

Abrenunciado al legio mayor 1472 34. D

CAROLI ANTONII
BOTTLIERII
DE SVCCSSIONIBVS
AB INTESTATO
TRACTATVS

DE
SVCCCESSIONIBVS
AB INTESTATO

Tractatus elaboratissimus.

In quo sororum exclusiones a parentum successione per fratrum existentiam nouissime explicantur. Item paragij, & masculiationis materia subtiliter examinatur. Necnon omnes fere Quaestiones successionis renunciationem tangentes latissime enucleantur.

*Subnectantur insuper persone, quibus Feutorum successio denegatur,
quibusue Vita, & Militia prestantia sit.*

A V C T O R E

CAROLO ANTONIO
BOTTILIERIO I.C. NEAP.

LYNCEA AD DILUCIDATIONEM CONSVETVD. NEAP. SI MORIATUR DE
*successi. ab intestat. Constit. Regni Comitibus, Cap. Quamvis patrum de pat. in
 sexto, & Concil. Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 16.*

Opus nouum, Praxi; Decisionibusq; refertum, summo ingenio etigilatum, maximog; studio congestum, omnibus, tam in Cathedra Canonica, & Ciuili, quam in Foro Ecclesiastico, & Seculari versantibus non solum proficuum, verum, etiam necessarium.

1956/1957-58, 1957/58, 1958/59, 1959/60, 1960/61, 1961/62, 1962/63, 1963/64, 1964/65, 1965/66, 1966/67, 1967/68, 1968/69, 1969/70, 1970/71, 1971/72, 1972/73, 1973/74, 1974/75, 1975/76, 1976/77, 1977/78, 1978/79, 1979/80, 1980/81, 1981/82, 1982/83, 1983/84, 1984/85, 1985/86, 1986/87, 1987/88, 1988/89, 1989/90, 1990/91, 1991/92, 1992/93, 1993/94, 1994/95, 1995/96, 1996/97, 1997/98, 1998/99, 1999/00, 2000/01, 2001/02, 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17, 2017/18, 2018/19, 2019/20, 2020/21, 2021/22, 2022/23, 2023/24, 2024/25, 2025/26, 2026/27, 2027/28, 2028/29, 2029/30, 2030/31, 2031/32, 2032/33, 2033/34, 2034/35, 2035/36, 2036/37, 2037/38, 2038/39, 2039/40, 2040/41, 2041/42, 2042/43, 2043/44, 2044/45, 2045/46, 2046/47, 2047/48, 2048/49, 2049/50, 2050/51, 2051/52, 2052/53, 2053/54, 2054/55, 2055/56, 2056/57, 2057/58, 2058/59, 2059/60, 2060/61, 2061/62, 2062/63, 2063/64, 2064/65, 2065/66, 2066/67, 2067/68, 2068/69, 2069/70, 2070/71, 2071/72, 2072/73, 2073/74, 2074/75, 2075/76, 2076/77, 2077/78, 2078/79, 2079/80, 2080/81, 2081/82, 2082/83, 2083/84, 2084/85, 2085/86, 2086/87, 2087/88, 2088/89, 2089/90, 2090/91, 2091/92, 2092/93, 2093/94, 2094/95, 2095/96, 2096/97, 2097/98, 2098/99, 2099/00, 2100/01, 2101/02, 2102/03, 2103/04, 2104/05, 2105/06, 2106/07, 2107/08, 2108/09, 2109/10, 2110/11, 2111/12, 2112/13, 2113/14, 2114/15, 2115/16, 2116/17, 2117/18, 2118/19, 2119/20, 2120/21, 2121/22, 2122/23, 2123/24, 2124/25, 2125/26, 2126/27, 2127/28, 2128/29, 2129/30, 2130/31, 2131/32, 2132/33, 2133/34, 2134/35, 2135/36, 2136/37, 2137/38, 2138/39, 2139/40, 2140/41, 2141/42, 2142/43, 2143/44, 2144/45, 2145/46, 2146/47, 2147/48, 2148/49, 2149/50, 2150/51, 2151/52, 2152/53, 2153/54, 2154/55, 2155/56, 2156/57, 2157/58, 2158/59, 2159/60, 2160/61, 2161/62, 2162/63, 2163/64, 2164/65, 2165/66, 2166/67, 2167/68, 2168/69, 2169/70, 2170/71, 2171/72, 2172/73, 2173/74, 2174/75, 2175/76, 2176/77, 2177/78, 2178/79, 2179/80, 2180/81, 2181/82, 2182/83, 2183/84, 2184/85, 2185/86, 2186/87, 2187/88, 2188/89, 2189/90, 2190/91, 2191/92, 2192/93, 2193/94, 2194/95, 2195/96, 2196/97, 2197/98, 2198/99, 2199/00, 2200/01, 2201/02, 2202/03, 2203/04, 2204/05, 2205/06, 2206/07, 2207/08, 2208/09, 2209/10, 2210/11, 2211/12, 2212/13, 2213/14, 2214/15, 2215/16, 2216/17, 2217/18, 2218/19, 2219/20, 2220/21, 2221/22, 2222/23, 2223/24, 2224/25, 2225/26, 2226/27, 2227/28, 2228/29, 2229/30, 2230/31, 2231/32, 2232/33, 2233/34, 2234/35, 2235/36, 2236/37, 2237/38, 2238/39, 2239/40, 2240/41, 2241/42, 2242/43, 2243/44, 2244/45, 2245/46, 2246/47, 2247/48, 2248/49, 2249/50, 2250/51, 2251/52, 2252/53, 2253/54, 2254/55, 2255/56, 2256/57, 2257/58, 2258/59, 2259/60, 2260/61, 2261/62, 2262/63, 2263/64, 2264/65, 2265/66, 2266/67, 2267/68, 2268/69, 2269/70, 2270/71, 2271/72, 2272/73, 2273/74, 2274/75, 2275/76, 2276/77, 2277/78, 2278/79, 2279/80, 2280/81, 2281/82, 2282/83, 2283/84, 2284/85, 2285/86, 2286/87, 2287/88, 2288/89, 2289/90, 2290/91, 2291/92, 2292/93, 2293/94, 2294/95, 2295/96, 2296/97, 2297/98, 2298/99, 2299/00, 2300/01, 2301/02, 2302/03, 2303/04, 2304/05, 2305/06, 2306/07, 2307/08, 2308/09, 2309/10, 2310/11, 2311/12, 2312/13, 2313/14, 2314/15, 2315/16, 2316/17, 2317/18, 2318/19, 2319/20, 2320/21, 2321/22, 2322/23, 2323/24, 2324/25, 2325/26, 2326/27, 2327/28, 2328/29, 2329/30, 2330/31, 2331/32, 2332/33, 2333/34, 2334/35, 2335/36, 2336/37, 2337/38, 2338/39, 2339/40, 2340/41, 2341/42, 2342/43, 2343/44, 2344/45, 2345/46, 2346/47, 2347/48, 2348/49, 2349/50, 2350/51, 2351/52, 2352/53, 2353/54, 2354/55, 2355/56, 2356/57, 2357/58, 2358/59, 2359/60, 2360/61, 2361/62, 2362/63, 2363/64, 2364/65, 2365/66, 2366/67, 2367/68, 2368/69, 2369/70, 2370/71, 2371/72, 2372/73, 2373/74, 2374/75, 2375/76, 2376/77, 2377/78, 2378/79, 2379/80, 2380/81, 2381/82, 2382/83, 2383/84, 2384/85, 2385/86, 2386/87, 2387/88, 2388/89, 2389/90, 2390/91, 2391/92, 2392/93, 2393/94, 2394/95, 2395/96, 2396/97, 2397/98, 2398/99, 2399/00, 2400/01, 2401/02, 2402/03, 2403/04, 2404/05, 2405/06, 2406/07, 2407/08, 2408/09, 2409/10, 241

NEAPOLI, Typis Hædoris Cicconij, M. D. C. LIII.
Expensis Io. Alberti Tarini Bibliop. Neap. JAN. PRINCEPS

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO, ET SPECTABILI DOMINO

D. BENEDICTO
T R E L L E S

MARCHIONI TORRALVÆ.

Ac S. R. Neapolitani Consilij Præsidi
meritissimo.

CAROLVS ANTONIVS BOTTILIERIVS. S.

IN more positum est (Præses Illustrissime) illis,
qui elaboratas ad Cleanthis lucernam vigi-
lias suas in lucem educere statuunt, Patro-
num aliquem ex omnibus vnum deligere,
qui & amare homines de re literaria bene-
meritos velit, & ea sit dignitate præditus, qua
deterri Zoilorum turbæ possint, & actentes in literatos
homines genuitos extenderentur.

Quærenti autem mihi id generis Mecenatem meo huic
operi: Tu vnus occurristi (Præses Illustrissime) cui meritò, ac
iure optimo illius dedicationem deberem, meq; cum illo co-
secrarem, ac deuouerem totum. quis enim amare magis, maio-
riq; studio promouere meos hosce qualescumquè sudces po-
terit, quàm qui sub eodem sidere vela dedit, ac in eodem pala-
go duratus est argonauta.

Hic enim uero mea triumphat oratio, & suprâ epistolæ mo-

dum stylus gestiret assurgere; nam si primæ tuæ pueritiæ exordia memorentur, ea ingenij laude, ac præmaturæ indolis encomijs adoleuisti, ut magnam de te spem altrix illa Heroum Hispania iam tum conceperit, & ex illa Aurora in quantum Solem euasurus fores, lucem non vni Hispaniæ; sed & nostræ Italiæ, Siciliæquæ additurum, meritò metiretur. In Salmanticensi Gymnasio, ut ætas dabat, tum aliarum scientiarum, tum potissimum iurisprudentiæ eas posuisti radices, ut in illam iam triumphalem arborem creuisse videaris, de qua Hispanus poeta cecinit

*Qualis frugifero quercus sublimis an agro,
Exuias veteres populi, sacratæq; gestat
Dona ducum, quamuis reliquæ stent undiq; syluæ,
Sola tamen colitur.*

Quid si ad dignitates, cumulatæquæ tibi honores aciem conuertere libeat? Mitto autem illos recensere, quibus in Hispania, in illa inquam domina rerum, ac terrarum Principe functus es. Ad nostram Italiam deueniam, nec longè petam quod domi, & ad manus est; quanto enim omnium plausu Consiliarij tibi munus, ac digna te toga delata est! qua te in illa sedulitate! qua Iustitiæ, qua prudentiæ laude gessisti! cum Proreges ipsi maximi cuiusq; ponderis res tibi detulerint, ac veluti vnus esses Alexander, Gordios tibi nodos obtulerint resoluendos. Et non vrbani tantum rebus, vniuersquæ togæ consilijs aptus videris: Probandus etiam bellis fuisti; nam cum mota Neapolis esset, ac seditionis fluctibus omnia miscerentur, tu medias inter procellas illas, tempestatesquæ talem te Typhim exhibuisti, ut & Capuam in fide continueris, & frequentiores Samnitum, Marforum, finitimarumquæ gentium vrbes seditiosorum hominum fœce purgatas ad saniora consilia restitueris.

Sed cum deniquæ reddita Regno pax esset, Sicilia, quæ vicinæ Italiæ contagione non nihil labis contraxerat, summis indigebat viris, quorum singulari prudentia gubernaretur. Ex omnibus vnus ad eam Prouinciam suscipiendam idoneus eò missus fuisti. Longum esset hic illa dicendo prosequi, quæ in componenda Insula sapienter, ac loco gessisti; sed id annalium Scriptoribus latius, ac prò dignitate memorandum relinquo, non enim

enim hoc mihi propositum; quis enim exiguo epistolæ margi-
ne tuarum laudum Oceanum valeret amplecti? Nostro de-
nique bono Sacri Neapolitani Consilij Præses renunciatus, in
nostram hanc Urbem Tyrrheni maris Reginam, & nostri Au-
gustissimi Regis ocellum euocatus, omnium plausu, omnium-
quæ votis expetitus accessisti. Mirum quantum aliorum ani-
mos tuus hic aduentus exhilarauit, cum sciant te Duce nostro-
rum Tribunalium aleam benè cessuram; Mihi tamèn potissi-
mum secundum vota id gestio contigisse, cum sacram te an-
choram sperem, qua meam firmante ratem, nullis fortunæ
procellis sim transuersus agendus. In te tutam me stationem
inuenturum confido, in qua post decimos fluctus, pacata æquo-
ra, tutoque sinus experiar.

Igitur ex animo hoc à me lucubratum opus offero, conse-
croquæ, emergam aliquandò si tibi illud arriserit, tuaquæ ope
oblatrantis inuidiæ mihi tela defendam. Vale Præses Illustris
ornamentum, ac decus sæculi nostri, mequæ tui nominis, digni-
tatisquæ studiosissimum amare nè desinas.

CANDIDO LECTORI.

Quantum hæc statutarie successione materia (dilectissime Lector) præceteris omnibus utilitate necessaria sit, quantumque quotidiana, ipsa experientia docet, quotidie enim in ore de illa disputari audimus, ita ut plures ex nostris maximi nominis Authores, tam in Commentariis, quam in iuris Controuersijs, Disputationibus, ac Allegationibus doctissime scripserint, tamen nullum ex tot doctissimis, quos nostra ætas tam in hac Civitate buensque loculenter, ordinate, & ad usum præcis scripsisse ex professo viderim. Quod cum ego nondumquam animadverterem, operæ pretium putavi (quamquam me minimum inter iuris peritos huius nostræ Sacri Regij Consilij agnoscerem) post illorum messorum terga spicas colligens materiam hanc, quantum meo vires sufficerent, compilare, distaque Doctõrum, quæ circa illam passim vagantur (quasi fasciculis quodam) in unum, tam ad præxim nostræ Civitatis, ac Regni, quam fere totius Italici, annectere, & reducere, ita ut iam deinceps non per vagâ scribentium volumina perquirere, ac delugare, uocasse sit, sed magis quæ in componendo contrarias, ac dissidentes sententias plurâ Iure Consultorum Responsa ponderari, explicari, & ad verum sensum deduci, ita ut potius Scolastici, quam Forensis appareret stylus, nisi quotidiana praxis describeretur; ad eandem materiam frequentissimas, semperque sui Forenses Renûntiationis quæstiones adaptari, ad explicationem celeberrimæ Pontificiæ Constitutionis in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. ac ita in illius explicatione, ac commentario laboravi, ut nullus sit articulus, quin fusissimè per veros iuris tramites fuerit disputatus, cui adhaeret necessaria digressio ad Sacrosanctum Concilium Tridentinum sessione 25. De Regularib. cap. 16. ubi latè examinatur illius dispositio, denique enumerantur omnes personæ, quibus iura feudorum successionem denegauerunt, sed plenè, atque luculento calamo Vita, & Militia illis debite quæstiones describuntur, in quibus sic elaboravi, ut dubia omnia ex visceribus iuris communis desumpsi. Sume igitur (humanissime Lector) Tractatus nostri proficiendi Reipublicæ desiderium, ex quo plura utilia colliges tam ad forum, quam ad Cathedras, etenim controuersias, seu Theoremata non solo Authorum numero collocaui, sed illorum fundamentis corroboravi, verum novis ponderationibus proprio Marte inuentis, ac infinitorum iurium conciliationibus illustravi, atque composui, quibus oportet in vera scribendi ratione; Quod si quid ineptè, parum doctè, & accuratè reperies, nè mireris, nec mecum iniquo iure agas, imò humane, & solita benignitate tua omnia, æqui boni consulas, oro: Scis enim me primam iuventutem agere: inde si hilari animo hæc acceperis, me ad maiora paratum habebis.

CAROLO ANTONIO BOTTILIERIO

Inter Orbis Iurisperitos Parthenopeo Demosteni

Qui

*morali in summo praeitus disciplina,
Vberius Italis, quam Lycurgus Lacedemonijs, Papirius Romanis
Androdamus Chalcidensibus, Philolaus Thebanis, Solon Atheniensibus,
Corinthijs denique Phido,
Reddit emolumentum;*

Qui

*Prudentiae Iuris amplitudine inclutus,
Plusquam inter Milesios Hipodamus, inter Cretenfes Minos;
Inter Carthaginenses Phaleas, inter Latios Numa,
Inter Aegyptios Bocchorus, postremo inter Siculos Ceres,
Hesperios intermicat leguleos:*

(Cuius capisti,

*Nisi Lucis amisisset Iustinianus Usuram,
suam deferret lauream:*

Cuius manui,

*Nisi liquisset Iustitia Mundum,
Suam pariter libram iniugeret:*

*Ipsius quamobrem calamus,
Iustitiae apparatus gladio, donec rationem tutatur,*

Cedunt arma toge:

Dum iuridica se patefacit educatione ornatus,

Iam aestimaretur Astreae filius,

Si virgo illa non foret:

*Aequè igitur tanti Viri, aliquipiam, ter laureati Sebethi, Olores
Decantant facundiam:*

Quorum concursu, deuotionis indicio;

F. IO. BAPTISTA THEODORVS
Hierosolymitani Ordinis Miles praesens dicauit Encomium

LAUDATUR DOCTISSIMVS I. C.
CAROLVS ANTONIVS
BOTTLIERIVS.

Oblucubratum opus in lucem editum.

Epigramma.

D. IOANNIS BAPTISTAE CACACII OLIM RHECTORICES,
Nunc etiam institutionū Ciuiliū in Neap. Gymnasio Publici Professoris.

N Il intentatum studijs, nil inquis in ausum
Carole, dum statuis iura Latina sequi.
Gessit hic Latij vigil impallescere chartis,
Et noctes lychnis vincere, Luna, tuas:
Dumq; alij gaudent genio indulgere, chorisq;
Predidit Erigones, dulce, corona pati.
Iudata Ausonia nec suffecere palaestra,
Hispanos hausit, Partasiosq; sophos,
Nec Germana sitim potuit restringere Pallas,
Nec satis ad calamus Belgica docta fuit:
Turrigeræ quantum valcant, & gymnades Alpīs,
Assurgat quantum terra Britana libris
Lustrauit, mentitus apem, quæ mille Matini
Circum uicta rosas, candida mella legi.
Sæpè tuos petijt pluteos doctissime PARTE,
Sæpè etià petijt ANDREA magne tuos.
Tandem expectatum votis, studijsq; togatis
Edis opus Latij gloria rara soli,
Contigit atq; alijs, qui vix pòst funera plausus,
Viuenti impendit terra latina tibi.
Aude igitur doctis alacer dare nomina chartis,
Inuidiam domitam, victaq; fata vides.

D. D.
CAROLO ANTONIO
BOTTILIERIO I. C. NEAP.

MAXIMO.

CAROLVS ANTONIVS BOTTILIERIVS.

Anagramma Purum.

ONATE IVRISCONSULTOR, TIBI LAVS:

Flavius Ventrilius.

DEL SIGNOR
LORENZO CRASSO.

Così chiara eloquenza in te comparte
Gran CARLO il Ciel, che le memorie annui
Degli alti Heroi, che ala Città di Marte
Versaro un Tempo di facondia i rini.

Per far riparo ai giorni fuggitini
Tua penna il Veglio uccide in ogni parte;
Mentre d'Astrea seguace allhor, che scrini,
Siede l'Eternità su le tue carte.

Quindi donunque il Principe del'hore
O di luce, o di tenebre è conerto,
Desti Fama per te trombe sonore.

Astrea palme non hà per degno serio
Tesserti al crin; se del suo gran valore
Con le bilancie sue misura il merto.

Reuerendissime Domine.

EX commissione per Illustris Domini Prouicarij Generalis vidi Librum, cui titulus est, De Successionibus ab intestato, compositum ab V. I. D. ingenioso sane, ac laborioso Iuvene nostræ moralis philosophiæ satis, & doctè perito CAROLO, inquam, BOTTILIERIO Neapolitano. In quo libro diligenter à me expenso nihil reperi, quod fidei à bonis moribus, aut Ecclesiasticæ iurisdictioni aduersetur; sed potius plenū pluribus quæstionibus tangentibus, tum materiam Iuris Consuetudinarij, de quo est principalis Tractatus, tum incidenter materiam tangentibus feudalem, & quod mirari non desini, vidi eum bene Canonicas sanctiones, & Ciuiles colligantem, vt propterea dignum existimem in communem omnium vtilitatem posse Typis mendari, si videbitur Dominatio- ni suæ Perillustri. sic testor. Neapoli 20. Martij 1651.

Dominationis Vestræ Perillustri.

seruus humilissimus

Iulius Caponus S.T.D. ac I.V.D. & Lector Primar.
in Gimnasio Neapolitano.

I M P R I M A T V R.

Gregorius Peccerillus Vicar. Gener.

Aloysius de Ianuario Canonicus, & pro Vicar. Generalis.

Iulius Caponus vidit.

Fr. Ioseph de Rubeis Ord. Min. Conuent. S.T.D. Eminent. & Reuerend. Card. Philamar.
Theol. & Consultor Sancti Officij.

Excellentissime Domine.

Prelegi (Te iubente) lucubrationes Caroli Antonij Bottilierij, Iureconsulti Neapolitani ad Consue- tudines Neapolitanas, De Successionibus ab intestato, in quibus abstrusos articulos vsui For- si accommodati passim controuersi ab eruditionibus Interpreteribus excitati, ac in Summis Tribunalium subellijs per Tractati, adeò concinnè, subtiliter, elegantiq; methodo insinuantur, enucleanturq;, suisque adaptantur sedibus, vt mirandum profectò sit Authoris ingenium, (summeq; eius vigilantia collaudan- da, vt porè qui ætatem agens iuuenilem, tanta perceperit, & scripto posteritati commendarit, nec minus extollende, ordinata illius series in rerum explicatione, sub titulo namque de Successionibus ab Intesta- to, Renunciationum, materiam tam frequentem in Scholis, assidueq; in Palatijs ventilatam, in pluribus distinctam capitibus miro congeffit ordine omnes fere casus percurrès, quibus lepore quodam literario, non pauca, de Vita, & Militia subnectit, adeò quod, dignum prælo opus diiudico, nemini, non profuturū, cum nihil (quoad obseruau) bonis repugnet moribus, aut Regiæ detrahat iurisdictioni, (si tamè Excel- lentia Vestræ, Authoris tam benemeriti, meisq;, seu maius literariæ Reipublicæ annuat votis, meum hoc Ind cium tuè semper maiori prudentiæ submittens. Neap. die 16. Martij 1651.

Excellentia Vestræ.

Seruus humilissimus.

Franciscus Maria Pratus.

Vidit Regius Consiliarius Io. Baptista Amendola super Reuisione Librorum.
Commissarius specialiter Delegatus per S.E.

Io. Baptista Amendola.

Visa supradicta relatione. IMPRIMATVR.

Zufia Reg. Caracciolus Reg. Capycius Latr. Reg. Garzia Reg.

Prouisum per Suam Excellentiam Neap. diè 27. Maij 1651.

De Amico.

INDEX THEOREMATVM.

Theorema I.

Explicatur quo iure filijs successio deferatur, quoq; iure filia: foeminae excludantur, & incidenter controuertitur, si detur duplex ius gentium, primarium scilicet, & secundarium.

Theorema II.

Resoluitur antiqua quaestio, an neptis ex masculo amitam excludat à successione parentum; plures recensentur *Napodani loci*, eisquē germanus datur sensus, & ratio communis conseruationis bonorum in familia euidenti argumento falsa demonstratur; explicatur, & ad verum intellectum redigitur *decisio Dom. Praef. de Franch. 32.* ac plures illius sententiae Authores recensentur; denique nouis interpretationibus ponderatur nostra consuetudo si moriatur, cum *S. sequentibus*, ac plura iura veridico sensui adaptantur, & legenda est appendix in fine Tractatus.

Theorema III.

Controuertitur, si conditio sine filijs verificetur per existentiam filiae feminae stante statuto exclusiuo feminarum, etsi fuerit cōtemplata familia.

Theorema IV.

Enucleatur textus in cap. ex tenore qui filij sint legitimi, & latè Author discurret, si filius putatiuus natus, scilicet, ex putatiuo matrimonio gaudet beneficio nostrae consuetudinis, cuius causa plura digna recensentur.

Theorema V.

Dilucidatur textus in cap. cum inhibita de clandestina desponsatione, pro

quo explanando plura digna recensentur.

Theorema VI.

Enumerantur plures species filiorum, praecipuè declaratur, qui filij naturales dicantur, & quomodo parentibus succedant, cuius causa notabilis proponitur articulus ab *Authore* in praxi discussus, denique declaratur quomodo in legatis annuis detur hypotheca, & examinatur *decis. Surdi 28.* latèq; discutitur quaestio, si per venditionem sub hasta factam ad instantiam creditoris posterioris hypotheca creditoris anterioris resoluator, ubi plura digna referuntur.

Theorema VII.

Explanatur consuetudo si qua moriens de muliere habente filias, & assertur *decisio Praesidis de Franchis 640.*

Theorema VIII.

Explanatur quaestio, si feminae admitti possint ad successionem parentum, etsi existant filij legitimati per rescriptum Principis, tam quoad bona antiqua, quàm nouitèr quaesita, per defunctum? & impugnatur *Hottius Montanus controuersia 6.* eiusq; argumentis plenè satisficit, cuius quaestionis causa breuiter Author discutit, quando Princeps possit auferre ius alteri quaesitum, similiterq; si legitimatus per rescriptum dici possit verè legitimus?

Theorema IX.

Author explicat secundū caput Theorematis praecedentis, & concludit pro legitimated per subsequens matris, & plura digna notantur.

§ Theo-

I N D E X

Theorema X.

Dilucidatur *Pragm. 8. de compositionibus*, & verus traditur intellectus, illaque non obstante *Author* defendit filix competere ius quærelandi de nece patris, & si masculi existant, cuius occasione plura iura ponderantur, & demonstratur, hoc ius non esse hæreditarium, ex quo aliqua notanda inferuntur.

Theorema XI.

Proponitur quæstio, si filia nupta sicut excluditur per existentiam fratris à successione parentum, sic etiam excludatur per existentiam sororis in nupta, plura ponderantur pro sententia affirmatiua, denique *Author* contrarium ex pluribus suadet.

Theorema XII.

Discutitur, si nostra consuetudo comprehendat hæreditatem clerici defuncti, ita ut in illa sæminæ excludantur per existentiam fratris, cuius occasione plura digna refert *Author* ad alia satis necessaria.

Theorema XIII.

Examinatur si nostra consuetudo comprehendat forenses pro bonis sitis indistrictu, explicando, quomodo cognosci possit, si consuetudo sit realis, vel personalis, proinde ad materiam plures notabiles quæstiones deciduntur, multas recensendo Sacri Consilij decisiones.

Theorema XIV.

Resolvitur notabilis quæstio, si filix excludantur per fratres ab antefato, in quo succedunt filij, ut filij, non ut hæredes virtute pacti, pro cuius resolutione indagatur, quomodo filij in antefato succedant, præcipue matrimonio contracto more procerum, & magnatum, ad casum refertur *decisio Sacri Consilij*, quam *Author* nouo fundamento tuetur.

Theorema XV.

Proponitur casus, si portio ablata sorori exclusæ per statutum accrescat fratribus, ita ut si fuerint grauati per patrem, non debeant illam portionem restituere *Author* assert de Ma-

rinis lib. 1. cap. 252. illum quæ impugnat quoad figurationem casus, & pro eo figurando aliter quæstionem proponit, cuius causa plura digna ponderantur, denique impugnatur communis sententia ab *Authore* asserente fore restituendam portionem illam substituto.

Theorema XVI.

Explicatur *decisio Presidis de Franch. 26* & in partem impugnatur, pro quo *Author* explicat, quomodo frater consanguineus concurret cum coniuncto ex utroque latere tam ad bona antiqua, quam nouiter quæsitæ, & quid matre existente in medio.

Theorema XVII.

Distinguuntur plures casus, quibus attentis *Author* ostendit, quomodo sit paragium liquidandum, & si possit excedere virilem portionem, declaratur etiam, si fuerit præstandum de bonis feudalibus, & si diminuatur per solutionem releuij, aut ad hoc, & plura notabilia considerantur.

Theorema XVIII.

Author latè examinat, quomodo indicandum sit paragium ingressarum in Monasterium, sic domi castè viuentiū, adducitur distinctio *P. Molfesi*, sed impugnatur.

Theorema XIX.

Controuertitur, si in liquidatione paragij habenda sit ratio pacti de retrouendendo existentis in hæreditate, cuius causa *Author* discurrit, si augeri debeat legitima ex iure superuenienti, vbi omnes sententias refert, pluraue difficillia iura ponderat, & resoluit, denique impugnatur sententia *Antony Fabri*.

Theorema XX.

Author controuertit, si in liquidatione paragij habenda sit ratio de credito non adhuc liquidato, vel sufficit, si per sororem præstetur cautio de restituendo, assertur *decisio Presidis de Franchis 127.* quam pluribus iuribus *Author* confirmat.

Theorema XXI.

Controuertitur, si dos constituta per vi-

THEOREMATVM.

virum, imputetur in quantitatē paragii, & *Author* declarat, quando videtur contemplata propria persona, vel aliena, & infert ad plures quæstiones scitu dignas, pluraue iura ponderantur.

Theorema XXII.

Examinatur articulus positus per *Antonium de Alexandro*, scilicet si fructus percepti ex fundo filiae relicto sint imputandi in portionem paragii, ad quem plura iura ponderantur, & ab *Authore* resolvuntur; impugnato *Caputo par. 2. §. 12. num. 8. cum seq.* & incidenter notatur, si filius imputet fructus in portionem legitimæ, & si à patre ordinal possit.

Theorema XXIII.

Explicatur, quæ actio competat forori pro paragio, tam attentis terminis constit. in aliquibus, quam nostræ consuetud. si moriatur, cuius causa examinatur, si dictio de bonis apposita in consuetudine, importet hypothecam, & si demonstret tantum locum, ubi plura iura. *Cans. responsa* resolvuntur, denique impugnatur *Caputus*, pluraque alia scitu digna *Author* recolligit.

Theorema XXIV.

Proponitur controuersia, si frater dotando sororem de paragio possit aliquod onus apponere, cuius occasione resolvitur quæstio in patre dotante filiam, & plures casus distinguuntur, pluraue iura ponderantur, & *Author* multos *DD.* intellectus rejicit impugnatur *Præf. de Franchis decis. 196.* denique, controuertitur, si hæres possit de onere conqueri, si in vita soror non fuerit conquesta.

Theorema XXV.

Explicatur quoruplex paragium erit præstandum forori, tam in linea ascendenti quam collaterali, & plura iura ponderantur, denique quando currat interesse, & *Author* multa practicabilia scitu digna affert.

Theorema XXVI.

Examinatur, si nostra consuetudo in *S. cas. autem* sermonem instituens de masculiatione locum habeat in dispositione testamentaria, cuius occasione multa scitu digna ponderantur, & explicantur.

Theorema XXVII.

Excitatur quæstio, si soror possit abstringere fratrem ad se dotandam pendente anno decimo sexto, impugnatur sententia *Patris Molfesii* & *Author* plura iura ponderat explicans, quomodo procedat in alternatiuis electionem esse debitoris.

Theorema XXVIII.

Proponitur quæstio, si soror masculiata recipiendo partem aliquam in portionem paragii, sibi præiudicauerit, assertur distinctio *Patris Molfesii*, quæ ab *Authore* probatur, denique illam resellit multa iura ponderando, & in contrarium allata resolvendo.

Theorema XXIX.

Promissio incertæ quantitatis quando effectum obligationis producit præcipue in dote, cuius occasione plura iura conciliantur, & explicatur *textus in l. 1. C. de dotis promissione.*

Theorema XXXI.

Author late examinat, si detur purgatio moræ in masculiatione, & impugnatur *Molfesius*, quæ de re plures enunciat casus, quibus moræ purgatio datur, & denegatur, multa iura conciliando.

Theorema XXXII.

Enumerantur requisita ad masculiationem, & præcipue controuertitur si opus sit, ut soror interpellet fratrem, vel solus lapsus annorum 16. constituat illum in mora, cuius occasione late explicatur, quando interpellatio requiratur ad constituendum debitorem in mora, & omnia iura ad hanc materiam spectantia, inter se contraria ad veram intelligentiam rediguntur.

I N D E X

Theorema XXXIII.

Proponitur difficultas, si requiratur iudicialis interpellatio, & si vnica sufficiat, vbi plura *iura* contraria conciliantur, & ad veram intelligentiam reducuntur.

Theorema XXXIV.

Author examinat, si frater dicatur constitutus in mora per interpellationem factam suo procuratori, & incidenter declarantur omnia *iura*, quibus ostendit quando debitor sit in mora per denunciationem factam suo procuratori, & è contra si possit interpellare fratrem sororis procurator, & incidenter multa scitu digna explicatur.

Theorema XXXV.

Explicantur multa *iura*, quando annus incæptus habeatur pro completo, & si necesse sit, vt soror compleuerit annos sexdecim, lateque examinatur, quando frater excusetur, si ob impotentiam sororem non mariauerit, cuius occasione *Author* multa scitu digna affert, quando debitor excusetur à mora propter impotentiam soluendi.

Theorema XXXVI.

Controuertitur, si masculiatio procedat contra fratrem pupillum, scilicet si tempus 16. annorum currat, & quid in pubere minore, vbi *Author* impugnat *Molfesum* dicentem tale tempus currere contra fratrem pupillum, denique late examinatur, si competat beneficium restitutionis in integrum, & denuo impugnat *Molfesius* cum asseclis, ponderas ad hoc multa *iura*, lateque probans denegari beneficium restitutionis in integrum minori non obtemperanti voluntati testatoris.

Theorema XXXVII.

Controuertitur, si restitutio quæ conceditur minori aduersus masculiationem, extendatur ad fratrem maiorem, & impugnat *Afflictus*, & *Molfesius*, cuius occasione *Author* explicat, quando actus dicatur diuiduus, vel indiuiduus, & multa scitu digna affert.

Theorema XXXVIII.

Examinatur si restitutio competat fratri maiori aduersus masculiationem petitam per sororem, è quòd tempore obitus patris erat minor, vnde inuestigatur, si tempus illud minoris ætatis computetur, an vero de medio tollatur, quæ discussio ad multa deseruiens, præcipue pro intelligentia plurium *iurium*, & plura ad materiam deducuntur.

Theorema XXXIX.

Enumerantur multi casus in quibus datur locus masculiationi, & incidenter disputatur si portio ablata sorori, accrescat, tam fratribus, quàm alteræ sorori masculiatæ.

Theorema XL.

Author examinat, si masculiatio opere tur effectum suum etià quoad alias successiones, & impugnat *Molfesius*, cum asseclis, sic etià si retrahatur ad successiones præteritas, quid in tertij præiudicium, & omnia ad materiam masculiationis pertinentia in præcedentibus Theoremat. non examinata hic explicantur.

Theorema XLI.

Controuertitur, si frater possit admittere sororem ad virilem portionem sororem in præiudicium suorum creditorum, & *Author* nouam sententiam tuetur, negando hoc fieri posse, cuius occasione omnia ad hanc materiam pertinentia explicat, tradèdo intellectum *textui in l. patrem. ff. qua in fraudem creditorum* reprobato intellectu *Peregrini*, & *Fontanella*.

Theorema XLII.

Author commendat hanc materiam renunciationis in praxi quotidianam, afferendo definitionem *Hofstiensis*, quàm impugnat, diuidit illius species, explicando quomodo teneat pactum de non succedendo.

Theorema XLIII.

Controuertitur, si per ly verbum donabo, sic per promissionem de donando efficiatur actualis donatio, & *Au-*

THEOREMATVM.

Author a affirmatiuam subſtinet ſententiam, cuius occasione ponderatur *textus in l. ſi iura, ff. de pactis*, ei que verus, & germanus traditur intellectus, & à reſponſione quorundam defenditur, explicatur etiam *textus in l. ſi quis ſtipulatus 1. 12. ff. de verb. oblig.* pro cuius vera explicatione, ac intelligentia ponderantur alia iura, & ad veram concordiam, reducuntur, explicatur etiam *textus in l. ſi quis argenti, S. finali, C. de donationibus*, cui nouus, & veridicus traditur ſenſus, cuius quaſtionis occasione plura alia iura ponderantur, & declarantur, pluraue ſcitu digna ad illius deciſionem examinantur.

Theorema XLIII.

Explicantur ſpecies renunciationis extinctæ, & translatiue, cuius occasione remittitur legenda quaſtio, ſi in donatione requiratur donatarij præſentia, quæ requiſita diſputatur, ſi acquiratur irrevocabiliter Notario ſtipulante, itaut nulla opus ſit ratificatio, & quomodo Notarij dicantur ſervi publici, explicatur etiam *textus in l. ſi ego, ff. de negotijs geſtis*, & remittitur legendum, quomodo cognoscatur acceptationem abſentis fuiſſe ſecutam.

Theorema XLIV.

Explicatur *textus in l. finali, C. de pactis*, ſcilicet quomodo requiratur conſenſus tertij, de cuius hæreditate alteri facta fuerit renuntiatio, & ſi ſuperueniens illam conualidet, cuius occasione multa notabilia aſſeruntur, impugnatur doctrina *Bologneti in dicta l. finali, num. 59.* & declaratur quare officia poſſint cederi viuente poſſeſſore.

Theorema XLV.

Proponitur ingenioſa quaſtio, ſcilicet ſi renuncians hæres inſtitutus debeat renunciatorio portionem habitam reſtituere, vnde explicatur quando renuncians poſſit hæres inſtitui, non obſtante renunciatione, & ad quas ſucceſſiones illa traha-

tur, qua de cauſa plura iura ponderantur, & notantur aliqui caſus, in quibus conſenſus illius tertij non requiritur.

Theorema XLVI.

Controuertitur, quando renunciatio facta per matrem filijs noceat, vbi omnes caſus *Author* per iurium trames diſcurrit, plura adhuc non cogitata ponderando, & impugnatur doctrina plurium, quos ſequitur *Dom. de Marinis lib. 2. quotid. c. 189. num. 93. cum ſeq.* cuius occasione *Author* explicat, quando nepotes auo ſuccedentes tenentur dotem habitam per matrem conferre, & & impugnatur *Antony Faber defini. 17. ſitulo Cad. de pactis, & defini. 2.* multa iura reſoluendo, pluraue notatu digna aſſeruntur.

Theorema XLVII.

Diſputatur, ſi renuntiatio trahatur ad bona aucta, itaut filia non poſſit petere mortuo patre ſupplementum illorum bonorum, cuius occasione quaeritur ſi pater poſſit tradere legitimam ipſo viuente filio inuito, & ad vtrumque multa iura pro vtraque ſententia *Author* ponderat, & reſoluit, & plura ſcitu digna oſtendit.

Theorema XLVIII.

Quæritur, ſi filius naturalis tantum poſſit à patre hæres inſtitui exiſtente in medio filia legitima, & naturali, quæ renunciauit, & *Author* negatiuam ſubſtinet ſententiam.

Theorema IL.

Explicatur quando renunciatio dicatur realis, vel perſonalis, itaut mortuo patre filia renuncians excludatur etiam per agnatum remotiorem & quando dicatur conſideratus fauor fratrum, tam natorum, quam naſciturorum, denique aſſertur elegantiffimum iuris reſponſum *Dominici Franciſci de Andraa Senioris doctiſſimi quidem viri.*

Theorema L.

Examinatur notabilis quaſtio, ſi facta reſeruatione per ſororem renunciante caſu quo omnes fratres deſce-

rit, sine liberis vno mortuo absque illis possit foror admitti ad portionem illius, vbi multa *iura* explicantur, & conciliantur, & plura notabilia declarantur, itemque quando renunciatio vni tantum fratri facta omnibus profit, & impugnatur *Kellenbens de renunciat. q. 16. & 2.* plurane scitu digna demonstrantur.

Theorema LI.

Resolvitur difficultas, si portio renunciata per sororem patri de bonis maternis accrescat, etiam fratri orto ex secunda coniuge, & impugnatur *Dom. Praeses Merlinus same 1. controuersia 32. Caput in consuetud. si maritatur p. 1. §. 6. à nm. 22. & Surdus conf. 244.* & breuiter exornatur *textus in l. femina, C. de secundis nuptijs.*

Theorema LII.

Disputatur quando filia renuncians facit partem in liquidatione legitime fratum, cuius occasione plura *iura* discordantia ad veram intelligentiam reducuntur; praecipue bene examinatur *textus in l. si Titio, ff. de leg. 2.* ad quem plures intellectus referuntur, & impugnatur.

Theorema LIII.

Proponitur quaestio, si portio renunciata per filiam remaneat libera in beneficium haeredis vniuersalis, vel erit fideicommissario restituenda, quid si haeredes sint fratres renunciantis, cuius occasione multa notabilia, scituque digna *Author* declarat.

Theorema LIV.

Quaeritur si dispositio *legis si vnquam, C. de reuocandis donationibus*, locum habeat in renunciatione hereditatis, vbi plura deducuntur.

Theorema LV.

Resolvitur difficultas, scilicet si mortuo renunciatorio ante renunciantem, detur transmissio ad eius haeredes, itaut factò casu successionis admitti possint, vel renuncians, cuius occasione examinatur *textus in §. conditionalis, institutus, de verb. oblig.*

& impugnatur *Regens Rauricus conf. 15. & 16. lib. 2.* pluraque *iura* veram patiuntur interpretatio nem.

Theorema LVI.

Ponderatur *dicto Caput 190.* cum affectis, ac explicatur si renunciatio comprehendat portionem debitam iure consuetudinario, & ad quas personas extendatur, cuius occasione multa notabilia declarantur.

Theorema LVII.

Proponitur controuersia, si feuda, & emphyteusis comprehendantur sub generali renunciatione, cuius occasione ponderatur *textus in cap. 1. ad agnatus*, & impugnatur intellectus *Kellenbens*, & assignatur veraratio dicti *textus* plurauè aliaue alia notabilia discutuntur, & declarantur.

Theorema LVIII.

Resolvitur difficultas, si filia renuncians fuerit in aliquo instituta per patrem dicatur habilitata quoad totam portionem sibi contingentem non existente renunciatione, cuius occasione plura *iura* ponderantur.

Theorema LIX.

Quaeritur si necessaria sit certioratio iuris renunciati, vt filia per renunciationem excludatur, & *Author* ostendit non requiri, & alia resolvitur.

Theorema LX.

Explicatur si renunciatio facta per minorem confirmetur ob iuramentum appositum, & adducitur *constitutio in auth. sacramenta puberum*, quare fuit introducta, & quomodo procedat, cuius causa plura notabilia referuntur, multaue scitu digna *Author* declarat.

Theorema LXI.

Author ostendit impuberem doli capaxem renunciantem obligari, explicando quando obligetur ad penas delicti, vbi plura *iura* ponderat & resoluit.

Theorema LXII.

Controuertitur si minori renunciante tollatur beneficium restitutionis in in;

T H E O R E M A T V M.

integrum, pluresue alios casus *Author* considerat, ubi plura iura ponderat, & quando in donatione, seu renunciatione læsio considerari possit pro danda restitutione in integrum dicto minori renuncianti.

Theorema LXIII.

Proponitur notabilis casus, in quo *Author* consuluit, scilicet si rescindatur renunciatio facta per filiam in beneficium patris, dum in Monasterium ingrediebatur secuto tamen egressu, stantibus pluribus clausulis, præcipue pacto de non reuocando cuius occasione explicatur, quando dicatur conditioni adimpletu per solum ingressum, vel requiratur professio emissio, idem in voto, dum ingrediendo, pluresue notabiles, doctrinæ examinantur.

Theorema LXIV.

Enumerantur solemnitates requiritæ per *Sacrosanctum Tridentinum* in renunciatione facienda per novitium, & à quo possit concedi licentia, etiam in Monasterijs exemptis, & si fieri possit pauchis diebus ante duos proximos menses professionis pluresue notabiles doctrinæ ponderantur, & declarantur.

Theorema LXV.

Controuertitur, si renunciatio facta, ante ingressum illius tamen cõtemplationem subiaceret solemnitatibus *Sacrosancti Tridentini Concilij*, ad quod plura notabilia applicantur, laudatur denique *Eminentissimus Cardinalis Philamarinus*.

Theorema LXVI.

Explanatur, quando professio possit dilari post annum, & quando emitte possit ante annum completum novitiatus, proinde difficultas est si valeat renunciatio facta intra duos vel tres menses professionis emissæ ante annum novitiatus ex dispensatione, sic si professio fuerit ad aliud tempus dilata.

Theorema LXVII.

Author ostendit solemnitates *Sacrosancti Tridentini* non requiri in a-

ctibus ultimæ voluntatis, & affertur ratio communis, quæ impugnatur, & multa notabilia ad quæstionem proponuntur.

Theorema LXVIII.

Disputatur, si contractus fieri possunt in testamento, & si retineant eandem naturam reuocabilitatis ad explicationem *textus in l. 1. §. si quis sub conditione, ff. ut legatorum nomine*, sic explicatur si renunciatio in testamento confecta indigeat solemnitatibus, *Sacri Concilij Tridentini*.

Theorema LXIX.

Declaratur solemnitates *Concilij Tridentini* non requiri in actu oneroso, sic, in liberatione facta per adultum tutorem, reddita ratione administrationis, & *Author* ostendit, quomodo reddenda sit ratio, ut tutor liberetur.

Theorema LXX.

Quæritur si solemnitates *Sacri Concilij Tridentini* locum habeant in renunciatione remuneratoria, cuius causa latè declaratur, si detur donatio remuneratoria, & quomodo, ubi impugnatur *Arias Pinellus* cum assensu, ponderantur, & resoluuntur plura iura, & *Author* impugnando *Pinellum*, & *Riminaldum* nouum, tradit intellectum *textui in l. sed & si lege, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis*, denique plures notabiles doctrinæ declarantur.

Theorema LXXI.

Controuertitur si in renunciatione, quæ fit per novitium requiratur Monasterij consensus, alias delata, postea hereditate, Monasterium admitti possit, & si hereditas acquiratur immediate Monasterio, vel mediante persona monachi.

Theorema LXXII.

Renunciatio facta sub expressa conditione si sequatur professio operatur effectum suum mortuo novitio ante professionem, secus si conditio non fuerit expressa, sed tantum subintellecta per *Sacrosanctum Tridentinum*.

I N D E X

tinum, & ratio disparitatis assignatur denique declaratur Monasterium non succedere nouitio, sed venientes ab intestato, & quando dicatur impleta conditio per effectum subsecutum, licet per equipollens, ubi plures doctrinae notabiles proponuntur.

Theorema LXXIII.

Discutitur, si renunciatio rescindatur facto monacho Episcopo, affertur vera ponderatio ad *Sacro sanctum Tridentinum*, & multa subtilia ponderantur, & resolvuntur.

Theorema LXXIV.

Resolvitur difficultas, si exiens de Religione ex dispensatione Summi Pontificis, dicatur dispensatus, ut possit bona renunciata recuperare, & quid si expressè Summus Pontifex dixerit, ut possit admitti, cuius occasione explanatur, quam potestatem habeat Summus Pontifex in laicos, ubi plura notabilia adducuntur.

Theorema LXXV.

Explicantur casus, quibus professio annullari poterit, tempus intra quod nullitas illius proponenda sit, & quando currat, nec non quomodo procedat, quod annus novitiatus integer sit, cuius occasione examinatur, quando tempus dicatur continuum, vel utile, ubi plura *iura* ponderantur, præcipuè *textus in l. Paulus, S. finali, ff. deliberati causa*, ubi à pluribus obiectis per *Amaz, Romanus* defenditur, denique si renunciatio rescindatur annullata professione.

Theorema LXXVI.

Proponitur quaestio, si eiectus de Religione recuperet bona tertio renunciata, quid in Patribus Societatis Iesu, & quid in offerrente se, & bona sua alicui Monasterio, si amplius permanere ibi nequeat, denique explicatur quibus causis possit religiosus eici de Religione, & alia ad materiam pertinentia proponuntur.

Theorema LXXVII.

Proponitur controuersia, si religiosus transiens de vna Religione ad aliã, transferat ibi bona priori Monasterio renunciata, sed in sequenti Theoremate resolvitur, cuius causa, hic demonstratur, quando fieri poterit transitus de vna Religione ad aliã, illius requisita, pluraque in solatium *Canonistarum* ad istam materiam explanantur.

Theorema LXXVIII.

Resolvitur quaestio posita in præcedenti Theoremate, si facto transitu, transferantur bona ad secundum Monasterium, & multa notabilia declarantur.

Theorema LXXIX.

Controuertitur, si rescissa renunciatio, eò quòd renuncians intra annum novitiatus decessit, vel quia fuit egressus, fructus percepti per renunciatarium illo medio tempore sint restituendi, ad cuius resolutionem plura *iura* ponderantur, & ad veram concordiam rediguntur.

Theorema LXXX.

Examinatur secundus casus Theorem. præced. scilicet quando renunciatio rescinditur, eò quòd professio metu facta fuit, fructus debeant restitui, ubi multa *iura* ponderantur, & resolvuntur.

Theorema LXXXI.

Controuersia est, si retenta opinione *Patris Azorij*, de qua supra dicentis renunciatarium facere fructus suos, si hoc procedat, tam in fructibus naturalibus, & industrialibus, inde ponderantur *iura* inter se contraria in *l. bona fidei, ff. de acquirendo rerum dominio*, & in *l. fructus, ff. de usuris*, ad quæ plures conciliationes adaptantur, sed ab *Authore* rejiciuntur.

Theorema LXXXII.

Resolvitur difficultas, si minor ingressus in Religionem possit renunciare absque solemnitatibus *iuris*, & quid si ingressus sit causa sufficiens, cuius occasione plura *iura* ponderantur.

Theo-

I N D E X

Theorema LXXXIII.

Author incipit tractare de modis, quibus renunciatio rescindi possit, de metu scilicet, dolo, seu lésione, definitur metus, & quomodo inducatur.

Theorema LXXXIV.

Explicatur casus, quibus metus illatus dicitur, & sufficiens sit ad rescissionem renunciationis, cuiuscumque alterius contractus, nec non quibus personis inferri debet.

Theorema LXXXV.

Explicatur quibus detur hæc actio, quæ metus, si sit ad hæredes transitoria, si detur contra hæredes inferentis, quid contra tertium possessorem rei renunciatur, ubi plura iura ponderantur, & declaratur, *textus in l. non interest, C. de his qua vi metusque causa fiunt.*

Theorema LXXXVI.

Resolvitur difficultas, si solus metus reverentialis sit sufficiens ad rescissionem renunciationis, cuiusvis alterius contractus, ad quod ponderantur, & resolvuntur plura iura, præcipue in *l. si patre cogente, ff. de ritu nuptiarum*, ubi *Auendani* intellectus refellitur.

Theorema LXXXVII.

Enumerantur casus, in quibus metus reverentialis sufficiens est ad rescindendam renunciationem, scilicet si concurrant minæ, vel læsio.

Theorema LXXXVIII.

Examinatur controuersia, si obligatio mulieris contracta favore viri, ob quod remansit indotata, in totum vitietur, vel pro illa parte tantum, in qua indotata remansit, ad declarationem præcedentis Theor. cuius causa plura iura ponderantur, & explicantur, denique notabiles doctrinæ adducuntur.

Theorema LXXXIX.

Explicatur quæstio, si sufficiat probare minas illatas fuisse, sic in genere, ut rescindi possit renunciatio, vel re-

quiratur probatio in specie, vide licet ad hanc causam fuisse illatas, & *Author* distinguendo dissensiones componit.

Theorema XC.

Declaratur quando protestatio necessaria sit, ut metus postea allegari possit, & si necesse sit, ut illa intimetur, ut operari possit, ubi plures casus distinguuntur, pluraue iura resolvuntur.

Theorema XCI.

Explicatur quando præces importunæ mei æquiparentur, itaut contractus, & testamenta taliter confecta rescindi possint, ubi plures doctrinæ declarantur.

Theorema XCII.

Controuertitur, si renunciatio metu facta, ipso iure nulla dicatur, cuius occasione declarantur plura iura & in multis *Auendani* intellectus ab *Authore* impugnatur.

Theorema XCIII.

Metus illatus renuncianti, seu omni alij contrahenti dicitur purgatus per subsequentem receptionem, sed latè explicatur quomodo hoc procedat, cuius occasione notabiles doctrinæ adducuntur.

Theorema XCIV.

Declaratur quomodo probetur metus ad rescissionem renunciationis, cuiusvis alterius contractus.

Theorema XCV.

Declaratur secundus casus enunciat in *cap. quamuis patrum*, quo renunciatio rescinditur, scilicet si dolo facta fuerit, qui dicitur adesse existente læsione, & enumerantur alij casus.

Theorema XCVI.

Renunciatio facta per filiam de bonis maternis rescinditur tamquam continens læsionem, si solum de bonis paternis fuerit dotata, licet pater dixisset in dotatione de bonis suis, & maternis, inde dilucidatur *textus in finali, C. de dotis promissione.*

SS

Theo-

T H E O R E M A T V M.

Theorema XCVIII.

Deciaratur, quomodo læsio confideratur in renunciatione, tam extinctiua, quàm translatiua, quid in donatione, illaque rescissa, quomodo iudicatur supplementum legitimæ.

Theorema XCVIII.

Disputatur si renunciatio dolosa, continens scilicet læsionem sit ipso iure nulla, vel veniat rescindenda, quid in alijs contractibus, tam bonæ fidei, quàm stricti iuris, & multa iura ad verum sensum adaptantur.

Theorema XCIX.

Disputatur si necesse sit absolutione iuramenti quoties in renunciatione iuramenti adfuerit læsio enormissima, & quando partis citatio requiratur, aliaue ad materiam dilucidantur.

Theorema C.

Resolvitur difficultas, si pendente appellatione circa absolutionem iuramenti, possit renunciatus stare in iudicio pro rescissione renunciationis, inde declaratur quando una actio per alteram suspendatur in præiudicialibus.

Theorema CI.

Examinatur per quos fieri poterit absolutio, seu iuramenti relaxatio, & deciditur per Summum Pontificem in toto Orbe, per Legatum à latere, per Magnum Pœnitentiarium, per Cardinales in suis Ecclesijs titularibus, & explicatur, quæ possunt etiam ibi exerceri, per Episcopum, & quomodo.

Theorema CII.

Declarantur plura iura, quibus videtur decidi posse Principem sæcularem cognoscere, & absolvere à iuramento, cum hodie hoc prohibitum sit, nec non explicatur quando Iudex sæcularis possit cognoscere de surreptione absolutionis obtentæ per Iudicem Ecclesiasticum.

Theorema CIII.

Maritus promittens uxorem fore renūciaturam, ad quid tenetur, quid

existente clausula, cum effectu, & si renunciatio lequatur, illaque postea fuerit rescissa ob læsionem, an dicatur impleta promissio, quid si promiserit illam non fore contraveniuram, & plures notabiles doctrinæ, ac iura declarantur.

Theorema CIV.

Examinatur controuersia, si donatio facta filio contemplatione matrimonij veniat conferenda indivisione hæreditatis paternæ, & si vera sit sententia distinguens inter matrimonium certum, & incertum, qua de causa plura iura ponderantur, præciue in *l. omnimodo, §. impu- tati, C. de inefficacioso testamento*, ubi assertur intellectus *Dom. de Marinis* & ab *Authore* refellitur, verum sensum tradente, nec non in *l. Pomponius Philadelphus, ff. familia erciscunda*, pluresue notabiles doctrinæ considerantur.

Theorema CV.

Controuertitur, quomodo succedant filij in donatione contemplatione matrimonij si cum qualitate hæreditaria, vel proprio iure, ad quam, sedendam plura iura ponderantur, & ad verum intellectum rediguntur, insuper impugnatur *Dom. de Marinis lib. 1. cap. 89.* & intellectus *Montani* ad aliqua iura pluribus refellitur, denique discutitur etiam in bonis feudalibus, ad quod plura notabilia deducuntur, & tota controuersia nouis ponderationibus illustratur.

Theorema CVL

Explicatur, qui filij succedant in hac donatione contemplatione matrimonij, si tam ex illo, quàm ex alio, matrimonio, ubi latissime declaratur, quando actus intelligatur pro illa vice tantum, ad quod multa iura afferuntur, ac eorum dissentiones componuntur, denique quid si fuerit dictum in donatione pro tali matrimonio, pluresue notabiles doctrinæ scitu dignæ examinantur.

Theo-

THEOREMATVM.

Theorema CVII.

Enumerantur personæ, quibus denegatur successio in feudis, & clericus, & quando relicto habitu possit recuperare, nec non naturalis, & quid si fuerit legitimatus per Principis rescriptum etiam ad feuda, & si requiratur specialis derogatio legis feudalis, denique si fuerit legitimatus per subsequens matrimonium, & plura notabilia dubia resoluntur.

Theorema CVIII.

Explicatur quomodo sæminæ repellantur à successione feudi de iure communi feudorum, & quomodo fuerint habitata de iure Regni nostri per *constitu. in aliquibus*, insuper latissime declaratur quando primogenita dotata, & maritata excludatur per secundogenitam in capillis, & ad veram intelligentiam reduci-
tur dicta *constitutio in aliquibus* pro resolutione plurium quæstionū, in quibus multa considerata per *Præsidentem Vrsinum de successione feudorum*, ab Authore impugnantur, denique si sæminæ succedant in officiis, & Regnis, vbi plura eruditissima referuntur.

Theorema CIX.

Explicatur quomodo secundogenita excludatur à successione feudi, & rationes ponderantur, quid in successione Regni, & si melius sit dominium Monarchicum, vbi plura eruditissima, nec non si hæc exclusio secundogeniti militet, etiam in feudo nouo, & de præstanda parte prætij dicti feudi noui, omnesque difficultates ad illam pertinentes resoluntur, præcipue si debeat iure collationis, vbi omnia argumenta *Reg. Rouiti* diluuntur, similiter si vita, & militia præstanda detur loco legitimæ, vbi plures doctissimæ ponderationes *Dom. Consil. Staibani* recensentur, denique si præstandum sit interesse dictæ vitæ, & militiæ, vbi impugnatur *Dom. de Marinis*,

pluraque notatu digna afferuntur, & laudatur *Excellentissimus Dom. Comes, de Qnnate Regni Prorex.*

Theorema CX.

Enumerantur personæ, quibus præstanda est vita, & militia, quibus vero denegatur, & impugnatur *Capanus de vita, & militia quæst. 18. à nu. 14.* in illa quæstione si præstanda sit patruo, scilicet fratri defuncti, sic si veniat sub confiscatione bonorum, inde resolvitur controuersia si veniant sub confiscatione bona sita extra territorium bannientis, afferatur sententia *de Marinis lib. 1. Quotid. cap. 35.* & Authore aliter intelligit.

Theorema CXI.

Explicatur de quibus fructibus præstanda est vita, & militia, quid si possit feudū dari insolutum per primogenitum secundogenito pro debito vitæ, & militiæ, & quomodo æstimantur meliorationes tactæ forsan in illo, vbi plura iura concordantur, aliaque notabilia referuntur.

Theorema CXII.

Declaratur quando Vniuersitates possunt donare Baroni, puta quia fecit illam Cameram reseruatam, proinde disputatur si in liquidatione vitæ, & militiæ habeatur ratio de his donis, idem in solutione releuij, & plura iura explicantur.

Theorema CXIII.

Controuertitur, si vita, & militia præstanda sit, licet illo anno fructus non fuerint percepti, & quo tempore, vbi plura iura contraria conciliantur, nec non si pariat actionem hypothecariam, aliaque notabilia declarantur.

Theorema CXIV.

Controuertitur, si vita, & militia cedi possit alteri, & si in illa requiratur Regis assensus, cuius occasione resolvitur quæstio si vltimus fructus cedi

I N D E X

possit, & dissensiones componuntur
ac *iura* contraria cōcordantur, nec
non alia ad materiam vitæ, & mili-
tiæ pro resolutione controuersiæ
proponuntur.

Theorema CXV.

Examinatur difficultas si legatum fa-
ctum secundogenito per patrem
compensetur cum vita, & militia il-
li debita, cuius causa latè discutitur

articulus, quando legatum factum
per debitorem compensetur cum
quantitate debita, vbi multa *iura*
non adhuc bene digesta ad verum
sensum rediguntur, præcipue *sextus*
in l. si cum dote, S. si pater, ff. soluto
mat. vbi ab impugnatione *Antonii*
Fabri defenditur, ac communis di-
stinctio inter debitum voluntarium,
& necessarium lato calamo expli-
catur,

ELENCHVS.

Canonum, Decretalium, Constitutionum, Legum, Capitulorum,
Pragmaticarum, & Consuetudinum, in hoc tomo, vel iux-
ta Doctorum sensum, & intellectum, vel nouiter
per Authorem explicatarum.

[Ex Decretalibus.

TEX. in cap. ex tenore, qui filij sint
legitimi enucleatur cap. 1. theor. 4.
fol. 26. & seq.
In cap. cum inhibito, de clandestina
desponsatione dilucidatur, & ex-
planatur cap. 1. theore. 5. f. 32.
Ponderantur ib. nu. 9. f. 33. & denuò nu. 20.
fol. 35.
In 9. si quis verò dicti cap. cum inhibito pō-
ueratur ib. nu. 16. f. 34.
Aliter eum intelligunt nonnulli DD. ibid.
nu. 40. f. 38.
In cap. ex tenore, qui filij sint legitimi pon-
deratur ibid. nu. 17. f. 34.
Explicatur ibid. num. 21. f. 39.
In cap. quod nobis, qui filij sint legitimi pon-
deratur ib. nu. 38. f. 38.
In cap. immo oruit, & in cap. cum cunctis de
electione ponderatur cap. 1. theore. 9. n.
2. fol. 62.
In cap. ex parte cum sequenti de clericis non
residentibus, explicatur cap. 1. theor. 32.
nu. 14. f. 145.
In cap. constitutus extra de in integr. restit.
explicatur cap. 1. theore. 36. num. 4. f.
139.
In cap. verum extra de conditionibus appo-
sitis ponderatur ib. num. 14. f. 161.
In cap. 1. & 2. & in cap. ex tenore de con-
cess. prebende, ponderatur ad probandum
S. Pontifices abhorruisse collationem be-
neficij vacaturi cap. 2. theor. 44. num. 5.
fol. 215.
In cap. cum inter de renunciatione cap. 2.
theor. 45. nu. 4. f. 221.
In cap. debitores, & in cap. quemadmodum,
& illud autem de vsuris ponderatur, ib. n.
14. 15. & 16. f. 223.
Explicatur Abb. intellectus ib. num. 17. d. f.
223. & 224.
In cap. cum dilecti extra de donat. pondera-
tur, & explicatur, & pro eius intelli-
gentia explicatur quando in dubio sit in-
terpretatio contra donantē, & quid favore
pie cause, vel contra Principem donan-

tem cap. 7. theore. 50. num. 24. fol. 265.
In cap. 2. de feudis ponderatur cap. 2. theor.
56. nu. 8. in medio f. 294.
In cap. sedes de rescriptis ponderatur cap. 2.
theore. 58. nu. 10. f. 305.
In cap. ex rescripto de iure iurando, ponde-
ratur d. cap. 2. theor. 59. nu. 7. fol. 307.
In cap. cum inter canonicos de electione ex-
plicatur, eique traditur intellectus d. oap.
2. theor. 60. nu. 12. f. 311.
In cap. ex literis il secundo de sponsalibus
ponderatur d. cap. 2. theor. 61. num. 6. fol.
312.
In cap. his qui de maior. & obed. & in cap.
cum olim ad tit. ponderantur d. cap. 2.
theor. 64. n. 4. in fine fol. 325.
In cap. ex literis de desponsatione impube-
rum, extollitur cap. 2. theor. 86. num. 8.
fol. 412.
In cap. accedens, de conuers. coniugat. ponde-
ratur, & resoluitur, cap. 2. theor. 89. nu. 1
fol. 422.
In cap. sollicitudinem de appellationibus
ponderatur cap. 2. theor. 90. nu. 3. f. 424.
In cap. 1. de his que vi metusue causa fiunt,
ponderatur ibid. nu. 4.
Conciliatur cum dicta cap. sollicitudinem cū
distinctione tradita ab Authore ibid. a
nu. 7. f. 425. & seq.
In cap. fin. de appellationibus extollitur ibi
nu. 14. f. 427.
In d. cap. 1. de his, que vi metusue causa
fiunt denuò ponderatur cap. 2. theor. 92.
nu. 2. fol. 431.
Defenditur ab intellectu Auendani, quem
Author impugnatur ibid. n. 5. f. 433.
Explicatur ibid. nu. 11. f. 434.
In cap. significauit, de eo qui duxit in matri-
monium, quam polluit per adulterium,
ibid. nu. 2. & explicatur d. nu. 11.
In dicto cap. de his qua vi metusue causa
fiunt, iterum ponderatur cap. 2. theor. 93.
nu. 6. f. 437.
In cap. Pastoralis verum, ponderatur cap.
2. theor. 100. nu. 5. f. 459.
In cap. qua fronte eodem titulo ponderatur
ibidem, nu. 8.

In

E L E N C V S

In cap. ad audientiam de his, quæ vi metus-
ne causa fiunt ponderatur cap. 2. theor.
103. nu. 9. f. 471.
Text. in cap. dilecti filij de arbitris ponderatur
cap. 5. theor. 108. nu. 14. f. 521.
Affertur ad hunc text. responsio Patris Me-
rolle tomo 3. Theolog. moralis disput. 6.
difficult. 9. nu. 23. & Montani de regali-
bus officijs, nu. 17. ibidem.
In cap. officij extra de testam. ponderatur, &
resoluitur nu. 26. cap. 3. theor. 111. nu. 23
fol. 590.

Ex Sexto.

Text. in cap. si eo tempore de rescriptis in 6.
ponderatur cap. 2. theorem. 44. num. 29.
fol. 219.
In Clem. 1. §. 1. de præbendis, & dignitatibus
ponderatur cap. 2. theorem. 58. num. 8.
fol. 305.
In cap. quamuis pactum de pactis in 6. pon-
deratur cap. 2. theor. 86. n. 6 f. 412.
In cap. dudum de rebus Eccles. non alienari
ponderatur cap. 2. theor. 88. nu. 7. f. 419.
In clementina prima extrauag. ambi. eodem
tit. ponderatur ibidem, & defenditur ab
intellectu Cardinalis Mantice, quem Au-
thor impugnatur ibidem nu. 8.
In extrauaganti, execrabilis de præbendis,
& dignitatibus, ponderatur cap. 2. theor.
91. nu. 3. f. 429.
In cap. ordina. in fine de officio. ordinarij in
6. ponderatur cap. 2. theor. 92. nu. 2.
In cap. si clericus, & cap. non potest, vers. il-
lud autem, de præbendis, & dignitatibus
in 6. c. 2. theor. 106. nu. 2. fol. 495.
Text. in cap. si pro te de rescriptis lib. 6. pon-
deratur c. 3. theor. 109. n. 13. fol. 539.
In cap. Filius de penis in 6. & in cap. cum
secundum de hereticis lib. 6. resoluitur c.
3. theor. 110. nu. 34 fol. 560.

Ex Decreto.

Textus in cap. notificasti 32. quæst. 5. pondera-
tur, & ab Authore declaratur c. 2. theo.
89. nu. 1. f. 422.
In canone, diacone 28. distinct. & in canone
diaconus 27. dist. ponderatur t. 2. theor.
90. nu. 4. f. 424. & seq.

Ex Concilio Tridentino.

Sacri Concilij Tridentini solemnitas in matri-
monij contrahendis repetenda erit si con-
tracto matrimonio bona fide cum impe-
dimento, eo detecto fuerit obtenta dispen-
satio Summi Pontificis cap. 1. theorem. 4.
nu. 29. f. 30.
Sacri Concilij Tridentini in cap. 1. sessi 24. de
reformatione ponderatur c. 1. theor. 5. n.
24. fol. 36.

In sessione 25. de regularis c. 16. ponderatur
c. 2. theor. 73. nu. 3. fol. 360.

EX IVRE DIGESTORVM.

Ex Digesto Veteri.

Text. in l. Titius, §. Lucius Titius, ff. de contra-
henda emptione, ponderatur c. 1. theore.
6. nu. 34. fol. 45.
Eius intellectus, quem tribuit Felicianus
refertur ib. nu. 37.
In l. 1. ff. de distractione pignorum pondera-
tur ib. nu. 42 f. 46.
In l. si vero plures, §. hæc autem actio, ff. de
his qui deiecerunt, vel effunditur adduci-
tur c. 1. theor. 10. nu. 31. f. 70.
In l. Quintus Mutius, ff. mandati pondera-
tur c. 1. theor. 17. nu. 11. f. 97.
In l. voluntate, ff. quibus modis pignus, vel
hypotheca sol. ponderatur cap. 1. theor. 19.
nu. 9. f. 103. & 104.
In l. annus, in l. profectitia, §. si quis certam
quantitatem, & in l. adoptivus, §. si quis
pro aliena filia, ff. de iure dotium pon-
derantur c. 1. theor. 21. nu. 13. f. 110.
In l. fin. §. finali ff. de contrah. emptione pon-
deratur c. 1. theor. 23. nu. 4. f. 116.
In l. pecoris, ff. de seruitu. rusticor. prædior.
ponderatur ib.
In l. cum maritus, §. fin. ff. de pact. dotal. pon-
derantur, c. 1. theor. 24. nu. 17. f. 122.
In l. pater cum filie 23. ff. eod. ponderatur
cōtra intellectum Gasparis Thes. ad tex.
in l. fin. §. filie deleg. 3. ibid. nu. 13. f. 121.
In l. Pomponius Philadelphus, ff. familie
eriscundæ expenditur ib. nu. 12. in l. fina-
li, ff. de eo quod certo loco, in l. celsus, ff. de
recept. arbitris, in l. pro diem, ff. de lege
commissoria, in l. si fundus, §. 1. ff. eod. tit.
& in l. AEmilius Largianus, ff. de mino-
ribus ponderantur c. 1. theor. 28. num. 6.
Declaratur 16. n. 11. & 13. f. 134. & 135.
In l. 1. §. si rem, ff. depositi expenditur ibid.
nu. 10. f. 134.
In l. & si post tres, ff. si quis cautionibus pō-
deratur contra P. Molles, cap. 1. theor. 31
nu. 8. f. 140.
In l. mora, ff. de usuris, & in l. AEmilius
Largianus, ff. de minoribus, ponderatur, c.
1. theor. 33. nu. 4. fol. 47.
Denuo ponderatur ibid. nu. 9. & explicatur
nu. 11. f. 148.
In l. procuratoris, ff. de tributoria act. &
in l. si dictum 56. §. finali, circa medium,
ff. de euictionibus, ponderatur cap. 1. theo.
34. nu. 1. f. 149. explicatur ibid. nu. 8. &
9. fol. 151.
In l. item veniunt, §. petitam, ff. de petitione
hereditatis, & in l. 1. §. si, ff. de act. emph.
addu-

E L E N C V S

adducitur ibid. num. 5. fol. 150.
 §. sed ponamus expenditur ibid. num. 7.
 In l. mora 32. ff. de usuris expeditur ibidem
 nu. 7. f. 150.
 In §. 1. ponderatur, nu. 12. f. 152.
 In l. si quis inficiatus, ff. de positi ponderatur,
 ibidem nu. 13.
 In l. sciendum, ff. de usuris, in l. fin. ff. de lege cō-
 missoria, in l. fin. ff. ad legem rodham de
 iactu in l. fin. ff. de act. empti ponderatur
 cap. 1. theor. 35. num. 5. fol. 155.
 In l. denique 3. §. & si heres, ff. de minori-
 bus, l. & si sine in principio, l. si ex causa,
 §. si incommissum, ff. eodem titulo, cū l. si
 quis patrem suum, ff. ad Senat. Conf. Ma-
 cedon. ponderatur cap. 1. theor. 36. n. 18.
 fol. 162.
 Declaratur ibidem nu. 20. f. 163.
 In l. Iulianus, §. fin. ff. ex quibus caus. maio-
 res declaratur, & explicatur, ibidem nu.
 25. f. 163. & 164.
 In l. si communem, ff. quemadmod. seruit.
 amitt. ponderatur c. 1. theor. 37. num. 2.
 f. 164. & nu. 10. f. 166.
 Declaratur, & conciliatur, cum iuribus contra-
 rijs, ibidem nu. 11. d. f. 166.
 In l. ad certam, ff. de seruit. & l. si quis
 partem, ff. communia praeior. pon-
 deratur, ibidem d. nu. 10. & explicatur,
 citato nu. 11.
 In l. denique, §. si quis cum minore, ff. de
 minoribus ponderatur cap. 1. theor. 38.
 nu. 1. fol. 67. & nu. 5. fol. 168. pondera-
 tur in contrarium dicto §. si quis cum mi-
 nore in primo dubio, ibidem num. 12. &
 13. fol. 169.
 Declaratur ibidem nu. 21. fol. 171.
 In l. 1. §. idem Pomponius, ff. de dolo ponde-
 ratur, ibidem nu. 14. f. 170.
 In l. si filius emancipatus, ff. de minoribus
 ponderatur, ibidem nu. 18. eod. f. 170.
 In l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, ff.
 ex quibus causis maiores ponderantur, ibi-
 dem num. 22. vers. ut pro defensione fol.
 172.
 In l. sed an ultro, ff. de negotijs gestis ponde-
 ratur, ibidem nu. 20. fol. 170.
 Explicatur ibidem nu. 28. f. 173.
 In l. necessario, ff. de periculo, & commodo
 rei vend. in l. si quis fundum, ff. de con-
 trah. empt. & in l. pecuniam, ff. si cert.
 petas. ponderatur cap. 1. theor. 40. nu. 20.
 fol. 18.
 In l. sed & si lege 28. §. perinde, ff. de petri-
 heredit. & in l. 2. §. sed & si quid, ff. de
 heredit. vel act. vend. expenditur ad pro-
 bandum, dolum dici commissum per no-
 lentem acquirere, cap. 1. theor. 41. nu. 12.
 fol. 148.

Explicatur ibidem nu. 13. in fine, d. fol. 184.
 In l. dolus 44. ff. mandati, & in l. si procura-
 torem, §. dolo autem, ff. eod. ponderatur,
 ibidem nu. 14.
 Declaratur, ibidem nu. 17. fol. 185.
 In l. si intra, ff. de pactis ponderatur cap. 2.
 theor. 42. nu. 2. f. 195.
 Affertur aliquorum intellectus ad text. in
 dicta l. si intra, sed impugnatur, & refel-
 litur eique traditur verus, ac germanus
 intellectus, quia responsione quorundam
 defenditur ibidem nu. 3. usque ad 8. fol.
 191. & 196.
 In l. hac ratio, §. finali, ff. de donation. inter
 vir. & uxor. extollitur, ibidem num. 27.
 fol. 200.
 In l. si ego, ff. de negotijs gestis extollitur, c. 2
 theor. 43. nu. 13. f. 211.
 Resolvitur secundum intellectum aliquorū
 ibidem nu. 16. f. 212.
 Explicatur cum Antonio Fabro, eiusque
 intellectus admittitur, ibidem num. 18.
 fol. 213.
 In l. non enim aliter 18. ff. de adoptionibus
 ponderatur ad probandum dici servos pu-
 blicos, ibidem nu. 15. f. 212.
 In l. si quis in senatorio, ff. de ritu nupt. decla-
 ratur cap. 2. theor. 44. nu. 31. fol. 219.
 In l. 3. §. de illo, ff. pro socio extollitur ibidē
 nu. 10. f. 216.
 In l. si extraneus cum l. sequenti, §. fin. de
 condit. causa data ponderatur ab Ant.
 Fabro pro eius sententia; sed resolvuntur
 cap. 2. theor. 46. nu. 46. f. 236.
 In l. qui cum tutoribus, ff. de transactionibus
 ponderatur cap. 2. theor. 48. num. 10. fol.
 248.
 In l. Lucius Titius, ff. de servitutibus rusti-
 cor. praediorum ponderatur, & extollitur
 cap. 2. theor. 55. nu. 5. f. 288.
 Explicatur ibidem nu. 18. f. 291.
 In l. nam etsi cum moriar, ff. de condit. inde-
 biti ponderatur ad probandum diem mor-
 tis in contractibus non inducere conditio-
 nem, ibidem num. 11. f. 290.
 In l. emptor, §. Lucius Titius, ff. de pactis
 ponderatur cap. 2. theor. 58. nu. 8. f. 305.
 In l. de his, ff. de transact. limitatur data qua-
 licumque scientia contentorum in testa-
 mento dicto cap. 2. theor. 59. num. 10. fol.
 308.
 In l. sed etsi quicumque, ff. ad l. Aquiliam
 ponderatur dicto cap. 2. theor. 61. nu. 4.
 fol. 312.
 In l. auxilium, §. in delictis, ff. de minoribus
 explicatur, ibidem nu. 10. f. 313.
 In l. tutor, ff. de minoribus expenditur dicto
 cap. 2. theor. 61. nu. 6. f. 315.
 In l. ait prator, §. permittitur, ff. eodem titu-
 lo

E L E N C V S

- lo ponderatur in contrarium, & resolu-
tur, ibidem nu. 9. & 10.
- in l. id quod, ff. de constituta pecunia, & in l.
si etiam §. qui iniuriarū ff. si quis cau-
tionibus, ponderatur cap. 2. theor. 68. nu.
14. fol. 341.
- in l. nec adiecit, ff. pro socio, ponderatur, cap.
2. theor. 70. nu. 2. fol. 345.
- Resolvitur ibidem nu. 25. fol. 350.
- in l. si vero non remunerandi, §. inde Papi-
nianus, ff. mandati, ponderatur, ibidem n.
5. fol. 346.
- in l. sed etsi lege, §. consuluit, ff. de petitione
hereditatis, ponderatur ibidem, num. 9.
fol. 347.
- Affertur ad dictum text. intellectus Pinelli,
& impugnatur a Riminaldo, ibid. n. 10.
- Author impugnat intellectum Riminaldi,
num. 11.
- Refellitur intellectus Pinelli, & Riminaldi,
ibidem nu. 12.
- Author iterum ponderat resolvendo text. in
dicto §. consuluit, ibidem nu. 13. fol. 348.
- Author saluat quandam contradictionem in
dicto §. consuluit, ibidem nu. 16.
- in l. metum autem, §. non licet, ff. de eo quod
metus causa, ponderatur ibidem, nu. 17.
- in l. si non remunerandi, ff. mandati, pondera-
tur, ibidem nu. 18.
- in l. si quis pro uxore, ff. de donationibus in-
ter virum, & uxorem, ponderatur, ibid.
- in l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de actionibus
empti ponderatur cap. 2. theor. 79. num.
2. fol. 388.
- in l. fructus percipiendo, ff. de usuris, pondera-
tur ibidem.
- in l. eum qui, ff. de in diē adiectione, in litem
quod, & in l. Imperator, ff. eodem iuncto
tex in l. 1. §. 1. ff. de edictio edicto, & in l.
lege fundo, ff. de lege commissoria, in l. cū
quis, ff. de conditione, causa data, & causa
non secunda, & in l. videamus la secunda,
§. item si indebitum, ff. de usuris, extol-
latur, & ponderatur ibidem, num. 8. fol. 384.
& sequenti.
- in l. de fructibus, ff. de donationibus inter vi-
rum, & uxorem ponderatur, ibidem nu.
13. fol. 391.
- Affertur intellectus glossa ad dictum text. sed
impugnatur ibidem num. 14.
- Adducitur etiam intellectus Iasonis in l. cū
quis, ff. de conditione causa data ad text.
in d. lege de fructibus, ibidem nu. 16.
- Author resolvit difficultatem text. in dicta l. de
fructibus ibidem nu. 17.
- in l. non autem, §. non redhibetur, ff. de edi-
tio edicto ponderatur cap. 2. theor. 80. nu.
8. fol. 394.
- in l. fructus, ff. de usuris, ponderatur cap. 2.
- theoremata 81. num. 6. fol. 396.
- Author refert concordiam quorundam cum l.
bone fidei de acquirendo rerum dominio,
sed reicit, ibidem nu. 70.
- Affert aliam conciliationem dictorum iu-
rium, sed adhuc etiam improbat, ibidem
num. 8.
- Author aliter resolvit has dissensiones, ibidem
num. 9. fol. 397.
- in l. si sponsus, §. si maritus il secundo, ff. de
donat. inter virum & uxorem, pondera-
tur cap. 2. theor. 82. nu. 3. fol. 398.
- in l. venditor, §. sed, & si quid dolo malo, ff. de
hereditate, vel actione vendita, & in l. sed
etsi lege, §. proinde, ff. de petitione heredi-
tatis ponderatur, ibidem, nu. 8. fol. 399.
- in l. metum autem, ff. de eo quod metus cau-
sa, ponderatur cap. 2. theor. 83. nu. 6. ubi
etiam resolvitur fol. 401.
- Denuo ponderatur, & insimul explicatur,
ibidem nu. 8. fol. 402.
- in l. qui carcerem, ff. eodem tit. affertur c. 2.
theor. 84. nu. 4. fol. 405.
- Author remittit legendos Doctores ad intelli-
gentiam text. predicti ibidem.
- in l. si conceptione, §. in hac actione, ff. eodem
titulo extollitur cap. 2. theor. 85. num. 4.
fol. 409.
- in l. quod diximus, §. in heredem, in l. videa-
mus, & in l. quod autem, ff. eodem titulo
ponderatur ibidem nu. 3. fol. 408.
- in dicta l. metum autem, §. animadvertendū,
ponderatur ad probandam actionem ex
metu dari etiam contra tertium possessor-
em, licet metus illati ignarum, ibidem,
dicto nu. 3. fol. 409.
- in l. si patre cogante, ff. de ritu nuptiarum,
ponderatur ex sensu DD. c. 2. theor. 86.
nu. 8. fol. 412.
- Affertur ad text. predictum intellectus
Arendani, sed ab Authore refellitur, ibi-
dem nu. 9.
- in l. si de iussor, §. pater sei, ff. de pignoribus,
ponderatur, nu. 11. fol. 413.
- in l. haftenus in fine, ff. de constitut. pecun. in
l. si tibi, ff. de pactis, in l. rogati, ff. mandati,
in l. rogasti, §. si tibi decem vers. sed si de-
cem, ff. de rebus creditis, in l. placuit, &
l. usuras, ff. de usuris, ponderatur, cap. 2.
theor. 88. nu. 6. fol. 418.
- in l. ne senarius, ff. de negotijs gestis, & in l. ac
si quis, §. plerique testari solens ff. de re-
lig. & sumpt. funer. ponderatur cap. 2.
theor. 90. nu. 4. fol. 425.
- in l. fin. §. item si praeixerit, ff. nauta caupo-
nos ponderatur, ibidem num. 9. fol. 426.
- in l. cum in plures, §. locator, ff. locati, pon-
deratur, ibi nu. 12. fol. 427.
- in l. si manda sem, ff. mandati extollitur,
ibi-

E L E N C V S

ibidem num. 10. & 11. fol. 426.
 In l. metum, §. licet, & in l. qui in carcerem, ff. deo quod metus causa cum l. 2. ff. de iudicijs ponderatur cap. 2. theor. 92. nu. 2 fol. 431.
 Declaratur ibidem nu. 10. fol. 434.
 In l. si mulier 21. §. si metu coactus il secōdo, ff. eodem, ponderatur ibidem num. 5. fol. 433.
 In dista l. ne sennius, ponderatur, & resoluitur cap. 2. theor. 96. nu. 3. fol. 446.
 In l. elegāter ff. de dolo, & in l. in causa 17. ff. de minoribus, ponderatur cap. 2. theor. 98. nu. 3. fol. 450.
 In l. ea vero, §. de illo, queritur, ff. pro socio ponderatur ibidem.
 In l. si pradia, ff. de donationibus inter virū, & uxor, ponderatur ibidem n. 15. fol. 452.
 In l. si quis libertatem, ff. de petitione hereditatis, ponderatur cap. 2. theor. 100. nu. 3. fol. 458.
 In l. finali, ff. de his qui satisfacere cogantur, ponderatur cap. 2. theor. 102. nu. 2. fol. 465 sed resoluitur ibidem nu. 12. fol. 467.
 In l. si venditor in principio, ff. de servis exportandis, ponderatur cap. 2. theor. 103. nu. 8. fol. 471.
 In l. in causa la prima, ff. de minoribus, ponderatur ibidem nu. 12. fol. 474.
 In l. Pomponius Philadelphus, ponderatur cap. 2. theor. 104. nu. fol. 476.
 Resoluitur, & declaratur ibidem nu. 18. fol. 477. ex intellectu Antonij Fabri.
 Author ponderat pro sua sententia eundem text. ibidem nu. 19. fol. 478.
 In l. auus 34. ff. de pactis ponderatur cap. 2. theor. 105. nu. 14. fol. 485.
 In l. si arrogator ff. de adoptionibus, ponderatur ibidem nu. 24. fol. 489.
 In l. stipulatio de dote, ff. de iure dotium, ponderatur cap. 2. theor. 106. num. 1. fol. 495.
 In l. inter virum, ff. de pactis dotalibus, ponderatur ibidem nu. 12. fol. 496. & seq.
 In l. tale pactum, §. fin. ff. de pactis, ponderatur ibidem nu. 14. fol. 492.
 In l. si necessaria, §. vendendo, ff. de pignoratitia attione, extollitur ibidem
 In l. iuris gentium, §. pactorum, ff. de pactis, ponderatur ibidem nu. 27. fol. 501.
 In l. auus, ff. de iure dotium, ponderatur cap. 3. theor. 108. nu. 42. fol. 528.
 In l. profectitia, §. si quis certam quantitatem, ff. eodem titulo ponderatur ibid.
 In l. ex patre, §. intestato, ff. familie eriscunde, ponderatur cap. 3. theor. 109. nu. 41. fol. 545.
 In l. neque eor ff. de usuris, ponderatur cap. 3. theor. 109. nu. 57. fol. 549.

In l. in fundo, ff. de rei vindicat. non procedit, quoties res auocatur iure creditoris, cap. 33. theor. 111. nu. 11. fol. 565.
 In l. si in aerea, ff. de conditione indebiti, & in l. exceptionem, §. si pars ff. eodem titulo ponderantur, & concordantur c. 3. theor. 111. nu. 16. fol. 567.
 In l. si me, & Titium, ff. si certum petatur, ponderatur cap. 3. theor. 111. n. 18. fol. 567
 Assertur ad hunc textum intellectus Gomezii, & ab Authore refellitur ibid. nu. 20. fol. 568.
 In l. venditor ex hereditate, ff. de hereditate vel actione vendita, ponderatur cap. 3. theor. 112. nu. 7. fol. 573.
 In l. socium, §. socium, ff. pro socio, ponderatur cap. 3. theor. 112. fol. 574.
 In l. si ususfructus, ff. de iure dotium, ponderatur cap. 3. theor. 114. nu. 7. fol. 581.

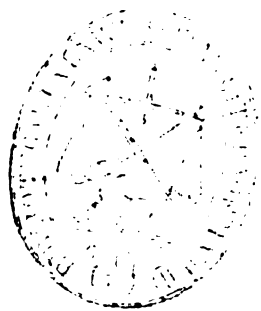
Ex Infortiato.

Text. in l. Gallus, §. nunc de lege Velleja, ff. de liber. & post. datur intellectus cap. 1. theor. 2. nu. 34. fol. 12.
 Text in l. pater, §. fundus, ff. de legat. 3. explicatur cap. 1. theor. 6. nu. 14. fol. 42.
 In l. pro herede, §. fin. ff. de acquir. heredit. ponderatur cap. 1. theor. 10 n. 31. fol. 70.
 In l. pecunie sortem, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, ponderatur cap. 1. theor. 17. num. 11. fol. 97.
 In l. serui, & in l. cum quo, ff. ad l. falcidiam, ponderatur cap. 1. theor. 19. n. 9. fol. 103. & explicatur ibidem n. 14. fol. 105.
 Refellitur intellectus quorundam traditus dist. l. serui ibidem nu. 11. fol. 104.
 Traditur ei nouus, ac singularis intellectus, ibidem nu. 14. fol. 105.
 In l. etiam, §. finali, in l. si patronum, §. finali ff. de bonis libertorum, in l. in quantitate 73. ff. ad legem falcidiam, & in l. in rationem 30. ff. eodem titulo, ponderantur, & declarantur cap. 1. theor. 19. nu. 15. & 16. fol. 105.
 In l. cum hereditas, ff. ad Sen. Conf. Trebell. ponderatur, & exploditur aliquorum intellectus, cap. theor. 20. num. 2. & 3. cum seqq. fol. 106. & 107.
 In l. penult. ff. si plusquam falcid. ponderatur ibidem nu. 6. fol. 107.
 In l. Papinianus, §. quarta, ff. de inofficio testam. declaratur ibidem nu. 7.
 In l. dotem quam dedit, ff. de collatione bonorum declaratur remissive cap. 1. theor. 21. nu. 13. fol. 110.
 In l. mulier quæ 22. §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. ponderatur cap. 1. theor. 22. nu. 7. fol. 112.
 In eius intellectu decipitur Capitus, ibid. num.

E L E N C V S

- num. 8. 9. & 10. dicto fol. 112. & 113.
- In l. cum pater, §. Titio fratri, ff. de leg. 2. & in l. Imperator, §. cum quidam, ff. cod. titulo ponderantur pro confutatione intellectus traditi à Caputo ad text. in dicto §. cum proponeretur ibidem num. 10. Et explicantur n. 11. 12. et 13. d. f. 113. et 114.
- In l. quidam testamento, ff. de leg. 1. ponderantur cap. 1. theor. 23. n. 4. f. 116.
- In l. Paulo Callimacho, ff. de leg. 3. in l. fundi trebetiani, ff. de usufructu legato, ponderatur ibidem.
- In l. Caio, ff. de aliment. & cibarijs legat. ponderatur, & declaratur ibidem num. 11. fol. 117.
- In l. si labeo, ff. de usufructu legato ponderatur, & resolvitur ibi. n. 13. d. f. 117. & 118.
- In l. finali, §. filia, ff. de leg. 3. adducitur, & ponderatur cap. 1. theore. 24. num. 10. fol. 121.
- Plures ponderantur intellectus ad text. predictum, sed refelluntur, ibidem n. 11.
- Adducitur intellectus Gasparis Thesaur. et reprobat ibidem num. 13.
- In l. à filia ff. ad Trebell. ponderatur pro confutatione predicta intellectus Gasparis Thesauri ibidem num. 13.
- In l. alimenta, §. basilice, & in l. liberis, ff. de aliment. & cibarijs legatis ponderatur, et expenditur cap. 1. theor. 25. n. 2. f. 124.
- In l. Titia, §. qui Marco, ff. de annuis legatis ponderatur ibidem n. 5.
- In l. quidam heredem ff. de uno, & tritico, & oleo legato ponderatur, & conciliatur cum l. si sic legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1. et l. triticum 94. & l. ita stipulatus 115. ff. de verb. oblig. cap. 1. theore. 29. nu. 6. fol. 136.
- In l. si sic legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1. ponderatur, & conciliatur cum dicta l. quidam heredem, ibidem nu. 2. & 6. f. 136.
- In l. si penum, ff. quando dies legat. cad. ponderatur cap. 1. theor. 32. nu. 2. f. 143. declaratur ibidem nu. 11. f. 144.
- In l. si semel mora, ff. soluto matrim. & in l. Titia Seio, §. usus, ff. de leg. 2. ponderatur cap. 1. theor. 33. nu. 10. f. 148.
- In l. quoties, §. si quis nomen, ff. de heredib. instituend. & in l. si mulier 22. ff. ad Senat. Consult. Trebell. expenditur, cap. 1. the. 34. nu. 5. f. 150.
- In l. si cui legetur, ff. de leg. 1. in l. non putabam, ff. de condit. & demonstrat. & in l. Seius Saturninus, ff. ad Trebell. ponderatur ad probandum annum inceptum non haberi pro completo cap. 1. theor. 35. nu. 1. fol. 154.
- In l. qui filium 74. ff. ad Trebell. & in l. si non sint, §. quid ergo, ff. de auro, et arg. leg. expenditur in contrarium ibidem num. 2. Eorum conciliatio remittitur apud nonnullos Doctores videnda ibidem n. 3.
- In l. cum servus legatus, ff. de leg. 1. ponderatur ibidem n. 5. f. 155.
- In l. pater seuerinam 100 ff. de condit. & demonstr. ponderatur cap. 1. theor. 36. nu. 13. fol. 160. 161.
- In l. liberto 21. §. Lucius Titius, ff. de annuis legat. ponderatur, ibi. n. 15. d. f. 161.
- In l. post legatum, §. etate, ff. de his, quibus, ut indignis, explicatur, & resolvitur ibidem n. 25. f. 163. et 164.
- In l. cum ab uno, ff. de leg. 2. explicatur quomodo procedat c. 1. theor. 37. n. 13. f. 166.
- In l. 1. §. unum, ff. si quid in fraudem patroni expenditur c. 1. the. 41. n. 11. f. 184.
- In l. magis puto, §. fundum, ff. de rebus eorum ponderatur, ibidem num. 9. vers. sed contra f. 183.
- Procedit ex privilegio pupilli, et sic explicatur, ibidem nu. 11. f. 184.
- In l. si ita scriptum, §. si sub cond. ff. de leg. 2. intellectus remittitur legendus apud Ewan. Cost. c. 2. theor. 42. n. 7. f. 190.
- In l. quoties, §. tantundem, ff. de hered. instituend. extollitur cap. 2. theor. 43. nu. 33. fol. 202.
- In eius intellectu remittitur videndus Ant. Faber de error. decade 31. err. 9. ibidem.
- In l. cum pater, §. fin. ff. de leg. 2. declaratur, eius traditur duplex intellectus ibi. n. 34.
- In l. huiusmodi, §. Stichum, ff. de leg. 1. in l. statu liberum, §. Stichum de leg. 2. in l. si cui prima in ordine eod. titul. et in l. apud ausidium, ff. de optione legata, ponderatur et videtur ob stare tex. in l. si quis stipulatus 112. ff. de ver. oblig. lib. n. 38. f. 203.
- Affertur quedam concordia glose ad iura citata ibidem n. 39.
- Conciliantur hec iura inter se contraria, et explicatur quando sit locus variationi facta electione, ibi. n. 40. d. f. 203. et 204.
- In l. 2. §. voluntate, ff. solut. matr. m. ponderatur contra dictum Decij ibidem nu. 54. fol. 206.
- In l. Stichum 6. ff. de legat. 1. et in l. si scribit 36. §. item scribit, ff. de auro, et arg. legat. ponderatur ab Anton. Faber ibidem nu. 59. f. 207.
- Resolvitur, et explicatur ibidem num. 60. in principio f. 208.
- In l. si cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. ponderatur cap. 2. theor. 45. num. 13. fol. 224.
- In l. si ex patronis, §. fin. ff. de bon. liber. ponderat. c. 2. theor. 46. n. 57. f. 218.
- In l. filius, §. m. §. cum pater, ff. de leg. 1. ponderatur ibidem nu. 8. f. 223. et 229.
- In l.

E L E N C V S

In l. Lucius Titius ff. soluto matrimonio, ex-
penditur, ibidem nu. 10 f. 229.
in l. uxore §. Seium ff. de leg. 3. & in l. cum
pater, §. a filia ff. de leg. 2. ponderantur,
ibidem nu. 20 f. 231.
in l. si Titio 95 §. fin cum l. sequenti, ff. de
leg. 1. ponderatur, ibidem nu. 32 f. 234.
in l. finali, & in l. si patronum, §. fin. ff. de
bon. libert. ponderatur cap. 2. theor. 47. n.
17 f. 242. & sequenti.
in l. si non mortis, ff. de inofficioso testamento
explicatur, ibidem nu. 25 f. 244.
in l. cum de quo peculio, §. fin. ff. ad leg. fal-
cid. ponderatur, ibidem nu. 26 f. 241.
Resolvitur, ibidem nu. 29 f. 245.
in l. 1. §. si parens, ff. si a parente, quis fuerit
manumissus ponderatur, & declaratur,
ibidem nu. 36 fol. 246.
in l. filiusfam. §. cū quis, ff. de leg. 1. exclu-
dit substitutum sub conditione si sine fi-
liis, ob existentiam filiorum, non heredum
patris cap. 2. theor. 48. nu. 12 f. 249.
in l. finali, §. filium ff. de leg. 2. in l. Lucius,
§. Caio, ff. ad trebell. in l. heredes mei, §.
cum ita, ff. ead. in l. falsa §. fin. ff. de con-
dition. & demonstrat. & in l. qui duos, ff.
vulgari, & pupillari ponderatur ad pro-
bandum pluralitatem resolui in singula-
ritatem cap. 2. theor. 50. nu. 12 fol. 262.
& 263.
in l. pater filium 36 §. filiam suam, ff. de le-
gat. 3. ponderatur, ibidem nu. 14 f. 263.
Affertur intellectus Kellenbens ad hoc text.
& impugnatur, ibidem nu. 15.
in l. codicillis, ff. de usufructu legato ponde-
ratur, ibidem nu. 17 f. 264.
Affertur responsio Franch. & aliorum ad-
hunc text. & impugnatur ibi. nu. 18.
Resolvitur difficultas sumpta ex d. text. eius
datur verus intellectus, ibidem nu. 20. &
21 f. 264.
Corroboratur intellectus praedictus, ibidem
num. 22.
in l. si Titio 7. ff. de leg. examinatur cap. 2.
theor. 52. a f. 276.
Ponderatur ibidem nu. 2.
Refertur intellectus Politi quem tradit ad
eundem text. sed impugnatur, & refelli-
tur, ibidem nu. 3. & 4. cum seqq.
Author corroborat impugnationem intelle-
ctus Politi ad eundem text. ibidem nu. 7.
fol. 277.
Datur vera intelligentia, & late explica-
tur, ibidem nu. 9. & seqq.
in l. qui quartam, §. fin. ff. de leg. 1. pondera-
tur ibidem nu. 6.
in l. si is qui duos 30. ff. de deliberatione legata
ponderatur, ibidem nu. 11 f. 278.
Explicatur, reiecto, ac impugnato intellectu

Accursii, ibidem dicto nu. 11. 12. & 13.
in l. huiusmodi, §. Titio, & Menio, ff. de leg.
1. expenditur, ibidem nu. 14.
Explicatur, & resolvitur difficultas ab eo
desumpta, ibidem nu. 15.
Refertur intellectus Cuiacii ad eundem tex.
sed impugnatur, ibidem nu. 16.
Denuo declaratur eique datur verus intel-
lectus ibidem nu. 17. in med. f. 279.
in l. plane 33. §. si coniunctim, ff. de leg. 1. &
in l. si duobus, ff. eodem titulo ponderatur
& extollitur, ibidem nu. 18.
in l. plane 34. §. si duobus, ff. de leg. 1. expen-
ditur, ibidem num. 20. dicto fol. 279. &
280.
Declaratur, ut procedat in eo qui non est
capax ad acquirendum ibi. nu. 23. vers.
quæ tamen, & nu. 24 f. 280.
in l. emancipatus, ff. de coniugendis cum
emancipatis liberis ponderatur, ibidem
num. 22.
Explicatur ibi. num. 25. in fine, vers. neque
obstat. f. 281.
in l. si servus commun. ff. de auct. tutor. pā-
deratur, ibi. nu. 24 f. 280.
In l. qui heredi, §. cum hereditas, ff. de con-
dition. & demonst. extollitur cap. 2. theor.
53. nu. 3 f. 283.
Declaratur, & resolvitur difficultas ab eo
desumpta, ibi. nu. 8.
in l. qui in potestate, §. finali ff. de legatis
praestandis ponderatur contra intellectum
tex. in dicto §. cū hereditas, & resolvitur,
ibi. nu. 9 f. 284.
in l. quod de pariter ff. de rebus dubijs pōde-
ratur, & affertur intellectus Bartoli cap.
2. theor. 55. nu. 9 f. 289.
impugnatur intellectus Bartoli per Paulum
de Castro, & affectas, sed a Fontanella
defenditur ibi. nu. 10.
in l. heres meus, §. heres meus, ff. de conditi.
& demonstrat. ponderatur, & declaratur
ut locum habeat in legatis, & ultimis
voluntatibus, non autem in contractibus,
ibi. nu. 13. cum seqq. f. 290.
in l. si quis filiumfam. §. fin. ff. de acquir. hæ-
red. cum concordant. ponderatur cap. 2.
theor. 56. nu. 3 f. 294.
Applicatur ibi. nu. 4. vers. respondetur, &
nu. 5. ubi denuo ponderatur.
in l. ut iuris iurandi, §. si liberi, ff. de operis
libertorum ponderatur cap. 2. theor. 57.
nu. 6 f. 298.
in l. heres meus §. 1. ff. de leg. 3. in l. finali, §.
cui dulcia, ff. de tritico, & vmo, & oleo
legato, & in l. legatorum petitio, §. qui
plures, ff. de legat. 1. ponderatur cap. 2.
theor. 58. nu. 8. fol. 304. & 305.
in l. mater decedens ff. de inofficioso testam.
§§§ 2 per-

E L E N C V S

perpenditur, & resoluitur cap. 2. theor. 59. nu. 9. f. 307.
in l. 1. §. si quis sub conditione ff. ut legato-
rum nomine, ponderatur, & insimul re-
soluitur, & explicatur cap. 2. theor. 68.
nu. 13. fol. 341.
in l. cum seruus, ff. de conditionibus, & de-
monstrationibus, ponderatur cap. 2. theo-
69. nu. 7. f. 343.
in l. qui sub conditione, ff. eadem, ponderatur
ibidem.
in l. qui causa maior, ff. de bonis libertorum,
et in l. cum patronus, cum l. sequenti, ff. de iu-
re patronatus ponderatur cap. 2. theo. 70
num. 3. f. 346.
in l. 3. ff. ad l. falcidia affertur ad probandū
heredē nō teneri de acquisitis ex sua indu-
stria, licet causa hereditatis, & adducun-
tur Doctores illum explicantes ibi. num.
15. fol. 348.
in l. Titius puerum, ff. de obsequijs patro-
no prestandis, ponderatur, & resoluitur.
ibi. nu. 26. f. 350.
in l. mulier, que duobus, ff. ad Senat. Conf.
Trebellianum, & in l. fideicommissa, §. si
cui ff. de leg. 3. cum l. si ita, ff. quando dies
legati cedat, extollitur, & ponderatur,
cap. 2. theor. 72. nu. 7. fol. 355.
in l. si Titio 95. alias si fundum per fideicō-
missum, §. 1. ff. de leg. 1. pōderatur ibidem
nu. 18. f. 358.
in l. 1. §. serui electione, ff. ad Senat. Consult.
Syllanian. ponderatur cap. 2. theor. 79. n.
2. f. 388.
in l. filio, §. contra tabulas, ff. de inofficioso te-
stamento ponderatur, cap. 2. theor. 80. nu.
4. f. 393.
in l. magis puto, §. fundum, ff. de rebus eorū
ponderatur cap. 2. theor. 92. nu. 8. f. 399.
in l. qui aliena, §. fin. ff. de acquir. heredit. af-
fertur cap. 2. theor. 90. nu. 4. f. 425.
in l. inofficiosum cum l. seq. ff. de inofficioso te-
stamento, declaratur, & resoluitur, cap. 2.
theor. 91. nu. 9. f. 430.
in d. l. qui aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hare-
dit. ponderatur cap. 2. theor. 82. nu. 26. f.
431. & explicatur ibidem nu. 10.
in l. si metus causa 84. ff. eodem titulo pon-
deratur, & reicitur ab Authore intelle-
ctus Auendam, ibidem nu. 5. f. 433.
in l. cum post, §. 1. ff. de administrat. tutorum
ponderatur, & declaratur, cap. 2. theor.
96. nu. 4. f. 446.
in l. adigere §. finali, ff. de iure patronatus,
ponderatur cap. 2. theore. 102. num. 2.
fol. 465.
Et explicatur ibidem nu. 6.
in l. cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2.
ponderatur cap. 2. theor. 103. n. 3. f. 469.

in l. quamuis, ff. de conditionibus, & demon-
strationibus ponderatur, ibidem num. 8.
fol. 471.
Refertur ad intellectum text. pradiſti plu-
res Doctores ibidem.
in l. codicillis 91. §. matre, ff. de leg. 2. ponde-
ratur cap. 2. theor. 105. nu. 14. f. 485.
in l. 4. ff. de iure patronatus ponderatur, ibi-
dem nu. 22. f. 488.
Refertur responsio glos. ad dictum tex. verū
melius resoluit Montanus, ibidem nu. 23.
fol. 489.
in l. ut iuris iurandi, §. si liberis, ff. de operis
libertorum ponderatur ibidem nu. 26.
in l. si quis operas, ff. eodem, resoluitur, ibi.
nu. 28. f. 490.
in l. si operarum, ff. eod. ponderatur, ibidem
num. 26. fol. 489. & resoluitur ibidem n.
29. f. 490.
in l. cum pater, §. pater certam, ff. de leg. 2.
ponderatur cap. 2. theore. 106. num. 1.
fol. 495.
in l. si vir uxori, cum l. seq. ff. de conditioni-
bus, & demonstrationibus, ponderatur, ibi-
dem nu. 12. f. 499. & seq.
in l. fin. §. Titia, ff. de liberatione legata, in l.
quidam testamento, ff. de leg. 1. & in l.
Lucius, ff. de alim. & cib. leg. ponderatur
ibidem nu. 27. f. 500.
in l. si quis in principio, ff. de leg. 3. pondera-
tur in contrarium, & resoluitur cap. 3.
theor. 107. nu. 27. f. 511.
in l. dotem, quam dedit, ff. de collatione bo-
norum ponderatur cap. 3. theore. 108.
nu. 44. fol. 528.
Adducitur responsio Præsidis Vrsini, quā
pluribus modis reicit Author ibidem.
Author aliter resoluit tex. citatum ibidem nu.
45. f. 529.
Reicitur intellectus quorundam ad text. in
dicta l. dotem, quam dedit cit. ibidem nu.
47. f. 529.
in l. quod si alij legantur, ff. de adimendis le-
gatis ponderatur cap. 30. theor. 108. nu.
67. fol. 533.
in l. 1. §. qui ab hostibus, ff. de collat. bonorū
ponderatur cap. 3. theor. 109. nu. 31. fol.
544.
in l. domos, ff. de leg. 1. explicatur cap. 5. the.
111. nu. 10. f. 565.
in l. si heres institutus, ff. ad legem falcidiam
pōderatur, & remittitur DD. legendi ad
illius intelligentiam cap. 3. theore. 112.
num. 7. f. 573.
in l. debitor §. finali, ff. ad Trebellianum,
ponderatur cap. 3. theore. 112. num. 7.
fol. 174.
in l. infirmo, ff. quando dies legati cedat, pon-
deratur c. 3. theor. 113. nu. 4. fol. 526.
in l.

E L E N C V S

- In l. in singulos annos, ff. de annuis legatis, ponderatur cap. 3. theor. 113. num. 12. fol. 577.*
- In l. nec semel, ff. dies legati cedat affertur, ibidem ponderatur, §. in habitatione, dicta l. nec semel ibid.*
- In l. si cum dotem, §. si pater, ff. soluto matrimonio, ponderatur cap. 3. theor. 115. num. 2. fol. 584.*
- In l. creditorem, §. de leg. cap. 3. theor. 115. num. 6. fol. 185.*
- In l. 3. ff. soluto matrimonio resolvitur cap. 3. theor. 115. num. 11. fol. 581.*
- In l. si cum pater, ponderatur, ff. soluto matrimonio ibi. num. 13. fol. 587.*
- In l. filia, §. qui in vita, ff. de legat. 2. ponderatur cap. 3. theor. 115. num. 4. fol. 585.*
- In l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 2. ponderatur, ibidem, ad quem affertur intellectus Antonij Fabri, & ab Authore impugnatur, ibidem num. 9. fol. 187. & denuò impugnatur alter intellectus dicti Antonij, ibidem num. 11. fol. 587.*
- In l. pater filiam, ff. ad l. falcidiam, ponderatur cap. 3. theor. 115. num. 15. fol. 588.*
- In l. si pater pro filia, ff. de collatione dotis, ponderatur in contrarium, & resolvitur cap. 4. theor. 115. num. 16. fol. 588.*
- Affertur adhuc text. intellectus Phanutij, & Caldas Periera, sed utrumque Author impugnatur, & reicit, ibidem num. 17. fol. 588.*
- In l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 2. ponderatur in contrarium, & resolvitur, cap. 3. theor. 115. num. 21. fol. 589.*

Ex Digesto Nouo.

- Tex. in l. 1. ff. de acquirendo rerum dominio explicatur, eique germanus traditur sensus, explosis nonnullorum Doctorum intellectibus, cap. 1. theor. 1. num. 3. fol. 3.*
- In l. à Dino Pio, §. quod si res, ff. de re indicata ponderatur cap. 1. theor. 6. num. 43. fol. 46.*
- In l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico ponderatur cap. 1. theor. 7. num. 23. fol. 57.*
- In l. quasitum, ff. de sepulchro violato perpenditur cap. 1. theor. 10. num. 31. fol. 70.*
- In l. 2. ff. de exceptione rei indicata, & in l. apud Iulianum, ff. de iure fisci ponderantur, & resolvuntur cap. 1. theor. 20. num. 9. & 10. fol. 107. & 108.*
- In l. ita stipulatus 11. ff. de verbor. oblig. expenditur contra P. Molfes. cap. 1. theor. 27. num. 2. fol. 29.*
- In l. obligationum fere, §. finali, ff. de act. & obligat. ponderatur pro opinione P. Molfes. ibidem num. 3. fol. 130.*

Refertur Glossa intellectus, sed de illo aliquantulum dubitatur, ibi. num. 3.

Declaratur, ibidem num. 4. ex Bartoli intellectu.

In l. non prodest, ff. de vi bonorum raptorum, & in l. qui ea mente, ff. de furtis expenditur contra eundem Molfes. cap. 1. theor. 28. num. 10. fol. 134.

In l. triticum 94. ff. de verb. oblig. & in l. ita stipulatus 115. eodem titulo conciliantur cum l. quidam heredes, ff. de vino, & tritico legato cap. 1. theor. 29. num. 2. & 6. fol. 136.

In l. si insulam, ff. de verb. oblig. & in l. traiecitie, §. de illo, ff. act. & oblig. ponderantur cap. 1. theor. 31. num. 2. fol. 138.

Declaratur ibidem num. 18. vers. non obstant. fol. 141.

In l. thais, §. intra, ff. de fideicommissar. libert. expenditur, ibidem num. 4. fol. 139 & declaratur ibi. d. num. 18.

In l. qui Roma, §. Flavius, ff. de verb. oblig. & in l. si ita quis scia, ff. eod. tit. ponderantur ibi. num. 8. fol. 140.

In l. fideiussor obligari, §. finali, ff. de fideiussoribus expenditur cap. 1. theor. 32. num. 6. fol. 143. declaratur ibidem num. 11. fol. 144.

In l. si ex legati causa, ff. de verb. oblig. explicatur ibidem num. 14. fol. 145.

In l. si decem cum petiero, ff. de verb. oblig. in l. denunciasse, ff. ad l. Iul. de adulteriis, & l. cum postulo ff. 44. & in l. euenit, ff. de damno infecto, expenditur cap. 1. theor. 33. num. 6. fol. 147.

Explicantur, & conciliantur, ibi. num. 7. & 8. fol. 147. & 148.

In l. qui Roma, §. coheredes, ff. de verb. oblig. ponderatur ibidem num. 9. & explicatur ibi. num. 19.

In l. apud Celsum, §. quasitum est, circa finem ff. de doli mali except. ponderatur cap. 1. theor. 34. num. 1. fol. 149. declaratur ibi. num. 8. & 9. fol. 151.

In l. aut qui aliter, §. etsi forte, ff. quod vi, aut clam ponderatur ibidem num. 5. fol. 150.

In l. denunciasse, §. sed etsi per procuratorem, ff. ad l. Iul. de adulter. & in l. 1. §. nuntiatio ff. de operis noui nuntiatione, ponderantur ibidem num. 12.

In l. ad rem publicam, ff. de muneribus, & bonoribus, et in l. in usucapionibus, ff. de usucapionibus, & in l. anniculus 134. ff. de verbor. significat. expenditur ad ostendendum annum inceptum haberi pro completo, cap. 1. theor. 35. num. 2. fol. 154.

Remittitur legenda apud aliquos Doctores conciliatio predictarum legum cum ceteris

E L E N C V S

- ceteris iuribus repugnantibus ibidem n. 3
In l. in illa stipulatione, §. si calendis, in l. continuis a Jus, §. illud, & in l. ad diem, ff. de verb. oblig. ponderatur, ibidem nu. 11. fol. 156.
Declaratur ibidem nu. 12. fol. 157.
In l. bonae fidei, ff. de acquirend. rerum domin. ponderantur ad probandum non currere prescriptionem contra pupillum, contra Molfes. & Afflict. cap. 1. theor. 36. nu. 2. fol. 159.
In eius intellectu decipitur Innocentius dicens non habere locum in prescriptione statutaria, impugnat a Bartol. ibidem num. 3.
In l. 1. §. Iulianus ff. de itinere, actusq. privato ponderatur, cap. 1. theor. 37. nu. 10. & explicatur nu. 11. f. 166.
In l. liberis, §. si quis minor, ff. de liberali causa ponderatur cap. 1. theor. 38. num. 6. fol. 168.
Explicatur ibidem nu. 21. fol. 171.
In l. si ita stipulatus essem abs te cum l. sequenti, ff. de verb. obligat. & in l. Paulus respondit, §. C. nus, ff. de liberali causa, ponderatur ibidem nu. 22. f. 171.
Explicantur ibidem nu. 25. & 26. f. 172.
In l. qui in fraudem §. sed & illud, ff. que in fraudem creditor. ponderatur cap. 1. theor. 41. nu. 11. f. 184.
In l. in fraudem, ff. de iure fisci refertur ad probandam fraudem dici commissam per nolentem acquirere, ibidem nu. 12.
Sed procedit ex speciali favore fisci ibidem nu. 13. eod. f. 184.
In l. patrem, ff. que in fraudem creditorum ponderatur, & refertur intellectus Peregrinus, & Fontanella ibidem num. 26. fol. 186.
Impugnatur predictus intellectus Peregrini & Fontanellae, ibidem nu. 27.
Admittitur intellectus Canev. & comprobatur ibidem nu. 28. & seqq. f. 187.
In l. 4. §. videmus, ff. de verb. oblig. ponderatur cap. 2. theor. 42. 17. nu. 198.
In l. stipulationum alia stipulatio, ff. eod. tit. extollitur ibidem n. 18.
In l. Aristo, §. finali, ff. de dona. cum concord. extollitur ibidem nu. 29. fol. 198. & 199.
In l. si cum filius familias, §. cum vero, ff. de donationibus ponatur, ibidem num. 27 fol. 200.
In l. si quis stipulatus 112. ff. de verb. oblig. ponderatur ibidem nu. 37. f. 203.
Conciliatur cum text. in l. huiusmodi, §. stichum ff. de leg. 1. in l. statu liberum §. stichum de leg. 2. in l. si cui prima in ordinatione cod. tract. & in l. apud ausidum, ff. de optione leg. ibidem nu. 40. fol. 203. & 204.
Nec admittitur concordia glossa ibidem n. 36
Resolvitur difficultas desumpta ex text. d. l. si quis stipulatus ibidem nu. 42. fol. 204.
In l. si quis ab alio, cum l. sequenti, ff. de re indicata ponderatur, ibidem n. 44.
Explicatur ibidem nu. 46. f. 205.
In l. nuda ratio, ff. de donat. ponderatur, et insimul explicatur, & t. donatio, ibi sit nulla ob absentiam donatarii necessario requisita in donatione, ibidem num. 56. & 57. fol. 207.
In l. obligationum substantia, §. 1. ff. de act. & oblig. ponderatur, ibidem n. 58.
Explicatur, ut procedat, in eo qui ioci causa promissit, ibidem nu. 50 f. 208.
In l. certum, §. si quis absente, ff. de confessis ponderatur cap. 2. theor. 43. num. 4. in fine fol. 210.
In l. si pupillus absens, ff. rem pupilli saluam fore ponderatur ad ostendendum notarios dici servos publicos, ibidem nu. 15. fol. 212.
In l. quoties quod pure debeat, ff. de novation. ponderatur cap. 2. theor. 46. nu. 4. fol. 223.
In l. ex contractu, ff. de re indicata procedit ex privilegio minoris cap. 2. theor. 50. nu. 39. fol. 269.
In l. si ex pluribus, ff. de acceptilat. cum concordant. explicatur ibidem nu. 19. & 40
In l. 1. §. communis, & in l. proinde, §. fin. ff. de stipulatione servorum, ponderantur cap. 2. theor. 52. nu. 24 f. 289.
In l. eum qui ita stipulatus, §. sc. & Titium ff. de verbor. obligat. ponderatur cap. 2. theor. 53. nu. 13. f. 284.
In l. an precario, ff. de precario ponderatur, cap. 2. theor. 55. nu. 5. f. 288.
Explicatur ibidem n. 18. f. 291.
In l. heredis appellatione, & in l. secundum, ff. de verbor. signific. ponderatur cap. 2. theor. 56. nu. 3. fol. 293.
Explicatur, quod loquitur improprie, ac per modum fisci num. 4. in fine, & num. 5. fol. 293.
In l. locatio, ff. de publicanis ponderatur, ibidem nu. 20. f. 296.
In l. impuberem, ff. de furtis, & in l. impuberem, ff. ad legem Corneliam de falsis ponderatur dictio cap. 2. theor. 61. nu. 2. fol. 312.
In l. pupillum, ff. de regulis iuris ponderatur ibidem nu. 4.
In l. apud Celsum, §. in tutore, ff. de doli mali excepto perpenditur, ibidem nu. 4.
In l. si ita quis, §. scia, ff. de verbor. obligat. perpenditur d. cap. 2. theor. 64. nu. 23. fol. 327. & 328.
In l. si statu libera, §. fin. ff. de statu liberis, pon-

E L E N C V S

ponderatur cap. theor. 69. num. 2. f. 343.
 In l. si ita fuerit la prima, §. questio, ff. de
 m. in un. ff. testamento, ponderatur ibidem
 fol. 344.
 In l. Aquilius Regulus, ff. de donationibus,
 ponderatur cap. 2. theor. 70. nu. 7. f. 346.
 Assertur intellus Pinelli ad dictum text. &
 impugnatur ibidem nu. 8. f. 346. & 347.
 In l. Paulus, §. fin. ff. de liberali causa, cap. 2.
 theor. 75. nu. 7. f. 379.
 Refertur intellectus Romani, & Gomeſii,
 qui tribuunt illis dispositionem libertatis
 fauori, ibidem nu. 9.
 Quorum intellectus impugnatur ab Ama-
 ia, ibidem.
Author refellit sententiam, & intellectum
 Amaia, ibidem, & nu. 11. defendit intel-
 lectum Romani, & Gomeſii f. 370.
 In l. 4. §. Stichus, & in l. 39. §. dama, & in l. si
 peculium, §. quadam, ff. de statu liberis,
 ponderantur ibidem nu. 9. & explicatur
 num. 10. f. 369. & sequenti.
 In l. t.ais, §. intra certa tempora, ff. de fidei-
 commissariis libertatibus, & in l. si intra
 ff. de statu liberis, ponderatur ibidem, nu.
 13. eodem f. 370.
 In l. Lucius, ff. de donationibus ponderatur
 cap. 2. theor. 79. nu. 2. f. 388.
 In l. finali, ff. de iure fisci ponderatur ibidem
 nu. 8. f. 389. & sequenti.
 In l. igitur, §. potest ff. de liberali causa pon-
 deratur cap. 20. theor. 80. nu. 1. f. 393.
 In l. bone fidei, ff. de acquirendo rerum do-
 minio ponderatur cap. 2. Theor. 81. nu. 1
 fol. 395.
 Conciliatur cum text in l. fructus de usuris
 ibidem nu. 7. cum pluribus sequentibus
 f. 296. & seq.
 In l. alienationis, §. qui occasione ff. de verb.
 signific ponderatur cap. 2. theor. 82. nu. 3.
 fol. 398.
 In l. 1. §. que oneranda vers. bellissime, ff.
 quarum rerum actio non detur, pondera-
 tur cap. 2. theor. 86. nu. 2. f. 411. & reso-
 luitur ibidem nu. 14. f. 413.
 In l. penultima, ff. de furtis, ponderatur, &
 extollitur ibidem nu. 3. f. 411.
 In l. si quis habens creditores, ff. qui & a
 quibus, & in l. generaliter, §. proinde ver.
 quid ergo, ff. de fideicommissariis liberta-
 tibus, ponderatur cap. 2. theor. 88. nu. 6.
 fol. 418.
 In l. cum precario, ff. de precario, pondera-
 tur cap. 2. theor. 88. nu. 13. f. 419.
 Defenditur ab intellectu multorum, quem
 Author impugnat ibidem dicto f. 419.
 & sequenti.
 In l. omnes, §. Lucius, ff. que in fraudem cre-
 ditorum ponderatur cap. 20. theor. 95. n.
 6. f. 443.

In l. si qui cum aliter, §. 1. ff. de verb. oblig.
 ponderatur cap. 2. theor. 98. num. 12.
 fol. 451
 In l. finali, ff. ad municipalem, & in l. finali
 ff. de re militari ponderatur cap. 2. theor.
 102. num. 2. fol. 465. sed resoluitur ibi-
 dem nu. 6.
 In l. si stipulatus ero, per si non fieri, ff. de
 verb. oblig. ponderatur cap. 2. theor. 103.
 num. 8. fol. 471.
 In l. 2. §. Titio decem, ff. de donationibus
 ponderantur, & resoluitur cap. 2. theor.
 104. nu. 22. f. 479.
 In l. si ita quis permiserit 135. §. penultimo
 ff. de verb. obligat. ponderatur cap. 2. the.
 105. num. 14. f. 483.
 In l. continuus, §. finale, ff. eodem titulo, pon-
 deratur, & resoluitur ibidem num. 16.
 fol. 486.
 In l. 3. ff. de interdictis, & relegatis, ponde-
 ratur ibidem nu. 22. f. 488.
 In l. eum qui calendis, ff. de verb. obligat.
 ponderatur cap. 2. theor. 106. f. 495.
 In l. matrimonij causa, ff. qui, & a quibus,
 ponderatur, & resoluitur ibidem nu. 25.
 fol. 500.
 In l. si seruus communis, §. finali, ff. de stipu-
 lationibus seruorum ponderatur cap. 3.
 theor. 113. nu. 12. f. 577.

Ex Codice.

Ad textum in l. voluntas, C. de fideicommissis
 datur intellectus cap. 1. theor. 2. num. 37.
 fol. 12.
 Explicatur ibidem nu. 40. fol. 13.
 Text. in l. si viua matre, C. de bonis maternis
 explicatur cap. 1. theore. 3. num. 47. fol.
 24. & 25.
 In l. finali, C. de liberali causa, ubi expecta-
 tur exitus sententie ad iudicandum si li-
 ber fuerit seruus, assertur cap. 1. theor. 4.
 nu. 18. fol. 28.
 Resoluitur cum Abbate ibidem nu. 19.
 In l. si ob causam, C. de euictionibus, ponde-
 ratur cap. 1. theor. 6. nu. 44. f. 46.
 In l. 1. C. si antiquior creditor, ponderatur,
 ibidem nu. 46. f. 47.
 In l. 6. & 8. C. de remissione pignoris expli-
 catur, & Author dat intellectum plures
 Doctores referens ibidem nu. 47.
 In l. hac consultiſſima, §. ex imperfecto, C. de
 testamentis locum habet in testamento
 matris confecto inter filios naturales tã-
 tum, ibidem nu. 56. f. 48.
 In l. hac editali, C. de secundis nuptijs bene-
 ficiu non comprehenditur sub renuncia-
 tione facta per filiam, cap. 1. theor. 14. n.
 10. fol. 85.
 Nec per statutum exclusiuu feminarum
 tolli-

E L E N C V S

tollitur sorori per existentiam fratrum,
 ibidem nu. 17. fol. 86.
 in l. cum queritur, C. de inofficiosa testamen-
 to declaratur cap. 1. theore. 19. num. 17
 fol. 105.
 in l. si in fraudem, C. de legatis ponderatur
 cap. 1. theor. 20. nu. 6. f. 107.
 l. 2. C. de rescind. vend. remedium competit
 cumulative cum beneficio restitutionis in
 integrum minori lesa ultra dimidia cap.
 1. theor. 26. nu. 10. f. 128.
 in l. 1. C. de dotis promiss. explicatur, eique
 traditur intellectus cap. 1. theor. 29. nu.
 12. fol. 137.
 in l. magnam, C. de contrah. & committ. si-
 pulat. expenditur cap. 1. theor. 31. nu. 2.
 fol. 139.
 Declaratur ibidem nu. 18. vers. non obstant
 fol. 141.
 in l. saucimus, C. de fideiussoribus pondera-
 tur ibidem nu. 8. f. 140.
 in l. 3. C. de nouat. an quando admittat quā-
 cumq. sententiam cap. 1. theore. 34. num. 6.
 f. 150. & nu. 9. vers. quo vero f. 151.
 in l. nomen, C. que res pignori obligari poss.
 ponderatur ibidem nu. 13. f. 152.
 in l. sicut, C. de prescript. 30. vel 40. annorū.
 & in l. finali, C. quibus caus. restitutio nō
 est necessaria ponderatur ad demonstnan-
 dum co. tra Moys. & Afflic. sententiā,
 non currere prescriptionem contra pupul-
 lum cap. 1. theor. 36. nu. 2. f. 159.
 in intellectum eorum iurium assertur opi-
 nio Innocentij dicentis non habere locum
 in prescriptione statutaria, sed à Bartol.
 impugnatur ibidem nu. 3.
 in l. conditioni, C. de institut. & substit. pon-
 deratur ibidem nu. 13. f. 161.
 in l. quod tempore, C. de restit. militum, pon-
 deratur cap. 1. theor. 38. nu. 7. f. 169.
 Explicatur ibidem num. 22. f. 171.
 in l. Pactum quod dotali, C. de pactis extol-
 litur cap. 2. theor. 42. nu. 21. f. 199.
 Reperitur correctus ex Leonis Imperatoris
 Constitutione, que an sit in usu, explica-
 tur ibidem.
 Non procedit si pactum non sit de tota sub-
 stantia, sed de aliqua hereditatis parte, ve-
 rum hoc ex communi non admittitur, ibi-
 dem nu. 22.
 Non habet locum in pacto facto favore ma-
 trimoniū iam contracti ibidem num. 23.
 fol. 26.
 in l. si quis argentum, s. finali, C. de donatio-
 nibus ponderatur, & explicatur secun-
 dum verum eius sensum ibidem num. 28.
 fol. 201.
 in eius intellectu, qui plurium autoritate
 confirmatur, redarguitur quedam res-

ponsio, ibidem num. 29.
 Non habet locum in donatione causa mortis
 secundum opinionem Antonij Fabri, ibi-
 dem num. 52. fol. 206. & assignatur ratio
 ibidem nu. 55. f. 203.
 Tantum habet locum quando donatio est fa-
 cta presenti acceptanti, non vero tacenti,
 secundum intellectum Decij ibidem nu.
 50. & 51. f. 206.
 impugnatur intellectus Decij, ad quod pon-
 derantur plura iura, ibidem n. 54. fol. 206
 & 207.
 Expenditur denuo, & declaratur cap. 2. th.
 43. nu. 3. f. 209.
 in l. contractus, C. de fide instrum. extollitur
 cap. 2. theor. 42. n. 35. f. 201.
 in l. si testamentum, C. de institut. & substit.
 conciliatur ibidem.
 in l. de fideicommissis, C. de transact. non re-
 probat votum captande mortis, quando
 per accidens tantum, non ab ipso honora-
 to pronuntiatur cap. 2. theorem. 44. num. 4.
 fol. 215.
 in l. finali, C. de pactis explicatur quoad re-
 quisitum consensus tertij, de cuius heredi-
 tate alteri fuit facta renunciatio, ibidem
 per totum theorem. à fol. 219. cum seqq.
 à nu. 1. usque ad 12.
 Explicatur etiam in theorem. 46. à fol. 221.
 cum seqq.
 in l. finali, C. ad Senat. Cons. Maced. & in l.
 finali, C. si maior fact. declaratur ibidem
 nu. 31. f. 219.
 in dicta l. finali, C. de pactis locum non ha-
 bet quando successio, seu portio renuncia-
 ta defertur, ex dispositione legis dicto the.
 45. nu. 12. f. 223.
 Nec procedit in fideicommissario, qui potest
 absque consensu grauati renunciare quod
 post mortem heredis sibi foret prestandū
 ibidem num. 13.
 in l. cum à matre, C. de rei vendic. extollitur
 cap. 2. theor. 45. nu. 6. f. 228.
 in eius intellectus decipitur Franchus ibi-
 dem num. 7.
 Datur verus sensus, ibidem nu. 14. & seqq.
 fol. 230.
 in l. si quando, s. illud etiam, C. de inofficio-
 so testamento ponderatur cap. 2. theor. 47.
 nu. 21. fol. 243.
 Affertur quedam responsio ad dictum text.
 Georgij, Nasta, & Caldas de Perie-
 ra, sed impugnatur, ibidem nu. 22. & 23.
 f. 243. & 244.
 Denuo ponderatur ibidem nu. 23.
 in l. si ea lege, C. de usuris ponderatur, & ex-
 plicatur ibidem nu. 34. f. 246
 in l. femine, & in l. hac edictali, C. de secun-
 dis nuptijs beneficium non comprehendi-
 tur

E L E N C V S

- tur sub generali renunciatione facta per si-
lam cap. 2. theor. 48. nu. 7. f. 248.
- In auth. licet, C. de naturalibus liberis pro-
hibet patri institutionem filiorum natu-
ralium ob existentiam coniugis, licet uxor
non succedat, nec existat legitima soboles,
ibidem num. 11. f. 249.
- In l. finali, C. de pactis non procedit in pacto
negativo, quod cum iuramento seruandū
est, etiam non accedente consensu eius, de
cuius hereditate agitur, cap. 2. theor. 49.
nu. 19. fol. 254.
- In l. quamuis, C. de impuber, & alijs substi.
ponderatur, cap. 2. theore. 50. num. 9.
fol. 262.
- In l. penultima, C. eodem titulo de impub.
& alijs subst. ponderatur, & resoluitur,
ibidem num. 23. f. 265.
- In l. si actionem, C. de pactis extollitur, ibi-
dem num. 42. fol. 299.
- In l. femina, C. de secundis nuptijs exorna-
tur, cap. 2. theor. 51. f. 270.
- Procedit etiam in bonis habitis ex successio-
ne alterius filij, peruenti tamen à prima
coniuge, ibidem nu. 10. f. 272.
- Sic etiam habet locum in patre binubo, &
quoad penam priuationis proprietatis in
beneficium filiorum primi matrimonij
locum habet, etiam de iure canonico, ibid.
- Locum non habet in bonis peruentis ex suc-
cessione filij ex testamento, vel ex contra-
ctu, ibidem nu. 13. f. 237.
- In l. si unquam, C. de reuocandis donationi-
bus, an locum habeat in renunciatione hæ-
reditatis cap. 2. theor. 54. f. 285. cum seq.
- Non habet locum in donatione iuris quæren-
di, ibidem num. 2. f. 285. & 286.
- Eius dispositio fundatur in uerisimili men-
te donantis, ibidem nu. 4. d. f. 286.
- Cessat eiusdem dispositio, quoties donans de
liberis fuisset cogitatus, ibidem num. 5.
- Non habet locum in donatione remunerato-
ria, ibidem num. 8.
- Sic nec locum habet in donatione ob causam
ibidem nu. 9.
- Nec in donatione contemplatione matrimo-
nij, ubi ob causam facta, ibidem nu. 10.
fol. 287.
- In l. femina, & in l. hac edictali beneficium
in tempore hereditario sub generali re-
nunciatione, cap. 2. theore. 56. num. 12.
fol. 295.
- In l. sub pretextu, & in l. si de certa re, C.
de transact. ponderatur cap. 2. theore. 58.
num. 9. fol. 305.
- In l. finali, §. si autē nescius, C. de furtis af-
fertur, & extollitur, ut in singularis dict.
cap. 2. theor. 59. num. 3. f. 307.
- In auth. sacramenta puberum, C. si aduersi.
vendit. assertur, & explicatur, quomodo
procedat remissus, & traditur, qua de
causa, fuisse illam dispositionem institu-
tam, & si verum sit quod fuerit questio
inter Martinum, & Bulgarum, dicto cap.
2. theor. 60. nu. 2. f. 309.
- Ostenditur, Martini intellectum fuisse recep-
tum ad tex. in dicta auth. ad Sacramenta
puberum, ibidem nu. 3.
- In l. si ea que, C. de fideiussoribus, in l. 2. C.
si tutor, vel curator, & in l. si quidem, C.
de prædijs minorum pōderatur dicto cap.
2. theore. 62. nu. 6. f. 315.
- In l. sancimus, C. de administrat. tutor. pon-
deratur, ibidem nu. 10.
- In l. testamentum, Cod. de testamentis, pon-
deratur, & resoluitur, cap. 2. theore. 67
num. 3. fol. 335.
- In l. si donatio, C. de donationibus, pondera-
tur ad probandam donationem factam in
testamento dici causa mortis, cap. 2. theo.
68. nu. 5. fol. 339.
- In l. 1. Cod. de reuocandis donationibus, & in
l. fin. verbo liberalitas, Cod. de emancipa-
tione liberorum, ponderatur cap. 2. theor.
70. nu. 5. fol. 346.
- In l. 1. C. de reuocandis donationibus, & in
l. penultima, §. illo, C. de necessarijs hære-
dibus instituendi, ponderatur ibidem nu.
1. f. 348. & sequenti.
- In l. Deo nobis, Cod. de Episcop. & cleric.
ponderatur cap. 2. theore. 71. num. 2.
fol. 352.
- Legis 2. C. de reuocanda venditione benefi-
cium non tribuit restitutionem fructuum
perceptorum, cap. 2. theore. num. 21.
fol. 392.
- In l. pupillorum, Cod. de repudianda heredi-
tate, extollitur ad probandum non possē
pupillum repudiare hereditatem, cap. 2.
theor. 82. nu. 8. f. 399.
- In l. non interest, Cod. de his, que t. i. metu & q.
causa fiunt, ponderatur, & declaratur,
cap. 2. orthoe. 85. nu. 5. f. 409.
- In l. 2. Cod. quod metus causa, ponderatur,
& declaratur ex intellectu Alexandri,
cap. 2. theo. 87. nu. 6. f. 415.
- In l. sancimus, Cod. de donationibus, ponde-
ratur cap. 2. the. 88. nu. 6. f. 418.
- Declaratur ex intellectu Crati, ibidem nu.
20 fol. 421.
- In l. 2. Cod. de his, qui per metum iudicis nō
appellauerint, ponderatur cap. 2. theore.
90. nu. 4. f. 425.
- In l. fin. C. si quis aliquā testari probauerit,
ponderatur, c. 2. theo. 91. n. 8. f. 429.
- In l. finali Cod. quod metus causa, pondera-
tur cap. 2. theor. 92. num. 5. & num. 13.
fol. 433. & 434

SSSS

In

E L E N C V S

In l. cum te il primo, & in l. si per vim, Cod. de his que vi metusue causa fiunt, ponderatur cap. 2. theor. 93. num. 7. fol. 437.
In l. si superflite, C. de dolo, ponderatur cap. 2. theor. 95. nu. 6. fol. 443.
In l. finali, Cod. de dotis promissione dilucitur, cap. 2. theor. 96. num. 2. & per totum à fol. 445.
In l. si dolo, Cod. de rescindenda venditione ponderatur cap. 2. theorema, 98. num. 1. fol. 450.
In l. non dubium, Cod. de legibus, ponderatur ibidem nu. 3.
In l. si fraude, Cod. de præscript. longi temporis extollitur, ibidem nu. 5. f. 451.
In l. & si is, Cod. de prædijs minorum explicatur, & resoluitur, ibidem nu. 7.
In l. dolo, vel metu, C. de inutilibus stipulationibus, ponderatur, ibidem, nu. 11.
In l. 1. Cod. si quis aliquem testari prohibuerit ponderatur cap. 2. theor. 110. num. 3. fol. 458.
In l. 2. Cod. de fideiussoribus minorum ponderatur cap. 2. theor. 103. nu. 12. f. 472.
In authent. ex testamento, C. de collationibus ponderatur, & resoluitur cap. 2. theorema. 104. num. 8. f. 475.
In l. omnimodo, §. imputari, Cod. de inofficioso testamento ponderatur, ibidē nu. 12. fol. 476.
Afferitur responsio de marimis ad text. probandum, & ab Authore refellitur, verum, germanum tradente intellectum, ib. n. 14.
In l. quoties, Cod. de donationibus, quæ sub moda ponderatur, & remissive enumerantur, Doctores illum tractantes cap. 2. theor. 105. nu. 17. f. 487.
In l. cum apertissime, & in authent. heres, Cod. de secundis nupt. ponderatur cap. 3. theor. 107. num. 35. f. 514.
In l. generaliter, §. cum autem, C. de institutionibus, & substitut. ponderatur cap. 3. theor. 108. num. 6. f. 118.
In l. de fideicommissis, C. de transactionibus, ponderatur, & ab Authore resoluitur cap. 4. theor. 108. nu. 61. fol. 532.
In l. finali, C. de usufructu, ponderatur, cap. 3. theor. 108. nu. 61. f. 550.
In authent. de Nestorianis, C. de hereticis adducitur, & afferitur intellectus Iasonis, cap. 3. theor. 110. nu. 27. f. 558.
In authent. præterea, C. unde vir, & uxor, ponderatur cap. 3. theor. 15. nu. 4. f. 585.
In l. creditor, C. de legatis, ponderatur cap. 3. theor. 15. num. 6. fol. 585.
In authent. rem in presenti, §. primum itaq; C. de rei uxoria actione, ponderatur cap. 3. theor. 15. num. 6. fol. 185.
In l. si compensandi, Cod. de heredibus insti-

tuendis, ponderatur ibidem.

Ex tribus libris Codicis.

Text. in l. cum satis, §. penult. C. de agricolis, & censitis lib. 11. ponderatur cap. 1. the. 34. num. 12. in fine, fol. 152.
In l. unica, C. de imponenda lucrat. def.ript. lib. 11. ponderatur, cap. 5. theor. 56. num. 18. vers. etenim f. 196.
In l. 1. Cod. de petitionibus bonorum lib. 10. extollitur cap. 20. theorema. 91. num. 3. fol. 128.

Ex Authenticis.

Text. in §. & quoniam varie auth. quibus modis naturales efficiantur sui perpenditur pro opinione contra legitimum, cap. 1. theor. 7. nu. 28 fol. 58.
Habet locum, tam in filio legitimo per rescriptum Principis, quam per oblationem curie, ibidem nu. 30. fol. 58. & 59.
In §. si quis forte vers. à vero relinquens it secundo authent. de monachis, ponderatur cap. 2. theorema 78. num. 3 f. 385.
Constitutio Leonis 19. sub titulo de pacto paterno permittit pacta parentum ex æquo filios instituendi cap. 2. theorema 42. num. 21. vers. nihilominus, fol. 199. an tamen sit in usu dicti Leonis constitutio, rdm. sine, ibid.
Iustiniani in nouella 118. sub titulo de hæditibus ab intestato venientibus ponacatur cap. 2. theorema. 46. num. 51. fol. 237.
Subtiliter explicatur ex intellectu Antonij Fabri, ut non procedat quesita hereditate uni ex descenditibus, sed eo casu est locus successorio edicto, & sic non existentibus admittuntur legnati in eo casibus, ibidem nu. 53. f. 238.

Ex feudalibus iuribus.

Text. in cap. 1. an agnatus ponderatur cap. 2. theor. 57 num. 7. f. 298.
Adducitur intellectus adhuc text. Kellenbens, ibidem num. 10. fol. 299. & 300.
Refellitur tamen prædictus intellectus, ibidem num. 11. ubi denuo ad hoc ponderatur text. in d. cap. 1.
Examinatur ratio, dicti text. ibidem nu. 11. & 12. d. f. 300.
Text. in cap. 1. de vassallo milite, qui arma bellica deposuit, ponderatur cap. 3. theor. 107. num. 4. fol. 505.
In cap. 1. tit. mutus, vel surdus, resoluitur, c. 3. theor. 107. num. 16. fol. 508.

Ex Institutionibus.

Text. in §. illa autem stipulatio, & in §. post mor-

E L E N C V S

mortem inst. de inust. stipulat. declaratur
cap. 2. theor. 44. nu. 3. f. 215.

In §. ex conditionali inst. de verbor. oblig.
limitatur quoties conditio impartat diem
mortis eo enim casu ex sententia plurium
adhuc denegatur transmissio in contracti-
bus conditionalibus cap. 2. theor. 55. nu. 8.
fol. 289.

Ex Consuetudinibus Neapolit.

Consuetudo si moriatur, §. idem iuris est, expli-
catur, & datur nouus, & singularis intel-
lectus cap. 1. theor. 2. n. 53. quem Author
prosequitur usque ad 58. f. 14. & 15.

Resoluitur argumentum desumptum ex
dicto §. idem iuris, ibidem num. 55. & 56
fol. 15.

In §. & omnia declaratur ibidem nu. 60. &
61. dicto f. 15.

Tribuat sorori actionem personalem secundū
hypothecariam pro paragio cap. 1. theor.
23. nu. 3. & seq. f. 115. & seq.

Consuetudo si qua moriens de muliere habente
filios explanatur cap. 1. theor. 7. fol. 49.
& seq.

Arctans dispositionem mulieris de bonis ha-
bitis ab agnatis procedit, etiam quoad bo-
na extra districtum cap. 1. theor. 13. num.
15. fol. 82.

Consuetudo si moriatur in §. eas autem sermo-
nem instituens de masculatione, an locum
habeat in spositione testamentaria exa-
minatur cap. 1. theor. 26. fol. 126. &
seqq.

Consuetudo quod autem ponderatur cap. 1. th.
40. num. 4. f. 177.

Consuetudo prima sub titulo de patre recipien-
te dotes explicatur cap. 2. theor. 42. nu. 9.
& 10. fol. 196.

Ex Capitulis Regni.

Capitulum Regni Ladislaus prohibens fieri in-
strumentum per Notarium vassallum,
locum habere, etiā in testamento, traditur
secundum plures cap. 2. theor. 64. num. 4.
fol. 335.

Ex Constitutionibus Regni.

Constitutio Regni in aliquibus tribuit sorori pro
paragio actionem tantum personalem cap.
1. theor. 23. nu. 1. q. 115.

Et de successione vers. filie autem, quæ
sororem primogenitam conjugatam, &
dotatam excludit à successione feudi per
existentiam sororis secundogenitæ virgi-
nis, procedit etiam si fuerit promissio tan-
tum cap. theor. 30. nu. 8. f. 137.

In aliquibus ponderatur cap. 1. theor. 32. n.
16. in fine f. 146.

In aliquibus an admittat masculationem, &
in quo casu cap. 1. theor. 40. num. 18.
fol. 188.

Constitutio in aliquibus ponderatur cap. 3. the.
108. num. 21. f. 523. & ibidem num. 27.
f. 525. & nu. 31. f. 526.

Affertur quedam ponderatio Presidis Vrsi-
ni ad nostram constitutionem, & ab Au-
thore refellitur ibidem nu. 35. f. 527.

Ex Pragmaticis Regni.

Pragmatica 8. de compositionibus dilucidatur,
eique verus traditur intellectus cap. 1.
theor. 10. f. 64. & in specie n. 18. f. 68. &
nu. 30. f. 70.

Pragmatica prima ad Maced. locum non habet
quoties filius familias contrahit extra re-
gnum cap. 1. theor. 13. n. 6. f. 80.

Pragmatica 2 de expensis non solum cessat in
minore litigante, sed etiam in maiore con-
socio cap. 1. theor. 37. nu. 4. f. 165.

Subsequuntur nonnullæ Doctorum tradi-
tiones, vel simpliciter receptæ, aut
prorsus confutatæ, vel cum mo-
dificatione admittæ.

Afflictus decis. 370. in primo dubio refertur
cap. 1. theor. 36. num. 1. f. 159.

Impugnatur ibidem nu. 2.

In eadem decisione in 3. dubio affirmans, re-
stitutionum in integrum concessam fratri
minori aduersus masculationem impu-
gnatur, & refellitur cap. 1. theor. 2. num.
59. fol. 15.

Aldouini opinio offertur ad probandum, quod
existente statuto exclusio seminarum,
uereptis ex masculo non concurrat cum pa-
truo cap. 1. theor. 2. nu. 59. f. 15.

Amatus Preses Regia Camera conf. 43. & 44.
adducitur cap. 1. theor. 7. num. 12.
fol. 50.

Andrea de Isern. locus in cap. 1. vers. quando
etiam duo actus in titulo, qui successores
teneantur ponderatur cap. 2. theor. 60.
num. 11. f. 311.

Explicatur, & resoluitur eius dictum ibi-
dem nu. 12.

Eius sententia per Reg. Rouit. impugnatur
ab Authore defenditur cap. 3. theo. 109.
nu. 30. f. 543.

Antonij de Alexan. in consuetudine si moriatur
sub num. 50. in apostilla incipiente quan-
do filia maritata f. 93. offertur, eiusque
opinio examinatur cap. 1. theore. 22. fol.
111 & seqq.

In consuetud. sed si morienti sub num. 301.
in apostilla incipiente hic loquuntur tra-
dens filiam dici masculiatam per insti-

E L E N G V S

- tionem facta à patre, si tamen fuerit in capillis, secus si per prius fuisset dotata, impugnatur, eiusque sententiam Author cum Caputo increpat cap. 1. theor. 40. nu. 12. f. 179. & 179.
- In consuetud. si quis, vel si qua num. 51. in apostilla incipiente aduerte assertur cap. 2. theor. 49. f. 250.
- Impugnatur eius opinio, ibidem nu. 16. fol. 252.
- Anton. Faber de error. pragmat. tomo 1. decade 12. errore 3. circa med. impugnatur, eiusque ratio improbat cap. 2. theo. 42. nu. 8. f. 190. & 191.
- Redarguitur ibidem nu. 36. in fine f. 203.
- Lib. 3. Codicis titulo 19. defin. 36. refertur & consutatur cap. 1. theor. 19. num. 18. fol. 105.
- De erroribus decade 27. errore 8. explicatur cap. 1. theor. 40. nu. 16. f. 179.
- Eius intellectus ad text. in l. si quis argentum §. fin. C. de donat. in tomo 2. de error. decade 44. errore 7. refertur cap. 2. theo. 42 nu. 52. f. 206.
- Declaratur ibidem nu. 55. f. 207.
- In dicto tomo 2. decade 44. errore 4. nu. 11. impugnatur ibidem nu. 59. f. eod.
- Cum eo in decade 47. errore 3. explicatur & ex. in l. si ego. ff. de negot. gest. cap. 2. theor. 43 nu. 18. f. 213.
- Eiusdem subtilis responsio in decade 13. errore 12. admittitur cap. 2. theor. 45. nu. 19. f. 224.
- Eius opinio in titulo Cod. de pactis definit. 15. & 17. dicentis, nepotes etiam abstinentes ab hereditate materna teneri conferre matris dotem, si a quo succedere aspirant, refertur cap. 2. theore. 46. num. 39. fol. 235.
- Impugnatur ibidem nu. 40. cum seqq.
- Eiusdem sententia in definitio 2. sub eodem titulo, C. de pactis admittentis collatione in linea transversali de dote habita per matrem causa renunciationis rejicitur, displicetque Authori, ibidem nu. 44. & dicto f. 235. & 236.
- Eiusdem locus in decade 28. errore 7. nu. 8. & seq. assertur ibidem nu. 52. f. 237.
- Et cum eo resolvitur Iustiniani Constitutio in nouella 118. de hered. ab intest. ven. ibidem nu. 53. f. 238.
- In decade 13. errore 1. dicens, filiam non posse preteriri per patrem cò quòd renunciat, extollitur cap. 2. theore. 52. num. 27. fol. 281.
- Eius intellectus ad text. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matr. assertur, & ab Authore impugnatur cap. 3. theor. 115. nu. 9. f. 586.
- Eius intellectus ad eundem textum assertur & etiam refellitur ibidem num. 11. fol. 587.
- Arij Pinelli responsio ad l. 1. ff. de acquir. rer. dom. impugnatur, & rejicitur cap. 1. the. 1. nu. 4. f. 3.
- In l. 2. C. de bonis maternis parte 3. nu. 59. impugnatur cap. 2. theor. 70. à f. 345.
- Baldi doctrina in l. si ut proprius, Cod. de seruo pignori, dato, ponderatur, & extollitur cap. 2. theore. 57. num. 22. fol. 302. & 303.
- Eiusdem doctrina, in l. finali, num. 17. Cod. de dotis promissione pòderatur cap. 2. the. 103. nu. 4. f. 470.
- Bartoli sententia in l. si id quod. ff. de condictione indebiti fundatur, pluraque Iuris Consult. responsa adducuntur, illisque germanus traditur intellectus cap. 1. theor. 1. n. 3. fol. 3.
- In l. item veniunt, §. positam nu. 1. ff. de petit. hereditat. distinctio, explicantis, quando sufficiat sola scientia, ut constituatur debitor in mora assertur, & admittitur cap. 1. theor. 34. nu. 8. f. 151.
- Bellon in tract. de iure accrescendi quest. 15. cap. 6. num. 49. refertur profiguratione illius controuersie cap. 1. theor. 15. nu. 17 fol. 91.
- In l. finali n. 14. cum seqq. C. quibus caus. res sit tuti non est necessaria tradit neq; prescriptionem statutariam currere contra pupillum, & impugnat Innocent. sententiam, qui contrarium dixerat, cap. 1. theo. 36. nu. 3. f. 149.
- Eiusdem doctrina in l. si quis mihi bona, §. iussam, ff. de acqui. heredit. dicentis actum confirmari ex subsequenti consensu, quoties inualiditas pendet ex consensu ratificantis assertur cap. 2. theor. 44. num. 16. fol. 217.
- Eiusdem intellectus in l. quod de pariter, ff. de rebus dubijs ad eundem text. assertur cap. 2. theor. 55. nu. 9. f. 289.
- Impugnatur à Paulo de Castro ibidem num. 10.
- Sed defenditur à Fontanella ibidem.
- Bolognetti doctrina in l. finali num. 59. C. de pactis dicentis renunciationem factam de bonis maternis, paternis, fraternis, & iernis, & aliorum non valere, nisi omnes consenserint, explicatur, ut procedat quoad successionem certe persone cap. 2. theor. 44. nu. 11. & 12. f. 216.
- Caldas Periera intellectus in commentario analytico vers. sed hæc ita accipienda nu. 10. & aliorum Doctorum sensus ad text. in l. si quando, §. illud eam, Cod. de inofficioso testamento assertur, & impugnatur cap.

E L E N C V S

- cap. 2. theorema. 47. num. 22. fol. 243.
Camilli Salerni doctrina, & aliorum adduci-
tur cap. 2. theor. 103. nu. 13. f. 472.
Camilli de Medices consilium 113. interpreta-
tur cap. 2. theor. 103. nu. 14. f. 472.
Cancerii intellectus ad text. in l. patrem, ff. que
in fraudem creditorum in parte 3. var.
cap. 15. num. 176. recipitur reprobato in-
tellectu Pontani, & Peregrini cap. 1. the.
41. nu. 28 f. 186. & 187.
Defenditur confutato argumento Fontanel-
la, ibidem nu. 29.
Capicii decisio 190. ponderatur, & comproba-
tur cap. 2. theor. 56. nu. 1. cum seqq. a fol.
292. & seqq.
D. Regentis Capicii Galeota opinio tomo 2.
controuers. illustr. cap. 21. a nu. 17. cum
seqq. dicentis in donatione post mortem
locum dari transmissione ad heredes mor-
tuo donatario ante donantem assertur, &
dubia redditur cap. 1. theore. 55. num. 7.
fol. 289.
Dom. Regentis Capicii Latro decisio 64. expli-
catur, & declaratur cap. 2. theor. 42. nu.
9. & 10. f. 196.
Caput quatenus dicit sorori competere actio-
nem hypothecariam pro paragio quando
peteret in vim legitime, impugnatur, &
reijcitur cap. 1. theorema. 23. num. 16. fol.
118.
In parte 1. §. 10. nu. 29. circa finem in con-
suet. si moriatur non bene intelligit Frec-
ciam cap. 1. theor. 39. nu. 6. f. 174.
In ead. §. 10. num. 48. cum seqq. impugnatur
Andr de Georg. ibidem num. 17. fol. 175.
In eod. §. 10. nu. 64. ponderatur cap. 1. theo.
40. nu. 23. in fine f. 181.
In eod. §. 10. num. 45. circa medium dicens
posse fratrem expresse masculiare sorore
ibidem nu. 10. f. 178.
Loco citato nu. 30. refellitur Anton. de Ale-
xandro ibidem nu. 12. f. 179.
In parte 2. §. 12. num. 8. cum seqq. in consue-
tud. si moriatur impugnatur eiusque in-
tellectus ad l. mulier 22. §. cum propone-
retur. ff. ad Trebell. refellitur cap. 1. the.
22. num. 8. & seqq. fol. 112. & 113. &
exploditur etiam eius distinctio ibidem n.
16. fol. 114.
In ead. consuetud. si moriatur parte 1. §. 6.
a num. 22. impugnatur cap. 2. theor. 51.
num. 18. f. 274.
Castilli Sotomaior lib. 3. contr. cap. 20. num.
65. & sequenti impugnatur eius argu-
mentum diluitur, & resoluitur cap. 2. th.
47. nu. 33 f. 246.
Couarruias opinio in cap. Raynaldus, §. 2. nu.
42. de testamentis, cuiusque affectuum
dicentium, dispositionem, si inquam lo-
cum habere in renunciatione hereditatis
assertur, & contraria sententia substatetur
cap. 2. theorema. 54. num. 1. cum seqq.
fol. 283.
Crauetta cons. 152. explicatur cap. 1. theor. 2.
nu. 29. f. 211.
Cuiacii intellectus ad l. huiusmodi, §. Titio, &
Manio. ff. de leg. 1. quem tradit in titulo
24. ad Ulpian. refertur, & impugnatur
c. 2. theor. 52. nu. 16. f. 278.
Cumani cautela tradita patri pro grauanda
legitima filij, ut instituat eum heredem
uniuersaliter cum onere de restituendo,
& ut fructus interim percepti, computen-
tur in legitimam, reprobatur cap. 1. theo.
22. nu. 14 f. 114.
Cumia in cap. si aliquem in verbo maritata
num. 320. cum seqq. remittitur, viden-
dus ad questionem si masculiatio exclu-
datur per solam confessionem viri dicen-
tis sibi fuisse traditam dotem cap. 1. theo.
29. nu. 13. f. 138.
Decij intellectus in rubrica, Cod. de patris ad
text. in l. si quis argentum, §. finali, Cod.
de donationibus assertur cap. 2. theor. 42.
nu. 50. f. 206.
Refellitur, ibidem num. 54. dicto fol. 206.
& 267. ubi confutatur eius argumen-
tum.
Donati Antonij de Marinis quotidianarum to-
mo 2. cap. 194. a num. 5. assertur distin-
ctio cap. 2. theorema 45. num. 10. fol.
222.
Cap. 189. num. 95. cum seqq. impugnatur
cap. 2. theor. 46. a f. 217.
Et in specie num. 48. & 49. cum pluribus
seqq. f. 236. & seqq.
Lib. 1. cap. 252. assertur, & impugnatur
quoad figurationem casus cap. 1. theore.
15. fol. 88.
Eiusdem argumentum lib. 1. cap. 89. impu-
gnatur cap. 2. theor. 105. num. 3. & per
totum a f. 482.
Denuo ponderatur, & resoluitur ibidem
num. 19.
Feliciani intellectus ad text. in l. Titius, §.
Lucius Titius, ff. de contrahenda empt.
assertur cap. 1. theorema. 6. num. 37. fol.
45.
Felini sententia in cap. 1. column. penultim.
sub titulo de iure iurand. num. 29. dicen-
tis requiri secundam absolutionem, res-
pectu inobseruantie contractus si prima
habilitatio respexit nullitatem contra-
ctus, assertur cap. 2. theore. 99. num. 16.
fol. 456.
Fontanella intellectus de pactis nuptial. clar. f.
4. glosa 9 parte 5. a num. 31. ad text. in l.
patrem. ff. que in fraud. credit. exploditur

E L E N C V S

- & impugnatur admissio intellectu Cancery cap. 1. theorema 41. num. 27. fol. 186.*
- Eiusdem argumentum resolvitur, ibidem num. 29.*
- Eiusdem opinio de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 9. glosa unica parte 1. cum sequenti, ac illius argumentum improbat, & resolvitur cap. 2. theor. 47. num. 33. fol. 246.*
- De pactis nuptial. clausula 4. glosa 24. num. 35. vers. se defendendo, tuetur Bartoli intellectum ad text. in l. quod de pariter, ff. de rebus dubijs ab impugnatione Pauli de Castro cap. 2. theorema 55. num. 19. fol. 289.*
- Freccia locus in consuetud. si moriatur, §. ea autem sub num. 58. in apostilla incipiente, idem dicendum ponderatur non bene intellectus à Caputo cap. 1. theor. 39. num. 6. fol. 174.*
- Gaspars Thesauri opinio lib. 1. for. quest. 35. admittitur cum distinctione reprobat, tamen eius fundamentum, cap. 2. theorema 45. num. 19. usque ad 23. fol. 224. & 225.*
- Glosa responsio ad text. in l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid loco publico, assertur cap. 1. theorema 8. num. 24. fol. 57.*
- Impugnatur ibidem num. 25.*
- Eius intellectus ad l. obligationum fere, §. finali, ff. de actionibus, & obligat. refertur, sed non admittitur cap. 1. theore. 27. num. 3. fol. 139.*
- Eiusdem intellectus in l. si quis stipulatus 112. ff. de verbor. oblig. ad eundem text. assertur, sed non admittitur cap. 2. theor. 42. num. 39. fol. 203.*
- Gomesii doctrina lib. 5. pract. quest. 41. num. 6. cum sequentibus adducitur, cap. 1. the. 7. num. 2. fol. 49.*
- Eiusdem opinio lib. 2. var. de contractibus num. 18. assertur cap. 2. theore. 61. num. 9. fol. 313. sed reicitur ibidem num. 10. & 11.*
- Gutierrez sententia in cap. quamvis pactum verbo, omanino, num. 13. de pactis impugnatur cap. 2. theorema 45. num. 14. fol. 223.*
- Declaratur deinceps, & conciliatur cum opinione Thesauri, ibidem num. 23. fol. 225.*
- Hosienis definitio, quam tradit renunciationi non admittitur cap. 2. theore. 42. num. 3. fol. 189.*
- Innocentij opinio in cap. constitutus extra de in integr. restitutione, dicentis text. in l. in bone fidei, ff. de acquir. rerum dominio, cum concordantibus non habere conum in prescriptione statutaria, assertur cap. 2. theore. 36. num. 3. fol. 159.*
- Sed à Bartolo impugnatur ibidem.*
- Kellebens opinio de renunciatione successionum quest. 19. num. 7. vers. hise tamen non obstantibus afferentis sororem renunciantem admitti quoties fratres premoriantur masculis non relictis, licet filiabus assertur cap. 2. theor. 50. num. 3. & seq. fol. 260. & 261.*
- Displicet Authori, & ab eo impugnatur ibidem num. 6. fol. 261.*
- Eius intellectus ad text. in l. pater filium & filiam suam, ff. de leg. 3. quem tradit in eodem tractatu quest. 21 num. 17. impugnat, & reicitur, ibidem num. 15. fol. 263.*
- In eodem tractatu quest. 16. num. 10. defendens communicari ceteris fratribus renunciationem factam per sororem uni ex fratribus, quoties hereditas est adita diuisione adhuc non facta assertur ibidem num. 35. fol. 268.*
- Impugnatur ex communi sententia, & ponderantur plura ibidem num. 37.*
- Admittit in quest. 37. eiusdem tractatus à nu. 28. ad faciendam partem filium exheredatum, cap. 2. theorema 52. num. 26. fol. 281.*
- In quest. 26. eiusdem tractatus num. 10. respondet ad text. in cap. 1. an agnatus cap. 2. theore. 57. num. 10.*
- Sed eius intellectus refellitur ab Authore, ibidem num. 11.*
- Dom. Cardin. Mantica opinio, & argumentum in lib. 13. de tacitis, & ambiguis tit. 5. num. 7. assertur cap. 2. theore. 42. num. 58 fol. 207.*
- Confutatur ibidem num. 60. fol. 208.*
- D. Preses Merlinus centur. 1. controuers. 32. in fine impugnatur cap. 2. theor. 51. à nu. 18. vers. ipse autem, f. 274.*
- Patris Molfesii in parte 4. de successionem ab intestato quest. 43. num. 16. impugnatur, cap. 1. theor. 7. nu. 16. f. 51.*
- Eius distinctio in parte 3. de succession. ex testament. quest. 8. num. 34. refertur cap. 1. theore. 18. nu. 3 fol. 99.*
- Et refellitur ibidem num. 7. fol. 100.*
- Et resolvitur eius argumentum ibidem num. 13. fol. 107.*
- Eiusdem opinio ad consuetudinem parte 4. quest. 3. num. 1. & 2. dictus penaente anno decimosexto fratrem non posse cogi à sorore ad se donandam assertur cap. 1. theor. 27. nu. 1. fol. 129.*
- Sed impugnatur ibidem num. 2.*
- Eius argumentum adducitur, & resolvitur, ibidem num. 6. & 7. fol. 130. & 131.*
- Eius*

E L E N C V S

- Eius distinctio, quam tradit parte 4. quest. 11. assertur, & ex pluribus comprobatur cap. 1. theor. 28. f. 132. & seqq. à nu. 1. usque ad 9.*
- Denique impugnatur, & refellitur, ibidem num. 10. cum sequentibus fol. 134. & 135.*
- Eiusdem sententia in parte 4. quest. 7. assertentis, non dari purgationem mora in masculiatione, refertur cap. 1. theor. 31. nu. 1. fol. 138.*
- Sed ea impugnatur, ibidem num. 8. fol. 140.*
- Declaratur deinceps, ibidem num. 21. fol. 142.*
- Eiusdem sententia in parte 4. quest. 4. & 6. dicentis tempus 16. annorum in terminis masculiationis currere etiam contra fratrem pupilli, refertur cap. 2. theor. 36. num. 1. fol. 159.*
- Sed impugnatur, & ex pluribus iuribus confutatur, ibidem num. 2. & sequentibus.*
- Impugnatur cum eius affectis, etiam in eo quod dicit, puberem minorem restitui aduersus masculiationem, ibidem à num. 12. cum seqq.*
- Dicta parte 4. quest. 6. & 8. ubi tradit restitutionem concessam fratri minori prodesse fratri maiori aduersus masculiationem, impugnatur dicto cap. 1. theore. 37. à num. 5. fol. 165.*
- Eius argumentum resolvitur, ibidem nu. 13. fol. 166.*
- Parte 4. quest. 9. num. 1. cum eius affectis, dicens masculiationem sororis operari inclusionem, ne dum quoad illam successionem, si d. quoad omnes alias successiones impugnatur cap. 1. theore. 40. à num. 2. fol. 177. cum seqq.*
- In titulo de renunciatione. quest. 5. num. 35. dicens, renunciationē matris, obstare filiis filiis concurrentibus, cum proximioribus, impugnatur illamque increpat Auctor, cap. 2. theore. 46. num. 3. in fine fol. 227. & 228.*
- Montanus controuersia 6. impugnatur eiusque argumentis plene satis fit cap. 1. theore. 8. fol. 53.*
- In controuersia 10. num. 17. impugnatur, cap. 2. theore. 50. num. 31. fol. 267.*
- In titulo de regalibus officiis num. 30. impugnatur, & iura per ipsum adducta resolvuntur, cap. 2. theore. 105. nu. 27. fol. 489.*
- Napodani locus in Consuetudine si Moriatur, sub. num. 15. vers. solum, num. 41. verbo amitas, & num. 115. ponderatur, cap. 1. theor. 2. n. 13. 14. 15. 16. & 17. f. 8. & 9.*
- In consuetudine si quis, vel si qua sub num. 161. & 170. ponderatur cap. 1. theore. 8. num. 16. fol. 56.*
- In consuetud. ubi domus num. 70. vers. contra ciuem, & in consuetud. pupillus verbo habitatoribus num. 1c. de in integrum restitut. dicentis exteros non ligari nostris consuetudinibus assertur, cap. 1. theor. 13. num. 2. fol. 79.*
- Eius distinctio admittitur, ibidem num. 13. fol. 81.*
- In Consuetud. si moriatur verbo facultatem num. 83. in consuetud. si quis, vel si qua verbo in bonis omnibus, & in consuetud. si Ecclesia de iure congrui in glosa 1. in verbo, sed an intelligatur, ponderatur ad probandum, consuetudinem, non ligare bona extra districtum, ibidem num. 10. fol. 80.*
- In Consuetud. si moriatur in verbo paragium, num. 52. dicens paragium esse quid arbitrarium, afferuntur cap. 1. theore. 17. nu. 2. fol. 95.*
- In eadem consuetud. num. 67. & in consuetud. heredesque num. 91. sub titulo de iure dot. ponderatur ad ostendendum, masculiationem dari, etiam si frater interpellatus non collocauerit sororem matrimonio spiritali, cap. 1. theore. 39. num. 2. fol. 173. & 174.*
- Quitradi consilium 21. procedit licet fuerit adiecta ratio conseruationis in familia cap. 1. theor. 3. nu. 38. fol. 23.*
- Paulus de Castro in l. quod de pariter num. 2. ff. de rebus dubijs refellit intellectum Bartoli ad eundem text. cap. 2. theore. 55. nu. 10. fol. 289.*
- In l. quinque pedum, C. finium, regundorum, ponderatur cap. 2. theore. 64. num. 26. fol. 328.*
- Peregrini intellectus de fideicommissis artic. 3. num. 125. ad l. patrem ff. que in fraudem creditum refertur cap. 1. theore. 41. nu. 26. in fine fol. 186.*
- Impugnatur, & confutatur ibidem nu. 27.*
- Polit. in l. reconiuncti nu. 49. de leg. 3. hallucinatur in intellectu, l. si Titio 7. de leg. 2. & refellitur, cap. 2. theore. 52. nu. 3. cum seqq. fol. 276 & 277.*
- D. Consiliarius Prouenzalis in consuetudine si moriatur obseruat. 29. nu. 8. refutatur, cap. 1. theore. 11. nu. 3. fol. 72.*
- Riminaldi opinio, & intellectus, ad l. sed, & si lege, v. consului, ff. de petit. hereditis, refellitur, & impugnatur, cap. 70. n. 12. f. 347.*
- D. Regentis Rouiti decisio 85. ponderatur cap. 2. theore. 53. nu. 14. fol. 284. & 285.*
- I. cm in cons. 13. & 16. lib. 2. impugnatur, & contra eum ponderatur decisum, cap. 2. theor.*

E L E N C V S

- 2.theor.55.num.17.vers. neque obstat in
finc. & nu.18.fol.291.
- Eiusdem sententia in prag. 1. à num.27. ad
Macedoniam, negantis confirmari con-
tractum factum per filium famil. absque
patris consensu per subsequentem ratifica-
tionem; assertur cap.2. theore.93.num.13.
fol.458.
- Impugnatur ex plurium Doctorum autho-
ritatibus, ibidem num.15.fol.439.
- Eiusdem argumentum assertur, & ab Au-
thore diluitur cap.3.theore.109. nu.32.
fol.544. & resolvitur ibidem nu.35.
- Scipionis Buccini intellectus ad consuetudinem
si moriatur, assertur cap.1. theore.2. nu.
49 fol.14.
- Impugnatur, & alter tribuitur intellectus,
ibidem nu.51. & 53.
- Surdi decisio 28.examinatur cap.1. theorema
6.fol.40. & seqq.
- In cons.244. impugnatur cap.2. theore.51.
nu.23.f.275.
- D. Presidis Vincentij de Franchis decisio 32.
explicatur cap.1.theor.2.nu.41.f.13.
- A pluribus recepta refertur, ibid.nu.53.
- Declayatur, ibid.nu.48.f.14.
- Decisio 640.refertur cap.1.theor.7. nu.1.
fol.49.
- Referuntur Doctores eam sectantes, ibidem
nu.5.fol.50.
- Decisio 611.ponderatur, & explicatur, c.
1.theor.10.nu.25 fol.69.
- Decisio 26.explicatur, & in partem impu-
gnatur cap.1.theor.16 f.92. & in specie
à nu.4.fol.93.
- Decisio 127.quam plurimis iuribus confir-
matur, cap.1. theorema.20. fol. 106. &
seqq.
- Decio 169 impugnatur, & refellitur cap.1.
theor.24.nu.17 fol.122. in eo, quod dicitur
pactum non tenere, licet soror consen-
tiat.
- In dec.67.nu.7.in intellectu text. in l. cum
à matre, C. de rei vendic. improbat, &
impugnatur, cap.2.theor.46.nu.7.f.228,
& in.14.fol.230.
- D. Praeses Vrsinus ponderat plura iura, sed Au-
thor resolvit, cap.3.theore.108.num.51.
fol.530.
- Eiusdem distinctio assertur cap.3. d.theore,
108.nu.53.eod.fol.530.
- Zanch.intelectus in l.heredes mei, S. cum ita,
num.155.ad tex.in l.codicillis, ff. de usu-
fruct. leg. assertur, & impugnatur cap.2,
theor.50.num.18.fol.264.

TRACTATUS

DE

SUCCESSIONIBVS

ABINTESTATO

AUCTORE

CAROLO ANTONIO

BOTTILIERIO, I.G. NEAPOLITANO.

GRÆCO

DILUCIDATIO PRIMA

De successione Descendentium.

PRAEFATIO.

Vnquam satis mihi probari potuit nostrorum temporum mos, ut iuvenes adhuc imberbes statim, atque Gymnasia viderint, ac vix primoribus labris legalem Philosophiam degustarint, lauream Doctoratus se non indignè consequi posse existiment, quemadmodum etià minùs probandum videtur, ut ij qui diu in studijs versati sunt dies illos sine iactura impendisse minime declarent, vndè Caius Salustius in initio sui operis, ait, *Omnes homines, qui sese student prestare cæteris animantibus summa ope niti decere ne vitam silentio transigant, veluti pecora, quæ natura, ventrique obedientia finxit, & Baldus vir omni memoria celebratissimus litteris consignatum reliquit in Præludijs libri pheudorum, Eos, qui in aliqua disciplina diutius laborarunt astringi professionis debito, quæ mente conceperunt instar seminis in lucem proferre, & in Proemio Decretalium, inquit, quemadmodum triste est diuiti sine hærede decedere, ita miserrimum esse habenti à Deo*

A

gra-

gratiam intellectus posteris suis idest studiosis nil scriptum dimittere, quo possint velut heredes intellectus aliquantulum consolari, quæ duo Baldi eximia dicta refert Iason in Præludijs libri Pseudorum col. 2. quorum vtrumque ipse euadere cupiens non sine maximis impensis continuisque vigilijs, ac laboribus per decem non interruptos annos in hac Nobilissima Augustissimaque Neapolitana Civitate Legali Philosophiæ operam dedi, ut quæ temporis in Studio Legali à me impensi ratio redderetur, optimum fore duxi ad publicam omnium vtilitatem aliquid conscribere. Verum mihi cogitanti seduloque metum perpendenti à quo scribendi genere consultius exordium foret, se mihi obtulerunt quædam iuris responsa à me pro diuersis causis ædita successionis materiam concernentia, ideòque statim ad eam animum appuli quamquam planè fatear, mearum non esse, nec virium, nec ingenij, id munus perfectè subire, eoq; magis, cum hæc materia perdifficillima sit, & a nostris non satis agitata, nihilominus materiam hanc in plures dilucidationes, ac capita diuidam, in prima enim de descendendum admissione pertractabo, in secunda ascendentium in tertia deniq; collateralium; vnde invocato ex corde Diuini Numinis auxilio, sine quo factum est nihil, huius materię consuetudinarias colligationes dissungam.

CAPVT PRIMVM.

IN QVO FILIARVM EXCLUSIO,

Paragij, & masculiationis materia ob
fratrum existentiam explanatur.

S V M M A R I V M.

T H E O R E M A. I.

- 1 Successio hereditatis paternae, & maternae defertur filiis, non solum de iure civili, verum etiam naturali, & gentium secundario.
- 2 Proponitur occasionaliter discutienda antiqua illa questio, si detur duplex ius gentium, primum scilicet, & secundarium.
- 3 Fundatur Bartoli sententia, pluraque Iuricons. responsa adducuntur, illisque germanus traditur intellectus.
- 4 Affertur Pinelli responsio ad textum in l. 1. ff. de acquirendo rerum dominio, quae impugnatur, & rejicitur.
- 5 Discutienda haec questio apud alios remittitur, cum nostrae materiae theorematum egrediatur.
- 6 Successio defertur filiis etiam de iure diuino, ut ex diuersis, ac pluribus Sacrae Scripturae locis colligitur.
- 7 Ostenditur, quod de iure antiquo successio solum filiis deferbatur, penitus filiabus exclusis, & multa scitu digna habentur, & si hodie hoc correctum sit.
- 8 Olim filij ad patris tantum successionem vocabantur, hodie vero ad utriusque parentis hereditatem admittuntur.
- 9 De iure nostro municipali filiae excluduntur a parentum successione per existentiam filiorum masculorum.
- 10 Author in sequenti capite materiam exclusionis filiarum, ob renunciationes in capitulis matrimonialibus, aut ante professionis emissionem in aliquo Monasterio latissime se fore explicaturum pollicetur.

A R G V M E N T V M.

Explicatur quo iure filiis successio deferatur, quoque iure filiae foeminae excludantur, & incidenter controuertitur, si detur duplex ius gentium, primum scilicet, & secundarium.

Cum mentem nostrae consuetudinis si moriatur sit expositorus, eiusque materia faciliter explanetur, asserendum est, quod ab hac vita patre emigrato eius filij omnibus alijs exclusis aequaliter ad hereditatem vocantur, s. si quis igitur descendendum nouella 118. & primo de iure naturali, iura sunt clara in l. scripto ff. unde liberi l. nam, & si parentibus, ff. de inofficioso testamento, l. cum ratio, ff. de bonis damnatorum, ibi, ratio naturalis quasi lex quaedam tacita liberis parentum hereditatem adiungit, s. si vero il primo auth. de triente, & semisse, l. 1. l. inter filios, l. familiae erciscunde, l. 1. s. ius naturale, ff. de iustitia, & iure, cap. ius naturale 1. distinct. ibi, liberorum successio, cap. ramutius extra de testamentis, ibi ut legitima portio de iure naturali debita, item successio defertur de iure gentium, quod naturale secundarium appellamus indistincte, & absolute, quo dominia rerum fuerunt distincta, & appropriata, iustoque titulo interueniente cuiuslibet quae sita, l. hoc iure, ff. de iustitia, & iure, ratio enim naturalis quasi lex quaedam tacita liberis parentum hereditatem adiungit, ut in dicta l. cum ratio, & liberis debetur parentum hereditas propter votum parentum, & naturalem erga filios charitatem, ut a maximi ingenij Iuriconsulto Papiniano traditum est in l. nam, & si parentibus de inoff. testamento.

Cuius de causa in memoriam redigo controuersiam illam apud Institutistas non obscuram, videlicet si detur duplex ius gentium, & noster antesignanus Bartolus in l. si id quod, ff. de conditione indebiti, distinguit ius gentium in primum, & secundarium, quem sectantur Iason ibi, Cagnolus in rub. ff. de origine iuris num. 3. Aretinus in s. ius autem col. 1. & in fine institut. de iure naturali Galiaul. in rubrica, ff. de ver. oblig. num. 157. Paulus de Castro, & Orosius in l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure Decius in l. cum amplius, s. is natura debet num. 3. ff. de regula iuris, Vas-

quibus de successionum creatione, lib. 1. §. 1. num. 2. *Conarr. in regula peccatum part. 2. num. 3. Arias Pinellus in rub. Cod. de rescindenda venditione à num. 11.*

Primum Bartolus esse ait, quod ab ipsa naturali ratione velut à radice, & causa efficiente fluxit, qua ratione Bartolus expendit Iustiniani locum in §. singulorum institut. de rerum divisione, quatenus inquit, ius gentium idem esse cum iure naturali, & in §. ius autem civile institut. de iure naturali, dum asserit ius gentium esse, quod ratio naturalis inter homines constituit, quæ iura ex Bartoli sententia de iure gentium primæuo sunt accipienda, appellaturq; hoc ius naturale ius gentiū, quoniam cum sit proprium humanæ naturæ, omni nationi, & genti commune est ab ipsa naturali ratione, quæ ex æquo omnibus communis est constituta, cap. ius naturale 1. distinct. S. Thom. part. 2. quest. 4. ar. 1. & ibi Bartolomæus de Medina, Sotus lib. 2. de iustitia, & iure quest. 1. art. 1. Geminianus, & Turrecrematus in cap. humanum genus 1. dist. soletq; à multis vocari ius naturale rationale, quinimò ius Diuinum meritò dici potest, nam cum ius naturale Diuinum sit, ut perbellè explicat Alfonso à Castro aduersus Cancellarium Parisiensem, lib. 1. de potestate legis pœnalis cap. 1. Nauarr. in principio de penitentia distinct. 5. num. 7. meritò diximus ius diuinum appellari posse.

3 Secundarium ius gētiū sic, Bartolus describit, ut id esse dicatur, quod temporis decursu humanis exposcentibus necessitatibus ipsæ gentes tãquàm proprium sibi constituerunt, de eoq; iure gentium secundo accipi, tradit text. in §. ius autem gētiū, cum simil. institut. de iure naturali, cuique tribuit dominia, rerum bella, seruitutes, capriuitates, & rerum commercia, quod suaderi potest ex responso Gaii in l. 1. ff. de acquirendo rerum dominio, id enim in pandectis Florentinis, Gaius tribuitur; tamen si ad Paulum Iuriconsultum referat Pinellus, ubi supra nu. 14. & Corasius ad Vulpianū lib. 6. Miscell. ueorum cap. ultimo num. 9. ibi enim Iuriconsult. taliter fermocinatur, & quia antiquitus ius gentium cum ipso genere humano proditum est, opus est, ut de hoc prius referendum sit, ex quo Gaii responso si bene attenderis ad verbum illud, Antiquitus, facillè colliges, duplex dari ius gentium, quod verbum sic mētem, & animum Corrasii conturbauit, ut dixerit, dictionem illam antiquitus ex

vulgatis Codicibus esse detrahendam, sed Codices cōfigit Corasius, ut difficultatem euadat in pandectis sanè Florentinis, quæ cæteris omnibus emendatioribus sunt, prout obseruat Ant. Aug. lib. 1. emendationum cap. 10. verbum illud antiquitus retinetur.

4 Fallibilis quoque est responsio Pinelli dicentis loco ephitefi appositum esse ad declarandam summam eiusdem iuris antiquitatem, sicut, & Virgilius AENEAM appellat troium, nō quod alius AENEAS esset, sed quia ille troius erat, quam Pinelli responsionem de facili admitterem, si in responso Gaii positum, & non comparatiuum appositum esset, quare cum in eo textu comparatiuum antiquius legatur, euidentius est, illam Pinelli responsionem à mente Iuris Conf. alienam esse, qua in controuersia amplius pedes non figo, illamque videndam remisso latè apud Pinellum loc. cit. & post eum latissime contra Bartolum respondit Ferdinandus Mendoza lib. 3. disput. iuris civilis cap. 1. à num. 4. & 5. cum seqq. quem bene reiicit, illiusque argumentis ad futuritatem satisfaciit Felicianus de Solis de censibus tom. 1. lib. 1. cap. 1. à num. 1. usque ad decimum, ubi satis ingeniosè quæstionem hanc examinat.

6 Quod nostrum Theorema non solum locum habet de iure naturali, verum etiam, & diuino, inquit enim vas electionis Paulus in Epistola ad Galatas cap. 4. si filius, ergo hæres per Deum, quod tuetur glosa in l. 1. C. si minor ab hereditate se abstinerit, ibique Bartolus, & communis scola, idem legitur Leuit. cap. 25. prope finē, ibi, & hereditario iure transfunditis ad posteros haberetur etiam Genesis cap. 13. ubi legitur, quod Abraham, & Lot diuiserunt inter se bona patris.

Denique defertur successio filijs de iure positio, ut patefaciunt iura in l. 1. §. finali, C. de suis, & legitimis hæredibus, §. in testatorum institut. de hereditatibus, quæ ab intestato deferuntur Auth. de hereditibus ab intestato venientibus, §. 1. & de iure pretorio, l. 1. & per totū titulum, ff. unde liberi, l. suum heredem, C. de iure deliberandi, & horum omnium ratio est, quia filius patrem representat, vnaque, & eadem caro, & persona fit cum patre, l. finali, C. de impub. & alijs substitut. autb. de iure iurando à moriente prestito in principio, verè & non fictè, quia portio paterni corporis transfusa fuit in procreationem filij, l. cum scimus ante finem, C. de agricolis, & censitis lib. 11. et vnus est, cum patre filius,

lius, cap. iam itaque 1. q. 4. nam Baldus in l. finali, C. de seruis fugitiuis ex naturalium rerum Scriptoribus, ait, quod pater in generatione filij præbet formam, quæ dat esse rei, & caro filij dicitur caro patris, ex dictis per Castrensem in cõs. 164. n. 3. lib. 2. vnde Eccles. cap. 30. mortuus est, legitur, pater eius, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit post se, qua de causa paternum amorem nullus alius vincit, qua propter Latinus Pacatus in Panegyrico, quem Theodosio dicit, instigante, inquit natura, plus ferè filios, quàm nos met ipsos diligimus, & apud Titum Liliu lib. 3. ab vrbe condita Verginius constanter asserit, sibi vitam filie sue chariorem fuisse, si liberè, at pudicè viuere licitum fuisset, vnde Gordianus Senior, cuius multas leges in nostro Codice habemus, audita morte filij laqueo vitam finiuit, vt tradit Iulius Capitolinus, plura eruditissima ad hoc applicabilia, si scire velis, legas eruditissimum illum virum omni tempore laudandum Tiraquellum in l. si nunquam in prefatione à num. 8. cum seqq. ex quibus dicendum est, quod si locum tenens non faciat locum tenentem, nec legatus Vicarium, nec Vicarius aliū Vicarium, nec ambasciator per aliū facere possit ambasciariam, cap. Clericos de officio Vicarij, Guid. Papa decis. 374. nu. 6 vbi de Vicario Episcopi Francisc. Marcus decis. 317. par. 1. vbi de Legato de latere locum tenente, de Legato eius, vel Papæ Vicario, &c. num. 4. 17. & seqq. Maranta de ordine iudiciorum par. 4. distinct. 5. num. 22. de Officiali loquitur Muta super cap. Regis Martini 51. nu. 110. tom. 3. Burg. de modo procedendi, ex abrupto quest. 68. num. 13. de Prorege si possit alium substituere sui loco, videndi sunt Regens de Ponte de potestate Proregis tit. 7. de assensibus Regis §. 6. Reg. Rotius in rub. pragmat. de adminis. à num. 8. Mastril. de Magistratib. lib. 5. cap. 6. num. 165. Reg. Constantius in l. nullus, C. de decurionibus lib. 10. Reg. Tappia deci. 9. Supr. Sen. Italie, nouissimè Doctus Sacerdos Don Balthassar Abruzzo in l. 1. à num. 119. cum pluribus seqq. ff. de officio eius, tamen nulli dubium est, hoc fieri posse in filio, vt pluribus exemplis hoc ornat Aponte loco cit. sicuti ambasciaria per filium exerceri posset, Tiraquellus in dicta l. si nunquam in prefat. num. 16. Corvafius in l. finali, num. 12. C. de impub. & alijs substit. Balzar. de probita feudi alienat. per Feder. in p. incipio, sub nu. 48. Antonius Monachus in eleganti tractatu de recta feudi interpretat. cap. 5. num. 25. & 26. mirum

igitur non est si omni iure inspecto, filij ad parentum hæreditatem vocantur; vnde Domitianus Imperator, etsi in omnibus pessimus, in hoc tamen laudandus, qui hæreditates sibi, relictas ab ijs quibus liberi erant non recepit, vt testatur Suetonius in eius vita.

7 Quæ successio de iure communi Romanorum solum filiis deferebatur filiabus exclusis, vt in l. lege 12. tabularum, C. de legitimis heredibus, imò hoc de iure Diuino esse videtur, vt dicunt Felinus in cap. Ecclesia S. Marie, col. 3. num. 3. extra de constitut. Barbatius in cap. Raynutius col. 35. extra de testamentis, Corneus cons. 115. in fine lib. 2. Afflictus in Constitut. Regni, in aliquibus num. 2. & colligunt ex loco Sacre Scripturæ Numeri cap. 10. & Afflict. loco citato, inquit nunquam vidisse in sacris notis successionem deferri filiabus, & de lege Mosaica etiam feminae excluduntur, dicit Tiraquell. de retractu Lignager. in prefat. nu. 9. & plura pro huius dicti corroboratione adducit Camillus de la Ratha cons. 8. & videndi sunt, Alexander ab Alexandro lib. 6. dierum genialium cap. 15. Dionis. lib. 56. & Ascanius Pedianus in c. c. rina 4. & licet hodie de iure communi, tam masculi, quàm feminae ad patris hæreditatem vocentur, l. 1. & per totum titulum ff. ad Sen. Consult. Tertull. l. 1. & per totum titulum, C. ad Sen. Conf. Orficianum, §. 1. institut. eodem titulo, sicuti de iure antiquo patris tantum, & non matris successionem filijs iura tradebant, quod hodie abolerè est, & indistinctè utramq; hæreditatem capiunt, l. 1. & per totum titulum ff. ad Sen. Conf. Tertull. §. 1. institut. eodem titulo, §. 1. instit. ad Sen. Conf. Orficianum, vnde sublata est etiam antiqua illa iuris differentia emancipationis, & patriæ potestatis, cum omnes, tam in patris potestate constituti, quàm emancipati successionis locum occupent, l. meminimus, C. de legitimis heredibus, auth. in successione, C. eodem titulo.

9 Nihilominus attento nostro iure municipali filia feminae per fratrum existentiam à successione parentum repelluntur, vt ex Constitut. Regni, in aliquibus, & ex nostra consuetudine si moriatur, sub titulo de successione ab intestato, qui quidem fratres sorores de paragio dotare tenentur, aliàs elapso anno decimo sexto masculari petere queunt, vt in nostra consuetudine.

10 Excluduntur etiam aliquandò, & sæpius ob renunciationes in capitulis matrimonialibus adhibitas, ex vulgatissimo

mo textu in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. sicut & in religionis ingressu, de qua renunciatione, seu altera specie exclusionis in sequenti capite latissime sermonem instituam.

S V M M A R I V M.

- 1 Proponitur difficultas, si neptis ex masculo excludat amitam, & adducuntur Doctores pro sententia affirmatiua.
- 2 Quod tamen plures procedere dicunt in linea descendenti.
- 3 Femina descendens ex masculo dicitur virilis sexus, ubi afferuntur plura Sacra Scriptura loca.
- 4 Quae femina, non solum gradum, verum etiam patris sexum representat.
- 5 Imò dicta femina ex masculo descendens dicitur agnata aui.
- 6 Regula est, quod subrogatum eandem sapit naturam illius, in cuius locum subrogatum fuit.
- 7 Afferuntur Doctores eandem tuentes sententiam in simili statuto.
- 8 Neptis ex masculo amitam excludit à successionē feudi.
- 9 Imò hæc procedit etiam in patruo, ut ille excludatur per hanc neptem à feudi successionē.
- 10 Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.
- 11 Vnica determinatio respiciens plura determinabilia eodem modo illa determinat.
- 12 Dicta in principio censentur repetita in sequentibus.
- 13 Pro affirmatiua sententia ponderantur plura dicta Napodani.
- 14 Verba præcedentia ex sequentibus declarantur.
- 15 Neptis ex masculo non excluditur à successionē per patruum, sed simul admittuntur, & num. 16.
- 17 Ponderatur alter locus Napodani, pro exclusionē amite.
- 18 Author affert Doctores docentes amitam, non excludi, sed concurrere.
- 19 Consideratur ratio, quare femina per masculorum existentiam excludantur de iure nostro municipali.
- 20 Femina nupta extra familiam patris non dicitur de familia illius, sed viri.
- 21 Femina excluditur à fideicommissio facto favore familie, ut bona in illa conseruentur.
- 22 Et si dicta femina cum masculo concurrat, etiam in gradu remotiori, per illum excluditur.
- 23 Imò excluditur etiam masculus ex femina

descendens à dicto fideicommissio.

- 24 Quod procedit in fideicommissio facto pro conseruatione familie, secus si tantum favore masculorum.
- 25 Ratio regulat omnem dispositionem, illamque ampliat, & restringit ad casum, in quo videtur.
- 26 Soror virtute nostri statuti, non solum excluditur per fratrem laicum, verum etiam per fratrem clericum.
- 27 Monachus videtur nostra consuetudine circa successionem ab intestato.
- 28 Monachus excluditur à fideicommissio facto, ut bona in familia conseruentur.
- 29 Explicatur Crauetta cons. 152.
- 30 Filij non dicuntur esse de agnatione masculinis.
- 31 Familie conseruatio nunquam dici potest contemplata, quoties femina sunt vocata, etiam in defectum masculorum.
- 32 Casus omissus per statutum remanet sub dispositione iuris communis.
- 33 Explicatur doctrina illa, scilicet, filiam subingredi in locum patris, & quomodo procedat.
- 34 Femina non potest representare qualitatem masculini sexus, & datur intellectus, ad textum in l. gallus, s. nunc de leg. velleya.
- 35 Verba sunt intelligenda secundum substantiam materiam, de qua fit sermo.
- 36 Dictio omnis est vniuersalis, & nihil excludit.
- 37 Datur intellectus ad textum in l. voluntas, C. de fideicommissis.
- 38 Appellatione cippi, non solum venit familia, verum etiam illius conseruatio.
- 39 Femina licet descendens ex masculo non venit sub appellat. cippi.
- 40 Explicatur textus in d. l. voluntas, C. de fideicommissis.
- 41 Transmissio hereditatis fit ex pluribus capitibus.
- 42 Ad transmissionem ex capite suitatis requiritur patria potestas.
- 43 Author adducit plures Doctores sectantes opinionem Præfidis de Franch. dec. 32.
- 44 Plures dixerunt non fieri transmissionem iuxta notata per Franchum, ubi supra.
- 45 Soror, ut excludatur non solum requiritur fratris existentia, verum etiam, ut ille succedat.
- 46 Lucrum delatum per nostras consuetudines non transmittitur, nisi fuerit aditum.
- 47 Sorores non excluduntur simpliciter, sed conditionaliter.
- 48 Saluatur decisio 32. Præfidis de Franchis.
- 49 Affertur quidam intellectus Buccini ad argu-

argumentum aduersariorum.

- 50 Regulariter verbis est inherendum.
- 51 Impugnatur intellectus Buccini, etsi alio modo Author illum defendat.
- 52 Quoslibet verba possunt importare duo tempora; inspicitur illud, quod magis rei nature conuenit.
- 53 Datur nouus, & singularis intellectus ad consuetudinem si moriatur.
- 54 Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam.
- 55 Resoluitur argumentum desumptum ex consuetudine si moriatur, & idem iuris est, & num. 56.
- 57 Dicitio, & non semper copulat, ideo legatum factum Doctore legis, & medicine intelligitur disunctiue.
- 58 Author prosequitur intellectum ad consuetudinem si moriatur, in §. idem iuris est.
- 59 Simili nostro statuto existente neptis ex masculo non concurret cum patruo, secundum opinionem Aldouini.
- 60 Adducitur, §. & omnia dictæ consuetudinis si moriatur, contra nostram sententiam.
- 61 Author resoluit hoc argumentum, explicando distinctionem illam, & omnia.
- 62 Neptis ex primogenito succedit in feudis excluso secundogenito, & sic assertur disparitas quare hoc non procedat in burgensaticis.
- 63 Quod tamen non procedit in feudo diuiduo, in quo succederent omnes.
- 64 Femina descendens ex masculo nupta uni de familia succedit ad fideicommissum factum favore familie, ut in illa bona conseruentur.
- 65 Quod idem procedit, si loquamur ex descendentes ex dicta familia, licet eorum pater esset in gradu remotiori.
- 66 Idem dicimus in feudis, ut femina in illis succedat, si nupta fuerit uni de familia.

ARGUMENTVM.

Resoluitur antiqua quaestio, an neptis ex masculo amitam excludat à successione parentum; plures recensentur *Napodani* loci, eisquæ germanus datur sensus, & ratio communis conseruationis bonorum in familia euidenti argumento falsa demonstratur; explicatur, & ad verum intellectum redigitur decisio *Dom. Præsid. de Franch. 32.* ac plures illius sententiæ Authores recensentur; de-

nique nouis interpretationibus ponderatur nostra consuetudo si moriatur, cum §. sequentibus, ac plura iura veridico sensui adaptantur.

THEOREMA II.

Pæclara, atq; vetusta est controuersia inter Doctores præcipue inter nostros regnicolas, scilicet, si neptis ex masculo excludat amitam, quæ controuersia in palatijs frequentissima est, & licet plura sint exarata, nihilominus non displiceat beneuolo Lectori iterum illam perlegere, cum multa ab alijs, non eliminata edicam, & perspicacissimo ingenio condigna manifestem.

- 1 Affirmatiuam sententiam amplectitur *Cynus in l. 1. C. de adulterijs in fine*, sequitur *Morotius cons. 51. num. 2.* veriore proferitur *Minad. in constitut. Regni in aliquibus, num. 44. vers. nunc videndum*, secundum quam sententiam fuisse obseruatum inquit, eandem sectatur *Molfes. de successionib. ab intestat. q. 32. per totam*, *Pascal. de patria potest. p. 4. cap. 9. à num. 20. Reg. Rotuitus cons. 74. num. 8. vol. 1. faciunt dicta*, per *Surd. decis. 138.* per *Martam voto Pisano 71. à num. 12. cum seqq. in linea tamè* descendenti affirmant *Dom. March. Torelli Reg. Capyc. Latro tom. 1. decis. 4. à num. 12. Reg. Conf. Andreas Prouen. in suo opere posthumo ad consuet. Neap. in consuetu. si moriatur quinta, nouissime de Marinis to. 2. quotidian. cap. 145. per totum, & si de iure constitut. Regni amitam non excludi per neprem decisum in Sacr. Consil. testetur *Grammat. decis. 63.**
- 2 Pro cuius sententiæ fundamento adducitur commune axioma, feminam descendente ex masculo dici virilis sexus, eiusq; appellatione contineri, l. 1. §. non tantum, ff. de carbonario, l. legem duodecim tabularum, vers. huiusmodi, C. de legitimis heredibus, glos. in l. gallus, §. nunc de lege velleya, ubi communiter DD. ff. de liberis, & posthumis, quam doctrinam perbellè explicat *Reg. de Ponte de potestate Proregis, sub tit. de success. mulierum à num. 42. cum seqq. illam colligentes ex dicta l. gallus, §. nunc de lege velleya, & videntur facere quam plura Sacra Scriptura loca, ut ex Genes. cap. 11. & 12. & Ecclesiast. cap. 30. quibus in locis fit mentio de patre defuncto post se filio relicto, qui mortuus non dicitur, cum similem scilicet*
- 4 filium reliquerit, & non solum gradum, verum etiam sexum patris subingreditur, §. reliquum,

quum, *auth. de heredibus ab intestato venientibus*, l. 1. §. si filius, ff. de coniungendis, cum emancipatis liberis, firmanz Aretinus *conf.* 162. vol. 2. Socin. *conf.* 252. Paulus de Castro *conf.* 16. & dicitur agnata aui, dicta lege duodecim tabularū, Menoch. *conf.* 205. num. 1. Fusarius de sustit. q. 346. nu. 1. sed certum, quod si in viuis existeret pater huius feminæ, ipse solus admitteretur sorore penitus exclusa, igitur idem dicendum erit in filia, quæ in eius locum subrogata est, eundemq; sexum repræsentans, regula enim iniure est, ab omnibus non ignorata, subrogatum sapere naturam eius, in cuius locum facta est subrogatio, l. cum in fundo, §. si fundus, ff. de iure dotium, l. in duobus, §. 1. ff. de iure iuran. l. cum quis, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus, §. fuerat institut. de actionibus, Menoch. *conf.* 95. num. 10. & *conf.* 983. num. 5. Mantua sing. 12. Dom. Capyc. *Latro tom.* 2. *consult.* 120. num. 63. Nouarius *tom.* 1. *gram.* 31. num. 8. nec vlla debet esse inter vnum, & alterum aliqua differentia, fuscè probat Menoch. de arbitr. iudic. casu 54. nu. 30. & seqq. Gratian. cap. 820. num. 5. Reg. Valenziola *conf.* 63. num. 167. vol. 1. Giurba *conf. crimin.* 99. sicuti in simili statuto per idem argumentum fundat sententiam Campeg. de dote par. 5. q. 62. Frosterius de successionibus lib. 8. cap. 22. de Laurentijs *decis.* auen. 84. & ultra relata per Molfes. loc. cit. dicunt esse casum decisum in Sacr. Consil. apud Præsid. de Franchis *decis.* 32. per totam.

Hæc eadem sententia fundamentum recipit à simili, etenim in successione, 8 feudi neptis ex masculo excludit amitam, vt colligitur ex Andrea de Isernia in *constit.* ut de successionib. in verbo filijs fratrum, sequuntur cum Andreas de Georgio allegat. 9. nu. 26. & seq. Anna allegat. 55. & in rubrica de vassallo decrepite ætatis num. 100. Reg. Rouit. *decis.* 51. Præses Vrsinus in *solemni tract.* de successione feudi par. 2. q. 4. art. 4. & faciunt allegata per eruditissimum virum Reg. Conf. meritissimum Dom. Ioan. Franc. Marciā. in sua quadam elegantissima allegat. inserta apud Thorum in *compend.* tom. 3. par. 2. in verbo neptis ex sorore.

9 Imò, & quod magis est, dixerunt, patrum excludi per hæc feminam ex masculo in feudis, notant Reg. de Ponte de potest. Præreg. in tit. de successione mulierum num. 29. & 30. Lanarius *conf.* 1. nu. 31. Molin. de primogen. lib. 23. cap. 4. num. 7. 8. 13. & 14. Bilotta in suis *conclus. feudalib. concl.* 23. num. 13. Montanus in §. præterea ducatus, num. 122. & seq. Reg. Rouit. *decis.* 32. &

plura adducit pro hac sententia Præses Vrsinus par. 2. q. 4. art. 3. num. 21. & 22. asserens secundum hanc opinionem, fuisse decisum in S. C., si igitur hoc in feudis locum obtinet, quare idem dicendum non erit in burgenfaticis?

Confirmatur hæc sententia ex notabili argumento hucusq; à sedatoribus huius sententiæ non cogitato desumpto ex verbis nostræ consuetudinis si moriatur, ibi, & tenentur ipsi successores maritare sorores, & amitas, & tamèn dicta consuetudo sermonem ibi instituit de nepotibus, & neptibus ex masculis prædefunctis, igitur quando in fine dicit ipsos successores habere onus dotandi sorores, & amitas, intelligenda est, tam de nepotibus, quàm neptibus iuxta vulgatam regulam; quod lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præstandis, l. 3. ff. de officio Præsidis, cap. si Romanorum 19. *distinct.* & 11 vnica determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter illa determinat, etiā quod inter determinata detur diuersa ratio, l. iam hoc iure, ff. de vulgari, & pupillari, vbi Alexander, & Iason Torniol. *conf.* 26. num. 22. & seq. Mastrill. *decis.* 190. nu. 27. & sequentia declarantur per præcedentia, vulgatis iuribus, & dicta in 12 principio dicuntur repetita in sequenti faciunt notata per Corneum *conf.* 13. vol. 3. per Surdum *decis.* 322. num. 69. per Molfes. in *conf.* 2. nu. 30. & per alios apud Dom. Capyc. *Latro tom.* 2. *consult.* 109. nu. 21. per consequens, cum in principio nostra consuetudo si moriatur, sermonem instituerit de nepotibus, & neptibus, & in sequenti loquuta fuerit de exclusionē, & dotatione, de omnibus erit intelligenda, sic etiā de nepotibus; deniq; pro eadem sententiā idem argumentum post hæc exarata inueni apud Caputū in consuetud. si moriatur, fol. mihi 128. a nu. 4. etsi taliter non distinctum.

Vltimò in confirmationem prædictæ sententiæ plures inueniuntur Napodani 13 loci. & primò in hac nostra consuetudine si moriatur, sub num. 15. vers. solum, vbi licet verba fiant de filijs, & nepotibus, nihilominus in his Codicibus adest corruptio, cum in antiquo manuscripto, & alio typis tradito in anno 1518, aliud scriptum inueniatur, vt testatur Caputū par. 1. q. 8. num. 13. quod euidenter colligitur ex sequentibus verbis Napodani, vbi assignans rationem, quare filius ex masculo simul succedat, inquit, quod hæc non capit ex sua persona, sed ex per-

persona, & sexu patris, igitur signum est
ibi nō fuisse loquutū de nepote, & filio,
14 sed de nepte, cū verba præcedentia,
ex sequentibus declarentur l. sed Iulia-
nus, §. proinde, ff. ad Senat. Conf. Maced. §.
panonum institut. de rerum diuisione, l. si sti-
pulator, ff. de usuris; secundo Napodanus
in sequentibus verbis loquitur de sexu
feminino, ibi (quasi dicat quod filij, & ne-
potes solam ex premortuis filiis masculis
equaliter succedunt, ut in fine huius consue-
dinus, cū inspicatur persona patris, & eius
sexus, in cuius locum ingressa est, & non ip-
sius filie, nec enim est mirum, quod ex perso-
na alterius habeat, quod non habet ex sua),
quibus ultimis verbi attentis euiden-
tissime colligitur, illud verbum nepotes
esse erroneum, & à mente Napodani alie-
num, & sic interpretatur, ibi Capyc.
in apostilla incip. vide glosam sequentem,
& apostilla incerti authoris incip. nota
in eo, verbis enim non est inhæredum;
quoties de mente contrarium colligi-
tur.

15 Idē confirmat Napodan. ibidem verbo
amitas sub num. 41. in quo dicitur, quod
neptis ex masculo succedit simul cum
suo patruo, in illis verbis, quod nepotes, &
nepces, & aduerte bene, quia non dicit, quod
tenentur maritare neptes ex filiis, nam illæ
succedunt, sicut pater earum, idem habetur
in §. & omnia sub num. 113. 114. & 115.,
quæ verba sunt Napodani, patet ergo,
quod de hoc iure municipali patruus

16 non excludit neptem ex altero fratre,
præmortuo à successione patris, eorum
fratrum, auiq; neptis, & in sequenti ait,
vnde frater præmortuus ius succedendi, quod
habuit, transmisit in filiam, ipsaq; filia ex
persona, & sexu patris, cuius loco ingredi-
tur, succedit aui, ut est dictum, ex quibus
Napodani locis dixerunt DD., neptem
ex masculo non excludi, sed vna cum
patruo ad aui successionem admitti, te-
statur Reg. Rouit. conf. 74. per totum lib. 1.
de quo meminit Thorus in compend. p. 2.
verbo neptis ex filio, & idem asserit in sup-
plemento compendij, verbo neptis filia ex
fratre, & adest elegans decisio, de qua
meminit Reg. de Ponte de potest. Proregis
in tit. de successione mulierum nu. 48.

17 Imò expressè Napod. ubi supra nu. 115
ait, amitam excludi per existentiam nep-
tis, in illis verbis, ratio autem, quare filius
defuncti, nepos, neptis ex filio fratre excludit
amitam, vnde his omnibus veris existen-
tibus concludendum videtur, amitam
excludi per existentiam neptis ex ma-
sculo.

18 Secunda sententia prorsus primam
inficiatur admittendo amitam ad suc-
cessionem simul cum nepte ex masculo,
sic pluries decisum in Sac. Conf. te-
tur Camillus Salernus in consuetud. si qua
mulier in apostilla incip. ad istud verbum
subsidiū, Capyc. decis. 21. Grammat. decis.
63. Vrsill. ad Afflict. decis. 161. num. 2. Cop-
pula in consuetud. sed si morienti in apostilla
incip. scias, quod die, Molfes. sibi contrarius
par. 4. q. 28. & in tit. de renunciat. q. 5. nu. 8.
Reg. de Ponte de potest. Proreg. in tit. de suc-
cessione mulierum à num. 38. Costa de por-
tione ratæ q. 169. Seraph. decis. 496. plures
alios refert, & sequitur Dom. Reg. Capyc.
Latro decis. 4. sub num. 16. quod intelligit
in linea collateralī, idem affirmans
Prouenzal. in consuetud. si moriatur, obseru.
5. in fine, Horatius Montan. cap. 28. in fine,
Thorus in compend. part. 3. sect. 2. verbo ne-
potes defuncti secundum hanc sententiam
fuisse decisum in S. C. testatur Pres. Vrsi-
nus, qui dum hæc caduca cum sempiter-
nis commutauit, incepti in foro versari,
in suo copiosissimo tract. de success. feud.
part. 3. q. 1. art. 12. num. 21. Clandius Tu-
tius allegat. 4. Bilotta consult. 7. num. 1.
vers. imò, quam sententiam verissimam
existimo.

Ad cuius probationem vtilissimum
est, ac necessarium indagare rationem
nostræ consuetudinis, qua statuitur, per
fratrum existentiam sorores excludi à
19 successione parentum, & me non latet,
communiter dici fauore agnationis, vt
bona in familia conseruentur, qua æ-
tenta, etsi infra impugnabitur, nulla ex-
clusionis ratio in tali amita considera-
ri potest, cū indubitati iuris sit, per
feminam, etsi ex masculo descendētem
familie conseruationem non habere,
nam licet dicatur esse de familia, illam
tamen non conseruat, l. voluntas, C. de
fideicom. l. 2. circa principium, ff. vnde legiti-
mi, l. pronuntiatio, ff. de ver. signif. §. hæc qui-
dem institut. de legit. agnatorum success. imò
si fuerit nupta extra familiam, neq; de
familia patris, sed viri dicitur, l. quicunq;
C. de re militari lib. 12. cap. hæc imago 32.
q. 5. glos. & Bald. in l. etiam col. fin. C. de te-
stamentis, Gratus conf. 67. & 68. lib. 2. Go-
zadinus conf. 34. num. 15. Soccm. Iun. conf.
168. num. 59. lib. 2. Osasus decis. 127. nu. 1.
Menoch. conf. 197. num. 48. Fusar. loc. citato
num. 11. nouissime Andreas Capan. de fi-
deicom. masculino art. 2. inspect. 2. num. 7.
Dom. Reg. Capy. Latro tom. 2. consult. 134.
n. 43. Marta de success. legali p. 4. q. 21. ar. 5.
in n. 2. & 3. vsq; ad 26. & p. 3. q. 2. a. 3. n. 12.

B

Qua

Qua de ratione magis communiter, & veridicē dixerunt DD. in fideicom-
 21 misso facto pro conseruatione familiæ
 fæminam semper excludi, infiniti Do-
 ctiores videndi apud *Fusa. de Substitut. q.*
352. num. 8. & 713. num. 6. Marta de suc-
cess. legali par. 1. q. 1. art. 1. à nu. 18. Giurba
de success. feudali cap. 118. §. 1. glos. 8. nu. 8.
Reg. Valenzuola conf. 113. nu. 9. & 17. vol.
2. & licet contrarium asserere ausus sit
Horat. Barbat. de fideicom. maioratu cap. 9.
à num. 2. nihilominus illum latissimè im-
 pugnat nouissimè *Andreas Capanus de*
fideicom. masculino art. 1. inspect. 2. per to-
tam, vbi omnes DD. à Barbato allegatos
 enumerat, ex illis contrarium, aut in al-
 tero casu loquentes desumit, validissi-
 misq; rationibus contrarium probans,
 apud quem tota hæc materia erit vidē-
 22 da, imò, etsi dicta fæmina cum masculo
 in gradu remotiori concurrat, per illum
 remotiorem agnatum excluditur, ita
Alexander conf. 81. col. final. lib. 6. Parisius
conf. 35. & 47. num. 68. lib. 3. Ruinus conf.
149. num. 11. in fine, Soccin. Junior conf. 69.
nu. 30. lib. 3. Peregrin. art. 26. nu. 23. Osiscus
decis. Pedamont. 127. latè Reg. Romit. conf.
16. & 17. Menoch. conf. 904. num. 32. vol. 9.
Valenzuola conf. 113. nu. 18. vol. 2. & Do-
 ctiores extendunt etiam ad masculum
 23 ex fæmina, vt ille repellatur à fideicom-
 misso facto fauore masculorum, conside-
 rata tamē familiæ conseruatione, ex di-
 ctis per *Consil. Theodor. virum maximæ*
prudētiæ doctrinæ, ac viræ bonitatis alle-
gat. 24. & faciunt dicta per Dom. Francisc.
Mariam Prato eruditissimū virū, ac ce-
leberriimū patronū, nostræq; legalis sciē-
tiæ peritissimum in suis doctissimis di-
sceptationibus tom. 1. discept. 4. quod secus
 esset si solum sexus masculinus fuisset
 24 contemplatus docent *Guid. Papa decis.*
612. num. 3. Gama decis. 303. aliàs 95. Phe-
bus decis. Lusit. 42. à num. 10. Farinac. decis.
463. num. 4. Antonius Faber in suo Cod.
in tit. de rer. signif. desin. 1. & 2. Thesau. lib.
2. q. 12. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos.
25. num. 12. Bacza de non meliorandis filia-
bus cap. 1. num. 35. Castill. tom. 3. controuer.
cap. 15. num. 57. & tom. 5. cap. 103. idem
Antonius Faber de erroribus tom. 2. decade
28. errpre 8. & 10. Anna conf. 53. num. 117.
Pascalis de patria potest. part. 4. cap. 9. num.
68. Larrea decis. Granat. 34. tom. 1. adest
 solène, & elegās responsum famosissimi
 causarū patroni *D. Petri Caranita prima-*
 rij iuris feudalis interpretis, & dignissi-
 mi Consiliarij insertum apud *Dom. Prato*
dicto cap. 5. tom. 1.

Ex quibus cōsideratis clārissimè col-
 ligitur, quodd ratio nostræ consuetudinis,
 scilicet conseruatio bonorum in fami-
 lia nullo modo militat in fæmina etfi
 descendente ex masculino, & cum ratio
 cesseret in tali nepte, cessabit dispositio
 consuetudinis, iuxta communem regu-
 lam, quod ratio est illa, quæ regulat om-
 nem dispositionem, illamq; restringit, &
 25 ampliat ad calum, in quo ratio ipsa
 conuenit, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de
 leg. 2. l. hæc actio, vbi Bartolus, ff. de calum.
 & in l. pateris. fundum, ff. de leg. 3. Soccinus
 Junior conf. 163. num. 5. & 12. vol. 2. Pere-
 gr. de fideicom. art. 14. num. 23.

Accedit pro cōfirmatione huius sen-
 tentiæ, dicta enim ratio communis con-
 seruationis bonorum in familia mihi
 veridica non videtur, sed tantum con-
 sideratio sexus masculini, vt latissimè
 fundat noster *Hodierna in elegantissima re-*
pet. text. in l. hac edictali 12. q. vbi satis doctè
 suo more, quod patet, etenim nostra con-
 26 suetudine existente soror excluditur nō
 solum per existentiam fratris laici, ve-
 rum etiam fratris clerici, seu monachi,
 sic decisum in *Senatu Pedament. testatur*
Gasp. Thesaur. lib. 2. questionum forensiū
q. 1. per totam, vbi latissimè per infinitos
DD. & argumenta hoc dictum confir-
mat Molf. f. par. 2. q. 7. num. 26. & part. 4.
q. 65. num. 5. & 22. & part. 6. q. 8. num. 29.
Riccus par. 3. collect. 517. Afflictus in dicta
constitut. in aliquibus q. 15. Brunus de sta-
tutis art. 12. q. 11. Mohedanus decis. 172. in
fine, Viuius opinione 818. num. 14. Franchus
decis. 667. num. 5. Hodierna in addit. ad Sur-
dum decis. 20. num. 3. vbi plures adducit
Lapus allegat. 101. Putens decis. 99. nu. 13.
lib. 3. latè Carpanus ad stat. Mediol. c. 278.
num. 67. & seq. lib. 1. Marta de iurisdic.
part. 4. casu 29. num. 6. & 7. Grassus de ef-
fectibus clericatus effect. 2. nu. 277. & 278.
Gallus de exceptionibus ad success. p. 1. tit. 1
except. 1. num. 62. & seqq. Bellef. disquis.
clericali in tit. de except. clericorum à statut.
secular. §. 4. nu. 20. & 21. Duardus in Bulla
Cenæ Domini canone 15. q. 17. num. 27. latè
Ciarlinus controuerf. forens. cap. 45. à nu. 6.
& 7. contrā Molfesum sibi contrarium
tom. 2. conf. 27. num. 4. Aponte conf. 39. num.
14. & 15. lib. 1. Prouenzal. in consuetud. si
quis obseruat. 21. num. 16. & in monacho
dixerunt Viuius in sylua communium opi-
nionum lib. 2. opin. 812. num. 10. Cephalus
conf. 95. num. 14. & seq. Bursatus conf. 93.
nu. 17. iudicatum refert Cauale. decis. 9.
num. 82. par. 2. cum alijs apud Capriolum
de success. ab intest. lib. 1. n. 377.

27 Sicut in simili monachus succedit agnato mortuo ab intestato in terminis nostrarum consuetudinum, ut colligitur ex Napodano in proemio num. 252. vbi Camillus Salernus sub num. 29. in apostilla incipiente pro conclusione citans glosam, & Andream in Constitu. Regni si quis clericus, Napodanus in consuetud. si quis, vel si qua, num. 255. vbi de Boetis sic decisum refertur, Franchus decis. 411. num. 1. Naucleus in addit. ad consuetud. fol. 1. à tergo incip. antistitem, sic se consuluisse testatur Moses. par. 2. in tit. de bonis q. 7. num. 38. & tamen nulli dubium est, monachum non conseruare bona in familia, cum mundo mortuus dicatur l. Deo nobis, C. de Episcopis, & clericis.

28 Ex quo dixerunt DD. quod facto fideicommissio, ut bona in familia conseruentur, monachus ad illud non admitteretur, docent Decius conf. 259. num. 2. Parisius conf. 22. num. 9. vol. 3. se ita consuluisse docet sapientissimus Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 33. & 38. Peregrinus de fideicom. art. 28. num. 82. Intrigliolus de substit. cent. 3. q. 63. num. 42. Oddus de compendio par. 6. tit. 2. l. timo, Menoch. lib. 4. presump. 83. num. 56. Putius decis. 55. num. 4. par. 1. Fusarius de substit. q. 356. num. 2. & 3. & q. 430. num. 2. Castil. lib. 3. quotidianarum cap. 12. num. 54. & 17. Antonius Faber de fideicom. in tit. Codicis definit. 25. Valascus consult. 101. num. 7. & 8. Gama decis. 6. latè Aldogradus conf. 96. per totum.

29 Et licet Crauetta conf. 152. num. 2. contrarium dixerit, hoc intelligitur, quando ad fideicommissum fuisset vocata familia tantum non habita ratione conseruationis illius, ex DD. apud Fusar. d. q. 356. num. 1. cum monachus dicatur retinere agnationem, Signorolus conf. 156. num. 12. Lopus allegat. 100. num. 9. Parisius conf. 97. num. 62. vol. 3. Cephalus conf. 53. num. 98. igitur si monachus non comprehenditur sub actibus respicientibus familie conseruationem, & tamen comprehenditur sub dispositione nostre consuetudinis, signum est, non fuisse ibi considerata rationem conseruationis bonorum in familia, sed tantum sexum masculinum consideratum.

Corrobatur ista confirmatio, quoniā attentis terminis, tam constitutionis, quam consuetudinis soror excluditur, tam à successione patris, quam matris, ex dictis per Franchum decis. 175. in principio, & tamen bona matris non conseruantur in sua familia, cum filij non

30 dicantur esse de agnatione matris, l. familia, §. seminarum, ff. de ver. signif. videntus est ad propositum Card. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 6. tit. 10. num. 6. consequenter si nostra consuetudo loquitur etiam de hereditate matris, minimè est afferendum, familie conseruationem, fuisse contemplatam, cum ratio debeat esse generalis.

Imò nunquam dici potest familie conseruationem fuisse contemplatam, quoniam 31 cives femine adhuc sunt vocatæ indefectum masculorum, sic loquitur Crauetta conf. 306. num. 5. & latè prosequitur, & multorum autoritate Molina de primogenitura lib. 1. cap. 5. num. 37. Reg. de Ponte de potestate Proregis in tit. de success. mulierum tit. 9. num. 27. Card. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 9. & 10. Garzia de nobilitate in diuisione operis num. 33. Aluarad. de coniect. ment. defuncti lib. 2. cap. 7. §. 4. Castillus lib. 2. controuersiarum cap. 4. num. 178. & lib. 5. cap. 9. num. 3. Ramonius conf. 100. Fusarius q. 499. num. 22. Gilmon de la Motta in addit. ad Molinam d. cap. 5. num. 50. Dom. Marchio Torelli dignissimus Regens tom. 2. dccif. 146. num. 8. nouissimè probat olim Iudex Balboa in sua semicenturia disquisitione 29. at in casu nostro femine vocantur ad successionem indefectum masculorum in æquali gradu existentium, igitur non fuit considerata ratio conseruationis bonorum in familia, ut per hanc rationem optimè fundat Reg. de Ponte loc. cit. & dixit Montanus hæc non allegans controuers. forens. cap. 28. citato, sed tantum sexus masculini fauor, qui sexus masculinus non reperitur in tali nepte ex masculo, per consequens tanquam ratione cessante cessabit etiam, & illius dispositio.

Et eò fortius procedit hæc secunda sententia, cum hic casus fuerit omissus à consuetudine, igitur debet remanere 32 sub dispositione iuris communis ex latissime traditis more suo per Castillum Soto maior controuers. iuris tomo 7. de tertijs cap. 20. à num. 2. per Valenzuol. conf. 76 num. 54. Fontanell. tom. 1. decis. 240. n. 16. 33 Neq; obstat huic sententiæ argumenta in contrarium allata, quoniam dicere, filiam subingredi in locum patris, non esse vndiq; verum, distinctionem autem recipit, cum sit intelligendum quoad locum, seu gradum patris, non verò quoad eius personam, seu sexum, ut docet communis præceptor Bartolus in l. 1. §. si sit nepos, ff. de collat. dotis; & in l. 1. §. si sit filius, ff. de coniungendis cum emancip. lib.

Paulus de Castro in l. pactum quod dotale num. 7. C. de collat. Aretinus in l. gallus, §. instituens. ff. de liber. & posthumis num. 40. Alexander conf. 20. num. 2. lib. 1. Blasius Lancca in cap. si aliquem num. 38. Iason in l. 2. num. 4. C. de successorio edito, Decius conf. 44. num. 20. Ripa in l. in quartam num. 199. ff. ad legem falcidiam Grammat. decis. 63. num. 5. & 11. Capycius decis. 21. nu. 6. Bolognetus conf. 8. num. 9. Antonius Faber lib. 2. Cod. in tit. de pactis definit. 14. Cancer. par. 1. variarum cap. 5. num. 12. & part. 3. cap. 15. num. 46. Mier. par. 1. in tit. de donat. minor. 20. annis collat. 6. fol. 135. nu. 8. & 9. Reg. Tappia in addit. ad responsum Reg. Ribere super success. Regni Portug. num. 122. Dom. Reg. Merlinus tor. 2. controuer. cap. 4. num. 20. & sic falsum est, quod asserit Molfesius, subintrare etiam quoad personam, cum illa succedet ex sua persona
 34 gradum solum representando ex Franch. decis. 67. num. 8. & 9. cum impotens sit, masculinitatis qualitatem patri inherentem sibi assumere, docent Paulus de Castro conf. 47. dub. 2. lib. 1. Aretin. conf. 141. num. 1. Soccinus conf. 116. nu. 22. lib. 1. & conf. 296. num. 4. lib. 2. Decius conf. 308. num. 2. Tiraquell. de primogen. q. 40. nu. 53. Costa de patruo, & nepote pag. 197. vers. nam, etsi Molina de primogenit. lib. 3. cap. 6. num. 49.

Verum contra hanc responsonem, seu distinctionem videtur facere locus Scauole in d. l. gallus, §. nunc de lege velleya ff. de liberis, & posthumis, in quo habetur, quod omnis descendens ex masculo dicitur virilis sexus, ibi, qui testamentum faciet, is omnis virilis sexus, qui ei suus heres futurus erit, quoniam respondetur, Scauolam ibi per prius in eodē, §. fuisse loquutum de nepote ex filio in illis verbis, quid ergo si filium habes, & nepotem nondum natum, vnde sequentia illa verba intelliguntur de nascituris masculis, cum
 35 verba sint intelligenda secundum subiectam materiam, de qua loquitur, ad textum in l. insulam, ff. de prescrip. verbis, l. si stipulatus, ff. de vsuris l. si vno, ff. locati l. si olei, vbi Bar. C. eodem tit. plura Surdus adducit de alimentis tit. 5. q. 1. num. 4. Glor. in responsis pro Ciuitate Messane respons. 9. num. 7. & 8.

Neq; potest inficiari, Scauolam ibi loquutum fuisse dictione illa omnis, quae
 36 dictio est vniuersalis, & nihil excludit l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. à procuratore, C. mandati cap. si Romanorum 19. distinct. c. solita de maioritate, & obedientia cap. 2. cum simill. de obser. Crauetta conf. 94. num. 1. &

conf. 308. num. 4. vol. 2. Natta conf. 63. num. 12. & conf. 160. num. 29. vol. 1. plures adducit Surdus conf. 466. num. 25. & conf. 572. num. 3. vol. 4. Gloritus respons. 1. p. 2. num. 187. nam, vt dixi, regulatur dictio illa omnis secundum materiam, de qua fit mentio, scilicet de omni nascituro masculo.

Contra nostram sententiam fortiter stringere videtur textus in l. voluntas, C. 37 de fideicommissis, quo loco asserit Iuris Consul. feminam descendantem ex masculo dici esse de familia, & agnatione, nam ibi fit mentio de prohibitione extra familiam, & nihilominus potest fieri à fratre sorori, & sic descendenti ex masculo in illis verbis fratrem sorori donare prohibuisse non videtur, & notant ibi Baldus nu. 2. Soccinus Senior conf. 227. num. 5. lib. 2. Decius conf. 287. num. 12. Parisius conf. 35. num. 5. & conf. 47. num. 40. & 41. lib. 3. Soccinus Iunior conf. 2. nu. 14. & 16. lib. 2. Gabriel conf. 195. num. 3. lib. 1. Pascalis de patria potestate part. 4. cap. 9. d. num. 58. igitur per feminam ex masculo descendantem habetur ratio nostrae consuetudinis.

Nihilominus pro defensione nostrae sententiae, & distinctionis super allatae, inquam me non negare, per feminam descendantem ex masculo haberi rationem familiae, sed haud affirmo, illius conseruationem tenere, vt post Crauettam, Paulum de Castro, Rolandū. & alios asserit Pascalis dict. cap. 9. num. 59. vnde vocato
 38 cippo, quod secundum communioem sententiam non solū comprehendit familiam, verū etiam illius conseruationem, vt ex Corneo conf. 55. num. 5. lib. 1. & conf. 26. num. 5. lib. 4. Honded. conf. 75. num. 8. lib. 1. Durando de arte testandi tit. 5. cautela 22. num. 2. & ex Fusar. q. 348. n. 6. vers. ratio adducitur, tali casu femina non
 39 admitteretur etsi descendens ex masculo, vt post antiquos notant Peregrinus de fideicom. art. 22. nu. 24. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 16. Intrigliol. de substit. q. 79. num. 13. & q. 83. num. 20. Fusar. loco cit. num. 6. Vinii opinione 850. num. 5. & lib. 1. decis. 10. num. 7. & 9. Carrocus decis. 41. num. 12. Farinac. in nouiss. par. 1. decis. 130. vers. secundo, & decis. 503. num. 2. quod consideratur à consuetudine, scilicet non solū ratio familiae, verū illius conseruatio iuxta communem opinionem, aut sexus masculinus, qui non dicitur adesse in tali femina, descendente ex masculo, vt pluries dixi.

40 Textus autem in d. l. *Voluntas non* officit, quoniam ibi agitur tantum de fideicommissio contrauentionali, idest in casu alienationis extra familiam, sub qua prohibitione non continebatur soror descendens ex masculino, cum illa diceretur de familia, secus esset in fideicommissio aboluto respiciente conseruationem familie, tunc enim non daretur locus dispositioni dictæ l. *voluntas* sic scripserunt post infinitos *Surd. conf. 96. num. 97. lib. 1. Simon de Petris conf. 161. num. 14. & seq. Menochius conf. 197. nu. 48. & 49. Peregrinus conf. 23. num. 10. lib. 3. & de fideicommissis art. 25. num. 47. Intrigliolus de substitut. centuria 4. q. 83. num. 4. & videre est latissime Fusarium q. 352. per totum. & proprie à num. 10. cum seqq. unde nulla ex rationibus super assignatis militat in casu nostro.*

41 Decisio verò *Presidis de Franchis 32.* quam aduersarij asserunt, nostræ sententiæ nihil officit, quoniam ibi agitur de nepte ex masculino, qui tempore obitus patris in viuis existerat, migravit tamē ab hac vita priusquam hæreditatem adiret, unde hæreditatem illam transmisit pluribus ex capitibus, primò ex capite iuris deliberandi arg. textus in l. 1. C. de his quis ante apertas tabulas, l. cum antiquioribus, C. de iure deliberandi, secundò ex potentia iuratis, cum agatur de hæreditate patris, & filius erat in potestate, ex quò fit transmissio non solū ad suos filios, aliosq; descendentes, verū etiam ad hæredes extraneos glosa finalis in l. apud hostes, C. de suis, & legitimis heredibus, Bartolus in l. ventre, ff. de acquirenda hereditate, Rumus conf. 88. nu. 10. vol. 2. Decius conf. 245. Soccinus Iunior conf. 119. num. 14. vol. 1. Gomesius variarū in tit. de transmissionibus cap. 9. nu. 10. Vasquius de successionum creatione lib. 3. §. 20. num. 266. Marta de success. par. 1. q. 24. art. 1. Anna conf. 1. nu. 5. *Surdus decif. 138. Pascalis de patria potest. par. 4. cap. 1. num. 39. Noalis de transmissionibus cap. 8. num. 17.* quæ transmissio locum habet siue filius nouerit hæreditatem, siue non, l. apud hostes, l. ex militari, §. finali secundum Bartolum, ff. de militari testamento, requiritur

42 tamē patria potestas, l. lege cornelia in fin. ff. de testamentis, Cassaneus ad consuetud. Burgundie rub. 7. §. 10. amplia. 1. quicquid in hoc contrarium dixerit Baldus in dicta l. apud hostes, tamē intelligendus quoad extraneos, secus si ad descendentes, post plures Marta ubi supra art. 1. num. 4. Pascalis d. cap. 9. num. 41. Canevius par. 3.

variarum cap. 21. num. 6. videre est elegantissimam decisionem Dom. Reg. Capyc. Latro 84. per totam.

Ex quibus colligitur, quòd, cum filius patri superuixerit, obijt tamē ante aditam hæreditatem, quæsitum fuit illud ins adeundi filio, & ad filium transmissum, unde potius illa amita dicitur exclusa per suum fratrem, quàm per nepotem ex illo, cum qua decisione *Presidis 43 de Franchis* transeunt, eamq; sectantur in simili casu *Soccinus Senior conf. 296. per totum lib. 2. Alexander conf. 20. lib. 1. Gabriel conf. 5. nu. 11. lib. 1. Surdus decif. 138. num. 16. Crassus de success. §. testamentum q. 21. num. 1. Morotus conf. 11. per totum Mart. de success. p. 1. q. 24. ar. 4. n. 26. 27. 28. 29. & 30. Noalis de transmissionibus casu 8. num. 20. & 26. Gratianus decif. 235. num. 9. & in addit. num. 1. 2. & seq. Iacobus Sculches in addit. ad Modestinum Pistorium lib. 4. q. 131. num. 62.*

44 Imò quam plures DD. magni nominis dixerunt, neq; fieri transmissionem exclusionis, ita in terminis similis statuti dixerunt *Salycetus in l. 1. num. 6. C. ad legem Iuliam de adulterijs, Romanus in l. ventri num. 11. vers. sed pone, & num. 13. ff. de acquirenda hereditate, Angelus conf. 81. num. 3. & 4. Calcanes conf. 82. num. 2. & 3. Soccinus Senior conf. 116. num. 19. & 20. Cornus conf. 61. num. 8. lib. 4. & conf. 98. num. 13. lib. 2. Iacobus Sculches ubi supra, Peregrinus decif. 87. nu. 2. Gaspar Thesaurus lib. 4. questionum forensium q. 78. nu. 3. vers. qui tamē, ex eò quia exclusio sororis fit per existentiam fratrum, & requiritur, ut illi succedant, docent post alios*

45 *Gratianus tom. 5. discept. forens. cap. 942. num. 7. Rota Bononiensis diuersorum decif. 57. num. 9. 10. & 11. Surdus conf. 100. num. 30. Pascalis par. 4. cap. 1. num. 32. Giuagnonus conf. 13. num. 8. & conf. 14. per totum lib. 2. etenim secundum communem, & veriore sententiam lucrum delatum à nostris consuetudinibus non transmittitur, nisi fuerit aditum, ut constat ex pluribus Napodani locis, primò in consuetud. si quis, vel si qua, num. 246. ibi pretereā hi proximiores admittuntur iure successionis, ut hic patet, quomodo ergo succedent in hæreditate non adita per defunctum, secundò in consuetud. & si testator nu. 33. in illis verbis, sed contra videtur, sequuntur Napodanum Antonius de Alexandro in consuetud. si aliquis morietur, in apostilla incip. circa istam consuetudinem, Minadous in constitut. Regni in aliquibus, Franchus decif. 89. num. 2. & decif. 525. num. 8. Capycius in*

- in consuetud. si moriatur, §. eas autem, fol. 91. Aponte conf. 52. num. 21. & conf. 93. nu. 29. & licet aliqui contrarium dixerint videndi apud Molfes, part. 4. de success. ab intestato q. 61. verior tamen est prior sententia, quam prosequitur Dom. Reg. Capycius Latro decis. 98. num. 25. circa mediū, eamq; latē defendit, & pro cōtraria sententia latē disputat Franciscus de Amicis in tit. de his, qui feudum dare possunt fol. 143. vers. 4. quæst. per totam, vnde si tale iurum exclusionis datum à consuetudine non aditum non transmittitur, tanto magis cum sorores non excludantur simpliciter, sed conditionaliter, si masculi existant, dixit Andreas in cap. 1. de eo qui sibi, & heredibus suis, & potius dicuntur impediri, sicut enim secundo-genitus non excluditur simpliciter, sed impeditur per primogenitum, ita etiam sexus femininus impeditur succedere per sexum masculinum, sic inquit, Franciscus de Amicis loco citato fol. 122. num. 4. & 5. & in hoc non deficit autoritas nostri Napodani in consuetud. & omnia num. 105. per illa verba, sexus femininus non est omnino exclusus, ut inhabilis, nisi quando concurrat cum masculo, quia tunc masculus preferitur, & sic tunc femina non repellitur, ut omnino, & indistincte inhabilis, sed ut minus habilis cum masculo, cum quo concurrat, igitur deficiente existentia masculorum deficiet exclusio, iuxta vulgatam regulam cessante causa cessat effectus, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus cap. cum cessante de appellationibus.
- 48 Licet decisio Præsidis de Franchis saluari poterit, quoniam ibi agitur de transmissione facta ad suos ex capite suicitatis, aut sanguinis, quibus modis sit transmissio exclusionis feminæ in terminis nostri statuti, vel latē prosequitur, & probat doctissimus Lelius Aldogradus omnino videndus conf. 82. à n. 35. cum seqq.
- 49 Resoluitur etiam argumentum desumptum ex verbis nostræ consuetudinis si moriatur, nam Scipio Buccinus, ibi in apostilla incip. per istam consuetudinem circa finem vers. & nota, inquit consuetudinem non intelligi de nepte, sed de nepote, quod colligit ex illis verbis ipsi successores, quæ verba nequunt adaptari ad sexum femininum, sed masculinum ex illa regula, q. verbis sit inherendum, à
- 50 quibus recedere non licet, l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is nonem, ff. de exercit. Rolandus à Valle conf. 61. num. 30. vol. 3. Tiracutus in l. si unquam verbo liberos, Surt.

de alimentis titulo 2. quæst. 2. num. 10.

Verum hic intellectus Buccini, & sufficiens videatur pro resolutione huius difficultatis, tamen aliquantulum dubitabilis apparet, quoniam mirum non est, si consuetudo vsa fuerit verbis sexum masculinum demonstrantibus, cum ille sexus nobilior sit feminino, vnde decens, & conueniens erat potius uti verbis masculinis, quam femininis, cum digniora sint præferenda.

Attamen ego aliter hunc intellectum egerem, quoniam dicta consuetudo si moriatur dicit admittendos esse ad successionem nepotes, & neptes ibi filij una cum nepotibus, & neptibus, & deinceps succedunt, & sic quando sermonem prosequitur circa exclusionem faminarum, per masculos debet intelligi, sicuti quando verba possunt duo tempora significare, exponi debent, ut significant illud tempus, quod magis actus naturæ conuenit, l. cum tale, §. falsam, ff. de condit. & demonstr. Romanus conf. 333. Dom. Reg. Capycius Latro tom. 2. consult. 144. num. 91. sic inquam in casu nostro, cum verbum illud successores posset intelligi pro nepotibus, & neptis, intelligendum est de nepotibus tantum, cum magis conueniat ipsis ex illis verbis ipsi, nam verba dubia sequentia ex præcedentibus sensum recipiunt, l. finali, ff. de heredibus instituendis, l. tertia, §. tertia, ff. de her. oblig. l. si seruus plurimum, §. finali, l. qui filius in principio, ff. de leg. 1.

53 Secundò aliter dictam consuetudinem complector (attendas Lector, quia subtilis est intellectus), supponendū est ibi taliter ratiocinari, scilicet si moriatur aliquis relictis filijs, nepotibus, neptibus, & filiabus, tam filij, quam nepotes, & neptes succedunt in stirpes, in illis verbis si moriatur aliquis, vel aliqua intestatus, vel intestata relictis filijs, & filiabus nepotibus, & neptibus, & deinceps, seu nepotibus solum ex præmortuis filijs, filijs nam cum nepotibus, & neptibus, & deinceps succedunt parentibus in stirpes, ex quibus verbis colligitur, quod filia testatoris dicuntur sorores habito respectu, & amita vocatur respectu nepotum, & neptum, vnde quando in fine dicitur ipsi successores tenentur maritare sorores, & amitas, non fit personarum diuersitas ex illis verbis, amitam, verū illæ filia testatoris sunt sorores, & amitam respectu diuersarum personarum, & sic verba illa sorores, & amitas, interpretantur sorores, quæ sunt

54 amita, cum verba sint intelligenda secundum.

cundum subiectam materiam, l. insulam, ff. de preser. verb. l. si stipulatus, ff. de usur. l. si uno, ff. locati, l. si olei ubi Bar. C. eodem, & strictè sunt interpretanda, l. Paulus, ff. de re indicata, l. 1. C. si plures una sententia, vnde si in consuetudine figuratur casus de filiis, filiabus, nepotibus, & neptibus, quæ filie sunt sorores respectu suorum, fratrum, & amitar respectu nepotum, & neptum, hoc modo est facienda intelligentia in sequentibus verbis, & non alio modo, quæ de causa remanent exclusæ ob existentiam fratrum.

55 At posset aliquis replicare, hunc intellectum ex diametro repugnare, ac inficiari dictâ consuetudinē in §. idem iuris est, & in §. & omnia, cū in dicto §. idē iuris est dicatur, idem iuris esse in nepotibus, ac neptibus, ex quò dicta in cōsuetudine si moriatur repetuntur in hoc §. in quo agitur de successione nepotum, & neptum, & sicut ibi agitur de exclusione sororum per fratres sic, & per neptes ex masculis, tantò magis, quoniā in §. sequenti, & omnia habentur hæc verba, & omnia, quæ dicta sūt de nepotibus, pronepotibus, & proneptibus, & dcinceps intelligantur in descendentes ex masculis, si omnia repetita sunt, dicendum est, repeti exclusionē.

56 Quæ difficilis replicatio faciliter dissolvitur, & antequam ad litteralem intellectum deveniamus, de quo infra, pro ingenij alacritate alterum antea proferam, quoniam in dicto §. idem iuris dicitur, idem iuris esse in nepotibus, & neptibus, quæ dictio, & copulat utrumq; ad textū in l. si heredi plures, ff. de condit. & demonstr. benè notat Mascardus de probationibus conclus. 325. igitur quandò dicitur repetitum ius exclusionis, requiritur, quòd adsint nepotes, & neptes, sicuti etiam procedit dictus §. & omnia, non enim repetitur ius exclusionis in vnaquaq; persona sigillatim, sed ad hoc, ut intelligatur in neptibus, requiritur existentia nepotum pro facienda exclusionē.

57 Quæ responsio suas patitur difficultates, etenim non semper dictio, & copulat utrumq;, sed aliquandò disiunctivè accipitur, ut videre est Capiblanco de Baronibus tom. 1. in rub. num. 57. & seqq. aliquandò etiam stat augmentativè, puta si testator dicat. lego centum Doctoribus iuris, & medicis, dictio illa, & non, stat copulativè, quasi quòd requiratur, quòd sit doctor in iure, & medicina, sed augmentativè, id est Doctoribus iuris tantum, vel medicis, ita notabiliter determinat Baldus in l. 1. ff. de insitiis, & iu-

re, quem sequitur Felinus in cap. 2. col. 19. de rescriptis, Dom. Reg. Capyc. Latro consult. 143. num. 66. & 67. & aliquandò stat uti accessorium, vel tanquàm principale, textus est notabilis in l. si cum, & ibi Bart. ff. de fundo instructo, cap. cum Marthe, §. quæsiisti de celebratione Missarum, l. 1. & 2. & ibi Bart. ff. de peculio legato, & in l. titia textores, §. nihil, ff. de leg. 1. latissimè videre est Eueradum in topica legali in loco à natura copulæ, per totum, vnde quandò in dicto §. idem iuris est, fit mentio de neptibus, illa dictio, & nō stat copulativè, quasi quòd requiratur existentia nepotum, sed augmentativè, scilicet nepotum, & neptum, seu neptes veniunt tanquàm principaliter, & non accessoriè, cū alias esset superfluum requiri existentiam neptum.

58 Nequeo tamèn negare, quin hæc difficultas maxima sit, nihilominus ex altero intellectu, ad quē progredior, resolvitur, quoniam non omnia dicta in consuetudine si moriatur censi repetita in dicto §. idem iuris est, ibi duo habentur primò fit sermō de successione, ac de modo illius, secundò de exclusionē sororum, quandò fit repetitio in dicto §. idem iuris est, solū intelligitur de successione, ac illius modo, scilicet quod nepotes, & neptes ex masculis non excluduntur per patruos, sed insimul succedunt, & hoc modo procedunt dicta Napodani in ultimo argumento, cū in illis locis non habeatur excludi amitas per neptes ex masculo, sed tantū concurrere, cum illis ad successionem, ut eadem verba super allata indicant? imò secundum opinionem Aldouini in cons. 99. per totum simili existente statuto neptis ex masculo, neq; cum patruis ad successionem concurrunt, legatur quæso, quia est consilium notabile

Nihilominus altera insurgit difficultas, quæ colligitur ex §. sequenti & omnia, ibi dicitur, quòd omnia dicta in consuetudine si moriatur censi repetita in descendentes ex masculis, quòd verbum omnia, est vniuersale nihil excludens l. iulianus, ff. de leg. 3. l. à procuratore, C. mandati cap. si Romanorum 19. distinct. cap. solite de maiorit. & obedientia cap. 2. cum similibus de observ. DD. apud Titaquellum in l. si unquam verbo totum num. 1. & 2. C. de renocand. donat. & apud Gloritium in responsis pro Civit. Mess. respons. 1. par. 1. num. 187. igitur si omnia dicta in consuetudine si moriatur censi repetita in hoc §. & ibi fit mentio de

exclusionē sororum, idem dicendum est in neptibus ex masculis.

Quod argumentum diluitur hoc modo, nā in dicta consuetudine si moriatur
61 dicitur, quod succedunt nepotes, & q̄ sorores excludantur, quando illa dicta censentur repetita in § idem iuris est, dicuntur eodem modo repetita, videlicet, sicut sorores concurrentes cū fratribus ad successionē parentū excluduntur per existentia fratrum, sic & neptes in successione aui excluduntur per eorum fratres, & hic est verus & germanus intellectus nostræ consuetudinis si moriatur.

Resoluitur vltimum argumentum, nam ideo neptis excludit amitam à successionē feudi, quia ibi non attenditur, nisi linea primogeniti, cui lineæ cū ius succedendi fuerit radicatum, non mirum, si neptis ex primogenita excludat secundogenitam, & non attenditur ratio masculietatis, etenim videmus neptem ex primogenito succedere in
62 feudis excluso secundogenito, quod nō esset, si attenderetur ius masculietatis, itā docent communiter DD apud *Theſaurum filium lib. 1. questionum forensium qu. 31. per totam, Anna sing. 356. Anellus de Amato conf. 12. Presis Vrsinus de successione feudi q. 3. art. 1. part. 1. Guttier. qu. 197. Rota Romana in nouissimis decis. 913. par. 3. Torus in compendio par. 3. verbo amita il primo duas decisiones Regni Lusitanie refert Gama decis. 307. oētes decilum in nostris Tribunalibus refert Nonarius in pragm. 6. de feudis, Reg. Valenz. conf. 23. & 97. lib. 1. Reg. Cap. Galeota tom. 1. cap. 48. nouissimē Franciscus Maria Prato tom. 1. discept. forens. cap. 38. à nu. 14. & omnium latissimē Antoninus de Amato lib. 1. cap. 1. per totum, vnde non mirum, si neptis ibi succedat amita exclusa, cū agatur de successione feudi indiuidui, cui vnus tantum succedit, & est primogenitus, verū si ageretur de feudo diuiduo, in
63 quo omnes succederent, tunc neptis ex masculo non excluderet amitam, *Horatius Montan. controuersiar. forensium cap. 28. per totum, quod est in casu successione bonorum allodialium.**

64 Hanc tamē sententiam limitarem, quoties illa scēmina ex masculo foret nupta in familia, tunc enim excluderetur amita, ratio est, quoniam scēmina descendens ex masculo nupta vni de familia admittitur ad fideicommissum factum pro conseruatione familie, sic firmanant *Crauetta conf. 656. num. 10. Saccinus*

Senior inter consilia Bruni conf. 10. num. 6. & 12. Alban. conf. 16. num. 5. & conf. 17. num. 1. Parisius conf. 1. num. 58. & seq. lib. 3. Menochius conf. 730. num. 12. alios refert Fusarius q. 352. num. 42. Aponte conf. 154. num. 37. vol. 2. Molfesius conf. 18. sub num. 17. & sub num. 24. post secundam partem commentariorum ad consuet. Neapol. Reg. Rouit. conf. 17. mm. 13. vers. tertio aduerto, & num. 14. 15. & 16. vol. 1. Trentacinquius de substit. par. 4. cap. 7. num. 10. vers. tertius casus, Rusticus ad l. cum auus lib. 6. cap. 16. num. 15. Pascalis de patria potestate par. 4. cap. 9. num. 69. & seq. late hoc probat Andreas Capanus vir quidē doctissimus, qui mensibus elapsis hæc caduca cum æternis cōmutauit de fideicommissio masculino art. 4. inspect. 1. quibus addo Dom. Reg. Capyc. Larro tom. 2. consult. 76. nu. 39. decisum refert Donat. Anton. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 134. num. 19. in nouiss. impressione, cū in illa conseruetur familia, igitur idem dicendum erit in casu nostro attenta illa communi ratione, quam in principio impugnauimus.

65 Sicut in simili procedit in descendētibz ex scēmina nupta tamē in familia, nam illi admitterentur, etsi eorum pater remotior esset, mater verò proximior alijs, docent *Crauetta conf. 831. & 877. Alban. conf. 86. & 87. Veggius conf. 63. Peregrinus conf. 50. num. 4. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 10. in fine, Trentacinq. de substitut. par. 4. cap. 7. nu. 10. Rusticus in l. cum auus lib. 6. cap. 16. nu. 15. sic se consuluisse testatur Fusarius q. 402. num. 12. Aponte conf. 154. nu. 30. & seq. lib. 2. Molfesius, & Pascalis loc. cit.*

66 Idem dicitur in feudis, nam etsi de iure communi feudorum scēmina in feudis nō succedat cap. 1. de success. fratrum; tamē si scēmina fuerit in familia nupta in illis succedit, idest filij ex illa nati admittuntur *Brunus conf. 9. 10. & 11. Iason conf. 17. lib. 1. Curtius Iun. conf. 1. n. 10. Fusarius dicta q. 404. nu. 13. Capanus vbi supra num. 20. quicquid in contrarium dixerit Gaspar Theſaurus lib. 1. qu. 100. vers. dubitabatur tamē, quæ limitatio notanda est.*

S V M M A R I V M.

- 1 Author enumerat omnes Doctores, qui tuentur partem substituti, pluresquē decisiones referuntur.
- 2 Filia scēmine non veniunt sub generall institutione facta per patrem existente statuto ex-

- exclusiuo per masculorum existentiam.
- 3 Verum hoc intelligitur, si masculi existant, alias illis deficientibus illa vocata dicuntur.
- 4 In dubio vera est presumptio, quod testator voluerit se conformare cum dispositione iuris.
- 5 Ius municipale habet eandem vim, ac auctoritatem, sicut ius commune in loco, quo viget.
- 6 Dicta num. 2. procedunt, etsi pater in institutione vocasset, tam filios masculos, quam feminas, quoniam illæ dicuntur vocata in defectum fratrum.
- 7 Existente statuto exclusiuo feminarum per existentiam fratrum in conditione sine filiis soli masculi dicuntur comprehensi.
- 8 In dubio presumitur, patrem plus diligere filiam propriam, quam ex filio ortam, ideo neptem.
- Ex qua presumptione plures Doctores magni nominis dixerunt substitutum non excludi per existentiam filie femine instituti, si testator proprias filias exclusit.
- 9 Vna pars testamenti per alteram declaratur, & precedentia determinant sequentia.
- 10 Masculini sexus dicitur facta repetitio, quoties testator in una parte testamenti de illis expressam fecerit mentionem.
- 11 Tacitum non potest operari plusquam expressum, & non sic late interpretatur.
- 12 Substitutio in testamento confecta, si dubiosa sit, interpretationem recipit ab institutione.
- 13 Familia non dicitur considerata, eo quod testator in una substitutione de masculis fecerit interpretationem, nisi ulterius progrediatur.
- 14 Sed considerata dicitur, quoties testator duos antiquiores de familia vocauit.
- 15 In dubio fauendum est familie.
- 16 Familia contemplata dicitur, quoties testator vocauerit in substitutione unum de sua familia.
- 17 Exclusis filiabus à testatore, tam in institutione, quam in substitutione presumitur testatorem considerasse familie conseruationem.
- 18 Considerata, seu presumpta ratio idem operatur, ac expressa.
- 19 Prohibitio alienationis, licet restringatur ad personas enumeratas, extenditur, quoties familia fuerit contemplata.
- 20 Author ructur sententiam contra substitutum, ut conditio defecta dicatur per existentiam neptis, & plures determinationes affert.
- 21 Conditio sine filiis defecta dicitur per existentiam femine.
- 22 Sufficit semel conditionem impleri, sic etiam semel deficere.
- 23 Regula standum est, donec contrarium probetur.
- 24 In dubio heredem presumi minus fuisse grauatum.
- 25 Communis est sententia, & in praxi recepta, filios positos in conditione non censi vocatos.
- 26 Quod limitatur, quoties testator digressus fuerit ad plures gradus substitutionis.
- 27 Sic etiam si reciproce filios heredes substituisse.
- 28 Reciproca substitutio requirit equalitatem inter institutos.
- 29 Quoties militat eadem ratio, toties militabit eadem iuris dispositio.
- 30 Et 31 Author ostendit falsam esse coniecturam consideratam num. 13. pro contemplatione familie.
- 32 Familie contemplatio in vno tantum casu contemplata ad alios non porrigitur.
- 33 Restrictio fideicommissi ad certas personas facta ad alios non trahitur, licet familia fuerit considerata.
- 34 Et 35 Dictio in perpetuum restringitur ad vitam vocatorum, & aliquando usque ad decennium.
- 36 Relicto usufructu cum dictione in perpetuum, adhuc morte usufructuarij extinguitur.
- 37 Substitutio non extenditur de persona ad personam, licet adsit maior ratio.
- 38 Consilium Oldradi 23. procedit, licet fuerit adiecta ratio conseruationis in familia.
- 39 Femina admittitur ad ea, que capiunt agnati, dummodo familie conseruatio non fuerit considerata.
- 40 Author explicat dicta numero secundo, & tertio.
- 41 Et 42 Author enumerat Doctores contrarium asserentes dicti in numero decimo.
- 43 Et colligit ex eadem ratione per aduersarios allegata.
- 44 Sublegato facto pro matrimonio non solum comprehenduntur femine, que carnali copulantur, sed etiam si spiritali.
- 45 Et quid si fuerit monacha bizzocha, plures Doctores referuntur.
- 46 Quod tamen limitatur, quoties testator in vno legato expressam fecerit mentionem, tam de matrimonio carnali, quam spiritali, in altero vero simpliciter fuerit loquutus.
- 47 Explicatur textus in l. si viua matre, C. de bonis maternis, & aduersariarum argumentum resoluitur.

- 48 *Non licet arguere de vna persona ad aliam, & nascituri non possunt mereri, neq; demereri.*
- 49 *Sola coniectura exclusionis filiarum non est sufficiens ad excludendam filiam instituti, & grauati.*

A R G V M E N T V M.

Controuertitur, si conditio sine filijs verificetur per existentiam filiae feminae stante statuto exclusiuo feminarum, etsi fuerit contemplata familia.

T H E O R E M A I I I.

EX precedenti Theoremate resultat terminanda quaestio, de qua praeteritis annis interrogatus sequens iuris responsū confeci. Frāsciscus Gentilis in suis vltimis tabulis duos suos filios hāredes instituit, inter quos reciproca substitutionem statuit, casu quo sine filijs alter decesserit, & si omnes eodem modo ab hac vita discessissent, Antonium Gentilem de sua familia ad hāreditatem vocauit, proprias verò filias tam ab institutione, quā a substitutione exclusit; casus euenit, quo vltimus cum filia femina ab hac vita migravit, fuit dubitatum, si per existentiam dictae filiae feminae Antonius Gentilis substitutus excluderetur, an verò tanquā defecta conditione admittatur.

Me nō latet, quā plures DD. magni nominis, ac auctoritatis quaestionem hanc fuisse commentatos, inter quos subtilis ille *Fulgosius in l. 1. in fine, C. de condit. insertis substituti partes tuetur, illumq; fuerunt sectati quinquaginta tres Doctores, quos refert Menochius conf. 150. num. 154. vol. 2. ac in pluribus alijs locis eandem defendunt sententiam. Oddus conf. 6. num. 12. & seqq. Simon de Petris conf. 161. num. 14. & seq. Surdus conf. 21. num. 5. & 6. lib. 1. & conf. 564. num. 5. lib. 4. Peregrinus conf. 43. lib. 4. & conf. 30. num. 6. & 8. lib. 5. Trentacinq. de substit. par. 4. cap. 7. num. 11. & 12. Intrigliolus de substitut. centuria 3. q. 58. num. 22. Gallus de exceptionibus tit. 4. except. 27. num. 99. & seqq. par. 2. Guid. Papa decis. 485. Bocrius decis. 147. Ludonicus decis. Luccensi 5. n. 24. latē Surdus decis. 66. Peregrinus decis. 55. Farinaceus decis. 483. in fine decis. 503. & 507. Rota Romana coram Domino Tolomeo decis. 801. par. 3. in nouiss. Giurba decis. 32.*

num. 33. & seqq. Ramonius conf. 15. Castill. tom. 4. controuers. cap. 18. d. num. 27. & 39. Larrea decis. Granat. 53. num. 13. pluries decisum in Concistorio Sardiniae testatur olim Cons. Dexart decis. 31. per totam decis. 35. & 63. latissimē hanc sententiā probat Petrus de Luna inter consilia diuersorum Siculorum conf. 47. per totum Viuius lib. 3. decis. 414. nu. 10. vers. ceterum Regia Audientia.

Pro cuius sententiae comprobatione relictis omnibus argumentis apud citatos DD. ad nostros cōsuetudinarios terminos adhārens, commune axioma est, stante statuto exclusiuo feminarum per existentiam masculorum filiae feminae non veniunt sub generali institutione filiorum facta per patrem, sic inquit Ancharanus in l. tres fratres, ff. de pactis, & in conf. 120. num. 3. idem tueretur Iason in dicta l. tres fratres limitat. 6. Alexander in l. gallus, §. 1. num. 10. ff. de liberis, & posthumis, Barbatus in l. cum acutissimi col. penul. C. de fideicommissis, Molina de Hispanorū primogen. lib. 3. cap. 5. nu. 38. Menoch. lib. 4. presump. 84. num. 3. Fusarius de substit. qu. 311. num. 42. Farina. decis. 508. nu. 4. quod intelligitur masculis existentibus, aliās illae dicerentur vocatae, post antiquos notant Mantica de coniect. l. volunt. lib. 6. tit. 7. num. 12. Menochius dicta presump. 84. num. 4. Simon de Petris de interpretat. vlt. volunt. fol. 329. num. 63. Peregrinus de fideicommissis art. 25. num. 51. Rusticus in l. cum auus lib. 6. cap. 10. num. 14. Surdus decis. 84. num. 9. semper enim praesumitur, testatorem voluisse suam voluntatem conformare cum iuris dispositione iuxta doctrinam praepetoris Bart. in l. hāredes mei, §. cum ita num. 4. ff. ad Sen. Conf. Trebell. Baldus in cap. in presentia num. 11. extra de probationibus Aldobrandinus conf. 29. num. 63. & conf. 32. num. 14. Peregrinus de fideicommissis art. 25. num. 50. & conf. 44. num. 13. lib. 1. Dom. Reg. Cap. Latro decis. 3. num. 4. & 9. qui in donatione facta filijs loquitur, & sub illa feminae non fuerunt comprehensa, quoniam ius municipale eandem habet vim, ac auctoritatem, sicut ius commune Romanorum, cum quod quisq; populus ipse sibi ius constituat, id ipsius proprium ciuitatis est l. omnes populi, ff. de institutis, & iure, §. ius autem ciuile instituit. de iure naturali, vnde statutum municipale seruari oportet, l. prohiberi, §. planē, ff. quod vi, aut clam, l. vt gradatim, §. vt lege, ff. de muneribus, & honoribus, l. item eorum in principio, ff. quod quisque vniuer. nomine, tradunt Bart. in dicto

§. cum ita num. 4. & in l. iuris iurandi §. si liberi n. 5. ff. de operis libertorum, quam doctrinam peruulgatā appellat Alciat. lib. Paradoxorum cap. 19. n. 2. in fine cōmunem attestatur Soccinus Iunior conf. 168. num. 65. in fine col. 2. & magis communē affirmat Soccinus Senior conf. 51. num. 33. vol. 4. Afflictus decis. 44. nu. 10. latē Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 6. in principio, sed existente nostra consuetudine feminarum exclusiua, sine dubio asserendum est, filiam non venire sub generali institutione filiorum facta per patrem.

Imò, & notabiliter inquam, hanc eādem dispositionem procedere, licet pater in institutione vocasset ad hereditatem filios, & filias, adhuc tali casu solū filij masculi admittuntur iuxta statutum, & feminæ in subsidium admitterentur, docent Zanchus in dicto §. cum ita num. 1139. Alexander conf. 127. & 129. vol. 1. Couarruias in cap. raynuius §. 2. nu. 2. extra de testamentis, Soccinus Senior conf. 180. num. 4. Ancharanus in dicta l. tres fratres, Brunus in simili statuto art. 5. q. 5. col. 1. Fusarius conf. 27. Cephalus conf. 53. nu. 67. cum seqq. & num. 93. & in conf. 140. num. 18. lib. 1. Gabriel conf. 5. num. 7. & 8. vol. 2. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. par. 3. nu. 19. & 20. licet displiceat Alciat. de presumptionibus regula 3. præsumpt. 32. Soccino Seniori in l. in his in fine, ff. de condit. & demonst. Peregrino conf. 17. lib. 1. faciunt notata per Horatium Barbatus, ad idem de maioratu, & fideicommissio cap. 9. num. 18.

Ex quibus clarē deducitur, quod sub illa cōditione sine filiis nostra cōsuetudine attentata solū filij masculi, & non 7 feminæ comprehenduntur, ut in simili statuto dixerunt Menochius conf. 95. num. 60. & conf. 159. num. 39. Trentacinq. de substitut. part. 4. cap. 7. num. 12. Peregrinus de fideicommiss. art. 22. num. 23. Rusticus dicto lib. 3. cap. 10. num. 120. & seq. Intrigliolus de substitut. centuria 3. q. 58. num. 19. Gallus de exceptionibus tit. 27. num. 87. & seqq. par. 2. Magonius decis. Lucensi 5. num. 24. Rota Romana decis. 790. part. 1. in nouiss. Dom. Reg. Capycius Eatro dicta decis. 3. in 1. dubio, per consequens dicendum est, cōditionem non fuisse defectam, sed adimpletam.

Accedit ratio, nam si dicta Catharina filia vltimi morientis succederet excluso 8 masculino substituto, sequeretur testatorem magis dilexisse neptes, quā proprias filias contra textum in l. si viua ma-

tre, C. de bonis maternis, ibi, ut in hoc casu deteriores esse nepotibus filiis non sinantur, eademq; non dū natus, proptereaq; minus notas contra textum in l. filiabus, & in l. publius, §. titia, ff. de condit. & demonstrationibus filiabus proximioribus, & notioribus, imò in casu nostro Franciscus Gentilis testator in multis testamenti partibus, quādo voluit feminis providere, dixit, sicuti fecit in institutione, paragium filiabus relinquens, & discretiue loquutus fuit de filiis, & filiabus, igitur quādo in cōditione sine filiis solū illo verbo masculino vsus fuit nullam mentionem faciens de filiabus, censetur voluisse, illas sub cōditione comprehendendi, aliās essent melioris cōditionis, quā propriæ testatoris filiar, ut optimē post Siluanum, Iaffred. Lanfranchum, Cardinalem Albanum, & alios dixit, & notauit Virius decis. 414. num. 13. Bald. in l. multis nu. 3. ff. de statu hominum, Decianus conf. 28. num. 26. lib. 1. & conf. 74 sub num. 47. lib. 3. in illis verbis, decimò se inspicimus totum testamentum, iste testator sub nomine filiorum semper intellexit de masculis, & dū voluit intelligere de feminis ipsas expresse nominauit, hoc ipsum quoq; ex Menochio, Palaez, & alijs dixit Thesaurus decis. 188. sub num. 13. latē hoc exornat Petrus de Luna dicto conf. 47. d. n. 77. cum pluribus seqq. & quod hac de causa sub filiorum appellatione filiar feminæ non comprehendantur dixerunt Soccinus Iunior conf. 168. num. 69. lib. 3. Ruinus conf. 22. vol. 2. lib. 3. Bald. conf. 286. col. 1. vers. secunda regula est lib. 1. & dicto conf. 74. num. 84. in fine, & num. 48. lib. 3. Iason conf. 141. num. 31. lib. 2. Menochius conf. 204. num. 45. & conf. 215. num. 70. & lib. 4. præsumpt. 84. nu. 9. Virius decis. 414. num. 16. qui latē hanc sententiam tuetur Giurba decis. 32. num. 6. Petrus de Luna loco citato num. 81.

Confirmatur sententia ex communi 9 regula, scilicet, vnam testamenti partem per alteram declarari, l. finali, ff. de hereditibus instituendis, l. titia §. titia, ff. de uer. oblig. l. qui filiabus, ff. de leg. 3. l. virorum, ff. de petitione hereditatis, & præcedentia determinant sequentia, ita post Cynum intelligit Baldus per illum textum, in l. legatorum petitio, §. finali in fine, ff. de legatis 2. & in l. si cum fundum, ff. de uer. signif. quā de ratione dixerunt DD., quod si testator in vna parte testamenti fecerit mentionem de masculis, idem censeretur repetitum in altera testamenti parte, in qua mentio filiorum generaliter facta fuit

docent *Pancirola* conf. 168. num. 3. *Decianus* conf. 24. num. 20. par. 2. *Menochius* conf. 95. num. 81. *Surdus* conf. 21. num. 8. & conf. 96. num. 32. lib. 1. *Peregrinus* conf. 70. num. 12. lib. 3. & conf. 20. num. 33. & seq. lib. 5. *Guid. Papa* decis. 485. *Thesaurus* dec. 188. num. 3. *Farinaceus* decis. 483. sed instituendo pater prædilexit masculos, illos vocando ad successionem, feminas excludens, idem dici debet in altera testamenti parte, scilicet in substitutione, ut solum masculi vocati censeantur,

11 nè plus operetur tacitum, quam expressum contra textum in l. qui ad certum, ff. locati, quinimò tacitum minorem vim habet expresso *Abbas* in cap. dilecto de foro competenti, & non ita latè interpretatur, sicut expressum *Iason* in l. cum quid col. 2. ff. si certum petatur *Soccinus* conf. 12. num. 36. vol. 1. *Rolandus à Valle* conf. 66. num. 5. vol. 2. vnde si in expressa mentione filiorum, & filiarum adhuc illæ veniunt tantum in subsidium, à fortiori dicendum erit in tacita, & generali vocatione.

12 Tantò magis, quòd substitutio interpretationem recipit ab institutione, l. 1. C. de impub. & alijs substitut. l. coheredi, §. qui discretas, ff. de vulgari, quod idem procedere in substitutione fideicommissaria dicit *Decius* in dicta l. 1. num. 7. *Alexander* conf. 25. col. finali, & conf. 252. num. 4. lib. 1. *Decianus* conf. 186. num. 4. *Mascardus* de probationibus conclus. 1345. num. 10. quo argumento pro hac sententia vsi fuerunt *Soccinus Iunior* conf. 168. num. 74. lib. 2. *Ncutzanus* conf. 330. num. 7. *Abbas* conf. 19. num. 12. *Menochius* conf. 95. num. 79.

Facit pro hac eadem sententia elegans confirmatio, quoniam in præsentì casu videtur testator considerasse conseruationem familiæ, cum instituendo vocauerit masculos tantum, eosdemq; reciprocè substituit, & deniq; post omnium obitum *Antonium Gentilem*, etiam de familia vocauit, nam etsi communis sit sententia, familiam non dici consideratam per institutionem in personas masculorum, nisi vterius disposuerit, pluresq; gradus substitutionis fecisset, cum si voluisset, dixisset arg. textus in l. unica, §. si autem, C. de caducis tollendis cap. ad audientiam de decimis nihilominus in casu nostro plures adsunt gradus substitutionis, vnde dicitur considerata familia ex dictis à contrario sensu per *Soccinum Iuniorem* conf. 155. n. 10. vol. 2. & conf. 57. num. 7. vol. 4. per *Alexan-*

drum conf. 59. circa finē vol. 1. per *Ancharanum* conf. 27. per *Romanum* conf. 438. num. 14. & per alios, de quibus *Card. Mantica* de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 6. omnes vnanimiter dicentes, per reliquū 14 duobus antiquioribus de familia, seu domo dici, testatorem considerasse bonorum conseruationem in familia, & idem docuerunt *Decius* conf. 231. vol. 1. & conf. 516. nu. 16. *Rolandus à Valle* conf. 70. num. 31. vol. 3. & in dubio fauere debemus familiæ, & agnationi textus est in l. forma, §. quamquam, ff. de censibus, l. finali, ff. qui bonis cedere possint *Bartolus* in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & estiuā *Menochius* lib. 3. presump. 93. num. 2. & 3. in casu nostro non solum reliquit duobus de familia, sed pluribus, videlicet filiis, nepotibus, & deniq; post omnium obitum *Antonio Gentili* agnato, per consequens asserendum est, fuisse contemplatam familiam, quæ per feminam nequit cōseruari, l. 2. circa principium, ff. vnde legitimi, l. pronuntiatio, ff. de ver. signis. & latè in præcedenti Theoremate, quod procedit à fortiori, quoties vltimus substitutus adhuc esset de descendētib; tūc enim semper præsumitur fuisse contemplatam cōseruationem familiæ, vt hanc coniecturam probati sūt *Decius*, *Castrensis*, *Alexander*, *Iason*, vterq; *Soccinus*, & alij apud *Gabriellum communium conclusionum* lib. 4. in tit. de substitut. conclus. 2. num. 9. *Mandellus*, *Palaez*, *Trenacinq*, *Crassus*, & alij apud *Antonium Theaur.* decis. 188. num. 6. & seqq.

Quoniam licet hæc ratio expressa non fuerit, cum nulla tamē alia possit 17 assignari, quare voluerit feminas excludere, masculos vocando, hæc sine dubio habenda est pro expressa iuxta glosam quam ad id allegant omnes in l. quamuis, C. de fideicommissis pluribus exemplis hoc probat copiosissimus *Fontanella* tom. 1. de pactis nuptialibus claus. 4. glo. 26. num. 28. & hanc rationem allegant *Ruinus* conf. 150. num. 5. *Menochius* conf. 95. num. 52. *Hondedens* conf. 57. num. 15. *Decianus* conf. 74. num. 23. & seqq. *Molina* de Hispanorum primog. lib. 3. cap. 5. nu. 5. *Alvarez* de coniect. mente defuncti lib. 2. cap. 3. §. 4. num. 5. *Castill.* Soto maior tom. 2. controuers. cap. 4. num. 89. & tom. 4. cap. 18. à nu. 27. & 39. & tom. 6. cap. 170. *Petrus de Luna* dicto conf. 47. num. 42. 43. & seqq. *Larrea* decis. 67. num. 13. nec erit necessarium, illam exprimi, cum tantam vim habeat expressa hæc ratio, quam tacita, 18 notant *Surdus* decis. 124. num. 7. & decis.

125. num. 6. conf. 67. num. 11. & conf. 46. num. 14. 16. & 47. *Fabius de Anna* conf. 10 num. 26. 36. & 42. *Simon de Petris* de interpretat. ultim. volunt. lib. 3. interpretat. 3. dubio 1. solut. 11. num. 4. cum seqq. *Raudensis variarum resolutionum* cap. 39. num. 7. *Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 6. titu. 14. num. 21. Fontanella tom. 1. decis. 93. num. 5. vnde sicut per talem rationem*
39 *consideratam prohibitio de per se personalis efficitur realis comprehendens alias personas vltra enumeratas* *Micr. de maioratu* part. 1. quest. 15. num. 38. & part. 2. quest. 6. num. 303. *Fusarius de substitut. quest. 633. num. 5. Rota Romana decis. 10. & 19. num. 2. & 3. vol. 1. in relictis per Farinaceum Griuella decis. Dolana 22. num. 9. Fontanella clausula 4. glos. 25. num. 85. & tom. 1. decis. 93. num. 10. Ita etiam efficitur, vt tantum masculi sub illa conditione comprehensi dicantur, & non feminae, vt in his proprijs terminis conseruationis bonorum in familia qd conditio non dicatur defecta per existentiam feminae docent post alios *Surdus consil. 564. num. 4 & seq. lib. 4. Peregrinus consil. 36. num. 9. lib. 3. & conf. 30. num. 5. & seqq. Menochius conf. 442. num. 5. Gallus de exceptionibus tit. 4. except. 27. num. 10. par. 2. Surdus decis. 66. Rota Romana in nouissimis decis. 801. part. 3. Farinaceus decis. 485. num. 1. vers. preterea, Gratianus tom. 1. discept. forens. cap. 866. per totum.*
20 His tamen minimè refragantibus semper contrariam sententiam veriorē existimauimus, secundum quam in presenti casu consului, quam amplexi fuerunt DD. maximè authoritatis, inter quos subtilissimus ille vir *Baldus in l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, & ibi Barbatius, Castrensis, & alij de quibus Arias Pinellus in l. 3. num. 27. C. de bonis materuis, post plures infinitos consulentes Menochius conf. 38. à num. 1. & conf. 580. num. 27. Bursatus conf. 64. num. 13. & seqq. Simo de Petris conf. 31. num. 9. & conf. 90. Peregrinus conf. 58. num. 7. lib. 5. & conf. 36. num. 6. & seq. lib. 3. & de fideicommissis art. 25. num. 24. Petra de interpretat. ultim. volunt. fol. 311. dub. 3. num. 24. vers. hi sunt igitur, Molina de Hispanorum primogenit. lib. 3. cap. 5. num. 52. *Fusarius quest. 402. à num. 18. cum seqq. Frosterius de success. ab intestato lib. 3. cap. 25. axiomate 4. nu. 8. Facchineus lib. 4. controuersiarum cap. 57. Thesaurus decis. 188. num. 9. Barrinus decis. Bonon. 11. Farinaceus decis. 130. 484. & 485. & latè decis. 508. decisum in Sac. Conf. testatur Franchus decis. 585. Giurba decis. 32. Mar-***

ta voto 11. Reg. Rouitus conf. 26. & 57. to. 1 tres decisiones Rotæ Romanæ refert doctissimus, ac integerrimus vir Donat. Anton. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 279. per totum in nouiss. editione Molfesius part. 4. quest. 32. his non adductis Consil. Domin. Staibanus Iunior controuersiarum cap. 58. à num. 48. eandem sententiam in terminis nostri statuti amplexus est laboriosus, & ingeniosus vir Hodierna in aurea Surdi addit. decis. 66. in nouiss. impress. latissimè Scaynus decis. Bonon. 2. à num. 43. cum pluribus sequentibus nouissimè his non adductis hanc eandem sententiam latè tuetur Domin. Marchio Torelli dignissimus Collat. Conf. Regens, in 2. tomo decis. 127. per tot. post hac edita visus.

Quæ sententia vltra tot authoritates
21 suadet ex regula textus in l. si quis ita ff. de testamentaria tutela, in qua dicitur, quod conditio illa sine filiis, dicitur defecta per existentiam filiarum feminae, idem dicitur in l. si quis ita scriptum, ff. de leg. 2. l. 1. C. de conditionibus insertis, l. iusta, ff. de ver. signif. & sicut sufficit, conditione semel impleri, l. rogo in principio, ff. de fideicommissis. libert. Soccinus conf. 117. lib. 1. Iason conf. 55. lib. 3. Baldus in l. sed etsi quis num. 2. C. de secundis nuptijs, sic sufficit, semel defecisse, igitur si in casu nostro decessit vltimus ex liberis cum Catharina filia, dicitur decessisse cum filiis, &
23 sic defecta conditio, regulæ enim standum est, donec contrarium probetur, docet Bartolus in l. 1. ff. si quis in ius vocatus non inierit, & ibi Iason num. 3. *Couarruias lib. 2. variarum cap. 12. num. 4. tan-*
24 tō magis cum his positis dicatur filius minùs grauatus, vt in dubio presumitur, l. vnum ex familia, §. si rem tuam, l. si ita relictum, l. sempronius, ff. de leg. 2. & minùs dicitur grauatus, si restrictio non fiat ad masculos tantum, cū neminem lateat, fideicommissum onus esse, l. coluerdi, §. cū filie, ff. de vulgari, & pupillari, l. precibus, C. de impub. & alijs substit.

Accedit ratio, quæ celebris est, etsi
25 regulariter filios in conditione positos non dici vocatos, asserūt post antiquas *Rusticus in l. cum auus lib. 1. cap. 2. num. 1. cum seqq. Peregrinus de fideicommissis art. 28. à num. 1. Fusarius quest. 437. Antonius Faber de erroribus decade 26. errore 1 Intrigiolus de substitut. centuria 3. quest. 26. pluries decisum refert Preses Amatus conf. 91. Farmaccus decis. 100. part. 1. in recentioribus, Castillus decis. 18. à num. 60. lib. 1. Griuella decis. 125. num. 52. Vinus decis.*

decis. 293. lib. 2. *Surdus*, & ibi additio decis. 162. *Thorus* in compendio part. 1. verbo positi in conditione latissime Dominus Regens Capyc. *Latro* tomo 1. decis. 1. in primo articulo, latē post multos hanc questionem pertractat doctissimus Fontanella tomo 1. decis. 146. 147. 148. 149. 150. & 151. & tomo 2. decis. quæ communis opinio plures patitur limitationes, & primò quando testator digressus esset ad plures gradus substitutionum, DD. communiter apud Rusticum ubi supra, Riminaldus Senior conf. 767. num. 6. lib. 7. Menochius conf. 173. num. 54. & lib. 4. presump. 76. num. 53. Decianus conf. 103. num. 17. lib. 2. Gabriel de fideicommissis conclus. 4. Raudensis decis. Pisana 27. num. 88. Rota Romana decis. 144. num. 4. part. 1. & decis. 146. numer. 8. apud Farinacum, & decis. 1329. num. 10. apud Seraphinum, *Surdus* conf. 67. num. 39. Laderchus conf. 150. num. 1. Giouagnonus conf. 79. num. 11. & 28. quæ coniectura videtur ad esse in presenti questione, cum testator ad plures gradus substitutionum fuerat digressus, etenim reciproce filios substituit, & post eorum mortem Antonium, vnde per huiusmodi pluralitatem graduum filij dicuntur positi in dispositione, & in terminis nostri casus, data scilicet reciproca substitutione filij dicuntur vocati, docent Zanchus in l. heredes mei, §. cum ita par. 7. num. 70. ff. ad Trebel. Riminaldus Senior conf. 78. num. 7. & seq. lib. 1. Gozadinus conf. 64. nu. 12. Decianus conf. 28. num. 21. lib. 2. & conf. 44. num. 20. vers. secunda ergo coniectura lib. 3. Menoch. conf. 135. num. 6. & conf. 614. num. 6. Giouagnonus conf. 79. num. 8. Fusarius quest. 437. num. 82. pluries decisum in Rota Romana testatur de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 141. nu. 5. & ratio est, quia reciproca substitutio exigit æqualitatē inter ipsos vicissim grauatos, l. nam, & hoc iure, & ibi glosa in verbo sola, ff. de vulgari, & pupill. l. in testamento C. de milit. test. sed si filij positi in conditione non dicerentur positi in dispositione, sequeretur inæqualitas, quoniam qui decederet sine filiis, superstiti fratri restituere teneretur, qui verò cum filiis decederet, ad nihilū teneretur substituto, neq; filijs, nè igitur hæc inæqualitas sequatur, remanet grauatus restituere filiis, qui vocati dicuntur, quæ ratio vocationis militat, tam in filiis, quam filiabus, igitur si ambo dicuntur vocati, à fortiori dicuntur positi in conditione pro exclusionē substituti, et si procedit

eadem ratio, in utroq; procedere debet eadem iuris dispositio ad textum in l. à titio, ff. de ver. oblig. l. illud, ff. ad legem aquilianam, & si illam vocauit ad grauamen patris, à fortiori dicitur ad grauamen substituti minùs dilecti.

Confirmatur hæc sententia ex eisdem aduersariorum argumentis, nam coniecturam illam cōseruationis bonorum in familia consideratam fuisse à testatore plures DD. reiecerunt, vt latissime testatur Decius conf. 1. lib. 2. Alciatus conf. 10. num. 10. lib. 9. Curtius Senior conf. 44. num. 28. vers. ad quintum, Peregrinus conf. 30. lib. 3. nu. 20. sic iudicatum fuisse testatur Bardellus conf. 81. num. 27. & seqq. Barzius decis. 11. num. 5. Farinaceus decis. 508. nu. 5. & seq. quoniam non per hoc, quod testator digressus fuit ad plures gradus substitutionum, dicitur considerasse cōseruationem bonorum in familia, ita docent Decius conf. 1. lib. 2. Alciatus conf. 10. num. 10. lib. 9. & dato quod diceretur contemplata, restringeretur ad personas enunciatas, vnde non licitum est arguere à ratione cōseruationis restricta in vno casu ad alterum, in quo non fuit considerata, iuxta notata per Riminaldum Seniores conf. 117. num. 71. Peregrin. conf. 23. num. 24. lib. 4. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 5. num. 3. & lib. 3. cap. 5. num. 17. & seqq. Rot. Roman. decis. 491. num. 6. vers. quia exclusio lib. 4. diuersorum, & decis. 267. nu. 6. vers. & quando fuisset part. 2. in recentioribus, nam ratio cōseruationis in familia in certis casibus cōsiderata ad alios non porrigitur, nec ad alias personas non enumeratas, ex regula textus in l. que conditio, ff. de condit. & demonstr. Imola in l. si verò, §. de viro, ff. soluto matrim. Molina de primogen. lib. 3. cap. 3. num. 18. Alexander conf. 139. num. 3. vol. 6. Auendanus in l. 40. tauri glo. 8. num. 51. Raudensis de analogis cap. 13. num. 335. Menochius lib. 4. presump. 76. num. 89. Caualecanus decis. 5. num. 45. & seqq. part. 3. Franchus decis. 586. Molfesius de success. ab intestato quest. 32. à num. 22. cum seqq. restrictio etiam ad certas personas efficit, vt ad alias fideicommissum non extendatur, etsi fuisset contemplata familia, vt post Imolam, Crotum, & alios notant Fusarius quest. 679. num. 4. Petra de fideicommissis quest. 5. num. 46. licet ad sit dictio in perpetuum, Peregrinus de fideicommissis art. 14. post medium, & decis. 133 num. 22. Menochius conf. 1216. num. 24. & seqq. *Surdus* decis. 125. num. 7. & seq. plures refert Rusticus ad dicta l. cū anus lib. 6. cap.

- cap. 11. num. 24. *Fusarius loco citato num. 12. Dom. Preses Merlinus tomo 1. contron. cap. 72. per totum, & tom. 2. cap. 1. num. 46. Cancerius par. 1. variarum cap. 1. à num. 265. vers. istam sententiam, usque ad num. 280. ubi plura, Castillus Sotomaior tom. 2. controuersiarum cap. 22. num. 89. & seq. Casanate conf. 50. Antonius Faber lib. 6. Cod. tit. 20. de fideicommissis definit. 4.*
- 34 Et illa dictio in perpetuum apposita in casu nostro restringitur ad vitam vocatorum cap. finali de rescriptis, l. 1. ff. pro socio l. 4. ubi glosa, ff. de procuratoribus, dicunt Menochius conf. 706. num. 27. *Fusar. q. 679. num. 17. Surdus conf. 123. num. 15. & decis. 125. nu. 1. Rota Romana decis. 344. part. 4. apud Farinaceum Domin. Preses Merlinus dicto cap. 1. nu. 46 47. 48. 49. & 50. tom. 2.*
- 35 Imò aliquandò dictio ista in perpetuum accipitur pro decennio, l. nam Imperator, ubi glosa, ff. de legibus notat Donat. Anto. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 239 num. 11. vnde recipiet naturam à subiecta materia, iuxta notata in l. pater seuerinam, §. conditionum verba, ff. de condit. & demonstr. Alexander in l. 2. in principio ff. soluto matr & in conf. 60. in principio vers. & istam partem num. 1. *Aldogradus conf. 80. num. 30. ex quo dixerunt DD., quòd si fuerit relictus vsusfructus, qui morte*
- 36 vsusfructuarij extinguitur, adhuc idem intelligitur, & si adsit dictio in perpetuum, *Decius conf. 521. num. 12. Aldobrandinus in §. 1 num. 26. institut. de satisfactione tutorum de Marinis loco citato, igitur in casu nostro ista dictio semper, & in perpetuum apposita debet intelligi secundum naturam facti fideicommissi, quod cum fuerit factum tantum in personam filiorum reciproce substitutorum, & Antonij Gentilis, ad alias personas non est extendendum, & sic in his casibus tantum, & personis fuit considerata fami-*
- 37 liz conseruatio, cum non liceat extendere substitutionem de persona ad personam, & si adsit identitas, aut maioritas rationis *Aretinus in l. gallus, §. & quid si tantum col. 2. ff. de liberis, & posthumis, Decius conf. 241. col. 3. vers. secundò premitto, Aymon conf. 98. num. 13. Iason conf. 220. col. 3. post medium vers. stat ergo ex predictis lib. 2. Qddus conf. 66. num. 98. Surdus conf. 448. num. 33. Trentacinq. conf. 11. num. 24. Botta conf. 50. num. 34. Riminaldus Iunior conf. 358. Peregrinus de fideicommissis art. 29. num. 23. & 33. & conf. 33 num. 44. lib. 3. Alduinus conf. 93. num. 16. Ioann. Anton. Bellonus doctissimus Iuris*
- commentator conf. 35. num. 14. Rota Romana dec. 491. n. 1. in nouiss. apud Farinaceum, seu tom. 4. diuersorum Peregrinus decis. 134. nu. 9. 10. & 11. Giouagnonus conf. 97. num. 15. & 50. faciunt notata per Ramonum conf. 61. per totum, & à num. 50. latè Fontanella omni tempore laudandus tom. 1. decis. 93. à num. 17. & 94. per totam.*
- 38 Qua de ratione dixerunt *conf. Oltradi 21. disponens, grauamen illarum filijs ad illorum filios non extendi, procedere licet testator adieisset, vt bona illa in familia conseruarentur, vt post multos antiquos sic decisum in Sacr. Conf. iunctis aulis testatur præceptor regnicola Reg. Ronitus se ipso patrocinate in conf. 34. lib. 1. Fusarius quest. 480. num. 22. Caualecanus dccif. 5. & 15. & seq. part. 3. Ioan. Anton. Bellonus conf. 35. num. 18. 19. 20. & 27. Marta voto Pisaro 222. num. 28. & conf. 47. nu. 10. & 15. Giouagnonus conf. 97 num. 9. Casanate conf. 4. nu. 73. & seq. adest famosissimum consilium Altogradi 60. per totum pluries decisum in Rota Romana decis. 486. num. 3. & seq. part. 1. & decis. 250. part. 1. in nouissimis dccif. 134. apud Peregrinum, decis. 296. num. 1. 2. & 3. apud Caualerium, decis. 267. num. 3. in fine in recentioribus part. 2. & decis. 433. num. 10. apud Ludouisium, ex quibus omnibus clarè colligitur, quòd facta mentione familiz, et si adsit dictio in perpetuum, fideicommissum nullo modo alteratur, sed remanet in suis puris terminis.*
- 39 Imò huiusmodi familiz contemplatio adhuc habetur in Catharina filia ultimi morientis, cum dicatur de agnatione, & familia, l. pronuntiatio, §. familie, il primo, ff. de ver. signif. & femina dicitur agnata, §. et uitas institut. de heredit. que ab intestato deferuntur, & admittuntur ad ea, quæ capiunt alij de agnatione, & familia, vt in auth. de restitut. fideicommissi, Anna alleg. 138. & non admittitur ad fideicommissum, in quo consideratur conseruatio bonorum in familia, secus ad fideicommissum familiz factum, ex latè dictis per *Fusarium quest. 352. & per Andream Capanum de fideicommissis masculino art. 1. inspect. 2. & faciunt dicta per me in præcedenti Theoremate, & videre est Capanum art. 2. inspect. 2. dicendum igitur est, conditionem fuisse defectam per existentiam dictæ Catharinæ filiz*
- 40 Neq; obstant in contrariu allata, nam dicta in principio procedunt existentibus masculis, videlicet, si ille ultimus moriens decesserit cum Catharina filia, & altero

altero filio masculo, tunc enim Catharina non succederet, cum excluderetur à fratre vi nostri iuris municipalis, sic docuerunt *Menochius* *conf.* 95. num. 60. & *conf.* 150. num. 39. *Trentacinq. de substitut. par.* 4. num. 12. *Mantica de coniect. ult. vol. lib.* 6. tit. 9. à nu. 12. *Peregrinus de fideicommissis art.* 25. num. 51. art. 22. num. 23. & *conf.* 44. num. 20. lib. 1. *Thesaurus decif.* 188 à num. 14. *Surdus decif.* 44. à num. 9. plures refert, & sequitur *Fusarius* *quest.* 402. nu. 65. *vers.* & primò *Rota Romana decif.* 790. *par.* 1. in nouiss. quoniam sicut ipsæ feminae per masculorum existentiam à successione repelluntur, sic & à fideicommissio, at in casu nostro, cum nullus masculus extiterit frater ipsius Catharinæ, ipsa succedere debet defuncta ipsius fideicommissi conditione

- 41 Neque obstat, quòd testator in institutione masculos tantum vocauit feminis penitus exclusis, igitur idem dicendum erit in substitutione, cum ultra quòd DD. tam antiqui, quàm neoterici negarunt hoc argumentum, testator in vna parte testamenti fecit mentionem de masculis, ergo idem supponi debet in altera, cum hoc falsum sit, notant *Bertazzolus* *latè* *conf.* 96. *Peregrinus* *conf.* 46. num. 20. & *seq.* lib. 1. *Veggius* *conf.* 65. num. 30. & *seq.* *Molina de Hispanorum primog. cap.* 5. num. 56. *Farinaceus decif.* 485. num. 3. *Barzius decif.* 119. num. 5. *Castillus Sotomaior tom.* 2. *controuersiarum cap.* 4. num. 27. & *sequ.* *Galganctus de condit. & demonstrat. part.* 2. *cap.* 1. *quest.* 18. num. 50. & *seq.* *Larrea decif.* 54. videre est nouissimè apud *Censal.* in obseruat. ad *Peregrini de fideicommissis art.* 25. per totum, quòd à
- 42 fortiori procedit, quandò mētio de masculis est facta in separata oratione, vt post alios docent *Trentacinq. de substitut. part.* 4. *cap.* 7. num. 11. *vers.* in hac questione, *Rusticus ad l. cum anus lib.* 3. *cap.* 10. num. 158. & *seq.* *Molina dicto lib.* 3. *cap.* 5. n. 59. *Barzius decif.* 119. num. 2.

- 43 Imo eadem de causa contrarium est dicendum, quoniam si testator hoc voluisset, exprexisset, sicut & dixit in altera parte testamenti, arg. *l. unica, C. de caducis tollendis*, quo argumento dixerunt *Doro-*
- 44 *tores*, licet sub legato alicui puellæ factò pro dote comprehendatur, tam matrimonium carnale, quàm spirituale, arg. *textus in §. sed & hoc presenti auth. de Sanctissimis Episcopis* notant *Menochius* lib. 4. *presumpt.* 148. *Molina de iustitia, & iure tract.* 2. *disp.* 208. *Mantica de coniectu. ult. volunt. lib.* 11. tit. 18. num. 26. *Guttier.*

de sponsalibus cap. 20. num. 27. *Marta de success. legali part.* 4. *quest.* 18. *art.* 3. num. 3. & *seq.* post *Mastrillum, Thesaurū, & alios Sanchez de matr. lib.* 1. *disput.* 33. num. 29. *Bonacina tom.* 2. *Theologia moralis in tit. de contractibus disp.* 3. *quest.* 18. *puncto* 8. §. 4. num. 6. *Pontius matrimonio lib.* 3. *cap.* 7. nu. 15. & *seq.* *Lessius de iustitia, & iure lib.* 2. *cap.* 18. *dub.* 5. num. 123. *Genuens in practicabilibus Ecclesiasticis quest.* 26. *P. Bos-*

45 *fius de contractu matrimonij cap.* 11. num. 638. videndus est *P. Merolla tom.* 3. *Theologia moralis disp.* 7. *cap.* 5. *difficult.* 3. **vb2** *latè, nouissimè doctissimus Ciarlinus to-*

2. *controuersiar. cap.* 218. à n. 8. *vers.* *verum tamèn, vbi latè ad materiam omninò ad huc casu videndus, quod secundum aliquos*

46 procedit, et si fuerit monacha bizzocha adimpletis requisitis, de qua re videndi sunt *Castillus decif.* 38. à num. 2. *Riccus collect.* 1051. *Nonarius de electione fori sect.* 1. *quest.* 67. num. 16. *Augustinus Barbosa de potestate Episcopi par.* 2. *allegat.* 12. num. 41. laboriosissimus *P. Diana pa.* 1. in *tractatu de immunitate cap.* 84. *vers.* unde ex his, & in *addit. resolut.* 28. *Pascal de patria potestate par.* 3. *cap.* 2. num. 27. circa finem *Reg. Sanfelicius decif.* 87. tom. 1. *Thorius in suo compendio tom.* 3. *par.* 2. *verbo legatum dotis, siue pro maritaggio circa medium, qui adducit Intrighiol. decif.* 30. nu. 5. *Carolus de Grassis de effectibus clericatus in praludis num.* 405. *vers.* retenta igitur, *latè Castillus Sotomaior tom.* 5. *controuersiarum cap.* 90. à num. cum pluribus *seqq.* tamèn si testator in aliquo legato exprexit, tã pro matrimonio carnali, quàm spiritua-

46 *li, si postea in altero legato factò pro dote non exprexit pro matrimonio spirituali, sed generaliter disposuisset, tunc non comprehenditur ex presump-*

ta mente testatoris, qui si voluisset exprexisset, sicut & dixit in altero legato, sic notabiliter scribit *Menochius* lib. 4. *presumpt.* 148. num. 16. & *conf.* 555. lib. 6. , & si in hoc contrarium decifum referat *Cancerius par.* 3. *variarum in tit. de legatis à num.* 380. cum *seqq.* nouissimè dignissimus *Consiliarius Paulus Staibanus controuersiarum forensium cap.* 37. num. 70. 71. & 72. tantò magis hoc procedit in casu nostro, cum intelligeretur, si concurrerent cum dicta Catharina masculi in eodem gradu.

Neque obstat doctrina illa, scilicet, non presumi magis dilectum nepotem, 47 quàm proprium filium, nam hoc procedit in eadē persona, puta, non dilexit filiā, igitur idē in filio ex illa, quoniam sicuti

sicuti filia proximior est exclusa, ita etiam filius ex illa, qui est minus proximior, imò hoc idem adhuc fallere potest, cum forsitan adfuerit causa, quare filia fuerit exclusa, quæ non militabit in filia ex illa, at in casu nostro loquimur in Catharina filia instituti dilecti, & exclusio est circa alteram personam, consequenter sicut testator dilexit filium instituendo, præsumitur dilexisse omnes descendentes ex illo in illa portione, in qua institutus fuit, argu. text. in l. cū auus, ff. de condit. & demonstr. Baldus in l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, Curtius Iuni. cons. 64. col. 22. vers. confirmo, & si hoc posset procedere, sequeretur neq; per filium masculinum substitutum excludi, cum eadem vigeret ratio, minus dilexit filias, ergo & nepotes, & tamèn hoc est falsum, cū simus in diuersis personis, & ita interpretantur dictam legem si una matre Paulus de Castro in l. illam col. penult. C. de collationibus, Ruinus cons. 143. num. 9. lib. 2. Casalius cons. 46. num. 36. & cons. 103. num. 5. Honded. cons. 57. num. 56. lib. 1. latè Scaynus decis. Bonon. 2. à num. 57. cum sequentibus.

Augetur responsio, non enim licitum est arguere de vna persona ad aliam, cum possit esse, quod illæ filiæ essent pratri exorsæ, quod odium cōsiderari nequit in nepte non iam nata, quoniam niam nascituri neque mereri, neque demereri poterunt, l. si quis in suo §. legis, C. de inofficioso testam. quod à fortiori procedit in casu nostro, cum illæ filiæ exclusæ habuerint dotem de paraggio, qua de causa præsumitur illas fuisse exclusas, vt bene respondet Honded. d. cons. 56. num. 62 quæ neptes positæ in conditione nihil habuerunt ex testamento aui, sed eisdem dicitur præseruatum ius succedendi ab intestato iuxta glosam magistralem in l. Lutius la seconda, ff. de hereditibus instit. Cornucius cons. 124. num. 12. lib. 2. Alexander cons. 38. num. 10. lib. 6. & sola coniectura exclusionis propriarum filiarum non est sufficiens ad exclusionem neptis, docent Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 1. tit. 14. Seraphinus decis. 880. num. 2. & sic concludendum erit, Antonium Gentilem substitutum excludi per Catharinam filiam vltimi morientis.

S V M M A R I V M.

1 Filius ortus ex putatiuo matrimonio habetur loco legitimi, & ad similitudinem

illius admittitur ad hereditatem parentum.

- 2 Natus ex muliere, & viro Sacerdote, in figura tamèn matrimonij ignorato impedimento legitimus existimatur.
- 3 Nati ex putatiuo matrimonio assequuntur omnes honores, tam temporales, quàm spirituales.
- 4 Vnde si fuerit primogenitus, exclusis alijs ad feudum admittitur.
- 5 Quæ omnia procedunt non solum, si impedimentum ab utroq; coniuge fuerit ignoratum, sed etiam si ab vno tantum.
- 6 Et in dubio præsumitur ad fuisse ignorantiam impediendi.
- 7 Sicut in dubio semper præsumitur ignorantia, si scientia non probetur.
- 8 In dubio capienda erit interpretatio, quæ delictum excludat.
- 9 In dubio erit iudicandum pro valitate actus.
- 10 In dubio præsumitur, potiùs filium esse naturalem, quàm spurium.
- 11 Filij concepti lite pendente super inualiditate matrimonij adhuc legitimi iudicantur.
- 12 Mala fides litis contestatione inducitur.
- 13 Quod non procedit quoties adesset legitima, & iusta causa, laudatur Augustinus Barboza.
- 14 Plures dixerunt, per contestationem litis induci malam fidem præsumptam tantum.
- 15 Pendente lite super inualiditate matrimonij non interdicitur copula carnalis inter coniuges.
- 16 Lite pendente nullus erit amouendus à sua possessione.
- 17 Inde si coniux fuerit priuatus, erit restituendus.
- 18 Affertur text. in l. finali, C. de liberali causa, ubi expectatur exitus sententie ad iudicandum, si liber fuerit seruus.
- 19 Auctor resoluit textum citatum cum Abbate.
- 20 Filij nati pendente lite de inualiditate matrimonij, & facta inhibitione per Iudicem Ecclesiasticum de copula carnali, dicuntur illegitimi.
- 21 Filij orti legitimi iudicantur, licet coniuges dubitauerint de validitate matrimonij.
- 22 Dubitatio ignorantie equiparatur. Quomodo cognoscitur bona fides, & mala fides.
- 23 In habetibus symbolū facilior est transitus.
- 24 Nulla fraus imputatur ei, qui dubitauerit.
- 25 Filij orti post sententiam annullantem matrimonium, sed de illa pendet appellatio, adhuc

D

adhuc legitimi iudicantur.

Appellatio suspendit iudicatum, & reducit causam ad primum statum.

26 **Author** proponit dubium, si contracto dubio per aliquem ex coniugibus circa validitatem matrimonij, possit ille coniux non solum debitum reddere, sed petere, & affirmatiue respondet.

27 **Author** aliud proponit dubium, scilicet, si constito de invaliditate matrimonij, ob aliquod impedimentum, sequatur Summi Pontificis dispensatio, requiratur ne de nouo renouatio consensus coram Parrocho, an verò sufficiat, si interne tantum renouetur.

28 **Iure communi** attento sufficeret sola interna renouatio, qua ratione multi arguunt, hoc procedere etiam in terminis Tridentini.

29 **Author** cum fuerit interrogatus, respondit, esse renouandum consensum coram Parrocho.

30 **Eadem** solemnitas, quæ requiritur in confessione actus, requiritur in confirmatione illius.

31 **Traditur** cautela validandi processum latum, & confectum cum minore sine curatore.

32 **Dispositio** adhuc viget, licet cesset ratio inductiva, si tamen fuit introducta ob bonum publicum.

33 **Author** resoluit principalem questionem, scilicet, feminas excludi per fratres natos in figura matrimonij.

34 **Conditio** sine filiis dicitur defecta ob existentiam filij nati in figura matrimonij.

35 **Et hoc** procedit, licet fuerit dictum sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis.

36 **Sic** admittuntur ad emphyteusim sub hac formula concessam, Item ad Sacros Ordines, & ad Episcopatum, licet sequatur sententia illud nullum declarans.

ARGUMENTVM.

Enucleatur textus in cap. ex tenore qui filij sint legitimi, & latè **Author** discurret, si filius putatiuus natus, scilicet, ex putatiuo matrimonio gaudeat beneficio nostræ consuetudinis, cuius causa plura digna recensentur.

THEOREMA IV.

Difficultas elegans est, scilicet, si nostra existente consuetudine filius natus

ex putatiuo matrimonio excludat feminam suam sororem, cum ille fuerit ortus in figura matrimonij, & nulli dubium est, filium natum in figura matrimonij putatiuum appellatum succedere tanquam filium legitimum, & naturalem, ut colligitur ex textu in l. qui in provincia, §. diuus. ff. de ritu nuptiarum cap. 2. iuncto textu in cap. ex tenore extra qui filij sint legitimi cap. cum inhibito, §. penult. vbi DD. de clandestina desponsatione notant glosa in l. qui contra, per illum textum, C. de incestis nuptijs, Abbas in dicto cap. 2. notabili 1. extra qui filij sint legitimi, & in dicto cap. cum inhibito notabili 2. Hostiensis ibidem part. 2. Baldus in cap. 1. §. naturales in fine col. vers. pone quoddam non tenet matrimonium si de feudo fuerit controversia, Bartolus in l. auunculo col. 2. ff. de condi. sine causa, Co-uarruias in epithome part. 2. cap. 8. §. 1. Franchus decis. 130. Gabriel communium conclusionum lib. 6. in titulo de legitimatione conclusionum 4. per totam, Menochius de presumptionibus lib. 8. presumptione 77. Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 66. Zuccarus conf. 52. a num. 6. Cernantes in l. 6. tauri post principium, & in l. 11. nu. 154. Pontius de matrimonio lib. 10. cap. 8. Farinaccus decis. 354. num. 3. quæ habetur post librum secundum responso- rum, & decis. 257. num. 1. in fine.

2. **Vnde** Baldus in d. l. qui contra num. 4. dixit, quod si Berra acceperit aliquem Sacerdotem in virum, credens illum esse solutum, & non presbyterum, ductum iusta, & probabili ignorantia, filii ex tali matrimonio nati propter matris ignorantiam dicuntur legitimi, & naturales, & ad parentum hereditatem admittuntur, & ante eum docuit Oltradus conf. 255. Abbas in cap. tanta num. 8. qui filij sint legitimi, & in cap. finali de clandestina desponsatione, Tellus Fernandez in l. 6. tauri num. 8. Decius in cap. inter cetera num. 5. extra de rescriptis, conf. 153. & 154. Lupus in rubrica de donationibus inter virum, & uxorem §. 36. num. 2. Suarez in l. 1. titulo 6. lib. 3. fori, Franciscus Marcus decis. 883. part. 1. nam huiusmodi filii ex putatiuo matrimonio nati assequuntur omnes utilitates, & honores legitimorum, & naturalium, tam quoad temporalia, quam spiritualia, Co-uarruias dicta part. 2. cap. 8. §. 1. num. 2. & 3. Marcus Anton. Cuccbus lib. 5. institut. maior. titulo 11. num. 134. latè Menochius dicta presumpt. 77. Verallus decis. 203. latè Castillus Sotomaior lib. 2. controuersiarum iuris cap. 11. per totum.

4 vnde tanquā primogenitus in feudo succedit *Molina de Hispanorum primogenitura lib.3. cap.1. nu.12. latē Mierex de maioratu par.3. quest.15. num.129. & 130. latē Franciscus Salernus doctus quidem ficalus conf.42. num.3. & per totum.*

Quæ omnia procedunt, & si vnus ex coniugibus sciuit impedimentum matrimonij, soboles enim orta respectu vtriusque parentis legitima, & naturalis appellatur, quoniam ignoranti interest, prolem non solum respectu sui, sed etiam respectu alterius coniugis legitimam esse, dicto cap. ex tenore, cap. cum inhibito vers. si ambo à contrario sensu de clandestina desponsatione, vbi glosa Innocentius, Hostiensis, Butreus, Abbas, Boich. & alij, Baldus in dicta l. qui contra nu.4. Iason in l. finali. ff. de condit. sine causa, & in l. ex facto col.5. ff. de vulgari, & in conf.156. & 158. Curtius Iunior conf.27.52. & 64. Socinus Iunior conf.39. in 2. dubio lib.3. Gabriel dicta conclus.4. nu.4. Menochius conf.45. num.5. Rolandus conf.93. num.18. lib.3. Verallus decis.203. part.2. Peregrinus de fideicommissis art.21. nu.66. Franchus dicta decis.130. Rota Romana apud Farinaceum dicta decis.354. Lanarius conf.80. Celsus Hugo conf.31. num.9. Capriolus de successibus ab intestato lib.1. num.18.

Et si verlemur in dubio, si adfuerit scientia, vel ignorantia matrimonij nō contrahendi ob impedimentum, præsumitur pro legitimitate sobolis, adeo vt impedimentum postea detectum non officiat, notant Glosa, & Baldus in dicta l. qui contra Cephalus conf.203. n.61. & conf.390. num.16. Peregrinus loco citato num.67. cum in dubio præsumatur ignorantia, l. verius, ff. de probationibus, §. non solum vers. verius, & ibi glosa institut. de legatis cap. præsumitur de regulis iuris lib.6. Gabriel de regulis iuris conclus.1. Magomius decis. Luccensi 49. num.11. Menochius de arbitrarijs casu 72. num.3. Mascardus de probat. conclus.889. Ludouicus decis. Perusina 19. num.22. & in dubio capitur præsumptio exclusiua delicti, Alciatus regula 3. præsumpt. 1. ex textu in l. meritō, ff. pro socio, cum vnusquisque bonus præsumatur, l. cum prætor, §. rogo, ff. de leg.2. videre est Menochium lib.1. præsumpt. 3. num.15. & quia contrahere scienter cum impedimento est delinquere, iuxta notata per textum in l. qui contra, C. de incestis nuptijs, & faciunt dicta per Franchum decis.52 igitur in dubio excluditur scientia, & præsumitur ignorantia impedimenti.

Tantò magis, cum in dubio semper

9 præsumitur fauore adus, ex dictis per Franchum decis.649. & per Tappiam decis. Sac. Consil.4. à num.39. sicut in dubio potius iudicatur, filium esse naturalem, 10 quā spurium, docent Baldus conf.448. num.4. Surdus de alimentis tit.1. quest.10. num.37. & 38 Anna sing.666. Reg. Rouitus tomo 2. conf.74. à num.1. Mantica de coniec. lib.6. tit.11. num.33. Facchineus lib.3. controueriarum cap.43. Polidorus Ripa obser.390. Barri de successibus lib.1. tit.8. nu.11. Merlinus de legitima lib.1. tit.2. quest.5. num.40. contra Alciatum conf.51. & 52. lib.5. Paleotum de notis, & spuris cap.20. num.8. Mascard. conclus.799. num.3. Honned. conf.68. num.8. lib.1. contra Natam conf.421. num.8. & 10. Menochium conf.60. num.12. & lib.6. præsumpt.54. Peregrin de fideicommissis art.22. num.90. & de iure fisci lib.3. tit.18. num.22. cum alijs apud Dom Reg. Cap. Latro decis.14. à nu.18. sic igitur dicendum erit potius præsumi ignorantiam, quā impedimenti scientiam fauore procreata sobolis, & docet Horatius Motanus controueriarum forensium cap.5. num.16.

11 Quæ dicta locum habent, & si filij concepti fuerint lite pendente, priusquā per sententiam fuerit nullum declaratum matrimonium, vt in cap. inter, qui filij sint legitimi, Couarruu. vbi supra, Gayllus lib.2. obseruat.450. Peregrinus loco citato num.69. Menochius vbi supra, & alij apud Pontium dicto cap.8. nam licet 12 litis contestatione inducatur mala fides l. sed etsi, §. quod autem cum duobus seq. ff. de petitione hereditatis, l. fructus, ff. de rei vendicat. l. certum, C. eodem titulo, glosa in l. properandum, §. etsi quidem verbo iudicij, C. de iudicijs, Bartolus in l.2. C. de fructibus, & litium expensis, & in l. cum lite mortua, ff. iudicatum solui Felinus in cap. causam, quæ, de testibus Capycius decis.11. nu.4. Menochius conf.343. vol.2. Vasquius lib.2. controueriarum cap.80. in principio, Villalobos in suis communibus opinionibus lit. M Mascardus de probat. concl.102. Felicianus allegat.43. Riccius collect.2049. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p.4. num.56. & clausula 6. glosa 2. par.1 nu.42. & tom.1. decis.90. à nu.8. Cancerius par.3. variarum cap.16. à num.67. Castillus Sotomaior tomo 6. controueriarum iuris cap.135. à num.53. vers. possessorem bonæ fidei 13 dummodò non adsit aliqua legitima causa ex l. si qui solutioni, ff. de suris, quem textum bene explicant Riccius collectanea 2503. vers. verum contrarium, & in praxi variarum resolutione 322. Bellamera decis.

- decis. 190. Beccius conf. 90. Menochius conf. 1173. vol. 12. Reg. Rouritus decis. 100. Berlichius decis. 7. plura notatu digna explicat *Consiliarius Dexart* decis. Sardinie 10. per totam, quem textum cum l. certum, C. de rei vindica. recte componit Antonius Faber in suo rationali ad l. si pratore, §. ultimo, ff. mandati Amaya doctissimus neotericus lib. 3. observationum cap. 2. num. 40. cum seqq. Genua in conciliationibus legum ad l. qui bonæ fidei, §. in contrarium, ff. de acquirendo rerum dominio, videndi sunt August. Barbosa insignissimus Author nunquam satis laudatus in collect. Doctorum ad dictum textum in l. certum sub num. 7. Gaspar Hermosilla in addit. ad Gregorium Lopez glosa 6. & 7. l. 3. tit. 5. part. 5. num. 39. latē *Consiliarius Dexart* decis. 16. per totam licet alij qui dixerint, induci malam
- 14 fidem præsumptam, non veram, ex pluribus apud *Surdum* decis. 281. nu. 8. *Cancerrum* part. 3. variarum cap. 16. à num. 76. alij dixerunt, à die publicationis, adducentes textum in l. videamus, §. 1. & ibi Bartolus ff. de usuris, & in l. cum fundum in principio, ff. si certum petatur, & in l. si filius, §. 1. ff. de ver. oblig. & alij apud *Afflictum* decis. 59. Reg. Rouritus in tit. de instantia cause in rub. num. 13. Dom. Reg. Capyc. *Latro* decis. 65. per totam, ubi videre est.
- 15 Nihilominus in casu nostro dicta litis contestatio nullam inducit malam fidem quoad usus matrimoniales, cum illa pendente non interdicitur copula carnalis cap. 2. ut lite pendente in illis verbis, ad quod breuiter respondemus, quod coniugum alterutrum accusatus ante probatam accusationem, iure quod habet in alterum priuari non potest, notant Abbas in cap. cum inter, qui filij sint legitimi, pro ut in omnibus generale est, continuari possessionē lite pendente cap. 1. ut lite pendente *Lancellottus* de attentatis par. 2. cap. 4. limitat. 1. *Menochius* de recuperanda possess. remedio 9. num. 301. *Carzia* de nobilitate glosa 11. num. 51. & 52. *Ludouicus* decis. *Perusina* 69. num. 18 par. 2. *Rodericus* de annuis redditibus lib. 1. quest. 17. num. 22. faciunt adducta per Dom. Reg. Capyc. *Latro* tom. 1. consultat. 68. à nu. 16. 17. 18. & seq. *Gabriel Periera* decis. *Portug.* 73. *Fontanella* tom. 1. decisione 184. num. 5. & 6. *Ludouisius* decis. *Rote Romanæ* 105. num. 40. & si de facto
- 17 fuerit priuatus tali commodō, erit restituendus attento tam iure Canonico, quam Ciuili cap. 1. cap. ex transmissa, cap. conquerente, cap. in litteris, cap. litteras de restitut. spoliatorum, l. si quis in tantam, C.

unde vi, & poterit restitui ad copulam per Iudicem Ecclesiasticum, testatur de *Marinis* lib. 1. quotidianarum cap. 268. à num. 5. & 6. in nouiss. additione per consequens dicendum est, filios ortos lite pendente adhuc dici legitimos, & naturales.

- 18 Verum contra hoc dictum videtur facere difficilis textus in l. finali, C. de liberali causa, in quo supponitur, quod pendente lite liberi non dicuntur serui, sed exitus sententiæ expectatur, scilicet, si pronuntietur, matrem fuisse liberam, filij dicuntur liberi, secus si pronuntietur, fuisse seruam in illis verbis, quoniam hos solos, qui in lite nati erunt, omnem fortunam matrum amplecti oportet, aut iustis tradi dominis, aut libertate cum lucis authoribus frui, igitur idem dicendum erit in casu nostro, id est, attendendum esse sententiæ exitum, quod si matrimonij annullatio sequatur, filij illegitimi erunt dicendi.

- 19 Cui difficili obiectioni respondeo cum Abbate in cap. 2. qui filij sint legitimi nu. 6, dicente, in casu nostro attendi tempus conceptionis, non verò sententiæ, cum Ecclesia permittat lite pendente copulam carnalem dicto cap. 2. ut lite pendente, ut supradixi, at verò quod filij sequantur conditionem matris attenditur tempus sententiæ, secundo responderetur cum *Butreo* ibidem num. 3. quem sequitur *Propositus* num. 5. qui ait, statutum libertatis non imprimere concepto libertatem, sed status matrimonij imprimi conceptio legitimam, quod matrimonium lite pendente adhuc consistat, ideo imprimitur legitimatio filijs.

- At verò si pendente lite, super validitate matrimonij inhibitu fuerit a Iudice Ecclesiastico de copula carnali, & filij fuerint concepti post inhibitionem, tunc declarato nullo matrimonio filij dicerentur illegitimi, glosa in cap. venerabilem, qui filij sint legitimi, quam sic intelligit Abbas ibi sub num. 36. secus si matrimonium fuerit validum declaratum cap. 2. & 3. extra de clandestina desponsatione, *Ioannes Andreas* in cap. quod nobis extra qui filij sint legitimi, *Boich.* in cap. extenore col. 1. *Peregrinus* dicto art. 24. sub num. 70.

- Et quod magis est, si coniuges dubitent de valore matrimonij, quo dubio pendente filius nascatur, adhuc uti legitimus succedit, cum ex tali dubio mala fides non oriatur, ut ex Canone si virgo 34. quest. 2. ubi *Dinus Augustinus* ait,

ait, bonæ fidei possessorem dici, qui de possessione dubitat, & gloss. in cap. finali de prescriptionibus inquit cum Divo Augustino, quàm sequuntur DD. ibi Covarruias de sponsalibus part. 2. cap. 7. §. 2. num. 10. & in regula possessor part. 2. §. 7. num. 4. Sanchez de matrimonio lib. 2. disput. 41. num. 4. post alios Barbosa in collectaneis lib. 4. tit. 17. cap. 2. num. 19. cum dubitatio igno-
 32 rantia equiparetur, l. finali, §. sin autem nescius, aut dubitans, C. de furt. & ser. corrup. l. pro dubietate, C. de conditione indebiti. l. de statu, C. de test. l. quod si dubitet, l. cum falsum, ff. de acquirenda hereditate, & ratio à priori est, quia bona fides est cogitatio rei propriæ, & ignorantia alienæ, mala verò fides est scientia rei alienæ, ut in l. apud antiq. C. de furtis, §. furtive vers. nā qui sciens instituit. de usucap. l. bone fidei, ff. de ver. signif. itaque bona fides ignorantia est, mala fides verò scientia, inter hæc sunt gradus, quibus pervenitur de vno ad aliū, & quibus gradimur, & regredimur, ex ignorantia enim venimus ad dubietatem, ex dubietate in suspicionem, ex suspicionem in opinionem, ex qua opinione in credulitatem, ex credulitate in scientiam, de ignorantia habemus titulum, ff. & Codicis de iuris, & facti ignorantia, de dubitatione iura super allegata, & in l. admonendi, ff. de iure iurando, ubi Bart. ponit illos, quos diximus, gradus num. 18. & seq. per textum in l. 1. ff. de questionibus, vnde colligitur, quod dubitatio ignorantia proxima est, ex qua bona fides, & longè est à scientia, ex qua mala fides inducitur, & ideo medium hoc debet assumere naturam illius extremi, cum quo habet maiorem convenientiam, ita Baldus in cap. 1. in principio col. penul. de success. feudi, & in l. unica, col. 5. C. quando non petentium partes, qui dicit, quod faciliter inducitur, in-
 33 quo minor est digressio, quia in habentibus symbolum facilior est transitus, l. si accepto latum, ff. de acceptilationibus, denique cum tot gradibus distet dubium à mala fide, adeo quod sit proximum ignorantia, seu bonæ fidei, huius non illius naturam sortietur, cum similibus ad propositum congeitis per copiosissimum illum Tiraquellum de retractu part. 1. §. 30. glosa 1. num. 9. cum seq. & optimè in hac materia discurrit doctissimus Sarmiento lib. 2. selectarum interpretationum cap. 10. à num. 5. cum sequentibus, & dubitanti fraus non imputatur, cum
 34 dicatur esse in bona fide, inquit Iason in l. si per errorem col. 2. in principio, ff. de iur.

risdict. omnium iudicum, post Baldum in l. sacratissima, C. de legibus, Corneus conf. 130. col. 2. lib. 4. Natta conf. 162. num. 32. Alexander in l. si cum dotem, §. si mulier, ff. soluto matrim. Decianus conf. 39. num. 21. lib. 2. Surdus conf. 528. num. 42. & 43. lib. 4. Gratianus tom. 2. discept. forens. cap. 258. num. 21. & cap. 391. num. 24. & 25. ex his ergò colligitur, filios dici legitimos, & si nato tali dubio pendente, imò si nascantur post latam sententiam annulla-
 35 tiam matrimonij, de qua pendeat appellatio, legitimi vocantur, notant Fræchus dicta decis. 130. num. 2. Episcopus Ieracensis in disquisit. clericali p. 1. de disciplina clericorum §. 3. num. 23. nam pendente appellatione res reducitur ad terminos litis contestatæ, l. ita demum, C. de procuratoribus post multos Muscatellus in praxi part. 2. glosa 1. num. 38. Regens Galeota lib. 1. cap. 61. num. 12. & dicitur theriaca contra venenum iudicum, ut post multos aduertit Dom. Franciscus Maria Prato observatione 62. num. 13.

At opportunè quaeritur, si quis bona fide contraxerit matrimonium cum impedimento, posteaquæ de illius validitate dubitet, & adhibita diligentia nulla constet veritas, an tali dubio existente possit ille coniux non solum debitum
 26 reddere, verum etiam petere, & reperire. P. Rebellum part. 2. lib. 2. q. 16. sect. 2. num. 11. docentem non esse licitum petere, sequitur eum Gutierrez de matrimonio cap. 49. num. 28. quod tamèn ego ex dictis non amplector, ut contrarium defendunt Sanchez, tom. 1. lib. 2. disput. 41. num. 46. & 47. Coninch. de Sacramentis disput. 34. dub. 10. conclus. 4. num. 105. Fil-luccius tom. 1. tractatu 10. part. 1. cap. 9. num. 243. Valentia tom. 4. disput. 10. qu. 6. puncto 2. Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 3. cap. 36 laboriosissimus, & omni quo laudandus. P. Diana tom. 3. tractatu 4. resolut. 295. igitur sine omni dubio dicendum est, huiusmodi filios ortos legitimos, & naturales appellari.

27 Dubium tamèn non inelegans est, quid si contracto matrimonio bona fide cum impedimento, quo detecto sequatur Summi Pontificis dispensatio, sic de nouo repetenda forma Sacri Concilij Tridentini, vel sufficiat sola interna renouatio consensus, de quo quaesito, cum hæc scriberem, fui interrogatus, & plures docuerunt, sufficere solam internam renouationem consensus nulla adhibita forma Tridentini de nouo, ita Nauarrus in manuali cap. 22. num. 70. cap. 16. num.

num. 37. & lib. 4. consiliorum in titulo de sponsalibus in 1. editione cons. 35. num. 21. Cuccbus lib. 5. institut. maior. tit. 11. nu. 65. Cuallos communes contra cōmunes q. 604. num. 28. Molina de ritu nuptiarum lib. 2. differ. 11. num. 160. & differentia 17. num. 39. & 40. de Leo part. 2. thesauri cap. 24. num. 81. Riccius in praxi fori Ecclesiastici decis. 246. Piesfacius in praxi cap. 4. nu. 31. vers. sic itaque in fine Augustin. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 32. num. 517. & in tractatu de Parrochis cap. 21. nu. 81. Bonacina de matrimonio q. 2. puncto 9. num. 4. & 10. Filluccius tractatu 10. cap. 3. nu. 85. 93. & 95. Layman lib. 5. theologie moralis part. 4. tractatu 10. cap. 14. num. 4. Diana part. 2. tractatu 1. miscellan. resoluit. 5. & par. 3. tractatu 4. resoluit. 292. Berardinus Possenus de officio curati cap. 10. num. 25. & 52. Gutierrez de matr. cap. 46. num. 15. Corradus responsorum part. 1. q. 141. in addit. Fernandez in medulla part. 4. cap. 18. sessione 1. num. 11. Cardin. Bellarminus ad caput 16. Concilij Tridentini sessione 24. de reformat. in declarat. & in addit. num. 21. assignant rationem, quoniam certum est, quod de iure antiquo sufficeret, quod

38 matrimonium conualidaretur, & non diceretur clandestinum, quando personæ iam habiles sponte, & sine ignorantia renouant etiam tacite per cohabitationem, vel copulam occulto matrimonium per Ecclesiam præsumptum, cap. ad id quod, cap. cum consultatione de sponsalibus, cap. unico de sponsatione impuberum lib. 6. docet Eminentissimus Cæteranus in opusculo 1. tractatu 102. q. 2. sed casus noster non comprehenditur sub dispositione Concilij Tridentini, imò data comprehensione habetur ratio finalis, & intentio Tridentini, cum causa finalis, quare per Tridentinum prohibeantur matrimonia clandestina sit, ut impedirentur graua peccata, & scandala, quæ ex clandestinis matrimonijs oriri solent ob facilem transitu ad secundas nuptias, at in casu nostro, cum matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesie seruata forma Concilij Tridentini, solum aderat impedimentum occultum, quod ablatum est per dispensationem, & fuit facta renouatio consensus interni, per consequens dicitur adimpleta forma Concilij Tridentini, secundum quam sententiam declarasse Pium Quintum felicissimæ memoriæ, testatur Nazzarrus dicto cap. 22. num. 70. & dicto consil. 14. Seraphinus decis. 900.

29 Ego autem contrarium consului se-

cundum sententiam Spini in speculo testamentorum glosa 11. principali num. 62. Mattienzo lib. 5. recompilet. tit. 1. l. 1. glo. 1. num. 3. in fine Perez lib. 5. ordinamenti tit. 1. l. 1. §. ex quibus respondendum, Gutierrez lib. 1. canonicarum questionum cap. 18. per totum, & in tractatu de iuramento part. 1. cap. 51. num. 21. & seq. & de matrimonio cap. 47. num. 5. & seq. eandem sententiam amplexi fuerunt Cencus ad decretales p. 2. collect. 58. num. 3. sic decilum in Rota Romana testatur Farinaceus decis. 265. to. 2. consiliorum criminalium, sic declarauit Sacra Congregatio, ut refert Barbo. in collectaneis ad Bullarium verbo matrimonium, & interrogatus Clemens Octauus, cum hac secunda sententia pertransiuit, ut refert Comitulus lib. 1. responsorum moralium q. 120. num. 3. ratio omnibus innouescit, quoniam præsentia Parrochi, & testium à Concilio considerata assignatur pro forma sic declarauit Sacra Congregatio apud Gonzalez ad regulam octauæ cancellariæ glosa 48. num. 31. Molina lib. 2. de ritu nuptiarum differentia 11. num. 48. Rota Romana decis. 657. part. 1. diuersorum in nouis, & sic conualidato matrimonio ex dispensatione iterum forma requiritur, nam eadem solemnitas requiritur in

30 confirmatione actus, quæ in illius confessione, quando actus à principio fuit nullus arg. textus in l. doli vers. idemque ff. de nouat. additio ad Matthesium sing. 15. Paulus de Castro in l. Iulianus, §. si quis à pupillo num. 1. ff. de actionibus empti Bart. in l. 1. §. 1. ff. de leg. 3. & in l. heredes palam, §. si quid post, ff. de testamentis, Aretinus cōf. 128. additio ad Bartolum in l. Pomponius, ff. de negotijs gestis, Surdus decis. 69. Gabriel cons. 146. Cancerius part. 2. variarum cap. 6. num. 110. & 111.

Sicuti in simili, si quis litigauerit cum minore sine curatore ad lites, deinde videns, iudicium claudicare, cum pro se valida proferri non possit sententia, secus contra l. non eo minus, C. de procuratoribus petat dari curatorem ad litem, dicto minori, ab eoq; postulet ut processum ratificet, aut ipse curator annulet, ut pro cautela tradit Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem in titulo de actore in nouiss. addit. incip. si sum in iudicio Afflictus decis. 262. num. 8. Surdus decis. 108. num. 17. Cancerius part. 1. variarum in titulo de emptione, & venditione nu. 92. latè Viurus decis. 136. lib. 4.

Augetur ratio, nam lex præscribens formam obseruandam pro validitate actus ob bonum publicum nõ per hoc cess-

cessat, & si in aliquo casu particulari illius ratio deficiat, docent Bartol. & alij apud Tiraqu. in tract. cessante causa limit. 37. cōmuniter DD. apud Salas de legibus disput. 11. sect. 3. per consequens dato quod cessent finis, & ratio Tridentini in casu nostro, ut inquit prima sententia, adhuc forma Tridentini assignata pro valore matrimonij erit adhibenda, cum matrimonium istud à principio fuerit nullum, & hæc est magis tuta in conscientia, & ideo secundū eam consului.

33 Ex quibus dictis sequitur dicendum, per existentiam horum filiorum natorum ex putatio matrimonio sorores excludi à successione parentum attentis terminis nostræ consuetudinis, dum supra probauimus, huiusmodi filios dici legitimos, & illis æquiparari, per consequens dicendum est, illos gaudere dispositione nostræ consuetudinis.

Vndè dixerunt DD. quod facto fideicommissio cum conditione si sine filiis,

34 nati ex putatio matrimonio faciunt deficere conditionem illam, ut post antiquos explicant Molina de Hispanorum primogenitura lib. 3. cap. 1. num. 15. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 24. Menochius lib. 4. presump. 77. num. 4. Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 62. Intrigliolus de substitut. cen. uria 2. qu. 64. num. 29. Gallus de exceptionibus tit. 4. except. 27. num. 68. & seq. part. 2. de Laurentijs decis. 70. quod DD. intellexerunt, etiam si conditio sine filiis fuerit concepta sub qualitate illa legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis Decius conf. 153. Socinus Iunior conf. 39.

35 num. 18. & conf. 63. per totum lib. 3. Trentacin. de substit. par. 4. cap. 7. num. 56. Peregrinus loco citato num. 72. Menochius conf. 442. omnes hac ratione moti, quia dicuntur legitimi, & quoad proles legitimitatem dicitur verum matrimonium ex Decio, Couarru. & alijs loco citato.

36 Eademque ratione dixerunt DD. illos succedere in emphiteusi cōcessa sub formula ex legit. matr. nat. decisum in Rota Romana refert Cassadorus decis. 1. sub titulo de sponsalibus, Marta de success. par. 1. q. 7. art. 3. nu. 8. videre est Barbosa in collectaneis lib. 4. tit. 17. cap. 2. num. 8. in fine, imò admittuntur ad sacros ordines ex dictis per P. Suariū de censuris disp. 5. sect. 1. n. 6. sequuntur Auila de cens. p. 5. disp. 3. dub. 6. Episcopus Ieracensis in disquisit. clericali par. 1. de disciplina clericorum, s. 3. num. 33. ac etiam ad Episcopatum poterit admitti docet Castillus Sotomaior

tom. 2. controuersiarum cap. 11. vbi latè discurret, nam licet postea matrimonium nullum declaretur, quia tamèn erat ius quæsitum circa legitimationem filijs, huiusmodi declaratio illis non obstat iuxta celebre Consilium Geminiani 21. quod fuit canonizatum in tota Curia Romana apud Cassadorem vbi supra, vndè rectè dixi, per ipsas excludi sorores à successione parentum.

S V M M A R I V M.

- 1 Ignorantia coniugum de impedimento matrimonij non operatur, ut filij assimilentur legitimis, & naturalibus, si denunciationes omisse fuerint.
- 2 Author assignat rationem disparitatis, quare factis denunciationibus filij equiparentur legitimis, secus verò illis omisiss.
- 3 Et ipso facto filij dicuntur illegitimi, licet nulla fuerit sententia prolata de tali impedimento.
- 4 Copula carnalis non interdicitur inter coniuges lite pendente circa nullitatem matrimonij, & restituitur, si fuerint spoliati.
- 5 Quod tamèn locum non habet, quoties matrimonium fuerit clandestinum.
- 6 Matrimonio nulliter contracto, poterit uterque ab illo discedere, cum alijs contrahendo, & si adhuc non fuerit per iudicem Ecclesiasticum declaratum.
- 7 Sed melius est expectare talem declarationem, ad quod affertur declaratio Sacre Congregationis.
- 8 Referuntur plures Doctores dicentes, filios non effici successibiles data tali clandestinitate, quando matrimonium est nullū ratione gradus prohibiti, secus ex alia causa.
- 9 Ponderatur textus in cap. cum inhibicio de clandestina desponsatione.
- 10 Dispositio ampliatur, & restringitur ex ratione ibi assignata.
- 11 Dispositio limitata in vno casu procedit in alio, si eadem igeat ratio.
- 12 In penalibus fit extensio ob identitatem rationis, & potius dicitur comprehensio.
- 13 Et à fortiori procedit, quoties agitur circa punitionem delictorum fauore publicæ utilitatis.
- 14 Denegatur dispensatio ijs, qui contraxerunt matrimonium in gradu prohibito denunciationibus omisiss, licet impedimentum ab illis fuerit ignoratum.
- 15 Et taliter contrahentes peccant mortaliter, imò Parochus, & testes ibi assistentes.
- 16 Ponderatur textus in s. si quis verò di-

ai

Et cap. cum inhibitiō.

- 17 *Ponderatur textus in cap. ex tenore qui filij sint legitimi.*
- 18 *Quoties ratio est generalis, lex loquens generaliter intelligitur.*
- 19 *Author adducit Doctores pro contraria sententia in dubio proposito nu. 8.*
- 20 *Denuō ponderatur textus in d. cap. cum inhibitiō, & explicatur, quomodo restringatur dispositio p̄nalis.*
- 21 *Explicatur textus in dicto cap. ex tenore.*
- 22 *In dubio fit interpretatio, ut verba stent demonstratiuē, non taxatiuē.*
- 23 *Author ostendit, filios effici in successibiles ob impedimentum ignoratum, quoties defecerit p̄sentia Parrochi, aut testium, secus ex sola omiſsione denunciationum.*
- 24 *Ponderatur Sacrum Tridentinum cap. 1. sessione 24. de reformatione.*
- 25 *Casus omiſsus remanet sub dispositione iuris communis.*
- 26 *Author refert magis communem sententiā doct̄m, filios effici in successibiles ob omiſsas denunciations, etiam si nullitas non cauſetur ex impedimento gradus prohibiti, sed alia de causa.*
- 27 *Adducitur ratio huius sententię.*
- 28 *Author ſeſatur ſententiā pro legitimitate prolis.*
- 29 *Imō filij per antea ſuſcepti legitimantur per tale ſubſequeus matrimonium, & aſſertur declaratio Sacre Congregationis.*
- 30 *Fraus excluditur per confectionem publici instrumenti.*
- 31 *Quod locum non habet, quoties Notarius, & testes eſſent valde amici dictorum coniugum.*
- 32 *Fraus etiam excluditur, si matrimonium fuerit contractum coram multitudine gentium, & coram vicinis.*
- 33 *Omnis fraus excluditur in matrimonijs contractis inter magnates, p̄cipuē inter Reges.*
- 34 *Ex diuturnitate temporis p̄ſumitur, p̄ceſſiſſe denunciations.*
- 35 *Enumerantur Doctores agentes, quandō ex diuturnitate temporis p̄ſumitur, interueniſſe ſolemnitates extrinſecas.*
- 36 *Ex diuturnitate temporis p̄ſumitur diſpenſatio.*
- 37 *Proponitur aliud dubium circa legitimatiōem filiorum.*
- 38 *Ponderatur textus in cap. quod nobis qui filij ſint legitimi.*
- 39 *Aſſertur media ſententia circa propositum dubium.*
- 40 *Enumerantur Doctores aliſter intelligen-*

tes textum in cap. cum inhibitiō, ſ. ſi quis verō.

- 41 *Author diſtinctionis ſadere contrarias ſententias ad concordiam redigit, licet breuiter.*

ARGUMENTVM.

Dilucidatur textus in cap. cum inhibitiō de clandestina deſponſatione, pro quo explanando plura digna recenſentur.

THEOREMA. V.

- I**N p̄cedenti Theoremate diſſerui de filiis ortis ex putatiuo matrimonio, & quōd illi legitimis æquiparentur, nihilo minus omnia ſupradicta procedunt; dummodō matrimonium fuerit in faciem Eccleſiæ contractum, aliās exiſtente legitimo impedimento adhuc data, vtriuſque coniugis ignorantia, ſi denūciationes fuerint omiſſæ, filij dicuntur illegitimi, & à patris ſucceſſione repelluntur, ſic colligitur ex textu in cap. cum inhibitiō extra de clandestina deſponſatione, cuius ſunt verba, ſi quis verō huiusmodi clandestina, vel interditta coniugia inire p̄ſumpſerit in gradu prohibito, etiam ignoranter, ſoboles de tali coniunctione ſucepta proxiſ illegitima cauſetur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium, cū illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantie videantur, & ratio diſpiritatis, cur in primo Theoremate diximus, fore ſobolem legitimam, ſecus verō in hoc caſu, ea eſt, cū in primo nihil fuerit adhibitum contrareuerentiam Sacramenti, at in ſecundo caſu cum contrahant omiſſis denunciationibus, videntur omittere media, Eccleſiæ pro aſſequenda veritate, & potiūs dicitur affectata, quā probabilis ignorantia, ut inquit, Achilles de Graſſis deciſ. 1. num. 3. & 4. in titulo de clandestina deſponſatione Ioann. Baptiſta Coſta in tractatu de facti ſcientia, & ignorantia inſpecti. 81. num. 14. Camillus Borrellus tom. 3. deciſionum tit. 1. num. 341. Cenallos communes contra communes q. 697. num. 11. quę pena illegitimitatis ipſo facto incurritur nulla iudicis expectata declaratione, teſtatur Gutierrez de matrimonio cap. 37. num. 3. Sanchez lib. 3. diſput. 53. num. 8. late diſcurrit doct̄s P. Ioan. Baptiſta Boſſius de contractu matrimoniij cap. 8. §. 13. num. 47.

Vndē

Vnde licet in precedenti num. 14. & 15. dixerim, quod pendente lite super invaliditate matrimonij copula carnalis inter conjuges interdici nequeat, & si fuerit spoliatus debet restitui, & ultra ibi allegatos addo Sanchez lib. 2. de matrimonio disput. 41. num. 50. aliosque apud Barbosam in collect. ad textum in dicto cap. ex conquestione num. 2. nihilominus si matrimonium fuerit clandestinum, non restituitur iuxta celebrem glosam in cap. ex transmissa verbo legitime de restitut. spoliatorum, cum Summus Pontifex in dicto cap. ex transmissa præcipiat restitutionem ante omnia, dummodò matrimonium fuerit legitime contractum, quod adverbium legitime dicta glosa, & alij DD. in eodem cap. interpretantur, idest, per legitimum consensum, & in faciem Ecclesie, post alios Barbosa in dicto cap. ex transmissa Gutierrez de matrimonio cap. 75. num. 1. Sanchez de matrimonio lib. 3. disput. 45. num. 1. Fillucius tom. 1. tract. 10 cap. 5. num. 88. cum in matrimonio locus non sit restitutioni, si non constet de legitimo consensu, ut decissum per Rotam Romanam decis. 147. num. 28. apud Farinaceum part. 1. recentiorum, & ratio est, quia taliter matrimonio contracto nulla sequitur obligatio, & sine vlla iudicis autoritate, nullaque Ordinarij expectata licentia, vel declaratoria poterit uterque contrahentium discedere, cum alijs matrimonium coeundo, notant Nauarrus in cons. 3. num. 2. de sponsalibus in 2. edit. & in in cons. 1. in prima editione Mattienzo in glos. rub. 1. num. 55. tit. 1. lib. 5. ordinat. Alphonsus à vera Crux in speculo coniugum in eius appendice dub. 5. Sayrus decis. 1. de sponsalibus, Riccius part. 3. collect. 449. & in praxi fori Ecclesiastici decis. 243. num. 1. Piasecius in praxi Episcopali part. 2. cap. 4. num. 30. Andreas Vallensis lib. 4. tit. 3. num. 5. Molina de ritu nuptiarum lib. 1. cap. 19. nu. 131. & comparat. 22. Diana part. 3. tract. 4. resolut. 358. Gutierrez de matrimonio cap. 75. num. 5. Camillus Borrellus in summa decisionum tom. 3. tit. 1. num. 364. Salzedo in addit. ad Diaz cap. 76. alias 73. vers. quando verò scandalum, licet melius erit, si præcedat Ordinarij declaratio, iuxta dicta per Truissanum decis. 35. num. 25. Molin. dicta comparat. 22. num. 55. quæ Ordinarij declaratio requiritur ad dissolutionem dicti matrimonij iuxta declarationem Sacre Congregationis, quam refert Salzedo loco citato vers. decimoquinto, per hæc verba, matrimonium contractum coram Sacerdote, qui non habet licentiam ab Ordinario,

neque à proprio contrahentium Parrocho, non debet per Ordinarium irritari, sed tantum declarari irritum esse, quia cum Concilium illud irritum fecerit, non est aliàs irritandum, sed opus est sola declaratione, quod irritum sit, & fuisse ita dictum in Toletana matrimonij 10. Decembris coram Merlino refert Ferrentillus loco citato, vnde rectè dicimus, filium huiusmodi natum non dici putativum, neque successibilem, & si adfuerit utriusque coniugis ignorantia circa impedimentum.

At quæri potest, si hoc idem dici possit, si matrimonium fuerit nullum non ex aliquo impedimento gradus prohibiti, sed ob aliam rationem ignoratam à coniugibus, matrimonio tamè clandestinè contracto, idest si filij dici debeant illegitimi, & DD. in affirmativam inierunt sententiam dicentes, textum in dicto cap. cum inhibitio locum habere in quocunque impedimento, ita Couarruvias de sponsalibus par. 2. cap. 7. num. 12. Mar. Anton. Cuccbus lib. 5. institut. maior. tit. 11. num. 7. Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 69. Gratianus tom. 1. discep. forens. cap. 83. num. 4. Gutierrez de matrimonio cap. 71. num. 9. vers. eandem sententiam Barbosa tom. 2. collect. ad dictum textum in cap. cum inhibitio num. 12. Sanchez lib. 3. disput. 42. n. 4. Suarez de censuris disput. 50. sect. 1. num. 9. Coninch. disput. 27. num. 76. Layman lib. 5. tractat. 10. part. 2. cap. 4. num. 16. et infirmi alij apud ipsos.

Probatur hæc sententia ex ratione, desumpta ab Innocentio Tertio in dicto cap. cum inhibitis, ibi enim assignatur ratio, cum matrimonium clandestinum contrahentes videantur affectare ignorantiam impedimenti in illis verbis, quia tales contrahentes, vel non expertes scientia, vel saltem affectatores ignorantie videantur, quæ ratio non solum procedit in impedimento causato ob gradus prohibitionem, verum etiam in omni alio impedimento, igitur in omni alio impedimento locum habere debet, iuxta vulgatam regulam, quod ratio sit illa, quæ restringit, & ampliat dispositionem ad casum, in quo ratio ipsa convenit, cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. hæc ratio, ubi Bartolus ff. de calum. Bart. in l. pater, §. fundum, ff. de leg. 3. Vrsillus ad Afflictum decis. 106. num. 16. Alcizatus in l. filius familias, §. divi num. 49. ff. de leg. 1. Crauetta cons. 130. num. 7. Socinus Junior cons. 153. num. 5. & 52. vol. 2. Peregrinus de fideicommissis art. 14. num. 22. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 6. num. 23. & potius attendi debet ratio di-

E ai

¶ **¶** quādam verborum cortex Bald. conf. 6. col. 2. lib. 2. per textum in l. ita autē in principio, ff. de administrat. tutorum, l. milites agrum, ff. de re militari, l. si quis in animo, ff. de acquirenda possess. imō dispositio limitata in vno casu locum habet in alio si
 11 milēm habente rationem, l. Titius, §. Lucius, ff. de liberis, & posthumis l. finali, C. de posthumis hered. institut. l. finali, cum similibus, C. de institut. & substitut. Bartolus in l. ex facto num. 28. ff. de vulgari, Baldus in l. humanitatis quest. 4. C. de impub. & alijs substitut. Albericus in l. precibus num. 85. in fine C. eodem titulo, Romanus conf. 56. num. 3. Curtius Iunior conf. 83. num. 6. Parisius conf. 70. num. 19. vol. 2. Menochius lib. 4. presum. 65. n. 6. cum seq. & in pœnali-
 12 bus adhuc fit extensio ob identitatis rationem, cum tunc non dicatur dispositio extendi, sed comprehendere, l. nominis, & rei, ff. de verb. signif. et sic ista potius dicitur interpretatio intellectiva, quā extensiva, ut inquit Baldus in l. in l. quamvis, circa principium, C. de fideicommissis, ubi enim est eadem, vel maior ratio, non dicitur lex extendi, sed enucleari, docent Oltradus conf. 185. et dicit Calderinus in conf. 1. ut lite pendente, quod ubi est eadem ratio, non dicitur quis extendēdo addere novum casum, sed quod in primo casu in ratione includebatur secundum æquitatem detegere, seu declarare, quoniam lex dicitur omne, quod in ratione consistit, cap. consuetudo 1. distinct. si igitur ratio, qua movetur, ibi Summus Pontifex, locum habet in quocunq; impedimento, dicendum est, illius dispositionem ibi vigere.

Augetur ratio quoniam in pœnali-
 13 bus adhuc fit extensio, quoties agitur circa punitionem delictorum ratione publici favoris, testatur Bartolus in l. quemadmodum, C. de agricolis, & censitis lib. 11. Romanus conf. 105. dub. 2. Iason post Alexandrum in l. cum quidam col. penult. in 4. limit. ff. de liberis, & posthumis, & in l. si certis annis col. 2. vers. secundō moveor, C. de patris latē Crauetta de antiquitate temporum 4. part. vers. videamus a num. 1. cum seqq. latē videre est Euerardum in topica legali in loco a ratione legis per totam, sed delictū est contrahere matrimonia clandestina, cum a Tridentino penitus fuerint impro-
 14 bata, & sessione 24. de reformat. mat. cap. 5. negat speciem dispensationis obtinendæ, ijs, qui ignorant in gradibus prohibitis omittis denunciationibus contraxerunt, per illa verba, non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cu-

ius salubria precepta temerē contempsit, & ita delictum est, ut ij contrahentes, Parrochus, & testes huic clandestino matrimonio assistentes peccent mortaliter, ita Nauarrus in summa cap. 16. Salzedo in addit. ad Diaz in praxi cap. 76. olim. 73. vers. quindē est, Cauallus q. 604. nu. 85. Molina de Hispanorum primogen. lib. 2. cap. 16. num. 12. Gutierrez de matr. cap. 56. num. 4. cap. 75. num. 9. & de iuramento confirmatorio par. 1. cap. 51. num. 29. Gratianus discept. forens. cap. 83. num. 8. Sanchez lib. 3. de matr. disput. 5. num. 6. Rebellius de obligat. institut. p. 2. q. 2. num. 10. Filluccius tom. 1. tract. 10. cap. 5. nu. 73. Bonacina de matr. q. 2. punct. 6. n. 7. Pontius de matr. lib. 5. c. 30. n. 3. Ledesma de matr. q. 45. art. 5. dub. 1. conclus. 1. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 32. num. 2. & de officio Parrochi cap. 21. num. 25. & in remissionibus ad Tridentinum cap. 1. sessione 24. de reformat. matr. nu. 5. per consequens non mirum, si cum agatur de puniendo delicto, dispositio extendi debeat.

16 Confirmatur hæc sententia, quoniam dictus §. si quis verō dicti cap. cum inhibitio non dicitur loqui limitatiuē de impedimento gradus prohibiti, sed generaliter de quocunq; alio impedimento, dirimente matrimonium, quod viderur ostendi, cum se referat ad principium textus in dicto cap. cum inhibitio, ibi, huiusmodi matrimonia clandestina, & interdicta, & sic videtur dicere, de quibus in principio, & constat in dicto textu fieri mentionem de quocunq; impedimento, nam licet in dicto cap. cum inhibitio in exordio fiat mentio de contrahentibus in gradu prohibito, nihilominus postea decisionem concipit per verba generalia, ibi qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat, quare prædicta verba, §. si quis verō, scilicet, huiusmodi matrimonia clandestina, & interdicta in toto rigore absque vlla extensione referri debent ad matrimonia clandestina interdicta, & inualida propter consanguinitatem, & quodcunq; aliud impedimentum.

Vltimō corroboratur hæc sententia,
 17 ex Summo Pontifice Innocentio Tertio in cap. ex tenore, extra qui filij sint legitimi, ubi aperte habetur, tunc filios natos ex putatio matrimonio dici legitimos, & successibiles, quādo ultra bonam fidem matrimonium publicē fuerat contractū, & in faciem Ecclesiæ, in illis verbis, intelligentes, quod pater prædicti R. matrem ipsius in facie Ecclesiæ, & tamē ibi non aderat impedimentum ex causa gradus pro-

prohibiti, sed aliud, cum illa alterum virum haberet, consequenter si Summus Pontifex duo requirit, bonam fidem, & contractum fuisse in faciem Ecclesie, loquens de alio impedimento, signum est, dispositionem eiusdem Summi Pontificis in dicto cap. cum inhibito fuisse generalem, & solū ibi fuisse locutum in gradu prohibito exempli causa, etenim licet Summus Pontifex in illo casu loquatur, tamē
18 attenda dicta ratione generali expressa, quæ conuenit utrique casui; debet generaliter intelligi, ita Bart. & Bald. in l. regula, ff. de iuris, & facti ignorantia Iason in l. id, quod n. 7. ff. de leg. 1. Soccinus in l. 1. num. 22. ff. de acquir. possess. & in l. 2. §. mutui, ff. si certum petatur Felinus in cap. tuos nos de iure iurando Riminaldus Senior cons. 371. num. 2. Crauetta cons. 217. col. 2. Senat. Pedamont. decis. 50. num. 6. copiosè Riminaldus Iunior in copiosissima explicatione tit. de donat. institut. in principio à num. 819. cum seqq.

Contrariam sententiam alij amplexi fuerunt, scilicet text. in d. cap. cum inhibito
19 non extendi ad alium casum excepto impedimento gradus prohibiti, ita Goffredus in summa in tit. qui filij sint legitimi Cephalus cons. 503. à num. 12. Ioan. Lupus in tract. de matr. & legitim. p. 2 num. 17. & de illegit. & natalium restitut. commentario 4. §. 1. num. 32. Pontius de matrimonio lib. 5. cap. 37. num. 7. Bossius de matr. cap. 8. à num. 49. cum seqq.

20 Probant ex dicto textu in cap. cum inhibito, nam ibi fit mentio tantū de nullitate matrimonij ratione gradus prohibiti, ut supradixi, consequenter ad alios casus non erit extendenda illius dispositio, cū agatur de materia pœnali, quæ regulariter non extenditur etiam attenda identitate rationis, quando constitutio pœnalis contineret odium irrationale, prout in l. quisquis C. ad leg. Iuliam Maieſt. ubi filij puniuntur propter delictum patris, illa dispositio loquens de filiis non extenditur ad filias, ut ibi habetur, Bart. in l. 1. ff. de ver. signif. Angelus in l. quicumq; C. de seruis fugitiuis, Iason in l. si id quod col. 4. in 6. limit. ff. de iurisdic. omnium iudicum, sic sub eadem lege non comprehenduntur nepotes, Bart. in l. patri, ff. de adulterijs latè Crauetta de antiquitate temporum par. 4. vers. transio nunc ad quartam partem à num. 157. cum seqq. & colligitur hæc eadem dispositio ex l. patri, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, l. sed milites, §. 1. ff. de excusat. tutorum Euerardus in loco à ratione legis num. 49. faciunt iura in cap. odia cap.

in panis de regulis iuris lib. 6. l. si preses, l. interpretatione, ff. de panis, l. cum quidam, ff. de liberis, & posthumis, & de penitentia distinct. 1. §. pene, sed dispositio dicti cap. cum inhibito dicitur quædam lex irrationalis puniens filios, declarando illegitimos propter delictum patris, igitur si loquitur tantū de impedimento ratione gradus prohibiti, non debet ad alios casus extendi, cum verba restrictiua etiam in materia fauorabili restringat dispositionem l. penult. C. delegatis l. 1. §. hoc edicto, ff. de postulando, cum alijs de quibus meminit Crauetta cons. 98. num. 14. lib. 1. Salon de pace cons. 34. n. 26.

Et licet in dicto cap. ex tenore fiat mentio de matrimonio contracto in faciem Ecclesie, vnde duo requiri videntur, bona fides, & solemnitas Ecclesie, tamē
21 ibi Summus Pontifex non dicit, requiri hoc vltimum, sed tantū est exemplificatio casus, vnde dicitur stare de monstratiue, non taxatiue, cū regulariter verba
22 interpretentur, ut stent demonstratiue, non taxatiue, l. finali, §. Titia, ff. deliberat. legata l. mela in principio, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, l. quidam testamento, ff. de legatis 1. notat Bart. in l. centurio, col. 2. ff. de vulgari, Decius cons. 324. num. 3. Salon de Pace cons. 25. num. 24. Casanate cons. 44. num. 4. & cons. 54. num. 6. Peregrinus de fideicommissis art. 16. num. 110. Gratianus cap. 256. num. 20. 21. & 28. & cap. 417. nu. 13. Cancercius par. 3. variarum cap. 17. nu. 270. Fontanella tom. 1. decis. 173. nu. 1. consequenter asserendum est, textum in dicto cap. ex tenore, ad nihil obſtare, quæ sententia admittenda est fauore legitimationis prolis, quod secus esset attento iuris rigore.

23 Imò dicendum est, filios esse illegitimos, & si adsit ignorantia parentum, quoties matrimonium fuerit clandestinum & contractum, scilicet, si vltra denunciationes omiſſas non adfuerit presentia Parrochi, seu testium, alijs si matrimonium fuerit contractum coram Parrocho, aut altero Sacerdote de licentia Parrochi, & duobus testibus, licet omiſſæ fuerint denunciationes, filij dicuntur legitimi, & successibiles, ita Sotus in 4. distinct. 28. quæst. unica art. 2. vers. de bannis Molina de iustitia, et iure tract. 2. disp. 5. sect. 1. num. 10. Hurtadus de matrim. disp. 5. difficult. 22. num. 8. Sanchez lib. 3. disp. 1. nu. 6. Petrus Barbosa in l. 3. p. 4. num. 39. ff. solut. matrim. & ratio est, quia sola omiſſio denunciationum non facit matrimonium clandestinum, neque illud reddit nullum, docent Nauarrus in Manuali cap. 22. num. 70. vers.

70. vers. tertio aduertendum Plotus in l. si quando num. 34. vers. quod scias, C. unde vi Spino de testamentis glosa 15. in principio num. 72. Canalicus decis. 29. de iudicis Ledesma de matrimonio q. 45. art. 5. Causillos q. 604. num. 123. dub. 97. & q. 697. num. 12. Claudius ad Bertazzolum cons. crim. 283. vers. sed questio est utilior Guttierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 51 num. 25. sic censuisse testatur Sacra Congregatione Franciscus Pegna decis. 71. nu. 11. p. 1. to. 1. apud Farinacum, Borrellus in summa decis. tit. 1. num. 253. tom. 3. Salzedo in praxi in addit. ad Diaz c. 76. alias 73. vers. primo ante omnia, Rota Rom. apud Burattum decis. 530. num. 15. decis. 634. num. 7. & decis. 893. num. 7. Riccius in praxi fori Ecclesiastici ci decis. 257. num. 6. quod colligitur ex eodem Tridentino c. 1. sessione 24 de reformat. ubi enumerantur casus nullitatis matrimonij, & non ponitur casus omissionis denunciationum, ibi, qualiter quā presente Parrocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parrochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decreuit, prout presenti decreto irritos facit, & annullat, vnde si verba illa irritantia matrimonium solum ostendunt necessitatem substantialem Parrochi, & testium, signum est, denunciations non esse de substantia matrimonij, cum si Consilium voluisset, matrimonium nullum reddi ex defectu denunciationum, certe hoc expressisset, sicut expressit deficiente Parrocho, vel testibus, prout in simili disposuit textus in cap. inter corporalia post medium de translatione prelatorum, ibi, vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de concessione dixerat, & de translatione poterat, expressisset.

25 Tantō magis, cum Tridentinum ibi non corrigat ius antiquum, sed innouat dictum ius, ibi, S. Lateranensis Concilij sub Innocentio Tertio celebrati vestigijs inherendo precipit, & ita in nullo corrigit, ideoque mutandum non est l. precipimus C. de appellat. & casus iste omissus, remanet in dispositione iuris communis, l. commodissime, ff. de liberis, & posthumis, quoniam si voluisset annullare, expressisset, item apud labeonem, S. ita pretor, ff. de iniurijs cap. ad audientiam de renunciat. & de iure communi matrimonium absque denunciationibus celebratum valebat dicto cap. cum inhibito de clandestina desponsatione, vnde sequitur dicendum, hqs filios

dici legitimos, & sic successibiles, & post alios eandem sententiam tuentur Riccius decis. 150. par. 3. Carena de modo procedendi in causa Sancti Officij tit. 6. §. 11. num. 18.

26 Alij verò contrarium docuerunt, videlicet filios illegitimos haberi, & sic insuccessibiles, ita glosa in dicto cap. cum inter qui filijs sint legitimi vers. publice, & in cap. finali de clandestina desponsat. Nauarrus in summa cap. 22. num. 70. vers. aduertendum tertio, Cucchus lib. 5. insti. ut. maior. tit. 11. nu. 69. Spino de testamentis glosa 15. num. 19. & 24. Menochius cons. 69. num. 70. Causillos communes contra communes qu. 5. num. 8. & q. 604. num. 69. Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 74. Molina lib. 2. de ritu nuptiarum differentia 11. num. 39. Guttierrez lib. 2. practica q. 4. num. 13. & de matrimonio cap. 55. num. 5. Herriquelib. 11. cap. 6. num. 2. lit. M. Sanchez de matrimonio lib. 3. disp. 1. num. 7. Gratianus to. 1. discip. for. c. 83. per totū Pacian. de probat. to. 2. cap. 16. n. 69. vers. ego nescio, Borrellus tom. 1. decis. tit. 1. num. 340. Barbosa de potestat. Episcopi allegat. 32. num. 8. de officio Parrochi cap. 21. num. 27. in collect. ad decretales in dicto cap. cum inter num. 11. & 20. largam remissionem ad Doctores facie Pascalis de patria potest. p. 2. cap. 4. num. 82. Pontius de matr. cap. 37. late his non adductis Franciscus Salernus cons. 39. in prima assertione per totam, assignant rationē,

27 quoniam duo considerantur in matrimonio contracto coram Parrocho, & & testibus omissis denunciationibus si ne licentia Ordinarij, primum quoad validitatem matrimonij, & in hoc asserunt validum esse matrimonium, secundum quoad pznas, & precipue illegitimitatis & in hoc dicunt, matrimonium esse clandestinum, cum denunciations requiratur, tam inspecto iure communi d. c. cum inhibito, quā iure nouissimo, iuxta Tridentinū.

28 Verum ego primam sententiam verriorem iudico, cum si matrimonium sit validum, quare proles non erit legitima? ita post alios Azorius instit. moral. lib. 2. q. 9. cum alijs apud P. Bossum de matr. cap. 8. num. 86. per totum, imò secundum aliquos, et si teneant, matrimonium istud dici clandestinum ob omissas denunciations, adhuc tamē dicunt, prolem susceptam fuisse legitimam, late probat D. Franciscus Salernus cons. 40. assert. 1. & filii antea suscepti legitimantur per hoc subsequens matrimonium, idem Salernus ubi supra num. 10. cum sequ. & assert. 2. a num. 16. assert. declarationem.

Sa-

Sacra Congregationis, quod à fortiori procedit, quando contracto matrimonio coram testibus, & Parrocho fuerit contractum publicum instrumentum, nam licet fuerint omisse denunciationes, filij legitimi, & successibiles iudicatur, colligitur ex Bar. in l. non intelligitur, §. tacite, ff. de iure fisci dicente, quod quando de aliquo actu est factum publicum instrumentum, nulla præsuntitur fraus, & facit textus in d. §. tacite, & de matrimonio loquitur Bartolus in l. finali, ff. de ritu nuptiarum, quod Bartoli dictum sequuntur Rolandus à Valle conf. 93. n. 25. 32. & 33. Ruinus conf. 51. Curtius Iunior conf. 65. nu. 2. Borrellus 70. 3. decisionum tit. 1. num. 373. adducens, Verallum decif. 150. num. 3. Franciscum Pegna decif. 71. n. 9. par. 1. tom. 1. in decisionibus
31 Rote Romane, nisi tamen Notarius esset valde amicus, & testes, tunc enim quia instrumentum illud posset secreto teneri, diceretur clam, etenim dicitur clam, quod tali modo fit, quin deueniat ad notitiam aduersarii, l. possidere, §. clam, ff. quod vi, aut clam Bart. in dicto §. tacite n. 1. Rolandus dicto num. 33. sicuti si matrimonium publicè fieret tota Ciuitate sciente, nam tunc non impedit omisso
32 denunciationum Salernus dicto conf. 39. assert. 2. per totam, sicuti si fuerit contractum cum multitudine fidelium, seu cōuocatis amicis, vicinis, & consanguineis, eo enim casu matrimonium non dicitur clandestinum quoad penas illegitimitatis, tradunt Speculator in tit. de clandestina desponsatione, Io. Andreas in addit. eodem titulo in rub. in principio versiculo & quia tertius, Antonius de Butreo in cap. cum inter, qui filij sint legitimi, Petrus de Petrusio in dicto cap. cum inhibitis, ibidem Innocentius, & post multos Lupus de matr. & illegitimat. par. 2. principali num. 14. Paleotus de nothis, & spuris cap. 9. num. 4. Ultra-dus conf. 256. ad finem, Roladus à Valle conf. 93. num. 29. vol. 3. Syluester in summa verbo matrimonium q. 17. in fine, Cucchus lib. 5. institut. maior. tit. 11. nu. 70. hanc eandem sententiam veram profitetur Couarruias de sponsalibus p. 2. cap. 6. nu. 10. Mascardus de probat. conclus. 1036. nu. 4. Gratianus d. cap. 83. num. 19. Caputaquensis decif. 204. num. 2. lib. 2. Borrellus dicto tit. 1. num. 349. & 357. contra multos videndos apud Sanchez de matr. lib. 3. dispu. 1. num. 10. & apud Barbosam in collectaneis ad textum in dicto cap. inter num. 21. extra qui filij sint legitimi.

Sed à priori opinione proliis legitimat[i]oni fauente recedendum non est, quæ

à fortiori procederet, si matrimonium *33* fuerit contractum inter Reges, & Supremos Principes, quæ matrimonia non sunt sine magna publicatione, ut ait Hostiensis in summa in tit. de clandestina desponsat. vers. quæ igitur, cuius doctrinam approbant Lupus, Mascardus, & alii allegati.

Aduerti tamèn debet, matrimonium in dubio non præsumi clandestinum, sed ut tale dicatur ad effectum illegitimitatis proliis, debet probari, denunciationes non fuisse præmissas, ita Herricus Boich. in cap. peruenit in principio qui filij sint legitimi Gutierrez de matrimonio cap. 71. num. 16. Rota Romana decif. 354. num. 6. apud Farinaceum in decif. crimin. postb. lib. 2. consiliorum criminalium P. Bossius dicto cap. 8. §. 21. num. 79. nam qui negat, matrimonium rectè fuisse constitutum, probare debet, ut in emancipatione, probat textus in l. ab ea, §. idem respondit, ff. de probationibus.

34 Quod à fortiori procederet; quando adesset diuturnitas temporis, quoniam à lege præsuntitur, fuisse adhibitas denunciationes; Rota Romana decif. 354. num. 6. in fine Gutierrez dicto cap. 71. num. 11. cū solemnitas extrinseca, ut sunt denunciationes ob temporis longitudinem præsuntatur l. filius familias, C. de petitione hereditatis, l. qui in aliena, §. 1. ff. eodem communiter Scribentes in cap. Albericus de testibus, & ad hanc materiam videndi *35* sunt Aymon Crauetta de antiquitate temporum p. 2. incip. ex præmissis Menochius lib. 3. præsump. 32. Mascardus de probat. conclus. 75. & 1316. Causalcus decif. 45. & 46. Raudensis responsio 17. lib. 1. Antonius Fab. in suo Codice lib. 4. tit. 38. definit. 7. Castill. Sotomaior de usufructu lib. 1. cap. 54. num. 26. Fontanella de pactis nuptialibus tom. 1. clausula 4. glosa 13. p. 4. d. num. 13. cum pluribus sequentibus Cancerius p. 1. variarum cap. 7. d. num. 123. cum seq. latè Lelius Altogradus conf. 25. per totum, Ciarlinus controuersiarum forensium cap. 39. Reg. Galeota tom. 1. cap. 58. & cap. 19. Horatius Montanus controuers. forensium cap. 82. de Marinis hos non adducēs lib. 1. cap. 27. nouissimè Balboa in semicenturia disquisi. 77. qui omnes materiam hanc latissimè pertractant.

36 Imò ex diuturnitate temporis præsuntitur dispensatio inter coniuges, tradit Rota Romana decif. 71. p. 1. recentiorum Verallus decif. 269. p. 1. Riccius in praxi fori Ecclesiastici decif. 266. in notabilibus vers. dispensatio præsuntitur.

Pro

Pro complemento huius Theoremat-
tis animaduertendum est, cōtrouersiam
37 aliqualem esse inter *Doctores*, si filii nati
aut geniti ante approbationem Eccle-
siæ sint legitimi, nec ne? & vt tales cen-
sendi sint etiam post impedimenti, &
nullitatis matrimonii detectionem? &
communis est sententiā docens, hos fi-
lios natos, seu conceptos ante approba-
tionem matrimoni non dū agnito im-
pedimento effici legitimos, vbi matri-
monium publicatum fuerit, & ab Eccle-
sia tanquam validum approbatum, licet
postea impedimentum detegatur, ita
Antonius de Butreo, Ancharan. Alexand. de
Neuo, Prepositus, & alii in c. quod nobis, qui
filij sint legitimi, 10. Lup. in tract. de matr. &
illegit. p. 2. num. 12. Rosellus in tract. de legi-
timatis lib. 1. cap. penult. de matr. putatio n.
3. Couarruias de sponsalibus p. 2. cap. 8. n.
16. Mozzius de contractibus in tit. de matr.
num. 16. vers. 16. vers. undecim ampliat.
Couarruias de sponsalibus p. 2. Gutierrez
de matrimonio cap. 72 num. 2. & seq. Sanch.
lib. 3. disput. 43. num. 4. Augustinus Barbosa
in collect. ad textum in dicto cap. quod nobis
num. 4. Basilus Pontius de matr. lib. 11. cap.
2. n. 8. & seq.

38 Probant hanc sententiam ex dicto cap.
quod nobis ex illis verbis, si qui de matrimo-
nio clandestino postmodum ab Ecclesia cōpro-
bato generati fuerint, quæ verba videntur
denotare, filios fuisse natos tempore, quo
matrimonium erat clandestinum, quod po-
stea fuit approbatum ab Ecclesia, cū
illa approbatio operetur, ac si à princi-
pio matrimonium illud fuerit contractū
in faciem Ecclesiæ, iuxta textum in cap. cū
inter cap. ex tenore extra qui filij sint legiti-
mi cap. 2. de clandestina desponsatione.

Tanto magis cū in tali casu cesset
ratio textus in dicto cap. cū inhibito, §. si
quis verò, scilicet ratio affectatæ igno-
rantiz, nam adhuc facta comprobatione
ab Ecclesia impedimentum non fuit de-
tectum, igitur cessare debet illius dispo-
sitio, iuxta regulam textus in cap. cessante
de appellationibus, l. adigere, §. quamuis, ff. de
iure patronatus.

39 Alij verò dicunt, hoc procedere in cō-
ceptis ante approbationem matrimonij,
natis verò post approbationem, ita Ho-
stiensis in summa in tit. qui filij sint legiti-
mi, & in tit. de clandestina desponsatione, §. vlti-
mò num. 8. in fine, Berous questionum fami-
liarium q. 107. num. 2. cū in primo casu
conceptus habeatur pro nato, stāte quod
agitur de illius fauore, scilicet legitima-
tionis, l. qui in utero, ff. de statu ho-

minum, §. 1. institut. de ingenuis.

40 Alij autem opinati sūt, hos filios sem-
per esse illegitimos, docent glosa in dicto
cap. quod nobis, qui filij sint legitimi Calde-
rius, Abbas, Rosellus, & alij, quos sequitur
Suarez de censuris disput. 50. sect. 1. num. 9.
vers. respondetur, Layman tract. 10. p. 2. cap.
4. vers. sed ex hoc lib. 5. in eadem senten-
tiam videtur concurrere Pregrinus de fi-
deicommissis art. 24. num. 52. quoniam dis-
positio dicti cap. cū inhibito, §. si quis ve-
rò est generalis, volens filios natos ex
hoc matrimonio clandestino dici ille-
gitimos nulla facta mentione de appro-
batione postea facienda per Ecclesiam,
igitur intelligenda est generaliter, iuxta
textum in l. de pretio, ff. de publiciana in rem
actione, ad iura verò pro prima sententia
respondet Augustinus Barbosa in collecta-
neis ad dictum textum in cap. 2. de clandesti-
na desponsatione n. 2. & 3.

41 Ipse autem, et si primam opinionē vt
potè magis fauorabilem substinendam
existimem, atamēn mihi videtur, DD.
istos confusē fuisse loquutos, distinguen-
dum enim est inter matrimonium clan-
destinum, vt si illud accipiatur tanquam
factum prætermisissis denunciationibus,
& transire cum prima sententia, quæ
per supradicta euidenter probatur, nam
matrimonium illud dicitur validum, &
per consequens si ab Ecclesia confirme-
tur, filij efficiuntur legitimi, & si matri-
monium fuerit nullum, ex eo quia Pa-
rochus, & testes non fuerint adhibiti, tali
casu filij nati non efficiuntur legitimi, &
si legitimum matrimonium de nouo se-
quatur, nam secundum veriore senten-
tiam filij illi nati non legitimantur
per subsequens matrimonium, ita Co-
uarruias in epitome de sponsalibus p. 2. cap.
52. num. 16. eum sequitur Pascalis de pa-
tria potestate par. 2. cap. 4. num. 80. dant ra-
tionem, quoniam licet per subsequens
matrimonium filij efficiantur legitimi
cap. ex tenore cap. ex parte qui filij sint legi-
mi, & ex matrimonio putatio sequatur
legimitas, at in presenti casu, cū illi
dederint operam rei illicitæ, meritò illa
bona fides legitimare non operatur, &
idè quod indè euenit etiam contra-
eorum voluntatem, eis imputatur, arg.
text. in cap. tuum de homicidio.

S V M M A R I V M.

1 Author ostendit, plures dari species filio-
rum, qui in faciem matrimonij non nascun-
tur.

2 De-

- 2 Definitur modus, quo cognoscitur, filium dici naturalem.
- 3 De iure civili non sufficit, ut mulier domi retineatur, ad hoc ut proles naturalis appeilatur, sed requiritur, ut sit maritali affectione, licet hoc ultimum non requiratur de iure Canonico, sed sufficit, ut uterque sit solutus.
- 4 Filij nati ex virgine stuprata, vilis tamen conditionis vocantur naturales.
- 5 Naturalis vocatur, qui ortus fuerit ex coniugato, & soluta.
Coitus habitus cum virgine per vim stuprata punibilis est.
- 6 Naturales ideo dicuntur, quia in generatione naturam sequuntur.
De iure Pontificio illi naturales vocantur, qui oriuntur ex personis, cum quibus potest consistere matrimonium.
- 7 Filij naturales patri non succedunt, quoties existunt filij legitimi, & naturales, sed solum erunt illis danda alimenta, quod procedit, etiam si illi deficiant, dummodo ad sit legitima coniux.
- 8 Sed si omnes deficiant, succedunt patri in duabus personis.
- 9 Author proponit articulum in S. C. discussum, de quo ipse interrogatus quoddam iuris responsum confecit.
- 10 Regulariter verbum disponere refertur ad actus ultime voluntatis.
- 11 Et licet aliquando hoc verbum disponere referatur etiam ad contractus, tamen si fuerit iniunctum verbo, moriendo, semper importat actum ultime voluntatis.
- 12 Prohibita re per testatorem alienari, neque poterit heres illam in testamento relinquere.
- 13 Heredis institutio non comprehenditur sub prohibitione alienationis.
- 14 Explicatur textus in l. pater, §. fundus, ff. de legatis 3.
- 15 Actus ultime voluntatis nunquam comprehenditur sub prohibitione alienationis, quoties verbo alienationis ad iunctum est verbum venditionis.
- 16 Vnum verbum per aliud declaratur.
- 17 Sententia continens duo capita, vnum appellabile, alterum inappellabile, sit appellabilis quoad utrumque caput.
- 18 Verba recipiunt intellectum a subiecta materia.
- 19 Verba impropriantur, ut subiecta materia deseruiant.
Ex primordio tituli posterior formatur euetus.
- 20 In dubio est capienda interpretatio fauorabilis Ecclesie.
- 21 Quod verisimile est, observatur.
Dispositio extenditur ad casum non cogitatum, quando militat verisimilitudo.
- 22 In dubio potius presumitur contractus censualis, quam emphyteuticus.
- 23 Favore Ecclesie contractus presumitur emphyteuticus, non censualis, si de veritate non constet.
- 24 In dubio, quod maius est, erit attendendum favore Ecclesie, sic favore dotis.
- 25 Fideicommissum non censetur renocatum per facultatem heredi datam de alienando, sed solum in in casu, quo sequatur alienatio.
- 26 Pactum de renocando non efficit, quin donatio inter vivos in suo esse non remaneat.
- 27 Author adducit Doctores dicentes, pro legato annuo non dari actionem hypothecariam.
- 28 Principalis intentio agentis observanda est in omni actu.
Pro legato competit actio hypothecaria, & via executiva.
- 29 Adducuntur Doctores dantes actionem hypothecariam pro legato annuo.
- 30 Hypoteca in legato conditionali oritur a die implete conditionis.
- 31 Pro legato annuo perpetuo datur actio hypothecaria.
- 32 Retrotractio, datur in preiudicium tertij, quoties non est ex proprio facto.
- 33 dictio super operatur hypothecam bonorum.
- 34 Ponderatur textus in l. Titius, §. Lucius Titius, ff. de contrahenda emptione.
- 35 Dictio de causam immediatam denotat.
- 36 Dictio de denotat originem.
- 37 Author refert intellectum Feliciani ad textum in dicto §. Lucius, Titius.
- 38 Hypotecae resolvuntur ex venditione facta subhasta.
- 39 Solutio facta creditori putativo ex iusta causa liberat debitorem.
- 40 Solvens iussu iudicis liberatur, licet solutio non fuerit facta vero creditori.
- 41 Ius offerendi non datur secundo, creditori contra emptorem subhasta, si venditio facta fuerit ad instantiam creditoris anterioris.
- 42 Ponderatur textus in l. 1. ff. de distractio-
ne pignorum.
- 43 Ponderatur tex. in l. 2. Diuo Pio, §. quod si res, ff. de re iudicata.
- 44 Ponderatur textus in l. si ob causam, C. de euersionibus.
- 45 Hypoteca non dissolvitur, nisi solutio fuerit facta vero creditori.
- 46 Ponderatur textus in l. 1. C. si antiquior creditor.
- 47 Author dat intellectum textui in l. 6. & 8. C. de remissione pignoris, plures Doctores referens.

- 48 Hypoteca creditoris anterioris resolvitur per venditionem sub hasta, quoties ille citatus non comparuerit.
- 49 Emptor rei vendita sub hasta fit securus, quando pecunia fuerit liberata creditoribus posterioribus cum cautione.
- 50 Pecunia dicitur extare per cautionem datā, & referuntur omnes Doctores materiam auocationis pecunia agentes.
- 51 Actio queritur, cui fuit facta promissio, secus in ultimis voluntatibus, cum queratur persone, quae fuerit contemplata.
- 52 Author aliter intelligit notata n. 40.
- 53 Laudatur Reg. Consil. D. Flaminius de Constantio.
Laudatur Dom. Frācisus Maria Pratus.
- 54 Filius naturalis succedit matri, sicut omnis filius legitimus, & naturalis.
- 55 Testamentum matris nullum est, si filius naturalis fuerit praecepsus.
- 56 Textus in l. hac consultissima, & ex imperfecto, C. de testamentis locum habet in testamento matris confecto inter filios naturales tantum.

ARGUMENTVM.

Enumerantur plures species filiorū, praecipue declaratur, quod filij naturales dicantur, & quomodo parentibus succedant, cuius causa notabilis proponitur articulus ab *Authore* in praxi discussus, denique declaratur quomodo in legatis annuis detur hypoteca, & examinatur *decis. Surdi* 28. latēque discutitur quaestio, si per venditionem sub hasta factam ad instantiam creditoris posterioris hypoteca creditoris anterioris resolvatur, ubi plura digna referuntur.

THEOREMA VI.

Quoniam filiorum, qui extra matrimonium nascuntur, multas species apud iuris tam Pontificii, quam Caesarei conditores esse reperimus, alij enim dicuntur naturales simpliciter, alij bastardi, alij spurij, alij nothi, alij māseres, alijque incestuosi, de quibus planē scripsit *Eminentiss. Card. Palcotus* in tract. de nothis, & spurij cap. 16. à num. 3. & per totum, sed duae sunt principales, quae omnes alias comprehendunt, quoniam qui patrem certum non cognoscunt, quos vulgo conceptos appellamus, nempe ortos ex publica meretrice, ad quam pluribus patebat accessus, hi spurij nuncupantur,

inquit *Catellinus Cetta* in memorialibus in verbo spurij, *Plaz* in epitome cap. 41. num. 1. sub quorum spuriorum nomine adhuc incestuosi comprehenduntur, qui licet patrem certum habeant, cum tamen propter infamiam nominare non audēt, ex notatis per *Aretinum* in s. nouissimē num. 1. institu. de nuptijs, & horum naturalium, & spuriorum tam generica est significatio, ut multoties termini confundantur, & ob id ad tollendas difficultates legem in Hispania conditam esse dicie *Roder. Suarez* in tit. de todos à me num. 7. & in fine, & extat lex partit. par. 4. tit. 15. l. 1. quam latē interpretatur *Lopez*, & omiffis pluribus, de quibus apud *Alciatum* lib. 4. pareg. cap. 5.

- 2 Dico naturales proprie illos esse secundum iuris intellectum, qui nascuntur ex legitima concubina, cuius retentio fuit à iure illi permessa, nempe ex muliere domi retenta indubitato affectu quasi coniugali, à qua filiorum suorum pater nullo, nec agnationis, nec cognationis vinculo, vel alio iure prohibeatur, docet *Azo* in summa Codicis de naturalibus liberis sequuntur eum *Bartol.* in l. 1. eodem tit. *Ioannes Andreas* in rubrica qui filij sint legitimi, & de success. ab intestato, s. 1. *Suarez* in tit. de todo home num. 4. & 5. & in hoc strictius ius civile procedit, cum eos tantum naturales intelligat, qui nati sunt ex concubina domi retenta affectione maritali existente utroque soluto, ut in s. si quis autem defunctus auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, l. in concubinato, ff. de concubin. *Conar.* in epitome desponsalib. p. 2. c. 8. s. 4. n. 1. *Ant. Conius* lectionum subsequen. lib. 2. cap. 11. *Corratius* lib. 1. miscellaneorum cap. 3. num. 8. *Commanus* lib. 2. commentariorum cap. 16. col. 1. ita quod non sufficeret, si ea domi retenta fuisset loco famulae, ut inquit *Bart.* in l. finali ff. de concubin. & in l. finali, ff. de his quibus, ut indignis, & *Baldus* in l. finali, C. de naturalibus liberis, *Cephalus* cōf. 111. nu. 29. *Afflict.* dccif. 203. de equitate tamen canonica sufficit, quod inter parentes legitimum coniugium esse potuisset, nec curatur, quod concubina fuerit domi retenta, ut testatur *Crauetta* conf. 166. sub num. 8. *Jason* conf. 51. per totū vol. 3. latē *Honded.* conf. 68. num. 6. & seq. vol. 1.

- 4 Imò asserendum est, naturā ex virgine stuprata, vilis tamen conditionis naturalem appellari, quoniam coitus cum similibus personis non est accusabilis, neque punibilis, l. quae adulterium, C. de adul-

adulterijs, l. si vxor, cum ibi notatis per Bartolum, & alios ff. eodem tit. Crauetta dicto conf. 166. num. 6. licet in hoc attento iuris rigore contrarium verius existimarem cum Natta conf. 421. vol. 2. & latè. tueretur Farinconf. 90. n. 10. & seq. in fine, de æquitate tamèn cum prima sententia procedi poterit Honded. conf. 68. per totum lib. 1. latè videre est Mastril um decis. 152. vol. 2. & quod magis est, natus ex coniugato. & soluta naturalis iudicatur tanquàm non ortus ex coitu damnato, & punibili, docent Crauetta conf. 166. num. 2. Alexander conf. 139. in fine vol. 1. Soccin. in conf. 148. num. 3. vol. 1. Goadinus conf. 21 num. 5. & seq. Vrsillus ad Afflictum decis. 96. num. 2. Surdus conf. 337. num. 1. vol. 3. Aluarus Valascus tom. 1. consult. 29. num. 6. latissimè disputat articulum Gratianus tom. 1. discept. forens. cap. 35. per totum, Pascalis de patria potest. par. 2. cap. 1. num. 29. dummodò ille non fuerit ortus ex coniugato, & virgine per vim stuprata, cum coitus ille punibilis sit, ex dictis per Valascum dicta consult. 29. num. 4. & illi dicuntur naturales, quia naturam in generatione sequuntur, cæterisq; fauorabiliore sunt, cum sint magis certi, quàm qui extra domum nascuntur glosa in cap. Michael de filiis præbyterorum, quam singularem dicit Roias in epitome success. c. 10. n. 8. hodie autè de consuetudine loquèdi attenta iuris Põrificij dispositione inter naturales in prima specie connumerantur, qui nascuntur ex soluto, & ex soluta extra domum retenta, & ab ea, cum qua potest esse matrimonium sine aliquo impedimento istum communem vsum loquendi in proposito attendendum esse dicit Crauetta conf. 166. num. 9. & ibi Strascia in addit. num. 7. 8. & seqq.

7 Qui filij naturales patri ab intestato morienti hoc modo succedunt; primò si pater naturalis filios, legitimos, & naturales reliquerit his existentibus naturales tantum in nihilo succedunt, sed tantum sunt ab illis alendi secundum substantiæ mensuram à bono viro arbitrata, s. discretis vers. si quis igitur habens auth. quibus modis efficiantur sui, auth. licet, C. de naturalibus liberis, & si illi non extiterint, sed tantum legitima coniux, licet illa viro non succedat, efficit tamèn, ne illi naturales filij patri succedant, sed solum alendi erunt ab hæredibus viri dicta auth. licet iuncta glosa in verbo coniux, & dicto s. discretis vers. si quis igitur habens, & fuit Atheniensium lege hoc dictatum, refert Ioa. Bercholt in tract. de gradibus

in tit. de success. naturalium in principio, & ratio est secundum Hostiensem in summa qui filij sint legitimi num. 4. fauor, & hon or matrimonialis, propter quem voluit le x, quòd viuentè vxore legitima, naturales non succederent in memoriam præteriti matrimonij, & ne vxor scâdelizetur arg. text. in l. 2. ff. de rerum amotarum.

8 Si verò defecerint tam filij legitimi, & naturales, quàm legitima coniux, naturales tantum patri ab intestato morienti in duabus vncijs succedunt, & sic in sexta parte hæreditatis, quam habebunt vna cum matre, quotquot fuerint liberi dicto s. ex discretis vers. si quis autèm defunctus, verum antequàm huic Theoremati finem imponam adducam quæstionè, de qua in Anno 1643. fui interrogatus à Domino Didaco de Pace viro aliquin integerrimo, & in foro nostro verisato.

9 Franciscus Antonius Bisulcus cum esset in vltimis constitutus suas tabulas exarauit, & inter alia in illis contenta, legauit Hieronymo Bisulco suo filio naturali tantum ducatos mille, hoc tamèn expresso, vt pendente tempore, quo perueniret dictus Hieronymus ad ætatem, annorum viginti septem, legata quantitas illi non præstaretur, verum in aliquod corpus conuerteretur, vt cum postea ad dictam ætatem peruenerit, illi traderentur non solum dicti ducati mille, verum etiam redditus omnes maturati vsq; ad diem illum, hoc tamèn onere adiecto, vt casu, quo ipse filius sine liberis decesserit, ad dictam quantitatem succederet Monasterium Sanctæ Mariæ Sanitaris Casalæ Barræ, & cum fuerit factus casus substitutionis, comparuit dictum Monasterium gressus suos dirigendo cõtra possessorem cuiusdam ruris, quod per prius fuerat Frãncisci Antonij testatoris, & inter alia opposita dicto Monasterio dicebatur, quod prædictus Hieronymus, cum in viuis existeret, donauit interuiuos de prædicto legato ducatos bis centum, quæ donatio dicebatur valere non obstante fideicommissio ex potestate sibi data per testatorem, vt posset de prædicta quantitate disponere, sic etiam ob ius, quod prætendebat in bonis sui patris defuncti, ego autèm pro dicto Monasterio sequens iuris responsum feci.

10 Neminem later verbum disponere referri ad actum vltimæ voluntatis, s. i. auth. vt liceat matri, & aui, s. disponere auth. de nuptijs idq; secundum suam propriam significationem glosa, & Doctores

in rub. ff. soluto matrim. Soccin. conf. 13. nu. 32. vol. 1. Iason consil. 224. num. 24. vol. 1. conf. 7. nu. 9. conf. 51. col. 2. & conf. seq. col. 1. & 2. & Ruinus conf. 182. col. 9. in principio vol. 1. Cephalus conf. 274. num. 12. & colligitur ex Sacra Scriptura 4. Regum cap. 20 in principio, ibi, dispone domui tuæ, quia morieris, & docet Napodanus noster in consuetud. & si testator verbo disponere, & in consuetud. prima verbo marito in titulo de consensu mulierum, Franchus decis. 607. num. 2. 4. & 7. Aponte conf. 8. & 9. Anna conf. 79. Farinaceus decis. 877. igitur in casu nostro cum potestas fuerit data a patre, ut possit disponere de ducatis bis centum, illa potestas ad actum inter viuos extendi non debet, & cum Hieronymus donauerit per actum inter viuos, nullam fuisse donationem asserendum est.

31 Et licet hoc verbum disponere adhuc trahatur ad actus inter viuos cap. cum satis de rebus Ecclesie non alienandis cap. 2. cap. illis de prebendis, l. extraneus, §. finali, ff. de iure dotium, §. nobis auth. de nuptijs, §. finali institut. quibus alienare licet, vel non, attamen in casu nostro cum illud verbum disponere adiunctum fuerit dictioni, morendo, intelligi debet de actu ultimæ voluntatis tantum, sicut in simili si testator prohibuerit rem alienari per suum heredem, neque poterit hæres rem illam.

32 in testamento relinquere argu. l. pecto, §. fratre, ff. de leg. 2. l. si quis prioris, §. 1. & §. certum, C. de secundis nuptijs l. si ita quis promiserit, §. ea lege, ff. de ver. oblig. notant Barto. in l. filius familias, §. diui, & ibi Iason n. 7. ff. de leg. 1. Cephalus conf. 113. & 153. num. 32. & sequen. Menochius conf. 753. num. 9. & sequ. Peregrinus conf. 36. lib. 5. & de fideicommissis art. 14. num. 4. Petra de fideicommissis quest. 8. num. 11. latè Fusarius

33 de substitutionibus quest. 712. à nu. 12. cum sequ. quicquid sit in hæredis institutione, ut post illos, & alios videre est Surdum decis. 124. num. 8. Annam allegat. 106. Visconte in suis conclusionibus iuris verbo, prohibitio alienationis, D. Reg. Capyc. Latro tom. 1. consultat. 32. à num. 16. & textus in l. pater, §. fundus ff. de leg. 3. qui cōtrarium

34 insinuare videtur, procedit in casu suo, in quo testator dixit, ne viuos alienaret, non mirum si verbum illud non potuerit extendi ad actum ultimæ voluntatis, quæ ultima voluntas habet effectum suum post mortem, docent Bartolus in l. ea lege num. 7. & ibi Zasius num. 25. C. de condict. ob causam, Decius conf. 422. col. penult. vers. & hoc maxime Soccinus Iunior conf. 97. num. 58. & conf. 163. num. 27. &

seq. lib. 2. Albani conf. 109. num. 1. Gabriel conf. 132. num. 4. lib. 1. Peregrinus de fideicommissis art. 14. à num. 20. cum sequen. de Marinis lib. 1. quotidianarum resolutionum cap. 131. n. 4. in fine, in prima additione.

15 Verum si testator verbo disponere ne hæres posset alienare adiunxisset verbum vendere, tali casu non esset prohibitus actus ultimæ voluntatis, ratio est, quia verbum vendere non importat actum ultimæ voluntatis, notant Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem in titulo de emptione, & venditione, §. nunc videndum Gabriel de fideicommissis conclus. 10. num. 26. Menochius conf. 216. num. 31. Magonius decis. Luccensi 5. num. 37. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 73. num. 58.

Et sic illud verbum alienare licet deper se importet actum ultimæ voluntatis, ratione adiuncti mutat naturam accipiens naturam illius verbi vendere, sic docent post multos Surdus conf. 77. num. 24. lib. 1. & decis. 124. num. 10. & 20. Gabriel dicta conclus. 10. num. 26. Ofsacus decis. 50. num. 8. Intrigliolus dicta quest. 73. num. 58. Fusarius quest. 712. num. 5. & 6. Bardellus conf. 66. num. 8. 9. & 10. Comitulus conf. 77. in fine, Cancrinius par. 1. variarum cap. 1. num. 268. quoniam vnum verbum declaratur per aliud, l. Titia, ff. de ver. obligat. l. finali, ff. de heredibus instituendis, consequenter dicendum est in casu nostro, quod & si verbum illud disponere vtrūq; actum possit importare, scilicet, ultimæ voluntatis, & inter viuos, cum sit vnitum verbo illi morendo, assumit illius naturam, & intelligitur de actu ultimæ voluntatis tantum.

Confirmatur, nam si sunt duæ causæ simul complicatæ, quarum vna appellationem respuit, altera admittit, & sententia fuerit lata super vtrūq; caput ratione mixturæ totum fit appellabile, docet antesignanus Bartolus in conf. 141. num. 7. lib. 1. Iason conf. 174. lib. 3. Conrad. de Momentanea possess. limitat. 2. num. 45. plures afferens decisiones. Rotæ Romane Menochius de recuperanda possessione remedio 9. num. 321. Rotæ Romana decis. 326. num. 6. & decis. 323. & 352. par. 1. in nouissimis, Pacianus de probat. lib. 1. cap. 16. Ofsacus decis. 25. num. 10. Mastrillus decis. 42. num. 7. Maceratensis lib. 2. variarum cap. 9. num. 5. cum seqq. de Amatis decis. Marchia 15. num. 33. Gratianus decis. 136. num. 1. Monachus decis. Luccensi 37. num. 52. Giurba decis. 101. per totam Pacificus decis. 196. num. 3. & decis. 359. num. 4. post tractatum de Saluiano interdicto, Borrellus in summa titu-

titulo 33. num. 270. Reg. Valenzuola conf. 71
num. 98. lib. 1. decisum refert Dom. Reg.
Capycius Latro consult. 88. Horatius Barbo
in tractatu de assistentia glosa 1. nu. 58. Tho-
rus part. 2. compendij verbo executio senten-
tia personale fol. 201. & par. 3. eodem ver-
bo fol. 405. igitur idem dicendum erit in
hoc verbo disponere, ut si fuerit unitum
cum verbo morendo, illius naturam assu-
mens importet actum ultimæ voluntatis
tantum, non inter viuos; quoniam verba
18 intelliguntur secundum subiectam ma-
teriam, de qua fit sermo, l. insulam, ff. de
prescriptis verbis, l. si ita stipulatus, ff. de
usuris l. si uno ff. locati; l. olei, vbi Bartolus
ff. eodem titulo, Cephalus conf. 256. num. 33.
Beccius conf. 88. num. 12. vol. 1. & alij apud
Surdum de alimentis tit. 5. quest. 14. num. 41
& verba impropriantur, ut subiectæ ma-
teriz conueniant, ex l. 1. in principio, iuncta
glosa, ff. de positi, Bartolus in l. finali, ff. de con-
diti. ob causam, qua de ratione dixit Napo-
danus noster in consuetud. & si testator num.
4. ideo verbum disponere in nostris con-
suetudinibus importare, seu referri ad
19 actum ultimæ voluntatis tantum, quia ru-
brica est de successione morientium ab
intestato sine filiis, cum ex primordio ti-
tuli posterior formetur euentus, l. 1. C. de
imponend. lncrat. descript. lib. 10. ergo ex-
presse colligitur in casu nostro, solum in-
telligi datam facultatem disponendi in
ultima voluntate, non inter viuos.
Accedit vltima ratio, dato enim tali
intellectu, scilicet, præsumi tantum con-
cessum actum ultimæ voluntatis & non
inter viuos, resultat fauor Ecclesiæ sub-
20 stitutz, cum in dubio semper sit præsumen-
da, seu capienda interpretatio fauorabi-
lis Ecclesiæ l. sunt persone, ff. de religiosis, &
sumptibus funerum, & coadiuuatur ex ve-
rissimi testatoris voluntate, quæ semper
est attendenda, l. cum res in principio, ff. de
leg. 1. l. si cui certi, l. si cum in vtero, C. de test.
milit. l. Titius, §. Lucius ff. de liberis, & po-
sthumis l. cum auus, ff. de condit. & demonstr.
quæ verisimilitudo à nostris terminis
non deficit, cum si testator fuisset interro-
gatus, quid potius vellet, ut quantitatem
hanc habeant extranei, an ipsa Ecclesia,
certè respondisset pro Ecclesia fauore,
animæ, nam prima charitas incipit ab
ipso l. preses, C. de seruitutibus, & aqua, per
consequens si data tali interrogacione,
hoc modo testator respondisset, hæc ve-
rissimi mens erit attendenda, semper. n.
21 seruatur, quod verisimile est, l. sepe in stipula-
tionibus, ff. de ver. oblig. & quælibet dispo-
sicio extenditur ad casum non cogitatum,

quando verisimile est, quod si disponens
de illo cogitasset, aut interrogatus fuis-
set, ita respondisset, ex iuribus super ad-
ductis, & ex l. Titius, §. Lucius, ff. de liberis,
& posthumis, vbi Barto. Iasen, & Paulus de
Castro ibidem l. si quis, ff. de ver. signif. l.
librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de leg. 3. l.
ex facto ff. de heredibus instituendis, l. quisquis
ff. deleg. 3. l. in conditionibus, ff. de condit. &
demonstr. l. cum questio, §. finali, C. de legatis
l. etiam hoc modo, l. eo modo, ff. de leg. 1. l. vnde
ex familia §. finali, ff. de leg. 2. l. penul. ff. de
leg. 1. l. fideicommissa, §. item si quis, ff. de leg. 3.
l. pater seuerinam in principio, ff. de condit. &
demonstr. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad
Trebell. l. 3. C. de liberis præteritis, l. heredes
mei; §. cum ita, ff. ad Trebell. l. vbi pure, §. te
rogo ff. eodem titulo, l. cum virum, C. de fidei-
commissis, suadet hoc idem ex alia ra-
tione, quotiescumque enim non appa-
ret titulus emphiteuticus, aut censualis;
potius præsumitur contractus censualis,
22 quam emphiteuticus, ita Ioannes Faber
in l. 1. C. de iure emphiteut. Soccinus Senior
conf. 167. num. 6. & conf. 266. num. 6. lib. 2.
Ruinus conf. 42. num. 7. Brunus conf. 41. nu.
2. Parisius conf. 29. nu. 9. Conarruias lib. 3.
variarum cap. 7. num. 1. Capycius decis. 103
Grammaticus decis. 77. nu. 10. plures apud
Menochium lib. 3. presumpt. 106. Crescen-
tius decis. 1. sub titulo de censibus, Gaspar
Thesaurus lib. 4. questionum forensium quæ-
43. cum in dubio minimum onus attendi
debeat, l. semper in stipulationibus, ff. de re-
gulis iuris, ac si Ecclesia fuerit illa, quæ cõ-
23 cesserit, fauore ipsius Ecclesiæ potius
præsumitur emphiteuticus, quàm censualis
DD. citati Mantica lib. 5. tit. 3. num. 53. &
de ambiguis lib. 22. tit. 4. num. 17. Cordubus
de causis priuat. ob non solum Canonem li-
mitat. 34. Genuensis in practicabilibus Eccle-
siasticis tricennario 4. quæst. 92. à nu. 5. Mau-
rus allegat. 14. tom. 2. olim Consil. Marcian.
tom. 2. conf. 55. à num. 3. videndus est Ho-
ratus Montanus controuersiarum cap. 75. à
num. 20. circa medium, & ratio est fauor
24 Ecclesiæ, cum illius fauore quod maius est
attenditur, l. Titia §. finali, vbi DD. ff. de
auro, & argento legato, Capra conf. 113. nu.
2. Gozadinus conf. 60. nu. 15. Soccinus conf.
247. num. 6. lib. 2. Romanus conf. 521. vbi ad-
ditio plenè Cagnolus in l. semper in obscuris
num. 9. & 10. ff. de regulis iuris latè Genu-
fis in practicabilibus Ecclesiasticis quæst. 153
Novarius de datione insolutum part. 2. qm.
22. num. 4. & de priuilegijs miserabilium
personarum priuilegio 100. num. 5. & 6.
cum sequ. sicut dotis fauore quod maius
est attenditur, l. nuptura, ff. de iure dotium,

& maius est pro Ecclesia concedente, rem esse emphyteuticam, quam censualem, cum primo casu sit translatum dominium utile tantum, secundo vero casu directum, & utile, ex his igitur colligitur, quod in casu nostro verbum illud *disponere* debet accipi quanto minus Ecclesia nocebit, & sic restringi solum ad actum ultimæ voluntatis.

Neque posset aduersarius dicere, iam quod Testator dederit facultatem Hieronymo disponendi, censi reuocasse fideicommissum factum fauore Ecclesie, cum sint actus incompatibiles, posse disponere, & bona illa esse subiecta restitutioni, nam omittis pluribus, quæ in hoc possem adducere, dicendum est, illam quantitatem fore exceptam à fideicommissio casu, quo sequeretur dispositio, quæ cum non fuerit sequuta, subiecta remanet fideicommissio, iuxta eleganter notata per Socinum *conf. 123. vol. 2. & conf. 43. num. 1. vol. 4. per Alciatum conf. 112. num. 23. vol. 2. per Decianum conf. 27. 38. & 78. num. 48. lib. 3. per Gabriel. conf. 99. num. 22. cum seqq. lib. 2. per Menochium conf. 947. num. 6. lib. 4. & præsump. 188. num. 5. Surd. conf. 10 num. 34. & conf. 71. num. 7. vol. 1. Intrigliolo de substitut. centuria 3. quest. 73. num. 14. Peregrinus de fideicommissis art. 40. num. 46. Barz. decif. 121. num. 3. Fusarius qu. 546. Molfesius *conf. 2. num. 34. Domin. Reg. Capyc. Latro decif. 23. à num. 8. cum seqq. Fontanella de pactis nuptialibus. clausula 4. glosa 26. à num. 1. cum seqq. Christoph. Martinus decif. Senens. 10. à num. 25. possunt enim simul stare, quod possint alienari, & esse subiecta fideicommissio in casu non secutæ alienationis, sicuti donatio inter vivos remanet in robore, licet pactum de reuocando fuerit appositum, cum illa donatio solum expressam reuocationem pateretur, non tacitam per reuocationem scientiam, cum sit donatio inter vivos casu quo non fuerit reuocata, vt eleganter notat Morot. responso 4. à num. 4. Cautanus decif. 42. num. 34. par. 1. Fontanella dicta clausula 26. nu. 2. Mantica, & alij apud Consiliarium Dexart qui sic decifum refert decif. 83. per totam, vnde in casu nostro iam quod nulla dispositio sequuta fuerit, remanet in suo esse substitutio facta in fauorem Ecclesie.**

Aduersarij ad aliud confugebant dubium, dicentes, pro tali legato nullam fuisse inducendam hypothecam, stante quod erat legatum annuum pro quo nulla datur hypotheca, ex dictis per Surdum decif. 28. per Gratianum tom. 2. discept. forensium

cap. 294. num. 8. idem dicunt Ciriacus controuersia 18. nouissime Mercul. Merlinus doctissimus neotericus, & semper laudandus in copiosissimo tractatu de pignoribus lib. 3. tit. 1. quest. 14. à num. 161. Gallupus in praxi nouissima S. C. part. 4. de concursu creditorum cap. 3. num. 24. vnde non posse agi contra tertium possessorem, quod tamen nullo pacto asseri potest in casu nostro, cum vnicum fuerit legatum, non annuum, scilicet, ducatorum mille, voluit tamen Testator, vt illa quantitas conuerteretur in aliquod corpus, quousque Hieronymus peruenerit ad ætatem annuorum viginti septem, & in omni actu principalis intentio agentis est attendenda, l. rogasti, l. si quis nec causam, ff. si certum petatur, l. si quis donationis, ff. de contrabenda emptione, l. si vir uxori, ff. ad Sena. Consult. Velleianum, & intentio Testatoris fuit legandi illa mille, verum quod pendente illa ætate non soluantur, sed quod conuerterentur in emptionem, igitur dictum legatum vnicum est, non annuum, vt dicebant aduersarij.

Verum dato, quod esset legatum annuæ quantitatis, adhuc hypotheca competebar; primo, quia regulare est, dari actionem hypothecariam pro legato, l. 1. C. communia de legatis, §. in nostra institut. de legatis, pro quo datur via executiua post mille Doctores Donat. Anton. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 2. à 1. latè Regens Sanfelix. decif. 204. tom. 2. Domin. Preses Merlinus tom. 2. controuersiarum cap. 2. per totum Franciscus Maria Prato tom. 2. discept. forens. cap. 8. per totum, Nouarius tom. 1. de grauaminibus vassallorum cap. 3. 21. à nu. 5. contra plures apud Tomasium decif. 49. quæ actio hypothecaria datur etiam pro legato annuæ quantitatis, ex dictis per Horatium Montanum controuersiarum forensium cap. 34. à num. 7. per totum, qui bene impugnat opinionem Surdi, licet eum sequatur Maya lib. 1. consultationum iuris consult. 25. per totam, & licet Hodierna in addit. ad Surdum, ibi dicat intelligi, quoties res non esset penes tertium pro antiquis futuris ex illa ratione, quia cum legatum annuum sit conditionale pro sequentibus annis, & hypotheca in legato conditionali oritur à die adimpletæ conditionis, iuxta glosam in l. si filius familias verbo contrahimus, ff. de ver. oblig. Bartolus in l. si is qui pro emptore num. 47. ff. de vsu cap. vbi Iafon num. 312. plures refert Negusantius de pignoribus par. 5. membr. 5. nu. 20. Peregrinus de fideicommissis art. 40. nu. 14. Petra de fideicommissis quest. 10. nu. 33.

Ca-

Cavalcanus decis. 5. num. 110. part. 3. Mugonius decis. Luccensi 21. num. 1. & sic cum res reperiatur penes tertium, hypotheca non poterit retraheri ad initium in praeiudicium tertij.

- 31 Quam sententiā optimè refellit Montanus ubi supra, vltro enim quod admittunt aduersarij, dari hypothecam pro legato annuo, quando est perpetuum Bartolus in l. Caius prope finem, ff. de annuis legatis, Hostiensis in summa in titulo de locato, S. nunc aliqua num. 86. Cynus in rubrica Codicis de usufructu, Guid. Papa decis. 432. num. 15. Rota Romana decis. 68. par. 2. in nouissimis ex l. haecenus, ff. de usufructu, & quemadmodum quis utatur, nihilominus falsum est illud dictum, non dari hypothecam pro annatis sequētibz post alienationem maturatis, vt benè improbat Montanus ubi supra, quoniam adhuc datur retrahitio in praeiudicium tertij, quoties non est ex facto proprio, iuxta text. in l. qui balneum, S. sed etsi heres, ff. qui potiores in pignore, vt benè explicat idem Montanus de regalibus officijs sub num. 4. & cū ipso faciunt adducta latè per copiosissimum Fusarium quest. 612. à num. 3. per totum, qui benè fundat, dari locum retrahitio, etiam in legato conditionali contra tertium, & nouissimè sic latè defendit Mercur. Merlinus de pignoribus lib. 4. tit. 1. q. 22. à num. 35. qui num. 40. plures addit decisiones Rotæ Romane.

At his relictis aliundè in casu nostro oriebatur hypotheca, testator enim iussit, hanc quantitatem ducatorum mille, vna cum redditibus, præstari super omnibus bonis suis, & quis est, qui ignorat, ex dictione super oriri hypothecam, l. finali, C. que res pignori obligari possunt. Bartolus in l. codicillis, S. instituto, ff. de leg. 2. & in l. fundus, ff. de annuis legatis, Iason in l. 2. num. 45. C. de iure emphiteutico, Alexander conf. 156. num. 3. lib. 3. Surd. conf. 162. num. 10. lib. 2. Menoch. conf. 232. num. 25. Boerius decis. 66. & 102. Milanes. decis. 13. num. 45. cum seqq. lib. 2. Addentes ad Guidonem Papa decis. 42. Anna filius in addit. ad patrem allegat. 101. nu. 8. Periera de iure emphiteutico cap. 3. num. 19. & cap. 4. num. 20. Gratian. tomo 2. discip. forens. cap. 256. num. 51. & 52. Pistor. filius in obseruatione 69. n. 1. Rota Romana decis. 144. in nouissimis par. 1. Domin. Pres. Merlin. tomo 2. controuersiarum cap. 46. quibus addo Claperium in centuria causarum. fiscalium causa 24. num. 5. cum seq. part. 3. Barbatum de assistentia glosa 12. num. 29. Dom. Mercur. Merlinum de pignoribus lib. 2. tit. 3. quest. 91. à num. 7. cum seqq.

& sic quatenus nulla fuisset inducta hypotheca in tali legato, ex illa dictione super inducta dicitur.

- 34 Incontrarium tamèn videtur facere, difficilis locus Scauole in l. Titius 81. S. Lucius Titius, ff. de contrahenda emptione, in quo adest dictio, de tali fundo, & nihilominus Scauola inquit, nullam induci hypothecam super illo fundo, in illis verbis, Lucius Titius promisit de fundo suo centum millia modiorum frumenti, annua prestare prædij Caij Sei, postea Lucius Titius vendidit fundum additis his verbis, quo iure, quaq; conditione, & prædia Lucij Titij hodie sunt, ita veneunt, itaq; habebuntur, quæro an emptor Caio Seio ad prestationem frumenti sit obnoxius, respondi, emptorem Caio Seio secundum ea, quæ proponerentur obligatum non esse, vnde colligitur, dictionem illam de nullam importare hypothecam, & tamèn dictio de causam immediatam 35 denotat, l. 1. S. nunc videamus, ff. de contrahendis cum emancipatis liberis, Bald. in tractatu de statuto urbis in verbo concordia num. 8. & denotat originem, & locum, à quo 36 res extrahi debet Bolognietus in rubrica, ff. si certum petatur num. 8. & sequ. Decius conf. 280. num. 3. Emilianus conf. 157. Bursat. conf. 123. num. 8. & 9. vol. 1. Mastrillus decis. 257. nu. 3. & 4. consequenter à fortiori dicendum erit, per dictionem super nullam fuisse inductam hypothecam.
- 37 Cui Scauole loco respondeo cum Feliciano de censib. tomo 1. lib. 2. cap. 6. num. 7. vers. neque huic dicente ibi, nullum fieri sermonem de non existentia hypothecæ, sed solū fuit questio, si emptor tenebatur ad præstanda illa frumenta, stante quod emerat fundum taliter, qualiter erat, vt colligitur ex figuratione casus, non verò fuit controuersia, si per illam dictionem de fuerit inducta hypotheca.
- Deniq; aduersarij hæc omnia ipsi se refragari aspicientes ad alia confugerunt, asserentes, hypothecam illam fuisse extinctam iam quod rus illud fuerat venditū subhasta, cuius de causa hypothecæ aliorum resoluuntur, l. 6. & 8. C. de remissione pignoris, l. ait prætor, S. permittitur, ff. de minoribus, notant Bart. in l. minor 25. annis ex aspectu, ff. de minoribus 25. annis, Bald. in l. 2. C. de seruitutibus, & aqua, Ruin. conf. 171. num. 3. lib. 4. Mangil. de subhastationibus q. 104. à num. 1. cum seq. Domin. Consil. Stai-banus tomo 1. resolutionum forensium resol. 5. à num. 7. cum seqq. Fontanella de pactis nuptial. clausula 5. glosa 8. part. 7. à num. 98. cum pluribus seqq. nè deceptus remaneat emptor ex hasta fiscali contra textum in l. 1.

- l. 1. C. de his qui veniam etatis impetraverunt, & nullus accederet ad publicas venditiones, quod esset valde perniciosum, l. ait praetor, aliās, si sine §. questum, iuncta l. si ex causa in principio, ff. de minoribus, prout optimē ponderat Anton. Faber in suo Codice lib. 7. tit. 32. de bonis auth. iud. possidendis definit. 4. pluriēs decisum refert Fontanella loco citato num. 51. & tom. 1. decis. 222. n. 18. & seqq.*
- 39 *Et Ruin. dicto conf. 171. nu. 3. lib. 4. ampliat ad debitorem solventem ex iusta causa puratio etiam nullo existente Iudicis iussu, arg. l. 1. §. si rem à seruo, ff. de positi, Bart. & Alber. in l. Urbana, ff. de condictione indebiti, & cum in casu nostro soluerit iussu iudicis pecuniam pretium depositando, liberari debet, etiam si non fuerit soluta creditori anteriori, cū praesumptio sit pro magistratu, l. 1. C. de officio iudicum civilium cap. in praesentia de renunciatione cap. sicut de re iudicata, ideo iudicis mandato solvens omnino liberatur, l. Imperatores, ff. ad municipalem, l. non videtur, §. qui iusta, ff. de regulis iuris, l. furti, §. qui iussu, ff. de his qui notantur infamia, Menoch. de arbitr. iudicium casu 137. nu. 13. cum seq. Afflict. decis. 150. num. 26. & 27. Perez l. 1. tit. 20. lib. 3. ordinamenti vers. quero decimo quinto, Az. cuedo l. 13. tit. 9. lib. 3. nouae re compilationis num. 18. & 19. Parlador lib. 2. quotidianarum cap. finali §. part. 9. 17. num. 7. Gutierrez lib. 1. practicarum quest. 113. num. 5. Anton. Faber in suo Codice lib. 8. tit. 29. de solutionibus definit. 9. Carolus de Grassis excep. 25. à num. 49. cum seq. Fontanella tomo 1. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 2. à nu. 43. cum seqq. qui in dicta decis. 222 num. 21. hunc modum assignat pro cautela emptoris.*
- 40 *Quae difficultas facilius resoluitur, quoniam haec dicta procedunt, quando res fuerit vendita ad instantiam creditoris anterioris, tunc enim hypothecae posteriores exstinguntur, & emptor erit securus à secundo creditore, etiam à iure offerendi, ut colligitur ex Papiniano in l. cum praetor 3. ff. de distractione pignorum in illis verbis, cum prior creditor iure conventionis pignus vendiderit, secundo creditori non superesse ius offerendae pecuniae conuenit, l. 1. & 3. C. si antiquior creditor, l. qui à creditore, C. de distractione pignorum, post antiquiores explicant Negusant. de pignoribus part. 5. membro 3. num. 4. Afflict. decis. 16. ubi Vrsillus num. 1. & 2. Franch. decis. 69. & 224. Thesaurus decis. 157. num. 8. & seq. Ricc. collect. 67. Anna conf. 37. num. 1. & 2. Lanarius conf. 9. num. 14. & 15. de Georgio allegat. 6. num. 49. Morot. in tract. de secundo creditore offerente num. 16. Anna Senior allegat. 56. per totam, Barbatius de assistentia glosa 2. num. 24. & seq. latissime, & doctē more suo explicat Dom. Consil. Arias de Mesa cuius merita altiore obtinuisset sedē, nisi immatura morte foret preuentus lib. 1. variarū c. 6. et 8. cum pluribus seq.*
- 42 *Hoc idem colligitur ex eodem Papiniano in l. 1. ff. de distractione pignorum, in qua dicitur, quod si fundum tuum specialiter obligasti deinde Titio bona omnia hypothecasti, ac postremo mihi quoque generalem bonorum obligationem constituisti, certum est fundum illum specialiter tibi obligatum vendi posse, verum si tu illum vendere volueris ex generaliter obligatis, in quo es posterior vendere non potes, nisi dimisso primo creditore, aliās emptor molestari poterit à primo creditore ibi, sequitur, ut secundus creditor possessores interpellare debet, & notat ibi glosa, Bartolus, Salycetus, & alij Negusantius part. 6. membro 1. num. 30 in sexta limitatione, subtiliter more suo argumentatur Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 62. errore 1. in fine, & errore 2. in principio.*
- 43 *Ad idem facit textus in l. à Dino Pio, §. quod si res, ff. de re iudicata, in quo habetur quod tunc venditione facta à iudice in causā iudicati emptor securus est, si pretium rei venditae fuerit traditū primo creditori, in illis verbis, quia non videtur conditio anterioris creditoris deterior fieri suum consecuturi, nec prius ius pignoris dimissuri, quam si ei fuerit satisfactum, & nihilominus illa venditio dicitur fieri subhasta, ut in l. ordo, C. de executione rei iudicatae, l. edito, C. si aduersus fiscum, l. duplex ratio, C. de fide instrumentorum, & iure hae fiscalis lib. 10. Afflictus decis. 340. Franchus decis. 120.*
- 44 *Ponderatur etiam textus in l. si ob causam, C. de euictionibus, ubi fit mentio de venditione in causam rei iudicatae, nihilominus ibi emptor non est securus, cum ibi dicatur, quod si res fuerit euicta ab emptore, ille habebit regressum contra venditorem, seu debitorem, ibi, si ob causam indicati pignora capta sunt, ecce, quod est venditio subhasta facta à iudice, in fine textus, ibi, quandoquidem etsi euictio eorum ab alio subsecuta fuisset aduersus eos dari debuisse actionē, & sic cū in hac lege proponatur casus euictionis, non potest dici, emptorem fuisse securum.*
- Et ratio est, quia nunquam hypotheca dissoluitur, nisi facta solutione creditori,*
- 45 *l. si rem alienam, §. omnis, ff. de pignoratitia*

actione, l. grege 13. §. etiam, ff. de pignoris, l. heredes, §. si in illa, in fine, ff. familiae erciscunda, l. in executione, §. item si stipulatio, ff. de ver. oblig. vnde cū prætium non fuerit solutum creditori anteriori, hypotheca illius extincta non dicitur.

46. Adhæret his omnibus textus in l. 1. C. si antiquior creditor, vbi dicitur, quod tunc hypotheca resolvitur, quando venditio fuit facta per creditorem anteriorem, ibi si vendidisset, qui ante pignus accepit, persecutio tibi hypothecaria super esse non potest, ergo denegatur actio hypothecaria creditoris posterioris facta venditione per creditorem anteriorem, non verò quando fuerit facta per creditorem posteriorem, quæ textum mirabilem appellat Negusantius de pignoris 3. membro, §. par. num. 4. afferens rationem disparitatis, quia primus creditor tempore acceptæ hypothecæ habuit licentiam annexam pignori à debitor, sic lege interpretante, l. si conuenerit ff. de de pignoratitia actione, vnde creditor vendendo pignus transfert dominium, vigore illius pacti, quo tempore nullum ius hypothecæ quæsitum erat secundo creditori, quod secus est in secundo creditore vendente, qui trāsferit dominium annexum onere hypothecæ.

47. Neq; obstat text. in d. l. 6. & 8. C. de remissione pignoris, nam illa iura procedunt quando creditores anteriores fuissent citati, & noluerunt interuenire, aut interuenientes non dissenserūt, tunc enim illis præiudicium inferitur, vt colligitur ex dicto textu in l. si eo tempore, ibi, quod si eo tempore, quo distrahebatur res, programme admoniti creditores, & notanda sunt sequentia verba, cū presentes essent, ius suum executi non fuerunt, videntur obligationem pignoris amisisse, vnde fit securus emptor à molestia prioris creditoris, si citatus fuerit præsens in venditione, nō verò per solam subhastationem, sic interpretantur Baldus in l. finali, C. de edicto Diui Adriani tollendo, Pancirola conf. 20. num. 34. Beccius conf. 12. num. 9. & 10. Ripa in l. rem quæ nobis à num. 41. vsque ad num. 44. ff. de acq. possess. Cawalcaneus decis. 17. num. 37. & 38. Mascardus de probationibus concl. 1173. nu. 30. & 31. vol. 3. Cancrinus par. 2. variarum cap. 2. à nu. 32. cum seqq. Antonius Faber lib. 7. Codicis tit. 32. definit. 14. Rota Romana decis. 1237. apud Seraphinum, decisum testatur Pacificus de Saluiano interdicto inspect. 3. cap. 12. num. 405. in nouiss. editione, decisum testatur Gratianus discept. forens. cap. 36. num. 37. cum duobus seqq. bis decisum testatur in

Sacr. Conf. de Marinis resolutionum quotidianarum cap. 336. in ultima impressione, qui adducit elegantissimum iuris responsum Dom. Consil. Ioan. Francisci Marciani, qui non minùs maxima doctrina, quàm morum suauitate omnibus præluet, eandem sententiam sectantur Muta decis. 26. num. 2. Intrigholus de censibus quæst. 51. num. 5. Asinius de executione §. 6. cap. 51. Antoninus de Amato tomo 1. variarum cap. 11. num. 1. Mangilius de subhastationibus quæst. 104. num. 1. & seq. & quæst. 179. num. 5. Consil. Staibanus lib. 1. resolutionum resol. 5. per totum primum caput, & num. 16. Consiliar. Carleualius tomo 2. controuersiarum de iudicijs lib. 1. tit. 3. disp. 22. à num. 4. Horatius Montan. controuers. forensium cap. 55. num. 3. & decisum refert num. 5. circa medium vers. in hac causa Ecclesia, Postius de subhastationibus inspect. 54. à num. 8. vsque ad 30. latè his non adductis Thorus in supplemento compendij verbo restitutio petita per mulierem latè hanc eandem sententiam tuetur Domin. Franciscus Maria Prato in elegantissima obseruatione 62. per totam. omnes in hanc sententiam ineuntes, quod tunc hypotheca creditoris anterioris extinguatur, quoties ille fuisset citatus, aut in iudicio interuenisset, ideòq; dant cautelam, vt præfigatur terminus ad comparandum, ita Romanus conf. 53. num. 2. Asinius de executione, §. 6. cap. 37. & 51. Crauetta conf. 216. num. 21. Peregrin. de iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 199. Mandellus conf. 595. num. 36. Anton. Faber lib. 7. Codicis tit. 32. definitione 14. in fine, Anton. de Amato dicto cap. 11. nu. 17. in fine Costa conf. 78. nu. 20. nouissimè Don Balthassar Abruzzo in sua practicabili lectione, contra autem num. 14. Marius Cutellus de donat. contemplat. matrimonij tract. 1. disc. 2. particula 5. num. 54. vbi dicit, etiam procedere in Ecclesia creditrice, quæ citatio cū defecerit in casu nostro, cessabit dispositio dictæ legis 6. & 8. C. de remissione pignoris, arg. text. in l. 1. §. penult. ff. de ventre inspiciendo cap. finali de electione lib. 6.

49. Verum communiter DD. docent, quod quando pecunia fuisset liberata creditoribus cum cautione de restituendo quibus, & quando, tali casu emptor efficeretur securus, & vsque adhuc repereretur pecunia ab illis, in subsidium tamen daretur actio contra emptorem, ita Seraphin. dicta decis. 1233. Antonius Faber lib. 7. Codicis tit. 32. definit. 14. post num. 4. & lib. 8. tit. 17. definit. 27. num. 1. Fontanella dicta glosa 2. num. 43. cum seq. & decis. 222.

Car

Carleualius dicta disp. 22. in fine, quoniam
 50 *per illam autionem dicitur extare pecunia, l. 2. ff. de usufructu earum rerum, que usu consumuntur l. ex factio in fine. ff. de peculio, Stracca de cottoribus part. 1. num. 35. Couarruias practic. cap. 29. nu. 1. Franch. decis. 75. num. 9. & decis. 200. Barbosa in l. 1. 6. part. num. 23. vers. ad perfectam, ff. soluta matr. Manencus decis. 45. num. 10. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 71. nu. 9. vers. secundo, de Leo decis. 50. nu. 10. & 11. Monterius decis. 4. num. 28. Regens de Ponte decis. 34. num. 20. in fine, Gaytus de credito cap. 4. quesito 11. num. 13 17. Fontanella de patris nuptialibus tomo 2. clausula 5. glosa 8. part. 6. num. 38. Auendannus de censibus cap. 109. num. 7. in fine, ex qua cautione euitatur illa questio de auocanda pecunia soluta secundo creditori per primum, de qua latè post alios videndi sunt Doctores citati, quibus addo de Marinis tom. 2. quotidianarum cap. 64. Nouarium lib. 1. q. 139. Camillus de la Rata conf. 64. Antonium de Amato lib. 2. variarum cap. 51. Noguerolà alleg. 7. per totam, Castill. Sotomaior tomo 5. controuersiarum c. 78. eundem Nouar. lib. 1. q. 166. & lib. 2. q. 4. Thor. in compendio p. 3. sect. 2. verbo pecunia, Octauium Caracciol. decis. 14. qui omnes totam non adductis hanc materiam tractant his omnibus latè discurret Mercul. Merlinus de pignori-bus lib. 4. tit. 1. q. 28. per totam, & Consiliar. Dexart decis. Sardinie 82. vnde si emptor molestatur ad instantiam aliorum creditorum poterit contra posteriores creditores, & eorum fideiussores gressus dirigere, vt pecunia ipsis liberata restituatur anterioribus creditoribus, & licet in hoc primus creditor non fuerit*

51 *nominatus, nihilominus datur ei actio, l. seruo legato, §. si testato, ff. de legatis 1. cum alijs allegatis per Romanum conf. 32. num. 2. & decisum refert Fontanella, clausula 5. glosa 8. part. 7. num. 46. & 47. cum in contractibus acquiritur actio illi, cui fuit promissum, non verò illi, cuius contemplatione, quod secus est in vltimis voluntatibus, docent Aymon conf. 288. num. 5. col. penult. vers. quarto principaliter latè Monterius decis. Arag 36. num. 39. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 49. num. 28. & per totum, & ad saturitatem explicat Fontanella tomo 2. decis. 426. per totam.*

Neque obstat exemplum solutionis
 52 *factæ iudicis iussu, quoniam illud procedunt, quoties debitor adhibet diligentiam pro soluendo vero creditori, alias nunquam liberatur, imò debet reculare so-*

lutionem, qua reculatione reiecta iudex præcipiat solutionem notant Paulus de Castro in dicta l. 2. num. 7. Ruinus conf. 147. num. 16. Menochius de arbitrarijs iudicium dicto casu 137. num. 14. Gratianus tomo 3. 3. discept. forens. cap. 483. num. 4. 5. & 6. & tomo 4. cap. 704 num. 7. & tomo 5. cap. 906. num. 5 ex l. ait pretor, §. permittitur, ff. de minoribus, Consiliarius Staibanus cap. 26. num. 1 2. & 3. Rodericus de con. u. su. creditorum part. 1. art. 6. num. 34. vers. his omnibus, & debet denunciare vero creditori Ruinus ubi supra num. 17. in fine Menochius ubi supra num. 8. Gratianus cap. 636. num. 2. Surdus conf. 345. num. 6. in fine lib. 3 Gaspar Thesaurus lib. 2. questionum Forensium q. 34. num. 5. Domin. Staibanus ubi supra num. 4. 5. 6. & 7. & nouissimè latè scribit Dom. Franciscus Maria Prato secundissimus Aduocatus tomo. 1. observationum iuris cap. 5. & 6. hæc scripsi pro defensione dicti Venerab. Monasterij, cuius causæ fuit Commissarius Regius Consiliarius Don Flaminius de Constantio,

53 *cuius doctrinam, & animi candorem nullus est qui non sciat quem atra mors annis elapsis communi plantæ a nobis abstulit, nescio decisionem, cum ego nō interuenerim in causa tantum in ipsa scripsi, dum tunc incipiebam in nostris Tribunalibus versari.*

Deueniendo ad nostrum Theorema
 inquam, filium naturalem succedere
 matri, cuius filius legitimus, & natura-

54 *lis, & cum illis ad successionem vocatur etiam si sit filius spuris, dummodò mater non fuerit persona illustris, cui naturales tantum cum legitimis succedunt, l. 1. §. ff. ad Senat. Consult. Tertull. l. si qua illustris l. finali. C. ad Orficiatum, Franchus decis. 640 num. 2. Surdus de alimentis priuilegio 81. num. 4. Marta in Summa success. leg. part. 1. quest. 16. art. 1. num. 9. & si filius naturalis non fuerit institutus, neque ex*

55 *heredatus, nullum est testamentum matris Surdus dicto priuilegio 81. & conf. 337. vol. 2. Viuius lib. 1. opin. 315. num. 18. Craf-fus in §. successio ab intestato q. 18. num. 7. de Marimus lib. 1. quotidianarum cap. 322. nu. 14 in secunda editione intantum quòd si-*

56 *cuti validum est testamentum inter filios duobus tantum testibus adhibitis, l. hac consultiissima, §. ex imperfecto, & latissimè videre est copiosissimum Antonium de Amato tomo 2. variarum cap. 90. per totum, sic etiam valebit inter naturale tantum, dummodò testamentum fuerit à matre confectum, docent Alexander l. ex facto §. si quis rogatus num. 45 ff. ad Sen. Conf. Trebell.*

*bell. Iason in dicto §. ex imperfecto num. 4.
Clarus in §. testamentum q. 12. num. 2. Bar-
zuius decis. 240. num. 12. videre est esse decis.
Arag. 43. per totam.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Refertur decisio Præsidis de Franchis 640
- 2 Adducitur doctrina Gomeij lib. 5. practicarum quest. 41. num. 6. cum sequentibus.
- 3 Filiorum appellatione veniunt naturales tantum.
- 4 Filius naturalis non dicitur de domo, & agnatione patris.
- 5 Referuntur Doctores sectantes decis. de Franchis loco citato.
- 6 In iure quando fit mentio de filiis, de legitimis, & naturalibus solum intelligitur.
- 7 Correctio non datur, nisi in casibus à iure expressis.
- 8 Dotis nomen matrimonio, & non concubinatui adaptatur.
- 9 Filij naturales tantum non admittuntur ad fideicommissum familie relictum.
- 10 Filij naturales non gaudent nobilitate patris, etiam si fuerint legitimi.
- 11 Naturales dicuntur persona vilis conditionis, & declaratur, quomodo debent uti patris insignis.
- 12 Adducitur Præses Amatus cons. 43 & 44.
In equiparatis dispositum in uno locum habet in alio.
- 13 Statutum recipit interpretationem à iure communi.
- 14 Dispositio legis extenditur de casu proprio ad improprium propter seruandam honestatis causam.
- 15 Declaratur, qui veniant appellatione parentum.
- 16 Impugnatur ratio P. Moysesij.
In femina non consideratur conseruatio bonorum in familia.
- 17 Descendentium masculorum appellatione non solum veniunt orti ex masculis, verum etiam ex feminis, quoties illorum mentio per feminas habita est.
- 18 Author suam exprimit sententiam, illamque pluribus argumentis confirmat.
- 19 Mitius agitur cum lege, quam cum homine.
- 20 Regulariter filius naturalis excludit substitutum facta conditione si sine filiis heres decesserit.
- 21 Explicatur, quomodo verbum dotis in nostra consuetudine intelligatur.

A R G V M E N T V M.

Explicatur consuetudo si qua moriens de muliere habente filios, & affertur decisio Præsidis de Franchis 640.

T H E O R E M A VII.

Precedentis Theorematis causa discutienda est elegans questio stante nostra consuetudine si qua moriens sub titulo de muliere habente filios, in qua disponitur, quod mulier de suis dotibus nequeat disponere, nisi de decima existentibus filiis, de dotibus tamen habitis ab agnatis, & cognatis, si hæc eadem consuetudo locum habeat existentibus filiis naturalibus tantum, & inuenio, S. C. in opinione affirmatiuam inclinasse, ut refert Præses de Franchis decis. 640. num. 6. quoniam, ut dixi Theoremate precedenti, nulla est differentia inter filios legitimos, & naturales simul, & naturales tantum respectiue ad matrem, l. 1. ff. ad Sen. Cons. Tertull. l. 2. l. Modestinus. ff. unde cognati, consequenter sicut per illorum existentiam mater dicitur ligata, eodem modo dici debet per existentiam naturalium tantum.

2 Quod videtur confirmandum ex elegantiori doctrina Gutt. lib. 5. practicarum q. 41. n. 6. & seq. dicentis, quod simili existente statuto, scilicet, ut deficientibus descendens legitimis à stipite, naturales succedant ad bona tricalia, id est, ad ea, quæ sunt de familia, quoniam cum agamus de commodo, & vtilitate filiorum, sine dubio naturales tantum veniunt, notat Abbas in c. in presentia n. 33. extra de probationibus per text. in l. finali, C. de confir. Alex. & alij apud Gutt. loc. cit. qui n. 7. ait, quod naturalis habeatur tanquam de sanguine, & progenie suorum primogenitorum, & illorum armis, ac insignis utatur dixerunt Baldus, Cassaneus, & alij apud Molirum lib. 1. de primogenitura cap. 5. num. 47. licet respectu patris hoc dici nequeat, cum filius naturalis non dicatur de domo, seu agnatione patris, iuxta dicta per Andream inc. 1. si de feudo defuncti contrauersa fuerit, Guid. Pap. dec. 180. plenè Duen. in reg. 69. per totam Affl. de iure p. r. b. omiseos, §. 1. n. 32. Cotta in memorialibus verbo bastardi non sunt filij, Vrsill. decis. 195. n. 9. Boer. dec. 127. n. 21. Menoch. cons. 117. n. 51. vol. 2. Molira de primogenitura lib. 1. cap. 4. num. 47. Pascalis par. 4. de viribus patrie potestatis cap. 2. num. 10.

5 Verūm Preses de Franchis ibi contrariam sententiam amplecti videtur, quam sequuntur Antonius de Alexandro in consuetud. si quis, vel si qua, sub num. 169. in apostilla incip. si ergo naturales tantum, Molfesius part. 4. de success. ab intestato quest. 43. d. num. 16. quę sententia probatur ex verbis eiusdem consuetudinis si qua moriens, et ex illius rubrica dicente de muliere habente filios, quorum appellatione veniūt nati ex iustis nuptiis, l. filium diffimus, ff. de his qui sunt sui, vel alicui iuris, l. finali, ff. de iure deliberandi, igitur rubrica videtur loqui de filiis legitimis, & naturalibus simul, quod a fortiori procedit, cū simus in statuto correctoria iuris communis, quod strictē interpretandum erit, & non sit correctio, nisi in casibus a iure expressis, l. sancimus, C. de testamentis, l. precipimus, C. de appellationibus, quod argumentum a rubrica desumptum validum est in iure nostro, l. 2. ff. de statu hominum, ubi Baldus latē declarat Euerardus in sua topica in loco ab ordine rubricarum, Abruz. 20 in practificabili lectura in rubrica num. 48. & suadet hoc idem ex verbis consuetudinis, cū illa loquatur de dote, cuius nomen non competit concubinatus, nam in illo nulla dos considerari poterit, l. 5. ff. de iure dotium, & sic cū non conveniāt verba, neq; potest convenire consuetudinis dispositio, l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is navem, ff. de exercitoria actione, Rolandus conf. 61. num. 30. vol. 3. latē Tiraquellus in l. si unquam verbo libertis, C. de non revocandis donat. Surdus de alimentis tit. 2. q. 2. n. 10.

6 Accedit consideratio Patris Molfesii loco citato, nam ratio huius consuetudinis fundatur in conseruatione bonorum in familia, quę locum habere non potest in filiis naturalibus tantum, vnde secundū communioem sententiam filij naturales tantum non admittuntur ad fideicommissum familie relictum, docet auriga Bartolus in l. 1. nu. 1 de ver. signific. & ibi Baldus num. 4. idem Bartolus in l. tuzelas num. 4. ff. de capitis diminutione, & in l. pronuntiatio, §. familie, ff. de ver. signif. Ripa in l. Lutus num. 1. ff. de vulgari, Alexander conf. 57. col. ultima lib. 4. Decius conf. 316. col. 2. & conf. 365. col. 1. Socinus Iunior conf. 77. num. 23. lib. 3. latē Crauetta conf. 138. Riminaldus Iunior conf. 563. num. 31. Decianus responso 1. num. 6. lib. 3. Menochius conf. 117. num. 51. & 52. Peregrinus conf. 41. lib. 1. & de fideicommissis art. 22. num. 82. Menochius lib. 4. presump. 88. nu. 5. in fine, Mantica de coniect. ult. volunt. lib.

8. tit. 12. num. 20. alios refert, & sequitur Fusarius de substitut. quest. 354. d. num. 1. sicuti non admittuntur ad fideicommissum domui relictum Bartolus, & Baldus locis citatis, Gratus conf. 6. num. 4. lib. 2. Ruinus conf. 161. nu. 4. lib. 2. Capra conf. 90. num. 4. Riminaldus Iunior dicto conf. 563. num. 31. Peregrinus locis citatis, Petra de fideicommissis quest. 11. nu. 202. in fine, Carroccius decis. 41.

10 Etenim tales naturales non gaudent nobilitate patris, etiam si fuerint legitimati, ex notatis per Baldum in cap. per tuas vers. quæro in honoribus extra de maiortate, & obedientia, Alexan. in l. ex facto circa finem, ff. ad Trebell. Tiraquellus de nobilitate cap. 15. num. 17. & videre est Pascalcum de patria potestate part. 4. cap. 2. d. num. 21. cum seqq. imò neq; matris nobilitate potuntur, Burbanus conf. 52. nu. 27. Duenas regula 69. Menochius conf. 117. num. 512. Peregrinus dicto art. 22. num. 84. cū dicantur viles personæ, & viles conditionis, & vtendo insignis familie tenentur adhibere sbarram, quę incipiat a sinistris, & tendat ad dexteram per medium campi armorum, nisi consuetudine contrarium seruaretur, vt dixerunt Socinus Senior conf. 102. num. 8. lib. 3. Cephalus conf. 591. nu. 13. Lambertig de contractibus glosa 12. num. 20. in fine, Menochius dicta presum. 88. num. 14. & licet cū isti naturales etiam habito respectu ad matrem non veniant appellatione illius familie, non dici debent comprehensi sub dispositione huius consuetudinis, & cū esset quæstio difficilis, partes transegerunt, vt inquit de Franchis dicta decis. 640. in fine.

12 At priorem sententiam latissime tueretur Preses Anellus de Amato conf. 43. & 44. & relictis ab illo notatis ne aliena transcribere viderer, posset comprobari, quoties enim duo sunt a iure equiparata, dispositum in vno ex consuetudine, dicitur dispositum in altero, licet penalis consuetudo sit, dicunt Iason in l. si prius col. 19. vers. tertio, ff. de noui operis nunciatione, Socinus in l. gallus, §. videndum in fine ff. de liberis, & posthumis, Decius in l. factum suum, §. in penalibus fallentia §. ff. de regulis iuris, & ante ipsos glosa in cap. si postquam in fine de electione lib. 6. & in cap. de multa de prebendis, & ibi Abbas, Bartolus in l. si quis seruo, C. de furtis, & in l. vt tantum ff. de seruo corrupto, cū statutum recipiat interpretationem passiuam a iure communi, l. 1. §. ex falcidia, ubi Alexander num. 7. ff. ad legem falcidiam, l. serui vestri 2. & ibi Salycetus num. 3. C. de noxalibus, Riminaldus

minaldus Senior conf. 40. num. 36. Alexander in l. si quis priore num. 6. vers. tamēn puto. ff. ad Trebell. Beccius conf. 12. num. 11. & 39. cum seqq. vol. 1. Amatus conf. 1. num. 4. sed de iure communi respectu ad matrem idem ius statuitur in naturalibus tantū, ac in filiis legitimis, & naturalibus, igitur licet nostra consuetudo sermonem instituat de filiis in genere, intelligi debet de omnibus filiis.

Confirmatur, lex enim, quæ sit stricti iuris, sed consuetudo. ut in casu nostro, 14 extenditur de casu proprio ad improprium propter seruandam honestatis causam, verbi gratia, lex iubet non posse in ius vocari sine venia parentes, licet ly verbum parentes propriè vsq; ad tritauum extendatur, l. appellatione parentum. ff. de ver. signif. l. i. iure conf. §. parentes. ff. de gradibus, adhuc enim extenditur 15 ad omnes parentes cuiuscumq; gradus in infinitum. l. si prator ait, & ibi Angelus, & Iason in 4. notabili, ff. de in ius vocando idem Iason in §. penali col. 9. in principio nu. 54. institut. de actionibus, & in l. qui se patris col. 25. post medium vers. similiter causa honestatis, C. unde liberi, Alexander in addit. ad Bartolum in l. nepos proculo, ff. de ver. signif. quod videtur esse in hoc casu, nam 16 ratio conseruationis bonorum in familia considerata per *Molfesum* loco citato in nostra consuetudine non videtur sustentabilis, cum in femina lex non presumat familiæ conseruationem, l. familie, §. seminarum, ff. de ver. signif. Alciat. conf. 80. n. 37. in fin. lib. 1. cū ipsa sit finis suæ familiæ l. pronuntiatio, ff. de ver. signif. intantū, q. si mulier vocasset descendentes masculos 17 nō solū veniret descendētes per sexū masculinū, sed etiā per sexū femininum, cū presumi non possit in illa hoc fecisse pro familia cōseruanda, sed tantū propter affectionē ad sexū masculinū, quoniam agnatos descendētes nō habet, ita docet *Baldus* in l. 1. C. de conditionibus insertis, *Socius Senior* in l. gallus, §. nunc de lege in fine, ff. de liberis, & posthumis *Matica* de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 18. num. 20. & seq. *Menochius* conf. 302. num. 38. & seq. *Molina* de primogen. *Hispanorum* cap. 5. num. 49. *Peregrinus* de fideicommissis art. 26. num. 27. & conf. 5. num. 13. lib. 1. & conf. 1. num. 33. lib. 5. *Ruficus* in l. cum auus lib. 6. cap. 16. nu. 22. *Gallus* de exceptionibus tit. 5. except. 27. num. 82. & sequ. part. 2. *Rota Romana* decis. 6. part. 1. in nouissimis, secundo si hæc ratio *Molfesi* vera esset, hæc eadem dispositio locum à fortiori haberet in masculis, qui medietate tantum ligati sunt

ut in consuetudine si aliquis moriens, igitur solū fuit considerata quædam honestatis causa, ut bona ab agnatis, & cognatis peruenta exteris mulier non relinquat, quæ honestatis ratio locum etiam habet in filiis naturalibus tantū respectu ad matrem, igitur debet militare eadem consuetudinis dispositio.

Tanto magis cū hæc consuetudo sit fauorabilis reipublicæ, igitur extendenda etiam ad casum improprium, ex notatis per *Calderinum* in conf. 4. in ultimis verbis in titulo de censibus, & per *Alexandrum* conf. 190. col. 4. vers. præterea dictum statutum lib. 2. et conf. 24. col. finali lib. 5. qui allegat textum in cap. finali de censibus ex quibus colligitur, consuetudinem si quæ moriens locum habere per existentiam filiorum naturalium tantum.

18 At ego & si aliquantulum cum prima sententia proseedebam, attamen re melius pensata secundam sententiam amplector, non ex rationibus super allatis, sed ex vna tantum meo iudicio irrefragabili, nam ratio nostræ consuetudinis fundatur in illa proximitate gradus existentis inter filios mulieris, & illos à quibus bona peruenerunt, scilicet, ne filij excludantur, & repellantur à bonis suorum prædecessorum, quæ cognatio dicitur contracta inter filios naturales, & proximiores matris, licet enim contrahatur agnatio cum proximioribus patris, ut institut. de legitima agnatorum tutela in principio, §. admonendi institut. de hæredum qualitate, & differentia, §. nos verò eodem titulo, §. si quis igitur auth. quibus modis naturales efficiantur sui *Napodanus* in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 169. *Aretinus* in §. ulgo quesitos num. 2. vers. & est ratio institut. de success. cognatorum, secus verò ex ex parte matris, nam tunc dicuntur cōiuncti ex parte matris, ut colligitur ex textu in l. hac parte, ff. unde cognati, in illis verbis, quia sunt inuicem sibi cognati, l. 1. §. finali vers. non solum, ff. de suis, & legitimis heredibus, §. vulgo quesitos institut. de legitima cognatorum successione, ubi latè *Aretinus*, ita ut inuicem succedant inter se, ut videre est *Afflictum* decis. 96. per totam, qui loquitur etiam in damnato coitu natis, & si in hoc contrarium dixerint *Franchis* decis. 238. *Gama* decis. 3. *Gaspardus Thesaurus* lib. 1. questionum forensium qu. 22. *Pascalis* de patria potestate part. 2. cap. 1. num. 49. imò datur inter eos successio, etiam de iure statuario, decisum refert *Fontanella* decis. 57. per totam, tamēn cūm adfit ista cognatio cum proximioribus

matris, non mirum si ad illorum bona virtute nostrae consuetudinis vocantur.

- 19 Neq; obstat, quod rubrica loquatur de filiis, quorum appellatione, licet regulariter veniant nati de legitimo matrimonio, ex dicta l. filium dissimimus, tamē intelligitur in filio propriē sumpto, & in strictissima significatione nullo habito respectu ad successionem, secus respectu successionis, quod probatur, nam mitius agitur cum lege, quam cum homine, l. celsus, l. si cum dies, §. intra quantum, ff. de receptis arbitris, & tamē si testator substitutum vocauerit, si sine filiis haeres decesserit, adhuc filij naturales tantū regulariter substitutum excludunt, l. ex factis, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. nisi ad sint coniecturae in contrarium, de quibus Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 11 tit. 14. Menochius lib. 4. praesumpt. 85. Trenzacinq. de substitut. part. 4. cap. 7. à num. 28. Peregrinus de fideicommissis art. 28. num. 43 & 45. Rusticus in l. cum avus lib. 3. cap. 1. num. 84. & seq. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 64. Facchinus lib. 4. controverfium cap. 52. Fusarius q. 406. igitur si in dispositione hominis venit regulariter filius naturalis tantum, a fortiori venire debet in dispositione legis.
- 20 Deniq; non obstat, quod ibi fiat mentio de dote, quae concubinatui non convenit, quoniam ibi fuit appositum nomen dotis demonstratiue, cū sit propriū patrimonium mulieris, ut notat Molfesius corf. 11. num. 27. & ne gratis hoc asseram, colligitur ex eadem consuetudine, quae non solum loquitur de dotibus, sed etiā de omnibus alijs bonis obuentis ab agnatis, & cognatis, ibi. si qua moriens habeat filios, seu liberos potest de dotibus suis, & alijs sibi obuenientibus ab agnatis, & cognatis, igitur signum est illud verbum de dotibus stare demonstratiue, & non, taxatiue.

S V M M A R I V M.

- 1 Enumerantur Doctores dicentes, sororem excludi per existentiam legitimati per rescriptum Principis.
- 2 Ponderantur quamplura iura, quibus demonstratur, filium legitimatum in nihilo differre à filio legitimo, & naturali.
- 3 Dictio nihil, est universalis negatiua, & ostendit nullam prorsus adesse differentiam.
- 4 Filius legitimatis communicantur omnia iura filiorum legitimorum, & naturalium.

- 5 Sub Pragm. ad Maced. prohibente, filios familias contrahere absq; patris consensu comprehenduntur filij legitimati.
- 6 Dispositum in uno ex equiparatis locum habet in altero.
- 7 Ratio nostrae consuetudinis est conservatio bonorum in familia.
Quae consideratur in filio legitumato per rescriptum Principis.
- 8 Legitimati per rescriptum Principis admittuntur ad honores Sedilium, dummodò non fuerint spurii, & quomodo hodie practicetur, declaratur.
- 9 Eadem militat dispositio, ubi eadem militat ratio.
- 10 Legitimus per rescriptum Principis non solum dicitur verus, sed verè legitimus, de veritate tamē infra.
- 11 Verba legis sunt propriè, & non fictè accipienda.
- 12 Esse legitimum, & illegitimum pertinet ad iuris censuram.
- 13 Enumerantur Doctores negantes, sororem excludi per existentiam fratris legitimati per rescriptum Principis.
- 14 Legitimati per rescriptum non excludunt proximiores à medietate illis debita virtute nostrae consuetudinis.
Medietas debita proximioribus non datur iudicio morientis, sed consuetudinis dispositione.
- 15 Mulier quoad novem partes debitas filiis dicitur intestabilis.
Medietas haec debita proximioribus transmittitur, licet non fuerit adita.
Pater non potest feminas simul cum masculis heredes instituere quoad illam medietatē bonorum antiquorum.
- 16 Ponderantur plures Napodani loci.
- 17 Proximiores dicuntur vocati ad medietatem, tanquam ad fideicommissum.
- 18 In dubio non praesumitur, Principem voluisse alteri praediacare.
- 19 Princeps non potest ius alteri quasitum auferre.
- 20 Rescriptum Principis, per quod alteri praediacum infertur, tanquam irrationabile non est servandum.
- 21 Princeps neq; tollere poterit ius tertio quarendum in spe tamē probabili.
- 22 Princeps non poterit legitimare naturalem ad feuda in praediacum filiorum legitimorum, & naturalium, si feudum fuerit antiquum, & ex pacto, & providentia.
- 23 Ponderatur text. in l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco.
- 24 Assertur responsio glos. ad hunc text.
- 25 Author impugnando glosam aliter resoluit.

- 26 *Nostræ consuetudines non arctant cinem in contractu.*
- 27 *Tempus in quo effectus confertur, attenditur, non in quo fit actus.*
- 28 *Author sectans opinionem contra legitimatum perpendit, text. in §. & quoniam variè auth. quibus modis naturales efficiantur sui.*
- 29 *Affertur intellectus quorundam ad dictū §. & quoniam.*
- 30 *Author intelligit dictum text. tam in filio legitimo per rescriptum Principis, quàm per oblationem curie.*
- 31 *Author ponderat plura iura, ostendendo, legitimatum per rescriptum Principis non dici verè legitimum.*
- 32 *Lex disponit de casu vero, non ficto.*
- 33 *Veritas est immutabilis.*
Factum nullo modo potest fieri infectum, licet pro tali haberi potest.
- 34 *In dubio non presumitur, Principem voluisse inferre præiudicium legitimæ soboli per legitimatorem naturalem.*
- 35 *Legitimus per rescriptum non comprehenditur sub statuto loquente de legitimo herede.*
- 36 *Legitimus per rescriptum non admittitur ad successionem feudi.*
- 37 *Sic nec admittitur ad successionem emphiteusis Ecclesiasticæ.*
- 38 *Author explicat, quomodo accipi potest, quod taliter legitimatus dicatur verè legitimus.*
- 39 *Verba sunt intelligenda in potentiori significatu.*
- 40 *Pater potest ad libitum disponere de bonis suis, & in mari illa proicere.*
- 41 *Nulla requiritur citatio filiorum legitimorum, & naturalium, quoties agitur de legitimando filio naturali.*
- 42 *Author resoluit quadam argumenta adducta pro contraria sententia.*

ARGUMENTVM.

Explicatur quæstio, si feminæ admitti possint ad successionem parentum, etsi existant filij legitimati per rescriptum Principis, tam quoad bona antiqua, quàm nouitèr quæsitæ per defunctum? & impugnatur *Horatius Montanus controuersia 6.* eiusq; argumentis plenè satisficit, cuius quæstionis causa breuiter *Author* discutit, quando Princeps possit auferre ius alteri quæsitum, similiterq; si legitimatus per rescriptum dici possit verè legitimus?

THEOREMA VIII.

Controuersia elegans est inter *Doctores*, si per existentiam filij legitimati soror excludatur à successionem parentum, filia scilicet morientis, quam controuersiam diuidam in duo capita, primò agam de filio legitimo per rescriptum Principis, in secundo de legitimo per subsequens matrimonium; & quoad primum caput plures *Doctores* dixerunt, excludi per existentiam filij legitimati per rescriptum Principis, Ita *Curtius Iunior consilia 153. num. 10. & 11. Menochius conf. 266. num. 9. & seq. Iason in l. cum acutissimi num. 3. C. de fideicommissis, Thobias Nonius conf. 76. num. 24. & seq. Rolandus conf. 95. num. 9. & seq. vol. 3. Baldus in l. eam quam, & in l. cum acutissimi num. 7. C. de fideicommissis plures refert Facchinus lib. 6. controuersiarum cap. 1. in principio, Mazzolus conf. 117. nu. 20. Brunus in tractatu stantibus masculis. art. 12. quest. 4. num. 62. & 70. Mar. Anton. Eugenius conf. 57. num. 24. & sequen. Anna conf. 106. vol. 2. Mulfesius par. 2. in titulo de personis quest. 10. num. 63. & de success. ab intestato quest. 3. Ferrettus ad constitut. Cathal. in constitut. de los impuberes, glosa 6. num. 93. Gutierrez. in repetit. l. nemo potest. num. 333. ff. de leg. 1. Cancerius part. 2. variarum cap. 1. num. 200. Pascalis de patria potest. par. 2. cap. 4. num. 105. & 106. Farinaceus decis. 486. Marta de success. legali p. 1. quest. 18. art. 7. Intrigliolus decis. 3. num. 22. lib. 1. Sayson ad consuetudines Messanen. tit. 25. §. 26. glosa 1. col. 1. & tit. 28. circa finem, Muta ad consuetud. Panormitanas cap. 26. num. 154. Cumia de fudis in cap. si aliquem Reg. Sicilia num. 158. Castillus tomo 4. controuersiarum cap. 22. num. 40. & seq. Scaynus decis. 108. nu. 82. latè probat Merlinus de legitima lib. 3. tit. 1. q. 20. per totam.*

2 Quæ sententia probatur ex textu in §. si igitur auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, & in §. & quoniam variè quibus modis naturales efficiantur, ibi, nihil dissimilis legitimis, & in §. si quis ergo filios legitimos eodem titulo, ibi, nihil à legitimis filiis differentes, ponderanda est dictio illa, nihil, quæ est vniuersalis negatiua, & vniuersaliter operatur, l. finali, ff. de liberis & posthumis. l. si is qui ducenta, §. utrum, ff. de rebus dubijs cap. Deus Omnipotens 2. quest. 1.

3 Et illa dictio denotat, nullam adesse prorsus differentiam, quod exstruitur textus in l. eum qui in prouincia, §. diuus, ff. de

de ritu nuptiarum, ubi legitimati perinde habentur, ac si essent legitimè nati, & concepti, *Paulus de Castro* conf. 27. vers. dicendum est, *Brunus* conf. 70. num. 70. *Alvarotus* in c. 1. §. naturales si de fendo fueris controuersia, & ex pluribus probat *Ceualth. communes* contra communes lib. 1. quest. 2. num. 19. *Puteus* decis. 11. num. 5. lib. 2. *Gabedus* decis. 69. num. 2. part. 2. *Intrigholus* decis. 3. num. 6. vnde habent omnia iura legitimorum, scilicet, ius suiteatis, ius dicendi testamentum nullum, & alia, notant *Conarruias* de sponsalibus par. 2. §. 10. num. 3. *Peregrinus* de fideicommissis art. 23. num. 29. *Ceuallos* loco citato num. 51. *Intrigholus*, ubi supra num. 156. *Regens Tappia* in rub. de constitutionibus Principum cap. 3. num. 43. *Pascalis* par. 4. à nu. 101. cum seqq. ex l. Imperialibus, C. de nuptijs.

5 Vnde omnia iura loquentia de filijs legitimis locum habent in filijs legitimatis per rescriptum, vt post multos relatores tenet *Brunus* conf. 70. num. 70. lib. 2. *Gutierrez* in repetit. §. sui num. 86. institut. de heredū qualitate, & differentia, sic etiā stante statuto, vt in Regno nostro. vt filius familias non obligari possit abiq; expresso consensu patris, vt in *Pragmat. 1. ad Maced.* locum etiam habet in filijs legitimatis per rescriptum Principis, vt per multa docet *Doctissimus Caneius* par. 2. variarum cap. 1. à nu. 198. vers. contrarium, cum seq. exinde, cū statutu nostrum locū

6 habeat in vno ex æquiparatis, locum habebit in altero, notant *Abbas*, *Decius*, & alij in cap. translato de constitut. glosa, & *Bartolus* in l. si quis seruo, C. de seruis fugitiuis, *Baldus* in auth. post fratres 1. C. de legitimis heredibus, *Vinius* decis. 255. num. 22. lib. 2. *Martinus Nauarrus* in cap. si quando except. 20 num. 8. de rescriptis, optimè declarat *Bartolus* in l. 1. per illum textum, ff. de leg. 1. & in l. 1. §. lex falcidia, ubi *Alexand.* num. 7. ff. ad legem falcidiam l. serui vestri 2. & ibi *Salycetus* num. 3. C. de noxalibus, *Riminaldus Senior* conf. 40. num. 36. *Alexand.* in l. si quis priore num. 6. vers. tamen puto, ff. ad Trebellianum, *Beccius* conf. 12. num. 11. & 39. cum seq. lib. 1. *Amatus* conf. 1. num. 4. vnde sicut de iure nostro statutorio feminæ excluduntur per legitimos, & naturales, idem dici debet in legitimatis per rescriptum, iam quod iam omnibus sunt à iure æquiparati

Confirmatur hæc sententia, quoniam ratio huius consuetudinis fuit, vt bona in familia conseruentur, vt pluries dixi, 7 facit textus in l. 1. §. denunciare, ff. de ventre inspicendo, in illis verbis, vt ordinum digni-

tatis, familiarumque salua sit, docet *Brunus* in simili statuto art. 12. quest. 11. cum alijs apud *Afflictum* in constitu. in aliquibus rub. 23. lib. 3. & apud *Cumiam* de fendis vers. masculus nu. 159. quæ ratio conseruationis bonorum in familia consideratur in filio legitimato per rescriptum Principis, notant *Alexander* in conf. 2. col. 5. vers. tertio facit, & col. 2. lib. 1. *Barbatus* conf. 68. col. 2. vers. item est masculus lib. 4. dicens id voluisse *Dinum* in titulo de successione ab intestato, *Socinus* conf. 63. lib. 3. *Decius* conf. 309. col. vltima, & conf. 316. col. penult. vers. sed predictis, *Angelus* conf. 17. col. penult. *Salycet.* in auth. item sine legitimis, col. 1. vers. quæro an legitimatus, C. de naturalibus liberis, & in l. Imperialis, §. sic itaq; C. de nuptijs, intantum, vt admittantur addignitates, & honores Sediliū, ita *Bon. de Curte* in tractatu de nobilitate par. 4. sub num. 21. vers. aut verò, & secundò *Card. Parisius* conf. 58. num. 45. vol. 4. *Pascalis* de patria potestate part. 2. cap. 4. num. 127. *Molfesius* par. 2 in titulo de personis q. 10 num. 28. quod secus est in spurio legitimato, *Curtius Senior* conf. 16. num. 20. *Afflictus* in cap. quia num. 33. quis dicatur dux, nisi fuerit per Principem concessū, vt in contingenti casu obseruatum esse dixerunt *Maurus Senior* allegat. 7. num. 1. *Anna* allegat. 130. num. 16. idè hodie Princeps ad sedandas differentias expressè ait in legitimatione citra præiudicium Sedilium, sic testatur *Reg. de Fonte* de potestate Proregis titulo 10. de legitimatione, seu restitutione naturalium num. 4. & 5. & videre est *Augustin.* Caput in tractatu de regimine Reipublicæ cap. 5. num. 8. *Thorius* part. 2. compendij verbo legitimatus an admittatur, ubi pluries fuisse admissum ad Sedilia docet, igitur si ratio statuti locum habet in filio legitimato per Principis rescriptum, dispositio ipsius statuti militabit in ipso, ex regula illa, quod ubi militat eadem ratio, militare debet eadem dispositio, l. illud, ff. ad legem Aquiliam, l. illud, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, cū similibus notatis per glosam in cap. 1. verbo Italia de temp. ordin. lib. 6. & per *Abbatem* in cap. nihil num. 5. de electione cum sequentibus.

Accedit vltima ratio pro hac sententia, dicunt enim *Doctores*, hunc filium 10 legitimatum per Principis rescriptum, non solū dici verum, sed etiam verè legitimum, vt colligitur, ex auth. quibus modis naturales efficiantur sui, in principio in illis verbis, legitimi fiant, & paulò post & ex naturalibus ad legitimos eleuare, & in

S. re.

§. reliqui ibi, semel eos efficientes legitimos, & in §. si quis ergo, ibi, ad legitimum ius filios educere naturales, & in alijs verbis, & legitimos decernere, & sub potestate habere, quæ legis verba sunt propriè, & non fictè accipienda, l. 3. §. hæc verba, ff. de negotijs gestis cap. susceptum de rescriptis lib. 6.

Quod suaderetur, quoniam esse legitimum, seu illegitimum pertinet ad iuris censuram, l. legitimum, ff. de pactis. non enim ab ipsa natura hoc fuit introductum, 32 quod filius esset legitimus, §. liceat auth. quibus modis naturales efficiantur sui, sed lex ipsa disponens circa ea, quæ sunt iuris, veritatem, inducit, & non fictionem, l. si unus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis, ibi, non quidem ipso iure, sicuti stipulatio tollitur per stipulationem, ergo simili modo Princeps, qui lex animata dicitur, §. ultimo auth. de consulis, poterit auferre illud ius illegitimitatis, sicuti per manumissionem deregitur, libertas, l. manumissiones, ff. de iustitia, & iure, sic etiam depulsa macula illegitimitatis per legitimationem deregitur legitimitas, quæ ex iure naturæ omnibus hominibus inest, cū omnes legitimi nascantur, ut in dicto §. licet igitur, & in §. si quis ergo filios, ergo per legitimationem non inducitur noua forma, seu imprimitur, sed antiqua reducitur, & legitimus nō est propriè per Principem factus, sed tantum deregus, consequenter si talis legitimatus per Principis rescriptum dicitur verus, & verè legitimus, & nihil maius habet legitimus, & naturalis, sicut per istum soror excluditur, ita dicendum est in filio legitimo.

33 Contrariam sententiam amplexi sunt, quam plures DD. magni nominis, & auctoritatis, filium scilicet legitimatum, per rescriptum Principis non includi sub hoc statuto exclusiuo faminarum, ita Baldus in cap. per tuas de maiestate, & obedientia, conf. 214. lib. 2. & conf. 202. ante finem lib. 4. Angelus conf. 76. col. 2. dñb. 4. Zochus, & Cardinalis in cap. tamē §. quod, tamē fol. 27. extra qui filij sint legitimi, Rossellus de legitimat. libello 1. sub rub. de causa finali legitimat. col. 1. vers. hic quæro an stante statuto. Cumanus in l. si ita quis, §. finali, ff. de leg. 2. Fulgosius in l. finali, ff. de iustitia, & iure, & in conf. 62. Romanus in l. is qui pro emptore col. 10. vers. circa eandem fictionem, & ibi Iason num. 187. ff. de usufructu, Paulus de Castro sibi contrarius in l. finali, C. de his qui reniam etatibus impetraverunt, & in l. cum acutissimi col. 1. C. de fideicommissis, et in Lex facta, §. si quis rogatus, & ibi Alexander col. finali, ff. ad Tre-

bell. & in conf. 180. col. ultima lib. 1. Aretinus in l. gallus, §. si eius in fine, ff. de liberis, & posthumis, Curtius Senior conf. 16. num. 4. & conf. 17. num. 2. & conf. 13. num. 2. Gaylus lib. 2. obseruat. 140. num. 6. & seq. Naffa in cap. quamuis pactum num. 44. extra de pactis lib. 6. Anania conf. 27. Misingerius centuria 3. obseruatione 26. Molineus ad consuetud. paris. §. 8. glosa 1. num. 46. cum seq. triginta vnum DD. affert Menochius conf. 687. nu. 26. vol. 7. Facchineus lib. 6. controuersiarum cap. 1. Molfesius part. 2. quest. 10. num. 1. & in addit. num. 1. & 9. tomo 2. Auendanus in l. 40. tauri glosa 11. num. 15. Molina de primogenitura lib. 3. cap. 2. num. 7. Azenedo in l. 10. tit. 18. lib. 5. Viuius opinione 304. num. 6. & opin. 812. num. 3. Domin. Reg. & Pres. Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 89. ante finem latè hanc sententiam defendit Pres. Vrsinus in copiosissimo tractatu de successu feudi part. 1. quest. 3. art. 3. d. num. 10. cum seqq. Ioannes Borcholt. in tractatu de gradibus in titulo de successu filiorum legitimorum per Principis rescriptum.

Verum ego pro faciliiori resolutione huius quæstionis distinguam inter bona nouitè quæ sita, & antiqua; si loquamur de antiquis, tunc nulli dubium est, filias non excludi, sed cū vocentur à consuetudine si aliquis moriens, pro medietate legitimatio non officit, cū secundum veriore sententiam legitimati per Principis rescriptum non excludant agnatos, & cognatos ab illa medietate bonorum antiquorum, ita docent Pisanelus in dicta consuetud. si quis, vel si qua sub num. 161. lit. B. Capycius decis. 194. num. 5. Vrsillus ad Afflictum decis. 194. sub num. 5. & 386. in fine decisum refert Anna conf. 106. num. 25. vol. 2. Thorus in compendij par. 3. verbo agnati fol. 15. in fine, Preses Vrsinus dicta quest. 3. art. 1. num. 14. Domin. Preses Merlinus centuria 2. cap. 89. per totum Consil. Provenzalis, qui latè defendit in consuetud. si quis, vel si qua obseruat. 10. nouissime Domin. Marchio Torelli tomo 2. decis. 166. num. 173. & si contrarium dixerit Montanus controuersiarum forensium cap. 6. per totum, tamē cap. 1. nu. 74. dicit esse difficultatem, quoniam illa medietas delata proximioribus non venit ex voluntate morientis, sed consuetudinis, ita Seipio Buccinus in consuetud. & si testator fol. 181. Capycius decis. 92. in fine. Nauclerius in addit. fol. 10. in principio, Salernus in consuetud. si moriatur sub num. 27. Molfesius par. 4. de successione ab intestato quest. 61. In simili casu loquitur Noalis de transmissionibus casu 8. num. 23. & 27. Dom. Reg. Capyc.

Capyc. Latro decis. 8. Montanus controuer-
siarum forensium cap. 1. num. 70. cum in
illa medietate dicatur intestabilis, sicut
 15 *dicatur in muliere habente filios quoad*
illas nouem partes, dicunt Molfesius par.
4. quest. 46. nu. 36. & quest. 51. nu. 1. Aponte
conf. 51. num. 26. cum sequ. lib. 2. Camillus
Medices conf. 161. num. 4. Dom. Conf. Stai-
hanus tomo 1. controuerfiarum cap. 16. per
totum, itaut illa medietas, et si non adita
transmittatur, DD. apud Montanum ubi
supra num. 72. & apud Dom. Reg. Capyc.
Latro decis. 118. & taliter est radicatum.
 Ius illud medietatis filijs in bonis anti-
 quis, ut neq; possit pater simul cum filijs
 filias hæredes instituere in illa medietate,
 ut singulariter obseruat Antonius de
 Alexandro in consuetud. si aliquis moriens in
 apostilla incip. circa istam consuetudinem in
 principio, & sic non poterit filiabus præ-
 iudicari per legitimationem naturalium
 per Principis rescriptum.

16 Et colligitur ex auriga nostro Napo-
 dano in consuetud. si quis, vel si qua sub num.
 161. in illis verbis, sed quid si intestatus de-
 cesserit, reliquerit filios legitimatos, respondeo
 ipsis præferri cæteris alijs proximioribus
 quoad successionem genitoris, sed in illa me-
 dietate non datur successio, ut dixi, neq;
 dicitur succedi ultimo morienti, sed pri-
 mo, ergo legitimatio non extenditur ad
 hanc medietatem, idem Napodanus ibidē
 num. 170. ibi, sed quid si sunt legitimati, res-
 pondeo ad successionem genitorum tantum,
 non aliorum proximiorum propterea admit-
 tuntur, ut in auth. quibus modis naturales
 efficiantur sui, §. filium verò collat. septima
 & sic quoad filiationem tantum sunt legiti-
 mi volentibus patribus, ut in auth. quibus modis
 nat. effi. leg. circa principium, non autem fue-
 runt legitimati, ut proximiores ex parte pa-
 tris in præiudicium aliorum propinquorum
 ipsis ignorantibus, seu non consentientibus,
 cum per legitimationem non fiant verè agna-
 ti, quia verè agnati dicuntur legitimi, & sic
 cū nō dicatur, dari successionem ultimo
 morienti, sed primo, à quo bona perue-
 nerunt, qđ nulla coniunctio adest, nullo
 modo dicendum est, legitimatum inclu-
 di sub illa medietate.

Confirmatur nostra opinio, certum
 est enim illam medietatem bonorum
 antiquorum stare in posse illius ad instar
 fideicommissi cum onere restituendi
 proximioribus ex illa linea, ita ut dica-
 tur vocati ad illam tanquam ad fidei-
 17 commissum, Afflictus decis. 237. num. 5.
 Montanus controuerfia 1. nu. 67. ante finem,
 & à consuetudine filij sunt vocati, ut in

consuetudine si aliquis moriens, quæ iubet,
 neq; posse patrem illam medietatem vni
 ex filijs relinquere, ibi, ita tamen, quod de-
 functus ipse vni ex filijs plusquam alijs non
 potest de ipsa medietate disponere, conse-
 quenter à fortiori dicendum est, non pos-
 se in totum excludere illas filias per le-
 gitimationem naturalium, imò consue-
 tudo instituens sermonem de filijs intel-
 ligitur de natis ex iustis nuptijs, & filium
 diffinimus, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iu-
 ris:

18 Eò magis, quòd non præsumitur Prin-
 cipem voluisse illum legitimare cum
 tertij præiudicio, l. 2. §. meritò, ff. ne quid in
 loco publico cap. ex tuarum de author. &
 resu palli, Decius conf. 11. num. 4. Curtius
 Iunior conf. 88. num. 8. Hypolitius fing. 440
 late Felinus in cap. causam quæ verbo inter-
 pretatio extra de rescriptis, Principis enim
 intentio ea est, ut ius alterius semper sit
 saluum, Decius conf. 271. 544. & 606. num.
 17. Curtius Iunior conf. 172. num. 3. Alcia-
 tus regula 3. presumpt. 11. talia enim re-
 scripta, quibus tertio præiudicium infer-
 tur, nō sunt de mente Principis, etiam si
 motu proprio emanant, Aretinus conf. 15.
 num. 6. Gozadinus conf. 9. num. 24. Parisius
 conf. 1. num. 84. & conf. 11. num. 12. & ol. 1.
 Soccinus Iunior conf. 77. nu. 26. vol. 1. Me-
 nochius conf. 294 num. 20. vol. 3. & de arbi-
 trarijs q. 9. num. 11. itaq; præsumitur Prin-
 ceptus potius circumuentus, quàm quòd
 velit alteri præiudicare, Aponte conf. 59.
 num. 35. etiam si de modico agatur præ-
 iudicio, Riminaldus Iunior conf. 6. num. 68.
 vol. 1. vnde cū dicta medietas præstari
 debeat filijs virtute consuetudinis, & tã-
 quàm proueniens à primo acquirente,
 per consequens non præsumitur, Princi-
 pem voluisse illum naturalem legitima-
 re ad excludendam filiam ab illa medie-
 dietate illi debitam virtute nostræ con-
 suetudinis.

Imò si Princeps voluisset, neq; posset
 hoc præiudicium afferre huic filie legi-
 timæ, & naturali, cū ius alteri quæsi-
 tum Princeps tollere non possit, ut col-
 19 ligitur ex Diuo Augustino lib. 4. de Ciuitate
 Dei cap. 4. in illis verbis, remota iustitia,
 quid sunt Regna, nisi magna latrocinia, sic ex
 Diuo Gregorio, ibi, summum in Regibus
 bonum est, iustitiam colere, & sua vnicuiq;
 seruare, in subiectos non seruire, non sinere,
 quod potestatis est fieri, sed quod æquum est,
 custodire, ex Diuo Ambrosio in libro ad Va-
 lentin. Imperatorem in epistola 5. dicente,
 hoc interest inter bonos, & malos Principes,
 quòd boni libertatem amant, seruientem im-
 pro-

probi, idem docet Aristoteles lib. 3. politic. cap. 2. in illis verbis, nunc de absoluta Regia potestate, in qua ex libidine sua Rex gerit, administratq; & lib. 1. cap. 10. est Tyranno voluntas, proposita Regi honestas, & cap. 11. quò minor potestas eorum est, qui imperant, una ratio subvertendi regna est, cum imperium ad tyrannidem accefferit, hoc idem cognitum fuit à Cicerone lib. 3. officiolum, ibi, neque verò hoc solum natura, idest iure gentium, sed etiam legibus populorum, quibus in singulis Ciuitatibus res publica continetur, eodem modo constitutum est, ut non liceat sui commodi causa nocere alteri, hoc enim spectant leges, hoc volunt incolumen esse cinium coniunctionem, quam qui dirimunt, eos morte, exilio, vinculis, damno coerceat, atq; hoc multò magis exigit ipsa natura ratio, quæ est lex Diuina, & humana, cui parere, qui velit, omnes autem parebunt, qui secundum naturam volūt iuere, nunquam committat, quod alienum est, & quod alteri detraxerit, sibi assumat, & proximè detrabere alteri sui commodi causa, magis est contra naturam, idem admittunt nostra iura in l. id quod nostrum ff. de regulis iuris, l. causas, C. de trasact. l. fin. C. sentent. rescindi nō posse, l. 2. C. de incestis nuptijs, l. auctoritate, C. unde vi, vnde Principis rescriptum tunc dicitur irritum, & non seruandum, quando alicui præiudicium affert l. rescripta, C. de præcibus imper. offerendis, l. finali, C. si contra ius, vel utilitatem publicam, docuerit Baldus in l. si cum mihi, ff. de dolo, Gramaticus conf. 100. Gabriel communium conclusionum lib. 3. in titulo de iure quesito non tollendo conclus. 1. Facchin. lib. 8. controuersiarum iuris cap. 63. Reg. Tappia de constit. Principum cap. 2. & decis. 19. S. Sen. Ital. & ad hanc materiam videndi sunt Ama allegat. 50. de Georgio alleg. 13. latè doctissimus Ioa. Bapt. Earrea to. 1. alleg. fiscali 3. per totam, & latius to. 2. q. leg. 115. eruditissimus Amaya lib. 1. obseru. c. 1. per tot. vbi latissime omnia discursus omnis præceptor nostri tēporis D. Reg. Capyc. Latro to. 1. consult. 38. latè D. Reg. Capyc. Galeota responso fiscali 23. per totum Dom. Prasfes Krsinus de success. feudi par. 1. q. 3. art. 4. n. 22. & seq. qui materiam hanc latissime pertrastant, ad quos semper erit recurrendum cum casus euenerit, & quesitum dicitur hoc ius succedendi in dicta medietate, ut notat Domin. Prasfes Merlin. dicto cap. 89. n. 17. & 18. saltē in spe probabili, quod etiam nequit Princeps tollere, ut notabiliter colligitur ex textu in cap. si pro te de rescriptis lib. 6. vbi nullum inferitur præiudicium, cui fuerat concessum beneficium vacaturum, ex-

plicat Aretinus conf. 7. vol. 2. Decius in cap. 1. num. 4. extra de rescriptis, Gomez in regula de non tollendo iure quesito in 4. quest. Menochius conf. 36. num. 25. Peregrinus de fideicommissis art. 23. n. 63. Franciscus Maria Prato tomo 1. cap. 33. num. 45. & 46. & sic cum saltē fuerit hoc ius quesitum in spe probabili, non poterit à Principe tolli, sic videmus, non posse Principem legitimare naturalem ad feuda in præiudicium filiorum legitimorum, & naturalium, dummodò feudum fuerit antiquum, & ex pacto, & prouidentia, ita Andreas in cap. naturales n. 4. & ibi Liparulus in additio. verbo paterno lit. A. & in cap. quid ergo num. 7. de inuestitura de re aliena facta & in cap. 1. de alienat. feudi paterni num. 1. Freecia de subfeudis lib. 2. in quest. incip. superest num. 4. & 13. Camerarius in cap. 1. num. 102. an agnatus, Clarus in 5. feudum q. 41. num. 2. Reg. Tappia decis. S. Sen. Ital. 20. a num. 1. omnes moti ex illa ratione, quia feudum non accipiat ab ultimo moriente, sed à primo acquirente, quod idem dicitur in hac medietate.

23 At contra hoc ultimum videtur facere difficile responsum Vlpiani in l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, inquit enim Vlpianus ibi, quod si quis impetret à Rege, sed à Principe facultatem, ædificandi in loco publico, intelligitur, ne adsit incommodum alterius, quod secus est, dicit Vlpian. si hoc impetrauerit, in illis verbis, nisi fortè hoc non impetrauerit, quæ verba significare videntur, non obstante incommodo aliorum posse illud impetrari.

24 Nihilominus possem respondere cum glosa ibi, hoc intelligi de medico præiudici, & in l. seruitutes, §. publico, ff. de seruitutibus, & in l. cum ab herede, ff. ad Trebell. quam glosam notabilem vocat Iason in l. quoties n. 4. C. de præcibus imper. offerendis, & bene explicat Decius in c. que in Ecclesiarum n. 26. extra de constitutionib. sed in nostro casu ageretur de maximo præiudicio, igitur non posset Princeps tollere.

25 Vel secundo responderetur impugnando dictum glosa, quoniam illa ratio tendens ad auferendam Principi potestatem, nempe iustitia militat, tam in magno, quam paruo præiudicio, cum in respectibus iustitiam etiam parua considerentur, l. & in maioribus, C. de appellatibus, Bartolus in l. si proprietarius num. 2. ff. de damno infecto, & faciunt notata per Doctissimum Cuiacium lib. 2. obseruationum cap. 6. & in commentarijs ad legem item si verberatum, vnde dico, quod Vlpianus,

H ibi

ibi loquitur ex gratia, ut in l. denunciasse, § finali, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, ibi, & obtinere, vel gratia, vel iustitia possit, quod non consideratur hic, ergo nullo modo debet fieri exclusio sororis ab hac medietate.

26 At Montanus dicta controversia 6. in contrarium insurgens duo proponit, vnum per viam objectionis, alteram per viam resolutionis, primò inquit, ciuem non ligari nostris consuetudinibus in vita, scilicet in contractu, vt ex pluribus Napodani locis Franchis, Anna, Reg. de Ponte, de Giorgio, & alijs apud Molfesium part. 3. quest. 1. num. 2. sed talis legitimatio est in contractu, igitur per illam poterit pater filijs præiudicare; secundò longa est differentia in feudis antiquis, & ex pacto, & providentia, cū in illis nō poterit agnatis præiudiciū inferri per actū ultimæ voluntatis, neq; per contractum, cū subiaceat restitutioni ad instar fideicommissi, & tot censetur donationes, quot in eo sunt gradus successionum, vt explicat Andreas in cap. 1. de successione feudi, in cap. Imperialem, §. præterea ducatus, & ibi Cameraarius lit. F. cum seqq. Thomas de Marinis de feudis num. 25. pag. 5. Camillus de Curte in diuersorio iuris feudalis num. 3. pag. 57. latè declarat Gallappus in methodo feudali par. 1. cap. 5. num. 11. cum sequentibus, consequenter dispar ratio inter vnum, & alterum casum.

27 Verum hæc resoluuntur, quoniam & si verum sit, ciuem consuetudinibus nō ligari in contractu, dummodò non sit in fraudem, tamen in casu nostro cū legitimatio trahat effectum suum ad tempus successionis, & sic ultimæ voluntatis, illud tempus erit attendendum, ex regula illa, quòd tempus, in quo effectū sortitur, attenditur, & in quod confertur, & non in quo fit, ex l. quod sponse, C. de donat. ante nuptias, l. intempus, ff. de hæredibus instituendis, ex quo dixerunt Doctores, validam esse institutionem in beneficiū spurij, cū legitimus erit, ex dictis per Conf. Theodorum allegat. 18. & Marcellum Marcianum tomo 1. conf. 51. quicquid his non adductis in contrarium dixerit ex alia causa de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 254. à num. 19. cum sequentibus, & vrget exemplum feudi, cū eadem militet ratio acquisitionis, & quòd non à moriente accipiat.

28 Prosequendo caput distinctionis, si enim loquamur de bonis ab ipso quæsitis, & de illa medietate consuetudini nō subiecta, secundam sententiam adhuc

veriorē existimo, scilicet, sororem nō excludi virtute nostræ consuetudinis, pro cuius sententiæ principaliori fundamēto adduco textū notabilē in §. & quoniam variè, quibus modis naturales efficiantur sui, per quem disponitur, quòd licet legitimatus per rescriptum Principis succedat simul cum filijs degitimis, & naturalibus, nihilominus non poterit habere, quocunq; titulo maiorem portionem, quàm vnus ex filijs legitimis, & naturalibus, cuius textus sunt verba, (si quis igitur naturalis secundum hoc schema, idest oblationis fiat curialis, erit patri, & ab intestato successor, & ex voluntate nihil dissimilis legitimis, & ex donatione poterit percipere patris, ita tamen vt non amplius habeat vno horum, qui ab initio legitimi sunt, & inter omnes minis habente,) l. communum, §. finali, C. de naturalibus liberis ibi (ita tamen, & minime eisdem parentibus liceat per donationem, vel ultimam voluntatem amplius eidem filio naturali dare, vel relinquere, quàm vni filio ex legitimo matrimonio procreato dederit, vel reliquerit, cū minima portio data, vel relicta sit, sed consuetudines dicuntur Cuiusmodi pactiones, iuxta doctrinam nostri Napodani in proemio col. 3. num. 2. & in consuetudine si moriatur vers. & ipsi successores, in consuetud. & si testator vers. disponere col. 1. num. 38. in consuetud. si qua mulier vers. dūmodò & in alijs locis apud Presidem de Franchis dec. 546. n. 27. igitur si pater nullo modo potest dare plus filio legitimato, quàm vni ex legitimis, & naturalibus, & consuetudo dicitur pactū ciuium, non poterit legitimatus per consuetudinem accipere plus filijs legitimis & naturalibus, filias legitimas, & naturales defuncti excludendo.

29 Et licet nouissimè Domin. Franciscus Maria Prato doctissimus Neotericus in suis aureis disceptationibus tomo 2. cap. 48. num. 51. & 52. asserat, hoc procedere in filio legitimato per oblationem Curie, non verò per Principis rescriptum, sic intelligens Alexandrum in dicto §. & quoniam variè, & in dicto §. finali, adducens, Angelum conf. 17. Brunum conf. 175. vol. 1. consiliorum diuersorum, Menochium conf. 1026. Couarruias de sponsalibus part. 2. cap. 8. §. 10. num. 1. Sarmiento lib. 1. selectarum cap. 8. num. 4. Antonium Fabrum in titulo de naturalibus liberis definit. 6. Seraphinum decif. 1131. Peregrinum de fideicommissis art. 23. num. 58. & 89.

30 Tamen regulariter hoc procedere in utroq; legitimato dicunt Ioannes Andreas in regula sine culpa quest. 2. de regulis iuris lib.

lib.6. Ruinus conf.67.ad finem. & 87. n.23. Rolandus conf.95.nu.20.vol.3. plures alios adducit, & sequitur Peregrinus dicto art. 23.num.31.per totum, Romanus in l.necessariis, ff.de acquirenda hereditate, Tellus Fernandez in l.9.taurinum.28. Emanuel Costa in l.gallus §. & quid si tantum num.37. par. 2. ff. de lib. & posth. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. decis. 166. num. 163. & 164. Emanuel Suarez in thesauro receptarum sententiarum lit. L. num. 120. Lancelloctus Conradus in templo diuersorum iudicum lib.1. cap. 1. §. 4. sect. 20. nu. 14. Capriolus de successione ab intestato lib.1. num. 229. & Baldus in cap. per tuas circa medium extra de maiestate, & obedientia, qui per idem argumentum nostram principalem sententiam confirmat, cum eadem militet ratio in utroque casu.

Confirmatur nostra sententia, retorquendo argumentum aduersariorum, etenim legitimatus per rescriptum Principis non potest dici verè & propriè legitimus q. n. est per fictionem, non est propriè tale l. lex Cornelia in fine, ff. de testamentis l. 2. §. 1. ff. de usufructu earum rerum, que usu consumuntur, §. constituitur institut. de usufructu, sed legitimatus per rescriptum Principis efficitur legitimus per machinationem, id est, per fictionem quandam § filium verò auth. quibus modis naturales efficiantur sui, ibi (velut ex quadam machinatione) idem habetur in §. & generaliter auth. eodem titulo, in illis verbis (sive per quadam machinationem,) cōsequenter non est propriè legitimus, at lex disponens veritatem, & non fictionem inducit l. si vnus §. pactus ne petret ff. de pactis, & nostrę consuetudines leges dicuntur, dicit Napodanus in prefat. col. 11. vers. ex præmissis patet, & in consuetud. si quis emit verbo scientia, & in consuetud. si aliquem glos. 1. & alia videnda apud Frachum decis. 537. num. 11. & verba intelligi debent cum effectu, l. si Barsatorem, C. de fideicommissis DD. in l. 3. §. neratius, ff. de acquirenda possess. & in §. item si lapilli institui. de rerum diuisione, ex l. 3. §. hæc verba ubi DD. ff. quod quisq; iuris l. penult. §. penult. ubi glosa, ff. ne quis eum cap. relatum de clericis non residentibus consequenter nostra consuetudo intelligi debet in filio verè legitimo, & non ficto, sicut est in legitimato per Principis rescriptum, tãtò magis cū in iure cautum sit, verba fore intelligenda naturaliter, & nō fictè, sed ciuilitè, l. statius florus, §. Cornelio felici, ff. de iure fisci l. ex ea parte, §. si in salam, ff. de ver. oblig. at filij legitimati per rescrip-

tū naturaliter non sunt legitimi, cum requiratur matrimonium ad legitimationem l. filium cum definimus, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, iuncta l. consilio, §. finali, ff. de curatore furiosi, l. Paulus, ff. de statu hominum, & legitimatio est actus iuris ciuiliis, ex notatis per Osasum decis. 119. num. 3. ergò legitimati per rescriptum non comprehenduntur sub nostra consuetudine sororem exclusiua.

Accedit ratio, regula. n. est, quòd veritas naturę legis autoritate mutari non potest l. 2. §. 1. ff. de usufructu earum rerum, que usu consumuntur, l. filio quem pater, ff. de liberis, & posthumis, l. in rebus, C. de iure dotium, l. assumptio in principio, ff. ad municipalem, & quod factum est, nulla constitutione infectum fieri potest, l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & postliminio reuersis, & sic pro non facto haberi non potest, l. non dubium, C. de legibus, §. sæpè auth. de triente, & scmissa, & hoc sanè intelligitur ex fictione iuris ciuiliis, quod plerumq; necessitate suadente, æquitate, & publica vtilitate fingit id, quod verum non est, l. denique l. sequenti, ff. ex quibus causis maiores, l. is, qui pro emptore, ff. de usucapionibus, igitur si hic legitimatus nō est verè, propriè, sed realiter legitimus, nequit hæc veritas realiter mutari, sed tantum ficto modo per legitimationem, vadè procedunt, quæ dicta sunt, scilicet, non posse vti consuetudinis priuilegio.

Adhæret ratio, quoniam legitimatio fuit introducta in defectu legitimæ proles, ut in § si quis tunc non habens filios legitimos, auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. liceat igitur eodem titulo, §. si quis ergò filios legitimos non habens, auth. quibus modis naturales efficiantur sui, notant Bartolus in auth. item sine, C. de naturalibus liberis, et quæst. 11. num. 5. Fulgosius conf. 62. num. 4. Lupus de illegitimatis §. 4. num. 24. Gabriel communium conclusionum in titulo de legitima conclus. 1. num. 1. Menochius conf. 827. num. 6. Gozadinus conf. 6. num. 60. & conf. 48. num. 12. Parisius conf. 1 num. 21. & conf. 9. num. 4. lib. 2. cum in legitimatione iusta requiratur causa, tenet Burreus, & alij in cap. per venerabilem, extra qui filij sint legitimi, Cephalus conf. 111. num. 39. & seq. Detianus conf. 88. num. 46. lib. 2. Bardellus conf. 68. num. 30. & seq. Monochius conf. 1. num. 49. Raudensis decis. Pisana 43. num. 53. Gama decis. 278. igitur si legitimatio est introducta in defectum legitimæ proles, quare dicendum, filiam legitimā, & naturalem excludi per legitimatum per rescriptum Principis, & sic

oriri præiudicium legitimæ proli, eò magis, quòd non præsumitur, Principem voluisse, per hanc legitimationem ali-

34 quod præiudicium asserri legitimæ proli, ad textum in l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum de author. & usu pallij cap. super eo de officio delegati, l. nec anus, C. de emancipandis liberis, & docent Menochius de arbitrarijs iudicium casu 9. nu. 11. Aponte conf. 59. num. 35. & potius præsumitur circumuentus, quàm velit alteri præiudicare Riminaldus Senior conf. 6. nu. 68. vol. 1. Aponte dicta conf. 59. n. 35.

35 Confirmatur, nam sub statuto loquēte de legitimo hærede nunquàm comprehenditur legitimatus per rescriptum, ita Cassaneus in titulo de success. §. 1. glosa 1. in fine, & in titulo de bastar. §. 1. glosa ultima & conf. 16. vers. ex superius dictis Carolus Saxon. in consuetud. Turonens. de success. §. 2. glosa 2. sic existente statuto exclusiuo matris per existentiam filij non comprehendendi filium legitimatum, sic consuluat Berous conf. 177. num. 44. vol. 2. Crotus conf. 113. num. 7. Petrus de Luna inter consilia diuersorum sicularum conf. 7. nu. 54. 55. & 56. & faciūt latè dicta per Gabriel. communium conclusionum in tit. de legit. lib. 6. conclus. 1. à num. 34. per Cardin. Tuscum in verbo legitimatio concl. 1. n. 34.

36 Sic videmus, huiusmodi filium legitimatum per Principis rescriptum in feudis non succedere cap. naturales si contentio sit inter dom. & agn. ubi Andreas num. 1. & 3. Baldus num. 1. Afflictus num. 1. in 2. notabili, Aluarotus num. 2. Bammacarius num. 5. in principio, Hostiensis in summa nu. 6. Cardin. in cap. lator num. 5. qui filij sint legitimi, ubi Abbas num. 7. Anna in cap. 1. vers. ut filij num. 16. cum seq. de vassallo decrepitate etatis, Vrsinus de success. feudi par. 1. q. 3. art. 1. Gallupp. in methodo p. 3. cap. 2. n. 43. Facchin. lib. 3. controuersiarum cap. 49. Pistorius de feudis lib. 2. quest. 40. Camill. de la Ratha in suo theatro feudali p. 9. dilucid. 19.

37 Neq; admittuntur ad successionem emphiteusis Ecclesiasticæ Bald. in l. tanquàm, C. de fideicommissis, & in conf. 129. ad euentiam vol. 3. & conf. 214. vol. 2. Signorolus conf. 220. Parisius conf. 1. n. 12. lib. 2. Decian. conf. 90. n. 14. & 15. lib. 2. Berta. 22. conf. ciuili 101. n. 18. & 19. Peregrin. de fideicommissis art. 23. num. 11. Tuscus in verbo legitimatio concl. 226. n. 27. & 31. & conclus. 237. num. 6. Gratianus tomo 2. cap. 237. n. 18. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 97. n. 7. Cardin. Mantica de tacit. & ambig.

lib. 22. tit. 11. à n. 1. cum seqq. additio ad consilium primum diuersorum sicularum n. 23. Cumq; in repetit. cap. si aliquem verbo non communibus n. 12. plures alios refert, & sequitur latè Ciarlin. controuersiarum forensium cap. 6. per totum. Sperell. in decisionibus fori Ecclesiastici decis. 73. à n. 8. igitur si dicti filij legitimati per Principis rescriptum non succedunt in his iuribus, à fortiori dicendum est, non posse vel hoc beneficio huius nostræ consuetudinis

38 Non obstant in contrarium adducta, quòd legitimatus dicatur verè legitimus, cū hoc fuerit superius ad saturitatē reprobatur, vnde pro maiori intelligentia dico, duplici modo legitimatum per rescriptum Principis posse dici verè legitimum, primò si quæramus de originaria legitimatione, quæ ex matrimonio inducitur, & hoc modo fatendum est, legitimatum verè non esse legitimū, cū non sit natus ex maritali coniunctione, sed pro tali reputatur, & proinde accipitur, ac si legitimè conceptus fuisset, l. qui in prouincia, §. diuus, ff. de ritu nuptiarum, quo modo procedit nostrum argumentum, si verò loquamur, si legitimatus per rescriptum Principis sit verè legitimus, pro vt legitimitas est actus iuris ciuilis, cū nihil aliud sit esse legitimū quàm esse idoneum ad ea, quæ deferuntur iure ciuili, tunc quidem negari nequit, quia taliter legitimatus sit verè, & propriè legitimus, quamuis naturali vinculo sit subnixus, non enim adoptio inuenit filium, sed facit, l. 1. et toto tit. ff. de adoptionibus, l. 1. §. fin. ff. de suis, & legitimis heredibus, & ita procedunt argumenta partis aduersæ, quæ ratio non est sufficiens nostro casui, stante enim quod nostra consuetudo intelligitur de filiis legitimis, & naturalibus, locum habebit in legitimatione considerata secundum primum caput, scilicet originaria, cū regulam sit, verba fore intelligenda in potentiori significato, l. 1. §. qui in perpetuum cum glosa verbo domini, ff. si ager vestigialis, l. his verbis, ff. de heredibus instituendis, rectè igitur dicimus, nostram consuetudinem intelligi de originaria legitimatione, non verò vt actus ciuilis tantum.

Sed contra nostram sententiam videtur facere voluntas patris volentis, hunc filiū legitimatum succedere filia legitima, & naturali exclusa, cum ille habeat amplam potestatem disponendi de bonis suis ad libitum, imò potest in mari proicere, vt inquit glosa in l. 1. C. de inoffic.

as. don at. & notatur in l. maius, ff. de con-
dit. & demonstrat. quem textum extollit
Bald. in proemio Codicis vers. si dicas Lu-
donic. de Sardis de naturalibus liberis vers.
quaritur nu. 7. Boer. decis 122. in principio,
Peregrin. de fideicommissis art. 23. n. 52. nam
ius, quod habent filij in bonis patris, nō
est tanti momenti, & efficaciz, vt possit
libertatem patris impedire, & defendunt
Soccinus Iunior in l. gallus, §. & quid si tan-
tū n. 139. ff. de liberis, & posthumis vide-
re est Intrigliol. de feudis centuria 2. art. 1.
num. 283. intantum, vt in ipsa legitima-
41 tione nulla requiratur filiorū legitimo-
rum, & naturalium citatio, vt ex Bartolo
in dicto §. & quid si tantū num. 14. Socci-
no num. 139. Couarr. de sponsalibus part. 2.
cap. 8. §. 9. n. 70. Lopez ad l. finalem tit. 17.
par. 4. glosa 2. Rosental de feudis cap. 7. con-
clus. 19. nu. 25. Molina de Hispanorum pri-
mogenitura lib. 3. cap. 3. num. 10. alter Moli-
na de iustitia, & iure tomo 2. disp. 174. n. 7.
Aponte de potestat. Proregis tit. 10. de diuer-
sis prouisionibus fieri solitis, Anellus de A-
mato conf. 54. num. 5. plures refert Domin.
Praeses Merlinus tom. 1. controuersiarum in-
ris cap. 1. a num. 6. igitur si potest pater de
illis bonis ad libitum disponderet in mari
proicere, quare non poterit ius succe-
dendi in suis bonis dare filio legitimo
per rescriptum Principis exclusā sorore,
cui paragium tantū debetur.

42 At resoluitur argumentum ex supra-
dictis, & probatis, cū non liceat patri
plus dare filio taliter legitimo, quā
vni ex filiis legitimis, & naturalibus,
quomodo igitur poterit dici, hoc oriri
posse ex tacita quadam patris voluntate,
sed tantū facit capacem successionis,
non exclusionis.

Vltimō non obstat, quod in legitima-
to per Principis rescriptum vigeat ratio
conseruationis bonorum in familia, cū
ista simpliciter non sit sufficiens, requi-
ritur enim paritas ortus, quæ non adest
in legitimo, vt probaui, sicuti non ex-
cluditur per omnem agnatum, in quo
adhuc consideratur ratio conseruatio-
nis familiae, sed necesse est, adesse parita-
tem gradus, igitur mirum non est, si per
legitimum per rescriptum Principis
filia non excludatur virtute nostræ con-
suetudinis.

S V M M A R I V M.

1 Filia repelluntur à successione parentum
per existentiam fratris legitimi per sub-
sequens matrimonium.

- 2 Ponderantur iura in cap. innotuit, & in
cap. cū in cunctis de electione.
- 3 Legitimati per subsequens matrimonium in
omnibus equiparantur legitimis, & natu-
ralibus.
- 4 In equiparatis dispositum in vno dicitur
repetitum in altero.
- 5 Naturalis, si ascenderit ad ordines sine vlla
dispensatione, legitimatus deinde per sub-
sequens matrimonium poterit illos exer-
cere, & ad alios ascendere.
- 6 Legitimatus per subsequens matrimonium
est capax successionis feudi, licet inuestitu-
ra dicat pro filiis legitimis, & nat. & de
mat. natis.
- 7 Author remittit videndam questionem, si
taliter legitimatus preferatur legitimo, &
naturali à principio, orto tamē post ip-
sum.
- 8 Statutum loquens de casu vero, locum ha-
bet in casu presunto.
- 9 Ceditio dicitur defecta per existentiam ta-
liter legitimi, licet fuerit dictum sine
filiis legitimis, & naturalibus, de legit.
matr. natis.

ARGVMENTVM.

Author explicat secundum caput Theo-
rematis præcedentis, & concludit
pro legitimo per subsequens ma-
tr. & plura digna notantur.

T H E O R E M A. IX.

Q Voad secundum caput distinctionis
in præcedenti Theoremate assigna-
te sine vllō scrupulo dicerem, huius-
modi legitimatum per subsequens ma-
1 trimonium succedere sorore exclusā
virtute nostræ consuetudinis, ita firmat
Iason in l. is qui pro emptore num. 267. de
usucapionibus, Crotus in l. gallus, §. & quid
si tantū num. 145. ff. de liberis, & posthu-
mis, Aquilinus in d. l. is qui pro emptore nu.
145. Baldus in l. eam quam col. 6. vers. item
fuit quesitum, C. de fideicommissis & in l. cū
acutissimi col. 2. vers. idem puto de legitima-
tis, & ibi etiam Iason dicens se ita bis cō-
sultuisse C. eodem titulo, Angelus sub oscu-
re conf. 76. vol. 2. Paulus de Castro in rub.
Cod. de iure emulando, & in l. sed & si hoc,
§. patronum ante finem, & ibi quoq; Alexan-
der, Soccinus, & Iason in quinto notabili, ff. de
in ius vocando, idem Paulus in l. si ita quis,
§. is cui, ff. de leg. 2. conf. 27. lib. 1. & conf. 34.
col. 2. in fine eod. vol. Alexander conf. 2. col. 3.
lib. 1. & conf. 87. lib. 2. infinitos adducit

Brx-

Brunus in tract. statuti exclusiui feminarum quest. 4. art. 12. Tiraquellus in l. si unquam verbo suscepit liberos num. 82. C. de reuocand. donat. & de iure primogeniturae qu. 34. num. 56. Molfesius de successione ab intestato par. 4 quest. 34 in principio, Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 5. Menochius conf. 177. Rusticus ad l. cum auus lib. 2. cap. 16. num. 173. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 66. num. 9. Surdus conf. 337. nu. 11. & per totum, Pascalis de patria potestate part. 2. cap. 4. num. 58. eandem sententiam sectatur Gallupus lib. 2. practicarum obseruat. 141. Borchoth. de gradibus in tit. de success. filiorum legitimorum per subsequens matrimonium circa finem.

- 2** Quæ sententia probatur ex textu in cap. innotuit, & cap. cum in cunctis de electione, in quibus dicitur, quod nullus ascendere possit ad gradum Episcopatus, nisi de legitimo matrimonio fuerit natus, & tamē legitimatus per subsequens matrimonium potest eligi ad Episcopatum glosa in dicto cap. innotuit verbo coniugata, Ancharanus conf. 221. Crassus communium opinionum lib. 2. cap. 5. quest. 1. & eo magis ad dignitates seculares, Aquilin. in dicta l. gallus, §. & quid si tantum part. 2. num. 170. cum seqq. ff. de liberis, & posthumis, latē Gabriel communium conclusionum in titulo de legitimat. conclus. 1. nu. 22. ita ut quod omnia dicatur legitimus, & naturalis, & in nihilo differt a filio nato in matrimonio §. sit igitur licentia auth. quibus modis naturales efficiuntur legitimi in illis verbis (nihil a legitimis penitus differentes) l. cum quis l. sequenti, C. de naturalibus liberis, §. reliqui auth. quibus modis naturales efficiuntur sui cap. tanta qui filij sint legitimi, & verē legitimi sunt, & non ficti, Bart. in l. is qui pro emptore col. 14. in 1. quest. principali vers. item queritur, & vers. si tu opponis, ff. de usucap. & in l. si maritus 2. §. legis, ff. de adult. & patri dicuntur sui heredes Bart. in l. 2. in principio vers. item quero, ff. de iulgar. Baldus in l. eanquam, C. de fideicommissis, & sunt de domo, & familia patris, & conseruant agnationem, & familiam, æquē ac legitimē nati Alexander conf. 2. col. 5. vers. ad prædicta benefacit volu. 1. Decianus responso 3. num. 34. cum sequentibus, vol. 1. & in æquiparatis par omnium debere esse conditio, & dictum in vno dicitur repetitum in alio, l. 1. ff. de leg. 1. l. si quis seruo, l. de furtis l. 1. §. lex falcidia, ff. ad legem facidiam, igitur sicut filius legitimus, & naturalis sororem excludit a successione parentum, sic & legitimatus per subsequens matrimonium, nam lex præ-

sumitur, vsq; ab initio tempore carnalis copulæ inter coniuges ad fuisse matrimonium, & conjugalem affectionem, notant Alciatus lib. 3. de ver. signif. nu. 13. & conf. 501. col. 1. Cephalus conf. 541. num. 13. Gabriel conf. 21. num. 35. & 36. lib. 1. Osasus decis. 154. in fine, Menochius conf. 211. num. 11. & retrotrahitur ad dictum tempus, docent Baldus, & Butrcus in cap. innotuit de electione, Salycetus in l. si totus, C. de inoff. d. mat. Parisius conf. 13. & 40. volum. 2. Decianus conf. 5. num. 49. vol. 1. Tiraquellus in l. si unquam versiculo suspenderint num. 71. Bursatus conf. 18. num. 8. 22. & 23. explicat Ioa. Bapt. Costa in tractatu de retrotractionibus cap. 8. casu 32. per totum, vnde si naturalis ascenderit ad ordines sine vlla dispensatione, qui postea fuerit legitimatus per subsequens matrimonium, poterit primum ordinem exercere, imò ad altiore ascendere, ita notabiliter inquit Reginaldus tomo 2. lib. 30. tractatu 2. resolut. 59. vers. nota tertio, cum hæc legitimatio retrotrahatur ad tempus natiuitatis, & fingitur, nunquam fuisse illegitimum sicuti legitimatus per subsequens matrimonium, qui capax est successionis feudi, & si feudum fuerit concessum pro se, & filijs legitimis, & naturalibus, & de matrimonio procreatis, docent Andreas in dicto §. naturales num. 8. & 9. ubi Afflict. in quinto notabili num. 25. Facchineus lib. 6. controuersiarum cap. 51. Reg. de Pont. in opere feudali lect. 1. num. 108. & 109. Arpeth. in addit. ad Clarum in §. feudum quest. 82. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 60 num. 7. cum allegatis per Rusticum ad l. cum auus lib. 2. cap. 16. num. 171. cum seq. Fusarius de substitut. quest. 409. nu. 9. ita ut præferat in illis successione filio legitimo, & naturali orto post illius natiuitatem, ante tamē legitimationem, loquendo de feudis hæretarij, ut latē sententiam hanc tueretur Bammacarius in cap. naturales, quest. 4. si de feudo defuncti controuersia fuerit, licet in hoc pedes non figam, sed remitto videndam hanc questionem apud plures, quos refert Tiraquellus de iure primogenitura quest. 34. per totam apud Molinam de iustitia, & iure tractat 2. disput. 172. col. 4. lit. B. Cumia de feudis vers. Maior natu à num. 34. vsq; ad 83. Garzias de nobilitate glosa 21. num. 63. Pascalem de patria potestate part. 2. cap. 4. num. 66. cum sequi latē Vrsinū de success. feudi par. 1. qu. 4. art. 4. latissime hanc questionem examinat Doctissimus Franciscus Maria Prato tomo 1. discept. forens. cap. 33. per totum videre est Mariam de success. legali par. 1. qu. 11. art. 2. à nu. 21.

Fusa.

Fusarium de substitut. quest. 409. à num. 33. Pontium de matrim. lib. 11. cap. 11. à num. 6. August. Barbosa in collectaneis ad textum in dicto cap. tanta qui filij sint legitimi à nu. 23.

8 Nam statutum loquens in casu vero locum etiam habet in casu præsumpto, *Tiraquellus in dicta l. si unquam verba donatione nu. 170. Curtius Iunior conf. 4 n. 17. Menochius conf. 27. nu. 29. ergo à fortiori debet habere locum in casu quasi non præsumpto, quoniam semper legitimatus per subsequens matrimonium comprehenditur sub omni dispositione vocante legitimos, & naturales, & de legitimoq; matrimonio natos, ut bene proloquitur Ioan. Baptista Larrea decis. Granat. 8. à num. 6. circa medium, & facit textus in dicto §. reliqui auth. quibus modis naturales efficiantur sui in illis verbis, legitimum ius præbentes eis, qui erunt primitius naturales, circa quarum successionem non laborauimus, semel enim eos efficientes legitimos damus, etiam habere successiones illas, quas habet hi, qui ab initio legitimi sunt, certè textus iste nostram questionem punctualiter decidere videtur.*

9 Confirmatur vltimò hæc sententia, quoniam conditio si sine filijs legitimis, & naturalibus defecta dicitur per existentiam filij legitimati per subsequens matrimonium, est opinio communiter recepta, per DD. de qua testatur *Menochius conf. 266. lib. 3. & lib. 4. præsumpt. 81. Oddus de compendiosa par. 6. art. 6. dub. 4. num. 4. cum seqq. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. Trentaciuquius de substitut. part. 4. cap. 7. nu. 4. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 66. Causalcanus decis. 23. num. 3. & seq. part. 3. Surdus decis. 319. Fusarius dicta quest. 409. num. 1. quod procedit, licet testator dixerit de legitimo matrimonio natis, adhuc enim substitutus excluditur, ultra infinitos antiquos fuit opinio *Celsi Hug. conf. 88. num. 4. & conf. 119 nu. 20. Cephali conf. 111. num. 4. & conf. 239. num. 12. Siluanus conf. 3. num. 49. Gabriel. conf. 21. dub. 4. lib. 1. Menochij conf. 225. num. 9. & conf. 227. num. 13. Tornioli conf. 83. num. 7. sequuntur Molina lib. 3. de Hispanorum primog. lib. 1. cap. 1. num. 10. Intrigliolus dicta quest. 66. num. 4. Gallus de exceptionibus tit. 4. except. 27. num. 154. par. 2. Boerius decis. 159. in fine Surd. decis. 319. num. 5. Marefcortus lib. 3. variarum cap. 18. à num. 42. latissime Noguerola doctissimus quidem vir alleg. 23. per totam, & licet aliqui contrarium dixerint, quos refert, & sequitur Doctissimus de Marinis lib. 1. quoridianarum præmanibus semper habenda**

cap. 226. num. 4. & per totum in nouiss. edit. qui num. 5. inquit, doctos viros consuluisset, quòd erecto Monce pro maritandis filiabus de sua familia legitime procreandis fuisse exclusas filias legitimatas per subsequens matrimonium à tali legato, & ego addo videndos Martam de success. legali par. 1. quest. 18. art. 8. num. 8. Ciriacum tomo 1. controversiarum cap. 21. num. 11. & 12. latè Ciarlinum controversiarum forensium cap. 11. à num. 4. cum sequentibus, & de Marinis loco citato à num. 1. cum seq. ait, quòd excluditur à præsentatione iuris patronatus legitimatus per subsequens matrimonium, quoties in fundatione adfuerit clausula de legitimo matrimonio natus, quæ opinio si vera sit, hic disputandum non est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Femina repelluntur à iudicio si velint accusare, licet non prohibeantur, quando velint suorum iniuriam prosequi.*
- 2 *De iure Regni nostri cessauit difficultas, si per existentiam masculorum femina excludatur à iure accusandi.*
- 3 *Ius querelandi, & remittendi non est quid hereditarium, ubi plura iura ponderantur.*
- 4 *Hereditas non dicitur adita per filium, cò quod remiserit pro nece sui patris, & plura alia notantur.*
- 5 *Ius remittendi potest haberi etiam non data sanguinis coniunctione, puta titulo hereditario.*
Et si plures fuerint heredes, à maiori parte erit habenda, imò secundum aliquos ab omnibus.
Et si hæres fuerit extraneus, verum ad sit cò sanguineus, uterq; debet concurrere ad remissionem faciendam.
- 6 *Quod à fortiori procedit in filijs, ut ab illis sit obtinenda remissio, licet heredes patris non fuerint.*
- 7 *Hoc ius querelandi competit filijs, licet renunciauert hereditatem paternam.*
- 8 *Renunciatio nunquàm extenditur ad ea, quæ còpetunt iure sanguinis et dictante statuto, quòd pax sit habenda ab heredibus defuncti, intelligitur de heredibus sanguinis.*
- 9 *Mulier per transitum ad secunda vota tenetur seruire proprietatem bonorum habitorum à viro filijs primi matrimonij.*
Verum si aliquid habuerit ob remissionem factam pro nece sui viri, non tenetur seruire filijs primi matrimonij.
- 10 *Vndè si filius aliquid acquisierit pro rege patris, de illa quantitate non tenetur solue-*

- re creditoribus patris.
- 11 Author enumerat Doctores asserētes, nullam requiri remissionem sororis existentibus masculis virtute Prag. 8. de compositionibus.
 - 12 Validum est in iure nostro argumentum a contrario sensu.
 - 13 Filia excluditur a iure remittendi ob renunciationem hereditatis.
 - 14 Iura sanguinis licet tolli non possint, poterint tamen restringi.
 - 15 Frater consanguineus excluditur a iure querelandi ob existentiam fratris utrinque coniuncti de iure communi, sequens attento nostro iure consuetudinario.
 - 16 Fendo concessio Titio, eiusque heredibus, & successoribus ex suo corpore requiritur consanguinitas, & titulus hereditarius.
 - 17 Conditio si sine filiis dicitur defecta ob existentiam filiorum licet non heredum, secus si fuerit dictum si sine filiis, & heredibus.
 - 18 Femina exclusa ob existentiam fratris dicitur in secundo gradu.
 - 19 In iure nostro paria sunt non extare, ac extare, & non posse succedere.
 - 20 Author ostendit, requiri remissionem sororis etiam in terminis Pragm. ad quam traditur intellectus.
 - 21 In dubio verba potius demonstrant, quam taxant.
 - 22 Ius remittendi non competit omnibus consanguineis, sed proximioribus.
 - 23 Ius novum recipis intellectum, & declarationem a iure communi.
 - 24 Casus omissus a statuto remanet sub dispositione iuris communis.
 - 25 Verba sunt accipienda secundum subiectam materiam.
 - 26 Remissio non solum erit habenda a filiis occisi, sed etiam ab illius uxore.
 - 27 Ponderatur, & explicatur decisio de Franchis 611.
 - 28 Explicatur, quomodo valeat argumentum a contrario sensu.
 - 29 Author declarat dicta num. 15.
 - 30 Fictio non cadit super impossibili, imò non potest habere locum, ubi nequit adesse veritas.
 - 31 Author confirmat responsionem traditam ad contraria.
 - 32 Author tradit intellectum ad Pragm. 8. de compositionibus.
 - 33 Plura ponderantur iura ad confirmationem nostri intellectus.
 - 34 Ius querelandi competit ante aditam hereditatem.
 - 35 Laudatur Ioa. Iacobus Annicchina.

A R G V M E N T V M.

Dilucidatur Pragm. 8. de compositionibus, & verus traditur intellectus, illaque non obstante Author defendit filiae competere ius querelandi de nece patris, & si masculi existant, cuius occasione plura iura ponderantur, & demonstratur, hoc ius non esse hereditarium, ex quo aliqua notanda inferuntur.

T H E O R E M A X.

E Legas est difficultas si nostra consuetudine existente soror excludatur a iure querelandi de nece patris, ita ut sola fratrum remissio sufficiat, & si aliquod fuerit habitum per fratres ob remissionem factam, illius pars sorori contingere non debeat? & certum est quod etsi a iure statutum sit feminam accusare non posse, iuxta textum in l. 1. l. qui accusare, ff. de accusat. cap. prohibetur 2. quæst. 1. cum notatis per Decianum in tractatu criminali p. 1. lib. 3. cap. 7. nihilominus quando femina suorum velit prosequi iniuriam, a iudicii limine nunquam repellitur, imò tenetur ex necessitate in iudicio comparere, textus est in l. non ignorat, l. qui accusare non possunt, l. femine, C. ad Turpillianum, l. de crimine, C. qui accusare non possunt, l. quoniam sororem, C. de his quibus, ut indignis, l. hi autem omnes, ff. de accusat. notant Franchus decis. 382. num. 2. consequenter remittere poterit, arg. textus in l. is qui heres, l. is potest, ff. de acquir. hered. l. eius est nolle, cuius est velle, ff. de regulis iuris, & licet hoc cesset per existentiam masculorum, ex dictis per Farinaceum de delictis tomo 1. quæst. 13. num. 1. & quæst. 14. in principio, & num. 27. atramen de iure Regni nostri hæc differentia prorsus cessavit, ut in ritu 191. ubi Carauita.

Vnde ad questionem deveniendo, in quam, ante promulgationem prag. 8. de compositionibus nullam adesse differentiam sororis, & fratris, etenim hoc ius querelandi, & remittendi non est quid hereditarium, l. si verò, s. hæc autem, actio, ff. de iis qui deiec. vel effun. in illis verbis, (quod in corpore libero damni datur iure hereditario transire ad successores non debet), l. nam sicut, s. si dominus, ff. ad legem Aquiliam, ibi (nam sanè absurdum acciperet, ut hæres præteritum quasi occisi consequeretur eius, cui hæres

res extitit) l. pro herede, §. finali, ff. de acquirenda hereditate. cuius sunt verba (si sepulchri violati filius ageret, quāvis hereditarij, quia nihil ex bonis patris capit, non videtur se bonis immiscere, hæc enim actio panam, & vindictam potius, quā rei persecutionem continet) docent Bartolus in l. si filius, qui patri num. 8. ff. de vulgari, Clarus in §. finali, quest. 58. num. 31. Farinaceus dicta qu. 14. num. 19. & dicitur competere iure sanguinis, notat Bartolus in l. damni, §. fabini num. 2. ff. de damno infecto, & competit proximioribus data inter eos prælatione, l. si plures, ff. de accusat. l. 2. §. si simul, cum ibi notatis per Bartolum, & Angelum, ff. de adulterijs, ita ut ex remissione facta per filium nulla dicatur adita hereditas, Albericus d. l. si verò §. hæc autem, in eum qui, C. arbitrium tutela, ubi allegat Jacob. de Arena, Cinus, & Odoffredum, quod procedit etiam existente statuto dicente, pacem fore habendam ab herede, ita Bartolus in dicta l. si filius, qui patri, ubi Iason, & alij, ff. de vulgari, Ruinus in l. 4. §. cato num. 102 ff. de ver. oblig. Salytetus in l. eum, qui bonis, C. arbitrium tutela, Cumanus in l. pro herede §. sepulchri, ff. de acquirenda hereditate, ubi Alexander num. 31. Phanutius de inventario par. 6. num. 56. & 57 Mantica de coiect. ult. volunt. lib. 1. tit. 9. num. 18. & 19. Tartaglia in praxi M. C. V. seu in prag. 8. cap. 2. num. 19. de compositionibus, & si filius à paterna hereditate se abstinerit, non per hoc pacem concedere denegatur, Bartolus in dicta l. si filius num. 8. quem ibi sequuntur DD. Cumanus, Baldus, Imola, Alexander, & Iason num. 21. de communi testatur Crotus, Padilla, Rimnald. Dec. Nouell. & alij apud Farinaceum in titulo de accusat. q. 14. num. 19. et 20. Doctores in dicto §. Cato, ubi post alios Ruinus num. 112. Ripa num. 101. & 102. Socinus Iunior sub num. 154. vers. secundo considera, Boerius decis. 121. num. 4. Clarus dicto §. finali qu. 58. num. 31. Reg. de Ponte de potestate Præregis in titulo de provisionibus fieri solus, §. 4. nu. 20. Reg. Tapia de iure Regni lib. 4. rub. 5. de transact. super dicta prag. de compos. nu. 36. Vulpellus de Pace q. 51. Franch. decis. 690. num. 2. latè Doctissimus Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 8. num. 5. & 6. & per dictam remissionem factā non dicitur adita hereditas, ita Bart. & alij in dicta l. si filius Krfill. ad Afflictum decis. 372. num. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 101. num. 84. & 85. Marta in l. is potest n. 79. ff. de acquir. hered. Boerius dicta decis. 121. n. 5. Crassus receptorum sentent. lib. 2. q. 6. n. 7. & q. 12. in fine.

Et licet hoc ius quærelandi, & remittendi acquiratur alio titulo, scilicet, hereditario etiam sanguinis coniunctione nulla existente, ut l. 1. l. sororum, & per totum titulum, C. de his quibus ut indignis, l. heres, ff. ad sillanianum, intantum quod si plures sint hæredes, à maiori parte illorum saltem erit habenda remissio iuxta Bartoli sententiam in dicto §. cato num. 13. quam latè confirmat Boerius dicta decis. 121. post num. 3. liberationis favore arg. textus in l. in interpretatione, ff. de pennis, l. absentem, ff. eodem titulo l. & suum heredem §. finali, cum l. sequenti, ff. de pactis, l. finali, C. qui bonis cedere possunt, & secundum veriorum sententiam pax ab omnibus expectanda est arg. textus in l. per fundum, ff. de servitutibus rusticorum prædiorum l. finali, ff. communia prædiorum, l. 1. §. denunciare, ff. de ventre inspiciendo, l. de de pupillo §. si plurium, ff. de novi operis nunciatione l. 3. §. si ad plures, ff. de sepulchro violato l. 1. & per totum, C. quibus ut indignis l. heres, cum l. sequenti, ff. ad sillanianum, & bene fundat Gomesius p. 3. variarum in titulo de homicidio num. 63. vers. sed his non obstantibus, Conarruvias lib. 1. variarum cap. 13. post num. 8. Menchaca in quest. suffreq. cap. 30. num. 39. servari in Catalonia testatur Cancerius p. 2. variarum cap. 11. num. 70. unde si adfit hæres extraneus, & consanguineus, ab utroque pax habenda erit, & si consanguineus hæres non fuerit, Clarus dicta q. 58. nu. 32. Farinaceus dicta q. 13. & 14. Cavallos communes contra communes q. 37. num. 2. dictum testatur Cancerius dicto cap. 11. n. 67.

6 Nihilominus si existant filij, qui hæredes non sint, sed extraneus, ipsis competet ius quærelandi, & remittendi, vel saltem ab utroque illa esse obtinenda, Antonius de Padilla in l. transigere num. 62. C. de transact. Plaz de delictis cap. 45. num. 3. Boer. d. decis. 121. Pascalis de patria potestate p. 2. cap. 1. num. 4. unde fuit decisum in Sacr. Conf. apud de Franchis decis. 611. quod etsi testator extraneum heredem instituisset, suosque proximiores exclusisset, non per hoc illi dicuntur exclusi à iure quærelandi, & remittendi, cum iura sanguinis per statutum tolli nequeant, iura sanguinis ff. de regulis iuris, igitur licet filia excludatur à successione patris per existentiam fratrum, non per hoc excluditur à iure quærelandi, ita docet Baiardus in addit. ad Clarum dicta quest. 58. num. 54. Caravita in ritu 191. num. 8. & 9. dicens, ita quotidie praticari, & hanc opinionem veriorum existimat Reg. de

Ponte tit. 11. de prouisionibus fieri solitis, §. 4. num. 25.

7 Quoniam hoc idem ius competere etiam data renunciatione hereditatis, docent Baldus in l. si fratris num. finali, C. de iure deliberandi Vulpellus de Pace qu. 11. Franchus decis. 690. num. 2. nunquam enim renuntiatio extenditur ad ea que sunt iure sanguinis, iuxta tex. in l. pro herede, §. si quid tamen, ff. de acquirenda hereditate, at cum hoc ius cōpetat iure sāguinis nō cōprehēditur substatuto exclusiuo, ex dictis in simili de beneficio l. hac edictali, ex Surdo cons. 237. lib. 2. Facchineo lib. 3. controuersiarum cap. 68. Medices decis. 64. Cancr. p. 3. variarum cap. 2. a num. 197. Fontanell. de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p. 4. num. 47. Marta de success. leg. p. 3. qu. 3. art. 12. Sanchez, de matr. lib. 1. disputat. 88. num. 3. consequenter dicendum est, sub nostra consuetudine non fuisse comprehensū hoc ius remittendi, sed quærelandi.

8 Vnde dixit Bartolus in l. si filius qui patri num. 8. ff. de vulgari, quod existente statuto, ne remittatur de idem, nisi obtemperata pace ab heredibus occisi, statutum illud intelligendum erit de heredibus sāguinis non honorum, cuius doctrinam communiter sectati fuerunt DD. præter Nellum de bamitis 3. p. 2. temp. q. 35. pro ut refert Vulpellus de Pace qu. 11. per totam, Franchus decis. 611. num. 3. Pascalis p. 2. cap. 2. num. 5.

9 Confirmatur ex eleganti doctrina inferius adducenda, neminem latet, mulierem per transitum ad secunda vota de acquisitis libenter à viro effici usufructuariam proprietate salua fauore si iorum ex illo matrimonio, ex vulgatissimo textu in l. femine, C. de secundis nuptiis, attamen si mulier illa fuisset aliquid consecuta pro remissione facta necis viri, non tenetur illud reservare, cum possit ad libitū disponere, & nō dicitur peruenire à substantia viri sic elegantissime decisum refert Mainardus decis. 77. lib. 3. quem sequitur Coppin. ad consuetud. andegau. lib. 2. tit. 3. sub art. 3. p. 2. quicquid in contrarium dixerit Borrellus in summa decisionum in titulo de secundis nuptiis a num. 88. usque ad num. 98. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 273. num. 6. & addo videntum omnino Patrem Bossium de contractu matrimonij cap. 11. a num. 350. qui doct. & suo more hunc articulum discutit retenta opinione Mainardi, sequitur, illud ius non venire tanquam ex successione, sed proprio iure

10 Eadem ratione dixerūt Doctores, quod

si filius, aut alter coniunctus aliquid receperit pro dicta remissione, ad nihilum pro illa quantitate habita tenetur creditoribus defuncti, sic decisum refert Thorus part. 2. compendij verbo pecunia peruenta ex remissione fol. 434. & fol. 427. verbo pecunia peruenta ex pace, & adducit elegantissimam allegationem Reg. Ioa. Camilli Caccij meritissimi R. C. S. Præsidis, qui Regis munus ab Inuicissimo nostro Rege oblatum renuit, causam nescio. & addo Phannucium de inuentario p. 6. num. 57. Molfesum tomo 2. in addit. ad quest. 21. num. 3. & seq. p. 2. Reg. Tappia decis. 28. S. C. n. 7. Reg. Roui in prag. 8. a n. 59. vers. questio hæc de compositionibus qui n. 80. vers. declaratiū est, sic decisū refert ex quibus omnibus colligitur, quod cum hoc ius quærelandi, seu remittendi non deferatur iure hereditario, non dicitur comprehensum sub nostra consuetudine de successione tantum, & hereditate loquente.

Difficultas tamen est attenta Pragmatica 8. de compositionibus, si adhuc soror admittatur, cui hereditas patris non deferretur, & reperio Doctores dicentes, tali casu nullam requiri sororis remissionem, iam quod illa excluditur per existentiam fratris, ita docent Molfesius cons. 10. per totum Reg. de Ponte in titulo de prouisionibus fieri solitis, §. 4. num. 27. & seq. dicentes, hoc esse de mente Præsidis de Franchis, decisum refert Reg. Tappia in dicta prag. 8. n. 7. & decis. 28. S. C. pro indubitato hoc asserit de Marinis quotidianarum resolut. cap. 2. a num. 14. Amatus cons. 18. Theodorus allegat. 9. Nouarius in dicta prag. 8. num. 11. nouiss. edit. Riccius decis. Curia Archiepiscopalis 107. a num. 5. & per totam par. 3. Reg. Sanfelicius hos non adducens decis. 27. per totam tomo 1. & decis. 401. tomo 3. Horatius Barbatus in doctissimo tractatu de diuisione fructuum part. 1. cap. 13. a num. 52. & propriè num. 54. qui omnes mouentur ex verbis dictæ pragmat. 8. ibi (all qui se deferisce l' heredità, & successione de morti) igitur cui non competit ius successionis, neque competere potest

12 in quærelandi, seu remittendi, cum validum sit in iure nostro argumentum à contrario sensu, l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, l. qui testamento §. mulier, ff. de testamentis cap. cum Apostolica in fine, de his, que fiunt à Prelatis sine consensu capituli, cap. cum virum de regularibus, at si virtute nostræ consuetudinis soror excluditur à successione per existentiam fratris, excluditur etiam ab isto iure remittendi, & quærelandi, ad quod facit decisio Reg.

Tappia

Tappie 28. S. C. in qua dicitur quod soror repellitur à iure quærelandi, & remittendi, si patris successionem renunciauerit, qui adducit *Follerium in dicta prag. 8. Annam conf. 92. num. 58.*

13. Ellicet hoc ius remittendi competat iure sanguinis, ut dixi, quod tolli nequit, tamen illud ius potest reduci, ut ad sit certa qualitas, sicuti minui potest, Cynus in l. sancimus, C. de nuptijs, Butreus, & alij in cap. Raynutius extra de testamentis, ut in simili ius testandi, quod trahit originem à iure gentium, ex notatis per Bartolum in l. interdum nu. 7. ff. de conditione indebiti, & per Peregrinū de fideicommissis art. 52. num. 108. & si quo ad solemnitates sit de iure civili, l. 3. ff. de testamentis videre est Couar. lib. 3. variarum cap. 6. num. 7. Peregrin. loco citato, ita ut hoc ius testandi tolli nequeat per statutum, poterit tamen restringi, quod illud fiat cum certis solemnitatibus, ut habetur in l. nec etiam, §. deportati, ff. de testament. milit. l. milites, Cod. eod. titul. cum adductis per Simonem de Petris de interpretat. ultim. volunt. lib. 1. solut. 13. num. 13.

14. Qua de ratione fuit resoluta questio, si competat ius quærelandi, & remittendi de nece fratris alteri fratri consanguineo tantum, existente altero fratre utrinque coniuncto in terminis nostræ Prag. 8. de compositionibus, & attentis terminis iuris communis frater consanguineus excluderetur existente altero fratre utrinque coniuncto, cum à iure succedendi excludatur auth. cessante, C. de legitimis heredibus, & toto titulo in auth. de consanguineis, & uterinis, docet in terminis Petrus Plaz in epithome delictorum cap. 45. at cū in nostra Ciuitate non excluderetur à successione frater consanguineus, sed admitteretur una cum fratre utrinque coniuncto exceptis bonis maternis, consequenter admitteretur ad ius quærelandi, & remittendi in terminis prag. 8. in his terminis notat de Marinis lib. 1. resolut. quo idianarum cap. 151. à nu. 11. usque ad finem, ex quibus colligitur, quod cui non competit ius successionis, non comperit ius quærelandi, seu remittendi, sed cū soror excludatur à successione per fratris existentiam, idem dicendum erit à iure quærelandi, & remittendi.

Confirmatur hæc sententia ex eisdem verbis dictæ prag. 8. cū colligatur ex illis, non solum requiri esse consanguineum, seu proximiorum, verum etiam,

quod sit hæres, sicut in simili feudo concessio Titio, & eius heredibus, & successoribus ex proprio corpore legitime descendentibus, seu Titio, eiusque filijs, & heredibus, illud vocatur feudum mixtum participans, scilicet de feudo ex pacto, & prouidentia, & hereditario, utramque naturam sapiens, sicut participium in grammatica, ita Pernus conf. 26. Mar. Socinus conf. 72. num. 24. & 25. lib. 1. & conf. 112. num. 41. vol. 2. Menochius conf. 161. num. 5. vol. 2. & conf. 523. vol. 4. de Marinis in titulo de feud. num. 3. post alios Guer. Pison. in Præludys feud. cap. 46. num. 1. Canet. in repetit. cap. volentes, §. sed, & quid si fuerit additum Camerarius in §. præterea ducatus lit. A. fol. 96. cum alijs apud Consi. Theodorum allegat. 22. num. 10. & apud Galluppum in methodo feudali p. 1. cap. 5. num. 39. & 40. ita ut requiratur non solum proximitas, verum etiam titulus hereditarius, ex Andrea in cap. 1. §. hoc quoque nu. 7. de success. feudi paterni, Parisius conf. 48. nu. 9. & 10. vol. 4. Lanarius conf. 80. nu. 10. & seq. Pistorius questionum iuris 1. quest. num. 49. & quest. 3. Rossental. de feudis cap. 2. conclus. 33. per totam, Barcolth. de feudis cap. 3. num. 8. Vultei de feudis cap. 8. num. 23. in fine Kirch. in disce. feud. cap. 4. sub num. 17. Farinac. decis. 663. num. 17. & 18. p. 1. late hanc formulam defendit, seu explicat doctissimus feudista Antonius Monachus in tractatu de recta feudi interpretatione cap. 35. & 36. per totum.

Sicut in simili conditio fideicommissi si hæres sine filijs decesserit, quæ deficit ob existentiam filiorum, etsi non hæredum, l. filius familias, §. cum quis, ff. de leg. 1. post antiquos Mantica de cōiecturis ultim. volunt. lib. 11. tit. 6. num. 4. Trentacinq. de substitut. p. 4. cap. 7. num. 63. Intrigl. de substitut. centuria 3. quest. 59. Peregrinus de fideicommissis art. 28. num. 52. Rusticus in l. cum auus lib. 3. cap. 2. num. 20. & seq. Farinac. decis. 91. num. 18 p. 1. dicitur existere, cum testator dixerit si hæres decesserit sine filijs, & heredibus, nam tali casu non sufficit, adesse filios, verum requiritur, ut sint hæredes, docent Paulus de Castro in l. ex facto §. finali in fine, ff. ad Trebell. Dilectus de arte testandi in titulo de substitut. cautela 25. in fine, Oddus de compendiosa substitut. part. 6. quest. 2. art. 5. num. 2. Crassus in §. fideicommissum qu. 32. num. 4. Trentacinq. dicto cap. 7. num. 61. Peregrinus dicto art. 28. num. 53. Intrigholus dicta quest. 59. in fine, Fusarius quest. 421. à num. 1. cum seq. omnes moti ex illa dictione hæredum, quæ vox hæredis ad hæredi-

riam qualitatem liquet *l. heredis appell. l. heredis, ff. de ver. sig. l. hereditas, ff. de regulis iuris*, igitur ita in casu nostro cum ex dicta *pragm. 8.* requiratur qualitas hereditaria, quæ deficit in sæmina, omnino dicendum est, illam non admitti ad ius quærelandi, seu remittendi.

Accedit pro hac sententia difficile, argumentum, sæmina exclusæ per statutum ob existentiam fratris redigitur ad 17 instar secundi gradus, ut notabiliter inquit *Paulus de Castro cons. 154. num. 18. vol. 2. cum alijs relatis apud Molinam de primogenit. lib. 3. cap. 4. num. 12. Reg. Lanarius in cons. 1. n. 56. cū in iure nostro paria sint, non extare, ac extare & non posse succedere, l. 1. §. qui habebat filium, l. si post mortem, §. liberi, ff. de bonorum possess. contra tabulas, l. ex factis §. ex factis, ff. ad Trebell. l. si necesse, §. si deportatus, l. si ex modica, §. si filius, ff. de bonis libertorum, §. sed nostra institutio de success. liber plures citat Peregrinus de fideicommissis art. 26. num. 17. Tiraquel. in l. si unquam verbo suscepit filios num. 107. Surdus cons. 237. num. 3. lib. 2. & sic nō dicitur extare, iam quod non succedit, & ex iuris fictione fingitur esse in gradu remotiori, neq; comprehenditur sub dicta *prag. 8. de compositionibus*, quæ loquitur de proximioribus in gradu.*

18 Ipse autem nolui cum hac sententia consulere, cum de hac quæstione fuerim interrogatus à quodam meo amicissimo, ad cuius sententiæ fundamenta faciunt dicta supra iure communi attento, quæ meo iudicio non videntur correctæ per dictam *pragm. 8. de compositionibus*, pro qua veritate indaganda duo sunt aduertenda in dicta *pragm.* primò quod compositio debet fieri ab omnibus, quibus competit ius quærelandi, ac quia ortum fuit dubiū, si ab omnibus proximioribus remissio erat facienda, vel à quibusdam particularibus, ut de iure communi erat quæstio, vnde *pragm.* in sequentibus verbis declarauit, illis competere ius remittendi quibus competit successio & sic illa verba (*alli quali si deferisce l'heredità*) non fuerunt posita taxatiuè, sed demonstratiuè ad declarandum dubium proximiorum, & facere distinctionem vnius gradus ab altero, non verò, ut requiratur cum proximitate titulus hereditarius, cū in dubio præsumatur, verba stare potiùs demonstratiuè, quàm taxatiuè, *l. finali, §. titia, ff. de deliberat. leg. l. mela in principio, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, l. quidam testamento, ff. de leg. 1. cum additis per Ludouicum Casanate cons. 44. num.*

4. & cons. 54. num. 6. Peregrin. de fideicommissis art. 16. num. 110. Grat. discept. forens. cap. 256. nu. 20. 21. & 28. lib. 2. & cap. 417. num. 13. Cancerius par. 3. variarum cap. 17. num. 270. Fontanella tomo 1. decis. 173. nu. num. 7. & 8.

Tantò magis cū hæc *pragmatica* non sit exorbitans à iure communi, etenim disponit, quod iure communi attento requiritur, scilicet non omnibus competitoribus, ex *l. si plures, ff. de accusat. l. 2. §. si simul, ff. de adulterijs*, notant Baldus in *l. finali col. 2. ff. de ver. signif. Angelus, Salycetus, & alij in l. 1. C. vnde vi, Paulus de Castro in l. si cum dotem, §. si patri, ff. soluto matr. Iason in *l. non solum col. 1. num. 2. ff. de noui operis nunciatione, Gomesius p. 3 variarum titulo de homicidio à num. 61. per totum, Farinaceus de accusationibus qu. 13. à nu. 3.* igitur idem dicitur disposuisse dictam *prag. 8.* nam supra generaliter fuit loquuta de omnibus proximioribus, & in sequentibus verbis se declarauit, dicendo, competere illis, quibus competit successio, quæ successio proximioribus defertur, ut in titulo institutio de agnatorum successione, vnde videtur declarare, quod erat dispositum de iure communi, & verba illa (*alli quali si deferisce l'heredità*) intelliguntur in actu primo, seu in actu signato, idest in potentia, non quod actu hereditas deferatur, & dicta *pragmatica* iuri communi nō contradicit, sed potiùs cū illud assequatur, recipere debet omnes limitationes, & declarationes iuris communis, 21 pro ut pluribus probat Mascardus de probat. conclus. 2. num. 71. de statutoria probatione, Mastrillus decis. 112. num. 34. lib. 2. Cancerius part. 2. variarum cap. 1. num. 165. Fontanella de pactis nuptialibus to. 1. clausula 4. glosa 7. par. 3. num. 44. & 45. & tomo 1. decis. 8. num. 13. & cū de iure communi filia non excludatur, ut supra probaui, idem dicendum erit attentis terminis dictæ *prag. 8. de compositionibus*.*

Et dato quod esset correctoria iuris communis. iam quod de hoc nullam fecerit mentionem dicta *pragmatica*, remanet 22 ne iste casus discutiendus de iure communi, arg. *l. commodissime, ff. de liberis, & posthumis, Salon de Pace cons. 2. num. 1. & cons. 29. num. 19. & quod exprimitur, dicitur correctum, l. precipimus, C. de appellat. Valenzuola cons. 128. nu. 113. lib. 2.*

Et quod dicta verba (*alli quali si deferisce l'heredità*) stent demonstratiuè, non taxatiuè, patet, quoniam in iure habemus 23 verba esse accipiēda secundā subie-

ctam

nam materiam, de qua fit sermo l. insu-
lam. ff. de præscriptis verbis, l. si stipulatus. ff.
de usuris, l. si uno. ff. locati, l. si olei, ubi Bart.
C. eodem titulo, Cephalus conf. 256. num. 33.
Beccius conf. 88. num. 12. vol. 1. & impro-
prianatur, vt regulentur secundum subie-
ctam materiam, & si in materia, de qua
stricta fit interpretatio, l. damni infecti qui-
dam. ff. de damno infecto, l. conditio in præte-
ritum, l. decem. ff. de ver. oblig. l. 3. §. detinere,
ff. usufructuarius, quemadmodum, & in-
terpretatio faciendâ est secundum subie-
ctam materiam, notant Socinus conf. 1.
num. 120. vol. 1. Berous conf. 66. num. 14. &
conf. 105. num. 24. vol. 1. Alexander conf. 26.
num. 6. vol. 5. Nasta conf. 476. nu. 3. Beccius
conf. 101. nu. 40. vol. 1. alijq; apud Surdum
de alimentis titulo 5. quest. 1. num. 4. vnde
cum dicta pragmatica in illis verbis, solû
declarauerit dubium ortum ex primis
verbis, scilicet, si omnibus proximiori-
bus competit ius remittendi, an verò
aliquibus tantum, ad aliud non erit ex-
tendenda.

24 Vnde videmus, requiri remissionem,
v. xoris pro nece viri, & si filij existant,
quibus defertur successio, vt nouissimè
fuit decisum in Sac. Conf. testatur Reg.
Sanfelicius decis. 26. num. 25. in fine contra
Franchum decis. 382. in fine, ubi Visconte in
addit. Riccius collect. 2080. Thorus in com-
pendio part. 1. verbo remissio, videnda sunt
allegata per Consiliar. Theodorum allegat.
9. per Capiblar. chum de Baronibus tomo 2.
cap. 28. & per Domin. Præsidentem Merlinum
nunquam satis laudatum tomo 1. cap. 16.
signum est, verba pragmatica 8. de compo-
sitionibus accipi tantum declaratiue, non
taxatiue, ad explicandum scilicet gradû,
cui remissio competeat.

Ex quibus dictis patet responsio, ad
omnia in contrarium allata, videlicet,
posse induci statutum requirens aliquas
qualitates, & sic valide fuisse inductam
à dicta pragmatica dictam qualitatem hæ-
reditariam, cum prius sit contra proba-
tum, nullam fuisse inductam qualitatem
25 hereditariam, & decisio Præsidis de Fran-
chis 611. potius hanc secundam confir-
mat sententiam, quoniam ibi asserit, per
Sacrum Consilium admissum fuisse ne-
potem ad ius quærelandi, licet defunctus
aliud heredem institueret, vnde colli-
gitur ex dicta decisione, nullam requiri
qualitatem hereditariam.

Neq; obstat de argumento desumpto
à contrario sensu, nam illud non proce-
26 dit, quoties sensus contrarius esset con-
tra legem aliquam, ita Ioannes Andreas in

cap. publicato col. 3. de electione, quod colli-
gitur ex l. conuenticulam. C. de Episcopis, &
clericis, iuncto cap. decet de immunitate Ec-
clesiarum lib. 6. sicut quando resisteret in-
tellectus contra naturalem rationem, l. 2.
C. de conditionibus insertis secundum vnû
intellectum, cap. Monachorum 39. de regul.
iuris in 6. sicut nō procedit, quādō nō su-
mus in verbis dispositiuis alicuius legis,
notant Ioannes Andreas, de Butreo, Panor-
mitanus, & alij Canoniste in cap. publicato
de electione, alijq; apud Euerardum in locis
legalibus in loco à contrario sensu num. 13.
in casu autem nostro hoc argumentum
à contrario sensu esset contra ius com-
mune, de quo supra disserui; secundò cō-
tra naturalem rationem, cum tale ius
quærelandi competat iure sanguinis;
tertiò dicta prag. 8. non loquitur dispo-
sitiue circa qualitatem illam hæredita-
riam, sed tantum demonstratiue, vt est
supra probatum, sequitur conc. udendū,
nullo modo posse procedere hoc argu-
mentum à contrario sensu desumptum
ex dicta prag. 8. de compositionibus.

Respondetur etiam ad exemplum de
inuestitura feudali modo illo concepta,
27 vt supra, primò, quia plures DD. dixe-
runt, nullam requiri qualitatem hæredita-
riam, sed sufficit, esse filium, vt posset
admitti ad successionem feudi, quos re-
fert Arias Pinellus in l. 1. part. 3. num. 88.
& 94 C. de bonis maternis, secundum hanc
sententiam fuisse decisum in Camera
Imperiali testatur Misingerius obseruat. 2.
centuria 4. Vultei de feudis lib. 1. cap. 8.
num. 31. plures refert Pistorius quest. 3. à
num. 1. vsque ad 16. Bellonus conf. 30. nu. 2.
alios congerit Kirch. in discept. feudali cap.
4. num. 52. & latè defendit hanc senten-
tiam Antonius Monachus de reſta feudi in-
terpretatione cap. 36. à num. 43. vsque ad 65
imò data prima opinione procedit, quā-
dō ipse nollet adire hæreditatem, secus si
sibi delata non fuisset, vt doctè proſequi-
tur Monachus dicto cap. 36. nu. 42. cum seq;
vt est in casu nostro, cum statutum au-
ferat illi successionem, & ad exemplum
fideicommissi dico, illud non obſtare,
cum fuerit dictum, vt sit hæres, quod vl-
tra negamus ex dictis.

Non obstat vltimum argumentum,
quia pluribus modis resoluitur, nā quod
dicitur fingi, filiam per existentiam ma-
sculi esse in gradu sequenti, utiq; nega-
28 tur, cum nūquā fido cadat super im-
possibile, l. gallus, §. ille casus, ff. de liberis,
& posthumis, l. qui ad certū, ff. locati l. quo-
ties, ff. de nouat. glos. in l. tali scriptura verſ.

viii.

uniuersa, ff. de leg. 1. & scribit *Surdus decif.* 230. num. 3. quod fictio locum habere non possit, vbi nec veritas ipsa secundū naturam, fictio enim, & ars naturam imitatur, cum nequeat verificari, in quibus natura non potest quidquam prestare, *Decian. conf.* 7. num. 37. vol. 1. & *conf.* 16. num. 28. vol. 4. & cum naturaliter sit in gradu proximiori, quomodo fingi potest, illam esse in gradu remotiori, tanto magis cum simus in materia statutaria, in qua locus fictioni non datur, l. 3. §. hęc verba, ff. de negotijs gestis, *Bartolus* in l. omnes populi sexta quest. principali, ff. de iustitia, & iure, *Imola*, & *Alexander* in l. 1. §. lex falcidia, ff. ad legem falcidiam, *Folius* in cap. insinuatum extra de simonia, *Socinus Senior conf.* 120. num. 18. vol. 1. latē declarat *Costa* in tractatu de retractionibus regula 5. ad cap. 2. per totum.

29 Quod a fortiori procedit in casu nostro, cum illa dicta procedant in illis, quę deferuntur iure hereditario. & successionis, non verò quando alio iure deferuntur, ut exemplis ostenditur apud *Castillum de usufructu* lib. 1. cap. 2. num. 56. *Anton. Faber* lib. 5. Codicis titulo 5. definit. 15. *Rois* in epitome success. cap. 7. num. 26. *Cancerius* par. 3. variarum cap. 15. num. 15. & cum fuerit probatum, hoc ius quærelandi, & remittendi non deferri iure hereditario, sed sanguinis, cadunt aduersariorum dicta.

Accedit ratio, quoniam eadem pragmatica attenda non requiritur, quod actus proximior sit hæres, sed tantum habeat potentiam succedendi, ut colligitur ex illis verbis, a quali si deferisce la successione
30 del morto, hereditatem verò deferri non est esse aditam, sed posse adiri, l. delatam § 1. ff. de ver. signif. in illis verbis, delata hereditas intelligitur, quam quis possit ad eundem consequi, quæ *Alciatus* ibi explicans, inquit, quando eam hæres adire poterit, ita quod nihil, neque ex parte hereditatis, neque ex parte hæredis impedit, quominus eam consequi possit, & *Rebuffus* ibi, & est textus in l. is qui 13. ff. de acquirenda hereditate, quæ potentia ad eundem hereditatem reperitur in filia. & licet excludatur per existentiam fratris, tamen conditionaliter, si fuerit de paragio dotata, ut infra dicemus; secundo dummodò frater succedat; tertio in defectum illius successionem capit tanquam in eodem gradu existens, unde adest potentia succedendi, faciunt dicta per *Caput* in consuetud. si moriatur p. 2. §. 6. num. 29. per totum.

Vltimò confirmatur, etenim dato, quod requireretur qualitas hereditaria, illa pecunia peruenta ex remissione necis patris hereditaria non dicitur, cum non sit in hereditatem, vel bonis defuncti patris, ad quod facit textus in l. quasi
31 tum ff. de sepulchro violato, vbi aperte *Papinianus* ait hoc in illis verbis, nec tamen si egerit, hereditarios creditores timebit, cum & si per hereditatem obtingit hæc actio, nihil tamen ex defuncti capiat voluntate, nequid capitur, quod in rei persecutione, sed in sola vindicta sit constitutum, & sic colligitur, illud non capi ex hereditate, ratio est, quia hereditas est successio in vniuersum ius defuncti, l. hereditas, ff. de regulis iuris, l. nihil aliud ff. de ver. signif. & hæres iuris successor est, l. quoties, §. hæres, ff. de heredibus instituendis, & in omne ius mortui succedit, l. hæres in omne, ff. de acquirenda hereditate, l. cum hæres, C. de diuersis, & tempor. prescript. optimè hoc explicat *Ioannes Borcolten* in tractatu de gradibus in titulo de heredibus, at defunctus non habuit hanc sepulchri violati actionem, quæ illo viuente competere non potuit, neque sepulchrum esset, vbi non adhuc corpus fuit venundatum, l. 2. §. sepulchrum, ff. de religiosis, & sumptibus funerum sicuti eo viuente non potuit agere de homicidio, unde cum hæc ad defunctum non competat, ad heredem non potuit transmitti, l. nam sicut, §. si dominus ff. ad l. Aquiliam, l. huic, §. finali, cum l. sequenti, ff. eodem, facit, ad quod dicimus, textus in l. pro herede, §. finali, ff. de acquirenda hereditate, vbi *Ulpianus* eadem verba *Papiniani* in dicta l. quasitum prosequitur ibi, quia nihil ex bonis patris capit, facit textus in l. si verò plures, §. hæc autem actio, ff. de ijs, qui deiecit. vel effund. vbi expresse dicitur, hanc actionem non competere iure hereditario. in illis verbis, nec enim heredi iure hereditario competit, quippe, quod in corpore libero damni datur, iure hereditario transire ad successorem non debet, quasi non damnum pecuniarium, nam ex bono & æquo oritur, ex quibus iuribus colligitur, pecuniam hanc non peruenire iure hereditario.

32 Tantò magis, quia hoc ius heredi competit etiam ante aditam hereditatem, dicit glosa in l. cum frater, ff. de ijs quibus ut indignis, l. 1. §. occisorum, l. 3. §. non tantum l. propter veneni, ff. ad fillan. quod dici non posset, si hereditarium esset ius, cum illud non competat, nisi adita hereditate, l. seruus meus, vbi *Bartolus* ff. de stipulat. seruorum, consequenter colligitur, pecuniam

niam istam habitam pro remissione facta non oriri ex hereditate, neque hereditaria dici, unde cum soror excludatur virtute consuetudinis à successione patris morientis, ut denotat idem titulus consuetudinis, dicendum est, esse casum non comprehensum à dicta consuetudine, sed remanere sub dispositione iuris communis, quo iure attento non excluditur, quam opinionem post hæc scripta inueni de-

33 *Sensam per Doctorem Ioa. Iacobum Amicchina de nostra legali Philosophia benemeritum in quadam sua elegantissima academicali responsione inserta inter collectaneas Riccij 3589. quam Lector videas, ubi plura digna ponderat, & si tamen non per mea media,*

S Y M M A R I V M.

- 1 Author enumerat plures Doctores afferentes, filiam nuptam excludi per innuptam à bonis burgenfaticis.
- 2 Fratrum appellatione sorores comprehenduntur, & plura ponderantur iura.
- 3 De iure nostro consuetudinario datur representatio ultra filios fratrum in linea collateralis.
- Quod extenditur, etiam si agatur de successione femina, licet Consil. Prouenzalis contrarium dixerit.
- 4 Femina per matrimonium exit de agnatione patris.
- Filia maiori indiget dote mortuo patre, quam illo viuente.
- 5 Filia nupta excluditur per innuptam secundogenitam à successione feudi.
- 6 Author impugnatur priorem sententiam, asserendo, non excludi.
- 7 In statutis non fit extensio de personis ad personas.
- 8 Si datur gabella pro asportatione frumenti, non datur pro farina.
- In statutis stricta fit interpretatio.
- 9 Fratris appellatione non venit soror secundum communem sententiam.
- 10 Dicitio quasi est significatiua improprietas.
- 11 Quoties militat diuersa ratio, masculinum non comprehendit femininum, & à fortiori procedit, si consideratur ratio conseruationis familiae.
- 12 Attento nostro casu non fit extensio de persona ad personam.
- 13 Author ostendit, ad excludendas feminas fuisse consideratum fauorē sexus masculini.
- 14 Attentis terminis nostra consuetudinis non solum excluduntur femina nupta, verum etiam innupta per existentiam masculinorum

16 Author refert alios Doctores pro sua sententia.

A R G V M E N T V M.

Proponitur quaestio, si filia nupta, sicut excluditur per existentiam fratris à successione parentum, sic etiam excludatur per existentiam sororis innuptae, plura ponderantur pro sententia affirmatiua, denique Author contrarium ex pluribus suadet.

T H E O R E M A. XI.

Controuersum audiui diebus elapsis in nostro Sacro Consilio, si hæc eadem exclusio, quæ fit per existentiam fratris procedat per existentiam sororis virginis in capillo respectu sororis maritatae, & dotatae; non loquor de bonis feudalibus, cum de his fiat sermo in sequenti, sed de bonis burgenfaticis, seu allodialibus, & in hoc simili existente statuto reperio

1 *Surdum conf. 100. lib. 1. conf. 83. num. 18. & decis. 195. per totam pro sorore innupta, consuluisse sororem nuptam, & dotatam excludendo, secundum quam sententiam ultra decisionem Senatus Mantuani, de qua Surdus decis. 195. iudicatum refert Moræus conf. 7. per totum Crauetta conf. 652. num. 2. quos sequitur Hodierna in addit. ad Surdum dicta decis. 195. & fuit opinio Baldi in l. si uina matre, C. de bonis maternis, pro cuius sententiae fundamento vltra allegata per Doctores, ubi supra faciunt iura in l. tres fratres, ff. de pactis, ubi fratrum appellatione continentur sorores, ibi, tres fratres, Titius, & Maximus, & Seia, l. qui duos mulos, ff. de leg. 3. ibi, id autem conuenit, quod semper sexus masculinus femininum continet, l. Titius, §. quesitum, ff. eodem titulo; in illis verbis, quesitum est, an quod heredes fratribus rogati essent restituere, etiam ad sorores pertineret, respondi pertinere, nisi aliud sensisse testatorem probetur, & alia omittendo iura expresse colligitur, sub nomine fratrum in omni dispositione contineri sorores, notant Alciatus lib. 2. paregon cap. 48. quæ doctrina locum habet etiam in materia correctoria, ut in auth. post fratres, C. de legitimis heredibus, & in statuto loquitur Ancharanus conf. 102. in principio, Curtius Senior conf. 9. col. 4. & hoc casu masculinum dicitur concipere femininum, ut late per Tiraquellum de retrattu lignager, la-*

5. i. glosa 9. num. 203. 218. & 223. *Marsilius* sing. 397. quod locum habet, licet statutum deberet intelligi ad litteram, consuluat *Baldus* cons. 460. col. 1. *Alexand.* cons. 52. num. 36. lib. 4. *Gabriel* communium conclusionum in titulo de verb. signif. conclus. 6. num. 34. *Bolog.* cons. 60. *Capra* cons. 62.

Qua de ratione, existente consuetudine si quis, vel si qua vers. sed si morienti dante representationem abnepotibus ex fratre concurrentibus cum altero fratre defuncti, de qua consuetudine videndi sunt *Franchus* decis. 24. *Reg. Rouitus* cons. 23. tomo 1. *Theodorus* allegat. 1. a num. 4. *Aponie* cons. 39. nu. 1. de *Georgio* allegat. 30. a num. 72. *Thorus* part. 1. compend. verbo subingressio, *Camillus Medices* cons. 43. *Do. Reg. Capycius* *Latro* tomo 1. consult. 61. a num. 41. *Horatius Montanus* controuersiarum forensium cap. 2. locum illa habebit, etiam moriente femina, & si de illa nullum instituat sermonem consuetudo, sed tantum de masculo, docet *Præses de Franchis* decis. 652. per totam quicquid in contrarium dixerit, (& nescio qua de causa.) *Consil. Prouenzalis* in suo opere postremo in consuetud. si moriatur obseruat. 29. a num. 8. nouissimè videndus est noster de *Marinis* lib. 2. quotidianarum cap. 217. per totum igitur cum femina dotata per existentiam fratrum excludantur, idem dicendum videtur per existentiam alterius sororis non nuptæ, cum sub illa generalitate fratrum dicantur sorores innuptæ comprehensæ, etenim in huiusmodi statuto exclusio non solum consideratur conseruatio bonorum in familia, ut dixi, verum etiam odium filiarum nuptarum, iam quod per nuptias contrahat non dicuntur amplius de agnatione, sed caput agnationis efficiuntur, & ceterum instit. de legitima agnatorum success. *Crauetta* cons. 306. num. 5. *Theaurus* decis. 37. & alibi latius dixi, tanto magis, quia statuentes considerauerunt filiam mortuo patre indigere maiori dote, quam si pater in uiuis existeret, cum sua amicitia, suisque virtutibus minori dote illam collocare potuisset, & filia tanquam dotata minus indigeret, ita *Iason* cons. 115. num. 23. cum seq. lib. 4. *Decius* cons. 332. n. 6. vers. nec videtur *Parisius* cons. 49. num. 55. cum seq. lib. 3. *Riminaldus Senior* cons. 453. num. 25. lib. 2. *Berous* cons. 120. num. 13. lib. 2. *Brunus* in statuto exclusio feminarum art. 3. sub num. 18. & art. 8. sub num. 52. *Gabriel* cons. 15. num. 38. lib. 1. *Honded.* cons. 1. num. 28. *Re-regrinus* cons. 106. num. 7. lib. 2. consequenter dicendum est, sororem nuptam, &

dotatam excludi per sororem virginem.

Idem videmus in materia feudali, nam soror primogenita nupta excluditur per sororem innuptam virginem, ut in constitut. ut de successione vers. si de autem, & bi *Afflictus* nu. 8. pluribus hoc fundat *Consil. Theodorus* allegat. 80. a num. 1. cum seq. *Fabius de Anna* cons. 8. num. 1. & 2. *Bilotta* in conclusionibus feudilibus conclu. 4. a num. 1. cum seq. *Camillus Medices* cons. 61. num. 7. & 20. ergo idem poterit dici de bonis allodialibus, seu burgensaticis.

At ego contrariam sententiam verior rem existimo, videlicet sororem nuptam succedere simul cum innupta, ita *Afflictus* decis. 161. ubi additio, sic decisum in Sacro Cons. testatur *Antonius de Alexandro* in consuetu. sed si morienti, & quod autem sub n. 302. in apostilla incip. si pater moriatur, *Capetus* in consuetud. si moriatur, §. 2. num. 3. in simili statuto loquitur *Osascus* cons. 75. *Gaspar Thesaurus* lib. 1. quest. 42. eandem sententiam docent *Franchus* in addit. ad dictam consuetud. sub num. 37. in apostilla incip. si pater moriatur, etenim tam nostra constitutio in aliquibus, quam consuetudo si moriatur excludit filias morientium per existentiam filiorum, unde non est facienda extensio ad sorores innuptas, nunquam enim fit extensio in statutis de per sonis ad personas, *Alexander* cons. 97. lib. 2. *Socci.* cons. 30. lib. 1. *Parisius* cons. 49. lib. 3. *Ruinus* cons. 143. lib. 2. & in verbis statuti non est recedendum, l. non aliter, ff. de leg. 3. *Cinus* in l. 1. C. que sit longa consuetudo *Inuacentius* in cap. litteris extra de rescriptis.

Vnde dixit *Felinus* in cap. Ecclesia S. Maria col. 42. extra de constitutionibus. quod si ex consuetudine, vel priuilegio detur 8. Episcopo certa mensura frumenti pro quolibet modio, quod fertur in Ciuitatem, per delationem farinae fraudatur Episcopus, quam *Felini* doctrinam sequuta fuit *Rota Romana* decis. 8. alias 835. in antiquis sub titulo de consuetudine, *Ripa* in tractatu de peste in titulo de remedio ad conseruandam vbertatem nu. 42. cum seq. *Dom. Reg. Capycius* *Latro* tomo 2. consultat. 157. num. 17. *Bertacchius* de gabellis p. 8. princip. in 2. par. 11. questionis, quoniam frumenti appellatione non venit farina, late *Surdus* decis. 139. per totam ubi additio *Mastrillus* tomo 2. decis. 139. *Dom. Reg. Capycius* *Latro* dicta consultat. 157. per totam, & addo videndum *Petrus de Luna* cons. 50. finali inter consilia diuersorum seculorum, cum regula sit in iure nostra, statuta fore strictè interpretanda, l. quicquid adstringen de ff. de ver. oblig. l. 3. §. hac verba, ff. de negotijs

gotijs gestis, l. idē offilius ff. de adilitio editto cap cum dilectus de consuetudine, igitur si nostra consuetudo loquitur de exclusione sororis per fratres, non erit, extendenda ad sorores innuptas, itaut ipsæ nuptas excludant, cō magis cū secundum communem, & veram sententiam fratris appellatione non contineatur soror, docent Corneus conf. 271. num. 9. lib. 4. Curtius Senior conf. 9. Capra conf. 62. in fine latē Decius in l. 2. num. 123. & seq. ff. de regulis iuris, Gabriel de ver. signif. conclus. 6 num. 111. Menochius lib. 4. presumpt. 84. a num. 12. Fusarius de substitut. quest. 349. per totam, imō dato quod venirent, hoc non esset ex propria significatione, sed per extentionem, & iuris interpretationem, l. pronuntiatio, verbo porrigitur, ff. de ver. signif. l. penult. in fine, C. de prepos. sacr. cubicul. lib. 12. l. cum in adoptiuis vers. quæ in filio, C. de adoptionibus docent Bartolus in l. 1. ff. de ver. signif. Baldus in l. finali col. 6. C. de heredibus instituendis, & in l. 1. col. finali, ff. de peculio, Alexander conf. 45. col. 1. vol. 7. & conf. 61. col. 1. vol. 1. Gratus consil. 54. col. 3. vol. 2. Ruinus conf. 15. col. 3. vol. 3. Decianus conf. 74. num. 5. lib. 3. Oddus conf. 6. num. 67. Tiraquellus de retractu lignager, §. 1. glosa 9. num. 178. & seq. Trentacinquus de substitut. part. 4. cap. 7. num. 12. Peregrinus de fideicommissis articulo 25. num. 6. Ingrigiolus de substitut. centuria 3. quest. 58. num. 2. Rusticus in l. cum avus lib. 6. cap. 10. num. 15. & seq. & colligitur ex textu in l. servis legatis in principio, ff. de leg. 3. ibi, quasi commune nomen, quæ dictio quasi est

11 significatiua improprietas, l. iusta, ff. de ver. signif. facit ad idem textus in l. cum in adoptiuis, §. quæ in filio, C. de adoptionibus in illis verbis, quæ in filio diximus, hæc in filia extendimus, & sic venit extensivè, & per iuris interpretationem, vnde dicunt Doctores, quod si diuersa causa militat in masculo, quàm in femina, tunc masculinum non comprehenderet femininum, ita declarat auriga noster Bartolus in dicta l. 1. ff. de ver. signif. & in l. si quis in tantam col. 2. C. vnde & Baldus in l. servis, C. communia de success. & in l. in multis, ff. de statu hominum, Soccinus in regula 255. fallentia 6. & conf. 64. col. 8. vol. 3. Capra conf. 62. in fine, Calcaneus conf. 48. col. 3. Gozadinus conf. 89. col. 2. & finali, plures refert Gabriel communium conclusionum lib. 6. conclus. 6. num. 11. de ver. signif. hoc est in presenti Theoremate, cum ratio huius consuetudinis si moritatur non posset considerari in feminis, licet innuptis iam quod vt pluries dixi, fuit considerata co-

seruatio bonorū in familia, iuxta infinitos Doctores adductos per Gabriel. communium conclusionum lib. 6. conclus. 6. per totam, plures refert Hodierna in l. hac editali quest. 11. a num. 8. & sequ. & quoties consideratur conseruatio bonorum in familia, toties sub masculino non comprehenditur femininum, ita Soccinus Senior conf. 73. col. penult. lib. 4. Gratus conf. 53 col. 1. lib. 2. Parisius conf. 57. col. penult. lib. 2. plures refert Gabriel de ver. signif. conclus. 6. num. 54. Peregrinus de fideicommissis art. 25. num. 47. Menochius conf. 887. nu. 3. Molina de Hyspanorum primogenitura lib. 3. cap. 5. num. 2. Mantica de comest. ult. volun. lib. 8. tit. 7. a num. 1. in fine Guidon Papa decif. 485. Caualcaneus decif. 16. par. 2. Thesaurus decif. 188. num. 3. Farinaceus decif. 132. latissimè videre est doctissimum, & variæ lectionis virum dignissimum Senatorem Ioan. Baptistā Larrea tomo 1. decif. 39. per totam, & tomo 2. decif. 52. & 53. cum in feminis finem habeat agnatio, l. pronuntiatio, ff. de ver. signif. §. ceterum, & §. media institut. de leg. agnatorum success. igitur si in casu nostro fuit considerata conseruatio bonorum in familia, quæ in femina licet innupta deficit, dicendum est, illam non comprehendi, & sic in terminis similis statuti docuerunt Alexander conf. 127. vol. 1. alias 14 vol. 4. & in l. gallus, §. 1. in fine, ff. de liberis, & posthumis, Paulus de Castro conf. 410. col. 2. vol. 2. Brunus in tractatu stantibus masculis art. 5. quest. 12. Gozadinus conf. 45. col. 3. & conf. 59. col. 2. Parisius conf. 48. col. 2. Gratus conf. 53. col. 2. vol. 2. aliq; apud Gabriel. dicta conclus. 6 num. 84. & in huiusmodi casu statutum

13 non extenditur de persona ad personam Baldus in l. sed & milites, ff. de accusat. tutorum, & in l. illam col. 1. C. de collat. Imola in l. si verò, §. de viro col. finali, ff. soluto matris Decius conf. 451. in fine Alexander conf. 97. col. 2. vol. 2. Ruinus conf. 143. col. penult. vol. 2. Parisius conf. 49. col. 10. vol. 3. plures sequitur Gabriel in titulo de statutis conclus. 7. num. 1.

Si verò dicimus, non fuisse consideratam conseruationem bonorum in familia, sed tantum fauorem sexus masculini, vt pluries dixi, & vltra citatos ibi addo

14 Soccinum Iuniorem conf. 5. lib. 2. Hodierna in dicta l. hac editali quest. 11. num. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & seq. qui omnes probant, solum sexus masculini fauorem fuisse consideratum, imò Hodierna loco citato num. 42. & 43. dicit, hanc exclusionem cum dotatione fuisse inductam fauore ipsius mulieris, cū propter fragilitatem

K

tatem

ratem sexus plerumq; mulieres laborent contra propria commodā, l. 3. C. de secundis nuptiis, l. si pater, C. de sponsalibus, Decius in l. 2. num. 82. ff. de regulis iuris, Cravetta de antiquitate temporum part. 1. vers. quaritur etiam num. 36. & quicquid sit de hoc ultimo certum est, fuisse consideratum fauorem sexus masculini, cū nulla ratio fuerit à consuetudine explicata, & sic hoc præsumendum, notant Simon de Petris de interpret. ult. volunt. interpret. 1. dubitat. 4. solut. 10. num. 1. Surdus cons. 245 num. 9. ol. 2. Rota part. 1. diuersorum decis. 376. num. 2. & apud Farinaceum decis. 392. Larrea decis. 34. num. 45. & 56. quæ masculini sexus ratio locum non habet in in fæmina, & si non nupta, igitur quomodocunque accipitur ratio nostræ consuetudinis, cessat in hac fæmina, & per consequens cessabit illius dispositio.

Tantò magis cū in casu nostræ consuetudinis non solū excludantur sorores nuptæ, verū etiam innuptæ, quæ de paragio sunt dotandæ, ibi & ipsi successores tenentur maritare sorores, & amitas, imò per illa verba existentibus masculis dicuntur exclusæ à successione tam nuptæ, quàm innuptæ, ut in specie considerauit Laurentius de Palat. de statutis num. 22. Soccinus cons. 127. col. penult. in fine vol. 4. Gabriel in titulo de statutis conclus. 5. num. 11. Afflictus decis. 21 num. 10. vnde colligitur, rationem exclusionis non fuisse odium filiarum nuptarum, quoniam etiam sorores innuptæ excluduntur, quam eandem sententiam tuentur Molfesius in nostris consuetudinibus part. 4. quæst. 21. Reg. Rouitus tomo 1. cons. 23. à num. 12. nihil afferentes, & allata in contrarium procedunt, quando statutum excluderet nuptas tantū, innuptas verò admitteret simul cum fratribus, ut loquuntur Doctores in contrarium allati, & iura dicentia, fratrum, appellatione contineri sorores, intelliguntur eo modo, quo supra explicaui.

S V M M A R I V M.

- 1 Recensentur Doctores negantes, fæminam excludi per existentiam fratris ab hereditate parentis clerici.
- 2 Sub statuto laicali non comprehenduntur personæ Ecclesiasticæ.
- 3 Virtus statuti pendet à iurisdictione.
- 4 Personæ Ecclesiasticæ non ligantur tam attinè, quàm passinè nostris consuetudinibus arctantibus potestatem disponendi de bonis antiquis.

Ius congrui non datur laico contra clericum, & e contra.

- 5 Author enumerat Doctores asserentes, excludi filiam ab hereditate clerici parentis morientis per existentiam fratris.
- 6 Clericus citatur nostra consuetudine excludendo sorores ab hereditate morientis.
- 7 Monachus succedit agnato morienti ab intestato inspecta nostra consuetudine.
- 8 Iura agnationis non tolluntur per clericatum, aut monachatum.
- 9 Statutum intellectum recipit à iure communi.
- 10 Priuilegia in genere concessa comprehendunt clericos, ubi multa.
- 11 Volens uti aliquo statuto debet uti cum omnibus circumstantiis.
- 12 Nostra consuetudo non respicit personas morientis, sed bonæ.
- Attenditur, ad quem verba diriguntur, non de quo loquuntur.
- 13 Inventarium bonorum clerici defuncti fit per Iudicem laicum, quoties hæres est laicus.
- 14 Bona clerici defuncti non gaudent immunitate à gabellis.
- 15 Laicus hæres clerici non declinat forum.
- 16 Nostra consuetudo est fauorabilis non solū respectu agnatorum & cognatorum, verum etiam respectu eiusdem defuncti.
- Familia uisit absque diuitiis, et multa referuntur ad propositum.
- 17 Author resoluit aduersariorum obiecta.
- 18 Virtute nostræ consuetudinis moniales adhuc excluduntur.

A R G V M E N T V M.

Discutitur, si nostræ consuetudo comprehendat hereditatem clerici defuncti, itaut in illa fæminæ excludantur per existentiam fratris, cuius occasione plura digna refert Author ad alia satis necessaria.

T H E O R E M A XII.

Quotidiana est quæstio, si hæc nostræ consuetudo locum habeat in hereditate clerici morientis, itaut soror excludatur per existentiam fratris ab hereditate clerici defuncti, & plures DD. magni nominis asseruerunt, non excludi, ita Brunus in statuto stantibus masculis articulo 8. quæst. 2. num. 9. Natta in eodem tractatu quæst. 3. num. 90. Surdus decis. 160. num. 9. Riminaldus Senior cons. 268. ol. 2. Marta de iurisdictione part. 4. centuria 1. casu

su 5. a num. 22. cum seqq. etenim nostra consuetudo tanquam laicorum non potest comprehendere personas Ecclesiasticas, cum nunquam sub laicali statuto comprehendantur, *DD. in cap. Ecclesie S. Maria de constitut. Matteslaus notabili* 112. *Butrens in cap. quod clericis, ubi Imola, Abbas, & alij extra de foro competenti Neuzanus consf. 39. Purpuratus consf. 335. num. 2. Menochius de recuperanda possess. remedio 14. num. 56. quod procedit, etiam si statutum respiceret publicam utilitatem, dicto cap. Ecclesia S. Maria notant post alios Bertrand. de Guevara in propugnaculo libertatis Eccles. assert. 1. §. 6. num. 55. & 58. Surdus consf. 301. num. 11. & consf. 560. num. 11. Aponte pro censura veneta fol. 71. & sequ. Mainardus de privilegijs Ecclesie part. 2. art. 22. num. 46. Caualecanus lib. 3. decisf. 33. num. 16. Plotus consf. 93. num. 2. Gioffus consf. 81. num. 84. lib. 1. Layman in Theologia Morali lib. 1. tract. 4. cap. 13. num. 95. Suarez de legibus lib. 3. cap. 34. num. 13 & contra Regem Anglia lib. 3. cap. 16. num. 7. cum sequ. Bariola consf. 38. Cardin. Fuscus practitarum conclusf. 342. nu. 13. 19. & 137. Gloritijs in responsis pro Ciuitate Messanenfi responso 5. num. 71. 72. & seq. Antonius Diana immunitatis Ecclesiasticae acerrimus pugnator part. 4. tract. 1. resolut. 14. per totam, latissime hanc sententiam probat Sperellius in decisionibus fori Ecclesiastici decisf. 12. & 13. cum statuti virtus a iurisdictione pendeat, docet Bartolus in l. omnes populi num. 4. ff. de iustitia, & iure Romanus consf. 218. num. 2. ideoq; non obligat clericos, qui sunt exempti a iurisdictione laicorum cap. si Imperator 96. distinct. cap. ad si clerici de iudicijs cap. si diligenti de foro competenti, l. decernimus, C. de Episcopis, & clericis *DD. in cap. 2. de maiestate, & obediencia.**

Vnde hac ratione dixerunt Doctores nostri, Ecclesiasticas personas non comprehendendi sub consuetudine arctante potestatem testandi de bonis antiquis, tam actiue, quam passiue, ut colligitur ex nostro *Napodano in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 248. & in proemio in glosa tenorem sub num. 312. in principio, Cyprius decisf. 98. Franchus decisf. 285. n. 6. & dec. 411. late probat Caputius in consuetud. si moriatur nu. 83. a principio cum pluribus seqq. Pater Molfesius in nostris consuetudinibus part. 2. quest. 7 in titulo de personis a num. 24. & part. 4. de success. ab intestato quest. 65. num. 54. Horatius Momianus controuersiarum forensium cap. 11. videre est late Consil. Pronenzale in opere posthumo in con-*

suetud. si quis, vel si qua obseruat. 20. sicut videmus praticari circa ius congrui, ut illud non competat clerico contra laicum in nostra Ciuitate, sicut est contra, ex *Franchis decisf. 285. decisum refert Stabianus Senior corf. 41. licet contrarium defendat de Marmis lib. 1. quotidianarum cap. 55. a num. 5. quod in Regno praticari possit, ex dictis per Camillum de la Ratha corf. 46. per totum, consequenter dicendum est, hereditatem hanc clerici non fuisse comprehensam sub nostra consuetudine si moriatur, quasi quod soror non excludatur per existentiam fratris.*

At contrariam sententiam veriore dixerunt Doctores, illamq; amplexi fuerunt dicentes, sororem excludi per existentiam fratris ab hereditate clerici morientis, ita Abbas in cap. ex literis il prima de sponsalibus, & in cap. 1. ubi Falinus late & Decius num. 28. cum seq. extra de constitutionibus latissime additio ad Matteslaum sing. 110. Cotta in memorialibus verbo clericus Tiraquell. de iure primogenitura quest. 45. num. 2. Ursillus ad Afflictum decisf. 310. nu. 11. in fine, Gaspar Thesaurus lib. 2. questionum forensium quest. 2. Carrocius decisf. 127. de Boetis in consuetud. si quis, vel si qua in apostilla incipiente quod si moriente clerico sub num. 247. Thorus in compendio part. 1. verbo consuetudines, Hodierna in addit. ad Surdum decisf. 20. num. 11. Consiliar. Pronenzalis in dicta consuetud. si quis, vel si qua obseruat. 20. a num. 13. Marta de success. legali part. 1. quest. 13. art. 12. num. 31. eum seqq. Facchineus lib. 12. controuersiarum cap. 29. latissime, & satis perdocte hanc eandem sententiam fundat Christophor. Martius decisf. Senensis 53. per totam, plures refert, & lequitur Carolus de Grassis de effectibus clericatus effectus 2. num. 264. cum seq. Sperellius decisf. 11. num. 5. Caualecanus decisf. 9. num. 81. par. 2. Capriolus de success. ab intestat. lib. 1. num. 378. nouissime Doctissimus Michalorius in eleganti tractatu de duobus fratribus par. 3. cap. 8. a num. 5. cum sequentibus, & vltra ab illis doctissime adducta.

Probat, etenim clericus vitur nostra consuetudine, sorores excludendo ab hereditate defuncti, docent *Lapus alpus allegat. 101. Gaspar Thesaurus lib. 2. quest. 1. Molfesius ad nostras consuetud. p. 2. quest. 7. num. 26. & par. 4. quest. 65. num. 5. & 22. & part. 6. quest. 8. num. 29. Riccius collect. 117. Bonus de statutis art. 12. quest. 11. Hodierna in addit. ad Surdum decisf. 20. Puteus decisf. 99. num. 3. lib. 3. late Carpanus ad statuta Mediol. cap. 278. num. 67. 68.*

& 69. lib. 1. *Marta de iurisdic. part. 4. casu*
 29. num. 6. & 7. *Grassus de effectibus cleri-*
catus effectus 2. num. 277. & 278. Gallus de
exceptionibus ad success. part. 1. tit. 1. excep.
1. num. 62. 63. 64. & 65. Bellestus in disqui-
sit. clericali in titulo de exemptione clerico-
rum à statut. laicorum §. 4. num. 20. & 21.
Duardus in Bulla Cane Domini canone 15
quest. 17. n. 27. latē Ciarlinus controuersia-
rum forensium cap. 45. à num. 6. & 7. & an-
te illos Afflictus in constitut. Regni in ali-
quibus quest. 15. contra Molfesum sibi cō-
trarium tomo 2. conf. 27. nu. 4. Aponte conf.
39. num. 14. & 15. Prouenzale dicta obseru.
20. num. 16. Michalorius loco citato per to-
 7 *tum, sic videmus, Monachum succedere*
agnato morienti ab intestato in termi-
nis nostrarum consuetudinum, ut ex
Napodano in proemio nostrarum consuetudi-
num sub num. 252. ubi Camillus Salernus
in addit. sub num. 29. in apostilla incip. pro
conclusionē, idem Napodanus in consuetud.
si quis, vel si qua sub num. 255. ubi de Boetis
sic decisum referens, pluries decisum in
Sacro Consilio testatur de Franchis decis.
411. num. 1. Nauclerius in addit. ad consue-
tud. fol. 1. à tergo incip. antistitem sic se con-
suluisse testatur Molfesius p. 2. in titulo de
personis quest. 7. num. 38. sicuti existente
consuetudine si quis, vel si qua vocante
proximiores ex parte patris ad bona
omnia exceptis maternis, ad quæ voca-
tur proximiores ex parte matris, eadem
consuetudo locum haberet in successio-
ne clerici morientis, ut ex auriga nostro
Napodano in consuetud. si quis, vel si qua
sub num. 247. ibi, sed quid si moriatur Epi-
scopus, vel Prelatus cuius Neapolitanus, an
succederent sibi proximiores per hoc ius mu-
nicipale, respondeo sic in bonis, quæ ante Epi-
scopatum habuisse probatur, vel post, si ha-
buerit ex causa paternæ successionis, vel co-
gnationis intuitu, de Boetis in addit. ad dictū
num. 247. in apostilla incip. quod moriente
clerico, Reg. de Fonte conf. 18. num. 12. Mol-
fesius part. 4. de success. ab intestato. quest. 65.
num. 54. Caputius in consuetud. si moriatur
in preludio §. 3. num. 22. igitur expresse
colligitur ex hoc Napodani loco, vigere
nostras consuetudines in hereditate
 8 *clerici defuncti, cum ipse illis utatur ab*
intestato, ut dixi, & ratio est, quia per
clericatum, quæ dignitas est, ut in auth.
de monachis in principio, & in auth. constitu.
quæ de dignitatibus glosa in cap. deniq; vers.
dignitas distinct. 4. in cap. 1. vers. dignitati de
vita, & honestate clericorum lib. 6. et in cap.
sedes verbo maiores de rescriptis, agnatio-
nis iura non tolluntur, cum naturalia

sint. l. penu. ff. de Senatoribus. l. filij. ff. ad mu-
 nicipalem l. ad dimidiam, C. quod metus
 causa, cum ita mortalium offibus inhe-
 reant, ut vel tolli, aut diminui temere
 vix possint, l. intra sex guinis. ff. de regulis iu-
 ris, & clerici, vel monachi iure consan-
 guinitatis ex iuris dispositione non ob-
 stante Religione succedere dicuntur, l.
 Deo nobis, cum ibi notatis, C. de Episco-
 pis, & clericis, §. nullam auth. de Sanctiss.
 Episcopis cap. penult. 18. quest. finali, unde
 9 cum statutum intellectum à iure com-
 muni recipiat. l. 2. C. de noxalibus actioni-
 bus, Bartolus in l. finali. ff. de legibus, & ius
 commune imitetur, ne difformitas sit,
 arg. l. ex factis. ff. de manumissis testamento, l.
 testamento, l. laeo. ff. de statu liber. & nostre
 consuetudines, ita clericum agnatum admit-
 tunt sicut, & laicum, iure igitur clericum
 excludit sorores ab hereditate defuncti,
 tanto magis, quia privilegium in ge-
 10 re laicis concessum clericos compre-
 hendit cap. dilecti cum ibi notatis de foro
 competenti, & ciuium appellatione ve-
 niunt cap. de his 12. distinct. Bartolus in l. 1.
 nu. 11. ff. ad municipalem Doctores apud
 Carolum de Grassis de effectibus clericatus
 in preludio num. 267. & 268. cum seqq. unde
 tanquam ciues possunt uti pascuis,
 declarat Camillus de la Ratha conf. 95 No-
 uarius Canonicus in rubrica de pascuis num.
 5. Ripolla variarum cap. 1. à num. 153. cum
 seqq. Mastrillus decis. 49 num. 3. lib. 1. Ote-
 rus de pascuis cap. 6. per totum plures re-
 fert, & sequitur Fontanella decisum re-
 ferens tomo 2. decis. 513. per totam, non
 mirum si ipse utatur nostra consuetudi-
 ne pro excludenda sorore, consequen-
 ter dicendum est, hanc eandem consue-
 tudinem vigere in hereditate clerici
 morientis, ut reciprocum sit ius succes-
 sionis, l. nam etsi parentibus, ff. de inofficioso
 testamento, quod multi DD. maxime au-
 thoritatis dixerunt, ut Baldus in l. de
 quibus col. 9. C. de legibus, & in l. omni
 nouatione, C. de Sacrosanctis Ecclesiis,
 & in l. 1. quest. 6. C. de contrahenda emptio-
 ne, Abbas in cap. Ecclesia S. Maria col. finali
 de constitut. & in conf. 6. lib. 1. Alexander
 conf. 209. col. pen. vers. secundò principaliter
 vol. 2. Socinus conf. 97. col. 2. lib. 1. ceteriq;
 apud Tiraquellum de retractu lignager glo-
 sa 13. verbo emptorem num. 7. ea ratione,
 ut quod quisq; iuris in alium statuerit,
 eodem iure ipse utatur, l. 1. in principio, &
 ibi Decius notabili quinto, ff. quod quisque
 iuris, quæ lex fuit Radamanti, teste Ari-
 stotel. lib. 3. ethicorum cap. 5. & ut ea, quæ
 summam æquitatem habet, si in ceteris ob-
 tri-

obtinere, certò, & magis in clericis obtinere debet, arg. textus in cap. 1. §. sed & diuersum de alienatione feudi, cum igitur ipse utatur hac consuetudine sorores excludendo, ut dixi, æquum est, ut in eius hereditate locum habeat eadem consuetudo.

Etenim quoties aliquis utitur aliquo beneficio cuiusdam consuetudinis, debet uti cum omnibus circumstantiis, & illius qualitatibus, iuxta notata per Plotum in l. si quando num. 354. cum seq. C. unde vi Decius conf. 261. num. 2. Rolandus conf. 57. à num. 46. vol. 1. & conf. 72. num. 51 & 52. vol. 3. Parisius conf. 24. num. 10. & 11 & conf. 49. num. 19. vol. 3. Oñascus decis. 169. num. 13. & decis. 172. plures refert Brunonius à Sole in compendio resolut. verbo statuti beneficio.

Accedit ratio, quoniam nostra consuetudo non respicit personam morientis, sed bona, nempe feminas ab illis excludendo per existentiam masculorum, arg. l. rescripta, §. finali, cum ibi notatis, ff. de numeribus, & honoribus, l. forma, §. si verò, ff. de censibus, & sic cum bona principaliter respiciat, debemus illam iudicare in rem scriptam, ut arguit Brunus loco citato, arg. l. seruo legato, §. si testator, ff. de leg. 1. cum ibi detur actio legati, non cui factum est, sed illi, qui fuit contemplatus, in illis verbis (Si testator quosdam ex heredibus iusserit es alienum solvere, non creditores eius habebunt aduersus eos actionem, sed coheredes, quorum interest fieri,) l. cum pater, §. donatis in fine, ff. de leg. 2. ibi (non enim queri oportet, cum quo de supremis quis loquatur, sed in quem voluntatis intentio dirigatur) ex quibus iuribus colligitur, attendendum esse casum, ad quem verba diriguntur, & si de alio mentionem faciant, consequenter si nostræ consuetudinis dispositio cadit super bonis, saltem super personis, quæ petunt admitti, dicendum est, esse in rem scriptam, quæ bona cum amplius non sint clerici defuncti, ex dictis per Napodanum in dicta consuetud. si quis, vel si qua sub num. 247. sed laicorum hæredum, in illis vigere debet nostræ consuetudinis dispositio, sicuti videmus, consecutionem præambuli, aut inuentarii bonorum hæreditariorum cuiusdam clerici defuncti fieri per iudicem laicum, quoties laicus est hæres, late probat Rolandus à Valle in tractatu de inuentario quest. 17. per totam; Guidon Papa decis. 361. Gabedus decis. 81. par. 1. Guttierrez lib. 2. practicarum quest. 49. num. 1. & 2. Grassus de effectibus clericatus

effectu 1. num. 1010. Marta de iurisdic. par. 4. cent. 2. casu 122. num. 16. quod procedit etiam si hæreditas iaceat, de Bened. in cap. Raynutius verbo, & xorem num. 132. de testamentis, Guttierrez ubi supra num. 3. Cavallos de cognitione per viam violentie par. 2. quest. 78. à num. 14. Barbosa in l. heres absens in principio num. 192. & sequ. de iudicijs, plures refert, & sequitur Consil. Carleual. in copioso tractatu de iudicijs tomo 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quest. 4. à num. 341. cum seqq. sic videmus, bona clerici mortui non gaudere immunitate gabellæ, docent Lassarte de decima vend. cap. 19. num. 38. & 40. Guttierrez lib. 7. practicarum de gabellis quest. 88. num. 4. & sequ. Periera de manu regia part. 1. cap. 16. num. 28. sic laicus hæres clerici non declinat forû lite non contestata super bonis sui testatoris clerici, Baldus in rub. num. 13. C. de usuris Menochius conf. 322. num. 19. lib. 4. de Grassis effectus 1. num. 320. Carleual. loco citato num. 319. & sequ. omnes ex illa ratione, quia bona illa non dicuntur amplius clericorum, sed laicorum, & sic subiecta legibus laicalibus, consequens est, dicendum, illa subiaccere nostræ consuetudini.

Confirmatur nostra sententia, quoniam dicta consuetudo non solum est fauorabilis habito respectu ad ipsos agnatos ad successionem vocatos, iuxta textum in l. 1. §. 1. ff. de collatione bonorum, l. seruo legato, §. si testator, ff. de leg. 1. Bartolus in l. 1. §. si filium, ff. de contra tabulis, & in l. 2. §. videndum, ff. ad Tertull. ex glosa in cap. 1. §. hoc quoque de success. fendi, verum etiam respectu eiusdem defuncti, cum suæ familiæ decor conseruetur, quæ absque diuitijs vilescit, l. ab omnibus circa principium, ff. de leg. 1. l. 1. §. si seruus, ff. de ventre inspiciendo, l. pietatis, C. de suspectis tutoribus, l. creditores, ff. de priuilegijs creditorum, nam diuitiæ beatos faciunt homines, inquit Vlpianus in l. bonorum la prima, ff. de ver. signif. & ait Seneca epistola 27. ad Lucium, ibi Caluitius inquit Tabinus. memoria nostra fuit diues, & patrimonium habebat liberum, & ingenuum, nunquam vidi hominem beatum indecentius, & lib. 2. controuersia, inquit, insolens malum est, beata iuxor, cum immersum pondus auri orba attulerit, & Iuuenalis Satyra 1. ibi, vetule vesica beata, & quoniam honores, & onera publica potioribus, & honestioribus sunt indulgenda, l. honores, ff. de decurionibus, l. ad subeunda, C. eodem titulo lib. 10. cum deceat Reipublicæ per ditiores, & digniores regi, §. 1. auth. de defensoribus

C.

Ciuitatum, & in auth. omnes obedientes iud. prouinc. circa principium l. 1. C. de conditis in publ. horre. lib. 10. l. si cohartalis, C. de cohartalibus, & principibus lib. 12. & ad hoc latē vidēre est famosum consilium Solonis de Pace 10. per totum latissimē Ioann. Baptist. Larrea decis. Granatensi 41. per totam, ad quā ascendere nequit familia sine diuitijs regulariter, igitur si adest fauor, & honor ipsius morientis, dicendum est nostra consuetudine ligari eius hereditatem, tantō magis, quia ut dixi videntur potius ligatæ personæ petentes successionem, quā bona ipsius defuncti.

17 Neq; obstant aduersariorum argumenta, scilicet quod clerici, & eorum bona sub statuto seculari non comprehendantur, vltra quod dixi non fuisse ligatos per nostram consuetudinem defunctos, sed personas successionem desiderantes, seu bona defuncti, tamēn non procedunt supradicta, quoties consuetudo non dispoſeret in specie de clericis, & illorum bonis, sed tantū generaliter, tūc enim nisi fuerit improbata, porrigitur ad clericos, ut in Lex ea, ff. de postulando, capitulo cum venissent de eo qui mittitur in possess. causa rei seruanda sic intelligit Bartolus in l. cū. Tos populos, C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica; secundo procedit, quando statutum est arctatiuum, secus verō si fuerit permissiuum & priuilegiatiuum, l. omnia priuilegia, C. de Episcopis, & clericis cap. 1. & 2. extra de consuetudine, cū lex possit consulere etiam non subdito, l. 1. C. de emancipat. liber. l. conuentionem, ff. de pactis, sicuti est nostra consuetudo permissiua, & priuilegiatiua, & cū sit fauorabilis, ligat clericos, ex nouissimē dictis per Franciscum Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 27. per totum.

18 Imō dixerunt Doctores, hanc consuetudinem vigere etiam contra Moniales, ita ut ipsæ excludantur per existentiam fratrum, ita Lupus allegat. 108. Brunus in statuto stantibus masculis art. 6. nu. 37. cum pluribus seqq. additio ad Petrum de Gregorio de dote, & paragio quest. 13. lit. A. C. ualcanus decis. 9. num. 81. lib. 2. plures alij, quos refert, & sequitur de Grassis effectū 2. num. 269. & seqq. igitur à fortiori dicendum est, nostram consuetudinem locum habere in hereditate clerici defuncti, scilicet filias feminas excludi per existentiam fratrum.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum seruatur tantū in loco statuentis, & extenditur ad loca illi subiecta.
- 2 Affertur locus Napodani dicentis, exteros non ligari nostris consuetud. Domicilium non constituitur sola habitatione, sed animo.
- 3 Author enumerat Doctores dicentes, in simili statuto filiam non excludi, & n. 12.
- 4 Statutum alicuius loci non ligat forenses, si ibi contrahant.
- 5 Filia familias externa nupta ciui Neapolitano non exit à patria potestate virtute nostre consuetudinis.
- 6 Pragmatica ad Maced locum non habet, quoties filius familias contrahit extra Regnum.
- 7 Nostra consuetudo dans facultatem filio familias testandi de bonis habitis à linea materna non comprehendit exterum hic testantem.
- 8 Exterus tenetur seruare requisita contractus illius loci, in quo contrahit.
- 9 Statutum non ligat extra territorium statuentium.
- 10 Ponderantur plures loci Napodani, quibus constat, consuetudinem non ligare bona extra districtum.
- 11 Sorores non excluduntur per existentiam fratris à bonis positis extra districtum.
- 13 Author ostendit, sub nostra consuetudine comprehendere exteros possidentes bona in districtu, plures ponderans locos Napodani, & aliorum Doctorum.
- 14 Quoties consuetudo loquitur de personis, toties non comprehendit forenses etiam pro bonis sitis in districtu.
- 15 Consuetudo si qua moriens arctans dispositionem mulieris de bonis habitis ab agnatis procedit etiam quoad bona extra districtum.
- 16 Dōs est ius uniuersale.
- 17 Author distinguit, inter consuetudinem loquentem de bonis, aut de personis, ut forenses ligentur.
- 18 Author ostendit, nostram consuetudinem loqui de personis, & rebus.
- 19 Quoties femina excluduntur per existentiam masculorum, dicitur contemplata familia.
- 20 Filius familias habilitatus ad testandum poterit testari etiam extra districtum.

A R G V M E N T V M.

Examinatur si nostra consuetudo comprehendat forenses pro bonis suis in:

indistinctu, explicando, quomodo cognosci possit, si consuetudo sit realis, vel personalis, proinde ad materiam plures notabiles quaestiones deciduntur, multas recensendo Sacri Consilij decisiones.

THEOREMA XIII.

VIdi multoties dubitatum, si hæc nostra consuetudo locum habeat in personis exteris, possidentibus tamē bona in districtu nostræ Ciuitatis, & dicendum videtur, locum non habere, quoniam statutum alicuius loci, aut illius consuetudo seruatur tantū in illius comitatu, lex ea. ff. de postulando Bartolus in l. nulli, §. quod si in vico, C. de Episcopis, & clericis, Soccinus conf. 7. sub num. 1. & in conf. 74. num. 1. vol. 1. Decius conf. 389. num. 7. Menochius conf. 80. num. 18. vol. 1. & de arbitrarijs iudicium lib. 1. quest. 99. num. 24. Franchus decis. 604. & ad alia loca non potest extendi, nisi ad vicos, & oppida ei subiecta, notant Iacobus de Beluso in §. illud auth. quibus modis naturales efficiantur sui Bartolus in l. si finita, §. hoc edito, & ibi Paulus de Castro num. 3. Alexand. num. 4. ff. de damno infecto, Bartolus in l. 2. num. 3. ff. de ver. signif. Baldus in l. finali num. 3. C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Alexander in rub. ff. soluto matrimonio n. 13. Franciscus Marcus decis. 365. num. 24. & 26. Soccinus conf. 86. num. 2. part. 1. Menochius dicta quest. 99. num. 26. & conf. 1107. num. 88. vol. 1. & in terminis nostrarum consuetudinum, vt exteri illis non ligentur, docet auriga noster Napodanus in consuetudine ubi domus num. 70. vers. contra cinem, & in consuetudine pupillus verbo habitatoribus num. 10. de in integrum restitutione, ibi (habeant ergo locum iste consuetudines inter ciues, seu habitatores Ciuitatis Neapolis) quod domicilium sola habitatione non constituitur, requiritur enim animus permanendi, ex textu in l. nihil 23. ff. de captiuis, & postliminio reuersis, ibi (neque enim satis est corpore quā domum rediisse, si mentē alienus est,) l. eius qui 27. l. finali, l. domicilium, ff. ad municipalem, Menochius lib. 6. presump. 42. & de arbitrarijs iudicium casu 86. Sanchez de matrimonio lib. 3. disp. 23. Gratianus tomo 1. discip. forensium cap. 181. & tomo 3. cap. 569. nu. 6. quæ voluntas permanendi per decemniū existimatur, l. 1. C. de incolis lib. 10. l. 2. C. de seruitutibus, & aqua Tuscus lib. 2. lit. D. conclus. 592. Otero de pascuis cap. 4. num. 11.

Narbon in l. 20. glosa 2. lib. 4. noua recompilationis num. 68. Amaya in l. ciues nu. 104. C. de incolis lib. 10. igitur si nostra consuetudo exteros non ligat, dicendum est, filiam non excludi à successione parentum per existentiam fratrum, & si bona sint in districtu Ciuitatis, sic in simili statuto loquuti sunt Ancharanus in cap. 1. num. 48. vers. secundo casu extra de constitutionibus, Tiraquell. ad leges comubiales qu. 28. Cassaneus in consuetud. burg. fol. 168. col. 1. & conf. 10. num. 14. Alexander conf. 44. col. 3. vol. 5. Ruinus conf. 192. col. 8. vol. 2. & conf. 194. col. 2. vol. 2. forenses non dicuntur comprehenssi passiuē, neq; actiuē dici debent, Romanus conf. 224. col. 2. vers. tertio principali ratione moueor Paulus de Castro in l. in prouintiali, §. finali, ff. de noui oper. nuntiatione, & in l. omnes populi in fine, ff. de iustitia, & iure, Alexander conf. 41. num. 2. & conf. 111. nu. 1. in fine lib. 7. Aretinus conf. 45. col. 2. circa medium vers. aut statutum, Plotus in repetit. l. si quando num. 854. C. unde vi, Parisius conf. 12. num. 26. lib. 3. Marsilius in repet. l. finalis, ff. de iurisdic. omnium iudicium.

4 Imò statutum alicuius Ciuitatis forenses non ligat, licet ibi contrahant, Speculator in titulo de sententia, §. qualiter vers. item pone Bartolus in l. cunctos populus col. 9. vers. & ideo dico Baldus ibidem col. 8. vers. nunc contra Salycetus col. 5. vers. quero quid, C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, Ancharanus in dicto cap. 1. col. 46. vers. secundo quero extra de constitut. Alexander conf. 44. col. 1. & sequ. vol. 5. Paulus de Castro conf. 32. col. 1. vol. 2. Iason conf. 59 vol. 3. Ruinus conf. 120. col. finali vol. 1. Tiraquellus dicta quest. 28. cum alijs concordantibus apud Camill. Borrellum de magist. edit. lib. 2. cap. 9. nu. 4. ex textu in cap. Ecclesie S. Marie de constitut. l. etiam, ff. de tutelis, vnde P. Diana par. 6 tract. 3. resolu. 2. vers. respondeo ex Bartolo, & Baldo in dicta l. cunctos populos dicit, quod existente statuto, ne minor triginta annis possit se obligare, non comprehendit minorem forensē contrahentem in loco statuti,

5 & decisum habemus in Sac. Conf. quod existente consuetudine sed & mulier de filia familias nubente dictante, filiam familias nubentem exire de potestate patris, & si de iure communi non exeat per matrimonium, §. finali institut. de patria potest. l. si uxorem, ubi Bartolus, Baldus, & Albericus C. de condit. insertis cum adductis per Castag. in tractatu deducto ne egeat quest. 7. num. 9. tamē si filia familias externa matrimonium contrahat in nostra Ciuitate,

te, & cum viro Neapolitano, adhuc non comprehenditur sub dicta consuetudine remanens sub patria potestate, sicut de iure communi decifum refert *Franchus decif. 546. Molfesius in nostris consuetudinibus par. 3. in titulo de bonis quest. 24. num. 28. Reg. Capycius Galeota tomo 2. controversia 3. num. 44. Dom. Reg. Capycius Latr. tomo 2. consult. 155 num. 54.*

- 6 Hinc videmus, *Pragmaticam primam ad Sen. Conf. Maced.* qua disponitur, filiū familias non posse contrahere sine patris consensu, locum non habere, quoties contraheret cum extero extra Regnum, decifum in *Sacr. Conf. testatur Preses de Franchis decif. 72. Reg. Rouitus in dicta prag. 1. num. 9. Pascalis de patria potest. par. 1. cap. 6. num. 34. Marilianus decif. 72. num. 7. Cancerius par. 2. variarum cap. 1. num. 17. nouissime Abruzzo in §. nunc admonendi nu. 80. sue lect. practica bilis, omnes ex illa ratione, quia statutum non ligat non subditos, etiam cum subditis contrahentes, DD. in l. 1. C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, in cap. 1. de constitutionibus, & in l. finali, ff. de iur. iur. omnium iudicum, Gabriel de statutis conclus. 8. num. 4. Nacta conf. 643. per totum vol. 7. Nauarrus lib. 1. corf. 4. in titulo de constitut. vol. 1. Gratianus decif. 102. post principium, & videndi sunt Hieronymus de Laurentijs decif. Auen. 135. num. 3. & seq. Gaspar Thesaurus lib. 2. quest. 8. num. 13. sic etiam existente nostra consuetudine, quod filius familias possit testari de bonis peruentis ex linea materna, si filius familias exterus hic testaretur, non valeret testamētum tanquam factum à non comprehenso in consuetudine, ita *Ant. Gomez in l. 5. tauri num. 2. & è contra si statutum, aut consuetudo alicuius loci personam inhabilitaret, non comprehenderet exterum ibi testantem, docet Iafon conf. 59. allegans Baldum in l. cunctos populos in 3. quest. principali, & Bartolum in 7. quest. in fine, Ruinus conf. 201. col. 1. vol. 1. qui ait, communem esse sententiam, Cancerius part. 1. variarum cap. 10. num. 20. vers. videtur dicendum, & colligitur ex textu in l. 1. ff. de tutoribus, & curatoribus, in illis verbis (quod autem per mittitur tutorem dare Prouinciæ præfidi, eis tantum permittitur, qui sunt eiusdem Prouinciæ, vel ibidem domicilium habent) quod non est, quando per illam consuetudinem non annullaretur simpliciter actus, sed aliquæ solemnitates requirerentur, tunc exterus ibi contrahens teneretur seruire solemnitates illius loci, Bar-**

tolus in l. 1. numero 13. & 14. C. de Summa Trinitate, Baldus ibidem vers. tertio casu, Socinus conf. 97. col. 2. vol. 1. Aretinus conf. 74. Ruinus conf. 201. Tiraquellus ad leges connubiales glosa 8. num. 26. plures apud Gabriel. in titulo de consuetudine conclus. 2. num. 4. Paulus Granutius Theoremate 25. num. 25. Cancerius dicto cap. 10. num. 21. vers. neque obstat ad finem, Surdus conf. 257. num. 1. & 3. Caputaquensis decif. 206 & 215. par. 3. de Grassis decif. 2. num. 1. in titulo de donat. Cencius deif. 18. num. 4. Sacerdos Bald. Abruzzo in sua lectura practica bilis, §. nunc admonendi num. 82. per totum, & addo videndum Rocchum de Curte in cap. cum tantò sect. 6. à num. 11. de consuetudine, vbi latè, quorum omnium ratio est, quia statutum non ligat extra territorium statuentium, ad tradita per *Giurbam ad consuetud. Mesan. cap. 1. glosa 7 num. 57. ex Villalobos, Filliuccio, Sanchez, Reginaldo, & alijs probat P. Diana part. 1. tract. 9. resolut. 18. Camillus Borrellus de magist. edit. lib. 2. cap. 9. num. 2. statuta namq. facere est de lege iurisdictionis, l. omnes populi, ff. de iustitia, & iure cap. Canonum statuta, bi DD. de constitut. anth. de defensoribus Ciuitatum §. 1. Doctores apud Guttieres lib. 1. Canonicarum questionum cap. 4. num. 7. Paulus Fuscus de visitatione lib. 1. cap. 33. num. 2. nam ad quemcunque actum legitimum inter alia legitima potestas præcedere debet, secundum Philosophum 9. methaphisicorū, cap. cum super de officio, & potestate iudicis delegari, l. nolle, ff. de acquirenda hereditate, l. cum te, C. de donat. ante nuptias, quæ cum nō confideretur in extero, non mirum si subiectus non sit, & ab illo non comprehensus priuilegijs enim alicuius Ciuitatis gaudere prohibentur, qui exteri sunt, Caciatus in l. cunctos populos num. 165. C. de Sacrosanct. Ecclesiis, Mascardus de statuto interpretat. conclus. 6. num. 74. cum alijs adductis per Martam de success. par. 1. q. 13. art. 12. num. 30.*

Accedit ratio, etenim nostra consuetudo locum non habet, quoties agitur de bonis extra districtum, licet personæ sint de districtu, colligitur ex *Napodano in consuetud. si moriatur verbo facultatem num. 83. ibi (sed de quibus facultatibus, scilicet bonis intelligitur hæc consuetudo, an de sitis extra districtum, respondeo non, sed de sitis tantum intra districtum, et dixi supra in proemio circa finem super verbo districtu, in alijs vero bonis sitis extra districtum non habet locum paragium, sed ius commune, quod succedat, cum ad illa bona extra districtum ista*

iste consuetudines non trahantur, sed ad bona intra districtum sita) idem dicit in consuetud. si quis, vel si qua, verbo in bonis omnibus ibi (Et sic quero, an intelligatur de bonis positus extra territorium Ciuitatis Neapol. respondeo non, nam quoties ius statuit super rebus expressè non intelligitur, nisi de rebus positus in districtu Neap.) Et in proemio verbo districtum, Et in consuetud. si Ecclesia de iure congrui in glosa 1. vers. sed an intelligatur, Et in alijs locis, quibus Sacrum Consilium motum fuit decidere, sorores non excludi per existentiam fratrum in terminis nostræ consuetudinis à bonis positus extra districtum, refert Capyc. decis. 159. nu. 1. Et faciunt dicta per Molfesum in nostris consuetudinibus p. 3. in tit. de bonis q. 1. per totam, Et in simili statuto sic docent Osasus decis. 100. in fine, Melchior Palaez in tractatu de maiori par. 1. q. 59. num. 88. Et 90. Crassus de success. ab intestato §. successio ab intestato q. 3. num. 8. Rolandus à Valle in tractatu de lucro dotis qu. 20. num. 14. Menochius conf. 875. per totum, Et conf. 1021. num. 10. Viuius opinionum communium in verbo statutum excludens feminas num. 15. Caballus conf. 12. num. 1. Alduinus conf. 98. num. 3. Gratianus tomo 3. discept. forens. cap. 431. num. 21. Et 27. Et tomo 4. cap. 709. num. 15. Rota Romana diuersorum decis. 295. num. 2. part. 1. Puteus decis. 351. per totam lib. 1. Ludouiscus decis. 15. num. 1. Et ibi additio apud Mercul. Merlinum post tractatum de legitima decis. 71. num. 1. Et 2. Et decis. 85. num. 4. Durandus decis. 31. num. 8. Burattus decis. 188. num. 2. Et 17. lib. 2. Et ibi Ferentillus, latè, Et docet more suo probat Dom. Lelius Aldogradus conf. 93. per totum, plures alios adducit Capriolus de successione ab intestato lib. 1. nu. 364. latè in simili statuto fundat Michalorius in tractatu de duobus fratribus part. 3. cap. 7. per totam post hæc scripta visus, igitur si nostra consuetudo cessat, quoties agitur de bonis extra districtum sitis, licet et personæ sint subiectæ consuetudini, à fortiori idem dici debet, quando persona non est subiecta consuetudini, ut comprehensa non dicatur sub illa, Et in proprijs terminis similis statuti exclusiui seminarum, ut non excludantur sorores forenses, dixerunt Baldus conf. 460. num. 2. lib. 1. Paulus de Castro conf. 32. num. 2. Ruinus conf. 48. num. 4. lib. 3. Aymon conf. 271. num. 4. Iason conf. 80. num. 2. vers. sed præmissis lib. 3. Alexander conf. 41. lib. 7. Marefcottus lib. 1. variarum cap. 9. num. 1. 2. Et 9. Perogrinus decis. 117. num. 7. Mercu. Merlinus postissimus quidem

vir de legitima lib. 3. tit. 1. quas. 18. num. 40. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 709. num. 13. Rota diuersorum decis. 295. num. 3. Et 4. p. 1. Coccinus decis. 111. num. 3. Ludouiscus decis. 28. num. 2. Burattus decis. 188. num. 4. Et ibi Ferentillus num. 19. Aldogradus dicto conf. 93. in fine.

13 Nihilominus re maximè perpensa, verius existimo, sub hac nostra consuetudine comprehendi externos, possidentes tamèn bona intra districtum Ciuitatis, ad quod fundandum plures adsunt Neapolani loci, primò notabilis locus est in consuetudine pupillus, glosa bona sub titulo de in integrum restitutione querentis, quomodo intelligantur nostræ consuetudines, Et distinctionis fædere omnia, concordat, aut consuetudo loquitur de bonis, Et comprehendit omnia bona existentia intra districtum Ciuitatis tantum, non verò alibi existentia, quod colligitur, ex textu in cap. ut animarum in fine extra de constitut. lib. 6. vbi si Episcopus excommunicauerit eum, qui furtum commiserit, non comprehenditur, qui furtum extra Diocesim fecerit, idem si consuetudo loquatur de personis, Et rebus in illis verbis, quero hic, nunquid iste textus intelligatur de bonis exteris, idest positus extra districtum Ciuitatis Neapolit. respondeo, ut scias, an iste consuetudines extendantur ad bona externa, distingue, aut in eo, quod statutuunt exprimunt de bonis, aut nò exprimunt de bonis, primo casu non trahantur ad bona externa, cum intra districtum tantum habeant vim legum) idem dicit in proemio consuetudinum verbo districtum, ibi (patet, quod iste consuetudines non extenduntur ad bona, qua sunt extra districtum, sed territorium Neapolis, quod est intelligendum cum distinctione, videlicet, quod aut in eo, quod statutuunt, exprimunt de bonis, aut non) Et in consuetud. si quis, vel si qua vers. in bonis omnibus, Et in consuetudine si moriatur vers. facultates in fine, vnde colligitur ex nostra Neapolitano pluribus in locis, quod quando consuetudo loquitur de bonis, omnia bona intra districtum comprehenduntur, licet sint exterorum, ut expressè ait in dicta consuetud. si quis, vel si qua nu. 174. ibi (Et sic quero, an intelligantur in bonis positus extra territorium Ciuitatis Neapolit. respondeo non, nam quoties hoc ius statuit super rebus expressè non intelligitur, nisi de rebus positus in districtu Neapolit. ut dixi supra in proemio circa finem super verbo districtum, Et latius dixi in l. pupillus qua est ultima in hoc libro, ergo in bonis positus extra districtum seruabitur ius commune tam

quoad

quādam exteris, quādam quādam ciues debentes succedere) igitur quoties consuetudo loquitur de bonis, omnia bona posita in districtu comprehendendi debet, tam si fuerint exterorum, quādam ciuium, sic docet Antonius de Alexandro in addit. ad prēm. sub num. 334. & 335. in apostilla incip. nota ex hac glosq, sic fuisse decisum in Sacro Consilio in causa illorum de Lembo refert Praeses de Franchis decis. 24. in principio & decis. 546. num. 2. 14. & 18. Molfesius p. 2. in titulo de personis q. 5. & in addit. ad p. 2. q. 1. num. 2. q. 10. 11. & 12. & q. 5. num. 1. cum seqq. Surdus conf. 91. nu. 8. & seq. vol. 1. & cons. 257. num. 15. vol. 2. Caput in consue. ud. si moriatur in preludio §. 5. num. 5. latē Consil. Provençalit in consuetud. si quis, vel si qua obseruat. 14. d. num. 14. Honoratius Montanus controuersiarum forensium cap. 1. d. num. 54. cum seqq. omnes vnanimiter dicentes, sub his consuetudinibus comprehendendi etiam forenses, pro bonis sitis in districtu Ciuitatis, sic docet in his terminis Reg. Rouitus conf. 68. per totum tomo 2. sicuti ē contrā, quādo consuetudo loqueretur de personis, non comprehendit forenses etiam pro bonis positis in districtu, notabiliter obseruat Camillus Salernus sub dicto num. 335. in apostilla incip. quid in nominibus debitorum, ibi (si verō loquitur in personam, non comprehendit forenses etiam respectu bonorum existentium in territorio) qui allegat Aymonem conf. 271 Antonius de Alexandro ibidem in apostilla incip. nota ex hac glosa verbo sed oritur hic difficultas, ibi (sed oritur hic difficultas, an si Neapolitanus duxerit uxore exteram & existens extra Neapolim contraxit cum uxore, vel legauit, an talis dispositio debeat regulari secundum has consuetudines, si attendimus respectu bonorum existentium in Ciuitate, tenerem, quod ligaretur istis consuetudinibus) idem notat Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consultat. 155. num. 22. & licet dicamus, consuetudinem si qua moriens ligantem mulierem in dispositione dotis obuentā ab agnatis, & cognatis procedere quoad bona existentia etiam extra territorium, vt fundat Baraputius in dicta consuetudine si qua moriens verbo grande caso, & vers. ult. rursus Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consult. 91. num. 4. hoc est, quia dos est ius vniuersale, ex notatis post Bartol. Negusant. & alios per Annam conf. 123. num. 11. vol. 2. per Franchum decis. 472. Gaytum de credito cap. 4. quesito 11. num. 1450. D. Praeses Merl. centuria 1. cap. 92. & sic in dotē alia procedit ratio.

17 Et quod hęc distinctio, scilicet si consuetudo loquatur de personis, forenses non comprehenduntur etiam pro bonis positis in districtu, & quādo loquitur de bonis, comprehendit forenses pro rebus positis in districtu, vltra ciuitates est opinio Bartoli in l. 1. col. 10. vers. sed posset dubitari, C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, Baldus ibidem, Felinus in cap. Ecclesia S. Maria vers. quintus, & ultimus casus de constitutionibus, Alexa. conf. 44. vol. 5. Romanus conf. 163. latē Rocchus de Curte in cap. cum tanto sect. 6. num. 12. & 13. de consuetud. Peregr. conf. 10. nu. 7. & conf. 17. num. 10. Surdus conf. 91. num. 9. Carpanus ad statut. Mediol. in preludijs num. 700 Magonijs decis. Florentie 107. num. 10. Cauag. Montisfer. decret. 72. q. 6. nu. 3. vnde dixit Bartol. in d. l. 1. quod si statutum diceret, bona decedentis deferri ad primogenitum, tunc comprehēderet forensē decedentem, qui haberet bona in tali loco, quā distinctio colligitur ex Vlpiano in l. rescripto, §. finali. ff. de muneribus, & honoribus, ibi, in retributiones, quae in agris fiunt, vel edificijs possessoribus indicuntur, munera verō, quae patrimoniorum habentur, non alijs, quā municipibus, vel incolis, eō magis, quā de facili posset fieri fraus, cum possit ciuis mutare alibi domicilium, & dispositionem consuetudinis euitare, notant Molfesius in titulo de personis par 2. quest. 66. Caput d. §. 5. num. 10.

18 Vnde videndum est, quomodo loquatur nostra consuetudo, scilicet, si personalis sit, an verō realis, & videtur esse personalis, cum velit, vt filiae feminae non succedant, sed per masculorū existentiam excludantur, & sic videtur loqui in personam, ex notatis per Bartolum, & Baldum in l. cunctos populos, C. de Summa Trinitate, Calderinus conf. 34. Alexander conf. 44. vol. 5. Soccinus conf. 35. Iason conf. 80. vol. 3. nihilominus dicendum est, loqui de personis, & rebus, conseruationem enim bonorū in familia considerauit consuetudo, quoniam semper quod feminae excluduntur propter existentiam masculorum, dicitur fieri

19 pro conseruatione bonorum in familia, tenent Baldus in l. maximum vitium, col. 4. C. de liberis praeeritis, Romanus conf. 32. col. 1. in fine, Cumanus conf. 2. col. 1. in fine, Gratus conf. 64. col. 1. vol. 2. Rumus conf. 20. col. 5. vol. 2. Decius conf. 333. col. 3. Calcanes conf. 48. col. 4. Cassaneus conf. 14. in fine, alijq; videndi apud Gabriel. communium conclusionum in titulo de statutis col.

concl. 6. num. 3. vnde cum principaliter res dicantur consideratz, & respectu ad illas personas, omnino dicendum est bona exteriorum hic sita comprehendere sub nostra consuetudine, sic in simili statuto consulerunt Alexander cons. 19. col. 2. vers. non obstat, & col. 3. vol. 6. & in cons. 111. num. 8. vol. 7. Gratus cons. 21. col. finali vol. 1. Curtius cons. 5. num. 42 vers. ad septimum respondetur Anchayanus in cap. 1 col. 48. vers. iuxta quero de constitut. Lapsus allegat. 91. num. 4. Brunus in tractatu statutibus masculis in 6. art. 1. quest. col. 8. in fine, & post hec omnia sic subtiliter ruminata inueni descriptum per Sacrum Consilium, de qua decisione testatur Caput in consuetud. si moriatur in preludio §. 5. num. 23. in fine.

Imò non attenditur siue in rem, siue in personam statutum loquatur, sed solum, si ibi bona sita sunt, ut post multos Canallus communes contra communes quest. 724. num. 1. & 2. Gallus de success. tit. 4. except. 11. alias §. num. 29. part. 2. Marta dicta quest. 13. num. 33. late Giurba, qui omnes adducit de success. feudi §. 1. glosa 6. a num. 20. & per totam.

*Non obstant in contrarium adducta quoniam illa procedunt, quando consuetudo loquitur de personis, nam tunc non attenditur aliud, nisi quod ille sit eius, vnde cum filiusfamilias de iure consuetudinario poterit testari de bonis peruentis à matre, eiusque linea, prece-
cedit, etiam si extra Civitatem testaretur, de eisum testatur. Consil. de Georgio allegat. 27. & 28. Horatius Montanus controuersiarum forensium cap. 1. nu. 29. quod secus est, quando consuetudo loquitur de bonis, ut in casu nostro, et supra explicauimus, & faciunt dicta per Cioffum cons. 132. num. 6. per Minadom cons. 21. num. 8. Surdum cons. 343. num. 21. & 26. & late per Gaspar. Thesaurum lib. 2. questionum forensium quest. 4. sub num. 4. & sequentibus.*

S V M M A R I V M.

- 1. Filij in antefato succedunt, ut heredes patris, quod procedit, attenda ueriori sententia, licet matrimonium fuerit contractum more pracerum, & magnatum.
- 2. Plures referuntur sententia, quomodo appelletur hic mos pracerum, & magnatum. Laudatur Dom. Reg. Capycius Laro.
- 3. Potest fieri pactum in capitulis matrimonialibus, ut filij succedant in antefato, uti filij, & non uti heredes.

- 3. Affertur decisio Sacri Consilij, in qua fuit dictum, feminas excludi per fratres ab antefato stipulato pro filiis, ut filij.
- 4. Filius poterit ex iusta causa exheredari per patrem à feudo ex pacto, & providentia.
- 5. Valet in iure nostro argumentum ab equiparatis, & de pacto ad statutum, sicut è contra.
- 6. Filius accipit feudum ex pacto, & providentia tanquam successor in rem.
- 7. Soror excluditur per fratrem etiam à iure patronatus in hereditate existente.
- 8. Ratio ampliat dispositionem ad casum, in quo conuenit.
- 9. Renunciatio facta per filiam nunquam intelligitur de bonis, qua deferuntur iure sanguinis.
- 10. Renunciatio non extenditur ad beneficium legis hac edictali, C. de secundis nuptijs.
- 11. Maiorem vim habet pactum, quam statutum, & plura permittuntur fieri per pactum, non per statutum. Princeps ligatur pacto, sed à lege, vel statuto eximitur, quod intelligitur ut coactina, non directina.
- 12. Nostra consuetudines dicuntur ciuium praefationes.
- 13. Verbum succedunt, & successores demonstrat titulum hereditarium.
- 14. Verbis est inherendum, & accipienda sunt, secundum subiectam materiam.
- 15. Valet argumentum ab ordine rubricae. Ex primordio tituli posterior formatur cunctus.
- 16. Dispositio ampliatur, & restringitur iuxta praefationem, vel titulum.
- 17. In statutis consideratur praefatio.
- 18. Soror non excluditur à portione contingente virtute legis hac edictali.
- 19. Author refert plures Doctores dicentes, filium posse exheredari à feudo hereditario, non ex pacto, & providentia.
- 20. Femina repellitur à successione feudi, & quomodo fuerit habitata in Regno.
- 21. Author defendit decisionem Sacri Consilij nouo fundamento.

ARGVMENTVM.

Resoluitur notabilis questio, si filiae excludantur per fratres ab antefato, in quo succedunt filij, ut filij, non ut heredes virtute pacti, pro cuius resolutione indagatur, quomodo filij in antefato succedant, praecipue

matrimonio contracto more procerum, & magnatum, ad casum referatur decisio Sacri Consilij, quam *Author* nouo fundamento tueretur.

THEOREMA T. XIV.

N Vlli dubium est, hodie filios succedere in antefato, ut heredes patris, ex celebri decisione *Præsidis de Franchis* 106. num. 7. licet de iure communi succedant, ut filij, ex dictis per *Afflictum* decis. 314. ubi *Vrsillus* in addit. num. 5. per *Franchum* decis. 182. nu. 14. & alios apud *Hodiern.* in l. hac editali quaest. 12. num. 89. licet secundum aliquos contracto matrimonio secundum morem procerum, & magnatum filij succedant in antefato, ut filij, non ut heredes patris, ut decisum testatur *Molfesius* in addit. ad primum tomum in titulo de iure quarta part. 7. q. 2. num. 7. tamen contrarium sit verius, adhuc filios succedere in antefato, ut heredes, non ut filios, ita de *Boëtis* in addit. ad consuetudines post capitula procerum, & magnatum fol. 132. *Franchis* dicta decis. 106. *Molfesius* sibi contrarius part. 1. cap. 3. num. 21. *Fabritius Brancatius* in quadam allegatione inserta inter opera *Tassoni* de antefato vers. 4. obseruat. 4. fol. 314. a tergo sic decisum referens, *Domin. Reg. Capycius* *Latro* decis. 98. num. 19. & 20. *Reg. Rouitus* cons. 4. num. 9. tomo 2. *Horatius Montanus* controuersiarum forensium cap. 1. num. 44. cum seqq. cum adhuc taliter contracto matrimonio non attendatur ius commune, sed consuetudinarium, ut late probat *Cons. Marcell. Marcian.* to. 2. posthumo cons. 53. per totum, aut dicitur attendi de iure comuni, cum ius commune dicatur, docent *Naucletius* in addit. ad consuetud. fol. 9. verb. in eadem consuetud. *Molfesius* par. 1. cap. 3. in principio, & tomo 2. p. 5. in addit. ad questionem 1. & 2. num. 6. *Anna* cons. 2. num. 1. licet non quoad omnia. *Aponte* cons. 61. num. 64. vol. 1. *Caputus* in proemio §. 1. num. 19. *Reg. Rouitus* cons. 50 num. 16. tomo 2. alij dicunt, regulari secundum ius franchorum, *Marta* de success. legali p. 1 q. 4. ar. 1. nu. 25. *Muta* ad cap. Regni *Sicilie* tomo 2. cap. 28. num. 279. de qua materia videnda sunt vix solennes decisiones *Illustris Marchio. Torelli*, qui nostro scalo merito communis præceptor appellari potest. *Dom. Reg. Capycius* *Latro* 95. & 98. late *Consil. Proquenzale* in consuetud. si quis, vel si qua obseruat. 26. 27. & 28. *Montan.* controuersia 1. a num. 45.

vsque ad 60. nihilominus potest stipulari pactum in capitulis matrimonialibus, ut dicti filij succedant in antefato, ut filij, & non ut heredes, ex decisis per *Sacrum Consilium* apud *Dom. Reg. Capyc.* *Latro* decis. 63. per totam, vnde oritur elegans controuersia, si tali apposito pacto, ut filij succedant, ut filij, locum habeat nostra consuetudo exclusiua filiarum, an verò vigore huius pacti omnes succedant, de qua nouissime fui interrogatus.

Certè vita mihi fuit difficilis, & noua, qua de causa meam proferre sententiam non audebam, cum pluribus reuolutis libris aliquem inuenire non potuerim, verum aliquantulum re melius discussa inueni punctualem decisionem *Sacri Consilij* apud *Caput* in consuetud. si moriatur part. 2. §. 5. num. 23. pro affirmatiua sententia, scilicet forores non simul concurrere cum fratribus ad successionem dicti antefati hoc modo stipulati, sed fore excludendas virtute nostræ consuetudinis, & solum fuit dictum, illis cōpetere paragium ut inquit *Caputus* dicto §. 5. num. 28 cum sequentibus, & inter alia, quibus mouetur pro hac sententia, est doctrina *Isernie* in cap. 1. sub num. 4. in titulo an agnatus, & in cap. 1. de success. feudi in principio dicentis, filium posse exheredari à feudo, et si ex pacto, & prouidentia, cuius doctrinam sectati fuerunt *Camerarius* in cap. 1. a num. 28. vers. sed tunc iterum oppono in titulo an agnatus late *Camillus de Curte* in diuersorio iuris feudalis pag. 64. num. 119. vers. concluditur. *Gallupus* in methodo feudali par. 1. cap. 5. a num. 19. *Curtius* de feudis part. 3. membro 2. num. 7. vers. an filius pag. 269. *Loffredus* cons. 1. sub num. 17. *Rossental* de feudis cap. 7. conclus. 10. glosa A, & glosa B, *Caldas Periera* de nominatione emphyteusis lib. 2. q. 12 sub num. 51. *Valascus* de iure emphyteutico quest. 45. num. 1. *Reg. Lanarius* in cap. 1. nu. 71. cum seq. de successionem feudi, late hoc explicat doctissimus feudista *Antonius Monacus* de reita feudi interpretatione part. 4. cap. 51. per totum, pro qua faciunt iura in l. hac editali, l. finali, l. famina, auth. heres, C. de secundis nuptijs, quibus iniuriis habetur, filios posse exheredari etiam ab illis lacris, ad quæ, ut filij admittuntur, vnde *Angelus* in dicta auth. heres, §. soluto, taliter discurret, quod ubicunque debemus aliquid filiis, ut filiis reservare, quod ad illud etiam filij admittuntur, si non sunt heredes parentum, & el alicuius ipsorum, dum tamen non sunt ingrati, &

vnde colligitur, equiparari hæc lucra filiis debita, vt filiis cum feudis ex pacto, & prouidentia quoad exheredationem, igitur si femina excluduntur per existentiam fratrum à successione feudorum etiam ex pacto, & prouidentia, vt ex constit. Regni in aliquibus, idem dicendum erit in istis lucris, valet enim argumentum ab equiparatis, Archidiaconus Geminianus, Prepositus in in cap. relatum 37. distinct. Abbas, Falinus, et Imola in cap. translato de constitut. Grat. tomo 2. discept. forens. cap. 298. num. 70. & seq. tantò magis cum valeat argumentum de pacto ad statutum, & è contra, l. finali, ubi Bartolus, Baldus, Salycetus, & D. D. de fideiusforibus, & glosa in l. non solum s. finali in verbo heredis in principio, ff. de nomi operis nunciacione, plura cumulat Euerardus in topica legali in loco à pacto ad legem, & è contra, consequenter si ab istis lucris filij possunt exheredari per hominem ex causa, idem dicendum erit, posse fieri per statutum.

Adducitur alter locus Ifernle in cap. 1. num. 16. vers. vel quod melius in titulo quæ sit prima causa beneficii amittendi dicentis, quod licet filius accipiat feudum ex pacto, & prouidentia iure speciali, & ex concedentis prouidentia, nihilominus si non dicitur hæres, dicitur successor in rem, & colligitur ex dicto Pauli in l. etiam si in rem, ff. de iure iurando, in illis verbis, etiam si in rem successerint, igitur filij licet non accipiant ista lucra tanquam hæredes, accipiunt tamen tanquam successores in rem, at nostra consuetudo feminas à successione repellit, per consequens excludit etiam ab his lucris; hinc videmus, sororem excludi etiam à iure patronatus in hereditate existente, decisum relet Riccius decis. Curie Archiepiscopalis. 193. Molfesius in addit. p. 4. q. 40. num. 4.

Accedit vltimum fundamentum pro hac sententia desumptum ex ratione naturæ consuetudinis quoniam vt pluries dixi ratio considerata per compilatores nostrarum consuetudinum fuit conseruatio bonorum in familia, quæ militat in omnibus rebus tam si deferantur iure hereditario, quam quouis alio iure, vnde militare debet eadem iuris dispositio, illa enim est, quæ ampliat dispositionem ad casum, in quo ratio ipsa conuenit, Crauetta conf. 130. num. 7. Socinus conf. 43. num. 1. vol. 3. Alciatus in l. filiusfamilias, s. diu num. 49. ff. de leg. 1. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 23. cum seq. Gloritis responso 5. num. 60.

Contrariam sententiam docuerunt. Vrsillus ad Afflictum decis. 314. in principio num. 3. Campagna in cap. Regni mulier dotarium num. 92. per totum dicentes, sorores non excludi ab hoc lucro, & licet nihil adducant, aliqua tamen ego, vt mei moris est, pro illa ponderabo.

Certum enim est, renunciationem quantumvis generalem factam à filia de bonis patris nunquam extendi ad ea, quæ non deferuntur iure sanguinis, ita Bartolus in auth. hoc amplius quest. penult. C. de fideicommissis, & in l. qui Romæ, s. duo fratres, ff. de verb. oblig. Oldradus conf. 194. Decius conf. 230. num. 2. & conf. 396. num. 3. Gabriel conf. 156. n. 8. lib. 1. Couarruias in cap. quamuis pactum par. 2. §. 3. num. 1. extra de pactis lib. 6. Guidon Papa dec. 288. Cancrinius par. 3. variarum cap. 15. nu. 129. cum seq. P. Azorius institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 29. quest. 8. Molina de maioratu quest. 579. num. 21. & 23. Castillus de usufructu lib. 1. cap. 2. num. 56. Antonius Faber lib. 5. Codicis tit. 5. definit. 15. Caualecanus decis. 30. num. 65. par. 3. Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 351. num. 5. & 8. vnde dixerunt Doctores, renunciationem factam à filia non extendi ad beneficium legis hæc editæ, notant Surdus conf. 15. num. 28. vol. 1. & conf. 308. num. 30. vol. 3. Bertazzolus conf. ciuili 82. num. 8. lib. 1. Caualecanus dicta decis. 30. num. 63. Montaneri in addit. ad Olibanum de actionibus par. 2. lib. 1. cap. 47. nu. 14. Trentacinquius variarum lib. 3. in titulo de matrimonio resolut. 5. num. 34. vers. tertio procedit Medices decis. 64. nu. 2. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. part. 4. num. 42. cum seq. Hodierna in l. hæc editæ quest. 11. num. 84. omnes ex illa ratione moti, quia tale lucrum non deferretur iure hereditario, sed sanguinis, non loquor quoad creditores defuncti, vt videre est Fontanellæ loco citato num. 45. & 46. & tamen valet argumentum de pacto ad statutum dicta l. finali, & ibi D. D. C. de fideiusforibus, imò maiorem vim habet pactum, quam lex, & plura permittuntur fieri per pactum, quæ denegantur per legem, vt patet ex textu in cap. 1. de probationibus cap. 1. de natura feudi in 2. sibus feudorum, in quibus iuribus dicitur, quod Princeps ligatur per pactum, & in l. Cesar, secundum communem intellectum, ff. de publ. Canonistæ in dicto cap. 1. de probationibus, Afflictus decis. 282. & 361. Menochius lib. 2. presump. 10. num. 49. Beccius conf. 56. num. 8. vol. 1. Peregrinus de iure fisci lib. 1. tit. 3. num. 44. & lib. 6. tit. 1. num.

num. 8. Reg. Tappia in l. finali cap. 9. part. 1. num. 5. constit. Principum, Gloritus responso 1. part. 2. num. 75. & seq. Menochius conf. 27. num. 23. Suarez allegat. 8. num. 4. plura refert Franciscus Maria Prato tom. 2. discept. forens. cap. 50. num. 68. cum pluribus seq. omnino videndus est Doctissimus Larrera tomo 1. allegat. fiscali 3. & 4. alias nullus reperiretur, qui cum illo contrahe- ret. ex dictis per Petrum de Gregorio lib. 7. syntag. iuris, cuius memor est Cristineus decis. belgie 9. Dom. Preses Merlinus centu- ria 1. cap. 2. nu. 30. & reputatur tanquam priuata persona, notant Valenz uola conf. 2. num. 51. & 52. Mastrillus de magistrati- bus lib. 3. cap. 4. num. 333. Castillus Sota maior tomo 7. de tertijs cap. 18. num. 125. Iulius Cesar Calvinus de equitate lib. 2. cap. 128. num. 175. Amaya de annonis, & tributis lib. 10. Codicis in repetit. l. finalis num. 3. Gabedus decis. 75. par. 2. & tamen lege, vel statuto Princeps non ligatur, l. Princeps. ff. de legibus, l. digna vox, C. eodā titulo, docent Syluester in summa verbo lex quesito 14. Tabiena in summa eodem verbo num. 28. Valentia tomo 2. disput. 7. quest. 5. puncto 4. Suarez lib. 3. de legibus cap. 35. num. 15. Vasquez part. 2. disput. 167. cap. 1. Salas de legibus disput. 14. sect. 2. num. 8. Bonacina tomo 2. Theologia Moralis disput. 9. q. 1. puncto 6. propositione unica num. 14. quod intelligitur vi coactiua, secus dire- ctiua, suo enim exemplo magis alliciun- tur homines ad illius obseruantiam, tum quia Dominus Noster Iesus Christus, qui semper sit in cordibus nostris Mat- thei cap. 5. reprehendit eos, qui dicunt, & non faciunt, & Romanorum cap. 2. inquit qui alias doces, te ipsum non doces? predicas non machandum, & macharis? quod igitur per pactum fieri nequit, neque per sta- tutum statui poterit. cap. Sacrosancta, cap. Messana de electione, l. finali, C. de fideiusso- ribus, & tamen probatum est, sub renun- ciatione, quæ pacto fit, non comprehen- di ea, quæ non iure hereditario deferun- tur, consequenter non dicuntur com- prehensa sub conditione, at si in hoc an- testato succedunt, ut filij virtute pacti, di- cendum est, non comprehendi sub dicta consuetudine, quod a fortiori procedit,

12 cum nostra consuetudines dicantur ci- uium pacationes, ex dictis per Napodanū in prefat. col. 3. ex quo talos enim num. 2. in antiquis, & in consuetud. si moriatur vers. ipsi successores, & in consuetud. & si testator vers. disponere, ac in alijs locis, de quibus apud de. Franchis decis. 546. num. 23. & 24.

Confirmatur ex verbis eiusdem con-
13 suetudinis si moriatur, in illis verbis (suc- cedunt) & in seq. (& tenentur ipsi succes- sores), quæ verba denotant titulum hæ- reditarium, l. hereditas, ff. de regulis iuris, l. nihil aliud, ff. de ver. signif. & in omni dif-
14 positione, verbis est inherendum, l. non aliter ff. de leg. 3 l. 2. si nouem, ff. de exercit. act. Rolandus conf. 61 num. 30. vol. 3. Tira- quellus in l. si inquam verbo libertis, C. de reuocand. donat. Surdus de alimentis tit. 2. quest. 2. num. 10. & accipienda sunt se- cundum subiectam materiam, de qua sit sermo cap. solite de maioriore, & obe- dientia, l. si uno in principio, ff. locati, l. si sti- pulatus, ff. de iuris, l. in solam, ff. de prescrip- tis verbis, quod a fortiori procedit in sta- tutis, l. 3. si hac verba, ff. de negotijs gestis, consequenter si verba nostre consuetu- dinis sermonem instituunt de successio- ne, solum locum habebit in illis bonis, quæ hereditario iure deferuntur, eò ma- gis dum dicta consuetudo sit posita sub titulo de successione ab intestato, & in iu- re nostra validum est argumentum ab
15 ordine rubricæ, seu tituli, l. 2. ff. de statu hominum glosa in rub. ff. de cop. per quem fa- ctum fuerit, in 5. penales vers. item aduersus institut. de actionibus, & in cap. 1. de iura- mento calumnia lib. 6. Bartolus in l. 1. notabilis 2. ff. si certum petatur, late Euerardus in tor- pica legali in locq. ab ordine rubricarum, & ex primordio tituli posterior formatur euentus, l. unica in fine, C. de imponen. lu- crat. descript. lib. 10. l. 1. in principio, ubi Bartolus, ff. ad Maced. & dispositio am- pliatur, & restringitur iuxta prælationē, & titulum, l. regula, ff. de iuris, & facti igno- rantia, q. sine dubio procedit in statutis, in quibus præfatio obseruatur ad con-
16 siderandum legislatoris rationem, & mentem l. finali, ff. de hereditibus instit. Bar- tolus in l. ambitiosa, ff. de decret. ab ord. fa- cien. multos refert Gaspar Thesaurus lib. 1. quest. 1. & sic cum tam ex ordine tituli, seu rubricæ, quam ex verbis eiusdem consuetudinis solum titulus heredita- rius colligatur, ille tantum dicitur com- prehensus sub nostra consuetudine.

Vnde hoc medio docuerunt Doctores in terminis similis statuti exclusiui so-
17 rorum per existentiam fratrum, locum nō habere in portione contingente vir- tute l. hac editali, docent Salycetus in l. femina, §. illud, C. de secundis nuptijs, Ber- trandus in dicta l. hac editali, vers. si erō plus num. 25. Oltradus conf. 249. Decius con- silio 206. Facchineus lib. 3. controuerfiarum cap. 68. Surdus conf. 137. Manentus conf. 15. lib.

lib. 1. & conf. 126. lib. 2. Gaspar Thesaurus lib. 1. questionum forensium quest. 29. num. 13. & lib. 4. quest. 66. num. 2. Hodierna in addit. ad Surdum decis. 8. num. 4. & in dicta quest. 12. num. 67. cum sequ. Fontanella de pactis clausula 5. glosa 8. par. 4. num. 47. per totum, Cancrinius part. 3. variarum cap. 2. num. 197. Sanchez de matrimonio lib. 1. disp. 88. num. 3. Marta de success. legali p. 3. art. 3. q. 12.

Qua opinione retēta faciliter poterūt contraria dilui, & primò ad illud, quod assertur à Caputo de feudis, ut filij possint exheredari, & etiam à lucris istis, procedit in feudo hereditario tantum, non verò ex pacto, & providentia, ut aliqui opinati sunt, ita Freccia de subfeudis lib. 3. in titulo de differentiis inter, differentia 23. num. 53. lib. 1. Rossental conclus. 10. cap. 7. num. 8. vers. in feudo quidem, alij verò dixerunt, procedere in feudo ex pacto, & providentia nouo, quod idem est, ac hereditarium, ita Menochius conf. 161. num. 2. lib. 1. Borchtolten de feudis cap. 8. num. 141. Pistorius lib. 2. quest. 4. num. 44. Gallupus in methodo feudali par. 1. cap. 5. à num. 75. Dom. Reg. Capycius Latro tomo 2. consultat. 79. n. 8. & 9. vnde cū ista doctrina Isernia suas patiatur difficultates, non est trahenda pro decisione nostrae controuersiae, neque ex quò ab istis lucris filij possint exheredari, sequitur, quod ab illis dicantur exclusae sorores, cum ibi adsit causa exheredationis, & quod dicitur de femina, quae excluditur per masculum etiam à feudo ex pacto, & providentia, est ex alia ratione, quoniam attentio iure communi feudorum femina simpliciter repellitur à successione feudi, cum incapax à lege iudicetur cap. 1. §. feminam de success. feudi cap. 1. §. cum verò de his qui feudum dare possunt, Garzon in tractatu de feminis ad feuda non recipiendis Thomas de Marinis de feudis in titulo de success. fem. Curtius Iunior de feudis part. 3. tractatu 1. Frosterius de success. lib. 4. Rossental de feudis in titulo de success. femin. ab intestato cap. 7. conclus. 31. cum seq. & in Regno fuerunt habilitatae, dummodo non adsint in eodem gradu coniuncti masculi, vnde dicuntur vocatae in subsidium, non mirum, si ab omni feudo excludantur, & non est in allodialibus, sed burgensatibus, quorum successionis femina capax est, & solum virtute nostrae consuetudinis, & constitut. Regni in aliquibus, excluditur à casibus iuris hereditarij.

Respondetur vltimò ad rationem desumptam ab ipsa consuetudine, quoniam

tunc militat illud argumentum, quando sumus in dispositione generali, & in casu tacite saltem considerato ab ipsa consuetudine, secus si in expresso contrario, sicut in simili excluditur femina, per masculum existentem in eodem gradu, secus si fuerit masculus in gradu remotiori, nam tunc femina succedit, & tamē adhuc in masculo remotiori consideratur ratio conseruationis bonorum in familia, sic in casu nostro licet haec ratio in vtroque casu militet, tamē cū consuetudo sermonem instituat de bonis, quae deferuntur iure hereditario, non erit trahenda ad alium casum, in quo alio iure bona deferuntur.

20 At ego veriore existimo decisionem nostri Sacri Consilij, cuius quanta sit auctoritas nullus, est, qui ignorat, (sufficit dicere tenuisse Decium) & licet argumenta super allata non satisfaciant, attamen vnico tantum fundamento illa probatur, certum est enim, quod in tali antefato sub pacto, ut filij non succedant, ut heredes, sed ut filii, non vocantur aliqua lege, sed videtur facta quaedam tacita donatio à patre, qua de causa fuit controuersū in S. C. si tale pactū poterat substineri, & quo modo filiis non natis acquiri poterat, ex dictis latè per D. Reg. Capyc. Latr. omni iure laudatū d. dec. 63. per tot. per consequens cū accipiant ex quodā tacito patris pacto, illius voluntas erit indaganda, quomodo, sc. voluerit filiis acquiri, & neminem latet, quod ubi viget statutum exclusiui seminarū per existentiam fratrum, pater dicitur vocasse filios eodem iure, quo vocantur per statutum, scilicet feminas in defectum masculorum, ex dictis per Ancharanum in l. tres fratres. ff. de pactis, quem sequuntur post alios Card. Mantica, Moling Menochius, & alij apud Fusarium de substitut. quest. 311. à num. 43. Farinaceus decis. 508. à nu. 4. latissime hoc tueretur Domin. Reg. Capycius Latro decis. 3. in 1. dubio Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. par. 3. à num. 28. cum seq. Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum cap. 66. per totum, consequenter dicendum est, filias vocasse ad hoc antefatum non titulo hereditario, sed in defectum masculorum iuxta statuti dispositionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Portio, quae contingeret sorori exclusae per fratres, illis accrescit.
- 2 Legitima portio nunquam comprehenditur sub

sub onere fideicommissi, licet filius simpliciter adierit hereditatem.

- 3 Portio ablata contemplatione alicuius, illi accrescit.
- 4 Sorores exclusæ per statutum faciunt partem in liquidatione legitima, licet ad illam non admittantur.
- 5 Licet aliqui velint, sororem partem facere, quoties resultat fauor fratrum.
- 6 Pater poterit filias præterire in testamento attento nostro iure consuetudinario.
- 7 Quod intelligitur fratribus, idest filiis marientis heredibus institutis.
- 8 Portio paragi ad minus debet ascendere, usque ad portionem legitimam.
- 9 In dubio presumitur, filiam congruenter fuisse dotatam per patrem.
- 10 Auscultis bonis paternis non debet præstari supplementum illorum filie, si tempore matrimonii fuerit congruenter dotata.
- 11 In dubio nullus amor vincit paternum.
- 12 Ad iudicandam congruitatem dotis non attenditur quantitas legitimæ, sed si mulier digno fuerit nupta.
- 13 Author refert plures Doctores dicentes, præstandum esse supplementum bonorum auctorum.
- 14 Dos erit constituenda filie iudicis officio, & secundum aliquos iure actionis.
- 15 Quantitas tamen remittitur iudicis arbitrio, qui plura considerabit ad congruitatem considerandam.
- 16 Qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.
- 17 Ad iudicandum actum non attenditur tempus, in quo fit, sed in quod confertur effectus.
- 18 Author profiguratione presentis controuersie refert Doctissimum Bellonum in tractatu de iure accrescendi.
- 19 Author impugnatur communem sententiam, & substat pro substituto.
- 20 Author considerat quandam responsionem aduersariorum.
- 21 Declaratur, quomodo procedat illa regula, ablata contemplatione alicuius illi accrescere.

ARGUMENTVM.

Proponitur casus, si portio ablata sorori exclusæ per statutum accrescat fratribus, ita ut si fuerint grauati per patrem, non debeant illam portionem restituere, Author assert de Marinis lib. 1. cap. 252. illumque impugnat quoadfigurationem casus, & pro eo

figurando aliter questionem proponit, cuius causa plura digna poterantur, penique impugnatur communis sententia ab Authore asserente, fore restituendam portionem illam substituto.

THEOREMA. XV.

Neminem latet, portionem, quæ sorori contingeret, si exclusæ non esset, per fratrum exi. entiam illis accrescere, & in consuetudine si qua mulier circa medium substitulo de muliere habent filios, ibi, portiones filiarum accrescunt fratribus, explicat Napolitanus ibi num. 7. vers. accrescunt, ex quo notabilis oritur difficultas: pone, quod pater filios hæredes instituerit, eosque fideicommissi onere grauauerit, an in liquidatione legitimæ, (quæ nunquam sub onere fideicommissi comprehenditur, & si filii simpliciter hereditatem adierint, docent post alios Bursatus conf. 80. num. 4. Magonius decis. Luccensi 85. num. 7. & seq. Francus decis. 525. num. 29. Crassus in §. legitima quest. 38. num. 4. Gabriel communium conclusi. num. lib. 6. in titulo de legitima num. 4. Peregrinus de fideicommissis art. 36. Fusarius latè de substitutis quest. 296 num. 44. & 56. & quest. 692. Maria in summa success. legalis par. 1. quest. 25. art. 10. num. 1. 2. & 11. Mercurius de legitima lib. 3. tit. 2. quest. 9. per totam latè meritisimus Consil. Staibanus Iunior controuersiarum forensium cap. 29. à num. 1. usque ad 39. latissimè more suo Doctissimus, & copiosissimus Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum cap. 79. per totum ex vulgatissimo textu in l. si quando, §. generaliter, C. de inoffic. test.) comprehendatur illa portio sororis, an verò remaneat salua in beneficium fratrum, quam controuersiam nouissimè disputatam inuenio per nostrum Donat. Antonium de Marinis, cuius opera, omni iactantia præcisa, ab omnibus in foro versantibus pramanebus semper foret habenda, tomo 1. quotidianarum cap. 252. à num. 4. qui à nu. 6. opinionem pro fratribus tuetur, citat Curtium Iunior conf. 268. à num. 49. & semper memorandum illum virum, Reg. Rouitum, tomo 1. conf. 70. per totum, qui omnes contra substitutū scripserunt, pro cuius sententiæ fundamento poterant iura in l. 2. §. si duo, ff. de collat. bonorū, & in l. post legatū, §. amittere ff. de his quibus, ut indignis, in quibus iuribus habetur, quod portio alicui ablata, contemplatione alterius illi foret applicanda.

canda, quam regulam exornant post alios Marcus Anton. Eug. conf. 33. num. 71. Caldas Periera de renom. emphiteusis qu. 17. num. 18. & seq. Cancerius par. 3. variarum cap. 22. à num. 88. sed talis portio auferitur sorori contemplatione, & fauore fratrum, igitur illis est applicanda, & nō fideicommissario.

Ego autem difficillimum semper existimaui hunc articulum, quoad casus figurationem, de Marinis autem, qui in omnibus clarissimus fuit, articulum hunc obscure quidem proposuit, & Domin. Reg. Ronit. dicto conf. 70. adhuc eodem modo pertransit, quoniam si bene perlegitur consilium Roniti, satis versatur in illa quaestione, si dictæ sorores, quæ per fratres excluduntur, partem faciant in liquidatione legitimæ, quæ ab onere fideicommissi erit deprehenda, ut dixi, & facere partem docuerunt Capycius decif. 158. Franchis decif. 549. Boerius decif. 104. Surdus decif. 252. ubi additio Morotus conf. 23. latè Molfesius ad consuetud. Neapol. part. 4. quest. 17. per totam, Anna conf. 45. sub num. 46. & 47. & sing. 440. Ludouisius decif. 85. num. 1. 2. & 3. Farinaceus decif. 75. n. 1. & 2. p. 2. Cuiacius tomo 3. cap. 475. Reg. Galeota in addit. ad Medices conf. 167. num. 7. Thorus voto 82. num. 13. & 14. Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 12. errore 8. & in titulo Codicis de pactis definit. 7. & 22. Horatius Montanus controuersiarum forensium cap. 48. per totum, Mercul. Merlinus de legit. lib. 1. tit. 4. quest. 3. num. 16. & post tractatum decif. 4. num. 8. decif. 74. num. 1. & decif. 100. num. 10. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 676. num. 12. Christoph. Martius decif. Senensi 7. Antonius Tomasius decif. 23. num. 117. Consil. Dexart decif. Sardin. 69. & omnino videndus est doctissimus, ac subtilissimus Preses Bellonus tomo 2. de iure accrescendi. cap. 6. quest. 15. per totam, qui hanc quaestionem ita, exactissime, & subtilissime tractauit, ut nulli alteri locum reliquerit, & licet plures dixerint, solum facere partem, quoties resularet fratrum fauor collatis dotibus sororis, ut dicit Capycius dicta decif. 158. num. 4. & 7. & decif. 111. num. 6. plures apud Peregrinum de fideicommissis art. 38. num. 14. & seq. & decifum in Sacr. Conf. testatur Masullus ad Capycium decif. 158. num. 1. circa medium, etiam collatis dotibus promissis tantum, sed non solutis, ut doctè fundat Montanus dicto cap. 48. nihilominus relictis pluribus ad saturationem videndis apud Bellonum loco citato

decifum in Sacr. Conf. fuit semper, sororem facere partem, ut colligitur ex decisione relata per Reg. Ronitum dicto conf. 70. in fine.

Vnde duplici modo poterit casus figurari, qui quotidie euenit, ut nostra quaestio terminetur, & debet supponi, filias fuisse à patre maritatas, etenim si fuerint in capillis, adhuc quaestio non erit practicabilis, quoniam si pater in suo testamento, qui hæredes instituit masculos, filiabus in capillis congruam dotem reliquerit ad legitimæ quantitatem ascendente, cum nulla alia portio filiarum remaneat, quaestio nō est ad propositum, sed tantum esset quaestio, si dictæ faciant partem in liquidatione legitimæ fratrum; ut dixi, si verò illas præterierit, cum existente nostra consuetudine poterit pater filias præterire, ut ex Napod. in hac consuetud. si moriatur verbo succedunt num. 84. latè Caputus part. 3. §. 2. per totum, Mercul. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 1. qu. 14. num. 6. Molfesius part. 4. de successionibus ab intestato q. 18. num. 2. Visconte in addit. ad Franchum decif. 149. à num. 7. Antonius Faber de erroribus decade 27. errore 8. à num. 13. to. 2. Consil. Dexart decif. Sard. 76. num. 8. quod intelligitur existentibus fratribus hæredibus, aliàs nullum esset testamentum, ut latissime, & doctissime more suo docet Dom. Preses Merlinus tom. 2. controuersiarum cap. 77. per totum, & adhuc in isto casu non poterit cadere quaestio, ut in his terminis considerat Mainardus decif. 24. num. 2. lib. 4. Griuellæ decif. Dolana 34. num. 63. in fine Dexart. decif. 69. num. 2. vers. sed ut locus sit, cum huic sorori competere portio paragij ascendente ad quantitatem legitimæ, saltem iuxta doctrinam Presidis de Franchis in consuetud. si moriatur lit. F. Aponte conf. 65. num. 2. videndi sunt Caputus in dicta consuetud. si moriatur par. 2. §. 6. per totum, Consil. Prouenzalis ibidem obseruat 10. 11. 12. 13. & seq. Reg. Galeota lib. 2. controuersiarum illustrium. cap. 10. à num. 6. Molfesius par. 3. quest. 7. Franciscus Maria Prato tomo 1. discept. forens. cap. 48. nu. 9. 10. & 11. Dom. Reg. Capycius Latro tomo 2. consult. 158. num. 39. & 40.

Et sic recurrendam est ad casum, quo filia fuerit à patre maritata, & dotata, & in hoc casu cum præsumatur, filiam fuisse congruè dotatam, ex dictis per Franchum in dicta consuetud. si moriatur, fol. 94. lit. E. Aponte conf. 65. vol. 1. Gasparè Thesaurū lib. 2. questionum forensium qu. 93. à nu. 3. Mascardum de probat. conclus.

171. vol. 1. Ludouicus decis. Pernsua 21. num. 52. Costa de portione rata q. 164. num. 2. Gramaticus decis. 57. Medices conf. 55. nu. 9. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9. glosa unica part. 1. num. 61. & alii apud Dom. Præsidentem Merlinum centuria. 1. controuersia 3. à num. 4. & per totam, consequenter supponi debet, bona fuisse aucta, quibus inspectis tempore mortis patris dos non esset congrua respectiue ad legitimam, & sic cum excludatur per fratrum existentiam, illud plus debeat fratribus applicari, an verò fideicommissario erit restituendum, ex quo nascitur difficultas, si data congrua dote filie, postea bona augeantur, debeat illorum bonorum auctorum pars dari, quoniam si dicimus, dari actionem ad petendum supplementum adhuc casus est infigurabilis, cum nihil remaneat ultra habitum per sororem, non loquor facta renunciatione, cum de hoc in suo capite agam, sed solum attentis terminis nostre consuetudinis, cuius vigore soror excluditur per fratris existentiam, si verò non attenditur tempus mortis, remanet aliud ultra portionem dotis habita, & poterit controuersia diffiniri.

Et in hoc communis fuit opinio, non augeri, sic docent Afflictus in constitut. Regni fratribus col. 3. notabili 4. Petrus de Gregorio in tractatu de dote, & paragio qu. 25. num. 12. Maranta disput. 10. num. 21. in fine Gramaticus decis. 57. à num. 37. & decis. 101. num. 168. Decius conf. 26. Bursatus conf. 250. post num. 1. & 2. secundum hanc opinionem pluries fuisse decisum in Sacr. Conf. testatur Molfesius part. 3. q. 7. Menochius de arbitrariis iudicum casu 149. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 12. tit. 24. Cauallcanus decis. 32. par. 3. Castillus tomo 3. controuersiarum iuris cap. 20. Reg. Rouit. conf. 36. tomo 2. Aponte de potestate Proregis in titulo de success. mulierum in principio num. 2. & 3. Fontanella de pactis tomo 2. clausula 9. glosa unica part. 1. num. 18. Dom. Reg. Capicius Latro to. 2. consult. 77. num. 47. 48. & seq. & decis. 98. per totam, Ramonius conf. 1. per totum Domin. Præsides Merlinus num. 1. cap. 3. per totum, Giouagnonus conf. 99. num. 31. lib. 2. Christineus decis. 94. per totam, Franciscus Maria Prato tomo 1. cap. 14. num. 55. & 56. cum seq. Staibanus Senior conf. 11. plures refert Marius Cutellus de donat. contempl. matrimonij tractatu 1. discursu 2. particula 14. nu. 16. & 58. latè Ciarrlinus controuers. 97. pluries decisum in Sacr. Conf. refert Camillus Salernus in consuetud. si moriatur

verbo paragium, circa medium, ubi tres casus decisos asserit, etiam si dos non fuisset congrua tempore constitutionis dotis respectu ad bona illius temporis.

Probant, quoniam filia præsumitur congruè dotata per patrem, ut dixi, nullus enim amor paternum vincit, s. finali institut. de noxalibus actionibus, Listi quidem, bi glosa, ff. quod metus causa, nec alter salubrius scribat pro filia consilium, quam ipse pater, l. nec in ea, ad legem Iuliam de adulteriis, Aponte conf. 65. vol. 1. Gaspar Thesaurus lib. 2. q. 93. nu. 3. Dom. Præsides Merlinus dicto cap. 3. à num. 4. & sic cum congruè fuerit dotata, nullum aliud supplementum peti debet, tantò magis, quia, ut bene aduertit Dom. Reg. Capyc. Latro loco citato num. 48. circa finem, ad indicandam dotis congruitatem non attendi quantitatem legitimæ, sed si digno nupserit, & latè dicam infra, cum de paragio agam.

Contrariam sententiam docuerunt plures DD. dicentes, posse peti supplementum, ita Socinus Senior conf. 150. vol. 2. & secundum hanc opinionem fuisse, decisum per Consilium totius Italie refert Iason in auth. nouissima, C. de inofficioso test. & bis fuisse indicatum in Sac. Conf. testatur Maricoda in consuetud. si moriatur in apostilla incip. quod tale paragium plures alii, quos refert, & sequitur Cutellus loco citato num. 17. vers. & hac est verior & communis opinio, mouentur hac ratione,

ne, stante quòd dos debet constitui iudicis officio secundum aliquos, ex l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, Bartolus in l. mulier, s. cum proponeretur, & in dicta l. qui liberos, ibidem Corasius num. 54. Castrensis in l. si socer num. 4. ff. soluto mat. Spino in in speculo testamentorum, glosa 20. num. 32. & 33. Capella Tolosana decis. 291. Riccius part. 6. collect. 2246. Caualllos q. 5. num. 2. Fontanella clausula 5. glosa p. part. 1. nu. 29. vel secundum alios constituitur iure actionis, qui videndi sunt apud Menoch. lib. 4. præsumpt. 189. num. 63. Gutierrez de matrimonio cap. 80. num. 6. Surdus de alimentis tit. 3. quest. 3. num. 26. Sanchez de matrimonio lib. 4. disp. 26. num. 2. eiusque iudicis arbitrio habito respectu ad quantitatem patrimonij, dignitatem nataliū, numerum liberorum, vsum regionis, ac consuetudinem, l. quero, ff. de iure dotium, l. si filie pater, s. labeo, ff. de leg. 3. & est communis doctrina, de qua testantur Mascardus de probat. conclus. 570. num. 13. Menochius dicto casu 149. Mantica de tacitis lib. 12. tit. 21. & vir bonus arbitrabitur

tunc habito respectu ad legitimam Baeza de non meliorandis filiabus cap. 1. Sanchez. de matrim. lib. 4. disput. 26. Marta voto 59. quæ legitima cum iudicetur post obitum parentis, illud tempus attendi debet ad indicandam illius congruitatem, & sic apud bonis debet præstari supplementum, nam qualitas adiuncta verbo debet

15 intelligi secundum tempus verbi, l. in delictis, §. si damnum extraneus, ff. de noxalibus actionibus, l. Titius, ff. de milit. test. l. ex facto, §. penult. ff. ad Trebell. latè Bartolus in l. ex facto, §. penult. ff. de vulgari, sed in nostra consuetudine habetur, quod sorores nuptæ, & dotatæ non succedant, aliàs dotentur de paragio, & sic illa qualitas dotationis debet intelligi secundum tempus 17 verbi succedant. quod verbum tempus mortis designat, ergo attendi debet congruitas temporis mortis patris, & sic augeri debet dos.

Ex quibus omnibus colligitur resolutio præsentis questionis, nam si attendamus primam sententiam negantem, dari supplementum, & tenet figuratio casus, cum remaneat aliquid ultra dotem, & sorori non applicatur, si verò attendimus secundam sententiam, quæ meo iudicio probabilior est, ex vnica ratione, quoniam ad iudicandum aliquem

16 actum non attenditur tempus constitutionis illius, sed tempus in quo effectus confertur, l. in tempus, ff. de heredibus instituendis, l. quod sponsa, C. de donat. ante nuptias, l. alias, §. eleganter, ff. soluta matr. & sic iā quod nascitur effectus exclusionis ex illa dotatione tēpore mortis patris ergo congruitas ad illud tempus attenditur, vnde casus remanet adhuc infigurabilis, nisi retenta prima sententia, vt dixi.

17 Verum altero modo inuenio, questionem posse terminari ex figuratione casus positi per doctiss. Bellonum de iure accrescendi dicta quest. 15. cap. 6. num. 49. ubi supponit, dotem fuisse minora legitimæ portionis, quod videtur coincidere indicatis, & in hoc, si illud plus debeat fideicommissario restitui, an remanere apud filios hæredes institutos, dicit ipse Bellonus, accrescete fratribus, qui citas plures DD. per Rouitum, & de Marinis non allatos, Morotum conf. 23. num. 20. Gratianum tomo 4. discept. forens. cap. 676. num. 12. & faciunt dicta per Molfesum p. 4. q. 17. num. 2. in additionibus.

18 Ego verò (salua pace tot illustrium virorum) aliam sentio veriore sententiam, scilicet illud plus fore restituendum fideicommissario, & ratio est, quoniam

tunc valet dicere, filia excluditur à successione patris fauore fratrum, quoties agitur de hæreditate ab intestato, nam cum de iure communi omnes admitterentur, consuetudo filias exclusit per existentiam fratrum, at quando loquimur de successione testamentaria, filia non dicitur exclusa per consuetudinem, sed per patris dispositionem, qui cum posset illam etiam hæredem facere, non fecit, & sic dicitur exclusa ab illo, ex regula illa, cuius est velle, est nolle, vulgatis iuribus, vnde cū illud plus sit ablatum per testatorem, hæreditati accrescere debet.

19 At aduersarij possent insurgere dicendo, certum est, filiam non fuisse hæredem institutam per patrem saltem in illo pluri fauore masculorum, volentem se cōformare cum dispositione statutaria, vnde si adhuc in hoc casu videtur contemplatus fauor fratrum, illis accrescere debet, cum idem sit facere aliquid in beneficium alicuius, ac per illum, argu. textus in l. 1. vcrs in bello, ff. de incend. ruina naufr. in illis verbis (quemadmodum solemus dicere in bello amissum, quod propter causam belli amittitur) & sic procedit illa regula, lucrum ablatum applicari illi, cuius contemplatione fuit ablatum.

At hoc faciliter dissolvitur, quoniam illa regula procedit, quoties lucrum fuerit ablatum ex dispositione legis, non hominis, ita notant DD. & præcipue sic explicat communis præceptor Bart. in l. uxorem 39. §. heres, ff. de leg. 3. l. 2. §. finali, ff. ad Trebell. sequuntur eum Peregr. de fideicommissis art. 11. num. 133. & seq. Caualecanus de usufructu mulieri relicto num. 110. Cancarius par. 3. variarum in tit. de iure accrescendi num. 98. alijque videntur apud ipsos, consequenter data tali contemplatione lucrum dicitur ablatum ex dispositione hominis, & sic non accrescere personæ, quæ fuerit contemplata, sed hæreditati, vnde fideicommissario erit restituendum.

S U M M A R I U M.

- 1 Portio ablata sorori accrescit fratribus, utrinque coniunctis, quæ non accrescit fratri uterino tantum.
- 2 Ratio est illa, quæ restringit, & ampliat dispositionem. Quando adest eadem ratio, ius non dicitur extendi, sed enucleari.
- 3 Dispositum in vno ex correlatiuis dicitur dispositum in altero, & procedit etiam

- in materia correctoria iuris communis.*
- 4 *Afferitur decisio Præsidis de Franchis 26. in qua dicitur, quod portio ablata sorori accrescit non solum fratri utrinque coniuncto, verum etiam consanguineo tantum.*
 - 5 *Onus dotandi sororem spectat etiam ad fratres consanguineos, secus ad uterinos.*
 - 6 *Ad paragium debitum sorori non solum vocatur frater utrinque coniunctus, sed etiam consanguineus tantum.*
 - 7 *Frater uterinus non excludit sororem uterinam ab hereditate matris, & quid de iure Regni nostri.*
 - 8 *In linea collateralī attenditur duplicitas vinculi, secus de iure nostro consuetudinario.*
 - 9 *Frater consanguineus vocatur ad successionem fratris cum altero fratre utrinque coniuncto.*
Et quid si existat pater, vel mater in medio.
 - 10 *Explicatur, quomodo procedat, per existentiam patris, aut matris consuetudines cessare, & quid in testamento.*
 - 11 *Hereditas materna infanti delata, sed non adita, transmittitur ad patrem, & fratrem uterinum, attento iure nostro, ubi decisio Sacri Consilii.*
 - 12 *Frater consanguineus concurrat cum utrinque coniuncto ad successionem fratris mortui, etiam ab bona noviter quaesita.*
 - 13 *Author resoluit contraria.*

A R G V M E N T V M.

Explicatur decisio Præsidis de Franch. 26. & in partem impugnatur, pro quo Author explicat, quomodo frater consanguineus concurrat cum coniuncto ex utroque latere tam ad bona antiqua, quam noviter quaesita, & quid matre existente in medio.

T H E O R E M A T E. XVI.

Dixi iam Theoremate præcedenti ex consuetudine si qua mulier, portionem ablatam filia exclusæ per nostram consuetudinem accrescere fratribus utrinque coniunctis, in illis verbis consuetudinis circa medium (portiones filiarum accrescunt fratribus ipsarum filiarum utrinque coniunctarum,) ex quo congruum mihi videtur disputare, si hæc portio accrescat etiam fratribus consanguineis tantum in concursu cum alijs fratribus utrinque coniunctis, & videtur di-

cendum negatiue, nam sicut mortua matre relictis filiis, & filiabus diversi matrimonij, illa portio ablata non accrescit uterino, sed tantum utrinque coniuncto, ut in dicta consuetud. si qua mulier ratione dupliciter vinculi, quæ magis stringit, arg. textus in auth. defuncto, C. ad Sen. Conf. Tertull. ita etiam dici debet in fratre consanguineo tantum, in quo eadem militat ratio, quoniam ratio est illa, quæ regulat omnem dispositionem, illamque restringit, & ampliat ad casum, in quo ratio ipsa convenit, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. hæc actio, §. bi Bartolus, ff. de calun. n. Bartolus in l. Pater fundi, ff. de leg. 3. Vrsillus ad Afflict. decis. 106. n. 16. Crauetta conf. 130. n. 7. Soccinus Junior conf. 163. n. 9. & 52. vol. 2. Peregr. de fideicommissis ar. 14. n. 22. Mantica de coniect. ult. volu. lib. 6. tit. 14. n. 23. etenim quando dicitur adesse eadem ratio ius non dicitur extendi, sed enucleari, l. si postulaverit, §. sed si negaverit, ff. de adulterijs Ultrad. conf. 185. & identitas rationis detegit, & demonstrat mentem, & animum disponentium Menochius conf. 401. nu. 17. Domin. Reg. Capycius Latro tomo 2. consultat. 157. num. 41. ergo si ratio, qua portio illa non accrescit uterino in hereditate matris, militat etiam in hereditate patris, eadem dispositio militare debet, scilicet portionem illam accrescere solum fratribus utrinque coniunctis, exclusis consanguineis, tantum, eò magis, quia dispositum in vno ex correlatiis dicitur dispositum in altero, l. finali, C. de in dicta viduitate tollenda, ubi Bartolus notabili 1. Baldus col. 1. Paulus de Castro in principio, l. 1. ubi Bartolus vers. & hæc est lex, C. de cupressis lib. 11 l. Iulianus, §. si procurator, ff. de actionibus empti, l. finali, & ibi DD. ff. de acceptilationibus, & communiter apud Gabriel. communium conclusionum lib. 6. in titulo de legibus conclus. 8. in principio, Tellus Fernandez in l. 6. Tauri num. 13 Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 83. num. 5. Bossius de matrimonio capit. 8. num. 63. quæ dispositio locum habet, etiam si sumus in materia correctoria iuris communis, ut in dicta l. finali, C. de in dicta viduitate tollenda, Bartolus in l. libero rum, vers. sed quæro, ff. de his, qui notantur in familia, Baldus in auth. quas actiones col. 2. vers. nec obstat, & ibi Paulus de Castro col. 2. Iason col. 8. C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Curtius Junior conf. 6. num. 1. consequenter iam quod disponitur in hereditate uxoris, ut portio filiarum accrescat tantum fratribus utrinque coniunctis, exclu-

elufis vterinis. Idem dici debet in hereditate viri, ut portio non accrefcat, nifi fratribus vtrinque coniunctis tantum, excludis confanguineis.

4. Contrarium tamen reperio fuisse decifum in Sacr. Confil. testatur *Præfes de Franchis decif. 26.* scilicet portio nem illam accrefcere non solum fratribus vtrinque coniunctis, verum etiam confanguineis, decifum etiam testatur *Amendola in addit. ad Franchis dicta decif. 26.* ponderatur pro hac sententia consuetudo sed si morienti de successione ab intestato, in qua disponitur, sorores excludi non solum à fratribus vtrinque coniunctis, verum etiam à confanguineis tantum, cum teneantur illas maritare, & dotare, in illis verbis, (quod si inter ipsos nepotes, & pronepotes, & deinceps fratrum premortuorum sine femine, qua habent fratres confanguineos, ipsæ mulieres à premissa successione excluduntur) quod est etiam de iure communi, cum onus dotandi sororem adhuc spectet ad fratris confanguineos tantum, l. cum plures, §. finali, ff. de administratione tutorum, ibi, sed non dabit dotem sorori pupilli alio patre nata, igitur secuserit, si fuerit orta de eodem patre, ut notant post antiquos DD. *Gutierrez de tutelis par. 2. cap. 3. à num. 34. Molina de iustitia, & iure dispu. 224. vers. causa, Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 12 tit. 26. num. 25. & 33. Escobar de ratiocinijs cap. 22. num. 55. Rebellius de obliga. iustitia lib. 5. q. 4. num. 10. 11. & 12. quod tale onus dotandi sororem non imponitur fratri vterino, ut ex dicto §. finali notant. Franchus dicta decif. 26. nu. 6. Boerius decif. 129. num. 8. Menochius de presumptionibus lib. 4. presump. 189. num. 42. & 43. Gregorius Lopez in l. 18. tit. 16. par. 6. vers. de las armanas, Bologn. in l. 1. num. 131. ff. de libertis agnoscendis Surdus de alimentis titulo 1. q. 25. num. 18. Caput in consuetud. si moriatur par. 1. §. 5. num. 8. Molfesius in nostris consuetudinibus par. 4. qu. 40. num. 4. & 5. Barbosa in l. 1. 6. par. num. 102. vers. prima est Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 5. glosa 3. num. 15. & licet contrarium dixerit Gratianus cap. 65. num. 4. adducens. *Campegium de dote par. 1. qu. 23. Tiraquellum de primogenitura quest. 62. num. 3. dicentes, textum in dicto §. finali procedere de iure digestorum, quo iure attento cognati non succedebant cum agnatis, quod hodie est correctum per textum in l. finali, §. sed nec fratrem, C. de legitimis heredibus* at hæc opinio est communiter reprobatæ, ut videre est DD. locis citatis,*

cum secundum ius authenticorum sublata sit differentia cognationis, & agnationis in materia successionis, secus quoad alia, unde si onus dotandi sororem imponitur à lege non solum fratri vtrinque coniuncto, sed etiam confanguineo tantum, non mirum, si portio sorori ablata accrescat etiam fratri confanguineo, cum sit contemplatus fauor fratris confanguinei tantum excludentis sororem.

6. Unde dixerunt DD. quod in paragio debito sorori defunctæ post obitum patris ante matrimonium non solum succedit frater vtrinque coniunctus, verum etiam confanguineus tantum, ut est optima decifio *Præsidis de Franchis 619. Molfesius par. 4. de successione ab intestato qu. 39. num. 6. 7. & 8. & in simili statuto in Senatu Cataloniae decifum refert Fontanella dicta clausula 5. glosa 3. num. 21. & 22.*

At in fratre vterino hæc non considerantur, quoniam nulla portio sibi accrescit, ut ex dicta consuetud. si qua mulier, & in ipso nullum consideratur onus dotandi, & ideo frater vterinus non excludit sororem vterinam à successione matris, *Franchus decif. 149. Minadous dec. 36. Aponte conf. 40. num. 12. & 13. vol. 1. late hanc sententiam defendit Caput in consuetudine si moriatur par. 1. §. 5. à nu. 8. usque ad 12. dicens in fine num. 8. de hoc non esse amplius dubitandum, incertus Author in addit. ad consuetud. sed si morienti sub num. 284. in apostilla incip. vterinus Camillus Medices conf. 11. ubi Reg. Galeota in addit. sub nu. 37. Amendola ad Franchum dicta decif. 26. in fine, quicquid contrarium dixerit Molfesius par. 4. quest. 40. num. 3. qui citat Præsidem de Franchis decif. 667. num. 4. & 8. Aponte conf. 74. vol. 1. loquentes in terminis constitutionis Regni & ad hoc omnino videndus est Camillus de la Rata conf. 8. per totum, ex quibus dictis colligitur, quod non mirum, si portio ablata etiam accrescat fratri confanguineo tantum, non verò vterino, cum primus excludat sororem, quod secus est in vterino tantum, qui sororem non excludit, ut dixi.*

- Verum *Præfes de Franchis dicta decif. 26. vers. nec obstat tertium*, id non procedere ait in linea collateralis, cum ibi attendatur dupliciter vinculi authentic. defuncto, C. ad Sen. Conf. Tertul. authentic. cessante, C. de legitimis heredibus, quem merito impugnat *Caput ubi supra num. 11. cum seq.* etenim in dicta linea de iure nostro consuetudinario non attenditur dupliciter

citas vinculis, vt inquit *Auriga noster* *Napodanus in consuetud. si quis, vel si qua* sub num. 242. in fine, vnde videmus, ad-
 9 mitti fratrem consanguineum cum fra-
 tribus vtrunque coniunctis ad alterius
 fratris successionem, & expressē ait *Napodanus* à dicto num. 24. in illis verbis (ad
 bona verò paterna, & alia venit frater con-
 sanguineus, & idem vtrunque coniunctus), &
 licet *Antonius de Alex.* ibidē in apostilla in-
 cip. de iure istarū consuetudinū cōtrariū di-
 cat existente patre, vel matre in medio,
 ibi (sed nunquid in casu nostro si mater est in
 medio, et superest vtrinq; coniunctus, & vte-
 rinus tantum, seu cōsanguineus certē isto casu
 cōsanguineus, tantum repellitur à successio-
 ne istius defuncti, & admittitur mater, &
 frater vtrunque coniunctus) quam opinio-
 nem *Antonij de Alexandro* secutus est *Pi-
 fanellus* ibidē in apostilla incip. in libro, & c.
 dicens, sic fuisse cōclusum per quosdam
Doctores, attamen talem opinionem rei-
 ciunt *Vrsillus* ad *Afflictum* decis. 38. à nu.
 3. vsque ad 9. *Franchus* dec. 91. in fine *Mol-
 fessius* par. 4. qu. 46. num. 14. *Thorus* in com-
 pendio par. 1. verbo. frater vtrinq; coniunctus
Monachus in addit. ad *Minadonum* decis. 38.
 in fine, de *Marinis* tomo 1. quotidianarum
 cap. 70. num. 8. per totum. *Vinnius* decis. 297.
 num. 13. & decis. 468. num. 8. *Aponie* cons.
 61. *Reg. Rouitus* cons. 29. vol. 2. qui cons. 28.
 affert allegationem *Consil. Melioris*, qui
 (vt audiui à maioribus nostris) fuit vir
 perspicacissimi ingenij. *Dom. Reg. Caspy-
 cius* *Latro* omni euo. laudandus decis. 61.
 per totam, nam quod cessent consuetudi-
 10 nes per existentiam patris, vel matris in
 medio, est ad hoc, vt ipsi admitti possint
 ad successionem filij morientis, non ve-
 rò ad exclusionem aliorum iure com-
 muni attento, vt latē, & doctē more suo
 discurret *Horatius Montanus* controuersia-
 rum forensium cap. 1. à num. 27. cum pluri-
 bus seq. imò sorores excluduntur, sicuti
 si nō existeret pater, vel mater in medio,
 ex decisis per *Reg. Rouitum* dicto cons. 29.
 bene prosequitur *Montanus* dicta con-
 trouersia 1. à num. 64. & 65. *Dom. Reg. Cas-
 pyc. Latro* dicta decis. 61. *Consil. Prouenza-
 lis* in consuetud. si quis, vel si qua obseruat.
 23. num. 29. imò etiam in testamento lo-
 cum habent nostræ consuetudines pa-
 tre, vel matre existente in medio respec-
 tu fratrum proximorum, non aliorum
 in ulteriori gradu existentium, & ex de-
 cis. *Prasidis de Franchis* 91. & aliorum
 apud de *Marinis* tomo 1. quotidianarum
 cap. 142. à num. 7. cum sequ. quibus addo
Molfesium par. 3. qu. 24. num. 12.

11 Imò hoc procedit etiam existente
 fratre vterino, & patre ad successionem
 alterius fratris vterini mortui in etate
 infantili circa maternam hereditatem,
 non aditam, vt limitando, seu corrigēdo
 textum in l. si infanti, C. de iure delibe-
 randi. decisum. refert nouissimē *Franci-
 scus Maria Prato* tomo 2. discep. forens. cap.
 7. in fine, licet ipse cōtrarium sublineat,
 tam in controuersia 6. quam, per totam, &
 addo legendum *Cancerium* in simili sta-
 tuto loquentem par. 3. & *ariarum* cap. 211
 num. 73. cum seqq.

Et quod magis est, iste frater consan-
 12 guineus admittitur cum altero fratre
 vtrunque coniuncto, etiam ab bona no-
 uiter quæsitā per fratrem defunctum,
 colligitur ex *Napodano* in dicto num. 241.
 ibi (ad bona paterna, & alia) *Antonius de
 Alexandro* sub num. 177. in apostilla incip.
 sed quid si pater, *Caspycius* sub num. 241. in
 addit. incip. aduerte, nam *Napodanus*, *Con-
 sil. Prouenzalis* in consuetud. si quis, vel si
 qua obseruatione 7. per totam contra de
Marinis dicto cap. 70. num. 11. & seq. de
 cuius veritate suo loco dicemus, vnde
 ex his colligitur, etiam in linea collate-
 rali non attendi dupliciter vinculi
 de iure nostro consuetudinario, & sic
 admitti ad illam portionem.

Non obstant in contrarium allata;
 13 nam bene procederent, quando vteri-
 nus excluderetur ex eo, quia esset ex vno
 latere tantum coniunctus, sed vt dixi est
 ex eo, quia onus dotandi sororem non
 imponitur fratri vterino, sicut consan-
 guineo, neque vterinus sororem exclu-
 dit, & eodem modo tollitur illud argu-
 mentum, videlicet in correlatiuis idem
 iuris esse, cum procedat, quādo in vtro-
 que militat eadem ratio, secus si diuersa,
 notat *glosa finalis* in l. finali, C. de rescind.
 vendit. *Bartolus* in l. finali circa finem vers.
 prædicta verò, *Angelus* ibidem in finalibus
 verbis, *Salycetus* in principio, *Iason* col. 3.
 vers. tertia conclusio, C. de indicta viduitate
 tollenda, *Curtius Iunior* cons. 6. nu. 8. 11. &
 seq. *Ruinus* cons. 147. col. 4. & seq. vers. sed
 his non obstantibus col. 1. & alii apud *Ga-
 briel. communium conclusionum* in titulo de
 legibus conclus. 3. num. 51. hoc considera-
 tur in casu nostro, cum ratio filij vterini
 non militet in fratre consanguineo, vt
 expressē probatum est, idē nō mirum,
 si diuersa militet dispositio.

S V M M A R I V M.

1 Author ostendit requisita ad constituendam
 con-

congruam dotem, similiter congruum paragium.

Onus paternum circa dotandam filiam effectum est fraternum de iure nostro.

- 2 Adducuntur loci Napodani dicentis, paragium esse quid arbitrarium.
- 3 Portio paragi aliquandò est minus legitima, aliquandò & sive ad illius portionem, aliquandò verò mediam eligit viam inter legitimam, & virilem portionem.
- 4 Verùm si cum tali portione soror non posset pari nubere, poterit petere & sive ad virilem portionem.
- 5 Frater tenetur dotare sororem egenam.
- 6 Mulier transiens ad secunda vota, ut possit pari nubere, poterit plus dare secundo viro, quam filius primi matrimonij.
- 7 Imò propter dictam causam potest fieri statutum de lucro dotis.
- 8 Sic etiam poterit per statutum auferri legitima filijs primi matrimonij, deferendo lucrum secundo viro.
- 9 Nulla dicitur fraus, quoties fit principaliter ad sui commodum, licet & icini damnum sequatur, & refertur decisio Sacri Consilij.
- 10 Actus ex causa necessaria nunquam comprehenditur sub quacunque dispositione.
- 11 Ponderantur iura in l. Quintus Mutius, ff. mandati, & in l. pecunia sortem, ff. de alimentis, & cibariis legatis.
- 12 Portio paragi excedit legitimam, ut pari nubere possit, licet pater minus reliquerit.
- 13 Nontamen poterit excedere virilem portionem pro tali causa.
- 14 Author explicat, quando sit prestandum paragium sorori de bonis feudalibus, & quomodo.
- 15 Portio paragi non minuitur per solutionem releuij, aut ad hoc.
- 16 Portio paragi erit prestanda filia etiam de re emphiteutica concessa cum qualitate, ut in illa masculi tantum succedant.
- 17 Paragium erit prestandum in pecunia, non in corporibus, quod à fortiori procedit in feudis.

ARGUMENTVM.

Distinguntur plures casus, quibus attentis Author ostendit, quomodo sit paragium liquidandum, & si possit excedere virilem portionem, declaratur etiam, si fuerit prestandum de bonis feudalibus, & si diminuat per solutionem releuij, aut ad hoc, & plura notabilia considerantur.

THEOREMA XVII.

O Voniam verò ex dispositione eiusdè consuetudinis si moriatur, §. cas autem, soror exclusa debet infra annum decimum sextum dotari de paragio, aliàs illo elapso potest petere se masculiari, & admitti ad virilem portionem, idè congruè quæritur, ad quam summam dictum paragium ascendat, & reperio Andream de Ifernina in constitut. Regni in aliquibus col. 9. vers. hoc paragium Afflictum ibidem, & Decium cons. 226. num. 6. dicentes, hoc regulari secundum dispositionem textus in l. quæro, ff. de iure dotium, in qua disponitur, quòd ad iudicandam congruitatem dotis ex requisita sunt consideranda, scilicet facultates dotantis, ut in l. cum post §. gener, ff. de iure dotium, l. si filia, ff. de leg. 3. secundò dignitas familie ipsius dotantis, ut in dicta l. si filia, ibi (nò est difficile ex dignitate, & facultatibus) tertio dignitas ipsius mulieris dotandæ, ut in dicta l. quæro, ibi (dignitate mulieris), l. si curatoris, C. de administratione tutorum, ibi (quod moderatum est honestæ persone prestari) consideratur etiam dignitas ipsius mariti, quintò numerus liberorum, sextò, & ultimò consideratur patriæ, & regionis consuetudo, l. quod si nolint, §. affriduo, ff. de adilitio editto, sic enim in dote danda per patrem nostri Iuris Cons. locuti sunt, & textum etiam habemus in Concilio Arelatensi in cap. nullum 30. quæst. quinta ibi (nullum sine dote fiat coniugium, iuxta possibilitatem fiat dos.) docent Mascardus de probat. conclus. 570. num. 13. Menochius de arbitrarijs iudicium casu 149. nu. 34. 38. & seq. Thesaurus decis. 192. num. 9. Barzjus decis. 127. num. 3. Canalcianus decis. 5. num. 28. part. 3. Viuius decis. 260. Rota Romana decis. 131. num. 11. vol. 2. apud Farinaceum, Franchus decis. 616. latissimè Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 1. tit. 21. à num. 1. cum seq. ac cum onus paternum effectum sit fraternum, iuxta notata per Franchum decis. 178. nu. 7. & 13. igitur eodem modo debet iudicari congruitas paragi, ita Reg. Galeota tomo 2. controuersia 15. num. 27. Galluppus in methodo feudali p. 3. cap. 3. nu. 58. & 59. cum sequentibus.

- 2 Napodanus verò auriga noster in hac consuetud. si moriatur verbo paragium num. 50. arbitrariam esse voluit paragi liquidationem, in illis verbis (est ergo arbitrarium, & lege non est determinatum, sed est boni viri arbitrio statuendum) idem videtur

pur dicere *Ifernina* in dicta constitut. in aliquibus col. finali, in illis verbis, (cū dicimus in dando paragio non attendi quantitatem valoris portionis tertie, vel etiam dimidie, sed illam quantitatem, pro qua possit pari nubere,) hoc enim arbitrium non est à iure determinatum, & propterea arbitrarium, l. 1. ff. de iure deliberandi, cap. de causis extra de officio delegati, quorum dicta in idem concidere videntur.

Unde colligitur dicendum, paragium aliquandò fuisse arbitratum minus legitima, vt in hereditatibus magnatum, & in amplo patrimonio, sic fuisse iudicatum testatur *Capycius* in addit. ad dictā consuetudinem sub num. 50. in apostilla incipien. an mulier excludatur fol. 94. *Soccinus* conf. 288. circa primum vol. 2. quem refert *Gramaticus* decis. 101. num. 67. *Thorius* in compendio par. 1. verbo paragium aliquandò an sit minus legitima, *Consil. Prouenzalis* in consuetud. si moriatur observat. 12. num. 13. *Reg. Tappia* lib. 6. *Iuris Regni* super constitut. Regni in aliquibus, *Thorius* in supplemento, hoc decisum referens verbo paragium, & in compendio par. 2. tom. 3. verbo paragium, aliquandò ascendit vsque ad summam legitimæ, decisum in *Sacr. Consil.* testatur *Preses. de Franchis* in dicta consuetud. si moriatur lit. F. *Aponze* conf. 65. num. 2. cū dictum paragium succedat loco legitimæ, ita docent *Camillus Medices* conf. 11. num. 7. & conf. 57. num. 10. *Consil. Theodorus* allegat. 80. num. 3. *Anna* conf. 12. num. 20. *Reg. Galeota* tomo 2. controuersia 5. num. 30. *Intrigholus* decis. 31. num. 4. aliquandò ascendit vsque ad illam portionem, quæ est inter legitimam, & virilem portionem, mediam viam eligendo, vt decisum in *Sacr. Consil.* refert *Caputius* in consuetud. si moriatur par. 2. §. 6. num. 4.

Poterit etiam paragium excedere portionem legitimæ, & ascendere vsque ad portionem virilem, quoties sine tanta dote pari nubere non poterit, ita notant *Antonius de Alexandro* in consuetud. si moriatur in principio. *Mastrillus* decis. 107. num. 7. *Prouenzalis* in consuetud. si moriatur observat. 8. num. 10. *Capycius* decis. 158. *Gramaticus* decis. 57. num. 19. *Molfesius* part. 3. quest. 7. num. 5. cum sequentibus, *Reg. Galeota* dicta controuersia 16. num. 24. & 26. tomo 2. *Aponze* conf. 45. num. 6. & conf. 65. num. 7. vol. 1. *Riccus collect.* 746. *Maxilla* ad consuetudines *Barense*, vers. dos a patre num. 42. & 54. *Viuius* decis. 87. num. 1. *Canalcianus* decis. 29. num. 16. *Domin. Reg.* *Capycius* *Latro* tomo 2. consult.

158. num. 39. & 40. & decis. 59. num. 14. & 15. decisum refert *Thorius* in supplemento verbo paragium debitum filie, ratio est, quoniam cū soror sit impotens pari nubere pro quantitate suæ ordinariæ dotis, dicitur ægenā, vnde frater teneretur illam dotare de suo, l. cum plures, §. finali, ff. de administr. tut. glosa in l. non omni, vbi *Cinus*, *Baldus*, *Salycetus*, & alii, C. eodem titulo, *Guidon* Papa decis. 439. num. 7. *The-saurus* decis. 192. num. 7. *Aponze* conf. 39. num. 76. conf. 40. num. 12. & conf. 50. num. 7. & in tractatu de potestate Proregis in titulo de successione mulierum à num. 1. *Prouenzalis* observat. 12. à num. 26. *Molfesius* par. 4. quest. 16. num. 16. vnde ad evitandum hunc circuitum inutilem, paragium debet ascendere vsque ad quantitatem virilis portionis.

Sicut in simili mulier transiens ad secunda vota non potest dare, aut aliter relinquere plus secundo viro, quàm vn̄ ex filiis primi matrimonij, l. hac editali, C. de secundis nuptijs, nihilominus quandò mulier illa pari nubere non posset, nisi donaret, aut aliter pacisceret cum secundo viro de lucro dotis, pactum tenet, & nulla dicitur fieri fraus dictæ legi hac editali docent *Paulus de Castro* in l. unica circa finē col. 4. C. de inofficiosis dotibus, *Rolandus* de lucro dotis quest. 24. num. 7. & 8. *Merocius* conf. 4. num. 13. *Zuccardus* conf. 43. num. 3. & conf. 77. nu. 1. *Decianus* conf. 6 num. 13. lib. 1. latē *Gratianus* tomo 2. discep. forens. cap. 300. imò propter eandem causam potest statutum induci super lucro dotis etiam existentibus filiis primi matrimonij, notant *Brunus* in statuto exclusio faminarum in 1. art. principali in 4. quest. in fine *Parisius* conf. 91. col. 2. *Curtius Senior* conf. 78. col. 2. & 3. *Ruinus* conf. 58. col. 6. vol. 3. *Berous* qu. 119. *Rolandus* dicta qu. 24. sicut potest per statutum auferri legitima filiis primi matrimonij deferens dotem secundo viro aliqua causa existente, docent post plures *Marta* de successione legali par. 3. quest. 11. art. 2. num. 1. *Giurba* ad consuetudines *Messan.* cap. 8. glosa 1. num. 9. & sic per pactum, ex dictis per *Fanutium* de lucro dotis, vers. sine liberis num. 38. & licet aliqui contrarium dixerint *Mantica* de tacitis, & ambiguus lib. 12. tit. 33. num. 9. *Gratianus* dicto cap. 300. num. 22. *Reg. Galeota* in addit. ad *Medices* conf. 163. num. 7. *Franchus* decis. 437. intelliguntur, quandò pari nubere poterit, secus si non, vt latissimè, & doctissimè fundat noster *Hodierna* in re- p̄tione dictæ legis hac editali qu. 9. per totam.

zam, & d. num. 32. tum sequent.

Quoniam ex dictis per Reg. Rouitum decis. 93. non dicitur fieri in fraudem, quoties actus principaliter fit ad commodum suum, & si alterius damnum, ereniat, ex textu in l. 2. §. penult. ff. de aqua pluuiali arcenda, qui licet contrarium docere videatur, intelligitur, quando fit ad emulationem vicini, secus si ad commodum facientis, ex l. 1. §. finali, l. 2. in principio, ff. eodem, & docent, Paulus de Castro in l. altius num. 4. C. de seruitutibus, & ibi Padilla num. 22. Alciatus reg. 3. praesump. 13. Vasquius questionum illustrium cap. 58. num. 3. Periera decis. Lusit. 35. nu. 5. & ideo fuit decisum in Sacr. Conf. apud Reg. Rouit. dicta decis. 93. posse fieri argu in fundo meo, ne aqua in illu ingreditur, quo argo facto aqua irrueret in fundum vicini, qui de nihilo conqueri posset, & faciunt nouissime notata per Franc. Mar. Prat. 10. 2. discep. for. c. 30. a n. 20. cu plurib. seqq. Epis. Maran. p. 3. resp. 22. per totu, videtur est Nouar. lib. 2. q. 1. scribens contra Maran. & sicu cesset fraudis causa, debet cessare eius effectus, l. adigere §. quauis, ff. de iure patronatus c. cu cessante de appellat.

Accedit ratio, nam sub quacunque legis dispositione nunquam comprehenditur causa necessaria, sic actus ex illa proueniens, l. alienationes 13. ff. familia erciscunda, l. Diuus, ff. de petitione hereditatis, l. 1. C. de litigiosis, l. filiusfamilias, §. diui vers. sed hac ff. deleg. 1. l. pater in principio, ff. de leg. 3. l. cum fidei, ff. de fideicommiss. libert. l. 3. §. pignori, cum seq. ff. de rebus eorum l. 1. l. inter C. de praedijs minoru, qua doctrina post alios explicant Tiraquelus de retractu §. 1. glosa 14. num. 12. Arias Rinellus in l. 1. 3. parte num. 24. C. de bonis maternis, Molina lib. 4. de primogenitura cap. 5. num. 2. & cap. 8. num. 2. Donellus lib. 9. commentariorum cap. 10. Cuiacius lib. 7. questionum, Papiniani in dicta l. alienationes. Antiquus Faber de coniecturis lib. 14. cap. 11. Caldas lib. 1. forensium quaest. 23. num. 37. Syrdus conf. 30. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 1. part. 5. num. 149. Castillus tomo 6. controuersiarum cap. 13. d. num. 25. cum ibi iure uenia dignus reputetur, qui ex causa necessaria facit actum, l. si pignori, l. quia erat, ff. familia erciscunda, l. cum postulasset, §. finali, ff. de damno infecto, l. qui potuerit, ff. manumissis test. l. & ideo, ff. de conditione furtina. consequenter illa ratio exclusionis non dicitur comprehensa sub nostra consuetudine, quoties necessariè petit soror virilem portionem, ut pari possit nubere,

11 Et quod casus noster dicatur necessarius, induco textum satis notabilem in l. Quintus Mutus, ff. mandati, in quo dicitur, quod si aliquis secerit aliquem actum, ut suo honori consulere non dicitur voluntariè secisse, sed necessariè in illis verbis (si ipse pepercit honori suo) què textum ad hoc singularem appellat Bartolus, ibi, & facit elegans locus Papiniani in l. pecunia sortem, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, ibi (necessitas oneribus mestrui, atque annuis verecundiam quoque pulsantibus adstringitur). unde Bartolus ibi dicit, quod non solum nos adstringit obligatio civilis, & naturalis, sed etiam verecundia, ita quod à pari procedunt, sequitur, Alexander conf. 83. col. 3. vol. 5. & ad plura infert copiosissimus Rim in. Junior in princ. tituli de donationib. a n. 22. 8. cum pluribus seqq. consequenter dicitur actus necessarius in casu nostro, cu pari nubendo dicatur honori suo consuluisse.

12 Quae dicta locum habent, et si pater in suo testamento legauisset quamdam quantitatem suae filiae pro suo paragio, dicens, quod de hac portione contenta remaneat, quoniam si illa portio non fuerit sufficiens pro matrimonio honestiori, petere poterit supplementum, ut bene obseruat Camillus Salernus in dicta et consuetud. si moriatur fol. 95. ut videre est ibi (& quod petatur supplementu etiam quod pater iubcat filiam esse contentam dote legata) verum si cum virili portione adhuc soror pari nubere non poterit, non per hoc paragiū poterit excedere virilem portionem, & obseruat Conf. Prouenzalis in consuetud. si moriatur obseruat. 12. num. 25. cui addo notabilem locum Pisanelli, sic decisum referentis in eadem consuetudine lit. E. Petrum de Gregorio de paragio quest. 32. num. 41. in fine Mastrillum decis. 107. num. 10. & 11. Reg. Capyc. Galeota tomo 2. controuersia 16. num. 5. & 6. ne ratio exclusionis inducta in fauorem fratris in odium, retorquatur, contra textum in l. quod fauore, ff. de legibus, & ne melioris conditionis sit femina, quam masculus, & licet Franciscus de Amicis in titulo de his, qui feudum dare possunt vers. pro cuius diffinitione num. 7. & 8. contrarium in Sacr. Conf. seruatum fuisse testetur, attamen ibi non fuit taxata portio paragii excedentis virilem portionem, sed vnus ex fratribus dotaui sororem cum tali dote, quam debebat confirmare alter frater, stante quod erat pro honesta causa, allegans tex. in l. si quid possessor, §. sicut autem sumptum, ff. de petitione hereditatis.

N

14 No:

- 14 Notandum est etiam, paragiū soluendum esse sorori, etiam respectu feudorū, docent Camerarius in cap. Imperialem de prohib. feudi alienat. & in cap. 1. an agnatus num. 188. vers. quod si nulla alia ratione, quae repetitio est inserta post opera Minadoi, licet hoc die sint redacta in unum volumen, Antonius de Alexandro in consuetud. si quis vel si qua in apostilla incip. ad intellectum fol. 111. Prouenzalis observat. 12. num. 13. & seq. Reg. Capyc. Galeota tomo 2. controversia 16. num. 25. quod intelligitur de feudo hereditario, aut ex pacto, & providentia nouo, secus autem de feudo ex pacto, & providentia antiquo, Minadous in constitut. Regni in aliquibus notabili 7. num. 41. & 42. Pistorius lib. 2. quest. 38. num. 19. Rossental de feudis cap. 7. conclus. 13. alios cumulat Galluppus in methodo feudali par. 3. cap. 3. num. 37. & 38. quod secus esset in subsidium, ex dictis per Gizzavellum decis. 37. nu. 52. & debetur hoc paragium ex fructibus ipsius feudi, Reg. Rouitus in prag. 24. num. 75. de feudis decisum testatur de Marius tomo 1. quotidiana. rum cap. 128. num. 11. in nouiss. edit. de qua meminit Thorus in supplemento compendij verbo paragium debitum filiis, siue pro monacatu, imo Andreas Capanus doctus feudista in tractatu de iure ad hoc quest. 26. per totam probat, deberi hoc paragium de bonis feudalibus, etiam si per prius fuerit praestitū de bonis allodialibus, quod a fortiori procederet, si paragium carū de bonis allodialibus fuisset exi. num, nam tunc suppletur de bonis feudalibus notant, Afflūtus in constitut. in aliquibus quest. 14. num. 34. Andreas de Georgio allegat. 11. Amatus conf. 1. num. 23. Mastrillus decis. 100. in fine latē Capanus de iure ad hoc quest. 27. & si frater fuerit retinens addandum paragium de bonis feudalibus, iudex, assignabit feudum sorori detinendum in pignus, quouique sibi satisfiat, l. quandiu, C. de distract. pign. & fructus computantur in sortem, nisi soror procurauerit sibi adiudicari regio assensu vallato, ut tradit Andreas de Ifernina in dicta constitut. in aliquibus col. 6. vers. sed si dicamus, Petrus de Gregorio de paragio qu. 38. num. 7. vers. unde proclara, Galluppus loco citato num. 40. sic quando soror ageret contra tertium possessorem feudi, tunc enim nō daretur actio super corpus feudi, sed super fructus illius, Reg. Rouitus dicta prag. 24. num. 62. cum pluribus seq. de feudis, Reg. Tappia decis. 48. Sacri Consilij per totam.
- 15 Aduerti etiam debet, hoc paragium

non minui per solutionem releuij ex dictis per Petrum de Gregorio in tractatu de vita, & militia quest. 2. latē prosequitur Capanus in eleganti tractatu de iure releuij quest. 15. per totam part. 2. & licet Praeses Anellus de Amato in cons. 12. & 13. latē fundet diminui paragium per solutionem ad hoc, quae duo consilia refert Capanus in absolutissimo tractatu de iure ad hoc quest. 24. in fine, attamen idem Capanus quest. 25. contrarium defendere conatur, asserens pro hac sententia allegationes Camilli Villani, & Bambacarij, qui fuerunt viri doctissimi, & secundum hanc sententiam fuisse decisum in Sac. Consil. testatur Reg. Tappia decis. Sacri Consilij 14. Galluppus dicto cap. 3. num. 57. eandem sententiam latē tueretur Consil. Theodorus allegat. 81. per totam decisum, referens. cum iudicium onus non sit tempore mortis patris. & praestetur eo, quia primogenitus est, ideo in sui damnum cedere debet, & nō minuere quantitatem paragij, videas hos Doctores, apud quos hanc questionem explanatam habebis.

- 16 Sic dicimus, in re emphiteutica concessa sub qualitate, ut masculi tantum succedant, adhuc in tali casu paragium fore praestandum saltem in ultimationem, decisum testatur Reg. Tappia decis. Sacri Cons. 20. per totam, Galluppus loco citato num. 56.
- 17 Notandum est etiam, hoc paragium esse soluendum a fratribus in pecunia, non in corporibus, docet Napodanus in consuetud. si qua mulier n. 23. ibi (sed certe licet hic dicatur, deberi de bonis, non tamen ex hoc debemus concludere, quod hoc onus sit aded reale, quod debeat ex ipso corpore bonorum, seu corporaliter de bonis ipsis, cum sufficiat dare paragium in pecunia, & ita est semper interpretatum) & in consuetud. si moriatur num. 5. in fine, ubi Antonius de Alexandro in addit. in apostilla incip. quando filia, fol. mibi 93. Molfesius par. 4. quest. 8. num. 7. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 59. num. 18. & seq. Reg. Tappia in constitut. Regni in aliquibus fol. 154. in fine lib. 6. & decis. 14. num. 30. S. C. Anna conf. 75. num. 15. Amatus conf. 42. num. 25. Caput in consuetud. si moriatur part. 2. §. 13. nu. 1. Prouenzalis in eadem consuetudine observat. 13 per totam, Intrigiolus de feudis centuria 1. quest. 51. num. 266. Reg. Galeota tomo 2. controversia 15. num. 3. quod a fortiori procedit, quando praestatur ex bonis feudalibus, cum illud sit individuum, plures apud Petrum de Gregorio de paragio

gio quest. 19. per totam; & si in allodialibus possit frater eligere, paragium præstando in corporibus, docet Dom. Praeses Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 13. num. 10. secus verò in paragio præstando ex fendis, nam tunc semper in pecunia soluendum est, ut decisum testatur Dom. Praeses Merlinus dicto cap. 13. numer. 16.

S Y M M A R I U M.

- 1 Paragium ingressarum in Monasterium secundum aliquos non est minus legitimum, sicut si carnaliter nuberet.
- 2 Aliorum est sententia, esse minus legitimum, diuersis ex causis.
- 3 Refertur sententia P. Molfesij distinguētis.
- 4 Filia, si moriatur innupta, transmittit paragium ad suos hæredes.
- 5 In legato facta causa dotis intelligitur conditio, si nupserit, quod secus est in legato pro dote facta filie per patrem.
- 6 Sub legato facta dotis causa comprehenditur, tam matrimonium carnale, quam spirituale.
- 7 Author refellit distinctionem P. Molfesij, plures adducens pro dicta consuetudine.
- 8 Qualitas Monasterij est indicanda pro taxanda quantitate paragij ingressæ in Monasterium.
- 9 Paragium tradendum ingredienti in Monasterium potest ascendere usque ad virilem portionem, si taliter requiritur Monasterij qualitas.
- 10 Quod tamen intelligitur, si dictum Monasterium esset concedens statui, & conditio- ne volentis ingredi.
- 11 Legatum pro dote factum a patre integrum erit præstandum filie, licet ingrediatur in Monasterium, in quo minor requiritur quantitas.
- 12 Dominium legati ipso iure transit in legatarium.
- 13 Author refellit argumentum P. Molfesij.
- 14 Paragium erit tradendum filie volenti ca- sse domi viuere, atque explicatur, ad quam quantitatem ascendat.

A R G V M E N T U M.

Author latè examinat, quomodo iudi- candum sit paragium ingressarum in Monasterium, sic domi castè viuentium, adducitur distinctio P. Mol- fesij, sed impugnatur.

T H E O R E M A. XVIII.

IN præcedenti Theoremate disserui de paragio in genere dando pro matri- monio carnali, videre autem est de pa- ragio dando ingredienti in Monasterium, & aliqui dixerunt, non esse minoris qua- titatis legitime attento paragio, quod deberet præstari, si carnaliter nubere- veller, ita colligitur ex auriga nostro Na- podano pluribus in locis, ut in consuetud. si moriatur num. 67. in consuetud. si qua mulier n. 22. glosa de bonis, & alibi apud Franchum decis. 44. Fernia in dicta constitut. in aliqui- bus col. 1. num. 70. vers. secus si clerici, ubi Afflictus num. 44. & decis. 348. nu. 1. Mar- tialis in dicta consuetud. si moriatur num. 65. in apostilla incip. vide, quia aliqui volunt, sic fuisse decisum, & sententiam vidisse te- statur Caprycius ibidem in apostilla incip. an hæc consuetudo, & decis. 204. Petrus de Gregorio de paragio quest. 23. Thorus in compendio par. 2. verbo monialis, fol. 242. col. 2. Masullus in addit. ad Caprycium dicta decis. 204. n. 2. & si aliter vidisse practica- tum testetur Stephanus de Caieta ibidem in apostilla incip. de hac questione n. 65.

Alij verò dixerunt, paragium ingres- sarum in Monasterium esse minus legi- titimum, ita Caieta loco citato, Franchus de- cis. 44. Molfesius par. 4. quest. 16. num. 13. & Farinæus decis. 60. in ultimo vol. qui assignant rationem, quia dos, quæ tra- ditur ingredienti in Monasterium, vadit ad manus mortuas, cum nunquam resti- tuatur, quod secus est in dote data pro matrimonio carnali, quoniam adest spes reuertendi ad ipsum dotantem, ideo potest esse pinguior, secundò in matri- monio carnali adfunt multa onera, quæ deficiunt in matrimonio spiritali, ut in his terminis notat Laurent. de Pala in sta- tuto, quod stantibus masculis par. 1. nu. 48. in 7. vol. tractatum, Honde dus cons. 11. n. 28. vol. 2.

At verò Molfesius part. 3. de success. ex testam. quest. 8. num. 34. nouam, & singu- larem conatur tueri sententiam, dicens, quod si sumus in sorore ingressa iam in Monasterium tempore mortis patris, & procedit opinio illorum dicentium, paragium esse minus legitimum, quando verò reperitur in seculo, tunc cum sta- tim sit quæ situm illud ius integri para- gij, licet postea ingrediatur in Mona- sterium, non desinat illud consequi pos- se, qui Pater Molfesius pro hac distinctio- ne, affert Camillum Salernum in consuetud.

si moriatur sub num. 65. in apostilla incip. *Monialis fol. mibi 192. in fine dicentem*, hanc distinctionem audiuisse a quodam magno practico, quæ a fortiori procedit quoad primum caput, quando non solum tempore mortis patris reperitur ingressa, verum etiam si fuerit dos soluta, cum a iure præsumatur, filiam fuisse congruè dotalam, ut alibi dixi.

Secundum caput distinctionis *Patris Molfesii* poterit hoc modo probari, nam illud paragium præstandum statim a die mortis patris fuit filia quæ situm, itaut si innupta moriatur, transmittit ad suos hæredes, docent *Napodanus in consuetud. si qua mulier habens nu. 22. vers. licet ergo posito, Antonius de Alexandro in consuetud. si aliquis moriens in principio in apostilla incip. circa istam consuetudinem, Capycius in consuetud. si moriatur, verba paragium, de Bottisin constitut. Regni comitibus col. 5. Gramaticus decis. 57. & 102. Mormilis in constitut. in aliquibus nu. 22. & 35. secundum hanc opinionem pluries fuisse decisum in Sac. Consil. testatur Pisanellus in addit. ad Afflictum decis. 160. Franchis in dicta consuetud. si moriatur, & eas autem, & decis. 89. 310. & 618. Riccius collect. 13. Thorus in compendio, p. 1. verba paragium, Bilotta cap. 12. Petricon. conf. 13. post conclusiones feudales Bilotte, de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 246. num. 15. Ciarlin. controuersiarum forensium cap. 45. num. 33. Iarè de Georgio allegat. 11. per totam Molfesius par. 4. de success. ab intestato quest. 15. Iarè hanc sententiam tueretur Dom. Reg. Capye, Latro Magistratum decus. tomo 2. consultat. 93. a num. 10. cum seq. Prouenzalis hos non adducens obseruat. 15. per totam Loffredus conf. 26. Gallupus in methodo feudali par. 3. cap. 3. num. 49. & si de iure communi non transmitteretur, ex dictis per Cametium in e. volentes, s. nō esset otiosum quærere, & per Pistorium lib. 2. qu. 37. in fine, ratio est, quoniam hoc paragium, ut pluries dixi regulatur a iure legitime, cui nullum onus imponi potest, ad textum in l. quoniam in prioribus, C. de inofficiosa testamentis, vnde licet in legato pro dote intelligatur conditio si pupserit, l. promittendo, l. stipulationem, l. plerumque, s. si ante nuptias, ff. de iure dotium, nihilominus cessat, quoties legatum pro dote fiat a patre filia, cum illud cadat in legitimæ quantitatem, docent plures apud Mantuicam de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 22. a num. 6. de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 246. num. 8. Antonius Faber in suo Codice lib. 6. tit. 23. definit. 9. Gaspar Thefaur,*

rus lib. 1. questionum forensium quest. 43. a num. 6. Fontanella de pactis tomo 2. clausula 6. glosa 3. par. 1. a num. 5. cum sequentibus, Mastrillus decis. 78. num. 9. vnde in paragio, quod loco legitime successit nulla cadit conditio nuptiarum, cum pure fuerit quæ situm filia, & sic non debet diminui ob ingressum in Monasterium, sicuti videmus, in legato factio pro dote, quod intelligitur factum, tam pro matrimonio carnali, quàm spiritali, post antiquiores notant Menochius lib. 4. presump. 148. Molina de iustitia, & iure tomo 2. disp. 208. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 18. nu. 26. Gutierrez, de sponsalibus cap. 20. num. 27. Marta de success. legali part. 4. quest. 18. art. 3. num. 3. & seq. Sanchez de matrimonio lib. 1. disput. 33. num. 29. Bonacina tomo 2. Theologie moralis in titulo de contractibus disput. 3. quest. 18. puncto 8. §. 4. num. 6. Pontius de matrimonio lib. 3. cap. 7. a num. 15. cum seq. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 8. dub. 5. num. 123. Castillus Sotomaior tom. 5. controuersiarum cap. 90. per totum, Genuensis in practicabilibus Ecclesiasticis quest. 26. Bossius de contractu matrimonij cap. 11. num. 637. cum seq. ne deterioris conditionis sit matrimonium spirituale, quàm carnale, igitur si pro matrimonio carnali totum paragium præstari debet, idem dicendum erit, & si velit in Monasterium ingredi.

Nihilominus hanc Molfesii sententiã, seu distinctionem veram non existimat Prouenzalis in dicta consuetud. si moriatur obseru. 11. per totam, Caput. ibidē p. 2. §. 3. a nu. 11. cum seqq. & mihi quoque non satisfacit, vnde dicerem in volente ingredi in Monasterium attendi qualitatem illius, sicut enim in Theoremate precedenti dixi attendendam esse qualitatem matrimonij, sic etiam attendi debet qualitas Monasterij, nam si congrua dos illius Monasterij sit minor legitima illa erit præstanda, si verò congruitas Monasterij ascendat ad quantitatem legitimæ, & tota integra erit præstanda, quoniam, ut pluries dixi Monasterij qualitas erit inspicienda, & quantum est solitum dari aliis ingressis in Monasterium, ita Laurentius de Pala in tractatu stantibus masculis par. 1. num. 48. Franchis decis. 44. Honded. conf. 11. num. 18. vol. 2. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. par. 1. num. 56. & seq. Giouagnonis lib. 1. responsum cap. 14. num. 4. & 5. Reg. Galeota tomo 2. cap. 10. num. 6. Franciscus Maria Prato tomo 1. discept. forens. cap. 48. num. 9. 10. & 11. quod procedit, & si pater

ter alteri filia carnali matrimonio collocatz satis maiorem dedisset dotem, decisum in Rota Rom. testatur Farin. decis. 69. vol. ultimo. Fontan. loco citato n. 59. idē dicitur in matrimonio carnali, ut filia nō possit petere dotē habitā ab altera sorore, sed sufficit si habuerit cōgruā, ita post multos de Marin. lib. 1. quot. c. 93. n. 11. & ego addo. Salern. in consuet. si moriatur, verbo paragiū, circa mediū, Raimon. cons. 101. 12. Ripoll. vari. c. 7. n. 120. et 121.

9 Vnde si pro dotē congrua non sufficeret legitimā portio inspecta qualitate Monasterii, extenditur illud vsque ad portionem virilem, ut decisum in Sac. Consil. testatur Consil. Prouenzalis dicta obseruatione 11. num. 18. decisum refert Caputus in consuetud. si moriatur par. 2. §. 3. num. 11. & seq. nam valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale. cap. inter corporalia de translatione prelatorum cap. finali eodem titulo, & sicut in illo admittitur talis distinctio, idem, & in hoc dici debet, quod tamen intelligo, quando tale Monasterium esset condecens, & secundum qualitatem ingrediētis, secus, si vellet ingredi Monasteriū magnatum, & de talibus non esset.

11 Aduerti tamen debet, quod si legatū dotis esset factum à patre, tali casu tota quantitas esset assignanda filiis volenti ingredi in Monasteriū, quod tantam dotem non recipere, cum enim per illud legatum sit quæstionem filii non debeantendi qualitas Monasterii, sic notabiliter docet Fontanella l. 1. §. 5. quinta c. 1. §. 8. par. 1. num. 61 cum seqq. quoniam legatum dominiū ipso iure transit in legatarium à die obitus testatoris, l. de iuris ff. de furtis. l. 1. §. utrum autem ff. si quid in fraudem patris. l. Titio, et Seio. ff. ad leg. aquiliam. l. si tibi homo 88 §. cum seruus ff. de leg. 1. l. finali. C. de Sacrosanctis Ecclesiis, post plures Tomasius. tract. 10. tit. 2. cap. 145. num. 220. Seraphinus decis. 394 nu. 6. Marta de success. legat. l. 1. §. 2. par. 4. quest. 118. art. 14. num. 81. plures videndi sunt, secundum Id. Episcopum Maranta. tomo 1. resp. 14. num. 4. non mirum si tota quantitas erit assignanda.

13 Ad argumentum P. Mofesi facillime respondetur, non nego à die obitus patris quæstum ius paragiū filie, sed quantitas paragiū non fuit quæ sita, cum vendit et declaranda ex Circumstantiis, de quibus dictum est, consequenter præstari debet secundum Monasterii qualitatem.

14 Verum si soror nolle Monasterium ingredi, sed vellet domi castē vivere, ad

huc illi paragiū præstari debet, docet Andreas, & Afflictus in dicta constitut. in aliquibus col. 2. vers. quinto queritur. Napodanus in consuetud. si moriatur nu. 67. plures apud Petrum de Gregorio de dote, & paragio quest. 14. Mofesius par. 4. de success. personibus ab intestato. quest. 25. num. 10. cum seqq. Gallupus in methodo feudali part. 3. cap. 3. num. 43. de Georgio allegat. 9. nu. 37. Pronenzalis, hos non adducens in consuetud. si moriatur obseruat. 12. nu. 8. 9. & 10. Thorus in compendio par. 3. sect. 2. verbo paragiū an debeatur.

Difficultas tamen est, ad quam quantitatem ascendat dictum paragiū, & Ifernia in dicta constitut. in aliquibus num. 5. dicit ascendere, vsque ad legitimam, Napodanus dicto nu. 67. posset enim sententiam mutare matrimonium contrahendo, difficillima enim, & arcta est via castitatis, 33. quest. 5. Canone tunc saluabitur, & 28. distinct. Canone de his, quoniam pauci sunt, qui tali stimulo carnis quotidie non vexantur, Canone neque tua in fine 50. distinct. nec aliquis gloriari poterit se corpore castum, de penitentia distinct. 2. vnde Diuus Remigius cap. 1. in epistola ad Romanos hanc terribilem sententiam nobis reliquit, scilicet, demptis paruulis, & adultis pauci propter hoc vitium saluantur, nam alia vitia formsecus sunt, hæc autē pestis connaturalis est, & Diuus Gregorius lib. 7. epistola 53. in fine, hæc profert verba (quid enim est grauius, aut carnale delictum admittere, sine quo pauci inueniuntur,) vnde dicendum est huic mulieri castē volenti viuere integrum paragiū præstandum esse, & maiori quantitate indiget hæc quam nupta, ista enim virum habet, qui gubernat eam, & regit, illa autē castē domi viuēs se ipsam gubernare opus est, & Sacrum Consilium in simili casu inspicit qualitatem mulieris, & quantitatem patrimoni, mediam viam eligendo inter legitimam, & virilem portionē, ut testatur Caputus in dicta consuetud. si moriatur par. 2. §. 3. num. 16. circa medium vers. est tamen aduertendum, attamen non est sic strictē procedendum inter fratres, & sorores, cum post earum obitum bonis illis frui certi sint.

S V M M A R I V M.

- 1 Pactum de retrouendendo appositum æstimatur pars pretij.
- 2 Ius redimendi cedi, & vendi potest.
- 3 Ius redimendi iudicatur personale, quoties datur iure vicinitatis, reale vero indicatur.

- tur, quoties est ea conventio.
- 4 Author ostendit, in liquidatione paragi non esse habendam rationem de tali iure redimendi.
 - 5 Vita, & militia prestanda erit secundogenito de titulo, in quo primogenito succedit.
 - 6 Relicuum non soluitur de titulo, in quo succedit primogenitus.
 - 7 Legitima non augetur ex iure superveniēti etiam ex causa de preterito, secundum multorum sententiam, sic etiam paragium.
 - 8 Author adducit gravissimos Doctores asserentes augeri legitimam ex iure superveniēti, sic etiam paragi portionem.
 - 9 Ponderantur iura in l. serui, ff. ad legem, falcidiam, l. cum quo, ff. eodem, & in voluntate, ff. quib. modis pignus, l. & c.
 - 10 Redempta virtute pacti de retrouendendo sunt restituenda fideicommissario, sicut pertinent ad agnatos, ut bona antiqua.
 - 11 Author refert intellectum aliquorum ad dictam l. serui qui, sed impugnatur.
 - 12 Refertur intellectus aliorum, & Peregrini & impugnatur, pluraue iura declarantur.
 - 13 Legata facta caduca veniunt sub restitutione fideicommissi.
 - 14 Author tradit novum intellectum textui in dicta l. serui, & plura digna notat.
 - 15 Ponderantur multa iura pro sententia negante augmentum.
 - 16 Author resolvit iura in contrarium ponderata cum distinctione.
 - 17 Ponderatur textus in l. cum queritur, C. de inofficioso test. sed ab Authore resolvitur.
 - 18 Author refert quandam sententiam Antonij Fabri, sed pluribus rursus impugnat.
 - 19 Refertur sententia aliorum dicentium, augeri, quoties legitima non fuerit soluta.

ARGUMENTVM.

Controuertitur, si in liquidatione paragi habenda sit ratio pacti de retrouendendo existentis in hereditate, cuius causa Author discurrit, si augeri debeat legitima ex iure superveniēti, ubi omnes sententias refert, pluraue difficillia iura ponderat, & resolvit, denique impugnatur sententia Antonij Fabri.

THEOREMA XIV.

Congruum mihi videtur disputare, quæstionem, de qua mensibus elap-

sis interrogatus fui, quidam vendidit rem cum pacto de retrouendendo, qui decessit duobus filiis masculis relictis, & una femina, quæ vigore nostræ consuetudinis fuit exclusa per existentiam fratrum, & cum disceperetur de liquidatione paragi inter alia fuit dubitatum, si deberet existimari in hereditate illud ius redimendi rem illam venditam ratione affectam, cum illud ius de retrouendendo æstimetur pars pretii, docent

- 1 Abbas, Butreus, & alii in cap. ad nostram de emptione, & venditione, Rolandus à Valle conf. 58. num. 11. lib. 4. Decianus conf. 2. num. 169. lib. 1. Covarruias lib. 3. variarum cap. 8. num. 10. Menochius lib. 3. presumpt. 122. num. 9. Gramaticus decis. 76. Ludouicus decis. Perusina 97. par. 2. Laderchus conf. 129. num. 4. & 5. de Laurentijs decis. 122. num. 5. Costa in praxi conventionali p. 1. num. 115. Antonius Faber lib. 4. Codicis tit. 30. definit. 28. Gancerius par. 1. variarum cap. 13. num. 46. Gama decis. 138. & 178. Casanate conf. 16. num. 46. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 18. par. 1. num. 78. & tom. 1. decis. 84. Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decado 9. errore 10. arg. textus in l. fundi 79. ff. de contrahenda emptione, l. si venditor in fine, ff. de seruis exportandis, quod ius redimendi cedi, & vendi potest tanquam pretio æstimabile arg. textus in l. 1. ff. de usufructuario, ff. de noui operis nuntiatione, ubi si habeo ius ingrediendi propria auctoritate in fundum debitoris, possum illud ius alteri cedere secundum Bartolum in l. 1. §. item iulianus ff. de remiss. arg. l. quod si in diem, §. Iulianus ff. de petitione hereditatis, & docent in his terminis Paulus de Castro conf. 45. alias 1. lib. 2. Andreas Siculus conf. 53 col. 16. vers. & sic apparet lib. 1. Decius conf. 164. in fine lib. 1. Zoannettus in l. 2. nu. 25. C. de pactis inter emptorem, & venditorem late Tiracuellus de retractu lignager, §. 26. glosa 32. num. 1. Rolandus à Valle conf. 28. lib. 2. nisi fuerit personale, ex dictis per Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 4. tit. 32. num. 3. & faciunt notata in hoc casu post alios per Reg. Samselcium tom. 2. decis. 172. per totam, per Consil. Dexart decis. Sard. 12. & per Doctissimum Larrea tom. 2. allegat. fiscali 120. & personale dicitur, quando loquimur de iure retractus ex causa vicinitatis, seu consanguinitatis, ut illud cedi non possit, secus tamen si fuerit conuentionale, ut bene notat Ciarrinus tom. 2. controuersiarum cap. 228 num. 5. & 35. cum sequentibus, & sic cum hoc ius luendi dicatur pretio æstimabile,

le, & in hereditate repariatur, de illo ratio habenda est in liquidatione paragij.

4 Verum contrarium in presenti casu consului, ex sola doctrina Petri de Gregorio in tractatu de dote, & paragio quest. 24. in principio dicentem, nullam competere quantitatem paragij pro hoc iure redimendi, nam secundum Andream in constitut. in aliquibus col. 12. vers. & si verum est paragij prætatur ex redditibus bonorum Aponte conf. 79. n. 29. & seq. ac illud ius inedi, seu redimedi dicitur in corporale, ad textum in §. 1. instit. de rebus corporalibus, & incorporalibus, & ex illo iure luendi nullos fructus percipit, idè reputatur inhabile ad liquidandam paragij quantitatem, & faciunt notata per Cametium in cap. volentes in §. sed quid si fuerit, Freccia de subfendis lib. 2. quest. 12. num. 4. Franch. decis. 75. num. 4. & per Anam conf. 4. num. 76.

5 Et licet Petrus de Gregorio in repertorio de vita & militia quærat, si præstari debeat vita & militia solum de titulo, in quo successit primogenitus, qui citat fol. 19. sed inuenire non potui, & affirmatiue respondet Capanus de vita, & militia quest. 7. n. 9. qui citat Reg. de Ponte de potestate Proregis in titulo, de assensibus Regis sub num. 29. & tamen adhuc est ius incorporale, & nullos parit fructus, at ego verum non existimo hoc dictum Capani, cum ex suis dictis in tractatu de iure releuij part. 4. quest. 2. num. 20. nullum soluitur pro illo releuium, ibi (vnde auct. dicere, quod si Baro ex feudo non habeat fructus sed solum titulum, non debet solvere releuium) vnde dicendum est, de illo non solum vitam, & militiam, & sic non liquidari in portione paragij.

6 At questionem locus datur, puta si fratres recuperauissent rem illam venditam vigore pacti de retrovendendo, an in hoc casu debet augeri paragium debitum sorori deducta tamen prætij soluti quantitate, & cum paragium loco legitime regulariter succedat, vt pluries dictum est consequenter de legitima disputandum erit, & reperio Iasonem in auth. nouissima num. 5. & 6. dicentem, nullo modo augeri, & in l. quod serui num. 9. ff. de condit. & demonstrat. post multos eandem sectantur sententiam Pancirola conf. 124. num. 71. Crassus de Successionibus ab intestato in titulo de legitima quest. 11. Simon de Petris de interpretat. ult. volunt. lib. 3. solut. 6. num. 21. & 12. Beccius conf. 62. num. 4. cum seq. decisum testatur Mangilius qui latissime probat in tractatu de imputat. quest. 9. num.

72. in fine, Peregrinus conf. 42. num. 26. lib. 1. & conf. ultimo nu. 3. lib. 4. Surdus conf. 315. num. 11. lib. 2. Cauatcanus decis. 8. num. 23. lib. 3. Anna conf. 26. nu. 18. late Menochius conf. 1149. lib. 12. & conf. 1269. lib. 13. dicentes, legitimam non augeri ex iure superuenienti, etiam ex causa de præterito, Peregrinus de fideicommissis art. 36. num. 20. & dicto conf. ultimo num. 4. secundum hanc sententiam fuisse decisum in Sac. Consil. testatur Afflictus decis. 382. & in nostris terminis paragij, sic docent Dom. Reg. Capycius Latro tomo 1. consult. 25. num. 38. 39. & 40. dicens, attendi tempus obitus patris in liquidatione paragij, & sic non augeri, cuius sententiam plura sunt fundamenta, quæ infra referam, principaliora scilicet, & resoluam.

8 Alij verò contrarium dixerunt, legitimam ex iure superuenienti augeri, quam post antiquos tuerentur, Vasquius de Successionum creatione lib. 2. §. 20. num. 229. Petra de fideicommissis quest. 15. num. 136. Aymon de alluionibus cap. 20. Consiliarius Staibanus controuersiarum forensium cap. 97. num. 25. 26. & 27. de Georgio allegat. 40. Lanarius conf. 70. Aponte conf. 79. Amatus conf. 46. Mercur. Merlinus in elegantissimo tractatu de legitima lib. 5. tit. 3. quest. 7. à num. 27. Manentus conf. 121. lib. 2. Consil. Marcellus Marcianus tomo 2. posthumo consil. 40. per totum, Franchus decis. 61. nu. 13. Hodierna in addit. ad Surdum decis. 167. num. 10. Surdus conf. 128. lib. 1. Cancernus part. 3. variarum in titulo de transmissionibus à num. 159. Cesar de Grassis decis. 180. alias 6. in titulo de testamentis Rota Romana decis. 347. par. 1. in nouiss. & apud Pironanum decis. 602. num. 6. tomo 1. posthumo, & decis. 475. tomo 2. Marta de success. legali par. 1. quest. 25. ar. 4. num. 2. latissime doctissimus Fontanella post hæc scripta visus tomo 2. decis. 573. num. 23. sic decisum referens, & videre est illum per tres decisiones 572. 573. & 574. & in nostris terminis paragij locuti sunt Petrus de Gregorio dicta quest. 24. sub num. 8. quest. 25. num. 15. in fine, & in tractatu de vita, & militia quest. 5. num. 8. Mastrillus decis. 64. num. 11.

9 Pro qua sententia fundanda, relictis pluribus apud Doctores citatos assertur textus in l. serui qui, ff. ad legem falcidiam, cuius verba sunt (serui, qui apud hostes sunt post mortem testatoris reuersi, quo ad falcidiam pertinent locupliorem, faciunt hereditatem,) igitur expresse colligitur ex isto textu, acquisitum ex causa de præterito post aditam hereditatem illam,

accres-

accrescere, idem colligitur ex textu in l. cum quo, ff. eodem titulo. ibi (& cum in isto placuerit, ex post facto uberorem fuisse hereditatem, sicuti cum conditio crediti extitit post mortem, ita etiam peculij incrementum plenior faciet hereditatem Scauola notat) idem colligitur ex textu in l. voluntate, ff. quibus modis pignus, vel hypoteca soluitur, in quo dicitur, quod res recepta ex pacto de retrouendendo non dicitur de nouo empti, sed ad pristinam causam redit, ibi (sed in pristinam causam redit,) & sic cum dicatur existere tempore mortis patris, estimandum est in liquidatione paragij, & colligitur ex dictis per Baldum in l. 1. num. 36. vers. attende hic, C. quando non petentium partes, & in l. 3. C. de pactis interemptorem, & venditorē, dicentem, quod cum sit resolutio contractus ex illo pacto de retrouendendo, dominum suscitatur se tamen a somnio, & retro transfertur ad sua principia attractiua, cum alijs relatis per Giurbam decis. 24. num. 9. vnde bona per heredem redempta sunt fideicommissario restitutuenda, vt aduertunt Decius conf. 278. n. 3. DD. apud Menoch. conf. 694. n. 2. Surd. conf. 128. Masri. decis. 251. per totam, Raudensis decis. Pisana 22. nu. 1. & seq. Farinac. decis. 180. p. 1. Mantica. Peregr. & alij apud Fusarium de substit. q. 629. in principio, eadē ratione bona redēpta dicuntur antiqua, & agnatis restituenda, cū ad primā causā reuertantur, decisum in Sac. Conf. testatur Franchus decis. 39. in simili statuto decisum refert Fontanella clausula 4. glosa 19. part. 5. nu. 6. & 7. consequenter cum dicantur hereditaria, erit de illis habenda ratio in liquidatione paragij.

11 Doctores autem incontrarium allari dicunt, textum in dicta l. serui, qui apud hostes loqui de falcidia, & sic non esse extendendum ad legitimam, & quoniam sit ratio differentie non asseritur, imò dico, adesse quandam conuenientiam, cū vtraque sit prestanda tempore mortis testatoris, iuxta textum in l. cum queritur, & in auth. nouissima, C. de inofficioso testa. et in l. in ratione la secunda, ff. ad legem falcidiā Lanarius conf. 70. num. 3. & sic cum reperiantur hæc duo æquiparata per legem in hoc, dispositum in vno dicitur dispositum in altero, glosa, Bartolus, & DD. in l. si quis seruo persuaferit, per illum textum, C. de furtis Monterius decis. 15. num.

12 Sed Peregrinus dicta art. 36. num. 22. asserit disparitatem rationis dicens, quod ideo in ratione legis falcidiæ augmen-

tum superueniens ex causa de præterito auget hereditatem ad commodum legatariorum, quia legata præstantur ex voluntate defuncti, legitima verò debetur ex legis dispositione, at in obligationibus legalibus strictè proceditur, & est responsio Pauli de Castro in l. in quantitate ff. ad legem falcidiā, quam tamen impugnat Peregrinus loco citato, circa finem, & ego addo, nam semper lex magis fauorabilis est ei, qui agit de damno vitado, quàm de lucro captando, vt est in filio, qui dicitur creditor pro legitima, vt bene considerat Ladercus conf. 25. ante num. 7. & quando augmentum, & diminutio cedat legatarijs, an heredibus, est videntendus Gratianus tom. 1. discep forens. cap. 165. per totum.

At Peregrinus loco citato num. 23. suam assignans rationem dicit, ideo non dari augmentum in legitima, quia in taxatis à lege non attenditur superueniens augmentum l. in agris, ff. de acquirendo rerum dominio, l. Lucius, §. quæ habebat, ff. ad Trebellianum, & cum in legitima fuerit taxatum à lege fore assignandum, seu attendendum tempus mortis ideo nullum augmentum attenditur, quæ Peregrini responsio non satisfacit, cum iura per ipsum allata non concludant, nam loquuntur in alluione, & sic in augmento perueniente ex noua causa, ibi (in agris limitatis ius alluionis locum non habere constat) textus autem in dicta l. Lucius, §. quæ habebat non videtur ob stare, cum dicat, testatorem fecisse partes, quæ erant restituendæ à marito hærede, vnde licet in principio dixerit, hereditatem restitui, sequentibus verò verbis declarauit partes restituendas, ibi (ita tamen, vt decem quidem vncias Caius habeat, duas autem vncias Seius nepos habeat) qui Seius nepos cum præmortuus fuerit auctore grauato, illæ duæ vnciæ tanquam caducæ remanent heredi liberæ, l. unica, §. in nouissimo, C. de caducis tollendis, solum erat dubium, si dictæ portiones caducæ venirent in fideicommissi restitutione, quoniam regulariter

13 legata facta caduca sub restitutione veniunt ar. l. si ita quis heres, ff. de heredibus instituendis, notant Surdus conf. 265. num. 8. & decis. 269. num. 6. late probat Fusarius de substitut. quest. 652. per totam, videntur sunt Cancerius par. 3. variarum cap. 22. num. 72. cum pluribus seqq. Manentis decis. 4. & 5. at quia in dicta l. Lucius, §. quæ habebat dixit testator, decem vncias esse restituendas, ideo non veniunt attingendæ

duz vnciz sub restitutione.

14 Ego autem dico *textum* hunc in *dis*ta
l. *serui*, nō esse omninō applicabilem ad
casum nostrum, quoniam ibi supponi-
tur, seruos qui erant apud hostes, reuer-
uersos augere hereditatem, at ratio au-
ditionis hāc est, nam regulam habemus
in iure, ius postliminij locum habere
tām in seruis, quām in liberis, l. *post limi-*
nium, vers. *post liminium circa finem*, ff. *de*
captiuis, & *post liminio reuersis*, l. *latrones*,
ff. *eodem titulo*, l. *sicut liberis*, l. *ab hostibus*,
l. 2. *C. de captiuis*, & *post liminio reuersis*, &
semper dicitur fuisse in ciuitate, l. *si filius*
familias, ff. *de militari testamento*, l. *retro*, ff.
de captiuis, §. *si ab hostibus institut*. quibus
modis ius patrie potest solui, explicat
Costa in tractatu de retractionibus effe-
ctu quinto casu decimo num. 8. & in iuribus
citatis dicitur, qd si seruus fuerit captus
ab hostibus, & ab aliquo capiatur, anti-
quo domino iure postliminij reuertitur
ac restituitur, decisum testatur de Ma-
rinis tomo 1. *quotidianarum resolut.* cap. 23
per totum, & si bona per hostes capta sint
ab illis recuperata, an debeant priori-
bus dominis restitui, videndi sunt late
post alios *Franchus decis.* 268. *Gama decis.*
385. *Mastrillus decis.* 180. *Gaspar Thesau-*
rus lib. 2. quest. 97. *Reg. Galeota responso* fi-
scal 13. per totum, *Dom. Reg. Capyc. Latro*
tomo 2. consultat. 97. per totam, vbi latissi-
mē hāc materia discepratur, & sic cū
iure post liminij dicantur serui semper
fuisse in Ciuitate sic penes testato-
rem, non mirum, si augeant heredita-
tem, & idem dicitur, in l. *in bello*, §. *manu-*
mittendo, ff. *de captiuis*, & *p. post liminio re-*
uersis, alia tamē iura super allata bene
probant nostram sententiam.

15 Verū contra nostram sententiam
sciunt plura iura, & primō *textus* in l.
etiam, §. *finali*, ff. *de bonis libertorum*, in illis
verbis (*mortis tempus spectamus*) & tamē
ibi fit mentio de legitima debita patro-
no, adhuc *textus* in l. *si patronum*, §. *finali*
ff. *eodem titulo*, vbi dicitur, quod si allu-
uione accreuerit aliquid hereditati, non
per hoc augetur legitima patroni, in il-
lis verbis, (*idem est in alluione, cū satis-*
factum sit ex ijs bonis, quae mortis tempore
habuerunt) idem colligitur ex *textu* in l.
in quantitate 73. ff. *ad legem falcidiam*, ibi
(*in quantitate patrimonij exquirēda visum*
est tempus mortis spectari.) l. in ratione 30.
& in §. *penult. institut.* eodem titulo ex qui-
bus iuribus concludunt aduersarij, au-
ctis bonis post aditā hereditatē nullate-
nus legitimā augeri, sic neq; paragiū.

16 Quae iura, relictis aliorum responso-
nibus, meo iudicio nostrae sententiae nō
obstant, & pro responsione supponi de-
bet, dupliciter posse fieri augmentum,
aut ex causa de praeterito, aut ex causa
de futuro superueniente. primo casu pro-
cedit nost a sententia, & isto modo in-
telliguntur iura a nobis allata, secundo
casu procedunt iura aduersariorum, ve
expresē colligitur ex eisdem iuribus,
quae de alluione loquuntur, ratio differe-
ntiae est, quoniam illud ius luendi, sed
recuperandi rem erat in hereditate re-
pore mortis patris, ideo non mirum, si
augetur portio paragi, at quando de
nouo res superuenit, illud augmentum
accrefcit domino, l. *quae fortuitis*, C. *de pi-*
gnoribus, *Valenz uola cons.* 11 num. 1. & he-
res dicitur dominus, l. 1. ff. *de honor. pos-*
sess sic non auget portionem paragi.

17 Afferitur vltimō in contrarium *textus*
in l. *cum queritur*, C. *de inofficioso testamen-*
to, vbi expresē habetur, tempus mortis
esse spectandum, ibi, (*si quartam bono-*
rum partem mortis tempore testator reli-
quit.) at faciliter dissoluitur, ibi enim
erat, si filij poterant dicere testan-
tum nullum, si quartam pater reliquerit,
& dicitur non posse, quoniam de illis
bonis, quae habebat, pater tenebatur fi-
lio legitimam relinquere, non verō de
alijs post mortem superuenientibus, &
si ex causa de praeterito.

18 Verū perspicacissimus ille vir An-
tonius Faber lib. 3. *Codicis titulo* 19. defi-
nit. 36. ait nostram opinionem non sic
simpliciter fore accipiendam, sed esti-
mabitur quantitas habito respectu ad
dubium litis euentum, scilicet quanti
poterat ius illud vendi, quae *Fabri senten-*
tia, salua tamē Pace tanti subtilis Do-
ctoris, quem semper admiror, mihi ali-
quantulum dubitabilis videtur, nam
contrarium in simili casu colligitur ex
textu satis notabili ad propositum in l. *cum*
Titio, ff. *ad legem falcidiam*, in illis verbis,
(*in incerto posito quam diu victurus sit*) l.
in lege falcidia 45. ff. *ad legem falcidiam* ibi
(*proculus putabat, cū quereretur de lege*
falcidia, tantum esse in legato, quanti venire
posset, sed hac sententia non probatur, cautio-
nibus ergo res melius temperabitur) ibi
enim erat questio, facto legato, condi-
tionali quomodo deducenda erat falcid-
dia, Proculus dicebat, estimandum esse
illud ius, quanti poterat vendi, sed hāc
sententia fuit reprobata, & dictum, ex-
pectandum esse exitum, & interim cau-
tio praestatur, vt si plus accipiat, reddat,
quod

quod etiam probatur ex textu in l. lex falcidia, ff. ad legem falcidiam, in illis verbis (lex falcidia si interueniat, in omnibus pensionibus locum habeat, sed hoc ex post facto apparebit) notanda sunt hæc verba (ex post facto apparebit) idem dicitur in l. 1. §. si in annos singulos, ff. eodem titulo, ibi (cum debeat dari cautio, ut si hæres postea plus accipiat) quæ omnia confirmat Iuris Conf. Paulus in l. 3. §. finali, ff. eodem tit. in illis verbis (eius summa, quæ legata est) vnde ex his colligitur Fabri explicationem non esse omnino tutam, dicerem tamen fore deducendas omnes expensas factas pro recuperatione rei, cum res dicatur deductis expensis, l. 1. C. de fructibus, & litium expensis, Bartolus, Alexander, Iason, & communiter DD. in l. diuortio, §. impedire, ff. soluto matrimonio.

- 19 Et licet aliqui limitent nostram sententiam, quoties fuisset assignata iam legitima, & sic paragium, quod tunc ex superuenienti augmento ex causa de præterito non augeatur, ita Paulus de Castro, Angelus, & alij in l. cum quo, ff. ad legem falcidiam, Peregrinus de fideicommissis art. 35. nu. 29. Merlinus de legitima lib. 5. tit. 3. quæst. 7. num. 35. tamen hæc limitatio non videtur sustentabilis, cum militent ædem rationes.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitima debetur deducto ære alieno.
- 2 Ponderatur textus in l. cum hæreditas, ff. ad Sen. Conf. Trebell.
- 3 Affertur intellectus aliquorum ad hunc textum.
- 4 Author impugnatur hunc intellectum ex pluribus.
- 5 Distio debet importare necessitatem.
- 6 Ponderantur iura in l. penultima, ff. si plusquam per legem falcidiam, & in l. si infraudem, C. de legatis.
- 7 AEs alienum proprie accipitur, quod clare liquet.
- 8 Verba sunt accipienda in potentiori significato.
- 9 Ponderantur iura in l. si de except. rei iudicatae, & in l. apud Iulianum, ff. de iure fisci.
- 10 Author iura allegata resoluit.

A R G V M E N T V M.

Author controuertit, si in liquidatione paragij habenda sit ratio de credito non adhuc liquidato, vel sufficit,

si per sororem præstetur cautio de restituendo, affertur decisio Præsides de Franchis 127. quam pluribus iuribus Author confirmat.

T H E O R E M A XX.

N Vlli dubium est, paragium esse præstandum ex bonis deducto prius ære alieno, sicut in legitima dicitur l. Papi-nianus, §. quartam, ff. de inofficioso testamento, quoniam bona dicuntur deducto ære alieno, l. subsignatum, §. bona, ff. de ver. signi. vnde controuerti potest, posito quod in hæreditate adsit aliquod debitum, sed illiquidum, an in liquidatione paragij connumerari debeat illud, an verò possit soror dicere, se velle præstare cautionem, ut casu, quo appareret illud debitum, restitueret portionem illius, & plures affirmant, hoc posse fieri, sic docent. Ripa in l. in quartam, col. penult. num. 215. & 216 ff. ad legem falcidiam, Raudensis in tractatu de analogis part. 6. post num. 51. Præsides de Franchis decis. 127.

Alij verò negant dicentes, nullam esse faciendam præstationem legitimæ, sed expectandam esse liquidationem debiti, si realiter existat, sic decisum testatur Paulus de Montepico in dict. l. in quartam n. 170. decisum in concistorio Siciliæ testatur Mastrillus decis. 64. circa finem, Surdus conf. 248. num. 67. & decis. 333. nu. 12. in fine, & num. 19. vers. oblatio, Raudensis in appendice de analogis part. 6. post num. 51. Antoninus de Amato tomo 1. resolut. 39. num. 167. & 168. Petrus de Gregorio de dote, & paragio q. 36.

Pro prima sententia (ultra alia, quæ allegat Franchus ubi supra) ponderatur, textus in l. cum hæreditas, ff. ad Sen. Conf. Trebell. in quo disponitur, quod hæres institutus fuit grauatus de restituendo, at quia in hæreditate aderant plura debita, ex quo hæres plura compromisit, aduenit tempus restitutionis, fideicommissario petenti hæreditatem opposuit hæres, se dubitare de molestia inferenda per creditores, exceptione hæredis reiecta præstita cautione per fideicommissarium, fuit hæres coactus ad restitutionem faciendam, in illis verbis, (ergo non aliàs cogetur restituere, quàm si ei caueatur) igitur idem dicendum erit in casu nostro, cum debitum non sit liquidum, ve possit filia petere paragium de omnibus bonis, præstita tamē cautione de restituendo.

2 Ad-

5 Aduersarij hunc Pauli locum taliter dissolunt, dicentes, ibi supponi, nihil heredem posse retinere, cum forsan hereditas, quæ per eum tenetur, possideri non poterit, puta si consistat in nominibus debitorum, ut colligitur ex illis verbis, (quid enim, si nihil est, quod retineat veluti cum omnia in nominibus sunt, aut in corporibus, quæ non possideat) & sic de retentione agi non potest, vel ibi hæres non renuebat restitutionem facere, sed ipse petijt tantum cautionem, ut colligitur ex illis verbis (puto, fideicommissarium cauere debere heredi,) & in sequentibus verbis circa finem, ergo non alias cogetur restituere, quam si ei caueatur, & sic Paulus ibi supponit, quod hæres volebat restituere, sed solam cautionem petebat.

6 Verum hic intellectus, & si nimis subtilis appareat, nihilominus repugnat verbis Iuris Cons. ibi (non alias cogetur restituere) quæ dictio cogetur est idem, ac veneatur, & necessitatem imponit, ex dictis per Ant. Monach. decis. Luccensi 53. num. 34. sicut dictio debet, quæ regulariter necessitatem importat, l. pretor in principio, ff. de edendo, l. 1. §. qui magistratū, ff. quod quisque iuris, cum adductis per Barbosa de dictionibus dict. 62. per totam; secundò repugnat responso Imper. Iustiniani in l. finali, C. de petitione hereditatis, ubi dicitur, quod si mora fuerit questio contra heredem, & legatarij petant legatum, eis obijci non poterit, ut litis exitus expectetur, sed statim cogi poterit ad præstanda legata. ibi (cum possit scriptus hæres cautione interposita non differre hanc petitionem) nota verbum illud, non differre, quod ostendit, cogi posse, idem colligitur ex l. 1. §. non querimus, ff. si quis ommissa causa testamenti, in illis verbis (non querimus, qui prætermissa causa testamenti ab intestato hereditatem possident, utrum iure legitimo possideant, an non, nam quoque iure possident hereditatem, vel partem eius, conveniri ex edicto poterunt, quocunque enim modo hereditatem lucri facturus quis sit, legata præstabit sanè interueniente cautione cuiuslibet hereditate legata reddi) ex quibus verbis recte colligitur, heredem cogi posse adhuc lite pendente.

7 Adhæret ad idem locus Mariani in l. penul. ff. si plusquam per legem falcidiam, in quo eadem habetur dispositio, in illis verbis (ut petitori cauenti cuiuslibet hereditate restitui solueretur) idem determinatur in l. si in fraudem, C. de legatis, ibi (Præses Provincie secundum, iuris dictionis formam solui legata iubebit interposita cautione, si

cuiuslibet fuerit hereditas) & non potest dici hic falso supponi ab heredem motam, fuisse questionem, ex illis verbis, si in fraudem, nam licet hoc verbum ibi apponatur, non tamen supponitur, fraudem fuisse à legatarijs probatam, aliàs neque tenerentur legatarij ad præstandam cautionem, ut optimè inquit glosa ibi, verba cautione, & habetur ex text. in l. hæc autem ff. si plusquam per falcidiam, ubi expressè disponitur, quod non probata lite mota nulla sit præstanda cautio, ibi (hæc autem satisfactio locum habet, si iusta causa esse videbitur) unde si in illis verbis expressè dicitur, quod præstanda sit cautio, signum est, ibi supponi verè, & realiter, litem fuisse motam, consequenter clarè liquet ex his responsum ad textum in dicta l. cum hereditas non esse sustentabilem.

Neque valet dicere, heredem ibi voluntariè restituisse, quoniam si renuisset, cogi poterat, ut ex iuribus citatis colligitur, igitur si hoc militat in præstatione legatorum, à fortiori in filio petente legitimam, ut tale tempus expectare non teneatur, cum nulla dilatio imponi possit ad textum in l. quoniam in prioribus, C. de inofficioso testamento.

Confirmatur hæc sententia, etenim ratio, quæ mouentur aduersarij ad dicendum, exitum fore expectandum, ex eo quia legitima debetur deducto ære alieno, l. Papinianus, §. quarta, ff. de inofficioso testamento, latè Mercul. Merlinus in copiosa tractatu de legitima lib. 2. tit. 1. quest. 15. & bona dicuntur deducto ære alieno, l. subsignatum, §. bona, ff. de verb. signif. l. si mulier, ff. de iure dotium, nihilominus æs alienum dicitur, cum clarè liqueat, illud deberi, ut colligitur ex textu in l. cadere dict. 213. ff. de verb. signif. ibi (as alienū est, quod nos alijs debemus) igitur textus in dicta l. Papinianus, §. quarta, intelligi debet de ære alieno liquido, de quo nulla sit lis, aut dubitatio, nam verba in potentiori 8 significatu sunt accipienda, §. ius autem civile, vers. sed quoties institut. de iure naturæ gentium, vel civili, & ex hoc compensatio non poterit opponi, scilicet quando debitum est illiquidum, l. finali, C. de compensationibus, unde textus in dicto §. quarta autem est accipiendus de ære alieno liquido.

9 At contra hæc dicta faciunt plura Iuris Cons. responsa Ulpiani, scilicet in l. 2. ff. de exceptione rei indicatæ, in qua lege Ulpianus ait, quod si mora fuerit questio contra heredem, ille cogi non poterit ad soluendum lite pendente, in illis verbis, (qui cum heredem eius egit, qui filium præ-

preterierat, & exceptione submotus est) & notanda sunt illa verba, & exceptione submotus est, Pomponij in l. apud Iulianum, ff. de iure fisci, ibi dicitur, quod si fiscus pretendat hereditatem, alter etiam, pendente hac, licet differenda est petitio legati, & creditoris, in illis verbis (nihilominus inhibenda petitiones creditorum singulorum.

30 Quæ iura non obstant, quoniam fuerunt correctæ per textum in l. finali, C. de petitione hereditatis, ut aduertunt DD. ibi & glosa, verbo cautione circa medium, & de materia horum iurium videndi sunt Qsascus decis. 70. Franchus decis. 559. & alij apud Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1, consultat. 7. per totam.

Verum ego dicerem, de omni bono iure expectandum fore causæ exitum, ne super incerta loquamur, dummodo infra breue tempus illud liquidatum appareat, cum pro liquido dicatur, quod de breui liquidandum est, ex dictis per Medices de compositionibus par. 3. q. 13. per totam.

SYMMARIUM.

- 1 Dos data mulieri per sponsum imputatur in portionem paragi, si fuerit contemplata persona fratris, secus si ob suam pulchritudinem.
- 2 Acquisitum contemplatione alicuius ab illo profectum dicitur.
- 3 Attenditur in iure nostro persona contemplata, non cui res fuit tradita.
- 4 Legatum factum filio familias contemplatione patris ipsi patri acquiritur, & non filio.
- 5 Dona missa sponse, viri tamen contemplatione, viri efficiuntur.
- 6 Pulchritudo est Donum Dei.
- 7 Legitima poterit peti per filiam in bonis patris, si dos fuerit ei constituta per virum ob suam pulchritudinem.
- 8 Stuprator tenetur dotare stupratam, licet illa fuerit per patrem dotata.
- 9 Filia poterit petere legitimam in bonis patris, licet fuerit dotata per stuprantem.
- 10 Primogenita dotata ob suam nobilitatem non excluditur à successione feudi per secundogenitam virginem.
- 11 Quoties non apparet de contemplatione, presumitur, fuisse contemplatam propriam personam.
- 12 Dos data ab ano nepti dicitur data illius contemplatione, & non patris.
- 13 Ponderantur plura iura.
- 14 Author adducit plures limitationes ad opinionem contrariam, scilicet censeri

contemplatam personam patris in constitutione dotis.

ARGUMENTUM.

Controuertitur, si dos constituta per virum, imputetur in quantitatem paragij, & Author declarat, quando videtur contemplata propria persona, vel aliena, & insert ad plures quæstiones scitu dignas, pluraue iura ponderantur.

THEOREMA XXI.

Diebus elapsis audiui controuersum, quid, si sorori nuptui tradita fuerit per sponsum dos constituta propter suam pulchritudinem, denegetur actio contra fratrem de paragio, & reperio, Napodanum in consuetud. si moriatur verbo paragium, vers. sed quid si frater maritauerit sororem dicentem, quod si dos fuerit sorori constituta propter fratrem, & illius, contemplatione, tali casu imputabitur in quantitatem paragij, si verò suimet ipsius contemplatione, puta propter pulchritudinem, & sorori datur actio ad petendum paragium, colligitur hæc eadem distinctio ex Andrea de Isernia in constitut. obscuritatem, circa finem, eandem sententiam secutus fuit nouissime post hæc scripta visus Reg. Sanfelicius tomo 3. posthumo decis. 384. per totam, addo Molfesum p. 4. q. 24. Caput in consuetud. si moriatur p. 2. §. 13. num. 13. Consil. Prouenzalem in opere posthumo ad consuetud. si moriatur obseruat. 12. num. 12. Petrum de Gregorio de dote, & paragio q. 2. per totam, Galluppi in methodo feudali p. 3. cap. 3. num. 41. vers. prima, quæ distinctio probatur, & quoad primum caput.

2 Certum enim est, quod acquisitum contemplatione alterius ab illo profectum dicitur, iura sunt in l. sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulgari, & pupillari, l. cum pater, §. interdum, ff. de leg. 2. l. licet, §. quoties, ff. de iure dotium, l. 3. §. finali, ff. de donat. inter virum, & uxorem, l. dedit dotem, ff. de collat. bonorum, §. 1. per quas personas nobis acquiritur, illi enim personæ dicitur factus actus, quæ contemplata fuerit secundum textum in cap. requisisti, §. illud autem, ubi DD. de testamentis, Aleiatus regula 1. presump. 28. Mantica de coniecturis lib. 6. tit. 3. num. 24. quod enim contemplatione fit alicuius, eius in personam dire-

directè collatum videtur, inquit Baldus in l. filiofamilias 42. in fine, ff. de condit. & demonstr. Reg. de Ponte cons. 16. nu. 72. vol. 2. illud quippè in fauorem ordinari aliquis dicitur, quod fit in eius fauorem principaliter, non secundario, vt idem Baldus in l. 1. C. de legatis uum. 5. & facit textus in l. si quis nec causam 4. vbi plene Iason per 16. fundamenta, ff. si certum petatur, Nauarrus cons. 4. num. 3. in titulo de iniurijs, & damno dato lib. 3. non enim inspicimus, cui detur, sed cuius causa, & contemplatione datur, vt in l. seruo legato 72. §. si testator, ff. de leg. 1. Sarmiento de redditibus Ecclesiasticis cap. 1. num. 16. & colligitur ex Modestino in l. cum dotem 57. ff. ad legem falcidiam, ibi enim nē locum sibi faciat lex falcidia, non sanè legatarij, in quem verba diriguntur, sed vxoris fideicommissariæ, cui ultimato legatum queritur persona attenditur, notant Bartolus, & Alexander in l. si pater, §. quid vos, ff. de adop. Surdus decis. 176 num. 6. Aymon cons. 91. num. 6. Rota Romana in rectoribus par. 1. tomo 1. decis. 391. sub num. 2. Barzius decis. 110. num. 17. Rota Romana, apud Caualerium decis. 27. nu. 2. vnde legatum factum filiofamilias patris contemplatione patri magis factum videri Africanus ait in l. filiofamilias, ff. de condit. & demonstr. Menoch. lib. 3. præsup. 28 p. 3. Manti. de coniect. ult. volu. lib. 8. tit. 16. n. 5. Aponte cons. 16 nu. 73. latè fundat D. March. Torel. digniss. Reg. dec. 124. n. 3. cū seq. to. 2. sic videmus, dona missa per eos sanguineos viri spōse viro acquiri, quoties sumus in casu quo ipse fuerit contemplatus, vt post antiquos Rota Romana apud Farinaccum p. 4. diuersorum decis. 548. num. 7. Menochius lib. 3. præsup. 26. num. 16. 17. & 18. Surdus cons. 448. nu. 4. vol. 4. Garzias de coniugali acquiesu nu. 109. cum seq. Peregrinus decis. Patauma 83. num. 11. Marta voto 39. num. 2. par. 2. Sanchez de matrimo. lib. 6. dispu. 26. num. 10. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 3. p. 6. num. 92. & seq. tomo 2. Gaspar Thesaurus lib. 3. q. 15. num. 4. Gratianus tomo 1. discep. forens. cap. 189. nu. 1. Castillus decis. 93. per totam p. 1. latè Petrus de Luna inter consilia diuersorum Sicularum cons. 36 num. 12. & seq. Ill. Episcopus Maranta Vazicana Sede dignissimus tomo 1. responsu 8. à num. 15. Thorus p. 3. verbo donatiua, vel iocalia, & p. 3. sect. 3. verbo restitutio iocalium fol. 207. his non adductis Cons. Marcellus Marcianus tomo 2. posthumo cons. 59. per totum, ex quibus colligitur alijs omissis, acquiritum contemplatione al-

terius ab illo dici profectum, & sic cum dos fuerit constituta per virū contemplatione fratris, ab illo dicitur peruēta, que in paragii quantitatem erit imputanda. Probatur secundum caput distinctionis, scilicet si dos fuerit à viro sponsæ constituta propter eius pulchritudine, & tunc frater tenetur, pulchritudo enim donum Dei est, vt ait *Diuus Chrysostomus* in homilia 1. ad P sal. 50. & dicitur bonum ipsius sororis, vnde dixerunt Doctores, quod filia, cui fuerit dos constituta per virum ob suam pulchritudinem, poterit à patre legitimam petere, docet Isernia in constit. in aliquibus, vers. pro hoc hoc patet col. 9. Napodanus in consuetud. si qua mulier vers. de bonis col. penul. Afflictus in dicta constit. in aliquibus notabili quinto quest. 9. Couarruias cap. 3. 2. par. relect. §. 3. latè Tiraquellus de nobilitate cap. 18. num. 19. vers. hinc fit, Franchus decis. 119. in 1. dubio, Brunus in tract. stante statuto exclusiuo seminarum ar. 8. num. 60. cum seq. latè Mercur. Merlinus in eleganti tractatu de legitima quest. 16. & 17. tit. 2. lib. 2. vbi omnes casus enunciat, Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 1. p. 3. num. 6. & cum pluries dixerim, hoc paragium subrogari loco legitimæ portionis, omnino dicendum est posse peti.

8 Sicut in simili stuprans puellam, qui tenetur illam dotare, iuxta textum in cap. 1. & 2. de adulterijs, ad eandem dotem tenetur, & si illa fuerit per patrem dotata alteri nupta, vt docet, & bene fundat Cancerius p. 3. variarum cap. 11. num. 32. & seq. qui allegat Gomez in l. 80. Tauri num. 11. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. p. 1. à num. 107. cum seq. P. Rebellius de obligationibus iustitie lib. 3. de obligat. ex delicto q. 4. per totam, P. Bossius de contractu matrimo. cap. 1. à num. 100. cum seq. contra Nauarrum in summa cap. 16. num. 17. & alios apud ipsos, & ratio est, quia dictus stuprator tenetur iure actionis, seu conditione ex lege ad dictam dotem præstandam, & sic licet dicta mulier habuerit dotem à dicto eius patre, adhuc stuprans tenetur, sicuti mulier, quæ habuerit dotem à stuprante, & si dotem petere non possit à patre secundum opinionem Fontanel. loco citato nu. 108. 109. & 110. nihilominus poterit petere legitimam in bonis patris, vt aduertit idem Fontanella nu. 43. consequenter dicendum est, sororem hæc posse petere paragium à fratre.

Idem dico, si dicta mulier fuerit dotata per virum ob suam nobilitatem, nam do-

dotata ob nobilitatem nihil dicitur habuisse à patre, aut à fratre, ut colligitur ex l. 3. ff. de interdictis, & relegatis, in illis verbis, quæ verò non à patre, sed à genere, à Ciuitate, à rerum natura tribuerentur, manere eis incoluma, & paulò post, non enim hæc patrem, sed maiores eius eis dedisse, vnde dixerunt DD. in casu supracitato non excludi primogenitam dotatam à viro propter nobilitatem per secundogenitam innuptam à successione feudi, sic docent Andreas in dicta constitut. in aliquibus col. 14. vers. hinc est glosella, & vol. penult. vers. vnde si inueniret sibi parem, Petrus de Gregorio de dote, & paragio q. 2. & de concessione feudi par. 4. quæst. 5. nu. 15. & 16. Cum in cap. si aliquem verbo maritalitatis num. 430. licet regulariter filia primogenita nupta, & dotata excludatur per secundogenitam innuptam, in constitut. ut de successione verbo coningata, & dotata, ubi Afflictus num. 8. Theodorus allegat. 80. num. 1. cum seq. Anna conf. 18. num. 1. & 2. Bilotta in conclusionibus feudilibus conclus. 4. nu. 1. cum seq. Medices conf. 61. num. 7. & seq. sicuti non excluditur, si fuerit dotata per virum ob suam pulchritudinem, Andreas in dicta constitut. in aliquibus col. penult. vers. vnde si inueniret pag. 260. & col. 14. vers. tertio dico, Afflictus in cap. 1. de natura successionis feudi num. 35. Petrus de Gregorio, ubi supra num. 38. Cum in loco citato num. 430. Doctores citati.

Si verò sumus in dubio, cuius contemplatione vir ille dotem constituerit, & dico adhuc fratrem teneri ad præstationem paragii, cum præsumatur contemplatam fuisse personam ipsius mulieris, ut bene aduertit Caputius dicta p. 2. §. 13. n. 15. per totum, quoniã in dubio censetur contemplata propria persona, tam in cõtractibus, quàm in ultimis voluntatibus, l. finali in fine verbo plerumque, C. de usufructu, & ibi glosa, quæ dictio plerumque regulam esse ostendit l. qui plures, ff. de vulgari, & pupillari, si ut certo, §. nunc videndum, ff. commodati, l. 3. ff. de officio præfecti vig. l. non dubitamus, ff. de condit. & demõst. l. plerumque, l. locus, l. pronunciatio, §. 1. ff. de ver. signis, l. 1. §. 1. ff. de itinere actuque priuato, notant Bartolus in l. si filios familias 2. num. 2. ff. de donat. causa mortis, & in l. cum aliquis num. 3. & ibi Paulus de Castro num. 2. Alexander num. 6. C. de iure de liberandi, Card. Tuscus præst. conclusionum tomo 2. l. D. conclus. 33 2. cum alijs adductis per Barbosam de dissolutionibus dict. 223. vnde ex dicta dictione plerumque apposta in dicta l. finali, colligitur, regulam

esse, semper præsumi contemplatam propriam personam, Bartolus & alij in l. 1. C. de legatis, Mantica de coniect. ult. volu. lib. 8. tit. 16. num. 2. Menochius conf. 146. nu. 9. & 24. lib. 2. Surdus de alimentis tit. 5. q. 6. num. 1. Seraphinus decis. 1149 num. 10. Gratianus tom. 4. discep. forensium cap. 614. num. 11. Episcopus Maranta tomo 1. responso 15. num. 14. cum pluribus sequentibus.

Qua de ratione dixerunt DD. legatū 12 dotis, aut dotem datam ab auo nepti potius præsumi datam contemplatione ipsius neptis, quàm patris, docent Corneus conf. 34. col. 2. lib. 4. Soccinus conf. 33. col. 6. lib. 3. Cephalus conf. 253. num. 44. & conf. 485. num. 7. lib. 4. Gabriel. communium conclusionum in titulo de iure dotium conclus. 5. num. 20. Menochius conf. 183. num. 11. & lib. 3. præsump. 17 num. 8. Decianus responso 10. num. 10. vol. 2. Mangilius de imput. quæst. 21. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. tit. 2. quæst. latè Dom. Reg. Capycius Latro tomo 2. consult. 158. à num. 9. cum seq. Casar de Grassis decis. 2. num. 3. in titulo de donationibus, Gama decis. 23. num. 2. Præses Vrsinus in copioso, & eleganti tractatu de successione feudi p. 3. quæst. 1. art. 12. & colligitur ex textu in l. auus, ff. de iure dotium, in quo dicitur, quod dos data ab auo genero suæ neptis illius nomine non dicitur dos profectitia, sed aduentitia, vnde post illius mortem ad patrem non reddit, cuius textus sunt verba, auus neptis nomine ex filio nato genero dotem reddidit, & moritur, negat seruius ad patrem reuerti, & ego cum seruo sentio, quia non potest videri ab eo profecta, quia nihil ex bonis suis habuisset, colligitur etiam ex Vlpiano in l. profectitia, §. si quis certam quantitatem, ff. eodem titulo, ubi si quis donat patri quantitatem cum conditione, ut filia in dotem det, non esse inquit profectitiam ipsam dotem, in illis verbis, si quis certam quantitatem patri donauerit, ita ut hanc pro filia daret, non esse dotem profectitiam Iulianus lib. 17. ff. scribit, obstrictus est enim, ut det, aut si non dederit conditione tenetur, ad idem facit Iulianus in l. adoptiuus, §. si quis pro aliena filia, ff. eodem titulo, ubi habetur, dotem solutam filia alienæ profectitiam non dici, ibi, quod si post nuptias non esse profectitiam, ex quibus iuribus expressè colligitur, in dubio semper præsumi contemplatam propriam personam & non ad quem onus spectabit, aliàs dos diceretur profectitia, & ad textum in l. dotem quam dedit, ff. de collatione bonorum, qui contrarium docere videtur, respondens, ut in sequenti Theoremate, de quo-

quorum iurium intellectu late videndus est Horatius Montanus in subtili tractatu de regalibus tit. de regalibus officiis à nu. 34. per totum, & seq.

Imò Doctores sectantes contrariam sententiam, vt Cinus in l. in quartam sub num. 27. ff. ad legem falcidiam, vbi Alexander num. 27. Ripa num. 212. in fine, Crassus in §. legitima quest. 2. & 4. Mascardus de probationibus conclus. 574. Surdus conf. 361. num. 31. lib. 3. Peregrinus de fideicommissis art. 39. nu. 20. & 27. Seraphinus decis. 440. num. 2. limitant, quoties legatum dotis foret præstandum post obitum suum, quoniam cum pater teneretur illo tunc, non dicitur contemplata persona patris, plures refert Mangilius de imputat. q. 21. num. 41. Dom. Reg. Capy. Latro dicta consult. 158. num. 25. sic etiam limitant, quando pater esset diues potens ad dotandam filiam congruenter, ita Alexander in dicta l. in quartam nu. 28. vers. dum tamen, & in conf. 138. num. 3. lib. 3. Soccinus Senior conf. 33. num. 17. lib. 3. Crauetta conf. 219. num. 3. Gabriel. dicta conclus. 5. nu. 15. in titulo de iure dotium, Menochius dicta præsump. 17. num. 3. Dom. Reg. Capy. Latro loco citato num. 27. & 28. quæ omnia procedunt in casu nostro, cum frater sit diues respectu ad patrimonium patris, aut matris, à quò soror per ipsum excluditur, vt semper dicatur contemplata propria persona ipsius mulieris, sic poterit paragium petere à fratre dicta soror.

S V M M A R I V M.

- 1 Paragium tradendum filie subrogatur loco legitima.
- 2 Ius successionis competens filie transfusum est in portionem paragii.
- 3 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum est facta subrogatio.
- 4 Fructus per filium percepti non imputantur in portionem legitimam.
- 5 Pater non poterit iubere, vt filius imputet fructus in portionem legitimam.
- 6 Legitima non poterit relinqui in solo usu fructu.
- 7 Ponderatur textus in l. mulier quæ 12. §. cum proponeretur, ff. ad Trebell.
- 8 Affertur intellectus Caputi ad citatum textum, sed impugnatur.
- 9 Pater tenetur ad dotandam filiam iure actionis, non iudicis officio.
- 10 Author ostendit intellectum Caputi pluribus iuribus repugnare.
- 11 Heres grauatus de restituendo retinet bonam, quæ alio iure, quam hereditario recipit, etiam si expresse de illis fuerit grauatus.

- 12 Heres non imputat fructus perceptos pendente tempore restitutionis cum credito ab ipso consequendo super hereditatem.
- 13 Testator potest iubere, vt heres restituat fructus perceptos pendente tempore restitutionis faciendæ.
- 14 Reprobatur cautela Cumani.
- 15 Fructus legitime sunt præstandi filio à die obitus patris.
- 16 Author affert quandam distinctionem Caputi quam reiecit.

ARGVMENTVM.

Examinatur articulus positus per Antonium de Alexandro, scilicet si fructus percepti ex fundo filie relicto sint imputandi in portionem paragii, ad quem plura iura ponderantur, & ab Authore resoluuntur, impugnato Caputo p. 2. §. 12. num. 8. cum seq. & incidenter notatur, si filius imputet fructus in portionem legitimam, & si à patre ordinari possit.

THEOREMA. XXII.

Sed notabiliter queritur, quid si pater reliquerit fundum filie pro paragio, qui non sit sufficiens pro liquida, & vera quantitate illius, filia fundum illum accepit, ex quo per multos annos plures percepit fructus, si postea supplementum petierit, an teneatur illos excomputare, cum supplemento paragii, & reperio hanc, notabilem questionem controuerti per Antonium de Alexandro in consuetud. si moriatur sub num. 50. in apostilla incip. quando filia maritata fol. mihi 93. qui ait, controuersiam hanc dubiam esse, sed tamen fructus fore computandos, & si postea cogitandum relinquat.

Verum mihi nunquam probabile persuaderi potuit, faciendam esse hanc computationem, quoniam in supplemento legitimæ nulli fructus computantur, l. scimus, §. repletionem, C. de inofficioso testamento, sed paragium præstat loco legitimæ, Camillus Medices conf. 11. num. 7. & conf. 57 num. 10. Theodorus allega 81 num. 3. Anna conf. 12. num. 20. Reg. Galeota tomo 2. controuersia 15. num. 30. Petrus de Gregorio de dote, & paragio quest. 2. Honnedus, Decianus, Thesaurus, & alii apud Ciarr-

- Ciarlium controuersiarum forersium cap. 45. num. 33.* & illud ius succedendi, quod compererat filie, transfusum est in præstationem paragij, vnde videtur facta quædam nouatio de successione ad paragium, *Afflictus in constitut. in aliquibus num. 41.* & in addit. ad consuetud. eas an em fol. mibi 92. ubi *Capycius fol. 94. Vrsillus ad Afflictum decis. 160. num. 5.* ubi etiam *Pisanellus, Aponte conf. 65. & conf. 74. num. 6. Anna conf. 6. num. 10. lib. 1. de Georgio allegat. 11.* vnde si paragium subrogatum est loco legitimæ, illiusque locum subingressum est, illius naturam sapere debet, ex regula illa, subrogatum illius naturam sapere, in cuius locum est, l. cum qui, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus, §. fuerat institut. de actionibus, l. unica, §. & si non ignoramus, C. de rei uxoria actione, *Menochius conf. 95. num. 50. & conf. 983. num. 5. Mantua sing. 12.* at nulli dubium est; fructus non imputari in legitimam, ut ex dicto §. repletionem, docent *Bartolus, & alij communiter in l. quod de bonis, §. quod auus, ff. ad legem falcidiam post antiquos Petra de fideicommissis quest. 15. num. 109. Peregrinus de fideicommissis art. 49. num. 39 & 40. Ludouicus decis. Luccensi 28. nu. 100. & seq. plures refert, & sequitur Fufarius de substitut. quest. 660. num. 10. & seq. latè Mercur. Merlinus de legitima lib. 1. tit. 2. quest. 32. per totam Cosar de Grassis decis. 6. num. 6. & decis. 10. num. 2 in titulo de testamentis, imò neque pater potest iubere, ut fructus in legitimam imputentur, ex vulgatissimo textu in l. iubemus, C. ad Trebelleianum, etiam si sint duæ quartæ detrahendæ post alios *Peregrinus ar. 3. num. 112. Facchineus lib. 5. controuersiarum cap. 9. Alduinus conf. 109. num. 21. lib. 1. Mangilius de imputationibus quest. 125. num. 4. Ludouicius decis. 266. Aldogradus conf. 31. num. 37. cum seq. sicuti relinquit non poterit in sola usufructu, cum in usufructu, & proprietate præstanda, sit, §. prohibemus auth. de triente, & semisse auth. nouissima in fine l. scimus, §. repletionem C. de inofficioso testamento, *Crassus in §. legitima quest. 15. num. 6. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 9. tit. 7. num. 21. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 2. quest. 7. num. 21. & q. 8. num. 1. Antonius Tomatus decis. Maceratensi 4. a num. 22. cum seq. ex quibus colligitur, fructus non esse imputandos in portionem supplementi.***
- 7 At contra hanc sententiam facit responsum Iuris Conf. *Vlpiani in l. mulier que duobus 22. §. cum proponeretur, ff. ad Sen. Conf. Trebell. in quo supponitur d*

patre filiam fuisse heredem institutam cum onere de restituendo post mortem quæ in suo testamento heredem instituit maritum, qui, dum conueniretur à fideicommissario, excepit, se velle detrahere dotes suæ testatrix, & *Vlpianus ait, faciendam esse detractionem, verum, fructus perceptos per heredem filiam fore imputandos in dictam quantitatem dotis, in illis verbis, quod si tantos fructus ex hereditate mulier perceperit, ut inde possit doti satisfacere, dicendum est, potius fructibus hoc expensum ferendum, quam fideicommissio, igitur idem dici debet in casu nostro, ut dicti fructus percepti extenuent quantitatem supplementi.*

- 8 Cui oppositioni occurrit *Caput in dicta consuetud. si moriatur par. 2. §. 12. num. 8. vers. circa medium* dicens. ideo ibi admissam fuisse imputationem, quoniam agitur de dote præstanda per patrem, ad quam tenetur iudicis officio, *DD. in dicta l. mulier, §. cum proponeretur, & in l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, Castrensis in l. si fover num. 4. ff. soluto matrim. Cappella Tolosana decis. 291. Riccius collect. 2246. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 1. p. 1. num. 29* at frater tenetur iure actionis ad præstandum paragium, scilicet vi nostræ consuetudinis si moriatur, ut docet auriga noster *Napodanus in verbo, & tenentur num. 27. Isernia in constitut. in aliquibus col. 10. vers. idetur, ideo fructus in isto casu non imputantur, ita loquitur Caput loco citato.*

Nihilominus hic *Caputi* intellectus amplectendus non videtur; primò cum non sit simpliciter verum, patrem teneri ad dotandam filiam iudicis officio, quoniam teneri iure actionis plures dixerunt, ita glosa in l. obligamur, §. lege, ff. de actionibus, & obligat. *Curtius Iunior in auth. res que num. 25. C. communia delegatis, & ibi Padilla num. 75. Menochius lib. 4. præsum. 189. num. 63. Gutierrez de matrimonio cap. 80. num. 6. Surdus de alimentis tit. 3. qu. 3. num. 26. Sanchez de matrimonio lib. 4. disput. 26. num. 6. P. Bossius de contractu matrimonij cap. 11. num. 172.* etenim iudicij officium nullam supponit obligationem, l. in comodato, §. sicut, ff. commodati *Alciat. lib. 4. paregon iuris cap. 3. & pater tenetur obligatione ad dotandam filiam, l. finali, C. de dotis promissione, l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, & sic non est sufficiens dispensatio.*

- 10 Secundò hic intellectus *Caputi* est contra plura iura proponitur casus in l. cum pater, §. Titio fratri, ff. de leg. 2. quod Scius

Seius instituit heredem Mæuium, quem grauavit de restituendo hereditatem. Titio post mortem, Mæuius postea factio testamento heredem instituit Titium, tam in bonis propriis, quam etiam in bonis debitis ipsi Titio virtute fideicommissi facti per Seium, qui Titius fuit grauatus de restituendo totam hereditatem, & cum aduenerit tempus restitutionis, Titius volebat hereditatem restituere, retentis tamen bonis sibi spectantibus tanquam fideicommissario, dicit Papinianus, posse deducere illa bona, verum fructus percepti per ipsum pendente dictio tempore restitutionis sunt imputandi in illa bona sibi spectantia, suae verba Papiniani (Titio fratri suo Mæuius hereditatem Seii, à quo heres institutus erat post mortem suam restituere rogatus, eodem Titio heredem scripto petijt, ut moriens Titius tam suam, quam Seii hereditatem semper pro no restituere, cum ex fructibus medio tempore perceptis fideicommissam debitam quantitatem Titius percipisset, aris alieni loco, non esse deducendum fideicommissum respondit, quoniam ratione compensationis percipisse debitum videtur & tamen nulli dubium est, fideicommissario dari actionem ex testamento pro fideicommissio contra heredem post aditam hereditatem, ex glossa in l. 2. verbo personales, C. communia delegatis, Bartolus in l. si legatus, & in l. Papinianus, ff. ad Trebell. Natta conf. 400. 2. & 4. Peregrinus de fideicommissis art. 45. num. 13. cum per hereditaria aditionem heres quasi contrahere cum legatariis, & fideicommissariis dicatur. Lex maleficijs, §. heres, ff. de actionibus, & obligat. quae ex contractu nascuntur, igitur hic Caput inest, illeclus videtur ex diametro repugnare huic loco Papiniani.

Hac idem colligitur ex eodem Papiniano in l. Imperator, §. cum quidam, ff. eod. titulo, ubi eadem dispositio habetur in illis verbis (quod si plus etiam fructuum quos patruus percepit, vel cum percipere potuit, dolo non percepit, habendam esse rationem responsum est), & tamen erat grauatus restituere ultra portionem relictam, ad quam iure actionis admitti poterat.

Ipse autem aliter hae iura intelligo pro resolutione dubij, certum enim est, sub generali fideicommissio nunquam comprehendendi bona, quae spectant heredi alio iure, quam institutionis, ita communis praceptor Bartolus in l. debitor, & ibi Decius vol. 1. C. de pactis, post antiquos Crassus in §. fideicommissum quest. 47. num. 3. Mantica de comiect. lib. 7. tit. 8.

num. 15. Peregrinus de fideicommissis art. 6. num. 1. & decis. 16. num. 5. plures cumulat more suo Fusarius de substitutionibus q. 665. per totam, Caualecanus de usufructu mulieri relicto intra num. 197. Marefcottus variarum lib. 1. cap. 30. num. 26. Gaspar Thesaurus lib. 3. questionum forensium qu. 19. de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 240. per totum, ubi latè addo Fontanellam de pactis nuptialibus clausula 4. glossa 5. num. 36. cum seq. Franciscum Salernum conf. 48. per totum, quod procedit, etiam si expressè fuisset grauatus de illis bonis, quae alio iure sibi comperebant, ut notabiliter scripsit Cancerius par. 1. variarum cap. 1. num. 203. supponi etiam debet, fructus perceptos per heredem grauatum non esse restituendos fideicommissario, pendente tamen tempore restitutionis faciendae, ut videre est Cardin. Mantica de comiect. ult. vol. lib. 7. tit. 10. num. 7. Peregrinus de fideicommissis art. 6. num. 39. & art. 49. num. 20. Fusarium quest. 626. num. 10. unde in casibus iurium citatorum poterat ille grauatus suum creditum deducere, & fructus perceptos pendente tempore faciendae restitutionis suos facere, quos fructus non teneretur imputare in dictum creditum, docet glossa in l. mulier, §. cum proponeretur, & ibi Bartolus num. 2. Albericus num. 1. Alexander num. 14. ff. ad Sen. Conf. Trebell. Bartolus in l. c. pater, §. Titio, ff. de leg. 2. Angelus in l. quod de bonis, §. quod unus, ff. ad legem falcidiam, Ripa in l. in fideicommissariam num. 4. ff. ad Trebell. post alios Gabriel. conf. 124. ad finem lib. 3. de communi testatur Membrinus corf. 183. dub. ultimo, Peregrinus conf. 52. num. 35. lib. 1. Sarrus conf. 291. num. 5. & per totum lib. 2. Boerius decis. 44. num. 10. cum seq. de Laurentijs decis. 4. num. 6. Rotæ Romana decis. 317. num. 8. p. 4. in nouiss. & licet alij contrarium dixerint, cum prima sententia iudicandum erit, dicit Fusarius quest. 665. num. 8. cum sequentibus, plures apud Dom Merlinum de pignori bus lib. 5. q. 69. num. 41. & 42.

Unde alia ratione in iuribus citatis dicitur, quod heres tenetur imputare fructus in suum creditum, & est ex coniecturata mente testatoris, nam potest testator iubere restitutionem fructuum perceptorum ab heredem pendente tempore restitutionis faciendae, ut colligitur ex pluribus limitationibus allatis per Fusarium dicta quest. 626. a num. 22. cum seq. quae coniecturata voluntas adeft in iuribus citatis, nam expressè iussit testator, heredem illum fore restitutum

P

rum

quā, tam hereditatem suam, quā illā, quæ ipsi deferēbatur ex causa fideicommissi, ut in dicto S. Titio fratri, in illis verbis, ut moriens Titius tam suam, quā Semproniū hereditatem Sempronio restitueret, at cum illud onus restituendi hereditatem propriam imponi non posset, ut supra dixi colligebatur coniecturata voluntas defuncti, voluisse, ut illi fructus, quos perciperet ex suis bonis, in suum creditum imputarentur, ut bene notant Bartolus in dicto S. Titio, Peregrinus de fideicommissis art. 34. num. 11. Gabriel conf. 224. in fine lib. 1. Rota Romana in nouiss. decis. 680. num. 4. par. 1. Intrigliolus de substitut. cent. 3. q. 74. num. 38. quod nullo modo consideratur in casu nostro, imò neque posset pater filium heredem generaliter instituere cum onere de restituendo, & ut fructus interrim percepti computarentur in legitimam, ut reprobata Cumanī cautela docent plures apud Fusarium quest. 296. d. num. 71. cum seq. & quomodo procedat Cumanī cautela, vidēdi sunt Mercur. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 2. quest. 8. de Maximis tomo 1. quotidianarum cap. 252. d. num. 13. Ant. Tomatus decis. Maceraten. si 4. d. num. 2. per totam, Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum cap. 79. per totum, nouissimè videndus est Andreolus tomo 3. controuersia 250. vbi latissimè, sic cum cesset ratio tacite voluntatis, cessabit illius dispositio, iuribus vulgaris.

Imò in casu nostro cessat simpliciter hæc questio, etenim in iuribus citatis heres percipiebat fructus ex re testatoris sibi non debita, idè non mirum si poterat considerari tacita voluntas computandi fructus, at in casu nostro fructus sunt percepti ex re sibi debita, nempe de fundo relicto in quantitatem legitimæ imputando, cuius legitimæ fructus statim à die obitus patris debentur. Doctores in l. Papinianus, s. unde si quis, ff. de inofficioso testamento, auct. nouissima, C. eodem titulo, & videndi sunt post alios Reg. Roui. conf. 20. lib. 1. Preses Amat. conf. 39. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. tit. 1. quest. 1. Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 241. num. 5. & seq. cap. 250. per totum, & tomo 4. cap. 688. nu. 1. & seq. Cancerius par. 1. variarum cap. 3. num. 53. & seq. Tomatus decis. Maceraten. si 87. d. num. 8. Griuellla decis. 98. Giurba decis. 65. d. num. 6. & ad consuetud. Mess. cap. 4. glosa 4. par. 1. d. num. 13. Hodierna in l. hac edictali quest. 30. nu. 1. & 2. Fontanella tomo 1. decis. 91. & 92. & latè tomo 2. decis. 492. per totam, & sic eū dicti fructus fuerint percepti ex re si-

bi debita, quomodo potest dici, illos fore computandos in supplementum debitum.

16 Nihilominus Caput loco citato d. num. 4. conatur distinctionis fadere, questionem hanc terminare dicendo, quod aut tempore obitus patris filia erat nubilis ætatis, aut non, si non esset nubilis ætatis, fructus percepti vsque ad tale tempus imputet, secus postea, iuxta conf. Alexandr. 69. num. 3. vol. 1. & si receperit alimenta in domo fratris, tunc imputarentur in reliquum paragi, iuxta decisionem Præsidis de Franchis 559. num. 14. vsque ad finem, & ratio disparitatis est quoniam cum sit nubilis ætatis, statim fructus paragi sibi debentur, & textus in dicta l. mulier, s. cum proponeretur, ff. ad Trebellianum intelligitur de fructibus maturatis, & extantibus ante constitutionem dotis, Corne. conf. 3. n. 3. lib. 3. Baeza in tractatu de non meliorandis cap. 8. nu. 20. aliàs postea percepti non imputantur, nec restituntur, ex traditis per glosam in auct. res que verbo obligatio ad finem, C. communia de legatis, & notant Barbosa in l. 1. par. 4. num. 92. ff. soluto matr. ita discurret Caput loco citato, quæ Caputi, distinctio mihi non placet, etenim hæc præcederent ab intestato, tunc enim sic hæc distinctio ininteresse paragi, ut dicam in Theorema e 25. at in casu nostro loquimur de patre, qui reliquit paragium in modum legitimæ, non attendens ad distinctionem consuetudinis.

S V M M A R I V M.

- 1 Actio competens sorori pro paragio est personalis attentæ constitut. in aliquibus.
- 2 Soror pro paragio præfertur omnibus creditoribus fratris in bonis hereditariis sub patris.
- 3 Soror pro paragio habet tantum actionem personalem, etiam attentis terminis nostre consuetudinis.
- 4 Ponderatur textus in l. quidam testamento, ff. de leg. 1.
- 5 Ponderatur textus in l. Paulo Callimacho, s. finali, ff. de leg. 3.
- 6 Ponderatur textus in l. fundi trebatiani, ff. de usufructu legato.
- 7 Ponderatur textus in l. finali, s. finali, ff. de contrahenda emptione.
- 8 Ponderatur textus in l. pecoris, ff. de seruitut. rusticorum prædiorum.
- 9 Verba in dubio sunt accipienda demonstratiue, non taxatiue.
- 10 Distio, de, causam immediatam denotat.

- 7 Paragium est soluendum per fratres in corporibus, non in pecunia.
- 8 Dicitio de bonis, secundum plures potius stat loco taxationis, quam demonstratio- nis.
- 9 Author remittit legendam apud plures quæstionem illam, scilicet quando lega- tum est factum locum taxationis, an de- monstratio- nis.
- 10 Dicitio de non inducit hypothecam.
- 11 Author ponderat in contrarium textum in l. Caio Seio, ff. de alimentis, & cibariis legatis, & resoluit.
- 12 Repetitio datur favore alimentorum.
- 13 Ponderatur in contrarium textus in l. si ab eo, ff. de usufructu legato, & ab Au- thore resoluitur.
- 14 Dicitio super importat hypothecam.
- 15 Actio hypothecaria competit filio pro legiti- ma secundum aliquos, sed Author con- trarium subsistit.
- 16 Author reicit opinionem Caputi dicentis, sorori competere actionem hypothecariam pro paragio, quando peteret in vim legiti- me.
- 17 Querit Author, si pro supplemento legiti- me legata competit actio hypothecaria, & resoluit negatiue.
- 18 Soror poterit agere contra tertios possessor- es pro paragio actione reuocatoria, quo- ties frater alienauerit omnia bona here- ditaria.
- 19 Idem dicitur si frater alienauerit pro par- gio propterea.

ARGVMENTVM.

Explicatur, quæ actio competat sorori pro paragio, tam attentis terminis *constit. in aliquibus*, quam nostræ *consuetud. si moriatur*, cuius causa, examinatur, si dicitio de bonis appo- sita in consuetudine, importet hy- pothecarn, & si demonstraret tantum- locum, ubi plura *Iuris Conf. respon- sa* resoluuntur, denique impugnatur *Capitulum*, pluraque alia scitu digna. *Author* recolligit.

THEOREMA XXIII.

Controuersia non in elegans est, scili- cet, si soror pro paragio possit agere contra tertios possessor- es bonorum he- reditatorum sui patris distractorum per fratres, & si nos loquamur inspectis ter- minis nostræ constitutionis in aliquis

bus, vera est opinio dicentium, non da- ri actionem contra tertios, sed tantum personalem competere, sic concludunt, *Andreas ibi col. 10. vers. sed si dicamus*, & *vers. verius videtur Camerarius in cap. 1. an agnatus quest. 22. num. 158. Petrus de Gregorio de dote, & paragio quest. 38. num. 1. Minadous conf. 2. à num. 5. & in simili statuto discurre Rinnus conf. 140. num. 7. vers. secundo lib. 4. Alexander conf. 169. nu- 6. vol. 7. & si tamè pluries fuerit decisum in Sacro Consil. sororem præferri pro suo paragio quibuscunque creditoribus fratris cum hypotheca, cum illa sit ere- ditrix defuncti, ut colligitur ex *Afflicto decis. 162. Vinio decis. 285. ex Anello de Amato conf. 42. num. 9. & seq. quos sequi- tur Dom. Reg. Capycius Eatro tomo 2. con- sultat. 131. num. 54. & nouissime sic deci- sum testatur Thorus in supplemento com- pendij verbo filia pro dote, & ratio est, quia vi dictæ constitutionis in aliquibus onus dotandi sororem non est impositum bonis, sed ipsis fratribus, in illis verbis, (masculos præferri volumus filiabus, dum- taxat secundum paragium debeant marita- re) igitur solum actio personalis dabi- tur.**

Si verò loquamur attentis terminis nostræ consuetudinis si moriatur, & in hoc videtur adesse diffentio inter nostros, cum in nostra consuetudine hæc verba habeantur, dummodò fratres ipsi teneantur sorores ipsas de bonis paternis, & maternis secundum paragium maritare, ex quibus verbis videtur onus impositum bonis non personæ, quod onus transit ad sin- gularem successorem, l. alienatio, ff. de con- trahenda emptione, l. vitia, ff. de acquirenda possessione.

Nihilominus communis est nostro- rum sententia, nullam dari actionem hypothecariam sorori etiam inspectis terminis nostræ consuetudinis, ita noster auriga *Napodanus in consuetud. si qua mu- lier verbo de bonis, Gramaticus decis. 90. Molfesius par. 4. de successione ab intesta- to quest. 14. Reg. Rouitus in prag. 249. num. 61. de fendis, Conf. Provençal in dicta con- suetud. si moriatur obseruat. 14. à num. 5. quibus addo Gallupum in methodo feu- dali par. 3. cap. 3. à num. 64. cum seqq. Conf. Theodorum allegat. 7. per totam, Reg. Tap- pia decis. 48. S. E. Amatam conf. 42. Franci- scum Mariam Prato tomo 1. discept. forens. cap. 48. à num. 1. eruditissimum Franciscum de Petris conf. 3. per totum, latè hanc eam- dem sententiam probat *Barbat. in prag. de assensu glosa 12. à num. 52. cum pluri-**

bus seq. in nouissima edit. & licet nihil adducant, ut videre est. plura, nostri ingenio, meo more, pro fundamento huius Sententiæ adducam.

Ponderatur Vlpiani responsum in l. quidam testamento, ff. de leg. 1. in quo habetur, quod si testator reliquerit quandam pecuniæ quantitatem soluendam ex aliqua parte Vlpianus ait, quod locus ille dicitur tantum demonstratus, ut colligitur ex illis verbis, quidam testamētum, vel codicillis, ita legauit aureos quadrigentos Pamphile dari volo, ita ut infra scriptum est à Iulio auctore aureos tot, & in castris, quos habeo tot, in sequentibus verbis dicit Vlpianus (respondi, verisimilius esse, patrem familias demonstrare potius voluisse) ex quo Vlpiani responso colligitur, bona fuisse tantum demonstrata à consuetudine, non quod illis onus imponere voluisset.

Facit pro eadem sententia locus Pauli in l. Paulo Callimacho, §. finali, ff. de leg. 3. ubi dicitur, quod si testator solui iusserit legatum de aliqua parte, aliud non dicitur fecisse testator, quam locum demonstrare, onusque non dicitur illi rei impositum, in illis verbis (Iulius Seuerus decedens instituit quibusdam heredibus alio suo quinquaginta legauit, eosque à Iulio Mauro colono suo ex pensionibus fundi ab eo debitis prestare voluit in fine inquit (placuit Imperatori non videri eius fideicommissum, sed demonstratum, unde accipere posset.) & sic colligitur, ex illa demonstratione onus non fuisse impositum.

Adhæret responsum Scauole in l. fundi trebatiani, ff. de usufructu legato, ubi Scauola inquit, quod si quis legauerit redditus fundi trebatiani: poterit tutor hæredis vendere dictum fundum, & annuam quantitatem legataria offerre, igitur licet testator iusserit, ex tali fundo legatum prestare, non resultat, quod ille fundus remaneat obligatus, ut optime intelligit ibi glosa in verbo posse, & idem colligitur ex l. liberto, ff. de annuis legatis, ubi cum testator fecit legatum annuæ quantitatis suo liberto præstandæ ex redditibus sui fundi dicitur, posse heredem bona illa vendere, præteritumque recipere dando annuam quantitatem illi liberto, & glosa in verbo vendiderunt ait, iustam fuisse venditionem factam.

Confirmatur ex altero eleganti loco Scauole in l. finali, §. finali, ff. de contrahenda emptione, ubi Scauola proponit casum, quod quidam promisit de fundo suo quædam frumenti modia, postea illum

fundum vendidit, querit ibi Scauola teneri ne fundi possessorem ad illa modia frumenti? Et negatiue respondet, in illis verbis, Lucius Titius promisit de fundo suo centum millia modiorum frumenti, nota dictionem illam de fundo suo, ut in nostra consuetudine dicitur de bonis in fine Scauola, inquit, respondit emptorem Caio Scio secundum ea, que proponerentur, obligatum non esse, ex quo responso clarè liquet dictionem illam nullam, importare hypothecam, alias emptor teneretur tanquam fundi obligati possessor.

Accedit ratio desumpta ex eadē consuetudine, quoniam illa demonstrauit personas, quæ ad onus hoc tenentur, nempe fratres, unde non potest dici, consuetudinem voluisse bona obligare, ut colligitur ex textu in l. pecoris, ff. de seruitutibus rusticorum prædiorum, ubi sermo instituitur, quod seruitus pascendi pecoris videtur potius imposita prædio, quam personæ quod limitat ibi Papinianus, nisi expressa fuerit persona, quia tunc non dicitur prædio, sed personæ imposita; in illis verbis, si tamē testator personam demonstrauerit, cui seruitutem præstari voluit, cum igitur in casu nostro consuetudo nominet personas tenentes ad hanc obligationem, dici debet onus personæ impositum, non rebus.

Et magis, quia verba regulariter, & in dubio sunt accipienda demonstratiue tantum, & non taxatiue, l. finali, §. Titia, ff. de liberatione legata, l. mela in principio, ff. de alimentis, & cibariis legatis, l. quidam testamento, ff. de leg. 1. notant post alios Casanate conf. 44. num. 4. & conf. 54. num. 6. Peregrinus de fideicommissis art. 16. num. 110. Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 256. num. 20. 21. & 28. & tomo 3. cap. 417. num. 13. Cancervius par. 3. variarum cap. 17. num. 270. Fontanella tomo 1. decis. 173. num. 7. per consequens dicendum est verba illa apposita in consuetudine de bonis fuisse tantum loco demonstrationis, & non taxationis, docet auriga noster Napodanus in consuetud. si qua mulier num. 21. & 22. Franchus decis. 421. Loffredus conf. 46. num. 5. & 6. Lanarius conf. 54. num. 8. Consil. Marciianus tomo 1. conf. 41. num. 4. in fine, Dom. Preses Merlin. tomo 2. controuersiarum cap. 82. num. 2. & operatur illa dictio de bonis, ut solutio fieri non possit in pecunia, sed tantum in corporibus, ita notabiliter inquit Menochius de arbitrariis iudicium casu 163. num. 25. cum duobus seq. Card. Tuscus practica.

Etiam lit. D. conclus. 261. num. 5. Gratianus decis. 141. num. 7. & alij apud August. Barbosam de distinctionibus dist. 76. num. 6. in nouis, dicentes, denotare causam proximam, & immediatam, ideo dixi soluendum esse paragium in corporibus, & non in pecunia, vt ex Napodano in consuetud. si qua mulier num. 23. Molfesius par. 4. q. 8. à n. 7. Anna cons. 75. n. 15. Amatus cons. 42. num. 25. Reg. Tappia in constitut. in aliquibus lib. 6. fol. 154. in fine. Consil. Prouenzalis in consuetud. si moriatur obseruat. 13. per totam, Reg. Galeota tomo 2. controuersia 15. n. 3. Dom. Preses Merlinus tomo 2. cap. 13. per totum, D. Reg. Capyc. Latro dec. 59. n. 18. & seq. & alibi dixi cū distinctione.

Et licet plures dixerint, dictam clausulam de bonis denotare taxationem, & non demonstrationem, vt docent Paulus de Castro cons. 338. nu. 3. vol. 1. Decius cons. 500. num. 15. Ioannes de Amicis cons. 46. Durandus de arte testandi titulo de legatis cautela 49. Benitendus decis. 64. Petrus Pechius de test. coniugum lib. 5. cap. 13. pag. 190. Caualcannus de usufructu mulieri relicto cap. 9. num. 167. Barbosa dist. 76. nu. 11. nihilominus hoc facilliter dissoluitur cū pendeat ex illa celebri questione, scilicet si legatum dicatur factum loco taxationis, an demonstrationis, cum illa distinctione si vnica oratione, an duplici, vt videre est post alios, Surdum de alimentis titulo 4. quest. 26. num. 7. & 9. Gratianum tomo 2. discept. forens. cap. 256. & tomo 5. cap. 988. Anell Amato cons. 32. n. 3. & seq. Gizzarellum decis. 84. Sesse decis. Arag. 42. Barrij de successionibus lib. 9. tit. 19. à num. 9. late Castillum Sotomaior tomo 4. controuersiarum cap. 54. per totum, Franchum decis. 721. Reg. Rouitum decis. 57. Dom. Preside Merlinum tomo 2. controuersiarum cap. 82. Nouarium de priuilegijs miserabilium personarum priuilegio 163. vbi in nouiss. add. affert quandam allegationem, de qua decisionem desumpsit Reg. Rouitus loco citato, Reg. Galeota tomo 2. controuersiarum illustrium cap. 44. per totum, Barbosa de iure Ecclesiastico lib. 3. cap. 27. num. 83. Episcopus Maranta tomo 1. responso 14. num. 60. & late tomo 4. responso 15. per totum, imò iura, quæ allegant in l. Lucius Titius, ff. de alimentis, & cibarijs legatis demonstrant, quod testator taxauit illos obligando, ex illis verbis (obligatos ei esse ob hanc causam fideicommissi fundos meos illum, & illum, vt ex redditu eorum alimentis supra scripta percipiant volo) igitur expressè testator obligauit fundos illos

pro legato alimentorum, quid mirum si dicatur facta taxatio, & non demonstratio, idem dicitur in l. quidam testamento, ff. de leg. 1. à contrario sensu, imò data taxatione non per hoc inducitur hypoteca, sed tantum operatur, quod in bonis solui debet, vt pluries dixi.

10 Et in terminis quod ex dictione, de bonis, nulla inducatur hypoteca, late probat Consiliarius Andreas de Georgio in repetit. feudali cap. 41. à n. 32. usque ad 43. qui adducit Salycetum in l. finali, §. finali, ff. de contrahenda emptione, Guidonem Papa decis. 432. ex quibus remanet optimè fundata sententia, etiam inspectis terminis nostræ consuetudinis nullam induci hypotecam pro paragio, & sic agi non posse contra tertios possessores.

11 Verum contra hanc nostram sententiam videntur facere quam plura iura, & primò locus Scauole in l. Caio Seio, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, in quo dicitur, quod quidam legauit quamdam summam Caio Seio, eumque grauauit, vt ex redditibus illius summæ certā annuā quantitatem suis liberis daret, postea in codicillis ademit legatum illud Caio Seio, & voluit præstari Publio Mæuius, nihil dicendo de annua quantitate libertis præstanda, querit ibi Scauola, si teneatur Publius Mæuius præstare illam annuam quantitatem, stante quod onus illud fuit impositum primo legatario, & respondet affirmatiuè, vnde colligitur, onus illud fuisse reale, aliàs ad alium non extenderetur, ibi (quæro, an libertis fideicommissum debeat Mæuius, & respondi, Mæuium, nisi aliud, de quo non dubitaretur, docens sibi à testatore iniunctum videri secundū testatoris recepisse ea onera, quæ ad scripta erant ei summæ, quæ in eum codicillis transcribebatur,) sed respondetur, Publiū Mæuium teneri non ex eo, quia onus sit reale, sed vigore repetitionis, præsumit enim Scauola, quod cū testator legauerit eandem quantitatem, voluerit onus illi adiunctum repetere, vt etiam habetur in l. vnica, §. pro secundo, C. de caducis tollendis, l. si ab eo, ff. de usufructu legato, & colligitur ex verbis Scauole ibi, (videri secundum voluntatem testatoris recepisse ea onera) eò magis cū ibi agatur de legato alimentorum, quorum fauore in iure nostro semper datur repetitio

12 arg. textus in l. 1. C. de legatis, Decius cons. 601. & 620. Ruinus cons. 38. Peregrinus de fideicommissis art. 16. num. 66. in fine.

13 Secundò videtur in contrarium Vlpiani responsum in l. si ab eo, ff. de usufructu

Et legato, ubi testator legauit vsumfructum sui fundi Titio, illumque grauauit de præstando Seio decem, vsumfructus ad legatarium non peruenit nihilominus inquit Vlpianus teneri hæredem, igitur licet persona fuerit designata ad soluendum, adhuc onus dicitur reale, cui Vlpiani loco respondetur dicendo, nõ fuisse ratione oneris realis, sed quia factio legato caduco, vel qua si accrescit hæredi cum onere, vt habetur in l. unica, §. ubi autem C. de caducis tollendis, & videndus est ad hoc Cancrinius par. 4. variarum in titulo de iure accrescendi à num. 188. cum seq. & num. 195.

Neque obstant vltimò iura in l. codicillis, §. 1. & §. instituto, ff. de legatis 2. l. si mihi §. finali, l. via §. si fundus, ff. de seruitutibus rusticorum prædiorum l. 3. ff. quemadmodum seruitus amittatur, l. 2. ff. de leg. 3. quibus in iuribus habetur, quod oritur hypotheca, & si designata fuerit persona, sed respondetur ibi adesse dictionem.

34 Super, quæ de sui natura parit hypothecam, vt docet præceptor communis Bartolus in l. codicillis, §. instituto, ff. de leg. 2. & in l. fundus quem ff. de annuis legatis, Iason in l. 2. num. 45. C. de iure emphiteutico, Alexander conf. 156. num. 3. lib. 6. Surdus conf. 162. num. 10. lib. 2. Menochius conf. 232. num. 25. Bocrius decis. 66. & 102. Milanesius decis. 13. num. 45. cum seq. Pistorius filius obseruat. 29. Gaytus de credito quæsto 6. cap. 4. num. 281. Dom. Præses Merlinus tomo 2. cap. 46. Anna filius in addit. ad patrem allegat. 101. num. 8. Rota Romana decis. 144. p. 1. in nouissimis, Horatius Barbarus de assensu glosa 12. num. 29. in 1. editione Barbosa dictione 393 per totam, quæ dicitio super non adest in casu nostro, sed tantum dicitio, de, idèd nulla inducitur hypotheca.

35 Posset vltimò loco aduersarius dicere, quod pro legitima datur actio hypothecaria, ita Bartolus in l. quartam col. vltima num. 13. in fine, & bi Alexander, ff. ad legem falcidiam, Pantus de Castro conf. 254. super primum dubium, & paragium loco legitimæ præstat, vt pluries dixi, ergo pro paragio dari debet actio hypothecaria.

At hoc argumentum in contrarium retorquetur, cum magis communis, & probabilis sit opinio non dari hypothecam pro legitima, sed tantum datur personalis actio, post alios Peregrinus de fideicommissis art. 36. num. 149. Pacificus de Saluiano interdito inspect. 2. cap. 2. num. 241. Gaspar Thesaurus lib. 3. questionum foren-

fium q. 72. num. 11. Puteus decis. 37. Mercurius Merlinus de legitima lib. 5. tit. 4. quæst. 1. per totam latè Card. Mantica de tacitis, & ambiguis tomo 1. lib. 11. tit. 13. Et sic hoc argumentum potius contrarium probat
16 vnde falsa est opinio Capari loco citato num. 12. dicentis, sorori competere actionem hypothecariam pro paragio, quoties ageret in vim legitimæ, adducendo Puteum decis. 137. Ceuallus opin. 692. Gratianum tom. 1. discept. forens. cap. 198. n. 19. & 20. quoniam supra dixi, nullam competere actionem hypothecariam pro legitima.

17 Verum controuerti posset, si factio legato à patre pro paragio non ascendente ad totam summam, vt dixi in præcedenti Theoremate competat sorori actioni hypothecaria pro supplemento, quia pro illa quantitate legata nulli dubium est inuim legati competere actionem hypothecariam, & communis est sententia, licet pro illa quantitate legitimæ competere actio hypothecaria, tamen pro supplemento negaretur, iam quod datur contra vltimatem defuncti, ita, Gaspar Thesaurus lib. 3. questionum forensium quæst. 72. num. 12 plures refert, & sequitur Mercurius Merlinus de legitima lib. 5. tit. 4. quæst. 2. per totam, late videre est Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 11. tit. 13. Cancrinius par. 1. variarum cap. 3. num. 16. 17. & 18. & seq. licet Anellus de Amato conf. 49 à num. 36. cum seq. omnino dicat, competere actionem hypothecariam pro dicto supplemento, & nouissime videndus est idem Mercurius Merlinus in copiosissimo, & elegantissimo tractatu de pignoribus lib. 3. tit. 1. quæst. 14. à num. 134. cum seq. qui distinctione vtitur, & legatur, quam questionem remissa videndam apud illos, ne prolixior sim.

Denique limitatur postea sententia, quoties omnia bona hæreditaria fuisse
18 sent alienata per fratrem, quoniam tunc posset soror agere contra tertios actione reuocatoria sicut omnis alius creditor, §. si quis in fraudem institut. de actionibus, & sic agit in subsidium, ita Provenzalis dicta obseruat. 14. num. 16. cui addo Gramaticum decis. 101 de Bottis in apostilla ad dictam constitut. in aliquibus, Caputinus par. 2. §. 7. num. 8. Camillum Salernum in consuetud. si qua mulier, in apostilla incip. quoniam hic, Reg. Tappia dicta decis. S. C. 48. Consil. Theodorum dicta alleg. 7. per totam, Camillum Medices conf. 124. num. 15. sic & si frater alienauerit pro parte præ-

pretio, sic desitum in Sacr. Consil. testatur Camillus Salernus loc. citato, & videas eruditum Franciscum de Petris dicto cons. 3 per totum Reg. Routhum in pragmat. 24. num. 59. cum sequentibus de feudis, Thorum p. 2. compendij verbo tertij possessoris fol. 688. ubi querit, si tali casu teneatur unusquisque ex tertijs possessoribus ad totam quantitatem paragij, an verò pro sua rata, videas ibi, quia refertur decisionem S. C.

S V M M A R I V M.

- 1 Donans poterit apponere in donatione omnia pacta sibi visa, in actu tamen donationis, secus post.
- 2 Extraneus dotans poterit apponere quodcumque pactum.
- 3 Author querit quid in patre dotante filia, & plures distinguit casus ex quibus vera patet resolutio.
- 4 Pater dotando filiam ultra legitimam, dicitur quoad illum excessum liberalitatem exercere.
- 5 Legatum dotis continet tacitam conditionem, si nuptie sequantur.
- 6 Author proponit dubium, si legatum reddatur conditionale, quoties verba sunt appposita in executivis.
- 7 Legatum dotis factum per patrem non continet conditionem si sequantur nuptie, & quid in excessu legitimæ.
- 8 Pater nullum onus apponere potest in dote filie relicta in testamento, vel in contractu in favorem tamen heredis.
- 9 Author refert DD. idem dicentes in paragio.
- 10 Adducitur, & in contrarium ponderatur textus in l. finali, § filio, ff. de leg. 3.
- 11 Plures ponderantur intellectus ad textum citatum, se ab Authore refelluntur.
- 12 Donatio inter patrem, & filiam in potestate valida est si facta fuerit ex causa dotis.
- 13 Adducitur intellectus Gasparis Thesauri, & ab Authore reprobatum ponderante plura iura.
- 14 Portio dotis numquam venit sub generali fideicommissio.
- 15 Frater nullum onus apponere poterit in paragio dando sorori.
- 16 Pactum hoc poterit apponi per fratrem, si de bonis proprijs sororem dotaverit.
- 17 Impugnatur decisio Præsidis de Franchis 196. dicentis pactum non tenere licet soror consentiat, & ponderatur textus in l. cum maritus, § finali, ff. de pactis dotalibus.

- 17 Filius poterit assentiri oneri adiuncto per patrem in legitima.
- 19 Heredes filie non conquarentis in vita de onere, non possunt illud reicere, secundum aliquos.
- 20 Heredes filij non reiciunt onus appositum in legitima, si ille in vita non fuerit conquestus.
- 21 Author asserit posse dici de onere, tam doti, quam legitima imposto per illius heredes.

ARGUMENTVM.

Proponitur controuersia, si frater dotando sororem de paragio possit aliquod onus apponere, cuius occasione resolvitur, questio in patre dotante filiam, & plures casus distinguuntur, pluraue iura ponderantur, & Author multos DD. intellexit, & reijcit impugnatur Præsides de Franchis decis. 196. denique, controuertitur, si hæres possit de onere conquæri, si in vita soror non fuerit conquesta.

T H E O R E M A XXIV.

O Pportune queri potest, si per fratrem possit apponi aliquod onus in hoc paragio præstando sorori, puta ut post illius mortem sibi, & suis hæredibus restitueretur, questio hæc frequens est, ideo aliquantulum de illa discurremus, & pro faciliori resolutione videbo, si tale onus apponi possit a patre in dote, quam suæ filie tradit, quo resoluta remanet nostra questio terminata.

Nulli dubium est huiusmodi pactum apponi posse, quoties dotis constitutio fit ab extraneo, quoniam in donatione omnia pacta possunt apponi per donantem, l. donatio. 25. C. de donationibus, l. in traditionibus, ff. de pactis, l. legem C. de eodem titulo auth. excipitur, C. de bonis quæ liberis cap. verum de conditionibus insertis, quod intelligitur in actu constitutionis, secus si post, ut in l. post perfectam, C. de donat. quæ sub modo, l. si ad resolvendū, C. de prædijs minorum litem labeo, §. sed si pure, ff. familie erciscunde, l. cum dos, ff. de pactis dotalibus, & l. post nuptias, ff. de iure dotiū, latè hanc materiam explicant Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 5. à num. 3. cum pluribus seq. latissime Ioan.

Bap.

Baptista Larrea tomo 1. decis. 40. per totam, & cum tertius iste dotando dicatur liberalitatem exercere, poterit apponere, quodcunque pactum sibi placuit, ita post antiquos notant *Surdus* conf. 255. num. 10. & 23. vol. 1. *Gratianus* tomo 2. de sept. forens. cap. 388. num. 14. & 15. & tomo 3. cap. 563. num. 29. & tomo 4. cap. 769. *Mollesius* par. 6. quest. 2. a num. 19. *Card. Mantica* de tactis, & ambiguis lib. 12. tit. 32. num. 1. vol. 1. de *Georgio* allegat. 26. nu. 1. *Card. Tuscus* practicarum conclus. 787. lib. D. & conclus. 782. num. 19 *Castillus* tomo 3. controuersiarum cap. 10 num. 54. & 55. *Pascalis* de patria potestate par. 2. cap. 6. num. 15. & 16.

At in patre, qui ad dotandam filiam tenetur l. finali, C. de dotis promissione alter se res habet, cum communis, sit distinctio, aut dos excedit legitimam, aut est infra legitimam, primo casu quoad illum excessum legitimæ onus apponi poterit, ita auriga noster *Bartolus* in l. finali, s. filie, ff. de leg. 2. *Cynus*, & *Faber* in l. unica, §. videamus, C. de rei uxoris actione, *Paulus* de Castro conf. 59. num. 1. in fine, & consilio 468. nu. 1. lib. 1. *Romanus* conf. 134. num. 3. *Guidon* Papa conf. 98. num. 2. & decis. 613. *Vinius* lib. 2. decis. 238. & 415. *Frasciscus* *Marxus* decis. 393. vol. 1. *Rendina* in promptuario iuris tit. 32. de dote nu. 2. *Peregrinus* conf. 79. nu. 8. 18. & 21. lib. 1. *Marrescottus* lib. 1. variarum cap. 29. *Molina* de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 56. *Milanesius* decis. 10. *Gratianus* decis. 4. num. 66. *Farinaceus* decis. 381. num. 4. par. 2. tomo 3. & decis. 511. *Seraphinus* decis. 815. num. 2. *Gaspar* *Thesaurus* lib. 1. questionum forensium quest. 63. a nu. 5. & 6. *Antonius* de Amato lib. 2. variarum cap. 64. nu. 6. *Fontanella* clausula 6. glosa 3. par. 1. a num. 1. cum pluribus seq. etenim quoad illum excessum legitimæ dicitur pater liberalitatem exercere, & docet *Mangilius* de imputationibus q. 16. nu. 12.

Sicut in simili in legato dotis factio puella intelligitur conditio si nuptiæ sequantur, l. 1. l. sancimus, C. de nuptiis, l. cum testator, C. de manumissis testamento l. stipulationem, ff. de iure dotium, l. cum testator, C. de manumissis testamento, l. stipulationem, ff. de iure dotium, l. promittendo, ff. eodem titulo, ita ut defuncta ante nuptias ad heredes dos non transmittatur, *Romanus* conf. 134. *Crauetta* conf. 18. num. 3. & conf. 101. num. 2. late *Couarruias* in cap. nos quidem de testamentis, decisum refert de *Marinis* tomo 1. quotidianarum cap. 246. num. 7. *Fontanella* dicta clausula 6. glosa 3.

par. 1. num. 18. & 29. quod intelligitur, si fuerit apposita in dispositiuis, non in executiuis, iuxta sententiā *Antonij* *Quesada* diuersarum questionum iuris cap. 23. *Angeli* conf. 71. nu. 8. *Ruini* conf. 65. num. 11 & 12. vol. 2. *Riminaldi* iunioris conf. 244. num. 169. & conf. 170 num. 42. & seq. vol. 3. *Purpurati* conf. 541. num. 7. & 8. *Cancerij* par. 3. variarum in titulo de legatis num. 192. & maxima est questio inter *DD.* si conditio in executiuis apposita conditionale reddat legatum, quam videndam remitto apud *Fontanellam* clausula 6. glo. 3. par. 3. per totam, *Galganetum* de condit. & demonstrat. par. 2. cap. 6. quest. 8. nu. 19. *Barj* de successione lib. 12. tit. 3. num. 17. in 2. casu, *Noalem* de transmissionibus casu 3. num. 6. *Fusarium* quest. 488. a num. 8. *Dom. Reg. Capyclum* *Latro* decis. 107. per totam.

Nihilominus in legato facto a patre filie pro dote, licet nulla intelligatur conditio matrimonij, cum succedat loco legitimæ, cui nullum onus imponi potest, l. quoniam in prioribus, C. de inofficiosa testa. docet *Antonius* *Faber* in titula Codicis de conditionibus insertis definit. 9. verum quoad excessum legitimæ intelligitur, ita *Baldus* conf. 248. lib. 4. & conf. 237. lib. 1. *Fabianus* in auth. nouissima num. 84. C. de inoff. testa. *Gabriel* conf. 116. num. 13. lib. 1. *Capra* conf. 88. communem opinionem vocat. *Vinius* decis. 484. num. 2. & licet adhuc quoad excessum dixerint aliqui conditionem non intelligi, iuxta sententiā *Bartoli* in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonstrat. & videre est *Manticam* de coniect. ult. volunt. lib. 1. tit. 20. a nu. 3. *Gasparem* *Thesaurum* lib. 1. questionum forensium quest. 43. & late, docteq; hanc *Bartoli* sententiā tueretur *Fontanella* dicta glosa 3. par. 1. a nu. 17. cum seq. tamen hoc dixerunt, ne patris iudicium ad diuersa trahatur, contra textum in l. iam hoc iure, ff. de vulgari, & pupillari, sed nemo dubitat, quoad illum excessum legitimæ onus apponi posse, unde dicendum est, posse patrem in constitutione dotis pro filia pactum quodcunque apponere in illo excessu legitimæ, cum liberalitatem exercere dicatur.

Si verò loquamur de dote infra quantitatem legitimæ, in isto casu subdistinguitur, aut dos relinquitur in testamento, aut in contractu constituitur hoc secundo casu licitum erit apponere pactum, ut post mortem sibi dos restituatur, quoniam viuentis patre nullum ius competit filie petendi legitimam,

8 *nam, & dos illa non retinet locum legitimæ potest enim euenire, ut filia patri præmoriatur, quod intelligitur, quoties restitutio esset facienda ipsi tantum, non suis hæredibus, defuncto enim patre dos succedit loco legitimæ, ita notant Decius cons. 106. Capycius decis. 176. Serafinus decis. 855. at si dos fuerit in testamento relicta, & sit intra quæritatem legitimæ, tunc nullum pactum, seu onus apponi poterit, docent Cavalcanus decis. 28. par. 3 latè Gaspar Thesaurus dicta quest. 63. Petrus de Gregorio de dote, & paragio quest. 35. à nu. 1 ubi Mastrillus in addit. Seraphinus decis. 815. Gratianus tomo 3. discept. forens. cap. 556 num. 6. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 31. num. 1. Pascalis de patris potestate par. 2. cap. 4. num. 190. Antoninus de Amato dicto cap. 64. num. 4. cum sequentibus, & in nostris terminis, scilicet dotis de paragio. ut nullum onus*

9 *apponi possit, docent Cumia in cap. si aliquem verbo maritata nu. 66. & seq. Franch. decis. 618. Cammetius in cap. si aliquem fol. 314. vers. sed quantum à nu. 6. & seq. Aponthe cons. 65. per totum lib. 1. & cons. 74. nu. 6. Loffredus cons. 26. Mastrillus in addit. ad Petrum de Gregorio de paragio quest. 2. lit. A. & ante ipsos docuit Napodanus noster in consuetud. si moriatur, vers. eas autem glossa paragium, ubi Antonius de Alexandra in additionibus.*

10 *Verum contra hoc videtur facere locus Scauole in l. finali, §. filia, ff. de legat. 3. in quo dicitur, quod pater dotauit filiam, & pactus fuit, dotem reddi suis fratribus, quod pactum valere ait Scauola ibi, quem locum intelligunt quoad excessum legitimæ secus si intra legitimam,*

11 *ita Bartolus, & communiter DD. ibi, qui planè intellectus mihi non satisfacit, cum in illo textu non fiat mentio partis dotis, sed Scauola, inquit dotem, igitur, aut excessiua, aut non, debebat restitui, alij dicunt, quod pater quando fecit testamentum, reliquit filiam tantumdem doti datæ æquiualens, ita Baldus in l. cum virum col. 2. in fine C. de fideicommissis, Albericus in dicto §. filia in fine, Alexander in l. à filia, ff. ad Trebell. Imolain l. Lucius, §. maritus in fine, ff. eodem titulo, quem intellectum verum esse post Iacobum de Beluiso probat per septem argumenta Paleotus de dote num. 8. Riminaldus cons. 18. num. 72. ol. 1. & cons. 600. num. 5. vol. 5. pro quo intellectu facit elegans doctrina Bartoli in l. ut iuris iurandi, §. si liberi num. 6. ff. de operis libertorum dicentis patrem non posse præiudicare filiæ*

in dote, nisi tantumdem illi reliquerit, ut legitur in l. qui Rome, §. Flavius, ff. de ver. oblig. quem Baldi intellectum sequitur Rodericus Suarez ad leges Regni in titulo de las haras l. 1. nu. 70. Bertrand. cons. 103. nu. 42. & pro eodem intellectu facit locus eiusdem Scauole in l. Lucius maritus, ff. ad Trebell. ubi maritus potest gravare mulierem suam de dote restituenda, si illi tantumdem reliquerit, in illis verbis, ita quoque eius petitionem fore, si non minus in quantitate, quæ falcidia nomine remaneret, foret, quam in quantitate dotis, at talis intellectus licet probabilis videatur, diuinationem tamen sapit, cum ibi nulla sit mentio de tantumdem, secundò redditur dubitabilis intellectus Bartoli, quoniam si supponeretur ibi, patrem dotasse ultra legitimam, & sic quod onus appositum erat excessui, adhuc non potest procedere, quoniam pater dotando ultra legitimam, illum excessum legitimæ dicitur donare, cum

12 *non teneatur, quæ donatio valida est ex causa dotis, iuxta textum notabilem in l. Pomponius Philadelphus, ff. familia eriscunda, & communem profiteretur sententiam Petrus de Gregorio lib. 28. sintagmatum iuris cap. 9. nu. 14. Donellus lib. 9. commentariorum cap. 5. Ottomanus lib. 9. obseruat. 2. Cuiacius lib. 12. responsorum, Papiniani in dicta l. Pomponius, Dnarenus in l. 1. ff. soluto matr. Pascalis de viribus patriæ potestatis par. 1. cap. 4. num. 34. latè post Fontanellam, & alios explicat Doctissimus Marius Cutellus de donat. contemplat. matr. tomo 1. tractatu 1. discursu 2. particula 15. & discursu 3. particula 1. & post perfectam donationem nullum onus apponi poterit à donante, l. post perfectam, C. de donat. que sub modo, & in principio dixi, & in materia dotis textus est in l. cum à socero, C. de iure dotium, igitur omni modo Bartoli intellectus redditur mihi dubitabilis.*

13 *At Gaspar Thesaurus, ubi supra nu. 17. dicit, idè ibi pactum, seu onus tenuisse, quia restitutio erat fratribus faciendæ, quorum fauore tenet onus, sed adhuc intellectus videtur ob stare alteri loco Scauole in l. à filia, ff. ad Trebellianum, in quo restitutio fratribus erat faciendæ, tamèn pactum tenere negatur, & licet Thesaurus dicat, ibi mulierem mortuam esse cum filiis, quorum fauor cessare facit fauorem fratrum, nihilominus hoc esset contra textum in l. pater cum filia 23 ff. de pactis dotalibus, ubi dicitur, quod mulier obijt cum filiis, & onus restitutionis*

Q

nis

pis tenet, ibi, pater cum filia sua nomine dō-
 re daret, pactus est, ut mortua filia uno, pluri
 busve liberis superstitibus deducta parte ter-
 tia, reliqua sibi dos, aut post mortē suam illi,
 aut illis filiis, quos in potestate habebat red-
 deretur, & in sequentibus verbis Iuris
 Conf. ait, pactum tenere ibi, respondi,
 posse, consequenter colligitur, distin-
 ctionem illam filiorum, militare non
 posse, vnde dicendum est pro solutione
 dicti loci *Scauola*, quod ibi pater non
 grauauit filiam in dote, cum fiat mentio
 de patre testamentum faciente, certam-
 que quantitatem filiae relinquire, vnde
 grauamen factum à patre censetur
 de illa quantitate factum, cum nunquam

14 in generali fideicommissio veniat por-
 tio dotis alijs existentibus bonis dicit
Baldus conf. 283. lib. 3. *Natta* conf. 255. nu.
 8. licet *Rodericus Suarez* in l. quoniam in
 prioribus ampliat. 6. intellectum *Gasparis*
Theauri per antea videatur amplecti, ex
 quibus omnibus colligitur nullum te-
 nere, quod portionem legitimam, vt su-
 pra.

15 Vnde deueniendo ad nostram quæ-
 sitionem dico, fratrem nullum onus ap-
 ponere posse in paragio sorori præstan-
 do, quoniam vt pluries dixi dictum para-
 gium retinere locum legitimam, & supra
 est probatum, nullum onus à patre ap-
 poni posse in dote filiae, quæ sapiat vim
 legitimam, & ita in nostris terminis locu-
 ti sunt *Franchus* decis. 196. & 491. *Anna*
allegat. 116. num. 2. par. 2. *Menochius* lib. 3.
presump. 10. nu. 24. *Milanesius* decis. 10. nu.
 24. lib. 1. *Vinius* decis. 9. *Surdus* conf. 113.
Petrus de Gregorio de dote, & paragio qu.
 35. num. 3. *Peregrinus* de fideicommissis art.
 42. num. 51. & conf. 79. num. 21. & 28. vol.
 1. *Muta* cap. 47. num. 18. *Verbis Panor.* *Gra-*
tianus tomo 3. discip. forens. cap. 556. nu. 25.
 & 26. & cap. 769. num. 27. 28. & sequ.
Tuscanus conclusionē 782. lit. D. num. 18. *Bar-*
bosa in l. 1. 4. par. num. 135. ff. soluto matr.
Anellus de Amato conf. 54. num. 4. *Mangi-*
lius de imput. quest. 17. num. 28. *Castellus*
decis. 25. *Farinaceus* decis. 710. num. 1. par. 1.
Pasqualis de patria potestate par. 2. cap. 4. nu.
 191. *Antoninus* de Amato loco citato num. 8
 & 9. quod intelligitur, tam de paragio
 infra quantitatem legitimam, quam ultra,
 quoniam cum detur paragium loco por-
 tionis ab intestato, sicuti frater non ha-
 bet ius in portione alterius fratris, ita
 neq; in paragio sororis, vt docet *Andreas*
 de Isernia in constitut. in aliquibus col. 12.
 vers. extraneus ibi, & sic tanquam portio-
 nem hereditatis consequitur dotis paragium

de bonis patris, alia refert *Caput.* in d. con-
 suetud. si moriatur par. 2. §. 13. quæ vt in-
 utilia, & obscura videnda relinquo.

16 At si frater dotaret sororem de bonis
 proprijs, quia diceretur liberalitatem
 exercere, & reputatur tanquam extra-
 neus, ad textum in l. unica, §. extraneum, C.
 de re uxorie actione, nulli dubium est ex
 dictis in principio, pactum apponi pos-
 se.

Alij etiam dixerunt, procedere hæc
 quoties soror fuisset de dote testata, se-
 cūs autem si mortua esset intestata, tūc
 pactum teneret, dicentes colligi ex *F. a-*
cho decis. 491. declarante *decisionem* 169.
Reg. Galeota tom. 2. controuersiarum cap. 19
 num. 57.

17 Ego autem distinguo duos casus, aut
 pactu illud, fuit appositum sine consen-
 su sororis, & procedunt omnia dicta, si
 verò consensisset oneri appposito per
 fratrem dotantem, & licet *Franchus*
dicta decis. 196. dicat, adhuc pactum non
 tenere, attamen ego contrarium in hoc
 casu dicerem, vt colligitur ex expresso
Scauola responso in l. cum maritus, §. finali,
 ff. de pactis dotalibus, vbi soror à fratre
 dotata cum pacto, vt dos restitueretur
 si in matrimonio decessisset, mulier de-
 cedens quasdam res marito legauit quæ-
 situm fuit si maritus rerum legatarum
 nomine fratri teneretur, & *Scauola* res-
 pondet teneri, sunt verba Iuris Conf. (mu-
 lier de dote, quam dedit pacta est, vt si in ma-
 trimonio decessisset, fratri eius redderetur, si-
 que in eum casum stipulatus est, mulier quas-
 dam res dotalis decedens marito legauit, &
 alijs quosdā ex dotalibus seruis manumisit,
 quæsitum est, an maritus earum rerum no-
 mine, quas legauit mulier, & seruos, quos
 manumisit fratri teneretur, respondi, nihil
 proponi, cur non teneretur, cum etiam here-
 des defunctæ, tam legatarijs, quam libertati-
 bus obnoxij sint, ecce igitur expressus lo-
 cus *Scauola*, quo colligitur, pactum te-
 nere illa consensum præstante, ratio eui-
 dens est, quoniam vnusquisque potest
 proprio fauori renunciare, ad textum in
 l. si quis in conscribendo, C. de pactis, qua
 ratione communiter dixerunt *Doctores*,
 filiū posse consensū præstare oneri adie-

18 Et à patre in legitima, & onus tenebit,
 quoties in actu testamenti filius consen-
 sisset arg. l. non putauit §. si quis sua manus,
 ff. de bonor. possess. contra tabulas, l. filio præ-
 terito, ff. de iniusto test. *Molina* de Hispano-
 rum primogenitura lib. 2. cap. 3. nu. 36. *Mon-*
terius decis. 35. num. 83. *Gutierrez* in l. nemo
 potest nam. 144. ff. de leg. 1. *Lara* in l. si qui
 libe-

liberis, s. item rescriptum num. 62. ff. de liberis agnoscendis, Merlinus de legitima lib. 3. tit. 2. quest. 7. à num. 15. cum seq. alijque videndi apud Cancerrum par. 1. variarum cap. 3. num. 35. & 36. & textus in l. si quando 5. illud, C. de inofficioso testamento in contrarium adductus ab aduersarijs procedit in consensu prestito ante testamentum.

Et sic recedendum esse ab opinione de Franchis dixerunt Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 31. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 10. par. 1. num. 26. decisum refert Cancerrus par. 3. variarum cap. 2. num. 200. Doctissimus Novarius lib. 2. quest. 100. per totam, & addo D. Reg. Sanfelicius tomo 1. decis. 128.

29 Alijetiam dixerunt, pactum hoc tenere quoties soror in vita nunquam fuisset conquesta de tali onere, quoniam tunc illius hæredes opponere non possint, ita colligitur ex Franchio d. decis. 491. notant Castillus decis. 25. num. 11. Thorus in compendio verbo pater, Amendola in addit. ad Franchum dicta decis. 196. num. 1. Giurba ad consuetud. Messana cap. 3. glosa 7. par. 1. num. 78. Antoninus de Amato dicto cap. 64. num. 11. & à num. 12. cum seq. Fontanella, & Cancerrus doct. citatis, hæc ipsi ultimi Doctores loquuntur, quando aderat consensus sororis dotata, sicuti filius qui non fuisset conquestus de onere, imposito legitimæ, sui hæredes postea tenentur subire illud onus, ita Paulus de Castro in l. quoniam in prioribus in principio num. 8. C. de inofficioso testamento, Suarez ibidem limitat. 1. num. 19. & limit. 4. Alciatus conf. 522. num. 5. Baldus, et Angelus in l. cum patronus num. 2. ff. de leg. 2. Jason in l. si arrogator nu. 32. ff. de adoptionibus, Calcanes conf. 56. Cephalus conf. 291. num. 18. lib. 3. Bursatus conf. 355. num. 45. lib. 4. Tobias Nonius conf. 107. num. 4. Mastrellus decis. 181. nu. 16. cum seq. Cucchus de legitima vers. nec usufructu nu. 21. Gregorius Lopez par. 6. tit. 4. lib. 11. glosa libramento, Peralta in l. cum patronus post principium, ff. de leg. 2. Surdus conf. 412. num. 49 & seq. lib. 3. conf. 541. num. 28. & conf. 570. lib. 4. Rolandus à Valle conf. 98. post nu. 29. lib. 2. Cancerrus part. 1. variarum cap. 3. num. 41. Crassus de successione ab intestato in titulo de legitima quest. 38. Gratianus decis. 4. per totam, Mangilius de imputat. quest. 48. num. 17. & cum paragium loco legitimæ successerit, onus reiiciendum erit, quoties filia fuisset conquesta, & non transit ad hæredes, & videndus est Giurba dec. 13. n. 8. & deci. 103.

At ego contrarium existimò verius, cum illud onus ipso iure reproberetur à lege, imò exemplum legitimæ in contrarium facit, etenim communis est opinio, ius illud dicendi de nullitate oneris impositi ad hæredes transmitti, sic docent Gomez variarum tomo 1. cap. 11. nu. 25. Bursatus conf. 246. num. 19. vol. 2. Angelus conf. 287. num. 3. Alexander conf. 55. num. 6. & conf. 150. num. 6. lib. 2. & conf. 188. num. 1. lib. 5. Decius conf. 81. num. 1. 218. num. 4. 228. nu. 4. & conf. 303. num. 1. Ruinus conf. 26. nu. 2. 12. & 16. lib. 3. Crauetta conf. 142. num. 2. Mantica de coniect. lt. volun. lib. 7. tit. 8. num. 9. & 10. Guidon Papa decis. 93. Boerius decis. 250. nu. 4. Rota Romana diuersorum decis. 668. num. 1. & seq. par. 1. Merlinus de legitima lib. 5. tit. 3. q. 9. Noalis de transmissionibus casu 10. nu. 1. & 2. Ant. Tomatus decis. Maceratenf. 4. à num. 8. cum pluribus seq. Castillus Soto maior post hæc visus tomo 5. controuersiarum cap. 107. à num. 44. vers. hinc quidem ostendit cum seq. unde potius dico transire hoc ius ad hæredes.

S Y M M A R I U M.

- 1 Paragium unicum est prestandum sorori, ut possit excludi in linea collateralis licet defunctus plura reliquisset bona per ipsum quesita.
- 2 Ponderatur textus in l. alimenta, s. bafilicæ, & in l. libertis, ff. de alimentis, & cibarijs legatis.
- 3 Legatum alimentorum non est reiterabile.
- 4 Author proponit questionem, si duplex quantitas prestari debeat, quoties bis fuerit legata, & remittit legendam.
- 5 Ponderatur textus in l. Titia, s. qui Marci, ff. de annuis legatis.
- 6 Legatarius particularis adhuc comprehenditur sub legato generali.
- 7 Facto legato cum onere dicendi missam omni die sine cantu, & die Sabbati cum cantu, tali die adhuc erit celebranda missa sine cantu.
- 8 Paragium erit prestandum filie, tam de bonis paternis, quam maternis.
- 9 Fructus legitime prestari debent filio à die obitus patris.
- 10 Interesse paragii erit prestandum sorori à die mortis patris, & datur etiam ante nubilem ætatem, & si caste viuere velit.
- 11 Soror ante nubilem ætatem recipiens alimentum in domo fratris, non poterit alimenta petere.
- 12 Quantitas liberata sorori per Iudicem computatur in causam interessis paragii, &

Author remittit quid si interesse non fuerit liquidatum.

- 13 Interesse paragi currit ad rationem quinque pro centenario.
- 14 Paragium in nupta, seu in defuncta post obitum patris legitimam non excedit.
- 15 Paragium non potest ascendere ad virilem portionem, licet matrimonium fuerit contractum sub spe aliud habendi post patris mortem.
- 16 Bona subiecta fideicommissio possunt alienari pro paragio.
- 17 Concesso feudo, aut officio cum potestate nominandi unum ex filiis, facta nominatione, paragium erit prestandum.

ARGUMENTVM.

Explicatur quoruplex paragium erit prestandum sorori, tam in linea ascendenti, quam collateralis, & plura iura ponderantur, denique quando currat interesse, & Author multa practabilia scitu digna affert.

THEOREMA. XXV.

PRO coronide huius materie de paragio videnda sunt aliqua in nostris Theorematis non disputata, & difficultatem esse inter doctores nostros agnosco, quot paragia fore prestanda sorori, scilicet si tot esse debeant, quot exclusiones, & nulli dubium est, quod si loquamur in linea collateralis, sufficit, habuisse paragium de bonis ascendentiis, ut ab omnibus aliis successionebus excludatur, sufficit enim vnica dotatio ad exclusionem sororis, ut decusum refert, & late probat Preses de Franchis decis. 87. per totam dicens, nullum esse prestandum paragium in bonis fratris, & si loquamur de bonis non interquisitis, late Reg. Ronitus tomo 1, conf. 23. num. 17. cum seq. Molfesius par. 4. quest. 29. per totam D. Reg. Capyc, Latro decis. 61. nu. 8. & 9. Franciscus Maria Praeto tomo 1. discept. forens. cap. 48. num. 2. & tomo 2. cap. 41. num. 49. & si Anna allegat. 81. contrarium defendere conetur, contra ipsum fuit decusum, D.D. citati, qui licet sicco pede pertranscant, ut mei moris est, textum quemdam adducam.

- 2 Videlicet in l. alimenta, §. Basilice, & in l. liberis. ff. de alimentis, & c. cibariis legatis, quibus in iuribus probatur, quod si testator cuilibet ex seruis suis singulis annis triginta in testamento pro alimentis

reliquerit, & demum in codicillis Stichus similiter seruo suo quadraginta pro alimentis legauerit, certe iste seruus Stichus petere non poterit, nisi illud vltimum legatum, quoniam legatum alimentorum de per se non est reiterabile, ut bene considerat Cinus in l. cum questio circa finem, C. de legatis, & aduertit glossa finalis in l. quinquaginta 12. ff. de probat. Baldus conf. 349. col. 2. vers. queritur ergo Franchus decis. 422. num. 4. Anna conf. 91. num. 37. & 38. Menochius lib. 4. presump. 128. num. 18. Franciscus Marcus decis. 437. nu. 1. & 7. Ludovicus Molina de iustitia, & iure disp. 201. vers. excipitur ab hac regula. Ludovicus decis. 236. num. 8. cum seq. Thomasius tract. 9. tit. 13. num. 13. Surdus de alimentis tit. 9. quest. 4. nu. 1. & seq. Episcopus Maranta tomo 1. responso 1. num. 80. & 81. unde & si magna sit questio inter D.D. si bis relictum in eadem quantitate prestandum sit, an vero vnicum tantum, & communiter respondent, prestandum esse vtrumque, ut videre est Presidem de Franchis decis. 422. Molinam de iustitia, & iure tract. 1. disp. 101. Menochium lib. 4. presump. 128. & de arbitrariis iudicium lib. 2. centuria 3. casu 113. Martan de success. leg. par. 4. quest. 18. art. 1. a num. 133. & post alios elegantem decisionem D. Reg. Capyc. Latro, §. 1. per totam quibus addo Scaynum decis. Roman. 92. nu. 89. & 90. cum sequ. D. Episcopum Maranta tomo 1. responso 7. per totum, ubi satis docte more suo discurret, tamen in legato alimentorum non procederet, cum non recipiat duplicitem.

- 5 Imo ex textu in l. Titia, §. qui Marco, ff. de annuis legatis expresse colligitur, legatarium particularem comprehendit sub legato in genere facto, unde Bartolus in l. si consul num. 2. ff. de adoptionibus, & in l. 2. ff. de stipulatione seruorum dixit, quod si testator reuerendis prioribus huius Ciuitatis centum inter eos distribuenda reliquerit, & in eodem testamento Titio quinquaginta legauerit, qui sit vnus ex prioribus dictae Ciuitatis, poterit illa quinquaginta petere, ad illorumque partem admitti, ad idem facit decisio Phabii 7. dicentis, quod si fundator in constructione vnus Cappelle dixisset, ut pro anima sua in vnoquoque die legatur missa sine cantu, in die vero Sabbati celebratur cum cantu, in eodem die debet celebrari etiam missa sine cantu, & sequitur eum de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 237. a nu. 8. & omnes Doctores dicunt hoc non aduersari iuribus citatis
- 7

in

in dicta l. alimentis, s. Basilica, & in l. liber-
tis, cum ibi agatur de legato alimento-
rum, quod in se reiterabile non est, vt
dixi.

Ex quibus omnibus colligitur, quod
quoties actus non est reiterabilis, vnica
vice tantum prætatur, hoc est in casu
nostro, nam soror debet de paragio do-
tari, vnde statim, quod fuerit de paragio
dotata augmentum non recipit, vt est
textus in l. 2. in principio, ff. de dote prelega-
ta, l. Lucius Titius, s. impubrem, l. huiusmo-
di, s. cum pater, ff. de leg. 2. Menochius de
arbitrarijs iudicij casu 213. num. 7. con-
sequenter dicendum est, sufficere illam
vnica vice fuisse de paragio dotatam, vt
ab alijs excludatur successioneibus.

8 Et licet nostra consuetudo si qua mulier
expressè dicat, paragium fore sororibus
præstandum, tam de bonis paternis, quàm
maternis, & aduertit *Napodanus* ibi circa
finem, tamen procedit hoc in linea de-
scendenti, vnde filia non solum debet
consequi paragium de bonis paternis,
verum etiam maternis, & decisum refert
Anna allegat. 70. in fine, & per totam.

9 Notandum est etiam, debere interes-
se, seu fructus paragij sorori, sicut enim
præstantur fructus legitimæ filio statim
à die obitus patris, ex dictis *Franchum*
decis. 558. num. 5. *Surdum* decis. 25. num. 26.
Ant. Faber in titulo Cod. de usuris, & *fran-*
chibus rei legata definit. 1. 3. & 11. sequitur
de *Marinis* to. 1. quotid. c. 290. in principio,
Giurba decis. 65. num. 6. *Grinella* decis. do-
lana 98. *Cancerius* par. 3. variarum cap. 16.
num. 79. *Hodierna* in l. hac editali quest. 30.
num. 1. & 2. *Mercul.* *Merlinus* de legitimis
lib. 2. tit. 1. qu. Reg. *Ronitus* conf. 20. & 21.
Præfès Amatus conf. 39. *Fontanella* tomo 1.
decis. 91. & 92. & tomo 2. decis. 492. *Dottis-*
simus *Leotardus* in solemnibus tract. de usuris
quest. 19. num. 31. sic quoque dicendum
erit, præstandum esse interesse paragij

10 sorori per fratrem, ita docent *Petrus* de
Gregorio de dote, & paragio quest. 26. *Reg.*
Ronitus in prag. 24. de fendis nu. 58. *Aponte*
conf. 50. sub nu. 27. vol. 2. *Consiliarius* *Theo-*
dorus allegat. 7. num. 13. & 15. *Costa* *Sicu-*
lus conf. 25. *Thorius* in supplemento verbo
fructus paragij, his non adductis *Prouen-*
zale in consuetud. si moriatur obseruat. 16.
quod interesse præstatur etiam ante nu-
ubilem ætatem *Minadous* conf. 2. num. 5.
Anna allegat. 70. nu. 13. cum seq. & allegat.
81. & 117. *Lanarius* conf. 10. num. 2. & 3.
Ioan. Ant. de Mauro allegat. 68. nu. 5. *Mar-*
cellus de Mauro conf. 35. num. 2. & 3. *Anna*
conf. 6. num. 10. *Molfesius* par. 4. quest. 15.

num. 6. cum seq. latè *Reg. Galeota* tomo 2.
controuersiarum illustrum cap. 15. à num.
37. cum seq. de *Georgio* allegat. 10. & præ-
statur etiam sorori volenti caste viuere,
vt notabiliter aduertit *Reg. Galeota* dicta
controuersia 15. à nu. 76. cum seq.

11 Verum ante nubilem ætatem sufficit
percipere alimenta à fratre in eius do-
mo, quæ alimenta, cum fructibus, & in-
teresse paragij compensantur, ex dictis
per *Franchum* dicta decis. 558. Caput in
consuetud. si moriatur par. 2. §. 2. nu. 23. &
seq. de *Georgio* dicta allegat. 10. *Thorius* in
compendio tomo 3. verbo interesse paragij,
Regens Galeota dicto cap. 15. à num. 77. &
seq.

12 Et si fuerit aliqua quantitas per iudi-
cem liberata sorori debet excomputari
in causam interesse dicti paragij, & si il-
lud non fuerit adhuc liquidatum, vt de-
cisum testatur *Reg. Galeota* dicta contro-
uersia 16. nu. 64. & meminit *D. Reg. Cap.*
Latro decis. 22. sub num. 5. contra *Annam*
patrem allegat. 112. & *Annam* filium conf.
30. dicentes, nunquam cadere solutio-
nem in causam interesse non liquida-
ti, quos nonissimè latè, & doctè suo mo-
re tuctur *Francisc. Mar. Prato* tomo 2. di-
cept. forens. cap. 49. per totum, omnino vi-
dendus, & dictum interesse paragij cur-

13 rit ad rationem quinque pro centena-
rio, *Franchus* ubi supra, *Andreas Capanus*
in tractatu de iure ad hoc q. 24. n. 5.

14 Notandum est etiam, quod licet pa-
ragium in nuptia legitimam non exce-
dat, ex dictis per *Afflictum* decis. 160. &
alibi dixi, sicut etiam in defuncta post
obitum patris ante tamen nuptias, ex
doctrina de *Bottis* in addit. ad *Iferniam* in
constitu. in aliquibus col. 5. vers. verò fol. mi-
hi 259. nihilominus si matrimonium
fuisse contractum cum minori dote sub
spe aliud habendi post patris obitum,

15 tali casu ascendit vsque ad virilem por-
tionem, vt fuisse decisum in *Sacr. Conf.*
testatur *Reg. Galeota* dicta controuersia 16.
num. 14. 15. & 16. qui allegat *Peregrinum*
de fideicom. ar. 42. n. 34. & 40.

16 Aduerti etiam debet, quod sicut dotis
fauore bona fideicommissio subiecta,
possunt alienari auth. resque, C. communia
de legatis, sic etiam pro paragio præstan-
do sorori, vt decisum in *Sac. Conf.* refert
Reg. Galeota dicto cap. 16. num. 36. & 37.
tomo 2.

17 Vltimò sciendum est, quod si fuerit
concessum feudum, aut officium alicui
cum facultate nominandi vnum ex fi-
lijs facta nominatione vnus ex filijs de-
be-

betur de illo feudo, seu officio sorori paragium, ita notat *Horatius Montanus* in tractatu de regalibus in titulo de officijs sub vv. 41. per tot.

S V M M A R I V M.

1. Author refert Doctores asserentes masculiationem procedere, etiam facto testamento per patrem.
2. Legitima non competit ei, cui successio ab intestato non defertur.
3. Filia præterita per patrem, nequit dicere de nullitate, quoties filij masculi fuerint hæredes instituti.
4. Quod non procedit si masculi non existent, etiam si filia fuerit nuptui tradita.
5. In dubio testatorem se voluisse conformare, cum dispositione iuris communis presumendum est secundum aliquos.
6. In dubio non presumitur testatorem voluisse uniformari, cum dispositione statuti, quoties illius dispositio est diversa, sicuti si appareret de contraria voluntate.
7. Masculiatio fuit introducta in penam fratris differentis maritare sororem, data illius interpellatione.
8. Legatum speciei parit interesse à die obitus testatoris.
9. Remedium ordinarium facit cessare, extraordinarium, & quomodo.
10. Minor lesus ultra dimidiam non solum potest uti remedio legis 2. C. de rescindenda vendit. verum etiam restituit in integrum.
11. Interpretatio stricta erit facienda in penalibus.
12. Pena conventionalis non potest excedere interesse partis.
13. Statutum imponens novam penam dicitur derogasse antiquam impositam per ius commune.
14. Nullus debet duplici pena gravari.
15. Author assignat rationes, quibus masculiatio fuit introducta.
16. Masculiatio non procedit in vita patris, sic etiam si tempore quo pater moritur excesserit annum decimum sextum.
17. Extensio non datur in penalibus.

A R G V M E N T V M.

Examinatur, si nostra consuetudo in S. eas autē sermonem instituēs de masculiatione locum habeat in dispositione testamentaria, cuius occasione multa scitu digna ponderantur, & explicantur.

T H E O R E M A. XXVI.

L Atē iam differui, tam de exclusionē filiarum, quā de paragio illis præstando per fratres, remanet nunc videndum de tertia parte nostræ consuetudinis si moriatur, nēpē de masculiatione; habemus enim in S. eas autem nostræ consuetudinis, quod si fratres distulerint maritare, & dotare sorores per totum annū decimum sextum, tali casu sorores peti poterint se masculiari, & ad virilem portionem admitti.

Verū notabilis est controuersia; si hæc eadem masculiatio locum habeat facto testamento per patrem, in quo paragio filiabus relicto in alijs bonis filios masculos hæredes instituit, si elapso dicto anno decimo sexto, & soror maritata non reperiatur possit petere se masculiari, & communis est responsio, vigere in hoc casu masculiationem, ita *Præses de Franchis* decis. 412. sub nu. 4. vers. & hinc sumpta occasione, *Aponte* conf. 50. nu. 7. *Prouenzale* in consuetud. si moriatur obseruat. 24. nu. 17. quibus addo *Molfesium* p. 4. quest. 2. nu. 1. *Caputium* p. 2. §. 10. nu. 46. *decisum* in *Sacr Conf* testatur *Camillus Salernus* in dicta consuetud. si moriatur in apostilla incip. ad hanc consuetudinem, fol. mihi 72. in principio, qui nihil adducunt, quæ opinio licet aliquandō mihi placuerit, attamē cū de anno 1645. fuisset interrogatus, parte sic petente, aliqua pro contraria sententia scripsi, & si nullum inuenerim, tali tamen medio mouebar; nam aut ista filia petie se masculiari ex coniecturata mente patris testantis, aut ex dispositione nostræ consuetudinis, si primum caput inspiciamus, & masculiationi locum dari non posse, quoniam illam quantitatem filia non accipit tanquā portionem legitimæ, sed ut simplex legatum compensandum cum paragio debito per fratres, etenim nulla legitima dictæ filie competit, cū ab intestato simul cum fratribus non succedat, & cui non competit successio ab intestato, neque competit ius petendi legitimam arg. l. 1. l. nam, & si parentibus, ff. de inofficioso testat. principium instit. eodem titulo, *Napodanus* in consuetud. si quis, vel si qua glosa saluo vers. item nota, *Alexander* conf. 19. dub. 1. et conf. 125. lib. 6. vnde dixerunt *Doctores*, posse patrem filijs masculis hæredibus institutis feminas præterire sine villo vitio nullitatis in terminis statuti exclusiui.

sui, colligitur ex Napodano in dicta consuetud. si moriatur, vers. succedunt nu. 56. docent Minadus institu. in aliquibus notabili 2. nu. 63. Franchus decis. 149. nu. 7. Gabriel communium conclusionum in titulo de testamentis conclus. 4. ubi plures more solito adducit Franciscus Marcus decis. 146. nu. 10. Rota Romana apud Farinacem decis. 428. Caput in dicta consuetud. si moriatur par. 3. §. 2. in principio, Mercul. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 1. quest. 14. nu. 6. Molfesius par. 4. de success. ab intestato q. 18. nu. 2. Visconte in addit. ad Franchum dicta decis. 149. n. 7. Antonius Faber de erroribus pragmaticarum tomo 2. decade 27. errore 8. a num. 13. & si contrarium dixerit tomo 1. decade 13. errore 1. Consiliarius Dexart decis. Sardinia 76. n. 8. secus tamen si fratres masculi non existerent, tunc enim a vicio nullitatis laboraret dictum testamentum, & si filia nupta fuerit, ut decisum in Sac. Constatatur D. Preses Merlinus in eleganti controuersia 77. ubi de iustissime, & copiose probat more suo tomo 2. igitur dictam quantitatem filia in vim legati compensandi cum paragio accipit, cuius prestationis more penam adiecit lex, scilicet interesse, ut toto titulo Codicis de usuris, & fructibus rei legate consequenter non datur altera pena masculiationis, quæ à iure antiquo non indicitur, & consuetudo nostra procedit, sicut loquitur ab intestato, non vero factò testamento, in quo viget ius commune.

Et licet posset dici, testatorem voluisse se conformare cum dispositione statuti, à quo imponitur pena masculiationis, tamen hoc multipliciter eueritur, primò cum plures dixerint, præsumi se voluisse vni formari cum dispositione iuris communis tanquam nobilioris, ita Baldus, Salycetus, Romanus, & alij in l. quamquam, C. de testamento milit. Romanus conf. 138. nu. 2. Ancharanus conf. 120. nu. 4. & conf. 163. nu. 3. Paulus de Castro conf. 161. circa finem, vol. 1. Aretinus in l. gallus, §. quidam recte, notabili 1. ff. de liberis, & posthumis, Alexander conf. 2. nu. 23. vol. 1. & conf. 55. nu. 2. & 4. vol. 4.

Imò dato, quod procederet contraria sententia, ut præsumatur, se voluisse vni formari cum dispositione consuetudinis, nihilominus miratur, quoties testatoris dispositio est diuersa à dispositione statuti, arg. textus in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirenda possess. l. Papinianus exuli, ff. de minoribus, l. finali, ff. de calumniis, latè Cephalus conf. 137. num. 26. in

fine, at nostra consuetudo loquitur ab intestato, dispositio verò est testamentaria, & sic non licet argui à dispositione ab intestato ad testamentariam, limitatur etiam quoties apparet in contrarium fuisse testatoris voluntatem, sic notant Soccinus conf. 13. nu. 35. vol. 3. & conf. 95. nu. 36. vot. 1. Crauetta conf. 250. nu. 2. latè Fortun. in l. gallus, §. idem credendum nu. 47. ff. de liberis, & posthumis, quod est in casu nostro, quoniam stante quod pater noluit præstari filia, quam simplex illud legatum dotis, dicendum, noluisse filiam masculiari.

7. Confirmatur nostra sententia, talis enim masculiatio fuit introducta in penam fratris differentis maritare, & dotare sororem facta per illam interpellatione congruo loco, & tempore, ut voluit Napodanus in consuetud. si moriatur, §. eas autem in principio, & requiritur etiam, quod frater illo tunc sit potens ad dotandam, aliàs non videretur stare per ipsum l. si ex legato, ff. de ver. oblig. l. mora, ff. de iur. furis, l. 1. 2. & 4. ff. de iniur. vocando, cap. ab eo de appellationibus libro 6. notant Afflictus decis. 370. in 2. dubio, ad quem se remittit Buccinus in addit. ad dictum locum, Napodani in apostilla incip. ad hanc consuetudinem, ubi Gaspar de Leo in apostilla incip. an sit necessaria requisitio sic decisum, referens, & dicam infra, quæ mora si adsit in casu nostro, producit effectum interesse à die obitus patris, si fuerit speciei, ut post antiquos docent Gratianus tomo 2. discept. forensium, cap. 250. n. 3. Reg. Ronitus decis. 90. Thorus in compendio to. 3. sect. 2. verbo legati interesse, saltem à die petitionis, in terminis textus in l. unica C. de usur. & fruct. rei legate, & alibi dixi, consequenter si reperitur pena à lege imposita dictæ moræ, quomodo altera pena simul debet concurrere, scilicet masculiationis?

Augetur ratio, quoniam pena masculiationis est subsidiaria, & extraordinaria, pena verò interesse est ordinaria, sic à iure communi inuenta, & quoties adest remedium ordinatum, toties non est recurrendum ad remedium extraordinarium, l. in causæ, ff. de minoribus glosa, Bartolus, & alij in l. 1. C. si aduersus fiscum. Berous conf. 120. num. 15. lib. 1. Rolandus à Valle conf. 59. nu. 2. lib. 1. Oddus de restitut. in integrum quest. 17. ar. 5. sub nu. 47. Scaynus decis. Bononiæ 81. nu. 60. igitur si adest remedium ordinatum ad penam, scilicet interesse, non erit recurrendum ad penam extraordinariam masculiationis

&

Et licet aliqui dicant, hoc limitari, quoties pinguius succurritur per remedium extraordinarium, sicuti minor læsus vltra dimidiā habet remedium legis 2. C. de reseruenda vendit. quod est ordinariū, & tamē poterit vti beneficio restitutionis in integrum, quod est extraordinarium, cum illud pinguius sit, ita glosa in l. finali, ubi Baldus nu. 5. C. si aduersus re iudicatam, Aymon cons. 7. nu. 2. Gozadinus cons. 44. nu. 14. Natta cons. 548. nu. 30. Rolandus cons. 59. nu. 4. lib. 1. Franchus decis. 248. Gabriel communium conclusionum in titulo de restitut. in integrum conclus. 1. Ladercus cons. 108. nu. 4. Oddus de restitut. in integrum quest. 4. art. 12. & quest. 19. art. 7. Caldas in l. si curatorem habens verbo minor nu. 63. C. de in integrum restitut. Misingerius centuria 4. obseruat 16. Cancerius p. 2. variarum cap. 1. num. 284. cum sequ. Mascardus de probat. conclus. 1273. Costa de remedijs subsidiarijs remedio 48. in principio. Gratianus decis. 135. num. 17. & 18. & per totam, Scaynus decis. 80. num. 48. & 60. & cum pinguius succurratur forori per masculiationem, quam per interesse, videtur dicendum, posse vti dicto beneficio masculiationis.

Nihilominus hæc procedunt, quoties remedium ordinarium, & extraordinarium procederent ex eadem causa, & ab eodem iure, vt est in exemplo minoris læsi, at in casu nostro remediū interesse procedit ex testamento, & ex iure cōmuni, masculiatio verò ex causa intestati, & ex consuetudine, igitur non bene procedit argumentum, tantò magis cū
 31 sumus in pœnalibus, in quibus stricta est facienda interpretatio, l. in interpretandis, ff. de regulis iuris, faciunt dicta per Bartolum in l. 2. in fine, ff. qui petant tutores, & per Socinum iuniorem cons. 16. nu. 35. lib. 2. vnde cum adsint duæ iæne ratione, moræ, vna masculiationis, altera interesse, interpretanda est ista vltima, quæ minor est, sicuti videmus, pœnam conuentionalem, & si excessiuam non posse
 32 excedere interesse partis, iuxta notata per Afflictum decis. 135. latè Scaynus decis. Bononiæ 22. per totam, Muscatellus in praxi fideiussoria par. 2. quest. 2. à num. 13. vers. instipulationibus, & per totam, Larrea allegat. 31. & dicitur derogatum pœnis
 33 iuris communis per nouam pœnam impositam à statuto, Bartolus in l. 1. ff. de vi bonorum raptorum, Baldus in l. data opera col. 8. C. qui accusare non possunt, Falinus in cap. super his de maioritate, & obedientia, Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem

in titulo de penis temere litig. in fine, Salyetius, & Cinus in l. si qui sepultura, C. de sepulchro violato, Ruinus cons. 86. num. 11. lib. 5. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 9. nu. 32. sic dici debet in casu nostro, pœnam masculiationis, fuisse commutatam à testatore in pœnam interesse non adimpleta eius voluntate, & prouisio hominis facit cessare prouisionem legis l. finali, C. de pactis conuentis l. finali, C. ad exhibendum, atque nullus debet duplici
 15 pœna grauari l. Senatus, ff. de accusat. glosa magna in l. 2. C. de iure emphiteutico, & in casu nostro duplici pœna grauaretur frater, interesse scilicet, & Masculiationis, igitur sufficit pœna interesse.

Neque obstat, quod si hoc esset, masculiatio adhuc cessaret in causa ab intestato, quoniam ibi etiam datur interesse paragii, vt dixi Theoremate præcedenti, quod falsum est, nam respondetur, pœnam masculiationis reperiri determinatam à iure nostro consuetudinario in causa ab intestato, quod non reperitur in causa testata, & sic diuersa est illa.

Verum contra hanc sententiam videtur urgere difficile argumentum desumptum ex ratione nostræ consuetudinis si moriatur, etenim illius compilatores introduxerunt, primò ratione honestatis, ne scilicet sorores peccent in corpus suum, quod euenire potest per dilationem matrimonij, per textum in 5. si prator vers. si aliquis ex prædictis auth. vñ cum de appellat cognoscitur auth. sed si possit C. de inofficioso testamento, secundò ratione publicæ vtilitatis, vt respublica liberis abundet hominibus l. 1. ff. soluto mat. quas rationes considerat Napodanus in consuetud. si qua mulier num. 4. Franchus decis. 412. num. 4. vers. rationes remissiuæ, Gaspar de Leo in addit. ad consuetud. si moriatur sub nu. 42. in apostilla incip. quoniam fit ratio, aliam rationem commendat Andreas in constit. in aliquibus col. 3. verbo quintum decimum, vers. & exponetur, ibi, (sed satis videtur esse equitati consonum, vt mulier grauata in hoc, quod præferatur ei masculus, releuetur in hoc, quod si non doretur, non præferatur, arg. ff. de iure iurando, l. cum qui,) quæ rationes adhuc militant in dispositione testamentaria, & sic idē ius statui debet, l. illud, ff. ad legem Aquiliam.

Respondetur, hæc dicta nullam recipere cauillationem, attamen non semper est bonum hoc argumentum, procedit ratio masculiationis, ergo debet
 da.

hanc masculiatio, sicut in simili adhuc filia potest peccare in corpus suum, & illa maritata procedit ratio repletionis liberorum, & tamen vivente patre nulla fit masculiatio, & si filia dictum annum decimum sextum excesserit, ut de eisum in Sacr. Cons. testatur *Preses de Franchis decis. 626. Molfesius par. 4. quest. 3. à nu. 3. & romo 2. in addit. ad dictam quest. 3. nu. 1. Astrucius decis. 197. nu. 8. Prouenzale in dicta consuetud. si moriatur observat. 21. nu. 10. itaut neque potest masculiari filia, sed soror post mortem patris, quæ, in vita patris annum decimum sextum excedebat, ut docet idem Prouenzale loco citato nu. 12. Caputius in consuetud. si moriatur par. 1. §. 10. nu. 70. rationem assignante quia consuetudo non loquitur de tali casu, hoc est in presenti controversia, cum simus in dispositione testamentaria, de qua nullum verbum dicit nostra consuetudo.*

Si vero sermonem instituamus de secundo capite, scilicet attenda dispositione consuetudinis, & neque eius vigore poteris petere se masculiari, cum illa loquatur de successione ab intestato, & tanquam pænalis dispositio non debet extendi ad successionem ex testamento auth. quas actiones, C. de Sacrosanctis Ecclesiis cap. quæ à iure communi, de regulis iuris cap. 15. qui in fine de filiis presbyterorum lib. 6. unde consulti maximo cum gaudio patris sororem nullò ex capite posse masculiationem petere.

At Molfesius loco citato pro contraria sententia dicit, augendam esse in hoc casu pœnam, cum duplex consideretur delictum, spernendo nempe consuetudinis, & testatoris præceptum, nam utiq; asserimus, fratrem testatoris præcepto non obtemperavisse sororem non maritando, at sua pœna puniatur, scilicet interesse, & aliquando potest evenire, ut maius lucrum consequatur, dato quod magnum intercesserit temporis intervalum, quo innupta steterit, præceptum autem consuetudinis non dicitur spernuisse, cum non loquatur de dispositione testamentaria, merito asserimus non dari locum masculiati in tali casu, & notanda sunt, quia nova.

SUMMARY.

- 5 Afferitur opinio Patris Molfesij dicentis, pendente anno decimo sexto fratrem non posse cogi à sorore ad se dotandam.
- 7 Author impugnatur Patrem Molfesium.

- ponderans textum in l. ita stipulatus 11. ff. de ver. oblig.
- 3 Ponderatur textus in l. obligationum, fere, §. finali, ff. de act. & obligat. Refertur glossæ intellectus, & de illo aliquantulum dubitat Author.
- 4 Author resolvit difficultatem textus in l. obligationum fere §. finali plura iura ponderans.
- 5 Ablatus absoluti important conditionem.
- 6 Adducitur in contrarium argumentum Patris Molfesij, sed ab Authore resolvitur.
- 7 Inducta in fauorem non debent in odium retorqueri.
- 8 In alternatiuis electio est debitoris. Quid si verba dirigantur ad creditorem, vel si unum est ad obligationem, alterum ad cautelam, & plura alia cumulat.
- 9 Laudatur Dom. Reg. Capycius Latro.
- 10 Extinguitur fideiussio de presentando per mortem rei.

ARGUMENTVM.

Excitatur questio, si soror possit abstringere fratrem ad se dotandam, pendente anno decimo sexto, impugnatur sententia Patris Molfesij, & Author plura iura ponderat explicans, quomodo procedat in alternatiuis electionem esse debitoris.

THEOREMA XXVII.

Sed congruum est querere, si licitum sit sorori pendente dicto anno decimo sexto cogere fratrem ad se maritandam, & Molfesius par. 4. quest. 3. nu. 1. & 2. docet, licitum non esse, iniustamque fore petitionem tribuit Napodano in dicta consuetud. si moriatur, & eas autem glossæ differentibus, cum vere de hoc nihil dicat Napodanus, sed potius contrarium, cuius sunt verba (sed contra puto, nam quoties obligatio incipit à precedenti pactione, posteaque sequitur adiectio pœne conditionaliter adiecta, primum quam poterit, cogi potest.)

Dico igitur cum Napodano contra Patrem Molfesium, fratrem cogi posse à sorore ad se dotandam pendente dicto tempore, quam sententiam probo ex responso Papiniani in l. ita stipulatus 11. ff. de ver. oblig. in quo habetur, quod quidam fuit stipulatus, verbi gratia, Titium sistere in tali loco, & si non sisteris, teneri

R

neri

neri ad quinquaginta, querit ibi *Papinianus*, an possit Titulum cogere, ut in illo loco sistat, & affirmatiue respondet, ibi, (ita stipulatus sum, ne sis in certo loco, si non sis, quinquaginta aureos dare spon-
ses, si dies in stipulatione per errorem omis-
sus fuerit, cum id ageretur, ut certo die sis-
tes) nota illa verba, certo die sis, &
glosa ibi in verbo ita stipulatus clarè hoc
explicat, vnde si in casu nostro dicitur
consuetudo, quod frater teneatur mari-
tare sororem intra decimum sextum
annum, quo elapso ratione pænæ iubet
illam masculari, poterit soror dicere,
volo paragium mihi debitum, & non
penam, ut in casu *Papiniani*, quia ut be-
ne notat *Bartolus* in dicta l. ita stipulatus
nu. 33. vers. si pena apponitur dictio illa
pænalis, si non feceris hoc, non nouat pri-
mænam actionem, sed remanet petitio
illius rei, per textum in l. si quis rem, ff. de
arbitris cum concordantibus.

3 Et licet huic *Papiniani* responso vi-
deatur obstare locus *Pauli* in l. obligatio-
num ferè, §. finali, ff. de actionibus, & obliga-
tionibus, ubi si aliquis dixerit, promitto
tibi nouem, & si non dederò, promitto
centum, quod ista condicionalis stipula-
tio in pænâ facta nouet primam, in
illis verbis, (& quasi nouatio prioris fiat,
quod magis verum est) si nouat primam
actionem, signum est, ex illa non agi.

At glosa ibi verbo quod magis verum est
dicit, hoc intelligi, quando para velit
agere ex pænali stipulatione non verò
primam, sed si vellet agere, actione pri-
mæ, ut in casu nostro, cum soror pe-
tere velit paragium, qui glosa intellectus
videtur mihi aliquantulum dubitabilis,
cum videatur contradicere textui in l. si
quis à socio, l. duo societatem, ff. pro socio, in
quibus iuribus habetur, quod etiam
post exactam pænâ poterit agi pri-
mæ actione in eo, quod plus est, & idè
dicitur in l. prædia, ff. de actionibus empti.

4 Qui tamèn *Pauli* locus aliter dispo-
nitur ad hærendo intellectui sapientissimi
præceptoris *Bartoli*, qui nu. 27. circa finem,
distinctionis fædere omnia concordat,
dicens, quod aut obligatio præcedens
provenit ex causa lucrativa, & tunc
comissa stipulatione pænali ibi adiecta
nouatur prima actio, siue ista actio pæ-
nalis contineat maius, siue minus, ut in
l. si penam, ff. quando dies legati cedat l. obli-
gationum ferè, §. finali, ff. de actionibus, &
obligationibus, si verò actio primæ non
dependeat ex causa lucrativa, sed one-
rosa, tunc nullo casu fit nouatio, sed po-

terit ex qualibet agi, & una exacta po-
terit ad reliquum agi, dicta l. si quis à socio
cum l. sequenti, & dicta l. prædia, & proba-
tur etiam ex l. apud celsum, §. labeo, ff. de
doli exceptione l. qui Romæ, §. flavius, & §.
duo fratres, ff. de ver. oblig. in quibus iuris
bus præcessit conuentio, quæ non no-
uatur per pænâ, differentie ratio est,
quia quando conuentio fuit ex causa
lucrativa, videtur adiecta stipulatio fa-
uore creditoris, ut cum debitor deficiat
à minori, ad maius teneatur, ut colligi-
tur ex textu in l. si quando hæres, ff. de leg. 1.
1. at quando conuentio dependet ex
causa onerosa, videtur adiecta pænâ, ut
illius metu citius debitor soluat, ut in l.
4. §. sed & si pignora, ff. de re iudicata, quæ
distinctio, seu illius pars est in terminis
nostre controuersie, quoniam consue-
tudo primò iussit sororem maritari ibi
(sorores maritare) postea in §. eas autem
præcepit, ut elapso anno decimo sexto
sorores masculientur, & ad virilem por-
tionem admittantur, & sic primò præ-
cessit debitum fratris, in maritando so-
rorem, & postea sequitur pænâ mascu-
lationis, quod debitum prouenit ex causa
onerosa, nam datur, aut loco successio-
nis, aut legitimæ, ut pluries dixi, quæ
masculationis pænâ est condicionalis
ex illis verbis, differentibus, quæ uti abla-
tini absoluti conditionem important,
l. plautius, l. à testatore, ff. de condit. & de-
monstrat. l. cuius, ff. de emptionibus, l. ab em-
ptore, ff. de pactis, l. si debitor, §. 1. ff. quibus
modis soluitur, l. ason in l. si diuersa num. 1.
§. de transactionibus, Menochius conf. 38.
num. 26. & in conf. 644. nu. 5. Surdus decis.
168. num. 11. Osasus decis. 165. num. 11.
Franchus decis. 620. num. 4. Giurba decis.
60. num. 12. quasi quasi quod consuetu-
do diceret, admittatur soror ad virilem
portionem, si non maritabitur intra
tale tempus, vnde colligitur, non esse
nouatam primam actionem agendi ad
se dotandam, cum condicio nihil ponat
in esse, l. si quis sub conditione, ff. si quis
omissa causa.

6 Verum *Mollesius* loco citato, insurgens
num. 2. ait, paragij solutionem fuisse in-
troducendam fauore ipsius fratris, & sic ille
dicere poterit, nolo paragium dare, sed
tempus expectetur, quo pænâ virilis
portionis incurram, quod sanè argu-
mentum, salua pacè tanti viri, sal-
lax est, quoniam si nos consideramus
exclusionem sororis, certè dicta ex-
clusio fuit introducta fauore fratris, at
paragij solutio fauore ipsius sororis; &
in

in pnam nolentis maritare, & dotare sororem intra dictum tempus soror poterit masculiari, vnde si frater vellet sororem admittere ad successionem poterit facere, vt dicam infra latissime quo modo procederet argumentum Patris Molfesii, at quoties frater velit vt beneficio nostrae consuetudinis, remanet ligatus onere sororem dotadi, quod onus est in fauorem sororis fratri impositum, vt bene aduertit Napodanus in dicta consuetud. si moriatur verbo, & tenentur num. 27. Caput 8. 4. par. 2. num. 51. quo modo argumentum Molfesii non procedit, & si petitio paragij, & masculiatio est introducta in fauorem sororis, non debet in eius odium retorqueri, neque oppositum operari, l. legata inutiliter, cum similibus, ff. de adimendis legatis, Soccinus conf. 38. col. 2. vol. 1. Decius conf. 364. nu. 3. Menochius conf. 151. num. 30. & conf. 170. num. 11. & 362. num. 34. & dicta pena masculiationis fuit inducenda in augmentum sororis non maritatae, vnde non debet operari diminutionem actionis, arg. l. legata inutiliter, ff. de leg. 1. l. qui hominem, ff. de solut. l. cum tale, §. finali, ff. de condit. & demonstr. l. si mancipia, ff. de fundo instructo, cap. inter corporalia de translat. praetorum cap. cum dilectus, cum similibus de ordin. cognit. vnde si dicta pena masculiationis fuit introducta in fauorem dictae sororis, non debet operari effectum contrarium denegandi actionem illi petendi paragium.

8. Confirmatur dicta nostra sententia, certum enim est, quod in alternatiuis electio est debitoris cap. in alternatiuis de regulis iuris in 6. l. plerumque, in fine, ff. de iure dotium, Angelus conf. 31. cum alijs apud Surdum decis. 318. num. 2. & 3. Facchineus conf. 23. vers. decimo quarto lib. 2. Gizzarellus decis. 9. num. 3. & 7. Aldogradus conf. 62. num. 17. de qua regula plura scripsit Monterius decis. 48. num. 5. & per totam, nihilominus haec regula fallit, quoties verba diriguntur ad creditorem, tunc enim ipse est electio, sic notant Afflictus decis. 397. Loffredus conf. 19. The-saurus decis. 147. in fine, Rota Iannensis decis. 211. num. 5. & 6. Surdus conf. 98. Cotta in memorabilibus verbo alternatiua, Riminaldus conf. 663. num. 7. Bardellonus conf. 133. num. 12. col. 2. Caballinus milleloquio 80. Monterius dicta decis. 48. num. 10. Caldas Periera de nominat. emphit. quest. 10. num. 57. quod a fortiori procedit, quoties vnum est ad obligationem, alterum ad cautelam, puta si conuentum fuerit

inter creditorem, & debitorem de soluendo tali die, aut dare pignora, semper electio est creditoris, quoniam illa promissio dandi pignora est in fauorem ipsius creditoris, sic docent Bartolus in l. quamuis, ff. de pignoratitia actione, Paulus de Castro in l. 4. §. ex conuentione, ff. de re iudicata, & in l. cum proponas in fine, C. de transactionibus, Decius conf. 12. & in cap. inter ceteras in fine de rescriptis, Purpuratus conf. 557. num. 22. & 23. Tiraquellus de retractu lignager, §. 3. glosa 3. nu. 16. The-saurus decis. 147. Marcus Mantua in obseruat legal. par. 2. in cap. in alternatiuis in principio, Anna sing. 238. Maceratenis variarum lib. 2. resolut. 60. casu 26. Peregrinus conf. 86. num. 2. vol. 5. Asinius de execut. §. 7. cap. 267. num. 7. Periera dicta quest. 10. num. 53. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. par. 13. nu. 69. 70. & 71. Antoninus de Amato tomo 2. variarum cap. 34. num. 22. & 23. Cancerius par. 2. variarum cap. 6. d. num. 55. cum sequ. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 164. num. 16. & seq. Costa de clausulis clausula 35. num. 3. dicens, facta conuentione inter debitorem, & creditorem de soluendo intra mensem, vel de redeundo ad carcerem electionem dari creditori, non debitori.

9. Ex qua doctrina optimè fundatur decisio Sacri Consilij relata per Doctissimum illum virum omni aeo laudandum Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. consultat. 53. in qua fuit dictum, quod si aliquis fideiussit de soluendo, aut debitorem presentando intra tale tempus, si debitor moriatur adhuc fideiussor tenetur, qui allegat pro eadem sententia Farinaceum de carceribus quest. 34. nu. 35. Aretinum de fideiussoribus cap. 27. num. 66. Franchum in eodem tractatu cap. 6. n. 173. quibus addo Nouar. lib. 2. q. 25. de Marinis lib. 2. c. 65. Muscat. in praxi fideiuss. modo §. nu. 11. Thorum voto 62. licet contrarium dixerit Craccipol. Siculus dec. . . pextotam, & licet multa ponderet ibi Domin. Reg. Capyc. Latro, attamen haec ratio videtur sustentabilior, etenim, & si, per 10 mortem rei fideiussor cocepta sub verbo de illum presentando sit extincta, & si decesserit, ff. qui satisfacere cogantur, sicut mutato statu debitoris, neque teneatur fideiussor, ex adductis per Menochium conf. 12. num. 24. per Farinaceum de carceribus dicta quest. 34. num. 37. & 38. & faciunt notata per Caballum centuria 2. criminali casu 190. de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 133. num. 10. & per Dom. Reg. Sanse-bicium tomo 2. decis. 159. nihilominus qua-

Nō adest alternatiua etiam de soluendo, tunc fideiussor non liberatur, quia licet fuerit extinctum illud caput de præsentiando, remanet caput illud de soluendo, ex l. si cum, §. finali, ff. si quis cautionibus, & bene aduertit Muscatellus in praxi fideiussoria modo quinto num. 11, & non poterit se tueri fideiussor dicens, suam obligationem fuisse alternatiuam de præsentiando scilicet, vel soluendo, & sic ipsi competit electio, tanquam reo, quoniam cum vnum adsit principaliter de præsentiando, aliud in subsidium de soluendo, electio nō datur ipsi, sed creditori, vt bene decisum aduertit D. Reg. Capyc. Latio loco citat. cui etiā addo Gratian. omnino videndum in proprijs terminis loquentem tomo 2. discip. forens. c. 338. per totum.

Ex quibus dictis colligitur, quod cū solutio paragij sit in principali obligatione, masculiatio vero in subsidium, & in penam omnino dicendum est, electionem compete sorori petendi paragium, & nolle expectare tempus masculiationis, non verò fratris, vt male asserit Molfesius loco citato.

S V M M A R I V M.

- 1 Affertur distinctio Patris Molfesij ad questionem.
- 2 Creditor in biscentum, si centum à debitore petierit in iudicio, vel ab illo receperit, non repellitur, si alia centum postea petierit.
- 3 Fiscus recipiendo partem releuij, non sibi praeiudicat quoad reliquum, & dicitur totum debitu agnatum per solutionem partis.
- 4 Dicitur in totum tui seruitute, per sum partis illius.
- 5 Decima omnium fructuum prestanda erit, licet solutio fuerit facta de vna tantum parte fructuum.
- 6 Ponderantur iura in l. final, ff. de eo quod certo loco, in l. celsus, ff. de receptis arbitris, in l. post diem, ff. de lege commissoria, in l. si fundus, §. 1. ff. eodem titulo, & in l. A. Emilius Largianus, ff. de minoribus.
- 7 Dominus directus recipiendo feudalia seruitutia à vassallo, qui cecidit à feudo dicitur remisisse penam caducitatis.
- 8 Pena caducitatis commissa per emphiteutam, remissa dicitur per dominum directum pensiones recipientem, & quid in Prelato Ecclesie.
- 9 Pactum rescissorium remissum dicitur per dictam receptionem.
- 10 Author impugnatur distinctionem Molfesij ponderando iura in l. non prodest, ff. de

vi bonorum raptorum, in l. v. §. si re, ff. depositi, & in l. qui ea mente, ff. de furtis.

- 11 Author resoluit contraria, & declarat quomodo procedunt dicta n. 8.
- 12 Pactum contra naturam contractus reicitur, si non potest fieri transitus ad alium contractum, secus si poterit.
- 13 Author resoluit plura iura, referendo decisionem contra dicta n. 7.

A R G V M E N T V M.

Proponitur quaestio, si soror masculiata recipiendo partem aliquam in portionem paragij, sibi praeiudicauerit, assertur distinctio Patris Molfesij, quae ab Authore probatur, denique illam refellit multa iura ponderando, & in contrarium allata resoluen- do.

T H E O R E M A. XXVIII.

Notabilis tamē proponitur difficultas, videlicet, si lapso anno decimo sexto soror fuerit masculiata, vnde sua portio effecta fuit virilis, paragium recipiat à fratre, an sibi praeiudicauerit, ita vt amplius virilem portionem petere nequeat, me non latet Molfesium par. 4. quest. 11. duos distinxisse in hac controuersia casus, primò si quantitas illa fuerit simpliciter sorori data, seu soluta nulla facta expressione, seu mentione paragij, & tunc non excluditur à petendo supplemento virilis portionis, si verò expresse fuerit dictum, fieri solutionem incomputum paragij, & tali casu masculiationis pena remissa videtur, & virilis portio peti non poterit, qui Molfesius ad hoc citat Nauclerium in addit. incip. sed quid si frater maritauerit fol. 8. & tergo, quae duo capita distinctionis aliquantulum probabo, & si nihil ab eo fuerit scriptum.

Et quoad primum caput, certum enim est, quod si aliquis creditor in centum, à debitore quinquaginta receperit, non per hoc excluditur, quin alia quinquaginta petere possit, text. est punctualis, in §. si minus institut. de actionibus, ibi (si minus intentione sua amplexus fuerit actor, quam ad eum pertineat, veluti si cum ei decem aurei deberentur, quinque sibi dari oportere intenderit), in fine Iuris Cōs. ait, posse reliquum peti, ibi, (in reliquum enim

enim nihilominus iudex aduersarum in eodem iudicio ei condemnat), & ita notant Bartolus, & alij in l. si quidem, C. de transactionibus, Iason post Aretinum in dicto, §. si minus, vnde dixit Bartolus in l. si cum dos, in principio, ff. rerum amotarum, quod si debitor dixerit creditori, ecce centum, quæ tibi debeo, & creditor simpliciter receperit, nihil dicendo, non sibi præiudicauit quoad reliquū petendum, sequitur eum Iason in dicto §. si minus, C. de variis p. 2. variarum in titulo de solutionibus num. 137. quibus addo Gramaticum decis. 68. vnde doctè more suo dixit Capanus de iure releuij p. 3. quest. 12. num. 4. quod si fiscus exegerit partem releuij non prohibetur reliquum petere. imò per illam partem solutam videtur agnitionem totum debitum, l. sed Iulianus, alijs, l. item si filiusfamilias, §. finali, ff. ad Senat. Conf. Maced. vbi si pater soluere cepit, quod filiusfamilias mutuo consumpserit, item si idem filiusfamilias sui iuris effectus partem debiti soluerit, cessabit, Sen. Conf. Maced. quasi ratum habuerit, l. una est via, ff. de seruitut. rusticorum prediorum, l. si stillicidij, §. finali, ff. quemadmodum seruitus amittatur, quibus in iuribus probatur, per vsum seruitutis in partem retineri in totum, ita Afflictus decis. 13. num. 21. Capanus loco citato num. 2. explicat Doctissimus Fontanella clausula 4. glossa 18. p. 1. n. 145. cum seq. vnde si fuerit facta solutio decimarum in vna parte fructuum, remanet possessio in altera parte fructuum, ex textu in cap. cum in tua de decimis, vbi omnes l. cum qui, ff. de vsucapionibus, Ferrerius p. 3. obseruat. cap. 275. latissimè Gutierrez lib. 2. Canoniarum quest. 21. à num. 91. cum sequ. Fontanella clausula 4. glossa 19. p. 1. num. 76. cum seq. latè Reg. Rotundus decis. 97. per totam, latè videre est Thorum in supplemento verbo decima debita, & exacta, idem dicitur, si fuerit præscripta vna species decimarum in vno agro, dicitur præscripta altera species, de quibus decima soluta non fuit, vt latè post alios Cancarius p. 1. variarum cap. 23. à num. 25. cum seq. igitur si partis solutio totius debiti agnitionem patitur, dicendum est in casu nostro, quod facta solutione à fratre alicuius quantitatis non ascendens ad virilem portionem, poterit soror residuum petere, & frater dicitur agnouisse totum debitum virilis portionis.

Quod verò ad secundum caput relicto, argumento Mollesii tãquàm debili, taliter probari poterit, ex loco Pauli in l. si-

nali, ff. de eo, quod certo loco, vbi habetur, quod stante mora commissa, per quam quis incurrat in penam, et editor recipiendo pecuniam videtur penam remisisse, in illis verbis (tanto magis quod creditor recipiendo pecuniam, etiam remisisset penam videatur, & sic cum in casu nostro frater per non dotationem factam incurrerit in penam masculiationis, & de facto fuerit soror masculiata, per receptionem postea paragij videtur penam illam remisisset.

Idem colligitur ex Vlpiano in l. celsus, ff. de receptis arbitris, in quo dicitur, penam fuisse remissam per receptionem sortis, ibi, si autem oblatum acceperit, penam petere non posse, ad idem facit responsum Hermogiani in l. post diem, ff. de lege commissoria, in quo habetur, quod si post diem legis commissoriae venditor pretium petat, legi commissoriae renunciasset videtur, in illis verbis, si venditor pretium petat, legi commissoriae renunciare videtur, nec variare, & ad hanc redire potest, facit textus in l. si fundus §. 1. ff. eodem titulo ibi, nec posse, si commissoriam elegerit variare, quod confirmari videtur ex eleganti loco Pauli in l. A Emiliu s. Largianus ff. de minoribus dicentis, quod facta venditione sub pacto legis commissoriae, & post elapsum diem legis commissoriae pretium petat, videtur à lege discedere, in illis verbis (dicebam, magis posse eam ex restitutione restituere, quod venditor renunciando post diem, quo placuerat esse commissum, & pretium petendo, recessisset à lege sua videretur) ex quibus iuribus colligitur, penam videri remissam, quoties fors principalis fuerit exacta, igitur dicendum erit in casu nostro, quod pena masculiationis remissa dicitur per sororem recipientem paragium.

Sicut in simili si vassallus ob aliquod delictum à feudo ceciderit, si dominus post penam commissam feudalia seruitia receperit, penam caducitatis remisisse dicitur, docet glossa in cap. 1. in principio, quo tempore miles, secuti sunt eam Isernia ibidem in fine num. 10. vbi Baldus, & Aluarotus num. 7. Campagna in cap. ad fogiam nu. 40. post plures antiquos Mozzius de feudis in titulo de amissione feudi causa 9. num. 111. Intrigliolus de feudis centuria 1. quest. 95. num. 98. Scradarius de feudis part. 2. nona partis principalis sect. 14. num. 23. Schoner thesi feudali. 145. disput. 10. lib. 1. cap. 6. Rosenthal de feudis cap. 10. in titulo de causis, ex quibus feudum amittatur conclus. 38. num. 4. Boerius decis.

311. num. 22. Costa de iuris, & facti ignorā-
tia distinctione 38. num. 12. Menochius lib. 3
presumpt. 112. num. 14. & conf. 355. num.
12. lib. 4. Borrellus in summa lib. 1. in titulo
de feudis num. 142. puta si vassallus non
petens investituram infra annum amit-
tit feudum de iure communi, cap. 1. quo
tempore miles, deinceps Dominus ab eo
servitium receperit, pœna remissa dici-
tur, vt post glosam in dicto cap. 1. verba
damnavetur. notat Isernia ibidem num. 10.
Aluarotus num. 7. Baldus num. 5. alijque
apud Rossental loco citato, & sic cum so-
ror paragium receperit pœnam mascu-
lationis remississe videtur.

Confirmatur ex eo, quod dicunt de
emphiteuta, qui si ceciderit à re ob ali-
quam causam, puta Canonis non soluti,
aut alienationis irrequisito domino, si
dominus directus pensiones receperit,
caducitatem dicitur remississe, sic docet
Speculator de locato, & emphiteusi, §. nunc
aliqua q. 29. num. 44. Salycetus in l. 2. num.
34. C. de iure emphiteut. Oltradus conf. 29.
Baldus in rub. quest. 10. C. de contrab. empt.
Gozadinus conf. 57. num. 15. & conf. 69. nu.
8. Rolandus conf. 17. num. 14. vol. 2. Gigas
de pensionibus quest. 73. num. 3. Ruvius opi-
nione 338. Card. Mantica de tacitis, & am-
biguis lib. 22. tit. 3. per totum, Gratianus to-
mo 1. discept. forens. cap. 152. nu. 12. & seq.
Caldas Periera de extinct. emphiteusis cap.
11. lib. 4. n. 16. Amicus de iure emphiteutico
q. 33. per totum, Trentacinius lib. 3. va-
riarum in titulo de iure embph. resolut. 4.
sub nu. 4. Marefcottus lib. 2. variarum cap.
138. circa finem, cum non possit dominus
directus ad vtrumque agere, ad caduci-
tatem scilicet, & Canonem, glosa notabi-
lis in l. 2. vers. item triennio. C. de iure em-
phit. Card. Imola, & alij in cap. potuit loca-
ti, Speculator in eodem titulo, §. nunc aliqua
n. 33. ubi additio, Mantica, & Gratianus lo-
cis citatis, Gigas de pensionibus quest. 76.
Guidon Papa decis. 172. Reg. Ronitus in
pragm. 1. num. 42. de censibus, Franchus de-
cis. 48. num. 6. 7. & seq. decisum in Sacr.
Conf. testatur Hodierna in addit. ad Surd.
decis. 6. num. 7. quod procedit etiam in
prælato alicuius Ecclesie Canones re-
cipiente, vt pœna remissa dicatur, dum-
modò Ecclesia non fuerit collegiata,
Amicus quest. 35. Gama decis. 268. num. 4.
plures recenset Hodierna in addit. ad Surd.
decis. 181. num. 2. & latissime totam
hanc materiam explicat Thorus voto
44. per totum.

Sic dicimus existente pacto rescisso-
rio si debitum intra tale tempus non

9 fuerit solutum, per receptionem vfura-
rum videtur recessum ab illo pacto, cū
non possit contractus ille rescindi, & il-
lius causa vfuras recipi, Decius in l. cum
proponas limitat. §. C. de pactis, Rolandus
consilio 69. num. 46. lib. 4. Surdus de alimen-
tis tit. 9. quest. 26. num. 132. Castracanus de
societate cap. 69. num. 8. Marius Cutellus
decis. 1. orat. 1. num. 119. vnde facta pro-
missione pet fideiussores de soluendo
intra aliquod tempus, per vfurarum re-
ceptionem dicitur tempus prorogatum,
vt fuit decisum in Rota Romana in nouis-
simis par. 4. decis. 805. sic per receptionē
census adhuc dicitur tempus proroga-
tum, vt latē Gratianus tomo 2. discept. fo-
rens. cap. 302. per totum, latē Dom. Pre-
ses Merlinus tomo 1. controuersiarum cap.
31. à num. 8. cum seq. Thorus in compendio
par. 3. sect. 2. verbo liquidatio instrumenti,
& in supplemento verbo liquidari an possit
instrumentum vbi latē, consequenter di-
cendum est in casu nostro, quod per re-
ceptionem paragi factam per sororem
dicitur remissa pœna masculationis.

10 Ego autē, & si hanc distinctionem
Patris Molfesi varijs modis probasse ta-
mē negare non possum, quin secundum
caput distinctionis mihi displiceat, sim-
pliciter asserendo posse sororem sup-
plementum virilis portionis petere, ad
quod allego iura in l. non prodest, ff. de vi
bonorum raptorum, in quo dicitur, quod
si rapiens rem restituat, pœnam nō eua-
dit, in illis verbis, (non prodest ei, qui vi
rapuit ad euitandam pœnam, si ante iudiciū
restituatur rem, quam rapuit, l. qui ea mente, ff.
de furtis ibi, tamē si mutato consilio id do-
mino postea reddidit, fur est, & in l. 1. §. si
rem, ff. de positi, vbi dicitur, quod si quis
rem depositam vendiderit, licet postea
illam redimat, adhuc tenetur ad actionem
depositi, cum iam dolus sit adhibitus,
& effectus sit consummatus, in illis ver-
bis (quia semel dolam fecisti, cum venderes)
vnde dicendū erit in casu nostro, quod
cum iam frater in pœnam incurrerit, li-
cet paragium soluerit, & sororem ma-
ritauerit, pœnam iam incursum non
evadit, cum effectus fuerit consummatus.

11 Et omnia in contrarium allata non
procedunt in terminis nostræ quæstio-
nis, etenim procederent, quoties soror
non fuerit admitta ad masculationem,
tunc si paragium receperit, pœna
masculationis remissa videtur, sicut
dicitur in domino directo, qui si pensio-
nes receperit post declaratam caduci-
tatem, illa remissa non dicitur, vt nota-
bili-

Aliter, inquit Abbas in cap. potius col. penult. extra locati, Clarus in §. feudum quest. 10. vers. quare nunquid laps. Boerius decis. 399. num. 5. in fine. D.D. locis citatis, & ratio est, quia cum fuerit declarata caducitas, nulla cadit præsumptio remissionis caducitatis, quoniam non entis nullæ sunt qualitates, & præsumptio cadit super rem aliquam dubiam, ergo si caducitas fuerit declarata, & res incorporata in posse domini directi, quomodo dici potest per receptionem pensionis remissionem videri? hoc est in casu nostro, soror fuit admissa ad masculiationem, unde portio paragij fuit effecta virilis, consequenter quando frater soluit quantitatem, licet dixerit pro paragio, argumentari non potest remissio portionis virilis, sed solum illa debet imputari in suam portionem, eo magis, quia si sermonem instituimus de contractu censuali, per receptionem tertiarum non dicitur remissa contractus rescissio iam facta, ut bene advertit Regens Rouitus decisum referens. tomo. 2. conf. 37. num. 8. & per totum, cum possit simul existere tertiarum petitio, & capitalis, ut in præsentī Theoremate, quoniam accipiendo quantitatem illam, paragij poterit peti quantitas virilis portionis, in quam imputabitur dicta quantitas paragij soluti.

Eodem modo resolvuntur alia contraria, nam iura illa loquuntur de venditore, qui si prætium receperit, non potest dicere de pacto legis commissoria, ideo per illius receptionem dicitur remissum dictum pactum, cum non possit simul existere, prætium recipere, & fundum retinere, arg. textus in l. apud celsum, §. labeo ait, ff. de doli mali exceptione, ibi, (iniquum esse, & hominem possidere, & penam exigere) ut loquitur, & procedit textus in dicta l. AEmilius Largianus, quod non est in casu nostro, etenim poterit existere paragij solutio, & virilis portio, nam illa quantitas paragij imputatur in virilem portionem, sicut in simili pacto contra substantiam contractus, qui ad alterius contractus naturam transire facere non poterit, nullum est, & reicitur, arg. textus in l. cum mansueta, §. nemo potest, ff. de contrahenda emptione, l. cum precario, ff. de precario, & si potest ille contractus in alterius naturam transire, facere pacto existente, tunc non reicitur arg. textus in l. ubi ita donatur, ff. de donat. causa mortis, quem textum, post alios exornant Gutierrez de iuramento confir-

matorio p. 1. cap. 11. per totum, Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 21. p. 2. a num. 37. cum seq. quibus addo videndum Rimnald. in principio institut. de donationibus a num. 970. cum pluribus sequ. sicut in casu nostro illa solutio paragij non est destructiva pænæ masculiationis iam declarata, sed solum declaranda, quoniam masculiata sorore illa portio paragij fuit effecta virilis, unde illa quantitas soluta imputabitur in dictam portionem, at quoties soror non est masculiata, tunc eo ipso quod receperit paragium, dicta pænæ masculiationis dicitur remissa, quia solutio paragij est destructiva dictæ pænæ, quæ respondet si non resolvuntur iura in l. celsus, §. de receptis arbitris, l. finali, ff. de eo quod certo loco, cum illa iura loquantur, quoties pænæ non est adhuc commissa, scilicet quando ille non fuit ad pænæ condemnationem, secus si fuerit ad pænæ condemnationem, ex dictis.

Ad id verò, quod diximus, scilicet dominum recipientem semitis per vassallum videri remisso caducitatem feudi, ultra dicta in præcedentibus contractibus reperio decisum in Regia Camera, ut refert Vrsillus ad Afflicum decis. 120. num. 11. & de veritate videndus erit latissime Capanus de iure rebus p. 5. quæst. 7. & 8. per totum.

S Y M M A R I U M.

- 1 Consuetudo requirit duo, ut masculiationis locus non detur, scilicet, ut soror fuerit maritata, & dotata.
- 2 Ponderantur iura in l. criticum 94. ff. de ver. oblig. in l. ita stipulatus 115. ff. eodem, & in l. si sic legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1.
- 3 Verba intelligenda sunt cum effectu.
- 4 Promissio incerta nullam producit actionem etiam in dote.
- 5 Implementum non dicitur secutum, si quantitas illi adiuncta non fuerit impleta.
- 6 Ponderatur in contrarium textus in l. quidam heredem, ff. de vino tritico, & oleo legato, & resolvitur.
- 7 Author ostendit masculiationis effectum impediri per promissionem dotis etiam incerta.
- 8 Primogenita excluditur a successione feudi per secundogenitam innuptam, licet adsit sola promissio dotis.
- 9 Statutum loquens de dote locum habet etiam in dote promissa.
- 10 Promissio dotis incerte tenet, licet in alijs non procedat.

¶ *Hereditas licet in codicillis dari nequeat, poterit tamen dari si referens ad testamentum, & plura adducuntur iura.*

¶ *Explicatur textus in l. 1. C. de dotis promissione, cuique traditur intellectus.*

¶ *Author remittit legem quæstionem apud Cuiam, si masculatio excludatur per solam confessionem viri dicentis sibi fuisse traditam dotem, & si non.*

ARGUMENTVM.

Promissio incertæ quantitatis quando do effectum obligationis producit, præcipue in dote, cuius occasione, plurimura conciliantur, & explicatur textus in l. 1. C. de dotis promissione.

THEOREMA. XXIX.

Quod tamen potest, quid si frater sororem maritauerit dote illi promissa, sed nulla expressa quantitate, operetur exclusionem masculationis, hanc etiam dicto anno decimo sexto soror masculari nequeat, & videtur dicendum, masculationem non impediri, etenim nostra consuetudo duo requirit, ut effectus masculationis impediatur, videlicet, ut sit maritata, & dotata ibi, (maritare usque ad annos sexdecim completos secundum paragium, & facultates) in casu ad id licet adit maritatio, deficit tamen dotatio, quoniam promissio est incerta, quæ nullum parit effectum consequenter dicendum videtur, masculationis effectum non impediri, cum, ut pluries dixi, exclusio sororis est conditionalis, & requiritur, utrumque ad impleri, l. si heredi plures, ff. de conditionibus, & demonstrationibus.

Et quod dicta promissio incerta nullum pariat effectum, patet ex Marcelli ref. a. ponso in l. triticum 94. ff. de ver. oblig. in illis verbis (nihil stipulatus videtur, nec quidem unum modum, ex loco Papiniani in l. ita stipulatus 115. ff. de ver. oblig. ibi (non secus ac si quod pondere, numero, mensuraue stipulatus essem) ex Ulpiano in l. ubi autem 75. ff. eodem, ibi (ubi autem non apparet, quid, quale quantumue sit in stipulatione, incertam esse stipulationem dicendum est) & in l. si sic legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1. ubi legatum quantitatis incertæ nullum est, in illis verbis, (et quidem si quantitas non sit adiecta, evidenti ratione nihil debetur, quia non apparet, quantum fuerit legatum, ex quibus iuribus clarè colligitur,

quod etiam in contrariis, quæ in ultimis voluntatibus incertitudo vitiat actum, cum igitur in casu nostro dotis promissio fuerit incerta nulla specificata quantitate, promissio pro facta non habetur, eo magis quia verba intelligenda sunt cum effectu, l. 1. §. 9. hæc autem verba ff. quod quisque iuris, canone hæc autem verba 17. de penitentia distinet. l. 1. cum adducta per Barbo. axiomate 222. num. 10. unde verba consuetudinis nostræ, quod fratres maritentur sorores, & dent illis dotem, intelligenda sunt cum effectu.

¶ Quæ dicta locum habent etiam in promissione dotis incertæ, & nullum effectum inducat, sic colligitur ex responso Imper. Alexandri in l. 1. C. de dotis promissione, in illis verbis (frustra existimamus, actionem sibi competere, quasi promissa dote præstita sit, cum neque species ulla, neque quantitas promissa sit) unde colligitur, etiam in dote promissionem incertam nullum producere effectum, & sic poterit soror masculari, etenim regulam habemus in iure, obligatæ ad implemētum alicuius actus cum qualitate non dici adimpleuisse, nisi etiam qualitas fuerit impleta, l. contra, §. si filius familias, iuncta l. sequenti, ff. de pæcis, ubi Butrigarius, Bald. & alij post ceteros Surdus decis. 95. nam, & sic cum frater non adimpleuerit dotationem, dicitur factus casus masculationis.

¶ Et non obstat locus Iaboleni in l. quidam heredem, ff. de tritico vino, & oleo legato, ubi legatum tritici, & olei in genere omne comprehendit, ibi, quidam heredem damnauerat dare uxori suæ vinum, oleum, frumentum, acetum, mella, fassamenta, Trebatius aiebat, ex singulis rebus non amplius deberi, quam quantum heres dare voluisset, quoniam omissis pluribus responsionibus dico, illum procedere ob verba indefinita, quæ totum frumentum comprehendunt, ut bene notat Gomefius p. 2. variarum cap. 11. num. 9. vers. sed advertendum in fine.

¶ Verum ego in hoc casu assero, excludi casum masculationis ob hanc dotationem, ita colligitur ex Andrea in titulo de natura successionis feudi in ultima edita, in principio nu. 15. vers. videtur, & in consuetud. ut de successionibus verbo coniugata, & dotata, Afflict. decis. 61. num. 2. & expressè colligitur ex Napodano in consuetud. si moriatur num. 112. ibi (si verò fuisset minor 16. annis, & indotata nupta, & tunc eius filij non succedunt, nisi in paragio, quod eorum mater petere potuisset) a fortio.

tiori dicendum erit in casu nostro, masculinationis effectum exclusum fuisse per solam promissionem dotis, & si incertum, quod videtur notare apostilla incerta auctoris in dicta consuetud. si moriatur sub num. 303. incip. circa istam glosam. eadem sententiam sedatur Caput in eadem consuetud. part. 1. §. 10. à num. 67. per totum.

8 Sicuti in simili soror primogenita, quæ coniugata, & dotata excluditur à successione feudi per sororem secundogenitam virginem, ut ex constitut. ut de successionebus vers. filia autem, procedit dicta constitutio etiam si adfuerit promissio tantum, ut bene Andreas ibi, Afflictus in in cap. 1. num. 79. de natura success. feudi, Lancea in cap. si aliquem quest. 8 num. 109. Cum ibidem verbo maritata quest. 10. num. 311. cum seq. latè hoc fundat Preses Vrsinus de success. feudi par. 3. quest. 1. art. 2. per totum, nam dos promissa dos dicitur, ut probatur in rubro, & nigro, C. de dotis promissione, l. 1. & 3. l. ad exactionem, C. eodem titulo, unde statutum de lucranda dote, uxore premortua locum habere in dote promissa tantum docent Angelus in l. si prediorum num. 3. C. ad legem falcidiam, Paulus de Castro, & Alexander in l. si maritus, §. 1. ff. soluto matrim. Cum dicto verbo maritata num. 236. Alexander in l. si moriturus, §. 1. num. 7. ff. de conditione causa data, Iason in rub. num. 23. ff. soluto matrimonio, Boerius decis. 22. num. 7. cum seq. & videndus est Barbosa in rubrica 4. par. à num. 2. ff. soluto matrim. quoniam ut dixi dos promissa vere dos dicitur, ut post Tiraquellum, Vacconium, & alios fundant Valascus consultat. 3. à num. 1. Facchineus lib. 10. controuersiarum cap. 24. qui respondent ad iura in l. de diuisione, ff. soluto matr. l. dotale 13. §. dotale, ff. de fundo dotali, l. si pater 42. ff. soluto matr. l. 1. C. de dote causa, & ad textum in l. Titio, §. Titio, ff. de condit. & demonstrat. consequenter dicendum est, solam dotis promissionem operari exclusionem masculinationis.

10 Et licet promissio fuerit facta nulla, explicata quantitate, adhuc tenet, quoniam iura super allata procedunt in alijs stipulationibus, secus in dote, cum licet incerta sit, tenet, ut colligitur ex Papiiano in l. cum post, §. gener, ff. de iure dotium in illis verbis (gener à focero dotem arbitratu foceri certo die dari non demonstrata re, vel quantitate stipulatus fuerit, arbitrio, quoque detracto stipulationem valere placuit) nota illa verba (non demonstrata re, vel quantitate) adhuc stipulatio tenet, &

notant quamplures infra citandi, & ratio est, quia quantitas dotis licet incerta sit, certificatur tamen ex quantitate bonorum, iuxta textum in l. quero, ff. de iure dotium, quoniam pater ad dotandam filiam tenetur, hoc idem est in casu nostro, quia frater tenetur ad præstandum paragium sorori, & sic licet promissio fratris fuerit incerta, cum veniat certificanda, valere dicendum est, ut colligitur à simili ex l. asse totum, ff. de hereditibus instituendis, ubi licet heredis institutio in codicillis dari nequeat, l. Scanola, ff. ad Trebellianum, poterit tamen in illis dari se referens ad testamentum ibi (ideoque licet codicillis dari hereditas non possit, tamen hæc testamento data videtur), l. in testamento, ff. de conditionibus institutionum, ibi (verum conditionalis est hæc institutio, quæ testamento data esset) l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstrat. in illis verbis (tamen ex testamento valet sola quantitas, quæ in codicillis legata est) facit etiam textus in l. si ita quis testamento suo, ff. de leg. 2. ubi si testator legauit alicui, quantum per legem accipere potest, in illis verbis (si ita quis testamento suo cauisset illi, quantumplurimum per legem accipere potest, tantum dari volo, utique tunc, cum quandoque capere poterit, videtur ei relictum), l. certum est, ff. si certum petatur, l. 3. & in fine, ff. de penul. legata, ex quibus iuribus colligitur, quod licet promissio sit incerta, quoties tamen venit certificanda ex lege, vel ab homine, toties illa tenet, & valida est, hoc est in presenti controuersia, quoniam illa dotis promissio, & si incerta facta per fratrem, venit certificanda ex quantitate patrimonij, ut dixi de paragio, per consequens valida est, cum illud onus patris transfusum sit in fratrem, l. cum in plures, §. penult. ff. de administrat. tutorum, & sicut promissio facta per patrem licet incerta venit certificanda, & tenet, ut in dicta l. cum post, §. gener, idem dicendum est in fratre, qui tenetur dotare vi nostre consuetudinis.

Neque obstant in contrarium allata, nam illa iura loquuntur in simplici stipulatione, quæ cum incerta sit, nullam subsistentiam habere potest, secus quando incertitudo posset certificari, ut dixi, & licet textus in dicta l. 1. C. de dotis promissione loquatur in dote, tamen ibi dotis promissio non fuit facta per patrem, aut ab alio, qui teneretur dotare, sed ab ipsa muliere, ut ibi dicitur, secus quando dotans tenetur, sic concordant glosa, & DD. in dicta l. 1. & indicatum in Sac. Conf.

Conf. refert *Afflictus* decis. 339. & 371. *Menochius* consilio 292. num. 9. *Ermaphobus* lib. 4. promptuarij iuris titulo 15. *Connanus* lib. 8. *Commentariorum* cap. 8. nu. 4. *Duarenus* lib. 1. disputat. cap. 56. *Socinus* in l. 1. num. 53. *Alciatus* ibidem num. 14. ff. soluto matr. *Menochius* de arbitrarijs iudicijs cap. 149. num. 36. *Barbosa* in l. 1. 3. par. nu. 53. ff. soluto matr. *Forcatula* lib. 6. *selestarium* cap. 24. *Cuiacius* lib. 4. *responsorum*, *Papiniani* in dicto §. gener, quod est in casu nostro, quia frater tenetur ad hoc paragiū, ergo illa promissio incerta tenet, cum veniat certificanda ex patrimonij quantitate.

Et quid si dotis solutio probetur per confessionem viri dicentis, se recepisse dorem, an tali casu sufficiat, ut excludatur masculiationis effectus, videndus est. Cum in dicto cap. si aliquem verbo maritalata à num. 320. cum sequentibus, ubi latè in similibus terminis discurret.

S Y M M A R I U M.

1. *Author* refert sententiam *Patris Molfesij* asserentis non dari purgationem moræ in masculiatione.
2. Ponderantur iura in l. si insulam, ff. de ver. oblig. in l. traiecitia, §. de illo, ff. de ac. & obligat. & in l. magnam, C. de contrah. stipulat.
3. Litis contestatio in Regno fit per solam terminationem.
4. Moræ purgatio denegatur in actibus conditionalibus.
5. Moræ purgatio denegatur, quoties aliquis ipso iure incurrit in penam.
6. Idem dicitur si in contractibus ad sit pactum resolutivum.
7. De iure Canonico datur moræ purgatio, sed procedit in foro conscientie, secus in foro externo.
8. *Author* impugnatur sententiam *Molfesij*, et ponderat iura in l. & si post tres, ff. si quis cautionibus in l. qui Romæ, §. Flavius, ff. de ver. oblig. in l. si ita quis, §. ea cavit, ff. eodem, & in l. sancimus, C. de fideiussoribus.
9. Referuntur *Doctores* admittentes moræ purgationem.
10. *Heres* in feudalibus si non soluerit releuū intra annum, & diem amittit feudum, licet hodie teneatur ad duplicatum, sed poterit moram purgare.
11. *Fideiussor* non presentans reum intra tempus statutum poterit moram purgare illum presentando.
12. *Emptor* poterit moram purgare soluendo

pretium rei emptæ, elapso tempore apposto, & venditio non rescinditur.

13. Moræ purgatio à fortiori procedit de iure Canonico, etiam existente iuramento.
14. Moræ purgatio datur usque ad sententiam.
15. In Regno nostro datur purgatio moræ etiam post sententiam.
16. Moræ purgatio datur in penis legalibus.
17. Impugnans actum non potest se illo iuvare, & quomodo procedat.
18. In criminalibus non datur moræ purgatio, & quare.
19. Moræ purgatio non datur, quando ius partis est factum deterius.
20. Interpellatio sororis congruo loco, & tempore requiritur, ut frater incurrat in penam masculiationis.
21. Moræ purgatio denegatur facta executione sententie.
22. *Emphiteuta* non poterit moram purgare, quoties fuerit declarata caducitas.

A R G V M E N T U M.

Author latè examinat, si detur purgatio moræ in masculiatione, & impugnatur *Molfesius*, qua de re plures enunciat casus, quibus moræ purgatio datur, & denegatur, multa iura conciliando.

T H E O R E M A. XXXI.

Congrua mihi videtur discutienda questio, videlicet si sorore petente, se masculiari, possit frater comparere dicendo, se velle illam de paragio dotare moram purgando, & *Molfesius* p. 4. quest. 7. asserit, quod attento iure consuetudinario moræ purgatio admittatur, attribuens hanc sententiam *Afflicto* decis. 330, qui nullum verbum de hac controuersia facit, & argumenta *Molfesij*, tanquam inefficacia videnda relinquo, & ut mei moris est in omnibus his controuersijs, seu Theorematis, proprios labores pro utraque sententia patefaciam.

1. Pro qua sententia faciunt plura *Iuris Consultorum* responsa, primò *Ulpiani* in l. si insulam, ff. de ver. obl. in quo dicitur, quod si fuerit appositum tempus ad finiendum aliquod opus, tempore transacto, liteque contestata, moræ purgatio denegatur, in illis verbis (quod si litem contestatus sum, nihil prodesse tibi si edificas) cohæret locus *Aphricani* in l. traiecitia, §. de illo, ff. de actionibus, & obligat. ubi

ubi probatur, quod quando est apposta dies, & pena, elapso tempore pena iam commissa est, & mora purgationis locus non datur, ibi, si interpellatus ipse moram fecerit, quamvis pecuniam postea afferat, pena nihilominus committatur, & hoc rectius dicitur, idem habetur in l. magnam, C. de contrahenda, & committenda stipulat, ibi, quod si statuto tempore minime hac perfecta fuerint, certam penam dabit, quod est in presenti Theoremate, quoniam soror petijt, se masculari, lis contestata fuit, quae in Regno per solam termini dationem fit, ex dictis per Afflictum in constitutione dilationes num. 6. per Capycium decis. 11. num. 6. vers. tertio obstat, & videre est Muscatellum in praxi par. 1. glosa petitur num. 43. & par. 5. glosa defendendum num. 21. cum seq. consequenter dicendum est in casu nostro, moram purgationem admittendam non esse, tanto magis quia in conditionibus nunquam datur purgatio mora, ut clare ostendit Stauola in libris, s. intra, ff. de fideicommissariis libert. cuius verba sunt adducenda, intra certa tempora conditioni reddendarum rationum paruerunt, postea parati erant, quasitum est, an perueniant ad libertatem, respondit, si per ipsos stetisset, quominus intra tempora praescripta conditioni parerent, non idcirco liberos fore, quod postea rationes velint reddere, docent Alexander conf. 14. nu. 4. lib. 2. Decius conf. 138. subtilissimus Acofta lib. 1. felectarum. cap. 24. num. 10. Consil. Domin. Staibanus iunior controuersia 36. num. 15. 16. 17. & 18. & in casu nostro sorores disuntur exclusae per fratrum existentiam conditionaliter, si fuerint dotatae, ut pluries dixi, & alibi probari, consequens est, quod si frater dictae conditioni non obtemperauerit, illamque non impleuerit moram dicitur passus, quam purgare nequit.

5. Confirmatur haec sententia, quoties enim aliquis incurrit in aliquam penam ipso iure, toties mora purgatio denegatur, ita glosa in cap. licet in fine, & ibi Ant. col. 1. vers. nota, quod collatio de supplenda negligentia Praetorum, in cap. capientes, si quod si per viginti, & ibi Monachus, Archidiaconus, Ioannes Andreas, Franchus, & alij de elect. lib. 6. Dynus in l. si seruum, si sequitur, ff. de verb. oblig. Bartolus in l. si insulam. 3. & 4. questione, ibi Baldus, & Angelus col. ultima, Imola col. 15. Alexander conf. 11. Iason, & alij, ff. de verb. oblig. late Tiraquell. in l. si unquam glosa reuertatur num. 310. per totum, sicut est in casu nostro, quoniam elapso dicto anno decimo

sexto, & non maritata, & dotata sorore frater incurrit in penam masculationis, igitur nullo modo est admitterenda mora purgatio.

6. Accedit ratio, quoties enim in aliquo contractu adest pactum resolutiuum, toties mora purgatio impeditur, sic notant Bartolus, Alexander, & alij in dicta l. si insulam, ff. de ver. oblig. Barbat. & Imola in cap. potuit de locato, Corneus conf. 40. nu. 8. lib. 4. Corbulus de causis priuatis ob non solutum Canonem limitat. 41. nu. 41. versiculo tertio videtur, Tiraquellus in dicta l. si unquam verbo reuertatur nu. 310. & 311. Dom. Consil. Staibanus iunior controuersiarum forensium cap. 17. num. 9. 10. & 11. & cap. 36. num. 10. & 11. Gratianus tomo 4. discept. Forens. cap. 786. num. 31. & decis. 49. num. 11. Riminaldus iunior conf. 124. num. 53. & conf. 807. num. 32. Magonius decis. 35. a num. 2. usque ad 7. Putens decis. 66. lib. 3. Caputaquens de cis. 234. & 235. p. 2 Vinus decis. 531. num. 5. 6. & 7. lib. 4. Caballus conf. 134. num. 13. 14. & 15. lib. 2. Hartaaman Pistorius observationum singularium obseruat. 222. num. 59. & 60. doctissimus Aldogradus conf. 24. num. 70. Scayn. decis. Bononia 93. num. 44. Freccia de subfeudis lib. 2. differentia 18. Consil. Theodorus allegat. 24. num. 7. Franciscus Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 43. num. 24. & 25. Amatis decis. 70. num. 12. Ludouisius decis. 559. num. 6. & 10. Fontanella de pactis nupt. clausula 6. glosa 2 p. 2 num. 34. & 35. Paulus Bellonus in tractatu de his, quae in incontinenti sunt cap. 73. num. 21. lib. 1. & colligitur ex Kipiani responso in l. si quis hac lege vers. sed si cui, ff. de rei vindicatione, ibi (sed si cui in diem additus sit fundus, antequam additio facta sit uti in rem actionem potest postea non poterit, quod non videtur deficere a presenti quaestione, cum vigore consuetudinis sorores excludantur, dummodo maritentur, & dotentur infra annum decimum sextum, quo elapso fit resolutio dictae exclusionis, & femina habilitatur ad virilem portionem, ut in nostra consuetudine, s. eas autem igitur omnino dicendum est, moram purgari non posse, quod deinde lateq; more suo fundat Dom. Consil. Staibanus iunior dicta controuersia 36. per totam, & proprie a num. 15. 16. 17. & 18.

7. tanto magis, quia quando dicimus, moram purgari posse de iure Canonico, illud procedit in foro conscientiae, secus in foro contentioso, docent Alexander in l. si insulam, ff. de ver. oblig. Decius conf. 454. num. 14. Kipa in dicta l. si insulam nu.

§3. & in l. finali q. 32. num. 121. C. de reuoc. donat. Alciatus in l. 4. §. cationum, ff. de ver. oblig. Cotta in memorabilibus verbo nō obstante iuramento Veggius conf. 68. nu. 18. Cioffus conf. 78. & conf. 80. Gozadin. conf. 57. in fine, Scaynus dicta decis. 93. num. 44. consequenter ex omni capite dicendum est, morę purgationi locum non dari.

8 Nihilominus contra Molfesū verius mihi videtur respondendum, admittendo purgationem morę, ad quod facit elegans Gaij responsum in l. & si post tres, ff. si quis cautionibus, vbi admitti morę purgationem Gaius respondet, in illis verbis (& si post tres, aut quinque, pluresque dies quam iudicio sisti, si reus promissit secum agendi potestatem fecerit, nec actoris ius ex mora deterius factum sit consequens est, dici, defendi eum debere exceptione) ad idem facit dictum Scauola in l. qui Roma, §. Flavius circa medium, ff. de verb. oblig. ibi (vt pena liberetur) idem Scauola in l. si ita quis 135. §. Scia cauit, ff. eodem tit. in illis verbis (respondi posse, si non multo post obtulerit) & faciunt iura in l. interdum §. finali, ff. eodem, & in l. sancimus, C. de fideiussoribus, imō serē omnes, Doctores morę purgationem admittunt data præcipue celeri satisfactione, etiam post incursam penam, sic post antiquos Franciscus Marcus decis. 576. & 577. Ludouicus decis. Perusina 90. Guidon Papa decis. 123. & 166. de Laurentijs decis. 143. à num. 4. cum seq. Viuius decis. 531. Barzins dec. 111 num. 12. & 13. Dom. Reg. Capycius Latro decis. 30. per totam Farinaccus decis. 640. posthuma in fine tomo 2. Seraphinus decis. 819. num. 7. & 12. pluries decisum in S. C. testatur laboriosus Thorus in compendia par. 3. sect. 2. verbo mora an possit per debitorem, & in verbo mora an possit purgari per debitorem existente sententia rescissionis, Ludouisius decis. 559. num. 10. latē doctissimus Fontanella tomo 2. decis. 406. à num. 20. & 407. per totam, Veggius conf. 68. num. 28. Menochius de arbitrariis iudicium casu 7. per totum, Fachinens lib. 1. controuersiarum iuris cap. 98. Zuccardus conf. 49. nu. 15. Brunus conf. 24. à num. 6. Gratianus tomo 5. discept. forensium cap. 915. nu. 20. & 25. Dom. Consil. Staibanus iunior cap. 78. per totum, Franciscus Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 43. num. 22. & 23. nouissime his penitus non adductis Index Balboa semicenturia disquisit. 26. à num. 31. cum pluribus sequentibus.

Sicut in simili hæres, qui non soluit infra annum, & diem releuium, amittit feudum, & hodie tenetur ad du-

plicatum releuium, nihilominus communiter dicunt feudistę, admittendam esse morę purgationem, norant Ardzonius in summa in titulo quibus ex causis excusetur vassallus quest. 43. Clarus in §. feudū q. 49. vers. sed nunquid vassallus, Freccia de subfeudis lib. 2. authorit. 3 num. 8. In trigliolus de feudis centuria 1. quest. 95. nu. 96. Regens de Ponte decis. 1. à num. 13. vbi plures allegat Scradarius de feudis par. 2. nonę partis principalis, sect. 14. num. 64. Rosental de feudis cap. 16. conclus. 59. à num. 1. & sequentibus, idem dicitur in fideiussoribus, qui admittitur ad purgandam moram reum presentando post elapsū tempus, decisum docet Vrsillus ad Afflictum decis. 130. num. 8. latē de Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 133. à nu. 1. vsque ad 10. latē Osasus decis. 49. Cancerius p. 2. variarum in titulo de fideiussoribus à num. 136. Pascalis de patria potestate par. 1. cap. 8. num. 189.

12 Vnde dixerunt DD. quod si fuerit facta venditio cuiusdam fundi pro prætiq soluendo ad certum tempus, aliàs venditio dicatur pro non facta, tali calu elapso tempore datur morę purgatio, ita ex dicta l. & si post tres fratres, ff. si quis cautionibus colligunt Menochius de arbitrariis iudicium casu 8. à nu. 6. Decius conf. 138. Cardinalis Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 23. tit. 2. num. 29. etiam si adesset iuramentum, ex latē dictis per Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 30. per totam, quæ

13 morę purgatio à fortiori admittitur æquitate Canonica suadente, licet ad sit iuramentum, notat Baldus in l. qui crimen quest. 11. C. qui accusare non possunt, Loffredus conf. 41. num. 8. communiter DD. in l. si quis maior, C. de transactionibus & in l. 4. §. Cato, ff. de verb. oblig. ex textu in cap. ex litteris de questionibus cap. ad misericordiam 32. quest. 1. quæ Canonica æquitas adest in casu nostro, cum hic procedatur sola facti veritate inspecta, ex cap. Regni detestantes, quam admitti

14 dicunt DD. vsque ad sententiam, colligitur ex l. 3. finali cum l. sequenti, ff. iudicatum solui, l. hoc edicto, ff. de publicanis, §. finali institut. de perpetuis, & temporan. act. l. si reus paratus, ff. de procurat. præcipue pro evitanda pena, vt ex his iuribus colligunt Angelus ibi, Iason in l. si insulam num. 1. in fine, ff. de verb. oblig. & in l. & si post tres num. 13. Ripa num. 4. ff. si quis cautionibus, Iason conf. 9. num. 1. 2. & 3. vol. 1. Osasus decis. 71. num. 56. quem videre est per totam illam decifionem, vbi in fortioribus terminis doctissimus ille

ille Senatus moræ purgationem admittit, Menochius de arbitrarijs iudicium cap. 7. num. 11. 12. & 15. centuria 1. & in nostro Regno practicatur moræ purgationem admitti, etiam post sententiam *Vrsillus ad Afflictum decis. 174. num. 3.* Calā de modo articulandi glosa 4. num. 81. Capanus in tractatu de iure releuij par. 5. quest. 14. num. 12. Thorus dicta par. 3. sect. 2. verbo moræ purgari possit per debitorem existente sententia rescissionis.

Accedit ratio pro hac sententia, etiam pena hæc masculinationis est induta à consuetudine, quæ vim legis habet, sed & cass. de legibus. l. diuturna. ff. eodem titulo, sed quoties sumus in penis legalibus admittitur purgatio moræ, vt colligitur ex Imperat. Gordiano in l. alia causa, C. de his quibus, vt indignis, nam per impugnationem testamenti legatum amittitur in eo contentum, l. post legatum, §. 1. ff. de his quibus indignis, l. alia C. eodem titulo. l. Papinianus, §. meminisse, ff. de inoffi. testam. notant post alios, Peregrinus conf. 49. num. 12. lib. 5. & quomodo hæc doctrina procedat videndus est Cancr. par. 1. variarum in titulo de his, quibus, vt indignis à nu. 21. cum seq. & addo videndos Gabriel. communium conclusionum in titulo de regulis iuris lib. 6. conclus. 1. vbi latissime hæc regula explanatur Ripollā variarum lib. 1. cap. 13. num. 209. 210. cum seq. Ottanium Caracciolum decis. Sicilie 8. per totam, quoniam nemo potest se iuuarī ex actu, quem impugnauit c. ex eo de regulis iuris lib. 6. Surdus decis. 196. nu. 14 & 2. Gratianus tomo 3. discept. forensium cap. 463. num. 83. cap. 470. num. 9. cap. 688. & 770. Giurba decis. 55. num. 14. Muta decis. 53. num. 23. nihilominus si succumbat impugnans, & causam relinquat, relictum in illo testamento non amittit, dicta l. alia causa, in illis verbis (sue partis non perdat persecutionem,) dicta l. Papinianus, §. meminisse, l. qui cum maior, §. accusare l. in seruitutem, §. 2. ff. de bonis libertorum, l. qui falsus, ff. de falsis, notant Innocentius in cap. cum olim col. 1. in fine vers. post sententiam autem, & ibi Antonius de Butrea col. 5. & seq. vers. quando reprobandis instrumentum de censibus, Bartolus in dicta l. post legatum col. 4. vers. procedo ulterius, Paulus de Castro in l. cum proponas 2. C. de pactis, Decius in l. cum fundum, §. seruum suum col. 5. ff. si certum petatur, Gabriel. loco citato num. 52. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 704. num. 40. & 41. Gayrus de credito cap. 2. tit. 8. num. 2730. in nouiss. additione, unde euidenter colligitur, quod pena

illa amissionis legati remittitur, cum ab impugnatione desistat, etiam post sententiam, consequenter datur purgatio moræ in penis legalibus, & ira docent glosa in l. in criminali verbo habeatur circa medium vers. sed quid erit, C. de iurisdic. omnium iudicum, Paulus de Castro in l. 2. §. quod si actor, col. 1. vers. quod si antiquam C. de iuram. propter calum. dando, Alexander in addit. ad Bartolum in dicto §. quid si actor in 1. addit. Abbas in cap. finali col. 5. vers. sed quid si recusans de iuramento calumnie, Lanfranchus in cap. quoniam contra, §. responsiones num. 16. vers. item ista contumacia de probat. Ripa in dicta l. si infamam num. 27. ff. de verb. oblig. Osasus decis. 5. num. 4. ex quibus omnibus recte colligitur, admittendam esse moræ purgationem.

Non obstant in contrarium adducta, nam iura pro parte aduersa procedunt de rigore iuris ciuilibus, secus de æquitate Canonica, quæ adest in Regno nostro, cum procedatur sola facti veritate inspecta, secundo iura illa loquuntur de stipulationibus Prætorijs iudicialibus, & in causis criminalibus, in quibus consideratur contemptus, & inobedientia magistratus, iuxta text. in §. alteri institut. de inutilibus stipulat. vbi Aretinus, & alij scribentes, & in l. stipulatio ista, §. alteri, vbi Iason num. 23. ff. de ver. oblig. Parisius conf. 34. num. 40. lib. 1. Menochius de arbitrarijs iudicium casu 260. num. 13. et 27. cum alijs adductis per Farinaceum quest. 30. nu. 75. & 76. Mastrillus decis. 259. num. 2. tanto magis cum ibi ius partis fuerit effectum deterius, non mirum si denegatur purgatio moræ, vt notant omnes Doctores adducti pro nostra sententia, quæ omnia cessant in casu nostro.

Et licet supra diximus, non posse moram purgari quoties ipso iure in penam incurritur, nihilominus falsum est dicere, elapso anno decimo sexto statim fratrem incurtere in penam, quoniam requiritur interpellatio sororis congruo loco, & tempore facta, vt expressè dicit Napodanus in consuetud. si moriatur, §. eas autem in principio, Afflictus decis. 370. in 2. dubio, ad quem se remittit Buccinus in addit. ad Napodanum in apostilla incip. hæc consuetudinem, ibidem Franchus incip. quod tenet, & decis. 412. decisum refert Molfesius par. 4. quest. 1. num. 8. Consi. Provenza. 1. in consuetud. si moriatur obseruat. 22. à num. 9. & seq. Dom. Reg. Capyc. Latro dec. 59. num. 7. & 8. & infra latè dicam, igitur frater non dicitur incurtere ipso iure in

In hac penam, quam nostram sententiam tuetur Dom. Reg. Capyc. Latro dicta decis. 59. per totam, post hac omnia vi-

sus. Recipit tamē limitationem nostrā opinio, quoties soror fuerit declarata masculiata, hoc enim casu non erit licitum fratri moram purgare, quomodo possit procedere sententia Molfesii facta in enim executione nunquam admitte- tur purgatio moræ, ut inquit Bartolus in dicta l. si insulam num. 25. Natta conf. 364. num. 11. vol. 2. Cauagn. in obseruat. ad stat. Mediol. statuto 3.5.8. num. 16. Mancinus de iuramento par. 4. effectu 13. num. 80. Bru- nus conf. 171. num. 16. Gratianus tomo 4. di- cept. forens. cap. 708. num. 44. & seq. & de- cis. 14. num. 7. Anna sing. 349. Beltraminus in addit. ad Ludouisium decis. 559. num. 31. sicut in simili emphyteuta, qui ob non solutum Canonem cadit à iure suo, l. 2. C. de iure emphyt. & si moram purgare possit, ut dixi, tamē impeditur illa, quoties declarata fuerit caducitas, do- cent Speculator in titulo locati, §. nunc ali- qua vers. 48. Imola, & alij in dicto cap. po- runt, & colligitur ex Baldo in cap. 1. col. 3. quo tempore miles, & in l. super C. de tran- sactionibus, & faciunt notata per Barto- lum in l. si quis, §. si plures, ff. iudicatum sol- ui, & in l. qui ob rem. ff. de condit. indebiti, & in dicta l. si insulam, igitur dicendum est, quod si soror fuerit declarata ma- sculata, denegatur fratri moræ purga- tio.

S Y M M A R I U M.

- 1 Interpellatio sororis requiritur congruo lo- co, & tempore, ut possit petere se mascu- liari.
- 2 Ponderatur textus in l. si pænā, §. quan- do dies legati cedat.
- 3 Mora dicitur culpa, & delictum.
- 4 Culpa non dicitur existere, nisi precedat in- terpellatio.
- 5 Pena non debetur, nisi precedat culpa.
- 6 Promittens soluere puta centum, si princi- palis non soluerit, non tenetur, nisi fuerit interpellatus.
- 7 Promittens presentare reum intra certum tempus, adhuc interpellatio requiritur, ut in mora constitutur.
- 8 Interpellatio requiritur, licet dies fuerit appositā, quoties sit incursum in penam.
- 9 Dies appositā interpellat pro homine, licet dies tacite intelligatur.
- 10 Quod procedit, & si dies fuerit appositā per statutum.

11 Author explicat quomodo procedant dicta num. 6. & 7.

12 Mora non contrahitur in illiquidis. Quod procedit, licet fuerit liquidata aliqua pars.

Imo locum habet, & si fuerit facta relatio, sed adhuc non declarata certa quantitas per iudicem.

13 Author assert DD. asserentes requiri in- terpellationem, quoties sit incursum in pæ- nam, sed contrarium defendit.

14 Explicantur iura in cap ex parte de clericis non residentibus, & in l. si ex legati causa, ff. de verb. oblig

15 Author ponderat difficile argumentum con- tra suam sententiam, & resoluit.

16 Author ostendit non bene dici sororem ex- cludi conditionaliter in terminis nostrae consuetudinis, sed tantum constitut. Re- gni.

17 Diffio dum importat conditionem.

18 Conditio nihil ponit in esse.

A R G V M E N T V M.

Enumerantur requisita ad masculia- tionem, & præcipue controuertitur si opus sit, ut soror interpellat fra- trem, vel solus lapsus annorum 16. constituat illum in mora, cuius oc- casione late explicatur, quando in- terpellatio requiratur ad constituē- dum debitorem in mora, & omnia iura ad hanc materiam spectantia, inter se contraria ad veram intelli- gentiam rediguntur.

T H E O R E M A. XXXII.

PRo confirmatione præcedentis senten- tiæ, quam supra fuimus amplexi, discuf- tere oportet, si ad masculiationem fa- ciendam requiratur sororis interpella- tio, nam Napodanus noster in consuetudine si moriatur, §. eas autem in principio dicit, requiri interpellationem congruo loco, & tempore faciendam à sorore, sequun- tur eum Afflictus decis. 370. dub. 2. ad quod se remittit Buccinus in addit. ad Napoda- num loco citato in apostilla incip. ad hanc consuetudinem, ibidem Franchus in apostilla incip. quod tenet, & decis. 412. Molfesius p. 4 q. 1. a n. 8. Dom. Reg. Capycius Latro decis. 59. num. 7. 8. & 9. Prouenzalis in dicta con- suetud. si moriatur obseruat. 22. a nu. 9. cum seq. Caputus par. 1. §. 20. num. 21. & licet aliqua per illos adducantur, attamen, illis

illis relictis alia patefaciam.

- Pro hac sententia facit elegans responsum Pauli in l. si penum. ff. quando dies legati cedat, in quo dicitur, quod hæres gratus dare penum alias pecuniam, tunc tenetur ad pecuniam, quando interpellatus dare penum non soluerit, in illis verbis, cum interpellatus fundum non dederit, igitur si in casu nostro cogitur frater dare virilem portionem sorori casu, quo illam non maritauerit intra decimum sextum annum, requiritur, ut interpelletur ad hoc, ut ad penam teneatur, etenim mora est culpa, siue delictum, ut notant Cagnolus in l. quod te num. 7. ff. si certum petatur, Bonacoss. in thesauro commun. opinionum verbo mora constituit fol. 472. Marcus Mantua conf. 77. num. 13. Rota Luccensis apud Orlan. Zuccarum decis. 51. num. 84. quæ culpa non dicitur, nisi præcedente interpellatione, l. nulla intelligitur, ubi Cagnolus, ff. de regulis iuris, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis tomo 2. lib. 14. tit. 34. nu. 3. Antonius Faber in tit. Codicis de iur. & fructibus rei legatæ definit. l. num. 2. & semper moram præcedentem supponit, Maranta conf. 41. num. 5. Cravetta conf. 87. num. 5. & conf. 220. num. 2. & 3. Surdus decis. 260. num. 18. & decis. 262. num. 5. & 7. Kopper decis. 2. num. 15. in fine, igitur si nulla præcessit interpellatio nulla dicitur constituta culpa, consequenter nulla pena, ubi nulla præcessit culpa, l. aliud est fraus 131. & l. si qua pena 134. ff. de ver. signif. l. sancimus, C. de penis cap. quæ sicut 2. in fine de his que sunt à maiori parte capituli, quæ mora sine ulla interpellatione non contrahitur, l. si ex legati causa cum seq. ff. de verb. oblig. l. quod te mihi, ff. si certum petatur, D. D. in l. mora, ff. de iur. tradit Donellus in tractatu de mora, fol. 111.

- Secundo facit locus Fuliani in l. fideiusor obligari, s. finali, ff. de fideiusoribus, ubi habetur, quod quis promissit solvere quadraginta, si principalis non soluerit, ad hoc ut ille promissor in mora constitutus dicatur, & sic debitum soluendum compellatur, requiritur, quod principalis fuerit interpellatus in illis verbis, verisimile est, id esse actum, cum interpellatus reus non soluisset, & ita notat Bartolus communiter approbatus in l. ita stipulatus num. 53. ff. de verb. oblig. Decius conf. 2. vers. sed his non obstantibus, Cravetta conf. 64. num. 1. Villabos communium opinionum verbo iuramentum num. 122. dicens, ita tenuisse Baldum, Alexandrum, & Boerium, Curtius iunior in l. quod te num. 28. ff. si certum petatur, hoc idem voluisse Paulum de Ca-

- stro conf. 101. col. 2. dicentem, quod promittens præsentare, aliquem intra octo dies non dicitur esse in mora constitutus, nisi præcesserit interpellatio, & dicunt Falinus in cap. si autem col. 4. vers. quas limitationes de rescriptis, Decius conf. 2. col. 2. in fine, Iason in l. universa col. 2. vers. decimo fallit, C. de precibus Imperatori offerendis, & in l. si ex legati causa num. 15. ff. de verb. oblig. Hypollitus in rubrica de fideiusoribus quest. 18. num. 144. & seq. & latè Novarius lib. 1. de gravaminibus vassallorum gravam. 402. qui nu. 6. sic decimum refert, Regens Valenzuela conf. 16. num. 52. vol. 2. quoniam interpellatio omnino requiritur, ubi venit quispiam puniendus Archidiaconus in Canone propter Ecclesiasticas num. 4. 18. distinct. Innocentius in cap. extirpanda num. 2. de prabendis, Berardinus Diaz regula 474. Gratianus tomo 2. discip. forens. cap. 316. num. 20. & facit, quod dicit glosa in cap. quoniam frequenter s. porro verbo Canonibus, ut lite non contestata, dicens, quod si Canonicus absens ad certum tempus de licentia Episcopi non redierit statuto tempore, non dicitur constitutus in mora, quousque fuerit interpellatus ad redeundum, igitur omnino dicendum est in casu nostro, fratrem debere interpellari per sororem ad hoc, ut in mora constitutus dicatur.

- Verum fateri necesse est, opinionem hanc procedere attenta aequitate, secus de rigore iuris, quoniam omnia dicta procedunt, quoties dies non fuerit appositæ, secus illa existente, nam dies interpellat pro homine, iuxta vulgatum, textum in l. magnam, C. de contrahenda, & committenda stipulat. l. quoties in diem cum l. sequenti, ff. de ver. oblig. cap. potuit extra locati glosa in cap. cupientes, s. si verò verbo contempserit in fine de electione lib. 6. Aretinus in l. si ex legati causa col. 8. ff. de verb. oblig. Ancharanus conf. 65. in fine, Afflictus decis. 150. num. finali, & decis. 339. num. 12. conclusionem longam facit Gabriel lib. 3. titulo de solutionibus conclus. 9. per totam, & omnes adducit nominatim doctissimus Garbu obseruat. 1. a num. 1. cum sequi quod procedit, licet diei appositio tacita sit, notant Bartolus in l. si mora num. 11. ff. de verb. oblig. ubi Iason num. 2. Alexander conf. 99. num. 7. vol. 4. Natta conf. 226. num. 4. Afflictus decis. 316. Burfatus conf. 84. num. 1. Riminaldus conf. 89. nu. 18. Lanarius conf. 20. num. 5. & conf. 26. num. 10. Rota Ianuensis decis. 44. num. 3. & deci. 139. num. 1. Surdus de alimentis titulo 1. quest. 41. num. 141. & decis. 221. num. 15. Molfesius conf. 8. num. 29. Farinaceus decis.

85. n. 1. in posthumis relictis, dummodò
nō fuerit dies incerta, ex dictis per Bar-
tolū in l. ita stipulatus num. 41. 42. & 43.
ff. de verb. oblig. Decius conf. 2. num. 5. & 6.
Decianus conf. 102. num. 8. lib. 3. Gabriel.
loco citato num. 30. de Marinis tomo 1 quo-
tidianarum cap. 200. num. 5. 6. & 7. Staccia
de commercio, & cambio, §. 1. q. 1. n. 382. &
384. Griuella decis. 149. n. 19. Antoninus de
Amato tomo 1. variarum cap. 49. num. 19.
Gur. loc. cit. etenim dies magis interpel-
lat, quā extra iudicialis interpellatio,
ex dictis per Gabriel. dicta conclus. 9. nu. 2.
Aldogradus conf. 32. num. 7. Igitur si dies
fuerit apposta per nostram consuetudi-
nem, nulla requiritur interpellatio; &
quod diei appositio constituat quem in
mora, licet non adsit interpellatio, pro-
cedit etiam in die apposta per statutu,
docet glosa in l. si mora, ff. soluto matr. Bar-
tolus in l. ita stipulatus in 2. quest. principali
ff. de verb. oblig. cum adductis longa ma-
nuper Gabriel. loco citato num. 8. per to-
tum.

¶ Unde licet supra diximus, requiri
principalis interpellationem, imò, & il-
lius excussionem, ex dictis per Gutierrez
de iuramento confirmatorio cap. 283. nu. 29.
Socinus conf. 273. ante num. 4. vers. confir-
mo hoc vol. 2. Gomez par. 2. variarum cap.
13. num. 2. vers. quero tamen, ubi suus addi-
tionator lit. B. & D. Pascalis par. 1. de viri-
tibus patrie potestatis cap. 8. num. 130. ni-
hilominus quando dies fuit apposta,
nulla requiritur interpellatio principa-
lis debitoris ad constituendum in mo-
ra, sed statim fideiussor cogi poterit, ut
bene notat Cancarius p. 2. variarum cap.
5. num. 71. sic in promittente reum pre-
sentare ad aliquod tempus, quo elapso
statim in penam incurrit, ex dictis per
Osasum decis. 48. num. 6. Cancarius dicto
cap. 5. num. 136. igitur in casu nostro nul-
la requiritur interpellatio, quoniam
consuetudo statuit tempus, quo frater
geneatur maritare, & dotare sororem,
scilicet infra decimum sextum annum.

Sed poterit aliquis in contrarium di-
cere, omnia hæc procedere in liquidis,
secus in illiquis, quousque enim non est
facta liquidatio, debitor non dicitur in
mora constitutus, l. in fideicommissi, ff. de
usuris, Baldus in l. acceptam in 6. apposit.
C. eodem titulo, Riminaldus iunior conf. 72.
num. 5. & 13. Aymon conf. 109. nu. 10. Ca-
ballus decis. 131. num. 6. lib. 1. Petrus Ant.
Anguis conf. 83. num. 7. & 8. lib. 6. Emilia-
nus conf. 118. num. 7. vers. quia, Simon de
Petrus de interpretat. l. volunt. lib. 5. inter-

pret. 2. dub. 2. num. 210. & 211. Aldogradus
conf. 84. num. 30. Afflictus decis. 316. Noua-
rius decis. 200. num. 4. Thorus in compendio
par. 1. verbo mora, & in addit. tomo 3. par.
3. Gaspar Thesurus lib. 3. quest. forensium
quest. 71. per totam, Consil. Theodorus, alleg.
40. num. 45. Consil. Dom. Staibanus iunior
controuersiarum forensium cap. 78. num. 1.
& 2. Dom. Francisc. Maria Prato tomo 2.
discept. forens. cap. 49. num. 27. cum seqq.
Reg. Rouitus decis. 90. num. 21. Dom. meus
Reg. Capycius Latio semper laudandus to-
mo 1. decis. 59. num. 14. & tomo 2. decis. 133.
num. 17. Larrea allegat. fiscali 41. num. 4.
etiam si aliqua pars liquidata fuerit,
Alexander in l. insulam, ff. de verb. oblig.
imò si fuerit relatio facta super quan-
titate debita, & non adhuc fuerit de-
claratum à iudice, illiquida quantitas di-
citur, & nulla dicitur contracta mora,
decisum in Sacr. Consil. testatur Thorus in
compendio par. 2. verbo declaratio iudicis,
consequenter dicere poterit aduersa-
rius, quod, & si elapsa sit dies à consue-
tudine apposta, cum paragi liquidatio
adhuc facta non sit, nulla dici potest
commissa mora, & sic nulla contracta
pena, sed facillimè resoluitur, cum hoc
procedat, quoniam sumus in causando
interesse, at in nostro casu est pro pena,
quam frater euadere poterat maritando
& dotando sororem, ut bene resoluit
Prouenzalis in consuetud. si moriatur obser-
uat. 24. num. 11. 12. & 13.

At ait Molfesius loco citato, omnia di-
cta per nos locum non habere, quoniam
loquimur de pena incurrenda, tunc
enim interpellatio requiritur, & si dies
fuerit apposta, ex dictis per Thesaurum
deci. 212. Aymon conf. 64. n. 1. & per totum,
& conf. 192. n. 176. secūtur Grat. disceptat.
forens. tomo 2. cap. 307. num. 19. Card. Tu-
scus lit. M. conclus. 373. num. 26. Gozadinus
conf. 34. num. 6. Peregrinus conf. 72. num. 10.
lib. 3. Aldogradus conf. 72. num. 8. cum sequ.
& cum in casu nostro agatur de pena,
nō mirum, si requiratur interpellatio,
quam eandem responsionem secuti sunt,
Dom. Reg. Capycius Latio dicta decis. 59.
num. 23. Prouenzalis obseruat. 22. à num. 9.
cum seq. adducentes textum in cap. ex par-
te de clericis non residentibus, l. si ex causa,
ff. de ver. oblig.

Nihilominus hæc responsio non vi-
detur sufficiens, cum sit contra textum
in dicta l. sancimus, C. de fideiussoribus, in
quo de pena incurrenda fit sermo, & ta-
mēn mora contrahitur per lapsum diei
apposti, & si nulla fuerit interpellatio,
&

& *Theſaurus dicta decif. 212.* contrarium dicit, cum referat fuiſſe decifum in illo doctiſſimo Senatu, vniuerſitatem fuiſſe conſideratam ad pœnam impositam, ob lapſum termini, & *Gabriel*, qui dicta conſul. 9. regulam hanc latè limitauit, hoc reliquit, ſignum eſt non adefſe.

14. Ad intra verò incontrarium allata reſpondetur, nam ſi legamus textum in cap. ex parte cum ſequenti de clericis non reſidentibus nulla de hac limitatione fit mētio, quoniam ibi dicitur, quòd quidam decanus Eccleſiæ per decem annos ab illa erat abſens, vnde *Summus Pontifex Celeſtinus* iuſſit, vocandum eſſe dictum decanum, & ſi non rediſſet, priuari Eccleſia, ſunt verba *Summi Pontificis*, (ex parte veſtra noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, quòd Eccleſiæ veſtræ decanus, qui in partibus Gallicanis ſibi potiùs habitationem elegit, iam per decem annorum ſpatium Eccleſia veſtra ipſius præſentiam habere nequirit, quia igitur nolumus, vt eadem Eccleſia decani officio defraudetur, mandamus, quatenus ſcribatis eidem, quòd ſuum ibidem officium, vt decanus debeat exercere, quòd ſi vocatus redire noluerit, eligendi alium, qui præſe Eccleſiæ veſtræ valeat, & prodeſſe volumus ex tunc concedimus liberam facultatem) ex quibus verbis colligitur ideò neceſſariam eſſe interpellationem, quia nulla fuerat appoſita dies, qua redire debebat ſecus ſi tempus à principio fuiſſet ſtatutum, qua redire deberet, vt in terminis notaui *Ioannes Andreas* in gloſella dicti textus in cap. ex parte incip. niſi licentiaſ, qui adducit textum in cap. præſentium 7. q. 1. in quo agitur de pena incurſſa, & diei appoſitio cōſtituit illū in mora, ibi (per duorū mēſium ſpatium) in fine dicitur, ipſo etiā præſbyteratus priuetur ordine, vnde colligitur, limitationē hanc non fore in ſcolis ſubſtentabilem.

Et textus in dicta, ſi ex legati cauſa, ff. de verb. oblig. niſi il probat, quoniam *Pomponius*, ibi figurat caſum, quòd ſi fuerit ſtipulatus aliquis hominem, aut ſi fuerit legatus, qui mortuus ſit, hæres tenetur ad æſtimationem, ſi occiderit dictum hominem, aut interpellatus non tradiderit, ſunt verba *Pomponij* (ſi ex legati cauſa, aut ex ſtipulatu hominem certum mihi debeas, non aliter poſt mortem eius mihi tenberis, quàm ſi per te ſceſerit, quo minus uiuo eo eū mihi dares, quod ita ſit, aut interpellatus non dediſti, aut occidiſti eum,) duos ergò caſus proponit *Pomponius*, vnum limitando alterum, primò quòd hæres non tenetur ad æſtimationem hominis

legati defuncti, & ratio eſt, quia periculum domini eſt, & cum dominium dicti hominis legati tranſuerit ad legatariū, illius periculo cedere debeat, notat *Bartolus* in l. in ratione la prima, § quod vulgo col. 2. in fine verſ. venio ad tertiam partem, ff. ad legem ſalcidiam, *Decius* conſ. 581. num. 12. ad medium verſ. tertio principaliter quaritur, *Gratianus* tomo 1. diſcept. forenſ cap. 165. num. 5. & per totum, ſic quando fuerit ſtipulatus hominem, tunc cum ſit debitor ſpeciei, liberatur re perempta, imò dixerunt multi, debitorem generis liberari, dummodò genus habeat reſpectum ad certam ſpeciem, *Bartolus* in l. quod te, col. 1. ff. ſi certum petatur, cum alijs adductis per *Gabriel*, communium conſuſionum lib. 3. in titulo de rebus creditis conſul. 1. per totam, & latè videre eſt, *Gomes*, variar in tit. de legatis à n. 41. cum ſeq. *Canc. p. 3. var. c. 1. n. 183. Gurb. obſer. 7. à n. 10. cum ſeq. Font. de paſſ. nupt. clau. 4 gl. 18. à n. 183. cſq. ad fin. in ſecundo caſu excipit, ſeu limitat dictam regulā Pomponius quoties fuerit interpellatus ad tradendum, & non dederit, quia tunc eſt in mora, & non dicitur teneri ad pœnam ſed periculum ſuum eſt, cum ad æſtimationem teneatur, qui termini textus nō ſunt applicandi ad caſum noſtrum, quoniam frater dicitur incurrere in pœnam maſculationis ob lapſum temporis.*

15. Poſſet vltimò loco aduerſarius inſurgere opponens diſſimilū argumentū, pluries dixi, ſorores non excludi per fratres ſimpliciter, ſed ſub conditione, ſi fuerint maritata per ipſos, vt ſundat *Caputius* in conſuetud. ſi moriatur par. 2. § 6. à num. 29. & alibi latiùs dixi, & colligitur ex illis verbis noſtræ conſuetudinis, diſſerentibus, quæ tanquàm ablatiui abſoluti conditionem importane, iuxta textum in l. à teſtatore, ff. de condiſ. & demonſtrat. Doctores communiter apud *Barbaſam* de clauſulis clauſula 154. num. 3. & 6. & tamèn euentus conditionis non cōſtituit aliquem in mora, niſi interceſſeris interpellatio, ſic probat *Bartolus* in l. quod ſi in diem 59. ff. de verb. oblig. ergò euentus ille conditionis videlicet lapſi tēporis annorū 16. nō cōſtituet fratrem in mora, ſi ſoror illum interpellauerit.

Cuius argumenti difficultatem agnoscens, dico, falſum eſt aſſentiri opinioni eorum diſſentiam, ſororem conditionaliter excludi, ſed purè, nam ſi verè inter-

16. pretemur conſuetudinem noſtram ſi moriatur facile ab illa colligitur, ſororis exclusionem purè fieri, ſed ſolam dicendū

T

erit.

erit, masculiationem esse conditionalē, quoniam in *S. eas autē nostrae consuetudinis dicitur*, quod si frater distulerit maritare sororem vsque ad annum decimū sextum, illa virilem portionem petere poterit, quae verba ablatiui absoluti, differētibz, non cadunt super exclusionē quasi quod dicatur, dotantibus fratribz soror, illa excludatur, tunc enim diceretur exclusio conditionalis, sed cadunt super admissiōē sororis ad virilem portionem casu, quo frater distulerit vsque ad tale tempus maritare sororem, ergo soror dicitur simpliciter, & purē exclusa, sed conditionaliter vocatur ad virilem portionem casu, quo ad tale tempus non fuerit dotata, consequenter adimpleta conditione, seu eueniente lapsu dicti temporis soror admittitur ad virilem portionem, imō si diceretur exclusa sub conditione, quod dici poterit *actenta constitut. in aliquibus per illa verba*, (dum tamen sorores, aut amitas, fratres, aut nepotes pro modo facultatum suarum, & filiorum superstitum numero secundum paragium debeant maritare) quae verba, seu dicta *37* *Etio dum*, conditionem importat *l. thais 41. §. Stichum*, ff. de fideicom. libert. *Surdus decis. 209. num. 4.* cum adductis per *Barbosam* dictione 95. per totam, & bene probat *Isernia dicta* constitut. in aliquibus verbo quintum decimum vers. in veteri apparatu, tali casu, & a fortiori dicendum, erit, nullam interpellationem requiri, etenim pendente conditione omnia.

38 *stant in suspenso l. cedere diem 213. §. ubi sub conditione*, ff. de verb. signif. cap. finali in fine de translat. *Prelatorum* cap. unico, §. finali in fine de sponsalibus, cum concordantibus, igitur cum adueniat adimplementum conditionis per lapsum temporis, soror admittitur ad virilem portionem, ex quibus colligitur, nullam interpellationem requiri.

SYMMARIUM.

- 1 Adducuntur DD. afferentes sufficere extra iudicalem interpellationem ad faciendam masculiationem.
- 2 Mora contrahitur per interpellationem extra iudicalem.
- 3 Debitor dicitur in mora constitutus, eo ipso, quod ei dixerit creditor pecunia indigeo.
- 4 Ponderantur iura in *l. mora*, ff. de vsuris, in *l. AEmilius Largianus*, ff. de minoribus.
- 5 Mora dicitur contracta per contestationem litis.

- 6 Ponderantur iura in *l. si decem cum petiero*, ff. de verb. obligat. in *l. denunciasse*, ff. de adulteriis in *l. cum postulassem*, ff. de damno infecto, & in *l. equo* nit. ff. eodem titulo.
- 7 Author ostendit extra iudicalem interpellationem sufficere, quoties petitur quod debetur iure actionis, non iudicis mercenario.
- 8 Soror ad petendam masculiationem habet conditionem ex lege.
- 9 Vnica interpellatio non sufficit ad constituendum debitorem in mora, & recensentur iura in *l. mora*, ff. de vsuris, in *l. AEmilius Largianus*, ff. de minoribus & in *l. qui Romz*, §. cohæredes, ff. de verb. oblig. sed verius infra.
- 10 Author ostendit unicum sufficere interpellationem, ponderans text. in *l. semel mora*, ff. soluto matrim. & in *l. Titia Seiq* §. vsuras, ff. de legatis 2.
- 11 Resoluntur iura in contrarium allata.

ARGUMENTVM.

Proponitur difficultas, si requiratur iudicialis interpellatio, & si vnica sufficiat, vbi plura iura contraria concilianur, & ad veram intelligētiam reducuntur.

THEOREMA XXXIII.

AT data illorum sententia pro veriori dicentium, requiri sororis interpellationem, quam latē præcedenti Theoremate impugnauimus, quæstionis esset, si sufficeret extraiudicialis interpellatio, an verò iudicialis requireretur, & communis est responsio, extraiudicalem interpellationem sufficere, ita *Afflictus decis. 159. ubi Prsillus*, *Gaspar de Leo* in consuetud. si moriatur sub num. 97. in apostilla incip. an sit necessaria, *Caputus* in eadem consuetud. par. 1. §. 10. num. 21. circa medium *Consil. Promenzalis* ibidem obseruat. 23. per totam tribuentes hanc opinionem *Napodano* in consuetud. si quis emit num. 50. de iure congrui, & in consuetud. si instrumentum venditionis num. 63. etenim in quacumque alia materia sufficit, fieri extraiudicalem interpellationem ad constituendum aliquem in mora, secundum glosam in *l. qui Romz*, §. cohæredes ver. test. ff. de verb. oblig. in *l. fideiussor obligari*, §. finali verbo reus, ff. de fideiussoribus, & in *l. amplius non peti*, ff. rem ratam haberi, sequuntur glosam *Bartolus* in *l. si ex legati cau* sa,

1 *ff. de verb. oblig. & in l. qui uxori in principio, ff. de adulterijs, Alexander in l. vincum col. 2. vbi Iason, & Decius, ff. si certum petatur in l. sciendum num. 11. ff. de verb. oblig. & in l. si mihi, & tibi, § si quis seruos num. 5. ff. de leg. 1. Camillus Plautius in l. quod te in prefat. num. 15. vers. fit mora, ff. si certum petatur, Bellonius decis. Ianuensi 175. num. 14. Facchineus lib. 3. controuersiarum cap. 101. in fine, Menochius conf. 441. num. 29. 30. & 31. Diaz regula 355. Bosca conf. 20. num. 24. Riminaldus iunior conf. 653. n. 28. Antoninus de Amato tomo 1. variarum cap. 49. num. 97. Seraphinus decis. 1406. num. 4. Rota Ianuensis decis. 24. num. 8. & decis. 68. Barz. decis. 108. num. 3. Gurba decis. 114 num. 6. & 8. Rota Romana decis. 622. num. 5. in 2. vol. recentiorum, Monachus decis. Lucensi 20. num. Castillus Sotomaior tomo 2. controuersiarum iuris cap. 1. à nu. 59. Grato tomo 4. discept. forens. cap. 708. num. 32. & 34. Lupus in commentario de usuris 1. §. 6. num. 110. Flores dies de Mena lib. 1. variarum quest. 8. §. 1. num. 63. Cancerius par. 1. variarum cap. 15. à num. 20. Fontanella de pactis nuptialibus tomo 1. clausula 4. glosa 18. par. 5. à num. 32. & tomo 1. decis. 90. nu. 1. 2. 3. 4. & 5. & decis. 91. & debitor interpellatus dicitur, quoties creditor dixerit ei, pecunia indigeo, quam tu mihi debes, ita notabiliter Alexander in l. 2. §. voluntatem num. 13. ff. soluto mat. Bellonius dicta decis. 175. num. 14. igitur dicendum erit in casu nostro extraiudicalem interpellationem sufficere ad constituendum fratrem in mora pro masculatione.*

4 Quae sententia vltra tot auctoritates eleganti Papiniani loco fulcitur in l. mora, ff. de usuris, in quo expressis verbis videtur fieri sermo de interpellatione extraiudiciali, ibi, mora fieri intelligitur non ex re, sed ex persona, id est si interpellatus, & licet, hic Papinianus nullam mentionem faciat, de qua interpellatione, tamen de extraiudiciali intelligendum necesse erit, quoniam Iur. Conf. requirit, illam fieri congruo loco, de qua congruitate iudex postea arbitrabitur, ibi (id est si interpellatus opportuno loco non soluerit, quod apud iudicem examinabitur) igitur signum est per prius non fuisse habitum recursum ad iudicem, quomodo interpretatur, ibi Accursius verbo quod apud iudicem.

Accedit Pauli responsum in l. AEmilius Largianus, ff. de minoribus, vbi idem habetur in illis verbis, denunciationibus, & non potest intelligi de iudiciali cum

5 per litis contestationem statim dicatur contracta mora, iuxta textum in l. finali, ff. de tricaria actione, l. nemo §. 1. ff. de verb. oblig. l. homo, ff. de re iudicata, l. si alia, & ibi D. D. ff. de constituta pecunia, Plautius loco citato à num. 14. late Fontanella dicta decis. 91. & 92. vnde non erat necesse, quod Paulus ibi mentionem fecisset de plurali numero, scilicet, denunciationibus, sed sufficeret loqui in numero singulari, quod in eo loco non facit ad ostendendum, interpellationem fuisse extraiudicalem, quoniam saepius extraiudicium, creditores interpellant debitores ad solutionem.

6 Facit elegans Vlpiani species in l. si decem cum petiero, ff. de verb. oblig. in qua dicitur, sufficere, quod debitori fiat admonitio, ad hoc vt in mora constitutus dicatur, ibi (si decem cum petiero dari fuero stipulatus admonitionem magis quamdam, quam celerius reddantur) igitur si sufficit admonitio, signum est, extraiudicalem interpellationem sufficere, quod constat idem Vlpianus in l. denunciaffe, ff. de adulterijs, vbi expressis verbis Vlpianus significat, sufficere extraiudicalem interpellationem, ibi (denunciaffe qualiter accipiamus, verum ad iudicem, an vero simpliciter, ego, & si non denunciauit ad iudicem, sufficere credo si adulterij se iacturum denunciauerit) expresse igitur ex hoc Vlpiani loco colligitur, sufficere petitionem extraiudicalem.

At contra nostram sententiam facit notabilis locus Iuris Conf. Africani in l. cum postulasset 44. ff. de damno infecto, vbi dubicans, ne damnum domibus vicini suis inferatur, tenetur in iudicio comparere, & non sufficit, vicinum extraiudicialiter interpellare, in illis verbis, cum postulasset, vt mihi damni infecti promitteres notuisti, & priusquam pretor adiretur, aedes tuae corruerunt, & damnum mihi dederunt, paulus esse ait, vt nihil noui pretor constitutere debeat, & mea culpa damnum sine passus, quia tardius experiri ceperim, ex quo loco colligitur, extraiudicalem interpellationem non sufficere, idem dicit Iuris Conf. Caius in l. euenit, ff. eodem titulo, cuius sunt verba (euenit nonnumquam, vt damno dato nulla nobis competat actio non interposita antea cautione) quae vltima verba sunt notanda.

7 Verum hoc argumentum facilliter resoluitur, & iura concordantur, nam aut illud petitur iure actionis, aut iudicis officio mercenario, primo casu sufficit extraiudicialis interpellatio, secundo casu

requiritur iudicialis, sic distinguunt Bartolus in dicta l. cum postulasset, ubi Baldus & Angelus, & in l. denunciasset, §. quid ergo ff. ad legem iuliam de adulteriis, Cynus in l. 1. col. 4. per illum textum, C. de iud. mut. caus. Baldus in l. 3. ff. de iurisdic. omnium iudicū, Romanus in l. 3. col. 9. de arbitris, Iason in l. vinum col. 7. ff. si certum petatur, & in l. 1. col. 5. ff. de iurisdic. omnium iudicū, in iuribus contrariis fit mentio de damno infecto, quod petitur iudicis officio mercenario, cum secus esset in nobili, ex textu in l. inquilino, ff. de damno infecto, at in casu nostro datur actio ex lege, scilicet ex consuetudine, ut bene notat Napodanus in consuetud. si moriatur sub num. 92. ibi, quam ergo actionem intentabit ista soror contra fratrem post 16. annum, respondeo conditionem ex hac consuetudine, Caputius §. 10 sub num. 64. igitur cum hic petatur conditione ex lege, ibi officio iudicis mercenario, non mirum si in casu nostro sufficiat extrajudicialis interpellatio, ibi verò requiratur iudicialis.

Nouissimè tamē reperio fuisse dictum in Sac. Conf. requiri iudicalem interpellationem, ad constituendum fratrem in mora, ut testatur Dom. Marchio Torelli tomo 2. decis. 125. verum ibi fuerunt consideratæ aliæ causæ, quibus motum fuit Sac. Conf. ut legitur in fine decisionis.

Sed ex his oritur pulchrum dubium, scilicet si sufficit vnica sororis interpellatio ad constituendum fratrem in mora, & videtur dicendum, non sufficere, sic enim in simili docet Ferretus de mora num. 25. fol. 35. & plura pro hac sententia refert Alexander in cons. 197. vol. 2. quod probandum videtur ex Papiniano in l. mora vers. & non sufficit, ff. de usuris, in quo dicitur, quod si seruo absentis denunciatum fuerit nulla contrahitur mora, imò inquit Papinianus, & si domino denunciatum fuerit nisi debiti petitio iterum fiat, in illis verbis, ommissa est debiti repetendi instantia, non protinus per debitorem mora facta intelligatur, & confirmat Paulus in d. l. A Emilius Largianus, ff. de minoribus 25. annis circa mediū, ubi fit mentio de repetita interpellatione, ibi, veditor denunciationibus, ut pretiū solueretur tutoribus, sæpe datis, notanda sunt illa verba denunciationibus sæpe datis, & clarè colligitur ex Scauola in l. qui Romæ, §. coheredes, ff. de verb. obligat. in illis verbis, (quero cum coheres mulieris coheredis liberorum tutores sapius testato conuenerit,) nota aduerbium illud sæpius, ex quibus

iuribus clarè colligitur, plures interpellationes requiri.

10 Contrarium, & verius existimauit Camillus Plantius in l. quod te, ff. si certum petatur dicens, sufficere vnicam interpellationem in præfat. a nu. 23. quæ sententia colligitur ex responso Pauli in l. semel mora, ff. soluto matr. in quo expressè hoc deciditur, ibi, semel mora facta, idem Paulus hoc expressè determinat in l. Titia Seio, 89. §. usuras, ff. deleg. 2. in illis verbis, quam sufficit semel interuenisse, vnde patet, vnicam sufficere interpellationem.

11 Neque obstat Papinianus in dicta l. mora vers. & non sufficit, cum loquatur de absente, & sic est casus singularis, quod absenti vnica interpellatio non sufficiat sed debiti repetendi instantia fieri debet, fortè inquam interpellationem absenti non fuisse factam congruo loco, & tempore, iuxta textum in dicta l. mora in principio, idè cum primum reuersus sit, & sui potestatem facit, omitti non debet repetendi instantia, alioquin, & regulariter vnica interpellatio sufficeret, ut in his propriis terminis loquitur Tirraquellus in l. boues, §. hoc sermone nu. 5. ff. de verb. signif.

Ad Paulum verò in dicta l. A Emilius Largianus respondetur, esse casum singularem fauore minoris, ut aduertit Plantius loco citato nu. 24. circa medium, vel ibi enarrari simpliciter factum, scilicet fuisse factas plures denunciations, non quod ibi hoc velit Paulus, eodem modo respondetur ad textum in indi. l. qui Romæ, §. coheredes, & licet verum sit, non statim committi moram facta interpellatione, tamē procedit inspecta persona debitoris, ut spatium temperatum detur ad soluendum, non enim creditor debet statim ire cum sacculo parato, l. quod dicimus, ff. de solut. l. quod si filium, §. finali, ff. de collatione honorum.

SYMMARIUM.

- 1 Ponderantur multa iura, quibus ostendit Author principalem constitui in mora per interpellationem factam procuratori.
- 2 Denunciatio facta procuratori constituit vicinum in mora, ut ipsi currat tempus petendi ius congrui.
- 3 Citatio tam de iure communi, quam de observantia Regni fit ad domum solita habitationis.
- 4 Nuncius non tenetur dicere in relatione se citasse in domo solite habitationis, sed sufficit

ficit si dicat se domiciliasse.

- 5 Certioratio facta principali per procuratorem interpellatum constituit illum in mora, & referuntur iura in l. item veniunt, §. petitam, ff. de petitione hereditatis, l. i. §. finali, ff. de actionibus empti, l. aut qui aliter, §. & si forte, ff. quod vi, aut clam, l. quoties, §. si quis nomen, ff. de heredibus instituendis, & in l. si mulier 22 ff. ad Sen. Conf. Trebell.
 - 6 Debitor cessus non poterit soluere cedenti post factam cessionem, habita qualicunque scientia de illa in terminis textus l. 3. C. de nouat. & quomodo procedat.
 - 7 Author ostendit fratrem non dici in mora constitutum per interpellationem factam suo procuratori, & inducit quedam iura.
 - 8 Affertur distinctio Bartoli explicantis, quando sufficiat sola scientia, ut constitutur in mora debitor.
 - 9 Explicatur quomodo procedat, ut possit procurator citari.
 - 10 Denunciatio domi facta non constituit debitorem in mora, precipue in praeiudicialibus, & in actione personali.
 - 11 Citatio facta domi sufficiens est, quoties debitor latitaret, ne posset citari.
 - 12 Interpellatio facta per procuratorem creditoris debitori constituit illum in mora, & multa iura ponderantur.
 - 13 Author ostendit fratrem non dici in mora constitutum per interpellationem, sibi factam à procuratore sororis.
 - 14 Actus mere voluntatis non possunt per alium explicari.
 - 15 Hereditas dicitur adita per constitutionem procuratoris ad adeundam hereditatem.
 - 16 Procurator non potest declarare emphiteutam incidisse in caducitatem.
 - 17 Heres non poterit declarare ea quae consistunt in mero actu voluntatis.
 - 18 Procurator sororis poterit fratrem interpellare ad illam dotandam, & constituit illum in mora, si habuerit speciale mandatum.
 - 19 Inventarium poterit fieri per procuratorem si habuerit speciale mandatum.
 - 20 Conuentus poterit obicere de mandato quoties aliquis egerit in iudicio uti procurator.
- Imò iudex ex officio hoc facere poterit, licet pars aduersa confiteatur mandatum ad esse.

ARGUMENTVM.

Author examinat, si frater dicatur constitutus in mora per interpellationem

factam suo procuratori, & incidenter declarantur omnia iura, quibus ostendit quando debitor sit in mora per denunciationem factam suo procuratori, & è contra si possit interpellare fratrem sororis procurator, & incidenter multa scitu digna explicantur.

THEOREMA XXXIV.

A Tex his remanet resolue ndum aliud dubium, scilicet si sufficiat, fieri denunciationem procuratori fratris ad constituendum illum in mora, & ex pluribus Iuris Conf. locis colligi videtur per interpellationem factam procuratori, principalem constitui in mora, & primò facit locus Vlpiani in l. procuratoris ff. de tributaria actione, in quo expresse dicitur scientiam procuratoris nocere domino, cuius verba sunt, procuratoris autem scientiam, & dolum nocere debere domino, neque Pomponius dubitat, neque nos dubitamus, adhæret dictum Pauli in l. si dictum §. 6. §. finali circa medium, ff. de euictionibus, in illis verbis, procuratori denunciatum sit, nihilominus promissor tenetur, & licet ibi fiat mentio, promissorem fuisse presentem, ibi, si presente promissore, qui de euictione promissit, & non ignorante, tamen glosa ibidem verbo procuratori dicit, hoc locum habere, & si promissor absens sit, ad idem facit responsum Vlpiani in l. apud celsum, §. quaesitum est, circa finem, ff. de doli mali exceptione, in illis verbis, si autem is procurator sit, cui omnium rerum administratio concessa est, tunc de omni dolo eius excipi posse Neratius scribit, vnde dixit Afflictus in constitut. sancimus, §. 2. nu. 11. sufficere, denunciationem fieri procuratori pro constituendo vicinum in mora, ut elapso tempore à iuris congrui petitione repellatur, sequitur Baldaxar Benedellus de iure prothomiseos, §. in primis nu. 49. & tradit Angelus in l. heres, ff. ad Trebellianum l. si quis inficiatus, ff. de depositi, in l. hominem, ff. mandati, eò magis hoc procedit, cum in Regno nostro, sufficiat fieri denunciationem domi solitæ habitationis, ut in pragm. 2. de ordine iudiciorum, ubi Regens. Rourus num. 6. Reg. Sanfelicius in praxi nouissima Sac. Conf. sect. 32 in principio, & est de iure communi, ut in l. i. §. i. ff. de liberis agnoscendis, ibi, vel ad domum, l. scire oportet, ff. de excusat. tutorum, l. ait, qui aliter, §. & si forte, ff. quod vi, aut

aut clam, l. 1. §. item cum ex edicto, ff. quæ sentent. sine appellat. rescind. cap. finali cap. causam, ubi plenè per Canonistas de dolo, et contumacia cap. finali de eo qui mittitur in possessionem, & opemè Doctores explicat apud Vantium de nullitatibus in titulo de nullitate ex defectu citationis nu. 83. neque necesse erit, ut nuncius dicat, eum citasse in domo solitæ habitationis, sed sufficeret dicere, se domi citasse, sic decisum in Sacr. Conf. testatur Regens Sanfelicius tomo 2. decis. 225. notat Franciscus Maria Prato in addit. ad Muscatell. in praxi S. C. p. 1. principali p. 2. glosa veniens ad nu. 9. & addo de Franchis decis. 322. per totam, igitur si sufficeret, fieri domi, quanto fortius si fiat illius procuratori.

Quod à fortiori procederet, si procurator suo principali postea denunciauerit, tunc enim sine ullo dubio dicendum est, fratrem fuisse in mora constitutum, ut colligitur ex notabili Vlpiani loco in l. item veniunt, §. petita, ff. de petitione hereditatis, cuius sunt verba, petita autem fisco hereditatem ex eo tempore existimandum esse, quo primum quisque scierit eam à se peti, id est cum primum, aut denunciatum ei esset, aut litteris, aut edictis euocatus esset censuere, & in eadem lege, §. petita il secundo, ibi (sed ponamus, denunciatum esse notatamen scit, quia non ipsi, sed procuratori eius denunciatum est, Senatus denunciari exigit, & ideo non nocebit, nisi forte is, cui denunciatum est, cum certiorauerit) idem Vlpianus in l. 1. §. finali in fine, ff. de actionibus empti, ibi (quia non videtur esse celatus qui scit, neque certiorari debuit, qui non ignorauit,) Laut qui aliter, §. & si forte, ff. quod vi aut clam cap. eum qui certus de regulis, & facit argumentum ex l. quoties, §. si quis nomen, ff. de heredibus instituendis, l. si mulier 22. ff. ad Sen. Conf. Trebell. l. si mater 3. C. de institut. & substitut. l. de his, ff. de transactionibus, ex quibus iuribus colligitur, sufficere quaecumque scientiam, & si pro forma interpellatio requiratur, ut bene norant Surdus conf. 272. num. 14. & ex Maranta, Soccino, Azevedo, Capycio, Affisso, Milis, Scaccia, alijs probat Salgado de protectione regia p. 3. cap. 9. num. 222. & 228.

Sicuti dicunt Doctores in materia notationis, textus scilicet in l. 3. C. de nouationibus, sufficere quaecumque scientiam, ita Alexander in l. si cum emptorem nu. 4. Iason nu. 7. Pulus de Castro col. finali, ff. de pactis, Vrsillus ad Afflictum decis. 335. nu. 18. Anna sing. 486. ubi filius in addit. Osasus decis. 45. & 62. late Surdus conf. 22. n.

33. & seq. vol. 1. Maurus Aret. de solut. cap. 5. nu. 60. quod intelligitur quoties cessio facta fuerit ad commodum cessionarij, sit docent, Bartolus, Baldus, Iacobus de Arena, Angelus, Salycetus, & Fulgosius in dicta l. 3. C. de nouat. plures refert. & sequitur Ronchegallus in l. 3. n. 31. ff. de duobus reis, Vrsillus ad Afflictum decis. 335. nu. 8. Anna sing. 286. ubi filius in addit. Osasus decis. 45. & 62. Surdus conf. 22. nu. 33. cum seq. Maurus Aret. de solutionibus cap. 5. nu. 60. Thesaurus decis. 201. nu. 4. Gufman de euictionibus cap. 35. num. 131. vers. secunda conclusio est, & nu. 134. Cancerius p. 3. variarum cap. 1. nu. 138. Dom. Preses Merlinus omni tempore memorandus in elegantissima controuersia 31. nu. 42. in fine tomo 2. Gaytus de credito cap. 2. tit. 3. à n. 439. cum pluribus seq. Dom. Mercur. Merlinus in elegantissimo tractatu de pignoribus lib. 2. tit. 1. quest. 32. nu. 7. cum seq. sicut si adest clausula, ponens seu constituens in locum suum post Thesaurum Cartarium, & alios norant Dom. Preses Merlinus loco citato nu. 11. & 12. decisum refert Consil. Arias de Mesa vir subtilissimi ingenij lib. 1. variarum cap. 19. nu. 6. Gaytus ubi supra nu. 429. & 430. consequenter omnino dicendum est, scientiam qualemcumque sufficere ad constituendum illum in mora, præcipue si facta fuerit suo procuratori.

7. At contrarium verius existimat Consil. Prouenialis in dicta consuetud. si moriatur obseruat. 25. in principio, scilicet non constitui fratrem in mora per interpellationem factam procuratori suo, qui & si nihil adducat, tamen aliqua breuiter inducam, & primò colligo ex Papiniano in l. mora 32. ff. de furis, ubi ait, non sufficere denunciationem fieri seruo debitoris ad constituendum illum in mora, ibi, & non sufficit ad probationem moræ, si seruo debitoris absentis denunciatum sit, idè clarè docet Vlpianus in l. item veniunt, §. sed ponamus, ff. de petitione hereditatis, ibi, quia non ipsi, sed procuratori eius denunciatum est Senatus ipsi denunciari exigit, & ideo non nocebit, ex quibus iuribus colligitur, moram procuratoris non afficere principalem, quoniam mora est culpa, siue delictum culpabile, docet Cagnolus in l. quod te nu. 7. ff. si certum petatur, Bonacossa in thesauro communium opinionum verbo mora constituit, Marcus Mantua cōf. 77. nu. 13. Rota Lucensis apud Zuccarum decis. 51. nu. 84 & procurator etiam cum specialissimo mandato non potest facere incidere dominum in delictum, penam, siue aliquod damnum Bartolus in

in *L. mica, §. si procurator, ff. si quis ius dic. non obtemperauerit, Nauarrus cons. 19. in iu fine de emptione, & venditione lib. 3. vol. 1. cons. 4. ne clerici, vel mona lib. 3. vol. 2. Qsascns cons. 64. n. 43. & 50. explicat Cuncerius p. 2. variarum cap. 14. nu. 8. per totū colligunt ex textu in l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iuris l. non solum, l. si procurator, ff. de condit. indebiti cap. 1. de iure iurando lib. 6. consequenter dicendum est, ex scientia procuratoris non incidere principalem in mora.*

8 Non obstant in contrarium adducta, dupliciter enim quis est interpellandus, aut ad effectum solius scientiæ, seu notificationis, aut verò ut ille in mora constitutur, puta illum incitando, ut aliquid faciat, aut non faciat, primo casu sufficit qualiscunque scientia, secundo vero casu requiritur, ut personaliter interpelletur, sic docet, & doctè notat communis preceptor Bartolus in *litem veniunt, §. petitam nu. 1. ff. de petitione hereditatis per illa verba (quandoque denunciatio fit ad notificandum tantum, & tunc quocunque modo veniat in notitiam, sufficit, ut hic, quandoque fit denunciatio non solum ad notificandam, sed ad incitandum, ut aliquid fiat, vel ad prohibendum, ne aliquid fiat, & tunc simpliciter scientia non sufficit, ratio, quia licet sciat, non tamen est facta illi incitatio, vel prohibitio, que requiritur) quam magistralem Bartoli doctrinam sectati sunt Camillus Medices cons. 79. num. 6. Ant. Piccardus in §. si quis à non domino instituit. de rerum diuis. Donellus lib. 4. commentariorum cap. 24. ubi Osualdus lit. G. doctissimus Larrea tomo 1. disput. 19. nu. 41. per totum, & cum in casu nostro agatur de masculinâ da sorore in penam fratris differentis illam maritare, omninò dicendum est, requiri personalem denunciationem, ut illud faciat.*

9 Imò ad illud, quod diximus, sufficere, procuratorem citari, de iure communi requiritur, ut prius fiat diligentia, si possit principalis reperiri, quo non reperto sufficit procuratori denunciari, ut expressè notatur in *cap. causam ubi glosa, & Abbas col. 2. vers. secundo nota de dolo, & contumacia cap. finali de eo qui mittitur in possessionem clementina causam in principio, ubi DD de electione, Bartolus in l. 4. §. preator col. 3. vers. quero an debeat fieri, ff. de damno infecto, cum alijs apud Vantium de nullitatibus in titulo de defectu citationis num. 84. Decius cons. 460. col. finali, num. quâ enim potest incipere citatio à procuratore, l. 1. §. 1. ff. de liberis agnoscendis,*

notant post alios Galluppus in praxi Sac. C. p. 2. cap. 2. nu. 35. Reg. Rouitus in prag. 1. de cit. nu. 5. Giurba decis. 25. nu. 5. cum adductis per Baronium de citationibus quest. 26. in principio, & videndus est noster de Marinis lib. 2. quotid. cap. 43. per totum.

Quò verò ad scientiam textus in l. 3. C. de nouationibus, non sic simpliciter procedit doctrina super allata, quoniam plures Doctores magni nominis, & auctoritatis contrariū dixere, ac ad plures casuum distinctiones pro concordia, Doctores recurrerunt, quos hic enumerare congruum mihi non videtur, sed remitto videndos doctissim. Gayt. in suo absolutissimo tractatu de credito cap. 2. titu. 3 à nu. 437. vsque ad num. 500. Dem Præsid. Merlin. omni laude dignissimum nostri sæculi Iur. Cons. facile Principem, qui tomo 2. controuersia 31. adeo huius difficultatis nodos dissoluit, ut in ingenij sublimitate alter Antonius Faber mihi videatur, doctissimum Consil. Arias de Mesa lib. 1. variarum cap. 19. nu. 6. & cap. 20. nu. 12. apud quos omnia tu lector inuenies.

10 Quòd verò in Regno sufficiat, denunciationem fieri domi, hoc non procedit, quoties agimus de constituendo aliquem in mora, tunc enim requiritur, ut personaliter interpelletur, iuxta doctrinam Baldi in *litem illa post principium glosa 3. vers. quandoque in obligatione, ff. de constituta pecunia, quod à fortiori procederet, quoties sumus in præiudicialibus, scilicet ad incurrendam penam, iuxta textū in cap. causam ubi Abbas nu. 5. ad finem de iud. Mattesilau sing. 132. nu. 6. imò doctrina illa procedere non posset, quoties ageretur actione personali, ut in casu, quia semper requireretur personalissima denunciatio, sed tantum quando agitur actione reali, ut notabiliter colligitur ex glosa in clementina causam verbo cappellatū de electione, ubi Antonius de Butreo, Imola, Baldus cons. 167. vol. 3. additio ad Bartolum in l. Titium, & Menium, §. tutores, ff. de administrat. tutorum, Franchus decis. 177. nu. 5. & 6. Reg. S. anfelicius in praxi sect. 32. nu. 12. & quando fieri poterit omninò est legendus doctissimus Baronius de citat. quest. 12. per totam, ubi omnes explicat casus, in casu nostro frater tenetur ad tandam sororem, & ut latè probauimus in alio Theorem. sola personalis actio cōpetit sorori pro paragio, vnde dicendum est, ad constituendum illum in mora requiri personalem denunciationem, & non sufficit illam fieri procuratori.*

11 Sed dicendum est, quòd si frater latitaret,

taret, ne possit à sorore interpellari, tunc ob suam fraudem, & dolum sufficit, interpellare procuratorem, aut domi, l. aut quid aliter, §. 1. cum l. sequ. ff. quod vi, aut clam, l. fulcinius, §. hoc editum, ff. ex quibus causis in possess. catur quod docet Napodanus noster in consuetud. si moriatur n. 46. Molfesius p. 4. de success. ab intestato quest. 6. nu. 2. Prouenzalis dicta obseruat. 25. in fine, imò stante impedimento ab ipso causato pro interpellato iudicatur, colligitur ex textu in cap. quoniam frequenter, ubi glosa verbo impedit, ut lite non contestata cum adductis per Tiraquellum de retractu lignager §. 1. glosa 10. nu. 105. & §. 2. glosa 1. n. 105. Crescentius decis. 18. nu. 2. de re iudicata, Seraphinus decis. 1094. nu. 3. & dec. 1296. n. 10. sic pluries decisum testatur Martinus de Andrea decis. 66. in princi.

Vnde è contrario quæri potest, si hæc interpellatio per sororem faciendâ possit fieri per procuratorem sororis ad constituendum fratrem in mora, & communis est resolutio, debitorem in mora constitui per interpellationem factam à procuratore creditoris, ita Afflictus in constitut. sancimus, §. 2. nu. 11. circa medium, ubi Benedellus in §. in primis nu. 49. in principio Plantius in l. quod te lib. 4. nu. 10. ff. si certâ petatur, Suarez in l. post rem, iudicatam qu. 3. nu. 33. ff. de re iudicata, Carcerius par. 2. variarum in titulo de procuratoribus num. 197. quæ sententia colligi videtur ex pluribus Iuris Conf. responsis, primò ex Vlpiano in l. denunciasse, §. si et si per procuratorem, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, in illis verbis (sufficereque procuratoris denunciationem) ex Papiniano in l. mora 32. §. 1. ff. de usuris, ibi (si seruo debitoris absentis denunciatum est à creditore procuratore eius, coheret alter locus Vlpiani in l. 1. §. nunciatio, ff. de operis noui nunciatione, in illis verbis (item nunciationem, & nostro, & alieno nomine facere possumus notanda sunt illa verba, & alieno nomine, quæ accipit ibi glosa procuratorio nomine, idem habemus in l. cum satis, §. penultimo, C. de agricolis, & censitis lib. 11. ibi (per se, vel procuratorem suum, vnde colligitur, sufficere procuratoris denunciationem ad constituendum fratrem in mora.

13 Verum in contrarium videntur facere alia Iuris Conf. loca in l. nomen, C. quæ res pignori obligari possunt, ibi (non dum certior à te de tua obligatione factus) si quis inficiatus, ff. de positi, ibi, quod verum procuratorem non putaret, clementina causam de electione, quibus ex iuribus colligitur, denunciationem faciendam esse per ipsam

fororem, & ratio à priori est, quoniam si consideremus rationes, quibus masculiatio inducitur, illæ nequeunt applicari ad casum nostrum, nam auriga noster Napodanus in consuetud. si qua mulier nu. 4. duas refert rationes, quibus mouetur ad dandam masculiationem primò ratione honestatis ne scilicet peccent in corpus suum quod euenire poterit iuxta textum in §. si prætor & erf. si aliquis ex predictis auth. ut cum de appellatione cognoscitur au h. sed si post C. de inofficioso testamento, secunda ratio, est publica utilitas, ut res publica liberis repleatur, l. 1. ff. soluto matr. Franchis decis. 412. nu. 4. vers. rationes remissiuè Gaspar de Leo in addit. ad consuetud. si moriatur sub nu. 42. in apostilla incip. quæ ratio, & Andreas de Iser. hæc præfert verba, sed satis videtur equitatis consonum ut mulier grauata in hoc quod præferatur ei masculus releuetur in hoc quod si non dotetur nor præferatur arg. ff. de iure iurando l. eum qui, quibus rationibus datur masculiatio facta prius interpellatione, ut superius dixi ex qua voluntas sororis fratri notificatur, quæ voluntas cum consistat in mero actu intrinseco per aliū nequit ostendi, ea. n. quæ consistunt in actu extrinseco voluntatis propriæ personam nõ

14 egrediuntur tradit Bartolus in l. Paulus, ff. de acquirenda hereditate, vnde dixerunt Doctores nequaquam posse per procuratorem hereditatem adiri, quia hereditatis aditio consistit in voluntate, quæ alteri committi non potest l. sicuti, ff. de arbitris, latè tradit Barbatius in rub. Cod. qui admitti à nu. 129. Crotus in l. non solum, §. morte nu. 36. & ibi Rubeus nu. 186. cum seq. ff. de noui operis nunciatione, Duaren. lib. 2. dispu. iuris cap. 27. Caldas Periera de nominat. emphit. lib. 2. quest. 6. à nu. 21. imò ex constitutione procuratoris ad adeun-

15 dam hereditatem dicitur illa adita glosa in l. Paulus respōdit alias per procuratorem vers. statim enim, ff. de acquir. hered. ubi Bartolus, Castrensis, & Fulgosius, Bartolus in l. filio in fine vers. non possum facere, ubi Baldus in 3. opposi. C. qui admitti, Mantua conf. 34. num. 29. lib. 1. Riminaldus iunior conf. 338. nu. 6. Maluas. conf. 42. nu. 42. Maranta in l. is potest nu. 70. ff. de acquir. hered. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 12. tit. 11. nu. 5. Crassus de success. lib. 2. art. acquisitio heredit. quest. 4. nu. 21. vers. quem si constituit Brunell. de sponsal. & mat. conclus. 2. casu 12. num. 22. Camuncula decis. Bononiæ 37. per totam, eadem ratione non poterit 16 emphiteutæ caducitatem declarare docent Caputaquensis decis. 308. lib. 1.

Gra-

Gratianus tomo 2. discip. forens. cap. 378. nu. 3. sic nec hæredis institutio, nec executoris testamentarij, aut tutoris datio per alium exerceri potest, ut tradunt Hispani in l. 31. Tauri, personalia enim sūt, nec alij committi possunt glosa in l. quicquid obstringenda, ff. de verb. oblig. & in l. idem Pomponius scribit, §. finali, ff. de rei vindicat. tradit Bartol. in l. quidam relegatus nu. 6. ff. de rebus dubijs, imò ea quæ consistunt in acta meræ voluntatis, ut ius declarandi, neque ad hæredem transiit, ut in dicta l. idem Pomponius, §. finali, l. 4. ff. locati, l. inter stipulantes, §. 1. ubi glosa, Bartolus, & alij ff. de verb. oblig. notant Paulus de Castro in l. si quis intentione n. 5. ff. de iudicijs, Montecarius decis. 35. num. 14. Anna allegat. 52. nu. 57. Cancerius p. 2. variarum cap. 7. nu. 102. Riminaldus iunior conf. 591. nu. 12. & 13. lib. 5. Gaspar Thesaurus lib. 1. questionam forensium quæst. 49. nu. 4. & 11. consequenter si actus consistens in mera voluntate ad hæredes transmitti nequit, dicendum est quod cum interpellatio sit expressio voluntatis sororis volentis se maritari, & dotari, non posse per procuratorem fieri.

18 Ex quibus dicendum est per procuratoris interpellationem fratrem in mora constitutum non haberi, & solum allata pro prima sententia procedere possunt quoties speciale adesset mandatum sororis, sic in simili loquitur, Bartolus in l. non solum, §. morte col. 8. vers. quero an talis ibidem Iason col. 12. vers. querit etiam, ff. de operis novi nunciatione, idem Bartolus in l. grege, §. 1. vers. sed adverte, ff. de pignori- bus, Baldus in l. tutor lectura 2 ff. de minori- bus, Decius in l. qui in alterius, ff. de regulis iuris, Alexander conf. 78. col. 2. vers. non obstat, quod maritus lib. 5. & conf. 26. lib. 6. Ripa in cap. cum Marcus Ferrariensis num. 137. de constit. plura congerit Tiraquell. de utroque retractu fol. 130. num. 4. & 10. & §. 26. glosa 2. Afflictus decis. 316. num. 3. Mascardus de probat. conclus. 1001. nu. 29. Cancerius p. 2. variarum in titulo de procuratoribus nu. 132. & 197. ad quod faciunt iura in l. nomen, C. que res pignori obligari possunt, ibi (non dum certior à te de tua obligatione factus) & alia iura super adducta,

19 sicuti videmus posse per procuratorem fieri hæreditatis inuentarium dummodo speciale ad sit hæredis mandatum colligitur ex l. finali, §. si autem à locis in fine, C. de iure deliberandi decisum in Senatu Pedamontano testatur Thesaurus decis. 155. per totam.

20 Quoniā si quis egerit in iudicio alic-

no nomine tanquam procurator statim ei obici poterit de mandato, aliās non cogere- tur cum illo iudicium prosequi l. veluti 27. in princio, ff. de verb. oblig. glosa Bartolus, Baldus, Castrensis, & alij in l. ubi pactum, C. de transactionibus, Muscatellus p. 3. sue praxis, glosa actionis nu. 8. & 9. Patianus de probationibus lib. 1. cap. 57. nu. 28. & seq. Menochius conf. 1244. nu. 59. lib. 3. Antoninus de Amato tomo 2. cap. 78. per totum, Carleuatus de iudicijs tomo 2. lib. 1. tit. 2. disp. 4. num. 27. cum sequ. imò iudex ex officio petere poterit ut mandatum ostendatur glosa in cap. 1. verbo absentia de electione lib. 6. Ripa in l. 4. §. hoc autem iudicium num. 49. ff. de damno infecto, Brunus conf. 139. num. 5. vol. 2. de Laurentijs decis. 69. ad finem, Marilianus decis. 46. nu. 4. etiam si reus confiteretur adesse mandatum, Riminaldus in l. age, ubi Antonius Padilla n. 5. C. de transact. Neuiza nus conf. 19. num. 12. Cancerius p. 2. variarum cap. 14. num. 63. & 64. & sic omnino speciale mandatum necesse est, quo existente frater diceretur in mora constitutus per interpellationem factam à procuratore sororis.

S V M M A R I V M.

- 1 Masculiatio, ut praticari possit, non sufficit ut soror non fuerit maritata, & dotata, sed requiritur, ut excefferit annum decimum sextum.
- 2 Expenduntur iura in l. qui filium, §. fabianus, ff. ad Trebell. in l. ad rem publicam, ff. de muneribus, & honoribus, in l. in usufructu, ff. de usufructu ibi. in l. anniculus 134 ff. de verb. signifi. & in l. si non sint, §. quid ergo, ff. de auro, & argento legato, quibus demonstratur annum inceptum haberi pro completo.
- 3 Author refert DD. conciliantes iura repugnantia, si annus inceptus habeatur pro completo.
- 4 Frater ut in mora constituatur debet interpellari congruo loco, & tempore.
- 5 Debitor excusatur à mora, quoties habuerit difficultatem soluendi, & plura iura ad hoc ponderantur.
- 6 Debitor tenetur reddere pecuniam in illa specie, de qua pactus fuit.
- 7 Author refert DD. discutientes in qua specie pecunie solutio sit facienda, si nullum intercesserit pactum.
- 8 Debitor excusatur à prestatione pecunie in illa specie, qua conuenit, si non reperitur.

- 9 *Iuramentum non efficit, quin excusetur debitor à mora propter difficultatem solvendi, & enumerat omnes Doctores asserentes debitorem excusari propter impotentiam.*
- 10 *Mora est delictum.*
- 11 *Author ponderat in contrarium iura in illa stipulatione, si calendis, ff. de verb. oblig. & in l. ad diem, ff. eodem.*
- 12 *Quoties duæ res sunt principaliter in obligatione, licet una perempta sit, remanet altera in obligatione, & datur intellectus iuribus in contrarium adductis.*
- 13 *Difficultas non excusat debitorem à mora, si superveniat post illam commissam.*
- 14 *Mora semel contracta semper durat.*
- 15 *Debitor excusatur à mora, quando non adest persona legitima cui posset solvere. Quod tamen locum non habet, si mora per prius fuisset contracta.*
- 16 *Interesse non currit pendente dilatione data per Principem. Dummodo illud non ceperit currere, alias secus.*
- 17 *Debitor excusatur, si solverit alteri, quam vero creditori tamē iudicis iussu. Quod intelligitur, si mora non præcesserit.*
- 18 *Frater excusatur à pena masculationis, si pendente tractatu de matrimonio, soror excesserit. annos sexdecim.*

ARGUMENTVM.

Explicantur multa *iura*, quando annus incæptus habeatur pro completo, & si necesse sit, ut soror compleverit annos sexdecim, lateque examinatur, quando frater excusetur, si ob impotentiam sororem non maritauerit, cuius occasione *Author* multa scitu digna affert, quando debitor excusetur à mora propter impotentiam solvendi.

THEOREMA. XXXV.

Diximus in præcedentibus ad faciendam masculationem requiri sororis interpellationem, qua facta, & fratre illam maritare differente, & masculari petere poterit, verum requiritur, ut dicta soror compleverit annum decimum sextum, ut ex dicto *S. eas autem nostre consuetudinis si moriatur colligitur*, & notat *Affilius in addit. ad Napodanum verbo completos*, *Prouenzalis in consuetud. si moriatur observat. 20. per totam*, *Caput ibi-*

dem p. 1. §. 10. num. 12. & in simili sic colligitur ex Vlpiano in l. si cui legetur ff. de leg. 1. vbi requiritur annum compleri in illis verbis (si cui legetur cum 14. ann. erit certo iure utimur, ut tunc sit 14. annorum cum eos impleverit) notat Iuris Conf. Paulus in l. non putabam, ff. de condit. & demonstrat. cuius sunt verba (non putabam diem fideicommissi venisse cum 16. annum ingressus fuisset is cui erat relictum cum ad 16. annum pervenisset, & ita etiam Imperator Aurelius Antoninus ad appellationem ad germaniam iudicavit, & confirmat Iabolenus in l. Seius Saturninus, ff. ad Trebell. vbi expresse hoc decitur, & videnda sunt iura in l. 3. §. si minor autem, ff. de minoribus Canone Episcopus 77. distinct. Canone 2. distinct. 78. docent Maranta in l. is potest nu. 235. ff. de acquirenda hered. Bellamera decis. 726.

Et licet contra hos videantur facere *iura*, videlicet *locus*, Pauli in l. qui filium 74. §. Sabinus, ff. ad Trebell. in quo dicitur quod annus incæptus habetur pro completo ibi, eum annum quem quis ingressus esset pro completo haberi. Vlpiani in l. ad rem publicam, ff. de muneribus, & honoribus in illis verbis, annus autem vigesimus quintus cæptus pro completo habetur, & in l. usucapionibus, ff. de usucapionibus, vbi dies cæpta pro completa reputatur, ibi, in usucapionibus non à momento, ad momentum, sed totum postremum diem computamus, Pauli in l. anniculus non statim 134 ff. de ver. sign. ibi, die dicitur incipiente planè non ex actio die, & glossa ibi non ex actio commentatur, non completo, & notanda sunt iura in l. & si non sint, §. quid ergo, ff. de auro, & argenteo legato, §. generaliter auth. de temp. non saluen. pec. quibus iuribus probatur annum incæptum haberi pro completo, & notant Decius conf. 593. Gratus conf. 47. num. 9. lib. 1. & decisum testatur Reg. Sanfelici tomo 2. decis. 209.

Verum plures plura dixerunt pro concordia horum iurium, ut videndi sunt *Sforza Oddus de restitut. in integrum p. 1. quæst. 2. art. 8. sub num. 51. & seq. Surdus decis. 178. Rota Romana decis. 75. p. 2. in notissimis*, *Sanchez de matrimonio tomo 1. lib. 2. disput. 24. d. num. 22. & 23. & benè post alios distinguit doctissimus noster de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 147. d. nu. 3. & per totum*, & omninò videndus est *Franciscus Maria Prato practicarum observationum cap. 27. vbi latè satis doctè moræ suo omnia ad hunc casum spectantia enucleat*, hæc tamèn quæstio cessat in nostris terminis cum expresse consuetudo

dedicæ requiri annos 16. esse completos.

4 Quæ interpellatio faciendâ per sororem fieri debet congruo loco, & tempore, iuxta textum in l. mora in principio, ff. de usuris, idè absenti facta non nocet, nisi repetatur dicta l. mora, s. & non sufficit, & facta ante diem non releuat, l. si stichus, & ibi Alexander num. 1. ff. de verb. oblig. l. cum filius, s. si promissor, ubi Alexander num. 1. ff. de leg. 1. & notat auriga noster Napodanus in dicta consuetud. se moriatur num. 48. ibi (item quia potest interpellare congruo loco, & tempore, & expectare sexdecim annos ut eis elapsis succedat.)

5 Vndè sequitur dicendum, quod si frater interpellatus à sorore non haberet illo tunc, ut sororem dotaret, à tali pœna excusaretur, nam indubitati iuris est debitorem, à mōra excusari propter difficultatem, seu impotentiam soluendi, ut ait Vlpianus in l. sciendum est, ff. de usuris ibi (quid enim si amicos adhibendos debitor requirat, vel expediendis debitis, vel fideiussoribus rogandis, vel exceptio aliqua allegetur mora certe facta non videtur) Scenola in l. finali, ff. de lege commissoria, ibi (respondi secundum, ea quæ proponerentur non commississe in legem venditionis emptorem) Pomponius in l. finali, ff. de actionibus empti, in illis verbis (potius enim difficultatem in præstando eo inesse quam in natura) Paulus in l. finali, s. idè iuris erit, ff. ad legem rodianam de iactu, in illis verbis (idem iuris erit si prior nauta publice retentus navigare cum suis mercibus prohibitus sit) ubi expresse hoc notat Bartolus, & confirmat Scenola in l. tibi 42. s. Lucius Titius, ff. de fidei commissi libert. in illis verbis (respondi non non quidem imputandum heredi si pro commoditate rei suæ administranda ex alienum tardius ex soluerit) Paulus in l. cum seruus legatus, ff. de leg. 1. ubi seruus legatus in fuga existentem, vel in longinquo, hæres tantum persequi debet, ut præstare possit, cuius sunt verba, cum seruus legatus in fuga est, vel longinquo absens exigitur, operam præstare hæres debet, ut eum requirat, & præstet, & sic non statim tenetur ad æstimationem, aut de interitu, & in l. cum res, s. sed si stichus, ff. de leg. 1. ibi, item si res aliena, vel hereditaria sine culpa heredis perierit, vel non compareat, nihil amplius quam cauere eum oportebit, Vlpianus in l. 2. s. quis municipalis, ff. si quis cautionibus, ait quod impeditus valetudine, vel tempestate si listere non potuerit, excusatur, in illis verbis, si quis municipalis muneris causa sine scandalo malo impe-

ditus iudicio secundum suam promissionem non stetit, æquissimum est ei exceptionem tribui, docet Paulus in l. cum hæres reipublicæ 14. s. non est statuliber, ff. de statuliberis in illis verbis, non est statuliber cui libertas in tam longum tempus collata est, ut eo tempore is qui manumissus est viuere non possit, aut sit tam difficilem, imò pene impossibilem conditionem adiecerit, & facit textus in l. filiusfamilias 114. s. si quid alicui, ff. de leg. 1. ex quibus omnibus iuribus colligitur quod difficultas semper excusat, consequenter si frater tempore quo fuerit interpellatus à sorore fuerit impotens non incurrit in pœnam masculinæ sororis.

6 Vndè videmus, quod si debitor pactus fuerit de reddenda pecunia in eadem specie qua fuerit mutuata, vel in alia specie, licet regulariter à conuentione discedere non possit, & illam præstare teneatur, ut ex Baldo, Bruno, Pinello, & alijs docent Surdus conf. 242. per totum, Ludouicus decis. 64. num. 5. Carocius decis. 53. num. 11. Mastrillus decis. 7. per totam, Gratian. tom. 1. discep. forens. cap. 55. Morla in imperio iuris titulo 8. quest. 13. Antonius Piccardus in principio institut. quibus modis tollitur obligatio num. 45. Azuenda l. 6. tit. 21. lib. 5. Malina disput. 312. Basilius Pontius variarum disput. 1. relect. 1. p. 2. vers. sed explicemus, Salas de contractibus in titulo de usuris dub. 25. Antonius Faber de nummaria solut. cap. 3. Castillus Sotomaior tom. 4. controuersiarum cap. 10. & num. 45. cum seq. & si difficultas sit inter Doctores quoties tale pactum non adfuerit, in

7 qua specie pecuniæ debitor soluere teneretur, ut videndi sunt post alios, Vrsillus ad Afflictum decis. 194. Brunus de augmento monete p. 1. conclus. ultima col. 5. Cancerius p. 2. variarum n. titulo de solutionibus à num. 138. usque ad 155. Cencius decis. 222. num. 1. & decis. 759. num. 1. & post omnes videnda est elegantissima decisio Sac. Conf. 48. de qua mentionem facit Illustris Marchio Torelli, qui suo more copiosissime, & subtilissime materiam explanat, pacto verò existente, prout in pactis est præstanda erit, ut ex D.D. super allaris fundat, doctissimus Ioan. Rap. Larrea tom. 1. decis. Granat. 22. à num. 6. & per totam.

8 Nihilominus si pecunia in tali moneta non reperiatur, pacto non obstante debitor qualemcumque pecuniam soluendo liberatur, ita Brunus dicta conclus. ultima in 2. præmissa, Bolognetus conf. 11. num. 36. Gabriel conf. 165. Calalcannus p. 2. decis. 6. à num. 45. & si contrarium dixeris, Lar-

rea decis. 23. sicuti excusatur debitor rei si illam prestare non possit pratum solvendo, ut ex pluribus probat. *Cevallos communes contra communes* quest. 899. cum seq. *Canterius* p. 3. *variarum* cap. 1. d. num. 183. *vers. ex facto consultus*, *Bouadilla* lib. 3. *palitica* cap. 3. num. 72. 73. *Gusman* de *euitationibus* quest. 22. d. num. 14. & faciunt dicta latē per *Dom. Larrea* tomo 1. *allegat. fiscali* 40. num. 31. & per totam.

9 Imò difficultas excusat debitore, et si obligatio iuramento vallata sit, ita *Bart. in l. quod te* ff. si certum petatur, *Ripa* ibidem num. 39. ex textu in cap. breui de iure iurando, & ex cap. 1. de iure iurando lib. 6. & dicit *Iuris Conf. Paulus* in l. finali, ff. qui satis dare cogantur, cuius sunt verba (qui iurato promissit iudicio sisti, non videtur periterasse si ex concessa causa hoc deferuerit) nam quemadmodum difficultas excusat à peritio similiter à pēna perituri, sic à pēna legit si quis maior, C. de transactionibus, ut per *Alexandrum* conf. 92. lib. 1. & conf. 124. lib. 2. tradit *Ripa* in l. quod te num. 40. ff. si certum petatur adducens textum in cap. quaxelam de iure iurando, *Felin.* in cap. testimonium col. 3 de testibus, & respondet *Curtius* in l. quod te num. 37. ad textum in cap. licet si de feudo fuerit controuersia.

Et in proprijs terminis debitorem à mora excusari, si propter difficultatem non soluerit, docent *Bartolus*, *Angelus*, & *Imola* in l. continuis, §. illud ff. de verb. oblig. *Abbas*, *Anton.* de *Butreo*, & alij in cap. breui de iure iurando, *Idon* in l. quod te col. 10. ubi *Decius*, & *Ripa* in 38. *Curtius* in iuniorum 36. ff. si certum petatur, *Alexander* in l. 4. §. catb num. 4. ff. de verb. oblig. in dicta l. quod te num. 16. & 11. in l. si pariter nu. 3. ff. de collatione bonorum, & in l. & si post tres num. 15. ff. si quis cautionibus, *Plotus* in l. si quando num. 182. C. unde vi, *Buttigella* in dicta l. quod te num. 40. *vers. retinendo*, *Bellonus* lib. 3. *supputationum iuris* cap. 13. *Anna* conf. 95. num. 14. 15. 16. 17. & sequi. *Minadous* decis. 17. latē *Card. Mantica* de *tactis*, & *ambiguis* lib. 14. tit. 35. d. num. 13 cum seq. *Scaccia* de commercio, §. l. quest. 7. p. 2. ampliat. 8. num. 100. *vers. amplia primo* *Surdus* decis. 262. ubi latē *Hodderna* in *additionibus*, & ratio est quia mora est delictum, ut describit *Cagnolus* in dicta l. quod te num. 7. *Marcus Mantua* conf. 77. num. 13. *Rota Luccensis* apud *Zuccarium* decis. 51. num. 34. & contrahitur dum est in culpa l. mora 32. ff. de usuris, quia culpa imputari nequit non valenti solvere, l. 1. ad finem, C. de annali except. l. ratio, §. si super veniatorem, ff. de actionibus empti,

consequenter non dicitur esse in mora, ut expresse deciditur per textum in l. petenda S. C. de temp. in integ. restit. ibi (quia nequaquam steterat in ipsius potestate, quin litigio pulsaretur, & docet *Glosa* notabilis in *clementina* unica verbo finiri in principio de restitut. in integrum, *Cesar* de *Grassis* decis. 3. num. 3. & 5. de constitutionibus *Epi. scopus Maranta* tomo 2. responso 9. num. 71. & ut bene diffinit *Calvinus* in *lexicon iuris* lit. M. verbo mora, illam numquam impediri, & impotenti imputari, unde pater quod si frater tempore interpellationis non fuerit potens ad dotandam sororem, non incurrit in moram, & sic in pēnam masculiandæ fororis.

Et licet in casu nostro simus in facto, hæc dicta etiam in illo locum habent docent *Ripa* loco citato num. 38. & communiter *DD.* citati, & colligitur ex textu in l. si vehenda, §. penultimo, ff. ad legem rodiam de iactu, in quo simpliciter dicitur quod si nauta publicè retentus navigare non potuerit non tenetur, itē si morbo retentus, aut naus vitium fecerit, & generaliter si per eum non steterit quo minus non faceret, pēnam euitabit etiam si factum in iudicio sit explicandum, ut in l. 3. §. si quis in iudicio, ff. si quis cautionibus, *Bartolus* in l. 4. §. catb num. 10. ff. verb. oblig. *Ripa* in dicta l. quod te num. 43. etiam coram arbitro, ut in l. apud *Celsum*, §. si arbitrium, ff. de doli exceptione.

11 Verum contra hanc sententiam videntur facere plura iura, & primo locus *Pauli* in l. in illa stipulatione, §. si calendis, ff. de verb. oblig. in quo dicitur quod quidā promissit stichum intra certum tempus, & si non prestauerit promissit decem, stichus ante diem mortuus est, queris ibi *Paulus* an possint peti decem, & respondet expectandum esse illud tempus quo aduentu peti posse, & nihilominus aderat ibi difficultas prestandi stichum imò impossibilis, cū defunctus esset, sunt verba *Pauli* (in illa stipulatione si calendis stichum non dederis decem dare spondes mortuo homine queritur an statim ante calendas agi possit, & *Sabinus*, & *Proculus* expectandam diem actoris, putat quod verius est, idē *Paulus* in l. ad diem, ff. eodē titulo, ubi mortuo promissore ante diem adhuc pēna committitur sunt verba (ad diem sub pēna pecunia promissa, & ante diem mortuo promissore committetur pēna licet non sit hereditas eius adita) ex quibus iuribus colligitur non euitari pēnam incursum ob difficultatem, adsunt alia iura in l. conti-

nus actus, §. illud, ff. de verb. oblig. ubi difficultas debitorem non excusat, in illis verbis, (et generaliter causa difficultatis ad incommodum promissoris non ad impedimentum stipulatoris pertinet), l. promissor, §. finali, ff. de constituta pecunia, l. si quis stipulator, ff. de solutionibus, quæ iura aſſert Duenas regula 159.

12 Quibus tamèn iuribus facillimè respondetur, quoniam ibi agitur de duabus rebus promissis alternatiuè de sticho, aut decem, idè non mirum si vna perempta, remanet altera in obligatione, vt ex apertis iuribus, in l. stichum aut pamphilum, ff. de solut. l. non utique, ff. de eo quod certo l. cum is, ff. de conditione indebiti l. statu liberum, §. stichum, aut pamphilum, ff. de leg. 2. quod magistraliter more suo commentatur, Gomesius variarum in titulo de qualitatibus contractuum num. 40. per totum, vel respondeas cum Ripa in dicta l. quod te num. 52. et 53. quod in dictis iuribus agitur de pena imposita ab homine, in casu nostro à consuetudine, & sic à lege cū qua mitius agitur, ideoque ob difficultatem frater excusatur, quæ distinctio colligitur ex l. diuortio, §. 1. ff. de negotijs gestis.

13 Aduertendum tamèn est quod si facta interpellatione post nubilem ætatem potuerit frater maritare, & dotare, sororem, ipseque moram contraxerit, licet superueniat difficultas non excusaretur, & in penam masculinæ sororis incurreret, vt notat Caputius in consuet. si moriatur p. 1. §. 10. num. 65. & ego ad hoc pondèro textum in l. si de dote, §. 7. ff. de inre dotium, in qua labeo ait, quod & si socer effectus non soluendo habet beneficiū deductio ne egeat, attamèn si tempore dotis promissæ adhuc soluendo nō erat, hoc legis beneficio non potitur, in illis verbis (quid enim si socer spe future dotis induxerit generum, cum sciret se prestare dotem non posse id egerit, ne generi insidiaretur) & Scauola in l. diuortio 37. §. hec ita, vers. sed hic, ff. de negotijs gestis, expreſſissimis vōrbis hoc confirmat ibi (sed hic quidam modis seruandus est vt ita querela locus sit in quantum facere potuit quamuis postea amiserit, si illo tempore quo gessit ei soluere potuit.) & in alijs verbis (sed & si facere possit maritus actio negotiorum gestorum inducitur quia forte periculum est ne facere posse desinat) & ratio à priori est, quia mora semel contracta semper durat, l. mora, ff. de vsuris, l. semel mora, ff. soluto mat. l. Titia Seior, §. vsuras, ff. de leg. 2. sicut in simili, & si debitor non dicatur esse in

mora quoties non adesset persona cui solvere possit, l. si fundus 4. §. finali, ff. de lege commiss. Iason in l. ad diē 77. ad finem, et 15 secundo limita num. 5. ff. de verb. oblig. Purpuratus in l. vinum num. 24. ff. si certum petatur, Aretinus conf. 161. col. 3. num. 2. Tiraquellus de retractu lignager, §. 9 glosa 3. num. 20. nihilominus si fuisset, per prius in mora tunc continuatur licet non adfuerit persona cui facienda esset solutio, vt videndi sunt Præses de Franchis decis. 227. à num. 4. Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 241. num. 40.

Sicuti dicunt DD. in dilatione data per Principem, vt licet illa pēdente vsura, & interesse non currat ex dictis per Antonium Fabrum lib. 1. Codicis in titulo de precibus Imperat. offerendis definit. 8. at si cæperit interesse currere, tunc continuatur vsurarum cursus, sic distinguit, Salyc. in l. quoties n. 3. C. de precibus Imperatori offerendis secuntur eum Cagnolus in l. 2. num. 144. C. de pactis inter emptorem, & vendit. Vrsillus ad Afflictum decis. 5. num. 5. Cuchus de moratoria num. 148. Mastrill. decis. 16. Illustr. Marchio Torelli Reg. Cap. Latro tomo 1. decis. 45. à nu. 10. omnes illa ratione moti cum iam cæperit mora.

17 In simili videmus, quod & si debitor excusetur, alij soluendo quam vero creditori iudicis iussu arg. l. Imperatores, ff. ad municipalem, l. non videtur, §. qui iusta, ff. de regulis iuris, l. furti, §. qui iussu, ff. de his qui notantur infamia, doceat post antiquos Menochius de arbit. iud. casu 137. num. 13. cum seq. Gratianus to. 3. discept. forens. cap. 482. num. 4. 5. & 6. & tomo 4. cap. 704. n. 7. & to. 5. cap. 906. n. 5. meritissimus Consil. Dom. Staiban. controuers. forens. c. 26. à n. 1. cū seq. Roderic. de concursu credit. p. 1. ar. 6. num. 34. vers. bis omnibus, Gaspar Thesaurus lib. 2. quest. forens. quest. 34. num. 5. Perez l. 1. tit. 20. lib. 3. ordinamenti vers. quero decimo quinto, Parladorius lib. 2. quotidiana cap. finali quinta partis, §. 17. num. 7. Gutierrez lib. 1. pract. quest. 133. num. 5. Antonius Faber lib. 8. Codicis tit. 29. definit. 9. de Grassis de exceptionibus except. 25. à n. 63. cum seq. in 2. adit. Fontanella de pactis nupt. to. 1. clausula 4. glosa 2. à n. 43. cū seq.

At verò si mora fuerit contracta cum aduenerit tempus solutionis, & debitor non soluerit, non excusatur, si alteri quàm vero creditori soluerit, & si ad fuerit iudicis iussus, vt notabiliter pluribus hoc exornat Afflictus decis. 150. Rota Ianuensis decis. 60. num. 6. & 9. Canalcanus decis. 20. num. 21. p. 2. Cancerius p. 2. variarum cap. 4. num. 24. Fontanella loco citato num.

45. & seq. *Pascalis de patria potest. p. 1. cap. 8. num. 15. 16. & 17.* igitur ita dicendum in casu nostro, cum frater fuerit in mora constitutus, & si postea difficultas aduenerit maritandi, & dotandi sororem, non per hoc à pœna iam incursa excusatur.

18 Notandum est etiam quod frater excusari debet ab hac pœna, quoties dum pendet tractatus matrimonij prætereunt anni sexdecim, ut bene notat *auriga noster Napodanus in consuetud. si moriatur nu. 46.* qui allegat textum in l. eum actum l. vult dicere, ff. de negotijs gestis, idem dicendum erit si frater fuerit absens non, malitiosè quod præsumitur, l. si cum seruum, s. si quis seruum, ff. de fideicom. libert. *Napodanus ibidem.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Tempus 16. annorum currit contra fratrem pupillum, itaut illo elapso possit soror petere se masculiari.
- 2 Ponderantur iura in l. bonæ fidei, ff. de acquirendo rerum dominium in l. si cut, C. de præscript. 30. vel 40. annorum, & in l. finali, C. quibus causis restitutio non est necessaria, quibus demonstratur non currere præscriptionem contra pupillum, & adducuntur Doctores.
- 3 Assertur opinio Innocentij dicentis hæc iura locum non habere in præscriptione statutaria, & à Bartolo impugnatur.
- 4 Explicatur textus in cap. constitutus de in integrum restitutione.
- 5 De iure Canonico præscriptio non datur cum mala fide.
- 6 Stante statuto, ut creditor petat quantitatem debitam intra tale tempus, alias perdat illam, procedit, & si adsit mala fides ex parte debitoris.
- 7 Impuberes excusantur ab incursione pœnæ.
- 8 Præscriptio capta cum maiore non interruptitur per heredem minorem.
- 9 Minor restituitur in integrum aduersus masculiationem sororis, sed infra videndum est.
- 10 Restitutio in integrum datur minori feudatario non soluenti releuium intra annum, & diem.
- 11 Minor statim tenetur ad releuium, sicut maior in Regno nostro.
- 12 Author defendit non fore dandam hanc restitutionem in integrum aduersus tempus annorum sexdecim decursum.

- 13 Ponderatur textus in l. pater Scuerinam 100. ff. de condit. & demonstrat.
- 14 Donatio facta Ecclesie sub conditione non resoluitur, ob non adimplementum illius, sed solum agi poterit ad adimplementum, nisi pactum aduersetur.
- 15 Ponderatur text. in l. liberto, s. Lucium Titius, ff. de annuis legatis.
- 16 Conditio potest apponi legato facto cuidam mulieri de non nubendo cum certo genere personarum, sicut potest inebere, ut nubat alicui de familia.
- 17 Restitutio non datur minori non obtemperando voluntati defuncti, qui amisit legatum.
- 18 Author ponderat contra suam sententiam iura in l. denique 3. §. & si hæres, ff. de minoribus, l. & si sine in principio, ff. eodem l. si ex causa, §. si incōmissum, eodem tit. & in l. si quis patrem fam. ff. ad Sen. Conf. Maced.
- 19 Contrahens incestas nuptias scienter amittit dotem antefactam, omneque lucrum, sed si fuerit minor restituitur in integrum.
- 20 Author resoluit omnia iura ponderata in contrarium, & ad verum sensum redigit.
- 21 Restitutio in integrum non conceditur minori quando dolus concurrit.
- 22 Delictum magis consideratur in committendo, quam in omittendo.
- 23 Minori potest succurri remedio restitutionis in integrum, etiam in delictis, quando agitur de damno euitando, secus de lucro captando.
- 24 Restitutio in integrum denegatur minori in lucro, si adsit tertij præiudicium.
- 25 Resoluitur textus in l. Iulianus, §. finali, ff. ex quibus causis maiores, & in l. post legatum, §. ætate, ff. de his quibus ut indignis.
- 26 Restitutio in integrum conceditur absenti ex causa reipublica, licet à principio absentia fuerit voluntaria.

A R G V M E N T V M.

Controuertitur, si masculiatio procedat contra fratrem pupillum, scilicet si tempus 16. annorum currat, & quid in pubere minore, ubi Author impugnat *Molfesium* dicentem tale tempus currere contra fratrem pupillum, denique late examinatur, si competat beneficium restitutionis in integrum, & denuo impugnatur *Molfesius* cum asseclis, ponderans ad hoc multa iura, latequè probans de-

denegari beneficium restitutionis in integrum minori non obtemperanti voluntati testatoris.

THEOREMA XXXVI.

E Legans tamēn proponitur difficultas, videlicet si tale tēpus sexdecim annorum currat contra fratrem pupillum, ad hoc ut illo elapso possit soror masculiari, & *Afflictus* decis. 370. in 1. dubio dicit posse sororem masculiari, & sic dictum tempus currere contra fratrem, secuntur cum *P. Molfesius* par. 4. quest. 4. & 6. *Prouenzalis* in consuetud. si moriatur obser. 28. nu. 8. quibus addo *Caput* in eadem consuetud. p. 1. §. 10. nu. 24. dicentestamēn posse restitui de quo in sequenti videntum erit.

Quæ opinio salua pace tantorum virorum, nullo iuris fundamento fulciri videtur, imō pluribus *Iuris Conf.* locis ob stare, nam *Paulus* in l. *Bona fidei*, ff. de acquirendo rerum dominio, expreis verbis contrarium determinat, dicens quod fidei possessor facit fructus suos, & inspicci non debet si longo tempore præscripserit an toto sicuti si res esset pupilli, in illis verbis, (ea res quam bona fidei emi longo tempore capi potest nec ne, veluti si pupilli sit, idem docet *Imperator Arcadius* in l. *sicut*, C. de præscript. 30. vel 40. ann. ibi (sed pupillari etate dumtaxat quamvis sub tutoris defensione consistat huic eximenda sanctione) *Imperator noster Iustinianus* in l. *finali*, C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, in illis verbis (sancimus favore imperfectæ etatis exceptionem non numerata pecunia ab initio minoribus non currere) quo in loco *Imperator noster antiqua iura corrigere dicitur*, ut in l. *auxilium* in principio, ff. de minoribus, l. si mater, C. ne de statu defuncti, l. properandum, C. de iudicijs, l. 1. C. si sæpius in integrum restitutio, l. 1. ff. si aduersus sucapionem, quæ iura præscriptioni fovebant, & correctæ fuere per *Imperat.* in dicta l. *finali*, ibi (sed humanius est latius eandem legis interpretationem ostendere in omnibus casibus in quibus vetera iura currere quidem temporales præscriptiones aduersus minores concesserunt per in integrum autem restitutionem eis subueniebant, ea, ipso iure non currere, melius enim est intacta eorum iura seruari, quam post causam vulneratam remedium querere, ex quo euidenter colligitur præscriptionem non currere contra pupillum quæcumque illa sit, sed durante hoc tempo-

re illam dormire, notant *Bartolus*, & *Doflores* in dicta l. *finali*, *Baldus* de præscriptionibus 1. par. 6. p. casu 23. num. 29. & p. 1. quinta partis quest. 6. *Caualecanus* decis. 46. num. 98. p. 1. *Cancerius* p. 1. *variarum* cap. 13. num. 68. latē *Barbosa* indoctissima reper. textus in l. *sicut* à num. 371. cum pluribus seq. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.

3 Verum *Innocentius* in cap. *constitutus* extra de in integrum restitutione, asserit legem hanc locum non habere in præscriptionibus statutarijs, quoniam præsumi non potest legem illam voluisse de statutis loqui, quæ illo tempore non aderant, ad quod allegat locum *Summi Pontificis Gregorij IX.* in dicto cap. *constitutus*, vbi *Summus Pontifex* solum restitutionem in integrum minori præbet.

At *Bartolus auriga noster* in dicta l. *finali* nu. 14. cum seq. ait *Innocentij* opinionem falsam esse, cum lex illa locum habeat etiam in statuarijs præscriptionibus, nā & si non cogitauerit in specie de statutis, in genere tamēn cogitauit, arg. l. qui iure militari, ff. de test. milit. omneque statutum interpretationem recipit à iure communi. l. 2. ff. de noxalibus, l. *Cesar*, ff. de publ. l. adigerere, §. *quamuis*, ff. de iure patronatus, & cum de iure communi nulla currat præscriptio contra pupillum, idē intelligendum erit de statutaria præscriptione.

4 Et respondetur ad textum in dicto cap. *constitutus* cum *Bartolo* loco citato num. 16. dicente illum procedere, quotiēs admitteretur ad lucrum, secus si agatur de aliquo iure iam quæsito, de cuius intellectu veritate videndus est *Barbosa* loco citato, in casu nostro minor amitteret virilem portionem iam quæsitam, ad quam de nouo soror tanquā masculiata admitteretur.

Denuō contra nostram sententiam poterit aduersarius insurgere, dicendo supradicta procedere quotiēs ageremus de mera præscriptione, secus cum agamus de incurfione pænæ, nam in pænā non maritata, & dotata sororis fit masculiatio, sicut in simili præscriptio de iure Canonico excluditur cum mala fide cap. *mala fidei* de regulis iuris lib. 6. cap. *finali* extra de præscriptionibus, & tamēn quotiēs statutum designaret aliquod tempus intra quod teneretur creditor debitum petere, alias ab illo cadere hoc procederet etiam data mala fide, 5 ipfius debitoris, sic docent *Bartolus*, & *Paulus* de Castro in l. *sequitur* §. si viam, ff. de

de usufructu. Guidon Papa decis. 199. Cumanus conf. 67. Malualia conf. 90. num. 40. Alvarus Valasens consultat. 125. à nu. 25. Iomo 2. Menochius de recuperanda possess. remedio 15. num. 189. Magonius decis. Luccensi 60. nu. 14. Olibanus de actionibus p. 1. lib. 2. §. omnium nu. 89. Vincent. Grilen. conf. 52. nu. 32. cum seq. Cancerius p. 1. variarum cap. 15. n. 24. & 25. cruditissimus, ac doctissimus Amaya in l. 6. nu. 24. C. de iure fisci lib. 10. omnes moti quia in tali casu non esset vis prescriptionis, sed pœnæ incursum igitur si in casu nostro masculiatio sit in pœnam, termini prescriptionis non sunt applicabiles.

Nam respondetur, ultra quod supradicta locum habent etiam in statutis, dicunt Baldus in cap. 1. §. 1. num. 3. qualiter feudum olim alienari. Guidon Papa decis. 31 nu. 2. Calcanens conf. 75. nu. 35. cum alijs ad 7. Huertis per Barbosam loco citato, in quam quod minores, & propriè impuberes ab incurfione pœnarum saluantur, ait Vlpianus in l. 1. §. impubes. ff. ad Sen. C. r. s. l. Syltaniarum in illis verbis (impubes seruus, vel ancilla non dum viri potens non in eadē causa erunt, atas enim excusationem meretur) idem habetur in auth. si captini, vbi glossa, & alijs DD. C. de Episcopis, & Clericis.

Neque contra nostram sententiam obstant responsa Calisti in l. & iam ei, ff. de minoribus Pauli in l. A Emilius Largianus, ff. de minoribus 25. annis, quoniam & si in his iuribus admittitur præscriptio, at illa initium habuit à maiore, non mirum si contra successorem minorem currere non impediatur, ut ex dictis iuribus expressè colligitur, & notant Bartolus ibi nu. 5. Balbus de præscript. p. 6. partis principalis col. 11. vers. trigessimus tertius casus, Tiraquellus de retractu conventionali §. 1. glossa 2. n. 53. Afflictus decis. 212 Ludouicus decis. Luccensi 48. num. 5. Mauritius de restitut. in integrum cap. 103. latè Anton. Thesau. dec. 103. per totam, dicentes quod neque tali casu daretur ipsi minori restitutio in integrum quibus addo Cancerium p. 1. variarum in titulo de emptione, & venditione à nu. 57. & 58. cum seq. Scaynum decis. Bononic 80. per totam omnino videndam, & quod tunc currat præscriptio etiam statutaria contra minorem quoties fuerit capta cum maiore, alias secus præceteris docet Illust. Marchio Torelli tomo 2. consult. 99. nu. 4.

Si verò velimus communem sententiam tueri intelligenda erit in minore, pubere tamē, contra quem currit tem-

pus prescriptionis, verum posse in integrum restitui aduersus masculiationem tanquā læsus, ita Afflictus, Molfesius, Caputus, & Prouenzalis locis citatis, quoniam data læsione minori conceditur restitutio in integrum, iuxta textum in l. penult. ff. de minoribus l. 1. C. si aduersus venditionem pignoris cap. cum ex literis de in integrum restitut. quæ læsio dicitur ad esse ex ijs quæ Vlpian. notat in l. non omnia, ff. de minoribus, ibi (aut quod habuerint amiserint) vnde cum in casu nostro amittat portionem sororis masculiatæ læsus dicitur, qua existēte locus datur restitutioni in integrum etiam in statutaria, præscriptione notant Decianus conf. 556. num. 7. & 8. Rebuffus in tractatu de mermi- nu glossa 2. in fine num. 4. Flores dies de Mena lib. 1. variarum quæst. 82. nu. 52.

10 Sicut in simili minorem restitui aduersus caducitatem feudi ob inuestituram non petitam intra annum, & diem aiunt Doctores ita Laudenis in cap. 1. nu. 14. quo tempore miles, Zasius de feudis p. 8. nu. 7. Siluanus de recognitione feudi quæst. 93. Sosbec de feudis p. 7. nu. 15. Borchonten de feudis cap. 3. nu. 18. Vultei de feudis lib. 1. cap. 7. nu. 64. Intrigliolus de feudis centuria 1. quæst. 49. nu. 91. Mormilis in constit. post mortem nu. 8. ex textu in cap. 1. quo tempore miles cap. si quis decesserit si de feudo defuncti cap. 1. §. præterea, & si quis maior de prohib. feudi alienat. licet hodie in Regno hæc opinio cessaret, iunctis enim omnibus Tribunalibus fuit in Collaterali Consilio decisum referente Reg. Re- 11 uerterio in anno 1544. minorem teneri ad releuium intra tale tempus, sicuti tenetur omnis maior de quo decreto testatur Reg. Rouitus in prag. 2. §. item volumus nu. 4. de officio procuratoris Cesaris Horatius Montanus in §. præterea si quis in feudatus nu. 51. & sic non daretur in integrum restitutio Montanus ibi.

12 At ego puto denegandam fore hanc restitutionem in integrum, quoniam ut pluries dixi soror non excluditur simpliciter, sed conditionaliter scilicet si maritata fuerit, vnde ad confirmationem exclusionis requiritur, ut frater conditionem hanc adimpleat, quam cum non adimpleuerit, illi deneganda erit restitutio.

Ad quod fundandum adduco elegantem locum Papiniani in l. pater Senecri- 13 nam 180. ff. de condit. & demonstrat. vbi testator legauit prædium filiæ suæ si Aelio Philippo nupsisset, quod si non nupsisset dari voluit, idem prædium Aelio Philippo.

ippo, dicit ibi *Papinianus*, quod si procula filia testatoris viri impotens decessisset, prædium præstari non debere dicto Aelio, assignationem, quia tunc acquireretur illi prædium quoties filia testatoris illi nubere noluisse, in illis verbis (ita demum dari viderit si ei procula defuncti filiam nubere noluisse) igitur excluderetur etiam à remedio restitutionis in integrum dicta filia, cum lex iubeat iuxta voluntatem defuncti prædium illud Aelio Philippo acquiri, qui testator statim acquirere voluit facta interpellatione, consequenter cum consuetudo iubeat virilem portionem acquiri fororibus quoties fratres interpellati noluerint maritare, & dotare, omnino deneganda erit in integrum restitutio.

Idem expressè statuit *Imperator Antoninus* in l. conditioni, C. de institut. & substitut. vbi si mater instituerit filiam hæredem sub conditione nuptiarum, si nuptias illa non contraxerit, & sic matris voluntati non paruerit statim hæreditas substituto applicatur sine aliqua spe, etiam remedio extraordinario quod esset iudicium restitutionis in integrum, ut omnes affirmant, cuius Imperatoris verba sunt, conditioni sub qua testamento matris tuæ hæres instituta es, si non paruisti locum habet substitutio, nec etiam videri potest sub specie turpium nuptiarum viduitatem tibi indixisse, cum te filio fororis sue consobrino tuo probabili consilio matrimonio iungere volueris, nec extraordinario auxilio indiges, vbi glossa verbo indiges dicit, idest non habebis licet indigeas, consequenter cum in casu nostro frater non paruerit conditioni consuetudinis, non maritando, neque sororem dotando propter quod non implementum, portio virilis applicata est forori auferri non debet per remedium extraordinarium restituit in integrum.

14 Ad idem facit locus Pontificis Gregorii in cap. verum extra de conditionibus apposis, vbi Summus Pontifex ait donationem factam Ecclesie sub quacumque conditione numquam posse reuocari, cum semper adimpleri possit per Ecclesiam, solum tamen agi poterit ad modum suæ conditionem adimplendam, glossa, Imola, Hostiensis, Butreus, Abbas, & alij in dicto cap. verum, Romanus in l. si pecuniam, ff. de condit. indebiti, Conar. lib. 1. variarum cap. 14. n. 6. Surdus de alimentis tit. 1. quest. 48. nu. 67. Mantica de tacitis lib. 13. tit. 44. nu. 10. Genuensis in practicabilibus Ecclesiasticis quest. 128. Gratianus tomo 3. discep.

forens. cap. 503. Nouarius de privilegijs miserabilium personarum privilegio 39. in ultima impress. & addo elegantissimam allegationem Ioannis And. de Georgio 31. per totam, nihilominus si expressè pactum apponatur à donante, ut conditione non impleta reuocari possit, tunc reuocationi locus datur, & dicere non potueris volo adimplere, verba Summi Pontificis hæc sunt, verum cum alicui Ecclesie possessio quolibet interposita conditione donatur à donatore donum postea reuocari non potest nisi forte tali sit conditione collatum quod ea cessante debeat reuocari, & bene notat Doctissimus August. Barbosa in collect. ad dictum textum in cap. verum, Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 8. num. 87. igitur si foror sub conditione excludatur si à fratre maritata, & dotata fuerit alias ad virilem portionem admittatur, cum conditio adimpleta non fuerit, dicendum est sororem ad virilem portionem fore admittendam, tanquam resoluta conditione, sine vlla spe restitutionis in integrum.

15 Accedit elegans responsum Seneole in l. liberto 21. §. Lucius Titius, ff. de annuis legatis, in quo dicitur res publica priuatur legato sibi facto ob modum non impletum, & receptam quantitatem scriptis hæredibus restituere teneretur in illis verbis (mihi quidem summis, quæ per numerationem, aut nouationem solute sunt, tibi repetitione heredes adinuandos) & tamen res publica, pupillus, minor, & Ecclesia equiparantur, l. rem publicam, C. de iure reipublice lib. 1. l. qui solidum, §. etiam & ibi Ioannes de Imola, ff. de leg. 2. l. 4. C. quibus ex causis maiores cap. 1. cap. auditis de in integrum restitutione c. quid ergo 33. quest. 4. late Euerardus in topica legali in loco de pupillo ad rem publicam, Rodriquez de privilegijs ereditorum art. 5. in principio, & pluribus probat Osuuald. ad Donellum lib. 21. commentariorum cap. 7. in notis lit. H. vnde dicendum erit in casu nostro quod cum frater non adimpleuerit onus dotandæ, & maritandæ sororis à dicto lucro simpliciter erit excludendus.

16 Confirmatur hæc sententia, nulli dubium est posse apponi conditionem in aliquo legato mulieri facto de non nubendo cum certa persona, iuxta textum in l. Titio centum, §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. vter ex fratribus, ff. de condit. institut. l. 1. C. de institut. & substitut. docent post alios Crauetta cons. 1. nu. 5. Misinger. censura 6. obseruat. 31. Morotus cons. 97. nu. 19. Ultradus cons. 16. Marefcottus variarum

resolut. lib. 1. cap. 73. nu. 9. *Marta de success. legali* p. 4. quæst. 18. art. 2. nu. 85. & art. 3. nu. 45. *Tomingus decis.* 3. & pluries decisū in *Rota Romana testatur Ricc. collect.* 1351. p. 4. & decis. 80. sic poterit iubere testator, ut alicui de familia nubar, ut post plures notant *Malfesi. to. 1. conf. 12. n. 18.* *Fontanella de pactis nuptialibus clausula 6. glosa 3. p. 4. nu. 55.* *latē Dom. Marchio Torelli consult.* 72. per totam, *Reg. Sanfelicius decis.* 225 *Castillus Sotomayor tomo 3. controuersiarū cap. 7. & latē tomo 6. cap. 126. per totum, doctissimus Larrea tomo 2. decis. Granat.* 59. in principio, *Doctissimus P. Bossius de contractu matrimonij cap. 11. à nu. 510. cum pluribus seq. Bilotta decis.* 21. *Rota Romana apud Farinac. decis.* 35. nu. 3. p. 2. *Barbatus de fideicommissio p. 1. cap. 4. inspect.* 1. nu. 26. *Andreolus tomo 3. controuersia 222. in principio, nihilominus si dicta femina conditioni non paruerit nubaq. do cum illa persona, ob quod legatum*

17 *amittit, non poterit si minor fuerit conditioni parere per viam restitutionis in integrum, illam petendo aduersus testatoris voluntatem non obseruam, in his terminis docet Bartolus in l. pupillorum* 24. §. C. de repudianda hered. *Parisius conf.* 19. nu. 83. & 147. lib. 2. *Crauetta conf.* 204. & 293. *Paulus de Castro conf.* 259. *latē Cephalus conf.* 256. lib. 3. *Anguiss. conf.* 5. n. 5. lib. 3. *Simon de Petris de interpretat. ult. volunt. interpret.* 1. dubio 1. nu. 20. *Molina de ritu nuptiarum quæst.* 29. nu. 80. sic decisum refert *Larrea dicta decis.* 59. à nu. 12. & per totam, *Castillus Sotomayor omnino videndus tomo 6. controuersiarum cap. 127. per totum, ubi latissime, Andreolus loco citato nu. 4. licet in hoc contrarium defendat Dom. Reg. Cap. Latro tomo 2. consulta. 127. à nu. 38. attamen prima sententia, quā toto Marte Larrea, & Castillus tuerur, verior mihi videtur, quā retenta idem sequitur. dicendum in casu nostro fratri minori omnino denegandam esse restitutionem in integrum in terminis nostri casus, cum consuetudinis oneri suo tempore non satisfecerit.*

18. At contra hanc meam sententiam videntur facere plurima *Iuris Conf. responsa*, & primo *Vlpiani in l. denique 3. §. & si heres, ff. de minoribus 25. annis*, in quo ait quod si filiusfamilias fuerit heres institutus, aut ei legatum relatum si pater ipsum emancipauerit, quod pater non fecit ignorans hanc dispositionem, & à filio non certioratus, dicto tempore elapso poterit filius per viam restitutionis in integrum patrem certiorare, ut

eum emancipet, in illis verbis (dicendum erit posse eum in integrum restitui parato patre eum emancipare) igitur fuit data restitutio in integrum aduersus tempus lapsum conditioni parendo, unde frater minor eadem petere poterit aduersus onus non impletum.

Idem confirmat *Pomponius in l. & si sine in principio, ff. de minoribus*, ubi si minor legatum repudiauerit, vel optionem habens peiorem elegerit aduersus hoc in integrum restituitur, in illis verbis (& si sine dolo malo cuiusquā legatum repudiauerit, vel in optionis legato captus sit dū elegit deteriozem, vel si duas res promiserit illam aut illam, & pretiosorem dederit debere subueniri, & subueniendum est) à fortiori in nostra questione asserendum est fratri minori subueniri, qui ob dotacionem non factam statuto tempore virilem portionem sororis exclusæ amisit, illaque tanquam masculiata petens.

Adest pro eadem sententia locus *Vlpiani in l. si ex causa, §. si in commissum, ff. eodem titulo*, in quo *Vlpianus* ait quod si minor inciderit in commissum ob defraudatā vectigalia remedio restitutionis in integrum uti poterit, sunt verba *Iuris Conf.* (si in commissum incidisse vectigales dicantur erit in integrum restitutio), unde cum in casu nostro frater ob dotacionem non factam suo tempore inciderit in penam masculiatæ sororis dicendum est illum posse in integrum restitui.

19. Adhæret alter locus eiusdem *Vlpiani in l. si quis patrem familias, ff. ad Sen. Conf. Maced.* ubi & si creditori mutuanti filio familias Macedoniani exceptio obstat, tamen si mutans fuerit minor in hanc Macedoniani penam non incidit, sed remedio restitutionis in integrum ei succurritur ibi (sed minori causa cognita succurrendum) quare idem non erit dicendum in casu nostro?

Ultimo confirmatur contraria sententia, nulli dubium est, quod incestas nuptias scienter contrahens dorem donationem propter nuptias omneque aliud amittit fisco applicandum, ut in *l. qui contra legum precepta, C. de incestis nuptijs*, latē commentatur *Montanus in electi tractatu de regalibus in rub. bona contrahentium incestas nuptias à num. 1. cum sequ. nihilominus ab huiusmodi penæ in cursu minores excusantur in illis verbis (exceptis tamen feminis quam viris, qui aut errore acerrimo, non affectato simulatoque, neque ex vili causa decepti sunt, aut etatis lu-*

lubrica (apud) ex quibus omnibus iuribus colligitur fratrem admittendum esse ad hoc beneficium restitutionis in integrum.

20 Que tamen omnia Iuris Conf. respō-
sa vnica solutione dissoluantur, quoniā
illa procedunt quoties adesset tantum,
quedam negligentia ex parte ipsius
minoris, vt in dicta l. denique, §. et si heres,
ac in alijs iuribus citatis, secus tamen si
dolus adesset, vt ex eisdem colligit Ce-
phalus dicto conf. 306. nu. 48. lib. 3, nam in
dicta l. si ex causa, §. si in commissum dolus
exceptuatur ibi (quod erit sic accipiendum
si non dolus ipsorum interueniat, alioquin
cessabit restitutio, in dicta l. & si sine adhuc
dolus non comprehenditur, ibi, & si sine do-
lo malo, in dicta l. si quis patrem familias nō
simpliciter succurritur minori, sed cau-
sa cognita in illis verbis (sed minori
causa cognita succurrendum) & in dicta l.
qui contra dolus etiam excipitur, in illis
verbis (quas tamen ita demum legis nostrae
laqueis eximi placuit, si aut errore comperto,
aut ubi ad legitimos peruenerit annos con-
iunctionem huiusmodi, sine ulla procrastina-
tione dirimerent), ex quibus habetur nul-
lam dari restitutionem quoties fuerit
dolus annexus.

Eodem modo resoluantur iura in l. si
adulterium, §. 1. ff. ad legem Iuliam de adul-
terijs, & in l. si ex causa, §. nunc videndum
ff. de minoribus, nam in dicto §. 1. idē mi-
nores excusantur quia aderat ignoran-
tia, vt ex illis verbis colligitur (vtique
si error allegatur, & facilius si nemo reum
postulauerit, & in dicto, §. nunc videndum
Ipsianus doli casum excipit ibi (vt puta si
dolo aliquid minor fecit in re deposita, vel
alias in contractu, an ei subueniatur si nihil
ad eum peruenit, & placet in delictis mino-
ribus non subueniri) & in l. auxilium, §. in
delictis, ff. eodem titulo, ibi (in delictis autem
minor annis 25. non meretur in integrum re-
stitutionem), etenim cum malicia sit in

21 committendo, facilius denegatur resti-
tutio dicto §. nunc videndum, & in l. 1. C. si
aduersus delictum, explicant post alios
Facchineus lib. 9. cōtrouersiarum c. 41. per
totum, Oddus de restitutione in integrum p.
2. quest. 82. art. 6. d. nu. 62. Caldas Periera in
l. si curatorem habens verbo aduersarij dolo,
Mirer. de maiori p. 2. quest. 4. illat. 8. nu.
175. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest.
29. nu. 82. & 83. Surdus decis. 216. nu. 18. et
seq. sed tantum omittendo illi succurri-
tur, l. 2. C. si aduersus delictum, l. minoribus,
C. de his quibus, vt indignis, l. finali, C. in
quibus causis restitutio non est, necessaria,

magis enim delinquitur in committendo,
22 do, vt docent (alijs omis) Barbosa in l.
filius familias nu. 97. de iudicijs, Sayrus lib. 2.
clauis regie cap. 6. nu. 3. & seq. Reginald. lib.
15. fori panit. cap. 2. num. 11. Valenzuela
in l. iudices nu. 5. & seq. C. de annonis, & tri-
butis lib. 10. Narbon in l. 20. glosa 20. tit. 1.
lib. 41. recompile. nu. 119. & seq. eruditissi-
mus Amaya in l. ait lex nu. 17. C. de can.
largit. lib. 10. & in nostra materia non
consideratur ignorantia, sed malicia,
quoniam interpellatus congruo loco,
& tempore sororem dotare noluit, ideo-
que in hanc incidit penam; vt inquis
noster auriga Napodanus in hac consue-
tud. nu. 91. per illa verba (in penam autem
fratris soror post sexdecim annos succedit
patri) vnde si dolus consideratur omni-
mō dicendum erit restitutioni in inte-
grum locum non adesse, imō si velimus
23 minori succurri etiam delinquendo in-
telligendum erit quoties agitur de dam-
no vitando non lucro captando, notant
Caldas loco citato nu. 62. Menochius conf.
100. num. 282. plures apud Farinaceum de
panis temperandis quest. 82. nu. 69. & 70.
Dom. Marchio Torelli consultat. 1. d. n. 128.
129. & seq.

24 Quoniam et si in lucro dari resti-
tutionem minori dicamus ex l. ait praeor,
§. finali, ff. de minoribus, & toto titulo, Codi-
cis si omis hered. Couarruias variarum
cap. 5. nu. 2. Riminaldus conf. 261. nu. 15. &
sequ. & conf. 318. nu. 17. lib. 2. Natta conf.
631. n. 16. & 28. Bellamera decis. 182. Sfor-
za addus de restitut. in integrum p. 1. quest. 4.
art. 8. n. 5. tamen procedit quando non
adeft tertij praeiudicium, vt inquit Bar-
tolus in l. eum, §. si pupilli nu. 1. ff. de vsuris,
Paulus de Castro in l. 3. §. labeo, ff. de acqui-
possess. ubi Alexander nu. 7. Firaquellus de
retractu p. 1. §. 35. glosa 2. nu. 10. Ludouicus
decis. Perusina 54. nu. 9. lib. 2. Sforza addus
dicta quest. 4. art. 9. d. nu. 67. ex eleganti
responso Pauli in l. sciendum, ff. ex quibus
causis maiores cuius Iuris Conf. sunt ver-
ba (sciendum est quod in ijs casibus restitu-
tionis auxilium maioribus damnis, in quibus
rei dumtaxat persequende gratia queruntur,
nam cum, & lucrifaciendi causa ex alterius
pena, vel dando auxilium sibi impartiri de-
siderant) in casu nostro restitutio tende-
ret ad lucrum fratris, & ad damnum
sororis cui portio virilis auferretur con-
sequenter erit deneganda.

25 Neque obstant iura in l. Fulianus, §. fi-
nali, ff. ex quibus causis maiores, l. post lega-
tum, §. etate, ff. de his quibus, vt indignis, nā
idē in §. finali, legatum debetur, & si fue-

rit absens à loco quem testator designa-
rit, quia fuit absens causa reipublicæ, in
in illis verbis, (eum quoque cui sic legatum
sit in annos singulos quibus in Italia erit re-
stituendum, ut capiat, atque si in Italia fuisse
labeo scribit) & tati ponderis est dicta
26 causa reipublicæ ut licet aliquis à prin-
cipio fuerit absens ex sua voluntate cui su-
perueniat reipublicæ causa primū vitiū
purgatur, ut latè probat decisū referens
doctissimus, ac subtilissimus Conf. Arias de
Mesa lib. 3. variarum cap. 44. à nu. 24. cum
seq. & in alio casu decisum etiam testa-
tur Thorus in supplemento verbo restitutio
in integrum ex clausula illa, & in dicto s.
etate sit sermo de minore quærelante
testamentum de falso, qui licet amittat
legatum in illo cōtentum, beneficio ta-
men restitutionis in integrum uti po-
terit ibi (etati eius qui accusavit agnosci-
tur) & sic consideratur sola ignorantia
non malitia, scū dolus, ut benè aduertit
Cephalus dicto conf. 356. à nu. 47. lib. 3. ex
quibus in integrum restitutionem non
fore concedendam.

S V M M A R I U M.

- 1 Restitutio in integrum concessa fratri mi-
nori prodest fratri maiori aduersus ma-
sculationem, & de veritate infra.
- 2 Privilegium vnus socij extenditur ad con-
socium, & ponderatur textus in l. si
communē, ff. quemadmodum seruitus
amittatur, & quomodo procedat, infra.
- 3 Litis consors gaudet beneficiis concessis con-
sorti minori & multa alia enumerat Au-
thor, quibus maior utitur.
- 4 Pragmatica secunda de expensis, non
solum cessat in minore litigante, sed etiam
in maiore consocio.
- 5 Author defendit hoc beneficium non extē-
di ad fratrem maiorem.
- 6 Privilegium concessum minori extendi ad
maiorem, quando agitur de indiuiduis, se-
cus de diuiduis.
- 7 Vnusquisque ex heredibus tenetur pro sua
rata, & quid in actione hypotecaria re-
missiue.
- 8 Explicatur, quomodo cognosci possit, si con-
tractus dicatur diuiduus, vel indiuiduus.
- 9 Ponderatur textus in l. 4. s. cato, ff. de
verb. oblig.
- 10 Author ponderat in contrarium textum
in l. si communem, ff. quemadmodum
seruitus amittatur, sed resoluit multa
iura concordando.
- 11 Seruitus dicitur indiuidua.
- 12 Minor uti poterit tota seruitutis, quoties

socius maior usus nō fuerit pro sua parte.
13 Author increpat opinionem dicentem pro
dote posse agi contra vnum ex heredibus,

A R G V M E N T V M.

Controuertitur, si restitutio quæ con-
ceditur minori aduersus masculia-
tionem, extendatur ad fratrem ma-
iorem, & impugnantur *Afflictus*, &
Molfesius, cuius occasione *Author*
explicat, quando actus dicatur diui-
duus, vel indiuiduus, & multa scitu
digna affert.

T H E O R E M A XXXVI.

I N præcedenti Theoremate latissimè
per iuristramites disserui fratri mino-
ri denegandam esse restitutionem in in-
tegrum aduersus masculiationem soror-
is, at si tu amantissimè lector contrariā
sequi volueris, iuste dubitari poterit si
existente altero fratre maiore, ille eodē
beneficio uti poterit, & reperio *Afflictū*
dicta decis. 370. in 3. dubio affirmantem, se-
quitur eum *Molfesius* dicta p. 4. q. 4. 6. &
8. assignant rationem quia priuilegium
vnus ex socijs extenditur ad alterum,
idem *Afflictus* decis. 213. ut litis confor-
tes, seu socij gaudet sociorum priuile-
gijs, docent *Abbas*, *Felinus*, & alij in cap.
quæ sit nu. 1. de Iudeis, *Afflictus* in conslit.
Regni sequentes nu. 11. *Baldus* in l. admini-
strantes, s. 1. ff. de excusat. tutorum, *Cephal.*
conf. 661. nu. 78. lib. 5. *Natta* conf. 65. nu. 2.
latè *Surdus* conf. 301. nu. 8. cum seq. & col-
ligitur ex notabili textu in l. si communem
in principio, ff. quemadmodum seruitus ami-
ttatur, vbi si maior habeat seruitutem,
in aliquo fundo simul cum pupillo licet
illa non utatur, seruitutem non amittit
propter pupilli priuilegium, quod sibi
communicatur, & latè *Felinus* in cap. 1.
col. 3. & seq. extra de rescriptis, & in rub. de
officio delegati col. 1. sic videmus primum,
& secundum beneficium, quod minori
conceditur extenditur ad maiorem litis
consortem, de *Franchis* decis. 269. *Domin.*
Marchio Torelli to. 1. decis. 79. per totam, &
quomodo procedat videndus est omni-
nō *Horat. Mom.* cōtrou. forens. c. 79. per tot.
sic dicit *Bursatus* conf. 393. nu. 7. in inue-
stitura, quam si minor non petijt infra
statutum tempus restituitur etiam ma-
ior cohæres attento iure Longobar-
dorum, quo omnes filij feudo succe-
dunt.

dunt cap. omnes filij si de feudo defuncti, idē si Canonem non soluerit maior qui v-
tetur beneficio socij minoris, Beniten-
dus decis. 4. sic dicimus immunitatem
hospitandi milites clericis concessam
extendi ad fratres laicos simul commo-
rantes, docent Arnonus sing. 83. Bombinus
dubit. 8. post eius consilia, Marsilius sing. 180
Crassus qui alios citat de effectibus clerica-
tus effectū 3. nu. 122. Genuens. in practicabi-
libus Ecclesiasticis quest. 635. Ricc. in praxi
fori Ecclesiastici resolut. 28. p. 3. & notabi-
liter inquit Nouar. lib. 1. forensium quest.
11. quod stante Prag. 2. sub rubrica de ex-
pensis, quā denegatur appellatio condē-
nato ad expensas in prima instantiā, ni-
si prius illis refectis illam non procede-
re non solum in minore appellante, sed
etiam in maiore consocij, consequen-
ter videtur dicendum in casu nostro,
quod dicta restitutione concessa mino-
ri fratri frui possit alterum fratrem ma-
iorem.

5 At ego contra Afflictum, & Molfesum,
dico hanc restitutionem non fore exten-
dendam ad fratrem maiorem, & docent
Caput in consuetud. si moriatur p. 1. §. 10.
nu. 25. Consil. Prouenzalis in eadem consue-
tud. obseruat. 28. nu. 18. & seq. & ratio est,
quia omnes Doctores dicunt socium
maiores frui posse priuilegio socij mi-
noris quoties sumus in indiuiduis, secus
verō in diuiduis. ita glosa in l. 1. verbo pa-
trocinari, C. si comm. ead. causa in integrum,
vbi Salycetus, & Baldus, Afflictus in consi-
obscritatem num. 22. & decis. 213. & for. a.
Oddus de restitut. in integrum quest. 46. art.
4. num. 10. Muscatellus p. 6. glosa in integrū
num. 8. Imbrianns de primo, & secundo be-
neficio considerat. 3. num. 65. Surdus. de ali-
mentis tit. 9. quest. 14. num. 1. Reg. Tappia
in constitut. minorum iura num. 4. & sequ.
Seraph. decis. 597. in fine, Carroccius in suis
decisionibus casu 65. num. finali. Ama sing.
73. Pelliccia ad consuetud. Auerfanas num.
356. latē Gizzarellus decis. 12. vnde in
casu nostro videndum erit si agatur de
materia diuidua, aut indiuidua.

Et mihi dicendum videtur agi de ma-
teria mera, diuidua, quoniam vnusquis-
que ex hæredibus tenetur ad onera hæ-
reditaria pro sua portione, ad tex. in l. pro-
hereditarijs, C. de hereditarijs actionibus, &
ipso iure diuiditur inter eos actio, & obli-
gatio, l. in executione vers. prima species, ff.
de ver. oblig. l. si uxor, C. de negotijs gestis, latē
Ginr. obseru. 19. & quid in actione hypo-
tecaria videndi sunt ad materiā Gaspar
Thesaurus lib. 2. quest. 85. de Marinis lib. 1.

quotid. cap. 163. Cencius de cēsis p. 2. cap.
2. quest. 3. art. 1. num. 17. Thorus in supple-
mento verbo hæres an possit, Dom. Consil.
Arias de Mesa olim preceptor meus lib. 2.
variarum cap. 38. nu. 3. Horat. Persius cons.
ciuili 9. Corset, cons. 12. Gratian. cap. 16. nu.
6. Virgil. de legitimat. personæ cap. 20. num.
38. per totum, Hieronym. de Leo decis. Va-
lentia 73. per totam, Mercu. Merlin. de pi-
gnoribus lib. 3. tit. 1. quest. 14. à nu. 92. cum
seq. Thorus p. 3. verbo executio pro censibus
an fieri possit, Amaya in l. 2. nu. 94. C. de an-
nonis, & tributis lib. 10. Andreol. tomo 3.
controuersiarum cap. 209. Christoph. Mart.
examine Senensi 23. à num. 26. cum pluribus
seq. ita vt vnusquisque ex fratribus ha-
bet hoc onus dotandi sororem pro por-
tione sua hæreditaria, consequenter si
vnusquisque tenetur diuim, & sola per-
sonali actione, vt alibi latē fundavi di-
cendum est agi de materia diuidua, in
quā nō cadit communicatio beneficij.

8 Confirmatur hoc ex pluribus iuribus
etenim ad iudicandum si aliquis con-
tractus sit diuiduus, vel indiuiduus, & sic
de obligatione, attenditur res secundum
quam versatur, nam si fuerit diuidua
idē iudicabitur de obligatione, vt pro-
bat text. in l. stipulationes non diuiduntur
ff. de verb. oblig. in illis verbis (stipulatio-
nes non diuiduntur earum rerum, quæ diui-
sionem non recipiunt) l. 2. §. 1. ff. eodem ibi
(& harum omnium quedam partium pre-
stationem recipiunt, veluti cum decem dari
stipulamur) l. in executione, §. secunda ad
opus, ff. eodem titulo, l. si ita fuerit la prima,
§. questio hæc, ff. de manumissis testamento.
sic distinguit communis preceptor Bartol.
in dicta l. stipulationes non diuiduntur num.
1. & ibi Paulus, Albericus, & Iason in l. 4.
§. cato, ff. de verb. oblig. cum semper actio
& obligatio dicatur mobilis, vel immo-
bilis habito respectu ad naturā rei per-
sequendæ, l. si ad resoluendam, C. de predijs
minorum l. non solum, ff. eodem titulo, l. cum
hi, §. transactiones vers. si cum his, ff. de tran-
sactionibus, l. 1. C. si aduersus transactionem
latissimè explicat Tiraquellus de retractu
§. 1. glosa 7. num. 14. & seq. igitur si in ca-
su nostro agitur de materia merè diui-
dua videlicet de onere dotandi sororem
de paragio, vnus non poterit alterius
beneficio uti, & vnusquisque tenetur ad
pænam pro sua portione, & ad proposi-
tum nostri casus adest punctualis locus
9 in dicta l. 4. §. cato, ff. de verb. oblig. vbi in
materia diuidua vnusquisque hæres pro
sua portione pænam patitur, in illis ver-
bis, ac si de eo tantum sit quod diuisionem
reci-

recipiat, veluti amplius non agi tunc eum heredem qui aduersus ea fecerit pro portione sua suam penam committere, ecce textus punctualis quod quando agitur de materia diuidua, vnusquisque tenetur diuisim, consequenter si materia masculiationis est diuidua, vnus frater alterius fratris privilegio vti non poterit.

¶ Contra hanc sententiam videtur facere difficilis locus Pauli in l. si communem ff. quemadmodum seruitus amittatur, in quo dicitur quod si ego cum pupillo fundum communem possideam, & neuter illo vtatur ius meum non amitto propter pupilli portionem, sunt verba Pauli, (si communem fundum ego, & pupillus habemus, licet vterque non vteretur tamen propter pupillum, & ego viam retineo) & tamen agitur de seruitute, quae diuidi poterit, quoniam vnusquisque poterit seruitutē praescribere vsque ad aliquam fundi partem, l. 1. §. Iulianus, ff. de itinere actusque priuato, sicut illa realiter constituta potest fieri quod dominus fundi seruientis partem fundi pro diuisim alienet remanente seruitute in altera parte fundi, l. ad certam, ff. de seruitutibus, l. si quis duas, §. si quis partem, ff. communia praediorum, igitur falsa distinctio.

At responsio facilis est, etenim seruitus non dicitur diuidua, sed indiuidua, l. via itineris, ff. de seruitutibus, ibi (via itineris, actus, aquae ductus pars in obligatione deduci non potest, quia res eorum indiuisus est) l. stipulationes non diuiduntur in principio, ff. de verb. oblig. ibi, stipulationes non diuiduntur earum rerum, quae diuisionem non recipiunt veluti viae itineris actus aquae ductus ceterarumque seruitutem, l. si quis duas, §. si quis partem, ff. communia praediorum, in illis verbis (quia per partes seruitus imponi non potest, sed nec acquiri) l. finali, ff. de seruitute legata, ibi, quia partem non recipit, & iura in contrarium adducta non obstant cum procedant quando seruitus constituitur, vel remittitur in certa, & determinata parte fundi pro indiuiso, quo casu seruitus ipsa non diuiditur aliquo modo, sed tantum restringitur, & coarctatur, vt cum antea dilatari, & exerceri poterat in toto fundo, nunc restringitur, vt tantum sit, & exerceatur in parte fundi pro diuiso, vnde non potest dici quod seruitus diuidatur, sicut anima est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis, & tamen si manus, vel pes scindatur, vel separetur a corpore, non per hoc diuiditur anima, sed restringitur, & coarctatur, quia desinit sta-

re in illa parte hominis scissa, ita eodem modo seruitus licet sit tota in toto fundo, & tota in qualibet parte fundi diuisi, vt in l. si certo genere, §. si totus ager, ff. de seruitutibus rusticorum praediorum, l. si mihi concesseris, ff. eodem titulo, sic si in aliqua parte illius fundi seruientis, vel dominantis pro diuiso constituatur, vel remittatur seruitus, non diuiditur ipsa seruitus, sed tantum coarctatur, & restringitur, vt dicta similitudine videtur communis praceptor Bartol. in dicta l. stipulationes non diuiduntur, & late prosequitur Doctissimus Gomesius tomo 2. variarum cap. 10. a num. 15. cum seq. vnde remanet resolutus locus Pauli in dicta l. si communem qui maxime Buccini mentem torsit in nostra consuetudine si moriatur in apostilla incip. ad hanc questionem in finalibus verbis.

12 Imò secundum plures Doctores si maior seruitute non vtatur, restitutio quae minori concederetur, ipsi non prodesset sed minor tota vti poterit seruitute, id quod indiuidua est, & si maior vti vellet exceptione repelleretur, ita Cin. Butrig. Bartol. Alberic. & alij in l. unica, C. si in comuni eademque causa, Gomes. tomo 2. variarum cap. 13. num. 10. ex textu in l. per fundum, ff. de seruitutibus rusticorum praediorum, ibi (eos qui antea cessere vetare vti cessio iure non posse) quod mihi dubitabile videtur quoniam expresse dicitur in dicta l. si communem, quod maior vti poterit.

13 Vltimò non obstat quod ait Molfes. causam dotis esse indiuiduam cum ab vno tantum ex heredibus exigi possit, iuxta vulgatum textum in l. cum ab vno, ff. de leg. 2. & sic intelligit Afflict. dec. 332. quem secuntur Rota Luccens. decif. 140. Cornazzan. decif. Luccensi 35. nu. 6. Costa de portione rate quast. 23. in fine, Gratia. tomo 1. discept. forens. cap. 16. num. 15. quoniam contraria opinio verior est, vt contra Afflictum respondent Gaspar Thesaurus lib. 2. forensium quast. 67. num. 7. Surd. decif. 90. vbi late additio a num. 6. cum seq. & plures videndi apud Gizzarellum decif. 52. Gallup. in praxi Sacr. Conf. par. 1. cap. 6. num. 50. circa medium in nouiss. edit. qui bene respondent ad textum in dicta l. cum ab vno, & quatenus Afflicti sententia procederet argumentum Molfesi cessat in praesenti controuersia cum agamus de paragio ad quod vnusquisque ex fratribus tenetur pro sua portione, & agimus de masculiatione, quae diuidua est, vt supra probaui.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ponderatur textus in l. denique ; §. si quis cum minore, ff. de minoribus.
- 2 Hereditas dicitur adita per exactionem debitoris hereditarij, imò per solam petitionem.
- 3 Ratificatio non solum verbis, sed factis inducitur, & ex his magis confirmatur.
- 4 Exceptio Macedoniani cessat, quoties filius, familias sui iuris effectus obligationem contractam ratificauerit, expresse, vel tacite.
- 5 Restitutio in integrum datur maiori aduersus hereditatem aditam tempore minoris etatis.
- 6 Ponderatur textus in l. liberis, §. si quis minor, ff. de liberali causa.
- 7 Restitutio in integrum ex causa absentie datur aduersus usucapionem captam tempore quo erat presens.
- 8 In contractibus initium spectandum est.
- 9 Initium spectatur in delictis, & in natalibus.
- 10 Contrahens matrimonium ignoranter in gradu prohibito, licet postea scienter cohabitaret, non incidit in penam.
- 11 Missa cepta celebrari hora habili potest finire post horam non permissam.
- 12 Restitutio in integrum denegatur maiori aduersus contractum ab ipso ratificatum, confectum tamen tempore quo minor erat.
- 13 Restitutio in integrum non datur maiori aduersus sententiam illo tempore latam, licet iudicium fuerit ceptum tempore minoris etatis.
- 14 Ponderatur textus in l. 1. §. idem Pomponius, ff. de dolo.
- 15 Remedium restitutionis in integrum est extraordinarium.
- 16 Minori leso ultra dimidiam non solum datur remedium, l. 2. sed etiam restitutionis in integrum.
- 17 Prescriptibilia in agendo sunt imprescriptibilia excipiendò, & declaratur quomodo procedat.
- 18 Ponderatur textus in l. si filius emancipatus, ff. de minoribus.
- 19 Tempus in quod actus confertur, non quo fit attenditur.
- 20 Initium contractus est inspiciendum ad indicandam lesionem, dummodò non habeat tractum successuum.
- 21 Author resoluit quedam iura ponderata in contrarium.
- 22 Ponderantur iura in l. si ita stipulatus essem abste cum sequenti, ff. de verb.

oblig. & in l. Paulus respondit, §. Caius, ff. de liberali causa.

- 23 Modicum in iure nostro non attenditur.
- 24 Tempus officij cui vrit contra officialem, licet impeditum exercere.
- 25 Author resoluit alia iura in contrarium.
- 26 Prestatio operarum ad certum tempus, non potest in alio tempore confici, & executioni demandare.
- 27 Author remittit legendos quosdam Auctores ad intellectus plurimum iurium.
- 28 Author conciliat quedam iura in contrarium ponderata.

A R G V M E N T V M.

Examinatur si restitutio competat fratri maiori aduersus masculiationem petitam per sororem, eo quod tempore obitus patris erat minor, vnde inuestigatur, si tempus illud minoris etatis computetur, an vero de medio tollatur, quæ discussio ad multa deseruiet, præcipuè pro intelligentia plurium iurium, & plura ad materiã deducuntur.

T H E O R E M A. XXXVIII.

Mensibus elapsis fuit inter plures disceptatum, inter quos numeratus, sequens iuris responsum confeci, euenit quod defuncto patre relicto filio, & filia, qui filius tanquam patris hæres exclusa sorore virtute nostræ consuetudinis hereditatem adiuu, pluries fuit à sorore interpellatus, vt ipsam dotaret, & cum esset completus numerus annorum sexdecim petijt se masculiari, cui sororis oppositioni frater excipiens petijt in integrum restitui, eo, quod erat minor tempore mortis patris, & si nunc maior effectus sit, quam quotidianam questionem in nostris terminis à nemihe tactã fuisse aspicio.

Et quod non esset deneganda restitutio facit difficile responsum Vlpiani in l. denique ; §. si quis cum minore in finalibus verbis, ff. de minoribus, in quo proponitur quod quidam minor annis 25. paternam hereditatem adiuit, postea effectus maior plura credita hereditaria exegit. cuius aditionis se penitendo petijt in integrum restitui, vnde fuit quaesitum si iuste petierat, & negatiuè respondendũ videbatur, quoniam, etsi adiuuisset expresse

se cum minor esset, effecto tamen maiore iterum illam adiuit tacite per exclusionem hereditariorum debitorum (ex qua oritur hereditatis additio arg. text. in l. pro herede, ff. de acquirenda hereditate) imò per solam petitionem docet *Afen. conf. 136 in principio*, *Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 12. titulo 10. num. 13. consequenter factio maiore dicitur ratificasse primam additionem, iuxta notata per Galderium in praxi tutelari p. 2. rubrica utiliter agat d. num. 79. circa medium, etenim generale est non minus factis quam verbis ratificationem fieri, l. proculus, ff. rem ratam haberi l. de quibus circa finem, ff. de legibus, l. reprehendenda, C. de institut. & substitut. *Paris. conf. 53. num. 30. vol. 1. Aretin. conf. 127. col. 2. vers. sed quando lex, Recc. conf. 109. num. 21. vol. 1. qui subdit quod plus est factis ratificare, quam verbis, cap. dilecti, & ibi Dec. de appellationib. Iason, & Curt. in dicta l. reprehendenda, Gramat. cōf. 13. num. 10. in civilibus, Socin. Iun. conf. 98 num. 13. vol. 1. & conf. 42. num. 14. vol. 2. Menochius de recuperanda possess. remedio 15. num. 15. Larrea tomò 1. allegat. 63. num. 40. quandoque enim verba falsa sunt, secus facta, inquit Baldus in dicta l. paulus, Alciat. responso 248. num. 6. vers. non obstat, & ideo ratificatio, quæ factis fit magis confirmat, quam verbis, Bald. conf. 148. vers. nunc venio col. 2. Alexand. conf. 117. num. 2. vol. 5. Dec. conf. 583. sub num. 4. *Paris. conf. 49. vol. 1. Ceph. conf. 11. num. 15. & alij apud Menochium dictio. remedio 15. num. 118. cum seq. vnde cum hereditas de nouo adita dicatur quo maior effectus est à petita in integrum restitutione excludendus est.***

Sicut in simili filiusfamilias, qui sine patris consensu contraxerit nullo modo obligatur, in *pragm. 1. ad Sen. Conf. Maced.* nihilominus si sui iuris effectus illum ratificauerit, puta per solutionem, aut simi. exceptione Macedoniani non iuuatur, sic docent *Carauita in dicta prag. 1. §. 11. à num. 33. latè de Marin. lib. 1. quotidianarum cap. 145. à n. 23. cum seq. Card. Mantica de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 7. num. 25. & 30. Menochius de recuperanda possess. remedio 15. num. 119. Crassus de exceptionibus except. 27. num. 12. Piccard. in §. illud propriè num. 12. institut. quod cum eo Cenc. de censibus p. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 2. à num. 21. *Dirard. de censib. §. 1. q. 19. num. 35. Seraphin. decis. 1350. tomò 2. Farinac. decis. 527. nu. 11. tomò 1. Anton. Fab. lib. 4. Cod. definit. 4. tit. 21. Griuella decis. 14. num. 21. & 61. Montan. controuers. forensium cap. 38**

per totum Dom. Marchio Ramontis Pres. Merlin. tomò 1. controu. 39. à num. 42. & ad saturitatem hanc opinionem defendit tomò 2. controu. cap. 53. per totum, vbi doctissime suo more omnibus argumentis Reg. Rouiti responsum tradit, cū per illam ratificationem dicatur de nouo contrahere ex dictis per *Pasalem de patria potestate p. 1. cap. 6. n. 39. circa finem*, igitur in casu *Vlpiani* dicendum est denegandam esse restitutionem in integrum.

5 Nihilominus *Vlpian. in dicta l. denique, §. si quis cum minore*, contrarium affirmat admittens restitutionem in integrum, aduersus aditam hereditatem, in illis verbis (scio enim illud aliquando incidisse, minor 25. annis immiserat se paternæ hereditati, & maior factus exegerat aliquod à debitoribus paternis mox desiderabat in integrum restitui quo magis abstineret paternæ hereditate, contra dicebatur ei quasi factus maior comprobasset quod minori sibi placuisset, putauimus tamen restituendum in integrum initio inspecto) vnde ex hoc *Vlpiani* loco colligitur ad dandam restitutionem in integrum sufficere si contractus tempore suæ in illius initio minor sit, & sic in his terminis docuit *Bulgar. ibi, & sequitur Mauritius in tractatu de restitutione in integrum c. 44. per totum*, consequenter dicendum est quod cum dictum tempus annorum sexdecim currere ceperit contra fratrem minorem, licet completum sit cum maior esset restitutio in integrum deneganda non erit.

6 Adhæret alter locus eiusdem *Vlpiani in l. liberis, §. si quis minor, ff. de liberali causa*, in quo habetur quod si aliquis minor 20 annis ad participandum pretium se vendundari datus sit, licet executio fiat post annum vigesimum, adhuc illa præscriptio minori effecto maiori non nocebit ad impediendam restitutionem in integrum, in illis verbis (si quis minor 20 annis ad participandum pretium vendundari passus sit, nihil ei post annos viginti nocebit) tamen si à principio maior esset ei nocebit, ut in sequentibus verbis describit *Vlpianus (sed si ante quidem se vendundedit post vigesimum autem annum pretium participatus est poterit ei libertas denegari)*, & in hoc est differentia, quoniam primo casu tempore minoris ætatis pactus fuit, & si executio post illud tempus, secundo vero casu agitur de actu facto post annum vigesimum, & ideo nocuit, ut ex allatis verbis colligitur, constituendum est primum attendi

tempus quo cum fuerit minor restitutio in integrum admittenda erit.

- 7 Confirmatur ex Casarea decisione Imperatoris Alexandri in l. quod tempore. C. de restitut. militum in qua dicitur quod si aliquis me presente inaperit rem meam vsucapere, postea sui absens causa reipublicæ, quo tempore completa fuit præscriptio, reuersus ego volebam admitti ad beneficium restitutionis in integrum, & fuit affirmatiue responsum sunt verba Imperat. (quod tempore militia de bonis alicuius possessum ab aliquo est, quam is reipublica causa abesse defuit intra annum. vtilem amota præscriptio medijs temporis possessionem vindicare permissum est ultra autem ius possessoris ledere cõtra eum institutum non oportet) ecce igitur expressa decisio quod in præscriptione completa tempore habili de ducitur tempus inhabile, quo ille absens fuerit, & idem dicitur in l. finali. C. eodem titulo, quare non erit sic dicendum in casu nostro, ut tempus minoris ætatis à medio auferatur.

- 8 Accedit euidens ratio, nam in omni actu initium rei attendendum erit, sic docet Vlpian. in l. si procuratorem, ff. mandati, ibi (minus cuiusque enim contractus, & initium spectandum esse, & causam) l. 1. §. non solum in fine, ff. de positi ibi (initium enim contractus spectandum est) & in l. si id quod §. filius familias, ff. pro socio, in illis verbis (initium enim in his contractibus inspiciendum est) & notat Paulus in l. Pomponius la. secunda, ff. de negotijs gestis, ibi, Pompon. lib. 26. in negotijs gestis initio cuiusque temporis conditionem spectandam esse, & in l. si tamen, ff. ad Sen. Conf. Maced. ibi, quia initium contractus est spectandum, initium enim spectamus in delictis, ut sciamus ad quem pertineat eius punicio, Bartol. in l. quod ait lex, §. 1. ff. ad legem Iuliam de adulterijs, Abbas in cap. finali num. 2. de sententia excommunicationis, Bald. in cap. 1. §. iniuria de pace iuramento firmanda verbo feudum, alijque apud Rolandum à Valle, cons. 77. num. 6. lib. 4. & dixit Bald. in cap. innotuit nu. 11. vers. item, ubi de elect. quod in natalibus initium spectatur per textum in l. qui erga in principio, ff. de his qui notantur infamia, & glosa in clementina unica verbo scienter de consanguinitate, & affinitate. inquit quod is qui contraxit matrimonium in gradu prohibito ignoranter non incidit in penam illius, licet postea scienter cohabitaret, quam glosam secuntur Cardinalis ibi quest. 1. & in cons. 132. lib. 1. Felin. in cap. examinata num. 7. ut lite non

contestata, vnde stante dispositione Tridentini sessione 22. de obseru. at. & euit. in celebrat. missar. qua cauetur Missam debitam 11 horis celebrandam esse, & per bullam Pij Quinti reuocantur omnes licentiæ illas celebrandi vespertino tempore tamen erit sufficiens fuisse inceptas debito tempore, & si post veritum tempus compleretur, ita post alios Rodriq. quest. regular. to. 1. qu. 43. art. 1. Bert. de sacrificio missæ lib. 2. cap. 15. sub num. 3. & 15. plures alios refert Nouarius lib. 2. forensium. quest. 145. num. 17. vbi multa dicit, vnde colligitur in omni actu fore spectandum initium, & cum illo attento esset minor deneganda non erit restitutio.

Secundo videtur contrarium fore affirmandum, & colligitur ex eodem Vlpiani loco in dicta l. denique, §. si quis cum minore in 1. casu, ff. de minoribus, vbi Iuris. Conf. denegat restitutionem maiori, qui & si tempore minoris ætatis contractum fecerit, effectus tamen maior illum ratificauerit, cuius Vlpiani sunt verba. (si quis cum minore contraxerit, & contractus inciderit in id tempus quo maior efficitur, utrum initium spectamus an finem, & placet, ut est constitutum, si quis maior factus comprobauerit, quod minor gesserat restitutionem cessare) & in eodem §. alium proponit casum ad nostrum propositum, nempe minor 25. annis iudicium tutelæ cum tutoris hærede incohauit, effectus maior, hæres tutoris fuit liberatus, qui in integrum restitui petebat aduersus sententiam, & Vlpian. illam denegat, nisi probauerit ex hæredis calliditate fuisse iudicium dilatarum quousque maior efficeretur, in illis verbis & minor annis 25. annos ferè 24. agens iudicium tutelæ hereditatoris dictauerat, mox factum est, ut non finito, iudicio iam eo effecto maiore 25. annis tutoris hæres absolutus proponeretur in integrum restitutio desiderabatur, Celsus igitur Respecto suavitatis non facile hunc quemdam minorem in integrum restitui, sed si ei probaretur calliditate aduersarij id actum, ut maiore eo factus liberaretur, & ad hoc est elegans Afflicti decisio 210. vbi Vrsillus, & latissime videndus est copiosissimus Antoninus de Amato 2. varia. cap. 65. per totum, vbi omnes adducit, ne videar transcribere, igitur iste locus nostrum casum decidere videtur, nam cum masculiatio sortita fuerit effectum suum tempore quo erat maior, etsi habuerit initium tempore minoris ætatis, denegabitur restitutio, & sic in simili casu acerrimè descendit hanc sententiam Sforza Oddus

de restitutione in integrum p. 1. quest. 20. art. 2. per totum, Trentacinq. tomo 1. varia. lib. 2. resolut. 4. à nu. 18.

- 14 Adhæret alter locus eiusdem *Ulpiani* in l. 1. §. *idem Pomponius*, ff. de dolo, ex quo colligitur quod si aliquis poterat sibi consulere ordinaria actione, & passus fuerit illam finiri, vti non poteri extraordinaria ibi (*idem Pomponius refert Labeonem existimare, etiam si quis in integrum restitui possit non debere ei hanc actionem competere*) dat rationem in sequentibus verbis, sibi imputatur eo qui agere supersederit, hoc est in presenti casu poterat frater cuitare hanc masculiationem sororem dotando, non fecit cum esset maior, & passus est labi tempus, non poterit remedio restitutionis in integrum se iuvari, cum illud extraordinarium sit, docent
- 15 *Paulus de Castro* in l. finali, C. si aduersus vendit. pignoris, *Alban. conf.* 229. nu. 17. vol. 2. *Soccin. Iun. conf.* 45. & 46. vol. 4. *Curtius Sen. conf.* 58. nu. 4. & 5. *Riminald. Iun. conf.* 249. nu. 94 vol. 3. *Maluasia conf.* 118. nu. 20. *Surd. conf.* 226. nu. 3. & 16. vol. 2. *Oddus quest.* 22. art. 2. & quest. 89. art. 7. in tractatu de restitutione.

Neque obstat quod potest dici mi-

- 16 nori læso ultra dimidiam cui regulariter competeret beneficium, l. 2. C. de rescindenda vendit. non denegatur remedium restitutionis in integrum, ita *Franchus decis.* 248. *Caldas in l. si tutorum habens verbo maior nu.* 63. *Oddus quest.* 4. art. 12. & quest. 19. art. 7. *Laderus conf.* 108. nu. 4. late *Mascardus de probationibus conclus.* 1273. *Rota Romana decis.* 34. p. 2. in nouiss. *Scayn. decis.* Bononie 80. n. 48. nam respondetur ultra quod plures contrarium dixerunt, vt *Roland. à Valle conf.* 10. nu. 20. & seq. vol. 2. *Cran. conf.* 7. n. 14. *Vinius dec.* 501 n. 16. vol. 4. *Cost. de remedijs subsidiarijs remedijs* 48. omnino videndus, dico quod hæc remedia tendunt ad idem, solum est differentia si detur electio minori quod vti voluerit, quo electio aliud cessat, at in casu nostro frater poterat maritare, & dotare sororem, & sic nõ indigebat alio remedio, ideo si passus est illud finiri, nõ poterit vti remedio restitutionis in integrum.

- 17 Sicut in simili regulam habemus in iure quod quæ sunt præscriptibilia in agendo, non esse præscriptibilia excipiēdo, iuxta notata in l. pure, §. exceptione, ff. de except. l. licet, C. eodem titulo declarat *Guttie. de iuramento confirmatorio p. 3. cap.* 1. nu. 21. cum seq. attamen hæc regula fallit quoties illa exceptio poterat pro-

poni principaliter per viam actionis, vti bene docent *Sesse de inhib. cap.* 285. nu. 22. ante finem, *Flores dics de Mena lib.* 1. variarum quest. 8. §. 2. nu. 46. cum seq. *Cancerius p. 1. variarum cap.* 15. à num. 7. vers. hocque procedit, igitur in casu nostro cū frater poterat vti remedio dotationis sororis, & passus est illud finiri, non poterit postea recurrere ad remedium restitutionis in integrum.

- 18 Cohæret locus *Papiniani* in l. si filius emancipatus, ff. de minoribus, in quo dicitur quod filius minor intenuerit indicium restitutionis aduersus paternum testamentum postea maior factus legatum in dicto testamento contentum petijt, *Papin. ait* videri renunciasse liti, & à remedio restitutionis excludetur, in illis verbis (*si filius emancipatus non accepta bonorum possessione post inchoatam restitutionis questionem legatum ex testamento patris maior 25. annis petisset liti renunciasset videtur, cum & si bonorum possessionis tempus largiretur, electo iudicio defuncti repudiati beneficium prætoris existimaretur*) unde colligitur ex hoc *Papiniani loco* quod enim frater factus maior poterat tempus illud interrompere dotando sororem, & non fecit, in nouum consensum incidisse videtur, quo attento tempore iura non subueniunt.

- Accedit ultimo loco ratio, in vnoquoque actu non attenditur tempus in quo fit, sed in quod effectus confertur, l. in tempus, ff. de hereditibus instituendis, l. quod sponsæ, C. de donationibus ante nuptias, alia, §. eleganter, ff. soluto mat. quam doctrinam exornant, & explicant *de Maribus lib.* 1. quotid. cap. 254. à nu. 19. *Consil. Marcell. Marcianus suo tempore maximus causarum patronus postea Reg. Conf. in elegantiss. cōf.* 51. to. 1. eruditissimus, ac omni ævo laudandus, *Consil. Theodo. allegat.* 18. *Doctissimus Hispanus Periera conf.* 17. à nu. 21 cum seq. & omnino videndus est *utilissimus Cancerius p. 2. varia. in titulo de instrumentis quarentigys* à nu. 145. cum seq. in casu nostro licet tempus masculiationis ceperit currere in minori ætate, completum tamen fuit tempore ætatis maioris, & in illo tunc effectum habuit, igitur hoc vltimum tempus attendendum est sicut ad considerandam læsionem, in aliquo contractu attenditur initium,
- 20 contractus, l. sed an ultro, §. is qui, ff. de negotijs gestis, notant *Capycius decis.* 180. num. 15. *Oddus de restitut. part.* 2. quest. 57. articulo 33. *Surdus decis.* 278. num. 25. *Rota Romana apud Martinum*

de Andrea decis. 23. à num. 2. Gasp. Thesau. lib. 1. quest. 8. nu. 14. Fusar. de substitut. qu. 296. nu. 25. de Laurentijs decis. 66. num. 10. Antoninus de Amato lib. 1. variarum cap. 23. nu. 3. Glorit. responso 1. p. 3. nu. 101. Monachus decis. Luccensi 20. nu. 6. Cencius de censib. p. 1. cap. 1. quest. 1. art. 3. nu. 4. at si contractus ille habeat tractum successuum, tunc non inspicitur initium, sed actus consummatio, seu finis, ut ex pluribus quæ sciens prætereo, notat Subtilissimus Pinellus in l. 2. p. 2. cap. 1. à nu. 27. C. de rescindenda vendit. Roland. à Valle conf. 1. à nu. 159. cum multis sequ. vol. 2. Natta conf. 548. num. 36. Thesau. decis. 226. Anna alleg. 42. 14. nu. 4. decisum testatur Cancerius p. 2. variarum in titulo de minoribus num. 274. vers. istamque sententiam, Cuiacius lib. 19. Obseru. c. 8. Gypsius dec. Bon. 43. nu. 47. Aldograd. doctiss. neotericus conf. 26. à n. 46. eruditissimi illi duo viri, ac pariter doctiss. Amaya in l. unica à n. 17. cū plurib. seq. C. de . . Larrea to. 1. alleg. fiscali 32 per tot. vnde patet etiā in materia restitutionis in integrum attēdi tēpus cōpleti actus, consequenter si in præsentī casu tempus masculiationis completum est fratre iam effūcto maiore, hoc tempus erit attendendum in quo iura eorum beneficia denegant, quam opinionem veriorē, existimo, me tamēn semper subiiciendo peritiorum iudicio qua retenta.

21. Respondetur ad locum Vlpiani in dicta l. denique, §. si quis cum minore vers. scio. ff. de minoribus cum glossa ibi verbo initio inspecto, quod ibi agitur de hereditate adita, tēpore quo erat minor, & licet postea effectio maiore debita hereditaria exegerit, nō dicitur de nouo hereditatē adiuisse, sed tantū iā factā executioni demandare, cum res mea nō possit amplius effici mea, §. sed si rē instit. deleg. idēdō restitutio nō denegatur, at in casu nostro, tempus annorū sexdecim fuit cōpletū cum maior fuerit effectus, proinde restitutio denegatur, pro qua responsione facit textus in eodem §. si quis cum minore, vbi maior petijt restitutionem in integrum aduersus sententiam latam tempore maioris ætatis, etsi iudicium fuerit inceptum in in minore ætate, & nihilominus fuit denegata dicta restitutio, vnde colligitur quod ratio propter quam in dicto §. si quis cum minore fuit admissa restitutio, quia per exactionem factam tempore maioris ætatis non dicitur denuo hereditas adita, sed tantum adionem executioni demandatam, ut bene notat glossa loco citato, eodem modo resoluitur al-

ter Vlpiani locus in dicta l. liberis, §. si quis minor. ff. de liberali causa, pactus enim erat se venundari tempore quo minor erat, & sic illo tempore actus erat completus, secus verò dicitur in §. sequenti cum prærium participatus esset tempore maioris ætatis.

Vltimò remanet resoluenda Casarea 20 decisio Imperatoris Alexandri de qua supra, nam Bulgarnus relatus à Bartolo in dicta l. quod tempore, textum prædictum hoc modo legit, scilicet præscriptionem inceptam tempore præsentis, completam verò fuisse tempore absentis, vnde hac Bulgari lectura attendita, restitutio datur à lege, quæ vltimum tempus nempe absentis attendit, consequenter colligitur iura nostra postremum tempus prospicere, quod si attendatur, nostra sententia robur accipit ex hac Casarea decisione, cum masculiatio fuerit completa tempore maioris ætatis, si vero retinemus secundam Bulgari lecturam, quā veriorē existimat Bartolus, ibi videlicet inchoatam fuisse præscriptionem tempore præsentis, postea superuenit causa reipublicæ, verum completa fuerit cum reuersus fuerit, & sic fuit completa tempore quo præsens erat, & in hoc casu residere videtur difficultas cōtra nostrā sententiā, quoniā v. sue apio fuit cōpleta tēpore præsentis quo illā interrūpere poterat, consequenter colligēdū videtur semper tempus inhabile fore deducendum.

Pro cuius confirmatione facit responsū Pomponij in l. si ita stipulatus essem abste. in dicta l. sequenti, ff. de verb. oblig. vbi si aliquis promiserit ædificare domum intra aliquod tempus puta triennium, & intra medietatem temporis iam domus medietatem ædificauerit, quæ postea incendio fuit consumpta, dicit Pomponius nō temporis residuum, sed totum ædificanti de nouo erit concedendum, in illis verbis, & verius est, ut integrum ei detur, idem dicit magni ingenij vir Papinianus in l. Paulus respondit, §. Caius, ff. de liberali causa, vbi si Caius vendiderit seruum Titio cū pacto, ut dicto seruo per triennium seruiente sic manumissus, qui seruus triennio non cōpleto aufugerit, post Titij mortē fuerit reuersus, ad libertatem admittendus non erit, nisi expleto dicto triennio, ibi (Paulus respondit secundum ea quæ proponerentur expleto tempore post quam stichus manumissi debuerit libertatem ei competisse,) ex quibus iuribus colligitur tēpus inhabile deducendum fore, quod cum dicatur illud pupillaris ætatis in-

casu nostro connumerandum non erit.

At pro defensione nostræ sententiæ dico, attenta hac secunda *Bulgari* lectura, maximam esse controuersiam inter antiquos glossatores, de quibus apud *Bartolum* in l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter à num. 6. ff. ex quibus causis in integrum maiores restituantur, qui refert opinionem *Martini*, & *Oltradi* omnino negantium hanc restitutionem, cum qua possem ego transire, sed data contraria sententia, illa procedit quando modicum esset tempus præsentis, intra quod non posset ille vsucapionem interrompere, ut nobis ostendit *Ulpianus* in dicta l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, cuius verba sunt (sed quod simpliciter prætor edixerit posteaue, ita accipiendum est, ut si inchoata sit bona fidei possessoris ætēntatio ante absentiam, finita autem eo reuerso restitutionis auxilium locum habeat, non quandoque, sed ita demum si intra modicum tempus quo redijt hoc contingat id est dum hospicium quis conducit sarcinulas componit querit aduocatum, nam cum qui differt restitutionem non esse audiendum *Neratius* scribit) notanda sunt illa verba, id est dum hospicium quis conducit sarcinulas componit, querit aduocatum, quæ denotant maximam fuisse temporis modicitatem, quem intellectum profequi videtur *Bartol.* in dicto, §. sed quod simpliciter à num. 11. vers. mihi videtur sic dicendum modicum enim interuallum non vitiat, nec efficit quod

23 tēpus illud non continuetur, ut in l. foramen, ff. de seruit. urb. præd. l. 1. §. quotidiana, §. quod autē, ff. de aqua quotidiana, & æstiuā, ubi scribitur cōtinuā esse aquā, & quotidianā, licet per aliquod tēpus nō fluat, & probatur in l. 1. 2. responso, ff. de flum. ubi fluius dicitur perennis, & cōtinuus licet aliquando quiescat.

Aut verò dicas cum eodem *Bartola* ibidem num. 8. circa finem vers. venio ad quartam opinionem dicente tunc in illo casu posse procedere restitutionem, in integrum, quoties sumus in præscribendo dominio secus aliqua personali actione, quod optime fundat ibi *Bartolus*, in casu nostro idem esset quoties sola illa actio exclusionis sororis erit elisa, & hoc sufficit pro resolutione *Cæsarea* decisionis in d. l. quod tempore, cuius solutionem omnes effugerunt, ut videre est.

Ad iura vero ultimo loco allata respondeo cū *Valasco* consult. 155. per totam, ubi

24 fundat officiali impedito suum officiū exercere tempus currere, ut sic decisum in Sac. Conf. testatur *Francus* decis. 419

Cabedus decis. 84. à nu. 5. p. 2. *Fontanella* de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 10. p. 1, nu. 102. cum seq. *August. Barbosa* in collect. ad text. in cap. finali de iudicijs, *Salgado* de Regia protectione 4. p. cap. 11. à n. 54. *Amaya* in l. 2. nu. 37. C. de decurionibus, ex l. si non sortem, §. libertus, ff. de condi. indebiti, l. si ususfructus mihi in biennium, ff. de usufructu legato.

25 Et pro maiori solutione dictorum, iurum inquam ibi adesse difficultatem si tempore illo elapso poterat sequens suppleri quoniam in d. l. si ita stipulatum essem abste promissio erat ædificandi domum intra dictum tempus, quod elapsū fuit, si posset pro sequenti tempore suppleri quod videtur affirmandum ex l. cum heres, §. finali, ff. de statu liberis, quoniam certum opus promissum est, scilicet domum fabricare, & cum idem sit ædificium quod hodie sit, aut cras, idē concedēdum est tempus quo operarius fuit impeditus posse refarciri, in dicta, l. ideo 15. ff. de verb. oblig. solum erat diffi-

26 cultas in dicta l. *Paulus* respondit, §. *Caius*, ff. de liberali causa, ubi fuit data libertas si continuo triennio seruiret, & cum in fuga esset non seruivit dicto tempore, sed cum fuerit reuersus *Iuris* Cons. ait posse per aliud triennium seruire, & sic libertatem adipisci, quod videtur falsum, etenim promissio operarum, quæ respiciunt certum tempus, prout in eo qui promisit mihi seruire hoc anno 1650. impeditus hoc anno seruire suppleri tempus volens, & alio tempore seruire non audietur, ut magistraliter ter tradit *Bartolus* in l. si nō, §. item cum quidam ad finem, ff. locati, & colligitur ex l. si ususfructus ff. de usufructu legato, & l. si non sortem, 26. §. libertus, ff. de condi. indebiti, ubi planē probatur aliās esse operas quæ hodie præstantur alias vero, quæ crastina die, ibi nā plerumq; robur hominis, ætas, & temporis opportunitas naturalē causam operarū mutat, solū .n. poterit tēpus suppleri quoties operæ promissæ non esset ad certum tēpus, ut ex l. seruus, qui testamento 14. in fine, ff. de statu liber. vnde si in dicta §. *Caius* fuerint promissæ operæ, seu certum tempus à testatore designatū, non poterit per aliud tempus seruire.

27 Vnde *Doctores* varios tradiderunt intellectus quos videre est apud *Doctissimum* *Periera* lib. 1. questionum forensium quest. 3. à nu. 19. cum seq. & pluribus reliquis videtur sequi *Romani* intellectum, in dicta l. si ita stipulatus essem abste dicentis, agi de libertate, & sic de causa priuilegia.

giata, ideo non mirum si tempus illud non numeretur, licet contrarium, etiam in libertate decidatur in l. *thais*, s. intra certa tempora, ff. de fideicom. lib. et l. si intra, ff. de statu liber. quoniam intellectus Romani procedit quando adfuerit modicum interuallum, ut latè, *Periera* ubi supra nu. 21. cum seq. quod cessat in casu nostro etenim non sumus in causa privilegiata, & tempus certum à consuetudine fuerit cassatum, consequenter non erit deducendum tempus minoris ætatis, tantò magis, quia in casu nostro non agitur de præscriptione quasi quod tantum tempus præscribat actionem, fratris, sed tantum datur masculiatio in penam fratris non dotantis sororem, intra tale tempus in quam penam statim incurrit eo effecto maiore.

18. Neque obstant alia inra in contrariū allata videlicet initium rei foræ spectandum, quoniam ibi agitur de filiofamilias illo tunc negotia gerente, quæ sui iuris effectus continuauit, & dicitur adhuc ei dari beneficium in quantum facere possit, quia consocius poterat prohibere, imò & melius dicitur continuata eadem societas, at in casu nostro eo ipso quo maior fuit effectus statim obligabatur dotare, & maritare sororem, quod non faciens incidit in penam masculiationis.

S V M M A R I V M.

1. Masculiatio non solum locum habet, quando frater interpellatus sordorem non collauit matrimonio carnali, verum etiam spiritali.
2. Ponderantur plures loci Napodani.
3. Exceptio vnius casus est inclusio aliorum.
4. Masculiatio non poterit praticari in foronupta tempore mortis patris, licet de illius bonis non fuerit dotata.
5. Verbis est inferuendum in quacunque dispositione.
6. Ponderatur locus Freecia non bene intellectus à Caputo.
7. Masculiatio non potest praticari, si soror fuerit unica vice maritata, licet matrimonium postea fuerit dissolutum morte viri.
8. Sermo de dote intelligitur pro prima vice, etiam in statutis.
9. Frater tenetur dotare sororem unica tantum vice, licet soror dotem amiserit casu fortuito.
10. Conditio dicitur adimpleta per unicum actum.
11. Masculiatio peti non poterit, quoties filia

- veniente patre excefferit annum decimum sextum.
12. Frater tenetur dotare sororem intra triennium post obitum patris si illa patre vivente excefferit annum decimum sextum.
13. Conditio de nubendo, an debet intra triennium adimpleri post mortem testatoris, vel sufficit quandocunque remissive.
14. Soror masculiata non excludit sororem non masculiatam, sed equaliter succedunt in omni successione.
15. Delictum vnius non debet alteri præiudicium inferre.
16. Ratio restringit, & ampliat dispositionem ad casum, in quo ipsa conuenit.
17. Affertur decisio Sac. Consil. qua probatur filios sororis non masculiata excludi per sororem, seu amitam masculiatam.
18. Auther tagit dubiū à nemine hucusq; tactū.
19. Lucrum ablatum alicui accrescit ei, cuius contemplatione fuit ablatum.

A R G V M E N T V M.

Enumerantur multi casus in quibus datur locus masculiationi, & incidenter disputatur si portio ablata sorori, accrescat tam fratribus, quam alteræ sorori masculiatæ.

T H E O R E M A XXXIX.

IN præfenti Theoremate quædam magis practicabilia ad masculiationis materiam pertinentia declarabo, & primò omnia quæ diximus in matrimonio carnali, locum etiam habere in spiritali; nam sicut in materia paragij hæc duo assimilauimus, idem dicemus in masculiatione, vadè si frater congruo loco, & tempore, ut dixi, fuerit interpellatus à sorore de illam in matrimonium collocando cum sponso Diuino, & lapsus fuerit tempus annorum sexdecim non collocata, poterit masculiari virile portionem petendo, ita docet Caputus in consuetud. si moriatur p. 1. §. 10. nu. 47. & colligitur ex pluribus Napodani locis primò in hac consuetud. si moriatur nu. 67. 2. nam ibi Napodanus, ait paragium caste vivere volentis esse iure naturæ debitum, limitans, nisi pariter masculo succedat ibi (idem si voluerit caste vivere, ut paragium sit ipsum debitum iure naturæ, & hoc nisi succedat simul cum masculo) quæ vltima verba demonstrant posse sororem hanc volentem ingredi in Monasterium habere virilem portionem, quod effe-

ne-

- nequit, nisi per masculiationem, facit alter locus *Napodani in consuetud. haredesque nu. 91. sub titulo de iure dotum* dicentis quoad omnia equiparari monialem cum non moniali, excepto matrimonij casu, in illis verbis (*item quid si efficiatur Monialis respondeo idem nam quoad alimenta non habetur pro mortua, C. de bonis que liberis auth. idem est, quantum vero ad matrimonium habetur pro mortua, non autem quantum ad alia*) consequenter si *Napod.* in vno tantum casu facit differre, in alijs non exceptis includere dicitur,
- 3 arg. textus in l. i. ff. de regulis iuris l. in his l. quod vero, l. ius singulare, ff. de legibus, l. nam quod liquide, §. finali, ff. de penu legata, & sic in masculiatione nulla datur differentia cum volente in Monasteriū ingredi, & carnale matrimonium coire desiderante, eo magis, quia valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, & è contra cap. quoniam frequenter, §. parro, ut lite non contestata, cap. inter corporalia, cap. finali de translatione Episcoporum, cap. cum inter Canonicos de electione, & lex non debet plus fauere terrestri sponso quam Diuino, ne plus sit in luxuria, quam in castitate, consequenter si in volente matrimonio carnali se coniungere datur masculiatio, à fortiori admittenda erit in volente se Deo dicere.
- 4 Secundò notandum est masculiationis terminos non posse adaptari ad nuptam, licet illa dotata non fuerit de bonis paternis, ut decisum in *Sacr. Consil. testatur Incertus Author in consuetud. si quis, vel si qua sub nu. 303. in apostilla incip. circa istam glosam*, & ratio est, quia cum fuerit maritata petere aliud non poterit, nisi legitimam, ut ex *Afflicto decis. 160.* & alibi latius dixi, quæ datur loco dotationis, & non successionis, vnde nequeunt praticari termini masculiationis, quæ introducta sunt in panam fratris nolentis dare, & maritare sororem, illa enim verba consuetudinis si moriatur §. eas autem, ibi, eas autem ipsi successoribus differentibus maritare, nequeunt adaptari ad nuptam, consequenter neque illius dispositio iuxta regulam illam verbis
- 5 esse inseruiendum, à quibus recedere non licet, l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is nauem ff. de exercit. latè *Tiraquellus in l. si unquæ, verbo libertis, Surdus de alimentis tit. 2. qu. 2. nu. 10.* & ut inquit *Preses de Franchis* eo ipso quod reperitur maritata non potest masculiatio praticari *decis. 412. numer. 4. colum. 1. versic. sed ad predicta.*
- Et licet *Caputus dista p. 1. §. 10. nu. 29.*

circa finem, dicat hanc opinionem displicuisse *Marino Freccia in consuetud. si moriatur, §. eas autem sub nu. 58. in apostilla incip. idem dicendum, nihilominus si bene illius verba ponderentur, ex illis nihil aliud colligi potest, nisi tantum, quod utrumque requiratur ad exclusionem, sororis, scilicet dotatio, & coniugatio, quod si vnum tantum frater adimpleuerit non excludet sororem in illis verbis, (ergo duo hic requiruntur maritari, & secundum paragium, & facultatem) quæ verba intelliguntur in filia non coniugata tempore mortis patris, ut supponitur in dicto, §. eas autem, vnde si *Freccia* dicit duo requiri coniugationem, & dotationem, quasi quod vnum sine altero non sufficiat, tamen intelligitur quando ad sunt termini habiles, ac quoties pater moritur filia nupta, non adsunt termini habiles pro masculiatione, sic non possit fieri casus inclusionis in penam.*

7 Ex eisdem dictis oritur quod si soror fuerit maritata, & dotata per fratrem si, matrimonium viri obitu dissoluatur, non potest amplius tractari de masculiatione, ut aduertit *Caputus loco citato nu. 29. in principio*, nam verbum dotis, & matrimonij pro prima vice tantum intelligitur iuxta vulgatissimum textum in l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. l. dotis promissio, §. finali, ff. de iure dotium, l. matrimonij, ff. qui, & à quibus, l. diuortio, §. quod in anno, ff. soluto mat. & frater pro vnica vice tantum dotare tenetur, l. cum plures, §. finali, ff. de administr. tutor. & bene probat nouissimè *Doctiss. ac omni genera scientia ornatissimus Dom. Iulius Caponus olim preceptor meus in elegantiss. repet. l. 1. & 2. ff. solut. matr. q. 4. l. 1. n. 87.* etiam si agamus in statuto sic ordinante, nam intelligitur pro vnica vice tantum, ut colligitur ex *Bal. in l. finali col. 2. vers. sed numquid eo casu, C. de dotis promiss. in 1. lectura, l. as. in l. in duob. §. si ei quicquid. 4. vers. ubi supra, ff. solut. matr. Feli. in c. 2. col. 3. vers. si ille qui est obligatus de trogua, et pacæ, Cotta in memorabilib. incip. executores col. 1. vers. et potest confirmari.*

9 Licet si soror casu fortuito dotem amiserit teneretur frater iterum illam dotare non virtute consuetudinis, cui iam fuit satisfactum per paragium datum, sed virtute iuris communis, ut in dicta l. cum plures, §. finali, *Guidon Papa decis. 96. nu. 24. & decis. 439. nu. 49. Boerius decis. 139. nu. 7. Afflicto decis. 371. nu. 3. Cappella Tolosana decis. 289. nu. 8. Truifanus decis. 22. nu. 1. lib. 1. Franchus decis. 73. nu. 4. & decis. 87. nu. 12. Card. Manica*

taci-

racitis, & ambiguis lib. 12. tit. 16. nu. 30.
Surdus de alimentis tit. 1. quest. 25. nu. 13.
Molfesius p. 6. quest. 4. nu. 13. latè Barbofa
in l. 1. 4. p. a nu. 124. cum seq. ff. soluto mat.
Costa de remedijs subsidiarijs remed. 66. per
tot. idem latè probat Francisc. Seuerin. re-
sol. 3. post questiones Nouary in 2 lib. & no-
uissimè videndus est Ioa. Bapt. Antonell.
zun. conf. 50. non tamèn ex hoc oriri pos-
set masculiatio, quoniam vt dixi non
teneretur virtute consuetudinis, sed iu-
ris communis quo attento denegatur
masculiatio, eo magis quia vt pluries
notaui soror excluditur per fratrem si
ab illo fuerit dotata cui conditioni vni-
10 *ca tantum vice parere tenetur, l. rogo in*
principio, ff. de fideicom. libert. plura con-
gerit Tiraquell. in l. si vnquam verbo susce-
perit liberos nu. 187. & in penis stricta sit
interpretatio, l. in penis, ff. de regulis iuris.
 Aduerti etiam debet terminos mascu-
 lationis non posse praticari quoties
 filiam mortuo patre reperitur excessisse
11 annum decimum sextum, sicuti dicta,
 masculiatio non praticatur in vita pa-
 tris, *Preses de Franchis decis. 626. & si co-*
trarium dicat se patrocinante obtinuis-
se in consuetud. si moriatur sub nu. 76. in
apostilla incip. ad nu. 76. sed cum prima
sententia pertranseunt Caput loco cita-
to nu. 2. per totum, Molfesius p. 4. quest. 3. a
nu. 3. & in addit. ad dictam quest. 3. nu. 1.
Mastrillus decis. 197. nu. 8. Prouenzalis in
dicta consuetud. si moriatur obseru. 21. n. 10.
12 solum frater teneretur intra triennium
 sororem dotare iuxta dispositionem
 textus in l. 2. s. ad filiorum, C. quando, &
 quibus 5. p. debeat lib. 10. vbi Bartolus
 cuius textus intellectum alibi explana-
 tum habebis, qui maxime Doctorum in-
 genia torfit in illa questione, si conditio
13 nuptiarum intra triennium adimpleri
 debeat, de qua post antiquos latissime
 videre est *Crassum in d. legatum quest. 46.*
nu. 18. Card. Mantia de coniect. ult. volunt.
lib. 11. tit. 18. nu. 26. 27. & 28. Gratianum
tomo 1. discept. forens. cap. 137. nu. 9. & to. 2.
cap. 214. nu. 1. cum seq. Fontanellam de pa-
ctis nuptialibus clausula 8. glosa 3. p. 4. nu.
15. & seq. de Marinis lib. 1. quotidianarum
cap. 87. a nu. 25. cum sequ. Simon. de Petris
de interpret. ult. volunt. interpret. 1. dubitat.
12. nu. 65. Nouarium lib. 1. questionum fo-
rensiarum quest. 69. a nu. 6. & per totam in no-
uiss. adit. latè oppositissimum, ac pariter do-
ctissimum Castill. Sotomaior tomo 6. contro-
uersiarum cap. 115. per totum, P. Bossium in
tractatu de contractu matrimonij cap. 11. a
nu. 439. cum seq. qui omnes materiam

hanc latè pertrahant !
14 Sciendum est etiam sororem non ma-
 sculiatam succedere cum sorore mascu-
 liata ad successionem morientis, sic de-
 cissum in S. C. testatur *Pres. de Franch. dec.*
412. per tot. Prouenzal. in dicta consuetud. si
moriatur obseruat. 27. num. 14. quoniam
licet soror illa masculietur non tamèn
omnia sexus masculini recipit, eo ma-
gis quia ex alterius delicto non debet al-
15 *teri praiudicium inferri l. id quod nostrum*
ff. de regulis iuris l. sancimus, C. de penis, igitur
si frater fuit in culpa non maritando
neque dorando sororem, in sui penam
tantum debet fieri masculiatio non al-
terius, vt illa quæ aliunde, succederet si-
mul cum sorore postea excluderetur,
imò ratione considerata qua exclusio
fit non procedit in femina masculiata,
cum in illa desit ratio conseruationis
16 *honorum in familia, ratio enim est illa*
quæ ampliat, & restringit dispositionem,
l. cum pater, s. dulcissimis, ff. de leg. 2. libet
actio, vbi Bartolus, ff. de calumni. idem, Bar-
tolus in l. pater, s. fundum, ff. de leg. 3. Pere-
grinus de fideicommissis ar. 14. nu. 22. Man-
tica de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 14. nu.
23. denique consuetudo est stricti iuris, &
sic cum loquatur de fratribus includen-
tibus sororem non debet ad alium casum
extendi.
17 Verum contrarium fuit decissum in
 Sacr. Conf. scilicet sororem masculiatam
 succedere exclusis filijs alterius sororis
 non masculiatæ, & docet *Andreas de*
Georgio allegat. 29. nu. 3. quam sententiam
optimis medijs impugnatur, Caput dicta
p. 1. s. 10 n. 48. 49. 50. & 51. posset solum
praticari quando factio casu successio-
nis remanserint frater, & soror mascu-
liata, & altera non masculiata, tali enim
casu soror illa non masculiata excluderetur
non per existentiam sororis ma-
sculiatæ, sed fratris, quo casu nullum
inferitur praiudicium ipsi sorori cum
per solam fratris existentiam excluderetur.
18 Ex hoc tamèn oritur notabile dubiū
 a nemine quem hucusque legerim ta-
 ctū, videlicet si illa portio quæ aufertur
 sorori non masculiatæ debeat applica-
 ri, tam fratri, quàm sorori masculiatæ,
 an vero solum ipsi fratri, & videtur di-
 cendum accrescere, tam fratri, quàm
 sorori masculiatæ, quod colligi videtur
 ex nostra consuetudine indifferenter lo-
 quente, ibi (illas posse petere portiones de
 bonis paternis, & maternis viriles, vt fratres
 & alij successores eis dare paragium) igitur
 si

si succedit tanquā masculus, & ut inquit *Afflictus* decis. 370. nu. 5. siue additio *Virilli* habetur, ac si ipsa descendentesq; ab ea fuissent masculi, dicendum est portionem ablatam forori non masculiatē utrique accrescere, at ego contrarium dico accrescere solum illam Portionem fratri, quoniam portio auferitur non cōtemplatione utriusque, sed fratris tantum, consequenter illi solum accrescere debet iuxta communem doctrinam lucrum ablatum illi accrescere cuius cōtemplatione fuit ablatum, l. si defunctus, l. 2. §. si duo, ff. de collatione bonorum, l. post legatum, §. amittere, ff. de his quibus, ut indignis notant Reg. Rouit. cons. 70. nu. 1. & 2. lib. 1. de Marmis lib. 1. quotidianarum cap. 252. d. nu. 6. Marcus Ant. Eug. cons. 33. nu. 71. Caldas Periera de iure emphiteut. q. 17. nu. 18. & seq. Cancerius p. 3. variarum cap. 22. d. nu. 88. qua de causa consuetudo si qua mulier iubet portionem ablatam non accrescere omnibus fratribus, sed tantum utrinque coniunctis exclusis uterinis, ut alibi latius dixi, & tamen ille frater uterinus succedit simul ad hereditatem matris, consequenter non attenditur quod admittatur, sed cuius favore auferatur.

S V M M A R I V M.

1. Masculiatio operatur, non solum quod soror admittatur pro virili portione quoad illam successionem tantum, verum quoad omnes alias successiones.
2. Author distinguit inter lineam descendente, & collateralem, primo casu masculiata dicitur, tantum quoad illam successionem, secundò vero capit virilem portionem, quoad omnes successiones.
3. Soror debet habere paragium, tam de bonis paternis, quam maternis.
4. Ponderatur ad distinctionem consuetudo quod autem.
5. Masculiatio retrahitur, etiam quoad prateritas successiones. Quod tamen non intelligitur facto testamento in quo masculis heredibus institutis filia fuerit praterita, ut licet masculietur in sequenti successione non retrahitur in præiudicium testamenti facti.
6. Retractio non datur in præiudicium tertij.
7. Masculiatio retrahitur solum in præiudicium illius, qui distulit maritare sororem.
8. Frater potest admittere sororem, quoad virilem portionem, etiam in præiudicium

suorum creditorum, & remittit alibi videndum.

9. Soror non dicitur masculiata, eo quod frater illam admisit ad virilem portionem.
10. Explicatur doctrina Caputi dicentis posse fratrem expresse masculiare sororem.
11. Consensus prestitus alienationi rei subiecte fideicommissio, non nocet alijs venientibus ex propria persona.
12. Filia dicitur masculiata per institutionem factam à patre, si tamen fuerit in capillis, secus si per prius fuisset dotata secundum sententiam Antonij de Alexandro, & aliorum.

Quorum sententiam Author increpat una cum Caputo.

13. Pater non potest instituere heredem filiam simul cum masculis in medietate bonorum antiquorum, loquor si vigeat nostra consuetudo.
14. Soror si amiserit actionem masculiationis ob lapsum temporis, non poterit illa uti, quoad alias successiones.
15. Pater poterit vocare filiam pro virili portione in bonis tamen noniter quæsitis.
16. Explicatur doctrina Antonij Fabri de erroribus decade 27. errore 8.
17. Descendentes ex femina masculiata admittuntur simul cum masculis, & quomodo procedat hoc explicatur.
18. Masculiatio non procedit attenda Regni constituc. in aliquibus, quod tamen certo casu limitatur.
19. Author proponit notabilem casum hucusque non tactum, & resoluit.
20. Res reducitur ad suum pristinum statum conditione defecta. Fructus percepti restituuntur conditione defecta.
21. Pure datum si sub conditione adimatur, sub contraria conditione datum intelligitur.
22. Filij poterint auocare res alienatas penes tertios per matrem transeuntem ad secunda vota, post illius mortem.
23. Petitio hereditatis datur contra tertios possesores.

Ponderatur doctrina Caputi.

A R G V M E N T V M.

Author examinat, si masculiatio operetur esse & cum suū etiā quoad alias successiones, & impugnatur *Molsejus*, cum affecis, sic etiam si retrahatur ad successiones prateritas, quid in tertij præiudiciū, & omnia ad materiam masculiationis pertinentia in præ.

præcedentibus Theorematis non examinata hic explicantur.

THEOREMA XL.

Pro complemento totius materiae masculiationis de qua tractamus alia benigno Lectori legenda patefaciam, & dico masculiationem sororis non solum operari inclusionem quoad illam successionem, sed quoad omnes alias successiones, sic docent *Afflictus decis. 370. nu. 11. Minadous in constit. Regni in aliquibus nu. 13. Molfesius ad nostras consuetudines p. 4. quest. 9. nu. 1. Aponte conf. 50. n. 14. Andreas de Georgio allegat. 29. nu. 3. Provençalensis dicta consuetud. si moriatur observat. 27. a nu. 6.*

Verum ego non sic simpliciter cum hac sententia pertransirem, sed distinguerem inter lineam descendente, & collateralem, in prima enim linea dicerem masculiatam quoad unum patrimonium puta patris non postea succedere, uti masculiatam in alio patrimonio puta matris, sic notat quidam *Incertus Author in consuetud. sed si morienti sub nu. 30. in apostilla incip. circa istam glossam verba sunt (& idem si habuit partem in bonis paternis habetur pro masculiata solum in illo patrimonio, sed non in bonis maternis)* attribuens hanc opinionem *Napodano ibidem vers. ad prædicta, qui si bene perpendat ut hoc dicit, sequi ut Caput dicta p. 1. §. 10. a nu. 54. per totum, & ratio est, quia duo sunt patrimonia, & de uno quoque paragium præstari debet, ut expressè dicitur in consuetud. si qua mulier, ibi (dummodo fratres ipsi teneantur dotare ipsas de bonis paternis, & maternis) & ibidem *Napodanus nu. 25. circa finem, notant Andreas, Afflictus, & Minadous in constit. in aliquibus, Afflictus decis. 178. in 3. dubio, ubi Vrsillus nu. 3. Anna pater alleg. 81. Anna filius conf. 45. n. 72. Molfesius p. 4. quest. 29. per totam, & alibi latius differui, unde si sunt duo patrimonia & præstanda duo sunt paragia, quare masculiatio in uno facta extendi debeat ad alterum, paria enim ultra delictum non extenditur, l. sancimus, C. de panis, & supra dixi materiam masculiationis esse diividuam consequenter nullo modo dici potest est filia masculiata quoad patrimonium patris, ergo etiam quoad hereditatem matris.**

Secundò verò casu quando loquimur de linea collateralium, & inquam ma-

sculationem factam in linea ascendente extendi ad hereditatem fratris, & ratio est, quia non dicuntur duo patrimonia, seu duæ successiones, sed à iure nostro reputatur tanquam unica successio, idè præstari voluit unicum paragium denegans petitionem paragii in bonis fratris etiam noviter quæsitis ex dictis & decis per *Franchum decis. 87. per totam Anna loco cit. unde si unicum paragium est præstandum, & reputatur tanquam unica hereditas non mirum si masculiatio facta in hereditate patris extendatur ad hereditatem fratris, & colligitur ex consuetudine quod autem, ibi (& in præmissis appellatione, fratris, soror non continetur, præterquam si soror partem, ut unus ex fratribus habuisset de bonis parentum, tunc enim ipsa soror eiusdem conditionis est quoad prædicta, ac si esset masculus,) & tamen eadem consuetudo loquebatur de alia successione ibi (quod autem dictum est in fratribus nepotibus pro nepotibus, & deinceps eis non exantibus intelligendum est de alijs in ulterioribus gradibus existentibus agnatis, vel cognatis) & sic hæc nostra distinctio ex consuetud. desumitur, illa enim duo paragia præstanda in linea ascendentium duas demonstrant successiones, idè ab una non potest fieri ratio ad alteram, at in successione fratris unica est successio, idè regulatur ab illa ascendentium, & reputatur masculiata.*

Sciendum est etiam masculiationem factam retraheri ad præcedentes successiones, ut advertit *Caput p. 1. §. 6. m. 25. & ait Minadous in constit. in aliquibus notabili 2. nu. 60. suavitatem faminae esse in pendentem, & fratre non dotante, vel admittente ad successionem declarari filiam retro suam, & succedere, ut suam loquendo de validitate, vel invaliditate testamenti, licet in hoc non admittere, quoniam supposito quod fecerit pater testamentum filios instituendo, & filias prætereundo quod validum est attentis terminis nostre consuetudinis, ut alibi dixi, & probavi, & si postea soror masculietur in alia successione talis masculiatio non retrahitur quoad præiudicium patris qui testamentum fecit, quasi quod illud rumpatur, cum non detur retractio in præiudicium alterius cap. rati habitationem de regulis iuris lib. 6. & ibi *Dynus, & suus additionator, & faciunt notata ad hanc regulam post Andream in cap. Imperialem in fine de prohibita feud alienatione, per Reg. de Pontest de post. Pro-**

regis in titulo de assensibus regis super dotes tit. 6. §. 1. num. 23. per Garzias decis. 92. per Reg. Tapp. decis. S. C. 3. n. 75. & de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 25. à nu. 9. Grat. discep. forens. cap. 667. n. 12. c. 957. n. 18. & c. 396. num. 7. Muta decis. 90. nu. 43. & 47. Giurba obseru. 59. u. 13. per totam, ubi notabilem discutit articulum, & in nostris terminis consuetudinarijs notabiliter loquitur. Cappy. in consuetud. si moriatur sub nu. 27. in apostilla incip. idem tenet, & colligitur ex Napodano in eadem consuetud. nu. 90. in illis verbis (non debet ergo rumpi testamentum patris propter culpam filij instituti differētis maritare sororem, cum delictum suum deberet tenere Authores, C. de penis l. sancimus) & dicit Franchus decis. 46. nu. 3. in fine.

Ex hac eadem ratione colligitur masculiationem retrahere quoad præiudicium illius qui distulit maritare, & dotare sororem non alterius coheredis, ut notat Caput in dicto §. 6. nu. 25. & 26. materia enim masculiationis, ut pluries dixi, & probauit est diuidua.

Aduerti etiam debet fratrem posse admittere ad virilem portionem suam, sororem, Franchus decis. 157. nu. 7. Reg. de Ponte conf. 50. nu. 1. & 12. nam vnusquisque poterit proprio fauori renunciare, l. si quis in conscribendo, C. de pactis, & colligitur ex Napodano in consuetud. si quis mulier nu. 6. imò poterit frater admittere sororem ad virilem etiam in præiudicium creditorum, docent Gramaticus in dicta consuetud. si moriatur in principio in apostilla incip. an stante statuto. Anna conf. 76. & 113. Lanarius conf. 42. Medices conf. 98. Aponte conf. 74. nu. 10. Prouenzalis in dicta consuetud. si moriatur obseru. 26. à nu. 7. arg. text. in l. qui autem, ff. que in fraudem creditorum, & de veritate videre est sequens Theorema, ubi omnia explanata habebis.

Sed in hoc animaduersione dignum est, quoniam non per hoc quod frater admiserit sororem ad virilem portionem dicitur illa masculiata quoad alias successiones, solum enim frater fuit gratificatus quoad illam successionem, igitur non debet ad alias extendi, nam actus agentium ultra eorum intentionem non operatur, l. non omnis, ff. si certum petatur, & ex indulgentia facta non debet eisdem præiudicium inferri, l. licitatio, §. penultimo, ff. de publicanis, & vectigalibus, etenim masculiatio necessaria est illa, quæ ad alias successiones extenditur non voluntaria, ut notabiliter inquit Franch. dec. 71. n. 19.

19. Verum Caput in dicta p. 1. §. 10. nu. 45. circa medium, inquit quod si frater expresse masculiasset sororem tunc semper illa, admittitur ad virilem portionem, quoad omnes alias successiones, & si hoc simpliciter acceptum verius non videatur, sed solum procedere posset quando cum dicta masculiata, aut descendentes concurrerent dicti fratres qui admiserunt sororem ad virilem portionem tanquam masculiatam, cum renunciantibus iura sua non detur amplius regressus, l. queritur, §. venditor, ff. de adilitio edicto cap. quam periculosum 7. qu. 1. Beccius conf. 38. nu. 4. Menochius conf. 1. nu. 209. vol. 1. Surd. decis. 51. nu. 11. sed si ponamus illos fuisse mortuos, aliosque ad successionem vocari tunc expressa masculiatio illis nocere non poterit, arg. l. id quod nostrum, ff. de regulis iuris, si-
cut in simili consensus præstitus rei subiectæ fideicommissio illi solum nocet non vero alijs ex propria persona venientibus, ut post glosam Fulgosium, & Cornucum in l. quotiens notant Ripa in l. filiusfamilias, §. diu. nu. 116. de leg. 1. Soccin. Iun. conf. 52. nu. 3. Roland. conf. 70. num. 35. Boerius decis. 12. Peregr. de fideicommiss. ar. 52. nu. 94. & seq. alios adducit Fusar. de substit. quest.

Neque obstat quod masculiatio facta per contumaciam fratris non dotantur sororem omnibus præiudicat, ut supra dixi, quoniam illa principaliter fit ex consuetudine, licet in penam fratris deferentis maritare sororem, at ista sit voluntarie, idem prima omnibus præiudicat secunda non.

22. Ex dictis oritur discutienda doctrina Antonij de Alexandro in consuetud. sed si morienti sub nu. 301. in apostilla incip. hic loquitur, dicentis masculiationem, etiam induci per institutionem ab ipso factam scilicet si pater filiam heredem instituerit dicitur illam masculiasse, ibi (multo magis si filia indotata haberet expressam institutionem patris, qui eam instituisset una cum masculis, nam in utroque casu eadem est ratio, siue veniant ad successionem ex dispositione consuetudinis, siue ex dispositione testatoris) qui Antonius de Alexandro hoc intelligit quando filia fuisset indotata, nam si fuisset dotata, & si pater illam heredem instituisset, masculiata dici nequit, cum habeatur tanquam extranea, & perinde est, ac si extraneam personam instituisset, unde ad successionem fratris postea non posset admitti tanquam masculiata in illis verbis (at pro hoc facit

ratio quia statim quod filia fuit dotata facta est tanquam extranea quoad successionem, ergo pater deinde eam instituendo heredem perinde est, ac si instituisset extraneam personam incognitam ad successionem ex quo sequitur quoad successionem fratris deinde non admittitur, sicut nec extraneus qui esset institutus à patre) & licet ipse hoc cogitandum reliquerit sic tamen decisum refert Risanell. ibidem in apostilla incip. quia ista glossa, Freccia in apostilla incip. nota ex ista glossa, hoc dictum ampliatis, et si fuisset hæres instituta particularis, ibi (& intellige hoc procedere etiam si pater instituisset eam in dote, vel alia re.)

Quæ tamen sententia mihi semper displicuit una cum Caputo p. 1. §. 10. nu. 30. & 31. & ratio est quia sicut filia quæ excesserit annum decimum sextum in vita patris non masculiatur, ut ex Franch. decis. 616. ex eo quia consuetudo quando loquitur de masculiatione sermonem instituit de successoribus non de patre quomodo dici potest illam institutionem posse operari masculiationem, potuit enim pater in sua hereditate uti masculum filiam tractare, secus quoad alienas hereditates, & confirmatur ex eleganti doctrina eiusdem Antonij de Alexandro in consuetud. si aliquis moriens in apostilla incipiente circa illam consuetudinem, vers. ita tamen nota, dicentis in bonis antiquis patrem non posse in medietate de qua disponere non potest filiam feminam simul cum masculis heredem instituere pro virili portione, sed tanquam in paragio, cum illam medietatem filij non accipiant à patre, sed à consuetudine, unde non poterit filijs præiudicare in dicta medietate quæ Antonij de Alexandro doctrinam sequitur meritissimus Consil. Staiban. Junior controvers. forens. cap. 16. per totum, à fortiori dicendum erit non posse illam masculiare, ita ut ad alias successiones pro virili debeat succedere.

Notandum est etiam quod si soror actionem ad se masculiandam per temporis lapsum perdiderit sibi præiudicat. 14. hic etiam quoad alias successiones, ita Antonij de Alexandro in consuetud. si moriatur sub num. 302. in apostilla incip. quid agam, cuius verba sunt (quid autem si habuit actionem, & illam perdiderit per lapsum temporis an succedat? dic quod non, nam sicut non sufficit quod habuit actionem si postea fuit exclusa per dotationem, ut dicit hic Napodanus ad eundem videtur dicendum, ubi per lapsum temporis est exclusa) dicens sic de fa-

cto consuluisset de cuius dicti veritate videas Caput loco citato nu. 60. & 61. non sic simpliciter Antonij de Alexandro, sententiam intelligentem, qui subtili, & notabili quadam distinctione utitur.

Sciendum est etiam patrem in bonis nouiter quæsitis posse filiam feminam 15 simul cum masculis ad virilem portionem vocare non obstante, tam dicta constit. in aliquibus, quam nostra consuetudine, sic docent Andreas in dicta constit. verbo quantum decimum, Afflictus ibidem nu. 15. Loffred. cons. 26. nu. 29. Caput in consuetud. si moriatur p. 1. §. 10. nu. 36. cum seq. Aponte cons. 65. nu. 13. Minadous in dicta constit. in aliquibus notabili 2. nu. 47. 60. & 66. vers. præterea, Albertus Brunus in cons. impresso post tractatum de statutis nu. 9. & 23. Reg. Tappia in scolij ad dictam constit. lib. 6. vers. sextus casus est, Reg. Rouitus decis. 99. nu. 12. in simili statuto sic locuti sunt Doctores relati per Tiraquel. in l. si unquam verbo suscepit liberos nu. 123. & seq. Ludouif. decis. 358. nu. 1. Rota Romana decis. 449. nu. 2. p. 4. diuersorum, Marta de success. legali p. 1. quest. 13. art. 1. & 7. in principio communem opinionem vocat Cevallos quest. 141. Hartmanns Pistorius lib. 4. contrasiarum quest. 4. nu. 5. per textum in l. Papinianus, §. sed nec impuberi, ff. de inoffic. testam.

16 Et quamuis sapientissimus ille vir Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 27. err. 8. persuadere conetur filiam exclusam à successionem vigore statuti hereditatis acquisitionem non habere, ex l. obuenire, ff. de verb. signif. neque dilationem, ex l. delata, ff. eodem, is tamen intelligendus est loqui de statuto penitus excludente filiam, non autem solum illam ab intestato excludente, ut ipsemet Faber declarat dicto errore 8. num. 18. & seq.

Aduerti debet ad notabilem doctrinam quod licet descendentes ex femina masculiata non repellantur à 17 successionem per masculos, ut ex Napodano colligit Franchus decis. 412. intelligitur quoties illa fuerit masculiata virtute consuetudinis in pænam fratris differentis maritare, & dotare sororem, secus autem si illa voluntariè fuerit admissa per fratrem ad virilem portionem, tunc enim filij ex illa nequeunt admitti ad alias successiones tanquam descendentes ex matre masculiata iuxta Napodani dictum in consuetud. si moriatur sub nu. 111 & 112.

18 Notandum erit masculiationem fuisse introductam de iure consuetudinario, attenda enim constituitur, in aliquibus illa non practicatur, cum nullum præfigat terminum fratribus ad dotandam sororem, ut dixit *Andreas ibi vers. totum*, *Napodanus in hac consuetud. si moriatur nu. 97.* ubi *Coppula in apostilla incip. secundum consuet. Regni, Molfesius p. 4. quest. 7. nu. 4.* *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 9. de successione mulierum in principio n. 14. & cons. 74. vol. 1.* verum si frater pluries à sorore fuerit interpellatus, ut ipsam dotaret, & ille declarauerit nolle dotare, tunc soror poterit petere se masculiari etiam in terminis dictæ consuet. & à fortiori procederet si tempus aliquod fuerit à iudice statutum intra quod sororem dotaret, sic decisum in *Sacr. Conf. testatur Camillus Salern. in consuetud. si moriatur sub nu. 96.* in *apostilla incip. quod hic dicitur fuisse decisum, Domin. Marchio Torelli decis. 59. circa finem, & omnino erit videndus Caputus dicto §. 10. num. 6. & 7.*

Sed notabiliter queri potest ponamus casum quod soror exclusa fuerit masculiata tempore quo bona reperiuntur penes tertium possessorem alienata, per fratrem, an dicta soror virilem petens portionem possit gressus suos dirigere contra dictos tertios possessores, qui articulus quotidianus, & in praxi frequens est à nemine tamen quem legerim hucusque tactus, & affirmatiuam amplecterer sententiam cum casus euenerit, quoniam ut pluries dixi soror non simpliciter excluditur à successione parentum, sed conditionaliter si fuerit dotata, intra tale tempus, ut aduertit noster *Napodanus in consuetudine si qua mulier num. 13.* *Andreas in cap. 1. nu. 16. de natura success. feudi, & late per plura fundamenta hoc substatinet, & comprobatur Reg. Galcota tom. 2. controuersiarum illustrium cap. 15. per totum, Consil. Prouenzalis in consuetud. si moriatur obseru. 7. à n. 16. cum seq. at quoniam si actus conditionis non fuit adimpletus res ad suum pristinum statum reducitur, & videtur, ac si exclusio facta non fuisset, ut aduertit *Iuris Conf. Paulus in l. necessario. ff. de periculo, & commodo rei vendite, ibi (quod si sub conditione res uenerit, siquidem defecerit conditio nulla est emptio) & faciunt iura in l. si quis fundum, ff. de contrahenda emptione, ibi (ideoque similis erit sub conditione factæ conditionis, que nulla est si conditio defecerit) l. pecuniam ff. si certum petatur, l. 1. ff. de reg. canon. l. ei qui ita hereditatem, ff. de condit. institu. l. qui**

qui heredi, §. final. ff. de condit. & demonstr. l. qui absenti, §. 1. ubi Bartol. & Doctores, ff. de acquir. possess. & cap. super eo de conditionibus appositis, cum defectus conditionis retro semper oculos habet ex ijs, quæ scribit Tiraquell. in l. si unquam verbo reuertatur num. 276. imò fructus percepti restituendi sunt defecta conditione dicta l. necessario, §. quod si pendente, ff. de periculo, & commodo rei vendite, l. omnia, §. 1. ff. de leg. 2. & facit textus in l. ubi autem, ff. de in diem addit. l. filium, ff. de optione legata, & sic cum defecta fuerit exclusionis conditio, numquam dicitur exclusa, & videtur, ac si à principio fuerit ad hereditatem vocata.

Confirmatur ex communi axioma quod pure datum si sub conditione adi-
21 matur sub contraria conditione datum dicitur, l. quod pure, ff. quando dies legati redat ibi (quod pure datum est si sub conditione adimatur quasi sub conditione legatum habetur) l. si legatum pure, ff. de adimendis legatis ibi (nam legatum cum sub conditione adimatur perinde est, ac si sub contraria conditione datum fuisset) l. legata inutiliter 14. ff. eodem l. si ita 13. §. hac scriptura, ff. de statu liber. l. quod pure, ff. quando dies legati cedat, l. pecuniam, ff. si cert. petat. post alios notant *Surd. decis. 7. num. 19.* plures apud *Galgan. in tract. de condit. & demonstr. p. 2. quest. 105. per totam, Rota Romana p. 2. diuersorum decis. 225. num. 2. Reg. Valenzuela tom. 2. cons. 133. nu. 4. Castil. tom. 4. controuersiarum cap. 46. n. 17. & 21. Emanuel Acoſta lib. 1. selectarum cap. 13. num. 4. Danelius lib. 8. commentariorum cap. 41. consequenter cum masculi vocentur ad successionem exclusis filiabus posteaque sub conditione illis adimatur, si non dotauerint sorores intra decimum sextum annum dicitur hereditas illis data sub contraria conditione si dotauerint, quæ cum fuerit defecta videtur à principio soror ad hereditatem vocata.*

Sicut in simili mater quæ per transitum ad secunda vota de proprietaria, efficitur usufructuaria bonorum sui viri existentibus filiis dicti matrimonij, si
22 antequam ad dictas secundas nuptias transierit aliqua bona distraxisset, facta casu mortis filij poterint agere pro bonis contra dictos tertios possessores, ut singulariter notat *Gomesius in l. 15. Tauri nu. 5. vers. item adde ex, §. cum igitur auth. de non eligendo secundo nubentes, Castil. remissiuè de usufructu cap. 3. n. 23.* consequenter idem dicendum erit in casu su nostro, ut facta casu non dotationis, & sic

sic masculationis soror petere poterit suam portionem contra dictos tertios possessores, poterit item agere actione petitionis hereditatis, quæ datur contra tertium, etiam cum titulo possidentem, ut ex Bartolo in l. neratius, ff. de petit. hereditatis, & in l. coggi, C. eodem titulo, & alijs apud Afflictum decis. 228. notat, & colligit Osasus decis. 55. per totam, quam nostram sententiam per antea docuit Caput in dicta consuetud. si moriatur p. 1. §. 10. nu. 64. & si hæc dicta non asserat, cuius verba sunt (sed, ut universa materia istius retrotractionis intelligatur regulæ constitutas indubitata de iure, quod retrotractio non fit, nec est facienda de iure in tertij præiudicium cap. ratibabitionem de regulis iuris lib. 6. & ibi additio ad Dinum, tertium intelligo omnem personam, quæ in ipsa masculatione non delinquit, ut quia ipse non fuit interpellatus, vel interpellatus adimplerit vel quia habuit aduersus masculationem restitutionem in integrum, vel non sit hæres, vel successor illius qui delinquit, quia tunc præiudicabit ipsi successor, ut de hered. vel act. vendita l. 2. Codicis quia remanet semper obligatus ipse venditor hereditatis ipsi sorori servata forma consuetudinis) ex quibus postremis verbis Caputi colligitur nostra sententia,

S V M M A R I V M.

- 1 Frater potest admittere ad virilem portionem sororem, etiam in præiudicium creditorum, & de veritate infra est videndum.
- 2 Fraus non dicitur committi per debitorem nolentem acquirere, etiam in præiudicium creditorum.
- 3 Hæres potest in præiudicium creditorum repudiare hereditatem sibi delatam.
- 4 Enumerantur DD. agentes materiã, quando debitor possit non acquirere in præiudicium creditorum.
- 5 Pater potest remittere ususfructum in bonis filij in præiudicium creditorum, & quomodo procedat infra.
- 6 Hæres potest restituere hereditatem non detracta falcidia, neque Trebellianica, & creditores conquari nequeunt.
- 7 Hæres potest restituere hereditatem, ante tempus fideicommissario, & non dicuntur defraudari creditores, & vide infra.
- 8 Filius potest in præiudicium creditorum repudiare legitimam, idè dicimus in agnatione respectu medietatis sibi debita in bonis antiquis.
- 9 Beneficium non confertur in inuitum.
- 10 Legatum acquiritur revocabiliter, scilicet

si fuerit acceptatum à legatario.

- 11 Ponderatur iura in l. qui in fraudem, §. sed & illud, & quæ in fraudem creditorum, & in l. 1. §. vtrum, ff. si quid in fraudem patronis.
- 12 Referuntur plura iura, quibus probatur fraudem dici commissam per volentem acquirere, sed infra resolvuntur.
- 13 Debitor Fisci non potest non acquirere, alias dicitur fraudem committere.
- 14 Ponderantur iura in l. dolus 44. ff. mandati, & in l. si procuratorem, §. dolo autem.
- 15 Debitor non potest repudiare quarendum ex pacto in præiudicium suorum creditorum.
- 16 Consuetudines nostræ dicuntur civium præiudicium.
- 17 Procurator debet acquirere suo principali, alias de dolo tenetur.
- 18 Refertur opinio aliquorum dicentium debitorem posse non acquirere in præiudicium creditorum ex causa lucrativa non onerosa.
- 19 Author distinguit duos casus, quando frater possit admittere sororem ad virilem portionem in præiudicium creditorum.
- 20 Frater si non vult succedere, dat locum alteri masculo, etiam remotiori, exclusa penitis sorore.
- 21 Onus non potest imponi in legitima filiorum.
- 22 Filius acceptando legitimam, non poterit acceptare onus impositum in præiudicium creditorum.
- 23 Hæres gravatus post mortem, non poterit in vita restituere in præiudicium creditorum.
- 24 Pater non potest remittere ususfructum acceptatum in beneficium filij, si adsint creditores.
- 25 Fraus de facili præsumitur in personis sanguine coniunctis.
- 26 Ponderatur in contrarium textus in l. patrem, ff. quæ in fraudem creditorum, & refertur intellectus Peregrini, & Fontanellæ.
- 27 Author impugnatur intellectum Peregrini, & Fontanellæ.
- 28 Author amplectitur intellectum Cancr. par. 3. variarum cap. 15. num. 176. ad dictam l. patrem.
- 29 Author defendens intellectum Cancr. impugnat argumentum Fontanellæ. Hæres fiduciarius non detrahit Trebellianicam restituendo hereditatem.
- 30 Author proponit argumentum contra suã sententiã, & pro solutione explicat quomodo procedat sorores excludi conditionaliter

- 31 *Dictio, dum, importat conditionem.*
 32 *Traditur modus, quo uti debet frater, si velit admittere sororem ad portionem virilem.*

ARGUMENTVM.

Controuertitur, si frater possit admittere sororem ad virilem portionem sororem in præiudicium suorum creditorum, & *Author* nouam sententiam tuetur, negando hoc fieri posse, cuius occasione omnia ad hanc materiam pertinentia explicat, tradendo intellectum *textu in l. patrem, ff. qua in fraudem creditorum* reprobato intellectu *Peregrini*, & *Fontanella*.

THEOREMA. XLI.

PRO coronide tamē huius materię masculiationis quodam iuris responsum à me editum proponam, nam in præcedenti Theoremate dixi posse fratrem ad virilem portionem admittere sororem etiam in præiudicium suorum, at quia contrarium in presenti casu consuli, proindē omnia ad hanc materiam contingētia dissoluam, etenim nulli dubium est communem esse sententiam posse fratrem in hac materia creditoribus præiudicare, sic docent *Anna conf. 76. & 113. Lanarius conf. 42. Medices conf. 98. Apon. conf. 74. num. 10. Consil. Prouenzalis in consuetud. si moriatur obseruat. 26. à num. 7. Grana. in eadem consuetud. in principio in apostilla incip. an stante statuto, Hodiernus in add. ad Surdum decis. 140. num. 11. qui num. 16. & 17. ampliat, etiam in illis nouem partibus ad quas mulier à consuetudine abstringitur citans *Franchum. decis. 374. à num. 9. usque ad finem*, idem notat nouissimē *Honufrius Donadies in eleganti sed vago tractatu de renunc. cap. 2. nu. 77.**

Quæ sententia colligitur ex eleganti responso *Caj in l. nemo 69. § illud* queritur. ff. pro socio, in quo dicitur dolus non committi quoties debitor acquirere non vult, sed solum quando acquisita erogare velit, cuius verba sunt (illud queritur, utrum is demum facere videatur quominus facere possit qui erogat bona sua in fraudem futura actionis, an & qui occasione acquirendi non utitur, sed verius est de

eo sentire proconsulem qui erogat bona sua,) nota illa verba (qui erogat bona sua) vnde dolus, & fraus propriè consideratur in illo qui acquisitum dimittere velit, non vero acquirendum, facit etiam textus in *l. si postulante 67. ff. ad Sen. Conf. Trebell. vbi eadem dispositio proponitur, ibi (quia & remoto fideicommissio liberum tibi fuerat nolenti adire hereditatem creditores tuos tali commodo fraudare, & ego nihil turpius faciam recipiendo eam hereditatem, quam remota postulatione mea hac creditores compellere te ut adires non potuerunt,)* quæ omnia clarè confirmat *Iuris Conf. Vlpianus in l. qui autem, ff. qua in fraudem creditorum, in illis verbis (qui autem cum possit aliquid querere non id agit, ut acquirat, ad hoc editum non pertinet)* expressè igitur decidit *Vlpianus* fraudem, seu dolum allegari non posse per creditorem, ex eo quia suus debitor acquirere noluerit, adhærent iura in *l. non fraudantur, ff. de regulis iuris, & in l. 1. §. utrum autem ff. si quid in fraudem patroni, quæ omnia iura docent fraudem committi non dici, quoties debitor acquirere nolit etiam in præiudicium suorum creditorum.*

3 Ex quibus communiter dixerūt *DD.* posse hereditatem ab hærede instituto repudiari in præiudicium suorum, docent post alios *Præses de Franchis decis. 101. per totam, Peregrinus de fideicommissis ar. 2. num. 52. & ar. 3. num. 125. & in omnibus alijs casibus hoc procedit, scilicet posse debitorem nolle acquirere in præiudicium suorum, ut post antiquos videndi sunt* *Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. à nu. 190. & lib. 6. tit. 6. à num. 38. Guttie. in cap. quamuis pactum à nu. 20. lib. 6. Facchinus lib. 13. controu. cap. 46. Pascalis de viribus patriæ potest. p. 2. cap. 4. à nu. 165. Periera decis. 55. Scaccia de iudicij causis in clulium lib. 2. cap. 2. à num. 290. Anna conf. 76. à nu. 2. cum seq. Medices conf. 98. Gasp. Thesaur. lib. 3. quæst. 74. Sanch. de mat. lib. 6. disp. 4. à nu. 8. & in opere morali lib. 2. cap. 14. à nu. 10. Card. Mantica de tac. & ambig. lib. 13. tit. 38. à nu. 13. Annus Robertus lib. 3. rerum iudicatarum cap. 12. latissimē *Castillus Sotomaior* tomo 5. controuers. cap. 111. & 112. *Fontanella de pactis nuptialibus* tomo 1. clausula 4. glosa 9. p. 5. à nu. 75. cum seq. *Gratianus* decis. 17. hæc, & doctē suo more *Consil. Carleualius* tomo 2. de iudicij lib. 1. tit. 3. disp. 25. per totam *Doctissimus Consil. & olim præceptor meus Arias de Mesa* lib. 2. ariarum cap. 41. per totum *Domin. Marchio Torelli* decis. 8. ingeniosissimus *Larrea* decis. *Granat. 55. per**

totam nouissimè Dom. Franciscus Maria Prato to. 1. practice. obseruat. cap. 15. & 16. lat. & probans etià procedere in foro cōfiscatiōis, & licet aliqui hoc intelligant in creditore in actione personali nō hypothecaria quos citat, & sequitur *Anaxcolus* post hec scripta visus tomo 3. controu. 208. tamēn communis opinio simpliciter affirmat, ut videre est apud citatos, qui DD. vnanimiter docent posse debitore in praiudicium suorum creditorum acquirere nolle, & nulla fraus commissa dicitur.

Sic videmus posse patrem in praiudicium suorum creditorum vsumfructum in bonis filij acquirendum dimittere, notant *Christoph. Portius* in §. 1. instit. per quas personas nobis acquiritur num. 4. *Riminald.* in eodem §. num. 92. *Ancharanus* conf. 106. num. 3. sic etiam posse heredem hereditatem restituere nulla facta falcidia, aut Trebellianicæ detractione, ut est notabilis decisio *Papiniani* in l. patrem 19. ff. que in fraudem creditorum, ibi (restituit omittit ratione falcidiæ) & *Calistrati* in l. debitorem. ff. eodem titulo, in illis verbis (debitorem qui ex Sen. Conf. Trebell. hereditatem restituit placet non videri in fraudem, creditorum alienasse portionem quam retinere voluisset, sed magis fideliter facere,) & ita notant *Bald.* in rub. Codicis de reuocandis his, que in fraudem credit. num. 11. *Alexand.* in add. ad *Bartolum* in dicta l. patrem, *Iason* in §. item si quis in fraudem nu. 127. instit. de actionibus, *Rebuffus* conf. 176. nu. 20. & 21. *Trigona* singul. 49. *Padilla* in l. post mortem à num. 3. C. de fideicommissis.

Idem dicimus posse restitui hereditatem ab herede fideicommissario ante tempus, & creditores conqueri non possunt, sic docent, *Baldus* loc. cit. *Padilla* in dicta l. post mortem nu. 3. *Iason* in l. si stipulatio §. inter certam nu. 4. ff. de verb. oblig. & in dicto §. item si quis in fraudem num. 127. instit. de actionibus, *Trigona* dicto sing. 49. *Montaneri* in addit. ad *Olibanum* de actionibus cap. 18. & 19. nu. 14. p. 2. lib. 1.

Eadem ratione dixerunt Doctores posse filium repudiare legitimam in praiudicium suorum creditorum, docent plures apud *Gasparem Thesa.* lib. 4. questionē forensium quest. 74. & apud *Marium Cuetellum* de donat. contemplat. matrimonij tractatu 1. discursu 2. p. 9. nu. 8. quos sequitur *Cartualius* loco citato num. 27. ter. decisum testatur *Anneus Robertus* lib. 3. rerum iudicarum cap. 12. *Gutierrez* in dicto cap. quamuis pactum num. 24. de pactis lib. 6. & lib. 3. practicarum quest. 76. *Grati-*

nus tomo 2. discep. forens. cap. 271. à num. 13 cum seq. sicuti poterit agnatus medietatem sibi debitam vigore consuetudinis in praiudicium creditorum repudiare, ut decisum in *Sacr. Conf. testatur Consil. Arias de Mesa* dicto cap. 41. num. 42. & horum ratio est, quia bona deferuntur sub tacita conditione, nisi repudientur, vnde cum postea repudientur fingitur dominium non fuisse quæsitum, l. 1. vers. utrum. ff. si quid in fraudem patroni glosa in l. qui autem verbo legatum, & ibi *Bartolus* in principio. ff. de his, que in fraudem creditorum, *Iason* in §. item si quis in fraudem col. penul. & num. 121. & declarat *Bartolus* in l. Pomponius col. 3. vers. quandoque actio est in pendenti num. 3. C. de negotijs gestis, *Paulus de Castro* in l. si ita legatum, §. illi volet, ff. de leg. 2. *Socinus* conf. 78. num. 6. lib. 4. *Naffa* conf. 408. n. 16. consequenter cum nunquam dominium quæsitum dicatur, nullam fraudē poterint creditores ostendere, plures, & alias rationes considerat *Osualdus* ad *Donellum* lib. 23. commentoriorum cap. 18. lit. C. *Schifordegherus* ad *Fabrum* lib. 1. tractatu 9. quest. 1. per totam.

Vnde ex his omnibus colligitur bene dixisse Doctores citatos posse fratrem admittere sororem ad successionem pro virili portione, & creditores conqueri non possunt, & ante illos docuit in simili statu, *Baldus* in l. 1. C. de his qui ante apertas tabulas, & in l. maximum vitium, C. de liberis præteritis, *Fontanella* dicta clausula 4. glosa 9. p. 5. num. 94. & ratio specialis in hoc casu est quoniam iura non conferunt beneficium in inuitum, l. inuito. ff. de regulis iuris, igitur si masculus noluerit uti beneficio masculinationis cessat beneficium, & remanet ius commune quibus admissis, creditores conqueri nequeunt.

Sed contra hanc sententiam videtur facere locus *Vlpiani* in l. magis puto, §. fundum. ff. de rebus eorum, in quo inquit legatum non posse repudiari pupillo factū per tutorem sine iudicis autoritate, sunt verba *Iuris Conf.* (fundum autem legatum repudiare pupillus sine prætoris autoritate non potest,) & tamēn legatum acquiritur reuocabiliter scilicet si acceptabitur, l. si tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. 1. notant post alios *Gratianus* tomo 1. discept. forens. cap. 136. in principio *Dom. Marchio Ramontis* tomo 2. controu. cap. 63. num. 25. cum pluribus seq. igitur falsum est dicere posse fieri repudiatio nem iuris querendi in praiudicium creditorum,

rum, eo magis augetur difficultas, cum ratio assignata per *Ulpianum* totaliter hanc sententiam excludat ibi (esse enim & hanc alienationem cum res sit pupilli nemo dubitat) consequenter alienatio dicitur cum querendum repudietur, & sic patrimonium diminuitur.

11 At pro solutione huius difficultatis inducendus est alter locus eiusdem *Ulpiani* in *l. qui in fraudem*, §. sed, & illud, ff. *qua in fraudem creditorum*, ubi expressis verbis contrarium docet, ibi (sed & illud probandum est, si legatum repudiavit, cessare hoc edictum quod *Iulianus* quoque scribit,) & in *l. 1. §. utrum*, ff. *si quid in fraudem patroni*, in illis verbis (si hereditatem libertus non adierit fraudandi patroni causa, vel legatum repudiaverit *fauianam* cessare) quibus iuribus colligitur legatum repudiari posse, & creditores conqueri non posse, unde dicendum est *Ulpiani* locum in dicta *l. magis puto*, §. *fundum*, à communibus regulis discedere; & ad omnē decisionem nō esse allegabilem, sed solum quendam pupilli fauorem fuisse consideratum, sic explicant *Gomezius* *tomo 2. variarum* cap. 14. n. 14. vers. sed omisiss alijs *Lambertinus* de iure patronatus art. 9. 2. q. princip. sub nu. 21. vers. quinta sit conclusio *Lara* in *l. si quis à liberis*, §. *utrum* num. 7. ff. *de liberis agnoscendis*, *Piccardus* in §. item si quis in fraudem nu. 17. instit. *de actionibus* *Osualdus* ad *Donellum* lib. 23. commentariorum cap. ultimo lit. C. vers. obicitur, *Arias* de *Mesa* dicto cap. 41. nu. 10. *Casillus* dicto cap. 112. nu. 46. quoniam tutor iurat vitia agere, & inutilia pratermittere, §. *finali auct.* ut *q. qui obhg. se*, &c. idēo cessat huiusmodi repudiatio in dicto §. *fundum*.

12 Facit etiam contra nostram sententiam responsum *Pauli* in *l. in fraudem*, ff. *de iure fisci*, ubi *Paulus* ait in fraudem fisci repudiationem iuris querendi non posse fieri, in illis verbis (in fraudem fisci non solum per donationem sed quocumque modo res alienata reuocantur, idemque iuris est, & si non queratur eque enim in omnibus fraus punitur) ex quo *Pauli* loco expressē colligitur fraudem fieri, & si nō queratur idem colligitur à *Ulpiano* in *l. sed*, & si lege 28. §. *perinde*, ff. *de petitione hereditatis*, in illis verbis (perinde inquit condemnandos quasi possiderent, & merito, nam & is qui dolo fecit quominus possideret, ut possessor condemnatus, accipiens siue dolo desierit possidere siue dolo noluerit possessionem admittere) ex quibus ultimis verbis colligitur dolum committi nolendo acquiescere, & in *l. 2. §. sed* & si quid, ff. *de heredi-*

tate, vel actione vendita, idem dicitur ibi, (fecisse autem dolo malo quo minus perueniat videtur, siue alienauerit aliquid, vel etiam accepto quem liberauit, vel id egit dolo malo ne hereditati acquireretur, vel ne possessionem adipisceretur,) unde ex his iuribus colligitur dolum, & fraudem, committi per nolentem acquirere, quomodo dicendum erit per hunc modum præiudicari posse creditoribus, fraudibus enim iura nostra obuierunt, ut in cap. 2. de renunciationibus lib. 6. cap. cum in multis de rescriptis in 6. l. in fundo, ff. *de re iudicata*, cum adductis per *Tusum* conclu. 475. lit. F.

13 At hæc iura faciliter resoluuntur, & primo ad locum *Pauli* in dicta *l. in fraudem* respondetur esse casum specialem fauore fisci, & sic ad alios non esse extendibilem, sic respondent *Bartolus*, & *Alberticus* in dicta *l. in fraudem* post alios *Peregrinus* de iure fisci lib. 5. tit. 1. à num. 190. *Mausonius* de causis executiuis lib. 1. quest. 6. ampliat. 8. à nu. 38. *Mangilius* de imputat. quest. 4. à nu. 5. & 10. *Cuiacius* lib. 18. obseruat. cap. 9. *Farmacens* de falsitate quest. 164. nu. 87. *Pacificus* de *Saluiano* interdicto inspect. 3. cap. 2. nu. 95. *Bargalius* de dolo lib. 5. cap. 6. nu. 83. *Schifordegherus* ad *Fabrum* lib. 1. tract. 9. quest. 1. *Osualdus* dicto lib. 23. commentariorum cap. ultimo lit. E. *Larrea* dicta decis. 55. nu. 26. alia vero iura non officiant, quoniam ibi agitur de hereditate restituenda, & adita, solum *Iuris Consultus*, ibi egit de fructibus, qui percipi potuerint ex hereditate iam adita, & acquisiti non fuerunt ex dolo heredis, quod deficit in casu nostro ubi solum agimus de aliquo iure querendo, quam responsionem infra dilatabo.

14 Ultimò contra nostram sententiam faciunt quam plura iura in *l. dolus* 44. ff. *mandati*, ubi *Ulpianus*, ait dolum committi quoties debitor nolit acquirere cum possit ibi (dolum est si quis nolit persequi quod persequi potest, aut si quis non exegerit, quod exigere potuerit, aut quis noluit soluerē, quod exegit,) & in sequentibus verbis ait (dolo autem facere videtur, qui id quod potuit restituere non restituit) & in *l. si procuratorem*, §. *dolo autem*, idem dicitur, unde in casu nostro cum debitor acquirendo potuerit restituere debitum suis creditoribus, & non fecit dolum committere dicitur, dolum enim nemini patrocinari debet, *l. nec ex dolo*, ff. *de dolo* l. 3. ff. *de transactionibus*, *l. etiam*, §. 1. ff. *solutio matrim.* cap. *audiuimus* de collusionē de regenda.

Ex

Ex quibus iuribus Doctores ordinariam regulam limitant, illam non procedere
 15 quotiens acquisitio sit ex pacto, quia tunc etiam in querendis praeiudicari non poterit creditoribus, ita Bartolus in dicta l. qui autem in principio, Decius in l. non fraudantur nu. 1. ff. de regulis iuris, ubi Cagnadus, Annecus, Robertus lib. 3. rerum indicatarum cap. 12. Medices conf. 93. nu. 18. Guacianus. tomo 1. discep. forens. cap. 132. nu. 17. cum pluribus seq. Hodierna in l. hac edita l. quest. 35. nu. 35. Castillus Sotomaior dicto cap. 112. nu. 14. & 49. & faciunt dum notabiles decisiones Dom. Marchionis Torelli 8. & 34. at quia nostrae consuetudines dicuntur civium pactioes, ut docet Napodanus in prafat. col. 3. vers. quin
 20 addecentur. nu. 2. & in consuetud. si moriantur. vers. ipsi successores, ac in alijs pluribus locis de quibus Franchus decis. 546. n. 25. igitur istud ius excludendi sororem dicitur oriri ex civium pactioe, sic ex contractu, consequenter deneganda. Quia haec facultas admittendi sororem in praeiudicium creditorum.

Sed responsio patet. ex eisdem iuribus, quoniam ibi agitur de eo qui alterius nomine contrahebat, unde obstrictus erat acquirere cum ex contractu promiserit, ut in procuratore qui tenetur principali suo acquirere, alias tenetur de dolo, imò ad interesse rei non
 25 quisque, ut latè videre est hoc latè disputatum apud Thorum in supplemento compendij verbo interesse ex pecunia, & sic ratione contractus obligationis debebat acquirere suo principali, sic intelliguntur iura in l. 2. §. sed & si quid. & in d. l. sed & si lege. §. perinde, quae non considerantur in casu nostro, & licet ista consuetudines dicantur civium pactioes, hoc tamè dixit Napodanus volens ostendere fuisse ex civium pactioibus ortas, seu introductas, hodie autè habere vim legis, cū fuerint à Rege approbatæ, ut dicit idem Napodanus in prafat. col. 11. vers. ex premissis patet.

18. Alij verò distinctionis fœderè incontrarium allata concordare conantur, dicentes repudiationem fieri posse in praeiudicium creditorum ex causa lucrativa non onerosa, ita post alios notant Molina de iustitia, & iure tract. 2. disput. 439 nu. 10. Sanchez de mat. lib. 6. disput. 4. num. 9. Vasquez tomo 2. p. 2. disput. 172. cap. 3. nu. 15. Pascalis de patria potestate p. 2. c. 4. nu. 174. Franciscus de Petris conf. 59. n. 19. Grat. c. 271. n. 25. & alij apud Carlen. dict. disput. 25. nu. 15. cum seq.

19. Ego autem non approbando neque reprobando distinctionem hanc, solum videndum erit in casu nostro si frater volens admittere sororem ad simultaneous successionem dicatur repudiare ius quæsitum an verò querendum, & ex dictis videtur affirmandum esse repudiationem iuris quærendi, cum nolit ut beneficio nostrae consuetudinis, quod tamè non sic simpliciter intelligo, sed subtiliter inuestigando duos considerabo casus, primus est quando masculus simpliciter hereditatem repudiasset tollens sede medio locum sorori faciens nullo alio masculo existente, ex dictis per Prouenzalem in dicta consuetud. si moriatur observat. 30. per totam, tunc nulli adesset dissolutas, ex dictis supra, ac si vellet succedere, & sororem admittere, simul cum ipso ad successionem pro virili portione, tali casu contra communem sententiam dicerem hoc fieri non posse in praeiudicium suorum creditorum, ratio disparitatis est, quia primo casu hereditas est querenda, & sic procedunt omnia dicta, secundo casu illud ius exclusivum sororis est iam quæsitum, eo enim ipso quod vult succedere tacite acceptat ius excludendi sororem ex dispositione nostrae consuetudinis, cum ab illa solum masculus vocetur, ita ut
 30 quando frater vellet se de medio tollere locum daret alteri masculo, & si in gradu remotiori, sorore penitus exclusa, ut notabiliter ait Prouenzalis in dicta observat. 30. ergo quotiens frater vult succedere sororem simul admittendo dicitur ius excludendi quæsitum renunciare cum illo enim iure succedendi anne-
 35 citur ius excludendi sororem.

Sicut in simili, & notabiliter ad casum nostrum, nullum onus legitimæ filiorum imponi potest, ex vulgato textu
 41 in l. quoniam in prioribus, C. de inofficioso testamento, post omnes videndi sunt, Marta de successionem legali par. 1. quest. 25. art. 10. Mercul. Merlinus doctissimus neotericus in elegantissimo tractatu de legitima lib. 3. tit. 2. quest. 9. Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum p. 2. cap. 64. per totum, & cap. 109. d. nu. 45. Dom. Preses Merlinus omni tempore memorandus tomo 2. controuersiarum cap. 48. per totum, quod onus licet poterit acceptari à filio, tamè si creditores
 42 adsint, & filius legitimam acceptauerit onus acceptare non poterit, ut bene notat Consil. Cartenal. dicta disput. 25. nu. 19. per totum, eaque ratione mouetur quia per acceptationem legitimæ dicitur

quæ situm in filio dicendi de nullitate, oneris, vnde non poterit in præiudiciū creditorum onus illud, acceptare, hoc esset in casu nostro, quoniam statim atque frater succedere vellet, quæsitum ius excludendi sororem, ideo non poteris in præiudiciū suorum creditorum simul ad successionem vocare.

Confirmatur ex ijs, quæ latè, ac doctè scripsit Fontanella de pactis nuptialibus 23 clausula 4. glosa 9. p. 5. d. n. 81. cum pluribus seq. dicens non posse heredem gratuatim de restituendo post mortem in vita restitutionem facere in præiudiciū suorum creditorum Andreolus controversia 110. cum ex additione hereditatis esset quæsitum ius ad fructus, & sic diceretur renunciatio iuris quæsitæ ad quod probandum nihil adduco, cum ita latè scripserit Fontanella loco citato, vñ nulli alteri scribendi locus præstetur, sicut dicitur de usufructu quem pater habet in bonis filij, vñ licitum sit renunciare in præiudiciū creditorum, quoties nō præcesserit acceptatio usufructus, nam ex illa acceptatione dicuntur omnes fructus percipiendi quæsitæ, vñ bene notat post alios decisum referens Arias de Mesa lib. 3. variarum c. 37. n. 14. & meminit Thorus in supplemento verbo pater an possit renunciare usufructui, & addo Andreolum tomo 3. controversiarum cap. 205. n. 12. circa medium, sic igitur dicendum in casu nostro quod cum iure succedendi insitum sit ius excludendi acceptato iure succedendi dicitur tacitè acceptatum ius excludendi, & sic agitur de iure quæsitæ non querendo, eo magis, quia sumus inter personas sanguine coniunctas, in quibus lex facilliter fraudem præsumit, l. penult. in principio, ff. de ritu nuptiarum l. lata aliàs data, C. de donat. & latè probat Mastardus de probat. conclus. 815. num. 10. Menochius conf. 334. nu. 47. vol. 4. & de presumptionibus lib. 3. presump. 124. nu. 26. Farinaceus conf. 42. n. 31. & faciunt notata per Consil. de Georgio allegat. 22. d. n. 12. per Reg. Rouit. decis. 3. per Dom. Reg. Cap. Latio decis. 46. per Dom. Consil. Staiaban. controvers. forens. cap. 9. per totum.

26 Sed in contrarium facere videtur difficile responsum Papiniani in l. patrem, ff. que in fraudem creditorum, in quo expressè ait posse fieri restitutionem hereditatis ante tempus, & creditores conque-ri non posse, in illis verbis (patrem qui non expectata morte sua fideicommissum hereditatis materna filio suo soluto potestate restituit, ommissa ratione falcidie, & plenam si-

dem, & debitam pietatem secutus exhibitio- nis, respondi creditores non fraudasse) igitur expressis verbis Papinianus ostendit posse hereditatem restitui ante tempus, & tamè ex additione hereditatis erat quæsitum ius ad fructus percipiendos, imò dicit ibi posse restitui ommissa detractione falcidie, cuius ius iam adhuc quæsitū dici posset ex additione hereditatis, & ratio qua mouentur Doctores est, quia hoc lucrum falcidie est legale, vt dicunt Gomez. ius in l. 29. Tauri nu. 29. & l. 48. nu. 10. Gutierrez in cap. quamuis pactum n. 31. de pactis lib. 6. & colligitur ex textu in l. finali, ff. de præfatis, C. de iure deliberandi, & hinc nobis auct. de hereditibus, & falcidia, & cum in casu nostro lucrum hoc exclusionis sit legale inductum scilicet à consuetudine repudiari posse dicendum est in præiudiciū creditorum.

Cui difficili Papiniani loco, ultra plures intellectus quos affert Fontanella loco citato eosque refellit, quem nonissimè sequitur Andreolus controversia 110. vbi latè, posset responderi cum eodem dicente, ibi non decidi casum præmaturationis, seu restitutionis, sed tantū omissionis falcidie, ex illis verbis (plenam fidem, et debitam pietatem) & sic nō facit nostram sententiam, quem intellego per antea secutus fuit Peregrinus de fideicommissis art. 3. nu. 125.

27 At ego (salua pace Fontanella, & Peregrini, quos semper sui veneratus, ac doctissimos viros existimaui,) in quam hunc eorum intellectum ex diametro repugnare verbis Papiniani, ac eius mēti, etenim in l. sequenti ad dicta l. patrem incip. debitorem deciditur posse heredem restituere hereditatem ommissa Trebellianicæ detractione, igitur si in l. sequenti hoc Papinianus decidit signum est in lego præcedenti hunc casum non decidisse, sed solum præmaturationem restitutionem, alias superflua esset dicta lex debitoris, quod in iure nostro non datur, secundo cum ibi agatur de omissione falcidie supponi debet restitutionem factam fuisse, non enim potest agi de detractione falcidie, nisi præsupponatur restitutionem fieri, consequenter Papinianus, ibi decidendo casum omissionis falcidie, tacitè, ac pro indubitato habet valuisse præmaturationem restitutionem.

Vnde adherendo intellectui Cancrini p. 3. variarum cap. 15. nu. 176. dico supponi debere quod mater cum vellet filiū heredem instituere aut erat in potestate patris cui acquirabatur illo tempore,

tam proprietas, quam rei ususfructus iuxta text. in l. placet, ff. de acquirenda hereditate, quod postea fuit immutatum de iure Codicis, ut solus ususfructus acquiratur, l. cum oportet, C. de bonis, que liberis notant Piccardus in §. igitur liberi vestri nu. 1. instit. per quas personas nobis acquiritur, Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo lasis n. 120. & 121. late Castillus Sotomaior de usufructu cap. 3. per tot. ex quo mater hoc agnoscens heredem instituit suum virum sub conditione de restituendo hereditatem post mortem suo filio, quo tempore sui iuris erat, & sic, tam proprietatem, quam usufructum acquirerebat, unde filium suum vocavit post viri sui obitum, ut integra res filio quæreretur, consequenter quando pater illi emancipat eique restituit hereditatem, sive uxoris testatrix, voluntatem sequitur, quoniam si illa cogitavisset filium sui iuris effici ante patris obitum statim restitutionem ordinasset, & colligitur ex illis verbis (& plenam fidem, & debitam pietatem secutus) quae male applicat Fontanella ad falcidiam, sed potius ad praematuram restitutionem iuxta testatrix voluntatem.

29 Revertit Fontanella loco citato nu. 107. dicant hunc intellectum Cancerij contradi- cere Papiniani opinionem, etenim si pater fuisset heres fiduciarius solum, Trebellianicam de iure detrachere non posset, iuxta ea quae docet idem Fontanella de pactis nuptialibus claus. 5. glosa 8. p. 5. d. n. 76. cum pluribus seq. etidem, Cancerius hoc docet p. 1. cap. 1. d. n. 211. cum seq. ubi omnes adducit, igitur signum est Papinianum ibi non supponere patrem fuisse heredem fiduciarium, scilicet institutum filij contemplatione, cum de omissione falcidiae agit, sed retento Cancerij intellectu dupliciter sua impugnatio resolvitur, primo quoniam Vlpianus hoc expressè negavit in l. 3. §. gesta, ff. quae in fraudem creditorum, quod Papinian. limitavit ex praesumpta, & tacita testatrix voluntate, ut in dicta l. patrem, secundo Papinianus, ibi cum sermonem instituat de falcidia tempore quo erat casus trebellianicae, iam quod agebatur de fideicommissio vniuersali dicitur per functionem fuisse locutus de casu falcidiae, & principaliter de praematura restitutione, quoniam cum fuerit maximi ingenij vir Papinian. credi nequit voluisse confundere terminos Trebellianicae cum falcidia, consequenter dicendum erit voluisse solum agere de illa praematura restitutione non

vero de omissione falcidiae, ideò non aduertit ad casum fiduciariae hereditatis.

Ex quo intellectu Cancerij sic confirmato patet responsio ad casum nostrum scilicet in dicta l. patrem adfuisse testatrix voluntatem ideò valuit praematura revitutio, & creditores conqueri non possunt, & ad id quod diximus, posse scilicet fieri restitutionem hereditatis. non detracta falcidia, seu Trebellianica, non mirum, quia est ius querendum in actu secundo non quæsitum, quoniam quando agitur de restituenda hereditate tunc oritur ius ad Trebellianicam, secus in casu nostro, cum eo ipso quod succedere velit acquirit ius excludendi sororem.

30 Verum contra hanc meam novam sententiam duo difficillima argumenta possent induci, primò, pluries dixi filiam non excludi simpliciter ab hereditate parentum, sed conditionaliter si fuerit, à fratre dotata, & maritata infra decimum sextum annum, consequenter si est exclusa conditionaliter, fratri non dicitur quæsitum ius, sed querendum, videlicet impleta conditione cum conditio nisi ponat in esse vigatis iuribus, & quod conditionaliter excludatur, Theoremate praecedenti colligimus ex doctrina illa pure datum, & sub conditione additum sub contraria conditione datum dicitur, unde conditionaliter sorores vocentur scilicet si non fuerint dotatae, & maritatae infra annum decimum sextum sub contraria dicuntur exclusae, quod quidem argumentum negare nequeo à me inventum ad probandam exclusionem conditionaliter, sed affirmare non possum hoc simpliciter intelligendum non fore, & distinctionis sedere contraria concordabo, nam si loquamur attentis terminis nostrae constitutionis in aliquibus & posset argumentum praecedere, quoniam ibi vocatur femina ad successionem una cum masculis, in illis verbis, (si autem filij masculi una cum filiabus feminis, aut etiam, sororibus patri decedenti supersint, cuiuscunque conditionis pater fuerit Franchus videlicet, aut etiam Longobardus miles, vel burgenfis in successione bonorum praferri volumus masculos feminis & tamen sorores, aut amitas secundum paragium debeant maritare) ex quibus verbis colligitur exclusionem non fieri pure, sed sub conditione, dictio enim, dum, conditionem importat, glosa, & Bartolus in l. 1. C. de legatis, cum aliis adductis per Barbosam de distinctionibus distinctione 79. in prima impressione

imò ex præcedentibus verbis hoc colligitur, ubi vocantur simul cum masculis ibi (hac igitur lege nostra per universas partes, & singulas, Regni nostri valituras sancimus, patre mortuo, tam filios, quam filias puberes, aut maiores minoresque ad successionem absque sexus discretionē vocari,) igitur si semina simpliciter vocantur cum masculis in principio, non mirum si in sequentibus verbis illam excludens conditionaliter facere dicitur, at si loquamur attentis terminis nostræ consuetudinis feminæ simpliciter excluduntur per existentiam fratrum, ut in nostra consuetud. si moriatur, & solum fratribus onus dotandi imponitur non per modum conditionis.

Et licet conditionaliter masculari possint si dotatæ non fuerint, ex hoc colligitur fuisse pure exclusas, alias si conditionaliter illa defecta, non dicerentur masculari posse, sed solum admitti pro virili portione nulla declarata masculatione, & argumentum super allatum, scilicet pure datum si sub conditione, adimatur sub contraria conditione datum dicatur, procedit in ademptione, meræ conditionali non vero in ademptione facta in penam, ut in casu nostro, sic notabiliter explicat subtilissimi ingenij vir Emanuel à Costa lib. 1. selectarum cap. 13. n. 5. in principio, seu n. 4. citans Cumanum, & Aretinum in l. Titia col. 3. ff. de verb. oblig.

Secundum, & ultimum argumentum est, posse fratrem dicere, volo admitti ad successionem inspecto iure communi non consuetudinario, quo attento soror non excluditur, sed simul cum fratribus vocatur, l. maximum titiū, C. deliberis præteritis, nā responderetur quod si frater hoc in libello exprexit se nolle succedere attento iure consuetudinario, sed communi quo nullum ius excludendi sororem quæsitum dicitur, & affirmarem, creditores conqueri non posse, at si solum succedere petat non explicato quo iure, cum intelligatur secundum ius consuetudinarium, iuxta notata per Doctores in l. heredes mei, § cum ita, ff. ad Trebellian. tali casu non posset admittere simul sororem in præiudicium creditorum, tamquam iure quæsito, idè ad tollendas difficultates bonum esset dicere se nolle succedere attento iure consuetudinario sed communi, & hæc scripsi pro materia nostræ consuetudinis, si moriatur, in sequenti vero capite latissimè per septuaginta serè Theoremata materiam renunciationis explicabo, etsi in hoc primo capite diffusim dixerim, in sequenti satis diffusim, & subtiliter omnia præscrutabo pluraque ab alijs non adhuc cogitata manifestem, hodie die 21. mensis Februarijs 1650. ætatis meæ anno vigesimo quinto, Doctoratus sexto.

F I N I S

CAJ

CAPVT SECVNDVM IN QVO

LATE EXPLANATVR TOTA

Materia Renunciationis successionis factæ à filia, tam matrimonio Copulatæ, quàm in Monasterium ingressæ, similiter de illius rescissione ob metum, vel dolum, scilicet ob læsionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Enumerantur DD. materiam renunciationis successionis agentes.
- 2 Definitio cuiusque rei tradenda est ad illius perfectam intelligentiam.
- 3 Affertur distinctio Hostiensis, circa renunciationem, quæ Authori non satisfacit.
- 4 Hereditas dicitur adita per renunciationem factam in beneficium tertij.
- 5 Pactum de non succedendo à iure civili improbat, & de ratione infra.
- 6 Repudiatio iuris futuri non admittitur ante acquisitionem.
- 7 Renūciatio supponit rem prius fuisse agnitam, & remissive intellectus ad textum in l. si ita scriptum, § si sub conditione, ff. de leg. 2.
- 8 Impugnatur Antonius Faber, & assignatur differentia inter renunciationem, & repudiationem, & quando illa transeat in vim pacti.
- 9 Iuramentum non augeat obligationem, & non operatur contra ius publicum.
- 10 Pactum de succedendo improbatum de iure civili, secundum aliquos haud tenet, etiam adhibito iuramento, quod Author improbat.
- 11 Renunciatio differt à promissione de renunciando, quod secus est adhibito iuramento.
- 12 Extensio non datur in correctorijs, & quomodo procedat, si militat eadem ratio declaratur.
- 13 Author distinguit species renunciationis, scilicet in personalem, & realem extinctivam, & translativam.

A R G V M E N T V M.

Author commendat hanc materiam renunciationis in praxi quotidianam, afferendo definitionem Hostiensis, quàm impugnat, dividit illius species, explicando quomodo teneat pactum de non succedendo.

T H E O R E M A XLII.

IN principio huius operis materiam exclusivam feminarum à successione parentum explicandam proposui, quàm in duo capita principaliora distinxī, at quia latè, & subtiliter primum ea put in terminis nostræ consuetudinis si moriatur examinaui per plura Theoremata ne propositum ordinem transgrediar in hoc secundo capite fufissimè renunciationis nodos dissolvam, ac in iro ordine Sacri Tridentini dispositione exornabo, me quæ non lazes plures maximè nominis Authores huius materiz difficultates composuisse, ut videre est Conarruias in explicat. textus in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. Natta, Gutierrez, & alios Canonistas ibidem, plura colligavit Doctissimus, ac nemini secundus Augustin. Barbosa in collect. ad dictum textum, Marta de success. legali p. 1. quest. 14. Gallus de excep. tit. 2. plura magis practicabilia notarunt, Cancerius p. 3. variarum in titulo de renunciationibus, Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 9. glosa unica p. 1. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 79. cum pluribus seq. & ex nostris Molfesius, & Caputinus

tas in nostris consuetudinibus, quibus addo post hæc scripta visum nostrum de Martinis tomo 2. quotidian. per plura capita.

Attamen non adhuc agnosco particularem tractatum, in quo omnes questiones ad hanc materiam pertinentes deciderentur, cum tam quotidiana, & frequentissima sit in toto terrarum orbe, scio & perlegi doctissimum, & copiosissimum tractatum Gallerati de renunc. in tres partes distinctum, tamen de renunciatione successionis pauca, & non discussa collegit, & dū hæc sub prælo erant perlegi alterum novissimum tractatum de renunciatione Doctissimi Honofrii Donadies, qui etsi plura capita distinguat, in quibus multa notabilia ad plures materias doctè, & copiosè inscripsit, nihilominus de hac renunciatione, præcipuè inspectis terminis Sacri Tridentini Concilij pauca notauit, vnde ego in hoc secundo capite latissimè hanc materiam pertractabo, omni forsitan questioni aditum præcludens, & si in præcedentibus Theoremata per iuris tramites, a toto Marte sententias discussi magno cum apparatu Doctorum ad questionem necessariò, in sequentibus ab incæpto ordine non discedam.

At quoniam omnis, quæ de ratione suscipitur, de re institutio debet à definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id de quo disputatur, ut ait Cicero lib. 1. officiorum in principio, vers. omnis, quem post Baldum, Gagnolum, Asinium, Mantuā, & alios refert Sebastianus Medices in proemio tract. de definit. num. 1. ubi num. 2. ex alijs rectè adnotauit quod definitio maximum lumen affert rei quæ in controuersiam adducitur, & qui nescit definire disputare ignorat, ut ipsemet ibidem tradit num. 6. vnde Hostiensis in summa titulo de renunciatione, nil aliud esse renunciationem ait, nisi sponte rei suæ refutationem in alterius beneficium collatā, secuntur eum plures de quibus Auendannus de metu lib. 2. cap. 13. in principio, quæ quidem definitio, ad vnicam tantum speciem renunciationis adaptabilis est, scilicet ad translatiuam, quæ propriè renunciatio non dicitur, sed acquisitio, & in alterius beneficium facta translatio, præter colligitur ex Paulo de Castro in l. si actionem, C. de pactis, ex Francho decis. 14. num. 21. & decis. 101. nu. 20. Anna conf. 45. & ex Gratiano discep. forens. cap. 132. per totum, quoniam ex renunciatione hereditatis in alterum facta illa aditū quicquid in terminis textus in l. si auia, C. de

iure deliberandi l. illud, ff. de acquirenda hereditate, quod quomodo procedat videntur sunt Cardin. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 12. tit. 12. nu. 17. Cancernius p. 3. variarum cap. 15. à num. 160. cum seq. eo enim ipso quod res alteri renunciatur agnita dicitur, l. si patrem, ff. quemadmodum seruitus amittatur, & ne in definitione moram patiamur, ad alia transeamus.

Sed ante quàm ad renunciationis definitionem deueniamus, congruum videre est, sed breuiter, si huiusmodi pactum de non succedendo teneat, & de iure cuius illud improbatum inuenio, ex text. in l. pactum quod dotali, C. de collationibus, & in l. pactum quod dotali, C. de pactis, cuius dispositionis rationem assignat subtilissimi ingenij vir. Antonius Faber tomo 1. de erroribus prægnatorum decade 12. errore 3. circa medium, dicens hoc desumi ex communi illo axioma, scilicet filium non habere ius in re, sed tantum in spe, & de futuro, ideoque renunciatio non tenet, quoniam iuris futuri nulla datur repudiatio, ut idem Faber colligit ex eleganti loco Pomponij in l. si ita scriptum, §. si sub conditione, ff. de leg. 2. in quo dicitur quod si fiat legatum sub conditione illud repudiari nequit ante conditionis aduentum, qui Pomponij locus ex Pauli sententia in l. is potest, ff. de acquirenda hereditate vim capit dicentis eum posse renunciare, qui & acquirere potest, vnde cum res ante tempus haud acquiratur, ante illud renunciari non poterit, quod etiam colligitur ex Ulpiani loca in l. 1. §. decretalis, ff. de successorio edicto, in illis verbis (sed repudiare eam non posse verius est, quia non dum delata est) at cum patris hereditas filio non contingat, nisi post illius mortem, ideo repudiari non poterit ius enim quod adhuc nobis non competit renunciare non possumus, ex dictis per Surdum conf. 398. nu. 11. & seq. Periera de renouat. emphit. quest. 16. nu. 52. Peregr. de fideicommissis art. 52. num. 10. Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 299. num. 13. quoniam quod renunciatur prius agnitum dicitur post alios Flores diez de Mena in addit. ad Gamam decis. 92. Galleratus de renunciat. lib. 1. cap. 2. num. 24. & 40. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. cap. 49. num. 6. Mantica dicto num. 17. Larrea decis. Granat. 55. nu. 15. & de plena intelligentia dicti textus in l. si ita scriptum, §. si sub conditione legendus est acutissimus Emanuel Costa lib. 1. selectarum cap. 20. per totum.

At hæc ratio Antonij Fabri (sua pace di-

dicam, semper enim necreticorū facile Principē, ac meū praeceptorē habui) mihi probabilis non videtur, quoniam
8 supradicta procedūt in repudiatione, repudiātū enim nō dicitur quotiēs ius nō est delatum, sed repudiari dicitur quod est delatum, & si non questum, docent Paulus de Castro in l. sicut, C. de repudiandā hereditate, Socinus senior conf. 34. nu. 1. in fine, & nu. 3. lib. 4. Menochius conf. 1220. nu. 6. lib. 3. Sola ad consuetud. Sabaudie in decreto de iure emphiteut. p. 1. glosa 1. nu. 24. Cuius ad titulum an agnatus, vel filius lib. 4. Antonius Monachus de recta fendi interpretat. cap. 56. nu. 1. at cessant si de renunciatione sermonem. instituamus praesenti factam, cum retineat vim pacti, ut expressis verbis notatur in l. 1. C. de pactis, ubi magistraliter glosa, & exte n. dicit Bartolus ad praesentem qui taceat in l. 1. post principium vers. ulterius opponitur ubi Jacobus de Aretio, ff. de pactis, Peregrinus dicto art. 52. nu. 11. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 79. num. 14. 15. & sequ. ideoque valet renunciatio etiam de re futura spe tamē existente, ut colligitur ex textu in l. nec eos, C. de captivis, & post liminio reuersis l. 1. §. quod ait, ff. quorū legatorum, Bartolus, & Castrensis in dicta l. 1. nu. 7. C. de pactis, Curtius senior nu. 30. Iason nu. 13. Decius nu. 32. Gozadinus, nu. 15. Curtius iunior nu. 46. Cagnolus nu. 60. videndus est. Anan conf. 45. de Georgio alleg. 19. nu. 18. cum sequ. at praeva rationis cōfirmatione recurrendus est ad Molinam de ritu nuptiarum lib. 3. q. 80. & quare tale pactum vitietur videndus est Pascalis de viribus patris potestatis p. 3. cap. 7.

Hodie tamē (quicquid sit attentio iure communi Casareo,) ob vim iuramenti adhibiti validatur, talis renunciatio de iure Canonico, ut expressē decidit Summus Pontifex in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. licet enim iuramentum contra iuris communis, & publici rationē non teneat, l. 7. §. si paciscar, ff. de pactis, l. adigere, §. adigere, ff. de iure patronatus, l. si quis vir, §. ultimo, ff. de leg. 1. l. si quis inquilinos, §. finali, ff. de leg. 1. l. finali, C. de non numerata pecunia, ubi DD. & notat Hugo. Donellus in l. finali, C. de pactis nu. 11. & post plures in hoc proposito defendunt, Molfes. de renunciationib. q. 9. n. 9. Fufarius de substit. quest. 306. nu. 20. quoniam iuramentum obligationem non augeat, sed tantū intra suos limites confirmat, ut ait Linus lib. 5. histor. & assimilatur Mercurio Planetae, qui in

domo boni Planetae bonus est, in domo mali malus est, ait Zazius in l. 1. nu. 4. C. de iure iurando, pluresque refert Gass. Kloch. in tractatu de contributione cap. 12. nu. 121. vnde dixerunt Doctores, quod
10 pactum de succedendo invalidum iuramento non firmatur, sic docent Bart. in l. finali in 1. & 2. lectura, ubi Iason nu. 2. C. de pactis Rodor. Sua. in l. quondam in prioribus q. 9. nu. 19. C. de inefficace testamento Boerius decis. 385. nu. 2. Peregrinus conf. 69. Osasius decis. 100. nu. 21. Baldus Novellus de dote p. 6. privilegio 21. nu. 16. Molfesius dicto quest. 9. nu. 7. & conf. 381 nu. 15. Facchinus lib. 2. controuersiarum cap. 101 & lib. 8. cap. 72. Hartm. Pistorius lib. 4. quest. 1. nu. 20. Bernard. Gren. in addit. ad Gaillum cap. 88. nu. 16. aliisque apud Castillum lib. 3. controuersiarum cap. 9. nu. 7.

Nihilominus cum expressam legem habeamus in hoc immorandum nō est, cuius Pontificae rationes adducit D. Elissimus Conar. ibi p. 3. principali in principio, & quando iuramentum adum nulum confirmet videndi sunt post aliam Merenda lib. 1. controuersiarum cap. 1. per totum, Const. Dexart. decis. 48. & ad exemplum super allatum, scilicet pactum de succedendo iuramento non confirmari contrarium, & verius plures dixerunt, ut pluries decisum testatur Auserius in addit. ad Cappellam Tolosanā quest. 454. Alexander conf. 7. nu. 9. vol. 6. plures refert Tirraquellus de iure primogeniturae quest. 7. nu. 7. Seraphinus de iuramento privilegio 20. nu. 8. & seq. Liglois decis. 24. quest. 11. nu. 3. Antonius Faber in suo Codice titula de pactis definit. 13. & in consul. Montisferati p. 1. fol. 109. latē Gutierrez de iuramento quest. 59. nu. 6. 7. & seq. Antonius Thesaurus decis. 224. Thesaurus filius lib. 2. quest. 79. Paulus Christinus decis. Belgii 133. tome 1.

Vnde licet in iure nostro aliud sit renunciare, & promissio de renunciando, ex dictis per Franciscum de Aretio conf. 6. col. 2. ex textu in l. 1. & ibi Buerig. & Angelus, C. de pactis glosa in l. si bona fides, §. si tamē, ff. de eo quod certo loco, Paul. de Castro conf. 94. Arcerius in l. singularia col. 5. ff. si certum petatur, Iason in l. quoties col. 9. C. de rei vindicta. Alexander in addit. ad Bartolum in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empti, Bartol. in l. si pupillus, ff. ad legem falcidiam, & in l. finali, §. si emptor, C. communia delegatis, Alexander cels. 192. col. 2. vers. & alia ratio, & conf. 73. col. 2. lib. 2. tamē virtute iuramenti apphenti promissio.

missio de renunciando actualis renunciationis effectum operatur, in qua locum habebit dispositio text. in dicto cap. quamvis pactum, docent Bald. in dicta l. quod dotali quest. 18. C. de collationibus. Romanus sing. 183. Boerius. decis. 3. Couar. in dicto cap. quamvis pactum p. 3. in iurionu. 3. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 81. a num. 13. vers. re autem diligenter considerata. Dom. Marchio Ramonius Preses Merlinus tom. 1. controuersiarum cap. 4. Iudex Balboa in sua semicenturia disquisitione 13. per totam, quam controuersiam suscipimus in sequenti Theoremate ad aliud propositum dilucidabo.

Neque obstat dicere textum in dicto cap. quamvis pactum esse correctorium, & raris proinde illius dispositio erit restringenda arg. textus in l. precipimus, C. de appellationibus, l. sancimus, C. de testamentis, l. si uero, ff. de soluto matr. cap. cum expediat de electione, consequenter cum Summus Pontifex ibi ratiocinetur de renunciatione, illius dispositio extendenda non erit ad promissionem de renunciando, quoniam extensio adhuc sit in correctoriis, eadem suadente ratione, ita Alexander in l. peregre, §. 1. col. 2. vers. non obstat, ff. de acquirenda possess. & in cons. 190. col. 4. vers. non obstat, Corn. cons. 183. col. penult. lib. 4. Barbutus inter consilia Calcei cons. 28. col. 9. Curtius senior cons. 12. ante medium, cum non dicatur fieri extensio, sed comprehensio l. non minus, & reiff. de ver. signif. & dicitur potius interpretatio intellectiua, quam comprehensiu, ut notant, Baldus in l. quamvis circa principium, C. de fideicommissis & dradus cons. 183. in qua dicitur adesse lex, quoribus eadem militat ratio, cap. consuetudo l. distinet, & quoribus ratio non est expressa, sed illa poterit assignari, adhuc alterius casus sit comprehensio dicunt, Felinus in cap. translato in fine de consuet. & in cap. sequendo col. 8. vers. considerat tertio extra de rescriptis, Balus in l. scire oportet, ff. de excusat. tutorum, late explicat Cravetta de antiquitate temporum p. 4. vers. transeo nunc ad quartam partem a nu. 86. cum seq. unde si ratio validitatis renunciationis fundatur super vim iuramenti dicendum erit locum etiam habere in promissione de renunciando, alias rationes considerat Molina ubi supra omnino videndus.

Pro complemento huius Theoremat, ut sequentia facilius intelligantur, sciendum est renunciationem diuidi in duas species, quarum una vocatur tran-

slatiua, quando fit in alterius beneficium de qua supra, altera vero extinctiua, quae dupliciter in iure nostro accipitur, una vocatur personalis, altera vero realis, personalis est illa quae fieri dicitur pro se, & eius heredibus, seu filiis ad certas personas restricta, unde ad alias non extenditur, arg. l. si quis ita, §. penult. ff. de testamentaria tutela, per quam legem sic concludunt, Aretinus in l. gallus, §. & quid si tantum col. 3. vers. secundo adde, ff. de liberis, & posthumis, Bartolus ibidem in principio nu. 9. Decius qui de fideicommissis loquitur, cons. 211. num. 5. & cons. 29. num. 6. vers. secundo, & in cons. 218. num. 9. Ruinus cons. 127. num. 9. vol. 2. Socinius in l. orator cons. 20. num. 34. vol. 3. Decianus cons. 37. n. 34. vol. 3. late Gabriel lib. 6. communium conclus. 18. num. 9. in titulo de regulis iuris Doctores citandi, realis vero renunciatio dicitur quae totalem renunciantis exclusionem operatur, itaut ab omni hereditate, atque per omnem personam a successione repellatur, quacumque ex causa renunciantis successio deferatur, notat Isernia in cap. 1. sub num. 1. & hoc nist ex duobus de feudo paterno, ubi Liparull. verbo omnino, alitque apud Menochium cons. 323. nu. 62. & descendentes ab ipso renunciantem adhuc excluduntur iuxta opinionem Alexandri cons. 13. num. 5. vol. 9. Menochii loco citato num. 62. & 64. Pisanelli consuetud. si quis, vel si qua sub num. 85. in apostilla in cap. et sic nota conclusionem ibidem Freccia sub num. 195. in apostilla in cap. ad consuetudinem, secuntur Preses de Franchis decis. 552. num. 7. Reg. de Ponte cons. 40. nu. 11. & faciunt notata per Surdum decis. 14. & cons. 398. num. 7. & cons. 431. num. 4. vol. 3. & videnda sunt ad materiam huius renunciationis realis notata per Reg. Ronitum cons. 42. 43. & 44. tom. 1. per March. Ramontis Dom. Presidem Merlinum tom. 1. controuersia 5. per totam, per March. Torelli Dom. Reg. Cap. 3. c. 1. tom. 2. cons. 76 a num. 45. cum pluribus seq. per Franciscum Mariam Pratoto tom. 2. discept. forens. cap. 29. a num. 13. cum seq. nouissime de Marinis tom. 2. quotidianarum t. 189. quibus addo videndum Horat. Monbah doctiss. in controuersiar. forensium cap. 9. per tot. nouissime Dom. Iou. Franciscum Marciolum olim Aduocatum primum, hodie meritisimum Consiliarium quae prope die ad maiora euehi omnes unanimi consensu desiderant ob singulares animi doctores, ac maximam doctrinam disp. 8. per totam, & in sequentibus Theorem. de una quaque sigillatim discurrem.

ST M-

S V M M A R I V M.

- 1 Landantur Ioannes Maria Coscia, & Iulius Caponus Authoris præceptor.
- 2 Ponderatur textus in l. si intra, ff. de pa-
tis.
- 3 Donare dicitur, qui debitorem liberat.
- 4 Assertur intellectus aliquorum ad dictam
l. si intra, & ab Authore impugnatur.
- 5 Adducitur ratio quare pactum nudum non
producat actionem.
- 6 Pactum nudum vestitur traditione rei.
- 7 Creditor non potest agere ante tempus, alias
exceptione repelleretur, quod procedit
etiam in fisco.
- 8 Creditor in diem potest agere ante tempus,
ut illo adueniente soluat, si dilatio fuerit
præstita à lege.
- 9 Possessor an poterit declarari facere in vi-
ta, ad quem pertineant bona post mor-
tem remissive.
- 10 Explicatur consuetudo 1. sub titulo de
patre recipiente dotes, & declaratur
decisio Dom. Reg. Capycij Ltro 65.
- 11 Consuetudines nostræ dicuntur civium pa-
tiones.
- 12 Iura favorabiliora sunt reis.
- 13 Confessio extra iudicialis facta parte ab-
sente nullam producit obligationem, quod
secus est, si ex illa oriatur debitoris libe-
ratio.
- 14 Dispensatio est stricti iuris, sed contra dif-
pensantem latè interpretatur.
- 15 Promissio de donando operatur actualem
donationem.
- 16 Monasterium excluditur à successione ex
persona monachi, si promiserit illum fore
renunciaturum.
- 17 Et procedit, licet postea sequatur renunciatio
non servatis solemnitatibus Sacri Con-
cilij Tridentini.
- 18 Promittens se obligaturum ad decem, dici-
tur statim ad illa obligatus.
- 19 Ponderatur textus in l. 4. §. videamus, ff.
de verb. oblig.
- 20 Ponderatur textus in l. stipulationum,
alia §. stipulatio, ff. de verb. oblig.
- 21 Creditores venditoris non poterint agere
recta via contra emptorem, nisi prævia
cessione, licet in venditione fuerit delegatū
pretium ipsis soluendum, quod procedit
de rigore, secus ad evitandum inutilem
circuitum.
- 22 Donans non tenetur de evictione donata-
rio, si donatio incæperit à traditione, secus
à promissione, & Author assignat ratio-
nem.
- 23 Pactum quo promittit pater filiam here-

- dem instituere simul cum masculis non te-
net, licet vi deatur correctum ex constitu-
tione Leonis Imperatoris, quæ si in usu
sit, Author explicat remissive.
- 24 Quod pactum secundum aliquos tenet, si
non fuerit de tota hereditate.
- 25 Pactum de instituendo aliquem heredem te-
net, si fuerit factum favore matrimonij cō-
tracti.
- 26 Ecclesia dicitur heres instituta per solam
promissionem, seu nominationem de insti-
tuendo illam, quoties alter heres non fue-
rit nominatus.
- 27 Pactum de instituendo heredem, dato quod
teneat in aliquibus casibus, non operatur
actualem institutionem.
- 28 Promissio de faciendo aliquem actum, sta-
tim operatur, si ultra consensum aliud nō
requiritur.
- 29 Ponderatur iura in l. si cum filiusfami-
lias, §. cum vero, ff. de donationibus,
& in l. hæc ratio, §. finali, ff. de donat.
inter virum, & uxorem.
- 30 Ponderatur textus in l. si quis argentum
§. finali, C. de donationibus, & verus
sensus explicatur.
- 31 Author in tradendo intellectum dicti §.
finalis redarguit quandam responsionem,
& autoritate confirmat.
- 32 Hereditas dicitur repudiata, eo ipso quod
heres dixerit, se nolle adire hereditatem.
- 33 Verbaintelligenda sunt cum effectu.
- 34 Testamentum corrumpitur, si testator dixerit
cras velle stipulari, si morte præventus nō
potuit stipulari.
- 35 Ponderatur textus in l. quoties, §. tantū-
dem, ff. de heredibus instituendis.
- 36 Ponderatur textus in l. cum pater, §. fi-
nali, ff. de leg. 2. & traditur ei intelle-
ctus.
- 37 Contractus emptionis, & venditionis non
est perfectus, si fuerit cōuentum de scrip-
tura, ante confessionem illius.
- 38 Anthor enumerat Doctores asserentes
per ly verbum donabo effici actualem do-
nationem.
- 39 Ponderatur contra nostram sententiā tex-
tus in l. si quis stipulatus 112. ff. de
verb. oblig.
- 40 Inducuntur iura in l. huiusmodi, §. si-
chum, ff. de leg. 1. l. statu liberum, §. si-
chum, ff. de leg. 2. l. apud Ausidium, ff.
de optione legata, & in l. si cui 1. in
ordine, ff. de leg. 2. quæ videntur ob stare,
textui in dicta l. si quis stipulatus
112.
- 41 Assertur quadam concordia glossæ ad iu-
ra citata.
- 42 Author concordat hæc iura inter se con-
tra-

traria, & explicat quando locus sit variationi facta electione.

- 41 Variatio denegatur, quoties lis est contestata super petitionem factam.
- 42 Author resoluit difficultatem desumptam ex text. in dicta l. si quis stipulatus.
- 43 Agnatur differentia, quæ est inter verbum, volam, & voluero.
- 44 Ponderatur contra nostram sententiã textus in l. si quis ab alio, cum l. sequenti ff. de re iudicata.
- 45 Promissio de locando differt à locatione, sicut diuersum est pecuniam dare, & promittere se mutuo daturum.
- 46 Author resoluit difficultatem textus in dicta l. si quis ab alio, ubi multa adducit pro solutione.
- 47 Promissio de vendendo non efficit actualem venditionem.
- 48 Ly facere differt à promissione de faciendo, sicut ly fideiubere differt à promissione de fideiubendo.
- 49 Author assignat rationem, quare per ly verbum donabo efficitur actualis donatio, at non in alijs contractibus.
- 50 Textus in l. si quis argentum, §. finali, C. de donationibus locum habet, solum quando donatio est facta presenti acceptanti, non vero tacenti secundum intellectum Decij.
- 51 Stipulatio nulla est, si interrogatus de decē responsum dederit pro viginti.
- 52 Donatio causa mortis non potest effici nudo pacto, cum in illa locum non habeat textus in l. si quis argentum, §. finali, secundum opinionem Antonij Fabri.
- 53 Extensio datur, quoties militat eadem ratio, imò non dicitur extensio, sed comprehensio.
- 54 Author resoluit difficultatem, et impugnat dictum Decij nu. 50. ad quod ponderat plura iura.
- 55 Assignatur ratio, quare in donatione causa mortis locum non habeat textus in l. si quis argentum, §. finali.
- 56 Ponderatur cōtra nostram sententiam textus in l. nuda ratio, ff. de donationib. & ab Authore resoluitur.
- 57 Presentia donatarij necessaria est ad validandam donationem, alias non tenet, & in dubio non presumitur.
- 58 Affertur contra nostram sententiam argumentum Card. Mantice.
- 59 Antonius Faber contra nostram sententiã ponderat textum in l. Stichum, ff. de leg. 1. & in l. scribit 36. §. item scribit ff. de auro, & argento legato.
- 60 Author resoluit argumenta Card. Mant.

ARGUMENTVM.

Controuertitur, si per ly verbum donabo, sic per promissionem de donando efficiatur actualis donatio, & Author affirmatiuam substat sententiam, cuius occasione ponderatur textus in l. si intra, ff. de pactis, eique verus, & germanus traditur intellectus, & à responsione quorundam defenditur, explicatur etiam textus in l. si quis stipulatus 112. ff. de verb. oblig. pro cuius verã explanatione, ac intelligentia ponderantur alia iura, & ad veram concordiam, reducuntur, explicatur etiam textus in l. si quis argentum, §. finali, C. de donationibus, cui nouus, & veridicus traditur sensus, cuius quæstionis occasione plura alia iura ponderantur, & declarantur, pluraue scitū digna ad illius decisionem examinantur.

THEOREMA. XLII.

Annis retro elapsis, dum incæperim, in foro versari, euenit casus disputandus inter duos cathredaticos huius nostræ Fidelissimæ Urbis, nempe si per promissionem de donando inducatur actualis donatio, & in partem negatiuā inclinauit Domin. Ioannes Maria Coscia, olim iuris Pontificij in Austriaca palestra primarius Cathredaticus, cuius laudes prætermitto, potius enim silentio, quam nimia loquacitate laudari potest, iuxta illud, tibi silentium laus, partem vero affirmatiuam fuit amplexus Dom. Iulius Caponus primarius vespertinæ cathrede interpres, cuius maximam sapientiam in omni-gena scientia nullus est qui ignoret, quem semper vti meum præceptorem sum veneratus, & teste Deo, quicquid in hac scientia profeci ab ipso percepisse confiteor, dum in suis studijs annis præteritis operam dabam, quantane sit eius memoria in hac legali professione necessaryssima neminem latet.

Ipse autem (dum hæc quæstio versabatur,) quodam iuris responsum pro hac affirmatiua sententia confeci, quod vtpotè maxime præcedenti Theoremati necessarium, hic inferere non sum indignatus, ad quam probandam nobis

2 cui-

2 evidenter locum præstat *Iuris Consul. Papinianus in l. si intra ff. de pactis*, in quo habetur, quod Caius cum esset debitor Titio in centum, ei Titius dixit si tu mihi intra talem diem debiti partem solueris, ab altera te liberabo, *Papinianus ait per tale verbum futurum exceptionem oriri aduersus creditorem, cuius sunt verba (si intra illum diem debiti partem mihi solueris, acceptum tibi residuum feram & te liberabo, licet actionem non habeas pacti tamen exceptionem competere debitori constat) & tamen debiti remissio fuit concepta per verbum futurum, scilicet liberabo, igitur, & si in casu nostro adfit verbum futurum donabo, adhuc effectus actualis donationis oritur, quoniam, debitorem liberare nil aliud est, nisi donare, docet Modestinus in l. vir usuras, ff. de donationibus inter virum, & uxorem.*

3 Aduersarij tamen dicebant hanc *Papiniani* decisionem nostro casui applicabilem non fore, cum ibi non dicatur actionem oriri, sed exceptionem, in casu nostro si efficeretur actualis donatio actio donatario competere contra donantem igitur locus iste non est allegabilis, sed talis aduersariorum intellectus *Papiniani* nodum non dissoluit, verum, enim est ibi solam exceptionem oriri deciditur, non ex eo quasi quod per illud verbum futurum liberabo actio non posset oriri, sed tantum ratione subiectæ materiz, de qua ibi sermo instituitur, & primo quoniam ibi pactum nudum aderat, cuius virtute nulla potest actio produci; etiam in verbo præsens tempus ostendente, teste *Ulpiano in l. iuris gentium, §. igitur nuda, ff. de pactis*, & ratio secundum *Alexandrum ibi num. 12*, test, quia qui pacto nudo promittit id facit; vel instantiz, aut ioci causa non autem, animo se obligandi, vnde verba iocosa, aut iactatoria, vel etiam commendatoria, modo absit fraus, obligatoria non sunt, *Iason in l. 1. §. si quis ita num. 21. ff. de pactis glosa in l. Seio, §. medico verbo habuerint, ff. de annuis legatis; l. ea que commendandi, ff. de contrahenda emptione, Alexander cons. 158. nu. 6. vol. 7. Surdus de alimentis tit. 2. quest. 11. & latissime pacti nudi materiam explicat Costa in praxi conuentionali a num. 121. usque ad 150. & quod in d. l. si intra, solum nudum pactum ad fuerit, vltra Doctores, ibi hoc dicentes, probatur, quoniam *Papinianus*, ibi nullam mentionem facit de stipulatione, signum est non adfuisse, negatiua enim per libri inspectionem probatur, ut qui descrip-*

tus in libro non reperitur, in eo adesse negatur ex notabili glosa doctrina in l. iustum 6. glosa 1. C. de edendo secuntur *Bartolus in l. finali in 1. notabili, C. de rebus creditis, Cephalus cons. 144. n. 1. lib. 1. Imola cons. 110. nu. 1. Vantius in tractatu de nullitatibus in titulo de null. ex defectu mandati num. 62. Ludouisius decis. 13. nu. 10. & decis. 416. nu. 5. alijque videndi apud Episcopum Maranta tomo 1. responso 18. nu. 56.* eo magis *Iuris Consulti*, cum voluerint de stipulatione loqui, de illa mentionem fecerunt, sic *Imperator Valerianus in l. petens, C. de pactis, Pomponius in l. sed & si me putem, ff. de condit. indebiti, Gordianus in l. si pacto, C. de pactis conuentis, Hermogianus in l. diuisionis, ff. de pactis*, qui sequens est ad dictam legem si intra, consequenter si *Papinianus* ibi nullam facit mentionem de stipulatione, signum est non adfuisse, mirum ergo non est si actio non posset oriri, quæ stipulatio hodie in donatione non requiritur ad textum in l. si quis argentum, C. de donationibus, cuius singularrimum intellectum infra habebis.

Difficultas tantum est si pactum esset vestitum, & ratio dubitandi est quoniam rei traditione nudum pactum vestitur, docent *Imperator Seuerus in l. 1. Imperator Leo in l. ex mente, C. de pactis conuentis Imperator Alexander in l. legem, C. de pactis, Imperator Diocletianus in l. ex placito, & in l. in rebus, C. de rerum permutatione, Iuris Consul. Caius in l. traditionibus, ff. de pactis*, & sic ex solutione deinde secuta pactum illud nudum, liberabo, vestitum, videtur, verum noster præceptor *Bartolus* communiter ibi approbatus ait pactum illud vestitum non dici, etenim ad implementum illud conditionis, scilicet solutionis partis debiti est necessarium, nempe non fit, ut fiat, sed causa liberandi se ab altera medietate debiti, ideo pactum non vestitur, cum nulla resultet reciprocatio, vnde *Socinus Senior in l. legem nu. 17. C. de pactis*, ait quod si fieret quædam venditio ex præcedenti obligatione, puta si obligatus esset vendere ex testatoris præcepto, iuxta textum in l. si hæres testamento, ff. de actionibus empti, ex pacto appposito iuxta conuentionem non resultaret contractus innominatus, quoniam diceretur venditio facta ad se liberandū non vero propter pactum, quod notatur ad limitationem textus in l. 2. C. de pactis inter emptorem, venditorem, quem intellectum secuti fuerunt omnes ultramontani, & citramontani, de quibus *Socinus Senior*, ubi

supra d. num. 17. sic probatum videtur, quod ex illa sequenti solutione pactum illud nudum non fuisse vestitum, ex quibus colligitur idem in nostra l. si intra nullam fuisse productam actionem, non ex defectu verbi futuri, sed ex re ipsa, vnde licet ibi adquisisset præsens verbum adhuc nulla posset oriri actio, vt notabiliter in terminis huius textus loquitur Soccinus Iunior in l. 4. S. cato nu. 38. ff. de verb. oblig.

Confirmatur prædicta responsio, quomodo debitor actionem intentare posset contra creditorem? nam eo ipso quod creditor ageret pro toto credito exceptione pacti repelleretur, si vero vellet ante tempus agere, vt illo adueniente creditor pro dimidia tantum esset, tali casu succumberet, si enim licitum non est creditori ante tempus agere cum dicatur plus debito petere, arg. textus in S. plus institut. de actionibus, & sic obstat exceptio, vt ante tempus agere non posset, S. temporales institut. de exceptionibus, etiam in fisco l. iustas, C. de iure fisci lib. 10. S. si quis agens institut. de actionibus, l. si mandauero in principio ff. mandati, notant Farnaceus p. 1. frag. verbo creditor nu. 75. & seq. Capiblanckus sing. 64. Nouarius Canonius in scolis ad textum in d. l. iustas, & si neget in casu necessitatis in fisco, post plures Peregrinus de iure fisci lib. 6. tit. 7. nu. 21. Nouarius ubi supra nu. 5. Alfaro de officio fiscalis glossa 15. nu. 36. Valenzuela in rub. de iure fisci nu. 51. Costa lib. 1. selectarum cap. 15. & videre est Doctissimum, ac eruditissimum Amaya in l. 6. a num. 1. cum seq. C. de iure fisci lib. 10. quibus præmissis addo Dom. Franciscum Mariam Prato tomo 1. practicarum obseruat. 18. per totam, notat etiam Donadies de renunciatione cap. 28. num. 37. solum enim creditor agere poterit ante tempus, vt illo adueniente debitor soluat, quoties à lege dilatio data fuerit non ab homine, docet Bartolus in l. ita stipulatus, ff. de verb. oblig. Angelus, Alexander, & alij in l. si constante, ff. soluto mat. aliqua congerie Napodanus in consuetud. viro mortuo verbo dari, Affli. decis. 779. ubi additio, Viuius dec. 463. Franchus decis. 241. Fabius de Anna lib. 1. obseruat. 12. Galderius de liquidat. instrumentorum p. 2. prime partis principalis num. 5. & 6. Surdus decis. 120. ubi additio, Bertazzolus cons. 107. num. 11. Crassus de exceptionibus except. 21. a nu. 5. Tuscanus lit. D. conclus. 52. nu. 31. & seq. Castillus decis. 17. lib. 1. Medices cons. 143. nu. 9. Ludouicus conclus. 8. per totam, Antoninus de Amato tomo 1. va-

riarum cap. 49. nu. 25. Ciarlinus controuersiarum forensium cap. 95. n. 31. & seq. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glossa 9. p. 5. nu. 61. & tomo 1. decis. 135. nu. 13. & decis. 156. nu. 9. & sic concordantur iura in l. inter omnes, ff. qui satisfacere cogantur, l. quod si in diem, ff. de petit. hered. l. 2. ff. de euictionibus, l. pro socio, ff. pro socio, l. in omnibus, ff. de iudicijs, & videndus est Tomatus decis. Macerateni 76. per totam, nouissimè Dom. Reg. Capycius Latro tomo 2. decis. 151. per totam, nam mitius agitur cum lege quam cum homine, l. celsus, l. si cum dies, S. ita quantum, ff. de receptis, arbitris, sicuti quærent Doctores si possessor inuita poterit declarari facere ad quem sua bona pertineant, de qua re videndi sunt post alios Præses de Franchis decis. 695. Anna cons. 125. Reg. Ronitus cons. 95. tom. 2. Fontanella decis. 155. & 156. Larrea decis. Granatensi 38. tom. 1.

Neque obstat elegans decisio Dom. Marchio. Torelli 64. in qua dicitur, quod stante consuetudine 1. sub titulo de patre recipiente dotes disponente, quod si dos fuerit filio soluta de patris consensu (& si de iure communi pater teneretur iuxta vulgatissimum textum in l. si cum dotem, S. transgrediamur, ff. soluto mat.) posset vxor contra locerum agere pro illa tantum portio, æ, quæ filio cõtingeret post patris obitum si in viuis existeret, quæ actio non daretur illo viuente, vt post eius mortem fieret mulieri solutio, sed eius obitus expectandus erit, & tamen dilatio illa data per consuetudinem dicitur data per legem, ergo falsa distinctio legis, & hominis.

Nam responderetur quod hæc dilatio dicitur data ab homine, cum nostræ consuetudines ciuium pactiones dicantur, vt in quampluribus locis notat Napodanus in procmio col. 3. vers. tales, in consuetud. & si testator verbo disponere col. 1. vers. ite quia hæc medietas num. 38. in consuetud. si qua mulier vers. dummodo, & in consuetud. quod si aliquis vers. pro alimentis, & in alijs locis apud Franchis decis. 546. num. 25. & faciunt notata per totam illam decisionem, non mirum si mulier ibi agere non posset ante tempus, faciunt, aliæ rationes consideratæ per eundem Dom. Reg. ubi supra, vnde in d. l. si intra non datur actio, quasi quod verbum illud futurum operari non posset, sed alijs de causis iam consideratis, igitur valebit dicere quod si secundum subiectam materiam actio posset oriri daretur, nam quod dicitur de parte quod partem

rem dicitur de toto quoad totum.

Secundo loco respondebant aduersarij ad dictum locum *Papiniani*, videlicet ibi sermonem institui de liberando debitorē, & iura semper fauorabilia. **11** sunt reis, *l. arrianus, ff. de actionibus, & obligationis, l. fauorabiles, ff. de regulis iuris cap. inter dilectos de fide instrumentorum cap. ex litteris de probat. vnde et si absens condemnari nequeat, l. absentem, ff. de penis, l. absentem, C. de accusationibus, tamē quoad illum liberandum posset sententia, proferri, Butreus post Ioannem Andream in cap. veniens col. 1. de accusationibus, sicuti confessio extra iudicialis facta parte absente, quæ nullam inducit obligationem. **12** nem de iure ciuili ex dictis, latē per *Gabriel. communium conclusionum in titulu de confessis conclus. 1. Mascard. de probat. conclus. 347. Adrian. Negus. conf. 46. nu. 17. & 18. Gayt. de credito cap. 2. tit. 3. nu. 226. & 242 secus de iure Canonico, docent Felinus in cap. 5. cautio nu. 22. de fide instrumentorum, Decius conf. 163. nu. 2. Curtius Iunior conf. 168. nu. 12. post alios Gratianus tomo 1. discep. forens. cap. 11. nu. 51. discep. 144. nu. 6. & tomo 5. cap. 869. num. 30. Affli. decis. 164. nu. 5. Causalcanus decis. 19. num. 23. lib. 1. Thesaurus decis. 109. num. 6. Amatis decis. 13. nu. 4. Puteus decis. 11. nu. 3. Coccinus decis. 170. nu. 10. Rota diuersorū p. 2. decis. 4. num. 4. & decis. 158. num. 1. in recentioribus p. 1. Tomatus decis. Maceraten si 45. at si loquamur de confessione extraiudiciali, ex qua resultat liberatio debitoris, nulla est differentia iuris Canonici, & ciuilis cum utroque iure attento debitor liberetur, sic limitando textum in *l. certum, §. si quis absente, ff. de confessis*, docent *Accursius in l. non solum §. si verba liberationis, ff. de liberatione legata*, *Baldus conf. 466. vol. 4. plures refert Gutierrez de iuramento p. 1. cap. 54. num. 7. & 8. Thesaurus decis. 109. nu. 2. & videndus est Cancerius p. 3. variarum cap. 7. a num. 333. cum pluribus seq. Flaminius Monachus in addit. ad Minadonum decis. 37. a num. 49. cum seq. vnde non mirum si in casu d. legis si intra verbum illud futurum effectum liberationis operetur, at in casu nostro ageretur de obligando, ergo adest diuersitas rationis.***

Verum hæc responsio non est sustentabilis, quod enim iura sint magis fauorabilia reis, non per hoc inducitur iurium correctio, & contra ea decisio, sed solum in quodam actu dubio magis reis inhaeret, vnde *Papinianus in d. l. si intra nō in solo fauore fundatur, sed in mera ra-*

tionē, secundo hæc responsio posset procedere quoties non loqueremur de actu merē dependente ab ipso donante, sed a quodam tertio, sicuti dispensatio de sui **13** natura strictē interpretatur cap. 1. §. illa vero de filiis presbyterorum lib. 6. cap. quæ a iure de regulis iuris lib. 6. itaut illegitimus dispensatus ad ordines ascendere, solum de minoribus intellegeretur, glosa in cap. litteris de filiis presbyterorum, *Suarez lib. 8. de legibus cap. 28. nu. 16. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 1. Barbosa de potesta. Episcopi alleg. 45. at si dispensatio retorqueretur in odium ipsius dispensantis latē interpretanda esset, Innoc. in cap. quod dilecti de consanguinitate, & affinitate, Iason in l. beneficium num. 19. de constit. Sanchez ubi supra nu. 4. idē beneficia concessa latē interpretantur, l. beneficium, ff. de constit. Principum cap. olim de verb. signif. sic in casu nostro iam quod obligatio induceretur per verbum ab ipso donante, prolatum, latē erit interpretanda quoad effectum coactionis, ex quibus remanet *Papiniani* decisio comprobata.*

Confirmatur nostra sententia, etenim per promissionem de donando fit actus **14** lis donatio, ita docent *Bartolus in l. iuris gentium in principio col. 2. ff. de pactis, Ripa lib. 3. responsorum cap. 14. nu. 1. & seq. Socinus conf. 102. post nu. 4. lib. 3. Gomesius in §. personam nu. 39. instit. de actionibus, Clarus in §. donatio quæst. 14. verbo dispositio, Rubens conf. 29. Menochius conf. 92. nu. 27. & seq. vol. 1. Arias Pinellus in l. 2. num. 3. 2. partis, C. de rescindenda vendit. Gramaticus decis. 103. post n. 188. Affli. decis. 61. nu. 1. & ibi *Vrsillus* plures refert *Angulo de meliorationibus l. 6. glosa 5. nu. 2. Velasq. l. 44. Tauri glosa 16. nu. 24. Mattienzo lib. 5. nouæ compilationis tit. 1. de mat. glosa 14. nu. 43. & tit. 6. l. 5. glosa 7. nu. 4. & 5. pluries decisum in Senatu Catalonie refert *Cancerius p. 3. variarum in titulo de pactis num. 124. addentes ad Burattum decis. 719. num. 6. Rota Romana decis. 58. a nu. 12. cum seq. & nu. 20. p. 6. in recentioribus, & decis. 118. nu. 6. doctissimus Mercur. Merlinus in copiosissimo tract. de pignoribus lib. 2. tit. 4. q. 110. in principio*, *Facchineus lib. 2. controuers. cap. 7. & 8. Castillus, & alij apud Fontanellam infra citandum, Gratianus cap. 886. alijque apud doctissimum Cutellum tomo 2. de donat. contem. plat. matr. tract. 2. discursu 1. speciali 17. a nu. 34. nouissimē Onmate in tractatu de contractibus disp. 29. sicut pater promittens hæreditare filios dicitur factum hæreditamentum, vt decisum refert in Senatu Catalonie Mie-***

rez in constit. Catal. incip. à foragiar collat. 6. pagina mihi 143. nu. 17.

Vndè dixerunt DD. quòd si monasterium promittat monialem fore renun-
 15 ciaturam, pro exclusione d. monasterij
 sufficit illa sola promissio locum tenens
 actualis renuntiationis, vt doctè more
 suo fundat Dom. Marchio Ramontis tomo
 1. cap. 4. & decisum refert cap. 8. allegans
 Reg. Rouitum conf. 41. & 44. lib. 1. Medices
 conf. 77. nu. 17. Sanchez super præcepta de-
 calogi lib. 7. cap. 5. nu. 3. imò si renuncia-
 tio sequatur Sacri Tridentini solemnita-
 tibus non seruatis, adhuc monasteriũ
 excluderetur virtute illius promissionis,
 vt notabiliter inquit Caputus in consue-
 tud. si moriatur p. 3. §. 9. nu. 10. in fine, quo-
 niam cum monasterium renuntiationem
 promiserit, illam impugnare non
 poterit, arg. textus in l. exceptione doli, C. de
 euictionibus, & intelligitur promississe in
 forma valida, secundum glossam in l. hu-
 iusmodi in principio, ff. de leg. 1. vbi Baldus
 eam notat, & Alexander col. 3. Iason in l.
 stipulatio ista habere licere in principio col. 4.
 vers. iuxta illud notabile, ff. de verb. oblig.
 & videndus est ad propositum Pascalis
 de patria potest. p. 3. cap. 7. num. 26. Capu-
 tu loco citato, decisum refert præceptor no-
 ster Dom. Marchio Ramontis d. cap. 8. sed
 promissio de donando est idem quoad
 substantiam cum verbo donabo, si pèt
 illud sit actualis donatio, idem dicendum
 erit in hoc, vt dicunt DD. infra citandi.

Sicuti si quis promittat se obligaturũ
 36 ad decem, statim ad illa obligatus dicitur,
 vt originaliter notauit Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem in titulo de
 obligat. & solut. in rub. Alexander in l. cum
 fundus, §. seruum tuum, vbi Socinus senior
 col. 2. Iason nu. 5. ff. si certum petatur, & in
 l. domus test. nu. 37. & in l. si fideiussor, §. me-
 minisse nu. 7. ff. de leg. 1. Curtius Iunior in d.
 §. seruum nu. 6. Purpuratus ibidem nu. 14.
 Riinus in l. 4. §. cato nu. 21. ff. de verb. obli.
 & in conf. 12. num. 32. lib. 3. & conf. 19 nu.
 14. lib. 4. Rubens Alexandrinus conf. 29. nu.
 5. Rolandus à Valle conf. 69. num. 26. lib. 3.
 Iason in l. dominus, ff. de condi. indebiti, Gra-
 maticus decis. 13. num. 19. Franchis decis.
 574. Surdus conf. 457. Auendanus in l. 44.
 Fauri glossa §. n. 2. & 3. Aponte conf. 6. n. 37
 vol. 2. Anna conf. 8. n. 3. Castill. Sotom. to. 2.
 controuers. c. 3. n. 10. D. March. Ramont. d. c.
 4. in fi. D. March. Torelli to. 2. consult. 194.
 n. 4. & 7. nouissimè docet Dom. Caponus
 præceptor meus in doctiss. repet. tex. l. 1. & 2
 ff. sol. mat. q. 7. à n. 48. cum seq. quorũ dictũ
 17 colligi videtur ex respõso Pauli in l. 4. §.

videamus, ff. de verb. oblig. in illis verbis
 (Titium heredemque eius habiturum) vbi
 fit sermo de promittente se suosque he-
 redes rati habituros fore, ob quam rati-
 habitationis contrauentionem pœna cõ-
 missa dicitur, igitur sicuti promittens se
 obligaturum ad decem, statim obligatus
 remanet, idem dicendum erit in promi-
 tte se donaturum, quod idem erit cũ
 simplici verbo donabo.

Assignatur ratio quare promittens se
 obligaturum ad decem, statim conueni-
 ri potest ex eo quia vigore illius promif-
 sionis cogi poterit ad faciendam actua-
 18 lem donationem, scũ obligationem, vt
 ex Pomponio in l. stipulationum alia §. sti-
 pulatio, ff. de verb. obli. ibi (daturum factu-
 rumue) vndè cum posset cogi ad facien-
 dam obligationem, scũ ad se obligandũ
 dum vigore indefiniti temporis quod
 statim obligat, vt eleganter tradit glossa
 ibidem verbo daturum circa medium,
 ad euitandum talem circuitum obliga-
 tus remanet, semper enim iura nostra,
 inutiles circuitus euitarunt, l. dominus
 testamento, ff. de condi. indebiti clementina
 auditor de rescriptis, ex quo dixit Præses de
 Franchis decis. 273. quod & si vera sit sen-
 tentia eorum dicentium facta venditio-
 ne cuiusdam prædij, delegato prætio
 soluendo quibusdam suis creditoribus,
 illi agere non poterint contra empto-
 19 rem, nisi præuia cessione actionum,
 arg. textus in l. cum res, C. de donationibus,
 quæ sub modo l. 1. & 2. C. de hereditate, vel
 actione vendita docent Stracca in tractatu
 de mercatura in titulo de decottoribus p. 5. n.
 9. Tiracquellus de retractu lignager, §. 1. glo-
 sa 14. num. 116. Bartolus, Paulus, & Iason
 in l. stipulatio ista, §. penul. ff. de verb. oblig.
 Cencius de censibus p. 2. art. 7. nu. 29. Giur-
 ba decis. 62. Surdus decis. 32. vbi Hodierna
 in addit. Cancerius p. 3. variarum cap. 7. nu.
 259. tamèn ad euitandum hunc circui-
 tum inutilem, Franchus, ait posse agi cõ-
 tra emptorem nulla cessione facta, con-
 sequenter dicendum erit ad euitandum
 hunc circuitum inutilem promittens
 se obligaturum ad decem, statim rema-
 net obligatus, & sic in promittente se
 donaturum, quæ promissio de donando
 idem est cum verbo donabo.

Accedit elegans ratio desumpta ex
 vulgatissima illa quæstione, scilicet si
 20 donans teneatur donatario de euic-
 tione, & communis est distinctio inter do-
 nationem, quæ incipit à traditione, &
 quæ incipit à promissione, primo casu
 cum donatio caperit à traditione do-
 nans

nans de euictione non tenetur, si à promissione, & datur locus euictioni, vt colligitur ex *Ulpiano in l. aristo, §. finali, ff. de donat. l. 2. C. de euictionibus, l. ad res, ff. de edilitio edicto, l. 1. C. de iure dotium*, docent *Bartolus in d. l. aristo, §. finali*, *Salycetus in d. l. 2. Iason in l. si domus, §. de euictione num. 10. ff. de leg. 1. Practica Papiensis in forma libelli pro donatione, glosa finali nu. 1. Corn. conf. 141. lib. 2. Gozadinus conf. 60. Alciat. conf. 140. Iason conf. 73. dubio 3. lib. 1. Curtius Iunior conf. 174. num. 34. Ruinus conf. 184. num. 8. Bertrand. conf. 317. lib. 2. p. 1. Celsus Hugo conf. 64. num. 15. Couarruias lib. 2. variarum cap. 15. num. 1. Caballinus de euictionibus, §. 4 num. 2. & 3. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 667. latè Mangilius de euictionibus quest. 69. per totam, Cancerius p. 3. variarum cap. 4. à num. 20. Franchis decis. 216. num. 6. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 4. Cardin. Tuscus practicarum tomo 3. lit. E. conclus. 366. num. 1. & seq. Episcopus Maranta tomo 1. responso 33. num. 8. & seq. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p. 14. num. 36. Gusman in tractatu de euictionibus quest. 25. per totam eruditissimus Amaya in l. si priusquam nu. 14. 15. & seq. C. de iure fisci lib. 10. Reg. Tappia decis. 5. S. R. C. Giurba obseruat. 109. à num. 16. vers. quod autem & ratio disparitatis est quia quando donatio incipit à traditione, donans dat vt se ab onere eximat quoniam qui à traditione incipit, potius distrahendi animum quam obligandi habet, s. sed hac species instit. quibus modis re contrahitur obligatio, l. sed si ego quem ad hoc ponderat Aretinus, ff. ad Sen. Consul. Vell. & sic contra eius intentionem ipsum obligare æquum non est, l. non omnis, ff. si certum petatur, l. qui in aliena, ff. de acquirenda hereditate, qui verò à promissione incipit, animum se obligandi habet, & ipsum non inutilem, sed efficacem voluisse facere promissionem iura existimant, unde si rem ipsam in eum cui promisit in effectu, & irrevocabiliter non transferat obligationi, & promissioni, suæ satisfecisse non dicitur, l. ubi autem, §. finali, ff. de verb. oblig. & ita ex multis probat Caballinus ubi supra, & ante eum Baldus, Odofredus, & alij in d. l. 1. C. de iure dotium, Cancerius, ubi supra num. 23. igitur si ex promissione de donando, re postea tradita euicta datur actio contra donantem, ex eo quia non dicitur suæ promissioni satisfecisse, signum evidens est ex promissione de donando actionem oriri, & ita subtilissimè argumentatur*

Arias Pinellus in l. 2. p. 2. cap. 3. num. 30. in fine, C. de rescindenda vendit. & si obicurijs verbis locutus fuerit.

21 Confirmatur nostra sententia ex vulgato loco Imperatoris Valerij in l. pactum quod dotali, C. de pactis, ubi si pater nuptui filiam tradens promiserit hæredem instituere simul cum fratribus, inquit Imperator talem promissionem non tenere, cum liberam testandi facultatem auferat, in illis verbis (neque libertatem testamenti faciendi mulieris patri potuit auferri) qui locus concordatur cum l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. sic docent Bartolus conf. 108. Iason, Decius in dicta l. pactum quod dotali nu. 8. Angclus conf. 66. vers. hoc probo ex multis, Rubeus conf. 129. Hieronymus Buttigella in dicta l. stipulatio hoc modo concepta, ubi Bolognietus num. 10. Cephalus conf. 54. nu. 11. Romanus conf. 293. in 1. dubio, Ruiñus conf. 112. num. 2. Corneus conf. 159. num. 4. Gabriel lib. 3. communium conclusionum in titulo de pactis conclus. 1. Tiraquellus de primogenitura quest. 6. num. 13. Valascus in praxi collat. quest. 20. num. 11. Pascalis de patria potestate p. 3. cap. 7. num. 4. Peregrinus decis. 50. per totam, Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p. 8 num. 33. 34. & 35. quibus addo Horatium Montanum controuersiarum forensium cap. 67. in principio.

Nihilominus attenta constitutione

Leonis Imperatoris 19. sub titulo de pacto paterno, ex æquo hæredem futurum filium tale pactum non improbat, de qua restatur magnus ille Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 14. errore 1. quæ Leonis constitutio si fuerit in usu, videndi sunt Borcolten de pactis cap. 5. nu. 70. in principio, Hartaam. quest. 2. num. 14. Cuiacius lib. 17. obseruat. 31. Gothofredus in notis ad procmillarum nouellarum lit. B. Petrus GilKem in dicta l. pactum quod dotali num. 84. Pompeus Battaglinus in addit. ad Cinum ibidem qui inuehit in Antonium Fabrum, nouissimè his non adductis Consil. doctissimus Marcellus Marcius tomo 2. conf. 35. à num. 15. cum seq. aut verò

22 retenta illorum sententia dicentium valere tale pactum, quoties non de tota substantia, sed de aliqua hereditatis parte, ita Oltradus conf. 139. num. 1. & 2. plures refert Cancerius p. 3. variarum in titulo de pactis num. 131. Gratianus cap. 692. num. 10. Molfesius conf. 38. num. 19. Marta de success. p. 3. quest. 4. art. 2. num. 14. & si contrarium etiam in hoc casu dicant Puteus decis. 113. Gama decis. 375. num. 6.

Gri-

Griuelia decis. 157. Reg. Ronitus decis. 87. Cutellus de donat. contemplat. mat. in alleg. in fine operis num. 118. Franciscus Maria Prato tomo 1. discep. forens. cap. 12 num. 14. nouissimè de Marinis tomo 2. quotidianar. cap. 162. Giouagnonus conf. 24. num. 7. lib. 2. plures alij apud Andreolum tomo 3. controuersia 240. a nu. 5.

Sicuti dicta lex pactum quod dotali
23 locum non habet fauore matrimonij
contracti, docent, Decius conf. 224. nu. 4.
& cōf. 578. plures refert Menochius conf. 1.
num. 150. conf. 92. num. 51. & conf. 794. nu.
11. & 14. Ferron ad consuetud. Burdegal.
in titulo de test. §. 22. Guidon Papa decis.
247. Vuesmbeck. conf. 38. nu. 52. Scraderius
conf. 19. num. 50. vol. 1. Antonius Faber lib.
5. Codicis tit. 9. definit. 8. Aponte conf. 21.
num. 33. vol. 1. & conf. 14. nu. 41. lib. 2. Pa-
scalus de patria potest. dicto cap. 7. num. 13.
Puteus dicta decis. 113. Molfesius de renun-
ciat. quest. 7. num. 14. Fufarius quest. 308.
num. 68. Thorus in compendio p. 3. sect. 2.
vers. pactum de futura successione, Petrus de
Gregorio lib. 41. sintamg. cap. 7. Cutellus lib.
1. de donat. contemplat. mat. tractatu 1. di-
scursu 3. p. 6. num. 125. Consil. Carleual in
apologia ad Dom. Reg. Ronitum decis. 87.
num. 18. edita post secundum tomum de iu-
dicijs, de Marinis hos non adducens d. cap.
162. ex qua limitatione retenta euiden-
ter colligitur promissionem illam de in-
stituendo actionem parere, vnde non
data promissione actus à iure reprobati
sicuti esset in promissione de se obligā-
do ad decem, statim actio oritur, vt in
sola nominatione de instituendo & c.
24 siam heredem daretur actio, & hæres
fit, nullo testamento facto, vt ex Bartolo
in l. tale pactum, §. finali, & ibi Baldus in le-
ctura antiqua, C. de pactis, alios refert Ti-
raquellus de priuilegijs pie cause priuilegio
106. vbi Thorus in addit. qui affert Mau-
rum Seniore allegat. 42. & videndus est
Nouarius de priuilegijs miserabilium perso-
narum priuilegio 164. vnde colligitur il-
lam solam promissionem obligare.

Sed aduersarij argumentum hoc re-
torquendo possent insurgere, dicentes,
data validitate pacti in casibus de qui-
bus supra, non efficeretur illo tunc in-
25 stitutio, sed illud valeret in vim vltimæ
voluntatis, ita Iason in dicta l. finali num.
20. & in l. tale pactum, §. finali num. 14. de
pactis Gabriel conf. 137. num. 14. lib. 1. plu-
res apud Pistorium lib. 4. quest. 2. num. 38.
Decianus conf. 72. vol. 3. Menochius conf.
317. num. 22. Aponte conf. 10. & 21. tomo
1. Hostomanus conf. 73. num. 45. Reg. Reuit.

conf. 16. num. 12. lib. 2. Molfesius de renun-
ciationibus quest. 7. num. 12. & conf. 38. nu.
39. & 40. Marta de success. legali p. 4 quest.
25. art. 1. num. 19. Borcolten dicto cap. 5. nu.
70. & seq. Vuesmbeck. in paratitl. in titulo de
pactis dotatibus, consequenter dato quod
illa promissio de donado teneret, actua-
lem donationem non efficeret, cui diffi-
cili obiectioni facillimè respondetur,
dicendo maximam adesse differentiam
inter vnum, & alterū casum, ideò enim
non fit actualis institutio, cum illa nu-
da voluntate non conficiatur, sed adhi-
beri debent solemnitates requisitæ in l.
hac consultissima, C. de testamentis, at in
donatione aliud non requiritur, nisi so-
la voluntas, & consensus, toto titulo, ff. de
donationibus, ad quod facit elegans Ange-
li doctrina in l. 1. num. 1. per illum textum,
ff. de pignoratitia actione dicentis quod si
26 ultra promissionē de faciendo nil aliud
requiritur, statim consumatus dicitur
actus, eamdem doctrinam secuntur Rui-
nus in l. 4. §. cato, ff. de verb. oblig. in addit.
Alciatus conf. 18. num. 5. & infra vol. 8.
Card. Mantica de tacitis lib. 4. tit. 3. num. 14.
at quia hæreditas pacto dari nō potest,
dicta l. pactum quod dotali, l. hæreditas, C. de
pactis conuentis, Oltradus conf. 139. in prin-
cipio, Cancerius p. 3. variarum cap. 7. num.
151. Liglois decis. 2. quest. 11. in principio,
latè Borcolten de gradibus in rub. hæreditas
pactis, & conuentibus non datur, & in ti-
tulo de pactis cap. 5. num. 69. Schifordegber.
lib. 1. ad Antonium Fabrum tractatu 29.
q. 2. in principio, Robles de representatione
lib. 2. c. 16. n. 3. ideò actualis non fit insti-
tutio, sed cum donatio nudam volunta-
tem, & consensum requirat, operatur
actualement donationem illa sola promif-
sio donandi

37 Confirmatur secundo nostra senten-
tia ex loco Vlpiani in l. si cum filius fami-
lias, §. cum vero, ff. de donationibus, in qua
dicitur quod Titius volenti sibi centum
donare dixit donas Caio, quod factum
fuit, & Vlpianus, ait duas effici donatio-
nes, vnam in personam Titij, alteram
in personam Caij, & idem dicit in l. hac
ratio, §. finali, ff. de donationibus inter virum
& uxorem, in illis verbis (si donaturum
mihi iussero uxori meæ dare nullius esse mo-
menti, perinde enim habendum atque si ego
acceptam, & rem meam factam uxori meæ
dedissem), ex quibus Vlpiani verbis colli-
gitur per illam tacitam voluntatem
donandi acceptam, ibi (donaturum mi-
hi) fit actualis donatio, à fortiori dicen-
dum erit effici donationem per verbum
dona.

donabo, quod enixā voluntatē ostendit.

Neque obstat quod aliquis in contrarium dicere possit, scilicet per donationem factam mandato Titij, dicitur prius Titio facta, quoniam mandatum illud Titij operatur solum acceptationem donationis, quam sibi facere intendebat, ideoque duplex fit donatio, una in persona Titij qui acceptationem ostendit per illud mandatum, altera in persona Caij per idem mandatum, ex illis verbis (*perinde enim habendum est atque si ego acceptam, & rem meam factam uxori meae dedissem.*)

28 Probatur ultimo nostra sententia, ex l. si quis argentum, §. finali, C. de donationibus, in qua Iustinianus ait donationem nudo pacto factam valere, & donantem cogi ad tradendum res, in illis verbis, (*nihilominus ex lege nostra necessitatem imponi, etiam tradere hoc donare existimavit*) & quid aliud est donare existimare, res non esse traditas, nisi quod promissio de donando ibi ostendatur, nam si res esset tradita, quaestio cessaret, ergo si Iustinianus cogit illum ad res tradendas quas donare existimavit dicere videtur quas donare putavit, putat enim donare cum promittit donare, aut donabo. & coadiuvatur ex sequentibus verbis eiusdem §. ibi (*secundum legem nostram perfectissimam, necessarius traditionis effectus sequatur, & necessitatem habeat donator, vel res, vel partem substantiae, vel totam substantiam, quam nominauerat tradere*) quā ultima verba expresse significant promissionem de donando aequalem efficere donationem.

Et licet aduersarius possit dicere, hoc intelligi existente verbo dono, non donabo, tamen respondeo, quod, & si adsit verbum dono, sed traditio facta non fuerit idem erit, ac si dixisset donabo, cum in vnoquoque verbo adsit voluntas tradendi, quae est actualis, & effectiua donatio, quod colligitur ex illis verbis textus (*non quibusdam excogitatis artibus suum propositum defraudare*).

29 Neque obstat si aliquis diceret, quod per verbum donabo, ostendatur voluntas donandi non tradendi, quoniam idem est adesse voluntatem donandi, sed tradendi, tunc enim proprie dicitur donatio facta, cum res traditur, ut expressis verbis significat Ulpianus in l. 1. ff. de donationibus, cuius verba sunt (*donationes quam plures sunt dat aliquis ea mente, ut statim velit accipientis fieri nec ullo casu ad se reuerti, & propter nullam aliam causam*

facit, quam ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, haec proprie donatio appellatur) & in sequentibus verbis, (*dat aliquis*) in fine (*haec proprie donatio appellatur*) & post Bartolum, Paulum de Castro, Tiraquellum, & alios probat Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 1. nu. 2. pluribus comprobatur doctissimus Consil. Carlenalius de iudicijs tomo 2. lib. 1. tit. 3. disp. 30. a num. 35. per totum, qui ultra iura quae asserit notat elegans epigramma Martialis omnino legendum, & sic textum hunc intelligit Onnasle d. sect. 10. nu. 147. post haec scripta visus, igitur si tunc proprie dicitur donatio, cum res traditur, ante traditionem dicitur adesse voluntas donandi, quae habetur, tam per promissionem de donando, quam per ly verbum donabo.

Quod confirmatur ex dictis per Paulum in l. 1. ff. de curatore bonis dando, ubi 30 Iuris Cons. ait quod si haeres interrogatus responderit se non aditurum hereditatem, dicitur actualiter hereditatem repudiasse, ibi (*aut si responderit se non aditurum, etiam si conditio extiterit, vendenda erunt bona defuncti*) & in l. vnus, ff. ex quibus causis in possessionem eatur, in illis verbis (*alter vero negat se aditurum, videndum erit quid creditoribus agendum est, & placet interim eos mittendos esse in possessionem*), & ita docent Salycetus in l. qui se patris n. 12. C. unde liberi, Car. Mant. de comest. ult. vol. lib. 12. tit. 14. n. 22. igitur si idem operatur verbum praesens ac verbum futurum, quando nil ultra consensum requiritur sicut in donatione, dicendum erit per promissionem de donando effici aequalem donationem, sicut, & in verbo donabo, tanto magis, quia verba sunt intelligenda cum esse.

31 Quia, clementina auditor de rescriptis lib. 6. lib. 6. l. si barzatore, C. de fideiussoribus, D. D. in l. 3. §. neratius, ff. de acquirenda possess. & in §. item si lapilli instit. de rerum diuisione per textum in l. 3. §. haec verba, ff. quod quisque iuris, l. penult. §. penult. ubi glosa, ff. ne quis cap. relatum de clericis non residentibus, unde verbum illud donabo & promissio de donando intelligendum erit cum est. Quia sicut verbum dono.

Et quod per promissionem de donando, & per verbum donabo manifesta, sit voluntas faciendi illum actum, ultra super allata, probatur ex communi doctrina docente quod si quis confecto testamento dixerit se velle cras stipulari, & morte prouentus non potuit, testamentum illud corrumpit cum illa promissio.

C c go

sio de stipulando ostendat voluntatem non esse completam, ita Paulus de Castro in l. contractus, C. de fide instrumentorum, Oltiadus conf. 11. Natta conf. 357. Decius conf. 159. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 2. tit. 4. nu. 6. Antoninus de Amato tomo 1. variarum resolut. 8. num. 18. Pascalis de patria potestate p. 2. cap. 8. num. 61. Facchineus lib. 4. controuersiarum cap. 4. Surdus decif. 292. Dom. Marchio Torelli in elegantissima decif. 7. plures refert de Marini tomo 1. quotidianarum cap. 238. pluresque refert Nouarius de priuilegijs miscribilibus personarum priuilegio 111. à num. 10. cum seq. Reg. Sesse decif. 420. per totam, arg. textus in

33 l. quoties volens, §. tantundem, ff. de heredi-
bus instituendis, ubi si facto testamento
destinauerit testator apponere quasdam
conditiones, quas non potuit morte
præuentus, testamentum nullum est, ibi
(tantundem Marcellus tractat in eo qui con-
ditionem destinans inferere non addidit, &
hunc pro nō instituto putat,) nota illa ver-
ba (destinans inferere,) quæ futurum tem-
pus denotant, de quo §. tantundem vidē-
dus est nunquam satis laudatus Antonius
Faber de erroribus pragmaticorum decade
31. errore 9 ex quibus concluditur quod
per ly verbum futurum ostenditur ani-
mus faciendi actum illum.

34 Neque obstat Papinianus locus in l. cum
pater, §. finali, ff. de leg. 2. in quo dicitur,
quod si aliquis fecerit testamentum, in
quo vicis quosdam ciuitati reliquit,
dixitque se alia scriptura fore declara-
turum formam celebrationis singulis
annis, morte præuentus declarare ne-
quiuit, Papinianus ait legatum non irri-
tari, nam dupliciter respondetur, primo,
nam Papinianus ibi non dixit volunta-
tem non ostendi per illam promissionē
futuram, imò contrarium ex illo proba-
tur, cum illa si non supponeretur, frustra
de validitate disputaretur, secundo da-
tur validitas legati non ex eo quod vo-
luntas non ostendatur per illum actum
futurum, sed quia non versatur circa
substantiam, sed circa materialitatem,
legati, idest modum celebrationis quem
vniuersitas tenere debebat, at in casu
promissionis de stipulando testamentū
est diuersum, cum ostendatur volunta-
tem non esse perfectam circa quandam
substantialitatem legati.

35 Ut in simili contractus emptionis, &
venditionis, qui solo consensu re, & præ-
tio perficitur nullam requirens stipula-
tionem, tamen si pactum fuerit de scrip-
tura, perfectus non est ante confectio-

nem illius, consequenter daretur locus
penitentiae, ut ex l. contractus, C. de fide in-
strumentorum, norant Antonius Faber in
suo Codice lib. 4. tit. 6. de finit. 14. Riminal-
dus iunior conf. 58. num. 28. vol. 1. Cephalus
conf. 66. num. 18. vol. 1. Maccabrunus conf.
20. num. 8. Hondedus conf. 52. n. 19. alijque
apud Guttiere & practicar. quest. lib. 3. q. 95.
n. 12. Trentaciq. lib. 3. variarum in titulo de
empt. & vendit. à num. 10. cum sequ. Card.
Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 1. tit. 10.
à num. 6. & per totum, late Giz zarellus
decif. 72. per totam, doctissimus Larrea
allegat. 88. per totam, eodemque modo
concordatur locus Valeriani in l. si testa-
mentum, C. de instit. & substitut. & vi-
dendi sunt ad testamenti materiam, Can-
cerius p. 1. variarum in tit. de test. à nu. 96.
cum seq. Antonius Faber d. decade 35. erro-
re 9. per totum, ex quibus expresse collig-
itur per ly verbum futurum ostendi
voluntatem faciendi actum illum, con-
sequenter per ly verbum donabo, & si
futurum dicitur adesse voluntas donan-
di, seu tradendi, ex dictis supra, & sic lo-
cum habere dispositionem dicti textus
in l. si quis argentum, §. finali, C. de donatio-
nibus.

Et ne solum per iurium tramites dis-
curramus, huius sententiæ sectatores ad-
36 ducam, illam enim docent glosa in §. alia
verbo manifestauerit institut. de donat. Bar-
tolus in l. iurigentium, ff. de pactis. Azo in
summa Codicis de donationibus, secuntur
Gomezius in §. in personam n. 41. instit. de
act. ibidem, Iason num. 47. Hieronymus Ve-
rus in rub. ff. de verb. oblig. num. 241. Ripa
de donat. lib. 3. responso 12. Socinus Senior
conf. 102. num. 4. lib. 2. Alciatus conf. 118.
num. 11. lib. 8. Menochius conf. 1. num. 223.
& seq. & conf. 92. num. 27. cum seq. Clarus
in §. donatio, quest. 14. nu. finali. Arias Pi-
nellus in l. 2. p. 2. cap. 3. à num. 30. C. de re-
scind. vendit. Afflictus decif. 61. num. 1. Ru-
beus conf. 29. Gramaticus decif. 103. num.
188. Rolandus à Valle conf. 69. num. 18. lib.
3. Mattienzo lib. 5. noue compilationis tit. 6.
lib. 6. glosa 7. num. 4. Flores diez de Mena
in addit. ad Gamam decif. 13. num. 4. pluries
decisum in Senatu Cataloniae testator
Cancerius p. 3. variarum tit. 7. de pactis
num. 124. vers. licet aliquis, Fontanella de
pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. p. 4. à
num. 28. Facchineus lib. 2. controuersiarum
cap. 7. & 8. Castillus Sotamajor lib. 2. quo-
tidianarum cap. 3. per totum, Ludouicus cō-
munium conclusionum, fol. 575. col. 2. Gra-
tianus discept. forens. cap. 887. à nu. 20. Gas-
par Thesaurus lib. 2. questionum forensium
quest. 8.

quest. 60. num. 3. Christoph. Martius examine Senensi 5. per totam, & precipue à num. 27. Dom. Marchio Ramotis tomo 1. controuersiarum cap. 4. num. 6. additio ad Burattum decis. 719. num. 6. Anna cons. 137. num. 1. & pro nostra sententia sufficit allegare Antonium Fabrum tomo 2. de erroribus pragmaticorum decade 44. errore 4. nu. 11. & seq. contrarium dicentem, iste enim doctor semper veridicas, & communes sententias impugnare ausus fuit, igitur talem contradictorem habemus, signum evidens est nostram sententiam communem, & veriore esse.

37 Sed contra hanc sententiam aduersarius in contrarium adducit Pomponij locum in, l. si quis stipulatus 112. ff. de ver. oblig. ubi Pomponius querit, si quis stipulatus fuerit Stichum, aut Pamphilum, posteaue unum ex illis elegerit, an poterit voluntatem mutare alium petendo, & Pomponius distinguit inter verbum voluero, & verbum volam, si dixerit quem voluero, variatio denegatur, secus si dixerit quem volam, assignat disparitatem. Iuris Consulto, quia verbum illud volam tractum habet successuum cuius verba sunt, (si quis stipulatus sit Stichum, aut Pamphilum, utrum ipse vellet quem elegerit petet, & is erit solus in obligatione, an autem mutare voluntatem possit, & ad alterius petitionem transire querentibus respiciendus erit sermo stipulationis utrum ne talis sit quem voluero, an quem volam, nam si talis sit quem voluero cum semel elegerit mutare voluntatem non poterit si vero tractum habeat sermo illius, & sit quem volam, donec iudicium dicat mutandi potestatem habebit) igitur ex hac Pomponij distinctione colligitur verbum futurum non denotare effectiuam, & inuariabilem voluntatem, cum semper variationi locus detur, & sic verbum donabo cum futurum sit non ostendit inuariabilem voluntatem, qui Pomponij locus certe difficillimus est nostramque sententiam valide impugnare videtur.

38 Verum pro responsione huius difficultatis, adducam plura Iuris Consultorum responsa, quæ locum Pomponij impugnare videntur, & primo Iuliani in l. huiusmodi, §. Stichum, ff. de leg. 1. cuius sunt verba (Stichum, aut Pamphilum utrum heres meus volet Titio dato, si dixerit Stichum se velle dare, Stichus mortuo liberabitur, cum autem semel dixerit heres utrum dare velit mutare sententiam non poterit,) & sic colligitur quod licet ad sit verbum futurum volam, adhuc denegatur va-

riatio secuta electione, secundo assertur locus eiusdem Pomponij in l. statu liberum §. Stichum, ff. de leg. 2. in quo idem dicitur, ibi (Stichum, aut Pamphilum utrum heres meus volet, Titio dato,) & in finalibus verbis concludit (cum semel dixerit heres, utrum dare vellet, mutare sententiam non potuit) tertio adest elegans species Labeonis in l. apud aufidium, ff. de optione legata, in qua idem casus proponitur, eademque sententia deciditur, ibi (apud aufidium lib. 1. regularum scriptum est, cum ita legatum esset vestimenta que volet triclumaria sumito, sibi que habeto, si is dixisset, que vellet, deinde antequam ea sumeret, alia se esse dixisset mutare voluntatem eum non posse) ultimo hoc confirmat Iuris Consulto Celsus in l. si citi 1. in ordine, ff. de leg. 2. in illis verbis (si cui legatus sit Stichus, aut Pamphilus cum Stichum sibi legatum putaret vendicauerit amplius mutande vindicationis ius non habet) ex quibus iuribus manifestè colligitur adhuc in verbo futuro volam variationem non admitti, & sic locus Pomponij in d. l. si quis stipulatus, undique dubius redditur.

Doctores valde laborant pro concordia huius difficultatis, & precipue ante-
39 signanus glosa in d. l. si quis stipulatus dicit hunc Pomponij locum procedere quoties electio est creditoris, at hæc responsio dubitabilis redditur, ex d. l. apud aufidium in quo electio data erat legatario qui creditor est, & denegatur variatio, imò potius dicta variatio concedenda esset debitori, quam creditori, cum reus possit pluribus exceptionibus tueri, quod non est in actore, cap. nullus de regulis iuris lib. 6. alias vero responsiones rei inefficaces breuitatis causa relinquo.

Ipse autem hæc iura taliter ad concordiam redigo, distinguendo inter electionem factam quæ secum trahit executionem, & quæ secum non trahit.
40 primo casu denegatur variatio, secundo verò admittitur, & ratio disparitatis est, quoniam cum rei legata dominium statim à die obitus testatoris in legatarium transuerit, iuxta textum in l. à Titio ff. de fidei commissis l. legatum, ff. de leg. 2. facta electione actus dicitur consummatus, in iuribus citatis fit mentio de legato, idè variatio denegatur, quod propriè colligitur ex d. l. apud aufidium, in illis verbis, (quia omne ius legati prima testatione, qua sumere se dixit, consumsit quin etiam res continuo eius sit simul ac dixerit se sumere) casus verò Pomponij in d. l. si quis stipulatus, secum non trahebat executionem,

Cc 2 idèd

ideò variatio fuit admittenda, sic concordant *Romanus conf. 9. in fine, Surdus decif. 317. nu. 1. & 2. conf. 104. n. 2. & per tot. lib. 1. Gratianus to. 2. difcep. forens. cap. 239. nu. 25. doctè, & latè Caldas Periera de potestate nominandi, & elegendi lib. 3. cap. 2. nu. 8. & per totum cum duobus sequentibus cap. Gomez in l. 17. Tauri nu. 6. Molina lib. 2. cap. 4. à nu. 22. Menochius de arbit. iudic. casu 38. lib. 1. Vasquius de successionum creatione lib. 3. §. 26. n. 14. Mattiense l. 14. Tauri tit. 4. glosa 1. nu. 37. Valascus consult. finali nu. 27. & seq. Cenuallos com. contra commun. quest. 686. Gutierrez lib. 3. practicarum qu. 79. à nu. 3. cum seq. Christoph. de Paz de tenuta cap. 34. nu. 52. Valenzuela conf. 63. à nu. 39. cum seq. Cartarius decif. 35. Flores diez de Mena in addit. ad Gamam decif. 36. Gaspar Thesaurus lib. 1. questionum forensium quest. 65. & 7. Antonius Cardosus in praxi iud. & advoc. lit. E. verbo emphiteusis nu. 18. latè Castillus Sotomator tomo 6. controuerfiarum iuris cap. 80. à nu. 18. & 43. Horatius Persius conf. ciuili 9. Barbatu de assensu glosa 2. nu. 19. in prima impressione, Thorus in supplemento verbo creditor hypothecarius si exequi fecerit, Horatius Montanus in tractatu de regalibus in verbo de regalibus officiis à n. 46. cum seq. nouissime noster de Marinus to. 2. quotidianar. cap. 58. Reg. Galeota to. 2. controu. illustrium cap. 14. nu. 13. & 14. qui omnes variationis materiam exornant.*

Sicut etiam variatio non datur quoties fuerit lis contestata super illam petitionem, ut colligitur ex *Scenola in l. 3. §. & generaliter ff. de eo quod certo loco, ibi* (*& generaliter desinit Sceno. petitorum electionem, ubi petat habere rem, ubi soluat, sed ante petitorum*), & sic reo datur electio ubi soluat, sed antequam altera pars petitorum, idè habetur in *l. amplius non peti, ff. ratam haberi, ubi dicitur quod datur variatio quoties petio est extraiudicialis secus si iudicialis, ibi* (*si in ius eum vocauerit, & satis iudicio sistendi causa accepit iudicium tamen captum non fuerit, puto non committi stipulationem amplius non peti*) at in *d. l. si quis stipulatus non fuerit, petito erat extraiudicialiter facta, ideò variatio admittitur, ex quibus omnibus colligitur addendam variationem plura requiri, primò quod adsit verbum futurum, secundo quod petio fuerit extraiudicialis, tertio quod electio facta secum non trahat executionem, & quod materia sit variabilis, sic notant Iason in *l. serui electione in principio nu. 2. & ibi Socinus Senior un. 2. ff. de leg. 2. idem Iason in l. si ex toto, §. 1. nu. 6. ff.**

de leg. 1. Angelus in l. qui restituere, ff. de rei vindicatione, Surdus conf. 413. nu. 13. lib. 3. Gratianus tomo 2. difcep. forens. cap. 239. nu. 38.

Quibus iuribus sic ad concordiam redactis, colligitur responsio ad textum in *d. l. si quis stipulatus*, etenim ibi ultra ly verbum futurum volam petitio secum non trahebat executionem, materia erat variabilis ad distinctionem iurium in contrarium adductorum, quæ deficiunt in casu nostro, licet enim adsit verbum futurum donabo, tamen materia non est variabilis, quoniam irreuocabilem retinet naturam donatio, *l. 1. ff. de donationibus, & ex illo verbo futuro, ut dixi, oritur actualis donatio, unde maxima videtur adesse disparitas.*

Verum aliquis posset insurgere petendo disparitatem, quare ly verbum volam dat locum variationi, secus verò ly verbum voluero, ea est, quia ly volam, est futurum indicatiuum, ly voluero est futurum subiunctiuum, ut grammatici aiunt, & desumitur ex *Ulpiano in l. si fideicommissa, §. sic fideicommissum, ff. de leg. 3. ubi fideicommissum si hæres voluerit conditionale est, & primam voluntatem declarat, ibi* (*sic fideicommissum relatum, nisi hæres meus noluerit, illi decem dari volo, quasi conditionale fideicommissum est, & primam voluntatem exprimit, adeoque post primam voluntatem non erit arbitrium hæredi dicendi se noluisse*) qui *Ulpianus* clarè ostendit per ly futurum subiunctiuum per prius adfuisse voluntatem

Obstare videtur contra nostram sententiam *Celsi* responsum in *l. si quis, §. ab alio cum l. sequenti, ff. de rei iudicata*, ubi si quis pro decem, quæ Caius debebat satisfidaturum promiserit, *Celsus* ait fideiussionem factam non dici, & neque cogi poterit ad fideiubendum, sed tantum ad interesse tenetur, sunt verba *Iuris Conf.* (*si quis ab alio decem, ab alio satisfidari stipulatus sit estimandum erit quanti stipulatoris inter sit satisfidare*) igitur nulla oritur actio ex promissione de faciendo, & colligitur ex textu in *l. si quis stipulatus sit Stichum, §. finali, ff. de verb. oblig. latè Decius in l. cum fundus, §. seruum tuum notabili. 1. ff. si certum petatur, sicuti diuersum est promissio locandi à locatione, Boerius decif. 48. nu. 47. sic pactum de renouando emphiteusim à renouatione, Angelus conf. 184. Barbatu conf. 51. col. 13. vers. ex isto fundamento lib. 1. Alexander cens. 68. lib. 1. Ruinus conf. 167. nu. 13. lib. 1. pactum de cedendo ab ipsa cessione,*

Ti-

Tiraquellus ad leges connubiales glosa 5. nu. 220. Serafinus de privilegijs iuramenti privilegio 23. nu. 4. sic promissio accipiendi ad cambium à cambio, Tiraquellus ubi supra nu. 42. & 45. Alexander Sperellius decis. fori Ecclesiastici 40. nu. 82. aliud est pecuniam mutuo dare, aliud se daturum, promittere, l. si panam, ff. de verb. oblig. Christoph. Castill. conf. 4. nu. 10. latè Ludouicus decis. 28. per totam, Comitulus decis. 122. nu. 21. in fine, Franciscus Maria Prato tomo 1. discip. forens. cap. 21. à nu. 17. vsque 36. plura refert Christoph. Martius examine 5. per totum, consequenter dicendum est promissionem de donando non operari effectualem donationem.

46 *Sed responderetur ad dictum locum, Celsi, imò potius confirmatur nostra sententia, quoniam ibi dicitur, quod promittens non tenetur fideiubere, sed tenetur ad omne interesse, nemo enim præcisè cogitur ad factum, l. stipulationes non diuiduntur, §. celsus, ff. de verb. oblig. l. si sterilis, §. si tibi fundum, ff. de actionibus empti l. qui fundum la secunda, ff. de contrahenda emptione l. ex parte in principio, ff. de verb. oblig. ideoque solum, ad interesse condemnatur, cum ipsi beneficium discussionis competeret, & si fideiussisset, iuxta textum in l. decem, ff. de verb. oblig. l. finali, ff. si certum petatur auth. presente, C. fideiussoribus, consequenter cum condēnaretur ad interesse, scilicet ad omne id quod principalis non soluit, idem effectus haberetur, ac si verè fideiussisset, vnde si locus Celsi applicaretur ad casum nostrum, sequeretur illum posse condēnari ad omne interesse quod donatarius pateretur virtute donationis non secuta, quod esset eadem quantitas donari promissa, & quod hoc esset iuteresse, facit textus in l. nummis, & ibi Baldus, ff. de in litem iurando, quo medio utitur Rolandus à Valle conf. 69. nu. 26. lib. 3.*

Confirmat aduersarius suam sententiam ex doctrina illa dicente, scilicet promissionem de vendendo non efficere actualem venditionem, ita Bartolus in l. si pupillus, ff. ad legem falcidiam, & in l. finali nu. 8. ff. de conditione causa data non secuta, Angelus in l. 1. ff. de pactis pignorum, Alexander conf. 119. in principio, & conf. 122. lib. 4. Anania conf. 64. Corne. cōf. 74. lib. 4. Hondedus conf. 52. nu. 35. & sequ. vol. 1. Rolandus conf. 69. vol. 3. Corsetus sing. 289. Romanus sing. 156. Marsilius sing. 469. Barz. ius decis. 111. Thesaurus decis. 233. Morque de diuisione bonorum lib. 3. cap. 7. Vvinius decis. 239. lib. 2. latè Christoph. Mar-

*tius decis. 12. Sperellius dicta decis. 40. num. 83. Franciscus Maria Prato loco citato, Cōsil. Marcellus Marciannus in eleganti cap. 45. à nu. 7. tomo 2. dicentes aliud esse promissionem de vendendo, & ly vendere, si-
48 cut aliud est facere aliud vero promissio de faciendo, l. in bonæ fidei, §. sanè, & ibi DD. ff. de eo quod certo loco, l. quod si nolit, §. in factum vers. illud planè, ff. de ædilitio edicto, l. non omni, ff. de re iudicata, sicut aliud est fideiubere aliud vero promissio de fideiubendo, docet Ant. Faber in suo Codice lib. 8. tit. 27. de fideiuss. definit. 36 Truifan. decis. civilis 69. lib. 1. igitur aliud erit donare, aliud vero pactum de donando.*

*At facilis est responsio, dicendo maximam adesse differentiam inter vtrumque casum, quoniam in venditione non solum consensus requiritur, sed res, & prætium, ideo illa sola promissio de vendendo non operatur actualem donationem, ut benè Paulus de Castro in l. in bonæ fidei, §. si tamen nu. 3. ff. de eo quod certo loco, Rubeus conf. 29. nu. 4. at in donatione
49 nil ultra consensum requiritur, & sola voluntas donantis sufficeret etiam absente ipso donatario, ut docuit Antonius Faber de erroribus pragmaticorum tomo 2. decade 47. errore 1. Dom. Marchio Ramontis tomo 1. controuersia 54. num. 19. Larrea decis. 91. nu. 16. Amaya in l. 1. nu. 21. C. de iure fisci lib. 10. merito actualis donatio efficitur per illam solam promissionem de donando, sic optimè declarat Matienso lib. 5. nouæ recompilationis tit. 6. glo. 7. nu. 4. & 5. Flores dicz de Mena in addit. ad Gamam decis. 13. nu. 4. aliamque differentiarum rationem affert Gramaticus dicta decis. 103. nu. 191. cum sequentibus, ad confirmationem cuius responsionis notanda est doctrina Angeli in l. 1. per illum textum num. 1. ff. de pignoratitia actione, dicentis quod si ultra promissionem de faciendo nihil aliud requiritur actus dicitur consumatus, secuti sunt hanc doctrinam, Ruinus in addit. ad textum in l. 4. §. cato, ff. de verb. oblig. Alciatus conf. 18. num. 5. & infra lib. 8. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 4. tit. 3. nu. 14. & cum in promissione de donando nihil aliud requiritur stante consensu omnino dicendum erit effectam fuisse actualem donationem, eo magis quia in venditione, sed pacto de vendendo, non solum adest promissio facti, sed etiam iuris, continetur factum propter certi prætij conventionem inter emptorem & venditorem l. 1. §. conventionis, ff. de pactis, item propter*

ter rei veditæ traditionem, in qua actus naturalis siue corporalis interuenit, vel mobilis, vel immobilis res sit quæ traditur, l. plebs, §. pignus, ff. de verb. signif. l. fistulas, §. fundum, ff. de contrah. emp. l. 1. §. si vir uxori, ff. de acquirenda possess. ius quoque inest venditioni, quoniam venditor ius suum quod habet in re vendita in emptorem transfert, l. ex empto circa principium, ff. de act. empti, magistraliter explicat Bartolus in l. stipulationes non diuiduntur nu. 39. ff. de verb. oblig. & in l. 1. in principio nu. 13. ff. de act. empti ubi Paulus de Castro, & alij scribentes, igitur qui venditionem promittit, non solum ius, sed factum simul promittit, ideo venditio non fit.

Argumentari tamèn poterit aduersarius dicens hæc omnia posse procedere quotiès adfuerit stipulatio, secus verò in pacto nudo, quoniam quod donatio nudo pacto perficiatur, iuxta textum in dicta l. si quis argentum, est solum quando fit per verba de præsentis non per verba de futuro, consequenter illius dispositio non debet extendi ad verbum futurum donabo, iuxta textum in l. sancimus 50 C. de testamentis, l. precipimus in fine, C. de appellationibus, unde dixit Decius in rubrica, Codicis de pactis dictam legem si quis argentum, §. finali, locum solum habere quando donatio fit præsentis, & acceptanti non verò præsentis, & tacenti, in quo non dicitur adesse verum pactum, cap. is qui tacet de regulis iuris lib. 6. ubi tacens non dicitur cōsentire neque dissentire, quod coadiuuatur ex l. 1. §. si stipulanti, ff. de verb. oblig. ubi si quis dixerit promittis mihi 51 decem, & ille respondit promitto viginti, nulla est stipulatio etiam quoad illa decem, & tamèn ille respondens promittit decem præsentis, sed tacenti, adhæret textus in l. ex pollicitatione, ff. de pollicitationibus, & sic dixit Decius quod cum dicta lex si quis argentum, §. finali loquatur in proprio pacto, & est iuris communis correctoria non dubet extendi ad impropium, & tacitum pactum, consequenter dicendum erit in casu nostro, quod ille §. loquatur de donatione per verba de præsentis non debet extendi ad verbum futurum, & quod ibi fiat mentio solum de donatione non verò de pacto de donando probatur ex principio legis, ibi, (si quis argentum donauerit, certumque pondus nominauerit) iuncto ibi (necessitatem imponimus, & ei omnino præfatum pondus argenti dare) rursus ibi (similique modo si quis certum numerum seruorum donauerit)

& in sequenti (mediocri figura seruos tradere) ex quibus verbis euidentissimè colligitur Imperatorem ibi semper fuisse locutum de verbo dono non donabo, imò in his casibus suam voluntatem restringit, ibi (sed si quidem in omnibus supradictis casibus,) unde doctissimus ille vir Antonius Faber de erroribus pragmat. 52 corum tomo 2. decade 44. errore 7. per totum, ait textum in dicta l. si quis argentum, §. finali, locum non habere in donatione causa mortis, cum solum loquatur de donatione inter viuos.

Negare tamèn nequeo hoc argumentum difficillimum esse, quo utitur doctissimus Hippolytus Riminaldus in §. 1. n. 388. cum sequitur inquit de donationibus, sed responsione non caret, primo ex verbis dictis §. finali supra colligimus non solum Imperatorem locutum fuisse de verbo præsentis, verum etiam futuro, unde quando, in illis verbis (sed si quidem in omnibus supradictis casibus) decidit de validitate donationis non solum casus figuratos per verba de præsentis determinat, sed etiam per verba de futuro, ut supra probauimus, secundo ex iam dictis colligitur eundem haberi effectum per verbum dono, & per verbum donabo, consequenter cum militet eadem ratio, 53 non mirum si eadem militet dispositio tunc enim licita est extensio, ut in l. cum mulier, ubi Alexander, ff. soluto mat. Geminianus in cap. si ciuitas, §. 1. in principio de sententia excommunicationis lib. 6. et in conf. 2. in fine Iason in l. 1. col. 2. in fine vers. sexto facit, ff. de in ius vocando, Ancharanus conf. 304. & quotiès eadem ratio militet non dicitur fieri legis extensio, sed eadem dicitur lex adesse, l. cum mulier 1. in ordine, ff. soluto mat. l. scire oportet, §. oportet, ff. de excusationibus tutorum, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. uxorem, ibi Bartolus, ff. de leg. 3. cap. intelligentia de ver. signif. & videndus est subtilis Barbosa in l. 1. 3. p. à nu. 3. cum sequitur ff. soluto matrimonio.

Ad argumentum Decij respondetur, falsum esse suum dictum, scilicet per præsentiam, & taciturnitatem verum pactum non habere, cum sit opinio contra textum in l. 2. §. voluntate, ff. soluto matrimonio, in quo dicitur semper adesse voluntatem, quotiès non adest contradictio, & per textum in dicto cap. qui tacet de regulis iuris lib. 6. iuncto textui in l. qui patitur, ff. de mandati, l. si vero, §. si non remunerandi, l. qui fide, ff. eodem titulo, & ad hoc videndus est, Bolognet. in rubrica Co-

di-

dicis de pactis à nu. 36. imò recenta eadem opinione Decij nulla resultat impugnatio ad nostram sententiam, quoniam Decius idè ait dictum, s. si quis argentum ad suum casum non extendi, quia non adest verum pectum, ut in terminis dicti §. finalis notauit Bolognet. omnino videndus loco citato à nu. 42. cum seq. at in casu nostro est probatum per ly verbum donabo haberi eundem effectum, ac per verbum dono, igitur Decius non videtur impugnare nostram sententiam.

55 Ad id vero quod dixit Antonius Faber loco citato, in quam maximam, adesse disparitatem, quoniam ratio Iustiniani in dicto §. finali locum non habet in donatione causa mortis cum dicat ibi cogi donantem ad faciendam traditionem rerum donaturum, cò quod non debeat suum propositum defraudare, quæ verba non possunt adaptari ad donationem causa mortis, cum illa post donantem mortem effectum habeat, & præstanda sit l. 34. ff. de donat. Causa mortis, & is quis causa mortis donat, malit se habere quam donatarium, l. 1. l. Senatus 35. §. sed mortis l. non videtur 32. ff. eodem titulo, & sic ratio Iustiniani in dicto §. finali locum non habet in hac donatione, alia doctissime prosequitur Antonius Faber loco citato, vnde cum adsit disparitas rationis, non mirum si non militet illius legis dispositio, non verò ex illa ratione, quod dictus §. sit iuris communis correctior.

Aduersarius de nouo insurgit allegando alterum Pomponij responsum in l. nuda ratio, ff. de donationibus, in quò dicitur 56 quòd quidam volens amico suo donare, descripsit suam voluntatem in quibusdam suis codicibus, & Pomponius ait ex illa descriptione nullam resultauisse donationem, in illis verbis (utpote quod donare libero homini volumus licet referamus in rationes nostras debere nos, tamèn nulla donatio intelligitur,) de quo Pomponij loco magnum lectum faciebat aduersarius.

Verum facilliter hæc difficultas resoluitur, quoniam quod ibi non fiat donatio est ratione absentia ipsius donatarij cum neminem lateat in donatione donatarij presentiam requiri alias si fiat absentia nulla epistola inuenerit, nuatio, aut altero pro absente stipulante nulla erit, l. nec ambigi, C. de donationibus l. nec absentia, & ibi Bartolus, ff. de donat. glosa communiter approbata in l. illud, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, itaut ex-

57 pressè requiri fieri mentionem de presentia donatarij, alias illa non presumitur, & donatio nulla erit cum in dubio vnumquemque absentem esse presumatur, sic docent Paulus de Castro in dicta l. illud nu. 6. Boerius decis. 353. num. 3. Menchaca lib. 2. controuersiarum illustrium cap. 60. nu. 1. & 2. Mascardus de probationibus conclus. 165. nu. 1. Menochius de presumptionibus lib. 6. presump. 18. nu. 1. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 7. nu. 6. Trantaciq. lib. 3. variatarum in titulo de donat. resol. 1. nu. 5. Sanchez de mat. tomo 1. lib. 1. disp. 6. nu. 11. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 8. p. ultima nu. 2. Cancerius p. 1. variarum in titulo de donationibus nu. 29. at in dicta l. nuda ratio non aderat donatarij presentia non mirum si nulla erat donatio, ut optimè aduertit ibi, glosa in verbo nuda ratio, & quod deficiebat donatarij presentia colligitur, ex illis verbis textus (licet referamus in rationes nostras,) & sic cum in suis Codicibus descripserit, dici non potest ad fuisse presentem donatarium, alias esset dispositio textus contra totum titulum, ff. & C. de donationibus.

58 Vltimò loco argumentatur contra nostram sententiam Eminentissimus ille vir Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 5. nu. 7. duplici modo primo, (ait ille) ad perfectionem donationis requiritur consensus de presenti adducens verba Pauli in l. obligationum substantia, §. 1. ff. de act. & oblig. ibi (nec enim si per iocum puta, vel demonstrandi intellectus causa ego dixero tibi spondeo, & tu respondeas spondeo nascetur obligatio,) vnde cum per verbum donabo non adsit presens consensus, neque actualis voluntas, sed solum quasi ioci causa dictum nulla colligi potest donatio, & Antonius Faber dicta decade 44. errore 4. nu. 11. adducit locum Iuliani, in l. Stichum 6. ff. de leg. 1. vbi verbum futuri temporis conditionem inducit, ibi (Stichum qui meuserit, cum moriar heres meus dato, magis conditionem inieciisse legato quam demonstrare voluisse patrem familias apparet) alterum locum Pomponij in l. scribit 36. §. item scribit circa finem, ff. de auro, & argento legato, ibi, quod si ita legasset uxori aurum quod eius causa paratum erit, tunc rectissime scribit quintus mutius, ut hæc scriptura in se habeat, & demonstrationem legati, & argumentum, sic cum dictum verbum donabo vti futurum actualem voluntatem nò inducat, dici non potest perfectam fuisse donationem, secundo loco dicit Card. Mantica,

ad

ad intentandam actionem supponi debet adesse obligationem, l. 1. §. ea obligatio, ff. de procuratoribus principum institutionum de verb. oblig. nec quisquam conveniri poterat sine actione, l. si pupilli, §. videamus, ff. de negotijs gestis, & antequam obligetur, cogi non potest ad solvendum, §. cedere diem, ff. de verb. signif. sed per ly verbum donabo, non habetur præsens animus se obligandi, ergo non erit effecta actualis donatio.

60 Quibus tamen Card. Mantica objectionibus respondetur, negando non adesse actuale consensum, cum licet de natura verbi futuri excludatur actualis consensus, verum causa evitandi circuitus, ne de nouo, se obliget ad donandum, sit actualis donatio, & textus in l. obligationum fere, §. finali loquitur de illo qui ioci causa promissit, ibi, nec enim si per totum, consequenter non mirum si nulla inducatur obligatio, sed quod ly verbum donabo sit ioci causa factum, hoc negatur, & proinde actionem oriri.

Ex quibus omnibus sic latissime explanatis, evidenti, tum ratione, tum iurium autoritate fundata remanet nostra sententia quod per ly verbum donabo fiat actualis donatio sicuti, & per promissionem de donando, quæ omnia defervient ad probandum quod per promissionem de renunciando fiat renunciatio.

Hæc scripsi pro defensione tanti mei Praeceptoris.

S V M M A R I V M.

- 1 Explicatur, quæ dicatur renunciatio translativa, & extinctiva.
- 2 Præsentia renunciatarij requiritur in actu renunciationis ad illam validandam, quando agitur de renunciatione translativa.
- 3 Præsentia donatarij non requiritur in donatione, secundum aliquos, sed Author illam opinionem infringit.
- 4 Iuramentum supplet defectum præsentie donatarij secundum communem sententiam.
- 5 Iuramentum non potest supplere plures defectus iuris.
- 6 Quod locum non habet, quando verba essent nimis prægnantia, & supplet, etiam defectum insinuationis.
- 7 Donatio facta absenti reconualefcit secuta ratificatione.
- 8 Donatio non fit, si solum donans audiens responderit, mihi placet, si præsens non fuerit in actu donationis.

- 9 Author assert DD. asserentes in renunciatione, Notarij stipulationem pro absente factam non operari acquisitionem irrevocabiliter, sicut in donatione.
- 10 Notarius dicitur persona publica, solum quoad stipulandum non acquirendum.
- 11 Notarij non dicuntur servi publici, & quomodo antiquitus reputabantur.
- 12 Notarij antiquitus reputabantur, & erant in maxima estimatione.
- 13 Debitor solvendo Procuratori creditoris non liberatur, nisi secuta ratificatione illius.
- 14 Recensentur DD. asserentes per Notarij stipulationem donationem acquiri irrevocabiliter donatario, sic in renunciatario.
- 15 Ponderantur iura in l. non enim aliter §. 18. ff. de adoptionibus, & in l. si pupillus absens ff. rem pupilli saluam fore, ad probandum Notarios dici servos publicos.
- 16 Resolvitur textus in l. si ego, ff. de negotijs gestis.
- 17 Acceptatio absentis requiritur non obstante stipulatione Notarij, quoties agitur ad se obligandum.
- 18 Author aliter resolvit textum in dicta l. si ego, una cum Antonio Fabro.
- 19 Secundus donatarjus præfertur primo, quando in prima donatione non adfuerit præsentia donatarij, licet stipulatus fuerit pro illo Notarius, quia dicitur revocata, sed hæc sententia displicet Authori.
- 20 Acceptatio donatarij ex quibus coniecturis desumatur remissive per Authorem.

A R G V M E N T V M.

Explicantur species renunciationis extinctivæ, & translativæ, cuius occasione remittitur legenda quæstio, si in donatione requiratur donatarij præsentia, qua requisita disputatur, si acquiratur irrevocabiliter Notario stipulante, itaut nulla opus sit ratificatio, & quomodo Notarij dicantur servi publici, explicatur etiam textus in l. si ego, ff. de negotijs gestis, & remittitur legendum, quomodo cognoscatur acceptationem absentis fuisse securam.

THEO.

THEOREMA. XLIII.

Renunciationis genus in duas principales species diuiderunt Doctores in extinctiuam scilicet, & translatiuam, extinctiuam proprie vocant repudiationem hereditatis deferendæ, seu delatæ, de medio se auferens locum alijs faciens puta cohæredibus accrescendo, translatiua verò quando fit de hereditate adita, seu delata, & non adita, sed alteri facta sit cessio, vt docet *Paulus de Castro in l. si actionem, C. de pactis, Franchus decis. 14. num. 21. decis. 32. num. 10. & decis. 101. nu. 20. Anna conf. 45. per totum, Gratianus tomo 1. disp. forens. cap. 132. per totum, cum ex parte illius qui renunciat, non dicitur renunciatio, sed acquisitio, & alteri facta cessio, seu translatio, arg. l. si auia, C. de iure deliberandi, latè prosequitur *Anna dicto conf. 45. & licet nouissimè doctissimus Horatius Montanus in lib. controuersiarum forensium cap. 10. per totum, maxime cenetur omnia Annæ argumenta subuertere nihilominus pro nunc ipsi videndi sunt vna cum de Georgio allega. 29. à nu. 1. cum seq. & cum Reg. Rouito decis. 85. per totam, quoniam alibi horum dissensionem dissoluam, at retento communi voto donationis vim sapere translatiuam renunciationem, vt optimè declarat *Aldobrandinus conf. 26. nu. 19. lib. 1. dicendum oritur in hac translatiua renunciatione præsentiam illius, in cuius beneficium fit, seu renunciatio confertur, requiri, vt docent *Conarruias in dicto cap. quamuis pactum p. 3. in relect. nu. 4. Gutierrez ibidem p. 2. nu. 52. per totum, Molina de ritu nuptiarum quest. 82. in principio, quoniam cum lapiat donationis naturam, vt dixi, & in donatione donatarij præsentia requiritur, absenti enim fieri non potest, l. nec ambigi, C. de donat. l. nec absenti, & ibi Bartolus, & Doctores, ff. eodem titulo glosa communiter approbata in l. illud, C. de sacrosanctis Ecclesiis, meritò dicendum erit in renunciatione translatiua requiri renunciatarij præsentiam.****

Et licet plures Doctores magni nominis dicant in donatione nullam requiri donatarij præsentiam, & fuisse correctæ iura antiqua illam obligantes, ex nouella constit. Imper. Iustiniani in l. si quis argentum, §. finali, C. de donat. in qua solum propositum donandi efficere actualem donationem determinat, sic docent *Honedus conf. 37. nu. 13. & 14. vol. 1. Domin.*

Marchio Ramontis nostræ ætatis alter Cuiacius in vera iuris obseruatione, alter Antonius Faber in ingenij acumine centuria 1. cap. 59. nu. 19. Gratianus tomo 3. disp. forens. cap. 531. nu. 43. Castillus tomo 4. controuersiarum cap. 37. nu. 41. Marius Cuetellus de donat. contemplat. mat. p. 1. discursu 1. n. 22. cum seq. Larrea tomo 2. decis. 91. n. 16. & 19. Amaya in l. 1. nu. 21. C. de iure fisci lib. 10. & latè hanc sustinet sententiam Antonius Faber de erroribus pragmaticorū decade 47. errore 1. per totum, at quia (salua pace illorum) contraria opinio magis recepta mihi videtur, & verior ideo illam non amplecti non audeo, sic enim docuerunt in terminis dicti §. finali post multos Pistorius lib. 1. quest. 13. à nu. 1. ubi filius in addit. Sanchez de mat. lib. 1. disp. 6. à nu. 1. Cancerius p. 1. cap. 8. à nu. 36. Borrellus in summa decisionum tomo 3. tit. 10. de donationibus nu. 30. cum seq. Marius Cuetellus sibi contrarius tomo 2. de donat. tract. 2. discursu 1. speciali 9. nu. 5. Osuualdus ad Donellum lib. 13. commentariorum cap. 22. lit. D. Franciscus Censale in obseru. ad Peregrinum ar. 11. vers. tertio obserua. Ioannes Decheri lib. 1. dissertat. 4. à nu. 34. Consil. Dexart decis. 1. per totam, quoniam illa Iustiniani constitutio, solum disposuit circa stipulationem, aut rei traditionem, quæ de iure antiquo ad perfectionem donationis requirebatur, nihil verò immutauit circa præsentiam donatarij, ideoque in hoc incorrecta remanet iura antiqua, ex quibus dicendum erit renunciatarij præsentiam requiri in translatiua renunciatione.

Et licet in donatione donatarij præsentia per iuramentum suppleri dicant, glosa in cap. quoties cordi oculus 1. qu. 7. Butreus in cap. cum contingat nu. 7. de iure iurando, Imola ibidem nu. 47. circa principium, Bartolus in l. si quis pro eo nu. 4. ff. de fideiussoribus, Iason in l. stipulatio, ista, §. alteri n. 4. ff. de ver. oblig. Ancharanus conf. 21. nu. 18. Corneus conf. 37. nu. 4. lib. 1. dicens per iuramentum actionem quæri omnibus quorum interest etiam absentibus, idem Rolandus à Valle conf. 19. nu. 30. vol. 1. Guidon Papa decis. 23. in principio, Ruinus conf. 49. & 144. nu. 8. Alexander conf. 81. & 185. lib. 6. Crauetta de antiquitate temporum p. 1. verba propositum nu. 42. & 43. decisum in Senatu Catalonie refert Cancerius loco citato num. 39. in fine Afflictus decis. 131. & 164. alios refert Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. num. 14. 15. & 16. Gutierrez de iuramento p. 1. cap. 8. in principio, Cartarius

Dd decis.

decif. 43. Gratianus tomo 3. discip. forens. cap. 575. nu. 13. & sequ. Pascal. de virib. patrie potest. p. 1. cap. 8. sub n. 158. & p. 4. cap. 10. nu. 48. Antoninus de Amato variarum lib. 1. cap. 30. nu. 9. & si plures contrarium dixerint quod colligi videtur ex Vlpiano in l. certum. §. si quis absente. ff. de confessis, in illis verbis (quia nec qui iurat de operis obligatus, nec solet quis absenti condemnari.)

Tamen dato quod in donatione iuramentum donatarii presentiam suppleret, in renunciatione vero hoc utique cessaret, etenim virtute dicti iuramenti hæc renuntiatio tenet, ut in dicto cap. quamvis pactum, consequenter non potest supplere alium defectum, videlicet renunciatarij presentiam, nam iuramentum non poterit supplere plures defectus iuris, ita docent Salycetus in l. donationes la seconda nu. 3. C. de donat. inter virum & uxorem, Decius conf. 393. nu. 3. Iason cos. 118. col. 2. post medium vol. 4. Soccin. in l. si quis, ita nu. 10. ff. de ver. oblig. Soccin. iunior conf. 48. nu. 18. lib. 1. Simoncell. de decretis lib. 3. tit. 8. nu. 206. Serafinus de privilegiis iuramenti privilegio 83. n. 44. Mancinus de iuramento p. 4. quest. 3. effectu 1. nu. 16. & 17. Magon. decif. Floren. 64. nu. 27. Surd. decif. 154. n. 11. & 12. & sic cum dictum iuramentum suppleat defectum iuris civilis non poterit supplere alium defectum, scilicet renunciatarij presentiam.

Verum si verba iuramenti fuerint satis prægnantia, dici poterit plures defectus iuris supplere, sic in alijs terminis docuit Preceptor Bartolus in l. 2. col. 3. & in quib. Sacramenta puberum col. 2. C. si maior factus, Decius conf. 414. plures apud Serafinum de iuramento privilegio 73. nu. 72. & dicto privilegio 83. nu. 49. Mareseot. lib. 2. variarum cap. 27. à nu. 14. Gratian. cap. 27. nu. 38. Ludou. sius decif. 391. sicut iuramentum confirmans donationem, non infirmat, ut post multos notant Anna sing. 259. ubi filius in addi. L'glois decif. 50. quest. 2. nu. 11. Borrellus in summa decisionum tit. 11. nu. 48. plures afferit Reg. Sanfel. in praxi sect. 27. à nu. 41. præcipue elegantissimam allegationem Dom. Ioa. Francisci Marciiani, eo tempore famigeratissimi advocati, nunc vero meritissimi Consiliarij, quem quam primum ad altiora euehendum spero tot suis meritis, existentibus, licet in hoc contrarium dixerit Reg. Roni. decif. 48. hoc iuramentum ex verborum prægnantia, non solum infirmationis defectum suppleret verum omnem alium, ut latè probat Christph.

Martius decif. Senensi 29. per totam, omnino videndus, optimè explicat Riminald. in principio instit. quibus alienare licet, vel non à nu. 440. cum seq. & ne in nostra materia renunciationis per solos iurum tramites discurrere videar, sic in proprijs terminis locutus fuit Molina d. qu. 83. n. 13. cum seq.

Tamen secuta ratificatione reconualescit donatio absenti facta, ut aduertit Thesaurus decif. 70. Surd. decif. 111. nu. 6. Cancer. p. 1. variarum tit. 8. nu. 26. Natta conf. 94. nu. 5. Decian. conf. 432. nu. 26. Celsus Hugo conf. 64. nu. 7. Guidon Papa decif. 222. Maynard. decif. 7. nu. 4. ex textu in l. si ego. ff. de negotijs gestis, sic etiam reconualesceret renuntiatio secuta dicta ratificatione, imò si fieret in fauorem alicuius præsentialiter non existentis, sed solum audientis, qui hoc audito responderet mihi placet, adhuc renuntiatio non teneret, ut in donatione tradit Bartolus in dicta l. absenti circa principium allegans glosam in l. consensu. ff. de act. & oblig. & in l. 1. ff. de contrah. emptione, Iacob. de Arena, Oltrad. Alber. & alij in dicta l. absenti Salycet. in dicta l. nec ambigi Ioannes Andreas in titulo de fide instrumentorum, §. nunc vero, aliqua in addit. incip. constat quod tenet institutio, Guidon Papa decif. 122. n. 2. Cyprius decif. 180. nu. 8. Bertrandin. conf. 173. nu. 8. lib. 1. Natta conf. 94. nu. 5. Carocius conf. 254.

Ex his tamen remanet discutiendum quid si Notarius fuerit stipulatus pro renunciatario absente, an tali casu acquiratur irrevocabiliter adhuc non secuta ratificatione, an vero illa opus sit, quam difficul. atem in donatione Doctores proposuerunt, & in terminis renunciationis scripserunt Couarr. in dicto cap. quamvis pactum p. 3. in initio nu. 4. & lib. 1. variarum cap. 14. nu. 11. Molina dicta quest. 83. à nu. 3. cum pluribus seq. qui iuxta donationis tramites questionem examinarunt, quoniam plures Doctores dixerunt revocabiliter acquiri, ita ut ratificatione opus sit, sic docent Innocentius in cap. dudum nu. 1. de consuetud. coniug. Angel. in l. non enim. ff. de adop. & in conf. 73. in fine, Faber in §. si quis alij col. 7. instit. de inutilibus stipulat. Castrens. conf. 172. 193. col. 7. & in l. illud nu. 7. C. de Sacros. Eccles. Decius conf. 226. nu. 7. & 8. & in l. contractus nu. 16. ff. de regulis iuris, Curtius iunior conf. 52. nu. 12. & 13. plures apud Tiraquell. de constituto p. 5. limit. 30. nu. 8. 9. & 10. Molina de primogenitura lib. 4. cap. 2. Molfes. in titulo de renunc. quest. 1. à nu. 7. plures.

res refert, & sequitur Grati. tomo 3. discep.
forens. cap. 575. num. 7. Sanchez de matri-
monio lib. 1. dispn. 7. sub nu. 11. Thor. in cō-
pendio p. 1. verbo donatio facta absenti, Ho-
rat. Barbat. in prag. de assistentia glosa 7. à
nu. 14. Puteus lib. 2. decis. 24. alias 22. Lu-
douic. decis. Perusina 29. nu. 7. Antonius Fa-
ber lib. 8. Cod. tit. 36. de reuocan. donat. defi-
nit. 19. plures alios refert Horat. Persius
conf. ciuili 41. num. 1. cum seq. Reg. Sanfelice.
decis. 192. à nu. 2. Farinac. decis. 12. per to-
tā p. 1. vbi plura digna refert doctissimus
Anton. Monach. de recta feudi interpretatio-
ne cap. 23. nu. 59. 60. & latè probat Dom.
Ciarlin. à Canonistis manibus semper habend-
us tomo 2. controuerfiarum cap. 136. à nu.
11. cum seq. post hæc scripta visus, & no-
uissimè legendus est copiosissimus & aque
doctissimus Giarba obseru. 52. per totam, la-
tè probans neque possessionem trans-
ferri in absentem ex clausula constituti,
nisi sequatur ratificatio, etiam si Nota-
rius fuerit stipulatus, & illa ratione mo-
10 uentur, quia Notarius non dicitur per-
sona publica, nisi quoad stipulandum,
quo vero ad acquirendum reputatur
priuata persona, vt in auth. de tabellioni-
bus per totum titulum, & dixit Bald. in l. 1.
col. 4. C. per quas personas nobis acquiritur,
cum serui publici tabelliones non di-
11 cantur, & antiquitus illi erant in publi-
cum empti, vt in publicis ministerijs
haberentur, l. 1. §. seruum, ff. de questionibus,
& vt reipublicæ nomine stipularentur,
aut transigerent, hi autem erant ser-
ui reipublicæ non singulorum, vt aduer-
tunt post alios Tiraquell. de nobilitate
cap. 30. num. 9. Coman. lib. 2. commentario-
rum cap. 2. nu. 2. Gouean. & alij apud An-
tonium Piccardum in titulo instit. de adop-
tionibus, & in l. si arrogator num. 9. ff. de
adopt. Cuiac. ad titulum de seruis Reipubli-
cæ manumissis, Osualdus ad Donellum lib.
6. commentariorum cap. 5. lit. C. & lib. 12.
cap. 11. lit. D. & seq. Morla in emporio iuris
tit. 12. in principio num. 14. & non valet il-
lud argumentum possunt Notarij cogi
ad faciendum instrumentum, ergo di-
cuntur serui publici, quoniam aduoca-
ti adhuc cogi possunt nomenque hoc
non retinent, notat Mastrill. de magistra-
tibus lib. 1. cap. 30. à num. 74. plures addu-
cit Valenzuola in l. si quis 16. C. de decurio-
nibus lib. 10. eruditissimus Amaya in l. 34.
per totam, C. de decurionibus, imò apud
omnes maximo honore habiti fuerunt
12 Notarij, vt legitur cap. 8. Regum, & cap.
23. Hester cap. 33. in fine Esdra lib. 1. cap. 7.
plura eruditissima afferunt, Panciroli in

notis Imperatorum cap. 14. 72. & 92 Petr.
de Gregorio lib. 47. sintag. cap. 41. num. 5. &
6. & cap. 29. per totum, Buleng de Impera-
tore Romano cap. 4. & 18. & lib. 6. cap. 26.
Belluga in speculo Principum rub. 6. fol. 13.
num. 17. Cassaneus in Catalogo gloria mun-
di p. 3. considerat. 16. Bobadilla in politica
lib. 3. c. 14. n. 43. Amaya, vbi supra n. 37. 38
& 39. ergo male dicimus notarios esse
seruos publicos quoad acquiendum.

Pro qua sententia facit solemne Pau-
13 li responsum in l. si ego. ff. de negotijs gestis,
vbi debitor soluens procuratori sui cre-
ditoris non liberatur nisi secuta credi-
toris ratificatione, in illis verbis, & idè
creditoris ratihabitione liberor, solumque
in prætorijs stipulationibus speciale est,
vt ante acceptationem reuocari non
possit, vt in l. in omnibus, ff. de prætorijs sti-
pulationibus, & in mutuo, vt etiam igno-
ranti per alterum actio queratur, l. certi
condictio, §. si nummos, ff. si certum petatur,
igitur in alijs remanet regula quod alter
alteri stipulari, nequeat, l. stipulatio ista, §.
alteri, ff. de ver. oblig. §. si quis, instit. de mu-
tilibus stipulat. per consequens dicendum
est stipulatione Notarij non obstante
renunciationis ratificationem requiri,
& secundum Molfesum loco citato re-
nunciatio dicitur stipulata sub illa con-
ditione si fuerit acceptata.

Contrariam sententiam veriores
14 appellant Couarr. & Molina locis citatis,
sic in donatione docuerunt Oltrad. conf.
30. num. 2. Dinus in l. 1. §. exigere, ff. de ma-
gist. conuen. Bartol. in l. nec ei, §. eorum nu. 2.
ff. de adopt. & in l. stipulatio ista, §. si stipuler
col. 2. vers. tertio fallit, ff. de verb. oblig. alij
apud Osasum decis. 33. per totam, Guidon
Papa decis. 49. Thesaurus dec. 70. Marilia-
nus decis. 19. n. 10. Milanensis dec. 4. n. 4. &
seq. lib. 2. Rota Anemonensis decis. 91. num. 3.
Serafinus decis. 84. num. 10. Sesse decis. 189.
num. 9. & 22. lib. 2. Gama decis. 8. num. 2.
Intrigliolus dec. 20. Mastrill. dec. 301. n. 21.
& 22. lib. 4. Cocci. dec. 308. n. 10. Cancer. p.
1. variarum cap. 8. à num. 44. Fontanella de
pactis nupt. clausula 9. glosa 1. num. 4. & 5.
Surdus decis. 111. & 206. num. 4. Marta de
success. legali p. 1. quest. 16. art. 2. nu. 21. 22.
& seq. infinitos adducit Antoninus de A-
mato lib. 1. variarum cap. 30. à num. 4. Stai-
banus Senior conf. 8. à num. 10. cum seqq.
Antonius Faber de erroribus pragmaticorū
decade 47. errore 3. Virgilius de legitimat.
persone cap. 13. num. 16. lib. 2. Reg. Ronitus
conf. 16. num. 6. lib. 2. Gaytus post hæc scrip-
ta visus de credito in vltima appendice à
num. 377. cum plurius seq. P. Merolla tomo.

Id 2 1. theo.

1. theologia moralis in tractatu de voluntario, & inuoluntario disput. 1. cap. 2. nu. 886. his non adductis de Marinis tomo 2. quotidianarum cap. 70. nu. 6. latè probat hanc sententiam Ciarlinus tomo 2. controuersiarum cap. 119. post hæc scripta visus P. Diana laboriosissimus nostri seculi scriptor p. 8. tract. 6. cap. 98. plures decisiones Rote Romane refert Cencijs de censibus quest. 67. num. 32. in nouiss. edit.

Quæ sententia ultra tot Doctorum auctoritates ratione fulcitur, quoniam secundum veriorum opinionem Notarii serui publici nuncupantur, sic enim nostri Iuris Conf. scriptum reliquerunt, Marcellus in l. non enim aliter 18. ff. de adoptionibus, qui sermonem instituens de Notario, cum seruū publicum appellat ibi (quasi cauerit seruo publico.) Vlpianus in l. si pupillus absens. ff. rem pupilli saluam fore, ibi seruū publicum apud prætorem stipulari debere, & scripsit Imperator Justinianus in s. cum autem instit. de inutilibus stipulationibus, igitur si est persona publica poterit alteri stipulari, & illi acquirere, & glosa magna in s. si quis alij circa medium, & in s. alteri institut. de inutilibus stipulat. equiparæ serui, & Notarii stipulationem, idemque docens in l. peto, s. peto verbo cauere. ff. de leg. 2. & in l. generaliter, C. de tabulis lib. 10. sed serui domino acquirunt, ut in s. seruus institut. de verb. oblig. & in s. si quis alij institut. de inutilibus stipulationibus, igitur idem dicendum erit in Notario, unde Baldus in dicta l. nec ei, s. eorum vers. satisfactio col. 1. & in l. non enim circa principium, ff. de adopt. dixit ex consuetudine, & de facto coniunctum esse officium stipulandi cum officio scribendi, & consuetudinem facere, ut alteri per alterum recta via ius acquiratur, l. certi conditio, s. si nummos ff. si certum petatur idemque dixit in l. per diuersas quest. 14. C. mandati, l. in rationes col. 2. vers. reuocatur in dubium, C. de probat. & in conf. 146. num. 8. & Salycetus in l. 2. num. 2. C. de adoptionibus, ait sic se habere communem opinionem consuetudine approbatam, idem notauit Angelus in l. si pupillus. ff. rem pupilli saluam fore, & Paulus de Castro in l. stipulatio ista, s. alteri col. 3. vers. fallit, ff. de verb. oblig. ait nos quotidie videre hoc fieri quod Notarius stipulatur tamquam persona publica nomine omnium quorum interest, quæ stipulatio valet, & sine cessione actio acquiritur ibidem Imola col. 1. vers. & dicit & in l. huiusmodi in principio, ff. de leg. 1. sic in praxi seruari inquit Romanus conf.

513. communemque opinionem vocat Alexander in dicto s. si stipuler col. 3. in principio, & Iason ibidem num. 14. & 15.

Accedit notabile dictum Abbatis in cap. si cautio col. 5. vers. fortius idem de fide instrumentorum dicentis confessionem acceptam à partibus, aut à Notario eandem vim habere, quod etiam voluit Iason in l. tale pactum col. 1. vers. tertio intellige, ff. de pactis, & in auth. Sacramenta puberum num. 75. C. si aduersus verdit. Decius in l. qui in testamento, s. nec paciscendo, ff. de regulis iuris conf. 3. l. n. 4. in conf. 58. nu. 3. & in conf. 407. nu. 14. dicit Notarium ratione officij posse stipulari pro omnibus quorum interest, istamque esse communem sententiam dicit Socinus conf. 125. in fine, & conf. 262. num. 13. vbi ait per Notarium acquiri actionem, & possessionem, idem voluit Rubeus conf. 73. num. 8. & conf. 117. num. 3. cum seq. & Cornuus in conf. 130. in fine vol. 3. affirmat ex Notarii stipulatione absenti acquiri, etiam ante ratificationem, quem refert, & sequitur Gozadinus conf. 87. nu. 14. Gratianus discep. 49. nu. 18. & cap. 177. nu. 22.

Non obstant incontrarium allata, & primo textus in dicta l. si ego, ff. de negotijs gestis, quoniam loquitur de negotiorum gestore, qui stipulatur uti persona priuata, quæ alteri acquirere non potest, nisi secuta ratificatione officij secundum glosam, & Doctores per dictam legem non enim iuncto, s. cum autem institut. de adoptionibus, consequenter regula illa alteri per alterum acquiri non posse limitatur in Notario publico, ut dixi quod secus est quando Notarius uti persona priuata stipulatur.

Et quod dicunt aduersarij Notarium dici personam publicam in scribendo tantum, non vero quoad stipulandum, hoc est falsum, cum sit contra textum in dicta l. non enim, & in dicto s. cum autem, saltem secundum dictum Baldi in dicta l. non enim, hodie de consuetudine coniunctum esse officium stipulandi cum officio scribendi, & sicuti consuetudo induxit in mutuo, ut alteri absenti per alterum acquiratur, ut in dicto s. si nummos ita per consuetudinem induci potest, ut per Notarium stipulantem nobis absentibus acquiratur, Iason in dicto s. alteri num. 2. & quod dixit Molfesius loco citato, scilicet Notarius dicitur acquisiuisse sub illa conditione si acceptetur, intelligitur quoad obligandum ipsum ab-

17 sentem, in sua enim est voluntate si stipulationi stare voluerit, ut colligitur ex

ter.

textu in §. generaliter auth. quibus modis naturales efficiantur sui, vbi dicitur quod & si Notarius nomine filij naturalis absentis stipulatus fuerit, vt in paternam potestatem redigatur, nihilominus si stare voluerit filij ratificatio requiritur, cum non possit Notarius alium obligare inuitum, Bartolus in dicto §. eorum nu. 4. Rubeus conf. 117. nu. 5. & 6. secus verò si loquamur de obligando stipulantem, qua de causa dixerunt Doctores, & si licitum esse donanti ante acceptationem factam donationem reuocare, Gutierrez loco citato num. 57. & Couarruias in rub. de testamentis p. 3. nu. 13. tamèn hoc non licebit si Notarij stipulatio adfuerit, vt in nostris terminis renunciationis dixit Molina dicta quæst. 83. num. 6. cum seq. vt in donatione dixerunt Doctores apud Cacerium p. 1. variarum cap. 8. nu. 44. Surdus decis. 111. vbi latè, & doctè. Hodierna in addit. idem Surdus decis. 206. & licet ad hoc afferant textum in dicta l. si ego, ff. de negotijs gestis, vbi facta solutione per debitorem procuratori creditoris, poterit sequi dicti creditoris ratificatio etiam inuito debitore, in illis verbis (si ego hac mente pecuniam procurator dem, vt ea ipsa creditoris fieret, proprietates quidem per procuratorem non acquiritur, potest tamèn creditor etiam inuito me ratum habendo pecuniam suam facere) ergo idem dicendum erit in Notario stipulante absentis nomine, vt ratificatio sequi possit, etiam inuito renunciente.

Verum ego cum doctissimo Antonio Fabri dicto errore 3. decade 47. dico hunc textum nihil probare, quoniam vbi agitur de solutione facta per debitorem, quæ aut fiat verò creditori, aut alteri illius nomine nihil differt, iuxta textum in l. vero 12. l. solutam 49 ff. de solutionibus, l. mulier 41. cum l. sequenti, ff. ad Senat. Conf. Maced. consequenter solum dicendum, erit acquisitionem irrevocabiliter fieri saltem ex parte ipsius renunciatarij, seu donatarij.

- 19 Ex quibus omnibus probabilis mihi non videtur sententia illorum dicentium quod facta donatione absenti Notario stipulante, si ante ratificationem donas alteri dederit, secundus iste donatarius præferatur, iuxta opinionem Alciati lib. 3. paregon cap. 13. & conf. 29. nu. 7. secuntur Ruinus conf. 121. nu. 3. & conf. 174. nu. 5. Socinus Iunior conf. 126. num. 12. 13. & seq. lib. 2. Natta conf. 253. nu. 8. & conf. 315. nu. 1. Simon de Petris conf. 152. nu. 42. Guidon Pancirolo conf. 60. num. 12. Mazzol.

conf. 66. nu. 2. Cephalus conf. 440. nu. 30. & 31. Puteus decis. 22. num. 6. lib. 2. Alba conf. 36. per totum, Manentus conf. 65. num. 12. & 13. Peregrinus conf. 100. num. 6. lib. 5. Lelius Aldogradus in addit. ad conf. 28. nu. 36. vers. quid dicendum, quoniam, vt supra dixi, & probavi reuocationem non dari stante stipulatione Notarij, etiam ratificatione adhuc non facta, consequenter à fortiori asserendum est non posse fieri per alium actum ex quo tacita reuocatio inducitur.

Et si velis amplecti sententiam aduersariorum dicentium, requiri ratificationem, & quando illa præsumatur, adeas copiosissimum, ac æque doctissimum, Giurba obseruat. 53. per totam.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio facta in beneficium tertij hereditatis deferenda requirit consensum illius, de cuius hereditate facta fuit renunciatio.
- 2 Assignantur rationes, quibus huiusmodi renunciatio inualida redditur.
- Cogitare de morte tristis est euentus.
- 3 Resoluntur iura in §. illa autem stipulatio instituit de inutilibus stipulationibus, & in §. post mortem instit. eodem titulo.
- 4 Desiderium mortis propter bona reprobat in iure nostro, & Author resoluit, quid in foro conscientie, scilicet si sit peccatum mortale, desiderare mortem alterius, propter successionem.
- 5 Collatio facta alicui de beneficio vacaturo inualida est, & plura iura Canonica ponderantur.
- 6 Officia an possint concedi viuente administratore, scilicet, vt post illius mortem sint alterius.
- 7 Rex potest inuēstire aliquem de feudo vacaturo, seu recasuro post mortem viventis feudatarij.
- 8 Pactum de succedendo valet, quoties fit inter personas illustres, & procedit in omni persona nobili, licet superiorem recognoscat.
- 9 Iuramentum validat huiusmodi renunciationem, secundum aliquos, licet hæc opinio Authori displiceat.
- 10 Renunciatio facta in beneficium tertij valida est, si fuerit de hereditate incertarum personarum.
- 11 Reprobatur doctrina Bolognetti in l. finali num. 59. C. de pactis.
- 12 Nomen appellatiuum si non congruit, nisi uni, equiualeat nomini proprio.

13 Re-

- 13 *Renunciatio hereditatis deferenda absque consensu tertij conualidatur ex consensu subsequenti, sed Author infra impugnat.*
- 14 *Consensus subsequens confirmat actum à principio nullum, si ille requiritur ob illius interesse.*
- 15 *Iudicium nulliter à principio factum conualidatur ex iure superuenienti.*
- 16 *Afferitur doctrina Bartoli in l. si quis mihi bona, §. iustum, ff. de acquirenda hereditate. dicentis, actum confirmari ex subsequenti consensu, quoties inualiditas pendet ex consensu ratificantis.*
- 17 *Solemnitas dicitur de forma requisita, quoties adest clausula annullatiua actus.*
- 18 *Dispositio corrumpit ob defectum solemnitatis de forma requisita.*
- 19 *Solemnitas de forma requisita non potest actum subsequi.*
- 20 *Que sunt à principio nulla tractu temporis non conualidantur.*
- 21 *Landum à principio nullum, non potest consensu approbari, nisi in vim pacti.*
- 22 *Debitor paternus liberatus à filio tempore viventis patris, non dissolvitur eo quod filius sit effectus heres patris.*
- 23 *Confessio facta in tormentis absque indicijs, que nulla est, non conualidatur ex superuenientia illorum.*
- 24 *Electio nulliter facta de baunito ad aliquod officium, non conualidatur per restitutionem factam.*
- 25 *Prohibitus assumi ad aliquod officium ob exercitium alicuius artis, non fit habilis, eo quod illam amplius non exerceat.*
- 26 *Electio facta de officiali Civitatis, qui debitor sit, aut litigans, cum illa, non conualidatur ex lite finita medio tempore.*
- 27 *Testamentum factum à filiofamilias, quod nullum est, non conualescit, eo quod postea sui iuris fuerit effectus.*
- 28 *Obligatio filiofamilias facta absque patris consensu, que nulla est iuxta dispositionem Reg. Pragm. non conualidatur ex consensu superueniente, quod à fortiori procedit, respectu fideiussoris.*
- 29 *Electio facta de persona illegitime etatis non conualidatur etate superueniente.*
- 30 *Ratihabitio numquam subsequi poterit in preiudicium tertij.*
- 31 *Resoluntur iura in l. finali, C. ad Senat. Consul. Maced. & in l. finali, C. si quis maior factus.*
- 32 *Filiusfamilias nulliter obligatus si sui iuris effectus debitum agnouerit, dicitur ratificasse contractum.*
- 33 *Initium obligationis attenditur.*
- 34 *Author tradit cautelam ad conualidandam*

renunciationem per superuenientem consensum tertij.

35 *Actus tunc confirmatur ex subsequenti ratificatione, quando sola voluntas ratificantis requiritur.*

36 *Consensus superueniens confirmat renunciationem, quando à principio adfuerit, & postea fuerit reuocatus.*

ARGUMENTVM.

Explicatur textus in l. finali, C. de pactis, scilicet quomodo requiratur consensus tertij, de cuius hereditate alteri facta fuerit renunciatio, & si superueniens illam conualidet, cuius occasione multa notabilia afferuntur, impugnatur doctrina Bolognetti in dicta l. finali, num. 59. & declaratur quare officia possint concedi viuenti possessore.

THEOREMA XLIV.

Quoniam in præcedenti Theoremate disserui de renunciatione translatiua hereditatis deferendæ in alterius beneficium collatæ, & si renunciatarij præsentia requiratur, necesse est videre, quomodo illa teneat, quasque solemnitates requirat, & nulli dubiū est requiri consensū illius, de cuius hereditate in alterum fit collatio, alias nullius momenti erit, ut expressis verbis deciditur in l. finali, C. de pactis, & in l. pactum quod dotali, C. de collationibus. vbi omnes notant, & in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. docent Couarruias ibi num. 2. & 3. Vasquius lib. 3. controueriarum cap. 44. num. 1. Gutierrez in dicto cap. quamvis pactum num. 2. & 3. Gomesius in l. 52. Tauri num. 31. Menochius cons. 196. num. 37. & cons. 60. num. 4. Castillus lib. 3. quotidianarum cap. 9. num. 6. Caput in consuetud. si moriatur p. 3. §. 6. nu. 6. quia per istam renunciationem, fit pactum de futura successionem, quod à iure improbat, ex dictis per Surdum cons. 355. num. 10. lib. 3. & ratio huius inualiditatis multiplex est, ut aduertit nouissimè Ioannes Stracubius in disput. de success. ab intestato thesi 1. num. 4. per totum omnino videndus, tamèn ego quasdam referam, primo, quia tristis est euentus de morte cogitare, quæ licet omnibus naturaliter accadat, l. 1. ff. de condit. & demonstrat. tamèn terribilis est, & secundū

Pbi-

Philosophum est vltimum terrribiliū, sicuti cogitare de alterius seruitute tristic est euentus, l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de ver. obli. quæ mors ciuilis est l. seruitutem, ff. de regulis iuris, secundo quia tale pactum continet votum odiosum, & reprobatum desiderium quod proximus moriatur, & est peccatū auaritiæ, ita festinanter cogitare de rebus alienæ hæreditatis, l. quidam, §. finali, ff. de donationibus, & licet contrarium docere videantur iura in §. illa autem stipulatio instituit de inutilibus stipulationibus, & in §. post mortem instituit. eodem, in quibus dicitur quod valet stipulatio facta cum moriatur, vel cum morieris, at ibi dispositio non erat facta de bonis illius in cuius mortem collata fuit stipulatio, sed erat facta de bonis ipsorum stipulantium, quo casu cessat suspicio quod alterius mors procuretur, secus hic cum stipulatio fiat de bonis illius, cuius mortis euentus expectatur.

Vnde dico desiderium mortis non esse simpliciter reprobatum ex l. 1. ff. de condit. & demonstrat. §. 1. instituit. de donat. l. vulgari, §. finali, ff. de ver. signif. cap. quam preposterum cap. habent 13. quæst. 2. sed desiderare mortem propter illius bona est prohibitum illudque appellatur votum captandæ mortis, licet in foro conscientie desiderare mortem alterius propter illius hæreditatem non esset peccatum mortale, docent *Castrus Palas* in opere morali tract. 6. disput. 4. puncto 1. num. 11. alij apud doctissimum *Dianam* p. 3. tractatu 4. miscell. resoluit. 84. & ex his respondetur ad quam plura iura, quæ contrarium docere videntur, ut in l. de fidei commissis, C. de transactionibus, vbi tenet pactum, & agitur de hæreditate, idem in §. fin autem, formodosus instituit. de pupill. substit. quoniam ibi votum captandæ mortis per accidens, & non ab ipso honorato prouenit, puta quod legatarius pro legato consequendo sperat mortem testatoris, sic hæres substitutus, & alij, hoc est per accidens, & ab ipso met disponente causatur, ideo pactum non inuadat, at in casu nostro votum, captandæ mortis ex stipulatione renunciantis, & renunciatarij induceretur, ideo à lege pactum improbat.

Sic videmus Summos Pontifices maxime abhorruisse collationem beneficij vacaturi, imò scienter de illo inuestitum deponendum esse, ut ex *Gelasio Papa* in cap. 1. de concessione præbendæ, ibi (qui in viuorum Sacerdotum loco ponun-

tur, hoc ipso sunt ab Ecclesiastica communione pellendi, quo se passi sunt successores viuus Sacerdotibus adhiberi) Concilium Lateranense in cap. 2. eodem titulo, cuius verba prætereunda non sunt (nulla Ecclesiastica ministeria, seu etiam beneficia, vel Ecclesiæ tribuantur alicui, seu promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium crediderit successurum) & Innocentius Tertius in cap. ex tenore eodem titulo, ibi (nos igitur attendentes quod promissio prædicta non tenet) idem dicitur in canone in primis 2. quæst. 1. cap. non furem cap. eum qui 7. quæst. 1. cap. detestanda de concessione præbendæ lib. 6. latè fundat *Salernus Siculus* cons. 10. §. 1. per totum.

Idem in officiis obseruari notat *Salernus* vbi supra §. 2. & 3. & latè fundat *Mastrillus* de magistratibus lib. 1. cap. 25. *Anna* alleg. 103. *Surus* cons. 419. lib. 3. *Antonius Faber* lib. 1. Codicis titulo 12. defini. 7. plures apud *Fontanellam* decis. 212. & si contrarium dixerit decis. 213. *Caualecanus* in repertorio p. 1. verbo electio, & p. 2. decis. 25. sic seruatum docet *Dom. Marchio Torelli*, qui dignissimam, & notabilem pro se ipso allegationem fecit tome 2. consult. 145. & addo videndos *Reg. Rotundum* cons. 81. lib. 1. de *Marinis* lib. 1. quotidianarum cap. 30. à num. 12. qui indubitanter hoc affirmant, quæ sententia posset subsistere potius coniectura suadente quam rigore, quoniam Regi concessum est infeudare aliquem de feudo post alicuius mortem sibi recasuro cap. 1. §. sequens de feudo dato in vim legis commissoria c. 1. §. moribus, si de feudo defuncti militis contentio sit cap. 1. §. si quis quo tempore miles cap. 1. in principio qui succedere feudo teneantur cap. 1. Episcopus, vel Abbas cap. 1. de clerico qui inuestituræ petijt, *Signorolus* cons. 60. *Natta* cons. 509. sic seruauit dicit *Capycius* in inuestitura feudali vers. feudorum genera fol. 213. *Camillus* de Curte in diuersorio feudali num. 29. fol. 21. vers. datur quoque *Afflictus* in constit. Regi post mortem num. 11. dicens vidisse factas similes inuestituras tempore Regis *Ferdinandi*, & Regis *Catholici*, sic etiam tempore Regis *Roberti*, ac Regum *Aragonensium* refert idem *Afflictus* in cap. 1. num. 6. qui success. teneat, & per Sacrum Consilium sic fuisse conclusum, & responsum Regi *Ferdinando* Primo refert *Afflictus* decis. 292. & ratio est quia huiusmodi infeudationes fiunt viris qualificatis in quibus nulla cadit suspicio, vnde *Dottores* dixerunt tale pactum de succeden-

do.

do valere; quoties factum fuerit inter Principes superiorem non recognoscētes docent *Ruinus* conf. 40. lib. 1. *Hotomanus* conf. 73. num. 36. *Boerius* decis. 204. num. 6. *Menchius* conf. 1. num. 162. & conf. 815. & conf. 1126. num. 3. *Peregrinus* de fideicommissis art. 51. num. 34. *Gaillus* lib. 2. obserua. 127. *Antonius Faber* in consult. Montisferr. p. 1. fol. 111. cum seq. *Staibanus senior* conf. 82. num. 108. & in omni nobile superiorem recognoscēte hoc procedere dicunt, *Iason* conf. 5. vol. 3. *Decius* conf. 204. num. 5. & conf. 224. num. 1. *Boerius* decis. 365. num. 2. *Dom. Consil. Staibanus iunior* in addit. ad patrum conf. 57. in fine, plures refert *Fusarius* de substit. quest. 308. nu. 44. *Pascal* de patria potestate p. 3. cap. 7. num. 11. & 12. *Franciscus Marcus* decis. 132. p. 2. *Paponius* lib. 20. tit. 2. ar. 1. *Scraderius* de feudis p. 10. sect. 1. num. 38. vnde non mirum si officia concessa dictis personis qualificatis teneant, in quibus votum captandæ mortis non consideratur.

Ex quibus dicendum oritur opinionem illorum dicentium hanc renunciationem in alterius beneficium collatam iuramento validari, vt dixerunt plures apud *Serafinum* de privilegiis iuramenti privilegio 20. num. 8. & seq. & apud *Gasp. Thesaurum* lib. 2. quest. 79. num. 2. & 5. *Ant. Faber* in suo Codice in titulo de pactis definit. 13. *Liglois* decis. 24. quest. 11. nu. 3. *Paulus Christineus* decis. Belgii 133. num. 4. tomo 1. veram non esse, cum dictum iuramentum non confirmet actum à iure naturali improbatum, sed talis renuntiatio de hereditate alterius annullatur ob præsumptionem captandæ mortis lege naturali prohibita merito dicendum, erit iuramento non confirmari, sic notant *Bartolus* in dicta l. pactum quod dotali 1. & 2. lectura, ubi *Iason* num. 2. plures refert *Osascus* decis. 100. nu. 21. *Peregrinus* conf. 69. *Molfesius* in titulo de renunciat. qu. 9. num. 7. & conf. 38. num. 15. *Fusarius* dict. quest. 319. num. 18 & sequ. *Facchinus* lib. 2. controuersiarum cap. 101. & lib. 8. cap. 72. *Pistorius* lib. 4. controuersiarum quest. 1. nu. 20. *Bernard. Greu* in addit. ad *Gaillum* tomo 2. obseruat. 126. num. 3. & 4. *Cirtacus* controuersia 88. num. 16. alios refert *Cassillus* lib. 3. controuersiarum cap. 9. num. 7. *Pascal* de viribus patriæ potestatis cap. 7. num. 18. quibus addo *Consil. Marcellum* *Marxianum* tomo 2. conf. 35. in 1. dubio dicentes iuramento tale pactum non firmari, nisi consensu illius accedente, & per *Riminaldum* in dicta l. finali, C. de pactis, ubi *Iason* col. 6.

1 Aduerti tamē debet, quod si renuntiatio in alterius beneficium collata fuerit de hereditatibus incertarum personarum tamquam tali voto captandæ mortis cessante tenebit, ex l. 3. §. de illo il secundo, ff. pro socio cap. ne captandæ de concessione præbendæ lib. 6. *Bartolus* in dicta l. finali nu. 17. ubi *Iason* num. 9. *Salycetus* nu. 10. *Fulgosius* num. 40. *Cagnolus* num. 45. *Bolognetus* num. 42. C. de pactis, *Anna* conf. 45. num. 33. lib. 1. *Capycius* decis. 159. num. 10. *Grat.* tomo 4. discept. syrenf. cap. 692. num. 49. *Pascal* dicto cap. 7. num. 18. *Cutellus* de dona. contemplat. mat. tract. 1. discursu 3. particul. 6. num. 124. *Iacob. Richius* de vnione prolis cap. 2. num. 33. *Molina* de ritu nuptiarum lib. 3. q. 2. n. 12.

11 Vnde doctrina *Bolognetti* in dicta l. finali num. 59. dicentis renunciationem factam de bonis paternis, maternis, fraternis, zieris, & aliorum non valere, nisi omnes consensum præstiterint, intelligenda erit quoad successionem certæ personæ, ex solemni decisione *Præsidis de Franchis* 89 quoniam ex illa nominatione matris, aut patris illo tunc existentis inuvaliditas oritur, & si in genere facta fuerit, cum quando nomen appellatum non congruit, nisi vni tantum equialet nomini proprio, l. 2. ff. de liberis & posthumis, l. fundus qui locatus, ff. de fun. instructo, l. certum, ff. si certum petatur, *Franchus* loco citato, quæ inuvaliditas totum erit intell. genca quoad successiones illorum non interuenientium secus verò si aliqui illorum de cuius hereditate fit renuntiatio interuenerint, quia quoad illos valebit, ita *Cagnolus* post *Romanum*, & *Aretinum* in dicta l. finali num. 95. *Decius* in l. pactum quod dotali col. 4. vers. sexto limitatur, C. de collationibus, *Antonius Faber* in titulo Codicis definit. 3. *Caputus* in consuetud. si moriatur p. 3. §. 6. n. 14.

Verum ex his oritur elegans dubium quid fit à principio, scilicet renunciationis tempore consensus illius, de cuius hereditate fit renuntiatio non interuenierit, si postea subsequatur conualidetur ne dictam renunciationem, & reperio, *Baldum*, *Salycetum*, & *Alciatum* in dicta l. finali col. 4. vers. certos modos, dicentes renunciationem conualidari, & si post consensus superueniat sequitur *Antonius Faber* in suo Codice in titulo de pactis definit. 10. per totam, *Decius* conf. 30. col. 3. vers. propterea, *Crauetta* conf. 19. num. 3. *Vinius* opinione 578. num. 69. *Decianus* conf. 39. num. 161. vol. 2. *Capriolus* de success. ab intestato lib. 1. num. 553. *Surdus* conf. 355. nu.

15. Mandellus *conf. 11. num. 15.* Sanchez ad precepta decalogi lib. 7. cap. 2. nu. 28. Mercur. Merlinus in tractatu de pignoribus lib. 2. tit. 1. questione 40. num. 22. pro qua sententia fundanda, videtur facere Iustiniani constitutio in l. finali ad Senat. *Conf. Maced.* in qua dicitur quod si filius familias ex mutuo se obligauerit nullo patris consensu accedente, licet hæc obligatio nulla sit, tamen si patris consensus superueniat obligatio conualidatur, in illis verbis, (cum nostra nouella lege generaliter omnis rati habitio prorsus retrahatur, & confirmet ea que ab initio subsecuta sunt) idem habetur in l. donationes la prima, ff. de donat. inter virum, & uxorem cap. rati habitio de regulis iuris lib. 6. sic in casu nostro dici debet, quod licet à principio renunciatio non teneat deficiente consensu, confirmaretur postea illo superueniente, ad quod facit doctrina Cagnoli in dicta l. finali, C. de postis, dicentis quod quoties requiritur consensus alicuius pro suo interesse, sufficit si subsequatur actum à principio nullum confirmando idem notat Butreus apud Aretinum in l. si quis mihi bona s. iussu col. finali, ff. de acquirenda hereditate, Curtius Senior *conf. 1. col. 7.* pluribus exemplis comprobat Tirraquellus ad leges comubiales glosa 6. num. 9. & 10. Corsetus sing. 2. Simoncellus de decretis in prefat. num. 45. & 54. Carpanus ad statuta Mediolani cap. 16. num. 116. Card. Tuscus practicarum conclus. 565. num. 18. Surdus decis. 99. nu. 14. Verallus decis. 175 num. 2. p. 2 sic videmus alienationem, quæ de re minoris facta sine solemnitatibus nulla est, vt tototitulo, ff. de rebus eorum, maiori superuenienti ætate per tacitum consensum confirmari, iuxta vulgatum textum in l. finali, C. si maior factus, sicuti iudicium nulliter formatum ex superueniente iure validatur, & confirmatur, & ex eo posset oriri, sententia iuxta textum in l. si autem, s. possidere, ff. de rei vindicat. l. si rem, s. finali, ff. de pignoratitia actione, l. si quo tempore, ff. de petit. hereditatis cap. Abbate sanè de re iudicata lib. 6. docent Bartolus in l. mater, s. eandem latè Gabriel communium conclusionum in titulo de iudicijs conclus. 2. num. 1. & 10. plures refert Peregrinus de fideicommissis articulo 41. num. 6. Lanarius *conf. 17. num. 14.* Intrigliolus decis. 39. num. 29. Cancerius par. 2. variarum cap. 16. num. 30. & melius explicat par. 3. variarum cap. 3. num. 416. cum sequentibus Dominus Cõsiliarius Staihanus controuersiarum forensium tomo 1. cap. 13. à num. 14. cum sequentibus, Rar-

densis variarum resolut. cap. 30. num. 20. Card. Tuscus tomo 5. lit. I. conclus. 630. num. 1. Costa de retrotractione casu 2. cap. 8. num. 14. & casu 3. cap. 8. num. 10. Carpanus ad statuta Mediol. cap. 21. num. 196. tomo 1. latè explicat Gallupus in praxi nouissima Sacri Consilij part. 2. cap. 3. à num. 46. cum pluribus sequentibus, quibus addo legendum doctissimum, ac copiosissimum Giurbam obseruat. 3. à num. 23. & decis. 13. num. 23. faciunt iura in cap. cum in iure de electione cap. 1. de alienat. feudi, l. si rem alienam, ff. de pignoratitia actione, l. si quis in senatorio, ff. de ritu nuptiarum, & in l. 1. in fine, C. si rector prouincie, ex quibus omnibus iuribus colligitur, consensu superueniente conualidari actum à principio nullum, quod à fortiori procederet quoties in posse ratificantis consistit validitas, sed inualiditas actus, sicut in terminis dictæ legis finalis, quoniam nullitas renunciationis resultat ex non præstito consensu illius, de cuius hereditate fit renunciatio, ac illius beneficio fuit dicta lex introducta, igitur semper quod superuenit consensus illius, renunciatio, valida bitur, sic distinguit præceptor Bartolus in l. si quis mihi bona s. iussu, ff. de acquirenda hereditate, saltem validabitur ex nunc si non ex tunc, iuxta dicta post alios per Surdum decis. 245. per Ludouisium decis. 395. num. 12. & per Dom. Marchio. Ramontis centuria 2. cap. 100. num. 44.

Contrariam tamen sententiam veriore existimo, ad quod probandum videndum est si consensus iste de forma requiratur, & si quis diceret de forma requiri non erraret, sed potius veros iuris terminos agnosceret, quoties enim ad confessionem alicuius actus certa sollemnitas requiritur eum clausula annullatiua, toties forma substantialis dicitur inducta, textus est in clementina 2. ubi glosa verbo nullo modo de ætate & qualitate, notant Felinus in cap. ex parte 12. num. 7. extra de constitut. ubi Decius, latè Gabriel lib. communium conclus. 3. effectu 12. num. 73. in titulo de clausulis, plures adducit omnino videndus Osascus decis. Pedam. 165. num. 13. Rota apud Ludouisium decis. 384. num. 9. & apud Card. Mantica decis. 286. nu. 2. Dom. Marchio Ramontis tomo 2. controuersiarum cap. 59. num. 9. Amaya in l. 4. num. 39. C. de iure fisci lib. 10. Barbosa clausula 40. num. 32. Episcopus Maranta tomo 1. responso 13. num. 43. & colligitur ex l. 3. C. de sentent. ex periculo recitandis, & ex l. finali, ubi Do-

E q

Et o.

Etiores, C. de vendit. rer. C. iuit. lib. 11. & quo-
18 *tiēs solemnitas illa de forma requisita*
non interuenerit dispositio corrumpit, arg.
l. cum hi. §. si prator. ff. de transact. l. qui Ro-
mae. §. Flavius. ff. de verb. oblig. Baldus in l.
2. col. 2. vers. quaedam enim solemnitas, C.
quando prouocare non est necesse; Afflictus
decis. 378. num. 4. Abbas in cap. 2. num. 5. de
testibus, Osasius dicta decis. 165. num. 8.
quod expressis verbis significauit Im-
perator Iustinianus in dicta l. finali, annul-
lando dictam renunciationem, nisi prae-
bio consensu illius de cuius hereditate
agitur, ibi (& nihil ex his passionibus ob-
seruari, nisi ipse forte de cuius hereditate
actum est voluntatem suam eis accommodaue-
rit,) ergo si adest clausula annullatiua,
renunciacionis, omnino dicendum erit
illum de forma requiri, & de forma sub-
stantiali, cum det esse renunciacioni, l.
Julianus, §. sed, & si quis. ff. ad exhibendum,
Baldus in l. comparationes 3. quest. in fine, C.
de fide instrumentorum, Decius conf. 429.
num. 5. & conf. 434. num. 2. & in cap. consuli-
uit num. 12. extra de officio delegati, at illa
19 solemnitas, quæ de forma requiritur
subsequi non potest, sed actum precede-
ret debet, ita docent Calcanus conf. 57.
num. 4. & 5. Curtius iunior conf. 100. num.
6. Afflictus in cap. Imperialem in principio
vers. vigesimo quarto quero num. 12. plures
cumulat Tiracuellus ad leg. connub. verbo
consentement. num. 3. & seq. Iason in l. 1. §. 1
num. 4. ff. de verb. oblig. Osasius decis. 166.
num. 8. Aponte conf. 81. num. 8. vnde illum
non conualidat, vt docent Baldus in cap.
2. de feudo sine culpa non amittendo, Feli-
nus in cap. cum dilecta col. 6. vers. sextum si-
gnum de rescriptis, & in cap. nonnulli num.
40. extra eodem, Capra in suis regulis con-
clus. 54. nu. 34. & seq. late Iason in l. si quis
mihi bona, §. iussu num. 41. cum sequenti-
bus, ff. de acquirenda heredit. plures cumu-
lat Osasius loco citato nu. 9. per totum, quæ
20 enim ab initio nulla sunt traſu tem-
poris conualescere non possunt, iuxta
regulam textus in l. quæ ab initio, ff. de re-
gulis iuris cap. non firmatur eodem tit. §. 1.
institut. de exheredat. liberorum cap. 1. de
prohibita feudi alienatione.
Vnde dixit Baldus in titulo de pace con-
stant. verbo sententia, quoque laudum à
21 principio nullum ratificari non posse,
sequitur eum Romanus conf. 160. Angelus
conf. 219. col. penult. Ancharanus conf. 122.
quod intelligo in vim laudi secus in
vim pacti, arg. textus in cap. examinata de
confirmat. utili, vel inutili, Antonius Faber
lib. 2. Codicis tit. 35. de finit. 1. Barzins decis.

112. num. 1. 9. & 10. declarat post alios
Cancerius par. 3. variarum cap. 17. à num.
21. cum pluribus sequentibus, sicuti libe-
ratio debitoris facta per filium familias
22 de credito sui patris, quæ à principio
non valuit, non conualesceret ex eo
quod post mortem patris effectus fuit
suus hæres, vt notabiliter inquit Baldus
in l. filius familias la seconda, ff. de solut. De-
cius in l. filius, C. de pactis, Iason ibidem
num. 5. Virgilius Siculus in tractatu de le-
gitimat. persone cap. 4. num. 24. sic etiam,
23 confessio facta in tormentis indicijis nō
præcedentibus, quæ inualida est, & si
millies fuerit repetita, vt notant Docto-
res apud Bertazzolum conf. criminali 95.
num. 10. & seq. lib. 1. Mascardus de probat.
conclus. 353. num. 14. cum seqq. plures re-
fert Farinaceus de reo conuicto, & confesso
lib. 2. quest. 83. cap. 1. & 19. per totum, in-
dicijis tamē superuenientibus non con-
ualidatur, ita Bartolus in l. maritus col. 1 ff.
de questionibus, Alexander conf. 179. col. pe-
nult. vers. quinimo lib. 2. Romanus conf. 177
col. 2. & sing. 131. Clarus in §. finali quest.
55. vers. si vero confessio facta sit in tormen-
tis circa finem, Viuius opinione 139. Bursat-
tus conf. 201. num. 41. Beccius conf. 70. sub
num. 5. Pascalis de patria potestate part. 3.
cap. 1. num. 23. & Alexander conf. 171. lib.
2. dixit actum nullum ex defectu illegiti-
mæ ætatis non validari ex superuenien-
te ætate, sicut electio facta de bannito,
24 qui esse non possit de aliquo officio ex
statuto sic disponente, non conſirmatur
& si restituatur, notat Baldus in rub. Co-
dicis obturpem causam circa finem, & ante
eum Bartolus in l. ususfructus in fine, ff. de
ſtipulatione seruorum, ad idem facit solē-
ne, & notabile dictum eiusdem Bartoli
in l. præcipua per illum textum, C. de primi-
carijs lib. 12. dicentis, quod si existat sta-
25 tutū prohibens aliquem assumi ad offi-
ciū ratione artis ab ipso exercitæ, si di-
ctus fuerit matriculatus, & si in futurum
artem illam non exerceat, & de matri-
cula cassari se faciat, adhuc ad illud of-
ficiū assumi non poterit, quam Bartoli
doctrinam singularem vocat Corsetus in
singularibus verbo statutum 14. in ordine,
& sic sufficit à principio esse inhabi-
tem, proinde stante prag̃m 5. §. 17. pro-
hibente admitti ad officia Vniuersitatis
debitores, & cum illa litigantes, proce-
dere, licet lis finiatur medio tempore, si
electionis tempore litigabat, notat Re-
gens Rouitus ibi num. 30. de administrat.
Vniuersitatum citans Annam sing. 252. con-
tra Fontanellum de pactis nuptialibus clau-
sula

sula 3. glosa 2. num. 33. in fine.

Idem dicimus in testamento facto per
27 filium familias de bonis aduentitijs
quod nullum est non conualescit, & si
sui iuris effectus non reuocauerit, ita
*Baldus in l. 1. col. 7. vers. sexto incidēter que-
ro, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, per textum in
l. 1. §. si filius, ff. de leg. 3. Tiraquellus ad le-
ges connubiales l. 16. glosa 8. nu. 108. ad me-
dium vers. nam, & in simili, Gratianus tomo
1. discept. forens. cap. 79. num. 20. cum seqq.
vnde communis est doctrina, quod exi-
stente statuto, ut in Regno nostro, quod
filius familias obligari non possit sine
patris consensu, obligatio nulliter facta
non conualidaretur ex consensu super-
28 ueniente, sic *Paulus de Castro, & alij in
dicta l. si quis mihi bona, vbi Alexander, &
Iason, ff. de acquirenda hereditate, Celsus
Hugo cons. 34. num. 2. Pancirola cons. 187.
Berous cons. 73. num. 4. cum duobus seq. Ca-
briel cons. 2. ante eos, Baldus in l. 1. col. pe-
nult. C. qui admittit, Lupus in rubrica de do-
nat. inter virum, & uxorem, §. 68. num. 27.
Cancerius p. 2. variarum cap. de minoribus
num. 32. 69. & 70. Caroccus decis. 74. de
Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 133.
num. 21. Pascalis de viribus patrie potesta-
tis p. 1. cap. 6. num. 17. & 18. præcipue fi-
deiussori filij nulliter à principio obli-
gati, D. D. citati, quibus addo *Cavalca-
num decis. 30 num. 10. p. 2. Borrellam cons.
11. num. 11. Barzium decis. 99. omnes ex
illa ratione mori, quia dictus consensus
requiritur de forma, consequenter sub-
sequendo actum non conualidat, sed su-
pra fuit probatum consensum requisi-
tum virtute dictæ legis finalis esse de
forma substantialis, consequenter dicen-
dum est illum in principio adhiberi o-
porter.***

Que dicta corroborantur autoritate
Summi Pontificis Bonifacij Octauij in cap. si
eo tempore de re scriptis lib. 6. in quo dict-
29 tur quod si fuerit collatum beneficium
curatum personæ non legitime ætatis
collatio non sustinebit, eo quod postea
ad legitimam ætatem peruenierit, in illis
verbis (licet nunc legitime sit effectus æta-
tis) & faciunt alia iura in §. 1. institut. de
inutilibus stipulationibus, §. præterea institu-
tibus non est permissum facere testamentum,
huius qui supra, ff. de testamentis cap. 1. de
dispensatione impuberum, eodem magis pro-
cedit hoc in casu nostro, quia ageretur
30 de præiudicio ipsius renunciantis, in
cuius præiudicium nemquam subsequi
potest ratihabitio, iuxta textum in l. si
partem, §. finali, ff. quemadmodum seruitus

amittatur, notat *Bartolus in l. cum indebi-
tum, §. si procurator, & in l. bonorum, ff. rem
ratam haberi, & in l. aliena res in principio,
ff. de pignoratitia actione, Angelus cons. 277.*

Non obstant contrarium adducta,
quoniam illa procedunt, quoties actus
fuerit à principio validus, sed rescissi-
bilis, ut in dicta l. finali, C. ad Senat. Conf.
31 *Maced. nam filius familias de iure com-
muni obligatur, ex mutuo, solum ex-
ceptio ei præstatur, non mirum si
accedente postea patris consensu, rite
obligatus remanebat, eodem modo re-
soluitur Vlpiani locus in dicta l. si quis in
senatorio, ibi (in ea conditione est,) quasi
velit exprimere Vlpian. ibi non esse ipso
iure matrimonium nullum, sed sed sus-
penditur, ut denotant verba illa (in ea
conditione est) sicuti dicimus in aliena-
tione bonorum minoris, quæ licet nulla
sit iuris solemnitatibus deficientibus,
lex tamē terminum præfigit ad dicen-
dum de nullitate facto illo maiore, ut in
dicta l. finali, C. si quis maior factus, quo
elapso illa non validatur ex se, sed lex
fingit illam fuisse ratificatam, exemplo
32 filij familias, qui obligatus sine patris
consensu, sui iuris effectus debitū agno-
uerit dicitur contrarium ratificasse, &
de nouo obligatio reuiuiscit, ut docent
post alios, *Card. Mantica de tacitis, & am-
biguis lib. 8. tit. 7. num. 25. & 30. Crassus de
exceptionibus except. 27. num. 12. Piccardus
in §. illud prope num. 12. institut. quod cum
eo, Cencius de censibus p. 1. cap. 2. quæst. 1.
num. 35. Serafinus decis. 1350. tomo 2. Fa-
rinaceus decis. 527. num. 11. tomo 1. Anto-
nius Faber in suo Codice lib. 4. titulo 21. de-
finit. 4. Griuella decis. 14. num. 21. & 61. de
Marinis tomo 1. quotidianarum cap. 145. à
num. 24. Montanus controuersia 38. per to-
tam qui subeillissime more suo aduersa-
rijs argumentis respondet, latè Marchio
Ramontis Dom. Don Franciscus Merlinus
dignissimus Sacri Consilij Præses omni æuo
memorandus in elegantissima, & doctissima
controuersia 53. tomo 2. & 39. num. 42. tomo
1. quibus addo videndum doctissimum
Novarium lib. 1. quæst. 145. à num. 1. usque
ad 20. & lib. 2. quæst. 92. per totam, at in ca-
su nostro renunciatio eo ipso facta nul-
la est, consequenter consensu postea
subsecuto non confirmatur, neque ex
nunc, ut in casibus propositis, quoniam
requireretur nouus consensus renun-
33 ciantis, cum initium obligatiois spe-
ctandum sit, l. si procuratorem in principio,
ff. mandati, l. 1. §. non solum prope finem, ff.
depositi, l. Pomponius la secunda, ff. de nego-**

rijs gestis, l. si id quod filiusfamilias, ff. pro socio, quo modo resoluitur textus in dicta l. per fundum, ff. de servitutibus prediorum rusticorum, etenim illa servitutis concessio non erat simpliciter nulla, ut aduertunt Paulus de Castro ibi Ancharanus cōf. 122. in fine, Decius in dicta l. quod ab initio nu. 9. ff. de regulis iuris, quam sententiam in nostris terminis defendit, sicco pede pertransiens, Bolognettus in dicta l. finali, n. 46. C. de pactis.

Ex quibus dictis colligitur cautela, qua uti posset renunciarius, ut renunciatio, sibi facta conualideretur ex consensu superueniente illius, de cuius hereditate facta fuit renunciatio, scilicet operari, ut nouus consensus renunciantis interueniat, tunc enim valebit renunciatio saltem ex nunc, ut aduertit idem Bolognettus, ubi supra, & faciunt notata per Angelum cōf. 334. num. 4. per Aretinum cōf. 128. vers. secunda species, & per Surdum cōf. 136. num. 21, 31. & 33. & decis. 70. num. 13. & 14. quoniam actus à principio nullus ex sequenti confirmatione validatur saltem ex nunc si non ex tunc, Alexander cōf. 58, num. 24. Ludouisius decis. 395. num. 12. arg. textus in l. ab emptione, ff. de pactis, ibi (quam ut nouæ quædam obligationes inter nos constituantur,) & ratio quare nouus ille consensus superueniens renunciationem non confirmet, nisi de nouo accedat cōsensu renunciantis, est, ex eo quia tunc a-

35. Cui ex sequenti ratificatione confirmatur, quotiès sola voluntas ratificantis requiritur, ita præceptor Bartolus in l. si mihi bona, §. iussum, ff. de acquirenda hereditate, ubi communiter DD. plures refert Osasus decis. 166. num. 13. Dom. Præses Merlinus tomo 2. controuersia 100. n. 47. at in casu nostro principaliter requiritur consensus renunciatis, idè cum renunciatio à principio fuerit nulla, consensus superueniens illius de cuius hereditate facta fuit renunciatio non confirmet, cum nouus renunciantis consensus requiratur.

36. Ultimo posset contraria sententia, procedere, quotiès in principio renunciationis consensus illius interuenierit, postea reuocauerit si denuo consenserit retrahitur ad tempus validitatis, arg. text. in l. mutus, ff. de leg. 3. l. 3. in fine, l. 4. ff. de adimendis legatis iuncta, l. heredes patrum, §. 1. ff. de testamentis notat Bolognettus ubi supra in fine.

S V M M A R I V M.

- 1 Consensus tertij, de cuius hereditate alteri fuit facta renunciatio requiritur, usque ad diem mortis.
- 2 Renuncians poterit heres institui non obstante renunciatione.
- 3 Pater instituendo filios heredes, dicitur etiam instituisse filium renunciantem.
- 4 Ponderatur textus in cap. cum inter de renunciatione.
- 5 Renunciatio numquam trahitur ad iura futura, & si fuerit dictum in renunciatione quod habeo, & habere spero.
Quod limitatur, si verba essent nimis generalia, & prægnantia, puta si fuerit dictum ex quacumque causa mihi successio deferatur.
- 6 Renuncians poterit heres institui, & si renunciatio fuerit nimis generalis, ut supra.
- 7 Consensus tertij, de cuius hereditate alteri facta fuit renunciatio, debet esse expressus non tacitus.
- 8 Renuncians poterit heres institui, quotiès tertio non fuerit facta renunciatio, sed solum in preiudicium ipsiusmet instituentis videas num. 21.
- 9 Iuramentum potest relaxari ab illo, cuius fauore fuit adhibitum.
- 10 Affertur distinctio doctissimi de Marinis ad questionem.
- 11 Renunciatio medietatis bonorum antiquorum tertio facta non requirit consensum illius, de cuius hereditate facta fuit renunciatio.
- 12 Textus in dicta l. finali, locum non habet, quando successio, scilicet portio renunciata defertur ex dispositione legis.
- 13 Fideicommissarius poterit tertio renunciare hereditatem sibi deferendam post mortem heredis absque illius consensu.
- 14 Ponderatur textus in cap. debitores de iure iurando.
- 15 Usuræ omni iure sunt prohibite, etiam de iure diuino.
- 16 Ponderatur textus in cap. quemadmodum, §. illud autem de iure iurando.
- 17 Assignatur ratio, quare promittens soluere usuras cum iuramento teneatur, sic maritus promittens cum iuramento uxorem non accusare de adulterio.
- 18 Ponderatur textus in l. si cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2.
- 19 Author utitur subtili responsione Antonij Fabri de erroribus decade 13. errore 12.

- 20 Testator poterit reuocare testamentum, licet illud iuramento confirmauerit.
- 21 Afferuntur Doctores contrarium dicentes notatis num. 8.
- 22 Renunciatio dicitur extinctiua, si fieret ab uno ex heredibus alijs coheredibus.
- 23 Author resoluit questionem propositam in renunciantione translatiua.
- 24 Renuncians non excluditur, si ante renunciantionem fuisset hæres institutus.

ARGUMENTVM.

Proponitur ingeniosa quæstio, scilicet si renuncians hæres institutus debeat renunciatario portionem habitam restituere, vnde explicatur quando renuncians possit hæres institui, non obstante renunciantione, & ad quas successiones illa trahatur, qua de causa plura iura ponderantur; & notantur aliqui casus, in quibus consensus illius tertij non requiritur.

THEOREMA. XLV.

PRecedenti Theoremate probaui requiri consensum illius de cuius hereditate alteri fit renunciatio, eumque de forma esse, itaque per superuenientiam illius inualidam renunciantionem non confirmari, in hoc tamèn inquam perseuerantiam vsque ad extremam diem oportere, vt in dicta l. finali C. de pact. DD ibi notant Gomesius in l. 22. Tauri num. 31. Gaspar Thesaurus lib. 1. quæst. forens. quæst. 95. num. 2. Caput in consuetud. si moriatur par. 3. §. 6. num. 6. quod locum habere assentio, tam per expressam reuocationem, quam tacitam, puta renunciantem illam heredem instituendo, nullus enim ex Doctõribus negauit posse renunciantem heredem institui ab illo cuius successio renunciata fuit, sic docent Afflictus decis. 350. vbi Vrsillus num. 2. Aretinus conf. 13. col. 2. Alexander conf. 131. vol. 1. Cassaneus ad consuetudines Burg. in titulo de success. rub. 7. num. 40. conf. 28. num. 12. Parisius conf. 91. num. 36. vol. 3. Gomesius in l. 22. Tauri nu. 10. Iason conf. 127. vol. 1. Surdus decis. 14. nu. 11. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 94. num. 10. Molfesius par. 4. quæst. 12. num. 5. de Marinis tomo 2. quotidianarum cap. 194. num. 2. Antonius

Faber in suo Codice lib. 2. tit. 3. de pactis Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9. glosa unica par. 1. num. 70. quibus addo nouissime Dom. Consil. Ioa. Franciscum Marcianum in doctissima disput. 8. num. 27. imò præciso statuto exclusiuo per generalem institutionem filiorum, filia renuncians dicitur vocata, ita Gomesius, & Molina locis citatis, Sanchez lib. 7. summa cap. 7. num. 14. quod probare videtur ex textu in cap. cum inter de renunciantione, vbi

3 Summus Pontifex proponit casum de quodam renunciantem suum beneficium, iurans se numquam fore repetiturum, postea Summus Pontifex iterum intendebat renunciantem beneficium conferre, sicut quæsitum si poterat, nam videbatur ei obstare renunciantio cum iuramento se numquam repetiturum, at contrarium ibi deciditur, quoniam non primo titulo, sed altero ei fiebat acquisitio, in illis verbis (non enim videtur nobis impedimentum offerre iuramentum quod de eo non petendo ulterius proponitur præstitisse) vnde dixit Bartolus in l. qui Romæ, §. duo fratres quæst. 6. ff. de verb. oblig. quod renunciantio numquam ad iura futura

4 trahitur, nisi causam de præterito habeant, & si fuerit dictum in renunciantione de eo quod habeo, & habere spero, & in l. post emancipationem, ff. de liberat. legata, & in l. si uxor, §. diuus, ff. de adulterijs, Felinus in cap. si diligenti col. ultima vers. decimo fallit de foro competentis, Boerius ad consuetud. Burdegal. §. 6. col. 9. in titulo de test. & decis. 147. nu. 12. Decianus conf. 3. num. 123. lib. 1. Turretus conf. 65. num. 9. & 10. lib. 1. Hondedus conf. 36. nu. 18. & 19. lib. 1. Gigan. conf. 70. num. 162. Viuius decis. 289. num. 13. Hodierna in addit. ad Surdum decis. 14. nu. 1. Bardell. conf. 12. num. 3. lib. 1. Scradarius de feudis par. 8. cap. 5. num. 31. Pistorius lib. 2. questionum iuris quæst. 12. num. 53. & lib. 4. quæst. 6. nu. 66. Caualerius decis. 340. num. 6. Cutellus decis. crat. 5. num. 72. Pascalis de patria potestate par. 3. cap. 7. num. 31. additio ad Ludouisium decis. 264. num. 6. Rotæ Romana decis. 549. num. 3. & 4. & in recentioribus par. 1. & decis. 395. num. 1. in recentiss. par. 1. & decis. 6. num. 18. apud Tamburrinum de iure Abbatissarum, Anna sing. 490. Vultei conf. 17. num. 56. lib. 1. Crassus de exceptionibus except. 13. num. 16. in 2. edit. quod colligitur ex l. quod seruius, ff. de conditio causa data, ex l. 1. ff. de statulib. vbi statuliber, dicitur qui libertatis spem aliquam habet, & si omnis seruus ad libertatem aspirare possit, sic sub generali, renunciantia.

ciatione comprehenditur ius quod ex presenti tractum habet, non verò quod de futuro sine vlla causa de præterito oritur, & effectum habet.

Imò dato quod hoc ius merè futurum sub generali renunciatione comprehenderetur, ex prægnantia verborum, puta si fuisset dictum, ex quacumque causa mihi successio deferatur, vt dicunt *Parisius conf. 69. num. 87. lib. 3. Portius conf. 142. num. 46. 47. & 48. Pancirola conf. 62. num. 8. plures apud Galleratum de renunciat. lib. 4. cap. 2. num. 32. Rota Romana decis. 714. num. 5. in recentioribus par. 2. & decis. 141. num. 3. par. 5. diuersorum Feren-tillus ad Burattum decis. 310. lit. B. plures refert Aldograd. doctissimus neotericus conf. 66. per totum, Ciarrinus controuersiarum forensium cap. 86. num. 20. non per hoc denegatur facultas renunciantem hæredem instituere, vt dixit Baldus in l. pactum quest. 6. C. de collationibus, & in cap. ad nostram de iure iurando, Salycetus in l. pactum, C. de pactis, Imola in l. qui superstitis, ff. de acquirenda hereditate, nam vni-*

7 Ex quibus oritur discutienda elegans quæstio, de qua mensibus elapsis fui interrogatus, videlicet si collata renunciatione in beneficium tertij cum expresso consensu illius de cuius hereditate agitur (consensus enim expressus requiritur, cum tacitus non sufficiat, docet *Cranetta conf. 127. Antonius Faber in suo Codice in titulo de pactis definit. 3. & colligitur ex dicta l. finali, C. de pactis, ibi, (nisi ipse forte de cuius hereditate pactum est voluntatem suam eis accommodauerit) postea renuncians hæres fuerit institutus, an cogi possit ad tradendam dictam quantitatem relictam renunciatario, & reperio *Gutierrez in dicto cap. quamuis pactum verbo omnino num. 13. dicentem, nullo modo teneri ad restitutionem faciendam, quoniam, vt dixi per institutionem factam in beneficium ipsius renunciantis consensus videtur reuocatus, qua reuocatione existente, tam tacita, quam expressa corrumpit ipsa renunciatio, neque officeret iuramentum, cum non liget quoties est contra bonos mores naturales, cap. non est obligatorium de regulis iuris lib. 6. & bene in nostris terminis firmat *Dem. Marcellus Marcellianus olim dignissimus Consiliarius tomo 2. conf. 35. in primo dubio, consequenter cum corrumpet renunciatio per talem reuocationem corrumpet iuramentum.***

At *Caspar Thesaurus lib. 1. questionum*

forensium quest. 95. per totam, contrariam sententiam defendere conatur, quem secuntur Hodierna in addit. ad Surdum decis. 14. num. 10. Pascalis de viribus patrie potestatis p. 3. cap. 7. num. 21. dicentes renunciantem teneri ad restitutionem ipsi renunciatario, etenim iuramentum seruandum est quoties seruari potest sine interitu salutis æternæ, cap. cum contingat cap. licet de iure iurando, cuius iuramenti virtute tenetur dictus renuncians ad restitutionem, quod fortius procedere aiunt, quoniam & si verius sit, ac nemini prorsus indubitatum renunciantem posse hæredem institui, vt supradixi, hoc procedit quoties renunciatio est
8 *facta in beneficium ipsius instituentis, docent Baldus in dicta l. pactum quod dotali quest. 6. C. de collationibus, & in cap. ad nostram de iure iurando, Salycetus in l. pactum, C. de pactis, Paulus de Castro in l. finali col. 4. C. eodem, Imola in l. qui superstitis, ff. de acquirenda hereditate, nam vni-*
9 *cuique licitum est iuramentum in sui fauorem latum remittere, cap. 1. de iure iurando, Iason in t. 1. §. & post operis, ff. de operis noui nunciacione, vnde licitum erit patri cui renunciatio facta fuit filiam hæredem instituere, at quoties renunciatio in tertij fauorem collata fuerit, in præiudicium illius hæres institui non poterit, sic docent *Couarruias in dicto cap. quamuis pactum part. 3. in principio num. 9. in 4. & 5. casu, Decius conf. 58. Vasquius de successioribus, §. 18. num. 145. Cassianus consilio 53. Caputius in consuetud. si moriatur part. 3. §. 6. num. 8.**

10 *Noster doctissimus de Marinis tomo 2. quotidianarum cap. 194. à num. 5. aliter sermonem instituit, scilicet si loquamur de quantitate renuncianti debita, puta, quod legitima præstanda sit filio, & tunc renuncians ad restitutionem tenetur, si verò sermonem instituamus de portione non debita, tunc & ab intestato succederet, facto ramen testamento renuncians ad nihilum tenetur data reuocatione consensus ab illo de cuius hereditate agitur, assignat rationem, quia primo casu illa portio renuncianti auferri non potest, & sic cum fuerit alteri renunciata dicitur ius quæsitum at secundo casu portio renunciata non est quæsitum cum possit ab illo auferri, ideo non mirum si data reuocatione ad nihilum renuncians tenetur, quæ de Marinis sententia ultra adducta per ipsum confirmari possit hoc medio, videlicet*

po-

ponamus casum quod agnatus tertio renūciauerit medietatem sibi debitam de bonis antiquis post alterius agnati obitum, sine tamē illius consensu, certe renunciatio valebit, vt notabiliter
11 aduertit, sic limitando *textum in dicta l. finali*, *Caputus in consuetud. si moriatur par 3 § 6. num. 9.* & ratio est, quia dispositio dicta legis finalis locum habet quando bona ipsi renunciante obueniūt voluntarie, itaut tolli possent per morientem, secus verò si ex immediata legis
12 dispositione, ita *Gomesius in l. 22. Tauri num. 15.* sed bonorum antiquorum medietas ex vi cōsuetudinis pręstatur, vt docet *Napodanus in consue. ud. si moriatur num. 39.* non mirum si consensus illius non requiritur, & potius fieri dicitur renunciatio hęreditatis mortui.

Sicut in simili si fideicommissarius renūciauerit alteri, id quod post mortem hęredis sibi foret pręstandum, certe
13 tē valebit, licet defecerit consensus illius grauati, sic restringendo dictam legem fin. notat *Cuma. in l. 1. §. quid ff. de donat. Zanch. in l. hęredes mei, §. cū ita p. 4. nu. 473. in princ. cum seq. ff. ad S. C. Treb. Iason in l. 1. n. 18. C. de pact. Practica Papiensis in forma libelli. que agitur ad substitutionē, §. finali. nu. 2. Oasius decis. 100. n. 25. Parisius cons. 26. num. 1. 4 lib. 2. Cancerius part. 3. variarum in titulo de pactis num. 141. Reg. Rouitus decis. 87 num. 15. dec sum referens in fine in simili casu, ex illa ratione moti, quia non dicitur fieri renunciatio hęreditatis viuētis, sed defuncti testatoris quod esset in medietate bonorum antiquorum, & licet aliqui contrarium dixerint in fideicommissio, videndi apud *Surdum de alimentis titulo 6. quest. 22. nu. 32 Peregr de fideicommissis art. 2. num. 52. art. 31. num. 27. cum seq. Gall. de except. titulo 4. except. 23. num. 66. par. 2. affirmant tamē restitutionem faciendam esse dicto cessionario, vt post plures notat Fusarius de substitutionibus quest. 524. nu. 8. quę omnia videntur probare distinctionem de Marinis, & si non adducat, videlicet quod si fuerit renunciata portio renunciante debita ex legis dispositione, licet consensus fuerit reuocatus datur actio renunciatio, cum ex dictis supra consensus non requireretur**

Ego autē horum, ac omniū minimus primū caput distinctionis de Marinis attendendo, in quam confusim a DD. explicatum fuisse, vnde opinionem *Gutierrez*, ac *Gasparis Thesauri* simpliciter acceptā dubitabilem existimo, etc.

nim quod ait *Gutierrez* renūciantem ad restitutionem accepti nō teneri virtute consensus reuocati, & quod iuramentum tamquā contra bonos mores naturales actus naturam non alterare, recipit quemdam intellectum, suamque habet responſionem, ad quam fundandam vtor dispositione *textus* vulgaritissimi, sed notabilis ad casum nostrum in *cap. debitores de vsuris*, in quo queritur si promittens vsuras soluere cum iuramento ad obseruantiam cogi possit; & videtur dicendum negatiuē, quoniam iuramentum non tenet contra bonos mores naturales, vt dixi, vsura enim omni iure prohibita est, de iure
15 diuino, vt *Ezechie cap. 18. vbi loquens Dominus de eo qui ad vsuram dedit, ait quod non viuet, sed morietur, & in Psalmo 14. ibi (non habitaturum in Templo Domini eum qui ad vsuram dedit) & illud Lucę 6. mutuū date nihil inde sperantes, docent S. Thomas 2 2. quest. 78 art. 1. Sotus de iustitia, & iure lib. 6. quest. 1 art. 1. conclus. 1. Molina de iustitia, & iure tract. 2. disput. 304. Lessius lib. 2. cap. 20. dubitat. 4. num. 23. Rebellius de obligat. iustitie part. 2. quest. 2. sect. 2. Bonacina tomo 2. tractatu de restitutione disput. 3. quest. 3. puncto 2. proposit. 3. Filliuccius tract. 34. p. 2. cap. 1. num. 10. Gutierrez lib. 2. canonicarum quest. 18. nu. 11. Rodericus lib. 3. questionum regularium quest. 4. num. 56. Consiliar. Carleualius tomo 2. de iudicijs lib. 1. titulo 3. disput. 8. a num. 7. & 11. & tamē Summus Pontifex ibi teneri ait, alias in periurium incurrere, in illis verbis (si vero de ipsarum solutione iurauerit cogendi sunt Domino reddere iuramentum) secundo vtor loco *Innocentiј Tertij in cap. quę admodum, §. illud autem, eodem titulo, vbi*
16 dicitur quod si maritus promittat vxori cū iuramento se non fore accusaturū de adulterio, & si eā apprehēderit, virtute iuramenti repellitur, ibi (tutius ergo in hoc casu videtur, vt propter iuris iuradi religionē vir accusare desistat) & tamē hoc adulterij crimen omni iure prohibitum est, ad q̄ vidēda est elegās dec. 1. D. Reg. Cap. Lat. li. 2. vbi magistraliter more suo discurret, quare ergo hęc iura iurātē obligāt si naturales mores corrumpuntur.
17 Et omissis pluribus responſionibus de quibus *Doctores* ibi probabiles, & verior mihi videtur resolutio *Abbatis in dicto cap. debitores*, dicentis duo considerari in promissione vsurarum, primo consideratur recipiens vsuras, secundo pręstans vsuras, turpitudine, & peccatum*

tum in vltima versatur non circa dantem seu promittentem, sed circa recipientem, ideoque cum non versetur peccatum ex parte promittentis, cogitur virtute iuramenti ad obseruantiam, & cum recipiens vsuras peccatum committat ad restitutionem tenetur, idem dicitur in marito promittente non accusatur vxorem de adulterio, quia ex parte sua promissionem adimplendo nulla committitur turpitudine, sic magistraliter *Abbas loco citato nu. 1. vers. nota secundo*, quæ resolutio argumentum *Gutierrez* resoluit, quoniam quod pactum de succedendo, seu renunciatio hæreditatis alterius in alterum collata non teneat, est ob suspicionem, seu votum captandæ mortis, ideo accedente consensu illius, aut reuocato, renunciatio euanesceat, at ex parte renunciantis nulla adest turpitudine, consequenter iuramentum operabitur, vt ad promissionis adimplementum abstringatur, quam solutionem videtur obseruasse *Gaspas Thesaurus* sub obscuris verbis num. 6. 10. & 11.

- 38 Quæ solutio confirmatur ex eleganti loco *Pomponij* in l. cum pater, s. filius matrem, ff. de leg. 2 in quo notabilis questio proponitur, filius matrem suam hæredem instituit, eamque vniuersali fideicommisso grauauit, imò dicta mater iuramento se abstinuit ad hanc restitutionem faciendam, posteaque nullum apparuit testamentum, ob quod mater fuit declarata hæres filij ab intestato, quæ situm fuit si cogi posset ad restitutionem, & videbatur respondendum negatiue, quoniam attento illo iure legata, seu fideicommissa non præstabantur nullo declarato testamento, l. si veritas, l. eam, l. ex testamento, C. de fideicommissis, solum debentur declarato nullo testamento ex causa præteritionis, vel ex hæredationis iure nouissimo attentato, iuxta textum vulgatissimum in auth. ex causa, C. de liberis præteritis, nihilominus *Pomponius*, ibi ait præstandum esse fideicommissum, in illis verbis (cum testamentum nullo iure factum esset, nihilominus matrem legitimam hæredem cogendam esse fideicommissum præstare respondi, nã obnixæ voluntatis præces ad omnem successionis speciem porrectæ videbantur) & glosa in verbo obnixæ in fine inquit, idest vinculo iuramenti firmatæ, & in verbo successionis asserit, hoc esse propter iuramentum, & colligitur ex eodem textu in principio, ibi (filius hæredem matrem scripserat, & fideicommissa tabulis data cum iuris iuram-

di religione præstari rogauerat) quibus ex verbis aperte ostenditur ob vim iuramenti matrem hæredem ab intestato coactam fuisse ad restitutionem in testamento promissam, igitur à pari dicendum erit in casu nostro, & si consensus reuocatus fuerit, adhuc ad restitutionem renunciatio cogi poterit à renunciatario, vnde *Gutierrez* sententia, seu argumentum facile diluitur.

- 19 Neque opinio *Gaspas Thesauri* simpliciter erit accipienda, quoniam si veritatem amamus, veraque iuris principia interpretemur, eius fundamentum corrumpitur, etenim vna cum *Doctissimo Antonio Fabro* tomo 1. de erroribus pragmaticorum decade 13. errore 12. per totum, dicere possem, quod renunciatio illa de hæreditate terti, numquam valet, nisi consensu illius accedente, vt in dicta l. finali, & si accedat, illo reuocato corrumpitur cum conuentio incipiat esse iniqua, & contra bonos mores propter spem, & sollicitudinem, quæ passioni inest hæreditatis alienæ, itaque ad validitatem huius renunciationis requirit *Iustinianus* in dicta l. finali perseverantiam voluntatis, inde sequens iuramentum operatur secundum naturam ipsius actus, iuxta textum in l. finali, C. de non numerata pecunia, cum renunciatio illa requirat perseverantiam consensus vsque ad mortem.

- 20 Eodem modo, & iuramentum regulatur, sicuti si testator iuramento vallauerit testamentum, adhuc illud reuocare poterit, quia cum sit de sui natura reuocabile, iuramentum eodem modo interpositum censetur, docet *Bartolus* in l. si quis in principio col. finali, ff. de leg. 3. *Baldus* in l. 1. col. finali, C. de Sacros. Eccles. eoque sequenter dicendum erit illum iurasse obseruantiam renunciationis, quatenus ille de cuius hæreditate facta fuit renunciatio suum consensum non reuocauerit, imò doctrina illa multorum de quibus supra scilicet renunciantem hæredem institui non posse in præiudicium
- 21 tertij renunciatarij plures habet contradictores, *Vrsillum* ad *Afflictum* dec. 350. num. 4. *Gutierrez* in dicto cap. quamuis patet in principio num. 5. *Tellium* in 6. tauri num. 21.

Vnde colligitur dicendum ex his dictis, quod dupliciter renunciatio fieri potest extinctiue, vel translatiue, vt in principio huius capituli asserui, dicitur fieri extinctiue (licet in beneficium tertij collata fuerit renunciatio) pura

v nus

vnus ex filijs renūciat hereditatem, 22 patris alteri filio, tali casu non est translatiua, quoniam illi sunt heredes suo patri vna cum renūciante, solum virtute dictæ renūciationis aufert se de medio, & totum locum succedendi alijs filijs tradit, vt latissimè probat Dom. Horat. Mont. cōtrouersiarum forensium cap. 10. per totum, & addo Dom. Reg. Rouitum decis. 85. num. 1. consequenter, si pater renūciantem heredem instituerit, de nouo illum habilitat ad succedendum, & cum fiat acquisitio ex actu non cogitato, & superuenienti non dicitur comprehensa sub generalitate renūciationis, vt dixi in principio, dummodo in renūciatione non fuerit dictum etiam de successione ex testamento, tūc enim sumus in claris, vt docet aduertit Ioan. Dauth. in c. quamuis pactum n. 113.

23 Si verò loquamur de renūciatione translatiua facta in beneficium tertij nō succedentis, tali casu si renūciatio fuerit generalis, tam de successione ex testamento, quā ab intestato, & adhuc sumus in claris, quia hereditas acquiritur renūciantis restituenda renūciatario, ex dictis per Montanum dicta cōtrouersia 10. num. 1. cum alijs adductis per Reg. Rouitum dicta decis. 85. num. 1. virtute iuramenti appositi, & procedunt omnia quæ retuli pro impugnacione Gutierrez, sed si tantū in renūciatione fuerit dictum de successione ab intestato, tunc si renūcians fuerit heres institutus in tanta quantitate, quanta sibi ab intestato competeret, cerrè restitutio facienda erit, quoniam, & si titulo acquiratur, virtute iuramenti ad illum, etiam sic extensio, & procedit textus alius in dicta l. cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. & notauit in his terminis Gaspar Thesaurus dicta quest. 95. num. 15. & si renūciās fuerit institutus ultra portionem sibi ab intestato competentem, illud plus remanebit in posse renūciantis, quoniam cum acquiratur titulo ex testamento, & in renūciatione fuerit dictum solum de successione ab intestato trahi non debet ad successionem testamentariam, hæc in præsentī Theoremate, notanda sunt cū nulli sic subtiliter veris iuris principijs inherendo sint examinata.

24 Ex quibus nota, quod si renūcians per prius fuerit heres institutus, non tenetur postea tradere successionem renūciatario illa secuta, & ratio est, quia per non reuocationem factam ab illo tertio, dicitur consensus renūciatio-

nis reuocasse, ac de nouo illam heredē instituisse, vt ex Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 94. num. 11. cum seq. notauit, & collegit Dom. Marcian. iunior dicta disput. 8. num. 28.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Renūciatio non nocet filijs renūciantis, quoties simpliciter fuerit dictum renūcio hereditatem patris mei mihi deuoluendam.
- 2 Renūciatio facta per aliquem alteri non debet esse nocua.
- 3 Renūciatio facta per matrem filijs non nocet, licet sint illius heredes, & fuerit dictum in renūciatione pro se, & heredibus.
- Quod procedit, licet dicti filij concurrerent cum patris, vnde indigerent representatione, & impugnatur P. Molschius contrarium asserens.
- 4 Ponderatur textus in l. quoties quod pure debetur, ff. de nouationibus.
- 5 Exhereditatio facta patri, ad filium non extenditur, idè illo præmortuo testamentum aui corrumpit, si nepos fuerit præteritus.
- 6 Refertur opinio aliquorū dicentū renūciationem filijs nocere, si matris sint heredes.
- 7 Impugnatur responsio allata per Præsidē de Franchis decis. 67. n. 7.
- 8 Ponderatur textus in l. filiusfamilias, §. cum pater, ff. de leg. 1.
- 9 Heres tenetur ad obseruantiam facti sui testatoris, & si contrahere possit ex propria persona.
- 10 Heres potest venire contra factum defuncti, quoties ipse defunctus poterat.
- 11 Author remittit legendam questionem, quando filius possit venire aduersus alienationem rei sue per patrem factam, tempore quo erat administrator, & distinctionis federe contraria conciliat.
- 12 Prælatus qui nulliter alienauit rem Ecclesiæ potest aduersus illam venire.
- 13 Tutor quando alienat, dicitur alienasse tutorio nomine, idè ad euictionem non tenetur, nisi proprio nomine se obligauerit.
- 14 Impugnatur responsio Præsidis de Franchis, & ab Authore difficultas soluitur.
- 15 Verba posita in aliqua dispositione debent aliquid operari.
- 16 Verba improprie sunt accipienda, vt cesset vitium superfluitatis.
- 17 Expressum quod tacite inest, nihil operatur.
- 18 Affertur opinio aliquorum dicentium matris

- trīs renunciationem filijs nocere, si facta fuerit ob dotem receptam, quam Author inficiatur.
- 39 Filij nullum ius habent in bonis patris illo viuentē.
- 40 Ponderantur iura in l. vxorem, §. Scium ff. de leg. 3. & in l. cum pater, §. a filia, ff. de leg. 2.
- 41 Heres non potest inuita restituere hereditatem substituto vocato post mortem, si resultaret tertij præiudicium.
- 42 Heres poterit restituere in vita hereditatem pauperibus, licet grauamen sit post mortem, & assignatur disparitatis ratio.
- 43 Heres poterit unica vice distribuere totam quantitatem legatam per testatorem promissis, & assertur ratio.
- 44 Renunciatio facta per matrem filiis non nocet, licet fuerit dictum pro se, & filiis, etiam ex propria persona venientibus, quod Authori non placet, & refert contrarium dicentes.
- 45 Quod ampliatur, licet filij confecissent inuentarium.
- 46 Heres tenetur stare facto defuncti pro ea portione, quam realiter accepit, non pro qua fuerit heres institutus, facto tamē inuentario, secus illo non confectio.
- 47 Heres facto inuentario poterit contravenire facto defuncti, quoties ad illam rem consideratur quedam particularis affectio, restituito tamē tantundem.
- 48 Nepotes volentes aui succedere, tenentur conferre dotem per matrem habitam, licet ad sit aliquorum distinctio.
- 49 Dos non reddit ad patrem mortua filia cū liberis, sed apud illos remanet secundum Bulgari consuetudinem.
- 50 Pater dotando filiam poterit partem apponere, ut post illius mortem sibi reuenteretur, & remissiuē.
- 51 Consentire dicitur qui non prohibet, cum posset prohibere.
- 52 Ponderatur text. in l. si Titio 95. §. finali cum l. sequenti, ff. de leg. 1.
- 53 Testator potest grauare venientes ab intestato ad hereditatem filij pupilli, illo mortuo in etate pupillari.
- 54 Nepotes aui succedentes ex propria persona tenentur conferre dotem habitam per eorum matrem, si fuerint heredes.
- 55 Quod locum non habet in successione aui, licet per illam dos data fuerit, & quid attempta nostra consuetudine, qua dos filijs datur.
- 56 Collatio cessat, quoties fuerit data filie per patrem pro omni iure legitime.
- 57 Donatio inter patrem, & filiam in potestate existēte valida est, si fiat ex causa dotis.
- 58 Collatio locum non habet, quoties dos habitata per matrem fuisset consumpta.
- 59 Nepotes aui succedentes tenentur conferre dotem per matrem habitam, licet illius heredes non sint, aut aliter non habuerint secundum opinionem Antonij Fabri, licet Author illum impugnet.
- 60 Collatio fuit introducta ad seruandam æqualitatem inter filios.
- Bona aduentitia non veniunt in collationem.
- 61 Collatio cessat, quando bona non reperiuntur tempore mortis in posse conferre debentis.
- 62 Collationis materia est de genere prohibitorum, ideo non datur, nisi reperiat in iure expressa.
- 63 Extensio non datur in materia collationis, licet eadem vigeat ratio.
- 64 Collatio datur in linea collateralī ob dotem habitam per matrem causa renunciationis, secundam sententiam Antonij Fabri pro Authori displicet.
- 65 Collatio locum habet inter descendentes & succedentes ascendentibus.
- 66 Ponderantur pro sententia Antonij Fabri iura in l. si extraneus cum l. sequenti, §. finali, ff. de condi. causa data, & ab Authore resoluuntur.
- 67 Ius accrescendi vincit successorium editum.
- 68 Nepotes admittuntur ad successionem aui, licet adsit eorum mater in medio, que renunciauit, dummodo adsint agnati remotiores, scilicet de linea collateralī defuncti, secundum opinionem multorum, que ab Authore impugnatur.
- 69 Explicatur quo iure, & quare introductum fuerit successorium editum.
- 70 Descendentes ex feminis respectu aui materni dicuntur cognati.
- 71 Linea patris rumpitur per feminam.
- 72 Assertur locus Antonij Fabri de erroribus prag. decade 28 errore 7.
- 73 Resoluitur argumentum contra sententiam Authoris.
- 74 Renunciatio continet tacitam conditionem, si hereditas deferatur, & lex fingit illam renunciāti acquiri, & breui manu reuocatorio dari.

A R G V M E N T V M.

Controuertitur, quando renunciatio facta per matrem filijs noceat, ubi omnes casus Author per iurium trameses discursit, plura adhuc non cogitata ponderando, & impugnatur do.

doctrina plurium ; quos sequitur *Dom. de Marinis lib. 2. quotid. c. 189 num. 95. cum sequ.* cuius occasione *Author* explicat , quando nepotes auo succedentes tenentur dotem habitam per matrem conferre , & & impugnatur *Antony Faber definit. 17. titulo Cod. de pactis, & definit. 2.* multa iura resoluendo , plurane notatu digna afferuntur.

THEOREMA. XLVI.

Frequentissima in palatijs est illa controuersia si renunciatio facta per matrem filijs noceat , & licet nullus quasi sit Doctor , qui eam non controuertit , obscure tamen , & non distinctim discurre , proinde tam pro necessitate nostri tractatus , quam ob frequentiam in Tribunalibus opus est illam aliquantulum discutere , eo magis cum aliqua interrogatus exarauerim , & pro faciliiori nostrae questionis intelligentia plures erit distinguendi casus , primus est si renunciatio simpliciter facta fuerit , puta dictum fuerit renuncio hereditatem patris mei , aut alterius mihi deuoluendam , nulli dubium erit , ultra renunciantem neminem alium officere , unde filijs ad successionem aspirantibus non nocebit renunciantem praefuncta , notant *DD. in l. qui superstitis ff. de acquirenda hereditate, Couar. in cap. quamuis pactum p. 3. re est. §. 2. col. 4. de pactis lib. 6. quamplures reasumpsi Tiraquellus de iure primogeniturae quest. 12. & 40. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 84. alter Molina de primogenitura cap. 3. num. 47. quoniam renunciatio vnus non debet alteri nocere , ut scripsit Bartolus in dicta l. qui superstitis, Paulus de Castro, & Alexander, Pisanellus in consuet. si moriatur sub nu. 39. in apostilla incip. Bartolus, Peregr. de fideicom. art. 52 n. 93. Morot. conf. 22. Surd. conf. 355. per totam Andreol. tomo 3. controuers. cap. 212.*

Secundus casus est quando mater renunciauerit pro se, & haereditus suis, & filij sint matris haeredes, in hoc refidet difficultas, reperio *Prasidem de Franchis decis. 67. a num. 7.* dicentem renunciationem filijs non nocere, si eorum mater praefuncta fuerit, licet illius sint haeredes, hanc sententiam sequantur post alios *Antonius Faber in suo Codice in titulo de pactis definit. 1. & 14. Gasp. Thesau. lib. 2. questionum forensium quest. 90. a num. 3.*

Pistorius lib. 4. quest. 7. Molina dicta quest. 84. vers. contrariam, Morotus dicto conf. 22. de Georgio alleg. 30. nu. 33. Gratianus tomo 4. discep. forens. cap. 785. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9. glosa vnica p. 1. a num. 52. cum seq. Pascalis de pat. potest. p. 3. cap. 7. a num. 57. cum seq. plures refert, & sequitur Dom. Marchio Torelli tomo 1. decis. 4. in 1. dubio, & decis. 41. per totam de Marinis tomo 2. quotidian. cap. 189. nu. 91. Dom. Marchio Ramontis tomo 1. controuersia 11. num. 7. & per totam, Castillus decis. 189. num. 2. Molfesius in titulo de renunciatione quest. 5. Montanus controuersiarum forensium cap. 10. a num. 9. per totum Thorius sic pluries decisum referens in compendio p. 3. tom. 3. verbo renunciatio matris in beneficium eius fratrum, & in verba renunciatio a patre in beneficium sui patris, & tomo 2. p. 3. verbo nepotes, Andreolus loco citato num. 3. & seq. Galleratus de renunciat. tomo 1. lib. 2. cap. 5. num. 28. per totum, quibus addo Honusfridum Donadies in nouissimo tractatu de renunciat. cap. 2. num. 117. & 118. post haec scripta visum, & cap. 3. num. 21. cum sequentibus, Hodiernam lib. 1. controu. cap. 23. num. 12. in fine, & dum haec questio typis erat danda, legi aureas quippe obser. ad 1. lib. dec. D. Reg. Cap. Latr. editas per doctiss. D. Michael. Angel. Gizz. de nostra legali professione satis benemeritum, qui in obseru. 4. plures nouissimas decisiones refert, Mauri. de Alex. in breuiloquio confessionis tit. de renuc. c. 8. Io. Dauth. in repet. c. quauis patrum n. 44. & ratio est, quoniam illa renunciatio habet in se tacitam conditionem si ipsi renuncianti haereditas deferatur, quae euanesceat dicitur eo ipso quod filia renuncians patri, aut alteri cui renunciauerit praemoritur, quae opinio non solum procedit quoties filij renunciantis concurrerent cum personis eodem gradu coniunctis, verum etiam si cum patris qui sunt proximiores, quoniam non matris renunciantis personam ingredirentur, sed locum tantum, docent Bartol. in l. 1. §. & si nepos. ff. de collat. dotis, & in l. 1. §. si sit filius, ff. de coniug. cum emancip. liber. Paulus de Castro in l. pactum quod dotale num. 7. C. de collationibus Aretinus in l. gallus, §. instituens num. 4. ff. de liberis, & posthum. Reg. Tappia in addit. ad responsum Ribera super success. Regni Portugal. num. 122. Dom. Praeses Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 14. num. 20. & alibi dixi, consequenter non mirum si persona matris, quae excluditur filijs suis ex propria persona venientibus non officiat, unde non bene dixit P. Molfesius

sius, dicta quest. 5. nu. 35. renunciationem obitare, quoties filij renunciantis cum proximioribus concurrerent tamquam indigentes matrem repræsentare, cum dicta repræsentatio fieret solum quoad gradum non personam.

4 Pro qua communi facit elegans locus *Ulpiani in l. quoties*, quod pure debetur in fine, ff. de nouationibus, ubi *Iuris Conf.* ait quod si debitum pure sub conditione nouandi causa stipuletur, & ante purificationem conditionis promittens deportetur, tunc adimpleta conditione nulla sit nouatio, cum nulla adsit persona quæ obligetur in illis verbis (& ideo si forte persona promissoris pendente conditione fuerit deportata, *Marcellus* scribit ne existente quidem conditione illam contingere nouationem, quoniam nunc cum extiterit conditio, non est persona quæ obligetur,) ex quo *Ulpiani* loco colligitur attendi tempus adimpletæ conditionis ad cognoscendum si adsit persona habilis, aut inhabilis, ac cum in dicta renunciatione adsit tacita conditio si hæreditas ipsa renuncianti deferatur, & tempore delatæ hæreditatis non reperiatur persona renuncians defecta dicitur renunciatio.

5 Adhærent iura in l. si ex patronis, §. finalis, ff. de bonis libertorum. ubi exhæredatio facta in personam patroni, eius filijs non nocebit, in illis verbis (sed si ante pater meus decesserit, postea auus dicendum erit nihil mihi nocere patris exhæredationem ad auitorum, libertorum bona,) in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de liberis, & posthumis, in qua dicitur quod si pater filium exhæredauerit, & nepotem ex illo præterierit, testamentum valere si filius exhæredatus post patrem moriatur, secus si præmoriatur, quia nepos licet patris locum, & gradum subintraret, non tamen eius personam, cum veniat ex propria persona, & sic testamentum corrumpit, in illis verbis, (si filium exhæredauero, nepotem, quæ ex eo præterierit, & alium heredem instituo, & superuixerit filius post mortem meam licet ante aditam hæreditatem decesserit, non tamen nepotem rupturum testamentum *Iulianus Pomponius*, & *Marcellus* scribunt, diuersum est si in hostium potestate sit filius, & decesserit in eo statu, rumpit enim. his casibus testamentum) & idem dicitur in l. si quis filio, ff. de iniusto rupto testamento, ex quibus iuribus colligitur patris defectum filijs non nocere, si ille præmoriatur, consequenter renunciatio matris

filijs non nocebit si patri, cui renunciat, præmoriatur.

6 Alij autem dixerunt renunciationem nocere, si filij matris sint hæredes, ita docent *Aretinus conf. 3. vers. sed cum in casu nostro*, *Alexander conf. 13. nu. 5. vol. 5.* *Ruinus conf. 1. nu. 8. & 20. Menochius conf. 325. num. 63. vol. 4.* plures refert *Morotus dicto conf. 22. nu. 4.* & mouentur ex vulgatissimo textu in l. cum à matre, C. de rei vindicat in quo dicitur quod hæres tenetur habere ratum factum defuncti, & adhærent iura in l. sine possessio, C. de euictionibus l. si ab eo, C. de liberali causa, l. filios, C. de reuocandis his, quæ in fraude creditorum, l. si creditoribus, C. de seruo pignori dato l. sed si nulla, ff. de euictionibus, & in l. seia, C. eodem titulo quam doctrinam post alios exornant, *Cumia* de feudis vers. in antiquis num. 416. cum seq. *Loffredus conf. 1. num. 168. Vrsillus ad Affl. Etum decis. 393. num. 11. Hondedus conf. 3. num. 53. lib. 1.* *Crassus in §. hereditas quest. 12. n. 20. Franchus decis. 133. num. 17. Peregrinus de fideicommissis art. 32. n. 75. & art. 33. nu. 13. Intrigliolus decis. 28. nu. 8. Caldas Perera de nominatione emphiteusis lib. 4. §. 6. quest. 24. nu. 22. Syrdus conf. 284. nu. 20. conf. 392. nu. 26. & 27. & conf. 517. nu. 9. Menochius conf. 89. per totum, Serafinus decis. 1157. n. 2. Facchineus lib. 7. controuersiarum cap. 13. & 18. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 5. nu. 34. & sic cum renunciatio facta fuerit pro se, & hæredibus suis, qui filij matris sunt hæredes, dicendum erit quod & si ex propria persona veniant, adhuc renunciationem ratam habere tenentur.*

7 Et licet *Præses de Franchis dicta decis. 67. num. 7.* dicat doctrinam hanc procedere, quoties filij vellent admitti ex persona matris, secus si ex propria persona (tamen salua pace tanti viri quem semper sui veneratus) in quam responsum hanc iuribus citatis contradicere, quoniam expressè ibi dicitur quod hæres tenetur habere ratum factum defuncti, & si ex propria persona vellent admitti, est contra responsum *Martiani in l. filiusfamilias, §. cum pater, ff. de leg. 1.* ubi habetur quod quidam filium suum heredem instituit prohibuitque alienationem bonorum extra familiam filius hæres institutus cum esset in ultimis constitutus duos suos liberos hæredes fecit alterum exhæredando, & fundum à patre habitum, quem operi fideicommissi in beneficium filiorum sublinebat extraneo reliquit, quærit ibi *Martianus* quidnam

cx

ex filiis admitti possit ad fundum extraneo relicto, & respondet solum filium exheredatum admitti posse filijs heredi-
bus exclusis, sunt verba Martiani (cum pater filio herede instituto, ex quo tres habuerat nepotes fideicommississet, ne fundum alienaret, & ut infamilia relinqueret, & filius decedens duos filios instituisset tertium exheredauit, & eum fundum extraneo legasset, diui, Verus, & Antoninus rescripserunt verum esse non paruisse voluntati defuncti filium, sed si cum duos exheredasset, unum heredem instituisset fundumque extraneo legasset, putat Marcellus posse exheredatos fideicommissum petere) ex quibus Martiani verbis
9 colligitur heredem teneri ad obseruantiam facti testatoris, & si ex propria persona contravenire possit, quoniam ad illum fundum admittebatur, tamquam vocati à primo testatore, & tamen qui heredes sunt excluduntur, cuius Martiani mentem sic fuerunt interpretati, glossa ibi verbo exheredatos, Bartolus, Paulus de Castro, & alij ibidem, post infinitos antiquos docent Surdus conf. 73. nu. 34. lib. 1. & conf. 559. nu. 2. lib. 4. Raudensis conf. 38. nu. 31. Menochius conf. 81. nu. 10. conf. 87. nu. 99. cum seq. & in alijs locis Gabriel de regulis iuris conclus. 11. n. 6. Ludouicus conclus. 16. illat. 82. amplia. 2. vers. & hoc dictum Peregrinus de fideicommissis ar. 33. latè probat Fusarius quest. 557. per totam, Franch. decis. 83. & 525. nu. 7. Aponte conf. 33. & conf. 81. nu. 52. & 53. Aldogradus conf. 25. nu. 25. & 26. Fontanella de patris nuptiali. clausula 4. glossa 15. nu. 34. & seq. Virgilius de legitimat. persone cap. 20. nu. 48. per totum in nouiss. edit. facit ad idem textus in l. vnū ex familia, §. sed si vno, & §. sequenti, ff. de leg. 2. in quo idem dicitur

Etenim tunc hæres ex propria persona poterit venire contra factum defuncti, quoties testator posset, inquit Iuris Conf. Marcellus in l. Lucius Titius, ff. subito mar. vbi filius familias cum patris consensu duxit Mæuiam in uxorem, & dotem accepit pater, Mæuia postea repudiavit virum, vnde pater filio absente eius tamen nomine cum eadem sponsalia contraxit, quæ Mæuia iterum sponsalia repudiavit, queritur ibi an dicta Mæuia possit dotem repetere ab ipso viro repudiato, & Marcellus ait non posse peti stante quod Mæuia ex sua voluntate repudium fecit, licet filius patris sit hæres ibi (Marcellus respondit etiam si ut heres institutus à patre Titius conueniretur) ex quo loco inquit Rodericus Suarez in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic.

test. amplia. 7. vers. adde tamen mirabile limitari omnes leges de mudo disponetes heredes contra factum defuncti venire non posse, scilicet illas non procedere, quoties idem testator ex illo facto non obligaretur, ita Aretinus conf. 122. Corneus conf. 92. in fine lib. 4. & conf. 301. lib. 1. Berous conf. 110 nu. 12. lib. 1. Mant conf. 1. nu. 21. lib. 2. Rolandus à Valle conf. 5. n. 16. lib. 2 conf. 6. nu. 15. vers. secundo pro fundamento lib. 3. Afflictus decis. 240. nu. 8. Thomatus decis. Maieratensi 23. nu. 62. 63. & seqq. si quidem cum in persona defuncti non fuit aliqua efficax obligatio in hæredis personam inefficax transfusa fuit, notant Alexander conf. 38. lib. 3. Curtius Senior conf. 1.

Vnde pro conciliandis contrarijs sententijs in questione illa, si filius hæres sui patris possit venire aduersus alienationem rei suæ factam per patrem, eo
11 tempore administratorem, cum varia dixerit Doctores videndi apud Arias Pinellum in l. 1. p. 3. nu. 37. C. de bonis matris, distinctione vtuntur, scilicet, aut pater alienauit proprio, & principali nomine, & tali casu filius patris hæres ab agendo repellitur, quoniam pater de euictione tenetur, l. non dubitatur, vbi DD. C. de euictionib. quæ obligatio cum descendat in filium heredem impedit ne contravenire possit, arg. l. vendicantem, ff. de euictionib. idem idicetur si nullo nomine expresso vendiderit, cum præsumeretur proprio nomine, sic notant Corneus conf. 252. nu. 14. lib. 1. & ita procedit opinio illorum dicentium filium heredem patris ab agendo repelli, si vero pater alienauerit non nomine proprio, sed tãquam filii administrator, tunc filius posset venire aduersus alienationem nullam quoniam si pater in viuis existeret poterat de nullitate dicere, arg. l. quemadmodum, C. de agricolis, & censitis lib. 11. cap. 51. quis presbyterorum secundum communem intellectum de rebus Ecclesie non alienandis glossa in principio institutionum quibus alienare licet, vel non Alciat. conf. 20. Ruin. conf. 42. lib. 5. etenim vnusquisque potest venire contra proprium factum, quoties actus nullus est, l. post mortem, vbi Bartolus, ff. de adoptionibus l. iubemus. §. sane, C. de Sacrosanct. Eccles. Calderin. conf. 1. in titulo de testamentis, Rota Romana in antiquis dec. 866 col. 2. Barz. decis. 42. nu. 6. & decis. 64. per totam, Cance. p. 3. variarum cap. 2. nu. 176.
12 & seq. sicuti Prælatus qui nulliter alienauit rem Ecclesie poterit aduersus illam venire, ita glossa in dicto c. si quis presbyter

byterorum lit. ff. verbo alienatorum, & lit. N. verbo prosperint, Ioan. Andr. ibidem in principio communiter DD. apud Marantam in tractatu de multiplici alienatione in l. filiusfamilias, §. diui nu. 12. ff. de leg. 1. Rota Romana diuersorum decis. 14. nu. 5. p. 1. Rodoan. de rebus Ecclesie non alienandis fol. 313 nu. 19. Nauar. conf. 20. lib. 1. in titulo de rescriptis nu. 6. Costa in tractatu de facti scicntia, & ignorantia inspeff. 9. nu. 2. 6. & 7. Aldograd. conf. 27. nu. 20. & per totum, & sic cum pater nulliter alienauerit bona sui filij nomine illius poterit aduersus alienationem venire, idedq; eius filius, & si haeres fuerit, imò viuente eodem patre, ait Arias Pinellus loco citato nu. 73.

Et nō obstat *tex. l. si is, C. de priuilegiis cred. ubi tutor qui rē pupilli alienauit obligatur, & tamen nulli dubium est in dubio praeſumi tutorē geſſiſſe nomine pupilli, 13 ex notatis per Larream decis. Granat. 92. per totam, quoniam textus iste procedit quando tutor propria bona obligauerit, & propriam personam sic colligitur ex l. tutorem, ff. de his quibus, ut indignis quae limitat si nulla obligatio adfuisset ibi, (non sua personae iure, sed pupilli) L. procurator, qui ubi DD. ff. de procuratoribus, l. sed & si C. de praedijs minorum, post alios notant Caballin. de emptionibus cap. 3. nu. 62. Mangil. in eodem tractatu quest. 186. nu. 3. & quest. 189. nu. 10. latissime, & pariter doctissime more suo Dora. Marchio Ramontis tomo 2. controuersia 76. per totam, & ita limitant textum in dicta l. vendicantem, Aretin. in l. in plurium, ff. de acquirenda hereditate notabiliter Decius in c. ex litteris col. penul. de probat. quoniam possunt in eadem persona considerari diuersae qualitates, cap. in collatione de appellat. lib. 6. l. binas, C. de aduocatis diuersorum iudicū, qua distinctione omnia contraria dissoluntur, ut videndi sunt Arias Pinell. loco citato, Osasus decis. 180. Molina de primogenitura lib. 4. cap. 1. nu. 18. Surdus conf. 196. nu. 53. cum seq. vol. 2. latē Pbanucius de inuentario p. 7. n. 110. cum pluribus seqq. licet simpliciter dica Barboſa in l. Lucius Titius nu. 18. cum seq. ff. soluto mat. sequitur Pascal. de virib. patriae potest. p. 1. cap. 2. nu. 49.*

14 Ex quibus dictis colligitur heredem teneri ad obseruantiam facti defuncti licet proprio nomine, & ex propria persona posse admitti, quoties testator contrahere non posset si in uiuis existeret, consequenter responsio Presid. de Francis dicentis renunciationem non obſtare filiis, & si matris sint haeredes, ex

eo quod ex propria persona vocantur, videtur aliquantulum dubitabilis, & contrariis plenē non satisfaciens.

Vndē ego pro defensione communis sententiae aliter respondeo, nō negando, sed millies affirmādo heredem nō posse venire aduersus factū defuncti etiā ex propria persona, sed non procedere, quoties actus ex se fuerit resolutus in casu nostro filij non veniunt aduersus renunciationem, sed dicunt illam fore extinctam, cum tacita intelligatur conditio si renuncianti hereditas deferatur, stante morte renunciantis illa dicitur defecta, arg. in l. si legatum pure, ff. de adimendis legatis, l. aliquando, ff. de condi. & demonstrat. sic benē resoluit Molina dicta quest. 84. n. 16. per totum.

Verū poterit aduersarius insurgere 15 dicendo, nulli dubium esse verba debere aliquid operari ne frustratoria sint l. 1. ff. ad municipalem, l. 1. ff. quod metus causa c. si Papa de priuilegiis lib. 6. Bal. in rub. Codicis de contrahenda emptione qu. 9. Decius conf. 48. nu. 2. & conf. 626. nu. 7. imò nec vlla syllaba debet esse frustratoria, Parisius conf. 66. nu. 9. vol. 2. Curt. nummor conf. 55. nu. 4. Ruinus conf. 101. num. 5. vol. 1. Socinus Iunior conf. 6. nu. 51. vol. 1. Crauetta conf. 56. nu. 11. Reland. conf. 62. nu. 17. & conf. 123. vol. 3. Menochius conf. 719. nu. 20. Surdus conf. 81. nu. 20. vol. 1. vnde, ut cesset 16 vitium superfluitatis verba improprie sunt accipienda, l. fundus, qui locatus, ff. de fundo instructo, Roman. in l. 2. vers. a testatore, C. de successorio edicto, & conf. 56. nu. 4 Corn. conf. 237. nu. 7. vol. 4. & superflua non dicuntur si alium sensum possent accipere, Paul. de Castro conf. 222. in principio vol. 2. adducens textum in l. post principium, ff. de iure iurando, quibus positus, si facta renunciatione pro se, & heredibus adhuc intelligeretur illa tacita conditio si renuncianti hereditas deferatur frustratoria essent illa verba, & heredibus, quoniam heredum nominatione non facta si hereditas deferatur eo tempore, quo viuunt renuncians qui excluditur illius haeredes, neque petere possent, stante quod persona a qua causam habent fuit exclusa tempore quo fuit delata hereditas, consequenter ne verba illa, pro heredibus, frustratoria reddantur debent intelligi quoties hereditas deferatur mortuo renunciante.

Sed responderetur haeredis mentionem nihil operari, quoniam sub renunciatione simpliciter facta haeredes comprehenduntur, arg. textus in l. si pactum, ff. de

pro-

probat. igitur quando renūciāns expresse mentionem fecit de hāredibus, expressit, quod tacite inerat, vnde nihil noui inducitur, quotiēs enim quod tacite inest ex necessitate, exprimitur nihil
 17 operatur textus est in l. 3. ff. de leg. 1. l. si intra, §. finali, ff. de condit. & demonstr. l. si ita expressum, ff. eodem, sic docet Bartolus ibi communiter receptus, & sic non mirum si nihil operetur hāredum mentio, imò recipit eandem sub auditam conditionem si renunciāti hāreditas deferatur, arg. textus in l. cum pater 11. ff. de pactis dotalibus, in illis verbis (& ut posterior quoque pars conuentionis ad vitam patris relata videatur,) l. ob res, §. si conuenerit, ff. eodem titulo, quam responsionem docet magnus ille Antonius Faber in titulo Codicis de pactis definit. 14. in illis verbis (nec quod mater non tantum pro se, sed etiam pro filijs renūciauerit ad rem facit.)

At nostram sententiam inficiari videtur altera difficultas, de qua in præsenti casu in quo consului, & tertius est casus videlicet dotis receptio facta per matrem, cuius contemplatione videtur facta renunciatio, qua de causa dicitur
 18 mater prāuenisse tempus successionis, & consequenter filijs nocebit, sic locuntur Tellus Fernandez in l. 23 Tauri nu. 16. Gomezius in l. 22. Tauri nu. 22. Eug. conf. 98. num. 8. Romanus in l. qui superstitis, ff. de acquirēda hāred. Decius conf. 181. late probat Marta de success. legali p. 1. quæst. 14. art. 3. per totum, aliosque refert Horatius Persius conf. ciuili 2. nu. 1. & colligunt ex Bartolo in l. 1. §. qui habebat filium, ff. de bon. poss. contra tabulas ex Baldo in l. duobus, ff. de leg. 1. & pro cautela tradit idem Baldus in dicta l. pactum quod dotali, ubi Alexander.

Tamen ego ex hoc tantum à prima sententia non discedere in, sectando opinionē Pauli de Cast. & Alex. in d. l. qui superstitis, Rolandi à Valle conf. 111. n. 2. & 5. quos secuntur Sola ad constit. Sabaudie in titulo de alienat. minorum, §. o. 2. n. 9. Gutierrez in dicto cap. quamuis pactum, §. finali nu. 2. addit. ad Rodericum Suarez in l. quoniam in prioribus ampliat. 4. nu. 7. Surdus conf. 133. nu. 19. & 20. lib. 1. Maranta disp. 10. num. 42. Rich. de unione prolium cap. 7. nu. 61. Peregr. de fideicommissis ar. 52. nu. 29. pluries decisum in Sac. Conf. refert Pisanellus in consuetud. si moriatur sub nu. 29. in apostilla incip. Bartolus, pluries decisum refert Camillus Salernus ibidem sub nu. 51 in apostilla incip. ad istud verbum subsidium Molfesius dicta p. 4. quæst. 5. nu. 6. cum seqq.

de renunciatione, de Georgio allegat. 30. nu. 34. Antonius Faber lib. 2. Codicis tit. 3. definit. 15. Thesaurus decis. 138. nu. 3. Mierer ad constit. cathal. in titulo de donat. minorum nu. 9. & 10. Cancerius p. 3. variarum in titulo de renunc. à num. 27. cum seq. Gallertus loco citato vers. contrarium tamen Mangilius de imputat. quæst. 64. nu. . Doctores in principio allati, & omissa ratione per illos assignata, scilicet quia renunciatio intelligitur sub tacita conditione si ipsi hāreditas deferatur, quā impugnat Marta loco citato dicens ob receptionem dotis mater prāuenisse tempus successionis, & sic locum non dari suis filijs, quoniam hæc responsio difficultatem non aufert, imò in maiorem incidit, ideo illam reiciendam puto, nam prāuenire tempus successionis alteri tollendo à iure nō conceditur, cum filius nullum ius habet in bonis patris illo vi-
 19 uente, ut per Bartolum in l. post emancipationem §. 1. ff. de liberatione legata, Baldus conf. 257. lib. 2. Alexander conf. 14. col. finali lib. 1. Iason in l. is potest num. 14. ff. de acquirēda hereditate, sed tantum illis datur successio si tempore mortis patris in viuis existerent alias illis defunctis datur locus nepotibus, §. cum filius institui. de hereditatibus qua ab intestato deferuntur, igitur non potuit mater prāuenire tempus successionis alteri deferendæ.

Quæ impugnatio colligitur ex eleganti
 20 response Scauole in l. uxorem, §. Seium, ff. de leg. 3. ubi proponitur casus quod quidam hāres institutus fuit grauatus post suam mortem Iouāni hāreditatem restituere, & casu quo Iouannes prædecesserit, restituere Petro, hāres in vita sua hereditatem Iouāni restituit, qui postea prædecessit, vnde factus erat casus hereditatis restituendæ Petro; ex quo post hāredis obitum Petrus petijt hāreditatem, Scauola ait posse peti, in illis verbis (respondi si viuo Seio Appio decessisset, non esse liberatum à fideicommissio Valeriano relicto) idem dicit Papinianus in l. cum pater, §. à filia, ff. de leg. 2. ubi filia hāres instituta fuit grauata de restituendo post suam mortem duo prædia vni ex filijs, cui ipsa vellet si filia eligat in vita, Papinianus ait nullam esse electionem, ibi (à filia pater petierat cui vellet prædia cum moreretur restitueret vni ex liberis prædia fideicommissaria vna donauit, non esse electionem propter incertum diem fideicommissi) vnde communiter dixerunt Doctores facta fideicommissio personæ incertæ illo tunc post hāredis mortem, non

non posse in vita hæredis restitutionem fieri cum attendi debeat persona tempore aduentus conditionis, seu diei, sic Bartolus in l. post mortem, & ibi Iason nu. 3. C. de fideicommissis Peregrinus de fideicommissis art. 2. nu. 51. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 92. plures refert Fusarius de substit. quest. 597. & 602. Rota Romana in nouissimis decis. 468. & 469. p. 4. & decis. 263. p. 1. latè Fontanella tomo 1. decis. 39. & 40. sic etiam si testator iusserit bona sua distribui pauperibus post hæredis mortem, non posset hæres in vita distribuere, ita consuluit Ancharanus conf. 202. n. 4. & 5. & licet in cōtrarium communis sit sententia in hoc casu, posse scilicet fieri distributionem inuita, ut docent Bartolus in dicta l. cum pater, §. à filia in fine, ubi Baldus, & Imola, idem Bartolus in dicta l. post mortem num. 2. Salycetus in l. 1. num. 6. vers. & hec nota, C. de heredibus instituendis, Alexander in l. recusare, §. finali num. 13. ff. ad Senat. Conf. Trebel. Angelus in l. stipulatio ista, §. si quis dolum nu. 6. ff. de ver. oblig. & conf. 81. num. 14. vol. 6. communem opinionem vocat Ias in dicta l. post mortem n. 6. & 7. Baldus conf. 91. Romanus conf. 452. n. 3. Franchus decis. 706. Mantica de coniect. vl. vol. lib. 8. tit. 5. n. 20. & legēdus est Grat. disc. for. c. 73. in princ. tamen hoc ex alia ratione suadet, quoniam tale relicū dicitur factū ob pietatē, ut animæ suæ suffragetur, & sic restituendo hæres ante tempus, celerius defuncti anima suffragium recipit, iuxta notata in cap. animæ defunctorum 13. quest. 2.

Vnde videmus posse hæredem vnica vice celebrari facere missas pro anima defuncti ex tota quantitate soluta cum magis sit fauorabile testatori, eò quod donec actu, & in exercitio fiant sacrificia, animæ à pœnis prædictis ex operato minimè liberantur, S. Thomas quodlibeto, 6. quest. 8. art. 13. & in 4. sentent. dist. 45. quest. 2. art. 2. in 2. quest. ad 4. S. Antoninus in summa p. 1. tit. 10. cap. 2. in fine vers. item, cum queritur, Syluester verbo suffragium. quest. 8. Petrus Biasfeldius lib. recept. sentent. sect. 5. membro 3. conclus. 11. P. Roaz de statu animarum Purgat. cap. 18. col. 2. Bonacina tomo 2. Theolog. moral. tit. de contrahib. disp. 3. quest. 17. puncto 8. §. 6. profit. 1. num. 4. Lauorius de iubileo p. 2. cap. 30. num. 150. Ant. Fernandez in examine theologie moralis p. 3. cap. 5. §. 9. num. 4. P. Fagundes ad quinque præcepta decalogi præcepto 1. lib. 3. cap. 10. num. 1. licet in dubio maxima sit questio sit legatum prædictum dicatur annuum à pro vnica tantū

vice, ut latissimè præceteris notat P. Alfonso de Leone in tract. de officio cappellani q. 5. sect. 1. per totam.

Ex quibus omnibus rectè colligitur, quod si facienda fuerit restitutio vni ad diem incertam, & si ille in viuis non existeret alteri, ante tempus non poterit illi fieri in præiudicium alterius vocati, sed in casu nostro filii vocantur si existant tempore mortis patris, alias successio nepotibus defertur, consequenter non poterit tempus successionis præueniri in alterius præiudicium.

Quartus est casus, si mater expressè renunciauerit pro se, & filiis suis, etiam ex propria persona venientibus, & dicat filii matris sint hæredes, & in hoc communis est sententia renunciacione, neque filiis ob stare, sic fuisse pronunciatum per laudum ex Reg. Ronito, Alderisio, & Palatio, fuisseque per Sacrum Consilium confirmatum refert Caputus in consuetud. si moriatur p. 3. §. 5. num. 6. de Marinis lib. 2. quotidianarum cap. 192. num. 18. 19. 20. & 21. quæ decisio dura mihi videtur, stante enim quod expressè fuerit renunciatarum pro filiis ex propria persona venientibus, & illi matris hæredes sunt, quomodo dicendum erit illam non ob stare, merito contrarium dixerunt Reg. de Ponte de potestate Præregi tit. 9. de de successione mulierum in principio nu. 10. cum sequentibus, Molfesius in titulo de renunciacione quest. 5. nu. 15. Franciscus Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 29. nu. 10. & per totum, Antonius Faber in sua Codice titulo de pactis definit. 1. in illis verbis (nisi liberorum ius nominatim in stipulatum deduxerit, & remiserit, id est caueris nunquam suos liberos in futurum quibus renunciat successionem posituros) verum definit. 14. num. 11. contrarium dicit, nisi expressè fuerit dictum, etiam si ipse renunciatus præmoreretur num. 13. & 14. quibus addo Vrsillum ad Afflictum decis. 161. num. 7. Surdum conf. 355 num. 41. & sequ. lib. 3. Marta de success. legali p. 1. quest. 14. art. 3. num. 18. Aponte lectione feudali 19. sub num. 9. Dom. Gizzius dicta obseru. 4. n. 17. cum seqq.

25 Sed reserua dicta sententia renunciacionem tali casu ob stare, illam procedere dicas etiam facto inuentario, docent glosa in l. finali, §. in computatione, ubi Bartolus, & alij, C. de iure deliberandi, Decius in l. debitori num. 20. C. de pactis, Arias Pinellus in dicta l. 1. p. 3. num. 81. vers. amplia. 7. C. de bonis maternis, post alios Petra de fideicommissis quest. 14. num. 321. vers. sex,

tus casus, *Puteus decif. 264. Ludouicus decif. Luccensi 64. nu. 31. Caualecanus decif. 36. nu. 29. p. 1. Fusarius dicta quest. 557. num. 13. Cancerius dicto cap. 15. nu. 174. cum sequentibus, Beltrammus in addit. ad Gregorium Decimum quintum decif. 418. num. 15. Rota Romana in recentioribus p. 2. decif. 61. nu. 3. & 4. & decif. 256. num. 5. Thomatus decif. Maceratenfi 112. num. 17. & in his terminis loquitur Molfesius dicta quest. 5. num. 14. & 31. & licet contrarium factum inuentario, dixerit Caputus loco citato num. 8. tamen à communi sententia discedere non audeo, quoniam ut bene inquit Fontanella clausula 4. glosa 5. num. 39. 40. & seq. inuentarium non est herba bethonica ad omnia deseruiens, sed tantum operatur, ut hæres non teneatur ultra 26 vires hereditarias, puta si factum fuerit inuentarium, & fuerit hæres institutus pro medietate, qui integram non habuerit, non tenetur pro tota parte quotatiua, sed tantum pro illa portione, quam accepit, secus inuentario non confecto, quia teneretur pro tota portione, & si tantumdem non acceperit, sic docent *Natta conf. 338. num. 9. Barzizius decif. 64. num. 53. Franchus decif. 53. num. 16. Peregrinus de fideicommissis art. 33. num. 13. Puteus dicta decif. 264. Caualecanus dicta decif. 36. num. 29. p. 1. Fusarius dicta quest. 557. nu. 12. ubi plures more suo adducit Fontanella loco citato num. 42. Pascalis de patria potestate p. 1. cap. 2. n. 67.**

27 Verum si in bonis ad quæ admitti perunt consideretur quædam utilitas, tunc admitti possunt, & tantumdem restituere, ita *Albericus in dicta l. finali, §. in computatione col. penult. C. de iure deliberandi, Gabriel conf. 125. num. 12. vol. 1. Fusarius loco citato num. 15. Cancerius dicto cap. 2. num. 175. puta si fuerint bona suorum antiquorum, in quibus iura considerant quandam affectionem, l. si in emptionem, ff. de minoribus, aut quia sunt magis fructifera, vel illis necessaria ob vicinitatem, l. si quis fundus, ff. de leg. 3. Doctores loc. cit.*

Vnde in casu in quo consului dixi renunciationem filijs non nocere, difficultas tantum erat si tenebantur conferre dotem habitam per matrem renunciantem in qua difficultate, pluribus omissis aliqua attingam, & plures dixerunt 28 conferendam esse, ita *Bartolus in l. in quartam num. 12. & ibi Doctores, ff. ad legem falcidiam, Alexander in l. illam, C. de collationibus, ubi Becius Picus num. 382. Bolognietus num. 390. Corasius num. 148.*

Crassus in §. legitima quest. 23. Thesaurus decif. 237. Mangilius de imputatione quest. 18. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. tit. 2. quest. 13. Antonius Faber in titulo Codicis de pactis definit. 2. & 14. in fine, alij negarunt dicentes collationi locum non dari, ita Iacobus de Beluiso, & Baldus in dicta l. illam, Angelus in dicta l. in quartam, Cornutus conf. 116. vol. 2. Barbatius conf. 61. col. 5. & 6. & conf. 85. per totum lib. 4. late probat Ludouicus Bellus conf. 21. & 22. omnino videndus, quod procedere dixerunt multi quoties concurrerent cum æqualibus in gradus, secus si cum proximioribus, puta cum patruis, aut auunculis, quoniam tunc indigent representatione, ut videre est apud Soccinum iuniorem in dicta in quartam num. 138.

Alii vero pro concordia duos distinguunt casus, quorum primus est quando dos data fuerit à patre filię in potestate existenti, & tunc collationi locus datur, ratio est, quia mortua filia de iure ad patrem dotantem dos deberet redire iuxta textum in l. dos à patre profecta, C. soluto matrimonio, & licet attentata *Bulgari cō-*

29 *suetudine dos apud filios remaneat, ut videre est Martam in rub. ff. soluto mat. qu. 8. inter nouissimos repetentes tomo 3. secundum quam sententiam fuit decisum in Rota Romana decif. 248. in nouissimis, Thesaurus decif. 190. Capycius decif. 176. Riccius collect. 149 & 3277. Gratianus decif. 225. non tamen per hoc sequitur quod nepotes non dicantur habere ex dispositione, atque aui voluntate, etenim illa Bulgari consuetudo fundatur super tacitam voluntatem aui volentis dotem illam nepotibus dari, sicut disponitur in l. cum auus, ff. de condit. & demonst. l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, ubi iura illa tacitam defuncti voluntatem interpretantur, poterat enim pater filiam dotans 30 pactum apponere, ut illa defuncta dos sibi redderetur, iuxta notata per *Gasp. Thesau. q. 63. lib. 1. per tot. Fontanellam de pactis nuptialibus clausula 6. glosa 3. p. 1. à num. 17. cum pluribus sequentibus, per Antoninum de Amato variarum cap. 64. per totum, & late declarari Theoremata 24. consequenter cum tale pactum per patrem dotantem appositum non fuerit, omnino dicendum est tacitam inesse aui voluntatem illam nepotibus deferendam, cum regula sit in iure nostro pro consentiente haberi illum, qui 31 cum prohibere potuisset non prohibuit, l. semper qui non prohibet, ff. de regulis iuris, ibi (semper qui non prohibet, pro se interuenire**

nire mandare creditur) l. scientiam, ff. ad legem aquiliam, l. in omnibus, ff. de noxalibus, l. fluminum, §. quamquam, ff. de damno infecto, vnde si potuit prohibere acquisitionem nepotibus, & non prohibuit, ascendendum est tacite ab auo recepisse.

Quod confirmatur ex elegantissimo Iuliani responso in l. si Titio 95. §. finali cum lege sequenti, ff. de leg. 1. vbi Iulianus querit, si possit testator filium heredem instituendo, eius heredes ab intestato venientes grauare, & prima facie videbatur dicendum non posse, quoniam grauamen non vocato imponi non potest, iuxta textum in l. cum ab eo, C. de fideicommissis, sed venientes ab intestato dicuntur filii in nihilo fuerunt honorati, ergo dicendum videtur grauari non posse, nihilominus Iulianus notabiliter distinguendo respondet, dicens quod si filius heres institutus erat impubes, mortuusque, sit in pupillari ætate, onus impositum tenet, secus si pubes factus ab hac vitæ discesserit, in illis verbis (ita, & ab eo ad quem impuberis filij legitima hereditas, vel bonorum possessio peruentura est fideicommissa recte dabuntur) & in l. sequenti, (quod fideicommissum habentis, quatenus impubes decedat valebit, ceterum si pubes factus decesserit, euanesceat fideicommissum,) huiusque distinctionis ratio euident est, quoniam poterat pater substitutum pupillarem filio dare, & sic heredes ab intestato excludere, at euentus ætate pubertate data substitutione pupillari illa euanesceret, §. 1. instit. de pupillari substit. vnde non mirum si primo casu 33 onus tenet, quia si potuerit excludere per substitutum, & non fecit, dicitur tacite vocasse, quod non est in secundo casu, quem textum mirabilem vocant ibi Bart. Bald. Alber. Din. Angel. & alij, singularem, & vnicum appellant Imola in l. 1. col. finali, ff. de vulgari, Baldus in l. eiusdem col. 2. ff. eodem, Aretinus in §. 2. mem. 3. instit. eodem titulo, Paulus de Castro in l. ex tribus col. 2. C. de inofficioso testamento, Suarez in l. quoniam in prioribus, C. de inofficioso testamento, fol. 50. col. 1. nu. 10. bene explicat Peregrinus de fideicommissis art. 8 num. 28. 29. & seq. copiosissimus Fusarius de substit. quest. 298. ex quo Iuliani responso colligitur, tacite ab aliquo peruentum dici, quoties cum prohibere potuerit, non prohibuit, vnde si pater dotans filiam pactum poterat apponere, ne dos ad dictos filios redderetur, sed ad ipsum 35 met dotantem, & non fecit, dicitur ipse nepotibus tacite dedisse, idem non mi-

rum, si conferre debeant, sic intelligunt Bartolus in dicta l. in quartam num. 12. Picus ibidem num. 82. Bolognetus num. 300. Corasius num. 148. Thesaurus dicta decis. 237. Mangilius de imputationibus quest. 18. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. tit. 2. q. 13. de Marinis tomo 1. quotidianarum resolutionum cap. 241. quibus addo Trentacimum conf. 48. Antonium Fabrum in titulo Codicis de pactis definit. 14. & 15. Cance. p. 1. var. in titulo de legitima num. 62. circa medium.

36 Si vero dos non fuerit tradita per patrem, sed per matrem, collationi locus non daretur, assignant rationem, quia dos ad matrem non reddit sic nepotes non dicuntur ab ipsa dotem habere, sed tamquam matris patrimonium, ita Bartol. in l. finali num. 3. C. de iure dotium Cephalus conf. 398. num. 10. Honded. conf. 91. num. 78. & seq. lib. 1. Doctores locis citatis, vnde Hodierna in addit. ad Surdum decis. 119. num. 8. dicit collationem cessare in nostra Ciuitate, cum dos filijs præstetur vi nostræ consuetudinis, & Vrsill. ad Afflict. decis. 236. nu. 2. dixit collationem 37 cessare, quoties pater dederit dotem filie pro omni iure legitima, quoniam non acquiritur ex consuetudine Bulgari sed tamquam patrimonium ipsius filie, idem dixerunt si pater in contractu matrimonij expressè fuisset stipulatus dotem filie reddi, quoniam cum tunc filia præcipuam dotem habeat à patre tamquam donatam (cuius causa valida est donatio inter patrem, & filiam in potestate iuxta notabilem textum in l. Pomponius Philadelphus, ff. familia erciscunda, quem latè exornat doctiss. Consil. Arias de Mesa lib. 3. variarum resolutionum cap. 17. per totum, vnde poterit dicta filia dotem hoc modo habitam cuiusque donare, non obstante patria potestate, ut benè aduertit Card. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 2. tit. 7. nu. 47. vers. sed aduertendum, ea ratione, quia tunc pater caperet ut hæres filie, Bart. in l. post dotem nu. 311 ff. soluto mat. Alexander conf. 24. nu. 4. lib. 1. sic non possit illam impugnare, arg. l. cum à matre, C. de reuendicat. l. ex qua persona, ff. de regulis iuris, sic filii eius non dicuntur habere ex tacita aui voluntate, sed ex matris dispositione, ita docent Paulus de Castro in l. quoniam nouella, C. de inofficioso testamento dicens esse de mente, Bartoli in l. post dotem col. penult. ff. soluto mat. Alexander conf. 24. lib. 1. Crauet. conf. 555. Cephalus conf. 613. num. 27. Parisius conf. 60. num. 46. & secundum hanc limi-

rationem fuisse decifum in Senatu Pedamontano testatur *Theſaurus decif.* 237 nu. 12. circa medium, quos impugnatur *Marta de ſucceſſione legali* p. 1. queſt. 25. art. 2. per totum, dicens ſemper inefſe tacitam voluntatem patris de conferendo dotem in vniuerſali ſucceſſione, ſic etiam ne-
38 potes ſuccedentes non conferunt, quotiens dos fuiſſet conſumpta, docent, *Alexander* referens *Fulgofium* in l. illam C. de collat. *Beringar. Fer.* in diſta l. in quartam art. 3. cap. 3. nu. 20. & 21. *Gomeſius* in l. 22. *Tauri* num. 11. *Cancerius*, & alij locis citatis:

39 At magnus ille vir *Antonius Faber*, qui ut nouum ingenium noua ſemper fuit interpretatus, in ſuo Codice titulo de paſſis defini- 17. omnia hæc derogare videtur inquit enim ſemper nepotes cōſerre coggi. & ſi à materna hæreditate ſe abſtinerint, aut non habuerint, ut etiam aſſerit definit. 15. aſſignat rationem, quia illa dos data fuit cauſa renunciatiōis, quæ renunciatio cum ſuum eſſe & ſum fortita non fuerit, collationem operabitur, quaſi quod data non fuiſſet, ſic in hæreditate reperiretur qua ſtante hæreditas tanti pluris eſſet, & gradus per renunciantis filios repreſentatus iam tantam portionem habuit, vnde congruum non videtur vnum gradum altero maiorem partem habere, hæc eſt ratio *Antonij Fabri*, quam colligit ex l. 1. §. eueniet ff. de coniugend. cum emancipatis, l. 1. §. quāuis verſ ſed ſi tantum, ff. de collatione bonorum.

Verum ego hanc *Antonij Fabri* ſententiam percipere nequeo, quoniam ſi rationem collationis intueamur illa in caſu *Fabri* ceſſabit, fuit namque indu- 40 cta ad ſeruandam æqualitatem inter filios, iuxta textum in l. illud in principio, & §. finali. C. de collationibus, proinde in collationem veniant non omnia deſcendentium bona, ſed tantum, quæ ab eo ad cuius hæreditatem aſpirant, l. ut liberis, vbi *Iafon* nu. 4. C. de collat. *Riminaldus* in l. ſi emancipati num. 48. C. eodem tit. *Baldus* in l. quoniam nouella num. 1. verſ ſecunda, C. de inoffic. teſtam. *Paulus de Caſtro* in l. ſi emancipati num. 10. C. de collat. *Ruin* conſ. 162. num. finali lib. 2. *Surdus* conſ. 219. nu. 7. lib. 2. *Theſaurus decif.* 46. num. 9. *Valaſcus* in praxi partit. cap. 12. num. ultimo, prout aduentitia non conferuntur, l. finali, C. de collat. *Albericus* in diſta l. ſi emancipati num. 9. & 15. *Bartolus* ibidem num. 7. *Cuiacius* ad eundem titulum, verſ. recte, fol. 697. quæ ratio æqualitatis ſeruanda ceſ-

ſat quotiens volentes ſuccedere nihil habuerunt, quæ de cauſa non ſufficit volentem admitti ad ſucceſſionem bona habuiſſe, verum etiam quod illa poſſideat tempore mortis parentis, vnde ſi
41 conſumpta fuerint denegatur collatio, quia quod non eſt in bonis conferre, debentis conferendum non eſt, l. 1. in fine, ff. de collat. dot. *Fulgofius* in l. paſſum ad finem, verſ. per iſtam, C. de collat. & in auth. quod locum num. finali, C. eodem, & in l. filia num. 2. verſ. nota optimum, C. eodem. *Sapia* in repet. l. ſi emancipati nu. 9. *Surd.* conſ. 219. num. 10. lib. 2. & ſic onus collationis non ſequitur rem alienatam, inquit *Cornelius* in l. eadem num. 1. C. de collat. igitur ſi diſti filij renunciantis nihil habent ex dote materna, aut quia non ſunt hæredes, aut quia bona ſunt conſumpta, quomodo dicendum erit conferri debere?
42 eo magis collationis materia eſt de genere prohibitorum, *Fulgof.* in diſta l. ſi emancipati num. 7. & in auth. ex teſtamento ſub num. 4. ad finem, verſ. remanet in l. illam nu. 1. in 2. notabili, & in l. illud num. 2. C. de collationibus, proinde qui collationem præſendit docere debet per legem ſpecialiter fuiſſe ſancitum in illo caſu, quia nunquam fit collatio, niſi in caſibus à iure expreſſis, ita notant *Fulgofius* in l. ſi emancipati num. 7. & ibi *Alexander* num. 4. *Cagnolus* num. 63. *Purpuratus* in l. illam num. 4. C. de collationibus, *Cornelius* in auth. ex teſtamento num. 10. in fine, C. eodem, *Surdus* diſto conſ. 219. num. 20. lib. 2. *Aldobrandinus* conſ. 114. num. 51. lib. 1. & materia
43 collationis cum fit exorbitans à iure, communi non recipit extentionem ex paritate, vel maiortate rationis, *Paulus de Caſtro*, *Alexander*, *Decius*, *Cagnolus*, *Sapia*, *Cranetta*, & alij apud *Surdum* diſto conſ. 219. num. 20. & ſeq. lib. 2. *Valaſcus* in praxi partit. cap. 12. num. 34. ſed nullam legem inuenimus diſponentem collationem, faciendam eſſe, licet diſti filij nihil à matre habeant, ratio contrarium ſuadet, quomodo igitur dicendum eſt collationi locum dari? & ratio *Antonij Fabri* reſoluitur in ſequenti, vbi altera definitio impugnatur, cuiusque reſoluitur difficultas.

44 Ex eiſdem diſtis reiicitur altera definitio *Antonij Fabri* 2. ſub diſto titulo de paſſis dicentis, in linea collateralis dari locum collationi de pecunia habitæ per matrem cauſa renunciatiōis, quoniam
45 collatio locum habet ſolum inter deſcendentes, & quando agitur de ſucceſſione aſcendentium, *Baldus* in l.

quoniam nouella num. 1. C. de inofficioso testamento, Paulus de Castr. in l. si emancipati num. 2. C. de collat. Sicardus in rub. eiusdem tituli num. 9. Purpuratus in dicta l. si emancipati num. 21. Valascus in praxi partit. cap. 12. nu. 31. Thomatus decis. Maceratensis 30. num. 126. proinde locum non habet inter collaterales succedere contendentes, Boerius decis. 302. num. 3. Corneus in l. 1. nu. 3. C. de legitimis heredibus, Albericus in dicta l. si emancipati num. 7. Valascus dicto cap. 12. num. 33. nescio igitur quomodo Antonius Faber dicat collationem faciendam esse.

At doctissimus ille vir loco citato duo expendit iura, ex quibus hanc suam sententiam tueri conatur, textum in l. si extraneus cum lege sequenti, §. finali, ff. de condit. causa data non secuta, in dictis iuribus dicitur quod extraneus dotem promuliere promissit, & pactum iniuit, ut soluto matrimonio dos sibi redderetur, evenit quod matrimonium non fuit contractum, quærit ibi Vlpianus an dicta dos ad dotantem reddi debeat, & videbatur dicendum negatiue, quoniam dotans prospexit in illum casum tantum quo matrimonium soluitur, nihilominus affirmat ibi Iuris Conf. reddendam fore dotem ad dotantem, assignat rationem, quia promissio illa dotis cessat ob matrimonium non secutum, in illis verbis (nam quasi causa non secuta habere potest conditionem qui ob matrimonium dedit matrimonio non copulato); dem dicit Iulianus in l. sequenti, §. finali, ibi (fundus dotis nomine traditus, si nuptie secute non fuerint, conditione repeti potest) vnde concludit Antonius Faber, quod cum dotis constitutio facta fuerit ob renunciationem, quæ sortita non fuit effectum, tamquam causa cessata, dos conferenda erit, licet in linea collateralis collatio locum non habeat.

Verum hoc argumentum, (salua pace tanti viri) facillimè resolvitur, quoniam, ut pluries supradixi, renuntiatio continet tacitam conditionem si ipsi renunciante hereditas deferatur, consequenter quando renuncians premortitur, renuntiatio deficit non ex se, quasi quod illa cessaret, sed ob defectum extinctæ conditionis, vnde illa dos tradita dicitur sub commemorata renuntiatione tali conditione affecta, & sic est dispar ratio prædictorum iurium, etenim ibi dos fuit promissa sub prætestu matrimonii, quod non fuit secutum proinde tamquam cessata causa promissionis

cessat ipsa dotis constitutio, at in casu nostro secuta fuit renuntiatio, quæ operabatur viua renunciente, quod postea filijs illius non noceat est ex subaudita conditione, de qua supra, consequenter si dotatio respexit renunciationem taliter affectam, nulla consideratur conditio.

Quintus, & ultimus casus est quando mater renuncians est in medio, & ex illa filijs, tali casu si ad successionem concurrunt cohæredes dictæ renunciantis puta fratres, aut aliæ sorores, omnino dicendum erit filios excludi, quoniam isti filijs admitterentur virtute successorii edicti, cū mater inhabilis reperitur ad succedendum, iuxta textum in l. 1. C. de successorio edicto, §. placebat instit. de legit. agnat. success. quod successorium edictum concurrens cum iure accrescendi cessat, ab illo enim tamquam potentiori vincitur, l. meminimus, C. de legitimis heredibus, §. finali instit. de bonor. possess. sed portio renunciata per matrem accrescerit alijs æqualibus in gradu, idem edictum successorium cessat, at si ad successionem admitti vellent alii remotiores de linea collateralis defuncti, tunc cū non consideretur tale ius accrescendi, sed solū successorii edictū nō mirum si dicti filii vocentur, & si eorū mater in viuis existat, sic docet plures videndi apud Crassum in §. legitima q. 42. n. 3. apud Moli. de ritu nuptiarum lib. 3. q. 84. n. 23. apud Merlin. de legitima lib. 1. tit. 2. q. 11. nu. 5. vers. tertius casus est, & alios videndos apud nostrū de Marinis lib. 2. quotidian. c. 189. d. n. 95. cum seq.

Quorum sententiam dubitabilem existimo, quæ propter si benè vires successorii edicti consideremus, illas ad huc casum extendendas non fore, nemo dubitabit, ad quod probandum necesse est aliquantulum discutere, quare, & quomodo introductum fuerit hoc successorium edictum, supponi debet de lege 12. tabularum successorium edictū locum non habebat, proinde proximior agnato hereditatem non adeunte, sequens in gradu non admittebatur, sed hereditas efficiebatur caduca, & fisco deferrebat, ut notatur in §. placebat instit. de legitima agnatorum success. l. 1. in principio, & l. finali, ff. de successorio edicto, vnde attento dicto iure 12. tabularum, si quispiam decesserit fratre, & patruo, si frater hereditatem adire nolebat, patruus non admittebatur, quia soli agnato proximiori hereditas deferrebat, omni alio penitus excluso, ut benè obseruat doctissimus Antonius Picchardus in di-

dicto §. placebat num. 5: quod erat etiam, attento iure digestorum, quo proximior agnato repudiante sequens in gradu non admittebatur, idè successorium edictum inter agnatos locum non tenebat, ut in dicto §. placebat in principio, & excluderentur etiam cognati, secundum Iasonem in l. qui se patris num. 31. C. unde liberi.

At quia hoc ius erat valde rigorosum, idè superuenit ius prætorium, quo prætor disposuit, quod excluso agnato fiscus non succederet, sed cognati, ita quod fratre repudiante hæreditatem fratris, non admittebatur sequens agnatus, sed fiebat transitus ad cognatos, sic de capite agnatorum ad caput cognatorum, secundum Iasonem loco citato num. 31. quæ correctio, visa fuit Iustiniano in sufficiens, & iniqua, cum agnato repudiante excluderetur alter agnatus in gradu sequens, & admittebatur forsitan cognatus remotioris gradus, idè statuit in dicto §. placebat successorium edictum locum habere de gradu in gradum, & de persona in personam in agnatis sequentibus, quod antiquitus in cognatis erat, scilicet à primo gradu, usque ad ultimum, excluso fisco, secundum Iasonem in dicta l. qui se patris num. 31. & ratio disparitatis inter agnatos, & cognatos erat, eò quod videns prætor ius civile non prospexisse cognatis in successionebus agnatis existentibus, in recompensationem voluit magis prospicere cognatis, ut in capite cognatorum de gradu in gradum successio admitteretur, secundum Cinum in rub. Codicis de successorio edicto, & Iasonem loco citato.

Ex quibus omnibus sic declaratis colligitur, attento iure nouissimo repudiante agnato, non dari successorium edictum cognatis, nisi quando agnati deficiunt, dicto §. placebat, proinde non bene dixerunt Doctores citati dari successorium edictum filiis femine renunciantis ad successionem aui existentibus alijs agnatis de linea collateralis, eò quod descendentes ex femina respectui aui materni non dicuntur agnati, sed cognati, ut in l. sunt autem ff. de legitima agnatorum tutela, l. iuris Consultus, §. 1. vers. cognationis, origo, ff. de gradibus, & statuit Imper. Iustinianus in §. 1. instit. de legit. agnatorum tutela, in illis verbis (atque per feminini sexus personas cognatione iunguntur, agnati non sunt, sed alias naturali iure cognati) sic intelligit communis præceptor Bartolus in conf. 10. lib. 1. quem secuntur Ruinus conf. 141. nu. 21.

vol. 5. Curtius Iunior conf. 5. nu. 23. 24. & 29. Peregrinus de fideicommissis art. 26. nu. 31. Cancerius p. 1. variarum cap. 1. num. 48. Grinella decis. Dolana 109. nu. 24. Fontanella tomo 1. decis. 56. num. 1. Picchardus in dicto §. 1. instit. de legit. agnat. tutela num. 4. & ratio est, quia per feminam rumpitur linea paterna, & ab ea incipit cognationis origo, l. Iuris Conf. §. 1. ff. de gradibus, proinde dicitur caput, & finis familie, l. pronuntiatio, §. finali, ff. de verborum significat.

Vnde si dicti nepotes ex filia renunciant non dicuntur agnati, sed cognati, quibus cognatis non datur successorium edictum agnato repudiante, nisi in casu quo omnes alij agnati in gradu sequentes deficerent, ut dixi, quomodo admitti possunt ad successionem: aui ex successorio edicto, si agnati, & si de linea collateralis existunt?

Sed contra hanc sententiam videtur facere difficile argumentum, quod colligitur ex Iustiniani constitutione in nouella 118. de heredibus ab intestato venientibus, qua habemus non solum potioris esse causam descendantium, cuiuscunque gradus sint, quam agnatorum, verum etiam fuisse sublatas antiquas differentias emancipationis, & iuratis, agnationis, vel cognationis, solumque attendi gradus proximitatem, igitur, & si hic nepos ex filia non dicatur agnatus, sed cognatus, cum tamen sit ex descendantibus, & in secundo gradu omnibus alijs agnatis præferendus erit.

Quod argumentum à sectatoribus, illius sententiae non cogitatum, sed proprio ingenio inuentum adeò me torset, ut in illorum sententiam incidere in animum inducebam, nisi perspicacissimi ingenij vir ille Antonius Faber omnino laudandus viam aperuisset de erroribus pragmaticorum decade 28. errore 7. nu. 8. & seq. sed, ò bone Deus, quando cogitabam hæc dicta per me patefacere, huiusque contrariæ sententiae restauratorem esse, inueni doctissimum illum virum, per prius omnia dixisse, facta è matura cogitatione maximopere gauisus fui paruulum hoc meum ingenium peruenisse, ac attigisse ea quæ sublimis ingenij vir ille per prius cogitauerat, non quod ex hoc auderem dicere mihi Fabriani ingenium à Deo donatum esse, quoniam semper me omnium minimum, ac discipulum existimaui, & existimo ut ubique verbis professus sum, sed solum intendendo.

tendo patefacere Deum suarum gratiarum communem esse largitorem, ab eoque omne bonum pendere, sed his relictis.

Respondeo cum Antonio Fabro loco citato illam Iustiniani constitutionem non stræ sententiæ non officere, quoniam tunc liberè etiam remotiorum gradum præferendi sunt agnatis, quando nulli filio ex descendètibz hæreditas quæ sita est, at ubi semel fuit quæ sita, illa constitutio cessat, & ne cessariò recurrèndum est ad auxilium edicti successorij, cum per subsecutam abstentionem habeatur pro non acquisita, sed prætor ex edicto illo successorio solum vocat cognatos non existentibus agnatis, igitur cessat argumentum.

Solum remanet probandum hæreditatem deferri filiæ renuncianti, & hoc pluribus in locis dixi, & omnibus notum est, quoniam factæ renunciationi inest tacita conditio si hæreditas sibi deferatur, sic eueniente casu hæreditatis fingit lex illam renuncianti acquiri, breuique manu ab illa auferri tamquam se abstinens, & renunciatario desertur, sic docent Paulus de Castro in l. qui superstitis, ff. de acquirèda, Vasquius de successionum creatione, §. 10. n. 13. Molina de iustitia, & iure tit. de maioratu disp. 579. col. 10. vers. hinc constat, Syrdus conf. 244. num. 11. cum seqq. vol. 2. & conf. 266. vol. 2. Franchus de cis. 67. nu. 3. Anna conf. 45. n. 41. cum seqq. Reg. Ronitus conf. 44. nu. 22. vol. 2. sic cum lex fingat acquisitionem, & eodem instanti abstentionem, fit casus successorij edicti, quo attento vocantur cognati post agnatos, plura alia sunt videnda apud Ant. Fab. loco citato.

S V M M A R I V M.

- 1 Filia renuncians non poterit petere supplementum bonorum auctorum post patris obitum, licet Author infra impugnet.
- 2 Filius recipiens legitimam in vita patris non poterit postea supplementum petere respectu bonorum auctorum facta per ipsum renunciationem.
- 3 Pater non tenetur dare aliam dotem filia, si illa sua culpa dotem amiserit.
- 4 Aequalitas seruanda est in omnibus rebus.
- 5 Filius uiuente patre nullum ius habet in bonis illius.
- 6 Pater potest in vita filio legitimam assignare.
- 7 Debitor in diem poterit soluere suo credi-

- tori ante diem, etiam illo inuito, quoties dilatio fauore ipsius debitoris data sit.
- 8 Assignatio legitime per patrem filio factam ipso uiuente saltem valebit reuocabiliter.
- 9 Pater relicta legitima filio poterit ad libitum de alijs bonis disponere.
- 10 Lesio non consideratur in ijs, quæ in sola spe consistunt.
- 11 Referuntur Doctores asserentes dari supplementum bonorum auctorum non obstante renunciatione.
- 12 Debitor ad diem incertam non poterit soluere creditori inuito ante diei euentum.
- 13 Creditor sub conditione non potest appellari proprie creditor.
- 14 Obligatio inter patrem, & filium in potestate existentem oriri non potest.
- 15 Debitor in diem certam soluens ante illam non poterit tamquam indebite solutum repetere, secus si esset debitor sub conditione, dummodo non soluerit scienter, quia tali casu repetitio denegatur.
- 16 Donatio ex causa dotis valida est inter patrem, & filiam familias.
- 17 Ponderantur iura in l. etiam, §. finali, ff. de bonis libertorum, & in l. si patronum, §. finali, ff. eodem titulo.
- 18 Qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.
- 19 Renunciatio intelligitur rebus sic stantibus.
- 20 Legitima non comprehenditur sub generali renunciatione.
- 21 Ponderatur textus in l. si quando, §. illud etiam, C. de inofficioso testamento.
- 22 Affertur quadam responsio ad textum citatum Georgij, Nazz. & Caldas, de Periera, sed ab Authore impugnatur.
- 23 Author iterum ponderat textum in l. si quando, §. illud etiam.
- 24 Dictio, quatenus, aliquando significat incertitudinem, & aliquando conditionem.
- 25 Intelligitur, seu explicatur textus in l. si non mortis, ff. de inofficioso testamento.
- 26 Iuramentum operatur actum specialis renunciationis.
- 27 Filia poterit specialiter legitimam renunciare.
- 28 Iuramentum non operatur, ut dici possit filiam specialiter renunciaisse.
- 29 Resoluitur textus in l. cum de quo peculio, §. finali, ff. ad legem falcidiam.
- 30 Author affert rationem, quare constante matrimonio dos minui nequit.
- 31 Dos tradita filia naturali ultra ratam debitam non potest minui constante matri-

monio per filios legitimos.

- 32 Pater non potest minuire dotem datam filia in primo matrimonio, nisi patrimonium fuisset diminutum.
- 33 Resoluntur argumenta Fontanellæ, & Castilli per Authorem.
- 34 Ponderatur textus in l. si ea lege, C. de usuris, & resolvitur.
- 35 Pactum inter emptorem, & venditorem de soluendo aliquid interesse pendente solutione pretij tenet.
- Quod procedit, licet interesse fuerit excessuum.
- 36 Ponderatur textus in l. i. §. si parens, ff. si à parente quis fuerit manumissus, & resolvitur.
- 37 Filia si non fuerit congruenter dotata, poterit petere supplementum, non solum bonorum existentium tempore renunciationis, verum etiam bonorum anteforum.

ARGUMENTVM.

Disputatur, si renunciatio trahatur ad bona aucta, itaut filia non possit petere mortuo patre supplementum illorum bonorum, cuius occasione quæritur si pater possit tradere legitimam ipso viuente filio inuito, & ad vtrumque multa iura pro vtraque sententia *Author* ponderat, & resolvit, & plura scitu digna ostendit.

THEOREMA XLVII.

O Votidiana semper fuit controuersia, & in Tribunalibus maximè frequentata, scilicet si dotata filia per patrem congruenter illo tempore attento, quæ renunciauit, possit tempore obitus patris supplementum petere respectu legitimæ pro bonis auctis, quæritur? (præcisâ nostrâ constitutione, aut consuetudine quorum virtute sufficit habuisse paragium æquiualens tempore dotationis ex dictis per *Molfesum* p. 3. de success. ex testamento quest. 7. per totam) & communem inuenio sententiam docentem in iustam fore petitionem, illam tuentur *Tellus Fernandez* in l. 23. *Tauri* nu. 12. & 13. *Molina* de Hispanorum primogenitura lib. 8. cap. 3. nu. 29. *Cephalus* conf. 265. nu. 13. *Guidon Panciroli* conf. 88. nu. 26. & 27. *Valdiuieso* in addit. ad *Roderic. Suarez* in l. quoniam in prioribus limit. 4. vers. secundus est, *Peregrinus* de fideicommissis art. 36. nu. 29. *Cancerius* p. 3. variarum cap. 15. nu. 65.

Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 12 tit. 24. nu. 14. vers. similiter, *Fontanella* pluries referens decifum de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 9. glosa unica p. 1. num. 18. *Reg. de Ponte* de potestate Proregis in titulo de successione mulierum in principio num. 2. & 3. *Menochius* de arbitrariis iudicum casu 149. *Castillus Soto* maior lib. 3. controuersiarum cap. 20. nu. 65. *Molfesius* dicta quest. 7. nu. 12. & seq. plures more suo cumulat *Antoninus* de Amato lib. 1. variarum cap. 23. à nu. 3. 5. 8. & seqq. *Rota* apud *Pacificum* decif. 160. nu. 7. post tractatum de *Saluiano* interdicto, *Caualcantus* decif. 32. p. 3. *Antonius Faber* in titulo Codicis de pactis defini. 21. *Reg. Rouitus* conf. 36. tomo 2. *Dom. Marchio Torelli* consult. 77. nu. 47. & 48. & decif. 99. *Dom. Marchio Ramontis* tomo 1. controuersia 3. per totam, *Giouagnonus* conf. 99 nu. 31. lib. 2. *Ramonius* conf. 1. per totum, *Christineus* decif. 94. *Franciscus Maria Prato* tomo 1. discep. *Forens.* cap. 14. nu. 55. 56. & 57. *Staibanus senior* conf. 11. *Marius Cui tellus* tomo 1. de donat. contemplat. matrimonij tractatu 1. discursu 2. particula 14. nu. 17. vers. & hæc est verior, & communis opinio, *Ciarlinus* controuersiarum forensium tomo 1. cap. 97. per totum, latè *Gaspar The-saurus* lib. 2. questionum forensium quest. 93. per totam, imò *Ioannes Dauth.* in repetit. textus in cap. quamvis pactum nu. 10. vers. communem hanc opinionem, ait procedere, etiam si tempore dotationis non habuerit totam legitimam attribuens *Alexandro* conf. 180. nu. 2. lib. 5.

Quorum sententia (omissis pluribus, de quibus apud illos) vnica probatione, & efficaci fundari posset, certum enim est ab omnibus ferè *Dofloribus* vnanimiter receptum, scilicet facta assignatione legitimæ per patrem filio, si bona tempore sui obitus aucta reperiantur, filius nihil aliud pretendere poterit, facta per ipsum renunciatione de nihil aliud petendo, sic docet *Iason* in l. quod seruus ad finē, ff. de condit. causa data, et non secuta, & in auth. nouissima nu. 10. C. de inofficioso testamento, *Paul. de Cast.* in lin. ratione 2. n. 5. ff. ad legē falcidiā, post alios *Cancer.* p. 1. variar. tit. de legitima n. 25. *Trenacin.* lib. 1. variar. de legitima resolu. 2. post n. 10. *Lup.* de illegitim. conu. 4. §. 2. n. 90. *Mercul. Merl.* in copiosissimo tractatu de legitima tit. 3. qu. 4. nu. 3. *Giurbard.* consuetudines *Messan.* cap. 13. glosa 14. num. 3. cum pluribus sequentibus, *Mangilius* de imputationibus qu. 54. nu. 43. *Petra* de fideicommissis quest. 15. num. 129. *Castillus* de usufructu cap. 64. num. 13. *Antonius Faber* decade 13. errore 4. nu. 14.

4 nu. 14. Marius Cutellus dicto nu. 17. cum sequentibus, latissime præceteris probat Caldas Priera in commentario analytico de inofficioso testamento vers. sed hæc itaq. à nu. 8. cum pluribus seqq.

- 2 Sed talis constitutio locum tenet legitimæ, iuxta textum in l. finali, C. de dotis promissione, vnde sicuti si filia dotata sua culpa dotem amiserit, aliam à patre petere non poterit, ex dictis per Bartolum l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Senat. Conf. Trebell. & in l. si cum dotem, §. 1. nu. 2. ubi Alexander num. 6. ff. soluto mat. infinitos adducit Giurba more suo decis. 5. nu. 10. & 39. Fontanella clausula 5. glosa 1. p. 1. num. 72. sic & in legitima, ut si assignata per patrem filio, ab illo consumpta fuerit, ab alterius petitione excluderetur, Baldus, Paulus de Castro, Suarez, & alij apud Cancerium loco citato nu. 30. consequenter dicendum est, quod sicuti assignata per patrem legitima filio congrua illo inspecto tempore, licet patrimonium augeat, nulla datur actio filio ad supplementum facta renunciatione, idem in dote filie congruenter constituta, ut nullum aliud supplementum peti poterit, eo magis ad seruandam æqualitatem, quod sicuti si patrimonium diminutionem pateretur, dos data dimissioni non possit, e contra si augeat, dos augeri non debet, cum æqualitas in cunctis rebus seruanda erit, l. cum pater, §. chistis, ff. de leg. 1. l. cum oportet, C. de bonis que liberis, l. finalis, C. de fructibus, & litium expensis cap. in iudicijs, cum similibus de regulis iuris lib. 6.
- 4 Remanet solum probandum illam assignationem legitimæ locum tenere, indubitati iuris est, quod, & si pater inuitus cogi non possit ad dandam filio in vita legitimam cum filius patre vivente nullum ius habeat, l. 2. §. interdum, ff. de collatione bonorum, Fabianus in auth. rursissima quest. 7. num. 78. C. de inofficioso testamento, Corbula in l. si quis à liberis, §. item rescriptum nu. 15. & 16. ff. de liberis agnoscendis.
- 6 Benitendus decis. 89. in principio, tamen ipse pater poterit in vita filio legitimam assignare, ita Baldus in l. illud quest. 3. C. de Sacre sanctis Ecclesijs, Angelus in l. si non mortis, ff. de inofficioso testamento, Iason in l. frater à fratre nu. 44. vers. septimo prædicta l. iura, ff. de condit. indebiti, Decius conf. 616 num. 5. Salou de Pace conf. 38. nu. 12. Francibus decis. 133. num. 2. Cancerius dicto cap. 3. num. 22. Meru Merlinus de legitima lib. 7. tit. 3. quest. 1. n. 10. Reg. Rouitus conf. 106. n. 10. lib. 2. Dom. Marchio Ramontis tomo 2. controuersiarum cap. 10. nu. 6. cum seq. Al-

dogradus conf. 8. n. 30. & 31. Cutellus dicta particula 14. num. 12. & colligitur ex l. si quando, §. illud, C. de inofficioso testamento, & in l. quoniam nouella, C. eodem, ubi datum in vita filio per patrem imputatur in legitimam illi debitam, & habetur in l. si non mortis, ff. de inofficioso testamento, ibi (si non mortis causa fuerit donatum, sed inter vivos hac tamen contemplatione, ut quartam habeatur potest dici inofficiosi quærela cessare), si sit imputatio in quartam, scilicet in portionem legitimæ, signum est illam in vita posse assignari.

- 7 Et ratio à priori est, quoniam debitor in diem poterit suo creditori, etiam inuito ante diem soluere, si sui fauore dilatio inducta fuerit, ut plura Iuris Conf. rescripta testantur. Taboleni in l. eum qui 15. ff. de annuis legatis, ubi hæres poterit ante diem legatum, seu fideicommissum præstare, si dilatio in sui fauorem fuerit inducta, ibi (quod si tempus heredis causa prorogatum esset, tunc modum medij temporis ipse sentiret liberatum eum intelligi uia & eam plus prestitisse, quam debuisset), Papiniani in l. cum pater, §. curatoris, ff. de leg. 2. ubi (cum illis verbis fratri potius consultum videretur, quod solutio que iure fieri potuit dilata) Ulpiani in l. 1. ff. de condit. & demonst. in illis verbis (cum dies certus adscriptus est, quamuis dies non dum venerit solui tamen potest) Celsi in l. quod in diem 70. ff. de solutionibus, ibi quod in diem certum promissum est, vel statim dari potest) Ulpiani in l. 3. §. quod si seruus, ff. de statu liberis, cuius verba sunt (quod si seruus, qui annua bima trima die iussus dena dare, tota simul afferat heredi non expectata die, vel decem primo anno datis, secundo anno viginti obtulerit, benignius est eum ad libertatem peruenire), & in l. stipulatio ista, §. inter certum, ff. de verb. oblig. l. quod quis, ff. de act. & oblig. l. intra dies, ff. de re. iudicata, l. post mortem, C. de fideicommissis, ex quibus iuribus sic docet Iacobus de Aretio, & post eum alij Doctores in l. si constante, §. quoties, ff. soluto matrimonio, Baldus in auth. ei qui iurat, C. de bonis auth. iudicis possidendis nu. 61. Alexander in l. diuortio nu. 21. ff. soluto matrimonio, Iason in dicto §. inter certum, & in l. qui Roma nu. 6. ff. de verb. oblig. latè Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum iuris cap. 112. per totum, sed talis dilatio est appositæ fauore patris, consequenter afferendum est posse patrem in vita filio legitimam assignare, quoniam unusquisque poterit suo proprio fauori renunciare, l. si quis in conscribendo, C. de pactis, quo medio utitur Bereng. in dicta l.

in

in quartam nu. 132. ff. ad legem falcidiam, & vniuersique poterit diem sui obitus preuenire, vt docet Iuris Consultus Marcellus in l. cum quo de peculio, §. finalis, ff. ad legem falcidiam, ibi (quia vnius videtur heredi futuro providere) saltem illa assignatio reuocabiliter teneret ad voluntatem patris, dicunt Baldus in l. quamuis C. de fideicommissis, & in l. illud quest. 3. C. de Sacrosanctis Ecclesiis, & clarius in l. cū oportet, §. non aliter, C. de bonis, quæ liberis, Iason in l. frater à fratre nu. 4. prima lectura ff. de condit. indebiti, Decius conf. 86. nu. 8. Parisius conf. 84. nu. 42. lib. 2. Ruinus conf. 95. in fine lib. 1. quod procederet in filio in potestate existentis, secus in emancipato Doctores citati, ergo si pater poterit in vita legitimam assignare, illa dotis constitutio legitimæ locum tenebit, & quia legitima in vita soluta si patrimonium accrescat, nulla datur actio filio ad supplementum, vt dixi, idem dicendum erit in dote filia data, quæ si congrua fuerit tempore dotationis nullum augmentum recipere debet per bona aucta, eò magis quia si supplementum bonorum auctorum peti poterit, frustratoria redderetur dispositio dicti cap. quānis pactum, quia nulla facta renunciatione pater posset ad libitum de suis bonis disponere legitima filijs salua, l. Papinianus, §. quoniam autem, ff. de inofficioso testamento, l. parentibus, C. eodem titulo, igitur quando summus Pontifex ibi filiam excludi ob renunciationem iubet, intelligendus est de supplemento bonorum auctorum.

Argumentatur ultimo loco Castillus loco citato nu. 68. dicens si admitteremus filiam posse agere ad supplementum pro bonis auctis, ageret tamquam læsa, quæ considerari non potest, stante quod nullum ius habet patre vivente, vt dixi, sed solam spem habere dicitur, quæ ad inducendam læsionem considerabilis non est, l. 1. §. si impuberi, ff. de collatione bonorum ibi (prematura enim est spes) vnde Capycius decis. 159. in his terminis loquens nu. 13 ante finem, ait videri factam renunciationem spei non legitimæ, & secutus est Aldobrandinus conf. 26. nu. 119. lib. 1. & est spes incerta, ob quam nulla læsio poterit considerari, arg. l. de fideicommissis, C. de transactionibus, Capycius loco citato nu. 15. & 16. Riminialdus conf. 228. nu. 23. lib. 2. Crauetta conf. 569. per totum, alijque plures relati per Castillum dicto cap. 2. nu. 68. in fine, imò læsio attenditur tempore contractus, l. si voluntate, C. de

rescindenda vendit. Doctores in l. 2. C. eodem titulo, quæ cum non adsit tempore dotationis, congruenter enim fuit dotata, dicendum est supplementum peti non posse, imò ex dicta l. de fideicommissis, expressè colligitur nullam dari læsionem, quoties actus est tendens ad commodum, & incommodum, licet tractu temporis hoc sequatur, inde falsam existimaui semper cautelam traditam, minori litiganti vt agat se concordari cum aduersario, qui si aliquid dare deliberet, & minor recuset, lata postea sententia contra minorem possit ille restitui in integrum aduersus transactionem non initam tamquam læsum, ita Baldus in l. 2. C. de rescindenda vendit. & in l. si ex causa, §. nunc videndum, ff. de minoribus, Cremensis sing. 29. Romanus sing. 403. cum alijs adductis per Canceriū p. 2. variarum cap. 1. de minoribus nu. 255. & 256. quam doctrinam ad Ecclesiam extendit Genuensis in practicabilibus Ecclesiasticis quest. 356. per totam, eò quod si læsio non consideratur quoties actus tendit ad commodum, & incommodum quomodo dici potest minorem fuisse læsum ob non initam transactionem, poterat enim in causa vincere, & non succumbere.

Nihilominus contrariam sententiam alij amplexi fuerunt, videlicet renunciationem non obstare ad supplementum petendum, ita Baldus in l. 2. & in l. pactum quod dotali, C. de collat. & in cap. cum Marcus Ferrariensis col. 2. extra de constitut. & in conf. 369. col. 2. vers. pone quod tempore data dotis, Ripa in l. in his honoribus Pauctis nu. 38. ff. de vacat. munerum, Ruinus in l. Gallus, §. & quid si tantum col. 7. post medium, ff. de liberis, & posthumis, Soccinus conf. 100. col. 4. ante medium, dicens pro hac sententia omnes fere Doctores Italie consulti, secundum, quæ fuit iudicatum Florentiæ, & in nostro Sacro Consilio bis fuisse decisum restatur Mariconda in consuetud. si moriatur in apostilla interp. quod tale paragium, plures refert Gaspar Thesaurus dicta quest. 93. n. Camillus de la rata conf. 26. num. 57. cum sequentibus, quorum sententia in rigore iuris probabilior, & verior mihi videtur.

Pro qua probanda mihi videtur facere idem argumentum pro prima sententia allatum, scilicet non posse per patrem in vita legitimam filio assignari, vnde datum solum in illam veniret imputandum, quod pater ex allegatis nam quando dilatio est ad diem incertam, tunc

H h

non

non permittitur invito creditori solui
 3 ante diem, ut colligitur ex dicta l. stipu-
 latio ista, §. inter certam, ff. de verb. oblig. ibi
 (inter certam intertamque diem discrimen
 esse ex eo quoque apparet quod certa die pro-
 missum, vel statim dari potest,) ideoque
 soluti repetitio daretur tamquam inde-
 bite solutum, l. qui promissit, 48. ff. de condi-
 indebiti, l. talis scriptura, §. & si sub conditio-
 ne, ff. de leg. 1. sed ius petendi legitimam
 datur ad diem incertam, idest post patris
 mortem, l. cum queritur, C. de inofficioso te-
 stamento, l. quoniam novella, C. eodem titulo,
 & sic sub conditione, l. dies incerta, ff. de
 condit. & demonstrat. l. sub conditione, l. suf-
 ficit, ff. de conditione indebiti, quoniam, &
 si filius pro legitima dicatur patris cre-
 ditor, l. Papinianus, §. si quis impubes, ff. de
 inofficioso testamento, l. & quia, 10. ff. pro so-
 cio, l. 1. §. largius, ff. de successorio edicto, l.
 2. C. de inofficiosis donat. l. penult, §. omnia
 igitur, C. de adaptionibus, Doctores in l. fina-
 li, ff. de liberis agnoscendis, C. hisletius de port.
 leg. c. 2. Sánchez lib. 2. moralium cap. 16. n. 26.
 Robles de representatione lib. 2. cap. 16. num.
 31. Antonius Faber decade 75. errore 5. Me-
 nochius de arbitrariis casu 149. Gutierrez
 lib. 5. Canoniarum quest. 55. nu. 7. cum sepe
 Fusarius quest. 296. nu. 33. & 214. Osuna-
 dus ad Donnellum lib. 19. commentariorum
 cap. 4. lit. Z. Hermosilla l. 13. tit. 5. p. 5. glo-
 sa 1. nu. 8. & seq. tamen dicitur sub con-
 ditione, ut diximus, & creditor sub con-
 ditione inter veros creditores non con-
 numeratur, ex dictis per Morla in empo-
 rio iuris quest. 7. per totum, & facit textus in
 l. is cuius, ff. de act. & obligat. l. decem, ff. de ver-
 oblig. l. quod si, ff. de condit. indebiti, unde
 da est glosa in l. statius flores, verbo consti-
 tutum est, ff. de iure fisci, concordans textum
 in l. creditores, ff. de ver. signif. consequen-
 ter non potest pater invito filio tem-
 pus prævenire, unde facta per patrem
 assignatione invita, indebitum, solutum
 dicitur non ut repetatur per indebiti
 conditionem, quæ non magis inter pa-
 trem, & filium, quam vlla alia actio exer-
 cari potest, sed ut suo iure possit pater
 res quas filio pro legitima dedit vindi-
 care tamquam suas.
 Nam si dicatur ex iuris regula, quibus
 per errorem soluti conditio est eius con-
 sulito, dari donationem factam intelligi
 l. enim per errorem, ff. de regulis iuris, in
 promptu responsio est non magis posse
 donationem inter patrem, & filium fa-
 milias consistere, quam aliam vllam,
 14 obligationem, l. 1. 2. C. inofficiosis donat. l.
 siue emancipat, C. de donat. l. si donatione, C.

de collat. l. donationes quas parentes, C. de do-
 nat. inter, ideoque supratitati Doctores,
 dixerunt ad plus assignationem illam
 valere tamquam reuocabilem, cum sa-
 piam vim donationis alias si valeret et-
 quam solutum non posset repeti licet
 solutum sit ante tempus, sicut est in di-
 tatione ad diem certam, quod colligitur,
 ex Iaboleni responso in l. fideiussor quauis, ff.
 mandati, vbi si fideiussor ad diem ante it-
 15 lam soluerit licet per errorem, repetere
 non poterit, ibi (fideiussor quamvis per
 errorem ante diem pecuniam soluerit, repete-
 re tamen ab eo non potest,) & in l. cum quis,
 C. de iuris, & facti ignorantia, vbi Bartolus,
 Salycetus, & communiter Doctores, locus
 tamen est si esset debitor sub conditio-
 ne, tunc repetitioni locus daretur, cum
 pendente conditione nullo iure teneba-
 tur, l. sub conditione, ff. de condit. indebiti, l.
 sufficit, l. qui promissit, ff. eodem, l. si quis rem
 & idem Iulianus, ff. de liberatione legata, l. gre-
 ge, §. finali, ff. de pignoribus, quod procedit
 quando soluerit aliquo errore iuris, vel
 facti, secus si scienter, arg. l. 1. de condit.
 indebiti, l. debitum, C. eodem titulo, l. cuius
 per errorem, ff. de regulis iuris, & utrobique
 Doctores, quod optime explicat Gomesius
 tomo 2. variarum in titulo de qualitatibus
 contractuum a num. 23. quomodo proce-
 dunt Doctores supra citati dicentes va-
 lete hanc assignationem scienter a patre
 factam tamquam reuocabilem donatio-
 nem, quod cum cesset in casu nostro,
 agitur enim de dote, cuius causa dona-
 tio, valida est, l. Pomponius Philadelphus
 ff. familia erciscunde, & late probat Con-
 16 siliarius Arias de Mesa lib. 3. variarum
 cap. 17. per totum, non dicitur data tam-
 quam assignatio legitima, sed solum in
 illam imputanda, iuxta textum in l. illud,
 C. de collationibus, vbi fit collatio dotis
 & donationis propter nuptias tamquam
 debitum necessarium, igitur si venit dos
 data in imputationem legitime, signum est
 non sapere vim legitime, cum alias non
 diceretur imputatio, sed legitime extin-
 ctio.

Et confirmatur ex notabili loco, Pau-
 li in l. etiam §. finali, ff. de bonis libertorum,
 17 in quo dicitur quod si aliquid fuerit da-
 tum per libertum patrono in portionem
 debitam imputari debet, motus ex ra-
 tione, quia mortis tempus spectatur, ibi
 (debitam autem partem eorum, quæ cum
 mortuo libertus habuit patrono damus, mor-
 tis enim tempus spectemus), idem Paulus in
 l. si patronum, §. finali, ff. eodem titulo, ibi
 (idem est, & in alluvione cum satisfactum sit.

ex ijs bonis, quæ mortis tempore fuerunt) ex quibus iuribus colligitur datum, seu assignatum in vita, solum in legitimam imputandum erit, & sic talis dos data, solum operatur, ut in petitione legitimæ ratio de ea habeatur, consequenter supplementum datur, eò magis quia renunciatio continet tacitam conditionem si renunciante hereditas deferatur, & pluries dixi, ergo ad videndam congruitatem dotis inspicere debet tempus mortis, cum nulla iuris ratione fieri possit, ut exclusio delationem præcedat, dicunt Bartolus, & Baldus apud Paulum de Castro in l. qui superstitis ff. de acquirenda hereditate, unde congruitas attenditur tempore mortis, qualitas enim iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi l. in delictis, §. si damnum extraneus, ff. de noxalibus actionibus, l. Titius, ff. de militetiam l. ex facto, §. penult. ff. ad Trebell. quæ de cauta doctissimus ille Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 13. errore 5. per totam, optimè fundat ad dignoscendam lationem dotis non attendi tempus dotationis, sed mortis patris, & si iuramento vallata fuerit dicta renunciatio, quoniam intelligitur facta rebus stantibus, l. quod servus, ff. de condit. ob causam, l. questio, §. inter locatorem, ff. locati. & ad res de nouo superuenientes non extenditur, Baldus in sua Margarita verbo renunciatio col. 1. Ancharanus conf. 204. col. 3. vers. sexto, & ultimo, Romanus in l. 1. q. 12. C. quando non petentium partes, Alexander in l. qui Romæ, §. duo fratres col. penult. ff. de verb. oblig. & in conf. 170. col. 2. lib. 7. Soccinus conf. 50. in fine lib. 1. Curtius senior conf. 49. col. 9. & illa generalis renunciatio non comprehendit ius legitimæ cum de illa specialis mentio fieri debeat, l. si quando, §. & generaliter, C. de inofficioso testamento, quo argumento videtur Antonius Faber ad hanc sententiam tuendam dicta decade 13. errore 4. & 5. per totum.

Neque obstat posse assignari per patrem in vita filio legitimam, nam ex dictis hoc fuit resolutum, cum quando sumus indebito ad diem incertam præstando, ante tempus solutio fieri non potuerit, ut colligitur ex l. sed si ante dicta ad Trebellianum, l. cum pater, §. a filia, ff. de leg. 2. l. si ita relictum, §. pegasus, ff. de leg. 2. l. 3. §. cum pollidius, ff. de usuris, quod a fortiori procedere quoties adesset fraus, ut docet Antonius Faber ad titulum, Codicis de solutionib. definit. 14. post alios late Castillus Sotomaior tomo 6. controuersiarum cap. 112. Larrea decis. Granat. 15. per totam

quæ fraus fieri possit cum pater minus diligens filium, & videns patrimonium suum augeri illi in vita legitimam assignaret ex quibus omnibus colligitur, quod talis dotis constitutio solum operetur imputatio in legitimæ portionem, supplementum attendi debet ad tempus mortis patris.

Imò dato quod posset fieri assignatio legitimæ in vita, & quod dos fuerit data illius loco, adhuc si patrimonium accrescit, supplementum dandum erit non obstante renunciatione, ad quod facit elegans species textus in l. si quando §. illud etiam, C. de inofficioso testamento, in quo expressè hic deciditur casus, cuius sunt verba (illud etiam sancimus, ut si quis à patre res, vel pecunias acceperit, & pactus fuisset quatenus de inofficioso quærela aduersus testamentum paternum minime ab eo moueretur, & post obitum patris filius cognito paterno testamento non agnouerit eius iudicium, sed oppugnandum putauerit, veteri iurgio exploso huiusmodi pacto filium minime grauari secundum Papiniani responsum quod definiuit meritis magis filios ad paternæ obsequia promouendos, quam pactationibus adstringendos,) ex quibus verbis expressè colligitur tale pactum de non petendo non officere quin actio decur filio ad supplementum petendum, quo textu pronostica sententia videtur doctissimus Couarruias in cap. quamuis pactum p. 3. §. 1. nn. 2.

Verum Georgius Natta ibidem col. 2. limitatione 3. asserit hanc legem nihil probare, supponens res datas per patrem filio in vita non ascendisse ad totam portionem legitimæ illius temporis quod probat ex eodem pacto appposito de non quærelando testamentum, quoniam si ne illo pacto actio quærelandi filio denegabatur assignata tota legitima, igitur ne illa decisio frustratoria videatur supponendum erit eo tempore non fuisse assignatam per patrem totam legitimæ portionem, imò doctissimus Caldas Periera dicto commentario analytico vers. sed hæc ita accipienda num. 10. asserit quod si hoc modo non intelligeretur esset contra textum in l. si non mortis, ff. de inofficioso testamento, ubi traditis rebus per patrem filio, ut in quartam imputantur quærela cessabit, si tota quarta tradita fuerit, in illis verbis (si non mortis causa fuerit donatum, sed inter vivos hac tamen contemplatione, ut in quartam habeatur potest dici inofficiosi quærelam cessare, si quartam in donatione habeat, at si minus habeat quod de est viri boni arbitrato repletur, aut certe conferri oportet id quod donatum est,)

H h 2

vn.

vnde si in dicto §. illud supponeretur fuisse per patrem traditas res ascendentes ad portionem legitimæ, frustra de quærela disputaretur, igitur ne dicta contraditio loquatur asserendum est non fuisse traditas res ascendentes ad totam portionem legitimæ, & ante illos dixit *Bartolus* in l. 1. §. si parens ante nu. 1. ff. si a parente, quis fuerit manumissus.

- 23 At hæc *Nassæ* responsio faciliter impugnatur ex verbis eiusdem §. illud, quoniam ratio qua mouetur ibi *Imperator Iustinianus* generalis est comprehendens tam casum totius legitimæ, quam partis ibi (quo definiuit meritis magis filios ad paternæ obsequia prouocandos, quam portionibus adstringendos,) ergo si ratio, qua pactum improbatum non attendit quantitatem assignatam, dicendum est simpliciter pactum illud non extendi ad portionem legitimæ, quam responsionem, siue veram textus intelligentiam inueni apud *Iasonem* in auth. nouissima nu. 10. C. de inofficioso testamento, eò magis quod in dicto §. illud limitatur casus quo cum hæredibus patris fuerit pactum, ibi (seu hoc ita admittimus, nisi transactiones ad hæredes paternos filios celebrauerit, in quibus aperit iudicium patris agnoverit) quod postea *Imperator* in §. sequenti generalitatem hanc restringendo, solum intellexit quoties specialis mentio de supplemento legitimæ facta fuerit, vnde ex dicta limitatione colligitur pactum annullari, non quia totam legitimam receperit, aut partem, sed ratione inæqualitatis, tertio si procederet intellectus *Nassæ* sequeretur quædam improbatio ad *Iustinianum*, quia data parte legitimæ denegatur filio quærela, sed tantum datur actio ad supplementum, dicta l. si non mortis, & l. scimus, §. repletionem, C. eodem, ergo si *Iustinianus* ibi proponit casum de quærela, signum est non proposuisse de cisiue, sed assertiue ad quod ponderatur.
- 24 dictio illa, quatenus, quæ aliquando incertitudinem significat docent, *Mattienzo* ad l. 2. glosa 8. nu. 16. tit. 4. lib. 5. noua recopilat. *Cenedus* sing. 86. nu. 1. *Vulpellus* de signif. & aduer. in dict. quatenus pag. 90. aliquando conditionem denotat *Doctores* citati videndi apud *Barbosam* de dictionibus dict. 262 in paruis, & sic pactum illud dicitur appositum conditionaliter, id est quatenus quærela inofficiosi militaret illa ne moueretur, ex quibus habetur simpliciter pactum illud annullari nulla facta consideratione, si tota portio legitimæ an pars fuerit assignata.

25 Et textus in dicta l. si non mortis, non solum nostram non inficiatur sententiā, sed magis confirmat, quoniam ibi tantum dicitur quod cessat quærela, quoties datum totam quartam ascendit, sin verò minus datur supplementum, sed non decidit quod tempus inspiciatur ad dignoscendam quantitatem habitam, neque sit mentio si patrimonium fuerit augmentum, imò ex limitatione sequenti, scilicet si minus fuerit datum fieri repletionem colligitur patrimonium nullum receperit, augmentum, & confirmat, nam ibi *Iuris Conf.* ait quod si aliud petat conferre tenetur quod datum est, in illis verbis (aut certe conferri oportet, id quod donatum est,) & sic posset ista filia renuncians dicere volo dotem conferre, & legitimam habere, cuius legitimæ tempus mortis inspicitur, l. cum queritur, C. de inofficioso testamento, merito dicimus textum istum in nihilo nostram inficiari sententiam.

- Verum aduersarij incontrarium insurgentes dicerent hæc omnia procedere iuramento non interposito, nam per illius interpositionem dicitur tacta specialis renunciatio, ut colligitur, ex *Alexandro Tertia* in c. ex rescripto de iure iurando, in quo disponitur mulierem non iuari *Velleiani* beneficio propter adhibitum iuramentum, quod operatur specialem renunciationem, ex quo textu dixerunt *Doctores* fideiussorem virtute iuramenti adhibiti excussionis beneficio non gaudere quasi quod dicatur expressè illi renunciauissè, ita *Baldus* in dicto cap. ex rescripto n. 2. *Ancharanus* ibidem, *Bauerius* de iure iurando in principio nu. 23. *Corsetus* in titulo de iure iurando quest. 8. nu. 36. *Gozadinus* conf. 32. num. 14. *Gratus* conf. 28. nu. 16. vol. 1. *Ruuius* in cap. per vestras, §. 12. nu. 27. de donat. inter virum, & uxorem, *Guttiere* de contractibus quest. 23 nu. 26. *Gayllus* obseruat. 37. nu. 23. *Decianus* conf. 72. nu. 5. lib. 2. *Scaynus* decis. Bonon. 85 nu. 16. *Dom. Marchio Torelli* tomo 2. consultat. 142. num. 13. vnde sicui filia, quæ specialiter legitimæ supplemento renunciauerit, à iudicij limine repelleretur,
- 27 dicto §. & generaliter, ubi *Iason* col. 3. & in conf. 207. lib. 2. *Paulus de Castro* in l. in ratione la terza, in fine, ff. ad legem falcidiæ, *Romanus* in dicto §. si quis ita col. 9. & ultima, ubi *Barbatus* ff. de verb. oblig. *Alexander* conf. 181. circa medium lib. 5. *Decius* conf. 26. col. 2. conf. 89. col. finali, & conf. 180. vol. 4. *Bertr.* conf. 289. col. ultima lib. 3. *Nassæ* dicto cap. quamuis pactum col. 18. verf. ad-

aduerte tamen, sic dicendum erit virtute iuramenti interpositi excludi ab illius petitione.

Nam respondetur non esse simpliciter verum quod per interpositionem iuramenti filia dicatur expresse renunciasse legitimæ supplemento, quia contrariū plures dixerunt, ita *Guliel. de Cuneo* in l. de his, ff. de transactionibus, *Baldus* in rubrica de iureiurando col. ultima in principio, *Romanus* in l. qui superstitis limitat. 3. & ibi *Imola*, ff. de acquirenda hereditate, *Aretinus* in l. 1. §. si quis ita col. 5 ff. de verb. oblig. *Barbatus* sibi contrarius conf. 43. col. ultima lib. 2. & conf. 55. col. penult. *Brunus* conf. 82. col. ultima, & in casu fideiussoris adhuc contrarium alij dixerunt, scilicet iuramento non obstante beneficio excussionis gaudere, *Baldus* sibi contrarius in cap. cum contingat num. 2. de iureiurando, *Barbatus* dicto conf. 43. nu. 10. *Gramaticus* conf. 170. nu. 4. in civilibus, *Alciatus* in dicto cap. cum contingat num. 174. imò præcisus his exemplis in quam iuramentum dato quod operaretur, specialem renunciationem legitimæ procedit respectu illorum bonorum, quæ tempore renunciationis reperiuntur, non verè ad superuenientia, sed futura, ad quæ iuramenti vis non extenditur, ut expresse deciditur in cap. 2. de renunciatione, quem singularem ad hoc vocat *Natta* in dicto cap. quamvis pactum col. 4. vers. tertio facit, & cum in hoc casu agatur de supplemento bonorum auctorum dicendum est renunciationem non extendi.

29 Resolvitur etiam textus in dicta l. cum de quo peculio, §. finali, ff. ad legem falcidiam, ubi testator in vita prætauit heredi, quod erat ex hereditate detractus vigore falcidiæ, cum non sit bona comparatio falcidiæ cum legitimæ, nam est multa incertius debitum legitimæ debito falcidiæ heredi præstande eo casu, quo legata legatarijs quoque dantur, quoniam fieri non potest, ut de legatis, & falcidia tractetur, & quod hæres institutus ante testatorem decedat, & sic posito casu falcidiæ, & legatorum, semper erit supponendum testatorem fuisse defunctum, & si facile contingat, ut hæres scriptus ante testatorem moriatur, tamen si id euenit, & nullus fuerit datus suscipiens testamentum destruitur irritumque sit, nec proinde legatariis quicquam interest, cum hereditate ex testamento non adita legata omnia interdiciant, l. eam quam, C. de fideicommissis, & si non esse locum comparationi fal-

cidiæ cum legitimæ, alium intellectum ad dictum textum videas apud *Antonium Fabrum* dicto errore quarto circa medium.

Neque obstat posse accidere, ut patris facultates diminuerentur, & tamen 30 filij dos non diminueretur, ergo à contrario si augmentum recipiat nulla fieri debet repletio, nam ut dixi dicta dos non sapit vim legitimæ, sed solum in illam imputatur dicta l. illud C. de collationibus, alias diminueretur, secundo propter interesse sui viri, qui alias non fuisset contrahendus sine illa dote, ut docet *Modestinus* in l. Titia 64 ff. de iure dotium ibi (*Modestinus* respondit nihil proponi, cur marito dos auferenda sit,) & *Paulus* in l. pure §. penult. ff. de doli mali except. in illis verbis (numquid ergo nec de dolo mulieris excipiendum sit aduersus maritum, qui dotem non ducturus uxorem, nisi dotem accedisset) sicut in simili, pater qui tenetur dotare filiam spuriam cap. cum haberet de eò, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, *Doctores* apud *Pontanellam* clausula 5. glosa 1. p. 1. nu. 113. *Domini. Iulius Capon.* olim præceptor meus in tractatu de dote quest. 4. l. 1. nu. 35. vsque tamen ad quantitatem alimentorum, quæ 31 si excesserit dimitti non poterit constante matrimonio propter mariti interesse, qui alias ducturus eam in uxorem non foret, ut post *Rip.* & alij in l. 1. n. 60. ff. soluto mat. *Franchus* decis. 104. nu. finali, *Genues.* in practicabilib. *Ecclesiasticis* cap. 411. *Dom. Pres. Anellus* de Amato conf. 82. videndus est *Balboa* disquisit. 39. ubi aliud pulchrum casu tangit, sicut in dote data filia legitimæ, & naturali, quæ legitimæ aliorum diminueret, nam matrimonio constante nulla exceptio de dote inofficiosa proponi posset ex dictis latissime per *Fontanellam* clausula 5. p. 6. glosa 8 à num. 1. qui plures refert intellectus ad textum in l. finali, §. si à socero, ff. quæ in fraudem creditorum, *Consil. Dom. Staiban.* controuersiarum forensium cap. 73. à nu. 28. videndus est *Consil. Arias* de Mesa lib. 3. variarum cap. 6. à nu. 15. cum seqq. quæ responsione vtitur ad hoc argumentum *Antonius Faber* loco citato.

Sed remanet difficultas soluto matrimonio, si dos illa posset diminui ex dictis, & licet regulariter pater, ad quem dos reddit iuxta textum in l. dos à patre profecta, C. de iure dotium, diminueri non 32 possit iuxta textum in auth. sed quamvis C. de rei uxorie actione, videndi sunt *Dec.* conf. 35. per decem columnas, *Iason.* *Cephalus.* & alij apud *Molfesium* ad consuetu. p. 6. quest.

quest. 2. nu. 19. *Pascal de patria potestate* p. 1. cap. 4. nu. 34. de *Marinis* tomo 1. quotidianarum cap. 92. *Gaspar Thesaurus* lib. 3. questionum forensium quest. 72. *Dom. Eliseus Danza* in addit. ad *Gramaticum* decis. 57. nu. 47. patrimonio tamén patris diminuto, posset illā diminuerē, ut in dicta anth. sed quamuis, ibi (non tamén licet ei filia denuo nubēte diminuerē priorē dotis mēsuram, nisi forte substantia sua detrescat aliqua fortuita eadē tūc enim amplius secundo marito in dotem prestare non cogitur, nisi quantum facultates eius patiuntur,) hoc modo conseruatur æqualitas considerata.

- 33 Respondetur ad argumentum *Fonsanella* loco citato, renunciationem illam, & si ad legitimam non extendi, operari tamén, quoniam præcisa renunciatione, filia succederet simul cum alijs æqualiter, iuxta textum in l. maximum vitium, C. de liberis præteritis, at illa stante validitata per ius Canonicum excluditur, sed circa legitimæ petitionem remanet incorruptum ius ciuile, & si aliquis dixerit hoc procedere solum ab intestato, secus ex testamento, in quo solum ad legitimam pater tenetur, & sic tali casu nihil operaretur renunctio, respondetur satis est dictum cap. quamuis pactum operari in casu, in quo potest.

Ultimò resoluitur argumentum *Castilli* negādo mulierem in hoc casu agere tamquam læsam aduersus renunciationem, quoniam dico posse venire ad petendam legitimam, in quam imputaretur dos data, & cum attento tempore mortis bona reperiuntur aucta, licet tempore dotationis dos fuerit sufficiens pro legitimā tamén attento nunc præstandum est supplementum dictorum bonorum auctorum, nam sicut si diminuitur patrimonium, dos diminutionem sentit, ita aucto paterno patrimonio incrementum recipere debet, sic potius contraria sententia videtur inæqualitatem admittere.

- 34 Ex qua solutione datur intelligentia, ad textum in l. si ea lege, C. de furis, ubi Imperator ait, quod si mulier possessionem fundi creditori tradiderit ea dege, ut fructus ex illo percipiens in causam vsurarum retineret, si fructus vsuras extendunt, non poterit aduersus pactum venire, eò quod euentus incertus est, poterant enim nasci fructus non ascendentes ad quantitatem vsurarum, ut in illis verbis Imperator describit (propter incertum fructuum euentum rescindi placita non

possunt,) ex quo textu posset probari veram esse illorum sententiam dicentium, stante pacto inter emptorem, & venditorem, ut pendente solutione prætij, emptor quid annum soluat, (quod pactum valere, docet post alios *Cancerius* p. 3. variarum cap. 7. de pactis à num. 58. cum seq. *Consil. Carlenalis* de iudicijs tomo 2. lib. 1. tit. 3. disput. 8. sect. 3. à num. 18. & sect. 5. *Dom. Præses Merlimus* tomo 2. controuersiarum cap. 36. *Andreolus* controuersia 74.) licet interesse conuenctum excedat perceptionem fructuum, ex dictis per *Reg. de Ponte* de potestate Proregis titulo 4. de regalibus impositionibus, §. 5. à nu. 64. cum pluribus seqq. secuntur *Domin. Reg. Capycius Galeota* tomo 1. controuersiarum illustrium cap. 61. nu. 27. *Dom. de Marinis* (cuius opera semper legenda sunt) tomo 2. quotid. cap. 20. per totum.

Nam respondetur, ut dixi, renunciationem importare, ut admitti non possit ad successionem ab intestato, simul cum alijs filiis defuncti, quoniam illius vigore repellitur à simultanea successione, sed quod possit petere supplementum bonorum auctorum respectu legitimæ portionis nulla resultat inæqualitas, cum illa non fuerit comprehensa sub generali renunciatione eoque magis procedit, quia dos posset diminui diminuto patrimonio patris soluto matrimonio.

- 36 Neque obstat textus in l. 2 §. si parens, ff. si a parente quis fuerit manumissus, licet enim ibi *Iuris Cons.* dicat, quod si filius in vita patri legitimam debitam assignauerit, aliud postea peti non poterit, in illis verbis (si parens, vel accepit pecuniam, ut emanciparet, vel postea viuis in æt. filius quantum satis est contulit, ne indies eius inquireret exceptione doli repellatur) nam omnia responsione gløse, ibi, verbo repellitur, dicentis diuersum esse in legitima filiorum à legitima parentum, facilliter difficultas resoluitur, eò quod ibi non disputatur de augmento reperto, sed solum de eisdem bonis, quæ tempore habitæ legitimæ aderam, idè non mirum si filij iudicium inquietari nequit, at nos loquimur de augmento reperto tempore mortis patris, de quo filia supplementum petit, idè maxima disparitas in casu nostro.

Aduerti tamén debet, quod, & si re-tenta prima sententia augeri non de-beat dos, tamén si tempore dotationis dos non fuerit vsque ad portionem legitimæ,

rima, supplementum faciendum erit nō
attento dicto tempore dotationis, sed
mortis, & si patrimonium auctum repe-
riatur Doctores apud Gasparem Thesau-
rum dicta quest. 93. nu. 13. vers. vel agitur
lib. 2. & apud Cancerrum p. 1. variarū cap.
3. n. 25. vers. predictam conclusionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius naturalis non potest heres institui a
patre existentibus filiis legitimis, & na-
turalibus.
 - 2 Idem est non extare, ac extare, & non posse
succedere.
 - 3 Institutio facta in personam filij naturalis
tantum tenebit, si filij legitimi, & natura-
les consenserint.
 - 4 Unusquisque poterit proprio favori renun-
ciare.
 - 5 Filius naturalis tantum poterit heres insti-
tui, licet, existant filij legitimi, & natura-
les, sed iussu exheredati.
 - 6 Referuntur Doctores dicentes filium na-
turalem posse heredem institui si in medio
existat filia legitima, & naturalis, quæ re-
nunciavit, quod Authori non placet, ut
infra.
 - 7 Renunciatio quantumvis generalis non ex-
tenditur ad ea, quæ competunt iure filia-
tionis.
 - 8 Sic non extenditur ad lucrum debitum vi-
gore legis fæmine, & hac edictali.
 - 8 Renunciatio est stricti iuris, & debet intel-
ligi, quanto minus renuncianti nocere po-
test.
 - 9 Renunciatio intelligitur rebus sic stantibus,
idcirco non extenditur ad res de nouo super-
uenientes.
 - 10 Ponderatur textus in l. qui cum tutori-
bus, ff. de tranſa & ionibus.
 - 11 Ponderatur textus in auth. licet, C. de
naturalibus liberis.
 - 12 Condicio si sine filiis decesserit dicitur de-
fecta per existentiam filiorum, licet non
heredum patris.
 - 13 Mulier lucratur antefatum, solum quoad
usum fructum, existente filio ex illo matri-
monio, attendit iure nostra consuetudina-
rio.
- Quod procedit, licet existat in medio filia,
quæ renunciavit.
- 14 Resolvitur argumentum aduersariorum,
& declaratur consensus filij legitimi, &
naturalis requiri expressum, ut valeat
institutio in personam filij naturalis tan-
tum.

A R G V M E N T V M.

Quæritur, si filius naturalis tantum,
possit a patre heres institui existen-
te in medio filia legitima, & natura-
li, quæ renunciavit, & Author nega-
tiuam subſtinet ſententiam.

T H E O R E M A. X L V I I I.

Neminem latet filium naturalem tan-
tum patri suo non succedere, sed so-
lum alimenta illi præſtanda fore ſecun-
dum ſubſtantie meſuram a bono viro
arbitratam filiis legitimis, & naturali-
bus existentibus, text. eſt in S. diſcretis
verſ. ſi quis igitur habens auth. quibus mo-
dis naturales efficiantur ſui, auth. licet. C. de
naturalibus liberis, ſed elegans eſt diſſi-
cultas quid ſi exiſtat filia legitima, &
naturalis in medio, quæ paternam hære-
dicam renunciauerat poſſit pater filium
naturalem tantum heredem inſtituere,
ſcio caſum hunc in hac Ciuitate eueniſ-
ſe, & videtur dicendum inſtitutionem,
valuiſſe, quoniam paria ſunt in iure no-
ſtro non extare, ac extare, & non poſſe
succedere, l. 1. S. qui habebat filium, l. ſi poſt
mortem, S. liberi, ff. de bonor. poſſeſſ. contra
tabulas, l. ex factis, S. ex factis, ff. ad Trebell.
l. ſi neceſſe, S. ſi deportatus, l. ſi ex modico, S. ſi
filius, ff. de bonis libertorum, S. ſed noſtra in-
ſtit. de ſucceſſ. liberorum. plura ad propoſi-
tam notat Peregrinus de fideicommiſſis ar.
26. nu. 16. Surdus deciſ. 237. nu. 3. ſed filia
renuncians nō ſuccedit, igitur habetur,
ac ſi non extaret, in tantum, ut abſque
nullitatis vitio præteriri poterit, docent
Bartolus in l. 1. S. qui habebat nu. 6. ff. de bo-
nor. poſſeſſ. contra tabulas, Cuman. in l. ſi fi-
lius qui in poteſtate nu. 18. ubi Iaſon nu. 10.
ff. de liber. & poſthum. Paul. de Caſtro in l.
qui ſuperſtitis nu. 4. ff. de acquirenda hæredi-
tate, communiter Doctores in l. gallus, S.
& quid ſi tantum, ff. de liberis, & poſthum.
Guidon Papa deciſ. 295. Dom. Pref. Merlin.
tomo 1. controuerſiarum cap. 11. nu. 2. Con-
ſiliar. Dexart deciſ. 76. per totam, meritiſſi-
mus pauperum patronus Danza in addit.
ad Gramatic. deciſ. 57. nu. 31. latè defendit
Rellen Bezin doctiſſimo tractatu de renunc.
q. 1. a n. 210. cum ſe, ubi latè conſeque-
ter ſi habetur, ac ſi non exiſtens, non
operabitur, ut per ſui exiſtentiam filius
naturalis tantum inſtitui non poſſit, ſi-
cuti poterit filius legitimus, & naturalis
conſentire huic inſtitutioni, & valebit,
docent Lup. de illegit. & nat. commentario
1. S.

1. §. 1. m. 44. & 45. *Surd. decis.* 249. nu. 25. *Peregrin. de iure fisci lib. 3. titulo 18. nu. 18.* cum in sui favorem sit introducta hæc prohibitio, l. *matre. C. de naturalibus liberis*, & proprio favori unusquisque renunciare poterit, l. *si quis in conscribendo. C. de pactis*, etenim per dictam renunciationem dicitur data patri facultas ad sui libitum de bonis disponere, vnde dicitur adesse quædam tacita voluntas renunciantis, ut pater possit naturalem tantum hæredem instituere.

Quod confirmatur ex dictis per *Royas in epitome suecessionis cap. 11. nu. 18. & seq.* dicentem posse filium naturalem à patre hæredem institui, quoties existunt filij legitimi, & naturales iuste exheredati, eo quod pro mortuis reputentur, l. 1. §. *si pater emancipatus. ff. de coniungendis cum emancipatis liberis. l. 1. §. finali. ff. de bonor. possess. contra tabulas*, igitur idem dicendum erit in filia renunciante, in medio existente, quam sententiam tueretur *Cancer. qui sic decisum refert p. 3. variarum in titulo de renunciationibus num. 11.* secutus est eum *Dom. Consil. Staiban. controuersiarum forensium cap. 56. nu. 3. adducentes Romanum conf. 43. n. 3. cum seq. Serafinum de priuilegijs iuramenti priuilegio 2. in fine*, quibus addo doctissimum *Fontanellam sic decisum referentem tomo 2. decis. 418. nu. 12. post hæc omnia scripta: ifum.*

Verum contraria sententia, quam de fenderè videtur *Fontanella loco citato*, verior mihi videtur, quoniam renunciatio nunquam extenditur ad ea, quæ iure filiationis competunt, quantumuis generalis sit, vnde illam ad lucrum competentem ex dispositione textus in l. *femine. C. de secundis nuptijs*, non extendi videmus, sic notant *Bart. in auth. hoc amplius quest. vltima. C. de fideicommissis*, & in l. *si quis Romæ. §. duo fratres in fine prime oppositionis. ff. de verb. oblig. Oltiad. Dec. & alij quos probat Conar. in cap. quamuis pactu. p. 2. §. 3. nu. 1. Tiraquell. de iure primogenitura quest. 35. nu. 2. Molina de Hispanorum primogenitura n. 21. & 23. Molfes. de renunciatione quest. 1. nu. 35. Castill. Satomaïor de usufructu lib. 1. cap. 2. nu. 56. Marta de suecessionibus p. 1. quest. 14. art. 4. nu. 19. Hodierna in l. hac edictali quest. 11. nu. 78. & 90. Manent. conf. 15. nu. 13. Rota Romana decis. 45. num. 24. & 25. p. 2. Aldograd. conf. 66. nu. 18. vers. presupposita autem renunciat in addit. *Caualean. decis. 30. nu. 65. p. 3. Azor. p. 2. institut moralium lib. 2. cap. 29. quest. 8. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p. 4. nu. 42. sicuti non extenditur**

ad lucrum competens vigore legis. hæc edictali docent post alios *Trentacinq. lib. 3. variarum titulo de matrimonio resolut. 5. nu. 34. Montanerius in addit. ad Olibanum in titulo de actionibus p. 2. lib. 1. cap. 47. num. 14. Fontanella, & Hodierna locis citatis*, sed talis prohibitio, scilicet quod pater non possit naturalem filium hæredem instituere stante legitima sobole, est ratione filiationis, igitur per generalem renunciationem non tollitur, etenim renunciatio strictissimi iuris est, & debet minus, quam potest renuncianti nocere, 8 *Dec. conf. 352. nu. 7. Decian. conf. 45. nu. 11. vol. 2. Surd. conf. 133 nu. 28. vol. 1. Menoch. conf. 282. nu. 8. & 9. vol. 3. Peregrin. de fideicommissis art. 52. nu. 25. idè de causa ad causam non extenditur, Franch. dec. 181. nu. 14. Surd. conf. 446. nu. 22. & conf. 431. nu. 13. & 14. Menoch. conf. 1. nu. 217. & sic cum suecessioni fuerit renunciatum, non debet fieri extensio ad ius quod ex alio capite competit, scilicet filiationis.*

Accedit ratio, quoniam renunciatio semper intelligitur facta rebus sic stantibus, l. *quod seruus. ff. de condit. ob causam*, 9 *l. questio. §. inter locatorem. ff. locati*, & non extenditur ad res de nouo superuenientes, *Baldus in sua Margarita verbo renunciatio. col. 1. Ancharanus conf. 204. col. 3. vers. sexto, & ultimo. Roman. in l. 1. quest. 12 C. quando non petentium partes, Alexander in l. qui Romæ. §. duo fratres col. penult. ff. de verb. oblig. & in conf. 170. col. 2. lib. 7. Soccin. conf. 50 in fine lib. 1. Bertrand. conf. 256. nu. 5. lib. 1. & 342. nu. 9. lib. 1. Curt. Senior conf. 49. col. 19. ideoque ad futuras exceptiones non extenditur, Bald. in l. sed, & si qui, §. questum in 2. opposit. & ibi Angel. & Iason. ff. si quis cautionibus, latè *Novar. lib. 1. questionum forensium quest. 96.* sed hoc ius competit renuncianti post renunciationem factam, eo enim tempore quo pater velit naturalem filium hæredem instituere, igitur non dicitur comprehensum sub dicta renunciatione, ad quod facit textus in l. *qui cum tutoribus. ff. de transactionibus*, in quo dicitur, quod 10 si pupillus maior factus cum tutore de sua portione transegerit si postea hæres extiterit suo fratri poterit contra tutorem agere pro dicta portione spectante ad defunctum fratrem, & transactionis exceptione repelli non posset, cum ex alia causa competat, ibi (qui cum tutoribus suis de sola portione administrate tutela sua egerat, & transegerat, aduersus eosdem tutores ex persona fratris sui, cui heres extiterat*

terat agens præscriptione facta transactionis non submouebitur) ex quo textu clare colligitur numquam sub renunciatione comprehendendi ius extra causam suam, competens, quod ius cum competat ratione legitimisationis, & in renunciatione solum facta fuit mentio de successione comprehensum non dicitur.

Ultimo facit pro nostra sententia evidentiissimus locus in dicta *auth. licet, C. de naturalibus liberis*, ad quem nullus aduertit, ubi fit mentio, quod si non existat legitima soboles, sed tantum legitima coniux, filij naturales tantum institui non possunt, licet vxor non succedat, sola enim illius existentia operatur hoc, ergo à fortiori dicendum erit in casu nostro, scilicet, ut ob solam existentiam filij legitimi, & naturalis, filius naturalis tantum non possit heres institui, & si ob renunciationem excludatur, sicut videmus in conditione sine filiis, quæ defecta dicitur ob solam existentiam filiorum, licet non heredum patris ad substituti exclusionem, ex textu in *l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg. 1.* latissime videre est *Fusarium de substit. quest. 42. per totam*, sicuti mater, qua est sola usufructuaria antefati per existentiam filiorum, ut in consuetud. quartam autem, hoc procedit, & si existat filia, quæ renunciaverit, notat *Pisanell. in dicta consuetud. quartam autem, in apostilla incip. ad intellectum huius consuetudinis vers. nec renuntiatio, ibi (nec renuntiatio Domine Loisia nocet etiam quod non sit heres, & sic quod habeatur pro mortua, quia verus intellectus ex mente istius consuetudinis est, quod etiam quod filia femina non possit succedere, non ex hoc mater efficeretur proprietaria, sic decilum in sacri. Conf. testatur Consil. Dom. Staiban. controuersiarum forensium cap. 31. per totum, Pascal. de patria potestate p. 3. cap. 7. nu. 34. ergo à pari sola existentia legitimæ prolis operabitur ne pater possit naturalem tantum filium, heredem instituere.*

Non obstat contraria quod paria sunt non extare, ac extare, & non posse succedere, cum procedat hoc quoad caput successionis, non quoad alia, *Dec. conf. 396. Surd. conf. 237. num. 3. lib. 2. Doctores ubi supra*, sicuti non obstat, quod per renunciationem dicatur filius consentire, quod pater possit filium naturalem tantum heredem instituere, quoniam talis consensus, debet esse expressus, & non tacitus, & præsentem dicto filio naturali tantum, ut docet *Crauetta conf. 200. nu. 8. & 9. Peregrin. & Conar. loc. cit. quæ cum*

deficiant omnino dicendum est institutionem non valere.

Addas ad hoc Theorem. *Kellenbens de renunc. q. 45. post hæc scripta visum.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Renuncians hereditatem alijs remotioribus locum dat, cum pro mortuo iudicatur.
- 2 Renunciatio generalis extenditur, tam ad successionem ab intestato, quàm ex testamento.
- 3 Renunciatio dicitur realis quoties adest pactum de non petendo, Aquiliana stipulatio, & clausula pro heredibus.
- 4 Acceptilatio dicitur ficta, seu imaginaria solutio.
- 5 Renunciatio in dubio iudicatur potius realis, quàm personalis.
- 6 Renuncians excluditur, & si decesserint illi quorum favore fuit facta renunciatio, quâdo adest Aquiliana stipulatio, & videas n. 16.
- 7 Renunciatio non extenditur ultra voluntatem, tam renunciantis, quàm patris recipientis.
- 8 Renunciatio facta per filiam evanescit deficientibus fratribus, quorum favore dicitur facta renunciatio.
- 9 Renunciatio dicitur facta favore sororis existentis tempore renunciationis, licet aliqui contrarium dicant.
Indè filia renuncias non excluditur per existentiam alterius sororis in capillo, sed utraque admittitur.
- 10 Renuncians excluditur existentibus fratribus tempore obitus patris, licet postea decesserint, licet ad illorum successionem admitteretur, si filij eorum, non existerent, neque testamentum.
- 11 Pater poterit filiam renunciantem heredem instituere, vel donare inter vivos.
- 12 Renunciatio non extenditur ad relicta in testamento confecto ante renunciationem, si pater vivens illud non mutauerit.
- 13 Renunciatio facta per filiam dicitur favore fratrum nasciturorum, si non existant tempore renunciationis.
- 14 Laudantur Dominus Præfatus Vincen-tius, ac Franciscus de Andra fratres.
- 15 Renunciatio facta per monialē semper realis iudicatur.
- 16 Afferuntur Doctores impugnantes doctrinam Antonii de Alexandro de qua num. 6.
- 17 Mentio heredum in renunciatione intelligitur de filiis masculis.
- 18 Renunciatio, seu cessio hereditatis deferenda operatur meram repudiationem, secus delata, quia dicitur transferre ius.
- 19 Pactum de hereditate viventis, sine illius

- consensu non tenet, secus quando dictum pactum est negativum, quia tenet cum iuramento.
- 20 Pactum de succedendo in favorem tertij collatum valet existente consensu illius de cuius hereditate agitur.
- 21 Renunciatio hereditatis deferenda non tenet: nisi in vim pacti, & non comprehendit ius futurum.
- 22 Renunciatio comprehendit ius competens de presenti, vel habens causam de preterito.
- 23 Clausula generalis generaliter intelligitur, & ad casum particularem non restringitur.
- 24 Renunciatio semper intelligitur rebus sic stantibus, nec ad causam supervenientem extenditur.
- 25 Renunciatio facta intelligitur favore fratrum.
- 26 Renunciatio dicitur realis eo ipso quod verba sunt nimis generalia.
- 27 Renunciatio in dubio dicitur realis.
- 28 Enumerantur alij casus quibus renunciatio dicitur realis.
- 29 Refutatio feudi in dubio semper presumitur realis.
- 30 Renunciatio dicitur realis, quando adest clausula ad consilium sapientis.
- 31 Lesio in renunciatione non consideratur, quando sumus in ingresso in Religionem.
- 32 Renunciatio non dicitur facta contemplatione patrum, quoties sumus in ingresso in Monasterium.
- 33 Persona loquentis numquam comprehenditur sub generali sermone.

ARGUMENTVM.

Explicatur quando renunciatio dicatur realis vel personalis, itaut mortuo patre filia renuncians excludatur etiam per agnatum remotiorem, & quando dicatur consideratus favor fratrum, tam natorum, quam nasciturorum, denique offertur elegantissimum iuris responsum Domini Francisci de Andraea Senioris doctissimi quidem viri.

THEOREMA. XLIX.

Ex precedenti Theoremate oritur discutienda questio quid dicendum si filia, quae renunciaverit hereditatem, sui patris, illo ab intestato defuncto nulla masculo relicto, sed tantum agnato

remotiori, admittatur ad successionem, iam quod in dicta renunciatione aderat pactum de non succedendo adhibita Aquiliana stipulatione, & videtur dicendum dictam filiam excludi per dictum agnatum, et si remotiorem, quoniam per renunciationem factam dicitur de medio se abstulisse, ac alijs in gradu remotioribus locum praestitisse, arg. l. i. §. quibus diebus. ff. de successorio edicto, notat noster Napod. in consuetud. sed si morienti glossa ipsi successores, & pro mortua reputatur, ait idem Napod. in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 195. unde glossa in d. l. i. §. sed videndum ait, inquit filium renunciantem non solum excludi a successione ab intestato delata, sed etiam ex testamento quam glossam singularem appellat Paul. de Castro in l. i. col. 3. num. 6. C. qui admittit. ubi Iason nu. 7. idem Castr. in l. 3. in finalib. verbis, C. de iuris, & facti ignorantia. DD. apud Cancerrum p. 3. variarum cap. 15. nu. 21. non mirum si huic agnato remotiori hereditas deferatur, eo magis cum adsit pactum de non succedendo adiuncta Aquiliana stipulatione, clausula pro haeredibus, quae omnia operantur realem renunciationem, itaut remotioribus locus fiat, docent post alios Franch. decis. 375. Caput. in consuetud. si moriatur p. 3. §. 8. num. 12. Mastrill. decis. 65. num. 12. & per totam, Surd. conf. 359. num. 3. & 4. vol. 3. Gratian. discept. forens. cap. 168. nu. 31. Gama decis. 375. Molles. p. 4. in titulo de renunciatione quest. 3. nu. 17. Franch. in add. ad Napodan. in consuetud. si moriatur fol. 9. lit. G. Gall. conf. 64. nu. 6. Medices conf. 20. num. 10. Marra de successione legali p. 4. qu. 11. art. 14. num. 101. Anton. Faber in titulo Codic. de pactis definit. 27. quibus addo Donad. de renunciat. cap. 3. num. 27. & sequenim acceptilatio est imaginaria solutio, & illius retinet effectum, iuxta textum in similem per acceptilationem instit. quibus modis tollitur obligatio, & per eam tollitur omnis actio tam civilis, quam naturalis, unde in dubio semper realis iudicatur renunciatio, iuxta dictum Andree in cap. 1. de vassallo decreta etatis, Alexander conf. 13. nu. 5. vol. 5. Natta conf. 564. num. 7. vol. 3. Surd. conf. 371. num. 41. vol. 3. praecipue quando fit propter dotem habitam, Soccin. conf. 34. vol. 4. Mmadous conf. 22. nu. 4. & 5.

Et tanta est vis aquilianae stipulationis, ut renuncians excludatur, & si defuncti sunt illi, quorum contemplatione facta fuerit renunciatio, sic notabiliter scribit Antonius de Alexandro in consuetud. si

si quis, vel si qua, sub num. 31. in apostilla incip. aduerte, ibi (limita secundo, et non procedat si in renuntiatione interuenit sollemnis acceptilatio, quia licet moriantur hi quorum fauore facta est renuntiation, nihilominus filia excluderetur, quia cum ius, seu spes eius fuerit effectualiter sublata ipso iure per acceptilationem non potest amplius ex superuenienti causa reuocare,) hæc ille, cuius determinatio totalem difficultatem auferre videtur, & in his terminis decisum refert Reg. Rouitus omni anno memorandus tomo 1. conf. 42. 43. & 44. Domin. Marchio Ramontis Preses Merlinus tomo 1. controuersiarum cap. 5. per totum, faciunt notata per Dom. Marchionem Torelli Reg. Capi. Latro consult. 77. per totam.

Sed contrarium semper verius existimaui, quoniam illa renuntiation nequit operari ultra voluntatem expressam, seu tacitam, tam ipsius renunciantis, quam patris accipientis, arg. textus in l. tale pactum, §. finali. ff. de pactis, notat Surd. conf. 133. num. 20. ad medium, at si consideremus mentem patris renuntiationem acceptantis exclusioni locus dari non potest, etenim illius mens fuit, vel ut libertas disponendi sibi tradatur, vel ut consultum esset in fauorem filiorum, sic docent Aretinus conf. 17. num. 10. Couarruias in dicto cap. quamuis pactum p. 3. §. 3. num. Puteus cons. unico inserto inter consilia Oddi num. 6 & 7 & si existant semper illorum fauore facta dicitur renuntiation, cessat prima ratio, cum pater nullam dispositionem fecerit, filij tempore renuntiationis existentes defuncti sunt, igitur cessant rationes, quarum causa renuntiation facta fuit, cum nulli dubium sit renuntiationem extinguere quoties fratres existentes tempore renuntiationis patri præmoriuntur, sic docet Baldus conf. 437 in 2. dubio lib. 1. Parisius conf. 3. in fine lib. 2. Cructta conf. 42. Loffredus in cap. 1. col. 12. de natura success. feudi, Hondedus conf. 29. num. 7. Aponte conf. 39. Costa de iuris & facti ignorantia centuria 2. distinct. 50. nu. 16. Lanarius conf. 49. Surdus conf. 144 vol. 1. & decis. 252. num. 4. Maranta disput. 10. num. 15. Laurentius de Pinu conf. 69. nu. 1. Minadus conf. 22. nu. 2. Valenzuela conf. 17. num. 38. Caput in nostra consuetud. si moriatur p. 3. §. 8. nu. 6. Galleratus de renuntiat. lib. 1. cap. 10. a num. 21. ad finem, Maranta de success. legali p. 3. quest. 5. plures adducit nouissime post hæc visus D. de Marinis lib. 2. quotid. c. 189. n. 1. per tot. Mbran. controuer. c. 9. nu. 8. latè Kellen Bens de renunc. q. 39. & si masculi non existant, sed

9 femina sororum contemplatione facta dicitur, Afflictus decis. 161. Alexander cōf. 29. lib. 3. Guidon Papa decis. 192. aduertit Galleratus de renuntiat. tomo 1 lib. 2. cap. 5. num. 26. vers. sed & idem dicendum verbo contrariam, Crassus in §. successio ob intestato quest. 10. num. 13. & 14. Molina de ritibus nuptiarum lib. 3. quest. 92. num. 27. & 32. Mangilius de imputat. quest. 72. num. 13. licet contrarium defendant in hoc Aponte conf. 39. num. 3. lib. 1. Lanarius conf. 49. nu. 2. Theodorus allegat. 36. num. 38. Fontanella de pactis nuptialibus clausula unica glo. 9. num. 75. cum aliis apud Dom. de de Marinis lib. 2. quotidianarum cap. 189. num. 20. & 72. imò mortuo patre relicta filia renunciant, & altera in capillis veraque ad successionem admittitur, notat Molfesius de renuntiat. quest. 3. num. 23. & 24. Dom. de Marinis cap. 193. lib. 2. ubi latè, & doctè more suo.

Quod tamè intelligitur quādo fratres patri præmoriuntur, nam decedentibus post illum renuntiation adhuc procedit, notant Decius conf. 31. num. 5. Maranta dicta disput. 10. num. 15. Capycius decis. 190. num. 20. Prillus ad Afflictum decis. 161. num. 1. Crassus lib. 1. communium opinionum cap. 10. quest. 2. in fine, Hondedus conf. 29. num. 8. Parisius conf. 26. num. 29. vol. 3. Cappella Tolofana decis. 459. Masrillus decis. 65. num. 17. Marta p. 4. quest. 21. art. 14. num. 102. dummodo isti fratres hæredes habeant filios ab intestato, aut cum testamento decedant, alias foror semper admitteretur, Paulus de Castro in l. Paulus respondit, §. finali. ff. de acquirenda hereditate, Alexander, & alij in l. 1. §. veteres. ff. de acquirenda possess. Afflictus decis. 178. Maranta loco citato num. 16. quia per aditionem factam bona paterna effecta sunt fraterna, l. si auia vestra, C. de iure deliberandi, & sic cessante causa dicta renuntiationis ob mortem fratrum ante patrem cessabit renuntiation, post alios Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9. glosa unica p. 1. num. 75. 76. & 77. & renuntiation coarctata, & limitata ad certam conditionem euanesceit illa cessante arg. l. qui heredi l. Marcius, Julianus. ff. de condi. & demonstrat.

Imò patris mens, seu voluntas est, ut propria filia, & non remotior agnatus succedat, arg. l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, l. cum auus, ff. de condi. & demonstrat quæ cum in renuntiatione atredatur in tantum, ut possit pater filiam renunciantem hæredem instituere, vel ei donare inter viuos, Afflictus decis. 350

Aretinus cons. 7. col. 3. *Alexander* cons. 131. vol. 1. *Cassaneus* ad consuetud. Burgund. in titulo de successores rub. 7. num. 40. & cons. 28. n. 12. *Cappella Tolosana* decis. 456 *Iafon* cons. 127. vol. 1. *Crassus* de succession. ab intestato quest. 10. *Mierer* in titulo de donat. min. 20. annis num. 10. fol. mibi 135. *Fernandez* l. 6. *Tauri* num. 39. & 40. *Molina* de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 94. nu. 11. *Molfesius* par. 4. quest. 12. num. 5. *Sanchez* lib. 7. summe cap. 7. num. 14. *Surdus* decis. 14. nu. 4. qui num. 7. subdit hoc procedere etiam
 12 quoad ea quæ pater reliquerat ei in testamento ante renunciationem condito, quoniam illud non mutando censetur voluisse cum illo decedere, *Maranta* dicta disput. 10. num. 14. *Fernandez*, ubi supra num. 46. & seq. *Angelus* cons. 52. ad finem. *Molina* de Hispanorum primogenitura lib. 2. cap. 3. num. 6. consequenter si poterit pater illam hæredem institueræ signum est in renunciatione suam attendi voluntatem, quæ in dubio præsumitur potius velle propriæ filię successionem deferre quam alijs remotioribus.

Sed posset aliquis in contrarium dicere hæc omnia procedere existentibus tunc filiis tempore renunciationis, ut eorum fauor considerari dicatur, secus illis non existentibus, cum nõ entis nullæ sint qualitates, l. eius qui in prouincias si tertium petatur, l. si eborus, ff. de leg. 3. *Surdus* decis. 3. 17. nu. 6. & ita in his terminis locuti sunt *Romanus* cons. 22. *Parisius* cons. 26. *Couarruias* in dicto cap. quamuis pactum p. 3. s. 4. num. 4. circa finem, *Frillus* ad *Afflictum* dicta decis. 161. num. 3. *Puteus* dicto cons. unico, nam respondetur, quod & si tempore renunciationis nulli existentent filii, tamen dicitur contemptus
 13 placus fauor filiorum nasciturorum, cum commune votum parentum sit hereditatem ad filios deferri, l. scripto in fine ff. de unde liberi, l. nam & si parentibus, ff. de inofficioso testamento, & iura magis fauent filiis, in retinenda patris substantia, quã alia l. suus quoque l. sed & si sub conditione s. nepotes, ff. de hæredibus instituendis, ita, *Alexander* cons. 29. nu. 4. lib. 3. *Laurentius* de Pinu cons. 69. nu. 7. *Guttierrez* dicto cap. quamuis pactum, vers. nullum ad bona paternæ num. 13. & quatenus non esset consideratus fauor fratrum nasciturorum, esset tamen contemplata facultas libera patri de disponendo, notat *Gramaticus* decis. 57. *Aldobrandinus* cons. 26. & 149. *Antonte* cons. 39. num. 2. & cons. 40. num. 7. inio in fortioribus terminis locu-

ti sunt *Consil. Scipio Theodorus* in allegat. 36. qui adeo neruose, & doctè scripsit, v. addendi locus non datur, nouissimè *Francis. Maria Prato* tom. 2. discept. forens. cap. 39 per totum, in qua causa contrariū
 14 substinuit *Dom. Franciscus de Andrea* vir quidem eruditissimus, ac nostræ iuris prudentiæ peritissimus merito illum iuris proptuarium omnes appellant, quem omnis dignitatis meritissimum vnanimitè existimant, & Deo fauente quàm primum ad illam ascendere spero, illum inquam fratrem magni illius viri *Domini Vincentij de Andrea* olim inter primarios Sacri Consilij patronos ad sciti, nunc verò propter eius maximam in negotijs pertractandis experientiam Suae Catholice Maiestatis motu in Regia Camera meritissimi Presidentis, quem ad maiora omnes nostri unico ore extollendum exclamant proprijs tamen meritis suadentibus, multa de illo dicerem circa maximam sapientiam, ac morum suauitatē, sed ne scribendi ordinem cuertam laudes derelinquo, cuius *Domini Francisci de Andrea* responsū, ne sub silentio maneat in fine inferere existimaui, quàm nostram sententiam nouissimè infortioribus terminis tueretur *Dom. Donatus Ant. de Marinis* in elegantissimo suo iuris responso quod inseruit in secundo tomo quotidianarum, ubi latissimè, & doctissimè more suo discunt, quem semper vti meum præceptorem sum veneratus, ut certè in hoc iuris articulo omnibus scribendi calamum abripuit, & addo videndum *Horatium Montanum* controuersiarum cap. 9. per totum.

Neque obstant Doctores incontrariū allati, quoniam illi locuntur de renunciatione facta per mortualem in qua semper
 15 per dicitur renuntiatio realis non personalis, & nulla datur fratrum contemplatio, ut docent *Vasquius* de successionum progressu p. 4. s. 18. num. 116. *Franchus* dicta decis. 375. *Aldobrandinus* cons. 26. num. 147. vers. tamen contraria opinio, Capitus omnino videndus p. 3. s. 8. num. 12. qui num. 13. & seq. omnibus argumentis, *Tellij Fernandez* contrarium docentis respondet.

Neque obstat opinio *Antonij de Alexandro*, ubi supra dicentis per aquilianam stipulationem, ita renunciantem excludi ut procedat, & si cesser persona in renunciatione contemplata, quoniam salua pace falsa sententiæ est, quàm latè impugnat *Capitus* in dicta p. 3. s. 4. a num. 8. cum seq. & respondet consilio *Romani* 22. & ante illum *Pisapellus* in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 105. in apostilla incipiente hic essent repetenda per totum.

17 Eodem modo respondetur ad clausulam pacti de non petendo iuxta aquiliana stipulatione cum semper intelligatur sub illa conditione contemplationis fratrum, nam illa dicitur ficta, & imaginaria solutio, s. item per acceptilationem instituit. quibus modis tollitur obligatio, & mentio heredum non omnem heredis speciem in hoc casu comprehendit, sed tantum filios masculos, ut post multos ibi videndos respondet *Montanus dicta controuersia 9. num. 6. circa medium*, offertur responsum *Domini Francisci de Andrea Senioris*.

Iesus Maria Ioseph.

Mortuo ab intestato absque liberis *Ioseph Ferraiolo*, ad eius successionem anhelans Regale Monasterium ordinis Carmelitarum ex persona fratris *Ioseph Ferraiolo* in saeculo nuncupati *Matthaei* uti eius fratris germani, & in gradu proximioris instituit in sui beneficium decretum praebuli esse interponendum per M.C. non obstante opposicione, ac legitima contradictione *Laure Ferraiolo*, quae & si fuerit soror patruelis defuncti, & sic in quarto gradu, nihilominus ob renunciationem factam annis elapsis, & proprie sub die 3. Martii 1623. per dictum *Mattheum* paucis mensibus ante eius ingressum in praefatam Religionem illo de medio sublato, fuerit, factus casus successionis ad fauorem ipsius *Laure*, cumque per M.C. fuerit ordinatum esse praefatum decretum praebuli interponendum in beneficium praedicti Monasterii saluis iuribus in iudicio ordinario ipsi *Laure*, ac praestita cautione laicali, fuit appellatum ad Sac. Cons. pro parte ipsius *Laure*, & demum ordinatum fieri verbum in eo, a quo sperat exclusionem praefati Monasterii, & ipsam declarari heredem ab intestato praedicti *Ioseph*.

Siquidem supponitur in facto, ne dum praedictum *Mattheum*, tunc in saeculo existentem, & de proximo Religionem ingressurum sub nomine donationis renunciasse in beneficium praedicti *Ioseph*, & quattuor aliorum fratrum utrinque coniunctorum portiones ad ipsum spectantes ex hereditate paterna, & dotibus maternis, sed etiam quauis alia iura actiones hereditates, & successiones ad ipsum summes *Mattheum* spectantes, tunc, & in futurum quomocumque, qualitercumque nihil sibi referuando, nisi tantum-

modo annuos ducatos quindecim sua vita durante, ita quod ex tunc in antea, & in perpetuum dictae portiones, & alia ut supra donata transirent, & essent in pleno dominio, & possessione eius fratrum eorumque heredum, & successorum illosque constituendo procuratores in rem propriam, &c. quae licet secundum verborum corticem, & eorum sensum videatur praeferre donationem, tamen secundum iuris sensum, & intellectum, ac in effectu non potuit importare, & sapere, nisi meram abdicationem, & renunciationem, ut potius censenda sit renunciatio extinctiua, & abdicatiua, quam translatiua respectu saltem successionum non dum delatarum, nam cessiones de hereditate deferenda sunt repudiationes exclusiones, & abstentiones licet in delata sint donationes, & iurium translationes, ut hanc differentiam constituit *Castrensis in l. plane, s. si duobus ff. de leg. 1. conerunt dicta per Aretinum, Angelum, Decium, & Crauetam*, quos allegat *Consil. de Georgio alleg. 29. num. 20.* & comprobatur *Molfesius in titulo de renunciat. quest. 6. num. 27. cum seq. Reg. Reditus decis. 85. num. 1. nam cum cedere, & donare sit abdicare ius a seipso, & quasi a iure proprio discedere, & alterum in locum sui ponere, Baldus in l. ex legato nu. 2. C. de leg. Molfesius dicta quest. 6. num. 5. supponit acquisitionem iuris quod ceditur, l. si auia, ubi *Castrensis, C. de iure deliberandi, de Franchis decis. 14. num. 16. & decis. 32. num. 10. & alij apud Molfesium loco citato, iuris autem non dum quaesiti proprie dicitur repudiatio, & abstentio, Surdus cons. 244. num. 5. & seq. lib. 2. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 35. nu. 27. de Georgio dicta allegat. 29. num. 22. Reg. Merlinus centuria 1. cap. 32. num. 12. Reg. Capycius Latro tomo 2. consultat. 76. num. 62. vnde quamuis in contractu fuerit nominata donatio nihil officit, quia, & ipsa renunciatio repudiatio, & remissio dicitur donatio, ut notatur in l. contra iuris, s. si filius, ff. de pactis, Bartolus in l. Modestinus num. 1. ff. de donat. Decius in l. postquam liti num. 1. C. de pactis, Ripa in l. si vnquam quest. 11. & ibidem, Tiraquelus verbo donatione largitus a num. 171. C. de renoc. donat. Couarruias lib. 2. variarum resolu. cap. 4. num. 8. quodque de renunciatione dicitur idem dicendum de donatione, quae a renunciatione effectu non differt *Mench. lib. 2. de arbitrarijs iudicium casu 436. num. 7. imò cum verba secundum subiectam materiam debeant intelligi***

ad

ad textum in l. si uno, ff. locati debuit potius iudicari renuntiatio, seu repudiatio, ac absentio, quam donatio cessio, & translatio, dum quæ renuntiatio operetur effectum translationis, vel tantum absentionis, ut plenè apud *Annam conf. 45. & Molfesius dicta quest. 6.* & hic non potest operari effectum translationis, quæ operatur quando renunciatus abdicavit à se ius succedendi, & transiit in eum cui renunciavit, l. 4. C. de repud. & abstin. heredit. *Molfesius dicto loco num. 14.* quia hereditas non erat delata, tempore renunciationis, & sic nullum ius poterat transferri, operabitur abstentionem, & repudiationem, *Georg. dicta allegat. 29. num. 20. & 22.* & adhuc sunt notanda verba *Card. Mantica de taciis, & ambig. conuent. lib. 13. tit. 15. num. 15* quod donatio per renunciationem tunc facta intelligitur quando quis abdicat à se ius quæsitum, sed si per renunciationem occurrit principio acquisitionis non potest intelligi donatio allegat *Baldum in l. illud num. 6. vers. illud ergo, C. de Sacrosanct. Eccles. & quia viventis non potest dari successio, renuntiatio est iudicanda extinctiva non translativa, ut ex pluribus fundat *Gabriel conf. 35. num. 22. cum seq. vol. 1. Molfesius dicta quest. 6. num. 23. Reg. Capyc. Latro consult. 76. num. 47.* & hoc omnino asseverandum est respectu hereditatis ultimi morientis respectu cuius non potest operari effectum translativum, seu cessionis cui ipsimet de iure suo cessio fieri non possit, & sic omnino debet importare extinctionem, & abdicacionem, ut colligitur ex traditis per *Annam dicto conf. 45. potissime num. 46. & 62. cum seqq. alias nihil posset operari huiusmodi donatio, & esset frustratoria, quod non est credendum.**

- 19 Nec potest dici talem renunciationem uti de hereditate viventis non posse substineri vulgata l. finali, C. de pactis cum concordant. *Thesaurus decis. 225.* omissis alijs pluribus, quia tale pactum uti negativum cum iuramento servandum, est etiam non accedente consensu illius de cuius hereditate agitur, ut notatur in l. pactum quod dotali, C. de pactis, & C. de collat. & in cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. *Surdus conf. 355. num. 8. cum pluribus seqq. Staibanus conf. 82. num. 11. Papon. lib. 16. arrestorum titulo 5. arresto 18.* præsertim cum fuerit pactum, seu renuntiatio generalis non restrictum ad particularem hereditatem, nec curatur fuisse expressam hereditatem paternam, & ma-

ternam, cum verba sequentia sint nimis generalia, ut fundat præceteris, *Gratianus tom. 4. cap. 692. num. 45. cum seqq.* quinimo etiam si fuisset pactum affirmativum concurrente consensu, & præsentia cuius hereditati renunciatur validum est, etiam sine iuramento *Surdus conf. 355. num. 10. Gaspar Thesaurus lib. 1. quest. 95. num. 3. Pascalis de patria potestate p. 3. cap. 7. n. 20.* & quia etiam fuit factum in consequentiam præcedentis contractus *Bartolus in d. l. finali, quem communiter Doctores secuntur, ut testantur Decius ibi num. 21. Cacher decis. 100. num. 10. Crassus receptarum sententiarum in §. successio ab intestato quest. 9. num. 15. Ronitus, qui dicie huius limitationis non reperisse contrarium decis. 87. n. 11.*

- Et quamvis hereditas deferenda, ut
21 futura successio non potest renunciari, l. 1. §. decretalis, ff. de successorio edicto, l. qui superstitis, ff. de acquirenda hereditate, l. si ita scriptum, §. sub conditione, ff. de leg. 1. *Napodanus in consuetud. si quis, vel si qua num. 201. ubi addentes, Surdus conf. 332. num. 5. & decis. 398. num. 12. & decis. 418. nu. 24. & seq. Molfesius dicta quest. 6. num. 28.* & renuntiatio ipsa quamvis generalissima non comprehendit ius futurum, *Anna senior sing. 439. de quo meminit Prosper Petra in annot. ad Capycium decis. 190. tamè per pactum potest fieri, & in hoc casu renunciatus obligatur ad non petendum, etiam in futurum, Bartolus in dicta l. 1. ubi Decius num. 26. & alij, C. de patellis Napadan. dicto loco Minadon conf. 22. num. 3. & 6. Anna dicto conf. 45. num. 18. Surdus conf. 267. num. 21. & seqq. & conf. 398. num. 25. cum seqq. & sic substinentur renunciationes, quæ quotidie sunt de hereditate deferenda, ut subdit *Molfesius dicta quest. 6. num. 31. in fine, & licet facta renunciatione iuri de futuro intelligatur facta de iure quod competit de presenti, vel de præterito, Bartolus in dicta l. 1. ubi Iasen num. 17. Ripa num. 26. C. de patellis, Decius conf. 379. num. 50. Surdus dicto conf. 267. num. 23. & alibi, ut per *Molfesium dicta quest. 6. num. 33. Reg. Capyc. Latro dicta consultat. 77. num. 28. ad eo, ut non censeatur renunciatum iuri, quod non competit alicui in actu, Natta in repetit. dicti cap. quamvis pactum vers. quamvis num. 12. Molfesius dicta quest. 6. nu. 36.* hoc similiter intelligitur quando verba referuntur ad præsens tempus, *hæc non C. de captivis, secus quando futurum respiciunt, & causam de futuro, Bartolus in dicta l. 1. C. de patellis, quem secuntur om-***

nes

nes præsertim *Cast. Purpuratus, & Cagn,*
 vt refert *Anna dicto conf. 45. num. 31. & 32*
 comprobatur *Minadous dicto conf. 22. num.*
6. Reg. Capyc. Latro dicta consult. 77. sub n.
30. vers. secundo quod renunciauit, nam po-
 test renunciari iuri de futuro, quia videtur
 renunciatus se priuare expectatione, &
 spe quas habet, vt latè per *Galleratum de*
renunciat. centuria 1. renunciat. 17. num. 10.
vers. tamèn, & num. 15. ubi nu. 28. arguit
de intellectu dictæ legis si ita scriptum, &
si sub conditione, ff. de leg. 2. nemo enim
 prohibetur à se abdicare per pactum de
 non petendo omnem spem succedendi
 in futurum super bonis, alterius, *Docto-*
res communiter in dicta l. 1. C. de pactis,
 & ex alijs *Reg. Capyc. Latro dicta consult.*
77. sub num. 44. & in casu nostro habemus
 expressa verba quibus constat de
 voluntate renunciantis, etiam iuribus
 ex causa de futuro, *Mastrillus decis. 65.*
num. 8. & 10. Galleratus loco citato num.
26. & 36. Reg. Capy. Latro dicto loco sub n.
45. vnde quod ex aduerso abstruitur ta-
 lem renunciationem in casu nostro nō
 potuisse intelligi, nisi de iuribus cōpe-
 tituris ex causa de præsentī, & inspecto
 statu præsentī, iuxta notata per *Bartolū*
in l. qui cum tutoribus in principio, ff. de trā-
fact. & in l. post emancipationem, §. liberis, ff.
de liberat. leg. Afflictus decis. 349. num. 4.
vers. benefacit, & Decius conf. 379. num. 11
 manifestè conuincitur, quia si esset tali-
 ter intelligenda dicta renunciatio esset
 manifesta contorsio, & violatio verbo-
 rum, quæ si sua recta & firmis ratione
 non possunt restringi ad successiones hæ-
 reditatum paternarum, & paternarum tantum
 fuit enim facta remissio post illam por-
 tionis paternarum dotium, & antea alio-
 rum iurium actionum successionum, &
 hereditatum spectantium, etiam in fu-
 turum quomodocumque, qualitercumque,
 & à quocumque, & sic partes non po-
 tuerunt alio effusiori sermone loqui, &
 23 numquam sic restrictio si ratio recti ser-
 monis non patitur, sed generalis clausu-
 la generaliter operatur, *Bartolus, & Ca-*
strensis in l. si de certa, C. de transact. Gabriel
communium conclusionum lib. 6. in titulo de
regulis iuris conclus. 4. num. 22. vers. subli-
mita nisi ratio. Surdus conf. 303. sub nu. 34.
lib. 3. Grat. tomo 3. cap. 568. num. 36. & sa-
 tis indicant illa verba (alia in futurum
 quomodocumque, alitercumque, & à quocū-
 que) fuisse actum de quibuscumque suc-
 cessionibus in futurum obuenturis illa-
 que restringere ad hereditates, quæ ex
 causa de præsentierant deuolutæ, vel de-

uoluentæ, nemo sani capitis affirmare,
 auderet sic quoque euertere, quod iidē
 aduersarij configunt prædictam dona-
 tionem, seu renunciationem, & si per
 verba generalia factam debuisset intelli-
 gi, & limitari secundum causam renun-
 ciationis expressam, & sic ad heredita-
 tem paternam, & maternam attentam
 causa finali, ipsius renunciationis, cum
 illa fuerint ad finem non petendi aliquid
 amplius de hereditatibus paternis, &
 maternis, vt proinde videatur restricta
 ad easdem hereditates *Aretinus conf. 63.*
col. 4. & 5. Ang. conf. 109. Decius conf. 379.
num. 5. & 6. non autem possit extendi ad
 hereditates fraternas, cum limitata cau-
 sa limitatam producat effectum, & ex-
 clusio intelligatur secundum casum ex-
 clusionis vulgaris iuribus, & ponderat
 præceteris *Regens Valenzuola conf. 17. nu.*
41. vers. nam semper, hoc enim asseuerare
 esset destruere structuram, & sensum
 prædictorum verborum, nam si fuit re-
 nunciatum alijs quibuscumque suc-
 cessionibus non potest dici hoc intelligi
 debere tantum de hereditate paternā,
 & materna, de quibus superius actum
 fuerat, sed omnino comprehenduntur
 aliæ non expressæ, & eadem verba de-
 notant diuersitatem à supra expressis, &
 diuersa ab expressis includit, & alia
 ommissa in præcedenti dispositione, vt ex
 allegatis per *Ant. Grat. in tractatu de di-*
visionibus dict. 10. num. 4. & seq. nec renun-
 ciatio omnium hereditatum definit ef-
 fectus generalis quamuis in eo specificentur
 aliquæ hereditates particularium perso-
 narum, vt obseruat, *Gratianus dicto cap.*
692. num. 50. & seqq. & in puncto quod
 renunciatio generalis porrigatur ad om-
 nia iura competentia, & non restringā-
 tur ad causam expressā, ponderando illa
 verba (& alias successiones) quæ non so-
 lum ampliant modos succedendi perso-
 nis specificatis, & expressis, sed etiam au-
 gent numerum personarum quibus suc-
 cedendum erat adeo, vt censetur re-
 nunciatum omnibus modis quibus po-
 tuisset renunciatus succedere, etiam si
 mille ad fuissent, & ex mille capitibus
 esset probabilis successio. obseruauit
 post alios egregie *Grat. omnino relegendus*
dicto cap. 568. à num. 33. vsque ad 38.
 Neque vim facit si opponatur prædi-
 ctam renunciatōnem, & si generalissi-
 mam adhuc non obflare dum *Ioseph de*
 cuius successione agitur decessit absque
 filiis ex quo intelligitur rebus sic stanti-
 74 bus, & in eodem statu permanentibus,
 non

non autem eo mutato, & si noua causa non superuenerit arg. l. quod seruius, ff. de condit. ob causam secundum celebrem doctrinam Romani in l. unica 7. quest. C. quando non petentium partes, Alexander in §. duo fratres num. 60. vers. istam partem, & conf. 29. num. 9. lib. 3. Socinus conf. 34. nu. 4 vol. 4. Decius conf. 31. vol. 1. & finali, Rolandus à Valle conf. 26. num. 34. lib. 3. Reg. Valenzuola dicto conf. 17. num. 38. Merlinus centuria 1. cap. 32. nu. 22. nec ad causam superuenientem ob mortem fratris vires extendit cum de ea cogitatum non censetur, ut per textum in l. Paulo Callimacho, §. 1. de leg. 3. dixit Bartolus conf. 58. num. 4. Federicus de Senis conf. 77. prope finem, Berous conf. 108. num. 14. lib. 1. Hieronymus Gabriel conf. 89. num. 11. vers. nec ex eo, & num. 29. hinc renunciationes, quæ sunt per filias cum in dubio præsumatur facta contemplatione fratrum suorum, ut ex Baldo, Couarr. Gutierrez, Mantana, Capycio, Reg. de Ponte, Molina docent Reg. Merlinus dicto cap. 32. nu. 1. deficientibus ipsis fratribus easdem renunciantes admitti ad successionem renunciatam ex pluribus subdit, idem Merlinus loco citato num. 2. & in dubio non præsumitur voluisse patrem excludere filiam, superstitem à successione ipsius ab intestato decedentis quando frater masculus præmortuus fuit ipsi filia, Pistorius lib. 4. quest. 6 num. 52. & seqq. alijque quamplurimi, & quia semper in renunciationibus attendenda est mens renunciantis, ac renunciationem recipientis, quæ absque dubio iudicanda est ad fauorem eius cui fuit facta, & sic pro descendentes masculis, ut ex illo famoso consilio Baldi 137. incip. quedam puella, & Argei §. 2. & aliorum fundare Reg. de Ponte dicto conf. 39. asserit Reg. Capyc. Latro consultat. 123. num. 166. pro ut sic decisum refert Caranita ad Afflictum decis. 161. Camillus Salernus in consuetud. si moriatur post num. 132. & in causa illorum de Tomasio de Ponte conf. 24 num. 28. lib. 2. & in causa sororum de Allero, post Lelium Caputum in dicta consuetud. p. 3. §. 6. num. 15. Thorus p. 2. compendij verbo renunciatio, & meminit etiam Franciscus de Petris conf. 51. sub num. 15. & idem Reg. Cap. Latro dicta consult. 77. n. 27.

At nequaquam urget hoc argumentum, quia in casu nostro prædictus renunciatus iuri succedendi mediante prædicta donatione omnino se voluit tollere de medio, & de numero agnatorum excludere, ac si numquam extitisset, & sic vide-

tur actum, ut numquam possit succedere, l. 1. §. quibus, ff. de successorio edito, ut colligitur ex traditis per Napodanum in consuetud. 1. de iure congrui, verbo emit col. finali, vers. sic etiam. Minad. conf. 22. num. 5. Pisanellus ad consuetud. si quis, vel si qua in addit. incip. & sic nota, de Georgio allegat. 23. num. 2. & quando renunciantio continet iuramentum semper excluditur renuncians, nec succedit quamuis extraneus esset institutus, & quamuis masculus, qui tempore renunciationis aderat esset præmortuus Antonius de Alexandro in consuetud. si moriatur, verbo ipsi successores, in addit. incip. aduerte fel. mibi 81. quem secuntur Pisanellus, Afflictus, Ursillus, & Caputus in locis relatis per Reg. Capyc. Latro consultat. 76. nu. 50. habuitque eadem donatio, seu renunciatio vim pacti de non petendo quamuis simpliciter fuisset facta inter præsentem, Reg. Rouitus conf. 43. num. 13. lib. 1. & Merlinus centuria 1. cap. 5. num. 13. & quando fuisset mera donatio, ac restricta ad descendentes donatarii, nec ipsa bona donata deberent reuerti ad donatorem, vel eius hæredes quamuis non superessent descendentes, quia hæc est illius natura, ut sit perpetua, & non redeat amplius addonantem, nec ad eius hæredes, sed vadat ad hæredes quoscumque donatarii, & successores, etiam singulares, iuxta opinionem approbaram per Rotam de qua per Card. Mantica de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 13. tit. 21. rum. 20. & per Grat. decis. 41. num. 1. & discept. forens. tomo 3. cap. 554. num. 1. & cap. 568. nu. 1. cum seq. ubi etiam quod magis hoc procederet stante clausula ad habendum, & clausula perpetuum, & quando donatio fuisset facta pro se hæredibus & successoribus, quæ non defunt in casu nostro, ut mox ponderabimus, & confirmatur ex his, quæ in magis arduo scripserunt Menochius, Puteus, & Cancerius, ut refert Reg. Capyc. Latro dicta consult. 77. nu. 65.

Propterea in casu nostro asseuerandum est renunciationem fuisse realem, & non personalem ex pluribus primo, quia verba fuerunt generalia, quæ efficiunt renunciationem realem, Gramaticus decis. 57. num. 52. & Rouitus dicto conf. 42. num. 12. & fuit omnium hereditatum, & successionum in futurum deferendarum, ut proinde videatur renunciasse successioni, unde agnati, & vnde cognati, Afflictus in dicto cap. 1. num. 11. de eo qui sine feci, Decius in l. quoties duplici iuri num. 2. ff. de regulis iuris, Menoch. conf. 401. num.

104. Rouitus dicto conf. 42. sub num. 12. vers. quarta clausula, & conf. 43. nu. 3. Reg. Capyc. Latro dicta consult. 77. num. 32. secundo quia fuit facta per illa verba quomodocumque; qualitercumque, & a quocumque, quæ sunt vniuersalia, & ob id comprehendunt omnes, & quascumque successiones, & omne ius quod in futurum posset competere, quæ realem reddunt renunciationem, vt ex Cranetta, Decio, Gozadino, Ruino, Tiraquello, & Hódedo, fundat idem Rouit. sub dicto num. 12. vers. quinta clausula est, & similiter quando verba fuerunt tam ampla vniuersalia, & generalia donando, seu renunciando omnia, & quæcumque iura, & successiones quomodocumque, qualitercumque, & vndecumque ipsa renunciatio est omnino facta in omnem casum, & dicitur realis, & non personalis, prout
 27 realis in dubio præsumitur, vt latius cummulasse Afflictum in dicto cap. 1. tradit Reg. de Ponte conf. 23. num. 27. vol. 2. & quælibet conuentio præsumitur realis quamuis persona acquirentis sit in ea inserta, & licet sumus in dispositione cassatiue facta, vt ex Surdo decis. 22. num. 37. cum seq. & conf. 143. num. 45. & conf. 221. num. 27. Beccius conf. 88. num. 42. tradit Grat. tomo 3. cap. 568. num. 7. omnemque modum possibilem succedendi includit, Grat. dicto cap. num. 37. tertio, quia fuit facta per fratrem ipsius fratribus, & pro
 28 hæreditibus, & successoribus, vt ex Afflictio decis. 161. 2. dubio, Capycio decis. 190. Napodan. in consuetud. si quis, vel si qua nu. 199. vers. secundo quero tradit, Rouitus dicto conf. 42. num. 11. Capyc. Latro dicto loco num. 30. quarto quia cum verbo promissu, & in casu datiuo fuit facta, quo etiam casu dicitur renunciatio realis non autem personalis, ex adductis per Galleratum dicto tract. de renunciat. lib. 1. cap. 10. num. 7. & 8. quem refert Capyc. Latro dicta consultat. 77. num. 36. quia sicut quando est est data potestas bona retinendi, & de eis disponendi dicitur realis, Capycius decis. 100. n. 1. & Couarruias in cap. quamuis pactum 3. p. relect. §. 3. num. 4. vers. nisi aliud possit, docet idem Rouitus sub dicto num. 12. vers. sexta clausula, ita etiam dicendum per illa verba equipollentia, imò ampliora apposita in præfati contractu (Ita quod ex nunc in antea, & in perpetuum transeant, & sint in pleno dominio, & possess. dictorum Ioseph, & aliorum fratrum eorumque heredum, & successorum, &c. & illa valeant tenere, & possidere, &c. & omne ius, &c. nullum ius sibi reseruans,

nisi dictos annuos ducatos quindecim eius vita durante tantum ponens dictos eius fratres in eius locum, &c. & constituens eos procuratores in rem propriam) & sicut quando fuerit apposita dictio omnino dicitur renunciatio realis secundum glosam, & Baldum in cap. 1. de eo qui fin. fec. agnat. Alexander, Ruinus, & Camerarius, quos citat Rouitus dicto conf. 42. num. 19. vers. nona clausula, & tunc etiam in feudis iudicatur realis quamuis alias in his semper
 29 per soleat censeri personalis, vt ex Isernia in dicto cap. 1. verbo primus est, ubi, Liparullus verbo omnino, & alijs comprobatur Reg. Capyc. Latro dicta consult. 76. num. 61. & consult. seq. nu. 38. vbi declarat textum in dicto cap. 1. & subiicit num. 39. semper dici refutationem realem quando non est facta limitate cum taxatiua tantum ex Thoma de Marinis in tit. 6. de feudo hereditario, & antiquo num. 32. ita in casu nostro dicendum est, imò magis dum verba fuerunt ampliora, sexto quia quando aliæ de essent clausule efficientes omnimodam perpetuam, & realem renunciationem sufficeret clausula ad consilium sapientis, in qua expressius illæ con
 30 tinetur, vt probat, Reg. Melius dicto cap. 5. num. 17. ubi num. 18. ex Farinaceo de falsitate quest. 157. num. 57. subiicit id ipsum procedere, etiam si hæc clausula non esset apposita cum habeatur pro apposita tamquam de consuetudine, & denique, quia videtur facta intuitu, & contemplat. ingressus, qui mox subsecutus fuit in præfaram religionem Carmelitarum, vt arg. l. si ventri, §. in bonis. ff. de privilegiis creditorum, & notata per Bartolum in l. post contractum. ff. de donat. considerat Ruinus conf. 204. sub num. 11. vers. nam vt ex instrumento lib. 1. si enim donans creditur remanere in sæculo utique non donasset, vt aguit Socinus, Rum. Curtius iunior, Conar. & Rota apud Grat. cap. 971. num. 4. & per consequens dici potest talem ingressum fuisse causam finalem ob quam fuit facta renunciatio, vt ex traditis per eundem Grat. tomo 3. cap. 568. num. 10. quo etiam casu non consideratur læ
 31 sio, dum spretis omnibus alijs bonis temporalibus proposuerat ipse Mattheus tempore donationis, seu renunciationis paupertatem perpetuam vouere in Religione seruato solum sibi annuo redditu, prout postea fecit, ita ut ex hoc magis colligatur non debere illum esse sollicitum bonorum huius sæculi, sed fuisse ab ipso abdicatum omne ius competens super omnibus bonis, & hereditatibus,

K K

etiam

etiam futuris opulentis amplissimis, & præciosissimis, quamvis in earum renunciacione enormissime læderetur, vt considerant *Vasquius, Aymon, Couarr. & alij commemorati à Grat. dicto cap. 568. num. 14. & 31.* & in filia, quæ post renunciacionem fuit ingressa Monasterium, quod etiam enormissimè læsa non possit agere ad supplementum, legitimæ docuerunt, *Couar. in d. cap. quamvis pactum 3. par. relect. §. 2. Vasquius de success. creat. lib. 2. cap. 8. num. 116. & 130. Cancruius variarum resolut. lib. 2. cap. 8. num. 78.* qui dicunt hoc casu, nec Monachum, nec Monasterium posse dicere se læsum, etiam si pro re vili opulentæ renunciavit hæreditati, & alijs relatis *Reg. Merlinus centur. 1. cap. 3. sub num. 13.* & hæc est vrgens coniectura ad efficiendam ipsam renunciacionem realem, nam coniecturata mente, tam renunciantis, is non præsumitur cogitasse de rebus sæculi, etiam in casu, quo fratres, qui receperunt renunciacionem absque filijs morerentur, quam fratrum recipientium renunciacionem, ij præsumuntur potius in successione suorum bonorum velle præferre suos agnatos, tamquam magis dilectos, quam Monasterium, in quod nulla potest cadere præsumpta affectio, vt considerat *Reg. Rouitus d. conf. 43. num. 7.* subdens ex hac sola ratione fuisse motum *Sacr. Consil. in causa decis. de Franchis 375.*

3^a Et quæ ex aduerso allegantur, & possent latius adduci, quod in dubio renunciatio facta per sororē præsumatur personalis contemplatione fratris, vt perinde mortuo masculo in vita patris non excludatur filia à successione patris ab intestato decedentis, quia cessat ius renunciacionis, ex tacita mente quæ fuit excludere filiam in casu quo in vita ipsius patris filij masculi prædefuncti fuissent non possunt adaptari ad casum nostrum cum procedant in filia, quæ licet se excluderit per renunciacionem, decedente tamen patre ab intestato vti ex noua, causa potest sibi ipsi succedere iuxta *textum in l. 1. §. sed videndum, ff. de successorio edicto.* & ex tacita voluntate, eiusdem patris lex eam vocat cum sit de suis, & necessarijs hæredibus, & non vti filia simpliciter, sed ex patris superuenientis voluntate admittitur, vt pulchre dixit *Baldus conf. 437. in 2. dubio vol. 1.* prout obseruauit *Reg. Rouitus conf. 44. num. 9. lib. 1.* at in fratre, & multo minus in monasterio, nec noua voluntas potest con-

siderari, vt non obstante renunciacione soror, vel alter frater ipsi succedere valeat, noua causa nulla adest renunciacioni, vt soror, vel vt frater quomodo vult succedere, vt talis? non renunciavit ex prima parte, vnde liberi, vt possit sibi ipsi succedere ex secunda vnde legitimi, vt in filia, iuxta terminos dicti §. sed videndum nulla hic superuenit voluntas fratris tacita, vt monasterium ex persona, fratris admittatur, nam hæc tacita voluntas consideratur à lege in filio, cui magis iura fauent in patris substantia, quam cæteris hæredibus, vt satis ad propositum ex dicto consilio *Baldi 437.* arguit *Rouitus loco citato, quinimo, etiam, in filia renunciante quando fuerunt appositæ expressa verba denotantia realitatem donationis adhuc præmortuo masculo in vita patris erit exclusa à successione patris ab intestato, vt nec vt filia, nec vt agnata, vel cognata succedere valeat adducens Napodanum in consuetud. si moriatur nu. 37. Minadous in consuetud. in aliquibus 3. notabili num. 3. & sub num. 5. Rouitus dicto conf. 44. & alios declarat Reg. Capyc. Latro dicta consult. 77. num. 46.*

Nec demum præfatum monasterium poterit euadere vim, & efficaciam prædictæ donationis, seu renunciacionis realis ex eo quod cum illa fuerit facta in beneficium fratrum eorumque hæredum, & successorum non videatur exclusus ipse frater *Ioseph* renuncians, & ex eius persona idem monasterium, dum ipsemet hæres *Ioseph* ultimi morientis & sic renunciando fratribus, & hæredibus suis videtur renuncians se sibi ipsi, vt in casu renunciacionis factæ per patrem arguit *Napodan. in d. consuetud. si quis, vel si qua num. 199.* quia sub nomine hæredum & successorum non potest intelligi ipsemet donans, & renuncians dum prædicta renunciatio fuit facta ad exclusionem ipsius fratris *Ioseph*, ergo non debet operari eius inclusionem, l. cum tale, §. finali, ff. de condit. & demonstrat. nec sub illa generali mentione hæredum, & successorum contineri ipsiusmet loquentis personam, sed de alijs extra ipsum voluit intelligi arg. l. quicquid, ff. comm. pred. l. inquisitio 18. C. de solut. vnde desumitur regula quod in generali sermone censetur excepta persona loquentis, cum concordantibus allegatis per glosam in cap. petitio 31. verbo specialibus de iure iurando, & *Carleual de indicij. tomo 2. titulo 3. disput. 23. num. 47.* & ita in specie re-

sol-

Soluit Napodanus in dicta consuetud. num. 200.

Hec quæ proponuntur pro Laura Ferraiolo ad exclusionem Monasterij à successione, de qua agitur Dominorum Iudicanium peritiz, ac religioni subii-
ciuntur.

Franciscus de Andrea.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Reservatio conservat ius reservanti.*
- 2 *Diffio donet suspendit actum, & conditionem importat.*
- 3 *Afferitur opmio Kellenbens afferentis sororem renunciantem admitti, quoties fratres præmoriuntur ei, masculis non relictis, licet filiabus, quæ Authori displicet.*
- 4 *Voluntas, seu mens alicuius colligitur ex coniecturis verisimilibus, & qualitate ipsius proferentis, & ex materia de qua sermo fit.*
- 5 *Femina semel exclusa à feudo per existentiam masculi, defuncto illo admittitur ad illud, & non aperitur domino, & de ratione.*
- 6 *Regressus non datur renuncianti ad intra semel renunciata.*
- 7 *Fideicommissum non extenditur ultra personas enunciatas, licet adsit diffio in perpetuum, & fuerit contemplata familia.*
- 8 *Afferuntur Doctores afferentes feminam semel exclusam à feudo, semper remanere exclusam, & data opinione contraria, Author assignat rationem disparitatis à casu renunciationis.*
- 9 *In conditionibus copulativis requiritur implemētum utriusque.*
- 10 *Mens contrahentium in contractibus erit inspicienda, quæ præfertur verborum significationi.*
- 11 *Conditio disiunctiva resolvitur in copulativam favore liberorum.*
- 12 *Ponderantur iura in l. finali, §. filium, ff. de leg. 2. l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebellianum, l. hæredes mei, §. cum ita, eodem, l. falsa, §. finali, ff. de condic. & demonstrat & in l. qui duos, ff. de vulgari, & pupillari.*
- 13 *Substitutus post mortem plurium heredum admittitur statim, uno defuncto ad illius portionem.*
Quod secus est si fuerit facta substitutio ultimo morienti in tota hereditate, quia dicitur inducta reciproca inter illos.
- 14 *Ponderatur textus in l. pater filium,*

36. §. filiam suam, ff. de leg. 3.
- 15 *Afferitur intellectus Kellenbens ad hunc textum, & ab Authore impugnatur.*
- 16 *Substitutus ad fundum post mortem plurium, quibus fuit relictus, admittitur statim ad portionem morientis.*
- 17 *Ponderatur textus in l. Codicillis, ff. de usufructu legato.*
- 18 *Afferitur responsio Zanchi, & aliorum ad dictum textum, & ab Authore impugnatur.*
- 19 *Ablatum applicatur ei, qui fuit contemplatus.*
- 20 *Author resolvit difficultatem dictæ legis Codicillis.*
- 21 *Dictio hoc amplius inducit repetitionem præcedentium.*
- 22 *Author corroborat intellectum suum ad dictam legem Codicillis.*
- 23 *Ponderatur textus in l. penult. C. de impub. & alijs substitut. in contrarium, & ab Authore resolvitur.*
- 24 *Ponderatur in contrarium textus in cap. cum dilecti extra de donationibus Author pro intelligentia huius textus explicat quando in dubio sit interpretatio contra donantem, quid favore piæ causæ, quid contra Principem donantem.*
- 25 *Ius accrescendi cessat post ius quæsitum, secus in donatione facta per Principem.*
- 26 *Emphyteusis concessa duobus cum onere, ut post eorum mortem ad concedentem reverteretur, uno defuncto remanet in beneficium superstitis, sed contrarium aliqui.*
- 27 *Pure datum si sub conditione adimatur, sub contraria datum dicitur.*
- 28 *Author offert distinctionem inter renunciationem hereditatis aditam, & non aditam.*
- 29 *Coniunctio realis operatur ius non decrescendi.*
- 30 *Author remittit legendum quando possit opponi exceptio, quod sint plures hæredes.*
- 31 *Renunciatio hereditatis delata, sed non aditam accrescit omnibus fratribus, licet unitantum facta fuerit, si non adest coniectura in contrarium.*
Quid in nostra Civitate, & impugnatur Montanus.
- 32 *Lesio non consideratur in renunciatione facta ab ingresso in Monasterium.*
- 33 *Substitutus post mortem plurium non admittitur uno defuncto, si superstes sit persona dilecta.*
- 34 *Donatarius coniugum post omnium mortem admittitur ad bona primi morientis.*
- 35 *Renunciatio facta in beneficium unius fratris, alijs non prodest, si sumus in hereditate adita.*

- 36 *Liberatio facta uni ex correis debendi prodest alteri correo.*
- 37 *Author impugnat Kellenbens defendens communem sententiam, & plura ponderat.*
- 38 *Hypoteca creditoris super rem communem non dissolvitur facta divisione in portione contingente socio non obliganti.*
Quod secus est in heredibus, & quare.
- 39 *Resolvitur textus in l. ex contractu, ff. de re iudicata.*
- 40 *Acceptilatio facta uno ex correis omnes liberat.*
- 41 *Fideiussor non potest agere contra debitorem si gratuite fuit liberatus per creditorem, secus si ex causa remunerationis.*
- 42 *Portio renunciata hereditatis adita per sororem facta in beneficium unius tantum fratris non transfert totum ius in illius favorem, nisi adfuerit cessio, secus in non adita.*

ARGUMENTVM.

Examinatur notabilis quaestio, si facta reservatione per sororem renunciatem casu quo omnes fratres decesserint, sine liberis uno mortuo absque illis, possit soror admitti ad portionem illius, ubi multa iura explicantur, & conciliantur, & plura notabilia declarantur, itemque quando renunciatio uni tantum fratri facta omnibus prodest, & impugnat Kellenbens de renunciat. q. 16. & 21. plurae scitu digna demonstrantur.

THEOREMA.

EX praecedenti Theoremate colligitur renunciationem regulariter fieri per sorores fratrum contemplatione, inde oritur, ut aliquando referant sibi ius successionis illis defunctis, quia de re doctissimus Bartholomaeus Kellenbens in eleganti tractatu de renunciatione successionum, (quem post haec omnia scripta habui, in eo dum haec quaestio typis data erat) plures proponit casus ad hanc reservationem spectantes, nam aliquando renunciatio taliter concipitur, puta si filia dixit, renuncio donec masculi supervixerint, tunc enim casu extinctis masculis renunciatio ad iura iam renunciata admittitur, regulariter enim reservatio ius reservanti conservatur, iuxta textum in l. &

si quis 14. §. plerique. ff. de religiosis, & sumpt. funerum, l. 4. §. 1. ff. quibus modis pignus, vel hypot. solvitur, l. penult. ff. de aqua quotidiana, & aestiva, l. si pater 40. §. exheredato, ff. de bonis libertorum, l. si fideiussor 9. in principio, ff. qui satisfacere cogantur, cum alijs adductis per Kellenbens quaest. 18. num. 3.

Imò dicta iura renunciata stant in suspensio, quod important verba illa donec, ex textu in l. legatum, ff. de annuis legatis, notant Cassaneus ad consuetud. Burgundiae rub. 6. §. 6. verbo deservans num. 8. Cavaillos communes contra communes quaest. 806. num. 35. Surdus cons. 186. num. 15. & cons. 319. num. 16. Menochius cons. 151. num. 40. & cons. 166. num. 1. & regulariter dictio haec (donec) importat conditionem, ex relatis per Barbosam dict. 76. num. 3. sic videtur filia renunciasse sub conditione si fratres supervixerint, merito asserimus illis praedefunctis si iam admitti ad iura renunciata.

Quod extendit Kellenbens quaest. 19. d. num. 7. vers. hisce tamen non obstantibus, etiam si nulla adfuerit reservatio, quoties fratres illa supervivente decesserint nullis masculis relictis, licet cum filiabus pluribus tamen rationibus ad idem tendentibus probare intendens, supponendo tacitam ad fuisse reservationem, quam ex mente filiae renunciatis colligere conatur, dicit enim ipse num. 14. mittre, seu voluntatem ex tribus agnoscere posse, primo, scilicet ex verisimilibus coniecturis, iuxta textum in l. in obscuris, ff. de regulis iuris l. ob eam rem, §. finali, ff. de testibus cap. licet causam, §. ex praemissis extra de probat. secundo ex qualitate proferentis, per notata in l. qui iure militari, ff. de test. milit. l. plenum §. equit, ff. de usu, & habitatu quibus diebus dominus, ff. de condit. & demonstrat. denique ex materia subiecta, l. si stipulatus, ff. de usuris, l. damni infecti quidam, ff. de damno infecto, l. si in die in principio, ff. de condit. & demonstrat. quae tria in hac specie renunciationis adesse asserit, quoniam renunciatio fit fratrum favore, ne bona alienae familiae aggregarentur, tam iuxta voluntatem filiae renunciantis, quam inspecta materia super quam cadit proinde cum hac tacita voluntas adfit, scilicet renunciationem fieri ob hanc causam, merito illa cessante ob fratrum obitum absque filiis masculis, filia renuncians ad iura renunciatamitteretur.

Et ego adderem pro hac sententia notata per Doctores loquentes in materia

ria feudali, videlicet quod concessa sunt do sub tenore intestitum tibi, & liberis masculis, & feminis, licet femina illa excludatur per existentiam masculi, defuncto tamen illo, ad feudum admittetur, & domino non aperiretur, docent *Odosfredus in summa de feudis tit. qui possunt succed. in feudo num. 10. vers. sed quare*, *Io. Ricardus in addit. ad communes opiniones Villalobos verbo filia exclusa per statutum num. 60. ubi plures citat secuntur* *Hotomanus conf. 29. Misingerius centuria 5. observat. 74. Vuesembecius conf. 74. & tract. de feudis cap. 6. nu. 23. Hartmanus Pistarius pract. observat. de feminis quest. 36. p. 2. Rosental de feudis cap. 7. conclus. 96. fol. 179. rationem assigna. magnus feudista Floratus Montanus controuersiarum forensium controuersia 23. a num. 4. & 9. quia femina illa est vocata ad successionem feudi, solum ei masculus preferendus est, quo iam defuncto reuiviscitabilitas ad succedendum, sed hoc idē dici posset in casu nostro, quia renuntiavit successionem fratrum favore, ab illaque repellitur ob illorum existentiam, ergo illis cessantibus, poterit soror portionem sibi tangentem renunciata, potere.*

Verum hæc sententia nullo modo potest mihi veritatem suadere, nam regulam habemus in iure nostro aemini ignorantia regressum non dari ad iura renunciata, *queritur 13. §. si venditor, ff. de adilitio edicti l. finali, C. de remissione pignoris cap. quam periculosum 8. ubi glosa notat lib. 7. quest. 1. cap. ex transmissa 3. de renunciat. docent Becorus conf. 134. num. 12. & 37. lib. 1. Crauetta conf. 174. nu. 7. & conf. 184. num. 10. Cardin. Tuscus tomo 6. lib. R. conclus. 157. num. 1. Tiriquillus de retrah. lignorum l. 1. glosa 9. num. 121. Marius Antonius variarum resolutionum lib. 1. resolut. 104. alibi in fine. Gratianus tomo 5. decepti forens. cap. 960. num. 4. Barbosa axiom. 9. num. 3. & axiomate 135. num. 12. Kinus decis. 316. num. 2. Sardus decis. 235. num. 13. consequenter quomodo admitti poterit, ad iura illa incorporata in patrimonio fratrum, eod quod absque masculis decesserint.*

Neque argumentū adductum aliquid efficit, etenim non semper renunciatio fit, ut bona penes fratres uti familiam conservantes sine, sed illorum favore tantum considerato, & pluries obdotem, quam filie recipiunt, dum nupti traduntur imò quando dictus favor familiæ fuisset consideratus, adhuc opera-

ri nequit, ut illis de de mibus admittatur, quoniam familiæ respectus fuit consideratus respectu illarum personarum, in renunciatione mentionatarum, sic non debet habere tractum successuum in infinitum, scilicet quoties cessat familiæ consecratio, dandus sit regressus ad iura renunciata.

Sicut in simili, & è contrario fidelitatem non extenditur ultra personas consideratas licet familiæ ratio fuerit explicata, iuxta notata per *Olivadum in vulgatissimo conf. 21. quem post alios secuntur Fusarius in laboriosissimo tractatu de subdit. quest. 480. a num. 22. Ioannes Antonius Bellonus conf. 35. num. 18. 19. 20. & 27. Marta voto Pisano 222. nu. 28. & conf. 47. num. 10. & 45. conf. 69. num. 7. 8. & 9. & conf. 194. num. 23. Giouagnonus conf. 97. num. 9. Casanate conf. 4. num. 73. & seq. Alodogradus latissime conf. 60. & prope num. 124. Reg. Ronitus conf. 34. per totum, facit notata per Dom. Reg. Merlinum tomo 2. controuersiarum cap. 72. per totum, & per *Cancerium p. 1. variarum cap. 1. de subdit. a num. 265. & sequē ad 180. ubi plura, qui in fortioribus terminis locuntur ob etasulatas adicias, si in casu nostro, licet quando filia renunciavit, consideraverit bona per fratres in familia conservari, tamen respectu ad personas dictorum fratrum, quæ tacita mens habuit effectum suum in illis, igitur licet postea illi decesserint, non per hoc renunciatio erit admittenda ad portionem renunciata, tanquam cessante causa, cum effectus illi fuerit consumatus.**

Neque obstat ratio adducta in feudo, ultra quod contrarium plures dixerunt, ut colligitur ex *Andrea in §. quin etiam titale Episcopo, vel Abbat. quæ secuti fuerunt Baldus, Aluaretus, Calderinus, & alij ibi, Arduzonus, Fulgosius, Alexander, Decius, Berous, Siluanus, & alij quos refert, & sequitur Bursatus conf. 80. num. 10. lib. 1. tamen retenta prima sententia, quam lato calamo prosequitur Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 23. tit. 35. per totum in simili loquēs, Anna conf. 109. cum relatis per *Hodiernam in addit. ad Surdum decis. 95. & in propria materia feudali sic fuisse iudicatum testatur Peregrinus conf. 17. in fine vol. 2. & per totum, quod allegatum non video, disparitas est maxima, nam ut dixi femina illa fuit vocata ad successionem feudi simul cum masculis, quæ fuit exclusa ob illorum existentiam, sic quando illi deficiunt ob mortem, reuiviscit illa vocatio tanquam causa**

causa cessante, at in casu nostro filia se
passione exclusit favore fratrum, quæ
ratio fuit consummata eo tempore quo
fuit factus casus successionis, & illa fuit
exclusa ob renunciationem factam, inde
licet postea decesserint, effectus iam co-
sumatus reuocare, nequit.

Sed ex dictis oritur discutienda ele-
gans questio, quam quotidie euenire
posse, videlicet si soror renuncians ha-
reditatem, illam sibi reseruauerit casu
quo fratres, (quorum favore, & contem-
platione facta fuit,) sine filiis decesso-
rint, admitti possit ad portionem renun-
ciatam, si vnus ex fratribus absque filiis
diem suam clausit altero adhuc in vi-
uis existente, pro illa tamē parte defun-
cto fratri contingente, & contra sorore
renunciantem respondendum videtur,
quoniam in conditionibus copulatiuis
vtriusque adimplementum requiritur,
l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus di-
uisis, vnde Imperator Alexander in l. quum-
vis, C. de impuberum, & alijs substituit, ait
quod facta substitutione filio impube-
ri si hæres non erit, & si extendatur ad
casum, quo filius hæres, & in pupillari
ætate moriatur, tamē si pater institu-
erit hæredes uxorem suam, & filium im-
puberem dederitque substitutum, si hæ-
redes non erint, tali casu adisa per eos
hæreditate, licet filius impubes moria-
tur, substitutus non admitteretur, quo-
niam alter hæres adiuit hæreditatem,
in illis verbis (si mihi Firmianus filius, &
Elia uxor mea, quod abominor hæredes
non erunt in locum eorum, Publius Firmia-
nus hæres esto manifestum est in eundem casum
substitutionem factam, quo vtrique hæredi sub-
stitui potest,) sed in casu nostro reseru-
auit soror ius succedendi casu quo fratres
sine filiis decesserint, igitur adimpleta
non fuit conditio in personam vnius
tantum absque filiis decedentis, sic res-
pondet Kellenbens de renunciatione quest.
21. n. 8. vers. sed verius.

At Antonius Thesaurus decis. 89. ait
posse sororem admitti pro illa portione
defuncto fratri contingente, latissime
ante eum docuit Osasus decis. 119. quod
sequitur Canejus p. 3. variarum cap. 25.
num. 257. Thorus in summa priuileg. priui-
legio 40. & sic videtur transire his non
adductis Galleratus de renunciat. tomo 1.
lib. 2. cap. 5. num. 26. vers. sed & illud in du-
bium assignat rationem, quia licet regu-
lariter in conditionibus copulatiuis vtri-
usque adimplementum requiratur, ta-
mē a proprietate verborum receditur

quando contrarium de mente dispen-
tis apparet, vt distatis scribit Marcellus
in l. non aliter 44. §. 1. ff. de leg. 3. quoniam
in contractibus mens contrahentium,
ante omnia erit inspicienda, eaque pro-
pria verborum significationi præferri
debet, Alexander in l. si tibi num. 3. ff. si cer-
tum petatur, Corneus conf. 303. num. 9. lib.
3. & conf. 248. num. 5. lib. 4. Natta conf. 58.
num. 3. cum seq. lib. 3. Decianus cons. 31. nu-
44. vers. & idem in contractibus lib. 1. Do-
ctores, apud Card. Manticom de tacitis, &
ambiguis lib. 2. tit. 8. a num. 3. & per totum,
imò verba impropiantur, vt menti sa-
tisfaciamus, vt recte ex Pomponio in l. si
ita stipulatus fuero perte, ff. de verb. oblig. &
stipulatio, l. 2. §. 3. si qui sunt, & §. sequenti,
ff. eodem, l. prout putat, ff. de usufructu, l.
non dubium, C. de legibus, Menochius conf.
106. num. 255. lib. 2. & lib. 4. presumpt. 10.
num. 10. & lib. 6. presumpt. 4. num. 34. Ser-
dus conf. 279. num. 13. 14. & 15. vol. 2. Rota
apud Ludouisium decis. 66. num. 7. & in re-
centioribus p. 2. tomo 1. decis. 62. nu. 2. San-
chez in opere morali tomo 2. lib. 7. cap. 17.
num. 4. Barbosa Axiomate 222. num. 22.
mens autem sororis renunciantis fuit,
vt si omnes fratres sine filiis decesserint,
ad totam portionem renunciatam ad-
mitteretur, si verò vnus ad illius portio-
nem, iuxta singularem textum in l. hæ-
redes mei, §. cum ita, ff. ad Sen. Conf. Trebell.
etiam ex illa reservatione successionis
casu quo fratres sine filiis decesserint
colligitur sororem voluisse consulere, &
providere fratrum posteritati non vero
vt extranei haberent ipsa exclusa, quæ
verisimilis mens non solum respicit om-
nes fratres vnitim, sed etiam sigillatim,
ergo videtur facta reservatio in vnoquo-
que ex fratribus, & sic illa conditio co-
pulatiua resoluitur in disiunctiuam, sicut

11 Contra ex verisimili mente conditio
disiunctiua resoluitur in copulatiuam,
iuxta notabilem textum in l. generaliter,
C. de instit. & substit. de quo bene agunt
Preses de Franchis decis. 150. per totam
Reg. Sanfelicius tomo 2. decis. 189. Fonta-
nella de pactis nuptialib. clausula 4. glosa. 24.
n. 71. 72. & 73.

12 Ad quod facit textus in l. final. §. filium
ff. de leg. 2. vbi Scauola inquit, quod si hæ-
redibus institutis filiis pater legauerit
prædia suis libertis, onere tamē adie-
cto, vt post mortem eadem prædia filiis
hæredibus institutis restituerentur, vno
ex libertis defuncto statim illius portio
hæredibus acquiritur, idem Scauola hoc
decidit in l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebell.
vbi

vbi duobus hæredibus institutis, & grauatis de restituendo post eorum mortē, vno ex illis defuncto, potest admitti substitutus ad portionem mortui, in illis verbis (*respondi Lucium Titium statim teneri, et partem dimidiam semissis ex persona Seij restituat.*) idem notat Papinianus in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. vbi si aliquis fuerit substitutus post mortem pluriū sine liberis, vno ex illis defuncto admittendus erit, quorum ratio est, quia illa pluralitas resoluta fuit in singularitatem, quod expressis verbis ostendit Paulus in l. falsa, §. finali, ff. de condit. & demonstrat. ibi (nota hunc sermonem licet pluralis sit pro eo oportet accipi, atque si separatim dixisset stichum si meus erit cum moriar, Pamphilum si meus erit cum moriar, & habetur in l. qui duos, ff. de vulgari, & pupillari, igitur si pluralitas illa resoluitur in singularitatem videtur soror reservasse ius succedendi quoad totā portionē renunciata casu quo omnes fratres sine filiis decesserint, vel portionem illi instantam qui taliter ab hac vita discederet.

Vndē communiter dixerunt Doctores quod facta substitutione post mortem plurium, vno ex illis defuncto poterit substitutus admitti ad portionem illius, ita Soccinus Senior in dicto §. cum ita num. 7. Soccinus iunior num. 14. plures cumulat Gabriel lib. 6. communium conclusio- num in titulo de substitut. conclus. 1. num. 1. cum seq. Card. Mantica de coniect. ult. volum. lib. 7. tit. 5. a num. 7. cum seqq. Rusticus in l. cum auus lib. 3. cap. 14. num. 2. ff. de condit. & demonstr. Serafinus decis. 1190. num. 4. Fusarius de substit. quest. 473. a num. 22. Card. Tuscus tomo 5. conclus. 835. lit. S. & conclus. 837 Casanate cons. 4. num. 6. & 28. & 263. usque ad 283. Hieronymus de Lea decis. 121. per totam, latissime Castillus Sotomaior tomo 6. controuersiarum cap. 121. per totum, Lelius Aldogradus cons. 60. num. 60. & si aliter dicatur facta substitutione post mortem omnium de familia, & in tota hereditate, seu ultimo morienti, post multos Trentacinius de substitut. p. 5. cap. 2. num. 23. Peregrin. de fideicommissis, art. 12. num. 6. & art. 13. num. 9. Fusarius, vbi supra num. 61. cum seqq. Gaspar The- saurus lib. 1. questionū forensium quest. 74. num. 11. Antonius Faber lib. 3. de coniectu- ris cap. 16. Fusarius cons. 45. & 46. Marta de successione legali p. 1. quest. 9. art. 5. nu. 13. Farinaceus decis. 361. num. 13. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 1. a num. 70. cum seqq. igitur si regulariter pluralitas in singu- laritatem resoluitur quare non erit dicē-

dum, vt cum renunciāns reservauerit ius succedendi si omnes fratres sine filiis decederent, vt dictum videatur vt si vnusquisque hoc modo decederet, ei li- citum sit ad illius portionem redire?

Accedit huic sententiæ notabilis lo- cus Scaule in l. pater filium 36. §. filiam suam, ff. de leg. 3. vbi pater prohibuit filie hæredi institutæ alienare quodam ædifi- cium, eò quia volebat ad suos vernas pertinere ibi (*filiam suam heredem scrip- serat, & ita cauerat, veto autem ædificium de meo nomine exire sed ad vernas meos, quos hoc testamento nominavi pertuere volo*) querit ibi Scaula si filia hæres decesse- rit cum vernis, vno ex illis tantum su- perstite totum ædificium superstiti resti- tuendum sit, an vero sua portio tantum, & Iuris Cons. ait solam portionem, in il- lis verbis (*quæsitum est defuncta hærede, & legatarijs vernis an ad vnum libertum, qui remansit, totum fideicommissum pertineret, respondi ad eum qui ex vernis superesset se- cundum ea quæ proponerentur virilem par- tem pertinere*) assignat rationem Barto- lus ibi, quod quoties duo sunt contem- plati vno ex illis defuncto superstiti pars tantum erit restituenda, igitur si in casu nostro soror respexit fauorem omnium fratrum, eò ipso quod vnus ex illis obije- cessat fauor contemplatus quoad illam portionem, merito cessabit effectus re- nunciationis quoad illam portionem, quæ sorori renunciāti applicanda 15 erit, & licet Kellenbens dicta quest. 21. nu. 17. conetur respondere adhuc textum, tamen illius responsio tendit ad probā- dum primum assumptum, dicit enim il- le, hunc textum procedere, eò quod te- stator respexit ad solos vernas, ideo re- manenti suæ pars tradenda est, in casu nostro filia renunciāns respexit ad totā familiam, sic vno superstite reservationi locus non datur.

Sed hæc responsio difficultatem non euadit, nam vt dixi familia est conside- rata restricta ad has personas, non dato tractu successiuo in infinitum, & quate- nus veniret considerandus hic tractus suc- cessiuus, iam quod illa pluralitas est re- soluta in singularitatem dicitur habitus respectus quoad vnamquamque perso- nam, pro sua portione, sic extincta vna persona absque masculis, ratio familiæ considerata in illa portione cessabit, me- rito soror ad illam admittitur. 16 Merito decisum fuit in Senatu Gra- natensi, quod relicto fundo duobus cum onere, vt absque liberis decedentibus, fun-

fundus ille ad quandam cappellaniam perueniret, defuncto vno ex illis absque liberis cappellania fuit admissa ad medietatem fundi, vt late probat doctissimus Larrea decis. 61. per totam à num. 19. post hæc omnia typis tradita visus, vbi latissime & doctissime more suo discurret

- 17 At contra hanc sententiam facere videtur difficilis locus Scauola in l. Codicillis, ff. de usufructu legato, in quo dicitur quod factio legato suis libertis de quodam prædio cum onere, vt post eorum mortem illud ad Rempublicam perueniret, si vnus ex libertis moriatur, Scauola ait Rempublicam admitti non posse, sed vltimus qui decederet ad restitutionem teneretur, ibi (respondi secundum ea, quæ proponerentur posse ita verba accipi, vt eius legatarij, qui nouissimus decederet fideicommissum videatur.) ex quo Scauola responso colligitur non fieri casum per mortem vnus, sed omnium euentum expectandum esse.

Non desunt tamèn qui hanc difficultatem dissoluere conati fuerint, nam aliqui dixerunt non per hoc, quod publica exclusa fuit cum deberet omnium obitum expectare, dicatur inducta tacita reciproca substitutio inter illos collegatarios, cum solùm Scauola dicat omnium mortem fore expectandam, non vero quod alter admittatur, sic respon-

- 18 dent quam plures apud Zanchum in dicto §. cum ita num. 155. at hæc responsio (vltra quod nostram difficultatem non euertit, cum remaneret dicendum renunciantem admitti non posse post illius mortem, sed omnium fratrum expectare debere) faciliter impugnatur querendo partem illam collegatarij cui fore applicandam, venienti ab intestato defuncti, an verò alteri collegatario, & veriùs meo iudicio dicendum videtur fore applicandam illam optionem alteri collegatario, quoniam ex dictis per Scauolam ibi collegatarij persona contemplata videtur, & sic illi erit applicanda

- 19 da iuxta textum in l. post legatum, §. amittere, ff. de his quibus, vt indignis l. 2. §. duo fratres, ff. de collat. bonorum vtrobique Bartolus, & in l. 2. §. finali, ff. ad Trebell. post antiquos notant, Mar. Ant. Eugenius conf. 33. num. 71. Caldas Periera de renouat. emphytheusis quest. 17. num. 18. cum seqq. Cacerius p. 3. variarum in titulo de iure accrescendi num. 83. Reg. Rottus conf. 70. num. 12. & 3. de Marinis cap. 25. num. 6.

Ego autè dico hoc esse ex coniectura, & tacita defuncti mente, nam Scauola

- 20 ibi in primo capite proposuit casum, de legato fundi factio ipsismet libertis cum expressa substitutione reciproca, ibi, (codicillis fideicommissa in hæc verba dedit, libertis libertabusque meis, & quos in codicillis manumisi fundum, vbi humari volui dari volo, vt qui ab his decederet, portio eius reliquis accrescat, itaut ad numismatum pertineat post cuius nouissimi decessum ad rempublicam atque latentium pertinere volo,) in secundo capite facit legatum domus eidem libertis, & licet nullam expresse rit reciprocam substitutionem in legato domus, tamèn tacite colligitur, ex illa dictione (hoc amplius) quæ repetitione inducit omnium in principio dictorum dummodo ea conuenire possint, vt docet Pomponius in l. si tibi pure, ff. de leg. 3. vbi factio legato fundi sub conditione, cui per antea centum pure legauerat si in hoc secundo legato sub conditione factio dictio amplius fuerit appposita operatur conditionem etiam in primo legato pure dato, ibi (si tibi pure legauero, deinde postea scripsero ita, hoc amplius si nauis, ex Asia venerit heres meus ei fundum dato verius est eo verbo hoc amplius superiora reperi,) l. in repetendis, ff. eodem, & in l. quidam, ff. de dote prælegata post alios notant Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 7. tit. 5. num. 8. Grat. tomo 1. discep. forens. cap. 116. nu. 36. Card. Inscus lit. S. conclus. 286. num. 4. Augustin. Barbosa dictione 135. per totam, quæ dictio hoc amplius fuit repetita in legato domus, idè non mirum, si intelligatur eadem substitutio reciproca.

- 21 Sed adhuc remanet quidam scrupulus, quoniam ibi fuit factum legatum habitationis tantum, & in legato fundi fuerit relicta etiam proprietas, vnde virtute dictæ repetitionis deberet intelligi etiam legata proprietas, quod ibi non dicitur, ergo signum est non verum esse virtute repetitionis, illud fuisse inductum, sed respondetur non dici repetitam proprietatem, cum non conueniret, erat enim factum legatum habitationis, sub quo comprehendere non potest proprietas, sed quod inter eos dicatur etiam facta substitutio reciproca in legato domus est actus non repugnans, aut dicere possumus virtute oneris impositi tacite proprietatem legatam videri, arg. textus in l. proculus, ff. de usufructu, quo modo respondèdi in hoc casu vtitur Soccin. iunior loco citato, quem sequitur Card. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 7. tit. 5. nu. 6. cum seqq.

23 In contrarium etiam videtur textus in l. penult. C. de impub. & alijs substit. vbi pater duobus filiis heredibus institutis sub hac forma substituit, si uterque impubes decesserit, querebatur an vno impubere defuncto substitutus admitti posset, & Imperator ex Sabini auctoritate, respondet quod non cum substitutus vocatus dicatur neutro impubere existente, maluit enim defunctus superstitem succedere, in illis verbis, (nos autem Sabini priorē sententiam existimantes non aliter substitutionem admittendam censemus, nisi uterque eorum in prima etate decesserit,) quo argumento dicendum videtur tunc sortem admitti ad iura renunciata, quoties utriusque mors secuta fuerit sine filiis.

At hæc difficultas ex eisdem verbis Imperatoris dissolvitur, etenim ibi considerat tacitam patris voluntatem, qui voluit conservare ius succedendi ab intestato superstiti, & sic non virtute reciproce substitutionis, quæ ibi non dicitur facta, sed tacite patris voluntatis, ut colligitur, ex illis verbis (cogitasse enim patrem primo filio decedente fratrem suum in eius portionem succedere) scilicet ab intestato, quia ad invicem substituti non sunt, ut advertunt ibi Alexander, Decius, & alij communiter, & late tueretur doctissimus, Caldas Periera de nominat. empitensis. quest. 3. a num. 12. cum sequentibus, quod non est in casu nostro cum ipsamet soror renuncians ius succedendi reservaverit, ideo non permittitur alium sibi antepone.

Contra eandem sententiam videtur facere locus Innocentij Tertiij in cap. cum dilecti extra de donationibus, vbi colligitur fieri inter pretationem contra donantem, igitur si questio est in casu nostro si expectanda sit mors omnium fratrum, an tantum morientis contra renunciantem facienda erit interpretatio, cum renuncians donare dicatur, ex adductis lato sermone per Annam conf. 45. sed respondetur in dubio potius esse faciendam interpretationem contra donatarium, ut post Angelum apud Censorius decis. 99. num. 8. & locus Innocentij procedit favore pie causæ, in cuius favorem latissima est facienda interpretatio, ut post Tiraquellum de privilegijs pie causæ privi. 101. notant Gemensis in practicabilibus quest. 2. Novarius de privilegijs miserabilium personarum privilegio 23. per totum, sicuti loquamur de donatione facta per Principem, tunc facienda erit interpretatio contra principi-

pem, arg. l. unica, C. si Imperialis liber socius sine herede decesserit lib. 10. vbi in donatione facta per Principem duobus, si unus partem suam repudiauerit, aut moriatur antequam potuerit sui re donata, imò licet fuerit pars acceptata, si postea ille sine herede decesserit, alijs socijs accrescit, & ad Principem non reuertitur, quod est contra naturam iuris accrescendi, ut post ius quæ situm, locus 25 habeat, l. si minor, ff. de acquirenda hered. Baldus in l. unica num. 25. C. de caducis tollendis, Iason in l. si mihi num. 6. ff. de verb. oblig. Crassus de successione in s. ius accrescendi quest. 15. Loffredus conf. 15. num. 3 & 4. Rota Romana decis. 513. num. 3. par. 2. in novissimis Antonius Piccardus in s. erat olim num. 2. institut. de donat. Duarenus lib. 1. de iure accrescendi cap. 16. in principio, Osuualdus ad Donnellam lib. 7. commentariorum cap. 2. lit. L. quod secus est in donatione Principis, ut dixi notant Gratianus cap. 272. a num. 19. Surdus consilio 517. num. 1. & 2. Crassus in dicto s. ius accrescendi quest. 33. Petra de potestate Principis cap. 18. num. 9. Gallus de except. par. 3. tit. 2. except. 3. num. 116. Menochius lib. 6. conf. 514. Reg. Constantius in l. 1. C. de filiis officialium num. 74. Cuiacius in dicta l. unica, & de aliorum intellectu videndus est eruditissimus Amaya ibi num. 10. vers. verum mihi, imò doctissimus Preses Bellonus tomo 1. de iure accrescendi cap. 6. quest. 36. a num. 190. cum seqq. dicit ibi non dari ius accrescendi, sed tantum teneri Principem si velit alteri concedere, tradere alteri consocio, igitur a fortiori procedit quando sumus in donatione facta per priuatum priuatæ personæ, ut interpretatio contra donatarium fiat, & ultra relatos docent Antonius Sola ad constitut. Sabaudie in titulo de alienat. honorum glosa 3. num. 28. Thesaurus dicta decis. 189. in fine.

Contra eandem sententiam ob stare videtur doctrina multorum dicentium, quod si facta concessione domus in emphiteusim duobus sub pacto, quod ipsis decessentibus sine filiis eadem domus ad ipsum concedentem reuertetur, si unus ex illis sine filiis decesserit, illius pars non deuoluitur ad concedentem, sed alteri concessionario accrescit, sic docent Speculator in titulo de emphiteusi, s. nunc aliqua num. 89. secundo cum Paulus de Castro conf. 56. num. 9. volum. 1. Romanus conf. 19. Alexander consilio 17. num. 9. lib. 5. Iason in l. 2. num. 201. quest. 17. C. de iure emphiteut. com.

L

ma-

munem sententiam vocat *Mandosius* in addit. ad *Romanum*, ubi supra; *Filius* quest. 92. *Menochius* conf. 1028. n. 9. plures referunt *Fusarius* dicta quest. 473. in n. 79 igitur idem in casu nostro afferendum erit ut portio defuncti ad sororem renunciantem non deuoluatur.

Quod argumentum sanè procederet quoties dicta sententia nullum haberet contradictoriam, sed illam impugnant *Doctores* relati per *Caldas* de nominat. emphitenis quest. 3. per totam, *Facchinese* lib. 7. controuersiarum c. 64. additio ad *Theaurum* dicta decis. 189. *Villagut* decis. 52. a num. 173. usque ad 177. videndi sunt *Cardin. Mantica* de tacitis, & ambiguis lib. 22. titulo 34. *Marta* de successione legali par. 3. quest. 13. art. 2. num. 21. cum seqq. *Cancerius* par. 3. variarum cap. ultimo a num. 60. & sic non erit allegabilis doctrina.

Accedit vltima ratio pro hac sententia, nempe facta renunciatione pure, & reservatione ad succedendum casu quo omnes fratres sine filiis decesserint, videtur renuntiatio facta sub contraria conditione si omnes fratres, cum filiis decesserint, quoniam regulam in iure nostro habemus pure datum si sub conditione adimatur sub contraria conditione datum dicitur, l. 6. ff. quando dies legati cedat, l. si legatum pure 10. ff. de adimendis legatis, l. legata inutiliter 14. ff. eodem titulo, l. si quæ sita 13. §. hæc scriptura, ff. de statu libert. *Donellus* lib. 8. commentariorum cap. 1. *Surdus* decis. 7. num. 16. late *Galgandus* in tractatu de condit. & demonstrat. par. 2. cap. 1. quest. 105. per totam; *Rota Romana* par. 2. diuersorum decis. 225. num. 2. *Valenzuola* tomo 2. conf. 133. num. 4. *Casillus* tomo 4. controuersiarum cap. 56. num. 17. & 21. *Costa* lib. 1. selectarum cap. 13. num. 4. consequenter si renuntiatio facta dicitur casu quo omnes fratres liberos haberent, si vnus sine illis moriatur tamquam defecta conditione in illius persona posset admitti ad illius portionem, imò ex prædicto discursu colligi videtur, quod si dicta pluralitas in singularitatem non resolueretur, ut in rebus indiuiduis docent, *Guttieres* conf. 4. num. 10. *Gonzalez* ad regulas cancellario regula 8. glossa 1. num. 16. *Casillus* tomo 6. controuersiarum cap. 121. num. 40. & 41. soror renuncians ad omnem portionem renunciatam admitti posset tamquam defecta copulatiua conditione, sub qua renuntiatio facta dicitur.

Tamen subtiliter articulum discutiendo pro congrua responsione distinguem inter hereditatem delatam, & aditam, & non aditam, primo casu dicerem hæc omnia in principio, a me ruminata procedere posse, quia facta renunciatione hereditatis aditam dicitur proprie facta donatio, ut ex *Paulo de Castro* in l. si actionem num. 2. C. de pactis, & alijs colligit *Anna* conf. 45. num. 1. consequenter bene procedunt dicta pluralitatem illam resolutam fuisse in singularitatem, quo in casu est proprie decisio *Osasii* 110. si verò hereditas est delata, sed non adita, & tunc cum soror renunciet fratribus coheredibus inquam sororem repelli, & omnium mortem expectandam fore, quoniam, eo casu non dicitur donatio, ut male asserit *Antonia* dicto conf. 45. sed mera repudiatio, seu abstentio, ut late, & docte probat *Horatius Montanus* omnino videndis controuersiarum forensium controuersia 10. omnibusque *Antonia* argumentis ad plenum satisfact, sicut quando hereditas esset deuoluenda, consequenter illa portio renuntiata non dicitur accrescere, sed potius non decrescere, cum omnes ad totam hereditatem uoluerent, videtur ad esse quadam coniunctio realis, quæ operatur hoc ius non decrescendi, ut colligitur, ex l. unica, §. ubi autem legatarij, C. de caducis tollendis possit alios docent *Mantica* de coniect. ult. voluti lib. 10. titulo 3. num. 10. *Peregrinus* de fideicommissis art. 9. num. 7. & art. 18. num. 77. *Cassius* de successione in §. ius accrescendi quest. 9. num. 1. *Duarenus* de iure accrescendi lib. 1. cap. 11. *Hottomanus* questionum illustrium quest. 44. in finibus refert, & sequitur *Doctissimus Præses Belloxus* de iure accrescendi cap. 9. quest. 37 per totam, quibus addo *Cancellerium* par. 3. variarum in titulo de iure accrescendi n. 30. ita ut vnus totam rem potest potuerit, docent *Cintas* in dicto §. ubi autem legatarij num. 3. *Baldus* in l. plane, §. si coniunctim vers. cum ergo queritur, ubi *Emola* num. 3. *Alexander* num. 2. ff. de leg. 1. *Peregrinus* dicto art. 9. num. 10. late probat *Bellonus* cap. 7. quest. 37. a num. 47. & 80. *Gratianus* tomo 2. discept. forens. cap. 330. num. 8. & 9. & tomo 4. cap. 694. num. 23. solum esset questio si illi vnus petenti possit opponi exceptio de parte consocii, ad quam questionem remitto videndos *Antonium Theaurum* decis. 46. *Maceratensem* variarum resolutio num. cap. 11. *Barzium* decis. 106. *Cartari* de-

decif. 128. Surdum decif. 144. num. 20. Canalicum decif. 23. nu. 66. p. 2. Farinaceum decif. 175. num. 9. in posthumis vol. 2. Antoninum de Amato cap. 13. num. 41. Fontanelum de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 8. p. 2. a nu. 28. & tomo 1. decif. 38. & tomo 2. decif. 592. Anton. de Virgilijs de legitim. persone in preludij a n. 157. cu seqq. nouissime Salgadum in labyrintho p. 2. cap. 22. num. 63.

Qua de causa si soror renunciauerit vni ex fratribus tantum, adhuc illa portio renunciata communicatur alijs fratribus in renunciatione non contemplatis, vt ex Dyno in conf. 3. colligunt Baldus in l. pactum quod dotali quest. 8. nu. 6. C. de collat. Arctinus conf. 9. in 1. & 2. dubio, Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem in titulo de testamentis, §. 1. in addit. incip. quod de versiculo, Boerius decif. 104. nu. 9. & decif. 184. num. 3. Molfesius de renunciatione quest. 1. num. 27. Gutierrez in dicto cap. quamuis pactum nu. 7. Anna dicto conf. 45. num. 22. Donadies in tractatu de renunc. cap. 13. num. 8. & seq. Kellenbens in tractatu de renunc. quest. 16. a num. 3. cum pluribus seq. Ioan. Dauth. in solempni repetit. textus in dicto cap. quamuis pactum num. 45. vers. contrarium tenet circa medium, dummodo non adsit aliqua coniectura in contrarium, ex qua colligatur voluisse sorore alijs fratribus applicari, seu communicari, docent Baldus loco citato, ubi Castrensis num. 8. Alexander conf. 149. num. 5. 6. & 8. vol. 7. Ruinus conf. 98. num. 17. vol. 1. Socinus senior conf. 34. num. 1. vol. 4. Boerius dicta decif. 184. num. 14. Surdus conf. 446. num. 13. & 14. lib. 3. Anna loco citato num. 2. & 19. pluries de cisu refert Franchus decif. 89. num. 6. Reg. Galeota tomo 2. controuersiarum illustrium cap. 10. per totum, Bellonus dicto tractatu de iure accrescendi cap. 5. quest. 48. a num. 15. cum pluribus seq. vnde Montanus dicta controuersia 10. num. 27. dixit quodam singulare, scilicet hanc cessare in nostra Ciuitate, in qua soror excluditur per fratres, & sic non diceretur renunciare cohæredi, ideoque solum illi contemplato portio daretur, verum adhuc tali casu existente frater renunciarius teneretur communicare alteri fratri non contemplato, sed cohæredi arg. textus notabilis, & memoria semper retinendi in l. finali, §. quatuor, ff. de leg. 2. Montanus loco citato, & decisu refert controuersia 60. num. 1. in fine, ex quibus omnibus recte colligitur facta renunciatione hereditatis non delatæ, seu delatæ, & non aditæ potius vigere fratribus ius non decrescendi, quam accrescendi, vnde,

vnusquisque ex fratribus dicitur vocatus ad totam portionem, quoties tota portio hereditaria vni contingerit, igitur, illa reservatio successionis si omnes fratres sine filijs decesserint requirit vtri usque adimplementum, & dicta pluralitas resolui non poterit in singularitatem ratione indiuiduitatis, vt supra dixi, quoniam primo casu cum consideretur donatio, vnicuique ex fratribus dicitur facta donatio, idem non mirum si posset adhuc intelligi, vt vno morienti soror admitti posset ad illius portionem, quod secus est in hoc secundo casu in quo nulla consideratur donatio, sed mera repudiatio, & absentio, & sola reservatio si omnes sine liberis decederent.

Qua a fortiori procederent si verisimilis adesset sororis voluntas a principio, puta renunciatio facta fuit ab ingrediente in Monasterium, in qua consideratur simpliciter se voluisse a successionem excludi ex traditis per Presidem de Franchis decif. 275. per Minadom conf. 22. Mastrillum decif. 65. num. 15. Reg. Rouitum conf. 44. lib. 1. & per Dom. Presidem Merlijum tomo 1. controuersia quinta per totam ita vt in illa nulla læsio consideratur, Decius conf. 31. col. penult. vers. non obstat, Crauetta conf. 160. col. 1. Conarruias in cap. quamuis pactum p. 3. §. num. 5. Vasquius de successionum progressu lib. 2. num. 116. & 130. Molina de Hispanorum primogenitura lib. 2. cap. 3. num. 27. & 33. D.D. ubi super, & hereditas illius defuncti alteri fratri deferatur, sicut in substituto, vt ille non admittatur si remanet persona dilecta, sed omnium mors erit expectanda, dixerunt Bartolus in dicta l. codicillis, ff. de usufructu, Socinus senior loco citato, Socinus iunior in dicto §. cum ita num. 24. Parisius conf. 43. num. 53. vol. 2. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 7. tit. 5. num. 14. Fusar. dicta quest. 473. num. 32. cum seqq. Aldogradus conf. 60. citato num. cum pluribus seqq. ita in presenti casu, cum remaneat persona, quæ iuxta voluntatem sororis familiam conseruat, dicendum est vtri usque obitum fore expectandum.

Sicut in simili si maritus, & vxor donauerint bona Monasterio post mortem, vnus obitu secuto Monasterium admitti poterit, docent Bartolus in l. si mihi, & Tutio in fine, ff. de verb. oblig. Baldus in dicta l. penult. C. de impub. & alijs substitut. Abbas conf. 103. lib. 2. secus si coniunctus existat, tunc enim Monasterium non succedit, Baldus, ubi supra, quem sequitur Peregrinus conf. 59. num. 10. lib. 1. &

videndi sunt *Cancerius p. 3. variarum instituto de iure accrescendi cap. 22. num. 122. Fontanella de pactis nuptialibus to. 1. clausula 4. glosa 22. num. 31. 32. & seq. sic concordantur aduersa sententia in materia emphiteusis, docent Bologn. conf. 17. num. 14. Bimius conf. 90. nu. 17. lib. 1. Magonius decis. Luccensi 8. num. 14. & 15. vol. 2. & late ad totam materiam pluralitatis an, quando in singularitatem resoluatur videndus est *Castillus Sotomaior dicto cap. 121. tomo 6. controuers.**

At pro coronide huius Theorematis derelinquendum non est, quod asserit, doctissimus *Kellenbens in eleganti tractatu de renunciatione quest. 16. num. 10.* scilicet falsam esse sententiam aliquorum dicentium renunciationem factam per sororem vni ex fratribus alteri non communi-
35 cari, quoties hereditas est adita, quam secuti fuerunt, *Paulus de Castro in l. si actionem, ubi Alexander num. 2. C. de pactis, & in conf. 149. num. 5. vol. 7. Ioannes Andreas in addit. ad Speculatorem titulo de testamentis, §. in primis, quod tamen Kellenbens ait procedere, quoties diuisio adhuc non fuerit facta.*

Et tali medio vititur ad impugnandam illam communem sententiam, nam cum non fuerit facta diuisio, inherat obligatio fratribus dandi portionem sorori, l. 2. l. coheredibus 17. l. bona, C. familia eriscunde, l. arbitrium 43. ff. eodem, proinde sequens liberatio oriens ex renunciatione, licet vnicuique fratri facta fuerit omnibus aliis fratribus co-
36 heredibus prodest, iuxta textum in l. si pluribus, ff. de acceptilationibus, l. liberatio 3 §. nunc de effectu, et §. sequenti, ff. de liberatione legata, l. finali, ff. de duobus reis, l. & heredi, §. finali, ff. de pactis, sic ait ipse alijs fratribus prodesse vigore liberationis factae.

Imò num. 12. ait hoc procedere, etiam attento ordine successionis, quoniam regula illa, quod semet heres non possit definire esse heres, l. ei qui soluendo, ff. de heredibus instituendis, inde nulla fit renunciationis hereditatis delata, & agnita, l. si cut, C. de abstinentia, & repud. hered. procedit ad sui commodum tantum, itaue non possit se eximere ab oneribus contractis, secus tamen est quoad alios coheredes, possunt enim illi huc renunciationi, acquiescere, onera hereditaria assumendo, iuxta textum in l. ex contractu ff. de re iudicata.

37 Nihilominus communis sententia, de qua supra, verior mihi videtur, vnde necesse illam ratione corroborare, argu-

mentisque aduersarij satisfacere, quoniam adita hereditate pars sorori contingens est incorporata in suo patrimonio, proinde quando renunciat, donare dicitur quae donatio alias personas non comprehendit, nisi in illa expressas, at quia de vno fratre tantum facta est mentio, illi tantum acquiritur, & cum fuerit portio quaesita, cessat ius accrescendi, l. 1. circa finem, ff. de usufructu accrescendo, l. a quam 16. §. finali, ff. quemadmodum seruitus amittatur.

Neque obstant in contrarium adducta, ignoro enim quid velit dicere *Kellenbens* fratres esse reos debendi sorori pro portione hereditaria, nam eo ipso quod ab omnibus hereditas adita fuit, vnusquisque dicitur heres pro sua portione, proinde soror coheres solum dicitur habere portionem in hereditate iam quaesita per aditionem, & licet diuisio adhuc facta non fuerit, non per hoc fratres dicuntur solum heredes, sed omnes, lex enim diuidit portiones hereditarias, quas fecisse dicitur ab initio aditionis.

Qua ratione limitatur communis illa doctrina docens diuisionem subsecutis inter socios possidentes fundum pro com-
38 muni, & indiuiso obligatum ab vno ex illis non operari extractionem hypothecae in portione debita consorcio non obliganti, sed saluum erit ius creditori agendi super quamquam partem iuxta textum sic communiter intellectam in in l. si consenserit 7. §. ultimo, ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, l. creditor, §. finali, & ibi DD. ff. qui potiores in pignore habeantur, notant post antiquos *Negusantius de pignoribus p. 2. membr. 3. num. 37. Scaccia de re iudicata glosa 14. quest. 12. num. 50. Gaytus de credito cap. 4. quest. 7. num. 378. Mantentus decis. 20. num. 36. Praeses de Franchis decis. 77. plures decisiones Rotae Romanae affert doctissimus *Mercur. Merlinus in copiosissimo tractatu de pignoribus lib. 2. tit. 1. quest. 36. num. 22. & seq. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. part. 2. num. 48.**

Limitatur inquam haec doctrina in heredibus possidentibus pro communi, & indiuiso bona hereditaria, nam facta inter eos diuisione creditori remanet actio solum super portionem obliganti contingentem, vt decisum refert eruditissimus ille vir *Anneus Robertus lib. 3. rerum iudicarum cap. 19. quem secutur Fontanella loco citato num. 50. Carena variarum resolutionum cap. 145. quicquid in*

incontrarium dixerit *Andreolus* tomo.3. *controuers.* cap. 230.

Ea ratione, quia subsecuta diuissio facta solum est ad solemnitatem cum iam portiones hereditarie a principio dicuntur factae inter heredes, iuxta aequalitatem institutionis, vel si ab intestato, iuxta vocationem a iure, sic non bene dicit *Kellenbens* diuisionem non factam operari, ut soror non dicatur habere suam portionem, sed tantum debere, consequi a fratribus.

Quibus attentis resoluitur argumentum per ipsum allatum desumptum ex dicta *Lex contractum*, quoniam ibi *Iur. Conf.* 39 *Scauola* inquit, adita hereditate per tutores pupillae, cum quibus fuit factum iudicium ad instantiam cuiusdam creditoris, & dicta pupilla fuerit condonata, si tutores abstinuerint ab hereditate adita, ob quod hereditas deuenit ad substitutum, vel ad coheredes iudicii ad illos transferitur, & contra eos exequi poterit, nisi ad fuerit tutorum culpa, ex quo textu male colligit *Kellenbens* heredem adita hereditate posse desinere esse talem, quoad coheredes illis volentibus, nam illud est privilegium, quod minori conceditur, ut possit se abstinere ab hereditate, licet illam adiuerit, & fingit illam numquam aditam fuisse, l. si sine, §. sed quid *Papinianus*, ff. de minoribus, quod secus esset in priuato, non privilegiato, qui hereditatem aditam repudiare nequit, sed renunciare in fauore cuiuslibet.

Cadit etiam argumentum desumptum ex dicta l. si ex pluribus, cum dicti fratres non dicantur correi debendi sorori, iam quod omnes adiuerint hereditatem, imo dato quod hoc procederet, textus praedictus non est applicabilis, sed potius in contrarium retorquibilis, dicit enim sibi *Ulpianus*, quod si acceptilatio facta fuerit per creditorem vni ex correis debendi, omnes liberantur, sicut solnendo, & bene explicat *Ursillus* ad *Afflicum* decis. 94. a num. 4. *Card. Mantica* de tacitis, & ambiguis lib. 15. tit. 6. in principio, *Praeses de Franchis* decis. 476. per totam, & videndus est *Dom. Reg. Capysius* *Latro* consultat. 84. per totam, ubi tota materia discutitur, nouissime legendus est *Salgadus* in labyrintho creditorum par. 1. cap. 29. num. 12. tamen daretur regressus contra confocium pro sua portione, qui regressus licet denegetur quoties creditor ex mera liberalitate liberauerit, iuxta textum in l. si vero non remunerandi in principio, ff. mandati, datur si fuerit causa re-

muneracionis, l. idemque, §. finali, ff. mandati, ubi *Bartolus*, cum alijs adductis per *Card. Mantica* de tacitis, & ambiguis lib. 16. tit. 22. num. 43. proinde, in casu nostro licet portio illa renuntiata vni fratri tantum operaretur beneficium liberationis aliorum fratrum tamquam correorum debendi, daretur tamen regressus contra fratres, iam quod supponi debet sororem aliqua causa particulari cessisse in beneficium vnius fratris tantum.

Aduerti tamen debet verum esse quod asserit idem *Kellenbens* dicta quest. 16. num. 15. cum seq. scilicet eo casu quo alij fratres in renuntiatione non comprehenduntur, non tota portio renunciata cedit in beneficium alterius fratris renunciatarij, sed erit attendendus sonus verborum, nam si verba important cessionem, puta si soror cesserit in beneficium illius fratris totam suam portionem successionis, & tali casu non dubito, quin tota quæ ratur, at si soror dixerit se nihil fore petituram ab ipso, tunc cum nulla adsit cessio, dicitur solum liberatus ab onere praestandi pro sua portione, & ab alijs exceptione pacti repelli non posset tamquam personalis, iuxta textum in l. si actionem, C. de pactis, ubi *Alexander* num. 2. quod intelligo in hereditate delata, & adita, secus si non fuerit adita, ex dictis supra, eo magis quia non potest pro parte adire hereditatem, pro alia non vulgaris iniubus.

S V M M A R I V M.

- 1 Portio renunciata patri transeunti ad secundas nuptias non accrescit omnibus fratribus, sed tantum coniunctis ex utroque latere.
 - 2 Portio ablata alicui accrescit ei, cuius contemplatione fuit ablata.
 - 3 destructio antecedenti, destruitur consequens & e contra.
 - 4 Affectio non cadit in non natos, & ignotos.
 - 5 Dispositio erit regulanda secundum ius.
 - 6 Author remittit legendam questionem, si fratres vocati virtute substitutionis, omnes admittantur, an tantum utrinque coniuncti.
 - 7 Verisimile attendendum est in omni dispositione.
- Verisimile dicitur, quod magis congruit iuri communi.
- 8 Renuntiatio ante aditam hereditatem operatur abstentionem.
 - 9 Heredis appellatione in renuntiatione pa-

- tri facta per filiam solum filij veniunt.
- 10 Textus in l. *femina*, C. de secundis nuptijs procedit, etiam in bonis habitis ex successione alterius filij peruentis tamen a parentibus.
Sic etiam habet locum in patre binubo, & quoad penam priuationis proprietatis in beneficium filiorum primi matrimonij locum habet, etiam de iure Canonico.
 - 11 Textus in dicta l. *femina* locum habet in quaestis titulo lucratio non oneroso.
 - 12 Pater dotando filiam non dicitur exercere liberalitatem.
 - 13 Textus in dicta l. *femina* locum non habet in bonis peruentis ex successione filij, ex testamento, vel ex contractu.
 - 14 In dubio dicitur quis loqui secundum ius municipale.
 - 15 Consuetudines nostrae habent vim legis.
 - 16 Aetas mentionata in aliquo actu attenditur secundum dispositionem iuris municipalis non communis.
 - 17 Institutio generalis filiorum comprehendit, tam masculos, quam feminas dummodo non adsit statutum exclusuum feminarum per existentiam masculorum.
 - 18 Portiones, quae auferuntur feminis per existentiam masculorum in nostra Ciuitate accrescunt, tam fratribus utrinque coniunctis, quam consanguineis tantum.
 - 19 Proxiores ex parte patris non solum admittuntur ad bona peruenta ex linea patris, verum etiam ad bona nouiter quaesita.
 - 20 Portio renunciata per sororem de bonis patris non solum accrescit fratribus utrinque coniunctis, sed etiam consanguineis tantum.
 - 21 Hereditas dicitur adita, quoties pater retinuerit penes se dotes uxoris filio impuberi debitas.
 - 22 Hereditas dicitur adita per cessionem factam in beneficium tertij, & quomodo procedat.
 - 23 Renunciatio hereditatis deferenda continet tacitam conditionem si renuncianti hereditas deferatur.
 - 24 Actus dicitur fieri eo tempore in quod effectus confertur.
 - 25 Portio renunciata per filiam, licet patri facta sit filijs tamen accrescit.

ARGUMENTVM.

Resoluitur difficultas, si portio renunciata per sororem patri de bonis maternis accrescat etiam fratri orto ex secunda coniuge, & impugnantur

Dom. Praeses Merlinus tomo 1. *controversia* 32. in fine, *Capitus in consuetud. si moriatur part. 1. §. 6. a num. 22 & Surdus conf. 244. & breuiter exornatur textus in l. femina, C. de secundis nuptijs.*

THEOREMA. LI.

EX dictis in praecedenti Theoremate oritur resoluendum elegans dubium, scilicet si renunciatio facta patri de omnibus successioneibus, praecipue de dote, seu bonis maternis per filiam, dicatur, tam fauore fratrum utrinque coniunctorum, quam consanguineorum, an vero solum fauore primorum, scio difficultatem hanc discussam fuisse, tam per antiquos, quam per neotericos Doctores, ut post alios legendi sunt *Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 85. per totam Surdus conf. 244. Dom. Reg. & Praeses Merlinus lib. 1. controversiarum cap. 32. Ioannes Baptista Hodierna in elegantissima repetit. textus in l. hac edictali quest. 11. a num. 12 cum seqq. Montanus controversiarum forensium cap. 10. a num. 20. cum seqq. aliqua notauit Bellonus doctissimus quidem vir in solenni tractatu de iure accrescendi cap. 5 quest. 48. a num. 15. cum pluribus seqq. omnes, & si doctissime loquantur, obscurum tamen aliquantulum sermonem, instituere videntur, ideoque pro faciliiori resolutione distinctionis medio utar.*

Primus est casus si renunciatio bonorum maternorum fuerit facta ante delatam hereditatem, puta filia per patrem dotata, illi omnes successiones renunciauerit postea defuncta matre transiit ad secundas nuptias, tali casu illa portio renunciata solum fratribus utrinque coniunctis accresceret, exclusis penitus consanguineis ortis ex secundo matrimonio, & si primi ante sororem diem ultimum clauserint, tamquam causa cessante, ad iura renunciata regressus dabitur, ut docent *Dom. Merlinus, & Hodierna* locis citatis, ratio est quia portio ablata alicui alterius contemplatione, illi solum accrescit, iuxta regulam textus in l. 2. §. si duo. ff. de collat. bonorum, l. post legatum, §. amittere, ff. de his quibus, ut indignis, quam exornat *Eugenius conf. 33. num. 71. Caldas Periera de renouat. emphiteusis quest. 17. num. 18. cum seqq. Cancernus p. 3. variarum cap. 22. num. 88. cum seqq. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap.*

22. a. num. 6. Bellonus de iure accrescendi cap. 5. quest. 49. at fauor fratrum in renunciatione consideratus solum primos respicit non secundos, merito illis tantum accrescit.

Et quod tantum primi fuerint contemplati patet, quia si secundi essent considerati diceretur filiam cogitasse de secundis nuptiis per patrem contrahendis consequenter de morte matris, qui vti tristes euentus a lege non considerantur, arg. l. inter stipulantem, §. facram, ff. de verb. oblig. l. si quis posthumum in principio, ff. de liberis, & posthumis, l. si quid earum in fine, ff. de leg. 3. notat Molina dicta quest. 85. num. 30. & 31. ergo si secunda nuptia non dicuntur considerata, nequit dici fuisse contemplatos filios ex illis nascituros; nam destructio antecedenti, oritur destructio consequentis, l. & quia vers. ideoque, ubi Albericus ff. de iurisd. omnium iudicum l. i. §. huius rei, ff. de officio eius, & in l. quidam tabularum in principio, ff. de furtis, cum adductis per Rueraudum in topica legali loco a destructio ne antecedentis, eo magis quia in ignotos, & non natos nulla cadit affectio, iuxta doctrinam Bartoli in l. Lucius, ff. de heredibus instituendis, Socinus iunior conf. 155. num. 2. vol. 3. Rolandus & Valle, conf. 82. num. 39. vol. 3. Mandosius conf. 95. num. 82. Surdus conf. 21. num. 3. vol. 1. igitur si contemplatio non cadit super hos fratres ortos ex secundo matrimonio, nulla portio renunciata poterit illis applicari.

Accedit ratio, nam presumitur sororem renunciassse secundum ordinem successionis, cum omnis dispositio secundum ius erit restringenda, Ancharanus conf. 6. num. 8. conf. 183. num. 5. & conf. 393. num. 2. imò verba dubia referenda sunt ad intellectum iuris communis, Paulus de Castro conf. 270. num. 2. vol. 2. Aretinus conf. 254. num. 11. circa medium, Decius conf. 227. num. 8. vers. & ista, & conf. 238. num. vers. decimo, & numquam presumitur inductum aliquod exorbitas a iure nostro, tamens si potuerit inducti casus contrarius, ex notabili textu in l. uxori, §. 1. & ibi Bartolus, ff. de leg. 3. glosa in l. talis scriptura, ff. de leg. 1. Aretinus in l. centurio num. 14. vers. dispositio autem, ff. de vulgari, & pupillari, & in l. si quis heres sol. 3. in principio, ff. de acquirenda hereditate, Socinus iunior in dicta l. centurio num. 5. Curtius iunior conf. 14. num. 3. in fine, sed ordo successionis in linea collateralis, est ut admittantur fratres utrinque coniuncti

exclusis ex vno tantum latere, auth. post fratres, C. de legitimis heredibus videndus est Marta de success. legali tomo 1. par. 3. quest. 4. art. 2. num. 1. ergo renunciatio facta per sororem solos fratres utrinque coniunctos respicere, & non ortos ex secunda vxore asserendum est.

Indè dixerunt Doctores in illa celebri 6 quaestione si facta substitutione in beneficium fratrum, omnes admittantur, an vero solum utrinque coniuncti, & licet respectu patris substituentis plures casus distinguant, & in fauorem omnium coincident, ut legendus est copiosissimus Fusarius de substitut. quest. 79. tamèn respectu fratris substituentis, solum utrinque coniuncti, dicuntur vocati, ita Paulus de Castro in l. finali num. 5. C. de verbu signific. ubi Iason num. 27. post alios Menothius conf. 187. num. 4. lib. 2. & conf. 198. num. 15. & lib. 4. presumpt. 75. num. 19. Peregrinus de fideicommissis art. 20. num. 19. Intrigliolus de substitut. centuria 3. quest. 77 num. 5. Fusarius loco citato num. 37. rationem assignant, quia cum per dictum fideicommissum ipsi fratri testatori succedatur, l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulgari, & pupillari, oritur ut illius mens attendatur attento successionis ordine, igitur in casu nostro soli fratres utrinque coniuncti dicuntur contemplati, stante quod sororis renunciantis voluntas, & mens inspicitur.

Imò hoc verisimile est ad seruandam æqualitatem inter fratres, quoniam isti ex secundo matrimonio haberent dotres, maternas præcipuas, & ante partem, posteaque concurrerent cum primis ad portionem renunciata bonorum illorum matris, quod alienum videtur a mente, & voluntate renunciantis non permittentis maiorem partem habere fratres ex vno tantum latere, quàm ex utroque coniunctos, idem est in eodem patre renunciationem acceptante, igitur si hoc est verisimile attendendum 7 erit, iuxta textum in l. cum res in principio, ff. de leg. 1. l. sicut certo, l. si cum in utero, C. de testam. milit. l. Titio, §. Lucius, ff. de liberis & posthumis, l. si seruus plurium, §. finali, ff. de leg. 1. l. cum auus, ff. de condit. & demonstrat. l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, & verisimilius dicitur, quod magis congruit iuri communi, Crauetta conf. 35. num. 24. Curtius iunior conf. 9. num. 2. Pederius de Senis conf. 234. ad finem, & vers. præterea, Gratius conf. 111. num. 15. vol. 1. igitur si ex legis interpretatione talis iudicatur tam voluntas filia renunciantis,

ris, quodm patris accipientis, hoc verifimilius dicitur, & erit attendendum.

Confirmatur, quando renunciatio fit ante aditam hereditatem, potius dicitur absentio sororis personam suam abdicans à prædicta hereditate, iuxta notata per *Hodiernam dicta quest. 11. nu. 41.* & latius dixi Theorem. præced consequenter portio illa renunciata accrescit fratribus cohæredibus dotium maternarum, & in hoc inclinatur *Montanus dicta controuersia 10. nu. 23. vers. ac si tempore.*

Vnde non obstat, quod renunciatio facta sit patri eiusque hæredibus, quasi quod aliquis dicere possit procedere, quando renunciatio facta est in fauorem cohæredis, secus si in beneficium tertij, sic cum omnes filij sint hæredes, omnes admitti debent, quoniam responsio est in promptu, eò quod dictio illa, & hæredibus, non importat omnes hæredes, sed tantum filios, quando renunciatio facta est patri, ut bene notant *Baldus conf. 637 nu. 2. vol. 1. Bertramus conf. 328. nu. 2. vol. 3. Pisanellus in consuetud. si quis, vel si qua fol. 131. Pistorius lib. 4. practicarum, questionum cap. 6. nu. 41. Cancerius p. 3. variarum cap. 15. nu. 33. & 34. Hodierna dicta quest. 11. n. 38. Montanus dicta controuersia 9. per totam, inde quando dicimus renunciationem fieri patri, ut suum augeat patrimonium, intelligitur tamen in fauorem filiorum, ex notatis per *Alexand. conf. 149. col. 7. Paulum de Castro conf. 252. vol. 1. Annam sing. 440. Aponte conf. 40. nu. 7.* ita ut ipsis tantum accrescat, ut bene notauit *Mandellus conf. 23. nu. 12. & 13. Ioannes Dauth. in cap. quamuis pactum nu. 153. de pactis lib. 6.* at quia est probatum fuisse contemplatos tantum utrinque coniunctos, tam inspecta voluntate filiarum renunciatis, quam patris recipientis, merito dicimus ipsos tantum fore admittendos.*

Imò, dato quod hæc portio patri acquireretur, adhuc post patris obitum primis filiis erit applicanda, nam per transitum ad secundam vota proprietatis bonorum habitorum ab uxore remanet in beneficium filiorum ex illo matrimonio, iuxta vulgatissimum textum in *l. femina, C. de secundis nuptiis*, quem procedere etiam in bonis habitis ab uno ex filiis peruentis tamen à primo coniuge, ut in dicta *l. femina, & in auth. ex testamento, l. mater, C. ad Tertull. ubi glossa, & Doctores notant Decius conf. 87. nu. 3. Crancetta conf. 37. nu. 1. Gabriel. de secundis nuptiis conclus. 3. nu. 1. &*

2. Gomez in l. 15. tauri in principio vers. & idem est Gaillus lib. 2. obseruat. 98. nu. 1. Castillus de usufructu cap. 2. nu. 9. pluribus decum in Rota Romana testatur Martinus de Andrea decis. 51. nu. 2. & per totam Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glossa 8 nu. 33 cum seqq. p. 11. Gaspar Theaurus questionum forensium p. 1. quest. 29. Gratianus tomo 3. discept. forens. 519. Borrellus in summa decisionum tomo 3. tit. 2. nu. 49. & seq. Burattus decis. 82. ubi Ferentillus addit, cuius legis dispositio locum habet, etiam in patre binubo DD. ubi supra, quibus addo Annam Robertum lib. 1. rerum iudicatarum cap. 8. per totum patrem Rossium in tractatu de contractu matrimonij cap. 11. nu. 324. cum seqq. & procedit etiam de iure Canonico, quoad penam priuationis proprietatis, docent Molina de iustitia, & iure tomo 2. tractatu 2 disput. 431. Azorius institut. moralium p. 1. lib. 5. cap. 20. vers. leges omnes civiles, Rebelius de obligat. institut. par. 2. lib. 6. quest. 8. sect. 2. Sanchez de matr. lib. 6. disput. 41. nu. 1, & latè lib. 7. disput. 88. nu. 39. cum seqq. August. Barbosa in c. lectaneis ad textum in cap. finali de secundis nuptiis nu. 3. sic dato quod dicta portio fuisset patri quæ sita tenebatur conseruare filiis primi matrimonij, & non remanet in hereditate.

Verum hanc rationem euertere conatur *Montanus loco citato nu. 24. dicens textum hunc procedere in quæ sitis titu-*
 11 *l. lucratiuo non oneroso, ex Decio conf. 181. & ego addo Surdum post alios conf. 164. nu. 2. 3. & 4. col. 2. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 11. tit. 20. nu. 24. Pascalem de viribus patriæ potestatis par. 1. cap. 4. nu. 43. Dom. meum Reg. Capycina Latio decis. 22. per totam Dom. Consil. Sebastianum iuniorum controuersia 91. nu. 3. cum seqq. sed in casu nostro portio illa renunciatur ob dotationem factam, igitur dependet ex actu oneroso non lucratiuo, merito dispositioni dictæ legis femina non subiaceret,*

Quæ tamen *Montani* ponderatio sufficiens mihi non videtur, quoniam patet
 12 *ter dotando filiam, non dicitur exerce- re liberalitatem, cum ad illud onus cogi posset, iuxta textum in l. finali, C. de dotis promissione, l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, l. filie, ff. de leg. 3. latè probat Fontanella de pactis nuptialibus clausula 5. glossa 1. nu. 28. cum seqq. Dom. & olim Præceptor meus Caponus in tractatu de dote quest. 4. nu. 3. ad legem 1. ff. soluto matr. vnde si patet filiam dotando dicitur exercere, suo*

suo oneri satisfacere quomodo dici potest portionem renunciata[m] dependere & oriri ex actu oneroso non lucrativo?

Nihilominus si ratio per prius ponderata bene discutiatur, videtur a[m] pati respon[si]onem, etenim n[on] est simpliciter ver[um] matrem, vel patrem binub[us] teneri conservare filijs primi matrimonij, qu[os] habuerunt ex alijs filijs p[re]de-
13 sanctis deuenta a primo coninge, sed solum procedit quando qu[os] fuerunt ex successione ab intestato, secus autem ex testamento, nam tunc retinet proprietatem, & vsumfructum, ut notatur in *S. hinc nos vers. si igitur auth. de nuptijs, ibi* (si igitur legitime filius testatus fuerit, & relinquat matri substantiam, siue partem eius aliquam, hanc illa accipiat per scripturam, quia ubique volumus morientium custodire voluntates, & habeat quod dimissum est, aut datum, & secundum proprietatem, & secundum usum) quem sic intelligunt Doctores relati per Gabriellum dicta conclus. 3. nu. 21. Garronius in *auth. ex testamento nu. 9. C. de secundis nuptijs*, Gaspar Thesaurus dicta quest. 29. nu. 11. Gutierrez de matrimonio cap. 108. nu. 49. Sanchez dicta disput. 89. nu. 41. sic etiam quod habuerit, per contractum, Garronius, & Gabriel locis citatis, Gutierrez, & Sanchez apud P. Bossum dicto cap. 11. nu. 359. quibus addo Gabriel. conf. 136. nu. 10. & 14. Cancr[er]um p. 1. variarum cap. 5. nu. 28. igitur si pater accipit hanc portionem renunciata[m], ex contractu, non subiacet dispositioni dict[ae] legis famine, sic ista ratio dubitabilis redditur.

Hanc tamen sententiam non procedere attento iure nostro consuetudinario ait Dom. Praeses Merlinus dicta controversia 32. in fine, rationem assignans, quia nostro iure consuetudinario attento dupliciter vinculi cessat, secundum quod
14 ius vnumquemque fuisse locutum p[re]sumitur, ex doctrina Bartoli in l. heredes mei, §. cum ita nu. 4. ff. ad Trebell. & in l. iurisiurandi, §. si liberi nu. 6. ff. de operis libertorum, quam doctrinam perulgatam vocat Alciatus in paradoxo cap. 19. nu. 2 in fine, communem attestatur Socinus senior conf. 168. nu. 63. in fine vol. 2. magis communem appellat Socinus iunior cōf. 51. nu. 23. vol. 4. alios probat Menochius conf. 563. nu. 6. & dicitur cogitasse, quod lex disponit, Baldus in l. p[re]cibus nu. 44. in fine, C. de impub. & alijs subtit. Alexander dicto, §. cum ita nu. 9. Decius conf. 153. nu. 4. Afflictus decis. 44. nu. 20. & cum no-
15 strae consuetudines habeant vim legis,

imò leges dicuntur, secundum Napodanum in consuetud. si quis aliquam nu. 2. latius addentes in proemio, ubi Salernus fol. 4. & 5. Franchus decis. 149. & 563. nu. 4. cū seqq. ius enim municipale minorem vim non habet quam ius civile Romanorum, *Omnes populi, ff. de iustitia, & iure, §. ius autem civile institut. de iure naturali, vnde statutum municipale servari oportet, l. prohibere, §. plane, ff. quod vi, aut clam l. ut gradatim, §. finali, ff. de numeribus, & honoribus, l. item eorum in principio, ff. quod quisque univers. Bartolus, & communiter Doctores in l. cunctos populos, C. de summa Trinitate, & Fide Catholica, & statutum in illo loco in quo viget dicitur ius commune, cap. 1. in fine, ut lite pendente cap. cum venissent de eo qui mittitur in possessionem, Alexander in l. 2. n. 2. ff. ut quod defuncti advocatis, Alciatus consil. 129. nu. 15. lib. 2.*

Vnde sicut in dubio p[re]sumitur vnumquemque fuisse locutum secundum ius commune, ita erit dicendum, quando viget aliquod statutum, ut secundum illud dicatur sermo institutus, quam doctrinam pleribus confirmat Tiraquellus in l. si unquam verbo suscepit liberos nu. 84. C. de reuocand. donat. multis exemplis exornat Decianus conf. 1. nu. 228. & conf. 384. cum seqq. lib. 1. Aldobrandinus conf. 29. nu. 63. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 1. qu. 5. Menochius lib. 3. p[re]sump. 38. nu. 8. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 3. tit. 8. nu. 5. Gaspar Thesaurus lib. 2. quest. 9. nu. 9. & procedit licet adesset ius commune, in contrarium, Imola in l. finali, ff. de cond. & demonstrat. dicens stante statuto aliquem effici maiorem, cum pervenerit ad annos 18. licet de iure comuni requiratur aetas annorum vigintiquinque, l. finali, C. de his qui veniam aetatis impetrauerunt, si pater grauauerit filium heredem restituere, si moreretur antequam posset administrare, non attenderet aetas annorum 25. iuxta dispositionem iuris communis, sed aetas annorum 18. secundum ius statutarium, idem dicunt Socinus senior conf. 51. nu. 37. vol. 4. & conf. 36. nu. 11. vol. 1. late Decius conf. 26. nu. 68. vol. 2. & conf. 1. nu. 384. cum seqq. vol. 1. & ad hoc videnda sunt eleganter notata per Gratian. tomo 3. discep. forensium cap. 488. per totum.

Qua de ratione dixerunt Doctores, quod licet sub generali institutione filiorum comprehendantur, tam masculi, quam feminae, tamen si existat statutum exclusivum feminarum, illae non

M m di-

dicuntur comprehensæ, eò quòd præsumitur testatorem secundum hoc ius locutum fuisse, notans *Ancharanus in l. tres fratres, ff. de pactis, & in cons. 120. n. 3.* post alios *Molina de Hyspanorum primogenitura lib. 3. cap. 5. nu. 38.* *Card. Mantica de consuetud. volunt. lib. 6. tit. 7. nu. 12.* *Fusarius quest. 311. nu. 42.* *Farinaceus decis. 508. n. 4.* *Fontanella de pactis nuptial. clausul. 4. glosa 9. p. 3. nu. 19. & 20.* faciunt notata per *Dom. Reg. Capycium Latro decis. 3. per totam*, & per *Hodiernam dicta quest. 11. nu. 34.* sed iure nostro attento hæc duplicitas vinculi sublata est, cum æquò iure succedant fratres consanguinei, & utrinque coniuncti, ergo secundum hunc modum præsumitur patrem renunciatarium, & sororem renunciantem fuisse locutos.

Imò Caput in consuetud. si mariatur p. 1. s. 6. à nu. 22. cum seqq. auget argumentum, dicēs portiones quæ de iure nostro sororibus auferuntur, accrescunt non solum fratribus utrinque coniunctis, verum etiam consanguineis tantum, & colligitur ex consuetud. si qua mulier sub titulo de muliere habente filios, & ve inquit *Napodanus ibi nu. 4.* ius illud accrescendi statim, & numquam dicitur portio illa exstitisse penes sororem, ibi (quod ergo hic dicitur quod fratre succedunt, id est succedere possunt secundum ius commune, & uniuersalis nature, sed earum successio, seu portio non residet penes eam cum effectu, sed accrescit sororis masculis ipsas volentibus maritare) & ibidem nu. 7. inquit (ergo uno momento, cum effectu non existunt penes sorores earum portiones) ergo si portiones non dicuntur existerē penes sorores, sed omnibus fratribus accrescunt, quomodo dici potest consanguineos tantum non comprehendi, cum in eorum præiudicium renunciatio fieri non poterat, & ad hoc considerata sunt notata per me Theoremate num. cum sequentibus.

Ipse autem (salua pace *Dom. Presidis Merlini* quem semper uti meum, & communem Præceptorem existimavi, cuius anima requiescat in pace) in quam hæc meam sententiam robur recipere à iure nostro consuetudinario, ad quod probandum patrimonia sunt distinguenda, quod enim duplicitas vinculi non attendatur est quia nostrarum consuetudinum compilatores respexerunt ad conservationem bonorum in familia, itaut sufficiat esse coniunctum ex illo latere, unde bona peruenerunt, ut admitti pos-

sint ad successionē defuncti, puta mortui aliquis relicto fratre utrinque coniuncto, & consanguineo, certè uterque admittitur ad bona peruenta ex parte patris, ex *Napodano in consuetud. si quis, vel si qua nu. 241.* cum aliis apud *Mosessum p. 4 de success. ab intestato quest. 39.* iam etiam admittitur ad bona nouiter quæsitæ, *Napodanus loco citato, ubi Capycius in addit. in apostilla incip. aduerte, Antonius de Alexandro sub num. 177. in apostilla incip. sed quid si patri, Consil. Provençal in consuetud. si quis, vel si qua obseruat. 2. mem. 7. & per totam; quicquid in contrarium dixerit Dom. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 70. nu. 11.* ad bona vero peruenta ex parte matris admittitur frater utrinque tantum, sic nostra consuetudo tunc vocat coniunctum ex vno latere simul cum coniuncto ex utroque latere, quando sermo fit de bonis ex illo latere peruenientis.

Quibus positis clara resultat responsio, agimus de portione renunciata per filiam de dotibus, & alijs bonis matris, ad quæ non admittitur frater ex alia matris ortu, igitur si renunciatio recipitur, intestatus à iure nostro consuetudinario, à fortiori repelli debet hic consanguineus tantum, cum ad illa bona non vocetur, argumentum sane procederet, quando esset questio de portione paterna renunciata, & tunc etiam inspicere à iure communi utrique fratri accrederet, notat *Bartholus in l. re coniuncti nu. 62. s. v. s. v. e. g. b. d. c. o.* *Iason num. 248.* *Crotus nu. 135. ff. de leg. 3.* *Baldus in l. iam hoc iure n. 4. ff. de vulgari.* *Socinus senior in l. si cognatis nu. 34. ff. de rebus dubijs.* *Gomesius variarum cap. 10. nu. 31.* *Declianus cons. 16. nu. 21. vol. 1.* *Mechochius cons. 187. num. 141.* *Card. Mantica de consuetud. volunt. lib. 8. titulo 18. nu. 6.* *Peregrinus de fidei commissis art. 20. nu. 16. & cons. 64. art. 8. & 9. vol. 5.* *Duarenus de iure accrescendi lib. 2. cap. 10.* assignant rationem, quia respectu patris parēs sunt, *Baldus in l. in testamento n. 10. C. de testam. milit.* *Iason dicto nu. 248.* *Surdus cons. 31. num. 13.* *Facchinus lib. 4. controversiarum cap. 87.* late probat doctissimus *Bellonus de iure accrescendi cap. 5. qu. 47. per totam.*

Neque potest replicari illam portionem fuisse effectam hereditariam patris, iam quod ipsi, & suis hæredibus fuit renunciata, quoniam, ut supra dixi queritur filiis, quorum fauor fuit contemplatus, idè illorum ordo successionis attendi debet.

Secun-

Secundus casus est, quoties renunciatio fit patri post transitum illius ad sedas nuptias, tunc ait *Surdu* dicto *conf.* 244. illam prodesse omnibus fratribus, assignat rationem, quia illo tunc hereditas est delata, imò dicitur adita dupliciter, primo per retentionem dotium.

21 apud patrem iuxta doctrinam *Bartoli* in *l. gerit* num. 28. ff. de acquirenda hereditate, quam secuntur multi legendi apud *Surdu* decif. 140. num. 12 apud *Reg. Tappiam* decif. *Sacr. Consil.* 50. num. 2. cum seqq. apud *Dom. Reg. Capycium* *Latro* decif. 13. à nu. 12. & decif. 118. num. 8. quibus addo *Negusantium* iuniorem in *silua* responsum *quest.* 485. à nu. 1. usque ad 11. *Canalerium* decif. 504. num. 6. & 22. latè *Aldogradum* *conf.* 31. secundo dicitur portio adita ex

22 renunciatione tertio facta, ex notatis per textum in *l. si auia*, C. de iure deliberandi, *Præses de Franchis* decif. 14. *Card. Mantica* de coniect. ult. volunt. lib. 12. tit. 12. nu. 17. *Cancerius* p. 3. variarum titulo de renunciationibus n. 160. cum sequentibus, sic proprie paterna, & hereditaria portio efficitur, merito ordo successionis patris videtur attendendus, quam sententiã *Surdi* secuntur *Hodierna* dicta *quest.* 11. num. 45. & 46. *Montanus* dicta *controversia* 10. num. 22. & 23.

Nihilominus verior mihi non videtur, eò quod in renunciatione hereditatis deferendæ adhuc consideratur quedam aditio quando fit tertio, non coheredi, aut in gradu sequenti, stante quod continetur tacita conditio si ipsi hereditas deferatur, & versa vice statim renunciatario applicatur, ex dictis per *Paulum de Castro* in *l. qui superstitis*, ff. de acquirenda hered. *Franchus* decif. 67. nu. 3. *Vasquius* de success. §. 10. num. 13. *Molfesius* in titulo de renunciatione *quest.* 6. num. 38. *Anna* *conf.* 45. num. 41. cum sequ. *Reg. Ronitus* *conf.* 44. num. 22. vol. 1. saltem ad validandam cessionem, *Cancerius* loco citato num. 161. & 162. inde dicitur sapere vim donationis, ex dictis per *Annam* dicto *conf.* 45. à nu. 23. cum sequ. actus enim potius fieri dicitur

24 tempore quo effectum parit, quam tempore constitutionis, *l. in tempus*, ff. de hereditibus instituendis, *l. quod sponsa*, C. de donat. ante nuptias, & legendus est ad hoc *Gratianus* cap. 132. per totum, sic videretur idem dicendum in primo casu, in quo contrarium euidenter probauimus, & quatenus hæc differentia adesset, adhuc ex dictis non potest procedere in secundo casu, quoniã renunciatio, licet

25 patri sit facta filijs acquiritur, quorum

fauor fuit contemplatus, vt latè probat *Doctissimus Kellenbens* dicto tractatu de renunciat. *quest.* 38. à nu. 5. vers. sed in se non obstantibus, *Ioannes Dauth.* in cap. quãuis pactum nu. 153. at quia est probatum solos fratres vtrinq; coniunctos fuisse cõteplatos, ideò asserendum est illis tantum portionem renunciata per sororem acquirendam fore.

S V M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores asserentes sororem renunciantem facere partem in portione legitima, licet ad illam non admittatur.
- 2 Ponderatur textus in *l. si Titio* 7. ff. de leg. 2.
- 3 Ius accrescendi locum non habet in legato, quantitatis secundum aliquos, licet Author contrarium substineat.
- 4 Ius accrescendi locum habet in legatis virtute coninnctionis.
- 5 Coniunctio consideratur etiam in legato quantitatis.
- 6 Ponderatur textus in *l. qui quartam*, §. finali, ff. de leg. 1.
- 7 Author corroborat impugnationem intellectus *Politi* ad dictam *l. si Titio*.
- 8 Indignus admittitur ad hereditatem, siue legatum, sed ab eo capit fiscus.
- 9 Legatarius capit totum legatum, quoties alter collegatarius erat incapax.
- 10 Ius accrescendi non dabatur de iure antiquo in legato damnationis.
- 11 Ponderatur textus in *l. si is qui duos* 30. ff. de liberatione legata.
- 12 Legatum caducum attenta lege *Papia* fisco deferabatur, & impugnatur intellectus communis ad dictam dictam *l. si is qui duos*.
- 13 Resoluitur difficultas contra impugnationem Authoris.
- 14 Ponderatur textus in *l. huiusmodi*, §. *Titio*, & *Mauio*, ff. de leg. 1.
- 15 Affertur intellectus *Cuiacii* ad eundem §. & ab Authore impugnatur.
- 16 Ius accrescendi locum non habet, quoties legatarij vocantur ad diuersas res, resoluitur textus in dicto §. *Titio*, & *Mauio*.
- 17 Ponderantur iura in *l. planè* 33. §. si cõiunctim, ff. de leg. 1. & in *l. si duobus*, ff. eodem titulo.
- 18 Filia exclusa per statutum ob existentiam fratrum facit partem in numero liberorum, licet non admittatur ad partem.
- 19 Ponderatur textus in *l. planè*, §. si duobus, ff. de leg. 1.
- 20 Heres non potest à se ipso legatum capere.

secus si adest coheres.

- 22 *Exheredatio patris iusta causa facta non nocet eius filijs quoad aui successionem.*
- 23 *Filia renuncians poterit prateriri per patrē absque vitio nullitatis testamenti, sicut filia exclusa per statutum ob existentiam fratrum, sed videas num. 27.*
- 24 *Ponderantur iura in l. si seruus communis, ff. de Author tutorum, l. 1. §. communis, ff. de stipulatione seruorum, & in l. proinde, §. finali, ff. eodem titulo.*
- 25 *Renunciatio continet sub se tacitam conditionem si renuncianti hereditas defertur.*
- 26 *Exheredatus secundum opinionem Kellenbens facit partem, licet ad illam non admittatur.*
- 27 *Afferitur opinio Antonij Fabri dicentis filiam non posse prateriri per patrem, eo quod renunciauit.*
- 28 *Filia renuncians facit partem, licet ad illam non admittatur secundum opinionem aliquorum, quando renunciauit dote habita.*
- 29 *Author explicat tunc filiam renunciantem facere partem, quando ex illo augetur legitima fratrum, secus si diminueretur.*

ARGUMENTVM.

Disputatur quando filia renunciās facit partē in liquidatione legitimę fratrum, cuius occasione plura iura discordantia ad veram intelligentiam reducuntur, præcipuē benè examinatur *textus in l. si Titio, ff. de leg. 2.* ad quem plures intellectus referuntur, & impugnantur.

THEOREMA. LII.

Difficilis, & in praxi quotidiana proponitur discutienda controuersia, scilicet si filia, quæ renunciauit faciat partem in liquidatione legitimæ, & si ad illam non admittatur, & communis est responsio sororem istam renunciantem facere partem, sic notat *Petrus Iacobus in l. omnimodo col. 4. vers. sed quid erit ff. de condit. & demonstrat. Baldus in l. 1. qu. 6. C. quando non petentium partes, Fabius de Grochis in auth. nouissima quest. 21. vers. iterio queritur, C. de inofficioso test. Aretinus in dicta l. 1. in fine, Boerius decis. 104. num. 10. Mainardus decis. 24. lib. 1. Anna conf. 45. num. 46. & 47. Anna pater singul. 440. Surdus conf. 244. num. 11. 12. & 13. Ludonicus*

decis. Perusina 85. num. 1. 2. & 3. Reg. Galeota in addit. ad Camillum Medices conf. 167. sub num. 7. Farinaceus decis. 75. num. 1. & 2. p. 2. tomo 1. Thorus voto 82. num. 13. & 14. Niger Ciriacus tomo 3. controuersiarum cap. 475. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 676. num. 3. & 4. aliique infra allegandi, quibus addo Kellenbens in tractatu de renunciatione quest. 37. num. 11. post hæc habitum, & visum nouissimè doctissimum Salgadum in elegantissimo labyrintho creditorum p. 2. cap. 11. num. 64. 65. & 66.

2 Pro qua sententia expendant respondentum *Pauli in l. si Titio 7. ff. de leg. 2. dicentis, quod facto legato decem Titio, & alteri, qui incapax sit, Titius sola quinque petere poterit, ibi (si Titio, & ei qui capere nō potest decem legata sunt, quia duobus hæres damnatur dare, & unus capere nō potest, quinque sola Titio dantur)* quibus ex verbis colligitur, quod qui capere non potest, & ad portionem non admittitur facit partem, alias ad omnia decem Titius admitteretur.

Et licet aliqui dicant, idē ibi Titium admissum ad sola quinque, ex eo quia cum agatur de legato quantitatis non habet locum ius accrescendi, iuxta notata per *Bartolum, Baldum, Salycetum, & alios in l. huiusmodi, §. quibus, ff. de leg. 1. & ita per multa interpretatur Politus in l. re coniuncti num. 49. ff. de leg. 3. Alciatus ibidem num. 14. Duarenus lib. 1. de iure accrescendi cap. 3. latè Menchacha de success. creat. lib. 1. §. 10. à num. 93. sed hoc dicere falsum est, quoniam non solum ius accrescendi locum habet in legatis simpliciter, ex textu in l. si duobus 16. §. finali, l. planè 34. §. si duobus, & inde dicitur, l. legatum, §. 1. ff. de leg. 1. l. si quis legata 53. §. ultimo, ff. de condit. & demonstrat. notant post alios *Surdus conf. 123. num. 19. & conf. 211. num. 12. Vinus decis. 406. num. 5. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 178. nu. 7. Donellus lib. 8. commentariorum cap. 20. in fine, Rusticus ad l. cum auus lib. 3. cap. 18. num. 59. & in specie procedit in legato quantitatis, etenim ius accrescendi oritur ex coniunctione in legatis, ita post *Cumanum, Baldum, Alexandrum, & alios in l. si pluribus 33. ff. de leg. 2. post Ripam in l. re coniuncti nu. 70. ff. de leg. 3. docent Celsus Hugo conf. 69. à nu. 3. usque ad finem, Crassus de successiōibus, §. ius accrescendi quest. 5. ante finem, & quest. 8. n. 5. plures refert Menochius de presumpt. lib. 4. presump. 149. num. 4. Morque de diuisione bonorum lib. 3. cap. 10. num. 11. Ac consue-***

5. iuisse docet *Cancerius* p. 3. *variarum* in titulo *de iure accrescendi* num. 135. his non adductis *Bellonus* *de iure accrescendi* cap. 6. quest. 20. num. 44. quæ coniunctio datur in legato quantitatis, l. cum qui 56. ff. de verb. oblig. docent *Bartolus* in l. si quis testamentum 82. in principio, ubi *Doctores*, ff. de leg. 1. *Mantica* de coniect. ult. volunt. lib. 9. tit. 3. num. 28. *Crassus* dicta quest. 5. num. 15. *Duarenus* lib. 1. *de iure accrescendi* cap. 7. *Cuiacius* lib. 25. observat. cap. 13. *Hottomanus* lib. 1. *amicorum responsorum* cap. 24. late probat doctissimus *Bellonus* dicto cap. 5. quest. 21. num. 45. & seqq. consequenter etiam in legato quantitatis locum habebit ius accrescendi, & facit elegans locus *Pauli* in l. qui quartam, §. finali, ff. de leg. 1. ubi dicitur, quod in legato cuiusdam quantitatis filiabus factio, sub quo etiam posthumæ comprehenduntur, si illæ non nascentur ad totam summam, admittuntur natæ in illis verbis (si quis unam summam filiabus reliquerit, ut etiam de posthumis setiret, si ea non est nata superstitem debetur) & *Doctores* contrariæ sententiæ locuntur de legato factio filiabus cuiusdam summæ distributivæ tali enim casu denegatur locus iuri accrescendi non ex eo quod est legatum quantitatis, sed propter illud distributivum (pro qualibet) quod secus esset si non essent verba distributiva, seu disjunctiva, ut bene advertunt *Doctores*, ubi supra, unde colligitur ex dicto loco *Pauli*, quod qui non admittitur ad partem facit illam, & à iure connumeratur.
7. Imò dictus intellectus repugnat rationi ipsiusmet legis, non enim dicit *Iuris Conf.* quia decem duobus dare damnatus est hæres, sed generaliter, quia duobus dare damnatus est, sic colligitur idem dixisse *Iuris Conf.* in legato speciei, eo magis quia unica summa legata fuit, utriusque l. qui quartam, §. finali, ff. de leg. 1. l. cum qui ita 53. l. scire debemus, ff. de verb. oblig. quæ summa inter legatarios numero dividitur, l. cum fidei 29. ff. de solutionibus.

- Alij autem dixerunt ibi non potuisse tractari de iure accrescendi, quoniam, & si vocatus ad partem non fuerit admittitur, tamen alter pro eo accepit, scilicet fidei, qui ab illo abstulit cæquam indigno, quoties enim aliquis fit indignus, admittitur ad rem, sed ab eo auferitur per fidei, ut si testatorem occiderit, l. de his qui consequenter, ff. familie eriscunda, vel si filium, aut testatoris cognatum necaverit, l. si pater, C. de heredibus insti-

tutendis, vel si fuerit pater de illius hereditate absque consensu, l. 2. §. finali, ff. de his quibus, ut in indignis, l. quidam, §. finali, cum l. sequenti, ff. de donat. sic textum illum intelligunt *Gomezius* tomo primo *variarum* cap. 10. n. 28. vers. advertendum tamen, *Vasquius* de successionum creatione lib. 2. §. 20. per totum, *Peregrinus* de iure fisci lib. 3. ad finem alique apud *Piccardum* in §. si eadem res 9. institut. de legatis nu. 55. unde non bene arguitur, quod ibi non admittatur ad partem, & faciebat partem, cum portio illa fuerit fisco applicata, sed hic intellectus corrumpit verba *Pauli*, qui sermonem instituit de capaci & non de indigno.

- At ego hunc *Pauli* locum non esse omnino tutum inquam, quoniam si intelligeremus de persona incapaci puta spurio, aut fratri de Sancto Francisco simpliciter certè locus iste *Pauli* adverteretur communi regulæ docenti, quod quoties quis non admittitur ad partem tamquam incapax totum capit collegatarius data coniunctione, sic communis *Proceptor* *Bartolus* in l. huiusmodi, §. si Titio, & *Mauio* vers. hoc est falsum, ff. de leg. 1. *Baldus* in l. eamquam, C. de fideicommissis, idem *Bartolus* in l. finali ad finem, ff. de his quibus, ut indignis, & in l. 3. de his que pro non scripto habentur, *Alexander* conf. 202. num. 3. vol. 6. *Surdus* conf. 93. num. 5. *Vasquius* loco citato, *Lupus* in l. 7. *Tauri* num. 10. *Peregrinus* de iure fisci lib. 2. tit. 2. num. 4. & lib. 3. tit. 1. num. 2. plures apud doctissimum *Bellonum* in eleganti tractatu de iure accrescendi tomo 2. cap. 7. quest. 25. à num. 3. & addo *Cancerium* p. 3. *variarum* in titulo *de iure accrescendi* à num. 123. usque ad 133. unde dicendum est alia de causa collegatarius ad totam portionem non fuisse admissum, scilicet quia ibi agitur de legato damnationis, in quo de iure antiquo non dabatur locus iuri accrescendi, ut late probat *Bellonus* omnino videndus cap. 5. quest. num. 38. & cap. 6. quest. 20. num. 26. doctissimus *Piccardus* loco citato à num. 55. usque ad 69. ubi cum hac responsione residet omnino videndus adhuic textum, unde non mirum si collegatarius à toto excludatur, quem intellectum pluribus confirmat *Bellonus* cap. 7. quest. 25. num. 14. qui omnino legatur, ne aliena transcribere videatur, & sic hic *Pauli* locus non videtur omnino plausibilis.

Sed contra hunc intellectum videtur facere difficilis textus in l. si is qui duos 30 ff. de liberatione legata, ubi delegato dam-

nationis *Iuris Conf.* loquitur ibi (*damna-*
 11 *nauerit heredem*) & tamèn pars non accipientis collegatario accrescit, in illis verbis (*cui commodum hoc lege competit*), quem textum post *Accursium*, & *Bartolū* omnes intellexerunt ibi, scilicet de collegatario, cui per ius accrescendi commodum portionis deficientis à lege defertur, *l. si in testamento* §. ibi (*per legem defertur*) ff. de vulgari, sic intellectus datus videtur dubium pati.

Verùm communis hic intellectus ad dictam legem si is qui duos male applicatur eius verbis, eò quod verba illa (*de legati debet is qui nihil capit, ei, qui hoc commodum lege competit*) ad collegatarium referenda non sunt, sed ad fiscum, cui
 12 per legem *Papiam* portio legati caduca deferri solet, iuxta textum in *l. unica*, §. 1. & §. cum lex *Papia*, *C. de caducis tollendis*, & docuit *Ulpianus* in *institut. tit. 17.* & 24 neque de alia lege potuit intelligere, *Paulus* ibi, quoniam eius responsum in dicta *l. si is qui duos* desumptum est ex eodem lib. 6 ad legem *Juliam*, & *Papiam*, ut indicat vulgaris inscriptio, & obseruat *Ant. Augustinus* lib. singulari de nominibus *Iuris Conf.* cap. 1. col. 204. in fine.

Neque obstat argumentum aliquorū dicentium legem *Papiam* solum deferre fisco legata caduca, idest quæ ex post facto d. fiebant, non verò ea quæ ab initio pro non scripta habebantur, dicta *l. unica* §. 1. *C. de caducis tollendis*, *l. quoloco* 20. §. finali, ff. de heredibus institucendis, *l. si in metallum* 3. ff. de his quæ pro non scripto habentur, at in dicta *l. si is qui duos* portio in capaci in eius persona consistere numquam potuit, ergo non ad fiscum referenda sunt verba *Iuris Conf.* sed ad collegatarium.

13 Quoniam respondetur *Paulum* ibi, (ex inscriptione constat tractare de eo qui per legem *Papiam* capax non est, nempe cælibe, iuxta textum in *l. 1. C. de infirmis* *dis penis calibatus*, legatum enim cælibi relicum non haberi pro non scripto, sed ab initio consistere, licet ex post facto, si intra centum dies legi non pareat idest non cõtrahat, efficiatur caducum, & fisco acquiratur, ut in dicto tit. 17. in principio docuit *Ulpianus*, sic firmus remanet noster intellectus.

14 Expendunt secundo responsum *Juliani* in *l. huiusmodi*, §. *Titio*, & *Mæuio*, ff. de leg. 1. vbi *Julianus* ait quod si testator legauerit stichum *Titio*, & *Mæuio*, qui stichus erat eiusdem *Titij*, vnde admitti non potest ad legatum, facit tamèn par-

tem in legato, cum sola medietas ad *Mæium* collegatarium pertineat, ibi (*nam Titius quamuis ad legatum non admittatur, partem facit*), ex quo *Juliani* responso rectè colligitur quod qui ad partem non admittitur facit partem.

Nihilominus huic *Juliani* responso facilliter responderetur, quoniam, & si *Titius* ibi non admittatur ad partem vir tute legati, retinet tamèn partem tamquam suam & sic aliquo modo improprie ad-
 15 mittitur, ut benè aduertit ibi *Bartolus* per hæc verba (*quartus casus est quando legatur mihi, & tibi res tua, ut hic, ratio est, quia per legatum rei alienæ mihi non transfertur dominium ipso iure, sed heres debet redimere, & mihi dare, vel dare extimationem, iure ergo retentionis consulitur sibi hic est casus hic*) *Castrensis* ibidem num. 3. *Iason* num. 10. *Angelus* in *l. unica*, §. in primo num. 3. *C. de caducis tollendis* *Card. Mantica* de coniect. ult. volunt. lib. 10. tit. 3. nu. 22. *Bellonus* de iure accrescendi cap. 7. quest. 36. n. 6. vnde non benè arguitur ex hoc textu, quod qui non admittitur ad partem facit partem.

Imò (relictis pluribus interpretationibus, de quibus *Menchacha* de successionum creatione lib. 1. §. 10. num. 102. *Duarenus* de iure accrescendi lib. 1. cap. 18. *Eguinarius* in *institut. pag. 171.*) respondet *Cuiacius* ad
 16 *Ulpianum* tit. 24. ibi agi de legato damnationis, eò quod res aliena legata fuit, quæ non nisi per damnationem relinquebatur, ex eodem *Ulpiano* dicto titulo 24. in principio, in quo legato damnationis ius accrescendi locum non habet, ut dixi.

Sed hic intellectus falso inhæret assumpto, quoniam ex *S. C. Neroniano* legatum rei alienæ per vindicationem etiam relictum defenderetur, ut in dicto tit. 24. vers. per præceptionem, & aduertit idem *Cuiacius* ad *Iulium Paulum* lib. 4. tit. 1. vers. tam nostras, licet in hoc cum prima assertionem transire videtur subtilis *Melchior* de *Valentia* lib. 3. tractatum ad titulum de legatis cap. ultimo num. 4. & 5. vbi plura iura declarat.

Vnde doctissimus *Antonius Picchardus* in §. si eadem res num. 85. aliter difficultatem euadit, dicit enim ipse tunc ius accrescendi locum habere in legatis quoties legatarij ad eandem rem vocantur, dicta *l. huiusmodi* §. quibus, ff. de leg. 1. §. si eadẽ res *institut. de legatis*, vnde si vnus legata-
 17 rius concurrat ad rem, alter ad pretium iuri accrescendi locus non daretur, ex dictis per *Bartolum* in *l. re conuicti* nu. 8. ff. de

ff. de

*ff. de leg. 3. secuntur eum Iason in l. si pluribus num. 15. ff. de leg. 1. Crotus in dicta l. re coniuncti num. 36. Duarenus de iure accrescendi lib. 1. cap. 7. Petrus Loriotus de apicibus iuris tractatu de coniunctis axiomate 11. & in casu dicti s. si Titio, si legatum potuisset subsistere in persona Titii (qui dominus erat stichi), sic ambo ad legati portionem admitterentur, non eandem tamen consequerentur, sed unus partem stichi, quam à domino redimere debebat hæres, iuxta textum in *S. non solum in sit. de legatis*, alter vero, qui cum domino sit, non poterat, et amplius dari ex causa legati, partis estimationem hæres dare debebat, *l. fideicommissa 11. §. si seruo. ff. de leg. 2.* sic ait Piccardus concursus fieret ad diuersas res, si legatum consistere posset in persona domini, proinde cessat ius accrescendi, non quia non admittitur, sed quia si posset admitti ad diuersa concurrerent, plura alia legenda sunt apud ipsum loco citato, ubi subtiliter more suo discurre.*

At quia sententia hæc communiter recepta est, indignum ab illa discedere mihi videtur, proinde ad illius probationem se offert elegans *Vlpiani* species in *l. plane 34. §. si coniunctim. ff. de leg. 1. in 18. quo* deciditur, quod si duobus coniunctim legatum factum sit, uno incapaci existente alter admittitur ad partem eam, cuius verba sunt: (*si coniunctim res legatur constat partes ab initio fieri, nec solum y. partem faciunt, in quorum persona consistit legatum, verum hi quoque in quorum persona non consistit legatum*) adheret locus *Pomponij* in *l. si duobus. ff. eodem titulo*, ubi idem casus deciditur, hæc sunt verba (*si duobus res coniunctim legata sit, quantis alter in rerum natura non fuerit, alteri debet solam partem putam esse*). qui *Pomponij* locus à fortiori procedet rectora interpretatione *Accursij*, & *Bartoli*, ibi dicentium legatum fuisse factum ei qui tunc non erat in rerum natura spectabatur tamen adesse, consequenter, idē dicendum in casu nostro, & si retineamus interpretationem doctissimi *Piccardi* loco citato num. 8. dicentis, idē ibi denegari ius accrescendi, quoniam legata erat collatum in personam, quæ in rerum natura non erat ibi (*quamuis alter in rerum natura non sit*), sic habebatur pro non scriptum in illius persona, *l. penul. ff. de his que pro non scriptis habentur*, & in legatis, qui habentur pro non scriptis partem non faciunt ex notatis per *Duarenum* de iure accrescendi lib. 1. cap. 13. *Rö-*

ber. lib. 2. sententiarum cap. 24. adhuc idem dicendum erit in presenti Theoremate cum in iure, idem reputetur non exire & non posse succedere, ut plurita dixi, ex quibus iuribus clarè colligitur quod qui ad partem non admittitur, facit partem, & sic licet ista filia ob renunciationem excludatur à successione facit tamen in illa numerum.

19. Ultimo confirmatur ista sententia, quoniam filia exclusa propter existenciam masculorum virtute alitius statuti connumeratur in numero filiorum, sic notans *Capycius* decis. 158. *Francus* decis. 549. *Boerius* decis. 104. *Surdus* decis. 252. *Morotus* conf. 23. *Museus* ad consuetud. Neapolit. p. 4. quest. 17. per totam *Anna* conf. 45. sub num. 46. & 47. & sing. 440. *Ladonius* decis. 81. num. 1. 2. & 3. *Baronius* decis. 75. num. 1. & 2. p. 2. *Cuiacius* libro 3. cap. 474. *Rég. Galeota* in addit. *hæredes* conf. 267. sub num. 7. *Tornasio* decis. 13. & 14. *Reg. Romus* conf. 70. *tom. 1. de Marinis* *tom. 1. quotidianarum* cap. 252. num. 6. *Horatius Montanus* *controuersiarum forensium* cap. 48. per totum, *Antonius Faber* de erroribus pragmaticorum decade 12. errore 8. *Mercul. Merlinus* de legitima lib. 1. tit. 4. quest. 3. num. 16. & post tractatum decis. 4. num. 8. decis. 74. num. 1. decis. 87. num. 2. decis. 100. num. 10. & decis. 106. num. 9. *Gratianus* *tom. 4. discept. forens.* cap. 676. num. 12. *Tomafius* decis. *Macerat.* 23. num. 117. *Consil. Dexart* decis. *Sardinie* 69. *Christoph. Martius* decis. 7. sed valeat argumentum à pacto ad consuetudinē, ut videre est *Euerardum* in loco à pacto ad consuetudinē per totum, igitur si filia que excluditur per statutum facit partem, & si ad illam non admittatur, idē dicendum, erit in exclusa per renunciationem.

20. Sed contra hanc communem sententiam ob stare videtur difficilis locus *Vlpiani* in *l. plane 34. §. si duobus. ff. de leg. 3.* in quo dicitur, quod si quis unico hærede instituto legauerit fundum suum, *Caio*, & hæredi instituto, tali casu totus fundus *Caio* debetur, assignat rationem *Vlpianus*, quod tam non possit hæres à se ipso recipere, ut in *l. legato generaliter. ff. de leg. 1. l. Titia, §. 1. ff. de leg. 2. l. finali, §. 1. §. 10. ff. eodem titulo, l. qui filius 17. §. finalis cum l. sequenti, l. legatum 119. §. 1. l. Titia §. 1. l. miles, §. pro parte ff. de leg. 2. latè videre est *Horatium Montanum* *controuersiarum forensium* *controuersia* 53. per totam. Et addo omnino videndum *Belloum* de iure accrescendi *tom. 2. cap. 7. quest. 29.* in principio, & adest elegans decisio *Surdi**

205. per totam, tamēn si adesset alter co-
hæres posset ab illo accipere, iuxta tex-
tum in l. legatum §. 1. ff. de leg. 1. & sic cum
in dicto loco *Ulpiani* non adesset alter
cohæres legatum hæredi, & alteri factū
non tenet proportionem contingente ip-
si hæredi, & tamēn totus fundus Caio
prestat, ibi (si duobus res sit legata, quo-
rum alter hæres institutus sit à semetipso, et
legatum inutiliter videtur, ideoque quod ei
à se legatum est ad collegatarium pertinebit)
accigitur expressa decisio *Iuris Consul.*
ex qua colligitur, quod qui ad partem
non admittitur, neque partem facit,
alias si faceret partem, medietas tantum
collegatario daretur.

22. Confirmatur hoc argumentum ex
Ulpiano in l. emancipatus, ff. de coniungendis
cum emancipatis liberis, ubi dicitur quod
si pater sit iuste exheredatus, filij ex illo
ad sui successionem admittuntur, tam-
quam si eorum pater in viuis non exi-
steret ibi (si pater emancipatus exhereda-
tus sit nepotibus ex eo præteritis, qui erant
in potestate retenti, nepotes admittuntur, ab-
surdum est enim cum patri præterito inin-
gantur instituto eo, vel exheredato non ad-
mitti,) ex quo dicendum oritur, quod
exheredatus pater locum dat filijs, qua
ratione concluditur in numero non
connumerari, cum nullam faciat par-
tem, sic docent *Albericus de Rosatis* in l.
plane, §. si duobus, ff. de leg. 1. *Iacobus de*
Beluiso in auth. de triente, & semisse in prin-
cipio quest. 4. *Baldus* in l. 1. quest. 6. C. quan-
do non petentium partes, & in l. pater filium
col. 7. vers. ulterius quæro hoc præsupposito,
ff. de inofficiis testamentis, post alios *Fa-*
chancus lib. 4. controuersiarum cap. 31. *Pe-*
regrius de fideicommissis art. 9. §. 8. num. 4. &
21. *Cuscius* in exposit. noxella 18. *Hotoma-*
nus in disput. de quarta legitima quest. 9. nu.
31. doctissimus *Bellonus* de iure accrescendi
cap. 6. quest. 12. à num. 4. cum seqq. quibus
addo *Martam* decis. 69. sed filia, quæ ex-
cluditur ob renunciationem adhuc re-
33 putatur tamquam mortua, ita ut præte-
riti poterit sine vilo vicio nullitatis te-
stamenti, *Guidon Papa* decis. 598. *Kellen-*
bens de renunciat. quest. 1. §. nu. 21. cum seq.
Ioannes Dauth in repetit. cap. quamuis pla-
tum num. 99. admodum filia exclusæ per
statutum, docet auriga noster *Napoda-*
nus in consuetud. si moriatur verbo succedūt
num. 86. ubi omnes addentes, *Franciscus*
Marcus decis. 546. num. 10. *Francus* decis.
149. num. 7. *Gabriel* lib. 6. communium con-
clusionum in titulo de statutis conclus. 4. la-
tè *Caputus* in consuetud. si moriatur p. 3. §.

2. per totum, *Farinaceus* decis. 828. *Mercul.*
Merlinus de legitima lib. 3. tit. 1. quest. 14.
num. 6. *Molfesius* p. 4. quest. 18. nu. 2. *Consi.*
Dexart decis. 76. num. 8. *Dom. Marchio Ra-*
montis cap. 11. num. 2. tomo 1. et cap. 77. per
totum tomo 2. igitur si dicta filia renun-
cians poterit præferri sine vilo vicio
nullitatis testamenti, reputatur tamquā
non existens, & ad exemplum exhere-
dati partem non facit.

Quæ tamēn in contrarium allata fa-
ciliter diluuntur, nam mirum non est si
in dicto §. si duobus totus fundus acce-
uit collegatario, quoniam alter collega-
tarius, qui hæres erat non solum admis-
sus non fuit ad legatum tamquam hæ-
res cum à se ipso capere non possit, ve-
rum etiam erat impotens ad acquiren-
dum, & qui non admittitur ad partem,
neque capax est acquisitionis, partem
non facit, ut fuit, & doctè probat *Bello-*
nus dicta quest. 29. at in casu nostro, & si
renuncians non admittetur virtute re-
nunciationis, capax ex se tamēn est ac-
quisitionis, ideoque partem facit, pro
24 confirmatione: cuius responsionis iura
non deficiunt, primo responsum *Iuliani*
in l. si seruus communis, ff. de auth. tutorum,
in quo *Iulianus* ait, quod si Caius, verbi
gratia, tutor *Mæuii* communem seruum
cum Titio habeat, & dictus pupillus tu-
tor autorante rem aliquam seruo illi
tradiderit, cum tutor acquirere nequeat
partem rei tradite, tota Titio pertine-
bit, in illis verbis (tota ad Titium pertine-
bit *Marcellus* notat,) idem dicitur apud
eundem *Iulianum* in l. 1. §. communis, ff. de
stipulatione seruorum in fine, ibi (ut in eo
quod alteri ex dominis potest, acquirere al-
teri non potest perinde habetur, ac si eius so-
lius esset, cui, acquirendi facultatem habet.)
Idem colligitur ex *Ulpiano* in l. proinde
§. finali, ff. eodem titulo, cuius sunt verba
(interdum etiam si neque iusta, neque nomi-
natim alteri ex dominis stipuletur, ei tamēn
soli acquirere *Iuliano* placuit) ex quibus
iuribus colligitur, quod tunc qui non
admittitur ad partem neque partem fa-
cit quoties est incapax ad acquirendam
partem, at cum hoc in casu nostro non
militet, imò illa renunciatio continet
sub se tacitam conditionem si renun-
35 cianti hæreditas deferatur, ut tradunt
Paulus de Castro in l. qui superstitis, ff. de ac-
quirenda hereditate, *Cagnolus* in l. finali nu.
207. C. de pactis, *Conarruias* in cap. quam-
uis pactum p. 3. §. 2. sub num. 3. vers. non ob-
erit de pactis, *Caputus* in consuetud. si mo-
riatur p. 3. §. 8. num. 15. *Antonius Faber* de
cr-

erroribus pragmaticorum decade 12. errore 3. fieri siquidem per rerum naturam non potest, nec verò intellectus cogitatione, ut excludatur, quis ab aliqua re priusquam sit ei delata arg. textus in l. si ita sit scriptum, §. si sub conditione, ff. de leg. 2. per consequens videtur quasi admitti ad partem.

Quemadmodū dici solet cum id quod sub conditione debetur pure quis novandi animo stipuletur non statim novationem fieri, licet pura stipulatio aliquid egisse videatur, sed tunc demum, cum conditio extiterit, etenim existens conditio primam stipulationē cōmittit commissamque in secundam transfert, l. quotiēs 14. §. 1. ff. de novationibus, eadem ergo ratione dicendum est facta renunciatione futuræ successionis sub illa tacita conditione si hæreditas deferatur, delatio successionis non impeditur, & sic non habetur pro mortua, quo argumentandi modo in his terminis utitur, Antonius Faber loco citato, & sic colligitur magnam adesse differentiam inter vnum & alterum casum.

Neque obstat exemplum de filio iustè, exheredato, cum adsit evidens disparitas, quoniam in casu exheredationis si illa semel sortita est effectum suum, filius excluditur in perpetuum, neque in diem, aut sub conditione, aut incertum casum fieri potest, sed renunciatio, quæ fit per filiam continet tacitam conditionem si hæreditas sibi deferatur, & sic habet effectum suspensivum.

26 Imò si rectè legatur, Kellenbens de renunciat. quæst. 37. à num. 28. cum pluribus seq. clarè demonstrat exheredatum facere partem, sicut etiam multa assert ad probandam nostram sententiam, quæ nō transcribo, solum enim proprii ingenij fundamenta adduco, ut forsitan in omnibus Theorematis appareat.

Et quod diximus istam filiam renunciantem præteriri posse, dupliciter respondeo, primò quoniam si paulatim speculemus, contrarium verius existimemus, nam si continet renunciatio tacitam conditionem dummodo hæreditas renuncianti deferatur, vnde mortuo patre deferatur ei hæreditas, & si non acquiratur ob renunciationem factam, & delatio præcedit acquisitionem, l. delata, ff. de verb. signif. & sic cum dilatio fiat ex legis potestate acquisitio vero ex voluntate, idèd renunciatio facere nequit, quin hæreditas deferatur, sed tantum impedire, id quod lex postquam effectum sort-

ita est, in deferenda successionē acquisitionem, cum ipso iure licet hæres sit poterit tamèn se abstinere, l. 1. §. qui sunt in potestate, ff. si quis omiſsa causa testamenti l. generaliter, §. sed & si suus, ff. de fideicommissarijs libertatibus, igitur sicuti quis sine hærede nō dicitur decedere quāvis hæres abstineat dicto §. sed & si suas, ita etiam filia renunciāns habet ius sibi deferendæ hæreditatis, sed non acquirendæ, & consequenter non est verum dicere posse præteriri, secundo ex his colligitur non æquiparari filio exheredato, ita ut ipsa habeatur tamquam mortua, sic cōmunem sententiam impugnat Antonius Faber dicta decade 13. errore 1.

Aliqui tamèn Doctores dixerunt nostram sententiam procedere quotiēs renunciatio fuerit facta per filiam aliquam, quantitate recepta puta dote, ita plures 28 apud Peregrinum de fideicommissis art. 38. num. 13. Boerius decis. 104. num. 9. & 10. Gayllus lib. 2. observat. 122. num. 17. Fachineus lib. 4. controuersiarum cap. 31. Gratianus tomo 3. discept. forens. cap. 448. num. 39. Cuiasius in expositione nouellæ 18. Bellonus de iure accrescendi cap. 6. quæst. 14. num. 1. cum seqq. assignant rationem, quia renunciāns ob aliquod acceptum non dicitur simpliciter exclusus, sed tempus successionis præuenisse, quod secus est in primo casu, quod tamèn ego non admitto, cum ex rationibus supracitatis nulla videatur adesse differentia inter vnum, & alterum casum.

Quæ tamèn communis sententia 29 cum habet, quotiēs connumerata filia renunciante legitima fratrum augeretur non vero diminueretur, puta si fratres essent tres, & sic numerata filia renunciante adhuc portio legitimæ triens esset, iuxta textum in §. hec nos auth. de triente, & semisse auth. nouissima, C. de inofficioso testamento, tali casu partem non faceret, nam cum renunciatio facta dicatur fauore patris eiusque hæredis arg. l. si pactum, ff. de probat. non debet operari effectum contrarium, secus tamèn est si filij essent quatuor, vnde connumerata persona renunciantis legitima augeretur, & esset semis tunc faceret partem, sic discurrunt Anton. Fab. d. errore 8. Cancr. p. 1. variar. tit. de legitima n. 51. in fine, Merc. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 4. q. 3. n. 42. & 43. & q. 4. n. 6. & 7. alijq; Doctores supra citati, quæ omnia notanda sunt, cum ita explanata non reperiuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Referuntur Doctores dicentes portionem ablatam filie renuncianti patri, & eius heredibus, fore restituendam fideicommissario vniuersali.*
- 2 *Ius accrescendi non personæ, sed portioni accrescit, proinde acquisitum ex illo erit fideicommissario restituendum.*
- 3 *Hæres non tenetur restituere fideicommissario vniuersali, quod acquisiuit causa conditionis implende per legatarium. Sic non restituitur quæsitum ex donatione causa mortis.*
- 4 *Hæres non tenetur restituere quæsitum ex fructibus hereditatis.*
- 5 *Author remittit legendam questionem, quando fructus percepti per heredem post aditam hereditatem cedant lucro creditoris hereditarij.*
- 6 *Fructus fructuum hereditatis non erunt fideicommissario restituendi, licet testator ordinauerit fructus percipiendos restitui.*
- 7 *Hæres non tenetur ponere in inuentario rem quam habet tamquam vocatus in contractu, neque tenetur creditoribus, sed infra contrarium.*
- 8 *Resoluitur textus in l. qui hæredi, §. cum hæreditas, ff. de condit. & demonstr.*
- 9 *Ponderatur in contrarium textus in l. qui in potestate, §. finali, ff. de legatis præstandis, & ab Authore resoluitur.*
- 10 *Author ponderat contra notata n. 7.*
- 11 *Vsusufructus relictus alicui, & eius heredibus, non dicitur nouus in persona heredis, sed antiquus.*
- 12 *Hæres tenetur satisfacere creditoribus de hereditate per ipsum adita, transmissa tamen per defunctum ad ipsum.*
- 13 *Mentio heredis dicitur superflua, quoties agitur de re ad ipsum transitoria. Ponderatur textus in l. cum qui ita stipulatus, §. sc. & Titium, ff. de verb. obligat.*
- 14 *Ponderatur decisio Domini Reg. Rouiti 85.*
- 15 *Hæres tenetur satisfacere creditoribus hereditarijs de portione renunciata per filiam.*
- 16 *Author limitat hanc sententiam, quando fratres essent hæredes, quia illis acquiritur tamquam contemplatis.*

A R G V M E N T V M.

Proponitur quæstio, si portio renun-

ciata per filiam remaneat libera in beneficium hæredis vniuersalis, vel erit fideicommissario restituenda, quid si hæredes sint fratres renunciantis, cuius occasione multa notabilia, scituque digna Author declarat.

T H E O R E M A L I I I.

IN primo capite huius nostri tractatus nostram consuetudinem interpretando, ac exclusionem sororum ob fratrum existentiam pertractas in v. 20 ex Theorem. quæ siui si portio illa, quam facit soror exclusa, erit fideicommissario restituenda per fratres hæredes, an vero libera penes eos remaneret, nunc verò renunciationis nodos dissoluendo congruum erit videre si portio, quam facit filia renuncians, ut præcedenti Theoremate probaui, erit fideicommissario vniuersali restituenda, & reperio doctissimum Antonium Fabrum de erroribus pragmaticorum decade 12. errore 9. dicentem, portionem illam fideicommissario restituendam fore, & sequitur Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9. glosa unica nu. 38. in principio, doctissimus Ioan. Paul. Bellonus in elegantissimo tractatu de iure accrescendi cap. 6. quæst. 14. nu. 24. 25. 26. & seq. plures alios adducens, ut videre est, qui, & si nihil adducant tamen (ut mei moris est) plura mihi videntur probabilia, ratio huius sententiæ est, quoniam ut pluries dixi renunciatio continet sub se tacitam conditionem si renunciante hæreditas deferatur, & eo ipso quo moritur ille de cuius hereditate fuit facta renunciatio, & cui fuit ius renunciatum, acquiritur renunciante portio, & versa vice hereditati dicti renunciatarij accrescit, quod ius accrescendi non accrescit heredi, ut propriæ personæ, sed ut acquirenti hereditariam portionem, cum accrescat portioni non personæ, docet Iuris Consultus Ulpianus in l. si totam hereditatem, ff. de acquirenda hereditate, ubi volens assignare rationem quare acquisitum ex iure accrescendi veniat in restitutionem fideicommissi, ait quia portio rei, & non personæ accrescit, ibi (apparet nihil ei debere accrescere, quia rem non videtur habere) idem docet Iuris Consult. Caius in l. qui ex duabus, ff. eodem titulo l. si Titio, ff. de usufructu, notant Bartolus in l. Marcellus, §. quicquam liberis num. 7. ff. ad Trebell. & in l. re coniuncti num. 20. ff. de leg.

leg. 3. Baldus in l. 1. num. 18. C. quando non petentium partes, Alexander conf. 24. nu. 9. lib. 5. qua de ratione acquisitum ex iure accrescendi venit in restitutionem fidei commissi, l. Papinianus, ff. ad Trebell. l. si Titio, §. Iulianus, ff. de leg. 2. qui alibi non reperitur secundum Baldum conf. 379. num. 1. in fine vol. 4. Bartolus in dicto §. quidam liberis num. 7. Rubens Alexandrinus conf. 186. num. 3. Mantica de coniect. volunt. lib. 7. tit. 6. num. 8. Peregrinus de fideicommissis art. 8. nu. 4. Fusarius de substit. quest. 654. igitur si dicta portio renunciata, quā facit filia hereditati accrescit, quare dicendum erit non esse fideicommissario restituendam?

3 Sed aliquis sublimis ingenij vir posset nostram impugnare sententiam, auctoritate Iuris Consulti Pauli in l. qui heredi, §. cum hereditas, ff. de condit. & demonstrat. ubi Paulus, ait quod acquisitū ab herede causa cōditionis implēdæ per legatariū fideicommissario non erit restituendū, sūt illius verba (cū heredibus ex Trebelleiano consulto restituta est, heredi dandum est, ut impleatur cōditio, nec hoc restituendum est ex causa fideicommissi) quem textum sic intelligunt Bartolus in dicto, §. quidam liberis num. 3. ubi Imola num. 3. Socinus senior num. 7. plures refert Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 7. tit. 6. num. 18. Peregrinus art. 6. num. 39. Intrigliolus de substitut. quest. 74 num. 1. centuria 3. Fusarius quest. 611. & ratio quare hoc restituendum non est, quia non dicitur hæres quæsiuisse testamenti nomine, sed potius ex causa mortis donatione, ut colligitur ex Iuris Consul. Iaboleni in l. Mænius, ff. de condit. & demonstrat. ibi (neque enim illud, quod ad talem personam peruenturum est testamenti nomine, sed mortis causa capitur) & cum non veniat sub restitutione quæsitum ex donatione causa mortis, ut in l. sequens questio in ratione, ff. de leg. 2. merito à tali onere restitutionis eximitur.

4 Ex quibus colligitur omne quod testamenti causa hæres non capit huic oneri non subicitur, unde dixerunt Doctores hæredē nō coggi ad restitutionem rei quæ sit ex fructibus hereditatis, cum illi ab hærede percepti post aditam hereditatem minimè fideicommissario restituendi sunt, l. in fideicommissariam, §. 1. ff. ad Trebellianum, licet quoad creditores maxima sit quæstio, scilicet si fructus percepti per hæredem cum beneficio legis, & inuentario cedant in beneficium creditorum, ita ut de illis teneatur hæres, de qua post antiquos vi-

dendi sunt Surdus conf. 291. num. 6. & 7. & decis. 15. num. 3. latissimè Escobar de ratiocinijs cap. 9. Cancerius p. 3. variarum cap. 2. num. 48. Cardin. Tuscus conclus. 486. Manentus decis. 34. Dom. meus Reg. Capycius Latro semper laudandus consult. 13. d. num. 6. quibus addo elegantem decisionem Sac. Conf. relata per Reg. Rouitū decis. 48. num. 13. Hermosillam l. 8. tit. 4. p. 5 glosa 12. n. 13. nouissimè doctiss. Salgad. in elegantiss. tract. seu labyrintho creditorum p. 2. cap. 1. nu. 57. & 62. æque doctiss. Mercur. Merl. de pignoribus lib. 2. q. 66. per tot. imò si exprexit testator, non venirent fructus fructuum, ut latè videre est Gratianum tomo 3. discept. forens. cap. 540. per totum, hoc esset in casu nostro, quoniam iste hæres comprehensus suè expresse, suè tacite, iuxta l. si pactum, ff. de probat. sub renunciatione, licet capiat, ut hæres retinet tamèn, ut contemplatus in dicto contractu, consequenter non capit iure testamenti.

7 Ex quo dixit Ripa in l. heredes mei, §. cū ita num. 62. ff. ad Trebell. quod non debet poni in inuentario acquisitum ab hærede tamquam vocato, neque de illo tenetur satisfacere creditoribus hereditarijs, & Paulus de Castro in conf. 431. & 399. in antiquis dixit factio legato sub conditione alicui, & suis heredibus, si legatarius decesserit ante implementum cōditionis, hæres vocati non tenentur rem illam legatam in inuentario ponere neque creditoribus satisfacere, quam Castrensis doctrinam secuti sunt Tornielus in dicto §. cum ita nu. 63. Crauetta conf. 131. Alexander conf. 36 lib. 3. Parisius conf. 88. col. finali lib. 2. Baldus conf. 267. lib. 5. & conf. 283. lib. 2. Decius conf. 38. 94. & 239. Alcizatus conf. 35. lib. 9. Cephalus conf. 138. num. 31. Phanutius de inuentario p. 6. num. 105. idem igitur dicendum erit in casu nostro, ut licet capiat, ut hæres, venit, tamèn uti vocatus, & videtur dicta renunciatio reperita ad fauorem heredum, iuxta dicta per Bald. in l. 1. per illum textū, C. ut actiones ad heredes, & contra heredes, Menoch. conf. 338. n. 55. ante finē lib. 4. consequenter cū iure testamenti nō capiat non tenetur fideicommissario restituere.

8 Sed communem sententiam tuendo respondeo, & primo ad textum in dicto §. cum hereditas, quoniam ibi in tantum denegatur restitutio facienda fideicommissario, inquantū legatarius si daret, illi, conditionem non diceretur adimpluisse, idè non mirum si datum heredi fideicommissario non erit restituendum.

9 Et licet contra hanc responsionem, videatur facere textus in l. qui in potestate, §. finali. ff. de legatis præstandis, ubi hæc conditio si hæredi decem dederit impletur, si ei qui contra tabulas bonorum possessionem acceperit dedisset, & tamē manifestum est bonorum possessorem ipso iure hæredem non esse, sed loco hæredis, §. quos autem instit. de bonor. possess. l. 2. ff. eodem titulo, l. prætor. ff. de regulis iuris, nam (omisso intellectu Decij in l. præcibus num. 25. ad finem, C. de impub. & alijs substat) respondeo cum Lancellotto in l. centurio num. 34. vers. nona utilitas, ff. de vulgari, quod ideo illa conditio impleri potest in bonorum possessore contra tabulas non verò in fideicommissario, quoniam hæres directus fuit honoratus, ut sibi decem præstentur, quia fuit grauatus de præstando legatum, at cessat hoc onus cum nullum declaratur testamentum, ideo cessat emolumentum, arg. l. filie, §. matris, ff. de adimendis legatis, quod non est in fideicommissario, ut subtiliter resoluit Socinus senior in l. is qui in potestate, §. finali, ff. de condit. & demonstr. quam responsionem argutam vocat Ripa in dicta l. centurio num. 53.

Alia verò in contrariū allata facilius resolvuntur, quoniam falsum est dicere acquisitionem oriri ex contractu, sed ex ultima voluntate, fingit enim lex illo tempore fieri renunciationē cum acquiritur, & sic tempore mortis, & ad id quod dictum est, scilicet hæredem fuisse vocatū & contemplatum in renunciatione nihil obstat, nam res, seu illa portio dicitur defuncti, quia ex illa hæredum expressione acquiritur ius hæredi ex persona auctoris, docet Tormolus conf. 26. num. 85. in fine, Corneus conf. 258. num. 14. lib. 4. Decianus conf. 470. & 513. Maccabrunus conf. 10 n. 78. Cancerius p. 1. variarum cap. 1. n. 199. cum seqq. allegant textum in l. si servus communis, ff. de stipulatione servorum, l. numquam ff. ad Trebellianum, & sic licet veniat uti vocatus, recipit tamē tamquam rem hereditariam.

Sicut in simili si Titius reliquerit usufructum cuiusdam fundi, Caio, & suis hæredibus, & si regulariter per mortem usufructuarius finitur usufructus, §. finitur instit. quibus modis amittatur usufructus, tamē in casu transit ad primos hæredes, qui licet habeant tamquam vocati per testatorem, nihilominus non dicitur novus usufructus, sed hereditarius, ita Bartolus in l. stipulatio ista 38. §. si quis ita in fine, ff. de verb. oblig. Alciatus ibi-

dem in §. sed si quis num. 13. & ibi Castrensis num. 3. vers. quantum vero, Zasius in dicto §. si quis ita §. effectu, Iason in l. 4. §. cato num. 53. et ibi Galialua num. 118. eodem titulo, latē Phanutius de inventario p. 6. num. 48. cum seqq. Reg. Ronitus conf. 106. num. 5. lib. 2. & 104. num. 7. & omiſſis alijs, videntur sunt Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 47. 48. & 49. qui adeo doctē, & subtiliter more suo discutit, ut nemini locus detur, Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. deci. 26. num. 18. & seqq. meritiſſimus Consiliarius Domin. Starbanus controuersiarum forensium cap. 59. num. 44. Montanus de regalibus in titulo de regalibus officijs à num. 12. cum seqq. adest elegans disputatio acutissimi viri Leonardi de Philippis inserta inter responsa fiscalia Dom. Reg. Calcota 12. per totam.

12 Imò copiosissimus Salgadus in suo labyrintho creditorum p. 2. cap. 25. à num. 94. latissime, & doctissime fundat hæredem accipere hæreditatem non aditam per defunctum sibi transmissam obnoxiam creditoribus defuncti, qui omnino est legendus, cum ad propositum plura digna referat.

Et ad doctrinam Pauli de Castro, ac aliorum dico illam procedere, quoties res illa de sui natura non esset ad hæredes transitoria, secus si res esset transmissibilis, nam tunc mentio hæredum dicitur superflua, ut optime declarat Bartolus in dicto §. si quis ita, quoniam exprimitur, id quod tacite inest, semper enim quis sibi, & hæredibus suis prospicere videtur, l. si pactum, ff. de probat. l. viam veritatis, cum similibus, C. locati, plura refert Zanchus in l. hæredes mei, §. cum ita p. 4. num. 47. ff. ad Trebell. Cancerius dicto cap. 1. num. 196. & 197. & ad hoc facit solemne responsum Iuliani in l. cum qui, ita stipulatus, §. se & Titium ff. de verb. oblig. ubi Iulianus ait quod si quis dixerit promittis mihi tū, & hæres tuus decem dari, illa verba, & hæres tuus superflua sunt, ibi (te, & Titium hæredem tuum decem daturū spondes, Titij persona pro superuacuo comprehensa est) dat rationem Iuris Consultus, quia uti hæres tenetur ibi (siue enim solus hæres extiterit insolidum tenebitur) sic dicendum in casu nostro, quod illa mentio hæredis aliquid non operatur, & accipit portionem illam, ut hereditariam.

14 Vltimò facit pro nostra sententia, decisio Reg. Ronij 83. ubi agitur de renunciatione facta in beneficium tertij, & illius hæredum, renunciarius fecit testamentum.

mentum heredem extraneum instituen-
do contra quem insurrexit agnatus pre-
tendens sibi debere medietatem illius
iuris renunciati, & licet hæres replica-
set se illud non habere, vt hereditarium,
sed vt vocatum, nihilominus reiecta hac
ratione fuit in sui beneficium iudica-
tum, quia illud erat ius incorporale con-
suetudini non subiectum, vnde remanet
probatum, quod & si hæres sit vocatus
in dicta renunciatione, tamen capit, vt
quid hereditarium, & non ex propria
persona.

15 Quibus omnibus accedit elegans vo-
tum 82. Ioannis Baptiste Thori, in quo la-
te fundat portionem istam, quam facit
renuncians cedere in beneficium credi-
torum hereditatis, & nō posse heredem
conquiri, cum sit portio hereditaria, le-
gatur, quia plura refert, vnde si dicitur
portio hereditaria erit fideicommissario
restituenda.

Verū hanc sententiam limitarem,
16 quotiēs hæredes vniuersales essent fra-
tres, eo quod illis portio accrescit non
tamquam hæredibus, sed vti contempla-
tis proprio nomine, semper enim illorū
fauore dicitur facta renunciatio, conse-
quenter illis ex propria persona accre-
scit, vt pluries dixi, & Kellenbens dicto
tractatu de renunciat. quest. 38. num. 5. vers.
sed hisce non obstantibus, acriter defendit
portionem illam dari fratribus, licet nō
sint hæredes, sed extraneus.

S V M M A R I V M.

- 1 Affertur opinio Couarruias dicentis dis-
positionem legis si vnquam locum habere
in renunciatione hereditatis, sed contra-
rium plures quos Author sequitur.
- 2 Dispositio legis vnquam locum non habet
in donatione iuris querendi.
Ius querendum non dicitur in bonis no-
stris.
- 3 Preiudicium potest tertio offerri in iure
querendo non quesito.
- 4 Dispositio dictæ legis si vnquam fundatur
in verisimili mente donantis.
- 5 Dispositio eiusdem legis cessat, quotiēs do-
nans deliberis fuisset cogitatus.
- 6 Donantem in dubio non presumitur cogi-
tasse de liberis.
Quod secus est quando donatio fit tempore
quo matrimonium contrahit.
- 7 Finis principalis matrimonij est liberorum
procreatio.
- 8 Dispositio dictæ legis si vnquam locum
non habet in donatione remuneratoria.

9 Sic non habet locum in donatione ob cau-
sam.

10 Idem in donatione contemplatione matri-
monij.

A R G V M E N T V M.

Quæritur si dispositio legis si vnquam
C. de reuocandis donationibus, locum
habeat in renunciatione hereditatis
vbi plura deducuntur.

T H E O R E M A. L I V.

Debus elapsis controuersum audiui si
renunciatio facta per filiam tempo-
re quo matrimonium contrahit subia-
ceat dispositioni textus in l. si vnquam,
C. de reuocandis donationibus, ita vt per na-
tiuitatem filiorum rescindatur, & dum
de hoc fuisset interrogatus, dixi affirma-
tiuam sententiam lectatum fuisse Conar-
ruias in cap. Raynaldus, §. 2. nu. 42. de testa-
mentis, qua opinione retenta nulla quasi
inueniretur renūciatio, quæ in futurum
subsisteret, proinde displicuit, Baldo in l.
illud C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Soccino in
1. col. 1. C. de pactis conf. 39. col. finali lib. 3.
& conf. 53. col. 2. lib. 4. Curtio iuniori in l. 1.
col. 3. num. 9. C. de pactis, Alexandro conf.
29. col. vltima lib. 3. Iasoni conf. 154. col. an-
te penult. lib. 2. Decio in l. pactum col. 5. C.
de collat. & in conf. 181. alijsque antiquio-
ribus relatis per Tiraquellum ibi verbo do-
natione largitus num. 187. Gabriel. de donat.
conclus. 2. num. 4. Parisio conf. 72. ad finem
lib. 1. conf. 26. nu. 61. & conf. 69. num. 98. lib.
3. Osasco conf. 77. nu. 20. Couarruias in cap.
quamuis pactum 3. p. §. 3. num. 8. Gutierrez
ibidem num. 6. verbo in alterius preiudicium
Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 95.
Hermosilla tomo 1. variarum fol. mihi 268.
num. 1. Sanchez lib. 7. summe cap. 7. num.
51. Cancerio p. 3. variarum in titulo de renū-
ciationibus num. 73. Scaccia de iudicijs lib. 2.
cap. 2. num. 146. Caputo in nostra consuetud.
si moriatur p. 3. §. 10. a num. 22. eandem
sententiam defendunt Rolandus à Valle
conf. 11. a num. 21. cum seqq. Salon de Pace
conf. 3. a num. 63. cum seqq. Galleratus de
renunciat. lib. 2. cap. 5. num. 20. tomo 1. Kel-
lenbens tractatu de renunciat. quest. 41. a nu.
7. vers. sed hisce non obstantibus, Ioannes
Daubh in dicto cap. quamuis pactum nu. 90.
2 assignat rationem, quia dispositio dictæ
legis si vnquam locum habet in iure
quesito non querendo, quoniam ius
quæ.

quærendum in bonis nostris esse non dicitur, l. substitutio, ff. de acquirendo rerum dominio, l. rem in bonis, ff. eodem titulo, l. scribitur in principio, ff. de auro, & argento legato, l. nemo s. illud querit, ff. pro socio, l. pretiarerum, ff. ad legem falcidiam, & est textus omnibus alijs clarior, in l. profectitia, s. si pater, ff. de iure dotium, & cum in dicta l. si unquam fiat mentio de bonis non potest extendi ad iura quærenda, facilius enim præiudicatur alicui in iure quærendo, quàm in iure quæsito, l. finali, C. de acqu. p. o. s. Abbas in cap. quod autem de iure patronatus, Ancharanus conf. 59. num. 6. Cumanus conf. 107. Surdus conf. 351. num. 38. Valascus consult. 72. num. 23. Auendanus in l. 40. Tauri glosa 6 num. 10. Consiliarius Arias de Mesa lib. 2. variarum cap. 29. num. 14. circa medium.

Accedit ratio efficacior, nulli dubiū est dispositionē dictæ legis si unquā inducā fuisse ex verisimili mente, & volūtate donantis qui si liberos se pro creaturum fuisse cogitauisset donationem non fecisset, neminem autem præsumitur suæ posteritati extraneos præferri voluisse, arg. l. cum aius, ff. de condit. & demonstr. l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, vt post Tiraquellum in verbo libertis num. 34. notant Valasius consult. 31. num. 8. Thesaurus decis. 121. num. 3. Gutierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 9. num. 1. Menochius conf. 994. num. 31. Consil. Marcellus Marcianus tomo 2. posthumo conf. 41. num. 12. Castillus Sotomaior lib. 2. controuerstarum cap. 13. num. 49. ideò si donans illo tempore de liberis cogitasset, cessaret utique dispositio dictæ legis si unquam, pro vt colligitur ex Bartolo in l. Titia, §. Imperator col. 2. vers. quare quid sit in dubio ff. de leg. 2. & in l. 1. col. 2. vbi etiam, Baldus in fine, C. de inofficiosis donat. plures refert Tiraquellus loco citato à num. 61. Thesaurus dicta decis. 121. num. 65. Gutierrez vbi supra nu. 3. Sotomaior loco citato, Antonius Faber in suo Codice lib. 8. tit. 36. definit. 2. & 7. quicquid in contrarium dixerint Clarus in s. donatio quæst. 22. num. 2. Barbosa in l. 2. p. 1. num. 165. ff. soluto mat. quos impugnat Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 5. glosa 8. p. 3. à num. 6. cum seqq. cessat enim causa tacite voluntatis, ideò non mirum si cessat effectus, arg. textus in cap. cum cessante de appellat. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus, hoc est in præsentī casu, nam licet in dubio non præsumatur donantem de liberis cogitasse, vt nos docet Bartolus in l. Titia Scio, §. Imperator col. 2. vers. sed quid in

dubio, vbi Cumanus col. penult. ff. de leg. 2. Imola in cap. finali col. 6. extra de donationibus, Paulus de Castro conf. 435. lib. 2. Romanus conf. 209. col. 2. Ruinus conf. 98. nu. 21. lib. 1. tamen non procedit quoties dotatio sit tempore quo matrimonium contrahitur, cum præsumatur de liberis cogitauisse, ita Signorolus conf. 69. col. 4. Soccinus in l. 2. notabili 1. & post eum Herculanus, ff. soluto mat. idem Soecinus conf. 53 col. 3. vers. secundo respondetur lib. 4. dicens sic tenuisse, quam plures Doctores, Boerius decis. 159. num. 9. & 10. Gutierrez de iuramento p. 1. cap. 9. num. 3. Morotus conf. 43. num. 6. decisum refert Fontanella loco citato num. 5. circa medium, & colligitur ex Imperatore Iustiniano in auth. de equalitate dotis in principio, ibi (quoniam plurimas in legibus quæstiones videmus, et circa primas nostras natiuitates, idest nuptias, & filiorum procreationes,) & sic Imperator noster loquens de matrimonio statim subiungit filiorum procreationem, quasi denotare volens in nuptijs hoc principaliter cōsiderari, & illius principalis finis filiorum procreatio dicitur, l. 1. ff. soluto mat. & in l. 1. §. ius naturale, ff. de iustitia, & iure, ideò cum renunciatio sit facta tempore contracti matrimonij dicitur renuncians de liberis cogitauisse, consequenter tamquam cessante illa verisimili mente, locum non habebit dispositio dictæ legis si unquam.

Vndè reijcio, quod dicit Osasus conf. 77. num. 10. scilicet hoc procedere cum renunciatio facta fuerit gratia vtriusq; & sic remuneratoria, in qua non viget dispositio dictæ legis si unquam, Antonius Faber lib. 8. Codicis tit. 36. definit. 3. & faciunt dicta per Fontanellam clausula 4. glosa 7. p. 2. num. 7. & si locum habeat quoad excessum meritorum, arg. textus in cap. relatum extra de testamentis, ibi (iuxta seruitij merita) docet Cancernus p. 3. variarum cap. 15. num. 76. Fontanella clausula 5. glosa 8. p. 3. num. 11. circa medium, & dicta per me supra militante, tam in donatione simplici, quàm remuneratoria.

Eo magis hæc procedunt in casu nostro, in quo agimus de renūciatione ob causam, in qua dictæ legis si unquam dispositio cessat, docent Baldus, ibi Angelus, & Ripa num. 13. Doctores apud Tiraquellum verbo donatione largitus nu. 141. cum pluribus seqq. Gregorius Lopez l. 8. tit. 4. p. 7 glosa atro, Baccia de non meliorandis filiabus cap. 9. nu. 64. Barbosa in l. 2. p. 1. post num. 168. ff. soluto matr. Consil. Marcianus

tomo

tomo 2. conf. 41. num. 2. qui per totum la-
14 tiffimè, & doctiffimè, more suo, fundat
dispositionem illam locum non habere
in donatione contemplatione matrimo-
nij tamquam ob causam facta, videndus
Camillus de la Ratha conf. 66. per totum,
renunciatio de qua in presenti semper
est ob causam, cum fiat causa dotis re-
cepta, idè non mirum si cum commu-
ni sententia sublineamus locum non
habere dictam legem si vnuquam.

S V M M A R I V M,

- 1 Renunciatio adhuc defert hereditatem in
beneficium renunciantis, & versa vice per-
tinet ad renunciatarium.
- 2 Actus dicitur fieri, eò tempore, quò habet
effectum.
- 3 Renunciatio non extenditur ultra personam
enunciatam, proinde evanescit illa mor-
tua.
- 4 Donatarius nò dicitur acquirere sibi, & he-
redibus proinde mortuo ante donantē, ex-
tinguitur donatio, si facta fuerit cum clau-
sula post mortem, sed Authori displicet.
- 5 Ponderatur textus in l. Lucius Titius, ff.
de servitutibus rusticorum prædio-
rum, & textus cum præcario, ff. de
præcario.
- 6 Donatio secundum sententiam plurium nò
enumeratur inter contractus, & de ra-
tione.
- 7 Affertur opinio Dom Reg. Galeota di-
centis in donatione post mortem locum
dari transmissioni ad heredes, mortuo do-
natario ante donantem.
- 8 Transmissio in contractibus conditionalibus
adhuc denegatur, quoties conditio impor-
tat diem mortis, secundum sententiam
plurium limitando textum in §. ex con-
ditionali instituitur, de verb oblig.
- 9 Ponderatur textus in l. quod de pariter,
ff. de rebus dubijs, & affertur intellectus
Bartoli.
- 10 Impugnatur intellectus Bartoli per Pau-
lum de Castro, & assecclas, sed à Fon-
tanella defenditur.
- 11 Dies mortis in contractibus non inducit cō-
ditionem secundum plures ponderantes
textum in l. nam, & si cum moriar, ff.
de condic. indebiti
- 12 Debitor sub conditione soluens ante illam
repetit conditione indebiti.
- 13 Ponderatur in contrarium textus in l. hæ-
res meus, §. hæres meus, ff. de condic.
& demonstrat, & resolvitur.
- 4 Legatum factum post mortem eiusdem le-
gatarij non dicitur conditionale.

- 15 Dies mortis apposta in donatione operatu-
solam dilationem temporis.
- 16 Expressio conditionis, que tacite inest, non
reddat actum conditionalem.
- 17 Transmissio datur ad heredes in contracti-
bus conditionalibus.
- 18 Resoluntur iura in dicta l. Lucius Ti-
tius, & in dicta l. cum præcario.
- 19 Subrogatus sapit naturam eius, in cuius lo-
cum fuit facta subrogatio.
- 10 Renunciatarius excluditur facto casu
successionis, si renuncians decessisset ante
illam, de cuius hereditate facta fuit renun-
ciatio.

A R G V M E N T V M.

Resolvitur difficultas, scilicet si mortuo
renunciatario ante renunciantem,
detur transmissio ad eius hæredes,
ita ut facto casu successionis admitti
possint, vel renuncians, cuius occa-
sione examinatur textus in §. ex con-
ditionali instituitur, de verb. oblig. &
impugnatur Regens Ronitus conf. 15.
& 16. lib. 2. pluraque iura veram pa-
tiuntur interpretationem.

T H E O R E M A L V.

Noster Doctissimus Pater Molfesius in
titulo de renunciatione quest. 17. per to-
tam, proponit quæstionem de renuncia-
tario, qui defunctus sit ante renuncian-
tem, quomodo ipse renunciās excluda-
tur, qui optimè distinguit inter casum
ex testamento, & ab intestato, primo ca-
su semper renunciantem excludi, quæ re-
liquerit hæredes extraneos, siue suos, se-
cundo verò casu si decesserit cum libe-
ris renuncians excluditur, secus verò si
sine liberis, quàm distinctionem latè
prosequitur ibi pluribus exornans, ac
ego ex his aliam colligo quæstionem, vi-
delicet si renunciatio facta fuerit non
in beneficium eiusdem, de quo hæredi-
tas agitur, sed in beneficium tertij, qui
postea moriatur ante renunciantem, an
eueniente casu mortis illius de cuius hæ-
reditate facta fuit renunciatio, hæres re-
nunciatarij admitti possit, vel ipse re-
nuncians, quæ controuersia de facili
euenire poterit, & nullum inuenio, qui
eam tractauerit, loquor attenta habili-
tate terminorum, scilicet ad fuisse con-
sensum illius de cuius hereditate facta
fuit renunciatio, alias non valeret iuxta

tex-

textum in l. finali, C. de pactis, & difficultas ex his oritur, quoniam facta renunciatione hereditatis non dum delata, secuto casu mortis hereditas adhuc renuncianti directe defertur, & versa vice ad renunciatarium, docet Paulus de Castro in l. qui superstitis, ff. de acquirenda hereditate, Franchis decis. 67. num. 3. et in consuetud. si moriatur sub num. 39. in apostilla incip. vide Decium, Anna conf. 45. num. 41. cum seqq. Surdus conf. 244. num. 11. vol. 2. Vasquius de success. §. 10. num. 13. Molina de iustitia, & iure in titulo de maioratu disput. 579. col. 10. vers. hic constat, Molfestus qu. 6. num. 38. in titulo de renunciatione, Regens Rouit. conf. 44. n. 22. n. 1. & alibi dixi, ideo dicitur donatio, Anna dicto conf. 45. num. 23. cum seqq. actus enim semper dicitur fieri tempore quo effectus consumatur l. in tempus, ff. de heredibus instituendis, l. quod sponsa, C. de donat. ante nuptias, consequenter dicta renuntiatio videtur, & facta dicitur sub conditione si ipse renunciatarius viuat tempore obitus illius de cuius hereditate facta fuit renuntiatio, quæ defecta dicitur per præmaturam mortem renunciarii, eò magis videtur extincta dicta renuntiatio, quia cum illa fiat intuitu, & contemplatione cuiusdam personæ ad aliam non extenditur, l. iubemus, C. ad Velleianum ex pluribus notat Parisius conf. 12. num. 90. vol. 1. Ruinus, Decius, & alij apud Surdum decis. 163. num. 10. conf. 179. nu. 20. conf. 124. num. 9. vol. 2. & conf. 446. num. 13. vol. 3. & sic mortuo illo cuius contemplatione, & causa facta fuit, renuntiatio euanesceat & renunciatus admittitur, Baldus in l. pactum num. 3. & ibi Decius num. 9. C. de col. lat. V. illius ad Afflictum decis. 161. num. 5. Franchis decis. 32. num. 16. Doctores apud Surdum decis. 252. num. 4. & conf. 446. nu. 20. vol. 3. quod secus esset si renuntiatio facta fuerit ipsi, & heredibus suis, ut decisum refert Reg. Rouitus decis. 85. num. 3.

Sed difficultas in hoc versari videtur, quoniam in contractibus unusquisque stipulari dicitur pro se, & heredibus, iuxta textum in l. si pactum, ff. de probationibus, unde renunciatarius dicitur stipulasse non solum pro se, verum etiam pro suis heredibus, consequenter, & si ipse præmoriatur, renuntiatio non euanesceat.

Verum pro vera concordia, & resolutione huius difficultatis duo videnda sunt, primò si dictus renunciatarius dicatur stipulasse pro se, & heredibus suis, secundo iam quod præmoriatur transmittit

ius illud ad suos heredem, ratio dubitandi in primo dubio est, quia ex pluries dictis, & præcipue in principio huius Theorematis, renuntiatio vim sapit donationis, & in donatione hoc speciale est, ut donatarius non dicatur acquirere pro se, & heredibus, unde facta per aliquem donatione post mortem, si donatarius, donanti præcedat, euanesceat donatio, nisi expressa mentio heredum facta, sic notat Antonius Faber in suo Codice lib. 8. in titulo de renouandis donat. definit. 21. & de erroribus pragmaticorum decade 41. errore 2. vers. ea verò, Reg. Rouitus conf. 15. à num. 2. cum seqq. & conf. 16. tomo 2. Scipio Theodorus allegat. 42. per totam, quæ sententia colligi videtur ex responso Pauli in l. Lucius Titius, ff. de seruitutibus rusticorum prædiorum, ubi concessio seruitutis ad aliquam domum ad heredem illius non transmittitur, in illis verbis (quæro an ex hac scriptura: sus acq; etiam ad heredem Caij Scij pertineat, Paulus respondet. usum aquæ personalem ad heredem Scij quasi vsuarij transmitti non oportere) unde Paulus ibi decidere videtur illum non acquisuisse sibi, & heredibus, & confirmatur ex Iuris Consulto Celso in l. cum præcario 12. ff. de præcario, ubi concessio præcarii ad heredem illius qui præcario rogauit non transit, ibi (ad heredem autem eius, qui præcario rogauit non transit, & tamen Paulus in l. interdictum, ff. eodem titulo, dicit quod præcarium est actus donationis, seu liberalitatis, ibi, (magis enim ad donationem, & beneficij causam quæ ad negotij contractus spectat præcarii conditio) & textus in dicta l. si pactum, ff. de probationibus, procedit quoties sumus in eo qui ex se facit actum, ut dicatur acquirere sibi, & heredibus, secus in donatario, etenim in donatione nudum factum donantis attenditur, & nullum donatarii factum interuenit, nisi sola acceptatio, cum non fiat ex quaestu, sed ob suum amorem, & affectionem, erga donatarium, l. nec adiecit, cum l. sequenti, ff. pro socio.

Qua de causa magis communiter dixerunt Doctores donationem contractum non dici, ut plures refert Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 3. per totum, Cuiacius ad nouellam 117. Imperator. Iustiniani in titulo de donat. propter nuptias, Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 45. errore 8. & lib. 7. coniecturarum iuris cap. 14. col. 3. lib. 19. cap. 2. col. 7. Marius Cuiellus tomo 1. de donat. contemplat. matrimonij tractatu 1. discursu

1. particula unica à num. 22. cum seqq. ex l. si predia. ff. de donat. inter virum, & uxorem, hac ratione mori, quia in donatione nullum factum donatarij consideratur, sed tantum donantis voluntati acquiescitur, deò non mirum si hæredes nō considerantur.

- 7 Unde ex his non posset sustineri sententia Reg. Capycij Galeota tomo 2. contrasiar. illustrium cap. 21. à num. 17. 18. & seq. dicentis facta donatione post mortem, si præcedat donatarius, transmitti ad suos hæredes donationem prædictam, ex quibus colligitur, quod cum renunciatio sapiat vim donationis, si renunciatarius præcedat, renunciatio euanesceat, & securo obitu illius de hæreditate cuius renunciatio facta fuit, renunciatus admittitur.

Quoad secundum caput videtur ad esse difficultas, quoniam dicta renunciatio dicitur conditionalis, cum contineat diem mortis illius de cuius hæreditate facta fuit, iuxta textum in l. 1. & in l. dies incertus. ff. de condit. & demonstr. continet etiam conditionem si renuncianti hæreditas deferatur, ut pluries dixi, & in cō tractibus conditionalibus respectu mortis transmissio denegatur, dixerunt Alci. conf. 3. lib. 8. tomo 3. Peregr. de fideicommissis art. 5. 2. num. 20. Auend. in l. 40. Tauri glosa 18. nu. 23. plures apud Galgan. de condit. & demonstr. p. 2. cap. 1. q. 10. num. 8. Hartamā Pist. lib. 3. quæst. 8. à nu. 66. cum seqq. Maya p. 1. consult. ultima à num. 17. cum seqq. Valascus consult. 122. Consil. Dexart decis. 20. per totam, omnes vnico ore dicentes quod facta donatione, aut altero contractu post mortem, si mors acceptantis præcedat, euanesceat donatio, quoniam, tex. in l. ex condicionali instit. de verb. oblig. bene procedit quoties actus est sub aliqua conditione puta si naus ex Asia venerit, tunc licet contrahens decedat ante conditionis aduentū, illa tamen adimpleri poterit ab hæredibus, at quoties actus perficitur post mortem toties per donatarij decellum, seu obitum conditio totaliter deficit, ut bene Alciat. dicto conf. 3. num. 22. Valasc. dicta consult. 122. nu. 13. & omis pluribus.

- 9 Colligitur ex textu in l. quod de pariter, ff. de rebus dubijs, in quo proponitur, quod mater filie nomine dotem eius viro tradidit cum pacto, ut defuncta filia dos sibi reuerteretur, euenit, ut mater prædecessit filie, facto casu obitus filie fuit quaesitum si dos deberet reuerti ad hæredes matris, & responsum fuit nega-

gatiue, verba Iuris Cons. sunt (quod de pariter mortuis tractamus, & in alijs agitatū est, ut ecce si mater stipulata esset dotem à marito, mortua filia in matrimonio sibi reddi, & simul cum filia perisset, an & hereditibus matris actio ex stipulatu competat, & diuus pius rescripsit non esse commissam stipulationem, quia mater filia non supervixit) ecce igitur expressa decisio Iuris Cons. docentis non dari transmissionem, quoties effectus collocatus est post mortē.

Et licet plures dixerint transmissionē ibi fuisse denegatam ex eo, quia expressē fuit dictum à matre, ut dos sibi tantum restitueretur post filie obitum, unde dicitur concepta stipulatio sub hac cōditione si filia matri prædecesserit, & sic præmoriente matre conditio defecta dicitur, arg. l. necessario, l. si tibi homo, §. cum seruus. ff. de leg. 1. l. in conditionibus, §. 1. de condit. & demonstr. sic respondet Bartol. in dicta l. quod de pariter, & in l. qui duos, §. penult. ubi Doctores ff. de rebus dubijs, secuntur Bald. in l. si plures num. 23. C. de condit. insertis, Aretin. conf. 124. Valasc. de iure emphiteutico quæst. 50. ad finem, & in conf. 122. lib. 2. latē Ferdin. in cap. unico de filijs natis ex mat. ad morg. contracto cap. 10 num. 9. & 10. Fontan. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 24. num. 35. vers. se defendendo, ideò non mirum si transmissio denegatur.

- 10 Tamen Paul. de Castro in d. l. quod de pariter num. 2. ait quod retento tali intellectu sequeretur Martianum ibi decidisse casum expressum, cum lex non sit interpretanda, ut de casu indubitabili sermonem instituatur, valde hoc in iure absurdum reputatur, secuti sunt Paul. de Castro, Soccin. in l. sed & in illo num. 1. ff. de rebus dubijs, Couarr. lib. 2. variar. cap. 7. nu. 8. Menoch. lib. 6. presump. 50. nu. 17. Barbo. in l. Gaius nu. 16. ff. soluto matrim.

At Fontan. loco citato conatur hunc intellectum Bartoli tueri dicens mirum nō esse si Martian. Iuris Cons. non expresse- rit pactum illud, ut sibi soli dos esset restituenda, cum principaliter de illa questione non ageret, sed tantum quis nam prius mortuus sit, filia an mater, ut colligitur ex illis verbis (quia mater filie non supervixit) & ex titulo de rebus dubijs, & cum principaliter de alio Iuris Cons. egisset, ideò de illo non omne expressit, quoniam quoties de aliquo articulo perfunctorie tractatur, non solent omnes circumstantie explicari, & multa de illo facto reliquuntur, sed adhuc tali intellectu Bartoli retento sequitur quod quan-

O o do

do adest pactum post mortem, cessare dispositionem dicti s. ex conditionali, & cum in casu nostro renunciatio contineat tacitam conditionem post mortem illius de cuius hereditate facta fuit renunciatio, si renunciarius precedat, evanescit renunciatio.

Verum posset aliquis dicere hæc omnia procedere quoties dicta mortis mentio conditione induceret, secus si non, ut in casu nostro, quoniam in contrariis promissio post mortem non dicitur conditionalis, docet *Oldrad. conf. 139* late probat *Horat. Montan. controuers. forens. cap. 32. à num. 4. cum pluribus seqq. & colligitur ex notabili responso Vlpian. in l. nam & si cum moriar, ff. de cond. indebiti, ubi Vlpian. ait quod si aliquis promiserit dare cum morietur, si in vita soluerit non habebit conditionem indebiti, sunt verba (nam & si cum moriar dare promiserò, & ante solvam repetere me non posse Celsus ait, quæ sententia vera est) & tamen nullus est qui ignorat dari conditionem indebiti quoties debetur sub conditione, l. sub conditione, ff. de cond. indebiti, l. sufficit, l. qui promisit, ff. eodem, l. si quis ream s. idem, Julian. ff. de liberatione legata, l. greges, s. finali, ff. de pignori, & alibi latius dixi, quibus addo *Salgad. in labyrintho creditorum p. 3. cap. 8. num. 39.* igitur si conditio denegatur signum est non fuisse inductam conditionem.*

13 Et licet contra hoc videatur facere iocus *Papin. in l. heres meus, s. heres meus, ff. de cond. & demonstr. ubi legatum factum Titio post mortem sui hære. is conditionale est, cum & si certum sit hære. fore moriturum, incertum tamen est si legatarius, eò tunc viuis reperitur, ibi. (heres meus cum ipse morietur centum Titio dato legatum sub conditione relictum est, quamvis enim heredem esse moriturum certum sit, tamen incertum est, an legatario viuis dies legati non cedat, & non est certum legatum ad eum perueniturum) hoc esset in simili, nam licet certum sit esse moriturum illum de cuius hereditate facta fuit renunciatio, incertum tamen est si renunciarius viuis reperitur, idem dicitur in l. si cum heres, l. huiusmodi, ff. quando dies legati cedat.*

Nam respondetur hæc bene locum habere in legatis, & ultimis voluntatibus in quibus requiritur, ut legatarius viuis reperitur tempore quo dies legati cedat, sed venit, & cum fuerit factum sub die incerta scilicet mortis, neque venit, neque cedit, l. si dies ap. posita, ff. quando dies

legati cedit, l. 1. l. dies, ff. de condit. & demonstrat. l. stipulatio ista, s. inter certam, ff. de verb. oblig. id. cum requiratur, ut sit viuis tempore illius dici, & hoc est incertum conditio efficitur; unde videmus legatum factum Titio post mortem suam non dici conditionale cum hæc ratio cessat dicta l. heres meus, ff. de condit. & demonstrat. imò solum tempus dicitur dilatum ibi, (heredes meus cum morietur Titius ei centum dato, purum legatum est, quia non conditione, sed mora suspenditur) & in stipulatione licet conditione pendente dies neque veniat, neque cedat, l. cedat, ff. de verb. oblig. sufficit tamen contrahentem tempore stipulationis adesse, & proprie in casu donationis post mortem procedit ratio dictæ legis heres meus, ut solum dicatur ap. posita causa citationis non suspensionis, ex dictis per *Presid. de Franchis decis. 213. & 339 per Annam conf. 39. Fontan. de pactis nuptialib. clausula 4. glosa 3. à num. 22. Reg. Galeota tomo 2. controuers. illustr. cap. 21. alios videre est apud Dom. Marchion. Torelli tomo 1. consult. 16 à num. 21. & tomo 2. consult. 88. nu. 2. & 3. consequenter cum sola mora considerata dicatur, id. nulla dicitur inducta conditio, imò quoties tacite inest, conditionem non parit, l. si dies, s. ultimo, l. cum illud, s. finali, ff. quando dies legati cedat, l. conditiones extrinsecus, ff. de condit. & demonstr. Bart. in l. unica, s. 1. num. 1. C. de caducis tollendis, plures apud Card. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 20. nu. 5. in casu nostro intelligitur de sui natura, ut renunciarius, & renunciarius reperiuntur viuis tempore obitus illius de cuius hereditate facta fuit renunciatio, merito nulla dicitur adesse conditio.*

17 Imò dato quod conditionem pareret, locus esset transmissioni, iuxta textum vulgatissimum in dicto s. ex conditionali, l. si quis Titius, ff. eodem titulo, sic docent, *Lasson, & alij in l. quæ de legato, ff. de leg. 1. Benedict. in cap. Rainutus vers. si absque liberis num. 71. extra de testamentis, Zanch. in l. heredes mei, s. cum ita p. 4. n. 18. ff. ad Trebell. Bolog. in responso pro triuultis num. 161. cum seqq. Surdus decis. 144. num. 24. & decis. 151. num. 19. Corduba in l. si quis à liberis, s. item rescriptum num. 22. ff. de liberis agnoscendis, Cancerius par. 3. variarum cap. 21. à num. 95. cum seqq. Fusarius conf. 41. num. 142. Fontanella dicta glosa 24. à num. 23. cum sequent. Franciscus de Petris consil. 11. late Domin. Marchio Torelli tomo primo decis. 2. per totam ubi*

vbi nouissimè Dom. Gizzius in obseruat. num. 3. Cutell. de donat. contemplat. matrim. lib. 2. tract. 2. discursu 1. speciali 37. à num. 1. Connan. lib. 66. commentariorum cap. 3. nu. 11. Petrus de Greg. p. 3. syntagmatu lib. 24. tit. 1. num. 27. Petrus Nicol. Mozzius lib. singulari de contractib. tract. de stipulatione, §. de stipulatione pura num. 15. Duarenus ad tit. de stipulatione seruorum cap. 6. de Marinis tomo 1. quotid. cap. 86. per totum, Consil. Domin. Marcell. Marcian. tomo 2. posthumo cens. 3. à num. 10. cum sequentibus, qui benè aduersariorum argumenta resolvunt.

Neque obstat, quod in donatione non veniant hæredes nisi expressa fiat eorum mentio, quoniam contrarium deciditur per Imperat. Iustinian. in l. si quis argentum, §. finali, C. de donat. & aduertit Anton Faber in suo Codice in titul. de reuocandis donat. definit. 21. in scolijis num. 8. & in casu Reg. Rouiti, de qua super contra ipsum fuit decisum, vt aduertit Theod. di sta allegat. 42. in fine.

Et si veritatem amamus, iura adducta 18 per Reg. Rouitum pro sua sententia non videntur concludere, nam in dicta, l. Lucius Titius, idè seruitus ad hæredes non transit, quia personalis est, non quia de natura contractus ad heredem non transiret, & Bartolus ibi assignat modos quibus cognoscitur an seruitus sit personalis, vel realis, & faciunt dicta per Domin. Reg. Capyc. Latro in doctissima consult. 109 tomo 2. & tomo 1. decis. 66. imò si valeret arguere ex dicto textu ad casu donationis sequeretur, quod si donatio fuisset pura, & sic acquisita donatario, eò defuncto euanesceret donatio, & ad donatorem reuerteretur iuxta casum propositum in dicta l. Lucius Titius; vbi erat quaesita seruitus, sed morte illius fuit extincta, sed hoc dicere esset falsum, igitur ibi non veniunt hæredes, quia natura seruitutis personalis, quæ contradistinguitur à reali hoc non patitur, & ad textum in dicta l. cum precario vidèdi sunt doctissimi viri Horat. Barbat. in prag. de assistentia glosa 7. num. 64. 65. & 66. Dominic. Gaytus de credito in addit. nouissima à num. 603. cum pluribus seqq.

Neque obstat quod posset aliquis dicere, scilicet renunciatarium istum esse subrogatum loco renunciantis, sed si renuncians decessisset ante illum, cuius hæreditatem renuncians ad suos hæredes nihil transmitteret, idem dicendum est in renunciatario, vt si ille præcedat nihil ad hæredes transmittat, & eua-

nescit renunciatio, cum regula sit in iure nostro, vt subrogatus sapiat naturam eius in cuius locum fuit subrogatus, l. cum qui ita, §. iniuriarum, ff. si quis cautionibus, §. fuerat, vbi Faber, & Iason num. 4. institut. de act. Bart. in l. 3. §. hæc actio, ff. si quis test. liber esse iussus fuerit, & dicitur facta cum omnibus qualitatibus rei inherrentibus, l. finali, C. de proxim. sacr. scrip. lib. 12. Peregrin. de fideicommis. art. 16. num. 30.

Quoniam huic fallaci argumento respondetur, duplicem considerando inspectionem, primo si loquamur respectu illius de cuius hæreditate fuit facta renunciatio, & omnia super allata bene pro 30 cedunt, videlicet si renuncians ante illum decedat, renunciatarius adhuc excluderetur, nam cum dicta renunciatio contineat tacitam conditionem si renuncianti hæreditas deferatur, quæ non fuit delata ob præcedentem obitum, merito illo defuncto euanescit, Paul. de Castro in dicta l. qui superstitis num. 3. vers. aut filia, ff. de acquirenda hereditate, Baldus, & Alexand. in dicta l. pactum dotale num. 7 C. de collat. idem Alexand. cons. 7. vol. 1. Marant. disput. 10. num. 8. 12. & 83. Bertrand. cons. 138. vol. 4. Tiraqu. de primogenitura quaest. 12. num. 2. & quaest. 40. num. 119. & 120. Couarr. in dicto cap. quamuis pactum par. 3. §. 2. num. 3. Surdus cons. 133. num. 18. & 19. & cons. 332. nu. 3. cum seqq. Beccius cons. 107. num. 4. Anto. Faber in suo Codice in titulo de pactis definit. 14. in ultima edit. secundo si loquamur respectu renunciantis alio, & diuerso modo res agitur, cum hæreditas ipsi deferatur, & sufficit ipsum in viuis existere ad hoc, vt hæredibus renunciatarij dari possit.

Certè quidem ex allegatis vtraque sententia esset sustentabilis, cum vnaquæque probabiliores contineat rationes, sed magis æqua mihi videtur sententia prior denegans hanc transmissionem, quoniam dicta renunciatio fauore solius renunciatarij facta videtur, vnde illo defuncto cessat causa renunciationis, non quod de sui natura non haberet transmissionem, sed quia voluntas, & mens renunciantis videtur restricta solum ad dictum renunciatarium, vnde ego remitterem totum iudicis arditrio, qui circumstantias renunciationis considerare posset.

S V M M A R I V M.

- 1 Ponderatur decisio Capycij 190.
- 2 Renunciatio non extenditur ultra personas in illa enunciatas, imò neque ad illorum heredes.
- 3 Heredis appellatione comprehenditur heredis heres, & vide num. 5.
- 4 Conditio præstandi aliquid heredi, dicitur impleta præstando heredi heredis.
- 5 Verbum videtur denotat improprieta-tem.
- 6 Fictio non habet locum in contractibus, si quando agitur de præiudicio tertij.
- 7 Enumerantur omnes Doctores agentes de alienatione rei Ecclesiæ, & de eius so-lemnitatibus.
- 8 Solemnitates iuris non requiruntur in alie-natione rei Ecclesiæ secundo loco facta, si in prima interuenerunt, dummodo non fuerint incorporate.
- 9 Bona subiecta fideicommissio semel pro dote alienata, non subiacent amplius restituti-
oni.
- 10 Alienatio rerum pupilli non requirit so-lemnitates, si cum illis fuerint pignorate, & de ratione in fine.
- 11 Assensus Regis non requiritur in trans-latione feudii dotalis in beneficium uxoris si illo adhibito fuerit in dotem tradi-tum.
- 12 Renunciatio non extenditur ad lucrum com-petens iure sanguinis, sic ad beneficium legis feminæ, & legis hac edictali.
- 13 Prohibitus petere de bonis, non dicitur pro-hibitus quod consequi debet.
- 14 Portio debita iure consuetudinis non datur iure successionis.
Idè agnatus poterit medietatem petere, al-teram respicere.
- 15 Renunciatio est stricti iuris, idè solùm ad expressa extenditur, aut adea quæ conne-xionem habent.
- 16 Renunciatio extenditur ad portionem debi-tam iure consuetudinario.
- 17 Medietas debita iure consuetudinario non transmittitur da heredes si non fuerit agnita.
- 18 Clausula qualitercumque, & quomodo-cumque omnia comprehendit tamquam vniversalis.
- 19 Mutata persona, mutatur eius conditio.
- 20 Emptores rei Ecclesiæ, aut fisci, non gau-dent illorum immunitate pro gabella.
- 21 Coloni Ecclesiæ non gaudent illius immu-nitate.

A R G V M E N T V M.

Ponderatur decisio Capycij 190. cum affectis, ac explicatur si renunciatio comprehendat portionem debitam iure consuetudinario, & ad quas per-sonas extendatur, cuius occasione multa notabilia declarantur.

T H E O R E M A. L V I.

E Legans, ac difficilis controuersia mē-sibus elapsis discutienda euenit in nostris Tribunalibus, pone casum quod filia renunciauerit patri, & eius heredi-bus omnes successiones quomodocum-que, & qualitercumque sibi spectantes, quo patre defuncto filius hæres cum es-set in vltimis constitutus hæredem in-stituit quendam sibi coniunctum, qui vltimus hæres in suo testamento de om-nibus bonis disposuit, quæ situm fuit si dicta renuncians petere poterat medie-tatem bonorum antiquorum virtute nostræ consuetudinis, & pro faciliiori resolutione præsentis controuersię duo sunt explananda dubia, primum si hæc renunciatio profit huic vltimo morien-ti, secundo si comprehendat medietatē hanc debitam virtute consuetudinis.

Et quoad primum dubium dixi re-nunciationem non extendi adhuc vl-mum morientem, ad quod videtur pun-ctualis decisio Capycij 190. vbi Bernarda Coca renunciauit ioannello patri, & hæredibus dando illis facultatem dis-ponendi ad libitum, Bonauentura Co-ca filius dicti Ioannelli disposuit de suis bonis in beneficium Ioannis Andreæ fratris, qui Ioannes Andreas dum de suis bonis disponderet alteri suam substan-tiam reliquit, vnde Bernarda Coca, quæ renunciauerat, egit in Sacr. Consil. pro medietate bonorum antiquorum, fuit oppositum de renunciatione, nihilomi-nus Sacrum Consilium pro Bernarda, sententiam protulit, dicens renuncia-tionē habuisse effectum suum in perso-nam Ioannelli patris, & Bonauenturæ fratris, & sic non erat ad alios exten-denda, quoniam renunciatio non extē-ditur ad personas in renunciatione non contemplatas notant Gabriel conf. 89. num. 11. 12. & 13. vol. 1. Maran. disput. 10. num. 29. Medices conf. 2. num. 128. 129. & 130. Reg. Rouit. conf. 23. num. 11. vers. hæc
atq.

autem renunciatio lib. 1. Theod. allegat. 36. num. 37. 38. & 39. Molf. par. 3. quest. 9. & sic cum renunciatio facta fuerit in beneficium patris, & suorum hæredum, quæ iam effectum suum fortita fuit, non debet ad alios extendi, scilicet ad hæredem hæredis, vt in his terminis locuti sunt Capycius loco citato, Paris. conf. 12. num. 10. lib. 1. Surdus conf. 163. num. 10. & conf. 179. num. 20. lib. 2. conf. 446. num. 13. & seq. lib. 3. & decis. 163. num. 10. Molfes. de renunc. quest. 1. num. 26. & quest. 17. num. 4. Gallerat. de renunciationib. lib. 1. cap. 10. per totum, Horat. Monta. controuerf. forens. cap. 9. per totum, nouissimè post hæc exarata visus doctissimus, & integerrimus de Mavinis tomo 2. quotid. cap. 191. à num. 3. cum pluribus seqq. & sic hoc primum dubium videtur iam ex citatis Doctorebus resolutum.

Sed contra hanc sententiam videntur facere plura Iuris Consult. responsa 3 Vlpiani in l. hæredis appellatione, ff. de verb. signif. vbi dicitur, quod hæredis appellatione venit hæres hæredis ibi (hæredis appellatio non solum ad proximum hæredem, sed etiam ad vteriores defertur, nam hæredis hæres, & deinceps hæredis appellatione continetur.) Pauli in l. sciendum, ff. eodem titulo, ibi (sciendum si hæredem etiam per multas successiones accipi) & in l. si quis filium familias, §. finali, ff. de acquirenda hereditate, in illis verbis (in omni successione, quicquid hæres extitit qui Titio hæres fuit, Titio quoque hæres esse videtur,) idem dicitur in l. 3. §. sed & si Titio, ff. de petitione hereditatis, l. finali, C. de hæredibus instituendis, l. qui per successionem, & ibi Decius, ff. de regulis iuris, docent Corneus conf. 275. Riminal. in iur. conf. 333. num. 35. vol. 3. Causale. par. 1. decis. 27. nu. 30. Card. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 14. num. 21. Peregr. de fideicommiss. art. 32. num. 60. plures refert Fusar. de substit. quest. 343. in principio Gio-uagn. conf. 77. num. 19. & 20. lib. 1. Rota Romana decis. 332. num. 6. par. 2. in recentioribus, & decis. 347. num. 2. par. 1. diuersorum, Aldograd. conf. 49. num. 5.

Vnde factio legato alicui sub conditione de præstando aliquid hæredi, conditio adimpletur præstando hæredi hæredis, docet Iuris Consult. Hermog. in l. cum ita datur, §. finali, ff. de condit. & demonstr. ibi (ex his verbis si hæredi Titio decem dederit liber est, non tantum hæredi, sed etiam hæredi hæredis dando peruenit ad libertatem) idem dicitur in l. sub diuersis, §. finali, ff. eod. tit. videre est Mant. de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 17. n. 24. & sic colligitur mētio

nato hærede venire secundum hæredem, & renunciatio cum fuerit facta patri, & hæredibus, non solum comprehendere debet primus hæres, sed etiam secundus.

Respondetur ad hoc difficile argumentum, nam id quod dicitur hæredis appellatione venire secundum hæredem non esse per modum verum, sed fictum, vt inquit glosa in dicta l. hæredis appellatione, & facit textus in l. si quis filium, §. finali, ff. de acquirenda heredit. ibi (Titio quoque hæres videtur) quod verbum videtur denotat improprietatem, l. 1. §. de iecisse, ff. de vi, & vi armata, l. naturaliter, ff. de acquirenda possess. l. item mela, §. Celsus, & §. quamuis, ff. ad legem Aquiliam, l. item ait prætor, §. item, & ibi glosa, ff. ex quibus causis maiores, latè Barb. dict. 261. in paruis & facit ad idem Vlpian. in l. 1. §. hoc interdictum, ff. quorum legatorum, quem ad hoc allegat Aretinus in l. finali, §. finali verbo nota, ff. de vulgari, dicens non esse de proprietate verbi, quod hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris, & dicitur secundum quid non simpliciter, dicta l. finali, C. de hæredibus instit. ergo non dicitur propriè hæres, quoniam verba accipiuntur simpliciter, & non secundum quid, l. hoc legatum, vbi Bart. ff. de leg. 3. & sic dixerunt Grat. tomo 1. discept. forens. cap. 104. num. 1. & 276. num. 21. Rota Romana decis. 47. num. 9. par. 2. diuersorum, Mantica decis. 79. num. 5. Aldogradus conf. 49. num. 39. vnde si dicitur hæres testatoris per modum fictum, & improprie, sub casu nostro comprehendere non potest, quoniam fictio locum non 6 habet in contractibus in quibus stricta sit interpretatio, Bald. in l. filium col. 1. vers. ita nota quod Monasterium, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, Imola, & Alexand. in l. 1. §. lex falcidia, ff. ad legem falcidiam Feder. de Senis conf. 174. secundo fictio cessat quoties agitur de alterius præiudicio, arg. textus in l. stipulatio de dote, ff. de iure dotium, l. insulam, §. finali, ff. soluto matr. nam actio de dote quæ non competit constante matrimonio competit factio diuortio, sed reintegrato matrimonio cessat, l. simuliter diuerterit, ff. soluto matr. nam lex fingit mulierem numquam diuertisse à viro per reintegrationem factam, l. plerumque, ff. de ritu nuptiarum, quæ omnia considerantur in casu nostro, quia sumus in contractibus, ore-retur præiudicium renunciantis, consequenter dicendum est sub dicta renunciatione non fuisse comprehensum hæredem hæredis.

Con-

Contra nostram sententiā facit aliud argumentum, nempe data facultate de disponendo ad libitum abstulit bona illa à subiectione consuetudinis, & sic effecta sunt libera à tali onere, consequenter penes quemcumque reperiantur à tali onere sunt exempta quoad renunciantem, sicut in simili res Ecclesiæ quæ alienari prohibentur sine solemnitatibus iuxta textum in cap. nulli, & in extrauaganti ambitiose de rebus Ecclesiæ non alienandis, quam materiam explicant

7 *Rebuff. de alienatione Ecclesiæ, Mascar. de probat. conclus. 75. Gabriel lib. 3. tit. de rerū Ecclesiæ alienat. conclus. 1. Rodoan. de alien. rerum Ecclesiæ per totum, Villagut de rebus Ecclesiæ non alienandis per totum, Anonim. de alienat. bonorum Ecclesiæ, illarum causis, & solemnitate, Petr. Gichen in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Ferrarien. in praxi tit. 2. glosa 10. num. 56. Papon. lib. 1. rerum franciæ iudicatarum tit. 13. arreso 1. Raud. de analogis lib. 1. c. 38. Humnius ad Treuth vol. 2. disp. 2. par. 1. thesi 5. lit. E. quæst. 32. Castil. tomo 1. cap. 54 Card. Mant. de tacitis lib. 22. tit. 7. Serafin. de iuramento priuileg. 52. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de rerum alienat. conclus. 1. Kenchius de regimine seculari, & Ecclesiastico lib. 3. classi 1. cap. 3. Matth. Steph. lib. 3. de iurisd. par. cap. 13. Gabriel Venatorius in analati iuris Pontificij lib. 3. tit. 3. Lather Husanu de censibus lib. 1. cap. 4. num. 7. & 8. Arnol. Reigerius in thesauro iuris verbo alienatio, Henricus Bruringerius de varijs rerum speciebus conclus. 83. Leopoldus Kalemaw disput. iuris canonici thesi 18. Mich. Theuther inter consilia Modestini Pistorij conf. 40. q. 3. Ioa. Vurmeft exercit. academ. 5. q. 24. David Doring. to. 1. in bibliotheca Iure Conf. verbo alienatio n. 64. Christophor. de Suelues conf. 8. nu. 1. Marta de clausulis p. 1. clausu. 365. latè Ciarlin. to. 2. c. 183. per tot. qui omnes latè agunt materiam alienationis rerum Ecclesiæ, si tamèn fuerint solite in feudari, in emphiteusim dari, aut alienari, tunc de nouo solemnitates non requiruntur ante incorporationem, ita Calde.*

8 *conf. ultimo in titulo de consuetudine, Curt. iunior par. 2. de feudis quæst. 3. Ruin. conf. 41 num. 38. lib. 1. Soccin. iunior conf. 162 num. 4. lib. 2. Clarus in 9. emphiteusis quæst. 6. vers. primo, post alios Rodoan. de rebus Ecclesiæ non alienandis in rubrica quæ requirantur, ut dicatur res solita in feudari, Maggon. decif. Lucenfi 14. n. 29. Riccius in praxi fori Ecclesiastici resolut. 101. num. 4. Rota Romana diuersor. decif. 160. num. 5. part. 2. Serafin. decif. 434. & 1174. num. 4. plures*

refert *Aldograd. conf. 28. num. 19. cum seqq. latè Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glosa 13. pa. 4. à num. 3. cum seqq. Gallup. in methodo feudali par. 1. cap. 3. à num. 100. cum seqq. & patet ex textu in cap. 2. de feudis, vbi si feudum reuersum fuerit ad Ecclesiā licebit Prelato illud alteri infeudare, etiam si iuramento obstrictus esset alteri non infeudare Romano Pontifice inconsulto, ibi (ex parte tua nostro est Episcopatu referatum quod sapius dubitasti, utrum contingat vassallum tuum de cedere, & ad te feudum ipsius redire feudum eius liceat tibi alij dare, quamuis iuramento tenearis obstrictus non infeudare de nouo Romano Pontifice inconsulto) eadem ratione dixerunt Doctores, rem semel pro dote alienatam fideicommissio subiectam nō esse, ita *Bursat. conf. 76. num. 1. Grab. conf. 140. num. 15. vol. 1. Rossental de feudis cap. 4. conclus. 21. lit. A. vbi plures allegat Surdus decif. 9. num. 10 & 11. & plenius conf. 105. num. 12 Gama decif. 192. Gayll. obser. 161. num. 4. lib. 2. Cancer. par. 3. variarum cap. 21. num. 250. Fontanel. tomo 2. clausula 5 glosa 1. p. 2. à nu. 49. cum seqq. Fusar. de substit. q. 531. nu. 90.**

Sicut in simili res minorum quæ alienari prohibentur, vt in toto titulo ff. de rebus eorum, si fuerint pignoratæ adhibitis solemnitatibus, in earum postea venditione solemnitates non requiruntur, *Bart. in auth. hoc ius porrectum col. ultima. vers. quero pone, C. de Sacrosanctis Ecclesiis & in l. 3. in principio, C. de pignoribus, Florentini in l. caueri ff. communia prædiorum, Negusa. de pignorib. par. 6. membro 1. num. 15. Montan. de tutelis cap. 33. nu. 496. Mantica de tacitis, & ambigus lib. 4. tit. 6. num. 42. Roder. de annuis redditib. lib. 1. quæst. 14. num. 18. Gaspar Hermos. in addit ad Lopez glosa 7. l. 4. num. 34. Renatus Copp. de feudis andegauen. lib. 2. tit. 4. num. 3. Roder. de redditib. lib. 2. cap. 18. num. 51. Auendan. de censibus cap. 65. num. finali, Intrigl. de substitut. centuria 3. quæst. 73 num. 418. Fusar quæst. 541. num. 21. Mieres de maioratu part. 1. quæst. 10. num. 161. latissimè doctissimè Salgad. in labirinto creditorum par. 2. cap. 7. per totum, & par. 3. cap. 4. sic in rebus Ecclesiæ latè fundat Nouar. lib. 1. quæst. forensi 128. in noua impress. & mentionem facit Riccius collect. 2537. & colligitur ex textu in l. si pupillorum, §. 1. ff. de rebus eorum, cuius intellectum videas apud doctissimum, & subtilissimum Consil. Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 27. à num. 3. cum seqq.*

Accedit dictum *Imola, & Roman. in l. v. sub-*

usufructu, ff. soluto mat. dicentium assen-
11 *sum domini adhibiti in datione rei seu-*
dalisi dati in dorem marito, quod retran-
slatio dominij faciendâ soluto matri-
nio alium non requirit assensum, secun-
tur Capyc. decis. 182. nu. 11. & 12. Afflict.
in cap. Imperialem in principio vers. duode-
cimo nota num. 8. & 9. & decis. 335. num.
19. Gregor. Lopez l. 6. tit. 11. par. 6. col. 8.
vers. & si data, Molina de Hispan. primog.
lib. 4. cap. 5. num. 1. & 2. plures alij apud
Felician. de censibus lib. 2. cap. 3. num. 20.
iuxta tamén intellectum Horatii Munt. in
l. Imperialem, §. 1. num. 171. cum sequenti-
bns.

Ex quibus colligitur quod cū hæc bo-
 na fuerint exempta à consuetudine per
 renunciationem factâ, penes quemcūq;
 reperiantur tali onere subiecta non di-
 cuntur.

Sed pro responsione videndum est de
 secundo capite, scilicet si renunciatio
 extenditur ad hanc portionem debitam
 virtute nostræ consuetudinis, & dicen-
 dum omninò videtur nō comprehendi
 cū renunciatio non extendatur ad lu-
12 *crum competēs iure agnationis, Igneus*
in auth. ex causa vers. quarta. limitatione
num. 221. C. de liberis prateritis, colligens
ex textu in l. pro herede, §. quid tamén, ff. de
acquirenda hereditate, vnde dicimus non
extendi ad lucrum competens ex dispo-
sitione textus in l. famine, C. de secundis
nuptijs, Bart. in auth. hoc amplius quest. 11.
C. de fideicommissis, & in l. si quis Rome, §.
duo fratres, in fine primæ oppositionis, ff. de
verb. oblig. plures refert Tiraquell. de iure
primogen. quest. 35. num. 2. Molfes. part. 4. in
titulo de renunciatione quest. 1. num. 35. Ca-
still. Sotomaior de usufructu lib. 1. cap. 2. nu.
56. Marta de success. legali par. 1. quest. 14.
art. 4. num. 19. Hodierna in l. hac edictali q.
11. cum 78. & 90. Manent. conf. 15. num. 13
Rota Romana decis. 45. num. 24. & 25. p. 2.
Aldograd. conf. 66. num. 18. vers. præsuppo-
sita autem renunciatione in additionibus post
opus, Fontan. claus. 5. glosa 8. par. 4. num. 4.
latè Kellenbens de renunc. quest. 31. per to-
tam, sicut non extenditur ad beneficium
legis hac edictali, plures apud Trentacing.
variar. lib. 3. in titulo de matrim. resolut. 5.
num. 34. & apud Fontan. & Hodiern. locis
citatis, sed hæc medietas iure agnationis
præstatur, igitur ad illam renunciatio
non extenditur, eò magis quia prohibi-
13 *tus aliqui petere de bonis non censetur*
prohibitus petere illud quod per pa-
trém debetur, quia illud non est de bo-
nis neque in bonis paternis, ita Barto. in

l. ut iuris iurandi, §. si liberi, ff. de operis li-
bertorum, Bald. in l. liberti liberteq; num. 28.
C. eodem Angel. conf. 180. Corn. conf. 195.
num. 15. circa finem.

Accedit ratio, quoniam renunciatio
 facta est de omnibus successioneibus, &
 hæc medietas non datur iure successio-
14 *nis, sed ex providentia consuetudinis,*
docet Scipio. Bocc. in consuetud. si moriatur
sub num. 27. in apostilla incip. an talem me-
dietatem circa medium, Capyc. decis. 92. in
fine, Naucler. in addit. fol. 10. in principio,
Molfes. p. 4. de success. ab intestato quest. 61.
Vndè poterit agnatus medietatem pe-
tere vigore consuetudinis, & alteram
respuere Aponte quest. 52. num. 21. & 22.
& conf. 63. num. 29. cum seqq. lib. 1. Franch.
decis. 89. num. 2. Molfes. dicta quest. 61. nu.
13. Dom. Staiban. minor dignissimus Consi-
liarius controuers. forens. cap. 9. num. 17. &
sic cum verba renunciationis loquan-
tur de successioneibus non debent ex-
tendi ad bona alio titulo quæ sita, quo-
niam verbis, est inhærendum à quibus
recedere non licet, non aliter, ff. de leg. 3.
l. 2. §. is nauis, ff. de exerc. cum cumulatis
per Surd. de alimentis tit. 3. quest. 2. nu. 10.
15 *& renunciatio est stricti iuris, sub qua*
non comprehenduntur, nisi ea, quæ ex-
primuntur, aut quæ connexionem cum
expressis habent, Farinac. conf. 197. num.
16. & 17. lib. 3. Surdus decis. 33. num. 9. &
10. Nouar. de elect. fori quest. 13. sect. 1. eò
magis, quia præsumptio est neminem
iuribus suis velle renunciare, l. cum de
indebito, ff. de probat. Iason in l. 2. num. 124.
C. de iure emphit. Greg. Lopez l. 13. tit. 11.
par. 5. glosa 6. Lupus in rub. de donat. inter,
§. 6. num. 10. 11. & seqq. Mascard. de proba-
conclus. 1270. vol. 3. Menoch. lib. 6. præsum.
41. & in his propriis terminis in simili
docet Petrus de Luna inter consilia diuers.
conf. 49. per totum, sic retenta hac senten-
tia clara colligitur responsio ad argu-
mentum, nempe bona hæc non fuisse
exempta à dispositione nostræ consue-
tudinis.

16 At retenta contraria sententia, scili-
 cet comprehendi sub renunciatione
 portionem hanc debitam iure consue-
 tudinario, quam tuetur Præses de Franch.
 decis. 690. per totam, quia licet detur ex
 providentia consuetudinis, vt ultra re-
 latos docet Montan. controuers. forensium
 cap. 1. num. 69. & 70. deferretur tamén ali-
17 *quo iure hæreditario, itaut si agnita non*
tuerit non transmittatur, docet Napod.
in consuetud. si quis, vel si qua verbo mater-
na num. 246. & in consuetud. & si testator,
verbo

verbo perueniat, Anton de Alex. in consuet. si quis, vel si qua in apostilla incip. circa istā consuetudinem, Minad. inconstit. in ali- quibus Franch. decis. 89. num. 2. & decis. 336. & 525. num. 3. plures refert, & sequitur Domin. Marthio Torelli decis. 118. num. 25. cum sequentibus, quod à fortiori procedit in casu nostro. Ob
18 clausulas illas qualitercumque, quomodocumque, quæ ut vniuersales omnia comprehendunt, Crauet. conf. 297. col. 5. vers. ad idem adduco col. 2. Ruinus conf. 989. num. 11. vol. 2. Rolan. à Valle conf. 12. num. 40. vol. 4. Menoch. conf. 496. num. 65. cum seqq. alijque apud Barb. dist. 281. per totam, consequenter videtur renuncians cogitasse de talibus bonis, & ita concludit Montan. controuers. 10. à nu. 28. per totum, tamèn adhuc argumentum illud corrui.

Etenim data comprehensione sub renunciatione non dicuntur bona libera, & exempta à consuetudine, sed tantum personæ in renunciatione contemplatæ, vnde mutata illa persona, seu extincta, & bona penes alios sub renunciatione non comprehensos peruenia remanent consuetudini subiecta, ut in simili colligitur, ex Imper. Theodosio in l. unica, C. de imponenda lucrat. de script. lib. 11. circa medium, ibi (nam cum persone conditio non mutetur, nec rei quidem statum conuenit immutare) igitur à contrario sensu mutata
19 persona debet etiam mutari rei conditio, ut docent Bartol. in l. Paulus, ff. de acquir. hered. Baldus conf. 31. vol. 1. Anchaz. conf. 108. num. 2. Ioan. de Amicis conf. 18. vers. & quod immunitas, Menoch. de arbitrarijs indicum casu 562. num. 44. Rol. conf. 61. num. 5. cum seqq. vol. 4. latè Thesaur. dec. 116. Caroc. de locato, & conducto in tit. de successore q. 25.

It probatur in simili fiscus gaudet immunitate à solutione gabellarum pro bonis ab ipso possessis, si tamèn bona
20 illa ad alios perueniant, priuilegium cessat, docet Iuris Conf. Pomp. in l. locatio, §. finali, ff. de publicanis, in illis verbis (mercatores autem, qui de fundis fiscalibus mercari consueverunt nullam immunitatem soluendi publici vestigialis usurpare possunt) idem dicitur de Ecclesia, quæ licet immunis sit, emptores tamèn ab illa immunitatis priuilegio non gaudent, notant Bart. Alber. & communiter Doctores in dicta l. licitatio, §. finali, Decius conf. 48. in principio, Ioan. de Amicis dicto conf. 18. Menoch. conf. 136 num. 1. latè resoluit Glorit. responso 5. à n. 44. cum seqq.

21 Vnde coloni Ecclesiæ non sunt immunes à solutione gabellarum, Thesaur. dicta decis. 116. Menoch. conf. 180. num. 8. Surdus conf. 301. num. 86. Lassar. de decima vendit. cap. 19. num. 27. Guttier. de gabellis quest. 44 nu. 5. Parlador. rerum quotid. cap. 3. num. 14. Genuen. in practicabil. Ecclesiasticis quest. 212 de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 99. per totum Marta de iurisdic. par. 42 casu 13. num. 13. & casu 102. nu. 7. Person. de gabellis num. 85. Bellef. in disquisit. clericali in titulo de exemptione clericorum, §. 7 num. 4. latè discurre in hoc Font. tomo 2. decis. 301. cum pluribus seqq. latè Clar. tomo 1. controuers. forens. cap. 17. à num. 108. cum seqq. & cap. 22. num. 17. & 18. & tomo 2. cap. 129. à num. 16. cum sequentibus, contrarium dicentes in emphitheuta Ecclesiæ, Doctissimus Amaya in l. 2. à num. 53 C. de annonis, & tributis lib. 10. latè Sperel. decis. fori Ecclesiastici per totam, omnes illa ratione moti, quia mutata persona mutatur rei qualitas, dicta l. licitatio §. finali, l. Paulus alias incipit per procuratorem ff. de acquirenda hered. l. finali, in fine, C. de inoffic. testam. l. cum quidam, §. si debitores, ff. de publicanis, & vestigialibus, idem in presenti dicendum, data illa opinione docente sub renunciatione comprehenditur portionem istam debitam virtute consuetudinis, tamèn procedit fauore illius personæ quæ sub renunciatione comprehensa est, at quoties illa persona non est contemplata sub renunciatione, ut in casu nostro ex adductis in primo dubio, licet bona penes illos existant consuetudini subiecta sunt, & contraria procedunt quoties ex le bona sunt exempta, secus si fauore cuiusdam personæ.

Non obstant incontrarium allata, nā diuersa adest ratio inter vnum, & alterum casum, eò quod principium in omni adu attenditur, & non finis, quoties finis habet necessariam consequentiam à principio, docent Afflict. decis. 335. nu. 19. & decis. 210. Freccia de seuseudis lib. 2. quest. 2. nu. 11. Bursat. conf. 29. num. 18. 26. 29. & 30. Maur. de restit. in integrum cap. 196. col. finali, Aponte de laudemys quest. 37 col. 3. & 4. Surdus decis. 220. num. 52. & 53 Anchaz. conf. 282. num. 6. & 7. Caldas Per. in l. si curatorem habens, verbo implorare num. 50. Aponte deci. 21. num. 19. Antonin. de Amato lib. 2. cap. 65. num. 8. Card. Tusc. lit. P. conclus. 703. num. 16. 17. & seq. Anto. Faber lib. 3. Codicis tit. 19. definit. 23. num. 20. Mieres de maioratu par. 4. quest. 3. num. 67. & 68. & sic cum obligatio illa ten-
dat

dat ad distractionem ; non mirum si primus assensus sufficiat , & regulariter in omni contractu initium obligationis attenditur , l. nam origo , ff. quod vi aut clam , l. filius familias , vers. origo enim , ff. ad Macedon. l. clam possidere in principio , ff. de acquirenda possess. l. 2. §. paruique refert , ff. de privilegijs. creditorum , l. 1. l. id quod , ff. de donat. l. quod si maritus , ff. de constituta pecunia , l. si heres , ff. de actionibus empti , l. sequitur , §. ex aliena , ff. de fucapionibus , l. & qui originem , ff. de muneribus , & honoribus , l. incola , ff. ad municipalem , l. Senatores de Senatoribus , cap. cum nullus de temp. ordin. lib. 6. cum alijs adductis plenissime per Castillum tomo 5. controuersiarum cap. 155. per totum , in casu nostra bona illa fuerunt exempta a consuetudine respectu certarum personarum , ideo ad non alias non extenditur.

S V M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores afferentes bona feudalia , & emphiteutica non comprehendi sub generali dispositione.
- 2 Feuda non comprehenduntur sub generalitate dispositionis.
- 3 Mandatum generale ad omnes causas non comprehendit causam feudalem , sic feuda non subiciuntur nostris consuetudinibus.
- 4 Feuda non comprehenduntur sub generali hypotheca bonorum.
- 5 Renunciatio non extenditur ad ea que competunt iure sanguinis.
- 6 Ponderatur textus in l. vt iuris iurandi , §. si liberi , ff. de operis libertorum ,
- 7 Ponderatur textus in cap. 1. an agnatus.
- 8 Filius non poterit feudum retinere , & hereditatem repudiare , licet illud fuerit ex pacto , & prouidentia , vt infra.
- 9 Emphiteusis potest obligari , imò sub generali hypotheca comprehenditur.
- 10 Adducitur responsio Kellenbens quest. 26. num. 10. & ab Authore refellitur.
- 11 Ponderatur denuo textus in cap. 1. an agnatus.
- 12 Heres non potest partem hereditatis adire , alteram verò respuere.
- 13 Enumerantur quedam persone , quibus de iure antiquo deferri non poterat tota hereditas.
- 14 Afferitur ratio quare hereditas non potest pro parte acceptari , pro altera vero repudiari.

- 15 Filius non poterit legitimam retinere repudiata hereditate.
- 16 Filius preteritus per patrem poterit feudum ex pacto , & prouidentia petere , & assignatur ratio.
- 17 Renunciatio extenditur ad feuda , & emphiteusim , quoties alia bona non adsunt in hereditate.
- 18 Distributiones quotidianæ non veniunt sub mentione fructuum.
Quod secus esset , si alij fructus non adessent , de quibus posset capi sermo.
- 19 Refutatio , vt teneat tamquam facta ad proxime successurum debet esse pura , & simplex.
- 20 Renunciatio feudi facta in beneficium proxime successuri nullam requirit Regis assensum.
- 21 Assensus Regis non requiritur in contractu in quo melior sit conditio feudi.
- 22 Ponderatur doctrina Baldi in l. si vt proponis , C. de seruo pignori dato.

ARGVMENTVM.

Proponitur controuersia , si feuda , & emphiteusis comprehendantur sub generali renunciatione , cuius occasione ponderatur textus in cap. 1. an agnatus , & impugnatur intellectus Kellenbens , & assignatur vera ratio dicti textus pluraue alia notabilia discutuntur , & declarantur.

T H E O R E M A LVII.

Quari tamèn potest si sub generali renunciatione comprehendantur bona feudalia , & emphiteuticaria , & communis præceptor Bartolus in l. vt iuris iurandi , §. si libertus , ff. de operis libertorum , & in litem videndum , §. finali , ff. de petitione hereditatis , ait talia bona sub generali renunciatione non comprehendi secuntur Iason in auth. vnde parens num. 8. C. de inofficioso testamento ; Benedictus in cap. raynutius , verbo duas habens filias num. 284. extra de testamentis , Gabriel , Crotus , Parisius , & alij apud Surdum conf. 237. num. 18. vol. 2. & conf. 446. num. 8. volum. 3. Menochius conf. 16. num. 25. vol. 1. Pisanellus in consuetud. si quis , vel si qua sub num. 195. in apostilla incip.

P p

hic

hic essent repetenda Loffredus in titulo de natura successionis feudi col. 10. vers. quid autem si predicta filia, plures refert Caput in consuetud. si moriatur part. 3. §. 7. num. 10. Cancerius p. 3. variarum in titulo de renunciationib. cap. 15. num. 122. his non adductis Horatius Montanus controuersiarum forensium cap. 10. num. 29. plures alios refert, & sequitur Galleratus de renunciat. tomo 1. lib. 2. cap. 50. num. 30. qui limitat si renunciatio fuerit facta de bonis non hæreditate, vt in vers. aliud tamèn, & addo Donadies in nouissimo tractatu de renunciat. cap. 5. post hæc scripta visum, eandem docet sententiam Kellenbens de renunciat. quest. 26. num. 4. vers. sed hisce non obstantibus, & si perfunctorie contrarium docere videatur Othanius Bammacar. in cap. in generali num. 46. si de feudo defuncti militis contentio sit, & ratio colligi videtur ex dicto cap. in generali, vbi disponitur feuda numquam comprehendendi sub aliqua generalitate, notat Soccinus iuntor conf. 72. num. 47. lib. 1. & conf. 74. eodem vol. Guidon Papa conf. 215. & 218. Gammatic. decif. 103. num. 110. Rolandus conf. 29. num. 8. & seq. lib. 3. vnde mandatum generale ad omnes causas, non comprehendit causas, feudales, vt singulariter aduertit Anna sing. 328. & allegat. 118. latè Bammacar. loci citato à num. 54. eadem ratione videmus feuda, etsi intra districtum nostræ Ciuitatis, illius tamèn consuetudinibus non subiiciuntur, vt respondet Napodanus in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 176. cum alijs adductis per Molfesum par. 2. de bonis quest. 7. latè Montanus controuersia 1. à num. 75. eum seqq.

Proindè videmus sub generali bonorum hypotheca bona feudalialia non comprehenduntur, cap. 1. de prohibita feudi alienat. per Lotharium cap. licet vassallus in fine titulo si de feudo defuncti cap. 1. tit. de capitano, qui curiam vendidit, notant post antiquos Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 11. tit. 4. num. 17. 20. & lib. 23. tit. 24. num. 26. Pacificus de Saluiano interdico cap. 2. inspec. 3. num. 54. & cap. 4. num. 258. Scradet. de feudis part. 7. cap. 2. Rosental cap. 79. conclus. 13. Giurba ad consuet. Messan. cap. 1. glosa 3. par. 1. num. 59. vers. nec in generali Mercur. Merlinus de pignoris lib. 2. tit. 1. quest. 11. in principio, Barbosa de appellat. arg. num. 11. Gratianus cap. 580. à num. 10. Don Franciscus Salgadus in nouissimo, ac elegantissimo labyrintho creditorum par. 1. cap. 31. à num. 11. merito dicimus non venire sub gene-

rali renunciatione bonorum.

Quæ omnia à fortiori procedere possunt si feudum esset ex pacto, & providentia, quoniam cum illud detur iure sanguinis, sub generali bonorum renunciatione comprehendendi non potest, numquam enim renunciatio ad talia bona extenditur, ex dictis per Bartolum in auth. hoc amplius quest. penult. C. de fidei commissis, & in dicta l. vt iuris iurandis §. si liberi, ff. de operis libertorum, Baldus in l. liberti libertaque num. 28. C. eodem Angelus conf. 180. Cornens conf. 195. num. 15. circa finem, Oltradus conf. 194. Decius conf. 230. num. 2. & conf. 396. num. 3. Petrus de Luna inter consilia diuersorum Siculorum conf. 49. n. 8. & 9 cum alijs adductis in Theorem. præcedenti

Et colligi videtur ex dicto §. si liberi, ff. de operis libertorum, vbi Iuris Consult. ait, quod si filij fuerint inæqualiter hæredes instituti per patrem non per hoc inæquales portiones habebunt super operas libertorum, in illis verbis, (si liberi patroni ex inæqualibus partibus essent instituti, vtrum pro parte dimidia, an pro hæreditarijs habent operarum actionem, & puto verius liberos pro equalibus partibus habituros actionem,) vnde concludendum puto non eodem modo regulari ea quæ competunt iure sanguinis cum alijs, quæ iure hæreditario, & sic cum feudum istud si ex pacto, & providentia sub generali bonorum renunciatione comprehendendi non debet.

Idem colligi videtur ex textu in cap. 1. an agnatus, vbi agnatus poterit feudum retinere repudiata hæreditate, ibi (si contingerit vassallum sine omni prole, agnatus ad quem vniuersa hæreditas pertinet, repudiata hæreditate feudum si paternum fuerit retinere potest,) explicat ibi glosa verbo retinere, hoc idè esse quia feudum illud pertinet agnato ex legis providentia, non vero ex successione, igitur cum alio iure quam hæreditario competat feudum ex pacto, & providentia, sub hæreditatis renunciatione non comprehendetur, idè cum in Cathalonia omnia feuda, & res emphiteuticæ hæreditaria sint sub generali renunciatione veniunt docet Cancerius loco citato num. 124.

At verius est comprehendendi, quod si feuda fuerint hæreditaria, cum sine qualitate hæreditaria retineri nequeant, idè hæreditate repudiata feudum hæreditarium retineri nequit, docent Isernia, Baldus, &

Alus.

Aluarot. in dicto cap. 1. Zazius de feudis p. 8. vers. quarta conclusio, Clarus in §. feudum quest. 76. per textum in cap. 1. de beneficio fratris, cap. 1. in fine, quibus causis feudum amittatur, idem dicitur in emphiteusi, ut sub generali renunciatione comprehendatur, quoties hæreditaria fuerit, Roman. cons. 22. num. 3. vers. in contrarium, Afflict. in cap. 1. num. 4. in fine in titulo de eo qui finem fecit agnato, Corbul de iure emphiteut. in titulo de extinctione ob renunciationem causa 8. à num. 1. Grammat. decis. 87. num. 42. & 43. in eandem sententiam inclinare videtur Amicus de iure emphiteut. quest. 51. qui licet ibi asserat admitti filiam renunciantem, attamen supponit mortuos fuisse illos quorum contemplatione renunciatio facta fuit, & sic alia ratione, Gratia tomo 2. discept. forens. cap. 351. num. 5. & 8. latè Camil. Medices cons. 20. num. 3. & per totum.

Vndè *Aluarus Valasc. de iure emphiteu. quest. 44. à nu. 6. ait quod si emphiteusis fuerit laicalis, quæ transit ad quoslibet hæredes, l. 1. ff. si ager. vestigialis, §. adeo institur. locati, haberi non poterit sine hæreditate, si vero fuerit emphiteusis Ecclesiastica, quæ de iui natura ad omnes hæredes non transit, §. emphiteusim auth. de non alienando, poterit haberi sine hæreditate, dummodo expressè non fuerit dictum, ut ad omnes hæredes, vadat, legatur Valascus, qui plura asserit, ex cuius dictis colligitur quoties emphiteusis erit hæreditaria, sub renunciatione hæreditatis comprehenditur, secus si ex pacto, ut in feudo, & hæc à fortiori procedunt in emphiteusi, quæ regulariter sub generalitate comprehenditur, sicuti sub generali hypotheca venit, docent glosa in l. finali verbo alij vendere, ubi Iason num. 178. cum seqq. C. de iure emphiteutico, Ripa in l. filius familias, §. dñi num. 90. ff. de leg. 1. Negusant. de pignoribus 2. membro 2. partis num. 28. qui allegat Bart. Bald. & Paul. de Castro in l. tutor, §. finali ff. de pignoratitia actione, Clarus in §. emphiteusis quest. 18. communem sententiam vocat Pellic. ad consuetud. Auerse cap. 10. num. 9. Gayllus lib. 2. practicarum quest. 25. num. 6. Rota Roman. decis. 4. num. 10. par. 2. in nouissimis pluries decisum refert Afflict. decis. 191. num. 3. Carroc. decis. 114. nu. 4. Franchis decis. 126. num. 1. Surdus decis. 160. num. 12. cum seqq. Facchin. lib. 3. controuers. cap. 98. de Marinis tom. 1. quotid. cap. 101. num. 1. nouissimè Merc. Merlin. in doctissimo tractatu de credito lib. 2. tit. 1. quest. 8. num. 8. quoniam in generali obligatione veniunt omnia*

ea quæ possunt obligari, & quæ est obligaturus, l. obligatione generali, ff. de pignorib. sed huiusmodi possunt obligari, l. tutor, §. finali, ff. de pignoratitia actione, l. lex vestigali, ff. de pignoribus, & non reperiuntur exceptuata in dicta l. obligatione generali, ergo comprehenduntur, & sic veniunt sub generalitate.

Hæc tamèn distinctio bene procedit in emphiteusi, ut si fuerit hæreditaria, sub renunciatione comprehendatur, secus si ex pacto, at in feudo non admitterem, loquendo tamèn in filiis, etenim, & si feudum fuerit ex pacto, & prouidentia adhuc requiritur, ut filius sit hæres, ut expresse habetur in dicto c. 1. an agnatus, docent post alios, Osascus decis. 161. Capyc. in inuestitura feudali verbo ex pacto, & prouidentia pag. 239. col. 2. in fine, Thom. de Marinis de feudis lib. 1. num. 26. vers. firmauimus, Camill. de Curte in diuersorio iuris feudalis pag. 78. num. 10. latè, & doctè probat Monachus de recta feudi interpret. cap. 9. 13. & 18. per totum, vndè secundum communem sententiam poterit pater filium ex hæredare, etiam à feudo ex pacto, & prouidentia, docet auriga noster Isernia in pluribus locis ad titulum de successione feudi sub num. 1. col. 3. vers. est ratio in fine, & col. sequenti in principio, Ardiz. zon. in summa in titulo de alienatione feudi paterni sub num. 7. post medium, Curt. iunior de feudis par. 3. memb. 2. num. 7. vers. an filius, Camer. in repetit. titul. an agnatus opposit. 1. num. 13. Camil. de Curte in diuers. p. 1 §. tunc de altera nu. 119. col. 4. in fine, fol. 64. Valasc. de iure emphiteu. quest. 45. col. 1. Rosental de feudis cap. 7. conclus. 10. glosa A. & B. Reg. Lavar. in repet. tituli de success. feudi à num. 71. usque ad 74. & ibi nepos in addi. num. 49. latè Monachus ubi supra cap. 51. per totum, & ratio est, omnis pluribus aliis, quoniam filius à proprio parente, capit feudum per viam successionis, vndè succedit commune iuris axioma successionem esse in vniuersum ius defuncti, quæ scindi, vel diuidi non potest, l. 1. & seq. ff. de acquirenda hered. & quod filius accipiat à patre, latè probat omnino videndus, Monachus loco citato cap. 9. per totum, & sic cum requiratur, ut filius sit hæres patris ad hoc, ut feudum accipere possit, & si fuerit ex pacto, & prouidentia, omnino dicendum erit, quod stante renunciatione hæreditatis filius à feudo excludatur.

Nihilominus huic argumento iauentio respondisse Kellenbens dicta quest. 26. num. 19. dicentem non esse applicabilem

hūc textum ad casum nostrum, eò quòd in illo disponitur filium non posse pater na hæreditate repudiata feudum retinere, nulla vero fit mentio de renunciatione in vita, proindè nō applicabilis, imò subiungit rationem disparitatis, quoniā ly non posse filium feudum tantum retinere, est inductum patris fauore, ne filius, qui eiusdem est cum parente essentia, eademque habetur persona, *l. in suis*, ff. de liberis, & posthumis, indelensum illum relinquat, eiusque personam varijs modis iniuriosè & creditoribus tractari concedat, §. 1. instit. quibus ex causis manum non licet, *l. & quia*, ff. de interrogatorijs actionibus, cui fauori pater renunciare videtur per acceptationem renunciationis factæ per filiam, sic ait *Kellenbens* cessare rationem, quare non poterit filius feudum retinere hæreditate repudiata.

Penfitata tamèn hac responsione, agnosco illam à veritate aberrare, primo, quia ratio quam in dicto cap. 1. supponit, congrua non est, etenim si illammitteretur, oriatur quod filius simpliciter hæreditatem non posset repudiare, ut patris honori consuleret, sed idem textus disponit posse filium omne repudiare, sic ratio adducta cum sit generalis idem ius impugnans non est admitrenda, imò in dicto textu consilium filio aduenti scilicet per inuentarium, ergo si ibidè datur modus filio, quo sibi possit cōsultare, ne paternis creditoribus obstrictus sit, quare dicendum est rationē fuisse, ut filius patris honori consuleret, meritò illam reiecerunt, *Osascus* decis. 162 sub num. 6. *Rossental* de feudis cap. 7. conclus. 21. sub num. 17. *Camil.* de Curte in diuers. iur. feud. p. 1. §. nunc de altera sub num. 25. col. 4. circa principium, doctissimus feudista *Ant. Monacus* de recta feudi interp. cap. 4. a num. 29. vers. verum, vnde cum cesset ratio assignata, corrumpit responsio.

Imò considerata vera ratione dicti textus, aperte colligitur ex sui natura, feudum retineri non posse renunciata, hæreditate, scitum est omnibus, hæredè institutum non posse hæreditatem scindere, quasdam partes agnoscendo, quasdam vero repudiando, iuxta expressa, 12 iura in *l. si ex asse* 10. *l. si ego* 26. *l. si quis hæres* 35. *l. si duo* 38. *l. qui ex duabus* 53. *l. cum hæreditate* 55. *l. si solus* 80. ff. de acquir. hæred. *l. 1. si ex fundo*, *l. si quis ita* 33. ff. de hæredibus instituendis, *l. quidam* elogio 20. in principio, *C. de iure deliberandi*, *l. unica*, §. bis ita de finitis, *C. de codicis tollendis*, notat

Bart. Iason, & Doctores in tit. de acquir. hæred. *Baldus* in *l. 1. C. de indicta* viduit. tollenda, & in dicta *l. quidam* elogio, ubi *Castren.*, *Cuiac.* & *Donell.* idem *Cuiac.* lib. 12. quæst. *Papin* in *l. si libertus* 41. ff. de bonis libertorum, & ad titulum, Codicis de caducis tollendis, §. ijs, ita, *Duar.* lib. 1. de iure accrescendi cap. 4. *Loriotus* de apicibus iuris tit. de additione axioma 8. & 9. *Hotom.* illustrium questionum cap. 21. *Anton. Faber* de error. prag. decade 49. errore 1. *Bellon.* lib. 3. supputationum iuris cap. 2. num. 4. *Guillelm.* *Onciacus* questionum academic. lib. 2. cap. 46 & 47.

Et non mirum si *Iuris Conf. Paul.* in *l. 1. ff. de acquir. hæred.* adiecit, eos non posse hæreditatem scindere, qui integram acquirere poterant, quia antiquitus aderant personæ, quæ neq; valebāt totam hæreditatem capere, veluti orbus, qui si vir esset iam 25. si autem mulier 20. ætatis anno impleto filios non susceperat, dimidiæ tantum partis hæreditatis, ac legati capax erat, ut ex *l. cum ei* 42. *l. si Titio* 55. §. 1. ff. de leg. 2. *l. si fidei* 28. ff. de leg. 3. *l. cogi* 16. §. hi qui solidum, ff. ad Senat. Conf. *Trebell.* *l. 1. C. de infirmendis penis calibatus*, referunt *Vlpian.* in fragm. tit. 16. & 17. *Sozomeus* lib. 10. hist. Ecclesiastica cap. 9. *Cuiac.* ad tit. Codicis de infirmendis penis, sic coniux ex testamento coniugis decimam tantum hæreditatis parte capere poterat, ut *Imperat.* scribunt in *l. ultima*, *C. Theodosiano* de legitimis hæredibus, & constat ex *l. 1. C. de his qui se deferunt*, & *Vlpian.* in fragm. titulo de decimis, ad quod ius alludens *Tertull.* lib. 1. ad uxorem scribit. tu modo in solidum capere possis hoc meæ admonitionis fideicommissum faciat) respexit similiter ad hanc constitutionem *Terent. Clemens* in *l. si quis is qui* ff. de vulgari, dum loquitur de eo pupilli substituto, qui cum ex testatoris bonis solidum non caperet, ex pupilli tamèn hæreditate solidi capax erat, sed nec mulieres olim institui ex asse poterant, nec supra quadrantem capere lege *Voconia* prohibente, ut referunt *Dio* lib. 5. *historia*, *Cicero* act. 3. in *Verrem*, *Diuus August.* lib. 3. de Ciuit. Dei, *Petrus Gregor.* lib. 42. *Jyntagm.* cap. 35. num. 16. merito *Iuris Conf. Paul.* in dicta *l. 1.* ait (eum qui totam hæreditatem acquirere poterat,) ut aduertit doctissimus Senator *Don Melchior* de *Valentia* lib. 3. tract. titulo de acquir. hæred. cap. 4. in principio.

Et rationem assignat *Bart.* in dicta *l. 1.* 14 num. 1. quia hæreditas sine villo corpore vero, iuris intellectus corpus habere

videtur, l. hereditas 50. ff. de petitione hereditatis, & personam defuncti, quam ipsum representat, l. non minus, ff. de heredibus instituendis, l. hereditas 34. ff. de acquirendo rerum dominio, per aditionem hæres induat, & repræsentet, l. heres, ff. de usufructu, sic possibile non fuit, ut aliqua illius individui corporis pars tangeretur quin totum tangi verum esset, ut pluribus in locis scripsit Bart. videndus apud Valentia loco cit. nu. 3. ubi nu. seq. ab impugnatione tueretur.

Quæ ratio militat etiam in feudo, quoniam filius à proprio parente capit feudum per viam successionis, ac ut quid hereditarium, ut demonstrat verba textus in cap. si quis miles tit. constit. feud. & late probat Monacus citato tract. cap. 9. per totum, omnino videndus, consequenter non bene ait Kellenbens posse patrem, acquiescere, ut filius capiat feudum repudiata hereditate.

Sicut videmus in legitima, ut illam, filius retinere nequeat repudiata hereditate, ut est magis communis sententia quam defendunt Cynus, Bald. & Salyc. in l. heres instituta, C. de impuberum, & alijs substit. ubi Fulgos. & Bart. idem Bart. in l. 1. quest. 4. ff. de vulgari, & in l. gerit 88. col. 6 ff. de acquir. heredit. Baldus in l. unica ad primam, C. quando non petentium partes, Castrensis in l. 1. ff. de acquir. hered. Abbas in cap. raynutius ad finem de testamentis, Menchaca de success. creatione lib. 2. §. 20. par. 4. num. 212. Surd. conf. 458. num. 13. Gratian. cap. 149. à num. 2. cum seq. late doctissimus Mercur. Merl. de legitima lib. 5. tit. 3. quest. 2 Monacus de feudis cap. 19. num. 44. & seq. bene porobat Melchior de Valentia dicto titulo de acquirenda hereditate cap. ultimo per totum, & ratione quia cum filius sit institutus in tota hereditate, legitima dicitur pars illius tamquam existens in patrimonio patris, licet alio titulo ei præstanda sit, sic cum feudum, licet ex pacto, & providentia dicatur esse in patrimonio patris, ideo retineri non poterit patris hereditate repudiata, unde ex his ratio Kellenbens corrui.

Sed in contrarium videtur facere difficile argumentum, licet enim filius non possit hoc feudum retinere hereditate repudiata, nihilominus si pater illum, præterierit, heredem extraneum instituendo poterit filius feudum ex pacto, & providentia petere, iuxta doctrinam Alberici, & Bartoli in l. filio præterito, ff. de iustis, & rupto testamento, notat Arduizon. in summa de success. feudi vers. item

quaritur additio, ad Ifern. in titulo an agnatus num. 4. lit. X. vers. providentia col. 2. Regens Lanar. in titulo de success. feudi nu. 22. faciunt dicta per Surd. decis. 322. num. 73. cum seqq. & per Casanat. conf. 41. sub num. 57. quod suadet ex textu in l. si operari, ff. de operis libertorum, ibi (filio autem, & si heres non extat, omnimodo competat, dummodo non exheredatus,) & sic licet filius non sit hæres, dummodo non sit legitime exheredatus, feudo ex pacto, & providentia succedit.

Respondetur maximam adesse disparitatem, quia hæc procedunt quotiens versatur factum patris illum heredem, non instituendo, neque iuxta exheredando, ut docet Bammacar. in cap. Titius quest. 1. per totam in titulo si de feudo defuncti fol. 187. post alios Surdus ad dictum tit. an agnatus sub num. 19. vers. est verum, Camillus de Curte lib. 1. divers. §. multoties concedens sub num. 20. cum seqq. Carolus à Kinch de feudo ex pacto, & providentia cap. 3. num. 103. Surdus decis. 235. num. 2. conf. 5. num. 9. & 10. idem dicens esse in emphiteusi conf. 63. num. 24. iudicatum refert Gaspar Thes. lib. 2. questionum forens. quest. 91. num. 17. at in casu nostro hereditas non auferitur ex facto patris, sed ex suo virtute renunciationis factæ, ideo nulla paritas, sed evidens contradictio.

Quæ tamén à fortiori procedunt si nulla alia bona existerent, nisi hæc emphiteutica, aut feudalitæ, tunc enim sine ulla dubitatione, feuda, & emphiteusis comprehenduntur sub renunciatione, ut 17 colligitur ex notatis per Bart. in l. liberti libertæque col. penult. vers. attende tamén n. 28. in fine, ff. de operis libertorum, Alexand. conf. 222. num. 2. lib. 6. Cotta in memorabilibus verbo emphiteusis non venit in fine vers. tertio potest declarari, Valasc. dicta quest. 44. nu. 8. ad finem vers. sed & tertio, Gratian. dicto cap. 346. num. 9. etenim verba in iure nostro nunquam debent esse frustratoria nihil operando, l. 1. ff. ad municipalem, l. 1. ff. quod metus causa cap. si Papa de privilegijs, in 6. Baldus in rubrica, Codicis de contrahenda emptione quest. 9. Decius conf. 48. num. 2. & conf. 626. num. 7. Surd. conf. 81. num. 20. vol. 1. consequenter ne illa generalis renunciatio frustratoria reddatur ad hæc bona erit extendenda.

Sicut in simili appellatione fructuum non veniunt quotidianæ distributiones, cum non dicantur de corpore beneficii, sed percipiuntur ratione servitij 18 personalis, ut in extraneanti nonnullæ vers. præterea de præbendis, explicat Petrus de

de Greg. lib. 5. syntag. iuris cap. 23. num. 22. cum seqq. latè doctissimus August. Barb. in tractatu de Canonicis, & dignitatibus c. 21. à num. 1. cum pluribus seqq. idè factò indulta percipiendi fructus suorum beneficiorum non veniunt distributiones quotidianæ, cap. licet de præbendis, cap. finali de rescriptis in 6. docent Couarr. lib. 3. variarum cap. 13. nu. 1. Rodriq. questionum regularium tomo 2. quest. 74. art. 4. Gonz. ad regulas cancellarie de alternatiuis glos. 7. num. 205. vers. breuiter ego, Cassador. dec. 1. in titulo de clericis non residentibus, latè Boerius decif. 340. à num. 4. vsque ad finem, de Grassis decif. 1. num. 1. & 9. de præbendis, Gratian. tomo 2. cap. 283. num. 8. & 9. Capanus de iure releu. par. 2. quest. 2. num. 10. Cenedus canonic. lib. 1. quest. 1. num. 4. vers. & ratio est, Ant. Fabric. in praxi beneficiorum lib. 2. tit. 5. de præbendis num. 19. cum seqq. cum fructus dicantur, qui renascuntur singulis annis, l. diuortio, §. si vir in fundo, ff. soluto matr. l. si ex lapidicinis, ff. de iure dotium, ac distributiones sunt incertæ.

Tamen si verba prolata de fructibus essent superflua, & frustatoria, cum nulli adfint fructus, nisi solæ distributiones quotidianæ, tali casu illæ comprehenduntur, vt verba operentur, Gonzalez loco citato num. 193. Gratian. ubi supra num. 8. & 9. Decianus conf. 43. num. 14. vol. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 39. num. 27. Ricc. par. 6. collect. 2437. vers. quarto, Azorius institut. morat. par. 2. lib. 7. cap. 7. quest. 7. Macign. de distributionibus cap. 71. num. 4. Bartolom. à S. Fausto de horis canonicis lib. 3. quest. 3. August. Barbosa loco citato num. 6. circa medium, & num. 8. sic igitur dicendum erit in casu nostro, vt licet sub generali renunciatione hæreditatis non comprehendantur feuda, & emphiteusis, tamen si nulla alia esisterent bona, tunc comprehenderentur, ne frustatoria reddatur renunciatio.

Dubium tamen est si in tali renunciatione feudi requiratur assensus, & Minadous in cõstit. in aliquibus num. 10. ait quod non valeret hæc generalis renunciatio, Camil. Medices conf. 35. à num. 15. ad finem, & in addit. per totam, & videre est eundem conf. 20. à num. 18. Domin. Reg. Capyc. Galeota tomo 1. controuers. illustrat. cap. 15. num. 40. 41. 42. & 43. & cap. 16. nouissimè inueni hanc questionem positam in nouissimo tractatu de renunc. per Donadies cap. 14. qui plura scripsit, sed nihil ad questionem positam, assignante rationem, quia cum dicta renunciatio sit generalis comprehendit omnes ca-

sus, vnde si dicta renunciatus suscepisset liberos, illi succederent tamquam matre non existente, & sic vt detur locus renunciationi fingitur successionem deferri renuncianti, & versa vice in beneficium renunciatarij, quod operaretur translatione, & alteri cessionem, idè assensus requiritur, eò magis, quia intelligitur illa conditio si renuncianti successio deferatur, vnde dato quod fieret proximo succelluro non valebit, quoniam vt re-

19 lutatio valeat requiritur vt pura, & simplex ad textum in cap. 1. §. & si libellum de altienat. feudi paterni ex verbis Andr. ibi dicentis cetera pacta non, ad cuius explicationem omisiss omnibus Fabio de Anna, Reg. Rouito, Bammac. Reg. Galeota, & alijs, videndi sunt Dom. Præses Merlin. tomo 2. controuers. cap. 57. per totum, Horat. Mont. controuers. forens. cap. 13. à num. 12. cum multis seqq.

20 Verum Reg. de Ponte de potest. Proregis in tit. de refutatione feudorum §. 1. num. 19. inquit valere nullo præstito assensu si fieret in proxime succellurum, sequitur Montanus controu. 10. à num. 30. qui n. 31. resoluit argumentum Camil. Medices, & aliorum omnino videndus, quam sententiam à fortiori procedere dicerem si renunciatio fieret per modum simplicis abstentionis, puta patri, aut alteri cui succederet, nam tunc feudi conditione meliorem facit, & sic nulla indiget assensu impetratione, iuxta glosam singularem in l. nulli, ff. de transactionibus, notant Franciscus de Amicis in repetit. cap. 1. de his qui feudum dare possunt pag. 41. col. 1. vers. ex cuius, plures refert Theodor. allegat. 54. nu. 5. vers. ex quibus, Montanus in repetit. cap. Imperialem §. 1. à num. 135. cum seqq. Galupp. in methodo feudali par. 2. cap. 1. num. 100. quoniam tunc filia solum se excludit, & libera remanet facultas in beneficium illius cui succedebat, imò & quod magis ad propositum, si primogenitus consentiat feudum à patre dari secundo-genito, nullo opus est assensu, sic fuisse decisum in Sacr. Consil. testatur Gallup. dicta par. 2. cap. 5. num. 21. 22. 23. & 24. referens de hoc fuisse maximam controuersiam inter Fabium Marchesium, & Marcum Antonium Floccarum, vt videre est apud Ann in repetit. cap. 1. à num. 261. cum seqq. in titulo de vassallo decrepitæ atatis.

22 Et facit ad hoc elegans doctrina Baldi in l. si vt proponis, C. de seruo pignori dat. dicentis in manumissione serui pignori dati cõsensum minoris esse sufficentem, cā

ea ratione, quia consentiens non dicitur facere, sunt Baldi verba (quid si creditor est minor 20. annorum, an valeat consensus, nam ille qui consensit, facit, & celebrat actum l. si fundus, §. si nesciente, ff. de pignoribus, sed dicit quod valet consensus, & manumissio, quia qui consentit, non facit, idest non impedit, l. si pater, §. finali, ff. de manum. vind. multum enim refert an consentiens sit dominus, & tunc consentiens propriè facit, dicta l. si fundus, an non sit dominus, & tunc non facit, idest non impedit, sed quandam obstantiã de mentio tollit) quæ Baldi verba ponit Reg. Rouit. conf. 31. num. 6. lib. 1. & propriè casum nostrum decidunt, nam si solum dicta filia renunciãns de medio se tollit, alijs locum præstans, quare opus erit Regis assensu.

S V M M A R I V M.

- 1 Filiã renunciãns poterit hæres institui per patrem, in cuius beneficium renunciauit.
- 2 Filia exclusa per statutum ob existentiam fratrium dicitur masculiata per institutionem factam in sui beneficium per patrem.
- 3 Casus omissus habetur pro omissio, & non datur extensio, licet ad sit verisimilitudo.
- 4 Author remittit quosdam casus, quando casus omissus non habetur pro omissio.
- 5 In interpretanda voluntate testatoris verba sunt consideranda.
- 6 Verbis est inferuendum in omni dispositione.
- 7 Pecuniã numerata comprehenditur sub legato mobilium.
Quod tamèn locum non habet, quotiès in dicto legato mobilium fuerit explicata quedam quantitas.
- 8 Ponderantur textus in l. hæres meus, §. i. ff. de leg. 3.
L. finalis, §. cui dulcia, ff. de tritico, vino, & oleo legato.
L. emptor, §. Lucius Titius, ff. de pactis.
L. legatorum petitio, §. qui plures, ff. de legatis 2.
Clementina 1. §. 1. de præbendis, & dignitatibus.
- 9 Transactio, & si generalis ad specificata tantum restringitur.
- 10 Ponderatur textus in cap. sedes de re-scriptis.
- 11 Hypotheca non solum datur pro legitima relicta, sed etiam pro supplemento secundum aliquos, licet contrarium sit verius, & Author remissivè se habet.
- 12 Filia exclusa per statutum, non dicitur habilitata ad totam successionem, si aliquid ei pater reliquerit.

ARGUMENTVM.

Resolvitur difficultas, si filia renunciãns fuerit in aliquo instituta per patrem dicatur habilitata quoad totam portionem sibi contingentem non existente renunciãtione, cuius occasione plura iura ponderantur.

THEOREMA LVIII.

NVlli dubium est filiam, quæ renunciauerit posse à patre, seu ab alio cui renunciauit hæredem institui, dixerunt Alexand. conf. 131 vol. 1. Cassaneus in consuetud. Burg. in titulo de success. rub. 7. num. 40. & conf. 28. num. 13. Cappella Tolosana decis. 456. Afflict. decis. 350. Mierez in titulo de minoribus fol. 135. num. 10. Molinæ de Hispan. primog. lib. 2. cap. 3. num. 6. Anton. Faber lib. 2. Codicis in titulo de patris definit. 23. Molfes. p. 4. quest. 12. num. 5. Sanchez lib. 7. summa cap. 7. num. 14. Surd. decis. 14. num. 4. Fontan. claus. 9. glosa unica par. 1. num. 7. Castillus quotid. lib. 3. cap. 9. à num. 6. Caput in consuetud. si moriatur p. 3. §. 6. à num. 6. Paulus Gallerat. de renunc. lib. 2. cap. 5. à num. 25. cum seq. nam dicta renunciãtio non potuit adimere facultatem patri illam hæredem instituendi, ait, Menoch. conf. 563. num. 9. & sicuti pater poterat consensum reuocare expressè dicitur tacitè reuocasse ex dictis per Azor. instit. moral. part. 2. cap. 28. quest. 4. Donadies in nouissimo tract. de renunc. cap. 7. à n. 66. cum seqq.

Vndè resultat terminanda elegans difficultas, quid si patet filiam renunciãntem in aliquo hæredem instituerit dicatur illam habilitasse ad totam portionem sibi spectantem, itaut illam petere possit non obstante renunciãtione, & reperio Salyc. in auth. nouissima, C. de inofficioso testamento, dicentem, quod si existat statutum exclusiuum feminarum, & filia fuerit per patrem hæres instituta in aliqua portione poterit illam totam portionem petere, cum dicatur habilitata ad successionem, & in nostra Ciuitate filia dicitur masculiata per institutionem factam à patre, notant Anton. de Alexand. in addit. ad consuetud. sed si morietur sub num. 301. in apostilla incip. hic loquitur, Pisanellus ibidem in apostilla incip. tu aduerte, Afflict. in apostilla incip. quia ista glosa, Freccia ibidem verbo nota ex ista glosa,

Ja, igitur idem erit dicendum in filia, quæ propter renunciationem excluditur, ut si in aliqua parte hæres instituitur totam portionem sibi tangentem consequi possit, & in his terminis renunciationis docent *Soccin. senior conf. 156. num. 14. vol. 1. Maranta disput. 10. num. 25. & 26. Turett. conf. 5. num. 11. vol. 1. addentes ad Soccin. loco citato, sicco pede pertranseunt Pascalis di patria potest. p. 3. cap. 7. num. 34. in fine, Caput. in consuetud. si moriatur par. 3. §. 6. num. 6. circa finem vers. inde etiam filia tribuens Napod. in tit. de iure quarta vers. solutum circa finem addas Reg. Rouit. decis. 99. n. 12.*

Ipse autem contrarium verius existimo, ut in proprijs terminis tuetur *Anto. Faber de errorib. prag. decade 14. err. 4. quem sequitur Kellenbens de renuntiat. quest. 32. num. 6. vers. sed an filia post hæc scripta visus, & ratio est quia casus omissus habetur pro omisso, & negatur extensio, & si*
3 *ad sit aliqua verisimilitudo, l. si quis, ita §. penult. ff. de testamentaria tutela, concludunt Bartol. in l. gallus in principio num. 9. ubi Angelus in §. quid si tantum num. 25. ff. de liberis, & posthumis, Decius conf. 211. n. 5. conf. 291. num. 6. & conf. 218. nu. 9. Ruin. conf. 127. nu. 9. vol. 2. Soccin. iunior conf. 20. num. 34. vol. 3. Decian. conf. 47. nu. 34. lib. 3. Cephalus conf. 269. num. 12. & conf. 330. num. 63. & licet aliquando casus omis-*
4 *sus habeatur pro non omisso, l. mulier, ff. ad Trebell. l. 3. C. de institut. & substitut. l. Titius, §. Lucius Titius, ff. de liberis, & posthumis, coniecturæ tamén ibi enunciatur non militat in casu nostro, ut latè videnti sunt Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 19. per totum, Peregrin. de fideicommissis art. 11. per totum, cum in obliganda testatoris voluntate non sufficiat diuinare, sed requiritur quod ex*
5 *verbis colligatur, l. gallus, §. 1. ff. de liberis, & posthumis, l. non aliter in principio, ff. de leg. 3. l. si alij, ff. de usufructo legato, l. in ambiguis, ff. de rebus dubijs, nec debeamus dicere plusquam dixit testator Anania conf. 66. col. 3. in fine, & quod testator non addidit non debet intelligi, l. unica, §. si autem ad deficientis, C. de caducis tollendis, l. unica, §. primum itaque, C. de rei uxoria actione, Soccin. senior conf. 69. num. 1. vol. 3. & conf. 104. num. 8. eodem vol. & testamento morte confirmato nemo potest quicquam addere, vel minuere, Bal. conf. 301. num. 2. vol. 2. neque præsumitur aliud voluisse testatorem, nisi quod verbis expressit, l. labeo, ff. de suppellestili legata, Roman. conf. 71. num. 6. Alex. conf. 130. vol. 2.*

vnde cum pater in alio filiam hæredem non instituerit, nisi in illa portione, aliud ultra illud peti non poterit, verbis enim vniuscuiusque dispositionis inferuendū
6 est à quibus recedere non licet, *l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is nauem, ff. de exercit. Roland. à Valle conf. 61. num. 30. vol. 3. Surdus de alimentis tit. 2. quest. 2. num. 10. eo magis quia si voluisset expressisset.*

Confirmatur hæc sententia, regulariter sub legato mobilium comprehenditur pecunia, *l. si chorus, §. 1. l. si fundus, ff. de leg. 3. l. prædia, §. libertos, ff. de fundo instructo, docent glosa in l. à Diuo Pio, §. in venditione verbo animalia, ff. de re iudicata, Decius conf. 381. & 472. num. 7. cum pluribus seqq. Natta conf. 117. num. 5. Parisius conf. 67. num. 12. & 14 lib. 2. Curtius iunior conf. 183. num. 3. Peregrin. conf. 37. nu. 5. lib. 2. Ludovic. Bellus conf. 77. à num. 30 Natta conf. 117. num. 5. latè Arias Pinellus in l. 1. par. 2. num. 44. C. de bonis maternis, The-saur. decis. 160. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 9. tit. 3. num. 2. Boerius decis. 209. Gayllus practicar. obseruat. lib. 2. obseruat. 11. latè hoc fundat doctissimus Aldograd. conf. 70. à num. 41. usque ad 100. & in addi. à num. 70. benè explicat æque doctissimus vir Larrea decis. Granat. 21. à num. 57 & 58. tomo 1. Mercu. Merlin. de pignoribus lib. 2. quest. 48. num. 29. tamén si testator legauerit mobilia, & expresseit quandā pecuniæ quantitatem, licet alia pecunia reperatur ubi illo legato mobilium non comprehenditur, sic limitant *Geminian. conf. 34. num. 6. & conf. 65. num. 4. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. disto tit. 3. num. 4. vers. & si testator, ex illa ratione moti, quia testator expresseit partē quantitatis, signum est noluisse intelligere de alia parte, ita erit dicendum in casu nostro, si pater voluisset filiam admittere ad portionem sibi contingentem sicut expresseit in parte, expresseit in totum.**

8 Facit ad hoc elegantissimum *Taboleni responsum in l. heres meus 98. §. 1. ff. de leg. 3* in quo ait quod si testator legauerit alicui duas statuas marmoreas, & omne marmor sub illo legato totius marmoris solum illarū duarū statuarū comprehenduntur, & non alia marmora, licet de naturæ legati omnia venirent, cuius sunt verba (*due statue marmoree cuidam nominatim, item omne marmor erat legatum nullam statuam marmoream præter duas Cascellius præstabat deberi, Ofilius, & Trebatius contra, Labeo Cascellij sententiam probat, quod puto verum, quia duas statuas*
 legat-

legatio potest videri non putasse in marmore se statuas legare) ex quo Iaboleni responso colligitur, quod licet aliquid sub generalitate comprehendatur, facta tamen mentione de parte non comprehenditur totum.

Accedit elegans locus *Iuris Conf. Proculi in l. finali, §. cui dulcia, de tritico vino, & oleo legato, vbi proponitur, quod sub legato generali, dulcium, omnia comprehenduntur, tam vinum, quam mullum, & alia, ibi (cui dulcia legata essent, si nihil aliud testamento significetur, omnia hæc esse legata, mullum, passum de fructu, et similes portione item vvas, ficus, palmas caricas) tamē si dicto generali legato adiecta esset quedam species vini, tali casu, generalitas illa restringitur, & sola portio veniret ibi (quod si ita esset legatum, vinum amphorarium, & dulcia omnia, nihil inter dulcia, nisi quod portio fuisse legatum putat labeo ex collatione vini amphorarii, quod non improbo) quæ iura magis videntur decidere casum nostrum, nam si per expressionem cuiusdam speciei generalitas restricta videtur, & non comprehenditur, quod alias comprehenderetur, quomodi dici poterit in casu nostro, è contra, vt per partem, de qua renuncians fuerit habitatus, tota portio data videatur, & ad illam vocatus sit.*

Idem confirmat *Iuris Conf. Scauola in l. emptor, §. Lucius Titius, ff. de pactis, vbi ponit casum quod Lucius Titius tenebat nummularium suum in quadam parte, à quo litteras accepit in quibus nummularius scribebat ex causa mensæ nummulariæ remanebat debitor incerta quantitate, proinde cassa, & irrita dabat omnia instrumenta, quibus litteris acceptis acquieuit Lucius Titius, fuit datum si apparente alio instrumento, quo debitor veniebat nummularius, teneatur, an vero liberatus ab illo etiam remaneat, & videbatur dicendum affirmatiuè propter generalitatem liberationis, in illis verbis, (an propter illa verba epistole, quibus omnes cautiones ex quocumque contractu vane, & pro cancellatis, vt haberentur tantum est, neque ipse, neque filius eius nomine conueniri possit,) tamē Scauola ibi contrarium decidit, ibi (respondi si tantum ratio accepti, & expensi esset computata, ceteras obligationes manere in sua causa,) quibus verbis ostendit *Iuris Conf.* generalitatē illam restringi ob sublequentem specificationem.*

Adhæret elegans *Modestini* species in l. legatorum petitio, §. qui plures, ff. de leg. 2,

vbi testator quosdam testamento hæredes nominauit, & à quibusdam ex illis legata reliquit, postea in codicillis omnes hæredes nominauit, quærit *Modestinus*, si gramen omnes comprehendat ob generalitatem factam in codicillis, an verò ad solos nominatos in testamento restringatur, & respondet ad illos solos, in illis verbis (apparet tamen ea quæ codicillis dedit, ab his præstanda esse, quas munere fungi debere testamento suo ostendit testator) ecce expressa decisio, quæ colligitur ex parte specificata totum, non comprehendit, imò generalitatem restringi, ad quem textum videas notabilem allegationem *Ioan. Vinc. de Anna* 13. per totam.

Confirmat hæc *Summus Pontifex* in clementina 1. §. 1. de præbendis, & dignit. vbi mandauit quendam prouideri de dignitate, inhibendo omni alij collatione, si comprehendatur etiā dignitas electiua, & videbatur dicendū affirmatiuè, eò quòd in prohibitione fecit mentionē de electione, ibi (inhibentes illi, vel illis, ad quorum collationem, prouisionem, seu electionem dignitates in ipsa Ecclesia pertinere noscuntur,) tamē *Summus Pontifex*, ait nō comprehendit electiuam dignitatem, in illis verbis (nullam de electione fecerimus mentionem) eò quòd illa mentio de electione facta solum in prohibitione continebatur, sic non arguebat comprehendit sub collatione.

Proinde determinatum inuenimus transactionem, & si generalem solum ad 9 specificata restringi, iuxta textum in l. sub pretexto, & in l. si de certa re, C. de transactionibus, notant post antiquos *Engenius conf. 13. num. 31. lib. 1. Reg. Valenz. conf. 111. num. 31. lib. 1. Farinac. decis. 110. tomo 2. decis. 29. num. 4. & decis. 272. num. 12. Anton. Faber lib. 2. Codicis titulo 4. de transact. definit. 6. & Gard. Mantica decis. 245. num. 13 & de tacitis lib. 26. tit. 6. à num. 12. cum seq. Fontan. decis. 379. & 380. Dom. Franc. Maria Pratus semper à me colendus præf. obser. 35. per totam.*

Quæ omnia confirmat *Summus Pontifex* in cap. sedes de rescriptis, vbi expressè 10 determinat, quod per verba generalia, non est capienda generalis interpretatio, sed tantum personæ, seu enumeratæ comprehendit debent, in illis verbis (discernimus, vt cum commissionibus nostris, minores, & viliiores persone solummodo dignantur maiores, & digniores suos sub generali clausula non intelligentur includi.)

Ex quibus rectè colligimus, & probamus

Q q

mus

mus, quod filia renuncians si ad aliquā partem fuerit vocata, non per hoc habilitata dicitur ad totam portionem sibi tangentem, nam si generalitas restringitur ob speciem expressam, quomodo est contra dici potest, ut totum comprehendatur per partem expressam.

Accedit ultima ratio, iam quod ista filia dicitur ad totum habilitata quomodo ultra relictum accipit, ex testamento, vel ab intestato, non ex testamento, quia sola illa quantitas fuit relictā, non ab intestato, quia adest testamentum, & sic cessat causa intestati consequenter excludi debet à petitione.

Neque aliquis poterit replicare, dicendo posse renunciantem, ex testamento capere, si non expressè saltem tacitè, scilicet cum fuerit per patrem habilitata ad partem expressè, tacitè ad totum vocata dicitur, sicut est in legitima ipsi debita, ut si pater aliquid reliquerit, supplementum peti poterit ex tacito patris iudicio, iuxta textum in l. scimus, §. repletionem, C. de inofficioso testamento, ita ut plures dixerint hypothecam competentem filio pro quantitate legitime, & aequam legatæ locum etiam habere in supplemento debito, ita Fulgosius conf. 84. alias 28. Decius conf. 235. col. penult. Negusantius de pignoribus par. 2. membro 4. num. 164. in fine vers. quam conclusionem limita, Ruinus in l. 1. num. 98. ff. de leg. 1.

Tamen facilis est responsio, primo quia contrarium dixerunt multi in casu legitime, scilicet nullam cont. ahi hypothecam pro supplemento, sic consuluit Soccin. iunior in l. ex toto num. 3. ff. de leg. 1. post antiquos Gronag. conf. 2. num. 4. lib. 2. Card. Mantica de tacitis, & ambiguit. tomo 1. lib. 11. tit. 13. per totum, latè Merc. Merlinus de legitima lib. 5. tit. 4. quest. 2. licet aliter distinguat in tract. de pignorib. lib. 3. tit. 1. quest. 14. num. 134. cum sequentibus, decisum refert Cancer. p. 1. variar. titulo de legit. à num. 16. circa medium, omnes dicentes supplementum hoc præstandum fore non ex tacito patris iudicio, sed sola legis dispositione, sic corrumpit argumentum.

Et quatenus contraria sententia militaret, adhuc maxima apparet disparitas, eo quod tenetur pater ad hanc portionem legitime filio, præstandam, non mirum si dici posset, per relictum partis, totum reliquisse dicatur, at in casu nostro. Stante renunciatione, nihil erat filie præstandum, proinde argui nequit per relictum partis, ad totam portionem

fuisse filiam habilitatam.

Sicut in simili, stante statuto exclusionis suorum famularum, si pater quandam quantitatem filie reliquerit, non videtur illam habilitasse ad totam portionem illi debitam si statutum non existeret, ita notant Alciatus conf. 11. lib. 2. Cephal. conf. 5. num. 50. Bertazzol. conf. 109. num. 15. alijque apud Peregr. conf. 86. num. 4. vol. 2. à fortiori dicendum hoc idem erit in filia renunciante, quæ pacto se excludit à successione.

S V M M A R I V M.

- 1 Certioratio requiritur in renunciatione, alias de stylo Notariorum apposita videtur, licet Author contrarium doceat.
 - 2 Mulier in dubio præsumitur ignorare ius sibi competens.
 - 3 Renunciatio non trahitur ad ignorata, nec ad ea de quibus adest dubitatio ex parte renunciantis.
 - 4 Mulier renuncians beneficio Velleiani debet de illo certiorari.
 - 5 Afferuntur Doctores afferentes nullam requiri certiorationem in renunciatione.
 - 6 Mulier renuncians beneficio Velleiani, cum iuramento non indiget certioratione.
 - 7 Ponderatur textus in cap. ex rescripto de iure iurando.
 - 9 Resolvitur textus in l. mater decedens si de inofficioso test.
 - 10 Transactio non potest fieri de contentis in testamento, nisi lectis verbis illius, imò neque poterit renunciari.
- Quod locum non habet, si adfuerit qualicumque scientia contentorum in illo, sic si adest iuramentum.

ARGUMENTVM.

Quæritur si necessaria sit certioratio iuris renunciati, ut filia per renunciationem excludatur, & Author ostendit non requiri, & alia resolvuntur.

THEOREMA. LIX.

Sed necessaria videtur questio discutienda, de qua mensibus elapsis fui interrogatus, scilicet si necesse sit, ut filia certioretur, alias nulla iudicetur, & noster P. Molfes. ad consuetud. tit. de renunc. quest. 1. per totam, ait illam requiri, alias di-

diceretur potius apposita de stylo Notariorum, quàm de partium voluntate, allegans Decium 495. num. 1. Surd. conf. 431. num. 71. vol. 3. Præs. de Franchis decis. 181. num. 10. allegans textum in l. mater decedens. ff. de inofficioso testamento, eandem sententiã defendit nouissimè Donadies in docto, & copioso, sed vago tractatu de renunc. cap. 8. num. 71. & ratio videtur esse, quia mulier in dubio præsùmitur ignorare ius suum, l. cum de indebito, §. si autem is qui, ff. de probat. & in l. 2. §. finali, de iure fisci, & renunciatio ad iura ignorata non trahitur, dista l. mater decedens in principio, l. cum Aquiliana, ff. de transact. & in l. ex maleficijs, §. longe minus, ff. de action. & oblig. imò nec ad ea de quibus quis dubitat, an sibi competat, nec ne per textum adhuc notabilem in l. finali, §. si autem nescius, C. de furtis, quem maximè commendat Bart. ibi, negans se alibi scire, & notatur etiam in l. qui in domini, & ibi Romanus, ff. de testam. l. 2. vers. fieri enim potest, ff. quis ordo in vendit. bonorum seruandus, l. quandiu, vbi latè, Roman. Corneus, Alexand. & alii, l. qui admitti, & in l. repudiando, & in l. hæres institutus, ff. de acquirenda hereditate.

Imò dixerunt Doctores hæc procedere, licet appareret fuisse factam renunciationem data scientia, vt notabiliter ait glosa in l. Pomponius verbo probauero in fine, ff. de negotijs gestis, quam singularem vocat Bald. in sua Margarita verbo renunciatio col. 1.

Vnde data pro vera sententia posse mulierem renunciare Velleiani beneficio, quam multi sectati fuerunt legendi apud de Grassis de exceptionibus except. 27 à num. 22. cum seqq. procederet si dei et potentia beneficij fuerit certiorata, iuxta veram sententiam ferè omnium, quas recolligunt Thesaurus decis. 223. à num. 3. Gayll. lib. 2. obseruat. 77. à nu. 3. Bronchorst in conciliat. centuria 1. assert. 80. Card. Tuscus practicarum conclus. 198. à nu. 28. cum pluribus seq. vbi latè discurrit de tota materia.

Verùm mihi dicendum videtur, quod nulla opus sit certioratione, ita Archidiaconus, & Ioa. Andreas in dicto cap. quāuis pactum, Franchus, & Natla ibidem ille col. 2. vers. sed an istud, alter col. 3. vers. sed in contrarium, Bart. in l. sciendum col. 2. vers. iuxta prædicta quero, vbi Angel. Roman. & Alexand. ff. de ver. oblig. Guidon Papa decis. 227. & sing. 374. Couarr. in dicto cap. quāuis pactum p. 3. §. 1. vers. octauo Franchus in tractatu de fideiussoribus cap. 2. nu.

204. Ant. Scappuc. de iure non scripto lib. 4. cap. 12. Facchin. lib. 2. controuers. cap. 60. Gratian. tomo 4. discept. forens. cap. 669. Gal leratus de renunciat. lib. 3. cap. 10. num. 9. dicens tunc requiri certiorationem, quando fieret renunciatio cuiusdam priuilegij, Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. dec. 97. n. 46. 47. & seq. Castil. Sotom. to. 3. controuers. c. 2. n. 8. Caput. in consuet. si moriatur p. 3. §. 4. nu. 17. Kelleb. de renunc. q. 4. n. 6. vers. sed bisce, qui limitat si hereditas esset delata, Ioa. Dautb. d. cap. quāuis pactū n. 75. quæ sententia robur recipit ob iuramentum appositum, sicut dicitur in eodem exemplo Velleiani, vt nulla certioratio requiratur, illo adhibito, docet Surdus conf. 317. num. 12. lib. 3. Raudensis conf. 9. num. 51. lib. 1. Vuesembach. conf. 23. nu. 52. lib. 1. Hartabam. lib. 2. pract. forens. tit. 30. obseruat. 3. num. 4. Tuscus lit. C. conclus. 192. num. 2. Serafin. de priuileg. iuram. priuileg. 63. num. 3. & priuilegio 99. num. 1. Gratian. c. 669. n. 23. infinitos adducit de Grassis loco citat. n. 39. & 40. Causal. q. 572.

Et colligitur ex textum cap. ex rescripto de iure inuando, vbi dicitur teneri vxores dare obfides suos viros, iam quod cum iuramento promiserint, & tamèn nulla sit mentio certiorationis, in illis verbis (ideoque mandamus quatenus, tam Abbatem, quàm Monachos quam, & uxores ipsius monere curetis, vt sicut iurarunt eandem conuentionem faciāt adimpleri, alioquin Abbati, & Monachis ingressum interdicitis Ecclesiæ, & interea præfati, & uxores eiusdem vsque ad dignam satisfactionem inhibeatis diuina officia) sic arguitur in casu nostro nulla opus esse certioratione ob iuramentum appositum.

Accedit ratio, quoniam certus non debet certiorari, cap. eum qui de regulis iuris lib. 6. l. 1. ff. de actionibus empti, l. 1. §. si intelligitur, ff. de adilitio edito, l. item veniunt §. petiunt, ff. de petitione hereditatis, sed nulla inscium est paternam hereditatem ad filias pertinere, consequenter quando renunciat hereditatem, nulla indiget certioratione, quia scit ius suū illud esse.

Proindè non obstat textus per Molse. adductus, quia si benè perpendatur non solum nostram nō inficiatur sententiã, sed potius probat, ibi enim requiritur certioratio, quia lex supponit adesse ignorantiam, in illis verbis (nec enim quæ ex testamento adiit, quod putabat valere, repudiare legitimam hereditatem videtur, quam quidem nescit sibi deferre, cum & ibi qui nesciant, ius suum eligentes id quod putant sibi competere non amittunt) sic clarè

pater in illo casu ad fuisse ignorantiam, non mirum si certioratione opus erat, at in casu nostro ignorantia excluditur, & supponitur scientia ex parte filie renunciantis, sibi hereditatem fore deferendam, sic cessat ratio certiorationis, & textus prædictus imò alia iura allata, quibus demonstratur ignorantiam dari in muliere, procedunt in privilegijs, aut in rebus iure nostro tantum traditis, nõ verò in quibus ex se datur scientia.

Sicut in simili, nulla potest fieri transactio circa ea quæ ex testamento pendent, nisi lexis illius verbis, l. de his, ff. de transactionibus, cui legis beneficio neque poterit renunciari, iuxta Bartoli doctrinam, Baldi, Iasonis, & aliorum, quos refert, & sequitur Reg. Capyc. Galeota lib. 1. quæst. illust. cap. 61. num. 95. Barbosa clausu. 40. num. 4. Dom. Marchio Ramon is olim dignissimus Preses S. C. tom. 2. cap. 61. num. 14. verum si adfuerit qualiscumque scientia contentorum in testamento, valida esset renunciatio, arg. l. Lucius, ff. final. ff. ad Trebell. l. non est ferendus 12. ff. de transact. notant Paulus de Castro in dicta l. de his num. 17. Peregr. conf. 52. num. 22. Guttier de iuram. confirmat. part. 3. cap. 2. num. 11. & 15. latè Alexan. conf. 27. Anto. Faber in rationali ad dicta l. de his, & in titulo Codis de transact. definit. 1. Dom. Preses Merlinus loco citato nu. 26. quod à fortiori procederet, si iuramentum intervenisset, docet Bartol. in auth. matri, & anie num. 12. C. quando mulier tutelæ officio fungi posset, & in l. si quis sub conditione num. 21. ff. de testamentaria tutela, notant Crotus conf. 84. in fine, Gozad. conf. 69. Soccin. iunior conf. 116. vol. 5. Alexand. conf. 11. vol. 4. Decius conf. 452. num. 18. & 19. plures apud Tiraquell. in unquam in præfat. num. 145. Surdus conf. 205. num. 16. & conf. 168. lib. 2. Cavallos communes contra communes quæst. 706 Guttier. dicto cap. 2. nu. 20. decisum testatur Cancer. p. 3. variar. cap. 15. nu. 95.

Quæ cum non deficient in casu nostro, idem ius statui debet, nam adest scientia hereditatis paternæ sibi deferendæ, quam natura ipsa omnes docet, consequenter certioratio non requiritur.

S V M M A R I U M.

- 1 Afferuntur Doctores afferentes validam esse renunciationem factam per minorem iuramento adhibito.
- 2 Afferuntur constitutio Federici in auth.

sacramenta puberum, & Author ostendit quæ de causa fuisse illam institutam, & si verum sit quod fuerit quæstio inter Martinum, & Bulgarum, coram dicto Imperatore, ac quomodo procedat remissive.

- 3 Author ostendit Martini intellectum fuisse receptum ad dictam auth. sacramenta puberum, proinde ob iuramentum contractus firmatur, licet defecerint solemnitates.
- 4 Contractus iuratus numquam comprehenditur sub quocumque statuto.
- 5 Minor donare non potest, etiam interveniente curatoris autoritate, & quid si adsit iuramentum, infra.
- 6 Actus præiudiciales minori sunt annullandi, licet adfuerint solemnitates iuris.
- 7 Donatio facta per minorem cum iuramento tenet.
- 8 Fideiussores dotis licet de iure dari prohibeantur, iuramento adhibito valide dantur.
- 9 Renunciatio sapit et in donationis.
- 10 Iuramentum non potest supplere duos defectus, & quomodo procedat explicatur.
- 11 Ponderatur locus Ifernæ in cap. 1. vers. quando etiam duo actus titulo qui successu teneantur.
- 12 Author resolvit dictum locum Ifernæ, & tradit intellectum textui in cap. cū inter Canonicos de electione.
- 13 Dom. Prorex dispensando venditioni rei minoris, dicitur dispensasse, tam quoad solemnitates quàm etiam si res sui naturæ sit prohibita alienari, puta si fuerit feudalis.

A R G V M E N T U M.

Explicatur si renunciatio facta per minorem confirmetur ob iuramentum appositum, & adducitur constitutio in auth. sacramenta puberum, quare fuit introducta, & quomodo procedat, cuius causa plura notabilia referuntur, multaue scitu digna, Author declarat.

THEOREMA. LX.

EX præcedenti Theoremate oritur discutienda quæstio in minore renunciente, si stante iuramento ligetur, & communis est resolutio illam valere, ac minorem obligari, sic notant Natta in dicto

dicto cap. quamvis pactum limitat. 4. nu. 27. Couarr. ibidem par. 3. §. 1. num. 3. vers. septimo, dicēs communem esse opinionem, Guttierrez verbo à filia num. 1. Ioann. Bologn. in l. stipulatio hoc modo num. 85. ff. de verb. oblig. Simoncell. de decretis lib. 3. tit. 8. num. 229. Crassus in successio ab intestato quæst. 11. num. 2. Card. Puteus conf. unico inter consilia Oddi num. 48. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 87. num. 1. & 2. Fontanel. de pactis nuptial. tomo 2. clausula 9. glosa unica n. 24. Ioa. Dauth in repetit. dicti cap. quamvis pactum num. 60. vers. octavo ampliat, Kellenb. de renunc. q. 5. n. 19. licet per totā dicat non valere si iuramentum non ad fuerit omnes adducentes constitutionem Friderici Imper. in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem, vbi expressè statuitur minorem iurantem pro maiori reputari.

Quam constitutionem factam fuisse vi disputationis ortæ inter *Bulgarum*, & *Martinum*, nam Imperator *Alexan.* in l. 1. C. si aduersus venditionem, cuidam minori restitui desideranti aduersus fundi alienationem respondit (quia id iurciurando corporaliter præstito confirmasti, neque perfidie, nec iuriurij me autorem futurum sperare debuisti) at quia in dicta constitutione Imperator non docuerat, si rite facta esset alienatio, scilicet iudicis decreto, & curatoris auctoritate interueniente, iuxta formam textus in l. magis pto. ff. de rebus eorum, & in l. si quidem, C. de præstis minorum, iogens fuit exorta quæstio inter *Martinum*, & *Bulgarum* antiquos glossatores, *Martinus*, enim asserbat constitutionem fuisse generalem, sic locum tenere, tam si adfuerint, quam si defecerint solemnitates, militante in utroque casu ratione constitutionis, scilicet iuramenti, sed *Bulgarus* cōtrarium tuebatur, illam fore intelligendam stantibus solemnitatibus, quæ controuersia cum fuerit exorta ab his præstantissimis *Iuris Conf.* totam iuris prudentiæ sculam conturbanit, qua de causa à *Friderico Imper.* accersiti, coram eo de hac re disputarunt, visa fuit æqua, & magis vera, sententia *Martini*, proinde Imperator instituit dictam constitutionem in auth. sacramenta, qua cauetur, siue nullum, siue validum contractum per minorem factum iuramento robur accipere, cum fuerit instituta ad augmentum dictæ legis primæ, licet in hoc magna sit dissentio, plures enim voluerunt hac constitutione non ordinari validitatem contractus, & si absque solemnitate facti, sed

tantum quod pubes contractum hunc iuratum obseruet, & differentiam ponit doctissimus *Caldas Periera* in l. si curatorem habens verbo minoribus num. 3. cum seq. sic etiam dissentit *Cinus* in dicta auth. sacramenta puberum, quod illa constitutio *Friderici* fuit instituta ob controuersiam disputatam inter *Martinum*, & *Bulgarum* subdens hanc constitutionem multos, qui minorem ad iurandum induxerunt, ad infernum misisse, & plures ad inopiā deduxisse, & *Albericus de Rosate* inquit se audiuisse à quodam consiliario *Henrici Septimi*, quod Imperator ille propter frequentes quarimonias hanc nouellam denuo saltulisset, nisi morte fuisset præuentus, licet *Dauth* loco citato num. 63. vers. contrariam sententiam in margine, ait fuisse *Henrici Sextum*, cū non tot fuerint.

At hodie *Martini* intellectus communiter est receptus, scilicet validum iudicari contractum per minorem factum ob vim iuramenti licet iuris solemnitates deficiant, ita post plures *Simoncel.* de decretis lib. 3. tit. 8. inspect. 18. num. 137. cum seq. *Morque* in vaticis tutor vers. nunc queritur, & ibi *Iacob. de Monte* num. 2. *Castillus Sotomaior* lib. 3. quotid. cap. 2. à nu. 6.

Imò confirmantur contractus facti per minorem cum iuramento, licet per statutum expressè contrahere prohibeantur, sic docet *Iason* in dicta auth. sacramenta puberum num. 51. & commune hoc vocat *Paul. de Castro* ibi, *Alexan. conf.* 102. vifis ponderatis vol. 1. & conf. 27. *Arctinus conf.* 64. & faciunt notata per eundem *Alexand. conf.* 29. nu. 14. col. 7. dicentem validum esse contractum factum per mulierem sine præsentia consanguineorum ob vim iuramenti interpositi, licet ob statutum contrahere prohibeatur absque dicta solemnitate, & antequam dixit *Paul. de Castro* in l. finali num. 4. ff. qui satisfacere cogantur, *Corn. conf.* 36. vol. 1. *Curtius iunior conf.* 47. num. 4. vers. vera etenim, *Federic. de Senis conf.* 172. *Brunus conf.* 127. lib. 2. *Lauren. de Pinu conf.* 78. nu. 7. *Guttier. in dicta auth. sacramenta puberum* num. 40. semper enim quod statuto contractus annullatur, nunquam de iurato fit intellectus, glosa est notabilis in cap. cum non deceat de electione lib. 6. *Romanus sing.* 7. conf. 343. conf. 404. & 436. plures apud *Gabriel. commun. conclus. tit. de iure iurando conclus.* 5. nu. 14.

Vndè legimus, quod licet minori curator dandus non sit donare tamen valenti, imò decreti interpositio deneganda est, iuxta textum in l. ab agnato, ff. de cura-

curatore furiosi, l. finali, ff. eodem, quoniam curator dendus est iuxta interueniente causa, quæ deficit quando præstatur minori donare volenti, nam donare est perdere, l. contra iuris, §. si filius, ff. de donat. Salycetus in auth. ingressi sub num. 3. vers. teneo ego, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Ruin. conf. 22. num. 8. & conf. 107. num. 10. vol. 1. Natta conf. 173. num. 2. lib. 1. Neuiz. conf. 22. num. 24. Alexan. in l. 1. in principio num. 14. ff. de verb. oblig. proinde licet interueniat curatoris autoritas in prædicta donatione, adhuc nulla iudicabitur, docet Paulus in l. tutor, ff. de administrat. tutorum, ibi, (tutor ad utilitatem pupilli, & nonare rem, & in iudicium deducere potest, donationes autem ab eo factæ pupillo non nocent) idem confirmat Ulpian. in l. 1. ff. de tut. & rat. distrab. in illis verbis (ita ne mortis quidem causa donationes permittenda sunt) sic intelligunt Bart. in l. si ante nuptias in fine, ff. soluto matr. Ruin. conf. 20. num. 2. lib. 1. Laderchus conf. 139. num. 2. Soccin. iunior conf. 8. num. 4. lib. 4. Neuiz. a. conf. 80. num. 40. Menoch. conf. 1153. num. 45. lib. 12 & de arbitrarijs iudicium centu. 2 casu 171. num. 43. lib. 2. quoniam actus minori præiudiciales annullandi sunt, 6 etiam adhibitis solemnitatibus, Paul. de Castro in l. 1. §. fuit quasitum num. 2. & 3. ff. ad Trebell. Hondedus conf. 42. num. 2. lib. 1. Alexan. in l. 1. num. 14. ff. de verb. oblig. & conf. 121. post medium vers. quarto, & ultimo lib. 1. Suarez allegat. 20 num. 7. & in l. quoniam in prioribus ampliat. 10. in fine vers. & si dicas, C. de inofficioso test. quam doctrinam notandam dicit Catellin. Cotta in memorabilibus verbo decretum continens menti tenendum ait Aretinus in §. triplici col. 3. institut. de actionibus, Surdus de alimentis tit. 8. privilegio 56 num. 107. cum seq. Barbosa in l. si ante num. 12. in fine, ff. soluto matr. Gratian. tomo 4. discept. forens. cap. 750. n. 14. & 15. Tomat. decis. Maceratensi 67. num. 21. cum sequentibus, omnes ea ratione donationem prohibentes, quia est actus valde præiudicialis.

Tamen si iuramentum fuerit interpositum, donatio conualidatur, sic docent glosa, Curt. iunior, & alij in dicta auth. sacramenta puberum, Alexand. conf. 53. num. 15. lib. 3. Baldus conf. 331. in principio lib. 3. Imola conf. 124. col. 3. in fine, Tiraqu. ad leges connubiales lege 16. glosa 5. nu. 49. plures refert Gabriel commun. lib. 2. tit. de minoribus conclus. 5. num. 5. Simoncel. lib. 1. tit. 2. inspect. 1. num. 14. Menoch. conf. 29. num. 8. lib. 1. latè Surdus conf. 122. à num. 13. & sequè ad 26. latè fundat Sforza Oddus

in tractatu de restitut. in integrum part. 2. quest. 58. art. 2. plures refert Cancer. p. 1. variar. cap. 7. n. 138.

Sicut in fideiussione cum iuramento, post alios latè concludit Dom. Reg. Cappyc. Latro tomo 1. consult. 45. sic in fideiussore dotium, qui licet à iure prohibeatur interuenire, l. 1. & 2. C. ne fideiussores dotium dentur, adhibito tamèn iuramento tenet illorum datio, docent Couarr. in dicto cap. quamuis pactum par. 2. §. 2. num. 16. Gomes. in l. 50. tauri nu. 26. Ruinus conf. 190. num. 40. lib. 1. Serafin. de privileg. iuramenti privileg. 69 num. 5 vers. concludo igitur, Campeg. de dote par. 3. quest. 173. & 175. Nouellus de dote par. 6. privilegio 21. vers. duodecimo limita, Menoch. lib. 4. præsumpt. 190. num. 43. & 44. Facchin. lib. 3. controuers. cap. 18. & alij apud Trentacinq. lib. 3. variarum tit. de fideiussoribus resolut. 7. num. 7. videndus est latissimè Castillus Sotomaior lib. 6. controuers. cap. 168. §. unico à num. 9. & si contrarium doceat Larrea tomo 1. decis. 7 per tot.

Ex quibus colligitur donationem factam per minorem iuramento validari, sed donationis species est renunciatio, notant Bald. Salycet. & Fulgos. in l. 1. C. de pactis, Iason in l. contra, §. si filius, ff. de pactis, Imola in l. ex duobus col. 8. & ibi Aretin. col. 10. & erf. amplius credit, ff. de duobus reis, Alexand. conf. 22. col. 3. & erf. & dato etiam lib. 1. Alciat. in l. pactum curatoris C. de pactis, Tiraquell. in l. si unquam & verbo donatione largitus à num. 196. latè Anna conf. 45. per totam arg. textus in l. admonendi ff. de iure iurando, l. Lutus, §. finali, ff. ad Trebell. l. sub §. e. C. de re iudicata, l. argentarius, §. cum autem, ff. de edendo, l. quidam, §. 1. ff. de furtis, igitur si donatio facta per minorem iuramento validatur, idem dicendum erit in renunciatione.

At contra hanc sententiam vrget difficile argumentum, nam si talis renunciatio teneret, iuramentum duos suppleret defectus, primo defectum ætatis, cum virtute iuramenti maior fingatur, secundo defectum iuris ciuilis improbantis huiusmodi pactum, vt in l. pactum quod dotali, C. de pactis, at iuramentum non potest supplere duos defectus, 10 cent Salycet. in l. donationis la secunda, nu. 2. C. de donat. inter Decius conf. 303. num. 3. Iason conf. 118. col. 2. post medium vol. 4. Soccin. in l. si quis ita num. 10. ff. de verb. oblig. Soccin. iunior conf. 48. num. 18. lib. 1. Simoncel. de decretis lib. 3. tit. 8. num. 206. Serafin. de privileg. iuramenti privileg. 83. num. 44. Mancin. de iuramento p. 4. quest. 3.

effectu 1. num. 16. & 17. *Magon. decis. Florentie* 64. num. 27. *Surd. decis.* 154. num. 11 & 12. latè probat *Christph. Martins decis. Senensi* 29. & examine precedenti.

Et ad confirmationē huius argumen-
11 ti facit elegans doctrina *Isernie in cap. 1. vers.* quando etiam duo actus in titulo qui succ. teneantur, dicentis, quod quando duo actus concurrunt in persona non connexi, si fiat ab illo vnus, non dicitur fieri alter, nisi expresse fiat, allegat textum in cap. cum inter Canonicos de electione, vnde si fieret contractus per minorem cum iuramento, & ille esset defectiuus non solum ratione solemnitatis omiffæ, verum etiam alterius capituli iuramentum actū non confirmaret, ita glosa in l. 3. C. si minor se maiorem esse dixerit, quam se cunctur *Citus, & alij ibidem Paul. de Castro conf.* 53 vol. 2. *Marfil. sing.* 299. *Gramat. decis.* 12. *Griuellla decis.* 14 num. 36. *Borrellus in summa decisionum in titulo de iuramento num.* 15.

Cui difficili argumento respondetur
12 dando intellectum doctrinæ *Andree de sumpt.* ex dicto cap. inter canonicos, illam non simpliciter procedere, sed fore intelligendam quoties illi bini actus spectant ad illam personam diuerso iure non eodem, colligitur hæc distinctio ex *Abbate in cap. causam que num. 6 de electione*, scilicet quod si factum sit compromissum in personam Episcopi de eligendo quemdam superiorem facta electione ab Episcopo non resultat actus confirmationis, quoniam ius illud elegendi habebat diuerso iure scilicet compromissi, & ius confirmationis ex propria persona, secus verò si ius confirmationis, & electionis eodem iure, qui ad hoc allegat textum in cap. cum olim de causa possessionis, & proprietatis, vbi collatio facta per Episcopum habet etiam vim electionis.

Vnde bene dixit de *Marinis lib. 1. quotidian. cap. 122.* quod si aliquis pupillus
13 intendens vendere feudum pro soluendo are alieno præces porrexerit domino Proregi, vt alienationi assentiret, & Dominus Prorex vt iudex decretum interposuisset, tali casu dicitur dispensasse, tam quoad defectum minoris ætatis, quam etiam vt rei feudalis, etsi tamē contrarium reperio determinasse *Sacrum Consilium apud Presid. de Franchis decis.* 302. num. 11. & 12. quem de *Marinis* non adduxit, & videnda sunt notata per *Gratian. tomo 5. discept. forens. cap. 827. per totum*, idem in casu nostro dicendum sit,

quod licet duplex adfit defectus, vterque tamē a lege prouenit, vnde lex validando contractum virtute iuramenti procedit, & si vterque concurrat defectus, imò generaliter plures *Doctores* contractum dixerunt *Bart. Bald. & alij in l. 3. C. si maior se maiorem, Afflict. decis.* 393. num. 13. *Francisc. Marcus decis.* 606. *Gutt. in auth. Sacramenta puberum num.* 31. C. si aduersus venditionem, *Farinac. in praxi lib. 1. tit. 2. quest. 15. cum.* 33. *Anchar. lib. 1. quest. familiar. quest. 8. num.* 17. *Conarr. in dicto cap. quamuis pactum par. 2. §. 1. num.* 7. *Ermosilla tomo 2. fol.* 337. nu. 64.

Et licet nouissime de hac questione magnum apparatus faciat *Donadies de renunc. cap. 9. post hac scripta visus*, tamē ad alia pergit ferè nihil de illa discurrens & videndus est *Gallerat. de renunc. lib. 3. cap. 3. per totum*, vbi latè discurren- do per iuramentum habeatur pro maiori, & locum habeat textus in *auth. Sacramenta puberum*, licet quoad nostram questionem sicco pede per transeat.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio tenet, licet fuerit facta per impuberem doli tamē capacem.
- 2 Ponderatur textus in l. impuberem, ff. de furtis.
- Lex impuberem, ff. ad legem Corneliam de falsis.
- 3 Cessante causa cessat effectus.
- 4 Ponderatur textus in l. pupillum, ff. de regulis iuris.
- Lex apud Celsum, §. quæ in tutore, ff. de doli mali exceptione.
- L. sed & si quemcumque, ff. ad legem Aquiliam.
- 5 Impubes doli capax obligatur ad penas delictorum tenetur.
- 6 Impubes tenetur ad obseruantiam iuramenti de contrahendo matrimonium.
- 7 De iure Canonico nulla est differentia inter iuramentum assertorium, et promissorium.
- 8 Pupillus contrahens sine tutoris autoritate obligatur naturaliter.
- 9 Assertur sententia *Gomesij* contrarium dicentis.
- 10 Pena in minore delinquente minoratur, licet remittitur iudicis arbitrio, explicando textum in l. auxilium, §. in delictis, ff. de minoribus.
- 11 Author assertur *Doctores* afferentes simpliciter penam in minore fore minuendam.

ARGUMENTVM.

Author ostendit impuberem doli capacem renunciantem obligari, explicando quando obligetur ad pœnas delicti, vbi plura iura ponderat & resoluit.

THEOREMA LXI.

EX præcedenti Theoremate altera oritur discutienda quæstio, quid si renuntiatio facta fuerit per impuberem doli tamèn capacem teneat, & glosa in dicta *auth. sacramenta puberum* ait textum hunc non extendi ad impuberem doli capacem, secuntur eam Petrus de Bellapertica Cinus, Baldus, Odofred. & alij ibidem *Conuarr. in dicto cap. quamuis pactum p. 3. §. 1. num. 3.* alios adducit Molina de ritu nupt. lib. 3. quest. 87. num. 3. & apud Surd. conf. 25. lib. 1.

Alij vero, & verius dixerunt teneri, & extendi textum in dicta *auth. sacramenta puberum*, ita Bart. ibidem num. 9. Salysset. num. 8. Paul. de Castro num. 6. Iason num. 15. Curtius à num. 17. usque ad 27. Cagnol. in l. pupillus, ff. de regulis iuris, Hostiensis, & Ioan. Andr. in cap. cum contingat de iure iurando, Rom. in l. is cui bonis, ff. de verb. oblig. Alexand. in l. qui iurasse, ff. de iure iurando, Vasqu. de success. creatione lib. 3. §. 28. num. 60. Mandos. de etate minori quest. 9. num. 5. Simoncell. de decretis lib. 3. tit. 8. inspect. 18. num. 139. Gabriel. in tit. de minoribus conclus. 5. num. 35. decisum in Sac. Conf. refert Afflict. decis. 393. in fine num. 10. Guttier. in dicta *auth. sacramenta puberum* num. 117. latè Surdus dicto conf. 25. à num. 22. Pascalis de viribus patriæ potestatis part. 2. cap. 1. num. 99. & 100. Dauth loco citato num. 61.

Quæ opinio (omissis pluribus, quæ doctæ, & latè more suo adducit Surdus loco citato) colligitur ex eleganti responso Vlpian. in l. impubrem, ff. de furtis, vbi ait impuberem furtum committere, eamque teneri pœna legis Aquiliæ tamquam si maior esset, sunt Iuris Conf. verba (impuberem furtum facere posse si iam doli capax sit Iulianus lib. 22. ff. scripsit, item posse cum impubere damni iniuriam agi, quia, & furtum ab impubere fit, sed modum esse adhibendum ait, iam infantes id non capere nos putamus, cum impubere culpæ capax aquilia agi posse) & sic expressè colligitur ex hoc Vlpiani loco impuberem

doli capacem tamquam maiorem ligari, & iuramento renunciationem validari.

Adhæret locus Pauli à contrario sensu in l. impuberem, ff. ad legem Corneliam de falsis, vbi Paulus ait quod impubes non tenetur pœna falsi, assignat rationē, quia in eo non cadit dolus malus, ibi (impuberem in hoc edicto incidere dicendum non est, quoniam falsi crimine vix posse teneri, cum dolus malus in eam etatem non cadat) ergo si cadere posset dolus malus, teneretur pœna falsi, cessante enim causa cessat effectus, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus cap. cum cessante de appellat. quoad argumentum à contrario sensu colligitur ex Iuris Conf. Caio in l. pupillum, ff. de regulis iuris, ibi (pupillum qui proximus pubertati sit capacem esse, & furandi, & iniuriæ faciendæ constat.

Accedit pro eadem sententia alter locus Vlpian. in l. apud Celsum, §. quæ in tutore, ff. de doli malæ exceptione, in quo dicitur quod pupillus qui proximus pubertati capax est habetur tamquam maior, ibi (denique Iulianus sapientissime scripsit doli pupillos, qui prope pubertatem sunt capaces esse) idem Vlpian. hoc dicit in l. sed & si quemcumq; circa medium, ff. ad legem Aquiliam, in illis verbis (quod si impubes id fecerit, labeo ait quia furti tenetur, teneri, & aquilia eum, & hoc puto verum si sit iam iniuriæ capax) ex quibus iuribus colligitur impuberem doli capacem obligari, & tamquam maiorem teneri, quoad pœnas delictorum, consequenter à fortiori erit intelligendum illum iuramento ligari, quoties doli capax est, & facit textus in cap. 1. de delictis puerorum cap. litteras de dispensatione impuberum.

Hanc eadem sententiam expressè cōfirmare videtur elegans locus Alexandri Tertij in cap. ex literis il secondo de sponsalibus, vbi Summus Pontifex cogit impuberem ad obseruantiam iuramenti de contrahendo matrimonio, in illis verbis, (quia igitur prædicto G. periculosum est contra suum iuramentum venire fraternitati tue mandamus quatenus si hoc tibi constiterit eum moneas, & si non acquieverit monitis Ecclesiastica censura compellas) & licet aliqui dicant hoc procedere in iuramento assertorio non promissorio de futuro, de iure tamèn Canonico nulla adest differentia inter iuramentum promissoriū & assertorium, ita docent Iason in dicta *auth. sacramenta puberum* num. 24. Ignecus num. 8. Curt. in iuror. num. 83. Sanctarell. in tract. de blasphem. cap. 4. dub. 2. num. 8. Bald.

dellus tomo 1. lib. 3. disput. 14. num. 12. Homobon. in consultat. moral. vol. 2. p. 5. responso 139. Faustus de Sacramento penitentia lib. 7. quest. 56. Molfes. in summa tomo 1. tract. 8. cap. 8. num. 66. Sayrus in clauis regia lib. 12. cap. 2. num. 16. Sanch. in summa tomo 1. lib. 1. cap. 4. Alfonsus de Leone de officio confessarii p. 1. recollect. 7. num. 33. Escobar de puritate, & nobilitate p. 1. quest. 10. §. 4. num. 44. P. Merolla tomo 1. disput. 2. cap. 4. dub. 7. num. 12. P. Diana p. 4. resolut. moral. tract. 4. resolut. 70. & videndus est Consil. Dexart decis. Sardinie 48. per totam.

Confirmatur ultimo, certum est pupillum contrahentem sine tutoris auctoritate naturaliter obligari, ut clare docet textus in l. 1. ff. de nouat. ibi (dummodo siquens obligatio, aut ciuilitate teneat aut naturaliter, ut puta si pupillus sine tutoris auctoritate promiserit) l. cum illud, §. 1. ff. quando dies legari cedat, probat Fontanell. a de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 7. p. 1. ad nu. 16. late Sanchez de matrimonio lib. 6. disput. 38 per totam, latissime Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo cum non absimilis a num. 26. cum seqq. igitur iuramentum aliquid aliud operari debet, scilicet illum ciuilitate obligari.

Verum Anton. Gom. lib. 2. variarum cap. de contractibus a num. 18. inquit opinionem hanc communem, & probabilem esse, contrariam vero veriore, assignat rationem, quia iura in contrarium adducta sermonem instituunt de delictis, & penis, in quibus, & si alligentur, minoratur tamen pena propter etatis defectum, docet textus in l. auxilium, §. in delictis, ff. de minoribus, ibi (nisi quatenus interdum miseria etatis ad mediocre penam iudicem produxerit,) at in contractibus hoc locum habere non potest, etenim contractus, aut in totum obligat, aut in nihilum, & sic cum non possit considerari aliqua diminutio obligationis dicendum est iura allata non esse allegabilia.

Quia tamen Gomesij opinio videtur dubitabilis ex allegatis per ipsum, quoniam non est simpliciter verum penam fore minuendam propter etatis defectum, sed solum iudicis arbitrio remittitur, ut verba textus in dicto, §. in delictis, ostendunt, ibi (interdum miseria etatis ad mediocre penam iudicem produxerit,) unde minor etas videtur causa ob quam iudex diminuere poterit penam, & ita docent Alberic. & Baldus in l. quicumque col. 5. & ibi Salycetus col. 2. num. 7. C. de seru. fugitiuis, idem Baldus in l. quid

ergo, §. pena grauior, ff. de his qui notantur infamia in lectura col. 7. num. 12. Anania in cap. sicut col. penultima de iudeis.

Et dato quod iudex teneretur, ex dictis per glosam in l. si qua pena, ff. de verb. signif. ubi Bart. & alij, Innocentius in cap. finali de feriis, Paulus de Castro in dicta l. quid ergo, §. pena grauior col. 1. ff. de his qui notantur infamia, Alexander in l. si seuerior col. finali, C. ex quibus causis infamia irrogetur, late Guazzinus plures adducens in tractatu ad defensiones reorum tomo 2. cap. 17. per totum, nihilominus adhuc Gomesij responsio non est tollerabilis, quoniam in penis semper aequior sententia, & pro reis iudicandum est, l. si preses, l. in interpretatione de penis capone pena de penitentia 1. distincte, ideo non mirum si punitur mitiori pena, at in contractibus stricta sit interpretatio, & contra contrahentes, l. quicquid abstringende, ff. de verbor. oblig. consequenter stante iuramento impubes doli tamen capax obligatur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores dicentes auferri minori beneficium restitutionis in integrum per iuramentum.
- 2 Iuramentum fingit minorem contrahentem maiorem.
- 3 Minor non restituitur aduersus probationes omittas, si constituerit in iudicio procuratorem, cum iuramento, sed infra.
- 4 Referuntur Doctores dantes restitutionem in integrum, non obstante iuramento.
- 5 Restitutio in integrum non denegatur minori contrahenti data lesione, licet interuenerint iuris solemnitates.
- 6 Ponderantur iura in l. tutor, ff. de minoribus, in l. si ea quæ, C. de fideiussoribus, in l. 2. C. si tutor, vel curator, & in l. si quidem, C. de prædijs minorum.
- 7 Solemnitates iuris adhibite in contractu non operantur, ut probata lesione sit denegandum beneficium restitutionis in integrum.
- 8 Fictio non potest operari, plusquam veritas. Iuramentum non dicitur facere hominem sagacem.
- 9 Ponderatur in contrarium textus in l. ait prætor, §. permittitur, ff. de minoribus, & resoluitur.
- 10 Debitor soluens pupillo iudicis auctoritate interueniente consequitur plenissimam liberationem.
- 11 Minor fideiubens cum iuramento inuatur beneficio restit. in integr. & videtur n. 19.
- 12 Referuntur Doctores contrarium docentes notatis num. 3.

R r

13 M r

- 13 Minor iurans non venire aduersus contractum ratione minoris ætatis, poterit venire, si alium defectum contractus patitur.
- 14 Author explicat alios casus, quibus modis minor renunciat.
- 15 Præcedentia influunt in sequentia, & præfatio mentem contrahentium indicat.
- 16 Generalitas restringitur ad specificata.
- 17 Limitata causa, limitatum producit effectum.
- 18 Lætio non consideratur in donatione, idem dicimus in renunciatione.
Quod tamèn locum non habebit, si donatio fuerit corresponsiva, sicut, & renunciatio.

ARGUMENTVM.

Controvertitur si minori renunciante tollatur beneficium restitutionis in integrum, pluresue alios casus Author considerat, ubi plura iura ponderat, & quando in donatione, seu renunciatione lætio considerari possit, pro danda restitutione in integrum dicto minori renunciante.

THEOREMA LXII.

EX præcedentibus Theorem. remanet discutiendum dubium, si minori renunciante succurri possit remedio restitutionis in integrum data tamèn læsione, & videtur dicendum tale remedium cessare virtute iuramenti appositi, cum per illud tale beneficium impediatur, notant Doctores in auth. Sacramenta puberum, Angelus, & Castrensis in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, ff. de iure iurando, Gramaticus conf. ciuili 31. num. 10. & seqq. Diaz regula 219. fallentia 4. plures apud Simoncell. de decretis lib. 3. tit. 7. inspect. 1. num. 8. Gayllus lib. 2. obseruationum cap. 41. & 65. Serafinus in tractatu de iuramento priuilegio 96. Tepatus lib. 1. receptarum sententiarum in titulo de minoribus, Canillos communes contra communes quest. 171. num. 5. Thesaurus decif. 66. num. 4. Barz. decif. 74. num. 2. Morotus conf. 87. num. 5. Surdus conf. 46. & 87. lib. 2. Heringius de fideiussoribus cap. 7. num. 103. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 9 glosa unica par. 2. à num. 5. cum pluribus seqq. Marta voto 25. plures refert Dom. Marchio Torelli dignissimus Regens tomo 1. consult. 45. in principio, quæ sententia

probat ex dicta auth. Sacramenta puberum, ubi virtute iuramenti minor efficitur maior, & pro tali à iure reputatur, vt notat, glosa in l. 2. C. de rescindenda vendit. Abbas disput. 2. num. 20. vers. quarto iuramentum, Alexander conf. 27. lib. 1. Natta conf. 631. nu. 8. lib. 3. Cephal. conf. 207. num. 7. lib. 2. decisio Perusina 54. num. 3. par. 1. at pro dando dicto beneficio non sufficit sola lætio, sed minor requiritur ætas, igitur si per legem fingitur hanc minorem ætatem cessare, dictum beneficium adhuc cessabit, imò per iuramentum suppletur autoritas tutoris, seu curatoris, glosa in l. 1. & in dicta auth. Sacramenta puberum, ubi Bartolus, Baldus, Castrensis, & alij, Succinus conf. 139. num. 5. vol. 2. Decius conf. 31. col. 1. in fine, Mandellus conf. 11. num. 3. Crauetta conf. 7. in fine, Gabriel conf. 13. num. 2. cum seqq. & conf. 127. num. 7. & 8. vol. 1. Cephalus consil. 207. num. 8. & sequent. lib. 2.

3 Sicuti in iudicijs, si minor constituerit procuratorem cum iuramento excluditur à beneficio restitutionis in integrum aduersus omittas probationes, ita Bartolus in l. 3. ff. de minoribus, Capella Tolosana decif. 45. & 49. Guidon Papa decif. 35. & 494. Gramaticus conf. ciuili 61. num. 6. Bertrandus conf. 87. lib. 1. Mascardus de probat. conclus. 1273. num. 17. vol. 3. Ludouicus Sacca conf. 28. n. 3. Morot. conf. 70. n. 2. Beccius conf. 59. Ofasc. dec. 158. Barz. decif. 107. Boer. dec. 92. Griuella decif. Dolana 39. Imbrian. de 1. & 2. beneficio considerat. 2. n. 15. Costa de remedijs subsidiarijs remedio 47. nu. 11. Facch. lib. 12. controuer. cap. 15. decif. in Senatu Catalonie refert Cancer. p. 2. variar. cap. 1. nu. 228. vers. contrarium, ideò nò mirum si ab eodem beneficio excludatur in extraiudicialibus per iuramentum.

4 Contrariam sententiam, scilicet per iuramentum non auferri minori dictum beneficium plures dixerunt, ita Francisc. Marcus decif. 21. n. 2. p. 1. Thesaur. dec. 66. Gram. decif. 101. nu. 77. Afflictus decif. 322. ubi Vrsillus, Puteus decif. 194. lib. 3. Imbr. loco citato n. 36. Crauetta conf. 192. Guttier. in dicta auth. Sacramenta puberum nu. 92. latè Cagnolus in l. 2. num. 102. cum seqq. C. de rescind. plures refert Simoncell. lib. 3. tit. 8. inspect. 18. num. 233. latè Achilles Pedrocha conf. 26. à num. 1. cum seqq. Peguera dec. 155. Fontanella sibi contrarius claus. 4 glosa 18. p. 3. à n. 32. Peregr. conf. 77. n. 17. Anton. Fab. lib. 2. C. tit. 9. de in integ. rest. definit. 1. 8. & 10. & lib. 2. tit. 15. definit. 2. num. 5. Gas-

Gaspar Thesaur. lib. 4. quest. 60. Aldouinus
conf. 1. Noguera allegat. 34. pluresque
alii apud Andreol. controuers. 37. à num. 1.
ratio videtur euidēs, quoniā per dictū
iuramētū suppleuntur ioris solēnitates, vi
delicet iuramētū iudicis decretū, curato
ris auctoritas, quæ licet interueniāt nō
tamē impediūt dictū beneficiū data læ
sione, ita glosa vltima in leos, C. de his qui
veniam etatis impetrauerunt, Bartol. Bald.
Salyc. & alij in l. ait prator, §. permittitur,
ff. de minoribus, Baldus in l. si quidem, vbi
Salycet. C. de prædijs minorum, Roman. in l.
pupillus num. 11. ff. de acquirenda heredita
te, Iason in l. ius iurandum, §. pupillus num.
11. ff. de iureiurando, & in l. cunctos popu
los in fine, C. de Summa Trinitate, & Fide
Catholica, Paris. conf. 89. num. 6. lib. 1. Man
tua conf. 197. num. 1. vol. 1. Emanuel Costa
in l. gallus, §. & quid si tantum n. 47. ff. de li
beris, & posthumis, Maurit. in tract. de resti.
in integrum cap. 14. num. 4. Sforza Oddus
eod. tractatu par. 3. in illa quæstione an
interuentus iudicis, & decreti.

Ad quod facit elegans responsum
6 Scauola in l. tutor, ff. de minoribus, vbi facta
alienatione rei pupillaris solemnitati
bus iuris adhibitis, beneficium restitu
tionis in integrum non denegatur stan
te læsione, ibi (respondi causa cognita esti
mandum, nec idcirco si iustum sit restitui de
negandum hoc auxilium, quod tutor delicto
caret) idem dicitur in l. si ea, quæ, C. de fi
deiussoribus minor, in illis verbis (si
ea quæ tibi vendidit possessiones interposito de
creto Præsidis) in fine ait Iuris Consult.
(manifesti iuris est utrique personæ tam ven
ditrici, quam fideiussoribus consulendum
est) adhæret textus in l. 2. C. si tutor, vel cu
rator interuenerit, in quo hæc describun
tur verba (minoribus annis viginti quinque
etiam in ijs, quæ presentibus, vel curatoribus
in iudicio, vel extra iudicium gesta fuerint, in
integrum restituit. auxilium superesse, si cir
cumuenti sunt placuit.) l. si quidem, C. de
prædijs minorum, ibi (si vero iure interpo
sito decreto venditionem vili prætio eius pos
sessionis, cuius res ignorabat fecit iuxta per
tini edicti auctoritatem, in integrum restitui
tio causa tamen cognita præbetur,) ex qui
bus iuribus colligitur non impediri, sed
vltro concedi beneficium restitutionis
in integrum minori læso, & si iuris so
lemnitates non defecerint, quoniam iu
dicis præsentia cætereque solemnitates
læisionis præsumptionem auferunt, non
vero si illa probetur denegabitur hoc
7 remedium, ita Romanus, & Alexander in
l. pacta nouissima, C. de pactis, Gribal in suis

communibus opinionibus verbo remedium
legis, Conradus in templo omnium iudicum
lib. 1. cap. 1. de Imperatore, §. 4. num. 18. &
19. Portius lib. 1. conclus. 36. limit. 2. Ama
ya in l. si tempora num. 57. cum seqq. C. de
iure hæste fisc. lib. 10. Menochius lib. 2. præ
sumpt. 75. num. 32. cum seqq. Gratianus di
scept. forens. cap. 233. num. 55. cap. 435. num.
10. cap. 353. num. 5. cap. 563. num. 38. &
cap. 669. n. 1. & 2. Surdus decis. 231. nu. 20.
Tomatus decis. Maceratens. 67. n. 25. & 26.

Vndè dicendum erit, iam quod iura
mentum solēnitates supplet, & illis ad
hibitis hoc beneficium non cessare læ
sione existente, adhuc procedere iura
8 mento adhibito, quoniam fictio non po
test plus operari, quàm veritas, sed ad
plus tantum operatur fictio in casu fi
ctio, quantum veritas in casu vero, l. filio
quem pater, ff. de liberis, & posthumis, Bart.
in l. 1. §. si vir, ff. de acquirenda possess. plura
congerit Euerardus in topica legali in loco
à ui fictionis, Ioa. Bapt. Costa in tractatu de
retrotractionibus cap. 2. reg. 2. in principio,
etenim iuramentum non facit sagacem
& prudentem contrahentem, Baldus in
rub. Cod. de rerum permut. vers. item quæri
tur, Ruinus conf. 60. num. 25. Decius conf.
45. num. 1. & conf. 180. in fine, Cephalus
conf. 207. num. 2. & eadem facilitate qua
quis ad contrahendum inducitur eadem
ad iurandum, arg. textus in l. doli vers. di
uersum, ff. de nouat. Bart. in l. si ex cautione
ad finem, C. de nonnumerata pecunia, & conf.
88. num. 3. Ancharan. conf. 338. num. 2. Sac
cinus iunior conf. 48. num. 36. vol. 1. Ruinus
conf. 135. col. finali lib. 1. Cranetta conf. 192.
num. 9. Neniz. conf. 22. nu. 10. Gramat. dec.
76. num. 16. & seqq.

9 Sed in contrariū videtur locus Vlpia
ni in l. ait prator, §. permittitur circa finem,
ff. de minoribus, vbi videtur denegari hoc
beneficium propter iudicis authorita
tem interpositam, ibi (sed credo prætorem
hunc minorem in integrum restitui volentem
auditurum non esse,) nam responderetur ibi
à iudice fuisse prærium cassatum, ita
glosa, & Bartolus ibi, & in l. si quidem, vbi
etiam Alexand. in addit. ad Bartolum, C. de
prædijs minorum, Romanus in l. pupillus nu.
11. ff. de acquirenda hereditate, vel melius
responderetur ibi, agit de solutione fa
cta per debitorem pupillo creditori, iu
10 dicis mandato præcedente, quo casu
debitor plenissimè liberatur, vt colligi
tur, ex l. sancimus, C. de administrat. tutorum
ibi (si & hoc iudex pronunciauerit, & de
bitor persoluerit, siquitur huiusmodi plenif
sima securitas, vt nemo in posterum inquie
tetur)

tetur) & dixerunt Bartol. in l. cum minor num. 2. ff. rem ratam haberi, Odofredus, & alij in l. 1. C. si aduersus solutionem, Roffred. de libellis par. 4. in rub. de Sen. Conf. Clem. num. 5. Gomez. de contractibus cap. 14. num. 4. Guttierrez de tutelis par. 2. c. 22. num. 4. Galderius in praxi tutelari par. 2. in rubrica utiliter agat num. 40. Sacerdos Baldaxar Abruzzo in lectura practificabili, §. finali num. 29. & seqq. & num. 67. ait sufficere solum iudicis iussum, ut debitor pupillo solvens liberationem consequatur, quæ omnia non procedunt in venditione Doctores citati apud Simoncell. de decretis lib. 3. tit. 7. in specul. 1. num. 2. circa medium, Abruzzo loco citato num. 71. & sic adest diuersitas.

Neque obstat per iuramentum fingi à lege maiorem, nam hoc intelligitur, quoad solemnitates à iure requisitas, scilicet illas suppleri per iuramentum, ut pluries dixi, at sicut data lesione solemnitates adhibita non impediunt prestari hoc beneficium, ita neque impedit iuramentum, sicut in fideiussione prestita per minorem cum iuramento datur in integrum restitutio Doctores apud Dom. Reg. Capyc. Latro consult. 45.

Vltimo non obstat per iuramentum tolli hoc remedium in iudicialibus, quoniam contrarium plures dixerunt, illud dari aduersus omnes probationes in iudicio, ita Speculator in titulo de actionibus c. 1. vers. quid si minor num. 10. Feller. in addit. ad Marant. in praxi p. 6. in titulo, & quando appellari num. 107. in addit. incip. ego puto. Rebriff. in tractatu de restitut. & releuat. ar. 1. glosa 2. num. 4. pluries decisum in Sac. Conf. testatur Vissillus ad Afflict. decis. 114. Franchus decis. 448. decisum in Senatu Cataloniæ refert Fontanel. dicta claus. 9. glosa unica p. 2. n. 17.

Alij tamen distinctionis fœdere hæc contraria concordare conantur, plures casus numerando, quorum primus est si minor expressè se restrinxerit aliquo pacto contractui non contrauenire ratione minoris ætatis, tunc enim si contractus inualidus sit ex aliquo altero defectu, contractus nullus est, & iuramento non firmatur, iuxta notata per Bart. & alios in l. 2. C. de rescind. vendit. Bart. Salycetus, & alij in auth. Sacramenta puberum, nam qui remittit ætatis defectum, signum est alios nolle dimittere, Baldus in dicta l. 2. q. 9. communem sententiam vocat Cypriolus ibidem num. 103. idem Baldus in l. 1. col. 4. mult. vers. vnum scias, C. de furtis, Regreus de libellis par. 7. in constit. Feder.

num. 15. Pileus quest. 20. Abbas disputat. 2. casu 9. num. 21. vers. item turpitudine, Imola in cap. cum contingat num. 53. de iure iurando, Decius conf. 349. col. 2. Crauetta conf. 7. num. 11. Neuzan. conf. 8. num. 24. Berous conf. 22. num. 50 vol. 2. Burgos in cap. cum causa col. 14. & seq. de emptione, & vendit. & de hoc nulli dubium esse ait Menoch. conf. 29. num. 39. & enim cum iuramentum ad vnum tantum casum fuerit limitatum non debet ad alium extendi, sed producere debet effectum limitatum l. in agris. ff. de acquirendo rerum dominio, & quando plura obstant, non sufficit, ut vnum tollatur arg. textus in §. affinitatis institut. de nuptiis, l. cum tale, §. falsam. ff. de condit. & demonstrat. l. age cum similibus, C. de transact. Crotus in l. omnes populi num. 117. ff. de iustitia, & iure, Roland. conf. 71. num. 33. vol. 2. & conf. 58. vol. 3. Gloritus in suis responsis pro Cuiate Messana respons. 4. num. 10.

14 Secundus casus est quando minor iurauerit non venire aduersus contractum ratione minoris prætij, & non dicitur renunciatum beneficio minoris ætatis, Doctores, ubi supra, certius est casus quando iurauerit non contrauenire ex beneficio communi, & non fit extensio ad ius speciale, Salycetus in dicta auth. Sacramenta puberum num. 22. Imola in dicto cap. cum contingat num. 53. ex eisdem rationibus de quibus supra in primo casu, at si super vtrumque caput renunciauerit simpliciter excluditur, Salycet. ubi supra num. 22. Imola loco citato num. 53. Arias Pinellus in l. 2. p. 3. num. 9. C. de rescind. vendit.

Quintus casus est, quando generaliter & indefinite iurauerit omnia contenta in instrumento seruare, verum colligi possit se ad vnicum tantum casum adstrinxisse puta dixerit tabellio sciens se minorem, & c. tunc præsumitur de minori ætate tantum fuisse locutum, Salycet. ubi supra num. 22. ibidem Corneus num. 99. vers. sed hoc, imò procedit, & si minor dixisset nullo modo pacto, vel via contrauenire, quoniam adhuc intelligitur ratione minoris ætatis, ex verbis præcedentibus, arg. textus in l. Titia, §. idem respondit, ff. de verb. oblig. ubi Paulus ait repetita dici in sequentibus prolata in præfationibus ibi (idem respondi plerumque quæ in præfationibus concipiuntur etiam in stipulationibus repetita creduntur), l. si seruus plurimum, §. si numerus in fine, ff. de leg. 1. ibi (iterum eorum quæ præcedunt, & quæ secuntur summarum scripta sunt præ-

standa,) præfatio enim contrahentium mentem indicat, l. i. ff. de iustitia, & iure & ex primordio tituli posterior formatur euentus, l. unica in fine, C. de imponenda lucrat. descript. lib. 10. l. i. in principio, ubi Bartol. ff. ad Maced. l. regula, §. finali, ff. de iuris, & facti ignorantia docent Minadous conf. 6. num. 1. Rota Ianuensis decis. 31. num. 8. Ofasius decis. 100 num. 9. & 10. Molina de primogenit. lib. 1. cap. 5. num. 2 cum seqq. latè Menoch. lib. 6. præsumpt. 2. Gaspar Thesaurus lib. 1. quæstionum forensium quæst. 1. in principio, & notant in his terminis, Salyc. ubi supra, Imola loco citato num. 53. vers. si autem iurat simpliciter.

Et patet ex illa communi doctrina, videlicet, generalitatem fore restringendam ad supra specificata, iura sunt in l. si certa, C. de transactionibus, l. emptor, §. Lucius, secundum verum, & communem intellectum, ff. de pactis, l. legatorum, §. 1. & ibi Bartol. & communiter Doctores, ff. de leg. 2. cap. sedes de rescriptis Clementina 1. §. 1. de præbendis cap. qui ad agendum de procuratoribus lib. 6. l. iubemus, & ibi Baldus in 2. notabili, C. ad Velleian. l. finali, §. cui dulcia, ff. de tritico oleoque legato, Romanus cōs. 42. Oltrad. conf. 297. plures apud Card. Tuscum lit. V. conclus. 122. num. 44 & seq. Alba conf. 114. num. 3. & 4. lib. 2. Anna allegat. 13. Petrus de Luna inter consilia diuersorum ficularum conf. 50. num. 49. cum illa dicatur causa quæ generaliter respicit totam dispositionem, & ad illam generaliter influat ad tradita, per Soccinum conf. 26. sub num. 24. Roland. conf. 44. num. 15. vol. 4. Menochius conf. 723. num. 16. vol. 8. Beccius conf. 29. nu. 10. Surdus conf. 164. num. 31. & sic cum in principio minor de illo tantum capite mentionem fecerit, sequens generalitas ad illud restringitur, nam limitata causa limitatum producit effectum, l. in agris, ff. de acquirendo rerum dominio l. cum tale, §. falsam, ff. de condit. & demonstr. l. age cum similibus, C. de transactionibus.

Sextus, & vltimus casus est, quando minor simpliciter iurauerit cōtractum seruare, neque colligi potest aliqua restrictio ex verbis præcedentibus; tunc communis est sententia cōtractum ex duobus claudicantem confirmari, sic notant Angelus in dicta auth. Sacramenta puberum, ubi Cornens num. 99. vers. si vero simpliciter, Salycet n. 22. circa finem, unica enim renunciatione possunt plura beneficia tolli, arg. textus in l. i. §. sed videndum, ff. de successorio edito, Doctores apud

Menoch. conf. 29. nu. 39. & 40. & conf. 84. nu. 46. lib. 1.

Verum ego hæc omnia ad casum nostrum applicabilia non recenseo, sed solum difficultatis cardo vertitur si in hac renunciatione læsio consideretur, quoniam si læsionem admittimus, verior mihi videtur secunda sententia illam annullando per remedium restitutionis in integrum, etenim iuramentum solum supplet defectum solemnitatis, ut dixi, quibus etiam existentibus cum læsione restitutio non denegatur, at si læsionem non consideramus, nescio quomodo recedendum erit à priori sententia, & ad hoc affirmandum suadetur nullam dari læsionem, nam renunciatio ista (pluries dixi,) sapit vim donationis ex traditis per Annam dicto conf. 45. per totum, & in 18 donatione læsio non consideratur docent Martus Ant. Eugenius conf. 3. nu. 51. & seq. Hond. conf. 42. num. 23. & 24. lib. 1. Siluanus conf. 13. num. 4. plures apud Ioa. Bapt. Costa conf. 18. num. 55. plures apud Reg. Rouitum conf. 13. num. 16. vol. 2. Carena variarum resolut. 6. nu. 6. plures apud Andreol. tomo 3. cap. 239. nu. 82. & sequentibus, & in proprijs terminis renunciationis, ut in ea nulla læsio consideretur, dixerunt Caputus in consuetud. si moriatur par. 3. §. 10 à nu. 6. ubi latè, Cancerus par. 3. variarum in tit. de pactis à nu. 156. & de renunciationibus à num. 223. latissime, Petrus de Luna inter consilia diuersorum ficularum conf. 46. à nu. 28. cum pluribus seqq. Lelius Aldograd. conf. 25. nu. 81. Serafinus de priuilegijs iuramenti priuileg. 21. sub num. 13. circa finem, vers. nec obstat, Menoch. conf. 412. num. 47. consequenter si nulla læsio consideratur, quomodo succurri potest remedio restitutionis in integrum, quæ suadente ratione dixerunt 19 Doctores fideiubenti minori non succurri dicto remedio, ut latè fundat Morotus conf. 87. Surdus conf. 87. Sforza Oddus de restitut. in integrum par. 1. quæst. 54. art. 3. à num. 14. latè Fontanel. de pactis claus. 4 glosa 18. par. 3. à nu. 32. cum pluribus seqq. sequitur Andreol. controuersia 37. ubi doctè discurret, licet in hoc plures contrariū dixerint legendi apud Consil. Dextart decis. Sardinie 58. ubi latè, & idem Andreolus post hæc scripta vilus lib. 3. controuers. 201. ubi latè examinat

Quæ tamèn dicta utique procedere, possunt in simplici donatione, seu renunciatione, at si fuerit respectiua ad aliquam causam puta habito respectu ad donationem, aut ad aliud in renun-

nunciacione consideratum, tali casu dicere posse lesionem considerari, sic in donatione, docent *Corneus* *conf.* 166. *col.* 3. *conf.* 189. *col.* 3. *conf.* 33. *col.* finali *vers.* dato autem *conf.* 162 *col.* 3. *conf.* 214 *col.* 3. *lib.* 3. & in *conf.* 291. ad finem *lib.* 3. *Decius* *conf.* 185. & 181. *Curtius iunior* *conf.* 141. *col.* 3. *Crauetta* *conf.* 192. *num.* 1. *vers.* tamen in donatione ob causam, & *Decius*, cum *Curtio* iuniore locis citatis, de renunciatione sermonem instituunt, consideratur etiam lesio si renunciatio bonorum su erit excessiua, & nulla subest causa legitima, docent *Thesaur.* dicta *decis.* 66. *num.* 2. ubi *filius* in *addit.* *Alciatus* *conf.* 33. *num.* 15. *lib.* 2. *Peregrinus* *conf.* 77. *num.* 35. *Surdus* *conf.* 46. *num.* 17. *Cancer.* dicto titulo de pactis n. 158. & p. 1. *variarum* cap. de tutoribus nn. 138. *vers.* nisi cum adest enormis lesio, *Fontanella* loco citato *num.* 51. unde hæc omnia iudici remitterem, qui ex circumstantijs consideraret si in illa renunciatione lesio posset considerari, qua reperia sine ullo dubio affirmarem dandam, esse huic minori renuncianti restitutionem in integrum, & ad exemplum fideiussionis plures contrarium dixerunt considerantes in illa lesionem, ut late videre est *Fontanel.* loco citato, *Dom. meum* *Reg. Capyc.* Larro dicta *consult.* 45. qui pro minore in illa causa scripsit.

S V M M A R I V M.

- 1 Author enumerat omnes Doctores agentes de renunciatione, quæ fit per ingressos in Monasterium, iuxta Sacrosancti Concilij Tridentini dispositionem.
- 2 Cessante causa, cessat effectus, & declaratur quomodo procedat.
- 3 Causa illa erit attendenda, quæ fuit expressa, & non erit altera interpretanda.
- 4 Verbis est inferuendum in quacumque dispositione.
Verba indicant mentem contrahentis.
- 5 Causa coniunctionis sanguinis est potentior omni alia, & omnem aliam accidentariam vincit.
- 6 Legatum factum tutori, non erit ei prestandum, si à tutela se excusauerit.
Quod secus est si fuerit factum coniunctæ personæ.
- 7 Legatum factum Episcopo consanguineo, potius dicitur factum causa consanguinitatis, quam intuitu Ecclesiæ.
- 8 Donatio in dubio dicitur potius inter viuos, quam causa mortis favore coniunctionis sanguinis.

- 9 Donatio causa mortis efficitur irrevocabilis propter heredis mentionem.
- 10 Clausula omni meliori modo generaliter convalidat actum.
- 11 Donatio causa mortis facit transitum in donationem inter viuos, ob pactum appositum de non revocando.
- 12 Causa principalis, seu finalis dicitur, quæ movet animum facientis, alias non facit.
- 13 Causa illa dicitur coherere dispositioni, quæ obligationem inducit.
- 14 Causa renunciationis factæ per ingressum in Religionem, est perscuerantia in Religionem.
- 15 Verba prolata in prefatione indicant causam finalem.
- 16 Donans egressus è Religionem restituitur ad bona donata.
Sic annullata professione, rescinditur renunciatio.
- 17 Diffio pro ostendit causam finalem.
- 18 Legatum factum sub conditione si ingrediatur in Religionem, prestandum est, secuto ingressu, licet non fuerit secuta professio, sed infra.
- 19 Vovens ingredi in Religionem, dicitur satisfecisse voto per solum ingressum, licet professionem non emisit.
- 20 Author refer Doctores, dicentes requiri professionis emissionem pro adimplenda conditione, tam in legato, quam in voto.
- 21 Verba sunt intelligenda cum effectu, & in potentiori significato.
- 22 Author assert disparitatem in legato de ingrediendo, ac in voto.
- 23 Pactum de non revocando renunciationem, nihil operatur secuto egressu de Religionem.
- 24 Conditio adiecta legato de non ingrediendo in Religionem secundum plures tenet.
- 25 Monasterium nihil repetere poterit ab egresso de Religionem causa expensarum.
- 26 Donatio inter viuos non facit transitum in donationem causa mortis ob pactum appositum de revocando.
- 27 Donatio causa mortis adhuc est revocabilis, licet ad sit pactum irrevocabilitatis, si facta fuerit in testamento.
- 28 Donatio inter viuos confecta in testamento non revocatur illo revocato.
- 29 Author resolvit argumentum pro contraria sententia.

ARGUMENTVM.

Proponitur notabilis casus, in quo *Author* consuluit, scilicet si rescindatur renunciatio facta per filiam in beneficium patris, dum in Monasterium ingrediebatur secuto tamen egressu, stantibus pluribus clausulis, præcipue pacto de non reuocando, cuius occasione explicatur, quando dicatur conditioni adimpletu per solum ingressum, vel requiratur professio emissio, idem in voto, de ingrediendo, pluresue notabiles doctrinæ examinantur.

THEOREMA. L XIII.

L Atè iam differui de renunciatione, quæ fit per feminas matrimonio carnali copulatas, congruum est videre de illa, quæ fit cum in Religionem ingrediuntur, iuxta *Sacri Trident. Conc. dispositionem* sessione 25. de regularibus cap. 16 quam materiam scio pertractatam fuisse per *Molin. de iustitia, & iure tract. 2. dispn. 125.* & per alterum *Molinam de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 99.* per *Lessium de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dub. 4.* *Riginald. in praxi fori penitent. lib. 18. num. 397.* *Ricc. collect. 454. Macerat. lib. 1. variarum cap. 62. Rodriquez. tomo 2. questio. num. regularium quest. 47. num. 8.* *Gratian. tomo 1. discept. forens. cap. 96. & decis. 34.* *Campanil. in diversorio iuris Canonici rub. 11. cap. 3. à num. 10.* *Azorium p. 1. instit. moralium lib. 12. cap. 2.* *Garzia de beneficijs cap. 9. par. 11.* per *Sanchez in summa lib. 7. cap. 5.* *Lezzana in summa questio. num. regularium cap. 24. à num. 33.* *Barbosa de potestate Episcopi allegat. 99. & de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 42. circa finem.* *Pellizzar. in tractatu de Monialibus, per Molfesium in nostris consuetudinibus in titulo de renunciatione, Caput in consuetud. si moriatur p. 3. §. 9.* per *Nonarium in Lucerna regularium verbo renunciatio, & in suis questionibus forensibus, plura notant nouissimè Sacerdos Abruzzo in lectura practicali, Sacerdos Venturia in praxi notabilium verum, Dom. Reg. Sanfelicius in suis decisionibus, & Dom. Marchio Torelli 1. & 2. volumine decisionum nouissimè Dom. de Marinis lib. 2. quotian. per plura capita, alijque Doctores infra citandi, ex*

quibus magis vtilia, & minùs pertractata subtili, ac faciliiori methodo selegam, & antequam ad explicationem *Sacri Tridentini Concilij* deueniam proponam discutiendum articulum, de quo mensibus elapsis fuit interrogatus.

In anno 1644. Catharina Papa volens ingredi in Monasteriũ renũciauit, cessit, & donauit suo patri, illiusq; hæredibus, omne, id quod sibi spectare poterat ex hæreditate, suæ matris iam defunctæ, euenit, quod post paucos menses dicta Catharina egressa fuit è Monasterio, & carnali matrimonio se copulauit, cum Ioanne Amodeo, qui ex persona dictæ vxoris petijt hæreditatem maternam illi competentem, cui de renunciatione, seu donatione iam facta obieiebatur, vnde necesse fuit aliqua conscribere.

Et prima facie videbatur mihi dicendum rectè de renunciatione oppositum fuisse, pluribus ex clausulis ibi appositis, primo, quia dicta Catharina renũciauit in beneficiũ patris causa amoris, quæ ad huc cõsideratur, & si egressa fuerit è Monasterio, arg. textus in §. *affinitatis instit. de nuptijs, l. si non lex alia, ff. de hæredibus instituendis*, notat *Cephalus conf. 81. num. 4.* vnde licet cesset ingressus, non per hoc rescinditur renunciatio, quoniam regula illa quod cessante causa cessat effectus, l. *adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus, l. si pater, ff. de hæredibus instituendis, l. generaliter, C. de Episcopis, & clericis, cap. cum cessante de appellat. quam latè exornant Tiraquellus in dicto tractatu cessante causa, Simon Barbosa in principijs iuris lit. C. num. 11. per totum, alter Barbosa in locis communibus lit. L. num. 14. procedit quando illa est causa finalis non impulsua, textus est in l. 2. §. finali, ff. de donationibus, ubi glosa, Bartolus, & alij Doctores apud Tiraquellum in dicto tractatu limitat. 1. num. 1. *Cephalus dicto conf. 81. num. 8.* *Ioseph Sesse decis. Arag. 187. num. 68.* *Barbosa loco citato nu. 14.* & si duæ causæ concurrant sufficit principalem adimpleri, l. *si quando, C. de inofficioso testamento, Surdus conf. 50. num. 17.* & illa causa est attendenda, quæ exprimitur, & non alia erit interpretanda l. *sed & si plures, §. in arrogato, ff. de vulgari l. ligni, ff. de leg. 3. plures apud Tiraquellum de retractu lignager, §. 36. glosa 3. num. 19.* *Riccus decis. Curie Archiepisc. 216. nu. 3. p. 1. cum verbis sit inhærendum à quibus recedere non licet l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is qui nauem, ff. de exercit. Rolandus conf. 61. num. 30. vol. 3. quid enim actum sit verba ipsa indicant, l. labeo, ff. de**

de suppellectili legata, Baldus in l. lecta, ff. si certum petatur, & in l. sed reprobare in principio, ff. de excusat. tutorum, Surdus de alimentis lib. 2. tit. 2. in fine, unde cum dicta Catharina expresserit causam renunciationis, scilicet amoris causa, erga patrem, alia non erit interpretanda, quæ non cessauit ob egressum à Monasterio.

Ed magis cum hæc sit causa naturalis, scilicet sanguinis coniunctio, quæ
5 potentior est omni alia, l. qui habent ff. de tut. l. filio quem pater, ff. de liberis, & posthumis, cap. presenti, §. idem de præbendis lib. 6. Gomes. lib. 1. variarum cap. 5. num. 34 Menoch. conf. 1. num. 16. Censuallos quest. 905 num. 53. Tuscus tomq. 1. lit. C. conclus. 147. Mendez à Castro in praxi Lusitan. lib. 2. cap. 3. num. 30. quæ causa naturalis accidentariam semper vincit, arg. l. tutor 31. §. quæ tutoribus, ff. de excusat. tutorum, l. qui dotem, §. hereditatem, ff. de castrensi peculio, ibi (sanguinis enim ratio non militiæ causam meritum accipiende hereditatis præbuit) Franchus decis. 4. num. 12. & 13. Surdus decis. 322. num. 12. & 16. Mastri. decis. 206. num. 5. Barzjus decis. Bonon. 79. num. 37. Rota apud Caualerium decis. 212. num. 6. & decis. 377. nu. 6. Marta de success. legali to. 1. p. 1. q. 15. art. 1. n. 13. & 14. & voto 39. n. 5. P. Merolla de voluntario, & inuoluntario disp. 1. cap. 2. Intrigliol. sing. 93. num. 144. lib. 3.

Ex quo dixerunt Doctores, quod & si commune sit legatum factum tutori nō
6 præstari si à tutela se excusauerit, l. tutor, §. quæ tutoribus, ff. de administrat. tutorum, notant Menoch. lib. 4. presumpt. 124. num. 1. Bellonus lib. 3. supputationum iuris cap. 5 Galgan. de tutore lib. 1. tit. 8. nu. 37. Cauale. de tutore, & curatore num. 190. Montanus de tutelis cap. 3. regula 5. num. 18. Vinus decis. 40. num. 16. Griuelta decis. Dolana 120. num. 3. Escobar de ratiocinijs cap. 30. num. 37. hæc tamē doctrina limitatur si legatum factum fuerit tutori consanguineo, quia non amittitur, cum præsumatur factum consanguinitatis intuitu, ut in eodem §. quæ tutoribus, sic in auunculo docet Romanus conf. 107. num. 2. in nepote Decius conf. 178. Ruinus conf. 38. nu. 3. & 4. lib. 2. Decianus conf. 49. num. 25. lib. 1. Gutierrez de tutelis par. 1. cap. 22. latē Dom. Reg. Capyc. Latro tom. 2. consult. 106 à num. 31. cum seq.

Sicut in simili legatum Episcopo consanguineo, non præsumitur intuitu Ecclesiæ, sed consanguinitatis. docent post alios Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 6. Genuesis in practicabilibus Ecclesiasticis quest. 523. sic in dubio propter

sanguinis coniunctionem magis præsumitur adesse donationem inter viuos,
8 quam causa mortis, Imola in l. quæ dotis, ubi Romanus, ff. soluto matr. Soccin. senior conf. 137. col. 2. lib. 1. Natta conf. 104. num. 11. Roland. à Valle conf. 51. num. 49. lib. 2. Menoch. lib. 3. presumpt. 35. num. 39. Simon de Petris de interpretat. ult. volunt. lib. 1. interpretat. 2. dub. 2. solut. 14. num. 18. sanguinis enim coniunctio auget obligationem, & magis efficaciter obligat, l. miles, §. decem, ff. de re iudicata, Ruinus cōf. 115. num. 15. & 16. lib. 1. Soccinus conf. 53. num. 4. vers. confirmantur prædicta lib. 1. per textum in l. cum maritus, §. finali, ff. de pactis dota libus, ex quibus dicendum erit in casu nostro renunciationem illam potius præsumi factam causa sanguinis, quam ingressus in Monasterium.

Cōfirmatur hæc sententia alijs de clausulis, scilicet ex mēione hæredū quæ efficit actū irreuocabile, sicut in donatione causa mortis, ut illa irreuocabilis dicatur propter expressionem hæredis, ita fir-
9 māt Bal. in l. 2. col. 2. C. de iure dotiū, Aret. conf. 74. num. 3. Soccinus senior conf. 53. nu. 5. vol. 1. Aymon conf. 21. num. 18. Rolandus à Valle conf. 61. num. 28. lib. 2. Boerius deci. 353. num. 12. Aldobrand. conf. 93. num. 8. Menoch. dicta presumpt. 35. num. 7. plures refert Riminald. in principio institut. de donationibus num. 927. adest etiam clausula omni meliori modo, quæ generaliter actum
10 conualidat & ad specificata nō restringitur, Imola in l. cum pater, §. filius matrē, ff. de leg. 2. Baldus in l. vinū col. 7. ff. si certū petatur, Soccinus conf. 173. alias 142. num. 3. lib. 1. Simon de Petris de interpretat. ult. volunt. lib. 2. interpret. 2. dub. 1. & operatur ut melior via censeatur electa, Ioseph Ludouicus decis. Perusina 117. num. 4. & 5. Serafinus de priuilegijs iuramenti priuilegio 98. num. 3. Marta clausula 56. num. 4. Barbosa clausula 52. num. 3. in paruis.

Accedit vltima ratio, etenim in dicta renunciatione adest pactum, ut reuocari nequeat, etsi egrediatur à Monasterio, consequenter præsumendum est ingressum non fuisse causam finalem dictæ renunciationis, & quatenus deper se foret reuocabilis naturam mutat ex pacto appposito, sicut in donatione causa mortis, quæ transitum facit in donationem inter viuos virtute pacti
11 apppositi de non reuocando, iuxta elegantem textum in l. ubi ita donatur, ff. de donat. causa mortis, sic intelligunt Conarruuias in rub. de testamentis p. 2. num. 11. & 13. Gomesius lib. 2. variarum cap. 4. nu. 22.

Na.

Naffa conf. 104. num. 6. *Gutierrez* de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 12. per totum *Mascard.* de probationib. conclus. 161. num. 6 *Molina* de *Hyspanor.* primog. lib. 2. cap. 4. num. 40. cum seqq. *Barbosa* in l. quæ dotis nu. 13. cum seqq. ff. soluto matr. *Fontanella* de pactis clausula 4. glosa 21. p. 2. à num. 57. cum seq.

Verum re melius pensitata cōtrarium consului renunciationem extindam, fuisse per egressum à Monasterio, pro cuius fundamento discutiendum est, quæ fuerit causa principalis, & finalis dictæ renunciationis, & certe illa dicitur principalis causa, quæ ad faciendum
12 animum disponentis, determinat, alias non facturi, *Afflict.* decis. 127. num. 2. *Alexand.* conf. 46. nu. 7. vol. 1. *Cephal.* conf. 429. num. 17. lib. 3. *Gratianus* cap. 96. num. 41. & 42. *Mantica* de tacitis lib. 3. tit. 12 num. 120. & seq *Barz.* decis. 79. num. 42. *Marta* de success. leg. quest. 11. art. 2. num. 18. *Sanchez* de matr. lib. 3. disput. 39. num. 14. & lib. 8. disput. 21. num. 8. *Episcopus Maranta* tomo 1. resposso 15. num. 13. & illa dicitur finalis, quæ dispositioni, cohæret, atque connectitur secundum *Baldum* in l. demonstratio 17. §. quod autem num. 13. ff. de condit. & demonstrat. *Bursatus* conf. 345. num. 6. vers. 4. lib. 4. *Riminald.* iunior conf. 77. num. 18. lib. 1. & conf. 662. num. 30. lib. 6. *Card. Mantica* de tacitis, & ambiguis lib. 3. tit. 12. num. 27. *Rota Maceratis* apud *Tomatum* decis. 50. num. 277. *Rota Romana* in recentioribus par. 2. tomo 1. decis. 499. num. 2. & cohæreere dicitur dispositioni
13 quando est obligatoria, *Bartolus* in l. demonstratio, §. quod autem vers. quedam est causa, ff. de condit. & demonstrat. in l. 1. num. 4. vers. breuiter, C. de falsa causa adiecta legatis, ubi *Fulgosius* num. 3. vers. sed aliquando, *Alexander* conf. 81. num. 16. lib. 6. *Berous* conf. 28. num. 43. lib. 2. *Gratus* conf. 36. num. 30. & 54. lib. 1. *Riminaldus* iunior conf. 77. num. 18 *Gabriel* conf. 132. num. 10. sed causa quæ cohæret renunciationi factæ contemplatione ingressus est perseuerantia in Religione, seu Monasterio per
14 emissionem professionis, *Decius* conf. 86. num. 5. *Soccinus* conf. 183. num. 3. vers. posthumo lib. 2. *Purpuratus* in l. finali num. 194. C. de pactis *Honedus* conf. 29. num. 71. lib. 3. *Beccius* conf. 74. num. 11. *Surdus* conf. 445. num. 36. lib. 3. & ex illa pendet effectus renunciationis, vnde dicitur causa finalis, *Thomingus* decis. 20. num. 48. & 49. & colligitur ex proemio ipsius renunciationis, scilicet cum veller in Mona-
15 sterium ingredi, quod causam finalem

inducat, l. finali, & ibi *Doctores*, ff. de instit. *Purpuratus* conf. 561. num. 4. *Naffa* conf. 609. num. 12. lib. 3. *Emilianus* conf. 111. num. 30. *Bursatus* conf. 345. num. 5. lib. 4. *Serafinus* decis. 1337. num. 7. *Thomatus* dicta decis. 50. num. 275. vnde dixit *Abbas* in cap. quod à te num. 6. de clericis coniugatis, quod si aliquid datum fuerit Monasterio pro dote, si donans non ingreditur, vel si ingreditur egrediatur restituitur
16 ad bona donata, lequitur eum *Naffa* conf. 180. num. 3. *Menochius* conf. 184. num. 12. lib. 1. decisum pluries in *Rota Romana* restatur *Gratianus* tomo 1. discept. forens. cap. 96. num. 24. proinde annullata professione rescinditur renuntiatio, refert *Riccus* in praxi resolut. 354. par. 3. *Nauarrus* lib. 2. quest. 73. & dicam infra.

Augetur ratio, quia in renunciatione fuit dictum pro ingressu in Monasterium, quæ dictio, pro, causam finalem indu-
17 cit, l. penult. §. finali, ff. de alimentis, & cibarijs legatis, l. procuratore, qui, ff. de procuratoribus, notant *Baldus* in l. 1. col. penult. vers. venio ad secundam formam, Cod. per quas personas nobis acquiritur, & in cap. 1. in principio de testibus, ubi notabiliter ait dictionem hanc, pro, idem significare, ac si dixisset se alias non facturum, secuntur *Decius* in l. unica num. 15. C. de sentent. quæ pro eo, & c. *Menochius* conf. 352. num. 2. *Surdus* conf. 445. num. 29. *Tuscius* lit. D. conclus. 342. num. 1. *Barbosa* dictione 240. num. 4. quæ causa finalis cum cessauerit ob egressum, rescindi debet renuntiatio.

At aliquis posset incontrarium insurgere dicendo ingressum in Monasterium fuisse secutum, consequenter dicitur adimpleta causa finalis, arg. l. si quis heredem 7. Cod. de institut. & substitut. vnde legatum factum si in Monasterium aliquis ingrediatur peti poterit secuto
18 ingressu, & si non sequatur professio, ita docent *Azorius* part. 1. institut. moral. lib. 11. cap. 22. quest. 6. *Sayrus* lib. 6. cap. 9. num. 15. *Sanchez* lib. 7. summa disput. 34. num. 16. & 17. *Barbosa* de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 42. num. 175. sicuti vouens ingredi in Religionem dicitur
19 voto satisfecisse per solum ingressum, & si postea bona fide, & non ex dolo exiuerit, ita *Henricus* de Gandano quodlib. 3. quest. 19. & quodlib. 13. quest. 15. *Nauarrus* lib. 3. consiliorum in titulo de voto consil. 19. in 1. edit. *Ledesma* in 4. distinction. 38. disputat. prima post conclus. 12. *Diana* laboriosissimus Doctor part. 4. tractatu 4. resolut. 25. vers. non desunt, S f pia

plures alij videndi apud P. Bossium doctum quidem neotericum tractatu de triplici iubilei privilegio sect. 2. casu 19. num. 2. igitur dato quod ingressus esset causa finalis, cum iam fuerit secutus dicitur consummatus effectus renunciationis, unde licet egrediatur, non cessabit effectus renunciationis.

Cui difficili objectioni responderetur negando adimpleri conditionem per solum ingressum, cum requiratur professio nis emissio; ita docent Paulus de Castro in l. si quis heredum, ubi Alexander num. 3. C. de institut. & in l. substitutione num. 12. ubi Imola num. 4. ff. de vulgari, Peregr. de fidei commissis art. 28. num. 59. Menoch. lib. 4. pre-sump. 83. num. 74. Riccius decis. 74. per totam lib. 2. Gratian. decis. 35. nu. 1. & 2. Bellectus in disquis. cleric. p. 1. in titulo de bonis clericorum, §. 21. nu. 19. P. Bossius dicto cap. 11. num. 642. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consult. 149. num. 35. & ingressus non dicitur, qui professionem non emisit colligitur ex textu in cap. religioso, §. quamvis de sententia excommunicationis lib. 6. Gutierrez canoniarum questionum lib. 2. cap. 1. num. 20. Tuscus practicarum lit. P. conclus. 132. num. 8. Fontanel. tomo 2. decis. 531. num. 3. & 13. Balboa disquisit. 33. num. 2. verba enim semper intelligenda sunt cum effectu, l. 1. §. hac verba, ff. quod quisque iuris, l. penult. §. docere, ff. ne quis cum l. quoties, ff. qui satisfacere cogantur, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, latè Tuscus conclus. 90. lit. V. tomo 8. Barbosa in principiis iuris lit. verba intelligi debent cum effectu, & 21 concipi debent in potentiori significatu, l. 1. §. qui naum in perpetuum, ff. si ager vestigalis, l. 1. §. si is qui naum, ff. de exercitoria actione, §. quod quidem ius civile instit. de iure naturali gentium, & civili, consequenter dicendum erit requiri professionis emissionem.

Et ad paritatem de voto dico plures Doctores magni nominis contrarium dixisse, ita. Caietanus in 2. 2. quest. ultima art. 4. dub. 3. Arrag. 2. 2. quest. 88. art. 3. circa solutionem, Valentia tomo 3. disput. 6. quest. 6 puncto 4. questiuicula 4. vers. unde rectè, Sotus de iustitia, & iure lib. 7. quest. 1. art. 1. ad tertium, imò retenta contraria sententia, inquam maximam adesse disparitatem inter vnum, & alterum casum, quoniam votum censetur factum eo modo quo iure statutum est circa ingressum, sed conceditur annus probationis novitio ad experiendam Religionis asperitatem, cap. 1. & 2. de regularibus lib. 6. merito votum intelligitur factum sub tali con-

ditione resolutiva, at in casu nostro causa ingressus consideratur ad finem mundum relinquendi; quæ non dicitur effectum sortiri, nisi secuta professione, ex notatis per Abbatem in cap. quod à tenu. 6. vers. ut professionem de clericis coniugatis, per Socc. conf. 183. n. 3. lib. 2. & per Nactam conf. 80. n. 2. & 3.

Neque obstat adesse pactum, ut renuntiatio non resolvetur, & si à Monasterio exiuerit, quoniam in his propriis terminis contrarium docuit Soccinus dicto conf. 183. num. 3. lib. 2. decisum in Rota Romana, testatur Gratianus in nostris terminis loquens hæc tamèn non adducens cap. 96. num. 35. & 36. & ratio est, quia ingrediens in Monasterium numquam de egressu putat, sed ut in illo, vltimæ ad vltimam diem suæ vitæ permanere in animum inducit, qua de causa plures Doctores dixerunt valere legatum sub conditione de non ingrediendo in Religionem, cum licet dicta conditio videatur impedire vitam cõtemplatiuam, in rei tamèn veritate falsum est, etenim qui mundum relinquere destinat, & Deo soli seruire, mundana contendit, retroque non respicit, ita Lupus in rub. de donat. inter virum, & uxorem, §. 16. num. 4. Alex. conf. 100. num. 12. lib. 4. Couarr. lib. 1. variarum cap. 19. num. 11. Ripa in l. ex facto, §. si quis rogatus num. 39. ff. ad Trebell. communem sententiam vocat Menoch. lib. 4. pre-sump. 83. num. 26. Alexand. Ambrosinus decis. 30. num. 21. & seq. par. 2. de magis communi testatur Turrettus conf. 4. num. 20. lib. 3. Bardellus conf. 56. num. 8. decisum in Senatu Catalonia testatur Cancerius p. 1. variarum in titulo de filiis, qui sine consensu parentum num. 16. Gutierrez de matr. cap. 21. num. 14. Sanchez lib. 1. disput. 34. num. 11. & faciunt notata per Reg. Sanfeliciam decis. 193. licet plures contrarium dixerint videndi apud P. Bossium dicto cap. 11. num. 648. cum seq. unde cum illa filia ingreditur in Monasterium cogitavit se numquam exituram, ideò non mirum si tale pactum apposuit, alias si de egressu cogitauisset tali pacto non se abstringisset.

25 Imò tale pactum reprobatur per dispositionem Sacri Concilij Tridentini Sessione 25. de regularibus cap. 6. ubi disponitur quod omnia bona renunciata restituantur, & Monasterium repellit si expensas factas petierit, ne huius causa inuoluntarie in Religione permaneat, ibi (ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem substantiæ suæ Monasterium

rium possideat ne facili discesserit, id recuperare possit,) quæ Tridentini ratio euerteretur si huiusmodi pactum valeret, consequenter reiciendum erit.

Ad exemplum donationis causa mortis respondetur, & primo plures Doctores dixerunt tali existente pacto donatione causa mortis transitum non facere in donationem inter vivos, sed solum irrevocabilem fieri, videndi apud Gabriell. communium conclusionum in titulo de iure iurando conclus. 9. num. 2. vers. tamen contrarium, Anton. Faber de errorib. pragmat. decade 45. errore 1. num. 10. sicut è contrario per pactum revocabilitatis donatio inter vivos non transit in donationem causa mortis, docent Causalecan. decis. 42. p. 1. num. 34. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 47. num. 4. Fontanel. de pactis nuptial. clausula 4. glosa 26. num. 2. Borrellus in summa tit. 12. a num. 2. Cutell. de donat. contemplat. matrimonij tract. 1. discursu 2. particula 8. a num. 34. Consil. Dexart. decis. 83. imò retenta contraria sententia, adhuc illa non procedit si donatio tali pacto confecta in testamento facta fuisset, nam si testamentum revocetur, illa etiam revocata dicitur, quoniam pactum illud de non revocando recipit tacitam conditionem, nisi testatorem penituerit totius voluntatis, notabiliter Iacobus de Arena in l. si alienam, §. si Marcellus, ubi glosa, & Bart. ff. de dona. causa mortis, Iason conf. 6. col. 6. ad finem, vers. tertio respondetur vol. 3. Socinus iunior conf. 114. num. 13. vol. 3. Ruinus conf. 129. num. 7. lib. 1. Gabriel. lib. 2. conclus. 9. num. 9. in titulo de iure iurando, & licet Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 1. tit. 13. num. 10. vers. sed ego considero, dicat hanc limitationem non esse veram tamen, (salva pace tanti Viri) decipitur, moveatur enim ex illa ratione, quia per tale pactum facit transitum in donationem inter vivos, quæ licet in testamento fiat, 26 illo revocato firma remanet, docent Afflict. in cap. 1. §. donare num. 40. qualiter olim feudum alienetur, plures apud Tirr. quel. al. leges connubiales glosa 3. num. 95. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 5. circa finem, quod tamen non est verum, cum non repugnet esse donationem causa mortis, & per pactum fieri irrevocabilem, Doctores citati, idem igitur dicendum erit in casu nostro, ut illud pactum de non revocando recipiat tacitam conditionem si permanferit in religionem, iam quod dictam conditionem Sacra Tridentina Synodus intelligit.

Neque obstat ultimo renunciatione dici factam causa amoris paterni, quoniam in hoc duo fore inspicienda, primum si consideramus causam renunciationis in genere hæc fuit ingressus, & dicitur finalis, cum arctauerit illam ad renunciandum, alias non esset factura, iuxta doctrinam Bartoli in l. si cum te num. 3. ubi Paul. de Castro num. 3. de pactis, Soccin. conf. 183. num. 3. vers. postremo lib. 2. Aymon conf. 142. num. 9. Roland. à Valle conf. 44. num. 24. lib. 4. Natta conf. 609. num. 14. Anna filius conf. 134. num. 12. lib. 2. Secundo si consideramus quare patri, & non alteri renunciaverit, hæc est amor paternus, quæ impulsiva dicitur, consequenter si per egressum à Monasterio cessavit causa finalis renunciationis, quare dicendum non erit illam extinctam fuisse, & ita consului.

S Y M M A R I U M.

- 1 Presentia Superioris purgat suspensionem metus.
 - 2 Episcopus confirmatus, qui capie possessionem, potest omnia facere, quæ spectant ad iurisdictionem, licet adhuc non fuerit consecratus.
 - 3 Capitulum Sede vacante poterit concedere licentiam requisitam pro renunciatione.
 - 4 Capitulum Sede vacante succedit, quoad omnia quæ sunt iurisdictionis ordinaria, referuntur Doctores hanc materiam agentes.
 - 5 Capitulum Sede vacante potest absolvere ab excommunicatione, illasque inferre.
 - 6 Capitulum Sede vacante non succedit in iis, quæ erant iurisdictionis delegata in personam Episcopi.
 - 7 Episcopus non potest se intromittere in causa delegata per Summum Pontificem in personam sui Vicarij.
 - 8 Vicarius Capituli Sede vacante, potest concedere licentiam requisitam in renunciatione, dummodo non foraneus, quid de Vicario monialium.
 - 9 Appellatio à Vicario foraneo fit ad Episcopum, vel ad Vicarium Generalem.
 - 10 Licentia si fuerit absque iuxta causa per Episcopum, aut eius Vicarium denegata, datur recursus ad Superiorem.
 - 11 Episcopus si noluit consentire fundationi iuris patronatus, absque iuxta causa poterit per Superiorem compelli.
- Idem dicimus existente statuto, ut minor contrahere non possit, absque consensu consanguineorum.

Si a

Et

Et ad hoc adducitur praxis nostri Sacri Consilij.

- 12 Licentia requisita pro allocutione moniali debet esse in scriptis licet quoad forum internum sufficit, & sit ore tenus.
- 13 Explicatur quomodo observetur circa operarios, aliosque, quibus Monasteria indigent.
- 14 Mandatum Principis requirit scripturam.
- 15 Renunciatio debet fieri immediate ante duos proximos menses professionis, & licet secundum aliquos non requiratur in maiore sexdecim annis contrarium tamen Author tuetur.
- 16 Solemnitates requisitæ in renunciatione, militant etiam in equite Hierosolimitano, & Sancti Ioannis.
- 17 Renunciatio facta paucis diebus ante proximos menses professionis nulla est secundum Rodriguez, licet Author contrarium dicat.
- 18 Formæ nihil addi potest, & illius implementum non potest fieri per equipollens.
- 19 Affertur ratio, quare renunciatio est facienda ante duos proximos menses professionis.
- 20 Modicum non est in consideratione, & videndi sunt plures casus adducti.
- 21 Adducuntur omnes Doctores agentes materiam purgationis more.
- 22 Vassallus sciens aliquid machinari contra Principem, & non revelans feudum amittit.
- 23 Quarta quæ dabitur in bonis viri mulieri aotem non habenti, præstatur etiam, si modicam aotem habuerit.
- 24 Ponderatur doctrina Castrensis in l. quinquæ pedum, Cod. finium regundorum.

ARGUMENTVM.

Enumerantur solemnitates requisitæ per Sacrum sanctum Tridentinum in renunciatione facienda per novitum, à quo possit concedi licentia, & si fieri possit paucis diebus ante duos proximos menses professionis, pluresque notabiles doctrinæ ponderantur, & declarantur.

THEOREMA LXIV.

IN præcedenti Theoremate dixi me tractaturum de renunciatione facta ab ingresso in Religionem, iuxta Sacrisancti Tridentini dispositionem, proinde antequam ad quaestiones deveniam, de sol-

lemnitatibus ab illo requisitis agendum erit, & prima solemnitas est, ut ad licentia Episcopi, siue illius Vicarij, ut per illam omnis metus suspicio auferatur, sicuti per Superioris præsentiam, metus suspicio purgatur, ex notatis in l. finali, C. quod metus causa, l. 1. C. si in causa iud. pig. l. si quis, §. doli, ff. de iurisdic. l. ait prætor, §. sed & si, ff. de minoribus, docent Arias Pinellus in l. 2. p. 2. cap. 2. à num. 20. C. de rescindenda vendit. Menoch. de recuper. possess. remedio 1. nu. 266. Morla in emphyorio iuris tit. 9. quæst. 23. num. 3. & 4. Hermosilla in l. 40. tit. 5. par. 5. glosa 6. num. 21. plures recitat Amaya in l. si quis decurio num. 12. C. de prædys decurionum lib. 10. Giurba decif. 105. sufficit tamén Episcopum fuisse confirmatum, & si non adhuc consecratum, cum à tempore confirmationis competant Ediscopis omnia quæ sunt iurisdictionis, ita Sanchez de mat. lib. 8. disput. 2. num. 11. sicut in potestate dispensandi, idem Sanchez lib. 4. summe cap. 38. num. 7. & lib. 3. cap. 5. num. 65. doctissimus P. Merolla tomo 1. theologie moralis disput. 1. cap. 3. num. 59. & tomo 3. disput. 7. de iurisdictione cap. 5. dub. 2. num. 10. in fine, idem dicitur in Archiepiscopo, qui etiam ante receptum pallium hæc omnia facere poterit, secus ea quæ sunt ordinis Episcopalis, ut habetur in cap. quod sicut, §. super electione, ibi (præterea cum non liceat Archiepiscopo sine pallio convocare Concilium, conficere chrism, & dedicare Basilicas, ordinare clericos, & Episcopos consecrare) cap. suffraganei eodem titulo, videas Sanchez in summa lib. 4. cap. 38. à num. 1. cum seq.

3 Eandem licentiam poterit concedere Capitulum Sede vacante, Sanchez lib. 2. summa cap. 11. num. 4. & lib. 4. cap. 38. num. 17. & lib. 7. cap. 5. num. 67. August. Barbosa de iure Ecclesiastico cap. 42. num. 25 l. allegat. 99. num. 5. & in tractatu de Caponicis, & dignitatibus cap. finali num. 90. Capitulum enim sede vacante succedit quoad omnia concernentia ædum iurisdictionis, & omnia facere, quæ sunt ordinariæ iurisdictionis celebris est, glosa in clementina 1. verbo capituli de hereticis, & in cap. hic quæ, & in cap. cum olim de maiestate, & obedientia, ubi Abbas circa finem, vers. posset tamen, & Butrens nu. 15. post alios videndi sunt Vulpel. in praxi iudiciaria cap. 44. num. 1. Parisius de resignat. benef. lib. 7. quæst. 23. à num. 26. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. quæst. 6. cap. 27. Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. quæst. 15. & 16. Garzia de beneficijs p. 5. cap. 7. à num. 4. Fil.

Filliuccius *quest. moral. tomo 3. tract. 41. cap. 2. num. 4.* Barboja de potestate Episcopi p. 2. alleg. 36. num. 9. Sanchez lib. 3. de matrimonio disput. 28. nu. 5. & in summa tomo 2. lib. 7. cap. 5. num. 67. Suarez tomo 5. 3 p. disput. 7. sect. 2. additio ad Quarantam in summa Bullarij verbo Capitulum, Genuensis in praxi cap. 85. num. 1. aliique plures apud P. Dianam varie lectionis laboriosissimum virum, ac immunitatis Ecclesiastica acerrimum defensorem 8. par. tractatu de Capitulo Sede vacante, & ne nostrum ordinem prætermittamus videnda sunt iura in cap. bis quæ de maioriæ, & obedientia, ibi (quædo autem Ecclesia ipsa Cardinali vacabit cappellani, & clerici memorati eidem Ecclesie reuerenter exhibeant omnia supradicta) in cap. cum olim eodem titulo, ibi (mandantes eisdem, ut cum Ecclesia Messan. vacet ad præsens electionem suam confirmandam, prout de iure fuerit, vel etiam infirmando præsentent Capitulo Messan.) proinde dicimus 5. Cum Capitulum Sede vacante poterit absolueret ab excommunicatione, à qua poterat absolueret Episcopus, ut in cap. unico de maioriæ, & obedientia lib. 6. Syluester in summa verbo Capitulum, 9. 2. Rebuffus in praxi benef. tit. deuolut. num. 63. Suarius tomo 5. disput. 7. sect. 2. sic excommunicare aliasque censuras inferre cap. ad abolenda, ubi Doctores de hæreticis, & si aliquis omnes casus sigillatim notare velit, adeat doctissimum, ac numquam satis laudatum virum August. Barboja de Canonicis, & dignitatibus cap. finali a num. 62. cum pluribus sequentibus, Nouarium lib. 2. questionum forensium quest. 102. P. Merollam dicto tomo 3. disput. 7. cap. 7. de iurisdic. Capituli Sede vacante, ubi nihil intactum relinquit.

Omnia tamén dicta procedunt in iurisdic. ordinaria, secus delegata, 6. quia in illo Capitulum sede vacante non succedit, ut in cap. Pastoralis, §. præterea de officio ordinarij, glosa in dicta Clementina 1. verbo Capituli de hæreticis, Pauinus de potestate Capituli Sede vacante p. 1. principali quest. 10. Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 16. num. 1. & lib. 2. quest. 135. num. 4. Azorius p. 2. lib. 3. cap. 39. quest. 4. Riccius decis. 38. alias 44. nu. 3. & p. 6. collect. 2487. vers. decimo, Genuensis in praxi cap. 87. num. 7. Ciarrinus lib. 1. controuers. cap. 46. num. 15.

7. sicut Episcopus non poterit se intromittere in causa suo Vicario delegata, cum dicatur electa industria personæ, Abbas in cap. sane il secundo num. 2. de officio delegati, & faciunt tradita per glosam magnam in cap. super questionum, §. porro de officio

delegati, cap. quamuis eodem titulo lib. 6. notant Bouadil. in politica lib. 2. cap. 20. à nu. 44. Acacius Ripolla variarum cap. 1. à num. 448. cum sequentibus Episcopus Riccius in praxi resolut. 414. ubi Thorns in addis. citans Ripollam.

8. Quam eandem licentiam concedere poterit Vicarius dicti Capituli, negatur tamen, hæc facultas Vicario foraneo nisi habuerit particularem commissionem videas Sanchez ubi supra num. 73. Quoniam iste exercet iurisdictionem Episcopi, solum quoad illos actus sibi constitutos, vel præest cuidam parti diocesis, docet glosa in clementina, & si principalis verbo foraneus de rescriptis, & cap. 1. eodem verbo de officio ordinarij lib. 6. itaut à dicto Vicario foraneo ad Episcopum, vel ad eius Vicarium generalem appellatur, testantur Ioannes Andreas, Innocentius, Archidiaconus, Ancharanus, Geminianus, & alij in cap. non putamus il secundo de consuetud. lib. 6. Conarruias practicar. cap. 4. num. 8. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 55. num. 33. Azorius tomo 2. institut. moral. lib. 3. cap. 45. quest. 12. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 29. num. 10. & 12. Garzia de beneficijs tomo 1. part. 5. cap. 8. num. 29. & 24. Riccius decis. 8. par. 1. Pater Merolla tomo 3. theologia moralis disput. 7. cap. 6. dubio 1. nu. 4. est contra Anastasium Germon, lib. 1. animaduers. iuris cap. 7. & de indultis Cardinal. §. tibi quoad vixeris num. 88.

Idem dicimus de Vicario Montali, ut licentiam hanc concedere nequeat, nisi habuerit potestatem cognoscendi omnes, & quascunq; causas civiles, & faciendi omnia, quæ secundum formam SS. Canonum, & S. C. Irid. facienda sunt, sic fuisse declaratum per Sac. Congreg. Eminentiss. Card. die 23. Aprilis 1651. v. collegi ex processu causæ vertentis in Curia nostra Archiep. inter Vener. Monasterium S. Mariæ Donnæ Regine, cū Monast. Sapientie, ac aliorum fol. 113. penes Actuarium Nasterum.

10. Notandum est, etiam quod si Episcopus, aut eius Vicarius requisitus pro concedenda tali licentia, recusauerit illam præstare absque iuxta causa, deuoluitur causa per viam appellationis ad Archiepiscopum, vel ad alterum, qui in causa appellationis sit legitimus iudex Episcopi suffraganei, cap. 1. de officio delegati cap. duo de officio ordinarij, notant post alios Barboja de potestate Episcopi allegat. 39. num. 9. allegat. 93. num. 7. videas Quarantam in summa bullarij verbo Archiepiscopi an.

authoritas, *Genues. in praxi cap. 70.* quoniam Episcopus, vel eius Vicarius denegando dictam licentiam videtur iniuriam facere, sicut in Rege denegante assensum prestare v^editioni feudi, ex singulari doctrina *Bart in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & aestiva, latè Caldas Periera de renouat. emphit. quest. 8. à num. 18. cum seqq. & q. 9. Franchis decis. 123. cum alijs adductis per Dom. Pratum obseruat. iuris cap. 9. num. 14.*

Vnde videmus, quòd si Episcopus nollet consentire fundationi Ecclesiæ sine causa poterit compelli per superiorem ad faciendum *textus est in cap. nullus de iure patronatus, vbi Abbas per illum text. generaliter inquit, quod si aliquis renuit consentire absque iusta causa, eiusq; requiratur consensus ad perfectionem actus, poterit haberi recursus apud Superiorem, ut ipse consentiat, vel compellat ad consentiendum facit glosa in cap. penul. verbo teneantur de rescriptis lib. 6. Roeb. de Curte de iure patr. verbo pro eo quod nu. 12. Selua de benefic. p. 1. q. 6. n. 24. Lambertinus de iure patronatus lib. 1. p. 2. q. 1. art. 20. per totum, plures refert Menach. lib. 2. de arbitrarijs iudicium casu 182. num. 12.*

Ex eisdem dixit idem Abbas in d. cap. nullus n. 1. quod si stante statuto, ut minor contrahere non possit absq; consensu duorum consanguineorum si illi requisiti denegant absque iusta causa consensum prestare poterit iudex attenta necessitate cum causæ cognitione minori licentiam præbere, ut contrahere valeat, idem Abbas in cap. tua n. 3. de clericis residetibus, Bald. in l. 1. n. 3. & in l. vidua n. 4. C. de nuptijs, & in cap. de consuetud. relict. feudi in principio nu. 7. Felin. in cap. cum accessissent nu. 20. de constit. *Suar. in l. 13. tit. de las dendas n. 22. Reg. Valenz. conf. 132. n. 27. tomo 2.* Imò solet fieri præceptum per iudicem quod infra tantum tempus præstet assensum, alias habeatur pro præstito, sic decisum in S. C. restatur *Pres. de Franch. decis. 310. Gratian. discep. forens. cap. 616 n. 9. Fontan. de pact. nupt. claus. 6. glosa 3. p. 5. n. 5. cum seqq. & to. 1. decis. 152. & 153.* nam factum iudicis dicitur factum partis & illius locum subintrat, l. si ob causam, C. de euictionib. Crau. conf. 5. n. 1. Cephalus conf. 254. n. 16. & conf. 155. n. 3. Tiraquel. de de retract. lignager. §. 1. glosa. 14. n. 13. & 14 Pistorius questionum iuris lib. 1. q. 15. n. 85.

Aduerti tamen debet licentiam hanc requisitam per Sacrosanctum Concilium differre à licentia requisita per eundem cap. 5. circa allocutionem Monialium,

12 quoniam prima non requirit, ut inscriptis redigatur, secundo vero casu oportet inscriptis dari, ibi (*sine Episcopo, aut Superioris licentia in scriptis obtenta,*) imò *Suar. de religione to. 4. lib. 1. cap. 10. nu. 15.* inquit hoc procedere, etiam in foro interno, itaut peccaret mortaliter si aliquis cum Monialibus alloqueretur absque licentia inscriptis, sed tantum ore tenus data, sequitur *Sanchez in summa to. 2. lib. 6. cap. 16. nu. 50.* licet in hoc plures, contrarium dixerint, ut scribunt, *Homobon. de casib. reseru. p. 2. casu 5. Petr. Belloth. in praxi theolog. moral. p. 2. qu. 9. nu. 162. P. Diana p. 3. tract. 2. resol. 129.* horum tamē opinio à forti ori procederet respectu medicorum, chirurgorum, aliorumque operatorum quibus passim indigent moniales, quoniam in his sufficit licentia.

13 Abbatissæ ex præsumpta, & interpretatiua Superioris voluntate, vel ad maiorem cautelam Superior inscriptis tradit generalem hanc facultatem Abbatissis, ut ex multis docet *Hieron. Rodriq. in compen. qq. reg. q. 22. n. 8. Villalob. in summa to. 2. tract. 35. difficult. 446. num. 4. Diana loca citato vers. notandum est tamen.*

Ratio tamen quare in primo casu non oportet, ut licentia inscriptis redigatur, est quia *Sacrosanctum Tridentinum*, vbi voluit (ut in secundo casu) expressit, & si regulariter omne mandatum Superioris debeat inscriptis redigi, l. *Palatinos, C. de collat. fundi fiscalis, vbi Ray. n. 2. l. de defensionis, l. missi, C. de exactoribus tributorum lib. 10. Iason in l. cum proponas il primo n. 5. C. de pactis, vbi Dec. & Alciat. n. 3. latè explicat eruditiss. Amaya in l. prohibitum, C. de inre fisci lib. 10. n. 15. 16. & seqq. faciunt notata per Thor. in supplem. verbo contumaci. si aliquod delictum, & per Dom. Reg. Sanfelicius tomo 3. decis. . . per totam.*

Secunda solemnitas requisita per *Tridentinum* est, ut renunciatio fiat per notitium infra duos menses proximos professioni, quam solemnitatem aliqui dixerunt non requiri, quoties notitius esset maior sexdecim annis, ita *Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 436. num. 8. Sanchez lib. 7. summa cap. 5. nu. 6. P. Alfonso de Leone in tractatu de officio cappellani p. 1. quest. 4. num. 82. cum seqq. Intrigl. conf. 29. num. 7. & seqq. Zechius de republica Ecclesiastica tit. de reg. cap. 3. num. 14. limitat. 8.* sic consuluisse quendam Doctorem. testatur *Sacerdos Abruzzo. in lectura practicabili in §. nunc admonendi num. 70. vers. quero trigesimo sexto, sed contrarium verius est,*
cum

cum Tridentinum, simpliciter loquatur, ita Moyses. de renunciatione quest. 16. num. 31. Guttierrez, Cenedus, Valascus, & alij apud Reg. Sanfelix. decis. 192. a num. 6. cum seqq. Cancerius par. 3. variar. cap. 15. num. 220. Caput in consuetud. si moriatur p. 3. §. 9. num. 4. Anton. de Virgilijs de legitimat. persone cap. 33. num. 31. & cum hac secunda sententia pertransit P. Pellizzari in tractatu de Monialibus cap. 2. nu. 61. Sperell. to. 2. decis. fori Ecclesiastici 16. n. 48.

18 Eadem solemnitates requiri in milites Hierosolymitano, & Sancti Ioannis notat Thorus in supplemento verbo renunciatio facta per militem Hierosolymitanum; vbi docta allegatio.

19 Sed difficultas est, quid si renunciatio facta fuerit per paucos dies ante dictos duos menses professioni proximos teneat, & reperio Rodriq. de regularibus to. 3. q. 17. art. 5. dicentem nullam reputari hanc renunciationem, quia cum tale tempus sit de forma renunciationis ad vnguem erit obseruandum, l. cum hi, §. si prator, ff. de transact. l. non dubium, C. de legibus, Rendinga in promptuario receptarum sententiarum tomo 1. tit. 100. num. 5. & 6. Tuscus tomo 3. lit. T. conclus. 415. Mar. Ant. variarum lib. 1. resolut. 11. num. 4. & resolut. 92. num. 4. Farinac. in praxi criminali par. 4. considerat. 76. num. 13. Rota Romana apud eundem de cis. 671. num. 2. tomo 2. p. 1. & formæ nihil

20 addi, vel diminui potest, l. 1. §. opus nouum, ff. de noui operis nunciat. cum sit de genere indiuisibilium, l. si veritas, C. de fidei commissis, Molina de primogenitura lib. 1. cap. 9. num. 17. Escobar de ratiocinijs cap. 11. num. 19. Farinac. decis. 30. num. 3. par. 1. tomo 1. & non sufficit adimpleri per equipollens, Baldus in l. si institutorem in fine, ff. si certum petatur, Decius cons. 466. num. 19. Glorittus in cap. super litteris notabili 2. num. 64. de rescriptis, Amaya in l. certa forma num. 39. C. de iure fisci lib. 10. Larrea decis. Grarat. 43. num. 4. & seq. & sic cum Tridentinum has solemnitates pro forma requirat annullatur renunciatio illis non seruatis, quam sententiam tuetur Barbosa de iure Ecclesiastico cap. 42. num. 242. & nouissimè late tuetur Nouarius lib. 1. quest. forens. q. 78. omnino videndus post hæc scripta visus.

Sed contrariam sententiam fuisse receptam per Sacrum Consilium reperio apud Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. decis. 29. per totam, Zecchus de republica Ecclesiastica in titulo de regularibus cap. 3. num. 14. limitat. 2. Zerola in praxi Episcopali p. 1. verbo monachi in fine, Maceratensis lib. 1.

variarum resolut. 112. casu 62. in fine, quoniam ratio Tridentini, vt renunciatio fiat duobus mensibus proximis professioni, aut intra illos, est ne inuitus in Religione permaneat, videns, se bonis esse.

21 spoliatum, docent Nauarrus lib. 3. cons. 7 in titulo de donationibus, Galleratus de renunciationibus lib. 3. cap. 7. nu. 4. & 5. Menochius cons. 338. num. 7. Sanchez in summa lib. 7. cap. 5. num. 64. quæ adhuc habetur, & si renunciatio facta fuerit per paucos dies ante dictos ultimos menses, etenim

22 modicum tempus non est in consideratione, l. si oleum, §. finali cum lege sequenti, ff. de dolo, l. in rebus, §. possunt, ff. commodati l. res, ff. de contrahenda emptione, l. scio, ff. de in integrum restitutione, Riccius in praxi fori Ecclesiastici resolut. 39. num. 3. in prima adit. & resolut. 36. in 2. additione, & modica non nocent, cap. si proponente, vbi glosa de rescriptis, multa cumulat Tiraquell. in l. si unquam verbo donatione largitus num. 107. & Barbosa axiomate 151. num. 1. imò parum, & nihil æquiparantur, l. quamuis, ff. de condit. & demonstrat. glosa, in l. si pupillus, §. si ego vers. ex contrario, ff. ad legem falcidiam, c. coram dilecto 34. de officio delegati, cap. de multa de prebendis, cap. licet causam de probationib.

Et facit elegans locus Scauole in l. si ita quis, §. Seia, ff. de ver. oblig. in quo queritur, si statuto tempore elapso detur purgatio moræ, licet in genere maxima sit questio, de qua videndi sunt post alios

23 Tiraquell. in l. si unquam verbo reuertatur num. 310. & 311. Caballus cons. 134. num. 13. 14. & 15. lib. 1. Riminaldus iunior cons. 124. num. 53. & cons. 807. num. 32. Aldogr. cons. 24. num. 70. Hartaman Pist. obseruat. sing. obseruat. 222. num. 49. 59. & 60. Dom. Consil. Theodor. allegat. 24. num. 7. Domin. Starbanus iunior controuersia 19. num. 9. 10. & 11. & cap. 36. num. 10. & 11. Gratianus tomo 4. discept. forens. cap. 786. num. 31. Francisc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 43. num. 24. & 25. Magonius decis. 35. a num. 2. vsque ad 7 Putcus decis. 66 lib. 3. Caputaqu. decis. 234. & 235. p. 2. Viuius decis. 351. num. 5. 6. & 7. lib. 4. Cocci-nus decis. 102. Dom. Marchio Torcelli decis. 30. per totam tomo 1. Scaynus decis. Bonon. 93. Amatis decis. 70. Grat. decis. 49. Ludouisius decis. 559. Fontanella de pactis nuptial. clausula 6. glosa 2. p. 2. num. 34. & 35. & tomo 2. decis. 406. & 407. Thorus in compendio p. 3. sect. 2. vers. mora, et voto 63. Balboa in semicenturia disquisit. 26. a num. 31. nihilominus si modicum tempus fuerit elapsum, nulli dubium est dari purgationem

nem moræ, docet *Scauola*, ibi (respondi posse si non multo post obtulisset, nec mulieris quicquam propter eam moram interest,) ex quo colligitur parum à lege non considerari ad annullandum actum.

Sicut in simili sub prohibitione alienationis non comprehenditur res modici pretij, glosa in l. binc nobis, §. substantia auth. de heredibus, & falcidia, ex qua glosa dixit *Angelus*, stante statuto, quod quis capi non possit possidens apothecam, non gaudet tali commodò statuti possidens vilissimam apothecam, & *Baldus* in l. sciendum, ff. qui satisfacere cogantur, ait quod & si possidens immobilia liberetur ab onere satisfaciendi, non tamen releuatur possidens aliquam domunculam, & in l. 2. quest. 12. C. de rescind. vendit. inquit quod qui parum transgreditur non debet vituperari allegat textum in l. quamuis, ff. de condit. & demonstrat. sicuti vassallus sciens aliquid contra dominum transgredi, & ille non notificauerit amittit feudum, & eodem modo punitur delinquendo, quam omittendo, latè per *Afflicum* in cap. 1. num. 9. de feudo sine culpa non amittendo, *Iacobinus* in inuestitura feudali, vers. dictique vassalli num. 35. *Vultius* de feudis cap. 11. num. 26. lib. 1. Reg. *Lanarius* in repetit. cap. 1. si vassallus feudo priuatur num. 8. faciunt notata per *Gallupum* in methodo feudali p. 4. cap. 1. à num. 10. cum seqq. & in hac materia vltra *Farinaceum*, *Osasum*, *Portell*, *Pegna*, & alios videre est doctissimum *Larrea* allegat. 65. per totam, nihilominus si damnum fuerit modicum feudum non amittitur, cap. 1. §. præterea, & ibi *Afflicus* notabili 2. qua sit prima causa beneficii amittendi.

Vndè dixerunt Doctores dispositio-
nem textus in auth. præterea, C. vndè vir, quæ præbet quartam mulieri dotem non habenti procedere in muliere cum dote modica, ut post antiquos *Eudonius* communium conclus. 35. in prima ampliat. *Cesar* de *Grassis* decis. 162. num. 13. & 14. *Surdus* decis. 61. num. 1. de *Amatis* decis. 72 num. 2. *Franchus* decis. 410. plures apud *Fontanell*. de pactis clausula 5. glosa 8. p. 9. num. 3. *Surdus* de alimentis tit. 9. quest. 37. à num. 7 cum seqq. decisum in *Rota Romana* testatur *Gratianus* tomo 1. discept. forens. cap. 120. num. 2. *Dom. Marchio Ramontis* dignissimus S. C. Præses tomo 2. controuers. cap. 43. ubi plura ad materiam.

Accedit ultimo notabilis doctrina *Castrensis* in l. quinque pedum, C. finium regundorum, dicentis, tunc modicum tempus non attendi, quoties sit recessus à

iure speciali, & accessus ad ius commune, hoc est in præsentī difficultate, nam renunciatio de iure communi hanc sollemnitate non requirit, sed solum ex noua *Tridentini* dispositione, *Archidiaconus*, *Innocentius*, & *Hosiensis* apud *Nauar.* in cap. non dicatis 12. quest. 1. num. 50. *Couarr.* in cap. 2. num. 2. & 5. extra de testamentis, *Azorius* lib. 2. institut. moralium par. 1. cap. 2. quest. 14. vndè data tali modicitate temporis dicendum est non per hoc renunciationem annullari.

S V M M A R I V M.

1. Laudatur Eminentissimus Cardinalis *Philamarinus Archiepiscopus Neapolitanus*.
2. Author enumerat omnes Doctores dicentes renunciationem factam ante ingressum illius contemplatione non subiacere dispositioni *Sacrisancti Tridentini*.
3. Referuntur Doctores contrarium sentientes, quos Author sequitur.
4. Verba sunt accipienda in potentiori significato.
5. Incapax potest heres institui sub conditione, quando capax erit.
6. Paria sunt aliquid facere tempore prohibita, ac ad illud effectum conferre.
7. Donatio facta uxori ante matrimonium cum pacto, ut habeat effectum constante matrimonio nulla est.
8. Actus potest fieri tempore inhabili, si effectus confertur ad tempus habile.
9. Citatio facta die feriata, ut compareat die non feriata non tenet.
10. Author explicat, quare de sui natura testamentum confici non posset, & quomodo iura subuenerunt testari volentibus, iam quod effectus testamenti confertur ad tempus, quo testans non habet dominium bonorum.
11. Testamentum factum ante ingressum Religionis non subiacet sollemnitatibus iuris civilis.
12. Extentio datur in materia correctoria, sed fauorabili.
13. Dispensatio est stricti iuris sed largè interpretatur in materia fauorabili.
14. Extensio datur in casibus in iure equiparatis.

A R G V M E N T V M.

Controuertitur, si renunciatio facta ante ingressum illius tamen contemplatione

plationē subiaceat solemnitatibus *Sacroſancti Tridentini Concilij*, ad quod plura notabilia applicantur, laudatur denique *Eminentiffimus Cardinalis Philamarinus*.

THEOREMA LXV.

D Vm hæc ſcribebam dubiū mihi propoſuit *Reuer. Don Thomas Bottilierius meus germanus S. T. D.* ac olim inſignis *lector, V. I. P.* concionator eloquentiſſimus, & proprijs ſuadentibus meritis annis elapſis ad *Parrochiale dignitatem in Eccleſia S. Eli-gij maioris huius Ciuitatis in prima ſua in-uentute euectus fuit*, (gratia tamē *Eminentiffimi Cardinalis Philamarin digniſſimi Neapolitani Archiepiſcopi*, qui tot preclari-bus virtutibus olet, ut omnes illum ad vati-canam Sedem aſcenſurum exiſtimant, expri-merem illius maxima prudentiam in nego-tijs pertraſtandis, deſcriberem eius ſapientiā in præſcrutandis, rebus patefacere ſum-mum eius conſcientiæ candorem, niſi agnoſcere me inhabilem eſſe, ſolū hoc dico, tota *Neapolitana Ciuitas perpetua tuba erit*, qua illius virtutes omnibus publicentur), ſcili-cet ſi hæc ſolemnitates per *Sacroſanctum Tridentinum* requiſitæ in renunciatione faciendæ per nouitium interuenire de-beant in renunciatione facta ante in-greſſum, illius tamē contemplatione.

Me non latet (reſpondi) communem eſſe ſententiam docentem illas non re-quiri, ſic notant *Navar. conf. 81. lib. 3. titu-lo de regularibus, & conf. 7. lib. 7. tit. de dona. Molina de iuſtitia, & iure lib. 6. diſpu. 139. Garzia de beneficijs p. 11. cap. 9. nu. 11. Con-feſt. de priuileg. mendicantium in notabilibus poſitis poſt Bullas Apoſtolicas cap. 12. nu. 13 in fine, Villalob. in ſumma tomo 2. traſt. 35. differentia 17. nu. 4. Portell. in dubijs regula-rium verbo nouitiatus nu. 41. Megala p. 2. lib. 2. cap. 27. num. 24. Gutt. in cap. quamuis pactum verbo dum nuptui num. 5. de pactis, Rodriq. in ſumma p. 1. cap. 90. num. 2. & 3. Intrigl. ſingul. 250. lib. 1. Quarant. in ſumma Bullarij verbo Monafterium verſ. dubium, Vgol. de poteſt. Episcop. cap. 20. §. 7. num. 3. Barb. in remiſſionib. ad Concilium d. cap. 16. Ricc. collect. 454. & deciſ. 295. p. 2. Cauale. deciſ. 11. nu. 113. p. 3. Grat. deciſ. 37. Dom. Reg. Cap. Latro deciſ. 31. vbi Dom. Gizz. in addit. nu. 3. nouiſſimē Donad. in traſt. de re-nunc. cap. 19. nu. 87. Dom. de Marinis lib. 2. quotid. cap. 166. in fine, Caput. in conſuetud. ſi moriatur p. 3. §. 9. nu. 6. Episcop. Maranta in 4. reſponſo 3. & 29. d. n. 2. cum ſeq. Gaſp. Theſau. lib. 2. q. 56. nu. 8. Marta de ſucceſſ.*

*legali p. 3. queſt. 13. art. 1. ſub nu. 33. Molſef. de renunc. queſt. 16. nu. 15. P. Diana tomo 3. reſol. moralium traſt. 2. cap. 55. et p. 8. traſt. 6. reſolut. 87. Dom. Conſil. Staib. controuer. forenſ. cap. 85. nu. 7. Nouar. in lucerna regu-lariū verbo renunciatio n. 9. cū ſeq. Sperell. deciſ. fori Eccleſ. 16. num. 18. Cutel. de do-nat. contēpl. mat. traſt. 1. diſcur. 2. p. 3. n. 153. plures deciſiones nouiſſimas Rotæ Rom. reſert Sacerdos Abruz. in lectura præſticab. S. nūc admonendi nu. 71. verſ. ſæpe ſæpius, alias ſue ſui Senatus deciſiones, Noguier. alleg. 16. Lu-douic. Bellus conſ. 134. d. num. 4. vſque ad 8. Aldogr. conſ. 35. nu. 9. & conſ. 36. nu. 1. cum ſeq. alijs apud ipſos, ea ratione moti, quia *Sacroſancta Tridentina Synodus* lo-quitur de renunciatione facta poſt in-greſſum, ſic non erit extendenda ante ingreſſum, licet illius contemplatione fiat cum ſit correctoria iuris commu-nis, ut dixi in fine præcedentis Theorem.*

Alij autem dixerunt huiusmodi renū-ciationem diſpoſitioni *Tridentini* ſubia-cere ſic notat *Leſſ. de iuſtitia, et iure lib. 2. cap. 41. nu. 39. Molſef. ſibi con. rarius in ad-dit. ad d. q. 17. n. 6. Paris. de reſign. benef. lib. 3. q. 13. n. 9. Menoch. conſ. 388. n. 7. Ema. Sd in ſumma verbo religio, alijs apud Sanch. in ſumma to. 2. lib. 7. cap. 5. n. 3. & ſecundū hanc ſententiam fuiſſe deciſum in S. C. teſtatur Dom. Reg. Cap. Latro d. deciſ. 31. in fine, licet dicat hoc eueniſſe, quia pars au-dita non fuit, quæ tamē ſententia, licet minus communis ſit, verior, & magis probabilis mihi videtur.*

Et patet ex euidenti ratione, quoniā renunciatio facta ante ingreſſum, illius contemplatione, nō ſortitur effectū, niſi facto caſu profeſſionis, admodum renun-ciationis factæ poſt ingreſſū, ut latè funda-qi in alio Theor. & hoc à nemine con-trouertitur, eō magis, quia verba ſunt ſē per accipiendæ in potēriori ſignificatu, l. 1. §. qui in perpetuū cum glo. verbo domini ff. ſi ager veſtigialis, l. bis verbis, ff. de hered. inſtituen. l. 1. §. ſi is qui nauem, ff. de exercit. act. §. ius autē ciu. inſti. de iure natur. gent. & ciuili, proinde ille ingreſſus intelligitur cum effectū, ideſt ſecuta profeſſione.

Vndē ſi dicta renunciatio effectū ſuū producit ſecuta profeſſione illa die po-tius fieri dicitur, nō quaſi quod dicamus illam factam poſt profeſſionē, ſed tātum poſt ingreſſum, cū omnibus nota ſit do-ctrina, fieri adū dici, tēpore quo effectus producitur, iuxta tex. ſing. in l. in tempus, ff. de hered. inſtit. vbi incapax teſtamenti tempore poteſt hæres inſtitui, ſub cōdi-tione cum capax erit, ibi (in tēpus ca-

T c

pior:

piende hereditatis institui heredem posse beneuolentia est, ueluti Lucius Titius cū capere poterit heres esto) de cuius text. intellectu legēdi sunt post antiquos de Marin. lib. 1. quoti. c. 254. n. 19. cum seq. olim Dom. Conf. Marc. Marc. to. 1. cōf. 51. per tot. Cōf Theod. alleg. 18. Cald. Perier. cōf. 17. à nu. 12. cūl seq. Tho. p. 3. sect. 3. verb. test. in quo spurij f. 349.

Eadē ratione dicimus paria esse fieri aliquid tempore prohibito, vel id ipsum

- 6 cōferri in tempus prohibitum, l. eum qui, ff. de iurisd. omni. iudicū. l. si spōsus, §. si uxor ubi Bart. & in l. cum hic status, §. si sponsus, l. si eum, §. fin. cū lege seq. ff. de donat. int. vir. & uxor. l. Bebius, ff. de pact. dotalib. & in l. Lucius, ff. de vulg. & in l. quod sponsa, C. de dona. prappter nuptias, ubi sicut donatio inter virum, & uxore constante matrimonio facta inualida iudicatur, sic si fuerit facta ante matrimoniu, sed eius effectus fuerit prorogatus ad tempus matrimonij constantis, in illis verbis (quod sponsa ea lege donatur, ut tunc dominiū eius adipiscatur cū nuptiæ fuerint scitæ, sine effectu est,) & ita docet Sanch. de mat. lib. 1. disp. 23. à n. 6. Eman. Sā verb. donatio n. 8. Turr. disp. 7. 1. dub. 1. Bonac. to. 2. theol. moral. disp. 3. q. 13. puncto 4. n. 2. vers. addo circa finem.

- Hinc dixerunt DD. posse fieri actum tempore inhabili, dūmodo effectus fuerit collatus ad tempus habile, d. l. in tempus quod fauore publico, & Ecclesia cessare dixit glo. notab. in c. dilecto in fin. de preben. Ias. in l. ius publicum fall. 5. ff. de pact. Feli. inc. cū accessissent n. 7. extra de consti. allegās tex. in l. si minor, ff. de seruis exportadis, ubi Bar. & Bal. Per. de iure emphi. p. 3. q. 10. n. 5. Bacz. de non melior. c. 11. n. 88. Gut. de iuram confirm. p. 1. c. 51. n. 32. Sanch. de mat. c. 20. n. 19. Mol. de primog. lib. 4. c. 1. n. 16. et 18. vnde dixit Ias. in d. l. in tempus, nō valere citationē factam die feriata, ut cōpareat die nō feriata, quod latē explicat Canc. p. 2. var. c. 3. à n. 149. cum plurib. seq.

- Eadē de causa testamētum factū vires habere nō posse aliquibus videbatur dicendum, cū effectus institutionis trahebatur ad tēpus, quo testator nullū dominiū in bonis habebat, scilicet post mortē, quoniā nihil est eius, qui nullus est, ait Sene. epist. 103. & describitur in l. 1. §. 2. ff. de rer. diuis. l. 3. in princ. ff. de peculio, & in l. deniq; 13. §. quæsitū, ff. quod vi, aut clam, vnde, & ille qui directā, ex testamento libertatem consequitur, cū non hæredis libertus sit, sed testatoris, l. directis, C. de test. manumiss. §. qui autem instit. de sing. reb. per fideicommissum relictis, Orcinus liber appellatur, l. 3. §. plane, ff. de legitimis tutorib. l. 4.

§. is qui ad libertatē, l. cum quasi 30. si querendum, l. si is cui 49. ff. de fideicommissarijs libertatib. l. 2. in princ. ff. de statu liber. quia eo tempore, quo manumittitur, & libertatē consequitur, cum tempus post mortem sit, & non ab hærede, sed ab ipso testatore iā mortuo manumitti videatur, nullius libertus censetur, sed quasi Orci ipsius, vel inferorū (ad quos omnes animas migrare Ethnicī credebāt) libertus existimatur, & nullius libertus dicitur in l. si necem 4. in princ. ff. de bonis libert. iuncta l. qui ob necem 5. ff. qui sine manumissione, vt aduertit Ant. Fab. in iurisprud. tit. 5. princ. 2. illat. 20. tractant de huius verbi significatione Alex. ab Alex. lib. 3. dierū gener. c. 25. Cel. Rodig. antiq. lect. lib. 6. c. 18. vel lib. 10. c. 18. Alciat. prætermiff. lib. 1. Guiral. de dñs gentium lib. 6. Tiraq. in l. si unquā verb. libertis n. 124. Petr. Greg. lib. 14. syntag. c. 5. n. 14. & c. 7. n. 11. Cuiac. lib. 3. obseru. c. 23. Osuuald. ad Donell. lib. 2. c. 12. litera B.

At quia maximum resulrabat inconueniēs ex dicto principio quis n. acquireret? quis paria tueri curaret? si caderēt bona nostra nobiscum, vt ait Sen. d. epist. 103. nec filijs, cognatis, aut amicis, vt pareat relinqui possent, l. qui tutelā 28. ff. de testament. tutela, l. amicissimos 33. ff. de excusat. tutor. sed potius primo occupanti extraneo, & forsā male merito de defuncto acquirerentur, quod morienti lucuosū esset, & triste, arg. l. pen. §. matre, & uxore, ff. de leg. 2. deinde si bona cuiusq; morientis prædē essent obnoxia, & rapinē occupatiū paterēt, cōmunis hominū societas (quam leges turā quietamq; conseruare maxime studēt, l. vt vim ff. de iust. & iur.) discordijs, & cēdibus turbaretur, & tēpus illud mortis quod securū, atq; tranquillū tam morienti ipsi, quā illius familiæ esse oportebat, tumultuosum redderetur & infidū fraudibusq; & violentijs plenū.

His igitur malis, vt civilis legislator obuiā iret cumulū illū bonorū, qui post mortē alicuius remanet, in quo actiones, & obligationes, tā actiua, quā passiuæ, & res mobiles, & immobiles cōtinentur in vnū corpus colligit, & simul personam quādam fictā, & imaginariā inducit, quæ in omne ius defuncti succederet, & intellectu à rebus ipsius abstracta, & non sensibus, sed mente percepta defunctū representaret, quicq; locū obtineret, ita vt rerū quæ defuncti fuerant dominiū ex mortis instāri nūquā interruptum continuaret, perinde ac si per ipsius hereditatis personā defunctus adhuc viuus censeretur, & res in dominio proprio retineret, l. si is qui

pro

pro emptore 15. in fine, l. heres l. hereditas 22. ff. de usucapionibus l. mortuo 22. ff. de fideiussoribus, l. nihil est aliud 24. ff. de verb. sign. l. cum hereditas 9. C. de positi, sic docet Bartolus, Iason & Doctores in rubrica, ff. de acquirenda hereditate, post alios Menochius conf. 105. num. 60. & conf. 822. num. 33. Donellus lib. 6. commentariorum cap. 2. Cuiacius lib. 5. questionum, Papiniani in l. hereditas 50. ff. de petitione hereditatis, Vaccon. lib. 3. declarationum iuris cap. 48. num. 6. & 16. Duarenus ad titulum de acquirenda hereditate cap. 1. Anton. Faber in iuris prudentia tit. 2. principio 5. illat. 3. & de erroribus pragmaticorum decade 27. errore 1. Ortolus Fomanus in synopsi iuris disput. 15. thesi 6. lit. C. Melchior de Valentia lib. 1. tractatu 3. cap. 2. num. & seq. & magis latè lib. 3. tractatu 1. cap. 1. in principio.

Ex quibus rectè colligimus in omni dispositione non attendi tempus, in quo actus perficiatur, sed in quod effectus cōfertur, consequenter licet renunciatio facta ante ingressum, quia illius contemplatione fit, ita ut effectum sortitur, ac si post ingressum facta fuisset non debet primum tempus attendi, sed hoc posterius, quo attento viget dispositio Sacri Concilij Tridentini.

Vndè benè dixit Bart. in auth. si qua mulier n. 7. quod si aliquis vellens ingredi in Monasterium conficiat testamētū non seruatis solemnitatibus requisitis in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testamentis, valide testaretur, ea ratione, quia hoc conceditur militi temporalis militiæ, sic à fortiori, spiritualis militiæ, consequenter supponit Bartolus actum factū à volente ingredi in Monasterium ingressus contemplatione, factum videri post ingressum, quam Bartoli doctrinam notabilem vocat Imola in l. filius à patre, §. 1. ff. de liberis, & posthumis, communem opinionem vocat Decius conf. 31. post num. 5. Clarus in §. testamentum quest. 18. vers. in primo tempore circa medium, igitur eodem modo dicendum erit in renunciatione facta ante ingressum illius contemplatione, vt eo tempore facta dicatur, sic solemnitatibus Sacri Concilij Tridentini subiacebit.

Neque obstat hanc dispositionem esse correctoriam iuris communi, proinde fore intelligendam solū de casu, de quo fit sermo, non de alio, quoniam ref-
12 ponsio facilis est, primò admittendo extensionem in materia fauorabili, ex glosa in l. illud in fine, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Alexand. in l. si constante col. 13. vers.

secundo limita, ff. soluto matrimonio, & in l. filiusfamilias, §. diui col. 9. vers. sed ad hoc fundamentum, ff. de leg. 1. vndè licet dispensatio de sui natura strictè sit interpretanda vti exorbitans à iure communi, cap. 1. de filiis presbyterorum, large tamèn interpretatur, quoties esset de materia fauorabili, Decius in cap. at si clerici §. de adulterijs col. 8. vers. similiter gratiose de iudicijs, in casu nostro agitur de materia fauorabili, cum dispositio hæc inducā fuerit in fauorem renunciantis, ne indeliberate disponat, & renunciet, merito poterit extendi, eò magis, quia fit ad casum similem, & à iure æquiparati, vt dixi, quo casu extensio non denegatur, Decius in l. factum suum, in §. in pen-
14 libus fallentia quinta, ff. de regulis iuris, Iason in l. si prius col. 18. vers. tertio, ff. de noui operis nuntiatione, Socinus in l. gallus, §. videndum in fine, ff. de liberis, & posthumis, per textum in cap. ad audientiam cap. cum dilectus, vtrobiq. Abbas, & Imola de clericis non residentibus, & vbi est eadem ratio, eadem debet esse iuris dispositio, l. illud, ff. ad legem Aquiliam, l. illud, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, & in l. postulauerit, §. 2. ff. ad legem Iuliam de adulterijs, cum alijs apud Barbosam in principijs iuris lit. R. nu. 6. igitur si dispositio est fauorabilis, eadem ratio considerata in vno militat in altero, quare dicendum erit renunciatio nem hanc, non subiaccere Sacrosancti Tridentini dispositioni? merito secundam sententiam magis probabilem, & veriorrem existimo.

S V M M A R I V M.

- 1 Professio emanata post plures menses finita anno nouitiatus tenet.
Sic Superior potest differre professionem finito anno nouitiatus per alios sex menses ex iusta causa.
Nouitiij ordinis Sancti Dominici ex privilegio possunt emitte professionem non completo anno nouitiatus, in articulo mortis constituti, si fuerint legitime ætatis, & si conualuerint, non tenentur iterum profiteri.
- 2 Dispensatus illegitimus ad ordines intelligitur de minoribus tantum, nisi fuerit dictum ad omnes.
- 3 Dictio, omnis, est vniuersalis, & nihil excludit.
- 4 Privilegium Principis strictè interpretatur.
Secus si derogatum sit iuris noui confirmans ius antiquum.

T c 2

Latè

- Late etiam interpretatur, quando neminem laderet.*
- 3 *Professio, & renunciatio de iure antiquo ante Tridentinum poterat emitti omni tempore.*
 - 6 *Sententia strictissimi iuris est.*
 - Omissum in illa habetur pro omisso.*
 - 7 *Iudex declarando quem prodigum tacite interdicat bonorum administrationem.*
 - 8 *Contractus factus per prodigum ante tamen interdictionem validus est.*
 - Quid si fuerit notorie prodigus remissus.*
 - Quid si requiratur citatio in iudicio dicti prodigi declarandi remissus.*
 - 9 *Sententia absolvens creditorem à petitione debitoris tacite condemnat illum ad soluendum, & oritur ex illa actio in beneficium creditoris.*
 - 10 *Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, de qua fit sermo.*
 - 11 *Verba sunt intelligenda secundum tempus quo proferuntur, & secundum casum similem.*
 - 12 *Renunciatio emissa intra duos ultimos menses professionis valebit, licet professio ex aliquo casu fuerit ad aliud tempus dilata.*

ARGUMENTVM.

Explanatur, quando professio possit dilatarì post annum, & quando emitti possit ante annum completum nouitiatus, proinde difficultas est si valeat renunciatio facta intra duos ultimos menses professionis emissa ante annum nouitiatus ex dispensatione, sic si professio fuerit ad aliud tempus dilata.

THEOREMA L XVI:

- S**acro sancta Tridentina Synodus sessione 25 de regularibus cap. 16. precipit professionem emitti non posse; nisi transacto anno probationis, seu nouitiatus, verum si emissio professionis differretur ad aliud tempus finito dicto anno, teneret, docet P. Diana tract. 2. de dubijs regularium resolut. 128. sicuti etiam Superior ex aliqua causa poterit differre annum probationis per alios sex menses, Rodriq. in compendio questionum regularium resolut. 101. num. 62. Riccius in praxi par. 4. resolut. 254. sic è contra nouitij ordinis Sancti Dominici ex peculiari privilegio Pij Quinti in articulo mortis constituti po-

terunt professionem emittere, licet annus non sit ahuc completus, dummodo legitimæ sint ætatis, itaut si conualescerent non tenerentur annum complere, ad quod videndus est laboriosus, & doctus Pater Diana par. 5. tractatu 3. resolut. 129. vers. sed ego.

- Vnde oritur elegans difficultas si renunciatio facta eadem die professionis emissa virtute dicti privilegij, aut ex peculiari dispensatione Summi Pontificis, ut illa emitti possit anno non completo, teneat, an vero requiritur quod fiat intra duos menses ante professionem, & reperio Sanchez lib. 7. summa cap. 5. num. 83. dicentem eadem die faciendam esse alias non teneret si intra duos menses, ante facta reperiretur, sequitur, Barbosa de potestate Episcopi allegat. 99. num. 11. quoniam dispensatio est stricti iuris, cap. 1. §. ille vero de filiis presbyterorum lib. 6. cap. 2. qua à iure de regulis iuris, vnde dispensatus, ut possit ad ordines ascendere non obstante defectu illegitimitatis, intelligitur de ordinibus minoribus glosa in cap. litteris verbo ordinari de filiis presbyterorum Suarez lib. 8. de legibus cap. 28. num. 16. Sanchez de matr. lib. 8. disput. 1. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 45. quod secus esset si adesset dictio ad omnes ordines, Sanchez dicta disput. 1. num. 26. Fagundes ad præcepta decalogi lib. 3. præcepto 5. num. 3. Merolla de legibus tom. 1. disput. 1. cap. 2. num. 154. ex dictione illa, omnes, quæ de sui natura totum comprehendit, & nihil
- 3 *excludit, l. Iulianus ff. de leg. 3. l. à procuratore, C. mandati cap. si Romanorum 19. distinct. cap. solita de maioritate, & obedientia cap. 2 de obseruat. l. hoc articulo, ff. de hered. instit. l. pediculis, ff. de auro, & argento legato, l. si cui seruo omnes, ff. de leg. 1. l. penales, §. finali, ff. ad legem falcidiam, vnde si dispensatio est stricti iuris, & ad aliud non se extendit, nisi ad quod fuerit expressum, Summus Pontifex solum dispensauit, ut possit emitti professio anno probationis non completo, consequenter non debet extendi, ut renunciatio fieri possit per duos menses ante dictam professionem.*

At ego contrarium puto verius cum P. Merolla de legibus disput. 4. cap. 6. dubio 1. num. 35. idem dicit Pellizzarius in tractatu de monialibus cap. 2. num. 63. & pro fundamento facere mihi videtur eadem ratio assignata pro contraria sententia, etenim dispensatio, ideò strictè interpretanda est, quia lædit ius commune, at si illud non laderet, sed potius adhaereret

4 largè interpretaretur, sicuti Principis pri-

privilegium strictè interpretatur, l. ius
singulare, ff. de legibus, §. sed & quod institu.
de iure naturali cap. sane, ubi Abbas, & Do-
ctores extra de privilegijs, glosa finalis in cap.
porro eodem titulo, Abbas in cap. querelam
de electione, & in cap. olim de verb. signif.
Decius conf. 32. num. 1. & conf. 517. n. 41.
Pauisus conf. 6. num. 13. vol. 2. Reg. Tappia
in rub. de constit. Principum cap. 6. in prin-
cipio, Dom. Reg. Cap. Latro tom. 2. dec. 126,
n. 24. tamèn si privilegium derogat ius
nouum, & antiquo adhæret largam re-
cipit interpretationem, arg. l. finalis de
constitut. Principum, cap. cum dilecti extra
de donat. cap. quia circa de privilegijs cap.
olim de ver. signif. Surdus conf. 140. num. 70
vers. secundo vol. 1. plures refert Reg. Tap-
pia loco citato cap. 7. num. 1. ratione enim
iuris communis maiorem recipit effi-
caciā, arg. l. cum in adoptiuis, C. de adop-
tionibus, §. sed hodie instituit eodem, Franch.
decis. 505. num. 2. Gloritus responso 8. num.
16. sic etiam latè interpretatur quando
neminem ledit, Marfi. sing. 483. Surd. conf.
140. n. 73. & 74. vol. 1. Farinac. conf. 45. nu.
28. vol. 1. Canc. p. 3. varia. c. 3. n. 165. Moro.
conf. 20. num. 13. Maluasia conf. 18. num. 26
Aponte conf. 2. num. 21. Bardell. conf. 137.
num. 4. idem dicendum in dispensatione,
ut illa largam recipiat interpretationē,
quoties neminem lædit, & iuri commu-
ni adhæret, hoc est in casu nostro, quo
niam ante Tridentinum professio pote-
rat emitti ad libitum Superioris, sic
etiam renunciatio poterat fieri omni
5 tempore notant Archidiaconus, Innoc. &
Hostiensis apud Nauarr. in cap. cum non di-
catis 12. quest. 1. num. 50. Couarr. in cap. 2.
num. 2. & 5. extra de testamentis, Azorius
lib. 2. institut. moralium p. 1. cap. 2. quest. 14.
ergo quando Summus Pontifex dispen-
sat, ut professio emitti possit anno nqui-
tatis non completo adhæret dispositio-
ni iuris communis, sic dicta dispensatio
large interpretatur, & comprehendit, ut
renunciatio emitti possit adhuc atten-
to iuri cōmuni, scilicet omni tempore,
saltem ut valeat si fiat per duos menses
ante professionis emissionem.

Confirmatur hæc opinio, nulli dubiū
est iudicis sententiam strictissime fore
6 intelligendam, l. Paulus, ff. de re iudicata, l.
l. 1. C. si plures una sententia, l. Iulianus, ff.
de condict. indebiti, cap. dilecti, ubi Abbas no-
tabili, 2. ff. de officio ordinarij, Bartol. in l. si
exprexerim col. 2. de appell. Decius conf. 43
col. 2. Menoch. conf. 495. num. 42. & non
comprehendit ea de quibus non fuit
expresse actum, omissum enim in sen-

tentia habetur pro omisso, l. diui 27.
§. rectè, ff. de liberali causa, l. si ante in
principio, ff. de except. rei iudicate, Crauetta
conf. 188. num. 6. Surdus conf. 189. à num.
37. lib. 2. Osasus decis. 64. nu. 1. & 2. Card.
Tuscanus lit. S. conclus. 126. à num. 57. usque
ad 63. nihilominus extēditur ad ea quæ
veniant per modum antecedentis ne-
cessarij, vnde si iudex declarauerit quem
esse prodigum in consequentiam cen-
7 setur etiam interdixisse bonorum admi-
nistrationem, docent Baldus in l. 1. ff. de
curatore furiosi, Imola, & Aretinus in l. is
cui bonis, ff. de verb. oblig. Auferius in addit.
ad Cappellam Tolosanā decis. 362. in fine,
nouissimè docet Dom. Hodierna laborio-
rissimus quidem vir, & in nostra iuris pru-
dentia versatissimus lib. 1. controuersiarum
cap. 41. à num. 35. cum seq. ubi alia, licet
quoad annullandos contractus postea
factos requiritur quod expresse fuerit in
terdicta administratio, & curator datus
8 sit, colligunt ex Bartolo in l. is cui bonis, ff.
de verb. oblig. Paponius lib. 18. tit. 1. arresto
5. Vasquius quest. illust. cap. 17. num. 2. & 3.
& cap. 48. num. 8. Choppinus ad consuetud.
andegau. lib. 3. tit. 1. arresto 21. etiam si fue-
rit notorius prodigus, Caldas in l. si cura-
torem habens verbo non absimilis num. 4.
Bertrandus conf. 188. num. 5. lib. 3. Boerius
decis. 33. num. 25. Cappella Tolosana quest.
362. de Georgio allegat. 2. num. 5. 6. 7. & 8.
Riccius collect. 1757. Thorus par. 1. verbo
prodigus an sit citandus Reg. Sanfelici. decis.
148. tomo 1. Franc. Maria Prato tomo 1. di-
scept. forens. cap. 2. à num. 11. & addo no-
tabilem decisionem Sacri Consilij rela-
tam per Vrsill. ad Afflict. decis. 290. num. 7.
in fine, quicquid in cōtrarium sentiat in
notorio prodigo Dom. Reg. Capyc. Latro
in elegantissima consulti. 35. à nu. 7. cum plu-
ribus seqq. & videndi sunt ad hoc Capi-
blanc. de Baronibus pragm. 4. num. 77. Reg.
Tappia lib. 4. Iuris Regni tit. de censibus nu.
75. & 76. Virgilius de legitimat. persona cap.
8. à num. 11. cum seqq. Nouarius in praxi
electionis, & variat. fori sect. 2. quest. 16. per
totam, Molfesius conf. 8. Merenda controuer-
siarum iuris lib. 1. cap. 27. & 28. Baronius
de citationibus quest. 19. à num. 12. tomo 1.
ubi plura notat, & tom. 2. in addit. sub n. 4.
cū seq. fundantes requiri etiam citationē.

Sic etiam si aliquis contra me iudi-
cium intentauerit se non esse meum
debitorem, & ego fui absolutus vide-
tur tacitè condemnatus actor, sic dare-
9 tur mihi actio ex illa sententia, arg. tex-
tus in l. si cum tibi 4. C. de iudicijs, l. Pompo-
nius 40. §. sed & is qui in fine, ff. de procura.
l. si

l. si inter me, & te, ff. de except. rei iudicata, & in l. si quis rem 24. ff. eodem titulo, sic notant post alios Osafcus decis. 64. num. 3. cum seqq. Tuscus lit. E. conclus. 491. num. 13. & lit. S. conclus. 128. Gratian. tomo 3. discept. forens. cap. 445. num. 20. & tomo 5. cap. 833. Reg. Rouitus decis. 60. Reg. Capyc. Galeota tomo 1. controvers. illustrium cap. 35. Franc. Maria Prato tomo 1. discept. forens. cap. 30 num. 74. latè Carleual. de iudicijs tomo 2. lib. 1. tit. 3. disput. 5. à num. 6. cum pluribus seqq. idem dicendum erit in casu nostro, ut quando Summus Pontifex dispensauerit cum novitio, ut possit professionem emittere, anno adhuc non completo tacitè videtur dispensasse posse renunciationem fieri intra duos menses ante, iuxta Tridentini dispositionem.

Accedit ultimo ratio, nam Tridentinū loco citato non expressè determinat renunciationem faciendam esse infra duos ultimos menses anni completi novitatus, sed tantum tacitè hoc determinare videtur, quoniam in cap. decimo quinto precedenti dicit professionem fore emittendam post annum completum novitatus, in sequenti capitulo ait nullum posse fieri contractum, nisi infra annos ultimos menses professioni, ibi (nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in favorem cuiuscumque causa pia valeat, nisi cum licentia Episcopi siue eius Vicarij fiat intra duos proximos ante professionem) & sic colligitur tempus anni fuisse tacite determinatum, & Tridentinum solum attendit ad duos ultimos menses professionis emittendæ, cum verba sint intelligenda secundum naturam rei cui adijciuntur, Card. Tuscus tomo 8. lit. V. conclus. 96. Serafinus decis. 121. num. 11. decis. 398. num. 7 & decis. 541. num. 6. ex l. cum pater, S. donatum, ff. de leg. 2. l. si uno, & ibi Bartolus, ff. locati, l. sed & si possessori, S. item si iurauero, ff. de iureiurando l. finali, C. de non numerata pecunia, l. cum manusata in fine, ff. de contrahenda emptione, & sunt intelligenda rebus sic stantibus, l. quod servus, ubi glossa verbo potest, ff. de condict. ob causam, l. finali, S. idem, quesit. ff. de condict. indebiti, l. Paulo Callimacho, S. 1. ff. de leg. 3. quæ professio si emittatur ante annum per dispensationem secum trahit, ut renunciatio fiat duobus mensibus ante illam, idè enim Tridentinum requirit illam fieri duobus mēsis ante completum annum, quia professio fit post annum, ergo si tempus dimittitur illud foret attendendum ad

renunciationem, etenim verba secundum similitudinem sunt intelligenda, ex notatis per Card. Tuscus. tomo 8. lit. V. conclus. 94. & secundum tempus probationis, Surdus cons. 454. num. 13. idèque ibi attendi debent duo ultimi menses anni completi, quia de toto anno fit mentio ad emittendam professionem.

Aduerti tamèn debet quod si renunciatio emissa fuerit in duobus ultimis mensibus d. et. anni novitatus, & professio ex aliquo casu fuerit dilata post annum ex aliquo casu, ut in principio dixi, valebit renunciatio, sic fuisse declaratum per Sacram Congregationem testatur Ioan. Franc. de Leo in thesauro fori Eclesiast. c. 16. in tit. de iurisd. ordinari. à n. 38. p. 2. de eadè testatur Gallcr. de renunc. lib. 3. cap. 7. n. 8. vers. sed & declarati, Dom. de Marin. lib. 2. quot. c. 196 n. 5. Cane. p. 3. var. cap. 15. num. 336. cum seqq. Dom. Reg. Cap. Latro decis. 29. nu. 10. vers. prædicta autem procedunt, quibus addo Sanchez lib. 7. summa cap. 5. num. 82. cum illa fuerit iam facta legitimo tempore.

S V M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores asserentes solemnitates Tridentini non requiri in actibus ultimæ voluntatis.
- 2 Testamentum non venit appellatione instrumentorum.
- 3 Ponderatur textus in l. testamentum, C. de testamentis, & resolvitur.
- 4 Cap. Regni Ladislaus prohibens fieri instrumentum per Notarium vassallum locum habere etiam in testamento secundum plures.
- 5 Generalitas restringitur ad specificata.
- 6 Affertur ratio quorundam, quare solemnitates Tridentini non requirantur in actibus ultimæ voluntatis, & impugnantur.
- 7 Testamentum non revocatur nuda voluntate, sed per aliud aque solemne.
- 8 Monachus facta professione non potest revocare testamentum per prius confectum. Imò neque poterit illud declarare secundum plures.
- 9 Substitutus statim admittitur facta professione in Monasterio incapaci.
- 10 Heres statim admittitur facta professione per testatorem in Monasterio incapaci.
- 11 Legitima statim debetur secuta professione in Monasterio incapaci.
- 12 Monachus poterit testamentum condere secuta professione ex dispensatione Summi Pontificis.

Sic

Sic si fuerit effectus Episcopus secundum aliquos.

13 *Compromissum factum in duos cum facultate eligendi tertium in casu discordie, non explicata persona non valet.*

14 *Contractus sub conditione factus non potest reuocari pendente conditione.*

Sic renunciatio non poterit reuocari ante professionem.

15 *Argumentum à contractibus ad ultimas voluntates quando valeat.*

ARGUMENTVM.

Author ostendit solemnitates Sacrosancti Tridentini non requiri in actibus ultimæ voluntatis, & affertur ratio communis, quæ impugnatur, & multa notabilia ad quæstionem proponuntur.

THEOREMA. LXVII.

Difficultas tamèn est si sub dicta dispositione Tridentini comprehendantur actus ultimæ voluntatis, sic testamenta, & communem reperio sententiam negantem, scilicet has solemnitates non requiri in testamento, ita docent *Nauarrus* in titulo de regularibus commentario 2. num. 51. & lib. 3. consiliorum eodem titulo conf. 83. *Reg. Tappia* in auth. ingressi vers. ideoque cap. 1. nu. 15. in fine, *Guttier* in cap. quamuis pactum vers. dum nuptui tradebatur in fine, & lib. 2. *Canonicarum questionum* cap. 1. à num. 26. *Caualc.* decis. 11. num. 112. p. 3. *Cenedus collect.* 50. in fine, *Kiccius collect.* 584. *Caualc.* communes contra communes quest. 63. à num. 7. & quest. 121. num. 4. *Franciscus Nonal.* conf. 47. nu. 1. lib. 1. *Garzia* de beneficijs p. 11. cap. 9. num. 17. *Zecchi* de republica Catholica in titulo de regularibus cap. 3. nu. 10. *Moneta* de commutat. ult. volunt. cap. 5. num. 11. *Molina* de ritu nuptiarum quest. 99. num. 26. *Molfesius* in titulo de renunciatione quest. 16. num. 36. latè *Barbosa* de potestate Episcopi allegat. 99. nu. 12. & in tractatu de iure Ecclesiastico cap. 42. num. 234. & in remissionibus ad Concilium Tridentinum dicto cap. 16. *Horatius Barbatius* in doctissimo tractatu de diuisione fructuum p. 2. cap. 2. num. 75. & seq. *decisum* refert *Gaspas Thesaur.* lib. 2. questionum forensium quest. 56. num. 5. *Cancer* p. 2. variarum de titulo de iuramento num. 87. & p. 3. cap. 15. num. 217. *Cappus* in consuetud. si maritatus p. 3. §. 9. num. 3. *Card. Bellarm.* ad

Tridentinum dicto cap. 16. Castillus de usufructu cap. 65. num. 7. Hermosilla tomo 1. fol. 216. num. 20. nouissimè *P. Diana* p. 8. tractat. 6. resolut. 87. post hæc scripta visus *Dom. Gizzius* obseruat. 31. num. 4. & 5. ad 2. decis. *Dom. Reg. Capyc. Latri*, quoniam ibi solum fit mentio de renunciationibus, donationibus, & obligationibus, quorum appellatione testamentum non continetur, colligitur ex textu in l. verba contraxerunt, ff. de verb. signif. ibi (verba contraxerunt gesserunt non pertinent ad testandi ius) igitur si Tridentinum his vtitur verbis, signum est noluisse comprehendere testamenta, omnesque alios actus ultimæ voluntatis.

3 Neque obstat textus in l. testamentum, C. de testamentis. in illis verbis (namque necessaria prætermissa imminuunt contractus) & prius ibi fuit facta mentio de testamento, vnde plures Doctores dixerunt venire testamentum appellatione instrumentorum *Reg. Tappia* in Cap. Regni *Ladislaus* sub nu. 5. de fide instrumentorum, plures refert *Gaytus* de credito cap. 3. num. 1848. *Dom. Preses Merlinus* controuersia 2 in principio tomo 2. ideo *Reg. Tappia* loco citato num. 3. & seq. dixit cap. *Ladislaus*

4 Prohibens confici instrumenta per Notarium vassallum fauore Baronis, locum habere etiam in testamento, quem secutus fuit, & latè defendit *Gaytus* loco citato à 1848 cum pluribus seqq. & in nouiss. edit. in secunda addit. ad hunc locum nu. 27. sic fuisse decisum in Sacri Conf. testatur, & si alias pro validitate fuisse decisum, *Gallupus* in praxi nouissima Sacri Consilij p. 2. cap. 22. num. 10. in nouiss. edit. *Thorius* in compendio p. 2. verbo instrumenta confecta, *Nouarius* lib. 1. questionum forensium cap. 156. num. 16. nouissimè *Dom. de Marinis* tomo 2. quotid. cap. 230. & ad alia videndus erit: idem author lib. 2. cap. 280. *Episcop. Maranta* tomo 3. responso 91. per totum ubi in casu singulari loquitur, nam respondetur in dictis iuribus non dici testamentum venire appellatione contractus, & sub illius nomine comprehendendi, alias essent superflua, illa verba (& testatoris officium voluntati) sic si Imperator *Arcadius* voluisset sub nomine contractus testamentum comprehendere, omisisset mentionem facere de testatoris voluntate, & licet *Didacus de Spino* in speculo testamentorum glosa 12. num. 10. dicat Tridentinum loqui generaliter, tamò restringitur, ex illis verbis (renunciare, donare, &c.) quorum verborum tenore generalitas illa restringitur, arg. l. si de

certare C. de transactionibus, l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, l. finali, §. cui dulcia, ff. de vino, tritico, & oleo legato, l. legatorum, §. 1. ff. leg. 1. cap. sedes de rescriptis, clementina 1. §. 1. de prebendis, cap. qui ad agendum de procuratoribus lib. 6. quæ ratio meo iudicio probabilis videtur.

Videndum tamén est de ratione, quæ sub Sacrosancti Tridentini Concilij actus ultimæ voluntatis non comprehendantur, & respondet uterque Molina locis citatis, scilicet actus ultimæ voluntatis esse reuocabiles, inter viuos vero sapere irreuocabilitatem, proinde in contractibus, quibus pænitentia denegatur maiorem auctoritatem iura requirunt, quos sequitur Couarruias in cap. 2. num. 7. de testamentis.

Quorum ratio meo minimo ingenio minus iuridica videtur, ad quod fundandum, inquam dupliciter rationem allegatam posse intelligi, aut ante professionem, vel illa secuta, primo casu nullam agnosco differentiam inter actus ultimæ voluntatis, & inter viuos, quoniam renuntiatio nullam recipit vim; nisi professione secuta, itant si sequatur egressus, rescinditur, proinde cessat ratio coactæ permanendi in Religionem, sic quod habetur in actu ultimæ voluntatis ex sui natura, datur in contractu, ex accidenti, scilicet vi conditionis subintellectæ, secundo vero casu post professionem, & adhuc nulla est differentia inter vnū, & alterum casum, nam si irreuocabilis efficitur contractus post professionem, irreuocabile fit testamentum illa secuta, eò quòd illud reuocari nequit nuda voluntate, sed aliud æque solemne testamentum requiritur, l. si iure, ff. de leg. 2. §. posteriore institut. quibus modis testamenta infirmantur, l. si binc tabula, l. cum in secundo, ff. de iniusto rupto test. l. si quis eū, §. si suo, ff. de vulgari, l. si quis priore, ff. ad Senat. Conf. Trebell. l. posthumus, §. si paganus, ff. de iniusto rupto, quam doctrinam latissimè corroborat, eamque à pluribus obstaculis defendit doctissimus Antonius Piccardus in dicto §. posteriore per totum, at religiosus secuta professione factionem actiuam testamenti non habet, auth. ingressi, C. de sacrosanctis Ecclesiis, cap. quia ingredientibus 19. quest. 3. de quo Nauarrus in commentario de regularibus num. 58. Couarr. in cap. 2. de testamentis, Molina disp. 139. Moliffus in summa p. 2. tractatu 13. cap. 2. num. 408. Tussius practicarum tomo 8. conclus. 105. num. 55. & sic cum aliud condere non possit testamentum, nō poterit iam

8 factum reuocare, in his terminis dixerunt Facchin. lib. 6. controuers. cap. 15. Azorius p. 1. instit. moralium lib. 2. cap. 6. quest. 5. Valascus de partitionibus cap. 16. nu. 18. Sanchez de matrimonio lib. disput. 17. num. Rodriq. questionum regularium quest. 16. art. 3. nouissimè latè probat Balboa in semicentur. disquisit. 33. per totam, Genuensis in practicabilibus quest. 269. Gutierrez lib. 2. Canonitarum quest. 1. cap. 1. num. 17. Augustin. Barbosa de potestate Episcopi alleg. 99. num. 14. Horatius Barbat. in elegantiss. tractatu de diuisione fructuum par. 2. cap. 2. num. 75. cum seqq. Bonacina plures adducēs tomo 2. theologie moralis in titulo de contrahibus disput. 3. quest. 17. puncto 6. num. 7. imò facultas declarandi testamentum, etiam aufertur, docent Miranda in manuali tomo 1. quest. 23. art. 10. & alij apud Gaspar. Thesaur. lib. 2. quest. 56. num. 3. licet in hoc contrarium dicant Reginald. tomo 2. lib. 18. cap. 27. num. 397. Bartholom. de Vechis in praxi nouitiorum disput. 18. dub. 12. num. 2. Rodriq. in compendio questionum regularium resolut. 101. num. 50. P. Diana p. 3. tract. 2. resolut. 75.

Sicut in substitutione, vt secuta professione in Monasterio incapaci statim substitutus admittitur, non expectata morte naturali, ex dictis per Bartol. & Bald. in l. cum pater, §. hereditatem, ff. de leg. Angelus in l. ex facto, §. ex facto, ubi Imola, & Paul. de Castro, ff. ad Sen. Consul. Trebell. Alexand. conf. 13. vol. 1. Decius conf. 419. Boerius decis. 354. Osasus decis. 126. in fine, Peregrin. de fideicommissis art. 28. num. 63. Mantica de coniect. ut volunt. lib. 12. tit. 7. num. 8. Cauillos communes contra commun. quest. 193. à num. 10. Intrigl. de substit. centuria 3. quest. 63. num. 47. Molina de primogenitura cap. 13. num. 91. Fusarius de substitut. quest. 428. num. 7. Gratianus cap. 815. num. 18. cum seqq. & cap. 986. num. 8. Cuetellus, Barrij, ac alij infiniti apud Aldogradu conf. 96. alios refert Mele in quodam suo responso edito, & inserto in adit. ad Gizzar. idem dicendum in testamento, vt statim

10 secuta professione in religione incapaci hæres admittatur, Sanchez de matr. lib. 6. disput. 17. num. 11. Rodriq. tomo 2. quest. 69. art. 3. Megala de institut. confess. lib. 2. cap. 14. Vafqu. in opusculis, §. testamentum cap. 2. & 8. & §. 1. dub. 5. Emanuel Sà in verbo legatum num. 6. Siluius verbo testamentum num. 18. Molina de iustitia, & iure tomo 1. disput. 153. Bonacina dicta disput. 3. quest. 17. puncto 6. nu. 7. faciunt decisiones Rota Romana relatæ per nostrum de Marinis lib. 1. quotidianar. cap. 253. latè Fon-

tanella tomo. 2. decis. 532. per totam.

12 Eademque ratione, secuta professione in Religione incapaci statim debetur legitima parentibus, ut in cap. cum simus de regularibus, & ibi glosa verbo bona paterna, quam singularem appellant Abbas, & Baldus, unus in cap. in presentia num. 58. & 59. extra de probationibus, alter in auth. si qua mulier num. 38. C. de sacrosanctis Ecclesiis, & tenendam esse in utroque fore, ait Couarr. in cap. 2. num. 7. de testamentis, Facchin. lib. 6. controuer. cap. 13. Carpanus ad statuta Mediolaensi cap. 485. num. 85. Mercul. Merlinus de legitima lib. 5. tit. 3. quest. 3. num. 8. & 11. Argellius de acquirenda possess. quest. 8. art. 25. num. 660. de Marinis dicto cap. 253. Barbatius de diuisione fuctuum p. 2. cap. 2 num. 75. & seq.

Ex quibus dictis clarè constat irreuocabilitatem illam consideratam in actibus inter viuos militare in testamento secuta professione, cum aliud confici nequeat, ex quo destructio primi oreretur, reuocabilitas considerata in testamēto ante professionem, datur in contractu, ob subintellectam conditionem, si sequatur professio, proinde si in utroque casu eadem ratio consideratur, videtur aliquantulum dubitabilis ratio disparitatis desuper allata.

Possent tamē aliquis dicere dari casum quo facta professione, licet testamētum reuocare, puta si religiosus dispensationem obtinuerit à Summo Pontifice super votum paupertatis, & sic effici testabilem, nam respondeo hoc fieri non posse, nisi maxima subsistente causa, præcipue si bona fuerint tertio quæsitæ, ita Vasquez de redditibus cap. 3. dub. 5. Bonacii dicta disput. 3. quest. 17. puncto 6. num. 7. vers. dixi in responsione, imò & si aliqui dixerint factio Episcopo posse testamentum mutari, ut post Bald. docent Iason in dicta auth. ingressi num. 16. & seq. Molfesius cons. 1. num. 21. & in summa p. 2. tractatu 13. cap. 2. num. 156. Bonacina loco citato, tamē nos attendere debemus tēpus præsens, quo attento testamentum suas vires habet, sicut in simili facto compromisso in duos cum facultate illis tradita tertium eligendi in casu discordiæ, tale compromissum non tenet cum non fuerit specificatus tertius, ut in cap. innotuit de arbitris, litem si unus, & si induos, ff. eodem titulo, quod procedit licet ad actum discordiæ non fuerit deuentum, ex dictis per Horat. Montanum controuerf. forens. cap. 57. cum sufficiat, ut illo tempore nullum sit, licet contrarium dixerit

Dom. de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 236. & addo Canez p. 1. variarum cap. 21. nu. 63. idem dicendum erit in casu nostro sufficere tempore professionis emisse testamentum illud fuisse confirmatum.

Dicebant aliqui ex dictis sequi nullam dari differentiam inter actus vltimæ voluntatis, & contractus quoad irreuocabilitatem, quoniam euident est differentia, nam renunciatio in contractu facta, & si recipiat tacitam cōditionem si professio sequatur, tamē illo medio tempore non liceret illam reuocare, sed tantum si professio non fuerit secuta rescinderetur, ut pote conditione defecta, etenim actus inter viuos, & sic conditio-
14 tionalis non potest pendente conditione reuocari, glosa in l. necessario, §. quod si pendente vers. si ita res, ff. de periculo, & commodo rei vendita, in l. 1. C. eodem, & in principio institut. de emptione, & vendit. Hostiensis in summa in tit. de empt. & vendit. §. 2. in fine, Alexand. in l. quod sepe, §. in bis, ff. de contrahenda emptione, & in cons. 90. vol. 5. Afflict. decis. 280. num. 3. ubi Vrsillus latè, & decis. 399. Gratian. cap. 549. à num. 14. cum seqq. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consult. 139. num. 12. sic in propriis terminis renunciationis docet Pater Pellizzarius in tractatu de monialibus cap. 2. sectione 3. num. 69. igitur renunciatio, licet sit in pendenti quousque professio sequatur, nihilominus dicto tempore pendente non poterit reuocari, ac cum loquamur de testamento licitum est illud reuocare ante professionem, cum de sui natura reuocabile sit, & in hoc adest differentia, sed si sermonem instituamus facta professione nulla est differentia, cū vterque actus irreuocabilis fiat ex dictis & in contractu sufficit deficere illam, coactiuam obligationem permanendi in Religionem, iam quod egrediendo renunciatio rescinderetur.

Vltimo non obstat valere argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, & è contra, l. finali, C. de legatis l. seruum, filij, §. cum qui chirographum, ff. de leg. 1. l. unica, C. ad legem fusiā, l. pactum inter heredem, & ibi Bartol. ff. de pactis, Eueyard. in topica legali in loco de contractibus ad vltimas voluntates, sic cum Tridentinum loquatur de contractibus erit extendendum ad vltimas voluntates, & enim, hoc procedit eadem militante ratione tunc dicitur idem ad esse ius, l. illud, ff. ad legem Aquiliam, l. illud, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, cum adductis per Tiraquel. in l. si unquam verbo libertis, C. de reuocandis donat.

nat. secus si diuersa miliet ratio, vt in casu nostro, quia testamentum ante professionem semper est reuocabile, etiam si vellet permanere in Religione, at in renunciatione contrarium, cum non possit illa reuocari, nisi ob defectum conditionis non impletæ, scilicet professionis non emissæ, & sic adest diuersa ratio.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus fieri possunt in testamento, & non reuocantur illo reuocato per secundum, neque irritantur illo irritato.
- 2 Confessio facta per creditorem in testamento sibi fuisse satisfactum per suum debitorem nihil operatur, si aliunde solutio probetur, alias retinet vim legati, nisi fiat parti presenti, quia transit in vim contractus.
- 3 Confessio facta per testatorem, se alicui debere, legatum operatur, si aliunde non probetur debitum.
Et hoc procedit etiam si fiat ad pias causas, Secus tamē si dixerit testator pro incertis, & male ablatiis.
- 4 Confessio facta in testamento in beneficium cuiusdam presentis habet naturam contractus.
- 5 Donatio facta in testamento dicitur causa mortis, ponderando textum in l. si donatio, C. de donationibus, nisi fiat parti presenti, quia dicitur inter viuos.
- 6 Appellatio non datur a sententia possessorij quoad effectum suspensiuum.
Secus tamē si habet mixturam proprietatis tunc enim utrumque caput fit appellabile.
- 7 Caput appellabile trahit non appellabile, quando sunt unita.
- 8 Appellatio datur a sententia assessoria quoad effectum suspensiuum, si fuerit dictum in sententia, tam quoad caput vendendi, quam adiudicandi.
Sic etiam si fuerit complicata aliqua actio personalis, puta rescissionis contractus.
- 9 Contractus facti in testamento habent eandem naturam reuocabilitatis.
- 10 Testamentum carens solemnitate septem testium nullum est, secus tamē si fiat coram Episcopo, aut Magistratu, & in scripturam redigatur.
- 11 Actus requisitus de forma debet omnino observari, & illa non seruata redditur nullus.
Et debet adimpleri de forma, non vero per aequipollens.
- 12 Contractus in testamento confectus non est reuocabilis.

Sic reuocato testamento non reuocatur contractus.

Inde etiam aditij hereditatis facta in testamento, non corrumpit, illo reuocato.

- 13 Ponderatur in contrarium textus in l. i. §. si quis sub conditione, ff. vt legatorum nomine, & resoluitur.
- 14 Ponderantur iura in l. id quod, ff. de constituta pecunia, & in l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus.
- 15 Nouatio non fit, nisi expressè dicatur, vel se adsint pacta incomparibilia, cum prima obligatione.
- 16 Heres promittens soluere legatum, intelligitur cum eisdem pactis, & conditionibus in illo adiectis.
- 17 In dubio presumitur potius testatorem confecisse actum vltimæ voluntatis, quàm contractus.

A R G V M E N T V M.

Disputatur, si contractus fieri possunt in testamento, & si retineant eandem naturam reuocabilitatis ad explicationem textus in l. i. §. si quis sub conditione, ff. vt legatorum nomine, sic explicatur si renunciatio in testamento confecta indigeat solemnitatibus, Sacri Censuræ Tridentini.

T H E O R E M A L X V I I I.

P Robauimus in precedenti Theoremate solēnitates enunciatas per Sacrosanctum Tridentinum non requiri in testamentis, omnique alio actu vltimæ voluntatis, inde oritur elegans difficultas, si requirantur in renunciatione confecta in testamento per ipsum coditorem, ad quam difficultatē diluendā de duobus breuiter est videndū, primo si contractus in testamento confici possunt, secundo si donationes, seu renunciationes in testamento contentæ sapiant vim contractus, vel vltimæ voluntatis, & quoad primū cōmunis est responsio contractus valde in testamento celebrari posse, sic docet communis præceptor Bartol in l. heredes palam, §. finali post glosam ibi verbo alienum in fine, ff. de testamentis, secuntur Baldus in l. si auia in principio, C. de iure delib. erandi, & in l. ex testamento, §. 1. num. 1. C. de fideicommissis, Oltra dus cons. 114. num. 2. Castrensis cons. 330. super 1. quest. lib. 1. Decius cons. 292. viso testamento col. 2. in fine vers. verum supradictis

His non obstantibus num. 2. Emanuel Suarez in thesauro receptarum sententiarum verbo contractus num. 309. Hyppol. Riminald. in principio institut. de donat. a num. 1644. Mascard. de probationib. conclus. 359. num. 2. & seq. Surdus decis. 127. num. 14. 15. & 16. & decis. 250. num. 7. Serafin. decis. 417. num. 2. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 116. num. 46. 47. & seq. & cap. 247. num. 23. & cap. 586. num. 7. tomo 3. Genuensis in practi-
cabilibus Ecclesiasticis quest. 169. Muta decis. 58. num. 2. & 3. Card. Tuscus conclus. 639. Visconte in conclusionib. iuris verbo confessio facta per testatorem fol. 38. Nouar. de incertis, & male ablatis priuileg. 28. & 29. & priuilegio 46. num. 9. & sequ. Gama decis. 339. in principio, itaut retineat natu-
ram aliorum contractum, & non reuo-
catur per aliud testamentum postea se-
quens, notant Dinus in regula quod semel
de regalis iuris, Albericus in l. si quis in prin-
cipio, in fine, ff. de leg. 3. Baldus in l. finali, ff.
de rebus eorum, dicens irritum testamento
non irritari contractum in eo gestum,
late tradit Ripa in l. nemo potest num. 34. ff.
de leg. 1.

Vnde dixerunt Doctores, quod si ali-
quis confitetur in testamento sibi fuisse
satisfactum per suum debitorem puta
Titium, si solutio aliunde probetur, le-
gatum illud redditur inutile, stante quod
per solutionem factam omnis tollitur o-
bligatio, l. 1. C. de falsa causa adiecta l. si cui,
legetur, §. finali, ff. de leg. 1. & si debitum
non probetur fuisse solutum, confessio
testatoris pro legato, & fideicommissio re-
putatur, dummodo non adfuerit error, di-
cta l. 1. l. qui uxori, ff. de auro, & argento le-
gato, l. Lucius 2. §. quisquis il secundo, ff. de
leg. 2. l. Aurelius, §. finali, ff. de liberatione le-
gata, remanet tamen reuocabilis, nisi fiat
parte presente, quia tunc valet vt con-
tractus, & sic remanet irreuocabilis, & si
fiat in testamento, docent, Gualdus de
arte testandi in titulo de legatis cautela 6. nu.
2. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 9
tit. 8. num. 12.

3 Sicuti confessio facta per testatorem
se esse debitorem Titij, si aliunde non
apparuerit de credito valebit in vim le-
gati, docent post alios Card. Tuscus pra-
cticarum conclus. 639. num. 5. Mascardus con-
clus. 359. num. 1. Surdus decis. 285. num. 3.
Anton. Faber in titulo Codicis de usuris de-
finit. 36. Balbus decis. 291. Riccius collect.
1120. Francisc. de Petris cons. 37. in princi-
pio, Horat. Montanus controuers. forensium
cap. 61. a num. 5. etiam favore Ecclesie,
vt doctissime more suo fundat Domin.

Præses Merlinus tomo 1. cap. 85. a num. 131
& si contrarium sit in legato, pro incer-
tis, & male ablatis, docent Nouar. in tra-
ctatu de priuilegijs leg. pro incertis, & male
ablatis priuilegio 29. cum sapiat vim de-
biti confessati, late Episcop. Maranta do-
ctissimus tomo 1. responso 22. a num. 16. cum
pluribus seqq. verum in omni alia con-
fessione debiti si fiat parte presente sit
4 irreuocabilis, cum teneat locum contra-
ctus in testamento post alios Gutierrez
lib. 3. practicarum q. 96. nu. 10. Marcrescor.
lib. 1. variarum c. 48. n. 10. Maur. de Alexio
in breuiloqu. confess. cap. 10. nu. 8. Thoming.
decis. 29. par. 2. Dom. Præses Merlinus dicto
cap. 85. num. 11. ex quibus concluditur
posse fieri contractum in testamentis.

Quoad secundum dubium, scilicet si
donatio facta in testamento dicatur in-
ter viuos, an vero causa mortis, quoniam
si asserimus esse causa mortis, vtique af-
firmandum erit solemnitates non requiri,
cum sit actus vltimæ voluntatis, & si at-
5 tendimus textum in l. si donatio, C. de do-
nationib. colligitur esse donationem cau-
sa mortis, in illis verbis (si donatio per
epistolam facta non apparet verba tamē te-
stamenti quibus liberalitas testatricis confir-
mata est, fideicommissum continere non am-
bigitur,) & sic videtur donatio facta in
testamento actus vltimæ voluntatis, vt
late fundat Camill. de la Ratha cons. 58.
verum si fiat parti præsentī tunc erit iu-
dicanda inter viuos, licet fiat in testa-
mento, vt bene Montanus dicto cap. 61.
n. 4. et per tot. posito igitur, quod sit in te-
stamento, in quo solemnitates Conc. Tri-
dentini non requiruntur, idem erit iudi-
candum de illa in testamento contra.

Et dicendum videtur solemnitates
non requiri, cum ratione mixturæ vna-
res ab altera naturalitatem recipiat, si-
cuti a possessorio non appellatur quoad
6 effectum suspensiuum, dicunt glosa in l.
unica verbo momento circa finē, & in verbo
effectum, C. si de momentanea possess. & in l.
quisquis verbo mittatur, C. quorum appella.
non recip. & in cap. 1. de causa possess. &
proprietatis, Speculator in titulo de appellat.
lib. 4. §. 2. vers. sexto non appellatur, Archi-
diacon. in cap. finali num. 162. quest. 6. Bart.
Bald. Angel. & Castrens. in dicta l. unica,
Alexand. cons. 2. num. 14. & cons. 81. num. 2.
vol. 3. Decius cons. 28. Parisius cons. 108. nu.
13. & 14. col. 1. Afflict. decis. 269. plures
apud Menoch. de adipiscenda possess. reme-
dio 8. num. 828. late probat Osasus decis.
25 num. 1. 2. & 3. Cancer. p. 1. variarum in
titulo de appellat. nu. 23. cum pluribus seqq.

V V 2

Reg.

Reg. Sanfelici. dccif. 94. Sperell. decis. fori Ecclesiastici 96. num. 2. cum seqq. Ciarlin. tomo 2. controuers. cap. 128. verum si causa possessorij connexionem habeat cum petitorio, recipit effectum suspensiuum ratione mixturæ, ita Bartol. in dicta l. unica in 3. opposit. post glosam ibi verbo momento vers. sed si agatur possessorio, Baldus ibidem col. 3. vers. sed quæro, & cons. 330. num. 5. vol. 1. Rebuffus de execut. sententiæ art. 9. glosa 5. num. 10. latè Ripa in cap. sepe col. finali de restitu. spoliatorum, Reg. Valenzuò. cons. 71. à num. 78. lib. 1. bene explicat Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consult. 88. per totam, sic in omni causa continente duo capita vnum appellabile, alterum

7 non, ratione mixturæ vtrumque sit appellabile, ita Conradus de momentanea possess. limitat. 2. Menoch. de recuperanda possess. remedio 9. nu. 321. Cotta in memorabilibus verbo mixtum, Rota Romana decis. 326. nu. 6. & decis. 356. p. 1. in nouissimis, Pacianus de probat. lib. 1. cap. 16. Nicellus de concordia glossarum num. 384. concordia 55. Mastrillus decis. 42. num. 3. Marc. Ant. de Amatis decis. Marchie 15. num. 6. & 33. Maceratesis lib. 2. variarum resolut. 9. num. 5. cum seqq. Gratianus decis. 136. num. 1. Monachus decis. Luccensi 37. nu. 5. 2. plures apud Giurham more suo decis. 102. per totam;

Vnde notabiliter dixit Barbatius in pragmat. de assistentia glosa 1. num. 49.

8 dari appellationem etiam quoad effectum suspensiuum à sententia assistentiæ, quoad caput adiudicationis, si in sententia fuerit dictum præstandam esse assistentiam quoad vtrumque caput, & à num. 70. cum pluribus seqq. ait etiam impediri executionem si cum illa fuerit implicatum iudicium personale, puta rescissionis, contractus, secundum quam sententiam fuisse decisum in Sacr. Consil. testatur, Thorus in compendio par. 3. verbo executio sententiæ assistentiæ, & si reprobet doctissimus Ioan. Dominic. Gaytus in elegantissimo tractatu de credito in vltima appendice à num. 146. cum pluribus seqq. & num. 721. cum seqq. in nouiss. edit.

Et in simili, ait Bartol. in l. cum quis decedens, §. Codicillis num. 7. ff. de leg. 3. quod

9 omnis dispositio in testamento contenta, seu omnis contractus assumit vim vltimæ voluntatis, sequitur Iason in l. nemo potest prima lectura num. 22. & lectura 2. num. 30. ff. de leg. 1. Gulielm. in cap. Raynuntius vers. testamentum num. 5. de testamentis, Crotus in l. non solum §. morte num. 2. ff. de noui operis nunciatione, igitur dicta renuntiatio in testamento contenta illius

naturam assumet, & sicut in illo Tridentini, solemnitates non requiruntur, idem dicendum erit in renunciatione ibi contenta.

Accedit elegans ratio, certum est quod testamentum carens solemnitate septem testium nullum est, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testamentis, tamèn si illud fuerit confectum, coram Principe, licet desine solemnitates requisitæ tenet, quia Principis præsentia supplet omneius positium, l. omnium, C. de testamentis, imò hoc procedit, & si fuerit confectum coram quocumque Iudice, aut Magistratu, si in actis redigatur, dicta l. omnium, l. sancimus de testamentis, Baldus in l. pacta nouissima, ubi Iacobinus de Sancto Giorgio num. 9. C. de pactis, Boerius decis. 228. num. 3. idem dicitur si fiat coram Episcopo, aut illius Vicario, Vital. in clementina sepe §. si tamèn num. 12. ff. de verb. oblig. Boerius loco citato, Grat. to. 2. discep. forens. cap. 312. num. 13. cum seqq. consequens est dicendum præsentiam Principis, aut Episcopi tenere locum septem testium pro validitate testamenti, ergo si renunciatio est facta in testamento, sic coram septem testibus videtur habere maiorem solemnitatem quam requirit Tridentinum circa licentiam Episcopi, aut eius Vicarij.

Venim ego dicerem requiri has solemnitates, quoniam illas pro forma Concilium Tridentinum requirit, vt pluries dixi, vnde debent ad vnguem obseruari, iuxta tradita per Baldum in l. 2. C. quomodo, & quando iudex, & in cap. 1. verbo vocationem de milite vassallo, qui contumax fuerit in vrbibus feudorum, per Alexand. cons. 42. num. 16. vol. 1. cons. 137. nu. 15. & seq. vol. 5. & in cons. 138. num. 9. vol. 3. & Decium cons. 531. num. 2. & illa non seruata nullus redditur actus, l. cum hi, §. si prætor, ff. de transactionibus Doctores in cap. Pisanis de restitu. spoliat. Iason in l. gallus, §. quidam recte, ff. de liberis, & posthumis, Borrellus in summa decisionum tomo 3. tit. 19. num. 3. & 4. & forma debet impleri præcisè, & nõ sufficit per equipollens, notat Baldus in l. si institutorem in fine, ff. si certum petatur, Decius cons. 466. num. 19. latè Gloritiu in cap. super litteris notabili 2. num. 64. de re scriptis.

Neque obstat quod ratione mixturæ recipit naturam testamenti, quia hoc dicere est falsum, retineret enim reuocabilitatem, quod non admittitur ex dictis per Nouar. lib. 1. questionum forensium quest. 68. à num. 6. & per totam, latè Sur-

dus

duſ decif. 127. num. 14. cum pluribus ſeqq. vnde reuocato teſtamento, non reuocatur contraſtus in illo factus, ex dictis per Bald. in l. finali, ff. de rebus eorum, ſequitur Alexand. ad Bartol. in l. heredes, §. finali, ff. de teſtamentis, & concludit Baldus in l. ſi auia, C. de iure deliberandi, quod aditio hereditatis facta in teſtamento eſt itreuocabilis ſequitur Gamma dicta decif. 339. num. 4. cum alijs adductis per Fontanell. tomo 1. decif. 89 per tot.

13 Sed obſtat difficilis locus Vlpian. in l. 1 §. ſi quis ſub conditione, ff. ut legatorum nomine, vbi videtur contraſtus aſſumere naturam actus, cum quo interponitur, nam dicit ibi Iuris Conf. quod ſi legatarius ſub conditione, ſtipulatus fuerit legatum ab hærede, ſi ante aduentum conditionis deceſſerit, legatum non transmitteret, eò quod illa ſtipulatio aſſumpſit onus, & naturam legati, & ſicut legatum de ſui natura non erat, tranſmiſſibile, ſic & dicta ſtipulatio, in illis verbis (ſi quis ſub conditione legatum ſtipulatus, pendente conditione deceſſerit, ſtipulatio euaneſcit, quia nec legatum tranſmittitur, & huic ſtipulationi eaſdem cauſas, & conditiones in eſſe ſciendum eſt) ergo clarè patet ratione mixturæ vnum aſſumere naturam alterius, ſic contraſtus in teſtamento conſectus aſſumit illius naturam quoad reuocabilitatem.

At (ommiſſis pluribus reſponſionibus per Doctores traditis) inquam hunc Vlpiani locum ad nihilum obſtare noſtrę ſententię, ibi enim non proponitur caſus in quo vnus actus eſſet ab altero ſeparatus, ſed vnus in alterum tranſfuſus, proinde dicitur repetitè cum eadem conditione, quæ per prius actui inerat,

14 ad quod facit elegans ſpecies Pauli in l. id quod, ff. de conſtituta pecunia, ibi (id quod ſub conditione debetur, ſiue pure, ſiue certo die conſtituatur, eadem conditione ſuſpēditur, ut exiſtente conditione teneatur) idem Paulus hoc confirmat in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. in l. vbi ſi agere volens actione iniuriarum, ſtipulatus fuerit, ut aduerſarius ſiſteret ante licem conſtetatam, ſi moriatur commiſſa ſtipulatione, actio non datur hæredi ex ſtipulatu, aſſignat rationem Iuris Conf. quia illa ſtipulatio aſſumpſit naturam actionis, ibi (quia tales ſtipulationes propter rem ipſam dantur) ſic non bene arguitur contraſtum aſſumere teſtamenti naturam, cum ſit actus ſeparatus, & non in alterum tranſfuſus.

Accedit ratio ad hanc diſparitatem

deſumpta ex communi doctrina, ſcilicet nouationem numquam fieri, niſi in caſibus à iure expreſſis, vel ſi de illa expreſſa mentio facta fuerit, iuxta textum in l. finali, C. de nouationibus, notant poſt alios Gratian. tomo 3. diſcept. forenſ. cap. 509. num. 10. plures recenſet Anton. de Amato tomo 2. variarum cap. 89. num. 9. & 10. Ioan. Bapt. Larrea tomo 1. allegat. 44. num. 10. latè Aldograd. conſ. 6. per totum, vel ſi ſint vltima pacta incompatibilia cum prima obligatione, docet Baldus in dicta l. fin. C. de nouat. & reliſtis antiquis docent, Card. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 17. tit. 13. nu. 17. Grat. tomo 4. cap. 718. num. 16. & ſeq. Muta decif. 33. num. 2. & 3. Maſtrillus decif. 40. num. 1. Seraſinus decif. 1063. num. 2. Seſſe decif. 135. num. 12. lib. 2. Chriſtoph. Martius examine Senenſi 41. num. 18. Viſconte communium conſul. verbo nouatio, Noguerola allegat. 71. num. 7. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. conſul. 120 nu. 39. 43. & ſeq. Fontanella de pactis nupt. clauſula 4. gloſa 24. num. 45. Cancerius p. 3. variarum cap. 17. num. 281. Anton. de Amato loco citato num. 10. Cuiac. lib. 19. obſeru. cap. 39. latè Conſiliar. Arias de Meſa lib. 1. variarum cap. 40. num. 12. copioſè Giurba obſeruat. 10. d. num. 13. cum ſeq. proinde nouatio non inducitur, ſi aliquis promittit, quantum quos per prius debebat, ſed eſt obligatio priori accumulatiua, DD. citati, ſic in caſu dictę legis 1. §. ſi quis ſub conditione, ſolum inducta fuit obligatio

16 accumulatiua priori, non quod hæres noua actione teneretur, ut in his proprijs terminis notauit Doctiſſimus, ac nunquā ſatis laudatus Dom. Marchio Torelli digniſſimus Reg. Capyc. Latro à me ſemper colendus in elegantiffima conſultat. 120 per totam ſequitur Dom. Mercur. Merlinus noſtra etatis copioſiſſimus, ac ſubtiliſſimus ſcriptor in tractatu de pignoribus lib. 5. queſt. 30. num. 37.

Quæ omnia in caſu noſtro militare

nequeunt, eò quod non agimus de actu

priori accumulatiuo, ſed de contraſtu in

teſtamento conſecto, inde non mirum,

ſi ſecundum propriam naturam regule-

tur, vel fortalſe procedere poterit dictū

aduerſariorum, quādo dubium aliquod

adeſſet, ſi teſtator, voluerit contraſtum

facere, vel actum vltimę voluntatis, tūc

potius præſumi poterit pro vltima vo-

luntate, iam quod in teſtamento conſe-

17 cit, ex dictis per Bartol. in dicta l. Codicil-

lis num. 5. Alexand. conſ. 153. ad finem lib. 2.

Crotus in rub. ff. de leg. 1. nu. 20. vbi Aymon

num. 134. Caldas Periera conſ. 31. num. 22.

circa

circa medium, at in nostris terminis aperte ostendit facere actum inter vivos, renunciando presenti, sic suam, & non testamenti naturam assumit.

Et alia adducta non faciunt ad casum nostrum, quoniam agitur de actu indiviso, & simul complicato, idcirco, unus alterius naturam consequitur, quod non est in casu contractus in testamento confecti, qui sunt diuersi inter se, proinde dicimus subiungere solemnitatibus Sacri Conc. Trident.

S Y M M A R I V M.

- 1 Solemnitates Sacri Concilii Tridentini non requiruntur in liberatione facta per adultum tutori, facta redditione computorum.
- 2 Coacte dicitur aliquis fecisse actum, licet libenter fiat, si ad faciendum adstringi poterat.
- Sic solutio coacta dicitur, si cogi poterat ad soluendum.
- Idem dicitur in compromittente, si virtute statuti cogi poterat ad compromissum.
- 3 Prohibitio numquam extendit vires suas ad actus necessarios.
- 4 Refertur opinio quorundam dicentium requiri solemnitates Sacri Concilii Tridentini in tali liberatione.
- 5 Omnis administrator tenetur reddere rationem sue administrationis.
- 6 Tutor tenetur distinctim reddere rationem administrationis, & non in folle, alias non liberatur.
- 7 Ponderantur iura in l. cum seruus, ff. de condit. & demonstrat.
- In l. qui sub conditione, ff. eodem titulo.
- In l. si statu libera, §. finali, ff. de statu liberis.
- In l. si ita fuerit la prima, §. questio, ff. de manumissis testamento.
- 8 Ratio administrationis iterum peti poterit, si in folle data fuerit.
- Et dolus dicitur adesse in tali redditione.
- 9 Rationem iterum reddi peti non poterit, nisi errore docto, quoties distinctim reddita fuit.
- 10 Contrahens cum aliquo scire debet illius conditionem, & hoc procedit non solum circa personas, verum etiam circa res.

A R G V M E N T V M.

Declaratur solemnitates Concilij Tridentini non requiri in actu oneroso, sic, in liberatione facta per adultum tutori, reddita ratione administrationis, & Author ostendit, quomodo reddenda sit ratio, ut tutor liberetur.

T H E O R E M A. LXIX.

N Vper disceptandum euenit, si S. Tridentini dispositio locum habeat in pupillo facto adulto liberante tutorem suum, stante redditione computorum facta, in causa praedicta plura dubia fuerunt examinata, primo si redditio illa rite, & recte facta erat, iam quod rationes non fuerunt bene discussae, secundo eo quod solemnitates Tridentini seruatae non fuerunt, illa quietatio annulletur, & cum fuisse interrogatus, dixi quietationem illam non indigere solemnitatibus Tridentini, sed ex primo capite fore annullandam.

Et quod dictae solemnitates non requirantur, docet Nauar. conf. 83. in titulo de regularibus in secunda editione, Bartholom. a Sancto Fausto in tractatu religionum lib. 5. quest. 179. & alij apud Nouarium in lucerna regularium verbo renunciatio num. 4. ratio est, quoniam Sacrum Tridentinum locum habet in contractibus mere gratuitis, non vero in illis, qui habent iuris necessitatem, tunc enim eo ipso quod rationes tutelae administratae redditae liberandus, est sic non est actus libenter & nouitio factus, sed iuris necessitate coactus, & licet ad illam faciendam impulsus non fuerit, adhuc necessarie fecisse dici poterit, etenim qui voluntarie actum facit ad quem iuris necessitate abstringi poterat, non libenter, sed coactus fecisse dicitur, iuxta textum in l. nouissime, ff. quod falso tutore gessum esse dicatur, & ibi Baldus in principio, prout dicimus de eo qui soluit nulla coactione adhibita, dicitur enim inuitus soluere si sciebat se posse cogi, Ioan. Andr. in cap. bona fides in principio de regulis iuris in 6. Abbas conf. 6. num. 4. lib. 1. Decius conf. 25. col. 3. in principio vers. & idem in ista questione post Bart. in l. creditor vers. tertio quero, ff. de solutionibus, sic etiam necessarie compromittere dicitur, qui nullo iudicis praepo-

precedente compromittit, si tamē vir-
tute statuti cogi poterat, *Ancharan. conf.*
159. col. 3. in principio vers. quarto hoc pro-
bo, *Soccinus conf.* 263. col. 6. in fine num. 10.
lib. 2. *Aretinus conf.* 24. col. penult. in princi-
pio num. 9. *Bertaz. xol. in l. si quis maior nu.*
303. C. de transactionibus, *Blanchus de com-*
promissis quest. 9. nu. 93. *Caballinus de emi-*
ssionibus. §. quinto num. 17. ad medium. vers.
admonet, late probat *Gratian. tomo 2. di-*
scept. forens. cap. 227. a nu. 12. usque ad 20.
consequenter si facta redditione com-
putorum poterat cogi ad faciendam li-
berationem, iuris necessitate fecisse di-
citur.

At quoties actus aliquis prohibetur a
iure semper intelligitur de voluntario
non necessario, arg. l. 1. ff. de fundo dotali,
l. 2. C. eodem, l. pater in principio 38. ff. de
leg. 3. l. alienationes, ff. familiae erciscunde, l. 4.
§. si quis autem, ff. de alienat. ind. mut. l. 3. §.
pignori, cum seq. ff. de reb. eorum, notant
post alios *Surdus conf.* 30. per totum, *For-*
tanella de pactis nupt. clausula 4. glosa 9. p. 5
a num. 159. *Caldas lib. 1. questio. forens.*
quest. 23. a num. 37. cum pluribus seqq. *Ca-*
stall. Sotomaior lib. 6. controuers. cap. 113. a
num. 15. *Cuiacius lib. 47. questionum, Papi-*
nian. in l. alienationes 13. ff. familiae erciscun-
da, Anton. Faber lib. 17. comest. iuris cap. 11
Donell lib. 9. commentar. cap. 10. Consiliar.
Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 26. in
principio, unde afferendum erit disposi-
tionem *Sacri Concilij Tridentini* esse solū
intelligendam de actu mere gratuito nō
vero de eo qui habet quandam iuris ne-
cessitatem, ut in casu nostro, & sic non
puto probabilem opinionē *Bartholom.*
de *Vechis disput. 8. dub. 7. num. 9. dicentem*
adhuc in tali liberatione requiri solem-
nitates *Tridentini*, quem sequitur doctissi-
mus *Barbosa de potestate Episcopi alleg. 99.*
num. 25.

Si verō loquamur de primo capite,
scilicet si rite, & recte rationes redditae
fuerint, & dico nulliter redditae fuisse,
certum enim est unumquemque admi-
nistratorem teneri ad rationis redditio-
nem, iuxta illud *Luce in Euangelio cap.*
16. redderationem villicationis tuae, & ha-
betur in cap. qualiter, & quando il seculo,
de accusationibus, hinc descendit, quod
tutor administrationis suae rationem red-
dere compellendus est, §. finali in fine. de
atriliano tutore, l. 1. §. officio, ff. de tut. & rat.
distrah. proinde, ut valida sit quietatio, &
liberatio tutori facta, oportet, ut ratio-
nes sigillatim, & distincte de datis, & re-
ceptis reddantur, arg. textus in l. appanto-

res, C. de exact. tributorum lib. 10. notant
Bartol. & alij in l. 2. C. de nauicularijs lib. 11
Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 209.
num. 14. qui ait, quod qui aliena negotia
tractauit prestare debet rationes legen-
das in suis codicibus, non autem illas in
solle exhibere, ut declarat *Alciatus de*
verb. signif. lib. 4. nu. 5. *Etoland. a Valle conf.*
49. num. 22. & 23. plures refert *Guttier. de*
iuramento confirmatorio cap. 35. num. 18. &
videndi sunt *Mascardus de probationibus*
conclus. 252. verbo calculatio, *Escobar de ra-*
tiocinijs cap. 5. num. 10. *Cancer p. 3. variar.*
cap. 15. q. 18. n. 300.

Ad quam doctrinam fundandam plu-
ra *Iuris Conf.* responsa in medium af-
ferri possunt, primo *Callistrati in l. cum*
seruus, ff. de condit. & demonstrat. vbi lega-
to factō si rationes reddiderit, intelli-
gitur, si redditio sigillatim facta fuerit, &
non in solle, cuius sūt verba, (cum seruus
ita liber esse iussus sit si rationes reddiderit,
eique fundum haeres daret damnas sit,) in se-
quentibus verbis, ait *Iuris Conf.* (quid
ergo continetur bis verbis si rationes redde-
ret, quidem hoc aiunt si reliqua reddiderit
quasi nihil intersit utrum sub conditione
si reliqua, vel sub hac si rationes reddiderit,
sed nos neque conditionem meram putamus
esse quae in datione exiliat neque meram con-
ditionem, quae in facto sit, sed eam conditionē,
quae ex mixtura quadam consistat, nam non
utique si ille in solle reliqua obtulerit liber
erit, non enim testator hoc sensit, sed illud, ut
rationes reddat, quomodo seruus reddere so-
let, adest legendas afferre rationes primum, de
inde computandas, ut explorari possit com-
putationes probe, an improbe referantur, ac-
cepta recte relata an non recte) quae *Callist.*
verba recte insinuāt, ac docent modum
reddendi rationes sigillatim, & particu-
lariter non sic inconfuse, & in solle, alias
liberatio, & quietatio evanescit.

Accedit notabilis locus *Pomponij in l.*
qui sub cōditione, ff. eodem titulo, vbi idem
modus reddendi rationes demonstratur,
ibi (qui sub conditione reddendarum ratio-
num liber esse iussus est docere debet constare
fidem omnibus, quae ab eo gesta sunt, ut neque
subtraxerit, quid ex ijs, quae acceperit, neque
expensum rationibus praescripserit, quod non
dederit, sed & quod reliquum per contextum
scriptum est remanere apud eum soluere de-
bet.

Idem confirmat *Ulpianus in l. si statu*
libera, §. finali, ff. de statu liberis, in illis ver-
bis, (rationum autem reddendarum condi-
tio quoad reliqua quidem attinet in danda
pecunia consistit, quod autem ad ista volu-
mi-

mina rationum tradenda, percuntandas rationes, & disiungendas, atque excutiendas factū habet) notanda sunt illa verba (rationes, & disiungendas, atque excutiendas) vltimo facit responsum eiusdem Vlpiani in l. si ita fuerit la prima, §. questio, ff. de manumissis re framento, ibi (in reliquis accipere debemus, ut & ipsa rationum volumina reddantur) ex quibus Iuris Cons. locis colligitur rationes non esse sic in folle reddendas, sed sigillatim vnaqueque res ponderanda erit, & ita dixerunt Guttierrez de tutel. p. 3. cap. 1. nu. 49. & 50. Iodocus de tutel. ration. cap. 2. num. 2. & 3. Causalean. de tutel. num. 202. Cancer. p. 1. variarum cap. 7. num. 157. Montanus de tutel. cap. 38. in principio, Galderius in praxi tutelari p. 3. rubrica rationem reddat, & reliqua num. 23 vnde bene dixit Guttierrez loco citato d. num. 14. vsque ad 21. quod & si in instrumento liberationis dicatur rationes fuisse redditas, tutorem non releuari, nisi modo supradicto redditæ fuerint, alias iterum reddere tenetur, cum ratio administrationis non sufficienter redditæ, iterum reddi debet, arg. l. quoties, ff. qui satisfacere cogantur, l. qui per saltum, vbi notatur, ff. de iure iurando, l. 1. C. de errore calculi, imò dolus præsumitur si sic in folle ratio redditæ fuit Soccinus conf. 92. num. 9. 10. & 11. vers. quinto, & vltimo, & num. 13. lib. 4. & conf. 190. num. 4. vers. probatur lib. 2. Alexand. conf. 186. lib. 6. Iason conf. 219. l. b. 2. Montanus de tutel. cap. 38. num. 141. Galderius in rub. finali nu. 10.

9 & tunc rationes iterum reddi peti non potest nisi errore docto, quoties distinxim, & sigillatim redditæ fuerint, notat Bartol. in l. Aurelio, §. Caius, ff. de liberatione legata, & in l. 2. C. de nouit. lib. 10. Auerdan. de exequendis mandatis p. 2. cap. 10. nu. 39. vers. & licet supradixerim, Guttier. de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 40. num. 10. cum seq. Roland. à Valle conf. 49. d. num. 51. vsque ad 61. Menoch. de arbitrarijs iudicij casu 209. in fine, Escobar de ratiocinijs cap. 40. num. 14. cum seq. & cap. 41. nu. 28. Iason conf. 219. lib. 2. Ruinus conf. 95. lib. 5. Ancharan. conf. 330. Soccinus conf. 159 lib. 2. & conf. 92. lib. 4. Flores diez. de Mena lib. 1. variarum quest. 15. num. 13. Anton. Faber lib. 5. Codicistit. 31. definit. 3. quoniam tali modo redditis rationibus omnis prorsus dolus cessat, iuxta traditum per Bartol. in l. is potest num. 21. ff. de acquirenda hereditate, Surdus decis. 265. num. 44. cum sequentibus, & facit vulgatus textus in l. qui cum alio, ff. de regulis iuris, vbi qui

10 cū alio contrahit nō debet esse esse igna-

rus conditionis illius, ibi (qui cum alio contrahit, vel est, vel esse debet non ignarus conditionis eius) procedere non solum circa personas, verum etiam circa res, ait Surdus dicta decis. 261. num. 64. consequenter facta sic disiunctiue, & sigillatim reditioe, præsumitur aduultum omnia bene considerasse, & data in folle, & in confuso dolus præsumitur, & iterum eogi poterit tutor ad rationes reddendas, prout erat in præfenti casu, vnde consului frustratoriam, & inuolidam fuisse liberationem hac de causa, non vero tamquam deficientibus Sacri Concilij Trident. quas non esse necessarias supra probaui.

S V M M A R I V M.

- 1 Affertur aliquorum sententia dicentium donationem remuneratoriam considerari non posse.
- 2 Ponderatur textus in l. nec adiecit, ff. pro socio.
- 3 Ponderantur iura l. qui cum maior, ff. de bonis libertorum, l. cum patronum, cum l. sequenti, ff. de iure patronatus.
- 4 Donatio remuneratoria non reuocatur ob ingratitudinem commissam.
Sic non reuocatur dona io ob causam facta.
- 5 Ponderatur textus in l. si vero non remunerandi, §. inde Papinianus, ff. m. d. dati.
L. 1. Codic. de reuocandis donationibus.
L. si ualis verbo liberalitas, C. de emancipatione liberorum.
- 6 Insimilius natura mouet homines ad donandum suis consanguineis, & amicis.
- 7 Ponderatur textus in l. Aquilius regulus ff. de donationibus.
- 8 Affertur intellectus Pinelli ad dictum textum, & impugnatur.
- 9 Ponderatur textus in l. sed, & si lege, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis.
- 10 Affertur Pinelli intellectus ad dictum textum, sed à Riminaldo impugnatur.
- 11 Author impugnat intellectum Riminaldi.
- 12 Impugnatur intellectus Pinelli, & Riminaldi.
- 13 Author iterum ponderat resoluendo textum in dicto §. consuluit.
- 14 Hæres tenetur restituere fideicommissario habitam causa permutationis cum re hereditaria.

- 15 *Heres non tenetur de quasitis ex sua industria causa tamē hereditatis offertur textus in l. 3. ff. ad legem falcidiam, & Doctores illum explicantes.*
- 16 *Author saluat quandam contradictionem in dicto §. consuluit.*
- 17 *Ponderatur textus in l. metum autem; §. sed licet, ff. de eō quod metus causa.*
Donatio remuneratoria non rescinditur occasione metus.
- 18 *Ponderantur iura in l. si non remunerandi, ff. mandati.*
L. 1. Cod. de reuocandis donationibus.
L. si quis pro vxore, ff. de donat. inter virum, & vxorem
L. penultima, §. illo, C. de necess. hær. instituitur.
- 19 *Tutor non potest donare rem pupilli, secus causa remunerationis.*
- 20 *Prelatus nequit donare rem Ecclesiæ, secus causa remunerationis.*
Sic valet inter patrem, & filium causa meritum.
- 21 *Euistio non habet locum in donatione, quando incipit à traditione.*
Quod secus est in donatione remuneratoria.
- 22 *Privilegia concessa causa remunerationis transeunt in vim contractus.*
- 23 *Ita ut nequeunt reuocari, etiam per successorem.*
- 24 *Rex reuocans domanium concessum tenetur ad pretium habitum.*
- 25 *Resoluitur textus in dicta l. nec adiecit.*
- 26 *Princeps concedendo privilegium vassallo mediante pretio dicitur liberaliter concessisse secundum aliquos, quod Authori displicet.*
Ponderatur, & resoluitur textus in l. Titius puerum, ff. de obseq. patrono præstandis.
- 27 *Privilegium pecunia obtentum transit in contractum onerosum.*
- 28 *Filius an tenetur conferre officium habitum à Rege, ob merita patris remissum.*
- 29 *Solemmitates Sacri Concilij Tridentini non habent locum in donatione remuneratoria.*
- 30 *Mixtum non comprehenditur sub simplici.*

ARGUMENTVM.

Quæritur si solemnitates Sacri Concilij Tridentini locum habeant in renūciatione remuneratoria, cuius causa la. è declaratur, si detur donatio re-

muneratoria, & quomodo, vbi impugnatur *Arias Pinellus* cum assensu, ponderantur, & resoluuntur plura iura, & *Author* impugnando *Pinellum*, & *Riminaldum* nouum, tradit intellectum textui in l. sed, & si lege, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis, denique plures notabiles doctrinæ declarantur.

THEOREMA. LXX.

E Legans tamē proponitur difficultas, si *Sacro sancti Tridentini* solemnitates requirantur in donatione, seu renūciatione facta per nouitium meritum, causa, iam quod in præcedenti firmauimus illas non requiri in actu oneroso, sed tantum mere gratuito, sed antequam ad resolutionem deueniamus necesse est aliquantulum videre, si dici possit dari in iure nostro donationem remuneratorem, scio enim *Doctissimum illum virum Arias Pinellum à me semper acutissimi ingenij Iuris Cons. appellatum in repetit. l. 2. C. de bonis maternis p. 3. à num. 59. circa medium*, docentem merita præcedentia, haud operari, quin subsequens donatio liberalitatis attributum amittat, solum enim illa stimulus est, quo unusquisque alteri beneficiat, qui tribuit hanc sententiam *glosa in l. donari 83. ff. de regulis iuris, & in l. sed & si lege, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis*, *Alberico in l. donari, ff. de donat. Fulgasio, Constantio Rogerio aliisque apud illum loco citato*, quorum retenta sententia, quæstio proposita euanesceret, cum actus gratuitus, & liberalis excerci dicatur, licet merita præcesserint.

Quorum opinio non soli inhæret auctoritati, verum etiam quam pluribus *Iuris Cons. responsis* roborata apparet, primo adducunt responsum *Ulpiani in l. nec adiecit, ff. pro socio*, in quo expressè ait

2 *Iuris Cons. donationem intra meritum semitas ortum habere, ab eisque suam trahere originem, in illis verbis (quia non sine causa obueniunt, sed ob meritum aliquod accidunt,)* quibus verbis mouetur *Cumanus in l. Aquilius col. 2. ff. eodem*, ad impugnandam *glosam*, ibi dicentem dari donationem remuneratorem, quæ insinuatione non indiget, nam hoc stante insinuatione locus numquam daretur, cum omnis donatio merita, ac beneficia pro fundamentis habeat, per quem

quem textum ait Pinellus loco citato num. 60. argumentum hoc efficacissimum ab adolescentia cogitasse, addens notissimum esse, & longè frequentius, homines non donare, nisi ob merita, idque compertissimum erat iuris conditoribus, & ab eis expressum in dicta *l. nec adiecit*, impossibile fuisse viros prudentissimos regulam cōstituere, & integros tractatus tradere de donatione, eam liberalem, & gratuitam appellantes si sola merita benevolentiz contrarium euincere possent, nec fuisset aliquid absurdius, vel ineptius, quam pro regularitate patente, tradere, quod rarissime verificari posset, contra sapientum præcepta, *l. 3. 4. & 5. ff. de legibus, & Coman. lib. 7. commentarior. cap. 14. col. 19.* interpretando textum in *l. si vero non remunerandi in principio, ff. mandati*, dicit, quod *Ulpianus* remunerationem vocat non solum quod aliquo beneficio prouocatus quis alicui donat, sed etiam quod eius gratia donat non alia de causa, quam quod ei bene vult.

- 3 Secundo confirmatur illorum sententia per iura in *l. qui cum maior*, *ff. de bonis libertorum, l. cum patronum cum l. sequenti, ff. de iure patronatus*, quibus habetur patronum priuari, iure patronatus, ob ingratitudinem in libertum commissam, & tamen hoc ius patronatus confertur patrono, causa maximi beneficii, libertatis, scilicet causa, *l. 1. ff. si quis a parente fuerit manumissus*, ergo si talis actus reuocabilitati subiaceret, signum est à lege non considerari tamquam actum remuneratorium, sed simplicem, eò quod huic reuocabilitati ob ingratitudinem non subiacere donationem remuneratorem, docuerūt illi qui talem speciem tradunt *Bald. in cap. 1. col. 3. vers. dicit dominus in titulo si vassallus feudum priuetur*, *Curtius iunior in tractatu de feudis par. 5. principali conclus. 1. in fine*, *Lupus in rubrica de donat. inter virum, & uxorem*, §. 10. col. 2. *Zazius de feudis p. 10. conclus. 4. fallentia 4. plures refert Tiraquell in l. si inquam verbo donatione largiatus nu. Fontanella de pact. nupt. tomo 1. clausula 4. glo. 19. p. 1. num. 33. cum dicatur ob causam, quæ omnem reuocabilitatem excludit*, ex glosa communiter approbata in *l. finali*, verbo inuenitur, ubi *Ripa num. 49. C. de reuocan. donat.* *Molina de primogen. lib. 2. cap. 8. num. 16.* *Florez dies de Mena in addit. ad Gamam decis. 163.* *Peguera decis. 22. in nouissimis*, *Anton. Faber in suo Codice lib. 8. titulo 36. definit. 1. Fontanella clausula*

4. glosa 28. num. 6. per totum.

- 5 Tercio accedit notabilis textus in *l. si vero non remunerandi*, & inde *Papinianus*, *ff. mandati*, ubi simplex appellatur donatio rei traditæ per libertum patrono, licet per prius patronus rem illam in libertum contulerit, sic merita præcedentia non auferunt ius illud liberalitatis, idem colligitur ex *l. si non remunerandi, ff. mandati*, ubi remuneratio non impedit, quin derur actio mandati, quod sui natura gratuitum esse debet, *l. 1. ff. mandati, §. finali instit. eodem tit.*

- Quarto facit textus in *l. 1. C. de reuocan. donat.* ubi *Iuris Cons.* loquens de libertate data libertis à patrono, propter obsequia sibi præstita, & sic in remunerationem, liberalitatem vocat, ibi (*cum magis in eos liberalitas collata*) cui adheret textus in *l. finali* verbo liberalitas, *C. de emancipat. liber.* ubi donatio in præmium emancipationis facta liberalis appellatur, quoniam ex instinctu naturæ mouetur omnes homines addonandum suis liberis, consanguineis, aut personis bene merentibus, *l. scripto, §. finali, ff. unde liberi, l. nihil, ff. de bonis libertorum*, ex quibus patet donationem liberalitatis nomen non amittere, eò quod merita præcesserunt.

- Nihilominus periculosum est à communi sententia discedere (& si aliquando ob nimias obiectiones communem impugnauius, ubi enim ratio præualet, illi & non autoritatibus inhzrendum est) proinde contrarium verius existimo, nam hanc validissimis argumentis, & quotidiana experientia munitam agnosco, & primo fundamentum recipit ex vulgatissimo, *Papiniani respons. in l. Aquilius Regulus, ff. de donationibus*, cuius verba omittenda non sunt, ob expressam decisionem ad casum nostrum, (*Aquilius Regulus iuuenis ad Nicostratum præceptorem, ita scripsit, quoniam & cum patre meo semper fuisti, & me eloquentia, & diligentia tua meliorem me reddidisti, dono, & promitto tibi habitare in illo cenaculo, eoque uti, defuncto Regulo controuersam habitationis patiebatur Nicostratus, & cum de ea re, mecum contulisset, dixi posse defendi non meram donationem esse verum officium magistri quadam mercede remuneratum*) quæ postrema *Papiniani* verba multo clarius exprimunt dari in iure nostro donationem remuneratorem.

- 8 Quem textum ponderans *Arius Pinel.* resolvere tentauit num. 60. supponens mercedem suo tempore solutam non fuisse

fuisse præceptori, atque idè tempore donationis debitum fuisse extinctum, quod certè diuinatorium est, imò litterę textus repugnat, dum *Iuris Conf.* donationem vocat, & Nicostratum benignitate quidam ruetur, quasi non ex obligatione efficaci, & reddit causam remunerationis, dicens quadam mercede remuneratum officium magistri, ergo datur intelligi, quod eo tempore, seu laboris satisfactio sibi facta non fuit per Aquilium Regulum, & licet illam donationem appeller, tamèn cum Nicostratus de ea re cum illo contulisset, ibi (*& cum de ea re mecum contulisset*) respondit non esse meram donationem, ibi (*dixi posse defendi non meram donationem esse*) igitur si meram donationem non vocat, liberalis, & simplex non dicitur, quoniã merum aurum est, in quo nihil sit alterius metalli, teste *Plinio lib. 33. cap. 1.* sic merum imperium, quia purum est, sine cuiuspiam rei mixtura, ad differentiam mixti, prout declarant *Bartol. Decius, & alij in l. imperium. ff. de iurisdic. omnium iudicum, Vacconius lib. 6. declarationum cap. 221. Vasquius lib. 1. cõtrouerfiar. illustrium cap. 4. num. 11. Gillottus in tractatu de iurisdic. & imperio lib. 1. cap. 6. Loriotus de iurisdic. axioma 4. quem textum multis aliis commendat doctissimus Riminald. in principio de donat. à num. 298. cum pluribus sequentibus.*

Facit pro eadem sententia locus *Vlpiani in l. sed & si lege, §. consuluit. ff. de petitione hereditatis*, vbi donatarius obligatur ad remunerandum, ibi (*nec si donauerint locupletiores facti videbantur, quamuis ad remunerandum sibi aliquem naturaliter obligauerint*) ergo si remunerant, non est proprie donatio, accedunt alia verba, textus in fine (*& veluti quoddam genus hoc esset permutationis*) quæ satis indicant esse donationem remuneratorem, dicente *Philosopho*, qui liberalitatem recipit, cum compensare oportet, refert *Monachus in rub. de pen. & remiss. in 6.*

At *Pinellus* interpretans verba illa (*locupletiores factos*) inquit locum istum male ad hac communem sententiam, adaptari, cum potius contrarium colligatur, eò quòd *Iuris Conf.* locupletiorẽ dicit eum, cui causa remunerationis donatur, & ita se habet decisio textus dum constringit eo casu possessorem hereditatis tamquam locupletiorẽ, & quod ex decisione deducitur magis attendi debet, cæteris verbis, arg. glosæ in *l. unica, C. quando non pteritum partes*, quare si

locupletior factus dicitur ex remuneratione donator, signum est illam veram esse donationem, qui *Pinelli* intellectus, seu & melius dicam, eius retorcurio ad nihilum facit, quoniam dicit ibi *Iuris Conf.* naturaliter obligari ad remunerandum, in illis verbis (*quamuis ad remunerandum sibi aliquem naturaliter obligauerint*) ergo si cadit obligatio, liberalitas excluditur, quæ peculiaris, & propria est donationis, *l. 1. ff. de donationibus* locupletior appellatur donans ex remuneratione recepta, nam donatarius lege naturæ tenebatur, iure gentium nullo modo, vnde quando *Vlpian.* dixit naturaliter nos esse obligatos ijs, qui de nobis benemeriti sunt, de prima illa naturæ lege intellexit, nimirum quæ ad honestatem pertinet non de ea quæ necessitatem habet iure gentium, sic respondet, & *Pinelli* intellectum impugnat *Riminald.* loco citato.

At ego difficultatem solutam non agnosco, & adhuc in suo robore, *Pinelli* 11 retorcurionem permanere, nam dicit ille, restitutionem esse faciendam, ergo supponit *Iuris Conf.* locupletiorẽ fuisse factum, in eo tantum casu bonæ fidei possessor restituere cogitur, iuxta doctrinam *Bartoli, & glosæ in l. ex diuerso, ff. de rei vendicat. cum adductis per Presid. de Franch. decis. 31. in principio*, præcipue in iudicio vniuersali, iuxta textum in *l. 1. C. de petitione hereditatis*, ibi (*nisi ex his locupletiores extiterunt*), *l. illud, §. prado, ff. eodem titulo*, ibi (*in bonæ fidei possessore tantum fructus veniunt in restitutionem, quasi augmentum hereditatis, per quos locupletior factus est*) notat *Reg. Valenz. conf. 138. num. 31. vol. 2.* sic colligitur recipientem causa meritorum lucrari, non vero tamquam debitum exigere, sic in dicto textu supponitur donatarium locupletiorẽ appellari, quod agnouit idem *Riminald.* ubi supra.

Opus tamèn est aliquantulum laborare pro intellectu dicti §. & aspicio tam 11 *Riminaldum*, quàm *Pinellum* fuisse deceptos, interpretando, ibi donatarium dici locupletiorẽ factum, eò quòd iura ad restitutionem adstringant, nam si expressè *Iuris Conf.* ait non fieri locupletiorẽ, in illis verbis (*nec si donauerint locupletiores facti videbuntur*) quomodo contrarium dicere audent verba infringendo, quorum fallacia manifestius patet ex subsequentiis verbis, in fine, vbi *Vlpianus* genus permutationis vocat, ibi (*velut genus quoddam hoc esset permutationis*)

X x 2 nis)

nis), igitur si permutationem vocat, quo modo locupletior appellari poterit, nam permutando aliam rem datam fuisse supponit.

Neque possunt replicare, hoc colligi ex decisione, dum *Iuris Conf.* ad restitutionem constringit quæ alia causa oriri nequit, quia locupletior factus dicitur, quod confirmare videntur illa verba (plane si acceperunt dicendum est eatenus locupletiores factos quatenus acceperunt) quoniam alia de causa putatiuis ille hæres ad restitutionem tenetur, scilicet quia donatum per prius ab ipso erat quid hereditarium merito restituere tenetur quod illa causa habuit, & hoc ad seruandam æqualitatem, nam *Ulpianus*, ibi per prius dixerat talem bonæ fidei possessorem non teneri ad restituendum, si aliquid ex hereditate dilapidauerit, in illis verbis (quemcumque igitur fecerunt sumptum ex hereditate, siue quid dilapidauerunt, siue perdiderunt, dum re sua se abuti putant, non prestabunt) consequenter congruum erat, ut quid causa hereditatis acquirerebat, restitueret, nam ibi supponitur rem per prius ei donatam, à qua aliam habuit, fuisse hereditariam, stante quod *Iuris Conf.* de tali materia sermonem instituit, & colligitur ex verbis illis subsequenter, (velut genus quoddam hoc esset permutationis), scilicet rem hereditariam per prius donatam permutationem censi cum re secundo loco donatam, ut intelligit glossa ibi verbo permutationis, inde non mirum si restituere tenebatur, quia res illa sapiebat tamquam quid hereditarium, ita ut fideicommissario restitueret, iuxta textum in *l. Imperator. cum l. sequenti. ff. de leg. 2. & in l. si res, & pretium, ff. de petitione hereditatis*, sic dixerunt *Bar.* & communiter Doctores in dicta *l. Imperator.* post inhibitos *Card. Mantica de coniectur. ult. volunt. lib. 7. tit. 7. num. 23. Simon de Petris de interpret. ult. volunt. fol. 345. num. 4. vers. quinto, de his Intrighol. de substit. centuria 3. quæst. 74. num. 137. Peregrin. de fideicommiss. art. 44. num. 30. & decis. 2. nu. 4. Surdus dec. 15. n. 21. & dec. 208. n. 3. Fusari. de substit. qu. 636. sic, sit ibi restitutio alia de causa, quam per illos considerata.*

Neque poterit replicari heredem non teneri de acquisitis causa hereditaris, iuxta textum in *l. 3. ff. ad legem falcidiam*, quam bene interpretantur, post alios *Preses de Franchis decis. 61. num. 23. Horatius Montan. controuersiar. forens. cap. 60. per tot. de quo meminit Thorms in compendio verbo lucrum, Noguerola allegat. 11.*

num. 119. & 120. nouissime doctissimus *Salgadus* in ingeniosissimo labyrintho creditorum p. 2. cap. 19. d. num. 9. cum sequentibus, quoniam ibi fuit quæsitum sua tantum industria, licet causa hereditaris, alias secus, in casu textus acquisitio immediate procedebat, ex hereditate, virtute donationis, facta per prius rei hereditariæ, merito ad restitutionem cogitur.

Ex quo intellectu sic bene discusso saluatur contradictio, quam sapere videtur *textus* citatus, cum vna vice talem donatarium locupletior non vocat, altera vero locupletior, saluatur enim hoc modo, videlicet non dicitur locupletior huiusmodi donatarius, causa meritorum præcedentium, sic generaliter, ut demonstrant verba ibi, dicitur locupletior in casu particulari *text.* eo quod propria merita non præcesserunt, sed tantum rem, quem alij spectabat donauit sic cum quæsiuerit ob rem alienam, licet non locupletior dici posset ratione actus, sui tamē ratione quæ fuisse dicitur quia de suo nihil posuit.

Idem *Ulpianus* hoc confirmat in *l. metum autem, §. sed licet, ff. de eo quod metus causa, vbi traditum præcedentibus meritis actioni, quod metus causa non subiacet, dat rationem, quia sapit loco mercedis, ibi (ego enim opera potius mea mercedem accepisse videor) quem locum notabilem vocat, *Romanus* in *l. si vero, §. si de viro fallentis 48. in fine, ff. soluto matr. & in l. si pater, §. finali, ff. de donationibus, & conf. 26. vers. secundo, Lupus in rubrica de donationibus inter virum, & uxorem, §. 10. col. 1. ex illo colligentes donationem remuneratorem non subiacere actioni, quod metus causa, notant post alios *Garzia de donatione remuneratoria num. 11. vers. secundo, Basilus Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 8. num. 15. P. Diana p. 3. moralium tractatu miscellaneo resol. 118. latē Auendam de metu lib. 2. cap. 3. à num. 37. cum sequentibus, igitur expresse datur intelligi, dari in iure nostro hanc donationem remuneratorem, & differri à simplici donatione, facit textus in *l. si non remunerandi, ff. mandati, vbi datur intelligi dari differentiam inter meram donationem, & factam causa remunerationis, ibi si vero non remunerandi, sed principaliter donandi, & in l. 1. C. de reuocandis donationibus, in illis verbis (cum magis liberalitas in eo collata ad obsequium inclinare deberet) ergo si donatio inclinat donatarium ad obsequium, donando facere dicitur causa remunerationis, in *l. si quis pro uxore in fine ff. de*****

ff. de donat. inter virum, et uxorem, ibi, quasi donatum quod compensatum est, in l. rem legatam in fine. ff. de adimendis legatis, & in l. quo dantem, §. si vir, ff. de donat. inter, & in l. penul. §. illo, C. de necess. her. instit. ibi, debita remuneratione, ergo non est proprie donatio, & late hanc sententiam tuetur post alios Riminald. loco citato, Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 7. p. 2. Cutellus de donat. contemplat. matrimonij tractatu 1. discursu 2. particula 13. num. 21. & 64. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 20. num. 17. 18. & 19. Episcopus Maranta p. 1. responsio 33. num. 11.

Vnde licet in iure nostro interdictione tutori donare rem pupilli, l. tutor ad utilitatem, l. cum plures, §. penul. ff. de administr. tutor. l. Lucius Titius, §. finali ff. eodem cum donare sit perdere, l. filius familias, ff. de donationibus, licebit tamen ei donare causa remunerationis, l. cum plures, §. cum tutor, ff. de administrat. tutorum, in illis verbis, *solemnia munera parentibus, cognatis mittet, & in l. qui fundum, ff. ubi pupillus educari debet, docent Cuman. conf. 101. Romanus conf. 50. vers. rursus videtur, Montanus de tutelis cap. 32. regula 9. num. 141. & cap. 33. num. 333. Galderius in praxi tutelari par. 2. in rubrica, ac cetera circa dolum num. 14 vers. tertio limitat.*

Idem dicitur in Prelato, qui et si donare non possit, neque alia facere de rebus Ecclesiarum, l. iubemus nulli, §. scientes, ubi glosa verbo permixtum, Bartol. & Pand. de Castro, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, poterit tamen remunerationis causa donare ibi, scientes nulla sibi occasione, vel tempore ad vicissitudinem beneficii colorati, a contrario, scilicet sensu, sicut prohibetur inter patrem, & filium, l. donationes quas parentes, C. de donat. inter, quæ valebit si fieret causa precedentium meritorum, communiter Doctores in l. frater à fratre, ff. de condict. indebiti, plures refert Clarus in §. donatio quest. 8. Menoch. lib. 3. quest. 29. num. 4. Gayllus lib. 2. observat. 38. num. 5. Gutierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 25. in principio, Decianus conf. 27. num. 30. col. 3. Garzia de donatione remuneratoria num. 42. vers. modo ex dictis iuribus, Fontanell. loco citato n. 2.

Eadem de causa dicimus in donatione, ut licet in illa locum non habeat euictio, quoties à traditione caperit, l. aristo, §. finali, ff. de donat. l. 2. C. de euictionibus, latè res. ff. de adilitio edito, l. 1. C. de iure dotium, docent Bartol. in dicto §. finali, Salycet. in dicta l. 2. Iason in l. si domus, §. de euictione num. 10 ff. de leg. 1. Practica Pa-

piensis in forma libelli pro donatione glosa finali num. 1. Cornueus conf. 141. lib. 2. Gozadi. conf. 60. Alciat. conf. 140. Iason conf. 73. dub. 3. lib. 1. Curtius iunior conf. 174. num. 34. Ruinus conf. 184. num. 8. Bertrand. conf. 317. lib. 2. par. 1. Celsus Hugo conf. 64. num. 15. Conarr. lib. 2. c. ariarum cap. 15. nu. Caballin. de euictionibus §. 5. num. 2. & 3. Gratianus discept. forens. cap. 667. latè Magilius de euictionibus quest. 69. per totam, Gusman de euict. quest. 25. Cancer. p. 3. ariarum cap. 4. à num. 20. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 4. Fontan. de pactis clausula 5. glosa 8. p. 14. nu. 36. Amaya in l. si prius num. 15. & 16. C. de iure fisci lib. 10. tamen hæc distinctio locum non habet in donatione remuneratorie, in qua sæper datur euictio, dicta l. 1. C. de iure dotium, & in l. sed & si lege, §. consuluit, ff. de petitione hereditatis, Rebuff. ad leges Gallie in tractatu ut benef. ante vacant art. 2. glosa ultima, s. item Rex fol. mihi 355. Cabedus decis. Lusitan. 119. num. 13. Reg. Tappia decis. Sac. Conf. 5. num. 23. & 24. Episcopus Maranta p. 1. resp. 33. n. 10.

Ex quibus oritur privilegia concessa meritis precedentibus transitum facere in vim contractus, notant Bald. in l. qui se patris num. 14. C. unde liberi, Natta conf. 511. num. 9. & conf. 512. num. 15. Peregr. de iure fisci lib. 1. tit. 3. num. 28. Petra de potest. princip. cap. 32. in 2. dubio num. 154. Soccin. cōf. 59. n. 19. lib. 1. Romanus conf. 436. col. 4. vers. secunda principalis, Gramat. decis. 65. num. 21. Ruinus conf. 217. num. 7. vol. 1. Rolandus conf. 76. num. 13. & seq. vol. 2. Gozadinus conf. 15. nu. 11. & 23. Decian. conf. 25. num. 35. vol. 1. & conf. 51. num. 24. & 25. lib. 3. Beccius conf. 129. num. 48. Peregrin. conf. 17. num. 16. vol. 3. Bardell. conf. 22. nu. 19. Surdus conf. 140. num. 39. vol. 1. & conf. 49. num. 53. vol. 3. Anna allegat. 69. num. 15. Reg. Tappia in l. finali p. 2. cap. 9. num. 6. de conslit. Aponte conf. 39. vol. 2. latè Reg. Galeota responsio fiscali 23. per totum, itaut hæc privilegia reuocari nequeant Bald. loco citato Felinus in cap. novit. num. 8. post medium de iudicijs, Ruinus conf. 29. num. 4. vol. 1. Natta conf. 268. num. 5. vol. 2. Afflictus decis. 128. num. 10. Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 3. num. 28. Ososius decis. 139. num. 23. Cephalus conf. 549. num. 86. vol. 4. Petra de potestate Principis cap. 24. nu. 244. Surdus dicto conf. 49. num. 51. cum seqq. vol. 3. Bardellus dicta conf. 32. num. 19. neque per successorem reuocari poterunt, Gratianus tomo 5. discept. forens. cap. 891. num. 10. Reg. Rouitus in rubrica de reuocat. gratiarum num. 12. Mantica de tacitis, & am-

ambiguis lib. 3. tit. 10. num. 53. Cabedus dec. 40. num. 9. & si ob publicam utilitatem. Princeps reuocauerit, ad æquiualens tenetur, Aponte dicto conf. 59. num. 11. sicuti
24 quando reuocat domanium tenetur ad pretium, Isernia in cap. 1. §. similiter de Capitaneo, qui curiam vendidit, Capyc. decis. 166. Anna allegat. 50. Franchus decis. 17. Aponte conf. 70. num. 36. vol. 1. Sess. decis. 36. num. 15. de Georgio allegat. 13. Pascalis de patria potestate p. 1. cap. 1. num. 83. latè Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. consultat. 38. per totam, Reg. Galeota dicto responso 23. nouissimè Dom. Francisc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. 50. adest responsum Francisci Censale incipiens defensio legalis, & uidere est Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 174. tomo 2. & latius decis. 199. per totam, ex quibus omnibus expresse colligitur in iure nostro dari hanc donationem, remuneratoriam.

Neque obstant in contrarium adducta per Pinellum dicentem omnem donationem meritis præcedentibus fieri, dicta l. nec adiecit ff. pro socio, quoniam
25 si bene intelligitur nihil probat, nam verba illa, ob meritum, non indicant merita præcessisse, sed solum donationes fieri ob meritum, idest sunt viris eam merentibus ob aliquam eorum virtutem, non autem immerentibus, ut colligitur ex textu in l. affectionis, ff. de donationibus, ubi donationes, erga bene merentes amicos fiunt, & in l. viuius, ff. que in fauorem patroni, ubi libertus viuius potest donare benemerentibus amicis sicut enim simul quod donatarius, mereatur sibi donari ob singularem eius virtutem, & quod donans nihil per antea acceperit, & hæc propria donatio dicitur, ut declarat Paul. de Castro in dicta l. nec affectionis, & hic intellectus singularis est.

Vel possumus dicere textum illum de meritis ordinarijs nos ad nihilum adstringentibus, ut de exemplo quod adducunt de filio, erga patrem in quo merita non considerantur, l. de emancipatis in principio, C. de legitimis heredibus, & in l. cum pater, §. rogo, ff. de leg. 2. cum adductis per eruditissimum Tiraquell. in l. si unquam verbo donatione largitus num. 21. sienti dixerunt aliqui in vassallo qui etsi dederit pecuniam domino priuilegium aliquod concedenti dicatur liberaliter à domi-
26 no accepisse, Paul. de Castro in l. si mihi, & tibi, §. finali, ff. de leg. 1. Alexander in addit ad Bartol. in l. qui se patris num. 14. verbo lucratus, C. unde liberi, Socci. conf. 87. num. 12. vol. 3. Petra de potestate Principis

cap. 32. dub. 2. num. 160. allegantes textum in l. Titius puerum, ff. de obseq. pat. præstand. in quo dicitur quod dominus qui recepra pecunia à seruo, dederit libertatem, liberalitate vsus fuisse dicitur.

Quæ mihi non satisfaciunt, quoniam procedunt in meritis obsequialibus ad quæ omni iure tenentur filij patri, & vassalli domino, non vero in excedentibus naturalem obligationem, vnde in dicto casu contrarium dixerunt Canoniste in cap. 1. de probationibus, & in cap. nouit de iudicijs, Doctores in l. digna vox, C. de legib. Abbas conf. 94. lib. 3. vers. quoad tertium vol. 2. Socinus conf. 4. num. 1. vol. 2. Ruinus conf. 90. num. 4. vol. 1. Gabriel in titulo de iure quesito non tollendo conclus. 5. num. 19. Natta conf. 268. num. 5. Festasius de collatis p. 5. cap. 1. in principio, Bursatus conf. 16 num. 44. & seq. vol. 1. Menoch. conf. 27. num. 25. & 26. Bardell. conf. 22. num. 20. Surdus conf. 49. num. 53. Peregrin. de iure fisci lib. 1. titulo 3. num. 28. disparitatem, affert Gloritus responso 1. num. 101. cum seqq. ratio est, quia seruus domino acquirit, ut in titulo instituitur per quas personas nobis acquiritur, ideoque tradendo pecuniam domino tradit, quod domini est, quæ ratio non militat in subdito seu vassallo tradente pecuniam suo Principi ob aliquam concessionem, ita glosa in cap. 1. §. finali verbo potuerit de alienatione feudi paterni in cap. 1. de vassallo qui contumax fuerit, & in cap. 1. §. sed qui delator de concess. recti feudi, Camillus de Curte in diuersorio iuris feudalis p. 1. verbo licet num. 44. vnde licet seruus possit suo domino stipulari, non, licebit vassallo, Bartol. in l. si quisita stipulatus, §. chrisogonus, & ibi, Imola, & Angelus, ff. de verb. oblig. Angelus in l. stipulatio ista, §. alteri, ff. eodem, Curtius in iur. de feudis p. 2. quest. 7. dub. 2. num. 62. Intrigliol. de feudis centuria art. 30. num. 6. nam pri-
27 uilegium, pecunia obtentum transit in in contractum onerosum, Felinus in cap. que in Ecclesiarum num. 51. extra de constit. Gozadin. conf. 14. in fine, & conf. 62. num. 19. Natta conf. 511. num. 9. & conf. 512. num. 15. Roland. conf. 13. num. 13. vol. 3. Peregr. de iure fisci lib. 1. titulo 3. num. 28. Surdus consil. 419 sub num. 53. vol. 3. Regens Tappia in dicta l. finali par. 2. cap. 9. in principio.

Vnde ex his Doctores deuenerunt ad
28 resolutionem difficilis quæstionis, scilicet si officium habitum, & collatum filio ex meritis patris dicatur quæ situm ex pecunia patris, itaut illud conferendum sit in diuisione hereditatis, quam latè

latè examinant *Tellus Fernandez* in l. 29. *tauri Reg. Constant* in cōmentarijs ad librum 12. *Codtrici* in titulo de filiorum officijs, latè *D. Reg. Cap. Galeo* in suo quodam responso, doctiss. & religiosiss. *P. Merolla* tomo 3. theologia moralis disput. 6. cap. 8. difficultate 13. ex quibus omnibus rectè cōcluditur dari in iure nostro hanc donationem remuneratoriam.

Quibus positis respondeo ad questionem *Sacri Tridentini* dispositionem locū non habere in donatione remuneratoria, ita decisum testatur *Molles* in titulo de renunciatione quest. 16. num. 14. & 15. in additionibus, plures refert *Novar. lib. 1. questionum forensium* quest. 54. *P. Diana* p. 8. tractatu 6. resolut. 121. per totam, licet contrarium dixerit *Sperell. decis. 16. num. 53.* qui tomo 2. decis. 16. num. 53. primam sententiam, ratio est, quia *Tridentinum* loquitur solum de contractu lucratiuo, igitur non erit extendendum ad onerosum de quo participat donatio remuneratoria, saltem est quid mixtum, quod nunquam comprehenditur sub dispositione simplici, si ita scriptū in principio, ff. de liberis, & posthumis, l. vim passam, §. prescriptionem, l. mariti, §. quinque annuum, ff. de verb. oblig. *Bartol. & alij* in l. 2. ff. de verb. oblig. cum pluribus adductis per *Surdum* decis. 174. num. 14. cum sequentibus.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Hæreditas* deferretur *Monasterio* immediate, nullo facto monachi interveniente, secundum opinionem *Canonistarum*, licet civilista dicant acquiri immediate monacho, & ex illius persona *Monasterio*.
- 2 Ponderatur textus in l. *Deo nobis*, C. de *Episcopis*, & clericis.
- 3 *Ius aduendi* personalissimum est. Idè cedi nequit alteri. Neque venit sub generali obligatione bonorum. Neque transit ad fiscum. Sic sub donatione omnium bonorum nō comprehenditur.
- 4 *Hæreditas* licet acquiratur *Monasterio* immediate, requiritur tamèn factum monachi.
- 5 Renuncians dicitur de medio se auferre.
- 6 *Monachus* non poterit adire hæreditatem, absque licentia *Superioris*.
- 7 *Hæreditas* non adita per monachum non transmittitur ad *Monasterium*.
- 8 *Substitutus* admittitur monacho repudiante hæreditatem, non *Monasterium*.

- 9 *Substitutus* admittitur excluso patre, si filius repudiauert hæreditatem.
- 10 Referuntur aliqui *Doctores* asserentes bonum esse, si interuenerit *Monasterij* consensus.

A R G V M E N T V M.

Controuertitur si in renunciatione, quæ sit per nouitium requiratur *Monasterij* consensus, alias delata postea hæreditate, *Monasterium* admitti possit, & si hæreditas acquiratur immediate *Monasterio*, vel mediante persona monachi.

T H E O R E M A LXXI.

DVbium tamèn non inelegans est, si quando nouitius renunciat, opus sit consensu *Monasterij*, seu *Superioris*, ita ut facto postea casu delatæ hæreditatis tempore emissæ professionis, *Monasterium* excludatur, cum renunciationi consensum præstiterit, vel simpliciter excludatur, & si consensus adhibitus non fuerit, eo quod hæreditas deferretur *Monasterio* ex persona monachi, qui cum reperiatur incapax virtute renunciationis nullo modo deferri potest *Monasterio*.

Verū ego inquā resolutionem huius difficultatis dependere ab illa questione, videlicet si hæreditas deferretur *Monasterio* mediate, an vero immediate, nullo facto monachi interveniente, in qua magnam reperio esse dissensionem inter *Canonistas*, & civilistas, illi enim communiter dixerunt deferri hæreditatē immediate *Monasterio* legendi apud *Reg. Tappia* in auth. ingressi verbo ipso ingressu num. 94. cum seqq. *Molina* de iustitia, & iure disput. 140. *Rodrig.* tomo 2. questionum regularium quest. 77. art. 1. *Franchus* decis. 40. num. 2. latè *Sanchez* lib. 7. summa cap. 12. num. 36. & ante eos *Corneus* conf. 172. lib. 3. *Socinus* conf. 183. circa principium lib. 2. & conf. 245. num. 3. eodem vol. *Curtius* iunior conf. 48. num. 8. *Dom. Consil.* *Staibanus* controuersiarum forensium cap. 23. nu. 5 & 6. plures refert *Cauillos communes* contra communes quest. 41. num. 1. sic decisum in *Rota Romana* testatur nouissimè doctus *Horatius Barbatius* in eleganti tractatu de diuisione fructuum p. 2. cap. 2. num. 198. *Rota Romana* decis. 171. num. 1. & 2. p. 2. in nouissimis *Cualcr.* decis. 346. *Burattus* decis. 394. num. 7. ubi *Ferentill.* in addit. *Gratian.* tomo

tomo 2. discept. scens. cap. 363. num. 16. & seq. Lelius Altogradus conf. 96. num. 17. quæ opinione attenta sequitur dicendum renunciationem illam Monasterio non nocere, nisi illius cōsensu interuenerit, quoniam hæreditas deferatur renunciāti, & ex illo renunciatario, & semper renuntiatio continet conditionem si ipsi renuncianti hæreditas deferatur, ut pluries dixi, quæ cum non deferatur monacho, sed Monasterio immediatè, dicendum erit illam euanescere.

Alij vero dixerunt hæreditatem deferri immediate monacho, & ex illius persona Monasterio, sic communiter ciuilibus, Bertran. conf. 73. n. 3. lib. 2. Soccin. dicto conf. 183. circa principium, & conf. 52. num. 4. Ripa in l. 1. num. 150. ff. de vulgari, Purpurat. in l. finali num. 191. C. de pactis, Guliel. de Bened. in cap. raynutius p. 2. n. 81. de testamentis, Vasqu. de success. creat. lib. 3. §. 26. Couarr. in cap. quamuis pactum p. 3. §. 2. num. 3. Causalcan. decis. 1. num. 50. vol. 3. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dubitat. 11. num. 87. vers. quomodo, Caput in consuetud. si moriatur p. 3. §. 8. num. 15. circa medium, Trentacinq. de substit. p. 1. cap. 7. num. 2. Facchin. lib. 6. controuersiarum cap. 16. & 17. eandem sententiam sequitur Montanus nullum ex his adducens controuersia 10. num. 13. cum seqq. & colligi videtur expressè ex textu in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & clericis, ubi Imperator monachum ad legitimam successionem vocat, in illis verbis (sin autem, & amplius voluerint eis largiri hoc eorum voluntati concedimus, sin vero ultimam voluntatē parentes neq; testamento, neq; alio ultimo elogio declarasse monstrati fuerint omnem parentum substantiam hæredes, quibus ab intestato competit secundum leges nostras sibi defendant nullo eius impedimento ex sanctimoniali conuersatione generando, siue soli, siue cum alijs ad successionem vocantur) quæ verba nulla indigent explicatione ad demonstrandum hæreditatem monacho deferri, & ex illius persona Monasterio acquiri, quoniam ius illud adeundi hæreditatem adeo personalissimum est, ex dictis
3 per Vasquium de success. creat. §. 9. num. 14. Gomez lib. 1. variarum cap. 9. num. 1. Donnell. lib. 7. commentariorum cap. 4. Sanchez lib. 2. ad præcepta decalogi cap. 14. num. 48. ut neque alteri cedi possit, l. si mulier, §. ex asse, ff. de iure dotium, Bartol. in l. is potest membro 3. principali, ff. de acquirenda hæreditate, ubi Maranta nu. 216. vers. habes, ergo ex prædictis, Tiraquell. de retractu lignager, §. 16. glosa 1. num. 46. vers. quinto, sub gene

rali donatione bonorum non venit Franchus decis. 60. & 101. num. 32. idè neque ad fiscum transit, docent Brynnus conf. 62. Anania. conf. 59. Decius conf. 442. num. 2. Peregrin. de fideicommissis lib. 5. tit. 1. num. 95. Sanchez. ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 14. num. 48. Mierez de maioratu. 4. parte quest. 23. num. 45. Farinac. in praxi quest. 25 num. 41. Noalis de transmissionibus cap. 8. num. 9. plures apud doctissimum olim Confil. Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 42. à num. 17. & neque sub generali bonorū obligatione venit, Surdus deci. 140. num. 9. & 19. consequenter si hæreditas immediatè monacho deferatur, & ex illius persona Monasterio, quod succedere nequit stante renunciatione facta, omnino dicendum est Monasterij consensum non requiri.

Imò admissa Canonistarum sententia etiam hæreditas Monasterio acquiritur
4 contemplatione monachi volentis, illiusque factum requiri, Decius conf. 31. in fine, Minadous in const. in aliquibus notabili 8. num. 30. Cassaneus in consuetud. Burg. rub. 6. §. 17. vers. ex quo dixi, Reg. Ronitus conf. 44. num. 21. Horat. Barbat. dicto num. 198. Caput §. bi supra num. 15. vers. cget tamèn, igitur si pro deferenda hæreditate factum monachi requiritur, qui cum renunciauerit, dicitur se de medio abstulisse, iuxta notata per Napod. in consuetud. si quis, vel si quæ num. 195. & per Castrens. in l. planè, §. si duobus, ff. de leg. 1. nullo modo poterit hæreditas Monasterio acquiri.

Et licet monachus neque velle, neque nolle in se retineat cap. non dicatis, cap. nolo quest. 1. cap. 51. religiosus de elect. lib. 6. hoc tantum probat requiri Superioris licentiam in adeunda hæreditate,
6 vnde male dixerunt Nauarr. Lessius, & alij apud Sanch. loco citato num. 37. dicentes nullam requiri Superioris licentiam pro adeunda hæreditate, & sic duo requiruntur factum monachi volētis adire, & licentia Superioris, qui poterit monachum compellere ad illam adeundam, ita Spino in speculo testamentorum glosa 12. num. 19. & si reprobetur à Reg. Tappia dicta auth. ingressi verbo ingressus num. 94. & seruo æquiparatur quoad acquisitionem, nam sicut seruus domino acquirit, sic & monachus cap. cum ad Monasterium de statu monachorum cap. olim il secondo de priuilegijs.

Vnde dixerunt Doctores, quod si monachus decedat ante aditam hæreditatem, licet delatam, Monasterium illam
7 adire

adire nequibit, ita Bart. in dicta l. is potest nu. 13. ff. de acquir. hered. & in l. 1. in principio, ff. de vulgari, ubi Ripa nu. 134 Soccinus nu. 25. Vasquius de success. creatione, §. 21. nu. 251. licet contrarium dixerint Sanchez lib. 7. summa cap. 12. nu. 47. Trentacinq. dicta p. 1. cap. 7. & plures alij dixerunt

8 quod si monachus hæres institutus habuerit substitutum, & hæreditatem repudiaverit, Monasterium admitti non poterit, sed substitutus vocetur, ita norant apud Crassum de successionibus, §. substitutio quest. 1. & apud Barry de successionibus fol. 148. sicut dicitur in patre, qui excluderetur per substitutum si filius nollet

9 hæreditatem adire, Iason in l. cum filiofamilias num. 87. ff. de leg. 1. & in l. cum proponas, ubi Alexander, & Angelus, C. de heredibus instituendis, Politus de vulgari quest. 2. est contra Bartol. Imolam, Soccinum, Ripam, & alios in l. 1. ff. de vulgari, & de veritate videndi sunt Ruin. conf. 95. & Vasq. lib. 1. §. 5. n. 17.

Ex quibus omnibus colligitur adminus requiri factum monachi volentis acquirere, qui cum renunciauerit, omnino Monasterium excluditur, nihilominus bonum esset Monasterij consensum intervenire ad lites dirimendas, ita Covarr. in dicto cap. quamvis pactum p. 3. §. 2. nu. 3. Gutierrez ibid. in §. dum nuptui tradebatur nu. 1. Baeza de non meliorandis filiabus cap. 14. nu. 31.

S V M M A R I V M.

- 1 Verbis est inseruiendum in unaquaque dispositione.
- 2 Legatum factum sub conditione de ingrediendo in Religionem, non præstatur, nisi secuta professione.
- 3 Ingressus in Religionem durante anno novitiatus non dicitur religiosus.
- 4 Privilegia concessa professis alicuius Religionis non extenditur ad novitios.
- 5 Monasterium non succedit novitio morienti, sed venientes ab intestato.
Quod procedit, licet novitius in articulo mortis professionem emisisset ex privilegio Religionis.
- 6 Conditio implenda est in forma specifica.
Quod non habet locum, quoties solus effectus fuerit consideratus, tunc enim sufficit adimpleri per equipollens.
- 7 Ponderantur iura in l. mulier quæ duobus, ff. ad Senat. Consult. Trebellianum in l. fideicommissa §. licui, ff. de leg. 3.
Et in l. si ita, ff. quando dies legati cedat,

- 8 Ingrediens in Religionem, dicitur fieri causa relinquendi mundum.
- 9 Substitutus vocatus in casu quo hæres præbyter decederet, admittitur illo defuncto sine filiis, licet non præbyter.
- 10 Substitutus vocatus casu quo posthumus in pupillari ætate decesserit, admittitur si non nascatur.
Quod procedit, licet substitutus fuerit vocatus post mortem posthumi nascituri, sine filiis.
- 11 Substitutus vocatus casu quo uxor hæres instituta prædecesserit, admittitur statim illa transeunte ad secundas nuptias.
- 12 Extensio datur de casu ad casum, quoties effectus fuerit consideratus.
- 13 Tutor vocatus casu quo alter datus decesserit, admittitur illo remoto ob aliquam causam.
- 14 Testator vocans aliquem in administratorem, casu non factæ electionis dicitur illum vocasse etiam in casu factæ electionis, sed nulliter.
- 15 Casus nolentia comprehendit casum impotentie.
- 16 Conditio suspendit actum, & ex hoc cognoscitur ad differentiam modi.
- 17 Modus dicitur respicere causam finalem, quando respicit legantis, aut tertij utilitatem secus si eiusdem legatarij, quia dicitur causa impulsiva.
Et illo defecto corrumpit legatum in primo casu, secus in secundo.
- 18 Ponderatur textus in l. si Titio §. alias si fundum per fideicommissum, §. 1. ff. de leg. 1.
- 19 Legatum præstandum est si modus adiectus casu defecerit.
Quod procedit siue defecerit in personam eiusdem legatarij, siue tertij.
- 20 Conditio est implenda in forma specifica quoties est voluntaria, secus si necessaria.
- 21 Taciti, & expressi idem est iudicium.
Tacitum non operatur plusquam expressum.
Imò minorem vim habet expresso.
Et non sic late interpretatur, ac expressum.
- 22 Definitur quid sit coniectura.
- 23 Coniectura versatur circa ea quæ sunt facti non iuris.
- 24 Enumerantur plures casus, quibus tacitum operatur plusquam expressum remissive.

ARGUMENTVM.

Renunciatio facta sub expressa conditione si sequatur professio operatur effectum suum mortuo nouitio ante professionem, secus si conditio non fuerit expressa, sed tantum subintellecta per *Sacro sanctum Tridentinum*, & ratio disparitatis assignatur, denique declaratur Monasterium non succedere nouitio, sed venientes ab intestato, & quando dicatur impleta conditio per effectum subsecutum, licet per equipollens, ubi plures doctrinæ notabiles proponuntur.

THEOREMA. LXXII.

Annis elapsis Franciscus de Bottis terna hæc despiciens in Augustinianam Religionem ingressus, quoddam prædium patruo suo donauit sub conditione si in illa professionem emitteret, euenit vt antequam annus integer compleretur ab hac vita discessit, vnde maxima insurrexit controuersia inter renunciatarium, seu donatarium, Monasterium, & venientes ab intestato dicti Francisci, qui dicebant omnino excludi donatarium, eo quod donatio prædicta fuit, sub conditione si professionem emitteret, quibus verbis in vnaquaque dispositione inseruiendum est, l. non aliter, ff. de leg. 3. l. 2. §. is nauem, ff. de exercit. Rolandus à Valle conf. 61. num. 30. vol. 3. latè Tiraquell. in l. si vnquam verbo libertis, Surdus de alimentis tit. 2. quest. 2. num. 10 verba enim nris testimoniū sunt, l. labeo, ff. de suppellectili legata, Baldus in l. lecta, ff. si certum petatur, & in l. sed reprobari in principio ff. de excusat. tutorum, Surdus loco citato, consequenter cum verba exprimant professionem illa non secuta deficit renunciatio, notant Berous conf. 28. num. 1. & 12. vol. 1. Crassus in §. testamentum, quest. 28. num. 6. Riminaldus senior conf. 477 num. 9. & in nostris terminis loquitur Imola in l. in substitutione, ff. de vulgari, & pupillari, ubi Iason nu. 12.

Facit elegans decisio Senatus Mantuani, de qua Surdus decis. 303. ubi legatum factū si Religionem ingreditur peti

non posse, nisi sequatur professio, solumque ingressum non sufficere, alias illud euanesceat, citat ad hoc glossam in auth. ingressi, ubi Reg. Tappia, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, & notant Paulus de Castro in l. si quis heredem, C. de institut. & substitu. ubi Alexander num. 2. & in l. in substitutione, nu. 12. ubi Imola nu. 4. ff. de vulgari, Bald. in l. si quis heredem num. 6. ubi Salycetus num. 3. Peregrinus de fideicommissis art. 28. num. 59. Menochius lib. 4. præsump. 83. nu. 74. Gratianus decis. 35. num. 1. & 2. Dom. Marchio Torelli consultat. 149. num. 35. Bellestus disquisit. cleric. p. 1. de bonis clericorum, §. 21. num. 19. P. Bossius de contractu matrimonij cap. 11. nu. 642. durante enim anno nouitiatus ingressus in Religionem non dicitur verè, & propriè religiosus, docent Mosconi de Maiestate Ecclesiæ p. 4. cap. 2. Riccius decis. 252 nu. 6. p. 2. Rodriguez tomo 3. questionum regularium q. 12. quoniam ille dicitur religiosus, qui tria vota, scilicet, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ emisit, Abbas in cap. dilecti de officio delegati, Nauarrus conf. 81. num. 12. lib. 3. in titulo de regularibus, Selua de beneficiis par. 1. quest. 6. num. 9. vnde priuilegia cōcessa professis alicuius Religionis ad nouitios non extendi. Rodriguez tomo 3. quest. 51. art. ultimo, Portell. de debijs regularium in verbo nouitij annus n. 53. & si in hoc contrariū dixerint, Suarez de Religione tomo 3. lib. 5. cap. 16. num. 17. Sanchez in summa tomo 1. lib. 4. cap. 39 nu. 12. Riccius in praxi tomo 4. resolut. 240. num. 2. Azorius tomo 1. lib. 12. cap. 2. quest. 10. & videre est laboriosissimum Diana p. 3. in titulo de regularibus resolut. 2. igitur si conditio professionis adimplenda erit etiam facta mentione de solo ingressu, & fortiori dicendum erit in casu nostro, in quo expressè de illa sermo habitus est.

At ego contrarium consului in presenti difficultate nixus decisioni Sacri Consilij, de qua memor est celebratissimus ille vir Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 118. per totam, cui addo omnino videntum Ludovicum Bellum conf. 134. in 2. dubio à num. 13. cum seqq. ubi plures rationes asserit pro hac sententia, & P. Pelliczar. in tractatu de monialibus cap. 2. nu. 71. primo dicebam Monasterium ad nihilum esse admittendum, stante morte secuta intra annum nouitiatus, ita Abbas in cap. in presentiam de probationibus, Iason in auth. si qua mulier, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Nauarrus in commentario, 2. num. 49. de regularibus, Siluester in summa verbo.

verbo religio quæst. 12. Azorius lib. 12. in-
 institut. moral. cap. 3. lit. D. Houndedus conf.
 44. num. 1. Menochius conf. 396. num. 3. de-
 cisionum in Curia Archiepiscopali testatur
 Riccius resolut. 138. imò si novitius in
 articulo mortis constitutus probatio-
 nis anno non elapso professionem emi-
 serit, quod fieri potest, docent Beia in
 summa p. 4. cap. 38. Sanchez in summa tomo
 2. lib. 5. cap. 4. num. 16. ex privilegio Pij
 Quinti, Rodriquez tomo 3. quæst. 15. art. 6.
 & si fuisse derogatum per Gregorium
 XIII. dicat Ioannes de la Cruz in statum re-
 ligionis lib. 1. cap. 8. dub. 4. & lib. 2. cap. 2.
 dub. 4. conclus. 3. decesserit, adhuc ei Mo-
 nasterium non succederet, sed venien-
 tes ab intestato admitterentur, Peregrini-
 nus in compendio privilegiorum titulo no-
 vitus. §. 2. Miranda in manuali prelatorum
 par. 1. quæst. 22. art. 10. Rodriquez tomo 3.
 quæst. 15. art. 6. in fine, Riccius in praxi re-
 resolut. 493. Molfesius in summa tract. 1.
 cap. 12. licet in hoc contrarium dixerint
 Megala p. 2. lib. 2. cap. 27. num. 50. Confess.
 in Scolijs ad constit. Pij Quinti, Sanchez to-
 mo 2. super præcepta decalogi cap. 4. num. 16.
 Reg. Rouitus decis. 40. Zanardus in directo-
 rio p. 2. cap. 17. ad finem, Perinus de privi-
 legijs minimorum tomo 2. §. 5. num. 1. Suarez
 in enchiridon conscientie lib. 5. §. monialis
 novitia, Faustus in thesaurio religionis lib. 5.
 quæst. 157. num. 4. novissime hanc senten-
 tiam defendit, omnibus contrarijs satis-
 faciens, Ciarlinus tomo 2. controuersiarum
 iuris cap. 193. à num. 23. cum pluribus se-
 quentibus vnde concluditur in casu no-
 stro Monasterium nihil posse præten-
 dere de successione mortui intra annum
 novitiatus.

Solum est quæstio cum venientibus
 ab intestato, ad quos successio defertur,
 & transeundo cum decisione Sacri Co-
 silij de qua supra pro renunciatio hæc
 ponderabam, etenim conditio quæ in
 6 forma specifica est implenda, l. qui heredi
 §. finali, ff. de condit. & demonstr. l. manius, ff.
 eodem titulo, Doctores in l. gallus, §. & quid
 si tantum, ff. de liberis, & posthumis, Galga-
 netus de condit. & demonstrat. cap. 1. quæst.
 41. num. 2. sufficit impleri per equipol-
 lens quoties solus effectus fuerit confi-
 deratus, ita Bartolus in dicto §. & quid si
 tantum num. 3. ubi Socinus senior notabili
 ultimo Paulus de Castro in l. mater, C. de
 institut. & substitut. Alexander conf. 100.
 num. 8. vol. 4. Corneus conf. 158. num. 11. &
 42. vol. 1. Ruinus conf. 74. num. 5. Decius
 conf. 227. plures apud Mantiam de conue-
 ctur. ult. volunt. lib. 21. titulo 17. num. 4.

Surdus decis. 209. num. 3. Aldobrandin. conf.
 81. num. 54. Galgnetus p. 2. cap. 1. nu. 103.
 doctissimus Larrea tomo 1. allegat. 40. n. 26:
 quæ limitatio.

7 Colligitur ex notabili Alpiani respo-
 so in l. mulier, quæ duobus, ff. ad Sen. Conf. Tre-
 bell. ubi ait quod si mulier maritum hæ-
 redem instituat, illumque grauet post
 mortem suis filijs restituere, pater filios
 emancipet, qui bona fideicommissata,
 petant, repelli non poterunt per patrem
 dicentem se fuisse grauatum de restitu-
 do post mortem, assignat rationem Iu-
 ris Conf. quia testator grauando heredem
 post mortem considerauit illo tunc fi-
 lios effici sui iuris, at cum per emanci-
 pationem iste effectus secutus fuerit vi-
 detur ad esse testantis voluntas, in il-
 lis verbis, (decreuisse igitur Diuum Mar-
 cum refert fideicommissum eis representan-
 dum intellecta matris voluntate, quæ quia
 non crediderat patrem eos emancipaturum,
 distulerat in morte eius fideicommissum non
 dilatura id in morte, si eum emancipaturum
 sperasset,) idem dicit, in l. si fideicommissa,
 §. si cui, ff. de leg. 3. cuius sunt verba (si
 cui fuerit ita fideicommissum relitum, si
 morte patris sui iuris effectus fuerit, & em-
 cipatione sui iuris effectus sit non videbitur
 defecisse conditio, sed & cum patris contin-
 gat quasi existente condicione ad fideicom-
 missum admittetur) & in l. si ita, ff. quando
 dies legati cedat, ibi (deberi eis fideicommis-
 sum nemo dubitauerit, diemque eius eman-
 cipatione cessisse, qui morte patris cederet) &
 in l. legatum, ff. de usu, & usufructu legato,
 ex quibus iuribus colligitur quod quo-
 ties effectus fuerit solum consideratus,
 & si ille sequatur, non tamèn per mo-
 dum à testatore expressum, conditio
 adhuc impleta dicitur, hoc est in præ-
 senti difficultate, quoniam renunciatio
 aliud non considerauit per conditionem
 illam si professio secuta fuerit, nisi se-
 8 per illam mundo moriturum, cap. volo,
 cap. non dicatis 12. quæst. 1. cap. placuit 16.
 quæst. 1. rebusque se spoliare illis haud in-
 digendo, quæ à fortiori habentur per
 obitum dicti renunciantis, igitur si ef-
 fectus conditionis appositæ adhuc veri-
 ficatur, licet per modum non expres-
 sum, dicendum erit conditionem imple-
 tam fuisse.

Sicut in simili si pater filium suum
 heredem instituerit, eumque grauau-
 9 rit de restituendo post mortem si præ-
 byter efficeretur, conditio impleta di-
 citur, & factus est casus fideicommissi,
 si filius præbyter factus non decedat,

Y y 2 sed

sed tantum sine filijs, ita ex facto interrogatus respondit *Alexander* *conf.* 100. & *propiet* *num.* 10. *vol.* 4. *Decius* *conf.* 227. *num.* 12. & *conf.* 359. *num.* 5. *vers.* nam in argumento dicebatur *Gratus* *conf.* 5. *num.* 21. *vol.* 2. *Crauetta* *conf.* 59. *num.* 5. *Decianus* *conf.* 34. *num.* 26. *vol.* 3. *decisum* in *Senatu Burdegalsensi* testatur *Boerius* *decis.* 354. *vol.* penult. *vers.* secundo quod si testator, *Mantica* de *coniect.* *ult.* *volunt.* *lib.* 11. *tit.* 17. *num.* 9. videre est *Fusarium* de *substitut.* *quest.* 463. *Negusantium* *iunior* in *sylua* *responsorum* *quest.* 258 *num.* 1. ex eo quia testator per illam conditionem considerauit filium sine filijs moriturum, & sic licet *presbyter* factus non sit, quia effectus fuit secutus, cum sine filijs decesserit impleta dicitur conditio.

Eadem ratione dixerunt *Doctores*, quod si pater filio *herede* instituto post humo, eique substitutum dederit si in pupillari *etate* decesserit si dictus posthumus non nascatur, substitutus, etiam, 10 admittitur ex tacita vulgari comprehensa sub pupillari a lege subintellecta, testatoris mente considerata, ita colligitur ex l. qui ventri, ubi *glosa*, ff. de ventre in spiciendo, *Bartolus* in l. 1. *num.* 33. & ibi *Iason* *num.* 60. ff. de vulgari, *Mantica* de *comer.* *eturis* *ult.* *volunt.* *lib.* 5. *tit.* 4. *num.* 10. amplians etiam si diu superuixerit testator, videre est *Peregrinum* *conf.* 57. *num.* 2. *vol.* 3. *Surdus* *conf.* 236. *num.* 6. & *decis.* 37. *num.* 27. imò hoc procedit etiam si testator substituerit posthumo post illius mortem sine filiis, quoniam illo non nato substitutus vocatur, docent post alios *Tiraqu.* in l. si unquam verbo *libertis* *num.* 41. *Menochius* *lib.* 4. *presump.* 63. *num.* 13. *Trentacinq.* de *substitut.* *par.* 1. *cap.* 10. in fine, & *par.* 4. *cap.* 14. *num.* 3. *Peregrinus* de *fideicommissis* *art.* 15. *num.* 15. *Intrigliolus* *centuria* 1. *quest.* 38. *Facchineus* *lib.* 4. *controuersiarum* *cap.* 48. de *Litrentijs* *decis.* 4. *Surdus* *decis.* 37. *num.* 7. *Franchus* *decis.* 299. *Fusarius* *quest.* 468. *num.* 96. & *quest.* 64. per totam, *Pascalis* de *patria potestate* *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 44. *Marta* de *success.* *legali* *p.* 4. *quest.* 12. *num.* 59. cum seqq. *lactè* *Domini.* *Reg. Capycius* *Latro* *tomo* 2. *consultat.* 76. a *num.* 29. videndus est *Cancerius* *par.* 1. *variartum* *cap.* 1. a *num.* 63. *vers.* quod amplia, *Fusarius* *lactè* *quest.* 64. per totam, & *quest.* 469. *num.* 96. *Aldogradus* *conf.* 76. *num.* 28. circa medium, omnes ea ratione moti quia pater considerauit mortem filij sui sine liberis, quod a fortiori euenit per non ortum filij posthumi, idè non mirum si substitutus admittitur, eadem ra-

11 tione dixerunt, quod si maritus instituerit *heredem* *uxorem* suam, alium vocando post illius mortem, si *uxor* transierit ad *secunda vota*, ex *coniecturata* mente defuncti, statim substitutus admittitur non expectata morte *heredis*, cum si maritus hunc casum considerauisset statim substitutum vocauisset, ita *Doctores* apud *Peregrinum* de *fideicommissis* *art.* 11. *num.* 46. *Mantica* de *coniect.* *ult.* *volunt.* *lib.* 3. *titulo* 19. *num.* 19. *Fusarius* *quest.* 464. *Trentacinq.* *lib.* 2. *variartum* *cap.* 2. *num.* 18. & 19. *Cancerius* *dicto* *cap.* 1. *num.* 65. consequenter dicendum erit in casu nostro quod si renuncians considerauisset se moriturum intra annum probationis utique non apponisset *conditio* nem de *professione* emittenda, nam si voluit *renunciatarium* admitti ipso uiuente, a fortiori voluit ipso defuncto.

Et ratio generalis est, quia considerato effectus sit *extensio* ad casum non expressum, si per illum effectus eueniat, 12 docet *Bartolus* in *lgallus*, 9. & quid si tantum *num.* 2. & 3. ff. de *liberis*, & *posthumis*, 10. *Andreas* in *addit.* ad *Speculatorem* in *rub.* de *secundis nuptijs*, *Ruinus* *conf.* 89. *num.* 2. *lib.* 4. *Decius* *conf.* 227. *num.* 6. 7. 8. 9. & 10. *Saccinus* *iunior* *conf.* 145. *num.* 32. *lib.* 3. *Simon* de *Petris* de *interp.* *ult.* *volunt.* *lib.* 1. *interp.* *2. dub.* 2. *solut.* 14. *num.* 36. *Card. Mantica* de *coniect.* *ult.* *volunt.* *lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 4. *Riminaldus* *iunior* *conf.* 23. *num.* 207. & 208. & *conf.* 37. *num.* 21. *Surdus* *conf.* 7. *num.* 4. & *dicta* *decis.* 37. *num.* 31. *Fusarius* *conf.* 25. *num.* 40. *Cyriacus* *controuers.* *forens.* *cap.* 24. *num.* 77. *Gratianus* *discept.* *forens.* *cap.* 662. *num.* 18. *Ludouicus* *Bellus* *conf.* 64. *num.* 9. *vers.* & *supradicta*, & *vers.* quod corroboratur, latissime *Alto-* *gradus* *dicto* *conf.* 76. per tot.

Eadem ratione dixerunt *Doctores*, quod si dato tutore, fuerit, alter vocatus 13 in casu mortis, admitti poterit etiam in casu *remotionis* *tutelæ*, ut *lactè* *fundat* *Surdus* *dec.* 207. a *num.* 9. usque ad finem, *lactè* *Mastrill*, *dec.* 6. per totam, & de *magistratibus* *lib.* 1. *cap.* 26. licet in hoc contrariū *decisum* referat *Fontanella* *tomo* 1. *decis.* 193. *num.* 21 & videndus est *Consiliarius*. *De* *art* *decis.* *Sardinie* 34. per totam, indè etiam, 14 fuit *decisum* in *Senatu* *Catalonie*, quod si testator vocauerit aliquem in *administratorem*, casu quo non fieret *electio* *administratores*, dicitur *comprehendisse* casum *factæ* *electionis*, sed *inualide* testatur *Fontanella* *doctissimus* *quidem* *vir*, & apud me *maximè* *estimationis* *tomo* 2. *decis.* 527. per totam, quoniam si testator

cogitauisset de hoc casu, idem responderet, stante quod solum effectum considerauit.

Sicut vocato aliquo, casu quo heres adire noluerit, intelligi etiam in casu, quo non potuerit, licet verbum nolit expressum conferat arbitrium, ita Bartolus in l. 1. num. 13. & 14. ff. de vulgari, ubi Ripa num. 89. Soccinus senior num. 13. & 14. Aleiatus num. 18. Paulus Leon. de substitut. titulo de vulgari a num. 71. usque ad 112. Conarr. in cap. Raynuius, §. 4. vulgari num. 5. de testamentis, Simon de Petris de interpretat. lt. volunt. lib. 3. interpretat. 2. dubitat. 1. solut. §. num. 12. & 13. latè Surdus cons. 236. num. 23. & per totum, Crassus in §. substitutio quest. 7. num. 7. Cardin. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 5. titulo 3 num. 13. omnes ea ratione moti, quia, per testatorem consideratur effectus hereditatis non aditæ, non respicit, an illa fiat ob impotentiam, vel ob nolentiam, quæ omnia expressè determinant nostram questionem, cum renunciatus apposerit dictam conditionem de emitenda professione, quia per illam considerauit mundum relinquere, & bonis non indigere, qui effectus, eò magis sequitur ob illius mortem, inde non mirum si admittimus renunciatarium tamquam conditione impleta.

Vltimo alio medio renunciatarium defendam supponi debet in facto prædium donatum, seu renunciatum fuisse in vita traditum per renunciantem, vnde oritur dicendum illam non fuisse conditionem, sed modum, & si per verba importantia conditionem concepta sit, quoniam de natura conditionis est
16 actum suspendi pendente adimplemento, l. cadere diem 213, ubi sub conditione, ff. verb. signif. l. non omnis, ff. si certum petatur, l. hoc iure utimur, ff. de verb. oblig. l. unica, §. si autem aliquid sub conditione, C. de caductis tollendis, §. sub conditione, & §. conditiones Institut. de verb. oblig. cap. finali de translat. Episcoporum, cum adductis per Card. Tuscum lit. C. conclus. 593. num. 1. & seq. Thomingus decis. Lipsiensis 10. num. 4. & 5. Gratianus cap. 949. num. 10. Barbosa axiomatica 48. nu. 2. Rota Romana apud Gregor. XV. decis. 555. nu. 2. & 3. modus vero non impedit acquisitionem, sed illa implementum præcedit, vnde ad cognoscendum an sit modus, vel conditio, attenditur si præcedat acquisitio implemento, an vero acquiratur, ut prius fiat implementum, primo casu dicitur modus, siue verba denotent modum, siue con-

ditionem, ut expressè colligitur ex textu in l. mania, ff. de manumissis testamentis, l. t. b. ais ancilla, §. Stichus, ff. de fideicommissis libert. l. Stichus 3. ff. de statuliberis, & in l. 1. §. finali, ff. de rebus eorum, magistraliter distinguit communis praeceptor Bartolus in l. quibus diebus, §. Terminus, col. 2. ff. de condit. & demonstrat. & in l. licet, ff. ut legat. nom. caueatur, Imol. in l. huiusmodi in principio, ff. de leg. 1. Decius in l. cum mota nu. 6. C. de transactionibus, latè, & doctè moræ suo explicat Sarmientus lib. 2. selectarum interpretationum cap. 3. per totum, Surdus decis. 156. nu. 6. Crassus in §. legatum quest. 49. circa finem Cancerius par. 3. variarum cap. 22. nu. 140. Gratianus tomo 1. cap. 136. num. 16. & 17. Phebus decis. 11. num. 14. Barzizius decis. 10. Gaspar Thesaurus lib. 3. quest. 9. num. 1. & 2. & alibi explanatum habebis, vnde in casu nostro cum prædium traditum fuerit non expectata professionis emissionem, dicendum erit modum importare non conditionem, licet verba in contrarium denotent.

Quibus positis videndum est si per modum non impletum scilicet per professionem non secutam corruat renunciatio, quod pendere videtur si modus importet causam finalem, an impulsuam, si
17 importat causam finalem, certum est illo non impleto actum corruere, secus vero si causam impulsuam, dicitur indicare causam impulsuam quando, modi implementum respicit utilitatem eiusdem legatarii, seu donatarii, at si respiciat utilitatem tertij, vel eiusdem legantis, seu donantis causam finalem demonstrat, ut expressè colligitur ex Papiniano in l. Titio centum 70. ff. de condit. & demonstrat. l. 2. C. de donat. l. sed & si mors, §. finali, ff. de donat. inter. & in l. in l. 1. C. de donat. quæ sub modo, sic explicant Bartolus, Paulus, & Cumanus in dicta l. 2. Baldus, & Salycetus, in l. si repetendi, C. de condit. ob causam, Iason in l. si pecuniam num. 18. ff. de condit. ob causam, Prepositus in cap. verum num. 2. de condit. appositis latè Caldas Periera lib. 1. questionum forensium quest. 23. num. 27. per totum, alijque quos sciens prætereo, at cum in casu nostro modi implementum respiciat utilitatem ipsius renunciantis, scilicet si professio sequatur, omnino dicendum erit importare causam finalem, consequenter cum defecerit ob professionem non secutam, euauit renunciatio.

Verum ex his mihi dicendum videtur renunciationem locum habere, venientibusque ab intestato rectè opponi posse,

posse, quod colligo ex responso Iuliani
 18 in l. si Titio 95. alias si fundum per fideicommissum 94. §. 1. ff. de leg. 1. vbi Iuris Consultus, ait quod si fiat legatum cum onere seruum alienum manumittendi, & serui dominus vendere nolit, vel si mortuus fuerit, legatum præstandum erit, cum per eum non steterit quin modus adimpleretur, verba sunt (si Titio pecunia legata fuerit, & eius fideicommissum, ut alienum seruum manumitteret, nec dominus eum vendere velit, nihilominus legatum capiet, quia per eum non stat quo minus fideicommissum præstet, nam, & si mortuus fuisset seruus à legato non submoueretur) ex quo textu communiter colligunt Doctores, quod si casu modus adiectus impleri
 19 nequeuerit legatum præstandum erit, ita Bartolus ibi, & in l. quibus diebus, §. ter milius num. 17. vbi Soccinus num. 12 & 13 ff. de conditionibus, & demonstrat. Crassus de successione, §. legatum quest. 58. Menochius conf. 146. num. 22. Cephalus conf. 429. num. 104. Aymon conf. 59. nu. 4. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 22. nu. 9. Surdus de alimentis tit. 8. privilegio 24. num. 9. Fabius de Anna conf. 21. num. 12. lib. 1. Rota Romana apud Crescentium decis. 16 num. 2. in titulo de rescriptis, Episcopus Maranta par. 1. responso 15. num. 44. quod procedit, siue per casum contingentem in personam legatarij, id eueniat, siue etiam in alterius personam, ut notat Cynus in l. 1. num. 6. C. de institut. & substitut. Menochius lib. 4. præsump. 184. num. 1. unde cum in casu nostro implementum casu cessauerit ob mortem ipsius renunciantis intra annum probationis, omnino dicendum erit renunciationis casum euenisse, & venientes ab intestato à tali prædio donato, excludi

Neque obstat, hæc procedere in conditionibus necessarijs, non voluntarijs, scilicet, ut sufficiat implementum sequi per equipollens, & solum effectum attendi, docent Hondedus conf. 60. nu. 27. vol. 1. Barzjus conf. unico n. 108. post suas decisiones, Surdus decis. 84. num. 3. latè Casanate conf. 1. à num. 38. conf. 4. num. 46. & conf. 45. num. 47. & 48. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 16. num. 4. Fontanella de pactis nupt. clausula 5. glosa 10. à num. 53. cum seq. at facere professionem est actus mere voluntarius, proinde non sufficit implementum per æquipollens, quoniam facilis est responso, nam diximus implementum fieri ex coniecturata mente renunciantis, qui subsecutum effectum considerauit, eò magis, quia ly

non adimplementum in forma specifica casu deficit ob mortem, quem casum si renuncians considerauisset tali conditione vsus non fuisset, sed simpliciter donauisset.

Aduertendum tamen est, hæc dicta non procedere mortuo renunciante ante professionem, si nulla fuerit facta mentio de tali conditione, quoniam tacite inest, tamquam subintellecta per Sacrosanctum Tridentinum, sic renunciatio euanesceat, ita docet Nauarrus in titulo de regularibus conf. 1. & in titulo de success. ab intestato conf. ultimo, Sorbus in compendio priuilegiorum mendicantium, verbo nouitius pagina ultima, Confectus de priuilegijs mendicantium tit. 13. cap. 13. sic fuisse declaratum per Sacram Congregationem testatur Passarellus de priuilegijs minimorum cap. 37. Gutierrez lib. 2. canon. quest. cap. 1. num. 107. Galleratus de renunciat. tomo 1. lib. 3. cap. 7. num. 13.

Solum remanet difficultas in hoc, scilicet si renunciatio non euanesceat, quando expressè de conditione fuerit locutum, quomodo euanesceat postea ob illam conditionem tacite subintellectam per Sacrosanctum Tridentinum, nam taciti, &
 21 expressi, idem est iudicium, l. cum quid vbi Doctores, ff. si certum petatur, l. si filius familias, ff. eodem titulo, l. finali in principio, ff. de leg. 2. l. item quia, ff. de pactis, l. fina. i. ff. qui bonis cedere possint explicat post alios Card. Tuscus tomo 8. lit. T. conclus. 8. Campanilis in diuersorio Iuris Canonici rub. 12. cap. 4. num. 5. & non potest plus operari tacitum, quam expressum, l. qui ad certum ff. locati, imò tacitum minorem vim habet expresso, Abbas in cap. dilecti de foro competenti, & non sic latè interpretatur tacitum, quam expressum, Iason in l. cum quid col. 2. ff. si certum petatur, Soccinus conf. 72. num. 36. vol. 1. Rolandus conf. 66. num. 5. vol. 2. sed facta expressa mentione conditionis de emittendo professionem, renunciatio non euanesceat per mortem renunciantis ante professionem, quomodo igitur annullatur ob conditionem tacite subintellectam.

Ad quam difficultatem diluendam, oportet in memoriam redigere rationem, quam supra ponderauimus, scilicet renunciationem operari, eò quod supponitur ex coniecturata mente renunciantis, fuisse hunc casum comprehensum, quæ coniecturata voluntas dari nequit in conditione subintellecta per Sacrosanctum Tridentinum, & hoc colligimus ex definitione coniecturæ, quæ

quæ nihil aliud est, nisi opinio veri ex
 22 signo probabili deducta, sicut ex circulo, & arbore sumitur coniectura tabernæ, & habitu meretricio mulierem meretricem esse præsumi, item apud la-beonem, §. si quis virgines, ff. de iniurijs, ita sentit Bald. in l. ea quidem num. 13. de accusatoribus, vel secundum eundem, in l. continuus, §. cum ita in fine, ff. de verb. oblig. est, quidam mentis conceptus iudicis, vel iuris autoritate comprobatus, vel secundum alios est vestigium latentis veritatis, vnde nascitur opinio sapientum, per textum in l. penult. C. de necess. hered. insti. vbi Iuris Consult. inquit, quod semper vestigia voluntatis sequitur, sic debet esse ratione fundata, Baldus in l. barbarius num. 11. vers. quaeritur, ergo, ff. de officio prætoris, & in cap. 1. §. si vassallus quid sit inuestitura, Socinus senior cons. 164. num. 12. vers. præterea, vol. 2. Crauetta cons. 6. num. 24. & cons. 8. num. 6.

Vnde colligitur coniecturam in his
 dumtaxat casibus locum habere in quibus facti questio versatur, nam ius ipsum
 23 certum est, l. quidam, §. tuum, ff. de acquirenda hered. & habetur ex Cicerone lib. 1. rethoricorum, & de inuentione dicente, (cum dubitatur qualis fuerit animus agentis, facti enim questio dicitur, & coniectura deducitur) & habemus in l. vtrum, ff. de donat. inter virum, & uxorem, animus enim facti non iuris est, l. 1. §. adipiscimur, vbi Alexand. num. 4 vers. quarto, ff. de acquirenda possess. & in l. id quod nostrum, vbi Decius in principio, ff. de regulis iuris.

Sic quando sumus in conditione expressa per renunciantem, potest de sumi
 alqua coniectura ex voluntate profrensis, at in conditione tacita per Sacrosanctum Tridentinum (subintellecta), coniecturis locus non datur, cum in solo iure versetur, cessante ergo coniectura, remanet solum dispositum per illud, scilicet implementum conditionis, quod cum cessauerit ob mortem renunciantis ante professionem, renunciatio euanesceat, & hic est casus in quo plus operatur tacitum, quam expressum, sicut
 24 adfunt plures alij enumerati, per Card. Tusi loco citato conclus. 11. & 12.

Verum hæc procedunt summo rigore attento, de æquitate tamen remitterem iudicis arbitrio, qui casus circumstantis considerabit, & secundum illas arbitrabitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores asserentes renunciationem rescindi assumpto renunciante ad Episcopatum.
- 2 Conditio habens tractum successuum non impletur unico momento.
- 3 Referuntur Doctores respondentes pro renunciatario, & pōderatur Sacrum Concilium Tridentinum sessione 25. de regularibus cap. 16.
- 4 Conditio nullum producit effectum, nisi fuerit secutum implementum.
 Actus suspenditur vsque ad diem impleta conditionis.
 Conditio inducit formam necessariam.
 Conditio unico momento impletur.
- 5 Monachus factus Episcopus, adhuc religiosus appellatur.
 Itaut si fuerit de Religione Minimorum tenetur ad obseruantiam vitæ Quadragesimalis.
 Imò tenetur portare habitum suæ Religionis, alias peccaret mortaliter.
- 6 Renunciatio non rescinditur, si eques Hierosolymitanus professus fuerit a votis absolutus ex dispensatione Summi Pontificis.
- 7 Author ponderat quodam subtile argumentum, & resoluit.
- 8 Conditio tanquam quid facti non præsumitur.
- 9 Refertur quadam distinctio ad præsentem controuersiam.
- 10 Author considerat subtilem ponderationem pro distinctione allata, & contrarium argumentum resoluit.
- 11 Legatum factum monacho sub conditione, quæ est impleta facto illo Episcopo non acquiritur Monasterio, sed Ecclesiæ.

A R G V M E N T V M.

Discutitur, si renunciatio rescindatur facto monacho Episcopo, assertur vera ponderatio ad Sacrosanctum Tridentinum, & multa subtilia ponderantur, & resoluntur.

T H E O R E M A. LXXIII.

F Amigerata & quotidiana fuit controuerfia inter nostros, si renunciantem facto Episcopo renunciatio rescindatur, itaut licitū ei sit ad bona renunciata redire in qua doctissimi illi viri scripserūt, sci.

scilicet *Molfesius* *conf.* 1. *vol.* 1. & *conf.* 39. *vol.* 2. *Anna* *conf.* 45. *tomo* 1. & *Reg. Rouitus* *decis.* 10. *per totam*, itaut illam non discutere proposueram, non enim inter tot Regni nostri luminaria me adscribere suadebam, at præsensis tractatus obligatio præualuit, inde aliqua post illorum scripta patefaciam

Et pro Episcopo consuluit *Molfesius* loco citato, quem sectati fuerunt *Genuensis* in *practicabilibus Ecclesiis*. *quest.* 262. *Dom. de Marinis* *lib.* 2. *quotidianarum* *cap.* 46. *num.* 18. *Pascal* de *patria potestate* *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 98. eaque (inter alia) mouentur ratione, videlicet subintelligi in renunciatione tacitam conditionem de permanendo in Religione, quæ cum tractum successuum contineat, successuum implementum requirit, iuxta notata in *l. si ante*. ff. *si seruitus vindicetur*. *l. si quis ita legauerit*. ff. *de condit. & demonstrat.* *Baldus* in *l. humanitatis* *num.* 28. *vers.* in *conditionibus*, *C. de impub. & alijs substit.* *Angelus* *conf.* 34. *nu.* 9. at tale implementum cessauit per assumptionem ad Episcopatum, inde dicendum erit illam corruere tanquam defecta conditione.

Alij vero pro renunciatorio scripserunt, omnino denegando regressum renuncianti *Anna* *conf.* 45. *Reg. Rouit. decis.* 10. *per totam*, quos secuti fuerunt *Marius Cutellus* apud me maxima extimationis in illo solemnissimo tractatu de donat. contemplat. *mat. tractat.* 1. *discursu* 2. *particula* 3. *ad nu.* 132. nouissime *P. Pellicionus* *quest. illustrium* *quest.* 21. *cap.* 10. *vers.* in *hac difficultate*, quorum sententia principali nititur fundamēto desumpto ex *Sacro sancto Tridentino dicto cap.* 16. ubi expresse statuitur renunciationem illo tunc suum effectum sortiri, cum secuta fuerit professio, ibi (ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione) igitur conditio in sita renunciationi, est sola emissio professionis, alias si ad aliud tempus differretur, in illo effectum sortiretur, eò quod actus conditionalis nullum producit effectum, nisi secuto reali implemento, nullauē actio datur ante illam, *Baldus* *per illum textum* in *l. si quidem*, *C. de exceptionibus*, *Cephal.* *conf.* 631. *nu.* 6. *vol.* 6. *Hondedus* *conf.* 60. *nu.* 11. *vol.* 1. *Menoch.* *conf.* 131. *nu.* 1. & *conf.* 134. *nu.* 51. *vol.* 2. *Peregrinus* de *fideicom.* *art.* 43. *n.* 10. & *conf.* 53. *nu.* 30. *vol.* 1. *Cartarius* *decis.* 69. *nu.* 2. *Giurba* *decis.* 60. *nu.* 13. *Griuela* *decis.* 105. *nu.* 30. & *decis.* 133. *nu.* 9. ac omnia suspendit, & differt ad tempus purificatæ conditionis, *l. credere* *dicm* 213. *S. ubi sub*

conditione. ff. *de verb. signif.* *l. non omnis*. ff. *si certum petatur*, *l. hoc iure utimur*. ff. *de verb. oblig.* *l. unico*, *S. sin autem aliquid sub conditione*, *C. de caducis tollendis*, *cap. finali de translatione Episcoporum*, cum adductis *per Card. Tusc.* *tomo* 2. *lit.* *C. conclus.* 593. *nu.* 1. & 8. & *per Episcopum Maranta* *responso* 7. *nu.* 2. *p.* 2. & apud *Barbos.* *axiomate* 48. *nu.* 2. omneque factum ad non factum reducitur, si illa non impleatur, cum conditio formam necessariam inducat, *Baldus* in *auth. matri*, & *auie* in *fine* *num.* 3. *vers.* *quidam tamen dicunt*, *C. quando mulier tutela officio fungi potest*, *Tuscus* *conclus.* 593. *Sanchez* de *matr.* *lib.* 3. *disput.* 6. *sub nu.* 2. *Barbosa* loco citato *nu.* 1. consequenter vnum ex duobus dicendum erit, aut quod renuntiatio non sortitur effectum suum, quousque renunciatus viuit, cum aliqua de causa è Religione exire possit, ut infra, iam quod hanc conditionem continet de permanendo, vel dicendum erit solâ professionis emissionem esse attendendam, quod secundum annuit *Tridentinum* loco citato, & hoc attento conditio impleta dicitur, cum unico momento impleatur, iuxta *textum* in *l. si quis heredem*. *C. de institut. & substitut.* *l. cum uxori*. *C. quando dies legati cedat*, *l. heredibus* in *principio* ff. *ad Trebell.* *l. quidam* in *testamēto* in *principio*, *l. rogo*. ff. *de fideicommiss. libert.* *l. quæcumque*, *S. finali*, ff. *de public. in rem act.* cū notatis *per Galgancetū* de *condit. & demonstrat.* *p.* 2. *cap.* 1. *quest.* 42. *num.* 5.

Eò magis, quia monachus per assumptionem dignitatem Episcopatus, adhuc religiosus remanet, & regularis appellatur, notat *glosa* in *titulo de monachis* 16. *quest.* 1. & in *cap. quia intra* 12. *quest.* 1. *Tabiena* in *summa verbo monachus* *nu.* 6. *Angelus* *verbo honor* *nu.* 7. *Böbinus* *conf.* 15. *nu.* 12. *Surdus* de *alimentis* *titulo* 8. *privilegio* 79. *nu.* 8. itaut si de Religione Minimo- rum sit, tenetur ad obseruantiam, & votum vitæ Quadragesimalis, docet *Laurentius* de *Peyrinis* de *privilegijs Minimorum* *tomo* 3. *cap.* 14. *nu.* 3. probans hoc auctoritate trium Summorum Pontificum, primo ex *Paulo V.* qui *Duci de Alburquerque* eò tempore legato *Romæ*, pro *Inuictissimo* nostro *Hispaniarum Rege*, petenti dispensationem super hoc votum pro *Reuer. Patre Francisco Gendisaluo* de *Angulo* Episcopo *Valenzola* in *Indijs*, sic respondit (Ego semper fui huius Religionis deuotissimus, & abstinui à fratribus diſtæ Religionis in Episcopos promouendis ne cogerer cum eis super toto vitæ quadragesimalis

malis dispensare (vnde dispensare recusavit, secundū exemplum est, nā Gregorius XV. voluit dispensare cuidā Episcopo, refert P. Diana semper à me extollendus to. 5. traēt. 13. resol. 39. tertium exemplū Urbanus enim Octavius respondit cuidā Episcopo huius Religionis ipsum teneri ad votū vitæ quadragesimalis, licet in hoc contrariū dixerit Io. Henric. in cōpendio casuū moral. cap. 6. nu. 17. & nouissimè videre est eundē Dian. p. 8. traēt. 8. resol. 70.

Imò tenetur deferre habitum suæ Religionis, alias mortaliter peccaret, licet non incurreret in pœnam excommunicationis tamquam apostata docent Ioa. de la Cruce de statu relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4. Barbosa in remiss. ad Concilium Tridentinū sessione 25. de regularibus cap. 19. in fine Episcopus Riccius in praxi tomo 3. resol. 18. igitur si adhuc Religiosus appellatur, & pluribus abstrictus remanet, licet ad Episcopalem dignitatem fuerit euectus, quare renuntiatio, quæ iam suum effectum fuit sortita rescindi debet?

6 Et in fortiori casu consuluit Rubens Alexandrinus conf. 147. à num. 12. scilicet militem Hierosolymitanum professum ex dispensatione Summi Pontificis absolutum redire non posse ad bona renunciata tempore emissæ professionis, in quo casu maius dubium versabatur, cū adesset dispensatio, sed de hoc alibi dicam.

7 Veritas est, quod argumentum prædictum maximam videtur continere efficaciam, cō quod probatum est, conditionem insitam renūciationi solam emissionem professionis retinere, at possent aduersarij replicare, (& probabilis videretur replicatio,) scilicet conditionem hanc accipi posse, primo tamquam subintellectam per Sacrosanctum Tridentinum, & hoc casu argumentum concludere, cum manifeste ex illius verbis colligitur tempus professionis emittendum fore, secundo posse accipi, tamquam subintellectam ex renunciantis voluntate, seu ut melius dicam, si illius mentem interpretemur, & certe probabiliter dici potest illum attendisse successuum effectū, videlicet se in Religione decedere, ac in illo statu fore permanens, iam quod renunciatio semper sit per hos ingressos, ne bona extra familiam vadant, Monasterio acquirendo, quæ ratio sic verisimiliter considerata cessat, quoties renuncians ad dignitatem Episcopalem euehitur, quoniam bona possidere poterit, inde oritur illa communis conclusio, re-

nunciacionem intelligi rebus sic stantibus, scilicet permanente renunciantem in eodem statu, qui cum fuerit mutatus per assumptam dignitatem, euanesceat renunciatio, sic patet dupliciter argumentum posse accipi, primo inspecta lege Sacrosancti Tridentini, & illud sententiam probat, secundo inspecta mente renunciantis, quæ omnino erit consideranda, ut latius in altero Theoremate probauit, tali casu corruit, & Molfesij sententia validior esse videtur.

Nihilominus recedere à sententia Dom. Reg. Rouiti, satis à iure longum esse aspicio, nam quod attenditur in renunciacione est sub auditu intellectus Sacrosancti Tridentini respectu conditionis, alias tamquam pura statim suum sortiretur effectum, & mens, seu voluntas renunciantis solum attendenda erit circa quasdam circumstantias demonstrantes causam renunciacionis non quod illa conditionem aliquam inducere possit, quoniam conditio tamquam quid facti non præsumitur, ex scriptis per Menoch. lib. 4. præsumpt. 175. num. 2. 3. & 4. & propositum in mente retentū nihil operatur, iuribus vulgaris, vnde quoad conditionem sola dispositio Sacrosancti Tridentini erit attendenda, non renunciantis voluntas, & mens, cum tota quæstio ab illo in cremētum recipiat, & quia supra fuit probatum, solum tempus professionis attendi pro exequenda renunciacione, merito aliud respondendum erit, quod argumentum cum responsione attendendum erit ob nimiam subtilitatem, & claritatem.

9 Alij vero has diffinitiones distinctionis fædere componere conantur, duos considerando casus, primus quando renunciatio effectum sortita fuit, puta cum fuerit renunciatum bonis iam delatis, & acquisitis renunciatario, & hoc casu, nullus dabitur regressus renuncianti ob acquisitam dignitatē, secundus est, quando fuerit renunciatum, puta, hereditati deferenda, quæ adhuc non fuerit delata, renunciante in Religione existente, sed cum ille fuerit effectus Episcopus, hoc casu renunciataris excludetur, admissio renunciante, sic distinguit doctissimus ille vir omni auro memorandus, ac perpetua laude dignissimus Augustinus Barbosa lib. 1. de iure Ecclesiastico cap. 42. num. 242. cum sequ. dicens sic fuisse declaratum per Sacram Congregationem, sequitur nouissimè Donadies in docto tractatu de renunc. cap. 20. num. 11. hæc non considerando, sed sic-

sico pede pertransiens, quibus addo *No-
narium in lucerna regularium verbo renun-
ciatio num. 19. circa finem, Don Ioan. Bapti-
stam Ventriglia in solemnibus, & aurea quidem
praxi rerum notabilium amotat. 36. S. unico,*
assignant rationem, quia modici præiu-
dicii est renunciarii, non admitti ad
bona non dum quæ sita, secus quando si-
bi fuerunt incorporata.

Verum distinctionem hanc potius
æquam, quam veram agnosco, & enim
si ius quæ situm est renunciario, quo-
modo auferri ab illo poterit, siue dela-
tum, & acquisitum iam, siue in spe, in
vetroque casu eadem militat ratio prior-
is, vel secundæ sententiæ, sic talis distin-
ctio potius fuit inuenta ad sedandas dis-
ficultates inter scribentes exortas, quam
ut veritati faueret.

Nihilominus amantissimè Lector at-
tendas subtilē considerationem proprio
Marte inuentam (me enim maxime la-
to borasse in hoc tractatu, cum semper no-
uas inueni sententias, aut fundamenta)
ex qua distinctio allata vim, ac robur re-
cipere poterit, pluries dixi, ac omnibus
notum est, renunciationem tacitam ha-
bere conditionem, si hæreditas re-
nuncianti deferatur, sic factio casu suc-
cessionis, à iure fingi, illam renun-
cianti acquiri, & versa vice renuncia-
tario, non adduco authoritates cum
ad plura proposita, hic adduxerim, sic
oritur dicendum conditionem illam sub-
intellectam per *Sacro sanctum Tridentinū*,
de professione emittenda, solum posse ve-
rificari in renunciatione hæreditatis de-
latæ, ac quæ sita, sed in quærenda, & pro-
priè in illa, quæ effectum sortitur post
professionem, subauditum illum intelle-
ctum cessare, quoniam professio iam fa-
cta fuit, igitur si indeferenda post profes-
sionem cessat intellectus *Tridentini*, sola
mens, ac voluntas renunciantis inspicien-
da erit, qua attentata, probabiliter dici po-
test non fuisse factam renunciationem, si
talem dignitatem consecutus, fuerit
cogitatus, eò magis quia deferatur muta-
to statu.

Sed aliquis sublimis forsam ingenij
posset contra hanc rationem taliter ser-
monem instituire, ergo renunciatus fa-
ctus Episcopus poterit petere bona de-
lata renunciario, illique quæ sita post
professionem, sed hoc non dicitur in-
distinctione, consequenter ratio assi-
gnata sapere videtur solam subtilita-
tem.

Quæ replicatio facilliter dilui potest,

nam licet ratio supra considerata mili-
tet in vtroque casu, scilicet tam quando
bona deferuntur post adeptum Episco-
patum, quam post emissam professionē,
tamen renunciantis motius dispar est,
quia si peti possent bona quæ sita post
professionem, non ipsi renuncianti, sed
Monasterio acquirerentur, eò quòd illo
tempore bona non sibi, sed Monasterio
monachus acquirebat, *auth. Deo nobis de
Sacrosanctis Ecclesiis*, at in secundo casu
acquiritur sibi, idè in primo non repe-
tuntur à renunciario, cum voluntas sit
potius deferri illi tertio, quam Monaste-
rio, quod non est quando sibi quæritur,
iam quod hæreditas deferatur factio Epi-
scopo, sicuti legatum relictum monacho
sub aliqua cōditione, quæ impletur post
acquisitam dignitatem Episcopatus, ip-
si, & non Monasterio deferatur, notabili-
ter inquit *Rubeus Alexandrinus conf. 100.
num. 3. Card. Mantica de coniect. ult. volunt.
lib. 8. tit. 6. num. 27.* quæ omnia sunt no-
tanda, cum alibi non reperiantur.

S V M M A R I V M.

- 1 In dubio non præsumitur voluisse Summū Pontificem tertio præiudicare.
Quod procedit licet proprio motu dispensas-
sit.
Et locum habet in omni alio Principe.
- 2 Priuilegium strictè interpretatur, quando
ledit tertium, largè vero, quando nemini
præiudicat.
- 3 Officialis, si fuerit officio priuatus ob aliquā
causam, licet restituatur ad illud exercen-
dum, non recuperabit si tertio collatum re-
periatur.
Imò si ad aliquod tempus fuerit suspensus,
quo interim per alium exerceatur, si resti-
tuitur non potest petere emolumenta ab
illo tertio quæ sita.
- 4 Laudatur plures, & præcipue Dom. Don
Ioseph Capycius Larro.
- 5 Officialis de aliquo collegio si suo loco fuerit
priuatus, restitutus non recuperabit lo-
cum amissum, quem alius præoccupauit.
- 6 Bannitus ex aliquo delicto, si fuerit restitu-
tus non recuperat bona tertio quæ sita.
- 7 Summus Pontifex habet potestatem etiam
super laicos quoad temporalia secundum
aliquos, quod infra declaratur.
- 8 Ponderantur plures loci Sacræ Scriptu-
ræ.
- 9 Summus Pontifex est supra omnes iurisdic-
tiones.
- 10 Principes seculares debent prestare obe-
dientiam.

dientiam Summo Pontifici :

- 11 Summus Pontifex non habet directè, & immediatè potestatem temporalem in laicos, secundum sententiam Theologorum.
- 12 Beneficium vacat per contractum matrimonij.
- 13 Quod procedit, licet nulliter fuerit matrimonium contractum.
- 14 Summus Pontifex habet omnimodam potestatem super beneficia.
- 15 Restripta Principis non tenent in præiudicium tertij.
- 16 Princeps non potest ius tertio quæsitum tollere remissuè.
- 17 Explicatur quomodo Summus Pontifex dicatur habere potestatem, & amplam facultatem super beneficia.

ARGUMENTVM.

Resoluitur difficultas, si exiens de Religione ex dispensatione Summi Pontificis, dicatur dispensatus, ut possit bona renunciata recuperare, & quid si expressè Summus Pontifex dixerit, ut possit admitti, cuius occasione explanatur, quam potestatem habeat Summus Pontifex in laicos, ubi plura notabilia adducuntur.

THEOREMA LXXIV.

Multoties evenit, quod religiosus aliquis iusta causa exit de Religione, dispensante Summo Pontifice, quæritur, si recuperet bona renunciata, & verius videtur dicendum ex eisdem rationibus ponderatis in præcedenti Theoremate non recuperari, ut plures, hanc sectantur sententiam, quos refert, & sequitur, Marius Cutellus de donat. contemplat. matr. tractatu 1. discursu 2. particula 6. à nu. 2. tum quia non præsumitur in dubio voluisse Summum Pontificem per illam dispensationem tertio præiudicare, ius quæsitum auferendo, l. 2. §. merito, & §. si quis à principio, ff. de quid in loco publico, cap. ex tuarum de author. & usu pallij, cap. super eo de officio delegati, latè Falinus in cap. causam que verbo interpretatio extra de rescriptis, quod procedit, licet Summus Pontifex proprio motu dispensasset, docent Aretinus conf. 15. num. 6. Gozadinus conf. 9. num. 25. Parisius conf. 1. num. 84. & conf. 11. num. 12. vol. 1. Socinus iunior conf. 77. num. 26. vol. 1. Iason conf. 10. num. 30. vol. 2. Menochius de arbitrarijs iudicium casu

9. num. 11. Rebuffus in praxi beneficiorum sub regula de nō tollendo ius alteri quæsitum glosa 6. num. 1. Carnettius in cap. si aliquem, §. opinio num. 22. Bursatus conf. 32. num. 51 vol. 1. sicut dicitur in omni Principe, & nunquam præsumatur voluisse tertio præiudicare, & potius dicitur circumventus, Reg. de Ponte conf. 59. num. 35. ed magis, quia dispensatio stricti iuris est, cap. olim de filiis præbyterorum lib. 6. & numquam extenditur de re ad rem, & duo privilegia in eodem subiecto non concurrunt, iuxta textum in l. 1. C. de dotis promissione.

2 Imò privilegium strictè interpretatur ne tertio præiudicium afferat, cap. si Papa de privilegijs lib. 6. l. 1. ff. de iure immunitatis, cap. super eodem extra de officio delegati, ubi Decius in prima limitat. vers. & hoc intelligendum, faciunt notata per Camillum Borrellum de præstatis Regis Catholici cap. 33. num. 18. per Surdum conf. 140. nu. 1. 58. & per Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 191. num. 4. cum pluribus sequent. tomo 2. & tunc recipit largam interpretationem, quando nulli præiudicat, l. si quando, C. de bonis vacantibus lib. 10. cap. ex parte il primo extra de verb. signif. cum concordantibus traditis per Surdum conf. 143. num. 73. & per Gloritium responso 1. par. 2. à nu. 61. cum pluribus seq.

Inde maxima cum ratione fuit decisum in nostro sac. Conf. quod priuatus ab officio aliqua causa, si postea restituitur ad exercendum officium, non recuperabit officium amissum tertio collatum, sic testatur Dom. de Marinus integerrimus quidem vir, aduocatus nemini secundus, & in nostra iuris prudentia peritissimus lib. 1. quotid. cap. 68. per totum, & propriè à num. 4. de qua decisione meminit Reg. Ronitus decis. 37. per totam, & 62. in qua causa scripsit Dom. Marchio Torelli consultat. 62. per totam, quibus addo elegans consilium Ramonij 6. per totum, imò suspensus ab officio, restitutus ad illud non recuperabit emolumenta per tertium quæsitæ, decisum refert Reg. de Ponte decis. 25. & nouissimè latè fundat decisum referens

4 Dom. Franciscus Maria Prato facundissimus Aduocatus, nostræque ætatis iurisconsultorum fatile Princeps à me semper extollendus ob eximias animi dotes cui multum me debere, profiteor ob multa in me collata beneficia tomo 1. obseruat. 62. per totam, quibus omninò addo videndum Dom. Reg. Capycium Latro Torelli Marchionem, magistratum decus, nostræque Ciuitatis splendorem, cuius tanti parentis vestigia non mi-

nus imitatur dilectissimus eius filius Don Joseph Caprycius Latro mens singularissimus ac colendissimus dominus, qui adhuc adolescens inter seniores, ac primarios nostri Sacri Consilij patronos suum tenet locum, non solum ob eximiam nostrae iurisprudentiae sapientiam, quam maxime proficitur, verum etiam ob omnigenae scientiae experientiam, praecipue ob humanas litteras, quibus per multum est imbutus, sileo animi mores, ita suaves, ac dulces, ut nullus sit in hac nostra Civitate, qui ei serviendo maior eius sibi non videatur, gratiasque, ac fauores eius praecipua existimet, plura dicerem, si quotidiana servitus, quam ei profiteor, ac illius modestia ab his calamum non arriperent, tomo 1. consultab. 36. per totam, & doctissimum, ac copiosissimum Noguierolam allegat. 8. per totam. Eadem ratione dixerunt Doctores, quod si aliquis de collegio fuerit suo loco priuatus, & si postea restituatur, primum locum non recuperabit, sed ut nouissimus 5 sedebit, si tertius illum occupauerit, est notabilis doctrina Bartoli in l. 2. per illum textum. ff. de decurionibus, Freccia de subfeudis lib. 2. titulo quis dicatur dux num 58 eandem sententiam defendunt Gensebor, in tractatu de precedentia. à nu. 37. cum seq. Antonius Faber lib. 1. Codicis titulo 3. definit. 13. Fontanel de pactis clausula 4. glosa 12 nu. 92. & clausula 7. glosa 3. p. 2. nu. 13. & tomo 1. decis. 215. per totam, Gallupp. in praxi S. C. p. 1. cap. 1. num. 20. limitans si expresse contrarium determinauerit Princeps, & videndi sunt Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 56. num. 18. Hermosilla ad Gregor. Lopez. glosa 2. prolus. 1. num. 16. & 17. August. Barbosa in tractatu de Canonicis, & dignitatibus cap. 18. num. 15. Anna conf. 32. 33. & 34. Dom. Reg. Galeota tomo 1. controuers. illust. cap. 45. his non relatis, Dom. Mutius Rebus in glossa ad priuilegium almi collegij, §. finali à n. 123. cum plurib. seq.

Sic rebellis bonis spoliatus, si restitutus fuerit, non recuperabit bona confiscata tertio iam quaesita, docent plures legendi apud Gallupp. in methodo feudali p. 4. cap. 6. num. 28. & 29. latissime doctissimus, ac subtilissimus Larrea allegat. 43. per totam.

Ex quibus colligitur Principem nunquam intendere alteri gratificando, tertio praedjudicare, ac bona quaesita auferre, consequenter quando Summus Pontifex dispensauit, ut possit ille religiosus à Religione exire, non intendit voluisse illum habilitare ad bona renunciata, & tertio quaesita, sic in feudalibus notauit Isernia in cap. 1. num. 14. titulo quae sit

prima causa beneficij amittendi, de Grassis de effectibus clericatus effectus. 4. num. 102. Marta de success. legali tomo 1. p. 3. q. 13. ar. 2. num. 10.

Dubium tamèn est, si Summus Pontifex expresse dispensauerit, ut renunciàs recuperet bona renunciata valeat talis dispensatio, & renunciarius conqueri nequeat, & pro faciliiori intelligentia, distinguerem inter bona saecularia, & beneficalia, nam licet Summus Pontifex secundum plures dicatur habere potestatem in laicos quoad temporalia, ut pluribus Sacra Scriptura locis constare videtur, primò legimus 2. Paralipon. Ozia Regem, cum Sacerdotum officium usurparet, à Pontifice fuisse de Templo eiec-tum, & cum propter idem peccatum, lepra percussus fuisset, coactum etiam fuisse ex Vrbe discedere, & Regnum filio renunciare, quod enim non sua sponte, sed ex Sacerdote Vrbe, & Regni administratione priuatus fuit, secundum exemplum est 2. Paralipon 23. vbi cum Athalia tyrannice occupasset Regnum, & fouisset cultum Baal, Ioida Pontifex vocauit Centuriones, & milites, iussitque eis, ut Athalias interficerent, quod & fecerunt, & pro eo Ioas Regem creauit, & quod Pontifex non suaserit, sed iusserit, patet ex illis verbis 4. Regum & fecerunt Centuriones iuxta omnia, quae praeceperat eis Ioida Sacerdos) tertium exemplum Gregorij Secundi, qui Leonis Imperatori iconomipo à se excommunicato, prohibuit vestigalia solui abitalis, & proinde multauit eum parte Imperij, ut fatentur Magdeburgenses centuria 8. cap. 10. in vita Gregorij Quinti, qui sanctionem edidit de Imperatore eligendo per septem Germaniae Principes, quae usque ad praesentem diem seruatur, & ita esse praeter Blondum decade 2. lib. 3. Nauclerum generat. 34. Platinam in vita Gregorij Secundi, alioque plures historicos testantur Magdeburgenses centuria 10. cap. 10. col. 546. quartum exemplum est Innocentij Tertij, qui Othonem Quartum similiter deposuit, ut patet ex Blondo decade 2. cap. 2. & notanda sunt verba Sacra Scriptura Numeri 21. & 27. (pro hoc si quid agendum erit Eleazarus Sacerdos consulat Dominum, ad verbum eius, scilicet Eleazar egredietur, & ingreditur ipse scilicet Iosue, & omnes filij Israel cum eo, & cetera multitudo) aliae plura legenda sunt apud Eminentissimum Cardin. Bellarminum omni euo laudandum tomo 1. controuersiarum contra haereticos lib. 5. cap. 8. in contr.

trouersia de Romano Pontifice, & ad plura contraria respondet eruditissimus *Marquez in gubernatore Christiano lib. 2. cap. 3. circa medium fol. mihi 15.* imò *Papatus* videtur esse prior Imperio, cum *Sacerdotium* initium habuerit à *Melchisedech*, erat enim Sacerdos Dei Summi, vt habetur *Genes 4.* & hunc tradunt *Hebræi* fuisse Sem primogenitum *Noë*, & dominium temporalem iusto titulo acquisitum initium habuisse in *Moyse* Duce populi constituto à Deo, postquam secuti sunt Iudices, vt habetur in *lib. Iudicum per totum*, licet *Diuus August.* de *Ciuitate Dei lib. 5. cap. 1.* dicat primum dominium incēpisse à *Cam*, & *Nemroth*, quod latius extendit *Cassaneus in catalogo glorie mundi p. 5. considerat. 1.*

Quibus exemplis clarè demonstratur Summū Pontificem habere potestatem in laicos, etiam quoad temporalia, & Summus Pontifex est supra omnes iurisdictiones, cap. solite de maioriore, & obedientia, notant *Paulus Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 20. nu. 1.* dicitur Dominus dominantium, *Cassaneus in catalogo glorie mundi 4. p. considerat. 7.* *Fuscus lib. 1. cap. 2. num. 21.* dicitur omnium dignitatum supremum culmen, cap. venerabilis de prebendis notat *Probus in addit. ad Monachum cap. in generali nu. 19 de regulis iuris lib. 6.* *Petrus de Gregorio p. 1. syntag. iuris vniuersi lib. 15. cap. 3. nu. 1. 4. 9. & 26.* *Hieronymus Alban. de potestate Papæ p. 1. nu. 4.* & habet propriam prouinciam vniuersum orbem, cap. nomine domini 13. distinct. cap. Sacrosanta cum seq. 43. distinct. textus est in l. nos redentes, C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, *Iacobatus in tractatu de concilijs lib. 1. art. 2. nu. 79. & seq.* *Gonsalvus Fonte in tractatu aduersus Leonarth. Vuaramundum cap. 3.*

Imò Principes Romano Pōtifici præstant obedientiam, vt in extrauaganti *10* *in vnam sanctam de maioriore, & obedientia, Sotus de iustitia, & iure lib. 2. quest. 6. art. 4. in fine, & multa de veneratione erga Pōtificem, & Religionem tradunt Petrus Gregorius lib. 12. de republica, Lelius Zechius lib. 2. politicorum cap. 5. nu. 1.* *Thomas Bozius lib. 5. de iure naturali, & diuino, Ecclesiastica libertatis cap. 4. & 5. vbi adducit exempla Hæreticorum, & Gentilium Henricus Fernesius de perfecto Principe ad Clementem Octauum tomo 3. de Religione in principio, & cap. 3. 20. & 24.* *Iodachus Coccius in thesauro Catholico tomo 1. lib. 7. de Hierarchia Ecclesiastica art. 8.* & omnino est legendus *Bozius dicto tract. lib. 6. cap.*

11. 12. & 13. vbi plura exempla refert: quot mala accidisse his, qui à tali obedientia defecerunt, & è contrà quot bona fuerunt consecuti, qui præstauerint *lib. 3. cap. 3. & lib. 6. cap. 14.* & latè de illius magna potestate legendus est *Reg. Valenzuela pro defensione monitorij contra Venetos p. 5 à nu. 97. cum pluribus sequentibus, Illustrissimum Archiepiscopum Salernitanum Don Ioa. Beltranum de Guenara in propugnaculo Ecclesiastica libertatis asserit. 25. 1. per totum, Gonzalez ad reg. 8. Cancellarie glosa 1. à num. 73. cum sequentibus.*

Tamèn cōmunis est sententia Theologorum, Summum Pontificem, vt Pontificem non habere directè, & immediatè temporalem potestatem, sed solum spiritualem, cuius ratione indirectè habere dicitur temporalem potestatem, ita *Hugo de Sancto Victore lib. 2. de Sacramentis p. 2. cap. 4.* *Alexander de Ales 3. par. summa quest. 40. nu. 5.* *Diuus Bonauentura in titulo de Ecclesiastica Hierarchia part. 2. cap. 1.* *Durandus in lib. de origine iurisdictionum quest. 3. in fine,* *Iacobus Almain de sup. potest. Ecclesiastica cap. 6.* *Albertus Pighius lib. 5. Hierarchie Ecclesiastica, Caietanus in apologia cap. 13. ad 8. & latè probat Card. Bellarminus loco citato cap. 6. inde dixit glosa in cap. venerabilem qui filij sunt legitimi Summum Pontificem personas sibi non subiectas ratione loci in temporalibus non obligare, secuntur *Propositus in cap. qua in Ecclesiarum extra de constitut. vbi Felinus nu. 31. Decius nu. 24. & 26. Natta conf. 487. nu. 36. Peregrinus de fideicom. art. 23. nu. 50. latè Bursatus conf. 200. n. 6. cum seq. lib. 2. Masfril. decis. 205. n. 7.**

Ex quibus sequitur dicendum non posse hunc Religiosum exeuntem è Religione admitti ad bona laicalia tertio renunciata, & quæ sita, licet expresse Summus Pontifex dispensauerit non solum exitum, verum etiam ad bona.

Remanet difficultas circa beneficia, alteri collata, quæ duplici modo vacare possunt, primo ex legis dispositione, nam sicut beneficium vacat per contrarium matrimonij, cap. 1. vbi glosa, & cap. diuersis fallacijs de clericis coniugatis, *Sanchez de matr. lib. 7. cap. 42. num. 4.* *Garzia de beneficijs p. 11. cap. 8. in principio, Riccius in praxi p. 1. resolut. 211. quod procedit, licet matrimonium non fuerit copula carnali consumatum, Doctores in dicto cap. 1. Aufrerius in addit. ad Cappellam Tolosanam decis. 240. & quid si matrimonium fuerit nulliter contractum, post plu-*

plures distinguit *Dom. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 60. à n. 2. & latè Dom. Reg. Sanfelicius decis. 15. per totam*, ita etiam vacat per ingressum in Religionē secuta tamē professione, sic notatur in *cap. beneficium de regularibus lib. 6. Staphileus de literis gratiæ titulo de varijs modis vacationis*, §. sextus vacationis modus per totum, *Paulinus de officio, & potest. capituli præludio 7. nu. 10. Gregor. Tholosanus de beneficijs cap. 25. n. 18. alio etiam modo vacabit beneficium, si fuerit renunciatum*, ut in titulo de renunciatione, tam in decretalibus, quā in sexto, & clementinis, & licet plures alij adsint modi, quibus vacat beneficium legendi apud *Gonzalez in reg. 8. Cancellariæ glosa 15. per multos paragraphos*, tamē quoad nostrum institutum, solum de beneficio vacato per professionem secutam, aut per renunciationem, sermo erit instituendus.

Et tali casu dicendum videtur posse Summum Pontificē dispensare, ut exiēs de Religione amissum beneficium recuperet, eō quod summam dicitur habere potestatem super illa, *cap. 2. in principio de præbendis lib. 6. c. proposuit eodem titulo, clementina 1. ut lite pendente, & naturaliter Summus Pontifex solus est Dominus beneficiorum, docet Aeneas de Falconibus in tractatu de reservat. §. 2. num. 2. Parisius de resignat. benef. lib. 2. quest. 4. nu. 3. communiter Canonistæ in cap. 2. de præbendis, refert Gabriel. lib. 3. communium conclusionum in titulo de iure quasito non tollēdo conclus. 1. n. 9. Rota Romana apud Serafinum decis. 997. ita ut possit de potestate ordinaria beneficium Ecclesiasticum vni auferre, & dare alteri*, *Geminianus conf. 99. num. 7. allegans glosam in cap. omnis, qui gembat verbo coacte 7. quest. 1. Simoneta de reservat. quest. 2. nu. 6. Mohedanus decis. 4. num. 2. de restitut. spoliatorum, Azcuedus in l. 2. tit. 14. nu. 10. lib. 4. recopilat. vbi dicit Papam iudicari Deum in terris, quoad beneficalia*, sequitur *Gonzalez ad reg. 8. Cancellariæ, §. 1. à nu. 32. cum pluribus sequentibus*.

Nihilominus dicerem non posse talē dispensationem, eō quod rescripta Principis contra ius, & in alterius detrimentum non tenent, l. quoties, C. de præcibus Imperatori offerendis, l. 3. l. 7. C. eodem titulo, l. iubemus, l. finali, C. de Sacrosanctis Ecclesijs, l. prædia, C. de locatione prædiorum civilium lib. 1. l. 3. l. si testamentum, C. de testamentis, l. ex imperfecto, ff. de leg. 3. & facit regula legis, id quod nostrum, ff. de regulis iuris, & in l. digna, ex Cod. de legibus,

nam, ius tertio quæsitum à quocumque Principe tolli nequit, ut post alios legendi sunt ad materiam *Facchineus lib. 8. controuersiarum cap. 65. Reg. Tappia de constitut. Principum cap. 2. & decis. 5. Antonius Faber de erroribus prag. decade 15. errore 1. latè Dom. Marchio Torelli consultat. 38. per totam, Dom. Reg. Capycius Galeota responso fiscali 23. Dom. Franc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 50. Larrea allegat. 3. latissimè præceteris Dom. Preses Vrsinus de success. feudi p. 1. quest. 3. art. 4. à nu. 9. vsque ad 68. Doctissimus Marius Cutellus de donat. contemplat. matr. loco citato nu. 4. vers. si vero dispensatio, vbi tota materia explicatur.*

Et quod diximus Summum Pontificem habere potestatem absolutam in beneficalibus intelligitur circa prouisionem illorum *cap. 2. de præbendis lib. 6. clementina 1. in fine, ut lite pendente*, quæ iura sic explicat *doctissimus Sotus de iustitia, & iure lib. 3. quest. 6. art. 2. col. 2. quod colligitur ex textu in cap. patet, cap. nemo iudicabit, cap. fac 9. quest. 3. scæus vero circa priuationem, docent Felinus in cap. que in Ecclesiarum nu. 42. vers. sed Dominus, copiose consuluit Romanus conf. 345. plures apud doctissimum Lysitanum Arias Pinellum in rub. p. 1. à nu. 20. C. de rescindenda vendit.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Professio annullatur quæies facta fuerit ex metu compulsiva.
Quod procedit, licet adfuerit reuerentialis.
Licet Authori hoc displiceat.
 - 2 Professio annullatur, si emissæ fuerit non transacto anno nouitiatus.
 - 3 Milites Sæcti Ioannis, Alcantare, Calatræ, & Sæcti Iacobi, possunt emittere professionem, licet non transacto anno nouitiatus, si fuerint ætatis annorum tredecim.
 - 4 Annus nouitiatus debet esse integer, & si annus fuerit bissextilis, totus compleri debet.
- Valet tamē professio, si defectus fuerit in paucis horis, puta sex.
- Quod tempus anni currit de momento ad momentum.
- 5 Tempus in dubio computatur de momento ad momentum.
 - 6 Enumerantur aliqui Doctores non dantes hanc distinctionem inter tempus utile, & continuum.
 - 7 Ponderatur textus in l. Paulus, §. finali, si de liberali causa.

- 8 *Doctor obligatus legere per aliquod tempus, ut dignitatem consequatur, dicitur satisfecisse, si legerit per tempus illud interpolatum.*
- 9 *Refertur intellectus Romani, & Gomeſij ad textum in d. ſ. finali, ſcilicet favore libertatis.*
Quorum intellectus impugnatur ab Amaya.
Author tamen impugnat ſententiam, & intellectum Amaya.
- 10 *Reſoluntur plura iura per Authorem, ab Amaya relata.*
- 11 *Defenditur intellectus Romani, & Gomeſij per Authorem.*
- 12 *Officialis impeditus per aliquod tēpus exercere officium non reintegratur ad illud ceſſato impedimento.*
- 13 *Ponderantur iura in l. Thais, ſ. intra certa tempora, ſi de fideicommiſſi. libertat. & in l. ſi intra, ſi. de ſtatu liber.*
- 14 *Opera promiſſa ad certum tempus, ſed non determinatum poſſunt preſtari elapſo illo.*
- 15 *Adducitur argumentum laſonis in contrarium, & reſolvitur.*
- 16 *Annus nouitiatus dicitur interruptus, ſi nouitius ſteterit in domo per duos, aut tres dies ſcilicet animo redeundi.*
- 17 *Religioſus tranſiens de vna Religione ad aliam, tenetur ibi nouum annum nouitiatus complere.*
- 18 *Nouitius non deferens habitum Religionis per aliquod tempus, dicitur interrumpiſſe annum nouitiatus.*
Quod non procedit, ſi dimiſerit finito anno, nam ſi redierit non tenetur ad aliud, ſed poterit profeſſionem emittere.
- 19 *Nouitius exiſtens extra Monasterium de licentia Superioris numerat tempus illud.*
- 20 *Nouitius poteſt diſſerre profeſſionis emissionem elapſo anno nouitiatus.*
- 21 *Profeſſio annullatur ſi emiſſa fuerit per dementem.*
Et locum habet, etiam ſi ille habuerit lucida interualla.
- 22 *Monachus volens dicere de nullitate profeſſionis, non poteſt habitum deferere, alias eſſet apoſtata, niſi illum aſſumpſerit.*
Vel ſi iuſtam cauſam habuerit illud dimittere.
- 23 *Monachus intra quinquennium à die profeſſionis emiſſa poteſt de nullitate dicere.*
- 24 *Diſtictio tantum continet negationem omnis alterius caſus.*
- 25 *Præuilegia conquaſſantur concurrentibus præuilegiatis.*
- 26 *Reſtitutio in integrum, datur monacho igno-*

ranti nullitatem profeſſionis elapſo quinquennio.

- 27 *Preſcriptio non currit non valenti agere, ſi-
cut, & ignorant, videas n. 30.*
- 28 *Reſtitutio in integrum datur etiam contra præſcriptionem 30. vel 40. annorum.*
- 29 *Impugnatur per Authorem Bonacina.*
- 30 *Preſcriptio currit etiam ignorant.*
- 31 *Tempus petendi reſtitutionem in integrum currit à die ſcientia.*
- 32 *Ignorantia præſumitur in dubio.*
- 33 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus, quod non procedit, ſi effectus fuerit conſumatus.*
- 34 *Renunciatio reuiuſcit, ſi profeſſio fuerit ratificata.*
- 36 *Ratificatio profeſſionis nulle non inducitur per ſolam ſcientiam monachi tollerantis, ſed etiam ſcientia Superioris illius Monasterij.*

ARGUMENTVM.

Explicantur caſus, quibus profeſſio annullari poterit, tempus intra quod nullitas illius proponenda ſit, & quando currat, nec non quomodo procedat, quod annus nouitiatus integer ſit, cuius occasione examinatur, quando tempus dicatur continuum, vel vtile, vbi plura iura ponderantur, præcipue *textus in l. Paulus, ſ. finali, ſi. de liberali cauſa*, vbi à pluribus obiectis per *Amaya, Romanus* defenditur, denique ſi renunciatio reſcindatur annullata profeſſione.

THEOREMA. LXXV.

EX diſcuſſis in prædenti Theoremate, elegans oritur diſcutienda quaſtio, videlicet ſi profeſſio fuerit annullata, renunciatio facta reſcindatur, tamquam ceſſante cauſa, qua illa effectum habuit, & pro clara reſolutione dignum eſt videre, quibus modis profeſſio annullari poſſit, & plures referri poſſunt caſus.

- 1 *Primo ſi illa facta fuerit metu compulſuo, colligitur ex Clemente Tertio in cap. cum virum de regularibus, vbi annullat profeſſionem metu factam, & licentiâ præbet ingreſſo habitum dimittere ſine vlla præuaricatione, in illis verbis (ut puella que coacte parentum imperio virginis habitum ſuſceperunt, ipſum poſſint ſine præuaricatione deſerere) habetur etiam in*

in cap. 1. de his quæ vi metus causa fiunt, & ex Tridentino sessione 25. de regularibus cap. 19. ubi inter causas annullandæ professionis ea numeratur, si vi, aut metu facta fuerit, docet Sanchez de matrimonio lib. 4. disput. 6. num. 18. decisum in Rota Romana testatur Farinaceus decis. 579. par. 1. imò dixerunt aliqui ex solo metu reuerentiali professionem rescindi, sic fundat doctissimus Basilius Pontius de matr. lib. 4. cap. 11. num. 15. & 16. & Farinaceus apud Rodriquez in compendio questionum regularium, ait fuisse annullatam professionem cuiusdam monialis ex solo metu reuerentiali per Sacram Congregat. idem testatur Portellus in dubijs regularium verbo professio nu. 12. P. Diana p. 3. tractatu 2. resolut. 92. Farinaceus in declarationibus ad Tridentinum dicta sessione 25. cap. 11. per hæc verba (omnino libertas requiritur in matrimonio spirituali, pro qua libertate obtenta est causa cuiusdam domine ad annullandam professionem metu reuerentiali factam in anno 1586. mēse Februarij in Rota coram Patre Orado) & si ego contrarium dicerem si fuisssem interrogatus, cum Barbosa ad decretales tomo 1. in collect. ad textum in cap. cum utrum num. 4. de regularibus, Sanchez de matr. lib. 4. disput. 9. nu. 18. Layman Ferentillus, & alij apud Bossum de contractu matrimonij cap. 12. num. 107. Bonacina tomo 1. theologia moralis in tractatu de clausura quæst. 2. §. 1. & alij apud Ricciū in praxi resolut. 559. & de veritate infra videndum erit, ubi latissimè nodos huius difficultatis dissoluam.

Annulatur secundo professio si facta fuerit non transacto integro anno nouitiatus, habemus ex Tridentino sessione 25. de regularibus cap. 15. nisi adsit peculiare privilegium alicuius religionis, docet Passarell. de privilegijs Minimorum fol. 123. quod privilegium retinet Religio Dominicana, scilicet ut possit novitius morti proximus professionem emittere, etiam non transacto anno novitiatus, ut Monasterium ei succedere possit ex dictis per Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 16. Miranda in manuali quæst. 22. art. 10. Beia p. 4. casu ultimo, Barbosa de iure Ecclesiastico in titulo de regularibus cap. 16. nu. 4. videndus est Reg. Ruitus decis. 40. & alibi dixi, late post multos P. Pelliz. ar. in tract. de profess. cap. 2. quæst. 3. & de monialibus cap. 9. num. 18. Tamburrinus de iure Abbatis. disput. 4. quæst. 6. num. 10. 11. 12. & 13. late Ciarlinus tomo 2. controuersiarum cap. 192. ubi plures refert dicentes quod si conualuerit non tenetur sup-

plere residuum anni, & licet post multos contrarium doceat Molfesius in summa tract. 9. cap. 12. à n. 58. respondet Ciarlin. loco citato, sicuti dicimus in equitibus Sancti Iacobi, Sancti Iohannis, Alcantare, & Calatraue, isti enim finito anno decimo tertio ætatis statim possunt emittere professionem, licet annus nouitiatus non fuerit completus, & in hoc non fuisse derogatum per Tridentinum declaravit Sacra Congregatio Cardinalium teste Azorio p. 1. institut. moral. lib. 13. cap. 4. quæsto 2. Sanchez loco citato num. 17. licet Genuesis in praxi cap. 21. cum Gratiano discept. forens. cap. 363. nu. 27. dicat Tridentinum locum habere, etiam quoad milites Hierosolymitanos, qui annus novitiatus debet esse integer, itaut si fuerit vnus bissestilis, adhuc professio erit emittenda toto anno completo, vnde si fuerit emissæ die 16. mensis Martij, & ingressus fuit die 27. eiusdem mensis nulla declarabitur professio, sic fuisse declaratum, per Sacram Congregationem Cardinalium testatur Barbosa in cap. ad Apostolicam nu. 6. de regularibus contra Bartholom. de S. Fausto de tribus votis lib. 5. quæst. 161. Riccius in praxi resolut. 376. in secunda editione, & in prima resolut. 656. verum si fuerit deficius aliquarum horarum valeret professio, ut in casu quo deficiebant sex horæ consuluit Gratianus tomo 3. cap. 413. num. 16. Riccius in praxi p. 3. resolut. 322. in principio, ubi plura, licet enim difficultas aliqua sit, quando dies incepta habeatur pro completa legenda post alios apud Surdum decis. 178. Dom. Reg. Sanfelix. decis. 209. tom. 2. Dom. de Marinis lib. 1. quotid. cap. 147. & Dom. Franc. Mariam Prat. obseruat. 27. per totam, & dixi Theorem. 35. tamen cessat difficultas, quoties tempus est designatum per annum, tunc enim vltima dies vltimi anni statim, atque fuerit inchoata, habetur pro completa, sic declarat Paulus de Castro in l. si cui legetur in fine. ff. de leg. 1. Socinus. in l. si in annos. ff. de condit. & demonstrat. Imola in dicta l. si cui in fine, ubi Alexander nu. 7. & 8. Rota Romana decis. 75. m. 43. vers. & hæc opinio p. 2. in nouissimis Domin. Pratus loco citato num. 35. & quia in Sacro Tridentino, fit mentio de anno, inde non mirum si dicimus vltimam diem haberi pro completa, sic dictus annus debet esse continuus non interruptus, vnde tempora coniungi non poterunt, ita Nauarrus conf. 52. num. 2. Hondedus conf. 78. num. 17. Rota Romana decis. 175. à num. 2. apud Farinaceum p. 1. Barbosa

bosa de potestate Episcopi p. 3. allegat. 101. & in dicto cap. ad Apostolicam, & tale tempus anni currit de momento ad momentum, docent *Acugna ad decretum Gratiani* p. 1. distict. 53. cap. 1. num. 19. *Portellius in dubijs regularium verbo nouitij annus num. 48.* *Reginaldus* tomo 2. lib. 18. cap. 17. num. 585. *Bartholom. de Vecbis in praxi de nouitij dubio 4. disput. 11. nu. 2.* *Zanardus in directorio confess. p. 2. cap. 6. n. 12.* *Sanchez de matr. lib. 2. disput. 24. num. 22.* & in summa tomo 2. lib. 5. cap. 3. nu. 31. & cap. 4. num. 9. *Molina de iustitia, & iure* tomo 2. disp. 573. num. 2. *Lessius lib. 2. cap. 45. dubio 7. notabili 4.* *Gratianus dicto cap. 413.* *Suarez de religione* tomo 3. lib. 5. cap. 13. *Villalob. in summa* tomo 2. tractatu 35. difficult. 15. num. 4. alijque apud *Campanilem in diuersorio iuris Canonici rub. 12. cap. 3. num. 4.* semper enim tempus computatur de momento ad momentum, nisi aliter in iure dispositum reperitur secundum glosam in l. 3. §. minorem, ff. de minoribus, *Ioa. Andreas, & alij in cap. super eo de appellationibus, Afflictus decif. 73. nu. 7. vers. praterca omne tempus, Reg. Sanfelix. decif. 52. n. 2.*

Et licet aliqui dicant, in dubio accipi tempus utile, itaut si fiat mentio de anno, aut die intelligitur de anno utili, die utili, quasi quod non detur differentia inter tempus utile, & continuum, ita *Antonius Goueanus lib. 1. cap. 10.* *Donellus lib. 16. commentariorum cap. 8.* *Colerus de processibus executiuis p. 4. cap. 1. num. 245.* adducentes textum in l. 1. in principio, & in §. annus de vi, & vi armata, l. 3. C. de adilitio edito, l. sciendum 19. §. finali, ff. eodem titulo.

Sed certè contrarium verius est, dari talem distinctionem, & in dubio tempus continuum accipi, non utile, itaut currere debeat de momento ad momentum, vt in l. 3. §. minorē, ff. de minoribus, l. seruus 14. §. finali, ff. de statu liberis cap. propter 2. quest. 6. l. biduum, §. dies. ubi glosa verba subtraxisse, ff. quando appell. sit, & in antb. hodie, ubi Doctores, C. de appellationibus plures adducit *Tiraquell. de retractu lignager. §. 1. glosa 11. num. 21.* *Menochius de possess. titulo de recuperanda remedio 1. nu. 447.* *Gomesius var. lib. 3. cap. 1. nu. 3.* *Azenedus in Curia Pisana lib. 4. cap. 6. nu. 58.* *Mattienzo l. 8. tit. 11. glosa 12. per totam, lib. 5. recopilat. Osunald. ad Donellum lib. 1. cap. 18. lit. D.* *Amaya lib. 1. obseruat. iuris cap. 10. per totum.*

Sed in contrarium adduci posset difficilis locus *Papiniani* in l. Paulus, §. finali, ff. de liberali causis, ubi disponitur, quod si

dominus seruum Titium vendiderit, hanc conditione, vt illum manumitteret, postquam triennio seruisset, medio tempore seruus aufugit, postea reuersus est elapso tempore, & petijt liber fieri, cum mortuus esset Titius, & *Papinianus* respondit expleto tempore triennij, posse illam consequi, in illis verbis (*Quæro an obstat sicut ad consequendam ex venditione libertatem, quod ante triennium decesserit, Paulus respondit secundum ea quæ proponerentur, expleto tempore, post quod Stichus manumitti debuit, libertatem ei competisse*) quem textum commendat glosa ordinaria. *Rayn. & singularem vocat Romanus in l. finali, §. quoties, ff. de publicanis, & vectigalibus, & commendat Iason in l. si idem cum eodem, ff. de iurisdic. omnium iudicum col. 2. in fine.*

Vndè dixerunt *Salycetus, & alij in l. 1. C. si mancipium ita fuerit alien. vt manum.* 8 quod si doctor debeat gaudere aliquo priuilegio si legerit per aliquod tempus, sufficit quod legat per tempus interpolatum, quod seruari ait *Gomesius loco citato.*

Quem *Papiniani* locum procedere inquit *Romanus in l. si ita stipulatus essem abs te, ff. de verb. oblig. fauore liberatis, & à* 9 *regulis communibus deuiare, sequitur Gomesius loco citato in fine, Aretinus ibidem & Felinus in proemio decretalium vers. Rex pacificus col. 2. antenum. 9.*

Sed doctissimus *Amaya* loco citato à nu. 9. ait hunc intellectum falsum esse, & repugnare textui in l. 4. §. Stichus, l. 39. §. dama, & in l. si peculium, §. quædam, ff. de statu liberis, in quibus fit mentio de libertate, & tamèn inquit explendum esse tempus, ergo si in utroque casu militat libertatis fauor, deberet militare eadem dispositio, signum est ibi non fuisse consideratum fauorem libertatis, supponēs in casu dictæ legis *Paulus, §. finali* seruum non esse obligatum ad seruiendum, iam quod intra illud emptor decesserat.

Nihilominus agnosco hanc impugnationem fallibilem esse, ac iura allata in nihilo repugnare dicto §. finali, quoniam idem disponitur in vtraque lege, & falsum est, quod ipse asserit, scilicet *Papinianum* non decidere seruum teneri tempus explere, quo tantum probato argumentum diluitur, & colligitur ex illis verbis (*expleto tempore, libertatem ei competisse*) quod sic intelligit glosa ibi verbo tempore, scilicet vt si seruus reuersus tempus triennij compleret, libertatem consequi posset, sic non bene ait *Amaya* loco

A a a

cita

citato, seruum fuisse consecutum libertatem, & si non seruierit, quia illo tempore decessit emptor, & suaderetur ex ratione, nam sua culpa tempus non fuit completum, cum aufugisset, sic videtur dolus sibi patrocinari, contra vulgaris regulas, imò expresse decidit *Iuris Conf.* ibi proponendo verba illa (*expleto tempore*) iam quod proposuerat ante argumentum in contrarium, id est non teneri seruum seruire, eo quod Titius emptor intra triennium decessit (*quero, an obstat stichus ad consequendam ex venditione libertatem quod ante triennium decessit*) vnde si Papinianus proponit argumentum, quo deduci posset, seruum ad seruiendum non teneri, & respondet requiri temporis expletionem, signum evidens est libertatem seruum fuisse consecutum, eo quod expleuerit tempus seruitij

Quo intellectu sic confirmato, iura per Amaya relata non obstat, quoniam in dicta l. 4. §. stichum, idem casus proponitur, scilicet fuisse seruo libertatem relictam, si per annum heredi seruisset, & *Iuris Conf.* inquit, si per aliquot dies seruire nequiuisset, impeditus forsitan valetudine, aut alia iusta causa, libertatem consequitur, ibi (*sed si quibusdam diebus, aut valetudo, aut alia iusta causa impedimenta fuerit, quominus seruiat, & hi anno imputandi sunt*) sic colligitur si iusta causa non praecessisset, tempus non vni, & ad illud complendum teneri, & in dicto, §. dama, Iacobolus proponit libertatem fuisse relictam seruo, cum ille septennio heredi seruieret, impeditus seruire nequiuisset, Seruius dixit, libertatem consequi non posse, in illis verbis (*Seruius ait, eum non liberari debere.*) sed si tempus expleuerit, illam consequitur, ibi (*labea, & si postea soluisset annorum septem operas, liberum futurum, quod verum est*) igitur si ex dictis iuribus habetur tempus finiendum fore licet impeditus non potuit, quomodo in dicto §. finali dici poterit, seruum fuisse libertatem consecutum, licet non seruierit, quia Titius emptor decessit, si sua culpa praecessit aufugiendo.

Solum specialitas in hoc consistere videretur, nam quoties testator designat certum tempus, intra quod seruiendum est, illo elapso, amplius seruire non poterit, licet iusta causa impeditus fuerit, sic docet Bartolus per illum textum in l. si non sortem 26. §. libertus, ff. de condit. indebiti, quoniam aliae sunt operae, quae hodie praestantur, aliae vero quae crastina die, in illis verbis (*nam plerumque robur homi-*

nis aetas, & temporis opportunitas, naturalē causam operarum mutant) ponderat Bartolus ad idem textum in l. si ususfructus 6. ff. de ususfructu legato.

Vnde videmus Officiale aliquo tempore impeditum ad exercendum officium, ad illud non reintegrari, sed currasse, docent Valascus consultat. 155. per totam, Praeses de Franchis decis. 419. Cabedus decis. 84. à num. 2. p. 2. Fontanella de pactis nupt. clausula 4. glosa 10. p. 1. nu. 102. cum seq. August. Barbosa in collect. ad textum in cap. finali de iudicijs, Salgadus de regia protectione 4. p. cap. 11. à num. 54. Amaya in l. 2. num. 37. C. de decurionibus lib. 10. Capi-blanc. de Baronibus prag. 5. à num. 87. cum seq. & dixi Theorem. 38. n. 24.

13 Et colligitur haec doctrina ex textu in l. Thais 41. §. intra certa tempora, ff. de fidei com. libert. vbi seruo legata fuit libertas, si infra annum rationes redderet, elapso anno respondet *Iur. Conf.* (*libertate negandam fore, & si rationes ei reddere paratus sit*) concordat textus in l. si intra, ff. de statu liber. vbi libertas legata, si intra quinquennium centum dederit, elapso quinquennio denegatur, & si velit illa dare.

Quoties vero tempus non fuerit determinatum, scilicet tali tempore seruiat, 14 sed in genere, tunc sufficit fieri adimplementum, ut in l. seruus qui testamento 14. in fine ff. de statu liber. vbi fuit seruo legata libertas, dummodo per sept. m. h. heredi seruieret, is in fuga cum fuisset per annum, respondet *Iuris Conf.* (*ad libertatem proclamare non posse, nisi totidem dies, quot in fuga fuit suppleat*) quod procedit dicit Bartolus, ex hoc, quia seruitium non fuit destinatum ad certum tempus, secus si ad certum tempus esset destinatum, sequuntur Gomez. super reg. Cancellariae pag. 168. privilegio 55. Iason in diem functo nu. penult ff. de officio assessorum, Cappella Toloana decis. 359. Baptista in dicta l. diem functo num. 66.

Vnde in hoc videtur residere specialitas, & libertatis fauor, nam cum in dicto §. finali tempus fuerit denegatum, & ut continuè fieret seruitium, non interpolatum, ibi (*si continuo triennio seruisset*) *Iuris Conf.* decidit sufficere seruitium per triennium licet interpolatum, sic non approbo intellectum, Salyceti in l. finali, C. si mancipium, ita fue. alien. dicentis ditionem illam, continuo accipi interpolatum, quem sequitur Geminianus in cap. finali, §. finali, & ibi apostilla ad ipsum in vers. si ad tempus recedunt extra de ver. signif. quoniam verba corrui, sic tali modo

doſſaluatur intellectus Gomescii, & aliorū dicentium hoc eſſe ſauore libertatis.

At Iafon loco citato nu. 16. contra hunc intellectum inſurgens, inquit repugnare iuribus citatis in l. *Thais* 41. §. intra certa tempora, ff. de fideicom. libert. vbi denegatur libertas, ſi poſt tempus designatū rationes reddere paratus ſit, & in dicta l. ſi intra, ff. de ſtatu liberis, & tamē libertatis ſauor adhuc militat, ſed reſoluitur hoc, quia tempus interpolatum in dicto §. finali fuit breue, ibi (poſt aliquantulum temporis deſuncto Titio reuerſus eſt) ſic in hoc reſidet ſpecialitas, vt illud modicum tempus ſauore libertatis non faciat tempus interpolatum, vt bene notat Felinus in proemio gregor. verſ. Rex pacificus nu. 6. ſequitur Caldas Periera, dicta quaſt. 3. nu. 20. circa medium, vbi multa reſert.

Ex quibus omnibus patet tempus in caſu noſtro accipi continue, non interpolatim, alias annus nouitiatus interruptus dicitur, & pluribus modis ſit talis interruptio.

Primo ſi dimiſſo habitu intra dictum annum ad domum reuertatur, licet adſit animus redeundi, verum fuit in mora, ſaltem dierum duorum, vel trium, notat Nauarrus de regularibus conſ. 32. & 33. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. nu. 31. & ſeq. Barbosa de regularibus cap. 16. num. 5. Bartholom. à S. Fausto in theſauro religionis lib. 5. quaſt. 164. Rota Romana apud Farinaceum deciſ. 175 p. 1. deciſum in Regno Siciliae teſtatur Petrus de Luna conſ. 28. inter conſilia diuerſorum ſiculorum, Sayrus deciſ. 40. de regularibus, Gratianus cap. 166. nu. 14. & deciſ. 35. nu. 2. & 3. latē Cutellus de donat. contemplat. matrimonij traſt. 1. diſcurſu 2. particula 3. nu. 97. tomo 1. imò ſi prædictus Religioſus vellet tranſire de vna Religione ad aliam, debet nouum annum nouitiatus complere, Miranda in manuali quaſt. 32. art. 21. tomo 1. Bartholom. à S. Fausto de tribus votis lib. 3. quaſt. 37. & ſi in aliquo tempore ſine habitu incederit, annus dicitur interruptus, ratio eſt, quia Tridentinum dicto cap. 15. ſtatuit annum nouitiatus menſurandum eſſe à die habitus ſuſcepti, cum quia fuit inſtitutus dictus annus, vt nouitius expereretur onera Religionis, inter quæ connumeratur habitus delatio, & ita in praxi receptum eſſe reſtatut Azorius tomo 1. lib. 12. cap. 2. qu. 9. Rodriguez tomo 3 quaſt. 15. art. 9. Bartholom. à S. Fausto in theſauro Religionis quaſt. 177. Barbosa de regularibus cap. 16. num. 7. Sanchez lib. 5. cap. 4. nu. 29. contra Panormitanum in cap.

ſuper eo in ſine de regularibus, verum ſi expleto anno habitum dimitteret poſtea vellet redire, non tenetur, ad aliud ſed poterit profeſſionem emittere, ex gloſa in regula cum qui in principio de regulis iuris lib. 6. plures apud Sanchez tomo 2. ad præcepta decalogi lib. 5. cap. 4. num. 34. Bartholom. à S. Fausto in theſauro Religionis lib. 5. quaſt. 165. de Marinis dicto cap. 282. n. 5.

Sed dubium eſt quid ſi nouitius fuerit extra Monasterium de licentia Superioris, an illud tempus computetur, & magis communis reſponſio eſt numerandum eſſe illud tempus, cum dicatur ſtare intra Monasterium, ex licentia præſtita, ita Nauarr. in dicto conſ. 32. de Marinis lib. 1. cap. 282. num. 4. Azorius tomo 1. inſtitut. moralium lib. 12. cap. 2. quaſt. 8. Rodriquez tomo 3. q. 15. art. 10. Barbosa allega. 101. nu. 28. & cap. 16. de regularibus num. 5. & 8. Sanchez lib. 5. cap. 4. nu. 27. cum ſeqq. Gratianus cap. 11. num. 14. Riccius in praxi deciſ. 510 quæ opinio fuit reprobat per Rotam Romanam, teſte Farinaceo dicta deciſ. 175. p. 1. & in Curia Archiepiſcopali Panormirana teſtatur Cutellus de donat. contemplat. matrimonij traſtatu 1. diſcurſu 2. particula 3. n. 105.

Vndē oritur dicendum quod ſi elapſo anno nouitiatus fuerit nouitius acceptus poterit diſtulere profeſſionis emissionem ad aliud tempus, cum Tridentinū ſolum requirat annum integrum, ne poſſit illud tempus diminui, non vero excludit, quin poſſit nouitius expleto anno profeſſionem diſferre, ita P. Diana p. 3 traſtatu 2. reſolut. 128. Riccius in praxi p. 1. reſolut. 548. m. fin.

Annulatur etiam profeſſio ſi emiſſa fuerit per dementem, ſeu furioſum, Sanchez de matr. lib. 1. diſput. 8. num. 15. Bonacina tomo 1. theologia moralis traſtatu de clauſura quaſt. 2. §. 1. ſum. 1. Rota Romana deciſ. 107. in nouiſſimis tomo 2. plures reſert Cutellus de donat. contemplat. matrimonij traſt. 1. diſcurſu 2. particula 3. à num. 78. & colligitur ex Innocentio Tertio in cap. ſicut de regularibus, ibi (ſi tamē ea tempore quo Sacerdos lator præſentium poſitus extra mentem aſſeritur indutus fuit habitu Monachali, cum alienatus non ſentiat, ac per hoc non valeat conſentire eum denuncietis ab obſervatione monaſtici ordinis abſolutum) & habemus in Canone Gonſaldus 17. quaſt. 12. Barbosa in collectaneis ad dictum textum in cap. ſicut num. 5. quod procedit & ſi aliquando locutus fuit ad propoſitum Doctores, vbi ſupra, & ſi habuerit lucida interualla profeſſionem fuiſſe

emissam tempore dementiæ, licet enim in dubio erit iudicandum ex actu gesto, scilicet si f. cisset actum quem sanæ mentis, ac omni sensu pollens adhibuisset tunc non erit dicendum illum fuisse in furore, ex qualitate enim dispositionis arguitur furor, & alienatio mentis, docent Baldus, & Paulus de Castro in l. furiosum, C. qui testamenta facere possunt, Imola in l. qui testamento, §. nec furiosus, ff. de testamentis, & in l. 1. in fine, ff. de verb. oblig. Socinus cons. 42. lib. 1. Misingerius observat. 41. centuria 2. Card. Mantica de coniecturis ult. volunt. lib. 2. tit. 5. num. 7. vers. quinto exi. editur, Caldas Periera cons. 24. à num. 4. cum seqq. latissime præceteris Christophorus Martius examine 9. & decis. 17. tamèn ille durare præsumitur si aliquo tempore furiosus fuerit, ita Mascardus de probat. conclus. 39. nu. 4. Menochius lib. 6. presump. 45. num. 63. Farinaceus in fragmentis p. 1. verbo furiosus num. 397. Gama decis. 100. Gutierrez de matrimonio cap. 8. nu. 14. Barbosa in collect. tomo 2. lib. 4. tit. 1. cap. 24. Riccius in praxi fori Ecclesiastici decis. 251. Burrattus decis. 763. latè P. Bossius de contractu matrimonij cap. 3. à num. 67. cum pluribus seqq. Cutellus loco citato num. 85. cum seqq. quod à fortiori procederet si longum tempus non intercesserit, arg. l. si entri, §. 1. ff. de privilegijs creditorum, cap. officij de electione, Alexander, & Iason in dicta l. furiosum, vbi Corneus num. 4. Ioannes de Imola in l. qui testamentum, §. furiosum, ff. de testamentis, Boerius decis. 23. nu. 89. aliique Doctores apud Periera dicto cons. 24. nu. 5. eo magis in casu nostro, vbi agitur de re stricta, & observantia, scilicet vororù, vnde erit faciendâ maxima consideratio.

Anerti tamèn debet ad dicendum de nullitate professionis non dari omne tempus à iure nostro, sed illud reperitur determinatum, & præscriptum per Sacros Canones, & volentes dicere de nullitate non potest habitum deferere, alias audiendus non esset & apostatarum pennis puniri possit, habetur ex Tridentino sessione 25. cap. 19. nisi tamèn iterum habitum assumpserit, ita Riccius p. 4. decis. 48. num. 10. & p. 3. sue praxis resolut. 320. à nu. 2. Portellius de dubijs regularium verbo professionis nullitas nu. 45. Campanilis in diuerforio iuris Canonici rub. 12. cap. 11. nu. 18. Suarez de religione tomo 3. lib. 7. cap. 3. num. 14. Miranda in manuali prelatorum tomo 1. quest. 30. art. 6. conclus. 1. Barbosa de potestate Episcopi p. 3. allegat. 104. num. 12. Gratianus tomo 3. discept. forens. cap. 413.

nu. 7. & 8. Villalobos in summa tomo 2. tractatu 35. difficult. 25. num. 4. sic. etiam si haberet iustam causam, puta esset impeditus reclamare, nisi habitum deponeret, ita Nauarrus in commentario 4. de regularibus num. finali. Azorius p. 1. lib. 12. cap. 4. quest. ultima, Sanchez de matrimonio lib. 7. disput. 37. num. 3. Roa in q. tomo 3. questionum regularium quest. 17. art. 17. circa circa medium.

Tempus autem per Tridentinum præfixum ad dicendum de nullitate, est quinquennium à die professionis emissæ, Suarez de censuris lib. 3. cap. 33. nu. 4. Santarellus de apostasia cap. 2. num. 20. Bonacina in tractatu de clausura quest. 2. puncto 1. difficult. 4. num. 2.

Dubium tamèn est si dictum tempus currat ignoranti professionis inualiditatem, aut alias impedito, & Bonacina loco citato num. 3. ait currere tale tempus, vnde elapso dicto quinquennio nulla ignorantia poterit allegari, assignat rationem, quia Tridentinum cap. 19. inquit intra quinquennium tantum dicendum esse de nullitate, quæ dictio tantum continet negationem cuiusvis alterius casus, l. qui aliena, §. libertas, ff. de negotijs gestis, notant Surdus decis. 291. num. 19. & de alimentis tit. 1. quest. 2. num. 2. Caldas Periera de renouat. emphiteusis quest. 11. num. 15. & impedit extensionem ad omnem casum l. 3. §. Titio, ff. de adimendis legatis, Doctores apud Barbosa de dictionibus dict. 401. in nouis, imò Bonacina loco citato, ait impediri remedium restitutionis in integrum ex capite ignorantie, vel iusti impedimenti, allegans textum in l. si minor 35. ff. de minoribus, vbi si est lis inter duos minores in causa restitutionis in integrum, melior est conditio possidentis, cum prius uilegia conquassentur, arg. l. minor filio familias, & in l. verum, §. finali, ff. de minoribus, post alios Mastrillus decis. 44. Castillus decis. 197. tomo 2. Fontanella clausula 4. glossa 12. à num. 104. & decis. 100. Reg. Galeota tomo 2. controuersia 50. Gratianus decis. 196. Cancerius p. 2. variarum cap. 1. num. 259. 260. & seq. sed Religio Minorum privilegio gaudet, cap. 1. de in integrum restitutione, igitur restitutio allegari non poterit, allegat pro eadem sententia Cevallos quest. 500. in fine, Parisius de resignatione beneficiorum lib. 13. quest. 5. num. 46. dicentem sic fuisse declaratum per Sacram Congregationem Cardinalium.

Verùm ego dicerem dari restitutionem in integrum ex capite ignorantie, & sic dicere de nullitate professionis, etiam elapso

elapso quinquennio, ita Sanchez de matrimonio tomo 2. lib. 7. disput. 37. a num. 22. usque ad 27. Villalobos in summa tomo 2. tractatu 35. difficultate 25. num. 5. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dubio 7. nu. 66. Azorius tomo 1. institut. moral. lib. 12. cap. 4. quest. 10. Gratianus cap. 413. nu. 9. & cap. 440. num. 25. Miranda in manuali tomo 1. quest. 22. art. 3. conclus. 2. cum aliis apud Diana p. 3. tractatu 2. resolut. 53. vers. sed affirmativam sententiam, Riccius in praxi p. 1. resolut. 502. per totam, vbi Thorus in addit. qui allegat Pasqualigium decis. 532. ratio est, quia ignoranti nulla currit prescriptio, Antonius de Butreo in c. nihil per illum textum de prescriptionibus, Bartolus in l. si quis per illum textum, C. qui militare non possunt lib. 12. Menochius de recuperanda possess. remedio 15. quest. 15. num. 115. Gratus conf. 146. nu. 15. vol. 2. & conf. 125. vol. 1. Simon de Petris conf. 3. num. 33. & conf. 157. num. 18. cum seqq. Rolandus à Valle conf. 68. vol. 3. Alexander conf. 116. col. 1. vol. 5. Beccius conf. 50. Magonius decis. Luccensi 77. num. 23. Rota Bononiensis decis. 69. & 71. Causalcianus decis. 27. nu. 44. circa finem, etenim nulla currit prescriptio non valenti agere, l. in rebus, ff. de iure dorum, at agere non potest ignorans nullitatem professionis, ideo ei nulla currit prescriptio.

Vnde secundum communem sententiam huiusmodi restitutio ex capite ignorantie datur etiam aduersus prescriptionem 30. vel 40. annorum, ita Oddus post alios de restitut. in integrum p. 2. quest. 90. art. 6. num. 27. & seqq. Afflictus decis. 37. Ludovicus decis. Luccensi 48. num. 23. Apon te conf. 48. num. 6. vol. 1. Barbosa in l. si quis num. 307. C. de prescript. 30. vel 40. annorum, plures refert Dom. Pres. Merlinus tomo 2. cap. 63. a num. 13. cum seqq. lato calamo scripsit doctissimus Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 12. a num. 38. cum pluribus sequentibus.

29 Et licet Bonacina loco citato dicat hæc omnia procedere quando tempus fuisse appositum favore ipsius agentis, secus in casu nostro, cum illa temporis restrictio fuerit apposita favore Monasterij, quæ tamén responsio (salva semper pace tanti Doctoris) non videtur admittenda, quoniam determinatio temporis, & illius restrictio, semper dicitur apposita favore conuerti, ideoque fuerit inuenta prescriptio, ne dominia rerum essent sub incerto, & sic hæc responsio destrueret simpliciter doctrinam suprapositam.

30 Imò si erit admittenda Bonacine sen-

tentia, cum prescriptio adhuc currat ignoranti, ex dictis per Bartol. in l. 1. §. si quis autem, vbi Alexander in addit. ff. de itinere actuque priuato, Abbas Siculus conf. 54. vol. 2. & in dicto cap. nihil, quem ibi secuntur, Imola, & Felinus, Angelus conf. 117. in principio, Romanus conf. 69. Federicus conf. 101. per textum in §. pro temporalibus aucth. de Eccles. & in l. finali, C. de prescript. longi temporis, tamén non erit deneganda restitutio ex capite ignorantie, vt dictum xi, & tale tempus petendi restitutionem curreret à die scientie, ex dictis per Baldum in l. falsam, C. si ex falso instrumento, Paulus de Castro in l. finali, C. de dolo, Alexander conf. 71. col. ultima, vol. 1. & conf. 4. col. penult. vers. non obstat vol. 2. et conf. 150. col. 2. circa aliud dictum col. 7. Abbas Siculus in cap. 1. in fine, vbi Felinus in fine de prescriptionibus, Soccinus conf. 86. in fine, vol. 1. & conf. 66. a num. 11. usque ad finem vol. 4. Decius conf. 36. nu. 9. Cagnolus in l. 2. num. 219. C. de pactis inter emptorem, & venditorem, Cotta in memorialibus verbo tempus, Crauetta de antiquitate temporum p. 4. verbo materia ista singularitatis num. 50. usque ad 60. Doctores citati vers. vnde secundum.

31 Sciendum tamén est, quod & si in dubio ignorantia presumitur, l. verius, ff. de probationibus, §. non solum institut. de legatis, cap. presumitur de regulis iuris lib. 6. Bartolus in l. is potest num. 18. ff. de acquirenda hereditate, & in l. adulterium num. 38. ad legem Iuliam de adulterijs, Baldus in l. 1. n. 2. C. ad Maced. Decius conf. 445. in fine, & conf. 530. num. 9. Ludovicus decis. Perusina 19. num. 22. Menochius de arbitrarijs casu 72. num. 3. Magonius decis. Luccensi 49. nu. 11. latè Mascardus de probationibus conclusion. 889. in casu tamen nostro non sufficeret illam allegare, sed probare, arg. textus in cap. innotuit & ibi Doctores de electione, cum etiam quia dispositio Tridemi frustratoria redderetur, quia vnusquisque posset allegare ignorantiam, & temporis cursum euitare, igitur debet illa probari, & causari ex rationabili impedimento.

Hic sic præmissis deuenio ad resolutionem nostræ difficultatis, & videtur dicendum renunciationem non rescindi, eò quod professio annullatur, quoniam regula illa cessante causa, cessat effectus 33 cap. cum cessante de appellationibus, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus, locum non habet quoties effectus est consummatus, Tiraquell. dicto tractatu p. 2. limitat. 12. vnde licet cesset professio tamquam annul-

- annullata, non cessabit renūciatio, sed verius est renūciationem rescindi. quoniam idem est actum non fieri, & nulliter fieri, ut in l. Paulus respondit 221. ff. de verb. signif. ibi (Paulus respondit falsum tutorem eum vere dici, qui tutor non est, sicut habenti tutorem datus est, siue non sicut falsum est testamentum quod testamentum non est, & modus iniquus, qui modus non est) & sic cum professio nulla sit, & talis declarata, dicendum erit illam non fore emissam, consequenter tamquam defecta conditione, rescinditur renūciatio, quam sententiam in individuo firmat Abbas in cap. quod te num. 6. vers. secundus casus est de clericis coniugatis per hæc verba secundus casus est quando intrauit Monasterium faciendo professionem quo casu considera quod aut professio non tenuit, aut sic, primo casu bona que tacite transiuerunt redeunt ad personam suam) sequitur in eisdem terminis Reg. Fouit. conf. 68. num. 9. vol. 2. Galleratus de rerum iat. lib. 3. cap. 7. num. 35. Riccius in praxi p. 3. resolut. 354. Cutellus de donat. contemplat. matrimonij tract. 1. discursu 2. particula tertia à num. 12. cum seq.
- 35 Aduertas tamèn quod si professio fuerit ratificata, euiniscit renūciatio facta, sic docet punctualiter Riccius p. 4. decis. 146. per totam.
- 36 Obseruandum tamèn erit quoad inducendam professionis nullæ ratificationem non solum requiritur scientia nullitatis ex parte ipsius professi, verum etiā prioris dicti Monasterij, ut obseruauit idem Riccius part. 4. decis. 172. nouissimè idem notat Dom. Gizzius in obseru. 30. ad decis. Dom. Reg. Capyc. Latrinu. 22. cum seqq.

S V M M A R I V M.

1. Frangenti fidem, fides frangi debet.
2. Malus erit repellendus à conuersatione, ut alias malignet.
3. Incurrigibilis eici potest à Religione. Et dicitur, quando ter monitus persistit in mala vita, vel quando nulla adest spes emendationis. Sic carceratus pro delicto per annum, qui eodem vitio laborabat cum exiuerit.
4. Eiectus de Religione tenetur se corrigere, ut possit iterum ad Religionem admitti. Quæ sententia displicet pluribus, & Authori.
5. Eiectus de Religione non tenetur ad precepta, & ieiunia religionis. Non tamèn est exemptus à voto paupertatis secundum plures.

Sed si fuerit de Religione Minorum non tenetur ad votum vite Quadragesimalis.

6. Aequalitas in omnibus seruanda est.
7. Eiectus de Religione non potest inuito superiore introire in Religionem. Quod non procedit, si fuerit emendatus.
8. Eiectus potest cogi à Superiore, ut ingreditur in Religionem.
9. Bona quesita per eiectum de Religione ex post, cui acquirantur, & explicatur Bulla Gregorij XIII.
10. Patres Societatis Iesu si fuerint eiecti de Religione per Superiorem elapso biennio, non recuperant bona tertio renūciata. Idem dicitur si infra biennium exiuerint.
11. Offerens se, & bona sua alicui Monasterio, recuperat bona si noluerit amplius permanere.

A R G V M E N T V M.

Proponitur quæstio, si eiectus de Religione recuperet bona tertio renūciata, quid in Patribus Societatis Iesu, & quid in offerrente se, & bona sua alicui Monasterio, si amplius permanere ibi nequeat, denique explicatur quibus causis possit religiosus eici de Religione, & alia ad materiam pertinentia proponuntur.

T H E O R E M A LXXVI.

PRO coronide nostræ materiæ videndum erit de religioso eiecto à Religione, si recuperet bona renūciata, & antequam ad resolutionem deueniamus congruè erit videre de causa propter quam Religiosus eici possit de Religione, nam cum ipse fregerit fidem Religioni regulas non obseruando, merito ei fides frangi potest, iuxta regulam frangenti fidem de regulis iuris lib. 6. cap. peruenit il secondo cum ibi notatis extra de iure iurando, l. cum proponas la seconda, C. de pactis, l. diuisionis, ff. eod. l. Iulianus, S. offerri, ff. de actionibus empti, l. quero, S. inter locatorem, ff. locati, & scabiosa auis repellenda est ab alijs, ne illas inficiat, ut benè Diuus Hieronymus in epistolis ad Galatas cap. 15. S. Thomas quolibeto 12. art. ultimo, Rodriguez tomo 1. questionum regularium quest. 30. art. 13. Molina de iustitia, & iure disput. 130. vers. de eiectis, Nauarrus de regularibus conf. 77. num. 1. Lessius de iustitia, & iure cap. 4. dub. 14. num. 106. Sanchez in opere morali lib. 6. cap.

cap.9.num.3. Azorius p.1. lib.12. cap.16. quest.2. Miranda in Manuali tomo 1. quest. 52.art.1.concluf.1. Santarellus de apostasia cap.4.dubio 1. Barbosa in cap. religiosi num. 5. de regularibus, & alij apud ipsos.

Et causa est incorrigibilitas, incorrigibilem enim religiosum vocant aliqui, quando ter monitus adhuc persistit in mala vita, & alij quando nulla adest spes emendationis, Graffius p.1. lib.2. cap.24. num.19 Santarellus, ubi supra cap.4.dub.3. num.6. Sayrus de censuris lib.5. cap.21. num.37. Sanchez loco citato, & Sacra Congregatio Cardinalium declarauit incorrigibilem quendam carceratum, pro quodam delicto pro vno anno, qui postea, cum exierit, eodem vicio laborabat, sic fuisse declaratum de ordine Summi Pontificis Urbani Octauii anno 1624. testatur Bonacina in tractatu de clausura quest.2. puncto 12. §.1. proposit. 2. n.6. vers. ego vero.

Sed dubium est an iste religiosus eiectus teneatur se corrigere, ita vt possit iterum ad Religionem admitti, & repetitio quamplures dixisse se tenere, corrigere, ita Sayrus in clauis regia lib.10. cap.9. num.25. & 27. Sotus de iustitia, & iure lib.7. quest.2. art.5. Arragonius 2.2. quest.88. art.3. vers. huc vsque diximus, Lessius lib.2. cap.41. dubio 15. num.115. Santarellus de apostasia cap.5. dub.1. num.8. Sanchez in opere morali lib.6. cap.9. num.25. Bonacina disput.4. de legibus quest.2. puncto 5. num.25. Miranda in manuali tomo 1. quest.52. art.3. Corradus in respons. p.1. quest.285. Graffius p.1. lib.4. cap.5. num.47. Philicardus tomo 1 p.2. lib.2. num.21. Molina de iustitia, & iure tomo 1. tractatu 2. disput. 140. assignant rationem, quia dedit fidem in professione de viuendo religiose, sic eam obseruare tenetur.

Quæ sententia displicuit Rodriquez in summa p.2. cap.95. num.11. Emanueli Sæ verbo religio num.40. Azorio p.1. lib.12. cap.17. quest.1. Nauarro de regularibus conf.78. & 80. Villalobos in summa tomo 2. tractatu 35. difficult.39 num.2 & ego ab hac secunda sententia non discedo, etenim illa fides dicitur data dummodo permanferit in Religione (loquor enim attenta ratione aduersariorum, nam vnusquisque tenetur religiose viuere viduorum præceptorum, & ad hoc vnusquisque incumbere deberet, meque miserum, hanc veritatem huc vsque non cognoui,) & cum fuerit ille eiectus de Religione non dicitur amplius obstrictus illi fidei, vnde plures putarunt huiusmodi religiosum eiectum non te-

neri ad præcepta, & ieiunia illius Religionis, ita Suarez in enchiridon casuum conscientie lib.3. §. de voto, & obedientia, Sanchez in summa tomo 2. lib.6. cap.9. num.53. contra Rodriquez tomo 1. quest.30. art.10. contra Hieronymum Rodriquez in compendio questionum regularium resoluit. 57. num.6. sic etiam liberum esse ab obedientia ratione voti secus autem vti clericus, Sotus de iustitia, & iure lib.7. quest.1. art.1. Azorius p.1. lib.12. cap.16. quest.11. Rodriquez in summa p.2. cap.95. num.11. Toletus lib.4. cap.15. num.1. Emanuel Sæ verbo religio num.40. licet isti vltimi Doctores extendant ad votum paupertatis, quod ego non admitto cum Molina de iustitia, & iure tomo 1. disput. 14. Suarez tomo 5. disput.21. sect.1. num.20. Azorio dicto lib.12. cap.17. quest.2. Vasquez p.2. quest.69. art.4. disp. 165. num.87. Sanchez in opere morali, lib.6. cap.9. num.27. Barbosa in cap. ne religiosi num.12. de regularibus, Salas in tractatu de ludo dubio 21. num.5. Lessius lib.2. cap.41. dub.15. num.115. Suarez in enchiridon casuum conscientie lib.3. §. de voto, & obedientia, non tamen tenetur ad quartum votum Religionis, vt faciunt religiosi minimi vouentes perpetuam vitam quadragesimalem, docent Vegha in summa p.2. cap.56. casu 16. Sanchez loco citato num.56.

Vnde queri potest, an Superior illius Religionis possit adstringere eiectum, vt iterum reddat ad Religionem, & ex dictis dicendum colligitur non posse coggi, nam sicut ipse si vellet introire, Superior non adstringeretur illum recipere, ita neque ipse coggi poterit, ad seruandam æqualitatem, quæ in omnibus seruanda est, l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis l. cū pater, §. eniñtis, ff. de leg. 2. l. finali, C. de fructibus, & litium expensis, l. finali, C. de cupressis lib.11. cap. in iudicijs cum similibus de regulis iuris, & quod Superior coggi non possit illum recipere, docent Santarellus de apostasia cap.5. dubio 2. num.18. Sanchez in summa tomo 2. lib.6. cap.9. num.32. poterit tamen ipse in aliam introire Religionem, Nauarrus de regularibus conf.78. num.2. Emanuel Sæ verbo religio num.40. Armilla verbo religio num.15. Sanchez in opere morali lib.9. cap.9. num.36. Rodriq. tomo 1. quest.30. art.22. Santarellus loco citato dub. 1. num.15. contra Suarez tomo 1. p.3. disp.22. sect.5. n.20.

Contrarium tamen aliqui dixerunt, scilicet posse coggi per Superiorem ad ingrediendum in in Monasterium Rodriquez tomo 1. quest.30. art.20. ad finem Azorius

vius p.1.lib.12.cap.17. quest.2. Santarellus loco citato num. 9. & 18. Sanchez in opere morali lib.6.cap.9.num.32.contra Lessium de iustitia, & iure lib.2.cap.41. dub.15. num. 112. ratio disparitatis est, quia eieciō est introducta fauore Monasterij, ideo non mirum si coggi possit per Superiorem ad ingrediendum, & Superior ab ipso nequaquam, licet æquius dicendum si hi videtur Superiorem coggi posse si eieciō se emendauerit, Molina de iustitia, & iure tomo 1. disput. 146. Corduba in regula Dñi Francisci cap. 2. quest. 71. puncto 2. Lessius lib.2. cap. 41. dicto num. 112. ad seruandam æqualitatem, cum cesset ratio malæ vitæ.

Ex quibus oritur difficultas, nimis notabilis si iste religiosus eieciōs acquirat bona, cui applicentur, alij dixerunt pertinere ad Monasterium à quo fuit eieciōs, Molina de iustitia, & iure disput. 140. vers. que ad votum, Lessius dicto dub. 15. num. 110. ne Monasterium ex alieno delicto ius suum amittat, alij dixerunt pertinere ad Ecclesiam Cathedralē, seu ad Episcopum instar bonorum vacantium, ita Nauarrus in commentario secundo de regularibus num. 33. Sayrus in clauī Regia lib.9 num. 28. Santarellus de apostasia cap. 6. dubio 2. num. 6. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 33. num. 28. ratio est, quia Monasterium post eieciōm religiosum nullam habet communionem cum illo, quæ tamē mihi non placet, quoniam vt dixi eieciōs potest coggi per Superiorem ad ingrediendum, & sic videtur adesse quædam subieciō, alij dixerunt acquiri Sedi Apostolicæ, sic statuit Gregorius XIII. suo proprio moru, de quo testantur Azorius tomo 2. lib. 8. cap. 3. quest. 11. Rodriquez tomo 3. quest. 30 art. 26. Sanchez loco citato num. 9. Santarellus vbi supra cap. 3. num. 23 & alij apud Barbosam in cap. ne religiosi num. 15. de regularibus, quod tamē intelligitur si ille mortuus sit extra Religionem, nam si ad illam iterum redierit Monasterio acquiruntur, quia fingitur semper in illo stetisse verum Episcopus Riccius p. 4. decis. 245. à nu. 6. contrarium substat, eò quòd dicta Bulla loquitur de religioso existenti extra claustra non de eieciō.

His sic breuiter præmissis, respondeo ad quæstionem, quod si iste fuerit eieciōs cum causa, non poterit redire ad bona renuntiata tam Monasterio, quam tertio, ita Nauarrus in commentario 2. de regularibus num. 14. Suarez tomo 5. disput. 25. sect. 3. quia remanet adhuc obstrictus vo-

to paupertatis, vt dixi, at si sine causa fuerit eieciōs, recuperabit bona Monasterio quæ sita in pœnam, non vero quæ sita tertio, decisum in Rota Romana decis. 109. p. 2. & bene resoluit Cutellus de donat. contemplat. matrimonij tract. 1. discursu 2. particula 5. per totam, Baronius de citat. tomo 2. sing. 9. nu. 26.

Quod à fortiori procederet in Patribus Iesuuitis, isti enim si emissio biennio 10 professionis fuerint eieciō per superiorem, nō recuperabunt bona Monasterio, aut alteri renūciata, ita Sanch. lib. 7. sūma c. 1. n. 34. Moli. disp. 139. col. 3. vers. illi qui, Laiman in theologia morali tomo 1. lib. 3. de vltimis volunt. sect. 5. tit. 5. cap. 7. num. 8. Suarez de Religione lib. 4. de votis simplicibus cap. 5. num. 19. sic etiam, si ipse exiuerit emissio dicto biennio, nam bona non recuperabit, quoniam dispositio Tridentini, de qua tam late, locuti sumus nō procedit in Patribus Societatis Iesu, ita Sanch. d. lib. 7. cap. 5. n. 9. Rodriq. to. 3. q. 47. art. vlt. Molin. dicta disp. 139. col. 7. vers. antequam in fine, Emanuel Sā verbo religio n. 5. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dub. 4. num. 40. Castrus Palaus p. 3. tractatu 16. disput. 1. puncto 8. num. 1. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 99. num. 23. & in collect. ad Tridentinum sessione 25 cap. 16. num. 47. late Franciscus Salernus cons. 45 per totum, his non adductis Reg. Sanfelicius decis. 192 num. 10. vers. quia decretum, & si aliquis late hoc examinatum videre cupiat addeat Cutellū loco citato particula 4. qui bene circa Patres Iesuuitas loquitur à me post hæc scripta visum.

11 Verum si aliquis obtulerit se, & bona sua alicui Monasterio, & postea noluerit ibi permanere recuperabit bona sua, decisum in S. C. testatur Dom. Reg. Sanfelici. decis. 191. per totam.

S V M M A R I V M.

- 1 Author ostendit, quam malum sit adherere huius mundi rebus, & quam facile omnia in obliuionem ineunt.
- 2 Religiosus cuiuscūq. Religionis potest de illa transire ad aliam Religionem. Quod procedit, tam in Sacerdotibus, quam in oblatis. Monialis potest transire de vno Monasterio ad aliud, sed petita licentia ab Episcopo. Qui transitus potest fieri, etiam per Superiorem immediatū, puta generalem, sed hic debet petere licentiam à Summo Pontifice. Qui dicitur concessisse, eò ipso quòd fuerit petita, & non fuerit denegata.

3 Tran-

ARGUMENTVM.

Proponitur controuersia, si religiosus transiens de vna Religione ad aliam, transferat ibi bona priori Monasterio renunciata, sed in sequenti Theoremate resolvitur, cuius causa, hic demonstratur, quando fieri poterit transitus de vna Religione ad aliam, illius requisita, pluraque in solatium *Canonistarum* ad istam materiam, explanantur.

THEOREMA. LXXVII.

Quam inanis sit labor, his terrenis incumbere, nullus est, qui ignorat, cuncta enim obliuione operientur, iuxta

1 Sipientis sententiâ *Ecclesiastes* 1. recolamus domos illustrium antiquorum; vbi nunc domus nominis, generisque *Xerxis Regis Persarum* memoria, qui vt *Iustin. lib. 2* refert septigentamillia de regno proprio armauerat, & trecenta millia de auxilijs, vt non immerito proditum sit flumina ab exercitu eius siccata, qui fiducia virorum ante belli experimentum, veluti naturæ ipsius dominus, & montes in planum deducebat, & connexa vallium equabat, qui quatuor millia armatorum Delphos ad Templum Apollinis diripiendum miserat, quasi non cum gentibus tantum, sed cum Dijs Immortalibus bellum gereret, & paulò post (speces) à Spartanis victus fugiens, cum paucis Abydem cõtendit, vbi cum solutum pontem Hybernais tempestatibus offendisset, piscatoria scapha traiecit irepidus, erat res spectaculo digna, & ad æstimationem, verum humanæ sortis varietate miranda in exiguo latentem, videre nauigio, quæ paulò ante vix æquor omne capiebat, carentem etiam omni seruorum ministerio cuius exercitus propter multitudinem, terræ graues erant: vbi domus *Alexandri Magni*, eiusque progenies? cui mundus sic paruus, arctusque videbatur, vt eum in mundo extuasse, tanquam in aere clausum *Iuuenalis* referat, & quemadmodum, nec mundum posse dici duobus solibus regi, sic nec orbem, summa duorum Regna saluo statu terrarum habere respondisse *Dario* ab eo pacem exigenti, historiographi affirmant qui tantam perpetuitatis gloriam sibi

B b b.

acqui-

- 3 Transiens ad nouam Religionem tenetur in illa perficere nouitiatum.
- 4 Transiens ad aliam Religionem debet petere licentiam à Superiore, & si non petierit, peccat mortaliter.
Sed talis licentia debet peti ante ingressum in noua Religione.
Et quando petit licentiam, debet assignare causam transitus.
Imo si transierit denegata licentia, non poterit postea redire ad illam.
E pendente lite circa transitum, debet permanere in secunda Religione.
Quod non procedit si transieris pendente appellatione.
- 5 Licentia hæc solum est petenda ab immediato Superiore Monasterij, & non requiritur ut adsit consensus conuentus.
Quod tamen non procedit in moniali transiente de vno Monasterio ad aliud, quia non sufficit Abbatissæ consensus.
- 6 Equites militares gaudent privilegio fori.
Et si exercuerint officia erunt conueniendi coram suo iudice, sic pro redditione computorum tutela, licet Author remittat legendum hoc.
- 7 Filij nati ex talibus Equitibus militaribus dicuntur sacrilegi.
- 8 Equites militares S. Ioannis non sunt capaces successionis fendi.
- 9 Milites S. Ioannis peccant mortaliter, & incurrunt in excommunicationem, si habitum dimiserint.
Sic matrimonium ratum dissoluitur per talem professionem.
Et poterunt confiteri confessorio non approbato ab Episcopo.
Neque poterunt testari de bonis.
- 10 Verba sunt intelligenda in potentiori significato, & secundum communem usum loquendi.
- 11 Licentia hæc transeundi ad aliam Religionem non requirit scripturam.
Sic neque omne aliud privilegium.
- 12 Scriptura non requiritur pro obseruantia legis.
- 13 Religio perfectior dicitur illa, in qua magis exercetur asperitas vite.
- 14 Transiens de vna Religione ad aliam non tenetur ad vota prima Religionis, sed secunda.
- 15 Religiosus transiens ad aliam Religionem fit incapax beneficiorum.
- 16 Mendicantes transeuntes de vna Religione ad aliam pluribus panis coarcentur.
- 17 Explicatur, qui dicantur mendicantes.
- 18 Author enumerat omnes excommunicationes latas contra transeuntes de vna Religione ad aliam.

acquirere cupiens, diuinitatis originem procurant; vnde ingrediens templum *Ammonis*, Antifites ab eo prius subornati, vt *Ammonis* filium salutant, & illi lætus Dei adoptione, hoc separiter censeri, iubet, cuius tanta fuit opinio, vt *Iustinus* 12. lib. ait, quod dum post mortem eius, sui de diuidendo Regno tractarent, hoc agebant, posito in medio corpore *Alexandri*, vt maiestas eius testis decretorum esset; quid de domibus *Scauolarum*, *Scipionum*, *Fabriciorum*, *Regulorum*, aliorumque illius temporis pene innumerabilium virorum illustrium, vnde non immerito de hac vanitate plausibiliter *Satyrus* ille tractans, ait.

Stemmata quid faciunt: quid prodest pontice longo

Sanguine censer: pictosque ostendere vultus

Maiorum: & stantes in curribus Emilianos

Et curias iam dimidijs: Nasumque minorem?

Corinti, & Galbam auriculis nasoque carentem.

De hac vanitate *Propheta* loquens *Psal.* 38. *Ecce (inquit) mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tamquam nihilum ante te: verumtamen vanitas omnis homo viuens, quia in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur, thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea; thesaurizandum est, ergo iuxta Saluatoris nostri consilium Matth. 6. dicentis (Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo, & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur, thesaurizate autem vobis thesauros in Cælo, vbi non ærugo, non tinea demolitur, vbi fures non effodiunt, nec furantur; vnde pulchre *Chrysostomus* super *Matthæum*. Quid ergo melius est, an in terra reponere, vbi incertus est conseruationis eventus, an in Cælo, vbi est certa custodia? quæ autem stulticia est illic relinquere, vnde exiturus es, & illic non præmittere quod iturus es? illic substantiam tuam colloca, vbi patriam habes perpetuam) & sic potiusquam illud thesaurizandi consilium & alia ad nostram salutem pertinentia Dominus noster posuit, subdit & omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non recidit, fundata enim erat supra petram, & omnis qui audiuit verba mea hæc, & non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificauit domum sua super arenam, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina eius magna.)*

Quæ omnia bene considerans quidam meus intimus familiaris, hæc mundana despiciens monasticum assumpsit statum & cum magis creuisset in hac cogitatione, post paucos annos ad arctiorem Religionem transiit, vnde orta fuit controuersia, cuiusnam Religioni bonæ illius sint applicanda, primæ, an secundæ, me interrogauit de illa, inde opus fuit, aliqua conscribere, & ad sui solatium, breuiter sermonem institui de causis, propter quas potest fieri transitus de vna

2 Religione ad aliam habemus enim, text. in cap. licet, cap. non est, cap. sane, & cap. significatum de regularibus, dicitur quod licitus est transitus de vna Religione ad aliam, & illa verba *Apostoli* 1. *Corinthios* cap. 7. (quisquis inuocatione qua vocatus est permaneat) intelliguntur de consilio, non de præcepto, aut quando non sub est legitima causa faciendi transitum, & non solum possent transire religiosi Sacerdotes, verum etiam conuersi, & oblati, qui se, & sua bona Monasterio dedicauerunt, docent *Panormit.* in cap. non est de regularibus, *Angelus* in summa verbo *mdhachus* num. 1. *Santarellus* de *apbstasia* cap. 8. num. 1. *Sanchez* lib. 6. cap. 7. num. 9. alijque videndi apud *Barbosam* in dicto cap. licet num. 4. de regularibus, sic etiam monialis poterit transire de vno Monasterio ad aliud, cap. 1. 20. quest. 4. & Concilium Tridentinum sessione 25. cap. 5. bulla *Pij Quinti*, quæ incipit indecori, loquentes de obligatione clausurarum, non intelliguntur de transitu ad aliud Monasterium, præcipue si fuerit strictius, petita ab Ordinario licentia, licet non obtenta, *Rodriguez* quest. 52. art. 6. *Sanchez* loco citato num. 6. *Navarrus* conf. 5. in titulo de statu monachorum num. 3. & 6. *Barbosam* in dicto cap. licet num. 3. *Santarellus* dicto cap. 8. num. 37. contra *Azorium* p. 1. lib. 13 cap. 8. quest. 1. sic fuisse declaratum per Sacram Cõgregationem Cardinalium refert *Martinus Bonacina* in theologia morali tomo 1. disput. 2. puncto 9. §. 2. num. 4. vers. respondeo enim, imò etiam Superior poterit transire de vna Religione ad aliam, dummodo non sit subditus, immediate Summo Pontifici, putà si fuerit Generalis, hic enim petere debet licentiam à Sum-

Summo Pontifice, quia denegata impeditur transitus, sic determinavit Bonifacius Octavus in cap. si Abbatem de electione lib. 6. in illis verbis (*dari non potest licentia suum deferendi Monasterium, & ad vestram Ecclesiam transferendi*) dicunt tamen Doctores, quod si prædicta licentia peteretur à Summo Pontifice non respondente, præsumi concessisse, ita Sylvester verbo religio quaest. 3. Azorius p. 1. lib. 2. cap. 14. quaest. 7. ad finem, Sanchez ubi supra num. 8. alijque apud Barbosa in dicto cap. licet num. 5.

Verum iste, qui transierit de una Religione ad aliam tenetur novum perficere novitiatum in hac secunda religione, ad hoc ut expe. iatur illius onera, tãtò magis cum Tridentinum sessio 25. cap. 5. dicat generaliter fieri novitiatum ante professionem, ita docent Rodriq. tomo 3. quaest. 15. art. 11. Emanuel Sà verbo religio num. 35. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 12. Azorius p. 1. lib. 12. cap. 14. quaest. 15. Miranda in manuali quaest. 31. art. 21. Barbosa dicto cap. licet num. 21. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 161. contra Sorbum verbo novitius vers. an requiratur integer annus, Henr. lib. 11. cap. 4. num. 21. in commentario hi. 6. quoniam privilegium Leonis Decimi dicentis posse fieri transitum sine novo novitiatu fuisse revocatum per Tridentinum loco citato, ut bene advertit Martinus Bonacina loco citato num. 10. vers. respondeo.

Requiruntur tamen aliqua pro transitu faciendo, primo requiritur petitio licentiae à Superiore, ut ex dicto cap. licet de regularibus, ibi (*subditus à Prelato cum humilitate, & puritate debet transferendi licentiam postulare, ne bonum obedientia contemnere videatur*) & si non petierit committitur peccatum mortale, ut colligitur ex verbo (*debe*) importante non solum debitum honestatis, sed præcepti, ut patet ex cap. sicut Ecclesia 12. quaest. 2. & docet Innocentius Tertius in cap. oblata de appellationibus, ibi (*imò debet Superior index ad quem fuerit appellatum terminum provide moderari*) consequenter cum sit in vim præcepti obligat sub peccato mortali stante gravitate materiae, ut in his terminis docet Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 33. quæ licentia petenda erit ante ingressum in Monasterium, quoniam licentia ad aliquem actum requisita præcedere debet, docent Panormitanus in dicto cap. licet num. 11. Azorius dicto cap. 14. quaest. 6. circa finem, Barbosa, ubi supra n. 17.

Sanchez loco citato num. 34. infantum, ut nulla religio debeat admittere volentem ingredi, nisi ingrediens ostendat licentiam obtentam, colligitur ex Canone statuimus 19. quaest. 3. ibi. (*discedentem vero nullus oblatum, vel Episcoporum nullus Monachorum sine communi litterarum cautione suscipiat*.) & quædo iste talis religiosus licentiâ petat declarare debet causam transitus, alias poterit ei iuste denegari, Hostiensis in dicto cap. licet num. 8. Innocentius ibidem num. 1. & 2. Sanchez loco citato num. 36. & si petierit, & iniuste denegata fuerit, poterit transire dicto cap. licet, in illis verbis (*libere potest sanctioris vite propositum adimplere non obstante proterva indiscreti contradictione Prelati*.) & in alijs verbis (*sine difficultate, & pravitae qualibet transferendi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum*.)

Aduerti tamen debet quod si denegata licentia ex iusta causa, adhuc ille transierit ad aliam religionem, ibique professionem emisit, non potest amplius repeti per antiquam religionem, neque ipse sponte redire poterit, licet enim in dicto cap. licet dicatur requiri licentiam, nihilominus prohibetur molestari si bona fide ad aliam transierit, nec irritetur professio facta, ita Sanctus Antoninus p. 3. tit. 16. cap. 4. vers. quod si etiam, alijque apud Santarellum dicto cap. 8. dub. unico num. 6. est tamen contra Sanchez loco citato num. 11. & 89 cum seqq. & si lis pendeat circa nullitatem transitus, religiosus debet stare in secunda religione, quoniam si prædo in possessione tenebatur, donec de delicto constet, ita monachus debet manuteneri in secunda religione, quousque de invaliditate transitus constiterit, ita Abbas in dicto cap. licet in fine, Innocentius ibidem num. 3. Sanchez ubi supra num. 201. nisi tamen monachus transierit appellatione pendente de transitu faciendo, quia dicitur attentatum, Innocentius loco citato, Cardinalis ibidem num. 3. quaest. 11. & seqq. Sanchez num. 100. quæ licentia si fuerit petita ab immediato Superiore Monasterij, & si petita non fuerit à conventu, hoc sufficit, ita Nauarrus in commentario 4. de regularibus num. 10. Rodriq. tomo 3. quaest. 52. art. 3. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 59. & seqq. Santarellus dicto cap. 8. dubio unico num. 19. & seqq. Barbosa dicto cap. licet num. 10. est contra Turrecrem. in Canone statuimus 19. qu. 3. & licet in moniali non sufficiat solus consensus Abbatis.

se tamen hoc non procedit in religioso, nam in concedenda tali licentia transeundi de vna religione ad aliam, fertur iudicium, si Spiritu Sancto ducatur religiosus ille, quod tale iudicium mulieribus concessum non videtur, proinde requiritur illam petendam esse à Prælato, cui sub sunt dictæ Moniales, siue ille sit Episcopus, siue Prælati regularis, ut aduertit Rodriq. tomo 3. quæst. 52. art. 3. & Suarez apud doctissimum Bonacina tractatu de clausura quæst. 2. puncto 9. num. 9. vers. respondeo, imò hodie habetur recursus ad Sacram Congregationem, quæ seruatis pluribus conditionibus licentiam præbet, ut aduertit idem Bonacina loco citato.

Dubium est si concessa licentia transeundi ad aliam religionem, possit fieri eques militaris, scilicet si adimpleat transeundo ad religionem equitum militarium, & videtur dicendum posse fieri dictum transitum, eo quod tales equites dicuntur religiosi, & tanquam tales gaudent priuilegio fori, & contravenientes incurrunt in excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ, Barbosa de potestate Episcopi p. 2. allegat. 12. num. 45. Squillante de priuilegijs clericorum cap. 7. nu. 46. Guazzinus ad defensiones reorum tomo 1. defensione 1. cap. 2. num. 5. Nouarius de electione fori sect. 2. quæst. 69. per totam, Riccius in praxi tomo 4. resolut. 177. num. 2. Diana p. 3. tractatu 1. resolut. 51. Bouadilla in politica lib. 2. cap. 19. num. 15. Mastrillus de magistratibus lib. 2. cap. 6. num. 35. Marta de iurisdictione 4. p. centuria 2. casu 113. num. 32. Carlenalius de iudicijs lib. 1. tit. 1. dispu. 2. quæst. 6. sect. 3. num. 41. ideò si exercerent officia secularia, & in illis delinquerent coram suo iudice erunt conueniendi, sicut pro redditione computorum, notant Bellettus in disquisit. cleric. p. 1. tit. 3. §. 1. nu. 16. Caballus centuria 1. casu 64. Narbona in recopilat. leg. his. l. 20. nu. 34. Reg. Tappia in constit. Regni de personis num. 6. Girma conf. 96. num. 22. Carlenalius loco citato num. 454. licet ad hanc materiam videri di sunt post alios de Marmis lib. 1. quotid. cap. 53. Reg. Rouitus decis. 20. Domin. Reg. Capyc. Latro consultat. 103. per totam, Franciscus de Petris conf. 8. & 61. Diana p. 1. tractatu 2. resolut. 21. p. 3. tractatu 1. resolut. 4. & p. 4. resolut. 3. Barbatius de assistentia glosa 9. num. 24. Fontanella hos non adducens tomo 2. decis. 309. & 310. qui omnes quæstionem hanc late pertractant, ideò ad illos recurras lector cum casus euenerit, ne in alienis immerer contra meum in-

7 stitutum, imò filij nati ex ipsis dicuntur sacrilegi docent Mota lib. 2. cap. 2. §. 23. num. 7. Molina de iustitia, & iure lib. 2. cap. 12. §. 29. num. 32. Franchus decis. 28. Pascalis de viribus patriæ potestatis p. 2. cap. 1. num. 3. & seqq. & isti milites tanquam religiosi excluduntur à successionem feudi, 8 Isernia in cap. qui clericus num. 3. si de feudo defuncti, Baldus conf. 170. lib. 2. Brunus conf. 17. Barbatius de præstantia Cardinalium quæst. 5. p. 1. num. 17. Rubens conf. 80. Crauetta conf. 303. & conf. 445. Cassaneus in consuetud. Burgund. in titulo des fides cap. 5. num. 18. & late in catalogo gloria mundi p. 9. considerat. 4. Ofasius decis. 27. Menochius conf. 54. & de arbitrarijs casu 231. num. 5. lib. 2. Rolandus conf. 23 num. 79 lib. 1. Sonfbeck de feudis p. 12. num. 137. Fatchineus lib. 7. controuers cap. 36. Reg. de Ponte conf. 14. num. 15. alter Aponte de potestate Proregis in titulo de assensibus §. 4. Anna sing. 207. Camillus de la Rata in suo teatro feudali p. 9. dilucidat. 79. & 80. imò ad sunt constitutiones eiusdem religionis ne ad feudorum successionem admitti, possent, ita refert olim Præses Sacr. Conf. Vrsinus doctissimus, ac omni laude dignissimus in solemni tractatu de successionem feudi p. 1. quæst. 9. art. 2. num. 16. licet Gaspar Thesaur. lib. 1. questionum forensium quæ. 28. circa finem, dicat in sua patria succedere, & post eorum mortem redire ad Principem, sic etiam si prædicti milites habitum dereliquerit peccant mortaliter incurrentes in excommunicationem constitut Clementis Octauæ, & dicuntur apostatæ, sicut alij religiosi, docet Mota dicto lib. 2. cap. 2. §. 21. num. 3. & 5. & cap. 1. §. 6. num. 5. & per professionem subsecutam, dissoluitur matrimonium ratum, sicut in aliis religiosis, docet communiter Doctores apud Dianam p. 3. tractatu 2. resolut. 30. vers. quinto notandum circa finem, vnde poterunt confiteri confessario non approbaro ab Episcopo tanquam veri religiosi, ita Ferdinandus Pizzarrus in discursu apolog. in fauorem ordinum milit. in fine historie dictorum ordinum Madriti apud Ioannē Zongal anno 1629. Saucius in selectis disput. 49. num. 19 neque poterunt testari decisum in Rota Romana testatur Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 363. num. 24. igitur si ex his dictis apparet hunc talem militem religiosum esse, dicendum erit posse ad illam transire stante dispensatione Summi Pontificis de transeundo ad omnem religionem.

Verum ego contrarium cōsului, haud enim nego hos milites religiosos esse, sed nego

nego illos venire sub nomine religiosorum communi vsu loquendi attento, & 10 verba intelligi debent in potiori significatu, & secundum communem vsu, l. 1. §. is qui nancem. ff. de exercitoria actione, Tuscus practicarum conclus. lit. V. conclus. 101. cum alijs apud Barbosam in axiomat. juris axiomate 222. num. 25. & debent strictè interpretari, l. Paulus. ff. de re indicata, l. 1. ff. si plures una sententia, Iason in l. centesimis, §. 1. col. ante penult. vers. tertio mulsum. ff. de verb. oblig. Franchus decis. 172. n. 8. igitur illa licentia concessa de transeundo ad omnem aliam religionem debet intelligi de religione sic communi vsu recepta, cum huiusmodi milites, licet stricto iure religiosi sint, tamen non taliter viuunt, vt in terminis reperio determinasse Rodriq. tomo 3. questionum regularium quest. 52. art. 12. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 75. & ita censuit Sacra Congregatio Cardinalium testatur Bonacina tomo 1. theologia moralis tractatu de clausura quest. 2. punct. 9. §. 3. difficultate 1. num. 15. contra Nauar. conf. 58. in titulo de regularibus.

Notandum tamen est, quod nulla requiritur scriptura in tali licentia, sicut in omni privilegio, Sanchez lib. 2. disput. 29. num. 2. Filluccius tractatu 10. p. 2. cap. 10. num. 249. & videndusest nouissimè Reg. Sanfelicius tomo 3. decis. 403. per totam sicut ad obseruantiam legis neque requiritur, Suarez de legibus lib. 1. cap. 11. n. 9. & lib. 6. cap. 13. num. 4. & lib. 9. cap. 11. num. 9. Reginaldus lib. 13. num. 166. Salas disput. 1. sect. 9. num. 64. Valentia disput. 6. quest. 1. puncto 2. Beccanus p. 2. tractatu 3. cap. 1. quest. 3. num. 2. Filluccius tractat. 21. cap. 11. num. 313. Layman lib. 1. tractatu 4. cap. 2. num. 2 dummodo contrarium non fuerit vsu receptum, Salas loco citato num. 68. circa finem, igitur idem in tali licentia vt nulla requiratur scriptura, vt in his terminis, notant Nauarrus lib. 3. conf. 36. num. 1. in titulo de regularibus, Sanchez loco citato num. 69. contra Azorium p. 1. lib. 12. cap. 15. quesito 1 sed bonum esset illam, confici ad probationem illius in foro externo, Doctores citati.

Dixi supra transitum religionis debere fieri ad perfectiorem, nisi legitima dispensatio transeundi ad laxiorem obtenta fuerit, vt ex dicto cap. licet de regularibus, ibi (libere potest sanctioris vite propositum adimplere) sed dubium est quid intelligatur nomine perfectioris religionis ratione, scilicet sanctitatis, vel asperioris vite, & aliqui dixerunt intelligi per-

fectiorem, & sanctiorem habito respectu ad officium pietatis erga animas, puta, quod toto corde studeat proficere fidelibus, cum hic sit vltimatus finis, quo fuerunt introductæ omnes religiones, ita Syluester verbo religio quest. 1. Nauarrus in commentario 4. de regularibus num. 2. cum seqq. sed verius est perfectiorem dici, cuius vita asperior, & durior est, nam in dicto cap. licet de hoc tantum mentio fit, ibi (arctioris vite pretestu,) & infra (vt apud eos vitam duceret arctiorem) tum quia fit talis transitus, vt religiosus collocetur in loco magis tuto pro salute animæ suæ quæ salus magis acquiritur in religione durioris vite, quam laxioris, vnde in omnibus priuilegijs in quibus interdictetur transitus ad aliam religionem, excipitur Chartusia, & tamen hæc non est perfectior quoad finem, Chartusiani enim aliorum saluti non vacant, sed vite asperioris, & solitudinis felicitate gaudent, & ita notant Angelus in verbo religio nu. 34. Azorius p. 1. lib. 12. cap. 14. quest. 2. Santarellus de apostasia cap. 8. num. 30. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 21. Lassus lib. 2. cap. 41. nu. 100. alijque videndi apud Barbosam in d. cap. licet n. 18.

Sed dubium elegans est, an legitime translatus ad aliam religionem teneatur ad vota specialia primæ religionis, puta religiosus Minimorum transit ad aliam religionem, tenetur ne in secunda religione seruare votum abstinentiæ a carnibus, & lactinijs, quo per prius tenebatur, & dico non teneri cum vota primæ religionis sint commutata ad vota secundæ religionis & facta commutatione non teneretur ad votum antiquum, ita Suarez tomo 2. de religione tractatu de voto lib. 6. cap. 3. num. 7. Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 87. Barbosa loco citato, vnde debet sedere in vltimo loco, attento tempore vltimæ professionis, nisi translatus esset non vt subditus, sed vt Superior, nam tunc finito, vel renunciato officio sedebit immediate post Superiorem in memoriam gradus, & honoris, quem gessit, nisi alij adsint qui præualeant ratione maioris honoris, vt bene notat Nauarr. lib. 1. conf. 11. in titulo de maiestate, & obedientia, quem secuntur Rodriq. tomo 3. quest. 52. art. 29. & in summa p. 2. cap. 6. num. 10. Sanch. loco citato art. 30.

Aduerti tamen debet in plures personas incurrere tales transeuntes, & si legitime, primo sunt incapaces quorumcumque beneficiorum, etiam curatorum, sic determinauit Sanct. Tridentina Synodus

dus sessione 14. cap. 13. in fine de reformatione ibi (taliter translatus etiam si canonico-
 rum regularium fuerit ad beneficium secularia etiam curata omnino in eam existeret) li-
 cet translatus fuerit ad arduorem religio-
 nem ex generalitate dicti Concilij docet Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num.
 108. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 105.
 ad finem, unde mendicantes transcentes
 ad non mendicantes, etiam cum facul-
 36 tate Pontificis plures incurrere penas,
 ut in Clementina 1. sub titulo de regularibus
 primo enim priuantur voce, tam actiua,
 quam passiva, ut bene Nauarrus commē-
 tario 4. de regularibus num. 24. Lessius lo-
 co citato num. 105. Sanch. num. 120. sic in-
 telligentes generalitatem dictæ Clemē-
 tine, & si obtinuerit administrationem
 alicuius Ecclesiæ secularis Collegialis,
 adhuc voce priuatur, ex illis verbis Cle-
 mentina (vocem aut locum in capitulo non
 habeant etiam si hoc sibi ab alijs libere con-
 cedatur), quem locum sic intelligunt
 Cardinalis ibi num. 5. opposit. 3. est tamē
 contra glosam, ibidem verbo, inibi, Imolam
 ibidem nu. 12. contra Sanch. & alios apud
 eum num. 121. moti ex dictione illa, inibi,
 quæ denotat administrationem in reli-
 gione, tamē hoc procederet si tale ad-
 uerbium, inibi, conneckeretur cum ver-
 bis inducentibus priuationem vocis, &
 loci in capitulo, sed ibi adiungitur cum
 verbis precedentibus, quoniam in illo
 textu si bene aduertat aliquis, ponitur
 prius aduerbium illud, inibi, postea vir-
 gula, & sic connekti nequit cum verbis
 sequentibus, secundo transiens priua-
 tur loco in capitulo quoad honores
 non quoad onera, ut in disciplinis, & cor-
 rectionibus, ista enim Clementina fuit in-
 troducenda ad inducendas penas transcen-
 tibus, igitur non debet operari fauorem
 ut locum non habeat in capitulo quoad
 penas, & correptiones notant, Cardinalis
 ibi num. 7. Ancharanus num. 5. Bonifacius n.
 78. alijque apud Sanchez num. 124. tertio
 efficiuntur inhabiles ad prælaturas, &
 quælibet alia officia, etiam tanquam
 vicarij, & aliorum locum tenentes, ut in
 dicta Clementina ibi (ad prioratus quoque
 administrationes, aut quæcumque in antea
 non assumi officia, etiam tanquam vicarios,
 seu ministros, vel locum aliorum tenentes) &
 dicta Clementina, non solum intelligitur
 de officijs intra religionem, sed etiam
 extra, ita Ancharanus, ibi in fine, Cardina-
 lis verbo prioratus quest. 2. Sanch. nu. 126.
 Federicus de Senis conf. 161. incip. quidam
 religiosus.

17 Sed queritur qui sint isti mendican-
 tes, quibus transcentibus ad non men-
 dicantes tales penæ imponuntur, & di-
 co intelligi eos qui vi suæ professionis
 regulæ, vel constitutionum à Sede Apo-
 stolica confirmatarum nequeunt reddi-
 tus, & possessiones in communi habere,
 sic colligitur ex cap. unico, §. confirmatur
 de religiosis domibus lib. 6. unde si non pos-
 sident vi constitutionum à Sede tamē
 Apostolica non confirmatarum, non
 dicuntur mendicantes, quoniam sem-
 per ad eorum libitum possent illas col-
 legialiter mutare, & variare, docent Bo-
 nifacius in Clementina 1. de regularibus nu.
 79. Ancharanus ibidem num. 6. Nauarrus
 conf. 65. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 7.
 nu. 114. est tamē contra Decium in cap.
 ad nostram num. 27. de appellationibus, con-
 tra Mandosum regula Cancellar. 23. qua. 3.
 in fine, proinde moniales ordinis mendi-
 cantium, aut minorum, vel aliorum, quæ
 ex vi regulæ, & constitutionum non
 prohibentur redditus in communi ha-
 bere non esse proprie mendicantes, se-
 cus si eis interdicator vi professionis,
 vel regulæ, ita Syluester verbo religio 7. q.
 3. Angelus verbo nouitius num. 6. Sanch.
 loco citato num. 116. contra glosam in
 Clementina 1. verbo quoslibet de regula-
 ribus, Bonifacium ibidem num. 56. Imolam
 num. 8 sicuti si ex dispensatione Summi
 Pontificis possideant, ut in Concilio Tri-
 dentino sessione 25. cap. 3. de regularibus &
 cessum fuit omnibus mendicantibus,
 exceptis Cappuccinis, & Minoribus de
 obseruantia redditus, & possessiones in
 communi habere, concessio enim, &
 dispensatio non trahitur ad diuersa, &
 priuilegium tollens vnum non tollit
 aliud, cap. pastoralis de priuilegijs, ita Do-
 ctiores citati Rodriq. questionum regularium
 tomo 3. quest. 52. art. 15. ad finem, Bonacina
 in tractatu de clausura quest. 2. puncto 9. §.
 5. difficult. 1. nu. 6. vers. quarto illos esse men-
 dicantes.

Unde plures extant excommunicati-
 ones contra quosdam religiosos tran-
 18 scentes ad aliam religionem, prima est
 Leonis Decimi in bulla vnionis, in qua in-
 terdixit sub pena excommunicationis,
 ne fratres reformati transcant ad fratres
 Conuentuales, excepto quodam casu, de
 quo infra, quam excommunicationem
 extendit ad omnes, & singulos Prælatos
 Conuentualium secundum priuilegia
 viuentium, ac subditos si aliquem ex
 præfatis reformatis recipere audeant, ex-
 cluditur tamē casus, quando minus
 ma-

malum videretur capitulo prouinciali dimittere aliquem reformatum ad non reformatos, quam ipsum retinere, licet in hoc contrarium asserere videtur, *Serbus in addit. ad collectorem verbo conuentuales fratres num. 2.* vbi ex determinatione capituli generalis medinensis ostendit non esse licitum fratri familie obseruantia admittere, sed in propria religione puniendos esse, secunda est *Pauli Tertij* edita anno 1537. incip. *Romani*, & *Iulij Tertij* incip. *officij*, & denique *Sisti Quinti* anno 1586. in qua precedentes confirmantur, & excommunicantur, non solum Cappucini recipientes fratres minores de obseruantia sine licentia Summi Pontificis, aut sine licentia in scriptis suorum Prouincialium Minimorum, verum etiam ipsi fratres de obseruantia præsumentes ad Congregationem Cappuccinorum transferre absque præfata licentia, vnde receptio irritatur, & inhabilitas ad quolibet officia inducitur, de quibus omnibus videre est *Sorbi* verbo *recipere*, & verbo *partes*, & apud *Fillucium tractatu 14. cap. 8. quest. 10. nu. 150.* tertia censura est *Iulij Secundi* incip. *exponi*, in qua Summus Pontifex excommunicat fratres *Sancti Francisci de Paula*, qui Minimi puncupantur recipientes, vel retinentes sine licentia Summi Pontificis fratres ordinis Minorum de obseruantia, *Filluc. loco citato nu. 151.* quarta est *Pij Quinti* incip. *quemadmodum*, in qua interdicitur professis ordinis humiliorum; admittere aliquem ad habitum vel professionem sui ordinis, ob nefandum scelus commissum ab vno ex illis religiosus contra *Sanctum Carolum*, quem scopo occidere præsumpsit, sed eum *Deus* evidenti miraculo illæsum seruauit, vnde iste ordo extinctus est, quinta est eiusdem *Pij Quinti* in bulla quæ incipit *equum reputamus*, in qua interdicitur religiosus cuiuscumque ordinis recipere Patres Societatis Iesu sine licentia sui Superioris, exceptis tamen *Charthusianis*, & contra ipsosmet Patres Societatis sine dicta licentia ingredientes aliam religionem quam *Chartusinam*, licet Superiores dictæ Societatis possint ex particulari privilegio concessio à *Pia Quarta*, & *Quinto*, à tali censura absolueri, notant *Suarez disput. 22. sect. 5. num. 21. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 20.* Imò docet neque religiosos huius Societatis posse transire ad *Cartusianam* religionem sine licentia Superioris Generalis, ex communicatione privilegiorum

Carmelitanorum, quibus interdicitur, talis transitus ex privilegio *Pij Quinti*, & *Pauli Quinti* die 3. Aprilis 1610. sexta est contra Minores recipientes fratres ordinis Prædicatorum volentes ad ipsos transire sine licentia Superioris, vel Summi Pontificis, quæ lata fuit per *Clementem* docent *Sanctus Antoninus p. 3. tit. 24. cap. 70. Suarez de censuris disput. 22. sect. 5. num. 17.* *Armilla* verbo *excommunicatione num. 67.* *Fillucius tractatu 15. cap. 8. qu. 7. nu. 197.* dicens esse de reseruatis Summo Pontifici, licet *Suarez* contrarium asserat, septima est contra claustrales recipientes minimos sine licentia Summi Pontificis, ex bulla *Iulij Secundi* incip. *virtute conspicuus*, octava est contra Minimos, qui correctoribus obedire nolunt, ex bulla *Pauli Tertij* incip. *cum sicut*, nona est contra terciarios Eremitas desertentes habitum Minimorum, ex bulla *Leonis Decimi* incip. *licet alias*, decima, & vltima est contra religiosos mendicantes transeuntes ad religiones non mendicantes, & *Martinus Quintus* in extrauaganti *viâ ambrosiose de regularibus*, iussit ut nullus ex mendicantibus ad religiones non mendicantes transiret, sine expressâ licentiâ Summi Pontificis, ut mendicantium ordini prouideret, de qua excommunicatione videndi sunt *Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 103. Santarellus de apostasia cap. 8. num. 27.* dicentes talem extrauagantem non esse vñ receptam, quoad licentiam Summi Pontificis, & si vñ reciperetur, intelligitur quando fieret transitus ad religionem laxiorem, absque iusta causa.

Sciendum est etiam ordines ad quos impeditur transitus mendicantibus, sub prædicta excommunicatione in præfata extrauaganti enumerantur, ut ordo *Sancti Benedicti*, *Cisterciensis*, *Camaldulensis*, *Vallis Vmbrosæ*, *Canonicorum Regularium Sancti Augustini*, & aliorum Monasticorum ordinum, vnde sequitur ipsis non interdici ad alium ordinem mendicantium transire, cum prohibitum non reperiatur, ut bene notat *Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 110.* quod intelligo, si illius extrauagantis, nam si ad essent privilegia particularia, tunc prohiberetur transitus, ut patet ex privilegijs Ordinis prædicatorum, & Societatis Iesu, & alijs de quibus supra.

Ex quibus oritur dicendum talem transitum nullum esse, ut colligitur ex verbis dictæ extrauagantis, ibi (*nihilominus secus facta non teneat*) & sic non solum tran-

transuentem incurrere in excommunicationem, ut dixi, verum etiam nullum, & illicitum esse transuentem, nisi fieret, ad ordinem Chartistensium, cum sit exceptus per extrauag ibi (*Chartistensium dumtaxat excepto*) ad quod facit illud Maioris in 4. distinct. 38. quest. 21. (*Chartistiana religionum optima*) sic etiam si ad esset particularis dispensatio Summi Pontificis, imò sufficeret si daretur licentia, generaliter Mendicantibus, ut possint ad alium ordinem transire, cum non requiratur dari particularibus personis, ut dixerunt Suarez disput. 22. sect. 5. num. 18. Fillucius tractatu 15. cap. 8. quest. 3. num. 191. quos bene impugnat Bonacina tractatu de clausura q. 2. puncto 9. §. 5. difficult. 2. num. 15.

Sed dubium est quid si vnus ex mendicantibus à Religione fuerit eiectus, possit absque speciali licentia Summi Pontificis ad quemlibet Ordinem Monasticum transire, reperio Suarez loco citato num. 20. Filluc. num. 191. dicentes adhuc requiri licentiam Summi Pontificis, nam religiosus eiectus manet religiosus, ut dixi alibi, tamèn Diuus Antoninus p. 3. tit. 6. cap. 4. §. 4. ait fuisse peritorum sententiam posse transire absque speciali licentia, cum non sit cogendus in seculo manere, mihi autem magis placet distinctio Bonacina loco citato num. 191. et si mihi distinguendum, dicentis quod aut eiectio fuit ad tempus alicuius criminis, tunc transitus impeditur absque speciali licentia, ut patet ex rationibus adductis per Suarez loco citato, si vero eiectio fuerit in perpetuum, & dico posse transire ad aliam Religionem, & ratio colligitur ex verbis extrauag. ibi enim fuit interdictus transitus, ut Ordini Mendicantium prouideret, in illis verbis (*volentes etiam conseruationis Ordinum Mendicantium prouidere*), quæ ratio cessat quando religiosus fuit eiectus, quoniam ordo in isto casu nullum patitur dampnum, & sic cessabit effectus prohibitionis, iuxta regulam textus in cap. cum cessante de appellationibus. Ladigere, §. quamuis de iure patronatus, & videre est Bonacina loco citato vers. hinc patet per totum.

S V M M A R I V M.

- 1 Referuntur Doctores afferentes transuentem religioso ad aliam religionem, non transferri bona quesita per primum Monasterium ad secundum.
- 2 Laudatur Dom. Consil. Staiban. iunior.

- 3 Ponderantur plura iura, tam Canonica, quam Civilia, pro hac sententia.
- 4 Transiens de una religione ad aliam, non potest secum transferre scripta. Quod tamèn Author intelligit, quando scripta fuerint composita, ut typis per Monasterium traderentur.
- 5 Hereditas delata monacho existenti in secundo Monasterio, dum erat nouitius, acquiritur primo Monasterio, licet adiuuerit post emissam in illo professionem.
- 6 Monachus heres institutus grauatus de restituendo post mortem, si exiuerit de religione, non per hoc restitutio fieri debet, sed bona remanent in posse Monasterij.
- 7 Hereditas delata monacho transuenti ad aliam religionem, non tamèn ante professionem emissam, acquiritur prima non secunda.
- 8 Afferuntur Doctores dicentes transuente religioso ad aliam religionem transferri bona priori quesita. Quod Author admittit, quando sumus in usufructu.
- 9 Ususfructus dicitur coherere persona. Et dicitur nouus in personam heredis usufructuarij, si acquisitio fuerit pro se, & heredibus. Et si fuerit datus in dotem, soluto matrimonio non fit restitutio perceptorum. A Equiparatur legato annuo, & quot sunt anni, tot sunt legata.
- 10 Prescriptio in legatis annuis, non sufficit unica, quod secus est contractibus annuis.
- 11 Ususfructus relictus monacho, presumitur in dubio fauore Monasterij.
- 12 Religioso transuente de vno Monasterio ad aliud eiusdem religionis, ibique mortuo, bona huic secundo Monasterio queruntur.
- 13 Bona delata ingresso in secunda religione, post ingressum illi queruntur, licet prima religio fuisset incapax. Et hoc procedit, licet fuerint delata tempore quo erat in prima religione, sed sub conditione, quæ tamèn impleta fuit post ingressum in secunda religione.
- 14 Retrotractio non datur in ultimis voluntatibus conditionalibus, secus in contractibus, non tamèn sub conditione potestatiua.
- 15 Gabella non soluitur de contractu conditionato, illa pendente, sed quando fuerit adimpleta. Et si tempore contractus, adest vnus gabellotus, tempore conditionis impleta aliter, primo soluenda erit, non secundo.

16 Monialis si transuerit de vno Monasterio ad aliud, dos remanet penes primum, sed debet aliquid contribuere secundo.

A R G V M E N T V M.

Resoluitur quæstio posita in præcedenti Theoremate, si facto transitu, transferantur bona ad secundum Monasterium, & multa notabilia declarantur.

T H E O R E M A LXXVIII.

Positis his omnibus de quibus in præcedenti Theoremate solum remanet respondendum ad primum quæsitum, scilicet si bona quæ sita primo Monasterio transeant ad secundum, cum religiosus de vna ad aliam transuerit religionem, & inquam plures adesse dissensiones, plerique enim dixerunt remanere bona illa penes primum Monasterium, ita post multos antiquos Reg. Tappia in auth. ingressi cap. 6. num. 7. C. de Sacrosanctis Ecclesijs, Card. Tuscus practicarum lit. M. conclus. 316. num. 27. & latè conclus. 322. Azorius tomo 1. institut. moralium lib. 12. cap. 15. quæst. 3. Sanchez in summa tomo 2. lib. 7. cap. 32. num. 8. Faustus in thesauro religionis lib. 5. q. 386. nu. 3. Suarez de religione tomo 4. lib. 3. cap. 13. & 14. Bonacina in tractatu de clausura quæst. 2. puncto 11. §. 4. disput. 2. num. 6. Miranda in manuali prælatorum quæst. 31. art. 24. Tamburrinus de iure Abbatum tomo 3. disput. 7. quæst. 6. Barbosa in collect. ad textum in cap. quod a te de clericis coniugatis, latè Surdus de alimentis tit. 9. quæst. 29. sic decisum videtur in Col laterali Consilio, de qua mentionem faciunt Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. decis. 193. & Sanfelicius tomo 2. decis. 323. & ego addo Cabedum decis. 163. num. 2. p. 2. Fontanellam. tomo 1. decis. 227. qui num. 11. cum seqq. sic fuisse decisum in Senatu Catalonie testatur, Ripollavariar. cap. 13. num. 70. nouissimè addo Dom. Staibanum iuniorem dignissimum Consiliarium, quem propè diem ad maiora euecturum indubitanter spero ob suam maximum vitæ candorem, ac coequalem scientiam tomo 2. controuersiarum cap. 125. per totum, & cap. 126. à num. 31. cum pluribus sequentibus, quorum sententia videtur robur accipere ex textu in auth. si quis autem forte vers. si vero relinquens, il secundo de monachis, cuius verba sunt (si vero relinquens Monasteriū

in quo conuersationē habuerit, ad aliud transeat Monasterium, etiā sic equidem eius substantia maneat, & vindicetur à priori Monasterio, ubi abrenunciens hanc reliquit) faciunt plura iura per Fontanell. loco citato, cap. verum de condit. appof. cap. 2. quæst. 2. cap. sunt qui opes 17. quæst. 4. imò plures Doctores apud Villalobos in summa tomo 2. tractatu 35. difficult. 14. num. 5. dixerunt neque hunc transeuntem posse secum scripta deferre ad secundum Monasterium, cum iam quæ sita sint primo, sequitur Hieronymus Rodriq. in compendio quæstionum regularium resolut. 123. num. 82. Faustus in thesauro religionis lib. 5. qu. 386. num. 5. & licet Valerus in differentijs vtriusque fori contrarium dixerit verbo regularis differentia 8. num. 2. quem secutus fuit P. Diana p. 3. tractatu 2. resolut. 63. tamen iidem Doctores dicunt quod quando scripta essent ab Authore correctæ, vt typis mandare posset, Monasterium, tunc non posset illa secum deferre, cum concurrat magnum damnum illius Monasterij, à fortiori dicendum erit in bonis, vt cum fuerint illi quæ sita non posse auferri per transitum ad aliud.

5 Imò plures dixerunt si quod hæreditas fuerit monacho delata tempore quo existeret in secundo Monasterio, nō tamē professione in illa emissā, licet illam aduerit post professionem, adhuc primo Monasterio acquiritur, notabilis est doctrina Panormitani in cap. in presentiam num. 77. de probationibus, quem secuntur Couarruias de testamentis cap. 1. num. 21. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dub. 11. num. 87. & 88. Sanchez lib. 7. cap. 32. num. 18. contra Baldum in l. si quis mihi, §. seruus, ff. de acquirenda hereditate, licet enim attendi debeat tempus acquisitionis hereditatis quoad ius hæredis, vt in titulo institut. de heredum qualitate, & differentia, & tempus aditæ hereditatis inspicatur, l. si alienus, ff. de leg. 3. hoc tamē intelligitur perfecte, vt ex dictis iuribus imperfecte idest renocabiliter acquiritur per delationem hereditatis, & Baldus in cap. in presentiam num. 15. de probationibus dixit quod si religiosus fuisset grauatus de restituendo post mortem, & si exiuerit ab illa, non statim fit restitutio, sed adhuc bona remanent in religione, secuntur Fason in l. cum fundo, §. seruum in fine, ff. si certum petatur, Sanchez l. 7. cap. 32. num. 15. & Phabus decis. 63. dixit, quod si religiosus transuerit de vna religione ad aliam, & antequam professionem in secunda emitteret, hæreditas

C c c

ipfi

ipsi delata fuerit, non acquirit secundo, sed priori Monasterio, à fortiori dicendum erit, ut si bona sint iam quaesita priori Monasterio, non debent ab ipso auferri pertransitum ad secundum Monasterium.

Alij autem dixerunt transferri hæc bona ad secundum Monasterium, ita Socinus senior conf. 222. num. 3. vers. sed in casu nostro lib. 2. Calderinus conf. 23. in titulo de regularibus, Menochius de arbitrarijs iudicium casu 436. num. 25. Rota in recentioribus decis. 215. num. 2. tomo 1. p. 2. in recollectis per Farinaceum, & alij apud Barbosa in dicto cap. quod à te de clericis coniugatis, quam sententiam inquam posse procedere si ageretur de usufructu, qui per transitum ad aliā Religionem transfertur, etenim ius usufructus est personale, & personæ coherere dicitur, ex dictis & notatis per Bald. in l. usufructu num. 1. vers. secundo premitto, ff. soluto mat. ex l. necessario, §. finali, ff. de periculo, & comodo rei vendite, itaut si fiat stipulatio pro se, & hæredibus adhuc usufructus extinguatur per mortem stipulantis, & in persona hæredis novus constituitur, l. stipulatio ista, §. sed & si quis, ff. de verb. oblig. l. qui usufructum 43. §. 1. ff. de usufructu; Barbosa in l. usufructu 58. sub nu. 1. vers. secundo premittendum est, ff. soluto matrim. cum alijs adductis per olim Consil. Arias de Mesa doctissimum virum lib. 3. variarum cap. 48. & seq. & si fuerit in dotē datus, nulla sit fructuum perceptorum restitutio uxori, dicta l. usufructus, ex l. cū in fundo vers. diuortio, ff. de iure dotium, videndi post alios de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 262. Gaspar Thesaur. lib. 3. questionum forensium quest. 41. Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 10. consequenter si personale dicitur personam sequens, ubi reperitur persona ibi permanere debet usufructus.

Accedit elegans ratio, nā usufructus equiparatur legato anno, l. in singulos, ff. de annuis legatis, at certum est legatum annuū pro primo anno est purum pro sequenti vero conditionale, l. si stichum, §. stipulatio, ff. de verb. oblig. & tot dicuntur legata, quot sunt anni, l. senatus, §. finali, ff. de donationibus causa mortis, ad differentiationem stipulationis, quæ unica dicitur, licet sit annua, dicta l. stichum, §. stipulatio, proinde iuxta veram, & communem sententiam in legatis annuis tot requiruntur præscriptiones, quot sunt anni, in stipulationibus unica sufficit, ut post infinitos, Rodericus de annuis redditibus

lib. 1. quest. 17. nu. 103, Cencius de censibus p. 3. cap. 1. quest. 8. art. 1. à num. 4. Barbosa in cap. olim causam extra de censibus, Causillos communes contra communes quest. 567. Cancerius p. 1. variarum cap. 15. num. 18. Dom. Reg. Cap. Latro tomo 1. decis. 27. n. 5. & seqq. Dom. Præf. Merlinus to. 1. cap. 44. ubi latè, Mercur. Merlinus in copiosissimo tractatu de pignoribus lib. 5. quest. 21. num. 49. nouissimè Franc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 34. igitur si legatum annuum, & usufructus equiparantur, & in vnoquoq. anno legati petitio cedit, ita vnoquoque anno venit dies usufructus, quotidie enim usufructus constituitur, expresse dicitur in l. 1. §. interdum, ff. de usufructu accrescendo, consequenter cum sit casus usufructus debet applicari, ubi illo tunc reperitur usufructuarius, & sic secundo Monasterio, & his non adductis docet Sanchez in opere moralis lib. 7. cap. 13. nu. 63. quod tamen non posset procedere si usufructus fuisset religioso non sui, sed Monasterij contemplatione, sicut in dubio presumitur, docet Bonacina dicto tractatu de clausura quest. 2. puncto 9. §. 4. difficultate 2. num. 10.

Secundo posset procedere secunda sententia, quando religiosus transierit ad aliud Monasterium eiusdem Religionis ibique moriatur, nam tunc bona non quaeruntur primo, sed huic secundo Monasterio, decisum refert Trinisannus omnino videndus decis. 30. per totam.

Tertio procedit in bonis quaesitis post ingressum in secundo Monasterio, quod locum habet, etiam si primo loco ingressus fuisset in Religionē incapacem, nam per licentiam datam à Summo Pontifice de transiendo ad religionem capacem, fit habilis ad succedendum, quoniam per ingressum factum in prima religione non fuerunt iura successionis extincta, sed tantū suspensa, quoad quaerenda, ita Baldus in auth. ingressi, C. de sacrosanctis Ecclesiis, Syluester verbo religio 4. quesito 10. Tabiena eodem verbo nu. 29. Azorius p. 1. lib. 12. cap. 15. quæ. 3. Sanchez loco citato num. 24. cum seqq. Molina tomo 1. de iustitia, & iure disput. 140. vers. quando religiosus, Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 41. dub. 11. n. 88.

Imò hoc locum habet casu quo hæreditas fuerit delata monacho existenti in prima religione sub conditione, quæ tamen adimpleta fuit cum existeret in secunda, tunc non primo, sed secundo Monasterio acquiritur, quia in ultimis voluntatibus attenditur tempus adimple-

pleta conditionis, & in eis locus non datur retrotraſſioni, l. si cum heres 4. ff. quando dies legati cedat, si vero loquamur in contrahibus, licet regula sit, in illis locum dari retrotraſſioni, arg. l. potior vers. videamus, & in l. qui blanneum, ff. qui potiores in pignore habeantur, tamen ista regula fallit, quoties sumus in conditione potestativa quoniam tunc nulla datur retrotraſſio, l. si debitori la 1. s. si filius, ff. de fideiussoribus, l. qui pecuniam, ff. si certum petatur, l. quidam cum filium, §. finali, ff. de verb. oblig. Bartolus in l. si is qui pro emptore num. 46. ff. de usucapionibus, Iason in l. si filius, ff. de verb. oblig. & in l. si decem col. penult. ff. eodem titulo, Surdus decis. 117 Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 25. num. 3. latissime præceteris Mercul. Merlin. in doctissimo, ac copiosissimo tract. de pignoribus lib. 4. tit. 1. quest. 22. per totam, proinde, cum nulla detur retrotraſſio, acquiruntur bona secundo Monasterio, ac cum sumus in conditionibus casualibus, ubi locum habet, licet conditio sit purificata post professionem in secunda religione, nihilominus primo acquiritur, sicut in simili de contractu conditionato non soluitur gabella conditione pendente, sed cum illa fuerit purificata, l. 2. C. de enuchis, ubi Baldus, & communiter Doctores ex textu in l. ea quidem si mancipia, ita fuerint alien. &c. & in l. 1. s. hac autem verba, ff. quod quisque iuris, tamen si tempore contractus aderat vnus gabellota, tempore conditionis impleta alter, solutio fieri debet primo non secundo, vt in expressio tradunt, Bartolus in l. conditio col. 2. ubi Paulus de Castro, ff. ad legem falcidiam, Baldus in l. diuortio, col. finali, ff. soluto matrimonio, & in l. finali, ff. de iurisdic. omnium iudicum, Romanus in l. si fictum, §. stipulatio, ff. de verb. oblig. Firmianus in tractatu de gabellis p. 6. quest. 1. vol. 1. Vasq. in opusculis cap. 6. §. 2. dub. 2. n. 24. Molina disput. 337. num. 10. Bonacina tomo 2. in tract. de contrahibus qu. 2. disput. 3. puncto 1. num. 6. igitur idem dicendum erit in casu nostro, vt dicta bona acquirantur primo Monasterio, licet conditio impleta sit post professionem in secundo, ita docent Couarr. in cap. 1. num. 20. de testamentis, Azorins p. 1. lib. 12. cap. 15. ad finem, Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 41. cum seq.

Ultimo dicerem cum secunda sententia quod si ageretur de Monialibus, tali casu licet dos non transeat ad secundum Monasterium, nam etsi dos detur propter onera matrimonij, l. pro oneribus,

C. de iure dot. l. si pater 76. ff. eod. tit. & valeat argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, c. inter incorporalia de translatione Prelatorum, tamen datur sub illa conditione si professio sequatur, quæ cum fuerit secuta in primo Monasterio, nil aliud erit attendendum, nihilominus posset primum Monasterium coggi ad contribuendum aliquid pro alimentis præstandis dictæ moniali in secundo Monasterio, & ad hoc videndus erit omnino Surdus de alimentis dicto titulo 9. quest. 27. per totam, videndus est ad hanc eandem questionem doctissimus P. Pellicionus questionum illustrium quest. 21. cap. 10. post hæc scripta editus.

S V M M A R I V M.

- 1 *Fruſtus percepti per commodatarium, vel per præcarium non veniunt in reſtitutione renocato dicto contractu.*
- 2 *Ponderantur iura in Iulianus, §. ex vendito, ff. de actionibus empti.*
In l. Lutus, ff. de donationibus.
In l. fruſtus percipiendo, ff. de vsuris.
In l. 1. §. serui electione, ff. ad Sen. Conf. Syllanianum.
- 3 *Heres non tenetur reſtituere fruſtus perceptos pendente tempore reſtitutionis faciende causa fideicommiſſi.*
- 4 *Fruſtus non reſtituuntur percepti per donatarium inter vivos, licet illa renocetur ex aliqua causa puta ingratitudinis.*
- 5 *Bona fides ſufficit ad acquisitionem fruſtuum.*
Et ſufficit quod abſit mala fides.
Et procedit, licet fuerit cauſata ex iniuſtis cauſis.
- 6 *Error iuris reſpectu tituli impedit præſcriptionem, ſecus quoad acquisitionem fruſtuum.*
- 7 *Stylus, & communis obſeruantia in omnibus attendenda erit.*
- 8 *Ponderantur iura in l. eum qui, ff. de additione in diem.*
In l. item quod, ff. eodem titulo.
In l. Imperator, ff. eodem.
In l. 1. §. 1. ff. de ædilitio edicto.
In l. lege fundo, ff. de lege commiſſoria.
In l. finali ff. de iure ſciſci.
In l. cum quis, ff. de conditione cauſa data, & cauſa non ſecuta.
In l. videamus la ſecunda, §. item ſi indebitum, ff. de vsuris.
- 9 *Fruſtus percepti per donatarium cauſa mortis reſtituuntur illa renocata.*
- 10 *Fruſtus percepti reſtituuntur renocato titulo.*

- 11 *Contractus resolutus propter non impletum conditionis fructus percepti restituuntur.*
- 12 *Conditione defecta, singitur contractum nunquam factum fuisse.*
- 13 *Ponderatur textus in l. de fructibus, si de donationibus inter virum, & uxorem.*
- 14 *Affertur intellectus glossæ ad dictam legem, sed impugnatur.*
- 15 *Possessor mala fidei dicitur, qui contra iura mercatur.*
- 16 *Affertur intellectus Iasonis in l. cum quis, ff. de condi. causa data.*
- 17 *Author resoluit difficultatem textus in dicta l. de fructibus.*
- 18 *Depositarius utens re deposita committit furtum.*
Sed non tenetur restituere usuras ex illa re depositata redactas.
- 19 *Interesse dicitur fructus industrialis, & civilis.*
- 20 *Ratio quare prohibetur donatio inter virum, & uxorem ab Authore ponderatur pro resolutione difficultatis.*
- 21 *Rescisso contractu remedio legis 2. C. de rescindenda venditione, fructus percepti non restituuntur.*
- 22 *Fructus percepti per heredem pendente conditione sunt restituendi fideicommissario quando conditio eius favore fuerit apposta.*

ARGUMENTVM.

Controuertitur, si rescissa renunciatione, eò quod renūcians intra annum nouitiatus decessit, vel quia fuit egressus, fructus percepti per renunciatarium illo medio tempore sine restituendi, ad cuius resolutionem plura iura ponderantur, & ad veram concordiam rediguntur.

THEOREMA. L. XXIX.

Diximus per præcedentia Theorematum, quando renunciatio facta per ingressum rescindatur, dignum, ac necessarium videre est, si fructus percepti per renunciatarium veniant, & quia dupliciter hæc rescissio praticari potest, primo si professio annullata fuerit ex causis, de quibus ibi, secundo si renūcians mortuus sit intra annum nouitiatus, ut dixi, merito pro congrua responsione, sigillatim de utroque casu, sermo erit instituendus, vel quando intra annum no-

uitatus de religione exiuerit, & quoad hunc vltimum casum, scilicet si exiuerit intra annum, vel defunctus sit videtur dicendum esse faciendam restitutionem, quoniam qui fructus recipit de voluntate domini, etiam ex contractu reuocabili, puta cōmodato, præcario, vel simili, non tenetur ad restitutionem fructuum secuta reuocatione, ut docet Iuris Consult. Vlpianus in l. Iulianus, §. ex vendito. ff. de actionibus empti. in illis verbis (possessionem autem traditam accipere debemus, etiam si præcaria sit possessio, hoc enim solum spectare debemus, an habeat facultatem fructus percipiendi) adhæret Scauola in l. Lucius, ff. de donationibus, ubi si fiat concessio ad vsum indeterminatum, & sic præcarium, hæredes illius possunt reuocare concessionem illam, sed non fructus perceptos, cuius verba sunt (Lucius Titius, epistolam talem misit ille illi salutem, hospitio illo quandiu volueris uteris in superioribus dictis, & his omnibus gratuito, idque se ex voluntate mea facere, hac epistola notum tibi facio, quero an heredes eius habitationem prohibere possint, respondi secundum ea quæ proponerentur, heredes eius posse mutare voluntatem) ex quo Scauola loco colligitur, concessionem fuisse reuocatam, sed nulla pētio habitationis præterita soluta fuit.

Accedit responsio Pomponij in l. fructus percipiendi, ff. de usuris, in quo dicitur, quod licet donatio inter virum, & uxorem inualida sit, fructus tamen perceptos suos facit donatarius, ibi (fructus percipiendi vxor, vel vir ex re sibi donata suos facit) & notat glossa in l. nec ullam, §. omnibus verbo vxor, ff. de petitione hereditatis, & in l. de fructibus, ff. de donationibus inter virum, & uxorem, & facit textus in l. 1. §. serui electione, ff. ad Sen. Conf. Syllan. ubi Vlpia. ait quod si serui legati fuerint sub cōditione illa pēdēte dicuntur heredis ita ut cōditio postea eueniens operatur, ut in futurum solū heredis esse nō dicantur, nō quod a principio non fuerint, ibi (serui appellatione etiam ij continentur, qui sub conditione legati sunt, nam medio tempore heredis sunt, nec quod conditio existens efficit ut desinant esse heredis, facit, ne videantur interim eius esse,) ex quo textus dixerunt omnes pendente conditione fideicommissi heredem fructus suos facere, quæ impleta non tenetur ad restitutionem, faciunt iura in l. mulier, §. 1. l. in fideicommissarium, ff. ad Trebellianum, l. domos, ff. de leg. 1. l. quod verbis in principio, ff. de leg. 2. l. filium penult. & ibi Bart. ff. de optione legata, l. herennius la 1. ff. de usuris, §. si quis de

de predictis il secundo, §. si vero post hanc, ubi Angelus auth. ut cum de appellatione cognoscitur, sic in casu nostro illa rescissio renunciationis non operatur restitutionem fructuum perceptorum, sed solum ex tunc perceptionem impedit,

Vnde dixit glosa in l. generaliter dicimus §. plane si minus verbo ex causa, ff. de fidei-commiffarijs libertatibus, quod reuocata donatione inter viuos ex quacumque causa, fructus percepti non debent restitui, quam glosam sequitur Baldus in sua margarita verbo fructus in principio, dicēs reuocata donatione inter viuos ex capite ingratitudinis, fructus non restitui, secuntur, eum Rolandinus in tractatu de donationibus causa mortis col. 4. num. 6. Gomefius lib. 2. variarum in tit. de donat. min. num. 2. vers. secundo in foro, Gutierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 10. num. 7. Antonius Faber in suo Cod. in tit. de reuocandis donat. definit. 15. decisum testatur Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 28. num. 16. in fine.

5 Eò magis quia ad acquisitionem fructuum sufficientem titulum, & bonam fidem, cap. ex frequentioribus, ubi Abbas num. 2. de institut. & in cap. grauis num. 4. vers. si vero habuit de restitut. spoliatorum, Rota Romana decis. 665. num. 6. tomo 2. in recentioribus, Surdus decis. 247. num. 12. & sufficit, quod absit mala fides, Gratianus cap. 420. num. 18. 19. lib. 3. quæ bona fides etiam ex iniustis causis causatur, & sufficit ad acquisitionem fructuum, docent Facchineus conf. 2. nu. 65. Menoch. lib. 3. presump. 130. num. 3. Antonius Fab. lib. 7. Cod. tit. 13. definit. 17. latè Fontanell. tomo 2. decis. 435. à num. 19. cum seqq. vnde Imola in cap. peruenit col. 2. vers. item nota, Butreus de emptione, & venditione, inquit quod licet error iuris respectu tituli impediatur prescriptionem, in qua titulus requiritur, l. nunquam, ff. de usucapionibus, tamen non impeditur prescriptio, quando titulus non requiritur, Butreum refert, & sequitur Fabius in cap. de quarta num. 34. de prescriptionibus, & in cap. cum contingat col. 3. de rescriptis, idem notat Bartol. in l. celsus num. 17. vers. dic ergo, ubi etiam, Paulus de Castro, & in l. 1. ff. de usucapione, dicens bonam fidem præsumi, siue præcedat titulus, siue verus, siue putatiuus, idem Paulus de Castro conf. 44. col. penult. lib. 2. Alexander conf. 125. col. 3. lib. 4. Rubeus conf. 75. num. 4. qui titulus à fortiori ad acquisitionem fructuum non requiritur, modo ad sit bona fides, l. quesitum in fine. ff. de acquirenda rerum domi-

mio l. 4. §. sane, ff. de usucap. Menochius de recuperanda possess. remedio 15. n. 593. Surd. conf. 115. num. 4. qui ait sufficere qualem qualem occasionem possidendi, & ante eum dixit Baldus conf. 11. in fine lib. 1. cū adductis per Osasum decis. 160. nu. 7. plures decisiones Rotæ Romanæ refert Nouarius lib. 1. quest. 46. vnde si in casu nostro adest bona fides, licet renūciatio rescindatur, fructus medio tempore percepti non erunt restituendi.

Verum ego semper contrariū obseruauit practicum, scilicet fructus fore restituendos, & sic hanc praxim sequor, iuxta præceptum, Iuris Conf. in l. minime, ff. ad legem falcidiam, l. filius emancipatus, ff. ad legem Corneliam de falsis, ibi (sic enim inueni Senatum censuisse) §. penult. institut. de satisfactis, ibi (omnia apertius à quotidiano iudiciorum usu ipsis verum documentum apparere) l. labeo, ff. de statu liberis ibi (morem agentium sequi debemus, l. 3. C. de edificijs priuatis, ibi (probatis ijs quæ in oppido frequenter in eodem genere controuersiarum seruata sunt) & in l. 1. ad finem vers. impubes, ff. ad Syllanianum, in illis verbis (solet hoc in casu obseruari,) de qua materia, & styli obseruantia legendus est Domin. Francis. Maria Prato obseruat. iuris tomo 1 obseruat. 44. per totam, nouissimè Hippolytus Maya obseruationum cap. 1. per totum & sic cum seruari viderim restitui fructus non mirum si hanc tueor sententiam, quam per ante docuit Sanchez lib. 7. summa cap. 5. num. 63.

8 Cui sententiæ plura Iuris Conf. respōsa fauent, Vlpiani in l. eum qui, ff. de in diem adiectione, ubi ait, quod facta venditione ad diem, cum dicatur resolubilis, si reuocetur, seu resoluatur, fructus percepti restituuntur, ibi (sed eam actionem sicut fructus inquit quos perceperit, venditi iudicio præstaturus est) in l. i. quod, ff. eodem titulo, ibi (item quod dictum est fructus inter ea captos emptorem priorem sequi) & in sequenti dicitur (sin vero existat emptor posterior fructus refundere priori debere constat venditori) in l. Imperator, ff. eodem, in illis verbis (Imperator Scuerus rescripsit sicut fructus in diem ad dictæ domus, melior conditio fuerit allata venditori restitui necesse est) & in l. 1. §. 1. ff. de edilitio edicto, ibi, & si quid aliud ei in venditione, siue quid ex ea re fructus ad emptorem peruenierint, ut ea omnia venditori restituat, ex quibus Vlpiani locis habetur, quod quoties titulus est sui natura resolubilis, illo resolutio fructus medio tempore percepti restituantur.

Ad.

Adhærent locus Neratij in l. lege fundo, ff. de lege commissoria, ubi ait quod resoluta venditione fundi sub pacto legis commissoria, fructus percepti restituuntur, illis verbis (lege fundo vendito dicta, ut si intra certum tempus pretium solutum non sit res inempta esset de fructibus quos interim emptor percepisset, hoc agi intelligendum est, ut emptor interim sibi suoque iure percipiat, sed si fundus re venisset, Aristoteles exstimabat venditori de his iudicium in emptorem damnum esse, quia nihil penes eum residere oporteret ex re in qua fidem sefellisset) Pauli in l. finali, ff. de iure fisci, ibi (de fructibus medio tempore perceptis quærebatur, patronus fisci esse volebat, plane si medio tempore inter primam licitationem, & sequentem additionem percepti fuissent ad venditorem pertinere) & in l. cum quis, ff. de conditione causa data, & causa non secuta, in quo dicitur quod reuocata donatione causa mortis, sit restitutio una cum fructibus, in illis verbis, (cum quis mortis causa donationem fecisset, cum conualuisset donator condicit, fructus quoque donatarium rerum, & partus, & quod accessit rei donata repetere potest) Pauli in l. videamus la secunda, s. item si indebitum, ff. de usuris, in illis verbis (item si indebitum fundum solui, & repeto fructus quoque repetere debet, idemque est si mortis causa fundus sit donatus, & reualuerit, qui donauit, atque ita conditio nascatur,) ex quo textu dixerunt Doctores, quod si res donata causa mortis inuita tradita fuit illaque fuerit reuocata, fructus percepti restituuntur, docent Bart. Angelus, Cuman. Alexand. & Iason in dicta l. cum quis mortis causa Cremenensis sing. 13. Gomezius tomo 2. variarum in titulo de donationibus num. 21. Aretinus in s. 1. col. penult. institut. de actionibus, Andreas ab ex ea in libro de pactis num. 121. Arias Pinellus in l. 2. p. 2. num. 11. C. de bonis maternis, Riminaldus senior in l. traditionibus col. penult. C. de pactis, Riminaldus iunior in principio institut. de donationibus num. 1673. Loriotus de fructibus, & impensis axiomate 30. Copus de fructibus cap. 10. Caldas Perriera de potestate eligendi, & nominandi lib. 3. cap. 4. nu. 7. Mattienzo l. 7. tit. 10. glosa 3. nu. 13. lib. 5. recompilationis.

Ex quibus iuribus expresse habetur fructus semper venire in restitutione, resoluta titulo, qui reuocabilis erat, ita
10 firmanz post alios, Franchus decis. 120. num. 8. Vinus decis. 22. num. 8. Gratianus decis. 79. num. 12. Marefcottus lib. 2. variarum cap. 94. num. 35. Surdus conf. 28. num. 53. Salgado de regia protectione 4. p. cap. 14

a nu. 142. usque ad 148. Larrea decis. Gratianensi 76. num. 4. cum alijs apud ipsum, at quia in casu nostro renunciatio est resolutibilis, cum contineat tacitam conditionem si sequatur professio, ut pluries dixi, consequenter dicendum fructus perceptos præambulo titulo resolutibili, omnino restituendos esse illo resoluta, eo magis, quia sumus in actu conditioni
11 nali, ut dixi, qui operatur restitutionem fructuum, quoties conditio deficit, docet Iuris Conf. Modestinus in l. omnia, s. fundum, ff. de leg. 2. in illis verbis (fundum ante conditionem completam ab hærede non traditum, sed a legatario detentum hæres vindicare cum fructibus poterit) notant Romanus sing. 538. Soccinus conf. 270. num. 9. lib. 2. Signorolus conf. 227. igitur si conditio defecta est ob professionem non secutam, quare dicendum non erit fructus perceptos fore restituendos? & ratio huius est, quoniam defecta conditione fingitur per legem actum numquam
12 factum fuisse, inquit Vlpianus in l. si quis fundum, ff. de contrahenda emptione, in illis verbis, si quis fundum iure hæreditario sibi delatum, ita vendidisset, erit tibi emptus quanti a testatore emptus est, & mox reperiatur non emptus, sed donatus testatori, videtur quasi prætio facta venditio, ideoque similis erit venditioni factæ sub conditione, que nulla est si conditio defecerit) Pompon. in l. necessario, ff. de periculo, & commodo rei vendite, ibi (quod si sub conditione res venerit, siquidem defecerit conditio, nulla est emptio,) & confirmat Iabolen. ff. si certum petatur, ubi fit mentio de stipulatione sub conditione, & dicitur quod si conditio deficiat, nulla est stipulatio (perinde enim est, ac si nulla stipulatio interuenisset) a quibus omnibus non deficit auctoritas Pauli in l. necessario, s. quod si pendente, ff. de periculo, & commodo rei vendite, ibi, quod si pendente conditione res tradita sit, emptor non poterit eam usucapere pro emptore, & quod prætij solutum est, repetetur, & fructus medijs temporis venditoris sunt, quæ iura manifestissimis verbis nostram decidunt difficultatem.

Neque obstant in contrarium considerata, quoniam illa iura sermonem instituunt de contractibus, qui licet reuocabiles sint, tamen dicuntur perfecti, & ab alio extrinseco non pendent, ut in præcario, commodato, & similibus, at in casu nostro hæc renunciatio non dicitur in esse perfecta, sed pendet ab implemento professionis emittendæ, sicut est in donatione causa mortis, quæ ut per-

secunda dicitur requirit mortem donantis, ideo in illis contractibus non fit re-
solutio fructuum, secus in hoc.

Sed contra hanc responsionem vide-

13 tur difficilis locus *Ulpiani* in l. de fructibus 17. ff. de donationibus inter virum, & uxorem, ubi *Iuris Conf.* ait, quod si fiat donatio per virum uxori de fundo, ille, que traditus sit, fructus percepti per uxorem ex illo fundo restituendi non sunt annullata donatione, & tamen nulli dudum est donationem inter virum, & uxorem esse in suspensio, quousque mors donantis sequatur illamque reuocabilitati subiacere, igitur falsa videtur responsio de titulo reuocabili, & de actu perfecto, & de suspensio, verba *Ulpiani* sunt, (de fructibus quoque videamus, si ex fructibus prediorum que donata sunt locupletata sit, an in causam donationis cedant, & *Julianus* significat fructus quoque, ut usura licitam habere donationem.

14 Et licet glosa, ibi dicat uxorem donatariam fuisse in bona fide putantem donationem valere, ideoque fructus suos facere, iuxta textum in l. qui bone fidei 23. l. bone fidei emptor 48. ff. de acquirendo rerum dominio, l. qui scit, §. penult. & finali, ff. de usuris, & in §. si quis a non domino instituit. de rerum diuisione, tamen hoc dicere falsum esset quoniam qui contra iura mer-

15 catur male fidei possessor iudicandus est, cap. qui contra iura de regulis iuris lib. 6. l. quemadmodum in fine, C. de agricolis, & censitis lib. 1. l. ubi, ff. de usucapionibus, notant *Alexander* conf. 121. num. 10. & seqq. lib. 4. *Crauetta* conf. 116. num. 6. conf. 134. num. 16. *Surdus* decis. 46. num. 1. & decis. 179. num. 1. *Osascus* decis. 160. sub num. 1. in principio, at donatio inter virum, & uxorem iuribus prohibetur, ideo si putaret illam fuisse validam in iure erraret, a quo mulier non excusatur, l. finali, C. de iuris, & facti ignorantia, merito illam glosam, quam plures sectati fuerunt, resellunt doctissimi viri *Connanus* lib. 8. commentariorum iuris civilis cap. 1. *Arias Pinellus* in l. 2. p. 2. cap. 4. nu. 50. C. de rescindenda venditione, *Menchaca* questionum forensium cap. 70. num. 11. cum seqq. *Caldas Periera* dicto cap. 4. a num. 13. ubi multa subne-

quit. Quam difficultatem agnoscens *Iason*

16 in l. cum quis, ff. de condit. causa data, inquit duplici modo actum fore reuocabilem, & resolubilem, aut ex dispositione legis, aut hominis, primo casu, ut in donatione inter virum, & uxorem, qua iura reiciunt, fructus percepti non resti-

tuuntur, si vero fiat reuocabilis ex dispositione hominis, ut in donatione causa mortis, & fructus restituuntur, qua *Iasonis* resolutione attentata, magis crescit difficultas contra nostram sententiam, quia rescinditur renunciatio tamquam defecta conditione per *Tridentinum* intellecta, quae sane responsio mihi plausibilis non videtur, cum sit nimis generalis, & comprehenderet omnes fructus, tam naturales, quam industriales, quod esset contra dictam legem de fructibus, ut proxime patebit.

Vnde ego (& omissis variis responsionibus de quibus *Couar. inc. possessor* p. 2. relect. §. 7. num. 2. & lib. 1. variarum cap. 3. num. 6. cum seqq. *Ladercus* conf. 165. per totum, *Cuiacius* ad *Africanum* par. 2. in l. quesitum 40. *Antonius Faber* lib. 4. coniecturarum iuris cap. 17.) respondeo *Ulpianum* in dicta l. de fructibus, de industriali-
17 bus tantum fuisse locutum, quos uxor suos facit, ut aduertit glosa, ibi in principio, & colligitur ex illis verbis, (fructus quoque, ut usuras) ubi eandem rationem quam considerauit in usuris, considerat in fructibus utrumque equiparando, at quis vnquam dubitauit usuras ex industria provenire, & opera pecuniam mutuo dantis, vnde semper remanent penes eum qui eas extorsit quamuis is fur sit, & pecuniarum, ex quarum mutuo usuras exegit, male fidei possessor, ut est textus in l. si ex ea, C. de rei vindicatione, ubi depositarius usus fuit re deposita, consequenter furtum commisit, ut in l. 3. C. depositi, nihilominus pecuniarum depositarum dominus ex illis rem comparatam non vindicat, & sic neque usuras redactas, ex illis, docent *Diuus Thomas* 2. 2. quest. 78. art. 3. *Gabriel*, & alij in 4. distinct. 15. quest. 2. *Sotus* de iustitia, & iure lib. 6. quest. 1. art. 4. *Ancharanus* in cap. peccatum col. 2. de regulis iuris lib. 6. *Ioannes Andreas*, *Lapus* & alij in cap. quamquam in principio, de usuris lib. 6. *Panormitanus* in cap. finali, in fine de usuris, *Angelus* in summa verbo usura, & faciunt iura in l. 1. C. si alteri, vel sibi, l. quamuis ex ea, C. de pignori-
18 bus, l. si patronus, C. communia utriusque iudicij, & in l. cum duobus, §. cum erant, ff. pro socio, sic usura dicitur ex industria pro-
19 uenire, & appellatur fructus civilis, *Bertrandus* conf. 147. sub num. 1. ad finem lib. 4. & non natura percipi, l. si naus 62. iuncta glosa, ff. de rei vindicatione, consequenter si usura dicitur ex industria provenire, & *Iuris Conf.* in decisione fructuum considerat rationem usurarum, si-

signum est voluisse loqui tantum de fructibus industrialibus, quod expresse habeo ex Pomponio in l. fructus 45. ff. de usuris, ubi hæc distinctio expressis verbis fit, ibi (fructus percipiendo vxor, vel vir ex re sibi donata suos facit, illos tantum quos suis operis adquisierit, veluti serendo, nam si pomum decerpserit, vel ex silua ceciderit, non fit eius,) ratio autem disparitatis quare donatarius suos facit fructus industriales, & non naturales ea est, nam donatio prohibetur inter virum, & vxorē, quoties ex parte donātis fit diminutio, ex qua diminutione fiat locupletior donatarius, vt in l. 1. ff. de donationibus inter virum, & vxorem l. 3. ff. eodem, ibi (ne ve melior in paupertatem incideret, & deterior ditor fieret,) l. si sponsus 5. vers. concessa donatio, ibi (hoc autem in eo venit, quod definiri solet, eam demum donationem impediri solet, quæ & donantem pauperiorem, & accipientem faciat locupletiores, & in l. si mulier, ff. eodem, ibi (et ait valere, nec videri locupletiores mulierem factam,) modo ex perceptione fructuum industrialium nihil diminuitur de iure alterius, vnde alter fiat locupletior, quia propter si suos facit vxor, maritus diminutionem nullam in bonis patitur, neque pauperioris effectum dici posse, consequenter cum non militet ratio prohibitionis in his fructibus prohibitio cessat, quem intellectum secuti sunt, Commanus, Arias Pirrell, Menchaca, & Caldas Periera locis citatis, quibus addo non minus doctum virum, Antonium Monachum de reſta feudi interpretatione cap. 61. à num. 73. vsque ad 92. Doctores citatos non adducunt m, ex quibus colligitur alia de causa vxorem facere fructus suos nō respectu tituli, qui cōsiderari nequit in casu nostro, vbi solum inspicitur reuocabilitas tituli, & nō aliud, vt in casu dictæ legis de fructibus.

Neque obstat dictum glosæ in dicta l. generaliter, s. proinde, quoniam illa procedit in donatione inter viuos iā perfecta, & sui natura irrevocabili, vnde postea si ex aliqua causa reuocatur, nō debet venire fructus percepti, sicuti rescissa venditione remedio legis secundæ, C. de rescindenda venditione, fructus interim percepti non restituntur, quia contractus sui natura irrevocabilis erat, ita Cost. in l. gallus §. & quid si tantum num. 71. cum seqq. Fabianus de Monte in tractatu de emptione, & venditione quest. 8. num. 24. Cagnolus, & Pantal. in dicta l. 2. num. 40. vbi Pinellus p. 2. cap. 4. per totum, Guttierrez lib. 2. qu. 133. & 135. Aponte conf. 28. num. 6. & 7. lib. 1.

Anna conf. 24. nu. 1. & 2. Glurba decis. 101. num. 8. Mastrillus decis. 33. nu. 4. & 5. Thorus in compendio p. 3. verbo fructus in iudicio rescissorio, Gama decis. 94. Dom. Pres. Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 25. num. 35. & videndi sunt ad materiam, Cancerius p. 1. ariarum cap. 13. à num. 43. Castillus decis. 14. Fontanella tomo 1. decis. 61. & seq. Castillus Soto maior de tertijs tomo 7. à num. 79. cum seq. cap. 18. at in casu nostro renuntiatio est in suspenso quousque sequatur professio, sic illa non secuta non dicitur rescindi renuntiatio, sed resolui. vt in simili dicunt Baldus in l. cum quis, ff. de condiſt. causa data, & causa non secuta. Gomeſius in titulo de donationibus num. 21. vers. sed respondeo

Vltimo non obstat exemplum hæredis grauati sub conditione, qui interim facit fructus suos, nam est diuersa ratio, quia cōditio est ex parte fideicommissarij & dicitur appositæ fauore hæredis, ideo facit fructus suos pendente conditione, at si conditio fuerit appositæ fauore fideicommissarij tunc fructus essent illi restituendi, Abbas in cap. nos quidem col. 2. post medium num. 7. extra de testamentis, & ibi Cardinalis col. vltima in principio q. 8. Imola col. 3. in fine num. 16. Barbatius ad Bart. in d. l. si ita relictum, §. pegasus in principio, sic intelligentes textum in l. in fideicommissariam, ff. ad Trebellianum, & in l. eum qui, alias incipit, Iabolenus, ff. de annuis legat. s. latè Gratianus tomo 2. discip. forens. cap. 350. à num. 16. cum seqq. cum primo casu pendente cōditione res dicitur hæredis, ideo fructus non restituit, at in casu nostro illa tacita conditio professionis, à Tridentino intellecta est appositæ fauore ipsius renunciantis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ponderatur textus in l. i. gigitur, §. potest, ff. de liberali causa.
- 2 Bona fides sufficit ad acquisitionem fructuum.
- 3 Bona fides nascitur ex titulo putatiuo.
- 4 Ponderatur textus in l. filio, §. contra tabulas, ff. de inofficioso testamento.
- 5 Fructus percepti virtute sententiæ latæ restituntur illa reuocata.
- 6 Fructus percepti ex actu nullo, sunt restituendi.
- Idem dicitur si fuerint percepti ob causam, quæ cessauit.
- 7 Actus nullus, nullum tribuit effectum.
- Sic titulus nullus habetur pro non titulo.
- 8 Ponderatur textus in l. cum autem, §. cum

- cum redhibetur, ff. de edictio edicto:
- 9 Professio, extorta ex metu est ipso iure nulla.
- 10 Matrimonium metu contractum est ipso iure nullum.
- 11 Ratificatio non fit actus nulli ipso iure.
- 12 Filius familias nulliter obligatus virtute pragm. ad Sen. Conf. Maced. si iuris effectus ratificauerit, remanebit obligatus saltem ex nunc.
- 13 Sententia reducitur ad terminos litis contestata per appellationem factam.

ARGUMENTVM.

Examinatur secundus casus Theorem, præced. scilicet quando renunciatio rescinditur, eo quod professio metu facta fuit, fructus debeant restitui, vbi multa iura ponderantur, & resoluuntur.

THEOREMA. LXXX.

- R** emanet resoluendus secundus casus præcedentis Theorematis, scilicet quando professio fuerit secuta, sed annullata ex causa metus, & prima facie videtur dicendum, fructus non fore restituendos, vna cum P. Azorio p. 1. instit. moralium lib. 13. cap. 9. quæsto secundo, quod probari videtur ex textu in ligitur,
- 1 potest, ff. de liberali causa, vbi dicitur, quod si seruus propter bonam fidem, vt manumissus fuerit, seruus non dicitur, in illis verbis (potest, & seruus sine dolo malo in libertate morari, vt puta, testamento accepit libertatem, quod nullius momenti esse ignorat, vel iudicia imposita est ab eo quem dominum esse putauit) ecce textus expressus excusans eum qui rem habuit ex actu quem ignorabat esse nullum, in casu nostro renunciarius retinuit rem renunciata præambulo titulo professionis, quam validam fore credebat, quoniam
- 2 pro acquirendis fructibus sufficit adesse bonam fidem, cap. ex frequentibus vbi Abbas num. 2. de institut. & in cap. grauis num. 4. vers. si vero habuit de restitut. spoliatorum faciunt latè adducta per Fontanellam tomo 2. decis. 435. à num. 1. cum pluribus seqq. & per Nouarium lib. 1. questionum forensium quæst. 46. vbi probat fructus non fore restituendos, & si fuerit dictum de nullitate cappellanie, quæ bona fides est in renunciantem, quam sequi dicitur, qui putat
- 3 posse retinere, l. si Titius 14. ff. de condit. &

demonstrat. Bart. in l. in testamento in principio, ff. eodem titulo, Follerius in pragm. 1. de exulibus, Dom. Regens Capyc. Latro decis. 105. num. 25.

- Verum hæc sententia maximam continet difficultatem, etenim quoties titulus reducitur ad non titulum, toties fructus percepti illo præambulo restituantur, docet Iuris Conf. in l. filio, §. contra tabulas, ff. de inofficioso testamento, vbi habetur quod quidam pater contra tabulauit testamentum filij, & sententiam obtinuit, proinde immisit se in hæreditate fructus ex illa percipiendo, quæ sententia fuit reuocata, fuit quæ situm si hæreditas erat restituenda vna cum fructibus perceptis, & Iuris Conf. ait fructus restitui, ibi (& itæd vniuersam hereditatem cum fructibus restitui filia necesse est) ex quo textu magis communiter dixerunt Doctores, quod reuocata sententia, debet restitui res vna cum fructibus perceptis, ita post antiquos Menoch. de recuperanda possess. remedio 15. nu. 638. Beccius conf. 95. num. 5. Montanerius in addit. ad Olibanum de actionibus lib. 1. par. 2. cap. 6. num. 14. Auendanus de metu lib. 1. cap. 13. num. 35. Ofascus decis. 160. num. 12. circa medium, Surdus decis. 45. & 171. Massrillus decis. 29. Girba decis. 89. Muta decis. 61. num. 63. Farinac. decis. 697. p. 1. Castillus tomo 5. quotidianarum p. 2. cap. 135. num. 62. cum seqq. sic decusum in Sacra. Conf. testatur Illustris Marchio Ramontis Dom. Merlinus dignissimus S. C. Præsident, cuius maximam doctrinam nullus est qui non sciat tomo 2. controuersiarum cap. 43. per totum, quibus addo doctissimam questionem forensam Nouarij lib. 2. 40. in ordine Dom. Franciscum Mariam Prato præstantissimum Iuris consultum tomo 1. discept. forens. cap. 1. nu. 18. cum pluribus seqq. & tomo 1. præcticarum cap. 69. num. 60. & 61. Mercur. Merlin. decis. 132. num. 7. post tract. de pignoribus, Gratianum tomo 1. discept. forens. cap. 45. à num. 32. Garzia de expensis, cap. 23. num. 38. Reg. Sanfelici. decis. 124. num. 19. cum seqq. Cancerrum p. 3. variaram cap. 16. num. 100. & facit ad idem elegans decisio Reg. Tappia 41. S. C. quoniam, vt bene ait glosa in auth. de nuptijs verbo imminere, fructus perceptos ex actu nullo fore restituendos, quam secuntur Ancharanus, & Domin. in cap. 1. de presumpt. Baeza de non meliorandis cap. 33. nu. 6. & cap. 34. sic fructus percipiens ex causa quæ postea cessauerit, tenetur ad illorum restitutionem, l. 1. l. 3. §. si liber, ff. de condit. causa data, l. ex hoc edicto, §. penult. & finali,

D d d

ff. de

ff. de alienat. iud. mut. causa, l. si unus, §. quod in specie, ff. de pactis, l. cum pater, §. fidei, ff. de leg. 2. l. cum quis, ff. de dote prelegata, quæ omnia non deficiunt à casu nostro, nam fructus percepti sunt virtute renunciationis factæ, quæ cum fuerit annullata, seu potius resoluta ob nullitatem professionis, imò cessauit causa ob quam renunciatio habuit effectum, omnino dicendum erit fructus perceptos fore restituendos, actus enim nullus, nullam tribuit exceptionem, aut causat effectum, 7 l. quoties, ff. qui satisfacere cogantur, Rebuffus cons. 190. Maref. ot. lib. 2. variarum cap. 94. num. 35. & titulus inualidus habetur pro non titulo, l. nec vllum, §. item in titulo, ff. de petitione hereditatis, Eugenius cons. 45. num. 29. Virinus decis. 22. nu. 8. Surdus cons. 28. num. 53. Morotus cons. 58. num. 9. Gratian. cap. 45. nu. 33.

8 Quibus omnibus adheret responsum Vlpiani in l. cum autem, §. cum reddibetur, ff. de adilitio edicto, ubi hæc ad sunt verba (cum reddibetur mancipium, si quid ad emptorem peruenit restitui oportet, nec solum si ipse fructus percepit mercedem à seruo, vel conductore serui accepit, sed etiam si à venditore fuerit consecutus quod tardius ei hominem præstitit, sed & si à quouis alio possessore fructus accepit emptor restituere eos debet,) & sic si fructus restituuntur in iudicio redhibitorio, quanto fortius in nostro, ubi annullatur professio, eò magis, quia agimus de professione nulla tãquam meticulosa, quæ ipso iure nulla est, nam quicquid alias sit in alijs, ut infra latè videbimus, certum est professionem metu extortam ipso iure nullam.

9 esse, ut habemus, in cap. 1. de his que vi metusue causa fiunt, ibi (si legitime probatū fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit postmodum ratum habuisset, ipsam ad Monasterium redire, & habitum depositum reassumere censura Ecclesiastica compellatis) vnde à contrario sensu si metu extorta fuerit professio, & ex se exiuerit de Monasterio validè fecerit, cum professio facta ipso iure nulla fuerit, ut docent Sotus in 4. distinct. 29. quest. 1. art. 3. Sanchez lib. 4. summa cap. 3. num. 11. Valerius in differentijs 2. triusque fori verbo metus differentia 3. Nauarrus in summa cap. 12. num. 52. Rebellius de obligat. institut. par. 2. lib. 1. quest. 5. num. 9. Pontius de matr. lib. 4. cap. 4. Azorius. Lessius, Villalobos, & alij apud P. Bossum de matrimonij contractu cap. 12. nu. 238. nam in votis simplicibus, quam solemnibus Ecclesia maximam requirit

libertatem, dicto cap. 1. cap. notificasti 33. quest. 5. & ex Tridentino sessione 25. de regularibus cap. 19. sicuti matrimonium carnale metu contractum ipso iure est nullum, glossa in cap. locum, ubi Panormitanus. 2. alijque Canonistæ de sponsalibus, Conarr. de sponsalibus p. 2. cap. 3. nu. 1. Gayllus lib. 2. obseruat. 93. Genuensis in praxi cap. 87. num. 1. Riccius p. 3. collect. 355. Barbosa tomo 2. in collectaneis ad dictum cap. cum locum num. 2. Rota Romana decis. 205. num. 25. apud Burattum, & decis. 58. nu. 1. apud Farinaccum, & decis. 265. nu. 4. & 5. Azorius lib. 1. cap. 11. quest. 5. Sanchez disput. 12. num. 16 & 18. Valerius dicta differentia 3. & 4. ex textu in cap. consultationis de sponsalibus cap. significauit de eo qui duxit in matrimonio quam polluit per adulterium, sed valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, & è contra, cap. inter corporalia de translatione prelatorum, igitur si matrimonium carnale metu contractum est ipso iure nullum, idem dicendum erit in spirituali.

Neque obstat dicere quod ipso iure nullum est, non posse ratificari, docent Reg. Ronitus in prag. 1. num. 28. C. ad Sen. Cons. Maced. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 43. num. 6. tamèn Summus Pontifex in dicto cap. de ijs, quæ vi metusue causa fiunt, ait professionem metu factam posse ratificari, ibi (aut quod fecit post modum ratum habuisset) nam respondetur, quod licet professio ipso iure nulla sit, tamèn hæc nullitas indiget declaratione, & proponenda erit, alias si ex se habitum dimiserit penis apostatarum puniretur, ex Tridentino sessione 25. de regularibus cap. 19. ibi (quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur) consequenter si declaratione indiget & intra statutum tempus erit proponenda, non mirum si illo medio ratificari possit, & saltem ab illo die vires accipiat tanquam nouus actus sicuti pluries diximus in exemplo filij familias, qui licet nulliter, & inualide obligetur, iuxta Pragm. ad Maced. tamèn poterit sui iuris effectus obligationem illam confirmare, & ex nunc valebit, ut post alios Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 8. tit. 7. num. 25. Menochius de recuperanda remedio 15. num. 119. Duardus de censibus, §. 1. quest. 19. num. 31. Serafinus decis. 1350. tomo 2. Farinaceus decis. 527. num. 11. tomo 1. Antonius Faber lib. 4. Codicis tit. 21. definit. 4. Griuella decis. 14. num. 21. de Marinis

nis lib. 1. *quotid. cap. 145. num. 24. Montan. controuers. forensium cap. 38. Dom. Pras. Merkinus* tomo 1. *controuersia 39. circa medium, & tomo 2. controuersia 53. contra Reg. Ronit. in dicta pragmat. 1. nu. 28. ad Maced. ex quibus colligitur stante quod professio est ipso iure nulla, fructus percepti ex re donata erunt restituendi.*

Ego autem magis inclinarem cum prima sententia, sed solum condemnarem renunciatarium ad restitutionem fructuum a die annullatæ professionis, tunc enim incipit mala fides, & fructus suos facere non potest, at priusquam professio declaratur nulla, iste percipit fructus cum titulo valido, & in bona fide est constitutus, quomodo erit condemnandus ad fructuum restitutionem? ad quod faciunt adducta nouissime per Dom. Marchionem Torelli to. 2. *decis. 130. a nu. 9. cum seqq.*

Et diuersa est ratio sententiæ reuocata, nam per appellationem res iudicata ad terminos litis contestatæ reducitur, lita demum, C. de procuratoribus, notant Gratianus cap. 40. num. 45. Muscatellus in praxi p. 2. *glosa 1. num. 38. cum alijs adductis per Dom. Francisc. Mariam Prato tomo 1. observationum cap. 62. num. 11. consequenter reuocata sententia videtur, ac si nunquam fuisset sententiatum pro possessore, at in casu nostro secuta fuit professio, cuius causa renunciatarius percipit fructus ex illa re cum bona fide, quando postea professio annullatur, incipit esse in mala fide, proinde fructus ab illo die perceptos tenetur restituere.*

S V M M A R I V M.

- 1 Ponderatur textus in l. bonæ fidei, ff. de acquirendo rerum dominio.
- 2 Diffio (omnis) nihil excludit.
- 3 Affertur intellectus quorundam ad dictam, l. bonæ fidei, & refellitur.
- 4 Ratio restringit, & ampliat dispositionem ad casum, in quo ipsa conuenit.
- 5 Fetus pecoris dicitur fructus industrialis.
- 6 Ponderatur textus in l. fructus, ff. de usuris.
- 7 Author refert concordiam quorundam pro iuribus citatis, sed reiecit.
- 8 Affertur altera conciliatio, quæ adhuc improbat.
- 9 Author aliter resoluit has dissensiones.
- 10 Sequentia declarantur per præcedentia.

A R G V M E N T V M.

Controuersia est, si retenta opinione Patris Azorij, de qua supra dicentis renunciatarium facere fructus suos, si hoc procedat, tam in fructibus naturalibus, & industrialibus, in de ponderantur *intra* inter se contraria in l. bonæ fidei, ff. de acquirendo rerum dominio, & in l. fructus, ff. de usuris, ad quæ plures conciliationes adaptantur, sed ab Authore reijciuntur.

T H E O R E M A LXXXI.

EX dictis in duobus præcedent. Theorematur alia insurgit difficultas, scilicet, si talis renunciatarius, qui excusatur à restitutione fructuum perceptorum, iuxta sententiam Azorij, omnes fructus sibi retinere possit, tam naturales, quam industriales, an solum ex sua industria perceptos & respondendum mihi videtur omnes suos facere, sicut quilibet bonæ fidei possessor, ut insinuare videtur Paulus in l. bonæ fidei 47 ff. de acquirendo rerum dominio, cuius verba sunt (bonæ fidei emptor non dubie percipiendo fructus, etiam ex aliena re suos quidem interim facit, non tantum eos qui diligentia, & opera eius peruenerunt, sed omnes, quia quoad fructus attinet loco domini pene est) notanda est dictio illa (omnes) quæ nihil excludit, l. Iulianus, l. testatorem in principio, ff. de leg. 3. l. hoc articulo, ff. de heredibus instituendis, l. pediculis, §. labeo, ff. de auro, & argento legato, cum adductis lato calamo per Barbosam *diff. 208. in paruis*, secundo Paulus ibi si non intelligeretur, etiam de naturalibus, videretur locutus per pluralitatem verborum, quod non debet admitti, nam expressè dixit fructus industriales non fore restituendos, in illis verbis (non tantum eos qui diligentia, & opera eius peruenerunt) igitur quando subnectitur illa verba (sed omnes) de naturalibus erit intelligendus, tertio assignat Iuris Consolatione, quare bonæ fidei possessor cogendus non erit ad restitutionem, quia loco domini est, at sequela dominij sunt, tam fructus industriales, quam naturales, consequenter clare decidit Paulus omnes fructus suos facere nulla data restrictione ad industriales.

3 Neque valet interpretatio quorundam dicentium illam dictionem omnes

D d d 2 non

non operari intelligentiam de fructibus naturalibus quoque, sed tantum de industrialibus indefinite, nulla in illis facta distinctione. puta non solum si percepti fuerint per ipsum, verum etiam si per alium, sed talis interpretatio improbabilis videtur, quia si ad hoc tantum attendisset *Paulus*, sufficiebat dicere de industrialibus, sub qua locutione nulli dubium esset comprehendendi, tam per ipsum perceptos, quam per alios, secundo dictio illa omnes non dirigitur ad percipientes, sed ad fructus, nam primo casu posset substineri huiusmodi interpretatio, sed cum illa dictio dirigatur ad fructus, quomodo erit facienda restrictio ad industriales tantum, eo magis, quia ratio assignata per *Iuris Conf.* expresse contradicit huic interpretationi, ut dixi, quoniam ratio est illa quæ ampliat, & restringit dispositionem ad casum, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. hec actio, ubi *Bartolus*, ff. de calumn. & in l. pater, §. fundum ff. de leg. 3. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 14. nu. 23. *Peregrinus* de fideicom. art. 14. nu. 22. igitur si ratio dominij comprehendit tam fructus industriales, quàm naturales, talis interpretatio erit rei-cienda.

Accedit ratio, nam *Paulus*, ibi ait, bonæ fidei possessorem lucrari scærum pecoris, ibi (& ouium scætus in fructu sunt, & ideo ad bonæ fidei emptorem pertinent,) & tamen nulli dubium est scærum pecoris connumerari inter fructus naturales, *Paulus* in l. sequitur, §. fructus ad finem, ff. de usufructibus, *Baldus* in l. ancilla num. 13. C. de furtis, & facit textus in l. penultima, ff. de peculio, ubi *Iuris Conf.* partus ancillæ, & pecoris scætus ab acquisitis ex industria distinguit, signum est illa connumerari inter fructus naturales.

Sed incontrariū videtur difficilis locus *Pomponij* in l. fructus, ff. de usuris, ubi ait quod facta donatione inter coniuges, & re tradita, licet illa renocetur, fructus percepti non restituuntur, scilicet industriales tantum, postea subiungit hoc locum habere in quolibet alio bonæ fidei possessore, in illis verbis (sicut nec cuiuslibet bonæ fidei possessoris, quia non ex facto eius is fructus nascitur,) vnde glosa in dicta l. fructus, & in dicta l. bonæ fidei, pro cōcordia eorum distinguit inter fructus naturales, & industriales, ut primo casu procedat locus *Pomponij*, secundo vero casu locus *Pauli*, glosam secuntur *Baldus* in dicta l. fructus, *Salycetus*, *Fulgosius*, & *Florianus* ibidem, *Alexand.* in l. maritus in

in fine, ff. ad legem falcidiam, idem videtur affirmare *Angelus* in §. si quis à non domino instituit. de rerum diuisione, *Copus* in tractatu de fructibus lib. 2. tit. 4. cap. 6. communem sententiam vocat *Ignens* in l. 3. §. si venditioni num. 42. ff. ad Sillanum.

Quorum *Iuris Conf.* dissensiones aliqui sic concordare conantur, dicentes locum *Pomponij* stare pro regula, ut bonæ fidei possessor suos non faciat fructus naturales, sed solum industriales, locum *Pauli* specialiter fore introducendum favore emptoris, ita *Loriotus* de fructibus aximate 47. assignat rationem diuersitatis quia in contractu emptionis requiritur bona fides duplici tempore, videlicet conuentionis, & traditionis, at in alijs solum bona fides requiritur vno tempore, ideo primo casu omnes fructus suos facit, sed hæc conciliatio mihi non videtur probabilis, cum sit contra generalitatem dictæ legis fructus, ubi in omni bonæ fidei possessore loquitur, secundo dictum *Pomponij* magis foret intelligendum de contractu emptionis, quàm alio cum sit magis frequentior, iuxta textum in l. iusto, ff. de usufructibus, tertio *Iustinian.* in dicto, §. si quis à non domino, æquiparat emptorem cum bona fide cum omni alio bonæ fidei possessore, igitur quod dicitur in vno erit affirmandum in alio.

Alij dicunt suos facere, sed postea condemnari ad restitutionem, ut obiter sentite videtur *Berous* in cap. si quis presbyterorum num. 14. de rebus Ecclesiæ non alienandis, notat *Bartol.* per illum textum in l. si eius fundi, ff. de rei vindicatione, *Paulus* in dicta l. sequitur, §. fructus, ff. de rei vindicatione, eadem conciliatio colligitur ex *Alexand.* in l. insulam, §. fructus, ff. soluto matr. ex *Angelo*, *Decio*, & alijs in l. si me, & *Titium*, ff. si certum petatur, & posset ad hoc ponderari dictio illa (interim) quasi velit dicere *Iuris Conf.* dum non conuenitur suos facit, cum hæc dictio sit limitatiua temporis intermedij, & importat pendetiam, *Cephalus* cons. 450. num. 27. lib. 3. *Magonius* decis. Florent. 90. num. 13. *Tuscanus* conclus. 289. lit. D. tomo 2. cum alijs apud *Barbosam* dictione 148. in paruis.

Qui intellectus meo intellectui non arridet, quia ratio *Iuris Conf.* fundatur in hoc, quia habet illum loco domini, quæ restitutionem impedit, secundo quando *Iuris Conf.* vult dicere possessorem non teneri ad fructuum restitutionem, his

vti-

utitur verbis, scilicet suos facere, ita significat *Julianus in l. qui scit ad finem, ff. de usuris, & Imperator noster in dicto, §. si quis à non domino instituit de rerum diuisione*, tertio si hic admitteretur intellectus, sequeretur possessorem teneri ad restitutionem etiam fructuum industrialium, quia dictio illa (*interim*) comprehendit utramque speciem, & una determinatio plura respiciens determinabilia, eodem modo omnia determinat, vulgatis iuribus, sed hoc dicere esset falsum, igitur non bona conciliatio, & dictio illa (*interim*) vult significare bonæ fidei possessorem vsque ad hoc tempus suos fructus facere dum est in bona fide, nam cum conuenitur, & incipit esse in mala fide fructus suos non facit.

- 9 Verum ego aliter has diffensiones ad concordiam redigo, distinguendo inter bonæ fidei possessorem cum titulo reprobo, & titulo valido, primo casu non facit fructus suos naturales, & de hoc loquitur *Pomponius in d. l. fructus, cum sermonem instituerit de donatione inter virum, & uxorem, quæ à iuribus improbat, & licet subsequatur sic in quo libet alio possessore, intelligendus erit de bonæ fidei possessore cum tali titulo, scilicet reprobo, quoniam sequentia per*
 10 *præcedentia declarantur, l. finali, ff. de heredibus instituendis, l. Titia, §. Titia, ff. de verb. oblig. & sequens generalitas ex præcedenti specialitate interpretationem recipit, atque restrictionem iura sunt in l. si de certa, C. de transactionibus, l. finali, §. cui dulcia, ff. de tritico vino, & oleo legato, l. legatorum, §. 1. ff. de leg. 2. cap. sedes de rescriptis, clementina 1. §. 1. de præbendis, & sexcentis alijs, quæ sciens prætereo, secundo casu quando est bonæ fidei possessor, cum titulo valido, ut in casu nostro, pro cedit responsum *Pauli in dicta l. bona fidei*, ita concordant *Iacobus de Arena, & Oltradus apud Bart. in l. ex diuersis, col. 2. num. 5. ff. de rei vindicat. vbi Angelus num. 4. Albericus in dicta l. fructus, Panormitan. in cap. grauis num. 4. de restitut. spoliatorum. Conarruias lib. 1. variarum cap. 3. vers. secunda sententia, Fulgosius in dicta l. fructus num. 9. Felinus in cap. de quarta num. 30. de prescriptionibus, Perrettus, & alij apud *Isaionem in l. nescimus, §. 1. num. 4. ff. de rei vindicatione qua interpretatione attenta sequitur hunc possessorem omnes fructus suos facere.***

S V M M A R I V M.

- 1 Debitor potest non acquirere; repudiando hereditatem, & creditores fraudati non dicuntur.
- 2 Repudiatio non comprehenditur sub nomine alienationis, & infra declarabitur.
- 3 Ponderantur iura in l. si sponsus §. si maritus il secundo, ff. de donat. inter l. alienationis, §. qui occasione, ff. de verb. signif.
- 4 Mulier prohibita per statutum alienare absque certis solemnitatibus, non dicitur prohibita repudiare donationem.
- 5 Prelatus Ecclesia potest repudiare legatum non dum agnitus.
- 6 Tutor potest repudiare legatum, aut bonorum possessionem pupillo delatam.
- 7 Bona ingredientis in Monasterium transferuntur, licet ille sit minor absque ulla solemnitate.
- 8 Ponderantur iura in l. magis puto, §. secundum, ff. de rebus eorum.
 In l. venditor, §. sed & si quid dolo malo ff. de hereditate, vel actione vendita.
 In l. sed & si lege, §. perinde, ff. de petitione hereditatis.
 In l. pupillorum, C. de repudianda hereditate.
- 9 Minor non potest repudiare legatum absque solemnitatibus iuris.
- 10 Minor restituitur etiam aduersus lucrum amissum.
- 11 Utilitas non est sufficiens pro alienatione rei pupillaris, sed etiam requiritur decretum iudicis.
- 12 Minor potest facere testamentum absque ulla solemnitate.
- 13 Decretum iudicis in alienatione rei pupillaris est interponendum cum discussione causa.
- 14 Licentia Episcopi, aut Vicarij tollit omnem suspicionem.

A R G V M E N T V M.

Resoluitur difficultas, si minor ingressus in Religionem possit renunciare absque solemnitatibus iuris, & quid si ingressus sit causa sufficiens, cuius occasione plura iura ponderantur.

THEO.

THEOREMA. LXXXII.

DUm finem imponere volebam huic materię renunciationis factę per ingressum in Religionem, fuit controuersum inter quosdam, si minor ingressus in Monasterio poterat renunciare absq; solemnitatibus à iure requisitis in distractione reiminoris, & quatenus requirerentur si ingressus esset causa sufficiens.

Et videbatur affirmandum, scilicet nullas requiri solemnitates in renunciatione rei quarendę, cō quod iura nostra distinctionem agnoscunt inter renunciationem iuris quarendi à quæsito, vt probatur in l. qui autem in principio, & in §. proinde, l. patrem, & in l. debitorem, ff. quę in fraudem creditorum, l. nō fraudantur, ff. de regulis iuris, & in l. profectitia, §. sed si legatum, ff. de iure dotium, vnde videmus validam esse repudiationem iuris quarendi, & creditores fraudati non dicuntur, vt post antiquos, & pragmaticos, docent Gaspar Thesaur. lib. 3. quest. 74. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. p. 5. à num. 75. cum pluribus sequent. Castillus Soto maior lib. 6. controuers. cap. 111. & 112. Consil. Carleual. de iudicijs tomo 2. lib. 1. tit. 3. disp. 25. per totam, Consil. Arias de Mesa lib. 2. variarum cap. 41. à num. 2. Dom. Reg. Capyc. Latro decif. 8. doctissimus Larrea decif. Granat. 55. Dom. Francisc. Maria Prato obseruat. 5. & 6. & videndi sunt adducti Theorem. 41. per totum, vbi latē hanc materiam pertractaui, quibus addo Doctiff. ac copiosiss. D. Franc. Salgado in distincto labyrintho creditor. p. 2. cap. 14. per totum, vbi latissime, ita vt latē fundauerit Arias de Mesa dicto cap. 41. à num. 9. cum seq. alienationis appellatione non cōtineri repudiationem, eū renunciationem rei quarendę, sic licet prohibitum sit minori rem alienare, absque solemnitatibus iuris, non erit prohibitum renunciare rem quarendam.

Qua ratione motus Iuris Conf. Vlpia. in l. si sponsus, §. si maritus 2. in ordine, ff. de donat. inter virum, & uxore decidit, quod licet prohibita sit donatio inter virum, & uxorem, tamen si maritus hereditatem, aut legatum repudiauerit, ob quod fuit quæsitus uxori tanquam substituta, non intrat edictum prohibitorium, cum procedat in quæsitis non quærendis, in illis verbis (si maritus heres institutus repudiet hereditatem donationis causę, Iulianus scripsit lib. 17. digestorum dona-

tionem valere, neque enim pauperiorem fieri, qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo deposuerit, repudiatio autem mariti mulieri prodest, si vel substituta mulier sit, vel etiam ab intestato heres futura, simili modo, & si legatum repudiet, placet nobis valere donationem, si mulier substituta sit in legato, vel etiam si proponas eam heredem institutam) ex quo Vlpiani loco colligitur sub prohibitione iurium repudiationem non comprehendi.

Quod claritus declarauit Iuris Consul. Paulus in l. alienationis & erbum, §. qui occasione, ff. de verb. signif. vbi omittit hereditatem nō est repudiare, in illis verbis, (qui occasione acquirendi non vitur, non intelligitur alienare, veluti, qui hereditatem omittit, aut optionem intra certum tempus datam non amplectitur) inde dixerunt Doctores repudiationem donationis factam à muliere non comprehendit sub statuto prohibitio alienationem absque solemnitatibus, Felinus in cap. 2. sub num. 6. vers. pro ista limitatione extra de constitut. Arnonus dialogo 11. sic etiam hereditatem non dum agnitam repudiare, Paulus de Castro conf. 171. Tiraquel. ad leges comubiales glosa 3. num. 28. eadem ratione posse Prælatum Ecclesię legatum non dum acceptatum repudiare Rolandus à Valle conf. 15. num. 32. cum seq. 1. Iason, & Ripa in l. legatum, ff. de leg. 1. Innocent. in cap. 2. de donat. plures sequitur Menochius de arbitrarijs iudicum casu 171. num. 7. Puteus decif. 119. lib. 2. Francus decif. 14. Ruccius in praxi lib. 1. resolut. 81. Barbosa in collectaneis lib. 3. tit. 34. cap. 2. & si contrarium dixerint alij quos sequitur Marta decif. 224. Arias de Mesa dicto cap. 41. num. 11. omnino videndus.

Sic dicendum videtur in casu nostro; quod cum repudiatio hereditatis deferendę non comprehendatur sub prohibitione rite, & rectē fieri posse per minorem, vt in tutore repudiante loquitur Bartolus in l. tutor circa principium, ff. de bonor. poss. Felinus in cap. 2. col. 5. vers. ad idem extra de constitut. Federicus de Senis conf. 9. Barbatius conf. 1. col. 11. vers. adducere poterat vol. 3. Castrensis conf. 171. sub num. 2. in antiquis, Corneus conf. 11. num. 2. lib. 3. Romanus conf. 174. Imola conf. 74. Siluanus conf. 25. num. 32. cum seq. alijque apud Menochium de arbitrarijs iudicum centuria 2. casu 171. num. 52. lib. 1.

Quod à fortiori procederet, si renunciatio facta fuerit in beneficiū sui Monasterij, aut alterius pię causę, Sanchez ubi

vbi supra cap. 6. num. 18. quia per ingressum in Religionem ætatis defectus suppletur, idè bona minoris ingredientis in Monasterium transferuntur absque alia solemnitate, Cynus, Ioannes Faber, Albericus, Bartolus, Baldus, Alexad. & Iason in dicta auth. ingressi, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Aretinus in l. 1. ff. de fundo dotali, et in l. quidam, ff. de rebus dubijs, Nicolaus de Neapoli in l. 2. num. 2. ff. de rebus eorum, Iason in l. finali num. 34. C. de pactis, Ancharanus in cap. in presentia, vbi Decius n. 27. Berous nu. 149. extra de probat. Lapsus allegat. 25. Nacta cons. 173. num. 1. Tiraquel. de priuil. p. 100. vers. horum precipua ratio, Vasquius de success. creatione §. 10. sub num. 78. vers. decimonono lib. 1. Rodoanus de rebus Ecclesiæ non alienandis de significatione verbi alienatio num. 2. & colligitur ex §. illud in principio, auth. de monachis, cap. de his in fine de sepulturis, late probat Simoncellus de decretis lib. 3. tit. 8. à num. 97. cum pluribus seqq.

8 Verum contra hanc sententiam facit difficile responsum Vlpiani in l. magis puto, §. fundum, ff. de rebus eorum, vbi expressè ait repudiationem legati alienationis naturam sapere, sic sub prohibitorio edicto comprehendendi, sunt verba Iuris Conf. (fundum autem legatum repudiare pupillus sine prætoris autoritate non potest, esse enim hanc alienationem, cum res sit pupilli nemo dubitat,) & in l. venditor, §. sed & si quid dolo malo, ff. de hereditate, vel actione vendita, æquiparat Iuris Conf. alienationem cum renunciatione hereditatis, in illis verbis (fecisse autem dolo malo, quod minus perueniat, videtur, si uel alienauit, vel etiam accepto quem liberauit, vel id egit dolo malo ne hereditati acquireretur, vel ne possessionem, adipisceretur, quam posset adipisci, & in l. sed & si lege, §. perinde ff. de petitione hereditatis, vbi idem describitur, ibi (perinde inquit condemnandus quasi possideret, & merito, nam & is qui dolo fecit quo minus possideret, ut possessor condemnatur,) faciunt iura in l. liberto 26. ff. de bonis libertorum, l. 1. §. sane, ff. si quis omissa causa testamenti, & alia quæ expedit subtilissimus Arias Pinellus in l. 1. p. 3. à nu. 103. C. de bonis maternis, dicens sub prohibitione alienationis comprehendendi repudiationem, sequitur Molina de iustitia, & iure tractatu 2. disput. 468. à num. 12. in quam sententiam inclinare videtur doctissimus Barbosa de potestate Episcopi allegat. 95. num. 54.

Et magis in terminis nostræ difficultatis insinuare videtur textus in l. pupillo-

rum, C. de repudianda hereditate, vbi clarissime ostendit Imperator, pupillum hereditatem repudiare non posse, in illis verbis (pupillarum repudiatio delata hereditatis sine tutore auctore facta, nihil 9 eis nocet) quibus iuribus dixit Capycius decis. 18. num. 13. in repudiatione legati requiri omnes solemnitates in alienatione necessarias, sequitur Lambertin. in tractatu de iure patronatus art. 9. quest. 2. principalis sub n. 10. vers. non obstat.

Inde bene dixit Comesius p. 2. variari titulo de restitutione minorum à nu. 14. per totum, non posse per minorem repudiari legatum, renunciari hereditas, qui citat plures antiquos, & ratio est, quia iura pro contraria sententia adducta solum locuntur in persona, quæ de per se non solum potest non acquirere, verum etiã patrimonium diminueret, solum erat difficultas, quid si adsint creditores, & iura decidunt, non videri in fraudem creditorum, quoties non est diminutio patrimonij, sed in casu nostro sumus in persona prohibita distrahere absque solemnitatibus, imò etiam aduersus lucrū 10 amissum restituitur, l. ait prætor, §. finali, ff. de minoribus, l. non omnia, ff. eodem titulo, idè sub prohibitione alienationis comprehenditur actus renunciationis.

Solum remanet difficultas in hoc, si ingressus in Religionem dici possit iusta causa pro interponendo decreto, & si tali casu requiratur, scio enim in alienatione rei minoris vltra iudicis decretum requiritur iusta causa, ex l. magis puto, §. si æs alienum, ff. de rebus eorum, vbi si 11 tutores dixerint, expedire pupillo bona illa vendi, prætor non debet eis permittere, ratio secundum Iuris Conf. ibi, quia prætori non liberum arbitrium datum est distrahendi res pupillares, sed ita demum si æs alienum immineat, & concordatur cum textu in l. ob æs. C. de prædijs minorum, vtilitas enim causa est, propter quam iudex interponere potest decretum, facit textus, in l. si fundus sit sterilis, ff. de rebus eorum, vbi licet fundus sit sterilis, saxosus, & pestilens, nihilominus alienatio prohibetur, vnde semper dura mihi visa fuit sententia illorum dicentium valere alienationem rerum minoris absque solemnitatibus existente causa vtilitatis, glosa in l. cum hi, §. eam transactionem, ff. de transactionibus, Dinus in l. si fundus sterilis, ff. de rebus dubijs, Barbatus cons. 31. lib. 2. Socinus iunior cons. 28. sub nu. 10. lib. 2. Decius cons. 124. Gabriel. communium conclusionum lib. 3. titulo de rebus Ec-

Ecclesiæ non alienandis conclus. 1. Reg. Romanus in pragmat. 1. sub num. 113. sub titulo de titulorum abusu, Anna sing. 396. Aponte cons. 1. à num. 84. vol. 1. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 25. tit. 4. Magonius decis. Florentia 16. nu. 86. Marta cons. 192. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 19. sub num. 5. Dom. Præsid. S. C. Merlinus tomo 2. controuersiar. cap. 74. vbi latè, Dom. Præsid. tomo 1. discept. forens. cap. 17. num. 99. & 100. inde melius dixerunt requiri solemnitates, cum iusta causa Capycius decis. 113. num. 6. cum seq. vbi in fine sic decisum testatur, Vrsillus ad Afflictum decis. 87. num. 1. Surdus decis. 87. num. 5. & 6. & decis. 278. num. 20. & 23. Mastrillus decis. 121. num. 3. vbi sub num. 26. testatur sic fuisse decisum, aliam decisionem refert Abruz 20 in lectura practicabili, & nunc admonendi num. 95. Altogradus cons. 28. in principio, videndus est Dom. de Marinis tomo 2. quotid. cap. 18. vbi doctissime omnia enucleat.

Vndè deueniendo ad quæstionem, in quam illam fuisse tactam à Simoncello de decretis lib. 3. tit. 8. inspect. 14. num. 105. dicentem quod & si plura sint tradita priuilegia Ecclesiæ, vt magis Dei cultus seruetur, & hoc præsentia auth. de Sanctissimis Episcopis, auth. nisi rogati C. ad Trebell. nullum tamèn circa hoc traditum inuenitur priuilegium, & licèt dicatur in cap. de his circa finem de sepulturis, quod liberum sit ingredientibus in Religionem bona sua, non solum religiosi, verum etiam quibuscumque priuatis personis conferre, procedit in maiore suppositis terminis habilibus arg. l. qui in testamento, ff. de testam. l. 1. cum ibi notatis, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, & textus in cap. in presentia de probationibus, loquitur de ingresso in Religionem, cuius causa bona in illud transferuntur, non sic est quando velit alteri dare, vel trāferre, quia tunc non militat illa ratio consecutiuæ, scilicet ingreditur in Monasterium, igitur bona transferuntur ad illa, vel illa iura locuntur de testamento, minor enim dupliciter poterit disponere, aut per actum inter viuos, aut vltimæ voluntatis, inter viuos requiruntur solemnitates iuris, cum prohibitus sit, l. 1. & toto titulo, ff. de rebus eorum, at

12 testamentum poterit ad libitum facere l. Aurelio, §. finali, ff. de libertate legata, Baldus in l. 1. ff. de rebus eorum, & in l. finali, C. quando decreto opus non est, latè Simoncellus dicto lib. 3. tit. 8. inspect. 13. num. 94. Caneer. p. 1. Variar. cap. 4. de tutorib. n. 149.

At ego dicerem tali casu nullas solemnitates requiri, eò quòd illæ fuerunt introductæ, ne minor fraudetur, proinde in tali decreto interponendo debet præcedere maxima causæ discussio, vt post Speculatorem, Baldum, & alios probat Alexander in l. sciendum num. 14. ff. de ver. oblig. Menochius lib. 2. presump. 75. nu. 12. Mascardus de probat. conclus. 1486. Surdus decis. 231. num. 20. sed in tali renunciatione interueniunt solemnitates Sacri Concilij Tridentini, scilicet licentia Episcopi, aut eius Vicarij, quæ omne dubium purgat, vt ait Molfesius de renunc. quæst. 16. nu. 16. & 17. consequenter nullis alijs solemnitatibus opus est in tali renunciatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio metu, vel dolo facta non tenet, sic & omnis alius contractus.
- 2 Assertur definitio metus.
- 3 Assertur differentia inter metum, & vim.
- 4 Probabilis suspicio metus reputatur in iure nostro pro actuali metu, & sufficiens est ad rescissionem contractus.
- 5 Futurum pro presenti reputatur, quoties certus est euentus.
- 6 Ponderatur textus in l. metum autem, ff. quod metus causa, & resoluitur.
- 7 Metus illatus non dicitur ad rescindendum contractum, nisi qui minatus fuerit sit persona potens, & solutus executioni demandare, quod minatur.
- 8 Actio, quod metus causa, vt detur, sufficit, vt cadat in constantem virum.
- Resoluitur textus in l. metum 2. in ordine, ff. quod metus causa.
- 9 Actio quod metus datur, quoties cadit in constantem feminam.
- 10 Iudex debet arbitrari, si metus fuerit sufficiens pro rescissione contractus.

A R G V M E N T V M.

Author incipit tractare de modis, quibus renunciatio rescindi possit, de metu scilicet, dolo, seu latione, definitur metus, & quomodo inducatur.

T H E O R E M A LXXXIII.

S Ermonem iam instituimus per plura Theoremata de renunciatione facta, tam contemplatione matrimonij carnalis, quàm spiritualis, manet nunc videndum.

de adum de modis quibus illa infringatur, ac rescindi possit, nobisque causam præbet Summus Pontifex in dicto cap. *quamvis pactum de pactis lib. 6.* ubi admittit filiam ad bona patris renunciatione non obstante, si præcesserit vis, metus, vel dolus, iura enim nostra maxime, vim abhorrent, proinde actus taliter confectos infringunt, l. 1. & toto titulo, ff. *ne vis fiat ei, cap. cum locum, cap. veniens il* secundo de sponsalibus, cap. *significans de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, & præcipue renunciatione his modis facta annullant, ut videre est Rotam Romanam decis. 1. in titulo de renunciatione in novis, iuncta dec. 7. Auendannum de metu lib. 2. cap. 13. per totum, Riccium in praxi resolut. 35. Borrellum in summa decisionum tomo 3. tit. 11. n. 1.*

Metus autem definitur per Vlpianum in l. 1. ff. *quod metus causa, quod sit instantis periculi, vel futuri causa mentis trepidatio, quam definitionem amplectuntur, Conarruias de sponsalibus par. 2. cap. 3. §. 4. num. 1. Mascardus de probationibus conclus. 1056. num. 6. Farinaceus in fragmentis par. 2. verbo metus num. 1. Barbosa in cap. absolutionis unico de his que vi metus ne causa sunt lib. 6. Sanchez de matrimonio lib. 4. disput. 1. num. 7. Auendannus de metu lib. 1. c. 2. in principio, Azorius p. 1. cap. 10. & ante omnes insinuant Aristot. 1. ethicorum ad Nicomac. cap. 6. Cicero, tusc. 4. quæst. dicitur mentis trepidatio, quia metus procedit ex forti imaginatione periculi futuri propè imminentis, ex qua imaginatione mens perturbatur, vnde Aristoteles 1. reth. cap. 5. ait timorem esse perturbationem, aut ægritudinem ex perceptione futuri mali corruptentia doloreque inferentis, dicitur etiam instantis periculi, quia que nimium absunt, & remota sunt non timentur, neque mentem perturbant, ut ait Dionysius Augustinus sermone 1. post octavam Paschatis Domini, sicut omnes sciunt se esse mortuos, & tamen mortis cogitatio mentem non perturbat, alia notat Auendannus dicto cap. 2. num. 5.*

Et ex his colligitur differentia inter metum, & vim, nam metus non respicit præterita, sed futura, inquit Farinac. ubi supra num. 2. ex Aegidlo cons. 9. num. 10. dicente, in hoc differre metum à vi, quod vis esse non possit, nisi de re præsentis, metus autem de re præsentis, & futura, ex dicta l. 1. ubi (instantis periculi, vel futuri) & ly instantis non solum debet intelligi de actuali illatione mali, sed de

malo imminenti inferendo, ut in l. quod timorem, ff. de eo quod metus causa l. 3. ff. de donat. causa mortis, l. nonissime, ff. quod falso tutore, l. 3. §. armis, ff. de vi, & vi armata, tradunt Sanchez ubi supra num. 16. Mascardus conclus. 1057. num. 18. imò solus metus seu offensionis suspicio probabilis, & rationabilis habetur in iure pro metu iusto, & sufficienti ad rescindendum contractum, Mascardus conclus. 1055. & num. 26. Farinaceus, ubi supra num. 70. & 73. Borrellus in summa decisionum p. 3. tit. 1. num. 615. Sanchez dicta disput. 1. num. 17. & ante eos Baldus in l. interpositas num. 6. C. de transsationibus, Barbatius, cons. 60. num. 3. lib. 1. Hercules de cautione de non offendendo caut. 2. num. 13. Gayllus lib. 1. de pace publica cap. 2. num. 6. & 7. Gramaticus decis. 5. & 18. secuntur Riccius par. 7. collect. 3100. Rota Romana decis. 643. num. 3. apud Farinacum par. 1. & decis. 86. num. 3. apud Buratum, & colligitur ex textu in l. si quis sumo, §. quod dicitur, ff. ad legem aquiliam, l. habitatores, §. iterum, ff. locati, l. metum, ff. quod metus causa, & in l. in hanc stipulationem, ff. de damno infecto, & ad explicationem dicti, §. finalis, ff. ad legem aquiliam, notanda est elegans decisio Dom. Reg. Capyc Latro 60. per totam tomo 2.

Imò dicunt Doctores renunciationem, & quemvis alium actum rescindi non solum ob suspensionem proxima illationis metus, sed etiam ob illationem futuram, & longe distantem, dummodo sit grave malum, & aliter everti non possit, nisi renunciando, quoniam quod certum est evenire, pro præsentis iudicatur, colligitur ex Paulo in l. in diem, ff. de conditione indebiti, ubi negat soluti repetitionem ante diem debiti, ibi (in diem debitor adeo debitor est, ut ante diem solutum repetere non possit,) & sic videtur decidere Juris Cons. idem esse præsentis debere, ac in diem omnino certam, quod confirmat Iulianus in l. quod si ea conditione, ff. eodem titulo, ibi (quod si ea conditione debetur, qua omnino exitura sit solutum, repeti non potest,) & docet Anton. Faber in rationali ad legem quantum lit. A. ff. quod metus causa.

Neque obstat quod dicit Vlpian. in l. metum autem, ff. quod metus causa, in illis verbis (metum autem presentem accipere debemus non suspensionem inferendi eius) quod idem confirmare videtur Imper. Dioclet. in l. metum, C. eodem titulo, cuius sunt verba (metum non iactationibus tantum, vel contestationibus, sed atrocitate facti probari convenit) nam responderetur cum

Ecc

Bar-

Bartolo in dicta l. metum distinguente inter suspicionem ortam ex iustis causis, & non, primo casu iura allegata non procedunt, sed solum quando dicta suspicio esset inuicibilis, ut in *l. vani timoris il primo*, ff. quod metus causa, ibi (proinde si quis meticulosus rem ullam frustra metuerit, per hoc edictum non restituitur, quoniam neque vi, neque metus causa factum est) & *Bartolum* secuntur Doctores, apud *Hermosillam* tomq. 2. fol. 266. nu. 11. cum sequentibus.

Qui metus non debet esse vanus, & levis, sed probabilis, ut dixi, unde non sufficit, ut incutiens metum grave malum sit minatus, sed ut potens sit id quod minatus ex re ipsa prestare, & quod consueverit minas executioni mandare, quare si talis potentia cesset, puta si senex minatus sit forti, vel iuveni, vel si is qui minatus est, licet sit potens, est tamen verborum, & iactabundus non solutus, ea quae minatus est executioni mandare, denegatur contractus rescissio per hoc edictum, ex *l. 1. C. si quis imper. male dixerit*, ita *Farinac.* dicto verbo metus num. 94. *Mascardus* conclus. 1955. num. 7. 9. & 19. *Borrellus* dicto titulo 1. num. 620. & 623. *Sanchez* dicta diffinitio, 1. *Gutierrez* de matrimonio cap. 77. num. 1. *Menochius* de presumptionibus lib. 4. praesump. 126. num. 24. & 25. & de arbitrariis iudicium lib. 2. casu 136. nu. 11. *Famianus* in addit. ad decret. *Farinac.* 40. *Rota Romana* decis. 371 num. 3. apud eundem *Farinacum*, August. *Barbosa* in collect. ad decretales in cap. si in finis 73. num. 11. de confirmatione utili.

Et ut de iur. talis actio sufficit quod cadat in constantem virum, glossa in *l. interpositas* verbo cruciatum, C. de transactionibus, *Menochius* de arbitrariis iudicium casu 135. num. 3. addentes ad *Olibanum* de actionibus par. 2. lib. 1. cap. 9. num. 11. *Castillus* Sotomator tom. 3. variarum cap. 1. num. 143. ex textu in *l. metum* 1. ff. quod metus causa, & licet in dicta *l. metum* 2. ff. eodem dicatur quod metus cadat in constantissimum virum, ibi (& in hominem constantissimum cadat,) tamen illud superlativum resolvitur in positivum, & habetur, ac si dixisset in constantem virum cadat, notant *Decius* in *l. in omnibus* causis num. 2. vers. & generaliter, ff. de regulis iuris, & in cap. finali num. 2. de appellationibus, *Menochius* de arbitrariis lib. 2. casu 135. num. 2. *Parisius* de resignatione beneficii lib. 13. qui 1. num. 53. & 54. *Farinaceus*, ubi supra nu. 64. *Borrellus* loco citato n. 587. *Sanchez* nu. 9. cum quinque conditionibus recensitis

per *Auendannum* de metu lib. 1. cap. 8. a nu. 9. nu. 12. cum seqq. & quoties sumus in semina sufficit pro rescissione renunciationis, ut metus cadat in terminam constantem, tradunt *Couarrubias* de sponsalibus p. 2. cap. 3. §. 4. & 5. nu. 9. *Farinaceus* dicto verbo metus num. 96. *Gayllus* observat. 93. nu. 7. *Gutierrez* dicto cap. 77. nu. 3. *Sanchez* disput. 3. nu. 3. *Rota Romana* decis. 260 nu. 7. apud eundem, *Farinacum* lib. 2. conf. criminal. Afflictus decis. 336. nu. 4. in fine, *Riccus* p. 4. collect. 943. *Bocius* decis. 110. nu. 2. ad finem.

Ad cognoscendum vero si metus fuerit sufficiens nec ne in foro iudiciali relictus inquitur iudicis arbitrio, ut tradunt glossa in *l. interpositas* verbo cruciatum, C. de transact. & in cap. cum dilectus verbo metum de his quae vi metus causa fiunt, *Menochius* dicto casu 135. nu. 2. *Scaccia* de appellationibus 7. 8. nu. 13. *Parisius* dicta quest. 1. nu. 59. *Barbosa* ad decretales in collect. ad textum in dicto cap. cum dilectus nu. 6. & in cap. si in finis nu. 13. *Mascardus* conclus. 1055. nu. 20. *Farinac.* nu. 69. *Gutierrez* dicto cap. 77. nu. 4. *Sanchez* disput. 5. nu. 1. *Cominelli* de Sacramentis disp. 28. nu. 33. *Villalobos* in summa p. 1. tractatu 3. differentia 8. nu. 4. *Rota Romana* apud *Farinacum* loco citato.

S Y M M A R I U M.

- 1 Metus illatus dicitur, quoties adest mortis periculum.
Sic mutilatio membri.
Idem dicimus si adest periculum amittende libertatis, & timor amissionis status.
Sic etiam si adest timor amissionis bonorum.
Et procedit non solum si adest timor amissionis omnium bonorum, verum etiam partium illorum.
- 2 Pecunia dicitur sanguis hominis, & plures eruditiones referuntur.
- 3 Metus dicitur etiam illatus, si adest periculum amissionis instrumentorum in quibus sua bona sunt descripta.
Idem dicimus, si impediretur consequi magnum lucrum.
Quod intelligitur quoties ille habet ius ad rem.
- Idem procedit, si adest timor amissionis bonorum.
- 4 Metus dicitur illatus ex timore iniuste carcerationis.
Auctor remittit legendos Doctores ad intelligentiam textus in *l. qui in carcerem*.
- 5 Periculum iniuste excommunicationis comminatum dicitur inferre metum.

- 6 Soluens metu excommunicationis, non constituit recipientem in possessione.
- 7 Terror armorum inducit metum sufficientem ad rescissionem contractus.
- Vnde matrimonium taliter contractum rescindi potest.
- 8 Locus non tutus est sufficiens ad inducendum timorem.
- Ita ut citatus ad locum non tutum, non debeat comparere.
- Et nullus debet exponere se periculo mortis.
- 9 Mina mortis, vel cruciatus corporis inducunt iustum metum pro rescissione renunciationis, & omnis alterius contractus.
- Quod intelligitur, si ille qui minatus est, solutus sit exequi, alias non sufficeret, licet esset persona cui reverentia praestanda sit.
- 10 Iustus Regis, iudicis, aut alterius superioris inducit metum ex parte subditi.
- Dummodo superior ille solitus sit mandata exequi.
- 11 Metus illatus filijs est sufficiens ad rescindendam renunciationem.
- Et procedit in persona cuiuscunque descendens.
- Idem dicitur si fuerit illatus, alteri sanguine coniuncto.
- Sic si fuerit illatus patri, licet sit naturalis tantum.
- Idem procedit si fuerit illatus personis transuersalibus.
- Omnis alij consanguineo, & affini usque ad tertium gradum, & secundum aliquos, usque ad septimum gradum consanguinitatis.
- Et procedunt hac omnia si metus fuerit illatus domesticis, & famulis.
- 12 Metus illatus uxori contemplatione viri, & contra sufficiens est ad rescissionem contractus.

A R G V M E N T V M.

Explicantur casus, quibus metus illatus dicitur, & sufficiens sit ad rescissionem renunciationis, cuiuscunque alterius contractus, nec non quibus personis inferri debet.

T H E O R E M A LXXXIV.

IN presenti Theoremate videbo de malis ob quae dicitur incussus metus, & renunciatio rescindi possit, siue omnis alius contractus, primo enumeratur periculum mortis, ob quod sufficiens metus inducitur pro rescissione renuncia-

tionis, ut expresse deciditur in dicta l. interpositas, C. de transactionibus, cap. cum dilectus de his, quae vi metusue causa sunt, ubi communiter Doctores, Menochius dicto casu 135. nu. 7. Rota Romana decis. 260. nu. 11. apud Farinaceum lib. 2. consil. criminal. vnde S. Chrysost. tomo 5. suorum oper. homilia de consubstantiali, fol. 197. circa finem, haec verba proferit (quando ergo dicit si possibile est transeat à me calix iste, & non sicut ego volo, sed sicut tu, nihil aliud praefert nisi se vere carne circumdatum esse, quae mortem reformidet, illius enim est mortem timere, & recusare, & moerore affici) & cum abscissio seu membri mutilatio, siue alterius corporis dicatur quaedam mors partialis, cap. si quis absciderit dist. 55. metus mutilationis membri dicitur sufficiens ad rescindendam renunciationem constat etiam ex dicta l. interpositas, & cap. cum dilectus, notat Gutierrez dicto cap. 77. nu. 6. Sanchez dicta disput. 5. num. 42. Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 4. num. 3. Lessius de iustitia, et iure lib. 2. cap. 17. n. 35.

Secundo periculum amittendae libertatis iustum metum operatur pro rescissione, aut amittendi instrumenta, quibus posset servitutem timere, Lego puto, l. isti quidem, ff. de eo quod metus causa glosa in dicto cap. cum dilectus verbo metus, Medices de casibus fortuitis p. 1. quest. 7. nu. 7. vers. decimonono metus, Barbosa in collect. ad textum in dicto cap. si iustus nu. 15. de confirmatione utili tomo 2. Farinaceus verbo metus num. 114. & 117. Sanchez disput. 5. num. 6. Lessius num. 35. Pontius loco citato num. 3. sicut etiam timor amissionis status, Doctores locis citatis, Mascardus conclus. 1055. num. 53.

Tercio timor amissionis bonorum, colligitur, ex cap. 2. de his quae vi metusue causa sunt, ubi glosa, Abbas & alij scribentes, Gayllus centuria 3. observat. 17. Menochius, ubi supra num. 9. Gramatic. decis. 18. Mascardus dicta conclus. 1055. num. 54. Farinaceus verbo metus num. 89. Gutierrez loco citato num. 13. Sanchez dicta disput. 5. num. 21. Pontius dicto cap. 4. num. 9. Barbosa dicto cap. si iustus nu. 8. quod procedit non solum in amissione omnium bonorum, sed etiam maioris partis illorum, dicto cap. 2. de his quae vi metusue causa sunt, Baldus num. 1. & in dicta l. isti quidem, & si in fine, Parisius cons. 77. num. 34. lib. 1. Aymon cons. 387. nu. 19. & 20. Gramaticus dicta decis. 18. Roizius decis. 3. Riccius collect. 943. p. 4. & collect. 3106. p. 7. Rota Romana decis. 242. n. 11. apud Farinac. cons. crim. & decis. 205. nu. 8. apud Burata Farinac. verbo me-

rus n. 89. quoniam amissio maioris partis bonorū iudicatur graue malū, & mortī equiparatur, inquit Tiraquell. de nobilitate cap. 31. n. 369. imō amissio notabilis quantitatē, & magnæ rei incutit metū sufficientem, Gemmianus cons. 15. nu. 12. vers. facit timor cadens; Couarr. dicto 5. 5. nu. 18.

Et ratio principalis est, quia pecunia & sanguis vocari poterit, ita ut Antifanus antichus Comicus apud Stobæum sermone 228. secundum editionem Vechelai anno 1581. ait pecuniam non habentem mortuū inter viuos ambulare in illis carminibus.

Argentum hominibus sanguis, & anima est
Id quisquis non habet, neque possidet

Ille inter viuos mortuus obambulat.

Et Esiodus lib. 2. cui nomen dedit opera, & dies, reprobando nauigationem tempore veris, sic inquit,

Verna autem hæc est nauigatio: non ipsam tamen

Probo neque enim meo animo grata est.

Quia rapax: ægre quidem effugeris malū,
sed tamen, & hæc.

Homines faciunt stultitia mentis sue, dicit

Pecunia enim est anima miseris mortalibus.

Miserum vero est mori in fluctibus.

sic doctor iste pecuniam animam hominis vocat, imō. Diuus Augustinus sermone 7. nouissime impresso cum alijs per P. Jacobum Sirmundum Illustrissime Societatis Iesu, in anno 1631. Parisijs, (sermone enim hi quadraginta pluribus in libris manuscriptis circumforebantur) adhuc tale nomen pecuniae tradit, cuius tanti Doctoris verba omittenda non sunt (si tibi seruus tuus, quem manumittis, fidem nō exhiberet, nec ne manumissione tua dignum, fidem seruando facere, & eum in aliquibus in domo tua fraudibus inueniras, quidem clamarēs? male serue, fidem mihi non seruas & nescis quia emite? nescis quia sanguinem meum pro te numeravi? clamas quantum potes, & Cælum inuidiosis pulsas vocibus: sanguinem meum pro te dedi; male serue, & omnes qui audiunt, verum dicit: si tibi aude, retresponde sic inuehenti, & clamant ipse seruus tuus non erubesceres si tibi dicat: quem rogo te, sanguinem pro me dedisti quando me emisi, nec saltem te pheboto masti, sed sanguinem tuum pecuniam tuam vocas, tantum amas pecuniam tuam, ut eam appelles sanguinem tuum, de voce tua te conuincit dominus tuus, vocas pecuniam tuam sanguinem tuum, & ideo exigis à seruo tua fidem, quia pro eo dedisti non utique sanguinem, sed numerum, vel aurum, ego quid dederim, recolis,

tabulas tuas legi si non recolis, lege pro te a mortē Saluatoris, lanceam percussoris, pretium Redemptoris potest, & homo viuens vena, ut dixi, percussa dare sanguinem suum, & tamen viuere, plus est; quod dicit Dominus tuus, non de me viuente sanguis expressus est, sanguine meo emi, addo. morte mea te emi, quid habes quod dicas? redde fidem Domino tuo, quam exigis à seruo tuo) quæ omnia refert P. Ioannes Stephanus Menochius Societatis Iesu, in libro cui nomen dat, trattinimenti eruditi, par. 3. centuria 6. cap. 26. per totum, ex quibus bene colligitur pecuniam hominis sanguinem appellari, proinde non mirum si dicamus amissionem bonorum metum sufficientem operari, cum potius cadere videatur ille supra personam, sicut periculum.

3 amissionis instrumentorū in quibus omnia bona sunt descripta saltem maior pars illorum, ita Farinac. dicto verbo notus nu. 114. Gutierrez dicto cap. 77. nu. 13. Sanchez dicta disput. 5. nu. 26. Pontius dicto cap. 4. nu. 9. in fine.

Idem dicitur si quis timet iniuste impediri à consecutione magni lucri, l. finalis, §. fenerator, ff. de eo quod metus causa, ubi Iuris Cons. Athleta concedit restitutionem pecuniae extortæ metu perden- di lucrum, quod in certaminibus erat acquisiturus & ita docent, Cinnus in dicta l. interpositas, post nu. 1. C. de transactionibus ibidem Bellaperta, Baldus, & Salycetus. Iason in l. Titiana. 10. vers. secundo notabiliter, ff. de verb. oblig. Rolandus cons. 100. n. 126. lib. 4. Rota Romana decis. 242. nu. 13. Riccius collect. 3106. Rubens decis. 29. Medices de casibus fortuitis dicta quest. 7. nu. 7. vers. decimo timor lucri, Barbosa in dicto c. si iustus nu. 10. Farinac. verbo metus n. 112. Gutierrez de matrimonio cap. 71. nu. 14. Sanchez, ubi supra num. 28. Pontius loco citato nu. 10. quod intelligitur, quoties ius cui metus amissionis notabilis lucri iniuste incurritur, habet ius ad rem, consequenter per iniuriam arceat à lucro, ut in casu dictæ legis finalis, §. si fenerator, ibi & iniuste custodiendo à certaminibus prohibendo.

Quarto timor amissionis honoris, qui prudentibus vita carior est, iustum merum constituit, ita glossa in dicto cap. cum dilectus verbo metus, Bartolus, Baldus & alij scribentes in dicta l. interpositas, Medices dicta quest. 7. vers. septimo colligitur, & vers. nono colligitur, Gramat. dicta decis. 18. Riccius p. 4. collect. 943. Barbosa dicto cap. si iustus nu. 16. plures refert Mascardus conclus. 1055. nu. 53. Sanchez dicta dis-

disput. 6. nu. 11. Farinaceus verbo metus nu. 96. sicut periculum, seu timor magne verecundie, Bartol. Bald. alijque scribentes indictal. interpositas, Medices ubi supra nu. 7. vers. vigesimo quinto, Farinaceus dicto nu. 90. idem si per infamiam honor amittatur, docent Curt. iunior in d. l. interpositas nu. 17. Farinac. nu. 92. Gutierrez dicto cap. 77. nu. 11. Sanchez disput. 5. nu. 14. & 15. eum dedecus, & infamia morti equiparetur, l. iusta, ff. de manumissis vin dicta.

Quinto timor iniusti carceris constituit metum rescindentem contractum, l. qui in carcerem, ff. de eo quod metus causa, ubi Baldus, Odofredus, & alij Paul. de Castro in l. qui a latronibus, ff. de test. Rolandus à Valle conf. 2. nu. 47. Rumus conf. 113. vol. 5. Marsil. in practica 5. attingat nu. 22. Medices dicta quest. 7. nu. 7. vers. secundo, Guidon Papa decis. 253. Gutierrez de iuramento p. 1. cap. 55. nu. 7. Franciscus Marc. decis. 377. p. 2. Afflict. decis. 149. nu. 1. & 2. ubi Vrsill. in addit. Riccius collect. 943. Mascard. dicta conclus. 1055. nu. 30. & seqq. Farinac. verbo metus nu. 107. & in praxi criminali p. 1. qu. 5. nu. 17. & latè quest. 35. Cancr. p. 3. variarum in titulo de act. & obligat. à nu. 39. cum pluribus seqq. ad cuius textus intelligentiam videndi sunt Nonar. lib. 1. questionum forensium quest. 138. Reg. Sanfelice tomo 3. decis. 404. per totam, Riccius p. 3. decis. 45. ubi plures casus notantur, & latè Amandanus de metu lib. 2. cap. 46. Domin. Consiliarius Staibanus controuersia 78. per totam.

Sexto periculum, seu timor iniuste excommunicationis comminatus, cui facile occurrere non possit, ita post multos Rota Romana diuersorum decis. 10. nu. 1. alias 35. in nouis de sententia excommunicationis, & decis. 32. alias 49. in antiquis eodem titulo Balbus decis. 22. Riccius collect. 943. Barbosa in collectaneis ad textum in dicto cap. 4. nu. 5. de his quæ vi metus causa fiunt, & cap. 5. nu. 5. eodem titulo, & in cap. si iustus nu. 13. de confirmat. vult, Farinaceus dicto verbo metus nu. 103. Mascardus dicta conclus. 1055. nu. 50. Gutierrez cap. 77. nu. 11. Sanchez disput. 5. nu. 17. & 18. Pontius cap. 4. nu. 6. ita ut dixerunt Doctores nullam induci possessionem si aliquis soluerit metu excommunicationis, Rota Romana decis. 196. p. 1. diuersorum, & apud Paternum decis. 281. lib. 2. Cancrinius p. 2. variarum cap. 6. nu. 51. Gratian. discept. forens. cap. 113. nu. 10. cum seqq. ratio est, quia licet iniusta excommunicatio in foro animæ, & quoad Deum non liget, tamen

præter aliquam infamiam notam, quam irrogat apud iniustitiam ignorantes, cum ratione scandalum timenda sit, & priuat publica cum alijs communione in sacris, & prophanis, certe graue malum continet, quoniam graue malum est facris, & aliorum communione priuari, l. qui sanctam C. de apostatis, quæ opinio est contra glosam in cap. cum dilectus verba violentia de his quæ vi, & nonnullas alia apud Sanchez d. disp. 5. n. 16.

Septimo solus terror armorum inducit iustum metum, mortis, vel corporis cruciatus, l. 3. §. qui armato, ubi glosa verba armorum, ff. de eo quod metus causa, Alexander conf. 156. nu. 4. & 5. lib. 3. Monterius decis. Aragonia 45. n. 19. Ludonicus decis. Lucensis 18. n. 1. cum seqq. Barbosa in dicto cap. si iustus nu. 7. Rota Romana decis. 242. nu. 28. apud Farinacem lib. 2. conf. crimin. & decis. 643. apud eundem p. 1. in reuentioribus, quæ est 86. apud Burattum, & decis. 213. nu. 1. & sequapud Burattum. decisum referentem; matrimonium nullum fuisse declaratum, eo quod iuuenis, qui in lecto ubi puella repertus fuit, ab ipsius puella conlanguineis, & famulis cum dicta puella matrimonium contraxit ad requisitionem eorundem conlanguineorum, eisdem ense & archibus armatis existentibus, cum ipse iuuenis esset inermis, idem ait Menochius lib. 3. presump. 5. num. 8. & presump. 126. num. 27. Mascardus dicta conclus. 1055. nu. 49. ubi quod strepitus, & fragor armorum inducit iustum metum, licet vis actus non inferatur, Farinac. verbo metus nu. 87. Gutierrez de matr. cap. 77. nu. 8. Sanchez dicta disput. 5. nu. 5. Pontius dicto cap. 4. nu. 3. insuper addit Rota Romana apud Burattum 213. nu. 4. iustam causam timendisse, quando quis iniuriam, vel offensam illis fecisset à quibus nunc videt se posse offendi, vt in terminis docet Alexander conf. 98. nu. 5. Paris. conf. 58. nu. 65. Petrus Roizius decis. Rota Litans. 4. n. 349. Riccius collect. 3106. p. 7. sicuti locus non tutus iustum præbet timorem, cap. accedens et primo, vt lite non contestata, Borellus in summa decisionum tit. 44. nu. 47. & tit. 49. nu. 188. Farinac. decis. 643. p. 1. Buratt. decis. 86. nu. 23.

Imò citatus ad locum non tutum comparere non debet, l. 2. §. si quis, ff. si quis cautionibus, clementina 1. de foro competenti, notant Barbosa in l. si quis ex aliena nu. 46. ff. de iudicijs, Guazzini ad defensiones reorum defensione 12. cap. 1. nu. 30. & n. 33. ait locum illum notorie tutum esse debere, post antiquos docent Valasc. decis.

81. nu. 3. *Feregrin. decif.* 98. nu. 10. *Borrelli*, in *ſumma decifionum* tit. 44. de citatione nu. 47. & 48. *Reg. Tappia decif. Sacr. Conf.* 16. nu. 19. *Auendanus de metu* lib. 2. cap. 15. nu. 79. & 80. *Horatius Perſius conf. criminali* 16. ſub nu. 1. *Ludovicus Gilbaus in arbor. iudiciorum* cap. 4. *Ruginell. de appellat.* 5. 10. gloſa 8. nu. 10. & 12. *Damhoud. ſelect. ſentent. lit. C. verſ. citatio, & in praxi rerum civilium* cap. 75. num. 4. & additio ad eum lit. 1. & per totū, *Scialoya in praxi forind. cap.* 8. nu. 48. *Reg. Sanſelic. in praxi ſect.* 6. nu. 2. *Baronius de citat.* 9. 37. n. 9. & in addi. nu. 4. 20. 2. quoniam nullus tenetur evidenti periculo vitæ ſe exponere, imò laborare debet quantum poteſt, ut mortē fugiat, ut poſt alios ſiſtant *Carpanus ad ſtatuta Mediol. cap.* 1. nu. 92. *Scaccia de iudicijs* c. 32 nu. 26. *Ruccius collect.* 3104. *Hippolyt. Maria conſultat.* 35. nu. 16. 17. & 18. *Salgad. de regia proteſt.* p. 2. cap. 1. n. 21.

Ultimo minæ mortis, vel corporis cruciatus, aut alterius gradus, dummodo ſint illatæ à perſona potente, & ſolitas minas exequi, arg. l. 1. C. ſi quis *Imper. maledixerit*, notant *Farinac. verba metus* nu. 94. *Mafcardus conſul.* 1055. nu. 18. & 19. *Gutierrez dicto* cap. 77. nu. 1. *Menochius de arbitrarijs iudicijs* lib. 2. caſu 36. nu. 12. & plures alij apud *Borrellum in ſumma decifionum* par. 3. tit. 1. nu. 620. et 623. quod à fortiori procedit, & ſi ſuecillatæ à perſona cui reuerentia debetur, puta patre, marito, domino, aut Prelato, ex dictis per *Ruinum conſ.* 121. nu. 6. lib. 4. per *Aymonem conſ.* 49. nu. 2. & poſt *Seraſinum decif.* 771. num. 9. tradit *Farinac. decif.* 242. nu. 11. vol. 2. *Fontanella de pactis nuptialibus* tomo 2. clauſula 7. gloſa 2. p. 5. nu. 66. imò hoc locum habet, & ſi illa perſona nō eſſet ſolita minas exequi, *Hippol. Rimin. in cap.* 1. nu. 25. 26. 27. & 28. de officio delegati, *Romanus in dicta l. interpoſitas* num. 14. C. de tranſactionibus, *Boerius decif.* 100. nu. 13. *Alciatus in cap. cum contingat* nu. 1. de iure iurando, *Ruin. conſ.* 122. nu. 6. lib. 4. *Pontius de matrimonio* lib. 4. cap. 5. nu. 4. *Genuenſis in praxi Archiepiſcopali* cap. 87. nu. 8. & ſolus vultus potentis terribilis cauſat iuſtum metum, eò quòd clauduntur virtute ibi minæ, tradunt poſt alios, *Clarus in practica criminali* lib. 5. ſ. finali quaſt. 60. verſ. dubitari ſolet, *Menoch. lib.* 3. præſump. 126. num. 25. *Mafcardus dicta conſul.* 1055. nu. 7. *Farinaceus de delictis* tomo 3. quaſt. 97. nu. 19. & tomo 4. in titulo de homicidio quaſt. 124. num. 94. *Gutierrez de matrimonio* cap. 44. nu. 35. & 36. *Sanchez diſpu.* 6. nu. 13. *Stai-*

ban. ſenior conſ. 7. nu. 7. ſicut præceptum, & ſimplex iuſſus tyranni, *Afflictus decif.* 69. nu. *Gayllus lib.* 2. obſervat. 93. nu. 20. & 21. *Menochius lib.* 3. præſump. 4. nu. 7. poſt plures *Farinaceus dicto verbo metus* nu. 81.

Item præceptū, & ſimplex iuſſus Regis, Principis, aut alterius Superioris inducit iuſtum metum ex parte ſubiecti, quando conſtat eum eſſet ſolitus ſua mandata exequi, & ſequi contra inobedientes, notant *Menoch. dicta præſump.* 4. nu. 19. & præſump. 126. nu. 13. *Mafcard. dicta conſul.* 1055. nu. 5. & 6. *Capycius decif.* 159. nu. 13. *Clarus loco citato* nu. 70. *Farinaceus de delictis in titulo de penis quaſt.* 97. nu. 22. & in fragmentis verbo metus nu. 82. & 83. *Gayllus lib.* 2. obſervat. 93. nu. 21. *Mantica decif.* 259. nu. 7. *Barboſa ad decretales in collect. ad textum in cap. ſi iuſtus* n. 5 de conſirmat. utili, *Gutierrez de matrimonio* cap. 44. nu. 36. *Sanchez diſput.* 7. num. 1 in fine, ſecus ſi ille ſuperior non eſſet ſolitus exequi mandata, *Doctores locis citatis*, *Alexander conſ.* 16. nu. 9, vol. 3. *Decianus conſ.* 219. nu. 1. cum ſeq.

Vnde non approbo ſententiam illorum dicentium metum induci per minas illatas à perſona, cui reuerentia debetur, licet ille non ſit ſolitus ſuas minas exequi, de qua ſupra, quoniam ubi qui ſolet minas iactare, & parum exequi perinde habetur, ac ſi non eſſet minatus, & virum prudentem parum, aut nihil mouent huiusmodi minæ vanæ, & nullius momenti, docent *Mafcardus dicta conſul.* 1055. nu. 17. & 18. plures apud *Sanchez diſput.* 6. nu. 2. *Rota Romana apud Farinaceum decif.* 463. nu. 3. p. 2. in recentioribus, *Ferentillus in annot. ad decif.* 628. *Burratti*, licet *Sanchez loco citato* nu. 16. verſ. ad confirmationem dicat non eſſe recedendum à prima ſententia.

Quæ omnia dicta procedunt non ſolum ſi metus fuerit illatus ipſi renunciati, ſed etiam filiis illius intuitu tamen ſuo, ut expreſſe docet *Iuris Conſ. Paulus in l. ſi quidem*, ſ. hac diximus, ſ. quod metus cauſa, cuius ſunt verba (hec quæ diximus ad edictum pertinere, nihil intereſt, ſi ſe quis veritus ſit, ut in liberis ſuis, cum præfectum magis in liberis terreantur), ita *Bart. in dicta l. interpoſitas* poſt nu. 5. C. de tranſactionibus, *Baldus in l. 1. C. unde vi*, *Aretinus conſ.* 14. num. 15. *Socinus in unior conſ.* 38. lib. 1. *Mafcardus dicta conſul.* 1055. nu. 25. *Farinaceus verbo metus* num. 78. & 107. *Gutierrez dicto cap.* 77. nu. 10. *Borrell. dicto titulo* 1. nu. 601. *Pontius cap.* 3. num. 4.

San-

Sanchez disput. 4. nu. 1. Anton. Faber in sua rationali ad dictam legem isti quidem Garcia de nobilitate glosa 17. nu. 28. & si fuerit illatus in personam cuiuscuque descendens, cum liberorum appellatione, omnes descendentes comprehenduntur. l. liberorum appellatio, ff. de verb. signif. l. si hac lege, §. liberos, ff. de ius vocando.

Idem procedit si talis metus fuerit illatus alicui sanguine coniuncto, cap. sciatis de electione lib. 6. ibi (vel consanguineos eorum) tradunt Bald. in l. 1. C. de in dicta viduitate tollenda. Alexander in dicta l. interpositas num. 6. Felin. in cap. Ecclesia Sancte Marie nu. 99. extra de constitut. Rodandus conf. 2. nu. 47. & seq. lib. 1. Rota Romana diversorum in novis decis. 463. alias 7. nu. 3. de renunciationibus. Mascard. ubi super nu. 25. Menoch. conf. 279. Francisc. Marcan. decis. 607. p. 2. Farinac. verbo metus nu. 107. Garcia ubi supra, Sanchez. Pontius, & alij loca citatis.

Sic e contra dicit Mogolon de metu cap. 3. a nu. 1. usque ad septimum, si metus fuerit illatus parenti, cuius appellatione comprehenduntur omnes ascendentes, l. 1. ff. de gradibus affinitatis, l. appellatione parentis, ff. de verb. signif. imo. etiam parentes naturales, ex l. parentes, ff. de ius vocando, in illis verbis (parentes naturales in ius vocare nemo potest, nam cum est omnibus parentibus servanda reuerentia) & in l. quinquage, ff. de ius vocando, ibi (nec tamē ut seruius dicebat ad solos liberos in suos pertinet, & si vulgo quesitus sit filius matrem in ius non vocabit) comprehenditur etiam parentes adoptivi. docet Vlpianus in l. adoptivum, ff. eodem titulo, in illis verbis (adoptivum patrem quandiu in potestate est in ius vocare non potest, nam magis potestatis quam precepto Pratoris), ita Mogolon loca citata.

Idem dicitur si metus fuerit illatus personis transuersalibus tradit Piccard. in §. 1. em. nu. 18. institut. de actionibus. Tronacinqu. lib. 1. variarum in titulo de his quae vi metus causa sunt resolut. & Barthelemy de matr. lib. 4. disput. 4. a nu. 12. sicut in omnibus alijs consanguineis, & affinitibus, usque ad tertium gradum. Doctores ubi supra, imo. Bald. in cap. final. n. 9. de appellationibus, dicit extendi usque ad septimum gradum consanguinitatis, tamen verior est prima sententia, vel iudicio arbitrio remittitur, docet Hermosilla loca citata nu. 48.

Quae omnia locum habent etiam si metus fuerit illatus domesticis, & famu-

lis contrahentis, in glosa in cap. quinquage, de sententia excommunicationis lib. 6. Archidiaconus ibidem verbo suorum, Ancharam. nu. 2. Geminian. n. 5. Franch. in cap. unico nu. 8. de his quae vi metus causa sunt lib. 6. Sanchez dicta disput. 4. nu. 10. Pont. dicta cap. 3. nu. 4. Mogolon §. 2. cap. 7. & patet ex textu in clementina 1. de excessibus Prelatorum vers. seruientes ubi considerat Summus Pontifex violentiam illatam monachis refert vim illatam domesticorum, & seruientibus, quia domestico iniuria illata mei contemplatione, mihi facta dicitur, ut ibi notauit Cardinal. nu. 4. notabili 3. & extenditur etiam ad colonos, in quibus videtur militare eadem ratio, quae in famulis, & seruientibus, ita Ancharam. Felin. & alij apud Sanchez loca citata num. 10. Pontius tamen ubi supra num. 5. contrarium tenet.

Vltimo idem dicitur si contemplatione viri metus fuerit illatus uxori, & e contra Sanchez dicta disput. 4. nu. 4. Pontius dicta cap. 3. nu. 4. Farinac. verbo metus num. 28. Menosius de arbitrariis iudicium lib. 3. casu 135. nu. 8. etiam si metus fuerit illatus uni amicissimo, ut alter amicus perterritus faciat, notant Sanchez num. 9. Pontius num. 5. Farinacens num. 78.

S Y M M A R I U M.

1. Actio quod metus non solum datur remittenti metum passio, verum. etiam illius heredi.
2. Author ostendit pluribus in casibus actionem rei persecutoriam ad heredes non trahi sive.
3. Actio quod metus non solum datur contra inferentem metum, verum. etiam contra illius heredes, & plura iura ponderantur.
4. Et datur etiam contra sortitum possessorem, licet ille ignoras sit metus illati.
5. Ponderatur textus in l. si eum exceptio ne, §. 3. in hac actione, si quod metus causa.
6. Ponderatur in contrarium textus in l. non interest, C. de his quae vi metus causa sunt, & resolvitur.
7. Distinctio, vel cadit inter diuersa, & est sui naturae alternatiua.
8. Verba impropiantur, ut habeant iustum sensum.
9. Actio quod metus licet detur contra sortitum possessorem rei, tamen prius agendum est contra principalem, qui metum intulit.

- 9 *Excussio facta contra principalem debet declarari per iudicem legitime factam fuisse.*
 Item requiritur, quod in tali excussione citentur omnes possessores, aut fideiussores.
- 10 *Actio quod metus, et detur, requiritur, ut ille passus sit aliquod damnum ob metum illatum.*
 Item si metum intuli meo debitori ut soluat, non datur hac actio.
 Licet teneatur legis Iulie de vi publica, et ius crediti amittit.
- 11 *Actio hac quod metus causa fit perpetuo transmissibilis, si unica vice ad heredem fuerit transmissa.*

ARGUMENTVM.

Explicatur quibus detur hac actio, quod metus, si sit ad heredem transitoria, si detur contra heredem inferentis, quid contra tertium possessorem rei renunciata, ubi plura iura ponderantur, & declaratur, textus in l. non interest, C. de his que vi metusque causa sunt.

THEOREMA LXXXV.

IN præfati Theopemate videbo actionem hanc quod metus causa quibus competere, & contra quos dari ad reicindendam renunciationem factam, & dico illam dari non solum ipsi principali metum patienti, verum etiam eius heredibus, & successoribus, ite significat *Ulpian.* in l. id quod diximus, §. hac actio, ff. quod metus causa, ibi (hac actio heredi ceterisque successoribus datur, quoniam rei habet persecutionem,) & in l. ne cum exceptione, §. post annum in fine, ff. eodem titulo, ibi (ideo autem successoribus datur, quoniam & rei persecutionem habet), quæ *Ulpiani* ratio necessaria non est, sed tantum sufficiens, & probabilis, aliquando enim videmus actionem ad heredem non trāfiri, & esse rei persecutoriam, exemplum habemus apud eundem *Ulpianum* in l. si operarum iudicio, ff. de operis libertorum, ubi non fit transmissio iudicii operarum liberti ad heredem patroni, nihilominus illa actio est rei persecutoria, ibi (si operarum iudicio actum fuerit cum libertis, & patronus decesserit, conuenit translationem heredi extraneo non esse dandam) ubi glossa notabilis dicto verbo dandam, aliquando non est rei persecutoria, & transit ad

heredes, ut in §. non autem instituitur de perpetuis & temporaneis actionibus, ibi (sed heredibus huiusmodi actiones competunt, nec denegantur) tamē n ibi fit sermo de actioe ex maleficijs, quæ rei persecutoria non est, unde ratio per *Ulpian.* assignata non est generalis, & ita docent *Bartol.* in dicta l. quod diximus, §. hac actio quod metus causa, *Montaner.* in addit. ad *Olibanum* de additionibus p. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 17. *Piccar.* loco citato nu. 4.

Sic ē contra dicimus actionem quod metus causa dari etiam contra heredem & successores metum inferentis, quatenus ad eos aliquid peruenit, docet *Ulpianus* in dicta l. quod diximus, §. in heredem, ff. de eo quod metus causa, in illis verbis (in heredem autem, & ceteros in quod peruenit ad eos datur non immerito, licet enim pena ad heredem non transeat, attamen quod turpiter, & scelere questum est, ut est rescriptum ad compendium heredis non debet pertinere) *Paulus* in l. videamus, ff. eodem titulo, ibi (videamus ergo si heres ad ad quem aliquid peruenit consumpserit, id quod peruenit, an dūmat teneri, an vero sufficit semel peruenisse, & si consumpserit decesserit, utrum aduersus heredem eius omnimodo competat hac actio, quoniam hereditariam suscepit obligationem, an non sit danda, quoniam ad secundum heredem nihil peruenit, & melius est omnino competere in heredem heredis actionem) idem colligitur ex *Cassio* in l. quod autem, ff. eodem titulo, ibi (quod autem in heredem catenus pollicetur actionem proconsul quatenus ad eum peruenit, intelligendum est ad perpetuo dandam actionem pertinere) hoc idem confirmat *Ulpianus* in l. quantum autem, ff. eodem titulo, ibi (quantum autem peruenit ad heredem, lis contestata tempus spectabitur, si modo certum sit aliquid ad eum peruenisse) notant post alios *Antonius Faber* in rationali ad prædictas in iuribus citatis, & post de erroribus pragmaticorum decade 77. error 7. qui quæ plurima iura allegat *Ulpianum* in hunc est, ff. de vi, & vi armata, in illis verbis (idem est si quis armis deiectus est, quia facinorosis defunctorum de eo quod ad heredem peruenit, actio datur) *Paulum* in l. cum prætor, ff. de regulis iuris, ibi (cum prætor in heredem dat actionem quatenus ad eum peruenit, sufficit si vel momentaneum ad eum peruenit ex dolo defuncti) *Emponium* in l. sicut, ff. eodem titulo, in illis verbis (sicuti pena ex delicto defuncti heres teneri non debet, ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum peruenisset) l. heredes, ff. de calumni, ibi in heredem autem

competit in id quod ad eum peruenit, nam constitutum est turpia lucra heredibus quodque extorqueri, licet crimina extinguantur) & in l. i. C. de delictis defunctorum, ibi (successores eius insolidum, alioquin inquantum ad eum peruenit conueniri, iuris absolutissimi est, ne ab eo scelere diteatur) ex quibus iuribus expresse colligitur hanc actionem dari etiam aduersus heredes metum inferentis

Imò hæc actio datur etiam contra tertium possessorem, licet ille metus ita-ri fuerit ignarus, & si hæc actio personalis sit, dicitur tamen in rem scripta, & transit res illo vitio affecta, ita colligitur ex *Ulpiano* in l. metum autem, §. animaduertendum ff. quod metus causa, ibi, animaduertendum est autem quod præ or hoc edito generaliter, & in rem loquitur adest locus *Imper. Gordiani* in l. si vi vel metu, C. de his que vi metusue causa sunt, in illis verbis, postquam placuit in rem dari actionem secundum formam perpetui editi, & expressius in l. non interest, C. eodem titulo, ibi, non interest à quouis adhibitæ patris, & patruo suo, utrum ab emptore, aut sciente emptore, aut ab alio ex vi metus possessionem vendere cogeretur, sic docent *Ursillus* ad *Afflict.* decis. 263. n. 6. *Antonius Faber* in suo Cod. lib. 2. tit. 8. definit. 7. *Morotus* conf. 75. nu. 22. lib. 4. *Surdus* conf. 513. nu. finali. *Francisc. Ant. Costa* conf. 38. à nu. 32. cum seqq. *Fontanella* de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 5. à nu. 20. *Auendanus* de metu lib. 1. cap. 12. à nu. 21. *Card. Tuscus* practicarum conclus. 221. nu. 23. lit. M. *Parinac.* de carceribus par. 1. quest. 35. à nu. 31. & in fragmentis verbo metus nu. 18. latè *Larrea* doctissimus neotericus tomò 1. allegat. 35. à nu. 43. *Gutierrez* de matrimonio cap. 76. nu. 4. *Sanchez* dispu. 8. nu. 12. *Mogolon* de metu in preambulis nu. 14. *Montanerius* in addit. ad *Olibanum* titulo de actionibus par. 2. lib. 1. cap. 9. nu. 17. vers. que eum sit, nouissimè *Domin. Reg. Capyc.* *Eatro* tomò 2. decis. 138. nu. 13. & 15. *Reg. Rouitus* conf. 85. nu. 7. lib. 2.

Vndè falsa mihi videtur opinio illorum dicentium actionem hanc quod metus non dari contra tertium possessorem metus non participem, quam docuerunt *Aymon*, *Cræuetta* conf. 114. 120. & 253. nu. 6. *Parisius* conf. 10. nu. 51. vol. 1. *Curtius* iniur conf. 126. nu. 6. in fine, & alij apud *Hermosillam* fol. 268. nu. 46. cum sit
4 contra textum expressum in l. si cum exceptione 14. §. in hac actione, ff. de eò quod metus causa, in illis verbis, in hac actione non queritur utrum is qui conuenitur, aut

alius metum fecerit, sufficit enim hoc docere metum esse sibi illatum; & ex hac re cū qui conuenitur, & si crimine caret, lucrum tamē sensisse, vnde verba hæc textus expresse determinant actionem hanc dari.

5 Neque obstat textus in dicta l. non interest, C. de his que vi metusue causa fiāt, ubi *Imperator Gordianus* asserere hoc videtur, quoties tertius esset sciens metus illati, in illis verbis, verū ab emptore, an vero sciente emptore, quoniam vt bene glossa, ibi verbo ab alio dicit dictionem illā an vero, accipi in casu fortiori, scilicet maxime si emptor fuerit sciens, non quod scientia requiratur ad dandam, hanc actionem contra tertium, imò assignat causam differentie inter scientē, & ignorantem quoad alia, vt ibi videre est.

6 Er si aliquis replicare vellet hanc responsionem fore improbabilem cum destrueret verba textus, quoniam ly dictio, an vero, accipi pro, vel, que cadit inter diuersa ex dictis per *Gonzalez* ad reg. Regie Cancellarie glosa 34. n. 17. & sui natura est alternatiua, *Doctores* in cap. inter ceteras de rescriptis, *Surdus* conf. 393. nu. 8. *Riccus* decis. Curie Archiep. 72. nu. 5. p. 1. cum alijs apud *Card. Tusc.* practicarum lit. D. conclus. 392. nu. 1. nam responderetur, quod si dicta verba aliter acciperentur nullum sensum denotarent, etenim debebat *Imper.* dicere ab emptore sciente, & non primo generaliter de emptore mentionem facere, postea statim subsequenter, vt verbis alium sensum importantibus, vnde vt iustum sensum habeāt

7 dicta verba impropriari debent, iuxta textum in l. si insulam, ff. de prescriptis verbis, l. si olei, C. locati, & in cap. constitutus de religiosis domibus, notant *Riminal.* conf. 116. nu. 26. lib. 1. *Gomez de Leone* alleg. 87. nu. 3. *Menoch.* lib. 4. presump. 139. num. 12. *Reg. Valenzuela* conf. 14. nu. 39. lib. 1. imò de sui natura aliquando stare augmentatiue, vt in l. litus, ff. de verb. signif. notat *Ulpellus* de prepos. & adverbis sub dict. ubi vers. vel in principio, *Barbosa* de dictionibus dict. 360. nu. 4. in paruis.

8 Aduertitamen debet prius esse agendum contra eum qui metum intulit, postea contra tertium possessorem, ita *Bartol.* in l. finali nu. 8. ff. si quis aliquem testari prohibuerit, *Salycetus* in l. 1. C. eodem tit. nu. 5. *Tuscus* lit. M. conclus. 222. nu. 12. *Theaur.* lib. 1. questionum forensi. quest. 55. nu. 18. licet aliqui parent, & melius esse in electione metum passi contra quem agere, docent plures relati per *Hermosillam* fol. 268. nu. 47 & si pro primis vale-

ret arguere ab adione hypothecaria, que potentior est in rem scripta, & tamen illa non datur, nisi excusso principali debitore, *auth. hoc si debitor, C. de pignoribus, & C. de fideiussoribus l. moschis, ff. de iure fisci.*

Imò secundum illos requiritur, ut index pronunciet legitime factam fuisse excussionem, *Bartolus in l. prator, §. hoc interdictionum, ff. de noui operis nunciacione, vbi Alexander, & in l. finali in principio, ff. si certum petatur, Iason in l. stipulatio, §. habet autem, ff. de noui operis nunciacione, Negusant, de pignoribus membro 4. nu. 11. Guidon Papa decis. 432. nu. 8. Gayllus lib. 2. variarum resolut. 50. nu. 30. Magonius decis. Luccensi 53. nu. 30. & decis. 66. nu. 14. & 15. Peguera decis. 271. nu. 42. in qua excussione requiritur citatio ipsius possessoris, Bartolus post Iacobum de Aretio in l. decem, ff. de verb. oblig. Negusantius loco citato nu. 12. Aretinus in §. item si quis in fraudem nu. 12 institut. de actionibus, Gayllus obseruat. 27. nu. 11. Carsarius decis. 65. num. 3. docent post alios Gutierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 23. nu. 20. Aponte conf. 106 nu. 2. lib. 2. Pascalis de patria potestate p. 1. cap. 8. nu. 126. Barbatus in prag. de assistentia glosa 10. nu. 8. Ciarlinus controuers. forens. cap. 95. nu. 8. 9. & 10. Mercur. Merlin. de pignoribus lib. 5. tit. 2. quest. 69. nu. 6. Noguerola alleg. 35.*

Verum, ut hæc actio intentari possit, requiritur ut passus sit aliquod damnum ex metu illato, ita *Ulpianus in l. sed & parus ancillarum, §. queri potest, ff. de eo quod metus causa, ibi (Iulianus ait, & cum qui vim adhibuit debitori suo, ut ei solueret hoc edicto non teneri propter naturam,)* nota quod si vis illata fuerit debitori, ut soluat, non datur ei hæc actio, cum nihil sibi præiudicij inferatur, stante quod teneretur ad solutionem debiti, idem *Ulpianus in l. si cum exceptione, ff. eodem titulo, in quo dicitur quod si ego sum tutus aliqua exceptione contra aliquem, possum illum cogere, ut me liberet, & cessabit, hæc actio quod metus causa cuius sunt verba (si cum exceptione aduersus te perpetua tutus essem cogero te receptum mihi facere, cessare hoc edictum, quia tibi nihil abest,)* hoc idem dicit *Paulus in l. qui in carcerem, ff. eodem titulo, vbi ad intentandam hæc actionem requiritur, quod ab eo aliquid extorqueatur, in illis verbis (qui in carcerem quem detrusit, ut aliquid ei extorqueret)* ita notant *Frinac. in fragmentis verbo metus nu. 24. sed talis creditor, qui vim, & metum intulit, ut debitor suus*

sibi solueret, licet actione quod metus causa non teneatur, teneatur tamen actione legis *Julia de vi publica, & ius crediti amittit, docet Callistratus in l. extat, ff. quod metus causa, in illis verbis (quisquis igitur probatus mihi fuerit rem ullam debitoris, vel pecuniam debitam, nam ab ipso sibi sponte datum sine ullo iudice timere possidere, vel accepisse is que sibi ius in eam rem dixisse ius crediti non habebit)* *Ulpianus in dicta l. sed & parus, §. finali circa finem, in illis verbis (quod metus causa actionis que damnum exigit, quamuis negari non possit in legem Iuliam de vi eum incidisse, & ius crediti amisisse,)* idem habetur in l. 1. C. ne quis in sua causa iudicet, l. penultima cum lege finali, ff. ad legem Iuliam priuatim, l. si quis intant, C. unde vi, *Ant. Faber in sua iurisprudencia titulo 3. de iure personarum in principio illat. 2. Tbesaur. decis. 38. nu. 5.*

11. Vltimo aduertit debet hanc actionem effici in perpetuum transmissibilem si semel ad hæredes fuerit transmissa, l. videamus, ff. quod metus causa, *Mattienzo l. 7. glo. 8. nu. 3. tit. 11. lib. 5. recompilat. Auendan. de metu lib. 1. cap. 12. nu. 25.*

S Y M M A R I V M.

1. Referuntur Doctores asserentes contractum omnem rescindi per solum metum reuerentialem, sed Author impugnatur.
2. Ponderatur textus in l. 1. §. quæ operande vers. bellissime, & quarum rerum actio datur.
3. Ponderatur textus in l. penultima, ff. de furtis.
4. Matrimonium, & professio rescinditur ex solo metu reuerentiali secundum aliquos.
5. Referuntur Doctores negantes rescissionem ex solo metu reuerentiali, quod Author affirmat.
6. Ponderatur textus in cap. quamuis patrum de pactis lib. 6.
7. Metus reuerentialis consideratur in filia erga patrem.
8. Ponderantur iura in cap. ex litteris de desponsatione impuberum in l. si patre cogente, ff. de ritu nuptiarum.
9. Affertur intellectus Auendani ad dictam legem, & ab Authore refellitur.
10. Filius familias de iure civili nequit matrimonium contrahere, absque consensu patris.
11. Ponderatur textus in l. fideiussor, §. pater sei, ff. de pignoribus.
12. Metus debet cadere in constantem virum, ut sufficiens sit ad rescindendum contractum.

13 Debitor est in mora, si creditor cum non interpellauerit ob reuerentiam, quam praestare tenebatur.

14 Resoluitur textus in dicto §. que oneranda.

ARGUMENTVM.

Resoluitur difficultas, si solus metus reuerentialis sit sufficiens ad rescissionem renunciationis, cuiusvis alterius contractus, ad quod ponderantur, & resoluitur plura iura, praecipue in l. si patre cogente, ff. de ritu nuptiarum, ubi Aeneas intellexus rescinditur.

THEOREMA LXXXVI.

Differimus in precedenti Theoremate, quomodo rescindamus senunciationem, ob metum concussitum illatum, oportet hic agere de metu reuerentiali, si potens adhuc ille sit ad rescissionem, scio plures Doctores magni nominis dixisse, sufficientem esse pro rescindenda renunciatione, ac quousque alio contractu, colligentes ex textu in l. v. §. que oneranda verbo bellissime, ff. quarum rerum actio datur, ubi Oltrad. Alberic. & Bartol. Baldus in l. interpositas nu. 5. C. de transactionibus, in l. pactum n. 1. C. de collationibus, & conf. 108. lib. 3. Imola in cap. causam matrimonij in principio de officio delegati, Sicul. ibidem in principio, Roman. in l. si cum dotem, §. si co tempore, ff. soluto matr. Soccini. junior. conf. 47. nu. 34. vol. 3. Ripa lib. 3. responsorum cap. 15. nu. 8. in fine p. l. Igneus in l. 3. Eleganter nu. 176 ff. ad Syllanianum, Afflict. decis. 69. nu. 4. Vasquius illustrium questionum lib. 1. cap. 33. nu. 19. Medices de casibus fortuitis par. 1. quest. 7. vers. tertio arguitur, Nauarr. lib. 4. conf. 36. nu. 4. cum seq. in prima aditione, & lib. 1. conf. 10. nu. 4. cum seq. titulo de his que vi. in 2. edit. Gomezius tomo 2. variarum cap. 14. nu. 27. vers. decimo infertur, Sanchez lib. 4. disput. 6. nu. 4. Farinac. p. 2. verbo metus nu. 18. Aeneas de metu lib. 1. cap. 8. nu. 72. & lib. 2. cap. 14. nu. 5. vers. nam regulariter, Noguezola allegat. 18. nu. 86. vers. & ad minus Dom. Reg. Cap. Galeota lib. 1. controuersiarum illustrium cap. 14. nu. 26. Reg. Valenzuela conf. 173. nu. 65. cum seq. vol. 2. Dom. Pratus tomo 1. discept. forens. cap. 27. nu. 47. & tomo 1. obseruat. iuris. cap. 19. in principio, post hac scripta vilus.

Dixi hanc sententiam probari ex dicto §. que oneranda, ubi Iuris Conf. ait ex nimia reuerentia debita per libertum patrono, nasci inualiditatem promissionis factae causa oneranda libertatis, in illis verbis (& hoc causa cognita, si liquido appareat metu solo libertum, vel nimia patroni reuerentia, ita se subiecisse) & notanda sunt illa verba (nimia patroni reuerentia) quae clare demonstrant contractum rescindi ex solo metu reuerentiali, & si aliquis acuti ingenij dicere veller, ibi mentionem fieri de metu concussivo, tamen alternatiue stant ibi verba, ibi (solo metu, vel nimia reuerentia,) proinde sufficit vnum ex illis verificari, ad regulam text. in cap. in alternatiuis de regulis iuris lib. 6.

Secundo ponderatur text. in l. penult. ff. de furtis, ubi Iuris Conf. questionem hanc proponit, puta sublatam fuisse rem praesente domino, & non contradicente, si furtum dici posse, & videtur affirmandum, hanc actionem cessare, eo quod furtum nascitur, quoties dominus est inuitus, qui consensus defuisse non videtur, iam quod praesens non contradixit, cum contradicere potuisset, nihilominus furtum commissum affirmat Iuris Conf. ea motus ratione, quia reuerentia praestare tenebatur auferenti, in illis verbis (& hoc modo patronus quoque liberto, & is cui magna verecundia, eique in praesentia pudor ad assistendum impedit, furtum facere solet) ex quo textu colligitur, consensum praestitum non dici, & si ex sui natura praestitus videatur, quoties actus reuerentialis militat, quod argumentum robur accipit ex textu in l. velle, ff. de regulis iuris, ibi, velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini, sic post plures in matrimonio docuerunt Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 5. nu. 6. & seq. Ioannes Sane. in selectis disput. 44. nu. 8. idem in professione, ut ex solo metu reuerentiali rescissionem patiat, Pontius dicto lib. 4. cap. 11. nu. 15. & 16. Rodriquez. in compendio questionum regularium, Portellius de dubijs regularium verbo professio, nu. 12. P. Diana p. 3. tract. 2. resolut. 92. Farinac. in declarat. ad Tridentinum sess. 15. de regularibus cap. 11. & alibi dixi.

Sed contrariam sententiam veriore, plures alij existimauerunt, ita Bartol. in dicto §. que oneranda num. 4. ubi Alexander & Parisius, Fason in dicta l. interpositas nu. 4. Ancheranus in cap. 1. de desponsatione impuberum, ubi Abbas nu. 4. Caxillus lib. 2. obseruat. 93. num. 22. & obseruat. 147. nu. 7.

¶ ¶ ¶

Gut.

Gaciter de matrimonio cap. 44. nu. 31. & 32. Barbosa ad decretales tomo 1. in collect. ad textum in cap. cum virum nu. 4. de regulis. Villalob. in summa p. 1. tract. 3. differentia 8. nu. 16. Riccius par. 1. collect. 154. de Grassis de exceptionibus except. 11. Bobrius decis. 100. Capyc. decis. 95. Periera decis. 30. Ferall. decis. 223. nu. finali p. 2. Farinat. decis. 783. nu. 10. Gramatic. decis. 103. nu. 48. Ludovic. decis. Luccensi 18. Ludouif. decis. 120. nu. 1. Rota Romana diversorum decis. 342. nu. 1. p. 2. Morla in emporio iuris tit. 8. quest. 23. Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 7. glosa 2. p. 5. nu. 34. Menochius de arbitrariis iudicum casu 136. Antonius Faber titulo Codicis quod metus causa definit. 4. & 6. Gratianus tomo 1. decept. forens. cap. 108. nu. 51. Gaspar Thesaur. lib. 1. questionum forensium cap. 5. nu. 3. Castill. Soto maior tomo 3. controuersiarum cap. 1. nu. 150. Monglon de metu c. 4. cap. 1. Osunal. ad Daunellum lib. 15. commentariorum cap. 38. lit. M. Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 36. d. nu. 3. nouissimè Donadies in tractatu de renunciat. cap. 39. nu. 17. post hæc scripta visus, quibus addo. Hodiernam lib. 1. controuers. cap. 16. d. nu. 21. cum sequentibus Dom. Reg. Capic. Galeota lib. 2. controuers. cap. 14. nu. 28. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 2. consult. 54. nu. 11.

Quorum sententia fundamentum recipit ex nostro textu in c. quamuis pactum
6 ubi Summus Pontifex proponit casum in filia renunciantem patri, & solum renunciationem illam inuallidat, quoribus aduerit vis, metus, aut dolus, & tamen metus reuerentialis propriè consideratur
7 in filia erga patrem, docent Glosa, Bart. & alij in dicto, 5. que operande. Siculus in cap. causam matrimonij de officio delegati, Nicolaus de Milis in suo repertorio verbo metum iustum inducit, Tiraquei. ad leges conubiales glosa 5. n. 36. de Grassis dicta except. 11. n. 29. Cauallos communes contra communes quest. 727. nu. 21. cum sequ. Gratianus cap. 108. nu. 52. Farinaceus decis. 198. & 260. nu. 9. & 10. lib. 2. consiliorum criminalium, Gaspar Hermosilla tomo 2. fol. 275. nu. 5. Consil. Theodorus allegat. 36. igitur si Summus Pontifex proponit casum in filia renunciantem patri, sic adest metus reuerentialis, & illam approbat, solum excepto casu quo ad esset dolus, vel metus concussiuus, consequentia est infallibilis metum reuerentialem non esse sufficentem ad rescissionem contractus, sic non bene notauit Auend de metu lib. 1. cap. 8. nu. 109. dicens textum hunc non posse adduci ad decisionem huius questionis.

Eodem modo inducitur textus in cap. ex litteris da desponsatione impuberum, ubi 8 Summus Pontifex notat casum, quo consideratur metus reuerentialis, & tamen matrimonium non annullat, nisi minè patris præcesserint, in illis verbis (Et tunc potest procedi de voluntate parentum potius est, quam de sua, sicut asserit, ad domum patris puera adducta, & ubi nolens, & inuita minis parentum impulsam) consequenter metus solus reuerentialis non est sufficiens ad rescissionem contractus.

Confirmatur nostra sententia ex textu in l. si pater cogente, ff. de ritu nuptiarum, ubi Iuris Cons. ait matrimonium tenere & validum esse, si solus reuerentialis metus concurrat, sunt illius verba (si pater cogente ducat uxorem quam non duceret si sui aditu esset, contraxit & tamen matrimonium, quod inter inuitos non contrahitur, maluisse enim hoc videtur) & Duarenus explicans verbum illud, cogente, ait imperante, & verbum illud, maluisse, intelligit glosa finalis, hoc modo, maluisse hoc videtur, quia adiam patris intueretur non autem dicas metum adhibitum, quam præfati textus intelligentiā sequitur Bartolus, & alij ibi. Rota Romana decis. 260. nu. 10. & Igneum aliter interpretantem improbat Covarruias p. 2. de sponsalibus cap. 3. §. 6. nu. 5. ex quo textu, sic intellecto patet propositio ex solo metu reuerentiali actum non rescindi.

Auendanius tamen loco citato nu. 110. inquit textum hunc ad rem non facere, quoniam iure civili inspecto filiusfamilias matrimonium contrahere non poterat sine patris consensu, sic non est mirum, si matrimonium non rescindatur ex illo metu, quæ responsio meo iudicio difficultatem non euadit, scio enim de iure civili filiumfamilias matrimonium contrahere non posse absque patris consensu, iura sunt in L. unica C. de raptu virginum, l. 2. ff. de ritu nuptiarum, l. in coniunctione, C. de nuptijs, notant Covarruias, Fontanella, Sanchez, Pontius, Gaspar Thesaur. & alij apud P. Bossum de contractu matrimonij cap. 11. §. 6. nu. 65. ad quos faciunt elegantissima Catulli carmina.

Non equum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est
Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est
Tertia pars matri data, pars est tertia patri

Ter-

Tertia sola sua effuoll pugnare duobus.
 Et si tamē facta matrimonia non re-
 scindat, explicat *Inlup Paulus lib. 2. de sen-
 tiarum tit. 19. ubi Cuiacius, & lib. 3. obser-
 nationum cap. 5. Franciscus Connanus lib. 8.
 commentar. cap. 4. doctissimus Richardus
 in principio institut. de nuptijs m. 10. in fine,
 imo Antonius Guidebertus lib. 1. questionū
 iuris memorabilium cap. 12. & in commen-
 tarijs de sponsalibus, & matrimonio, acriter
 defendit etiam attento iure civili patris
 consensum nō oportere, cuius omnibus
 argumentis lato calamo satisfacio Bar-
 thol. de gradibus vers. nunc videamus quo-
 modo matrimonium contrahitur per totum,
 solum enim iure nouissimo attento in
 matrimonijs patris consensu nō requiri
 sancitum est, videndi sunt Gutierrez de
 matrimonio cap. 79. nu. 14. Sanchez disput.
 23. nu. 3. Vasquez de matrimonio disput. 4.
 nu. 24. Villalobos p. 1. tractatu. 13. differen-
 tia 39. Sayrus lib. 7. claus. regia. cap. 5. nu.
 12. Coninch. disput. 28. dub. 5. Filiucius
 tract. 10. cap. 4. nu. 128. cum sequ. Ledesma,
 Henriquez, & alij apud Barbos. in collect.
 ad text. in cap. 1. a nu. 3. de desponsatione
 impuberum, late Pater Bossius dicto cap. 11
 per tot.*

At ex iuribus citatis colligi nequit
 posse filij familias de iure civili adstrin-
 gi ad matrimonium contrahendum, si
 enim hoc diceretur, bene procederet
 Auendani responsio, matrimonium ibi
 non fuisse annullatum, non ex eo, quia
 metus reuerentialis non sit sufficiens,
 sed quia poterat adstringi, sed cum solū
 fiat mentio illud esse contrahendum ad
 hibito patris consensu, signum est ibi
 nō declarari inualidum matrimonium,
 quia solus metus reuerentialis concur-
 rebat, sic dicendum erit de renunciatione,
 ac de omni alio contractu.

Facit pro eadem sententia textus in l.
 fideiussor. §. pater sei. ff. de pignoribus, ubi
 consensus præstitus a filio obligationi
 rei suæ propriæ factæ per patrem ad il-
 lius suasionem validus iudicatur, & re-
 scissioni non subiaceat, in illis verbis, nec
 metuere debebat, ex hoc solo quod mandante
 patre manu sua subscripsit instrumentum,
 in quo loco non solum videtur adesse
 metus reuerentialis, sed quid plus, adeo
 enim mandatū patris sic ordinantis, &
 tamē rescissio denegatur, consequens
 est dicendum ex solo metu reuerentiali
 renunciationem non rescindi.

Confirmatur hæc sententia, nam non
 omnis metus concussiuus sufficiens est
 ad rescindendam renunciationem, seu

omnem alium contractum, sed requiri-
 12 tur, quod cadat in constantem virum,
 aut feminam, ut in l. metum il secundo, ff.
 quod metus causa. l. si per vim, C. eodem ti-
 tulo. l. si donationis, C. eodem, l. 2. §. finali, ff.
 ex quibus causis maiores l. si quis ab alio, ff.
 de re iudicata, l. vixit timoris, ff. eodem titulo
 l. interpositas, C. de transactiōibus, ita ut
 metus ille contineat salutis periculum,
 vel corporis cruciatus, quæ dicta locum
 habere nequeunt in solo n. et reueren-
 tiali, ergo si metus concussiuus de per se
 non est sufficiens ad rescissionem, nisi
 contineat qualitates enunciatas, quo-
 modo dici poterit metum reuerentialem
 esse sufficientem, in quo nihil ex his co-
 sideratur.

Scio tamē debitorem in mora con-
 stitutum, & si interpellatio non adueria,
 13 quoties reuerentia debetur creditori
 per debitorem, docent Scaccia de com-
 mercio, §. 1. quest. 7 p. 2. ampliat. 8. nu. 13.
 Castillus decis. 112. Peguera decis. 33. eo
 quod dictus metus reuerentialis instam
 causam excusationis præbeat, l. scire oportet,
 §. suff. cit. ff. de excusat. tutorum, l. quibus
 diebus, ubi Bartolus, ff. de condit. & demon-
 strat. Domin. Reg. Capyc. Latro decis. 106.
 nu. 15.

Neque obstat textus in dicto §. que one-
 randa, nam ut bene ait Sanchez loco cita-
 to, ibi non solum metum reuerentialem
 14 fuisse consideratum, sed quid aliud, ut
 indicant verba illa, *omnia reuerentia*, quæ
 nequeunt adaptari ad solum metum re-
 uerentialem, quia sufficiebat dicere, re-
 uerentia, quod proprie contingit, quan-
 do aliud periculum timetur, sed Duaren-
 nus aliter respondet, per hæc verba, ex-
 pendenda est diligenter species, questio est, an
 libertus tacens, & non contradicens intelli-
 gendus sit consensisse, & promississe, respon-
 detur non consensisse, hic enim agitur de præ-
 sumptione, quæ alteri cedit, præsumptio enim
 consensus cedit præsumptioni reuerentia, quia
 obnitiam patroni reuerentiam consensisse
 presumitur, quæ Duaren. verba ostendunt
 intelligi tantum de consensu tacito, &
 præsumptio resultant ex taciturnitate,
 qui in præiudicialibus non præsumitur,
 quæ eadem responsione videtur Sanchez
 loco citato, qui tacitus consensus per me-
 tum reuerentialem excluditur, docent
 Menoch. lib. 3. præsumptio. 127. nu. 15. Farin.
 verbo metus nu. 129.

S Y M M A R I V M.

- 1 Metus reuerentialis sufficiens est ad rescindendam renunciationem, si minæ concurrant.
- 2 Suspicio metus tollitur per presentiam consanguineorum.
- 3 Licet poterit probari illum intervenisse.
- 4 Dicta num. 1. procedunt, licet fuisset elapsus aliquod temporis intervallum inter renunciationem, & minas.
- 5 Quod tamen intelligitur, si duraverit causa metus.
- 6 Metus illatus per Officiales dicitur durare durante officio.
- 7 Ponderatur in contrarium textus in l. a. C. quod metus causa, & resolvitur.
- 8 Renunciatio rescinditur, quoties renunciatus fuerit conlataz, vel metum inferens sit persona feuda.
- 9 Minor metus requiritur in summa renunciante.
- 10 Renunciatio rescinditur, quoties cum metu reuerentiali concurrat laesio.
- 11 Sic dicimus unum ex illis sufficere cum metu reuerentiali, laesionem, scilicet, vel minas.
- 12 Mulier valide obligatur pro viro extorpendo, imò etiam reuadat ad carceres.
- 13 Quod locum non habet, quoties mulier ex tali obligatione remaneret indotata.
- 14 Nisi tamen remanerent bona penes virum sufficientia ad restitutionem dotis.
- 15 Sed tali casu erit attendendum tempus restitutionis dotis, non obligationis.

A R G V M E N T V M.

Enumerantur casus, in quibus metus reuerentialis sufficiens est ad rescindendam renunciationem, scilicet si concurrant minæ, vel laesio.

T H E O R E M A LXXXVII.

ET si tamèn diximus solum metum reuerentialem non sufficere pro rescissione renunciationis, seu cuiusvis alterius contractus, tamèn alijs adiunctis renunciatio rescinditur, primo si cum illo concurrant minæ, & verbera, & quæcumque minæ sufficiunt, ita Bartol. in dicto §. quæ oneranda. Boerius decis. 100. per tot. Sanchez de matrimonio lib. 4. dispn. 6. nu. 7. plures adducit Gaspar Thesaurus lib. 1. quæst. 51. nu. 5. Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 98. nu. 11. Antonius Faber

in suo Codice lib. 2. tit. 8. definit. 2. & 6. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glossa 2. p. 5. nu. 51. plures refert Castillus Sotomaior lib. 3. controuersiarum cap. 1. nu. 153. Suarez in commun. opin. lit. M. nu. 151. Anna allega. 114. nu. 2. lib. 2. Facchineus lib. 2. controuersiarum cap. 96. Larrea alleg. 35. nu. 25. Prato tomo 2. discip. cap. 33. nu. 81. Index Balboa disquisit. 19. nu. 26. & per totam, Reg. Galeota tomo 2. cap. 14. n. 22. cum seqq. Dom. Reg. Merlinus tomo 2. controuers. cap. 100. nu. 59. ex l. donationis, C. quod metus causa, ibi (vel capitales minas pertimescendo) & arg. textus in l. ad inuidiam, C. eod. titulo.

Et licet per presentiam consanguineorum omnis metus suspicio tollatur, ex dictis per Bartol. in dicta l. transactione nu. 1. C. de transactionibus, Mascardus de probationibus conclus. 1051. nu. 23. & conclus. 435. nu. 1. & seqq. Soccinus iunior conf. 144. nu. 4. lib. 1. Matuasia conf. 65. nu. 23. Borrellus in prag. odia litium, §. 1. glossa 3. num. 97. Gramaticus decis. 66. nu. 9. Intrioliol. conf. 6. nu. 105. lib. 1. Carolus de Grassis in tractatu de amicitia nu. 191. Aponte conf. 17. nu. 81. lib. 2. Mongol. de metu cap. 2. §. 7. nu. 15. Farinaceus decis. 198. nu. 9. in fine lib. 2. consil. crimin. Card. Tuscus lit. M. conclus. 223. n. 11. & 12. Mercur. Merlinus de legitima lib. 3. tit. 2. quæst. 28. nu. 26. Reg. Tappia decis. 16. nu. 91. Aldogradus conf. 5. nu. 61. ubi plures adducit, sed non excludit probationem in contrarium, docent Castrensis in dicta l. transactionem, Felinus in cap. causam matrimonij nu. 6. de officio delegati, Rogerius in l. 1. nu. 5. ff. de testamentis Decius conf. 272. Soccinus iunior conf. 67. nu. 4. Cassareus in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 7. nu. 1. Parisius conf. 26. nu. 68. & conf. 139. n. 23. cum seqq. vol. 4. Gaspar Thesaurus dicta quæst. 51. n. 16. decisum referens, tamèn si minæ, aut verbera præcesserint, renunciatio rescinditur, & si facta fuerit in presentia consanguineorum.

Quod procedit licet elapsus fuerit aliquod temporis intervallum inter renunciationem factam, & verbera, Bartolus in l. penult. ff. de condit. ob turpem causam, idem Bartolus, Baldus, & Angelus in l. qui in aliena, ff. de acquirenda hereditate, Bartolus in l. 2. C. de his quæ vi metusue causa fiunt, & in tractatu de tyrannide col. 6. Abbas in cap. 1. col. finali titulo quod metus causa; Canonistæ communiter in dicto cap. causam matrimonij, Alexander conf. 1. col. 6. & conf. 17. col. 5. vol. 5. Baldus conf. ultimo col. 10. lib. 2. Calderin. conf. 1. in titulo quod metus

metus causa, Bursatus conf. 72. nu. 27. Euerardus conf. 19. in principio, latè Decius conf. 219. nu. 4. & 5. Parisius conf. 10. nu. 60. Natta conf. 351. nu. 19. & 20. notabiliter declarat Rebuffus ad constitu. Gallicas in titulo de rescissione contractus art. unico glosa 22. nu. 1. durante tamèn causa metus, colligitur ex l. 2. C. quod metus causa, cap. 1. eodem titulo, Aretinus conf. 14. col. 3. dub. 4. Boerius decif. 100. nu. 13. Socinus iunior conf. 77. nu. 52. & 62. lib. 1. Menochius lib. 3. presump. 42. nu. 22. Osafius decif. 179. nu. 12. Ludouicus decif. Luccensi 17. per totam, Trentacinqu. lib. 1. variarum titulo de his que vi resolut. 1. nu. 15. dicentes procedere, etiam post longum tempus, Riminaldus iunior conf. 295. num. 75. lib. 3. Monterius decif. Aragon. 32. nu. 40. Gama decif. 346. nu. 6. Surdus consil. 513. nu. 51. & seq. lib. 4. vnde metus illatus per officialem dicitur durare, officio durante, Baldus in rub. Codicis de his, que vi metusue causa fiunt nu. 4. Bartolus in l. de pupillo, §. si quia. ff. de noni operis nunciacione, Serafinus decif. 841. & 861. Monterius in addit. ad Olibanum in titulo de actionibus lib. 1. Alexander conf. 98. vol. 3. Mongolon de metu, §. 10. nu. 3. Sanchez lib. 6. disp. 12. nu. 23. & disp. 18. nu. 7. Farinac. lib. 2. consiliorum decif. 263.

Et licet contrarium videatur decidi in l. 2. C. quod metus causa, intelligitur de metu habente causam continuam, ita Alexander ibi nu. 6. & 8. & si aliquis diceret cessare per lapsum anni, vt in l. si per vim, C. eodem titulo, l. item si exceptione, §. post annum, ff. eodem, vel post triginta annos, vt dicunt Doctores post Balauum in l. 2. C. quod metus causa, Socinus senior conf. 4. nu. 12. lib. 4. Parisius conf. 100. nu. 60. Bursatus conf. 72. nu. 29. Afflictus decif. 336. nu. 5. locum habebit cessante causa metus, secus illa durante, notant Alexander in dicta l. si per vim nu. 4. Odofredus in dicta l. 2. nu. 1. Gaspar Thesaur. dicta qu. 5. nu. 20.

Idem dicitur si persona cui debet prestari reuerentia sit seuera, & crudelis erga non obtemperantes suæ voluntati, vel si renuncians esset tenellæ ætatis, semper renunciatio rescinditur, Suarez allega. 24. nu. 5. circa finem, Nanarrus in titulo de his que vi metusue causa fiunt conf. ultimo, Montanerius ad Olibanum, ubi supra, & in responso pro uxoris amita p. 1. nu. 56. communem opinionem vocat Mandellus Alben. conf. 77. nu. 21. lib. 1. imò iudex debet considerare si ille in quem cadit metus reuerentialis

sit femina, quia minor metus requiritur, glosa in cap. cum locum de sponsalibus, Menochius lib. 2. de arbitrarijs iudicium casu 135. nu. 4. & presump. 127. nu. 11. lib. 3. Vitalis de clausulis in titulo de metu uxoris, Medices de casibus fortuitis p. 1. quest. 7. nu. 7. vers. decimo quarto, colligitur, Iacobus in sua praxi in rub. de actione exempto, nu. 4. Surdus decif. 194. nu. 24. Grassis excep. 11. nu. 13. Fontanella de pactis nuptialibus, claus. 7. glosa 2. p. 5. nu. 40.

Idem dicendum erit si cum metu reuerentiali concurrat læsio, tunc nulli dubiū est renūciationē rescindi, docent Aretinus conf. 24. Paulus de Castro conf. 174. nu. 4. Couarruias de sponsalibus p. 2. cap. 3. §. 6. nu. 4. circa medium, & in cap. quatuor pactum p. 7. §. 4. nu. 7. Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 136. nu. 9. & presump. 127. nu. 14. Mascardus conclus. 1035. nu. 27. Surdus conf. 580. nu. 10. Farinaceus verbo metus nu. 130. Anna allega. 88. nu. 6. lib. 2. plures refert, & sequitur de Grassis dicta except. 11. nu. 18. Reg. Ronitus conf. 68. nu. 6. & 7. lib. 2. Capiycius decif. 159. nu. 32. Gramaticus decif. 103. nu. 5. Osafius decif. 179. nu. 5. Franchus decif. 119. nu. 5. Sesse decif. 60. nu. 10. Vrsillus ad Afflictum decif. 69. Monterius decif. Aragon. 32. nu. 31. Riccius collect. 155. allegans Verallum decif. 220. p. 2. Farinaceus in addit. ad decif. 42. lib. 1. consil. crim. & in fragmentis verbo metus nu. 130. Gaspar Thesaurus dicta quest. 51. nu. 29. Gutierrez de matrimonio cap. 44. nu. 31. Facchineus lib. 2. controuersiarum cap. 96. Comanus in tractatu de pactis lib. 1. cap. 6. nu. 150. Gratianus discep. forens. cap. 108. nu. 53. Mongol. de metu cap. 9. nu. 23. Reg. Tappia decif. Sac. Consil. 16. nu. 38. Sperellius decif. fori Ecclesiastici 79. nu. 43. Aldogradus conf. 5. nu. 64. Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 36. nu. 29.

Vnde sequitur dicendum minas, & læsionem copulariū non requiri, sed vnum ex illis cum metu reuerentiali esse sufficere pro rescissione renūciationis, Flores Diez de Mena in addit. ad Gamam decif. 251. Morotus conf. 75. nu. 6. Ruinus conf. 121. nu. 6. lib. 4. Armon conf. 49. nu. 2. Serafinus decif. 771. nu. 9. Farinaceus dicta decif. 242. nu. 11. post secundum volumen consiliorum, Fontanella dicta clausula 7. glosa 2. p. 5. nu. 65. & 66.

Ex dictis dicendum oritur, quod licet mulier valide obligetur pro viro excarcerando, & Velleiani exceptione non inuenitur, Francus decif. 279. de Georgio alleg. 32. imò etiam ac vadat ad

ceres decisum in Rota Romana testatur Gratianus tom. 1. discep. forens. cap. 108. nu. 16. Riminaldus senior conf. 37. num. 16. Surdus conf. 367. nu. 18. cum seqq. Pascalis de viribus patrie potestatis p. 3. cap. 5. nu. 13. 14. cum seqq. Adrianus, Negusantius q. 427. nu. 21. Montanerius in addit. ad Olibanum p. 2. lib. 1. cap. 9. num. 13. Gaytus de credito cap. 4. quesito 7. num. 949. videndi sunt latè Dom. Reg. Capyc. Latro tom. 2. decis. 148. Domin. Consil. Staibanus iunior controuersiarum forensium cap. 42. per totum, Dom. Franciscus Maria Prato tom. 2. discep. forens. cap. 33. per totum, tamèn si ex tali obligatione mulier remaneret indotata tali casu rescinditur obligatio cum presumatur facta vi, & metu, notæ Ceuallus communes contra communes quest. 727. n. 11. Montan. loc. cit. Moli. de ritu nuptiarum lib. 3. qu. 98. nu. 14. Card. Manuca de tacitis, & ambiguis lib. 11. tit. 19. nu. 37. Costa de portione rate quest. 42. Surdus conf. 395. num. 29. Gaspar Thesaurus dicta quest. 51. nu. 29. lib. 1. Castillus Soto maior controuersiarum iuris lib. 3. cap. 1. nu. 155. Pascalis ubi supra nu. 17. Gaytus loco citato nu. 961. & 963. Antonius Faber in suo Codice lib. 2. tit. 8. definit. 2. Serafinus decis. 1187. num. 2. Farinacius decis. 249. nu. 7. vol. 2. & decis. 851. eodem vol. Martinus de Andrea decis. 79. per totam, Marcus Antonius de Amato decis. 62. nu. 15. Gratianus dicto cap. 108. nu. 8. & tom. 4. cap. 723. nu. 11. & 18. Pacificus de Saluiano interdicto decis. 115. & 116. pluries decisum in suo senatu testatur Fontanella dicta clausula 7. glosa 2 p. 5. a nu. 56. usque ad 64. Beltraminus in addit. ad Ludouicum decis. 321. num. 12. Giorba obseruat. 80. n. 10.

Sicut in omni obligatione pro pñ causa dicitur; ut licet valide obligetur mulier, tamèn si remanet indotata dissoluitur, videndus est Consil. Dextart de Sardinia 61.

Quod limitatur si remanerent bona penes maritum, quæ sufficerent ad dotis restitutionem, Thesaurus decis. 223. nu. 11. Costa de remedijs subsidiarijs remedio 85. a nu. 5. Antonius Faber dicta definit. 12. Fontanella loco citato p. 6. nu. 13. 14. 15. & seq. verum aduertendum erit non esse attendendum tempus obligationis vxoris, sed dotis restitutionis, nam si illo tempore bona sufficerent, postea tempore restitutionis non reperiantur, obligatio nulla est, sed renunciatio, docet Abbas in cap. peruenit num. 2. Vbi Imola num. 12. Anania nu. 4 de emptione, & vendit. Lupus in rub. de donat. inter virum, & uxorem, §.

17. n. 21. vers. & mihi, Parisius conf. 79. n. 17. lib. 3. Serafi. de priuil. iuramenti priuil. 76. nu. 12. Thesaurus dicta decis. 223. nu. 11. Cancerius p. 3. variarum cap. 15. num. 102. Fontanella dicta p. 6. n. 17. & 18. Martinus de Andrea dicta decis. 79. nu. 3. Surdus conf. 450. nu. 10. vol. 4. Monterius decis. Aragon. 32. nu. 31. Prato dicta cap. 33. nu. 1. cum sequentibus ubi plures alij referuntur.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Locatio rei Ecclesie non valet ultra triennium, licet secundum plures tenebit pro tempore valido, & de veritate infra num. 18.
- 2 Contractus usurarius respectu quantitatis ultra promissa firmus remanet pro quantitate à iure admessa, sed contrarium num. 12.
- 3 Contractus continens pactum à iure reprobatum non vitatur, sed firmus remanet reiecto pacto.
- 4 Fideiussor nō potest obligari in duriorē casum, quam principalis, sed sit aliter contrahat remanet obligatus pro vera quantitate, sed contrarium, num. 14.
- 5 Stipulatio nulla iudicatur si diuersitas in illa adsit, quod secus est si fuerit circa quantitatem
Sic excessus executionis in sententia solum vitatur, & non in totum.
- 6 Ponderantur iura in l. lancianus, C. de donationibus.
L. hacenus in fine, ff. de constituta pecunia.
L. si tibi, ff. de pactis.
L. rogatus, ff. mandati.
L. rogasti, §. si tibi decem vers. sed si decem, ff. de rebus creditis.
L. placuit, ff. de vfuris.
L. vfuras, ff. eodem titulo.
L. si quis habens creditores, ff. qui, & à quibus.
L. generaliter, §. proinde vers. quid ergo ff. de fideicommissi libertatibus.
- 7 Dicitio omnino, comprehendit omnes causas.
- 8 Dicitio nullius est inuersionis negatiua.
- 9 Affertur quidem intellectus Card. Mantice, & ab Authore impugnatur.
- 10 Dicitio negatiua coniuncta cum aliquo verbo verificatur in qualibet minima parte.
- 11 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum est inualida, etiam quoad bona presentia.
Limitatur si adsit dicitio omni meliori modo.
- 13 Ponderatur textus in l. cum precario, ff. de

de præcario, & impugnatur intellectus aliquorum ad illum.

- 15 Negatiua post posita signo vniuersali equi-
pollet contrario.
- 16 In maiori minor inest, etiam in sententia.
- 17 Vtile per inutile non vitiatur in diuidis,
secus in indiuidis.
- 19 Explicatur quando contractus dicatur di-
uidis, vel indiuidus, & pro parte appro-
bati, pro alia vero reprobati.
- 20 Declaratur tex. in l. sanc. C. de donat.

ARGUMENTVM.

Examinatur controuersia, si obligatio mulieris contractæ fauore viri, ob quod remansit indotata, in totū vitiatur, vel pro illa parte tantū, in qua indotata remansit, ad declarationem præcedētis Theor. cuius causa plura iura pōderātur, & explicātur, deniq; notabiles doctrinæ adducūtur.

THEOREMA LXXXVIII.

EX dictis in fine præcedentis Theore-
matis, oritur discutiendū non in ele-
gans dubium, scilicet si dicta obligatio mulieris, quam nullam, & inualidam iura nostra decidunt, in parte tantum vitiatur id est in ea portione, quæ indota-
tam illam facit, an vero in totum, & re-
perio Gaspar. Theſ. lib. 2. q. 65. affirman-
tem non in totum vitiari obligationem illam, sed tantum pro illa parte, ad quam sententiam probandam plura ponderat, apud ipsum legendā, (quibus omissis) pluribus medijs illa fundari poterit, ete-
nim regula in iure est paucis ignota, vi-
delicet, in factis contra legem, si nō va-
let, quod sit vltra, valebit quod intra, si-
cuti locatio rei Ecclesiæ, quæ fieri nequit
1 vltra triennium cap. dudum de rebus Eccle-
siæ non alienandis lib. 6. clement. 1. extrava-
gantiose de rebus Ecclesiæ non alienandis,
taliter facta, tenebit quoad tempus intra
triennium, docent Baldus in auth. si quas
ruinas, C. de Sacrosan. Ecclesiis, ubi Castren-
& alij apud Quarant. in sūma bullarj. ver-
bo alienatio n. 4. Couar. lib. 2. variarum cap.
16. n. 5. vers. sed præmissa, & vers. ex his.
Aldobrand. conf. 79. n. 3. lib. 1. infiniti alij
congesti per Card. Mant. de tacitis lib. 3.
tit. 5. n. 19. & per Ciarlinum controuers. fo-
renſ. cap. 8. n. 26. & c. 105. n. 127. P. Molde-
iustitia, & iure to. 2. tract. 2. disp. 467. Cald.
Periera de nominat. emphit. q. 10. sub n. 59.

Sic videmus contractum vsurarium,
quoad excessum tantū vitiari, firmumq;

- 2 remanere pro quantitate à iure admissa
notant Gayllus lib. 1. obserua. 88. nu. 12. &
lib. 2. obseruat. 4. nu. 6. & obseruat. 5. nu. 9.
Crauetta conf. 189. Surdus conf. 327. nu. 17.
& 18. lib. 3. & decis. 248. nu. 22. Hondedus
conf. 17. num. 25. lib. 2. Scaccia de cambijs
quest. 7. p. 2. ampliat. 8. num. 6. Gratia. tomo
1. discep. forens. cap. 141. num. 13. & tomo 3
cap. 555. num. 24. sic prætium excesserit
legitimam quantitatem cambij, quoniā
ille excessus vitiabitur, ita Sotus, Medina,
Couarr. Milanes. & alij apud Felicianum
de cēſibus lib. 1. cap. 9. à n. 12. & lib. 2. cap. 1
nu. 23. & tomo 2. lib. 2. cap. 1. in principio,
idem in pacto contra naturam contra-
ctus, qui firmus, & validus remanebit
3 pacto reiecto, vt doctè fundat post alios,
Gasp. Theſ. lib. 1. qq. forens. q. 69. Castil. Sic.
dec. 132. vol. 2. Gayl. de credito. c. 2. tit. 7. à n.
1576. cū seq. Reg. Rou. in prag. de censib. n. 14
& 15. & dec. 33. per totā, Franc. Maria Pra-
to tomo 2. discep. forens. cap. 38. à nu. 5. cum
seqq. vidēdus est omnino Dom. Reg. Mer-
lin. tomo 1. controu. cap. 96. Dom. Reg. Cap.
Latro tomo 1. decis. 117. nouissimè legen-
dus est copiosissimus Giurba obseru. 67.
per totam, latè disputans quando pactum
repetendæ sorris vitiatur contractum, vel
vitiatur, idem defendunt Duard. de censu-
bus, §. 2. q. 26. à nu. 14. cum seq. Nouarius in
prag. de censibus collect. 2. n. 9. & 10. Larrea
decis. Granat. 24. nu. 3. omnes hac ratione
moti, quia vtile per inutile non vitiatur,
at cū in casu nostro mulier valide obli-
gari poterat pro illa quantitate, licet ad
plus se obligauerit remanendo indotata
nō per hoc in totū obligatio vitiabitur.

- Indē dicimus, quod licet fideiussor
obligari nequeat in duriores causam,
4 qua ius principalis tenetur, l. fideiussor
obligari. ff. de fideiussoribus, (quod limita-
tur si fuerit interpositū iuramentū, Bart.
in l. si à reo, §. penult. & in l. si quis pro eo, ff.
de fideiussoribus, Decius in l. in eo quod plus
ff. de regulis iuris, Alexand. conf. 32. lib. 2. in
fine, Ludou. dec. Perusina 57. per totam.) ta-
men si hoc modo fuerit obligatio con-
tracta, tenebit pro quantitate, vere debi-
ta per principalem, ita notant Azo in
summa Cod. de fideiuss. de cōmuni testa-
tur Henricus de fideiuss. cap. 24. nu. 85.

- Eadem ratione dicēdum oritur, quod
licet nulla iudicetur stipulatio, si in illa
5 diuersitas erit, arg. textus in l. 1. §. si quis
simpliciter. ff. de verb. oblig. l. inter stipulan-
tem, §. 1. ff. eodem tit. l. continuus, §. 1. eodem,
§. alia instit. de mutilibus stipulationibus, ta-
men si diuersitas fuerit circa quantitatem
rerum, puta si aliquis dixerit, promittis

G g g

mi.

mihī bouem, & equum, cui respōdeam, promitto bouem, tenebit stipulatio quoad bouem tantum, l. inter stipulantem, §. stipulante, vers. finali, l. quod dicitur, l. si re debemus, ff. de verb. oblig. & ē contra si interrogatio de vnicā tantum re praecefferit, & de pluribus sequatur responsio, quoad illam tantum tenebit stipulatio l. 1. §. sed mihī Pamphilum, ff. de verb. oblig. sic excessus executionis solum viciatur in sententiā, vt latē fundat Salgad. de regia protect. p. 4. cap. 14. a n. 195. vsque ad 215. & latissime in elegantiss. labyrintho creditorū p. 2. cap. 4. a n. 1. vsq; ad 119. vbi infinita exempla adducit, post hāc typis tradita habitus, & visus

Quae sententia non solum ex relatis doctrinis fundamentum recipit, verum etiam incrementum habet pluribus ex iuribus, primo ex vulgatissimo textu in l. sancimus, C. de donationib. vbi donatio excedens quingentos solidos nulla, & inualida iudicatur solum quoad illum excessum, cum firma maneat pro illa summa quingentorum solidorum, secundum ex textu in l. haecenus in fine, ff. de constituta pecunia, vbi licet in constituto nequeat dari diuor obligatio, pro concurrenti tamē quantitate valebit, in illis verbis (si quis centum aureos debens, ducentos constituat in centū tantūmodo teneatur quia ea pecunia debetur) tertio ex textu in l. si tibi, ff. de pactis, vbi Iuris Conf. Paulus ait, quod si ego mutuauerim tibi decem millia, & paciscar, vt mihi reddas viginti millia, tenet pactum quoad decem millia, ibi (si tibi decem millia dem, & paciscar vt mihi viginti millia debeantur, nō nascitur obligatio ultra decem millia, quarto ex l. rogatus, ff. mandati, vbi clare probatur, tam in ratione, quā in decisione, quod fideiussor, qui in plus se obligauit, quā suus principalis, remanebit obligatus quoad eam summā qua principalis tenebatur, ibi (fideiussorem, qui in maiorem summam, quā rogatus erat, fideiussisset haecenus mandati actionem habere, quatenus rogatus esset,) nam nisi obligatus remaneret pro illa quantitate, actio ei non daretur aduersus principalem, vt colligi videtur ex verbis I. C. ibi (nam vsque ad eam summā in quam rogatus erat, fidem eius expectasse videtur qui rogauit) quinto ex l. rogasti, §. si tibi dem vers. sed si decem, ff. de rebus creditis, cuius sunt verba, (sed si decem dederō, et undecim debeas, putat Proculus amplius, quā decem condici non posse) sexto ex l. placuit, ff. de usuris, vbi I. C. Martianus inquit, quod facta

promissio quoad partē a iure nō reprobata tenet, sunt illius verba (placuit siue supra statutum modum quis suras stipulatu fuerit, siue surarum vsuras quod illicitē adiectum est, pro non adiecto haberi, & licite adiectum est, pro non adiecto haberi, & licitas posse peti) quod confirmat Paul. in l. vsuras, ff. eod. tit. in illis verbis (quare pro modo cuiuscūq; tēporis superfluo detracto, stipulatio vires habebit.) ex quibus iuribus expresse colligitur, in iure nostra solum excessum viciari non totum actū.

Accedit pro fundamēto huius sententię elegans locus Terent. in l. si quis habēs creditores, ff. qui & a quib. vbi I. C. hunc proponit casum, quidam debitor plures habebat seruos, & omnes manumissit, ob quod damnum patiebantur creditores, sic manumissio illorum tanquam in fraudē facta subsistere non poterat, tamē n. I. C. ait non omnes seruos manumissos redigendos esse ad priuinam seruitutē, sed tantum vltimos, ex quorū manumissione creditores fraudati remanebāt, firma remanēte manumissione quoad alios, in illis verbis (si quis habens creditores, plures manumiserit, non omnium libertas impeditur, sed qui primi sunt liberi erunt, donec creditoribus suum soluantur, qua ratione Iulianus solet dicere, vt vel duobus manumissis, si vnius libertas defraudetur, nō vtriusque sed alterutrus impediri libertatem) ex quate. expresse habetur, quod quoties actus nō potest in totū subsistere, sed tantū parte, solū excessus viciatur, sic in casu nostro, quia obligatio mulieris in tantū iudicatur, in quantū indotata remanet, iudicandum erit quoad excessum solum vitiū nullitatis pati non vero in totum.

Hoc idem confirmat Vlpian. in l. generaliter 24. §. promde vers. quid ergo, ff. de fideic. libertatib. vbi sermonem instituens de herede instituto grauato, tamē de manumittendo suum seruum, cui tantū dē legauit pro pretio illius, inquit quod si legatum illud pretio corresponsdeat teneatur seruum suum manumittere, si vero pluribus libertatē reliuerit, ob quod illud sufficiens nō est omnī libertas non impeditur, sed etiam manumittendi, pro quibus legatum sufficiens est, ibi (quid ergo, si plures sit seruos, rogatus manumittere, & ad quorundam pretiū sufficiat id quod relictum est, ad omnium vero nō sufficiat, an cogendus sit quosdam manumittere, & putem debere eum cogi, vel eos quorum pretium patiatu manumittere) sic expresse patet ex dictis iuribus obligatiōnem in totum non rescindi.

Ni-

Nihilominus doctissimus Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 7. glosa 2 p. 6. à num. 31. contrarium verius putat cuius sententia fundamentum recipit ex eisdem dictis, & allegatis pro contraria sententia, videlicet in factis contra legem, si non valet quod fit ultra valebit, quod fit intra, eò quòd contrarium verius videtur in locatione rei Ecclesiæ, scilicet illam in totum annullari, & non in partem, colligitur ex iuribus in cap. dudum de rebus Ecclesiæ non alienandis lib. 6. clementina 1. extrauag. ambitiosa eodẽ titulo, quod patet ex illis verbis (nullius omnino sit roboris) quæ dictio, omnino, casus omnes comprehendit, clementina 1. de vita, & honestate clericorum, glosa in l. si cum exceptione, §. quatenus, ff. de eò quòd metus causa, Ruinus conf. 154. num. 8. vol. 1. & conf. 61. num. 25. vol. 2. Rolandus conf. 84. num. 24. vol. 1. & conf. 61. num. 37. vol. 3. Serafinus de priuilegijs iuramenti priuilegio 49. nu. 44. Barbosa dict. 260. nu. 2. Gloritus in responsis pro Ciuitate Messane respo. 1. p. 1. num. 105. & dictio nullius est vniuersalis negatiua, omnemque casum excludit etiã minimum glosa in cap. statutum verbo nullum de rescriptis lib. 6. & cap. nemo potest de regulis iuris lib. 6. Geminianus conf. 35. vol. 1. in fine, Crauetta conf. 249. num. 6. Riminali junior conf. 61. sub nu. 13. Rolandus à Valle conf. 99. nu. 27. vol. 4. cum alijs relatis per Barbosam dict. 195. igitur si nullo modo locationem valere iura decidunt, quomodo poterit fieri restrictio ad solum, tempus ultra triennium.

Et licet doctissimus Card. Mantica dicto lib. 5. tit. 5. num. 15. de tacitis, dicat illam constitutionem sermonem instituire de alienatione, & locatione, sic omnimodam nullitatem solum ad alienationem fore referendam, dico hunc intellectum plausibilem non esse, eò quòd sub vnica determinatione fit mentio alienationis, & locationis, sic dicitur æqualiter determinasse, vulgatis iuribus, & sic respondent Bartolus, & Iason in auth. qui rem, C. de Sacrosanctis Ecclesijs, ille nu. 7. hic num. 31. plures refert Cardin Mantica loco citato num. 1. Farinaceus decif. 30. p. 1. latè Rosenthal. de feudis cap. 4. conclus. 37. num. 6. & 10. Riccius in praxi p. 1. resolut. 104. num. 4. Barbosa de potestate Episcopi allega. 95. num. 8. legendus est Aldogradus plures alios adducens conf. 28. à num. 23. hoc idem colligitur ex clementina 1. eodem titulo, ibi (nec recipienti ius aliquod acquiri) quæ dictio negatiua coniuncta

10 cum dictione, aliquod, verificatur in qua

libet minima parte, glossa in clementina 1. verbo, aut earum de foro competenti, Felinus in cap. pastoralis in principio col. 3. de officio delegati, Iason in auth. ex causa, C. de liberis preteritis col. 4. & in l. eum qui col. 2. de officio eius, Baldus in cap. 1. §. cum autem col. 2. de controuersia inuestiture, Tiraquell. in l. si vnquam in prefat. num. 5. C. de reuocandis donat. Garzia de beneficijs tom. 1. p. 2 cap. 1. n. 55. cum seqq. igitur verum est dicere in factis contra legem, si non valet quod fit ultra, neq; valebit quod fit intra

Indè videmus magis communem esse sententiam, donationem omnium bonorum presentium, & futurorum nullam, & inualidam iudicari, tam quoad bona presentia, quàm futura, ita Bartol. in l. finali nu. 16. & ibi Baldus C. de pactis de communi Decius num. 36. Castrensis in l. stipulatio hoc modo concepta num. 3. ff. de verb. oblig. Hordedus conf. 99. vol. 1. Euerardus conf. 6. nu. 6. Guttierex de iuramento confirmatorio cap. 11. num. 3. Petra de fideicommissis quest. 4. post num. 8. Peguera decif. 138. Ferrerius lib. 3. obseruationum cap. 306. Intrigliolus sing. 112. num. 2. p. 2. decifum refert Cancerius p. 1. variarum cap. 8. de donat. num. 75. Fontanella de pactis nupt. clausula 4. glosa 21. p. 1. num. 26. & 27. & licet aliqui contrarium dixerint, mouetur tamẽ ex clausula omni meliori modo, Grat. conf. 70. n. 21. vol. 1. decifum in S. C. testatur Vrsill. ad Afflict. decif. 107.

Qua de causa verius existimo contrarium in casu, cambij, scilicet, vt in totum reproberetur contractus, iuxta sententiam, 12 Virgilij de Boccatis in tractatu de interdicto uti possidentis cap. 18. de censibus nu. 56. Rota Romana in nouissimis decif. 500. p. 1. Viuius decif. 369. num. 17. cum sequentibus, Surdus conf. 421. num. 4. lib. 3. sicuti in totum rescinditur contractus, quoties interesse stipulatum excedit legitimum modum, sic notant Peguera decif. 53. Natta conf. 498. num. 1. 2. 5. & 26. Canalcanus decif. 13. num. 36. 37. 40. & 48. cum pluribus seqq. Mastrillus dec. 245. n. 51. p. 3. plures decisiones Rotæ Romana refert Cenci. de censibus q. 49. n. 34. in nouissima editione.

Et colligitur ex notabili responso Celsi in l. cum precario 12. ff. de precario, 13 vbi Iuris Conf. ait, quod pactum appositum in precario de reuocando illud ad certum tempus reddit conuentionem nullam, in illis verbis (cum f. precario aliquid datur, si conuenit, vt in Kalendas Iulias precario possideat, nullam vim esse huius conuentionis, vt rem alienam domino multa possidere liceat) & licet aliqui dicant hoc

admitti in precario, quia non potest fieri transitus ad aliam speciem contractus, sicut dicimus in donatione causa mortis, quæ transitum facit in donationem inter vivos, per pactum appositum de non reuocando, iuxta vulgatissimum textum in l. ubi ita donatur, ff. de donat. causa mortis, sic respondent Decius, & Iason in l. non omnis, ff. si certum petatur, Corasius in dicta l. ubi ita donatur num. 8. Gutierrez de iuramento confirmatorio par. 1. cap. 12. num. 6. sicut in pacto appposito in contractu emptionis, & venditionis de non transferendo dominium in perpetuum, quod contra naturam venditionis est (quicquid sit ad tempus, ut latè possem fundare) transformatur in causam pignoris, l. cum manusata vers. nemo potest, ff. de contrah. empt. in illis verbis (nemo potest vendere rem vendidisse, de cuius domino id agitur, ne ad emptorem transeat, hoc aut locatio est, aut aliud genus contractus.)

Sed hæc responsio difficultatem non euadit, quoniam contractus ille precarij poterat transire in contractum commodati, cum maxima reperitur conuenientia inter precarium, & commodatum, l. 1. & ibi glosa, ff. de precario, ad quod videndus est Felicianus de censibus tomo 1. lib. 1. cap. 10. num. 23. secundo ex dicta responsione magis confirmaretur nostra sententia, videlicet in totum rescindi obligationem, cum aliam naturam nequeat assumere

Sic falsum est quod supra diximus, fideiussorem obligatum in plusquam principalis debebat, remanere pro quantitate debita, quia contrarium colligitur, ex l. grege, §. illud, ff. de fideiussoribus, ibi (si fuerint in duriorē causam adhibiti, placuit eos omnimodo non obligari,) id est nullo modo obligantur, quia negatiua postpositiua signo vniuersali æquipollet contrario, glosa in §. fideiussores institut. de fideiussoribus, Ludouisius decis. 57. Marquis in vsaticis quest. 9. Cancerius p. 2. variarum titulo de fideiussoribus num. 100. vers. veritas, & licet contrarium colligi videatur ex iuribus citatis, speciales tamen sunt ibi casus, alias contrarium asserere oporteret, docet Cancerius loco citato num. 103.

Et faciliter dissoluitur quod diximus in stipulatione, quoniam in maiori quantitate inest minor, l. in eo quod plus, ff. de regulis iuris, quod etiam procedere in sententia, dixerunt Riccius collect. 1635. Card. Tuscus conclus. 172. nu. 28. Reg. San-

felicius decis. 304. tomo 2. contra Præsidentem de Franchis decis. sic quando præcessit interrogatio de centum, sub illa maiori summa fuit contenta minor, unde non mirum si subsecuta responsione de quinquaginta stipulatio pro illa quantitate firma remaneat, quod tamen in casu nostro nequit considerari.

Ego autem maximas agnosco adesse difficultates in utraque sententia, ita ut cum fuisset de hac re interrogatus, quæ partem me esse amplexurum, ignorabam, nam quod dicitur, utile per inutile non vitiari, procedit solum in separabilibus, & diuiduis, secus in inseparabilibus, & indiuiduis, iuxta textum in cap. utilem de regulis iuris, quam doctrinam docet post alios Surdus conf. 248. nu. 22 & decis. 268. num. 22. Pancirolo conf. 131. num. 13. Torriolus conf. 4. num. 13. Aldouinus conf. 37. num. 38. & conf. 40. num. 18. Oddus conf. 96. num. 8. Anna conf. 41. num. 6. & 7. Brunonus à Sole in proposit. iuris verbo utile, Colerus de process. executiuis par. 3. cap. 9. num. 57. Gratianus discept. forens. cap. 555. num. 24. cap. 657. num. 9. & cap. 757. num. 3. Cypicius decis. 49. num. 3. ubi Masullus in addit. Masrillus deci. 264. nu. 29.

Indè plures Doctores mediam viam eligentes circa locationem rei Ecclesiæ ultra triennium, dixerunt quod si tempus posset à tempore separari, teneret locatio pro tempore valido, alias in totum annullaretur, quod agnoscitur, quando conductor etiam ad illud tempus conduxisset, sic ex Bartoli conf. 150. num. 8. docuerunt quam plures legendi apud Molinam de primog. lib. 1. cap. 21. num. 28. post alios Bonacina in tractatu de alienatione rerum Ecclesiæ disput. 2. quest. unica puncto 2. num. 24. Filluccius tomo 3. tractatu 44. cap. 2. num. 10.

Sic pro solutione huius difficultatis, videndum erit, si talis obligatio dicatur diuidua, vel indiuidua, nam si attendimus primum caput, verior erit sententia Gasparis Thesauri, si attendimus secundum caput, sequenda est opinio Fontanelle, cum possit contractus pro vna parte valere, pro altera non, quoties diuisionem capit, iuxta textum in l. si paterna, ubi Baldus num. 3. C. ad Sen. Conf. Velleian. & in l. 1. num. 14. C. de inofficioso testamento notant Gabriel conf. 36. num. 45. cum seqq. lib. 1. Hondedus conf. 17. nu. 31. lib. 1. Surd. conf. 104. num. 3. & conf. 150. num. 21. Aldouinus conf. 41. num. 14. Milanensis decis. 2. num. 24. & 25. lib. 2. Giurba decis. 31. num. 17. Intrigliolus decis. 7. num. 8. Cuaucanus decis.

decif. 24. num. 22. par. 2. licet enim contractus quantum ad contrahentes indiuidui dicantur, quantum vero ad leges diuidui appellari possunt, videmus enim contractus ab initio voluntarios, postquam celebrati sunt, necessarios reddi. *l. sicut C. de actionibus, & obligat.* ideoque non potest alter ex contrahentibus altero inuito recedere, *l. ab emptione, ff. de pactis in fine*, quare contractus dicuntur indiuidui ex voluntate contrahentium, & ob id in eis utile per inutile vitiatur, quia non possunt pro parte approbari, & pro parte improbari, *l. pedius ff. de arbitris, l. quod si duo, ff. de in diem addict.* & in *l. si quis aliam, ff. de solutionibus*, lex enim presumit partem aliter non fuisse contrahentem, & sic istud procedit non solum considerata voluntate vtriusque contrahentis, sed etiam alterius tantum, *l. cum eiusdem, ff. de adilitio edicto, l. si duos, ff. de contrahenda emptione*, at lex non est astricta contrahentibus, nec eorum voluntati, imò sicut ipsa contractus introduxit, *l. ex hoc iure cum ibi notatis, ff. de iustitia, & iure, §. ius autem supra de iure naturali*, pari modo potest illos tollere, vel in totum, *l. cum lex ff. de fideiussoribus, l. non dubium, C. de legibus*, 29 vel pro parte, proinde non mirum si Imperator in dicta *l. sancimus* decidit donationem ultra quingentos solidos sine insinuatione factam validam permanere pro quantitate legitima, alias in totum reprobaretur, si expressa non adesset decisio, quod colligitur ex illis verbis, *sancimus*, sic subtiliter notat Crotus in *l. 1. §. sed mihi num. 9. ff. de verb. oblig.*

In casu presentis difficultatis differendum est de ratione, quare dicta obligatio inefficax iudicatur, ex qua colligere possumus, si diuisionem pati possit, & certe ratio, qua illa annullatur, est presumptio metus, & vis, scilicet illum illatum fuisse per maritum uxori, non enim supponunt iura mulierem voluntarie fuisse obligatam, ita & taliter, quod indotatam remanere passa sit, ut diximus in fine precedentis Theorematis, quare metus incussio à lege præsumpta totam mentem, & voluntatem deprauatam demonstrat, sic si tota voluntas est coacta, & violentata, obligatio non poterit firma remanere pro parte, cum indiuidua sit ex voluntate mulieris obligantis, sic respondi, cum fuisset interrogatus.

S V M M A R I V M.

1. Ponderantur iura in. cap. accedens de conuersione conjugatorum. In cap. notificasti 32. quest. 5. & ab Authore resoluitur.
2. Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, de qua fit sermo.
3. Metus est difficilis probationis, tam ex parte inferentis, quam patientis. Ideò ad illum probandum sufficiunt lauiore probationes. Sic posset probari per indicia. Et testes non debent esse omni exceptione maiores, imò licet sint singulares.
4. Probatio, ut sit sufficiens, debet esse concludens, non presumptiua. Itaut neque transfert onus probandi contrarium in aduersarium.
5. Probatio de possibili est sufficiens in rebus difficilis probationis.
6. Pluralitas actuum, seu rerum non presumitur.

ARGVMENTVM.

Explicatur quæstio, si sufficiat probare minas illatas fuisse, sic in genere, ut rescindi possit renuntiatio, vel requiratur probatio in specie, videlicet ad hanc causam fuisse illatas, & Author distinguendo, dissentiones componit.

THEOREMA. LXXXIX.

Diximus in alio Theoremate ex metu reuerentiali effici renunciationem nullam, si minæ, aut verbera præcesserint, sed dignum querere est, si sufficiat minas, aut verbera in genere probare, an vero in specie, scilicet illatas fuisse ad hunc effectum pro facienda renunciatione, in qua difficultate reperio ex nostris *Afflictum decif. 246. à num. 1.* dicentem probationem hanc requiri specificè, scilicet fuisse minas, aut verbera illata ad hunc effectum, secuntur *Marsilius sing. 325. & in sua praxi in §. expedita nu. 20. Anna sing. 341. Mastrillus decif. 140 num. 14. Anguissonus conf. 148. num. 7. & 8. Intrigliolus conf. 7. num. 104. Gutierrez de iuramento confirmatorio cap. 1. num. 16. Viuius decif. 507. num. 19. Franciscus Stefanus decif. 5. Reg. Ronitus decif. 21. num. 26. Reg. Tappia decif. S. C. 16. num. 25. Sessè decif.*

decis. 60. num. 19. *Petra in addit. ad Gramaticum* decis. 103. num. 66. de *Grassis* except. 11. nu. 42. *Gallupus in praxi S. C. p. 2. cap. 12. num. 37. in nouiss. edit. Ramonius*, sic decisum referens *conf. 96. num. 11. Aldogradus conf. 50. nu. 265. Mongolon de metu cap. 10. §. 2. num. 1. P. Bossius de contractu matrimonij cap. 12. num. 127.*

Alij tamē contrarium amplexi fuerunt, scilicet sufficere probare minas fuisse illatas, vel verbera præcessisse, posteaue renunciatione fuisse subsecutam, ita docent *Crauetta conf. 241. num. 20. vers. alibi scribit, & conf. 293. num. 12. vers. quinto considero, Gaspar Thesaurus dicta quæst. 51. num. 7. Noguierol. allegat. 29. num. 17. & seq. Franciscus Maria Prato lib. 1. obseruat. cap. 19. à num. 17. Periera decis. Portugallie 30. num. 7. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 5. à num. 72. cum seqq. Mongolon loco citato.*

Adducunt pro hac sententia locum

1. *Innocentij Tertij in cap. accedens de conuersione coniugatorum, vbi Summus Pontifex rescindit quendam cōtractum, eò quòd minæ, & verbera præcesserint, sed non asserit illas illatas fuisse pro tali causa, si gnūm igitur est sufficere in genere probare illationem, idem habetur in cap. notificasti 32. quæst. 5. verum huic loco facillime responderi possit, quoniam tacite insinuasse hoc videtur Summus Pontifex, nam cum sermonem instituerit de consensu meticoloso, dicitur fuisse locutus de minis ad hunc effectum illatis, quoniam verba intelligenda sunt secundum subiectam materiam, de qua fit sermo, l. insulam, ff. de præscriptis verbis, l. si stipulatus, ff. de vsuris, Baldus in l. subtracto, C. de furtis, Alexander conf. 26. num. 6. vol. 5. Socinus conf. 1. nu. 12. vol. 1. Natta conf. 416. num. 3. Rolandus conf. 39. num. 9. vol. 4. Beccius conf. 88. num. 12. cum seqq. vol. 1.*

3. Probatur tamē hæc sententia tali medio, certum est metus probationem difficilem esse dicunt *Parisius conf. 53. num. 63. lib. 4. Menochius de arbitrarijs iudicij casu 116. num. 17. Mongolon cap. 10. §. 3. num. 10. tam ex parte illum patientis, cum sit in animo reconditus, Ancharanus conf. 289. num. 1. Alciatus conf. 5. num. 25. lib. 1. Rota Romana apud Farinaceum decis. 643. & 241. criminali num. 1. dicitur enim metus quasi mentem tenens, Butreus in cap. ad audientiam nu. 14. in fine de his que vi metusue causa fiunt, quam ex parte inferentis, cum secreto & clam, vt communiter fieri solet, insertur, Gayllus lib. 2. obseruationum cap. 93*

num. 19. præsertim quando per patrem, filio insertur secum habitanti, Rota Romana dicta decis. 242. num. 1. idè ad illud probandum leuiores probationes sufficerent, Gayllus, vbi supra nu. 19. Menochius dicto casu 116. num. 17. Card. Mantica decis. 113. num. 13. Serafinus decis. 818. num. 3. Farinaceus decis. 643. num. 23. p. 1. in recentioribus, & decis. criminali 242. num. 1. ita vt ille probari possit per indicia, Menochius casu 136. Serafinus decis. 771. num. 2. Surdus decis. 149. num. 23. Nizol. allegat. 21. num. 13. Fontanella dicta par. 5. num. 39. idè non requiruntur testes omni exceptione maiores, sed admittuntur illi, qui alias non admitterentur Alexander conf. 156. num. 15. lib. 5. Hondedus conf. 29. num. 24. lib. 1. Farinaceus loco citato, Mantica dicta decis. 113. & admittuntur consanguinei, & domestici, Purpuratus conf. 579. num. 1. imò testes singulares probant metum, Rota Romana apud Burattum decis. 205. num. 57. videndi sunt Auendanus de metu lib. 1. cap. 9. per totum, de *Grassis* dicta except. 11. num. 49. & seqq. igitur si omnis probatio sufficit etiam à iure non approbata, cum sit ex se difficilis, dicendum erit illam generalem probationem sufficere, saltem transferret onus probandi contrarium in aduersarium, ex dictis, per Alexandrum conf. 64 num. 5. vol. 1. Marsilius conf. 273. Iason. in l. finali, ff. de his quibus, vt indignis per Decium, Gramaticum, & alios apud Rolandum à Valle conf. 27. vol. 3.

4. Verum ego in hoc sequerer distinctionem Ricci collect. 154. in fine distinguētis, ac duos casus considerantis, primus si plures apparent causæ, propter quas minas illatas fuisse præsumi posset, tali casu concluderem non esse metū sufficienter probatum pro rescissione renunciationis, aut alterius actus, probatio enim debet esse concludens non præsumptiua, iuxta vulgatum, sed notabilem textum ad casum nostrum, in l. neque natales, C. de probationibus, vbi Iuris Conf. ait non fuisse probatam ingenuitatem, eò quòd probauit patrem suum functum fuisse honoribus, aut fuisse ingenuum, assignat rationem, in illis verbis (quia cum ingenuitas dependeat à matre) partus enim ventrem lequitur, l. partum, ff. de rei vindicat. l. finali, ff. de statu hominum, potest esse quod mater fuerit serua, licet pater ingenuus, vnde Bald. in hac lege dicit quod probatio debet esse concludens, non de contingenti, & Salycetus ibidem, inquit consequentiam pro-

pro-

procedentem ex fallibili nō esse bonam, idem habetur in cap. in presentia de probationibus, notant *Surdus* decis. 336. *Dom. Reg. Capyc. Laro* decis. 111. num. 29. & probatio præsumptiva, non transfert onus probandi in contrarium in aduersarium, *Alexander* conf. 1. num. 33. *Parisius* conf. 104. num. 36. vol. 2. *Cornelius* conf. 89. vol. 4. *Iacobinus de Sancto Giorgio* in l. arbitrum num. 10. col. finali, ff. de probationibus, hoc esset in præsentī casu, quoniam forsitan min⁹ illæ fuerint illatæ ob aliam causam, iam quod plures apparent, igitur non erit sufficiens probatio metus, pro rescissione renunciationis, aut alterius contractus.

Secundus casus est quādo de alia causa non apparet, ob quam verbera, & minas illatas fuisse posse præsumi, sed tantum renunciationis, tunc dicerem probationem illā generalem esse sufficientē, & licet dicta in hoc secundo videantur etiam militare in primo, tamen non adest illa iusta replicatio, verbera illata fuisse ad alium finem nulla alia causa appareat, & sic cum finis in rebus difficilis probationis, illa generalis, & de possibili concludit, ita *Alexander* conf. 64. num. 5. vol. 1. *Marsilius* conf. 273. *Iason* in l. finali, ff. de his quibus, ut in dignis, *Iacobinus de Sancto Giorgio* in l. in testimonium, ff. de testibus, *Decius* conf. 133. nu. 6. *Iason* in l. cunctos populos in secunda lectura, C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, *Grammaticus* conf. 45. num. 11. *Ripa* in tractatu de peste in titulo de privilegijs ult. volunt. num. 2. *Rolandus* conf. 27. vol. 3. *Zacius* conf. 15. num. 1. vol. 2. *Gayllus* hb. 2. objectionum cap. 149. nu. 7. *Pacianus* in tractatu de probationibus lib. 1. p. 1. cap. 9. nu. hoc consideratur in casu nostro, quoniam ut diximus metus est difficilis probationis, eo magis quia non præsumitur pluralitas actuum, *Crauetta* conf. 198. num. 1. *Iason* in l. 2. num. 7. & 15. C. de bon. possess. *Soccinus* conf. 129. nu. 3. vol. 4. *Causale* decis. 14. num. 37. par. 1. *Menochius* conf. 213. num. 9. & 10. *Petrus de Luna* inter consilia dinerforū Siculorum conf. 44. num. 18. & per totum, igitur si plures causæ non apparent neque præsumuntur, euidentis signum est illa verbera fuisse illata præfacienda dicta renunciatione, quam eandem distinctionem videtur approbasse. *Crauetta* dīctō conf. 293. nu. 12. vers. quinto. considero, *Sessē* dīctā decis. 60. num. 18. *Gasp. Hermosilla* pagina 280. num. 92.

S Y M M A R I V M.

1. Protestatio requiritur in renunciante, scilicet se renunciare causa metus, alias ille allegari nequit secundum aliquos.
2. Protestatio contraria facto nihil operatur.
3. Ponderatur textus in cap. sollicitudinē extra de appellationibus.
4. Ponderatur iura pro alia sententia in cap. 1. de his quæ vi metus causa fiunt: In Canone diaconi 28. distinctione. In Canone diaconus 17. distinctione. In l. nescimus, ff. de negotijs gestis. In l. at si quis, §. plerique testari solent, de relig. & sumptibus funerum. In l. qui in aliena, §. finali, ff. de acquirenda hæreditate. In l. 2. C. de his qui per metum iudicis non appellauerint.
5. Protestatio præcedens transfert ad minus onus probandi contrarium in aduersarium. Quod à fortiori procedit in actibus mere dependentibus à voluntate contrahentis, puta renunciantis, aut donantis. Sed hoc procedit, quando agitur contra inferentem metum, secus contra tertium possessorem.
6. Protestatio præcedens conseruat ius futurū licet fuerit unica.
7. Protestatio præcedens annullat actum sequentem, quando ille pendet à sola voluntate protestantis, & latè declaratur hoc ab Authore per alios casus.
8. Confessio facta absente parte potest renocari.
9. Ponderatur textus in l. finali, §. item si prædixerit, ff. nautæ, caupones.
10. Protestatio facta parte absente proderit, si fuerit intimata.
11. Contractus tenet factus cum procuratore, renocato, si renocatio mandati non fuerit intimata.
12. Ponderatur textus in l. cum in plures, §. locaror, ff. locati.
13. Fideiussor adhuc tenetur, licet se protestauerit, si illa non fuerit intimata creditori. Quod limitatur si consideretur reuerentia, vel timor aliquis in protestante. Sic etiam talis intimatio non requiritur, quando sumus in actu mere lucrativo.
14. Ponderatur textus in cap. finali de appellationibus.
15. Fideiubere est actus gratuitus.

A R G V M E N T V M.

Declaratur quando protestatio necessaria sit, ut metus postea allegari possit, & si necesse sit, ut illa intimescat, ut operari possit, ubi plures casus distinguuntur, pluraue iura resolvuntur.

THEOREMA XC.

Plures Doctores magni nominis asseruerunt ad probationem metus illati requiri protestationem metui passi, scilicet, ut renunciens protestetur se metus causa facere alias, illa omnia non poterie allegari. Baldus in tractatu de scismatibus posito post rubricam, C. si quis aliquem testari prohib. Alexander conf. 146. num. 3. lib. 4. Soccinus senior conf. 45. num. 1. Crauetta conf. 120. num. 31. lib. 1. & conf. 461. lib. 3. Hondedus conf. 29. nu. 12 lib. 1. Decianus conf. 41. num. 122. lib. 2. Seraphinus de privilegijs iuramenti privilegio 110. num. 17. Alexander Trentacinqu. lib. 1. variarum in tit. de his, quæ vi metus causa fiunt resolut. 1. num. 57. cum seqq. Mongolon de metu cap. 10. § 3. num. 16. de Grassis except. 11. num. 72. alij tamèn negarunt, ita Decius conf. 219. n. 13. & in l. in omnibus n. 11. & 12. ff. de regulis iuris, & in cap. fin. de appellationibus, Mandel. conf. 77. n. 15. Conanus tractatu de pactis lib. 1. cap. 6. n. 149.

Vndè elegans dubium oritur, si protestatio facta per filiam se metu induci ad faciendam renunciationem sit sufficiens probatio metus, itaut absque alia probatione renuntiatio ex illa rescindi possit, & reperio Cagnolum in dicta l. in omnibus num. 10. ff. de regulis iuris concludentem non ex hac protestatione facta contractum posse rescindi tanquam metu probato, Decius conf. 219. col. 2. Ripa in cap. cum Marcus Ferrariensis num. 92 & seqq. extra de constitut. Mascardus conclus. 1242. num. 20. & 1055. num. 9. Cephalus conf. 654. num. 46. lib. 5. Alba conf. 198. num. 32. lib. 1. Hondedus dicto conf. 29. nu. 46. lib. 5. Alba conf. 48. num. 20. Card. Tusc. lit. M. conclus. 224. Farinaceus lib. 2. decis. 295. & in fragmentis verbo metus num. 190. etenim protestatio contraria facto nihil operatur, ex dictis per Surdum conf. 143. num. 11. per Mastrillum decis. 40. nu. 3. vnde dixit Bart. in l. unica n. 16. C. ut lite non contestata, quod si reus respondendo narrationi actoris dicat non respondere ani-

mo contestandi litæ, adhuc lis contestatur cū sit protestatio contraria facto, secuntur Ripa in dict. c. cum Marcus Ferrariensis n. 84. ubi Imola num. 19. Alciatus in l. 4. §. & si mihi num. 18. ff. de V. O. Gayllus lib. 2. practicarum observat. 101. num. 2. & facit notabilis decisio Dom. Reg. Capyc. Latr. 17. & propriè à num. 8. sic etiam si quis compareat coram in superiori iudice à quo rāquam grauatus appellauit, censetur appellationi renunciasse, licet fuerit protestatus se non facere animo renunciationis appellationem, ait Summus Pontifex in cap. sollicitudinem extra de appellationibus, in illis verbis (cum ille appellationis prosecutioni renunciare tacite videatur, sed si verbo, vel facto appellationem se velle prosequi protestetur, non est tanquam aduersa petens, & sibi contrarius audiendus,) vnde glosa in cap. tua nos de sponsalibus, ait quod si quis protestetur quæque faciet cum tali muliere faciet non animo contrahendi matrimonium, si postea contrahat, protestatio nihil operatur faciendæ iura in cap. inter dilectos de fide inst. iumentorum, l. alimenta, C. de negotijs gestis, l. finali, §. sed si cum ff. nau. cap. & in l. cum precario, ff. de precario.

Alij vero hanc sententiam prorsus inficiantur, dicentes per hanc protestationem renunciationem omnem quæ contractum rescindi, sic docent Alciatus responso 5. num. 8. vers. secundo concurrat protestatio, Crauetta conf. 49. num. 8. Decius conf. 219. n. 2. in fine, & in l. pacta nouissima n. 11. de pactis, Rub. in l. non solū §. morte n. 321 ff. de noui operis nunciat. Paris. conf. 5. n. 167. & conf. 60. n. 31. lib. 4. Menoch. lib. 3. presum. 126. n. 23. Rota Roman. apud Seraf. dec. 859. & 705. n. 3. p. 1 in recentiorib. apud Farinac. & decis. 205. n. 16. apud Burattum & decis. 242. num. 3. & 20. apud Farinacem tomo 2. consiliorum criminalium, & omnino videndus est Soccinus conf. 27. nu. 3.

4 Pro hac sententia plura iura in medium afferuntur, textus in cap. 1. de his quæ vi metus causa fiunt, ibi (quod mortis timore Monasterium intrabat, proposuit,) quæ verba aliud non demonstrant, nisi quod ingrediens in Monasterium protestatus fuerit se mortis timore in illud ingredi, & tamèn ibi deciditur professionem secutam nullam esse, idem habetur in Canone diaconi 28. distinct. ibi (diaconi quicumque cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes velle se habere uxores, nec posse se continere hi si postea ad nuptias venerint maneat in ministerio, propterea quod his Episcopus h. entiam dederit.)

& in *Codone* diaconus 27. *distin.* hęc sunt verba (diaconus qui eligitur si contestatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere hic non ordinetur) vnde ex his iuribus colligitur protestationem præcedentem operari nullitatem actus subsecuti.

Confirmatur ex *Paulo in l. ne seminus, ff. de negotijs gestis*, dicente quod & si regulariter alimenta præstita per matrem, aut auiam filio præsumantur donata, tamen si præcesserit protestatio, talis præsumptio cessat, & repeti possunt, ibi (quid enim si etiam protestata sit se filium, idcirco alere, ut aut ipsum, aut tutores eius cõueniret) faciunt ad hoc latè adducta per *Christph. Martium decis. Senensi 86. per totam*, & per *Dom. Reg. Capy. Latro tomo 2. consul. 154. ad idem Vlpianus in l. at si quis §. plerique solent testari, ff. de religiosis*, & sumptibus funerum, in illis verbis, solent testari pietatis gratia se facere sepulturam, quod si supervacuò fuerit factum ad illud se munire videntur ne immiscuisse credantur, non ad illud, ut sumptum consequantur, quippe protestantur pietatis gratia id se facere, idem *Vlpianus in l. qui in aliena, §. finali, ff. de acquirenda hereditate, ibi, Celsus lib. 15. ff. scribit eum qui metu verborum suorum, vel alio timore coactus fallens adierit hereditatem, siue liber sit heredem fieri non placere siue seruus sit, explicat glosa verbo, fallens, puta si sciens se cogendum.*

Ultima colligitur ex *Imper. Dioclet. in l. 2. C. de his qui per metum iudicis non appellauerint*, in illis verbis, omnes igitur qui contra Præfectos urbis magistratus officiorum vel magistratus militum, seu proconsules, seu comites, seu præfectos orientis, seu vicarios augustales, et alium iudicem sub spe formidinis promissionem non arbitrantur interponendam, à reuocanda lite repellantur, secus igitur si hoc dixerint, & sic fuerint protestati, quæ *Diocletiani verba* expresse determinant hanc solam protestationem sufficere pro rescissione cuiusvis contractus, & ultra citatos, sic docent *Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff. de noni operis nunciat. q. 11. ubi Alexan. col. 4. & cons. 163. alias 164. col. ultima lib. 2. fason ibidè n. 11. Bart. & alij in l. non solum, §. morte q. 2. ff. eod. tit. Decius in l. in omnibus il 2. n. 10 cū seq. ff. de regulis iuris, Socc. cons. 27. n. 15 vol. 3. Angel. cons. 377. col. 2. Barb. cons. 42. n. 7. vol. 1. saltem si talis protestatio non esset sufficiens probatio transferret onus probandi contractum in aduersarium, ex dictis per *Marsil. in rub. de fideiussoribus n. 163. & 164. Peralta in l. si quis in principio**

*n. 123. & 124. ff. de leg. 3. Mandell. cons. 77. n. 16. lib. 1. Vitalis in tract. clausul. in tit. de metu fol. 443. Reg. Rou. cons. 85. n. 16. lib. 2. Sanch de matr. lib. 2. disp. 45. n. 22. Canillos comm. contra com. q. 489. & seq. ubi ex multis probat in actibus dependētibz à sola potestate protestantis dari rescissionē ex protestatione præcedenti, siue ille fiat in incontinenti siue ex intervallo, idem sentit *Garzia de nobil. glosa 5. n. 6. Cancer. p. 3. variar. in tit. de actionibus, & obligat. d. n. 106. cum seqq. ad minus multū coadiuuat ad probationem metus, Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 12. Masc. conclus. 1055. nu. 10. Molina de ritu nupt. compar. 3. n. 29. Natta cons. 451. n. 21. & 22. Craue. cons. 253. n. 4. ubi Stracca in addit. n. 6. Burs. cons. 72. n. 45. 46. & 47. Cephal. cons. 654. n. 44. & seq. lib. 5. Decia. cons. 30. nu. 19. lib. 4. Gasp. Thesau. lib. 1. qq. forens. q. 51. nu. 15. Monter. decis. 45. n. 26. Farin. decis. 280. n. 5. in fine lib. 2. conscrip. P. Bossius de contract. matr. cap. 12. §. 22. n. 360. & 361. quod intelligitur, quoties agitur contra ipsum principalem metum inferentem, secus contra tertiū, nam tunc protestatio non sufficeret, *Bart. d. l. qui in aliena, §. celsus in fine, ff. de acquir. hered. Baldus in l. clari in fine, C. de fideicom. Alexand. cons. 16. col. penul. lib. 3. ubi concludit quod protestatio facta per patrum se ex metu aliquem præsentare nō nocebit præsentato metū non inferente quod ibi prosequitur.***

Ratio horum est, quia protestatio 6 per se conseruat ius futurum, arg. textus in *l. 4. §. si in venditione, ff. quibus modis pignus vel hypoteca soluitur*, ibi (nisi salua causa pignoris sui consenserit,) ita *Bartolus ibidè num. 1. Decius cons. 42. in fine, Surdus cons. 285. nu. 20. lib. 3. Scaccia de commercio, & de cambio, §. 1. quest. 7. p. 2. ampliat. 8. num. 263. Surdus de alimentis tit. 19. quest. 26. n. 135. Dom. Reg. Capy. Latro decis. 106. nu. 20. & 21. Gratianus tomo 2. discept. forens. cap. 246. num. 28. & cap. 356. num. 37. Rota Romana apud Serafinum decis. 1303. num. 5. & apud Card. Mantica decis. 270. num. 15. Episcopus Maranta p. 2. responso 9. nu. 58. Reg. Valenzuela cons. 73. nu. 27. & cons. 74. num. 55. Ramonius cons. 56. num. 9. cum adductis per *Giurbam obseruat. 10. nu. 23. & vnica protestatio* sufficeret, *Mohedan. decis. 2. in tit. de iudicijs.**

At ego inter tot diffinitiones pro eorum concordia distinctione plurimum casuum vtar, primus est si protestatio pendeat à facto vnus tantum, tali casu actus subsequens tollitur *l. si quis in principio, ff. de leg. 3. l. si quis in aliena, §. finali.*

H h h

ubi

vbi Bartolus, & alij, ff. de acquirenda hereditate, Baldus in l. si tam augusti, ff. de seru. ex glosa 1. in l. ut debitum, C. de heredit. act. & in l. si mihi, s. finali, ff. de leg. 1. videtur est ad propositum Montanus controversiarum forensium cap. 37. per totum, qui in fortiori terminis loquitur, si vero actus pender à facto duorum subdistinguitur, aut protestatio sit super actu præterito, præsentem, aut futuro, si præterito, aut ex eo nullum ius est tertio quæsitum, protestatio viciat actum, puta confessionem factam parte absente nullo pro illo recipiente posse reuocari, Bartolus in l. cum quis decedens, s. codicillis, ff. de leg. 2. practica Papiensis in forma libelli interrog. glosa compellatis num. 9. vers. aut confessio, si vero est ius alteri quæsitum, protestatio subsequens nihil operatur. l. finali, ff. de pactis, si vero protestatio sit de actu præsentem, tunc si est contra substantiam actus, qui solo consensu celebratur, & actus tollitur colligitur ex text. in c. finali de conditionibus appositis ibi enim protestatio fit contra matrimonium quod solo consensu contrahitur, l. nuptias, ff. de regulis iuris, merito ex defectu consensus vitiatur arg. l. obligationum substantia, s. finali, ff. de ver. oblig. l. vbi repugnatio, ff. de regulis iuris, aut etiam alterius rei interuentu, & actus præualeat arg. text. in Canone diaconi 28. distinct. vbi ultra consensum requiritur manus impositio, & alia quæ ad Sacramenti ordinationem, seu celebrationem exiguntur cap. 1. & finali de Sacram. non reiterando, vnde dixit glosa in auth. ingressi C. de Sacrosanctis Ecclesiis, quod si per ingredientem in Monasterium facta fuerit bonorum reservatio non teneat, facit etiam textus in cap. insinuante de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, vbi volens Religionem nihil agit protestando quod intendit manere in domo paterna, & in cap. cum ad Monasterium de statu monachorum, sic etiam procedit text. in dicta l. cum precario, ff. de precario, quoniam ille contractus re contrahitur, l. 1. ff. eodem, quo modo alia iura in principio relata intelliguntur.

Si vero protestatio sit de actu futuro, ut in casu nostro, tunc si fiat parti præsentem, qui taceat, si actus, ex necessario sequatur, protestatio tollitur, & nihil operatur, arg. l. finali, s. item si prædixerit, ff. nauis caupones, vbi si caupo protesta-uerit se nolle teneri de rebus vectorum quas ipsi seruant, & vectores consenserint, ad nihilum tenetur, eo quia illas

non seruando simpliciter non tenetur, in illis verbis (item si prædixerit, ut unusquisque rectorum res suas seruet, neque damnum se præstaturum, & consenserint vectores prædictioni, non conuenietur,) si dissentit tunc semper dicitur contrarium, agens à protestatione recessisse, l. cum in plures, s. locator horrei, ff. locati, prout ibi Bartolus, Paulus de Castro, & alij intelligunt.

Si autem protestatio sit parte absente, ut consuetum est, & si fuerit intimatio ita proderit protestanti, & operabitur rescissionem actus Speculator in titulo de fideiussoribus col. finali vers. quod si fideiussor, sed si non fuerit intimata, nihil operabitur, arg. textus in l. si mandassem, ff. mandati, vbi Paulus ait quod si dederim facultatem Titio emendi, aut aliquid vendendi, tenebit alienatio, licet sequatur mandati reuocatio nulla præcedente intimatione, ibi (si mandassem tibi, ut

fundum emeris, postea scripsissem ne emeris, tu antequam scires me vetuisses, mandati tibi obligatus ero ne damno inficiatur is qui mandatum suscepit,) & in l. unica, C. de satisfaciendo, in illis verbis (itaque etsi postea mutata voluntate procuratorem esse noluerim, tamē iudicium pro quasi procurator expertus est, iudex ratum habere debet,) sic docent Bartolus in l. non solum, s. morte num. 19. ff. de noui operis nunciatione, vbi Alex. num. 22. Iason num. 15, Ripa num. 108. & in dicto cap. cum Marcus Ferrariensis, vbi Felinus num. 27. extra de constit. Lanarius conf. 23. nu. 7. & conf. 64. nu. 16. Gama dec. Lusit. 275. Mantica dec. 270. Anton. Faber in tit. Codicis de eo quod metus causa desini. 6. Costa de facti scientia, & ignorantia centuria 1. distinct. 22. nu. 4. Dom. Reg. Capyc. Extra dec. 17. n. 7. & videndi sunt ad hoc late Cancrinius p. 2. var. cap. 14. de procuratorib. à n. 173. cum seqq. Card. Mant. to. 1. de tacitis, & ambig. lib. 7. tit. 11. à n. 19. cum pluribus seqq. Consiliar. Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 43. per totum, faciunt alia iura in l. sed, & socius, s. 1. ff. pro socio. l. si fideiussor la prima, s. 1. ff. de fideiussoribus, l. si vero procuratori, s. 1. ff. de solut. & plures Doctores notant apud Antonium de Amato lib. 2. variarum cap. 82. à num. 9.

Vnde dixerunt Doctores, quod si aliquis volens fideiubere pro Titio fuerit per antea protestatus se nolle ex dicta fideiussione teneri, obligatus remanent fideiussione secuta, si talis protestatio creditori intimata non fuerit, sic colligitur ex Labconis dicta in l. cum

in

12 in plures, §. locator, ff. locati, cuius sunt verba (locator horrei propositum habuit se aurum argentum, & Margaritas non recipere suo periculo, deinde cum sciret has res inferre passus est, perinde eum futurum tibi obligatum dixi, ac si propositum fuerit remissum,) Vlpiani in l. vero procuratori, §. 1. ff. de solutionibus, ibi (sed & si quis mandauerit, ut Titio solvam, deinde vetuerit eum accipere, si ignorans prohibitum accipere, solvam liberor sed si sciero non liberor,) idem docet Apl. r. canus in l. cum quis, §. 1. ff. eod. titulo, ibi (si debitorem meum iussero Titio solvere, deinde Titium vetuerim accipere, & ignorans debitor soluerit, ita cum liberari existimavi, si non ea mente Titius nummos acceperit,) Paulus in l. pecuniam, §. si seruum ff. de condit. causa data, ibi (si quis dederit Titio decem, ut seruum emat, & manumittat, deinde peniteat, si quis non dum emptus sit, penitentia dabit conditionem, si hoc ei manifestum fecerit,) notanda sunt illa verba, (si hoc ei manifestum fecerit,) & Vlpianus alibi confirmavit in l. 1. §. sed ego, ff. quod iussu, in illis verbis (sed ego quero, an renocare hoc iussu antequam credatur possit, & puto posse, quemadmodum si mandassem, & postea ante contractum contraria voluntate renocasset, & me certioraret,) ex quibus iuribus colligitur fideiussorem hunc teneri, licet protestatio præcesserit, quæ tamen intimata non fuerit, ita dixerunt Bartolus in dicta l. non solum, §. morte num. 23. ff. de noui operis nunciatione, ubi Imola col. 2. Salycetus col. 2. Alexander num. 18 ex glossa in l. passa nouissima, C. de passis, ubi Paulus col. 1. Salycet. col. 2. Alexander nu. 5. Gomezius tomo 2. variarum cap. 13. num. 12. Cancertius p. 3. variar. cap. 16. n. 8. 9. & 10.

Verum si protestans hoc fecerit ob timorem, vel reuerentiam nulla indiget intimatione, Baldus, Imola, et Paulus de Castro in l. qui in aliena, §. finali, ff. de acquirenda hereditate, idem Baldus in l. si repetendi circa finem, C. de condit. causa, plures videndi apud Antoninum de Amato loco citato num. 10. ut in filia erga patrem vel si minor præcesserint, & minans solitus sit illas exequi, Bartolus in l. de pupillo, §. sed & si pratorinum. 14. ff. de noui operis nunciat. Alexander in l. que dotis, & in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, ff. soluto matr. Abbas in cap. cum virum extra de regularibus, secus si talis reuerentia non consideraretur, l. ad inuidiam, l. metum, C. quod metus causa, l. cum quidam, §. diuus, ff. de testat. & in l. si patre, ff. de ritu nuptiarum.

Nihilominus si Cancerij doctrinam attendamus par. 3. variarum cap. 1. num. 106. cum seqq. asseri potest in casu nostro nullam requiri intimationem, docet enim ille loco citato protestationem tunc intimandam fore, quoties agimus de contractu oneroso, secus lucrativo puta si donans se protestauerit metu, & vi donaturus, talis protestatio non erit intimanda donatario, assignat rationem, quoniam cum hic contractus fiat ex mera liberalitate, iuxta textum in l. 1. ff. de donationibus, signum euidentius est quod cum se protestauerit donationem facere vi, & metu, huius modo sit, Cancerij doctrinam addo, Bartolum, & Crotum in l. non solum, §. morte num. 33. ff. de noui operis nuncia. Monterium decis. 35. nu. 73. Viuium decis. 520. nu. 10. Guidon. Papam decis. 172. Lanarium conf. 23. num. 18. Giurbam dicto cap. 10. num. 25. circa finem, Mard. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 16. tit. 7. per totum, nouissime his non relatis. Hodiernam controuerf. 16. num. 51. & 52. in contractu vero oneroso, consideratur alterius partis, seu contrahentis formatum interesse, puta in contractu emptionis, & venditionis, ideo necesse habet intimatione, qua notabili doctrina attenta in casu nostro nulla requireretur intimatio, quia, ut pluries dixi multis in locis renuntiatio sapit vim donationis.

Quæ doctrina confirmari possit (& si Cancer. non adducat) per textum in cap. 14 finali de appellationibus, ubi Summus Pontifex ait quod si quis non potuerit appellare aliqua de causa sufficienti poterit potestari, & tempus appellandi non currit, in illis verbis, vel si habere ipsius copiam nequiuisti in presentia honorum virorum protestatione super hoc posita causas appellationis duxeris exprimendas, & docet glossa in cap. plerumque in fine de rescriptis, & optime declarat in cap. cupientes verbo proposita de electione lib. 6. ubi plura exempla, ratio est quia ille actus a se solum oritur, unde nulla requiritur intimatio, ut est in donatione, seu renuntiatione, quæ illius naturam sapit, nam solo actu gratuito trahit originem.

Sed contra hanc doctrinam videntur ob stare quæ supradiximus, scilicet fideiussorem obligatum remanere, licet se protestauerit, si dicta protestatio non fuerit intimata, & tamen ly fideiubere est actus gratuitus, & liberalis, ut in l. 1. ff. mandati, Baldus in l. si pro ea num. 5. C. eodem titulo, ita ut qui fideiuber dicitur perdere, & dilapidare bona sua.

H h h 2

no.

notan Iason, Angelus, & alij in l. persona §. 1. ff. de pactis, & sufficiens iudicatur causa, ut mulier possit de dote sua petere assecurationem, Iason, & Angelus, ubi supra. Alexander in l. si constante, ff. soluto matr. Maranta disput. 6. num. 13. Francisc. Steph. decis. 41. in addit. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 3. num. 25. Muscatellus in praxi fideiussoria in principio proemij, sed facilis est responsio, quoniam duo considerantur in actu fideiussionis, & debitor, & creditor, ex parte debitoris certum est actum esse mere gratuitum, ex parte vero creditoris consideratur damnum, & illius praeiudicium, ideo illi erit intimanda, siq saluatur doctrina Cancerij.

S V M M A R I V M.

- 1 Præces importuna, & metus equiparantur.
- 2 In equiparatis idem debet esse iudicium.
- 3 Ponderatur textus in l. 1. C. de petitionibus bonorum lib. 10.
- 4 In extrauaganti execrabilis de præbendis, & dignitatibus
- 5 Violans puellam importunis præcibus dicitur vim intulisse, videtur num. 10.
- 6 Ludens tenetur ad restitutionem lucri, si importunis præcibus traxerit alterum ad ludendum, & explicatur num. 11.
- 7 Religiosus dicitur violasse voluntatem Superioris, si præcibus importunis illum ad strinxerit ad dispensandum.
- 8 Testamentum factum ad nimias præces nulum iudicatur.
- 9 Ponderatur textus in l. finali, C. si quis aliquem testari prohibuerit
- 10 Resoluitur textus in l. inofficiosum cum l. sequenti, ff. de inofficioso testamento.
- 11 Præces importuna si considerentur in persona, cui reuerentia debetur inducunt iustum metum ad rescindendum contractum.
- 12 Idem dicitur in testamento confecto hoc modo.

A R G V M E N T V M.

Explicatur quando præces importunæ metui æquiparentur, itaut contractus, & testamenta taliter confecta rescindi possint, ubi plures doctrinæ declarantur.

T H E O R E M A. X C I.

E Legans tamē est difficultas in praxi frequentissima, videlicet si renuntiatio facta fuerit per filiam propter nimias patris præces, qui etiam blandis verbis illam induxit ad faciendam renunciationem, teneat, vel possit rescindi tamquam meticulosa, & plures repetitio Doctores maximè autoritatis affirmantes, ita Paulus de Castro in conf. 74. vol. 1. Aretinus conf. 141. num. 18. Soccinus senior conf. 263. num. 2. & 8. lib. 2. Iason in §. quadrupli institut. de actionibus, Curtius iunior conf. 141. num. 17. & 18. lib. 2. Mandellus conf. 77. num. 10. lib. 1. Neuus annus conf. 22. num. 12. Surdus conf. 513. num. 10. Menochius lib. 4. præsump. 11. num. 10. Ofsacus decis. 179. nu. 4. Farinaceus decis. 112. num. 3. in fine consiliorum criminalium lib. 2. Escobar de ratiocinijs cap. 19. num. 63. p. 1. Reg. Tappia in auth. ingressi verbo ingressi cap. 12. num. 23. plures refert Carolus de Grassis de exceptionibus excep. 11. num. 79. facit doctrina Innocentij in cap. petitio de iure iurando dicentis facta metu tyranni, vel ad importunas præces æquiparari, secuntur Ioa. Andreas, & Abbas in cap. finali, qui clerici, vel vouentes, Felix in cap. 1. de officio delegati, Bartolus in tractatu de tyrannide 6. quest. & præces istorum æquiparantur iussui, glosa in clementina 1. verbo optimum de restitu. in integrum, Baldus, in l. finali, §. necessitate, C. de bonis quæ sibi, & in l. si mandato. C. quod cum eo Ludouicus in l. penult. ff. de cond. & ob turpem causam, Castillus lib. 3. controuers. c. 1. n. 106. Valenz. conf. 173. n. tomo 2. Francisc. Maria Prato tomo 1. discip. forens. 27. n. 63 igitur si præces importunæ adhibite per personam cui reuerentia debetur metui æquiparantur, dicta in illo verificanda sunt in his, in æquiparatis enim, idē debet esse iudicium notant DD. in l. si quis seruo, C. de furtis, & in cap. si postquam, §. finali, ubi, glosa verbo promissione de censibus lib. 6. Bartolus, & alij in l. 1. ff. de leg. 1. Ripa in l. 2. num. 21. C. de furtis, Bertrandus conf. 1. & 97. num. 11. Surdus conf. 95. & 384. n. 22. vol. 3. Mastrillus dec. 156. n. 20.

Quorum sententia probatur ex solemni textu in l. 1. C. de petitionibus bonorum lib. 10. ubi dicitur quod frequentes petitiones, & præces constringunt nos ad faciendae ea quæ facere nolumus in illis verbis (sed quoniam plerumque ita in nonnullis causis inuerecunda petentiū inhiatione constringimur, ut etiam non con-

ce-

cedenda tribuamus) explicat glosa in verbo, inhiatione, idest frequenti petitione, idem dicitur in extrauaganti execrabilis de prebendis, & dignitatibus, vbi dicitur quod importuna petitio extorquet, ibi (& improbitas importuna petentium a nobis, & predecessores nostris Summis Pontificibus non tam obtinuisse, quam extorcuisset,) quibus ex iuribus colligitur nimias & importunas preces voluntate extorquere.

- Vnde dixerunt Doctores defloratorum, 4 qui precibus importunis extorsit copulam a Virgine, censerim vim intulisse, puellamque inuoluntarie violatam, & ad restitutionem teneri, notat Corduba lib. 1. quest. 13. qui citat Ioseph. Angl. in flor. 4. sententiarum quest. de restitut. bonorum corp. dub. 7. diff. 2. conclus. 2. Abulensem super exod. 22. quest. 12. Nicol. de Lyra ibidem Antoninum, & Syluestrum in verbo luxuria, Caietanum 2. 2. quest. 154. art. 6. Nauarum in summa cap. 16. num. 17. vers. tertio. Herriquez lib. 11. cap. 9. nu. 5. tum etiam 5 asserentes qui precibus importunis traxit alterum ad ludendum tenetur ad restitutionem in foro conscientie de eo quod eodem ludo est lucratus, prater citatos docet S. Thomas 2. 2. quest. 32. art. 7. ad secundum, Syluester in summa verbo ludus quest. 11. Adrianus in questione de ludo num. 4. Couarruias in regula peccatum p. 2. s. 4. num. 7. Medina in Codice de restitutione quest. 22. circa finem, moti ex hac ratione, quia preces importunae habent vim metus.
- 6 Eadem ratione si religiosus precibus valde importunis aliquid obtinuerit a suo Superiore, ut petentis molestia importunitate se liberaret, tutus non est in conscientia, sed paupertatis, aut obedientie violator iudicatur, eo quod illa non licentia, sed violentia dicitur, ita Sanchez lib. 4. disput. 10. num. 1. & lib. 7. summa cap. 19. num. 16. Rodriguez tomo 3. questionum regularium quest. 29. art. 12. Corollario 2. Layman lib. 3. theologie moralis tract. 4. cap. 6. num. 5. Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 12. a nu. 4. dicens hoc infortioribus terminis procedere quoties sumus in actibus mere gratuitis, & lucrativis, ut est in casu renunciationis.
- Vnde etiam testamentum in beneficium mariti propter eius nimias preces nullum est, ita Coita in memorabilibus verbo testatorem, decusum in Sac. Conf. testatur Afflictus decis. 69. vbi Vrsit lux in addit. num. 7. Boerius decis. 101. in fine, Preses de Franchis decis. 180. in fine, Cam. Medices conf. 34 a n. 1. & per totum,

videndi sunt D. Reg. Galeo. lib. 1. controu. 4. a n. 1. Reg. Valenz. conf. 29. a n. 30. cum seq. lib. 1. Castil. lib. 3. c. 1. a n. 122. & to. 4. c. 22. nu. 105. cu seq. sic & donatio inter eos, Sanc. & Pont. locis citatis, sic matrimonium ex importunis precibus contractum nullum existimatur, ita norant Medices de casibus fortuitis q. 7. nu. 5. vers. vigesimo secundo arguitur, Decianus conf. 65. num. 2. lib. 2. Tuscus lit. M. conclus. 217. & lit. P. conclus. 322. & conclus. 484. Mattiense lib. 5. noua recopilat. tit. 1. lib. 10. glosa 1. nu. 1. Augustinus Barbosa ad decretales in collect. ad textum in cap. si iustus nu. 12. de confirmat. utili, & in propriis terminis renunciationis locuntur, Sanchez & Pont. loc. cit. apud Bossium de contract. matr. c. 12. n. 329.

Secunda sententia docet preces importunas non esse sufficientes ad rescissionem renunciationis, cuiusvis alterius contractus, Abbas in cap. cum inter num. 8. de electione, Rolandus conf. 83. num. 7. vol. 2. Villalob. in summa p. 1. tractatu 3. differentia 8. num. 8. Nauar. in summa cap. 17. num. 16. plures apud Sanchez lib. 4. disput. 94. vers. si fornicarij, & disput. 135. vers. blanditijs autem, Menochius de arbitrarijs iudicium lib. 2. casu 395. nu. 41. licet sint preces. Principum, nam etiam ex illis non oritur iustus metus, ita Mascardus de probationibus conclus. 193. num. 5. Farinaceus in fragmentis par. 2. verbo metus num. 102. Pontius lib. 4. cap. 5. num. 13. Sanchez lib. 4. disput. 7. num. 1. Vasquius de successionum creatione lib. 3. s. 26. num. 35. Genuens. in practica q. 760.

- 8 Quorum sententia probatur ex textu in l. finali, C. si quis aliquem testari prohibuerit, vbi heredis institutio blando sermone obtenta non inutilis est, in illis verbis (iudicium uxoris postremum in se prouocare maritali sermone non est criminofum.) & licet in his terminis testamenti contrarium decusum in Sac. Conf. testatur Afflict. loco citato, tamen ibi ultra blanditia fuit consideratus dolus, ut videre est, sicut in casu Presid. de Franchis dicta decis. 180. & Medices loco citato, alias testamentum teneret ex supradicta l. finali, ita dixerunt, Socinus in iur. conf. 144 num. 55. lib. 2. Aymon conf. 461. num. 61. Plotus conf. 17. num. 52. Rogerius conf. 17. nu. 133. cum seqq. Bellonus conf. 73. nu. Neuizanus conf. 22. num. 22. Gratianus discept. forens. cap. 659. num. 4. & 8. Aldogradus conf. 50. nu. 50. n. 196. cum seqq. Tappia decis. S. S. I. 16. a num. 20. vsque ad 37. & textus in l. inofficiosum cum l. sequenti, ff. de inofficioso testamento, non aduersatur, quoniam

9 niam ibi dicitur quod aliquando pater exheredat filios ex blanditijs nouer-
ez suz vxoris, ibi (*nouercalibus delinimen-
tis instigationibus corrupti,*) vnde exher-
edatio illa nulla iudicatur non quasi
facta ex blanditijs vxoris, sed quia sine
causa, & ait glosa ibi in dicta l. finali, ver-
bo iudicium, vnde Decius conf. 489. ait te-
stamentum secundum confectum ad
præces coniunctorum tenere, & primo
loco factum reuocare.

Neque obstant alia incontrarium,
allata, quoniam illa iura solum indicant
præces importunas habere quandam
vim impulsivam, sed non per hoc ex illis
colligitur posse contractus rescindi, vn-
de ad exemplum defloratoris contra-
10 rium plures dixerunt, ita Petrus Nauar-
rus de restit. lib. 2. cap. 2. num. 444. & 445.
Salsedo in addit. ad Diaz cap. 86. alias 83.
lit. E. vers. est tamen opinio, Syluester in ver-
bo luxuria quest. 5. post medium, Sanchez
dicto lib. 4. disput. 10. num. 1. idem dici-
mus de casu religiosi, quia Doctores illi
locuntur quando ultra præces impor-
tunas adsunt quærelæ, & murmuratio-
nes, tunc enim dicitur fieri iniuria Præ-
lato, qui eo casu coactæ, & inuoluntarie
dicitur licentiam concedere alias non
permittitur, vt se liberet à quærelis alia-
que scandala euitet, vt expresse loquitur
Petrus Nauarrus lib. 3. de restitut. cap. 1. p.
3. num. 179. in 1. edit. & num. 161. in noua
editione, quem allegat Sanchez dicta disp.
10. num. 9.

Ad exemplum vero ludentis dicas
solas præces non sufficere, sed si cum
illis concurrant aliqua verbera iniurio-
11 sa, dicendo, tu es vilis avarus, pauper,
vel quid simile, quibus ex impropertijs
ille ad ludum trahatur, ita Nauarrus in
summa cap. 20. num. 23. Petrus Nauarrus
lib. 2. cap. 3. num. 447. Rebellius de obligat.
iustitie p. 2. lib. 12. quest. 3. num. 7. Medina
in suo instructorio lib. 1. cap. 14. §. 28. Lopez
p. 2. instructorij cap. 34. vers. igitur pro reso-
lutione, sic intelligitur S. Thomas 2. 2. qu.
32. art. 7. ad secundum, & licet in hoc re-
quiri sententiam iudicis, vt aliqui dixe-
runt, post alios Francisc. Garzias de contra-
ctibus part. 2. cap. 19. Molina de iustitia, &
iure tomo 2. tract. 2. disput. 516. vers. duo
admonuerim, contrarium tamē docuerunt
Lopez dicto cap. 34. vers. tertia conclusio,
Rebellius dicta qu. 3. nu. 8. Lessius lib. 2. cap.
26. num. 9. Layman dicto cap. 6. nu. 5. vers.
hæc sententia.

Verum amantissime Lector si neutram
12 sententiam amplecti volueris, dicas

quod si præces importunæ proueniant
à persona cui reuerentia debetur, & in
illo metus reuerentialis consideretur tunc
contractus rescinditur, iuxta opinionem
Innocentij in dicto cap. petitio de iure iuran-
do, secuntur Saccinus conf. 263. num. 8. lib.
2. Curtius iunior conf. 41. num. 18. Aymon
conf. 10. num. 17. Alba conf. 77. num. 10. Fa-
rinaceus in fragmentis p. 2. verbo metus nu.
90. Sanchez dicto lib. 4. disput. 7. nu. 7. Co-
ninch. disput. 28. num. 35. Bonacina de ma-
trimonio quest. 3. puncto 8. num. 6. Lessius
lib. 2. cap. 17. num. 35. Hurtadus de matri-
monio disput. 6. num. 2. idem cum in patre
consideretur metus reuerentialis, ex di-
ctis per Bartolum in l. 1. §. quæ onerande,
ff. quarum rerum actio non detur, Gratianus
cap. 108. num. 12. Farinaceus decis. 198. post
secundum volumen consiliorum, Dom. Con-
sil. Theodorus allegat. 36. Dom. Conf. Stai-
banus controuersiarum forensium cap. 70.
num. 23. & in filia concurrat sexus fragi-
litas, iuxta textum in l. 1. cum similibus,
ff. ad Sen. Conf. Vell. merito dici poterit
renunciationem ab ipsam factam ex
præcibus patris nullam iudicari, sicuti
dixerunt in exemplo testamenti de quo
supra, in quo si institutus fuerit hæres ad
suas præces, & in eo consideretur metus
reuerentialis, testamentum corrumpit do-
cent Card. Mantica de cunctis. ult. volunt.
lib. 2. titulo 7. num. 1. Carroccius decis. 15.
u. 21. & 26. Marta conf. 76. n. 5. 6. & 8. San-
chez de matrimonio lib. 4. disput. 7. num. 5.
6. & 7. Menochius conf. 431. num. 31. & 32.
Ramonius conf. 96. num. 21. & 26. Regens
Tappia ubi supra n. 30. Aldogradus loco ci-
tato nu. 198.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio, seu omnis alius contractus
factus ex metu ipso iure nullus est, & nul-
la indiget iudicis sententia secundum ali-
quos, sed infra de veritate.
- 2 Ponderantur iura in l. metum, §. licet, &
de eo quod metus causa.
L. qui in carcerem, ff. eodem titulo.
In cap. ordina in fine de officio ordina-
rij lib. 6.
L. 2. ff. de iudicijs.
L. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquiren-
da hæreditate.
In cap. 1. de his quæ vi metus causa
fiunt.
In cap. significat de eo qui duxit in
matrimonium, quam polluit per adul-
terium.
- 3 Matrimonium metu contractum ipso iure
nullum est.

4 Re-

- 4 *Resignatio metu facta ipso iure nulla est.*
Idem dicitur in testamento.
Sic professio metu facta ipso iure nulla est.
Idem dicitur in voto simplici.
Sic in iurisdictione metu concessa, vel pro-
rogata.
- 5 *Idem dicitur in constitutione procuratoris.*
Et in electione Prelati, ut ipso iure nulla
sit.
- 6 *Ponderatur textus in l. si mulier, §. si*
metu coactus ille secundo, ff. de eo quod
metus causa.
In l. si metus causa, §. ff. de acquirenda
hereditate, & impugnatur intellectus
Auendani.
In l. finali, C. quod metus causa.
In cap. de his, quæ vi metus causa,
fiunt, & impugnatur ab Authore intel-
lectus Auendani.
- 7 *Nullum à principio non validatur ex sub-*
sequenti ratificatione.
- 8 *Verbum futuri temporis ostendit actum non*
esse ipso iure nullum.
- 9 *Voluntas coacta voluntas dicitur.*
Actus metu extorti voluntarij potius dicun-
tur, quam inuoluntarij.
- 10 *Dotis promissio metu facta ipso iure nulla*
iudicatur.
- 11 *Explicitur iura ponderata num. 2. per-*
totum.
- 12 *Dictio nullius momenti non importat nul-*
litatem ipso iure.
- 13 *Afferitur sententia Pontij distinguens in-*
ter contractus onerosos, & lucrativos.
- 14 *Ponderatur textus in l. finali, C. quod*
metus causa.
- 15 *Sententia declaratoria adhuc requiritur, li-*
cet vera esset opinio illorum dicentium
contractum metu factum ipso iure nullum
esse.

ARGVMENTVM.

Controuertitur, si renunciatio metu facta, ipso iure nulla dicatur, cuius occasione declarantur plura iura & in multis Auendani intellectus ab Authore impugnatur.

THEOREMA XCII.

Difficilis tamē controuersia est, si renu-
ciatio metu facta sit ipso iure nulla,
vel annullanda veniat per sententiam,
sic de omnibus alijs contractibus, &
communis præceptor Bartolus in l. metum,
§. volenti num. 2. ff. de eo, quod metus causa,
dixit ipso iure nullam esse, nullam sen-

tentia id decidendo, sed tantum declarā-
te indigere, secuntur post alios Molina de
iustitia, & iure tom. 2. tract. 2. disput. 3. 26.
in solutione ad secundum, Rebellius de obli-
gat. iustitia lib. 1. de contractibus quest. 5. cō-
clus. 3. num. 15. Sanchez, lib. 4. disput. 8. nu.
1. in fine, Reg. Valenzuela conf. 74. num. 43.
plures refert de Grassis except. 11. n. 5. cum
seqq. & latē hanc sententiam defendit
Auendani de metu lib. 1. cap. 14. à num. 26.
cum pluribus seqq.

- 2 *Probant hanc sententiam ex respon-*
so Vlpiani in l. metum 3. §. licet, ff. de eo quod
metus causa, vbi Iuris Conf. ait quod res
metu tradita non exit de dominio tra-
dentis, ibi (licet etiam in rem actionem dā-
dam existimemus, quia res in bonis eius est,
qui vim passus est,) igitur si non exit de
patrimonio, non dicitur illi tertio que-
sita, & sic à principio nullus contractus
facit locus Pauli in l. qui in carcerem, ff. eo-
dem titulo, vbi si metu carceris aliquid
promissum fuerit nullius momenti est,
ibi (qui in carcerem quem detrusit, ut ali-
quid ei extorqueret, quicquid ob hanc cau-
sam factum est nullius momenti est,) no-
tanda sunt illa verba (nullius momenti est)
quæ ipso iure actum resoluunt, adhæret
textus in cap. ordinis in fine de officio ordina-
rii lib. 6. in illis verbis (aliter facta colla-
tio nullius momenti est,) idest vigoris, &
efficaciz, iuxta Archidiaconum, Gemina-
num, Franchum, & alios ibidem.

Confirmatur ex altero Vlpiani respon-
so in l. 2. ff. de iudicijs, in quo ait quod et si
alienæ iurisdictioni consentire vnus-
quisque possit, & valebit illa proroga-
tio, tamē si metu facta fuerit nulla iu-
dicatur, in illis verbis, nulla iurisdic-
tio est, & in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquirē-
da hereditate, inquit quod si aliquis me-
tu hereditatē adierit, heres non fit, ibi
Celsus lib. 15. ff. scribit eum qui metu ver-
borum, vel alio timore coactus fallens, adie-
rit hereditatem siue liber sit heredem non
fieri placere, siue seruus sit dominum suum
heredem non facere, igitur si heres non
fit, signum est metum ipso iure actum
annullare.

Adhæret autoritas Summi Pontifi-
cis Alexandri Tertij in cap. 1. de his quæ vi
metus causa fiunt, vbi proponitur casus
quod cum quidam puella à Monaste-
rio exiuerit, eod quod metu in illo pro-
fessionem fecerit ab Episcopo fuit ex-
communicata, sub prætestu quod ex se
nulla sententia præcedere professio-
nem annullante exiuerit, quæ cum re-
cursum habuerit ad Sanctissimum, man-
dauit

daue Alexander Tertius Episcopo, vt illi ab excommunicatione absolueret, in illis verbis (ideoque mandamus quatenus predictam mulierem, & virum recepto Sacramento quod vestro debeant stare mandata ab excommunicationis vinculo absoluantur.) Idem dicitur in cap. significauit extra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, vb. fuit dictum posse virum ad secundas nuptias transire, relicta prima quam ex metu in uxorem duxit, ibi, mandamus quatenus si constiterit quod eidem, d. tanta vis illata fuerit, quod non sponte in primam consenserit, nec post prestitum iuramentum ipsam carnaliter cognouerit, propter hoc non dimittas quin ad aliam quam postea in uxorem accepit reuertendi liberam tribuas facultatem, signum igitur est tam professionem emissam quam matrimonium nullum esse à principio.

Accedit ratio, nam substantia obligationis in consensu consistit, l. obligationum substantia, ff. de act. & oblig. sed consensui aduersatur metus, l. nihil consensui 117. ff. de regulis iuris, ibi, nihil consensui, tam contrarium est, quam vis, & metus, cap. cum locum de sponsalibus, ibi, cum locum non habeat consensus, ubi metus, vel coactio intercedit, consequenter si consensus deficit, contractus non habet ubi pedes figere possit, vnde ex his dixerunt Doctores

3 matrimonium metu contractum ipso iure nullum esse, ita glosa in dicto cap. cum locum, ubi Panormitanus num. 2. alique Canoniste de sponsalibus, Couarruias de sponsalibus part. 2. cap. 3. num. 1. Gayllus lib. 2. obseruat. 93. num. 1. Cenedo ad decretales collect. 93. num. 1. Genuensis in praxi Episcopali cap. 87. nu. 1. Riccius p. 3. collect. 355. Augustinus Barbosa in collect. ad decretales in cap. cum locum num. 2. de sponsalibus, Rota Romana decis. 205. num. 29. apud Burattum, & decis. 58. num. 1. apud Farinaceum lib. 1. consiliorum criminalium, & decis. 265. num. 4. & 5. apud eundem lib. 2. consil. crim. Gutierrez de matrimonio cap. 76. num. 8. Farinaceus in fragm. verbo metus num. 46. Azorius institut. moral. lib. 1. cap. 11. quest. 5. Sanchez lib. 4. disput. 12. num. 16. & 18. Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 14. num. 2. Valerius in differentiis vtriusque fori verbo metus differentia 3. & 4. Bonacina de matrimonio quest. 3. puncto 8. Comitulus lib. 3. responsoforum moralium q. 2. & 3. Hurtadus de matrimonio disput. 6. late hoc probat P. Bossius de contractu matrimonij cap. 12. à num. 120. vsque ad 145.

4 Sic resignatio beneficij metu facta

ipso iure nulla est cap. ad aures cap. ad audientiam de his que vi metusue causa sunt, Hostiensis in dicto cap. ad aures ibidem, Butreus, & Innocentius, Parisius de resignatione beneficij lib. 13. quest. 2. num. Pontius de matr. dicto cap. 8. num. 16. licet aliqui contrarium dixerint, Cappella Tolosana decis. 285. Riccius collect. 154. Azorius loco citato, sic in testamento metu confecto, vt ipso iure nullum iudicetur, plures refert, & sequitur Vasquius de successionum creatione §. 17. num. 5. Gutierrez dicto cap. 76. num. 3. Sanchez dicta disput. 8. num. 6. cum seqq. Farinaceus verbo metus nu. 43.

Idem dicunt Doctores in professione metu facta, vt nulla indigeat rescissione, cap. 1. de his que vi, Sotus in 4. distinct. 19. quest. 1. art. 3. imò simplex vorum metu factum ipso iure est nullum, glosa, & Abbas in dicto cap. 1. Sanchez lib. 4. summa cap. 3. num. 12. Valerius in differentiis vtriusque fori verbo metus differentia 3. Nauarrus in summa cap. 12. num. 52. Pontius dicto cap. 6. Rebellius de obligat. instit. p. 2. lib. 1. quest. 5. num. 9. licet in voto simplici contrarium doceat, idem Sanchez dicto cap. 3. num. 11. Suarez de voto lib. 1. cap. 8. Laym. lib. 3. theologia moralis tract. 4. cap. 6. n. 3. etiam nam metus.

Idem dicitur in iurisdictione metu concessa, vel prorogata, vt illa ipso iure nulla iudicetur, glosa in cap. 2. verbo coactus ad finem de eo quod metus causa, ubi Ant. num. 10. Ancharanus nu. 3. Abbas nu. 12. & 17. Imola num. 4. post alios Card. Tuscus practicarum lit. M. conclus. 221. nu. 20. & 21. Pontius dicto cap. 8. num. 14. Sanchez lib. 3. disput. 39. num. 13. Reg. Valenz. conf. 87. nu. 96. sic in constitutione procuratoris dicendum est Hostiensis in cap. Abbas de his que vi, & c. Sanchez lib. 4. disput. 12. num. 22. Pontius dicto cap. 8. num. 15. plures alij apud Farinaceum in fragm. verbo metus num. 36. sic & in electione Prælati metu extorta, vt ipso iure nulla iudicetur, cap. ubi periculum, & ceterum de electione lib. 6. Azorius lib. 1. institut. moralium cap. 11. quest. 10. aliane exempla videnda sunt apud Antoninum de Amata lib. 2. variarum cap. 82. à num. 11. cum sequentibus, ex quibus dicendum oritur renunciationem metu factam à principio nullam iudicari

Secunda sententia docet contractus metu celebratos non esse ipso iure nullos, sed rescissione indigere, quam tuentur glosa in l. 1. verbo irrita, C. de rescindenda vendit. ubi Baldus, & ceteri interpretes, glosa in cap. Abbas verbo coactus de his que

vi metusue causa sunt, & in cap. unico eodem titulo lib. 6 notabili 1. Iason in l. interpositas num. 2. ubi Decius, Curtius, & Padilla num. 4. C. de transactionibus, Romanus, Busatus, Riminaldus, & Barbosa apud Molinam de ritu nuptiar. lib. 2. differentia 17. num. 4. Farinac. dicto verbo metus num. 22. Sanchez lib. 4. disput. 8. nu. 4. Nauarrus in cap. acceptam de restitut. spoliatorum oppositione 6. num. 7. & lib. 11. cons. 4. in tit. de his que vi in 2. editione, Serafinus de privilegijs iuramenti privileg. 100. Gutierrez de iuramento confirmatorio p. 1. cap. 57. nu. 21. & de matrim. cap. 76. num. 101. Ludovicus decif. Luccensi 18. num. 12. Riccius collect. 154. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 6. a num. 53. Lessius lib. 2. cap. 17. nu. 36. Comitulus lib. 3. responsorum quest. 2. nu. 8. Bonacina tomo 2. theolog. moral. d. sp. 3. quest. 1. puncto 3 d. 3. proposit. 1. Layman lib. 5. sect. 5. tract. 4. cap. 6. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 119. Vasquez p. 2. disp. 23. cap. 3. num. 12. Suarez de religione tomo 2. lib. 1. titulo de voto cap. 7. Hurtadus de matr. disput. 6. differentia 2. num. 9. Valerius differentia 3. num. 1. Villalobos in summa p. 2. tract. 19. differentia 5. num. 5. quam alij Theologi hanc sententiam sectantes, & in terminis renunciationis, sic fuisse decisum Rota Romana decif. 5. in titulo de renunciationibus alias 374. ubi additio Capribus de successionibus ab intestato lib. 2. num. 525.

Quæ sententia fundamentum recipit ex eleganti responso Pauli in l. si mulier 21. d. si metu coactus il secundo, ff. de eo quod metus causa, ubi Iuris Consult. ait quod si quis metu hereditatem adiuverit efficiatur hæres, sed tantum restitui potest, sunt verba (si metu coactus adij hereditatem, puto me hæredem, quia quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui, sed per Prætores restituendus, ut abstinendi potestas mihi tribuatur) igitur si hæres efficio, & indigeo iudicis officio, ut aduersus eam restituam, signum evidens est non esse ipso iure nullam dictam aditionem hereditatis, quod confirmat Tabolenus in l. si metus causa 84. ff. de acquirenda hereditate, ibi (si metus causa aliquis adeat hereditatem fiet, ut quia inuitus hæres existat, detur sibi abstinendi facultas,) neque valet responsio Auendani dicto cap. 14. num. 27. & 28. dicentis ibi esse speciatè privilegium introductum in fauorem testatoris, ne sine hærede decederet, nam duobus vitijs hæc responsio laborat, primo quia habemus mentem Iuris Consulti contra-

riam, tunc enim est interpretanda ratio quoties illam colligere non possumus ex verbis Iuris Consulti, ac si ratio ab illo fuerit expressa non indigemus alia, hoc est in casu nostro, quoniam Paulus in dicta l. si mulier, d. si metu coactus dicit, idcirco hæredem effici, quia & si coactus volui, ibi (quia quamvis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui,) nam dictio stat. causatiue rationem de præcedentibus exprimendo, hæc actio, ff. de calumniis d. si is quis animo, ff. de acquir. possess. cap. quia propter de rescriptis cap. quia non nulli, ff. de sucap. c. quia frustra de sentent. excommu. cum alijs adductis per Barbof. dict. 265. per tot. secundo ait Auend. ne testator sine hærede decedat, nã adhuc dicitur sine hærede decedere, qui potest ab illa abstinere, eo quod inuoluntarie illam adiuit.

Confirmatur ex loco Imper. Honorij, & Theodosij in l. finali, C. quod metus causa ubi Imper. dicunt contraactus metu factos irritandos esse, in illis verbis (venditiones, transactiones, quæ per potentiam extorque sunt precipimus infirmari,) ergo si sunt infirmandi, signum est non esse ipso iure nullos, cui adhæret Summus Pontifex in c. de his, quæ vi metusue causa sunt, ibi (unde quia quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari,) quibus iuribus licet respondeat Auend. loco citato nu. 36. & seq. dicens hæc iura intelligi in hunc modum, scilicet indigere iudicis declaratione, sed hæc responsio non satisfacit, quia verba illa precipimus sunt imperatiua non declaratiua, & ostendit necessitatē irritandi contraactus, & esset contra text. in princip. institut. de exceptionib. ubi si metu coactus aut dolo inductus, aut errore lapsus stipulati, Titio promissisti quod non debueras promittere, palam ex iure ciuili te obligatum esse, ecce text. expressus validas contractus in principio, & rescissione ille indigebit.

Accedit text. in l. 1. ff. de eo quod metus causa, ubi I. C. ait metu gestum posse ratum haberi, in illis verbis (ait prætor quod metus causa gestum erit ratum non habebit) ex quibus vltimis verbis glosa in d. c. Abbas verbo coactus in fine, infert validum esse à principio, ratio euidens est, quia quod nullum est ratum haberi non potest, ex dictis per Reg. Ronitum in pragm. 1. num. 28. ad Sena. Cons. Maced. & per Dom. Reg. Capyc. Latro decif. 43. num. 6. cum in contractibus semper initium spectandum sit, l. si procuratorem in principio, ff. mandati l. 1. d. nō solū prope fin. ff. de positi cōsequē-

ter si ratum haberi potest signum est non esse nullum à principio, secundo ly
 7 verbum habeo futuri temporis ostendit non esse ipso iure irritum, sed irritandum ex dictis, & notatis per Tiraquell. in l. si inquam verbo reuertatur à num. 35. C. de reuocand. donat. licet in seqq. plures afferat limitationes.

Confirmatur, substantia contractus in consensu, & voluntate consistit, l. obligationum substantia ff. de act. & obligat. at qui metu coactus consensit absolute voluntarie consensit, quoniam voluntas coacta voluntas est, l. si mulier, §. si metu, ff. quod metus causa, l. qui ita in principio, ff. ad Trebellianum l. si patre cogente, ff. de ritu nuptiarum, Canone merito queritur 16. quest. 1. & actus voluntatis metu extorti magis sunt voluntarij, & spontanei, quàm inuoluntarij, colligitur, ex S. Thom. 1. 2. q. 6. art. 6. ex Arist. 3. ethic. cap. 1. & dicuntur simpliciter voluntarij, docent Cquar, de sponsalibus p. 1. cap. 4. §. 1. n. 12. Sanchez lib. 4. disp. 1. n. 5. Pontius de ma. r. lib. 4. cap. 2. n. 3. igitur si adest voluntas, & sic fundamentum obligationis, omnino dicendum erit contractum à principio validum fuisse.

9 Accedit vltima ratio, desumpta à posteriori, dotis enim promissio metu facta ipso iure nulla iudicatur, l. si mulier, §. si dos, ff. quod metus causa, & tamen hoc est speciale privilegium dotis, ita glosa, Bal. & Alberic. in dicto §. si dos, ubi Cuiacius lib. 11. & Ant. Faber in rationali, Abbas in cap. cum locum n. 8. de sponsalibus, Alexan. in l. si cum dotem, §. si mulier nu. 2. ff. soluto matr. Baudista de privilegijs dotalibus cent. 2. n. 63. Piccardus in §. item actio nu. 43. institut. de actionibus, Gramat. decis. 103. n. 68. plura congerit Barbosa in rubr. p. 4. n. 28. ff. soluto matr. igitur si in dote hoc est speciale, ut ipso iure irrita dicatur, signum est contrarium verius esse in alijs contractibus, ex regula illa quod exceptio firmat regulam in contrarium, l. 1. ff. de regulis iuris, l. in his, l. quod vero, l. ius singulare, ff. de legibus.

10 Non obstant incontractum allata, & primo tex. in dicta l. metum, §. licet, ff. quod metus causa, nam ibi dominium est translatum traditione, sed tantum à lege fingitur non translatum, quia reuocabile, & rescindibile, ad quod facit text. in l. nemo videtur, ff. de in integrum restitutione, ubi non dicitur quis exclusus, eo quod aduersus eum peti potest in integrum restitutio, in illis verbis (nemo videtur re exclusus, quem pretor in integrum restituit,

rum se pollicetur) & nihilominus omnibus scitum est rem de patrimonio exiuisse quoties restitutione opus est, igitur quando I. C. ait non esse rem translata, seu eius dominium est ex iuris fictione, quod bene intellexit glosa in dicto §. licet verbo est.

Secundo respondetur ad text. in d. l. qui in carcere, ff. de eo quod metus causa, l. 2. ff. de iudicis, l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acqu. hered. cap. ordinarij in fin. de offic. ord. lib. 6. nam & si ibi dicatur nullius momenti esse, non per hoc sequitur contractum ipso iure nullum esse, etenim secundum anteriorem sententiã dictio nullius momenti non importat nullitatem ipso iure, & 11 non dicere sententiam latam, ita docet Iasô in l. de pupillo, §. si quis forte, ff. de noui operis nuntiatione, & in l. filiusfam. §. diu notab. 1. ff. de leg. 1. ex tex. in d. cap. ordinarij in fin. ubi non solum Summus Pontifex videtur verbo nullius momenti, sed etiã dictione illa penitus, ibi (nullius penitus est momenti,) cap. fin. extra de pace cap. fin. de re iudicata lib. 6. c. 2. de filijs presbyter. lib. 6. clement. 9. de prebendis, & adest text. expressus in l. item eorū, §. sed si ita, ff. quod cuiusq. vniuers. ubi non solum Iur. Conf. videtur dictione, nullius, sed etiam ipso iure. ibi (ipso iure id decretum nullius esse momenti) ad ostendendum non sufficere dictionem illam nullius, sed expresse requiri ipso iure nullum declarari, vel ut ait glosa in dicto §. Celsus verbo non fieri, est quoad effectum, scilicet in effectu non est heres cum possit metum illatum allegare, & sic ope exceptionis.

Ad iura vero in dicto cap. 1. & cap. significauit, facilis est responsio, quoniam ibi solum dicitur, quod si exiuerit à Monasterio annullata professione ab excommunicatione absoluenta erit, non vero dicitur professionem metu factam ipso iure nullam esse, quoniam multa facta tenent quæ à principio fieri prohibentur.

Respondetur vltimo ad doctrinã illã, metum scilicet aduersari consensui, nam ex dictis per me pro secunda sententia in confirmatione, actus per metum facti dicuntur absolute voluntarij, sed tantum dici poterit non esse simpliciter voluntarios, cum probato metu sint rescindibiles, idest attentata æquitate non stricto rigore.

Si vero Lector amantissime, neutra 12 sententia tibi probabilis videtur, dicas cum doctissima Pontio de matrimonio lib. 4. cap.

cap. 3. & 4. distinguente inter contractus lucrativos, & onerosos, primo casu posset procedere prima sententia docens contractum esse ipso iure nullum, cum in illo requiratur maior liberalitas, secundo vero casu procedat secunda sententia, quæ distinctio (si rigorem attendamus) aduersari videtur textui in

13 dicta l. finali, C. quod metus causa, ubi fit mentio non solum de contractibus lucrativis, sed etiam onerosis, & unica determinatione resoluntur, ibi (venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt precipimus infirmari) & sic nulla fit differentia inter contractus lucrativos, & onerosos.

Aduertendum etiam erit, quod & si vera esse prima sententia, scilicet contractus metu gestos esse ipso iure nullos & sic renunciationem factam, eo magis cum sapiat vim donationis, attentata in hoc distinctione Pontij, adhuc enim requiritur sententia declaratoria, ut in pñ dño ait Anchar. conf. 382. nu. 2. vnde non bene dixit Auend. de metu lib. 1. cap. 14. nu. 78. cum seqq. nullam sententiam declaratoriam requiri, allegando iura in dicto cap. 1. de his quæ vi, & in cap. significauit de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, nam ibi solum fit mentio de facto, nō vero deciditur posse de iure ē Monasterio exire nulla præcedente sententia declaratoria, proinde multa facta tenent, ut dixi.

S V M M A R I V M.

- 1 Metus nunquam dici potest purgatus, quousque duret illius causa.
Quod procedit, licet actus ille dependeat ex mera voluntate.
- 2 In dubio presumitur durasse metum vnicuique illatum.
- 3 Metus dicitur durare, quousque durat causa cogendi seu nocendi.
- 4 Actus dicitur coacte factus, licet libenter fiat, quoties poterat adstringi ad faciendum, ubi multis illationes.
- 5 Contractus dicitur voluntarie factus, licet vigore statuti posset adstringi ad faciendum, sed contrarium defendit Author cum communi sententia.
- 6 Metus dicitur purgatus per subsequentem ratificationem, dummodo causa metus cessauerit.
- 7 Ponderatur textus in l. cum te il primo, C. de his quæ vi metus causa sunt. In l. si per vim, C. eodem titulo.
- 8 Matrimonium metu contractum quod nul-

tum est, ex subsequenti copula voluntaria conualidatur.

Imò secundum aliquos procedit, licet copula subsequens fuerit coacta, quod Author improbat.

9 Ratificatus dicitur contractus per subsequentem receptionem quantitatis in illo constitutæ.

Et procedit hoc ex sola petitione facta in iudicio.

Sic dicitur contractus emptionis ratificatus per subsequentem receptionem pretij.

10 Ratificatio, plus factis, quam verbis inducitur.

11 Facta sunt efficaciora verbis ad declarandum animum.

12 Initium in contractibus spectandum est.

13 Filius familias sui iuris effectus si ratificaverit contractum illo tempore factum, non valet, secundum opinionem Reg. Rouiti.

14 Consensus requisitus à principio contractus, illum non confirmat, si subsequatur.

15 Impugnatur doctrina Reg. Rouiti, de qua num. 13.

16 Ratificatio actus inualidi, dicitur nouum actum constituere.

17 Solutio subsequens ratificat contractum præcedentem, quando metus cessauerit, sic si nulla subsistat causa cogendi ad faciendum, puta instrumentum.

A R G V M E N T V M.

Metus illatus renūcianti, seu omni alij contrahēti dicitur purgatus per subsequentem receptionem, sed larè explicatur quomodo hoc procedat, cuius occasione notabiles doctrinæ adducuntur.

T H E O R E M A X C I I I.

EX dictis oritur discutienda quæstio, quid si filia receperit aliquid ex causa renunciationis factæ, dicatur metus purgatus, ita ut amplius allegari nō possit, & certum est quod durante eadem causa metus nunquam metus purgatus dici potest, notant Bart. in l. pen. nu. 7. C. de condit. ob turpem causam, Burf. conf. 72. nu. 27. Menoch. lib. 3. presump. 1. n. 22. Mascard. concl. 1655. n. 36. Cened. ad decretales collect. 93. nu. 3. Gayllus observ. 93. nu. 30. Guttier. de matr. cap. 76. n. 26. Sanch. lib. 4. disp. 18. n. 7. Anna sing. 341. Caputaq. decis. 2. p. 2. Rota Auention. decis. 113. diuersorum Ludouicus decis. Lucensis 18. Scrafs-

nus decis. 771. num. 8. decis. 851. num. 1. de-
cis. 881. 887. num. 2. & decis. 1166. num. 1.
Farinaceus decis. 643. num. 24. part. 1. &
decis. 705. num. 1. p. 2. Burattus decis. 205.
num. 29. Riccius collect. 878. circa finem. de
Grassis de exceptionibus except. 11. nu. 66.
Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2.
clausula 7. glosa 2. p. 7. nu. 23. Gaspar The-
saurus lib. 1. quest. 51. num. 19. cum sequen-
tibus, his non adductis Auendanus de me-
tu lib. 1. cap. 10. nu. 25. quod procedit li-
cèt actus ille præseferat liberam volun-
tatem, lætum, ac iucundum animum,
nam si metus causa durauerit nunquam
purgatus dicitur. Menochius, & alij locis
citatis. Rota Romana apud Farinaceum de-
cis. 263. n. 3. to. 2. conf. crimin. & decis. 175.
num. 1. apud eundem p. 1. recentiorum de-
cis. 851. num. 1. 5. & 6. apud Serafinum, &
decis. 166. num. 1. apud eundem Serafinum,
& in dubio metus semel illatus durare
dicitur Bartolus in l. 2. num. 10. C. de his
que vi. Iason conf. 165. lib. 2. Rebuffus conf.
68. num. 24. Osafius decis. 179. sub num. 11.
vers. hinc refert, decisio Luccensis 18. nu. 1.
& seqq. plures apud Farinac. dec. 705. n. 2.
in recentioribus p. 1.

Dicitur autem durare metus, quan-
diu duraret eadem cogendi, & nocendi
potestas illius qui ab initio metum in-
tulit, ita Aretinus conf. 14. post num. 18.
Socinus conf. 163. post num. 11. lib. 2. Boe-
rius decis. 100. num. 13. Sanchez lib. 4. dis-
put. 18. num. 7. vers. durat, Rota Romana
apud Farinaceum dicta decis. 263. num. 4.
& 5. ibi (quod metus à quodam Marchione
filia illatus ad contrahendum matrimonium
cum quodam D. Philippo dicitur durasse
toto tempore vite Marchionis illatoris, &
proinde non solum reddidisse nullum matri-
monium tali metu dicto D. Philippo
contractum, sed etiam influxisse in omnes
actus sequentes à filia meticuloſe factos eo-
dem patre illatore viucnte ex quibus alias
potuisset induci purgatio metus,) & in di-
cta decis. 175. num. 5. per hæc verba (me-
tus à patre rigido, & severo, & solito mi-
nas executioni mandare filio ad finē, ut in-
grediretur, & proficetur à Religione illatum
multo ante professionem i. fluxisse in ipsam
professionem, & in omnes alios actus tacite
professionis approbationem, & ratificationē
inducentes factos, & secutos eodem patre vi-
uente,) & dec. 1177. n. 2. sic loquitur (me-
tus à superiore illatus durat durate potentia
superioris illatoris, & casus est de quadam
puella cui ad finem ingressus Monasterij, &
professionis à quadā Comitissa fuerit metus
illatus, & deciditur professionē fuisse nullā,

quia eiusdem professionis tempore durabat
Comitissa potentia quæ erat metus causa, &
puella nunquam fuerat in plena libertate
constituta, unde etiam propter metum in
Monasterio, & alios actus viucnte dicta Co-
mitissa secutos non poterat dici metus pur-
gatus,) idem habetur apud Serafinum de-
cis. 859. nu. 2. & decis. 863. nu. 2. & 3. nam
paria sunt quod quis compellatur, vel
4 compelli possit, textus in l. rorissime, ff.
quod falso tutore gestum est, sicut dicitur
inuitus soluere si sciebat se posse coggi,
Ioa: Andreas in cap. bone fidei in principio
de regularibus lib. 6. Abbas conf. 60. nu. 4.
lib. 1. Decius conf. 25. col. 3. in principio
vers. & idem in ista questione post Bartolū
in l. creditor vers. tertio quero, ff. de solutio-
nibus, & potius est laudandus qui facit
de necessitate virtutem, & sponte facit
priusquam ordinatio compulsiua præ-
cedat, ait, Aretinus conf. 24. col. penult. in
principio nu. 9. vers. præterea ad hoc, ut ille
Ancharanus conf. 159. col. 3. in principio
vers. quarto hoc probo, Socinus conf. 263.
col. 6. in fine nu. 10. vers. confirmantur præ-
missa lib. 2. Bertazzolus in l. si quis maior
nu. 303. C. de transactionibus, Gratianus to-
mo 2. discept. forens. cap. 227. nu. 16. & sic
cum causa metus durauerit, licet volun-
tarie ratificatio sequatur actus adhuc
reſcindibilis manet.

Et licet aliqui dixerint sponte actum
gestum dici, licet ad illum faciendum
compelli poterat, prout sponte com-
promittens dicitur, & si statuto coggi
5 possit, si ante coactionem compromise-
rit, ita Salycetus in l. finali in fine nu. 4.
vers. hoc non displicent mihi, C. de iudicijs,
Iason ibidem col. 6. post medium vers. & ex
infert nu. 6. & conf. 12. col. 3. ante medium
nu. 5. vers. nec huic fundamento lib. 1. assi-
gnat rationem Felinus in cap. ultimo in fi-
ne vers. non obstat de re iudicata, dicens di-
cta procedere quoties sumus in his qui
fieri non solet, nisi à coacto, at quan-
do actus fieri solet etiam sponte, tunc si
ante coactionem fiat dicitur volunta-
rie secisse, prout ait in compromisso
quod fieri solet etiam libenter, sequitur
Bertazzolus in dicta l. si quis maior n. 303.
Ioan. Francisc. de Sancto Nazario in cap.
cum Marcus Ferrariensis nu. 181. extra de
constitut.

Nam respondetur hanc Felini do-
ctrinam fuisse communiter reprobata
quoniam contrarium dixerunt Bartol.
in dicta l. si quis maior num. 2. vers. secundo
habes C. de transact. ibidem Aretinus nu. 1.
in fine in 3. notabili. Baldus conf. 351. col. 3.
post

post medium nu. 8. in 2. dubio lib. 5. Crotus in l. nemo potest col. 23. num. 40. ff. de leg. 1. ubi Ioan. Hanib. nu. 658. Iacob. de Sancto Giorgio in dicta l. si quis maior notabili 4. ubi Riminald. in 3. notabili, Curtius senior col. 3. Curtius iunior col. 2. post medium in secundo requisito vers. in iudicando non est recedendum, de communi testatur Blanchus de compromissis quest. 1. nu. 18. vers. contrarium, latè Decius in cap. cum Marcus Ferrariensis col. 2. ad medium vers. sed contra illud dictum nu. 34. extra de constitut. equiparatur enim aliquid fieri ex necessitate, vel illius suspicione, l. 3. s. penult. ff. de negotijs gestis, vnde cum durante eadem metus causa de facili cogi poterat ad renunciandum, omnino dicendum erit hanc ratificationem eodem morbo laborare.

Si vero cessauerit causa metus, puta
6 illum inferens decesserit, aut alias, omnino dicendum erit merum fuisse purgatum, sic colligitur ex Summo Pontifice Alexandro Tertio in cap. 1. de his, quæ vi metus causa fiunt, ubi expresse dicitur merum fuisse purgatum ex subsequenti rati habitatione, licet monialis illa metu inducta fuerit ad ingrediendum, in Monasterium, in illis verbis (si legitime probatum fuerit timore mortis prædictæ mulierem religionem intrasse, aut quod facit post modum ratum habuisse ipsam ad Monasterium redire, & habitum depositum reassumere,) idem dicitur in cap. ad id de spon. salibus, & mat. ibi (tamen quia per annum, & dimidium sibi cohabitans consensisse videtur ad ipsum est cogenda redire,) & in cap. de illis il secundo de desponsatione impuberum, in illis verbis (nisi post violentiam consensus accedat,) quæ iura communiter intelliguntur, quoties cessauerit causa dicti metus.

7 Adhæret locus Imperat. Alexandri in l. cum te, il primo, C. de his quæ vi metus causa fiunt, ubi denegatur soluti repetitio, si solutio libenter sequatur ex obligatione præcedente metu tamen contracta, sunt illius verba, cum te non solum cauisse verum etiam soluisse confitearis, qua ratione, ut vim passus restitui quod illatum est postules perspicit non potest, idē dicit in l. si per vim, C. eodem titulo, ibi (si per vim, vel metum mortis, aut cruciatus corporis venditio à nobis extorta est, & non postea eam consensu corroborasti,) consequens est quod si de novo consensus fuisset subsequens metus exceptio cessauisset.

Vnde dixerunt Doctores matrimonii

8 metu contractum quod nullum est, ex subsequenti spontanea copula confirmari, cap. significauit de eo qui duxit in matrimonium quam polluit, &c. cap. ius super qui matrimonium accusare possunt, tradunt Syluester in summa verbo. matrimonium nu. 11. Parisius conf. 170. nu. 25. lib. 4. Menoch. lib. 3. presump. 4. nu. 3. Mascardus de probationibus conclus. 1005. nu. 35. Molina de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 3. nu. 26. 30. & 47. Gutierrez de matrimonio cap. 76. nu. 21. Genuensis in praxi Archiepiscopali cap. 87. nu. 7. Sanchez lib. 4. disput. 18. nu. 2. Rota Romana decis. 873. nu. 1. apud Serafinum, & decis. 628. nu. 7. apud Burattum, dummodo nacta mulier liberā occasionem recedendi, aut aufugiendi sponte coierit, sic etiam in viro, ita Molina dicto nu. 47. Grassius p. 2. decisionum, lib. 1. cap. 12. nu. 31. 32. & 33. Genuensis dicto cap. 87. nu. 4. imò plures dixerunt illud confirmari ex copula subsequenti, etiam coacta, Couarruias p. 1. cap. 4. s. 1. nu. 11. Mascardus conclus. 1031. nu. 10. Menochius lib. 6. presump. 4. nu. 31. & seqq. plures alij relati per Sanchez dicta disput. 8. nu. 13. Valerius in differentiis utriusque fori verbo metus differentia 4. quod ego falsissimum iudico ex dictis in principio, cum Gaylo lib. 2. obseruat. 93. nu. 27. Grassio p. 2. lib. 1. cap. 12. nu. 32. Molina ubi supra nu. 40. et seqq. Genuense dicto cap. 87. nu. 7. Triuisano lib. 2. deci. 63. Sanchez dicta disput. 18. n. 14 & dixit Rota Romana apud Farinaceum decis. 58. nu. 7. & decis. 69. nu. 13. & 14. tam. 1. consil. criminal. & apud Serafinum decis. 859. nu. 1. & 2. & decis. 771. nu. 10.

Et quod per receptionem quantitatis promissæ vigore reuincationis metu contractæ, dicatur actus ratificari, sic in simili dixerunt Bartolus in l. si filius familias per illum textum, ff. ad Senat. Conf. Maced. Iason in l. quæ dotis nu. 91. ff. soluto matr. Cepolla cautela. 10. Falinus in cap. si cautio nu. 20. extra de fide instrumentorum, Iason conf. 47. nu. 2. Decius conf. 430. in fine & conf. 632. nu. 16. Gozadinus conf. 23. nu. 6. Crauetta conf. 111. nu. 15. & conf. 140. nu. 5. Parisius conf. 21. nu. 33. vol. 4. Alexander conf. 172. lib. 7. Bellonus decis. 15. num. 19. etiam si actus fuerit præiudicialis adhuc per receptionem confirmatur, Crauetta de antiquitate temp. pag. 41. num. 20. Ofascus decis. 132. num. 10. Aretinus conf. 128. nu. 6. Alexander conf. 117. nu. 2. lib. 5. Bellonus conf. 18. num. 17. Menochius de recuper. p. eff. remedio 15. num. 119. Salon de Pace conf. 33. num. 20. decisum in Senatu Catalonie testatur Cancernius par. 2. va-

variarum in titulo de solutionibus à nu. 101 cum sequentibus.

Quod procederet non solum si pecuniam receperit, verum etiam si petierit in iudicio, *Alexander loco citato, Decius conf. 316. nu. 6. & in l. cum fundus, §. forum tuum nu. 12. & 13. ff. si certum petatur, Bellonus decis. 111. nu. 3. Romanus conf. 9. in fine, Beccius conf. 116. nu. 41. Marcellus sing. 186. sicut exreptione præcij dicitur ratificatus contractus emptionis, Cravetta conf. 159. nu. 5. Menochius loco citato nu. 123. Tiraq. de iure constituti limitat. 30. nu. 12. Surdus conf. 28. nu. 2. Farinæus decis. 136. nu. 5. tomo 2. & decis. 131. nu. 2. tomo 1. in posthumis, Crescentius decis. 1. in titulo de procuratoribus, latè fundat Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 57. à nu. 15. cum seqq. Magonius decis. 22. n. 18.*

Ratio horum est, quia ratificatio non minus factis quam verbis inducitur, *l. Paulus ff. rem ratam haberi l. de quibus circa finem, ff. de legibus, l. reprehendenda, C. de institut. & substitut. Parisius conf. 33. nu. 30. vol. 1. Beccius conf. 109. nu. 21. vol. 1. subdens plus esse factis, quam verbis approbare, cap. dilecti il primo, & ibi Decius de appellationibus, Grammaticus conf. 13. nu. 9. in civilibus, Muta decis. 55. nu. 29. vers. & facto ipso, ubi plures allegat, Medices conf. 124. nu. 18. & conf. 161. nu. 3. Staibanus senior conf. 5. nu. 5. & conf. 75. nu. 10. Castillus decis. 18. nu. 43. Consil. Dom. Staibanus iunior tomo 1. controuer. cap. 29. nu. 44. & 45. & facta sunt efficaciora ad declarandum animum facientis quam ipsa verba, Abbas conf. 166. vol. 1. Nenzanus conf. 76. nu. 53. Magonius dicta decis. 122. n. 19. nam verba quandoque sunt falsa, facta vero nunquam, inquit Baldus in dicta l. Paulus, Alciatus responsio 248. n. 6. vers. non obstat, unde remanet conclusio, quod ratificatio, quæ factis sit validius confirmat actum quam quæ verbis efficitur, ut latè videre est Menochium dicto remedio 15. nu. 118. cum seqq. igitur probatum remanet, quod sicut renuntiatio metu contracta poterit verbis confirmari, ita & factis, ut in his terminis docent *Vinius decis. 507. nu. 18. lib. 3. Monterius decis. Arag. 45. decisum refert Gaspar Thesaurus lib. 1. questionum forensium quest. 51. nu. 21.**

Sed in contrarium videtur facere communis doctrina ex pluribus *Iuris Conf.* locis desumpta, scilicet in contractibus semper fore initium spectandum, *Ulpianus in l. si procuratorem, ff. mandati*, in illis verbis (*unius cuiusque enim contractus, &*

initium spectandum est,) & in *l. 1. §. non solum circa finem, ff. depositi*, ibi, *initium enim contractus spectandum est*, *Paulus in l. Pomponius il secondo, ff. de negotijs gestis*, in illis verbis, *Pomponius lib. 26. in negotijs gestis initio cuiusque temporis conditionem spectandam esse*, at renunciationis initio inspecto illa erat nulla ob metum contractum, igitur nulla est habenda ratio de subsequenti ratificatione, qua de causa doctissimus ille vir *Reg. Ronitus in pragm. 1. à num. 27. ad Sen. Conf. Maced. dixit ex subsequenti ratificatione contractus facti per filium familias sine patris consensu, illum non confirmari*, licet tempore ratificationis sui iuris fuerit effectus, iam quod ille virtute *Reg. Prag.* nullus erat à principio, eò magis quia, ubi consensus requiritur antefactum, per subsequentem nullum robur recipit, *Baldas in cap. 2. de fundo sine culpa non amittendo, Falinus in cap. cum dilecta col. 6. vers. sextum signum de rescriptis, Iason in l. 1. §. 1. nu. 4 ff. de verb. oblig. Ripa post Bart. in lita supelatus nu. 7. ff. de verb. oblig. Casfanens in consuetud. Burgarub 4. verbo sanlicense num. 1. & 2. & latius in eadem rub. §. 7. verbo sicem est num. 40. Capra in suis regalis conclus. 54. num. 34. cum seq. latè Iason in l. si quis mihi bona, §. instum. 41. cum seqq. ff. de acqu. heredit. & Bartolus in l. nec adoptio, ff. de adoptionibus, tradit regulam generalem quod siue ex defectu rei in dispositione deducatur siue ex defectu consensu à principio actus requisiti, numquam ratihabitio illum firmat, neque vitium nullitatis purgatur, sequitur hanc doctrinam *Berons conf. 73. nu. 1. Celsus Hugo conf. 34. num. 2. latè Ofsacus decis. 166. à num. 9. cum seqq. hoc esse in renunciatione per metum contracta, quia peccat in consensu, consequenter subsequens ratificatio, tam verbis, quam factis illam non validaret.**

Nam responderetur hæc omnia posse locum obtinere, quoties actus à principio est nullus, secus si validus sit, sed rescindibilis, quoniam possunt ratificari, at supra probatum est renunciationem metum factam esse à principio validam, sicut unumquemque contractum, solum fore rescindibilem, ut in *Theoremate præcedenti*, non mirum si confirmari possit, saltem valebit ex nunc, ex adductis per *Surdum conf. 241. nu. 70. Gregor. XV. decis. 3095. n. 9. secuntur Rota Romana decis. 557. sub num. 3. par. 1. in recentioribus Thomatus decis. Macer. 100. num. 14. & 15 & latè hoc examinat Tiraqu. de retractu ligna-*

lignager. §. 1. glosa 10. à nu. 63. vsque ad 72.
& ad doctrinam Reg. Rouiz. facilis est res-
ponso, cum communiter fuerit repro-
bata. saltem illa obligatio ex nunc vi-
15 res recipere, iuxta notata per Cardin.
Manticam de tacitis, & ambiguis lib. 8. tit.
7. num. 25. & 30. Menoch. de recup. possess.
remedio 15. num. 115. Crassum de except.
27. num. 12. per Piscardum in §. illud pro-
prie num. 12. instituit. quod cum eo, Cencium
de censibus p. 1. cap. 2. quest. 1. art. 2. num. 21.
Duardum de censibus §. 1. quest. 19. nu. 35.
per Seraf. decis. 1350. Farinac. decis. 527.
num. 11. tomo 1. Anton. Faber lib. 4. Codicis
tit. 21. definit. 4. Grinellum decis. 14. nu. 21.
& in terminis nostræ prag. notant de
Marinis lib. 1. quotidiana. cap. 145. à num. 24.
cum seqq. Montanus controuersia 38. latè
Dom. Marchio Ramontis Prasfes Sac. Conf.
Merlinus tomò 2. controuersiarum cap. 53.
per totum, per totum, quoniam ratifica-
16 tio actus invalidi nihil aliud est, quàm
nouus actus, l. asse toto. ff. de hered. instit. l.
abuenire solet. ff. de verb. signifi. Menochius
conf. 80. num. 66. Gregor. XV. decis. 395.
num. 10. Tomatus decis. Maceratus. 100.
num. 13.

Quæ omnia intelligo si metus non
durauerit, vt in principio, imò quando
diximus per receptionem pecuniæ, sed
per solutionem metum purgatum dici
17 & renunciationem confirmatam, in-
telligas si ad hoc non præcesserit in-
strumentum aliquod, alias actus non
validaretur, quoniam censetur receptum
seu solum virtute illius obligationis,
quam euitare non poterat, idè Doctores
ibi citati limitauerunt doctrinam illam
ex adductis per Cancerrum loco citato nu.
104. & sic intelliguntur Bartolus, Baldus,
& alij in l. 2. de iis, quæ vi metusne causa
fiunt, Surdus conf. 513. num. 43. Menochius
conf. 1. num. 287. Boerius. decis. 100. num. 15.
& 16. Viuius decis. 105. num. 5. Farinac. de-
cis. 263. num. 1. in fine consil. crimin. lib. 2. &
decis. 286. num. 4. in fine, cum alijs apud de
Grassius de except. onibus except. 1. l. 82. &
83. vbi plures adducit.

S V M M A R I V M.

1. Metus in dubio non presumitur, sed eris
probandus.
Sic delictum in dubio neque presumitur.
2. Metus est difficilis probationis.
Idè sufficit qualiscunque probatio, sicut in
omni alio actu difficili.
Sic poterit probari per coniecturas, & in-
ducta.

Et admittuntur testes, qui alias repelleren-
tur.

Et probatur ex depositione vnius testis.

Probatur etiam ex testibus singularibus.

3. Testes domestici in ciuilibus non probant.
Quod locum non habet in probatione metus.
Sic etiam probant in actu domi gesto.

4. Testes affirmantes de metu magis probant
quàm nulle negantes.

5. Ponderatur contra hoc argumentum Si-
gaoroli, & resoluitur.

6. Clausula apposta in instrumento, non vi-
dolo, sed sponte, nihil operantur ad extin-
ctionem metus, sed quandam presumptio-
nem inducunt.

7. Metus leuior sufficit ad rescissionem con-
tractus gesti cum patre.

8. Iudex arbitratitur, quando metus dicatur
sufficenter probatus.

ARG V M E N T V M.

Declaratur quomodo probetur metus
ad rescissionem renunciationis, cu-
iusvis alterius contractus.

T H E O R E M A. XCIV.

Q VONIAM in dubio metum interuenis-
se in aliquo contractu non presumi
tur, iuxta textum in l. interpositas, vbi Do-
ctores, C. de transactionibus, notant Meno-
chius lib. 3. presumpt. 1. 26. num. 1. Mascar-
dus de probat. conclus. 1051. & 1052. Cuius
de modo articulandi glosa 2. num. 1057. cum
sequentibus, Farinaccus decis. 5. num. 9. p. 1.
in recentioribus, & decis. 628. num. 5. notum
metum inferre est delinquere, quod nū-
quam in iure nostro presumitur, l. mari-
no, ff. pro socio, indè oportet hic videri
quomodo metus probari possit, vt re-
nunciationis locus dari possit.

Verum cum metus difficilis sit pro-
2 bationis, secundum glosam magnam in l. et
exceptione, §. in hac actione, ff. quod metus
causa, & in l. 1. §. quæ onerande verbo me-
tus, ff. quarum rerum actio non detur, quàm
singularem, & æquam vocant Imola, &
Barbatus in cap. causam matrimonij de offi-
cia delegati, Bertrand. de Carpen. conf. 97.
num. 4. vol. 9. Barbatus conf. 60. num. 3. vol.
1. Boerius decis. 101. in principio, Fontanel-
la de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 7.
glosa 2. p. 5. num. 38. in principio, Card. Man-
rica decis. 113. num. 13. Serafinus decis. 818.
num. 3. Farinaccus. decis. 643. num. 23. p. 1.
in recentioribus, & decis. criminali 242. nu.
1. Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 116.

num.

num. 17. & cum in materia difficilis probationis sufficiat qualiscumque probatio etiam insufficientis, iura sunt in cap. veniens 16. & in cap. finali de testibus, l. si vicinis, C. de nuptijs, l. si quidem C. unde vi, l. consensu circa finem, C. de repudijs, l. interrogari, l. de quibus, l. si quis in gravi, §. si pupillus, & seq. ff. ad Sillanianum, Decius cōs. 133. num. 6. Hippolytus sing. 43. Aug. Caraita in addit. ad textum in dicto cap. veniens il secondo de testibus, Zazius cōs. 15. num. 2. & 1. Alexander cōs. 54. nu. 6. vol. 12. & cōs. 13. nu. 3. eod. vol. Natta cōs. 235. num. 9. vol. 2. Gaillus lib. 1. obseruat. 149. num. 7. idē leuiques probationes sufficiunt ad probandum metum, Gaillus, ubi supra num. 19. Mantica, & Serafinus locis citatis, vnde poterit probari per conficturas, & indicia, Bartol. in l. de pupillo, §. si quis ipsi pratori quest. 8. ubi Iason, ff. de operis noui nūtiatione, Surdus decif. 194. num. 23. Serafinus deci. 771. num. 2. Nizol. allegat. 21. num. 13. Fontanella loco citato num. 39.

Sic in probatione metus non requiruntur testes omni exceptione maiores, & admitti eos qui aliam de iure repelluntur, notant Alexander cōs. 156. num. 15. lib. 5. Houndedus cōs. 29. num. 24. lib. 1. Caydin. Mantica dicta decif. 113. Farinaceus decif. 147. nu. 4. & 10. p. 1. in recentioribus, probatur etiam per proprium iuramentum, colligitur ex textu in cap. statum, §. cum vero circa finem de rescriptis lib. 6. in illis verbis (nisi impetrans de predicto timore quem in litteris commissionis expresse tenebatur primo fidem iudicio faciat saltem per proprium iuramentum).

Sic etiam licet unus testis in libro nostro nullam plenam faciat probationem, l. iuris iurandi, C. de testibus, in causa tamen metus sufficiens iudicabitur textus est in cap. presens clericus, & ibi glossa verbo partem 20. quest. 3. Speculator de teste §. restat, Fontanella loco citato num. 82. Sesse decif. Arag. 60. num. 7. cum seqq. p. 1. Rota Romana decif. 702. nu. 6. in penult. vol. apud Farinaceum, idem in fragmentis verbo metus num. 170. Mogolon de metu cap. 2. §. 7. & ante eos Aretinus cōs. 13. & 61. Boerius decif. 101. nu. 9.

Idem dicitur de testibus singularibus licet enim tales testes non probant, l. testium, C. de testibus in l. de quibus col. ante penult. ff. de legibus, Alexander cōs. 21. col. 2. lib. 4. & cōs. 143. col. 1. lib. 3. tamen ad probationem metus sufficientes existimantur, notant Crotus in l. stipulatio hoc modo concepta num. 46. ff. de verb. oblig.

Cepolla cōs. 2. in ciuilibus, Vrsillus ad Afflictum decif. 246. num. 4. Rota Romana decif. 205. num. 17. apud Burattum, & decif. 242. num. 33. & 206. num. 21. apud Farinaceum tomo 2. consil. criminali. quibus addo Hodiernam post hæc scripta visum controuersia 16. num. 64.

3 Vnde si testes domestici in ciuilibus non probant, l. etiam, C. de testibus l. penult. ff. eodem titulo, (quod secus est in criminalibus ad probandam innocentiam, Speculator in titulo de inquisit. §. 1. num. 22. Baldus in l. parentes, C. de testibus, Iason, & alij in l. ut vim, ff. de iustitia, & iure, Natta cōs. 412. num. 22. Gramaticus decif. 56. nu. num. 16.) verum in probando metu habiles iudicantur, arg. l. quoties, C. de naufrag. lib. 10. Riccius collect. 154. Rota Romana dicta decif. 242. 260. & 147. ratio est, nam in ijs quæ secreto, & domi tractari solent ab alijs facilliter ignorantur, & solum a domesticis deponi possunt, Bartolus in dicta l. quoties, & in l. consensu, C. de repudijs, Alexander cōs. 64. lib. 1. & cōs. 156. vol. 5. Gramaticus decif. 34. num. 37. in fine, & in ijs, quæ sui natura facilliter ignorantur testes minus idonei admittuntur, latē tradit Gabriel de testibus conclus. 7. Farinaceus quest. 60. num. 58. cum seqq. Cancerius p. 1. variarum in titulo de testibus nu. 14.

4 Ex his oritur quod magis creditur duobus testibus affirmantibus quam mille negantibus metum, docent Innocentius in cap. super hoc de renunciat. Bald. in l. obseruare, §. profecisse num. 15. in fine, ff. de officio proconsulis, Alciatus de presumpt. reg. 3. presumpt. 7. num. 4. & responso 5 in fine, Menochius lib. 3. presumpt. 126. nu. 31. Mascardus conclus. 1057. num. 1. Couar. de sponsalibus p. 2. cap. 3. §. 5. nu. 10. Sanchez lib. 4. disput. 27. num. 1. Cucchius lib. 5. institut. maior tit. 12. num. 167. Gutierrez de matrimonio cap. 77. num. 7. Gama decif. 250. num. 4. par. 1. Ama sing. 341. circa medium, plures alij apud de Grassis dicta except. 11 num. 51. Sesse decif. Arag. 60. num. 15. lib. 1. Boerius decif. 100. num. 3. Canalcanus deci. 27. num. 16. lib. 2. Afflictus decif. 246. num. 3. ubi Vrsillus num. 8. Gregor. XP. dec. 326. num. 46. Gutierrez cōs. 16. num. 15. Trentacinq. lib. 1. variarum cap. 1. num. 17. Rebuffus cōs. 68. nu. 33. Rota Romana in vna Vlixbonens. nullitatis professionis die 17. 1641. coram Renier. P. D. Carrillo versiculo quibus non aduersari apud Dianam par. 6. Abruzzo in lectura practicali §. accideat aliquando num. 10. & 11. & ratio quæ non creditur testibus de mera voluntate de-

ponentibus, est quia testificarentur de actu soli Deo noto, deponentes vero de metu testificantur de minis, tormentis, & similibus ex quibus metus inducitur.

Et licet *Signorolus Homodens conf. 35. nu. 36.* dicat totum oppositum, scilicet magis credi testibus de actu libero deponentibus, ea ratione, quia voluntas, & consensus omnem excludit violentiam compulsiuam, & voluntas spontanea probatur per actum extrinsecum, facti vel verbi, l. potuit, C. de iure deliberandi, l. de quibus, ff. de legibus, metus vero consistit in mente, quæ soli Deo nota est, ideo magis debet credi testibus deponentibus de actu mere libero, quam de metu.

Nam respondeo dictum hoc *Signoroli* procedere, quoties testes deponentes de metu non deducunt actus positivos, ex quibus colligi possit, sed si deducunt actus ex quibus oritur metus, dictum *Signoroli* cessat, ita *Menochius d. presump. 126 n. 31. Mascard. loc. cit. & videndus est Pacian. de probationib. lib. 1. cap. 5. n. 24.*

Idem clausulæ appositæ à notariis in instrumentis (non vi, non dolo, sed sponte) nihil operantur, & non probant quin metus seu vis non adfuerit, sed solam quandam iuris præsumptionem inducunt, docent *Arctin. conf. 14. n. 16. Socin. senior conf. 26. 2. lib. 2. Curt. senior conf. 56. n. 26.* nam sicuti contractus metus fuit celebratus, ita omnes clausulæ meticulousæ iudicantur, *Menoch. d. presump. 126 n. 30. Serafin de privilegijs iuramenti priuil. 100. n. 6. Goz. adin. conf. 28. n. 23. Crauetta conf. 299. n. plura adducit ad hoc de Grassis dicta except. 11. n. 55. cum seqq.*

Adverti tamē debet, quod et si lesio metus sufficiat in patre erga filiam renunciantem ad illius rescissionem, *Rota Romana decis. 205. nu. 19. apud Burattum,* tamē debet aperire de illo constare, quam si ab alio fuerit illatus, quoniam nullus amor paternum vincit, *Rota Romana apud Farinaceum, Burattum, & Manticam locis citatis.*

Denique tunc remitto iudicis arbitrio, qui iuxta coniecturas ex actis, instrumentis, loco, & tempore resultantes iudicabit, ex textu in l. metu, ff. ex quibus causis maiores, *Suarez allegat. 24. n. 6. Menochius de arbitrarijs iudicium lib. 2. centuria 2. casu 135. Gama decis. 346. & videndus est Gaspar Thesaurus lib. 1. qq. forensium qu. 51. d. num. 22. cum seqq.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Dolum iura nostra maxime abhorrent. Ideo contractus dolo factus nullus est. Definitur dolo.*
- 2 *Dolus in dubio non præsumitur. Sed fallit, quando non exprimitur per venditorem defectus latens in re vendita.*
- 3 *Author remittit legendam questionem, si vendita re pro francha, & libera, contractus rescindi possit, ed quod reperitur obnoxia hypotheca, aut alteri oneri.*
- 4 *Dolus dicitur adesse in contractu, quoties fuerit dictum mendacium. Sic quando adfuerint nimia persuasiones. Idem dicitur, si contrahens non expresserit qualitatem sue personæ, puta cum fuerit privilegiata, licet Author in hoc contradicat. Sic etiam præsumitur, quando fuerint appositæ inusitatæ cautela. Præsumitur ex vicinitate actuum. Idem dicitur quando fieret contractus absque solemnitatibus à iure requisitis.*
- 5 *Dolus dicitur adesse quoties sciens præstito frumenti fore diminuendum intra aliquod tempus, vendiderit pro pretio illo tunc currente.*
- 6 *Dolus præsumitur quoties fuerit factus contractus clandestine. Idem si fuerit factus in loco valde remoto. Vel si fieret cum personâ odiosa, puta vitrico. Idem dicitur quando in contractu adfuerit læsio enormis, vel enormissima.*
- 7 *Explicatur, quæ dicatur læsio enormis, enormior, & enormissima. Et referuntur omnes sententiæ.*
- 8 *Minor non poterit petere restitutionem in integrum, si adfuerit modica læsio, licet alii qui contrarium dicat.*

A R G V M E N T V M.

Declaratur secundus casus enunciatus in cap. quamvis pactum, quo renunciatio rescinditur, scilicet si dolo facta fuerit, qui dicitur adesse existente læsione, & enumerantur alij casus.

THEOREMA XCV.

Diximus in principio huius capituli Summum Pontificem in cap. nostro quamvis pactum duos excepisse casus, quorum vno probato renuntiatio annullatur, & rescinditur, primo si metu facta fuerit, secundo si dolo, at quia per præcedentia Theoremata vidimus de primo casu, scilicet de metu, oportet hic videre de dolo, cuius causa renuntiatio rescinditur, iura enim nostra satis dolum abhorrent, l. dolo, vel metu, C. de inutilibus stipulationibus, cap. cum contingat, cap. mulieres de iure iurando, & extant integri tituli, ff. de doli metus exceptione, & Codicis de dolo malo, ideoque contractus taliter factos annullant, cum dolus nil aliud sit, nisi quædam machinatio, siue deceptio, quæ quis decipit alterum dicto, vel facto, vel omissione eius quod dicitur, vel facere renebatur, colligitur ex l. 1. ff. de dolo, docent Petrus Nauarrus de restitu. lib. 2. cap. 1. num. 52. Rebellius de obligat. iustitie part. 1. lib. 1. de contractibus quest. 6. sect. 1. num. 2. Molina de iustitia, & iure tomo 2. disput. 293. Arragonius 2. 2. quest. 62. art. 2. vers. diximus hincque, Filiuccius tractat. 33. cap. 7. quest. 1. nu. 113. cum seqq. aut dolum committens peccet mortaliter regulariter, licet ex aliquibus circumstantiis excusetur, & solum venialiter peccaret, ita Molina disput. 252. nu. 18. Reginaldus lib. 25. num. 129. Azorius part. 3. lib. 4. cap. 21. quest. 8. & alij apud ipsos.

Dolus tamen cum sit delictum, in dubio non præsumitur, sed ab allegante venit probandus, ita Mascardus de probationibus conclus. 531. Menochius lib. 5. præsumpt. 3. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 2. tit. 1. Farinacens de pœnis temperandis q. 89. nu. 2. Valenzuela conf. 2. num. 15. Surdus conf. 528. nu. 34. Barbosa in l. si moram 95. ff. soluto mat. Barzins dec. 100. nu. 8. Giurba decif. 13. nu. 10.

Enumerantur tamen plures casus in quibus dolus præsumitur, primo quando venditur aliqua res non dicto, neque explicato vicio latente, quod si emptor sciisset non emitteret, colligitur ex allegatis per Mascard. concl. 532. & per Sforza Oddum de restitut. in integrum quest. 83. venditor enim tenetur certiorare emptorem de qualitatibus rei quas cum sciat, minoris esset empturus, text. est in l. quæro. 40. vers. specialiter, ff. de actionibus empti,

Alexand. conf. 95. lib. 2. videndus est ad propositum Gratian. tomo 2. discept. foren. cap. 361. per tot. quoniam non faciens id ad quod scit se teneri, dicitur in dolo, l. dolus, ff. mandati, l. si procuratorem, §. dolo ff. eodem titulo, Corneus conf. 116. in fin. lib. 1. Crauetta conf. 6. n. 96. & scientia dolum producit, l. si quis affirmaverit, ff. de dolo, per quem tex. sic dixit Crauetta conf. 282. n. 7. in fine, Beccius conf. 166. Surdus decif. 116. n. 7. ex quibus prodijt frequentissima illa quaestio si vendita re pro siacha & libera, repertaq; alicui oneri subiecta, possit contractus ille rescindi, & quia maximam discussionem requireret, ideoque extra materiam alibi examinandam relinquo, solum pro nunc referam Doctores videndos, Surd. decif. 165. & bi additio, Gratian. decif. 54. Reg. Rou. in prag. 1. & n. 34. cum seqq. de censibus, Mangilius de emptionibus quest. 23. & 24. Cenc. de censibus q. 42. per totam in ultima edit. de Marimis lib. 1. quotid. cap. 195. Pascalem de viribus patrie potestatis p. 1. cap. 8. n. 10. in fine, Reg. Merlin. tomo 1. controuers. cap. 46. Franc. Mariam Prato pract. obseruat. cap. 28. Dom. Reg. Cap. Latro tomo 2. decif. 147. Thorum in compendio tomo 3. par. 3. verbo venditor rei stabilis fol. 407. Christoph. Martium decif. Senensi 30 ac alios apud ipsos, Mercul. Merlinum de pignoribus lib. 4. tit. 5. q. 182. per totam.

Secundo dolus præsumitur ex mendacio, si ex illo aliquid commodi mendaci resultauerit, l. si quis affirmaverit, §. 1. l. eleganter, §. idem Pomponius, ff. de dolo, Menochius dicta præsumpt. 3. Mascardus loco citato, Surdus decif. 216. num. 39. tertio dicitur adesse dolus, si fuerint adhibite nimis persuasiones, ex textu in l. cum quis, ff. de dolo malo, vbi Proculus hæc verba profert (cum quis persuaserit familie meæ, ut de possessione decedat, possessio quidem non amittitur, sed de dolo malo actio in eum competit si quid damni mihi accesserit,) Mascardus ubi supra, Farinacens dicta quest. 89. num. 10. quarto præsumitur dolus si contrahens non expresse qualitatē suæ personæ, puta si esset persona privilegiata, Menochius ubi supra num. 76. & alij apud Hermosillam fol. 339. num. 9. quod ego non ita de facili admitterem, quoniam unusquisque scit, aut saltem tenetur scire qualitatē personæ cum qua contrahit, l. qui cum alio contrahit, ff. de regulis iuris, ibi (qui cum alio contrahit, vel est, vel debet esse non ignarus conditionis eius) sic tenetur scire illum esse filiumfamilias.

ias, l. penult. ff. ad Maced. sic debet scire illum esse minorem, glosa in l. si Titius, vers. etatis, ff. de fideiussoribus, muka allegat Decius in dicta l. qui cum alio contrahit, consequenter non dicitur in dolo si suam qualitatē non exprefferit.

Quinto præsuntur dolus, quando apponuntur in contractu quedam inuinitate cautelæ, Mascardus conclus. 299. num. 15. Osasus decis. 42. post num. 3. Menochius lib. 3. præsumpt. 122. num. 67. Card. Tuscus verbo simulatio conclus. 262. num. 24. Cardin. Mantica de tactis, & ambiguis lib. 13. tit. 35. num. 13. Farinaceus de pœnis temperandis quest. 89. num. 24. & de falsitate quest. 162. num. 155. Franc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 22. num. 25. sicut ex vicinitate actorum, eo quod in continenti fiunt, ut in l. sed Iulianus, §. sed si filius familias, ff. ad Sen. Conf. Maced. ibi (plane si patri heres extiterit filius familias, & pignus persequatur, exceptione doli submouebitur,) & in l. si ventri, §. finali, ff. de priuilegijs creditorum, in illis verbis (quod quidem potest benignè dici, si modo nō post aliquod interuallum id factum sit) ubi glosa, Bartol. & Angelus, Iason in §. si quis in fraudem num. 163. institut. de actionibus, Peguera decis. 50. num. 1. Farinaceus de falsitate, & simulatione quest. 162. num. 146. cum seq. p. 4. Consil. Dom. Staibanus iunior controuersiarum forensium cap. 9. nu. 13.

Præsuntur etiam dolus quando contrahitur cum aliquo sine solemnitatibus à iure requisitis, l. si quos C. de rescindenda vendit. Menochius de arbitrarijs iudicium casu 225. sicut dicitur quotiescumque quis sciens prætium frumenti olei, & similia fore per Principem diminuendum, alteri vendiderit pro prætio illo tunc currente, ita Bartol. in l. 2. C. de periculo, & commodo rei vendite, Paulus de Castro in l. 1. §. finali, ff. de actionibus empti, Hyppolitus in l. statuliber num. 7. ff. de questionibus, Bartolus, & Paulus de Castro in l. contra legem, ff. de legibus, Afflictus decis. 399. num. 9. Conarruias in regula peccatum p. 2. §. 4. fol. 37. licet ego in hoc non concurrem cum hac sententia, ut restantur plures relati per Bartolom. de Sancto Fausto in speculo confes. disput. 6. quest. 15. num. 2. Molfesius in summa tomo 2. tract. 12. cap. 5. num. 69. Petrus Nauarrus de restit. lib. 3. cap. 2. nu. 67. reiecta distinctione Valent. to. 3. disp. 5. q. 20. puncto 4. ad tertium, quam impugnatur Turrian. 2. to. 2. disput. 588. dub. 3. n. 5. ipsam sequitur P. Dian. p. 1. tract. 8. c. 40. & legendi sunt Larr. decis. Crap. 11. n. 55. & 56. Giurb. obseru. 1. n. 23.

quonia iste vëditor dicitur vti iure suo.

Præsuntur dolus, quoties actus factus fuerit clandestine, ex textu in l. 1. C. de interdicto matrimonio cap. cum inquisitio de clandestina desponsatione cap. 1. ut alterius beneficia, & c. Tiraquell. de pœnis temperandis casu 11. Farinaceus loco citato num. 78. & actus dicitur clandestine factus si testes desint, vel si illi adessent, fieret contractus in loco valde remoto, itaque de facili non possit venire ad notitiam eorum quorum interest, Hieronymus de Leo decis. 9. num. 17. & num. 11. ait dolum præsumi ex actu gesto cum persona odiosa, puta vitrico, cum quo priuigius contraxerit, & consideraretur illius eodem modum, notant Mascardus, & Farinaceus locis citatis.

Vltimo præsuntur, existente enormi vel enormissima læsione, qui dicitur nascens ex ipsa re, de quo loquitur Sammus Pontifex in nostro cap. quamuis pactum, & colligitur ex textu in l. si quis cum aliter, §. 1. ff. de verb. oblig. ibi (idem esset si nullus dolus intercesserit stipulantis, sed ipsa res in se dolum habet) idest si addit læsio, ut omnes explicant, idem dicitur in l. si superstiti, C. de dolo, in illis verbis (sane si læsa es immodice non dolo propter paternam verecundiam, sed in factum actio tibi tribuenda est,) l. omnes, §. Lucius, ff. que in fraudem creditorum, ubi Vlpianus, ait quod licet fraus ibi adhibita non fuerit, tamen ex ipsa re præsuntur dolus, & fraus, ibi (Lucius Titius cum haberet creditores libertis suis ipsdemque filijs naturalibus vniuersas causas res suas tradidit, respondendi quamuis non proponatur consilium fraudandi habuisse, tamen quia creditores habere se scit, & vniuersa bona sua alienauit intelligendum est fraudandorum consilium habuisse,) idem Vlpianus in l. 2. §. plane, ff. de doli mali metusue except. ibi (sedan in ea re dolo malo factum sit à patre actoris,) ex quibus iuribus oritur dicendum ex enormi seu enormissima læsione dolum oriri, sic notant Ancharanus conf. 38. Alexander conf. 125. vol. 1. Decius conf. 180. Rurpuratus conf. 18. num. 46. Osasus decis. 40. num. 3. Pedrocha conf. 26. num. 32. & 33. Fontanella de pactis nuptialibus tomo 1. clausula 3. glosa 18. p. 3. num. 47. Gaytus de credito cap. 2. tit. 7. nu. 1583. Franchus dec. 119. & 247. Thesaurus decis. 165. num. 7. Consil. Dom. Staibanus iunior controuersiarum forensium cap. 70. num. 29. & 30. Ludouicus decis. Pernsina 14. nu. 55. Mastrill. decis. 247. à num. 63. Cancerius p. 1. variarum in titulo de emptione num. 22. in fine.

K K K 2

Ana

Amatus conf. 26. plura congerit Postius de subhastationibus inspect. 57. num. 18. Rota Romana decis. 3. num. 29. in recentioribus p. 7. Mercur. Merlinus decis. 115. num. 21. post tractatum de pignoribus, de qua doli specie hic agimus.

Et pro maiori intelligentia sciendum
7 erit, dari in iure nostro læsionem minimam, modicam, magnam, maiorem, & maximam, & alio modo vocamus enormem, enormiorem, & enormissimam, & quæ dicatur læsio modica id totum iudicis arbitrio remittitur, inquit *Menochius de arbitrarijs iudicium casu 73. & 75. & exemplum minimæ læsionis, seu modicæ taliter tradiderunt aliqui, puta res valet 205. & vendatur 100. plus, vel minus, ita Molina de ritu nuptiarum lib. 3. quest. 96. num. 45. in enormi, seu magna læsione dixerunt, quando est in 6. parte iusti prætij, vel tertiâ, sed communiter quando excedit sextam partem, ita Barzolus, & Doctores in l. societatem, §. arbitrorum iuncto textu in l. si nerue, cum ibi notatis, ff. pro socio, Cepolla conf. ciuili 29. num. 12. Curtius iunior conf. 79. in fine, Decius conf. 39. col. finali num. 7. Rumus conf. 81. col. 2. vol. 1. Cumanus conf. 50. Gabriel lib. 3. communium conclusionum in titulo de emptione, & venditione conclus. 1. num. 7. Caputius in consuetud. si moriatur p. 3. §. 10 num. 1. Farinaceus in fragmentis verbo iuramentum il primo num. 288. alij vero, & melius iudicis arbitrio remittunt, ita Serafinus de iuramento priuilegio 83. num. 88. Castillus lib. 3. controuersiarum cap. 2. nu. 15. enormior læsio dicitur quando non excedit dimidium iusti prætij, ita Iason conf. 55. col. 2. vol. 1. Bellamera conf. 24 col. 4. Curtius iunior conf. 141. col. 3. Caputius loco citato, Calcanes conf. 84. col. 6. Ruinus conf. 16. col. 3. vol. 4. Gabriel loco citato num. 8. Escobar de ratiocinijs p. 2. computat. 6. nu. 1.*

Læsio vero enormissima est, quando non solum est in toto, sed etiam quando nimis dimidiæ terminos excedit, ut per Couarr. in cap. quamuis pactum par. 3. §. 4. num. 5. de pactis lib. 6. Rumus conf. 11. col. finali vol. 4. & conf. 109. col. 5. vol. 1. & conf. 16. vol. 4. Crauctta conf. 192. num. 6. Bonifacius Rogerius conf. 16. num. 47. & seqq. & conf. 73. in principio vol. 1. decisio Perusina 28. num. 62. Castillus dicto cap. 2. num. 45. Caputius loco citato circa medium, alij distinguunt inter contractus correspondentes, puta si loquamur de contractu emptionis, & venditionis, permutacionis, locationis, & similibus, tunc dicunt

læsionem enormissimam esse quando excessus est in duplum iusti prætij, puta res quæ valet triginta datur pro decem, si vero sumus in contractu mere gratuito, tunc debet esse læsio in tota quantitate, ut in donatione renunciat. & simili, aut vero quando excessus est in triplo, vel quadruplo, puta res, quæ valet sexdecem fuerit data pro quatuor, ita Giurba decis. 100. nu. 5. Gaspar Ermosilla tomo 2 fol. 320. num. 60.

Alij vero & melius remittunt iudicis arbitrio, qui iudicabit qualitatem rerum, personarum, ac locorum, ita docent *Felinus in cap. cum illorum col. 3. de sententia excommunicationis, Aymon conf. 192. col. 4. Marianus Soccinus iunior conf. 48. num. 22. vol. 3. Parisius conf. 89. num. 53. vol. 1. Alexander conf. 130. num. 2. vol. 7. Eugenius conf. 28. num. 39. 40. & 41. Georgorius Cabedo decis. Lusitan. 70 num. 1. & 2. Mauritius Dolanus de restit. in integrum cap. 124 alijque apud Molinam, & Hermosilla, locis citatis, sicut non sufficeret ad petendam restitutionem in integrum à minore modicam læsio, ut determinat *Ulpianus in l. si ex causa 10. ff. de minoribus, in illis verbis, si grande damnum sit minoris illis carere, & in l. penult. ff. de minoribus, ibi, si res pupillaris, vel adolescentis distracta fuerit, quam lex distrahi non prohibet, venditio quidem valet, verum tamen si grande damnum pupilli, vel adolescentis versatur etiam si collusio non intercessio, distractio per in integrum restitutionem reuocatur, l. 1. C. si aduersus vendit. pignoris, ibi, si tamen magno detrimento afficiatur, l. finali, C. quibus, & aduersus quos, ibi, nisi ex magna causa, & in cap. penult. de emptione & vendit. in illis verbis, enorme dispendium incurrisse, & post multos sic docuerunt *Tiraqu. in tractatu de iudicio in rebus exiguis ferendo, Menochius de arbitrarijs iudicium lib. 2. casu 74. & 75. plures refert doctissimus Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo, vel aduersarij dolo num. 7. Facchineus lib. 3. controuersiarum cap. 13. Castillus loco citato num. 25. licet in hoc contrarium dixerint multi apud Periera loco citato vers. quibus tamen non obstantibus, Castillus dicto cap. 2. num. 18. Garzia de expensis cap. 18. num. 21. Caputius ubi supra §. 10. tum. 2. Sforza Oddus in tractatu de in integrum restitutione quest. 4 art. 12 num. 99.***

S V M M A R I V M.

- 1 *Filia renuncians successionem matris, & dotata fuerit solum de bonis paternis, dicitur enormissime laesa.*
Quod procedit licet mater esset viuens tempore renunciationis.
- 2 *Pater dotando filiam, dicitur solum de suis bonis, licet dixisset in dotatione de bonis suis, & maternis.*
- 3 *Et procedit, licet tali donationi filia expressè consenserit.*
- 3 *Ponderatur textus in l. ne fennius, ff. de negotijs gestis, & resoluitur.*
- 4 *Ponderatur, & resoluitur textus in l. cū post §. 1. ff. de administrat. tutorum.*
- 5 *Debitor alicuius mulieris promittens dotem pro illa, dicitur fecisse animo compensandi cum quantitate illi debita.*
- 6 *Bona propria filia veniunt in dotatione facta per patrem in subsidium, scilicet si sua propria non sufficiant, facta dotatione de bonis paternis, & maternis.*
- 7 *Fideiussor vocatur, licet se principaliter obligauerit, quoties pecunia ad ipsum non peruenerit, sed ad correum obligatum.*
- 8 *Dicta num. 6. procedunt, licet adsit renunciatio filia de bonis maternis.*
Idem dicimus, licet bona patris essent sufficientia pro illa dote tantum, & haberet alias filias.

ARGVMENTVM.

Renunciatio facta per filiam de bonis maternis rescinditur tamquam continens læsionem, si solum de bonis paternis fuerit dotata, licet pater dixisset in dotatione de bonis suis, & maternis, inde dilucidatur *textus in finali C. de dotis promissione.*

THEOREMA. XCVI.

EX dictis in præcedenti oritur dicendū filiam læsam in renunciatōne posse venire aduersus illam, quia dolum continet, dicta l. si quis cum aliter, §. 1. ff. de verb. oblig. dicta l. si superstiti, C. de dolo, l. omnes, §. Lucius ff. quæ in fraudem creditorum, de Franchis dicta decis. 247. Theſaurus decis. 233. num. 10. Anellus de Amato conf. 54. Camillus Medices conf. 156. num. 23. vers. ut cumque Consil. Staibanus controuersia 85. num. 12. proinde si filia dotata de bonis paternis tantum, renunciatue-

rit etiam successioni matris, quoad hæc successionem dicitur enormissime laesa, & iā quod ex illius bonis nihil haberit, poterit aduersus illam venire, seu rescindere, ita Ancharanus conf. 39. Decius conf. 180. nu. 2. cum seqq. & conf. 379. nu. 3. Cefalus conf. 642. num. 81. Surdus conf. 393 num. 42. Mastardus conclus. 1076. num. 7. Cauillos communes contra communes lib. 1. quest. 115. nu. Eugenius conf. 2. & 29. Hondedus conf. 29. num. 15. cum seqq. Mastrillus decis. 186. à num. 17. Magonius decis. 18. Mainardus lib. 4. decis. 21. Molfesius ad nostra consuetudines p. 4. quest. 17. de renunciat. num. 18. & in addit. tomo 2. num. 4. Antonius Faber lib. 5. Codicis titulo 6. definit. 7. quod procedit licet renunciatio facta fuisset viuentē matre, Anellus de Amato dicto conf. 54. nouissimè notat Donadies post hæc scripta visus de renunciat. cap. 10 in principio.

Sed dubium est, quid si pater filiam dotauerit, dicendo de bonis suis, & maternis ipsius filia, tali casu bona materna sub dotatione comprehendantur, consequenter tanquam de illis dotata, læsio excludatur, & respondeo læsam dici, & sic aduersus illam venire posse, eò quod regulā habemus in iure, quod si pater in dotando filiam expreſſerit de bonis suis, & maternis, sua tantum bona in dote comprehenduntur, ex vulgatissimo textu in l. finali, C. de dotis promissione notant Ludonicus decis. Perusina 21. à num. 16. Mastrillus decis. 186. num. 1. cum multis seqq. Surdus conf. 192. nu. 29. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 12. tit. 19. num. 18. Costa de portione rata quest. 62. num. 2. latè doctissimus Petrus Barbosa in l. 1. 4. p. à num. 253. vers. succedit igitur, ff. soluto matrimonio, Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 5. glosa 1. p. 3. num. 12. Antonius Faber in suo Codice lib. 5. tit. 6. definit. 10. Caldas Periera lib. 1. questio- num forensium quest. 18. à num. 32. Pascalis de viribus patriæ potestatis part. 2. cap. 6. ratio est quia pater tenetur principaliter filiam dotare de bonis suis, l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, idè præsumitur suæ obligationi voluisse patrem satisfacere, consequenter licet pater dixisset de bonis suis, & maternis, bona sua tantum sub promissione comprehenduntur, docent Alexander in l. 1. num. 17. ubi Aretinus num. 5. Iason num. 25. Ripa num. 90. ff. soluto matr. Parisius conf. 80 lib. 3. Bursatus conf. 215. lib. 2. Lopez l. 8. tit. 11. partita 4. Surdus de alimentis tit. 6. quest. 8 num. 48. & conf. 192. num. 2. Nouellus de dot. p. 6.

p.6. privilegio 6. Menochius conf. 169. num. 54. & lib. 3. praeſump. 15. Carroccius in tractatu de patre filiam dotante, quaest. 9. post tractatum de excuſſione, Turrettus conf. 2. num. 8. lib. 2. Miſingerius obſervat. 85. cencuria 6. licet filia tali dotationi expreſſe conſenſerit, Alciatus in l. 1. num. 72. ubi Soccinus num. 76. ff. ſolutio matr. Lopez l. 8. tit. 17. p. 4. verbo pater.

Tamen contra hoc videtur facere, difficile reſponſu Pauli in l. neſennius, ff. de negotijs geſtis, ubi Paulus, ait quod ſi mater, aut avia filium, ſeu nepotem aluerit, illius tamen bona adminiſtrando, non dicitur mater, ſeu avia gratis alimenta praſtitiffe, ſed de bonis quae adminiſtrabat, in illis verbis (igitur in re facta facilius putabo aviam, vel heredes eius audire, dos ſi repetere velint alimenta,) igitur idem in caſu noſtro dicendum, ut cum pater adminiſtrator ſit bonorum filiae, illamque doret, praſumendum erit dotaſſe de bonis proprijs filiae, quod a fortiiori procederet, quando pater expreſſerit de bonis proprijs filiae.

At reſponſio facilis eſt, quoniam mater, & avia tenentur praſtare alimenta in ſubſidium, ideo praſumit Lex dediſſe, de bonis ipſius filij, pater vero tenetur principaliter ad dotaſſam filiam, dicta l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, merito bona ſua tantum promiſſa iudicatur, ita Surdus de alimentis, tit. 6. quaest. 15. a num. 9 ubi poſt Menochium de arbitr. caſu 88. num. 47. hanc ſententiam probat.

Eodem modo diſſolvitur alter locus eiſdem Pauli in l. cum poſt, §. 1. ff. de adminiſtratione tutorum, in quo habetur quod ſi curator dotem promiſerit pro muliere, quam ſub cura habet videtur promiſiſſe de bonis illius, non ſuis proprijs, niſi ſciuiſſet illius bona non ſufficere pro ſolutione totius dotis, nam tunc de proprio tenetur, dicta l. cum poſt quam notabilem vocat Nonellus de dote p. 6. privilegio 41. num. 6. deciſum in Senatu Cataſtoniae teſtatur Fontanella de paſſis nuptialibus clauſula 5. gloſa 7. num. 21. ideo caueant tutores, ſeu curatores ne promittant maiorem dotem, quam bona ſufficiant, advertunt Gomezius in l. 30 tauri num. 24. Baeza de non meliorandis filiabus cap. 11. num. 155. Barboſa in l. 1. 4. p. num. 149. ff. ſoluto matrimonio, & videndi ſunt ad materiam Dom. Reg. Cap. Latro deciſ. 38. per totam, Lelius Aldogradus conf. 38. & a fortiiori non videtur obſtare hic locus Pauli noſtrae ſententiae, cum loquatur de extraneo, in quo

nulla adest obligatio neque cadere po- teſt donationis praſumptio, l. cum de in debito, §. finali, ff. de probat. late Menochius dicto caſu 88. num. 1 & 40. quod ſecus eſt in patre, quia dicitur de ſuo dotem promiſiſſe, l. proſectitia, §. finali, ff. de iure dotium, Barboſa loco citato a num. 146. ſicuti ſi debitor mulieris pro illa dotem promiſerit, videtur ſeciſſe animo compenſandi, l. uxorem, §. pater naturalis, ff. de leg. 3. tamen ſi pater legitimus pro filia dotem promiſerit, licet illius debitor ſic non dicitur promiſiſſe compenſandi animo ex generalitate dictae legis finaliſ colligunt Caſtrenſis conf. 415. num. 2. lib. 2. Alciatus in l. 1. num. 84. ff. ſoluto matr. niſi debitor ſit ex eadem cauſa dotis, quia videtur in illam cauſam ſeciſſe, l. ſi cum dotem, §. pater, ff. ſoluto matrimonio.

Solum enim in ſubſidium veniunt bona propria filiae, puta ſi patris bona non ſufficiant ad praſtationem, docent Mascard. de probationibus concluſ. 1150. num. 5. Menochius lib. 3. praeſump. 15. num. 23. Affilius deciſ. 179. Ludouicus deciſ. Luccenſi 21. num. 16. p. 1. Baeza de non meliorandis cap. 11. num. 134. Fontanella clauſula 5. gloſa 1. p. 1. num. 12. circa finem, Card. Mantica de tacitis lib. 2. tit. 19. num. 18. & licet rationem non aſſignent, tamen meo iudicio deſumi poſſeſt ex communi illa doctrina, ſcilicet ſi duo inſolidum obligentur, ſed pecunia ad vnum tantum pervenit, ille alter tamquam fideiuſſor obligatus manet, proinde diſcuti non poterit, niſi prius ille ad quem pecunia pervenit, ut ex text. in l. ſed Iulianus verſ. ideſt, & §. ſi duos, ff. ad Sen. Conf. Maced. notant Decius conf. 267. num. 3. Crauetta conf. 91. num. 2. Corneus conf. 316 lib. 4. Mantica de tacitis lib. 16. tit. 1. num. 3. Gratianus diſcept. forenſ. cap. 701. num. 5. tomo 4. Conſil. Dom. Staibanus conſ. rouverſiarum forenſium cap. 42. num. 23. Paſcalis de patria poteſtate p. 1. cap. 8. num. 137. deciſum reſert de Marinis lib. 1. quotid. cap. 191. n. 8. quicquid ſit quando obligaverit ſe tamquam principalē, cum renunciatione beneficij excuſſionis, ut videndi ſunt poſt alios Dom. Reg. Cap. Latro conſul. 142. Conſil. Arias de Meſa lib. 2. variarum cap. 12. per totum, unde cum onus principaliter ſpectet ad patrem, & ipſe tantum utilitatem ſentiat, cum ab obligatione diſſolvatur, merito ſua bona principaliter ſub obligatione comprehenduntur, unde fuit deciſum in Sac. Conſil. obligatum inſolidum cum patre puellae ad praſta.

stationem dotis, tamquam merum fidei iussorem, & in subsidium teneri, de Marinis loco citato num. 8. circa medium, cui addo Iudicem Balboa in semicenturia disquisit. 15. per totam, ubi late.

Et in nostris terminis, quod si pater dotem promittat pro filia de suis bonis & maternis filiae, licet illius adsit renunciatio, adhuc sola bona patris veniunt in obligatione, decisum in Sacr. Conf. testatur Afflictus decis. 178. num. 13. Camillus Medices conf. 25. Christoph. Martius examine Senenensi 34. d. num. 72. cum seqq. contra Ursillum in addit. ad Afflictum num. 13. ac alios apud Pascalem de patria potestate p. 2. cap. 6. num. 5. circa medium.

Ex quibus dicendum oritur, quod cum ista filia nihil habere dicatur de bonis maternis, tamquam enormissime laesa, poterit venire aduersus renunciationem, sic docet Masrillus decis. 186. Doctores apud Antoninum de Amato lib. 1. cap. 23. num. 9. & sequenti.

Scio, mensibus elapsis, fuisse dubitatum, si hac dicta procederent, quando pater haberet bona sufficientia pro dote filiae promissa, verum habet alias filias, quibus nihil aliud remanet, at cum fuisset interrogatus, dixi de hoc extare celebrem decisionem nostri Sacr. Conf. apud Afflictum decis. 179. dicentem fuisse decisum, locum etiam habere dispositionem dictae legis finalis, qui adducit doctrinam Pauli de Castro. in l. id quod pauperibus, C. de Episcopis, & clericis, asserentis inopem dici nihil habentem, sed Imperat. Iustin. in dicta l. finali, excipit solum casum quo pater inops est, ibi (tunc siquidem penitus inopia tentus est.) eandem Afflicti decisionem sequitur Fontanella clausula 5. glosa 1. p. 3. num. 15. Afflicto non citato, quae opinio est contra glosam in dicta l. finali verbo idoneam, dicentem illam legem procedere quando pater possit commodè dotem illam praestare, id est secundum facultatem, & dignitatem suam, iuxta textum in l. nepos proculo, ff. de verb. signi. l. quaro, ff. de iure dotium, & mihi aequius videtur, licet data opinione Afflicti possent alij filij agere de inofficiosa dote, iuxta titulum Codicis de inofficiosis dotibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Lesio non consideratur in donatione, sic nec in renunciatione translativa.
- 2 Pupillus non potest donare, etiam accedente tutoris auctoritate.

Sed confirmatur per interpositionem iuramenti.

Et aduersus illam nequit venire ope restitutionis in integrum.

- 3 Referuntur Doctores negantes lesionem in renunciatione translativa.

Quod tamen locum non habet, si talis renuntiatio fuerit corresponsiva.

Idem dicitur si renuntiatio, aut donatio fuerit excessiva.

- 4 Lesio non facilius consideratur in renunciatione iuris querendi.

- 5 In dubio praesumitur filiam congruenter fuisse dotatam per patrem.

- 6 Lesio facilius excluditur, quoties filia in renunciatione habuit respectum ad conservationem familiae.

- 7 Ideò non consideratur in renunciente ingressa in Monasterium.

- 8 Author explicat, quomodo admittatur filia renuncians ad successionem parentum, illa rescissa, & quomodo aestimatur supplementum legitima in successione ex testamento.

ARGUMENTVM.

Declaratur, quomodo lesio consideratur in renunciatione, tam extinctiva, quam translativa, quid in donatione, illaque rescissa, quomodo iudicatur supplementum legitima.

T H E O R E M A. XCVII.

Diximus enim per praecedentia renunciationem rescindi ob lesionem in illa consistentem, tamen intelligimus illa procedere in renunciatione mere extinctiva, non translativa, nam cum renuntiatio translativa sapiat vim donationis, ex dictis per Annam conf. 45. per totum, & in sexcentis locis notavi, in illa lesio aliqua considerari nequit, cum in donatione iura nostra lesionem non cognouerint, ita Marcus Antonius Engenius conf. 3. num. 51. 63. & seqq. Honderus conf. 42. num. 23. & 24. lib. 1. Sylvanus conf. 13. num. 4. Ioan. Baptista Costa conf. 18. num. 55. Reg. Rouitus conf. 13. num. 16. vol. 2. desumitur ex textu in l. cum donationis, C. de transactionibus, ubi Iuris Conf. ait nullum considerari dolum in volente, & consentiente, ibi (cum donationis, seu transactionis causa administrata tutela debiti, scientes vos obligationem fratri vestro remisisse proponatis, nec unquam volentem).

quibus dolus inferatur,) qui text. cauillari non potest nullamque admittit respon- sionem, facit textus in l. venditor, C. de re- scindenda venditione, vbi expresse idem deciditur, in illis verbis (consensisse pro- fitearis propter hoc solum de circumscriptione frustra queritur,) & sic dolus excluditur in consensiente, idem dicitur in l. nemo videtur ff. de regul. iuris, ibi (nemo videtur fraudare eos qui sciunt, & consentiunt,) & in qua autem, §. praterea, ff. qua in frau- dem creditorum cap. scientia de regulis iuris lib. 6. & volenti nulla dicitur fieri iniu- ria, l. 1. §. usque adeo de iure iurando, sed donatio est actus voluntarius, & gratui- tus, l. donari, ff. de regulis iuris, merito in ea nulla læsio considerari potest.

Vnde admissio casu quo pupillus pos- set donare, puta pupillus prohibetur do- nare, etiam accedente tutoris autori- tate, & iudicis decreto, l. tutor, ff. de ad- ministratione tutorum, l. finali, §. cum autem C. si maior factus, l. ab agnato, l. finali, ff. de curat. furiosi, l. 1. §. sed si non mortis, ff. de test. & rat. distrab. docent Bartolus in l. si ante nuptias in fine, ff. soluto matr. Menoch. de arbitrarijs iudicijs centuria secunda ca- su 171. num. 43. lib. 2. & conf. 20. num. 14. lib. 1. infiniti apud Simoncellum de decre- tis lib. 1. tit. 2. inspect. 1. à non v. cum pluri- bus seqq. & alii relati per Castillanum lib. 3. quotidianarum cap. 2. num. 5. Gratianus to- mo 4. discept. forens. cap. 750. num. 14. & 15. Tomatus decis. Maceratesi 67. num. 21. cum seqq. iuramento tamen hæc donatio cõ- firmatur, ita glosa, Curtius iunior, & alij in dicta auth. Sacramenta puberum, plures refert Gabriel communium conclusionum lib. 2. in titulo de minoribus conclus. 5. num. 5. Simoncellus loco citato num. 14. §. rza Oddus de restitut. in integrum p. 2. quæst. 58. art. 2. plures apud Cancerrum p. 1. variarum cap. 7. num. 138. & alibi latius explicauimus, quibus addo Hermosillam in addit. ad Lopez tomo 2. fol. mibi 29. tali casu non posset illam impugnare minor ope re- stitutionis in integrum, sub prætextu quod fuerit læsus, docet Bartolus conf. 90. col. 1. vers. super secundo, sequatur Bertran- dus conf. 248. num. 18. lib. 1. Corneus conf. 36. col. penult. vers. non obstat sub num 5. lib. 1. Crauctta conf. 142 Mandellus conf. 4. num. 35. Decius conf. 182. num. 4. Honded. conf. 42. à num. 24. usque ad 35. lib. 1. Eugeni- nus conf. 3. à num. 41. usque ad 65. Roger. conf. 16. num. 130. cum seqq. lib. 1. moti ex hac ratione, quia nulla consideratur læ- sio in donatione, alias omnes rescindi possent, consequenter si renunciatio

translatiua sapit proprie vim donatio- nis, in illa nulla læsio considerari po- test.

3 Et in proprijs terminis renunciatio- nis, sic docet Caputis in consuetud. si moriatur p. 3. §. 10. num. 6. addo Cancerrum p. 3. variarum in titulo de pactis à num. 156 & titulo de renunciationibus à num. 223. latè Petrus de Luna inter consilia diuerso- rum Sicularum conf. 46. à nu. 28. cum seqq. Aldogradus conf. 25. n. 81.

Quæ tamèn procedunt in mera re- nunciatione, seu donatione, at si fuerit correlative ad donationem, tali casu læsio consideratur, Molina de Hispanorũ primogenitura lib. 2. cap. 3. num. 30. & 32. Castilius dicto cap. 1. num. 6. Caputis loco citato num. 6. circa medium, Cancerrus in dicto titulo de renunciationibus num. 227. 228. & seq. nam in tali casu, vt bene cõ- siderat Cancerrus num. 230. non vocare- tur renunciatio species donationis, sed contractus innominati, Hondedus conf. 42. num. 14. vol. 1. Peguera decis. 139. num. 9. & seq. tomo 1. sic consideratur læsio.

Consideratur etiam læsio quando re- nunciatio bonorum fuisset excessiua, ita Thesaurus decis. 66. num. 2. vbi filius in addit. Peregrinus conf. 77. num. 35. Surdus conf. 46. num. 17. Cancerrus dicto titulo de pactis num. 158. & p. 1. variarum titulo de tutoribus num. 138. vers. nisi, Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 18. p. 3. à num. 32. cum sequentibus, videndus est ad materiam Dom. Reg. Capyc. Lato con- sult. 45.

Alij tamèn dixerunt læsionem hanc considerari in renunciatione hæredita- tis delatæ non deferendæ, quoniam cum agatur de iure incerto, non sic læsio at- tenditur, ita Castrensis conf. 174. col. 2. lib. 2. Veronensis conf. 17. col. 3. Soccinus conf. 263. col. 2. lib. 2. Ripa lib. 2. responforum in titulo de donat. reuoc. cap. 15. col. 4. circa me- dium, Rogerius conf. 16. num. 66. 67. & 68. lib. 1. decisum in Senatu Parisiensi testa- tur Author damnatus in addit. ad Alexan- drum conf. 29. num. 6. lib. 3. Capycius decis. 159. num. 13. ante finem, Burgoz de Paz. conf. 5. num. 7. Castilius lib. 3. quotidianarum cap. 2. num. 68. alijque quos refert, & se- quitur Caputis in consuetud. si moriatur p. 3. §. 10. nu. 7. & 8. quam distinctionem semper improbabilem iudicauimus, etenim læsio in renunciatione hæreditatis de- ferendæ maximopere consideratur, iam quod indelata, potius iudicatur donatio ex dictis.

Verum, vt magis elucescat, dicendũ erit

erit in dubio filiam congruenter fuisse
 5 dotatam in iure præsumi, *Franchus in cō-*
suetud. si moriatur fol. 94. lit. E. Gramati-
cus decis. 57. Gaspar Thesaurus lib. 2. quest.
93. num. 3. Mascardus de probat. conclus.
571. vol. 1. Ludovicus decis. Perusina 21.
num. 52. Fontanella clausula 9. glosa unica
p. 1. num. 61. Aponte conf. 65. vol. 1. Medi-
ces conf. 65. num. 9. Reg. Merlinus tomo 1.
controuersiarum cap. 3. à num. 4. tamèn si
læsio apparet ad quam iudicandam
non attenditur tempus hæreditatis de-
latæ, sed renunciationis, Aldobrandinus
conf. 26. à num. 103. vsque ad 167. lib. 1.
Molina de primogen. lib. 2. cap. 3. n. 29. The-
saurus dicta quest. 93. num. 13. Castillus di-
cto cap. 3. num. 65. Cancerius p. 3. variarum
cap. 15. num. 65. Mantica de tacitis, & am-
biguis lib. 1. tit. 24. num. 14. vers. similiter;
Antonius Faber lib. 2. Cod. titulo 3. definit.
21. Fontanella loco citato nu. 18. per totum,
Consil. Dom. Staibanus in iur. controuersia-
rum forensium cap. 28. num. 26. & 27. in
quoquoque enim contractu ad iudicā-
dam lêsionem primū tempus inspicitur,
l. 2. l. si voluntate, C. de rescindenda vendi-
zione, cap. cum causam de testibus, quam re-
gulam post multos, quos sciens præte-
reo, perbelle explicat Cancerius p. 2. va-
riarum cap. 1. num. 274. per totum, vnde
Doctores illi loquentes non considerant
læsionem in renunciatione hæreditatis
deferendæ non sic simpliciter erunt ac-
cipiendi, sed solum cum inspicitur tem-
pus dotationis ad iudicandam læsionem,
non ita stricte, & rigorosè erit agendum
cum tractetur de hæreditate deferenda.

Sicuti non de facili consideratur læ-
 6 sio, quoties renunciatio facta fuerit per
 filiam habentem respectum ad aliquod
 pium opus, vel ad agnationis, & familiæ
 suæ conseruationem, ita notabiliter in-
 quit *Anchar. conf. 38. col. 2. Decius cōf. 180.*
col. 3. Eugenius conf. 28. n. 38. lib. 1. Molina
de primog. lib. 2. cap. 3. n. 28. & seqq. Castil-
lus d. cap. 2. n. 87. & 88. sicuti si soror re-
nunciauerit, vt frater melius posset ma-
trimonium contrahere, vt bene confi-
derat Moti. ubi supra n. 32. Caput. d. §. 10.
n. 10. vers. ego etiam prædicta intelligerem.

Idem dicitur de renunciatione facta
 7 per ingressam in Monasterium, quoniā
 nulla læsio considerari poterit, ita *Vasq.*
de successionum creatione lib. 2. §. 18. n. 100.
Gutierrez in cap. quamuis pactum vers. cū
nuptui n. 1. de pactis lib. 6. Molina dicto cap.
3. n. 2. Thesaurus decis. 66. n. 2. circa finem,
Thesaurus filius lib. 2. q. 56. nu. 11. Pascalis
de patria potestate p. 3. cap. 7. n. 25. Caput

dicto §. 10. num. 4. Cancerius p. 2. variarum
cap. 8. num. 80. Reg. Rouitus conf. 42. 43. &
44. lib. 1. Reg. Merlinus tomo 1. cap. 3. per
totum, Thorus in compendio p. 2. verbo so-
ror monacha, Balboa in addit. ad Salonem
de Pace conf. 5. num. 11. data tamèn dote
sufficienti pro Monasterio, Franchus de-
cis. 44. Fontanella clausula 5. glosa 8. par. 1.
n. 56. Ludouisius decis. 63. Reg. Rouitus di-
cto conf. 42. num. 4. Reg. Merlinus dicto cap.
3. num. 6. & alibi latius dixi, quæ læsio à
fortiori excludetur si renunciatio fuerit
facta fauore venientium ab intestato,
arg. l. Lucius §. 1. ff. de leg. 2. Baldus, & alij
in l. frater, C. qui testamenta facere possunt,
& ad prædicta videndum est solemne
consilium Salonis de Pace 5. per totum,
vbi latè.

Aduertendum tamèn est, quod rescis-
 8 sa renunciatione ob caput lêsionis, filia
 patri seu matri succedit vna cum fratri-
 tribus (præcisa nostra consuetudine)
 ita *Antonius Faber lib. 1. Codicis tit. 2. de-*
fini. 8. Card. Put. inter consilia Oddi nu. 67.
Mamard. dec. 20. lib. 4. si vero decesserint
ex testamento supplementum tantum le-
gitimæ debetur, decisum refert Fontanel.
clausula 9. glosa unica p. 1. num. 41. & 42.

Verum hoc supplementum non de-
 bet inspicere tempus dotationis, seu re-
 nunciationis, sed mortis si alia bona re-
 periantur, ita videntur docere *Trenta-*
cinqu. lib. 1. variarum in titulo de legitima
resolut. 2. post nu. 9. Antonius Faber in suo
Codice lib. 3. tit. 19. defini. 23. Mainardus
lib. 4. decis. 19. Cancerius p. 1. variarum in
titulo de legitima n. 25. vers. prædictam con-
clusionem, qui licet dicat id non proce-
dere stâte renunciatione, tamen ipse lo-
quitur de renunciatione valida, secus si
illa fuerit rescissibilis, vt videre est a-
pud ipsum.

S V M M A R I V M.

- 1 Ponderatur textus in l. si dolo, C. de re-
scindenda venditione.
- 2 Referuntur Doctores asserentes contra-
ctus bonæ fidei nullos esse ipso iure, si do-
lus in illis consideretur.
- 3 Ponderantur iura in l. eleganter, ff. de
dolo.
L. in causæ 17. ff. de minoribus.
L. non dubium, C. de legibus.
L. ea vero, §. de illo quaeritur, ff. pro so-
socio.
- 4 Dicitio nullius momenti importat nullita-
tem ipso iure.
Idem dicitur in dictione nullum.

- 5 Ponderatur textus in l. si fraude, C. de præscripti longi temporis.
- 6 Dispositum in l. no ex equiparatis dicitur dispositum in altero.
- 7 Dolus non reddit contractum stricti iuris ipso iure nullum.
- 7 Resolvitur textus in l. & si is, C. de prædijs minorum.
- 9 Emptor rei minoris sine solemnitatibus restituit rem cum fructibus.
- 10 Minor potest stare contractui facto etiam absque solemnitatibus.
- 11 Contractus dolosus potest approbari per patientem dolum.
- 12 Ponderantur iura in l. si quis cum aliter §. 1. ff. de verb oblig
L. dolo, vel metu, C. de inutilibus stipulationibus.
- 13 Stipulatio est contractus, sed stricti iuris.
- 14 Dolus non reddit contractum ipso iure, si fuerit incidens, non dans causam.
- 15 Donatio non connumeratur inter contractus
- 16 Ponderatur textus in l. si prædia, ff. de donat. inter virum, & uxorem.
- 17 Distinctio inter contractus bonæ fidei, & stricti iuris respectu doli non admittitur de iure Canonico.
- 18 Contractus bonæ fidei dolum continententes sunt ipso iure nulli licet iuramentum in illis intercesserit.

ARGUMENTVM.

Disputatur si renunciatio dolosa, continens scilicet læsionem sit ipso iure nulla, vel veniat rescindenda, quid in alijs contractibus, tam bonæ fidei, quam stricti iuris, & multa iura ad verum sensum adaptantur.

THEOREMA XCIII.

Diximus, ac discussimus in alio Theoremate, si renunciatio metu facta, ipso iure nulla sit, vel veniat rescindenda, oportet nunc videre, de renunciatione continente læsionem, quæ dolosa appellari potest, & quam plures dixerunt contractum dolo confectum ipso iure nullum non esse, sed tantum rescindendum, ita Petrus de Bellapertica in l. dolo, C. de inutilibus stipulat, Comesius in §. actio num num. 12 in institut. de actionibus, adducen-
tes textum in l. si dolo, C. de rescindenda vendit. in quo dicitur quod si venditio facta fuerit cum dolo dante causam contractui poterit rescindi, in illis verbis (sciens contrarium esse dolum bo-

ne fidei, quæ in huiusmodi maxime contractibus exigitur rescindi venditionem iubebit) igitur si Iuris Consultus iubet contractum rescindi, signum est valuisse à principio, eandem sententiam defendit Igneus in l. contractus num. 105. ff. de regulis iuris.

Alij dixerunt contractum bonæ fidei esse ipso iure nullum, colligitur ex dictis per glossam in cap. innotuit de electione, Bartolus in l. & eleganter, ff. de dolo, Iason in l. postea quam, C. de pactis, plures cumulat Padilla in l. 2. num. 3. & ibi Cagnolus num. 17. C. de rescindenda vendit Corrasius lib. 1. miscellaneorum cap. 16. Covarruias in regula possessor lib. 1. par. 2. §. 6. num. 6. de regulis iuris Felicianus de Solis de censibus lib. 1. cap. 3. num. 8. Antonius Piccardus in §. actionum institut. de actionibus, & in principio institut. de except. num. 18. Crassus de exceptionibus except. 22. num. 6. & seq. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 1. tit. 9. num. 23. Gutierrez de iuramento confirmatorio part. 1. cap. 37. num. 11. Michael de Palacio in praxi theologica lib. 2. cap. 3. Sanchez de matrimonio lib. 2. disput. 64. Azorius p. 3. institut. moralium lib. 6. cap. 10. quæsto 2. Basilius Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 2. num. 18. Medina de restitut. quæst. 24. & 33. Conradus de contractibus quæst. 57. Comitulus lib. 3. responsorum moralium quæst. 1. Rebellius de obligat. iustitie par. 1. lib. 1. quæst. 6. num. 9. Valerius in differentijs utriusque fori verbo contractus differentia 7. num. 2. P. Bossius de contractu matrimonij cap. 12. nu. 281. Antonius Faber de erroribus prag. decade 1. errore 7.

Quorum sententia pluribus Iuris Consultorum locis fundatur, primo ex eleganti loco Ulpiani in l. eleganter, ff. de dolo, in illis verbis (hoc enim sic accipimus carere dolo emptorem, ut exempto teneri non possit, aut nullam esse venditionem,) idem Ulpianus eisdem verbis veitur in l. in cause 17. ff. de minoribus, ibi (item relatatum est apud labeonem, si minor circumscriptus societatem coierit, vel etiam donationis causa nullam esse societatem,) adheret textus in l. non dubium, C. de legibus ibi (nullum enim pactum, nullam conventionem, nullum contractum inter eos videri volumus subsequutum, qui contrahunt lege contraria prohibente) confirmat Paulus in l. ea vero, §. de illo quæritur, ff. pro socio, in illis verbis (societas si dolo malo, vel fraudandi causa coita sit, ipso iure nullius momenti est, quia bona fides contraria est fraudi, & dolo) quæ dictio (nullius momenti
4 actus)

4 adus nullitatem ipso iure importat, l. si quis se prouit, ff. de hereditibus instituendis, et in cap. ordinarij in fine, ubi Archidiaconus de officio delegati lib. 6. Baldus in l. si posthumus §. finali, ff. de liberis & posthumis, Angelus in l. si mulier, §. si dos, ff. quod metus causa, & in auth. Sacramenta puerum in fine, C. si aduersus venditionem, latè Tirraquell. in l. si vnquam verbo reuertatur nu. 97. C. de reuocand. donat. Farinaceus in praxi criminali p. 1. tit. 4. quest. 35. num. 4. Barbosa dictione 193. per totam, & faciunt iura in l. fulcinius, §. si quis bona, ff. ex quibus causis in possess. eamr. & in l. ff. de ferijs, si curi dictio, nullum, importat nullitatem ipso iure, glosa in dicto cap. innotuit verba nullum extra de electione, Iason conf. 128. col. 3. vers. tertio dicitur lib. 4. Tirraquell. loco citato num. 243. proinde cum Iuris Conf. in citatis iuribus tali dictione vsi sint ostenderunt nullitatem contractus ipso iure.

Ad idem facit textus in l. si fraude, C. de prescript. longi temporis, ubi dicitur quod venditio dolo facta nullo temporis spatio firmitatē recipit, ibi (si fraude, & dolo licet inter maiores vigintiquinque annis facta venditio est, hanc confirmare non potuit consequens tempus, cum longi temporis prescriptio in bonæ fidei contractibus locū nō habeat,) igitur si nullam firmitatem recipere poterit excursu temporis, signum est à principio non valuisse, at in præcedenti Theoremate probatum est dolum oriri ex læsione, & inter eos adesse connexitatem consequenter erit dicendum quod sicut contractus dolo factus ipso iure sit nullus, ita etiam si cum læsione, nam in æquiparatis idem est iudicium, notant Doctores in l. si quis seruo, C. de furtis, & in cap. si postquam, §. finali verbo promissione de censibus lib. 6. latè Bartol. & alij in l. 1. ff. de leg. 1. & dispositum in vno dicitur dispositum in altero, Bartol. in dicta l. 1. nu. 1. Crotus in l. omnes populi nu. 108. ff. de iure iurando, Ripa in l. 2. num. 21. C. de furtis, Surdus conf. 95. & 384. num. 22 vol. 3. Gloritijs responso 5. nu. 38.

Et in nostris reminis renunciationis, vt illa ipso iure nulla dicatur existente læsione, docet Conf. Dom. Staibanus iunior controuers. forensium cap. 70. num. 29. & 30. qui allegat Serafinum de privilegijs iuramenti privilegio 83. nu. 99. Franchum decis. 119. num. 5. & 6. Thesaurum decis. 165. num. 7.

Alij tamē, & verius distinguunt inter contractum bonæ fidei, & contractum stricti iuris, primo casu procedit

secunda sententia, vt contractus ipso iure sit nullus, secundo vero indiget annullatione, ita Doctores citati pro secunda sententia, qui in his terminis locuntur, probatur prima pars ex iuribus citatis, quæ si bene perpendantur locuntur de contractibus bonæ fidei.

8 Neque obstat textus in l. & si 15. C. de prædijs minorum, ubi agitur de alienatione rerum minoris sine solemnitatibus, quam Iuris Conf. rescindi iubet, ibi (non immerito rescissa est) & tamē contractus venditionis est bonæ fidei, nam respondeo cum glosa, ibi verbo rescissa illud intelligi de facto non de iure, quoniam illo attento nulla erat, ita vt fructus veniunt in restitutione, iuxta textū in l. quod si minor, §. restitutio, l. patri, §. si pecuniam, l. minor 25. annis cui fideicommissum, ff. de minoribus, l. si prædium, C. de prædijs minorum, & adest elegans decisio Osa-fci 160. per totam, solum posset remanere valida fauore ipsius minoris, qui posset dicere volo stare contractui, vt post

10 alios Reg. Ronitus in pragm. 1. num. 123. & 126. de titulorum abusu, Anna sing. 396 Peregr. decis. 14. n. Dom. Reg. Merlinus tomo 1. controuersiarum cap. 21. quod procedit etiam si minor egisset in iudicio pro rescissione, iuxta tradita per Dom. Reg. Cuyac. Latro decis. 19. d. num. 6. & 13. idē in dicta l. & si is dicitur quod minor rescindit alienationem, quoniam poterat illi stare, non quod rescissione indigeat, sic etiam procedit textus in dicta l. si dolo C. de rescindenda venditione, nam quod contractus dolo gestus nullus sit solum est ad fauorem doli patientis, cum ille possit dicere volo stare contractui, l. 3. §. finali, ff. pro socio, l. Iulianus, §. si quis colludente, alias si venditor, ff. de actionibus empti, Doctores apud Cardin. Mantican de tacitis lib. 1. tit. 9. num. 27. vers. quod autem dictum est, proinde Iuris Conf. ait rescindi, de facto scilicet, non de iure quia illo attento nullus erat contractus.

Secunda pars probatur, scilicet si contractus fuerit stricti iuris indiget rescissione, ex Vlpiani responso in l. si quis cum aliter, §. 1. ff. de verb. oblig. ubi ait stipulationem dolo factam validam esse, sed ope exceptionis reici, ibi (si quis cū aliter conuenisset obligari aliter per machinationem obligatus est competit ei exceptio) notanda sunt illa verba, obligatus est, secundo si datur exceptio, signum est à principio fuisse validam obligationem, idem dicitur in l. dolo, vel metu, C. de inutilibus stipulationibus, in illis verbis (addo

vel metu adhibito actio quidem nascitur, si subdita stipulatio sit per doli tamen, vel metus exceptionem petitio debet) quæ verba nullam admittunt responsionem.

Neque valet dicere stipulationem non connumerari inter species contractus secundum glossam in l. 1. verbo contractus, C. de pactis, & in §. conventionales insunt. de diuisione stipulat. nam secundum veram sententiam stipulatio contractus est colligitur ex l. 1. §. adeo. ff. de pactis, l. si donationis, C. de his quæ vi metusue causa fiunt, l. non solum. ff. de act. & obligat. §. penult. & ultimo institut. de verb. oblig. notat Card. Mantica dicto lib. 1. tit. 3. num. 4. & 8 & pluribus hoc exornat Costa in praxi conuentionali par. 1. à num. 240. cum pluribus seqq. sed non dicitur contractus bonæ fidei, cum sit stricti iuris, & non connumeratur, in §. actionum institut. de actionibus, merito non est ipso iure nulla sed indiget rescissione

Ex quibus videndum erit in casu nostro, quid in renunciatione, & si assentimur opinioni Antonij Fabri dicto errore 7. decade 1. dicentis male æquiparari per Doctores contractum dolosum, & contractum continentem læsionem enormissimam, qui respondet ad textum in dicta l. si quis cum aliter, certe difficultas evanescit, quoniam requiretetur rescissio, at si cum communi sententia contrarium docente firmamus, certe quæstionis nodus non est dissolutus, etenim non omnis dolus ipso iure contractum annullat, sed tantum ille qui dedit causam

14 contractui, nam incidente dolo in contractu non rescinditur ipso iure, sic colligunt Doctores ex l. si quis affirmaverit. ff. de dolo, & in l. Julianus, §. si venditor, ff. de actionibus empti, Card. Mantica dicto tit. 9. num. 31. Antonius Faber dicto errore 7. circa medium, in casu nostro, admissio quod dolus resultet ex læsione enormissima, non esset dolus dans causam, sed incidens arg. l. dolus 10. C. de rescindenda venditione consequenter si est dolus tantum incidens in contractu renunciationis quomodo dici potest illam ipso iure annullari? eò magis quia renunciatio sapit vim donationis, ut pluries dixi, & donatio inter contractus non connumeratur, ex dictis per Card. Mantica de tacitis lib. 13. tit. 3. Facchineus lib. 8. contro versiarum cap. 89. Moderni Ultramontani in addit. ad Clarum in §. donatio quest. 1. lit. E. Antonius Faber de erroribus pragmaticorum p. 2. decade 45. errore 8. latè videndus est Marius Cutellus de donat. contem-

plat. matrimonij tractatu 1. discursu 1. particula unica à nu. 14. nam contractus est vltro citroque obligatorius, quod deficit in donatione cum solum donans obligetur, & colligitur ex textu in l. si prædia, ff. de donationibus inter virum, & uxorem, in illis verbis (respondit secundum ea quæ proponerentur negotium potius gestum videri, quam donationem intervenisse,) unde videtur adesse differtentia inter donationem, & contractum, & licet aliquando inter contractus nominatam inveniamus, ut in l. si donationis C. de his quæ vi metusue causa fiunt l. in omnibus rebus, ff. de actio. ibus, & obligat. l. si tibi pecuniam, l. cum qui, ff. si certum petatur, & in l. iubemus nulli, §. verum, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, non per hoc dici potest contractus, aliquando testamentum nominatur inter contractus, & non est contractus, saltem dato quod talis vocari posset, iuxta tradita per Salonem de Pace conf. 26. num. 14. ubi Balboa in addit. non esset contractus bonæ fidei, quoniam non connumeratur in §. actionum institut. de actionibus, & licet talis distinctio

17 non admittatur de iure Canonico, iuxta tradita per Covarruias in regula peccatum 2. p. §. 3. num. 7. & in cap. possessor 2. p. §. 6. in fine de regulis iuris lib. 6. & per Corradum in tractatu de contractibus in sumario totius operis ad quest. 57. d. finit. 3. tamèn adhuc locuntur de dolo dante causam contractui non in incidente, ut in casu nostro, proinde talis renunciatio, etiam cum læsione enormissima indiget rescissione.

Aduertendum est, quod contractus bonæ fidei dolo facti sunt ipso iure nulli

18 li, & si iuramentum in illo existat, Abbas in cap. cum contingat num. 3. de iure iurando, Petrus de Gregorio lib. 5. sintagmatum cap. 15. num. 14. & cap. 9. nu. 20. Mancinus de iuramento p. 4. affectu 1. Serafinus de iuramento privilegio 61. nu. 19. de Grassis dicta except. 22. num. 8. & 9. Farinaceus in fragmentis lit. L. num. 270. & decis. 148. num. 1. lib. 2. consil. crimin. Viuius decis. 40. Causalcanus decis. 9. part. 1. & licet aliqui contrarium dixerint, ut docent Decianus lib. 6. criminalium cap. 10. num. 9. Tuscus lit. I. conclus. 10. num. 4. Farinaceus sibi contrarius de falsitate quest. 110. num. 113. intelliguntur de dolo non dante causam contractui, sed incidente in illu videre est Cevallos communes contra com. quest. 226.

S Y M M A R I U M.

- 1 Periuus repellitur à limine iudicij.
Sed talis exceptio auit opponenda statim, vel in incontinenti.
- 2 Absolutio iuramenti non requiritur, quoties adfuerit læsio enormissima in contractu secundum aliquos, sed videas nu. 6.
- 3 Iuramentum debet habere tres comites veritatem, iudicium, & iustitiam.
Quæ requisita deficiunt existente læsione enormissima.
- 4 Læsio enormissima dicitur continere dolum.
- 5 Absolutio iuramenti non requiritur in contractu, in quo adest error.
Idem dicitur si contractus fuerit meticulous, videas num. 8.
- 7 Iuramentum seruandum est, quoties seruari potest sine interitu salutis eterne.
- 9 Promittens cum iuramento aliquid meretrici pro actu fornicario tenetur in conscientia adimplere.
- 10 Iuramentum metu, vel dolo extortum obligat in conscientia.
- 11 Læsio enormissima prebet causam concedendæ absolutionis iuramenti.
- 12 Iuramentum quoad periurium non transit ad heredes iurantis.
Ideo illi non tenentur petere absolutionem.
- 13 Tot requiruntur absolutiones, quot sunt interposita iuramenta.
Ideo datur cautela, ut petatur absolutio ab omnibus iurantibus.
- 14 Citatio partis nulla requiritur, quando fit absolutio ad finem agendi tantum.
- 15 Citatio non requiritur, quando agitur de leui, vel nullo præiudicio.
- 16 Affertur, doctrina Felini, & improbat.
- 17 Citatio requiritur, quando fit absolutio iuramenti ad finem rescindendi contractum.
- 18 Citatio requiritur, quoties fertur sententia declarans aliquem incidisse in excommunicationem.
Quod secus est quando factum est notorium.
- 19 Iuramentum poterit remitti ab altera parte.
Quod secus est si agens inciderit in periurium.
- 20 Absolutio iuramenti petenda est à Summo Pontifice post incursum periurium.
Affertur in hoc obseruantia nostræ Curie Archiepiscopalis.
Ex in hoc casu requiritur partis citatio.

A R G V M E N T U M.

Disputatur si necesse sit absolutione iuramenti quoties in renunciatione adfuerit læsio enormissima, & quando partis citatio requiratur, aliæque ad materiam dilucidantur.

T H E O R E M A. XCIX.

Tanta est iuramenti vis, ut si vnus ex contrahentibus contractum non seruire audeat, & in iudicio institerit pro rescissione illius, si prius absolutionem non obtinuerit, tamquam periurus à limine iudici excluditur, ex dictis per
1 Magnum practicum Marantâ in praxi p. 6. membro 9. tit. aduertatur ad except. opp. sub num. 12. & iudex merito audientiam de negabit, Curtius senior conf. 65. num. 25. Menochius conf. 24 num. 28. vol. 1. cum alijs apud Causalecanum decis. 9. num. 21. licet debet statim opponi talis exceptio periurij, ut à limine iudicij agens repellatur, iuxta doctrinam Speculatoris in titulo de actore, §. 1. vers. item quod est periurus, Crauetta conf. 199. num. 12. & 13. Parisius conf. 45. num. 9. vol. 1. Afflicus decis. 63. Borrellus in summa decisionum in titulo de iuramento nu. 250. latè Cancerius p. 2. variarum cap. 1. num. 298. quibus addo Donadies in tractatu de renunciât. cap. 8. num. 11. vel incontinenti, Gallup. in praxi Sac. Conf. par. 2. cap. 12. num. 2. in nouiss. additione vnde in nostris terminis si filia velit rescindere renunciationem prius obtinere debet iuramenti absolutionem, alias tamquam periura repellatur.

Difficultas tamèn est si hæc absolutio requiratur, quoties in renunciatione adest læsio enormissima, & plures dixerunt nulla indigere absolutione, ita
2 Cagnolus in l. 2. num. 98. C. de rescindenda vendit. Neuisannus conf. 21. num. 5. & 6. & 15. vers. potest responderi, & acriter defendit conf. 22. num. 18. cum multis seqq. Socinus iunior conf. 98. num. 20. 25. & seq. Abciatus in cap. cum contingat num. 77. vers. quarto inferitur, & num. 85. in fine de iure iurando, Albenfis conf. 81. num. 99. cum seqq. Gramaticus decis. 76. num. 11. Villalobos in communibus opinionibus verbo iuramentum num. 137. cum seqq. Gabriel lib. 3. communium conclus. 1. num. 8. Alexander conf. 89. col. finali, vers. vel si voluerit vol. 2. & conf.

125.num.3. vol.1. Riminaldus iunior conf. 5.num.119. & seq. vol.1. Magonius decis. Lucensi 27. Oficius decis.42.num.49. cum seqq. Borrellus de compromissis §.7. glosa 11.num.23. & glosa 1. §.8.num.9. Morotus conf.28.num.23. Valenzuela conf.174 num. 57.tom.2. Bursatus conf.207.num.35. tomo 2. & conf.349.num.64. Valasius consultat. 130.num.25. Cassadornus decis.1. in titulo de emptione, & venditione, Franciscus Maria Prato tomo 1. discept. forens. cap.25. pp.34. & in proprijs terminis nostri casus docent Farinaceus in fragmentis p. 2. verbo iuramentum num.1275. & 1290. Serafinus de privilegijs iuramenti privilegio 31. à nu. 16. Card. Tuscus pract. lit. A. conclus. 58. nu. 22.31. & 35. Thorus in compendio part. 1. verbo absolutio à iuramento, Mastrellus decis.90.num.10. & 147. num.6. Didacus de Mari in addit. ad Gramat. decis.26.num.18. Dom. Preses Merlinus tomo 1. controuersia 39. num.8. Horatius Persius conf. ciuili 8. num.2.

3 Probatur hæc sententia, iuramentum tres comites habere debet ad hoc, vt obliget, veritatem scilicet, iudicium, & iustitiam, cap. animaduertendum 22. qu. 2. cap. & si Christus de iure iurando, quæ requisita dicuntur abesse à contractu continente læsionem enormissimam, docet Butreus in cap. cum contingat num.13. de iure iurando, Angelus in l.2.num.2. & 3. ff. qui satisfacere cogantur, Corneus conf.11. lib.3. Soccinus iunior conf.48. nu.25. lib.1. Rolandus à Valle conf.60. à num.65. cum seqq. vol.4. Calderinus in titulo de iure iurando conf.8. alias iuramentum esset vinculum iniquitatis, contra textum in cap. inter cætera 22. quæst.4. cap. quanto de iure iurando, eo magis quia consensus deficit in tali contractu, quoniam ex læsione enormissima resultat dolus dicta l. si quis cum aliter §.1. ff. de verb. oblig. l.2. §. plane, ff. de doli mali metusue exceptione, l. si superflite, C. de dolo, l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraudem creditorum, & plura in præcedent. Theorem. cumulaui, at dolus consensum excludit cum inducat errorem, l. si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudicum, & consensus deficit quoties adest error, l.2 in principio, ff. de iudicijs, notant Mattheus Colerus in tractatu de processu executio p. 1. cap.9. num.75. Portius conf.124. num.32 Gabriel Mudeus in l. in venditionibus num. 1. ff. de contrahenda emptione hinc est quod errans non paciscitur neque se obligat, l. cum tutoribus, ff. de transactionibus, Gratianus cap. 759. num. 15. multa cumulat de Grassis de exceptionibus except.8. per to-

tam, vnde dixerunt Doctores nullam requiri absolutionem iuramenti, si venerit aduersus contractum ex errore, Baldus in cap.1. §. item Sacramenta num.3. de pace iuramento firmanda, & in l. emptione num.4. C. plus valere quod agitur, Surdus conf.37. num.10. & seqq. Asinius de execut. cap.322. num.5. de Grassis omnino videndus dicta except.8. num.7. cum seqq. vbi plures adducit, igitur si error dicitur adesse, consensus abesse, quomodo iuramentum subsistere poterit? & sic nullam requiri absolutionem.

Sicut in simili stante contractu meticulouso, nulla opus est absolutione, ita plures apud Cænallos communes contra communes quæst. 604. Famin Centoli in addit. ad Farinaceum decis.59. tomo 1. post sua consilia, Castillus Sotomaior lib.3. quotidianarum cap.2. à num.26. videndus est Antonius Faber lib.4. Codicis tit. 21. ad Senat. Conf. Vell. definit. 10. Surdus conf.37. lib.1. Montanerius in addit. ad Olibanum part.2. lib.1. cap.9. num.15. omnes ex hac ratione, quia deficit consensus, qui etiam deficere dicitur stante læsione enormissima, consequenter nulla opus est absolutione dicti iuramenti.

6 At ego inquam requiri absolutionem, ita docent Afflictus decis.322. Capycius decis.159. num.25. Alexander conf.125. lib.1. Soccinus conf.115. num.6. lib.1. Decius conf.180. & 203. num.6. Siluanus conf.13. Parisius conf.45. num.52. lib.1. sic iudicatum refert Author damnata memoria in addit. ad Alexandrum in conf.29. num.6. lib.3. Gratus cõf.30. contrarijs respondet Gabriel dicta conclus.1. num.6.8.11. & 14. latè Virgilius de Boccatis in constit. A Egidiana glosa 2. num.22. & 28. Menochius conf.24. num.24 vol.1. Causalcanus decis.9 p.1. Gutierrez in auth. Sacramenta pueri num.95. C. si aduersus venditionem, Riccius in praxi fori Ecclesiastici titulo de absolutione iuramenti decis.340. vers. quamuis tutius, & collect. 1252. Couarr. in cap. quamuis pactum, §.4. nu.3. Fontanella pe pactis nuptialibus tomo 3. clausula 7. glosa 2. p.7. nu.3. Tuscus lit. A. conclus.18. Facchinius lib.8. controuersiarum cap.69. Rota Romana decis.102. part.2. diuersorum plures refert Hermosilla in addit. ad Gregorium Lopez tomo 2. fol.328. num.86. Intrigliolus sing. 172. lib.1. Abruzzo in lectura practicabili, §. accidit aliquando n.40. in fine.

7 Probatur, quoties enim iuramentum potest seruari sine interitu salutis eternæ seruandum est, cap. cum contingat de iure iurando, cap. si vero, cap. si debitores de iure

8 *iure iurando*, sed tale iuramentum seruari potest absque ulla labe peccati, consequenter seruandū est, sicuti si iuramentum fuerit metu extortum adhuc requirit absolutionem, alias transgrediens peccatum mortale committeret, docet *S. Thomas* 2. 2. *quest.* 89. *art.* 7. & ibi *Cajetanus*, *Syluester* in verbo *iuramentum quest.* 7. *Fortunius Garzias* de ultimo fine *utriusque iuris* dilatione 22. *Sotus* de iustitia, & iure lib. 4. *quest.* 1. *art.* 7. *Conarruias* in dicto cap. *quamuis pactum* p. 1. §. 5. *nu.* 6. & p. 2. §. 4. cap. 3. a *num.* 6. cum seqq. communem sententiam vocat *Salsedo* in addit. ad *Diaz* regula 384.

Vnde dixerunt multi quod si aliquis quamdam pecuniæ quantitatem meretrici promiserit pro actu fornicatorio cum iuramento, tenetur ad obseruationem, ita *Molina* de iustitia, & iure tome 2. *disput.* 271. & licet contrarium dixerint *Sotus* de iustitia, & iure lib. 4. *quest.* 7. *art.* 1. ad secundum, *Arragonius* 2. 2. *quest.* 89. *art.* 7. *Ledesma* in 2. p. 4. *quest.* 18. *art.* 5. §. circa secundum membrum, *Mercatus* de contractibus lib. 6. cap. 16. *Palacius* de contractibus lib. 5. cap. 11. *Salonius* 2. 2. *quest.* 62. *art.* 5. *controversia* 4. post tertiam conclusionem, & ibi *Bannes* dub. 5. *conclus.* 3. tamen *Molinam* fuerunt secuti plures apud ipsos, nam iuramentum licet do-
10 lo, vel metu extortum obligat in conscientia, vterque *Molina* theologus, & iurista, ille de iustitia, & iure tome 1. *disput.* 149. secundus de primogenitura lib. 2. cap. 3. *num.* 12. & 13. *Lassius* lib. 2. cap. 17. *dub.* 7. *num.* 51. *Suarez* de Religione tome 2. lib. 2. cap. 11. a *num.* 14. *Conarruias* lib. 1. *vari-
arum* cap. 4. *num.* 7. *Gutierrez* de iuramento p. 1. cap. 57. *num.* 19. *P. Anton.* *Diana* tractatu 4. *miscellaneo* *resolut.* 28. contra quosdam apud ipsum.

Nam læsio illa enormissima præbet sufficientem causam interponendæ ab-
11 solutionis, docet *Abbas* *conf.* 8. *col. penult.* & seq. *vol.* 2. & *conf.* 107. *col.* 2. in 2. *dubia*. *vol.* 2. *Felinus* in cap. in p. sententia de probationibus, *Decius* in l. pactum quod dotali *col.* 3. *C. de collat.* *Federicus* de Senis *conf.* 199. *Soccinus* *conf.* 263. *col.* 3. *vers.* sed ad præmissa respondetur, & in *conf.* 20. *col.* 4. *vol.* 3. *Alexander* in l. si putatio hoc modo concepta *col.* 3. *vers.* tertio limita ff. de verborum obligat. plures apud *Gabriellum* dicta *conclus.* 1. *num.* 8. qua læsionem non existente absolutio deneganda erit, *Abbas* in cap. cum contingat *num.* 24. *vers.* octauus casus de iure iurando, *Archidiaconus* in dicto cap. *quamuis pactum*, *Curtius* *senior*

conf. 43. *nu.* 1. *Romanus* *conf.* 447. *Afflictus* *decis.* 322. *nu.* 5. alijque apud *Thesaurum* *decis.* 223. *num.* 18. *vers.* si vero, quæ secunda sententia in praxi est magis æqua & seruanda, cum agatur de periculo salutis æternæ, in cathreda tamen probabilem, & magis defendendam existimo primam sententiam.

Aduerti tamen debet, quod si aduersus hanc renunciationem iurata venerit hæres renunciantis, & iurantis, tunc villo modo erit petenda iuramenti absolutio, quia defectus iuramenti quoad periurium ad hæres non transit, cap. veritatis de iure iurando, nam iuramentū
12 quoad reatum periurij est personale, *Felinus* in cap. cum sit *col.* 5. extra de foro competenti, ideo poterit hæres absque metu huius exceptionis non impetrata absolutione agere ad rescissionem, renunciationis, iuxta notata per *Capyc*, *decis.* 174. *num.* 12. *Gayllum* *practicarum* *observationum* lib. 1. *observat.* 27. de *Grass* *sis* *except.* 12. *num.* 37. & 38. *Gallupp*, in *praxi* *Sacr. Conf.* p. 2. cap. 12. *nu.* 18. & 19. in nouiss. addit. videndi sunt *Escobar* de *ratiocinijs* cap. 21. *num.* 10. *Bilotta* de absolut. iuramenti lib. 2. cap. 12. *num.* 2. *Ludonicus* *decis.* *Perusina* 15. *num.* 12. *Barzins* *decis.* 56. *num.* 25. *Anna* *allegat.* 28.

Sciendum omnino est quod si in contractu plura fuerunt interposita iuramenta, non sufficit habere absolutionē ab vno iuramento, sed quot sunt iura-
13 menta, tot requiruntur absolutiones, & habilitationes, inquit *Baldus* in l. 2. de iure iurando, & in cap. debitores eodem titulo, latē *Caualecanus* dicta *decis.* 9. *num.* 25. cui in hoc recurrendum erit, & si esset iuratum non petere absolutionem, in specie de hoc petenda erit absolutio, *Afflictus* *decis.* 220. *num.* 12. *Riccus* *decis.* 8. proinde notabilem tradit cautelam *Afflictus* loco citato sub *num.* 15. vt generaliter petatur absolutio ab omnibus, & singulis iuramentis in renunciatione appositis, *Gallupp* loco citato *nu.* 32. & 33. *Card. Mantica* *decis.* 267. *num.* 7. & 8. nouissimē *Thorus* in addit. ad *Riccium* in *praxi* *Episcopali* *resolut.* 289.

Pro perfecta huius Theorematis dilucidatione, dicendum erit in hac absolutione iuramenti nullam requiri partis citationē, si concedatur ad finē agēdi tantum, seu excipiendi, communiter
14 *Canonistæ* apud *Afflictum* *decis.* 220. *nu.* 10. & apud *Gabriellum* *communium* *conclusionum* in titulo de citationibus *conclus.* 1. a *num.* 96. & 97. *Tiraquell.* in tractatu

res

res inter alios acta limitat. 30. Causallos communes contra communes quest. 434. per totam, Card. Tuscus verbo citatio conclu. 272 num. 40. Marefcottus lib. 2. variarum cap. 84. Marchesanus de commissionibus p. 3. §. 3. Bilotta de absolutione iuramenti cap. 7. Audan-
 35 danus de metu lib. 2. cap. 28. & a num. 38. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 7. num. 11. Antoninus de Amato lib. 2. variarum cap. 100. num. 2. Facchin. lib. 8. controuersiarum cap. 62. Scappuccius de iure non scripto lib. 3. cap. 54. Barbosa in cap. ex administratione num. 4. de iure iurando, Genuensis in praxi Archiepiscopi cap. 4. nouissimè Franciscus Baroni-
 36 us in tractatu de citatione quest. 19. num. 156. Peregrinus decis. 8. Causalcanus dicta decis. 9. num. 24. Riccius in praxi absolut. iuram. p. decis. 333. Triuisanus decis. 64. Muta decis. 71. num. 1. Castillus decis. 149. a num. 14 cum pluribus seqq. Osasus decis. 27. num. 7. Heronymus de Leo decis. 94. num. 6. & seqq. Gratianus decis. 165. Niger Ciriacus tomo 1. controuersiarum cap. 7. additio. Farinaceum decis. 59. p. 1. post sua consilia, Canterius p. 2. variarum cap. 8. num. 77. & 78. Carleualius tomo 1. de iudicijs lib. 1. tit. 1. disp. 2. quest. 4. num. 197. nouissimè his non adductis tenet Donadies de renuncia. cap. 8. num. 14. vers. nam communis opinio, Virgilius de legitimat. persone cap. 29. sub nu. 15. Sacerdos Ventriglia in praxi rerum notabilium de absolut. iuramenti annotat. 45. §. unico nu. 3. & 4. Carena resolut. 139. num. 10. Ianlong. Racemat. 132. num. 30. Fontanella decis. 447. num. 9. tomo 2. Ciarlinus cap. 122 num. 48. tomo 2. Hermosilla ad Lopez glosa 11. l. 56. num. 100. & 101. ratio est quia citatio non est necessaria, vbicumque deleui, vel de nullo agitur
 37 praiudicio, Marcus Mantua sing. 164. nu. 2. Beccius conf. 118. num. 30. Giurba conf. 39. num. 38. Nouarius in prag. 1. de citationibus per totam, eò magis ubi nulla requiritur causæ cognitio, dicit Baldus in l. nec quicquam, §. ubi decretum, ff. de officio proconsulis, Asinius in praxi, §. 7. cap. 5. limitat. 69. in casu nostro nullum re-
 38 sultaret praiudicium alteri contrahenti, quoniam per absolutionem hanc, iuramentum non amittit vires suas quouique contractus per iudicem nullus
 39 declaratur, vnde Felinus ausus est dicere in cap. 1. col. penult. sub num. 29. de iure iurando, quod requiratur secunda absolutio respectu inobseruantia contractus, cum prima habilitatio solum concessit facultatem cognoscendi nullitatem contractus, cuius opinionem

secutus fuit, Benitendus decis. Bononia 14. cum alijs apud Borrellum in summa in titulo de iur. absolut. num. 19. quod tamèn improbant Bilotta dicto cap. 4. nu. 6. Galuppus loco citato num. 25. ex Paulo de Castro conf. 254. col. penult. lib. 2. Afflicto dicta decis. 322. num. 12. Couarruias lib. 1. variarum cap. 4. sub num. 6.

Secus vero si ageretur de absolutione iuramenti ad finem rescindendi, illo tunc renunciationem tunc nulli dubium est requiri partis citationem, sic intelliguntur Doctores, qui contrarium docuerunt, nam citatio semper requiritur si ea illo actu praiudicium oriri poterit, l. de vnoquoque, ff. de re iudicata, l. nam ita diuus, ff. de adoptionibus, alias omnia acta quæ fiunt in illius praiudicium ipso absente non valent, docent post alios Augustin. Barbosa in cap. cum omnes num. 7. de constitut. & in cap. inter quatuor num. 3. de maiestate, & obedientia, Gratianus cap. 1000. num. 14. Cartarius decis. 61. num. 5. Nouarius decis. 61. num. 6. Riccius decis. 64. num. 2. 194. num. 1. 33. nu. 13. p. 2. & decis. 87. num. 1. Rota Romana decis. 436. num. 4. post tractatum, Duardi de censibus, Canalerius decis. 564. n. 3.

Vnde in sententia declarante aliquò incidisse in excommunicationem ipso iure incurfam per Sacros Canones pro aliquo facto requiritur partis citatio ad
 40 finem videndi si vere illud factum sit, ita notabilis glosa in Clementina finali verbo consisteris de censibus, & in clementina 2. eodem verbo de penis, Abbas in cap. perueniat il primo num. 5. de appellationibus, Ancharanus conf. 189. num. 3. Cardinali in dicta Clementina finali quest. 8. Decius in cap. reprehensibilis col. 2. vers. sed ista conclusio de appellationibus, & in cap. peruenio num. 2. eodem titulo, Felinus in cap. Rodulfus nu. 41. vers. sed ista conclusio de rescriptis, Nauarrus conf. 56. num. 5. vers. cui adde de sententia excommunicationis, Couarrui. in cap. alma mater, §. 9. num. 5. vers. trina ero de sententia excommunicationis lib. 6. latè Baroni-
 41 us de citatione quest. 17. a num. 1. cum seqq. Auila de censuris p. 2. cap. 5. disput. 1. in quinto dubio conclus. 2. Suarez de censuris disput. 3. sect. 20. num. 25. de Leo in thesauro fori Ecclesiastici p. 3. cap. 2. num. 105. & contrarium dicentes apud Gabriellum dicta conclus. 1. num. 169. procedunt quando sumus in facto notorio, ex dictis per Card. Tuscum conclus. 268. num. 42. per Menochium conf. 1073. num. 5. Borrell. dicto titulo de citat. nu. 187. per plura Baroni-
 42 us loco citato a n. 11. cum seqq.

Vlti-

Vltimo notandum erit, quod si filia steterit in iudicio pro rescissione renuntiationis absolute non petita incurrit in periurium, vt dixi in principio, itaue repellatur postea à petitione absoluteionis, iuxta textum in cap. intelleximus de iudicijs, Imoc. Antonius de Butreo, & alij in cap. debitores de iure iurando, Muscatellus in praxi par. 4. glosa 2. num. 6. Bilotta dicto lib. 2. cap. 14. num. 1. Gratianus cap. 470. num. 40. & 41. & cap. 576. num. 18. Molfesius conf. 41. num. 11. de Grassis dicta except. 12. num. 41. Campanilis induersorio iuris Canonici rub. 11. cap. 19. num. 16 & seq. Rota Romana decis. 78. impressa post conf. Farinacij vol. 1. ubi additio, Visconte verbo absolutio col. 2. in principio, Riccius in praxi resolut. 298. ubi Thorus in additibus, sicuti licitum est parti remittere iuramentum, cap. 1. de iure iurando cap. 2. de sponsalibus, l. finali, ff. qui, & à quibus, facta tamèn contrauentione, ob quam ille inciderit in periurium, altera pars remittere non poterit, ita Alexander conf. 17. num. 4. & 5. lib. 3. Rolandus à Valle conf. 34. num. 3. lib. 1. Afflictus decis. 36. num. 2. Bilotta dicto cap. 14. Riccius in praxi par. 1. resolut. 291. Martinus de Andrea decis. 47. nu. 3. optimè Cancerius p. 2. variarum cap. 8. n. 131. & 132.

Alij vero dixerunt faciendam esse absoluteionem à Summo Pontifice, Gallap pus dicto cap. 12. nu. 35. Intrigl. sing. 3. p. 2. & sing. 100. num. 139. lib. 3. Costa conf. 36. num. 23. Farinaceus in fragmentis part. 2. lit. I. num. 1301. Surdus conf. 299. num. 8. Seuerinus resolut. 7. num. 1. post questiones, Nouarij lib. 2. Polidorus Ripa obseruat. 137 num. 6. Thorus voto 89. num. 63. Visconte verbo absolutio col. 2. circa principium Sperellius decis. fori Ecclesiastici num. 45. & decis. 25. num. 15. cum sequentibus, videntus est Genuensis in praxi cap. 4. sub num. 3. saltem in petitione absoluteionis renetur facere mentionem de periurio in curso alias absolutio non teneret, ita Federicus de Senis conf. 300. in fine, Ancharranus conf. 198. num. 3. vers. item aduertendum Alexander conf. 83. nu. 7. lib. 5. & conf. 118. in fine lib. 7. Parisius conf. 10. num. 94. lib. 1. Menochius conf. 24. num. 17. Afflictus decis. 220. num. 17. vers. tertia subreptio est, Rota Romana decis. 786. p. 3. lib. 3. pluries decisum in eadem Rota testatur Martinus de Andrea dicta decis. 47.

Verùm in Curia nostra Archiepiscopali seruatur hoc modo, vt petens absoluteionem iuramenti, petat etiam à periurio incursio, & alleget aliquam cau-

sam rescissionis puta metum, &c super quæ pars aduersa citata, & confitito de meru, aut alia causa sit relaxatio iuramenti, etiam quoad periurium incursu, & iniungitur penitentia salutaris pro periurio, sic seruari testatur Episcopus Riccius omni aeo laudandus p. 4. decis. 225. Sperellius decis. fori Ecclesiastici 83. nu. 41. cum seqq. plures alij legendi apud Ciarlinum tomo 2. controuersiarum cap. 122. nu. 40. & 41. Thorus in addit. ad praxim Episcopalem Ricci resolut. 290.

Imò aduertit debet quod in tali casu requiritur citatio partis, Gomefius ad regulas Cancellaria in titulo de iure quæsito non tollendo quæst. 15. col. 3. circa medium vers. nam in dicta causa dubitabatur, Farinaceus in repertorio iud. quæst. 40. num. 8. Thorus dicto voto 89. num. 66. Hieronymus de Leo dicta decis. 94. sub num. 9. Zerola in praxi Episcopali par. 2. verbo iuramenti absolutio, Piafecius in praxi par. 2. cap. 4. titulo de iure iurando num. 38. Genuensis in praxi Archiepiscopali cap. 4. num. 3. licet Fontanella clausula 7. glosa 2. part. 7. num. 10. dicat contrarium seruari in Catalonia, quia ob contrauentionem factam est eius quæsitū parti, ideo illius postea citatio requiritur, vt bene Gomefius loco citato.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio reducit rem iudicatam ad terminos litis contestate, & iudicatum extinguit.
- 2 Actio præiudicialis intentata facit suspendere iudicium prius intentatum.
- 3 Ponderantur iura in l. 1. C. si quis aliquæ testari prohibuerit, & in l. si quis libertatem, ff. de petitione hæreditatis.
- 4 Leges fauorabiliores sunt in absoluendo quam in ligando.
- 5 Appellatio non suspendit executionem sententiæ excommunicationis.

Imò talis excommunicatus priuatur fructibus beneficii, etiam pendente appellatione.

- 6 Excommunicatus non ligatur ab homine, sed à Deo.
- 7 Sententia assistentiæ habet executionem, etiam pendente appellatione.
- 8 Idem dicitur in secunda sententia remocante primam, & remissiuè omnes Doctores ad hanc quæstionem.
- 9 Ponderatur textus in cap. qua fronte de appellationibus.
- 9 Iudicium potest intentari in S. C. statim quod fuerit decisum per Reg. Cameram

M m m rem.

rem non esse feudalem licet, de hoc p̄deat reclamatio.

- 10 Pendente iudicio absolutionis iuramenti coram iudice Ecclesiastico, poterit agi in iudicio seculari pro obseruantia contractus.

Idem iudex Ecclesiasticus non poterit in hoc inhibere iudici laico, sed videas n. 2.

Nisi adhuc penderet iudicium de re principali coram iudice Ecclesiastico.

- 11 Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere de dote, si coram ipso fiat iudicium de matrimonio.

- 12 Affertur quadam cautela per Authorem.

ARGUMENTVM.

Resoluitur difficultas, si pendente appellatione circa absolutionem iuramenti, possit renunciare stare in iudicio pro rescissione renunciationis, inde declaratur quando una actio per alteram suspendatur in præiudicialibus.

THEOREMA. C.

EX dictis in præcedenti Theoremate, oritur soluendum non inelegans dubium, quædam filia petijt absolui à iuramento, ad finem rescindendi renunciationem, prætestu quod enormissime fuit læsa, qua absolutione obtenta, illaque ad aures aduersarij peruenta, tamquam grauatus recursus habuit apud Summum Pontificem per viam appellationis, nihilominus renunciare comparuit coram iudice competenti pro dicta rescissione, aduersus quam petitionem fuit replicatum non posse de hoc tractari, stante quod pendebat appellatio circa habilitationem iuramenti, proinde quousque non fuerit terminatum obstat exceptio iuramenti, quoniam per appellationem interpositam habilitatio fuit ad nihilum redacta, illaque pendente res iudicata ad terminos litis

- 1 contestata reducitur, iuxta textum notabilem in cap. ad sedem de restitutione spoliatorum, cap. venientes de iure iurando cap. 1. de re iudicata, l. item damnum, C. de procuratoribus, l. 1. §. finali. ff. ad Senat. Conf. Turpill. notant Baldus in l. tale pactum, §. pronocauit. ff. de pactis, Felinus, & alij in rubrica de appellationibus, Afflictus decis. 188. num. 5. Capycius decis. 28. sine Giurba

decis. 49. num. 13. Osasus decis. 5. sub num.

1. Antonius Faber in titulo Codicis de fructibus, & litium, expensis definit. 75. Regens Capycius Galeota controuersiarum illustrum cap. 61. nu. 12. & seq. lib. 1. alijque videntur apud Franc. Mariam Prato obseruationum iuris cap. 62. num. 11. & seq. imò iudicatum extinguit, l. finali in fine, ff. ad Turpillianum, cap. Pastoralis, §. præterea de officio de legati, cap. venientes de iure iurando, consequenter iuste videntur excipere aduersarij, ipsam non posse stare in iudicio pro rescissione renunciationis, quousque non fuerit terminatum iudicium habilitationis iuramenti, eò magis, quia illud iudicium habilitationis iuramenti videtur præiudiciale huic secundo, nam si non obtinuerit habilitationem non poterit stare in iudicio agendo pro rescissione, quia tamquam periura repelli poterit, faciant ad hoc iura in l. si quis libertatem, ff. de petitione hereditatis, l. quoniam, ff. ad legem Iuliam de adulterijs, l. si usum fructum, ff. de liberali causa, §. præiudiciales institut. de actionibus, v. idem sunt ad materiam Dom. Reg. Sanfelicius decis. 11. Balboa disquisit. 5. & ad sacritatem Doctissimus, & ingeniosissimus, Larrea decis. Granat. 64. per totam, & decis. 8. à num. 27. Salgades de protect. Regia p. 2. cap. finali per totum, & de retentione bullarum p. 1. cap. 11. num. 33. Fontanella tomo 2. decis. 334. à num. 15. cum sequentibus, qui omnia contraria ad veram concordiam reducit, & facit decisio Præsidis de Franchis 512. per totam.

- 3 Ad quæ faciunt duo iura satis notabilia ad propositum textus, scilicet in l. 1. C. si quis aliquem testari prohibuerit, vbi agenti petitione hereditatis, si fuerit oppositum de prohibitione per ipsum facta testatori de non testando, ob quod non solum non possit esse hæres, verum etiam hereditate priuari, prius erit cognoscendum de illa prohibitione, interim supersedebitur in iudicio prius intentato, tamquam præiudiciali, idem colligitur, ex l. si quis libertatem, ff. de petitione hereditatis, vbi similiter agenti petitione hereditatis, si mota fuerit questio libertatis, prius de hoc erit agendum, eò quod ista est actio præiudicialis, vt non possit hereditatem acquirere, si seruus sit, igitur in casu nostro erit supersedendum in iudicio rescissionis intentato, quousque non fuerit terminata questio habilitationis iuramenti.

At ego, cum fuerim interrogatus, quid

quid sentirem, dixi de hoc extare celebrem decisionem *Presidis de Franchis* 602. per totam, qui adducit *Gagliardum de absolutione iuramenti*, §. 3. num. 3. 2. vers. sequitur, & in *Sacr. Conf.* fuisse decisum posse agi in iudicio pro rescissione contractus, secuntur *Ruginel. de appellationib.* verbo executio c. 2. n. 52. *Visconte in suis conclusionibus verbo habilitatio*, assignat rationē *Pres. de Franc. loco citato*, quia ista sententia habilitationis non suspenditur per appellationem, sed secum executionem trahit, quoniam leges favorabiliores sunt in absoluendo, quam in ligando, *l. Arrianus, ff. de actionibus, & obligat.* docent hoc ipsum *Innocentius in cap. ab excommunicato col. 2. vers. si enim dixisset de rescriptis, & in cap. sacro col. finali vers. appellationi de sententia excommunicationis* *Vrsillus ad Afflictum decis. 188. num. 6. & 7. qui plures adducit.*

Confirmatur, nam appellatio à sententia, qua quis excommunicatus declaratur nulla datur appellatio quoad finem suspensivum; ait *Summus Pontifex in cap. pastoralis*, §. verum de appellationibus, vbi expresse decidit *Innocentius Tertius* sententiam excommunicationis secum trahere executionem, licet ab illa fuerit appellatum, in illis verbis (nos itaque respondemus quod cum executionem excommunicatio secum trahat,) vnde *Abbas in d. 5. verum col. 5. super glo. finali*, ait posse iudicē pendente appellatione talis sententiæ priuare excommunicatum fructibus sui beneficii, cum secuntur *Toa. de Imola, & Philippus*, ibi, *Serafinus decis. 1346. num. 1. & 6. Barbosa de Canonicis, & dignitatibus cap. 20. num. 19.* cum excommunicatus qui est exemptus à communione fidelium non debet è fructibus Ecclesiæ alimentari, vnde ipso iure erit priuatus fructibus beneficii, & si nihil dicatur in sententia, *Speculator in titulo de appellationibus*, §. in quibus vers. sic. 17. & habetur in cap. per tuas de sententia excommunicationis, explicat magnus practicus *Maranta in speculo p. 6. à nu. 179* & facit textus in cap. solet 2. de sententia excommunicationis lib. 6. cap. licet eodem titulo, & ratio quare excommunicationis sententia secum trahit executionē, quia non est homo qui ligat, sed Deus, *Canone nemo il primo 11. quest. 3.* & in his terminis docent *Syluester verbo excommunicatio il secundo num. 1. Armilla verbo appellatio num. 4. post alios videndi sunt Grassius decis. 370. alias 4. in titulo de sententia excommunicationis num. 5. & 8. An-*

la de censuris p. 2. cap. 5. disput. 5. dub. 11. vers. prima conclusio, Campanilis in diuersorio iuris Canonici rub. 11. cap. 15. num. 40. 41. & 42. Riccius in praxi p. 1. resolut. 437. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 113. Ricciullus de iure personarum lib. 4. cap. 64. num. 30. Maranta Episcopus tomo 2. responso 21. à num. 102. cum pluribus sequentibus, vbi materiam hanc clarè exponit, & declarat Antonius Tomatus decis. 18. per totam, consequenter si sententia declarans excommunicatum, trahit secum executionem, & non impeditur per appellationem, à fortiori dicendum erit quoties habilitatur à iuramento, & anima à peccati labe dissoluitur.

Ad quod facit communis illa sententia docens, quod sicut sententia assistentiæ trahit secum executionem, & per appellationem nō impeditur, ita etiam sententiam reuocans præstationem assistentiæ habet suam executionem, quæ per appellationem non impeditur, ita, *Preses de Franchis decis. 136. Reg. Salerni. decis. 25. Reg. Tappia ad ius Regni prag. 5. num. 6. de officio Sacr. Conf. Thorus in add. ad Salernitanum num. 1. Viuius decis. 286. nouissimè hanc sententiam substat Dom. Franc. Maria Prato in elegantissima obseruat. 59. per totam, qui satis docet, & affluenter more suo omnibus Reg. Roui. argumentis satisfacit, & ego addo pro sententia Reg. Rouiti Confil. Carleual. tomo 2. de iudicijs lib. 1. tit. 2. disput. 8. à nu. 17. cum seq. & faciunt dicta per Gratianū discept. forens. cap. 765. nu. 24. Antonium de Amato resolut. 81. à num. 24. Salgado de Regia protectione p. 3. cap. 4. nu. 44. & 45. & de retentione bullarum par. 2. cap. 34. à num. 32. verum pro sententia de Franch. addo doctissimum Gaytum de credito cap. 4. quesito 7. num. 890. cum seqq. Barbatum de assistentia glosa 1. à nu. 50. cum seq. Pontanellam tomo 2. decis. 428. per totam, igitur dicendum erit in casu nostro, quod sicut sententia ligans animam secum trahit executionem, & per appellationē non impeditur, ita sententia dissolvens animam à labe peccati habeat suam executionem.*

Et ad hoc facit elegans locus *Alexandri Tertij in cap. qua fronte extra de appellationibus*, vbi expresse deciditur quod sententia absolutoria excommunicationis secum trahit executionem, & per appellationem non impeditur, in illis verbis, (iudex cum ne in excommunicatione decedat absolueret poteris, etiam si pars aduersa ne absolueretur appellationis

M m m 2 ob-

obstaculum interponat,) & videnda est notabilis glosa, ibi verbo decedat, quem textum affert *Maranta dicta part. 6. num. 191.*

Ex quibus dicendum erit bene dictam renunciantem posse stare in iudicio pro rescissione renunciationis obtemperata habilitatione iuramenti, & si de illa pendeat appellatio, quoniam effectus non suspenditur, ad quæ confirmanda faciunt omnia relata per *Reg. Tappiam decis. 18. Sac. Conf.* ubi fuit difficultatū quid si possit prosequi iudicium in Sac. Conf. iam quod per Regiam Cameram fuerit dictum rem non esse feudalem, sed ab illa sententia pendebat reclamatio, & videbatur dicendum negativè sub prætestu quod potuerit revocari prima sententia, & decidi rem esse feudalem, ob quod Sacrum Consilium non esset competens, tamen contrarium fuit decisum, posse scilicet prosequi iudicium in Sac. Conf. quoniam sententia Regiæ Cameræ habet executionem, & per appellationem non impeditur ad instar sententiarum Sacri Consilij, proinde poterat agi in Sac. Conf. contra quod scripsit *Reg. Rouit. ut apparet ex eius responsis relatis in prag. 38. de officio Protratoris Cesaris*, licet succumbuerit, ut ex relata decisione apud *Reg. Tappia loco citato*, igitur idem in casu nostro, iam quod habilitatio trahit secum executionem, & per appellationem non impeditur poterit pendente appellatione agi in iudicio pro rescissione renunciationis.

Ex quibus etiam videntur reiecta, quæ in contrarium dici poterant, & quando dicimus illam esse causam præiudicalem est mere somnium, nam in Sac. Conf. fuit decisum contrarium in fortioribus terminis, scilicet quod & si pendeat lis coram iudice Ecclesiastico circa absolutionem iuramenti adhuc poterit agi in iudicio seculari pro contractu facto, cum aliud sit iudicium absolutionis aliud contractus, & vnum non impeditur per aliud, ita *Afflictus decis. 30. & 31. sequitur Antonius Faber lib. 3. Codicis tit. 7. definit. 17. ibi (aliud enim est de iuris iurandi Religionē disputare, aliud vero de viribus contractus qui nullo quoque iure iurando interveniente nihilominus valeret)* affirmat *Larrea decis. Granatensi 64. n. 3.* & sic non videtur vnum iudicium alteri præiudiciale.

Vnde oritur non posse Iudicem Ecclesiasticum inhibere iudici laico ne

procedat in hoc iudicio, cum nullam, in illum iurisdictionem habeat, ita *Baldus in l. finali, C. quando iudex, Afflictus dicta decis. 30. num. 3. in principio*, nisi tamen idem principale iudicium coram ipso penderet arg. textus in cap. quia plerumque de donationibus inter virum, & uxorem, ubi ratione matrimonij, quod est spirituale, iudex ecclesiasticus cognoscit de dote alias incipit cap. de prudentia, in illis verbis (quia igitur vos qui de matrimonio principaliter cognovistis, & de dote, quæ est causa incidens accessorie cognoscere valistis,) post antiquos notant *Gutierrez lib. 1. practicarum quest. 4. num. 9. Molina de primogenitura lib. 2. cap. 15. Barbosa in l. par. 1. num. 46. ff. soluto matr. Sanchez de matrimonio tomo 2. lib. 10. disput. 8. num. 13. Facchinus conf. 42. nu. 23. lib. 1. Costa de remedijs subsidiarijs remedio 8. Franchus decis. 244. Cabedus decis. 125. par. 1. Caualecanus decis. 18. num. 30. par. 2. Thesaurus decis. 130. in fine, latè *Cancerius p. 3. variarum in titulo de sponsalibus d. nu. 169. cum pluribus seqq. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 2. p. 10. d. num. 55. cum seqq. Valenzuela conf. 49. nu. 60. Regens Galeota tomo 2. questionum illustrium cap. 61. num. 4. sic decisum in Sac. Conf. testatur Dom. Reg. Merlinus tomo 2. controuers. cap. 93. num. 6. licet aliqui simpliciter dicant pendente hoc iudicio absolutionis posse iudici laico inhiberi per Ecclesiasticum, ne in iudicio procedat, ita *Mandosius in pract. civili inhibet. quest. 15. num. 3. Ripa responso 13. num. 11. & 12. Alexander de Neuo conf. 7. num. 10. cum seqq. Afflictus decis. 30. nu. 1. Alexander conf. 68. & 69. vol. 7. decisum refert Caualecanus decis. 6. num. 38. 39. 40. 41. & in fine decisionis, & quod plus est aliqui dixerunt quod si iudex laicus sciperet tale iudicium agitari, sine vlla alia inhibitione non potest ad aliquid procedere, arg. textus in cap. lator qui filij sint legitimi cap. tuam de ordine cognitionum, cap. si iudex laicus de sententia excommunicationis in 6.***

Aduertas ultimo ad notabilem doctrinam quod si velis evitare ne iudex Ecclesiasticus competens in iudicio absolutionis iuramenti fiat in iudicio civili, remittas parti iuramentum, ita notabiliter *Paulus de Castro in l. ordinarij C. de rei vendicat. & conf. 68. num. 71. Petrus de Petrasancta sing. 88. Gramaticus in addit. ad Afflictum dicta decis. 30.*

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex est iudex competens in toto Orbe pro absolutione iuramenti.
Idem dicimus de Magno Penitentiario, & de Legato à latere in sua Provincia.
Et talis potestas durat, etiam mortuo Summo Pontifice.
- 2 Episcopus poterit absolvere à iuramento, licet fuerit electus tantum.
- 3 Forum sortitur quis ratione contractus.
- 4 Episcopus originis iurantis est competens pro absolutione iuramenti.
- 5 Author remittit legendam questionem, quisnam dicatur actor, vel reus in materia legis diffamari.
- 6 Absolutio iuramenti petenda erit ab Episcopo illius, contra quem erit agendum secundum aliquos, sed Author distinguit.
- 7 Absolutio iuramenti ad finem agendi conceditur etiam exteris in nostra Curia Archiepiscopali.
- 8 Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum possunt absolvere à iuramento.
Imò gaudent privilegijs Episcoporum in dictis Ecclesiis.
Sic poterunt commutare ultimas voluntates defunctorum.
Et in dictis Ecclesiis exercent iura Episcopalia,
Possunt etiam uti insignijs Pontificijs in dictis Ecclesiis.
Possunt etiam dispensare in voto.
Et dare in dictis Ecclesiis titularibus primam tonsuram, & ordines minores.
Quod quomodo procedat attenda dispositione Sacrosancti Tridentini explicatur.
- 9 Capitulum Sede vacante poteri habilitare à iuramento.
- 10 Absolutio iuramenti antiquitus fiebat etiam per Reuer. Fabricam S. Petri, sed hodie est aboletum.

A R G V M E N T V M.

Examinatur per quos fieri poterit absolutio, seu iuramenti relaxatio, & deciditur per Summum Pontificem in toto Orbe, per Legatum à latere per Magnum Penitentiarium, per Cardinales in suis Ecclesijs titularibus, & explicatur, quæ possunt etiam ibi exerceri, per Episcopum, & quomodo.

T H E O R E M A. C I.

PRo coronide totius materiae in præfenti Theoremate breuiter videbo per quos posset fieri hæc iuramenti absolutio, scio de hac materia duos extare celebres tractatus, *Bilotta* unum, alterum *Gagliardi*, ad quos Lectorem remitto, tamen hic aliqua frequentiora attingam, & neminem latet Summum Pontificem in toto Orbe tenere hanc potestatem, ita ut semet ipsum ab illo absolvere poterit, sic dicitur de Magno Penitentiario Romæ, ut bene tradit *Bilotta lib. 2. cap. 32.* quam eandem potestatem concedimus Legato à latere Summi Pontificis, qui in sua provincia cognoscere poterit de omnibus ad forum Ecclesiasticum tendentibus tamquam ordinarius, *cap. 2. de officio legati*, ubi etiam dicitur quod non expirat eius iurisdictio per Pontificis obitum, cuius rationem videas apud *P. Merollam* tomo 3. theologie moralis *disput. 7. dubio 28. num. 296.* absoluit etiam Episcopus (dummodo hoc iuramentum non fuerit reservatum Summo Pontifici, de quo mentionem facit *Abbas* in *cap. quanto num. 9. de iure iurando*, *Sotus de iustitia, & iure quest. 1. art. 9. Sanchez de matrimonio lib. 1. disput. 32. cap. 19. num. 17. Azorius part. 1. institutionum moralium lib. 11. cap. 9. post quartum questum, Suarez lib. 2. de iuramento cap. 40. Fillucius tractatu 25. cap. 9. questio 9. num. 276. contra Tabienam in summa verbo iurare quest. 20. sicuti quando iuramentum habet annexum votum reservatum soli Summo Pontifici, puta votum Religionis, castitatis, peregrinationis ad Sanctum Iacobum Compostellanum, ad limina SS. Apostolorum Petri, & Pauli, aut ad Templum Hierosolymitanum, quod iuramentum hanc voti naturam assumit, proinde sicut solus Summus Pontifex ab illo absoluit, & dispensat, sic etiam erit dicendum de iuramento, *Suarez dicto cap. 40.* qui limitat si iuramentum fuerit conditionale, nam Episcopus dispensare poterit, etiam post impletam conditionem, circa omnia alia iuramenta Episcopus potestatem habet absoluendi, siue eius Vicarius, & procedit licet Episcopus non fuerit adhuc consecratus, sed tantum electus, quoniam poterit agere omnia ea quæ sunt iurisditionis non ea quæ sunt ordinis videndus est *Bilotta lib. 2. cap. 5.**

Quæ

Quæ dicta locum habent in Episcopo, tam loci contractus in quo iuramentum præstitum reperitur, (etenim ratione contractus quis sortitur ibi forū,
 3 ex vulgato textu in l. heres absens, §. proinde, ff. de iudicijs, §. hæc considerantes, & in §. si igitur auth. ut omnes obediant iudicibus, quod locum habet non solum quando agitur ad implementum contractus, sed etiam ad illius rescissionem, ut in casu nostro, Bartolus in l. qui loco certo num. 2. ff. de conduct. indebiti, ubi Iason nu. 1. Fulgos. nu. 2. Doctores apud doctissimum Carleualium tomo 1. de iudicijs lib. 1. tit. 1. disput. 2. quest. 4. num. 185. cum pluribus sequentibus,) quàm etiā originis ipsius iurantis, ita Lopus allegat. 10. num. 5. ubi Mandosius in addit. Tuscus lit. A. conclus. 57. à num. 1. latè Gagliardus de absolutione iuramenti, §. 4. num. 29. cum seqq. Zerola in praxi Episcopali verbo iuramenti absolutio, §. ad quintum, Sanchez in summa lib. 3. cap. 21. num. 35. Capycius decis. 18. num. 6. Anna allegat. 83. & ante eos dixerunt Panormitanus in cap. si quis contra 4. num. 3. de foro competentis, Falinus in cap. 1. de iure iurando num. 31. Socinus in l. libertus 14. num. 9. ff. de iniur. vocando, ratio cuiusdè est quia petens absolutionem iuramenti reus est, licet ipse sit qui contractui stare nequit, sicuti dicimus in
 5 remedio legis diffamari, ut agens iudicetur reus proinde apud suum iudicem iudicium intentare poterit, ut post antiquos Capycius dicta decis. 18. Ofascus decis. 151. Boerius decis. 114. Reg. de Pont. decis. 31. num. 4. & per totam, Franchis decis. 657. nouissimè noster de Marinis tomo 2. quotidianarum cap. 6. per totum, ubi ad multa infert, quibus addo doctissimū Fontanellam tomo 2. dec. 328. 329. & 330. Reg. Sanfelicius decis. 168. per totā, Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. decis. 89. Larrea decis. Granat. 38. ubi latissimè Octavianum Caracciolum de fori priuilegio quest. 20. per totam, Baronium in tractatu de citatione q. 24. num. 11. & 12. Episcopum Maranta tomo 3. responso 18. Virgilium de legitimatione persone in prætud. à num. 102. cum pluribus sequequentibus, & ultra prædictos legendi sunt ad materiam Antonius de Amato resolut. 32. in fine, Barbatus de assistentia glosa 9. num. 47. Sanchez lib. 2. cons. moral. lib. 6. cap. 1. dub. 1. num. 10. Ricciulli de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existens. lib. 4. cap. 33. num. 6. Sacerdos Abruzzo in l. 1. num. 571. ff. de officio eius, Ciarlinus controuers. forens. cap. 4. Salgadus in labyrintho creditorum part. 1. cap. 2. §. 2. à

num. 7. cum pluribus sequentibus, qui omnes videndi sunt ad quæstionem.

Addit aliam rationem P. Sanchez loco citato, quoniam in hoc iudicio solum agitur de tollendo grauamine iuranti annexo, quem cum sit sibi subditus poterit illum à tali grauamine, seu ligamine dissoluere.

Scio tamèn plures dixisse contrariū, 6 scilicet iuramenti relaxationem petendam fore ab Episcopo illius contra quem dirigitur habilitas ad agendum, ita Card. Zabarella in cap. 1. num. 4. de iure iurando, Natta cons. 145. num. 28. vol. 1. Molina de iustitia, & iure tomo 1. tract. 2. disput. 149. §. deinde relaxare cum seqq. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 42. dubitat. 12. num. 63. Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo implorandum num. 31. C. de in integrum restitut. Carleualius de iudicijs tomo 1. lib. 1. tit. 1. quest. 4. disput. 2. à num. 201. cum seqq. qui affert pro ratione maximam quæstionem, proinde in ea non immoror.

Vndè pro concordia dicerem quod si ageretur de absolutione iuramenti ad finem rescindendi contractum, procederet hæc secunda sententia, cum in ea requiratur citatio, ut dixi, & causæ cognitio, quæ fieri non poterit in non subditum, ad textum in l. extra territorium ff. de iurisdictione omnium iudicum, at quando agitur solum de habilitando ad finem agendi, tunc nullum dicitur adesse iudicium, proinde non mirum si fieri poterit coram iudice iurantis, ut has dissensiones concordat Galluppus in praxi S. C. p. 2. cap. 12. num. 29. nihil ex ex dictis adducens, & videndus est Marchesanus in praxi absolutionis iuramenti part. 3. §. 2. num. 4. qui est cum prima sententia.

In Curia tamèn nostra Archiepiscopali 7 absoluntur omnes etiam exteri pro iuramentis præstitis, ita Riccius resolut. 292. Anna dicta allegat. 83. nam absolutio, sicut manumissio, legitimatio, adoptio, & dispensatio est actus iurisdictionis voluntariæ. iuxta glosam, & Doctores in l. 2. ff. de officio proconsulis, & ad hanc materiam videndus est doctissimus P. Merolla tomo 3. Theologia moralis disput. 7. de iurisdictione cap. 2. diuisione 1. per totam.

Poterunt etiam absoluere Cardinales 8 in Ecclesijs suorum titulorum, cum in illis habeant iurisdictionem Episcopalem, cap. his quæ ubi Falinus latè de maiestate, & obedientia, Paulinus in tractatu Sede vacante, Mandosius in regula 8.

Can.

Cancellarie quest. 2. per totam, Gomez ad regulas Cancellarie in titulo de triennali quest. 31. num. 17. vers. & eodem modo fol. mihi 413. Gambarus de officio, & potestate legati lib. 10. num. 433. Gonzalez ad regulas Cancellarie reg. 8. titulo de mensibus, & alternat. glosa 13. nu. 20. imò ait Barthol. Belenzi in tractatu de charitativo subsidio quest. 3. maiorem iurisdictionem habere Cardinales in eorum Ecclesijs titularibus, quàm in Ecclesijs matrices in capellis non subiectas, & gaudent Episcoporum priuilegijs in suis titulis, ut colligitur ex Concilio Tridentino sessione 24. cap. 6. de reformatione, notant Sanchez in summa tomo 1. lib. 4. cap. 38. num. 19. & de matrimonio tomo 3. lib. 8. disput. 2. num. 12. Herriquez lib. 14. cap. 18. num. 2. & lib. 6. cap. 16. num. 12. Rodriquez tomo 1. questio- num regularium quest. 61. art. 9. Moneta de commutat. ult. volum. cap. 5. quest. 13. conclus. 1. num. 453. vnde in dictis titulis Cardinales poterunt commutare vltimas voluntates defunctorum, sicut Episcopi respectu suorum subditorum, ita Grilenzonius conf. 63. num. 1. & seq. Sbroz zius de Vicario lib. 1. quest. 3. num. 27. cum seqq. Sanchez de matrimonio tomo 1. lib. 3. disput. 24. num. 7. Gonzalez ad reg. 8. Cancellarie glosa 13. num. 20. sic poterunt dispensare super votum in eorum titulis, Moneta dicto cap. 5. quest. 13. conclus. 1. nu. 452. & licet Pater Suarez tomo 2. de religione lib. 6. cap. 10. num. 10. contrarium dicat, quem sequitur Sanchez in summa tomo 1. lib. 4. cap. 28. num. 2. tamen prima sententia mihi verior videtur, quoniam, ut dixi Cardinales in suis titulis habent, & exercent iura Episcopalia dicto cap. his quæ, Imola in clementina ne Romani num. 13. de electione, Monachus in cap. unico de maiestate, & obedientia, ubi Probus num. 6. Romanus conf. 494. Albanus in tractatu de Cardinalibus quest. 46. Rubeus in aphorismo Episcoporum in verbo Cardinalis num. 2. Laudensis de Cardinalibus quest. 60. Flaminus de resignatione lib. 7. quest. 12. num. 107. Iacobatius de concilijs lib. 1. art. 2. de Leo in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 1. num. 7. Azorius tomo 2. lib. 4. cap. 1. quest. 8. Pater Merolla tomo 1. Theologiæ moralis disp. 1. cap. 3. difficult. 5. n. 125.

Imò possunt dicti Cardinales uti insignijs Pontificibus, Megala in suo promptuario verbo Cardinalis num. 7. Loricinus in thesauro verbo Cardinalis, s. 7. cap. 3. q. 2. alijque apud Barbosa in collectaneis Codicis tomo 1. lib. 1. tit. 33. cap. 11. num. 3. sic

posse dispensare in voto, docet Sanchez in summa tomo 1. lib. 4. cap. 38. num. 6. Suarez de religione cap. 10. num. 1. Lessius de iustitia, & iure lib. 2. cap. 40. dub. 12. possunt etiam in dictis Ecclesijs titularibus primam consuram, & minores ordines conferre, ita Ioseph de Sacris par. 2. disp. 8. sect. 1. art. 3. Vittoria in summa de Sacramento ordinis 234. Lancellotto in Templo iudicum lib. 2. cap. 2. s. 3. num. 17. Valentia tomo 4. disput. 9. quest. 3. puncto 2. Hurtadus de Sacramento ordinis difficultat. 18. Zechius de repub. Eccles. titulo de Cardinalibus num. 9. Ioannes Baptista de Fabris in manuali comment. 7. Ledesma de ordine dub. 11. Palacios in 4. distinct. 24. Diuus Antoninus par. 3. titulo 4. cap. 16. s. 6. Paludanus in 4. distinct. 24. quest. 3. num. 12. Bonacina de Sacramentis disput. 8. quest. unica puncto 4. num. 3. Piasecius in praxi par. 1. cap. 1. art. 1. num. 6. Tabiena in summa verbo Abbas quest. 5. Syluester verbo ordo 3. quest. 2. Vasquez in 3. par. tomo 3. disput. 243. cap. 4. num. 33. Bisfeldius in enchiridon p. 1. disp. 16. s. 9. Sotus in 4. disp. 25. quest. 1. art. 1. ad secundum argumentum, & licet aliqui dixerint hoc fuisse abrogatum per Concilium Tridentinum sessione 23. cap. 10. ut ex Ledesma loco citato, & ex Sanchez in opusculis tomo 2. lib. 7. cap. 1. dubio 19. num. 21. tamen contrarium in Cardinalibus præbyteris docuerunt Parisius de resignat. beneficij lib. 4. quest. 2. num. 88. Azorius tomo 2. lib. 4. cap. 3. quest. 2. Campanilis in diuersoria iuris canonici rub. 6. cap. 2. num. 11. Fornario de Sacramento ordinis cap. 5. Granadus de Sacramentis p. 3. controuersia 9. tractatu 2. disput. 2. num. 1. Tamburrinus de iure Abbatum tomo 1. disput. 11. quest. 4. num. 4. Meratius tomo 3. tractatu de Sacramento ordinis disput. 8. sect. 1. num. 1. Hieronymus Zlamas in summa par. 3. cap. 3. s. 3. Salscdus in praxi Episcopali par. 2. cap. 5. num. 9. Cucchus institut. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 66. Pintus de ordine quest. 6. art. 1. num. 46. Tuscus lit. C. conclus. 500. num. 50. Barbosa ad Concilium Tridentinum sessione 23. cap. 9. num. 2. 3. & de potestate Episcopi p. 2. allegat. 5. num. 19. sic decisum in Rota Romana referens.

Ex quibus rectè concluditur posse absoluerè à iuramento Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum, ut obseruauit Bilotta lib. 2. cap. 7. nihil ex his adducens sic poterit etiam absoluerè Capitulum Sedeuacante, Gaspar Hermosilla fol. 329. num. 96. quoniam Capitulum Sedeuacante succedit in omnibus pertinentibus

bus ad Episcopum virtute ordinariæ jurisdictionis, *Doctores in cap. his quæ, & in cap. cum olim de maiortate, & obedientia cap. illa ne sede vacante, & in cap. ad abolendum de hereticis, proinde poterit absolvere ab excommunicatione quæ Episcopo competeat, cap. unico de maiortate, & obedientia lib. 6. Doctores apud Barbosa in tractatu de Canonicis, & dignitatibus, cap. ultimo num. 62. qui per totum caput videndus erit cum omnia ad capitulum sede vacante spectantia colligat, ultimo Fabrica Sancti Petri de urbe antiquitus, etiam absoluebat à iuramento, quod hodie non servatur Doctores citati.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Princeps secularis poterit absolvere à iuramento secundum aliquos, sed Author improbat num. 3.
- 2 Ponderantur iura in l. finali, ff. ad municipalem.
- In l. finali, ff. de re militari.
- In l. adigere, §. finali, ff. de iure patronatus.
- In l. finali, ff. de his qui satisfacere cogantur, sed resolvuntur.
- 3 Princeps secularis poterit cogere partem ad remittendum iuramentum, si agnoverit illud iniquum.
- 4 Obligatio iuramenti Deo acquiritur.
- 5 Imperatores Ethnici surpaverunt antiquitus nomen Summi Pontificis.
- 6 Index secularis poterit cogere laicum ad relaxandum iuramentum, si turpiter datum agnoverit.
- Quod intelligitur si non fuerit incursum in periurium.
- Et tali casu neque pars poterit illud remittere.
- Imò solum Summus Pontifex poterit absolvere.
- 7 Index secularis poterit declarare laicum incidisse in periurium, & periurij pena punire.
- 8 Sed non poterit cognoscere de iniquitate iuramenti, sed remittitur cognitio Ecclesiastico, nisi expresse pateret.
- 9 Poterit tamen cognoscere de validitate absolutionis, scilicet si fuerit subreptitie impetrata.
- 10 Index secularis non potest cognoscere de validitate sententiæ Iudicis Ecclesiastici, sed debet illam exequi, sed quomodo procedat, declaratur.
- 11 Resolvitur textus in l. finali, ff. qui satisfacere cogantur,
- 12

- 13 Matrimonia contrahi per filium infamilias absque patris consensu non posse iura civilia prohiberi.
- 14 Leges civiles possunt prohibere ne in aliquo contractu possit iuramentum interponi, & si apponatur, adhuc actus nullus sit.
- 15 Princeps secularis non potest aliquid statuere circa matrimonium, tam directè, quàm indirectè.

A R G V M E N T U M.

Declarantur plura iura, quibus videtur decidi posse Principem sæcularem cognoscere, & absolvere à iuramento, cum hodie hoc prohibitum sit, nec non explicatur quando Iudex sæcularis possit cognoscere de surreptione absolutionis obtentæ per Iudicem Ecclesiasticum.

T H E O R E M A C I I.

Differui in præcedenti Theoremate, à quibus personis petenda foret iuramenti absolutio, & plures numeravi, scilicet Summum Pontificem, Legatum à latere, Magnum Pœnitentiarium, Episcopum, ac Cardinales, etiam in Ecclesijs titularibus omnes tamèn istæ personæ Ecclesiasticæ sunt, solum restat difficultas quoad Principes sæculares, si aliquam habeant potestatem circa iuramenta, dubium hoc non difficultatis causa propono, cum notum sit potestatem hanc Sanctæ Matris Ecclesiæ Principibus solum reservatam fuisse, sed ut quædam difficultatis umbræ deleantur, & pro maiori intelligentia dupliciter hoc agi posse, primo an Iudex laicus, seu Princeps sæcularis possit laicum à viribus iuramenti absolvere, secundo si possint condi leges circa iuramenta per eosdem, & quoad primum inuenio Guidonem Papam decis. 178. & 194. dicentem posse talia iuramenta remittere iudicem laicum, secuntur Gayllus lib. 1. observat. 25. num. 2. Cassaneus in consuetud. Burgundie rub. 4. §. 7. verbo suppono nu. 36. cum seqq. Misinger. centuria 3. observat. 99. Ioannes Montagne tractatu de bigamia quæst. 7. nu. 3. Oroscius in l. iurisgentium 7. §. si paciscar num. 6. & 7. ff. de pactis, Regnerius Sextinus de regalibus lib. 1. cap. 4. num. 8. ad finem, sic antiquitus servari docet Facchin. lib. 1. contra-

trouerfiarum cap. 13. ante ipsos docuit
glof. in l. adigere, §. lege verbo remittitur, ff.
de iure patronatus, quam approbat Bart.
ibi, & commendat Baldus in l. non dubiū
num. 4. C. de legibus & in l. pactum nu. 10.
C. de collationibus, & ex Theologis Mo-
lina de iustitia, & iure tomo 1. tractatu 2.
disput. 149. §. aliud accipere, & tomo 2. dis-
put. 281. §. dubium ulterius est, Lessius de
iustitia, & iure lib. 2. cap. 42. dubitat. 12.
num. 56. vers. secundo intelligi potest, &
num. 65. & 66. Emanuel Sd in summa ver-
bo iuramentum num. 29. pluresque relati
per Hermosillam tomo 2. fol. 330. nu. 105.

2 Quorum sententia videtur colligi
ex Pauli responso in l. finali in principio ff.
ad municipalem, in illis verbis (Impera-
tores Verus, & Antoninus rescripserunt
gratiam se facere iuris iurandi ei qui iura-
uerat se ordini non inter futurum) idem
dicit in l. finali, ff. de re militari, ibi (qui
metu criminis quo reus iam fuerat postula-
tus nomen militie dedit statim sacramento
soluendus est) in l. adigere, §. finali, ff. de iure
patronatus, in illis verbis (lege Iulia de
maritandis ordinibus remittitur iurisiuran-
dum) & in l. finali, ff. qui satisfacere cogan-
tur, ibi (qui iurato promissit iudicio sisti
non videtur peierasse si ex concessa causa
hoc deseruerit,) ex quibus locis clare
colligitur Principes seculares iuramen-
ta remisisse, faciunt alia iura in l. non du-
bium, C. de legibus, l. si quis inquitinos 112.
§. finali, ff. de leg. 1. & in auth. sacramenta
puerum, C. si aduersus venditorem.

3 Alij vero, & verius dixerunt nullo
modo iuramentum remitti posse per
Principes seculares, ita videtur assenti-
re, S. Thomas 2. 2. quest. 89. art. 9. ad 3. &
ibi Caietanus, Panormitanus in cap. cum
sit generale num. 21. de foro competenti, vbi
Marianus Soccinus num. 22. circa medium.
Felinus nu. 4. & 6. Hostiensis in cap. tuam
de ord. cognit. Iafin l. fin. ff. qui satisfacere co-
gantur, abet eum Bartol. in l. omnes popu-
li 8. quest. principalis, ff. de iustitia, & iure,
post antiquos Menochius de arbitarijs
iudicium casu 185. Azuodius in l. 11. num.
3. tit. 1. lib. 4. recompilat. Barbosa in l. 1. p.
1. num. 77. ff. soluto matr. Bonadilla lib. 2.
polit. cap. 17. num. 52. Marta. de iurisdic-
tione 4. parte casu 72. nu. 6. Bilotta lib. 2. cap.
1. Ant. Corneus in tractatu de absolutione
forensi iuramenti promissori par. 2. quest. 7.
à num. 1. Facchin. lib. 3. controuerfiarum
cap. 13. Marefcot lib. 1. variarum cap. 62.
à num. 10. Merenda lib. 1. controuerfiarum
cap. 10. Serafin. de iuramento priuilegio 66.
Azorius tomo 3. vararum lib. 6. cap. 6. vers.

altera vero opinio, Sanchez lib. 3. ad pre-
cepta decalogi cap. 22. num. 13. Consil. Car-
leual. de iudicijs tomo 1. lib. 1. tit. 1. dispu. 2.
quest. 4. num. 207. cum seqq. Arias de Mesa
lib. 3. variarum cap. 30. nu. 9. & cap. seq. de
Grassis de effectibus clericatus effectum 2. nu.
81. Filliuccius tractatu 25. cap. 9. quest. 11.
Bonacina tomo 2. theologie moralis disput.
6. quest. 1. puncto 17. num. 10. Diana par. 5.
tractatu 1. de immunitate Eccles. resolut. 8.
Duardus in Bulla cena Domini lib. 2. ca-
none 15. quest. 19. num. 56. decifum in
Sacr. Conf testatur Pisanellus in addit. ad
Afflictum decif. 220.

4 Solum enim potest cogere partem
ad illud remittendum si iniquum agno-
uerit, vt notat Couar. lib. 1. variarum cap.
4. num. 5. vers. verum vtres ista, Riccius in
praxi resolut. 399. in notabilibus vers. index
laicus.

5 Ratio huius sententiae est, quoniam
iuramenti obligatio Deo acquiritur,
cap. debitores de iure iurando, consequen-
ter ad ipsum, seu ad suos ministros per-
tinebit ipsius relaxatio, cap. venerabilem
34 §. idem etiam de electione, cap. nouis 13.
§. postremo de iudicijs, cap. cum contingat de
iure iurando, cap. 1. & 2. de translat. Praela-
torum, cap. solite de maiestate, & obedi-
entia, & faciunt iura in cap. 1. de iure iuran-
do, ibi (prestita relaxanda Ecclesiastica di-
strictione cogatis,) cap. irrefragabilis, §. ca-
terum de officio ordinarij, cap. post miserabi-
lem de usuris, & in c. finali de foro compe-
tenti, in illis verbis (licet ratione delicti,
seu contractus, seu domicilij, siue rei de qua
contra possessorem mouetur,) nota illa
verba, siue rei, ex quibus designatur non
absolutam iudicis secularis potestatem
esse sed limitatam, scilicet ad iura saecu-
laria tantum non spiritualia.

6 Neque obstant incontrarium addu-
cta, etenim, iura illa ciuilia fuerunt tē-
pore Imperatorum Ethnicorum, vt in-
dicta l. finali, ff. ad municipalem, qui Impe-
ratores illo tempore Pontificis Maximi
nomen, & titulum usurpabant, & om-
nia Sacerdotia, & Religiones in sua
manu habebant, notant Isidorus Hispa-
lensis lib. 7. etimolog. cap. 12. Petrus Greg.
lib. 15. syntagmat. cap. 1. nu. 9. Gordonus in
chronolog. tomo 1. periodo 9. de anno ab vr-
be, Rosinus lib. 3. antiquitatum cap. 22. Bo-
nadil. in politica lib. 2. cap. 17. nu. 65. Anast.
German. lib. 1. de sacr. immunitate cap. 8.
nu. 11. Iustus Lipsius in libro de vesta cap.
9. proinde cum dicti Imperatores tale
nomen usurpauerint, non mirum si de
iurisiurandi virtute, ac dissolutione lo-

N n n

quan-

quantur, at hodie cum hoc cesset merito iura Canonica prædicta iura ciuili abrogarunt.

7 Poterit tamen Iudex secularis cogere laicum ad relaxandum iuramentum si turpiter fuisse latum agnoscat, ita Abbas in cap. 2. num. 3. de iure iurando, Alexand. de Neuo ibidem num. 1. Couarr. in cap. quamuis pactum 2. par. §. 3. num. 2. Greg. Lopez in l. ultima verbo que la fizo tit. 2. p. 3. Afflictus decis. 263. num. 3. Rom. cons. 498. & 499. sicut enim poterit Iudex laicus adstringere partem ad iuramenti obseruantiam, cap. licet mulieres de iure iurando, cap. cum laicus de foro competenti lib. 6. sic etiam poterit cogere alteram partem ad relaxationem illius, cum iniquum agnouerit, ex hoc voluit insinuare Sanchez dicto cap. 22. num. 15. dicens duo in iuramento considerari, primo respectu Dei, cui obligamur, secundo respectu hominis cuius efficacius tenemur virtute iuramenti, circa primum de nihilo poterit cognoscere Iudex laicus, secus circa secundum, quia solum dissoluitur illa efficacis obligatio erga hominem, & melius explicauit de matrimonio lib. 1. disp. 32. nu. 18. sequitur Carlenalius loco citato num. 210. Arias de Mesa cap. 3. 2. num. 5. & hoc modo dissoluitur textus in l. adigeres, §. finali ff. de iure patronatus, scilicet ibi non agi de relaxatione iuramenti per viam dispensationis, sed per viam interpretatiuam considerando turpius esse iuramentum illud quod nuptiis aduersabatur, reiecta aliorum interpretatione, vt bene obseruauit doctissimus Arias de Mesa olim præceptor meus omni aua laudandus dicto cap. 3. 2. nu. 11. cum seq.

Quod intelligitur si non fuerit incursum in periurium, alias nullo modo poterit Iudex laicus cogere partem ad remittendum, sicut neque poterit Episcopus, iuxta tradita per Iasonem cons. 133. col. 6. sub num. 9. vol. 4. per Abbatem in cap. 1. & ibi Felinus de iure iurando, Rota Perusina decis. 17. num. 67. par. 1. imò neque ipsa pars poterit iuramentum remittere post incursum periurium, docent Rolandus à Valle cons. 34. num. 3. vol. 1. & cons. 26. nu. 34. vol. 3. Alexander cons. 17. nu. 3. & seq. vol. 3. Virgilius de Boccatis in constit. A Egidiana glosa 2. num. 39. Curtius senior cons. 65. nu. 27. col. 2. solus enim Papa tali casu poterit absolvere, glosa ordinaria in cap. quanto de iure iurando, vbi Panormit. Celsus Hugo cons. 94. num. 6. Crauetta cons. 6. num. 93. Boccatus vbi supra num.

40 cum pluribus sequentibus, Natta cons. 648. num. 13. & 14. Cuaicalanus decis. 9. nu. 46. p. 1.

8 Poterit etiam Iudex laicus declarare aliquem incurrisse in periurium, illumque pena periurij punire, Canoniste in cap. testimonium de testibus, Abbas in dicto cap. cum sit generale num. 21. de foro competenti lib. 6. & in cap. licet mulieres de iure iurando lib. 6. Romanus cons. 512. dub. 3. Felinus in dicto cap. cum sit col. 3. limitat. 2. & in cap. 2. col. 10. vers. secundo limita de sponsalibus, Cagnol. in l. si quis maior n. 122. C. de transactionibus, Guidò Papa dec. 178.

Ex quibus videtur euidentem resolutionem ad textum in dicta l. si quis inquilinos, §. finali, quoniam ibi agitur de testamento facto contra bonos mores, quod iuramento validari non potuit proinde Principes seculares illud abrogarunt cognoscentes irritum, & inualidum esse, prout intelligunt Barto. & Albericus ibi. Couar. in dicto cap. quamuis pactum p. 1. §. 3. num. 35.

9 Verum non poterit Iudex laicus de illo cognoscere, quoties non clare de iniquitate claret, sed tunc remittitur Ecclesiastico, expresse colligitur ex Summo Pontifice Innocentio Tertio in cap. venerabilem circa finem de electione, in illis verbis (vtrum vero dictum iuramentum sit licitum, vel illicitum, & ideo seruandum extiterit nemo sane mentis ignorat ad nostrum iudicium pertinere.)

Conceditur etiam facultas Iudici laico cognoscendi de validitate absolutionis iuramenti, scilicet si subrepticia fuerit impetrata, ita notabiliter Ancharan. cons. 382. in fine, Socinus cons. 99. n. 19. vol. 3. & cons. 83. nu. 17. vol. 4. Felinus in cap. 2. col. 10. de sponsalibus, Hyppolitus sing. 367. Aymon cons. 17. num. 11. Marantia de ordine iudiciorum fol. 62. num. 58. sic fuisse practicum in Sac. Conf. restatur Afflictus decis. 220. num. 9. vbi Vrsillus in addit. num. 9. & 10. Rolandus à Valle cons. 2. num. 15. vol. 2. Rota Ianuensis apud Bellonium 193. à num. 1. cum seqq. Bilotta de iuramento lib. 2. cap. 1. num. 12. Fontanella de pactis nuptialibus tomo 2. clausula 7. glosa 2. p. 7. num. 22. secus vero de nullitate condemnationis, & periurij, arg. textus in cap. tua de ordin. cognit. cap. causam que qui filij sint legitimi, Plotus cons. 78. nu. 14. Purpuratus cons. 377. nu. 8. vol. 1. Curtius senior cons. 65. sub num. 26. vers. secunda conclusio, Cuaicalanus dicta decis. 9. n. 45. & 46. p. 1.

11 Sed contra hoc possit aliquis in surgere

gere dicendo, Iudicem laicum non posse cognoscere, sed tantum teneri exequi sententiam Iudicis Ecclesiastici, cap. 1. de officio iudicis ordinarii, ibi (et cum opus fueris publicum connoceat auxilium non ad praedudicandum, sed potius ad ea quae sunt Deo placita prosequendum) cap. et inquisitionis, §. prohibemus de hereticis lib. 6. ibi (prohibemus quoque distinctius dominis temporalibus, et rectoribus eorundemque officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine cum sit mere Ecclesiasticum quoque modo cognoscant, vel iudicent, siue captos pro eodem crimine absque dictorum Episcoporum siue Inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentia, vel mandato, à carcere liberent.) & in seq. dicitur aut executionem sibi pro huiusmodi crimine à Diocæsano, vel Inquisitoribus, seu Inquisitore iniunctum prompte, prout ad suum spectat officium facere, seu adimplere detrectent, vel alios Diocæsananorum, vel Inquisitorum iudicium sententiam, seu processum directè impedire presumant,) præcipuè quando agitur de executione, ut numquam executor de validitate, aut inualiditate cognoscere possit, iura sunt in l. sicut proponis, C. de execut rei iudicatae, sunt verba (sicut proponis rerum iudicarum executor datus partes sibi iudicis vindicauit, et contra ea quae pridem pro partibus fuerint statuta aliquid pronuntiandum putauit, sententia ab eo dicta vim rei iudicatae obtinere nequaquam potest.) & in l. si prator ff. de iudicijs, in illis verbis (si prator iusserit eum à quo debitum petebatur adesse, et ordine edictorum per actum pronunciauerit absentem debere, non utique iudex qui de iudicato cognoscere debet de Pratoris sententia cognoscere) semper enim recte, & recte latam fuisse sententiam præsumendum erit, l. 2. ff. de officio iudicis, l. 1. §. his venabilis, ff. de officio Pratoris, cap. in presentia de renunciat. cap. sicut, et ibi Abbas in fine de re iudicata, Doctores in cap. cum iniure de officio delegati, et in cap. bone de electione.

Nam facilis est responsio, primo cum hæc questio maximè patiatur difficultatem, & dissensionem inter Doctores, ut videndi sunt post alios Antonius Capucc. in tractatu de iure non scripto lib. 6. cap. 132. Cancerius p. 2. variarum in titulo de litteris requisitorijs à num. 15. Carleual. de iudicijs tomo 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. à num. 257. cum pluribus frequentibus, Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. decis. 82. per totam, Reg. Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 98 per totum, Reg. Sanfelix. decis. 139. per totam 201. 1. Larrea decis. Granadèsi 82. per

totam, tamen omnia dicta procedunt quoties ageremus de re mere spiritali, & ita colligitur ex iuribus supra citatis, at quoties agitur de re mere temporaliter poterit Iudex laicus videre si fuerit iusta necne, ita Afflictus in proemio constit. par. 1. num. 59. Azuvedus in l. 15. num. 9. cum seq. tit. 1. lib. 4. compilat. Auiles in cap. 20. Prætorum verbo usurpam num. 20. Salzedo in addit. ad praxim, Bernardini Diaz. cap. 151. num. 11. Cancer. par. 3. variarum cap. 19. num. 3. et seq. et loco citato num. 14. Molinus de brachio seculari lib. 1. cap. 10. Bouadilla in politica lib. 2. cap. 17. num. 175. in casu nostro licet Iudex laicus non possit absolvere à iuramento, ut dixi, tamen est competens ad videndum de validitate illius cum hoc mere temporale, sicuti ad videndum de subreptione absolutionis.

12. Ex eisdem colligitur, etiam responsio ad textum in dicta l. finali, ff. qui satisfacere cogantur, quoniam ibi Paulus solum ait non incurrisse in periurium, si iuramentum non seruauerit causa aliqua ibi subsistente, non vero, quod Iudex secularis illum absoluerit, in illis verbis (qui iurato promisit iudicio fisci non videtur peccasse, si ex concessa causa hoc deseruit etenim omnis promissio intelligitur rebus sic stantibus, ad textum in l. cum quis 38. l. si cum Cornelius, ff. de solutionibus, sic iuramento eadem conditio in esse dicitur, unde non dicitur facta relaxatio, aut absolutio iuramenti, sed tantum data iusta interpretatione, quæ legi civili permittitur, excusatur ille à periurio, ita dictum Pauli locum intelligunt Couarru. in dicta cap. quamuis pactum par. 1. §. 3. num. 30. Fortunius Garzia de ultimo fine iuris à num. 335. Antonius Faber in rationali ad pandectas in dicta l. ultima, Cuiacius ibidem.

Quo vero ad secundum dubium pōdet resolutio ex dictis in primo, scilicet posse leges ciuiles interpretari, & ex urgente causa iuramenta remittere, non vero loqui de illo per viam dispensationis, aut absolutionis, quoniam leges ciuiles nullo modo possunt de re spiritali disponere, unde videmus secundum magis communem sententiam non posse iure, aut lege aliqua civili ordinari ne filij possint matrimonia contrahere cum certis personis, ex dictis per Couar. de sponsalibus p. 2. cap. 6. §. 10. num. 16. Lupus in tractatu de illegit. et natural. commentario 4. prefat. num. 13. Azorius p. 1. institut. moralium lib. 5. cap. 20. vers. præ-

N u n a t e r e a

torae leges civiles, proinde neque valere si prohibeant illud contrahi per filium familias, absque patris consensu, ut post antiquos, docent de Grassis de effectibus clericatus effectus 2. num. 85. Peregrinus de fideicommissis art. 24. num. 55. & 56. Fontanella de pactis nuptialibus clausula 4. glossa 2. num. 23. & 24. Gratianus discept. forens. cap. 653. nu. 10. cum seqq. Anneus Robertus lib. 2. rerum iudicarum cap. 9. videndus est Pater Bossius in tractatu de contractu matrimonij cap. 11. à num. 107. cum pluribus sequentibus, consequenter non poterant leges civiles contra iuramentum aliquid statuere.

Solum enim iubere possunt ne iuramentum interponatur in aliquo actu 14 per ipsas prohibitio non vero de viribus illius disputare, ita Baldus in l. omnes populi num. 39. ff. de iustitia, & iure, & in l. pactum num. 10. C. de collationibus, ubi Decius num. 11. Gutierrez in auth. Sacramenta puberum num. 46. C. si adversus venditionem, Couarruias in dicto cap. quamvis pactum par. 1. §. 3. à num. 22. & par. 2. §. 1. à num. 18. Vinius communium opinion. 794. Barbosa in l. 1. part. 1. à num. 72. ff. soluta matr. Periera de manu regia lib. 1. cap. 19. à num. 3. & lib. 2. cap. 35. nu. 2. Sanchez lib. 3. ad precepta decalogi cap. 22. nu. 5. Arias de Mesa loco citato cap. 34. à num. 4. Pater Diana par. 1. tractatu de immunitate Ecclesiastica cap. 103. arg. l. patre 8. ff. de his qui sunt sui, sicuti videmus in Regno nostro, nam nulla declaratur intercessio mulieris licet iure iurando roborata sit, illam iuvando. Velleiani exceptione, ut in Pragmatica unica ad Senat. Consult. Velleianum, quoniam consideraverunt iuramentum nullum esse tamquam bonis moribus contrarium, in illis verbis (declarantes etiam tales obligationes, & renunciationes ex causis predictis contra bonos mores civiles, & naturales, etiam comprehendendi sub regula iuris Canonici non esse esse obligatorium contra bonos mores prestitum iuramentum) sic videmus in obligatione filij familias, quam nullam voluit iura nostra si consensus patris absuerit ut in Pragmat. 1. ad Sen. Cons. Maced. potest enim Princeps secularis iubere obligationem non tenere absque quadam solemnitate licet iuramentum intervenierit, ex dictis per Bilottam lib. 2. cap. 1. & faciunt notata per Doctores in principio.

Sed in contrarium videtur facere difficile argumentum, quoniam prohibita per aliquam legem non solum intelligi

directe, verum etiam indirecte, l. sine oportet, §. si mater, ff. de tut. & curat. dat. cap. quid una via de regulis iuris lib. 6. cap. quanto de privilegijs cap. finali de immunit. Ecclesiarum lib. 6. cap. avaritia de electione lib. 6. sed est prohibitum leges civiles de viribus iuramenti disponere directe, igitur etiam indirecte, quod tamen esset, si admitteremus contractum nullum esse sine quadam solemnitate, licet iuramento ille roboratus sit, sicut in simili Princeps secularis nihil statuere

15 potest directe contra matrimonium vix dixi neque indirecte puta si vellet statuere aliqua impedimenta matrimonij dirimentia, prohiberetur, ita Pontius de matrimonio lib. 6. cap. 1. & 2. Coninch. de Sacramentis disput. 30. dub. 1. Fillucius tomo 1. tractatu 10. cap. 1. num. 4. Ochagavia de Sacramen. tract. 3. dubio unico. Turrianus in summa par. 2. cap. 109. dub. 5. conclus. 1. Silvius in 3. par. quest. 50. art. unica conclus. 6. Ludovic. de S. Iuan de Sacramen. to matrimonij quest. 6. art. 1. dub. 1. conclus. 2. Layman lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. q. 1. Sanchez de matrimonio tomo 2. lib. 7. disp. 3. Bonacina de matrimonio quest. 3. puncta 1. nu. 5. Villalobos in summa tomo 1. tract. 14. difficult. 1. n. 3. & 4.

Nam respondetur maximam adesse disparitatem, nam Princeps requirens quandam solemnitatem in contractu principaliter ligat personas sibi subiectas quas nullo modo obligatas intelligit, nisi fuerit illa qualitas in contractu, de iuramento vero nihil principaliter statuere videtur, sed solum interpretatur illud videlicet non per hoc contractum confirmari, nisi adhibito tali modo contrahendi, at in exemplo supra posito principa iter statueret contra matrimonium, quod iure Canonico prohibetur.

S V M M A R I V M.

1. Promittens factum proprium tenetur implere, licet soluenda interesse liberetur, secus in promissione facti alieni quia non tenetur.
Quod non procedit, si iuramentum fuerit interpositum.
2. Ponderatur textus in l. cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2.
3. Clausula cum effectu operatur, ut promittens factum alienum teneatur.
4. Ponderatur doctrina Baldi in l. finali nu. 17. C. de dotis promissione.
5. Promissio non dicitur impleta per solum factum.

factum, nisi effectus validitatis fuerit secutus, & adducuntur exempla.

- 6 Monasterium promittens monalem fore renunciaturum, intelligitur de renunciatione valida.
- 7 Debitor non liberatur per simplicem solutionem factam creditori, nisi pecunia illa irrevocabiliter acquiratur creditori.
- 8 Ponderantur iura in l. si venditor in principio. ff. de servis exportandis.
In l. si stipularus fuero per te non fieri, ff. de verb. oblig.
In l. quamvis, ff. de condicte & demonstrat. & ad intellectum huius textus referuntur plures Doctores.
- 9 Ponderatur textus in cap. ad audientiam, de his quæ vi metusue causa fiunt.
- 10 Promissio locandi, &c. dicitur impleta per locationem factam, licet postea locans illi non steterit, pluresque aliæ difficultates resoluuntur.
- 11 Factum non dicitur impletum, nisi duret, quoties sumus in actu habente tractum successivum, vel in dispositione legis.
- 12 Ponderantur iura in l. 1. C. de fideiussoribus minorum in l. in causa la prima, ff. de minoribus.
- 13 Adducitur doctrina Camilli Salerni, & aliorum.
- 14 Interpretatur Consilium Camilli Medices 113.

ARGUMENTVM.

Maritus promittens uxorem fore renunciaturam, ad quid tenetur, quid existente clausula, cum effectu, & si renunciatio sequatur, illaque postea fuerit rescissa ob lationem, an dicatur impleta promissio, quid si promiserit illam non fore contrauenturam, & plures notabiles doctrinae, ac iura declarantur.

THEOREMA. CIII.

PRO coronide totius materiae renunciationis, quam lato calamo explicauimus, liber resolueret dubium, (quod annis elapsis discutere proposuit V. I. D. ac Baro terre Tini Dom. Marcus Aurelius de Mattheis versatissimus quidem iuuenis in nostra professione, ac perspicacissimi ingenij, cui multum me debere profiteor ob ingentes animi dotes, itaut omni dignitate dignissimum existimo,) quidam contraxit matrimonium, promissumque cum

effectu suam uxorem fore renunciaturam omnibus successionibus paternis, maternis, &c. ac illam nullo unquam futuro tempore fore contrauenturam, renuntiatio subsecuta fuit, denique post parentum obitum, filii aduersus dictam renunciationem iudicium lationis proposuerunt, quibus inter alia oppositum fuit, se heredes esse patris, qui ultra renunciationem promissam non contrauenire, sic iuxta vulgatum textum in l. cum a matre, C. de rei vindicat. tenebantur sequare factum defuncti.

Nihilominus pro difficultate diluenda duos dixi casus, primus, ad quid tenebatur vir renunciationem promittens, & certe nulli dubium est, quod promittens proprium factum, licet obligetur ad obseruantiam, soluendo tamen interesse liberatur, l. si quis ab alio, s. finali l. stipulationibus, s. operarum, l. stipulationes non diuiduntur, l. Celsus, ff. de verb. obligat. tamen promittens factum alienum, ad nihil obligatur, cum nulla ipso iure sit dicta obligatio, l. stipulatio ista habere licere, ff. de verb. oblig. ibi (nemo autem factum alienum promittendo obligatur,) l. inter stipulantem ff. eodem titulo, l. sicut reus, ff. de fideiussoribus, l. cum qui, s. Iulianus, ff. de constituta pecunia, s. si quis alium instituit, de inutilibus stipulationibus, & ratio colligitur ex definitione eiusdem, quoniam definitur, quod sit verborum conceptio, quibus is qui interrogatur, daturum facturumque, id quod interrogatus est responderet, l. 5. s. stipulatio, ff. de verb. oblig. igitur si responderet, alium daturum vel facturum, ex stipulatione non obligatur, cum deficiat substantia stipulationis, ita Ruinus cons. 67. num. 11 lib. 4.

Tamen si iuramentum intercesserit, talis promissio tenet, & stipulatio valet, arg. textus in l. si quis alium instituit, de inutilibus stipulat. & in l. stipulatio illa in principio, & in l. quoties, ff. de verb. oblig. & propie colligitur ex textu in l. cum pater, s. filius matrem, ff. de leg. 2. vbi tenetur quis ad praestationem legati virtute iuramenti, licet regulariter non teneretur, in illis verbis (cum testamentum nullo iure factum esset, nihilominus matrem legitimam heredem cogendam, fideicommissum prestare respondi,) & ratio quia dicta promissio dandi legatum iure iurando fuit corroborata, ibi (filius matrem heredem scripserat, & fideicommissa tabulis data cum iuris iurandi religione prestari rogauerat,) consequenter licet illa sole, & nuda promissio facta alieni non teneat, saltem

non obligat ultra posse nihilominus si iusiurandum fuerit interpositum promittens non excusatur, sic propositio- nem illam limitant Romanus, & com- muniter Doctores in l. stipulatio ista, §. ha- bere licere, ff. de verb. oblig. Conarr. in cap. quamvis pactum par. 1. §. 4. num. 6. de pa- ctis lib. 6. Rota Romana dicta decis. 63. nu. 3. decis. 351. sub num. 2. par. 4. in recentiori- bus, Serafinus decis. 805. nu. 3. Dom. Mercu- Merlinus in tractatu de pignoribus lib. 4. quest. 167. num. 4. Card. Mantica de tacitis lib. 14. tit. 33. n. 3. vers. sed contraria.

Eo magis, quia promissioni adest clausula, cum effectu, quæ operatur, ut omnino promissor teneatur, ait Angelus Aretinus in l. si ita stipulatus, §. possum, ff. de verb. oblig. Burattus dicta decis. 64. nu. 4. adducitur textus in l. si non mortis, §. fina- li, ff. de inofficioso testamento, ubi verbum cum effectu significat realem consecu- tionem eius quod quis intendit, Ruinus in l. 4. §. cato, ff. de ver. oblig. Aretinus conf. 42. secundum quam sententiam fuisse practicum in Sac. Conf. testatur Præ- ses de Franchis decis. 624. Molfesius de re- nunciatione quest. 10. num. 24. Reg. de Ponte de potestate Proregis in titulo de Successione mulierum in principio num. 10. ubi Thorus in addit. nu. 11. Consl. Dom. Staibanus iu- nior lib. 1. controuersiarum forenstum cap. 28. d. nu. 50. cum sequentibus, nouissime Donadies in solemniter tractatu de renunciat. cap. 7. d. nu. 19.

Vnde dixit Baldus in l. finali num. 17. C. de dotis promissione, quod si aliquis promiserit soluere de bonis alterius, in- telligitur præcise, & cum effectu ideo tenetur adhibere omnem diligentiam, ut ille consentiat, alioquin tenetur sol- uere, & idem sentit Cumanus conf. 189. eò quod per dictam clausulam cum effectu videtur potius promissum factum pro- prium, quam alienum, §. si quis alium cum glosa insituit. de inutilibus, stipulat. & videtur renunciasse omnibus casibus etiam fortuitis, & præsumitur per ipsum fuisse consideratam difficultatem, & ni- lominus voluit se adstringere, sic sibi erit imputandum, arg. l. si quis domum, §. 1. ff. locati, pluresue rationes remitto le- gendas apud Card. Mantica loco citato d. nu. 2. cum pluribus sequentibus, & d. nu. 26. cum seqq. omnibus aduersæ senten- tiæ argumentis ad plenum satisfacit.

At hæc difficultas cessabat in præsen- ti casu, stante quod renunciatio sortita fuit effectum suum, solum est videndum si facta rescissione ob læsionem enor-

missam in illa contentam; maritus qui promisit cum effectu uxorem fore renuociaturam, teneatur ad tantumdem, consequenter filij sui hæredes, & vide- tur dicendum teneri, quod colligitur ex notabili doctrina Bartoli in l. quid ergo, §. cum autem factum, ff. de ijs qui notantur infamia, dicentis quod ubi non fuit con- sideratum nudum factum, sed etiam il- lius effectus, tunc non sufficit simplex factum fuisse impletum, sed necesse est quod id validum sit, & producat effe- ctum à partibus consideratum, quam doctrinam secuti sunt Romanus conf. 199. num. 2. & 3. Surdus conf. 3. nu. 19. cum seq- loquens de eo qui vendidit, & promisit ratificationem absentis, ut intelligatur ista ratificatio non de facto facta, sed ut de iure effectum habeat, quia non est verisimile partes cogitasse de solo facto ratificandi, sed de ratificatione habente iuris effectum, & perpetuam securitatē, idem dicit de venditore promittente minorem ratificaturum contractum venditionis, non satisfacit suæ promif- sioni, & obligationi, si exhibeat ratifi- cationem per minorem factam absque decreto, & iudicis autoritate, aliasque notabiles doctrinas prosequitur Surdus loco citato d. n. 9. s. que ad 36.

Sic dicitur de eo qui promisit dare fideiussorem, non satisfacit obligationi dando quemlibet fideiussorem non ido- num, cum ex eo non reddatur securus, & indemois, l. si quis stipulatus, §. si quis in stipularetur, ff. de verb. oblig. vnde di- cit Caputius in consuetud. si moriatur par. 3. §. 9. nu. 8. 9. & 10. quod si Monasterium promisit monialem nouitiam ante pro- fessionem fore renuociaturam suis bo- nis in fauorem alicuius intelligitur de renunciatione valida, latè probat Dom. Reg. Merlinus controuersiarum iuris toma 1. cap. 3. per totum, Barbatius de diuisione fructuum p. 2. cap. 2. nu. 93. Noguera al- legat. 6. nu. 21.

Eadem ratione dicimus, quod quan- do res venditur, ut ex prætiq. soluatur creditori, non liberatur debitor per so- lutionem subsecutam, nisi tamē præ- tium irreuocabiler fuerit deuentum, ad creditorem, dum enim euinci po- test, debitor obligatus manet, arg. textus in l. ex sextante, §. latinus, ff. de except. rei iudicate, l. si mandato Titij, §. creditori, ff. mandati, l. si pignore, §. finali, ff. de pignora- titia actione, plura ad propositum notat Mangil. de euictionibus q. 45.

Faciunt iura pro hac sententia in l. si ven-

venditor in principio, ff. de seruis. exportan-
dis, in illis verbis (nam incredibile est de
actu manumittentis, ac non potius de effectu
beneficii cogitatum, in l. si stipulatus fuero
per te non fieri, ff. de verb. oblig. vbi dici-
tur, quod in dubio præsumptio est par-
tes contraxisse, vt aëus duret, præcipue
in ijs, quæ habent tractum successuum,
in quibus numquam dicitur aëus im-
pletus, nisi duret, Iason in l. si quis heredem
col. finali nu. 14. vers. quarto notabiliter, vbi
Decius nu. 2. & 3. & factum non dicitur,
nisi duret, sicut non dicitur venisse qui
non steterit, l. 2. §. illud, ff. de hereditate,
vel actione vendita, nec dicitur in rem
versum quod non permanet, l. si pro par-
te, §. versum autem, ff. de in rem verso, & fa-
cit textus in l. quamuis, ff. de condit. & de-
monstrat. vbi si libertas seruo le-
gata fuerit, si rationes administrationis hæredi
reddiderit, non dicitur conditionem
impleuisse per solam computorum red-
ditionem, nisi etiam reliqua soluerit, in
illis verbis (itaque cum seruo sub hac con-
ditione libertas detur, si rationes reddiderit,
non hanc solam significationem habet, si cau-
tiones, instrumentaque omnia actus sui ex-
hibuerit, hæredi, sed & si reliqua soluerit).
quem textum exornant Rota Ianuensis
apud Bellonium decis. 209. nu. 2. Parlador.
lib. 2. rerum quotidianarum cap. finali p. 1.
§. 11. ampliat. 4. num. 19. Escobar de ratio-
cinijs cap. 33. d. n. 10. vers. sed prædictis cum
sequentibus, Coccinus decis. 24. num. 11. &
15. Rota Romana in recentioribus decis. 522
par. 1. Tomatus decis. Macerat. 27. Cutellus
decis. 10. Domin. de Marinis lib. 2. quotid.
cap. 334. quibus addo Salgadum de potest.
regia part. 4. cap. 9. d. num. 140. cum seq. sic
bene concludi videtur non fuisse adim-
pletum promissioni renunciationis per
illam subsecutam, cum requiratur, vt
perpetuo valida remaneat.

Nihilominus ego contrarium con-
suli, scilicet tales hæredes matris posse
renunciationem impugnare, eisque obi-
ci non posse, adhuc esse patris hæredes,
eò quod pater adimpleuit promissa per
renunciationem subsecutam, licet po-
stea illa fuerit impugnata, excusatur,
sic docet in proprijs terminis Gramati-
cus decis. 102. num. 99. decisum in Sacr.
Conf. testatur Præses de Franchis decis.
247. latè Præses Anellus de Amato conf. 54.
per totum, Dom. Conf. Staibanus iunior lib.
1. controuersiarum forensium cap. 28. d. nu.
30. cum seqq. nouissime Donadies in co-
pioso tractatu de renunciationibus cap. 7. d.
num. 19. Giezzius obseruat. 3. num. 39. ad

decisiones Domin. Reg. Capycij Latri.

9 Ad quam sententiam fundandam fa-
cit textus in cap. ad audientiam extra de
his quæ vi metusue causa fiunt, vbi fuit di-
ctum potuisse resignantem venire ad-
uersus resignationem factam ex aliqua
causa, licet cum iuramento promiserit
beneficium resignare, cum dicatur ad-
pleuisse promissionem per resignationem
factam, & si postea aduersus illam vene-
rit.

Vnde dixit Bart. in l. si fideiussor, §. me-
minisse, ff. de leg. 1. quod facta promissio-
10 ne vendendi, locandi, &c. si sequatur lo-
catio, dicitur adimpleuisse promissionem,
licet postea fuerit contrauentum, sequi-
tur Præses de Franchis decis. 603. num. 1.
cum sufficiat factum fuisse impletum,
eadem ratione dixit Aretinus in l. in sub-
stitutione col. 4. vers. sed contra promissa, ff.
de vulgari, & pupillari, posse peti legati
factum sub conditione si se facturum
iurauerit, secuto iuramento, & si in ef-
fectu nihil fuerit executus, hominis
enim promissio in unico tantum actu
verificatur, l. bones, §. hoc sermone, ff. de
verb. signif. præcipue si agatur ad dissol-
uendam obligationem, quia tunc vni-
cum implementum sufficit, l. inter socer-
um, §. finali in fine, ff. de pactis dotalibus, l.
cum pater, §. pater certum, ff. de leg. 2.

Sic latè fundat Roland. à Valle conf. 81.
per totum, dici adimpletam promissionem
de ratificando, illa secuta, licet ratificas
illum postea impugnauerit ex aliquo
iuris defectu, & Capycius decis. 93. d. num.
6. ait Sacrum Consilium absoluisse quos-
dam de vniuersitate, qui promiserant
illam compromisso acquiescere, facta
per eos diligentia, & secuto compro-
misso, licet postea rescisso, igitur si ma-
ritus promisit renunciationem uxoris,
illaque renunciant, dicitur satisfacisse
sux obligationi, & ad nihilum postea
tenetur, illa rescissa oblationem, con-
sequenter, neque eius filij hæredes, vt in
his proprijs terminis notauit Camillus
Salernus in consuetud. si moriatur sub num.
29. in apostilla incip. & si in hac materia
renunciationis circa medium.

Neque obstant in contrarium addu-
ctæ, quoniam illa iura procedunt in
actibus habentibus tractum successuum,
in quibus factum non dicitur, nisi duree
implementum, docent Decius conf. 177.
Cornelius conf. 38. vel secundum Hippoly-
tum in l. is qui cum telo num. 43. & seq. ff.
de sicarijs procedunt in dispositione le-
gis non hominis, quia legis, vel statuti

ver-

verba ex verisimili statuentium mente sunt intelligenda, ut actus duret, ad text. in l. si barzatore, C. de fideiussoribus, §. i. de lapilli institut. de rerum diuisione, l. 3. §. hac verba, ff. quod quisque iuris, l. penult. §. penult. ff. ne quis eum, cap. relatum de clericis non residentibus, Beccius conf. 6. num. 2. & conf. 105. num. 3. vol. 1. Surdus conf. 3. num. 25. cum seqq. indilpositione vero hominis sufficit semel fieri implemētum, licet non duret, ita Hippolytus loco citato num. 61. & sign. 172. in fine, allegat Soccin. conf. 117. n. 4. lib. 1.

12 Confirmatur nostra responsio ex ijs que nocantur in l. 2. C. de fideiussoribus minorum, ubi Imperator Diocletianus ait, quod si rescindatur contractus per minorem factus non ex iure speciali, sed communi puta od dolum in illo adhibitum, fideiussor contractus qui promisit illum non fore contrauenturum, ad nihilum tenetur, secus si rescinderetur ex iure speciali puta ex capite restitutionis in integrum, sunt Imperatoris verba (si ea qua tibi vendidit possessiones interposito decreto, Praesidis etatis tantummodo auxilio iuuatur, non est dubium fideiussorem ex persona sua obnoxium esse contractui, verum si dolo malo apparuerit contra eum interpositum esse manifesti iuris est utrique personae, tam venditoris, quam fideiussoris consulendum est,) idem dicit Ulpianus in l. in causa la prima, ff. de minoribus, ibi (in causa cognitione versabitur, utrum soli ei succurrendum sit, an etiam ijs qui pro eo obligati sunt, ut puta fideiussoribus, itaque si cum scirem minorem, & ei fidem non haberem tu fideiusseris pro eo, non est equum fideiussori in necem meam subueniri, sed potius ipsi deneganda erit mandati actio,) ex quibus iuribus colligunt Doctores fideiussorem ad nihilum teneri, si contractus iure communi resoluatur, secus si iure speciali, sic iura praedicta interpretantur Baldus, Salycetus, Paulus, & Alexander in l. 1. C. de fideiussoribus, Caballin. de emptionibus, §. 2. nu. 20. Unde oritur dicendum in casu nostro quod licet maritus promiserit uxorem non fore contrauenturam tali renunciationi intelligitur ex aliquo capite speciali, puta minoris etatis, at si rescindatur ex remedio ordinario, maritus non tenetur, quoniam ad hoc promissio se non extendit, at in tali casu renunctio rescinditur tanquam dolosa vi enormis, & lesionis, non mirum si promissio non officiat.

13 Unde displicent mihi, quae dixit Ca-

millus Salernus loco citato, scilicet maritum teneri, seu eius haeredes, si promiserit uxorem non contrauenire, ut in verficulo quae tamen, ibi (diuersa quidem est promissio de renunciando, & de renunciationi non contraueniendo,) quod a fortiori procedere inquit Dom. Staibannus loco citato a nu. 47. cum seqq. si maritus in casu contrauentionis promiserit de proprio teneri, se ut principalem obligando, nā tunc dicitur reus debendi, ideo tenetur ad omne, quod promisit, ita Marsilius in rubrica de fideiussoribus quaest. 38. Cremenfis sing. 42. Parisius conf. 16. Maur. de fideiussoribus cap. 3. sect. 1. nu. 36. limitat. 4. fol. 198. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 122. num. 21. & 22. Gaytus de credito cap. 2. tit. 7. num. 1972. in nouiss. editione, nam haec procedunt si dissolueretur iure speciali non remedio ordinario, ut dixi.

Verum post haec omnia scripta inueni Camillum Medices in conf. 113. per totum, dicentem maritum teneri, & respondet ad textum in d. l. 2. eò quod ibi interuenit dolus non mirum si fideiussor non tenetur, ad quem textum remittit, etiam videndum Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo minoribus num. 51. cum seqq. C. de in integrum restit. cogitet Lector, nam in casu Medices fuit considerata quaedam correspondētia, eò quod vir non erat aequalis conditionis sicut uxor, ideo taliter se adstrinxit; alias pater non esset contracturus.

F I N I S.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio facta per patrem filio non subiacet collationi, si fuerit simplex.
- 2 Consideratur ratio quare collatio fuerit introducta, tam in filiis emancipatis, quā in potestate existentibus.
- 3 Donatio facta filio contemplatione matrimonij dicitur simplex, sic non subiacet collationi secundum plures DD.
- Alij tamen distinguunt inter certum, & incertum matrimonium, primo casu admittunt collationem, secundo vero negant.
- 4 Causa finalis dicitur illa quae principaliter excitat animum facientis, alias non facturi impulsiva vero non.
- 5 Donatio facta contemplatione matrimonij euanesceat, illo non secuto.
- 6 Matrimonium certum dicitur causa finalis donationis facta.
- 7 Collatio non datur, nisi in casibus a iure expressis.

Et est de genere prohibitorum.

8 Pon-

- 8 Ponderatur contrarium textus in anth. ex testamento, C. de collationibus, & resolvitur.
- 9 Collatio non recipit extensionem ex paritate rationis.
- 10 Diffio alius est repetitua similium.
- 11 Ponderatur difficile argumentum Fontanellæ contra nostram sententiam.
- 12 Ponderantur iura in l. omnimodo, §. imputari, C. de inofficioso testamento in l. Pomponius Philadelphus, ff. de familiæ ereiscundæ.
- 13 Necessarie dicitur quis fecisse, si ex pudore fecit.
- 14 Affertur responso de Marinis ad textum in dicto §. imputari, & ab Authore refellitur, verum, & germanum tradente intellectum.
- 15 Verba dare important donationem.
- 16 Donatio inter patrem, & filiam in potestate existentem non valet etiam causa dotis, & resolvitur textus in dicta l. Pomponius Philadelphus.
Sed plures contrarium dixerunt.
- 17 Collatio de iure antiquo tunc in dote datur, quando pater ab intestato decedebat, secus si ex testamento.
- 18 Collatio locum habet inter descendentes.
- 19 Author pöderat pro sua sententia eundem textum in dicta l. Pomponius Philadelphus.
- 20 Causa naturalis prævalet accidentali.
- 21 Legatum factum consanguineo pauperi dicitur factum intuitu consanguinitatis, secus si dixerit pro anima.
- 22 Ponderatur, & resolvitur, textus in l. 2. §. Titio, decem, ff. de donationibus.
- 23 Imputatio denegatur in multis casibus, in quibus collatio locum habet.
- 24 Collatio cessat in multis casibus ex comotura mente parentis, sic datur ex eadem causa, puta propter servandam equalitatem inter filios.

ARGUMENTVM

Examinatur controuersia, si donatio facta filio contemplatione matrimonij veniat conferenda indiuisione hæreditatis paternæ, & si vera sit sententia distinguens inter matrimonium certum, & incertum, qua de causa plura iura ponderantur, præcipue in l. omnimodo, §. imputari, C. de inofficioso testamento, vbi affertur intellectus Dom. de Marinis & ab Authore refellitur, verum sen-

sum tradente, nec non in l. Pomponius Philadelphus, ff. familia ereiscunda, pluresue notabiles doctrinæ considerantur.

THEOREMA. CIV.

Satis, & abunde renunciationis controuersias, ac dissensiones composuimus, itaut nullus alius excogitari poterit casus solum pro fine huius lineæ descendētis, quædam difficultates vsufrequētissimas (circa quas scribere habui) omittere nō sū indignatus, annis elapsis Frāciscus de Amato intendens matrimonio copulare Andræam filium, illi matrimonij contemplatione donauit ducatos bis mille, cuius parētis obitu post aliquot annos secuto, maxima insurrexit difficultas inter fratres circa diuisionem hæreditatis, eò quòd alij fratres asseriebant fore conferendos dictos ducatos bis mille, pro qua difficultate sedanda me arbitratorem elegerunt, quæ de causa opus fuit aliqua conscribere, & cum multos perlegissem authores, magis irresolubilis euadebam, & nisi necessitas scribendi aliud suasisset, sub silentio transiuissem.

Scio plures Doctores maximi nominis in hac difficultate scripsisse, quos referunt Cancerius par. 1. variarum titulo de donationibus à num. 61. cum pluribus seqq. Fontanella de pactis nuptialib. clausula 4. glosa 1. per totam, Mercur. Merl. de legitima lib. 2. quest. 33. tit. 2. Dom. de Marinis, qui late, & docte more suo discurrit lib. 1. quòtid. cap. 85. per totum, Dom. Conf. Staiban. lib. 1. controuersiarum in doctiss. controuer. 22. & 72. Castill. Sotomaior lib. 5. controuer. cap. 119. p. 2. late doctissimus Marius Cuzellus de donat. contemplat. mat. tractatu 2. discursu 1. speciali 5. late Ludonicus Bellus conf. 19. per totum, insignis olim Senator Marcellus Marcian. tomo 2. conf. 45. nu. 6. ac infiniti alij apud ipsos legendi, nihilominus relicto omni verborum furore, non agnosco totalem difficultatem sedatam fuisse, inde opus est noua tentare.

Nulli dubium est donationes inter vivos per patres in personas filiorum collatas (si simplices illæ fuerint) imputationi, & collationi hand subiacerent, colligatur ex textu in l. si quando 35. §. generaliter, C. de inofficioso testamento, & in illud in fine, C. de collationibus, sic docent Bart. in l. in quartam, ff. ad legem falcidiam,

ooo

vbi

vbi Ripa n. 151. latè Bolognet. in l. si emancipati à nu. 52. C. de collationibus, Crassus de successione, §. legitima quest. 22. nu. 1. & 4. Peregrin. de fidei commissis art. 36. nu. 125. Marta de successione p. 1. quest. 25. art. 11. nu. 22. Mangil. de imputationibus quest. 14. nu. 16. & quest. 15. nu. 39. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. tit. 2. quest. 29. nu. 6. Rota Romana decis. 568. apud Serafin. Rota Auenionensis decis. 56. Anton. Faber lib. 3. Codicis tit. 19. de inofficioso testamento definit. 30. plures apud Marium Cutel. de donat. contempl. matrimonij tractatu 1. discursu 2. particula 10. nu. 13. Martin. Bonacina tomo 2. theologiæ moralis in titulo de contrahibus dispn. 3. quest. 6. puncto 7. §. unico num. vers. respondeo primo, & omittis pluribus rationibus quos Doctores nostri insinuant, dico collationem duplici ex causa originem trahere, primo ne iniuria filij in potestate existentes afficeretur data inæqualitate ipsis cum fratribus emancipatis, nam iure nouo filij emancipati vocabantur ad successionem patris cum existentibus in potestate per bonorum possessionem contra tabulas, l. 1. in principio, & in l. prætor in principio, ff. de collatione bonorum, quæ bonorum possessione tradita filiis emancipatis existentibus in potestate maxime grauabantur in duobus, primo quia in hæreditate patris erant omnia bona, quæ sita per filios in potestate, & hæreditates eis relicte patri acquisite, iuxta textum in l. placet, ff. de acquirenda hæreditate, & in l. 1. ff. si quis à patre fuerit manu missus, & sic filij emancipati participabant in diuisione hæreditatis paternæ de bonis in potestate existentibus relictis, imò de quæsitis per laborem, & industriam fratrum, ipsi vero retinebant omnia quæ sita per ipsos, etiam ea quæ erant donata per patrem, itaque plus iuris habebant quam fratres in potestate existentes contra textum in l. 1. ff. de coniugatis cum emancip. lib. proinde dicti filij in potestate vocati ab antiqua lege 12 tabularum, & sui hæredes recipiebant iniuriam quod priuarentur ab eo qui vocabantur iure prætorio, idè introductum fuit à prætore quod si emancipatus vult succedere cum filio in potestate, & ab eo auocare successionem, debitam tenetur conferre omnia quæ acquisita fuissent patri, vel ipse non habuisset si fuisset in potestate, l. 1. & per totum ff. de collat. bonorum, vnde si cessaret dicta iniuria filiorum in potestate existentiū cessaret collatio, proinde

si emancipatus remoto edicto prætoris ex testamento, vel alia ratione consecutus esset bona, non teneretur conferre, l. 2. §. toties, & §. pater filium, ff. de collat. bonorum, secundo propter æqualitatem seruandam inter eos fuit introducta collatio, vnde tam filij emancipati, quam in potestate existentes ad inuicem conferunt, l. vt liberis, ff. de collationibus, & in l. illud, §. finali, l. illam, C. eodem titulo.

At in hoc secundo capite non omnis donatio confertur, vt in principio dixi, sed solum ea quæ ob causam facta fuit iuribus supra citatis proinde, vt ad veram resolutionem difficultatem reducimus, videndum erit quo nomine vocetur donatio ista contemplatione matrimonij ob causam, an vero simplex, & plures dixerunt simplicem esse, vnde collationibus non subicit, ita Suarez in l. quoniam in prioribus quest. 5. in fine, C. de inofficioso testamento, Corasius in l. filium quem habentem num. 237. C. familie eriscunde. Natta conf. 609. n. 9. Crauetta conf. 114. nu. 17. Decianus conf. 3. nu. 13. Gabriel conf. 57. nu. 13. cum seqq. 2. vol. Surdus cōf. 143. nu. 17. 45. & 51. lib. 1. Peguera decis. 213. Anton. Faber de inofficioso testamento definit. 30. Grtulla decis. 139. Mercur. Merlinus de legitima lib. 2. titulo 2. quest. 33. nu. 5. decium refert noster de Marinis tomo 1. quotidian. cap. 85. à nu. 6. & in fine, de qua decisione meminisse etiam Thorus p. 2. compendij verbo donatio, Reg. de Pontef. conf. 122. nu. 6. cum seqq. vol. 2.

Alij autem dixerunt collationi locū fieri post alios Cancervius par. 1. variarum cap. de donationibus nu. 95. & 96. in vltima impressione, Genuensis in practicabilib. Ecclesiasticis quest. 625. Fontan. de pactis nuptialib. clausula 4. glosa 1. per totam, vbi latè examinat, qui tamèn videtur distinguere inter donationem factam contemplatione certi, & determinati matrimonij, & in genere, primo casu collationi locus datur, secundo vero denegatur, quam eandem distinctionem plures Doctores apud eum amplexi sunt, secuntur Ludovic. Bellus conf. 19. à nu. 3. Beccius conf. 20. per totum, Lelius Aldograd. conf. 7. nu. 22. & 33. Confil. Dom. Staiban. iunior controuers. forensium cap. 22. & 72. à nu. 8. & 9. cum seqq. Molfesius part. 4. quest. 25. nu. 4. & 5. in add. his non adductis Cutell. loco citato à nu. 8.

Assignat rationem, quia dicta donatio facta contemplatione certi, & determinati matrimonij non dicitur simplex sed

sed ob causam finalem, nam causa finalis illa vocatur, quæ ita voluntarie disponentis animum excitat, ut si ea non esset, dispositionem, seu actum illū minime faceret impulsiva vero, quæ ad disponendum, seu faciendum animum iam determinatum incitat, ita S. Thom. 1. 2. quest. 1. art. 1. ad primum, Bart. in l. si cum te 52. nu. 3. ubi Castrensis, ff. de pactis, Tiraqu. in regula cessante causa limitat. 1. nu. 36. & 37. Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguus tomo 1. lib. 3. tit. 12. n. 16. cum seqq. Anna conf. 135. nu. 14. lib. 2. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 96. nu. 40. & seq. & tomo 3. cap. 498. nu. 38. Card. Tuscus tomo 1. conclus. 134. nu. 12. cum seqq. Barzins decif. 79. nu. 33. & 42. Tomatus decif. Macerat. 50. nu. 277. cum pluribus seqq. Dom. Marchio Torelli Reg. Capyc. Latro tomo 2. decif. 160. nu. 9. Bonacina tomo 2. theologie moralis dispu. 4. quest. 2. puncto 3. nu. 10. P. Merolla disput. 1. de involuntario cap. 2. dub. 21. notabili 6. nu. 713. & 714. consequenter causa matrimonij in specie dicitur finalis, nam si paterno amore donasset, per antea executioni illam demandaret non expectans matrimonij occasionem, sed iam quod tale tempus talemque occasionem donandi affectat, signum est matrimonij causam finalem fuisse, proinde dixerūt Doctores, quod si tale matrimonium non sequatur donatio evanescit, Fontanel. loco citato num. 3. cum seq. Mastrill. decif. 211. nu. 14. & 15. quod proprie est causa finalis, ut si illa deficiat, corruat dispositio sic intelligendo textum in cap. cum cessante de appellationibus, cap. & si Christus 20. prope finem de iure iurando, l. adigere, §. quamvis, ff. de iure patronatus, notant Soccinus conf. 38. nu. 3. vol. 1. Card. Mantica de coiect. ult. volunt. lib. 6. tit. 14. nu. 7. & de tacitis lib. 3. tit. 12. nu. 19. Barbosa axiomate 40. nu. 45. & seq.

Et in nostris terminis quoties matrimonium contemplatum est certum, & determinatum, toties causa dicitur finalis non impulsiva, docent post alios Bertrand. conf. 97. nu. 1. Natta conf. 609. nu. 10. & 13. latè Menoch. conf. 723. nu. 15. cum seqq. Decius conf. 685. nu. 8. & 9. Peregrin. conf. 78. nu. 9. lib. 3. Ludou. Bellus dicto conf. 19. nu. 6. Gaspar Thesaur. lib. 3. questionum forensium quest. 89. nu. 4. Molfes. conf. 111. Gratian. cap. 297. nu. 3. & 5. & cap. 924. per totum. Hodierna in addit. ad Surdum decif. 322. nu. 11. Muta decif. 25. nu. 2. & 6. Mastrill. decif. 211. nu. 3. cum pluribus seqq. Monterius decif.

10. nu. 7. & 14. Peguera decif. 220. nu. 1. Montanus in repetit. cap. Imperialem, §. praterea si quis infeudatus num. 36. lit. O. Gama decif. 164. in fine, Rota Romana diversorum decif. 20. nu. 12. par. 4. Tomatus decif. 77. nu. 8. & 9. Larrea decif. Granat. 33. nu. 13. Dom. Preses Merlinus tomo 2. controuers. cap. 34. nu. 6. Nouar. lib. 1. questionum forensium quest. 83. nu. 2. Castill. tomo 5. controuers. par. 2. cap. 119. nu. 16. & per totum, Barbosa de potestate Episcopi allegat. 20. nu. 18. Aldograd. dicto conf. 7. nu. 21. Niger Ciriacus tomo 2. controuersiarum cap. 270.

At ego in presenti consului nullam faciendam esse collationem, licet donatio facta fuerit pro certo, & determinato matrimonio, & enim collatio numquam fit, nisi in casibus à iure expressis, docent Fulgosius in l. si emancipati num. 7 ubi Alexander num. 4. & Cagnolus num. 63. C. de collationibus, Purpurat. in l. illam num. 4. C. eodem ubi Corneus num. 4. & in dicta l. si emancipati num. 19. Aldobrand. conf. 114. nu. 50. lib. 1. est enim collatio de genere prohibitorum, Fulgos. in dicta l. si emancipati num. 7. in auth. ex testamento sub num. 4. ad finem vers. remanet, & in l. illam num. 1. in secundo notabili, proinde in dubio contra collationem pronuntiandum, Romanus in dicta l. illam num. 4. Cagnol. in dicta l. si emancipati num. 83. ad finem vers. ex quibus, Alduinus conf. 2. nu. 90. repetitum apud Peregrin. conf. 97. nu. 90. lib. 4. sed in iure scriptum non reperitur hanc donationem fore conferendam consequenter dicendum erit collationi non subiaccere.

Sed possent aduersarij insurgere, dicentes colligi collationem hanc ex textu in auth. ex testamento, C. de collationibus, ubi Imperator negat collationem dotis & aliorum, si pater hoc expresserit, ibi (ex testamento, & ab intestato cessat dotis, & aliorum datorum collatio, ita demum si parens hoc designauerit expresserit,) ergo à contrario si pater hoc non expresserit dotis, ac aliorum datorum constitutio collationi subiacet, quæ verba (& aliorum datorum) expresse ostendunt in nostro casu collationem non cessare, ita discurret Fontan. loco citato nu. 40. & 41.

Quæ difficilis obiectio dupliciter dilueitur, primo negando fieri collationem in quocunque casu ex identitate rationis in altero casu considerata, de quo expresse iura disposuerunt, illa enim nullam recipit extensionem ex paritate, vel maioriore rationis, ita

Paulus de Castro in dicta l. illam num. 5. C. de collationibus, Alexand. in dicta l. si emancipati num. 6. ubi Cagnolus num. 25. & 65. num. 108 & 119. in fine, Decius in l. ut liberis num. 22. vers. sed ista solutio, C. de collat. Crauetta conf. 617. in fine lib. 4. Surdus conf. 219. num. 20. cum seqq. lib. 2. Valastus in praxi partit. cap. 12. nu. 34 agitur enim de communicandis bonis, & sic de asserendo iure iam quæsito, Cagnol. in dicta l. si emancipati num. 66. quod valdè odiosum est, cap. super eo 15. vers. hoc tuam de officio delegati, l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, merito omnis extensio prohibetur, sic licet fiat collatio in dote, & donatione propter nuptias, ad æqualitatem seruandam, non per hoc oritur idem fore dicendum in donatione contemplatione matrimonij.

Et illa verba (& aliorum datorum) est secunda responsio, nihil aliud significat, nisi quod in donationibus eiusdem naturæ dotis dari collationem, & cum dos sit ex causa necessaria, iuxta textum in l. finali, C. de dotis promissione, intellectus fieri debet de alijs ex causa necessaria, 10 dictio enim aliorum denotat similitudinem, cum illius sit repetitiua, ex textu in l. si fugitiui cum glosa ibi, C. de seruis fugitiuis, l. quidam relegatus, ubi Bartolus, ff. de rebus dubijs, cap. sedes de rescriptis, cum pluribus adductis per Barbof. de diffinitionibus diff. 17. per totam, quæ causa necessaria non consideratur in casu nostro, quoniam pater non adstringitur ad donandum contemplatione matrimonij, consequenter dato quod donatio ob causam finalem dicatur non per hoc collationi erit subicienda.

Doctissimus tamèn Fontanell. loco citato n. 33. hanc futuram responsionem considerans illam subtiliter resoluit, ac impugnat, dicens ex illa maximum sequi absurdum, nam pater non tenetur dotare filiam diuitem, ut ex multis resoluit Covar. ad quartum decretalis p. 2. §. 8. cap. 3 num. 8. & tamèn si ei donatio causa dotis facta fuerit collationi subicitur, secundo mater neque tenetur filiam dotare, nisi in subsidium, l. neque mater, C. de iure dotium, & adhuc datur locus collationi, consequenter falsa responsio.

12 Secundo contra dictam responsionem obstat textus in l. omnimodo §. imputari, C. de inofficioso testamento, ubi Iustinian. ait teneri filium collationi subicere militiam emptam ex pecunia patris, ibi (imputari vero filiis alijsque personis, quæ dudum ad

inofficiosi testamenti, querelam vocabantur in legitimam portionem, & illa volumus quæ occasione militiæ ex pecunijs mortui ipsdem personis acquisita) tamèn non consideratur causa necessaria, cum pater non teneretur dare pecuniam filio ad emendam militiam, ergo falsa videtur responsio de causa necessaria.

Et ego (pro impugnatione eiusdem responsionis) notabilem locum Papin. ad hoc hucusque non consideratum asseram in l. Pompon. Philadel. ff. familia eriscunda, ibi enim supponitur patrem filiam donasse dotis causa posteaue in testamento simul cum alijs filijs heredem illam instituit, quærit Papin. si filia poterat retinere prædia donata ante partem, & respondit posse, ibi (an ea præcipua filia retinere posset, cum omnes filias heredes instituisset, quærebatur, iustam causam retinendæ possessionis habere filiam) & tamèn nullus dubitauit causam dotis esse necessariam in patre, igitur si aliquando considerata causa voluntaria collationi locus datur, & aliquando in causa necessaria cessat, signum est distinctionem super allatam improbabilem esse.

Primam tamèn sententiam amplectendo, scilicet imputationem non fieri neque collationem, ad hæc respondetur primo iura nostra respicere frequentiam actus non vero quod accidentaliter euenit, nam regulariter patres dotant filias non matres, proinde sancitum est dotem conferri, sic etiam de raro filie diuites sunt, vnde paterna dotatione non indigeant, eò magis quia locum legitimæ dos accipit, inde licet simus in casu voluntario, ut supra, cum accipiat, seu loco legitimæ subrogetur, illam naturam accipit, sic representando actum mere necessarium sit collatio, dato quod mater voluntarie filiam doret, aut pater diuitem filiam, si non dicitur fecisse necessarie, scilicet virtute legis, satisfaciat tamèn necessitati pudoris, pudor enim necessitatem quamdam in homines ruit 13 & pro tali iura nostra reputant, ut notabiliter colligitur ex textu in l. Quintus Mutius, ff. mandati, l. 2. ff. de alimentis, & cibarijs legati.

Ad textum vero in dicta l. omnimodo, §. imputari, C. de inofficioso testamento respondet de Marinis dicto cap. 85. num. 14. dicens ibi non agi de militia filio per patrem donatam, sed tantum agitur de militia emptâ patris pecunia, quam filio pater assignauit non tamèn per viam do-

donationis, alias si donauisset, collatio cessaret, citat *Crauet. conf. 136. nu. 3. vers. secundo respondeo.*

Verum hæc responsio (salua pace tanti Doctoris) aliquantulum dubitabilis mihi videtur, nam ex verbis *textus* si illa bene perpendantur, donatio colligitur, etenim frustra de imputatione quæ fuisset *Iuris Conf.* si donatio ibi non considerata fuisset, cum esset æqualiter diuidenda inter fratres tamquam in patrimonio patris existens, secundo ibi excipitur casus quo filius esset vnus ex silentiarijs Sacri Palatii, in illis verbis (exceptis solis viris spectabilibus Silentarijs Sacri nostri Palatii, quibus præstata iam specialia beneficia, tam de alijs capitulis, quam de pecunijs super memorata militia à parentibus eorum datis ne in legitimam portionem eis imputentur,) igitur si denegatur hic imputatio, & propria sibi faciunt militiam tales filii, aut patris pecuniam, signum est dominiū fuisse in eos translatum virtute donationis alias si cessaret imputatio, non cessaret communicatio, cum alijs fratribus, eò quod ageretur de substantia paterna, & exceptio est de regula, tertio ibi adsunt verba, datis, quæ donationem important ex
 15 *textu in l. ubi autem non apparet, §. finali, ff. de verb. oblig. & in §. sic itaque ubi Iason instituit. de actionibus, docent Salycet. in l. si donatione col. 3. vers. secundo igitur casu, C. de collationibus, Menoch. lib. 3. præsumpt. 6. num. 85. & præsumpt. 8. num. 25. Gratus conf. 7. num. 21. lib. 2. Soccin. conf. 9. num. 29. lib. 1. Parisius conf. 33. num. 3. Natta conf. 496. num. 4. Decian. conf. 21. num. 14. Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 82. num. 4. & 18. Girba decif. 64. num. 11. Tomatus decif. 69. num. 1. consequenter ex his colligi fuisse donationem non meram assignationem dominijs translationem non importantem, proinde illa distinctio *Crauetta* inter acquisitionem, & donationem videtur mihi potius verbis adherere, quam rei substantia.*

Vadè respondetur ibi dari collationem, quia expressè in iure sancitum est, nam vt supra dixi collatio est de genere prohibitorum, quæ non datur, nisi expressè reperiatur, at cum iura de tali casu loquantur, aliud non erit indagandum, sicut apparet in altero casu excepto, quare enim in Silentarijs Palatii iura collationem prohibent? ratio colligi nequit.

Sed posset aliquis insurgere dicendo inanem fuisse distinctionem illam inter

causam necessariam, & voluntariam, super allatam, sed solum attendendum, erit si in iure scriptum reperiatur, nam respondeo hoc procedere in donatione ex causa voluntaria, sed in necessaria iam reperitur dispositum, non solum in dote, & donatione propter nuptias, sed etiam in alijs virtute illorum verborum, in dicta auth. ex testamento, (& aliorum datorum) modo vt supra explicauimus.

Remanet respondendum ad *textum* in dicta *l. Pompon. Philadel.* duobus modis, primo verius esse inutilem fore donationem ex causa dotis filie à patre
 15 factam iuxta opinionem *Antonij Fabri. lib. 7. de coniecturis cap. 12. & lib. 3. cap. 2. ad finem, & de erroribus pragmaticorum. decade 40. errore 9. secuntur Gaspar Schiffordeg. lib. 2. forensium tract. 15. quest. 1. cū seqq. Anton. Merenda lib. 1. controuersiarum cap. 23. à num. 7. quorum sententia colligi videtur ex dicta *l. Pomponius*, vbi *Iuris Conf.* ait non aliter posse filiam prædia donata retinere, nisi post patris obitum matrimonium duraret, consequenter videtur insinuare à principio nõ valuisse, secundo *Iuris Conf.* ait filiam naturaliter tantum prædia possidere, quæ naturalis possessio aliud non ostendit, nisi corporalem insistentiam, l. 1. §. quod ait *vers. unde, ff. quorum legat. l. quod seruus ff. de acquirenda possess.* ideò mirum non est si nulla fiat collatio, quoniam nulla iudicatur donatio.*

At recentia communi sententia docente valere donationem filiz per patrem factam contemplatione tamen matrimonij, quàm latè post alios tuerentur *Præses de Franch. decif. 205. & 436. Castill. decif. 51. lib. 1. Surdus decif. 322. nu. 28. Pegu. decif. 230. Theodor. allegat. 43. latè Fontanel. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 1. per totam, Cutell. de donat. contemplat. matr. tractatu 1. discursu secundo, Anton. Faber lib. 8. Codicis titul. 36. de donationibus definit. 1. & latè tueretur doctissimus *Arias de Mesa lib. 3. variarum cap. 17. à num. 11. qui omnibus aduersariorum argumentis satisfacit, alia de causa collationem ibi cessare inquam.**

Ad quam declarandam sciendum est, quod de iure antiquo collatio in dote, tunc considerabatur, quoties pater ab intestato decedebat, at si cum testamē-
 17 to collatio cessabat, sic intelliguntur iura in *l. filie cuius, C. familia ereiscunde*, in illis verbis (fille cuius nomine pater res comparauit si non postea contrarium iudicium

cium eius probetur per arbitrium diuidende hereditatis precipuas adiudicari rescriptum est.) & expresse dicitur in l. 1. C. de collationibus, cuius verba sunt (emancipatos liberos testamento heredes scriptos, & ex eo successionem obtinentes, à patre donata conferre non oportere, nisi pater hoc ipsum specialiter designauerit.) & in l. si filia, ff. de collatione dotis, ibi (si filia fuerit hæres instituta collatione dotis non fugentur) quæ iura expresse iubent collationem in dote etiam cessare, si pater cum testamento decesserit.

Si vero ab intestato tunc collationi locus dabatur, iura sunt in l. 1. ff. de collatione dotis, in illis verbis, (filiam quæ ab intestato hæres sit conferre quidem dotem oportet, & in l. filiam 7. C. de collat. recte explicat Cuiac. lib. 3. observationum cap. 30. ratio disparitatis est, quia quando filij admittuntur ex testamento, non accipiunt hereditatem, ut filij, sed ut heredes, ait Vlpian. in l. 1. §. Pomponius, ff. de carboniano edicto, in illis verbis (quia vel quasi scriptus habet bonorum possessionem, etiam si filius non sit, quare cum inter extraneos cessat collatio, ex notatis per Duaren. ad titulum Codicis de collationibus, collatio enim habet locum solum inter descendentes, qui agant de successione ascendentium, Baldus in l. quoniam nouella num. 1. C. de inofficioso testamento, Paulus de Castro in l. si emancipati num. 2. C. de collat. Sichard. in rub. eiusdem tituli num. 9. Purpur. in dicta l. si emancipati num. 21. Valascus in praxi partit. cap. 12. num. 31. vnde dixerunt Doctores, quod si filia capit ex testamento quod sibi relictum est tamquam extraneæ conferre, non teneretur, à patre 10. C. de collat. ubi Iacob. Butrigar. vers. quæro, & Purpur. num. 1. in fine, explicat Cuiac. ad titulum Codicis de collationibus in principio vers. videamus, quæ sit ratio, merito collatio in illis iuribus denegatur, cum agatur de successione patris ex testamento, at facto casu ex intestato successio illis deferretur, ut filijs, proinde ratione seruandæ æqualitatis bona ad communionem redigi debebantur subtilissime considerauit Cuiac. lib. 11. responsorum Papin. in l. 4. penult. ff. de collat. dotis, & subtilissimus Arias de Mesa loco citato cap. 18. num. 16. aliam addit rationem quoniam decedendo cum testamento videtur priorem voluntatem confirmare, alioquin si à priori discedere voluisset id testamento exprimeret, quod non consideratur quando ab intestato decesserit, his positis,

Euidenter apparet responsio ad textum in dicta l. Pomponius ibi enim Papin. ait patrem cum testamento decessisse omnesque filios heredes instituisse, ibi (cum omnes filios heredes instituisset,) merito collationi locus denegatur, quæ responsio nullam videtur pati replicationem.

Vnde opus fuit nouam sancire legem, qua iubetur in causis necessarijs collationem effici, tam si pater ab intestato, quam ex testamento decederet, ut ex auth. ex testamento, C. de collationibus, S. illud auth. de triente, & semisse.

19 Imò si rectè Papinianum verba perpendantur, locus iste confirmat meam distinctionem, quoniam donatio, de qua ibi fit mentio, quoad proprietatem prædiorum fuit ex causa voluntaria non necessaria, solum enim fructus illorum pro dote fuerunt assignati non prædia, in illis verbis (Pomponius Philadelphus dotis causa prædia filie, quam habebat in potestate tradidit, & redditus eorum genero solui mandauit,) vnde proprietates fuit data causa dotis apparenter, cum soli fructus pro vera dote fuerunt filie viro assignati, sic quod proprietatem, cum non remaneat vera dotis natura, dicitur ex causa mere voluntaria, quæ collationem excludit, etiam attento iure nouissimo, ut probaui.

Et ut omnis cesset scrupulus, inquam neque causam finalem donationis matrimonium dici posse, licet in specie illud consideremus, quoniam haud nego illam dici causam finalem, qua quisque monetur ad actum faciendum, sine qua non fieret actus, sed haud affirmo patrem non facturum donationem, nisi huius matrimonij impulsus præcederet, ratio euidens est, in patre duo considerantur, primo paternus amor, secundo matrimonij causa ad donationem faciendam, prima est naturalis, secunda accidentalis, at quoties duæ causæ concurrunt illa præponderatur, quæ ex sanguinis coniunctione insurgit, dicunt Bar. & Doctores in l. qui filiabus in principio, ff. de leg. 1. Azeved. conf. 16. num. 14. Mastrillus decis. 206. num. 4. & 5. causa enim naturalis accidentalem vincit, ut expresse cauetur in l. tutor 31. §. que tutoribus, ff. de excusat. tutorum, l. qui habet 3. ff. de tutelis, & in l. dotem, §. hereditatem, ff. de castrensi peculio, in illis verbis (sanguinis enim ratio non militie causa meritum accipiendæ hereditatis præbuit,) sic dixerunt Tiraquel. de privilegijs pie causæ in præfatione vers. amplia, quod ad hoc verum est, Mascard. conclus.

1177. num. 6. *Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 23. & lib. 12. titulo ultimo num. 30. Marta de successione legali par. 4. quest. 15. num. 13. 14. & 15. Intrigl. sing. 98. num. 144. lib. 3. P. Merol. de voluntario disp. 1. cap. 2. num. 849. Genwen. in practicabilibus Ecclesiasticis quest. 573. Franch. decis. 4. num. 12. & 13. Barzjus decis. Bon. 79. num. 37. Caualer. decis. 212. nu. 6. & decis. 377. nu. 6.*

Proinde magis communiter dixerunt Doctores legatum pauperi consanguineo relictum potius factum dici consanguinitatis intuitu, quam paupertatis, iuxta glosam in l. illud, §. si vero verbo de alia causa. C. de Sacrosanctis Ecclesiis ubi Bartol. Bald. & Paul. de Castro, post multos docent Marta par. 4. quest. 18. ar. 4. num. 13. 14. & 15. & voto 29. num. 7. Molfes. in summa tomo 2. tract. 13. cap. 5. in 14. responso num. 155. Bonacina tomo 2. theolog. moralis in titulo de contractibus disput. 3. quest. 17. puncto 8. §. 2. num. 2. in fine. Sanchez de matrimonio lib. 1. disput. 4. nu. 9. Moneta de commut. ult. volunt. cap. 4. quest. 2. num. 37. Franch. decis. 563. plures videndi apud Baltax. Tomas. tract. 10. de pia causa tit. 1. cap. 6. num. 138. & 139 & cap. 9. num. 144. quicquid sit quando dixerit testator pro anima omnino videndus Doctissimus Episcopus Maran. tomo 1. responso 3. per totum, omnes illa ratione moti, quia in concursu causae accidentaliter, & naturaliter, hæc secunda primum accipit locum, ac illa considerata dicitur, consequenter si in casu nostro duæ causae considerari possunt tamquam finales paternus amor scilicet, & matrimonium, cum de nulla clarè liqueat dicendum erit paternum amorem fuisse contemplatum tamquam causam finalem matrimonium vero tamquam causam impulsivam.

Ex quibus patet responsio ad sextum, quem aduersarij adducunt, in l. 2. §. Titio decem, ff. de donationibus, quoniam ibi Ulpianus ait, quod si ego donauerim Titio decem, ut Stichum emeret, si mortuus reperiatur, euanesceat donatio, dummodo hac contemplatione donauim, ut Stichus emeretur, alias non essem donaturus, in illis verbis (nam si Titio decem in hoc dedi, ut Stichum emeret aliter non donaturus,) non mirum quia cessat principalis causa qua motus fui ad donandum, sequitur Iuris Conf. quod si adhuc essem donaturus, donatio firma remanet, ibi (si vero alias quoque donaturus Titio decem) in fine (pecunia apud Titium rema-

nebit,) qui secundus casus consideratur in presenti Theoremate, ut supra probaui, imò glosa ibi verbo causa magis inquit, quod si in dubio versemur pro donatione iudicandum erit, eò quod causa illa ut impulsiva æstimanda erit, & à fortiori in casu nostro procedere debet, ubi adest sanguinis coniunctio, ad quod ultra adducta videnda sunt notabiles decisiones Rotæ Romane relatæ per de Marinis lib. 1. quotidianar. cap. 87. per totum.

Neque obstat, quod aliqui forsan possent dicere, scilicet hæc procedere quoties matrimonium fuisset in genere contemplatum non in specie, quasi quod si sanguinis coniunctio, sed paternus amor fuisset causa finalis per antea donauisset non expectato hoc tempore, quoniam responsio facilis est, & colligitur ex dictis in principio, nam finalis causa illa dicitur quæ principaliter disponentem inducit, impulsiva non ipsa principaliter mouet, sed tantum tempus determinat, sed occasionem præbet efficiendi retentum in mente sic in casu nostro tale matrimonium efficit, ut nunc pater donet filio aliud tempus non expectans, proinde causa dicitur donationis, alias simplex appellaretur, quæ omnia bene notanda sunt, cum huc usque talis questio pleat, & ad hominem, ut ita dicam non fuerit discussa.

Quæ opinio à fortiori procederet, si de imputatione sermonem instituereamus, nam Imperator Iustinian. in l. illud verbis hæc autem regula, C. de collationibus, ait non omnia quæ collationi subiaccēt imputantur, sed solum illa de quibus expressa reperitur determinatio, in illis verbis (minime è contrario tenebit, ut possit quis dicere, etiam illa quæ conferuntur omnimodo in quartam partem ijs computari, qui ad inofficiosi querelam vocantur, ea enim tantummodo ex ijs quæ conferuntur memorate portioni computabuntur, pro quibus specialiter legibus, ut hoc fieret expressum est,) sic dato quod contraria procederet sententia hanc donationem collationi submittere non posset procedere, cum de imputatione tractabitur, eò quod nullo iure sancitam reperitur.

Attamen pro limitatione totalis disputationis assero, quod si maxima oriretur inæqualitas inter filios, si collationi locus non daretur, tunc illam fore admittendam in hac donatione opportunum existimo, sicut enim collatio cessat ex præsumpta patris voluntate, iuxta

ta textum in auth. de auth. de triente, & semisse, s. illud quoque, & in auth. ex testamento, C. de collationibus, docent Bar. in l. ex parte, §. intestato vers. nota, ff. familiae eriscunde Purpur. in l. si pater nu. 25. & 29. & in dicta auth. ex testamento nu. 4. Decius in l. 1. num. 4. C. eodem, Soccin. senior conf. 127. col. 8. lib. 3. Crauetta conf. 85. num. 8. Alcatus conf. 144. num. 4. lib. 5. & conf. 584 nu. 1. lib. 9. Curtius iunior conf. 295. nu. 10. cum seqq. lib. 3. Decian. conf. 102. nu. 26. lib. 2. Aldouin. conf. 2. nu. 99. Surdus conf. 143. nu. 18. & 19. Facchin. lib. 5. controuersiar. cap. 78. in fine, Mangil. de imput. quest. 48. num. 27. sic etiam erit dicendum, ut collatio colligi possit in casibus à iure non decisus ex tacita patris voluntate, scilicet propter æqualitatem seruandam inter filios quam maximopere parentes desiderant, iuxta textum notabilem ad hoc in l. cum pater, §. euitis, ff. de leg. & sicut illa denegatur, si maxima resuleret inæqualitas, ex dictis per Declum conf. 59. nu. 2. Papon. conf. 154. nu. 4. & 5. & per Toma. decis. Macerat. 50. nu. 2. in fine, idem è contra dicendum erit ad hoc euitetur maxima illa inæqualitas inter filios amittenda erit collatio, ut ex multis colligit doctissimus Cutellus de donat. contemplat. matr. tract. 1. discursu 2. particula 10. nu.

S V M M A R I V M.

- 1 Stipulatio patris pro se, & filijs dicitur facta pro filijs, ut hæredibus, sed infra declarabitur.
- 2 Filij vocati simul cum patre ab auctore, veniunt ordine successiuo, id est post patris obitum, secus si fuerint vocati à fratre.
- 3 Impugnatur argumentum de Marini cap. 89 lib. 1.
- 4 Legatum factum Titio, & eius ab auctore præstat omnibus ordine simultaneo.
- 5 Nepotes admittuntur ordine successiuo in omni casu, quoties non erant nati, tempore quo fuerunt vocati.
- 6 Substitutio fideicommissaria potest fieri in contractibus.
- 7 Affectio non cadit in nonnatos.
- 8 Legatum factum filiofamilias non dicitur contemplatione patris, licet pater fuerit nominatus, secus si non esset natus.
- 9 Legatum factum tertio alterius contemplatione illi acquiritur.
- 10 Contemplatio patris cessat, quoties legatum factum filiofamilias est dilatum tempore, quo est sui iuris.
- 11 Explicatur quæ sit contemplatio propria, & quæ impropria.
- 12 Stipulari nemo alteri potest, & de ratione. Limitatur in patre stipulante pro filijs, & quomodo procedat, explicatur.
- 13 Hæredes non dicuntur contemplati in donatione, nisi de eis expressa fuerit facta mentio secundum aliquos, & limitatur in donatione contemplatione ne matrimonij.
- 14 Ponderantur iura in l. auus 34. ff. de patris.
- In l. si ita quis promiserit 135. §. penult. ff. de verb. oblig.
- In l. eodictis 91. §. matre, ff. de legatis 2.
- 15 Nominatio vnius filij in donatione operatur, ut alij dicantur exclusi, & non comprehensi sub donatione.
- 16 Ponderatur textus in l. continuus, §. finali, ff. de verb. oblig. sed resoluitur.
- 17 Ponderatur textus in l. quoties, C. de donat. quæ sub modo, & remissive enumerantur Doctores illud tractantes.
- 18 Stipulatio dicitur acceptata favore non natorum, supplendo lex acceptationem pro illis.
- 19 Ponderatur argumentum Dom. de Marini contra nostram sententiam, & resoluitur.
- 20 Pater acquirens emphiteusim pro se, & filijs poterit illis præiudicare.
- Idem dicitur in officijs acquisitis per patrem pro se, & filijs.
- Quod intelligitur si propria pecunia acquisierit, secus si ex Principis munificentia.
- 21 Laudatur Congregatio Patrum Oratorij S. Philippi Nerei, & simul P. Antonij Glielmus.
- 22 Ponderantur iura in l. 3. ff. de interdictis, & relegatis in l. 4. ff. de iure patronatus.
- 23 Refertur responsio gløse ad dicta iura, quæ melius resoluit Montanus.
- 24 Ponderatur textus in l. si arrogator, ff. de adoptionibus.
- 25 Voluntas patris acquirentis attenditur quando sumus in actu oneroso, secus in lucratiuo, quia attenditur voluntas donantis.
- 26 Ponderatur textus in l. ut iuris iurandi, §. si liberi, ff. de operis libertorum.
- 27 Impugnatur Horatius Montanus, & iura per ipsum adducta resolvuntur.
- 28 Resoluitur textus in l. si quis operas, ff. de operis libertorum.
- 29 Resoluitur textus in dicta leg. si operarum.
- 30 Enumerantur Doctores, agentes, quando aliquis admittatur ad rem hereditariam ex se, licet ille non sit heres.
- 31 Donatio contemplatione matrimonij est irrevocabilis, etià quoad caput ingratitudinis.

Ne-

Neque poterit per filium patri retrod-
nari.

32 Forma inuestitura dicitur mutata per qua-
litatem super additam, sed prohibetur
mutari.

Et semper prima erit attendenda, itant per
posteriores non dicitur derogata.

Imò dominus in renouatione, neque poterit
mutare in praiudicium successorum.

33 Stipulatio facta per patrem pro se, & filiis
dicitur stipulasse, ut filiis non ut heredi-
bus, quoties res non est transitoria ad he-
redes.

34 Feudatarius potest mutare formam inue-
stiture in feudo hereditario, vel antiquo
novo cum consensu Regis.

35 Refutatio fieri potest in proximum succes-
surum absque consensu Regis, & quid in
alijs contractibus.

36 Refutatio non potest fieri cum aliqua qua-
litate, videas num. 38.

37 Mutatio forma in feudis fieri potest cum
consensu illorum, de quorum praiudicio
agitur.

ARGUMENTVM.

Controuertitur, quomodo succedant
filij in donatione contemplatione
matrimonij si cum qualitate hære-
taria, vel proprio iure, ad quam se-
dandam plura iura ponderantur, &
ad verum intellectum rediguntur,
insuper impugnatur Dom. de Mari-
mis lib. 1. cap. 89. & intellectus Mon-
tani ad aliqua iura pluribus refelli-
tur, denique discutitur etiam in bo-
nis feudalibus, ad quod plura nota-
bilia deducuntur, & tota controuer-
sia nouis ponderationibus illustra-
tur.

THEOREMA CV.

PRecedenti Theoremati accedit discen-
tienda quotidiana controuerfia, de
qua pluries in omni Senatu disputari
contingit, facta scilicet tali donatione
patri, & filiis, veniant illi proprio iure
tamquam ab auo donante vocati, an ve-
ro, ut patris hæredes, ita ut creditoribus
hæreditarijs de illis bonis satisfacere
sint obligati? scio plures Doctores, tam
ex antiquis, quam neotericis, plura in
hac quæstione scripsisse, nihilominus
non ita res fuit agitata, ut difficultates

dilutæ videantur, vnde si in anteceden-
ti quæstione opus fuit proprio Marce-
noua tentare, in hac minor labor non
est exposcendus, & pro clariori intelli-
gentia duo discutiam capita, primo res-
pectu bonorum allodialium, secundo
respectu feudalium.

Quoad primum communem reperio
adesse sententiam docentem hos filios
admitti cum qualitate hæreditaria, pro-
inde ad debita paterna adstringi poss-
ita (relictis antiquis, & pluribus ex prag-
maticis) Surdus decis. 322. per totam, An-
na cons. 52. à num. 22. Molfes. cons. 2. post
tractatum ad nostras consuetudines, Ca-
mill. Medices cons. 142. per totum, Camill.
de la Ratha cons. 9. Dom. de Marinis lib. 1.
cap. 89. per totum, & tomo 2. cap. 68. Reg.
Galeo. lib. 1. controuerfiarum cap. 57. à nu-
17. cum seq. adest elegantissima allegatio
Doctoris Ioa. Iacobi Annicchini eruditissimi
quidem viri, quem mensibus præteritis atra
mors præuenit, dum ipse de præuentione scri-
bebat, impressa in nona parte Ricci collect.
3948. latè hanc sententiam tueretur doctis-
simus Anton. Monacus in tract. de recta feu-
di interpretatione cap. 23. per totum, Ho-
natius Persius cons. ciuili 23. Noguer. alleg.
37. num. 11. cum seq. sic decissum testatur
Reg. Sanfelix. decis. 200. per totam, Dom-
Marchio Torelli Reg. Capyc. Latro tomo 2.
consul. 79. 80. 81. & 82. Dom. Gizzius in
obseru. 40. ad decis. Dom. Reg. Capyc. Latro
num. 7. cum pluribus seqq. & nu. 13. sic de-
cissum testatur.

Pro qua sententia Surdus cum affectis
ponderat doctrinam Bar. in l. gallus, §.
quidam recte num. 9. ubi Angelus, & alij ff.
de liberis, & posthumis dicentis patrem
stipulantem pro se, & filiis, stipulasse vi-
deri pro filiis, ut hæredibus, consequen-
ter, si hanc donationem capiunt filij me-
diante paterna stipulatione, omnino
dicendum est illos admitti cum quali-
tate hæreditaria.

A Dom. de Marinis dicto cap. 89. aliam
sentauit viam pro fundamento huius
sententia, licet ex Surdo, etiam colliga-
tur, num. 44. cum seq. videlicet filios in
prædicta donatione contemplatos non
admitti simul cum patre, sed successiuo
ordine, idest post parentis obitum, eo
quod tali ordine vocati dicuntur in ge-
nerali institutione per auum confecta,
iuxta sententiam glossæ in l. gallus, §. qui-
dam recte verbo non exprimat, ubi com-
muniter Doctores, ff. de liberis, & posthu-
mis, secuntur Bar. Alexand. Seccin. & alij
in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebelli

Ppp

Post

post alios *Rustic. in l. cum auus lib. 1. cap. 1. num. 28. ff. de condit. & demonstr. Martia. de success. legali par. 1. quest. 21. ar. 3. latè. Fusar. quest. 476. Intriglot. de substi. centuria 3. quest. 8. à num. 1. Cancer. par. 1. variarum cap. 1. à num. 103. cum pluribus seqq. Barz. decis. 9. & 10. Casar de Grassis decis. 151. alias 2. num. 3. de testamentis, Farinac. decis. 668. par. 2. Serafin. decis. 934. Boerius decis. 185. Franch. decis. 633. Surdus decis. 346. num. 4. Rota Romana decis. 179. p. 1. in nouissimis, at quia valet argumentum de contractibus ad ultimas voluntates, & è contra l. pactum inter heredem, ubi glosa, & Bar. ff. de pactis, cum relatis per Euerad. in Topica in loco ab ultimis voluntatibus ad contractus, consequenter (ait de Marin.) veniunt ordine successiuo, scilicet post patris obitum, qui succedendi modus hereditaria qualitate importat.*

Nihilominus non possum non mirari de hoc argumento (salua pace tanti Doctoris, quem semper sum veneratus, ac meum iudico præceptorem) cum satis inefficax sit ad fundandam sententiam, primo quia falsa est ratio assignata, scilicet quod veniant isti filij ordine successiuo admodum heredis institutionis, quoniam non semper est bonum argumentum de ultimis voluntatibus ad contractus; præcipue si militer diuersitas rationis, ut latè per Euerad. loco cit. sed alia est ratio, & ne verbalis tantum videatur impugnatio, quæro, qua de ratione in successione aut nepotes regulariter veniunt ordine successiuo, & certe ne testamentum aliquo vicio corruat, tenetur enim pater filium heredem instituere, aut exheredare, l. inter cetera, ff. de liberis, & posthumis, & illo in medio non existente nepotem, alias testamentum rueret, l. posthumorum, ff. de instito, & rupto, sic quando auus vocat filium, & nepotes ex illo, intelligitur vocasse ordine successiuo, ut testamentum semper valeat, & si medio tempore filius deficiat, vnde concurrebat necessitas pro tali facienda vocalione.

Vnde dixerunt Doctores hoc non procedere si loquamur in linea transfusali, in qua non consideratur ordo necessitatis, sed tantum affectionis, & charitatis, ut in locis citatis omnes admittunt quibus addo *Fusar. conf. 87. per totum*, sicuti in legato facto ab auo, nepotes admittuntur simul cum patre vocato, quia in illis cessat talis ordo necessitatis, *Matthesil. notabili 157. Iason conf. 106. num. 3. lib. 2. Crauet. conf. 22. num. 5.*

Menoch. conf. 320. num. 1. vers. secundo, lib. 4. præsump. 70. num. 6. Peregr. de fideicommissis ar. 17. num. 6. & 18. Intriglot. de substi. quest. 80. num. 3. Fusar. loco cit. num. 13. Cancer. ubi supra num. 106. in fine.

Ex quibus dictis colligitur hæc non posse procedere in donatione in qua cum nulla consideretur necessitas, sed sola affectio, & charitas, cessat ratio quare vocari possent ordine successiuo, sed potius diceretur vocari ordine simultaneo.

Neque aliquis poterit dicere adhuc testamentum saluari data successione simultanea, quia si obitus patris medio tempore sequeretur, totam successionem cohæredes filii acciperent per viam iuris accrescendi, sed non decrescendi, & sic poterit ille replicare videtur autem sic eos vocasse, ut magis ordini nature, & nostre legi se conformaret, quæ primo filii ad patris successionem vocantur postea nepotes, quoniam sacris est responsio non dico illos admitti, quia testamentum aliter corruere posset, sed solum teneri, autem nepotes vocare, sicut, & filium, illo defecto, consequenter quando filios instituit præsumitur voluisse vocare, eo modo quo tenebatur, ut sicuti defuncto filio oportebat illos instituere, sic vocando simul cum illo, eos admitti casu quo eorum pater se viuo deficeret.

Et meo iudicio ratio esset, quia semper quod agitur de filiis non natis, nunquam dicitur potest illos fuisse, & contemplatos, ut simultaneo ordine admitti possent, sed solum ordine successiuo, tam si consideramus casum, in quo cadit ordo necessitatis, quam affectionis, & charitatis, dicitur *Alexand. dicto §. quidam recte num. 55. in fine, ubi Alciatus num. 28. & sequ. Cancellal. inter consilia Alexand. 14. num. 16. lib. 4. Petra de fideicommissis quest. 5. num. 161. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 4. tit. 8. num. 27. Intriglot. dicta quest. 80. num. 17. Ojasius decis. 81. num. 16. Surdus decis. 346. num. 16. Barz. decis. Bon. 9. num. 3. Rota Romana in nouissimis decis. 16. num. 3. decis. 579. num. 8. p. 1. & decis. 458. num. 2. par. 4. Fusarius conf. 41. in 1. dubit. & conf. 87. vers. quarto fortius, & ratio est, quia tamquam non nati non sunt cogniti testatori, consequenter non dilecti, & dilectione qua pater eorum, arg. l. qui filiabus, ff. de leg. 2. l. Titius, ff. de suis, & legitimis heredibus, eò magis, quia non reperiuntur existentes tempore institutionis, & successionis delata, sic inutilis fuisset eorum vocatio, nisi esset ordine successiuo, ita *Alexand. conf. 13. num.**

num. 2. lib. 4. *Decius conf. 205. num. 3. Menoch. conf. 1030. num. 3. & lib. 4. presump. 70. num. 22. in fine*, proinde ratio principalis, qua non admittuntur ordine simultaneo in casu nostro, est quia non erant nati tempore donationis, quam eandem sententiam tueretur *Cancer. in proprijs terminis par. 1. variarum cap. 8. nu. 97. Fontanel. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 9. p. 1. in principio*.

Secundo dato quod veniant ordine successiuo illa ratione per ipsum considerata, neque tenet argumentum, ergo veniunt ordine hereditario, nam potius argumentum retorqueri posset, si sunt vocati, debent habere aliquid ultra qualitatem hereditariam, alias ad nihilum vocatio, saltem si sunt vocati ordine successiuo, non veniunt vim vulgaris substitutionis, ut dixi in illo casu, in quo proprie consideratur ordo necessitatis, sed fidei commissariae, quam fieri posse in contractibus omnes admittunt, ut post infinitos notant *Cassill. Sotomaior lib. 3. cap. 39. num. 252. Fusarius quest. 14. per totam, Fontanel. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 25. num. 1. cum sequentibus*, saltem locus daretur textui in l. quoties, C. de donationibus, quo sub modo, igitur hoc argumentum quo probatur hos filios admitti ordine successiuo, non excludit quin venire possint, ut filij, & non ut heredes.

Probat hanc eandem sententiam *Surdus dicta decis. 322. num. 46.* alio medio, quod videtur habere maximum apparatus, scilicet hos filios donatarij non posse diei fuisse contemplatos ex propria persona, sed patris, quoniam in incognitos nulla cadit affectio, arg. l. si quis in suos, C. de inofficioso testamento, cum non possint neque mereri neque demereri, unde dixit *Bar. in l. qui filiabus num. 2.* quod in posthumos nulla cadit affectio neque meritum, facit textus in *L. cum ita, §. in fideicommissis, & in l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2. & in l. si cognatis, ff. de rebus dubijs*, unde licet regulariter filio relictum non patris, sed sui contemplatione, factum videri, l. finali, C. de usufructu, *Bar. in l. si filiofamilias la seconda num. 2. ff. de donationibus causa mortis, & in l. cum aliquis num. 3. C. de iure deliberandi*, quod procedit, & si patris persona nominata fuerit, cum dicatur adiecta causa demonstrationis, l. his verbis, ff. de hereditibus instituendis, quod late explicat *Card. Mantica de coniecturis vlt. volunt. lib. 8. tit. 16. num. 4. vers. & hoc regula, decisum in Sacr.*

Conf. nonissimè testatur Ill. Marchio Torelli Dom. Reg. Capyc. Latro magistratum certe decus tomo 2. decis. 124. d. nu. 17. vers. ex aduerso.

Tamen quando sermonem instituiamus de nonnatis, tali casu semper contemplata persona patris dicitur, iuxta notata per *Soccin. conf. 72. num. 10. vers. sed predictis non obstantibus, Cephal. conf. 485. num. 62. notan Card. Mantica loco citato nu. 7. vers. unde si testator Dom. meus Reg. Capyc. Latro loco citato num. 6. in casu nostro agitur de filiis nonnatis non conceptis, sed solum aliquo modo cogitatis, consequenter dato quod ipsi solum fuissent vocati, diceretur contemplatio ne patris.*

Ex quo non potest considerari illos ex proprio iure admitti, quoniam data hac contemplatione relictum non queritur filio, sed patri, iuxta textum vulgatissimum in l. sed & si plures, §. in arrogato, ff. de vulgari, & pupillari, ad quod faciunt notata per *Menoch. lib. 3. presump. 26. vbi latissimè per Thorum in compendio par. 3. verbo donatiua missa à sponso sponse, & par. 3. tomo 3. verbo restitutio iocalium fol. 207. Marcell. Marc. olim dignissimum Consil. tomo 2. conf. 59. per totum, & per Petr. de Luna conf. 36. inter consilia diuersorum secularum, & ad propositum videre est doctissimum P. Merolla tomo 3. Theologia moralis disput. 6. cap. 8. difficult. 13. consequenter dicendum erit hos filios ut heredes vocatos fuisse, quo eodem argumento videtur uti *Dom. de Marinis dicta cap. 89. num. 7. & 8.**

Verum hoc argumentum minus etià probabile videtur, quoniam illa coniectura si relictum filiofamilias videatur patris contemplatione, sic illi acquiritur, procedit quando acquisitio sit filiofamilias in vita patris, ac si acquisitio conferatur post illius obitum tempore quo filius est sui iuris, talis coniectura cessat colligitur ex textu in l. vbi pure, l. mulier, ff. ad Trebell. & in l. 2. de institu. & substitut. sic explicat communis preceptor, *Bar. in tractatu de duobus fratribus num. 8. vers. aut sit mentio patris, secuntur Cephal. conf. 485. num. 46. Card. Mantica loco citato num. 3. & num. 10. vers. item si post mortem, in casu nostro fieret acquisitio filijs post patris obitum, igitur nulla cadit contemplatio effectiua.*

Confirmatur responsio, duplicem dari contemplationem propriam, & impropriam, propria, seu absoluta, & cor-

11 respectiua contemplatio est quando

Ppp 2 quid

quid alicui conceditur contemplatione tertie personæ, & admittitur coniectura à iure approbata, & operatur effectum, quod enim mea contemplatione alicui datur, mihi videtur dari dicto §. in arrogato, & l. dedit, ff. de collat. bonorum, fingitur enim illi datum, & ab eo breui manu in me transmissum ex dictis per Reg. de Ponte conf. 16. num. 84. lib. 2. impropria, seu imaginaria contemplatio consideratur in casu nostro, quia pater stipulatur sibi, & filiis, vnde non datur vni propter alium, sed vtrique donatur, & vterque est in cogitatione donantis, proinde dicti filij ex dicta contemplatione, ita ius consecuntur, ut nulli subiaceant periculo alterius voluntatis, consequenter cessant termini propriæ, & realis contemplationis.

Nihilominus pro hac sententia taliter argumētari posset, certam habemus regulam in iure nostro, nullum alteri posse stipulari, l. stipulatio ista 38. §. alteri, & si stipuler, ff. de verb. oblig. l. certi conditio, §. quoniam, ff. si certum petatur, l. solutum, §. per liberam, ff. de pignoratitia actione, l. quo tutela, §. nec paciscendo, ff. de regulis iuris, l. multum interest vers. finali, C. si quis alteri, vel sibi, §. si quis alij cum seqq. §. alteri, & §. sed & si quis institu. de inutilibus stipul. quam regulam latè exornant post alios Comman. lib. 6. commentariorum cap. 4. num. 10. Petrus de Gregor. par. 3. singul. lib. 24. cap. 2. num. 20. & 26. Duarenus Donel. & Cuiac. in dicto §. alteri, Gabriel. de verb. oblig. conclus. 1. Portius lib. 2. regularum conclus. 47. Card. Mantica de tacitis lib. 14. per plures titulos, P. Merolla de voluntario, & involuntario dispn. 1. cap. 2. num. cum pluribus seqq. & ratio suaderetur ex textu in l. inter stipulantem 83. ff. de verb. oblig. vbi dicitur negotium contrahi inter stipulantem, & promittentem, & stipulationes introductæ fuerunt, ut vniquisque acquirat quod sua interest, dicto §. alteri consequenter non potest alteri acquiri, iam quod à sua persona obligationem non sumit, iuxta textum in l. quæcumque gerimus, ff. de actionibus, & obligationibus.

Tamen inter limitationes, quas regula prædicta patitur est in patre, qui recte filio stipulatur, §. ei vero institu. de inutilibus stipulationibus, quod tamen dupliciter fieri poterit, primo filio tantum stipulatur, secundo sibi, & filio primo casu si filius in potestate erit, stipulatio tenebit, eo quod ipsimet patri stipulatio refectetur, l. quod dicitur 130. vbi

communiter Doctores, ff. de verb. oblig. licet procedat in in ijs, quæ iuris sunt, ut si pater stipulatus sit filio dari, nam dominiij translatio, quæ iuris est hac stipulatione continetur, l. vbi autem 75. §. finali, ff. de verb. oblig. secus si merū factū in filium conferatur, ut ire, agere, quia tunc inutilis erit stipulatio, dicta l. quod dicitur, explicant post antiquos Piccard. in §. si quis alij num. 6. & 7. institu. de inutilibus stipulationibus notat Ioa. Borcholten in titulo de pactis cap. 4. num. 8. & sequenti.

In bonis tamē quæ filio queruntur, puta in castrensibus, vel quasi, aut in aduentitijs, quorum ususfructus patri queritur, tunc si pater filio stipulatur, ut filio, valebit stipulatio in personam filij, l. uxorem, §. testamento, ff. de leg. 3. l. heredi, §. nos autem, ff. de pactis, si vero ut ex transeo secus, Angel. in dicta l. quod dicitur col. 2. vbi Imola, & Alexand. col. 3. ex glosa in l. si tibi, §. si pactus, ff. de pactis, vbi Bart. imò Angel. in dicta l. quod dicitur num. 1. vers. & hoc est verum, ait inutilem esse stipulationem quoad proprietatem, cum patri non queratur, secus quoad ususfructum, qui ipsi queritur, & Imola inquit ibidem num. 3. in totum inutilem esse stipulationem, videre est Card. Mantica in dicto lib. 14. tit. 18. num. 3. vers. ex hoc autem.

Ex quibus plura deducuntur, stipulationem patris pro filio valere in bonis patri querendis, in alijs verò valere, ut filio, sic iure speciali, vnde in casu nostro si admitteremus patrem fuisse stipulatum pro filiis, ut filiis, esset dare ius speciale, quod reici debet semper quod stipulatio iure communi tenere posset, scilicet pro filiis, ut hæredibus, in dubio enim præsumendum erit vnumquemque fecisse actum secundum ius commune, & non speciale, l. in testamento, vbi Alexand. C. de testamento militis, l. centurio, vbi Alexand. ff. de vulgari, consequenter dicendum erit stipulationem patris intelligi factam pro filiis, ut hæredibus, quam ratione sub obscuris verbis insinuare videtur Surdus dicta decis. 322. num. 33.

Sed insurgere aspicio in contrarium, quendam dicentem inanem fore, ac frustratoriam asceptionem hanc patris pro filiis, si qualitas hæreditaria tantum consideraretur, quia absque dicta stipulatione præsumitur vnumquemque acquirere pro se, & hæredibus, iuxta textum in l. si pactum, ff. de probationibus,

&

& licet aliqui dicant non procedere in donatione in qua heredes contemplati non dicuntur, nisi expressa fuerit facta mentio de illis, ex notatis per Reg. Rou. conf. 15. à num. 2. cum seq. & conf. 16. tomo 2. scribunt Scipio Theodor. alleg. 42. per totam, Anton. Faber lib. 8. Codicis tit. de reuocandis donat. definit. 21. & de erroribus pragmat. decade 41. errore 2. vers. ea vero, & vero, & alibi fundauit, tamen in donatione contemplatione matrimonij difficultas cessat, cum semper heredes contemplati dicantur, ex pluribus quæ considerat Marius Cutell. de donat. contempl. matrimonij tomo 2. tractu 2. discursu 1. speciali 24. à num. 6. cum sequentibus, proinde si dicta stipulatio, ac patris acceptatio pro filiis facta intelligeretur, ut heredibus nihil operaretur, & frustratoria esset, igitur ut hoc cesset dicendum erit stipulationem intelligi pro filiis, ut filiis, licet inducatur ius speciale.

Sed responsio facilis est, quoniam dicta filiorum nominatio pluribus de causis existere poterit, primo restrictiue, puta ne omnes admittantur, & si extranei, sed tantum filii si viui reperirentur tempore obitus patris licet regulariter omnes heredes etiam extranei admittantur, tali casu facta hac mentione filiorum, illi solum venirent, excluso omni alio, ex dictis per Bertaz. conf. 235. nu. 6. cum seqq. p. 1. vol. 2.

Exemplum tradit nobis Iuris Conf. Celsus in l. auus 34. ff. de pactis, vbi si auus 34 dotans filiam sui filii pactus sit à viro, ne à se, neue à filio suo dos petatur hoc pactum stat restrictiue ad personas in stipulatione tantum mentionatas, ita quod si decesserit auus dotans filio herede relicto simul cum extraneo ad hunc stipulatio non extenderetur, & pactum ei non proderit, verba Celsi sunt (auus neptis nomine quam ex filio habebat dotem promisit, & pactus est ne à se neue à filio suo dos peteretur si à cohæredo filij dos peteretur, ipse quidem exceptione conuentionis tuendus non erit, filius vero exceptione conuentionis recte utetur,) quod confirmat Pompon. in l. auus 10. ff. de pactis dotalibus, ibi (auus pactus est cum dotem pro nepote suscepisset, ne à se neue à filio dos peteretur, ab alio vero quam filio herede ut dos peteretur exceptione conuentionis filius tuendus erit, quippe cum heredi nostro cauere concessum est, ne quicquam obstat quominus certa persona, si hæres erit sibi, cauere possit, quod non idem, & in ceteris heredibus cauetur, & ita Celsus scribit) quæ

Iuris Conf. responsa expresse determinare posse stipulationem ad vnum tantum, heredem extendi, consequenter in casu nostro ex mentione filiorum facta, videntur ipsi solum in donatione contemplari non alij heredes.

Secundum exemplum nobis proponit Scauola in l. si ita quis promiserit 135. §. penultimo. ff. de verb. obli. vbi si Seia donauerit Titio fundum hac lege ne ad fratrem, aut filium, aut uxorem, aut ipsius Titij focerum perueniret, mortuo Titio relicta Seia donante, & fratre vno ad fundum sola Seia vocaretur excluso fratre defuncti licet herede, ibi (ea lege sibi donatum esse à Seia seruum, & traditum, ut ne ad fratrem eius, aut filium, aut uxorem, aut focrum perueniret, scripsit, & hoc ita stipulante Seia spondidit Titius, qui post biennium heredes reliquit Seiam, & fratres, cui ne seruiret expressum erat, queritur an Seia cum fratre, & cohærede ex stipulatu possit agere, respondi posse in id quod eius incertum est,) explicant, omnes ibi, scilicet ad interesse si seruus fratri donatarij traderetur, sic colligimus posse in donatione legem apponi, qua non omnes heredes vocantur.

Tertium exemplum ostendit idem Scauola in l. codicillis 91. §. matre, ff. de leg. 2. ait, quod si testator instituit heredes matre, & uxore, dixitque ne quid post mortem suam fratribus sui relinquat, cum haberet filios ex sorore, quibus relinqueret, isti soli filij ex sorore, fideicommissum petent non illi fratres, licet uxori proximiores, in illis verbis (matre, & uxore heredibus institutis, ita cauit, à te uxor charissima peto, ne quid post mortem tuam fratribus tuis relinquant habes filios sororum tuarum quibus relinquant, scis vnum fratrem tuum filium nostrum occidisse, dum ei rapinam faceret, sed & alia mihi deteriora fecit, quero cum uxor intestata decesserit, & legitima eius hereditas ad fratrem pertineat, an sororis filij ab eo petere possunt, respondi posse defendi fideicommissum debere,) sic Scauola ostendit posse in acquisitione rei agi de exclusionem cuiusdam certi heredis altero incluso.

Ex quibus iuribus recte colligitur posse stipulationem ad quosdam personas tantum restringi, sic ex dicta nominatione filiorum videntur exclusi alij heredes, sicuti ex nominatione vnus 15 filij alij non comprehenderentur ex dictis per Iason. in l. 2. in fine, C. de iure emphi. Balzaran. de successione fendi ad principium col. 3. circa principium fol. 68. proinde

de cum nominatio filiorum sit potius ad restringendam donationem inducta, quam ad ampliandam, non debet inducere hunc contrarium effectum, nam sicut inducta ad augendum non debent diminutionem petere, l. legata inutiliter, ff. de adim. leg. notant *Natta conf. 496. sub num. 14. vers. non obstat, Monach. decis. Bonon. 40. puncto 3. num. 61. Barbosa in principijs, & locis communibus lit. A. num. 249.* sic e contra inducta ad restrictionem non debent operari augmentum, quia pari passu ambulant, l. si ex toto in principio, ff. de leg. 1. *Gratian. decis. 85. num. 6. Barbosa loco citato num. 249.* unde si probauimus mentionem illam, seu filiorum contemplationem inductam fuisse, ut quam minus possit se extendat donatio, quare ex illa erit arguenda ampliatio, ut omnes heredes veniant, & quod filii dicantur vocati ad illam, ut filii, & non ut heredes?

§6 Incontrarium tamen videtur difficultis textus in l. continuus, §. finali in principio ff. de verb. oblig. ubi *Iuris Conf.* ait non posse aliquem vni tantum heredi acquirere, sed omnibus, aut illi vni proportionem sua tantum, cuius verba sunt (pretereā sciendum est cum quid dari stipulemur non posse per nos vni ex heredibus acquiri, sed necesse est omnibus acquirere,) quem textum ad hoc vnicum vocat *Raynerius Foroliuiensis*, ubi in principio, & commendat *Bar.* & ceteri Doctores, igitur non poterit iste donatarius donationem acceptare illamque acquirere pro quibuscumque heredibus tantum.

At si dictæ legis rationem ponderemus in nihilo dictis inficiatur, idem enim in totum vni tantum acquiri non potest, quia hæres repræsentat defunctum pro illa parte qua hæres est, pro aliis vero est penitus extraneus, l. 2. §. fin. ubi *glosa*, & communiter Doctores, ff. de prioris stipulationibus, & in l. 1. 2. & per totum titulum, C. de hered. aff. igitur non poterit stipulari seu acquirere vni tantum heredi, nisi pro illa parte qua hæres est, quia pro alia est penitus extraneus, istum intellectum tradunt *Bar. in dicto, §. finali col. 1. num. 1. ubi Paul. in principio num. 2. Imola col. 3. in fine vers. circa secundum, subtilissimus Gomez. lib. 2. variarum cap. 11. num. 15. per totum*, at in casu nostro non dicitur pater acquirere vni ex heredibus, sed quidam generi personarum, scilicet, ut soli filii admittantur si heredes fuerint exclusis extraneis, alias inuestitura feudalis pro filiis

tantum sicut, & in emphiteusi contineatur, quod falsum est, proinde adest diuersitas casus.

Vltimo dicta nominatio filiorum poterit stare prælatine, idest non quod omnino extranei heredes excludantur sed solum in concursu filiorum illi non admittantur, sed omnino filii accipiant, ita *Surdus in dicta decis. 322. num. 81. ex Cassan. conf. 53. num. 55.* sic intelligendo *Socin. iunior in conf. 58. per totum vol. 2. qua de causa fuit inuenta dicta formula stipulationis vocando filios, ut præferendos extraneis, Phanut. de inuentario tract. diuers. cap. 203. nu. 28. & 29. Casan. conf. 45. sub nu. 57. Surdus dicta decis. 322. num. 73. & 75. inde dicitur accipere tamquam filius, eo quod non communicat cum aliis cohæredibus extraneis, sed non per hoc non dicitur accipere, ut hæres, sicuti noster de *Marinis dicto cap. 68. tomo 2.* ait ad hanc donationem admitti solum masculos exclusis feminis, licet contrarium decusum referat in principio, & pro sua sententia faciunt notata per *Decian. responso 74. per totum vol. 3. & alios apud doctissimum Fontanel. de pactis nuptialibus. clausula 4. glosa 9. par. 3. à num. 14.* ubi optime discurre, vel ut admittantur, & si non sint heredes, dummodo per eos non iterit quin heredes sint, iuxta obseruantiam Senatus Pedemontani, de qua *Gaspar Thesaur. lib. 2. qq. forens. 95. nu. 17.**

Et licet *Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 21. num. 20.* dicat, non reuerti ad donantem si filii donatarii non reperiuntur, sed admitti omnes heredes allegans *Achill. de Grassis decis. unica in titulo de donationibus*, ubi ponit casum singularem, tamen nostræ interpretationi non videtur ob stare, quia retenta tali interpretatione prælationis, solum extranei excluduntur in concursu non vero filiis non existentibus illos non admitti, & quod plus est de doctrina *Card. Mantica* dubitauit *Fusar. conf. 4. per totum*, & videre est *Cutell. de donat. contemplat. matr. tractatu 2. discursu 1. speciali 24. num. 14. vers. sed post hæc*, ex quibus dictis merito saluatur argumentum huius sententiæ.

Secunda sententia docet hos filios admitti proprio iure, & tamquam ab auctore vocatos absque qualitate hereditaria, proinde nullo modo teneri ad debita per patrem contracta, sic notant *Decius conf. 238. Alexand. conf. 104. num. 8. vol. 4. Cassaneus conf. 54. num. 56. Soccinus*

in-

junior conf. 137. col. finali lib. 1. & conf. 58. A ponte conf. 19. num. 20. & conf. 25. num. 4. Salon de Pace conf. 14. Surdus sibi contrarius conf. 206. num. 32. Gratian. lib. 5. dicep. forens. cap. 924. d. num. 31. usque a 55. Martia voto 215. Mastrill. decis. 301. Castill. decis. 106. d. num. 6. Marins Castell. de donat. contempl. matrimonij discursu 1. speciali 25. d. num. 8. & 15. infinitos adducit, quibus addo Pascal. de viribus patrie potestatis p. 1. cap. 4. num. 40. Hodiern. in doctiss. observat. ad Surdum dicta decis. 322. d. num. 12. Dom. Marcell. Marcian. olim dignissimum Consil. conf. 33. d. num. 4. vol. 1. in eandem sententiam videtur inclinare Dom. Pres. Merlinus lib. 2. controuers. cap. 34. num. 37. Ludovic. Bellus conf. 43. per totum, Anellus de Amato dignissimus suo tempore Presid. Regie Camera conf. 68. Dom. Consil. Staiban. tomo 1. controuersiarum cap. 22. & 72. licet loquatur de matrimonio speciali, nouissime Andreol. contron. iuris cap. 127. quam veriotem existimo.

Ad quam sententiam fundandam oportet retrogredi ad dicta pro contraria opinione, ubi enim omnia argumenta tamquam improbabilia refellimus, solum restat discutere fundamentum, quod nos late confirmauimus, id est quod pater dicatur stipulasse pro filiis, ut hereditibus, ac in speciale incidereinus contrarium suadendo, ac si bene hoc perpendatur, facilius ad eum erit responsio, quoniam illud procedere posset in alijs contractibus, in quibus alteri per alterum stipulari iura nostra prohibent, sed in donatione regula illa limitatur, cum licitum sit primo donatario pro secundo stipulari, iuxta vulgatissimum textum in l. quoties, C. de donat. que sub modo, ibi (ut post tempus id quod donatum est alij restituatur,) & in loq. (dicit Principis ei qui stipulatus non sit utilem actionem iuxta donatoris voluntatem competere admiserint,) de cuius textus intellectu, scilicet, que nam actio competat secundo donatario, post alios videndi sunt Preses de Franch. decis. 74. Preses Merlinus tomo 1. controuers. cap. 60. Conf. Arias de Mesa lib. 2. variarum cap. 50. num. 24. cum seqq. Anton. de Amato lib. 1. variarum cap. 12. per totum. Georg. Spino conf. 50. 51. 52. & 53. ubi latissime, consequenter stipulando pater pro filiis in contractu donationis, & si tanquam filijs stipuletur, non videtur aliquo iure speciali, sed communi videlicet respectu ad omnes, quia iura non prohibent in donatione alteri per alterum acquiri, sic cum cesset

ius speciale, fundamentum corrumpit.

Secundo dicta locum habere possunt quoties patris stipulatione pro filiis indigeret, tunc proprie caderet questio, an dicatur stipulasse pro filiis, ut hereditibus, an vero, ut filiis, ac quoties nulla stipulatione opus est, questio cessat, quod proprie cadit in casu nostro, nam quando agitur de non natis lex pro eis 18 supplet, dummodo de eorum fauore agatur textus est in d. l. diui. 5. pactis, C. de naturalibus liberis, ibi (pactis que matrimonij tempore super dotibus, vel ante nuptias donationis rebus subsecuta fuerint etiam ad ipsorum personas pertinentibus, ut una cum fratribus suis postea ex eisdem parentibus forte progenitis, aut soli, si nullus sit procreatus, dotis, & ante nuptias donationis pro tenore legum, nec minus patrum emolumenta percipiant,) & in l. iubemus in fine, C. de emancipat. liberorum, ubi pater poterit filium infantem emancipare, licet ille consentire non possit, quoniam lex pro illo supplet consensum, in illis verbis (nisi infantes sint qui & sine consensu, etiam hoc modo sui iuris efficiuntur,) quod maxime procederet si quis pro illis stipularetur, arg. textus in l. si quis in emancipatum, C. de donat. & in his proprijs terminis loquitur Cancr. par. 1. variarum cap. 8. de donationibus num. 58. per totum, adducens Molin. de hispanor. primog. lib. 4. cap. 2. num. 75. Decian. conf. 244. unde in casu nostro dicendum erit, quod aut nulla indigemus patris stipulatione, cum nonnatorum consensum lex supplet, sic cessare questionem illam, quomodo scilicet videatur stipulari, aut si admittimus patrem pro illis fuisse stipulatum, non esse iure speciali, sed omnibus communi.

Quibus aduersari videntur notata, 19 per Dom. de Marinis loco citato num. 19. dicentis differentiam adesse inter ultimam voluntatem, & contractum, ut in illa non est necesse persona per quam acquiratur, sed in quam voluntas dirigitur, in contractu vero requiritur persona per quam acquiratur, proinde in terminis, textus dicta legis quoties, requiritur pactum inter donantem, & primum donatarium, ut elapso dicto tempore fiat secundi donatarii, sic adest persona per quam fit acquisitio, citat ad hoc, Isern. in cap. 1. 5. si libellum num. 12. vers. differt tamen de alienatione feudi paterni, unde num. 10. arguit male dici dictos filios pretendere hanc donationem ab auo immediate non a patre.

Ni-

Nihilominus non desisto à dictis, duplici modo, primo hæc procedere, quando agimus de persona, quæ potest interuenire in stipulatione, sed quando sumus in nonnatis, aut in illis, qui consensum præstare nequeunt, cessant, quia lex supplet consensum pro illis, ut probauimus, secundo dato quod pater sit qui pro illis acceptet, non inde sequitur dicendum ergo ab ipso accipiunt, alias esset ex diametro contra textum in dicta l. quoties, ubi primus donatarius acceptat pro secundo, iuxta dicta per eundem Authorem num. 19. & tamen iste secundus non dicitur habere de patrimonio primi.

Tertio considero pro solutione fundamenti contrariæ sententiæ, dupliciter posse patrem stipulari pro se, & filiis, primo circa rem titulo oneroso quæ sitam, secundo titulo lucratiuo, puta pater emit aliquam rem pro se, & filiis, vel stipulatus sit in emphiteusim, certe quod tali casu stipulatio dicitur facta pro filiis, ut hæredibus, ita ut illis præiudicari non care possit, docet Ifern. in cap. 1. de alienatione feudi paterni, Baldus in cap. 1. de vassallo decrepita etatis, ubi Afflict. quest. 113 col. penul. quest. 136. in fine, & quest. 243. Curtius iunior conf. 1. Paris. conf. 2. num. 9. Aymon, Decius, Soccin. Pinell. & alij apud doctissimum Cald. Periera de extinct. emphiteusis lib. 4. quest. 20. num. 2. notant Valascus de emphiteusi quest. 49. Marefcot. lib. 1. variarum cap. 74. Dom. de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 228. in 2. impress. ubi alios adducit.

Et quia plures alij contrarium dixerunt legendi apud Caldas loco cit. quest. 19 num. 21. & 23. proinde ipse quest. 20. num. 15. inquit procedere quando pater titulo lucratiuo habuisset, secus oneroso, quia procederet prima sententia, citans Baldum in l. 1. num. 17. C. per quas personas, & in l. si constante, C. de donat. ante nuptias, Corn. conf. 37. num. 13. col. 5. lib. 3. & conf. 51. col. 2. eodem lib. Valasc. dicta quest. 49. num. 7. & diceretur res profectitia, arg. l. profectitia 5. ff. de iure dotium, consequenter sola patris voluntas erit attendenda, quam præsumi debemus stipulasse pro filiis, ut hæredibus.

Sic dicimus in officiis, ut si pater illa emerit, aut aliter sua pecunia habuerit, poterit filiis præiudicare, quia veniunt, ut hæredes, ut latè notat Montan. in titulo de regalibus officiis num. 31. cum sequenti.

At si ex mera Regis, aut alterius Principis munificentia rem acquirat pro se

& filiis, nullum præiudicium eis inferri poterit, quoniam solum a concedentis, aut donantis voluntas erit attendenda, & non patris acquirentis, idem Montan. num. 35. & seq. sequitur celeberrimus ille vir illustrissima Cögregationis Patrum 21 Oratorij S. Philippi Nerei mei singularissimi patroni, & testor, quicquid boni habeo, se hoc dici poterit, imò tota mea domus meritis huius Sanctissimi Philippi recognoscit, taceo insignes virtutes Patrum huius Cögregationis, quoniam exemplaria sunt nostræ Ciuitatis, solum reminiscor Patrem illum Antonium Glielmum, cuius animam in Sanctissima illa Ierusalem quiescere spero, ob maximas animi virtutes, sileo eius feruentissimam predicationem, ut alter Paulus omnibus videretur, opera Typis per ipsum data nullus est, qui quotidie non perlegat, tum ob maximam in illis Sacre Scripture eruditionem, quam ob claram totius Sacre Theologie declarationem, inquam Pater Merolla tomo 3. disput. 6. cap. 8. difficul. 12. num. 454. & difficul. 13. num. 460. cum sequentibus.

Proinde in casu nostro cum agatur de re peruenta titulo lucratiuo, non attenditur voluntas patris donatarii stipularis, sed donantis, sic cesset quod pater dicatur stipulasse pro filiis, ut hæredibus, ut in his terminis licet ad aliud propositum responderet Fontanell. de pactis nuptialib. clausula 4 glosa 9. par. 1. num. 10. Ludovic. Bellus dicto conf. 43. num. 8. Cuscelus dicto speciali 25. num. 12. vers. secundo arguo.

Quæ distinctio ne gratis facta videatur, adduco duo iura inter se contraria, 22 ex solutione, quorum fundamentum distinctionis colligitur, primo textum in l. 3. ff. de interdicitis, & relegatis, ubi Iuris Conf. ait per delictum patris filios, etiam perdere ius libertorum, in illis verbis (delinquentem vel aliud adimere liberis, nisi quod ab ipso perueniturum esset ad eos si intestatus in Ciuitate moreretur hoc est hereditatem eius, & liberos, & si quid aliud in hoc genere reperi potest, secundo textum in l. 4. ff. de iure patronatus, ubi contrarium decisum apparet, ibi (iura libertorum paternorum salua liberis esse cum pater eorum per quælionis crimine damnatur) quæ iura inter se contraria cognouit glosa prima in dicta lege 3. pluresque dat solutiones, primo id esse ex æquitate secundo in dicta l. 3. liberti sunt proprii damnati, in dicta l. 4. esse libertos auitos antiquos non à patre acquisitos quam vltimam responsionem sequitur Camer. in 22 re-

repet. cap. Imperialem fol. 97. lit. D. in marginis, in parnis vero fol. 785. quæ tamen responsio videtur aduersari verbis dictæ legis 4. in qua fit mentio de libertis paternis, ibi (iura libertorum paternorum.)

Montanus vero d. tit. de regalibus officiis num. 30. duas considerat qualitates in libertis, seu duas prerogativas in patrono eiusque liberis, vnam nō transmissibilem ad hæredes extraneos, vt non vocare, in ius absque venia, l. venia, C. de in ius vocando, alteram non transmissibilem, sed propriam, & peculiarem eius, & liberorum, vt est exhibitio reuerentiæ, l. liberi C. de operis libertorum, sic & ius succedendi libertis, quod datur etiam lineæ collateralis vsque ad quintum gradum, S. multis institut. de success. libertorum, quæ iura tum succedendi, cum reuerentiale datur filiis, vt filiis, & si hæredes non sint patris qui manumisit, l. filij, ff. de iure pat. glosa in l. diui fratres, ff. de iure patronatus, quibus positis.

Doctor citatus inquit dictam l. tertiam, ff. de interdictis, & relegatis, fore intelligendam quoad prerogatiuam iuris patronatus transmissibilis ad hæredes extraneos, vt non vocare in ius absque venia, ad quod ponderanda sunt illa verba, ibi (nisi quod ab ipso peruenitur esset ad eos,) quæ proprie denotant rem proficiscientem ab ipso, legem vero quartā de iure patronatus intelligi de non transmissibilibus ad extraneos hæredes, vt est ius reuerentiale, quod à lege non à patre datur liberis, quàm distinctionem per prius docuit glosa in l. diui fratres, ff. de iure patronatus verbo fuisse.

Ex qua iuriū solutione colligitur tunc attendi, si pater fuerit stipulatus filiis, vt hæredibus an vt filiis, quoties agitur de re in qua ipse liberalitatem exercuit filios vocādo propria pecunia, aut aliter rem illam acquirendo, cum potuerit illos non vocare, & dici poterit vocasse, vt hæredes, iā quod ab ipso proficisceretur, at quoties liberalitas ab alio exercetur tum ab homine, cum à lege, vt in d. l. 4. patris voluntatem iura non attendunt, & cum in casu nostro agatur de re donata, in qua nihil de suo posuit pater, non erit illius voluntas, aut mens interpretanda.

24 Confirmatur ex l. si arrogator, ff. de adoptionibus, vbi Vlpianus ait posse arrogatorem substituere filio arrogato illumque grauare quoad solam quartam ab ipso peruentam, ibi (& puto non admitti substitutionem, nisi forte ad quartam solam, quam

ex bonis eius consequitur,) vltra tamen quartam substitutio non teneret, ibi (nō oportet admitti fideicommissum, quia hoc non iudicio eius ad eum peruenit,) explicat glosa verbo iudicio per hæc verba (id est non mera liberalitate) qui Vlpianus locus vna cum glosa interpretatione nostram dirimit difficultatem, quoniam patris voluntas non attenditur quoties res ab ipso non proficiscitur, seu liberalitas non exercetur, in casu nostro liberalitatem exercuit auus donans, qui cum potuerit soli filio donare, voluit nepotes eum vocare.

Imò si attendamus opinionem Montani loco cit. nu. 31. vers. non tamen, existimo numquam filij capient, vt quid hæreditarium, dicit ibi hic doctor, quod filij non capiunt, vt quid hæreditarium rem ipsis quæsitam ex mera liberalitate patris, quod probat ex textu in l. ut iuris iurandi, S. si liberi, ff. de operis libertorum, vbi Iuris Conf. ait, quod licet filij ex inæqualibus partibus à patre fuerint instituti, capiunt tamen operas libertorum pro æqualibus partibus, ibi (si liberi patroni ex inæqualibus partibus essent instituti, utrum pro parte dimidia, an pro hæreditariis habeant operarum actionem, & puto verius liberos pro æqualibus partibus habituros actionem,) ergo si filij non admittuntur proportionibus hæreditariis, signum est non capere, vt quid hæreditarium, & tamen ibi agitur de operibus quæsitis per patrem vi suæ liberalitatis manumissionem exercendo, vt ex textu antecedenti in l. si quis operas, ff. eod. tit. quoniam ad illas libertus non tenebatur, nisi ipsi manumittenti, & eius liberis promississet, l. 3. & 4. ff. de operis libertorum, proinde dicit idem Montanus num. 32. in fine, filium de his creditoribus patris non teneti.

Adducit etiam text. in l. si quis operas ff. de operis libertorum. & in l. quodcumque. S. si quis ita, ff. de ver. oblig. quibus ego adderem text. in l. si operarum iudicio, ff. de operis libertorum. ibi (filio autem & si heres non existat, & lis contestata nō fuerit, tamen omnino competere, nisi exheredatus sit.)

27 Sed in hoc parcat mihi Montanus etenim hæc libertorum opera de hereditate esse dicuntur, vt in l. si ex patronis, S. Iulianus, & in l. filius patroni, ff. de bonis libertorum, iuncta l. 1. S. sed & si, ff. de assignat. libert. quibus iuribus probatur posse per patrem exheredari de his bonis, ac exhereditatio rem esse hæreditariam præsupponit, l. cum quidam, ff. de liber. & post

hum. & expresse habetur in l. fabriles in fine, ff. de operis libertorum, ibi (ad heredem extraneum trāsunt) & in l. cum patronus, §. cum libertus, ff. eodem, in illis verbis (ita demū debet si patri heredes extiterint.) vñ dē valdē miror quomodo Mont. loc. cit. dixerit filios non accipere, vt quid hæreditarium, & quod possint per patrem exhæredari, & grauari, vt in *vers. attamen* nam si possint grauari, & exhæredari, quomodo non accipiunt, vt quid hæreditarium.

Ad iura vero per ipsum allata facilis est responsio cum *doctiss.* & *perspicaciss.* Anton. Monach. in *tract. de recta feudi interpret. cap. 15. n. 10. 11. & seq.* nam quod viriliter res diuidatur, vel pro portionibus hæreditariis non arguit esse hæreditariam, vel non, sed aliundē dependere, necesse est, nempe an personarū magis, & earum principaliter contemplatione quid competat, an vero earum tāquam hæredum, primo casu viriliter sit diuisio etiam rei hæreditariæ, quia persona est principaliter contemplata in illa re, secundo casu cum sit contemplata tanquam hæres sit diuisio pro portionibus hæreditariis faciunt iura in *l. non nunq. uñ 24. ff. ad Trebell. l. eadem 9. ff. de duob. reis, & in l. si communis 29. ff. de stipulat. seruor.* & videas Monach. ibi plura exempla asserentem, ne aliena transcribam, *tex. vero in d. l. si quis operas, nihil aduersari vi-*
28 *detur, cum solum dicat quod stipulatio operarum sibi, & liberis etiā ad post humos pertinet, & in d. l. quodcumq. §. si quis ita agitur de casu quo pater nō fuit stipulatus pro se, & liberis, sed tantum pro solo filio post suam mortem, proinde non mirū si non accipit, vt quid hæreditarium, cum filius acquirat ex illo contractu immediate, & nō ope alicuius exceptionis, & licet pater fuerit pro illo stipulatus, dicitur stipulasse tanquā minister, & nomine filii, perinde habendus, ac si ipse in persona fuisset sibi met ipsi stipulatus, iuxta regulam qui per alium facit, ita Menoch. conf. 1. n. 304. lib. 1. Surd. d. decis. 322. n. 20.*

Respondetur vltimo ad *tex. in d. l. si operarum, ibi dici, actionē cōpetere filio;*
29 & si non hæredi, non quod illa res non sit hæreditaria, & ipse possit proprio iure accipere, sed solum licet hæres non instituat, adhuc ei datur, aliquādo enim aliqua res hæreditaria poterit considerari extra hæreditatem, punctualis est, *text. in l. ex hered. ff. famil. ercisc.* proinde cum ex se non sitit quin hæres fuit nō

30 mirum si licet hæres non sit, detur ei actio, & ad rē videndi sunt addit. ad *Iser. in tit. an agnatorum sub nu. 2. lit. I. vers. in hoc succedit etiam qui non est hæres in fine addit. vbi pariter se refert ad aliam additionem in vers. quāquam ex pacto, & prouidentia, quæ est ibidē sub n. 4. lit. K. vbi latissimē col. fin. per totam, Reg. Lanar. in repet. tit. de success. feudi sub n. 26. & seqq. Camil. de Cur. in diuers. feud. lib. 1. §. multoties concedens num. 20. cum seqq. Carol. & Kirch. de feudo ex pacto, & prouidentia cap. 3. n. 103. & 55. latē Monach. de recta feudi interpret. cap. 16. per tot. sic non oritur nō esse hæreditarium.*

Ex quibus omnibus recte concluditur filios in hac donatione non succedere cum qualitate hæreditaria, sed proprio iure, proinde non teneri ad debita per patrem cōtracta, qua eadem ratione dicit poterit hanc donationem contemplatione matrimonii fieri irrenocabilē, docent *Dec. conf. 20. nu. 3. Aponte conf. 25. Menoch. conf. 501. Anna conf. 39. n. 18. lib. 2. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 6. n. 25. cum seqq. Conf. Marcel. Marc. conf. 33. num. 2. lib. 1. Fontanell. de pactis clausula 4. glosa 1. num. 18. Guidon Papa decis. 145. Franch. decis. 205. etiam si subesset causa ingrati tudinis, late Cutell. tract. 2. discursu 1. speciali 8. Niger Cuiac. tomo 2. controuersiarum cap. 270. neque poterit per filium fieri retrodonatio ipsi patri, Aponte conf. 25. num. 3. lib. 1. Pascalis de viribus patriæ potestatis par. 1. cap. 4. nu. 33. Fontanell. loco citato num. 71. Hermosilla ad Gregor. Lopez lib. 3. tit. 4. glosa 1. num. 28. par. 5. Marcianus vbi supra, quicquid incontrarium dixerit Cutellus loco citato speciali 9. ac etiam obseruauit Consiliar. Dextart decis. Sardinie 7. per totam, plures refert, & sequitur Giurba obseruat. 38. nu. 16. vers. ampliatur 3. sed pro prima sententia videre est *doctissimum illum virum Dom. Presidem Merlinum communi memorie mensibus elapsis ab hac vita discessum tomo 2. controuersiarum cap. 34. per totum, vbi doctissimus, ac omni auro laudandus Senator ille, alia digna nobis tradidit, hæc quoad bona allodialia.**

Remanet videndum de secundo capite, scilicet si donatio contemplatione matrimonii fuerit facta de bonis feudalibus, si filij veniant ad illam, vt hæredes, an vt filii, & quia in hoc nouissime scripsit *Illustris Marchio Torelli Do. Reg. Cap. Latro Magistratuū decus, ac totius nostræ Ciuitatis splendor tomo 2. consultat. 79. 80. 81. & 82. in quibus adeo*

ad eò latè locutus est, vt nemini locum reliquerit, ego tamèn aliqua ibi forsam non considerata referam, sed breuiter.

Doctissimus ille Regens decisum refert contra filios, qui coacti fuerunt de feudis refutatis creditoribus paternis satisfacere duo ibi cōsiderando, primo quia pater donauit contemplatione matrimonij filio eiusque filiis, & hæredibus, proindè ex dicta mentione hæredum facta, videtur cessare illa quæstio si pater dicatur stipulari pro filiis, vt hæredibus, cum donantis verba ostendant voluisse filios, vt hæredes succedere, & in hoc à dictis non discedo.

Secundo considerat feudum hoc donatum esse hæreditarium, consequenter non poterat donans legem imponere, vt filij succederent sine qualitate hæreditaria, quia esset mutatio primæ formæ inuestituræ, ex notatis per *Bald. in cap. 1. an agnatus*, & in alijs locis apud *Afflict. decis. 112. num. 4. & 5. dicentem*.
 32 mutari feudum ex noua qualitate super addita, vel ex noua conuentione, igitur si donantis voluntas interpretaretur, vt ad illa feuda succederent filij, sine qualitate hæreditaria, prima forma mutata videretur, quæ qualitatem hæreditariam requirit, at mutare formam primæ inuestituræ prohibitum est, vt latè probat, & doctè more suo *Dom. Reg. loco citato*, quibus dictis addo videndum *Cumiam in cap. si aliquem verbo antiquum à num. 143 cum pluribus sequentibus*, vbi tota materia, & in omni casu prima inuestitura semper attendenda erit inquit *Bald. in cap. 1. vers. sed statim oppono de eo qui sibi, & hæredibus suis*, & illi non derogatur per posteriores inuestituras, quæ aliter quam primæ loquantur, idem *Baldus in cap. 1. §. finali num. 2. de feudo guardie, Paulus de Cast. conf. 6. in antiquis, Decius conf. 184. num. 3. Anna conf. 53. num. 35. & Afflict. in constit. cum circa num. 5. ait quod si prima inuestitura est facta pro se, & hæredibus simpliciter, si à successoribus fuerit alterata pro se, & hæredibus ex corpore, adhuc prima attenditur, qui sic fuisse decisum refert, *Freccia de subfeudis lib. 2. auth. 1. quæst. 12. num. 14. decisum* refert *Anna sing. 563.**

Imò neque dominus poterit in renouatione inuestituræ primam formam mutare in præiudicium successorum, ita post infinitos quos adducit *Tiraq. de retractu consanguin. §. 32. glosa unica num. 39* & *Pacian. de probationibus lib. 2. cap. 38.*

num. 51. ait quod si vltima inuestitura primæ aduersatur præsumitur per errorem facta, ita post Nassam, Alexand. Dec. Riminald. Surd. Petr. de Gregor. ac alios docet Reg. Rouit. conf. 1. num. 39. cum sequentibus, vnde in casu nostro si inuestitura feudi est pro se, & hæredibus non poterit aliam formam recipere, scilicet, vt filij sine qualitate hæreditaria accipiant.

In hoc secundo capite (salua patenti Senatoris, quem semper, vt Dominum, & Magistrum veneror,) mihi videtur contrarium asserere, scilicet præcisa illa clausula in donatione adiecta (& hæredibus,) sed solum fuisset dictum dono filio meo eiusque filiis, admitti posse filios sine vlla qualitate hæreditaria, & proprio iure, consequenter creditoribus patris non tenere, ad quod fundandum breuissime expediam.

33 Primo, attenta eiusdem patris donatarij voluntate, quoniam secundum veram, & communem distinctionem *Bar. in l. quod dicitur 130. nu. 6 ff. de verb. oblig. in stipulatione facta per patrem pro se, & filiis*, tunc dicitur stipulasse, vt hæredibus, quoties res illa sui natura transitoria est ad hæredes extraneos, at si talè naturam non habet tali casu dicitur stipulasse vt filiis, quam *Bartoli* distinctionem secuntur communiter *Doctores*, ibi *Iason num. 33. Bald. in auth. si quas ruinas sub num. 8 per totum vers. in contrarium, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Zac. ius in l. quodcumque 45. §. si ita quis, ff. de verb. obli. vbi Castrenf. & in l. idem Iulianus alias incipit, l. si seruus 49. §. si quis alicui num. 4. ff. de leg. 1. Surdus alios referens dicta dec. 322. num. 7. & 79. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 14. tit. 19. num. 6. & lib. 22. tit. 17. num. 4. & 12. latè Anton. Monach. decis. Florentia 51. per totam, sed de natura feudi est quod in illo non succedant hæredes extranei, sed tantum filij, & si in inuestitura dicatur pro se, & hæredibus, titulo de alienat. feudi pat. vers. & si clientulus, tit. de duobus fratribus à capitan. inuest. vbi egregie, & in §. si vassallus tit. hic finitur lex, latè *Pinell. in l. 1. 3. par. num. 88. & seq. C. de bonis maternis, Tiraq. de iure primog. quæst. 40. num. 191. Vulticius de feudis lib. 1. cap. 8. sub num. 25. latè Monach. de rella feudi interpretatione cap. 28. p. 1. num. 17. cum seqq. & cap. 36. num. 64. consequenter etiam attenta voluntate patris stipulantis filij veniunt, & vocati dicuntur sine qualitate hæreditaria.**

Neque poterit aliquis replicare, dicēdo hęc cessare in casu nostro, quia supponimus feudum esse hereditarium, & sic extraneos admitti, quoniam ad distinctionem Bartoli non attenditur si hic & nunc extranei possint, & in illo succedant, cum feudum hereditarium sit, sed attendenda erit præcisa omni clausula ipsius rei natura, puta in allodialibus succedunt extranei de natura rei, quia ad illam vocati sunt omnes heredes, l. si pactum, ff. de probat. sed in feudis extranei non dicuntur vocati, nisi expressa fiat mentio vulgaris iuribus, idēō attenta illius natura pater dicitur stipulatus pro filiis, ut filijs non ut heredibus.

Secundo pro hac sententia procedunt omnia dicta in primo capite, videlicet eō ipso quod sola voluntas donantis attenditur, filij non dicuntur cōtemplati, ut heredes, solum remanet respondendum ad argumentum, quod fiat mutatio formæ, & dupliciter solui potest hoc argumentum, primo quod mutatio formæ in hoc casu fieri potest, nā quoties sumus in feudo hereditario, aut ex pacto, & providentia nouo, datur facultas possidenti alienare, cui voluerit
34 cū Regis tamē assensu, ex dictis per Andr. in cap. 1. §. & si libellum de alienat. feudi paterni, Aluarot. ibidem in fine, & in cap. 1. §. finali, quæ sit prima causa beneficij amittendi, latē Camerar. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus pag. 97. lit. A. B. C. Frec. de subfeudis auth. 29 num. 12. lib. 2. Afflict. decis. 112. num. 6. & decis. 138. num. 5. plures apud Gallup. in methodo feudali par. 1. cap. 5. n. 74. latē Roscent. de feudis cap. 9. conclus. 72. consequenter datur potestas mutandi, aut alterandi formam primæ investituræ cum Regis consensu, ex dictis per Cumiam doctissimum Siculum in in cap. si aliquem verbo antiquis num. 214. & aduersarij locuntur quando agitur de feudo antiquo.

Vndē si alienatio feudi non requiret Regis assensum, prout in Regno Siciliæ in feudo hereditario per cap. volentes, poterit fieri mutatio formæ feudi hereditarii in præiudicium successorum absque Regis assensu, docent doctissimi Siculi, Blasius Lancea in dicto cap. volentes notabili 11. quæst. 4. & Cumia loco citato num. 170. inde dicere possumus in refutatione facta proximo successuro, quæ sui natura nullū requirit assensum, lex enim assentitur, docent Ifern. in consilii. constitutionem Dniæ Memorix, Came-

rar. in cap. Imperialem pag. 30. col. 4. lit. 2. & procedit, tam in feudo ex pacto, & providentia antiquo, seu nouo quā hereditario, prout decisum testatur magnus feudista Anna in cap. 1. vers. refutavit num. 186. de vassallo decrepitæ ætatis,

Et licet sit dissensio inter Doctores si omnis contractus sit permissus cum proximo successuro, an vero opus sit
35 expresso refutationis verbo, ut videmus apud Ann. sirg. 569. & alleg. 97. Reg. de Ponte de potestate Proregis in titulo de refutat. f. udi. §. 1. Reg. Lanar. in repet. §. sed etiam res num. 61. titulo per quos fiat inuestitura, & latē apud Horat. Montan. controuers. forensium cap. 13. in principio, tamen nulli dubium est, valere si fiat per verbum dono, docent additio ad Reg. Lanar. loco citato num. 77. Reg. de Ponte num. 11. & seqq. Montan. num. 1. circa medium, sic facta donatione contemplatione matrimonij filio proximo successuro nullo opus est assensu Regis, inde non mirum si posset alterare formam inuestituræ saltem cum consensu Regis.

Sed fortiter obstat difficillimum argumentum, scilicet contractum factum, cum proximo successuro tenere absque assensu, cum sapiat vim refutationis, sed ly mutatio inuestituræ, seu formæ tamquam nulla rueret non ex causa agnatorum, cum illis præiudicium afferri possit, stante quod est hereditarium, sed ex defectu assensu proinde si contractus fieret in aliam personam, non solum
36 annullatur illa qualitas mutationis formæ, sed totus contractus, cum vero fiat in proximo successurum, tenebit refutatio absque illa qualitate, ita in proprijs terminis fundat Cumia loco citato num. 167. imō ex doctrina Camerar. in cap. Imperialem pag. 32. lit. A. in magnis colligitur in totum refutationem annullari, per illa verba (obseruate quæso verba Ioann. Rainal. cum subiungit, adeo in hac consideranda esse, ut si quo modo, nisi eo modo quo refutans habet, sine vlla noua qualitate alienaret, nec ipsum refutationem esse admittendam,) nota illa verba (nisi eo modo quo refutans habet,) igitur licet in casu nostro hic contractus donationis nullum requirat assensum cum sapiat vim refutationis, iam quod sit in proximo successurum, tamen reicitur illa mutatio primæ formæ.

Certe quidem si velimus in aliquo contra hoc argumentum asserere in errorem incideremus, verum aliter illud
cū-

effugio, quoniam in illis casibus quibus mutatio formæ fieri non potest in præiudicium agnatorum, cessat inualiditas quoad cōsentientes huic mutationi formæ, ita *Campeg. in cons. 4. num. 3. inter consilia feudalitatis, Petrus de Greg. de concessione feudi p. 3. quest. 6. pers. prædicta tamen intelligo, vbi citat Andr. & plura iura asserit. Cum loco citato num. 175. Surdus cons. 384. num. 28. & 29. lib. 3. cons. 510. sub num. 5. cons. 317. nu. 11. lib. 3. & cons. 440. sub num. 46. Osascus decis. 23. sub num. 28. Crauet. cons. 998. per totum lib. 6. quod præcedit, & si à principio hic consensus defecerit, sed subsequatur, Rossental. cap. 6. conclus. 69. glosa 4. Petrus de Greg. dicta p. 3. q. 6. num. 10. Menoch. cons. 103. num. 57. lib. 1. Decian. cons. 73. num. 50. lib. 2. Intrig. de feudis centuria 2. art. 2. nu. 269. Magoni decis. Luccensi 14. num. 40. & præiudicabitur, etiam quoad filios consentientis, latè magnus feudista Pistor. questionum iuris lib. 2. cap. 7. num. 54. cum pluribus seqq. & quest. 13. per tota, in casu nostro adest consensus filij donatarij acceptantis prædictam donationem cum tali qualitate, nil mirum si sibi præiudicat, saltem esset consensus tacitus, qui ad hoc sufficiens est, ita Petrus de Grego. dicta par. 3. quest. 5. in principio, Surdus cons. 440. sub num. 46.*

Secundo, & finaliter omnia dicta possent aliquantulū locum habere in mutatione, seu alteratione primæ formæ inuestituræ, sed in casu nostro non bene applicantur termini mutationis, nam fit mutatio primæ formæ, quoties inuestitura pro hæredibus fieret, puta, pro se, & hæredibus ex corpore, aut aliter, hanc naturam perpetuo inestando dicto feudo, at quoties remanet eadem natura feudi quomodo fit immutatio? in donatione facta filio eiusque filiis, feudum illud hæreditarium retinet naturam, & qualitatem hæreditariam, itaut admissis filiis donatarij, veniunt ad successionem omnes hæredes, solum est speciale in filiis dicti donatarij patris, ut admitti possint sine qualitate hæreditaria, non quasi quod sit mutata natura feudi hæreditarii sed vi pacti apppositi in donatione, ut filii post eius mortem admittantur, unde videtur, duæ donationes, una patri, altera filii post eius mortem, iuxta textum in l. quoties, C. de donat. quæ sub modo, proinde si quis diceret filios admitti eò quod feudum illud hæreditarium mutauit naturam, & effectum sit quasi ex pacto, & prouidentia ei non assentirem,

quia realiter remanet eadem natura, unde legibus feudi hæreditarii subiaceret, sed solum dicti filii capiunt tamquam vocati ex secunda donatione, sub natura tamèn feudi hæreditarii, idèò creditoribus patris quoad illud feudum non tenentur, cogitent omnes quia nouum, & subtile est.

Verum si veritatem amamus alio modo videtur dicendum hos filios succedere, ut hæredes, nam si tenet donatio hæc uti sapiens vim refutationis non potest admittere secum aliud pactum, ex dictis per Andr. in dicto cap. 1. §. & si libellum, dum dicit (in quantum refutatur agnato valebit sine consensu domini, cetera pacta non,) quæ vltima verba non excludunt alios contractus ex dictis latè per Reg. de Ponte, ac alios apud Montan. dicta controuersia 13. sed tantum alia pacta secum non admittit, igitur si dicta donatio, idèò valet sine assensu, quia resoluitur in vim refutationis, nullum aliud pactum admittere debet, consequenter quod post mortem ad filios vadat cum dicatur alia donatio ut dixi, reiiciendum erit, proinde dicti filii succederent, ut hæredes non ex alia causa, nisi quia dictum pactum non teneat, non quia mutata sit forma inuestituræ, cogitent alij si plura velint in hoc articulo.

S V M M A R I V M.

- 1 Ponderantur iura in l. cum pater, §. pater certam, ff. de leg. 2.
In l. stipulatio de dote, ff. de iure dotium.
In l. cum qui calendis, ff. de verb. oblig.
- 2 Dies apposita in aliquo contractu intelligitur de proxima.
- 3 Promittens dare fideiussorem dicitur satisfecisse si dederit, licet postea non soluenda efficiatur.
Quod non procedit si obligatio dandi fideiussorem descendat ex dispositione legis, sicut etiam non procedit fauore dotis.
- 4 Ponderantur iura in cap. si clericus de præbendis, & dignitatibus lib. 6. in cap. non potest vers. illud autem eodem titulo.
- 5 Licentia concessa clerico testandi de bonis Ecclesiasticis intelligitur de primo testamento tantum, sed videas num. 20.
Idem dicitur de feudatario habente licentiam testandi, ut non intelligatur de secundo testamento, sed videas ibidem.
- 6 Licentia præstita bannito accedendi ad Civitatem, intelligitur pro circa vice tantum
Idem

Idem dicitur in licentia data ingrediendi in Monasterium monialium.

- 7 *Legatum factum de aliqua re prestanda fratribus minoribus in festo S. Francisci intelligitur pro prima vice tantum,*
- 8 *Legatum factum ad pias causas in dubio annuum iudicatur,*
- 9 *Legatum factum fratribus intelligitur de primis, non in ulteriori gradu.*
- 10 *Legatum factum uxori intelligitur de prima tantum, non de secunda, sed affertur distinctio Fælini,*
- 11 *Legatum factum puella si nupserit cum tali genere personarum, sufficit si unica vice impleuerit, sed videas num. 21.*
- 12 *Ponderantur iura in l. si vir uxori cum l. sequenti, ff. de condit. & demonstrationibus,*
Et in l. inter virum, ff. de pactis dotali-
bus.
- 13 *Institutio facta de posthumo intelligitur, tam de nato ex prima uxore, quam ex secunda.*
- 14 *Ponderatur textus in l. tale pactum, §. finali, ff. de pactis.*
Et in l. si necessaria, §. de vendendo, ff. de pignoratitia actione.
- 15 *Filij, tam primi, quam secundi matrimonij admittuntur ad antefatum lucratum per secundam uxorem, iuxta nostram consuetudinem.*
Quod intelligitur existentibus filiis secundi matrimonij, alias soli primi excluduntur.
- 16 *Verisimile attenditur in omni dispositione.*
- 17 *Substitutio facta inter fratres diuersi matrimonij per patrem ad unumquemque porrigitur licet non coniunctum ex utroque latere,*
- 18 *Voluntas in ambiguis erit interpretanda secundum ius.*
- 19 *Implementum conditionis sufficit fieri unica vice, secus si habeat conditio tractum successuum.*
- 22 *Licentia data per creditorem debitori, ut possit exire à Ciuitate intelligitur perpetua.*
- 23 *Statutum iubens fieri compromissum inter coniunctos non intelligitur pro unica vice tantum.*
- 24 *Officium concessum mulieri, ut commode nubere possit, intelligitur non solum pro primo matrimonio, sed etiam pro secundo.*
- 25 *Ponderatur incontrarium textus in l. matrimonio causa, ff. qui, & à quibus, & resoluitur.*
- 26 *Legitima filiorum olim minuebatur per*

legatum libertatis, quod hodie aboletum est.

- 27 *Ponderantur iura in l. finali, §. Titia, ff. de liberatione legata,*
In l. quidam testamento 99. ff. de leg. 1.
In l. Lucius, ff. de alimentis, & cibarijs legatis.
Et in l. iuris gentium, §. pactorum, ff. de pactis.
- 28 *Verba in dubio sunt potius demonstratiue, quam taxatiue,*

ARGUMENTVM.

Explicatur, qui filij succedant in hac donatione contemplatione matrimonij, si tam ex illo, quam ex alio, matrimonio, vbi latissimè declaratur, quando actus intelligatur pro illa vice tantum, ad quod multa iura afferuntur, ac eorum dissensiones componuntur, denique quid si fuerit dictum in donatione pro tali matrimonio, pluresue notabiles doctrinæ scitu dignæ examinantur.

THEOREMA. CVI.

Latissimè iam differui in Theoremate precedenti, quomodo filij admittantur ad hanc donationem contemplatione matrimonij factam, congruum mihi videtur disputandum, si ad illam admitti possint non solum filij prioris matrimonij, verum etiam secundi, quæ difficultas eo magis crescit retenta sententia, quam supra fundauimus filios succedere iure proprio non hæreditario, quoniam si contrariam sententiam vocantem illos cum qualitate hæreditaria amplecteremur, minor esset difficultas, eò quod illa qualitas hæreditaria representaretur non solum per filios primi, sed & secundi matrimonij, consequenter omnes admitterentur, iuxta notata, in l. gallus, §. quidam recte, ff. de liberis, & posthumis, vbi Bartol. num. 9. & post Alexand. Iason num. 52. Rubeus num. 149. Galiaula nu. 30. & in simili casu respondet Caldas Per. de emphiteusi lib. 3. cap. 13. nu. 28. qui plures alios adducit.

In qua difficultate pro filiis primi matrimonij respondendum videtur, cū pro primo matrimonio dicatur facta donatio, illudque solum contemplatum apparet, ad quod plura iura faciunt huicque opinioni fauere videntur, primo

1 mo text. in l. cum pater, §. pater certā, ff. de leg. 2. vbi Papin. ait quod cautio de danda, vel restituenda dote filie nupturæ non nisi de primis nuptiis intelligitur ibi (ceterum si postea nuberet, ad secundas nuptias cautionem extendi non oportere,) l. stipulatio de dote, ff. de iure dotium, vbi si extraneus dotans mulierem pactus sit dotē sibi reddi, soluto matrimonio, factio diuortio stipulatio cōmittitur, itaut reintegrato postea matrimonio, non cogitur iterum illam dotare, in illis verbis (stipulatio de dote reddenda ab extraneo interposita factio diuortio statim committitur nec reintegrato matrimonio actio ex stipulatu quesita interdicat denuo igitur consentiente stipulatore dos constituenda est) l. eum qui calendis, ff. de verb. obl. vbi Iuris Conf. ait quod si aliquis calendis Ianuarij stipulatur, si de quibus non adiciat, de primis erit intelligendum, tamquam id actum fuisse videatur, sicut qui promittit partum nasciturum, fructus, vel quid simile in calendis, vel tali die, intelligitur de calendis proximis, vel die proximo post natiuitatem partus, vel fructū, vt eleganter colligitur ex l. nec emptio, ff. de contrahenda emptione, notant hoc idem Doctores ex l. diuortio, §. quod in anno, ff. soluto matrimonio, vbi Bald. Imola notabili primo, Alexand. in addit. ad Bart. in l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. oblig. & in l. dotis promissio, ff. de iure dotium, & in conf. 16. num. 6. lib. 4. Marian. in cap. de illis col. 8. vers. octauo de conditionibus appositis, Falinus in cap. 2. col. 2. vers. si quis emit de tregua, & pace, & in cap. licet dilectus col. vltima vers. & hinc est de testibus, Iason in l. in duobus, §. si ei qui col. 2. vers. sexto, facit, ff. de iure iurando, Nasta in clementina sape in principio col. 61. vers. ego hoc dictum, ff. de verb. signif. Curtius iunior conf. 178. col. vltima, ex quibus oritur dicendum quod pater donans filio eius, que filiis contemplatione matrimonij voluerit intelligere de primo matrimonio tantum.

Accedit his confirmatio desumpta ex l. si is a quo, §. finali, ff. ut in possessionem legatorum, vbi si semel satisfdatum fuerit dicitur promissioni adimpletum, & 3 amplius non adstringitur, licet fideiussor datus soluendo factus non sit, in illis verbis (si semel fuerit satisfdatum, quesitū est an etiam rursus cauendum sit si forte dicatur egenos fideiussores fuisse datos, & magis est, ut caueri non debeat, & in l. pupilli, §. soror, cum ibi notatis, ff. de solutionibus, l. 2. l. pretoria, ff. de pretoria stipulatione,

vbi Bart. & in l. 3. vbi Doctores ff. de fideiussoribus, Ang. & Paul. de Castr. in l. quoties, ff. qui satisfacere cogantur, licet hoc procedat quando obligatio dandi fideiussores procedit ex partium conuentione, secus si ex dispositione legis, Doctores apud Cancer. par. 2. variarum in titulo de fideiussoribus a nu. 157. Preses de Franchis deci. 480. quia primo casu sufficit implementum pro vnica vice de qua erit intelligendum, fauore tamē dotis alijs fideiussores loco primorum dari deberent, vt videre est apud copiosissimum Antonin. de Amato tomo 2. variarum cap. 89.

4 Hoc idem colligitur ex textu in cap. si clericus de prebendis, & dignitatibus lib. 6. vbi Sumus Pontifex ait, quod si fuerit mandatum aliquem prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo tantum, itaut si fuerit negligens impetrans ad habendum primum beneficiū, gratia extinguitur, & ad aliud promoueri non poterit, in illis verbis (si clericus pro quo a Sede Apostolica recepisti mandatum, vt ei de prebenda proxime vacatura incerta Ecclesia prouideres, eumque postea in Canonicum ipsius Ecclesie recepisti faceres, & in fratrem, prebendam sibi debitam quando vacat petere negligenter omittat, aliam postea in ipsa Ecclesia vacaturā nequibit pretestu dicti mandati petere) idem habetur in cap. non potest vers. illud autem eodem titulo, ibi (intelligitur de duobus primis beneficijs,) vbi glosa iura concordantia adducit.

Ex quibus iuribus consuluit Decius in conf. 512. quod si aliquis clericus obtinuerit licentiam a Summo Pontifice, vt posset testari de quibusdam bonis ecclesiasticis non poterit secundum testamentum conficere, cum illa licentia de primo tantum intelligatur, eandem sententiam amplexi sunt Cucchus inslit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 90. Zecchius de re publica Christiana tit. 3. de Card. num. 9. priuil. 8. qui vltra Decium citat Soccin. iuniorem conf. 89. lib. 1. ad idem dixit Marinus Frecc. de subfeudis lib. 2. qu. 10. in fine, quod si aliquis assensum Regis obtinuerit ad testandum de feudo, licitē sine alio assensu poterit illud reuocare, sed non poterit secundum testamentum conficere sine nouo assensu, quia assensus primus impetratus habuit effectum in primo testamento, & ad aliud non porrigitur.

Eadem ratione dixerunt Doctores, 6 quod si aliquis bannicus obtinuerit licentiam veniendi ad Ciuitatem, intelli-

cur

tur de prima vice tantum, ita *Alexand.* in *conf.* 15. in principio lib. 4. *Bartholom.* *Veronensis* in *conf.* 77. circa primum dubium & ante eos *Bart.* in l. 1. ff. ad legem Iuliam Maiestatis vers. quero circa finem, & *Alberic.* in secunda parte statutorum quest. 181. ait quod data licentia alicui ingrediendi Monasterium monialium, de primo tantum ingressu accipienda erit, & *Bart.* in l. cum quidam, ff. de annuis legatis, inquit, quod si testator reliquerit fratribus Minoribus pitantiam in festo S. Francisci, pro vna vice tantum erit intelligendum, secuntur eum *Alexan.* dicto *conf.* 16. num. 7. lib. 4. *Iason* in l. duobus, § si ei qui col. 2. vers. quinto facit, ff. de iure iurando, & in dicto § quod in anno col. 2. vers. octavo facit, & in *conf.* 36. lib. 3. *Felinus* in cap. 2. col. 2. vers. si testator reliquit de tregua, & pace, *Lupus* in rubrica de donationibus inter virum, & uxorem, § 69. col. 6. vers. ad cuius confirmationem, *Soccin.* iunior *conf.* 25. col. 2. vers. confirmatur lib. 2. *Genuens.* in practicabilibus ecclesiasticis quest. 225. num. licet in legato facto ad pias causas annuum erit iudicandum, ex adductis latissime per *Episcop.* *Maranta* lib. 1. responso 29. per totum, *Nonar.* de privilegijs miserabilium personarum privileg. 4. per totum, & per *Thor.* in summa privileg. piarum causarum privilegio 30. in principio latissime *P. Alphons.* de *Leo* de officio capellani q. 5. sect. 1. per totam.

Proinde sub legato, vel fideicommissio facto fratribus, veniunt primi fratres non in ulteriori gradu, *Bart.* in l. *Lucius* §. questu post principium, ff. de leg. 3. idem; & in statuto loquente de fratribus voluerunt *Baldus* post *Butr.* in l. iubemus, §. finali, C. ad Sen. Conf. *Trebell.* & in l. uxor post principium, C. qui accusare non possunt, & in cap. 1. in fine titulo de feudo *Marchie.* & in cap. que in Ecclesiarum col. penul. vers. quero concessum est mihi de constitutionibus *Ang.* in l. 1. in principio, ff. de inofficioso testamento, & in auth. matri, & auia col. 2. l. ima vers. deinde quero, C. quando matertutela officio, *Ancharan.* in cap. 1. de constitutionibus, *Imola* in l. si dotali post medium, ff. soluto matrimonio, *Roman.* *conf.* 16. col. 1. vers. illud tamen non est omittendum, & *conf.* 411. col. 2. vers. secundo principaliter *Paul.* de Castro in l. tres fratres post principium, ff. de pactis, *Alexander* in l. si mater, & ibi quoque, *Iason* col. 3. C. de successorio edito, idem *Alexan.* *conf.* 97. col. 1. vers. nec obstat, *Curtius* senior *conf.* 9. col. 4. ex quibus fundatum apparet in omni dispositione fore intelligendum pro prima vice tantum.

10 Ad stipulatur notabilis ad hoc doctrina *Baldi* in l. finali num. 7. C. de m. di. & viduatate tollenda vers. & nota dicentis quod facta concessione per maritum uxori suæ in testamento intelligitur de prima tantum uxore, & non de alia. sic & in legato facto uxori solum prima comprehenditur, & non secunda, cum secuntur *Iason* in dicta l. diuortio, §. quod in anno num. 20. *Decius* in cap. quoniam *Abbas* nu. 17. de officio delegati, *Cremenfis* singulari 8. *Couar.* in cap. requisisti num. 3. de testamentis, & licet contra hanc sententiam alij scripserint, tamen attenta distinctione, *Felini* in cap. innovamus num. 11. de tregua, & pace, dicentis primam uxorem tantum fuisse contemplatam, si testamenti tempore testator uxorem habebat, secus si non cum secunda sententia quoniam testator poterat moveri ex aliqua affectione particulari ad dictam uxorem, vel propter aliqua merita, quæ haud considerari possunt in muliere adhuc cognita, eandem distinctionem secuntur *Paul.* à *Montepico* in l. *Titia*, §. Titia cum nuberet, & num. 84. ff. de leg. 2. *Couar.* loco cit. *Alexan.* *conf.* 171. vol. 2. *Card. Mantica* de coniecturis vlt. volun. lib. 8. tit. 15. per totum, qua distinctione recentia dicendum oritur solum filios primi matrimonij fuisse contemplatos, ad quod pater donans respexit, & ad aliud præsumi non potest, quia esset cogitare de morte

Adhærent iura in l. bones, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. & in l. dotis promissio vers. finali, ff. de iure dotium, quibus recte probatur, cum sit mentio de matrimonio, solum de primo intelligitur factus sermo, proinde dixerunt plures Doctores quod facto legato per testatorem puellæ si nupserit, tali generi personarum, de primo tantum matrimonio foret intelligendum, itaut si prima vice nupserit cum tali genere personarum, posteaque solutum sit matrimonium per mortem viri, si secundo nubere voluerit, non adstringitur cum eodem genere nubere, ita *Emanuel* à *Costa* in l. cum tale, §. si arbitrato ampliat. 3. num. 10. ff. de condit. & demonstr. *Simon* de Petris de interpr. vltim. volun. interpr. 2. dub. 12. num. 66. cum seqq. consequenter dicendum erit in omni actu solum de primo matrimonio cogitatum fuisse fore præsumendum.

12 Vltimo confirmatur ista sententia ex textu in l. si vir uxori cum l. sequenti, ff. de conditionibus, & demonstr. quibus iuribus cautetur relictum filijs intelligi de progen-

crean-

creandis post testamentum, non alio tempore, nisi testator expresse, in illis verbis (si vir uxori ad tempus liberorum legauerit, dubitari potest an de ijs dumtaxat filiis sensisse testator, qui post mortem eius nati fuissent, an & de ijs qui uiuo, & ab eo suscepti fuissent post testamentum factum cum manente matrimonio decessisset, verum equum est proficere siue viuo marito, siue post mortem nascentur, sed si hoc specialiter expresse testator, etiam si ex alio post mortem suam liberos procreauerit,) ergo à contrario sensu si testator hoc non expresse, de illis non intelligeretur, & sic solum filij ex illo tantum matrimonio erunt admittendi, faciunt etiam iura in l. cum vir 25. ff. eodem titulo, ibi (verisimile non est testatorem de eis liberis sensisse, qui ex alio suscepti fuissent, & in l. si inter virum 24. ff. de pactis dotalibus, in illis verbis (sufficit eos ex matrimonio nasci in quod data est,) ex quibus omnibus concludendum erit in hac donatione solum filios ex primo matrimonio admitteudos fore, ita in his terminis docet Molina de ritu nuptiar. lib. 3. q. 11. per tot. Font. de pactis nupt. clausu. 4. glosa 9. p. 1. à n. 19. cum plurib. seqq. sectantur eandem sententiam Camil. de la Ratha conf. 9. A. tell. de Amato conf. 74. à nu. 4. Reg. Rouit. conf. 94. tomo 1.

Secunda sententia prorsus primam inficiatur, asserendo comprehendendam filios primi, quam secundi matrimonij, pro qua facit tex. in l. placet. ff. de liber. & posth. in quo Alpia. ait quod si aliquis in 13 stituerit post humum heredem, non solum venit posthumus existens in utero presentis uxoris, sed etiam secundæ, in illis verbis (nam & cum maritus posthumum heredem scribit, non utique is solus posthumus scriptus videtur, qui ex ea quæ habet uxorem ei natus sit, vel qui nunc in utero est, verum is quoque qui ex quacumque uxore nascetur) quod idem confirmat Iacobus in leg. sequenti, ibi (ideoque qui posthumum heredem instituit, si post testamentum factum mutauit matrimonium is institutus videtur, qui ex posteriore matrimonio natus est,) & ita intelligunt Abbas Sic. & Decius in cap. quoniam, Abbas de officio deleg. glosa, & Ioa. de Plat. in §. posthumi instit. de exheredatione liberorum, Alex. conf. 112. Oltrad. conf. 122. Soc. conf. 77. col. penul. vers. quinto vol. 4. Arg. conf. 51. Guiliel. de Ben. in cap. Raynatus fol. 287. col. 4. nu. 13. cum seq. extra de testa. Soc. sen. in d. l. placet n. 4. Iaf. n. 6. Alciac. conf. 91. n. 2. lib. 9. Boer. dec. 145. Card. Manr. de coniect. ult. vol. lib. 4.

ait. 10. latè hanc cõclusionem declarat Menoch. de præsump. lib. 4. præsump. 2. Cancell. p. 3. var. in tit. de leg. à n. 277. Reg. Sanfelice. deci. 344. à n. 21. & per totam, Giurb. ad constit. Mess. cap. 6. glosa 4. p. 1. nu. 19. & latè hunc text. explicat Aldogr. conf. 52. per totum, igitur in casu nostro sub donatione facta filij non solum comprehenduntur ex primo, verum etiam ex secundo matrimonio.

14 Confirmatur ex eleganti loco Papin. in l. tale pactu. §. finali. ff. de pactis, vbi notabilem casum proponit, quidam pater dotem pro filia promittens pactus fuit illam fratri suo post filie mortem sine liberis restitui, euenit, quod dictus dotans suscepit liberos, ob quod facto casu mortis filie sine liberis, in viuis existerent filij dotantis, & frater illius in cuius beneficium pactum erat, fuit quæsitum cui nam dos erat restituenda fratri dotantis, an eius liberis, Papin. ait filijs dotantis, in illis verbis (pater qui dotem promisit pactus est, & post mortem suam in matrimonio, sine liberis defuncta filia, portio dotis apud heredem suum fratrem maneret, ea conuentio liberis à socero postea susceptis & heredibus testamento relictis per exceptionem doli proderit,) assignat rationem Inris Conf. quia dotans idem fratri prospexit, quia cum liberos non habere credebat illum sibi fore heredem, at cum suscepti sunt liberi, qui heredes sunt, cessat illa ratio fratris, ibi (cum inter contrahentes id actum sit, ut heredibus consulari, & illo tempore quo pater alios filios non habuit in fratrem suum iudicium supremum contulisse videatur,) quod Papin. responsum notabiliter ad casum nostrum nam idem donans non expresse filios, tam primi, quam secundi matrimonij, eo quia de secundis nuptijs non cogitauit, imò si prospexit filijs illius, ut heredibus, iuxta opinionem aliquorum, de quibus supra, necesse est intelligi, tam de primo, quam secundo matrimonio.

Qui cohæret dictum Pomp. in l. si necessarias 8. §. de vendendo. ff. de pignoratitia actione, vbi ait quod si pactum sit de vendendo pignore non solum intelligitur, ut possit vendi ab illo creditore tantum cui, in pignus dorum est, sed à quocumque ibi (de vendendo pignore in rem pactio concipienda est, ut omnes contineantur,) ergo in casu nostro facta conuentione, ut filij succedant, debet illa porrigi ad omnes filios, imò à fortiori procedit si succedunt, ut heredes ex secundo casu eiusdem Pomp. vbi si de vno tantum credi-

R r r

tore

tore pactum sit, adhuc heredis persona comprehēditur, ibi (sed & si creditoris dum taxat persona fuerit comprehensa, etiam heredes eius iure vendet,) sic dato quod aliquo calu contemplatum videretur solum primum matrimonium, quia dicti filij venirent sub qualitate hereditaria, omnes admitterentur.

Ad quod consideratur doctrina Pres, de Franch. dec. 621. desumpta ex consuet. quartam autem, dicentis quod in antefato lucrato per uxorem quoad usumfructum tantum, non solum veniunt filij illius matrimonij, sed alterius, eo quod illorum existentia facit locum filijs ex alio matrimonio, licet si filij ex illo matrimonio non existerēt, vxor retineret, etiam proprietatē, Franch. ibi nu. 5. & 6. & adest ad hoc elegans cons. Camil. de la Rata 21. per tot. ratio est, quia illi filij accipiunt antefatum, ut heredes, ut alibi dixi, mirū non est si alijs, etiam non contemplatis locus daretur, igitur a fortiori procederet sententia nostra, ut omnes filij admittuntur, tam ex primo, quā ex secundo matrimonio, retenta opinione illorum, de quibus in præcedenti Theoremata. dicentium filios admitti, ut heredes.

Et ratio a priori huius sententiæ est, quoniā omnia incōtrarium allata, ultra particulares responsiones de quibus infra procedunt quoties agitur de eisdem conjugibus, puta vnus alteri rē aliquam concedit, ut præsumatur tantum cogitasse de filijs ex cōmuni matrimonio, de alijs enim non præsumitur cogitasse, cum cogitasset proprium obitū ei manifeste odio sum, idcō ad alios nō esset facienda extēsiō, ex dictis per Menoch. cons. 41. n. 30. & 31. lib. 1. Aluara. de coniect. mente defuncti lib. 2. c. 3. & de hoc locuntur iura in l. si vir uxori, & in l. cum vir, ff. de condit. & demonstr. in quibus fit mentio de vno coniuge alteri dante, quoties vero sumus in tertio concedēte, ut in casu nostro illius mentē interpretari debemus, ut dixi in Theo. præc. proinde erit inspicienda mens, seu voluntas aui donantis, de quibus filijs ipse intellexerit, & cū simus in dubio attendere debemus quod verisimile iudicatur, l. cū res in princ. ff. de leg. 1. l. si cui certo, l. si cum in utero, ff. de test. mil. l. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posth. & iura iubent seruari, quod verisimile est, l. semper in stipulationib. ff. de reg. iur. quæ verisimilitudo magis cadit in omnibus filijs, tām primi, & secūdi matrimonij, quā de pri-

mo tantum, quoniam aui affectio datur tam in primis, quā secūdis nepotibus stante æquali cōiunctione, Illud auth. de nupt. notant Bal. cons. 122. lib. 1. Alba. cons. 85. nu. 9. Crauet. cons. 43. Socc. in d. l. si uxori nu. 7. ff. de condit. & demonstr. Paris. cons. 59. nu. vol. 3. Decia. cons. 16. nu. 80. vol. 1.

Qua de causa dixerunt DD. quod si pater instituit filijs heredibus ex diuersis vxoribus, eosq; substituerit, mortuo vno veniunt non solū filij ex utroque latere coniuncti, sed omnes etiā ex alia matre, ita in substitutione fideicommissaria docuit Bar. in l. Lucius n. 21. ff. de vulg. vbi Aret. col. fin. Ripa n. 47. Alc. n. 48 & post infinitos antiquos Menoch. cons. 181. n. 40. cons. 198. n. 3. & cons. 434. dub. 4. Pereg. cons. 38. lib. 3. Sur. cōf. 31. lib. 1. Car. Mant. de coniect. ult. volum. lib. 8. tit. 7. nu. 3. Trentac. de substit. p. 3. c. 9. n. 3. vers. secundus casus Pereg. de fideic. ar. 30. n. 12. Intr. de substi. cent. 3. q. 77. Facch. lib. 4. controu. c. 87. idem dixerunt in substit. vulgari, assignant rationem, quia in vtraq; substitutione non fit successio vltimo morienti, sed testatori patri, cuius affectio, & voluntas ad omnes filios extenditur, consequenter vnus non debet alterum excludere, vnde in substitut. pupillari, plures contrarium dixerunt, quā si quod attenta proximitate pupilli morientis suus frater vtriusque coniunctus tantum succedere deberet, de quo videntum erit ultra relatos apud Fusarium de substitut. quest. 79. à num. 13. cum sequentibus, in casu nostro, tām si attendamus voluntatem vltimi morientis patris, quā donantis aui, æqualis affectio est ad omnes, consequenter quomodo dici potest solum filios primi matrimonij fuisse comprehensos, si vtriusque donantis, & donatarii voluntas deficit, & ob stare videtur?

Eō magis cum simus in ambigua interpretari debemus voluntatem, & mentem secundum ius, eiusque dispositionem, iuxta theoricam, glosa, Bartoli, & aliorum in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian. & si de iure æqualiter patri succedunt filii ex diuersa vxore, §. si quis igitur auth. de heredibus ab intestato venientibus, Crassus in §. successio quest. 17. num. 1. & 2. Froster. de successiōibus lib. 4. cap. 16. Barri. de successiōibus lib. 8. tit. 1. num. 14. mirum igitur non est si omnes filii, tām ex primo, quā ex secundo matrimonio ad hanc donationem admittantur,

Qua

Quia sententia retenta, prout eam defendunt, *Mench. conf. 41. lib. 1. Cance. qui* *decisum refert p. 3. var. c. 7. d. nu. 100. cum* *plurib. seqq. late doctissimus, ac varie lectio* *nis vir Larrea dec. Grana. 33. per totam, v-* *bi plura, non tamē de dictis refert om-* *nino legendus, non obstant in contra-* *rium allata, quoniam illa iura locuntur* *de promissione, quæ pro vnica tantum* *vice erit intelligenda, itaut si semel fuit* *illi adimpletum ad aliud non tenetur,* *sed in casu aliter agitur, scilicet si sub* *donatione facta veniant filij prioris tã-* *tum matrimonij, non agitur de imple-* *mento alicuius promissionis, ratio dis-* *paritatis euidenter apparet, nam sufficit* *19 vnica vice conditioni parere, l. rogo in* *principio, ff. de fideicommiss. liber. Iason* *conf. 55. lib. 3. Soccinus conf. 117. lib. 1. Rui-* *nus conf. 88. in fine lib. 4. Tiraquell. in l. si* *vnquam verbo suscepit liberos num. 187.* *C. de reuocand. don.*

Imò si actus haberet aliquem tra-
ctum successuum, non intelligitur tan-
tum pro prima vice, sed semper, & om-
ni tempore, pròinde in casu testamenti
de quo supra, plures contrarium dixe-
runt, itaut obtenta licentia testandi non
solum intelligitur de primo testamento
20 sed etiam de secundo, quia actus de per
se est successuum, ita *Azorius lib. 2. insti-* *tut. moral. lib. 4 cap. 3. quest. 10. Pater Dia-* *na par. 5. tractatu 2. resolu. 53. Sanchez de* *matrimonio lib. 8. disp. 1. num. 18. Nanar.* *de redditibus Ecclesie quest. 3. num. 23.* *Rodrigue. tomo 3. questionum regularium* *quest. 69. art. 5. quia ly testamentum est* *actus reuocatorius, & successuum, inde* *data facultate testandi intelligitur vsque* *ad extremum vitæ, & sic falsa Decij sen-* *tentia de qua supra, & opinio Freccie,* *vt assensus solum ad primum testamen-* *tum porrigatur habet aliqualem intel-* *lectum videndum apud Montanum in* *tractatu de regalibus, §. finali d. num. 3.* *cum seq.*

Eadem ratione contrarium plures
dixerunt in alio casu de quo supra, scili-
cet factio legato de nubendo cum tali
genere personarum, non sufficit semel,
21 sed quoties matrimonio se copulat, ita
Oltradus conf. 16. num. 3. plures apud Si- *mon. de Petris de interpr. ultim. volun. lib.* *4. interpr. 2. dub. 1. num. 9. Mantie. de con-* *iect. ultim. volun. lib. 11 titu. 18. num. 3.* *Gratian. tomo 1. disp. forens. cap. 5. num.* *11. Guttier. de matrimonio cap. 20. num. 12.* *Sanchez de matrimo. disput. 33. num. 14.* *Fillalob. in summa p. 2. tract. 30. num. 455.*

saltem hæc secunda sententia procedet
quoties esset conditio negatiua de non
nubendo cum tali genere personarum,
tunc enim cum habeat tractum succes-
suum, non solum intelligitur de primo,
sed omni alio matrimonio, ex dictis per
eos apud *Patrem Bossum de contractu ma-* *trimonij cap. 11. num. 507. vel si esset con-* *ditio affirmatiua de nubendo cum tali* *genere personarum adhuc de omni ma-* *trimonio erit intelligendum si familie* *conseruatio fuerit considerata, quia tunc* *non verificaretur intentio, & voluntas* *legantis pro illa tantum vice, ita Dom.* *meus Marchio Torelli tomo 2. consult. 134.* *in fine, hoc est in casu nostro, nam pater* *donans considerauit duo, & matrimo-* *nium, vt illud congruentius efficere pos-* *set, & familie conseruationem, quæ duo* *habent tractum successuum, & non in* *vno tantum verificantur, ergo contem-* *platio illa erit intelligenda non solum* *de filiis primi, sed etiam secundi, & ter-* *tij matrimonij.*

Secundo omnia illa iura locum ha-
bent in actu obligatiuo, & pœnali, pro-
ut sic intellexerunt *textum in dicta libo-* *nes, §. hoc sermone, Bar. ibi in l. si ita, ff. de* *auro, & argento legato, Alexander in l. qui* *filiabus in principio col. 2. vers. addo, & ibi* *quoque, Iason col. ultima, ff. de leg. 1. Calce-* *neus conf. 20. Ioan. Vinc. de Anna alleg. 139* *nu. 32. Dom. Præses Merlinus tomo 1. con-* *trouers. cap. 51. num. 9. vnde dixerunt in* *actu fauorabili locum non habere, pro-* *inde si debitor iurauerit non exire ex* *22 tra districtum Ciuitatis, si licentiam* *obtinuerit à creditore de exeundo non* *solum intelligitur pro prima vice, sed* *semper, & quoties ei libuerit, ita Calder-* *in dispu. incip. & octo studentibus pag. ulti-* *ma, imò reprehendit Oltrad. dicentem,* *data licentia bannito, vt libere possit* *venire in Ciuitatem intelligi pro prima* *vice tantum, licet Oltrad. latissime de-* *fendat Tiraquell. in dicto §. hoc sermone* *num. 80. eo quod magis fauorabile est,* *vt bannitus longius absit à Ciuitate,* *quam in illam introire.*

Eadem causa dixerunt, quod existen-
te statuto de compromittendis causis
inter consuetos non solum intelligitur
pro prima vice, sed pluribus, ita *Cinus,* *& Bald. in l. veluti, §. hac vox, ff. de edendo,* *& in l. si vt proponis, vel. ultima vers. ibi* *officio suo, C. quomodo, & quando iudex,* *Alexand. conf. 70. col. 1. vers. sed posito lib.* *2. Cepolla conf. 68. criminali. Succ. conf. 117* *col. 2. in principio lib. 1. Affl. dec. 46. Reg.*

Rou. in pragm. odia litium num. 9. latè Borrell. de compromissis, §. 2. glosa 3. à num. 9. usque ad 23. noster de Maribus lib. 1. quotid. cap. 65.

Proinde fuit decisum in Collaterali Consilio, quod concessio officio cuidam mulieri ad hoc, ut se nubere commode possit, soluta matrimonio per mortem viri, dicta mulier poterit secundo nubere cum eodem officio, sic testatur *Dom. Marchio Torelli omni auro laudandus tomo 2. decis. 182. in fine*, sic igitur erit dicendum in casu nostro, quod cum agatur de actu fauorabili, ut filius magis commode nubere possit, & de mera liberalitate, erga filios donatarii, non solum debent comprehendere filij primi matrimonij, sed etiam secundi, & facit ad hoc textus in *l. hæc conditio filie ff. de condit. & demonstr.* ubi conditio de nubendo intelligitur etiam de secundis nuptiis, ibi (*benigne tamen dicendum est non dum impletam conditionem defunctam*) retento tamen intellectu *Cancerij p. 3. variar. in titulo de legatis à num. 175. usque ad 190.* & cum in presenti casu agitur de actu merè fauorabili, omnino dicendum erit non solum intelligi de filiis primi matrimonij, sed etiam secundi.

Sed in contrariū posset adduci textus *in l. matrimonij causa ff. qui, & à quibus* ubi *Paulus*, ait quod licet manumissio fieri possit ex causa matrimonij tamen hoc intelligitur de primis nuptiis, ibi (*quasi de iis nuptiis senatus senserit, quæ post manumissionem nullis alijs interpositis secuta fuerint*) & tamen nullus est, qui ignorat libertatis causam fauorabilem esse, *l. 1. §. finali, ubi Baldus, C. de communi seruo manumisso*, ita ut libertatis legatum minuit filiorum legitimam, imò tollit, & extinguit, *l. Papin. §. quarta autem, ubi Fulgos. notabili 3. & Paulus de Castro*, dicit esse mirabilem *ff. de inofficioso testamento*, licet hodie hoc asserere esset falsum, iuxta textum in *§. prohibemus auth. de triente, & semisse*, latè videre est *Tiraquell. in l. si unquam verbo donatione largitus num. 330. C. de reuoc. donat.* unde nostra responsio de actu fauorabili videtur aliquantulum dubia.

Quod tamen argumentum diluitur ex dictis per *Alberic. in l. qui per salutem post principium, ff. de iure iurando*, ibi apparere ex tacita mente manumittentis intelligentis de primo tantum matrimonio, quem sequitur *Tiraquell. in dicto §. hoc sermone limit. 3. circa finem*, in nostra quaestione potest esse in contrarium mēs

donantis aui, & donatarii patris, cum æqualis sit affectio ad omnes, proinde non mirum si veniant filii, tam primi, quam secundi matrimonij.

Minus refragatur textus in dicto cap. si clericus, quoniam ibi sit mentio de dispensatione, quæ sui natura strictissima est interpretationis, cap. 1. §. ille vero de filiis, *Presbyterorum lib. 6.* idè de testamento vnica tantum vice cōficiendo erit intelligendum.

Solum remanet difficultas, quoties fuerit dictum in donatione causa presentis matrimonij, quo casu videtur primum matrimonium tantum contemplatum, sed in hoc etiam procedunt supradicta, quia ly matrimonij explicatio stat demonstratiue tantum non cassatiue, ut colligitur ex notabili loco *Scauol. in l. finali, §. Titia, ff. de liberatione legata*, ubi *Iuris Conf.* petit quid si duo gesserunt tutelam Titia, quæ cum pubes esset liberatum habuit vnum ex tutoribus nomine *Publium Mæuium* exprimendo à tutela quam gessit cum *Mucio Titio*, ibi (*Titia quæ duos tutores habuerat, ita cauit rationem tutela mea quæ egit Publius Mæuius, cum Lucio Titio ab eo repositi nola*), si intelligatur etiam liberatus *Lucius Titius*, iam quod dixit de tutela, quam gessit cum *Lucio Titio* & respondit non dici hunc secundum liberatum, ibi (*item queritur an contutor liberatus videatur respondi contutorem non liberari*), ex quibus verbis colligitur *Lucium Titium* fuisse demonstratum tantum.

Secundo ex textu in *l. quidam testamentum 99. ff. de leg. 1.* ubi testator legauit *Pamphilæ aureos quadringentos*, quos solui debere iussit partem ex illis quæ à *Iulio* debitore præstanda erant, partem alteram ex iis quæ in castris habebat, defunctus viueas post conditum testamentum prædictas summas in alios vsus conuertit, querit *Iuris Conf.* an legatum præstandum erit, & respondet affirmatiue, quia verba illa intelliguntur demonstratiue, non cassatiue, in illis verbis (*respondi verosimilius esse patrem familias demonstrare potius hæredibus voluisse*).

Tertio ex textu in *l. Lucius 12. ff. de alimentis, & cibarijs legatis*, ubi factio legato alimentorum præstando ex tali fundo, si minores fructus sorte fundum præstare contingat, adhuc ad omnia alimenta præstanda hæredes tenentur, eo quia videtur solum demonstratus fundus illi, in illis verbis (*Paulus respondit cibaria*).

et vestimenta integra libertis deberi, nec ex eo quod postea prädialis pignoris iure testator obligare voluit, ut ex reditu eorum alimentata perciperent, minuisse eum, vel auxisse ea quae reliquerat videri.)

Ultimo facit elegans textus in *l. iuris gentium, §. pactorum, ff. de pactis*, ubi *Ulpian.* ait aliquando pactum esse reale aliquando personale cum in personam cōcipiatur, licet aliquando non efficitur ex eo quia persona demonstratur tantū, in illis verbis (*utrum autem in rem, an in personam pactum factum sit*, non minus ex verbis, quam ex mente convenientium estimandum est plerumque enim, ut ea pedius ait persona pacto inferitur, non ut personale pactum fiat, sed ut demonstretur cum quo pactum factum est,) quem textum ad hoc allegant sic intelligentes *Cuiac.* lib. 18. *commentariorum cap. 2. Hottoman.* lib. 1. *question. cap. 19. Anton. Faber in rationali ad legem si tibi 17. §. pactum, ff. de pactis,*

Osuald. ad Donell. lib. 22. commentariorū cap. 4. lit. L.

Ex quibus omnibus dicendum oritur verba hæc de tali matrimonio stare demonstratiuè tantū nō cassatiuè, & in duobus taliter intelliguntur, ut post alios notant *Casan. conf. 44. num. 4. & conf. 54. num. 6. Peregr. de fideicommissis art. 16. num. 10. Gratian. tomo 2. discep. forens. cap. 259 num. 20. 21. & 28. & tomo 3. cap. 417. num. 13. Cancer. p. 3. variarum cap. 17. num. 270 Fontanel. tomo 1. decis. 173. num. 7. consequenter non erit restringenda donatio ad filios primi matrimonij tantum.*

Verum si ex aliquibus circumstantiis posset contrarium desumi illæ attendendæ erunt, de quibus videndus est *Cutell. tomo 2. de donatione contempl. matrimonij tract. 2. discursu 1. speciali 36. à num. 20. ubi plures casus enunciat ex dictis nihil asserens.*

F I N I S

CAPVT TERTIVM.

I N Q V O.

Enumerantur omnes personæ, quæ à feudi
successione repelluntur, nec non late ex-
plicatur materia Vitæ, & Militiæ illis de-
bite.

S V M M A R I V M.

- 1 *Habilitas ad succedendum in feudo atten-
ditur tempore quo defertur successio.*
- 2 *Clericus non est capax successionis feudi.*
- 3 *Feudum datur, ut inuestitus de illo domi-
num defendat.*
- 4 *Vsusufructus feudi quesiti per filium fami-
lias non acquiritur patri.*
*Imò secundum multos denegatur patri etiã
commoditas.*
- 5 *Clericus etiam in minoribus non est capax
successionis feudi.*
*Quod non procedit secundum plures, quo-
ties feudum esset improprium, puta si nõ
præstaretur personale servitium.*
*Licet in Regno nostro non servetur, & si lo-
co servitij præstetur ad hoc.*
- 6 *Clericus possessor feudi inuestitus à Prin-
cipe seculari, coram illo pro feudo esse
conveniendus.*
- 7 *Clericus licet feudo non succedat, tamen re-
integra poterit habitum dimittere, & suc-
cedere.*
*Et dicitur habitum dimittere re integra,
quoties non esset mota, questio, seu facta
petitio per alium proximiorum pro suc-
cessionem feudi.*
*Sed esset assignanda aliqua dilatio temporis
dicto clerico, si velit habitum dimittere,
ut feudo succedere possit.*
- 8 *Laicus si habitum clericalem assumpserit,
statim amittit feudum, & illo dimisso non
recuperabit.*
- 9 *Monachus non est capax successionis feudi.*
*Et solus ingressus in Monasterium reddit
illum in capax, itaut neque recuperet
per egressum.*
- 10 *Ponderatur textus in cap. 1. de vassallo
militæ, qui arma bellica deposuit.*
*Sed verius est quod solus ingressus non red-
dit illum incapax, itaut si infra annum
exiierit, recuperabit.*
- 11 *Equites Hierosolymitani non sunt capaces
successionis feudi.*
- 12 *Militæ tamen S. Iacobi, Calatranc. & Al-
cantare succedunt feudo.*
*Et non emittunt vota substantia, castita-
tis, & perpetuitatis, & obedientie.*
- 13 *Mutus, surdus, & cæcus non succedunt
feudo, si tamen imperfectio est ex natura,
non ex accidenti succedit.*
Vel si inhabilitas non fuerit in totum.
*Quod à fortiori procedit, si feudum non es-
set rectum, sed improprium.*
*Vel si esset franchum, & liberum ab omni
servitio.*
*Idem dicitur si dominus sciens inhabilitatẽ,
inuestiuerit de feudo.*
*Secus tamen si fuerit ignorans, quia non di-
citur habilitasse.*
- 14 *Afferitur opinio plurium dicentium mu-
tum, surdum, & cæcum succedere feudis,
tam si fuerit ex accidenti, quàm ex na-
tura.*
- 15 *Doctor recitans plures sententias videtur
ultimam approbare.*
- 16 *Resolvitur textus in cap. 1. titulo mu-
tus, vel surdus.*
- 17 *Mutus, & surdus non solum non succedit
feudo, sed neque poterit illud retinere per
tale superveniens impedimentum.*
*Et procedit non solum in feudo novo per
ipsum quesito, verum etiam in antiquo.*
- 18 *Adoptivus feudo non succedit.*
*Quod limitatur si feudum fuerit concessum
sub tali qualitate.*
- 19 *Contractus ex conventionem legem acci-
piunt.*
- 20 *Refertur opinio aliquorum dicentium suc-
cedere adoptivum.*
*Si tempore concessionis inuestitus habebat
filios adoptivos, & inuestiens sciebat,
sed*

- sed contrarium infra.*
- 21 *Conditio si sine filiis non dicitur defecta per existentiam filij adoptiui.*
- 22 *Filius adoptiui succedit patri adoptanti simul cum filiis legitimis, & naturalibus.*
- 23 *Filius naturalis non est capax successionis feudi.*
Sic etiam est incapax beneficii Ecclesiastici.
Et regulariter degenerat à virtute maiorum suorum.
Vnde non potest uti armis, & insignijs parentis.
Et licet matri succedat in allodialibus, secus tamen est in feudo.
Quod intelligitur, licet talis naturalis fuerit legitimatus per rescriptum Principis.
- 24 *Renunciatio quantumvis generalis feuda non comprehendit.*
- 25 *Feudum confert dignitatem, & honorem.*
- 26 *Legitimatus per rescriptum Principis feudo succedit, si fuerit in legitimatione expressum per Principem.*
Neque requiritur, ut Princeps expresse deroget legi feudali, sed sufficit, si dixerit non obstante aliqua lege in contrarium.
Idem dicimus in emphiteusi Ecclesiastica.
- 27 *Ponderatur in contrarium, & resolvitur textus in l. si quis in principio, ff. de leg. 1.*
- 28 *Legitimation filij naturalis, ut valida iudicetur non requirit mentionem filiorum legitimorum, & naturalium.*
- 29 *Princeps legitimando filium naturalem, non presumitur voluisse præiudicare filiis legitimis, & naturalibus.*
Et procedit etiam in ijs quæ proprio motu facta fuerint per ipsum.
Secus tamē est si in præcibus porrectis Principi pro legitimatione, fuerit facta mentio filiorum legitimorum.
- 30 *Pater poterit filiis præiudicare in feudo ex pacto, & providentia nouo cum consensu tamen Principis.*
Et tale feudum equiparatur hereditario.
- 31 *Pater non potest naturalem legitimare ad feudum ex pacto, & providentia antiquum in præiudicium filiorum legitimorum.*
- 32 *Delictum patris erga Principem præiudicat filiis, etiam quoad feudum ex pacto, & providentia antiquum.*
- 33 *Feudum ex pacto, & providentia potest esse in triplici differentia, ubi etiam declaratur quando pater potest filio præiudicare in his feudis.*
- 34 *Exhereditatio patris non nocet filio quoad feuda ex pacto, & providentia, ad quod proprio nomine fuit vocatus.*

- 35 *Ponderatur textus in l. cum apertissime & in auth. hæ res, C. de secundis nuptiis.*
- 36 *Assignatur ratio, quare delictum patris nocet filio, etiam quoad feuda.*
- 37 *Legitimatus per subsequens matrimonium succedit feudo.*
Et si feudum fuerit concessum cum clausula de corpore legitimatis.
- 38 *Author remittit legendam questionem, quisnam præferatur si legitimatus prius ortus, an verè legitimus secundo loco natus.*

ARGUMENTVM.

Enumerantur personæ, quibus denegetur successio in feudis, Clericus, & quando relicto habitu possit recuperare, nec non naturalis, & quid si fuerit legitimatus per Principis rescriptum etiam ad feuda, & si requiratur specialis derogatio legis feudalis, denique si fuerit legitimatus per subsequens matrimonium, & plura notabilia dubia resolvuntur.

THEOREMA. CVII.

Sermonem instituimus pro duo capita præcedentia, quomodo femina excludantur à successione parentum respectu bonorum allodialium, tam inspectis terminis nostræ consuetudinis si moriatur, quam cap. quamvis pactum, videlicet, cum ob existentiam fratrum, cum etiam ob renunciationes in capitulis matrimonialibus adhibitas, ac quia remanet resolvendum circa bona feudalia, inde in præsentis capite hoc ero explicaturus, cuius tamen occasione breviter videbo de alijs personis, quæ feudi successionē non habent, ac de vita, & militia illis præstanda.

Et pro maiori dilucidatione, asserendum est incapacem successionis feudi ipso iure exclusum reputari, inquit Baldus per illum textum in cap. si clericus si de feudo defuncti contraversia fuerit, quæ tamē inhabilitas, seu habilitas attenditur tempore quo defertur successio nulla habita ratione de tempore præterito, iuxta notata per Bartol. in l. 1. §. finali, ff. de bonorum poss. contra tabulas, & in l. 1. §. qui mortis, ff. ad Trebell. & per Soc.

Soccin. in l. si cognatis num. 11. ff. de rebus dubijs, Reg. Rovit. conf. 3. num. 8. vol. 1.

- Primo incapax, seu inhabilis reputatur clericus, textus est in cap. si clericus si de feudo defuncti controuersia fuerit cap. 1. de feudo femineo cap. 1. §. qui clericus si de feudo defuncti, notant Ardi. in summa titulo utrum vassallus amittat feudum, Andreas in cap. 1. de cler. qui inuestit. sec. & in cap. 1. de milite vassallo, qui arma bellica deposuit, Bammac. in cap. 1. §. qui clericus quest. 4. num. 76. si de feudo defuncti cont. Minad. in constit. in aliquibus verbo filiarum num. 5. 18. & 19. Cannet. in cap. volentes, §. sed opere pretium erit num. 5. Capyc. in inuestitura feudali rub. feudatarij habiles, Petrus de Gregor. de concessione feudi p. 4. quest. 7. lit. C. Sonsbec de feudis p. 12. num. 145. Grassus de effectibus clericatus effectum 4. a num. 1. Vulte. de feudis lib. 1. cap. 9. num. 67. Rossent. de feudis cap. 7. concl. 39. num. 14. Schrader. de feudis p. 9. cap. 10. num. 1. Intrigl. de feudis centuria 2. art. 1. num. 185. Marta de success. legali p. 3. quest. 13. art. 2. num. 11. nam feudum datur gratia utriusque, §. ultimo quibus ex causis feudum amittatur, vbi Andreas, & Liparull. scilicet, ut vassallus dominum defendat, Andreas in cap. 1. de milite vassallo qui arma, &c. nu. 1. Petra de potestate Principis cap. 32. num. 110. Surdus decis. 290. num. 22. proinde filius acquirens feudum non communicat patri vsum fructum, iuxta notata per Afflict. in cap. 1. §. 1. de fratribus de nouo beneficio inuestitis, secuntur Camill. de Curte in diuersorio feudali p. 1. §. multoties 14. num. 107. Morz. de feudis rub. 1. num. 33. Rolental. de feudis cap. 9. conclus. 66. num. 47. Vescimb. de feudis cap. 5. num. 4. de Georg. de feudis cap. 40. nu. 24. Aponte conf. 19. num. 28. Pascalis de patria potestate p. 1. cap. 2. num. 86. Intrigiol. de feudis centuria 1. quest. 52. num. 32. Borrel. in summa decis. titulo 34. num. 530. Anna in cap. 1. num. 97. de vassallo decrepita etatis, & sing. 377. Mastrillus decis. 82. num. 3. Amatis decis. 70. num. 22. Franch. decis. 10. num. 9. quoniam inutile esset ei feudum seruitio grauatus, si vsum fructus patri quærereur, imò commoditatem negant acquiri, de Georg. Vulte. Rossent. & alii apud doctissimum Giurb. de successione feudi praeludio secundo num. 6. circa mediū, sed videndi sunt Doctores relati per Caracciol. Sicul. decis. 1. a num. 11. cum seqq. vbi late, ac tale seruitium non potest a clericis præstari, cum nequeat seingere in secularibus, negotijs, cap. 1. ne clerici, vel monachi cap. de multa, §. ne cleri-

ci de voto, & bene probant in nostris terminis. Præses Vrsin. de successione feudi par. 1. quest. 9. art. 1. Theodor. allegat. 88. & 89.

Et licet plures Doctores hoc admittant in clerico sacris ordinibus initiatum, non vero in minoribus, videndi apud copiosissimum de Grassis dicto affectu 4. num. 82. tamē reicit Minad. in constitut. Regni in aliquibus verbo filiorum notabili 3. num. 18. qui duas affert rationes apud ipsum videndas, & infra declarabitur.

Vnde oritur dicendum illum admitti, quoties feudum non esset rectum, & simplex, sed improprium puta, si personale seruitium non præstaretur, sed solum reale, tunc enim tamquā cessante ratione exclusionis clericus admitteretur ad illius successionem, ita Andr. in cap. 1. §. qui clericus in fine verbo quicumque num. 6. si de feudo contentio sit inter dom. Bammac. quest. 4. num. 77. Mastrill. in addit. ad Petr. de Gregor. de concessione feudi p. 4. quest. 7. num. 12. lit. O. Intrigiol. de feudis centuria 1. quest. 30. num. 10. plures cumulat de Grassis loco citat. n. 151. Anna sing. 297. quod tamē non admitti in nostro Regno Neapolit Minadous in dicta constit. in aliquibus, licet semper soleat adhoa præstari pro seruitio, quo in casu iudex laicus est competens clericici ratione feudi, cap. ex transmissa cap. verum vbi Canonista de fore competenti, Doctores videndi apud Glor. in responsis pro Ciuitate Messane responso 13. num. 29. & in Regno Neapolitano est statutum ex conuentione habita, cum Romana Ecclesia, ut legitur in cap. 94. Regni statuius videndus est omnino Glor. loco citato.

Notandum tamē est posse clericum habitum dimittere re integra, & ad feudi successionem admitti, docet Andr. in dicto cap. 1. de milite vassallo, & in cap. 1. de feudo foem. num. 4. Ardizon. in summa cap. 97. rub. an vassallus amittat feudum si clericus eff. vers. & si bene habitum, Vulte. de feudis lib. 1. cap. 9. num. 67. Reg. de Ponte de potest. Proregis in titulo de assensibus reg. nu. 13. & l. l. l. feudali 10. nu. 34 & 35. Marta de success. legali par. 3. quest. 13. art. 2. num. 11. Giurba de success. feudi cap. 118. §. 2. glosa 4. num. 43. Theodor. allega. 89. num. 14. cum pluribus seqq. Gallupp. in methodo feudali p. 3. cap. 2. a num. 3. Anna allega. 98. num. 9. vnde textus in cap. 1. de feudo femineo in quo expresse statuitur clericum non admitti ad feudum etiam ha

habitu dimisso, procedit in clerico sacris ordinibus initiato non in minoribus, ita intelligunt *Aluarot. in cap. 1. de milite vassallo qui arma bell. deposuit*, & *ubi Afflic. Felin. in cap. inter dilectos num. 3. de fide instrumentorum, Liparull. in addit. ad Andr. in dicto cap. 1. §. qui clericus verbo illa, vel ut ait glosa ibi verbo proposuerit intelligi quando post delatam successionem habitum assumpserit, posteaque dimiserit, nam cum per assumptionem diceretur declarare se nolle feudo succedere, non poterit habitum dimittendo illius successionem recuperare.*

Dicitur tamén re integra habitum dimittere, quoties nulla adhuc fuerit mora questio circa illius successionem, ita *Isernia in dicto cap. 1. Capyc. decis. 115 num. 11. secus si præcesserit petitio, puta videns remotior in gradu proximiorum esse clericum, & sic feudi inhabilem, ad successionem admitti petierit, nam denegabitur successio in præiudicium dicti agnati, Andreas ibi, Ardizon. in summa titulo quibus modis feudum amittatur, §. & quia num. 15. Vult. de feudis lib. 1. cap. 9. num. 67. vers. porro non ijs, Iacobus de Franch. in §. & quia vidimus num. 57. de ijs qui feudum dare possunt, Masull. in addit. ad Capyc. dicta decis. 115. num. 14. Reg. de Ponte loco citato, §. 4. num. 13. cum seqq. vers. verum circa, & lect. 10. num. 33. circa finem, Gallup. loco citato num. 10. decisum refert Theodor. allega. 80. sub num. 19. vers. ex quibus, Præses Vrsin. loco citato num. 7. de Marinis lib. 1. quotidiana. cap. 120. num. 15.*

Mihi tamén placet dictum *Reg. Tappie in auth. ingressi verbo sua cap. 14. num. 28. dicentis quod non statim clericus excluditur à successionem feudi, ac habitum dimittere nequeat, eò quod alter petierit admitti, sed dandus erit terminus clerico intra quem declaret si velit habitum dimittere, an feudi successionem habere, quo elapso si habitum non dimiserit, admittitur sequens in gradu, ita Anna allega. 98. num. 9. dicens fuisse observatum dari terminum sex mensium ad deliberandum, idem refert Bammac. in dicto §. qui clericus num. 72. & 83. & plura ad hoc affert de Grassis dicto effectui 4. num. 87. cum pluribus sequentibus.*

Verum eò ipso quod laicus habitum clericalem assumpserit, ita feudum amittit, ut habitu dimisso non recuperet, docent *Bald. in dicto §. qui clericus num. 2. Aluarot. num. 4. Afflic. num. 8. & in cap. 1. de milite vassallo num. 10. Rossental. de feudis*

cap. 7. conclus. 30. num. 7. Vrsinus ubi supra nu. 23. Camil. de la Rata in theatro feudali p. 9. dilucid. 76.

Secundo excluditur à successionem feudi monachus, docent *Curt. iunior de feudis reg. 17. à num. 13. pag. 67. Vult. de feudis lib. 1. cap. 9. num. 67. Forsterius de success. lib. 4. cap. 23. num. 46. Rossent. cap. 7. conclus. 30. Clarus in §. feudum quest. 78. num. 3. Cuiac. de feudis lib. 2. tit. 21. Afflic. in cap. 1. de milite vassallo qui arma bell. depos. num. 2. de Marinis tit. 2. de feudo ex pacto, & providentia antiquo num. 139. Capyc. in sua inuestitura verbo feudatarij habiles vers. clericus fol. 245. Mising. centuria 5. observat. 48. num. 8. Afflic. decis. 320. Capyc. decis. 10. & 31. & licet contrariū aliqui dixerint, intelligi possunt quoties servitium personale non præstatur, vel si per substitutum fieri poterit, ex dictis per Gallup. loco citato num. 18. videndus est *Genuen. in practicabil. Ecclesiasticis quest. 23. cum sequentibus, ubi plur.**

Sed questionis est, si per solum ingressum in Religionem statim religiosus ille feudo priuetur, itaut si ex illo exiuerit non recuperet feudum, & reperio ducem feudistarum *And. in dicto cap. 1. de milite vassallo num. 1. docentem feudum amitti per ingressum, nec recuperari per egressum infra annum, & in dicto §. qui clericus nu. 4. Lucas de Pen. in l. nulli, C. de num. exact. lib. 12. num. 1. vers. sic etiam nobilis, Afflic. in dicto §. qui clericus num. 10. Theodor. dicta allega. 88. & 89. adducentes textum in cap. 1. de feudo femin. in illis verbis (idem in omnibus qui habitum Religionis assumat, ut conuersi hi enim nec postea in feudo succedant, & si quod habent perdunt,) & in cap. 1. de vassallo milite, qui arma bell. depos. in illis 10 verbis (habitumque Religionis assumpsit & se conuersus factus,) subsequitur textus (sed indicatum est domini, vel agnati conditionem esse potiore, eo qui desit esse miles seculi, qui factus est miles Christi, nec beneficium pertinet ad eum qui non debet gerere officium,) quæ ratio non solum in professis vigere videtur, sed etiam in novitiis.*

Contrarium tamén defendunt *Ardizon. in summa feudali titulo quibus modis feudum amittatur sub rub. utrum vassallus amittat feudum si clericus efficiatur cap. 97. fol. 107. Aluarot. in dicto cap. 1. de vassallo qui arma bell. dep. num. 5. Cuman. cons. 107. alique apud Bammacar. in dicto §. qui clericus quest. 3. num. 52. & 53.*

Sff

Pra-

Preses Vrsinus loco citato art. 2. num. 15, quibus addo de Marinis lib. 1. quotidiana- rum cap. 120. per totum, Sonsbech de feudis part. 12. num. 139. de Grassis dicto effectu 4 num. 110. quoniam textus in dicto cap. 1. de vassallo milite qui arma bellic. deposuit, loquitur in professo exeunte de Reli- gione, qui dicitur apostata, sine licentia Summi Pontificis, nil mirum si feudum non recuperabit per emissam professio- nem, notant Aluarotus ibi num. 5, Schench num. 17. Purpuratus conf. 577. num. 4. Capycius in inuestitura feudali, fol. 63. vers. aduerte tamē, Sonsbech dicto num. 139. Intrigliolus de feudis centuria 2, art. 1. num. 140. Rosental de feudis cap. 7. conclus. 30. num. 1. ex illis verbis (& se- culo renunciando arma bellica deposuit,) quæ verba propriè ad professionem sūt referenda, videnda sunt plura apud de Marinis loco citato.

Tertio feudo non succedunt Equites
11 *Hyerosolimitani, docet Andreas in dicto §. qui clericus num. 3. Baldus conf. 170. nu. 1. lib. 2. Brunus conf. 17. Barbatius de præ- stantia Cardinalium par. 1. quest. 5. num. 17 Cassaneus in consuetud. Burgund. titulo des fidez. §. 5. num. 18. Riminaldus iunior conf. 523. Intrigliolus dicto art. 1. num. 208. Bor- rellus in summa titulo 34. num. 624. & 626 Pistorius lib. 2. quest. 37 num. 22 Crassus dicto effectu 4. num. 68. 69. & 70. Bamma- carius, sic decisum referens in dicto §. qui clericus quest. 2. num. 22. & 31. cum seqq. Anna sing. 207. Giurba dicta glosa 4. num. 43. vers. amplia 2. Aponte de potestate Pro- regis in titulo de assensibus Regis §. 4. num. 9. & conf. 14. num. 5. Camillus de Curte in diuersorio feudali pag. 18. à tergo num. 12. Preses Vrsinus par. 1. quest. 9. art. 4. Gallu- pus in methodo feudali par. 3. cap. 2. num. 12 latè Gaspar Thesaurus lib. 1. questionum forensium quest. 14. licet contrarium di- cat Genuensis in practicabilibus Ecclesiasti- cis quest. 20. nam inter alia dicti milites, habent constitutionem de non præstā- do homagium alicui Principi, absque expressa licentia Magni Magistri, sicut non possunt militare in bello inter Prin- cipes Christianos.*

Milites vero Sancti Iacobi, Calatra-
12 **uz, & Alcantaræ feudis succedere pos-**
sunt, cum non dicantur propriè religio- si, eò quod non emittunt tria vota sub- stantialia, castitatis scilicet, paupertatis, & obedientiæ, cap. ad Monasterium de sta- tu regularium, Abbas in rub. de regularibus num. 1. & in cap. non magne num. 2. ne cle- rici, vel monachi, Hostiensis in summa eo-

dem titulo num. 6. Calderinus conf. 6. num. 2. vers. quod dictorum fratrum tit. de foro competenti, ad statum enim Religionis requiritur, vt totaliter aliquis Deo se- dedicet, & à carnali copula, etiam cum vxore abstineat, quia dictus vsus maxi- me à tali seruitio hominem abstrahit, tum propter nimiam delectationem, tum filiorum educationem, ac gubernatio- nem, colligitur ex S. Thoma 2. 2. quest. 186. art. 4. post Diuum Augustinum, & la- tē hoc exornant Gregorius Lopez l. 1. tit. 7 de los Religiosos part. 1. Vasquius lib. 3. controuersiarum illustrium cap. 101. num. 45. Sarmiento de redditibus Eccles. par. 4. cap. 1. Nauarrus in simili tractatu quest. 3. col. 2. vers. sexto, Sotus de iustitia, & iure lib. 7. q. 5. Sánchez lib. 4. operis moralis cap. 16. quest. 2. in principio vers. & ideo, alios refert Consiliar. Carleual. de iudicijs lib. 1. titulo 1. sect. 3. num. 415. & sic in his non militat ratio, textus in dicto cap. 1. de vassallo milite, qui arma bellica depo- suit.

Quarto feudo non succedunt mutus,
13 **surdus & cæcus, cap. 1. an mutus, surdus,**
vel alias imperfectus, si naturales sint, se- cus si casu, vel ex accidenti, & in hoc reprobatur opinio Gerardi, & Oberti di- centium semper huiusmodi imperfectos ad successionem aspirare posse, ita Bal- dus in cap. 1. ad finem de success. feud. An- dreas, & Iacobus de Beluiso in dicto cap. 1. an mutus, & in cap. 1. §. mutus Episcopus, vel Abbas, vbi Aluarotus, Cametius in extrauaganti si aliquem Regni Sicil. vers. sed non sit facile resolui possit num. 11. Bo- logn. conf. 4. num. 35. Petrus de Gregorio de concessione feudi part. 4. quest. 8. num. 29. Schraderius de feudis part. 7. cap. 5. num. 32. Sonsbech de feudis part. 4. num. 3. vers. 15. Intrigliolus de feudis centuria 2. articul. 1. num. 554. & 555. Rossentall. de feudis cap. 7. conclus. 27. num. 2. Pistorius lib. 2. quest. 32. num. 8. decisum in Sacr. Consil. teltatur Gizzarellus decis. 44. plures apud Giurbam doctissimum quidem neotericum glosa 4. §. 2. à num. 32. ad sunt duo consilia 2. & 3. in volumine diuerso- rum Siculorum, Reg. Tappia decis. Sacr. Consil. 6. per totam, Staibanus senior conf. 39. per totum, qui omnino videndi sunt, nam omnia lato calamo pertra- ctant.

Verum si fuerit cæcus, mutus, sur-
dus, vel alias imperfectus ex acciden- ti poterit ad feudum admitti, Doctores citati, sic si non in totum redderetur inhabilis, Bald. in rubrica an mutus, Bal-

Gerar. num. 2. & 3. Intrigliol. dicto art. 1. num. 567. idem si impedit loquatur, vel cum difficultate audiat, Aluarot. Præposit. & Afflict. in dicto §. mutus, & alij apud Balzar. ubi supra num. 4. Rosenthal. de feudis cap. 7. conclus. 28. num. 11. quod à fortiori procederet si loqueremur de feudo non recto, sed improprio, Thomas de Marinis de feudis tit. 2. num. 136. Cum in cap. si aliquem in prælud. num. 78. Canect. in eodem cap. §. sed non est omittenda, Schrad. de feudis p. 7. cap. 5. sub num. 32. vel si francum, & liberum esset ab omni servitio, inquit Bald. in dicto cap. 1. nu. 2. ad medium, Afflict. nu. 8. Molina lib. 1. de hispanorum primogenitura cap. 13. num. 43. Reg. de Ponte de potestate Proregis in titulo de assensibus §. 2. à nu. 37. cum seqq. Soubec p. 12. nu. 136.

Idem dicimus si dominus sciens illum esse cæcum, aut alias imperfectum, feudum conferat, Andr. ubi supra nu. 1. & in dicto §. mutus nu. 8. Thom. de Marin. tit. 2. nu. 135. Intrigliol. centuria 2. art. 1. nu. 376. quoniam Principem dispensasse, ac gratiam secisse dicendum est, arg. l. quidam consulebant, ubi Bartol. Angel. Imola, & alij ff. de re iudicata, faciunt dicta per Gabriell. commun. conclus. in titulo de præsump. conclus. 8. nu. 1. & 2. & sufficit sola Principis scientia, ut dici possit dispensasse cum illo, ex dictis per Carol. de Grassis de effectibus clericatus effectus 4. nu. 283. secus tamen si Princeps ignorasset illum tali morbo laborare, nam non dicitur habilitatus, sed incapax redditur, Andr. & Afflict. in dicto cap. 1. an mutus, Schrad. dicta p. 7. cap. 5. sub nu. 32. Rosenthal. dicta conclus. 28. lit. D. arg. l. cum falsa, cum testamentum l. non idcirco, C. de iuris, & facti ignorantia.

Nihilominus plures Doctores magni nominis dixerunt verius esse mutum, surdum, aut cæcū feudis succedere nulla habita ratione distinctionis, si ex natura, vel ex accidenti sit, ita probat Medicus cons. 30. per totum, additio ad consilium secundum diuersorum Siculorum sub num. 3. doctissimus feudista Anton. Monach. in tractatu de recta feudi interpretatione cap. 57. particula 1. per totam, quorum opinio in puncto iuris videtur sustentabilis, quoniam in titulo an mutus, vel surdus cap. 1. expresse deciditur, mutum, & surdum etiam à natiuitate posse feudum habere, ibi (mutus, & surdus, cæcus, claudus, vel aliter imperfectus, etiam si sic natus fueris totum paternum retinebit Ober. & Gerar. & multi alij.)

Neque obstat in prædicto textu vltimam recitari opinionem, dicentem non posse feudum retinere, ibi (quidam tamen dicunt eum qui talis natus, & feudum retinere non posse,) quasi quod illam ap-
15 probatam videri ex notatis in l. qui filium, §. sabinus, ubi glosa. ff. ad Sen. Consul. Trebell. Bart. in l. bonafides, ff. de positi, Surdus cons. 269. nu. finali, Magdal. de num. test. in testam. lib. 1. cap. 16. num. 129. & 220. nam ut dixit Camerar. compilatores solitos fuisse apponere veram opinionem in principio, & reprobam vltimo, ut in cap. 1. de eo qui sibi, vel heredi cap. 1. §. similiter de capit. Corradi, & in cap. profecto de lege Corradi, & hoc verisimile est, quia quando recitatur secunda opinio adsunt verba (quidam tamen dicunt) quæ verba ostendunt non fuisse admissam illam sententiam, ex dictis per Iason. in l. si idem eum cedem, §. finali in vlt. limitat. ff. de iurisdict. omnium iudic. Decius in cap. 1. lectura 1. in finalibus verbis de constitut. de Franchis decis. 221. num. 10. & colligitur ex textu in cap. titulo de feud. femin. ibi (alij vero dicunt) quorum opinio manifeste reprobat, ut in vers. seq. ibi (quod falsum est,) ita intelligunt Bertrand. cons. 146. num. 9. vol. 5. Marfil. sing. 63. vers. at tamen, & sing. 660. Menoch. cons. 689. nu. 16. lib. 7. Rosenthal. cap. 7. cons. 35. nu. 7. & conclus. 55. n. 10. nec est verisimile quod Ober. qui fuit huius consuetud. compilator voluisset suam, & Gerardi opinionem, si fuisset reprobata, collocare in principio textus, ita inquit Camer.

Verum Camer. in quodam consilio, & in cap. Regni Sicil. si aliquem vers. sed non sic facile, ait non fuisse Obertum, qui scripsit opiniones recitatas in dicto cap. 1. an mutus, colligens ex illis verbis (sic dicimus in femina, & clerico,) reputans pro absurdo, quod Obertus de se ipso quandoque in prima, quandoque in tertia, persona locutus fuerit, vnde non est mirum, ait Cannitius, si dicamus ab alijs fuisse scriptam dictam consuetudinem, at quia in hoc omnes aduersantur dicentes fuisse Obertum compilatorem dictæ consuetudinis, proinde dicimus non esse absolum hunc loquendi modum, quoniam tali modo vñum fuisse aspiciamus Dicum Ioan. in Euangelio, qui de se (hic est discipulus, qui testimonium perhibet de his,) & statim (& scimus quia verum est testimonium eius,) idem apud Ouidium Penelop. in epist. (hanc tua Penelope,) & statim (nil mihi rescribas,) alia affert additio. ad consilium secundum diuersorum

Siculorum super num. 3. per totam additionem.

Nec obstat ratio assignata in fine di-
 & cap. primi, in illis verbis (*quia ipsum*
 16 *seruire non valet*) propter quod vltima
 opinio relata videtur approbata, ex
 dictis per *Crotum in l. filius familias, §. di-*
ui nu. 160. in fine, ff. de leg. 1. Surd. decis.
197. nu. 5. etenim responsio euidens est
 hic referri rationem, qua fundabantur
 illi qui contrarium dicebant, non vt
 eam referens sequatur, imò illam bene
 applicat ad clericum, & ad feminam, vt
 in sequentibus verbis, sic dicimus in
 clerico, & in femina, quoniam clericus
 sua culpa, idest sua propria voluntate,
 se abdicauit seculo renunciando, vt in
 titulo de milite vassallo qui bell. arma de-
 pos. item bene applicatur femina, quia
 sua natura non valet leuare saidam, vt
 plene per *Garz. de fam. ad feud. recip. in*
principio, quæ in muto, & surdo non be-
ne applicantur, eò quòd non sua culpa,
nec à natura feudi omnino sunt alieni,
cum sint masculi regulariter capaces
successionis feudi, sed est casus fortui-
tus quod sic imperfectus natus sit, igitur
applicatio de vno casu ad alium non
recta videtur ob diuersitatem rationis,
alia videnda sunt apud Gizzarell. loca
citato, licet hæc non referat.

Notandum tamèn attentè priori sen-
 tentia, scilicet taliter imperfectum feu-
 dis non succedere, illam procedere, vt
 neque possit feudum retinere per super
 17 uenientem mutitatem, aut surditatem,
 ita colligitur ex glosa in cap. 1. §. mutus
Episcopus, vel Abbas verbo feudum in pri-
ma opinione vers. hic ergo legitimum factum,
ubi Iacob. de Beluifo, Andr. nu. 5. Afflict.
nu. 3. Thom. de Marinis in titulo de feude
ex pacto, & prouidentia nu. 133. post mul-
tos antiquos Cuiac. de feudis dicto cap. 1.
Facch. lib. 7. controuersiæ: in cap. 34. vers.
septimus ergo, Gregor. Lopez lib. 6. tit. 26.
p. 5. verbo mudo, d. ciego ad finem vers. quid
autem, ratio est, quia feudum fuit ei da-
tum, vt domino seruitium præstaret,
cap. beneficium quibus ex causis feudum
amittatur, & cum fuerit effectus inhabi-
lis ad tale seruitium præstandum, reuo-
catur concessio tamquam causa non
secuta, arg. l. 1. 3. & per totum titulum, ff.
de condict. causa data, & non secuta, & ex-
pressè colligitur ex dicto cap. 1. §. mutus
Episcopus, vel Abbas, nam ibi fit mentio
de muto, aut cæco, qui non potest reti-
nere, & amitti, quæ verba non possunt

adaptari ad solam acquisitionem, scilicet
 de infirmitate existente tempore
 quo vult acquirere feudum, cum eo tunc
 non retineat, igitur erunt intelligenda
 de infirmitate superueniente post ac-
 quisitum feudum, priuatio enim suppo-
 nit habitum, l. decem, ff. de verb. oblig.
 quam sententiam, licet plures impu-
 gnent videndi apud *Vult. de feudis lib. 1.*
cap. 9. nu. 68. vers. concludendo, Rossetal. de
feudis cap. 7. conclus. 27. à nu. 13. camen-
late tuetur obiectis satisfaciens Præses
Vrsinus p. 1. quest. 8. art. 1.

Quod procedit in feudo nouo per ip-
 sum quæsito, vt ex superueniente infir-
 mitate illud amittat, sed etiam si per
 prius vti habilis feudo successerit *Andr.*
ubi supra nu. 5. Afflict. num. 7. Sonsbech de
feudis par. 12. nu. 133. Capyc. in inuestitura
feudali sub rubrica feuda amittuntur fol.
64. vers. limita prædictum casum, Duarenus
de feudis cap. 16. de amissione feudi sine vas-
sali culpa num. 3. Gizzarell. dicta decis. 47.
nu. 59. Reg. Tappia d. decis. 6. nu. 42.

Quinto feudo nõ succedit filius adop-
 18 tiuus, §. adoptiuus, & ibi *Andreas si de*
feudo militis, cap. adoptiuus si de feudo de-
functi contentio sit inter dominum, & agna-
tum, Andr. in cap. 1. nu. 4. de natura succes-
sionis feudi, Molina de primogenitura lib. 1.
cap. 4. nu. 50. Peregr. de fideicommissis art.
22. nu. 93. Vincent. de Anna in cap. 1. de vas-
sallo decrepite atatis verbo vt filius n. 412.
Gallup. in suo methodo par. 3. cap. 2 nu. 19.
Brunus conf. 10. num. 3. Ioan. Donat. in fine
regularum lib. 1. verbo feudum col. 9. Ca-
merar. in cap. Imperialem de prohibita feu-
alienat. per Feder. col. 9. lit. V. Zazius in
epithome feudorum par. 8. num. 80. fol. 91.
Capriol. de successione ab intestato lib. 1.
nu. 275. & omisiss pluribus, vna ratio vi-
detur mihi probabilis, quia dominus
haberet vassallum, quem non elegit, cõ-
tra textum in cap. 1. §. si duo fratres de fra-
tribus de nouo beneficio inuestitis cap. vlti-
mo in fine de lege Corradi, cap. 1. §. & si cli-
tulus de alienatione feudi, dominus enim
elegit puta Titium, & eius filios vassal-
los, & sic de sanguine illius, cuius non
est adoptiuus, quàm rationem assignat
Aluarot. in d. §. adoptiuus nu. 1. Molin. post
alios de primogenitura lib. 1. cap. 4. nu. pe-
nult. secunda esset in potestate vassalli
feudo priuare dominum, videns enim
se filijs legitimis, & naturalibus carere,
filium adoptaret, quod omnino absur-
bum est, vt bene Pernus conf. 10. col. 2. Ti-
raquel. in l. si vnquam verbo suscepit li-
beros num. 3. & 18. & probatur à simili
 in

in casu fideicommissi in l. fideicommissio, ff. de condit. & demonstrat. ibi adoptionis non excluditur, & in l. nec ei, §. 1. ff. de adoptionibus, ibi (ne sit in potestate tutoris tutelam finire, & substitutionem à patre factam extinguere) de quo late videndus est Fusar. de substitution. quæst. 316.

Quod tamèn limiratur quoties feudum fuerit concessum sub tali qualitate, ut huiusmodi filii adoptiui succedere possint, norant Baldus, Afflict. Martin. de Carratis, Schenk, & alij in dicto §. adoptiui, Aluarot ibidem nu. 3. Bammacar. nu. 7. Sonsbech par. 9. nu. 67. vers. fallit primo, Brun. conf. feudali 1. col. 7. in fine, Rosental. cap. 7. conclus. 30. nu. 36. Capriol. de success. ab intestato lib. 1. nu. 278. nam contractus
19 ex conventionem legem accipiunt, l. 1. §. si conueniat, ff. de positi cap. 1. de duobus fratribus à capitaneo inuestitis & pluribus exornat rationibus Villan. in responso edito post opus, Cannel. nu. 1.

Difficultas tamèn est quid si tempore concessionis feudi inuestitus habebat filios adoptiuos, & inuestiens hoc sciebat, dicatur habilitasse dictos filios adoptiuos ad feudi successionem,
20 & affirmatiue respondent Martin. Landensis in dicto cap. adoptiui, & in cap. naturales si de feudo defuncti controuersia fuerit inter dom. & agnatum, Thom. de Marinis de feudo gent. tit. 3. num. 54. Sonsbech de feudis par. 6. num. 64. quorum opinio probari possit à simili, nam conditio si ne filiis defuncta non dicitur per existē-
21 tiam filij adoptiui, dicta l. fideicommissum, ff. de condit. & demonstrat. l. si ita quis, §. 1. vii. ff. de leg. 2. nihilominus si filius adoptiui existeret ante fideicommissum factum deficeret conditio per illius existētiā, ita Galielm. de Benedicis in cap. Raynutus verbo, & uxorem nomine ad classiam num. 718. extra de testamentis, Rayne in l. gallus §. & quid si tantum. bi Rnin. nu. 30. ad finem, ff. de lib. & posthum. Alciatus in l. 3. nu. 12. ff. de verb. signif. Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 1. tit. 8. nu. 5. Peregrin. de fideicommissis art. 22. nu. 94. Intrigliol. de substit. centuria 3. quæst. 61. nu. 16. Fusar. dicta quæst. 316. nu. 10. cum in tali casu cesset ratio fraudis considerata arg. l. cum ratio, §. ex bonis iuncta, l. 1. ff. de bonis damnatorum.

Alij tamèn dixerunt adhuc tali casu filios adoptiuos non succedere, quam sententiam tuerentur Thomas de Marinis sibi contrarius loco citato n. 54. in fine, alii- que apud Rosental. cap. 7. conclus. 30. nu. 40. & ratio est, quia si Princeps inuestiē-

uoluisse dixisset, iam quod de illis sciē-
tiam habebat, iuxta textum in l. unica, §. si autem aliquid ad deficientis, C. de caducis tollendis, non expressit signum est noluisse illos ad feuda admittere tātō magis, quia feuda respiciunt naturam, & veritatem, quæ in filiis adoptiuis nullo modo considerari potest, l. filio quem pater, ff. de liberi, & posthumis, l. cum in adoptionibus, l. adoptiones, & ibi Doctores, ff. de adoptionibus, verus enim filius dicitur, qui ex iustis nuptiis ortus est, l. filium eum definimus, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, & ratio in contrarium adducta, retorquetur, eò quod contrarium plures dixerunt, ut videre est apud Cardin. Mantica loco citato vers. verum ego, & textum in dicta l. cum ratio, nihil probat, eò quod solum dicit portionem deberi de bonis patris damnati non solum filiis legitimis, & naturalibus, sed etiam adopti-
22 uis, non quod fraus cessauerit, sed quia patri ab intestato morienti succedunt, l. cum in adoptiuis, C. de adoptionibus, §. sed hodie instituit. eodem titulo, & si ad sint simul filij legitimi, & naturales, l. si se patrens, ff. eodem titulo, Ripa in l. si unquam num. 60. & 61. C. de reuocand. donat. Tiracuell. de iure primogeniture quæst. 84. nu. 2. at in fideicommissis, & feudis non solum requiritur quod fraus cesserit, sed voluntas inuestiēti, quæ nullo modo considerari potest in casu nostro.

Sexto, & ultimo à feudi successionem
23 filij naturales excluduntur textum habemus in cap. 1. §. naturales si de feudo defuncti controuersia sit inter dom. & agnatum, ubi glossa verbo legitimi, Andr. nu. 1. Aluarot. nu. 2. Baldus nu. 1. Afflict. Balzaran. & alij apud Bammacar. num. 4. Paris de Puteo de reintegr. feudorum cap. 130. n. 7. & 8. Gallup. in methodo feudali part. 3. cap. 2. num. 19. Vult. de feudis lib. 1. cap. 9. num. 91. Intrigl. de feudis centuria 2. art. 1. num. 524. Schoner de feudis lib. 1. disput. 2. cap. 68. Rosental. de feudis cap. 7. conclus. 19 num. 1. Giurba de successionem feudi, §. 1. glossa 9. num. 5. Aponte de feudis lect. 1. num. 108. & lect. 10. num. 29. nam ut bene ait Scench in dicto §. naturales, non decet istos impudicis amoribus, & concubinatus amplexibus ortos æquales esse iis qui ex legitimo matrimonio nati sunt, secundo concedens cum sit Princeps, præsumi nequit illum de filiis naturalibus cogitasse arg. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. in illis verbis (ex dignitate,) & sicut filius illegitimus incapax est ordinis, & beneficiorum Ecclesiasti-
co.

corum cap. 1. de filiis Presbyterorum, cap. cum in cunctis de electione, cap. finali de filiis Presbyterorum lib. 6. ita in feudis iudicandum, cum illorum natura nobilissima sit, inquit Pernus conf. 10. num. 2. eo magis, quia feuda conceduntur ob amorē, & fidem cap. 1. de feudo dato in vim legis commissoriae, cap. 1. §. & quia vidimus, & in §. cum vero Corradum de his qui feudum dare possunt, cap. 1. §. nulla per quos fiat inuestitura, qui amor, & fides non consideratur in filiis naturalibus, nam regulariter tales filii solent degenerari a virtute maiorum, ut in specie scripsit Bonifacius Martyr ad Anglorum Regem habetur in cap. si gens Anglorum §. 6. distinct. videre est Card. Paleotum de nothis, & spuris cap. 33. nu. 2. & cap. 55. n. 1. & 2.

Præindē videmus hos filios non posse uti armis, & insignis parentum, Cynus in l. cum pater, §. mater, ff. de leg. 2. Bartol. in l. finali, C. de verb. signif. & in tractatu de insignis col. 3. Guidon Papa decis. 580. Casfaneus in catalogo glorie mundi par. 1. conf. 15. & par. 11. Card. Paleotus de nothis, & spuris cap. 60. in fine, Hieronym. de Leo decis. Valen. 80. nu. 11. & patris nobilitatem non retinet, inquit Bartol. in l. 1. ad finem, C. de dignit. lib. 12. & in l. tutelae, ff. de capit. diminutione, Baldus in l. cum legitime, C. de statu hominum, Tiraquel. de nobilitate cap. 15. nu. 10.

Et licet in allodialibus filius naturalis matri succedat, l. si qua illustris, C. ad orficianum, §. nouissime institut. eodem titulo in feudis tamen maternis nullum ius successionis habet, notat Andreas in dicto, §. naturales in addit. num. 10. Ardiizon. in summa cap. 137. versiculo sed queritur, Afflic. in cap. 1. §. mulier si de feudo defuncti contentio sit notabili 1. num. 7. Curtius de feudis par. 2. cap. 17. num. 40. Sonsbeck de feudis par. 9. par. 2. principalis num. 72. & 78. Pistorius lib. 2. quest. 40. num. 2. quoniam textus in dicto §. naturales, simpliciter negat filio naturali feudi successionem, igitur non debemus distinguere, arg. l. 1. §. & generaliter, ff. de legatis prestandis, l. de pretio, ff. de publiciana in rem actione.

Quæ conclusio non solum procedit in filio naturali tantum, sed etiam in legitimo per rescriptum Principis, ut in dicto, §. naturales, ubi Andreas num. 1. & 3. Baldus num. 1. Afflic. num. 1. in secundo notabili, Aluaret. num. 2. Bammacar. nu. 5. in principio, post alios docent Anna in cap. 1. verbo, ut filij num. 416. cum seqq. de vassallo decrepite etatis, Pistorius de feudis

lib. 2. quest. 40. Facchin. lib. 3. controuersiarum cap. 49. Vulteius de feudis lib. 1. cap. 9. nu. 92. Marta de success. leg. par. 1. quest. 11 art. 2. num. 1. & 7. Borrell. in summa decisionum tit. 34. de feudis num. 349. Giurba plures alios referens loco citato num. 16. Aponte de feudis lect. 1. num. 108. Gallup. in methodo feudali par. 3. cap. 2. num. 47. Camillus de la Ratha in theatro feudali p. 9 dilucidat. 19. Preses Vrsinus par. 1. quest. 3. art. 1. Capriol. de success. ab intestato lib. 1. num. 209. seqq. ratio est, quia sub generali sermone numquam feuda comprehenduntur cap. in generali si de feudo defuncti, cap. 1. de Capitaneo, qui curiam vendidit, unde sub generali renunciatio-
24 ne non comprehenduntur, Bartol. in l. ut iuris iurandi, §. si liberti, ff. de operis libertorum, & in l. item videndum, §. finali, ff. de petitione hereditatis, Iason in auth. unde patens num. 8. C. de inofficioso testamento, Gabriel, Crotus, & alij apud Surdū conf. 237. num. 18. vol. 2. & in conf. 446. num. 8. vol. 3. Menoch. conf. 16. num. 25. vol. 1. Pisanel. in consuetud. si quis, vel si qua sub num. 195. in apostilla incip. hinc essent repetenda, Molfesius par. 4. quest. 11. num. 12. Panciroli conf. 1. num. 45. Cancerius par. 3. variarum cap. 15. num. 122. & latē dixi Theoremate, igitur si feuda non comprehenduntur sub generali sermone, sub legitimatione facta non veniunt, eo magis quia Summus Pontifex Bonifacius Octauus in cap. quamuis il primo de prebendis, & dignitatibus lib. 6. ait sub generalitate numquam comprehendendi aliquod honorificum, in illis verbis (propter ipsius honorem sub hac generalitate nolumus hoc casu includi.) sed feudum est dignitas, & ho-
25 norem confert cap. 1. §. in primis, quibus ex causis feudum emittatur, cum adductis per Tusum lib. B. conclus. 53. num. 2. merito non comprehenditur sub legitimatione facta in personam filij naturalis.

Quod tamen non procedit quoties in legitimatione Princeps expressisset, 26 ut talis legitimatus feudo succederet, glosa, Afflic. & alij in dicto §. naturales, Curtius iunior de feudis par. 3. quest. 17. n. 39. Clarus in §. feudum quest. 82. plures refert Cumia cap. Regni Siciliae si aliquem verbo communibus num. 13. fol. mihi 90. Facch. lib. 3. controuersiarum cap. 49. Gallup. par. 3. cap. 2. num. 47. Hanneus de iure feudi lib. 2. cap. 2. idem dicimus in spurio ut possit ad feuda legitimari, ut in dicto §. naturalis in principio, Cumia loco citato num. 16. & admittitur etiam ad feuda nobilia, Card. Parisius conf. 13. nu. 1. vol. 2. 60-

2. Gozadinus conf. 25. num. 1. & 12. glosa Parisiensis, damnate memorie titulo 1. §. 8. glosa 1. num. 38. & sequ. Bursatus conf. 89. num. 17. Capriol. dicto lib. 1. num. 213. & si feuda essent titulata bonum esset exprimere in legitimatione, ita Curtius ubi supra cum allegatis per Frecc. de subfeud. li. 2. q. 15. pag. 120. Cotta in memorabilibus verbo legitimatus, Gallup. ubi supra.

Sed dubium est si requiratur, ut Princeps volens naturalem ad feuda etiam dispensare, expresse deroget legi feudali, & glosa in l. 1. C. de naturalibus liberis verbo rescriptis, ait quod si Princeps dispenserit contrahi matrimonium inter Senatores, & personas viles (quibus de iure civili prohibitum erat matrimonium contrahi) sufficit, ut exprimat, non obstante aliqua lege in contrarium nulla facta demonstratione particularis legis, quam glosam secuntur Baldus ibi num. 4. Angelus nu. 1. Ancharan. conf. 223. num. 2. dicens idem esse generalem derogationem, quoad omnia sub genere comprehensa, quam specialem quoad speciem, adducens textum in l. si duo, ff. de administratione tutorum, in illis verbis (quantum enim facit in totum, tantundem valet si in ea re de qua agitur denegata sit,) & in l. omnes, C. de praescript. 30. vel 40. annorum, ibi (tamquam si per hanc legem specialiter, ac nominatim fuissent enumerata,) unde si tanti valet genus quoad omnia quanti enumeratio specierum, dicendum erit per expressionem illam non obstante quacumque lege videri specialiter legibus feudalibus derogasse, & precipue dicto §. naturales, ita scripserunt Andreas in dicto §. naturales num. 3. Afflic. ibidem notabili 2. num. 13. & adest decisio eiusdem Afflicti 195. num. 2. & 4. Boerius decis. 123. num. 6. prout idem dicitur in emphiteusi Ecclesiastica, docent Baldus in l. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substitut. & in cap. que in Ecclesiarum de constit. Decius conf. 275. col. ultima vers. secundo non obstat, & in conf. 284. col. ultima vers. non obstant allegata, Angelus conf. 402. Soccin. conf. 41. col. 4. in principio cum seqq. usque ad finem vol. 3.

Sed contra hanc sententiam videtur 27 facere textus in l. si quis in principio, ff. de leg. 3. in quo Iuris Cons. ait, quod & si in testamento non possit aliquis legem sibi praescribere de non reuocando, tamen in reuocatione necesse est, ut specialiter deroget tali legi impositae, ibi (nemo enim eam sibi legem potest dicere, ut a priore voluntate ei recedere non licet, sed hoc ita locum

habebit, si specialiter dixerit prioris voluntatis se penituisse,) igitur non sufficit generalis derogatio, per quam legem, & alia iura sic tenent Anton. de Rosellis de legitimatione quest. 69. Oltradus conf. 247. in 3. dubio, Ancharan. conf. 242. num. 1. col. 1.

Sed responderetur adesse maximam differenciam inter unum & alterum casum, quoniam in casu nostro agimus de potestate Principis, de qua disputare foret crimen laesae Maiestatis, sic posse ad sui libitum de nouo disponere antiqua corrigendo etiam pro casu speciali, at vero in casu dictae legis si quis agitur de testatore, qui eam legem apposuit in testamento, ne ab illo recedere possit, unde lex praesumit maximam fuisse illius voluntatem circa dispositionem factam proinde in alio testamento requirit, ut specificiter testator de testamento confecto mentionem facit, quae ratio, ut dixit, cessat in actu per Principem facto.

Difficultas tamen est, quid si existant filij legitimi, & naturales, an legitimatus expresse ad feuda illis succedere possit, & dico quod si in legitimatione non fuerit expressum Principi de existencia legitimorum, & naturalium, talis legitimatus haud succederet, licet enim nulla requiratur mentio filiorum in legitimatione, docent Bart. in dicto §. & quid si tantum nu. 14. Soccin. nu. 139. Couarr. de sponsalibus lib. 2. cap. 8. §. 9. num. 20. Rosental de feudis cap. 7. conclus. 19. num. 25. Molina de hispanorum primogenitura lib. 3. cap. 3. num. 10. alter Molina de iustitia, & iure tomo 2. disput. 174. num. 7. Reg. de Ponte de potestate Proregis tit. 10. de diuersis prouisionibus fieri solitis, Anellus de Amato conf. 54. nu. 5. plures apud Dom. Reg. Merlin. tomo 1. controuersiarum cap. 1. a num. 6. tamen si Principi fuisset porrectum adesse filios legitimos, & naturales, utique non processisset ad legitimationem, eo quod legitimatio introducta est in subsidium, & in defectum filiorum legitimorum, & naturalium, §. si quis ergo auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, in illis verbis, si quis sane non habens filios legitimos, consequenter de facili illos non legitimasset non enim praesumitur Principem velle filiis legitimis, & naturalibus praedjudicare, arg. l. 2. §. merito, & si quis a Principe, ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum de auth. & usu pallij cap. super eo de officio delegati, Felin. in cap. causamque verbo interpretatio de rescrip-

scriptis, Decius conf. 11. num. 4. & in conf. 271. & 606. num. 17. cum pluribus apud Reg. de Ponte conf. 59. num. 35. etiam in ijs quæ emanant proprio motu Principis, Aretinus conf. 15. num. 6. Gozadinus conf. 9. num. 42. Parisius conf. 1. num. 84. & in conf. 11. num. 13. vol. 1. Ruinus conf. 60. num. 5. vol. 1. & in nostris terminis legitimatos non succedere, si de existencia legitimorum, & naturalium mentio facta non fuerit, docent Soccin. in l. gallus, §. & quid num. 19. & 23. ubi Aretinus num. 25. Iason nu. 102. ff. de liberis. & posthumis, Alexand. conf. 21. num. 7. lib. 1. Tiracquel. in l. unquam verbo donatione largitus num. 254. Costa in dicto §. & quid si tantum nu. 131. & 132. p. 2.

Si vero in præcibus Principi porre-
ctis pro legitimatione facta fuisset men-
tio de existencia legitimorum, & natu-
ralium, & nulli dubium erit capaces fieri,
dummodo feudum sit hæreditarium,
ratio est, quia de feudo hæreditario po-
test pater ad libitum disponere cum cō-
sensu Principis, Capyc. in inuestitura feu-
di sub rubrica feudorum genera verbo hæred-
vers. prima conclusio latè Ursillus ad Affli-
decis. 248. à num. 1. cum seqq. at pater in
ijs quorum habet liberam potestatem
disponendi poterit filios naturales legiti-
mare absque consensu filiorum legiti-
morum, & naturalium, docent Bartol. in
in dicto §. & quid si tantum num. 14. Pau-
lus de Castro num. 16. Alexand. num. 17.
Aretinus num. 26. Soccin. nu. 18. Iason num.
92. de communi testatur Molina de pri-
mogenitura lib. 3. cap. 3. nu. 10. & in nostris
terminis glosa in dicto cap. naturales, ubi
Aluarot. num. 4. addens ad Andr. in cap. om-
nes filij verbo item si vassallus in fine, Sar-
miento lib. 1. selectarum cap. 9. num. 4. Pi-
storius de feudis lib. 2. quest. 40. nu. 35. ubi
plures asserit.

Idem dicimus de feudo ex pacto, &
prouidentia nouo quoniā poterit pater
30 ad libitum disponere cum consensu
Principis in præiudicium filiorum, &
agnatorum in inuestitura compræhen-
sorum, Andreas in cap. 1. §. & si libellum
de alienat. feudi paterni, Aluarotus ibidem.
& in cap. 1. §. finali quæ sit prima causa be-
neficij amittendi conclus. 74. Freccia de feu-
dis auth. 29. num. 10. Camerar. in cap. Im-
perialem §. præterea ducatus pag. 97. lit. A.
B. C. Afflic. decis. 112. num. 6. & 138. nu.
5. Surdus decis. 235. num. 3. & 4. nam talè
feudum ex pacto, & prouidentia nouum
per omnia æquiparatur feudo hæredi-
tario, docent Thomas de Marinis de feu-

dis in titulo de alienat. feudi Menoch. conf.
161. num. 2. vol. 1. Borcolt. de feudis cap. 8.
num. 141. & licet aliqui contrarium di-
xerint videndi apud Sonsbech de feudis
par. 3. à num. 110. ubi late eorum pro-
bat sententiam, tamèn doctissimus feudi-
sta Hartam. Pistorius lib. 2. quest. 4. & pro-
priè à num. 44. omnibus argumentis per
Sonsbech allegatis satisfaciens nostram
confirmat sententiam, quia satis ratio-
consonum est, ut qui generationis cau-
sa fuit, sit & corruptionis, arg. l. nihil tam
naturale. ff. de regulis iuris, Andr. in dicto §.
& si libellum de alienat. feudi paterni, Bal-
in cap. cum inter dilectos col. 3. de fide instru-
mentorum.

Sed si feudum fuerit antiquum ex pa-
31 cto, & prouidentia, ad illud pater non
poterit naturalem legitimare in præiu-
diciū filiorum legitimorum, ita Andr.
in dicto §. naturales num. 4. ubi Liparul. in
addit. verb. paterni lit. A. & in cap. quid er-
go num. 7. de inuestitura de re aliena facta,
& in cap. 1. de alienatione feudi paterni nu.
1. Freccia de subfeudis lib. 2. questione inci-
piente superest num. 4. Camerar. in cap. 1.
an agnatus num. 102. Clarus in §. feudum
quest. 41. num. 2. Reg. Tappia decis. 20. Sup-
Senat. Ital. nu. 1. ratio est, quia in ijs quæ
pertinent ad filium non iure hæredita-
rio pater non poterit filijs præiudicare,
vnde videmus quod respectu allodia-
lium pater non poterit filijs præiudica-
re naturales leg. timando, quoad portio-
nem legitimæ, prout ex pluribus fundat
Præses Ursinus de successione feudi par. 1.
quest. 3. art. 2. pluribus obiectionibus sa-
tisfaciens, igitur, ita in feudo antiquo ex
pacto, & prouidentia, cum non deferat-
ur filijs iure hæreditario, sed uti descen-
dentibus ex primo acquirente.

Sed in contrarium videtur facere dil-
ficile argumentum, scilicet posse patrē
32 filijs præiudicare, etiā quoad feuda ex
pacto, & prouidentia delinquendo,
textus est in cap. si vassallus culpam si de
feudo defuncti contentio sit, cap. 1. si vassal-
lus feudo priuetur, ubi communiter Do-
ctores, Ardiizon. in summa feud. cap. 135.
vers. item sciendum est, Bursat. conf. 225.
num. 187. Berous conf. 77. num. 21. lib. 3.
Reg. de Ponte lect. 22. num. 12. vers. questio,
decisum in Collaterali Consilio referre
Camill. de Curte in diuersorio feudali pag.
73. sic poterit pater filios exhæredare
à tali feudo, Ardiizon. in summa in cap. de
succes. feudi vers. sed adhuc queritur, Andr.
in cap. 1. de success. feudi num. 1. 2. & 3. &
in cap. 1. §. omnes nu. 21. si de feudo defuncti
con-

contentio sit, & in cap. 1. §. & si filius nu. 5. in titulo Imper. Lotharius, Freccia de subfeudis lib. 3. formula 3. nu. 7. Camerar. in cap. 1. an agnatus nu. 98. vers. sed nunc iterum oppono, Camill. de Curte in diuersorio feudali pag. 64. nu. 119. vers. concludimus, Præses Vrsinus de successionem feudi par. 1. quest. 6. art. 1. à num. 31. cum seqq. Gallupp. in methodo feudali par. 1. cap. 5. à num. 19. Lanarius in repetit. tituli de success. feudi à nu. 71. ad finem, & in addit. nu. 49. late probat doctissimus feudista Anton. Monachus de re feudi interpretatione cap. 51. per totum, igitur si pater poterit filijs præiudicare delinquendo, vel exhæredando, etiam à feudo ex pacto, & prouidentia, quare idem dicendum non erit posse præiudicare legitimando filium naturalem, etiam ad alia feuda.

Sed antequam ad responsionem deueniam, pro intelligentia sciendum erit non ab omni feudo ex pacto, & prouidentia filios excludi per delictum patris, neque exhæredari, nam boni feudum tripliciter feudum ex pacto, & prouidentia intelligunt, primum dicitur simplex, puta si concessio facta fuerit Titio, & eius liberis, & successoribus, Camerar. in cap. 1. §. oppono primo lit. F. an agnatus, vel si dixerit eius generi, & posteris suis, ut colligitur ex Andrea in cap. 1. vers. & filij sub num. 3. de success. feudi, Thomas de Marinis de feudis titulo 1. pag. 5. nu. 13. vers. quia varie sunt, vel si dixerit Titio, & eius proli, Arias Pinellus in l. 1. par. 3. nu. 90. C. de bonis maternis, Camill. de Curt. in diuers. feudali pag. 17. nu. 9. Intrigliol. de feudis centur. 1. quest. 47. ac de alijs formulis videndi sunt Carolus à Kicherb in suo discursu feudali cap. 4. num. 4. cum seqq. Rosental cap. 2. conclus. 38. & per plures alias usque ad conclus. 49. Piistorius questionum iuris par. 2. quest. 1. num. 17. cum seqq. Schraderius de feudis par. 2. cap. 3. num. 23. cum seqq. cum alijs apud Monachum cap. 33. per totum, secundum vero feudum ex pacto, & prouidentia dicitur legis quoties ex iuris intelligentia filij sunt vocati nullo hominis facto interueniente, puta si feudum fuerit concessum Titio simpliciter, nam sicut in allodialibus dicitur quis acquirere pro se, & hæredibus, licet de illis nullam fecerit mentionem, iuxta textum in l. si pactum, ff. de probationibus, in feudis lex non interpretatur pro omnibus hæredibus, sed pro filijs tantum, cum non simus in materia transmissibili ad omnes hæredes, arg. l. ex facto, §. si-

nali, ff. ad Trebellianum, l. in conuentionibus, ff. de verbor. oblig. cum alijs cumulatim per Afflictum in præludijs feudorum num. 122. sic in isto feudo veniunt filij non ex patris prouidentia, quoniam pro illis stipulatus non est, sed legis tantum, quæ sub intellexit, ita Camerar. in cap. Imperialem lit. D. vers. unde pag. 48. & 66. sub num. 138. tertium vocatur omnino, & dicitur illud, quod conceditur omnibus sigillatim proprijs eorum nominibus expressis nulla habita ratione de primo acquirente, puta si dicatur, concedo Titio, & Caio, & Sempronio eius filijs, tunc enim quia concessio est facta nominatim filijs per propria nomina, vnaquæque persona dicitur contemplata, Andreas in dicto cap. 1. sub num. 4. si vassallus feudo priuetur, & in cap. 1. sub num. 1. de successionem feudi, Affli. decis. 239. n. 5. late Camer. ubi supra n. 26. dicens hoc casu videri concessum feudum patri, & æque principaliter filijs allegans tex. in l. quodcumq. §. ita, ff. de ver. obl. & in l. si ita conuenerit, ff. de pactis dotabilibus, de qua formula concessionis late scripsit Monachus loco citato cap. 34.

Vnde non in omni feudo ex pacto, & prouidentia pater poterit filijs præiudicare, sed tantum in feudo simplici, aut legis, cum in feudo quod omnino vocatur patris delictum non nocet filijs, ut concludit Andreas in dicto cap. 1. §. nisi sub num. 4. Liparullus in addit. in cap. Titius, §. quod si Titius si de feudo defuncti militis controuersia fuerit, Iacob. de Sancto Giorgio de feudis vers. distique vassalli promiserunt column. 2. cum alijs apud Capycium in inuestitura feudali verbo feudorum clausula vers. pro se siphace, & nuba filijs col. 2. pag. 96. Gallupp. in methodo feudali part. 1. cap. 5. num. 25. plures apud Rosental de feudis cap. 11. conclus. 7. sub num. 7. & videndus est omnino Lanarius in repetit. tituli si vassallus feudo priuetur num. 34. & seqq. ubi nepos in addit. à num. 4. Monachus cap. 50. num. 47. sic dicimus in exhæredatione, ut non liceat patri filium exhæredare à feudo, ad quod fuit proprio nomine vocatus, ita Andreas ad titulum de successionem feudi in principio sub num. 1. versic. si autem est datum, additio ad Petrum de Gregorio de concessionem feudi part. 3. quest. 7. lib. E. Iacobinus de Sancto Giorgio in sua inuestitura verbo presentes num. 9. Afflictus in titulo que sit prima causa beneficii amittendi ad §. præterea si vassallus in explicat. glosæ seq. ad eundem §. num.

§. num. 27. *Sceneid de feudis part. 6. cap. 3. de success. descend. mascul. sub num. 26. vers. & communis sub num. 27. vers. nec videtur, & sub num. 30. in fine, Rossentall de feudis cap. 9. conclus. 66. num. 26. late Camillus de Curte in diuersaria feudali part. 1. §. nunc de altera à num. 99. fol. 63. column. 3. usque ad num. 119. Valascus de iure emphiteut. quest. 45. col. 1. Caldas Periera de nominat. emphiteu. lib. 2. quest. 12. sub num. 51. ex doctrina Bartoli in l. ut iuris iurandi, §. si liberi sub num. 9. vers. porro si poneremus, C. de operis libertorum, ratio horum est quia filiorum, etiam contemplatione censetur tale feudum concessum, & ita æque principaliter, unde omnes, & pater, & filius insimul, & pro indiviso possideant, & teneant feudum, seu medietas patri, & medietas filio censetur concessa, ut ait Rossentall, dicta conclus. 66. num. 25. ex Isernia, & Afflicto, tam in titulo de successione feudi, quam in titulo de alienatione paterni feudi, quibus positis.*

Respondetur ad contrariam objectionem, quoniam non est bona consequentia, pater potest filio præiudicare delinquendo, potest exheredare, ergo potest simpliciter per contrarium præiudicare, ut colligitur ex text. in l. cum apertissime, & in aut. heres, C. de secund. nupt. ubi potest mater filios exheredare à lucris ipsius debitis per transitum ad secunda vota, ibi (he res lucro cedunt liberis, licet heredes non sint patris, aut matris, aut utriusque, nisi fuerint ingrati, & probetur ingratitudo), & tamen mater in illis bonis non potest filijs præiudicare, iuxta vulg. tex. in l. fæmine, C. de secund. nupt. sed ratio hæc est, quia præsumitur Principem vocasse filios illius nomine proprio, dummodo patri non fuerit ingrati, ex dictis per Curtium de feudis regula 17. questionum num. 6. vers. contra tamne fol. 67. col. 2. sicuti pater non potest filijs præiudicare quoad ius patronatus liberti, l. 4. ff. de iure patronatus, l. ut iuris iurandi, §. si liberi, ff. de operis libertorum, nihilominus potest illos exheredare, ut per Bartolum in dicto §. si liberi sub num. 6. vers. porro, cum alijs apud Valascum de nominat. emphit. quest. 12. num. 51. lib. 2. Camill. de Curte dicto §. nunc de altera num. 103. fol. 64. col. 1. in principio, ratio vero quare per delictum patris contra dominum, filio præiudicium affertur, etiam in feudo ex pacto, & providentia eadem est, quia contristaretur dominus vi-

dens possideri feudum à filio patris infidelis, nam cum una caro reputetur pater, & filius, l. finali, C. de impuberum, & alijs substitut. proinde sicut pater est infidelis, præsumitur filium taliter esse, sicut præsumpta fidelitas patris defere filio feudum ex dictis per Camerarium in cap. 1. an agnatus num. 4. cum sequentibus, ex quibus apparet non recte argumentari de vno casu ad alium, cum maxima sit disparitas inter vnum, & alterum casum.

Hæc tamen quæ diximus in filio legitimo per rescriptum Principis locum non habent in filio legitimo per subsequens matrimonium, nam iste capax est successionis feudi, ita docent 37 Andreas in dicto cap. naturales num. 7. ad finem, & in constitut. sancimus col. 4. vers. querit glosa de matrimonijs contrahendis, Alvarotus num. 8. Afflicto num. 1. Barmacarius quest. 1. per totam, Pernus cons. 9. & 10. Cannetius in cap. si aliquem vers. sed quid si dicitur investitura num. 9. fol. 179. cum sequentibus, Cumia in cap. si aliquem verbo non communibus num. 32. Clarus in §. feudum quest. 82. num. 5. Tiraquellus de iure primogenituræ quest. 34. num. 53. Germani addentes ad Clarum, ubi supra liter. C. vers. sed quid si feudum ad finem, Misingerius centuria 5. observat. 42. 42. Pistorius lib. 2. quest. 41. num. 35. Molina de primogenitura Hispanorum lib. 3. cap. 3. num. 31. alter Molina de iustitia, & iure titulo de contrahibus disputat. 475. num. 13. Molfesius ad consuetud. Neapolitan. titulo de personis part. 2. quest. 10. num. 140. cum sequentibus, Galluppus par. 3. cap. 2. num. 21. Minadons in constitut. Regni in aliquibus verbo filiorum sub num. 1. fol. 14. Capriolus de successione. ab intestata lib. 1. num. 163. Petrus de Luna consilio 2. diuersorum Siculorum, Cardin. Tuscius practicarum tomo 5. verbo legitimatio conclus. 229. num. 13. cum sequentibus, Rossentall. de feudis tomo 1. cap. 7. conclus. 18. num. 1. cum seqq. plures apud addentes ad dictum cons. 1. diuersorum Siculorum sub prima additione, quoniam textus in §. reliqui auth. quibus modis naturales efficiantur sui, æquiparat ad idem filios legitimos, & naturales, & legitimatos per subsequens matrimonium, ibi (legitimum ius prebentes eis qui erant primitius naturales circa quorum successionem non laborauimus, semel enim eas efficientes legitimos, damus habere etiam successiones illas quas habent hi qui ab initio legitimi sunt, igitur si sunt quoad omnia

nia æquiparati legitimis, & naturalibus, dispositum in illis verificari debet in his legitimatis, arg. l. ut enim, ff. de seruo corrupto iuncta, l. si quis seruo, C. de furtis, ad quam sententiam videndus est *Præses Vrsinus de successione feudi part. 1. quest. 5. art. 1. à num. 21. & faciunt notare per me Theoremate.*

Quorum sententia procedit, etiam, in feudis concessis sub clausula de corpore legitime natis, vel procreatis, docent *Andr. Afflic. Landensis, Abbas, Ripa, Schrader, Vuesembec, Soccin. Comarruias, Alciatus, Intriglius, Clarus, Crassus, Mattheus, Gabriel, Capycius, & alij apud Rosenthal de feudis tomo 1. cap. 7. conclus. 28. num. 4. & seqq. Marefcottus lib. 3. variarum cap. 18. num. 5. & 6. & late num. 45. cum seqq. licet plures contradicant videndi apud Peregr. de fideicommissis art. 24. à nu. 14. vbi late discurret *Surd. decis. 319. & late post alios Merenda lib. 4. controuersiarum iuris cap. 17. per totum, vbi rationes afferuntur.**

Dubium tamèn elegans est quis præferendus sit in successione feudi, legitimus per subsequens matrimonium, maior respectu ortus, minor respectu legitimationis, an vero filius legitimus, & naturalis, prior quoad legitimationem, posterior quoad ortum finge casum, Titius habuit filium ex Berta, quam in concubinam habebat, postea contraxit matrimonium cum Seia ex qua ortus fuit filius legitimus, & naturalis, quo matrimonio dissoluto per mortem Seie, Titius matrimonium contraxit cum Berta, quam in concubinam primo loco tenebat, ob quod effectus fuit legitimus filius ex illis ortus, moritur Titius relicto feudo, qui ex his admittetur, posito quod viuatur iure Franchorum, ut solus primogenitus admittatur, & communem reperio sententiam dicentem præferri filium legitimum, & naturalem, ita *Joan. Andr. in cap. sine culpa de regulis iuris lib. 6. Andr. in dicto §. naturales, Ancharan. in cap. tanta nu. 12. Card. nu. 5. Henric. nu. 6. qui filij sint legitimi, Alexand. in l. gallus, §. & quid sit tantum nu. 19. Iason nu. 89. Soccin. nu. 28. ff. de liberis, & posthumis, Gomez. in l. 9. tauri nu. 63. Crassus communium opinionum lib. 2. cap. 5. quest. 9. late Tiraguel. de primogenitura hispanorum lib. 3. cap. 1. nu. 7. Garzia de nobilitate glosa 21. nu. 63. Petr. de Gregorio de concessione feudi par. 4. quest. 8. nu. 24. & 25. Minad. in consuet. in aliqui-*

*bus verbo filiorum n. 4. late probat hanc sententiam Dom. Francisc. Maria Prato facundissimus Orator, ac scriptor nemini secundus tomo 1. discept. forens. cap. 33. per totam, vbi omnibus argumentis Bammacarij contrarium dicentis in dicto cap. naturales quest. 4. doctè more suo, satisfacit, eandem sententiam tuentur Præses Vrsinus p. 1. quest. 4. art. 4. à nu. 7. est contra Bammacar. loca citato, ac plures alios quos sequitur, *Pascalis de viribus patrie potestatis par. 2. cap. 4. nu. Marta de success. legali quest. 11. art. 2. à nu. 21. Barbosa in collect. ad textum in dicto cap. tanta nu. 23. Fusar. de substitut. quest. 409. nu. 33. Pont. de matrimonio lib. 11. cap. 11. num. 8. latissime præceteris hanc sententiam tuetur doctus feudista Capanus in tractatu de vita, & militia quest. 9 per totam, vbi suam quandam allegationem affert fundamenta vtriusque sententiæ videnda sunt apud ipsos, & omnino videndus est Cumia in cap. si aliquem verbo maior natu à nu. 34. cum pluribus seqq. vbi omnia habebis.**

Verum ego dicerem, cum eodem Cumia loco citato num. 65. has dissensiones distinctionis fœdere concordari posse, nam aut agimus de feudo hæreditario, vel ex pacto, & providentia nouq, quod naturam hæreditarij retinet, ut supradixi, & procedit sententia dans prælationem filio legitimo per subsequens matrimonium, quoniam cum possit iæ illis pater filio legitimo præiudicare, nõ mirum si sit retrotractio ad tempus natiuitatis, si vero feudum fuerit ex pacto, & providentia antiquum, tunc denegatur retrotractio, quia per patrem præiudicari non potest, ut dixi, consequenter cum posterior sit quoad legitimationem, merito dicendum erit cum prima sententia, ut filius legitimus, & naturalis admittatur, ad successionem feudi, & non legitimus per subsequens matrimonium.

SUMMARY.

1. Femina de iure communi feudorum non sunt capaces successionis feudi.
2. Hæredum appellatione in materia feudali, solum masculi intelliguntur.
3. Femine repelluntur à successione feudi, etiã materni.
4. Naturalis non succedit patri in emphyteusi Ecclesiastica.

Tec 2

Quod

- Quod limitatur si dicta emphyteusis per prius fuisset concessa naturali.*
- 5 Initium rei spectandum est.
 - 6 Ponderatur textus in l. generaliter, §. cum autem, C. de instituc. & substituc.
 - 7 Feminae admittuntur ad successionem feudi feminini.
Et feudum femininum vocatur, quod conceditur sub tali inuestitura, ut femina ad illud admittantur, non quod femina fuerit concessum.
 - 8 Femina ex se non est capax successionis Regni, & adducitur exemplum, sed videas num. 13.
 - 9 Imperare difficillima res est.
 - 10 Rex eligitur, ut curam subditorum habeat, & plura erudita referuntur.
 - 11 Feminae dicuntur habere varium, & mutabile consilium.
Sed referuntur aliqui casus, in quibus mulierum consilia maximi ponderis fuerunt reputata.
 - 12 Referuntur quadam exempla, quibus ostenditur plura intervenisse mala Regnis, ob successionem feminarum.
 - 14 Officium sui natura personale est, & non transmittitur ad heredes, & femina ad illud non admittitur, & si Princeps vocauisset heredem morientis.
Quod tamen ultimum pluribus non placet, & ponderatur textus in cap. dilecti filij de arbitris.
Affertur adhuc textum responsio Pater Merollæ tomo 3. Theolog. moralis disput. 6. difficult. 9. num. 423. & Montani de regalibus officiis num. 17.
Et à fortiori femina succedit in officio, si in concessione fuerit dictum, ut possit servare per substitutum.
Sic data potestate nominandi, poterit nominari femina.
 - 15 Femina de iure Regni nostri fuerunt habilitata ad succedendum in feudis, masculis tamen in eodem gradu non existentibus.
Et primogenita admittitur, dummodo non fuerit dotata de bonis defuncti, quia per se cundogenitam excluditur non maritam.
 - 16 Et sufficit si dos fuerit promissa tantum.
 - 17 Dos promissa secundum aliquos non venit appellatione dotis, sed contrarium verius.
 - 18 Dotata dicitur filia per solam promissionem dotis.
 - 19 Primogenita dotata excluditur per secundogenitam virginem, quando ipsa sciente fuerit suo viro dos tradita, seu promissa.
Sed in dubio præsuntur uxorem scire.
 - 20 Viri solent omnia uxori communicare.
 - 21 Ponderatur nostra constitutio in aliquibus.
 - 22 Primogenita non excluditur si dotationi cū tradiderit.
 - 23 Mulier dicitur ratam habere dotationem per taciturnitatem.
 - 24 Primogenita dotata excluditur, licet reseruauerit sibi successionem.
Quod secus est si pater consenserit tali reservationi.
Dummodo feudum fuerit hereditarium, vel ex pacto, & providentia novum.
 - 25 Primogenita dotata dicitur, & excluditur, si frater suus alteri nubat, & dotem consenserit.
 - 26 Primogenita excluditur à successionem feudi, tam si habuerit dotem in contractu, quam in testamento, quod per Authorem refellitur.
 - 27 Ponderatur constitutio in aliquibus.
Quod non procedit si primogenita cum illa dote in testamento relicta se maritauerit.
 - 28 Statutum excludens filiam dotatam intelligitur à successionem, à quo dotata fuit.
 - 29 Verba recipiunt intellectum à subiecta materia.
 - 30 Primogenita exclusa à successionem feudi patris non excluditur à successionem feudi materni.
 - 31 Constitutio in aliquibus excludens filiam ob existentiam masculinam locum habet, tam in successionem patris, quam matris.
 - 32 Primogenita excluditur, etiam à successionem feudi materni, si de illius bonis fuerit dotata.
 - 33 Ratio restringit, & ampliat dispositionem ad casum, in quo ipsa conuenit.
 - 34 Pater succedit filio in feudis antiquis, vel si ab ipso fuerit filia refutatum.
 - 35 Affertur quadam ponderatio Præsidis Verini ad nostram constitutionem, & ab Authore refellitur.
 - 36 Dispositum in uno ex correlatiuis locum habet in altero.
 - 37 Extensio non dicitur, sed comprehensio, quoties militat eadem ratio.
 - 38 Primogenita dotata per virum ob suam pulchritudinem non excluditur per secundogenitam in capillis.

139 Idem

- 39 Idem dicimus si fuerit dotata ob suam nobilitatem.
- 40 Primogenita non excluditur si fuerit dotata per patrem de bonis à fratre ipsi relictis.
- 41 Legatum factum ab aua nepoti, dicitur illius contemplatione non patris.
- 42 Ponderatur textus in l. auus, ff. de iure dotium
In l. profectitia, §. si quis certam quantitatem, ff. eodem titulo.
- 43 Dos ab aua peruenta dicitur aduentitia secundum plures.
- 44 Ponderatur textus in l. dotem quam dedit, ff. de collatione bonorum.
Et adducitur responsio Præsidis Ursini, quam pluribus modis reicit Author.
- 45 Author aliter resoluit textum citatum.
- 46 Aua tenetur dotare neptem ex filia impotente.
- 47 Reiciuntur intellectus quorundam ad textum in dicta l. dotem quam dedit.
- 48 Primogenita minor potest petere restitutionem in integrum aduersus hanc dotationem tanquam lesa, cum excludatur à successione feudi.
- 49 Minor restituitur aduersus repudiatam hereditatem.
- 50 Minor restituitur, etiam aduersus lucrum amissum.
- 51 Referuntur quedam iura per Præsidem Ursinum ponderata, & ab Authore resoluuntur.
- 52 Dos dicitur adesse in contractu ex lesione existente.
- 53 Assertur quedam distinctio Præsidis Ursini ad questionem.
- 54 Assensus regis requiritur, quoties feudum alienatur ab illo, qui caret legitima successore.
Sed dicitur habere successorem, si ille iuuenis sit.
- 55 Minor poterit restitui in integrum aduersus legatum repudiatum sub conditione tamen factum eueniente conditione.
- 56 Feudatarius potest ad libitum disponere de feudo ex pacto, & providentia noua, cum consensu domini.
- 57 Creditor sub conditione creditor vocatur.
- 58 Legatarius sub conditione petit, cautio nem.
- 59 Creditores conditionales intimandi sunt in confessione inuentarii.
- 60 Renunciatio intelligitur rebus sibi stantibus.
Et non extenditur ad res ex noua causa superuenientes.
Et dicitur facta favore fratrum.

- 61 Ponderatur textus in contrarium in l. de fideicommissis, C. de transactionibus, & ab Authore resolvitur.
- 62 Lesio excluditur, quoties actus ex se tendit ad commodum, & incommodum.
- 63 Minor potest petere restitutionem in integrum aduersus transactionem non factam, si in iudicio succubuerit, sed Authori displicet.
- 64 Legitima feudi quanta sit remissive.
- 65 Primogenita dotata non excluditur si tempore obitus patris nullus existeret, ob quod successio fisco defereretur.
- 66 Idem dicimus si secundogenita esset adhuc maritata, & dotata.
- 67 Ponderatur textus in l. quod si alii legatur, ff. de adimendis legatis.
- 68 Neptis ex primogenita dotata excluditur per amitam secundogenitam non dotatam, sed virginem.

ARGUMENTVM.

Explicatur quomodo feminæ repellantur à successione feudi de iure communi feudorum, & quomodo fuerunt habitatae de iure Regni nostri per constitutiones in aliquibus, insuper latissime declaratur quando primogenita dotata, & maritata excludatur per secundogenitam in capillis, & ad veram intelligentiam reduci- tur dicta constitutio in aliquibus pro resolutione plurium questionum, in quibus multa considerata per Præsidem Ursinum de successione feudi, ab Authore impugnantur, denique si feminæ succedant in officiis, & Regnis, ubi plura eruditissima referuntur.

THEOREMA CIVIL.

E Numerauimus in præcedenti plures personas, quibus ius feudale successio nem denegauit, at quia de masculis ibi sermo fuit institutus, necesse est in præfenti de feminis agere, & nulli dubium est illas incapaces reputari per ius commune feudorum, vt in cap. 1. §. filia vero de successu feudi, cap. 1. §. hoc autem de his qui feudum dare possunt, docet Cuius in cap. si aliquem nu. 73. Hieron. Garzonius in tractatu de feminis ad feuda recipiendis, vel no. Tho-

Thomas de Marinis de feudis tit. de concess. fem. Curt. eodem tractatu par. 3. de femin. success. nu. 1. Intrigliol. de feudis centuria 1. quest. 6. nu. 15. Rosenthal in titulo de success. fem. ab intestato cap. 7. conclus. 31. cum pluribus seqq. ratio est, quia femina non potest pro domino pugnare dicto 5. hoc autem, quod procedit, licet feudum fuerit concessum pro se, & heredibus, quoniam in materia feudali heredum appellatione solum masculi intelliguntur, cap. 1. §. & si clientulus de alienat. feudi cum concord. Zazius de feudis par. 8. num. 16. Schrader, de feudis par. 7. cap. 4. nu. 2. Vultei de feudis lib. 1. cap. 9. nu. 28. Dyaren. de feudis cap. 10. nu. 2. Loffredus conf. 1. nu. 40. Gayl. lib. 2. obseruat. 159. nu. 1. Borcholt de feudis cap. 7. membro 2. nu. 34.

Dubium tamen est si hoc idem procedat in feudo materno, ut ad illud non admittatur filia femina, & dico illam adhuc excludi, sic constat reprobata opinione Oberti, & Gerardi, ex textu in cap. 1. de feudo femin. quem sic intelligunt glossa ibi, Andr. in cap. Imperialem de prohibita feudi alienat. per Feder. in illa questione si permessa alienatione dicatur permessa pignoriatio, Ardzon. in summa titulo de success. feudi cap. 137. vers. sed dubitatur, late hanc sententiam sustinet Minad. in constitut. Regni in aliquibus in principio nu. 9. Capyc. in sua inuestitura verbo maternum feudum, Camer. dicto cap. Imperialem lit. C. D. & E. pag. 47. late doctissimus Constl. Andr. de Georgio de feudis cap. 51. Preses Vrsinus de success. feudi p. 1. quest. 2. art. 1. a nu. 18. quibus addo Aponze omnino videndum de feudis l. 9. a nu. 27. usque ad 46. etenim dispensatio est stricti iuris cap. 1. de filiis Prashytorum lib. 6. igitur facta cum unica femina, cui Princeps concessit feudi inuelturam, trahi non debet ad alteram, alias largi teneret interpretationem.

Hæc tamen sententia plures tenet contradictores, eum contrarium dixerit glossa in cap. 1. §. filia vero verbo succedant de success. feudi, & in cap. §. & quia vidimus de his qui feudum dare possunt verbo frater, secuntur Jacob. de Belufo, Nicol. de Neapoli, Baldus, & Aluaret. in dicto cap. 1. sicut in simili, filius naturalis repellitur a successione emphyteusis Ecclesiasticæ, Bart. & Ripa in l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Sen. Conf. Tertull. Bald. in cap. que Ecclesiarum nu. 42. de constitut. & in l. generaliter, §. cum autem nu. 2. C. de institut. & substit. vbi Iason n. 9. col. ultima ante medium vers. ultimo diligenter signa,

Alexand. conf. 94. vol. 2. in fine vers. pro hoc adducit nu. 5. lib. 1. Clarus in §. emphyteusis quest. 30. nu. 1. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 2. tit. 9. nu. 4. vers. vera est igitur, Caldas Periera de nominat. emph. lib. 2. quest. 19. a nu. 12. cum seqq. late fundat Hierony. Gabriel conf. 84. a nu. 28. usque ad 56. lib. 2. Rota Romana apud Serafin. decis. 478. & diuersorum decis. 417. & 505. p. 1. & in recentioribus 435. nu. 10. p. Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 218. nu. 35. decisum in Rota Romana refert de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 97. per totum, Gama decis. 2. a n. 1. cum seqq.

Verum si per prius hæc emphyteusis fuerit concessa filio naturali, transibit ad alium naturalem, ita Baldus in dicta cap. que in Ecclesiarum col. penult. Ripam dicta l. ex facto, §. si quis rogatus il primo n. 66. vers. limita nisi ab Ecclesia, Card. Mantica loco citato nu. 10. decisum refert Gratianus dicto cap. 218. nu. 49. & 50. ratio est, quia facilius constituitur res quam producitur, l. qui furere, ff. de statu hominum, l. 1. §. quamuis, ff. de postulando l. cactus ff. de iudicijs, & in omni re initium erit spectandum, l. si procuratorem in principio, ff. mandati, l. 1. §. non solum circa finem, ff. de positi, l. Pomponius la second, ff. de negotijs gestis, l. si id quod, §. si filius familias, ff. pro socio, consequenter cum ad tale feudum fuerit femina admissa, nil noui inducitur, si successionem illius alteri femina concedamus, & sicut validum est hoc argumentum in emphyteusi, val idum adhuc erit iudicandum in feudo, interque currit sermo, ex notatis per Euerard. in loco de feudo ad emphyteusim, & contra.

At ego non discederem a prima sententia, nam opinio vocans filium naturalem ad successionem emphyteusis, quoties alteri naturali fuerit per prius concessa, plures habet contradictores legendos apud doctissimum Presid. Vrsin. de success. feud. p. 1. quest. 2. art. 2. num. 16. Caldas Periera dicta quest. 19. n. 20. & colligitur a simili ex textu in l. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substitut. vbi Iuris Conf. ait quod si testator filium naturalem heredem fecerit, illumque grauauerit de restituendo si sine filiis decesserit, defuncta non dicitur conditio si cum filio naturali decesserit, eo quod non videtur dispensasse per institutionem factam de filio naturali tantum, ibi (nisi isti liberi sine iusta sobole decesserint) quem textum ad hoc propositum inducunt Baldus, & Decius in cap. in presentia num.

47. de probat. Iason in l. sed si hac, §. liberos, ff. de inus vocando, sic non est bonum argumentum, concessit primo loco incapaci, ergo idem erit intelligendum de secundo.

Secundo (data opinione contraria, tanquam veridica,) est maxima disparitas inter vnum, & alterum casum, quoniam naturalis non est ex se inhabilis ad successionem emphiteusis, sed tantum ex quadam coniecturata mente, ut non non intelligatur de talibus loqui tanquam exois in iure, at quoties loquimur de feudo ad quod femina non admittuntur sunt ex se inhabiles, eò quòd non possunt pugnare pro domino, sic in primo casu potest dari coniectura in fauorem naturalis, cum videatur habilitatus, & cessare illa coniecturata mēs, secundo casu militat etiam ratio inhabilitatis ad pugnandum, ideò licet Princeps voluerit vni feminae concedere feudi inuestituram, non videtur de omni alia fuisse cogitatus.

7 Nihilominus si feudum esset femininum, tali casu femina non repellitur à successione feudi cap. 1. de natura successionis feudi, quod feudum femininum dicitur, non quando feudum fuerit concessum vni ex feminis ut dixi, sed quoties in inuestitura fuerit dictum posse feminas succedere, unde non bene dixit Preses Vrsinus loco citato num. 18. vers. sed contrariam sententiam appellando feudum femininum illud quod fuerit feminae concessum, sed requiritur expressum pactum, ut feminae ad illud admitti possint, ut bene aduertit Reg. de Ponte dicta l. 9. num. 36.

8 Elegans tamèn est difficultas, si hæc procedant in successione Regni, ut sicut excluditur à feudo, sic & à Regno, & reperio Horat. Montan. in tractatu de regalibus cap. 1. num. 21. dicentem præcisa omni lege Regni femina non est capax successionis, assignat rationem, quia Regna fuerit instituta, ut Rex præsit populo iudicet populum, & gerat bella populi, & uti Dux præcedat populum aduersus hostes, ut in lib. 1. Regum cap. 8. quorum femina incapax est, cum imbellis sit, imò maribus illam dominus subiecit, ut defendant, & tucantur, ait D. Thomas lib. 4. de regimine Principis cap. 6. unde iura ciuilia expellunt eam ab omnibus officiis, ut in l. 2. ff. de regulis iuris, proinde erecto Romano Regno post Romulum absque filiis vita functum, fuit electus Rex Numa Pompilius.

qui reliquit filiam, ei tamèn Regnum non fuit delatum, ut testatur Linius lib. 1. fol. 10. à tergo.

9 Quibus dictis per Montanum, addi potest illud Titi Lini dicentis homini potius deficiet ars regendi populos, quam de illis triumphare, ibi (excellenteribus ingenijs potius defuit ars, qua ciuem regant, quamqua hostem superent,) quoniam alijs imperare summum difficillius est, ex dictis per D. Chrysost. in epistola vltima ad Corinthios sermone 15. ibi (imperare non solum dignitas est, imò ars est, artium omnium summa), & D. Gregor. Nazianz. in apolo. in principio, ait hæc verba (mibi videtur ars artium, & scientia scientiarum hominem regere animal tam varium, & multiplex,) & D. Thomas de regim. princip. cap. 14. sic discurret (inter omnes artes viuendi, & regendi ars amplior, & superior est,) & D. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 5. cap. 12. refert verba Virgilij dicentis (te regere Imperio populos Romana memento, Hæ tibi erunt artes) & faciunt verba illa Reg. cap. 8. lib. 1. (Rex erit super, nos, & iudicabit nos, & egredietur ante nos & pugnabit bella nostra pro nobis.)

Ratio est, quia Rex non eligitur, suæ commoditatis causa, sed ut subditorum curam habeat, ut aureis literis scriptum reliquit Seneca in lib. de consolatio. ad Polib. 26. ibi (omnium domos illius vigilia defendant omnium otium illius labor, omnium delitias illius industria, omnium vacationum, illius occupatio,) & Socrates dixit (Rex eligitur non ut sui ipsius curam habeat, & se se molliter curet, sed ut per ipsum ij, qui elegerunt bene beateque viuant,) & Plinius in panegyrico ad Traianum per sequentia carmina rectè describit,

Qui ciues seruat, qui publica commoda curat.

Qui ex priuatorum cuncta salute facit Durima quem patria, & populis discrimina tangunt

Numen non Princeps iure vocandus erit.

Et Claudius ad Honor. hæc alia scripsit carmina.

Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis

Non tibi, nec tua te moneant, sed publica damna.

Et Iacob à Brucxangermunde in aphorismis politicis desumptis ex dicto panegy. Plinij aphorismo 10. hæc tradit carmina.

Hac etenim Reges olim sunt sine creati Dicere ius populis, iniustaq; tollere facta Non sua, sed patria, subiectorumq; tueri. pro-

proinde Cicero de republica ait Principis proprium esse beatos facere ciues suos, in illis verbis (hæc una, beatitas ciuium Principi proposita esse debet, ut ea opibus firma, copiis locuplex, gloria ampla, virtute honesta sit, atque is Princeps,) & Lypsius lib. 2. polit. cap. 6. dixit (verus bonusque qui intendit, vigilat, & scit, maximo imperio, maximam curam inesse, cuius vigilantia omnium sonnos defendit, omnium ocium illius occupatio,) quæ omnia agnoscens Rex Macedon. Antig. maxime indignatus cum filio immoderate imperante in hæc verba prorupit (an ignoras, fili mi Regnum nostrum nobilem esse seruitutem,) ita A Elianus var. histor. lib. 2. quæ melius considerans Sanctissimus ille Dux Moyses maxime contristatus fuit, audiens à Deo fuisse sibi onus impositum regendi populum suum per desertum, qua de causa, his verbis exclamauit (cur affixisti seruum tuum? cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me,) & paulò post inquit (nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem? aut genui eam, ut dicas mihi porta eos,) Num. cap. 11. & 12. plura afferrem, nisi prolixior ad alia viderer.

Quæ considerata in mulieribus non sic de facili inueniuntur, quod enim bonum consilium mulier tradere potest, si semper varium, & mutabile habet, iuxta illud Virg. lib. 4. (varium, & mutabile semper, femina, & Terentii in Hecira) itidem mulieres sunt, ut pueri leui sententia, quod scite Baptista Mantuanus Egloga 4. significauit, dicens (femina cæcioco res mira) simillima vento est, qui trahit expellens mendaci nubila. statu,) & Seneca lib. 1. de remedijs fortuitorum circa finem, inquit (nihil tam mobile, quam feminarum, voluntas, nihil tam vagum) & Tibullus de Neera lib. 4. quibus

Sed flecti poterit, mens est mutabilis illi
& ad propositum facie sententia illa
Salmonensis Epist. 18.

Ut corpus teneris, sic mēs infirma puellis
& vocis erymon demonstrat, mulier enim quasi mollis à mentis mollitie dicta est, cap. adam 33. quest. 5. cap. quod propefisti 32. quest. 7. 8. prohibemus vers. nonimus auth. de triente, & semisse, inde Plantum in balchi ait (miserius nihil est, quam mulier,) & Seneca Herculi fure dicte (quemcumque fortem videris, miserum neges,) plura refert eruditissimus noster Frascisc. de Petris lib. 1. f. stiuarum lectionum cap. 1. à num. 5. quæ omnia vnico tantum verbo explicauit Salom. Proverb. 31. (mu-

liorem fortem quis inueniet,) & Eccles. cap. 42. in illis verbis (melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens,) consequenter si necessaria ad regimen deficere videtur in femina, merito dicendum erit illam fore repellendam à successione Regni.

Scio tamen aliquando mulierum consilia magni fuisse momenti, sic scribit Plutarchus fuisse seruatum apud Lacedæmonios, & Cornel. Tacit. de moribus Germanorum, scribit apud illos mulierum consilia numquam fuisse neglecta, in illis verbis (memoria producitur quasdam acies inclinatam iam, & labentes à feminis fuisse restitutas constantia præcum, & obiecta pectorum, & monstrata quo minus captiuitate, quam longe impatientius faminarum suarum nomine timent, adedunt efficacius obligentur animi ciuitatum, quibus inter obsides puellæ quoque nobiles imperantur, in esse quin etiam sanctum aliquid, & prouidum putat, nec ut consilia earum spernantur, aut responsa negligunt,) & eruditissimus omni æuo laudandus Anreus Robert. rerum iudicatarum lib. 2. cap. 4. fol. 351. ait in tanta exillimatione fuisse habita in Gallia mulierum consilia, ut facto federe inter Annibalem, & Gallos, convenit, ut si quæ dissidia inter eos orirentur haberent mulieres gallas iudices, & arbitras controuersiarum, & si aliquis plura videre voluerit de laudibus mulierum, adeat eruditissimum illud virum Cassan. in cathalogo gloriæ mundi qui par. 2. considerat. 3. cum pluribus seqq. infinita refert exempla circa magnitudinē mulierum, tamen hæc, & si vera sint, raro accidunt ad quæ iura nostra non adaptantur, vulgata regula in l. nam ad ea, ff. de condit. & demonstr.

Hanc eandem sententiam exclusiua faminarum à successione Regni. tueretur Bodinus de republica lib. 6. cap. 5. & in methodo historica cap. 65. massiliensium, dicens non debere in Regno imperare, quæ vnico viro subdita inuenitur, quoniam non amitteret Regni gubernationem ob virum ductum obseruat subtilissimus Theologus Gabriel Vassquez par. 2. dispu. 153. cap. 3. & videndus est Gell. lib. 2. noct. attic. cap. 2. proinde displicuit D. Chrysost. homil. 4. super cap. 2. Platonis, sensus introducentis mulieres inter actiones pertinentes ad agilitatem hominum, & Seuerus Sulpitius lib. 1. histor. sacra affirmat tempore quo Debora tradidit populum Dei, fuisse pro certo affirmatum ducibus confitendum esse, si-

cut

cue muliebris auxiliis, ibi, adeo nihil spei in eorum ducibus erat, ut muliebri auxilio defenderentur. & legimus in *Isaia* 3. fuisse per dictum Prophetam obiurgatum populo Iudaico dicentem se mulieres gubernantes habere.

Plura refert *Bodinus* loco citato, & inter alia quædam lacrymanda exempla orta ob successionem Regni collatam in feminam, quoniam 4. *Regum* 11. legitur Semiramis postquam obtinuit dominium Assyriorum à Rege pro vno tantum die, iussit illum occidi, & 2. *Paralip.* 22. dicitur quod Atalia Regina Iudeorum, cum vidisset mortuum filium Oco- niam, iussit omnes Principes sanguinis occidi, de Regina Ioanna, & aliis apud ipsum, eo magis, quia si illa nubere velit si ducit vassallum insurgit invidia inter pares, si exterum, & Principatus ad exteram nationem facit transitum, quæ de causa solent oriri dissensiones, & seditiones, unde *Philippus Comines lib. 8. commentariorum in fine*, inquit Dei providentia observari in Regno Gallie legem salicam prohibentem successionem Regni feminis.

13 Nihilominus eruditissimus Frater Ioan. Marquez in suo libro 1. de gubernatore Christiano cap. 3. §. 2. contrarium defendit adducens exempla, quomodo plura, & diuersa Regna steterunt sub gubernatione feminarum, legenda apud ipsum, cui addo *Petrum Gregor. Tolosanum lib. 7. de republica cap. 11.* qui post multa argumenta pro utraque sententia huic vicinæ adhæret, & sequitur *Zechus in politica lib. 1. cap. 3. nu. 7.* cui ego adhæreo, argumenta & rationes omitto, cum omnes fuerint allatæ per *Tolosanum* loco citato.

Ex dictis oritur alia difficultas si femina succedat in officiis, & plures. 14 Tres dixerunt excludi, eò quod officij natura personalis est, & ad hæreses non transmissibilis, ut docent *Baldus in l. 3. §. & si quis n. 8. C. communia delegatis*, *Paul. de Castro, Imola, & Aretm. in l. maritum, ff. soluto matrimonio*, & requiritur personæ industriam, colligitur ex textu in *h. consilio, ff. de curatore furiosæ*, proinde si Rex in vno alio ruit naturam vocat hæredem morientis, non intelligitur voluisse in alio alterare feminam vocando, hanc sententiam defendunt *Marin. Freccia lib. 2. de subfendis aut. l. q. 5. r. Reg. de Pont. de potestate Proregis tit. de diuersis prouisionibus rub. de potest. substit. nu. 4.* *Reg. Tappia in commentario l. finalis, ff. de consili. Princi-*

pum p. 2. cap. 3. n. 54. latè Mastrill. de magistratibus lib. 2. cap. 4.

Verum *Horat. Montan. de regalibus in titulo reg. officiis nu. 16. & 17. contrarium passim seruari testatur, sequitur Reg. Romanus cens. 63. vol. 2. Staibanus senior cons. 19. nu. 17. Anton. Iacob. Manrus allegat. 43. Fontanell. decis. 252. & 253. Phæbus decis. 96. num. 10. desumit rationem Montan. ex textu in cap. dilecti filij de arbitris, ubi factio compromisso in feminam, & per eam lato laudo, orta dissensione circa inualiditatem laudi Summus Pontifex ait, quod licet femina repellatur à publicis officiis de iure, tamèn cū inspecta consuetudine illius Regni femina habeat iurisdictionem in subditos suos valide poterant laudum proferre, vnde ait, quod cum de iure Regni nostri femina fuerit habilitata ad successionem feudi, ut in *constitut. Regni in aliquibus, & in constitut. ut de successione*, merito dicendum erit fuisse habilitatam ad officium, & sic currit argumentum seu dispositio textus in dicto cap. dilecti.*

Nihilominus religiosissimus, ac infimus, doctissimus P. Merolla tomo 3. theologiae moralis disput. 6. de privilegijs difficult. 9. num. 423. ait hoc argumentum Montanè desumptum ex dicto cap. dilecti filij, non facere ad casum nostrum, quoniam ibi supponit Summus Pontifex feminam illam habere iurisdictionem in dominium, proinde validum fuerit laudum, quod extendi non poterit ad aliam feminam iurisdictionem non habentem, & si capacem, quàm responsum per prius sentiens, *Freccia loco citato adducit, eandem sententiam defendunt Mastrillus de magistratibus lib. 2. cap. 4. Pascales de patria potest. part. 4. cap. 9. num. 59. Reg. Tappia de constitut. Principum par. 2. cap. 3. nu. 14. Nauar. decis. 70. nu. 9. Glurba obseruat. 110. n. 16. cum seqq.*

Cui occurrit *Montanus* loco citato, dicens, & est vera responsio, hoc tantum desumi ex illo textu, scilicet erat difficultas circa validitatem laudi, eò quod tamquam femina repellatur à publicis officiis, nihilominus Summus Pontifex statuit valere, cum ex consuetudine illius Regni femina iurisdictionem habet, ex quibus verbis colligitur argumentum de capacitate iurisdictionis ad capacitatem publici officij, inde bene arguit *Montan.* in Regno nostro femina est habilitata ad habendam iurisdictionem, ergo ad officium possidendum, sic quando Rex alterauit naturam officij vocando, etiam

heredes; dicitur tacite vocasse feminas.

Quæ opinio à fortiori procedit, si in concessione officij fuerit expressum per Regem posse quem seruire per substitutum, ita Montan. loco citato vers. eo potius, sequitur in hoc P. Merolla ubi supra num. 426, & à fortiori procederet si officium concessum infendum, nam cum ad illud sint habilitatæ in Regno nostro, videtur de officio in illius naturam concessio Princeps loqui Montanus nu. 17. vers. ampliat, Merolla num. 423. circa medium vers. opinio autem Montani, dicens idem, procedere si officium fuerit concessum pro heredibus quibuscumque, arguens de feudo sub hoc modo concessio transeunte ad feminas ex dictis per Thesaur. decis. 227. num. 13.

Ampliat, idem Montanus loco citato num. 17. ut si quis habuerit potestatem nominandi ad officium, poterit feminam nominare, nam si potest ab intestato illud habere ex dictis supra, poterit etiam habere ex nominatione, quod tamen non admittunt plures relati per Patrem Merollam, ubi supra num. 425. sed hoc incidit in primum.

Redeundo ad nostram materiam dicimus feminam de iure Regni nostri fuisse habilitatam ad successionem feudi masculis tamèn in æquali gradu non existentibus, ut in dicta constitut. in aliquibus, & ut de successione, & inter feminas locum etiam habebit primogenitura, itaut filia primogenita tantum admittatur dummodo non fuerit dotata de bonis ipsius defuncti patris, nam tunc ipsa exclusa admitteretur secundogenita non maritata, sed in capitulis, ut in dicta constitut. ut de successione vers. filie autem, vnde requiritur, quod fuerit dotata de bonis illius, de cuius successione agitur, ut ex Andr. in dicta constitut. verbo coniugata, & dotata, ubi Afflict. num. 8. pluribus fundat Consiliarius Theodorus allegat. 80. num. 1. cum sequentibus, Fabius de Anna cons. 8. num. 1. & 2. Bilotta conclus. feudali 4. num. 1. cum sequentibus, Camil. de Medicis cons. 61. num. 7. & 20.

Sed dubium est si reperiatur dorem fuisse tantum promissam, sed non solutam, an tali casu excludatur primogenita tamquam dotata, & reperio, Andr. in dicta constitut. verbo coniugata dicentem, adhuc excludi, quem secuntur Afflict. in cap. 1. num. 79. de natura successionis feudi, Lancea in cap. si aliquem quest. 8. num. 109.

Cum in eodem cap. verbo maritata quest. 10. num. 311. cum seqq. latè Præses Vrsinus de successione feudi p. 3. quest. 1. art. 2. per totum, quoniam dos promissa dos dicitur, ut probatur in rubro, & nigro, C. de dotis promissione, l. si pro dote, & l. si ad exactiorem, ff. de iure dotium.

Incontrarium tamèn videntur multa facere, quoniam nostra constitutio loquitur de dotata, quod dotis nomen non conuenit promissæ tantum, numeratio enim dotem facit non promissio, l. 1. C. de dote causa non numerata. cum datur ad matrimonij onera sustinenda, quibus dos promissa non deseruit, inde asserendum erit non venire sub appellatione dotis & colligitur, ex l. de diuisione, ff. soluto mat. l. dotale, ff. de fundo dotali, quibus habetur res non dici dotalis antequam sint traditæ, facit etiam textus in l. Titio, §. Titio, ff. de conditionibus, & demonstrat. & quod dos promissa non veniat sub generali nomine dotis dixerunt Bart. in l. 1. num. 16. Socin. num. 34. ff. soluto mat. plures citat Barbof. in rubrica 4. ff. eodem titulo, latè Card. Mantica de ta citis, & ambiguis conuent. lib. 12. tit. 4. per totum, ubi pluribus respondet.

Verum ego non discederem à prima sententia, ultra enim quod asseri posset dotem promissam dotem dici, ut tenent Ripa in l. 1. nu. 18. Bolognet. num. 144. Alexand. num. 36. ff. soluto mat. Tiraquell. lib. 2. de retractu ad finem tituli num. 32. latè Valasc. consultat. 3. à num. 1. Facchin. lib. 10. controuersiarum cap. 24. Vacconius lib. 5. d. clauationum iuri cap. 93. num. 8. dicens dupliciter hoc posse intelligi, scilicet si dotis nomen accipitur in genere, vel in specie, primo casu comprehenditur, quoniam diuiditur postea inter dotem promissam, & datam, statum non loquitur de dote data, sed in genere, consequenter comprehendit utramque speciem, sicut animal est genus, cui si adiciatur rationalitas vocabitur animal rationale, si irrationabilitas, appellatur altera species, idest animal irrationale, sed valet dicere, animal in genere comprehendit utramque speciem rationalitatis, & irrationabilitatis, sic doti in genere applicatur utraque species proinde plures Doctores dixerunt sub statuto dictante de lucro dotis comprehendendi dorè promissam tantum, legendi apud Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 5. per totum, ubi plures distinguit casus.

Et licet contrariis obiectionibus latè occurrat Præses Vrsinus loco citato, tamèn meo

meo iudicio vnica sufficiens iudicatur, qua omnia argumenta dilui possunt videlicet hæc omnia essent agitanda, quoties nostra constitutio loqueretur de dote, at loquitur de dotata, vt non admittatur, proindè erit intelligenda. 18 de dote promissa, etenim dotata dicitur filia iuxta text. in l. cum post, §. 1. ff. de administrat. tutorum, l. 1. C. de collatione dotis, l. filia dotem, & in auth. quod locum, C. de collationibus, vnde bene dixit Soc. conf. 92 vol. 1. post Angelum conf. 58. Brun. in statuto stantibus masculis ar. 6. memb. 4. quest. 7. quod si statutum exigeret dotem non posset extendi, seu intelligi de dote promissa, sequitur Cumia loco citato nu. 317. vers. sicut etiam.

Aduerti tamèn debet hæc procedere, si promissio dotis fuerit, facta filia, vel eius marito ipsa sciente, vnde si fuerit ignorans non excluderetur, Andr. in dicto cap. 1. de natura successionis feudi nu. 24. Petrus de Gregor. de concessione feudi p. 4. quest. 5. nu. 36. vbi Mastrillus in addit. lit. I. Surdus conf. 45. à nu. 43. post alios Aponte conf. 10. nu. 2. par. 1. eo quia ignorans numquam obligatur, l. generali, C. de tabul. lib. 10 l. si ignorans, ff. locati, l. ex maleficio, vbi glosa verbo ignorans, ff. de aff. & obligat. & ex facto vnus non debet alteri præiudicium oriri, l. non debet alteri, l. id quod nostrum, ff. de regulis iuris, imò Pras. Vrsin. loco citato art. 6. per totum, ait quod in dubio præsumitur filiam, fuisse per patrem dotatam, nam in concernentibus ad matrimonium iura præsumunt mulierem scire omnia per patrem facta, l. si legibus, C. de Episcopali audientia, ibi (hoc idem mulierem, vel parentes eius cognouisse, sibi debeant imputare,) & in dubio præsumitur non ignorare uxorem, quod eius vir scit, glosa in l. aut que aliter, §. sed & seruius, ff. quod vi, aut clam, & in l. 2. C. quando, & quibus quarta pars debeatur lib. 1. verbo iurata fide, Bal. in l. parentes nu. 16. & in l. si quis in hoc, C. de Episcopis, & clericis, solent enim viri 20 omnia vxoribus communicare, ait Iustin. Imperat. in auth. de restitut. & ea quæ parit, & colligitur ex Aristot. lib. 2. ethic. ibi (dulcem esse collocactionem viri, & vxoris, quasi inter se conferant omnia,) & ex Cicerone lib. 5. Epistolar. famil. epistola 6. ibi (Lentulum virum grauissimum sua ipsius intima consilia Cornelia vxori sue communicasse,) de quibus videndus est Tiracuell. ad leg. 12. connub. glosa 1. à nu. 1. nam si vicinus præsumitur scire facta vicini, l. quædam gradus in fine, ff. vnde cognati, l. de

tutela, C. de in integrum restitutione, l. vicinis C. de nuptijs, l. 1. ff. de fluminibus, Bartolus in auth. ingressi nu. finali, C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Menoch. lib. 1. præsump. 78. nu. 8. itaut transferat onus probandi contrarium in aduersarium ex dictis per Roland. à Valle conf. 19. nu. 39. lib. 1.

Tamèn hæc sententia est contra Andr. in cap. 1. de natura successionis feudi, dicentis in vxore præsumi ignorantiam, & sic sibi nullum inferri præiudicium sequitur, Cumia in dicto cap. si aliquæ verbo maritata n. 189. & 195. vers. tu dic quod prima verior est, & nu. 196. ait quod procedunt dicta quoties agitur de lucro captando non de damno euitando, adducens text. in l. cum is primo responso, vbi glosa Bart. & Doctores, & in l. sed etiam si me putem, vbi glosa. & alij, ff. de condit. & demonstrat. secundo posset responderi illa locum habere in actibus momentaneis, vt est testamentum, seu contractus, ita resoluit Bald. in l. conuenticula nu. 7. C. de Episcopis, & clericis, & in l. 1. nu. 3. C. de collus. detegenda, Paul. de Castro in l. 1. nu. 21. ff. si certum petatur, Alexand. conf. 138. nu. 9. vol. 7. & conf. 80. n. 7. vol. 2. Gabriel com. conclus. in titulo de præsump. conclu. 6. nu. 19. & 24. Menoch. lib. 6. præsump. 24. nu. 4. Reg. Valenzuola to. 2. conf. 119. nu. 139. sed tantum in successiuis, quod non est in casu nostro, vel iura illa intelliguntur quoad scientiam cognationis, & quoad processum naturæ coniuncti sic enim locuntur, & ponderat Bald. in l. quoniam, C. de iure deliberandi, Alexand. conf. 71. nu. 6. vol. 1. Roland. à Valle conf. 3. nu. 10 vol. 1. cum alijs apud Valenz. loco citato.

Nihilominus ego dicerem, cum prima sententia docente filiam excludi, 21 non tamen ex rationibus consideratis, sed ex vnica quæ meo iudicio irrefragabilis videretur, nam constitutio nostra excludit filiam hanc primogenitam, quia tamquam dotata non debet succedere, & sic considerauit ly dotationem in genere nullam faciendo mentionem de scientia, seu ignorantia, igitur non erit facienda interpretatio de scientia, aut ignorantia, iuxta vulgatam regulam leges fore intelligendas in sensu de quo expresse locuntur, & non per subauditos intellectus.

Sed posset aliquis de facili replicare, dicendo non sufficere solam dotationem, sed simul scientiam requiri, eo quia poterit filia primogenita velle non dotari, 22 & contradicere, ita vt si fuerit dos so-

lura viro contradicente ipsa, facta casu successionis feudi, ab illo non excluderetur, ita *Andr. in dicto cap. 1. nu. 24. de natura successionis feudi*, latè *Præses Vrsinus de successione feudi p. 3. quest. 1. art. 3.* consequenter si contradicendo dotationi poterit sibi reservare ius succedendi, asserendum erit scientiam requiri, alias posset dari casus, quo non contradicit ob ignorantiam.

Facilis tamèn est responsio, quoniam *Blascus Lancea in dicto cap. si aliquem quest. 19.* ait periculosam esse hanc *Andræ* sententiam, ob eandem rationem, per me supra assignatam, scilicet constitutionem require filiam nuptam & dotatam, imò retento dicto *Andræ* non sequitur requiri scientiam dotatæ, quod colligitur ex ratione assignata per *Andr. loco citato*, dicentem idè admittere filiam ad successionem, quia stante contradictione facta dotationi nulla sibi quæreretur actio ad dotem soluto matrimonio, arg. *textus in l. tali, §. finali, ff. de iure dotium*, quæ ratio cessat stante dotatione facta nulla existente contradictione, nam acquireretur actio ad dotem soluto matrimonio, consequenter bene asserimus supra nullam scientiam requiri.

Quæ à fortiori procedunt si fuerit dos promissa, aut soluta viro sciente filia, & non contradicente, docet *Lancea loco citato*, nam mulier sciens matrimonium, & dotis constitutionem, illud ratum habere censetur ex *textu in l. si filius ubi Bartol. & Doctores, ff. ad Maced. & in l. quod enim, ff. rem ratam haberi, præcipuè si longo tempore mulier tacuerit, si quidem ex temporis diuturnitate præsumitur consensus, l. qui aliena, §. 1. ff. de acquirenda hereditate, l. filius, ff. de petitione hereditatis*, notant *Bartol. in l. gerit in fine, ff. de acquirenda hereditate, Crauet. conf. 204. nu. 9.* latè probat *Cumia dicto cap. si aliquem verbo maritata quest. 7. per totam*, ubi plura refert pro contraria sententia.

Ex dictis oritur, quod si mulier sciens se fuisse dotatam reservaverit sibi ius succedendi, adhuc tali reservatione existente excluderetur, quoniam esset reservatio contraria facta, contra *textum in l. quod sciens, ff. de cōdictione indebiti cap. sub certa de iud. cap. cum Marcus de constitut. & nō debet esse in facultate exclusi statuto derogare, per suā reservationē, iuxta textum in l. nemo potest, ff. de leg. 1. Brunus in statuto exclusivo feminarum art.*

6. membro 4. nu. 252. *Andr. in cap. 2. de natura successu feudi*, & in his terminis docet *Cumia loco citato nu. 209. cum sequentibus, Anna conf. 8. nu. 2. & 3. Aponte conf. 10. nu. 16. & conf. 21. nu. 39. lib. 1. Bilotta conclus. feudali 4. nu. 3. & 4. Præses Vrsinus p. 3. q. 1. art. 10. nu. 18. in fine.*

At si huic protestationi pater consensum præstiterit, dici poterit filiam non excludi à successionem feudi per sortorem secundogenitam in capillis, quia ex tali consensu adhibito oritur præiudicium patri, & suo hæredi, sic docet *Camill. Medices conf. 61. à nu. 8. usque ad 19. sequitur de Marinis lib. 1. quotidian. cap. 126. à nu. 40.* quod intelligo in feudo hæreditario, vel ex pacto, & providentia, sed nouo, nam si esset antiquum, pater non posset filię secundogenitæ præiudicare, & ad hunc articulum omnino videndus est *Cumia loco cit. à n. 222. cum pluribus seq. ubi latissime examinat, & in fine concludit non iuvare protestationi consensum adhibitum per patrem dotantem, fundamenta ad partes non pondero, ut de omnibus alijs sermonem institui, cum in principio promiserim hoc caput methodice tractare.*

Sed *Andr. in dicta constitut. ut de successu verbis coniugata*, mouet elegans 25 dubium, ponas quod duo parètes filias nuptui tradunt filijs suis ad inuicem, puto pater meus nuptui tradit sortorem meam cum Caio, & pater Caij nuptui dat filiam suam Titio fratri meo, si tali casu veraq; filia excludatur à successionem feudi, & respondet negative, eo quia nulla dicitur dotata, verum, si adfuerit dotis promissio, & uterque ad inuicem compensauerit quantitatem promissam, locus daretur nostræ constitutioni, cum utraque pro dotata reputeretur, sequitur noster *de Marinis dicto cap. 126. num. 39. Cumia in cap. si aliquem verbo maritata, num. 356. & 357. & ego ad hoc addo notabilem decisionem Ioa. Petri Fontanel. 561. per totam tomo 2. ubi decisum refert data tali promissione, & facta ad inuicem compensatione, vnaquæque ex filiabus dotata dicitur, & facta casu dissolutionis matrimonij, poterit superstes agere pro restitutione dotis promissæ, & nulla obstat exceptio non numeratæ dotis.*

Dubium est si dos non fuerit promissa in contractu causa contrahendi matrimonium, sed tantum in testamento per patrem relicta, & nullum est secutum matrimonium, si militet no-

stra constitutio exclusiua filie primogenite dotate, & aliqui dixerunt excludi, nam idem est quod dos constituta fuerit in contractu, vel in testamento legata, iuxta Bartoli doctrinam, in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonstrat. & in l. non est matrimonium, ff. de ritu nuptiarum, in l. qui pupillam, ff. de adulterijs, & in l. cum plures, §. cum tutor, ff. de administratione tutorum, secuntur Baldus in l. si pater nu. 2. C. de sponsalibus, & in l. finali nu. 2. de consuetudine, Ioan. Annib. in rubrica, ff. soluto mat. nu. 30. 141. & 481. Ruinus conf. 65. per totum lib. 3. cum alijs apud Brun. in statuto exclusiua femina. 4. membro 6. art. princip. quest. 17. nu. 272. cum seqq. consequenter si nostra constitutio excludit filiam dotatam, intelligenda erit etiam de dote in testamento legata, & videntur facere iura in l. qui pupillam, ff. de adulterijs, vbi Marcell. Iuris Conf. equiparat filiam dotatam, a patre in vita cum dotata in testamento, ibi (duxerit uxorem non a patre desponsatam, vel destinatam, vel in testamento denominatam.) & in l. non est matrimonium, ff. de ritu nuptiarum, ibi (non est matrimonium si tutor, vel curator pupillam suam intra vigesimum quintum annum non desponsatam a patre neque testamento destinatam.)

At Petrus de Gregor. de concessione feudi p. 4. quest. 5. nu. 7. ait filiam istam non excludi secuntur Lancea in cap. si aliquem quest. 23. nu. 154. Cumia verbo maritata nu. 290. cum pluribus sequentibus, & ego huic sententiae adhererem, si indicium proferre deberem, (& omis pluribus rationibus, ac fundamentis per Cumiam consideratis omnino videndum in hoc dubio, eo quia latissime pro vtraque sententia rationes ponderauit a nu. 244 usque ad 311.) desumitur ex eadem constitutione, qua statuitur filiam primogenitam excludi, dummodo fuerit coniugata, & dotata, ibi (coniugata, & dotata a fratrum successione repelluntur,) & in vers. caterum (coniugatas, & dotatas) igitur non sufficit quod fuerit dotata, sed requiritur copulatiue quod fuerit coniugata, & sic omnia alia videntur prospicere questionem, quando statutum solum dotatam excluderet ex adductis per Thesaur. decis. 101. per totam, at in casu nostro non agitur de sola dotata, sed coniugata simul, proinde cessant considerata per aduersarios.

Aduerti tamen debet, quod si hæc filia agnosceret legatum sibi per patrem factum, excluderetur a successione, eo

magis si cum illo se maritauerit, vt colligitur ex prag. 1. sub titulo de feudis.

Ex dictis oritur resolutio alterius questionis, quam inter quosdam nostri Sac. Conf. patronos altercari audiui, si filia dotata, & coniugata, quæ repellitur a successione feudi paterni repellatur etiam a successione feudi materni, & dico quod si fuerit dotata de bonis patris tantum, admitteretur ad successionem feudi materni, eo quod statutum dictans feminas dotatas excludi recipit intellectum, vt 28 de bonis dotantis intelligatur, iuxta notata communiter per Doctores, in l. 1. C. de legitimis heredibus, docent Cornueus conf. 74. n. 15. vol. 1. Paulus de Castro conf. 83. col. 2. vers. nam statutum vol. 2. Socinus conf. 30. col. 9. vers. quod autem prædicto modo, & conf. 241. col. 11. vers. nam statutum, latè Thesaur. decis. 62. cum infinitis adductis per Gabriel. com. conclus. lib. 6. tit. de statutis conclus. 6.

Et licet in nostra constitutione, §. filia autem generaliter fiat sermo, vt filia dotata de paternis bonis excludatur a successione feudi, tamen verba illa generalia recipiant interpretationem a subiecta materia, de qua fit sermo, scilicet vt excludatur a feudo paterno, verba 29 enim semper intelliguntur secundum subiectam materiam, l. insulam, ff. de præscrip. l. si stipulatus, ff. de usuris, l. si rno, ff. locati, l. si olei, vbi Bart. C. eodem, Cephal. conf. 256. nu. 33. Becc. conf. 88. nu. 12. vol. 1. Socin. conf. 1. nu. 120. vol. 1. Berons conf. 66. nu. 14. & conf. 105. n. 24. vol. cum alijs apud Surd. de alimentis titulo 5. quest. 1. nu. 4. vnde cum fiat sermo de dotatione facta per patrem, quando sequitur sermo de exclusionem intelligi debet de feudis paternis tantum, secundo verba dubia declarationem recipiunt ex præcedentibus, & è contra, l. si stipulatus, ff. de usuris, eo magis quia in dicto §. filia autem dicitur (filias post mortem patris domi manentes,) igitur quando fit mentio de exclusionem intelligenda erit nostra constitutio de feudo paterno tantum, non materno, sic in nostris terminis docent Andr. in dicta constitut. vt de successione verbo coniugata, & dotata, & in constitut. in aliquibus verbo maritata, Loffredus in cap. 1. col. 2. vers. an filia dotata de natura successionis feudi fol. 49. Pernus cõs. 12. col. 14. vers. venio, Petrus de Gregor. de concessione feudi par. 4. quest. 5. nu. 7. Cumia dicto cap. si aliquem verbo maritata n. 296. Preses Vrsinus de successione feudi par. 3. q. 2. art. 1.

Imò *Vrsinus* loco citato *quest. 2. art. 3. à nu. 17.* inquit numquam filiam primogenitam excludi à successione feudi materni, & si dotatam de bonis illius, assignat rationem, quia dicta constitutio, ut de successione non loquitur de feudis maternis, consequens est, ut ad illam non extendatur, nam denegatur extensio, quoties lex nova derogat ius commune, licet militet eadem ratio, ex *textu in l. si seruo, §. de viro, ff. soluto matr. in illis verbis (de viro, & heredibus eius lex loquitur, de socero, & heredibus eius nibil dixit, quod habeo quasi omisum annotat, in quibus igitur casibus lex deficit, non erit nec utilis actio danda.)* & *Andr. in dicta constitut. verbo filij fratrum vers. quid si patruus, dicit neptem ex fratre non excludi à successione feudorum patrum, licet fuerit ab illo dotata, sequitur Petrus de Greg. de concessione feudi p. 4. quest. 5. vers. 1. assignant rationem, quia constitutio non loquitur tali casu, sicut constitutio in aliquibus disponens de allodialibus, non habet locum in successione fratris, ut si ne dubio seruari testatur Preses de Franch. decis. 171. in principio, eo quia de tali casu non loquitur, imò fuit difficultas si locum habebat in successione matris, licet in hoc semper fuit observatum, pro affirmatiua sententia, ex dictis per *Afflict. decis. 178.* & nouissime notat *Domin. Marchio Torelli dignissimus Regens in eleganti decis. 135. per totam tomo 2. sic igitur erit dicendum in casu nostro, quod cum constitutio, ut de successione nulla faciat mentionem de feudo materno, ad illud non foret extendenda.**

Alij tamen, & melius dixerunt constitutionem nostram adhuc intelligi de feudo materno, sic colligitur, ex *Andr. in constit. in aliquibus verbo maritata, Blasfcus Lancea in cap. si aliquem quest. 15. nu. 99. & quest. 16. num. 104. Gulielm. Pernus conf. 12. vers. venio nunc ad secundum caput col. 14. fol. mibi 18. Petrus de Greg. de concessione feudi p. 4. qu. 5. nu. 22. Cumia verbo maritata nu. 415. vers. ita enim communis opinio, licet *Afflict. in constit. ut de successione num. 66.* dicat hoc procedere, quoties filia fuerit dotata per matrem necessarie, non voluntarie, id est cum pater non possit filiam de suo patrimonio dotare, mater quæ in subsidium tenetur, neque mater, C. de iure dotium, dotasset filiam, ratio est, quoniam filia primogenita excluditur à successione feudi, non ut bona conferrentur in familia, quia hoc esset quoties excluderetur*

per masculos tantum, & non per alias sorores, sed quia per illam dotationem videtur filia se velle excludere, præueniendo mortem patris proinde diximus supra si posset doti non assentire ius succedendi sibi reseruando, & si erit minor in integrum restitui, ut infra, quæ ratio adhuc consideratur in feudo materno, consequenter non mirum si constitutio illud etiam comprehendat, ratio enim est illa, quæ restringit, & ampliat dispositionem ad casum de quo non loquitur, & in quo ipsa conuenit, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. hæc actio, ubi notat *Bart. ff. de calumn. idem Bart. in l. pater §. fundum, ff. de leg. 3. Alciat. in l. filiusfamilias, §. diui nu. 49. ff. de leg. 1. Crauetta conf. 130. nu. 7. Soccin. iunior conf. 163. num. 5. vol. 2. & in conf. 43. vol. 3. Card. Mantica de coniecturis ult. volunt. lib. 6. tit. 14. nu. 23. Peregr. de fideicom. art. 14. nu. 22.*

Neque obstat dicere constitutionem de feudo materno non fuisse locutam, quoniam eadem constitutio loquens de exclusionem patris, & matris à successione feudi per filium acquisiti, (nam in antiquis pater filio succedit iuxta doctrinam *Andr. in cap. 1. col. 2. & in nostra constitut. in principio, Afflict. in constitut. foriudicatorum notabili 1. in titulo de f. success. Ardiz. zon. in summa titulo de success. feudi, §. succedunt vers. ascendentes Iacobinus de S. Giorg. vers. & unus ex dictis vassalis nu. 10. Curtius de feudis p. 3. princ. nu. 45. Scrad. de feudis p. 7. cap. 6. nu. 4. Intrigliol. de feudis quest. 37. nu. 28. Duaren. de feudis cap. 11. nu. 10. Pistorius lib. 2. quest. 19. n. 2. Vultei de feudis lib. 2. cap. 9. Forster. de success. feudi cap. 4. conclus. 5. lib. 5. in addit. Rossental. de feudis cap. 7. titulo de success. ab intestato conclus. 14. nu. 9. vers. ac ego, sic etiam si feudum fuisset per prius ab ipso patre filio resutatum, arg. textus in cap. 1. de vassallo decrepitate etatis, ita post Doctores citatos *Borcolt. de feudis p. 7. cap. 2. num. 9. Rossental. ubi supra in glosa lit. I. & late videndi sunt Anna in dicto cap. 1. de vassallo decrepitate etatis, Galupp. in methodo feudali p. 2. titulo de resut. cap. 5.)* solum verba tendit ad patrem ipsum nominando, ibi (fratres siue ex utroque parentum, siue ex altero tantum & sorores in capillo excluso etiam communi patre supersiste omnino succedunt,) & in vers. filij autem fratrum, ibi, filij autem fratrum in his quæ communis patris fuerunt, aut eorum videlicet, idem ius quod pater habeant, igitur non mirum in casu nostro, si constitutio prædicta intendens excludere*

cludere dotatas, tam de feudis paternis, quam maternis, solum de patre verba instituerit, quia ex identitate rationis feuda materna comprehenduntur sub tali dispositione, eo magis quia una pars per alteram declaratur, l. qui filius, vbi glosa verbo fecit, ff. de leg. 1. l. heredes palam §. sed quid si post, ff. de testamentis.

- 35 Quæ omnia agnoscens *Præses Vrsinus* loco citato à num. 27. ait maximam adesse differentiam inter vnum, & alterum casum, idèò etiam *constitutio* loquens de exclusionem patris à successione feudi filio mortuo comprehendit matrem, quia pater non succedit, ne feudum retrogradiatur, cum possit ultra progredi, vt ex *Andræa*, & alijs docet *Petrus de Gregor. de concessione feudi* p. 5. quest. 4. num. 8. & 9. hæc eadem ratio militat in matre, vnde non mirum si comprehendatur, quæ *Vrsini* responsio difficultatem haud tollit, quoniam vt probaui, ratio quæ primogenita excluditur à successione feudi paterni militat in feudo materno, & iniure
- 36 quod dispositum est in vno ex correlatiuis locum habebit in altero, arg. l. finalis, C. de in dicta viduitate tollenda, l. 1. C. de cupressis lib. 1. l. 1. *Julianus*, §. sed si procurator, ff. de actionibus empti, l. finali, ff. de acceptilationibus, l. 1. ff. quod metus causa, vnde *Bart. ibi*, & in dicta l. finali vers. fallit, dicit quod dispositio faciens mentionem de viro locum habeat in vxore, *Cassan. in consuetud. Burgundia* fol. 406. *Gabriel communium conclusionum in titulo de legibus conclus. 8. num. 2.* & procedit hoc etiam in statutis, vt per *Iason. conf. 112. vers. sed premissis omnibus vol. 1. Curtius senior conf. 11. per totum*, & *Crotus in l. omnes populi num. 114 vers. nona conclusio, ff. de iustitia, & iure, Decius in l. 2. num. 6. C. de in ius vocando, Ripa in rubrica, ff. de acquirenda possess. num. 7. vers. premissa regula*, & si statutum penale sit, vt si de viro loquatur vxorem comprehendat, *Bald. in l. 1. vbi Paul. de Castro vers. nota secundum*, *Salycet. in 1. notabili. Alexand. vers. item nota*, *Iason in 2. notabili, C. de in ius vocando*, *Canoniste communiter in cap. 1. col. 3. vers. fallit secundo de tempor. ord. lib. 6. Hypol. in l. si quis uiduam col. 4. vers. & dixit, Bart. ff. de questionibus, late Gabriel loco citato*, quoniam eadem militante ratione non dicitur extensio, sed comprehensio, arg. l. his solis, C. de reuocandis donat. præses de *Franebis dec. 560. in fine*, *Præses Merlinus tomo 1. controuers. 18. num. 17. Gregor. Lopez ad l. 13. tit. 17. p. 7. glosa homeniil, Castil. decis. 176. nu. 14.*

sed supra fundauimus rationem quæ primogenita dotata excluditur, militare, tam in feudo paterno, quam materno, consequenter non mirum si, cum loquatur nostra *constitutio* de patre, illa ad matrem extendamus.

Imò si consideramus rationes ponderatas per *Vrsinum*, ibi, militare aspicimus in vtroque, dicit ille doctissimus vir plures fuisse consideratas rationes à legislatore illius constitutionis, primo quia paternum est officium filias dotare, & hoc etiam procedit in matre quæ tenetur in defectum patris, l. neque mater C. de iure dotium, secundo quia debitorum successionis dote soluere dicitur, & hoc idem in matre, tertio quia legislator voluit magis providere filia in domo patris manenti, quam maritata, quæ ratio adhuc in matre militare videtur, proinde ex eisdem rationibus per *Dom. Vrsinum* ponderatis clara ostenditur sententia illorum dicentium excludi primogenitam non solum à successione feudi paterni, sed etiam materni, si de illis bonis dotata fuerit.

- Ex dictis oritur quod si filia primogenita fuerit dotata per virum ob suam
- 38 pulchritudinem, non excluditur à successione feudi, ratio desumitur ex eadem constitutione, quia non simpliciter dotata excluditur, sed quando fuerit dotata de bonis patris, in illis verbis (dotatas de bonis patris excluduntur) pulchritudo enim est Dei donum, proinde non dicitur dotata de bonis sui patris, & in specie docent *Bald. in l. neque mater vers. pone statuto in fine, C. de iure dotium, Anchar. in cap. Canonum statutum ante num. 256. vers. prosequor de constit. Corneus conf. 171 in fine lib. 4. pluribus adductis docet in simili materia Brun. in statuto exclus. fem. art. 8. num. 6. cum seqq. & in nostris terminis Andr. in dicta constitut. in aliquibus col. penul. vers. vnde si inueniret, & in constit. vt de successioneibus verbo coniugate, & dotata col. 3. vers. sed si non est constituta Afflict. in cap. 1. de natura successionis feudi num. 35. Petrus de Greg. de concessione feudi p. 4. quest. 5. vers. quinto. principaliter intelligo num. 32. Cumia dicto verbo maritata num 430. & ad futuritatem videnda sunt notata per me ipsum Theorema re per totum, vbi plura ad hunc casum.*

- 39 Idem dicimus si fuerit dotata ob nobilitatem, ita *And. in dicta constit. in aliquibus col. 14. vers. hinc est glossella, & col. penult. vers. vnde si inueniret sibi parem, Petrus*

trus de Gregor. ubi supra num. 15. & 16. Cum loco citato, nam supra diximus virtute nostrae constitutionis non sufficit filiam fuisse dotatam, sed requiritur, ut sit dotata de bonis patris, at cum fuerit matrimonio collocata ob suam nobilitatem nihil dicitur habuisse de bonis patris, ut colligitur ex l. 3. ff. de interdictis, & relegatis, ibi (quae vero non à patre, sed à genere à Civitate, à rerum natura tribuerentur manere eis incolumia,) & paulò inferius (nō enim hanc patrem, sed maiores eius eis dedisse,) sic filia nihil dicitur habuisse de bonis sui patris, pluribus confirmat Praeses Vrsinus p. 3. q. 1. art. 11.

Inde etiam inferitur filiam non excludi à successione feudi, si ex bonis sibi per fratrem relictis à patre fuerit dotata, ita Blasius Lanca in dicto cap. si aliquē q. 22. num. 144. cum seqq. pluribus probat Cum dicto verbo maritata num. 419. etenim non dicitur dotata de bonis patris, sed suis, ut colligitur ex l. finali in fine, verbo plerumque, C. de usufructu, in quo disponitur propriam personam legatarii fuisse contemplatam fore praesumendum, & si legatarius in aliena steterit potestate, notant Bart. in l. si filio familias 2. in ordine num. 2. ff. de donationibus causa mortis, & in l. cum aliquis num. 3. ubi Paul. de Castro num. 2. Alexand. num. 6. C. de iure deliberandi, idem Alexand. in l. sed si plures, §. arrogato num. 7. & 12. in fine, ff. de vulgari, & in fortioribus terminis dixerunt

41 Doctores hoc idem procedere in legato facto per avum nepti ex filio, Soccin. conf. 33. num. 6. lib. 3. Cephal. conf. 253. num. 44. Menoch. conf. 183. num. 11. Gabriel communium conclusionum titulo de iure dotium conclus. 5. num. 10. Decian. respons. 10. num. 10. vol. 2. Mangil. de imput. q. 21. sub num. 9. in fine, latè scripsit in hac materia Domin. meus Reg. Capyc. Latro tomo 2. consul. 158. à n. 9. usque ad 33.

Quorum sententia expresse colligitur ex l. auus, ff. de iure dotium, ubi Iuris Conf. ait, quod dos data ab avo suae nepti non vocatur profectitia, sed aduentitia, unde post illius mortem ad patrem non reddit, verba Labeonis sunt (avus neptis nomine ex filio nata genero dotem dedit, & moritur, negat Servius dotem ad patrem reuerti, & ego cum Servio sentio, quia non potest videri ab eo profecta, quia nihil ex bonis suis habuisset,) idem videtur notari in l. profectitia, §. si quis certam quantitatem, ff. eodem titulo, ubi Ulpianus non vocat dotem profectitiam, sed aduentitiam, & si à patre proveniat, qui à tercio

habuit, cum tali onere de dotando filiam, ibi (si quis certam quantitatem patri donaverit, ita ut hanc pro filia daret, non esse dotem profectitiam Iul. lib. 17. ff. scribit, obstrictus est enim, ut det, aut si non dederit conditione tenetur,) proinde dixerunt

43 Doctores dotem ab avo nepti datam non vocari profectitiam, sed aduentitiam, glossa in l. qui in aliena, §. interdum verbo faciat heredem, ff. de acquirenda hereditate, ubi Baldus num. 2. Roman. num. 8. Cuman. num. 2. vers. nota singulariter, Alexand. num. 4. Aretin. num. 7. Iason num. 23. Alexand. conf. 89. lib. 4. & conf. 138. num. 1. & 2. lib. 5. Gama decis. 23. num. 2. ex dictis ostenditur filiam hanc non dici dotatam de bonis patris, consequenter non excluditur ab illius successione.

Sed contrarium videtur facere diffinis locus Celsi in l. dotem quam dedit, ff. de collatione bonorum, ubi ait quod si avus dotem dederit suae nepti ex filio, posteaque decesserit, dos ad patrem suum reddit, licet aui dotantis sui patris defuncti haeres non sit, ibi (dotem quam dedit avus paternus, an post mortem aui mortua in matrimonium filia patri reddi oporteat, queritur,) & in fine, existimo non absurde dici etiam in exheredato filio id posse defendi, quae verba ostendunt dotem dici profectitiam, alias requireretur, quod ipse haeres esset sui patris dotantis.

Cui dictae obiectioni pluribus respondet Praeses Vrsinus dicta p. 3. q. 1. art. 7. num. 11. vers. & si replices, primo in dicta l. dotem quam dedit fuisse contemplatam patris personam, inde non mirum, quod dos profectitia dicatur, eò quod contemplatio operatur acquisitionem personae contemplatae, & non cui factum est legatum, iuxta textum in l. sed si plures §. in arrogato, ff. de vulgari, & pupillari, l. cum servus, ff. de verb. oblig. & quod ibi fuerit contemplata persona patris, colligitur ex illis verbis (at quod pater meus propter me filiae meae nomine dedit,) secundo respondet in dicta l. auus non disputatur si dos data fuerit contemplatione patris nec ne, sed solum si sit profectitia, unde licet adfuerit haec contemplatio, adhuc negatur esse profectitia.

At pace tanti Viri, dico hanc responsionem dubiam esse, primo quia non resolvit difficultatem propositam, dictae legis dotem quam dedit, secundo videtur aduertiari communibus regulis, nam datum contemplatione, alicuius illi acquiritur, ut diximus supra, igitur si admittit contemplationem patris, necessario

fario admittere debet, quæ sitam fuisse dotem patri, & ab illo peruentam, vnde *Ulpia. in d. l. profectitia vers. quod si quis patri donaturus, inquit, dotem dici profectitiam licet tertio peruentam, si tamẽn tertius ille volens patri donare filiam illius dotauerit, in illis verbis (quod & si quis patri donaturus dotem dedit, Marcell. lib. 6. ff. scribit hanc quoque à patre profectã esse, & est verum,)* sic male dixit doctus ille vir, non per hoc quod patris persona fuerit contemplata, dos profectitia iudicanda sit.

Tertio respondet, dicens diversũ esse casum *d. l. dotem quã dedit*, vbi agitur de dote data ab auctore, & nostro, vbi delegato facta, per fratrem solum tractatur, sed hæc responsio adhuc dubitabilis redditur, eò quia nõ tollit difficultatem cum *d. l. auctoris*, secundo quia data contemplatione nulla est differẽtia inter vnum, & alterum casum, & sic posset dicere aduersarius *tex. illum* deferuire ad probandũ, dotem per fratrem legatam sorori præsumi contemplatione patris, idẽ ab illo peruentam extimari.

Tamẽn ego possem resolvere difficultatem cum prima responsione, scilicet non mirum si in *d. l. dotem F. C. illam* vocat profectitiam, quia adfuit contemplatio patris, quã responsionem secuti fuerunt *glosa ibi verbo, & officio, Aret. in l. qui in aliena, §. interdũ n. 7. ff. de acquir. her. Alex. conf. 8. n. 7. vers. nec obstat vol. 3. & colligi posset ex verbis supra pòderatis, in casu nostro negatur talis cõtẽplatio, idẽ aduentitia dos appellaretur.*

Vnde de facili non admitterem intellectum aliorum dicentium dotem in *d. l. dotem profectitiã dici*, eò quod auctoris neptẽ videtur assumpsisse onus annexum filio, cum ad illud per legem adstringatur, statim quod filius suus impotens efficitur, docent *Bal. in auth. res quæ n. 12. C. com. deleg. Ripa in l. 1. n. 74. ff. sol. mat. Aym. conf. 219. n. 3. vers. limitatur tamen, Alex. conf. 138. n. 2. lib. 5. Aret. conf. 17 n. 13. in 4. dubio, Soc. conf. 33. n. 26. lib. 3. Menoch. conf. 80. n. 48. Barb. in l. 1. 4. p. nu. 111. ff. sol. mat. plures refert decisum Grat. to. 2. discep. foren. a. 259. in princ. proinde si in persona patris profectitia dicitur, idẽ si ab auctore peruenierit, sic respondent *Foa. de Riccis cõf. 78. inter conf. Alex. Cum in l. qui in aliena, §. interdũ n. 2. vbi Alex. n. 3. Aret. n. 7. Iason n. 29. cum alijs apud Guesf. in l. 29. tauri nu. 41.**

Quorum intellectus non resoluit difficultatem *d. l. auctoris*, vbi etiã proponitur

casus dotis præstitæ per auctorem, & tamẽ hoc nõ dicitur, igitur signũ est aliud esse cõsiderabile, secundo hoc solũ probaret, quod sicut quãdo dos à patre prouenit profectitia dicitur, ita quãdo ab auctore, sed fauore ipsius non patris.

Eodem modo reicerem intellectum aliorum dicentium, ibi agi in dubio, proinde dotem dici profectitiam, ex dictis per *Bar. in conf. 31. n. 1. vbi Menoc. in add. lit. A p. 1. Alber. in d. l. dotem, & Cuiac. ibi* supponentes filium fuisse pauperem, & sic impotentem ad dotandam filiam.

Nihilominus si primã responsionem sequi nolueris amantissime Lector dicas cum *Bar. in d. l. dotem*, illũ procedere de æquitate, in illis verbis (*occurrit æquitas*) *tex. vero in d. l. auctoris*, de rigore, secundo in *d. l. auctoris* expresse supponitur fuisse contemplatam neptis personã *l. vero dotem*, sumus in dubio, & sic iudicandum erit fuisse filium contemplatum, & si verum ames expresse habebis in hac lege dotẽ personam filij sui fuisse cõtẽplatã, ibi (*ut hoc saltẽ habeant ex paternis quod propter illũ datum est*) quæ cõtẽplatio nullo modo erit cõsideranda in casu nostro, vt dixi, idẽ non mirũ si tãquã à patre nõ peruenta non excludit filiam ab illius successione.

Elegans tamẽn est dubiũ, quid si minor esset tẽpore dotis habitæ, possit intra tempus legitimũ petere restitutionem in integrum, quasi quod per illam dotẽ excludatur à successione feudi, sic læsa, & reperio *Andr. in c. 1. col. 7. n. 26. de natura successionis feudi dicẽtem* dari hæc restitutionem, secuntur *Petr. de Greg. de concess. feud. p. 4. q. 5. n. 36. vbi Mastr. in add. lit. R. Affl. in d. c. 1. n. 39. vers. & adde, de Marin. lib. 1. quot. c. 126. n. 38. per tot.* probant sententiã nam acceptandam dotem se excludit à successione feudi quæ lógẽ maior est, sic tamquã læsa in integrum restitui poterit, & licet illo tunc successio non erit delata, tamẽ illa delata retrahitur, & declaratur ex actu præcedenti, itaut non attendendum erit primũ tẽpus quo actus fuerit factus, sed quonunc declaratur, sic colligitur ex *l. quãdam sunt, ff. de reb. dubijs*, ibi (*quedã sunt in quibus res dubia est, sed ex post facto retrahitur, & apparet quid actũ sit*) *l. proinde, ff. de reb. cred. ibi*, proinde mutui datio interdum pendet, vt ex post facto confirmetur, & in *l. iurẽ nostro, ff. de test. tut. cõsequẽter* in casu nostro dicẽdũ erit non esse attendendum tempus dotis receptæ.

X x x

Sed

Sed quo effectum producit delata successione, quo inspecto nulli dubium est
 49 maximam considerari lesionem, ex notatis in l. quod si minor, §. Scauola, ff. de minorib. vbi minor repudiās hereditatē latus dicitur, & aduersus illā petere potest poterit in integrū restitui, in illis verbis (Scauola nostra aiebat, si quis iuuenili leuitate ductus omiserit, vel repudiauerit hereditatem, vel bonorum possessionem, si quidem omnia in egra sint audiendum esse,) & in l. ait pretor, §. non solum autem vers. sed & si hered. ff. eod. tit. ibi (sed & si hereditatē vidit minor minus lucrosam, succurrit ei, ut se possit abstinere, nam, & hic captus est,) igitur sic potest restitui in integrum aduersus hereditatē aditam, sed damnosā poterit aduersus opulentiam omissam, & licet ly non acquirere non sit damnum facere, sed tantum lucrū dimittere, arg. l. qui autē cum concordantib. ff. quae in frau. cred. minor tamē etiam in lucro restituitur, d. l. ait pretor, §. fin. ibi (hodie certa iure utimur, ut & in lucro minorib. succurratur) quod bene explicat Sfor. Odd. de rest. in integ. p. 1. q. 4. ar. 8. et 9. sed filia per hanc receptionem dotis, dicitur renunciare successionem feudi, consequenter afferendum erit dari hanc restitutionē.

Sed Pres. Vrs. p. 3. q. 1. ar. 14. n. 7. inuenit contra hanc sententiam plura adducendo iura, in l. quod si minor, §. nā semper, ff. de minor. vbi l. C. ait ad dādam rescissionem contractus per minorem facti requiritur dolus aduersarij, ibi (nisi aut manifesta circumscripto adheret,) l. preferri etiam, ff. eod. ibi (vel aduersarij circumventionis obligationē continet,) & in l. nam postea, §. si minor, ff. de iur. iuran. ex quibus colligit D. Vrsin. requiri dolum aduersarij, qui dolus cessat in casu nostro, consequenter cessabit restitutio.

Verum hae iura obstare non videtur, quoniam duobus modis minor restitui poterit, vel per dolum aduersarij, vel ob lesionem, ut ex eisdē iuribus habetur in d. l. quod si minor, §. non semper, ibi (aut tamen negligenter in ea causa sint versati,) in d. l. preferri, ibi (erroris proprii venia petitionē,) in l. verum, §. sciendum, ff. de minor. l. si curatorē habens verbo sua facilitate, verbo l. sis, C. de in integ. restit. vbi late, & doctē Cald. Per. notant Carn. conf. 35. n. 7. lib. 2. Dec. conf. 89. n. 10. Ruin. conf. 119. n. 13. lib. 1. Cel. Hugo. conf. 101. Odd. de rest. in integ. p. 1. q. 4. ar. 2. & 4. n. 21. Canev. p. 2. var. tit. de minoribus n. 242.

Vnde reicio opinionē illorum dicentium ineptum esse libellū, in quo minor

simpliciter se latum esse dicit, ita Alber. in d. l. quod si minor, §. non semper, Fel. in c. fin. col. 1. de libel. obl. Iacob. in l. si res, §. 1. ff. de iur. dot. Maur. tract. de in integ. rest. q. 174. dicētes libellum recte procedere, si de sola lesione fiat mētio, eo enim ipso q̄ minor dicit se esse latum, & apparet, præsūptio est quod sit, vel sui facilitate vel aduersarij dolo, late probat Caldas vbi supra verbo aduersarij dolo in princ.

Imo dolus dicitur adesse eo ipso quod
 52 interuenit lesio, l. si quis non aliter, ff. de ver. obl. ibi (idem esset si nullus dolus intercesserit stipulantis, sed ipsa res in se dolum habet,) l. si superflue, C. de dolo, ibi (Jane si lasa es immodice non dola propter paternam verecundiam, sed in factum alio tribuenda erit,) cuius legis intellectum habes apud Arias Pinel. in l. 2. p. 1. cap. 4. a nu. 22. C. de rescind. vend. adheret tex. in l. omnes, §. Lucius, ff. quae in fraudem creditorum, in illis verbis (Lucius Titius cum haberet creditores libertis suis iisdemq; filiis naturalibus vniuersas res suas tradidit, respondi quamuis non proponatur consilium fraudandi habuisset, tamē quia creditores habere se scit, vniuersa bona sua alienauit, intelligendum est fraudandorum creditorū consiliū habuisse,) ex quibus habetur dolum oriri ex re ipsa ex lesione, ita Dec. conf. 180. n. 7. Masar. de probat. conclus. 531. Ceph. conf. 157. n. 60. & 61. vol. 1. Osisc. dec. 41. n. 2. Ludou. dec. Per. 14. n. 13. Mastr. dec. 247. a n. 61. Cacer. p. 1. var. tit. de empt. & vendit. n. 22. in fine, & alibi latius explicauit.

52 Nihilominus idem Pres. Vrsin. distinguendo conatur quæstionē hanc dissoluere distinguit enim inter feudum hereditarium, & ex pacto, & prouidentia, primo casu negat minori restitutionē in integru, eo quia accedere domini consensu libera tribuitur facultas patri ad disponēdū illo, consequenter illa spes succedendi parum considerabilis est ad inducendam lesionē, si vero agitur de feudo ex pacto & prouidentia, tali casu subdistinguit, aut tempore dotationis extabant masculi, aut non, primo casu denegatur, cum adessent personae, quae ipsam excludebant, & ad successionem vocabantur, si vero non extabant, & iterum subdistinguitur, si pater erat iuuenis, & habilis ad procreationem libertorum, & denegabitur beneficium restitutionis in integrum, cum adsit spes probabilis exclusionis ob procreationem futuram, vnde dicendum erit, quod stante pragmat. 4. in secundo capite sub titulo de feudis disponēte, ne possit alienari feudum sine assen-

assensu Regis ab illo qui legitime care-
ret successore, posse fieri alienationem
cum solo Proregis consensu, si ille iu-
uenis sit, cum adsit probabilis spes so-
bolem procreandi, sic ex *And. in cap. Im-*
perialem, §. preterea ducatus circa principium
vers. secus si tempore divisionis de prohibita
feudi alienat. per Feder. ubi Afflict. notabili
3. num. 13. colligunt Reg. de Ponte de pote-
state Proregis titulu de assensibus regis §. 3.
num. 29. Reg. Rouit. in dicta prag. 4. num. 18
vers. nam quando rationabiliter, doctissimus
de Marinis in suis aureis, & certe quotidi-
resolut. lib. 1. cap. 21.

Sed si agamus de feudo ex pacto, &
providentia, & pater desperatus sit de
prole ob senectutem, seu infirmitatem,
concedenda erit huic filie restitutio in
integrum, eo quod aderat probabilis
spes, quod ipsa filia succederet, proinde
la sam dicere possumus, iuxta doctrinam
Baldi in l. verum, §. si locuplet, ff. de mino-
ribus, ad quod allegat textum in l. denique
diuus, §. si quid minori ff. de minoribus, ubi
1. C. ait legato sub conditione factu aliquid
minori, si illud fuerit repudiatum antea
aduentum conditionis eveniente illa.
5 poterit minor in integrum restitui, ibi
(*si quid minori filio familias. legatum fuerit*
post mortem patris, vel fideicommissum re-
lictum, & captus est forte dum consensit pa-
tri paciscenti ne legatum pateretur, potest di-
ci in integrum restituendum, quoniam ipsius in-
terest propter spem legati, quod ei post mortem
patris competat) unde argumentatur *Krsinus*
in casu nostro fore dandam hanc resti-
tutionem propter spem, quae aderat suc-
cedendi.

Quae talis distinctio feudi hereditarii,
& ex pacto, & providentia, aliam me-
iudicio distinctionem meretur, scilicet
inter feudum ex pacto, & providentia,
nouum, & antiquum, in quo procedunt
omnia de hereditario, quoniam si de fe-
do hereditario poteris possidens dispo-
nere ad sui libitum cum consensu do-
mini, sic de feudo ex pacto, & providen-
tia nouo, *And. in cap. 1. §. & si libellum de*
alienat. feudi patrum, Alvarot. ibidem in fi-
ne, & in cap. 1. §. finali conclus. 74. quia sit pri-
ma causa beneficii amittendi, Afflict. decis.
21. num. 6. & 248. num. 1. Hoffredus cons.
1. num. 63, Freccia de subfeudis lib. 2. antea
29. num. 10. Camerac. in cap. Imperialem
§. preterea ducatus pag. 97. lit. A. B. C. & in
cap. 1. vers. oppono secundo n. 82. tit. an agna-
tus, Surdus decis. 235. n. 3. 4.

Secundo textus allegatus ad hunc ta-
tum casum referendus est, & enim ibi

ibi sit mentio de legato facto pupillo,
seu minori sub conditione, & repudiato
ante aduentum, sic aderat quaedam pro-
babilis spes, eo quod creditor sub con-
57 ditione creditor vocatur *l. creditores. ff.*
de verb. signif. l. is cui, ff. de actionibus, &
oblig. & in possessionem rei seruandae
causa mittitur l. in possessionem, ubi glosa
verbo solet in penult. & ult. solut. ff. ex qui-
bus causis in possess. eatur, eis praestatur sa-
tisdatio, l. in omnibus de iudicijs, & propter
credita conditionalia seruorum libertas
impeditur, l. cum is, l. qui in fraudem, ff. qui
& a quibus, unde haeres sub conditione
institutus bonorum possess. secundum
tabulas poterit postulare, l. 2. §. si sub con-
ditione, ubi Accurs. vers. si sub conditione, &
in l. his demum, ubi glosa verbo bi demum,
ff. de bon. possess. secundum tabulas, & lega-
58 tario sub conditione, canetur pendente
conditione, *l. 2. §. finali l. 3. postquam, §. si*
dies, ff. ut legat. nom. caus. & iura nostra
inter bona connumerant iura conditio-
nalia, *l. in quantitate, §. magna, ff. ad legem*
falcidiam, in illis verbis (magna dubitatio
fuit, an quod sub conditione debetur stipu-
latoris bonis an numeretur, & promissoris
bonis detrahatur, sed hoc iure utimur, ut
quantum ea spes obligationis venire possit, tan-
tum stipulatoris quidem bonis accedere vi-
deatur,) proinde bene notauit Roman.
lib. 2. question. forens. quest. & creditores
59 conditionales, citandos esse in condi-
tione praambuli conficiendi per here-
dem, unde non mirum si minori repu-
dianti iura subueniunt per remedium
restitutionis in integrum, quae omnia
bene adaptantur, quoties feudum est, ex
pacto, & providentia antiquum, cum ad
illud probabilem spem habeat filius suc-
cedendi.

Sed si veritatem amamus, distinctio
haec Praesidis *Krsini*, quam ante ipsum do-
cuit *Cumia* dicto verbo *maritata* a num.
378. mihi ad summum non satisfacit,
& verior videtur sententia *Andree* di-
centis simpliciter fore dandam resti-
tutionem in integrum, eo quia iustione
non consideramus illo tempore dota-
tionis, sed ex eventu secuto, cum
ad illud effectus exclusionis porrigatur,
& sic illud attendendum fore, iuxta tex-
tum in *hinc tempus, ff. de heredibus institu-*
dis l. quod sponse, C. de donationibus; & eo
magis haec procedunt si tempore dota-
tionis adessent masculi, quoniam si per
illam dotem receptam dicitur renun-
ciasse ius illud succedendi, ista ratio re-
nunciatio intelligitur sicut expressa re-
bus

bus sic stantibus l. quod servus, ff. de condi-
dict. ob causam l. questio. §. inter locatorem,
ff. locati, & ad res ex noua causa superue-
60 nientes non extenditur, Baldus in sua
margarita verbo renunciatio col. 1. Ancbar.
conf. 24. col. 3. vers. sexto, & ultimo, Roman.
in l. 1. quest. 12. C. quando non petentium
partes, Alexand. in l. qui Roma, §. duo fra-
tres, col. penul. ff. de verb. oblig. & conf. 170.
col. 2. lib. 7. Soccin. conf. 50. in fine lib. 1. Ber-
trand. conf. 256. num. 5. lib. 1. & conf. 346.
num. 9. eodem lib. & si adsunt fratres illo-
rum favore facta præsumitur, vade illa
cessat per obitum illorum, docent Bald.
conf. 437. in 2. dubio lib. 1. Paris. conf. 3. in
fine lib. 2. Crauet. conf. 42. Loffred. in cap. 1.
col. 12. de natura successionis feudi, Lanar.
conf. 49. Aponte conf. 39. Surdus conf. 244.
vol. 1. & dccif. 252. num. 4. latè Dom. Præf.
Merlinus tomo 1. controuers. cap. 5. conse-
quenter dicendum erit in casu nostro à
fortiori dandam esse restitutionem in
integrum si tempore dotationis fratres
adessent, quia ad illorum existentiam
præsumitur habuisse oculos, qui cum
non reperiantur, tempore delatæ suc-
cessionis, euident læsio apparet, quæ ta-
mèn non solum locum habet in feu-
do ex pacto, & providentia antiquo, sed
in omni feudo, iam quod tempus delatæ
successionis attendendum erit.

Video tamèn contra hanc rationem
facere difficilem textum in l. de fideicom-
missis, C. de transactionibus, ubi talis pro-
61 ponitur casus, quidam pater duos filios
heredes instituit, & reciproce substituit
quorum vnus erat maior, alter vero mi-
nor, qui omnes ad transactionem deue-
nerunt communi oneri renunciante,
euenit quod maior sine filijs decessit,
ob quod minor qui virtute substitutio-
nis erat vocatus, & exclusus ob renun-
tiatione communem, intendebat in in-
tegrum restitui tamquam læsus, tamèn
Imper. Valerianus decidit nullam fore
dandam restitutionem, eò quod illa re-
nunciatio fuerit alterutra, sic tendebat
ad còmodum, & incommodum, vade licet
eueniat ob tractu tēporis incommodum, in
ra nò respiciunt, sed solù primus tēpus,
in illis verbis (neque enim qui subueniri
solet astatem agere se proponas, nec si ageres
iisdem illis de causis in integrum restitutio-
nis auxilium impetrare deberes.) ex quo
textu communiter dixerunt Doctores læ-
sionem non considerari, quoties actus
tendebat ad commodum, & incom-
modum, licet ex post facta eueniat, ita
Iason in l. 1. C. de pactis, Tiraquel. in l. si vn-

quam verbo donatione num. 110. C. de re-
uoc. donat. Boer. dccif. 147. num. 7. Mauriti-
de restitut. in integrum cap. 175. & 297.
Bombin. conf. 39. in fine, Menoch. question-
forensium cap. 68. Brun. à Sole quest. 1. nu-
6. Caldas Periera in l. si curatorem habens
verbo vel aduersarij dolo nu. 12.

Qua causa, virtute huius textus annis
elapsis impugnabam communem do-
& rinam dicentem, quod si super litem
inter minorem, & alterum fuerit transac-
tum de transactione, quam cura-
tor minoris nomine noluit efficere,
si oriatur sententia contra minorem,
63 poterit ille petere restitutionem in in-
tegrum aduersus transactionem non fa-
ctam, ita notabiliter docet Bartol. in l. ex
causa, §. nunc videndum post glosam, ibi, ff. de
minoribus, Bald. ibidem, & in l. 2. C. de re-
sciindenda vendit. Cremens. sing. 29. Roman-
sing. 403. Boer. dccif. 63. sic consuluit Can-
cer. p. 2. variarum cap. 1. de minoribus à nu.
255. Genuensis in practicabilibus Ecclesia-
sticis quest. 356. eò quod ly non fuisse se-
cutam transactionem erat actus tendens
ad incommodum amittendo causam, &
tendens ad commodum lucrando, (ha-
bent enim suæ sydera causa) consequen-
ter licet incommodum sequatur non
erit concedenda restitutio in integrum.

Ex dictis colligitur non attendi tem-
pus facti casus, sed primum, & initium
actus, alias si vltimum iura atten-
derent, deberet concedi hoc beneficium
in terminis dictæ legis de fideicommissis,
sic in casu nostro male videtur dici
quod hoc tempus delatæ successionis in-
spiciendum fore.

Respondetur ad textum in dicta l. de fidei-
commissis non posse applicari ad casum
nostrum, quoniam ibi agitur de recipro-
ca renuntiatione, vnus scilicet alteri
vnus substitutionis remisit, & sicut se-
cuta fuit mors maioris, poterat decede-
re minor, qui libere poterat disponere
de rebus, proinde non vltimum, sed pri-
mum attenditur tempus, at in casu no-
stro, sola læsio consideratur, quæ non
potest considerari tēpore dotationis, sed
delatæ successionis, & dos habita non
erit consideranda ad excludendam læ-
sionem, cum omni tempore esset debita,
saltem post patris obitum legitima feu-
di, si illam grauauerit quoad totum va-
lorem feudi, quæ legitima quanta sit vi-
dendus de Marini lib. 1. quotid. cap. 250.
per totum, igitur si talis dotis receptio
nullum commodum respicit, vt in dicta
l. de fideicommissis, sed solam exclusionem,
etiam

etiam habito respectu ad tempus dotationis, omnino dicendum erit tamquam lesam fore restituendam in integrum.

Pro coronide totius materiz filiaru, quæ dotata, & nuptæ sunt, aduertendum erit tunc primogenitam nuptam, & dotatam excludi, quando tempore obitus patris ad minus reperitur filia secundogenita in capillis, secus si nullus existeret, ob quod fieret casus in beneficium fisci, nam illa admitteretur, sic colligitur ex Bartholom. de Capua in dicta consilii. ut de success. vers. excludunt, quem secutur Lucas de Penna in l. finali num. 13. C. quando, & quibus quarta pars debeat, Gulielm. de Perno cons. 12. col. 2. vers. sed certe, Caneet. in cap. si aliquem vers. atamē, Loffred. in cap. 1. de natura success. feudi fol. 91. lit. P. Cuius dicto cap. si aliquem vers. precedat num. 2. Anna cons. 8. num. 5. & 6. Aponte cons. 10. d. num. 29. usque ad 33. p. 1. Theodor. alleg. 80. nu. 25. Montanus in cap. Imperialem, §. praterea ducatus num. 117. & 119. & colligitur ex dicta consilii. ubi expresse dicitur, illas excludi, si adfint filiz in capillis, ibi (filia autem,) quæ cum non existant cessat causa exclusionis, & sic cessabit effectus exclusionis, cap. cum cessante de appellat. l. adigere, & quamuis, ff. de iure patronatus, videndus est Preses Vrsin. loco citato art. 15. ubi multa.

Idem dicitur, si filia secundogenita, adhuc effec. maritata, & dotata, ut primogenita succedat, licet ex secundogenita nupta adsit filia in capillis, ratio est quia secundogenita excludens primogenitam dotatam, manet in domo patris, quæ ratio cessat cum nupta sit, & filia in capillis ex illa non debet esse melioris conditionis matris, iuxta textum in l. si viua matre, C. de bonis maternis, unde dixit Salyc. ibi num. 3. quod exclusa filia per statutum, censetur etiam exclusa descendens ex ipsa, ne plus iuris sit in causato, quam in causante, ait Baldus in l. 1. ff. de Senatoribus, & commune dictum est quod exclusa aliqua persona à successionem, censentur exclusi omnes illi qui adhibentur per illius intermediam personam, testatur Corn. cons. 116. num. 6. lib. 2. & cons. 21. num. 1. lib. 1. Brunus in tractatu exclusio feminarum art. 6. num. 93. Molina de primogenitura lib. 3. cap. 5. num. 41. cum seqq. in quinta conclus. & notabiliter dixit Bar. in l. liberorum num. 14. ff. de ver. sig. quod exclusa matre propter dotationem, excluditur etiam filia ex illa.

Tanto magis quia hæc constitutio est correctoria iuris communis excludens

primogenitam nuptam, & dotatam per secundogenitam in capillis, consequenter erit stricte interpretanda, iuxta notata per Doctores in auth. quas actiones, C. de sacrosanctis Ecclesiis, sic cum loquatur de filia secundogenita existente, non debet trahi ad neprem.

Ad quod assero elegantem textum in l. quod si alij legatur, ff. de adimendis legatis, ubi Vlpian. ait quod si testator legatum Titio pure factum, adimat alteri legando sub conditione, intantum ademptum dicitur in quantum fuerit adimpleri conditio per secundum legatariu, ibi (quod si alij legatur sub conditione quod alij pure legatum est, non plane recessum videtur à primo, sed ita demum si conditio extiterit,) qui Vlpiani locus mirabiliter determinat, & confirmat hanc sententiam, etenim primogenita vocatur ad successionem feudi, constitutio adimit hanc successionem dando secundogenita, sub conditione si fuerit in capillis deficiat hæc conditio, cum nupta, & dotata, igitur remanet successio prius data, in beneficium primogenite, sic cum adsit proximior, & successibilis, non intrat questio cum nepte virgine ex sorore secundogenita, si alia Lector legere desideras adeas Vrsinum hæc non adducendum p. 3. quest. 1. art. 13.

Ex dictis oritur, quod si tempore mortis feudatarij reperiat secundogenita in capillis, & neptis adhuc in capillis ex filia primogenita dotata, non succederet hæc neptis, sed secundogenita, ita colligitur ex verbis Andr. in cap. 1. num. 16. vers. item si repellitur de natura successionis feudi, ibi (item si repellitur dotata multo fortius filius, vel filia dotata,) idem dicit in dicta constitut. ut de success. sionibus vers. filij fratrum col. 2. num. 70. vers. idem dicendum est, sequitur Anna allegat. 34. num. 7. 10. & 13. & late videndus est Dom. Vrsinus loco cit. ar. 12.

S Y M M A R I U M.

1. Ius commune feudorum dat successionem omnibus filijs.
Quod tamen non habet locum in Regno nostro, cum soli primogenito successio tradatur.
2. Quia non apparente investitura, dicitur vivere iure Francorum.
3. Primogenitura defert quandam preeminentiam inter fratres.
4. Sic primogenitus ceteris omnibus est honorandus.

Et

Et ipsi proprie convenit onus ferendi nomen, & arma.

- 3 Primogenitus solum admittendus est ad gubernationem Regni.
- 4 Regimen unius magis expedit, quam plurimum.
- Inde dicimus veram esse sententiam docentem statum Monarchicum omnibus alijs meliorem esse.
- 5 Commendatur Dominus Noster PHILIPPVS QVARTVS Monarcha.
- Laudatur Excellentissimus Comes de Ornate Regni Prorex, & memoratur victoria habita contra Gallos in Portu Logunensi.
- 6 Administratio prestanda est maiori natu.
- 7 Officia non sunt iuuenibus tradenda, & plura antiqua exempla memorantur.
- 8 Patrimonia diminutionem recipiunt ob divisionem.
- 9 Primogenitus dicitur, non qui nascitur post questum feudum per patrem, sed qui primo loco natus est.
- 10 Qualitas iuncta verba verificari debet tempore quo dispositio sortitur effectum suum.
- 11 Præteritum redactum ex feudo empto cum pacto de retrouendendo, an remaneat in posse primogeniti, vel erit communicandum alijs fratribus remissum.
- 12 Filius requirit duo extrema habilia, tempus habile a quo, & tempus habile ad quod.
- 13 Ponderatur textus in cap. si pro te de resccriptis lib. 6.
- 14 Nepotes nati ex filio naturali non legitimantur per subsequens matrimonium, si eorum pater defunctus reperiatur.
- 15 Feudum defertur secundogenito, si abstinerit primogenitus.
- Dummodo non adsint filij ex primogenito.
- 16 Nepos ex primogenito succedit excluso patre suo secundogenito.
- 17 Laudatur Dom. Consil. Ioan. Francisc. Marcianus.
- 18 Filius primogeniti admittitur ad successionem feudi stante incapacitate patris.
- Quod intelligitur si a principio pater erat capax successionis feudi, secus si semper fuerit inhabilis, quia tunc defertur secundogenito.
- 19 Primogenito inhabili datur locus secundogenito quoad successionem feudi.
- 20 Pater potest inuestire secundogenitum de feudo consentiente primogenito.
- 21 Secundogenitus non solum excluditur per primogenitum a feudo antiquo, sed etiam nouo.
- Et illi datur pars præij, vel vita, & militia

ad electionem secundogeniti.

- 22 Laudatur Dom. Flavius Ventrilius I. C. & Academicus Parthenopeus.
- 23 Pars præij feudi noui quesiti per patrem non erit tradenda fratri secundogenito, si pater nullam expendisset pecuniam.
- Quod locum non habet si ob merita fuisset concessum.
- 24 Officium filio concessum ob seruitia patris erit conferendum cum alijs fratribus, & valor illius tantum erit considerandus.
- 25 Pars præij debita pro feudo nouo præstatur iure collationis, sed infra latet.
- 26 Affertur definitio collationis.
- 27 In collatione sufficit ponere rei estimationem non rem ipsam.
- Quod a fortiori procedit, si propria res non potest poni in communione.
- 28 Collatio cessat, quoties res queritur filio post patris mortem.
- 29 Donatio simplex filio facta per patrem morte confirmata non venit in collationem.
- 30 Ponderatur doctrina Andr. per Reg. R. uictum impugnata, sed ab Authore defenditur.
- 31 Ponderatur textus in l. 1. §. qui ab hostibus, ff. de collatione bonorum.
- 32 Affertur argumentum Reg. R. uicti, & ab Authore diluitur.
- 33 Collatio cessat, quoties filius se abstinet ab hereditate patris.
- 34 Primogenitus tenetur prestare partem præij secundogenito, licet se abstinerit ab hereditate patris.
- 35 Resoluitur argumentum Reg. R. uicti.
- 36 Secundogenitus partem præij habebit de fructibus feudi, si aliud in hereditate non extiterit.
- 37 Quantitas partis præij non erit estimanda habito respectu ad tempus mortis, sed facta emptionis.
- 38 Feudo diminuto ob aliquod accidens dimittitur pars præij.
- 39 Secundogenitus potest petere interesse a die mortis huius partis præij.
- 40 Collatio potest per patrem prohiberi.
- Imo ex coniecturis colligi potest.
- 41 Ponderatur textus in lex parte, §. ipse, ff. de statu, ff. de familia eriscunda.
- 42 Secundogenitus petere potest solum vitam, & militiam de feudo antiquo, vel aliter quesito per patrem.
- Quæ vita, & militia datur loco legitime, & secundum aliquos loco portionis feudi.
- 43 Resoluitur quomodo iassetur vita, & militia præstanda secundogenito.
- 44 Relictum per patrem filio secundogenito, cum

cum compensantur cum vita; & militia illi debita sed videas ibidem.

- 45 *Vita, & militia præstatur ex fructibus feudali, sed declaratur.*
- 46 *Vita, & militia præstanda erit, licet fructus deficiant.*
- 47 *Vita, & militia dicitur onus feudi secundum sententiam plurium.*
- 48 *Onera hereditaria soluenda sunt, tam de bonis feudalibus, quam de allodialibus.*
- 49 *Vita, & militia non recipit diminutionem per solutionem ad hoc.*
Et quare soluit primogenitus.
- 50 *Vita, & militia non datur in linea collaterali secundum plures, alij vero contrarium dixerunt.*
- 51 *Fructus sunt sequela domini.*
- 52 *Fructus legitime præstantur à die mortis patris.*
- 53 *Interesse interessis datur, quoties illud debetur iure actionis.*
Et quid si oritur ex mora remissionis.
- 54 *Vita, & militia præstatur secundogenito conditione ex lege.*
- 55 *Interesse vite, & militia non datur secundum plures.*
- 56 *Mora non constituitur in illiquidis.*
- 57 *Resolvitur textus in l. neque eorum, ff. de v. l. i.*
- 58 *Interesse interessis non datur, & referuntur Doctores materiam tractantes.*
- 59 *Vita, & militia præstatur secundogenito etiam de feudo materno.*
- 60 *Pater non habet usumfructum in vita, & militia filij, neque commoditatem.*
- 61 *Ponderatur textus in l. finali, C. de usufructu.*
- 62 *Pater licet non habeat usumfructum in feudo filij, habet tamen commoditatem.*
- 63 *Ususfructus potest prohiberi patri, etiam quoad portionem, legitime filio debita.*
- 64 *Prohibito usufructu, non dicitur prohibita commoditas.*
- 65 *Ususfructus morte filij non extinguitur, secus commoditas.*
- 66 *Vita, & militia debetur secundogenito, etiam de feudo ex pacto, & providentia.*
- 67 *Vita, & militia non dicitur prohibita concessio feudo franco, ab omni onere.*
- 68 *In dubio non præsumitur voluisse Principem tertio præiudicare.*
- 69 *Immunitas concessa ab oneribus intelligitur de extraordinariis.*

ARGUMENTVM.

Explicatur quomodo secundogenita excludatur à successione feudi, & rationes ponderantur, quid in successione Regni, & si melius sit dominium Monarchicum, ubi plura eruditissima, nec non si hæc exclusio secundogeniti militet, etiam in feudo nouo, & de præstanda parte pretij dicti feudi noui, omnesque difficultates ad illam pertinentes resolvuntur, præcipue si debeatur iure collationis, ubi omnia argumenta Reg. Rouisi diluuntur, similiter si vita, & militia præstanda detur loco legitimæ, ubi plures doctissimæ ponderationes Dom. Consil. Staibani recensentur, denique si præstandum sit interesse dictæ vitæ, & militiæ, ubi impugnatur Dom. de Marinis, pluraque notatu digna afferuntur, & laudatur Excellentissimus Dom. Comes de Onate Regni Prorex.

THEOREMA CIX.

ONus assumpsi in hoc Tertio Capite nostri Tractatus enumerare personas, quibus iura nostra feudalitatis successione denegauerunt, unde in duobus præcedentibus Theorematis plures enumeravi personas, solum restat videndum de alia persona, quæ capax est successione feudi, sed ab illo remouetur quæ alterius existentiam, & sermo cadit super secundogenitum, cui si successio denegatur ob existentiam primogeniti, vita, & militia præstanda erit, de qua, etiam plura, & necessaria explicabo.

Nulli dubium est de iure communi, a feudorum successio, tam primogenito, quam secundogenito, & in vltiori loco tradebatur, c. 1. §. & quia vidimus de his qui feudum dare possunt, cap. 1. §. femina de successione feudi, Afflict. in cap. 1. §. mulier vers. quarto fuit lectura si de feudo defuncti fuerit controuersia, & in dicto §. quia vidimus, num. 3.

In Regno ramen nostro solum primogenitus succedit excluso secundogenito, eo quod viuimus iure Franchorū, quo attempto huic tantum successio defer.

fertur, *And. in cap. 1. §. hoc quoque de success. feudi, Petrus de Greg. de concessione feudi cap. 49. num. 5. Cum in cap. si aliquem in preludio num. 29. licet plures dixerint hoc procedere apparente taliter inuestitura, cum in dubio presumatur vivere secundum ius commune, quod primogenituram non respicit, docet Afflict. decis. 119. num. 3. secuntur Anna sing. 692. Dom. Consil. olim Marcell. Marcan. conf. 7. & 8. vol. 2. Horat. Montan. doctus quidem feudista controuers. forens. cap. 18. tamen contrarium post plures late tuetur Dom. Reg. Capyc. Galeota tomo 2. controu. 1. 2. & 3. decilum referens, & Dom. Marchio Torelli tomo 1. consil. 3.*

Quod ius primogenituræ non solum prodest quoad successionem feudi, sed etiam quoad alia, unde præminentiam quandam habet inter fratres, *Molina de primogen. lib. 1. cap. 13. nu. 1. Menoch. conf. 981. num. 18. Surdus de alimentis titulo 4. quest. 18. num. 22. Molfes. ad nostras consuetud. p. 5. quest. 5. num. 6. cum ab eo familiaris decor conseruetur, docent Socinus conf. 47. num. 7. Paris. conf. 72. num. 81. vol. 4. Menoch. conf. 1171. num. 7. Molina de primogen. lib. 1. cap. 4. num. 13. Gratian. tomo 4. discep. forens. cap. 771. num. 3. & tomo 5. cap. 834. num. 8. & 10. sic cæteris alijs est honorandus, Firaqu. de primog. in prefat. num. 39. Marta de iurisdic. p. 4. centuria 1. casu 22. num. 26. & onus ferendi nomen, & arma alteri proprie non conuenit, nisi primogenito, ita Oltrad. conf. 231. ad finem, Grat. tomo 1. cap. 30. num. 30. alijsque apud Simon. de Pet. de interpre. ult. volup. lib. 3. dub. 4. solut. 3. d. num. 8.*

Proinde dicimus plures considerari rationes, quibus hoc ius primogenituræ fuit introductum, præcipue in Regni administratione, solus enim primogenitus Regni administrationem capit de fundito patre, atque illi solum successio defertur, ut colligitur ex pluribus Sacra Scriptura locis, ut *Genes. cap. 25. 27. & 43. Deuter. cap. 21. Num. cap. 8. post mediū & alia loca aſſert Tiraquell. de primogenitura in prefat. num. 10. Fride. ScheK in interpretationibus feudorum in cap. 1. §. præterea ducatus de prohib. feudi alienat. per Feder. pag. 11. vers. prælibatæ, Molina lib. 1. de primogen. cap. 2. nu. 2. 3. & 7.*

Vnde lib. 2. Paralip. cap. 21. in principio legitur quod Iosaphat Rex Iuda tempore suæ mortis tradit Regnum suum, Ioram filio suo, eo quod esset eius primogenitus, & *Genesis cap. 26. in principio Deus noster dixit Isaac (tibi enim, &*

semini tuo dabo uniuersas regiones has,) idem fuit promissum à Domino Iacob Genesis cap. 35. ibi (Reges de lumbis tuis egredientur, terramque quam dedi Abraham, & Isaac dabo tibi, & semini tuo post te,) & faciunt verba Domini, quibus Dauid Regi Israel fuit promissum Regnum illud, & suis descendentibus in æternum lib. 2. Reg. cap. 7. ibi (cumque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo Regnum eius,) sic notant Alexand. conf. 12. num. 3. vol. 5. Crauet. conf. 135. num. 45. Molina lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. Raudensis variar. resolut. cap. 44. num. 93. Marefcot. lib. 2. variarum cap. 120. num. 3. & 5. Card. Tusius conclus. 653. nu. 2. ratio clare patet, quia ut regimen sit iustum expedit quod sic vninstantum, ad hoc ut sit fortius, colligitur ex S. Thoma lib. 1. de regimine Principis cap. 3. col. 2. ubi ait, quod si regimē declinat in iniustitiam, expedit magis quod sit multorum, ut sit debilibus, & se ad inuicem impediatur, quod etiam aduertit B. Anton. Florent. in summa p. 4. tit. 5. cap. 4. §. 4. col. 1. inde dixit Socrates in oratione quam fecit in persona Regis Cypri cognomento Nicoclis post medium, quod magna est vis, & potentia eorum, qui reguntur à Rege, quam si ab alio non rege regantur, eo quod defensio, quæ sequitur ex plurium regimine contrariatur bono pacis, quod est præcipuum in multitudine sociali, ex Diuo Thoma de regim. Principis lib. 1. cap. 5. vnde subdit præ optandum esse vnus regimen quam multorum, quia maxima pericula multitudinis frequentius secuntur ex multorum regimine, quam ex regimine vnus, idem dicit Couar. practicarū quest. cap. 1. §. Bodin. in republicis lib. 6. cap. 4. & B. Thomas ibidem dicit, fere omnium multorum regimē est in tyrannidē terminatum, dicens hoc olim continguisse in Romana Republica, unde scripsit Cicero (lapidationes in foro sepe vidimus, non sepe, sed tamen nimis sepe, sepe gladios extentos,) & Poeta Virgil. lib. 1. A Encidos canit.

At veluti magno in populo cum sepe coorta est.

*Seditio, sauitq; animis ignobile vulgus
Iamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat.*

Proinde magis communis, & vera fuit sententia eorum dicentium Monarchiam meliorem esse modum regendi, sic sub vno Principe Regi, ut post Arist.

Plot. lib. 8. Ethicorum cap. 10. Senecam de beneficijs lib. 20. Plutarch. de Monarch. & in Solone, Iſocratem in Nicoclitæ, Herodot. lib. 3. Homerum lib. 2. Illiados 1. Xenophonem in Cyripedia, docent Philon Hebreus lib. 1. de confuſione linguarum cap. 8. S. Iuſtinus Martir in oratione exortatoria ad gentes, S. Athanaſ. in orat. ad idolatros, S. Cyprianus de idolorum vanitate, S. Hieronym. epiſtola 4. ad ruſticum, S. Thomas p. 1. qu. 103. art. 3. & lib. 4. contra gentes cap. 76. Bart. in tract. de regimine Ciuitatis nu. 10. Dion. Chryſoſtom. orat. 3. de Regno, & hoc modo cepiſſe regimen in mundo, quoniam primi gubernatores fuerunt Monarchi, & ſub titulo Regis dominati ſunt, vt notant Saluſt. Iuſtin. Plin. & Herodot. apud Diuum Auguſtin. de Ciuitate cap. 10. vbi Ludouic. Viues, & Summus Opifex Deus, voluit, vt ab vno nomine omnes originem contraheremus, ex hoc arguens Diuus Chriſoſtom. hom. 34. ſuper 1. Corinth. 23. dominium Monarchium omnibus anteponendum.

Vnde Ariſtot. lib. 2. metaph. ait quod pluralitas Principum eſt mala, quia melius eſt ab vno, quàm à pluribus gubernari, & regi, ſequitur Franciſc. Valeriol. in commentatione Galeni Medici lib. de conſtit. artis Medice pag. 27. verſ. ergo vt à primo, & Quintus Curtius lib. 10. de geſtis rebus Alexandri pag. 321. dicit quod Imperium ſub vno ſtare debet, & quod ruit cum à pluribus ſuſtinetur.

Latemur nos igitur Neapolitani, qui ſub vno Principe viuimus, ſcilicet ſub Inuiſtiſſimo, ac Potentiſſimo noſtro Monarcha PHILIPPO QVARTO, quem Deus ſemper incolumẽ ſeruet, vt ſua Eccleſie fidum propugnaculum in Orbe habeat, qui (dum hæc noſtra Ciuitas, imò totum Regnum maxima oppreſſione tenebatur ob plebem tumultuantem) Viſe Regem conſtituit Excellentiſſimum Dominum Comitem de Onnate, qui recta maiorum ſuorum veſtigia terens, non ſolum (Iulij Caſaris, qui vnus in ſe omnium Imperatorum, ac ducum virtutes contulit) imaginem ante oculos ſemper ſibi præſert, & eam tamquam ſpeculum intuetur, verum ſingulorum quorumque Illuſtrium Imperatorum, ac Regum proprias, & quaſi peculiare laudes aſſequetur. hic Q. Fabij Maximi circumſpectam ſapientiam imitatur, ſuperioris Africani expeditam celeritatem, minoris ſubitu conſilium in rebus improuiſis, A Emili Pauli rationem ac diſciplinam, Marij præſentem corporis robur, ac animique fortitudinem. Quin etiam ab exteris, Alexandro, Anniba-

le, Pyrrho, aliſque compluribus ea ſumit, quæ rebus ſuis optime conducere ſibi videtur, & uſui ſuo eſſe opportuna, teſtis ſit Cimitas hæc, ac totum Regnum, quàm prope collabentem reparauit, & dum indicib. egeſtate operiebatur, iſtæ oculi opulentiſſima euasiſt, virtute tamen tanti Principis, hic autem non modo hoſtem ab ea exturbauit, & eorum etiam caſum, ac victum paſſim in vicina oppida profugere compulſit, victorque ſtrenue peruadens, frumentum, arma, comecatium, impedimenta, & omnem hoſtilis exercitus ſarcinam militibus diripiendam permiſit, murales machinas, lapidum validiſſima tormenta, diuerſi generis balliſtas, & nonnulla militaria ſigna, quaſi virtutis præmium dono dedit, vt perpetuo poſteris ſeculis huius celeberrimæ victoriæ monimenta ſeruarentur, virtutisque teſtimonium afferrent, ſed melius hæc deſcribat Galli milites in Portulonguenſi victi, ac expulſi.

Ex quibus colligitur, quod cum vni concedenda ſit adminiſtratio, maiori natu præſtanda erit, notant Innocen. & alij in cap. cum deputati de iudijs, Berous conf. 71. num. 24. vol. 1. Maluaſia conf. 22. num. 42. Menochius conf. 981. num. 19. Tirraquell. de iure primogeniture in præfat. nu. 33. & queſt. 40. nu. 203. nam in maiore, experientia, & rerum cognitio reperitur, l. ſemper. ff. de iure immu. cap. porro 84. diſtinct. cap. ſciendum 26. q. 4.

Quoniam officia, & præcipuè Regni gubernatio iuuenibus non erit concedenda, vnde Athenienſes ſoliti erant ad officia Reipublicæ vocare viros, cuius ætas ad minus eſſet annorum quinquaginta, teſte Demoniſthene, & Romulus ſeniores ad gubernationem eligebat, proinde nomen patrum, & Senatorum adepti fuerunt, teſtes ſunt Iſidor. in cron. ann. 4489. Dionif. Alicar. lib. 2. Saluſtius in Cathellinam, Tullius in Catonem, idem imitebantur Lacedæmonij, vt legitur apud Ciceron. in tractat. de ſenectute, imò Deus ipſe, in quo eſt omnis ſapientia, Moysi iuſſit, vt ad officia, & regimen ſenes anteponeret, vt legitur Num. cap. 11. & 16. (quos tu noſti, quod ſenes populi & magiſtri,) & ait Salomon Proverb. 20. (exultatio iuuenum fortitudo eorum, dignitas autem ſenum canities, vnde Ariſtotel. 3. polit. cap. 9. docet in conſilijs adhibendis ſeniorum vota fore ſecondand, inde legimus Regem Roboam in malum incidiſſe, quia conſilia iuuenum, ſenium votis antepoſuit, 3. Reg. 12. aſ illi reſponderunt, vt iuuenes, & nutriti, cum eo in delictis, quorum omnium rationem aſſignat

Y y y Diuus

Diuus Hieron. epistola 2. in illis verbis, (omnes pene virtutes corporis mutantur in senibus, & crescente sola sapientia decreſcūt cetera,) plura alia remitto vidēda apud Claudium Spenteum lib. 4. de continentia cap. 2. vnde non mirum si dicimus bene fuisse introductum hoc ius primogenituræ.

Secundo, vt patrimonialia integra pene familiam conferuentur, ait *Prepos. cap. ius naturale col. 3. distinet. 1. Soccinus conf. 47. num. 6. vol. 3. Binius conf. 193. num. 51. Gasp. Thesau. lib. 1. questionum forensium quest. 34. num. 3. diuisione enim patrimonialia diminuuntur, inquit glosa in cap. licet de voto, Binius ubi supra, Raudensis variarum cap. 44. num. 83. Surdus conf. 375. num. 13. Molfes. ad consuetud. in scolys ad p. 3. quest. 11. num. 12. & per diuitias dignitas retinetur alias sordesceret, l. 1. §. penult. ff. de ventre inspiciendo, notant Tiraquell. de iure primogen. quest. 4. num. 16. & quest. 71. nu. 3. Molina de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 11. num. 4. Baeza de inope debitore cap. 16. num. 3. Reg. Rou. conf. 28. nu. 9.*

Ex quibus notandum est, quod si aliquis acquireret feudum post natum filium, qua acquisitione facta alter nasceretur filius, non dicitur primogenitus iste secundo natus quasi quod illo tunc pater feudum habebat, sed primo natus
9 & si ante feudum questum, vt concludit *Cirier de primog. lib. 1. quest. 12. Guliel. de benedictis in cap. Raynutius glosa in eodem testamento relinquens l. num. 201. ver. alij dicunt de test. Tiraqu. de primog. quest. 31. num. 12. Molina de primog. lib. 3. cap. 1. n. 3. Iacob. Gallus conf. 30. n. 29. et conf. 105. num. 44. eò quod qualitatem adiunctam verbo sufficit adesse tempore quo dis-*
10 *positio sortitur suum effectum, est doctrina Bart. in l. ex facto, ff. de vulgari, Castrensis conf. 16. num. 5. vol. 2. Soccini in nioris conf. 172. num. 24. & 28. vol. 2. Gratian. tomo 4. discept. forens. cap. 693. nu. 14. & Valenz. conf. 23. num. 161. Balboa in semicenturia disquisit. 30. per totam, & sic cum requiratur esse primogenitum, tempore quo defertur successio, quo attento primo natus reperitur, ideò illi erit danda successio, Imò doctissimus Giurba in copioso tractatu de successione feudi, §. 2. glosa 8. num. 19. vers. sed melius, aliam assignat rationem ad hanc sententiam, scilicet eo ipso quo pater feudum acquirat, confertur ius primogenituræ in personam filii iam nati.*

Notabilis est tamen difficultas, puta

quod mortuo feudatario, qui feudum
11 emerat cum pacto de retrouendendo, successerit primogenitus, venditor feudi redimit, pretium dicto primogenito soluendo, an possint alij fratres pretendere patrem pretij, & ad illud admitti tamquam burgenſaticum, & reperio copiosissimum Antonin. de Amato variarum cap. 4. dicentem teneri ad contributionem dictum primogenitum, citantem *Franchum, Annam, & alios quibus addo Giurbam de successione feudi, §. 2. glosa 7. num. 42. & inter alias rationes eò quod dictum pretium non dicitur feudale, sed burgenſaticum, & ultra relatos per Anton. de Amato, videndi sunt Gaytus de credito cap. 4. questio 11. ad nu. 1375. vsque ad 1520. ubi tota materia, & in proprijs terminis Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 43. & consultat. 84. Montan. controu. 27. consequenter dicunt. illi pretium predictum erit æqualiter inter omnes diuidendum.*

At ego consideratis rationibus Antonini de Amato, quæ in illam solam incidunt, dicerem hoc procedere quoties non adhuc primogenitus apprehendisset feudi possessionem, sed si illud fuerit incorporatum in dominium ipsius, quomodo fratres possunt aliquid pretendere, non negando pretium illud non dici feudale, sed burgenſaticum, sed eo quia illud non reperitur in hæreditate patris defuncti, sed in posse primogeniti, qui feudum habuit virtute successionis.

Neque obstat quod dicunt aduersarij, facta scilicet luitione per venditorem videri, ac si à principio feudum illud fuerit in posse venditoris, & pretium in posse emptoris, consequenter virtute dictæ retrotractionis, pretium dicitur inuentum in hæreditate patris defuncti, nam respondetur, omnia communi distinctione si verbis directis. aut obliquis, hanc fictionem non posse dari in hoc casu, eò quod fictio duo requirit ad dandam retrotractionem, nempe
12 tempus habile à quo, & ad quod, l. quoties, ff. de nouationibus, l. postquam, ff. ut legat. nom. cau. l. Titius, ff. que res pignori, l. necessario, §. quod si pendente, ff. de periculo, & commodum rei venditæ l. bonorum, l. indebitum, §. finali, ff. rem ratam haberi, post alios *Mazzolus conf. 23. num. 45. lib. 1. Hondedus conf. 18. num. 67. vol. 2. Turret. conf. 48. num. 20. cum seqq. vol. 1. Paris. de resignat. benef. lib. 9. tomo 2. quest. 24. num. 42. Monter. decis. 50. num. 20. latè Costa in tractatu de retrotractione cap. 7. per totum, pro-*

proinde retrotractio denegatur quoties mutatus est status, *Menoch. conf. 946. nu. 34. & 35. lib. 10.* vnde cum in calu nostro deficiat extremum habile ad quod cum feudum non reperitur in posse primi acquirentis, sed successoris talis retrotractio deneganda erit.

Et colligitur nostra responsio ex *textu* ad hoc notabili *cap. si pro te de rescriptis lib. 6.* vbi disponitur, quod si Summus Pontifex concesserit Titio beneficiū cum conditione, si accesserit Episcopi consensus, & antequam accederet dictus consensus fuerit alteri pure collatum post quam secundam collationem Episcopus assentiret præfertur se cūsus, & nō primus, eō quod hic cōsensus nō potuit retrotrahi ad primum tempus, cum medio tempore alteri fuerit beneficium collatum.

Qua de ratione dixerunt *Doctores*, quod licet per subsequens matrimoniū filij inconcubitu nati legitimiefficiantur, tamen procedit quoties adest utrūque extremum habile, secus si vnum, puta fuerit contractum matrimonium cum concubina post natiuitatem filiorum legitimorum, & naturalium, ex filio suscepto in concubinato prædefuncto, dicti filij, seu nepotes non legitimantur, & auo morienti nō succedunt, cum mors filij naturalis eorum patris hanc fictionem impediuerit, ita obseruauit *Albericus de Rosat. in l. benignius num. 3. ff. de legibus, Alexand. in l. Gallus, §. si eius col. penult. & ultima, ff. de liberis, & posthumis, Costa loco citato num. 6. post alios Præses Vrsinus de successione feudi p. 2. qu. 24. art. 6. licet contrarium dixerit Pasc. de pat. potest. p. 2. cap. 2. nu. 75.*

Ex quibus oritur dicendum in calu nostro non posse dari, seu fingi hanc retrotractionem ad diem emptionis, eō quod feudum non reperitur penes primum emptorem, sed aliam personam, & sic dictum prætium licet sit burgenfaticum, non tamen dicitur in hereditate primi acquirentis, sed filij primogeniti qui ad illud admissus fuit.

Sciendum est posse primogenitum abstinere à successione feudi, qua abstensione facta daretur successio immediate venienti, eō quod pro mortuo reputatur, *Doctres in l. 1. §. finali ff. de bonor. possess. contra tabulas, vnde ius abstinentis accrescit secundogenito, vt caducum, l. 1. §. pro secundo, C. de caducis tollendis, est doctrina Bart. in l. quando 3. ff. de acquirenda hered. qui secundogenitus nō*

habet tamquam transmissum à primo, sed tamquam iure de relicto, ita *Intrigl. de feudis centuria 2. ar. 1. num. 461. Bimius conf. 1. num. 49. Valenzuo. conf. 69. num. 8. 9. & 10. Fontan. de pactis clausu. 4. glosa 9. p. 1. nu. 40.*

Verum aduertas hoc intelligi, dummodo non adsint filij ex hoc primogenito, tunc enim non succederet secundogenitus morientis, sed primogenitus, sed primogenitus dicti filij abstinentis, ita *Alexand. in cap. 1. ad finem de feudo Marchie, Iason in l. is potest num. 33. ff. de acquirenda hered. Tiraqu. de iure primogen. quest. 21. & quest. 26. nu. 5. Fusar. de substit. quest. 387. num. 31.* eō quod ius illud succedendi non solum fuit radicatum ipsi primogenito, sed toti lineæ ipsius, vnde linea primogeniti est priuilegiata supra lineam secundogeniti, ex dictis per *Iacob. Gall. conf. 105. nu. 24.* qua ratione principaliter dixerunt *Doctores*, ad successionem feudi filium primogeniti admitti excluso patruo secundogenito, vt post multos videndi

16 sunt Gaspar Thesau. lib. 1. questionum forensium quest. 35. à num. 21. vsque ad 27. Guttic. pract. quest. 197. Præses Vrsinus de success. feudi p. 1. qu. 3. art. 1. latè Reg. Galeota lib. 1. controuersia 48. Valenz. lib. 1. conf. 23. & 97. Thorus in compendio p. 3. 17 verbo amita il primo, oñies decisum refert Nouar. in prag. 6. de feudis, nouissimè latè disputato articulo hanc sententiam tuetur Dom. Ioa. Franc. Marciannus olim inter primarios aduocatos ascitus, nunc proprijs suadentibus meritis dignissimus Consiliarius euectus, quem omnes quam primum ad maiora euecturum exclamant, tam ob maximam sapientiam, quam morum suauitatem lib. 1. disput. cap. 1. per totum, consequenter cum ius illud primogenituræ, & succedendi fuerit quæ situm lineæ primogeniti, licet vnus se, abstinuerit, non datur locus lineæ secundogenitæ, nisi extincta tota linea primogeniti, cum sibi tantum præiudicauerit abstinens, ex Baldo in cap. 1. num. 3. si vassallus feudo priuatur, Isernia, Ardizz. Aluarot. Thomas de Marin. Soccin. & alij apud Menoch. conf. 99. nu. 113. Molfes. in scholijs p. 4. de success. ab intest. q. 35. n. 11.

18 Ex qua ratione dicimus, quod si pater primogenitus incapax efficeretur, non daretur locus secundogenito, sed filijs dicti primogeniti, sic docent Clar. in §. feudum quest. 8. num. 6. Molina de primogen. lib. 4. cap. 11. num. 51. Palaez de maioratu p. 4. illat. 8. num. 22. Randens. de

analogis lib. 1. cap. 31. Farinac. quest. 25. num. 81. Guazzin. de confiscat. conclus. 13. limitat. 34. num. 9. Caball. resolut. crimin. casu 182. num. 12. Castill. Soto maior controuers. iuris p. 3. cap. 15. num. 56. quoniā ius illud primogenituræ est radicatum omnibus de linea primogeniti, sic licet primus de illa linea incapax efficitur, non nascitur præiudicium sequentibus,

Aduertas tamē hoc procedere si à principio primogenitus ille capax erit, sed si numquam fuerit capax, puta fuerit furiosus, mutus, Surdus, cæcus, aut alio modo inhabilis, tali casu secundogenitus excluderet filium primogeniti, ratio disparitatis est, quia hoc secundo casu illud ius primogenituræ numquā fuit quæsitum lineæ primogeniti, eò quòd ad fuit impedimentum in primo acquirente, sic non potuit ad alios de sua linea transfundere.

Vndē doctrina multorum dicentium filium primogeniti succedere excluso secundogenito, quam docuerunt Molina de primogen. lib. 1. cap. 13. num. 35. Anguir de success. Portug. p. 3. num. 45. & 46. cum alijs apud Castil. Soto maior loco cit. num. 55. intelligerem quoties à principio fuerit habilis, & sic acquisiuit ius primogenituræ, non vero de eo qui nūquam tale ius quæsiuit, cum à principio incapax fuerit.

Et licet aliqui dixerint simpliciter filium istum primogeniti, & si à principio inhabilis, succedere excluso secundogenito, ut post Andr. Bald. Aluarot. Greg. Lopez, Tiraquel. & alios docuerit Mastrill. in addit. ad Petr. de Grego. de concess. feudi p. 4. quest. 8. num. 31. nihilominus meo iudicio contrarium dicendum videtur, eò quòd cum primogenitus fuerit à principio inhabilis, locus datur secundogenito, ut ex glosa in cap. 1. ubi Andr. & Aluarot. de prohibita feudi alien. per Feder. Pet. de Grego. p. 4. de concessione feudi quest. 7. num. 29. Rosent. de feudis tomo 1. cap. 7. conclus. 28. num. 5. & 9. Sebast. Neu in sistegmat. in cap. 1. an mutus nu. 5. 8. & 9. Petrus de Luna conf. 3. diuersorum Siculorum, igitur si quæritur secundogenito, quomodo filius primogeniti inhabilis admitti poterit excluso dicto secundogenito.

Accedit ratio, nam filius iste primogeniti nepos defuncti feudatarij non potest admitti ex propria persona, cum reperiatur in remotiori gradu cum secundogenito, sed indiget representare patrem, aut lineam, pater est inhabilis,

linea non acquisiuit hoc ius primogenituræ primus de illa incapax erit, sic nullo modo filius suus admitti poterit, faciunt ad hanc ratione notata per Molin. de primog. lib. 3. cap. 7. n. 4. per tot.

Ex eisdem oritur dicendum posse patrem inuestire filium secundogenitum de feudo consentiente tamen primogenito, & per superuenientem dissensum reuocari non poterit hæc inuestitura, donec viuatur, colligitur ex textu in cap. 1. §. præterea, ubi glosa verbo regressum quibus modis feudum amittatur, & ex cap. 1. de eo qui fin. sec. Bald. in cap. Titius si de feudo defuncti contentio sit, Tiraquell. de iure primog. quest. 26. num. 2. Scader. de feudis p. 10. sect. 8. num. 128. Giurba post alias de success. feudi, §. 2. glosa 5. nu. 49.

Hæc quæ diximus de plano procedunt in feudo antiquo, difficultas est in feudo nouo, si ab illo excludatur secundogenitus, & communis est sententia, etiam excludi, Petrus de Greg. quest. 5. num. 6. de vita, & militia, Loffred. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus in 2. addit. in parafrasi ad tit. de alienat. feudi per Feder. Intrigliol. de feudis centuria 1. quest. 67. num. 29. Minadous in constit. comitibus verbo de successione sub num. 30. vers. constitutio, Gallup. in methodo p. 3. cap. 4. num. 44. Reg. Ronitus in prag. 24. nu. 2. & 29. de feudis, vnde erit in electione secundogeniti petere vitam, & militiam, aut partem prætij dicti feudi, Loffred. Minad. & Ronitus locis citatis, decusum testatur Gallup. in methodo feudali dicto cap. 4. nu. 48. Thorus in compendio p. 1. verbo secundogenitus, Bilot. in conclusionibus feudalibus conclus. 14. num. 7. Anell. de Amata conf. 96 num. 31. Montan. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus n. 129. in fine vers. cum etiam. Camill. Medices conf. 124. num. 3. Dom. de Marimis lib. 1. variarum cap. 228. ratio est quia si feudum illud non fuisset per patrem emptum, illa pecunia reperiretur in hæreditate, & tamquam burgenfatica omnibus esset communicanda, idē primogenito præstanda erit pars prætij

Et dum hæc typis mandabam, ad meas peruenit manus elegantissima Porenfis Epistola missa Domino Ioannē Baptiste Gargiario Iurisconsultorum prodigio a Dom. Flauio Ventrilio nostræ tempestatis I. C. peritissimo, & ex eruditionibus nostræ Ciuitatis eruditissimo, Poeticis, & Oratorijs Literis sat imbuto, ac omnigenæ Scientiæ ditissimo, & ne illa ignorantie velo tegatur, hic eam inserere operæpræteritum visum est.

Pri-

Primogeniti in feudo nouo hereditario, in quo Francorum iure uiuitur, secundogenito existente, quanta sit legitima.

A Micitia, qua nihil præclarius homini Sapiencia excepta, est a Dijs immortalibus datū, nisi mutuo literarum officio fulcitur, languescat necesse est. Quapropter, cum inter nos literæ non commeant, quibus colloquamur, curis animus, & mœrore tabescet. At, bone Deus, mihi epistolam tuam audissime expectanti, ea tandem reddita est. Ad vitam me reuocauit, tãti te facio, adeoque iucundam tuā necessitudinē arbitror.

Si ab intestato pater decessit. Primogenitus solus succedit; verum secundogenitus, aut assequetur partem pretij soluti emptionis tempore, vt *Minad. in Constit. Regn. In aliquibus, in Rub. num. 32. Ann. sen. sing. 200. Dom. Præs. de Franch. decis. 61. num. 4. & nu. 23. vbi Dom. Addent. Ann. iun. conf. 26. ad fin. Dom. Regens Rouit. Prag. 24. de Feud. num. 51. & seq. aut habebit vitam, & militiam in fructibus, ad electionem, ita Frecc. de Subfeud. lib. 3. tit. de Diff. feud. ex pact. & hered. diff. 33. num. 4. Minad. dict. Constit. in Rubr. num. 30. & Dom. Reges Rouit. citat. Pragm. 24. num. 3. Quæ vita, & militia, triens, vel semis est, legitimæ instar in allodialibus iuxta filiorum numerū, vt *And. in Constit. Regn. Comitibus, lectur. 3. Petr. de Greg. de Vit. & Milit. Quæst. 7. num. 4. & 5. Dom. Vincent. de Franch. d. decis. 61. nu. 2. ibique Dom. Addent. Mastril. decis. 85. num. 16. & latius Domin. Andreas Capanus doctissimus Aduocatus fertilissimo Tract. de Vit. & Milit. q. 6 & 7. ac ibidem alibi.**

Si cum testamento. Vel simpliciter primogenitum grauauit, quem in feudo nouo heredem instituit, vt aliquam expressam quantitatem secundogenito daret; & tunc, quoniam in feudo nouo hereditario pater primogenitum grauare potest, teste *Bald. in l. 1. in fin. C. per quas person. nob. acq. Alex. conf. 106. lib. 4. Gozadin. conf. 75. Nat. conf. 475. Menoch. conf. 161. num. 2. Pistor. vol. 2. Quæst. 4. nu. 77. quos allegat Domin. Reg. Consil. Georg. in Repet. feud. cap. 34. num. 12. Camill. de Curt. in Diuers. Lur. feud. fol. 58. num. 19. ideo paterna voluntas seruabitur, ex regula text. in §. disponat, aut. de nupt. Idque moderandum erit; vt primogenitus grauatus, retinere tantam quantitatem possit, cuius ope, & decenter viuere, & militare valeat, ita *Came-**

*rar. in cap. Imperialem fol. 21. lit. H. Petr. de Gregor. de dot. de parag. q. 5. nu. 6. atque Mastril. Camil. de Curt. loc. cit. fol. 54. nu. 115. Immo Dom. Præs. de Franch. decis. 1. nu. 39. vers. Secundum quæ intra, & Georg. Alleg. 20. num. 43. dicunt, primogenitum adimplere solum teneri onera ultra valorem tertiæ partis feudi, nihilq; aliud. Vel expresse mandauit pater, vt primogenitus in tali feudo nouo, legitimam duntaxat consequatur, reliqua disponendo ad secundogeniti commodum, & tunc legitima, tertia totius feudi est, probat *Camer. in d. cap. Imperialem, fol. 104. lit. I. vers. Cui quesito respondemus; ex eo, quod legitima triens, vel semis est illius portionis, quam quis habiturus fuisset ab intestato in linea descendenti, vel ascendenti, consuluit ille consultissimus I. C. Romanus, D. Lanfranchus Zacchias, (qui iam illud eximium Opus D. Siluestri Zacchie, dignissimi Patru, de Obligatione Camerali, amplissime decorauit, ac ab eodem D. Lanfranco aliud, nunc sub prælo, prædictoque non impar, imo maius, de Salario, seu Mercede Operariorum, cito speratur) ex tex. in aut. nouissima C. de inoff. test. vbi Bal. & alij communiter Gras. Recept. Sent. S. legitima, q. 1. n. 1. Caneer. Var. Resol. lib. 1. tit. de Legitim. nu. 1. & 2. Rosent. de Feud. vol. 1. cap. 7. conclus. 13. n. 3. & abunde Dom. Mercurialis Merlinus, satis illustris quidem Doctor Foroluiensis, Tract. celeberrimo de Legitima, dixitq; mihi nuper D. Frânciscus Rummus, Iuristarum spendor, cuius in typis ille selectissimus Liber ad Afflict. super Regn. Constit. Sancimus de Iure Prot.**

At solus primogenitus succedit in feudo nouiter empto, in quo iure Francorum uiuitur, communicato tamen pretio secundogenito. Igitur reassumendo discussa, iuxta vulgatum *Accurs. mandatum Aduocatis relictum in §. fin. vers. Dittum, ex eo tex. Aut. de Defens. Crut. quod frequentissime in consulendo sequutus fuit D. Franciscus de Petris, recollendæ memoriæ, Compater meus carissimus, & D. Alexander Ventrilius, Genitor meus dilectissimus, suis non aspernendis Operibus, Deo dante edendis, ambo Iuriconsulti, & Poetæ præstantissimi, prædicta legitima triens est totius feudi ad primogeniti beneficiū, qui in huiusmodi feudo solus succederet ab intestato cum onere impertiendi pretium solutum in feudi emptione secundogenito. Tua doctrina toto terrarum decantata emporio, suppleat quæ desunt. Miran-*

randum enim in modum in te renider, uti innumera, quæ cudisti, vigilata præmonstrant Volumina, quæ, sicut scribis, ad nos iam iter habent, eaq; vehementer nobis expectata venient. Suple, inquam (quando Iudicis est supplere, quæ Aduocatis desunt, rot. tit. C. ut quæ desunt Aduocat.) tu, qui istius Sereniss. D. D. Parmensium Ducis, Literatorum, Meccenatis, famigerati Consilij meritissimi Præsidis munus tam egregie geris, ut Magistratum miraculum, atq; oraculum esse videaris. Vale, ac viue Nestoris annos. Neap. Idibus Quintilibus, M. DC. LI.

Vndè oritur, quod si pater nullam expendisset pecuniam pro dicto feudo, puta, habuerit à Rege gratis, nulla erit danda pars prætij, filio secundogenito, ita Lucas de Penna in l. unica num. 31. circa medium vers. nam si pater acquirat, C. de impon. lucrat. descript. Capyc. decis. 2. num. 7. Reg. Rouitus dicta prag. 24. num. 39. Montan. loco citato num. 133. Anellus de Amato conf. 6. num. 12. de Marin. lib. 2. quotid. cap. 45. num. 20. colligunt ex Andr. in dicto §. præterea ducatus in fine, quoniam cessat ratio super allegata.

Sed si feudum fuerit alicui cōcessum à Rege propter merita, puta ob gesta in bello, tunc dicerem competere huic secundogenito partem prætij, sic decisum refert Anna sing. 201. Amatus dicto conf. 6. nu. 13. Bilotta dicta conclus. 14. nu. 9. Reg. Rouitus loco citato vers. secus est, cum pluribus seqq. ubi plura adducit, & addo doctrinam Andree dicentis idem esse aliquid, acquiri pecunia, vel opera in cap. 1. nu. 3. de feudo guardia, consequenter debet extimari prætium feudi concessi, ut pars prætij detur secundogenito.

Vndè dixit Reg. Constant. in commentario ad titulum Codicis de filiis officialium nu. 56. quod si Rex concessisset aliquod feudum, aut aliud filio, puta Cai ob seruitia per patrem præstita, teneretur dictus filius conferre cum alijs fratribus tamquam profectitium, & à patre peruentum, idem considerando in acquisitione meritis patris, aut eius pecunia, licet de hoc videndus erit P. Francisc. Merolla tomo 3. theolog. moralis disput. 6. cap. 8. difficult. 13. & 14. igitur feudum illud habitum à Rege ob seruitia præstita iudicatur pecunia quæ situm, inde pars prætij illius erit danda fratri secundogenito.

Et in tali æstimatione facienda non

erunt considerata merita patris siue plus, siue minus, sed tantum ipsum feudum, ut notabiliter aduertit Reg. Rouitus loco citato num. 44. vers. nec dicatur, licet omnino non fore præstandam hanc partem asserat Galluppus part. 3. cap. 4. num. 54.

Dubium notabile tactum inuenio à nostro de Marinis lib. 1. quotidiana cap. 128. num. 2. ut si frater primogenitus nollet fratri secundogenito dare partem prætij in pecunia, sed loco illius alia bona paterna burgensatica, rectè dicat, & doctissimus ille vir affirmatiuè responderet quod hæc pars prætij datur secundogenito iure collationis, ut colligitur ex Andrea in cap. Imperial. §. præterea ducatus à num. 39. in addit. de prohibita feudi alienat. per Frider. & post Afflict. Loffred. Came. & alios notant Minadous in consti. in aliquibus in rubrica num. 30. Anna conf. 26. num. 10. Montan. in dicto §. præterea ducatus num. 128. in principio, & num. 131. Reg. Rouitus decis. 38. nu. 2. circa medium, idem de marinis lib. 2. quotidian. cap. 85. nu. 1. consequenter ad aliud non tenetur dictus primogenitus, nisi quod minus capere de bonis hæreditarijs, vndè regula illa dari non posse à creditore aliud pro alio, §. 1. quibus modis tollitur obligatio, limitatur in hac materia collationis, iuxta textum in l. 1. §. sed & tantum, ff. de collat. bonorum, in illis verbis (idem est & si nomen paterni debitoris delegauerit, vel fundum, vel aliam rem dedit pro portione bonorum quæ conferre bebiit) & respondet tacitæ objectioni, quæ posset fieri, scilicet textum illum procedere de consensu partium, iuxta intellectum Bart. ibi in fine, quem sequitur Iason in l. filie licet col. finali, C. de collationibus, Cagnolus in l. si emancipati, C. eodem, dicens admissio hoc intellectu sequitur ibi Iuris Conf. sermonem instituisse de re clara & nulla opuserat decisione, igitur ne frustratoria illius legis dispositio appareat, dicendum est intelligi quoties alter dissentiret.

Quam rationem confirmarem ex definitione collationis, nam glosa in rubrica, ff. de collationibus, ait collationem nihil aliud esse, nisi quod rei propriæ in communi datio, quam reprehendunt Doctores in dicta l. si emancipati, cum hæc verba societati adhuc conueniant, inientes enim societatem propria bona conferunt, & communicant l. 2. & 3. ff. pro socio, eò magis quia conuenit illi collationi quæ sit gratia leuandæ nauis, l. 2. ff. ad

ff. ad legem rodiam de iactu, ibi (*equissimū est commune detrimentum*,) & in §. 1. & §. eadem ibi (*in communi conferre*) & reie-
dis pluribus definitionibus, ait Bologne, in rubrica, C. de collat. num. 6. collationem esse rei non hereditarie cum hereditate coadunatio legitima ad consequendam portionem hereditatis ascendentium à cohæredibus propter æquitates varias fienda, rationes omitto. videndas apud ipsum, solum colligo, quod omnes definitiones tendunt ad hunc effectum, scilicet rem habitam à filio ponendam esse in hereditate.

Et licet Cagnolus in dicta l. si emancipati num. 3. dicat ponendam esse in hereditate propriam rem habitam, nec sufficeret ponere æstimationem colligens ex textu in l. 3. ff. de collatione bonorum, ibi (*bona sua conferat*,) & ex l. 1. §. quamvis ff. eodem tit. licet si in hoc melius dicat Decius in l. si donatione, C. de collat. ut sufficiat ponere æstimationem rei per textum in dicta l. 1. §. sed cum patris, vers. sed & sic tantum, ff. de collatione bonorum, quod à fortiori procedet, quoties res propria non potest in communione poni, arg. textus in l. dotis, C. de collat. ubi filia quæ conferre debet dorem cum illam ponere non possit in communione eò quod stat penes virum, tenetur minus de hereditate accipere, in illis verbis (*dotis quidem petitio perseverante matrimonio tibi non competebat, quamvis enim cum intestato defuncto fratri conferre debueras non tamen eo nomine aduersus maritum tibi actio potuit esse, cum eo minus in partem tibi delatæ successionis patris auferre poteris*,) vnde colligitur quod quando res habitata communicationem non habet, solum filius tenetur minus accipere de hereditate paterna, sic explicant Alciat. conf. 144. num. 4. & §. Picus conf. 51. num. 13. Thomat. decis. Macerat. 50. nu. 13. at feudum nullam patitur communicationem cum soli primogenito competit, merito dicimus illum minus accipere de hereditate patris teneri, non vero ad dandam partem prætij in pecunia, si illa in hereditate non reperitur.

Nihilominus, ut veridice hæc sententia appareat, necesse est videre si hæc pars prætij detur iure collationis, an petitione hereditatis, scio enim Doctissimum illum virum Reg. Rout. in dicta prag. 24. de feudis à num. 17. cum pluribus seqq. acriter defendisse debere petitione hereditatis, consequenter cessat motuum collationis, imò num. 31. ait partem præ-

tij debere, quia prætij fingitur ad esse tempore mortis patris, non quasi quod abscesserit ab illius patrimonio, & miror quomodo doctissimus Marinus difficultatem hanc prætermittat, vnde oportet sententiam Dom. Rouiti aliquantulum inuestigari, eiusque fundamenta dissolvere.

Doctissimus ille Regens aduersus communem sententiam plura considerat primo collationem cessare, imò non considerari, quoties res illa quæritur filio post mortem patris, ultra relata per ipsum, constat ex l. 1. §. si emancipato, ff. de collatione bonorum l. ea demum 6. l. si donatione, & in l. nec emancipati 15. C. de collat. Bald. in l. quoniam nouella num. 2. Paulus de Castro in l. illud num. 3. C. de collat. latè Fulgos. in l. illud num. 2. vers. & regula, C. eodem, Alber. in dicta l. ea demum num. 1. Romanus num. 3. & in l. nec emancipati num. 1. inde oritur simplicem donationem per patrem filio factam morte confirmatam non conferri, ex dictis per Bart. in auth. ex testamento num. 1. C. de collat. & in l. si donatione nu. 4. C. eodem, Crauet. conf. 617. sub nu. 7. lib. 4. Corneus in auth. ex testamento nu. 9. C. de collat. Rimmal. senior conf. 240. nu. 4. & conf. 241. nu. 1. lib. 2. Soccin. senior conf. 91. n. 7. ad finem, vers. sed pro se lib. 1. & latè fundat Facchin. lib. 5. controuersiarum iuris cap. 80. vers. sed hic, ad hoc feudum accipit post mortem patris ergo denegatur collatio.

Sed Andreas qui fuit author nostræ sententiæ agnoscens hanc difficultatē ait patrem emendo feudum videri donasse filio primogenito, proinde erit conferendum tamquam habitum per donationem non per successionem, quam responsionem refellit Ronitus ibi, eò quod si hoc esset collatio locum haberet, etiam in burgenfaticis quæ sitis post patris mortem, cum in vita patris dicatur filij habere ius in bonis, iuxta terminos textus in l. in suis, ff. deliberis, & posthumis, sic responsio ista redditur dubia.

Tamen Andreas posset defendi, cum maxima sit differentia bonorum allodialium, & feudaliū, ius enim illud quod habent filij in bonis allodialibus est commune, consequenter non potest tractari de collatione, sed in feudaliibus primogenitus est successor, ut dixi, cum viuatur iure Francorum, inde possunt praticari termini collationis respectu non succedentium, secundo ius quod habent in burgenfaticis est in spe omnino

nino retractabili, quoniam pater ad libitum de illis potest disponere, at de feudo non datur libera potestas cum alterius scilicet Principis consensus requiratur, imò maxima est controuersia inter Doctores videnda apud Frecc. de subfeudis lib. 2. quest. 2. si necesse sit exprimere in impretatione assensus adesse primogenitum, quando feudum datur secundogenito, igitur non est bona paritas de bonis allodialibus.

Et quod dictum Andree possit substitui, ut sufficiat illa fictio ad dandam collationem, colligo ex textu notabili ad hoc in l. 1. §. qui ab hostibus, ff. de collatione bonorum, ubi datur collatio bonorum habitorem post mortem patris, si per legem fingatur habita fuisse in vita, ibi (tamen ad bonorum possessionem admitteatur, & conferet scilicet ea quæ moriente patre haberet, si ab hostibus captus non fuisset, ergo cum hoc feudum fingatur datum in vita filio primogenito, merito collationi subiaceat.

At Dom. Reg. Rouitus considerans hanc suam responsionem posse inficiari difficilem proponit instantiam, scilicet valere in vim simplicis donationis non ob causam, sed habita in vim simplicis donationis non conferuntur, ut dixi, ergo nullo pacto, ait ille, poterit substineri, Andree ac aliorum sententia.

Respondetur dicta hæc per Rouitum non transire sine vlla difficultate, nam plures dixerunt donationem simplicem fore conferendam, & plura sunt argumenta ad defendendam hanc sententiam, ut videre est Bologn. in l. si emancipati nu. 50. vers. pro contraria tamen opinione, & in hærendo communi sententiæ, quam veram existimo, in quam collationem hanc non fieri quasi propria ad sit donatio in vita patris, sed tantum lex fingit in actu acquisitionis patrem stipulasse, & acquisiuisse sibi, & filio primogenito, eo magis cum de natura feudi esset, ut ad solum primogenitum pertineret, stante clausula iure Francorum, consequenter videtur considerari quædam necessitas deferendi illud primogenito.

Ultimo Dom. Rouitus considerat rationem valde probabilem ad excludendum hoc ius collationis, dicens collationem fieri quoties velit ille ad successionem admitti l. 5. de collat. l. a patre, C. de collat. est enim collatio successionis accessio Bald. in l. si emancipatus nu. 4. C.

de collat. & solum habet locum inter eos qui ad successionem concurrunt, Alber. in auth. ex testamento n. 3. C. de collat. ideo filius qui ab hæreditate abstinuit con-
33 ferre non cogitur, l. finali, ff. de collat. dotis Valascus in praxi partis. cap. 13. nu. 20. igitur si hæc pars prætij daretur iure collationis, poterit primogenitus abstinere ab hæreditate in bonis burgenfaticis, & euitaret hanc collationem, sed
34 hoc est falsum, etenim primogenitus tenetur ad præstandam hanc partem prætij licet abstinerit à successionem bonorum burgenfaticorum, ita post Reg. Rouit. loco citato nu. 45. fuit decisum in Sacr. Consil. de quo testatur Thorns in compendio p. 2. verbo primogenitus, sequitur Montan. in dicto §. præterea ducatus nu. 132. de Marinis lib. 2. quotid. cap. 45. n. 37. ergo signum est hanc partem prætij non dari iure collationis, sed petitione hæreditatis.

Equidem fateor argumentum hoc esse substantialissimum ad impugnandam communem sententiam, vnde bene dixit Dom. Rouitus ad viuum velle hoc
35 demonstrare, sed possem illam saluare assignando disparitatem inter vnum, & alterum casum, nam in bonis habitis in vita est iam quæsitum ius filio absque vilo onere, solum fit collatio quoties ad successionem aspirat, at in casu nostro lex præbet feudi dominium primogenito cum tali onere, scilicet partis, auct vitæ, & militiæ inuoluntatem fratris secundogeniti, consequenter si abstinet ab hæreditate burgenfaticorum non euitat onus impositum, saltem cum succedit casus collationis, licet stricto rigore attento sententia Dom. Reg. Rouiti validissime, & sôdis fundamentis sit corroborata, à qua recedere difficile est.

Aduertendum etiam erit, quod si in hæreditate aliud non reperitur, nisi dictum feudum, non poterit primogenitus cogi ad vendendum feudum, sed solum de fructibus illius erit satisfaciendum secundogenito, sic consuluit de
36 Marinus loco citato num. 10. colligitur ex doctrina Andr. in constit. in aliquibus dicentis, quod soror pro paragio non potest cogere fratrem ad vendendum feudum, sed solum erit assignandum ei in causam pignoris ad extinctionem sortis principalis, & sic fuisse decisum in Sacr. Conf. testatur Reg. Rouitus in dicta pragm. 24. in fine, quibus addo Petrum de Gregorde paragio quest. 38. nu. 7. vers. unde pro clara, Gallup. in methodo feudali par. 3. cap.

cap. 3. nu. 40. tatè prosequitur *Afflict. di-*
Etia constitut. in aliquibus col. 9. & seq. vers.
quinto queritur

Ex dictis oritur hanc quantitatem
 prætij non estimari habito respectu ad
 37 tempus mortis secundum opinionem
 aliquorum, sed tempus factæ emptionis,
 ita *Franc. de Amicis in tit. de his qui feudū*
dare possunt, §. ex ijs causari potest in fine
fol. 96. Minad. in d. constit. in aliquibus vers.
de successione nu. 32. Reg. de Ponte de feudis
lect. 7. n. 46. Anna sing. 200. de Marinis di-
cto cap. 128. in principio, Reg. Rouit loco ci-
tato nu. 51. Montan. ubi supra nu. 131. sic
decisum refert Gallupp. p. 3. cap. 4. nu. 51.
licet contrarium dixerint Reg. Galeot in
addit. ad Medices conf. 124. Marta de suc-
cess. leg. p. 1. q. 23. art. 3. nu. 44. & alii apud
Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. consult. 25.
num. 6.

Verum si feudum passum sit diminu-
 tionem ob aliquod accidens, tunc pars
 38 prætij erit diminuenda, ut considerat
Reg. Rouitus loco citato nu. 53. vers. redeun-
do, Gallup. nu. 53. Montan. nu. 131. sicut si
fuerint factæ meliorationes in feudo,
facienda erit estimatio illarū ad benefi-
cium secundogeniti, Rouitus dicto vers.
redeundo, Gallup. loco citato num. 52. &
Montan. loco citato nu. 138. in fine, ait at-
tendi tantum pecuniam expensam pro
emptione feudi non vero tituli ad illud,
Reg. Rouitus nu. 58.

Notandum est etiam *Dom. Rouit. loco*
citato nu. 48. vers. tertio illatio, & num. 49.
dixisse deberi secundogenito, etiam in-
teresse partis prætij à die mortis patris,
 39 licet in hoc contrarium dixerint *Min-*
nadous in constitut. in aliquibus verbo de
successione num. 3. Anell. de Amato conf. 6.
num. 14. Montan. dicto §. præterea ducatus
num. 129.

Diximus de feudo empto, ut pars præ-
 tij conferatur in personam secundoge-
 niti, tamen potest pater ordinare, ut
 nulla fiat collatio per primogenitum,
 ex dictis per *Marcell. de Mauro allegat.*
52. num. 6. od finem, etenim pater poterit
 40 prohibere collationem faciendam in
 bonis alio dialibus, iuxta textum in *§. il-*
lud auth. de triente, & semisse, sic poterit
prohibere in feudalibus, quæ prohibi-
tio ex coniecturis etiam colligi pote-
rit, ut magis communis sententia est,
quam tuentur Baldus in l. ex parte 39. §.
intestato vers. nota, ff. familie erciscunde, &
conf. 210. num. 1. vers. tertio casu lib. 4. At-
beric. in dicto §. intestato, ubi Odofred. &
Fulgos. num. 1. ad fecm. vers. in eadem glo-

sa, Decius conf. 59. num. 2. vers. sed tamen
diligenter, Decian. conf. 22. num. 15. vol. 2.
Cranet. Cephal. Crassus, Garzia, & alij a-
pud Mangil. de imputat. quest. 19. num. 5.
Molina, Salazar, & alij apud de Marinis
lib. 2. quodian. cap. 85. quibus addo Anto-
nium Thomat. decis. Macerat. 50. num. 184.
vsque ad 201. ubi plura adducit.

Et inter alias coniecturas, vnam af-
 fert doctissimus aequè integerrimus de *Ma-*
rinis dicto cap. 85. per totam, quoties pater
in testamento in æqualiter filios hære-
des instituerit, puta primogenitum in
feudo empto alijsque bonis secundo-
genitos ad alia vocando rationem assi-
gnat, quia per illam inæqualem institu-
tionem cessat principale fundamentum
filij secundogeniti petentis partem præ-
tij, eò quòd si feudum non fuisset emp-
tum reperiretur pecunia in arca, quæ
omnibus esset distribuenda, nam proce-
dit hoc quando pater generaliter filios
hæredes instituerit, non vero si portio-
nes ipse diuiserit, & præcipuè inæqua-
les, allegat ad hoc Caput. in consuetud. §.
moriatur p. 2. §. 8. num. 11. & decisionem
Reg. Reuert. 13. circa finem lib. 2.

41 Quæ sententia colligitur ex textu in
l. ex parte, §. intestato, ff. familie erciscunde
ubi si pater in assignatione partium to-
tius hæreditatis plus vni ex filiis reli-
querit, collatio cessat, quam coniectu-
ram passim admittunt Doctores, vtest
videre apud Decium conf. 59. nu. 2. Papon.
conf. 154. num. 4. Cuiac. in tit. C. de collat.
vers. aut diuisio fol. 702. plures alias con-
iecturas adducit Tomat. dicta decis. 50. à
nu. 202. vsque ad 237. & circa articulum
propositum adeas. de Marinis loco citato,
ubi multa.

Hæc tamèn dicta procedunt in feu-
 do empto per patrem, nam in feudo ali-
 ter quæ sit, aut antiquo solum vita, &
 42 militia debetur secundogenito, quam
 aliqui loco legitimæ succedere dicunt,
 ita *Camer. in cap. Imperialem col. 2. lit. G.*
cum seq. vsque ad col. 4. lit. S. fol. 102. secun-
tur Petrus de Greg. de vita, & militia q. 2.
nu. 1. Camill. Medices conf. 8. num. 18. vers.
amplius, Minad. conf. 1. n. 31. Aponte conf.
79. nu. 11. Anna conf. 6. à nu. 3. cum seqq. &
conf. 120. Franch. decis. 20. n. 9. Giurba de-
cis. 24. sub nu. 24. Mastrill. decis. 83. nu. 17.
vol. 1. Theodor. allegat. 81. nu. 4. Gallup. in
methodo p. 3. cap. 4. nu. 29. cum alijs apud
de Marinis lib. 2. quotidianar. cap. 235. in
principio.

Alij dixerunt dari loco portionis feudi
 sic docet *Andr. in consut. comitibus col. 1.*

verbo comitibus, & baronibus *nn.* 60. *Lofred. in cap. 1. §. quid ergo vers. vel danda militia de inuestitura de re aliena facta, Molfes. conf. 9. n. 10. 24. & 25. alij tamen loco alimentorum, Frecc. de subfeud. lib. 3. qu. 19. nu. 1. & 2. Cumia in eap. si aliquem verbo maritata n. 438. Bammac. in cap. omnes filij quest. 7. nu. 70. post alios Mont. in cap. Imperialem nu. 224. in fine Reg. de Ponte de potestate Proregis §. 4. a nu. 24.*

43 Vnde maxima est controuersia inter *Doctores*, quomodo tassetur hæc vita, & militia, quam explanat *doctus feudista Capanus in tractatu de vita, & militia q. 6. vbi allegationes quorundam aduocatorum affert, & prima est opinio Andr. in dicta constit. comitibus 1. lectura vers. item an in domino, dicentis tassandam esse habito respectu ad quantitatem legitimæ, excepta tamen prius medietate fructuum quæ applicatur primogenito pro seruitio Regi debito colligitur, etiam ex Afflict. in dicto §. præterea ducatus nu. 19. alia vero medietas diuiditur inter fratres computata etiam persona primogeniti, adinstar tamen legitimæ And. secuntur Capyc. decis. 158. nu. 8. & 211. n. 2. Franch. decis. 62. nu. 2. & decis. 525. nu. 24. Reg. de Ponte de potestate Proregis titulo de assensibus regijs §. 4. nu. 29. & conf. 79. n. 11. vol. 1. Gizzarel. decis. 37. nu. 50. Staiban. senior conf. 2. nu. 14. Nouar. in prag. 25. nu. 4. de feudis, Bilotta in conclusionibus feudalibus conclus. 14. nu. 14. Gallup. dicto cap. 4. n. 61. Montan. dicto §. præterea ducatus nu. 134. Anna conf. 6. nu. 13. lib. 1. Theodor. allegat. 24. nu. 24. & allegat. 81. nu. 5. Molfes. conf. 9. nu. 16. & infiniti alij apud Capan. loco citato.*

Alij vero dixerunt simpliciter medietatem remanentem æqualiter diuidi inter alios fratres computata adhuc persona primogeniti, sic notat *Francisc. de Amicis in cap. 1. de his qui feudum dare possunt vers. incipiente, sed hic pulchrum nu. 7. fol. mihi 11. alios allegat Molfes. loco citato nu. 8. Marcell. Marcian. conf. 56. num. 5. vers. vel clarius, Reg. Rouitus in prag. 24. de feudis num. 4. quorum sententiam nouissimè in facti contingentia secutus fuit Domin. Staibanus iunior dignissimus Consiliarius æque doctissimus in quadam sua allegatione impressa apud Capan. loco citato, vbi plura colligit absurda ex sententia illorum, dicentium dari loco legitimæ, ac quia talia absurda (salua pace tanti Doctissimi Senatoris, quem meum Præceptorem agnosco,) dubia aliquantulum mihi videntur, ideò*

ad illa erit deueniendum.

Primum absurdum taliter considerat, omne relictum per patrem filio regulariter cum legitima illi debita compensatur l. si cum dotem, §. si pater, ff. soluto matri. tamen non compensatur cum debito vitæ, & militiæ, iuxta sententiam *Afflict. decis. 138. Rouitus in dicta prag. 24. num. 9. de feudis, consequenter non bene dicitur illā debere loco legitimæ, sed hoc primum absurdum facilius diluitur etenim non est improbabile contrarium asserere, cum plures magni nominis dixerint dari locum compensationi, vt docent Anna conf. 121. a nu. 1. cum seq. Hodierna in addit. ad Surd. decis. 119. Camill. de la Ratha in theatro feudali p. 12. dilucidat. 78. & infra lato calamo explanabitur, igitur si de hoc est controuersia inter *Doctores*, non poterit tamquam infallibile argumentum ad decisionem alterius, quæstionis adduci, imò qui hanc sectantur sententiā inter alias rationes ponderant hoc, quia dicta vitæ & militia præstatur loco legitimæ, sic asserre hoc pro argumento est petere quæstionem.*

Secundum absurdum est, quia vitæ, & militia præstatur de fructibus feudi *Parris de Puteo de finibus feudi rubrica vitæ, & militia clerico secundogen. n. 18. Minad. conf. 1 n. 58. Fran. de Amicis in cap. 1. §. illa f. 28. de his qui feud. dare poss. cū alijs apud Reg. Tapp. dec. §. C. 44. nu. 3. & legitima datur in corporibus, iuxta text. in l. sci-mus, C. de inoff. test. imò si esset loco legitimæ sequeretur illam non fore præstendam casu quo fructus deseruerent pro soluendo ære alieno, quoniam legitima datur deducto ære alieno, & tamen præstatur vitæ, & militia licet fructus deficiant ex dictis per *Presid. de Franch. dec. 121. nu. 11. vers. similiter, Minad. decis. 10. Anna conf. 4. nu. 52. & conf. 6. nu. 14. in fine, Gizzarel. decis. 37. nu. 37. Theodor. allegat. 26. nu. 2. Reg. de Ponte conf. 79. nu. 11. Staiban. senior conf. 2. nu. 14. Medic. conf. 8.**

Nihilominus respondi posset cum *Reg. Tapp. d. decis. 44. n. 4. circa medium dicente vitam, & militiam debere ad instar legitimæ respectu quantitatis respectu vero aliorum non retinet naturam legitimæ, sed hæc responsio est nimis generalis, qua generalitate omnes difficultates vnica solutione dissolutæ remanerent, vnde vt sigillatim adsit responsio, in quam non mirum si hæc non considerentur in vitæ, & militia, cum ratio qua præstatur vnum, non sit qua*

qua præstatur aliud, sed longè diuersa, quoniam, vita, & militia præstatur filio secundogenito ad vitam, consequenter non oportet dare in proprietate, eò magis, cum non possit dari de corpore feudi, stante quod ius illud est indiuiduum, & esset contra formam inuestituræ iuris Francorum, solum est difficultas si debeat præstari, ut onus feudi, an vero fructuum; & *Doffores* citati dixerunt esse

47 onus feudi cum alijs apud *Capa. de vita, & militia qu. 6. nu. 9.* quibus addo *Andr. in dicta constitut. comitibus 2. lectura in principio, Parid. de Putco de reintegrat. feudorum titulo de finibus feudi cap. 4. n. 7. Petrum de Grego. de vita, & militia quest. 3. a num. 1. Camer. dicto cap. Imperialem fol. 102 a tergo col. 1. lit. M. ubi Capyc. fol. 101 Camet. in cap. volentes fol. 100. vers. est etiam onus col. 1. nu. 10. Cum. in cap. si aliquem verbo onere nu. 3. Bammac. in dicto cap. qui clericus nu. 192. Molfes. conf. 9. nu. 11. Marceian. conf. 56. sub nu. 3. vol. 1. ex doctrina Andr. in cap. 1. §. quid ergo vers. vel esset onus feudi de inuestitura de re aliena facta, ubi inter alia onera feudi numerat hoc vitæ, & militiæ, qua opinione retenta, resoluitur alia instantia quare vita, & militia præstanda sit, licet fructus non extent, eò quod cum sit onus feudi non considerat perceptionem fructuum.*

Imò retenta sententia illorum dicentium præstari vitam, & militiam ex fructibus feudi, ac illorum esse iuxta opinionem *Napodani* in consuetud. & si testator nu. 33. & glosa in dicta constitut. comitibus, *Aponte* conf. 79. nu. 1. & aliorum de quibus *Capan. dicta quest. 6. nu. 6. & Galup. dicto cap. 4. nu. 65. & 67.* tamen non ex hoc oritur quod si fructus non extet vitam, & militia denegatur, quoniam feudatarius in genere tenetur alere secundogenitum, sic obligatio respicit personam feudatarii, sed præstatur quantitas de fructibus, unde videtur habere hæc obligatio quid mixtum, ut bene ponderat *Reg. Tappia dicta decis. 44. nu. 4.* circa medium vers. tamen id procedit respectu obligationis.

Ex eisdem oritur responsio quare legitima datur deducto ære alieno, non sic in vita, & militia, nam legitima respicit totum patrimonium, quod consideratur deducto ære alieno, ut vita, & militia respicit solum feudum, & debita respiciunt totum patrimonium, tam feudale, quàm burgenfaticum, ita ut de-
48 tur contributio ad soluenda onera, tam de bonis allodialibus, quàm feudalibus,

cum respiciant utrumque hæredem, *Præses de Franchis decis. 159. Anna allegat. 96. 126. & 127. Anna filius conf. 4. Aponte conf. 52. nu. 3. & 29. Lenarius conf. 80. nu. 4. Bilotta conclus. feudali 11. per totam, Reg. Galeota tomo 2. controuersiarum illustrium cap. 21. nu. 29. & 33. Dom. Reg. Capyc. Latino consult. 9. & 10. Reg. Rouitus conf. 9. nu. 8. vol. 2. videndus est Consil. Marcian. conf. 35. vol. 1. consequenter si onera hæreditaria respiciunt non solum hæredem in feudalibus, sed etiam in burgenfaticis, & sic totum patrimonium, vita, & militia respicit solum feudum, non mirum si non est ad instar legitimæ, scilicet, ut deductis oneribus in fructibus feudi præstetur, solum respicit onera in genere, cum diminuto feudo penes primogenitum, ob talia onera illa diminuatur, puta vēdatur, &c.*

Tertium absurdum est quia legitima debetur deducto ære alieno, ut dixi, & tamèn in solutione vitæ, & militiæ nulla
49 fit deductio ad hoc, ut colligitur, ex *Afflicto decis. 152. nu. 5. & 6. in fine. Franch. decis. 20. nu. 11. & latè tradit Capan. de iure ad hoc quest. 28. per totam, sed hoc absurdum nullam videtur habere substantiam, eò quod solutio ad hoc est primogeniti, loco enim seruitij militaris successit solutio ad hoc, dicit *Andr. in cap. 1. de Capitaneo qui curiam vendidit, Freccia de subfeudis auctoritate 5. nu. 8. Anna conf. 3. nu. 6. Jacob. de Ayello de iure ad hoc n. 52. Consil. Theodor. allegat. 81. nu. 36. Marcell. de Mauro allegat. 21. nu. 3. vol. 2. sub quo determinato seruitio videtur facta concessio in Regno, ut declarat *Afflicto. in preludijs feudorum nu. 137. & 138.* & si fiat concessio cum remissione ad hoc non esset feudum *Reg. de Ponte conf. 30. nu. 20. lib. 1. Thorus in addit. ad Salernitanum decis. 51.* consequenter non mirum si nulla fiat deductio, imò si bene attendamus, deductio est facta, cum in liquidanda hac portione vitæ, & militiæ de fructibus feudi medietas primogenito assignatur pro seruitio præstando, ut in principio diximus.**

Quartum argumētum, seu absurdum, colligit ex hoc, nempe legitimam non præstari in linea collateralī, vita, & militia datur, iuxta notata per *Loffred. in paraphrasi feudorum cap. 1. §. quid ergo vers. dubitatur si moritur auunculus de inuestitura de re aliena facta, Capy. decis. 211. Franch. decis. 73. num. 18. Intrigl. de feudis centuria 2. art. 73. addo Andr. de Georgio allegat. 9. nu. 21. Aponte de potestate Proregis*

gis titulo de resut. feudorum sub num. 41. sed meo iudicio absurdum vocari nequit quod communem sententiam pro se habet, quoniam plures Doctores dixerunt in linea collateralis non dari vitam, & militiam, ita Canner. in cap. si aliquem quest. incip. at pulchra, & rodosa questio. Cumia ibidem verbo maritata nu. 431. vsque ad 472. Lancea ibidem quest. 20. Medices conf. 8. Anna conf. 6 Theodor. allegat. 20. Gallupp. p. 3. cap. 4. nu. 56. Thorus in compendio tomo 3. p. 3. verba vita, & militia, Gizzarell. decis. 37. num. 28. Nouar. in collect. 107. ad prag. nu. 17. Montanus dicto §. preterea ducatus sub nu. 105. igitur si tot Doctores contrarium dixerint, quomodo ad aliam decidendam questionem, contraria sententia potest adduci, imò hac attenta, etiam cessaret absurdum, eò quod Doctores illi affirmant dari vitam, & militiam tamquam existente ratione considerata in linea descendenti, scilicet exclusionis à successione, sic non est validum hoc argumentum, cum ratio qua præstetur legitima non sit eadē qua datur vita, & militia, unde solum colligitur cessare præstationem vitæ, & militiæ in vno casu, & non in aliq.

Idem tamen Dom. Consiliarius adducit duas rationes ad fundandum quod vita, & militia non datur loco legitimæ, ut videre est in dicta sua allegat. at quia meo paruulo ingenio videntur in idem coincidere, idè omitto, & responsio ex dictis colligi faciliter poterit.

Miror tamen de tot Doctoribus hanc sententiam sectantibus, scilicet dari loco legitimæ, & iuxta illā liquidandam fore, quomodo non adducant rationem, ut videre est apud Capan. loco citato, unde pro tenuitate mei ingenio, vnam consideravi, de iure primæuæ, feudorum successio omnibus filiis competebat pro æquali portione exclusis tamen sæminis, iuxta textum in cap. 1. §. femina de successione feudi, cap. 1. §. cum vero de his qui feudum dare possunt cap. 1. §. & quia vidimus eodem titulo, erat enim hoc ius Longobardorum testatur And. in dicto §. preterea ducatus, ubi Afflict. & decis. 119. Iason in prelijs feudorum nu. 100. latè Thomas de Marinis de feudis titulo 3. de genere & qualitat. feudorum nu. 13. Rosental. de feudis cap. 2. conclus. 46. de iure tamen Francorum solus primogenitus successit, unde si feudum ad solum primogenitum pertinet, fructus illius ei tantum contingere deberent, si fructus enim sunt sequela domini, l. 1.

C. de condict. indebiti l. fructus l. herennius, ff. de usuris l. 1. & 2. C. de pignoratitia actione, Cephal. conf. 63. nu. 3. & conf. 131. num. 14. & conf. 215. nu. 49. lib. 2. Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 400. nu. 4. ex quibus deducitur, quod si fructus æqualiter essent diuidendi inter primogenitum, & secundogenitum, excepta illa medietate, quæ pro seruitio præstando in primogenitum solum confertur, videretur quædam communis successio, quod absurdum est, igitur erit inæqualis faciendā diuisio, ut appareat solam successionem esse primogeniti.

Confirmatur ratio, quoniam si filius excluditur à successione paterna toties videmus ei aliud non dari, nisi portionem legitimæ, tam si exclusio fiat per patrem, quam per legem vulgatis iuribus, ergo solam legitimam posset secundogenitus petere iam quod excluditur à feudo, at quia determinatum reperitur vitam, & militiam ei præstandam, non mirum si illius liquidatio ad instar legitimæ erit faciendā.

Fateor tamen hoc fore remittendum iudicis arbitrio, qui considerabit quantitatem fructuum, numerum liberorum & existentiam aliorum burgenfaticorum, pone quod plures sint post primogenitum, & nulla alia existant burgenfatica, tenuis esset portio vitæ, & militiæ illo modo considerata ex quibus iudex arbitrabitur.

Ex dictis oritur notabilis difficultas pone quod per multum temporis spatiū primogenitus non soluerit hanc vitam, & militiam, si possit secundogenitus petere interesse à die mortis patris, & videtur dicendum affirmatiue cū detur loco legitimæ, ut diximus, at in legitimæ fructus debentur à die obitus patris, notant Preses de Franchis decis. 558. nu. 8. Surdus decis. 25. nu. 26. Anton. Faber in titulo Cod. de usuris, & fructibus rei legatæ definit. 1. 3. & 11. de Marinis lib. 1. quotid. cap. 200. in principio, Giurba decis. 65. nu. 6. Griuella decis. Dolana 98. Cancr. p. 1. variarum cap. 16. nu. 79. Hodierna in repetit. l. hac editali quest. 30. nu. 1. & 2. Mercur. Merlin. de legitima lib. 2. tit. 1. quest. 1. Reg. Rouitus conf. 20. & 21. tomo Preses Amatus conf. 39. Fontan. tomo 1. decis. 91. & 92. & tomo 2. decis. 492. igitur si vita, & militia præstatur loco legitimæ, interesse illius curret à die obitus patris.

Accedit ratio, nam & si maxima sit questio inter Doctores si detur interesse interessus, tamen communis est resolutio

53 tio illum debere si principaliter ; & iure actionis peti possit colligitur , ex *Pisanel. in addit. ad Afflict. dec. 291. Franch. decis. 254. Anna conf. 48. à num. 9. Lanar. conf. 79. num. 6. Mastrill. decis. 245. Milanes. decis. 8. lib. 1. Castillus decis. 29. Giurba decis. 24. Reg. Galeota in addit. ad Camil. Medices conf. 86. nu. 15. Marinis lib. 1. quotidian. cap. 199. num. 3. post plures Fontan. decis. 204. & 205. Francisc. Maria Prato. practicarum cap. 12. nu. 30. cum seq. omnino videndus ad articulum in genere si detur interesse interessis, cum omnes adducat, & elegantissime more suo discurret, Thorus in supplemento. verbo interesse tertiarum, solum est difficultas quando datur iure actionis, sed ex mora, ut videndi sunt Reg. Rouitus decis. 9. & Dom. Reg. Capyc. Latro consult. 59. per totam, sed nulli dubium est vitam, & militiam præstari iure actionis, cum de-*

54 tur conditione ex lege scilicet ex constitut. comitibus, docent Paris de Puteo de fimbis feudi cap. 40. m. 27. Bammac. in cap. qui clericus quest. 10. nu. 169. & num. 203. Gizzarell. decis. 37. quest. 3. Capan. de vita & militia quest. 34. num. 1. & per totam, & ante eos docuit Napodan. in consuetud. quod si aliquis lit. G. vers. vita, & militia, Campagna in cap. alienationis nu. 25. merito dici poterit currere interesse à die obitus patris.

Alij tamèn dicunt non dari hoc interesse, ita *Molfes. conf. 9. à num. 3. sequitur de Marinis omni quo. laudandus lib. 2. quotidian. cap. 246. qui decifum refert, allegant textum in l. neque eorum, ff. de usuris, ex quo colligunt non dari fructus fructuum, sed vitam, & militiam datur ex fructibus, ergo non est præstandum interesse ex illo.*

Augent rationem, ex eo quia quantitas est illiquida, consequenter non pariter interesse, quæ est *Capani de vita, & militia quest. 32. nu. 20. vers. sed ego dubito, & licet nihil adducat, posset confirmari ex*

56 *dictis per Doctores, scilicet moram non constitui in illiquidis, Afflict. decis. 205. Monterius decis. Arag. 6. nu. 5. Verall. decis. 298. p. 1. Surdus decis. 179. nu. 13. Reg. Rouitus decis. 90. num. 21. Thorus in compendio. p. 1. verbo mora, Theodor. alleg. 40. nu. 45. Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 59. num. 24. & tomo 2. decis. 133. nu. 17. Dom. Conf. Staiban. controuers. forens. cap. 78. nu. 1. & 2. Francisc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 49. nu. 27. cum seqq. Larrea alleg. fiscal. 41. nu. 4. Gaspar Thesaur. lib. 3. questionum forensium quest. 71. Thorus compendio p. 2. verbo declaratio iudicis, sic cū*

nō sit adhuc liquidata quantitas vitæ, & militia nulla datur mora, consequenter nullum currit interesse.

Verum huius sententiæ fundamenta non agnosco validiora, quoniam *textus in dicta l. neque eorum, non determinat casum in genere, sed tantum loquitur de fructibus iudicis officio debitis, ut ex verbis constat, ibi (neque eorum fructuum qui post litem contestatam officio iudicis restituendi sunt, usuras præstari oportere) proinde non mirum si interesse negatur, &*

58 *enim non datur interesse interessis, l. ut nullo modo, C. de usuris l. finali, C. de usuris rei iudicate l. improbum, C. ex quibus causis infamia irrogetur, & in l. placuit, ff. de usuris, notant post antiquos Menoch. de arbitrarijs iudicium lib. 2. casu 119. nu. 18. & conf. 1181. nu. 6. & 7. Peregr. conf. 85 num. 18. & 19. vol. 3. Anna conf. 48. n. 16. Theodor. allegat. 40. nu. 53. vers. & demique, Minadous decis. 17. Preses de Franch. de 254. nu. 14. Anton. Faber in suo Codice lib. 4. in titulo de usuris definit. 4. & 23. Cartar. decis. 28. Christin. decis. Belgic. 105. nu. 3. tomo 4. Giurba decis. 24. nu. 15. Larrea decis. 84. Fontan. decis. 204. & 205. plures alij apud Pratum dicta observat. 12. à num. 19. de Marinis lib. 1. cap. 199. Reg. Rouitus decis. 9. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1. consultat. 59. per totam, & usurz fructuum, nomen retinent l. usura, ff. de usuris, ibi (usura vicem fructuum retinent,) ergo si in dicta l. neque eorum, sit mentio de fructibus debitis iudicis officio, non erit facienda extensio quoties debentur iure actionis, sicut dicitur in interesse Doctores, citati, & sic intelligitur glosa in l. cum autem, §. cum redhibetur verbo præstabit, ff. de adilitio edito, quæ dicit dari fructus fructuum, sed supra probauimus vitam, & militiam dari conditione ex lege, ergo poterit parere interesse à die mortis patris.*

Imò si vera esset hæc ratio, numquā daretur interesse vitæ, & militiæ, etiam facta interpellatione quoniam simpliciter ex illa destruitur talis petitio, & impeditur potentia producendi, quod omnino est falsum.

Ad aliam vero rationem facilis est responsio, illam procedere in interesse, producendo ex mora non præstandi debitum, quæ ob illi quiditatem debiti non nascitur, & illud sit illiquidum sui natura ex dictis per *Bellon. decis. 118. & per Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 133. tomo 2. at in casu nostro quantitas vitæ, & militiæ sui natura non est illiquidum,*

quasi

quasi quod difficultas in eo esset, sed statim potest liquidari, solum mora est primogeniti in non præstando illam, secuta morte patris.

Et si hoc procederet, sequeretur neque debere præstari fructus legitimæ à die mortis patris, sed tantum à die interpellationis, cum adhuc illa quantitas illiquida sit, & tamen hoc est falsum ex dictis supra, ergo etiam falsum erit, in vita, & militia, quæ loco legitimæ datur.

Notandum etiam erit hanc vitam, & militiam debere filio secundogenito, 59 etiam de feudo materno, in quo primogenitus successit, ita Petrus de Grego. de vita, & militia quest. 5. nu. 4. vers. amplio secundo, Intrig. de feudis centuria 1. quest. 37. Consil. Marcel. Marcan. conf. 56. per totum, nam constitutio comitibus, loquitur per dictionem parentum, quorum appellatione venit pater, & mater, l. parentum appellatione, ff. de verb. signif. eo magis quia procedit ratio exclusionis, quæ datur vita, & militia.

In qua vita, & militia pater non habebit vsumfructum, cum non detur vsumfructus vsumfructus, vulgaris iuribus Consil. Marcan. dicto conf. 56. nu. 5. & nu. 6. ait priuari patrem etiam commoditate, sequitur cum Capan. de vita, & militia qu. 19. nu. 11. allegat Presid. de Franch. decif. 10. nu. 10. Boer. decif. 109.

In hoc tamén aliquantulum dubitatio, scilicet si pater priuetur etiam commoditate scio Doctores non simpliciter asserere quod prohibito vsumfructu dicitur prohibita commoditas, quoniam 61 in l. finali, C. de vsumfructu, cauere videtur patrem habere vsumfructum in vsumfructu filij, in illis verbis (si vsumfructus per seruum acquisitus, vel per filium familias, capitis diminutione filij magna, vel media, vel morte, vel emancipatione, vel serui quâdocumque alienatione, vel morte, vel manumissione possit adhuc remanere, & ideo sancimus in huiusmodi casibus, neque si seruus, vel filius familias in præfatos casus inciderit, interrumpi patri, vel domino vsumfructum qui per eos acquisitus est, sed manere intactum,) vnde colligitur aduersari regulæ communi, quod non detur vsumfructus vsumfructus; tamén Doctores communiter intelligunt hunc textum, quoad commoditatem, scilicet ut pater commoditatem quam habet in vsumfructu filij non amittat per illius obitum, ita Roder. Suarez in questione in materia maioratus nu. 11. circa finem, & nu. 12. igitur videtur dicendum in casu nostro quod licet pa-

ter non habeat vsumfructum in vita, & militia debita filio, habebit commoditatem, sicut in ipso feudo, in quo licet non habeat vsumfructum debetur ei com-

62 moditas, ut ex Iacobo de Beluifo in cap. 2. de fratribus de nono beneficio inuestitis, & in l. cum oportet in fine, C. de bonis quæ liberis, notant Iason in l. filius familias col. penult. ff. de leg. 1. Loffred. conf. 10. Molina de Hyspan. primogenitura lib. 1. cap. 19. nu. 33. vers. sed quando, Iacobus. de Franch. in cap. 1. §. valuasores de bis qui feudum dare possunt, præses de Franch. dicta decif. 10. nu. 9. & 10. Aponte conf. 19. nu. 10. Surd. conf. 116. nu. 33. & 34. lib. 1. Mastrill. decif. 82. nu. 6. & alibi dixi.

Ex quibus communis est distinctio, quod si vsumfructus fuerit prohibitus ex dispositione hominis, puta testator prohibuerit acquiri vsumfructum in re filio per illum relicta, sicut mater poterit vsumfructum prohibere viro suo ne illud 63 acquirat in bonis filio relicta, auth. excipitur, C. de bonis quæ liberi, quod procedet etiam quoad legitimam, Presid. de Franch. decif. 161. Gratian. decif. 76. pluries decifum refert Thorus in compendio p. 2. verbo prohibitio facta per testatorem, Marta conf. 88. licet contrarium dixerit de Marinis lib. 2. quotid. cap. 128. Marius Cutell. de donat. contempla. matrimonij tract. 1. discursu 2. particula 15. à num. 17. tali casu dicitur etiam prohibita commoditas patri, sed si vsumfructus fuerit prohibitus per dispositionem legis, tunc commoditas prohibita non censetur, nam mitius agitur cum lege quam cum homine, vnde in casu nostro licet sic prohibitus patri vsumfructus in vita, & militia filij, non tamén dici debet illum priuari commoditate.

64 Imò Angel. in §. igitur col. 3. nu. 5. instituit per quas personas nobis acquiritur simpliciter ait commoditatem prohibitam, non dici per prohibitionem vsumfructus, cuius opinionem singularem appellat Iason in l. cum filio, nu. 157. ff. de leg. 1. colligentes ex textu in l. plenum, §. equit. ff. de vsumfructu, & habitatione, & in l. filio, ff. eodem, ubi si fuerit relicta vsumfructus rei filio familias, acquiritur patri commoditas, & tamén vsumfructus filij personæ cohæret, §. 1. in principio instituit. de vsumfructu, & habitatione docent glosa, & Bart. in dicta l. finali in fine, C. de vsumfructu Cassaneus in Consuetud. Burgun. rub. 6. §. 3. Gualdens. de arte testandi tit. 6. cautela 16. nu. 3. Suarez in questione ne maioratus nu. 15. assignant rationem, quia magna est differentia inter com-

mo.

moditatem, & usufructum, usufructus enim non extinguitur morte filij, sed patris simul l. finali, §. finali, C. ad Tertull. & in dicta l. finali, C. de usufructu, at incommo-
65 moditate contrarium dicitur, cum sola morte filij extinguatur, l. necessario, §. finali, ff. de periculo, & commodo rei vendite, & in dicta l. finali proinde non mirum si per solam prohibitionem usufructus non dicatur prohibita commoditas, licet in hoc Angeli sententia non est tuta, ut videre est apud Molinam de Hispanor. primog. lib. 1. cap. 19. num. 33. Caldas Periera in l. si curatorem habens verbo legis nu. 145. vers. que Angeli decisio, & contrarium latè comprobatur Riminald. iunior doctissimus quidem in §. 1. à num. 194. cum seqq. insititut. per quas personas nobis acquiritur.

Et Alvarot. in cap. 1. qui feudum dare possunt, & in cap. 1. de natura successionis feudi, ait posse patrem stare simul cum filio, illumque cogere ad communicandum fructus feudi, colligens ex textu in cap. 1. §. 1. de duobus fratribus, sequitur Paulus de Castro conf. 454. col. ultima vers. ad tertium quesitum, Alexander conf. 48. lib. 2.

Notandum est etiam vitam, & militiam fore præstandam secundogenito, 66 etiam de feudo ex pacto, & providentia, docent Freccia de subfeudis lib. 3. titulo de feudo inter feuda ex pacto, & providentia differ. 3. circa medium, Fabius de Anna conf. 6. nu. 16. vol. 1. Gallupp. in methodo p. 3. cap. 4. nu. 44. cum seq. cum militet eadè ratio exclusionis, nam Princeps investiendo Titium de feudo, videtur vocasse primogenitum in illa concessione, pro liberis, proinde præstanda erit vita, & militia.

Dubium tamen est si feudum fuisset concessum franchum ab omni onere, dicatur etiam franchum à tali onere vitæ, & militiæ, & ex dictis per Petrum de Gregor. de vita, & militia quest. 5. num. 9. de paragio quest. 22. colligitur hoc onus remissum videri, cuius sententiam impugnat Capan. de vita, & militia quest. 27 per totam, qui licet plura adducat, tamè mihi apparent infructuosa, eò quòd vnicuique poterit hæc contraria sententia defendi, & illam Petri de Gregor. reici, nam in feudo plura onera considerantur, scilicet ad hoc, & releuij, unde, quando Princeps concessit feudum franchum ab omni onere, intelligitur remississe onus feudi respiciens suum fauorem, quoniam unusquisque potest favori proprio renunciare, ac onus vitæ, & mi-

litiæ non est feudi, sed fructuum, secundum multos quos prius adduxi, consequenter si Princeps remittit onus feudi, non intelligitur de vita, & militia, eum verba de illa non sonent.

Imò, data opinione illorum dicentium esse onus feudi, adhuc non videtur remissum, quoniam non præsumitur Princeps 68 voluisse tertio præiudicare, l. 2. §. merito, §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum de autoritate, & usu pallij, cap. super eo de officio delegati l. nec auus, C. de emancipat. liberorum, notant Felin. in cap. causam que verbo interpretatio extra de rescriptis, & Principis rescripta, quibus tertio præiudicium affertur non dicuntur de mente illius, & si motu proprio emanant, Aretin. conf. 15. num. 6. Gozadinus conf. 9. num. 24. Parisius conf. 1. num. 84. & conf. 11. num. 12. vol. 1. Soccinus iunior conf. 77. num. 26. vol. 1. Menoch. conf. 264. num. 20. vol. 3. & de arbitrijs quest. 9. num. 11. itaque dicitur potius circumuentus Princeps quam tertio velit præiudicium afferre, Aponte conf. 59. num. 35. de modico agatur præiudicio Riminald. iunior conf. 6. num. 68. vol. 1. igitur ne frustratoria sit illa immunitas erit intelligenda solum quoad onera respicientia fauorem Principis, & non alterius.

Imò illa immunitas concessa erit intelligenda de oneribus extraordinarijs 69 tantum non de ordinariis iuxta doctrinam Bald. in l. fistulas, §. frumenta ff. de contrahenda emptione dicentis vedita re sub assertionem illam esse liberam ab omnibus decimis intelligi de extraordinarijs, non ordinarijs, quam commendat Cremenensis sing. 108. secuntur Cancer. p. 1. variarum titulo de decimis num. 13. Card. Tu-
scus præf. lit. V. conclus. 51. num. 5. Mangil. de euictionibus quest. 24. num. 44. decimam refert de Boëtis in addit. ad Bart. in l. sed & si quis, §. quesitum, ff. si quis cautionibus, Thorus in compendio verbo decime lib. 1. Riccius in praxi tomo 2. resolut. 323.

S V M M A R I V M.

- 1 Vita, & militia præstari debet filio naturalis tantum secundum plures.
Quod Author non admittit, n. 4.
- 2 Vita, & militia secundum multos datur loco alimentorum.
- 3 Alimenta præstanda sunt, etiam filijs spiritalibus.
- 5 Ratio ampliat, & restringit dispositionem.

6 Affi-

- 6 Assignatur differentia inter exclusionem naturalis, & mutui surdi, vel clerici.
- 7 Priuatio supponit habitum, & multa iura ponderantur ad propositum.
- 8 Vita, & militia datur loco legitime, & quomodo tassetur loco fructuum.
- 9 Vita, & militia non datur filio naturali, etiam de feudo materno.
- 10 Vita, & militia non praestatur filio adoptiuo.
- 11 Vita, & militia praestanda secundogenito, datur licet ille diues sit.
Verum si secundogenitus acquisierit aliquod ex persona fratris primogeniti compensatur illud.
- 12 Soror tenetur compensare in portionem paragi sibi debiti per fratrem si aliquid habuerit occasione illius.
- 13 Vita, & militia est praestanda etiam fratri clerico.
Quod procedit licet sit Cardinalis.
- 14 Cardinalis succedit in feudo secundum sententiam plurium.
- 15 Vita, & militia praestanda erit primogenito si ille renunciauisset successionem feudi.
Sic debetur si fuerit ingressus in religionem.
- 16 Vita, & militia debet prestari muto, surdo, vel caeco.
- 17 Vita, & militia si prestari debeat secundogenito facta refutatione feudi a patre primogenito.
- 18 Refutarius accipit feudum ex contractu.
- 19 Vita, & militia prestari debet secundogenito coniuncto, ex uno tantum latere, sed ex quo feudum prouenit.
Quod procedit etiam in successione aui, & tritani.
- 20 Vita, & militia prestari debet nepti ex secundogenito defuncto ante patrem, secus si post.
Et si plures fuerint filij solum inspicitur persona patris defuncti.
- 21 Vita, & militia si praestanda sit patruo, & impugnatur Capanus
- 22 Vita, & militia si praestanda sit nepti ex secundogenito, vel paragium.
- 23 Vita, & militia non praestatur secundogenito rebeli.
Licet si fuerit per Regem restitutus recuperabit etiam pro tempore praeterito.
Quod intelligit Author, si restitutio fiat ex iustitia.
- 24 Restitutus ad officium, an recuperet emolumenta percepta.
- 25 Officialis priuatus si fuerit restitutus non recuperat primum locum, idem dicitur si officium fuerit alteri collatum.
- 26 Vsfusfructus extinctus ob capitis diminutionem non renouiscit restituto vsufructuario.
- 27 Ponderatur textus in auct. idem de Nestorianis, C. de haereticis, & assertur intellectus la sonis.
- 28 Alimenta futura non veniunt sub confiscatione.
- 29 Iura in futurum debita, vel sub conditione non comprehenduntur sub confiscatione.
Et si illa iura futura habeant causam de praeterito.
- 30 Bona quesita post publicationem non comprehenduntur sub confiscatione.
- 31 Feuda non veniunt sub confiscatione, excepto crimine lese maiestatis.
Quod intelligitur si feudum fuerit ex pacto & prouidentia, secus si fuerit hereditarium.
- 32 Confiscatio an comprehendat bona sita extra territorium bannientis, & Author distinguit plures casus.
- 33 Bona pertinent ad fiscum loci in quo bona sunt, licet delictum alibi commissum sit, sed Author aliud intelligit.
- 44 Resoluitur textus in cap. felix de penis lib. 6.
Et textus in cap. cum secundum de haereticis lib. 6.
- 35 Pater potest exheredare secundogenitum a vita, & militia ex iusta causa.
- 36 Vita, & militia praestata secundogenito extinguitur per illius obitum, & non transit ad suos heredes.
Secus si prius obisset, quia transmittit ius ius petendi ad filios.
- 37 Ius confiscandi non comprehenditur sub concessione meri imperij.
- 38 Vita, & militia extinguitur commissa rebellionem per primogenitum, & sic feudum fuerit deuolutum Regi secundum sententiam Francisci de Amicis.
- 39 Onera contracta super feudum extinguuntur deuoluto feudo ad Regem.
Quod non procedit si onera fuerint contracta occasione ipsiusmet feudi.

ARGVMENTVM.

Enumerantur personae, quibus praestanda est vita, & militia, quibus vero denegatur, & impugnatur Capanus de vita, & militia quaest. 18. a nu. 13. in illa quaestione si praestanda sit patruo, scilicet fratri defuncti, sic si veniat sub confiscatione bonorum, inde

indè resoluitur controuersia si veniant sub confiscatione bona sita extra territorum bannientis, afferatur sententia de *Marinis lib.1. Quotid. cap.35. & Author aliter intelligit.*

THEOREMA CX.

IN præcedenti Theoremate vidimus quomodo excludatur secundogenitus à successione feudi per primogenitum, & de parte prætij feudi empti per patrē ipsi præstanda, ac etiam de vita, & militia feudi non empti, pro maiori dilucidatione congruum mihi videtur videre de alijs personis quibus erit ne dāda hæc vita, & militia, simulque alios cōgeram casus.

Et primo dubitant *Doctores*, si vita, & militia erit præstanda filio naturali tantum, qui ad feuda non admittitur ex dictis in principio, & plures inuenio dicentes dandam esse, ita *Paris de Puteo de reintegracione feudorum cap.4. sub num.14. Petrus de Gregor. de vita, & militia quest.4. num.8. in tractatu de paragio quest.8. num.3. quest.23. num.4. & 5. & de concessione feudi p.7. quest.8. num.7. Molina de hyspanorum primog. lib.2. cap.15. num.42. & 64. Morotus de tregua, & pace quest.30. n.11. Bammac. in cap. si clericus num.172. si de feudo defuncti, Surdus de alimentis titulo 1. quest.9. per totam, & quest.25. num.29. cum seqq. titulo ultimo quest.38. num.7. & privilegio 35. num.4. Gallup. ubi supra num.34. Franchus decis.20. num.5. vers. quia ex hoc, Reg. de Ponte in titulo de assensu regio, 5.4. num.28. Reg. Tappia tomo 6. iuris regni titulo 18. de vita, & militia, assignant rationem, quia vita, & militia datur loco alimentorum, ut ex Freccia de subfeudis lib.3. quest.19. num.1. & 2. Petrus de Gregor. de vita, & militia quest.2. num.11. Cum in cap. si aliquem verbo maritata num.438. cum alijs adductis per Gallup. dicto cap.4. nu.26. & nos alibi diximus cum Montano in dicto §. preterea ducatus n.124. sed æqualis est conditio filiorum legitimorum, & naturalium tantum quoad portionem alimentorum, ex Tiraqu. de nobilitate cap.48. nu.35. ex Card. Palcoto de notis, & spurij cap.48. num.3. latè Surdus de alimentis tit.5. quest.9. num.5. cum illis præsentatur, & si spurij saltem ad necessitatem si non ad decentiam, secundum Bald. Alexand. in si maritus, ff. soluto matrimonio, Surdus de alimentis in titulo 1. q.1.2.*

& 3. Benitend. dec.22. Cord. in l. si quis à liber. ff. de liber. agnoscendis, Franch. dec.283 Gabriel communium conclusionum in titulo de alimentis concl.1. Gama decis.201. Theysaur. decis.211. Costa de remedijs subsidiarijs remedio 106. nu.4. consequenter si ratio vnus militat in altera dicendum erit hanc portionem vitæ, & militiæ fore præstandam filio naturali tantum.

4 Alij vero contrarium dixerunt nullo modo dari hanc vitam, & militiam, ita Cannel. in cap. si aliquem verbo, & pari for miter num.4. Mastrill. decis.85. per totam; Nouar. in prag.24. nu.15. de feudis, Capan. de vita, & militia quest.8. a n.3. adducunt rationem, quia ratio qua præstatur vita, & militia est exclusio à feudo, iuxta doctrinam Andr. Afflicti, & aliorum in dicta constit. comitibus, Camer. in cap. Imperiali vers. circa fol.102. Franch. decis.61. nu.1. Capyc. decis.111. nu.3. quæ ratio cessat in filio naturali, cum in successibilis sit feudo cap.1. §. naturales si de feudo defuncti fuerit controuersia, & nos alibi diximus, consequenter non debet militare dispositio, iuxta regulam quod ratio sit illa, quæ ampliat, & restringit dispositionem, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. hæc actio, ubi Bartol. ff. de calumn. idem Bart. in l. pater, §. fundum, ff. de leg.3. cum adductis per Card. Mantica de coniect. ult. volum. lib.6. tit.14. nu.23.

Sed in contrarium posset insurgere, dicendo rationem exclusionis esse generalem comprehendentem, tam casum incapacitatis, quàm casum remotioritatis, igitur non erit restringenda, ex l. generaliter, ff. de leg. præstandis, l. cum de præstatio, ff. de publiciana in rem actione, vnde videmus hanc vitam, & militiam præstari surdo, muto, & clerico, & alijs incapacibus, ut infra videbitur, sic dicendum oritur non esse bonam rationem, est incapax successionis feudi, ergo non datur vita, & militia.

Respondetur maximam adesse disparitatem, quoniam mutus, & surdus, seu clericus possunt dici exclusi, eò quòd in natura filiationis sunt capaces successionis feudi, sed tantum per accidens ob illud inconueniens priuantur, at in filio naturali hoc non procedit, cum de natura filiationis sit incapax, vnde dicitur exclusus, eò quòd priuatio supponit habetum, l. decem, ff. de verb. oblig. & deficiente habitu priuatio esse nequit, l.4. ff. de institutis, & iure, ibi (non esset nota manumissio cum seruitus esset incognita.) §. sequens instit. de capitis diminutione, ibi ser

nus manumissus capite non minuitur, quia nullum caput habuit.) l. qui potest 134. ff. de regulis iuris, ibi (quod quis si velit habere non potest repudiare non potest.) l. 1. §. sed ita demum, ff. quibus modis ususfructus amittatur, ibi (ita demum amittitur capitis diminutione ususfructus, si iam constitutus est ceterum si ante aditam hereditatem, aut ante diem cedentem quis capite minutus est, constat non amitti.) l. 3. ff. de regulis iuris ibi (eius est actionem denegare, qui possit, & dare) unde concluditur illum dici excludum à successione feudi per alium, qui sui natura habilis est ad succedendum, ut in muto, surdo, & clerico, qui naturaliter, & in ordine ad filiationem sunt capaces, solum ob accidens repelluntur, ac in filio naturali repugnat ordo naturæ, sic nullus habitus consideratur, merito non procedit ratio exclusionis.

Bo magis cum secundum communē sententiam legitimæ loco subrogata est
 8 vita, & milita, Camer. in dicto cap. Imperialem fol. 102. col. 2. lit. S. Petrus de Greg. de vita, & militia quest. 2. nu. 1. Theodor. alleg. 81. nu. 4. Gallup. p. 3. cap. 4. num. 24. cum alijs adductis per me Theorem. præcedit quæ legitima nullo modo competit filio naturali, vulgatis iuribus, igitur non mirum si non datur vita, & militia, solum enim inquam fore præstandam tamquam quantitatem fructuum, quæ sufficiat pro alimentis, iuxta textum in cap. 1. §. finali Episcopus, vel Abbas, ubi Andr. Afflict. & Aluarot. Petrus de Greg. de vita, & militia quest. 1. nu. 10. & 15. Minad. in dicta constit. in aliquibus num. 23. fol. 5. Camer. dicto cap. Imperialem fol. mihi 21. lit. S. decisum refert Mastrillus dicta decis. 85. in fine, Bammac. dicto cap. si clericus nu. 172. Capan. de vita, & militia qu. 8 nu. 9. videndi sunt Molina de primog. lib. 2. cap. 15. num. 33. Surdus loco citato num. 2. & 3.

Quæ dicta procedunt etiam in feudo
 9 materno, cum etiam ab illo excludatur ex sui natura, ut suo loco dixi, notat Bammac. dicto cap. naturales quest. 3. num. 26. & 27.

Eadem ratione sequitur dicendum, non debere vitam, & militiam filio adoptiuo, nam filius adoptiuus non admit-
 10 titur ad successionem feudi, §. adoptiuus, & ibi Andr. si de feudo militis c. adoptiuus si de feudo defuncti contentio sit, Andr. in cap. 1. num. 4. de natura successionis feudi, Peregr. de fidei commissis art. 22. nu. 93. Intrigliol. de feudis centuria 2. art. 1. nu. 242. & alibi dixi.

Notandum est etiam vitam, & militiam præstandam filio secundogenito, procedere licet ille diues esset, ut colligitur ex Andr. in constitut. comitibus, ubi Afflict. Paris de Puteo de re integrat. feudo titulo de finibus feudi cap. 40. nu. 25. Minadous conf. 1. nu. 67. in fine, Petrus de Grego. de vita, & militia quest. 4. nu. 5. in fine, Mastrill. dicta decis. 85. num. 20. Intrigl. de feudis centuria 1. quest. 57. nu. 20. Borrellus in summa tit. 40. par. 1. nu. 15. Mercul. Merlis tractatu de legitima quest. 4. num. 9. Staibanus senior conf. 2. num. 4. Capan. de vita, & militia quest. 14. quibus addo Tiraquell. de primog. quest. 75. Molin. de primog. Hispanorum lib. 2. cap. 15. col. 1. Afflict. decis. 138. nu. 4. Menoch. conf. 411. nu. 6. nam licet alimenta non præstentur filio diuiti, cum illa solum in subsidium dentur toto titulo, ff. de liberis agnoscendis, & C. de alendis liberis, videndus est Costa de remedijs subsidiarijs remedio 160. in principio, tamen vita, & militia debetur secundogenito ratione exclusionis, & saltem succedit loco legitimæ, ut pluries dixi, quæ datur etiam filio diuiti, auth. nouissima, C. de inofficioso testamento, inde non mirum si datur vita, & militia filio diuiti.

Verum dixerunt aliqui quod si secundogenitus haberet aliquem annum redditum ex quo vivere posset, excluderetur à petitione vitæ, & militiæ, dummodo primogenitus fuerit causa huius præstationis, ita post alios Caravita in addit. ad Afflictum dicta decis. 138. Thorus incompendio p. 3. sect. 3. verbo vita, & militia, Capan. dicta quest. 14. nu. 6. Molfes. ad consuetud. Neapol. p. 4. de success. ab intestato quest. 24. num. 8. ratio est, quia videtur habitum ab ipso primogenito, cum fuerit ipse causa finalis, arg. textus in l. cum filios familias, ff. de condit. & demonstrat. & in l. sed si plures §. in arrogato, ff. de vulgari, & pupillari.

Facit quod dicitur in simili de paragio dando sorori, ut si fuerit dos constituta sponso contemplatione fratris, soror
 12 ret imputanda in tale paragium, ut colligitur ex Napod. in consuetud. si moriatur verbo paragium vers. sed quid si frater maritauerit sororem, Andr. in constit. obscuritatem circa finem, Molfes. p. 4. quest. 24. Caput in consuetud. si moriatur p. 2. §. 13. n. 13. Reg. Sanfel. decis. 384. tomo 3. Consil. Prouenzale in opere posthumo ad consuetud. Neapol. observat. 12. in consuet. si moriatur nu. 12. Petrus de Greg. de dote, & paragio quest. 2. per totam, Gallup. in methodo feudali

dali p.3.cap.3.num.41.vers.prima.& latè dixi cum de paragio.

Et à fortiori procedit si dicamus illà dari loco alimentorum, quoniam frater qui tenetur alium fratrem pauperem alere excusaretur si aliquid acquisierit frater pauper industrie, seu contemplatione fratris diuitis ex dictis per *Sard. de alimentis tit.7.ques.3.*

Quæ vita, & militia non solum debetur fratri secundogenito laico, sed etiam
13 clerico, iuxta communem sententiam, de quâ latè *Capan. ques. 16. per totam*, qui licet longo apparatu illam proponat, tamèn paucis verbis continetur, & latè etiam disputauit *Bammac. in dicto cap. qui clericus qu. 10. hanc sententiam secuntur Paris de Puteo de reintegr. feud. pag. 27. Minadous in constit. in aliquibus nu. 7. col. 1. Petrus de Greg. de vita, & militia ques. 4. nu. 6. & ibi Mastrill. in add. lit. E. Afflict. in dicta constit. comitibus nu. 6. in fine, & decis. 252. nu. 5. & in dicto cap. qui clericus notabili 2. Franch. decis. 20. Aponte de potestate Proregis titulo de assensu regio, s. 4. nu. 28. Mastrill. decis. 85. nu. 11. & decis. 165. nu. 3. Mormilis in dicta constit. in aliquibus nu. 4. Cesar de Grassis de affectibus clericatus effect. 4. nu. 257. Gallup. p. 3 cap. 4. num. 34. Molfes. conf. 9. num. 4. & 5. Fab. de Anna conf. 120. Thorus in addit. ad Reg. de Ponte loco cit.*

Imò debetur licet esset secundogenitus Cardinalis, *Franch. ubi supra, Aponte num. 31. Bilotta in conclusionibus feudilibus conclus. 14. num. 17. maxime attenta opinione illorum dicentium Cardinalis*
14 *lem succedere feudis, ne tanta dignitas sit ei nociua, ita Iason conf. 119. lib. 4. & conf. 13. lib. 1. Anna sing. 70. Marta de iurisdic. p. 4. centuria 1. casu 97. num. 5. Pancir. conf. 111. num. 2. Anastasius Germon. de sacra immunitate lib. 3. cap. 6. nu. 66. Zecch. de re publica Christiana tit. 3. de Cardinalibus num. 9. priuilegio 11. decifum in Rota Romana testatur Farinac. decis. 703. nu. 3. tomo 3. P. Diana tomo 5. tractatu 2. resolut. 70. licet in hoc contrarium dixerint Barbat. de Cardinalibus ques. 5. num. 13. Riminald. iunior conf. 527. num. 44. tomo 5. Masull. in addit. ad Capyc. decis. 70. num. 5. Menoch. conf. 202. nu. 140. tomo 3. & conf. 181. num. 71. tomo 2. Intrigliol. de feudis centuria 2. art. 1. num. 61. sed concedunt dari vitam, & militiam.*

Quæ locum habebunt, licet feudo renunciauisset puta foret primogenitus,
15 ob quod ei deferretur successio, & ipse noluit succedere, eo quia intendebat fieri

clericus, sic fuit delata successio secundogenito, ita *Paris de Puteo de reintegr. feud. cap. 40. num. 29. in titulo de finibus feudi, Aponte dicto s. 4. num. 31. Reg. Rowitus in prag. 25. num. de feudis, Bilot. dicta conclus. 14. num. 17. Franch. dicta decis. 20. Gallupp. dicto cap. 4. nu. 39. Thorus in compendio par. 3. sect. 3. verbo vita, & militia, Barbat. in prag. de assistentia glosa 12. num. 137. renunciatio enim strictissimi iuris est, ut pluries dixi, consequenter illa renunciatio feudi non erit trahenda ad præstationem vitæ, & militiæ.*

Imò debetur ingresso in Religionem capacem, ut ex *Franch. dicta decis. 20. colligit Giurba ad consuetud. Mess. cap. 7. glosa 9. cap. 1. num. 8. Gallupp. dicto cap. 4. num. 35. Reg. Tappia loco citato tit. de vita, & militia num. 9.*

Debetur etiam hæc vita, & militia, furdo, muto, & cæco, licet esset primogenitus, eò quod ut alibi diximus ex sui natura capax est successionis feudi, sed solum per accidens, cum seruitium præstare non possit, merito dicimus admitti ad hanc petitionem, *Paris de Puteo de reintegr. feudorum pag. 177. num. 29. Petrus de Greg. de vita, & militia ques. 1. num. 15. Minad. in dicta constit. in aliquibus nu. 23. Camerar. loco citato lit. G. Mastrill. in addit. ad Petrum de Greg. dicta ques. 1. lit. E. & decis. 85. num. 10. & 34. Intrigliol. de feudis centuria 1. ques. 57. num. 27. & colligitur ex textu in cap. 1. s. quin etiam vers. mutus. titulo Episcopum, vel Abbatem, in illis verbis (mutus feudum retinere non potest, scilicet qui nullo modo loquitur, sed si feudum fuerit magnum, quo ei oblato se exhibere non valeat, tantum ei relinqui debet, unde subsistere possit.*

Dubium est de feudo refutato per patrem filio primogenito, si tali casu sit præstanda vita, & militia secundogenito, & reperio *Francisc. de Amicis in cap. 1. de his qui feudum dare possunt fol. 163. col. 1. vers. & pro hoc concurreo, dicentem viuentem refutante non esse dandam vitam & militiam secundogenito, & ante eum docuit Anna alleg. 23. à num. 1. usque ad 6. Mastrillus de eodem referens decis. 1. à num. 9.*

Verum contrarium fuisse decifum testatur *Anna in fine allegationis, secuntur Gallup. p. 3. cap. 4. sub num. 42. Nouar. col. lect. 10. ad prag. num. 9. Thorus in compendio p. 2. verbo vita, & militia Reg. de Ponte de feudis lect. 2. num. 55. Bilotta conclus. feudi 14. num. 19. Milanf. decis. 3. num. 285. tomo 1. docentes procedere licet vnum*

Aaaa 2 fer

feudum fuerit refutatum primogenito, alia vero penes se retinuerit pater refutatus, at si bene consideretur ratio adducta per *Annam loco citato*, mihi videtur concludere, quoniam hic primogenitus refutarij non accipit feudum, ut successio-
 18 sor, sed ex contractu *Andr. de Isernia in cap. 1. §. sed res, ubi Afflict. à num. 21. usque ad 25. per quos fiat inuestitura, Freccia lib. 12. de subfeudis auth. 3. num. 19. circa principium, Reg. de Ponte de potest. Proregis titulo de refut. feudi nu. 3. Rossental de feudis cap. 6. conclus. 66. nu. 8. sed vita, & militia datur eò quod primogenitus admittitur, ad successionem, & secundogenitus excluditur, consequenter cum non militet ratio constitutionis, debet cessare illius dispositio.*

Notandum est etiam vitam, & militiam præstandam fore fratri secundogenito coniuncto ex vno tantum latere, sed tamen ex illo vnde feudum prouenit, puta moritur feudatarius relicto primogenito, & secundogenito, huic secundo debetur vita, & militia licet ortus sit ex alia matre, eo quia coniunctus est ex illo latere, vnde feudum prouenit, ita docet *Petrus de Gregor. de vita, & militia quest. 4. num. 6. Intrigl. de feudis centuria 1. quest. 57. nu. 2. idem dicitur de feudo materno, ut præstetur fratri secundogenito vterino, colligitur ex Gallup. p. 3. cap. 4. sub num. 56. Intrigliolus, ubi supra sub nu. 28. Dom. Consil. Marcell. Marcian. tomo 1. conf. 56.*

Amplia hoc idem dici in successione auit docent *Minad. conf. 1. Reg. de Ponte de potest. Proreg. titulo 8. num. 41. Barbat. dicta glosa 12. num. 140. Præses de Franchis decis. 542. Ioan. And. de Georgio alleg. 9. sub num. 24. Bilotta dicta conclus. 14. num. 21. Gallup. dicto cap. 4. num. 56. nam appellatione parentum non solum comprehenditur pater, & mater, sed etiam auus, & auia, l. appellatione parentum. ff. de verb. significat. igitur quando constitutio præbet vitam, & militiam fratri secundogenito, excluso à successione parentum, intelligenda erit, etiam de successione ani, imò dari in successione tritauis, Gallup. loco citato, *Minad. conf. 1. sub num. 51. & in successione auis, & tritauis, docet Reg. Rotuitus in questione illustri inserta post opus prag. num. 10. & videndus est Novar. in collect. 107. ad prag. num. 11. Thorus p. 1. verbo vita, & militia, & p. 3. sect. 3. eodem verbo.**

Hæc omnia dicantur etiam in nepote filio scilicet secundogeniti, *Præses de*

*Franchis decis. 542. Reg. Tappia decis. 44. Sac. Conf. num. 1. dummodo tamen secundogenitus præmortuus sit relicto dicto filio, tunc enim transmittit ius petendi vitam, & militiam eueniente casu successionis, secus si mors fuerit secuta ipso viuente, vnde fuit ei data vita, & militia, quoniam secuta ipsius morte, nihil transmittit ad filium tamquam extincto iure illo vitæ, & militiæ ut bene *Præses de Franchis dicta dec. 542. n. 3. vers. nec obstat, Mastrill. decis. 85. nu. 23. & 24.**

Et aduertas quod si plures adessent nepotes ex secundogenito erit danda vita, & militia habito respectu ad portionem contingentem eorum patri, si in viuis existeret, docet *Reg. de Ponte conf. 50. in fine, imò si adesset filia femina, illi præragium erit tradendum de hac portione contingente suo fratri Reg. Tappia dicta decis. 44. nu. 8. circa medium. Gallup. ubi supra nu. 38.*

Ex quibus oritur videndum de questione proposita per doctissimum *Capan. de vita, & militia quest. 18. à nu. 13. quærit enim ipse, defuncto feudatario relicto primogenito, aut filiis ex illo, & fratre suo, si huic fratri defuncti patris primogeniti, seu patruo magno filiorum ex illo erit præstanda vita, & militia, & respondet distinguendo inter feudum antiquum, & nouum, primo casu negat, eo quia cum sit antiquum fuit ei data vita, & militia, & continuatur illius præstatio, consequenter non debet altera assignari, si vero feudum fuerit nouiter quæsitum, & subdistinguit, si fuerit emptum de pecunia communis patris, tunc est in illius electione petere vitam, & militiam, vel partem prætij, iuxta notata in præcedenti Theoremate, si vero ex propria pecunia tali casu, ait ipse, attento iure constituto, quia non datur successio fratri in feudo nouo nulla est danda vita, & militia, cum non consideretur casus exclusionis, at quia attentato vsu nouarum gratiarum frater admittitur ad successionem feudi noui, dicitur exclusus, sic erit ei danda vita, & militia.*

Verum ego (salua pace doctissimi huius viri, & feudalis materiæ satis experti) hanc distinctionem superuacuum aspicio, quoniam præstatio vitæ, & militiæ datur personæ quæ de iure vocatur ad successionem morientis una cum primogenito, sed tantum excluditur ob defectum gradus, aut alterius accidentis in suis personam, at in tali casu proposito

posito sumus in persona alterius lineæ, scilicet transuersalis, & existit linea descendens, unde ille transuersalis moriens non dicitur exclusus tamquam existens in secundo gradu, aut ob aliud accidens, sed quia prima successio est liberorum, l. scripti, ff. unde liberi, l. nam & si parentibus, ff. de inofficioso testamento, l. cum ratio, ff. de bonis damnatorum, & per existentiam filiorum omnes alij excluditur s. ius naturale institu de iustitia, & iure cap. ius naturale 1. distinct. cap. Raynuitius extra de testamentis, consequenter successio ista auferitur fratri morientis, quia existit linea descendens, quæ alteri lineæ locum non præbet, unde non consideratur propria exclusio, sed largo modo, ut non existens de illa linea, alias omni personæ deberet præstari hæc vita, & militia, sic cum non consideratur successio in sui personam non consideratur exclusio, ex quibus colligitur simpliciter non posse formari quæstionem vitæ, & militiæ, cum omni iure attento denegetur concursus inter istos.

Aliud dubium proponit Capanus dista quest. 18. num. 10. pone quod moriatur feudatarius relicto filio primogenito, & filia ex secundogenito, si huic nepoti debeat dari vita, & militia sicut daretur eius patri si in viuis existeret, an vero paragium tamquam saminæ, & sequendo sententiam de Georgio alleg. 9. 2. num. 28. usque ad 34. ait non præstari vitam, & militiam, sed paragium, eò quod illa datur ad hoc, ut possit militare pro domino, quod in samina non consideratur.

Sed hæc ratio non videtur omnino concludens, eò quod si hoc esset, neque deberet præstari, clerico, monacho, &c. cum non possint militare, sed supra contrarium conclusimus ex communni Doctorum sententia, igitur ex illa posset affirmari dari vitam, & militiam, seruaret enim per substitutum, eo magis hoc est asserendum, quoniam præstatio paragij procederet, quoties dicta samina admitteretur ex propria persona, ut constitutio sanxit, at in casu nostro venit, ut representans patrem, cui si in viuis existeret, vita, & militia non paragium daretur, igitur si hanc portionem accipit in locum patris, & ut ei contingentem, quomodo præstandum erit paragium?

Aduertendum erit dari multos casus quibus nulla competit vita, & militia fratri secundogenito, puta si rebellis fuerit suo Regis, sic docet Francisc. de Ami-

cis in cap. 1. de his qui feudum dare possunt fol. 162. col. 1. in principio, Gizzarell. decis. 27. nu. 87. Reg. Reuert. decis. 5. impressam habeo apud Capan. post tractatum de vita, & militia, sicut enim filius primogenitus priuatur feudi successione ob rebellionem commissam, arg. l. quisquis, C. ad legem Iuliam Maiestatis, & loco mortui iura habent il primo, s. finali, ff. de bonorum possess. contra tabulas, præcipue in feudis, in quibus quod magis attenditur est fidelitas, idem dicendum erit in filio secundogenito, qui si rebellis reperiatur nulla competit vita, & militia, eo magis cum fuerit introducta ex Regis munificentia.

Verum si fuerit per Regem restitutus, recuperabit vitam, & militiam non solum de futuro, sed præteritam, docet Ioan. Ant. de Nigris in cap. Regni in alienationis actus sub num. 10. in addit. imò fuit decisum in Sacr. Cons. quod stante rebellionem primogeniti, & secundogeniti, qua ille fuit priuatus feudo, & isto vita, & militia secuto generali indultu pro rebellibus vna cum restitutione bonorum, exceptis tamen debiti à Regia Curia, fuit data vita, & militia secundogenito, tamquam non comprehensa sub debitis Regiæ Curie, ita Reg. Reuert. decis. citata, de qua meminit Thorus in compendio p. 1. verbo vita, & militia fol. 570. col. 1. Nouar. collect. 107. ad prag. nu. 14.

Nihilominus videtur adesse quædam difficultas quoad illam partem, scilicet secundogenito restituto per Principem recuperari non solum vitam, & militiam in futurum, sed etiam præteritam, quod admitterem si restitutio fieret ex iustitia, quoniam tali casu extenditur etiam ad bona alienata, & existentia penes tertium, ex dictis per Doctores in l. finali, C. sententiam passis, & tollit ius quæ situm l. quod si minor, s. restitutio, ff. de minoribus Iason in l. gallus, s. & quid si tantum col. 15. vers. item, ff. de vulgari, & pupillari, decisum refert Anna in repet. cap. 1. num. 277. de vassallo decrepita ætatis, & post multos videndus est doctissimus Larrea tomo 1. alleg. fiscali 43. per totam, & recuperabit fructus medio tempore perceptos arg. l. vidiamus s. 1. ff. de usufructu, quia absolutus ex iustitia declaratur dominus à primo die amissionis l. & ex diuerso, s. finali, ff. de rei vendicat. notat in his terminis Gallupp. in methodo feudali p. 4. cap. 6. de iure confiscandi bona num. 29. & 30. & procedit licet non fuerit expressè restitutus ad bona, cum sufficiat dici ex iustitia

sticia, iuxta notata per *Peregrin. de iure fisci lib. 5. titulo 2. num. 44. cum sequentibus Preses de Franchis decis. 213. nu. 52. quod*
 24 tamen non procedit in emolumentis officij, scilicet si restituitur ad officium alteri collatum non recuperabit emolumenta per illum quæ sita ex suo labore, sic decisum refert nouissimè *Domin. Francisc. Maria Prato observationum iuris cap. 96. citans Aponte, Annam, Masvillum & alijs quibus addo Gallup. de feudis p. 4. cap. 8. num. 30. & alibi dixi, vbi plures alios nouissimos citavi.*

Hinc videmus quod si aliquis officia-
 25 lis fuerit dignitate priuatus, posteaue restitutus, non recuperabit eundem locum ab alio præuentum, est doctrina *Bartoli in l. 2. ff. de decurionibus, secuntur Freccia de subfeudis lib. 2. titulo quis dicatur dux num. 53. Antonius Faber lib. 1. Codicis titulo 3. definit. 13. Excohar in tractatu de præcedentià à num. 37. cum seqq. Fontanel. de passis clausula 4. glosa 12. num. 92. & clausula 7. glosa 3. p. 2. num. 13. & tomo 1. decis. 215. videntur sunt Anna conf. 32. 33. & 34. Reg. Galeota tomo 2. controuersiarum illustrum cap. 45. August. Barbosa de Canonicis dignitatibus cap. 18. num. 15. Mutius Rebus in commentario ad priuilegium nostri almi collegij, §. finali à num. 123 cum sequentibus:*

Idem dicitur si aliquis fuerit officio priuatus, & postea restitutus, vt non recuperet si alteri collatum reperitur, vt post multos docent de *Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 68. Ramon. conf. 6. Reg. Rotundus decis. 37. & 62. Dom. Reg. Capyc. Lazio tomo 1. consult. 62. per totam, nisi ex iusticia fuerit restitutus, vnde in casu nostro non bene videtur dicendum simpliciter fratrem secundogenitum restitutum recuperare vitam, & militiam, etiam præteritam cum illa fuerit iam quæ sita in beneficium primogeniti, sed solum futuram, quæ hunc nascitur, nisi fuerit restitutus ex iusticia.*

26 Accedit notabile argumentum desumptum ex textu in *auth. idem de nestorianis, C. de de hereticis, vbi Imperator ait quod restitutio facienda bonorum orthodoxis, sit sine fructibus; ibi (ipsis si conuersi fuerint, restituenda quidem, sed absque ratione fructuum,) per quem textum sic docent Angelus, Imola, Raphael, Cuman. & Alexand. apud Iasonem in l. gallus §. & quid si tantum num. 64. ff. de liberis, & posthumis, vbi latè, sed vita, & militia datur ex fructibus feudi, ergo restitutio facta per Principem operabitur solum in*

futurum non in præteritum, alias venirent fructus.

Sed hoc dupliciter soluitur, primo quia *Iason loco citato à num. 66. cum sequentibus, contrarium docet, scilicet facta restitutione non solum venire rem ipsam, sed fructus perceptos medio illo tempore, qui multa iura ad id adducit omnino videndus, secundo communis est distinctio inter restitutionem, quæ fit ex gratia, & ex iusticia, primo casu procedit textus in dicta *auth. idem est de nestorianis, secundo vero non, & fit restitutio fructuum, vt bene notat Emmanuel à Costa in dicto §. & quid si tantum p. 2. num. 71. cum seqq. Fortun. num. 163. Galiana num. 60. & post alios Conarr. lib. 1. variarum cap. 3. num. 15. per totum, sic bene diximus in principio, vt si restitutio fieret ex iusticia, extendatur etiam ad vitam, & militiam de præterito debitam secus tamèn si fieret ex gratia, quia quæ sita est primogenito.**

Imò posset dici hunc secundogenitum simpliciter non recuperare ius vitæ, & militiæ, etiam in futurum, eò quòd illa
 27 æquiparatur usufructui, qui extinctus ob capitis diminutionem non reuiuiscit reintegrato, seu restituto usufructuario, ex dictis per *Angel. & Raphael. Cuman. in l. si is qui pro emptore, ff. de resuscip. pronibus, quos recenset Iason ibi nu. 104. & 106. & secuntur Decius conf. 621. Causalcan. de usufructu num. 233. Peregr. de iure fisci lib. 5. titulo finali num. 77. respondens obiectis per Iason. loco cit.*

Tamèn responsio est evidens, quia dicta non procedunt in relictio annuo, & multiplicabili *Borignin. Causalcan. loco citato, arg. l. si usufructus alternis, ff. quibus modis usufructus amittatur, sicuti quando legatum esset repetitum singulis annis, & toto tempore vitæ ex dictis per Peregrin. loco citato, in casu nostro agitur de vita militia, quæ omni anno nascitur, inde licet ob delictum amiserit præteritam, restitutus tamen recuperat futuram, quæ nascitur extincto delicto ob restitutionem.*

Dubium tamen est casu quo daretur confiscatio bonorum secundogeniti, an vita, & militia ei debita veniat sub confiscatione, & communis est responsio distinguendo inter delictum commissum ante mortem patris, & post illius obitum, primo casu dicendum est nullo modo confiscari, ratio est, quia si retinemus opinionem illorum dicentium vitam, & militiam dari loco alimen-

mentorū, & non datur confiscatio illorum secundum doctrinam Bartol. in l. cum Titium num. 2. ff. ad legem falcidiam, & in l. 1. col. finali vers. modo ego quero, C. de privilegio dotis, dicentis ius alimentorum futurorum non posse in tertium transferri, & in proprijs terminis, docet Bald. in l. corruptionem, C. de usufructu, Causalcan. de usufructu mulieri relicto sub num. 238. vers. alimenta vero, Bossius in titulo de bonorum publicatione num. 72. Surdus de alimentis tit. 2. quest. 15. num. 20. vers. & ex hoc & titulo 8 privilegio 59. sub n. 14. cum pluribus sequentibus, & in titulo 9. quest. 33 extendit etiam ad crimen læsæ Maiestatis, seu hæresis sequendo opinionem Iulij Clari in §. finali quest. 78. sub num. 22 vers. & ex hoc.

Si vero datur loco legitimæ, adhuc denegatur confiscatio, quoniam legitima non competit filio in vita patris, l. 1. §. impuberis, ff. de collationibus, sed solum debetur sub conditione si viuat tempore obitus patris, ac nulli dubium est sub confiscatione non comprehendi iura in futurum debita, & sub conditione, ut docet Angel. de maleficijs verbo, & eius bona publicamus vers. & nota, ex textu in l. non ad ea cum glosa verbo præses, ff. de condit. & demonstr. & in l. quoties in fine, ubi glosa, & Imola ff. de nouat. & bene explicat Montan. in elegantissimo tractatu de regalibus titulo bona committentium crimen læsæ Maiestatis a num. 9. cum pluribus sequentibus, eo quod numquam sub confiscatione comprehenduntur iura futura, iuxta notata in l. si tibi mandauero, §. is cuius, ff. mandati, glosa in l. non adeo, ff. de condit. & demonstr. Bart. in l. 1. ff. eodem, Plotus conf. 130. num. 1. cum seqq. lib. 1. Peregrin. conf. 71. num. 2. lib. 1. & procedit licet illa bona futura causam habeant de præterito, Natta conf. 472. num. 3. Ruinus conf. 133. Bossius in titulo de bonorum publicatione num. 8. Simanc. de catholica institut. titulo 9 num. 61. tomo 2. p. 2. tractatum, Peregrin. de iure fisci titulo 5. num. 133. Surdus de alimentis titulo 8. privilegio 59. num. 18. Magon. decis. Florentia 99. num. 4. Farinac. quest. 25. num. 142. & in his terminis decisum testatur Mastrillus decis. 165.

Sicuti non comprehenduntur sub confiscatione bona post publicationem quæ sita dicto, §. is cuius, l. eius qui, §. si cui, ff. de testamentis cap. finali, §. cum auctem de penis lib. 6. post multos videndi sunt doctissimi illi duo viri, Amaya lib. 1. obseruat. cap. 11. num. 41. & latè in l. certa forma num. 33. C. de iure fisci lib. 10. Præses

Merlin. tomo 2. controuersiarum iuris cap. 20. per totum, consequenter cum delictum commissum sit antequam fieret locus petitioni vitæ, & militiæ, dicendum est secuto patris obitu nõ cõprehendi sub dicta publicatione, tam si detur loco alimentorum, portionis hæreditariæ, quàm loco legitimæ.

Secundo vero casu cum delictum est commissum post obitum patris feudatarij, sic factio casu petitionis vitæ, & militiæ, adhuc inquam non comprehendi sub dicta confiscatione, sic decisum refert Reg. Moles decis. 8. titulo de denolut. Montan. de regalibus titulo bona contrahentiū incestas nuptias in fine vers. refert quoque eo quia vita, & militia sapit qualitatem feudalem, ut infra dicemus, & feuda non comprehenduntur sub publicatione bonorum excepto crimine læsæ Maiestatis, Clarus in §. feudum quest. 66. Cametius in cap. si aliquem verbo annotandam num. 17. fol. 213. Molfes. ad consuetud. Neapol. p. 4. de success. ab intestato quest. 47 num. 17. cum seqq. ratio est quia ea transeunt ad fiscum, quæ transitoria sunt ad hæredes extraneos, l. 2. C. ad legem Iuliam de vi, l. eorum, ff. ad leg. Iul. Maies. & ff. de iure patronatus, & in l. libertorum, & in l. 1. ubi glosa, & Baldus, C. de bonis, quæ liberis, Bonacossa in suis questionibus criminalibus verbo confiscatur bona heredis in fine, Suarez. in suis regulis verbo confiscatio bonorum num. 265. Marins Muta decis. 20. num. 8.

Quod intelligitur de feudo ex pacto, & providentia, nam hæreditarium comprehenditur sub confiscatione, cum transeat ad extraneos, ita Afflict. in titulo quæ sint regalia verbo damnatorum num. 46. Scrad. de feudis p. 9. cap. 9. num. 17. Vult. de feudis cap. 11. num. 176. lib. 1. Hartam. Pist. lib. 2. quest. 15. p. 1. num. 42. Rosental. de feudis cap. 11. conclus. 12. in principio glosa 4. Gallup. in methodo feudali p. 4. cap. de iure confiscandi bona num. 5. & sequentibus.

Imò Reg. de Ponte in cap. 1. lect. 1. num. 14. si vassallus feudo priuatur, ait hæc omnia cessare si confiscatio bonorum fieret in beneficium fisci domini directi, quia tunc vnitur virtus directi domini cum vtili existente penes vassallum, & de veritate huius dicti videndus est Montan. de regalibus titulo bona committentium crimen Maiestatis n. 13. & 15.

Ex dictis oritur sequens dubium, de quo paucis ab hinc diebus interrogatus fui, commissio per quandam delicto,

ob quod venit facienda publicatio bonorum, reperiuntur quædam bona existentia intra fines bannientis alia vero
 32 extra illius territorium, an hæc bona pertineat ad fiscum bannientis, & reperio nostrum de Marmis lib. 1. quotid. cap. 35 dicentem bona illa acquiri domino loci, ubi sita sunt, licet alius iudex banniverit, allegat Bald. in l. mercatores num. 1. C. de commer. & merc. Alexand. Angel. Bossum, Clar. & alios apud ipsum legendos & num. 2. allegat Carauit. in ritu 132. num. 3. distinguentem inter mobilia, & immobilia, primo casu bona applicantur fisco bannientis, eò quod inhærent offibus banniti, bona vero immobilia domino loci quo sita sunt.

Atego aliter intelligo distinguendo delictum à delicto, & locum à loco, puta quidam commisit delictum hæresis, ubique punibile, tunc publicatio bonorum pertinet ad dominum loci quo bona sita sunt, iuxta doctrinam Bart. in l. 1. C. de Summa Trinit. & Fide Cath. col. penult. & ult. sic intellectam per Ioan. Andr. in cap. cum secundum de hæreticis in 6. sequitur Nellus in prima p. 2. temp. quest. 17. Peregrin. de iure fisci lib. 5. num. 138. vers. sed hic subsistendum, Montan. de regalibus titulo bona contrahentium inestlas nuptias num. 16. in principio, sic intelligunt Cepolla conf. criminali 17. num. 37. Afflict. decif. 282. Farinac. in praxi criminali titulo de delictis quest. 21. num. 100. & 102. & alij de quibus Surdus decif. 280. num. 9. Dom. Reg. Caphe. Latro tomo 2. consultat. 131. num. 32.

Si vero delictum estulare, tunc videndum est si iurisdicção sit eadem in dictis locis, aut diuersa, & separata existens sub diuersis dominijs, primo casu si confiscatio datur de iure communi, & tunc omnia bona delinquentis confiscantur ubique sita sunt, ex dictis per Cepoll. dicto conf. 17. num. 38. & executio datur iudici loco, ubi bona sita sunt, arg. l. à Diuo Pio, §. primo, ff. de re iudicata, cap. urgentis, ubi Felin. extra de hæreticis, si vero confiscatio, seu bonorum publicatio fieret ex aliqua lege particulari illius ciuitatis, non trahitur ad bona alibi sita licet sit sub eodem dominio, arg. textus in cap. ut animarum de constitut. lib. 6. l. finali, ff. de iurisdicção. omnium iudicum, l. 1. ff. de tut. & curat. & in l. neque, C. qui datur. notant Nellus loco citato, Bossum in titulo de publicatione bonorum num. 62. Peregr. loco citato nam. 137.

Secundo casu si iurisdicciones sint se-

33 paratæ, puta Regnum Hispaniarum, & Gallie, aliqui dicunt bona spectare ad fiscum loci quo bona sita sunt, licet alibi commissum sit delictum, & ille iudex banniverit ita Bald. in l. ex facto, ff. de heredibus instituendis, Alexand. conf. 31. 1. vol. Aretinus conf. 10. col. 7. ultima, Roland. à Valle conf. 78. num. 12. vol. 2. Bursat. conf. 43. n. 14. Menoch. conf. 147. vol. 2. num. 54. Bossum in titulo que sint regalia num. 15. Angelus de maleficijs glosa, & eius bona publicamus num. 5. ubi additio, Afflict. decif. 282. num. 16. expendentes textum in cap. cum secundum de hæreticis, & in cap. felicitis de penis lib. 6. dicentes fiscum loci quo bona sita sunt capere illa tamquam vacantia, dummodo publicatio fiat iuxta iuris communis dispositionem.

Alij tamen melius dicunt bona alibi sita non confiscari iam à fisco bannientis, quia eius iurisdicção non extenditur extra fines sui territorij, iam quod iurisdicciones sunt separata, quam loci quo bona sita sunt, cum offensus non dicatur dominus ob delictum extra suum locum commissum ita docent Paul. de Castro conf. 319. col. 2. vol. 1. Butrens conf. 62. Ludou. Bolog. conf. 32. Nellus de bannitis p. 2. temp. quest. 17. plures alij quos refert, & sequitur Peregr. dicto lib. 5. titulo 1. num. 138. vers. sed hic subsistendum, Montan. loco citato num. 19 circa finem, neque valet ratio illorum dicentium fiscum capere tamquam bona vacantia, quia non vacant, dum in illa prouincia capax est bonorum, quia bannum non operatur extra fines sui territorij.

Et iura adducta per eos nihil probant, 34 quoniam textus dicto cap. felicitis, in quo ponitur casus publicationis bonorum occiso Cardinali, & aliarum pænarum mentionatarum, solum dicit publicari bona in beneficium fisci, non exprimendo de omni fisco, sic posset intelligi de fisco Ecclesiæ, qui caperet bona in eius territorio sita, sunt verba (quicquid etiam in bonis inuenitur ipsius fisci, vel Reipublice dominio applicetur,) vel secundo posset responderi dato quod omnia bona ubique sita applicarentur omni fisco, esset rationalis dispositio, eò quod tale delictum enormissimum reputatur ob tantam dignitatem Cardinalitiam, ita ut dixerunt Doctores textum in dicto cap. felicitis comprehendere etiam iniuriantes Cardinalem, Ioan. Anania in cap. 1. col. 4. de maledictis, Felin. cap. non dubium num. 5. de sententia excommunicationis, Hierony. Manfred. de Cardinal. decif. 205. Iacobat. de

de concilijs lib. 1. col. 1. lit. B fol. 39. licet in hoc aliqui contrarium dicant, ut vidē- di sunt post alios *Alterus de censuris lib. 5. disput. 12. can. 4. quæst. 2. tomo 1. Alban. de Cardin. quæst. 42. privilegio 7. P. Diana p. 5. tract. 2. resol. 80. vers. verum difficultas est, comprehendit tamen dictus textus omne personarum genus nullo excep- to, etiam si esset Imperator, ut notant *Gigas de crimine læsæ Maiestatis lib. 1. q. 5. num. 10. Gambacurta de immunitate lib. 5. cap. 40. num. 5. & sic cum talis reputetur excommunicatus interdictus, & à gre- mio S. R. E. expulsus, nullo modo potest bona possidere, proinde omnis fiscus capere poterit illius bona saltem tam- quam vacantia.**

Textus vero in dicto cap. cum secun- dum de hereticis lib. 6. eodem modo loqui- tur, scilicet applicanda esse bona illi fisco, eò magis quia in dictis iuribus expresse hoc statuitur, sic non erit fa- cienda generalis dispositio ad alios ca- sus.

Notandum est etiam vitam, & mili- tiam non fore dandam filio secundoge- 35 nito ex iusta causa per patrem exhere- dato, sic docent *Petrus de Monteforte in consuet. comitibus sub num. 2. Afflict. in cap. 1. §. præterea ducatus num. 52. de prohibi- ta feudi alienat. per Feder. Camill. Salernus in consuetud. in omnibus lit. B. vers. contra- rium est verius sub titulo de alimentis præ- standis, Caput in consuetud. si moriatur p. 2. §. num. 16. Reg. Rouitus in prag. 25. nu. 13. de feudis, Gizzarel. decis. 37. num. 39 in fine, & nu. 87. ubi Didacus de Mari in ad- dit. nu. 14. Mele nu. 21. Capan. de vita, & militia quæst. 13. Petrus de Gregor. de vita, & militia quæst. 4. num. 10. ubi Mastrill. in addit. lit. G. ratio est quia filius potest ex iusta causa exheredari per patrem à le- gitima, §. aliud quoque capitulum auth. ut cum de oppellatione cognoscitur, & priuari potest etiam alimentis ob ingratitudi- nem commissam, Cremens. sing. 20. Mar- sil. sing. 413. Ripa in l. finali num. 205. C. de reuocand. donat. Costa de remedijs subsidia- rijs remedio 106. num. 11. ergo siue vita, militia datur loco legitimæ siue ali- mentorum semper ex iusta causa pote- rit pater filium secundogenitum exhe- redare ab illa.*

Ultimo adueriti debet hanc præsta- tionem vitæ militiæ extinguere per mor- 36 tem secundogeniti post patrem, ne- que ius illud quæsitum transmittit ad filios suos, neque accrescere alijs fratri- bus, sed extinctam remanere in benefi-

cium primogeniti, glosa in dicta consti- tut. comitibus vers. prædicta, ubi *Andreas col. 3. vers. item nunquid, & Afflict. num. 12. Consiliar. de Georgio allegat. 21. num. 43. Minadous conf. 2. in fine, Montan. dicto §. præterea ducatus num. 138. secus autem si decessisse tante obitum patris, tunc transmittit ius illud petendi ad filios suos, Petrus de Gregorio de vita, & mi- litia quæst. 4. num. 11. in fine vers. & sic ex his inferitur, Preses de Franchis decis. 542. de Georgio allegat. 9 num. 24. Reg. Tappia decis. Sacr. Consil. 44. num. 1. Nouarius in collect. 107. num. 11. ad prag. Gallupp. in methodo feudali par. 3. cap. 4. num. 37. Thorus in compendio par. 1. verbo vita, & militia, & par. 3. sect. 3. eodem verbo, Giur- ba ad consuetud. Messan. cap. 1. glosa 2. p. 1. num. 76.*

Ex quibus dictis colligitur non be- ne procedisse de *Marinis lococ citato*, sic simpliciter nulla adhibita distinc- tione, imò quæstio ab ipso proposita sapit quid difficultatis, eò quod concessio mero imperio simpliciter non venie 37 ius confiscandi bona burgenatica, seu feudalit, ut aduertit *Afflict. in titulo que sint regalia verbo condemnatorum nu. 39. & licet Afflict. decis. 282. contrarium decisum referat, attamen ibi Comes alifij habebat in specie ius confiscan- di bona, ut aduertit idem Afflict. num. 15. vers. dicebat, & decisio relata per Ca- piblanck. de Baronibus in prag. 8. par. 1. num. 209. & 210. in nouis recte procedit cum fuerit dictum Barones habentes merum imperium posse agnoscere de- delictis quibus est annexa pena publi- cationis bonorum, sed non fuit dictum publicationem bonorum cedere lucro Baronis, quæ bene aduertit *Montanus lo- co citato num. 17. per totum.**

Sed difficultas est in crimine rebel- lionis commissio per primogenitum, ob 38 quod fuit feudo priuatus, an extingua- tur petitio vitæ militiæ in personam secundogeniti, & reperio *Franc. de Ami- cis in repetit. cap. 1. de his qui feudum dare possunt fol. 26. & propriè fol. 27. vers. con- trarium dicentem amitti, seu extingui hoc ius vitæ militiæ, assignantem ra- tionem, quia illa datur ob feudum, & uti ab illo exclusus, ut ex Andr. in præ- lud. quæst. 2. post num. 30. & in cap. 1. vers. & si dominus post num. 9. de milite vassallo, quod ius resolutum ex deuolutione seu di in beneficium domini.*

Contrariam tamen sententiam am- plexi fuerunt *Capanus de vita, & militia* B b b b quæst.

quest. 29. Gallupp. dicta par. 3. cap. 4. num. 6. Reg. Reuerter. decis. 45. vol. 1. & decis. 4. num. 5. vol. 2. Bilotta conclusione feudali 14 num. 12. cum qua ego pertranseo, & licet Capanus certum adducat fundamentum mihi vero non plene satisfacit, proinde hanc considero rationem, certum enim est feudo deuoluto ad Regem ob aliquod crimen, onera per illum contracta extinguere ex dictis per Osasum decis. 155. num. 9. vers. his tamen ex regula illa resolutio iure datoris resoluti ius acceptoris, l. lex vectigali, ff. de pignoribus cap. 1. §. rursus de controuersia inuestitura cap. 1. §. rursus quibus modis feudum amittitur, & videndi sunt post alios Consiliar. Carleual. tomo 2. de iudicijs lib. 1. titulo 3. disput. 23. per totam, ubi late, & docte more suo hoc pertractat, & Larrea allegat. fiscali 22. per totam, tamen inter limitationes quas habet hæc regula videndas apud Capyc. in inuestitura feudali vers. feudorum deuolutio pag. 159. Rosental. de feudis cap. 9. quest. 16. num. 18. & late conclus. 18. multa dicit Reg. Constantinus in l. 1. C. penis fiscalibus lib. 10. num. 145. cum sequentibus, vna est quoties onera fuissent contracta occasione ipsius feudi, & sic necessarie, tunc tenetur Dominus, ita Freccia de subfeudis auth. 29. nu. 10. Brunus conf. 104. Mandell. conf. 290. num. 16. & conf. 209. num. 12. Pistor. quest. 6. num. 70. late Reg. de Ponte decis. 4. num. 28. cum seqq. Domin. Reg. Capyc. Latro tomo 1. consult. 34. num. 24. 25. 26. & 27. licet feudum peruenisset ad agnatos, Iacobin. de Sancto Giorgio de feudis vers. dicti vassalli num. 39. Lanar. conf. 80. num. 23. Reg. de Ponte decis. 4. nu. 28. cum sequentibus vers. & si attendamus, Regens Constantinus dicta l. 1. num. 146. Gallupp. dicto cap. 5. num. 56. in calu nostro, hoc onus vitæ militiæ non est contractum super feudum voluntarie per primogenitum, sed necessarie, ut feudo succedere posset, consequenter licet illud reddat ad dominum, non extinguere debet onus vitæ militiæ, quod datur secundogenito ratione exclusionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Vita, & militia est onus feudi, licet præstetur ex fructibus illius non vero ex proprietate.
- Ideo feudum non poterit vendi pro debito vitæ, & militiæ.
- Nec poterit super illud fieri executio.

- 2 Feudum non poterit dari secundogenito insolutum pro debito vitæ, & militia, sed si fuerit datum, poterit secundogenitus retinere, quousque sequatur satisfactio.
- 3 Vita, & militia parit hypothecam super feudum.
- 4 Creditor poterit retinere rem sibi nulliter traditam pro suo credito.
- 5 Feudum potest vendi pro soluenda vitæ, & militia præterita, si fructus ad solutionem non sufficerent.
- 6 Immissus per Iudicem in possessionem cuiusdam rei, dicitur immissus loco pignoris non domini.
- 7 Interesse datur in Regno nostro, licet non fuerit probatum.
- 8 Fructus percepti per secundogenitum ex feudo sibi nulliter tradito computantur cum meliorationibus per ipsum factis.
- Sic computantur per omnem alium ius possessionis tantum habentem.
- 9 Pretium meliorationum non attenditur, nisi solum quod fuerit expensum si meliorationes sint maiorts estimationis secus si minoris, quia quod valet tantum iudicatur sed videas num. 11. ubi distinctio, & num. 13.
- 10 Explilatur textus in l. domos, ff. de leg. 1.
- 11 Textus in l. in fundo, ff. de rei vindicatione, non procedit, quoties res auocatur iure creditoris.
- 12 Possessor male fidei repetit solum expensas necessarias.
- Sic emptor feudi sine assensu solum has expensas repetit.
- 13 Affertur opinio Cuiacii dicentis de equitate male fidei possessorem adhuc repetere expensas utiles sed remissive.
- 14 Ponderantur iura in l. si in acrea, ff. de condic. indebiti, & in l. exceptionem §. si pars, ff. eodem titulo, sed concordantur.
- 15 Conductor domus, vel emphyteuta facta restitutione poterit petere meliorationes factas in re locata, vel data in emphyteutisim.
- 16 Ponderatur textus in l. si me, & Titium ff. si certum petatur.
- 17 Creditor mariti pro frumento tradito in alimoniam familia poterit agere contra uxorem illius.
- Idem dicimus pro pensione domus, ut uxor possit adstringi ad solutionem.
- 18 Affertur intellectus ad legem si me, & Titium Gomezij, & ab Anthore refellitur.

21 Possessor rei poterit retinere propter meliorationes ibi factas.

Vnde poterit illas opponere in executione sententiæ contra ipsum latæ, & executio impediretur.

Quod intelligitur si meliorationes fuissent probatæ, & valor illarum esset liquidus. Et hoc remittitur iudicis arbitrio.

Sic locum non habet si in sententia fuerit dictum solutis prius meliorationibus.

22 Ablatui absoluti conditionem important.

23 Soluere non dicitur dando fideiussores, quod distinctiue accipit Author.

24 Meliorationes quomodo probantur remissive.

25 Vita, & militia erit præstanda ex omnibus fructibus feudi.

26 Fructus feudi ex solo separati pro illo primo anno non dicuntur feudales, ideo diuidenti inter fratres.

27 Primogenitus an potest grauari, usque ad quantitatem fructuum remissive.

28 Vita, & militia præstatur etiam de solo titulo quod habet feudatarius, licet author contradicat.

Præstatur etiam de pice, niue, quarterijs, sicut, & releuium.

29 Fructus dicuntur deductis expensis, tributis, & collectis.

30 Vita, & militia non diminuitur per solutionem adoha.

31 Releuium soluitur nulla facta deductione expensarum, licet alias contrarium fuerit decisum.

32 Releuij solutio fuit introducta ex quadam consuetudine.

33 Vita, & militia non solum præstatur de fructibus perceptis, sed etiam percipiendis.

34 Vita, & militia non debetur ex prouentibus iurisdictionis.

35 Adiutoria debita Baronibus, non dantur habentibus iurisdictionem criminalem tantum.

36 Prouentus iurisdictionis non connumerantur inter fructus.

Nisi castrum reperiatur locatum.

37 Adiutoria dantur Baroni habenti iurisdictionem civilem tantum.

ARGUMENTVM.

Explicatur de quibus fructibus præstada est vita, & militia, quid si possit feudum dari insolutum per primogenitum secundogenito pro debito vitæ, & militiæ, & quomodo æstimatedur meliorationes factæ forsan in illo, vbi plura iura concordantur, aliaue notabilia referuntur.

THEOREMA. CXI.

SErmo fuit institutus de personis, quibus vita, & militia præstatur, quibusue denegatur, necesse est nunc differere, de quibus fructibus feudi erit tradenda, licet, enim Doctores dicant vitam, & militiam esse onus feudi, ex dictis per Minad. decis. 10. num. 4. circa medium vers. nec obstat, notant Fabius de Anna cons. 4. num. 69. & 70. cons. 6. num. 14. & 15. in fine, ac alij relati per Capan. de vita, & militia quest. 6. à nunt. 5. & ante eos doctus Andreas in dicta constit. comitibus in 2. lectura in principio, quem secuti fuerunt Paris de Puteo de reinteg. feudorum titulo de finibus feudi cap. 4. num. 7. Petrus de Gregorio de vita, & militia quest. 3. à num. 1. Camer. in cap. Imperialem fol. 102. à tergo sub lit. M. vbi Capyc. col. 101. Cannet. in cap. volentes fol. 100. vers. est etiam onus col. 1. num. 10. Cumia in cap. si aliquem verbo onere num. 3. Bammac. in cap. qui clericus num. 192. si de feudo defunct. Molfes. cons. 9. num. 11. Amatius cons. 12. num. 15. Consil. Marcian. dicto cons. 56. sub num. 3. vol. 1. quod colligitur ex altero loco Andr. in cap. 1. 5. quid ergo vers. vel esset onus feudi de inuestitura de re aliena facta, vbi inter alia onera feudi per ipsum enumerata, ponitur onus vitæ, & militiæ.

Tamen nulli dubium est præstandam fore ex quantitate fructuum, ut colligitur ex glosa dicta constit. comitibus, ex Napod. in consuetud. & si testator num. 33. quos recenset Gallup. p. 3. cap. 4. num. 65. & 67. & quando dicimus debere ex feudo, intelligitur ex fructibus, non ex proprietate illius, sic dicimus non posse illud vendi pro debito vitæ, & militiæ, docet Andr. & Afflict. in dicta constit. comitibus Intrigliol. de feudis cent. 1. quest. 57. num. 54. inde executionem sententiæ fieri haud posse super ipsum feudum, sed solum super fructus, decisum refert Milanef. decis. 5. num. 40. lib. 1. Giurba deci. 24. sub num. 24. Intrigl. dicta quest. 57. num. 44. Gallup. dicto cap. 4. num. 7. colligentes ex Afflict. dicta constit. comitibus num. 22. ex Paride de Putco dicto cap. 40. num. 19. illosque secutus fuit Petrus de Gregor. quest. 10. num. 1. & quest. 11. num. 7. de vita, & militia.

Imo prohibetur primogenitus dare feudum insolutum, & pro insoluto secundogenito pro debito vitæ, & militiæ, quod si dederit, poterit retineri, donec quantitas debita soluta fuerit, Capyc. decis. 2.

cis. 11. col. 2. Petrus de Greg. dicta quest. 10. Molfes. conf. 9 num. 20. Gallup. dicto cap. 4. in fine, ratio est, quia creditori hypothecario datur retentio rei obligata: licet cesset causa qua fuerit res illa creditori assignata, pro alio tamen credito, colligitur ex textu in l. unica, C. etiam ob chirographum, est doctrina Bart. in l. solutum in fine, ff. de pignoratitia act. secuntur Negusant. de pignoribus p. 2. membro 4. num. 129. Barbosa in l. diuortio, §. interdum num. 2. ff. soluto matr. Pacific. de Saluano interdicto inspec. 4. cap. 1. num. 224. late probat & extendit doctissimus Mercur. Merlin. de pignoribus lib. 4. titulo 5. quest. 188. per totam, Fontanel. decis. 208. nu. 18. & 29. Canaler. decis. 607. Gergoris XV. decis. 254.

3 sed frater secundogenitus habet hypothecam super feudum pro vita, & militia, notant Affli. decis. 162. nu. 2. Preses de Franch. decis. 714. nu. 1. Barbat. de assistentia glosa 12. num. 124. cum alijs suo loco adducendis, consequenter poterit illud retineri pro tali debito.

Neque posset replicari, sub praeestitu quod res illa tamquam nulliter data insolutum retineri nequeat. eo quod retentio procedit etiam in hoc casu, constat

4 ex textu in l. si non sortem, §. si centum, ff. de conditione indebiti, ubi dicitur quod & si datio insolutum facta pro maiori quantitate debiti nulla sit poterit tamen creditor rem illam retinere, in illis verbis (ager autem retinebitur, donec debita pecunia solvatur) & late post multos probat Surdus in decis. 46. per totam, ubi additio, notant Gratian. tomo 1. discep. foren. cap. 16. nu. 36. Cardin. Canaler. decis. 543. nu. 1. Rota Romana decis. 316. nu. 6. p. 4. in recent. & decis. 411. nu. 20. p. 5. Thomat. decis. 19. nu. 5. cum seqq. & decis. 115. nu. 14. late probat post alios Mercur. Merlin. de pignoribus lib. 1. titulo 3. quest. 24. Horat. Barbat. in prag. de assistentia glosa 2. a num. 36. cum seqq. Mastrill. decis. 88. Anton. de Amato lib. 1. variarum cap. 44. per totum, consequenter dicendum erit in casu nostro posse retineri feudum insolutum datum per primogenitum secundogenito pro debito vite militiae, licet nulla iudicetur dicta datio.

Verum tamen est pro debito vite militiae praeiteritae non in futurum debenda posse feudum vendi, docent Canner. ubi supra n. 8. Giurba loco cit. Milanef. dicta decis. 5. n. 38. licet hoc intelligerem quando fructus non sufficerent pro illa soluenda, ex dictis per Cum. dicto cap. si aliquem verbo antiquis a nu. 548. usque ad

553. in fine, sicut poterint vendi fructus feudi ad illam soluendam, Paris de Puteo ubi supra nu. 20. Intrigliol. num. 44. Petrus de Gregorio quest. 10. de vita, & militia num. 1.

Aduerti tamen debet quod si iudex immisisset in possessionem feudi secundogenitum, non intelligitur immisisset in causam domini, sed pignoris, ex dictis per Cum. in l. incendium in fine, C. si certum petatur, decisum refert Affli. decis. 373. Reg. Sanfelice. decis. 118 dicentes creditorum immisissim per iudicem in aliquam rem intelligi loco pignoris non domini, proinde fructus isto medio tempore percepti computarentur in sortem, arg. l. si dominium, C. de pignoribus, & l. 1. C. de distract. pignorum.

Tamen Vrsillus in addit. docet quod si creditor esset persona solita negotiari, cui deberet praestari interesse, computatio non fieret in sortem principalem, sed interesse principaliter habito respectu ad quantitatem debitam pro tali interesse, at eum in Regno nostro paratae sunt emptiones, unde datur interesse, etiam non facta tali probatione, ex dictis per Reg. Ronitum in prag. 1. num. 45. & 46. de usuris, tradit Gaytus de credito cap. 2. titulo 7. nu. 1757. & seq. Preses Merlin. tomo 1. controuersia 43. nu. 3. & sic praedicari in Regno Siciliae testatur Giurba decis. 85. in fine, dicerem primo loco fieri computationem in interesse debitum, cum praestetur in vita, & militia, ut supra dixi. si vero aliquid remaneret extinguitio fieret de sorte.

Ex dictis dubitabilem existimo sententiam Capani de vita milita quest. 40. nu. 23. dicentis, quod si secundogenitus fecisset meliorationes in feudo, non teneretur fructus perceptos computare cum illis, cui addo Camill. Salern. in consuetud. quod si aliquis verbo vita, & militia lit. C. titulo de alimentis praestandis, Mastrill. in addit. ad Petrum de Geegor. de vita & milita quest. 10. lit. B. Molfes. dicto conf. 9. nu. 21. eo quod supra probaui talem adiudicationem, seu immisionem factam per iudicem non transulisse dominium, sed solum possessionem quandam, sic etiam dationem insolutum factam per primogenitum tamquam nullam, consequenter fructus perceptos computari cum meliorationibus, stante doctrina communiter recepta docente fructus imputari in meliorationes, quoties fuerint factae per merum possessorem nullum domini titulum habentem, & si reuo-

ca-

cabilem; ut sic concordando iura in l. sumptus, ubi Bartol. ff. de rei vindicatione, l. insulam, §. fructus, ubi scribentes, ff. soluto matrimonio, cap. ad nostram in fine de rebus Ecclesia non alienandis, cum lege deducta in principio, ff. ad Sen. Conf. Trebell. l. unica, §. sin autem, C. de caducis tollendis, docent glosa in l. emptor verbo superfluum in ult. quest. ff. de rei vindicat. quam singularem appellant Bartol. Baldus, Angel. alijque ibi, Iason in l. finali, §. sed quia nostra in fine C. communia delegatis, Cremenf. sing. 106. Nacta conf. 256. num. 3. Negusan. de pignoribus p. 5. membro 4. num. 12. cum tribus seq. Socinius iunior conf. 182. num. 35. vol. 2. Boerius decif. 44. Capyc. decif. 93. Affl. decif. 87 num. 6. & 7. Canalcian. decif. 44. num. 61. Gratian. discep. 193. num. 4. Ludovic. decif. Pernusina 58. num. 12. Christoph. Mar. decif. Senensi 99. num. 11. Rota Romana in recentioribus p. 2 decif. 359. num. 5. in fine, & num. 6. Thomat. decif. Maceratenf. 61. num. 40. & 41. Fusar. de substit. 669. Peregrin. decif. 6. num. 3. Michael Ferrer. 3. p. observ. cap. 158. Cancer. par. 1. variarum titulo de trebellianica, & falcidia a num. 34. cum sequentibus, & p. 3. cap. 6. de acquirendo rerum dominio a num. 112. cum sequentibus, Gama decif. 310. num. 5. Personalis de adipiscenda possess. num. 681. & seq. usque ad num. 991. ubi latet Anton. Monacus de recta feudi interpretat. cap. 66. num. 61. igitur si titulus est solus iura possessionis, quomodo denegabitur imputatio?

Ex quibus tria dubia oriuntur, & primum, iam quod secundogenitus fecit meliorationes in feudo, illasque repetit, quod nam tempus attendendum sit ad æstimandum pretium illorum, præsens an quo factæ sunt, & in hoc communis est responsio attendi pretium, quod expensum est, non vero in quantum res illa fuerit meliorata, puta si expensi sinecentum, & res meliorata fuit in biscentum, soli centum peruntur, ex textu in l. in fundo, ff. de rei vindicat. in illis verbis (& si plus pretij fundo accessit, solum quod impensum est,) & si res fuerit meliorata, in quinquaginta isti solum erunt tradendi, sic docent glosa, & Doctores in dicta l. in fundo, Abbas in cap. 1. de restitut. in integrum n. 4. & in cap. quod quibusdam nu. 9. de fideiusoribus, Felinus in cap. cum causa col. penult. vers. sumptus de reiudicata, Cagnol. in l. 2. num. 176. C. de pactis inter emptorem, & venditorem, Paul. de Castro conf. 270. num. 3. circa medium lib. 2. Nacta conf. 256. num. & conf. 321. num. 11. Menoch. conf. 258. num. 53. & conf. 454. num. 5. &

6. Caball. conf. 144. num. 180. lib. 1. Negusan. de pignoribus membro 4. p. 5. num. 11. Valascus de iure emphiteu. quest. 25. num. 28. Menoch. de arbitrarijs iudicium casu 258. num. 61. Garzia de expensis cap. 24. Cancernus p. 1. variarum dicto titulo de Trebellianica num. 38. vers. est enim regula, Barbatius in prag. de assistentia glosa 3. num. 77. & 78. Marefcot. lib. 2. variarum cap. 114. num. 8. Giurba ad statuta Messan. cap. 15. glosa 12. p. 1. num. 5. Mangil. de enictionibus quest. 153. nom. 25. & de imputa. quest. 136. num. 37. & 38. Rota Romana diversorum decif. 186. num. 5. par. 2. & decif. 650. num. 2. & 3. par. 2. in recentioribus, Serafin. decif. 898. num. 1. Capycius dicta decif. 93. Thomat. dicta decif. 59. num. 48. & 59. Thefaur. decif. 251. Magonius decif. Floren. 33. Cornazzan. decif. 101. his omnibus non adductis docet Domin. de Marinis lib. 2. quotid. cap. 133.

Vnde opinio illorum dicentium attendi pretium tempore restitutionis, ut docent viginti quinque Doctores relati per Menoch. dicto casu 258. num. 51. Gaylus lib. 2. observ. 121. num. 12. Card. Tuscus practicarum verbo melioramenta conclus. 176. Anna sing. 182. de Amatis decif. Marchie 23. num. 5. Muta decif. 51. num. 10. Magon. decif. Floren. 51. num. 3. Grat. decif. Marchie 225. num. 18. Peregrin. decif. Patavina 64. num. 4. Barzins decif. Bononie 33. num. 15. procedit attentis terminis super allatis, scilicet si minus valent, ac si augmentum fuerit factum, attenditur pretium quod vere fuit impensum iuxta terminos dictæ legis in fundo.

10 Ex quibus oritur responsio ad textum in l. domos, ff. de leg. 1. eò quò ibi non explicatur quod tempus fore attendendum ad æstimationem pretij, ut insinuant verba textus ibi (domos hereditarias exustas, & heredis nummis extructas ex causa fideicommissi post mortem heredis restituendas boni viri arbitrati sumptuum rationibus deductis, & edificiorum quantitibus æstimationis respondi,) ergo si nulla sit explicatio temporis erit intelligendus textus ille iuxta distinctionem supradictam.

Nihilominus ego, veriore existimo distinctionem Ruini conf. 14. col. 3. in fine, & col. sequenti lib. 4. Rolandi conf. 28. num. 18. lib. 4. dicentium fore distinguendum, inter meliorationes factas iure possessionis tantum, & iure dominij licet revocabilis, primo casu, puta in simplici bonæ fidei possessore, procedit opinio de qua supra, secundo vero casu, puta in marito qui fecit meliorationes in fundo do

dotali, in hærede grauato sub conditione, qui nunc dicuntur domini, sed reuocabiles, & tunc æstimatio facienda erit attento tempore restitutionis, siue res diminuatur, siue augeatur, eandem distinctionem amplexi sunt, *Couar. lib. 1. variarum cap. 8. num. 3. Marefcot. dicto cap. 114. num. 10. Valascus dicta quæst. 25. num. 28. vers. ceterum, Molina de primogen. lib. 1. cap. 26. num. 13. Surdus de alimentis titulo 5. quæst. 11. num. 41. & titulo 6. quæst. 8. num. 18. Mangil. & Giurba locis citatis, Thesaur. Gratian. Franch. Serafin. ac omnes alii in prima sententia citati, quibus addo Reg. Sanfelici. decis. 108. vol. 1. Cancer. p. 3. variarum cap. 6. de acquirendo rerum dominio num. 123. ratio disparitatis est, quia cum ille fuerit solum bonæ fidei possessor, non debet locupletari in solo alieno, iam quod illud incrementum prouenit ab ipso solo quod domino cedit, prout ex Bart. Paulo de Castro, & alijs firmat Canalc. in addit. ad decis. 28. num. 2. & 4. Barz. decis. 23. num. 16. vers. in quorum omnium, proinde solum quod impedit perire poterit, non quod res prætiosior facta est, at cum fuerit dominus licet reuocabilis acquirit ex re illo tempore sua, ideo non mirum si prætium quanti nunc valet repetit.*

Vndè Sacram Consilium apud Præsidem de Franch. decis. 38. in fine vers. item 12 aduertendum decidit textum in dicta l. in fundo nõ procedere, quando res auocatur per creditorem, eò quod qui fecit meliorationes dominium habebat, inde augmentum illarum ipsi cedere debet, & licet nouissimè contrarium fuit decusum in eodem Sac. Conf. ut testis est Consil. Arias de Mesa lib. 1. variarum cap. 49. nu. 26. tamen ibi firmiter alia causa considerata, ut ait num. 29.

Vndè dicendum oritur in calu proposito quod erit attendendum prætium meliorationum non habito respectu quanti nunc res prætiosior facta sit, sed solum quantum expensum sit, quoniam ut diximus immiſſionem factam iudicis autoritate aliud non importauisse, nisi solam translationem possessionis non dominij.

Quæ dicta à fortiori procedunt si meliorationes consistant in prædijs rusticis puta in plantandis vitibus, & arboribus, quoniam incrementum recipiunt à solo, proinde attenditur prætium expensum, ut ex Bartol. Paulo de Castro, & alijs firmant in specie Tiraquell. de retrastu conuent. §. 7. glosa 1. num. 8. Gabriel cõ-

munium conclus. 1. titulo de acquirendo rerum dominio num. 13. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 417. num. 749. Gama decis. 137. num. 7. Barz. decis. 23. num. 16. in fine de Marinis dicto cap. 133. num. 3. Rota Romana decis. 81. impressa apud Pacificum de Saluiano interdicto, Vrsillus ad Afflict. deci. 87. num. 3. Thomat. dicta decis. 59. num. 94. Anto. Monacus de recta feudi interpretatione cap. 66. num. 46. habita etiam ratione temporis quo plantationes factæ fuerunt per homines artis peritos, iuxta textum, & glosam in §. qui autem de rebus Ecclesie non alienandis, Sola ad constitut. Sabaudie titulo de executionibus glosa 9. num. 19. Menoch. de arbitrarijs casu 503. num. 14. Mangil. de euictionibus dicta quæst. 153. num. 29.

Et si loquamur de insoluto datione facta per primogenitum, maior est difficultas, quoniam cum assensu non sit roborata, iudicatur possessor malæ fidei vulgatis iuribus, at possessor malæ fidei 14 non repetit omnes expensas, sed tantum necessarias nõ utiles, iuxta distinctionem Bartoli in l. in fundo ff. de rei vindicat. & in l. si aerea, ff. de cond. indebiti notant Gratus conf. 42. num. 29. lib. 2. Angelus in l. ex argento, ff. de condit. furtiua, & colligitur ex l. domum, C. de rei vindicat. in illis verbis (malæ fidei possessores eius quod in re alienam non eorum negotium gerentes quorum res est, nullam habent repetitionem, nisi necessarios sumptus fecerint, sin autem utiles, licentia eis permittitur sine lesione prioris status rei eos auf. rre.) Vndè noster de Marinis lib. 2. quotidian. cap. 134. in principio, ait feudatarium non posse repetere expensas factas in feudo empto sine assensu, nisi necessarias reuocata emptione virtute constitutionis diuæ memorie,

15 At non omni doctissimum Cuiac. omnino laudandum obseruat. 10. cap. 1. per totum, dicentem de æquitate malæ fidei possessorem repetere expensas, etiam utiles, qui ponderat textum in l. plane 38. ff. de petitione hereditatis, & de rigore procedere textum in dicta l. domum, de cuius intellectus veritate legendus est Monacus loco citato num. 69. per totum, & de intellectu dictæ legis domum, Sarmiento lib. 1. selectarum cap. 10.

Secundum dubium est; pone quod secundogenitus tradiderit feudum primogenito nulla facta petitione meliorationum, si possit facta iam restitutione illas petere, & difficultas habetur ex textu in l. si in aerea, ff. de condit. indebiti, vbi

vbi expresse *Julianus* ait posse possessorem rem retinere feudum pro melioramentis, sed facta restitutione nihil peti posse, in illis verbis (sed si is qui in aliena aerea edificasset ipse possessionem tradidisset, conditionem non habebit) & in fine (nullo alio modo quam per retentionem impensis servare posset,) quem textum sic intelligentes notant *Bartol.* & *Iason* in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indebiti, & in l. in rebus, §. possunt, ff. commodati, *Paulus* de Castro in dicta, l. si aerea.

Sed in contrarium urget textus in l. qui exceptionem, §. si pars, ff. de condict. indebiti, ubi *Martianus* expresse contrarium decidit, in illis verbis (si pars domus quae in diem per fideicommissum relicta est arserit ante diem fideicommissum cedentem, & eandem heres impensa sua re fecit, deducendam esse impensam ex fideicommissum constat, & si sine deductione domum tradiderit possit condici, incerti quanti plus debito dederit) quae *Martiani* verba nullam admittunt responsionem, idem confirmat *Julianus* sibi contradicens in l. quod si nulla, ff. de leg. 1. in illis verbis (quod si nulla retentione facta domum tradidisset incerti conditio ei competeret, quanti plus debito soluerit.)

Vnde ad cuiusmodi horum iurium, dissensionem, & ad veram concordiam illa reducendo inquam fore attendendum quomodo iste possideat, aut credens se dominum esse, cum non sit puta quia emit bona fide à non domino, vel existimabat se esse heredem cum non esset tali casu procedit textus in dicta l. si in aerea, in illis verbis (& ideo constat si quis cum existimaret se heredem esse) ratio est, quia dicitur fecisse meliorationes non animo repetendi, neque ut negotium gesteri veri domini, eò quod propriam esse credebat, consequenter talis animus per legem praesumi non potest.

Si vero loquamur de possessore, qui sciebat se esse dominum, sed reuocabilem, puta quia esset heres grauatius de restituendo, actio daretur, & procedunt iura in dicta l. qui exceptionem si pars, ibi (si pars domus quae in diem per fideicommissum relicta est,) idem dicitur in dicta l. quod si nulla, & ratio huius secundi casus est, quia dicitur fecisse illas meliorationes animo repetendi, & tamquam negotiorum gestor illius cui facienda erat restitutio, eò quod sciebat se non esse dominum in perpetuum, inde non mirum si detur actio, iuxta textum in l. in hoc iudicium, & in l. si quis cum existimaret ff. communi diuidendo, Doctores videndi

apud *Petrum de Luna* conf. 38. num. 38. & 39. diuersorum Siculorum, sicuti daretur actio conductori aduersus dominum domus, l. dominus horreorum, §. 1. ff. locati, & l. si si seruus, ff. de pignorat. actione, idem in emphiteuta dicitur, ut aduertit *Rolandus à Valle* conf. 28. num. 14. in fine cum sequentibus, & *August.* *Berous* ait in cap. 1. de in integrum restitut. num. 25. vers. aut quis habuit rem quod post factam rei restitutionem possit peti melioramenta pervia actionis ex contractu rescisso, iuxta text. in l. 1. ff. de superficiebus, quae iura sic concordant *Garcia* de expensis cap. 7. post num. 7. *Aluar. Valasc.* de iure emphiteutico quest. 25. num. 25. *Peregrin.* de fideicommissis licet suboscure art. 50. num. 58. *Gomcs.* variarum titulo de legatis à num. 40. *Cancer.* p. 3. variarum titulo de acquirendo rerum domino à num. 60. usque ad 75.

Nihilominus *Paulus* de Castro in dicta l. si in aerea in fine, inquit, quod licet primo casu nulla daretur actio ad petendas meliorationes, tamen succurreret ei beneficio legis si me, & *Titium*, ff. si certum petatur, in quahabetur, quod quidam rogavit *Titium*, & *Caium* de mutanda pecunia, *Caius* iussit cuidam suo debitori, ut pecuniam debitam illi mutua ret, qui stipulatus fuit sibi reddi pecuniam credens esse debitorem *Titij*, vnde quaerit *Iuris Conf. Celsus*, an *Caio* detur actio, & videbatur negandum, eò quod nullum negotium intercessit inter *Caium*, & stipulantem, ibi (an mihi obligaris, subsisto siquidem, nullum negotium mecum contraxisti,) tamen *Celsus* contrarium determinat, in illis verbis (sed proprius est, ut obligari te existimem, non quia pecuniam tibi credidi, hoc enim, nisi inter consentientes fieri non potest, sed quia pecunia mea ad te pervenit, eam mihi reddi bonum, & aequum est,) sic *Celsus* dat actionem aequitate motus.

Qua legis dispositione, existente dixerunt Doctores quod si maritus mutuo acceperit frumentum ab aliquo, illudque in familiae alimoniam consumpserit, creditor in subsidium actionem habebit contra uxorem, ac eius filios, ita docent *Angel.* & *Iason* in l. his solis, ff. de condict. indebitis; *Cremensis* singulari 37. *Cordub.* in l. si quis à liberis, §. si quis ex his num. 83. cum sequentibus, ff. de lib. agnos. *Surdus* de alimentis titulo 8. prin. 48. & conf. 420. per totum, vol. 3. *Cardin.* *Tusculus* practicarum lib. 1. lit. A. conclus. 286. num. 67. *Carocius* decis. 128. *Costa* de remedijs subsidiarijs remedio 12. in principio, *Gratiana*

nustomo 1. discept. forens. cap. 107. Gama decis. 366. num. 6. Ripolla variarum cap. 11 n. 299. & 300. imò Surdus dicto conf. 420. ait hoc procedere licet merces venditæ fuerint patri, qui illas vendiderit, & ex illarum pretio fructum emerit, quod in alimoniam familiæ consumpserit, sequitur Costa loco citato num. 2.

Idem dicunt Doctores in pensione domus locatæ viro, ut si ille impotens sit ad soluendam, coggi possit vxor, & sit executio in bonis suis, ut post multos docet idem Surdus dicto conf. 420. nu. 9. latè probat Camill. Borrell. conf. 71. Costa loco citato nu. 3. pluries decisum in Sac. Conf. refert noster de Marinis lib. 1. quotid. cap. 275. in nouiss. edit. Conf. Dom. Staibanus iunior controuers. forensium cap. 64. à nu. 36. Manentus decis. 49. Nouar. lib. 1. questionum forensium quest. 122. per totam, licet in contrarium sit doctissimus Fontanella omnino legendus tomo 1. de patris nuptialibus clausula 4. glosa 9. par. 5. à nu. 173. cum sequentibus.

Vnde rectè dixisse videtur Paulus de Castro loco citato, quod licet actio de rigore negetur, æquitate tamèn dictæ legis si me, & Titium dari debet, ne cum aliena iactura ille locupletetur, & licet hoc displiceat Gomesio in l. 46. tauri nu. 2. dicenti non esse applicabiles terminos dictæ legis si me, & Titium ad casum nostrum, quoniam ibi datur illud remedium extraordinarium, cum nullum detur ordinarium, ac in casu nostro iurant remedium ordinarium possessori, scilicet retentionem, consequenter non debet dari aliud extraordinarium, & quod remedium dictæ legis si me, & Titium sit extraordinarium, dicunt Barto. Paulus de Castro Riminald. senior, Decius, Alciat. & alij ibi, Alexand. conf. 92. nu. 6. lib. 1. Costa dicto remedio 12. nu. 5. vers. septimo, & ultimo, Menoch. de recuperanda possess. remedio 4. sub num. 4. vers. declaratur quarto Card. Tuscus præf. lit. L. conclus. 438. Anton. Monachus de recta feudi interpret. cap. 65. nu. 52.

Nihilominus hoc Gomesii dictum licet in scholis prædicari possit, tamèn in praxi in qua sola æquitas attenditur præcipue in Regno nostro, Pauli de Castro sententia receptior est, quam post alios amplexi sunt Valasc. loco citato nu. 25. circa medium, Cancer. dicto cap. 6. n. 74. dicens sic semper fuisse prædicatum in suis Tribunalibus

Teetium dubium oritur ex illa doctrina communiter recepta, scilicet da-

ri possessori retentionem rei propter meliorationes ibi factas iuxta dispositionem textus in l. paulus. ff. de doli exceptione. l. si in aerea. ff. de condit. indebiti. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condit. & demonstr. l. qua ratione. §. litteræ. ff. de acquirendo rerum dominio. & clarius determinat Iuris Conf. Paulus in l. paulus. §. domus. ff. de pignoribus, docent post alios Marefcot. lib. 2. variarum cap. 112. nu. 1. Asinius in praxi iudic. §. 32. cap. 2. ampliat. 67. limitat. 1. nu. 2. Monachus dicto cap. 66. nu. 2. Gaspar Thesaur. lib. 2. quest. 96. num. 8. Capyc. decis. 17. nu. 7. de Franchis decis. 112. nu. 10. Mastrill. decis. 98. plures refert, & sequitur Anton de Amato lib. 1. variarum cap. 14. nu. 41. Barbat. de assensu glosa 3. nu. 58. Arias de Mesa lib. 1. variarum cap. 49. Castillus Sotomaior tomo 5. controuersiarum cap. 65. per totum, Mercur. Merlin. decis. 87. nu. 1. post tractatum de pignoribus, & si procedat tam in necessarijs, quàm volutarijs, latè, & doctè suo more discurrit doctissimus Salgadus in labyrintho creditorum p. 1. cap. 11. à n. 408. cum seqq.

Si hoc procedat in executione sententiæ, puta si fuerit condemnatus possessor ad restitutionem rei, possit ad impediendam executionem excipere de meliorationibus, & responsio communis est affirmatiua, ex dictis per Bart. in l. in fundo in fine num. 16. ff. de rei vindic. secuntur Paulus de Castro conf. 17. in fine lib. 1. Ripa in l. ubi pure. §. qui in distrahendis nu. 3. ff. ad Trebell. Iason in l. 1. col. penult. C. de iuris, & f. filii ignorantia, Tiraqu. de retractu conuent. §. 7. nu. 14. & 15. Negusant. de pignoribus 4. membro 5. partis num. 10. Lancelot. de attentatis p. 3. cap. 24. quest. 29. Capyc. dicta decis. 17. nu. 1. Franch. decis. 112. ratio est quia dicta exceptio non impugnatur sententiam.

Quod tamen intelligitur quoties meliorationes essent probatæ, alias non retardaretur executio docent, Cumanus conf. 103. Marzar. de fideicommissis quest. 66. cum alijs apud Puteum decis. 461. sicuti quando essent probatæ, sed esset illiquidus valor tunc adhuc datur executio sententiæ, & sufficeret sola cautio de soluendo pretium, docent post alios Beniten. decis. 77 sub num. 12. Ludouic. dec. Luccensi 38. num. 19. Mastrill. dicta decis. 98. nu. 7. & 8. Cartarius decis. 15. Magon. decis. Luccensi 81. num. 4. latè Anton. Monach. decis. Bononie 24. num. 6. cum sequentibus, Sebast. Medices decis. 25. num. 2. & decis. 56. num. 11. Amatus decis. Marchie 23. num. 6. & 7. Consil. Theodor. alleg. 74.

Reg.

Reg. Galtota tomo 2. cap. 46. à nu. 33. Thorus in supplemento verbo executio sententie, & verbo exceptio meliorationum, & verbo retentio an detur conductori, nouissime videndus est Andreol. controuersiarum iuris cap. 42. per totum, ratio est quia ubi debitum non est liquidum sufficit oblatio cum fideiussione de soluendo quid à iudice fuerit declaratum ex dictis per Alexand. & Ripam in l. quarta, §. ait pretor ff. de re iudicata, nisi tamen de breui dictæ meliorationes possēt liquidari Doctores cit. & iudicis arbitrio remittitur iudiciū proferre si meliorationes de proximo possunt liquidari, vel ne, docent Menoch. de arbitrarijs iudicium lib. 2. casu 20. Conrad. de momentanea possess. quæ 24. num. 29. Soccin. conf. 59. num. 2. vol. 3. & eo ipso quod iudex arbitratur præstari cautionem, dicitur declarasse liquidationem, requirere altiore indaginē, Rota Marchie apud Medices decis. 22. num. 14. & 15 Cantucc. decis. 57. num. 3. p. 2.

Addit tamen Mastrill. dicta decis. 98. num. 11. hæc non procedere quoties in sententia fuerit dictum (solutis prius meliorationibus) tunc enim retardatur executio, & non sufficit fideiussio, citat Beintend. dicta decis. 77. num. 11. Capyc. dicta decis. 17. eò quòd illa sententia dicitur conditionalis, quam important verba illa ablatiui absoluti (solutis prius meliorationibus,) iuxta textum in l. à testatore 108. ff. de condit. & demonstrat. notant Afflic. decis. 188. num. 5. & decis. 355. num. 3. Franchus decis. 23. num. 1. Phæbus decis. 41. num. 3. Ludouisius decis. 492. num. 7. & 8. cum alijs apud Barbos. claus. 154. num. 3. & 6. & soluere non dicitur qui velit fideiussores, aut pignora dare, l. 4. §. ait pretor, ff. de re iudicata, ubi cōdemnatus soluere non liberatur dando fideiussores, idem dicitur in l. quod si non soluere ff. de pignoratitia actione, & in l. item liberatur, §. qui paratus, ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur, docent Bartol. in l. si pecunie per eum textum, ff. ut in possess. legat. & in l. eum qui, ff. de priuilegijs creditorum, Roman. Alexa. Decius, & alij apud Tiraquell. de retractu lignager, §. 3. glosa 3. à num. 14. Caldas Periera de extinct. emphiteusis lib. 4. cap. 16. nu. 92.

Verum in hoc contrarium dicerem cum Cartario dicta decis. 15. per totam, quoniam ly verbum soluere dupliciter accipi potest, striete, & large, si accipiat striete importat plenam satisfactionem, & procedunt iura, si large, & importat omnem modum, ut colligitur ex

textu in l. solutionis verbum, ff. de solutionibus, ibi (solutionis verbum pertinet ad omnem liberationem quo quomodo factam, magisque ad substantiam obligationis refertur quam ad nummorum solutionem,) explicat glosa, idest numerationem, colligitur, etiam ex textu in l. satisfactio, ff. eodem ibi (satisfactio pro solutione est) explicat glosa, idest datio fideiussoris, vel pignoris, igitur in casu nostro illa verba, solutis prius meliorationibus, debent large intelligi, iam quod meliorationes sunt illiquidæ ex dictis per Decium in l. edita post Bald. C. de edendo.

Quomodo tamē probentur dictæ 24 meliorationes, videndi sunt Mascard. de probationibus conclus. 1037. num. 5. & seq. Personal. de adipiscenda possess. sub nu. 677. Monach. de recta feudi interpretatione cap. 66. à nu. 29. cum pluribus seqq.

In principio huius Theorematis capi differere de quibus fructibus feudi sic præstanda vita militia, ac quia aliquantulum moram fecimus in alijs, proinde congruum est inceptum ordinem prosequi, certum enim Baronem in feudo plures species fructuum habere posse, videlicet naturales, ciuiles, & industriales, quorum alij perueniunt ex feudo, alij propter feudum, item Baro habere potest industrias, & negotiationes, item res allodiales mobiles, vel immobiles emptas ex pretio fructuum feudalium, vel de propria pecunia Baronis, animalia pro cultura feudi, vel ad partem, siuè ad succidam, cæteraque de quibus Andreas in cap. 1. §. plaustrorum num. 58. titulo quæ sint regalia, ubi Afflic. num. 10. 11. & seq. potest etiam habere fructus iurisdictionis, ut sunt compositiones, transactiones, pænæ ciuiles, vnde constituenda est regula generalis deberi vitam, & 25 militiam secundogenito de omnibus fructibus feudi, colligitur ex Afflicto in cap. Imperialem, §. præterea ducatus num. 66. vers. quero an debeat de prohibita alienatione.

Quod tamē non intelligitur de fructibus à solo separatis in primo anno, 26 eò quòd illi non dicuntur feudales, sed allodiales, & burgensatici, docent Iacobin. de Sancto Georgio in inuestitura feudali num. 16. Cammet. in extrauag. volentes, §. explicitis num. 13. Camerar. dicto cap. Imperialem fol. 17. col. 1. vers. prima igitur conclusio lit. O. Petrus de Gregor. de concessione feudi par. 6. quæst. 2. num. 15. Intriglio. de feudis centuria 2. art. 5. num. 972. ex doctrina Andr. in cap. 1. §. si quis vero de pa-

ce tenenda, & tamquam res allodialis diuideretur inter fratres, secus verò dicimus de fructibus pendentibus, arg. textus in l. fructus pendentes, ff. de rei vindicat. Tiraquell. de retractu lignager, §. 1. glosa 7. sub num. 37. Camerar. latè dicto fol. 18. col. penult. lit. A. Afflict. decis. 188. num. 3. Petrus de Gregor. & Intrigliol. locis citatis, & ad materiam videndi sunt post alios Anna conf. 113. & 115. de Marinis lib. 1. quotidianarum cap. 119. & tomo 2. cap. 81. & 82. latè discurrunt quando primogenitus poterit grauari vsque ad quantitatem fructuum, cum illi non dicantur feudales, & adest solemnitas allegatio inserta inter opera Nouarij de grauam. vassall. tomo 3. grauam. 100.

Vndè Petrus de Gregor. de vita, & militia in repertorio allegans fol. 19. dubitat si vita, & militia erit præstanda secundogenito de titulo solo quod habet feudatarius habito respectu ad æstimationem prætij si illud venderetur, quod tamen folium allegatum reperire non potui, sed Reg. de Ponte de potestate præregis titulo de assensibus regijs sub num. 29. affirmative respondet, quem sequitur Capan. de vita, & militia quest. 7. num. 9. licet in hoc dicerem cum eodem Capano de releuio p. 4. quest. 2. num. 20. per hæc verba (vnde ausim dicere quod si Baro in feudo non haberet fructus, sed solum titulum non deberet soluere releuium,) nam vita, militia soluitur ex fructibus, qui dicuntur quando renascuntur, iuxta textum in l. diuortio, ff. soluto matr. & l. fructus, ff. de rerum diuisione.

Vndè oritur dicendum illam præstari de pice, cum in fructu dicatur eò quod renascitur, proinde videmus de illa soluere releuium, notat Gizzarell. decis. 34. Capan. de releuio p. 2. quest. 17. num. 8. sicut de niue Gizzarel. loco citato num. 27. Capan. dicta quest. 17. à num. 3. cum sequentibus, Thorus in compendio p. 2. verbo releuium, sic de laudemijis, siuè quarterijs rerum feudalium, docent Afflict. in consuet. comitibus num. 9. Fabius de Anna conf. 4. n. 77. cum sequentibus, idem dicitur de zaccaro quod colligitur de cannis melicis cum renascatur, secus de zaccaro iam confecto, quia tunc magis versatur hominis industria sicut de illo non præstatur releuium ex dictis per Capan. de iure releuij dicta q. 17. nu. 14. & 15.

Aduerti tamen debet in tali æstimatione fructuum habendam esse rationem de expensis, eò quod fructus dicuntur deductis expensis, l. fundi trebatiani, ff. de

usufructu legato, l. 1. ff. de fructibus, & litium expensis l. fructus, & ibi Bart. Alexand. et Iason, ff. soluto matrimonio, l. diuortio, ff. eodem, Doctores apud Osasum decis. Pedam. 83. num. 7. Dom. Reg. Capyc. Latro consult. 41. num. 65. sicuti dicimus in tributis, & collectis, quæ debentur deductis oneribus rei, vt post Angel. Cuman. & alios in l. non amplius, ff. de leg. 1. Tiraquell. de iure primogeniture quest. 74. num. 9. in fine, Andr. in dicto §. & plaustrorum col. penult. quæ sint regalia, & in constitut. consuetudine in fine, Affli. decis. 252. sub num. 5. vbi Vrsill. in addit. num. 7. & seq. & in nostris terminis docent Ioan. Ant. de Nigris in cap. Regni alienationis actus sub nu. 14. in noua addit. Capan. de vita, & militia quest. 6. num. 17. & Doctores hoc asserunt etiam in solutione debiti fiscalis, vt illud præstetur deductis oneribus, vt post Bald. in l. 1. vers. modo accidit, C. de fructibus, & litium expensis, Doctores in l. fructus, vbi Barbosa num. 14. ff. soluto matr. Capyc. decis. 20. num. 7. Surdus de alimentis quest. 22. num. 13. & 28. Viuius decis. 4. Suarez inter communes opiniones verbo fructus, Simon de Petris conf. 153. num. 42. Achill. personalis de adipiscenda possess. nu. 669. consequenter dicendum erit in casu nostro vitam militiam, quæ ex fructibus præstari debet, dari deductis expensis faciendis in illis, licet ab eius tassatione non erit deducenda rata, seu portio ad hoc soluenda per primogenitum vt testantur Affli. decis. 252. Preses de Franchis decis. 20. Gizzarell. decis. 37. nu. 88. Reg. Tappia decis. 14. num. 15. S. C. vbi alios allegat.

Et licet contrarium dicant plures in releuio, scilicet illud fore præstandum de fructibus feudi nulla deductione sumptuum, vt docent Ioan. Andr. Loffre. Freccia, & alij apud Presidem de Franch. decis. 121. num. 7. Mastrill. decis. 112. num. 16. & seq. Consil. de Georg. allegat. 18. nu. 23. post alios sic decisum refert Capan. de iure releuij p. 1. q. 13. nu. 13.

Tamen facilis est responsio ex pluribus primo quia plures apud Balzaran. in cap. sed, & res nu. 17. per quos fiat inuentura contrarium dixere imò sic præstari in Regia Camera testatur Gallupp. in methodo feudali p. 4. cap. 4. num. 76. circa medium, secundo, admittit illorum sententia, est dispar ratio, inter vnum, & alterum casum, eò quod nulla sit expensarum deductio, quoties aliquod datur ex dispositione hominis, iuxta doctrinam Angel. in l. sumptus, ff. de leg. 1. at releuium po-

potius dicitur dari ex hominis dispositione quam legis cum fuerit introductum ex quadam consuetudine, docent post Andr. in cap. 1. §. similiter de capitulis Corradi, Freccia auth. 3. num. 2. 3. & 16. Mozzius de substantialibus feudi num. 29. vers. itaque subinfertur, Mormilis in constitut. Regni post mortem num. 8. Reg. de Ponte lectione feudali 2. num. 50 cum sequentibus, Pascalis de patria potestate p. 4. cap. 3. num. 13. Reg. Moles in decis. manuscripti titulo de iure releuij in principio, Regens Reuert. decis. 13. manuscripta p. 5. & dec. 29. eadem parte, at vita militia datur legis dispositione, proinde non mirum si fiat deductio expensarum, tertio releuium datur, ut concernens publicum statum Afflict. loco citato, in qua protestatione publici iuris denegatur hæc deductio, notant Salyc. & Baldus in l. si a patre, §. finali, ff. de petitione hereditatis, Afflictus decis. 252. Tiraquel. de retractu lignaeer, §. 15. glosa 1. num. 11. quod non est in casu vitæ, & militiæ, quæ datur priuatæ personæ, idè præstatur de fructibus, in quorum liquidatione fit deductio expensarum.

Aduerti tamen debet in vita militia non solum attèdi fructus perceptos, sed etiam qui percipi poterant per primogenitum, decisum testatur Capan. de vita, & militia quest. 6. nu. 9. Preses de Franchis decis. 121. num. 12. Anna filius conf. 4. num. 61. Reg. Rouitus in prag. 25. num. 6. de feudis, Gallup. in methodo feudali p. 3. cap. 4. num. 68 dicentes sic disponi per capitulum alienationis actus, quod ego intelligo quando primogenitus non percepisset ex dolo, vel lata culpa, iuxta text. in l. 1. §. 1. & §. præterea, ff. de bonis autoritate iudicis possidendis, secus si nullam, aut leuem culpam adhibuerit, ex notatis per Negusant de pignoribus §. membro 5. partis a num. 5.

Notandum est ultimo pro coronide huius Theorematis vitam militiam non fore præstandam ex prouentibus iurisdictionis, docent Affli. in dicto §. præterea ducatus num. 66. vers. quero, & in dicta constitut. comitibus num. 9. Capan. de vita, & militia quest. 6. num. 8. Gallup. in methodo feudali p. 3. cap. 4. num. 67. & quest. 37. nu. 11. quod ego dubitabile reputo, eò quod si consideramus concessam fuisse iurisdictionem criminalem tantum super aliquod castrum in feudum, & tali casu nullum ius domini dicitur constitutum, ex dictis per Freccia de subfeudis lib. 3. auth. 3. nu. 32. secuntur Preses de Franchis decis. 131. Capibl. de Baronibus prag. 1. num. 65. itaut adiutorium debitum Baronibus non datur habenti iurisdictionem criminalem tantum, Afflictus, & alij in constit. Regni quam plurimum, Capiblanc. dicta prag. 6. num. 64. eique non præstatur iuramentum assecurationis, nec emolumenta feudalia consequenter non debet sentire onera feudi, ut ex Capycio in inuestitura feudali verbo feudorum assecurationes col. 2. fol. 75. unde Freccia loco citato num. 43. refert fuisse decisum in Regia Camera non connumerari inter introitus feudales hos prouentus iurisdictionis, & fuisse decisum in Collaterali Consilio testatur Reg. Moles decis. 4. sub titulo de iure releuiorum, proinde in liquidatione releuij de illis nulla habetur ratio Reg. Moles loco citato, post plures idem Capan. de iure releuij par. 2. quest. 2. a num. 15. quibus addo Annam in repetit. cap. 1. num. 152. de vassallo decrepita ætatis, licet contrarium fuisse decisum in Sacr. Conf. iunctis aulis testetur Gallup. p. 4. cap. 4. nu. 78. quod tamen locum non habet si castrum locatum reperiatur, tunc enim in liquidatione releuij habetur ratio de prouentibus iurisdictionis criminalis, ut decisum refert Minad. in quadam apostilla, de qua mentionem facit de Marinis lib. 2. quoti. cap. 184. nu. 3. & 4.

Si vero habet iurisdictionem ciuilem tantum, licet dicatur Baro, ex Capiblan. & de Franchis loco citato, inde illi præstatur adiutorium ex Freccia de subfeudis auth. 2. num. 26. Capyc. in inuestitura feudali vers. feudorum adiutoria pagina 25. in fine, & decis. 27. cum alijs adductis per Gallup. p. 4. cap. 2. num. 4. tamen in præstatione vitæ, & militiæ militat eadem ratio de qua supra, eo magis cum huiusmodi prouentus tamquam incerti non possunt connumerari inter fructus proinde de illis non habetur ratio in liquidatione releuij, & ex alijs, quæ adhuc vigent in præstatione vitæ, & militiæ.

S V M M A R I V M.

1. Vniuersitates prohibentur dona e Baronibus, nisi remunerationis causa. Idè valeret donatio, si facta fuerit, causa quod Baro illam elegerit Cameram reservatam. Dummodo Baro plures possideret terras, illamque elegerit in Cameram reservatam.
2. Fructus dicuntur qui singulis annis renascuntur.

- 3 *Legatum ususfructus omnium bonorum comprehendit nomina debitorum.*
Licet emolumenta percepta ex protocollis instrumentorum non venirent.
- 4 *Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum.*
- 5 *Fructus percepti restituuntur una cum feudo reuocata alienatione ob assensum non impetratum, sic & pretium cum interesse.*
Idem dicimus in alienatione rei Ecclesiastica.
- 6 *Donatiua dari solita domino non veniunt sub locatione fructuum.*
- 7 *Ponderatur textus in l. venditor ex hæreditate, ff. de hæreditate, vel actione vendita.*
Textus in l. si hæres institutus, ff. ad legem falcidiam, & remittuntur Doctores legendi ad illius intellectum.
Textus in l. socium, §. socium cum resisteret, ff. pro socio.
Textus in l. debitor, §. finali, ff. ad Trebellianum.
- 8 *Acquisita ex industria per Baronem non communerantur inter fructus pro soluendo releui.*
Sic neque donatiua solita fieri Baroni.
- 9 *Laudatur Ioseph Magaldus.*

ARGUMENTVM.

Declaratur quando Vniuersitates possunt donare Baroni, puta quia fecit illam Cameram reservatam, proinde disputatur si in liquidatione vitæ, & militiæ habeatur ratio de his donis, idem in solutione releuij, & plura iura explicantur.

THEOREMA. CXII.

N Vlli dubium est prohibitum esse Vniuersitati donare Baroni ex dispositione pragmat. quintæ, §. finali de administratoribus Vniuersitatum, valeret tamen donatio cuique fiat in remuneratione seruitiorum præstitorum, iuxta notata per Doctores, de quibus Gramatic. dec. 45. Anna sing. 209. Capiblanck. de Baronibus prag. 3. nu. 9. proinde si Baro possidet plures terras, vnamque ex illis eligat in Cameram reservatam, quod facere potest, aduertit Capibl. de Baronibus prag. 8. p. 3. à nu. 160. cum sequentibus, imò si vnam elegerit non poterit variare aliam nominando, idem Capiblanck. loco citato num.

180. Camil. de la Rata conf. 35. Nouar. lib. 1. de grauaminibus vassallorum grau. 317. vnde ob tale beneficium poterit Vniuersitas donare Baroni, vt post aliquos docet de Marinis lib. 1. quotid. cap. 341. in secunda impress. licet ad id cogi non possit, idem num. 2. & 3. & faciunt dicta per Medices conf. 38. per totum, imò hoc intelligit de Marmis loco citato à num. 6. cum sequentibus, quoties Baro plures possideret terras, & vnam ex illis elegerit in Cameram reservatam, at si vnam tantum habuerit, illamque fecerit reservatam, non valeret donatio, videndi sunt ad materiam Nouar. in collectanea 9. ad pragmat. 10. & lib. 1. questionum forensium quest. 84. per totam, Gallup. in meth. feudali tomo 2. in preludeo nu. 10.

Ex his oritur elegans difficultas, pone quod Vniuersitas aliquid annuum donat Baroni, eò quod illam fecerit Cameram reservatam, si in liquidatione vitæ, & militiæ habeatur ratio de tali annua quantitate, de qua quæstione, cum tuissem interrogatus negatiue respondi, & ratio ex pluribus patet, nam vita, & militia (vt pluries dixi,) præstatur ex fructibus, qui dicuntur cum singulis annis renascuntur, l. diuortio, §. si vir in fundo, ff. soluto matrimonio, glossa notabilis in l. si ex lapidicinis, ff. de iure dotium Iason in l. quadam. §. 1. ff. de edendo.

Vnde notabiliter dixerunt Doctores, quod licet sub legato ususfructus omnium bonorum comprehendantur nomina debitorum, iuxta textum in l. uxori meæ, ff. de ususfructu legato, ibi (calendarij,) nam calendarium continet nomina debitorum, l. qui filium in principio, ff. de leg. 3. latissimè legendus est Aldog. conf. 70 per totum, tamèn sub tali legato ususfructus non venirent emolumenta, quæ forsitan percipiuntur ex protocollis instrumentorum, sic docent Bartol. in dicta l. diuortio, §. si vir nu. 3. & in dicta l. quadam, §. nihil interest nu. 6. vbi Orosius nu. 5. & conf. 50. in fine, Imola dicto, §. si vir, Corasius ibidem col. 1. Aretinus col. 2. Iason nu. 6. Palus de Montepico in l. Titia testamento, §. Titia cum nuberet n. 113. in fin. ff. de leg. 2. Card. Albanus in lucubrationibus ad Bartol. dicto §. si vir, vbi Barbosa num. 38. Soccin. conf. 100. num. 4. lib. 5. Boerius decis. 19. num. 5. Guidon Papa decis. 541. num. 4. Baeza de decima tutoris cap. 25. num. 23. Card. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 9. titulo 6. num. 15. Felic. de Solis de censibus tomo 2. lib. 4. cap. unico nu. 15. vers. quare videtur in fine, latè Thorus voto 45. per totum, vbi alios

alios affert, ea ratione, quia dictæ præstationes, seu emolumenta sunt incertæ, consequenter non possunt connumerari inter fructus, qui respondent ad textum in dicta l. uxori mea, ubi sub legato ususfructus veniunt nomina debitorum procedere solum quoad usum, scilicet posse uti dicta pecunia, quæ postea erit restituenda finito legato ususfructus, sicut etiam dici poterit in his emolumentis, Doctores citati, quæ ratio militat in casu nostro, cum talis præstatio fiat ab Vniuersitate ad sui libitum, & de quantitate, quæ sibi placuerit, consequenter non veniet appellatione fructuum

Confirmatur, commune dictum est distributiones quotidianas non venire
4 appellatione fructuum, ita Oltradius conf. 118. Ioan. Andr. in addit. ad Speculatorem titulo de concessione præbendæ in rubrica, post alios antiquos docent Couar. lib. 3. variarum cap. 13. num. 1. Emanuel Rodriq. questionum regularium tomo 2. quest. 74. art. 4. Cenedus Canon. lib. 1. quest. 1. num. 4. vers. & ratio est, Azorius institut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. quest. 7. Macig. de distributionibus cap. 71. n. 4. Bartholom. à Sæto Fausto de horis Canonicis lib. 3. quest. 3. Santarellus variarum resolutionum quest. 6. à n. 6. August. Barb. de canonicis, & dignitatibus cap. 21 à num. 6. cum sequentibus, Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 283. num. 9. 10. & 11. Rota Romana decis. 766. in antiquis & decis. 134. in nouis, Cæsar de Grassis dec. quinta num. 1. & 9. de præbendis colligitur ex textu in cap. licet nobis de præbendis lib. 6. cap. finali, §. finali de rescriptis lib. 6. Unde licet exprimenda sit quantitas redditus beneficii impetrandi, alias impetratio foret nulla, iuxta regulam Cancellarie 21. 60. & 61. non erit tamen facienda mentio de distributionibus quotidianis, ut bene probat Couarr. loco citato in principio, & hoc ex illa ratione, quia incertæ sunt, & requirunt personale seruitium, sed etiam in casu nostro supponimus præstationem hanc faciendam per Vniuersitatem esse omnino incertam, consequenter non erit numeranda inter fructus feudi.

Accedit elegans ratio, facta reuocatione alienationis feudi tamquam nulliter gestæ ob assensum non impetratum, restituitur feudum una cum fructibus, & prætium una cum interesse, videndi sunt ad materiam Reg. Tappia decis. Sac. Consil. 8. de Marinis lib. 2. quotidian. cap. 83. Capiblanck. de Baronibus tomo 2. cap. 21. à num. 6. qui num. 17. pluries refert

decisum non fieri restitutionem intercessis Consil. Marcell. Marcian. conf. 49. à nu. 13. lib. 1. ubi ad alia digreditur, quod consilium fuit impugnatum ab Horatio Montano doctissimo viro controuersiarum forensium cap. 15. per totum, ad exemplum rei Ecclesiasticæ, quæ cum restituatur ob alienationem nullam, sit una cum fructibus, iuxta textum in l. iubemus, §. 1. C. de Sacrosanctis Ecclesiis, Berous in cap. si quis presbyterorum num. 27 de re iudicata, Rodoan. de rebus Ecclesiæ non alienandis quest. 77. cap. 5. num. 2. cum alijs adductis per de Marinis lib. 1. cap. 8. per totum, tamen si emptor feudi medio tempore habuerit aliqua donatiua ab Vniuersitate non veniunt illa sub restitutione, docet de Marinis lib. 1. cap. 125. addo Presidem de Franchis decis. 172. per totam, sicut neque prouentus restituuntur idem de Marinis lib. 2. cap. 84.

Et omissis rationibus ponderatis per Presidem loco citato, patet ex notabili
6 consilio Oltradi 129. dicentis sub locatio- ne facta per quendam Archidiaconum omnium fructuum percipiendorum ex Archidiaconatu non comprehendi donatiua solita dari dicto Archidiacono, licet adesset dictio, omnium, quæ sui natura nihil excludit l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. à procuratore, C. mandati cap. si Romanorum 19. distinct. cap. solite de maioritate, & obedientia cap. 2. cum similibus de obseruat. quam Oltradi sententiam tuentur Albericus in l. usufructu legato, ff. de usufructu, Baldus, Paulus de Castro, Imola, & Alex. in l. diuortio, §. quod in anno, ff. soluto matrimonio, moti ex illa ratione quia tamquam incerta non connumerantur inter fructus, consequenter dicendum erit in casu nostro in liquidatione vitæ militiæ non numerari inter fructus feudi hæc dona.

Accedit vltima ratio, desumpta ex textu in l. venditor ex hereditate 21. ff. de hereditate, vel actione vendita, in qua Paulus ait, quod si fiat venditio serui hereditarij, quo non dum tradito alteri vendidero, si seruus ille moriatur, me ad nihilum teneri primo emptori, dat rationem Paulus, quia prætium illud potius redactum est ex propria industria, & negotiatione, quam ex re illa vendita, iam quod seruus obiisset apud primum emptorem, in illis verbis (nam si eundem hominem tibi vendidero, & nec dum tradito eo, alij quoque vendidero prætiumque accipero mortuo eo videamus ne nihil tibi debeat exempto, quoniam moram in tradendo

do non feci pretium enim hominis venditi non ex re sed propter negotiationem percipitur,) ex quo Pauli loco colligitur quod ubi versatur propria industria, acquisitum non dicitur ex re, licet propter illam habeam, sed aliunde, sed in casu nostro acquisitio licet proveniat propter feudum, tamen est ex propria industria faciendo illud Cameram reservatam, & non aliu l. Castrum, ergo non habetur tamquam fructus feudi consequenter in liquidatione vite militie de illis non est habenda ratio.

Adhæret textus in l. si hæres institutus, ff. ad legem faculiam, ubi idem Paulus inquit, quod si cum hæreditas non esset soluendo, hæres se concordauerit cum creditoribus hæreditariis, qui aliquam partem credi remiserint, illud remissum non acquiritur hæreditati, sed hæredi, quia licet propter illam fuerit habitum tamen acquirit ex propria industria, ibi (sed & si is qui soluendo non est legauit, & hæres cum creditoribus deciderit ne solidum solueret, & ob eam decisionem factum sit, ut aliquid retineret, nihil tamen legatariis debitorum, quia eam pecuniam non ex hæreditate, sed ex decisione habeat,) & glossa verbo decisione, explicat, transactionem, ex quo textu dixit Molfes ad consuetudines p. 2. titulo de bonis quæst. 12. num. 7. tale acquisitum non subiaceret nostris consuetudinibus loquentibus de bonis antiquis, quia dicitur nouiter quæsitum, de Marinis lib. 1. 1. quotidian. cap. 80. num. 28. & ad intellectum huius legis videntur sunt Preses de Franchis decis. 174. Monlan. controuersiarum forensium cap. 60. per totum, & notabilis additio ad dictam legem.

Confirmatur ex Pompon. in l. socium, §. socius cum resisteret, ff. pro socio, ubi Iuris Cons. ait quod si socius ex causa societatis fuerit hæres institutus, aut aliquid ei donatum, non tenetur communicare cum alio socio, ibi (veluti si propter societatem hæres fuisset institutus, aut quid ei donatum esset,) & supra dixit non fieri communicationem, ibi (nam nec compendium quod propter societatem ei contingisset venit in medium,) licet glossa ibi verbo donatum esset, ait fuisse adiectam conditionem ne societati acquireretur alias videretur aduersari textui in l. 3. l. ita, & in l. si societatem, ff. pro socio, de quibus videndus est Felicius de societate cap. 12. nu. 22.

Ultimo confirmatur nostra propositio ex textu in l. debitor, §. finali, ff. ad Tre-

bellianum, ubi Paulus docet quod acquisitum ex pacto, aut iudicis errore, licet acquisitio fiat propter hæreditatem, non erit fideicommissario restituendum, cum non dicatur esse hæreditatis. in illis verbis (quereretur an & ea portio ex causa fideicommissi præstanda sit, non esse restituendam puto, quia non quasi hæres, sed quasi mater accepit, non occasione hæreditatis, sed ex errore ex pacto eam habuit,) & glossa verbo errore, tali modo explicat (errant ergo iudex cum pactum non valuit, ut dixi, & sic ex sua astutia habet mater) ex quibus omnibus iuribus colligitur acquisitum occasione alicuius rei, sed ex propria industria non connumerari inter rem illam, vnde in casu nostro, cum Baro acquirat hæc dona propria industria faciendo illud feudum Cameram reservatam, & non aliam, licet sit occasione feudi, non tamen dicitur provenire ex feudo, consequenter non erunt connumeranda inter fructus feudi.

Vnde (his tamen non consideratis) 8 docet noster de Marinis lib. 2. quotidian. cap. 183 in liquidatione fructuum pro soluendo releuio non connumerari quod capit Baro ex propria industria ex feudo.

Et in nostris propriis terminis, ut in solutione releuij non sit habenda ratio horum donatiuorum, eò quod Baro fecit illam Cameram reservatam, adest elegant allegatio Pomponij Magaldi, inserta inter opera Capam de iure releuij p. 2. quæst. 2. ubi alia habebis, cuius tantum parentis vestigia non minus sunt imitatus Ioseph Magaldus vir quidem magna bonitate conspicuus, æque doctissimus, & inter primarios Sac. Consil. patronos asitus, quem dum ad maiora euehendum eius animi virtutes traherant, immatura morte, omnium cum merore, occubuit.

S V M M A R I V M.

- 1 Fructus debiti ex aliquo fundo, si ex illo non nascentur non debentur, quod quomodo procedat infra declarabitur.
- 2 Vita, & militia præstanda erit, licet in illo anno primogenitus nullos collegerit fructus ex feudo.
- 3 Hæres poterit vendere fundum, licet illius fructus alteri fuerint relictæ, præstado tamen annuam quantitatem. Sic poterit tradere ipsummet fundum.
- 4 Ponderantur iura in l. firmio, ff. quando dies legati cedat.
- 5 Fructus præstandi ex aliquo fundo, debentur

sur licet illo anno fundus fructus non perciperisset, dummodo præstatio sit annua.

- 6 Vita, & militia præstatur actione conditionis ex lege.

Et parit hypothecam.

- 7 Dicto super inducit hypothecam.

- 8 Vita, & militia præstanda est tempore quo fructus colliguntur ex feudo.

- 9 Promissio soluendi intra annum puta, tenetur soluere in fine anni.

- 10 Tempus adiectum solutioni dicitur favore debitoris.

- 11 Solutio est facienda in principio anni, quoties tempus est adiectum causa demonstrationis.

- 12 Ponderantur iura in l. si seruus communis, §. finali, ff. de stipulatione seruorum.

L. in singulos annos, ff. de annuis legatis.

L. nec semel, ff. quando dies legati cedit.

Et ponderatur, §. in habitatione dictæ legis nec semel.

- 13 Legatum fructuum alicuius fundi præstandum est tempore recollectionis illorum.

Idem dicitur si fuerit implicatum legatum annuæ quantitatis.

Quod intelligitur si fundus fuerit tassatus non demonstratus.

- 14 Iudicium vitæ, & militia est summarium.

- 15 Pendente lite inter primogenitum, & secundogenitum alimenta illi præstanda sunt.

- 16 Alimenta præstanda sunt monacho litiganti cum Abbate pendente iudicio.

Idem dicitur pendente iudicio inter uxorem & heredes viri super quartæ petitionem.

Idem dicimus pendente lite inter virum, & uxorem super nullitate matrimonij, dummodo sociata fuerit dos.

Et procedit non solum in iudicio secundæ instantiæ, verum etiam in prima instantia.

Et dantur vsque ad sententiam.

- 17 Alimenta tradita lite pendente non restituntur, dato quod in causa succubisset.

Et procedit licet fuerit data fideiussio de restituendo.

- 18 Quantitates liberatæ lite pendente excomputantur in sortem, aut interesse rei debite.

ARGUMENTVM.

Controuertitur, si vita, & militia præstanda sit, licet illo anno fructus non fuerint percepti, & quo tempore, vbi plura *infra* contraria conciliantur, nec non si pariat actionem hypothecariam, aliaue notabilia declarantur.

THEOREMA CXIII.

NE aliquid intactum in hac materia remaneat, videtur ex dictis asserendum, quod quoties fructus non percipit primogenitus ex feudo, puta cum non nascantur vitam militiam non esse præstandam secundogenito, iuxta dispositionem textus in l. cum certus, ff. de vino, & tritico legato, vbi Iulianus ait, quod si legati fuerint fructus ex aliquo fundo, & ex illo non nascantur ad nihilum hæredem teneri, in illis verbis (cum certus numerus amphorarum vini legatus esset ex eo quod in fundo Semproniano natum esset non amplius deberi placuit,) idem dicit in l. si debitor, §. verisimile, ff. de contrahenda emptione, vbi facta obligatione de dando decem pondera olei ex aliquo fundo cum essent nata quinque, tatum, pondera, illa præstari debent, ibi (idcirco solis quinque collectis, non amplius emptor petere potest quam quinque pondo olei quæ collecta essent) hoc idem latè fundat Bart. in l. inter stipulantem, §. Sacram, ff. de verb. oblig. sed vita militia (vt pluries dixi) ex fructibus feudi datur, ergo si nulli percipiantur, cessabit præstatio.

Contrarium tamèn asserere nostros aspicio, nam Minad. decis. 10. in fine, refert fuisse decisum in causa Marcelli Caraccioli, cum Nicolao Antonio primogenito, ipsum teneri ad præstationem vitæ militiæ, licet terra Vici in Apuleia steterit per annos tres in posse Gallorum, secuntur Præses de Franchis decis. 121. num. 12. Fabius de Anna conf. 4. sub sub nu. 62. Reg. Tappi decis. 44. Sac. Conf. num. 4. Thorus in compendio p. 3. sect. 3. verbo vita militia, Capanus hic quest. 38. num. 8. Gallupp. par. 2. cap. 3. num. 68. quorum sententia meo quidem iudicio probatur ex eadem doctrina super allata, scilicet tunc illam procedere quando locus esset tassatus non demonstratus, alias si sola demonstratio facta esset, li-

cet ex illo fructus non nascantur, præstandi erunt, vt colligitur ex textu in l. fundi trebatiani, ff. de usufructu legato, vbi Scauola inquit quod factio legato fructuum fundi trebatiani, poterit hæres illum vendere, & annuam quantitatem legatario offerre, imò fundum illum assignare ipsimet legatario, latè fundat Nouar. lib. 1. questionum forensium quest. 111. confirmat hoc idem in l. libertas, ff. de annuis legatis, consequenter non videtur ille fundus tassatus, sed solum demonstratus, & sic non esse attendendum ad illum, sed sufficit præstare consimilem summam, & magis expresse decidit Papinian. in l. firmio, ff. quando dies legati cedat, vbi si fiat legatum ex fructibus alicuius fundi pro primo anno, si in illo non nascuntur, attenditur secundus annus, ibi (& fructibus fundi relicta pecunie non perceptis, vbertatem esse necessariam secundi anni) sic docet Surdus de alimentis titulo 4. quest. 26. num. 11. Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 256. num. 40. sicuti quando præstatio non esset vnica, sed annua, tunc semper fit suppletio ex annis sequentibus, iuxta textum in l. legatum S. vini fulcrni, ff. de annuis legatis, in illis verbis (etiam pro eo anno quo nihil viniatum esset deberi duos culleos respondi, si modo ex vindemia cæterorum annorum dari possint,) & confirmat Vlpian. in l. ex eo, ff. de vino titico, & oleo legato, cuius sunt verba (ex eo vino quod in illo fundo nascetur, heres meus amphoras decem quotannis in annos singulos dato, quo anno natum non fuisset, ex superiore anno eius fundi eum numerum amphorarum heredem daturum sabinus existimat, quæ sententia, si voluntas non aduersetur mihi quoque placet,) docent post alios Surdus loco citato num. 13 Simon de Petris de interpretat. vlt. volunt. lib. 2. fol. 173. nu. 259. ad medium, Gratian. vbi supra num. 41. decisam refert Thorus in compendio p. 2. verbo legatum annuum fol. 322. Barbat. in eleganti tractatu de diuisione fructuum p. 2. cap. 10. num. 18. quibus addo de Marinis lib. 2. quotidianarum cap. 124. Vinium decis. 533. num. 11. cum seqq.

Quæ duo considerantur in casu nostro, primo quia vitam militiam dicimus debere ex fructibus feudi demonstratiuè tamen non tassatiuè, nam plures alij dixerunt esse onus feudi non fructuum, vt in principio, secundo dato, quod adesset tassatio, cum non sit vnica præstatio, sed annua, non mirum si debeat dari licet illo anno fru-

ctus non percipiantur, cum esset facienda suppletio ex annis sequentibus, aut præcedentibus.

Ex quibus patet resolutio alterius questionis, scilicet qua actione peti possit vita, & militia, scio pro illa dari actionem conditionis ex lege, vt in constitut. comitibus, & cap. alienationis actus, vbi Campagn. num. 15. Paris de Puteo de finibus feudi cap. 40. num. 27. Napod. in consuetud. quod si aliquis, verbo vita, & militia lit. G. Molise. conf. 1. num. 12. Cens. Marcian. conf. 56. num. 3. tomo 1. Gizzarell. decis. 37. quest. 3.

Sed dubium est si hæc actio sit personalis, vel realis, & reperio Andr. in dicta constitut. comitibus, dicentem non dari actionem hypothecariam, secutus eum Petrus de Gregor. de vita, & militia quest. 9. num. 2. Francisc. de Amicis in titulo de his qui feudum dare possunt fol. 28. vers. illa etiam ratio, quos refert Capan. dicto tractatu quest. 34. num. 2. licet ego cum perlegissem Petr. de Gregor. inueni contrarium dicentem.

Sed contrariam sententiam (sicco pede tuerentur Præses de Franchis decis. 714. Reg. Rouit. in prag. 25. num. 15. de feudis, Capanus loco citato num. 3. Gullup. in methodo feudali p. 3. cap. 3. nu. 59. Barbat. in pragm. de assistentia glossa 12. num. 124. quorum sententia probari posset ex dicto cap. alienationis actus, vbi dicitur quod vita militia datur super feudum, ex qua dictione super oritur hypotheca, l. finali, C. quæ res pignori obligari possunt, l. Catus, ff. de annuis legatis, docent Bartol. in l. codicillis, & instituto, ff. de leg. 2. & in l. fundus, quem ff. de annuis legatis post alios Gratian. tomo 2. discept. forens. cap. 256. nu. 50. & 52. Perier. de iure emphyteutico cap. 3. nu. 19. & cap. 4. nu. cum alijs apud Præsidem Merlin. lib. 2. controuersiarum cap. 46. Mercur. Merlin. de pignoribus lib. 2. tit. 3. quest. 91. à num. 7. cum sequ. Barbat. de assistentia glossa 12. nu. 29. latissimè Auenda. de censibus cap. 25. à num. 3. cum seqq. Cencius eodem tractatu quest. 78. per totam, nouissime doctissimus, & semper laudandus Don Francisc. Salgadus in elegantissimo labyrintho creditorum par. 1. cap. 10. num. 35. sed pro veritate remitto legenda quæ scripsi de paragio Theoremate per totum, vbi latè.

Dubium tamen est quo tempore præstanda sit vita, & militia, & reperio Napodan. in consuetud. verum si aliquis in principio num. 48. sub titulo de alimentis præstandis, vbi Pisanell. in addit. in fine dicent-

centem faciendam esse solutionem, tempore quo fructus colliguntur, licet *Pisanellus* ibi, dicat fuisse arbitratum in in quadam causa quod solueretur in tribus tertijs, *Reg. Rouitus in prag.* 25. nu. 6. de *fundis*, *Gallupp.* p. 3. cap. 4. sub num. 68. *Thorus in compendio* p. 1. verbo *vita*, & *militia* fol. 579. col. 1. vers. sexto, *Mastrill.* decif. 85. num. 42. *Barbat.* dicta glosa 12. num. 131. *Capan. quest.* 32. à num. 9. cum pluribus sequentibus, qui num. 8. ait id totum iudicis arbitrio remitti, *Molfesius* ad consuetudin. *Neapolitan.* par. 5. titulo de alimentis prestandis quest. 9. num. 1. 2. & 3.

Tamen (ego qui in omnibus controuersijs, & difficultatibus rationem, licet non adductam sum perscrutatus, & secundum vera iuris principia illam sedauit) absurdum mihi videtur hic sine ratione discedere, tanto magis, quia contra hæc dicta videtur facere vulgaris locus *Pomponij* in l. qui hoc anno 42. ff. de verb. signif. vbi ait quod promittens in aliquo anno soluere obligatur in fine anni, in illis verbis (qui hoc anno, aut mense dari stipulatus sit, nisi omnibus partibus anni, vel mensis præteritis non recte petet,) idem docet *Imperator Iustinianus* in §. qui hoc anno instituit. de inutilibus stipulationibus, ibi (qui hoc anno, aut hoc mense dari stipulatus sit, nisi omnibus partibus anni, vel mensis præteritis non recte petet,) at cum dicamus vitam, & militiam, præstari quolibet anno, in fine cuiuslibet anni danda erit petitio, & addi potest textus in l. eum qui certarum, ff. de ver. oblig. vbi promissio facta in nundinis intelligitur in fine earum, in illis verbis (eum qui certarum nundinarum diebus dari stipulatur, primo die nundinarum posse peti ait *Sabinus*, proculus autem ceterique diuerse scolæ authores quandiu, vel exiguum tempus ex nundinarum spatio superesset peti non posse existimabat, sed ego cum *Proculo* sentio,) ratio est, quia tempus adiectum solutioni. Est oppositum fauore debitoris, l. stipulatio ista, §. inter certam, ff. de verb. oblig. l. eum qui, ff. de annuis legatis, l. quod in diem, ff. de solutionibus, l. quod quis, ff. de act. & oblig. & in l. cum tempus, ff. de regulis iuris, inde non mirum si in fine anni sit solutio, dummodo tamen verba non dirigantur ad creditorem, quia tali casu in principio anni facienda esset solutio, puta si fiat promissio hoc modo, ut ille possit petere infra annum, ut notatur in l. si ita fuerit, ff. de manumissis testamento, ibi (si ita fuerit libertas relicta, si-

chus seruus meus ann 12. postquam ego mortuus ero liber esto, verisimile in principio duodecimi anni eum esse liberum.

Quæ tamen iura, possent limitari in casu nostro, eò quod illa procedunt, quoties tempus est adiectum causa differendæ solutionis non demonstrationis, 11 vt expressis, verbis determinat *Iuris Conf. Papinian.* in l. liber homo 11. §. decem, ff. de verb. oblig. ibi (decem hodie dare spondes, dixi posse, vel eodem die pecuniam peti, nec videri prematurus agi non finito stipulationis, die quod in alijs temporibus iuris est, nam peti non debet, quod intra tempus comprehensum solui potest,) assignat rationem disparitatis, ibi (in proposito enim diem non differendæ actionis causa insertum videri,) sic intelligit *Antonin. Piccardus* dicto, §. qui hoc anno num. 2. cuius legis decisio refertur ad casum nostrum, quoniam hæc temporis demonstratio non est ad differendam actionem vitæ militiæ, sed tantum designando quemodo solui debet.

Secundo illa iura locum habent in vnico actu, scilicet quando præstatio vnica tantum vice facienda esset, at si fuerit annua tunc solutio erit facienda in principio anni, siue loquamur in contrahibus siue in vltimis voluntatibus, sic docet *Pompon.* in l. si seruus communis 18. §. finali. ff. de stipulatione seruorum, ibi (cum seruus fructuarius operas suas locasset, & eo nomine pecuniam in annos singulos dari stipulatus esset) ecce annua quantitas, sequitur *Iuris Conf.* (in initio cuiuscumque anni pecunia fructuario quaeretur,) idem docet *Caius* in l. in singulos annos, ff. de annuis legatis, in illis verbis (in singulos annos relictum legatum simile est usufructui cum morte finiatur,) in sequentibus dicit (illud certe amplius est in hoc legato, quod in ingressu cuiuslibet anni si decesserit legatarius, eius anni legatum suo heredi relinquit,) idem confirmat *Ulpian.* in l. nec semel, ff. quando dies legati cedit, in illis verbis (sed utrum initio cuiusque anni, an vero finito anno cedat, questionis fuit, & *labeo*, & *Sabinus*, *Celsus*, *Cassius*, & *Ulpianus* in omnibus quæ in annos singulos relinquuntur hoc probauerunt, ut initio cuiusque anni huius legati dies cederet,) at cum in casu nostro agamus de annua quantitate merito dicere possumus præstendam fore in principio anni non illo finito.

Incontrarium tamen videtur facere elegans *Ulpiani* locus in dicta l. nec semel §. in habitatione, ff. quando dies legati cedit, vbi

Q d d

vbi

vbi ait quod si fiat legatū annuum pro solutione habitationis, illius solutio nō debet fieri in principio anni, sed illo tempore quo fieri debet solutio pro habitatione, in illis verbis, *si in habitationē aliquid, vel in disciplinam legetur sic, annua, vel quot annis quibus diebus pensio deberetur habitationis, vel mercedis disciplinarum eisdem intelligitur legatum relictum coniectura voluntatis facta, nouissime Pomponius scribit nihil interesse utrum in annos singulos, vel quot annis, vel singulos menses, vel quot mensibus, an in singulos dies, vel quot diebus, ipse quoque huic sententiæ accedo,)* vnde colligitur legatum fore præstandum tempore quo videtur adesse necessitas causæ quæ fuerit considerata, sic intelligunt *Bart. dicta l. qui in hoc anno, vbi Paulus, Imola, Alexand. & Iason, Baldus in l. 1. C. quando dies legati cedat, vbi Salycet. Imola in l. si cui legetur, ff. de leg. 1. ex quo textu dixerunt Doctores ad nostrum propositum, quod si fiat legatum annuum præstāndum ex fructibus cuiusdam fundi, erit præstāndum tempore recollectionis fructuum, ita Abbas in cap. propter sterilitatem col. penult. titulo locati Paulus de Castro in l. ex conducto, §. si vis tempestatis num. 4. col. 1. ad medium vers. videntur enim, ff. locati, Natta conf. 86. num. 2. Simon de Petris de interpretat. ult. volun. lib. 5. dubio ultimo num. 29. & 30. fol. 572. imò si fuerit factum legatum cuiusdam quantitatis, adhuc solui debet tempore recollectionis fructuum, iam quod alteram legatum illo tempore erat soluendum, sic notabiliter Bartol. in l. si legatarius, §. 1. ff. de leg. 3. Felin. in cap. 2. nu. 38. ante finem, vers. fallit quinto de rescriptis, Soccin. iunior conf. 160. num. 12. lib. 2. Iason in l. 1. col. 3. ad medium nu. 4. vers. fallit quando legatur, ff. de iustitia, & iure, latè Mandosius in regula 27. quest. 22. num. 3. vers. & non solum, & regula 32. quest. 17. num. 4. & 11. quæ omnia videntur decidere nostram difficultatem, videlicet soluendam fore vitam militiam tempore recollectionis fructuum, iam quod ex illis fieri debet solutio, iuxta Napodani sententiam, qui nihil adducit.*

Quod tamē difficile argumentum solutionem recipit ex dictis in principio, scilicet præstari ex fructibus demonstratiue non cassatiue, consequenter cessat ratio illa recollectionis fructuum, sic notabiliter ad casum nostrum interpretatur Gratianus tomo 1. discept. forens. cap. 62. num. 8. eodem mo-

do procedit textus in l. firmio, §. finali, ff. quando dies legati cedit, in illis verbis (*sed non initio cuiusque anni peti pecuniam oportere, quam ex fructibus uxoris datis pater filio præberi voluit.*)

Ex eisdem oritur hoc iudicium vitæ militiæ esse summarium non ordinariū, quoniam est species alimentorum, ita Maranta in praxi ciuili distinct. 9. num. 168. Mastrillus in addit. ad. Petrum de Gregorio de vita militia quest. 8. verbo feudalis circa medium, Milanensis decis. quinta num. 29. Surdus de alimentis titulo 8. quest. 1. & 2. Intrigliolus de feudis centuria prima quest. 51. num. 168.

Aduerti etiam debet quod pendente iudicio vitæ, & militiæ inter primogenitum, & secundogenitum præstāda erunt alimenta per primogenitum, imò etiam sumptus litis, docet Afflictus dicta constitut. comitibus num. 13. Petrus de Gregorio de vita, & militia quest. 4. num. 4. Intriglio. de feudis centuria 1. quest. 57. num. 19. Gallupp. loco citato num. 63. constituto tamen de aliquo bono iure secundogeniti, ratio est, quia cum nihil haberet priuaretur bonis suis, & cogeretur modico recepto cedere, vel fame perire, l. si longius, §. finali, ff. de iudicijs, l. si instituta, §. de inofficioso, ff. de inofficioso testamento, quem textum celebrem appellat Couar. practicarum cap. 6. num. 6. latè prosequitur Surdus de alimentis titulo 1. quest. 111 & 114. per totam, plura refert Molina de Hispanorum primogenitura lib. 2. cap. 16. à num. 30. usque ad 47. Guttier. Canoniarum questionum cap. 24. Barbosa in rubrica, ff. soluto matrimonio par. 2. num. 44. in fine plures alios refert, & sequitur Dom. meus Franc. Maria Prato tomo 2. discept. forens. cap. 31. per totum.

Nam hæc alimenta debentur omni pauperi litiganti, constituto summarie de illius victoria, & coniunctione, sicuti Monacho litiganti cum Abbate, sunt illi præstāda alimenta, & litis expensæ Doctores per illum textum in cap. ex parte de accusat. Riccius collect. 850. Valasc. p. 1. quest. 39. num. 19. sicuti pendente lite inter uxorem defuncti, & illius heredes super quartæ petitionem, docent Guidon Papa decis. 561. Vrsill ad Afflict. decis. 10. num. 2. & 3. Milanensis decis. 17. num. 12. & est contra Couarruias practicarum cap. 6. num. 6. contra Castillum lib. 3. controuersiarum cap. 27. num. 32. contra Antonium Fabrum lib. 5. Codicis titulo de rei uxoriæ actione definit. 26. con.

contra alios apud ipsum dicentes numquam fore præstanda alimenta cuicumque pauperi litiganti, quorum sententia videtur stare contra textum in dicta l. instituta, §. de inofficioso.

Sicuti sunt præstanda alimenta per maritum, licet matrimonium impugnet Ludovis. decis. 534 dummodo vxor dederit dotem, secus si non, vt decisum coram Clemente Octauo habetur decis. 400. p. 2. in recentioribus, de qua etiam mentionem facit Marchesam. de commissionibus tomo 1. fol. 1173. & decisum in eadem Rota coram Lancellot. vt in decis. 760. p. 2. Riccius collect. 3691. Dom. meus Reg. Capyc. Latro omni suo laudandus tomo 1. decis. 119. qui num. 3. citat Gysm. de privilegijs paupertatis, sed est Velasque dicta p. 1. quest. 39. num. 24. & extendit Dom. Reg. etiam ad iudicium particulare licet contrarium dixerit Episcopus Ricciull. in tractatu de iure personarum lib. 2. quest. 21.

Quæ alimenta debentur non solum in secunda instantia, puta si secundogenitus obtinisset, sed etiam in prima instantia, ex notatis per Rotam Romanam apud Gratianum tomo 2. discep. forens. cap. 236. num. 4. Bisignet. decis. 2. titulo de iudicijs, Afflictus decis. 15. in fine, Bellam. decis. 88. Molina de primogenitura lib. 2. cap. 17. num. 36. Rebuff. de sententia provisionali art. 1. glosa 2. num. 5. & 6. & de communi testatur Gabriel conf. 29. num. 19. in fine vers. ultima questio lib. 1. & licet in dicto §. de inofficioso, fiat mentio de sententia prius obtenta in sui fauorem, tamen ibi est ex contingentia facti, non quod sit necessarium, vt censuit Rota Romana loco citato, & pluribus comprobat Surdus de alimentis titulo 1. quest. 112. nu. vers. & non obstat, & num. 19 vers. tamen arripet magis.

Et dantur vsque ad sententiam, Molina de primogenitura Hispanorum lib. 2. cap. 16. num. 39. Surd. de alimentis titulo 5. quest. 8. & in nostris terminis docet Mastrill. in addit. ad Petrum de Greg. de vita, & militia q. 4. lit. B.

Quæ omnia procedunt quoties secundogenitus est pauper, alias si fuerit diues, licet cõstet de bono iure illius, alimenta non erunt præstanda, vt decisum in Sacro Consilio testatur de Marin. lib. 1. quotidianarum cap. 143. à num. 9.

Imò aduertendum erit quod si secundogenitus succubisset in causa, non teneretur ad restitutionem acceptorũ lite pendente, sic in omni casu docent Doctores in l. 2. ff. de tabulis exhibendis,

Præses de Franchis decis. 614. Farinac. tomo 1. posthumo decis. 498. nu. 3. Episcopus Ricc. dec. 2. p. 2. decisum refert Amendola in addit. ad Franchum decis. 336. Molfes. ad consuetud. Neapolit. par. 5. quest. 3. à num. 19. Gratian. dicto cap. 236. num. 16. cum seqq. Francisc. Marcus decis. 364. par. 2. Boerius decis. 324. num. 3. cum seqq. latè Surdus de alimentis titulo 1. quest. 124. indicatum refert Fontanel. de pactis nuptialibus clausula 4. glosa 18. p. 4. à num. 80. cum sequentibus, Nouarius de privilegijs miserabilium personarum priuilegio 72. in fine, & licet contrarium consulerit Cance. p. 1. variarum titulo de alimentis num. 40. vers. est in facti contingentia, tamen ipsemet ait contrarium fuisse decisum vers. licet hoc anno, Anna vero conf. 102. num. 9. vol. 2. ait dari repetitionem in omnibus excepto filio, sicuti alimenta præstata patrono erunt restituenda si succumbuerit, vt per multa Episcopus Riccius p. 3. sue praxis resolut. 285.

Quam doctrinam extendunt Doctores, licet esse data fideiussio de restituendo, Franchus dicta decis. 614. cum ad illam præstandam coggi non posset Thorus in compendio verbo alimenta lite pendente, videndus est Gallup. in praxi Sacri Consilij p. 2. cap. 3. num. 57. & 58.

Aduerti tamen debet, quod in casu 18 victoriz quantitates illæ liberatæ lite pendente debent excomputari de sorte principali, aut cum fructibus rei, Surd. de alimentis titulo 1. quest. 124. num. 5. in fine, & num. 14. Fontanel. loco citato num. 89.

S V M M A R I V M.

- 1 Vita, & militia poterit aleri cedi, & secundum unam sententiam hac cessio requirit Regis assensum.
- 2 Vita, & militia extinguitur per mortem secundogeniti.
- 3 Vsfusfructus non potest vendi, aut alteri cedi, sed quomodo procedat infra declarabitur.
- 4 Referuntur Doctores asserentes posse cedi, & vendi hoc ius vsfusfructus.
- 5 Ponderantur plura iura pro hac secunda sententia.
- 6 Conciliantur contrariæ sententiæ, & distinguitur inter ipsum ius vsfusfructus, & illius commoditatem.
- 7 Resoluitur textus in l. si vsfusfructus, ff. de iure dotium.
- 8 Vsfusfructus, & si alteri cessus, vel venditus modo, vt supra extinguitur

D d d d 2

mor-

morte cedentis non cessionarij.

9 Vita, & militia si ceditur ipsimet primogenito nullo opus est Regis assensu.

10 Cessio iuris feudalis requirit assensum Regis.

Quod locum non habet quoties cessio fieret ipsimet feudatario.

11 Assensus domini requiritur in alienatione fendi, ut ipse cognoscat vassallum suum, & si ut talem acceptet.

12 Compromissum fieri potest sine assensu per quantitatem, vite, & militiae, licet super feudum nequeat.

13 Causa vite, & militiae terminatur in Sacr. Consil. quando solum est circa quantitatem, secus si re illa sit feudalis nec n.

15 Dominus directus est Iudex competens, quoties est questio inter duos vassallos circa feudum.

ARGUMENTVM.

Controuertitur si vita, & militia cedi possit alteri, & si in illa requiratur Regis assensus, cuius occasione resoluitur questio si vsusfructus cedi possit, & dissensiones componuntur ac iura contraria concordantur, nec non alia ad materiam vite, & militiae pro resolutione controuersiae proponuntur.

THEOREMA CXIV.

PRO coronide materiae vite, & militiae, quam hoc capite explicandam aggressi sumus, necesse est videre si hoc ius alteri cedi queat, & si in tali cessione Regis assensu opus sit, & quoad primum reperio Cumiam in cap. si aliquem verbo antiquis nu. 554. & 555. dicentem cedi posse qui citat Afflict. in constitut. Comitibus num. 9. & quoad assensum illum requiri, ait Montan. in cap. Imperialem, §. preterea ducatus num. 138. circa finem.

At Capan. quest. 41. num. 5. de vita, & militia inquit Montani sententiam posse, procedere attenda ratione induciua vite, & militiae, nam cum illa detur, ut magis secundogenitus pro Rege militare possit, sic stante illius interesse, non mirum si in cessione alteri facienda suus requiratur assensus, sed Cum hodie nullum presteret seruitium per secundogenitum, ideo nullo opus est assensu.

Nihilominus difficultatem hac nullus hucusque degustauit, inde oportet per iuristramites differere, ut in omnibus preced Theorem. diff. rui, & quoad primum, si hoc ius vite, & militiae alteri cedi queat videtur dicendum non posse, nam equiparatur vsusfructui, sicut enim vsusfructus finitur morte vsusfructuarii, §. finitur institut. de vsusfructu, sic etiam vita, & militia quae tantum uiuente secundogenito praestatur illiusque obitu finitur, ut post Andr. & Afflictum dicta constitut. comitibus col. 4. quest. 4. nu. 1. & 8. docent Freccia de subfendis lib. 2. quest. 37. num. 12. Paris de Puteo in titulo de finibus feudorum cap. 40. num. 22. Cappyc. decis. 2. Franchus decis. 542. num. 3. Consil. de Georgio allegat. 21. num. 42. Gizarellus decis. 74. nu. 14. Aponte conf. 79. num. 12. Reg. Rouitus in pragm. 25. num. 4. de feudis, Petrus de Gregorio de vita, & militia quest. 2. num. 9. Gallupp. ubi supra sub num. 32. Consil. Marcell. Marcian. conf. 56. num. 3. in fine.

Et tamen ius vsusfructus non potest vendi neque cedi, ut post alios defendit doctissimus Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 9. per totum, auctoritate dicti §. finitur institut. de vsusfructu l. si vsusfructus, ff. de iure dotium, & in l. vsusfructu, C. de vsusfructu, & ante eum Azo in summa, C. de vsusfructu num. 20. glosa dicta l. si vsusfructus, Paulus in l. 4. ad finem, ff. de nouationibus, & in l. qui Roma, §. duo fratres col. 2. num. 4. in fine, ff. de verb. oblig. ibidem, Alexand. col. penult. Iason dicto, §. duo fratres nu. 80. Ripa num. 88. Socin. conf. 10. num. 13. lib. 1. Corneus conf. 218. in fine lib. 3. Leaz in l. filiusfamilias, §. diui num. 17. ff. de leg. 1. late probat Castill. de vsusfructu cap. 69. a num. 1. igitur si vita, & militia equiparatur vsusfructui, sicut ille vendi non poterit, idem dicendum erit in vita, & militia.

At ex hoc fundamento patet posse vendi hoc ius vite militiae, quoniam est magis communis sententia valde cedi, seu vendi vsusfructum, docent Bart. in l. in venditione, ff. de bonis auth. iudicis possidendis, & in l. interest, C. de vsusfructu, idem Bart. & Alexand. in l. cum Titio ff. ad legem falcidiam, Iason in l. cum filio a num. 157. ff. de leg. 1. alijque apud Tiraquel. de retractu lignager §. 1. glosa 7. a num. 46. late Arias Pinellus subtilissimi ingenij vir in l. 1. par. 3. a num. 39. C. de bonis maternis, & colligitur ex dictis per doctissimum Praesidem Vrsinum de successione feudi p. 1. quest. 4. art. 3. nu. 14. circa finem.

5 Ad

5 Ad quod facit elegans *Iuliani responsum* in l. cui usufructus, ff. de usufructu, qui hoc decidere videtur, in illis verbis (cui usufructus legatus est etiam inuito herede cum extraneo vendere potest,) idem colligitur ex *Vlpiano* in l. arboribus, §. usufructuarius, ff. de usufructu, ibi (usufructuarius, vel ipse frui ea re, vel locare, vel vendere, vel alij fruendum concedere potest, nam qui locat utitur, & qui vendidit, sed & si alij precario concedat, vel donet puto cum uti atque idco retineri usufructum, & hoc *Cassius*, & *Pegasus* responderunt,) colligitur etiam ex l. non utitur, ff. eodem titulo, dicta l. in venditione, ff. de bonis anth. iud. possid. l. si is qui bona, §. usufructus, ff. de pignoribus, unde si ex dictis iuribus habetur validam esse alienationem usufructus, idem dici debet in vita, & militia.

Doctores tamen citati communiter dixerunt iura prohibentia alienationem intelligi quoties fieret venditio ipsius iuris usufructus, secus quando fit venditio commoditatis, seu perceptionis fructuum, sic post *glosam*, *Bartol.* *Baldum*, *Alexand. Pinell.* & alios *Cavalcan.* de usufructu num. 66. in principio, *Mattienzo* l. 13. titulo 11. lib. 5. recompilet. glosa 3. num. 25. *Quesada* diuersarum questionum cap. ultimo num. 16. *Peregrin.* de fideicommissis art. 40. num. 117. *Surdus* de alimentis tit. 9. quest. 22. *Monterius* decis. *Arag.* 46. per totam, nouissimè doctissimus *Don Francisc.* *Salgadus* in elegantissimo labyrintho creditorum p. 1. cap. 43. à num. 32. cum seq. & videtur insinuire *Pompon* dicta l. si usufructus, ff. de iure dotum, in illis verbis (ut ipsum quidem ius remaneat apud maritum, perceptio vero fructuum ad mulierem pertineat,) sic distinguit *Iuris Conf.* inter ipsum ius usufructus, & commoditatem, seu perceptionem fructuum, quam concordiam puerilem vocat *Arias Pinellus* loco citato num. 39. vers. ergo, dicens quod si iura intelligerentur de nuda commoditate, textus in dicta l. si usufructus frustratorius redderetur prohibens alienationem extraneo dans penam ammissionis, in illis verbis (cedi non posse, nisi domino proprietatis, & si extraneo cedatur, id est ei qui proprietatem non habebat, nihil ad eum transire, sed ad dominum proprietatis reuersurum,) igitur hæc concordia, faciliter redderet frustratoriam hanc dispositionem, & ne reddatur hoc frustratoriu verba legis extendi debent, ne quod directe prohibetur, per obliquum permissum videatur vulgatis iuribus.

Imò quādo dicimus usufructuariū posse alienare intelligimus ad differentiam vsuarij, qui nullo modo alienare, vel cedere alteri poterit vsum, ad quam differentiam videtur respicere textus in principio, & in §. 1. vers. nec vlli de vso, & habitatione, ibi (neque vlli alij ius quod habet, aut locare, aut vendere, aut gratis concedere potest, cum is qui usufructum habet hæc omnia facere potest,) idco dicitur usufructuarius alienare posse, vt ostendatur plus iuris eum habere quam qui seruitutem habet qui hæc facere nequit vt in l. locare, ff. locati ad horum ergo differentiam, usufructuarius vendere locare, & donare potest, vt in eo ius usufructus remaneat, commoditas autem apud emptorem transeat, sic intelliguntur iura in dicta l. si usufructus, l. si quis bona, & in l. necessario.

Neque obstat textus in dicta l. si usufructus, ff. de iure dotum, vbi videtur probari fieri non posse hanc alienationem, in illis verbis (cedi non posse nisi domino proprietatis, & si extraneo cedatur id est ei qui proprietatem non habebat, nihil ad eum transire, sed ad dominum proprietatis reuersurum,) nam intelligitur quoad extinctionem usufructus, scilicet remanere ius apud usufructuarium, itaut morte eius extinguatur, & non requiritur obitus huius cessionarij, sic intelliguntur illa verba (nihil ad eum transire,) scilicet nihil de nouo, aut nihil iuris usufructus cum sola morte extinguatur, iuxta textum in l. si quis usufructum, ff. de usufructu legato, arg. l. lex vectigalis, ff. de pignoribus, cap. nuper de donationibus inter virum & uxorem, & in his terminis docet *Maranta* in suis notabilibus verbo usufructus, quem sequitur *de Marinis* lib. 1. quotidianarum cap. 346. num. 4. cum non dicatur constitui nouus usufructus in personam cessionarij.

Ex quibus colligitur posse quantitatem vite, & militie de sui natura aliteri cedi ad similitudinem usufructus, quæ morte secundogeniti morientis extinguetur, non cessionarij.

Quoad secundum caput si requiratur Regis assensus in tali cessione inquæ dupliciter hoc posse accipi, primo si cessio fiat eidem debitori, scilicet primogenito, & nullum requiri, ait *Capanus* dicta quest. 41. nu. 8. qui licet nullam afferat rationem, patet ex his, quoniam & si in cessione iuris feudalis assensus requiratur, ex dictis per *Præsid.* de *Francis* decis. 75. nu. 2. *Anna* allegat. 122. *Gal-*

lup. in methodo feudali p. 2. cap. 1. num. 56. Consil. de Georgio in repetitione feudali cap. 43. Marta de iurisdic. par. 4. casu 123. num. 12. & in tractatu de clausulis clausula 4. par. 2. Dom. Reg. Capyc. Latro tomo 1 consult. 56. num. 9.

Tamen si cessio fit eidem feudatario debitori, tunc nullo opus est assensu, verbi gratia habeo feudum Titij obligatum, volo dissolvere illam hypothecam remittendo, non indigeo assensus imprecatione, cum ex hoc fiat feudum maioris estimationis, quā deterioris, ex glosa singulari in l. nulli, ff. de transactionibus, notat Alexand. conf. 41. vol. 4. cum alijs allegatis per Francisc. de Amicis in repet. cap. 1. de his, qui feudum dare possunt pagina 41. col. 1. vers. ex cuius, & sic observatum in praxi refert Affli. decis. 232. nu. 8. alios cumulat Consil. Theodor. allegat. 54. num. 5. vers. ex quibus, de qua decisione Afflicti implet dubitavit in constit. Regni constitutionem diuā memoria sub nu. 15. qui reprehenditur per Frecc. in eadem constitut. num. 24. pag. 111. vel posset intelligi hæc vltima sententia Afflicti, quando cessio fieret extraneæ personæ non eidemmet debitori feudatario.

Ex quibus dictis oritur dicendum in casu nostro nullo opus esse assensu, quoties vita, & militia ceditur ipsimet debitori primogenito, cum sit remissio iuris non cessio.

Si vero cessio fiat extraneæ personæ, & adhuc dico nullum requiri assensum, ad quod probandum, videndum est, quæ de ratione in alienatione assensus requiritur, iuxta text. in cap. Imperialem de prohibita feudi aliena. illaque est, ut dominus sciat, & cognoscat, quem habebit in vassallum, ne sibi sit odiosus, vel inacceptabilis, ut in dicto cap. Imperiali, §. firmiter. arg. l. quod si nolit, §. mancipiū, ff. de adilitio edicto, latè notat Camer. fol. 27. lit. T. vers. primo de Marinis lib. 1. quotid. cap. 25. num. 6. quæ ratio cessat in casu nostro, eò quod cum non confideretur ista recognitio vassalli, eò fortius quia ex supradictis sola commoditas cessā videretur, ius vero remanet apud ipsum cedentem consequenter cum remaneat, ut secundogenitus, ipse debet Principi seruire, sic nullum interesse domini consideratur.

Accedit ratio, quia hæc quantitas vitæ, & militiæ non est feudalis, sed tantum ius illud, unde videmus posse fieri compromissum de quantitate vitæ militiæ sine Regis assensu, docent Afflicti.

decis. 43. & 138. Minad. decis. 1. nu. 12. & in constitut. comitibus uerbo filiorum num. 13. post alios Bammac. in cap. qui clericus num. 198. si de feudo defuncti, Mastrill. in addit. ad Petrum de Gregor. de uita, & militia quæst. 9. lit. A. Gallup. p. 3. cap. 4. n. 68. Nouar. in collect. 107. ad prag. num. 18. Fabius de Anna conf. 75. Reg. Rouitus in prag. 1. nu. 38. in fine de arbitris, licet in feudis non cadat compromissum sine assensu, Affli. ubi supra, Freccia de subfeudis lib. 2. author. 1. limitat. 29. num. 88. Muscatell. in praxi Sac. Conf. lib. 1. par. 2. glosa gradum num. 49. Borrellus in prag. odia litum, §. 2. glosa 1. num. 127. Bilotta conclus. feudali 67 Dom. Reg. Capyc. Latro decis. 33. num. 1. & ratio disparitatis est, quia quantitas vitæ, & militiæ non est feudalis, sed tantum ius illud puta si debeat dari nec ne Doctores citati, sed supra dixi in cessione solum venire quantitatem illam exigendam, quæ feudalis non est, non mirum si nullo opus est assensu, & si cessio fiat extraneæ personæ.

Cōfirmatur vltimo hæc nostra sententia ex dictis per Doctores, scilicet si fuerit lis inter primogenitum, & secundogenitum de vita, & militia coram quo iudice terminanda erit in Sac. Conf. vel in Regia Camera, & vere responsio est quod si quæstio versetur circa rem, puta si feudalis sit nec ne, cum neget primogenitus, affirmat vero secundogenitus, ut vitam, & militiam habeat, & remittitur Regi & Cameræ, eò quod adest fisci interesse ex decis. per Sacrum Consilium apud Præsidentem de Franchis decis. 132. quod intelligitur quando interesse est formatum pro fisco, ut in tali casu, at si interesse esset tantum dubium 14 & futurum, non remittitur ad Regiam Cameram, sed remanet causa in Sac. Conf. cum assistentia Aduocati Fiscalis idem Præsides de Franchis decis. 117. Reg. Roui. in prag. 63. n. 2. & 5. & de officio procuratoris Cesaris, de Marinis lib. 1. quotid. cap. 146. num. 5. & 6. Nouarius de electione & uariatione sect. 2. quæst. 15. num. 3. & collect. 165. ad prag. num. 2. & collect. 167. num. 1. Carleual. de iudicijs tomo 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quæst. 6. sect. 9. num. 705. & videndi sunt ad materiam Reg. Galcota lib. 1. controuersia 24. & lib. 2. controuersia 4. Reg. Sanfelix. decis. 70. latè Dom. meus Reg. Capyc. Latro tomo 2. decis. 186. nu. 2.

Sicuti quando est contentio inter 15 duos vassallos de meritis feudum concernentibus, dominus directus est iudex competens etiam inspecto iure com-

mu.

muni fendorum, ex cap. Imperialem, §. præterea, vbi feudistæ omnes, & in cap. 1. de controuersia feudi apud pares, latè Aluarot. in cap. 1. col. 2. tit. apud quem, nel quos, Iacobinus de Sancto Giorgio de feudis vers. & dicti Nassalli, Alexand. conf. 79. col. 5. uol. 1. Guidon Papa decis. 139. nu. 2. Petrus de Gregorio de iud. caus. feud. q. 7. in principio, post alios Rosental de feudis cap. 12. conclus. 1. lit. A. latè Octavius Gloritus responso 12. à num. 28. cum sequentibus, in casu nostro lis esset feudalis, quia talis vocatur quoties fit commemoratio feudi ad intentionem fundandam, coadiuuandam, vel repellendam, tam in petitorio, quam in possessorio, Petrus de Gregor. dicta quest. 1. Milanesius decis. 6. num. 20. p. 1. Intrigliol. de feudis centuria 2. art. 84. num. 83. Castill. decis. 15. per totam, Marta de iurisdictione p. 4. centuria 1. casu 89. num. 21. Muta decis. 70. num. 16. Gloritus, ubi supra num. 24. Gallup. in methob. feudali p. 6. cap. unico à num. 9. cum sequentibus, igitur si tractatur de vita, & militia, eò quòd dubitatur si res illa feudalis sit remittitur ad Regiam Cameram.

Si vero lis est circa quantitatem vitæ, & militiæ, cum affirmet primogenitus rem illam esse feudalem de consensu eiusdem secundogeniti, tali casu Sacrum Consilium est iudex competens, eò quòd ly vita, & militia non est feudalis, sic colligitur ex Andrea in constitut. in aliquibus uerbo quintum decimum col. 3. num. 40. Afflict. decis. 43. Petrus de Grego. de uita, & militia quest. 8. Fabius de Anna conf. 75. uol. 1. cum alijs apud Capan. de uita, & militia q. 23. num. 3. qui nihil adducit.

Ex quibus rectè concluditur assensum nullum requiri, quoniam ly quantitas vitæ, & militiæ nō est feudalis, nullum interesse Regis interuenit, consequenter non ad sunt termini, ex quibus hic assensus requireretur.

S V M M A R I V M.

Referuntur Doctores negantes compensationem legati facti per patrem secundogenito cum debito uitæ, & militiæ.

Et à fortiori si in uita res illa fuerit secundogenito donata.

- 2 Ponderatur textus in l. si cum dotem, §. si pater, ff. soluto matrimonio.
- 3 Actio dotis repetendæ est communis patri, & filii in potestate.
- 4 Ponderatur textus in l. Titia, §. qui in-

uita, ff. de leg. 2.

L. huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 2. Auth. præterea, C. unde vir, & vxor.

- 5 Legatum factum per uirum uxori compensatur cum debito quarta illi debita, tamquam pauperi.

- 6 Ponderantur iura in l. creditorem, ff. de leg. 1.

L. creditor, C. delegatis.

Auth. rem in præsentia, §. primum itaq; C. de rei vxoriæ actione.

In l. si compensandi, C. de hæredibus instituendis.

- 7 Debitum necessarium dicitur quod sine facto proprio descendit, secus uoluntarium.

- 8 Affertur distinctio communis ad compensationem inter debitum uoluntarium, & necessarium.

Enumerantur etiam Doctores impugnantes hanc distinctionem.

- 9 Affertur intellectus Antonij Fabri ad textum in dicto §. si pater, & ab Authore impugnatur.

- 10 Resoluitur quomodo antiquitus compensabatur legatum factum per uirum uxori cum dote illi debita.

- 11 Affertur alter intellectus Antonij Fabri ad eundem textum, & denuo impugnatur.

- 12 Resoluitur textus in l. 3. ff. soluto matrimonio.

- 13 Ponderatur textus in l. si cum pater, ff. soluto matrimonio.

- 14 Author denuo ponderat dictum, §. si pater contra communem distinctionem, & resoluit.

- 15 Ponderatur textus in l. pater filiam, ff. ad legem falcidiam.

- 16 Ponderatur in contrarium textus in l. si pater pro filia, ff. de collatione dotis, & resoluitur.

- 17 Affertur ad hunc textum intellectus Phanutij, & Caldas Periera, sed utrumque Author reicit.

- 18 Pater tenetur dotare filiam indicis officio secundum aliquos, licet uerius iure actionis.

- 19 Coactè facere dicitur licet libenter faciat, si adstringi poterat ad faciendum.

- 20 Actio pro dote promissa datur uiro non uxori, licet de æquitate posset agere absq; cessione.

- 21 Ponderatur in contrarium textus in l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 2. & resoluitur.

- 22 Legatum speciei non compensatur cum debito quantitatis, & è contra, quod Author nō admittit, sed solū in contractibus

- 23 Ponderatur textus in cap. officij extra de testamentis, & resolvitur num. 16.
- 24 Legatum factum per agnatum non compensatur cum debito medietatis bonorum antiquorum alteri agnato, iuxta nostræ consuetudinis dispositionem.
- 25 Legatum factum à viro uxori compensatur cum vestibus lugubribus illi debitis.
- 27 Legatum factum per heredem filio testatoris defuncti compensatur cum legitima illi debita.

ARGUMENTVM.

Examinatur difficultas si legatum factum secundogenito per patrem compensetur cum vita, & militia illi debita, cuius causa latè discutitur articulus, quando legatum factum per debitorem compensetur cum quantitate debita, vbi multa iura non adhuc bene digesta ad verum sensum rediguntur, præcipue textus in l. si cum dotem, S. si pater, ff. soluto mat. vbi ab impugnatione Antonii Fabri defenditur, ac communis distinctio inter debitum voluntarium, & necessarium latè calamo explicatur.

THEOREMA. CXV.

DVM finem imposueram huic tertio capiti, ac tractatui me interrogavit V. I. D. Dom. Carolus de Lellis Patritius Civitatis Theatine iuris civilis, ac canonici versatissimus, poetica arte maxime imbutus historias perualde callens, ac omnigenæ scientiæ peritissimus, si factò legato per patrem filio secundogenito, cui à primogenito danda est vita, & militia, compensatio, illa fiat, quam controuersiam, & si plures in genere per doctæ agitauerint, nihilominus scripta per me ad questionem in medium afferam.

Communis est sententia compensationi locum non dari, nisi expressa ostendatur patris voluntas, ita Afflictus decis. 138. num. 4. vers. in secundo dubio, Intrigli. de feudis centuria 1. quest. 57. num. 35. & decis. 68. Regens Rouitus in pragmat. 25. num. 9. & 16. de feudis, Muta in cap. Regni Siciliæ 33. num. 188. tomo 1. Capanus de vita, & militia quest. 15. à num. 14. Lana-

rius conf. 33. num. 13. de Georgio allegat. 9. num. 36. Riccius in addit. ad Afflictum vbi supra, quod à fortiori procederet, quoties illa res siue quantitas fuerit per patrem in vita filio donata, tunc ex omni capite compensatio excluderetur, Vrsillus ad Afflictum loco citato vers. quod secus est in donatione, de Georgio, vbi supra num. 35.

Alij vero contrarium docuere, videntur licet fieri compensationem, ita Fabius de Anna conf. 121. à num. 1. cum sequentibus, Hodierna in addit. ad Surdum decis. 119. Camillus de la Ratha in teatro feudali p. 12. dilucidat. 78.

Verum ego pro eligenda veriori sententia opus est, ut quædam iura inter se contraria componam, primo exponitur textus in l. si cum dotem, S. si pater, ff. soluto matrimonio, ad cuius intelligentiam supponendum est attento iure digestorum quicquid acquirebat filius familias patri acquirebat, tã quoad vsumfructum, quàm quoad proprietatem, l. placet, ff. de acquirenda hereditate, speciale tamèn erat in dote, ut actio competens nomine dotis repetendæ communis esset inter patrem, & filiam l. 2. S. quod si in patris, ff. soluto matrimonio, unde si filia esset præsens non admitti posset pater sine filia consensu, si esset absens, pater non aliter auditur, nisi præstita cautione de rato l. 2. S. finali, ff. soluto matrimonio, ex quo si gener aliter dotem soluerit poterit à socero tamquam indebite solutum repetere, l. qui hominem, S. si gener, ff. de solutionibus, l. 4. ff. soluto matrimonio, tradunt Alexander in l. si cum dotem, S. si pater nu. 7. ff. soluto matrimonio.

Ex quibus ait Vlpianus in dicto S. si pater, quod si filia hæres extiterit patri, aut legataria fuerit illius, dotem quam pater habuit sine hac cautione de rato petere non poterit, sed computabit hereditatem, seu legatum in illam, sunt Iuris Consulti verba (si pater filia absente de de dote egerit, & si ommissa sit de rato satisfactio, filia denegari debet actio, siue patri hæres extiterit, siue in legato tantum acceperit, quantum doti satis esset, sed Iulianus in pluribus locis scribit, compensandum ei in dotem, quod à patre datur lucroque eius cedere si tantum ab eo consecuta sit quantum ei dotis nomine debebatur à marito qui patri soluit,) quæ Iuris Conf. verba expresse determinant dari locum compensationi, quoties per debitorem sit creditori legatum.

Cui

4 Cui *Ulpiani* responso adhæret *Modest.* in *l. titia*, §. qui inuita. ff. de leg. 2. vbi sic mē-
rio de dote recepta per patrem inuita-
filia, ibi (qui inuita filia de dote egerit, de-
cessit eadem illa exheredata filio herede in-
stituto, & ab eo fideicommissum filia dotis
nomine reliquit,) & tamen subdit fieri cō-
pensationem de quantitate legata, ibi
(quod si in summa dotis nomine legata am-
plius est quam in dote principali compensa-
tio fit : sive ad eandem summam quæ con-
currit, & id tantummodo quod excedit
sequenti summa ex testamento consequa-
tur.

Secundo affertur locus *Marcelli* in *l.*
huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 1. in quo
ait quod si pater promiserit dotem pro
filia, vnde efficitur eius debitor postea
illam quantitatem promissam legauit
eidem filiz in testamento hæres ad
vnam tantum quantitatem tenetur, quo-
niam legatum illud præsumitur factum
animo compensandi cum debito, in il-
lis verbis (cum pater pro filia sua dotis no-
mine centum promississet, deinde eidem cen-
tum eadem legasset, doli mali exceptione hæ-
res tutus erit, & signanter ex promissione si
& gener ex promissione, & puella ex testa-
mento agere instituerint conuenire enim in-
ter se eos oportet, ut alterutra actione con-
tenti sint,) ergo si vnica tantum quanti-
tas peti poterit, signum est legatum il-
lud fore compensandum.

5 Ultimo colligitur ex *Imper. Iustinia-*
no in *auth. præterea*, C. vnde vir, & vxor,
vbi ait quod licet mortuo viro diuite
relictæ muliere paupere, aut cum modi-
ca dote, illi erit præstanda quarta in bo-
nis viri, tamē si fuerit aliqua quanti-
tas per virum mulieri relictæ erit impu-
tanda in quartam illi debitam, in illis
6 verbis, (& imputabitur legatum in talem)
notant *Aretinus* ibi col. finali vers. secundo
limitatur, *Imola* in *l. in tempus* col. 2. post
principium num. 5. vers. dicit etiam hic, &
vers. videtur tamen posse dici, ff. de heredi-
bus instituendis, *Castrensis* dicta *auth. præte-*
rea col. ultima, *Cardin. Mantica* de coniect.
ult. volunt. lib. 10. tit. 2. num. 7. *Gratian.* to-
mo 1. discept. forens. cap. 120. num. 32. *Sur-*
dus conf. 251. num. 29. lib. 2. *Costa* de reme-
dijs subsidiarijs remedio 2. vers. ultimo re-
quiritur

Pro contraria tamen parte adfuit
alia *Iuris Consultorum* responsa primo
6 elegans species *Pauli* in *l. creditor*, ff.
de leg. 2. vbi ait quod si debitor legauit
creditori suo rem quam pignori de-
dit, poterit creditor rem retinere, &

credicum petere ; nulla inducitur com-
pensatione, nisi adsit expressa testatoris
voluntas, ibi (creditorem cui res pignoris
iure obligata à debitore legata esset, non pro-
hiberi pecuniam creditam petere si vo-
luntas testatoris compensare volentis cui-
denter non ostenderetur) cuius *Iuris Con-*
sulti decisio nullam admittit responso-
nem.

Cui accedit textus in *l. creditor*, C. de
legatis, vbi expresse idem determinatur
in illis verbis (creditor si à debitore suo
rem quam pignoris nomine susceperat lega-
tam sibi contendit, etiam debito ab heredi-
bus eius oblato quominus restituat defendi
potest,) sic si potest creditor rem
legatam sibi pignoratam retinere, non
obstante quod hæres debitoris debi-
tum offerant, signum est compensatio-
nem excludi.

Secundo facit alter locus *Imperator.*
Iustiniani in *auth. rem in presenti*, §. pri-
mum itaque, C. de rei uxorie actione, in
quo loco *Imperator* statuit, quod si ma-
ritus dotis debitor vxori suæ aliquid re-
liquerit, non dicitur fecisse animo com-
pensandi, vnde vtrumque peti poterit,
in illis verbis (sciendum itaque est editum
prætoris, quod de alterutro introductum est,
in stipulatu actione cessare, ita ut vxor, & à
marito relictæ recipiat, & dotem consequa-
tur,) vnde expresse colligitur compen-
sationem non fieri, notant *Decius* conf.
536. num. 13. *Paulus de Castro* conf. 224.
lib. 2. *Capra* conf. 72. num. 18. *Bellon.* conf.
31. num. 4. *Cephalus* conf. 184. lib. 2. *Ale-*
xand. conf. 12. col. 2. ante medium num. 5.
lib. 2. *Bertazzol.* conf. ciuili 59. in 1. dubio
Caualea de usufructu mulieri relicto num.
112. num. 44. *Cardin. Mantica* de coniect.
ult. volunt. lib. 10. tit. 2. num. 8. *Gratianus*
tomo 1. discept. forens. cap. 134. per to-
tum, *Peregrinus* de fideicommissis art. 33.
num. 41.

Ultimo confirmatur ex textu in *l. si*
compensandi, C. de heredibus instituendis
vbi *Imper. Philippus* ait quod intan-
tum sit compensatio per legatum ab
vxore factum suo viro de quantitate il-
li debita, in quantum expresse dixerit se
legasse animo compensandi, sunt illius
verba (si compensandi debiti gratia v-
xor maritum desiderio suo præter portio-
nem hereditatis debitum quoque restitui
postulantis, non tantum iuris seueritas,
verum etiam defunctæ voluntas refraga-
tur,) igitur si compensatio admitti-
tur, eo quod ex voluntate colligitur,
omnino dicendum, est tunc fieri
E e e e quo.

quoties testator ordinauerit si non expressis verbis saltem tacitis.

Doctores autem agnoscetes hanc iura inter se repugnantia pro illorum concordia duo genera debiti considerant, necessarium scilicet, & voluntarium, necessarium dicitur quoties sine proprio facto, sed sola legis ordinatione aliquis tenetur, voluntarium vero quando ex proprio facto descendit obligatio, licet ex post fiat necessarium, iuxta textum in l. si cuius C. de act. & obligat. primo casu compensatio admittitur ex tacita testatoris voluntate, quia nemo in necessitatibus liberalis existimatur l. rem legatam in fine, ff. de adimendis legatis, secundo vero casu denegatur compensatio, sic concordant Bartol. in dicta l. si cum dotem, §. si pater num. 3. ubi Alexander num. 4. plures refert Barbosa ibidem num. 2. Couarr. in cap. officij num. 2. de testamentis, Costa in cap. si pater par. 1. verbo legauerit num. 9. eodem titulo, Gomezius lib. 1. variarum cap. 12. Campegius de dote par. 3. quest. 104. Menochius lib. 4. presumpt. 109. & sequenti, Robertus lib. 2. animaduersionum cap. 16. Caldas Periera lib. 1. questionum forensium quest. 16. Cardin. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 10. titulo 2. à num. 1. cum sequentibus, Gutierrez de tutelis par. 3. cap. 5. num. 2. Castillus de usufructu cap. 46. num. 6. Gratian. tomo 1. discep. forens. cap. 134. num. 16. Reg. Galeota lib. 1. controuersiarum illustrium cap. 29. & 30. Consiliar. Arias de Mesa, qui valde docte in hac materia scripsit lib. 2. variarum cap. 9. cum sequentibus. Domin. Praeses Merlinus tomo 2. controuersiarum cap. 44. per totum, Dom. Regens Capycius Latro tomo 1. decis. 94. per totam, Afflictus decis. 44. num. 4. Farinaceus decis. 649. in penult. vol. adest ad materiam famosum consilium doctissimi Lalij Adogradi. 68. per totum, latè. Ciarlinus tomo 2. controuersiarum cap. 189. & post hæc scripta Domin. Michael Angelus Gizzius in obseruato. 31. num. 5. ad decisiones Dom. Reg. Capyc. Latro lib. 1. cap. 1. de controuersiarum illustrium.

Quæ tamen distinctio, & si communiter fuerit recepta, displicuit Duaren. in dicto §. si pater, Corrasio lib. 3. miscellaneorum cap. 1. Cuiacio in tractatu ad mercatum lib. 2. cap. 16. Antonio Fabio lib. 4. coniecturarum cap. 9. Facchineo lib. 5. controuersiarum cap. 33. Valentia lib. 3. illustrium tractatu de legatis cap. 3. rationem colligunt ex hoc, quia

sufficit debitum esse necessarium, necessitas enim obligationis, siue à voluntate contrahentium, siue à lege proficiscatur, tam in vno debito, quam in altero repugnat liberalitati, donationi, & legato, l. vnum ex familia 67. §. si de falcidia, ff. de leg. 2. l. rem legatam 18. ff. de adimendis legatis, unde talis distinctio reicienda est, & solum attendere debemus quid testator voluerit, vt Juris Consult. ait in dicta l. creditorem 85. ff. de leg. 2. & in l. 2. & in l. si pater 4. ff. de collatione dotis, ibi (quia manifestissimum sit debitorem, qui legatum creditori reliquit, & non adiecit, vt pro debito esset, voluisse eum vtrumque consequi,) igitur dicta verba non attendunt distinctionem debiti necessarij, vel voluntarij, sed solum testantis voluntatem.

Inde videmus in dicto §. si pater non agi de debito necessario, sed voluntario, & datur compensatio, quoniam pater ibi effectus est debitor ex suo actu, scilicet dotem, repetendo sine consensu filie, sic obligatio habet initium voluntarium, vnde Faber loco citato, inquit compensationem ibi dari, eo quod semel legato per filiam accepto, patris iudicium agnosci videtur quod postea improbari nequit per dotis petitionem, l. 3. ff. soluto matrimonio, si modo in legato tantum accepisset quantum dotis satis esset, diuersum diceretur si filia simul, & eodem tempore dotem suo iure à marito, & legatum ex testamento peteret ab hæredibus patris, tunc enim legati, & dotis compensatio non fieret, iuxta textum in l. 4. ff. de collatione dotis, unde arguunt Doctores citati non esse, eo quod debitum esset necessarium, cum potius sit voluntarium.

Nihilominus hunc intellectum Antonij Fabri, & aliorum improbabilem agnosco, quoniam omnes obligationes à lege procedunt, diuerso tamen modo induci, quædam inducuntur secundum partium voluntatem, l. 1. §. si conueniat. ff. de positi. l. 3. ff. de act. & oblig. quædam vero inducuntur præter partium voluntatem incertis casibus, primo modo debitor dicitur voluntarius puta mutuo accipio centum à Titio, mea obligatio oritur secundum voluntatem, quia cum mutuo acceperim habui voluntatem me obligandi, secundo modo dicitur necessarius, notant Cornens conf. 292. nu. 5. lib. 1. Rhinus conf. 92. nu. 5. lib. 5. ex em.

exemplum in dicto §. si pater, vbi licet obligatio descendat ex facto ipsius dotem recipientis, tamen præter suam voluntatem, iam quod dos erat profecticia, sed ex sola lege limitante dispositionem legis placet. ff. de acquirenda hereditate, in dote, consequenter cum obligatio descendat ex lege præter sui voluntatem, licet præcedere proprio facto, debitum non dicitur voluntarium, sed necessarium, quod bene considerauit doctissimus Caldas Periera dicta quest. 16. num. 1. circa medium.

Quæ dicta colligo ex eisdem aduersarijs, qui volentes soluere argumentum desumptum ex l. finali Codicis Theodosiani titulo de testamentis, vbi disponitur quod legatum factum à viro uxori compensatur cum petitione dotis, taliter discurrunt, scilicet antiquitus maxima erat differentia, quoties uxor agebat ad dotis restitutionem actione rei uxoris, vel ex stipulatu, primo casu si petebat legatum excludebatur à petitione dotis, cum esset in sui electione alterutrum petere, & facta vnius electione non poterat ad alterum redire, imò tenebatur satisfacere ex edicto de alterutro à prætore hac de re proposito, & ita est in dicta l. finali, quando vero compete-bat actio ex stipulatu, legati, & dotis petitio dabatur, dicta l. unica, §. sciendum, C. de rei uxoris actione, quæ distinctio colligitur ex verbis dicti §. sciendum ibi (sciendum itaque est edictum prætoris quod de alterutro introductum est ex stipulatu actione cessare,) quam eandem distinctionem insinuat Glosa ibi verbo edictum, secuntur Giphanius, & Cuiacius ibi, & lib. 3. obseruat. 16. Comanus de matrimonio titulo singularia dotis num. 19. Gaspar in addit. ad Fabrum, tractatu 13. quest. 4. §. assignat rationem differentiarum, quia obligatio, seu actio rei uxoris nascebatur ex sola legis ordinatione præter viri voluntatem, & tamen ex suo facto initium sumpsit, scilicet ex matrimonio contracto, & dotis receptione, igitur ex his euidenter colligitur debitum dici necessarium licet ad sit proprium factum, si tamen præter sui voluntatem obligabatur, quod est in casu dicti §. si pater, ut probavi, igitur male inquirunt aduersarij in dicto §. tractari de debito voluntario, & sic bene colligitur communis distinctio.

Vnde oritur etiam dicendum male, dixisse Anton. Fabrum dicentem filiam repelli, non quod adesset species compensationis, sed quod quia petitio legati

præcessit petitionem dotis, proinde præcluit viam petitioni dotis, iuxta textum in dicta l. 3. ff. soluto matrimonio, quod non accidisset si legati, & dotis petitio simul proposita esset, iuxta textum, quod allegat in dicta l. si pater pro filia, ff. de collatione dotis.

Sed hic intellectus repugnat eisdem iuribus per ipsum citatis, quoniam ratio textus in dicta l. 3. quare filia ibi non potest agere ad dotem per patrem receptam sine ipsius consensu, eo quia eandem pecuniam filia à manibus patris recepit, in illis verbis (sed si pecunia ad patrem peruenerit, quam filia acceperit) consequenter per hanc receptionem eiusdem pecunie, dicitur filiam ratam habuisse patris receptionem, iuxta textum in l. paulus respondit, ff. rem ratam haberi, l. finali, C. ad Sen. Conf. Maced. proinde actio denegatur, sic intelligit glosa ibi verbo tollitur, sic non mirum si alia actio filie non datur, in dicta l. si pater non adest hæc contemplatio, quia fit mentio de legato, ideo cum legatum non tendat ad dotem, actio dotis non tollitur, sic colligitur non bene dixisse Fabrum, excludi quoties post petitem legatum peteretur dos secus si eodem tempore, sed tantum videndum erit si pecunia per filiam recepta, sit contemplatione dotis per patrem habitæ, tunc enim tamquam ratum iudicium patris, cessat difficultas quod dos fuerit recepta sine consensu filie.

Quæ impugnatio desumitur ex eleganti loco Pomponij in l. si cum pater, ff. soluto matrimonio, vbi Iuris Conf. ait, quod si pater exegerit dotem absente filia, scilicet non existente illius consensu, quam dotem postea pater alteri viro filie dederit, denegatur actio filie contra soluentem dotem patris, in illis verbis (si cum pater sine consensu filie dotem à viro exigisset, & eandem alij viro eiusdem filie nomine dedisset, & mortuo patre, filia cum à priore viro agat, doli mali exceptio repellitur,) nota verbum illud, eandem ex quo colligitur actionem denegari filie, non quia prius iudicium patris agnouit, ut sentit Antonius Faber, sed quia fuit contemplata dotis receptio per ipsum patrem facta, quæ contemplatio non est in dicta l. si pater pro filia, ff. de collatione dotis, vbi fit mentio de legato, quod non habuit dotis contemplationem.

Verum aliter impugnari posset communis distinctio ex dicto §. si pater nam
Ecce 2 quan-

quando fit questio de compensatione, tam in contractu, quam in ultima voluntate supponi debent duo termini, creditor, & debitor, est vulgatum axioma, in casu dicti §. si pater hi duo termini non considerantur, quoniam actio, quæ datur filiz pro dote tãquã male soluta, non est contra patrem legantem, sed contra maritum qui male soluit, l. si socer, §. Lucius, ff. soluto matrimonio, l. qui hominem, §. si gener, ff. de solutionibus, ibi (si gener socero, ignorante filia, dotem soluisse, non est liberatus,) sed poterit à socero repetere, ibi (sed condicere socero potest) igitur si debitor dotis male solutæ non est pater respectu filiz, sed ipsemet solvens, & filia contra hunc non contra patrem actionem habet, quomodo applicari possunt termini compensationis ob legatum factum per patrem filiz, sed alia debet esse ratio, unde videtur quod male communis opinio distinctionem colligit ex hoc textu.

Accedit elegans species textus in l. pater filiam, ff. ad legem falcidiam, ubi proposito casu dicti, §. si pater, filia instituta hæres grauata de restituendo hæreditatem suo fratri cohæredi, poterat dotem petere, & falcidiam detrahare non obstante, quod testator iusserat, ut imputaret in dotem tertiam partem falcidis, ibi (restituuerit admissa compensatione dotis in falcidie ratione,) in sequenti ait, (falcidiam quidem iure hæreditario dotem autem iure proprio filiam habituram respondendi,) unde si expressa compensatio denegatur in hoc casu, quomodo potest dici inductum fuisse in dicto §. si pater ex coniecturata mente ob debitum necessarium.

Sed pro defensione communis sententiæ, dicendum est bene colligi posse ex dicto §. si pater hanc distinctionem, nam licet pater non sit proprie debitor filiz, sed tantum vir qui male soluit, tamen sit debitor debitoris filiz suæ, iuxta textum in dicta l. qui hominem, §. si gener, ff. de solutionibus, quæ duo debita dependent ab eadem causa, scilicet pater est debitor soluentis, quia solvens est debitor filiz, consequenter cum debitum patris habeat dependentiam, & vim ab actione, quàm sua filia habet contra virum soluentem non mirum si consideretur tanquam in propria persona, quod in alio casu considerari nequit, nam quod sim debitor tuus non est quia es debitor Titij, sed alia de causa, & quia supra probaui debitum adhuc nomi-

nari necessarium licet depēdeat ex proprio facto si tamen sit præter voluntatem, ut in casu nostro, necessario oritur dicendum bene induci communem distinctionem, cum adsit debitum necessarium.

Et respondetur ad textum in dicta l. filiam, idè ibi filiam posse utrumque petere dotem, & falcidiam, èd quia actio de dote in solidum filiz cõpetebat post mortem patris, l. si marito, §. si voluntate, ff. soluto matrimonio, proinde non poterat ordinare pater quod filia imputaret in falcidiam quod non iure hæreditario sed proprio capiebat, & hoc insinuant illa verba (dotem autem iure proprio, filia habituram) at in casu dicti, §. si pater dos fuerit exacta per patrem, proinde adaptantur termini compensationis, sic intelligunt Cuiac. lib. 9. responsorum Papi-niani in dicta l. pater, Donellus lib. 8. commentariorum 25. Barbosa in dicto, §. si pater num. 28. Caldas Periera dicta quest. 16. num. 5.

Ultimo contra communem distinctionem videtur facere difficilis locus Pomp. in l. si pater pro filia ff. de colla. dotis ubi proponitur quod pater promissit dotem pro filia, postea in testamento ei legauerit Iuris Conf. ait posse utrumque per filiam peti, in illis verbis (habebis filia, & dotem præcipuam, & legatum,) & tamen debitum dotis in patre est necessarium, cum cogatur filiam dotare, iuxta textum in l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, igitur si compensatio excluditur & debitum est necessarium signum est communem distinctionem non bene fundari.

Cui difficili obiectioni plures fuerunt traditæ responsiones à Doctoribus, quas omitto legendas apud doctissimum Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsump. 109. à n. 18. cum sequentibus, inter quas duæ eluculent, prima est Phanutij in tractatu de lucro dotis glosa 8. num. 50. dicentis ibi principaliter agi de collatione, quod suadetur èd quòd extat sub titulo de collatione dotis, iuxta textum in l. Imperatoris, ff. de in diem additione, & suadent verba illa filia dotem præcipuam habebit, proinde cum Iuris Conf. solum ad collationem respexit difficultatem ponderans cum esset exhæredata, vel emancipata, non mirum si compensationem aliquando confundat.

Quam Phanutij responsionem acutè vocat Menoch. loco citato nu. 21. vers. verum, sed reicit, èd quòd expresse Iuris Conf.

Conf. Pompon. ibi denegat compensationem, eodem modo reicit Caldas Periera dicta quest. 16. num. 7. in principio, qui aliter dissolvit, dicens patrem iudicis officio tantum teneri ad dotandam filiam, 18 iuxta opinionem aliquorum in dicta l. qui liberos, quam post alios secuntur Spinu in speculo testamentorum glosa 20. num. 32. & 33. Cappella Tolosana decis. 291. Fontanel. de pactis nuptialibus clausula 5. glosa 1. p. 1. num. 29. quod iudicis officii nullam supponit obligationem, l. qui per collusionem, §. finali, ff. de act. empti, nec est in consideratione antequam impetretur l. cum postulasset 44. in principio, ff. de damno infecto consequenter ait Periera loco citato, pater in casu dictæ legis non consideratur, ut debitor necessarius, sed voluntarius, proinde compensatio denegatur.

Sed responsio hæc Caldas Periera mihi non simpliciter satisfacit, eò quòd magis communis est sententia patrem teneri iure actionis, ita docent glosa in l. obligamur verbo lege, ff. de act. & oblig. Curtius iunior in auth. res que num. 25. C. communia de legatis, ubi Padilla num. 75. Menoch. lib. 4. presump. 189. num. 63. Gutierrez de matrimonio cap. 89. num. 6. Surdus de alimentis titulo 3. quest. 3. num. 26. Sanchez de matrimonio lib. 4. disput. 26. num. 2. Pater Bossius de contractu matrimonij cap. 11. num. 172. qua sententia retenta fuit responsio Periera, imò dato quod pater teneatur iudicis officio, adhuc hoc iudicis officium supponit quasi obligationem, ut assentitur, idem Spino loco citato saltem dicitur debitor necessarius, quia poterat cogi iudicis officio, & quoties aliquis facit actum libenter ad quem, 19 poterat iuris necessitate adstringi dicitur coactus fecisse, iuxta vulgatum, sed notabilem ad hoc textum in l. novissime, ff. quod falso tutore, sicut dicitur de illo qui sponte solvit, si sciebat cogi posse, notant Ioa. Andr. in cap. bona fides in principio de regulis iuris lib. 6. Abbas conf. 60. num. 4. lib. 1. Decius conf. 25. col. 3. in principio, cum alijs adductis per Gratian. tomo 2. discep. forens. cap. 227. à nu. 12. cum multis sequentibus, ubi ad alia digreditur, sic in casu patris dici potest, qui cum sciret, se posse coggi ad dotandam filiam, dicitur coactus promisisse licet libenter fecerit, proinde iudicabitur debitor necessarius non voluntarius.

Mihi tamèn placet responsio Arctini & Alexandri in dicta l. si pater dicentium 20 ideo non fieri compensationem, quo-

niam actio ad dotem promissam principaliter datur eius genero non filie, ut colligitur ex textu in l. si pater, C. de dotis promissione, in illis verbis (si pater marito suo stipulanti promiserit dotem, non tibi, sed marito contra successores soceri competit actio,) docent Ripa in l. 1. num. 53. ff. soluto matrimonio, Masuer. in praxi titulo de dote fol. 37. col. 4. vers. item maritus, & non uxori, Gabriel communium conclusionum titulo de iure dotium lib. 3. conclus. 3. in principio, Cancer. par. 1. variarum titulo de dote, & donationibus propter nuptias nu. 118. cum seq. Fontan. de pactis nuptialibus clausula 1. p. 1. sub num. 9. Giurba ad consuetud. Messane cap. 13. glosa 1. num. 8. Christph. Martius examine 36. Senesi per totum, Franchus decis. 33. Antonius Faber lib. 5. Codicis titulo 7. de iure dotium defin. 31. Dom. mens Reg. Capyc. Latro consult. 148. à nu. 57. usque ad finem, licet de æquitate, & ad tollendum circuitum inutilem posset hanc actionem exercere soluto matrimonio, ut post alios docet Reg. Sanfelici. decis. 130. per totam, proinde cum legatum fuerit factum filie, cui actio non competeat ad dotem, sed eius viro, nò mirum si compensatio denegatur, cum non adsint termini habiles ad compensandum, scilicet debitor, & creditor.

Neque obstat huic responsioni textus in dicta l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de leg. 1. ubi proponitur idem casus, & tamen compensationi locus datur, ut dixi in principio, ergo signum est aliam esse rationem, qua hic compensatio non datur.

Nam respondetur ibi admissam fuisse compensationem ex tacita testatoris voluntate, quoniam legavit filie eandem quantitatem promissam pro dote, ibi, deinde ceptum eadem legasset, unde oritur compensatio, licet essemus in debito mere voluntario, ex dictis per Cornueum conf. 257. & in conf. 288. num. 4. lib. 1. Ruinum conf. 86. num. 12. lib. 2. Soccin. iuniorem conf. 79. num. 70. plures refert, & sequitur Menoch. dicta presump. 110. nu. 31. & 32. & licet adhuc remaneat obstaculum quod non sit creditrix filia, sed vir, nihilominus apparet ad esse voluntatem patris vnam solam quantitatem dari voluisse.

Qua communi distinctione retenta, oritur dicendū in casu nostro dari locū compensationi, eò quòd debitum viri, & militie est necessariū, stante q̄ nullo proprio facto, sed ex mera legis providentia deferatur, consequenter subiacer le-

gatum factum per patrem secundogenito compensationi.

Sed pro communi opinione dicente tali casu non fieri compensationem plura possunt adduci, prima quia compensatio excluditur quoties legatum esset
22 speciei, debitum vero quantitatis, vel è contra, iuxta sententiam Cornei cõf. 288. col. ultima vers. item sunt diuersa, Soccinus iunior conf. 79. num. 85. vers. imò potest lib. 3. Couarr. in cap. officij num. 2. extra de testamentis Card. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 10. titulo 2. num. 8. quod à sortiori procedit, quoties debitum est in diem & legatum fuerit factum ante aduentum diei, iuxta textum in l. qui diem, ff. de compensationibus, l. quacumque, ff. eodem titulo, notat Soccin. conf. 93. num. 23. vers. præterea vol. 1. Cardin. Mantica loco citato num. 9. sed debitum vitæ, & militiæ debetur post mortem, igitur non possunt adaptari termini compensationis.

Quæ tamen dicta faciliter diluuntur, nam quod non detur compensatio de specie ad quantitatem, & è contra, procedit in contractu, secus in vltima voluntate, quam tacita voluntate damus, sic docent Menoch. dicta presumpt. 109. num. 31. vers. ita respondit, Cancer. par. 1. variarum titulo de dote, & donat. num. 24. circa finem, & euidenti ratione hoc firmatur, quoniam legitima debetur filio in corporibus, l. sancimus, cum ibi notatis, C. de inofficioso testamento, & tamen legatum quantitatis factum per patrem filio compensatur cum tali portione legitimæ, l. omnimodo, s. imputari, l. quoniam nouella, ubi Bartol. num. 10. C. de inofficioso testamento, faciunt iura ad eandem rationem in l. si compensandi, C. de hæredibus instituendis, & in l. qui non militabat, ff. eodem titulo, consequenter illa doctrina procedit solum in contractu, in quo est per viam solutionis non in vltima voluntate, in qua sola testatoris voluntas locum obtinet.

Vltimo ad excludendam compensationem videtur facere difficile argumentum desumptum ex textu in cap. officij, extra de testamentis, ubi Summus Pontifex ait, quod si testator legauerit aliquid Episcopo, cum conditione de nihil aliud petendo, legato acceptato, nõ poterit episcopus petere portionem sibi contingentem post testatoris obitum, sed si testator non vsus fuerit illa prohibitione, vtrumque peti poterit per Episcopum, licet, illa portio contingat iuris necessitate, sed excluditur compen-

satio, quia est debitum hæredis, sic docent Anton. de Butreo in cap. officij num. 7. Imola num. 10. & 11. vers. extraglosam potest opponi de testamentis, Alexand. in l. si cum dote, s. si pater num. 4. vers. hoc tamen limitat, Ant. de Butreo, ff. soluto mat. Menoch. dicta presumpt. 109. num. 56. vnde Scipio Buccin. in consuetud. & si testator
24 in apostilla incip. circa hanc consuetudinem vers. sed nota, inquit factio legato proximioribus quibus medietas debetur bonorum antiquorum iuxta consuetudinis dispositionem compensatio non datur, cuius sententiæ videtur acquiescere doctissimus ille æque integerrimus vir Dom. Preses Merlinus dicta controuersia 44. in fine vol. 2. vbi latissimè, sed in casu nostro hoc debitum vitæ, & militiæ est hæredis non testatoris, igitur nullo modo admitti debet compensatio.

Quod argumentum videtur aduersari textui in dicta auth. præterea, C. vnde vir & uxor, ubi legatum compensatur cum quarta debita uxori, & tamen, illa præstatur post testatoris obitum, & ab hærede, vnde videmus legatum factum per virum compensari cum vestibus lugalibus debitis uxori ab hærede, vt post
25 alios decisum refert Fontan. de pactis nuptialibus clausula 7. glosa 3. par. 3. num. 101. Dom. Reg. Capi. Latro decis. 94. per totam, Cancer. par. 1. variarum titulo de dote, & donat. propter nuptias num. 73. in principio sic admittitur compensatio cum interesse dotis, & antefati, & si ab hærede debeat, vt post alios latè Domin. Reg. Capi. Galeota dicta controuersia 29. & 30. tomo 1. & adhuc datur in medietate debita agnatis, vt post multos sic fuisse decisum in Sac. Conf. testatur Thorus in supplemento verbo compensatio an admitti debeat fol. 97.

26 Respondetur ad textum in dicto cap. officij cum Bartol. in dicto s. si pater dicente ibi non esse debitum necessarium, sed voluntarium, eo quia illa portio præstatur ob legata pia facta voluntarie, sed hæc Bartoli responsio dubia est, quoniã diximus in principio debitum adhuc dici necessarium, si à lege inducatur præter voluntatem facientis, licet præcesserit factum proprium, at ista portio licet præstetur ob legata pia facta voluntarie, est tamen præter voluntatem legantis, inde dicitur debitum necessarium.

Respondetur cum Abbate in dicto cap. officij num. 4. circa finem vers. vnde solue, dicentis debitum illud portionis non esse

esse testatoris neque hæredis, sed legatariorum, quibus ob legata facta hoc onus annexum est *cap. requisisti eodem titulo*, & si hæres aliquid soluerit detrahatur ex quantitate legatariis præstanda, docent Card. Tuscus practicarum verbo quarta conclus. 21. & seq. P. Megala p. 2. instrum. confess. lib. 2. cap. 14. P. Molina de iustitia, & iure tomo 1. dispn. 215. col. 2. Molfes. in summa p. 2. tract. 13. cap. 9. nu. 17. cum seq. Lauor. de more funcrandi cap. 17. num. 61. & 63. Bonac. tomo 2. theolog. moralis tract. de contractibus dispn. 13. quest. 22. puncto 3. num. 4. sic cum non sit debitum testatoris neque hæredis, merito excluditur compensatio, sicut doctrina in contrarium allegata bene procedit, quoties debitum est proprium hæredis præciso iure hæreditario, in casu nostro vita, & militia est debitum primogeniti hæredis ortum ex ipsa hæreditate feudi constitutum iuris dispositione.

Sed posset aliquis replicare, illa feudi receptio est voluntaria, consequenter debitum vite, & militiæ est voluntarium, nam responderetur acceptationem esse voluntariam, sed quia onus est præter sui voluntatem, ideo dicitur neces-

sarium, ut pluries dixi, facit in simili hæres voluntarie adit hæreditatem, & sic quali contrahit cum creditoribus, & legatariis, l. apud Iulianum 3. §. final. ff. ex quibus causis in possess. eatur, l. que legata; ff. de regulis iuris, l. ex maleficiis, §. hæres, ff. de act. & obligat. tamen si in hæreditate adsit aliquod debitum necessarium, puta legitima præstanda filio testatoris recipit compensationem à legato factam per hæredem, sic docent Castren. conf. 35 col. 2. ad medium vers. sed ad hoc respondetur lib. 2. Crauet. conf. 131. num. 14. ad medium col. 5. vers. circa ultimum dubium, Peregrin. de fideicommissis art. 33. num. 41. vers. & in proposito obiter, Surdus conf. 112. num. 64. 67. & 71. lib. 1. Gratian. latè tomo 1. discept. forens. cap. 168. per totum, eo quia illa voluntarie aditio hæreditatis, non mutat qualitatē debiti necessarii, sic in casu nostro, quia debitum vite, & militiæ est necessarium ordinatum à iure, tanto magis, quia successit loco legitime non mutat suam naturam, proinde dici potest admittendam compensationem cum legato paterno, sed dubium est recedere à communi sententia.

E St denique impositus finis huic nostro Tractatui, ad laudem Dei Optimi Maximi, ac SS. Deiparae, (in cuius die, scilicet Sabbati hora tertia noctis huius labori finem tradidi) Sancti Caroli, Antonij, Thomae Aquinatis mei singularissimi Patroni, ac aliorum meorum Patronum; sub correctione tamen Sanctæ Matris Ecclesiæ, cui omnia subicio, die 14. Mensis Ianuarij millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo, ætatis meæ anno vigesimo sexto.

F I N I S

APPENDIX

AD THEOREMA

SECUNDUM.

L Atè fundauimus in dicto Theoremate amitam non excludi per existentiam neptis ex masculino, tàm in successione patris, quàm fratris, omnibus aduersariorum argumentis reiectis, ac solutis, at quia dum hic liber sub prælo erat, ad meas manus peruenit Liber Controuersiarum forensium adhuc sub prælo existens Dom. Ioan. Baptista Hodierna laboriosissimi Iuris Consult. nostræque legalis scientiæ peritissimi, qui cap. 23. & 24. latissime contrariam sententiam fundat veraque successione considerata, idèd necesse mihi visum fuit illius argumenta (et si latis virilia) diluere.

Et quoad successiõnem patris inquit num. 21. & 22. hanc exclusionem expresse fuisse consideratam per nostram consuetudinem si moriatur, vbi non solum vocantur, nepotes, verum etiam, neptes, ibi (nepotibus, & neptibus, & dominæ succedunt parentibus in stirpem.) sic si succedunt simul cum filiis defuncti, signum est retinere penes se adhuc ius exclusionis, eò magis quia dicta consuetudo subiungit illa verba (& ipsi successores tenentur maritare sorores, & amitas) quæ cum se referant ad successores comprehendunt neptes vocatas ad successiõnem, ut supra, quod fundamentum incrementum recipere videtur ex §. eas autem. dictæ consuetudinis, vbi adhuc vtitur verbis illis (ipsi successores) & ex §. idem iuris est, in quo expressus habetur sermo de neptibus, & tamèn ibi repetitur quod dictum erat in consuetudine, in illis verbis (idem iuris est in nepotibus, & neptibus,) ex quibus concludit satis ingeniose, & doctè Dom. Hodierna expresse fuisse sancitum in successione patris.

Quod argumentum hic resoluerem, nisi prius à me cogitatum in hoc Theoremate diluissim, ut videre est à num. 49. usque ad 61. vbi alia ponderaui ad confirmationem illius, & omnia euidenti responsione fuerunt soluta.

Remanet resoluendus secundus casus circa successiõnem patrui, & dictus

Author à num. 26. eandem sectatur sententiam exclusiuam amitæ, ponderando consuetudinem sed si morienti, vbi dando subiagressionem in infinitum in linea collateralis vocat non solum nepotes ex defunctis fratribus, verum etiam neptes simul cum patrui, ibi (nihilominus filij, vel filia, nepotes, & pronepotes, & proneptes, & alij descendentes ex fratre, vel fratribus præmortuis aequaliter succedunt cum fratribus defunctæ personæ in stirpem,) sic ait Dom. Hodierna, si nepotes vocantur simul cum patrui, signum est illas non solum representare locum, & gradum, verum etiam, sexum, patris, alias excluderetur, sicut excluditur soror defuncti per fratrem.

Auget motum ex ultimis verbis eiusdem consuetudinis, vbi cum fieret sermo exclusionis feminarum vtitur his verbis, (ut superius dictum est,) vnde se refert ad consuetudines præcedentes, in quibus fuit habitus sermo de exclusione amitæ per existentiam neptis ex masculino in successione patris, ergo idem videtur determinatum in successione patrui, cum relatum sit in referente cum omnibus eius qualitatibus hanc totò ff. de heredibus instituendis.

Quæ duo fundamenta equidem substantialissima agnosco, & nouitet per doctissimum Hodiernam fuisse considerata, nihilominus ad vtrumque verissimam reperio responsionem, imò primum argumentum incontrarium retorquetur, quoniam neptes ex masculino admittuntur cum fratribus defuncti tàmquam expresse ab ista consuetudine vocatæ, alias à successione repellerentur, igitur si pro danda successione opus fuit expresse hoc sancire, quomodo argui potest fuisse illis traditum ius excludendi amitas, equidem duo considerantur in hac materia, successio scilicet, & exclusio neutrum habebat neptis ex masculino respectu successiõnis patrui, deuenit consuetudo, sed si morienti, & solum tradit neptibus ius succedendi, nulla facta mentione de exclusionem amitarum, sic si hoc idem voluisset, dis-

posuisset, ut in altero, arg. l. unica, C. de
caducis tollendis, & si opus fuit expresse
sancire circa successionem, signum est
in eis non fuisse radicatum ius exclu-
dendi, quam veram responsionem con-
fiteor, me vna die (dum de hac contro-
uersia sermo erat) percepisse à Domin.
Hyacinto Cangiano olim nostri Sacr. Conf.
patrino famigeratissimo, postea à fidelissima
Populari Platea vno ex sex nominato pro-
regendo officio Tribuni Popularis, & pro-
prio motu ab Excellentissimo Dom. Comite
de Onnate huius Regni vigilantissimo Pro-
rege ad illud electo, qui adeo se bene gessit
communi omnium cum acclamatione, ut
dignissimum existimauit idem Dom. Eccel-
lentissimus Comes fore euecturum ad mu-
nus iudicatus M. C. V. in ciuilibus, in quo
adeo optime se gerit, ut omnes quam pri-
mum ad maiora extollendum exclamant,
omitto eius animi candorem, cum omnibus
notissimus sit; & si eius ingenij alacritatem
describere vellem longior esset sermo, deni-
que illius maxima sapientia omnibus inno-
tescit.

Neque poterit replicare aduersarius,
reassumendo dicta in secundo argumen-
to, dictam consuetudinem regulari, ut
in consuetud. si moriatur, per illa verba
ut superius dictum est, in qua non
solum neptes vocantur, verum
etiam habent ius excludendi amitam,
quoniam dupliciter hoc resoluitur,
primo negando hoc ius exclusionis
fuisse concessum in successione pa-
tris per consuetudinem si moriatur, ut
expresse in hoc Theoremate, secun-
do, dato quod fuerit sancitum ibi, non
agnosco quomodo praticari possit in
linea transversali, cum nihil de hoc fue-
rit expressum in hac consuetudine sed si
moriendi, & illa verba ut superius di-
ctum est, ad hunc casum non referun-
tur, quoniam postquam fuit habitus
sermo de nepotibus, & neptibus, ut ad
successionem admittantur, subiungit
consuetudo, quod si inter descendentes
fratrum pramortuorum adsint feminae;
quæ fratres habeant consanguineos ex-
cludantur, ubi, ita quod si inter ipsos ne-
potes, & pronepotes, & deinceps fratrum
pramortuorum sint feminae, quæ habeant
fratres consanguineos ipsæ mulieres à pre-
missa successione excluduntur, cum fratres
ipsas habeant maritare, sic subsequenter
verba, ut superius dictum est, non refe-
runtur ad neptes respectu amitarum,
sed inter ipsos, & voluit dicere consue-
tudo, sicut in successione patris filia,

non admittitur per existentiam fratris,
sic in successione patris, licet omnes
descendentes ex fratre pramortuo ad-
mittantur, tamen inter eos a huc mili-
tat sexus prerogatiua, ut soror per fra-
trem excludatur, ut denotat casus per
ipsam figuratus sic relatio fit inter ip-
sos descendentes ex fratre pramortuo.

Resoluitur aliud argumentum, scili-
cet si dicta neptis non subingrederetur,
quoad sexum patris, sed solum quoad
locum, utique non succederet, cum filia
defuncti, seu soror, & si in eodem gradu
existens repellitur per fratrem, nam res-
ponsio euidentis est, imò confirmat dicta
in precedenti, videlicet, ideo necesse fuit
expresse sancire, ut dicta neptis admitta-
tur, simul cum patris defuncti, alias da-
ta subingressione, etiam de iure com-
muni, repelleretur, si non tamquam re-
motior, tamquam femina, inde dicimus
non posse trahi ad ius excludendi ami-
tam, quia, ubi voluit dixit.

At Dominus Hodierna ultra progredi-
ditur controuersia 24. dicens non solum
amitam excludi per neptem casu de
quo supra, verum etiam in fortiori, puta
decessit Titius relictis Caio, & Petro fi-
lijs, nec non filia, vnus ex filijs decessit
relictæ filia femina, decessit vltimus re-
lictis dicta filia ex fratre, nec non sorore
dotata, hoc casu indubitanter tenet so-
rorem admitti non posse, sed neptem ex
masculo, eo quod hereditas illius con-
sistebat solum in bonis parentis defun-
cti, à quibus primo loco fuit iam exclu-
sa, fundat suam sententiam num. 13. ex
consuetud. si quis, vel si qua, ubi fit distin-
ctio bonorum à quo latere fuerint ob-
uenta, sic origo attenditur, & cum bo-
na ista peruenta fuerint à patre, à cuius
successione iam fuit exclusa per fratrum
existentiam, non mirum si nunc non
admittatur.

Nihilominus argumentum hoc nul-
lo modo subsistere potest, & antequam
ad responsionem deueniam, quero ab
aduersario, qua ratione dicta amita ex-
cluditur, vel quia fuit exclusa, sic rema-
net perpetuo in successibilis quoad illa
bona, vel quia existit neptis hæc in me-
dio, primo casu licet in materia feudali
plures dixerunt feminam semel exclu-
sam à successione feudi per existentiam
masculi semper talem reputari, ita ut
feudum domino aperiatur, Andreas in
cap. quin etiam Episc. vel Abbas, ubi Bal-
dus, & Aluárot. Ardizon. in summa feudis
par. 3, cap. 137. vers. & quod dico, Blanchus

in *summa feudali tit. de success. feudi vers.*
et el dic quod masculus, *Alexander conf. 29.*
vol. 5. Curtius iunior de feudis par. 3. q. 27.
Bursat. conf. 80. num. 10. lib. 1. Peregr. conf.
17. vol. 2.

Imò magis communis fuit sententia
neque excludi, quia licet in inuestitura
semper masculi dicantur prædilecti in-
telligitur illis existentibus, ita docent
Odofredus in summa titulo, qui possunt suc-
cedere in feudo nu. 10. vers. sed quero, Villa-
lob. verbo filia exclusa per statutum nu. 60.
vbi plures refert, *Hottoman. conf. 29. Mi-*
singer. centuria 5. obseruat. 84. Vucsembec.
conf. 74. & in tract. de feudis cap. 6. nu. 23.
Pistorius practicarum obseruat. de feudis
quest. 36. p. 2. Rosenthal de feudis cap. 7. con-
clus. 96. fol. 179. late, & docte probat
Montan. controuers. forensium cap. 23. per
totum.

At in allodialibus de quibus sermo-
nem facimus non est exclusa, puta filia,
quæ excluditur à successione parentum
per existentiam fratris vigore constitut.
Regni in aliquibus admittitur ad bona
peruenta ad fratrem ex successione, pa-
tris, docet *Minad. in dicta constitut. nu. 62.*
aliique citati à *Fabio de Anna conf. 45.*
num. 72. & 73 Mont. loco cit. num. 9.

Et licet *Præses de Franch. decis. 87. nu.*
7. dicat semper remanere exclusam, in-
telligitur respectiue ad casum de quo
loquitur, scilicet in nostra Ciuitate, in-
qua soror excluditur à successione col-
lateralium, quod non est virtute constit.
in aliquibus.

Et colligitur ex eisdem Doctoribus re-
latis per *Dom. Hodiern. dicta controuers.*
24. num. 18. citat enim Napod. in consuet.
quod autem nu. 302. qui nihil dicit, Ma-
rin. Frecc. ibidem in apostilla incip. nota, qui
loquitur existente altero fratre, ibi, nota
ex ista glosa, quod soror dotata non succedit
fratri in bonis paternis, sed præfatur frater,
& filij fratrum, sic excluditur virtute
consuetud quæ eam repellit à successio-
collateralium per existentiam fratris
consequenter non quia perpetuo est ex

clusa, eodem modo loquitur *Molfes. à*
patre allegatus p. 4. q. 29. n. 16. ideo illam
repellit etiam à successione bonorum
nouiter quæ sitorum.

Vndè soror intantū excluditur, qua-
tenus sumus in nostra Ciuitate, quæ il-
lam nō vocat quoad omnia bona, alias
si ex se admitteretur ad illam successio-
nem, puta in linea transversali in Re-
gno, vbi viget sola constitutio, admitter-
retur, sic corrumpit primum caput.

Si vero pars inquit amitam fore
excludendam non quia primo loco ex-
clusam, sed per existentiam neptis ex fra-
tre, & hoc est in questione, inde procedunt
omnia mentionata, tam in Theo-
remate, quàm in hac appendice.

Neque obstant notata per aduersa-
rium dicta controuersia *24. n. 19. cum seqq.*
vbi conatur probare bona illa adhuc
retinere primam qualitatem, quoniam
haud nego hoc inspectis terminis no-
stræ consuetudinis ad dignoscendum
quis sit admittendus ad bona, si ex linea
patris, vel matris, sed nos non versamur
in his terminis, solum si prius loco ex-
clusa, remaneat perpetua exclusa, & ne-
gauimus, vel si per existentiam neptis
ex masculino, quo capite attento adhuc
admittitur.

Quo vero ad alium casum confide-
ratum per eundem *Dom. Hodiern. à nu.*
33. vers. respectu, & non opus est sermo-
nem instituere, cum à fortiori militens
considerata supra; & si attendenda sit
causa immediata, vel mediata in suc-
cessionem, ultra per ipsum notata, legen-
di sunt Cancer. p. 1. variar. cap. 1. à nu. 45.
cum seqq. Præses de Franch. decis. 666. Reg.
Rouit. conf. 100. Dom. Reg. Cappy. Latro to.
1. consult. 19. & 20. Fontan. de pactis nupt.
claus. 9. glosa unica p. 1. nu. 78. & tomo 1.
decis. 52. & 53. Ricc. decis. 216. par. 2.
Criuel. decis. Dolana 109. à nu. 17.
Peregr. decis. 77. Marta de success. legali p.
1. q. 5. art. 2. à nu. 17. & p. 2. q. 12. art. 2. à
nu. 19. cum sequentibus,

[illegible]

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVMO MNIVM,

Quæ in hoc Tractatu continentur, in ordine Alphabeticò
reductus.

A

ABLATIVI absoluti
important conditionem
theor. 111. num. 22.
fol. 369.

Absolutio iuramenti
non requiritur, quoties
ad fuerit lesio enormis-
sima in contractu se-
cundum aliquos, theor.

99. num. 2. fol. 453.

Sed videas, ibidem n. 6. fol. 454:

Neque requiritur, quoties in contractu ad-
fuerit error, ibidem nu. 5.

Vel si in contractu ad fuerit metus, ibidem,
sed videas nu. 8. fol. 455.

Et tot requiruntur absolutiones, quot sunt
iuramenta interposita, ibidem n. 13. fol. 455.

Absolutio iuramenti petenda erit à Summo Pō-
tifice post incursum periurium, theor. 99.
nu. 20. fol. 457.

Et in hoc assertur observantia nostra Curie
Archiepiscopalis, ibid.

Et in hoc requiritur partis citatio, ibidem.

Absolutio iuramenti petenda erit ab Episcopo
illius, contra quem erit agendum, secundum
aliquos, sed author distinguit, theor. 101. n. 6.
fol. 462.

Absolutio iuramenti conceditur etiam exteris
in nostra Curia Archiepiscopali, ibidem n. 7.
fol. 462.

Absolutio iuramenti antiquitus fiebat etiam
per Reuer. Fabricam S. Petri, quod hodie est
aboleum, ibidem nu. 10. fol. 464.

Actio quod metus non solum datur illum passo,
verum etiam eius heredibus, theor. 85. nu. 1.
fol. 408.

Actiones rei persecutorie aliquæ dantur ad he-
redes non transitorie, ibidem n. 2.

Actio quod metus non solum datur contra infe-
rentem metum, verum etiam contra heredem,

ibidem num. 3.

Datur etiam contra tertium possessorem, li-
cet metus ignarum, ibid.

Verum prius agendum est contra inferentem,
ibidem nu. 8. fol. 409.

Actio quod metus ut detur, oportet, ut passus
sit aliquod damnum, ibidem n. 10.

Et est transmissibilis ad omnes heredem, ibi-
dem n. 11. fol. 410.

Actus potest fieri tempore inhabili, si ad tem-
pus habile conferatur, theor. 65. num. 8.
fol. 330.

Actus præiudiciales minori sunt annullandi, li-
cet ad fuerint solemnitates iuris, theor. 60. n. 6.
fol. 310.

Actio præiudicialis intentata facit suspendere
iudicium prius intentatum, ibidem n. 2.

Actus in dubio validus iudicari debet, theor. 4.
nu. 9. fol. 27.

Actus mera voluntatis non possunt per alium
explicari, theor. 34. n. 14. fol. 152.

Actus tunc confirmatur ex subsequenti ratifi-
catione, quando sola voluntas ratificantis re-
quiritur, theor. 44. n. 35. fol. 220.

Acceptatio absentis requiritur, non obstante ac-
ceptione Notarij, quod ad se obligandum,
theor. 43. n. 17. fol. 212.

Acceptatio donatarij absentis, ex quibus causis
colligi potest, theor. 43. nu. 20. fol. 213.

Actio competens sorori pro paragio est persona-
lis, theor. 23. nu. 1. fol. 115.

Quod procedit etiam attentis terminis con-
suetudinis, ibidem nu. 115.

Actio hypothecaria non datur pro legato an-
tuo, theor. 6. nu. 27. fol. 44. Sed contrarium
nu. 29. fol. 44.

Actio executiva datur pro legato, theor. 5. n. 28.
fol. 144.

Actio queritur cui res fuit promissa, secus in
ultimis voluntatibus, quia attenditur perso-
na contemplata, theor. 6. n. 51. fol. 48.

Acceptilatio facta uni ex correis omnes liberat,

Gggg

theor.

I N D E X

- theor. 10 nu. 40. fol. 269.*
Acquisita contemplatione alicuius ab illo pro-
fecta dicuntur, theor. 21. n. 2. fol. 108.
Acquisita per Baronem ex industria non con-
numerantur inter fructus pro soluendo rele-
uio, theor. 112. nu. 8. fol. 574.
Actio dotis repetenda est communis patri, &
filia in potestate, theor. 115. n. 3. fol. 585.
Actio pro dote promissa datur viro, & non uxori,
licet de equitate posset absq; cessione, ibidē
nu. 20. fol. 589.
Adiutoria debita Baronibus non dantur habentibus
iurisdictionem criminalem tantū, theor. 112. n. 31. fol. 571.
Et dantur habentibus ciuilem tantum, ibidem.
Administratio bonorum interdicta dicitur, declarato
quodam prodigo, theor. 66. num. 7. fol. 333.
Administrator tenetur reddere rationem administrationis,
theor. 69. n. 5. fol. 343.
Administratio prestanda est maiori natu, theor. 109. n. 6. fol. 537.
Adoptiuus feudo non succedit, theor. 107. n. 18. fol. 508.
Secus tamen si feudum fuerit concessum sub tali qualitate, ibid.
Alii tamen dicunt succedere, ibidem num. 20. fol. 509.
Si tamen inuestiens sciebat inuestitum habere filios adoptiuos, & non exceperit, ibidem.
Affectio nō cadit in non natos, & ignotos, theor. 51. nu. 4. fol. 271.
Agens in iudicio ut procurator debet ostendere mandatum, theor. 34. nu. 20. fol. 153.
Imo Iudex ex officio potest obicere, ibidem.
Alienatione prohibita non comprehenditur heredis institutio, theor. 6. n. 13. fol. 42.
Alienationis verbum non extenditur ad actum ultima voluntatis, si tamen fuerit unitum cū verbo vendere, ibidem n. 15.
Alimenta prestanda sunt Monacho, pendente iudicio cum Abbate, theor. 113. num. 16. fol. 578.
Idem dicimus pendente lite inter uxorem, & heredes viri super petitionem quarte, ibidem.
Idem pendente iudicio inter virum, & uxorem super nullitate matrimonij, dummodo soluta fuerit dos, ibidem.
Et procedit etiam in iudicio secunda instantia, ibidem.
Et dantur vsq; ad sententiam, ibidem.
Alimenta prestanda sunt secundogenito, pendente lite cum primogenito, ibidem num. 11. fol. 578.
Alimenta prestanda sunt etiam filio spurio, theor. 110. n. 3. fol. 553.
Alimenta futura non veniunt sub confiscatione, ibidem n. 28. fol. 559.
Alimenta tradita lite pendente non restituntur, dato quod in causa succubisset, ibidem nu. 17. fol. 579.
Licet fuerit data fideiussio de restituendo, ibidem.
Amor paternus à nullo vincitur, theor. 15. nu. 10. fol. 90.
Annus Nouitatus debet esse integer, & si fuerit bissextilis, totus compleri debet, theor. 75. nu. 4. fol. 368.
Et currit de momento ad momentum, ibidem.
Et si defectus fuerit in paucis horis, valebit professio, ibidem.
Dicitur tamen interruptus, si Nouitius steterit in domo per duos, aut tres dies, licet animo redeundi, ibidem n. 16. fol. 371.
Annus incaptus an habeatur pro completo, theor. 35. nu. 3. fol. 154.
Antecedenti destructo, destruitur consequens, & e contra, theor. 51. n. 3. fol. 271.
Antefatum defertur filiis tam primi, quam secundi matrimonij iuxta nostram consuetudinem, theor. 106. nu. 12. fol. 498.
Quod intelligitur existentibus filiis secundi matrimonij, ibidem.
Appellatio non datur à sententia possessorij quoad effectum suspensiuum, theor. 68. nu. 6. fol. 339.
Secus si habeat mixturam proprietatis, ibidem.
Appellatio datur à sententia assistentie, etiam quoad effectum suspensiuum, si fuerit dictum in sententia tam quoad casū vendendi, quam adiudicandi, ibidem n. 8. fol. 340.
Idem dicimus, si fuerit complicata actio aliqua personalis, ibid.
Appellatio suspendit iudicatum, theor. 4. nu. 25 circa medium fol. 29.
Appellatio reducit sententiam ad terminos litis contestate, theor. 80. nu. 13. fol. 395.
Appellatio non suspendit executionem sententie excommunicationis, ibidem n. 1. fol. 459.
Appellatio reducit rem iudicatam ad terminos litis contestate, & iudicatum extinguit, theor. 100. n. 1. fol. 458.
Appellatio à Vicario foraneo fit ad Episcopum, vel Vicarium generalem, theor. 64. n. 9. fol. 325.
Argumentum à contrario sensu validum est in iure nostro, theor. 10. nu. 12. fol. 66. & n. 26. fol. 70.
Argumentum datur in iure nostro ab equiparatis, theor. 14. n. 5. fol. 85.
Sic de pacto ad statutum, ibid.
Argumentum valet ab ordine rubricæ, theor. 14. n. 15. fol. 86.

Ar-

I N D E X

Argumentum ab ultimis voluntatibus ad contractus, an, & quando valeant, theor. 67. nu. 15. fol. 337.

Assensus Domini requiritur in alienatione feudii, ut vassallum cognoscat, theor. 114. n. 11. fol. 582.

Assensus datus per Proregem venditioni rei minoris, supplet etiam solemnitates requisitas in alienatione, theor. 60. n. 13. fol. 310.

Assensus Regis non requiritur in translatione feudi dotalis in beneficium uxoris, si cum assensu fuerit in dotem datum, theor. 56. nu. 11. fol. 294.

Assensus Regis non requiritur in actu, quo conditio feudi fit melior, theor. 57. n. 22. f. 302.

Assensus Regis requiritur, quoties feudum alienatur ab illo, qui caret legitimo successore, ibidem n. 54. f. 531.

Dicitur tamen successorem habere, si iuuenis ille sit, ibidem.

Author enumerat Doctores agentes materiam renunciationis, theor. 42. n. 1. f. 189.

Author considerat rationem, quare femina excludatur per masculum, ubi communem impugnat, theor. 2. n. 19. f. 9.

Auus tenetur dotare neptem ex filio impotente, theor. 108. n. 46. f. 529.

B

B *Amittus restitutus non recuperat bona tertio quaesita, theor. 74. n. 6. f. 364.*

Beneficium non confertur in inuitum, theor. 41. nu. 9. f. 183.

Beneficium vacat per contractum matrimonij, theor. 74. nu. 12. f. 365.

Quod procedit, licet matrimonium fuerit nullum, & contractum, ibidem.

Bona clerici defuncti non sunt immunia à gabellis, theor. 12. n. 14. f. 77.

Bona delata religioso transeunti ad secundam Religionem, huic queruntur, licet prima Religio fuisset incapax, theor. 78. n. 13. f. 386.

Et procedit, licet fuerint delata tempore, quo existerat in prima religione, sub conditione tamen impleta in secunda Religione, ibidem.

Bona fides sufficit ad acquisitionem fructuum, theor. 78. n. 5. f. 389.

Et sufficit, quod absit mala fides, ibidem.

Et locum habet, licet fuerit causata ex iniustis causis, ibidem.

Et nascitur ex titulo putativo, theor. 80. nu. 3. fol. 393.

Bona quaesita per primum Monasterium non transferuntur ad secundum facto transitu per Religiosum ad illud, theor. 78. num. 1. fol. 385.

Sed contrarium plures, ibidem nu. 8. f. 386.

Bona quaesita post publicationem, non compre-

henduntur sub confiscatione, theor. 110. n. 30. fol. 559.

Bona subiecta fideicommissio possunt alienari pro solutione paragi, theor. 25. n. 16. f. 125.

C

C *apitulum Sede vacante poterit concedere licentiam requisitam in renunciatione facta à Nouitio, theor. 64. nu. 3. f. 324.*

Et succedit quoad omnia, quae sunt iurisdictionis ordinariae, ibidem n. 4. f. 324.

Et potest absolvere ab excommunicatione, illasq; inferre, ibidem n. 5. f. 325.

Non tamen succedit quoad ea, quae sunt iurisdictionis delegatae Episcopo, ibidem n. 6.

Capitulum Regis Ladislai an locum habeat in testamento, theor. 67. n. 4. f. 335.

Capitulum sede vacante poterit absolvere à iuramento, theor. 101. n. 9. f. 463.

Cardinales in Ecclesijs suorum titularum possunt absolvere à iuramento, theor. 101. nu. 8. fol. 462.

Gaudent privilegijs Episcoporum in dictis Ecclesijs, ibidem.

Poterunt commutare ultimas voluntates defunctorum, ibidem.

Exercent iura Episcopalia in dictis Ecclesijs, ibidem.

Possunt uti insignijs Pontificijs, ibidem.

Possunt dispensare in voto, ibidem.

Possunt dare in dictis Ecclesijs titularibus primam tonsuram, & ordines minores, ibidem.

Quod quomodo procedat attendenda dispositione Sacrosancti Concilij Tridentini explicatur, ibidem.

Cardinalis succedit feudis secundum sententiam plurimum, theor. 110. n. 14. f. 555.

Casus omissus per statutum remanet sub dispositione iuris communis, theor. 2. n. 32. fol. 11. & theor. 5. n. 25. f. 35.

Casus omissus habetur pro omisso, theor. 58. n. 3. f. 304.

Enumerantur aliqui casus, in quibus non datur talis ommissio, ibidem nu. 4.

Casus nolentiae comprehendit casum impotentiae, theor. 72. n. 15. f. 357.

Causa illa erit attendenda, quae fuit expressa, & non erit altera interpretanda, theor. 63. nu. 3. fol. 320.

Causa coniunctionis sanguinis est potentior omni alia, & omnem aliam accidentariam vincit, ibidem n. 5. f. 320.

Causa illa dicitur coherere dispositioni, quae obligationem inducit, ibidem n. 13. f. 321.

Et principalis, seu finalis dicitur, quae movet animum facientis, ibidem n. 12.

Causa renunciationis per ingressum in Religionem, est perseverantia in illa, ibidem n. 14.

I N D E X

Causa naturalis praeualet accidentali, theor. 104. nu. 20. fol. 478.

Causa finalis dicitur, quae principaliter excitat animum facientis, ibidem n. 4. fol. 474.

Cautio de danda, vel restituenda dote, intelligitur de primo matrimonio, theor. 106. nu. 1. fol. 495.

Cessio iuris feudalis requirit assensum Regis, theor. 114. n. 10. fol. 581.

Quod locum non habet, quoties cessio fieret ipsimet feudatario, ibid.

Cessante causa cesset effectus, theor. 61. nu. 3. fol. 312.

Et quomodo procedat, theor. 63. n. 2. fol. 319.

Citatio partis non requiritur, quando fit absolutio ad finem agendi tantum, sicut non requiritur, quando agitur de leui prauidicio, theor. 98. nu. 14. fol. 555.

Secus ad finem rescindendi contractum, quia tunc requiritur, ibid. n. 17. fol. 456.

Neque requiritur in sententia declarante, aliquem incidisse in excommunicationem, quando factum est notorium, ibid. n. 18.

Citatio facta die feriata, ut compareat die non feriata non tenet, theor. 65. n. 9. fol. 330.

Citatus ad locum non totum, non tenetur comparere, theor. 84. n. 8. fol. 405.

Citatio filiorum legitimorum, & naturalium non requiritur in legitimatione filij naturalis, theor. 8. n. 42. fol. 61.

Citatio facta domi sufficiens est, si citandus latitaret, ne possit citari, theor. 34. n. 11. fol. 151.

Citatio facta domi an constituat debitorem in mora, quid in prauidicialibus, ibid. n. 10.

Citatio an requiratur, ut aliquis prodigus declaretur, theor. 66. n. 8. fol. 333.

Citatio tam de iure communi, quam Regni fit ad locum solite habitationis, theor. 33. nu. 3. fol. 150.

Citatio quando possit incipere à procuratore, theor. 34. nu. 9. fol. 151.

Clausula illa apposita in instrumento (non ni dolo, sed sponte) nihil operantur ad exclusionem metus, theor. 94. n. 6. fol. 441.

Clausula (cum effectu) operatur, ut promittens factum alienum teneatur, theor. 103. nu. 3. fol. 470.

Clausula, qualitercumque; & quomodocumque; omnia comprehendit, theor. 56. n. 18. fol. 296.

Clausula (omni meliori modo) generaliter conualidat actum, theor. 63. n. 10. fol. 321.

Clerici non ligantur nostris consuetudinibus, tam actiue, quam passiue, theor. 12. num. 4. fol. 75.

Clerici utuntur nostra consuetudine excludente feminas ab hereditate parentum, ibidem nu. 6. fol. 75.

Clerici non amittunt iura agnationis, ibidem nu. 8. fol. 75.

Clericus non est capax successionis feudi, theor. 107. n. 2. fol. 504.

Quod procedit, licet sit in minoribus, ibidem num. 5.

Poterit tamen re integra habitum dimittere, & succedere, ibidem n. 7.

Et dicitur habitum dimittere re integra, quoties non esset mota questio, seu facta petitio per alium proximiorum pro successione feudi, ibidem.

Verum est assignanda dicto Clerico aliqua dilatio temporis ad deliberandum, si velit habitum dimittere, vel illum retinere, ibid.

Clericus inuestitus à Principe de feudo, coram illo conueniendus erit pro feudo, ibidem n. 6. fol. 504.

Et procedit licet feudum esset improprium, puta si non praestaretur personale seruitium, ibidem.

Quod non seruatur in Regno nostro, & si loco seruitij praestetur ad hoc, ibid.

Cogitare de morte est tristis euentus, theor. 44. nu. 2. fol. 214.

Collatio beneficij vacaturi facta tertio non tenet, theor. 44. n. 5. fol. 214.

Collatio quare fuit introducta, tam in filiis in potestate existentibus, quam emancipatis, theor. 104. n. 2. fol. 474.

Collatio non datur nisi in casibus à iure expressis, ibidem n. 7. fol. 475.

Collatio non recipit extensionem ex paritate rationis, ibidem n. 9.

Collatio de iure antiquo tunc in dote dabatur, quando pater ab intestato decebat, ibidem nu. 17. fol. 477.

Collatio locum habet inter descendentes, ibidem nu. 18.

Collatio in multis causis cessat ex coniecturata mente parentis, & in alijs datur propter seruandam aequalitatem, ibidem nu. 24. fol. 479.

Collatio fuit introducta ad seruandam aequalitatem, theor. 46. n. 40. fol. 234.

Et cessat, quando bona illa non reperiuntur in posse conferentis, ibidem n. 41. fol. 231.

Et non datur, nisi in casibus à iure expressis, ibidem n. 42.

Et locum habet inter descendentes succedentes ascendentibus, ibid.

Quid in successione auiae, & quid attentata nostra consuetudine, ibidem n. 35. fol. 234.

Quid si dos habita per matrem fuerit consumpta, ibidem n. 38. fol. 231.

Collatio cessat, quoties res quaeritur filio post mortem patris, theor. 109. n. 28. fol. 543.

Sic etiam cessat, quoties filius se abstinuit ab hereditate patris, ibidem nu. 33. fol. 544.

Sic etiam potest per patrem prohiberi, ibid. nu. 40. fol. 545.

Im-

I N D E X

Immo etiam ex coniecturis colligi potest talis prohibitio, ibidem.
Collatio definitur, ibidem n. 27. f. 543.
Coloni Ecclesie non gaudent illius immunitate, theor. 56. n. 21. f. 297.
Compromissum factum in duos cum facultate eligendi tertium in casu discordie, non explicato illo tertio non tenet, theor. 67. num. 13. fol. 337.
Compromissum dicitur necessarie factum, licet libenter si poterat ad illud faciendum adstringi, theor. 69. n. 2. f. 342.
Compromissum faciendum inter cõiunctos: ir- tute statuti, non intelligitur pro unica vice tantum, theor. 106. n. 23. f. 500.
Compromissum fieri potest sine assensu super quantitate vite, & militie, theor. 114. n. 12. fol. 582.
Sic neq; super feudum, ibid.
Conditio adiecta legato de non ingrediendo in Religionem, tenet secundum plures, theor. 63. nu. 24 fol. 322.
Conditio habens tractum successuum non im- pletur unico momento, theor. 73. n. 2. f. 360.
Conditio nullum producit effectum, nisi secuto impleto, ibidem n. 4.
Inducit formam necessariam, ibid.
Et unico momento impletur, ibid.
Et tanquam quid facti non presumitur, ibi- dem n. 8. f. 361.
Conditione defecta fingitur contractum nun- quam fuisse factum, theor. 79. nu. 12. f. 390.
Conditio implenda est in forma specifica, theor. 72. n. 6. fol. 355.
Quod non procedit, si solus effectus fuerit consideratus, ibid.
Conditio suspendit actum, & in hoc differt à modo, ibidem n. 16. f. 357.
Conditio dicitur adimpleta per unicum actum, & sufficit semel illam adimplere, theor. 3. nu. 22. fol. 21.
Conditio sine filijs non dicitur defecta per existentiam filij adoptiui, theor. 108. nu. 21. fol. 509.
Conditio nihil ponit in esse, theor. 32. num. 18. fol. 146.
Conditio dicitur impleta per unicum actum, theor. 39. nu. 10. fol. 175.
Conditio de nubendo an debet intra triennium adimpleri post mortem testatoris, ibidem num. 13.
Conditio potest apponi legato de non nubendo cum certo genere personarum, & è contra, theor. 36. n. 16. fol. 161.
Conditio disiunctiva resoluitur in copulatiuam fauore filiorum, ibidem n. 11. fol. 262.
Conductor domus potest repetere melioratio- nes in re factas, theor. 111. n. 17. f. 567.
Confessio facta per creditorem in testamento

fuisse sibi satisfactum, non probata aliunde solutione, operatur legatum liberationis, theor. 68. n. 2. fol. 339.
Idem dicimus, si dicat se debere, ibidem nu. 3.
Confessio facta in beneficium presentis, habet naturam contractus, theor. 68. n. 4. f. 339.
Confessio extrajudicialis facta parte absente, nullam producit actionem, secus in liberan- do, theor. 43. n. 12. fol. 197.
Confessio facta in tormentis absque indicijs non conuallidatur ex superuenientia illorũ, theor. 44. nu. 23. fol. 218.
Confessio facta parte absente poterit reuocari, theor. 90. n. 8. fol. 426.
Confiscatio non extenditur ad iura in futurum debita, vel sub conditione, theor. 110. nu. 29. fol. 559.
Et si illa iura futura habeant causam de præterito, ibid.
Congruitas dotis non attenditur respectu legiti- mæ, sed si digno fuerit nupta, theor. 15. n. 11. fol. 90.
Coniunctio realis operatur ius non decrescendi, theor. 50. n. 29. fol. 266.
Coniunctio consideratur etiam in legato quan- titatis, theor. 52. n. 5. fol. 277.
Coniux non solum potest debitum reddere, sed etiam petere pendente lite de validitate ma- trimonii, theor. 4. n. 26. fol. 28.
Consensus requisitus à principio in contractu, illum non confirmat, si subsequatur, theor. 93 nu. 14. fol. 438.
Consensus tertij requisiti in renunciatione, de- bet esse expressus, theor. 45. n. 7. fol. 222.
Et debet esse usque ad mortem, ibidem num. 221.
Consentire dicitur, qui non prohibet, cum posset prohibere, theor. 46. n. 31. fol. 233.
Consensus subsequens confirmat actum à prin- cipio nullum, si requiritur ob sui interesse tantum, theor. 44. n. 14. fol. 217.
Consensus præstitus alienationi rei subiectæ fi- deicommissio, non nocet alijs venientibus ex propria persona, theor. 40. n. 11. fol. 178.
Consensus an de nouo requiratur facta dispen- satione per Summum Pontificem circa ma- trimonium nullitèr contractum, vel sufficiat renouari internè, theor. 4. n. 27. fol. 29.
Consensus alicuius requisitus, & iniuste dene- gatus, potest per Superiorem suppleri, theor. 14. nu. 11. fol. 326.
Consilium Oltradi 21. locum habet, & si fue- rit adiecta ratio conseruationis in familia, theor. 3. n. 38. fol. 23.
Consortis litis gaudet priuilegio consortis, theor. 37. nu. 3. fol. 164.
Consuetudines nostræ, quod cessent existente pa- tre, vel matre in medio, quomodo procedat, theor. 16. nu. 10. fol. 94.

Con.

I N D E X

- Consuetudo** Si moriatur respicit bona, non personas, theor. 11. n. 12. fol. 76.
Et dicitur fauorabilis non solum respectu agnatorum, verum etiam defuncti, ibidem nu. 16. fol. 77.
- Consuetudines** nostrae restringentes facultatem disponendi de bonis antiquis, non arctant ciues in contractu, theor. 8. n. 26. fol. 58.
Consuetudines nostrae dicuntur ciuium pactio- nes, theor. 14. nu. 12. fol. 56.
- Contemplata** dicitur propria persona in dubio, & non aliena, theor. 21. n. 11. fol. 110.
- Contractus** quando dicitur diuiduus, vel indiuiduus, theor. 37. n. 8. fol. 165.
- Contractus** dolo factus est nullus, theor. 95. n. 1. fol. 442.
- Contractus** bonae fidei nulli sunt ipso iure, si dolo in illis interuenierit, theor. 98. num. 2. fol. 450.
- Contractus** dolosus potest approbati per patientem dolum, ibidem n. 11. fol. 451.
- Contractus** bonae fidei in nihilo differt cum contractu stricti iuris respectu doli de iure Canonico, ibidem n. 17. fol. 452.
- Contractus** usurarius remanet validus pro quantitate vere praestanda, theor. 88. num. 2. fol. 417.
Sed contrarium n. 2. fol. 419.
- Contractus** continens pactum à iure reprobatum, non vitatur, sed rejicitur pactum, ibidem nu. 3.
- Contractus** quando dicatur diuiduus, vel indiuiduus, vel pro parte possit approbati, pro alia reprobati, ibidem n. 19. fol. 421.
- Contractus** factus cum procuratore reuocato tenet, si reuocatio non fuerit intimata, theor. 90. nu. 11. fol. 426.
- Contractus** ratificatur per subsequentem receptionem quantitatis in illo contentae, theor. 93. nu. 9. fol. 437.
- Quod procedit ex sola petitione facta in iudicio, ibid.*
Inde dicitur ratificatus contractus emptio- nis, & venditionis per subsequentem receptionem pretij, ibid.
- Contractus** factus sub conditione non potest reuocari pendente conditione, theor. 67. nu. 14. fol. 337.
- Contractus** fieri possunt in testamento, theor. 68. nu. 1. fol. 338.
Et non reuocatur illo reuocato, ibid.
- Contractus** iuratus comprehenditur sub quacumque dispositione, theor. 60. n. 4. fol. 309.
- Contractus** emptiois non dicitur perfectus ante scripturam, si de illa fuerit conuentum, & quomodo procedat, theor. 43. n. 31. fol. 202.
- Contractus** ex conuentione legem accipiunt, theor. 108. n. 19. fol. 509.
- Contractus** potius dicitur censualis, quam emphyteuticus in dubio, theor. 6. num. 22. fol. 43.
Limitatur fauore Ecclesiae, ibidem n. 23.
- Contractus** factus per prodigum ante interdictionem administrationis validus est, theor. 66. nu. 8. fol. 333.
- Contrahens** scienter incestas nuptias, amittit dotem, antefatum, omneque lucrum, theor. 36. n. 19. fol. 162.
Sed si fuerit minor restituitur in integrum, ibidem.
- Contrahens** in aliquo loco debet adhibere solemnitates illius loci, theor. 13. n. 8. fol. 80.
- Contrahens** matrimonium in gradu prohibito ignoranter, licet postea scienter cohabitaret, non incidit in penam, theor. 38. n. 10. fol. 169.
- Contrahentes** matrimonium absque denunciationibus peccant mortaliter, theor. 5. num. 15. fol. 34.
- Copula** carnalis non interdicitur coniugibus pendente lite super matrimonio, theor. 4. nu. 15. fol. 28. & theor. 5. n. 4. fol. 33.
Immo restituitur coniux, si fuerit illa spoliatus, ibidem n. 17.
- Correctio** non datur, nisi in casibus à iure expressis, theor. 7. n. 7. fol. 50.
- Creditor** sub conditione non est proprie creditor, theor. 47. n. 13. fol. 242.
- Creditor** venditoris non poterit agere recta via contra emptorem, cum pacto illis soluedi pretium, de rigore iuris, secus de equitate, theor. 43. n. 19. fol. 198.
- Creditor** non potest agere ante tempus, aliàs exceptione repellitur, theor. 43. n. 6. fol. 195.
Et procedit etiam in Fisco, ibid.
Poterit tamen agere ante tempus, ut illo adueniente soluat, si dilatio fuerit legis, ibidem nu. 5. fol. 195.
- Creditor** sub conditione creditor vocatur, theor. 108. nu. 57. fol. 531.
Ei est intimandus in confessione inuentarij, ibidem nu. 59.
- Creditor** non sibi praeiudicat petendo centum à suo debitore, si consequi debet biscentum, theor. 28. n. 3. fol. 132.
- Creditor** poterit retinere rem nulliter traditam pro suo credito, theor. 111. n. 4. fol. 564.

D

- D**Are verbum importat donationem, theor. 104. nu. 15. fol. 477.
- Debitor** dicitur constitutus in mora, ed ipso, quod creditor dixerit ei, pecunia indigeo, theor. 33. nu. 3. fol. 147.
- Debitor** non potest soluere cedenti creditori post factam cessionem, habita scientia cessionis, theor. 34. n. 6. fol. 150.
Et quae scientia requiratur, ibid.

De:

I N D E X

Debitor an, & quando dicitur in mora constitutus per solam scientiam, ibidem num. 8. fol. 151.

Debitor excusatur à mora, quoties habuerit difficultatem soluendi, theor. 35. n. 5. fol. 155.

Debitor tenetur reddere pecuniam in illa specie, de qua pactus fuit, ibidem n. 6. fol. 155.

Et si nullum intercesserit pactum, in qua specie, ibid.

Sic excusatur, si non inuenerit in illa specie, de qua pactus est, ibidem n. 8. fol. 155.

Debitor excusatur à mora propter impotentiam soluendi, & si promissio fuerit iurata, ibidem nu. 9. fol. 156.

Secus tamen si difficultas superueniat post moram commissam, ibidem n. 13. fol. 157.

Debitor excusatur à mora, quando non adest persona, cui possit soluere, ibidem num. 15. fol. 157.

Quod non habet locum, si mora per prius fuisset contracta, ibid.

Debitor excusatur si soluerit alteri, quam vero creditori, Iudicis tamen iussu, ibidem num. 17.

Quod intelligitur, si mora non præcesserit, ibidem.

Debitor præscribit quantitatem debitam, stante statuto, ut creditor intra certum tempus petat, theor. 36. n. 6. fol. 159.

Debitor in diem potest soluere creditori invito ante diem, theor. 47. n. 7. fol. 240.

Quid si debitum sit sub die incerta, ibidem nu. 12. fol. 241.

Debitor in diem certam soluens ante illum, non potest repetere tanquam indebitè solutum, ibidem nu. 15. fol. 242.

Secus si esset sub conditione, ibid.

Debitor soluendo procuratori creditoris non liberatur, nisi secuta ratificatione principalis, theor. 43. n. 13. fol. 211.

Debitor paternus liberatus à filio viuente patre, adhuc tenetur, licet filius effectus sit heres patris, theor. 44. n. 22. fol. 218.

Debitor Fisci nequit non acquirere in præiudicium Fisci, theor. 41. nu. 13. fol. 184.

Sic neq; potest repudiare querendum ex pacto in præiudicium creditorum, ibidem n. 15. fol. 185.

Debitor an possit non acquirere in præiudicium creditorum ex causa onerosa, ibidem nu. 18.

Debitor non liberatur per simplicem solutionem factam creditori, nisi illa irrevocabiliter acquiratur creditori, theor. 103. num. 7. fol. 470.

Debitor soluens pupillæ Iudicis autoritate intervenientem, consequitur plenissimam liberationem, theor. 52. n. 10. fol. 315.

Debitor sub conditione soluens ante illius aduentum, repetit tanquam indebitè solutum,

ibidem num. 12. fol. 289.

Debitor dicitur, qui clarè liquet, theor. 10. n. 4. fol. 109.

Debitor dicitur in mora si non fuerit interpellatus à creditore ob reverentiam, quam præstare tenebatur, theor. 86. n. 13. fol. 413.

Debitum necessarium dicitur, quod sine facto proprio descendit, secus voluntarium, theor. 115. nu. 7. fol. 586.

Decretum Iudicis in alienatione rei pupillaris est interponendum cum discussione causæ, theor. 82. n. 13. fol. 400.

Definitio rei tradenda est, ut perfectè illa cognoscatur, theor. 42. n. 1. fol. 190.

Delictum magis consideratur in committendo, quam omittendo, theor. 36. n. 22. fol. 162.

Delictum in dubio non præsumitur, theor. 4. nu. 8. fol. 27.

Delictum in dubio non præsumitur, theor. 94. nu. 1. fol. 439.

Delictum unus non debet alteri præiudicare, theor. 39. n. 15. fol. 175.

Denunciationes præsumitur fuisse interfectas ex diuturnitate temporis, theor. 5. num. 34. fol. 37.

Depositarius utens re deposita, committit furtum, theor. 79. n. 18. fol. 391.

Sed non tenetur restituere usuras ex illa re perceptas, theor. 75. n. 8. fol. 369.

Descendentium appellatione non solum veniunt orti ex masculis, verum etiam ex feminis, theor. 7. n. 17. fol. 51.

Descendentes ex feminis respectu aui materni, dicuntur cognati, theor. 46. n. 50. fol. 347.

Determinatio respiciens plura determinabilia, eodem iure determinat, theor. 2. num. 11. fol. 8.

Desiderium mortis in iure nostro reprobatur, quid in foro conscientie, si desiderium sit propter bona, theor. 44. n. 4. fol. 214.

Dicta in principio cuiusdam dispositionis, censentur repetita in sequentibus, theor. 1. nu. 12. fol. 8.

Dictio (omnis) nihil excludit, theor. 82. num. 2. fol. 395.

Dictio (alius) est repetitiva similium, theor. 100. nu. 10. fol. 476.

Dictio de bonis in nostra consuetudine stant potius loco taxationis, quam demonstrationis, theor. 23. n. 8. fol. 117.

Dictio (de) non inducit hypothecam, ibidem num. 10.

Dictio (super) importat hypothecam, ibidem nu. 14. fol. 118.

Dictio, super, inducit hypothecam, theor. 113. nu. 7. fol. 576.

Dictio, omnis, est uniuersalis, omnia comprehendens, theor. 2. n. 36. fol. 12.

Dictio, &, non sèper copulat, theor. 2. n. 52. f. 15

Dictio

I N D E X

- Diffio, in perpetuum, restringitur ad vitam vocatorum, theor. 3. n. 34. fol. 23.**
- Diffio super inducit hypothecam, theor. 6. n. 33 fol. 45.**
- Diffio de originem denotat, ibidem n. 36.**
- Diffio nihil est uniuersalis negatiua, theor. 8. nu. 3. fol. 53.**
- Diffio iquali est significatiua improprietas, theor. 11. n. 11. fol. 73.**
- Diffio donec suspendit actum, & conditionem importat, theor. 50. n. 2. fol. 260.**
- Diffio hoc amplius inducit repetitionem precedentium, ibidem n. 21. fol. 264.**
- Diffio dum importat conditionem, theor. 32. nu. 17. fol. 146.**
- Diffio omnis est uniuersalis, theor. 65. num. 3. fol. 332.**
- Diffio nullius momenti non importat nullitatem ipso iure, theor. 92. nu. 11. fol. 441.**
- Diffio omnino comprehendit omnes casus, theor. 88. n. 7. fol. 418.**
- Diffio nullius est uniuersalis negatiua, ibidem num. 8.**
- Diffio negatiua coniuncta cum aliquo verbo, verificatur in qualibet minima parte, ibidem num. 10.**
- Diffio quatenus aliquando significat incertitudinem, aliquando conditionem, theor. 49. nu. 24. fol. 244.**
- Diffio vel cadit inter diuersa, & est alternatiua, theor. 85. n. 6. fol. 244.**
- Diffio dum importat conditionem, theor. 41. nu. 31. fol. 187.**
- Diffio pro ostendit causam finalem, theor. 63. nu. 17. fol. 321.**
- Diffio nullius momenti importat nullitatem ipso iure, theor. 98. nu. 4. fol. 451.**
Idem dicimus in dictione nullum, ibid.
- Diffio debet importat necessitatem, theor. 20. nu. 4. fol. 10.**
- Dies apposita interpellat pro homine, theor. 31 nu. 9. fol. 143.**
Et procedit, licet dies fuerit apposita per statutum, theor. 28. nu. 10. fol. 144.
Et quid in pœnalibus, vide verb. interpellatio.
- Dies apposita in aliquo contractu, intelligitur de proxima, theor. 106. nu. 2. fol. 495.**
- Dies mortis non inducit conditionem secundum plures in contractibus, ibidem n. 11. fol. 289.**
- Dies mortis apposita in donatione, operatur solum dilationem temporis, ibidem num. 15. fol. 290.**
- Differentia inter metum, & dolum, theor. 83. nu. 3. fol. 401.**
- Dispensatio est stricti iuris, theor. 43. num. 13. fol. 197.**
- Dispensatio dicitur interuenta ex diuturnitate temporis, theor. 5. nu. 36. fol. 35.**
- Dispensatio denegatur illis, qui contraxerunt matrimonium in gradu prohibito absq; denunciationibus, theor. 5. nu. 14. fol. 34.**
- Dispensatio est stricti iuris, sed large interpretatur in materia fauorabili, theor. 65. nu. 13. fol. 331.**
- Dispensatus ad ordines, intelligitur de minoribus tantum, ibidem n. 2. fol. 332.**
Secus si fuerit dispensatus ad omnes ordines, ibidem.
- Disponere est actus relatiuus proprie ad ultimas voluntates, theor. 6. n. 10. fol. 41.**
Aliquando refertur etiam ad contractus, & attenditur subiecta materia, ibidem num. 11. fol. 42.
- Dispositio extenditur ad casum non cogitatum, theor. 6. nu. 21. fol. 43.**
- Dispositio ampliatur, & restringitur iuxta præfationem, vel titulum, theor. 14. nu. 15. circa medium fol. 86.**
- Dispositum in uno ex equiparatis, dicitur dispositum in altero, theor. 7. nu. 12. circa medium fol. 50.**
- Dispositio extenditur de casu proprio ad improprium propter seruandam honestatis causam, theor. 7. n. 14. fol. 51.**
- Dispositio restringitur, & ampliatur ex ratione ibi assignata, theor. 5. nu. 10. fol. 33.**
Et lata in uno casu, extenditur ad alium ex identitate rationis, ibidem n. 11. fol. 43.
- Dispositio corrumpit ob defectum solemnitatis requisita de forma, theor. 44. n. 18. fol. 218.**
- Dispositio quantumuis generalis non comprehendit actum factum ex causa necessaria, theor. 17. n. 10. fol. 97.**
- Dispositio regulanda erit secundum ius, theor. 51. nu. 5. fol. 271.**
- Dispositum in uno ex equiparatis, dicitur dispositum in altero, theor. 98. n. 6. fol. 451.**
- Distributiones quotidiana non veniant appellatione fructuum, theor. 112. nu. 4. fol. 573. & theor. 57. nu. 18. fol. 301.**
- Doctor recitans plures sententias, dicitur ultimam approbare, theor. 107. n. 15. fol. 507.**
- Doctor obligatus legere per aliquod tempus, ut dignitatem consequatur, dicitur satisficisse, si legerit per tempus interpollatum, theor. 75 nu. 8. fol. 369.**
- Dolum iura nostra abhorrent, theor. 95. num. 1. fol. 442.**
Datur illius definitio, ibid.
- In dubio tamen non præsumitur, ibidem num. 2.**
Quod fallit, si venditor rei non exprimat vitium latens in re vendita, ibid.
- Dolus dicitur adesse in contractu, quoties fuerit dictum mendacium, theor. 95. n. 4. fol. 442.**
Sic quando adfuerunt nimie persuasiones, ibidem.

Idem

I N D E X

- Idem si contrahens non expresserit qualitatem sue personæ, cum fuerit privilegiatus, ibidem*
- Idem dicimus, si fuerint appositæ inusitatae cautele, ibidem*
- Dicitur etiam adesse ex vicinatione ætuum, ibidem*
- Et à fortiori procedit, quando contractus fieret absq; solennitatibus à iure requisitis, ibid.*
- Dolus dicitur adesse, quoties venditor frumenti sciuerit illius pretium, quam primum fore diminuendum, ibidem n.5. fol.443*
- Idem dicimus, si contractus fuerit factus clandestine, ibidem nu.6*
- Sic si fuerit factus in loco valde remoto, ibid.*
- Vel si fieret cum persona odiosa, puta vitrico, ibidem*
- Sicut etiam si adfuerit in contractu lesio enormis, vel enormissima, ibidem*
- Dolus nō reddit contractum stricti iuris nullum ipso iure, theor.98.nu.7. fol.451.*
- Dolus incidens in contractu, non reddit nullum ipso iure, ibidem n.14. fol.452*
- Domicilium non contrahitur sola habitatione, sed animo, theor.13.num.2. circa medium fol.79*
- Dominus directus dicitur remisisse caducitatem incursum per vassallum, recipiendo seruitia feudalia, theor.28.n.7. fol.133*
- Idem dicimus respectu emphyteute, ut dicatur remissa caducitas per receptionem canonis, ibidem n.8. fol.134*
- Quid in Prelato Ecclesia, ibidem*
- Dominus directus est Iudex competens, quoties est questio de feudo inter duos vassallos, theor.114.n.15. fol.582*
- Donans non tenetur de euictione donatario, theor.43.n.20. fol.198*
- Secus tamen si incipiat à promissione, ibidem*
- Donans egressus è Religione restituitur ad bona donata, theor.63.n.16. fol.321*
- Donare dicitur qui debitorem liberat, theor.43 nu.2. fol.195.*
- Donatarius post mortem coniugum, admittitur ad bona primi morientis, theor.50. num.34. fol.267*
- Donatarius non dicitur acquirere sibi, & heredibus, theor.55.n.4. fol.288*
- Inde mortuo ante donantem extinguitur donatio, si facta fuerit post mortem, sed Authori displicet, ibidem*
- Dona missa sponse, viri tamen contemplatione, ipsi acquiruntur, theor.21.n.5. fol.108*
- Donatiua solita dari domino non veniunt sub locatione fructuum, theor.112.n.6. fol.573*
- Neq; connumerantur inter fructus, ibidem n.8. vers. & in nostris terminis, fol.574*
- Donatio facta in testamento dicitur causa mortis, theor.68.n.5. fol.339*
- Donatio remuneratoria secundum aliquos non datur, theor.70.n.1. fol.345*
- Donatio remuneratoria non reuocatur ob ingratitudinem commissam, ibidem n.4. f.346.*
- Neque rescinditur occasione metus, ibidem nu.17. fol.348.*
- Et in illa locus datur euictioni, ibidem n.21. fol.349*
- Donare consanguineis, & amicis est instinctus nature, theor.68.n.6. fol.346*
- Donatio inter patrem, & filium ex causa meritorum valet, theor.70. n.20. fol.349.*
- Donatio contemplatione matrimonij non potest reuocari ex capite ingratitudinis, theor.105. num.31. fol.490*
- Neque poterit per filium patri retrocedi, ibidem.*
- Donantis voluntas, & mens attenditur in interpretatione dubij consistentis in donatione, ibidem nu.25. fol.489*
- Donatio facta per patrem filio non subiacet collationi, si fuerit simplex, theor.104. num.1. fol.473*
- Donatio inter patrē, & filiam familias ex causa dotis valida est, theor.46.n.37. fol.234.*
- Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum est inualida etiam quoad bona presentia, theor.86.nu.11. fol.419*
- Limitatur, si adsit dictio omni meliori modo, ibidem*
- Donatio facta Titio non comprehendit heredes, nisi in specie fuerit de illis facta mentio, theor.105.nu.13. fol.484*
- Limitatur in donatione contemplatione matrimonij, ibidem*
- Donatio facta patri, & uni ex filiis non comprehendit alios, ibidem n.15. fol.485*
- Donatio facta Ecclesie sub conditione de faciendo, non resoluitur ob non adimplementum, sed agi poterit ad implendum, theor.46.num.14 fol.160*
- Donatio facta sponse futura cum pacto, ut sortiatum effectum constante matrimonio nulla est, theor.65.n.7. fol.330.*
- Donatio adhuc remanet inter viuos, licet adfuerit pactum de non reuocando, theor.6.nu.26. fol.44*
- Donatio simplex facta filio familias confirmata per mortem non venit in collationem, theor.109.n.29. fol.543*
- Donatio non connumeratur inter contractus, ibidem nu.6*
- Donatio inter patrem, & filiam in potestate tenet ex causa dotis, theor.24.n.12. fol.121*
- Donatio non connumeratur inter contractus, theor.98.nu.15. fol.452*
- Donatio potius dicitur inter viuos, quam causa mortis fauore coniunctionis, theor.63.num.8 fol.320*

Hhhh

Do.

I N D E X

Donatio causa mortis fit irrevocabilis propter heredis mentionem, ibidem nu. 9
Et facit transitum in donationem inter vivos ob pactum appositum de non revocando, ibidem nu. 11. fol. 321
Donatio inter vivos non facit transitum in donationem causa mortis ob pactum appositum de revocando, ibidem n. 26. fol. 323
Neq; revocatur revocato testamento in illo confecta, ibidem nu. 28
Donatio causa mortis est revocabilis, si fiat in testamento, licet ad sit pactum irrevocabilitatis, ibidem n. 27
Donatio efficit actualem donationem, theor. 13. n. 35. fol. 202
Donatio causa mortis non potest effici nudo pacto, theor. 43. n. 52. fol. 206
Donatio ut valide perficiatur requirit presentiam donatarii, ibidem n. 57. fol. 207
Et in dubio non presumitur donatarii presentia, ibidem
Licet secundum aliquos non requiritur presentia, theor. 43. n. 3. fol. 209
Et iuramentum supplet defectum presentiae secundum plures, ibidem fol. 209.
Donatio facta absenti non convalescit secuta ratificatione, theor. 43. nu. 7. fol. 210
Donatio non perficitur, eo quod donans responsum dederit, mihi placet, si praesens non fuerit, ibidem n. 8. fol. 111
Donatio facta absenti Notario stipulante requirit ratificationem, ibidem nu. 9. & nu. 14. dicitur contrarium, ibidem
Donatio contemplatione matrimonij facta per patrem filio, dicitur simplex, ideo non subiacet collationi, ibid. nu. 2
Alij tamen distinguunt inter matrimonium certum, & incertum, ibidem
Donatio facta contemplatione matrimonij evanescit illo non secuto, ibidem num. 5. fol. 475
Donatio inter patrem, & filiam in potestate non valet etiam ex causa dotis, ibidem n. 16. fol. 477
Donatarius quam actionem habeat adversus primum donatarium pro re donata, theor. 105. nu. 17. fol. 487
Donatarius secundus praefertur primo, licet Notarius pro illo primo absente fuerit stipulatus, theor. 43. nu. 19. fol. 212
Donans in dubio non dicitur cogitasse de liberis, theor. 52. nu. 6. fol. 266
Quod secus est, si donatio fiat tempore, quo matrimonium contrahitur, ibidem
Donans potest apponere pacta, quae velit in donatione, in actu tamen donationis, theor. 24. nu. 1. fol. 119
Dos data filiae naturali ultra ratam debitam, non potest minui constante matrimonio per

filios legitimos, & naturales, theor. 47. nu. 31 fol. 245
Et quare non potest minui constante matrimonio, ibidem n. 30. fol. 245.
Dos data mulieri per sponsum imputatur in portionem paragi illi debiti per fratrem, si data fuerit ipsius contemplatione, theor. 21. nu. 1. fol. 108
Dos nunquam comprehenditur sub generali fideicommissio, theor. 24. n. 14. fol. 122
Dos promissa secundum aliquos non venit appellatione dotis, theor. 108. n. 17. fol. 522
Dos data ab avo nepti, dicitur data sui contemplatione, & non patris, theor. 21. num. 12 fol. 110
Dos profectitia non reddit ad patrem, mortua filia cum liberis, theor. 46. num. 29. fol. 233
Dotis promissio metu facta est ipso iure nulla, theor. 92. nu. 9. fol. 434
Dotis nomen matrimonio convenit, non concubinatu theor. 7. n. 8. fol. 50
Dotis sermo intelligitur pro unica vice tantum, theor. 39. nu. 8. fol. 174.
Dos constituenda erit filiae Iudicis officio, & alij dicunt iure actionis, theor. 15. num. 13. fol. 90
Dos est ius uniuersale, theorem. 13. num. 16. fol. 82.
Dotans mulierem poterit apponere pacta sibi visa, si fuerit extraneus, theor. 24. num. 2. fol. 120
Dubitatio equiparatur ignorantiae, theor. 4. nu. 22. fol. 29

E

E*TAS* mentionata in aliquo actu attenditur secundum dispositionem iuris municipalis, non communis, theor. 51. num. 16. fol. 273.
*A**Equalitas in omnibus est seruanda, theor. 76. nu. 6. fol. 375*
Eiectus de Religione tenetur se corrigere, ut possit iterum ad Religionem admitti, licet Authori displiceat, theor. 76. num. 4. fol. 375
Sed non tenetur ad precepta, & ieiunia Religionis, ibidem nu. 5
Neq; est exemptus a voto paupertatis secundum plures, ibidem
Sed si fuerit de Religione Minimorum, non tenetur ad votum vite Quadragesimalis, ibidem
Eiectus de Religione, non potest iterum introire inuito Superiore, theor. 76. num. 7. fol. 376
Quod non procedit, si fuerit emendatus, ibidem.

I N D E X

Potest tamen cogi à Superiore ad inquirendum, *ibidem* nu. 8.
 Et cui acquirat bona inde quæsitæ, *ibidem* num. 9.
 Et quid si recuperet bona tertio donata, præcipue si pater Societatis Iesu clectus fuerit elapso biennio, *ibidem* n. 10.
 Electio nulliter facta ob inhabilitatem electi, nõ confirmatur ex superueniente habilitate, *theor.* 44. n. 24. fol. 218.
 Sic facta de debitore Ciuitatis, vel cum illa litigante non conuulidatur ex lite finita, *ibidem* nu. 26.
 Sic facta de persona minoris ætatis non validatur per superuenientem ætatem, *ibid.* n. 29 fol. 219.
 Electio est debitoris in alternatiuis, *theor.* 27. nu. 8. fol. 131.
 Et latè explicatur, quando verba diriguntur ad creditorem, vel si vnum est ad obligationem, alterum ad cautelam, *ibid.*
 Electio Pralati metu facta est ipso iure nulla, *theor.* 92. n. 4. vers. *idem* dicitur fol. 432.
 Emptor poterit moram purgare soluendo pretium, etiam elapso termino, & venditio non rescinditur, *theor.* 31. n. 12. fol. 140.
 Emptor rei minoris sine solemnitatibus restituit rem cum fructibus, *theor.* 98. num. 9. fol. 451.
 Emptor feudi sine assensu repetit expensas necessarias, *theor.* 111. num. 14. circa medium fol. 566.
 Emptores rerum Ecclesiæ, aut Fisci non gaudent immunitate, *theor.* 15. n. 20. fol. 296.
 Emphyteusis obligari potest absq; consensu domini directi, *theor.* 15. n. 9. fol. 299.
 Emphyteusis concessa duobus cum pacto, ut post illorum mortem ad concedentem reuertatur, vno defuncto remanet in beneficium superstitis, secundum plures, *theor.* 50. nu. 26 fol. 265.
 Emphyteuta facta restitutione poterit petere meliorationes in illa factas, *theor.* 111. nu. 17. fol. 567.
 Episcopus confirmatus, licet non consecratus potest facere omnia, que sunt iurisdictionis, *theor.* 64. n. 2. fol. 324.
 Episcopus non potest se intromittere in causa delegata per Summum Pontificem suo Vicario, *ibidem* n. 7. fol. 325.
 Episcopus si noluit consentire foundationi iuris patronatus absque iusta causa, potest compelli per Superiorem, *ibidem* n. 11. fol. 326.
 Episcopus originis iurantis est competens pro absolutione iuramenti, *theor.* 101. num. 4. fol. 462.
 Equites militares gaudent priuilegio fori, *theor.* 77. n. 6. fol. 380.
 Et si exercuerint officia, orunt conueniendi

coram suo Iudice, *ibidem*.
 Sic dicendum pro redditione computorum, *ibidem*.
 Error iuris respectu tituli impedit prescriptionem, secus quoad acquisitionem fructuum, *theor.* 79. n. 6. fol. 389.
 Euictio quando locū habeat in donatione, *theor.* 70. nu. 21. fol. 349.
 Exceptio quod sunt plures hæredes, quando opponi potest, *theor.* 80. n. 30. fol. 267.
 Exceptio periurij erit opponenda statim, vel incontinenti, *theor.* 99. n. 1. fol. 453.
 Exceptio vnius casus est inclusio aliorū, *theor.* 39. n. 3. fol. 174.
 Excommunicatus non ligatur ab homine, sed à Deo, *theor.* 100. n. 6. fol. 458.
 Qui priuatur fructibus beneficij etiam pendente appellatione, *ibidem* num. 5. circa medium.
 Excussio facta contra principalem, ut dicatur legitima, debet declarari per Iudicem, *theor.* 85. nu. 9. fol. 410.
 Exhæredatio patris an nocet filio quoad feudum ex pacto, & prouidentia, ad quod proprio nomine fuit vocatus, *theor.* 107. nu. 34. fol. 513.
 Exhæredatio patris non extendatur ad filium, eiq; præiudicet, *theor.* 48. n. 5. fol. 228.
 Expressio conditionis, que tacite inest, non efficit actum conditionalem, *theor.* 55. num. 16. fol. 290.
 Expressum, quod tacite inest, nihil operatur, *theor.* 46. n. 17. fol. 231.
 Ex primordio tituli posterior formatur euentus, *theor.* 14. n. 15. circa medium fol. 86.
 Extensio non datur in correctorijs, & quomodo procedit, si militet eadem ratio, *theor.* 42. nu. 12. fol. 191.
 Extensio datur, quoties militat eadem ratio, immo dicitur comprehensio, *theor.* 42. nu. 13. fol. 206.
 Extensio fit in pœnalibus ob identitatem rationis, *theor.* 5. n. 12. fol. 34.
 Et à fortiori procedit, quoties agitur de puniendis delictis, *ibidem* n. 13.
 Extensio non fit de persona ad personam in statutis, *theor.* 11. nu. 7. fol. 72.
 Extensio datur in materia correctoria, sed fauorabili, *theor.* 65. n. 12. fol. 331.
 Et datur in casibus à iure aquiraratis, *ibidem* nu. 3.
 Extensio non datur in pœnalibus, *theor.* 27. nu. 17. fol. 129.

F

Facta sunt efficaciora verbis ad declarandum animum, *theor.* 93. n. 11. fol. 439.
 Factum non dicitur impletum, nisi duret, quoties

I N D E X

- Es sumus in actu habente tractum successuum, vel in dispositione legis, theor. 103. fol. 471 num. 11.*
- Familia non dicitur contemplata, quoties ad fideicommissum sunt vocatae feminae, theor. 2. nu. 31. fol. 11.*
- Familia dicitur contemplata, quoties feminae excluduntur favore masculorum, theor. 13. num. 19. fol. 82.*
- Familia vilescit absque diuitijs, theor. 12. n. 16. circa medium fol. 77.*
- Fauori suo unusquisque renunciare potest, theor. 48. nu. 4. fol. 248.*
- Feminae non sunt capaces successionis feudi de iure communi, theor. 108. n. 1 fol. 417.*
Et procedit etiam in feudo materno, ibidem nu. 3. fol. 518.
- Admittuntur tamen ad successionem feudi feminini, ibidem n. 7. fol. 519.*
- Feminae non sunt capaces successionis Regni, ibidem n. 8.*
Sed contrarium tenet author, ibidem nu. 13. fol. 521.
- Feminae dicuntur habere varium, & mutabile consilium, ibidem n. 11. fol. 520.*
Sed referuntur aliqui casus, quibus mulierum consilia maximi ponderis fuerunt reputata, ibid.
- Feminae admittuntur ad ea, quae capiunt agnati, dummodo non fuerit considerata conseruatio in familia, theor. 3. n. 39. fol. 23.*
- Feminae semel exclusae a feudo per existentiam masculi, defuncto illo admittuntur, & non aperitur feudum domino, theor. 50. num. 5. fol. 261.*
Sed contrarium nu. 8. ibidem.
- Feminae excluduntur per fratres putatiuos, stante statuto exclusiuo, theor. 4. num. 33. fol. 31.*
- Feminae si succedat in officijs, ibidem num. 14. fol. 521.*
Si poterit seruire per substitutum, ibid.
Quid si possit nominari, ibid.
- Feminae non sunt capaces successionis feudi, & quomodo fuerunt habilitatae in Regno, theor. 14. n. 19. fol. 87.*
- Feminae de iure Regni nostri sunt habilitatae ad successionem feudi, masculis in eodem gradu non existentibus, ibidem num. 15. fol. 522.*
- Feminae non potest representare qualitatem sexus masculini sui patris, theor. 2. num. 34. fol. 12.*
- Feminae per matrimonium exit de agnatione patris, theor. 11. n. 4 fol. 72.*
- Feminae exclusae ob existentiam fratris, dicitur esse in secundo gradu, ibidem num. 17. fol. 68.*
- Feminae repelluntur a iudicio, si velint accusa-*
- re, theor. 10. num. 1. fol. 64.*
Quod secus est, si prosequantur iniuriam suorum, ibidem.
Et a fortiori de iure nostro, ibidem n. 2.
- Femina descendens ex masculino dicitur virilis sexus, theor. 2. nu. 3. fol. 7.*
Quod intelligitur respectu gradus patris, ut illum non representet, secus quoad personam, ibidem nu. 33. fol. 11.
Et dicitur agnata a uo, ibidem n. 5. fol. 8.
- Femina nupta extra familiam patris, non dicitur de illius familia, ibidem num. 20. fol. 10.*
- Femina non succedit fideicommissio facto favore conseruationis familiae, ibidem n. 24.*
Quod procedit, licet concurrat cum masculino in gradu remotiori, ibidem n. 22.
- Feudatarius potest mutare formam inuestiturae feudi hereditariae, aut ex pacto, & prouidentia noui cum consensu domini, theor. 105. nu. 34. fol. 492.*
Vel cum consensu illorum, de praedictio quorum agitur, ibidem n. 35. fol. 493.
- Feudum non poterit vendi pro debito vite, & militiae, theor. 111. num. 1. circa medium fol. 563.*
Neque poterit dari secundogenito insolutum pro illo debito, ibidem n. 2.
Poterit tamen vendi pro debito vite, & militiae praeterite, si fructus ad solutionem non sufficerent, ibidem n. 5. fol. 564.
- Feudum defertur secundogenito, si abstinerit primogenitus, theor. 109. n. 15. fol. 539.*
Dummodo non adsit filius primogeniti, alias illi defertur, ibid.
- Feudo diminuto ob aliquod accidens, diminuitur pars pretij debita secundogenito, ibidem nu. 38. fol. 545.*
- Feudum femininum, quod vocatur, ibidem nu. 7. fol. 519.*
- Fenda non veniunt sub confiscatione, excepto crimine laesae Maestatis, theor. 110. num. 31. fol. 559.*
Dummodo feudum fuerit ex pacto, & prouidentia, secus hereditarium, ibid.
- Feudum ex pacto, & prouidentia est in triplici differentia, ibidem n. 33. fol. 511.*
Declaratur quando pater in his potest filio praedictare, ibid.
- Feudum confert dignitatem, & honorem, ibidem nu. 25. fol. 510.*
- Feudum non comprehenditur sub generali hypotheca bonorum, theor. 57. n. 4 fol. 298.*
- Feudo concesso alicui, & suis heredibus ex suo corpore, requiritur consanguinitas, & titulus hereditarius, theor. 10. num. 15. fol. 67.*
- Fetus pecoris dicitur industrialis, theor. 81. nu. 5. fol. 396.*

Fi-

I N D E X

Fictio requirit duo extrema habilia, tempus habile a quo, & tēpus habile ad quod, theor. 109. n. 12. fol. 538.

Fictio non cadit super impossibile, immo neque datur super rem, in quo nequit cadere veritas, ibidem nu. 28. fol. 69.

Fictio non habet locum in contractibus, neque in praiudicium tertij, theor. 54. num. 6. fol. 293.

Fideicommissum non dicitur revocatum per facultatem datam heredi alienandi, theor. 5. nu. 25. fol. 44.

Sed quomodo procedat, ibid.

Fideicommissum factum favore certarum personarum, non extenditur ad alias, theor. 3. nu. 34. fol. 22.

Et si fuerit contemplata familia, ibidem num. 32.

Fideicommissum non extenditur ultra personas enunciatas, licet adsit dictio in perpetuum, & fuerit contemplata familia, theor. 50. n. 7. fol. 272.

Fideicommissum factum favore quarundam personarum, ad alias non extenditur, theor. 3. nu. 34. fol. 22.

Fideiussor non presentans reum intra tempus statutum, poterit moram purgare illum presentando, theor. 31. n. 11. fol. 142.

Fideiussor non potest agere contra debitorem, si gratuite fuerit liberatus per creditorem, secus ex causa remunerationis, theor. 50. nu. 41. fol. 269.

Fideiussor nequit obligari in duriores causam, quam principalis, sed remanet obligatus pro quantitate vere debita, theor. 88. num. 4. fol. 417.

Sed in hoc ultimo contrarium, num. 14. fol. 420.

Fideiussor adhuc tenetur, licet se per prius protestauerit, si non intimauerit creditori, theor. 90. nu. 13. fol. 427.

Limitatur, si consideretur timor, vel reuerentia, ibidem.

Fideiubere est actus gratuitus, theor. 90. nu. 14. fol. 428.

Fideiussor dicitur, licet se ut principalem obligauerit, quoties pecunia ad ipsum non pervenit, theor. 46. n. 7. fol. 446.

Fideiussio de presentando extinguitur morte rei, theor. 27. nu. 12. fol. 131.

Fideiussor datus si efficiatur non soluendo, an debeat alter dari, theor. 106. n. 3. fol. 495.

Quid in dote, ibidem.

Filia primogenita maritata, & dotata excluditur a successione feudi per sororem secundogenitam in capillis, theor. 108. num. 15. circa medium fol. 522.

Et sufficit si dos fuerit promissa tantum, ibidem nu. 16.

Dummodo ipsa sciente fuerit dos viro tradita, ibidem n. 19. fol. 523.

Et in dubio presumitur uxorem scire, ibidem.

Non tamen excluditur, si dotationi contradixerit, ibidem nu. 22.

Sed excluditur, licet sibi reservaverit successionem, ibidem n. 24. fol. 524.

Nisi tamen pater consenserit tali reservationi, ibidem.

Dummodo feudum sit hereditarium, vel novum ex pacto, & providentia, ibid.

Dicitur tamen dotata, & excluditur, si frater suus alteri nubat, & dotem compensabit, ibidem, nu. 25.

Et procedunt dicta, tam si dos fuerit data ex contractu, quam ex ultima voluntate, ibidem num. 26.

Non tamen excluditur a successione feudi materni, ibidem n. 30. fol. 525.

Nisi fuerit etiam dotata de bonis maternis, ibidem n. 32. fol. 526.

Non tamen excluditur per secundogenitam in capillis, si fuerit dotata per virum ob suam pulchritudinem, ibidem n. 38. fol. 527.

Idem dicimus, si fuerit dotata ob suam nobilitatem, ibidem n. 39.

Neque excluditur si fuerit dotata per patrem de bonis a fratre relictis, ibidem nu. 40. fo. 528.

Neque excluditur, si tempore obitus patris nullus existeret, ob quod Fisco daretur successio, ibidem nu. 65. fol. 533.

Idem dicimus si secundogenita esset adhuc maritata, & dotata, ibidem n. 66.

At si dicta primogenita fuerit minor, poterit restitui in integrum adversus hanc dotationem tanquam laesa, ibidem n. 48. fol. 529.

Filia non venit sub generali institutione filiorum facta per patrem, existente statuto exclusivo per existentiam fratris, theor. 3. nu. 2. fol. 18.

Et videas nu. 40. fol. 23.

Quod procedit fratribus existentibus, alia illa diceretur vocata, ibidem n. 3.

Immo locum habet, licet pater instituendo vocavisset filios, & filias, ibidem num. 6. fol. 19.

Filia plus diligi dicitur per patrem, quam neptis ex filio, ibidem nu. 8.

Filia femina facit deficere conditionem si sine filiis, theor. 3. n. 2. fol. 21.

Filia renuncians an faciat partem in portione legitime fratrum, late, theor. 52. num. 1. & per totum fol. 276. & videas num. 29. fol. 281.

Sic exclusa per statutum ob existentiam fratrum facit partem, licet non admittatur, ibidem n. 19. fol. 279.

Filia

I N D E X

Filia renuncians poterit prateriri per patrem absq; vitio nullitatis testamenti, theor. 5. n. 23. fol. 280. & videas n. 27.

Filia poterit specialiter renunciare iuri legitimæ, theor. 47. n. 17. fol. 244.

Filia si non fuerit congruenter dotata non solum poterit petere supplementum illorum bonorum, sed etiam auctorum, ibidem nu. 37. fol. 247.

Filia congruenter dotata tempore dotationis, non potest petere supplementum, auctis postea bonis, theor. 15. nu. 9. fol. 90 sed alij contrarium dicunt, ibidem n. 12.

Filia dicitur masculata per institutionem heredis factam per patrem, si fuerit virgo, secus dotata, theor. 40. n. 12. fol. 178

Quod tamen displicet Authori, ibidem fol. 179.

Filia dotata solum de paternis bonis, possit dicere de lesione, si renūciauerit etiam bonis maternis, theor. 96. n. 1. fol. 445.

Et procedit, licet mater esset inuiuis tempore renunciationis, ibid.

Filia primogenita non excluditur per secundogenitam virginem à feudo, si fuerit dotata ob suam pulchritudinem, theor. 21. num. 10. fol. 110.

Filia familias externa nupta ciui Neapolitano non exit à patria potestate, theor. 13. num. 5. fol. 79.

Filia maiori indiget dote sine patre, quam cum illo, theor. 11. n. 4. fol. 72.

Filij naturales tantum non gaudent nobilitate patris, etiam si fuerint legitimati per rescriptum Principis, theor. 7. n. 10. fol. 50.

Et quomodo debent vti insignijs, & armis familia, ibidem n. 11.

Filij legitimati per rescriptum Principis ascendantur omnia iura concessa filijs legitimis, & naturalibus, theor. 8. n. 4. fol. 54.

Ideo includuntur sub pragmat. 1. ad Maced. prohibente filios familias contrahere absque patris consensu, ibidem n. 5.

Admittuntur ad honores Sedilium, dummodo non fuerint spurij, sed quomodo practicatur, ibidem n. 8.

Sic dicuntur veri, & verè legitimi, ibidem n. 10. sed contrarium n. 31. fol. 59.

Non tamen excludunt proximiores à medietate bonorum antiquorum illis debita virtute nostræ consuetudinis, ibidem num. 14. fol. 15.

Neque comprehenduntur sub statuto loquente de legitimo herede, ibidem n. 35. fol. 60.

Neq; admittuntur ad successionem feudi, aut emphyteusis Ecclesiasticæ, ibidem num. 36. & 37.

Filij nati in figura matrimonij faciunt deficere conditionem sine filijs, theor. 4. num. 34. fol. 31.

Quod procedit licet fuerit dictū de legitimo matrimonio natis, ibidem n. 35.

Filij putatiui admittuntur ad successionem emphyteusis, ad ordines sacros, & ascendere possunt ad Episcopatum, ibidem n. 36.

Filij nati in figura matrimonij non assimilantur legitimis, & naturalibus, si denunciationes omisse fuerint in matrimonio, ibidem nu. 37.

Filij positi in conditione non dicuntur vocati, theor. 3. n. 25. fol. 21.

Quod limitatur, si testator digressus est ad plures gradus substitutionum, ibidem nu. 2. 2. fol. 22.

Idem dicimus, si filij heredes instituti fuissent reciproce substituti, ibidem n. 27.

Filij nati in figura matrimonij non assimilantur legitimis, & naturalibus, si denunciationes omisse fuerint in matrimonio, theor. 5. nu. 1. fol. 33.

Et n. 23. fol. 35. contrarium dicitur.

Et Author assignat rationem disparitatis inter denunciationes omisas, & non omisas, ibidem nu. 2.

Filij nati ex clandestino matrimonio, & nullo ratione gradus prohibiti non sunt successibiles, ibidem nu. 8. fol. 33.

Filij naturales non succedunt patri, existentibus filijs legitimis, & naturalibus, theor. 6. nu. 7. fol. 46.

Idem dicimus, si adsit legitima coniux, ibid. Neq; admittuntur ad fideicommissum factū familia, theor. 7. nu. 9. fol. 50.

Neque dicuntur de domo, & agnatione patris, ibidem nu. 4. fol. 49.

Succedunt tamen matri, sicut filij legitimi, & naturales, theor. 6. n. 54. fol. 48.

Filij legitimati per subsequens matrimonium excludunt sorores, stante statuto exclusiuo, theor. 9. n. 1. fol. 61.

Et in omnibus equiparantur filijs legitimis, & naturalibus, ibidem n. 3. fol. 62.

Imo poterint exercere, & ad alios ascendere ordines, quos receperant, antequam legitimerentur, ibidem n. 5.

Sunt capaces successionis feudi, licet inuestitura dicat pro te, & filiis de legitimo matrimonio natis, ibidem n. 6.

Quid tamen si praseratur filio legitimo, & naturali, orto tamen post ipsum, sed ante legitimationem, ibidem n. 7.

Et faciunt deficere conditionem sine filijs de legitimo matrimonio natis, ibidem num. 9. fol. 63.

Filij nati pendente lite circa inualiditatem matrimonij dicuntur legitimi, & si fuerint concepti, theor. 4. n. 11. fol. 27.

Dummodo pendente lite non fuerit inhibitiū coniugibus circa copulam carnalem, quia dicuntur illegitimi, ibidem n. 20. fol. 28.

Fi-

I N D E X

Filij natipendente appellatione à sententia invaliditatis matrimonij dicuntur legitimi, ibidem nu. 25. fol. 29.

Filij dicuntur legitimi, licet coniuges dubitauerint de validitate matrimonij, ibidem n. 21 fol. 28.

Filij faciunt deficere conditionem sine filijs, licet non sint heredes patris, theor. 48. num. 12. fol. 299.

Filij omnes de iure communi feudorum feudis succedunt, theor. 109. n. 1. fol. 335.

Quod locum non habet in Regno nostro, cum solus primogenitus, admittatur, ibid.

Filij non dicuntur de familia, & agnatione matris, theor. 2. nu. 30 fol. 11.

Filij non tenentur soluere creditoribus patris de quantitate habita pro nece patris, theor. 10. nu. 10. fol. 66.

Filij succedunt in antefato ut heredes patris, licet matrimonium fuerit contractum more procerum, & magnatum, theor. 14. num. 1. fol. 94.

Potest tamen pacisci in capitulis matrimonialibus, ut succedant tanquam filij, ibidem nu. 2. circa med.

Filij vocati simul cum patre ab auo, veniunt ordine successivo, non simultaneo, theor. 105. nu. 2. fol. 481.

Quid in contractibus, ibid. n. 3. fol. 482.

Et quid in legato facto per auum, ibidem nu. 4.

Filij poterunt auocare res alienatas per matrem transcurrentem ad secunda vota, theor. 40. n. 22. fol. 180.

Filij ex filia masculiata admittuntur simul cum masculis, & quomodo procedat, ibid. nu. 17. fol. 179.

Filij licet non heredes patris faciunt deficere conditionem sine filijs, theor. 10. num. 16. fol. 67.

Filij viuentis patris nullum ius habent, theor. 46 nu. 19. fol. 231.

Filius adoptiuus succedit patri adoptanti simul cum filijs legitimis, & naturalibus, theor. 107. nu. 22. fol. 509.

Filius naturalis tantum feudo non succedit, ibid. nu. 23.

Nec etiam est capax beneficij Ecclesiastici, ibid.

Et regulariter degenerat à virtute suorum auctorum, ibid.

Vnde non potest uti armis, & insignijs parentis, ibid.

Neq; succedit matri in feudis, ibid.

Et procedunt hæc omnia etiam in filio legitimo per rescriptum Principis, ibid.

Quod limitatur, si expresse fuit dictum in legitimatione, ut feudo succedat, ibid. nu. 26. fol. 510.

Et non est necesse, ut Princeps expresse deroget leges feudales, ibid.

Sed sufficit, si dixerit, non obstante quacumq; lege in contrarium.

Idem dicimus in emphyteusi Ecclesiastica, ibid.

Filius legitimatus per subsequens matrimonium feudo succedit, ibid. n. 37. fol. 514.

Et procedit, licet feudum fuerit concessum cum clausula de corpore legitime natis, ibidem.

Et si præferatur filio legitimo, & naturali postea orto, sed ante legitimationem, ibid. remissive nu. 38. fol. 515.

Filius naturalis tantum non succedit in emphyteusi Ecclesiastica, ibid. n. 4. fol. 518.

Quod limitatur, si per prius dicta emphyteusis fuisset concessa filio naturali, ibidem.

Filius ortus ex putatiuo matrimonio, habetur loco legitimi, theor. 4. n. 1. fol. 26.

Licet fuerit natus ex patre Sacerdote, in figura tamen matrimonij, & ignoranter, ibid. nu. 2.

Et assequitur omnes honores tam corporales, quam spirituales, ibid. n. 3.

Et procedit licet impedimentum fuisset cognitum ab uno ex coniugibus, ibid. num. 5. fol. 27.

Et in dubio præsumitur ignorantia ex parte utriusq; ibid. n. 6.

Filius familias contrahens extra Regnum non ligatur pragm. 1. ad Sen. Conf. Macedon. theor. 13. nu. 6. fol. 80.

Filius familias exterius faciens testamentum in nostra Ciuitate de bonis habitis ex linea terna nulliter testatur, ibidem n. 7. fol. 80.

Filius non poterit feudum retinere, & hereditatem repudiare, theorema. 57. num. 8. fol. 299.

Neque poterit legitimam retinere, hereditate repudiata, ibidem n. 15. fol. 300.

Poterit tamen retinere feudum ex pacto, & prouidentia, si fuerit præteritus, ibidem n. 16 fol. 301.

Filius familias habilitatur de iure nostro consuetudinario ad testandum de bonis ex linea materna, poterit testari etiam existens extra Ciuitatem, theorema. 13. num. 20. fol. 83.

Filius familias sui iuris effectus si ratificauerit contractum illo tempore factum non conuallidat secundum opinionem Reg. Rouiti, theor. 93. nu. 13. fol. 438.

Sed contrarium nu. 15. fol. 439.

Filius familias nulliter obligatus, si sui iuris effectus debitum agnouerit, dicitur ratificasse contractum, theor. 44. n. 32. fol. 219.

Filius an possit venire aduersus alienationem rei

I N D E X

- rei sue factam per patrem, theor. 46. num. 11 fol. 229*
- Filius potest in præiudicium creditorum repudiare legitimam in bonis patris, theor. 41. nu. 8. fol. 183.*
- Filius acceptando legitimam nequit acceptare onus impositum in præiudicium creditorum, ibidem nu. 22. fol. 185.*
- Filius familias nequit contrahere matrimonium absque partis consensu, theor. 86. nu. 10 fol. 412.*
- Filius dicitur potius naturalis, quam spurius in dubio, theor. 4. n. 10. fol. 27*
- Filius recipiens legitimam in vita patris, nequit petere supplementum bonorum auctorum, theor. 47. n. 2. fol. 239*
- Filius potest assentiri oneri adiecto per patrem in legitima, theor. 24. nu. 17. fol. 122*
- Filius exheredatus facit partem, licet ad illam non admittatur, theorema. 52. num. 26. fol. 280*
- Filiorum plures sunt species, theor. 6. num. 1. fol. 40*
- Inde dicitur naturalis, qui oritur ex concubina domi retenta, licet non maritali affectione de iure canonico, sed sufficit utrumque esse solutum, ibidem nu. 3*
- Idem dicimus si nascatur ex virgine stuprata, & si vilis conditionis, ibidem nu. 4*
- Filiorum appellatione veniunt naturales tantum, theor. 7. nu. 3. fol. 49*
- Ideo naturalis tantum excludit substitutum vocatum sub conditione sine filiis, ibidem nu. 20. fol. 52*
- Sed videas ibidem nu. 6*
- Finis principalis matrimonij est liberorum procreatio, theor. 54. nu. 7. fol. 286*
- Fiscus recipiendo partem releuij, non sibi præiudicat quoad petitionem alterius partis, theor. 28. nu. 3. fol. 133*
- Fiscus loci in quo bona sita sunt, vel ubi commissum est delictum confiscat, theor. 110. nu. 33. fol. 560*
- Et an possit confiscare bona sita extra suum territorium, ibidem nu. 32*
- Forcenses an, & quando comprehenduntur à nostris consuetudinibus, theor. 13. num. 14. fol. 81*
- Forma inuestiture dicitur mutata per qualitatem superadditam, theor. 105. n. 3. fol. 491*
- Sed non poterit mutari, & prima erit attendenda, ibidem*
- Forum sortitur quis ratione contractus, theor. 101. nu. 3. fol. 462*
- Frater tenetur dotare sororem unica tantum vice, licet illa casu dotem amiserit, theor. 39. nu. 9. fol. 179*
- Frater potest admittere sororem ad virilem portionem etià in præiudicium creditorum, theor. 40. num. 8. fol. 178. & theor. 41. per totum.*
- Frater non dicitur masculiasse sororem, eò quod admiserit illam ad virilem portionem, theor. 40. nu. 9. fol. 178*
- Frater si non vult succedere non dat locum sorori, sed alteri masculo etià remotiori, theor. 41. nu. 20. fol. 185*
- Frater excusatur à pœna masculiationis, si pendente tractatu de matrimonio soror excesserit annum decimum sextum, theor. 35. nu. 8. fol. 158*
- Frater an possit apponere onus in paragio dando sorori, vide verb. paragium*
- Quid si dotauerit ultra paragium, theor. 24. nu. 16. fol. 122*
- Frater cõsanguineus excluditur à fratre utrinque coniuncto à iure quærendi de nece alterius fratris, secus de iure consuetudinario, theor. 10. nu. 14. fol. 67.*
- Frater uterinus non excludit sororem uterinã ab hereditate matris de iure nostro consuetudinario, quid inspecta Constit. Règni, theor. 16. nu. 7. fol. 93*
- Frater utrinque coniunctus excludit fratrem ex vno tantum latere à successione fratris, quid de iure consuetudinario, ibidem nu. 8. & 9. fol. 94.*
- Quid existente patre, vel matre in medio, ibidem*
- Frater cõsanguineus succedit simul cum utrinque coniuncto fratri morienti, etiam quoad bona nouitèr quæsit, ibid. n. 12*
- Frater tenetur de proprio dotare sororem egenam, theor. 17. n. 5. fol. 96.*
- Fratres tam utrinque coniuncti, quam consanguinei succedunt sorori in paragio illi debito, theor. 16. nu. 6. fol. 93*
- Fraus excluditur per confessionem publici instrumenti theor. 5. n. 30. fol. 37.*
- Limitatur tamen, si testes, & Notarius essent nimis amici contrahentis, ibidem n. 31*
- Fraus excluditur, quoties actus fit coram multitudine gentium, theorema. 5. num. 32. fol. 37*
- Præcipue si actus celebratur inter Magnates, ibidem nu. 33*
- Fraus non dicitur fieri, qui utitur iure suo, licet resultet damnum tertij, theor. 17. num. 9. fol. 97*
- Fraus de facili præsumitur in personis sanguine coniunctis, theor. 41. n. 25. fol. 186*
- Fraus non dicitur committi per debitorem nolentem acquirere, theorema. 41. num. 2. fol. 182*
- Fructus percepti per secundogenitum ex feudo sibi nullitèr tradito, computantur cum meliorationibus inibi factis, theor. 111. num. 8. fol. 566*

Fru-

I N D E X

Fruſtus feudi ex ſolo ſeparati pro illo primo anno non dicuntur feudales, idē diuidendi inter fratres, ibidem n. 26. fol. 569
Fruſtus dicuntur deductis expenſis, tributis, & collectis, ibid. n. 29. fol. 570
Fruſtus dicuntur, qui ſingulis annis renaſcantur, the. 112. n. 2. fol. 572
Fruſtus percepti ex feudo alienato abſque aſſenſu reſtituuntur reuocata alienatione, ibid. n. 5. fol. 573
Idē dicimus in alienatione rei Eccleſiæ abſque aſſenſu, ibid.
Fruſtus non reſtituuntur reſciſſo contractu ex remedio l. 2. C. de reſcind. vendit. the. 79. nu. 21. fol. 392
Fruſtus percepti reſtituuntur reuocata ſententia, the. 80. n. 5. fol. 393
Sicut percepti ex actu nullo, ibidem numer. 6.
Fruſtus percepti per filium non imputantur in portionem legitimā, the. 22. num. 4. fol. 112
Immo neque poterit pater inbere, ut filius imputet in portionem legitimā, ibidem nu. 5. fol. 112
Fruſtus legitimæ ſunt filio præſtandi à die obitus patris, the. 22. numer. 15. fol. 114.
Fruſtus ſunt ſequela domini, ibidem num. 51. fol. 547
Fruſtus legitimæ debite filio præſtantur à die mortis patris, ibid. n. 52
Fruſtus percepti pendente conditione reſtituuntur conditione deſectā, the. 40. num. 20. fol. 180
Fruſtus percepti ex hereditate ſunt hæredis, vel creditorum, the. 53. numer. 5. fol. 283
Futurum pro præſenti reputatur, quoties certus eſt euentus, the. 83. numer. 5. fol. 407

H

H *Hereditas delatò Monacho exiſtenti in ſecundo Monasterio dū erat Novitius, acquiritur primo, licet adierit poſt emiſſam profeſſionem, the. 32. numer. 5. fol. 385*
Hereditas dicitur adita per renunciationem factam in præiudicium tertij, the. 42. num. 4. fol. 190
Hereditas dicitur repudiata, eo ipſo, quod hæres dixerit, ſe nolle adire hereditatem, the. 43. n. 30. fol. 201
Hereditas deſertur immediate Monasterio ſe-

cundum Canoniſtas, ſecundum vero opinionem Legiſtarum acquiritur immediate Monacho, the. 71. numer. 1. fol. 317
Requiritur tamen ſemper factum Monachi, ibidem n. 4. fol. 352
Hereditas non adita per Monachum non transmittitur ad Monasterium, ibidem numer. 7.
Hereditas non poteſt pro parte adiri, the. 57. nu. 12. fol. 300
Et aſſertur ratio, ibid. n. 14
Hereditas dicitur adita per conſtitutionem procuratoris ad adeundam illam, the. 34. n. 15. fol. 152
Hereditas dari non poteſt in codicillis, ſecus tamen ſe referens ad teſtamentum, the. 29. n. 11. fol. 137
Hereditas non dicitur adita per filium eo, quod remiſerit pro nece ſui patris, the. 10. nu. 4. fol. 65
Hereditas dicitur adita, quoties pater retinuerit penes ſe dotes maternas filiorum, the. 51 n. 21. fol. 275
Hereditas dicitur adita per ceſſionem factam in beneficium tertij, & quomodo procedat, ibid. num. 22.
Hereditas dicitur adita per exactionem debitoris hereditarij, immo per ſolam petitionem, the. 38. n. 2. fol. 168
Heredis appellatione in materia feudali veniunt maſculi, the. 108. numer. 2. fol. 518
Hæres non poteſt à ſeipſo legatum capere, ſecus ſi adſit coheres, the. 52. numer. 21. fol. 279
Hæres non tenetur reſtituere fideicommiſſario uniuerſali quaſitum cauſa conditionis implendæ, the. 53. numer. 3. fol. 283.
Neq; reſtituit quaſitum ex donatione cauſa mortis, ibid.
Neq; reſtituit quaſitum ex fruſtibus hereditarijs, ibidem n. 4.
Neque tenetur reſtituere fruſtus fruſtuum, licet teſtator iuſſerit reſtitutionem fruſtuum, ibid. n. 6. fol. 283
Hæres non tenetur ponere in inuentario rem, quam habet ex contractu tanquam vocatus, ibidem n. 7.
Neque tenetur de illa ſolvere creditoribus, ibidem.
Sed contrarium infra, numer. 10. fol. 284.
Hæres tenetur creditoribus de hereditate per ipſum adita, tranſmiſſa tamen à deſuncto, the. 53. n. 12. fol. 283
Sic tenetur ſatisfacere creditoribus de

I N D E X

- portione renunciata per filiam, ibidem nu. 5. fol. 185*
Quod locum non habet, si fratres essent heredes, ibid. n. 16
Heredis appellatione comprehenditur haeres heredis, theor. 56. n. 3. fol. 293
Haeres clerici tenetur facere inventarium coram Iudice laico, si laicus sit, theor. 12. num. 13. fol. 76
Immo neque forum declinabit, si conveniatur, ibidem nu. 15
Haeres tenetur restituere fideicommissario redempta virtute pacti de retrouendendo, theor. 19. n. 10. fol. 104
Haeres gravatus de restituendo retinet bona, quae alio iure sibi competunt, etiam si expressè de illis fuerit gravatus, theor. 21. nu. 13. fol. 113
Haeres non imputat fructus perceptos pendente tempore restitutionis cum suo credito consequendo ab hereditate, ibid. n. 12
Haeres tenetur servare factum defuncti, licet venerit ex propria persona, theor. 46. num. 9. fol. 229
Poterit tamen venire contra, si poterat defunctus, ibid. nu. 10
Haeres non potest restituere hereditatem substituto post mortem, si resultaret in prauidicium tertij, theorema. 46. numer. 21. fol. 233
Potest tamen restituere in vita pauperibus vocatis post mortem, ibidem numer. 22. fol. 234
Haeres tenetur stare facto defuncti pro ea portione, quam realiter accepit, non pro qua fuit institutus, facto tamen inventario, ibidem num. 26
Potest tamen venire contra factum defuncti facto inventario, si res illa contineat quamdam particularem affectionem, ibidem numer. 27
Heredis mentio in renunciatione intelligitur de filiis masculis, theorema. 49. numer. 17. fol. 253
Haeres non tenetur restituere fructus perceptos pendente tempore restitutionis fideicommissi, theor. 29. n. 3. fol. 388
Secus si conditio fuerit apposta favore fideicommissarii, ibid. n. 22. fol. 392
Haeres potest hereditatem restituere ante tempus, & non possunt conquari creditores, ibid. n. 7. fol. 183
Sed videas ibidem n. 24. fol. 186
Haeres fiduciarius non detrahit trebellianicam restituendo hereditatem, ibidem num. 29. fol. 187
Haeres filia non conquarentis de onere apposto per patrem in dote, nequit apponere, theor. 24. n. 19. fol. 123
Idem dicimus de onere apposto legitime, ibidem nu. 20
Sed contrarium in utroque, n. 21
Haeres non tenetur solvere creditoribus de pecunia ei remissa per creditores hereditatis, & quomodo procedat, theor. 112. nu. 7. vers. adheret, fol. 574
Neque tenetur restituere acquisitum ex pacto, aut Iudicis errore, licet ex causa hereditatis, ibidem vers. ultimo.
Haeres potest vendere fundum, licet illius fructus alteri fuerint relictii, praestando annuam quantitatem, theorema. 113. num. 3. fol. 576
Immo poterit tradere ipsummet fundum, ibidem
Haeres non potest declarare ea, quae consistunt inmero actu voluntatis, theorema. 34. num. 17. fol. 153
Haeredes tenentur pro hereditarijs portionibus non insolidum, theorema. 37. num. 7. fol. 165
Quid in actione hypothecaria, ibid.
Et quid in dote, si possit agi contra unum insolidum, ibid. n. 13. fol. 166
Haeres statim admittitur facta professione per testatorem in Monasterium incapax, theor. 67. n. 10. fol. 336
Haeres promittens solvere legatum, intelligitur promississe cum eisdem pactis, & conventionibus in illo adiectis, theor. 68. nu. 16. fol. 341
Haeres tenetur restituere fideicommissario habitum causa permutationis cum re hereditaria, theor. 70. n. 14. fol. 348
Haeres non tenetur creditoribus de quaesitis ex sua industria, ibid. n. 15.
Haeres potest in prauidicium suorum creditorum repudiare hereditatem sibi datam, theor. 41. nu. 3. fol. 182
Sic potest restituere hereditatem non detrahita falcidia, aut trebellianica, ibidem num. 6. fol. 183
Haeres dicitur gravatus a testatore, quanto minus intelligi potest, theorema. 3. num. 24. fol. 21
Haeres in feudalibus si non soluerit releuium intra annum, & diem amittit feudum, licet hodie tenetur ad duplicatum releuium, & poterit moram punire, theor. 31. nu. 10. fol. 140
Hypotheca datur in legato conditionali a die impleta conditionis, theorema. 6. num. 30. fol. 44
Hypotheca soluitur ex alienatione facta sub basta, ibidem n. 38. fol. 45
Et videas nu. 48
Hypotheca non resoluitur, nisi facta solutione vero creditori, ibid. nu. 45. fol. 46

Hy

I N D E X

Hypotheca datur pro supplemento legitima secundum aliquos, licet Author dicat contrarium, theor. 58. n. 11. fol. 306

Hypotheca competit filio pro legitima, secundum aliquos, sed contrarium Author, theor. 23. n. 15. fol. 118

Hypotheca creditoris super rem duorum, non dissolvitur in portione contingente non debitori suo per diuisionem, theor. 50. num. 38. fol. 268

Quod secus est in heredibus, ibid.

I

Ignorantia in dubio praesumitur, theor. 4. n. 7. fol. 27

Immissus in possessionem rei, per Iudicem dicitur immissus loco pignoris, non domini, theor. 111. nu. 6. fol. 564

Immunitas concessa ab oneribus, intelligitur de extraordinariis, theor. 109. n. 69. fol. 551

Implementum non dicitur secutum, si qualitas illi adiecta non fuerit secuta, theor. 29. num. 5. fol. 136

Impugnans aliquem actum, nequit se illo iurare, & quomodo procedat, theor. 31. num. 17. fol. 141

Implementum conditionis sufficit, si fiat unica vice, theor. 106. n. 19. fol. 499

Limitatur in conditione habente tractum successuum, ibidem

Imperare difficillima res est, theor. 108. num. 9. fol. 519

Imperatores ethnici usurpauerunt antiquitus nomen Summi Pontificis, theor. 102. nu. 6. fol. 465

Impubes excusatur ab incurfione pæne, theor. 36. n. 7. fol. 160

Impubes doli capax obligatur ad pænas delictorum, theor. 61. n. 5. fol. 312

Et tenetur ad obseruantiam iuramenti de contrahendo matrimonium, ibidem nu. 6

Indignus admittitur ad legatum, seu hereditatem, sed ab eo capit Fiscus, theor. 52. num. 8. fol. 277

Ingressus in Religionem durante anno Nouitatus, non dicitur Religiosus, theor. 72. num. 3. fol. 354

Interpretatio accipienda est fauore familia in dubio, theor. 3. n. 15. fol. 20

Interpretatio capienda est fauore Ecclesia in dubio, theor. 6. n. 20. fol. 43

Intentio agentis obseruanda est in omni actu, theor. 6. n. 28. fol. 44

Interpellatio sororis requiritur congruo loco, & tempore, ut frater incurrat in pænam masculationis, theor. 31. n. 20. fol. 141. et theor. 32. n. 1. fol. 142

Interpellatio requiritur, ut fiat incurfus in pæ-

nam, licet fuerit apposita dies, theor. 32. nu. 8. fol. 143. sed videas n. 13. fol. 144

Interpellatio facta per procuratorem sororis, an constituat illius fratrem in mora pro masculatione, theor. 34. num. 12. fol. 152. & nu. 18. fol. 153

Initium in contractu spectandum est, theor. 38. na. 8. fol. 169

Idem dicimus in delictis, ibidem n. 9

Idem dicimus ad cognoscendam lesionem, ibidem n. 20. fol. 170

Et quid si contractus habeat tractum successuum, ibidem

Initium obligationis attenditur, theor. 44. n. 33. fol. 219

Inuestitura prima erit attendenda, & non dicitur derogata per posteriores, theor. 105. n. 32. fol. 491

Immo dominus in renouatione non poterit illam mutare in præiudicium successorum, ibidem

Inuestitura non apparente dicitur viuere iure Franchorum in Regno nostro, theor. 109. n. 1. circa finem fol. 536

Inuentarium poterit fieri per procuratorem habentem speciale mandatum, theor. 34. n. 18. fol. 153

Incapax potest heres institui sub conditione, quando capax erit, theor. 65. num. 5. fol. 340.

Ingressus in Religionem dicitur facere causa relinquendi Mundum, theor. 72. num. 8. fol. 335

Incorrigibilis eici potest à Religione, theor. 76. n. 3. fol. 375

Et dicitur quando ter monitus persistit in mala vita, vel quando adest spes emendationis, ibidem

Institutio facta posthumi, intelligitur tam de nato in prima uxore, quam ex secunda, theor. 106. n. 13. fol. 497

Institutio generalis filiorum comprehendit tam masculos, quam feminas, dummodo non adsit statutum exclusiuum faminarum per existentiam masculorum, theor. 51. num. 17. fol. 273

Interesse paragi erit præstandum uxori à die obitus patris, theor. 25. num. 10. fol. 125

Et datur etiam ante nubilem ætatem, etsi castè nubere velit, ibidem

Verum si soror receperit alimenta in domo fratris ante nubilem ætatem non datur, ibidem nu. 11

Et quantitas liberata per Iudicem pendente lite compensatur, & dimittit illud, ibidem nu. 12

Et currit ad rationem quinque pro centenariis, ibidem n. 13

I N D E X

- Interesse datur in Regno, licet nō probatur, ibidem nu. 7.*
- Interpretatio fit contra donantē in dubio, theor. 50. nu. 24. fol. 264.*
- Interpretatio stricta facienda erit in pœnalibus, theor. 26. n. 11. fol. 128.*
- Quid fauore piæ causæ, & cōtra Principem, ibidem.*
- Interesse vite, & militiæ non datur secundum plures, theor. 109. nu. 55. fol. 549.*
- Interesse interessis non datur, & referuntur Doctores tractantes hanc materiam, ibidem num. 58.*
- Limitatur in interesse debito iure actionis, ibidem nu. 53.*
- Quid in interesse debito iure actionis, sed ex mora, ibidem.*
- Interesse non currit pendente dilatione data per Principem, theor. 35. n. 16. fol. 157.*
- Dummodo per antea non cœpit currere, ibidem.*
- Interesse dicitur fructus industrialis, & civilis, theor. 79. n. 19. fol. 391.*
- Inducta in fauorem non debent retorqueri in odium, theor. 27. n. 7. fol. 131.*
- Iudex secularis potest cogere laicum ad relaxandum iuramentum, si agnouerit turpiter fuisse datum, theor. 102. n. 7. fol. 466.*
- Dummodo non fuerit incursum in periurium, ibidem.*
- Iudex secularis poterit declarare laicum incidisse in periurium, & periurij pœna punire, ibidem nu. 8.*
- Sed non poterit cognoscere de iniquitate iuramenti, solum enim remittitur Iudici Ecclesiastico, ibidem nu. 9.*
- Poterit tamen cognoscere, si absolutio fuerit subreptitiuē impetrata, ibidem nu. 10.*
- Iudex secularis non potest cognoscere de validitate sententiæ Iudicis Ecclesiastici, sed debet illam exequi, & quomodo procedat, ibid. n. 11. fol. 467.*
- Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere Iudici laico pendente iudicio absolutionis iuramenti, theor. 100. n. 10. fol. 460.*
- Nisi tamen penderet iudicium principale coram ipso, ibidem.*
- Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere de dote, si coram ipso fiat iudicium de matrimonio, ibidem n. 11.*
- Iudicis arbitrio remittitur, si metus fuerit sufficiens pro rescissione contractus, theor. 83. nu. 10. fol. 402.*
- Iurisdictio metu concessa, vel prorogata est ipso iure nulla, theor. 42. num. 4. vers. idem dicitur fol. 432.*
- Iudicium potest intentari in S. C. quoties fuerit decusum per Regiam Cameram, rem non esse feudalem, licet pœdeat reclamatio, theor. 100. num. 9. fol. 460.*
- Iudicium nullit̃r à principio factum conuallidatur ex iure superveniente, theor. 44. n. 15. fol. 217.*
- Iuramentum quoad reatum periurij non transit ad heredes iurantis, theorem. 72. num. 12. fol. 255.*
- Idcō illi non tenentur petere absolutionem, ibidem.*
- Iuramentum poterit remitti ab altera parte, ibidem nu. 9. fol. 457.*
- Quod secus est, si actor inciderit in periurium, ibidem.*
- Iuramentum fingit minorem cōtrahentem maiorem, theor. 62. n. 2. fol. 314.*
- Vnde non restituitur aduersus probationes omittas per procuratorem cum iuramento constitutum, ibidem n. 3.*
- Et amittit restitutionem in integrum secundum aliquos, ibid. nu. 1.*
- Sed contrarium defendit Author, ibidem num. 4.*
- Iuramentum non dicitur facere hominem sagacem, theor. 62. n. 8. fol. 315.*
- Iuramentum non potest supplere plures defectus iuris, theor. 43. nu. 1. fol. 210.*
- Secus quando verba essent nimis prægnantia, ibidem nu. 6.*
- Et supplet defectum insinuationis, ibid.*
- Iuramentum non potest supplere plures defectus, & quomodo procedat, explicatur, theor. 60. nu. 10. fol. 310.*
- Iuramentum assertorium, & promissorium quale sit, & quæ differentia, theor. 61. nu. 7. fol. 312.*
- Iuramentum potest relaxari ab illo, cuius fauore fuit adhibitum, theorem. 45. num. 9. fol. 222.*
- Iuramentum debet habere tres comites, veritatem, iudicium, & iustitiam, theor. 99. num. 3. fol. 454.*
- Iuramentum seruandum est, quoties seruari potest sine interitu salutis æternæ, ibidem num. 7.*
- Iuramentum metu, vel dolo extortum obligat in conscientia, ibid. n. 10. fol. 455.*
- Iuramentum non augeat obligationem, neque operatur contra ius publicum, theor. 42. n. 9. fol. 191.*
- Iuramentum operatur actum specialis renunciationis, theor. 47. nu. 26. fol. 244.*
- Sed contrarium, ibidem nu. 28.*
- Iura fauorabilia sunt reis, theor. 43. num. 11. fol. 197.*
- Iura sanguinis non possunt tolli, restringi tamē queunt, theor. 10. n. 13. fol. 67.*
- Ius adeundi personalissimum est, theor. 71. nu. 3. fol. 352.*
- Idcō nequit alteri cedi, neq; venire sub generali*

I N D E X

rali obligatione bonorum, neque transit ad Fiscum, nec comprehenditur sub donatione omnium bonorum, ibidem.

Ius accrescendi de iure communi non datur in legato damnationis, theor. 52. num. 10. fol. 277.

Ius accrescendi non datur in legatarijs, qui ad diuersas res vocantur, ibid. n. 17. fol. 278.

Ius accrescendi non persona, sed portioni accrescit, theor. 53. n. 2. fol. 282.

Ius accrescendi locum non habet in legato qualitatis secundum aliquos, sed contrarium Author, theor. 52. nu. 3. fol. 276.

Quod habet locum in legatis virtute continuationis, ibidem n. 4.

Ius accrescendi cessat post ius quæsitum, secus in donatione facta per Principem, theor. 50. nu. 25. fol. 265.

Ius accrescendi vincit successorium edictum, theor. 46. nu. 47. fol. 236.

Ius confiscandi an comprehendatur sub concessione meri imperij, theorem. 110. num. 37. fol. 561.

Ius gentium distinguitur inter primæum, & secundarium, secundum sententiam plurimum; & Author remittit legendam hanc questionem, theor. 1. n. 2. 3. & 4. fol. 4.

Ius municipale dicitur habere eandem vim, ac ius commune, theor. 3. n. 5. fol. 18.

Ius nouum recipit intellectum à iure communi, theor. 10. n. 21. fol. 68.

Ius offerendi non datur creditori posteriori contra emptorem rei venditæ sub hasta ad instantiam creditoris, theor. 6. n. 41. fol. 46.

Ius quærendi competit antè aditam hereditatem, ibidem n. 32. fol. 70.

Ius quærendum non dicitur in bonis nostris, theor. 54. n. 2. fol. 286.

Ius quærendi, & remittendi non est quid hæreditarium, theor. 10. n. 3. fol. 64.

Ius remittendi haberi potest, etiam non data sanguinis coniunctione, sed iure hæditario, theor. 10. n. 5. fol. 65.

Ius redimendi cedi, & vendi potest, theor. 19. nu. 2. fol. 102.

Quod procedit in iure redimendi ex conuentione, non iure congrui, ibidem n. 3.

Ius remittendi non competit omnibus consanguineis, sed proximioribus, theor. 10. nu. 20. fol. 68.

Iussus Regis, Iudicis, aut alterius Superioris inducit metum ex parte subditi, theor. 83. nu. 10. fol. 405.

Dummodò Superior ille solitus sit mandata exequi, ibidem.

L

L *Aicus si habitum clericalem assumpserit, statim amittit feudum, & illo dimisso nõ recuperabit, theor. 107. n. 8. fol. 504.*

Laudum à principio nullum non potest consensu approbari, nisi in vim pacti, theor. 44. nu. 21. fol. 218.

Laudantur.

P. Antonius Glielmus, theor. 105. num. 11. fol. 488.

P. Antonius Diana, theorem. 64. num. 4. fol. 325.

Antonius Monachus, theorem. 105. num. 27. fol. 490.

D. Carolus de Lellis, theor. 115. in principio fol. 584.

Congregatio PP. Oratorij S. Philippi Nerei huius Ciuitatis, theorem. 105. num. 21. fol. 488.

D. Donatus Antonius de Marinis, theor. 15 n. 2. fol. 88. & theor. 105. n. 3. fol. 482.

Eminentiss. D. Card. Philamarinus nostræ Ciuitatis Archiepiscopus, theor. 65. nu. 1. fol. 329.

Excellentiss. D. Comes de Oñate Regni Prorex, theor. 109. n. 5. fol. 537.

D. Flavius Ventilius, theor. 109. num. 21. fol. 540.

D. Franciscus de Andrea senior, theor. 49. nu. 14. fol. 252.

D. D. Franciscus Merlinus Marchio Ramontis, ac Præses S. C. theor. 80. num. 5. fol. 393.

D. Franciscus Maria Pratus, theor. 6. nu. 52. fol. 48. theor. 74. nu. 4. fol. 363. & theor. 80. nu. 5. fol. 393.

D. D. Flaminius de Cõstantio, theor. 6. n. 53. fol. 48.

D. Hector Capycius Latro Marchio Torelli, & Regens Regiam Cancellariam, theor. 27. n. 10. fol. 131. theor. 43. n. 9. f. 194 & theor. 74. n. 4. fol. 363.

D. Hiacyntus Cangianus Iudex M. C. V. in appendice post tractatum.

D. Ioannes Baptista Hodierna in appendice post tractatum.

D. Ioannes Franciscus Marcianus Regius Consiliarius, theor. 42. n. 13. in fine f. 192. & theor. 109. n. 17. fol. 539.

D. Ioannes Maria Coscia, theor. 43. num. 1. fol. 191.

D. D. Ioseph Capycius Latro, theor. 74. n. 4. fol. 364.

D. Iulius Caponus Authoris Præceptor, theor. 43. n. 1. fol. 194.

D. Pau.

I N D E X

- D. Paulus Staibanus Regius Consiliarius,**
theor. 78. n. 2. fol. 385
- D. D. Thomas Bozilicrius,** *theor.* 65. in principio fol. 329
- D. Vincentius de Andrea Præses Regiæ Cameræ,** *theor.* 49. n. 14. fol. 252
- Legatum factum tertio, alterius contemplatione, huius acquiritur,* *theor.* 105. n. 9. fol. 483
- Legatum factum filiofamilias non dicitur contemplatione patris, si est dilata solutio, tempore quo est sui iuris, ibidem n. 10*
- Legatum factum à patre filio secundogenito, compensatur cū vita, & militia illi debita, theor.* 109. n. 44. fol. 175
- Legatum ususfructus omnium bonorum comprehendit nomina debitorum, theor.* 112. n. 3. fol. 572
- Liset non veniant emolumenta percepta ex prothocollis instrumentorum, ibidem*
- Legatum fructuum alicuius fundi præstandum erit tempore recollectionis illorū, theor.* 113. nu. 13. fol. 578
- Quod procedit, si fundus fuerit taxatus, non demonstratus, ibidem*
- Legatum factum tutori non præstabitur, si à tutela se excusauerit, theor.* 63. n. 6. fol. 320
- Secus est, si legatum fiat coniunctæ personæ, ibidem*
- Legatum factum Episcopo consanguineo, potius dicitur factum causa consanguinitatis, quam Ecclesiæ, ibidem n. 7*
- Legatum factum sub conditione si ingrediatur in Religionem, præstandum est secuto ingressu, licet non fuerit secuta professio, ibidem n. 18. fol. 321*
- Sed contrarium, ibidem n. 20. fol. 322*
- Legatum præstandum est si modus adiectus casu defecerit, theor.* 72. nu. 19. fol. 358
- Et procedit siue modus deficiat in persona legatarij, siue tertij, ibidem*
- Legatum factum Monacho sub conditione, illa adimpleta tempore, quo reperitur Episcopus, non acquiritur Monasterio, theor.* 73. nu. 11. fol. 362
- Legatum factum à patre filio secundogenito non compensatur cum debito vite, & militiæ, theor.* 115. n. 1. fol. 584
- Sed contrarium aliq, ibidem*
- Legatum factum à viro uxori compensatur cū quarta illi debita tanquā pauperi, ibidem nu. 5. fol. 585*
- Legatum speciei non compensatur cum debito quantitatis, ibidem nu. 22. fol. 590*
- Sed Author non admittit, sed solum in contractibus, ibidem*
- Legatum factum agnato compensatur cum debito medietatis bonorum antiquorum, ibid. nu. 24*
- Legatum factum à viro uxori compensatur, cū vestibus lugubribus illi debitis infra annum luctus, ibidem n. 25*
- Legatum factum ab herede filio testatoris defuncti compensatur cum legitima illi debita, ibid.*
- Legatum factum à debitore creditori an dicatur causa compensationis, ibid. per tot.*
- Hic enim omnia iura contraria resoluuntur, communis sententia defenditur, pluresuè Antoni Fabri obiectiones diluuntur, ibid.*
- Legatum factum Fratribus de pitantia in festo S. Francisci, intelligitur pro prima vice, theor.* 106. n. 7. fol. 496
- Legatum factum fratribus intelligitur de primis non in ulteriori gradu, ibidem n. 9.*
- Legatum factum uxori intelligitur de prima tantum, non de secunda, ibid. n. 10. & assertur distinctio Felini.*
- Legatum factum puella si nupserit cum tali genere personarum, intelligitur pro primo matrimonio, ibid. n. 11*
- Sed videas n. 21. fol. 499*
- Legatum ad pias causas in dubio intelligitur annuum, ibidem n. 8. fol. 496*
- Legatum factum Doctori legis, & medicina debetur alterum ex illis adimplenti, theor.* 2. nu. 57. fol. 15
- Legatum factum pro matrimonio alicui puella debetur, licet efficeretur monialis, theor.* 3. nu. 44. fol. 24
- Et quid si fiat monacha bizzocha, ibidem nu. 45*
- Limita tamen si in una parte legati testator fecisset mentionem tam de matrimonio carnali, quam spiritali, & in altera solum de matrimonio in genere secundum aliquos, ibidem n. 46. fol. 24*
- Legatum alimentorum non est reiterabile, theor.* 25. nu. 3. fol. 124
- Legatum an præstandum sit dupliciter, si eadem quantitas legata fuerit remissuè, ibidem nu. 4.*
- Legatum factum consanguineo pauperi dicitur factum intuitu consanguinitatis, theor.* 104. n. 21. fol. 479
- Secus si dixerit pro anima, ibidem*
- Legatum factum filio, & eius filijs ab avo præstatur unicuique, theor.* 105. n. 4. fol. 481.
- Legatum pro dote filie factum integrum erit præstandum, licet filia ingrediatur in Monasterium incapax tanti legati, ibid. nu. 11. fol. 101*
- Legati dominium transit ipso iure in legatariū, ibid. n. 12*
- Legatum causa dotis continet conditionem, si matrimonium sequatur, secus pro dote, theor.* 18. nu. 5. fol. 100
- Legatum quando dicatur factū loco taxationis, vel demonstrationis, theor.* 23. n. 9. fol. 117
- Le-*

I N D E X

- Legatum dotis continet tacitam conditionem, si nuptie sequantur, theor. 24. n. 5. fol. 120*
Legatum purè factum si sub conditione adimatur sub contraria datum dicitur, theor. 40. nu. 21. fol. 180
Legatum acquiritur renocabiliter, si fuerit acceptatum per legatarium, theor. 41. num. 10. fol. 184
Legata caduca de lege Papia Fisco applicabantur, theor. 52. n. 12. fol. 278
Legata facta caduca veniunt sub restitutione fideicommissi, theor. 19. n. 13. fol. 104
Legatum mobilium comprehendit pecuniam numeratam, theor. 58. n. 7. fol. 304
Quod non procedit, si in dicto legato fuerit explicata quadam quantitas pecunie, ibidem.
Legatum factum ab auctore nepoti, dicitur contemplatione sui non patris, theor. 107. n. 41. fol. 528
Legatum speciei parit interesse à die obitus testatoris, theor. 26. n. 8. fol. 127
Legatum factum filios familias patris contemplatione patri acquiritur, theor. 21. num. 4. fol. 109
Legatarius particularis comprehenditur sub legato generali, theor. 25. nu. 6. fol. 124
Legatarius capit totum legatum, quoties alter collegatarius est incapax, theor. 52. num. 9. fol. 277
Legatarius sub conditione potest petere cautionem ab herede, theor. 107. n. 58. fol. 531
Legatus à latere in sua Prouincia potest absolvere à iuramento, theor. 101. n. 1. fol. 461
Legitima debetur filie post mortem patris nulla facta diminutione ob dotem habitam à viro propter suam pulchritudinem, theor. 21. n. 7. fol. 109
Sic etiam debetur, licet fuerit dotata per stuprantem, ibidem n. 9
Legitima non poterit relinqui in solo usu fructu, theor. 22. n. 6. fol. 112
Legitima non comprehenditur sub vniuersali fideicommissi, theor. 15. n. 2. fol. 88
Legitima statim debetur secuta professione in Monasterio incapaci, theorema. 67. num. 11. fol. 337
Legitima non competit, cui successio ab intestato non datur, theor. 26. n. 2. fol. 126
Legitima debetur deducto ere alieno, theor. 20. nu. 1. fol. 106
Legitima non augetur ex iure superueniente in hereditate, quod quomodo procedat explicatur, theor. 19. num. 7. 8. 9. & seq. fol. 103. & 104
Legitima filiorum olim minuebatur per legatum libertatis, theor. 105. n. 26. fol. 500
Legitima filii in fundo quanta sit, theor. 107. nu. 64. renouit fol. 513
Legitimatio filij naturalis valida indicatur, licet non adfuerit citatio filiorum legitimorum, & naturalium, ibidem n. 28. fol. 511
Lesio, quæ dicitur enormis, vel enormissima, & referuntur omnes sententie, theor. 95. num. 7. fol. 444
Lesio non consideratur in donatione, sic nec in renunciatione translatina, theor. 97. num. 1. fol. 447
Lesio faciliter excluditur in renunciatione facta per filiam pro conseruatione familie, ibidem num. 6.
Ideo non consideratur in renunciatione facta per ingressum in Monasterium, ibidem nu. 7. fol. 449
Lesio enormissima dicitur continere dolum, theor. 99. n. 4. fol. 454
Et dat causam absolutionis iuramenti, ibid. nu. 12. fol. 455
Lesio excluditur à contractu, quoties tendit actus ad commodum, & incommodum, licet postea incommodum fuerit secutum, theor. 107. nu. 62. fol. 532
Lesio non consideratur in renunciatione facta ab ingresso in Monasterium, theor. 49. num. 31. fol. 257
Lesio non consideratur in iis, quæ in sola spe consistunt, theor. 47. n. 10. fol. 241
Lesio non consideratur in donatione, theor. 62. nu. 18. fol. 317
Quid in donatione correspondet, theor. 62. nu. 18. fol. 317
Lex si vnquam, C. de renoc. donat. non habet locum in donatione iuris querendi, theor. 54. n. 2. fol. 286
Et fundatur in verisimili mente donantis, ibidem nu. 4.
Nec locum habet in donatione remuneratoria, ibid. n. 8.
Neque locum habet in donatione ob causam, ibidem n. 9.
Nec in donatione contemplatione matrimonij, ibidem n. 10. fol. 287
Lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, theor. 2. n. 10. fol. 8
Lex dicitur disponere de casu vero non ficto, theor. 8. n. 32. fol. 59
Liberatio facta uni ex correis debendi, prodest alteri, theor. 50. n. 36. fol. 268
Licentia Episcopi, aut Vicarij in renunciatione tollit omnem suspicionem, theor. 82. num. 14. fol. 400
Licentia requisita pro allocutione Monialium debet esse in scriptis, theorema. 64. num. 16. fol. 326
Quid in foro interno, ibid.
Quid circa personas, quibus indiget Monasterium, ibidem n. 13
Licentia concessa clerico testandi de bonis Ecclesiæ

I N D E X

- ſaſticis, intelligitur de primo teſtamēto, theor. 106. nu. 5. fol. 495*
Sed videas contrarium n. 20. fol. 499
Idem dicimus de licentia teſtandi data feu- datario, ibid.
Licentia præſtita bannito accedendi ad Ciuita- tem, intelligitur pro prima vice, ibidem fol. 495
Idem dicimus in licentia ingrediendi in Mo- naſterium Monialium, ibid.
Lineæ patris rumpitur per ſæminam, theor. 46. n. 51. fol. 236
Lite pendente nullus erit remouendus à ſua poſ- ſeſſione, theor. 4. nu. 16. fol. 28
Litis conteſtatio in Regno fit datione termini, theor. 31. n. 3. fol. 139

M

- M**aius erit attendendum favore Eccleſiæ, theor. 6. n. 24. fol. 43
Mala fides inducitur conteſtatione liſis ſecundū plures, theor. 4. n. 12. fol. 27
Quod non procedit, ſi adeſſet iuſta, & legiti- ma cauſa litigandi, ibid. n. 23
Maſculatio non datur in vita patris, theor. 26. n. 16. fol. 129
Idem dicitur ſi tempore mortis patris filia exceſſerit annum decimum ſextum, ibid.
Maſculatio impeditur per ſolam promiſſionem dotis, theor. 29. nu. 4. fol. 136
Maſculatio an excludatur per ſolam confeſſio- nem viri dicentis, ſibi fuiſſe dotem traditam, ibidem n. 13. fol. 138
Maſculatio non admittit purgationem more, ſecundum opinionem Moſeſij, theor. 31. nu. 1. fol. 139
Sed contrarium defendit Author, ibid. nu. 8. fol. 140
Maſculatio datur etiam factō teſtamento per patrem, ſed contrarium defendit Author, theor. 26. nu. 1. fol. 126
Maſculatio fuit introducta in pœnam differen- tis maritare ſororem, data illius interpella- tione, ibidem nu. 7. fol. 127
Maſculatio non datur, niſi ſoror exceſſerit an- num decimum ſextum, theorem. 35. num. 1. fol. 154
Maſculatio quare fuit introducta, theorem. 26. nu. 16. fol. 129
Maſculatio non ſolum datur, ſi frater inter- pellatus, ut maritet, dotem nō fecerit, ſed etiā ſi ut ingrediatur in Monafterium, theor. 39. nu. 1. fol. 173
Maſculatio non datur, ſi ſoror fuerit unica vi- ce maritata, licet poſtea effecta fuerit vidua, ibid. n. 7. fol. 174
Idem dicimus ſi fuerit nupta per patrem, li- cet non fuerit dotata de bonis maternis, ibid. nu. 4.

- Maſculatio non datur, ſi ſoror viuente patre exceſſerit annum decimum ſextum, ibidem nu. 11. fol. 175*
Verum frater tenetur dotare ſororem illam intra triennium à die mortis patris, ibidem num. 12
Maſculatio operatur non ſolum reſpectu illius ſucceſſionis, ſed omnium aliarum, theor. 40. n. 1. fol. 177
Sed Author diſtinguit inter lineam collate- ralem, & descendantem, ibid. n. 2.
Maſculatio retrahitur etiam quoad futuras ſucceſſiones, ibid. n. 5.
Quod non intelligitur factō teſtamento, ibi- dem.
Sed retrahitur ſolum in præiudicium dif- ferentis maritare ſororem, ibidem num. 7. fol. 178
Maſculatio non datur de iure Regni noſtri, ex- cepto vno caſu, theor. 40. n. 18. fol. 180
Maſculinum non comprehendit ſæmininum, quoties adeſt diuerſa ratio, theor. 11. nu. 12. fol. 73
Maſculus ex ſæmina descendens non admittitur ad fideicommiſſum factum favore familie, ut in illa conſeruentur bona, theor. 2. nu. 23. fol. 10
Malus eijciendus eſt à conſeruatione, theor. 76. nu. 2. fol. 374
Mandatum generale ad omnes caſus non com- prehendit feudalem, theor. 57. n. 3. fol. 298
Mādatum Principis requirit ſcripturam, theor. 64. n. 14. fol. 326
Mater per tranſitum ad ſecunda vota tenetur ſeruare proprietatem bonorum, habitorum & viro filijs ex illo matrimonio, theor. 10. nu. 9. fol. 66
Verum ſi habuerit aliquid pro nece viri, non tenetur ſeruare, ibid.
Matrimonio nullitèr contracto poteſt quilibet ex coniugibus ab illo diſcedere, & cum alio contrahere, licet nulla fuerit adhuc ſecunda ſententia, theor. 5. n. 6. fol. 33
Licet melius eſſet expectare ſententiam de- clarantem nullitatem matrimonij, ibidem num. 7.
Matrimonium reſcinditur ex ſolo metu reue- rentiali, ibidem n. 4.
Sed contrarium n. 8. fol. 412
Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, theor. 80. n. 10. fol. 394
Matrimonium metu contractum quod nullum eſt, ex ſubſequenti copula voluntaria conua- lidatur, theor. 93. num. 8. fol. 437
Et procedit licet ſubſequens copula fuerit coacta, ibidem.
Medietas debita iure conſuetudinario non trans- mittitur ad hæredes, ſi non fuerit adita, theor. 56. nu. 17. fol. 296

Mc

I N D E X

Medietas bonorum antiquorum debita agnatis non datur iudicio morientis, sed dispositione consuetudinis, theor. 8. n. 14. circa meium fol. 55

Medietas debita agnatis in bonis antiquis an transmittatur, si non fuerit adita, ibidem nu. 15. circa medium.

Videas verb. lucrum.

Meliorationes quomodo probentur, theor. 111. n. 24. fol. 569

Pretium illarum quomodo attendatur, ibid. nu. 9. fol. 565

Mendicantes transeuntes de una religione ad aliam pluribus pœnis coercentur, theor. 78. n. 16. fol. 382

Mens contrahentium inspicienda erit in contractu, theor. 48. n. 10. fol. 162

Meritum, & demeritum non potest cadere in nō natis, theor. 3. n. 48. fol. 25

Metus nō presumitur, sed erit probandus, theor. 92. n. 1. fol. 439

Sed est difficilis probationis, ibid. n. 2.

Ideo sufficit qualifcunque probatio, ibid.

Probatur ex depositione unius testis, ibid.

Probatur etiam ex testibus singularibus, ibidem.

Et testes domestici probāt illum, ibidem n. 3. fol. 440.

Metus leuior sufficit ad rescissionem contractus gesti cum patre, ibid. n. 7. fol. 441

Metus reuerentialis consideratur in filia erga patrem, theor. 86. n. 7. fol. 412

Metus reuerentialis sufficiens est ad rescissionem, si concurrant minæ, theor. 87. n. 1. fol. 412

Licet adsit aliquod interuallum inter renunciationem, & minas, ibid. n. 3.

Dummodo durauerit causa metus, ibid.

Metus illatus per Officalem dicitur durare durante officio, ibid. n. 4. fol. 415

Metus illatus filijs est sufficiens ad rescissionem cuiuscunque contractus, theor. 84. num. 11. fol. 406

Idem dicimus si fuerit illatus sanguine coniuncto affini usque ad tertium gradum secundum aliquos, & secundum alios usque ad septimum, ibid.

Etiam si fuerit illatus domesticis, & famulis, ibid.

Metus illatus uxori contemplatione viri, & e contra sufficiens est ad rescissionem contractus, ibidem nu. 12. fol. 407

Metus reuerentialis rescindit contractum, secundum plures, theor. 86 n. 1. fol. 411

Sed Author contradicit, ibid. n. 5.

Metus est difficilis probationis tam ex parte inferentis, quam patientis, theor. 89. num. 3. fol. 422

Ideo ad illum probandum sufficiunt leuiiores probationes, ibid.

Sic potest probari per indicia, ibid.

Et testes non debent esse omni exceptione maiores, licet sint singulares, ibid.

Metus non dicitur purgatus, quousque duret illius causa, theor. 93. n. 1. fol. 435

Et procedit, licet ille actus dependeat ex mera voluntate facientis, ibid.

Metus dicitur durare, quousque durat causa cognoscendi, seu nocendi, ibid. n. 3. fol. 436

Metus dicitur purgatus per subsequentem ratificationem, si cessauerit causa metus, ibid. nu. 6. fol. 437.

Metus definitur, theor. 83. n. 2. fol. 401

Metus suspicio reputatur in iure nostro pro actuali metu, & sufficiens est ad rescissionem actus, ibid. n. 4.

Sed dicitur illatus, quoties qui minatus fuerit sit persona potens, & solitus executioni demandare, ibid. n. 7. fol. 402

Et ut detur actio ex illo, sufficit, ut cadat in constantem virum, ibid. n. 8.

Vel ut cadat in constantem feminam, ibidem nu. 9.

Metus illatus dicitur, quoties adest periculum mortis, theor. 84. n. 1. fol. 403

Idem si mutilatio membri, periculum amittende libertatis, timor amissionis status, timor amissionis bonorum, non solum omnium, verum etiam partis illorum, ibid.

Idem dicimus si adsit periculum amissionis instrumentorum, timor amissionis bonoris, ibid. n. 3. fol. 404

Metus dicitur illatus ex timore iniuste carcerationis, ibid. n. 4.

Idem dicimus in timore iniuste excommunicationis comminate, ibid. n. 5. fol. 405

Milites Hierosolymitani non sunt capaces successionis feudi, theor. 107. n. 11. fol. 506

Milites tamen S. Iacobi, Calatrana, & Alcantara succedunt feudo, ibid.

Non tamen emittunt vota substantialia, castitatis, paupertatis, & obedientia, ibid.

Milites S. Ioannis non sunt capaces successionis feudi, theor. 78. n. 2. fol. 380

Et peccant mortaliter, & incurrunt in excommunicationem, si habitum dimiserint, ibidem num. 9.

Poterunt confiteri Confessario non approbato ab Episcopo, ibid.

Neque poterint testari de bonis, ibid.

Milites S. Ioannis, Alcantara, Calatrana, & S. Iacobi possunt emittere professionem, etiā non transacto anno, si fuerint annorum tresdecim, theor. 75. n. 3. fol. 368

Minæ mortis, vel cruciatus corporis inducunt iustum metum pro rescissione contractus, theor. 84. n. 9. fol. 405

Minor renunciens cum iuramento obligatur, theor. 60. n. 1. fol. 309

K K K K

Mi-

I N D E X

Minor donare nequit etiam interveniente auctoritate curatoris, ibid. n. 5.

Quid si adsit iuramentum, ibid.

Minor fideiubens cum iuramento restituitur in integrum, theor. 62. n. 11. fol. 316.

Minor iurans non venire aduersus contractum capite minoris etatis, poterit venire ex alio capite, ibid. n. 13.

Minor restituitur aduersus repudiatam hereditatem, ibid. n. 49. fol. 530.

Minor restituitur etiam aduersus lucrum amissum, ibid. n. 50.

Minor restituitur in integrum aduersus legatum sub conditione factum repudiatum eueniente conditione, ibid. num. 531.

Minor restituitur in integrum aduersus transactionem non factam, si in iudicio succubuerit, ibid. num. 63. fol. 532.

Quod Auctori non placet, ibid.

Minor poterit uti tota seruitute, si maior consocius nunquam usus fuit, theor. 77. nu. 12. fol. 166.

Minor feudatarius statim tenetur ad releuium in Regno nostro, sicut & maior, theor. 63. nu. 11. fol. 166.

Minor condemnatus potest appellare etiam non solutis expensis, ad quas fuit condemnatus, stante prag. nostra contrarium distans, theor. 37. num. 4. fol. 165.

Idem dicimus in maiore consocio, ibid.

Minor non potest repudiare legatum absque solemnitatibus iuris, theor. 80. n. 9. fol. 399.

Minor restituitur aduersus lucrum amissum, ibidem n. 10.

Minor potest facere testamentum absque solemnitatibus iuris, ibid. n. 12.

Minor lesus ultra dimidiam non solum uti potest remedio legis 2. de rescind. vendit. sed etiam restitui in integrum, theor. 26. nu. 10. fol. 128.

Minor metus requiritur in famina renunciantem, quam in viro, theor. 87. n. 7. fol. 415.

Minor non restituitur in integrum cum modica lesione secundum aliquos, theor. 95. num. 8. fol. 444.

Minor potest stare contractui facto absque solemnitatibus, theor. 98. n. 10. fol. 451.

Minor quantitas inest in maiori, theor. 88. n. 16. fol. 420.

Quid in sententia, ibid.

Mitius agitur cum lege, quam cum homine, theor. 7. n. 19. fol. 52.

Mixtum non comprehenditur sub simplici, theor. 70. n. 30. fol. 351.

Modicum in iure nostro non attenditur, theor. 38. n. 23. fol. 171.

Modicum non est in consideratione, & adducuntur plures casus, theor. 64. num. 20. fol. 327.

Modus dicitur respicere causam finalem, quando respicit legatis, aut tertij utilitatem, secus si eiusdem legatarij, theor. 72. num. 17. fol. 357.

Monachus heres institutus, grauatus de restituendo post mortem, si exiuerit de Religione, adhuc bona remanent penes Monasterium ipso viuente, theor. 78. n. 6. fol. 385.

Monachus factus Episcopus, adhuc Religiosus manet, theor. 73. n. 5. fol. 360.

Ita ut si fuerit de Religione Minimorum, tenetur ad obseruantiam vite Quadragesimalis, ibid.

Et tenetur portare habitum sue Religionis, alias peccaret mortaliter, ibid.

Monachus facta professione non potest reuocare testamentum antea factum, theor. 67. num. 8. fol. 336.

Immo neque poterit illud declarare, ibidem.

Potest tamen facere testamentum secuta professione ex dispensatione Summi Pontificis, ibidem n. 12. fol. 337.

Monachus utitur nostra consuetudine vocante proximiores ab intestato, theor. 2. num. 27. fol. 11.

Monachus non admittitur ad fideicommissum factum fauore familie, ut bona in illa conferuntur, ibid. n. 28.

Monachus volens dicere de nullitate professionis, non potest habitum deserere, alias esset apostata, nisi illum assumpserit, vel si iustam causam habuerit illud dimittendi, theor. 75. nu. 22. fol. 372.

Et debet dicere de nullitate sententie intra quinquennium a die professionis emisse, ibid. num. 23.

Monachus non potest adire hereditatem absque licentia Superioris, theor. 71. numer. 6. fol. 352.

Monachi succedunt agnato morienti ab intestato inspectis terminis nostre consuetudinis, theor. 12. n. 7. fol. 76.

Moniales adhuc excluduntur a successione parentum per existentiam fratris virtute nostre consuetudinis, ibid. n. 18. fol. 78.

Monachus non est capax successionis fendi, theor. 107. n. 9. fol. 505.

Et solus ingressus reddit incapacem, ita ut neq; recuperet per egressum, ibid.

Monasterium excluditur a successione ex persona Monachi, si promiserit illum fore renunciaturum, theor. 43. n. 15. fol. 198.

Et procedit licet postea sequatur renunciatio non seruatis solemnitatibus Sac. Concilij Tridentini, ibid.

Monasterium promittens Monialem fore renunciaturam, intelligitur de renuntiatione valida, theor. 103. n. 7. fol. 470.

Mo-

I N D E X

Monasterium non succedit Nouitio morienti, theor. 72. n. 5. fol. 354

Licet in articulo mortis professionem emisisset ex privilegio, ibid.

Monasterium nihil repetit ab egresso de illo ratione expensarum, theor. 63. n. 25. fol. 322

Monialis quando transire potest de vno Monasterio ad aliud, theore. 78. num. 2. & 5. fol. 379

Monialis si transuerit de vno Monasterio ad aliud, an secum transferat dotem datam primo, ibid. n. 16. fol. 387

Mora dicitur culpa, & delictum, theore. 32. nu. 3. fol. 143.

Mora non contrahitur in illiquidis, ibidem n. 12 fol. 144

Quod procedit, licet fuisset liquidata aliqua pars, ibid.

Et si facta fuerit relatio, sed non adhuc declarata certa quantitas per Iudicem, ibidem.

Mora contrahitur per interpellationem extraiudicalem, theor. 33 n. 2. fol. 146.

Dicitur contracta per litis contestationem, ibid. n. 5. fol. 147

Et sufficit unica interpellatio, ibid. num. 10. fol. 148

Et sufficit extraiudicialis, quoties petitur, quod debetur iure actionis, secus officio Iudicis mercenario, ibid. n. 7. fol. 147

Mora contrahitur per interpellationem factam procuratori, theor. 34. n. 1. fol. 149

Quod a fortiori procedit facta postea certificatione principali a dicto procuratore, ibidem n. 5. fol. 150

Mora purgatio non datur in actibus conditionalibus, theor. 31. n. 4. fol. 139

Sic etiam si quis ipso iure incurrit in penam, ibid. n. 5.

Idem dicitur, si in contractu adsit pactum resolutionis, ibid. n. 6.

Quid de iure canonico, & quomodo, ibidem num. 7.

Quid existente iuramento, ibidem num. 13. fol. 140

Mora purgatur in Regno nostro etiam post sententiam, ibid. n. 15. fol. 141

Et datur in penis legalibus, ibid. n. 16

Mora purgatio non datur, si ius partis factum sit deterius, ibid. n. 9

Sic facta executione sententiae, ibidem nu. 21. fol. 142

Idco non poterit purgari per emphyteutam declarata caducitate, ibid. n. 22

Mos procerum, et Magnatum quis sit, theor. 14 n. 2. fol. 84

Mulier valide obligatur pro viro excarcerando, immo etiam ne vadat ad carceres, theor. 87. n. 9. fol. 415

Dummodo illa non remaneat indotata, ibidem.

Nisi remaneant bona viri sufficientia pro restitutione dotis, ibid.

Sed in hoc attendendum erit tempus restitutionis dotis, non obligationis, ibid. fol. 416

Mulier secundo nubens potest plus dare secundo viro, quam uni ex filiis primi matrimonij, ut pari nubere possit, theore. 17. numer. 6. fol. 96

Immo propter hanc causam potest fieri statutum de lucro dotis, ibid. n. 7.

Mulier dicitur ignorare ius sibi competens, theor. 59. nu. 2. fol. 307

Mulier renunciens beneficio Velleiani, debet de illo certiorari, ibid. n. 4.

Secus si adesset iuramentum, quia nulla requiritur certioratio, ibid. n. 6.

Mulier lucratur antefatum quoad usufructum tantum, existente filio legitimo, & naturali ex illo matrimonio, theor. 48. num. 13. fol. 249

Et procedit, licet filia existat in medio, quae renunciauit, ibidem.

Mulier dicitur habere ratam donationem per taciturnitatem, theore. 108. numer. 23. fol. 524

Mulier quoad nonem partes dotis, & aliorum habitorum ab agnatis dicitur intestabilis favore filiorum, theore. 8. numer. 15. fol. 55.

Mulier habens filios nequit disponere, nisi de decima dotis etiam existentis extra districtum, theor. 13. nu. 15. fol. 82

Mulier petit quartam in bonis viri, si dotem non habuerit, vel modicam, theor. 74. nu. 23. fol. 328

Mutata persona, mutatur rei conditio, theor. 56. n. 19. fol. 296

Mutus, surdus, & cecus non succedunt feudo, si tamen imperfectio est ex natura, theor. 107. n. 13. fol. 507

Vel si inhabilitas non fuerit in totum, ibidem.

Vel si feudum non esset rectum, sed improprum, ibid.

Vel si esset franchum, & liberum ab omni seruitio, ibid.

Idem dicimus, si dominus sciens inhabilitatem inuestiuerit, ibid.

Referuntur tamen aliqui Doctores dicentes succedere mutum, surdum, & cecum etiam ex natura, ibid. n. 14.

Mutus, & surdus neque retinet feudum, si impedimentum superueniat, ibidem num. 17. fol. 508

Quod procedit non solum in feudo nouo, verum etiam antiquo, ibid.

I N D E X

N

- N**ecessariè dicitur quis fecisse, si ex pudore fecerit, theor. 104. n. 13. fol. 476
- Negativa postposita signo uniuersali equipollet contrario, theor. 88. n. 15. fol. 421
- Nepotes volentes auo succedere tenentur conferre dotem habitam per matrem, si illius sunt heredes, theor. 46. n. 28. fol. 233
- Sed cum distinctione, ibid.
- Nepotes vocati ab uno simul cum filiis semper veniunt ordine successiuo, quoties non erant nati tempore, quo vocati fuerunt, theor. 105. nu. 5. fol. 482
- Nepotes nati ex filio naturali non legitimantur per subsequens matrimonium, si eorum pater defunctus reperiatur, theor. 109. num. 14. fol. 539
- Nepos ex filio primogenito succedit excluso patruo secundogenito quoad feudum, ibidem num. 16.
- Neptis ex masculino descendens an excludat amitam à successione parentum, latè explicatur, theor. 2. n. 1. & per tot. fol. 7
- Quod à fortiori procedit in successione feudi, ibid. n. 8. fol. 8
- Immo excludit patrum à successione feudi, ibid. n. 9.
- Neptis ex masculino non excluditur per patruum à successione, sed simul admittuntur, ibidem n. 15. fol. 9
- Neptis ex primogenito succedit in feudis excluso secundogenito patruo, ibidem numer. 62. fol. 16
- Quod tamen non procedit in feudo, in quo omnes filij vocarentur, ibid. n. 63.
- Neptis non excluditur eo quod propria filia fuerit per testatorem exclusa in institutione, theor. 3. n. 49. fol. 25
- Nomen appellatiuum si non congruit nisi uni, equialet nomini proprio, theor. 44. num. 12. fol. 216
- Notarius dicitur persona publica quoad stipulandum, non ad acquirendum, theor. 43. n. 10. fol. 110
- Neque dicitur seruus publicus, ibid. n. 11.
- Et quomodo antiquitus reputabatur, ibidem nu. 12.
- Nouitius non deferens habitum per aliquod tempus, dicitur interrumpisse annum Nouitiatus, theor. 75. n. 18. fol. 371
- Quod non procedit finito anno, nam si redierit poterit professionem emittere, ibid.
- Vel si existat extra Monasterium de licentia Superioris, computabit tempus illud, ibidem nu. 19.
- Nouitius potest differre professionis emissionem finito anno Nouitiatus, ibid. n. 20.

- Nullum à principio tractu temporis non conuallidatur, theor. 44. nu. 20. fol. 218
- Nullum à principio non validatur ex subsequenti ratificatione, theorem. 92. num. 6. fol. 433
- Nuncius non tenetur dicere, se citasse in domo solite habitationis, sed sufficit dicere, se domi citasse, theor. 34. n. 4. fol. 150

O

- O**bligatio iuramenti Deo acquiritur, theor. 102. n. 1. fol. 465
- Offrens se, & bona alicui Monasterio, recuperat illa, si noluerit amplius stare, ibi, theor. 75. n. 11. fol. 376
- Officia an concedi possunt viuente illius administratore post illius mortem, theor. 44. num. 6. fol. 215
- Officia non sunt iuuenibus tradenda, & plura exempla memorantur, theorem. 109. num. 7. fol. 537
- Officialis si fuerit officio priuatus ob aliquod crimen, licet restituatur non recuperabit, si tertio collatum reperiatur, theor. 74. num. 3. fol. 363
- Immo si per aliquod tempus fuerit suspensus, non poterit petere emolumenta per tertium percepta, ibid.
- Et priuatus suo loco, si postea restituatur, non recuperabit locum ab altero occupatum, ibidem.
- Officialis impeditus exercere officium per aliquod tempus, non reintegratur ad illud cessante impedimento, theorem. 75. numer. 12. fol. 730
- Officialis si fuerit priuatus, postea restitutus, an recuperet primum locum, theor. 110. nu. 25. fol. 558
- Et an recuperet officium alteri collatum, ibidem.
- Officium sui natura personale est, & non transmittitur ad heredes, theorem. 108. num. 14. fol. 521
- Si transmittatur ad faminam heredem, videas ibid.
- Officium concessum puella ut nubere possit, intelligitur datum tam pro primo, quam secundo matrimonio, theor. 106. n. 24. fol. 510
- Officium filio concessum ob seruitia patris erit conferendum cum alijs fratribus, theor. 109. nu. 24. fol. 542
- Et quomodo taxetur valor illius, ibid.
- Onera contracta super feudum extinguuntur illo deuoluto ad Regem, theorem. 110. num. 39. fol. 562
- Limitatur, si fuerint onera contracta occasione ipsiusme. feudi, ibid.
- Onus dotandi sororem spectat ad fratres consan-

I N D E X

sanguineos, non uterinos, theore. 16. num. 5. fol. 93
Onus adiectum legato dicendi missam omni die sine cantu, & die Sabbati cum cantu, tali die adhuc erit celebranda missa sine cantu, theor. 25. n. 7. fol. 124
Onus nequit imponi in legitima filij, theor. 41. n. 21. fol. 186
Opera promissa ad certum tempus, sed non determinatū, possunt præstari illo elapso, theor. 75. n. 14. fol. 370
Opera promissa ad certum tempus non possunt præstari illo elapso, theore. 38. num. 26. fol. 172

P

P*actum de non reuocando renunciationem, nihil operatur secuto egressu de Monasterio, theor. 63. n. 23. fol. 322*
Pactum de retrouendendo aestimatur par pretij, theor. 19. n. 1. fol. 102
Quod non connumeratur in hereditate pro augenda portione paragi, ibidem num. 4. fol. 103
Pactum, quo promittit se heredem instituturum filiam simul cum masculis non tenet, theor. 40. n. 21. fol. 199
Quod tamen tenet, si non fuerit de tota hereditate, secundum aliquos, ibid. n. 22
Quid fauore matrimonij, ibidem num. 23. fol. 200
Pactum de instituendo aliquem heredem, dato, quod teneat in aliquibus casibus, non operatur actualem institutionem, ibid. n. 25.
Pactum habet maiorem vim, quam statutum, theor. 14. n. 11. fol. 85
Pactum de non succedendo à iure civili improbat, theor. 42. n. 5. fol. 190
Sic de succedendo, & secundum multos, etiam cum iuramento, ibid. n. 10. fol. 191
Pactum nudum quare non producit actionem, theor. 43. n. 4. fol. 195
Et quomodo traditione rei vestitur, ibid.
Pactum de hereditate uiuentis sine illius consensu non tenet, secus si fuerit negatiuū, theor. 49. n. 29. fol. 253
Pactum resolutiuum dicitur remissum per receptionem pretij, theor. 28. n. 9. fol. 234
Pactum contra naturam contractus reijcitur, si nequit fieri transitus ad alium contractum, ibid. n. 12.
Pactum inter emptorem, & venditorem de soluendo aliquid pendente solutione pretij ualidum est, theor. 47. n. 35. fol. 246
Et procedit licet interesse foret excessiuum, ibidem.
Pactum de succedendo ualet, quoties fit inter personas illustres, theore. 44. numer. 8. fol. 215

Et procedit in omni nobili, licet superiorem recognoscente, ibid.
Paragium ad minus ascendit usque ad portionem legitimam, theor. 15. n. 7. fol. 89
Paragium quantum sit, latè explicatur, theor. 17. n. 3. fol. 96
Paragium excedit legitimam, ut pari nubere possit, ibid. n. 12. fol. 97
Non tamen potest excedere virilem portionem, licet pari nubere nequeat, ibidem numer. 23
Et an sit, & quomodo præstandum de bonis feudalibus, ibid. n. 14. fol. 98
Paragium dandum à fratre nullum onus recipit, theor. 24. n. 15. fol. 122
Paragium unicum est præstandum sorori, etiam in linea collateralis, theore. 25. num. 1. fol. 124
Paragium erit præstandum tam de bonis paternis, quam maternis, ibid. n. 8. f. 125
Paragium nequit ascendere ad virilem portionem, etiam si pater promiserit aliud in genere doto filiam, ibid. n. 15
Paragium erit præstandum etiam de officio concessio cum potestate nominandi unum ex filiis facta nominatione, ibid. n. 17
Paragium quod datur filie subrogatur loco legitime, theor. 22. n. 1. fol. 111
Paragium non minuitur per solutionem releuij, aut ad hoc, theor. 17. n. 15. fol. 98
Paragium erit præstandum etiam de re emphyteutica concessa cum qualitate, ut in ipsa masculi tantum succedant, ibid. n. 16
Paragium soluendum est in pecunia, non in corporibus, præcipue in feudis, iqd. n. 17
Paragium ingressarum in Monasterium accipitur in multiplici quantitate, theor. 8. num. 1. fol. 99
Paragium transmittitur ad heredes, si filia in nupta moriatur, ibid. n. 4. fol. 100
Paragium ingredientis in Monasterium potest ascendere usque ad virilem portionem, ibid. n. 9. fol. 101
Dummodo Monasterium illud sit condecens qualitati uolentis ingredi, ibid. n. 10
Paragium integrum præstandum erit filie uolenti castè uiuere domo, ibidem numer. 14. fol. 101
Paria sunt facere actum tempore prohibito, ac non prohibito, sed ad illud effectum conferre, theor. 65. n. 6. fol. 330
Paria sunt in iure non extare, ac extare, & non posse succedere, theor. 10. n. 17. circa medium fol. 68
Pars pretij noui non erit tradenda secundogenito, si pater nullam expedisset pecuniā, theor. 109. n. 23. fol. 542
Secus si ob merita habuisset, ibid.
Pars pretij feudi noui debita secundogenito præsta-

I N D E X

- statut iure collationis, ibidem num. 25.*
Pars pretij feudi nouiter empti, quod tempus respicit respectu valoris, mortis, vel emptio- nis, ibid. n. 37. fol. 545
Pater dotando filiam, solum bona sua veniunt in obligatione, licet in dotatione dixisset, etiam de bonis maternis, theor. 96. num. 2. fol. 445
Licet filia dotationi consenserit, ibid.
Veniunt tamen bona illa in subsidium, puta si bona patris non sufficerent, ibidem num. 6. fol. 446
Et procedunt dicta, licet filia renunciauerit bonis maternis, ibid. n. 8.
Et sufficit, quod bona patris sufficiant pro il- la dote, ibid.
Pater stipulans pro se, & filiis, dicitur stipu- lasse ut heredibus, theorema. 105. num. 1. fol. 481
Quod limitatur, si res non sit transitoria ad heredes extraneos, ibid. n. 33. fol. 491
Pater acquirens emphyteusim pro se, & filiis, poterit illis praedudicare, ibidem numer. 20. fol. 448
Idem dicimus in officiis acquisitis per ipsum, ibid.
Quod intelligitur si propria pecunia quae- uerit, secus si ex munificentia Principis, ibi- dem.
Pater poterit praedudicare filiis in feudo ex pa- cto, & prouidentia nouo, theor. 107. num. 30. fol. 512
Cum consensu tamen Principis, ibid.
Pater non potest legitimare filium natura- lem ad feudum ex pacto, & prouidentia an- tiquum in praedudicium filiorum legitimorum, & naturalium, ibid. n. 31
Pater potest inuestire secundogenitum de feudo consentiente primogenito, theor. 109. nu. 20. fol. 540
Pater praedudicat filiis in feudis delinquendo, theor. 107. n. 32. fol. 512
Et assignatur ratio, n. 36. fol. 514
Pater potest exheredare secundogenitum & ita, & militia, ex iusta causa, theor. 110. nu. 35. fol. 561
Pater non habet vsumfructum in vita, & mili- tia filij, neque commoditatem, theor. 109. nu. 61. fol. 550
Pater non habet vsumfructum in feudo filij, sed habet commoditatem, ibid. n. 62.
Pater non poterit heredem instituere filium na- turealem, existentibus filiis legitimis, theor. 48 nu. 1. fol. 247
Secus si filij legitimi consenserint, ibidem nu. 3.
Idem dicimus si filij legitimi fuissent iuste exheredati, ibid. n. 5. fol. 248
Sic si existat filia, quae renuncianit, secun- dum aliquos, ibidem num. 6.
Pater instituendo filios heredes, dicitur insti- tuisse etiam filium renunciantem, theor. 45. nu. 3. fol. 221
Pater non tenetur iterum dotare filiam, si culpa sua dotem amiserit, theorema. 47. numer. 3. fol. 240
Pater potest in vita assignare legitimam filio, ibid. n. 6.
Pater relicta legitima filio de alijs bonis, pote- rit ad libitum disponere, ibidem numer. 9. fol. 241
Pater non potest minuire dotem datam filiae in primo matrimonio, nisi patrimonium esset diminutum, ibid. n. 32. fol. 245
Pater potest ad sui libitum de bonis dispone- re, ac in mari proijcere, theorema. 8. num. 40. fol. 60
Pater dotando filiam ultra quantitatem legiti- ma, quoad excessum dicitur liberalitate exer- cere, theor. 24. n. 4. fol. 120
Pater dotando filiam quando potest opponere onus, ibid. n. 8. & seq. fol. 121
Pater recipiens dotes filij, quomodo obli- getur de iure nostro consuetudinario, theor. 43. n. 9. fol. 196
Pater non potest remittere vsumfructum acce- ptatum in bonis filij in praedudicium credito- rum, theor. 41. n. 24. fol. 186
Pater poterit filiam pro virili portione vocare simul cum masculis in bonis nouiter quae- sitis, theor. 40. n. 15. fol. 179
Pater dotando filiam non dicitur exercere libe- ralitatem, theor. 51. n. 12. fol. 272
Pater potest exheredare filium etiam a feudo ex pacto, & prouidentia ex iusta causa, theor. 14. n. 4. fol. 84
Sed contrarium n. 18. fol. 87
Pater dicitur congruenter dotasse filiam in du- bio, theor. 15. n. 8. fol. 89
Pater in medietate bonorum antiquorum non potest heredem instituere masculum cum se- mina, theorema. 8. num. 15. circa medium, fol. 56
Patrimonia recipiunt diminutionem ob diuisionem, theor. 109. n. 8. fol. 538
Pecunia dicitur secundus sanguis hominis, theor. 84. n. 2. fol. 404
Pecunia soluta, & consumpta dicitur extare per cautionem de restituendo, theor. 6. n. 50. fol. 48
Pena conuentionalis non datur, nisi concurrat interesse partis, theor. 26. n. 12. fol. 128
Pena duplici non debent quis grauari, ibidem nu. 14.
Pena non debetur nisi praecedat culpa, theor. 32 a. 5. fol. 143
Pena in minore delinquente minoratur, theor. 61. n. 10. fol. 313

Et

I N D E X

- Et quomodo procedat, ibidem.*
- Pœnitentiarius magnus Summi Pontificis absoluit à iuramento, theore. 101. num. 1. fol. 461*
- Perempta una ex rebus promissis, remanet obligatio quoddam aliam, theore. 31. num. 12. fol. 157*
- Periurus repellitur à limine iudicii, theor. 99. nu. 1. fol. 453*
- Persona contemplata attenditur, nō cui res fuit tradita, theor. 20. n. 3. fol. 109*
- Personæ loquentis non comprehenditur sub generali sermone, theor. 49. nu. 33. fol. 258.*
- Petitio hereditatis datur contra tertios possessores, theor. 40. n. 23. fol. 181*
- Pluralitas actuum, seu rerum non presumitur, theor. 89. n. 6. fol. 423*
- Portio renunciata per sororem de bonis patris accrescit tam fratribus utrinque coniunctis, quam consanguineis, theore. 51. num. 20. fol. 274*
- Portio renunciata per filiam patri fratribus tamen accrescit, theor. 51. n. 25. fol. 275*
- Portio renunciata per filiam patri, an erit restituenda fideicommissario vniuersali, theor. 53. n. 1. & per tot. fol. 182*
- Portio quesita virtute iuris accrescendi erit fideicommissario restituenda, ibid. n. 2.*
- Portio debita iure consuetudinis, non datur iure successionis, theor. 56. n. 13. fol. 195*
- Portio ablata sorori per statutum an debeat accrescere tam fratri, quam alteri sorori masculinæ, theor. 39. n. 18. fol. 175*
- Portio renunciata patri transiit ad secundæ vota, si accrescat omnibus fratribus, an coniunctis tantum ex utroque latere, theor. 51. nu. 1. fol. 270*
- Portio ablata sorori virtute nostre consuetudinis, accrescit tam fratribus utrinque coniunctis, quam consanguineis tantum, ibid. nu. 18. fol. 274*
- Portio ablata sorori favore fratrum, illis accrescit, theor. 15. n. 1. fol. 88*
Sed tantum utrinque coniunctis, theor. 16. n. 1. fol. 92
- Possessor altius rei an poterit in vita declarari facere, ad quem sua bona post mortem sint peruentura, theor. 43. n. 8. fol. 195*
- Possessor male fidei dicitur, qui contra iura mercatur, theor. 79. n. 15. fol. 391*
- Possessor male fidei repetit solum expensas necessarias, theor. 111. n. 14. fol. 566*
- Possessor poterit rem retinere propter meliorationes ibi factas, ibid. n. 21. fol. 568*
Et poterit de illis opponere in executione sententiæ, illamque impediuerit, ibid.
Et quomodo procedat circa hoc impedimentum executionis sententiæ, ibid.
- Preces importune, & metus æquiparantur, theore. 91. num. 1. fol. 428*
Sic annullant actum, vel testamentum factum ibid. n. 12. fol. 430
- Prelatus nequit donare rem Ecclesiæ, theor. 70. n. 20. fol. 349*
Secus tamen ex causa remunerationis, ibidem.
- Præsentia Superioris purgat suspicionem metus, theor. 64. n. 1. fol. 324*
- Præscriptio non currit non valenti agere, sicut & ignorantibus, theor. 75. n. 27. fol. 373*
Sed videas ibidem n. 30
- Præscriptio unica non sufficit in legatis annuis, secus in contractibus, theore. 78. num. 10. fol. 386*
- Pretium meliorationum quomodo attendatur, ubi omnes casus, theor. 111. n. 9. fol. 565*
- Pretium redactum ex feudo empto cum pacto de retrouendendo, an remaneat in posse primogeniti tantum, vel erit communicandum cum alijs fratribus, theore. 109. num. 11. fol. 838*
- Privatio supponit habitum, theor. 110. num. 7. fol. 553*
- Primogenitus tenetur præstare partem pretij secundogenito, licet se abstinerit ab hereditate patris, theor. 109. n. 34. fol. 544*
- Primogenito inhabili datur locus secundogenito quoad successionem feudi, ibidem num. 19. fol. 540*
- Primogenitus an potest grauari usque ad valorem feudi, theor. 111. n. 27. fol. 570*
- Primogenitura defert quandam præheminentiam inter fratres, theore. 109. num. 2. fol. 536*
Idco primogenitus ceteris omnibus est honorandus, ibid.
Et ipsi propriè conuenit onus ferendi nomen, & arma, ibid.
- Primogenitus solum admittendus est ad gubernationem Regni, ibid. n. 3.*
- Primogenitus non dicitur qui nascitur post questum feudum, sed qui primo loco natus est, ibid. n. 9. fol. 538*
- Principes seculares poterunt absoluerè à iuramento secundum aliquos, theor. 102. num. 1. fol. 464*
Sed contrarium defendit Author, ibidem n. 3. fol. 465
Poterunt tamen adstringere partem ad illud remittendum, si agnouerint fuisse iniquam, ibid. n. 4.
- Princeps concedendo privilegium subdito mediante pretio, dicitur liberalitatem exercisse secundum aliquos, theore. 70. num. 26. fol. 310*
- Princeps legitimando filium naturalem, nō presumitur voluisse præiudicare filiis legitimis, & naturalibus, theor. 107. n. 4. fol. 511*

Et

I N D E X

- Et procedit, licet proprio motu Princeps dispensauerit, ibid.*
Secus tamen si in precibus porrectis pro legitimatione fuerit facta mentio de filiis legitimis, & naturalibus, ibid.
- Privilegia conquassantur concurrentibus duobus privilegiatis, theor. 75. n. 25. fol. 372**
Privilegia concessa causa remunerationis transeunt in vim contractus, theor. 70. num. 22. fol. 349
Ita ut nequeunt reuocari per Principem, & per eius successores, ibid. n. 23
Privilegium pecunia obtentum transit in contractum onerosum, ibidem n. 27. fol. 351
Privilegiū Principis strictè interpretatur, theor. 66. n. 4. fol. 333
Secus si fuerit derogatiuum iuris noni adherens iuri antiquo, ibid.
Late etiam interpretatur, quando neminem ledet, ibid.
Privilegium strictè interpretatur, quando ledit tertium, theor. 74 n. 2. fol. 363
Probatio ut sit sufficiens debet esse concludens, non præsumptiua, theor. 89. n. 4. fol. 422
Probatio de possibili est sufficiens in rebus difficilis probationis, ibid. n. 5. fol. 423
Processus agitatus cum minore sine curatore, quomodo validari poterit illo dato, theor. 4. nu. 31. fol. 30
Procurator debet acquirere suo principali, alias tenetur de dolo, theor. 41. n. 17. fol. 185
Procurator reuocatus si valide cōtrahat, theor. 90. n. 11. fol. 425
Professio metu facta est ipso iure nulla, theor. 92. n. 4. fol. 432
Professio extorta ex metu est ipso iure nulla, theor. 80. n. 9. fol. 394
Prelatus Ecclesie potest repudiare legatum vō dum agnitum, theor. 82. n. 5. fol. 398
Professio emanata post plures menses finito anno Nouitiatus tenet, theorem. 66. num. 1. fol. 332
Et Superior potest illam differre per alios sex menses ex iusta causa, ibid.
Et Nouitij Ordinis S. Dominici possunt illā emittere etiam non completo anno, si existat in articulo mortis, & fuerint legitime etatis, ibidem.
Professio annullatur ex metu concussiuo, theor. 75. n. 1. fol. 367
Quod procedit licet adfuerit metus reuerentialis, ibid.
Sic etiam annullatur, si emissa fuerit non transacto anno Nouitiatus, ibidem numer. 2. fol. 368
Idem dicimus si emissa fuerit per dementem ibid. n. 21. fol. 37
Licet habuerit lucida intervalla, ibid.
Professio ante Sacrum Concilium Tridentinum poterat emitti omni tempore, theor. 66. nu. 5. fol. 333
Prohibitio alienationis extenditur ultra personas enumeratas, si familie conseruatio fuerit contemplata, theor. 3. n. 19. fol. 21.
Prohibitio nūquam extendit vires suas ad actus necessarios, theor. 69. n. 3. fol. 343
Prohibita res alienari per testatorem, neque de illa poterit heres in testamento disponere, theor. 6. n. 12. fol. 42
Prohibitum assumi ad aliquod officium ob exercitium alicuius artis non fit habilis, eo quod amplius illam non exerceat, theor. 44. nu. 25. fol. 228
Promissio soluendi intra annum, intelligitur in fine anni, theor. 113. n. 9. fol. 577
Promissio de faciēdo aliquem actum, statim operatur, si actus ille nihil aliud requirit ultra consensum, theor. 43. n. 26. fol. 200
Promissio de locando differt à locatione, ibidem n. 45. fol. 204
Promissio de vendendo non efficit actualem venditionem, ibid. n. 47. fol. 205
Promissio de fideiubendo differt à fideiubere, ibid. n. 48
Promissio de instituendo Ecclesiam operatur, & illa capiat hereditatem, non factio alio herede, ibid. n. 24. fol. 200
Promissio non dicitur impleta per solum factum, nisi effectus sequatur, theor. 103. nu. 5. fol. 470
Promissio locādi dicitur impleta per locationem factam, licet postea locans non steterit, ibidem n. 10. fol. 471
Promissio facta Kalendis Ianuarij, intelligitur de primis, theor. 106. n. 1. fol. 495
Promissio incerta nullam producit actionem, etiā in dote, theor. 28. n. 4. fol. 136
Contrarium n. 10. fol. 137
Promissio de donando operatur actualem donationem, theor. 43. n. 14. fol. 197
Promittens soluere centum si principalis nō soluerit, non tenetur nisi fuerit interpellatus, theor. 32. n. 6. & n. 11. fol. 144
Promittens præsentare aliquem intra certum tempus non dicitur in mora, nisi præcedat interpellatio, ibid. n. 7
Promittens se obligatum ad decem, dicitur statim obligatus, theor. 43. n. 16. fol. 198
Promittens factum proprium tenetur implere, licet soluendo inter se liberetur, secus in promissione facti alieni, theorem. 103. num. 1. fol. 469
Quod non procedit, si adfuerit iuramentum, ibidem.
Promittens cum iuramento aliquid meretrici pro actu fornicario, tenetur in conscientia adimplere, theor. 99. n. 9. fol. 455
Promittens dare si cuiusmodam dicitur satisficere

I N D E X

se, si dederit, licet ille efficiatur non soluendo, theor. 106. n. 3. fol. 475

Quod non procedit, si obligatio dādi fideiusso-
rem descendat ex lege, sic etiam fauore do-
tis, ibid.

Prorex alicuius Regni si possit alium substitue-
re loco sui, theorema. 1. num. 6. circa medium
fol. 5

Quid tamen in folio, si possit substitui, ibidem

Protestatio requiritur in renunciante causa me-
tus, theor. 90. n. 1. fol. 424

Protestatio contraria facto nihil operatur, ibid.
num. 2

Protestatio metus precedens ad minus transfert
onus probandi contrarium in aduersarium,
ibid. nu. 5. fol. 425

Quod a fortiori procedit in actibus merē
voluntariis, & lucrativis, puta donatione, re-
nunciatione, ibidem

Sed procedit contra metum inferentem, secus
contra tertium possessorem, ibidem

Protestatio precedens conseruat ius futurum,
ibid. nu. 6

Protestatio precedens annullat actum sequen-
tem dependen. em a mera voluntate protesta-
tis, ibid. nu. 7

Protestatio facta parte absente prodest, si fuerit
intimata, ibid. n. 10. fol. 426

Promeritis iurisdictionis an connumerentur in-
ter fructus feudis, theor. 111. n. 36. fol. 571

Quid si castrum fuerit locatum, ibid.

Proximiores vocati ad medietatem per nostram
consuetudinem dicuntur vocati tanquam ad
fideicommissum, theor. 8. n. 17. fol. 56

Pupillus non potest donare etiam accedente
tutoris auctoritate, theorema. 97. numer. 2.
fol. 448

Sed confirmatur per interpositionem inra-
menti, ibidem

Et nequit venire aduersus ope restitutionis
in integrum, ibidem

Pupillus contrahens sine tutoris auctoritate
obligatur naturaliter, theorema. 61. numer. 8.
fol. 313

Pulchritudo est donum Dei, theor. 21. num. 6.
fol. 100

Q

Qualitas adiuncta verbo debet intelligi se-
cundum tempus verbi, thetr. 15. nu. 15.
fol. 91

Et debet intelligi tempore, quo dispositio sor-
titur effectum, theor. 109. n. 10. fol. 538

Quantitates liberate litiganti in causam decla-
randam computantur cum sorte debita, theor.
113. n. 18. in fine fol. 579

R

Ratificatio plus factis, quam verbis induci-
tur, theor. 93. n. 10. fol. 438

Ratificans actum inuolidum, dicitur denuo illū
conficere, ibid. n. 16. fol. 439

Ratificatio non solum verbis, sed factis induci-
tur, & magis ex his fit, theorema. 38. num. 3.
fol. 168

Ratificatio professionis nulla non inducitur per
solum scientiam Monachi tolerantis, & ceram
etiam Superioris Monasterij, theor. 95. n. 36.
fol. 374

Ratificatio non fit actus nulli ipso iure, theor.
80. n. 11. fol. 394

Ratificatio subsequi nequit in praedictum ter-
tij, theor. 44. n. 30. fol. 219

Ratio regulat omnem dispositionem, illamque
restringit, & ampliat, theor. 2. nu. 25. fol. 10.
& theor. 16. n. 2. fol. 92

Ratio praesumpta idem operatur, ac expressa,
theor. 3. n. 18. fol. 20

Ratio si eadem militabit, idem ius militare de-
bet, theor. 3. n. 29. fol. 22

Rationes iterum reddi peti non poterit, nisi
docto de errore, theorema. 69. numer. 9.
fol. 349

Sic si fuerit data in foliis, ibid. n. 8.

Refutatio feudi potest fieri in beneficium proxi-
me successuri absque consensu domini, theor.
605. n. 35. fol. 492

Quid si adsit aliqua qualitas, ibidem, & nu-
mer. 38

Refutatio feudi semper dicitur realis, theor. 49.
n. 29. fol. 257

Refutarius accipit feudum ex contractu, theor.
110. n. 18. fol. 556

Regimen unius magis expedit, quam plurium,
theor. 109. n. 4. fol. 536

Inde dicimus ceram esse sententiam docen-
tem, statum Monarchicum omnibus alijs me-
liorem esse, ibidem

Regressus non datur ad iura semel renunciata,
theor. 50. n. 6. fol. 261

Relenium non soluitur nulla facta deductione
expensarum, theor. 111. n. 31. fol. 570

Relenium fuit consuetudine in Regno introdu-
ctum, ibid. n. 32

Relenium non soluitur de acquisitis per Baro-
nem ex sua industria, theorema. 112. num. 8.
fol. 574

Neque de donatiis ipsi fieri solitis, ibid.

Relenium non soluitur de titulo, in quo suc-
cedit primogenitus, theorema. 19. numer. 6.
fol. 103

Religio perfectior dicitur illa, in qua magis exer-
cetur asperitas vitae, theorema. 73. num. 13.
fol. 340

LIII

Re-

I N D E X

- Religioso transeunte de uno Monasterio ad aliud eiusdem Religionis, mortuo ibi, secundum Monasterium capit bona, theor. 78. num. 12. fol. 386*
- Religiosus transiens de una Religione ad aliam non potest secum transferre scripta, ibid. n. 4. fol. 385*
- Quod intelligitur de scriptis compositis Typis mandandis, ibidem*
- Religiosus dicitur violasse voluntatem Superioris, si precibus importunis illum adstrinxerit ad dispensandum, theorem. 91. num. 6. fol. 429*
- Religiosus potest transire de una Religione ad aliam, theor. 77. n. 1. fol. 378*
- Procedit tam in Sacerdotibus, quam in oblatibus, ibidem*
- Idem si velit transire Superior generalis, de licentia tamen Summi Pontificis, ibidem.*
- Tenetur tamen denuo stare in Nouitiatu, ibidem nu. 3. fol. 379*
- Debet tamen peti licentia à Superiore, alias peccaret mortaliter, ibidem*
- Quæ licentia petenda erit ante ingressum in nouam Religionem, ibidem nu. 4*
- Et si transierit denegata licentia non potest iterum redire ad antiquam Religionem, ibidem.*
- Et pendente lite circa transitum debet permanere in secunda Religione, ibidem*
- Quæ licentia erit petenda ab immediato Superiore, & non requiritur, ut adsit consensus Monasterij, ibidem n. 5*
- Non tamen requirit scripturam, ibid. nu. 11. fol. 381*
- Religiosus transiens ad aliam Religionem fit incapax beneficiorum, ibid. n. 15*
- Non tamen tenetur ad vota primæ Religionis, sed secundæ, ibid. nu. 14*
- Remedium ordinarium facit cessare extraordinarium, theor. 26. n. 9. fol. 127*
- Remedium restitutionis in integrum est extraordinarium, theorem. 38. numer. 15. fol. 170*
- Remissio erit habenda à maiori parte heredum, immò secundum aliquos ab omnibus, theor. 10. n. 5. fol. 65*
- Et si adsit heres extraneus, alter vero consanguineus non heres, ab utroque præstanda erit, ibidem*
- Præcipue à filiis, licet non essent heredes patris, ibidem n. 6. fol. 65*
- Et competit, licet dicti filij renunciauerint hereditatem patris, ibid. n. 7. fol. 66*
- Remissio non solum habenda erit à filiis occisi, sed etiam ab illius tutore, ibidem numer. 24. fol. 69*
- Renunciatio matris non nocet filiis, licet heredi-*
- bus, theorem. 46. num. 1. fol. 227*
- Et procedit, licet dictum fuerit pro se, & heredibus, ibid. n. 3. fol. 228*
- Licet concurrant cum patris, unde indigent representatione, ibidem*
- Et procedit, licet dictum fuerit pro se, & filiis, etiam ex propria persona venientibus, ibidem nu. 24. fol. 232*
- Sed Author in hoc contrarium dicit, ampliando, licet filij essent heredes cum beneficio legis, & inuentarij, ibid. n. 25*
- Renunciatio continet tacitam conditionem, si hereditas renuncianti deferatur, ibidem nu. 54. fol. 238*
- Renunciatio non nocet filiis, licet mater existat in medio, si adsunt remotiores in gradu, ibid. num. 48*
- Renunciatio facta per filiam an extendatur ad bona aucta, theor. 47. num. 1. & per totum fol. 239*
- Contrarium ibid. n. 11. fol. 241*
- Renunciatio intelligitur rebus sic stantibus, ibidem n. 19. fol. 244*
- Renunciatio quantumvis generalis non extenditur ad legitimam, ibid. n. 20*
- Renunciatio non extenditur ad ea, quæ competunt iure filiationis, theorem. 48. numer. 7. fol. 248*
- Sic non extenditur ad lucrum legis foeminae, & legis hac editæ, ibid. n. 8*
- Renunciatio est stricti iuris, & non extenditur ad res de nouo superuenientes, ibidem numer. 9*
- Renunciatio hereditatis deferenda in beneficium tertij iuramento firmatur, secundum aliquos, licet Authori displiceat, ibidem*
- Renunciatio hereditatis deferenda in beneficium tertij, valida est, si est incertarum personarum, ibidem num. 10*
- Sic etiam validatur ex consensu superueniente illius tertij, ibidem nu. 13*
- Renunciatio non extenditur ad beneficium legis hac editæ, C. de secund. nupt. theor. 14. nu. 10. fol. 85*
- Renunciatio quantumvis generalis non comprehendit fenda, theor. 107. n. 24. fol. 510*
- Renunciatio medietatis bonorum antiquorum facta in beneficium tertij, non requirit consensum agnati, theor. 95. n. 11. fol. 223*
- Sic poterit fieri à fideicommissario de restituenda sibi hereditate nullo requisito consensu heredis, ibid. n. 13*
- Renunciatio dicitur extinctiva, si fiat ab herede in beneficium coheredis, ibidem num. 23. fol. 225*
- Renunciatio non extenditur ad institutionem prius factam, ibidem nu. 24*
- Renuncians dicitur de medio se auferre, theor. 71. nu. 5. fol. 352*

Re-

I N D E X

*Renunciatio rescinditur assumpto renuncian-
te ad Episcopatum, theor. 73. n. 1. fol. 360*
Videas etiam n. 3.

*Renunciatio facta per Equitem Hierosolymi-
tanum, non rescinditur, si fuerit votis absolu-
tus ex dispensatione Summi Pontificis, ibid.
num. 6*

*Renunciatio facta ante ingressum, illius tamen
contemplatione, non indiget solemnitatibus
Sacri Concilij Trid. secundum plures, theor.
65. n. 2. fol. 329*

Sed contrarium Author, ibid. n. 3

*Renunciatio à Nouitio poterat fieri omni tem-
pore ante Sacrum Concilium Trid. theor. 66.
n. 5. fol. 333*

*Renunciatio facta intra duos proximos menses
professioni valet, licet professio differatur ad
aliud tempus, ibid. n. 12. fol. 334*

*Renunciatio non poterit reuocari ante profes-
sionem expressè, theorema. 67. numer. 14.
fol. 337*

*Renuncians potest heres institui, non obstante re-
nunciatione, theor. 45. n. 2. fol. 221*

*Etiam si renunciatio fuerit generalis, ibidem
nu. 6. fol. 222*

*Renuncians hereditatem dat locum alijs se-
quentibus in gradu, theorema. 49. numer. 1,
fol. 250*

*Renunciatio generalis extenditur tam ad succes-
sionem ab intestato, quam ex testamento, ibid.
num. 2*

*Renunciatio dicitur in dubio realis, ibidem
num. 5*

*Quod à fortiori procedit, si adsit pactum de
non petendo cum Aquiliana stipulatione,
ibid. nu. 3*

*Proinde excluditur renuncians, licet deceße-
rint illi, quorum fauor fuit contemplatus,
ibid. nu. 6*

*Renunciatio non extenditur ultra voluntatem
tam ipsius renunciantis, quam patris recipiē-
tis, ibid. n. 7. fol. 251*

*Dicitur facta fauore fratrum, & illis defi-
cientibus euanescit, ibid. n. 8.*

*Et dicitur facta fauore alterius sororis tunc
existentis, ibid. num. 9*

*Sed si fratres deficiant post mortem patris,
non per hoc renuncians admittitur, ibidem
num. 10*

*Et dicitur facta fauore fratrum nasciturorū,
si illo tunc non adsint, ibidem numer. 13.
fol. 252*

*Renunciatio facta per Monialem dicitur realis,
ibid. n. 15*

*Renunciatio hereditatis deferenda operatur me-
ram repudiationem, secus delata in beneficiū
tertijs, ibid. n. 18. fol. 253*

*Et non tenet in vim pacti, non comprehendens
ius futurum, ibid. n. 21*

*Renunciatio comprehendit ius competens de
præsenti, vel habēs causam de præterito, ibid.
n. 22. fol. 254*

*Sed non comprehendit causam de nouo su-
peruenientem, ibid. n. 24*

*Et dicitur realis eo ipso, quod verba sunt ni-
mis generalia, ibid. nu. 26. fol. 256*

*Renunciatio dicitur realis, quando adest clau-
sula ad consilium sapientis, ibidem n. 30.
fol. 257*

*Renunciatio facta ab ingresso in Monasterium,
non dicitur contemplatione fratrum, ibidem
num. 32. fol. 258*

*Renuncians poterit heres institui, si facta fuerit
in beneficium instituentis, secus tertij quo-
ad illius præiudicium, theorema. 45. numer. 8.
fol. 222*

*Renunciatio non extenditur ultra personā enū-
ciatam, & illa mortua euanescit, theor. 55.
nu. 3. fol. 288*

*Renunciatio extinguitur mortuo renunciante,
ante illum, cuius hereditatem renuncians,
ibid. n. 20. fol. 291*

*Renunciatio non extenditur ad heredes perso-
narum, quibus fuit facta, theor. 56. numer. 2.
fol. 292*

*Renunciatio non extenditur ad portionem de-
bitam iure consuetudinario, ibidem num. 16.
fol. 295*

*Renunciatio an comprehendat feudalia, theor.
57. nu. 1. fol. 297*

*Secus si alia bona non adsint, ibidem nu. 17.
fol. 301*

*Renunciatio feudi facta in beneficium proximi
successuri nullum requirit Regis assensum,
ibid. n. 10. fol. 302*

*Debet esse tamen pura, & simplex, ibidem
num. 19*

*Renunciatio non trahitur ad ignorata, theor. 59.
nu. 3. fol. 307*

*Renunciatio sapit vim donationis, theor. 60. n. 9.
fol. 310*

*Renunciatio facta per impubereum doli capacem
cum iuramento tenet, theorema. 61. num. 1.
fol. 312*

*Renunciatio intelligitur rebus sic stantibus, theor.
108. n. 60. fol. 532*

*Et non extenditur ad res de nouo superue-
nientes, ibid.*

*Renunciatio metu facta est ipso iure nulla, theor.
92. n. 1. fol. 431*

Etiam requiratur Iudicis sententia, ibid.

*Sed contrarium num. 4. vers. secunda senten-
tia, fol. 432*

*Renunciatio metu, vel dolo facta nō tenet, theor.
83. nu. 1. fol. 401*

*Renunciatio rescinditur, si cum metu reueren-
tiali concurrat lesio, theorema. 86. numer. 88.
fol. 415*

I N D E X

- Renunciatio hereditatis delata, sed non adita, facta uni fratri, omnibus accrescit, theor. 50. nu. 31. fol. 267*
Quid in nostra Civitate, ibid.
Secus si hereditas fuerit adita, quia illi tantum prodest, ibid. n. 31. fol. 268
Et quae portio veniat in beneficium renunciatarij, ibid. n. 42. fol. 269
- Renunciatio ante aditam hereditatem operatur abstentionem, theor. 51. n. 8. fol. 272*
- Renunciatio hereditatis subiacet dispositioni legis si unquam, C. de reuoc. donat. theor. 54. n. 1. fol. 285*
- Renunciatio rescinditur annullata professione, theor. 63. n. 16. fol. 321*
- Renunciatio Novitij debet fieri immediate ante duos menses proximos professioni, theor. 54. n. 15. fol. 326*
Quid in maiore sexdecim annorum, ibid.
Quid si fiat paucis diebus ante, ibidem numer. 17
Quid in renunciatione facta per Equitem S. Ioannis, ibid. n. 16
- Renunciatio supponit rem per prius fuisse agnitam, theor. 42. n. 7. fol. 190*
- Renunciatio differt à promissione de renuncian- do, quod secus est adhibito iuramento, ibidem num. 11*
- Renunciatio alia est extinctiva, altera translati- ua, ibidem nu. 13. fol. 192. & theor. 43. n. 1. fol. 209*
Et requiritur praesentia renunciatarij ad illā validandam, ibid. n. 2
- Renunciatio hereditatis deferenda, facta in bene- ficiū tertij, requirit consensum illius, cuius hereditas fuit renunciata, theor. 44. num. 1. fol. 214*
- Renunciatio non trahitur ad iura futura, etsi fuerit dictum in renunciatione, quod habeo, & habere spero, ibid. n. 5*
Secus si verba essent nimis generalia, ibi- dem.
- Repetitio datur favore alimentorum, theor. 23. nu. 12. fol. 117*
- Representatio datur in linea collateralī etiam ultra filios fratrum de iure consuetudinario, theor. 11. n. 3. fol. 72*
Quod locum habet etiam in successione fami- nae, ibid.
- Repudiatio non comprehenditur sub nomine alienationis, & declaratur, theor. 82. num. 2. fol. 398*
Ideo prohibita muliere alienare absque cer- tis solemnitatibus, poterit repudiare, ibidem num. 4
- Repudiatio iuris futuri non admittitur ante acquisitionem, theor. 42. n. 6. fol. 190*
- Rescripta Principis non tenent in praedictum tertij, theor. 73. n. 14. fol. 366*
- Reservatio conservat ius reservanti, theor. 50. num. 1. fol. 260*
- Resignatio metu facta, est ipso iure nulla, theor. 92. n. 4. fol. 402*
- Restitutio in integrum non denegatur minori cō- trahentium solemnitatibus si adsuerit lasio, theor. 62. n. 5. fol. 315*
- Restitutio in integrum datur minori adversus hereditatem aditam tempore minoris aetatis, theor. 38. n. 5. fol. 168*
- Restitutio in integrum competit adversus pre- scriptionem captam tempore praesentiae, com- pletam tamen tempore absentiae, ibidem n. 7. fol. 169*
- Restitutio in integrum denegatur maiori adver- sus sententiam latam, licet iudicium fuerit captum tempore minoris aetatis, theore. 38. n. 13. fol. 169*
- Sic denegatur adversus contractum nunc cō- firmatum confectum tempore minoris aetatis, ibid. n. 12*
- Restitutio in integrum datur minori feudatario nō solvendi releuium intra tempus statutum, theor. 36. n. 10. fol. 160*
- Restitutio in integrum non datur minori heredi non obtemperanti voluntati defuncti, ibidem n. 17. fol. 162*
- Restitutio in integrum non datur minori, quando dolus concurrat, ibidem numer. 21. fol. 163*
- Restitutio in integrum denegatur minori in lu- cro, si adsit praedictum tertij, ibidem num. 24*
- Restitutio in integrum conceditur absenti causa Reipublicae, licet à principio absentia fuerit voluntaria, ibid. n. 26. fol. 164*
- Restitutio in integrum concessa minori adversus masculationem prodest fratri maiori, theor. 37. n. 1. fol. 164*
Sed contrarium tenet Author, nu. 5
- Restitutio in integrum datur Monacho ignorā- ti nullitatem professionis elapso quinquennio, theor. 75. n. 26. fol. 372*
- Restitutio in integrum datur contra prescriptio- nem triginta, vel quadraginta annorum, ibi- dem.*
- Restitutus ad officium an recuperet emolumen- ta percepta, theor. 110. n. 24. fol. 558*
- Retrotractio non datur in ultimis voluntatibus conditionalibus, secus in contractibus, theor. 78. n. 14. fol. 386*
- Retrotractio datur etiam quoad praedictum tertij, & quomodo, theore. 6. numer. 32. fol. 45*
- Retrotractio non datur in praedictum tertij, theor. 40. nu. 6. fol. 178*
- Rex eligitur, & curam subditorum habeat, & plura erudita referuntur, theor. 108. nu. 10. fol. 519*

Rex

I N D E X

Rex potest inuēlire aliquem de feudo vacaturo, seu recasuro post mortem viuentis feudatarii, theor. 44 n. 7. fol. 215

S

Scriptura non requiritur pro obseruantia legis, theor. 77. n. 12. fol. 381

Secundogenitus excluditur non solum à successionē feudi antiqui, verum etiam noui per primogenitum, theorema. 109. numer. 21. fol. 540

Sed illi datur pars pretij, vel vita, & militia ad sui electionem, ibidem

Sententia continens duo capita, unum appellabile, alterum non, recipit quoad utrumq; appellationem, theor. 6. n. 17. fol. 42

Sententia assistentis habet executionem etiam pendente appellatione, theorema. 100. num. 7. fol. 459

Idem dicitur in sententia reuocante primam, ibidem

Sententia est strictissimi iuris, theor. 66. num. 6. fol. 333

Sententia absolvens creditorem à petitione debitoris, parit rem indicatam contra debitorem, ex illa oritur actio, ibidem n. 9

Seruitus dicitur indiuidua, theor. 37. num. 11. fol. 166

Solemnitates requisitæ in confessione requiruntur in ratificatione, theorema. 4. numer. 30. fol. 30

Solemnitates Sacri Concilij Tridentini non requiruntur in donatione remuneratoria, theor. 70. num. 29. fol. 351

Solemnitates Sacri Concilij Tridentini non requiruntur in liberatione facta per adultum nouitium tutori, theor. 69. n. 1. fol. 342

Solemnitates iuris non requiruntur in alienatione rei Ecclesiæ secundo loco facta, dummodo non sit incorporata, theorema. 56. num. 8 fol. 294

Neque in alienatione rei pignoralis, si cum illis fuerit pignoralis, ibidem n. 10

Solemnitas requisita de forma non potest actum subsequi, theor. 44. n. 19. fol. 218

Solvens libenter dicitur coactè soluisse, si poterat adstringi, ibidem n. 2

Soluere non dicitur dando fideiussorem, theor. 111. n. 23. fol. 569

Solutio faciendā est in principio anni, theor. 113 n. 11. fol. 577

Et quid si tempus fuerit causa demonstrationis, ibidem

Quid si erit annua, ibidem, & num. 12

Solutio subsequens confirmat actum præcedentem, quando metus cessauit, theor. 93. num. 17. fol. 429

Solutio facta creditori putativo inssu tamen

Iudicis liberat debitorem, theor. 6. num. 40. fol. 46

Soror potest agere contra tertios possessores pro paragio actione reuocatoria, quoties frater alienauerit omnia bona hereditaria, theor. 23 n. 18. fol. 118

Idem dicitur, si alienauerit pro paruo pretio, ibidem

Soror non potest cogere fratrem ad se detandā pendente anno decimosexto, iuxta sententiam Mollesij, theor. 27. n. 1. fol. 129

Sed contrarium defendit Author, ibidem

Soror masculiata non excludit sororem non masculiatam, theor. 39. n. 14. fol. 175

Illius tamen filij excluduntur per amitam masculiatam, ibid. n. 17

Soror si amiserit actionem masculiationis ob lapsum temporis, non poterit illa uti quoad alias successiones, theorema. 40. numer. 13. fol. 179

Soror pro paragio præfertur omnibus creditoribus fratris in bonis hereditarijs, theor. 23. n. 2. fol. 115

Soror exclusa virtute statuti per existentiam fratris, intelligitur etiā in fratre clerico, theor. 2. n. 26. fol. 10

Quod procedit etiam in fratre Monacho, ibidem num. 27

Soror ut excludatur per existentiam fratris, requiritur, ut ille succedat, ibidem num. 45. fol. 13

Et dicitur exclusa conditionaliter, non simpliciter, ibid. n. 47.

Soror compensabit in portionem paragi, quod habuerit fratris contemplatione, theor. 110. n. 12 fol. 554

Soror excluditur per existentiam fratris legitimi per rescriptum Principis, theor. 8. num. 1. fol. 54

Sed contrarium n. 13. fol. 55

Sorores non excluduntur per existentiam fratris à bonis à bonis positis extra districtum, theor. 13. n. 11. fol. 81

Sed excluduntur à bonis sitis in districtu, licet sint forenses, ibid. n. 13

Sorores excluduntur per existentiam fratrum, etiam ab antefato, in quo ex pacto filij vocantur ut filij, theor. 14. n. 3. fol. 84

Sorores excluduntur per fratrem, etiam à iure patronatus, ibid. n. 7. fol. 85

Sorores non excluduntur per fratres à portione legis hac edictali, ibidem numer. 17. fol. 86

Sorores exclusæ per statutum faciunt partem in liquidatione legitima, theorema. 15. numer. 4. fol. 89

Quod intelligitur fauore masculorum, ibid. num. 5.

Soror innupta excludit sororem nuptam à bonis

I N D E X

- nis burgenſaticis, ſtante ſtatuto excluſiuo nup-
 ptarum, theor. 11. n. 1. fol. 71
 Sed contrarium, ibidem n. 6. fol. 72
 Excluditur tamē à ſucceſſione ſendi, & ſi nu-
 pta fuerit primogenita, ibid. n. 5
 Soror non venit appellatione fratris, ibid. n. 10.
 fol. 73
 Soror tam nupta, quam innupta excluditur per
 exiſtentiam fratris de iure noſtro conſuetudi-
 nario, ibid. n. 15. fol. 74
 Soror excluditur per exiſtentiam fratris etiam
 à ſucceſſione fratris, theorem. 12. numer. 1.
 fol. 74
 Stante ſtatuto, quod pax ſit habenda ab hære-
 dibus defuncti, intelligitur de hæredibus ſan-
 guinis, theorem. 10. numer. 8. circa medium
 fol. 65
 Statutum imponens nonam pœnam pro delicto,
 diritur derogaffe pœnam antiquam de iure
 communi, theor. 26. n. 13. fol. 128
 Statutum laicorum non comprehendit perſo-
 nas Eccleſiaſticas, theorem 12. numer. 2.
 fol. 74
 Statutum loquens de caſu vero, locum habet
 in caſu præſumpto, theorem. 9. numer. 8.
 fol. 63
 Statutum recipit interpretationem à diſpoſitio-
 ne iuris communis, theorem. 7. numer. 13.
 fol. 10
 Statutum loquens de dote locum habet in dote
 promiſſa, theor. 29. n. 10. fol. 137
 Statutum auferens legitimam filiis deferendo
 lucrum ſecundo viro validum eſt, ut mulier
 pari nubere poſſit, theor. 17. n. 8. fol. 96
 Statutum excludens filiam dotatam, intelligitur
 à ſucceſſione, de qua dotata fuit, ibidem
 num. 9
 Statutum ſervatur ſolum in loco ſtatuentis, &
 comprehendit bona ibi exiſtentia, theor. 13.
 n. 1. fol. 79
 Statutum non ligat forenſes, & ſi ibi contraben-
 tes, ibid. n. 4
 Statuti vis pendet à iuriſdictione ſtatuentis,
 theor. 12. n. 3. fol. 75
 Stylus in omnibus erit ſeruandus, theor. 79. nu-
 7. fol. 389
 Stipulatio nulla iudicatur, ſi diuerſitas in illa
 adſit, theor. 88. n. 1. fol. 417
 Quod ſecus eſt, ſi fuerit circa quantitatem,
 ibidem num. 5
 Stipulatio nulla eſt, ſi interrogatus de decem re-
 ſponderit pro viginti, theorem. 42. num. 50.
 fol. 206
 Stipulatio eſt contractus ſtriſti iuris, theor. 98.
 n. 13. fol. 452
 Stipulari nemo poteſt alteri, theorem. 105. n. 12
 fol. 484
 Limitatur in patre ſtipulante pro filiis, &
 quomodo procedat, ibidem.
 Stuprator tenetur dotare ſupratam, licet illa
 fuerit dotata per patrem, theor. 21. num. 8.
 fol. 109
 Subrogatus ſapit naturam eius, in cuius locum
 facta eſt ſubrogatio, theorem. 2. numer. 6.
 fol. 8
 Subſtitutio facta per patrem inter filios diuerſi
 matrimonij ad unumquemque porrigitur, li-
 cet non coniunctum ex utroque latere, theor.
 106. n. 17. fol. 498
 Subſtitutio conſecta in teſtamento, ſi dubia fue-
 rit, recipit explicationē ab inſtitutione, theor.
 3. n. 12. fol. 20
 Subſtitutio reciproca requirit equalitatem in-
 ter inſtitutos, ibid. n. 28 fol. 22
 Subſtitutio non extenditur de perſona ad per-
 ſonam, licet militet maior ratio, ibidem n. 37.
 fol. 23
 Subſtitutio facta in beneficium fratrum, an om-
 nes admittantur, an vero utrinq; coniuncti
 tantum, theor. 51. n. 6. fol. 271
 Subſtitutio fideiſcommiſſaria poteſt fieri in con-
 traſtibus, theor. 105. n. 6. fol. 483
 Subſtitutus poſt mortem plurium hæredum ſta-
 tim admittitur: non mortuo ad illius portio-
 nem, theor. 50. n. 13. fol. 263
 Quid ſi remanet perſona dilecta, ibidem nu-
 33. fol. 267
 Subſtitutus admittitur excluſo patre, ſi filius
 hereditatem repudiarerit, ibid. n. 7
 Subſtitutus vocatus caſu, quo hæres præſbyter
 deceſſerit, admittitur illo defuncto ſine filiis,
 licet non præſbyter, theorem. 72. numer. 9.
 fol. 335
 Subſtitutus vocatus caſu, quo poſthumus in pu-
 pillari ætate deceſſerit, admittitur illo non na-
 to, ibid.
 Et procedit, licet ſubſtitutio eſſet facta poſt
 mortem ſine filiis, ibid.
 Subſtitutus vocatus caſu, quo uxor hæres præ-
 deceſſerit, admittitur illa tranſeunte ad ſecū-
 da vota, ibid. n. 11
 Subſtitutus admittitur Monacho repudiante
 hereditatem, theor. 71. n. 8. fol. 353
 Subſtitutus poſt mortem ſtatim admittitur fa-
 cta profeſſione in Monasterio incapaci, theor.
 67. n. 9. fol. 336
 Succeſſio hereditatis paterna, & materna defer-
 tur filiis, non ſolum de iure civili, verum etiā
 naturali, & gentium ſecundario, theor. 1. nu-
 1. fol. 3
 Deſertur etiam de iure diuino ex diuerſis
 S. Scripture locis, ibid. n. 6
 Succeſſio de iure antiquo ſolis masculis deferre-
 batur excluſis filiabus ſæminis, quod poſtea
 fuit correſtum, ibid. n. 7. fol. 5
 Hereditas verò matris neutri de illo iure an-
 tiquo tradebatur, ibid.
 De iure tamen conſuetudinario Ciuitatis
 Nca-

I N D E X

Neapolis filia femina repelluntur per existentiam fratrum, sic de iure Constitut. Regni In aliquibus, ibidem num. 9
Successorium edictum quo iure, & quare fuit introductum, theor. 46. n. 49. fol. 238
Summus Pontifex non dicitur voluisse tertio praeiudicare theor. 74. n. 1. fol. 353
Summus Pontifex habet potestatem super laicos etiam quoad temporalia, secundum aliquos, ibid. n. 7. fol. 364
Dicitur supra omnes iurisdictiones, ibidem num. 9
Habet omnimodam potestatem super beneficiis, ibid. n. 13. fol. 366
Summus Pontifex absoluit incurso periurio, theor. 103. n. 7. fol. 466
Supplementum legitimæ quomodo consideratur in successione ex testamento, resissa renunciatione, theor. 97. n. 8. fol. 449

T

T*aciti, & expressi idem est iudicium, theor. 72. n. 21. fol. 358*
Neque tacitum operatur plusquam expressum, ibid.
Immo minorem vim habet, nec sic latè interpretatur, ibid.
Sed dantur aliqui casus, in quibus operatur plus tacitum ibid. n. 24. fol. 359
Tacitum non potest operari plusquam expressum, & non sic latè interpretatur, theor. 3. num. 11. fol. 20
Tempus sexdecim annorum currit contra fratrem pupillum, theorema. 36. numer. 1. fol. 159
Tempus officij currit contra Officialem, licet impedimentum exercere, theorema. 38. num. 24. fol. 171
Tempus attenditur, in quod effectus dispositionis confertur, non quo fit, theor. 8. num. 27. fol. 58
Tempus illud dicitur inspectum, quod magis nature rei convenit, licet verba possent importare plura tempora, theorema. 2. num. 52. fol. 14
Tempus in dubio computatur de momento ad momentum, theor. 75. n. 5. fol. 368
Tempus perendi restitutionem in integrum currit à die scientie, ibid. n. 3. fol. 373
Tempus adiectum solutioni dicitur favore debitoris, theor. 113. n. 10. fol. 577
Testamentum corrumpit, si testator dixerit se velle eas stipulari, & morte præventus non potuit, theor. 42. n. 32. fol. 201
Testamentum factum à filio familias non conuulsiuit illo sui iuris affecto, theor. 44. num. 27. fol. 219

Testamentum semper potest reuocari, licet fuerit appositum iuramentum de non reuocando, theor. 45. n. 20. fol. 224
Testamentum validum est, in quo pater præterit filiam exclusam per statutum, theor. 15. n. 6. fol. 89
Quod procedit fratribus hæredibus institutis, ibidem
Testamentum factum contemplatione ingressus non subiacet sollemnitatibus iuris civilis, theor. 61. n. 11. fol. 331
Testamentum si possit fieri per Notarium & assallum, theor. 67. n. 4. fol. 335
Testamentum non venit appellatione instrumenti, ibidem num. 2
Testamentum non subiacet sollemnitatibus requisitis per Concilium Trident. sess. 25. de reg. cap. 16. ibid. n. 1.
Testamentum non reuocatur nuda voluntate, sed per æque sollemne, ibid. n. 2. fol. 336
Testamentum carens sollemnitate septem testium nullum est, theorema. 68. num. 10. fol. 340
Secus tamen est, si fiat coram Episcopo, vel Magistratu, ibidem
Testamentum metu factum est ipso iure nullum, theor. 92. n. 4. fol. 432
Testamentum factum ad nimias preces nullum indicatur, theor. 91. n. 7. fol. 429
Testamentum matris nullum dicitur, si filius naturalis tantum fuerit præteritus, theor. 6. n. 55. fol. 48
Testamenti pars per alteram declaratur, theor. 3. n. 9. fol. 19.
Testator non dicitur contempsisse conseruationem familie per vocationem masculinam, ibid. n. 13. fol. 10
Licet dicitur considerasse, si vocauerit duos antiquiores de familia, ibid. n. 14
Idem dicimus si in substitutione vocauerit unum de familia, secundum aliquos, ibidem num. 16
Et à fortiori procedit secundum illos, si exclusis proprijs filiabus fuerint vocati masculis, ibid. n. 17
Testator potest grauare venientes ab intestato filij sui pupilli, theorema. 46. num. 33. fol. 234
Sed procedit illo mortuo in pupillari ætate, ibidem
Testator dicitur se voluisse conformare cum dispositione iuris statutarj, theorema. 3. num. 4. fol. 18
Testator potest inherere, & hæres restituat fructus, quos percepit pendente tempore restitutionis, theor. 22. n. 13. fol. 113
Testator dicitur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis secundum aliquos, licet verius cum dispositione statuti, si illud par-

I N D E X

diuersum sit, theore. 26. numer. 5. & 6.
fol. 127

Testator faciens mentionem de masculis in una parte testamenti, dicitur de eisdem intelligere in altera parte, theore. 3. numer. 10. fol. 19

Videas n. 41. fol. 24

Testator an possit acquirere uni tantum heredi, theor. 105. n. 16. fol. 486

Testator vocans aliquem administratorem, casu, quo non fiat per suos heredes, dicitur vocasse etiam in casu electionis nullitè facta, theor. 72. n. 14. fol. 356

Testator potius dicitur fecisse actum ultime voluntatis, quam contractus, theor. 68. n. 17. fol. 341

Testes domestici non probant in ciuilibus, theor. 94. n. 3. fol. 440

Quod à fortiori procedit in probando metu, ibidem.

Sed etiam probant actum domi gestum, ibidem.

Testes affirmantes de metu, magis probant, quam mille negantes, ibid.

Titulus nullus habetur pro non titulo, theor. 80. n. 7. fol. 194

Transmissio in contractibus conditionalibus post mortem, denegatur, secundum opinionem plurimum, theor. 55. n. 8. fol. 289

Transmissio datur ad heredes in contractibus conditionalibus, ibid. n. 17. fol. 290

Transmissio hereditatis non adita fit ex pluribus capitibus, theor. 2. n. 41. fol. 13

Et quoad transmissionem ex capite suitatis requiritur patria potestas, ibidem n. 42

Transmissio hereditatis delate infanti, & non adita, fit ad patrem, & fratrem, theor. 16. nu. 11. fol. 94

Transactio licet generalis ad specificata tantum restringitur, theor. 58. n. 9. fol. 305

Transactio non potest fieri de contentis in testamento, nisi viso illo, & neque poterit renunciari, theor. 59. n. 10. fol. 308

Sed poterit fieri, si adsit scientia contentorum, qualiscunque sit, ibid.

Tutor alienans rem pupilli, dicitur alienare tutorio nomine, theor. 46. n. 13. fol. 230

Ideo de euictione non tenetur, ibid.

Tutor potest repudiare legatum factum pupillo, theor. 82. n. 6. fol. 398

Sed videas ibidem n. 8. fol. 399

Tutor non potest donare rem pupilli, theor. 70. n. 19. fol. 349

Secus ex causa remunerationis, ibid.

Tutor vocatus in defectum alterius dati morientis, dicitur vocatus etiam illo remoto ob aliam causam, theor. 72. n. 13. fol. 352

V

Variatio denegatur, si fuerit contestata lis super petitionem factam, theor. 42. n. 41. fol. 204

Vassallus sciens aliquid machinari contra Principem, & non reuelauit, feudū amittit, theor. 64. n. 22. fol. 328

Venditio rei pro francha, & libera restitui poterit, si reperitur obnoxia alicui oneri, theor. 95. n. 3. fol. 442

Venditor rei pretio illo tunc currenti, an dicatur esse in dolo, si sciuerit quamprimum pretium fore diminuendum, ibid. n. 5. fol. 447

Verba recipiunt intellectum à subiecta materia, theor. 6. n. 18. fol. 43

Et impropriantur, ut deseruiant subiectæ materiæ, ibidem n. 19

Verba sunt intelligenda in potentiori significato, theore. 8. nu. 39. fol. 60. & theor. 20. nu. 8. fol. 107

Verba sunt interpretanda circa personam, ad quam diriguntur, non de qua fit sermo, theor. 12. n. 12. circa medium fol. 76

Verba in omni dispositione debent aliquid operari, theor. 46. n. 14. fol. 230

Verba improprie sunt accipienda, ut cesset vitium superfluitatis, ibid. n. 16

Verba sunt attendenda pro interpretatione voluntatis testatoris, theor. 58. n. 5. fol. 304

Verba prolata in præfatione indicant causam finalem, theor. 63. n. 15. fol. 321

Verba præcedentia declarantur ex sequentibus, & è contra, theor. 2. n. 14. fol. 9

Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, de qua fit sermo, ibid. n. 35. fol. 12. & theor. 10. n. 23. fol. 68

Verba legis sunt proprie, & non fide accipienda, theor. 8. n. 11. fol. 55

Verba intelligenda sunt cum effectu, theor. 29. n. 3. fol. 135

Verba dicuntur stare demonstratiue, non taxatiue in dubio, theor. 5. nu. 22. fol. 35. & theor. 10. n. 19. fol. 68

Verba intelligenda sunt secundum tempus, quo proferuntur, & secundum casum similem, theor. 66. n. 11. fol. 334

Verbis est inseruiendum in omni dispositione, theore. 2. nu. 50. fol. 14. & theor. 14. n. 14. fol. 86

Verbum futuri temporis ostendit actum non esse ipso iure nullum, theore. 91. num. 7. fol. 434

Verbum videtur denotare impropriatè, theor. 56. n. 5. fol. 293

Verbum volam in quo differat à verbo voluero, theor. 42. n. 43. fol. 204

Verbum vnum recipit interpretationem ab altero,

I N D E X

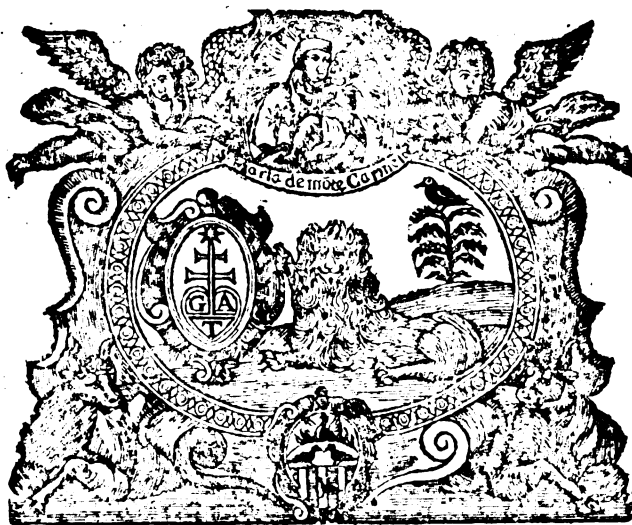
tero, theore. 6. num. 16. fol. 42
Verbum succedunt, & successores demon-
strant titulum hereditarium, theor. 14. n. 13.
fol. 86
Verisimile est attendendum, theore. 6. nu. 21.
fol. 43
Veritas est immutabilis, theore. 8. num. 33.
fol. 59
Vicinus constituitur in mora quoad ius congrui
per denunciationē factam procuratori, theor.
33. n. 2. fol. 149
Violans puellam precibus importunis, dicitur
vim intulisse, theor. 91. n. 4. fol. 429.
Viri solent omnia communicare uxori, theor.
108. n. 20. fol. 523
Vita, & militia prestari debet filio naturali tan-
tum secundum plures, theore. 110. num. 1.
fol. 553
Quod Author non admittit, ibid. n. 4
Vita, & militia secundum plures datur loco ali-
mentorum, ibidem n. 2.
Secundum alios datur loco legitima, & quo-
modo taxetur loco fructuum, ibidem num. 8.
fol. 554
Vita, & militia non datur filio naturali etiam
de feudo materno, ibid. n. 9
Neque prestatur filio adoptiuo, ibid. n. 10
Vita, & militia prestatur secundogenito etiam
diuiti, ibidem n. 11
Verum si secundogenitus acquisierit aliquid
ex persona fratris primogeniti compensatur
i lud. ibidem
Prestatur etiam secundogenito clerico, ibid.
n. 13. fol. 555
Et procedit, licet sit Cardinalis, ibidem
Vita, & militia prestatur primogenito, si renun-
ciauerit successionem feudi, ibid. n. 15
Idem dicimus, si fuerit ingressus in Religio-
nem, ibid.
Vita, & militia prestatur fratri muto, & surdo,
vel cæco, ibid. n. 16
Et prestatur etiam coniuncto ex uno tantum
latere, ex quo tamen feudum prouenit, ibidem
n. 19. fol. 556
Et procedit tam in successione aui, quam tri-
taui, ibidem
Vita, & militia an debeat statim prestari secun-
dogenito, facta refutatione per patrem in be-
neficium primogeniti, ibidem numer. 17.
fol. 555
Vita, & militia prestatur nepoti ex secundoge-
nito defuncto ante patrem, secus post, ibidem
n. 20. fol. 556
Et si plures fuerint filij, solum inspicitur
persona patris, n. 22. fol. 557
Vita, & militia an prestanda sit patruo, ibidem
nu. 21
Vita, & militia non prestatur secundogenito re-
belli, ibid. n. 23

Et si fuerit restitutus per Regem, an recu-
perabit etiam pro tempore præterito, ibi-
dem.
Vita, & militia debita secundogenito extingui-
tur per mortem illius, & non transit ad hæ-
redes, ibidem n. 36. fol. 560
Vita, & militia extinguitur in beneficium se-
cundogeniti commissa rebellionem per primo-
genitum, ob quod feuda fuerunt Regi demo-
luta, ibidem n. 38
Vita, & militia est onus feudi, licet præstetur ex
fructibus illius, nō ex proprietate, theor. 111
n. 1. fol. 563
Vita, & militia parit hypothecam super feudū,
ibid. n. 3. fol. 564
Vita, & militia prestanda erit ex omnibus fru-
ctibus feudi, ibid. n. 25. fol. 569
Vita, & militia prestatur etiam de solo titulo,
quem habet feudatarius, ibid. n. 28. fol. 570
Licet Author contradicat, ibidem
Vita, & militia non solum prestatur de fructi-
bis perceptis, verum etiam percipiendis, ibi-
dem n. 33. fol. 571
Vita, & militia non debetur ex prouentibus
iurisdictionis, ibidem n. 34
Vita, & militia prestanda erit à primogenito,
licet illo anno non collegerit fructus ex feu-
do, theor. 113. n. 2. fol. 575
Vita, & militia prestanda erit tempore, quo fru-
ctus colliguntur ex feudo, ibid. n. 8. fol. 576
Vita, & militia poterit alteri cedi per secundo-
genitum, ibidem
Et an talis cessio requirat assensum Regis,
ibidem.
Vita, & militia extinguitur per mortem secun-
dogeniti, ibidem n. 2
Vita, & militia si cessa fuerit ipsi primogenito
non indiget assensu Regis, ibidem numer. 9.
fol. 581
Vita, & militia prestatur ex fructibus feudi,
theor. 109. n. 45. fol. 545
Prestatur tamen, licet fructus deficiant, ibid.
nu. 46
Et dicitur onus feudi secundum sententiam
plurium, ibid. n. 47
Non tamen recipit diminutionem per solu-
tionem ad hoc, ibid. n. 48. fol. 546
Vita, & militia non datur in linea collateralis,
secundum plures, ibid. n. 50
Prestatur secundogenito etiam ex feudo ma-
terno, ibid. n. 59. fol. 550
Et datur alio conditionis ex lege, ibidem
n. 54. fol. 549
Vita, & militia debetur secundogenito etiam ex
feudo ex pacto, & prouidentia, ibidem n. 66.
fol. 551
Vita, & militia non dicitur prohibita concessio
feudo franco ab omni onere, ibid. n. 67
Vita, & militia prestanda erit etiam pro quan-
tita-

I N D E X

- titate tituli, theore. 19. num. 5. fol. 103
Vniuersitates prohibentur donare Baronibus, nisi remunerationis causa, theor. 112. nu. 1. fol. 572
Ideo ualeret donatio facta Baroni, eo quod illam elegerit in Cameram reservatam, ibidem.
Dummodo Baro plures possideret terras, & illam elegerit, ibidem.
Voluntas colligitur ex coniecturis verisimilibus, & qualitate proferentis, theor. 50. nu. 4. fol. 260
Voluntas coacta, voluntas dicitur, theor. 92. n. 8. fol. 388
Voluntas in ambiguis erit interpretanda secundum ius, theor. 106. n. 18. fol. 198
Votum simplex factum ex metu est ipso iure nullum, theor. 92. num. 4. vers. idem dicunt fol. 412
Vouens ingredi in Religionem, dicitur satisfacisse per solum ingressum, non secuta professione, theor. 53. n. 19. fol. 321
Et quomodo intelligitur, ibidem.
Vsusfructus extinctus ob capitis diminutionem non reuiuiscit restituto usufructuario, theor. 109. nu. 26. fol. 558
Vsusfructus non potest vendi, aut alteri cedi, sed quomodo procedat, declaratur, theore. 114. n. 3. fol. 580
Vsusfructus alteri cessus extinguitur morte cedentis, non cessionarij, ibid. n. 8. fol. 581
Vsusfructus rei relictæ filiofamilias potest pro-
liberi patri, theor. 109. n. 63. fol. 550
Etiam à matre pro portione legitimæ filio debite, ibid.
Non tamen dicitur prohibita commoditas, ibid. n. 64
Vsusfructus patris in bonis filij non extinguitur illius morte, ibid. n. 65
Vsusfructus dicitur personæ coherere, theor. 78. n. 9. fol. 386
Et dicitur nouus in persona heredis, licet acquisitio fuerit pro se, & heredibus, ibid.
Et si fuerit datus in dotem, soluto matrimonio non restituuntur fructus percepti, ibidem.
Acquiparatur legato annuo, ibid.
Vsusfructus relictus Monacho, dicitur dari favore Monasterij, ibid. n. 11
Vsusfructus non dicitur nouus in persona heredis, licet fuerit facta mentio, etiam de heredibus, theor. 53. n. 11. fol. 284
Vsusfructu relicto cum cōditione in perpetuū, adhuc extinguitur morte usufructuarij, theor. 3. n. 36. fol. 23
Vsura omni iure sunt prohibita, theor. 45. n. 15. fol. 223
Sed promittens illas cum iuramento tenetur soluere, ibid. n. 17
Vxor an poterit conueniri pro debito viri contracto pro alimonia familie, theor. 111. n. 19. fol. 567
Quid pro pensione domus saltem in subsidium, ibid.

F I N I S.

NEAPOLI, Typis Hectoris Cicconij. M. DC. LIII.

